Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

COMMVNIVM OPINIONVM

SYNTAGMA,

SIVE,

RECEPTARVM I.V. SENTENTIARVM.

TOMVS SECVNDVS.

Jurisconsultorum nomina, ex quibus decerptus est hic Tomus, secunda ab hinc pagina docebit.

LVGDVNI,

M. D. LXXXIIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

COMMVNIVM OPINIONVM,

SIVE IVRIS VTRIVSQVE RECEPTARVM

Sententiarum, ex diuersis Authoribus collectarum,

LIBER X.

L

LAbor vnius non debet alteri applicari. l. cum oportet. in princip. C. de bon. quæ liber. ne desleat quis suos labores ad alios peruenire l. fi. C. de alluuio. & paludib. Paulus de Cast. cons. 63. libr. 2. Barb. cons. 22. col. 12. vol. §. 2. & ibi Angel. inst. per quas person. P. Andora.

Labor omnis optat præmium. Spec. in procem. ver. hoc ergo. idem.

Laboratores cõducti ad laborandum agrum litigiosum si fieret eis protestatio ne agrum colerent, tenentur ad damnum, & ad pœnam, Deci. in l. velle. nu. 3. communem dicit. ff. de reg. iur. B. Villalob.

Laboratores secantes ligna in nemore alieno. de mandato alterius, à pœna excusantur, ita vult glo. expressè in verb. descendit. l. in rem actio. §. tignum. & ibi bona additio ex Bologneto. Alex. de Imo. in l. de pupillo. §. denunciationem. nu. 11. ff. de noui oper. nun. Et hãc gl. communiter approbari scribit consulendo Bar. Soci. in cons. 54. nu. 23. in 4. vol. cons. Quam doctrinam latius prosequitur Rol. à Valle, in cons. 54. nu. 6. cum seq. in 1. Tom. cons. addens post Bart. Soci. in d. cons. 54. & alios ibi per eum allegatos pulchra, quando protestatio seu denunciatio re integra, & sic ante actum facta fuisset, item si nõ appareret, an protestatio fuisset facta anrè vel pòst, quid iuris in eo casu sit statuendum. Kirchouius.

Laboratores conducti quando non excusentur? Vide quę habentur in l. in rem. §. tignum. ff. de rei vend. Alex. cons. 36. nu. 3. lib. 1. Quibus adde q̃ si inducunt tigna in meo nemore de mandato alterius, non incidunt in pœnam statuti de turbata possessione teste Rol. qui & communem dicit cons. 54. nume. 6. lib. j. Quę cõclusio limitatur nõ procedere quando apparere posset ex aliqua præsumptiõe ipsos sciuisse me habere ius in illo memore. Alex. d. cons. 36. & cons. 79. lib. 3. De laboratoribus autem vide quæ ponit Dec. in l. velle non creditur. nu. 8. ff. de regul. iur. Put.

Laboratores secantes ligna in nemore alieno de mandato alterius, excusantur à pœna. Dec. in l. velle. nu. 3. ff. de reg. iur. Chirco. Centuria 2. concl. 5. communem dicit. Moronus de fide. treugà & pace. q. 162. nu. 8. Limita, quando scirent alium habere ius in re, & absque eius mandato, vel iussu quid in ea faciunt, quia non excusantur à dolo, vt est communis opi. de qua D. Ro. à Vale in cons. 54. nu. 2. in 1. vol. vide Corne. cons. 119. in 3. vol. Et isti laboratores habent actionem iniuriarum contra dominum, qui eos immisit in fundum alienum verè, & tenetur dominus offerre se liti pro illis accusatis. Rim. in cons. 576. Bonacoss.

Lac facit præsumere mulierem esse corruptam. Bald. in rubric. C. de probat. circa fi. P. Andora.

PRO lachrymæ & orationes, sunt arma clericorum cano. reprehensibile. & c. conuenior. 23. q. 8. Bellon.

Lacerans. Imaginem Dei vel virginis vel alteri⁹ sancti quo mõ puniatur. vide Alex. in l. item apud Iabeonẽ §. 1. in fi. ff. de iniur. vbi dicit. quod potest puniri etiam pena mortis al. Cy. in l. senatusconsulto. ff. de sicca. & alibi. vide in ver. pena arbitraria. §. 7. P. Andora.

Lacerare potest. iudex libellum ineptum. ꝗ. libellus inept⁹. §. libellum ineptum. idem.

Lacerans cartam de libris communis. vel fisci punitur. pena l. si quis id quod secundum. Bar. ibi ff. de iurisd. om. iud. quę pena est quingentorum aureorum istud dicit. Bar. in aliquib⁹ lect. no. in mea. sed ille tex. non loquitur. in istis terminis. nec. in eo probatur. dictum Bar.

Contra lacerantem instrumentum. iuratur de contentis in instrumento Fel. in c. cum causam. in 11. col. de testi. al. Bal. in l. j. C. de fid. instr. De quo vide Bal. in l. in fraudem. ff. de iu. fi. & in l. 2. cum auth. C. de eden. Alex. post Bar. in l. tabularum §. q plura ff. quem ad. test. aper. Fely. in c. accepimus in 4. col. de fi. instr. & in c. sic. in 5. col. de re iud. Barb. in 3. volu. cons. 17. el 2. in 7. col. & in cons. 53. in 1. col. & in 4. vol. cons. 71. in vlt. col. Iud. sing. 376.

Lacerans literas. aduersarij in præsentia iudicis debet acriter & exrraord. puniri. Fel. in d. c. sic. in 5. col. Alex. aliquid. in l. respitiem. §. delinquunt. de penis.

Imo. dicit Ang. Are. in tract. malef. in ver. falsario in 4. col. q̃ lacerans scripturam pu. vel priuatam. quæ ad alium pertinet incidit in falsum al. tex. & ibi Bar. in l. paulus. ff. de fal. Ad de laf. multa remissiue allegantem. in § penales. in 6. col. insti. de actio. & ibi Ang. in 2. col.

An autem volens substrahere copiam probationis aduersę partis. perdat causam vide Fely in c. intimauit in fi. de testi. & in c. peruenit. de testi. cogen. Et an stetur. tunc iuramento. vide Barb. in 4. vol. cons. 71. in vlt. col.

Vide suprà in ver. instrumentum lacerans.

Lænones & lænæ et si iure communi pœnas capitis luere debeant, tamen vsu receptum est, vt vel mitrati vapulent, vel alio iudicis arbitratu puniantur, vt cum multis attestatur Iul. Clar. in pract. §. vlt. q. 68. ver. lænones. E. Suarez.

Læsus vltra iusti pretij dimidium is emptor dicet, qui rem decem nummos valentem pro decem ac sex emerit, vel aliquid amplius erogauerit. At venditor tunc vltra dimidium iusti prætij lædi existimabitur, cum rem illius valoris atque indicationis pro quatuor nummis vel minoris eam vendiderit, commune ponunt Fabian. de emp. & vend. qu. 8. Ant. Gom. de contract. c. 2. nu. 22. Arius Pinel. omnino hanc in rem videndus ad l. 2. C. de rescind. vend. E. Suarez.

Læsus vltra dimidium iusti pretij remedio l. 2. C. de rescin. vend. vti non poterit, si verum rei pretium non ignorasse probabitur. commune ponunt Paris. cons. 128. n. 36. lib. 1. Marc. Mantu. lib. 1. locorum c. 7. Did. à Couar. lib. 2. resolut. c. 4. nu. 2. & numerosa doctorum phalanx quam in speciem censet Arius Pinel. ad illam eand. l. 1. art. 1. c. 2. nu. 10. ac Viuius lib. 1. opin. 430. & 431. licet Pinel. vbi supra cordatè in contrarium discedat. Nec item remedio illius legis fructur. qui illi expressim renunciauerit, vel iurauerit contractui aduersum non iri, vt inferius obseruo vers. l. 2. Nec itẽ cùm res iam ad tertium possessorem deuenit, qui vel rem ex onerosa causa adeptus sit, vel gratuitò ab illo consequutus, qui sit soluendo. vt frequens doctorum placitum constituunt Did. à Couar. lib. 2. resolu. c. 3. nu. 10. Arius Pinelus ad eand. l. part. 2. c. 1. nu. 30. idẽ.

Læsus vltra iusti precij dimidium remedio l. 2. C. de rescin. vend. contra ipsum læsorem vti debet, tametsi ille rem prius in alium alienauerit. Contra tertium etenim possessorem nõ aliter nec aliàs actionem vllam habebit, quam si tertius ille, vel rem ex aliqua lucrosa causa cõsequutus fuerit, vel precio vltra iusti dimidium viliori comparauerit, & læsor, soluendo non sit. Quippe quia si aut læsor soluendo sit, quamuis tertius rem donatione nactus proponitur, læso contra ipsum nulla erit actio, aut si soluendo quidem læsor non sit, sed tertius ex titulo aliquo oneroso, & iusto pretio rem quæsierit, nullus item aditus remedio illius l. 2. patescet, communia copiosè & eleganter in elucubratissimis commentariis ad eand. l. 2. doctor meus Arius Pinelus 2. part. c. 2. nu. 29. & 30. cum seq. idem.

Læsæ maiestatis crimen, non solum contra Papam & imperatorem committitur, sed etiam contra Reges, Principes, vel ciuitates, quæ superiorem non recognoscũt. communem di-

cit Boss. in tit. de crimine læsæ maiestatis.nu. 51. Clar.d.li. 5. §. læsæ maiestatis, vers. committitur. imò committitur etiam cō tra principes & ciuitates superiorem cognoscentes, vt communem dicit Alex.cons. 13.nu. 3.lib. 6. vt illum refert Rolan. cons. 88.nu. 1.lib. 2. Barb.cons. 70.nu. 24.lib. 4. Alc.cons. 456. & licet Soci.cons. 275.nu. 1. lib 2. vt eum refert Ruin.cons. 3. nu. 12.lib. 5. dicat quod dispositio l. quisquis, non habeat locum contra cōmittentes crimen contra tales principes & ciuitates inferiores, tamen Pau.de Cast.in l.4.nu.6.in fi.C.de episc.aud.dicit de facto seruari vt tales contra inferiores committentes, puniantur de crimi.læsæ maiestatis. & hoc dictum Pauli refert Brun.cons. 27.nu. 3. & Gigas in tractatu de crim. læs.q.29. Ita etiam de consuetudine in Italia seruari attestatur Cepolla cons.crim. 17.n. 19. quem refert Soci.iun.cons. 105. nu. 25.lib. 3. & Boss. in loco allegato, nu. 51. & ita etiam de facto seruatum fuisse refert Guid.Pap.decis. 344. Papo lib. 22. tit. 1. Arrest. 1. Et stante dicta opinione Alexandri, ita seruandum esse quò ad ipsum principalem delinquentem, licet quò ad filios aliud sit: nam dispositio d.l. quisquis. quatenus loquitur de filiis, non habet locum nisi in committentibus contra imperatorem vel rempublicam Romam. communem attestatur Gigas d.trac.q.23.nu.9. & dicit Alc. in cons. 447. nu. 6. in fi. quod hæc conclusio est approbata indistinctè ab omnibus. Soc.cons. 275.lib. 2. Hæc Clar. d. §. læsæ maiestatis. vers. dubium est. & vers. vnum tamen. P.Fichard.

Læsæ maiestatis crimen committitur etiam contra Cardinalem. communem dicit Gigas in trac.de crim. læsæ maiesta. q. 5.nu.j. sunt enim Cardinales tanquam fratres Papæ, & pars corporis ipsius Cla.d.§.læsæ maiest. vers. quæro nunquid idē.

Læsæ maiestatis crimen is non committit, qui delinquit ꝯ principem cui non est subditus communem dicit Rol. cons. 4.nu. 1. Et ideò licet aliquo particulari iure, puta feudi vel delicti, quis efficiatur de foro alicuius principis, si tamen ratione originis vel domicilij non sit ei subditus, non dicitur committere contra eum crimen læsæ maiest. communem dicit Gigas. in tract. criminis læsæ maiestatis q. 68.nu. 2. refert Clar. d. §. læsæ maiestatis vers. vidi quandoque vbi dicit se vidisse plures in facto ita iudicari. idem.

Læsæ maiestatis crimen clericus non dicitur committere contra principem laicum in cuius terra natus est, licet originaliter dicatur esse de dominio & ditione illius principis, post clericatum enim reuera non potest dici subditus illius principis communem dicit Card. Alex. in cano. in primis. §. de persona vers. non obest. 2.q. 3. quem refert Gomes. in §. rursus. nu. 24. instit. de actio. Gigas in d. tract. de crim. læsæ maiest. q. 63. nu. 3. Clar. d. §. læsæ maiestat. vers. Hinc infertur, subiungens. quamuis de iure ita verum sit, vt tamen sibi clerici caueant, principes enim de facto seruare contrarium, & ita Florentiæ suspensum esse quendam Archiepiscopum. idem.

Læsæ maiestatis crimē hoc præ aliis singulare habet, vt puniatur etiam solus affect⁹ vel conatus, licet effectus non sit subsequutus. communem dicit Boer. de seditiosis, præsuppos. 7. n. 42. Clar. d. §. læsæ maiestatis ver. scias autē. Item ꝙ morte delinquentis hoc crimen non vt alia extinguitur, sed potest etiā memoria defuncti accusari & damnari si contra imperatorē vel rempublicam Romanam commissum sit non cōtra inferiores. comm. dicit Boer. de seditiosis, præsup. 6. nu. 20. & Alc. cons. 467. n. 4. Hoc tamen ius accusandi & damnandi memoriam defuncti præscribitur quinquennio, vt com. dicit Gigas in trac. de crimine læsæ maiestatis q. 23. nu. 1. Et hinc infertur ꝙ rebellis impunè occidi possit, & tunc demum probari & declarari, ꝙ erat rebellis vt com. dicit Boss. in ti. de hæreticis. nu. 19. & in ti. de crim. læsæ maiest. n. 119. quæ tamen opinio Claro periculosa videtur, vt quidem est Clar. d. §. læsæ maiest. ver. Hinc infertur. idem.

Læsæ maiestatis crimen committitur aduersus quoscunque Principes, vt est com. opi. Cla. in §. læsæ maiestatis, vers. cō mittitur. Etiam si recognoscunt superiorem, vt est com. opi. Cla. ibi ver. dubium, Rol. à Valle consil. 88. nu. 1. in 1. Etiam si quis offendat Cardinalem, vt est com. opi. Cla. ver. quæro nū quid etiam si offendat consiliarium Principis, vt est com. opi. Clar. vers. quæro etiam. Sed non subditus Principi non incurrit in crimen lęsæ maiest. Cla. ibi ver. vide quandoque. Et ideo feudatarius, vel reus criminis q non sint originarij ciues, non committunt hoc crimen. vt est com. opi. Nec clericus dicitur committere hoc crimen, quia non est subditus, vt est com. opi. Cla. ibi. ver Hinc infertur. Et committens crimen læsæ maiestatis. eius bona ipso iure confiscantur. Cla. ibi. in ver. præterea, com. dicit. D. in Alc. in cons. 19. nu. 11. in 7. libr. Socinus consi. 22. nu. 8. in 1. vol. Sed opus est sententia ad hoc, vt quis sit priuatus suis bonis propter istud crimen, vt est com. opi. de qua D. Hiero. Gabriellius. in cons. 179. nu. j. Sufficit tamen declatoria, vt ibi. nu. 2. citato tamen prius reo ipso. Et hoc crimen non comprehendit filias fœminas ipsius rei, vt est communis opi. Clar. ibi ver. Hæc autem. quia debent dotari, vt est com. opi. filij autem masculi nihil habent Rol. à Valle in consil. 83. nu. 23. Et habet locum pœna huiusmodi contra filios, etiam in filiis naturalibus tantum, vt est com. opi. Cla. ibi ver. sed nunquid. Nec seruatur filio legitima. etiam filio post delictum nato. vt est com. opi. Boss. de crimine læsæ maiestatis. n. 138. Vide Cuma. cons. 171. Riminal. cons. 478. nu. 4. & nu. 6. in 3. vol. Clar. ver. fuit etiam. Et comprehendunt etiam nepotes, vt est communis opi. Clar. ver. fuit etiam. & ver. præterea, Non extenduntur autem d. pœne, nisi vsque ad secundum gradum descendentium ex masculis inclusiuè. & vsque ad primum gradum descendentium ex fœminis, vt est comm. opi. Clar. d. vers. præterea. Item lex quisquis. C. ad l. iul. maiesta. etiam habet locum si mater incurrat in hoc crimen, vt est communi. opi. Clar. vers. quæro etiam. Vbi fusius super d. l. quisquis. Et in isto crimine punitur effectus non sequuto effectu, vt est com. opi. Clar. vers. scias autem. Et morte sequuta rei, damnatur eius memoria, si crimen commisit contra Papam. Imperatorem, vel Romanam rempublicam, vt est com. opi. Cla. ibi vers. item licet. Secus si contra alios principes, inferiores, vel ciuitates, quia extinguitur morte. Et ius accusandi, vel damnandi memoriam defuncti extinguitur quinquennio, vt est com. opi. Cla. ibi vers. item licet. Et ideo rebellis impune occidi potest, & deinde declarari rebellis, vt est com. opi. Clar. ibi ver. hinc infertur. Sed hoc non placet Claro. Et in ipso crimine potest absens condemnari, vt ibi. Et not. ꝙ principi minus est credendum circa vitia processus in crimine læsæ maiestatis. quàm in aliis delictis, non in atrocioribus, vt est com. opi. de qua Bossius de indiciis & tortura. nu. 199. Bonacoss.

Læsæ maiestatis crimen committens, punitur pœna mortis. Clar. in §. læsæ maiestatis. vers. sed quæro. & q. 68. ver. læsæ. Bonacoss.

Læsæ maiestatis reus non efficitur sciens & non reuelans, si tractatum & coniurationem probare non potest. Et ista est magis commu. opi. & humanior. Rol. à Valle cons. 88. nu. 10. & seq. in 2. vol. Consultius tamen est, vt sciens detegat, secretè admonendo principem, vt à tali machinatione cauere possit, quicquid scit reuelando, vt ibi per Rol. in fi. Vide omnino Ant. Gabriel. in suo communium concl. lib. 7. concl. 37. & vltima, & Rol. à Valle in cons. 1. in 3. vol. per totum. & D. Osascum. & decisione Pedemontana. 79. & 80.

Læsę maiestatis crimen requirit condemnatoriam, vt est com. opi. Ant. Gabriel. communi concl. lib. 8. conclu. 11. Amplia & limita, vt per eum. Bonacoss.

Lesę maiestatis crimen non posse committi, nisi per subditum, communis Doctorum sententia est. clem. pastoralis ibi, cùm quibusdam ipsius subditis, Rex confœderationes & conspirationes fecerat in ipsius maiestatis offensam. de sent. & re iud. Et Bal. in l. 2. C. de fals. monet. vbi inquit, ꝙ si subditus ciuitatis falsificat monetam ipsius, incidit in crimen læsę maiestatis. Et ꝙ dixit, subditus, quia non subditus nō incidit in crimē lęsę maiestatis, subdens, proditorem populi incidere in crimē lęsę maiestatis, si est subditus, alias secùs. Rol. à Valle, in cons. 4. nu. 1. & 2. in 1. Tom. cons. Quemadmodum quoque ante eum consuluit And. Barb. in suo eleganti cons. 70. nu. 30. ver. etsi ista videantur. cum nu. seq. in 4. vol. cons. Idem voluerunt & reliqui Doc. quos referunt Tom. Gramm. in voto. 10. nu. 32. Hiero. Gigas in trac. de crimin. lęsæ maiesta. cons. 68. lib. 1. kirchouius.

Lęsus vltra iusti pretij dimidium eo in contractu quem nō ipse sed eius procurator suo nomine gesserit, beneficio l. 2. C. de rescin. vend. proculdubio frui poterit, vt frequens interpretum placitum impigrè ostendit insignis Pinel. ad eandem l. 2. part. 2. c. 1. nu. 15. & c. 2. nu. 2. At si quis rem suam non ipse vendiderit, sed alteri consenserit vt vendat, atque vltra stati pretij dimidium læsus fuerit. remedium illius l. secundæ, intētare non poterit: quamuis venditor ipse, hoc est, cui venditio commissa est, eo vti absque dubio possit. commune cum multis effatur idem Pinelus dicta part. 2. c. 2. nu. 2. E. Suarez.

Læsus vltra stati pretij dimidium, non minus intentabit remedium l. 2. C. de rescin. ven. si res in cuius contractu iacturam fecit mobilis sit, quam si immobilis. commune ait Pinel. ad eandem l. 2. part. 2. c. 2. nu. 17. vbi aliquot iuris interpretes allegat aliter consuetudine seruari affirmantes. idem.

Læsus enormissimè non potest ven. e contra renunciationem vel actum iuratum, secundum communem opi. Alex. de Imo. referente in l. stipulatio hoc modo. nu. 10. ff. de verb. obl. Alex. in cons. 27. nu. 2. & in cons. 42. n. 10. cum seq. & consil. 125. n. 3. in li. 1. Alij contrariam sententiam tanquam communiorem sequuntur. Pan. in c. cùm contingat. nu. 23. ext. de iu. iur. Dec. in c. in præsentia. nu. 36. extr. de proba. & in consil. 181. nu. 2. & 3. Vasquius Menchacensis in lib. 1. controuer. illust. c. 2. nu. 17. vbi ipse addit ex Doc. ibi allegatis, ad relaxationem huius iuramenti requiri citationem partis, quam communem sententiam appellat Dec. in c. qua fronte. nu. 8. ext. de app. De qua quæstione suprà in verbo, iuramenti absolutio. dictum est. Et hanc sententiam vbique defendit Carol. Mol. in d. cons. 27. in verbo, salutis. litera A. & in d. cons. 42. in verbo, iuramentum. litera C. & in d. cons. 125. in verbo, seruandum. & in commentariis suis in consuet. Paris. tit. 2. §. 62. in 5. q. nu. 21. cum seq. kirchouius.

Læsio enormissima est iusta causa petendæ relaxationis iuramenti comm. dicit. Ias. post copiosiss. allegationes in cons. 133. vol. 4. & seq. Prob. in addit ad Io. Monac. ca. quamuis. de pact. lib. 6. in fi. I. Fichard.

Vbicunque re ipsa apparet Læsio & iniquitatis licet per ꝯtrahentes iuratum sit non contrauenire, tamen tale iuramentum debet relaxari & cōtractus potest rescindi. Et est com. opinio sec. Dec. cons. 349. consuluit. vers. 2. principaliter. M.C.

Auth. sacramenta puberum. C. si aduers. vend. non habet locum data enormi læsione, Est com. opi. sec. Dec. con. 45. quod supra naturæ. in pr. idem.

Filia enormiter læsa, veluti cùm pro vna dote pluribus hæreditatibus renunciat, potest tali renunciationi contrauenire etiam non obstante iuramento. Est comm. opi. sec. Dec. cons. 379. requisitus, circa fi. idem.

A læsione & grauamine laudi, potest peti reductio ad arbitrium boni viri, etiam vsque ad 30. an. Est com. opi. cont. Specul. sec. Alex. cons. 173. in causa & lite. vol. 6. idem.

Enormiss. læsio non tollitur iuramento. Est magis communis verior opinio secundum Curtium iun. in cons. 53. habita diligenti: versu, non obstat si quispiam: licet contrariam opinionem dicat magis communem. idem Cur. iun. in con. 141. habita per tex. in c. quamuis. de pact. in 6. Alex. in cons. 42. super præmissis. vol. 1. & contra Alex. tenet. Dec. dicens magis. com. in cons. 203. vt vera vers. sed venio. vol. 1. & in cons. 216. visa. versic. negari tamen non potest. vol. 2. allegat Cor. cons. 166. vol. 1. vbi distinguunt aut læsio excedit dimidiam iustæ æstimationis, modico processu, & procedit opi. Alex. aut magno excessu: & tunc (cum sit enormissima) nūquam censetur exclusa. & hæc distinctio omnino notanda, & tenenda est, cùm sapiat æquitatem. idem.

Enormis læsio in compromissis dicitur in 6. part. debitæ quantitatis. vel residet in arbitrio iudicis, cùm non sit à iure determinatum. Et istæ sunt duæ principales, & mag. com. Docto. op. sec. Dec. in cons. 39. veridicam. in fi. vol. 1. idem.

Dolus ex proposito, & dolus re ipsa, data enormi læsione æquiparantur. Est com. opi. sec. Dec. in cons. 180. visa renuntiatione. vers. non obstat quod contra per. vol. 1. Curt. iun. cons. 141. habita. vol. 2. idem.

Læsio enormis læsio metum in actu interuenisse præsumi facit, secundum communem per Burs. cons. 72. nu. 41. libr. 1.

Læsio nisi constet causata læsi facilitate, vel dolo aduersarij, restitutio in integrum denegatur, secundum magis communem per Burs. cons. 27. nu. 17. lib. 1.

Læsio enormissima requiritur vel excessiua vltra triplum, vel quadruplum iustæ portionis debitæ, vt filia contra iuratā renuntiationem veniat, secūdum communem per Burs. consil. 75. n. 4. lib. 1. licet alias sola lęsio enormis sufficeret, secundum aliam communem ibi.

Læsio non consideratur in compromisso super lite, nisi inspecta æstimatione dubij euentus litis, & vltra dimidiam quā titatis quam experti homines pro iure & causa illius communiter darent, quod probatione difficillimum putat Burs. qui & communem negatiuamq; de iure veriorem refert. cons. 114. nu. 33. lib. 1.

Læsio quæ dicatur enormis quæ enormissima iudicis arbitrio remittitur, iux. magis communem per Burs. con. 75. post nu. 5. lib. 1. Rol. cons. 7. nu. 56. lib. 3. eundem Burs. cons. 27. nu. 18. eodem.

Læsione enormissima data minor cōtrauenire potest, iuxta veriorem & magis communem per Burs. cons. 75. n. 5. libr. 1. vbi loquitur de filia quæ renuntiauit, de qua etiam plura not. Rol. cons. 7. nu. 43. lib. 3.

Læsio enormis dicitur quando aliquis in 6. part. quantitatis debitæ læsus fuerit, secundum Bar. in l. societatem. §. arbitrorum. ver. pro declaratione. n. 25. ff. pro socio. cuius sententiam & alij Doct. sequuntur. Lanfr. de Orian. in tract. de arbitris. in vlt. par. q. 14. in 3. vol. tract. Raph. cum. in consi. 50. n. 4. circa fi. ver. ad id autē quod quæritur an debeat induci ad arbitrium boni viri. Alij Doct. verò arbitrati sunt, ꝙ hoc, cùm non sit à l. determinatum, arg. l. 1. ff. de iure delibe. arbitrio iudicantis committendum sit. Bald. in l. cùm antea. nu. 4. & 5. C. de arbi. gl. in verb. definierit. circa fi. in §. precium. vbi Ang. Aret. nu. 7. explicat. inst. de emp. & ven. Pan. in c. quintauallis. n. 33. Et licet ibi ab ipso variæ Doctorum sententiæ recenseantur, tandem tamen in hac sententia persistit. ext. de iureiur. Et has duas enumeratas principales opiniones magis à Doct. cō muniter approbari scribunt cum pluribus adductis authoritatibus Phi. Dec. in cons. 39. nu. 7. & Tho. Ferra. in tract. cautel. Caut. 8. Et secundum hanc secundam opi. tanquam communiorem iudicandum esse consulendo tradit Soci. iun. in cons. 48. nu. 22. in 1. parte cons. vbi & ipse plures authoritates allegat. Kirchouius.

Læsio enormis & enormissima quæ dicatur? vide Soci cō sil. 266. lib. 2. Dec. cons. 45. 180. 380. paris. cons. 12. nu. 80. lib. j. Cassiad. decis. 1. de emp. & vend. Nat. cons. 207. col. 2. Rol. cō sil. 7. nume. 55. libr. 3. vbi secundum magis communem dicit hoc committi iudicis arbitrio, secundum verò aliam opi. læsio dicitur, quādo est in 6. parte vt per Rol. ibi d. cons. vbi nu. 52. dicit, ꝙ vbi datur enormis læsio, quis audiri debet: nō obstan ꝙ iurasset omnia & singula vera esse, quę omnia declara, vt latius per Rol. vbi supra.

Laicus qui ante concilium Lateranense habebat decimas ecclesiæ non potest alteri laico concedere, etiam cum authoritate episcopi. Boerius in cōsuetudine Bitu. des coustumes prædiales. §. 11. comm. dicit. B. Villal.

Laicus potest esse arbitrator in re spirituali, Dec. in ca. 2. de iudi. n. 2. communem dicit. idem.

Laicus potest esse assessor episcopi in causa spirituali. Dec. ibi, quam intellige. nisi ipse iudex alias esset secuturus suum consilium, Pan. ibidem. Ex quo infertur. ꝙ si iudex est ita ignarus ꝙ nescit discernere an consilium sit iustum, necne, cum teneatur sequi, per Ant. in c. cum olim de arbi. quem refert, & sequitur Alex. in l. si conuenerit nu. 11. ff. de re iud. tunc laicus non potest esse assessor. Dec. ibi quem com. dicit. idem. Villal.

Laici super iure diuino statuta cōdere non possunt vt probatur in l. non dubium. C. de legib. & in ca. quamuis de pactis in 6. Vnde sequitur quod nec super iuramento. cum sit de iure diuino. c. & si christus. ibi reddite iuramenta vestra Deo de iureiur. & tradit Bar. in l. omnes populi, 3. q. pr. ff. de iust. & iur. Hinc dixit imo. in c. cum contingat. eod. ti. de iureiur. quod si statutum redderet contractum, ac iuramentum inualidum, tunc recurrendum esset ad forum ecclesiasticum pro iuramēti obseruatione, & vt iurans illud obseruare cogeretur, Dixit etiam abb. in d. c. cum contingat, quod licet statutum infringat contractum, ac iuramentum fauore iurantis, tenetur tamen iurans obseruare iuramentum. Bar. opinionem sequuntur Io. de Imo. & Anch. in d. c. quamuis de pact. in 6. Hanc magis communem esse dixit Alex. in cons. 38. viso. lib. 4. F.T.

Laici possunt puniri per episcopum de adulterio. Alc. in c. pernitiosam: nu. 18. de of. ord. com. dicit. & per intrusionem in monasterium. Coua. in epist. 4. ca. 8. §. 7. nu. 20. comm. dicit. B. Villalob.

Laici ecclesiastica negotia tractare non debent. c. 2. ext. de iudiciis. Bellon.

PRO. laici spiritualia possidere nō possunt. ergo nec præscribere c. causam que de præscriptio. Bellon.

PRO. laicis nulla est attributa facultas in rebus ecclesiasticis, in c. cum laicis, extra de rebus ecclesi. nō alienand. c. ecclesia. de const. idem.

Laicus non potest prorogare iurisdictionem iudicis ecclesiastici delegati, prout est vicarius foraneus qui non dicitur ordinarius sed delegatus. Cyn. & Castr. in l. si qui ex. C. de episcop. aud. Abb. in c si quis contra clericum. de foro comp. not. in clem. & si principalis. de rescrip. potest tamen dici vno respectu ordinarius, cum sit deputatus ad vniuersitatem causarum iuxta not. in l. cum prætor. ff. de iudic. gl. in c. cum causam de app. gl. & abb. in c. 1. de of. deleg. Bart. & doct. in l. 1. ff. de iud. Put.

Laici contra clericos in criminalibus testes non admittuntur. sed quo casu & quomodo admittantur, vide Ias. in l. fi. n. 9. C. de his quib. vt indig.

Laici non possunt statuere contra clericos nec contra eorum bona: nec imponere datia vel collectas clericis vel personis ecclesiasticis. Quid si per indirectum aliquid statuant? vi-

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

de Ias.in l.legatum.nu.10.C.de indict.viduit.tollend. Put.

Laicus non potest accusare clericum de aliquo crimine, nisi suam vel suorum iniuriam corporalem prosequatur. cõmunem dicit gl.in summa secunda.q.7.Foller.prac.crim.can. nu.43.Imò laicus non admittitur, etiamsi crimen illud ciuiliter tãtum proponere velit. communiter dicit Fel.c.ex parte. n.6.& seq.de testib.Si tamen in eo crimine versaretur ius publicum, tuncquilibet laicus etiam extraneus potest accusare clericum.ita DD.communiter tenere ait Ferret. cons.183.n. 4.ver.quintò corroborantur.Hæc Clar.d.lib.5.§.fi.q.14.vers. propter. Nota tamen quòd prædicta communis fallit in clerico parrochiano. nam talis potest prælatũ suum denũciare & accusare,vt communiter attestatur Aret.in c.illa.nu.7.de accus.Clar.d.§.fi.q.7. P.Fichard.

Laicus non admittitur in testem contra clericum in causa criminaliter intentata. communem attestatur Didacus prac. q.18.n.2. versiculo secundò illud Menchiaca.lib.3.de testa.§. 22.n.73.Si verò causa esset ciuiliter intentata, admittitur laicus ad testificandũ.ita concludere omnes DD.attestatur Ferret.cons.183.n.5.vers.vlt. confirmatur. Clar.d.§.fi.q.24.vers. præterea quæro. Idem.

Laicus iudex,vel laici iudicis ministri,non possunt torquere clericum de mandato episcopi sui.communem dicit Ripa. in c.decernimus.n.39. de iudic.sed quicquid sit de iure communis obseruantia est in contrarium vt,dicit Abb. in c.vt famæ.n.8.de sen.excom.quem Diaz.prac.cri.cano.ca.117.n.6. Foll.prac.cri.cano.numero vndecimo Simancas de hæret.c. 63.n.21.& licet Abb.ibid. dicat illam esse malam cõsuetudi. tamen Car.Alex. contradicit esse bonam consuetud. in c.illi qui.7.q.5.Clar.d.§.fi.q.64.ver.sed hic quæro. Idem.

Laicus est incapax beneficior.c.2.de insti.& c.cum M.extr. de const. P.Andora.

Est etiam incapax iurium spiritualium.c.messana.& ca.sac. sanct.de elect.Pan.in c.ad hæc.de decimis.& melius in c.quãnis.eo.tit. Idem.

Laico non potest committi causa criminalis.contra clericũ Barb.in 2.vol.cons.45.in 3.col. idem.

Potest tamen laicus capere clericum delinquẽtem.vt eum ducat ad iudicem non vt retineat Bar.in l.si quis in seruitute. ff.de fur. idem.

in laicum causa spiritualis an cõpromitti possit.Alex.cons. 75.vol.4.tenet quòd sic. idem.

Laicus non potest vendicare ius. habendi banchum in ecclesia inuito episcopo.Host.& Pan.in ca. Abolende de sepul. Idem.

Laicus sumi potest pro illiterato.ca.2.§.1.& ibi Phil.de hæretic.in 6. idem.

Laicus potest esse assessor.non autem vica.episcopi. Feli.in c.decernimus 13.co.de iud. Gemy.in c.sta.§.assessorẽ de resc. in 6.Ias.in rub.ff.de officio.cius.cui mand.est iurisd.& in rubr. ff.de offi.asse.vide Decium i d.c.decernimus in 16.col.& seq. Phi.in c.1.de off.vic.in 6.& in c.1.de procur.eo.li. Panor.in c. cum causam.de elect. idem.

Laicus an audire possit in confe.in casu necessit. vide Feli. in c.præterea.in 3.col.de off.ord. vbi dicit ꝙ sic & ꝙ tal cõfe. proderit quo ad damnationem eternam euitandam. non tamen diminuit de pœna purgatorij vt faceret absol.Sacerdot. & hinc est secundum eum.ꝙ finito periculo. debet confe.reiterari sacerdoti.al.S.Th.in 4.dist.17.q.3.art.3.& Host.in sum. de pœn.& remis.§.cui confiteri.vide Decium in d.ca.decernimus in 21.col. idem.

Laicus cognoscere põt de iniuria illata spiritualitate. Pan. in c.2.de iuram.calum. idem.

An corã laico possit tractari causa decimar. vide in ver.decimæ.& an causa spiritualis possit in laicum compromitti.Alex.vol.4.cons.75.in add.ver.& max.tenet quòd sic.

Laicus summi potest pro illiterato.c.2.§.1.& ibi Phi.de hære.in 6. Laicus iudex potest cognosce.de iniuria illata spiritualitati.Pan.in c.2.de iur.cal.

Laicus non potest accusare clericum de aliquo crimine,nisi suam.vel suorum iniuriam prosequatur. cõis est opin.Imo etiam,si crimen illud ciuiliter tãtum proponeret, vt est communis opin.Sed si in tali crimine ius publicum versetur, tunc quilibet laicus, etiam extraneus potest accusare clericum, vt est communis opin.Fallit in clerico parrochiano, qui potest per prælatum suum denunciare, vel accusare, vt est communis opi.Cla.q.7. Bonac.

Laicus non admittitur in testem ꝑ clericum in causa criminali criminaliter intentata, vt est cõis opi.Secus si ciuiliter sit intẽtata, vt est cõis opi.Cla.q.24.ver.præterea quero.Grasius communi.opi li.2.c.17.q.31.Fallit.vt per Mars.sing.98. vide benedi.de vado foro Sempronio in reperto.Fel.in ver.laicus an possit accusare clericum. Bonac.

Laicus iudex, vel laici iudicis ministri non possunt torquere clericum mãdato sui episcopi, vt est communis opi.canonistarum.communis tamen obseruantia aliter se habet. Clar. q.64.ver.sed hic.

Laici possunt puniri per episcopum.D.m.Alciat.in c.perniciosam de off.ord.communem.dicit. Bonac.

Laici hæretici bona ad fiscum domini tẽporalis pertinent, vt est communis opi.Burratus.cons.43.nu.36. Bonac.

Laicus exigens collectas à clericis prohibitas excommunicatur.Capra reg.96.n.76.communem dicit. Si monitus non desistat,& sufficit vnica monitio pro omnib. secundum communem opi.cũ termino habili ibi.Capra n.79.& n.81. Bona.

Laici si sunt de terris Ecclesiæ, viuere debent secundum canono.& non secundum leges ciuiles, etiam si sint infideles.ca.si duob.& ibid.notat.de appellat.no.in c.quod super his,de voto & voti redemptione, ita cõmuniter à Doctor.d.c. Si duobus,teneri,refert Bened.Cap.conclusio siue regul.4.n.10.

Laicorum statuto generali fauorabili,cum in eo nõ denotetur superioritas,sicut in speciali,clericus vel Ecclesia vti potest,&communiter teneri asserit Bened.Cap.reg.14.n.35.per ea quæ no.Bald.in l.omni.C.de sacrof.eccles.

Lana.app.lanæ.non venit lana tincta.Barb.in 3.vol.consil. 29.in vl.col. P.Andora.

An app.lanæ veniant pelles lanutæ. vide Alber: in 2.parte. q.212. idem.

Lapis an crescat sub terra spatio temporis,no.in l.diuortio. §.si vir in fundo.ff.sol.mat. P.Andora.

Lapillus varias habet significationes.Alex.in l.1.in prin.ff. de acq.poss. idem.

Lardum an veniat appellatione carnium: vide Bart.in l.C. de erogat.milit.an.li.12.& in materia Ana. & Bolog. cõs.35. vbi dicit Anan.ꝙ illa l.1.probat ꝙ appellatione carnis pecudiue non comprehenditur lardum. Corset. singul.in verbo,caro.inducit d.l.1.ad illud ꝙ licitum sit comedere lardum,quãdo licet comedere oua.dixi s.in verb.caro. P.Andora.

Lasciuia facit quem teneri in factum.Ange.in §. interdum. instit.de obligat.quæ ex delict.nasc. P.Andora.

PRO.Lata culpa dolo æquiparatur.l.quod Nerua.ff.depo. l.1.ff.si mens.fal.mod.dix. Bellon.

Lata culpa non æquiparatur dolo:cùm agitur de imponenda pœna mortis,vel mutilationis membri. Hier.Cagn.l.contractus.n.10.ff.de reg.iur.com.dicit. B.Villal.

PRO. Lata culpa puniri quem posse corporaliter, non tamen eadem pœna corporali,qua punirctur pro dolo, sed mitiore & leuiore, ponit pro vera & communi conclus.Rober. Maran.in 4.part.specu.tit.1.nu.59. I.Fich.

Lata culpa non æquiparatur dolo,cum agitur de imponenda pœna mortis,vel mutilationis membri. Cagnol. in l.contractus.nu.10.ff.de reg.iur.com.dicit.Marant.in pract.fol.46. nu.95. Bonac.

PRO.Latrones furca sunt suspendendi. l.capitalium.§.vlt. ff.de pœnis. Bellonus.

Latro dicitur, qui per vim furatur:sed fur qui clàm aufert: auth.sed nouo iure.& ibi Bart.C.de ser.fug.Panor.in c.ex parte.de testib.Alex.cons.110.vol.4.vide Corn.cons.44.ver.nam debet intelligi.vol.4.Alex.in l.si ex stipulatione.ff.de acq.poss. P.Andora.

Latro famosus debet laqueo furca suspendi. l. capitalium. §.famosos.ff.de pœnis. idem.

Laudemium debetur vsufructuario, & non domino,in casu quod dominus directus decesserit, relicta hæredi proprietate, alteri vero vsufructu ipsius proprietatis & durante vsufructu contingat rem emphyteutæ alienari,com.d.Cla.§.emphyteusis.q.23.ver.fi. I.Fich.

Laudemium soluendum est domino etiam si concessio emphyteutica ita facta sit vt possit emphyteuta vendere cui velit.com.in §.E.q.23.§.sed quid. idem ex eodem.

Laudemium non solum est soluendum domino de rebus venditis vel permutatis, sed etiam de donatis, quia laudemium soluitur propter nouam inuestituram, quæ ratio militat tam in emptore quàm quouis alio cui opus sit noua inuestitura.com.d.Cla.in §.emphyteusis.q.22. idem.

Laudemium licet emptor vel acquirens teneatur soluere, item gabellas,decimam,& similia onera,& in feudis co maximè quia soluitur ob inuestituras & possessionem quæ in nouos emphyteutas vel vasallos transfertur.l.fi.in fi.cum gloss. ver.accipere.C.de iu.emph.venditor tamen& alienans regulariter

lariter tenentur ad impetrandum consensum domini directi, secundum communem per Burs.cons.56.n.16.& 17.lib.1.

Qui laudum arbitratoris emologauit (quia promiserat in compromisso emologare cũ iuramento & sub pœna) si postea contraueniat laudo probabiliter dici potest eum excusari à pœnis.l.si quis maior.C.de transac.quasi non liberè & sponte.emologauerit, vt requirit dicta l.sed metu iuramẽti & pœnę,qui excludit libertatem.l.Titia.ff.de verb.oblig.c.gemma. ext.de sponsa. & quia etiam si compulsio ad pactum vel transactionem esset iusta,puta ex forma statuti,non habet locum si contraueniatur pœna dictæ l.secundum Bartolum & communiter docto.ibi,quia est pœnalis,& venit strictè & propriè intelligenda, vbi est voluntas libera, non autem coacta quouis modo,quæ propriè voluntas non dicitur.ca. cum locum ext.de sponsa.& cum casus accidisset,domi.Fulgo.nõ fuit ausus determinare contrarium, licet in contrariam partem inclinare videretur,vt refert dominus Sãdil.in d.l.si quis maior, qui sequitur,quod suprà conclusum est. Balb.decis.414.

Etiam si per annum steteris,ꝙ à Laudo non reclames, non propterea transit in rem iudicatam ex sententia Bart. & aliorum in l.si societatem.§.arbitrorum. ff.pro socio. Bal.in l.fin. ver.quæro vsque ad quãtum tempus,C.de contrah.emp.Bal. & Ang.in l.sicut.C.de præsc.30.vel.40.an.Bur.ĩ c.Quintauallis de iureiur. & hanc tanquam communem sequitur Alex. consi.237. visis processibus.libr.2.sequendo ordinem primi. F.Turza.

Laus.oris proprij sordes habere solet.vt not.in rub.& in l. obseruare ff.de offi.procon.

An autem liceat se laudare. vide Ang. in proœ.instit.vers. quor. P.Andora.

Laus sumi non debet nisi à propria virtute.Ias.in l.more in 2.col.ff.de iurisd. om.iud.fac. quod vult Bal.in l.quid ergo.§. fi.ff.de contra.tu.ac.vbi dicit quòd non sunt comendan. quæ commendat fortuna. idem.

Laudari à turpibus turpe est.Fel.post Pan.in c.inquisitionis §.q̃siuisti.in 3.col.ext.de accus.vide in ver.turpitudo.§.3. idẽ.

Lazarus.suscitatus. diceba.nouus hõ.no. in l.ex his ff.de ll. Pau.de cast.vol.2.cons.116.vide ample Pan.in c.fraternit.nu. 22.de frig.& malef.Ang.in l.quod dicitur.in fi.prin. ff.de impen.in re.do.fac. P.Andora.

PRO. lectio repetita placebit, vnde secundum Horatium, Decies repetita placebunt.in §.j.de emen.iusti.Cod. Bellon.

Lectus& panni lecti.non veniunt in generali obl.Bar.in l.j. C.quæ res pig.obl.pos. P.Andora.

Lectus.venit app.alimentorum Bar.in l.legat.ff.de alimen. & cib.leg.Bolog.in cons.48. idem.

Legalitas vitæ an faciat discedi à regulis iuris. Ias. in auth. iubemus.2.& 3.col.C.de iudic.multa notab.adducit. P.And.

PRO.legaui,verbum,non tantũ ad præterita,sed ẽt ad presentia legata trahitur.in l.talis scriptura.§.fi.ff.de leg.1. Bell.

Legatum annum ciuitati vel Ecclesiæ perpetuò relictum, 100.an.spacio determinatur,crebrior est opi.teste Alex.cons. 60.omisso.vol.1. M.Chærianus.

Legatum annuum factum Ecclesiæ per verbum semper, & in perpetuum finitur curriculo, seu spacio 100.an. à die relicti,secundum gl.no.post Bart.in l.an vsufruc.ff.de vsusfruc.& in l.si vsufru. ff.de vsufru.leg. Iac.de Raue. And.de Pis.& Nicol.de Neap.in l.annua.ff.de annuis legat.Card.cons.66. Fed. de Senis cons.12.Anchara.in c.fi.de testam. Alex.cons.60.in prin.vol.1.vbi scribit istam esse magis communem opi.& ab ea in iudicando, & consulendo non est recedendum Didac. Couar.in tract. Resolutionum iuris ciuilis & Pontificij in ca. 9.nu.19.lib.3.idem tenet, & concludit ipsemet Alex. in l.2.in prin.ff.sol.ma.& ibi Decius, & Claudi. Aquens.n.25.Ruinus cons.143.n.11.vol.4.& ita in facti contingentia consuluit Alex.in d.cons.60.& hoc firmant Doct. ratione infinitatis euitandæ,vt latissimè.per Alex.ibi post prin.& sententiam istam tãquam veriorẽ sequutus est Marchus Mantua. in apoptheg. apoptheh.52.Contrariam verò partem,videlicet,quod legatum istud duret vltra 100.an.in infinitum,vt dicitur per secula seculorum,expressè tenuit Rogerius relatus ab Accurs.in d.l.an vsufructus.Abb.post alios ibi congestos per eum in d. c.fi.de testa.Barb.cons.20.vol.4.Ang.Cuma.Soci.in l.3.§.fi.ff. ad legem Falcid.Corn.cons.22.n.19.vol.3.Ias.in l.videamus, §.deferre.ff.de in litẽ iuran.& in l.2.ff.sol.ma.vbi pariter Crotus.Pontanus Perusinus,Parpal.Ripa,& Alber.in d.l.an vsusfructus,vbi audacter asseuerat opinionem hanc se vidisse cõmuniter seruari in practica,& pro ista opinione videtur casus legis expressus, qui non potest, nisi cum magna cauillatione & falsa interpretatione euitari in l.annuam,& in l.annua.§.Titia,ff.de annuis le. prout egregiè perpendit R.pa. cir.prin.& Pontanus,in l.2.fol.mat.& Soci.in l.3.§.fi.ff.ad legem Falci.& ita per istas leges, & alias quamplures rationes, & auctoritates consuluit Frater Io.Maria.Verratus Ferrariensis in libello Disputationum aduersus Lutheranos,in tit.de annuis legatis,& ita consuluit etiam efficatiorib. fundamentis & rationib. Riminaldus,cons.in sertto, & posito in d.libellò Disputationum contra Lutheranos,vbi quam optimè firmat opinionem istã, & respondet omnib.ferè contrarius, & huic cõsilio Riminal. se subscripsit Bernardinus Burguntius Doctor eximius Parmensis,plurimis & optimis rationib. & subscriptio hæc repetitur post cons.Riminaldi in loco s.citato.His accedit.q̃ quãdo est factum legatum alimentorum alicui Ecclesiæ præstandorum omnib.fratrib. dictæ Ecclesiæ in die sancti Ambrosij, & nihil aliud sit dictum tũc alimenta ista nõ forent prestanda quolibet anno in illa die sancti ambrosij, sed hæres liberat præstando,& soluendo alimenta pro primo anno in dicta die sancti ambrosij,vt per plura concludit Marchus Mãtua.in suis apoptheg.apoptheg.1. F.Viuius.

Dominium rei legatæ tacitè non trãsfertur ipso iure in legatarium sine traditione,sicut trãsfertur dominium rei expressè legatæ secundum Bart.in l.1.ff.de leg.1.& in l.emptor.§.ancilla.ff.de rei vend.quem sequuntur Bald.Ang.Floria.Pau.de cast.Alex.& Ias.in l.seruum filij.§.fi.ff.de leg.1.Dec.in l.traditionib.C.de pactis,Bertachinus in suo repertorio,in verb.dominium trãsfertur,ver.9.& istorum opinionem,asseuerãt esse communem Soc.& Ias.in d.l.j. Sed cõtrariam partem,ꝙ imò dominium rei tacitæ legatę trãsfeat ipso iure in legatarium absque traditione,tenent Imo.Alex.& Aret.in d.l.1.ad quorum fundamenta respondent Soc.& Ias.ibi, posset tamen interpretari,ac limitari ni fallor,quando res tacitè legata esset apud legatarium,tunc quippe transfertur dominium in eum per tex. in §.interdum.insti.de rerũ diuisio.& per id,quod scribit Bald. l.1.C.communia de lega.vbi dicit, quòd quãdo testator legat rem hæredis,transit dominium recta via in legatarium, quando res erat apud eum. idem.

Lego, (verbum) ẽt vniuersitati rerum adiectũ si habet vim institutionis.Sed erit tũc legatũ,vel totius hæreditatis,vel partis eius,sm quod dictũ fuerit, Et cõsebitur hæres institutus iure legati grauatus hæreditatẽ totã, vel eius partẽ restituere,iuxta l.mulier.§.fi.ff.ad Trebel. Hãc communem esse cõclusionem scribit Maria.Soc.Nepos,olim præceptor meus.in rubr. de leg.1.n.73.quam limitat ibidem nu.77.vbi vide. I.Fich.

Legatum factũ Sẽpronio,si duxerit vxorẽ in mille,& si ordinem ecclesiasticum receperit in 100. si efficit clericus gaudet in mille.Hippo.in rub.de fide instr.n.127.ff.com.dicit.B.Vill.

Legatum factum mulieri,vel alicui vt contrahat matrimonium cũ A.si ipsa velit:requisita recusauit,& si postea A.velit: nihilominus debetur, etsi non contrahat. Ias.in l.cum auum. C.de insti.& substit.n.8.communem dicit. Idem.

Legatum relictum vxori,si honestè vixerit,& durauerit in viduitate, post eius mortẽ quod Titius habeat legatũ. si ipsa ꝑhit matrimonium,nõ expectata morte, Titius habebit legatum.Ias.in l.si mater.n.2.de inst.& substit.com.dicit. idem.

Legatum si sit relictum filiæ pro maritanda cũ A.si filia maritetur cum B.filia nihilomin* habebit residuum, Ias.in l.filia legatorum,de legat.C.n.3.communem dicit. idem.

legatũ factũ vxori,per hæc verba,relinquo vxori meæ quicquid ad me peruenit nomine dotis:nõ sunt deducendæ expẽsæ factæ.Ias.in l.post dotem.n.36.ff.sol.ma.com.dicit. idem.

legatum factum vxori,in quo relinquitur vsufructuaria omnium bonorum,institutis filiis,intelligitur solum legata esse alimenta.Gozad.cons.99.nu.8.com.dicit. idem.

legatum factum ecclesiæ intelligitur de parochiali, Ias.in l. 1.C.de sacr.san.eccl.n.4.com.dicit. idem.

legatum annuum relictum ecclesię,vel ciuitati non durat, nisi per 100.an.Alex.cõs.60.vol.1.com.dicit, quàm intellige in vsufructu, relicto ecclesiæ:secus tamẽ in annuo legato:Ias. in l.sol.mat.n.1.ff.sol.mat. idem.

legatum pium non debetur nisi adita hæreditate. Ias.in l.1. C.de sacrof.eccl.n.31.& Couar.in repet.ca.Rainutius.de test. §.3.communem dicunt. idem.

legatum,si factum est in testamẽto, minus solẽni:hæredes non tenentur ad soluendum nisi testator legatariis concedat ꝙ propria auctoritate possint apprehendere possessionem rei legatæ.Io.Durand.in arte testan.tit.2.cau.3.comm.dicit.

Nota istã cõem cum sequentib.ad intell.l.31.tit.14.part.6.

Fallit secundò,in obligatione naturali:per quam hæres tenetur ad præstandum,secundum magis communem opin.vt per Ias.in l.cum quis.C.de iur.& fac.ignor.n.2.

Universidad de Deusto Biblioteca

Fallit 3.quando testamentum est nullum, ex eo ꝙ testator errauit instituens quem credebat coniunctum, cum aliàs non esset. Ias.in l.eam quam, de fideic.C.nu. 5.com.dicit.

Fallit 4. quando testamentum est nullum ex præteritione: quia non sunt instituti hæredes, qui instituendi essent, Bello. cons. 53.in pr.com.dicit. idem.

Nota ꝙ si legatarius possidet, etiam si testamentum sit nullum: legitimè retinet etiam in foro conscientiæ. Ias. in d. l.cū quis.C.de iur.& fac.ign.com.dicit.

Concor.cum l.31.tit.14.par.5. idem.

Legatum relictum spuriis à patre, cognatis proximioribus defertur, Coua.epitom.4.c.8.§.5.nu.5.com.dicit ex Ias.in l.2. C.de hære.instit.& Alex.in l.hæreditas.C.de his quibus vt indignis.

Et cognatis proximioribus negligentibus per duos menses, defertur fisco.l.10.tit.13.par.6. idem.

Legatum magnum tollitur rupto testamento per natiuitatem posth.Alc.de presump.re.1.præsum.13.com.dicit.idem.

Legatum dicitur inutile quod in voluntate alterius relinquitur: nisi sit in piam causam.Io.Durand. in arte testan.tit.6. caut.8.com.dicit.

De materia istius communis habes l.6.tit.3.par.6.& l.6.tit. 5.lib.3.For.legum.& l.31.cum nouem seq.in decis.Taur. & l. quæ cum cōi concordat in l.29.ti.9.par.6.quam rogo videas.

Legatum factum cum clausula, ꝙ testator promittit non reuocare, & ꝙ si reuocauerit ꝙ donat, non potest mutari, & Io.Durand.in arte.testan.cau.3.tit.6.com.dicit. idem.

Legatum alternatiuum si relinquatur, est electio legatarij, & non hæredis, Salice.in l.plerumque.§.fi.ff.de iur.dot.communem dicit. idem.

Legatum relictum certis personis certi loci, videtur relictū contemplatione loci.Io.Duran.in arte testan.tit.6.cau.7.Balbus in cons. 1.vol.4.com.dicit. idem.

Legatum de re aliena, ex certa scientia testatoris efficax est & hæres tenetur emere & dare legatario, Alex. in l. alienam. C.de leg.Duran.in arte testan.tit.6.cau.32.com.dicit.

Concor.cum hac communi.l.10.& 37.tit.9.part.6.& si res legata venit ad legatarium alio titulo quàm legati: hæres tenetur conferre ei pretium.l.44.ti.9.par.6.quia licet causa fuit adimpleta: non tamen cessauit effectus.l.si iam facta & l. conditio.ff.de conditio.& demonst.Bal.in l. filia legatorum.q.2. C.de legat.de quo per Tiraq.tract.de cessante causa, in 18.limit.vbi dicit cōem opi.allegat.Pau.de Cast.cons.148.vol.1. ibi Paul.concludit ꝙ si ea, cui quis testō dotem reliquit: nubat interim antè, q̄ testator moriatur, sitque ab alio dotata, & tamen debetur legatum ad quod etiam accedit. ꝙ si testator reliquit decem Bertæ, quæ eo tempore testamenti erat iā nupta, debetur illi legatum ex Bald.in l.vlt. vers. pœnæ testator.C.de sent.

Amplia, etsi sit factum de re ecclesiæ: saltem vt detur æstimatio, Cur.iun.cons.30.com.dicit.

Contrarium disponitur per l. 13.tit.9.part.6. vbi dicitur ꝙ res ecclesiæ non potest legari, nec hęres tenetur ad æstimationem: quæ concordat cum cap.filius.de testam. de quo vide l. filius.de testam.

Amplia, etsi sit res fisci.idem ibi.nu.5.

Amplia, etiam ad rem dotalem.ibi,nu.6.

Amplia, etiam et si sit res minoris, idem ibi eo.nu.

Amplia dictam conclusionem, etiam si legatum sit factum fratribus minoribus, qui non possunt habere propriam: valet tamen vt rediatur æstimatio, Curt.iun.cons.30.n.7.com.d.& sic est intelligendus signor.de homod.cons. 40. in fin.dicens communem opi.esse quòd fratribus mendicantibus non possunt legari annui reditus pro alimentis.

Fallit, si rem habet testator, etsi sit fideicommissum, finiturum tamen morte testatoris, quia hæres non tenetur eiicere, nec dare æstimationem.Ias.in cons. 109.vol.4.& idem in emphyteusim, legatumq; finitur morte testatoris, Ias.in l.vxor. C.de lega.com.dicit. idem.

Legatum factum, lego priori Bibliam, & fratribus pro emēda cappa decē, si prior præcessisset, habebit prior Bibliam tantùm, si tamen sequatur, habebit vtrumque. Imol.in l.coheredi.§.partem.ff.de vul.& pup.& Ias.in l.doli.ff.de verb.obl. nu. 4.com.dicunt, vbi vide Aret.pulchrè loquentem. idem.

Legata data ab instituto, censentur repetita à substituto, nisi aliud appareat de mente testantis. Bell.cons.63.nu. 5.com. dicit.ex l.non iustam.C.ad Trebel.& l. licet, de le. 1.& l.vnica. §.pro secundo.& §.non aūt.C.de cad.tol.& Ias.in d.l.licet.idē.

Legatum factum nomine expresso hæredis non censetur repetitum in substitutione, Alc.de presum.reg.2.presum.35. nu.3.com.dicit. idem.

Legatum sub conditione in primo testamento, si in secundo simpliciter legetur, reiecta censetur conditio, Cur.iun.consil.136.nu.14.com.dicit. idem.

Legatum factum creditori voluntario, debetur & creditum. secùs tamen & in creditore iuris, vel consuetudinis, quia presumitur factum animo compensandi. Ioan.Cora.in lib.3. Miscella.c.1.nu.9.com.dicit.

Nota istam communem ad intel.l.15.tit.5. For.ll.& l.3.& vide quæ habes in ver. vxor. ĵ.quæ loquitur de bonis duran. matrimonio.nu.fi. idem.

Legato alicui facto actio, & vel obligatio quæ affixa est ossibus legatarij: non finitur: etsi finiatur tempus appositum ipsi legato, sed exceptio tantum, dominium autem rei legatæ finito tempore, transit in hæredem: sicut translatum erat in legatarium, Ias.in l.illud.C.de lega.nu.7.com.dicit. idem.

ADDITIO. Ratio prædictorum est quam cum aliis in hac materia ponit M. Ant.Bard.in tract.de tem.vti.& contin. in c.12.sub.nu.12.

Legatum sibi scribens in testamento alieno punitur pœna l.Cornel.de fals.etiam in testamento nuncupatiuo.com.dicit Boss.in tit.de his qui sibi ascribunt.n.3.Bell.cons.80.n.3.Contrariam communem attestatur Anan.in c.accedens. nu 6.de crim.fals.sed prior communior. Clar.lib.5.§.falsum.vers.ascribens. P.Fichard.

Legatum à testatore alienatum, etiam si alienatio nulla sit, & nullum sortiatur effectū, inducit eiusdem reuocationem: satis enim est eam demonstrasse. Nam ea quę à mera voluntate dependent, licet per translationem non sortiātur effectum vtilem tamen ademptionem faciunt in actibus inter viuos, Bart.in l.etsi.ff.de adimend.lega.l.planè.in pr.ff.de leg.3.gl.in §.si rem.insti.de lega.quia actus interviuos etiam si nulli sint, legati reuocationem inducunt.l.legatum.§.fi.ff. de adimend. lega.l.3.§. rumor. & ibidem gl.& Bart.ff. de fundo instruct.l. cùm dominus.§.filius.ff.de pecul.lega.l.& ideò.ff.de adimen. lega.1.Bart.in l.fi.ff.de aur.&ar.lega.quod ita communiter teneri refert ibidem d.reg.108.nu.13.Bened Cap.Secùs autem in vltimis voluntatibus, quia per inutilem siue nullam dispositionem legati ademptio non inducitur.nec videtur quis animum reuocandi testamentum habere, si secundum non valet.Bar.in l.quæsitum.§.si quis. ff. de fundo instruct.l.si iure.l. ne nostram.ibid.Cy.& Bart.C.de testam.

Legatum licet per alienationem ademptum censeatur, id tamen inter alia fallit, quando alienatio fieret ex rei familiaris necessitate.§.si rem.& ibidem gl.insti.de lega.& l.rem legatam. & ibid.Bar.ff.de adimend.lega.arg.l.1.in pr.ff.de tutel.& ration.distrah.l.cum plures.§.cum tutor.ff.de administ.tutel. non enim creditur testatorem animum reuocandi legatum habere, quoniam rei familiaris necessitate ductus. vel coact⁹ id vendit, vt dicit gl. in l 3.C.de lega.quod verum esse & communiter teneri refert ibid.nu.21.idem Bened.Capr.

PRO.legatum sub modo peti non potest sine satisdatione l.quibus diebus.in §.Termilius.ff.de cond.& demonst. Bell.

PRO.legati appellatione continetur & fideicommissum l. & fideicommissum.ff.de leg.3.l.2.comm.de leg. idem.

PRO.legati appellatione etiam hæredis institutio continetur in l.verbis.ff.de verb.sig.

OB.Contra de l.mulier.§.fi. ff. ad treb. vbi legata portione hereditatis non censetur facta hæredis institutio, & per consequens restitutio ex Trebelliano, nec quartę retentio dabitur.

SOL.Dic quod ex largissima significatione verbū lego, trahitur ad institutionem hæredis.d.l.verbis. secus secūdum cōmunem vsum loquendi: cui stare debemus, quia non trahitur ad actum hæredis.ita Bart.in l.centurio.ff.de vulgari substitutione. Bellon.

PRO.legata vniuersalia fideicommissis vniuersalibus, & legata particularia particularib⁹ fideicommissis exequata sunt, l.1.secundum communem intellectum.ff.de leg.1. idem.

Legatum est accessorium testamenti, non autem pars.secūdum gl.in rub. ff.de le.1.cum qua sentiunt Cy.Alex.Soc.n.6. Ias.n.4.& seq Ripa n. 6. ceteriq; communiter ibi. vt meminit D.Pontanus Perus.inibi.nu.6.vnde cautè loquuta est d.gl.secundum præcitatos doct.non appellans legata partem testamentorum, sed accessorium quid ad testamenta.quippe cùm testamentum possit absque legatis valere.vt l.j.§ qui neq; legatarius.ff.de hær.inst.sequitur ergo quod non est pars.l.malum.ff.de verb.sign. F.Viuius.lib.2.opin.154.

Legatum vxori per maritum relictu sub conditione si castè, honesteq; vixerit, post eius mortem per secundas nuptias non amittit legatum ipsum, nec eo priuatur aliquo modo, se-

cundum

cundum Bart.in l.mulier.§.cum proponeretur.ff.ad Treb. cuius opinionem cōem esse appellat Claudius ibi, & sequit Euerardus in topicis.in ꝯtriam verò partē ꝙ vxor priuetur legato præmisso, si post mortem mariti nupserit magna cohors scribentium, & eorum opi.cōem esse ꝯstat, teste Io.Dilect.in tracta.de arte testan.tit. 5.cau.39.n.4.& Bermon.de publicis cōcubi.sed ne erres, sciasq; quid ꝯsulendum, iudicandumve sit casu eueniente super presenti ꝯflictu opinionum inhereas distinctioni in hoc traditæ per Ias.in l.fi.C.de indi.viduitate, & per Alex.& Ang.in d.§.cùm proponeret. F.V. lib.2.opi.156.

Legatum alicui factum de re alteri obligata etiam pro æqualente quantitate valet & tenet.atque hæres illā luere tenetur.etiamsi testator rem obligatam fore ignorasset sec.glo.in l.prædia.C.de fideic.& in §.sed si rem, inst.de leg.Alex. & Ias. cum aliis quamplurimis signatis per eos, in l. si res obligata nu.13.ff.de leg.1.vbi præsupponūt istā opinionē cōem esse.

Contrarium verò asseruere Paul.Castr.Fulg.& Ias.d.l.prædia, Negusantius de Fano, in tract.de pignoribus par.3.prin.1. membro, sub n.29.& ista est com.opi.sec.Soci.in l. 1.§.per seruum corporaliter, nu.2.ff.de acq.poss.sed 1. opinio glosæ verior, communiorq; apparet: atq; eam in actu practico sequendam fore suademus. F.Viuius lib.2.opin.155.

Legatum Titio, cùm plures essent, relictum, licet ob incertitudinem personæ regulariter vitiatur, Bart. in l. si ita fuerit, ff.de reb.quia hæres non cogitur soluere, nisi apareat, de quo testator senserit.l.quidam, ff.e.tit.& ibid. Bart.id tñ fallit in legatis ad pias causas.auct.de eccl.titulis, §. si quis in noīe. coll. 9.& c.iudicante & fi.& ibid.Io.And.Ant.Imol.&D.Nic.de testa.& ita communiter teneri refert Bened.Capr.reg.113.n.3.

Legatum relictum monasterio S.Mariæ, si non apparet de quo senserit testator, tunc si in ciuitate vel territorio in quo ciuis vel incola est, non inueniatur tale monasterium, debebitur ecclesiæ Cathedrali, domicilij testatoris, Aut si plura inueniuntur eius nominis monasteria, tunc si vnum est in ciuitate alterum in suburbiis vel territorio ciuitatis dabitur monasterio ciuitatis, si testator habitauerit in ciuitate. Contra si ambo in ciuitate vel suburbiis vel ciuitatis territorio sint, tunc dabitur monasterio existenti in parochia ipsius testatoris.Io.And. & Imo.D.Nic.c.iudicante.de testam.arg.l.quæ conditio, §.fi. ff.de cond.& demonst.& ibid.Bar.& auct.de eccles. tit.§.si qs in nomine, quod voluit Cy.l.1.C.de sacr.eccl.& ita cōiter teneri refert Bened.Capr.d.reg.113.n.7. Sin aurē ambo sint in eadem parochia, tunc ei debebitur à quo recepit aliqua obsequia, vel merita, si non recepit, vel de vtroque recepit obsequa, tunc ei, in quo magis ꝯuersatur debebit. si pariter ꝯuersatus, pauperiori dabitur. Si æquali paupertate laborāt episcop⁹ poterit gratificari assignādo vni vel diuidendo inter ipsa monasteria ꝓ suo arbitrio, arg.l.si quis seruum ff.de leg.2.arg.l.qui semisses, ff.de vsuris.auct.de ecclesiasticis ti.§.si quis in nomine.arg.l.titio.ff.de leg.1.c.1.de paroch.c.qm̄.de decimis.& d. c.iudicāte.post Host.voluit Io.And.& tenuit specu.in ti.de instru.edit.§.nūc vero aliqua, ver.quid si aliquod d.c. iudicante Petr.Anch.Imol. & D.Ant.placuit, & ita communiter teneri ibid.nu.11.refert.idem Cap.arg.d.c.quoniam.& d.c.1.

Legatum licet ob incertitudinem loci regulariter vitietur. arg.l.si dom⁹ff.de leg.1.not.l.generaliter.ff.e.ti.l.3.§.si quis in sulam.ff.de eo quod cert.loco.l.ita stipulatus.ff. de verb.obl. id tamen fallit.in legatis ad pias causas, maximè ꝯcurrente fauore vltimæ voluntatis.quia talis testatoris dispositio si mandet monasterium extruere nō declarato loco, in quo ꝯstruendum sit.iuxt.not.in l.in testam.l.legatum.ff.de cond.& demōstra.l.quidam eo.tit.l.si cui, ff.de an.legat.gl.Laur.& Tancred. Goffrid.Inn.Host.AEgid.Io.And.Floria.& Imol.in c.nos quidem.de test.& ita cōiter teneri refert reg.113.nu.14.Capr.

Legatum generis quod habet certos terminos sola hominis destinatione vt fundus, non valet, sin autem habeat certos terminos hominis facto vt domus valebit, & erit electio hæredis, vt in l.quod in rerum.§.1.l.si domus.in pr.ff. de le.1. quod est verum, nisi testator non haberet aliquas domus, vel aliquid de illo genere, de quo legatum fecit, quia tunc nullū erit, prout notatur d.l.Si domus.& à Doct. ibid. cōiter teneri refert Bened.d.reg.113.n.26.Sin autem legatum generis habeat certos terminos natura, vt homo, equus, tunc secundum omnes legatum generaliter valet, vt refert ibid.n.29. Capra.

Legatum dotis meriti sicut valet l. cum post.ff.de iur.dot. l.si filiæ.ff.de leg. 3.ita quoque legatum causa studij in aliqua facultate meritum valebit, quia æquiparantur secundū Bart. & alios in l.1.ff.so.ma.arg.l.Stichus.ff.de leg.3.quod communiter teneri refert Bened.Capr.re.113.nu.49.

Legata nisi præstentur infrà annum à die monitionis per iudicem factæ, licet Falcidia & omni emolumento priuatur hæres, secundum gl.in c.Raynald.in verb. Legitimam, de testam.Bart.in auct.hoc amplius, C.de fideicommissis.c.si hæredes.c.nos quidem, de testa.gl.in auct.de hæred. & Falc.§. si qs non implens, & ita communiter teneri refert Bened. Capr. reg.110.nu.12.id tamen inter alia fallit, si testator aliud tempus intra quod voluntatem suam adimplere vellet, præfixisset, nam tunc illud erit attendendum iuxt.not. in l.statulib.§. hærede ff.de statulib.l.fi.§.sin autem, C.de iure delib.prout voluerunt Anch.Imol.D.Nic.& communiter Doct.d.c.nos quidem, de testa.quēadmodū ibid.n.28.refert idē Bened. Capra.

Legatorum vel hæreditatis priuatio non ob quamuis, sed grauem duntaxat iniuriam inducitur per not.in l.3.ff. de adimen.legat.secundum Imol.c.Raynutius, de testa.& ita cōiter teneri refert Bened.Capr.in trac.substit.post reg.posito, specie secunda, nu.144.

Legatum rei alienæ scienter factum, licet valeat, & hæres vel redimere, vel ei⁹ æstimationem præstare, debeat.§.non solùm.instit.de leg.& ibid.gl.l.cum alienam.C.eodem ti.tamen si testator habebat ius in re vel partem ipsius rei, tunc ius aut partem quod habebat tantum legare videtur, & non totam rem.l.serui elect.§.fi.ff.de lega.1.secundum D.Nic.c.filius.de testam, quod est verùm.nisi res legata inter hæredem & testatorem erat communis, quo casu tota debebitur, secundum Bart.d.l.serui electione.§.cum fundum.nisi dixisset: Lego tibi fundum meum: quo casu de sua tantum, & non hæredis parte sensisse videbitur.secūdum gl.& Bart.d.§.cum fundum, quod est verum, nisi post legatum factum de parte testator necessariò per adiudicationem redemisset aliam partē hæredis, quo casu totum quoque deberetur.per l.Iulianus. §. idem Celsus. ff.de action.empt.secundum Bart.ex mente Iacobi de Arena in d. §. cum fundum. alias si sponte aliam partem redemisset, secus esset, quia pars posteà redempta, legato non cedit, secūdum Dy.Iac.de Arena, & Bart.in d.§.cum fundum.cum quib. cæteros Doct.residere refert Ben.Cap.reg.105.nu.12. Legatum rei alienæ ignoranter factum, licet regulariter nō valeat secundum gl.fi.in fi.c.filius.de testa.per tex.§.non solum.ver. quod autem.insti.de lega.ibid.gl.id tamen inter alia fallit quādo legaretur res aliena coniunctæ personæ, quia valebit.l.cū alienam.C.de lega.& gl.in d.c.filius.& gl.d.§.non solùm, ver. quod autem.& ita communiter teneri refert.Ben.Capr.reg. 106.nu.2.&26.Quod est verum, nisi de tali legato alia persona æqualiter vel magis coniuncta esset grauata, quia tunc legatum ignoranter coniunctæ personæ factum non valeret, vt voluit Bald.post gl.d.l.cum alienam arg.l.non solùm ff.de ritu nup.& l.cum pater.§.cunctis.ff.de leg.nisi ex causa limitata ac certa putasset rem legatam rem suam, putà ex causa emptionis factæ à pupillo vel adulto sine debita solennitate, quia tunc similiter non valebit relictum coniunctæ personæ ignoranter factum, vt voluit glo.in l.si domus.§.de euictione.ff.de leg.j.secundum Imo.in d.c.filius. Similiter fallit qñ legata fuisset res aliena ignoranter pro anima: vel ad pias causas, quia valebit saltem quò ad æstimationem, quia nulla videtur arctior coniunctio quàm animæ quæ etiam omnibus rebus est anteferenda.l.sancimus.C.de sacr.eccl.12.q.1.c.præcipimus.c.Matthæus.de simonia.ecclesia enim censetur mater omnium fidelium, vt q.2.c.quia abstulerit.idque communiter vtroque iure receptum esse tract.ibid.nu.18.&20.Bened Capr.nisi res legata fuerit ecclesiæ, secundum communem ibid.nu.20.

Legato rei alienæ tradito ac euicto, licet legatarius contra hæredem legantis de euictione regulariter agere non possit. gl.& Bart.in l.si domus.§.de euictione.& l.qui concubinam.§. si hæres, ff.de le.1.Cy.Bart.& Bald.in l. cum alienam. C.de lega.Pet.Anch.in c.filius.de testa.Id tamen fallit, si legatum rei alienæ in genere ex natura seu qualitate ipsius rei relictum foret, glo.& Bart.in l.qui concubinam.§.si hæres.ff.de le.3.quia tunc hæres teneretur de euictione, quia obligatus in genere tenetur rem accipientis facere, l. si à substituto.§.hæres. ff. de le.1.l.ex empto.ff.de actio.emp.& vend.quod verum esse, & communiter teneri refert Bened.Capr.re.107.num.5.

Legatum factum propriæ concubinæ pro seruitute & similibus, pro meritis, inquantum se extendunt merita, sustinetur, secundum Anch.cons.247.Nat.cons.559.nu.1.nu.4.6.& 8.vbi loquitur de clerico & milite legante & donante, de quo vide quæ scribit Afflic.decis.102.Capel. Tolos.q.141.Rom. cons.43.nu.5.cons.478.

Legatum dotis factum filiæ spuriæ valet, & tenet', tam de iure ciuili quàm cano.sec.communem per Rol. cons.85.nu. 1.n.7.& 8.lib.3.& qui nu.12.quærit an præsupposita validitate legati si excedat modum congruum alimentorum: possit

Universidad de Deusto
Biblioteca

auocari à filiis legitimis & naturalibus hæredibus patris? Distingue, vt per eum d.consf.col.fi. vbi tandem concludit ꝙ viuente marito nullo modo id quod excedit veram mensuram dotis: possit ab hæredibus auocari, de quo vide quæ scribit Bar.in l.fi.ff.de his quib.vt indig.idem Rol.consf.87.num.17. consf.89.col.1.lib.3.

Legatum sibi ascribens in testamento alieno punitur pœna.legis Corn.de falsis.Etiam in testamento nuncupatiuo, vt est comm.opi.Cla.in §.falsum.ver.ascribens, vbi communiorem esse dicit. Bonacoss.

Legatũ ex superuenienti inimicitia reuocatur, vt est com. opi.Soarez verbo legatum.nu.57. Bonacoss.

Legatum rei pro eo pretio pignoratæ, quod ipsius valorẽ æquet seu testator rem pignoratam scierit, seu nescierit, optimo iure valet.ac semper rem onere expeditam luet hæres, vt cõe aiunt Por.in §.sed non vsque.n.vlt.instit.de le.Ant.Gom. de testa.c.vlt.n.39. vers.quod tamen limita. & si contrarium perperam commune asserat Soci.in l.1.§.per seruum.nu.2.ff. de acq.poss. E.Suarez.

Legatum mobilium non comprehendit debitorum nomina, vt commune inquiunt Ias.consf.5.lib.3.Io.dilect.de art.testan.tit.6.cau.9. idem.

Legatum annuum, vel alicui reipub.vel ciuitati relictũ, non vltra centum annos dilatabitur, vt commune esse ꝓstat ex Alex.consf.60.lib.1.ex relatis à Rip.in l.2.ff.fo.ma.Quamuis cõtrariam sniam æternum illud fore aientem meritò amplexi sint complures veteres iuris interpretes ab Alberic.accersiti in l.si vsufructus municipibus.ff.de vsufr.legat.& in l. an vsufructus.ff.de vsufr. cuman.in laudata l.si vsufructus.Soci. in l. 3.§. j.num.6. ff.ad l.falcid.Iason. in l. videamus. §. deferre.ff. de in litem iurand. & in l.soluto matrimonio.numer. 5. ff. soluto matrimonio. Ripa vbi supra atque alij. quos laudant Ant.Gomez in tract.de contract.& Dida.à Couar.li.3.resol.c. 9.num.10.qua de re videbis etiam quæ supra obseruo versic. annuum. idem.

Legatum in primo testamento sub conditione, & in secundo testamento simpliciter relictum tanquam reiecta conditio fuerit, purè debetur.commune inquit Cur.iun.consf.163. nu.14. idem.

Legatum. testator non solum res suas quas habet, sed etiã alienas legare potest,& legando res alienas: hères tenetur eas redimere à dominis earum, vel si non potest redimere: præstare æstimationem, & quando legatur res hæredis nihil refert, an scierit, vel nescierit hoc defunctus, per tex.iuncta gl. 1.in §. non solum. inst.de legat.Quod tamen intellige, quo ad summas specificatas & certas ac expressas, & etiam quo ad bona designata in testamento per testatorem l. serui electione §.fi. cum ibi not.de leg.1. sed quo ad mobilia & credita seu nomina debitorum in genere legata intelligitur de pertineñ ipsi testatori & pro parte sua tantum, non autem de mobilib.& creditis fratribus ipsius testatoris in totum vel in parte spectañ. quia in ea generalitate testator censetur tantum legasse ius quod habebat in ipsis bonis mobilibus,& nominibus debitorum, non autem ius fratribus suis cõpetens, quos etiam præsumitur minus grauare voluisse quàm sit possibile, l.quod in rerum.§.1.vbi Ias.de le.1.si tamen talia legata minus onerosa essent: ita vt excederent dodrantem, i.tres partes ex quatuor: possent ipsi fratres hær.acceptare cum beneficio l.& inuentarij & etiam ꝓtrimestre à iure præfixum lapsum foret: haberẽt literas prorogatorias per aliud trimestre, non tamen retardatis actionibus creditoribus & legatariis.

Legatum à marito vx. factum recte illam admittit conditionem, si viduitatem seruauerit vel donec 2.nupserit, & si 2. nubat amittit auth.cui relictum C.de indic.vid.toll.authent. quod locũ.C.si mul.2.nup.nam conditio cælibatus, ac viduitatis,& si reiiciatur de vlt.voluntate in his qui non dum coniugium contraxerunt l.sed si hoc.§.fin.& seq. ff.de condi.& demonst.in his tamen qui iam primas nuptias contraxerant: nõ reiicitur, l.2.C.de in dic.vid.toll.not.Garon.in rubr.C. de sec. nup.pœna 9.& in l.1.super gl.nu.23.C.eo.quod comprobat, quia honestum est à secundis nuptiis abstinere, l.hæc cõditio. ff.de cond.& demon.corasf.miscell.lib.3.c.1.ratio est in §.perspeximus. in auc.de non eli.2.nub.& in auc.de nup.§.quæ vero 2.fitq; iniuria filiis prioris marit.d.§.perspeximus.ex quib° infertur vx.cui maritus legauit mille, si castè vixerit 2.nubendo legatum amittere, licet castè viuere is dicatur: qui coniugalem vitam elegit, c2.nicena.31.dist. Alex.& alij in l.mulier. §.cum proponeretur ff.ad treb.vbi declarant prædictum conclu.pro qua vide Ias.in l.fi.col.fi.C.de indic.vid.tol. quamuis Bar. in d.§.cũ proponeretur ind. st. inctè teneat legatum vtcũque factum à marito vx.si castè vixerit minime amitti per vx. etiam si 2.contrahat nuptias.quem sequitur Hypol.sing.577. & si Ang.in d.§.cum proponeretur dicat eam non castè viuere fœminam quæ 3.nubit, Barb.consf.17.li.2.parif.consf.260. lib.4. Quorum opi.non probatur: nisi à marito vel eius filiis dicta clausula proprio testamento adiiciatur, Qua in materia vide quæ scribunt parif.consf.95.nu.23.27.lib.2.Ias.in l. ambiguitates C.de indic.vid.tol.Boer.q.186.col.fi.Nat.consf.466. numer.3.

Legatum si fiat per maritum vx.de dote tradita non consisto de numeratione, præsumitur donatio inter eos quæ vbi prohibita non valet, etiam cum iuramento, secundum magis communem per Burs.consf.32.num.4.& 5.lib.1. Quam intelige, vt per eundem.d.nu.5. nu.31. vbi ex communi sententia doc.dos, quam vocant, confessata post lapsa rẽpora ad opponeñ. except. non numer. dotis habet omnia priuilegia dotis, & hypothecæ contra creditores. Hinc, inquit ipse, transacto decennio dos confessata pro vera dote habetur, vt nec maritus nec creditores aliquid excipere possint.aut.vt exac.dot.in prin. Anch.consf.307.

Legatum alimentorum, & vsufructus, per illa verba, donec vixerit, vel vidualem vitam seruauerit, vsque quo censeatur pro primo anno purum, & pro aliis conditionale vide Burs. consf.32.nu.8.numer.53.& seq.libr.1. vbi concludit quòd sit pro primo anno purum pro sequẽ vero conditionale, & an transmittatur ad hæredes si filia decedat antequam nubat, Dic, quòd non secundum communem d.consi.in locis supra allegat. quas tamen conclusion. intellige vt latius per eundem ibi.

Legatum factum filiæ cum alimentis, interim quòd nubat censetur pro dote, & nomine dotis factum, maxime stãs statuto exclusiuo fœminarum, iux.communem per Burs. consf. 32.nu.26.lib.1.

Legatum si fiat mulieri de minori summa si religionem ingressa fuerit, de maiori verò si matrimonium contraxerit, an per ingressum monasterij amittat pinguius legatum ex quo remouetur dicta conditio impeditiua vitæ contemplatiuæ: Dic, quòd & si aliqui communem dixerint eam conclus. quòd non amittat, contrariam tamen veriorem dicunt doct. in apostill. ad Mathes.sing.52.Ias.consi.43.colum.4.lib.2.vbi dicit communem obseruatam à generali consuetudine, de qua per Osase.Decis.126.num.22.vbi plura de l.titiæ si non nupserit.ff.de condict.& demonstr. Iason.sibi ipsi contrarius in authentic.si qua mulier. col.2. C.de sacrosanct. eccles.vbi quòd nihilominus consequetur maiorem summam, dec.in capit.in præsentia.col.29.extra de proba.Euer.lib.arg. loco à matr.Carn.ad spir.Quæ opi.benignior est, & pietati congruens, teste Hypol.singul.215.catel.versic. conditio adiecta vbi concludit eam conditionem reiicieñ fauore religionis, pro qua vide quæ scribit Alex.consil.35.colum.2.libr.tertio vbi refert communem.Boer.quæst.33.numer.14.pulchrè. Rolan. consilio trigesimoquinto. numero 17. libro tertio. vbi post plura concludit pro filia ingredieñ monasterium. Quo autem remedio valeat tale legatum? Dic, vt per dilect.titulo de legat.capit.64.Bar.in l.secunda.ff.de his quæ pœn.nom. Rol. d.consf.35.col.fi.num.31.

Legatum est donatio quædam à testatore relicta ab hærede præstanda vt luculenter probant text. in l. legatum. ff. de leg. libro primo. & in l. legatum est. ff.de leg.libro secundo. ponit commune Antonius Gomez in tractatu de test. capit. 12. numero tertio. Quamobrem si testator rem testamento legatam viuus adhuc in legatarium simpliciter contulerit, legatum cessabit, ac donatio inter viuos conflabitur: si verò ex causa præcedentis legati expressim rem legatam viuus tradiderit legatario, legatum suis omnibus cum qualitatibus firmum ac ratum permanebit, & consequenter vt quoduis aliud legatum pro testatoris arbitratu imminui, reuocarique poterit, vt ex Dyn.Bartol.Alber.Paul.Castr.ac Io. Imol. in d. l. legatum est, asserit frequenter placitum. Ant.Gom.d.ca.12. nu.4. E.Suarez.

Legatum negociatio non est, vt si vectigal de quacunque negociatione solui iubeatur, ex eo solui debeat. commune inquit Stracch. de mercat. parte prima, numero 8. Nec item pars testamenti existimanda est, sed inter illius accessoria ponendum, vt frequenter placitum ait Pontanus in rub.nu.6.ff. de le.1. idem.

Legatum sibi ipsi alterius testamento etiam nuncupatiuo adscribens falsi pœnis sit obnoxius. vt commune inquiunt Bello. consf.80.n.3.Aegi.Boss.de his qui sibi adscribunt.nu.ẽt 3. si tamen per testes rei memores probare poterit sibi reuera id

ra id à testatore legatum fuisse non tenebitur, vt commune ponit cum Ana. Iul. Clar.in pract. §. falsum. versic. ascribens. Idem.

Legatum in alterius voluntate positum inutile censetur. commune ait Io.dilect.de art.testan.ti.6.caut.8.Quin & legatum, quod relinquitur, si hæres arbitrabitur, eo, cui relinqtur, è viuis abeunte, antequam hæres arbitrandi moræ argui possit, inutile sit.commune dicit Soc.in l.si arbitratu, nu.22.ff.de verb.oblig. idem.

Legatum expresso hæredis nomine relictum, non videtur in substitutione repetitum, vt frequenter interpretibus placere scribit Alcia.in tract.de præsumpt.reg.2.præsumpt.33.numer.3. idem.

Legatum non inducetur per verba grauamen enunciantia, veluti si quis ita testamento canerit, ex centũ aureis, quæ tibi legaui, dabis restitues vé Sempronio quinquaginta, vt cõmone ait Ant.Gomez.in tract.de testam.c.vlt.n.54.ver.item ẽtiam limita. idem.

Legatum tacitè factum non iure ipso absque traditione transfertur in eum, cui fit: quamuis expressè relictum transferatur.commune ponit cum Ias.ac Rip. Viuius libr. 1. opin. 198. idem.

Legatum hoc modo conceptum, Lego Titio rem meam, aut lego Theodato ius meum, id tantum ius comprehendit, quod etiam morte perituram in re testator habet: quamuis res tota postea à testatore cõparata fuerit, at si legata res proponatur, longè secus erit, vt communia fatur Ant.Gomez.de testam.c.vlt.n.15.ver.quod tamen vltimum. idem.

Legatum rei ecclesiasticæ, vel rei fiscalis, vel rei dotalis valet, ratumque est, vt saltẽ illius rei æstimatio ei præstetur, cui res ipsa relinquitur.commune pronunciat Curt.iu. consf.30. Villalob.in sua collecta. Idem.

Legatum etiam in codicillis ab intestato relictum, non aliter debebitur, quàm si hæreditas ab hæredibus iustis adeatur. commune aiunt Corn.consf.97.lib.3.Did.à Couar.in c.3.nu. 3.de testam. Ant.Gomez.in tract.de testam.c.2.n.11. vers.& in tantùm asserunt Alex ac Ias.n.4.Soc.Rip.in l.3.ff.de leg.li. 1.legatum tamen pium non idcirco euanescet, quia hæreditas adita non sit.commune efferunt Ias.in l.habeat.nu.24. C. de sacrosanct.ecclesi.Did.à Couarru.vbi supra. idem.

Legatum, quod in illum confertur, qui voluntate legantis antea creditor effectus est, compensandi animo relictum nõ videtur: tametsi quod in eum qui vel iure, vel consuetudine creditor est, confertur, compensandi animo relinqui censeatur, vt commune ait Io.Coras.lib.3.Miscell.c.1.nu.9.Si quod autem legatum compensandi animo relictum sit, atque expressim adiiciatur, ne quid amplius petatur, non quidquam amplius petere poterit, qui illud agnouit, quamquam debitũ multo minus, quàm legatũ sit, vt frequenter placitum renuncio ex Alex.in l.si compensandi.C.de hæredib.instit.& consi. 132.n.2.lib.2.Matth.de Afflict.decis.14.n.34. idem.

Legatum factũ hospitali vel alio pio loco de pecunia quæ restaret solutis debitis quæ pecunia erat in monte Genuę aut florentiæ, an si superueniente testatore creuerit, & aucta sit summa legata, pura facto calculo & solutis debitis, debeat ẽt augeri legatum? Dic ꝙ non ex no.per doct.in apostil.ad Bart. in l.cum stipulamur.ff.de verb.oblig. Put.

Legatum si fiat de feudo emptio hæreditario debetur æstimatio legatario, secundum communem per Burs. consi. 4. num.17.lib.1.

Legatum pium non debetur nisi adita hæreditate, ex not. per Ias.in l.1.lect.1.n.29.& 2.lec.n.34.C.de sacrosf.eccl.Capel. Tolos.q.89.214.Boer.q.41.91.Natt.cõs.231.post Alex.consi.209.lib.2.Cui adde ꝙ causa legatorum ad pias causas in vtroque foro agi potest, teste eodem Alex.cõs.170.eod.lib.& peti possunt talia legata ab hærede laico, etiam coram iudice ecclesiastico.teste Did.in c.relatum.el.1.n.13.de testa. Quòd autem non debeantur legata hæreditate non adita, no. idem Did.in c.Raynaldus.§.3.nu.11.de testa.vide Rom.consf.493. Mathes.sing.163.

Legatum factum mulieri, si vidualem vitam seruauerit, an ingrediẽdo religionem legatum habere debeat? Dic ꝙ sic, teste Bald.in l.Deo nobis.1.resp.n.9.C.de episc.& cler.Et dic ꝙ legatum factum filiæ si nupserit, eidem debetur si intrauerit religionem, teste Euerard.lib.arg.loco à matrimonio carnal. ad spirituale. Put.

Legata res regulariter ab hærede redimi & relui debet, secundum communem per Burs.consf.5.n.6.lib.1.quæ conclusit si quid vniuersale legetur: vt ibi.

Legata in testamento solenni non adimuntur nec reuocãtur nisi alio testamento vel codicilis coram quinque testibus factis, secundum magis communem per Burs.consf.96.num. 6.lib.1.

Legato feudo, ẽt ne estimatio quidẽ feudi debetur.com.dicit idem Clar.in §.E.q.40.ver.Ex hac conclusione. I.Fich.

Verbum lego, etiam vniuersitati bonorum adiectum, non importat hæredis institutionem nec directam substitutionẽ. Est magis com.opi.sec.Alex.consf.9.visis verbis.vol.1.M.Ch.

In legatis etiam tacitis ius. & dominium recta via in legatarium transit. Est magis com.opi.cont.Alex.secund.Iaso.in l. seruum.§.fi.de le.1.Ripa.in l.1.eo.tit. Idem.

Legatam rem alienam à scienti ac prudenti testatore hæres soluere cogetur. commune aiunt Alex. in l. qui alienam. C.de leg. Io.dilect.de art.testan.cau.32.tit.6. E.Suarez.

Legatam domũ à testatore plures ædes habenti, sic hæres elargiri tenebitur, vt vel minimã dare possit, at si domus simpliciter ab eo testatore relinquat, qui nullas ædes oĩno possideat, vanum ac ridiculum prorsus legatum erit.commune inquit Mayner.in l.semper in obscuris.n.9.ff.de re.iur. Idem.

Legata licet regulariter non adita hæreditate ex testõ nõ debeantur fm Speculatorem, in ti.de testa.in prin.vers.pone qd nullus, quia ad hoc vt testamento relicta debeantur regulariter necessaria est hæreditatis aditio, gl.in l.eã q̃,& ibidẽ. Bart. C.de fideic.per l.nemo.ff.de re.iur.l.proximè.ff.de iis, quæ in testam.delentur, id tñ inter alia fallit, qñ legata fuissent ab intestato repetita debebuntur ab instituto si adiuit. Sin secùs debebuntur, à venientib.ab intestato, nã cum ab intestato repetuntur, vident venientes ab intestato rogati vt illa soluãt, qd fm Bart.in l.1.C.de iure codicillo.cõiter tenetur per l.1.& 2. C.de iure codic.refert Bened.Cap.reg.111.n.5. Similiter fallit inter alia qñ hæreditas non põt adiri ex testõ, ex eo qd testator errauit instituẽdo eum quem filium putabat, cùm non esset, quia legata simpliciter relicta debebũtur à venientib.ab intestato, ẽt non adita hæreditate ex testõ, vt dicit Bart.& in l. eam quam.C.de fideic.secundum lecturam Azonis quam veriorem & communiter receptam refert ibid.n.18.Capr.

Legata testõ nullo ob causam præteritiõis vel exhæredationis, nihilomin' debent, qa licet quoad hæredis institutionẽ testamentũ corruat, cætera tñ firma manẽt. Auct.ex causa.&ibidẽ gl.& Bart.C.de liberis præteritis.qd est verũ, nisi primũ testamẽtũ validũ sit, & fm ex cã ꝑteritionis hæredũ inualidum, tunc.n.ex secundo non, sed ex primo, debebũtur legata. Licet aũt testõ ex causa præteritionis vel exhæredationis nullo, legata ex cõdictione d.Auct.ex cã.Hugo.& Cy.perẽda putent, contraria tamẽ opi.quod dicta legata ex testõ debeant.& pe tenda sint verior est,& communiter tenetur. ex Bart.in l.j.C. de iure codicil.l.ita tamen. §.quoties. ff. ad Trebellia.& in d. Auct.vbi idem Petrus Anch.Dy.Iac.de Rauẽna,& Iac.But.& Ang.in consf.ꝙ incit, Berta habens virum, sicut refert ibid.n. 15.Bened.Cap.non obstante quòd Bart.in l.si iure, versi.qui declarationem.in contrarium ponat.

Legata testõ nullo ob causam præteritionis filii iam nati, licet vti dictũ est debeãtur, tñ si pater ignorãter filiũ quẽ mortuũ credebat, aut posthumũ, cũ vxorẽ pregnãtem ignoraret præteriit, legata per Auct.ex cã, C.de lib.ꝑterit.q̃ hoc casu locum nõ habet, sed incorrectis manẽtib.iurib.antiquis nõ debẽtur fm Bart.in quodam suo cõsilio, quod incipit, Factũ est tale Cecchus.& consf.quòd incipit, Omne illud ꝙ aliàs cõsului.& consf.qd incipit, Lapus fecit testamentũ, & in d. Auct.ex cã, ver.nunc ad q.propositã.& in l.filio præterito, ver.2.est vidend.ff.de iniusto test.& in l.tale pactũ. §.pater.in fi.ff.de pac. & ibid.gl.in l.1.ff.iure codic. ꝙ cõiter teneri refert ibid.n.15. idem Cap.ꝙ licet n.seq.procedere dicit, ẽt si apposita sit clausula si ñ valet iure testamenti, &c. fm Bart.in l.j.ff.de iure codic. pro quo collegiũ Perusinũ ꝓsoluisse asserit Ang.in l.fi.ff. eo.ti.tñ idem Bar.in d.consf.Factũ est tale Cecchus. ꝓcedit & dicit oẽs Doctores cõiter tenere. Si dictum sit in testõ. Si non valet iure testamẽti, &c.porrigi clausulam ad casum præteritionis posthumi, & antiqua iura p d. Auct.ex cã corrigi, & sic rupto agnatione posthumi testõ, legata ẽt nõ adita hæreditate deberi, p l.si ita scripsisset, ff.de legatis secũdo, lege, si ita stipulatus fuerim.§.j.ff.de verb.obl.ꝙ d. Auct.ex cã, Cy.& Din. tenent.& Bart.in l.qui filiabus.in fi.prin. ff.de le.1.quam opi. vt refert Bart.in l.j.ff.de iure codicil.tenuit quoq; Beluiso, qui declarat oẽs Docto.sui tpis ita sentire, quod cõiter teneri refert nu.18.& sequ. idem Capr. cum adiecta sunt verba futuri temporis, secus si præsentis, quem tamen articulum adeò dubium dicit, vt indigeat cæsarea, declarat.ibid.nu.22.& 43.Bened. Capr.

Legata regulariter hæreditate non adita nõ deberi, de quo suprà

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſuprà dictum, præter alia etiam fallit fauore libertatis, ſecundum gl. & Bart. in l. eam quam C. de fideicom. per text. glo. & Bart. in l. in teſtamento. & in lege Anton. ff. de fideicom. liber. & Bart. in l. fideicom. §. quoties. ff. de leg. 3. & gl. in l. generaliter. §. ſi quis, ver. ex teſtamento. ff. de fideicom. libert. l. pen. ff. de his quæ in teſtam. delent. & licet contrarium tenuerint vltramontani, & eam iuxta l. cum quaſi, §. fi. ver. quanquam. & l. generaliter, §. ſi quis. ver. ex teſtamen. ff. de fideicom. libert. d. nunc veriorẽ putent, priorem tamen opi. ob tot gl. authoritatem, communiter teneri ibid. n. 46. refert Bened. Capr. quã maximè procederet, ſi in teſtamento etiam aliàs nullo, ratione imperfectæ voluntatis, eiuſmodi legatum ab inteſtato repetitum foret, per clauſulam. Si non valet. &c. aliàs ſi nullum eſſet ratione omiſſæ ſolẽnitatis, tunc etiamſi talis clauſula adiecta non foret, omnes conſentiunt legatas libertates deberi per tex. & gl. inſtitu. de eo cui libertatis cauſa. Io. And. in addi. ad Spec. tit. de inſtr. edi. §. nunc autem aliqua. ver. ſed pone. Capra ibidem n. 50. Præterea fallit dicta regula, hæreditate non adita legata non deberi ſecundum Bart. & Odefrid. d. l. eam q̃ in caſu Auct. ſi captiui, C. de epiſc. & cler. vbi ſcriptis, hæredibus negatur ſucceſſio ſi neglexerint captiui redemptionem, quia licet ex teſtamento hæreditas non adeatur, firma tamen nihilominus manent legata, gl. in auct. vt cum de app. cog. §. ſi vnum, coll. 8. & communiter teneri teſtatur ibid. n. 55. Cap. Similiter fallit dicta regu. ſecundum Odofred. quem ſequitur Bart. in caſu auct. lib. C. de epiſc. aud. quoties curã furioſi negligentes eius hæreditate priuantur, & nihilominus hæreditate nõ adita, legata debentur, prout voluit gl. d. auct. vt cum de appellationibus, §. ſi quis de prædictis. & §. ſeq. & communiter tenetur, vt refert ibid. n. 56. idem Capr. Similiter fallit dicta regula quando teſtator prohibuiſſet detrahi Falcidiam, quia tunc hæreditate non adita, nihilominus legata debebũtur, per tex. in auct. de hæredi. & Falcid. §. ſi verò expreſſum, ſecundum Bart. Pet. Anch. & Bal. in d. l. tanquam, C. de fideic. & Iac. de Beluiſo. & d. §. ſi verò expreſſum. Bar. in l. nemo. §. 1. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti. & in l. cum teſtamenti. & in l. cũ teſtator. §. 2. c. ff. ad leg. Falcid. & ita communiter teneri refert ibid. nu. 18. Capr. Similiter fallit in legatis ad pias cauſas, quæ etiam non adita hæreditate ex teſtamento debentur. Io. And. in add. ad Spe. tit. de inſtrum. edi. §. nunc verò aliqua. verſ. ſed pone. Bal. in l. 1. C. de ſacr. eccl. arg. l. miles ita. §. 1. ff. de teſtam. mil. quod tenuit Per. Anch. & D. Nic. in ca. relatum de teſtam. Bald. d. l. eam quam & licet Bart. d. l. j. C. de ſacroſ. ecc. & l. eam quam. vacillet, Imo. d. c. relatum contradicat id tamen ita cõmuniter teneri refert ibid. n. 62. Capra. quod verum eſt, niſi tale relictum ad pias cauſas nominatim iniunctum eſſet certo hæredi quia tunc non tranſit ad alium cum onere ſed opus erit aditione. argumẽto l. qui 40. ff. ad Trebellia. & Bal. d. l. eam quam. & Bart. in l. Marcell. ff. ad Treb. ibid. capra.

Legata ad certum vſum deſtinata regulariter in alium cõuerti non poſſunt, clem. quia cõtingit de relig. do. l. 1. ff. de adminiſt. tut. vel curat. argumento c. 3. c. ſuggeſtum. & ibid. gl. de appel. 22. q. 2. c. is autem. 42. diſt. c. licet. c. inter corporalia. de translatio. epiſcopi. auct. quan. oporteat epiſco. §. ſi vero hoc non fieret. vt ibidem gl. in verb. hæc adimplenda. coll. 1. argu. l. liberto. §. Lucius. ff. de annu. le. ſecundum Spec. tit. de inſtru. edi. §. nunc aliqua, ver. quod ſi quis. & ita communiter teneri aſſerit Bened. Capr. reg. 321. nu. 4. quod tamen inter alia fallit in relictis ad certum vſum, quia poſſunt per Legatum à latere vel epiſcopum, quatenus conſentiat hæres defuncti, in aliũ vſum pium conuerti, ca. nos quidem. & ibid. Nic. de teſtam. & hoc voluit Lapus in cle. 2. de relig. dom. & per not. à Vincent. & Io. And. in c. fi. de teſtam. quos ſequitur d. cle. 2. Aegid. Bellam. Card. & D. Nic. & communiter teneri d. reg. 112. n. 9. refert. idem capr. quod eſt verum quando non poſſet diſpoſitio teſtatoris ſpecificè adimpleri, aliàs Papa etiam hærede cõſentiente eam commutare nõ poſſet & ne quidem in alium piũ vſum magis fauorabilem. quia teſtatoris volũtas pro lege eſt ſeruanda. 13. q. 2. c. fi. auct. de nuptiis §. diſponat, c. tua. de teſta. c. fi. c. cum Matthæus. de celebrat. miſſ. & eius mandatum ad vnguem, nec in plus aut minus exequendum. Argumento c. cui de ſacerdot. de præb. lib. 6. c. cum dilecta de reſcrip. l. diligẽter, ff. mãdati. & Lap. d. clem. 2. & ibidem Floria. & Imo. quod contra Io. And. & D. Ant. communiter teneri refert Bened. capra ibidem n. 21. & 24. Hæc. tamen limitata ſunt quando teſtator prouidiſſet, quod ſi legatum de iure aut de facto adimplere nequiuit, quod tunc legatum ad hæredem reuerteretur quo caſu legatum ad certum quempiam vſum relictum, ſi in illum voluntas teſtatoris non impleretur ex authoritate ſuperioris non poſſit in alium vſum conuerti, cùm teſtator ad hæredem videre diſpoſuerit, ſecũdum Bar. in l. liberto. §. Lucius & ibidem gl. ff. de an. leg. quod Azonem ſenſiſſe. d. §. Lucius, Bart. aſſerit, & ita communiter teneri refert, ibidem in fine Capra.

Legata & fideicommiſſa iis tantùm caſib. hodie exæquata ſunt, quibus illorum circuitus inutilis habetur. commune dicit Porc. in §. ſed non vſque. n. 7. inſtit. de leg. qua de re videto etiam hoſpitem olim meum, ac virum recondita eruditione præditum Iac. Cuiatium Inſtit. de ſingul. reb. per fideicom. relict. 2. ſchol. E. Suarez.

Legata & tunc reuocata cenſebuntur, cùm res relictæ poſtea vel inutiliter alteri donabuntur, quamuis non idem iuris ſit, ſi alteri inutiliter legentur. commune inquit Did. à Couarruuias. in rub. de teſta. Tametſi vtrobique, atque vtraque viæ adimi probet luculenter tex. in l. & ſi transferam. ff. de adim. legat. & nos id alibi copioſius oſtendamus. idem.

Legata inimicitiis poſteà ſubſequutis vſque adeo reuocantur vt ſatis ſuperque ſit inimicitias duobus teſtib. probari. cõmune renuncio ex Aret. in l. Lucius. ff. de vulga. Iaſ. in l. fideicommiſſum. C. de fideicommiſſ. Did. à Couarru. in rubric. de teſtam. idem.

legata in codicillis adempta iure ipſo extinguntur, vt frequens interpretum dogma aſſeuerat Porc. in prin. n. 4. inſti. de adempti. legat. idem.

Legata minus ſolenni teſtamento relicta, tum demum hæres ſoluere cogetur, cùm rerum legatarum poſſeſſionem adipiſci teſtator legatariis conceſſit. commune pronunciant Iaſ. in l. cum quis. C. de iur. & fact. ig. Io. Dilec. de art. teſt. ti. 2. cau. 3. Non autem dubium eſſe debet, quin teſtator eam copiam poſſeſſionis rerum legatarum propria auctoritate apprehendendæ legatariis facere poſſit, vt frequenter placitum aiunt Iaſ. 2. lect. n. 48. Rip. n. 61. in l. nemo poteſt ff. de ll. libr. 1. Quãuis illis idcirco non liceat rerum legatarum poſſeſſionem, q̃ hæres iam ſuſcepit, per vim renuente ac reluctãte hærede aggredi, quemadmodum receptum eſſe ſcribunt Rip. in l. centurio. numero 52. ff. de vulga. Iulius Clarus de teſtam. q. 68. idem.

Legati, quod in diem certam relinquitur, & obligatio & actio cedit. quamuis & exceptio competat, & dominium ſtatim non tranſeat. communia ponit Ant. Gom. in tract. de teſtam. cap. vltim. numero quinquageſimoprimo. verſ. aliquãdo & 2. E. Suarez.

Legati illius æſtimatio, quod monachis minoribus, vt vulgus fatur, aut ſimilibus perſonis relinquitur, eiſdem debebitur. commune pronunciat Curt. iu. conſ. 30. n. 7. Villalo. in ſua collecta. idem.

Legati nomine ne legatarius obligata hæredis bona habeat, diſponere, ac diſertè iubere teſtator, ſi velit, poteſt. commune eſſantur Alex. numer. 12. Crot. n. 45. in l. nemo poteſt. ff. de ll. libr. 1. idem.

Legati fructus ab adita hæreditate duntaxat, non & à teſtatoris morte legatario debentur vt magis frequenter receptũ profitetur Ant. Gom. in tract. de teſta. c. 12. n. 5. quamuis contrarium omnino verius, vt idem Gom. ibidem. veriſſimè affirmet. idem.

Legato non ea accreſcunt, quæ à re legata ante aditam hereditatem acquiſita fuerunt, vt commune dicit Petr. Rauen. in Alphabeto aur. ver. legatum. E. Suarez.

Legata ad pias cauſa etiam hæreditate non adita deberi, contra tritam & communem regulam, qua aſſeritur, teſtamẽtum corrui, quia hæreditas non fuit adita, corrui & legata, & alia in teſtamento contenta, cùm omne ius teſtamenti ſoluatur. l. ſi nemo ſubiit. ff. de regulis iuris affirmat Barto. in lege 1. repet. numero 65. & 66. verſi. quartò quæro. C. de ſacroſan. eccle. & addit ipſe, legata ad pias cauſas valere, nec requiri adiitionem, cùm in eis eeſſet omnis ſolennitas iuris ciuilis. capit. cùm eſſes. capit. relatum. extrà, de teſtamen. Sed Sali. in d. l. 1. numero 18. verſiculo quæro decimo tertiò, an hæreditate adita. & Io. de Imo. in l. qui filio. §. ſeruus. numero 8. verſic. & prædicta faciunt. ff. de hæredi. inſtit. cum multis aliis contrariam ſententiam ſequuntur, allegatis hinc inde argumentis & adductis ſolutionibus Bartoli rationum. Et hanc communem opinionem Doctorum eſſe dicunt Ioan. de Imol. loco iam citato. & Alexand. de Imol. in conſilio duocenteſimonono. numero decimoſexto. in ſecundo libro conſilio. & Iaſ. in d. l. 1. numero 31. in fi. & numero 32. in principio ver. limita hanc communem. & in repet. numero 34. verſicu. tamen communis ſententia & vera eſt contra Part. quòd legata ad pias cauſas hæreditate non adita non debeantur. & in l. eam quam. numero 19. addens cõmunem conclusionem iſtã eſſe, cum

cum adductis nonnullis limitationibus. C. de fideicom. Ceterùm alij Bartoli ſententiam magis communem eſſe aſſerunt And. Barb. Sicul. in conſ. 8. n. 16. in 1. vo. ver. Et licet Io. de Im. in d. l. qui filio. §. ſeruus. dicat, q̃ communis opi. eſt contra Barto. tamen ſalua ſua pace dixerim, imò cõmunis opin. ſequitur doctrinam Bartoli, &c. And. de Beſſetis in repet. d. l. 1. nu. 148. vbi ipſe hanc quæſtionem eruditè in vtramque partem explicat. Approbat & hanc ſententiam Hieron. Cagnol. in d. l. 1. n. 44. ver. rationes tamen Bartoli in repetitione videntur mihi multùm notabiles & benè fundatæ, &c. Et ita ſeruari indiſtinctè meminit Carol. Mol. in ſuis add. ad conſ. Alex. in d. cõſi. 209. in verb. ſecundùm veram. Quam ſententiam ego in d. l. 1. cùm in Academia Roſtochienſi eam explicarem, ſecutus ſum. kirchouius.

Legatis mobilibus, non veniunt nomina debitorum, Iaſo. conſ. 5. vol. 3. Io. Durand. in arte teſtan. tit. 6. cau. 9. commun. dicit. Villalob.

Legata domo, ſi teſtator habet plures domos, erit in arbitrium hæredis dare minimam, & ſi nullam habeat: legatum eſt eluſorium, Maine. l. ſemper in obſcuris, n. 9. ff. de re. iur. cõmunem dicit. idem.

Legata relicta, in teſtamento: ad hoc vt valeant, requiritur, q̃ ex eo adeatur hæreditas l. ſi nemo ff. de teſta. tutel. Bar. in l. qui filio §. 1. ff. de hær. inſti. quæ concl. procedit quãdo nullus etiam fiſcus apprehẽdere voluit bona defuncti ſed eſt datus Curator, iuxt. not. per Mathef. ſing. 162.

Fallit in relicto ad pias cauſas ex teſtamento vel ab inteſt. nam illa confirmantur morte teſtatoris, nec requiritur ſolennitas additionis hæreditatis, teſte Mathef. vbi ſ. n. 4. pro quo vide quæ ſcribit Bar. in l. 1. col. 2. C. de ſacr. ſan. eccle. in l. eam quam. C. de fideic. vbi videtur ſibi contrariari.

Legata ad pias cauſas non debentur hæreditate non adita ex teſtamento, vel ab inteſtato, teſte Bar. in l. 1. C. de ſac. ſanc. eccl. vbi dat remedium vt bona teſtatoris adiiciant alicui iſtorum legatorum piorum ſeruandorum cauſa, ſicut fit in libertate, iuxt. ti. inſt. de eo cui. cauſ. bona adic. & not. Rom. in aur. ſimiliter col. 37. in prin. C. ad l. falc. & iſta eſt communis opi. p Alex. conſ. 209. lib. 2. Iaſ. in d. l. 1. n. 22. & in l. eam quam. n. 20. C. de fideic. vbi limitat tribus modis. licet Bar. in rep. d. l. tenuerit contrarium. & videatur ſequi Deci. in l. ſi nemo ſubiit ff. de reg. iur. Rom. autem in Rep. d. auth. ſimiliter col. 32. ver. 20. quæſtio diſtinguit, & col. 35. ver. ex præmiſſis col. 36. & inter alia, limit. dicit, q̃ ſi hæres etiam hæreditate non adita dat licentiam legatariis capiendi legata pia: q̃ tali caſu legata valida remanebunt poſito quòd non ſequatur additio.

Legatum eſt donatio quædam à teſtatore relicta ſed ab hærede præſtanda. §. 1. inſti. de leg. & ibi gl. habetur. in l. legatum. ff. de leg. 2. Ana. in conſ. 77. in prin. P. Andora.

Legatum requirit quinque teſtes. l. fi. §. fi. C. de codicil. glo. in l. fi. C. de don. cau. mor. & ita videtur tenere. Pau. de ca. in 2. vol. conſ. 147. incip. ſuper 1. quæſito.

Limita niſi ſit ad pias cauſas quia ſufficiunt duo. c. relatum. ext. de teſta. & ita videtur ſentire. Pau. de ca. in d. conſ. 147. & dixi in ver. pia cau. ver. 16.

Non refert per quæ verba teſtator loquatur dummodo eius intentio percipiatur. l. in leg. C. de leg. & ibi gl. & doct.

Nec vitiatur legatum. ex imperfecta oratione vel latinitate ſi conſtet de mente teſtatoris. l. ſi in teſtamento. ff. de leg. 1. & l. verbum volo C. de fideic.

Addo q̃ ſuffic. q̃ verba prolata per teſtatorem in legando. ſecundum communem vſum loquẽdi habeant certam interpretationem. l. librorum. §. quod tamen caſſius. ff. de legat. 3. Imo etiam nutu legatũ fieri poteſt. d. l. in legat. & ibi Iaſ. idem.

Hæres tenetur ſoluere legata. etiã mota ſibi hæred. quæſtione dummodo ei. de ipſis legat. reſtituen. in caſum euictionis hæred. cauea. l. ſi in fraudem. & ibi doc. C. de leg. idem.

In legat. poteſt fieri ſubſtitutio Alex. in 5. vol. conſ. 170.

Legati titulus. eſt lucratiuus. l. ſi hæred. ff. mand. in l. 1. C. de impo. lucra. deſcrip. lib. 10. Lud. Rom. in conſ. 230. Alex. in 1. vol. conſ. 49. in prin. Ang. in §. ſi res aliena. inſti. de leg. P. And.

Et in materia. quis dica. titulus lucratiuus. vide Iaſ. in §. item ſi quis. in 5. col. inſti. de actio.

Legatum debe. quamuis nudis verbis relictum ſit. Pan. in c. indicante in prin. de teſta. al. not. in l. 1. C. de fidei. idem.

Legati dies quot modis. & quando dica. eodem vide Ang. §. ſi peculium inſti. de lega. idem.

Legatum pium legatum factum in vnum pium vſum determinatum non poteſt in alium vſum, niſi de voluntate papæ conuerti. Pau. de ca. in 2. vol. conſ. 243. incip. ſuper 1. quæſito. al. clem. quia cõtingit de relig. do. & l. legatum. & ibi Bar. ff. de vſuf. leg. & Bal. in l. ſi quis ad declinaṅ. C. de epiſ. & cler. Et ita vult Barb. in 1. vol. conſ. 23. in 1. col. al. multa max. Bar. in l. 1. in fi. C. de his quæ pene. no. vbi dicit q̃ relictum factum pro virginib. maritandis. non poteſt conuerti in alium pium vſum. quia legitima voluntas non pertinet ad arbitrium alicuius. addo Pau. de ca. in 1. vol. conſ. 264. incip. dubitatur. nunquid. repetito. in 2. vol. conſ. 16. & Bal. in 3. part. conſ. 67. Dec. conſ. 72. in 3. col. Cor. in 2. vol. conſ. 104. in fi. vbi dicit q̃ non valeret ſta. in contrarium.

Vide aliquid per Ang. conſ. 224.

Limita quando voluntas teſtatoris poteſt impleri in ſpecifica forma reſpectu. rei cauſæ & perſonæ. ſed quando non poteſt impleri in forma ſpecifica poteſt epiſcopus commutare. in alium pium vſum ita in terminis tenet Ana. in conſ. 77. al. c. nos quidem. extr. de teſta. & ita videntur tenere. Alex. & Iaſ. in l. ſi fundum. §. fi. in 4. col. ff. de leg. 1.

Limita quoque quando voluntas teſtatoris adhuc nõ fuit exequta quia epiſcopus poteſt alterare. voluntatem defuncti hypo. ſing. 194.

Limita etiam vt dixi. in ver. pia cauſa. ver. 15. P. Andora.

Legatum pium factum eccleſiæ. ſi teſtator ibi ſepeliatur. valet dato q̃ teſtator ibi non ſepeliatur ſui culpa. vt quia erat excommunicatus. Barb. in 1. vol. conſ. 57. in 4. col. Bened. conſi. vlt. Barb. in 3. vol. conſ. vlt. in 10. col. Phi. in rub. de teſta. in 6. in 17. col. & j. in ver. legatum eccleſiæ. & idem phi. in c. 1. §. ſi vero. in fi. de ſepul. in 6. Alex. in l. miles. §. fi. de adul. & in l. j. in fi. C. de inſti. & ſubſti. idem.

In legato pio non relicitur. conditio viduitat. Iaſ. in l. 1. C. de indic. vid. tol. idem.

legatum vſusfructus factum eccleſiæ perpetuò durat vltra centum annos Barb. in 4. vol. conſ. 20. idem.

Libellus contra eum qui pro legato pio pati. ſe vocari in iud. dico q̃ tal teſtator. in ſuo vlt. teſtamẽto legauit tali eccleſiæ 10. quæ petita fuerunt ab hærede. qui tamẽ paſſus eſt ſe in iud. vocari. & dictum legatum inficiatus eſt. quia pero ipſum hæredem condem. ad ſolueñ. duplum. Ang. in §. ex maleficiis. inſti. de actio. & eſt materia. auth. hoc amplius. C. de fideic. Panor. in c. ſi hæredes. de teſta.

Quid ſi dicat nego narrata prout narrantur. vide j. in verbo litcontest.

idem in leg. Iaſ. in l. ſi quis. C. de inoff. teſt.

vide in ver. pia cauſa. §. 12. & in ver. hæreditas perditur.

An autem poſſit purgari mora. vide not. Barb. in 3. vol. conſil. 32. idem.

Legatum calicis in dubio intelligitur de argento. lance. in l. legatum ff. de vſufr. leg. al. Bar. in l. titia. §. ſeia. ff. de aur. & argent. leg.

Vide Bal. in l. ſi nõdum. C. de fur. vbi dicit q̃ intelligitur de honorabili ſecundum qualitatem eccleſiæ. & facultates teſtatoris. vide aliquid per Pan. in c. indicante de teſta.

Lud. ſing. 515. videtur velle q̃ intelligatur. de calice auri.

Vide etiam pan. in c. ex part. de cenſi. vbi videtur tenere. q̃ vouens dare calicem non tenea. dare de argento. P. Andora.

Legatum dotis licet hæredes mariti non poſſint cogi ante annum ad reſtitutionem dotis. tamen fallit. quando maritus legat dotem. vxori. vt dixi in ver. dos in 18. priuil. P. Andora.

Si dos nõ fuit forte ſoluta & maritus legat dotes vxori. an poſſit ipſa agere. contra hæredes mariti. Bal. in 2. part. conſil. 350. tenet quòd ſic. idem.

Legatum dot. factum filiæ. an poſſit ſtatim peti. vide in verbo dos relicta pro filia maritan. idem.

Si fiat legatum. berte pro ſe maritan. & tempore teſtamenti ſit maritata an ei debea. legatum vide vbi ſ.

Quid ſi legetur mulieri ſi nupſerit. & nubat demum efficiatur. vidua. vide vbi ſ.

Et ibi remiſſiue. quid ſi legatur mulieri ſi fuerit vidua.

Quid ſi teſtor legat pro dote. deiñ viuẽs dotat. vide vbi ſ.

Et ibi poſui plures quæſtiones. in materia. quas vide.

Legatũ dot. nõ venit in gñali quita. q̃ fecit vxor. de omnib. legat. ſibi fact. vt dixi. in ver. generalis. §. 14.

Legatũ dot. vz. cc. vt cõſtat inſtro dotali. an debea. ſi ſi conſtet de inſtro. vide j. in ver. legatum vxori factum. §. 23. idem.

Legatum alimentorum. Si teſtator legat alimẽta in domo an poſſint alibi peti. Bar. in conſ. 211. incip. quidam ſibi filios. tenet q̃ non. Et ita vult Bal. qui refert dictum conſilium. Bar. de verbo. ad verbum. in ſecunda parte conſilio 150. Iaſon. in lege prima. C. de legat. Bened. in conſilio 139. Angelus conſilio 28.

Limita niſi ex ſeuitia hæredum. nõ poſſet alimentãdus ſtare in domo. & ita. tenent Bar. & Bal. in conſiliis præallegat.

Iaſ. qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iaſ.qui infinita al.in l.diuortio in 8.col.ſo.mat.inter cætera al leg.Pau.de Ca.conſ.3 87.incip.vxor quædam.in fi.quod mihi eſt.3 89.alias 3 91.inci.q̃ vxor.cond.idem Iaſ.in d.l. 1. Bened. in conſ.128. P.Andora.

Et aduerte.q̃ tunc alimentandus tene.probare. q̃ non pōt habitare in domo.vt in terminis tenet not.Pe.de anch.conſi. 254.refert alio numero.& ſequi.Fel.in ca.ſuper his.in 7.col. de accuſ.Alex.in 1.vol. conſ.100.repetito in 4.vol.conſ.3.facit quod vult in 2.vol.conſ.101.Iaſ.in l.1.C.de lega.& in d.l. diuortio.in 8.col.vide in ver.poſitio §.49.

Secus ſi ſimpliciter relinquuntur alimenta.Cor.in 3.volu. conſ.286.vide etiam eundem in 4.vol.conſ.156.

Non tamen tenetur habitare omni momento. l. ſi quis ita legauerit.& ibi Bar.ff.de cond.&demon. idem.

Quid ſi debeat morari cum duobus & vnus expellat an debeat habere legatum alimentorum Cor.q̃ ſic.in conſ.323.id.

Si hæres grauatus eſt dare alimenta in domo excuſa. dan. in domo eque bona.hypo. in l.1.§.cum quidam. circa fin. de quæſt. idem.

Aduerte. etiam quia ſi teſtator dixerit ſi habitauerit papie cum filiis ſufficit habitare papie.Secus ſi indiſtinĉte dixerit ſi habitauerit cū filiis quia debet ſimul habitare.text.& ibi Bar. in l.qui concubinam §.vxori ff.de leg.3.& in d.l.ſi quis ita.idē

Pone quidam reliquit duas filias impuberes. in ſuo teſtamento legauit earum matri alimenta donec ipſe filiæ ſtarent cum ea deinde vnam nuptui tradidit.Altera vero deceſſit nū quid mater debebit habere alimenta.Ray.de forl.in l.1. C.de leg.refert quoſdam magnos doct.determinaſſe q̃ ſic per not. ibi.Tandem dicit ſe reſpondiſſe totum contrarium quia conditio appoſita in legato cenſebatur appoſita fauore filiarum vt inſtruerentur à matre.ar.l.ſed & ſi hoc.§.vlt.ff.de condit.& demon.fac.l.ſi ita relictum §.pegaſus ibi veluti, &c. ff. de leg. 2.& ibi Imo.in 1.not.

De hac materia.vide in ſimili.Ange.in conſ. 150.vbi ponit quæſtionem.quādo teſtator legat alicui donec vel quoad ſteterit cum hærede.vide etiam Iaſ.in d.l. 1. vbi dicit q̃ ſi relicta ſunt alimenta alicui donec ſteterit cum tali.ſeu quoad morabitur in domo.debet illa habere.illo tali mortuo.contrarium tenet Lud.Ro.conſ.185.de quo etiam ample ſonz.in 1. part. conſ.68.& ſeq.Cor.conſ.311.Bened.in conſ.4.in 1.dub.Ange.conſ.301. idem.

Sed quid ſi caſu fortuito contingente in perſonam leg.alimentorū.non poteſt ipſe morari cum eo qui tenet.ad alimenta.An habebit legatarius alimenta dum viuit.Pau. de ca. d. l. 1.C.de lega.dicit q̃ non.quia caſus debet nocere leg.non autem hæredi vt in ſimili no.in l.ſi vno.§.cum quidam ff.loca.

Sed Alex.in d.l.1.dicit q̃ de hoc dubitat per not.per Bar.in l.gaio.§.imperator de alim.lega.vbi dicit. q̃ quotienſcunque ſubeſt iuſta cauſa non habitandi.nihilominus leg.debet habere legatum alimentorum vt dixi s̄.Bened.in d.conſ.4.. idem.

Quid autem ſi teſtator.legat ſimpliciter alimenta.nec dr.in domo an poterint peti.extr.domum. vide s̄.in ver. alimenta. §.3. idem.

Quid ſi teſtator relinquat alicui alimenta.in parte ſua & in parte fratris ſui cum quo.habebat bona communia?dic q̃ hæredes tenentur præſtare in ſolidum omnia alimenta. ita Bar. in conſ.211.& volunt doct.max.Alex.& Iaſ.in l.ſi duobus.§. 1.ff.de leg. 1.Quod not.quia quilibet diceret contrarium.Pegerar.ſing.44.

Fac.quod vult Cor.in 4.vol.conſ.103.vbi vult q̃ ſi teſtator legat filiæ vſumfr.bonorum quæ habet communia cū fratre cuius filium inſtituit.veniat totus vſusfr.

Legatis aliment.quid veniat vide s̄.in verb.alimenta.§.1.& 2. idem.

Si teſtator legat alimēta vxori alicuius intelligitur tam de 1.quam de 2.vxore fauore alimentorum.Fel.in c.innouamus in pen.col.de treu.&pa.al.Alex.conſ.311.incip.viſo proceſſu quod mihi eſt in 2.vol.conſ.171.

Sed Iaſ.in l.diuortio.§.quod in anno.in 3.col.ff.ſol.mat.dicit q̃ ſolet admirari.de eo.quod cōſuluit Alex.in d.conſ. 171. & qnòd non putat verum.

Ego puto veram deciſionem Alex.in terminis in quib. loqui.ſ.quando teſtator legat vxori alicuius. ſecus in terminis Iaſ.qui videtur loqui.in vxore teſtatoris.per dicta s̄.in ver.legatum vxori §.11.

De quo vide Dec.in c.quoniam abbas.in pe.col.de off.del.

Videtur etiam diſtinguen.aut teſtator tempore teſtamenti.habebat vxorem,&tunc non veniat 2.propter affectionem quam præſumebatur.habere ad vxorem.aut non habebat vxorem. & tunc veniet quælibet vxor. ſub nomine app. & ita videtur diſtinguere.Fel.in d.c.innouamus.

Legatum alimentorum incertum valet Barb.in 3.vol.conſi. 79.in 2.col.in fi.

Legatum alimentorum.habet ſpēia,quæ habet legatum libertat.Cor.in 1.vol.conſ.323.ver.& prout eſt.

In legato alimentorum non habet locum ius accreſcendi. Bal.in l.dominus §.per fideicommiſſum.ff.de vſufr. vide s̄.in ver.ius accreſcendi.§.3. idem.

Legatum vſusfructus.Legato vſufructu omnium bonorū Veniunt etiam fructus redditus &prouentus.Pau.de Ca.Ro. & doct.in l.diuortio §.ſi vir in fundo ff.ſol.ma.l.vſufru.legato cum 3.ſeq. & ibi Bar.Bal.Ang.& Alb.ff.de vſufr.l.quotiens §. fi.eo.ti.vbi eſt.tex.quòd venit etiam vſuſfr.aret.

Addo tex.in l.generali.§.vxori meæ.& ibi Bar.ff.de vſufru. leg.vbi eſt tex.q̃ ſi relinquitur vſusfr.omnium bonorum.debetur.vſuff.in quibuſcunque bonis tam mobilib.q̃ immobi.

Etiam vſusfr.nominum debitor. Cor.in 2.volu.conſ.187. in fi.Pe.de anc. hconſ.3. P.Andora.

An autem in tali legato veniat fru.quod erat in domo cauſa vendendi.Vel pone Merchator pannorum relinquit vxori vſumfructum.omnium bonorum An.veniant panni venales Bar.l.generali. ff.de vſuf.leg. dicit q̃ ſi teſtator ſimpliciter reliquit vſumfructum omnium rerum ſuarum. veniunt etiam venalia.l.pedicul.§.Labeo.ff.de aur.& arg.leg. iuncta l. iul. in prin.ff.de leg.3.

Limitat niſi diceret.quę domi ſunt.d.§.vxori.&l.ea tamen adiectio.ff.de leg.3.

Sublimitat ſecus eſſe.ſi diceret quæ domi.quoquo modo ſunt.& ita vult Alex.in 5.vol.conſ.30.in vlt.col.& conſ. 118. in 2.colum.

Pau.de ca.in l.1.C.de verb.ſig.dic.q̃ ſi emptor equorum legat equos ſuos.non videt legare venales.l.ſuos in fi.de leg.3.

Et idem dicit in mercatorib. aliarum rerum.al.l.cum tabernam in prin.ff.de pigno.

Ad quod etiam vide Bar.in l.diuus.ff.de bo. dam. vbi dicit q̃ in legato pannorum 54.non veniunt venales refert & ſequtur Pan.in 1.part.conſ.105.& Bal.in rub.C.de verb.ſig. & videtur.caſus.in l.pedicul.§.item cum querere.ff.de au.&ar.leg. vbi teſtator legauit omne argentum & ſic vſus eſt ſigno vniuerſali.& tamen non venit venale.

Aduerte quia iſta videntur facere contra deciſionem Bar. in d.§.vxori.

Tu dic q̃ Alex.in d.§.vxori.in vlt.add.ſatis obſcure videtur tollere. iſtam difficultatem. quia aut teſtator legat omne argentum ſeu omnes veſtes.& procedit §.item cum querere.& Bal.in d.Rub.& conſequenter deciſio Bar.in d.l.diuus.

Aut vero ſignum apponitur vniuerſale vniuerſitati bonorum quia teſtator dic.lego omnia bona mea vel vſumfr.omnium bonorum meorum & hoc caſu veniant omnia bona.l. quotiens §.fi.ff.de vſufr.

Vide etiā Alex.in d.l.generali.§. 1.vbi dicit q̃ in legato omnium quæ in domo ſunt non veniunt.vinum venale.fru.tella equus.& ſimilia venalia.Iaſ.in d.l. 1.C.de ver.ſig.fac.regulam ampliatam per ſtā.q̃ res venales non veniunt in legato.addo eundem Iaſ.in §.item ſeruiana.in 7.col.inſti. de actio. Cor. in 1.vol.conſ. 14.ibi item & tertio.Bened.conſ.45.

Limitat. quando teſtator.haberet alias res. quam venales. ſed ſi haberet tantum venales tunc bene veniunt in legato.ita ſecundum eum probat text.not.in l. fundus qui locatus.ff. de fun.inſtr.& in l.pedicul.§.item. cum quæreretur. & ibi gl. & Bar.ff.de an.leg.al.etiam Bal.in l.Rub.C.de verb.ſig.in 4.q. & Pau.de ca.in d.l. 1.eo.tit.Addo.hypo.marſ.in l. 1.§.ſi ſeruus. in 1.col.ff.de quæſt.Lud.ſing.432.Bal.in l. 1.ff.de ſta.ho.

Dic.etiam Iaſ.in d.l. 1.conſidera etiam de alia limita.quam voluit Bar.in d.§.vxori.& vide quomodo ſolue.intentio Bar. ibi nam 1.no.q̃ ſi teſtator legat vxori.omnia quæ habet in domo. licet vtatur termino vniuerſali omnia tamen non venit fru.venale.poſtea ſubdit q̃ iſtud eſt verū.niſi teſtator vta.termino vniuerſali vt qa relinquat vxori vſumfructū omniū rerū. qa pp vniuerſalitatē intelſt ram de reb.venalib.q̃ nō venalib.

Tu ſalua Bar.quia 1.loqui. quando legan.bona quæ teſtator. habet in domo. licet cum termino vniuerſali omnia. & tunc non veniunt venalia. 2.caſu loqui.quando non ſunt verba limitatiua.quæ habet in domo,&c.Quid ſi dono quicquid habeo in domo.an veniāt venalia.vide Bal.in l. 1.ff.de ſta. ho.

Conclude.q̃ ſi dica.lego vſumfr.omnium bonorū.venit etiam.venaliū.Niſi apponerēt verba limitatiua.fm Bar. in d.§. vxori. Aut non apponitur. ſignum vniuerſale. omnium. & tunc ſecus.Ad quod etiam vide doctrinam Bar. in l. ſi plurib. ff.de leg.3.& ita vult Alex.in d.§.vxori.

Limita

Limita etiam niſi dicatur. quoquo modo, &c. per dicta s̄. eo.§. idem.

Quid in pec. an veniat in legato omnium bonorum vide in ver.pec.§.3.

An autem in legato bonorum mobilium veniant fructus pendentes.vide Pau.de ca.in 2.vol.conſ.239. idem.

In vſufructu veniunt fetus pecorum.l.vetus eſt quæſtio.cū l.ſeq ff.de vſufr. idem.

An veniant mulcte & cōdemnationes. vide in l.diuortio. §.ſi vir in fundo.ff.ſolut.mat.& Alex.in l.ſi.eod. tit. vbi tenet quòd ſic. idem.

Nūquid vxor vſufructuaria poſſit incidere arbores ceduas & an incidendo fructiferas.perdat vſumfructum.vide in ver. vſufr.§. P.Andora.

Et no.q̃ ad hoc.vt vſufr.poſſit expelli requi.q̃ deterioratio ſit circa rem.ſecus ſi tenderet in perceptione fructuum.puta quia male faceret cultiuari vel arari prædia. Bal.in l.3. C. loc. moderni ī auth.qui rem.C.de fac.ſan.eccl.Alex.in 5.vol.cōſ. 118.ibi,ſecundò reſpondeo. idem.

An autem vxor vſufructuaria debeat habere. vſumfr. feudalium.vide in tract.feu.in Rub.de alie.feu.verſi.vſufructuarium facere.fo.41.& ſeq.Quid in aliment.vide ī.co.§. 50.

Quid de gabellis & datiis dic quòd debent eſſe vxoris. per s̄.dicta licet contrarium teneant Bal.& Pau.de caſtr.in l. 1.C. de vſufr. idem.

Sed an debeat habere. vſumfructum prothocollorum?vide Alex.in d.l.diuortio.§.ſi fundum.in 4.co.vbi dicit q̃ debet eſſe vſufructuaria illius pec.quæ ex prothocollo redig.d quo per Iaſ.in d.l.diuortio §.ſi vir in 3.col.addo.Bar.in conſ. 50.

Aduerte tamen.quia Bened.in conſ.45.tenet q̃ legata domo cum omnibus quæ in ea ſunt. non veniunt rogationes ſeu inſtrumenta notarij. idem.

Sed quid ſi teſtator prælegat certa prædia vni ex hæredibus deinde generaliter. legat vxori vſumfruc. omnium bonorū, an vxor habebit vſumfruc.dictorum prediorum Pau.de caſt. in 2.part.conſ.104.determinat q̃ ſic.al.l.ſempronio ff.de vſufr.leg. & ita videtur tenere.Pan. in 2.part.conſ.4.in 2.col.addo Bal.in 2.part.conſ.185.fac.quod vult Alex.in 1.vol.conſ. 25.in vltima col.ibi ſed quando teſtator. idem.

Aduerte tamen quia ſi teſtator.legat vni fundum poſtea legat vſumfruc.illius fundi alteri ambo concurrunt in vſufr.l.ſi alij.ff.de vſufr.

Imo Pau.de ca.in 2.vol.conſ.240.tenet.q̃ ſi fundus.ſit relictus vni extraneo.& vxor ſit relicta vſufru.omnium bonorū quòd ambo concurrent in vſufr.illius fundi.

Idem videtur tenere.Alex. in 3.vol. conſ.56. vbi dicit q̃ ſi teſtator inſtituit filias in omnibus bonis & reliquit vſumfru. omnium bonorum vxori.q̃ filię & vxor in vſufr.concurrent. In caſu tamen Alex.erat verbum pleno iure.&idem eſſet ſi diXiſſet plenarie.Ita Barb.in 2.vol.conſ.2.

Limita etiam d.l.ſi alij procedere quando fundus fuit relictus vni. deinde vſufr. illius fundi fuit alij in ſpecie relictus. tunc.n.ambo concurrunt in vſufr.ſecus quando fundus eſſet in ſpecie relictus vni.deiſi alij.eſſet relictus vſusfru. omnium bonorum.quia in vſufr.illius fundi.non concurret.vſuf.cum legatario.ita Iaſ.in l.cū quæſtio.C.de leg.al.Bal.in l.quotiens. in fi.C.fam.erciſc.addo Bal.in 2.part.conſ. 56.Ange.in §. 1.inſti.de vſufr.

Tu aduerte q̃ iſta deciſio Bal.& Iaſ.eſt de directo in totum contraria deciſioni Pau.de ca.in d.conſ. 104.& aliorum quos retuli s̄.in ver.ſed quid ſi teſtator prælegat. Idem.

Si legetur vſufr.cum hoc q̃ proprietas non poſſit alienari, videtur legata ēt proprietas.Lud.Ro.cōſ.206.Cuma.p̃ſ.120. Barb.in 2.vol.conſ.64.Alex.in l.ſi conſtante.in 1.& 2. col. ff. ſol.mat.franc.crem.ſing.27.Cur.iun.conſ.14.in 1.col. Bal.in l.proculus.ff.de vſufr.

Et legato fundo ad vſumfructum intelligitur etiam legata proprietas.vt dixi in verb.alimenta.§.18. Idem.

vſusfr.legatus vxori cum filiabus,&c.an extingua.mortua vxore Curt iun.in conſ.14.

ſi teſtator legat fructus fundi hæres tene.cultiuari & ſeminari facere.l.fundi trebatiani.ff.de vſufr.leg.Iaſ.in l.non eſt dubium C.de lega.

Quid ſi teſtator.relinquit vxori.vſumfr.omnium bonorū. & poſt mortem vxoris alium inſtituit.nunquid valeat tale relictum.Alex.in l.filius à patre in 5.col.& ſeq.ff.de lib.& poſthum.relat.mult.opi. concludit quòd non. Et idem vult in 2. vol.conſ.162.& in extraneum.in 5.col.C.de hæred.inſti.

Contrariam opi[illegible] per multa tenet Iaſ.in l.extraneum.in 2. col.& ſeq.C.de hæ[illegible]d.inſti. vbi etiam vide Alex.Addo.Paul. de ca.in 2.vol.conſ.290.inci.ſuper 1.Lud.Ro.conſ.71. vide etiam Ang.in §.hæres.inſti.de hæred.inſti. idem.

Quid ſi fiat legatum vt teneat in vita legatarij. vide Bal. in l.1.in 1.col.C.de fruc.& lit.expen.

Vide etiam Pau.de ca.qui videtur tenere.contrarium.in 2. vol.conſ.246.in fi. idem.

Quid ſi teſtator relinquat vxorē.dominā maſſariam. & vſufructuariam.omnium bonorum ſuorum. inſtitut.filiis hæredibus vniuerſalibus.An vxor habebit integrum vſumfructum an vero ſolum alimenta?dic q̃ ſolum habebit alimenta. vt no.in l.vni.& in auth.hoc locum.C.de ſec.nup.& ita in terminis vult Bar.in conſ.9.inci.ſu[illegible] eo.& in l.titia.ff.de leg.2. & in d.conſ.allegantur multa in apoſtilla ibi poſita. addo Iaſ. in l.& ſi contra in 2.col.ff.de vul.& pup.Ang.conſ. 144. Lud. Ro.cōſ.118.conſ.153.& conſ. 516.Sonz.in 2.part.conſ.279. Are.pulchre in conſ.40.vbi dicit eſſe verum.etiam ſi teſtator leget vſumfructum vxori refert & ſequitur.Iaſ.qui dicit q̃ ita conſuluit in l.cum hij.§.ſi in annos.in fi.ff.de tranſact.

Limita procedere. qñ ſunt inſtituti filij ſecus autem ſi eſſent inſtituti vel ſubſtituti hæredes extranei. quia tunc vxor habebit integrum vſumfructum.vt vult Bar.in conſ. 56.inci. Barth s̄ fecit teſt m̄.Et in conſ.170.inci.petrus.&in p̃ſ.ſeq.inc. Nicolaus.Ang.conſ.97.Pan.in 2.part.conſ.78.in 2.du.Ale.in 1.vol.conſ.40.& in 4.vol.conſ.29.& in 3.volu.conſ. 57.& in 4.vol.conſ.29 bened.in conſ.25.Ang.conſ. 109.& conſ.301.

Amplia etiam ſi filius hæres inſtitutus moria.viuo patre q̃ teſtatus eſt cum clau.codicillari. quia tunc etiam vxor habebit integrum vſumfructum.ita Alex.in 2.vol.conſ.42.

Et etiam ſi pia cauſa ſit ſubſtituta.bened.in d.conſ. 25. fac. quod dixi ī.co.§.

Quid ſi filio ſit ſubſtitutus pupillar. extraneus. dic vt p Iaſ. in l.& ſi contra.in 2.3.& 4.col.ff.de vulg.& pup. vbi dicit q̃ ſi eſt ſimpl̃r ſubſtitutus mater habebit ſolum alimēta.quia ſubſtitutus eſt loco filij.

Secus ſi ſit dictio don.& quouſq; vel huiuſmodi quæ fac. legatum conditionale ſeu annum.

Limita ēt quia mr̃.dbet hr̃e alimēta ēt inuito filio.q̃ poti' velit dare vſūfructū q̃ alimēta.Ita Sal.in d.auth.ho locū.ī vlt. q.fac.quod vult Alb.de rox.in 2.part.ſta.q.102.in fi. idem.

Quid ſi filius & extraneus inſtituantur hæredes.an tūc mater habebit integrum vſumfructum.Fel.in c.1.in 3.col.de prescrip.Refert & ſequi.Sal.in d.auth.hoc locum.in 3.col.verſic. ſed ſuppoſita. tenere q̃ mater habebit tantummodo alimēta. & q̃ extraneus gaudebit fauorib.dar.à lege filio p l.ſi cōem.

Contrarium tenet Bar.in l.titia.ff.de leg.2.& cum Bar.tranſeunt Imo.fulg.& flor.ibi & Alex.in apoſtillis & pro opi.Bar. fac.tex.in l.filium.§.ſi legatum.ff.de leg.præſtan.& iſtud videtur tenere Cor.in 1.vol.conſ.5. idem.

Quid ſi ſit inſtituta mater teſtatoris.an vxor tunc habebit integrum vſumfr.Pet.de anch.in conſ.237.dicit quòd non. contrarium videtur tenere.Ale.in 3.vol.conſ.57.ibi ſed circa hoc.& Cor.in d.conſ.5.

Sed quid ſi ſint inſtituti fratres teſtatoris?dic q̃ vxor habebit integrum vſumfr.ita Alex.in 3.vol.conſ.57.præal.

Et idē quando fratres teſtatoris ſunt ſubſtituti & moritur filius. quia vxor habebit integrum vſumfructum. Alex. in d. conſ.40.in 1.vol.& in 4.vol.conſ.29.

Limitat præmiſſa Bened.in conſ.158. niſi teſtator habēs filiam.inſtituerit hæredes vniuerſales eius fratres, quia tunc vxor nō habebit niſi alimēta ex cōiecturata mēte teſt'oris. id.

Quid ſi inſtitut.filiis.bona deueniant in fiſcum.dic q̃ vxor habebit integrum vſumfructū cum fiſcus habeatur loco hæredis extranei.ita Bar.inter conſi.Bal.in 1.part.conſ.318.Bal. in d.1.part.conſ.406.Et in 3.part.conſ.418.Pet.de anch.conſ. 185.Ro.conſ.516.Alex.in 4.vol.conſ.29. idem.

Quid ſi in teſtamento legentur alimenta vxori & in codicillis relinquatur.domina vſufr.&c.Alex.in 3.vol.conſ.56.dicit q̃ vxor tunc habebit dimidiam vſusfructus al.Pau.de Ca. in cōſ.387.inci.q̃ vxor dicti riſtori.mihi 389.alias 391.inc.q̃ vxor.p̃d.&ita ēt refert & ſequi.Ale.in l.titia.§.tiria.ff.de leg.2.

Et iſtud in fortiorib.terminis.tenet Cor.in 1.vol.conſ.5.

Subiungit Alex.in d.conſ. 56. q̃ ſi filius decederet. portio vſusfructus accreſceret matri.vide per eum. idem.

Quid ſi mater vel ſoror teſtatoris relinqui. vſufructuaria inſtitut.filiis dic.Bal.in d.auth.hoc locum.q̃ ſolum habebit alimenta.Cor.in 3.vol.conſ.210.Ang.conſ.109.

Sed qd ſi teſtator legat alimēta & vſumfructū vxori.an debeat hr̃e vtrūq;.Bal.in 3.part.cōſ.209.& cōſ.211.tenet q̃ ſic.

Tu aduerte quia vr̃ q̃ tunc ſolum debeat habere med.vſufr.per dicta s̄.ver.quid ſi in teſtamento.alias §.24. idem.

Vtrum

Universidad de Deusto Biblioteca

Vtrum si testator legat seu reliquit vxorē vsufruc. alicuius fundi, filiis instit. an ipsa vxor habebit totum vsumfructum. Bar. in d. §. titia tenet quòd sic. & Sal. in d. Aut. hoc locum.

Adde ꝙ si testator simpl'r relinquat vxorem. vsufruc. relict. filiis ꝙ venit vsufr. ita Alex. in d. §. titia. al. Bal. in l. si pater C. de vsufr. & ita tenet Iace. in l. vxori meæ. ff. de an. leg. per illū text.

Sed aduerte. quia Bal. ibi. videtur loqui in terminis illius legis. quando vxor fuit relicta vsufr. in cert. rebus. secus si vniuersa fr. & se remittit ad not. per Bar. in d. l. titia. §. fi. de leg. 2. & quòd etiam hoc casu debeat solum habere alimenta. tenet. Are. cons. 40. & sequi. Ias. in l. cum hi. §. si in annos in fin. ff. de transac. idem.

Quid si sint instituti nepotes. an vxor habebit integrum vsumfr. Piccus vbi s. in 9. q. tenet. ꝙ sic. quia in fauorabilibus filiorum app. continentur nepotes.

Quid si testator diceret volo ꝙ vxor mea habeat non solū alimenta. sed etiam ꝙ sit vsufr. omnium bonorum. dic ꝙ non ob. ꝯsue. Bulg. habebit vsumfr. excepta leg. filij ita tenet. Paul. de ca. in 2. vol. cons. 389. incip. ꝙ vxor alias 387. præal. idem.

Quid si institut. liberis. testator relinquat fratrem suum antiquiorem se dominū & vsufru. aut amitam seu materteram? Ang. in d. Aut. quod locum dicit quòd solum habebit frater. alimenta.

Sed quid in filiis adoptiuis institut. an vxor habebit solum alimenta. vide piccum. vbi s. in 10. q. vbi tenet quòd sic. multa tamen adduc. in contrarium.

Quid in legitimat. dic idem. secūdum piccum. in 11. q. idē.

Quid in filiis naturalibus tantum? Piccus in 12. q. idem tenet. licet multa pro & contra adducat. Et in 13. q. ponit quid in filio spirituali. vbi arguit idem esse per no. per Barb. l. cum accutissimi in 122. C. de fideicom. Tamen ipse picus tenet contrarium. idem.

Quid si sint instituti filij alterius matrimonij. Bal. in d. auth. hoc locum tenet quòd vxor. habebit integrum vsumfr. francis. crem. sing. 8.

Contrarium videtur tenere. Bal. in 3. part. cons. 211. & seq. Picus. vbi s. in quæstionibus suis. vltra. Bar. q. 1. alias. q. 8.

Si testator. relinquat vxorem massariam. Et alium non instituat. intelligitur vxor hæres instituta. Bal. & imo. in l. his verbis ff. de hæred. insti.

Si vero alium instituat vxor habebit solum alimenta. Bal. in l. fi. vers. quid si testator. C. de indic. vid. tol.

Legato vsufructu intelligitur legata facultas vtendi apparatu illius rei. Bal. in 2. parte. cons. 151.

Legatum vsufructus factum ciuitati nō debet durare ppo. ne apud hæredem sit inutilis proprietas. Sed durabit solum centum annis. l. si vsufr. ff. de vsufr. gl. & doct. in l. in annalibus C. de lega. Vide j. §. 52.

Si testator relinquat vxorem. dominam massariam & vsufructuariam. etiam extantibus filiis. Poterit vxor auth̄e propria. capere alimenta. Ias. in l. nemo potest in 8. col. ff. de leg. 1. all. multa. maxime. Alex. ibi. & Ang. in l. rerum amotarum. la 1. ff. re. amo. Crotus in d. l. nemo potest in 16. col. Amplia etiam si non sit verbum dominam. Are. cons. 40.

Quid si vxor relinquatur. domina & vsufructuaria cum hoc. quòd possit alienare vt sibi placuerit. an possit alienare in piam causam. Cor. in 4. vol. cons. 64. tenet quod sic. idem.

Quid si institutis extraneis testator relinquat vxorem vsufructuariam & massariam. apponen. ista verba. vt habeat & pcipiat alimenta. sic. faciebat in vita testatoris an restringatur. legatum. ad alimenta. Bal. in 1. part. cons. 406. incip. illa verba. dicit. ꝙ non & faciunt quia in legato vxoris amplissima est fien. interpretatio. l. vnum ex familia. §. item maritus. ff. de leg. 2. & l. item legato §. parui. ff. de leg. 3. Cum dicatur. esse in seruitio viri donec. stat in viduitate. l. sic. ff. de ope. liber. traditur in l. vidua. ff. ad muni.

Quid econtra. si mulier institutis filiis hæredibus relinqueret maritum dominum & vsufr. an habeat locum consue. bulg? Bal. in l. si titia. & in l. 2. in fi. C. si mul. 2. nup. tenet. quòd sic. vide in vers. consue. stricti iuris. vers. limita præterea. Sed quid si instituta sit pia causa. an vxor. habebit integrum vsumfructum. Piccus. in 14. q. tenet. quòd sic. adduc. decisionem. Bal. in l. & si contra tab. circa fi. de vul. & pup. quam decisionem induc. ad hoc. & ad istud bene fac. quod dixi s. eo. §. 19. vers. & etiam si pia causa.

Quid econtra. si filij sunt instituti & testator reliquit ecclesiam vsufructuariam? vide piccum. vbi s. q. 15. vbi dicit ꝙ sibi placet op. ꝙ filij censeantur proprietarij. & ecclesia habeat integrum vsumfr. excepta leg. dummodo fructus leg. sufficiant ad sustentañ filios. alias venirent ad partes per concursum per no. in l. cum quæstio. C. de leg.

Quid in clericis. Piccus. in q. 16. dic. ꝙ si laicus relinquat clericū fratrem. vsufructuarium &c. institutis filiis. ꝙ procedit consue. Bulg. si autem clericus ita faciat. si consue. non est promiscua id est. inducta tam per clericos. quam laicos. tenet quòd non procedet consue. vide ibi per eum. idem.

Sed an consue. Bulg. habeat locum extra Italiam. & sic vltra montes? Sal. in d. auth. quod locum. in 2. col. vers. sed forte visum fuit tenet. quòd non. & videtur sequi. Piccus vbi s. in 17. q. idem.

Quid in testamento principis. an habeat locum ꝯsue. Bulg. Picus. in q. 18. tenet quòd sic. all. multa. maxime Bal. in 4. par. cons. 429. incip. in dicta particula testamenti. & in q. 86. al. Bal. in 4. parte cons. 429. incip. dicta particula.

Quid in iudæis? Picus. q. 20. tenet inter iudæos filios. & vxorem iudæam dictam consue. Bulg. habere locum. In contrarium tamen dicit. facere decisionem calde. in cons. 30. sub. rubri. de testa. incip. an si iudæus.

An autem maritus possit relinquere vxorem vsufr. in bonis feudalibus vide in tract. feu. in rub. de alie. feu. vers. vsufructuarium. fo. 41. & seq. Sed quid si maritus legat alimenta vxori. in bonis feudalibus an sint per hæredem præstan. Bal. in c. 1. de succe. feu. tenet. ꝙ sic. quia alimenta veniunt præstan. p hæredem. vt declarat Bar. in l. fundi trebatiani ff. de vsufr. leg. & Are. cons. 40. in 2. col. ideo videtur testator disponere. de rebus ipsius hæredis non autem de feudalibus ideo ille qui esset hæres succedens in feudo sine dubio teneretur ad præstationem alimentorum agnati autem si non essent hæredes non tenerentur.

Quid in rebus emphyteoticis. an vxor possit habere vsumfructum? dic quòd sic per dicta in tract. emphy. q. 202.

Legatum vsufructus factum ecclesiæ ppe. an duret vltra centum annos. Barb. in 4. vol. cons. 20. tenet quòd sic. Vide tamen s. §. 38.

Legatum vsufr. factum ad beneplacitum hæredis. durat etiam hærede mortuo. vt s. in ver. beneplacitum.

Legatum vsufructus vsq; ad x. annos titij. durat mortuo titio ante 10. ann. lud. sing. 244. per l. ambiguitatem C. de vsufr.

Legatum vsufructus pec. fac. ꝙ debeatur. proprietas pec. vsufr. Bar. in l. j. §. si decem que in archa. ff. vt lega. no. caue. per ea quæ habentur toto tit. ff. de vsufru. ea. rerum quæ vsu consumuntur. idem.

Legatum vxori factum donec castè vixerit an si nubat, eidem debeatur Barb. in 1. vol. cons. 6. in 6. col. tenet ꝙ nuben. vxor non perdat legatum. vt probatur in auth. de non eli. sec. nub. §. qm̄. & in l. qm̄. C. si mul. 2. nup. & ibi Bar. Bal. & sal. all. etiam Bar. & modernos in l. mulier. §. cum proponeretur ff. ad treb. Bal. in l. 1. C. de indic. vid. tol. & alia multa. Fac quod vult idem. Barb. in 2. vol. cons. 18. in 20. col. vbi dicit. ꝙ si extraneus legat mulieri si caste. & honeste vixerit. ꝙ per transitum ad 2. vota. non perdet legatum. secus si ad 3. vota conuolauerit qa tunc dicitur. inhoneste viuere al. Ang. in auth. quomodo op. episcopos. §. hæc de Deo. Et istud etiam vult Alex. in d. §. cum proponeretur. in 6. col. Pan. in c. vt clericorum. n. 5. de vi. & hone. cler. & in c. quod à te. nu. 3. de cler. coniug. Contrarium tenet Ang. in marito relinquente vxori. & in filio relinquente matri donec caste vixerit in d. §. cum proponeretur. nam per matrimoniū vr̄ cōtristari anima primi mariti al. multa. & istā partem. vr̄ sequi Alex. ibi qui plura adduc. & pro hoc. bene fac. quod vult ipse Alex. post Ang. in l. ex facto. §. 1. in 7. col. ff. eo. ad treb. & in l. in substitu. in antepe. col. ff. de vul. & pup. Et istam partē ꝯ Bar. tenet Ias. qui etiam multa al. in l. fi. in fi. C. de indic. vid. tol. vbi dicit. ꝙ Bar. in hoc. æquiuocauit. Adde Pau. de Castr. in 2. vol. cons. 153. in fi. Et pro ista parte. optime fac. qđ vult Ang. in cons. 34. in sua notabili distin. ita etiam. tenet Ang. Are. in §. iuris præcepta. insti. de iust. & iur. Adde notabiliter. ꝙ siue à patre siue à marito proferatur. illud verbum continenter ꝙ tunc nuben. vxor. vel filia perdet legatum. ita Bal. notabiliter per illum tex. in fi. in c. 1. de sum. tri. & fi. cath. P. A.

An autem mulier. dicatur, vitam vidualem seruare. si non portet habitum nigrum. Bal. in l. decreto. C. ex qui. cau. inf. irro. per illum tex. tenet ꝙ non tenetur. portare habitum nigrū si non vult. Quid si ingrediatur. monast. an dicatur seruare vitam vidualem? crem. sing. 142. al. Bal. in l. Deo nob. C. de epi. & cler. ꝙ sic. Sed Alex. in d. §. cum proponeretur. in pr. 7. col. dic. hoc intelligere. nisi mos regionis vel communis vsus loquendi aliter se hēret. Et per illud dictum Alex. alias defendi vnam viduam. quæ deferebat vestem morelam seu violetam. quia in illo loco erat talis mos. vide aliquid per Are. in d. l. decreto quam legit cum l. nullam. & in ver. vidu. idem.

Quid si mulier fuerit per vim in prostibulo prostituta? dic ꝙ per hoc non dicitur. desinere caste viuere. Alex. in d. §. cum proponeretur. in 6. col. al. Bal. in l. sedissime. C. de capti. & postli. reuer. idem.

Quid autem si testator legat vxori quandiu caste & honeste vixerit. & vno anno vixit caste. alio non? dic ꝙ perdet legatum. etiam pro tempore. quo caste vixerit Ita Bal. in l. titius. ff. de excus. tut. al. no. in l. sororem C. de his qui. vt indig. refert & sequi. Alex. in l. in substitutione in vlt. col. ff. de vulga. & pupil. idem.

Sed quid si vxor nubat vel moria. j. duos menses. an transmittet legatum illius anni ad eius hæredes. Ias. in l. diuortio in 2. col. sol. mat. tenet ꝙ sic. al. l. à nob. ff. de annuis leg. & segno. in cons. 53. incip. quidam nomine Iacobus. quod mihi est 66. incip. factum tale est requiritur, &c. in fi. illius cons. idem.

Sed quid si testator. aliquid legat vxori donec caste vixerit & vitam vidualem seruauerit deinde facit eidem vxori alia legata. An illa qualitas de caste seu vidualiter viuēdo, &c. intelligatur repetita in aliis legat. dic ꝙ non per l. in repeteñ. ff. de leg. 3. & ibi Bar. idem in terminis vult ipse Bar. in cons. 39. incip. colla reliquit. Addo. Bal. in 2. part. cons. 224. Cu. cons. 22. & cons. 47. & Bened. de perux. cons. 70. Alex. in 3. vol. cōs. 66. Crot. in l. re coniuncti in 38. col. de leg. 3.

Fac. quod vult Pan. in c. cum dilecti. de don. vbi clau. onerosa non refertur ad omnia sed ad vltimum tantum.

Vide tamen. Pau. de ca. in 2. vol. cons. 153. in fi. vbi tenet cōtrarium dicens posse responderi ad contraria ꝙ loquuntur. quando conditio est tal' ꝙ eius effectus non offendit maritū. Secus in ista conditione viduitat.

Fac. quod vult. in eodem 2. vol. cons. 70. vbi ponit. quando conditio seu qualitas apposita in legato facto vni intelliga. repetita in legato facto alteri.

Aliqua in materia repetitionis vide subtiliter p Are. cōs. 1. vide in simili. lud. sing. 234. vbi dicit ꝙ conditio quę subintelligitur nunquam intelligitur repetita. in sequenti legato. & idem dicit in cons. 134. in fi.

An autem condi. apposita in testamento videatur repetita in codicil. vide Ang. cons. 294. idem.

Legatum factum vxori donec steterit in domo testatoris intelligitur s. vidualiter. Ias. in l. 1. C. de leg. al. Bal. in l. voluntas in vlt. col. C. de fideic. addo Old. cons. 213.

Et si reliquit alimenta. vxori si cum filiis morabitur. & ipsa ducat maritum in domo filij possunt vtrunque expellere. Ias. vbi s. post Bal. Ang. & Sal. ibi.

Et illud si cum filiis morabitur intelligitur in domo testatoris. Lud. sing. 178.

Et quando testator ordinat filios educari apud matrem intelligitur reliquisse eidem matri alimenta. crem. sing. 65.

Si impeditur morari cum filiis. consequitur. tamē legatum Bal. in l. titia. §. si ea ff. de leg. 2.

An si nubat post duos vel tres annos restituet fructus. quādo dix. testator quandiu. vitam vidualem, &c. vide Bal. in l. cū filius §. qui mutianam. de leg. 2. idem.

Si testator legat vxori vsumfructum fundi. pro toto tēpore vitæ suæ. si vidua remanserit & post eius mortem relinquit illum fundum titio. si vxor nubat titius habebit fundum secundum. Io. And. in ti. de sec. nup. & seq. Ias. qui infinita all. in l. tale pactum §. fi. in 2. col. ff. de pac. & in l. si extraneus in 1. colum. ff. de cond. cau. da. & in l. si mater. in 1. & 2. col. C. de insti. & substi. & in l. gallus. §. & quid si tantum in 3. col. ff. de lib. & posth. sonz. in 2. part. cons. 259. Alex. in 2. vol. cons. 130. & in 4. vol. cons. 100. Bolog. cons. 22. Alex. in d. l. si mater. Crotus. in d. §. & quid si tantum. in 13. col. & seq. idem.

Sed quid si testator dicat lego tali. si vidua erit. vel quādiu. vel donec erit vidua & fiat vidua deinde nubat. an priue. legato. vide Alex. in d. l. in substitutione. ff. de vul. & pup. vbi etiam ponit quæstionem. de legato facto mulieri si intrauerit mon. & intrauit sed postea exiuit.

Vide etiam Iaso. in l. si quis hæredem. in 1. col. C. de insti. & substi. vbi dicit ꝙ legatum factum filiæ si vidua erit. debe. filię quæ fuit effecta vidua licet postea nupserit. al. l. fi. & ibi Bal. & Pau. de ca. C. de indic. vid. tol.

Subiungit Ias. Pau. de ca. dixisse. in d. l. fi. §. 1. ꝙ dum legeret paduę fuit ei transmissa quæstio consulenda. & ꝙ ciues veneti volebant iudicare. contra filiam. dic. pau. ꝙ ostendit eis tex in d. l. fi. §. 1. & veneti viso tex. mutarunt propositum & iudicarunt pro muliere. & idem repetit ipse. Ias. in d. l. fin. in 4. col. de indic. vid. tol.

Addo ꝙ ita consuluit pau. de ca. in 2. vol. cons. 247. incip. s. scriptus eg. d. consultor. & vide in ver. qualitas. §. 10.

Limita nisi dixisset testator. donec vel quousque. fuerit vidua. quia tunc nubendo. perdit legatum. ita Bal. in l. titius ff. de excus. tut. Alex. in d. l. in substitut. Pau. de Cast. & Ias. in loc. præal. & per Ang. cons. 150. vbi in simili ponit de istis dictionibus quoad quousque, &c.

vide in hac materia. late per Ang. in cons. 34. vbi notabiliter distinguit.

vide etiam remissiue pulchram. q. j. legatum filio. §. 6. idē.

Si testator iubeat eius vxorem viduam vestiri an sufficiat ei emere. vnam vestem. an vero durante viduitate & post hæres teneatur emere. vide Alex. in l. legatum. ff. de an. leg. & in l. diuortio §. ob donationes in 3. col. ff. sol. mat. vbi al. Bal. in l. 1. C. de fideic. qui dicit ꝙ intelligitur omni anno. si mos regiōis. ita postulet alias. primis frac. debent alię vestes fieri. Addo Feli. in c. innouamus. 2. col. de treu. & pa. Ias. in d. l. diuortio. §. qđ in anno. in 3. col. idem.

An autem tale legatum transeat ad secundam vxorem. vide Ale. in l. quod principi ff. de leg. 2. & in l. si quid. §. inter emptum & paratum. ff. de leg. 3. vbi concludit ꝙ non. Iaso. vbi s. Bal. in l. fi. ver. & no. de indic. vid. tol.

vide tamen Alex. in 2. vol. cons. 171. ibi & intelligitur. & in d. l. fi. in apostil. ad Bal. vide etiam s. in ver. legatum alimentorum. §. 11.

Quomodo autem probabitur. mulierem impudice vixisse ad hoc. vt perdat legatum. vide Bal. in 4. part. cons. 95. vbi dicit quòd ex turpi conuersatione probatur inhonestas. etiam per testes sing.

Fac. quod vult Alex. in d. §. cum proponeretur. in 6. col. vbi dicit ꝙ non potest esse honestas. vbi est morum contemptio. Et subdit si vis intelligere quomodo vitam vidualem dica. seruare. vide tex. & ibi not. per Bal. in l. decreto C. ex quib. cau. in fam. irro.

Et ꝙ viuendo impudice perdat legatum. tenet Panor. in c. vxoratus de conuer. coniug.

Quando testator. dic. lego talia & talia vxori casu. quo nō possit vel nolit stare cum hæredib. tunc stando. cum vno. pōt habere dicta legata. Ita Cu. in cons. 38. & bened. de perux. consi. 4. in 1. dubio. idem.

Lego vxori centum. si cum titio steterit: Quid importet tale legatum. vide Bar. & Alex. in l. Mæuia §. vxore. ff. de an. leg. & Ias. in l. si quis hæredem. in 6. col. C. de insti. & substi. in quibus loc. volunt ꝙ requira. perseuerantia vt consequatur legatum. nec sufficiet. conditionem semel fuisse impletam. idem.

Valet legatum factum futuræ vxori filij mei. licet incerte. Bal. in 2. part. cons. 314. idem.

Quid si testator instituat vxorē. Ita ꝙ post mortē restituat hære. tali Tñ possit ipsa mulier disponere. de cētum. An ab intestato defuncta vxore substitutus hēbit illa cētū. An vero venientes ab intestato ꝓximiores vxoris? Cur. in. in ꝯs. 4. ī 2. co. dic. ꝙ veniētes ab intestato hēbūt. ꝓbat multipl'r. vide p eum. contrarium in simili tenet. Bened. in cons. 9. in 3. dub. idem

Si maritus legat vxori iocalia. q̄ æstimat ad cētū ducatos. si illa iocalia pl' vł min' valēt. an possit peti vel minui esti. Pe. in c. p tuas de don. tenet ꝙ ñ possit peti nec diminui quicq̄ sed solum iocalia debētur refert & sequi. Ang. in ver. don. 1. §. 40. id.

Si testator relinquat domū vxori. & iubeat nullū sibi inferri impedimentū in pos. ipsius domus. ex hoc. intell' sibi dedisse licētiā ꝓpria aūcte. apprehēdēdi domū ita d'. not. Ange. in l. hoc si res ff. de rei ven. h'aliqd p nouissimos max. Ias. in l. nō dubium C. de leg. in l. tal' scriptura ī vlt. co. de leg. 1. in l. nemo p̄t in 8. col. e. ti. dixi ī ver. legatū pdi. §. 3. Et si testator. iubeat vxorē ñ molestari. qual' dica. molestari. vid̄ j. in ver. molestare.

Breuitas temporis. quo durauit matrimonium. non habet impedire quominus alter coniugum alteri legare potuerit. l. nō tm̄. C. de leg. cuius l. rō dubitādi esse potuit sm̄. Gul. de cu. qa videba. suspicañ. ne vxor virū veneno occidisset. Rō decidendi est in ꝯrium. idem. Quid si test'or in test'o confitea'. habuisse mille pro dote vxoris. quæ mille sibi legat. An reuocato testamento. reuocabi. tal' confessio. Alex. ponit remissiue. in l. & si pepercerit §. fi. in fi. ff. de lib. & posth.

Addo Cuma. in cons. 31. incip. testator in testamento, vbi concludit talem confessionem. non præiudicare. Ang. in consi. 181. inci. A. fec. testamētum. idem videtur tenere. Pau. de ca. in 2. vol. cons. 387. alias 389. incip. in causa quæ verti. & sonz. in 2. part. cons. 294. vbi tamen non loqui. de confessione dot. vide in ver. confessio mariti. §. 4.

An autem valeat in vim legati. vide j. eo. §. 23.

Et in materia an testator superuiuēs. possit ex sua confe. cōueniri. vide Alex. in l. lucius. §. quisquis. ff. de legat. 2. & in lege cum quis decedens §. codicill. ff. de legat. 3. in quibus loc. all.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rorũtas remissiones vide etiam eundem.in l.§.huius studij. ff. de iust.& iur.vbi loqui.de confe.facta sacerdoti, &c. Aliquid per Cu.cons.17. Are.cons.64.in 2.dub.

Bal.in l.fi.ff.de reb.eo.dicit ꝙ reuocato testamento non reuocatur contractus.in eo factus.Lud.Ro.cons.171.

Vide etiam quæstionem.quam ponit Ale.in d.l.& si peperit.in fi.com.de illa quæ reliquit.berte.200.pro bene merit. præsente & stip.patre berte.vt ex tali confe. superueniens nõ possit conueniri.

Sed in contrarium fac.quod vul. Barb.in 2.vol.cons.54.in 2.col.& Alex.in 1.vol.cons.45.ibi sed præmiss.non ob.

Ad præmissa.etiam vide quæ dixi in verbo instrumentum reprobatum. vbi late posui an anullato instrumento.anulletur.confessio.in eo facta.

vide etiam Alex.in l. fi. ff. de solut. vbi dicit ꝙ si constituo me soluturum id quod titius in testamẽto legauit non teneor soluere.si titius testamentum reuocauit. Idem.

Quid si testator legat vxori decem annua.soluenda de fructibus tal' prædij an si multis annis vxor non petiit possint eius hæredes petere.Cor.in cons.183.tenet ꝙ sic. idem.

Si testator confiteatur.dotes vxoris esse de mille constante instrumento dotali.quæ sibi legat an si nõ appareat de instrumento.valeat legatum.vide Cor.in 3.vol.cons.209.vbi tenet quòd sic & in cons.253.ver.circa merita.

Faciunt quæ dixi in verb.confessio absente parte.§.2. Et in verb.confessio mariti.§.4.

Quando autem non est quantitas expressa oportet constare de dote.vt legatum valeat Bened.in cons.122. idem.

Quid si testator legat alimenta vxori.an possit vltra alimẽta petere.dotes suas. Pau.de cast.in 2.vol.cons.248.inci.legatum prædictum.tenet ꝙ sic dixi in verbo. dos. in 18. priuilegio.§. idem.

Lego vxori vestes anulos & perlas.& indumenta quecunque præciosa & non præciosa ad vsum suum hactenus facta. An veniant perle. quæ non apparent ad vsum vxoris empte. Cor.in 4.vol.cons.218.tenet ꝙ sic. idem.

Quid si legat vxori omnia parata ad eius vsum.an veniant parata ad communem vsum viri & vxoris.Phi.post Io.Andr. in c.cum in illis §.fin.de præb.in 6.tenet ꝙ non legat. ff. de legat.2.

vide tamen.Lud.sing.632.

Sed quid si maritus dicat peruenisse ad suas manus cẽtum stuf.suæ vxoris quos sibi legat capiẽdo de bonis.vt vxori placuerit an possit hæres soluere.in pec. Cor.in 4.vol.cons.132. ver.insuper tenet quòd sic.

Si vir legat vxori quolibet anno decem corbes fru. ex tali fundo.& x.libras sic.fru.non debe.ñ cum erit recolectum.ita nec 10.libre.vt s.in verbo determinato.versi. fac. quod vult. idem.

Si legatur vxori ad eius vitã hæres hæredis præmortui poterit illud vendicare.Bar.& Bal.in fi.com.in l.titia.§.titia ff.de legat.2.

Quid si maritus recipit res estimatas in dotem. & legat eas vxori.an ipsa debeat habere res. & æstimationem. Bal. tenet notabiliter quòd sic in l.licinius locusta.ff.de leg.2. idem.

Legatum habitationis. Ille qui ex legato habet habitationem potest illam rem alteri locare.l.cum antiquitas.C.de vsufru.§.si cui insti.de vsu.& habita.Cor.cons.305.in vlt.col.ver si.circ.2.Ang.in d.§.sed si cui.

Secus autem si legatum dicat ꝙ possit stare ita vult Fulg.in cons.207.incip.Franc.filius.

De quo vide etiam not.Alex.in 2.volu.cons.223.& Sonz. in 2.part.cons.281.& Cor.in d.cons.305.& j.locatio.§.3. P. Andora.

An autem legata habitatione debeantur alimenta.Bal.in l. fi.ver.sed quid si testator.C.de indic.vid.tol.tenet ꝙ sic.crem. sing.65.

Legata habitatione intelligitur de parte quam testator habitabat.l.vxori in prin.ff.de leg.3.

Quid si legatur vni pauperi vsus vnius magni pallatij an possit vti toto dic ꝙ sic.crem.singu.83.al.l.diuus.§.licet.ff. de vsu.& habita.

Sed quid si testator legat suam habitationem apponendo confines.an videatur legata proprietas dic ꝙ sic.secus si dicat lego habitationem talis domus.crem.sing.110.al.Bal. in d.l. cum antiquitas.

Qui habet habitationem debet vti honeste alias priuatur. l.non aliter & ibi.Bal.ff.de vsu.& habit. idem.

Legatum domus.legata domo veniãt illi Annexa.l.cred.§. fi.ff.de act.emp.Alex.in 3 vol.cons.54.vide latius in ver. domus. P.Andora.

Si testator legat vnam de domibus electio est legatarij.Ias. in l.qui duos.ff.de leg. 1.per illum. tex.

Secus si simpliciter legat domum. quia hæres poterit dare quam velit ita Ias.ibi.al.l.si domus.in pr.illo.e.tit.& l.si ex pluribus.ff. de verb.obl. idem.

Sed quid si legat omnia quæ in domo habet.an veniant venalia.vide s.in ver.legatum vsusfr.§.2. idem.

An autem si testator legat bona sua mo.veniant fructus pẽdentes.vide Pau.de ca.in 2.vol.cons.239. idem.

Si testator iubeat fieri hospitale.in domibus suis.quod hospitale instituit.deinde superuiuẽs alienet illas domos.& alias emat an iste empte debeantur pro hospitali? vide Alex. in l. placet in fi.ff.de lib.& posth.& in simili.Bar.& Alex.in add.in l.si id quod.§.qui quinque.ff.de leg. 1. idem.

Quid si legat omnia vestimenta pannos.& massaritias domus.An ista qualitas domus refera.ad omnia.vide not. Dec. cons.92.vbi adduct.mult.in contrarium concludit dictã qualitatẽ referri ad omnia.& inter cætera adduc.Old.ia cons.8.vbi vult ꝙ vlti.clau.habẽs adiectionẽ certi loci.minuit vim & effectũ generalis legati præcedẽ. & arctat ad locum spiritualiter comprehensum.al.tex.in l.nam quod.§.fi.ff.de pe. leg.in fi. vbi si omnis penus legata sit. præter vinum quod erit rome.illa qualitas loci rome restringit legatum vniuersaliter factum de penu.ad penum duntaxat quæ rome reperitur.

Et in simili.an excep.habeat restringere regulam.vide phi. Rub.de reg.iu.in 6. idem.

Legata domo venit penus.gl.& Bar.in l.vxori. in princ. ff. de leg.3.

Legata domo.cum omnibus.quæ in ea sunt.non venit instrumentum.seu nomen debitoris l.gaius in princ.vbi Bar.ff. de leg.2.Ias.in §.item seruiana.in 7.col.Insti.de act.Bened.cõsi.159.Old.cons.163.Card.in cons.51.in fi.

Et non veniunt postea immissa. Bened. cons.45.fac. quod habetur.in ver.legatum camere.

Affixa domib.seu edib.legari non possunt.l.cetera.vbi docto.max.Ias.in 1.col.ff.de leg. 1. idem.

Legatum cameræ. Comprehendit omnia parata ad ipsam cameram,etiam si sint extra eam.Bar.in l.fi.ff.de penu.lega.

Non tamen venirent ea.quæ ipsa vxor intulisset in cameram inscio testatore.causa impinguãdi legatum.Bar.in l.cum ita.in prin.per illum tex.ff.de leg.2.& ibi Bal.

Fac.quod vult.Bened.in cons.45.vbi dicit.quòd si legetur domus.cum omnibus quę in ea sunt.non veniunt postea immissa. P.Andora.

Legatum bonorum. Quid veniat in tali legato. vide aliqd per Bened.in cons.45.Barb.in 1.volu.cons.36.in 1.2.& 3.col. P.Andora.

Legatum librorum comprehendit nomina debitorũ quæ in eis sunt Corn.in 4.vol.cons.173.

Legatum apothecæ intelligitur.cum credit.& debit. Ias.in l.prędia in fin.C.de fideicomm.all.Bal.ibi.& alia multa max. Alexand.in 1.vol.cons.47.Cor.in 4.vol.cons.173.P.Andora.

Legatarius apothecę.tenetur ad debita ipsi' apothece.Bal. in l.cum pater.§ mense.de leg.2. idem.

Quid si dicat lego apothecam meam pãnorum.an videantur.legati panni.Ias.in l.Centurio in 25.col.in fi.ff.de vulg.& pup.dicit ꝙ non.alleg.Bar.in l.cum pater §.mense.ff.de leg.2. Bal.in l.legat.C.de lega.& in l.prædia preal.

An in legato margaritarum veniant instrumenta apta,&c. Bal.in l.procu.§.1.ff.de trib.

In contrarium fac.quod vult Alex.in 1.volu.cons.47.in 2. col.ibi pręterea dicitur.vbi dicit ꝙ ap.apothecę veniunt merces quæ in ea sunt.& ita vult Bal.in l.certo generi ff.de seruitru.pred. idem.

Legatum pannorum.Legatis pannis quid veniat,vide pan. in 1.part.cons.105. vbi dicit ꝙ veniunt illi quibus quis induitur.non autem venales al.Bar.in l.diuus.ff.de bo.dam. dixi s. in ver.legatum vsufr.§.2. P.Andora.

Appellatio pannorum largior est quam appellatio vestis. Alexand.in 3.volum.cons.82.in 4.colum.alleg.Bar.in d.l. diuus. idem.

Legatum lecti.An in tali legato veniat Culcitra de serico qua testator Solebat vti in diebus solennib.Bal.in l.1.C.de lega.in vlt.col.tenet ꝙ non.idem vult.in l. plenum §. equitij. ff. de vsu.& habita.

Contrarium tenet Bar.in l.librorum.§.fi.ff.de leg.3.Ias.in l. stip.ista.§.hi qui.ff.de verb.obl. P.Andora.

Legatum vestimentorum.Si testator legat vestes quas habet in domo.Veniunt etiã illę quę sunt extra domum.& fiũt

IVRISCONSVLTORVM NOMINA, & QVORVM SCRIPTIS SECVNDVS HIC TOMVS collectus est.

Ioannes Bellonus Tholosanus.

Franciscus Viuius ab Aquila,Perusinus.

Io.Baptista Villalobos Tolletanus.

Io.Fichardus.

Francisc.Turzanus ab Incisia.

Emanuel Suares à Ribeira.

Matthæus Chærianus.

Iulius Clarus.

Pius Fichardus.

Marianus Socinus Iunior.

Erasmus Musculus.

Benedictus de Capra.

Hippolytus Bonacossa.

Laurent.Kirchouius Megalopolensis.

Michael Grassus Pomeranus.

Iaffred.Lanfrancus Balbus.

Cassianus Putæus Subalp.Senatus primarius Præses.

Rolandus à Valle Casalens.Senatus Præses.

Petrus Andora.

Francisc.Bursatus Mantuanus I.C.& Eques.

Ioan.Antonius Masuerus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de nouo Iaſ.in l.cætera.§.ſed ſi parauerit in fi.ff.de le. 1.al.Bal. in l.ex facto.§.rer.autē.ff.de hæred.inſti. Alb.in 2.part.q.205. creſn.ſing.63.

Veniunt feſtiue.Alex.in l.medico.ff.de aur.& ar.le. P.And.

In tali legato veniunt etiam veſtes ſerice. Iaſo.in l. ſtip.iſta. §.ij qui.ff.de verbo.obl.al.l.fi.§. 1.ff.de aur.& ar.le. Idem.

An in legato veſtimentor.veniat aurſi commixtū. vide Alex.in l.cum aur.& in l.medico.ff.de au.& arg.leg. Ludo.ſing. 622.tenet.quòd ſic.Corſ.in ver.legatum.

An veniant veſtes prohibite portari à ſtat.vide Creſn.ſing. 64.vbi dicit quòd debebi.eſti.

Ad 1.vide Corſe.in d.ver.legatum. Idem.

Legatis veſtiment. pro æſtate & pro hieme. quo tempore debeantur.vide in ver.æſtas. Idem.

Legatum maſſaritiarum. De tali legato vide Bar. & Alex. qui al.remiſſiones.in l. 1.ff.de Suppel.le. Idem.

Legatum podere. Quid comprehendat tale legatum. vide Bar.in l.vxorem.§.teſtamēto.ff.de le.3.& in l.ſeu §.tiranne. ff. de fun.inſtr.inſtrque leg. P.Andora.

Legatum poſſeſſionum. An ſi lego poſſeſſiones meas vel poſ.rer. mear.veniāt mobilia.Iaſ.in l. 1.in 9.col.ff.de acq.poſ. videtur.tene.quòd non al.Bar. in l.vxorem.§. legauerat. ff.de le.3.Alex.in d.l. 1.in 7.col.

Vide aliqua in materia.in ver.poſſeſſio.§.2.& 3. P.Ando.

Legatum bonor.teſtatoris.inteſſr de bonis quæ erant teſtatoris tempore teſtam.Barb.in 1.volu.conſ.36.in 1.2.& 3.col. Bened.in conſ.45. Idem.

Legatum partis bonor.valet l.ſi quis bonor.ff.de le. 1.

An autem hæres tenea.tunc preſtare partem rer.an vero æſtimationem.vide tex.in l.non amplius.fi.cum l.ſequēti ff.eo. & ibi Bar. ponit quaſr tunc debeat legatarius formare libellum. Idem.

Quid ſi lego tres quartas partes prediij meis neptibus ſimul cum vxore. An Vxor. concurret in qualz parte. cum neptib. Barb. mirabiſr. & ſubtiſſr in 1.vol.conſ.60. tenet quòd ſic.vide per.eum. idem.

Legatum certum.legatum factum de certo,tamen non apparet de quo,eſt in electione hæredis.Iaſo.in l.ſi quis §. 1.ff.de le.1. idem.

Valet legatum factum ad tempus certum vel incertū quo finito ad hæredem reuertitur & de reſtituen. finito tempore. caueri debet l.fi.C.de le. idem.

Querunt ibi doct. quid ſi tempore. quo fini.legatū ſeu tps legati.hæres teſtatoris reperiat premortuus.vt dominium rei legate redibit ad hæredem hæredis vide ibi late.per Alex. idē.

Et quòd legatum factum ad tempus poſt tempus pertineat ad hæredē. eſt tex.in l.titia.ff.de le.2. & in terminis vult Barb. vol.2.conſ.55.in fi.2.col. idem.

Legatum vaccar.comprehendit vitulos Bal.in l.quæ pater ff.fam.erciſc. idem.

Legatum cappe.& biblie.Si teſtator legat fratrib. cappā,& priori Bibliam,prior habebit etiam cappam. doct.in l.cum q. §.ſed & aliam. C.de lega.per l.titia.§. qui marcho.ff.de ān.leg. & ita vult Bar.in l.4.ff.de ſtip.ſeruo Addo.Fel.in ca.mandato. in 1.col.de Simo & Alex.ī l.cohæredi.§. qui patrem ff.de vul. & pup.

Secus ſi præcederet ſpecies & ſequere.genus.dicend. lego Priori bibliam.& fratrib.capam quia tunc prior non hſet niſi bibliam.ar.l.doſſr clau.ff.de verb.obl.hſr.per Bar.ī l. quæſitum. §.pe.& fi.ff.de fun.inſtr.de quo vide Alex. & Iaſo.in d.§.ſed & aliam.& Alex.in d.§.qui patrem.

Subdit tamen Iaſ. q ſta q.nō vſr apte formata. & vt ꝓgruat ad l.4.ff.de ſtip.ſeruo.debet formari ſm.eum.Qñ teſtator reliquit omnib.fratrib.& priori decē.inter eos diſtribuen.Nā tūc prior debet hſre.duas partes.tāq bis difformi.noiatus p d. l.4.

Limitat ēt d.deciſionē.Iaſ.poſt Bal.& Sal.ibi niſi prior fuiſſet vocatus per aduerſatiuam. puta lego fratrib. capā. Priori vero bibliam.quia aduerſatiua fac.vt tantum bibliam habeat.

Limitat quoque non procede.in legato alimentor. relicto fratrib. & priori.quia cum tale legatum non ſit multiplicabile non admitte.prior niſi ſemel.l.alimēta §.baſilice.& l.ſticus. ff.de alimen.leg.ſecūdum Ang.Sal.& Pau.ibi.Alex.in d.§.qui patrem. P.Andora.

Legatum canonicis legatum factum canonicis non intelligitur factum capitulo,ſed cuilibet canonico.Fel.in c.audit.in 13.col.de præſcrip.al. Barb.in ca.requiſiſti.in 40.col.de teſta. P.Andora.

Sed quæro de quæſtione quā habui in facto. Eccleſiæ Sanctor. Mauritij & doſſti. Pinarolij ſunt vnite.eſt præpoſitus.& quatuor canonici.pr maiori tamen cōmoditate.ſeruitus diactar.eccleſiar.eſt diuiſa & diſtributa.Nam duo ex ipſis canonicis inſeruiunt & reſidentiam faciunt in eccleſia ſancti Mauritij. Alij duo in eccleſia ſancti donati.Modo quidā teſtator habens capellam in dicta eccleſia ſancti donati legauit præpoſito.& canonic.ſancti donati & ſucceſſoriſs. florenos ducentū. in recompenſationem ſeruitut. dicte capelle. quærebatur de duob. 1.qualiter deberet fieri diuiſio dictor. ff.cc.inter.d.ꝓpoſitum & canonicos.2. an canonici qui reſident in ſancto Mauritio debeant participare.in dicto legato.

Et circa primum eſt aduertenſ.q de conſue.obſeruata.dominus præpoſitus in decimis & aliſs obuentionib.non habet niſi tertiam partē,& quatuor canonici habēt alias duas partes.

Videtur ig.diceñ.q diuiſio dictor.ff.cc.ſit diuiden.inter prepoſitum & canonicos eo modo. quo diuidunt decime prouētus & alie obuentiones.l.ſi ſeruus communis ita.in 2.rhſo.ibi pro parte qua domini eſſent & ibi Bar.in 2. parte ſui Sūmarij.ff.de ſtip.ſeruo.vbi quando exprimi.nomen appellatiuum. voca.quis pro quanto eſt.dominus.ſed in caſu noſtro.prepoſitus & canonici vocantur per nomina appellatiua ig.&c.

Fac.preterea.quia id quod relinquiſr.adminiſtratoribꝫ eccleſiæ. cenſe. relictum eccleſiæ. l.annua §.à titia.vbi Bar.ita ſummat ff.de annu.leg.de quo per Bar.in l.ciuib. ff.de reb.dub.cū aliis per Iaſ.al.in §.alias in verſi.ex maleficiis in 13.col.inſti.de act.ſi ig.tale relictum cenſetur.factum eccleſiæ.ergo diuidendum.vt alij prouentus.

In contrarium.videba.q deberet fieri diuiſio in ſemiſſes.ita q præpoſitus hſret dimidiam & canonici aliam dimidiam l.ſi titius & l.interdū.ff.de hæred.inſti.l.fi.C.de impu.& aliis ſubſti.& l.ſi quis titio & ibi Bal.ff.de vſufr.acre.Nam ex quo legatum eſt fctm præpoſito diſiunctim.per ſe.& canonic.coniunctim tantum debet habere.præpoſitus q̄rum canonici l.ſi pater.& ibi doct.maxime. Alex.& Iaſ.ff.de vul.& pup.& ideo de ibi Alex.q ſi ſta.diſponit q rector & vniuerſitas habeant pōtem obligandi bidellum rector habebit dimidiam vocum & vniuerſitas aliam dimidiam. item ſi pœne debeant applicari pōti.& antianis.inteſſr.p dimidia pōti.& p dimidia Antianis & ad iſta Addo ample Iaſ. in l.maiorem. ff.de pact.& in d.l.fi. max.in 3.col.cum ſeq.C.de impu.& decium.conſ.122.fac.qd vult idem Iaſ.in l.ſed & aliam.circ.fi.C.de lega.alias eſt.l.com quæſtio.§.ſed & aliam de quo.dixi 5.in ver.legatum cape.fac. quod vult Alb.in 2.q.188.Lud.Ro.conſ.99. Crotus in c. 1.in 2.col.de conſti.in 6.& in l.re coniuncti.in 9.col.de leg.3.

Imo plus videba.in caſu iſto.q præpoſitus cū ſit canonicus. quemadmodū & alij.deberet hſre.duas partes.tanq bis difformiter nominatus.per.l.4.ff.de ſtip.ſeruo.& dicta 5.in ver.legatum cape.ſed ad iſtud rñde vt ibi,in verſ.ſecus ſi præcederet.

Non ob.ſi dica.q deciſio procedit qñ vnus eſt diſiūctim nominatus. & alij coniunctim. ſed hic præpoſitus & canonici & ſucceſſores fuerunt oēs coniunctim nominati.ergo.ſuccede. deberet quilibet pro parte in capita.l.ſi plurib.in prī. ff.de le.j. & l.duobus.eo.tit.

Quia reſpondeſr q eaſdē partes quas dedit teſtator 1.loco noiatis vſr & ſucceſſorib.q a non eſt veriſimile. q plus dilexerit ſucceſſores quos non cognouit.l.publius §.titia.ff. de cōd. & demon. & copula & induc.repetitionem præcedent.qualitat.l.Seie §.gaio.ff.de fun.inſtr.ꝑterea nō debet eſſe diuerſum ius in ſucceſſorib.ex quo vniformiter intelligūtur l. iam hoc iure ff.de vul.& pup.l.ſi leg.§.j.& ibi Bar.ff.de le.3.

Non ob.ēt quod diceba.de conſue.quia reſpondeq nō extendi.ad iſtum caſum.c.cum contingat. de deci.& c.audit.de præſc.& dixi latius.in ver.conſuetudo.verſ.cōſue.ſtricti.iuris.

Circa 2.videba.diceñ.q canonici ſancti Mauritij non deberent participare in dicto legato. quia ipſi non noiantur in teſtamēto.ig.&c.l.ſi vnus.§. ante oīa.ff.de pac. fac.l.ille aut illē. §.cū in verbis.& l.non aſr.ff.de le.3.præterea concedeñ.canonic.ſancti donati.vſr aliis denegaſſe.& ſi teſtator.voluiſſet oēs participare in legato.hoc.dice.ſciuiſſet.iurib.vul.inſuper legatum vide.factum in recompenſationem ſeruitiorum capelle. cui canonici ſancti Mauritij non deſeruiunt.ig &c.

In cōtrarium videba.veritas. q Imo.eſſet dictum legatum. inter omnes canonicos pro virib.partieñ.d.l.ſi quis titio.& d. l.fi.cum ibi no.C.de impu.l ſi plurib.& l.plane.2. reſponſo.ff. de le. 1.& l.reos § cum in tabulis.ff.de duo.reis.

Iſta concl proba.hoc.modo.Nominat.deberur legatum.iſti canonici ſancti Mauritij ſunt nominati.ig.&c.maior & cōcluſ.patet.ex iurib.præal. minor proba.canonici ſancti donati ſunt nominati iſti qui reſidēt in ſancto Mauritio vtique ſunt. canonici ſancti donati ig.&c.

Præterea fac.tex.in l.ſi plures.in fi.ff.de le.3.in illis verb.ſi nō omnes vult onerare aliquos nominatim debet dānare. ita in

Universidad de Deusto
Biblioteca

propositio. si non omnes volebat honorare legato debebat aliquos nominatim honorare. & sic ibi est casus pro consntia posita in regula qidem opera.oppositum in opposito,qd pro posirum in proposito.vt dixi in ver.propositum.

Fac.quia illa indiffinita canonic.æqpollet vniuersali. vt dixi in ver.indiffinita §. 1.quod nō habet dubium in materia legatorum.d.l.si plures & ibi Bar.ig.&c.

Non.ob.quòd isti non sint nominati. quia imo sunt nominati vt s.probaui.

Non ob. alia. fundamenta. quia eodem modo.responde.q̃ imo testator hoc expressit per s.dicta.

Non ob.q̃ testator videa.legasse. in recompensationē seruitior.quia dico.q̃ istud non p̃t dici pro cā finali.vt not.Bar.in l. demonstr.in prin.& §. 1.ff.de cond.& demon.Alex.in 1.volu. conf.46.& conf. 117.

Præterea.dicti canonici vtique seruiunt.dictæ capellę.quia qui per alium fac.&c.l.certe §. 1.ibi proprie hr̃e.ff.de preca.ig. &c.fac.quod vult Alex.vol. 1.conf.3 1.in fi. vbi vide.

Non ob.si dica.q̃ illa verba in recompēsationem.seruitior. importent cōditionem Cum dictio in,qñ preponitur actui de futuro importet conditionem l.solemus ff. de cōd.& demon. Bar.in l. 1.ff. eo.ti.bonus tex.in l.publius ibi in honorem ꝓsulatus.e.ti.Quia respondeꝯ.q̃ ibi non apparebat q̃ disp.suspenderetur.in aliquem futurū euentum. Imo potius propter seruitia iam præstita.l.si fuerit.& ibi Bar.ff.de reb.dub.

Vel 2.potest rñderi.q̃ procedit ꝯrium.vbi fit relictum habito respū ad aliquā cām in specie.secusvbi in gñe.vt proba.no. in l.quib. dieb.§.termilius.& ibi Bar. ff.de cōd.& dem.& præsupposito.q̃ importaret modum. tñ non censē. cā final̃ sed impulsiua quia causa final̃ cēse.salus aīe.per no. in c.requisisti.de testa.vndelicet cesset modus & sic causa impulsiua.tñ nō cessat legatum.l.cum tale.§.falsam.ff.de cōd. & demon.fac.quia. in dubio præsumi.causa impulsiua & nō final̃.Dy.in ꝯ.6. idē.

Legatum ecclesiæ cui debea. legatum simpliciter factū ecclesiæ. vide Sonz.in l.quæ condi.§.cū ita in prin.ff. de cond.& demon.Ias.il. 1.in prin.& in 1.col.C.de sa.san.eccl.vbi dicit q̃ I dubio intelr̃ de ecclesia parrochiali, ex quo ab ea testator p cepit sacra.e.fi.de Sepul.al.Cy.Sal.& Pau.ibi & alia multa.maxime Bar.in l.quecōditio §.fi.ff.de cōd. & demon.idem vult ipse Ias.in §.alias ver.ex maleficiis.in 12.col.instit.de actio.&in l.nō vtique §.si quis insulam.ff.de eo.quod cer.lo. vide Phi.in c.cū quis §.cum ab eo.de Sepul.in 6.Pan.i c.indicāte.de testa.

vide etiā Ang.in §.sed ius quidē ciuile.insti. de iure natura.

Si autē essent duę parrochiæ.vel in vna essent duo presbiteri in dubio cēse.relictum pauperiori. per tex.no. in §.si quis in nomine in aut.de eccl.tit.ita Ias.in d.l. 1.& in d.§.ex maleficiis. dicit Ias.quòd quando sunt duæ parrochiæ debebi. legatum illi ecclesiæ à qua.testator sacramenta recipiebat.

Subdit Ias.in d.§.ex maleficiis.col. 13.q̃ si aliquid legat̃ simpliciter mona.in dubio intellige.de mon.mulierum & sic monialium al.Bal.post Cy.in l.cū multe.C.de do.ante nupt.quod dicit esse mirabile & singul.Phi.in d.§.cum ab eo. in fin.fac.dictum Bal.in l.in mult.in fi.com.ff.de sta.ho.

Quid si relinqui.ecclesiæ.sancti.Ioannis. & I loco.sunt duæ ecclesiæ.sub eodem.ti.S.Ioan.dic q̃ debe.pauperiori.ita Ias.in l.si ita in 4.col.ff.de le. 1.al.tex.in d.§.si quis. & ibi Ang.in aut. de eccl.

Et ibi ponit.quid data paritate paupertat.an eps tūc elligat.

Et quid in priuilegio ꝓcesso ecclesiæ S.Petri.& in loco sunt duæ ecclesię S.Petri.vide Cald.in tit.de priuil.conf.6.vbi dicit priuilegium non vale.propter incertitudinem.

Quid si testator relinquat ecclesiæ decem mensuras. seu sestaria fru.& in illo loco.habent̃.diuersę mensure.dic q̃ intelligitur de minori.ita Ias.in d.l.si ita.in fi.com.al.c.ex parte.& ibi Pan.ext.de censi.vbi Pan.respondet.ad l.titia §.Seia.ff.de au.& ar.le.quem tex.adduc.pro contrario.vide ibi per eos. P.And.

Legatum factum ecclesiis non trahi.ad futuras. Ias.in l.qui filiabus in 2.col.ff.de le. 1.

Legatum factum ecclesiæ si testator in ea sepelia. debe.ecclesiæ si testator ibi sepeliri non potuit vt quia excommunicatus vel non confitēs,&c.Bened.in conf.vlt.Barb.vol. 1.cōs. 57.in 4.col.& §.in ver.legatum 1.§.2.

Legata pec. pro ecclesia seu capella. construen.si non sufficiat.quid fieri sit.vide Alex.in l.si seruus ad l.falc. idem.

Legatum filio.si testator legat decem Gaspardo eius filio. Quia Ioānes etiam eius filius.rotidem habuit. valet legatum. licet Ioannes non habuit illa decem Decius.in conf.46.quia p causam.de præte legatum non limita.al.si ita. ff.de aur. & ar. le & l.demonstr.§.cum autem ff.de cond.& demonst.

Faciunt dicta §.in ver.legatum canonic.§.2.ver. non obstat quòd testator.cum seq. P.Andora.

Legatū factum alicui vt filio.qui filius nō est,nō valet.l.neque professio.C.de testa.&l,si pater.C.de hæred.insti.Amplia etiam in adoptiuo si adoptio non tenet etiam si fiat à doctore.Ias.in l.eam quam.in 8.col. de fideic.al.Ang.conf.94. mihi 93.Alex.in d.l.neque profe.

Limita in casu dubio.sed̃ si constaret.quòd testator sciebat eum non esse filium.tunc licet appellauerit filium qui non est non vitia. relictum quia præsumi. ex dilectione appellasse filium. eo quia diligit vt filium l.nemo. §. qui frater.non est.ff. de hæred.insti.& ita vult glo.& doct.maxime.Ias.in d.l.neque professio. & dicit ibi Ias.ita esse intelligendum fortem tex. in l. 1.§. Pompo.ff.de carb.edic.vbi si instituo aliquem vt filium. siue sit filius siue non valet insti.& ita secundum.eum intelligit.Paul.de cast.ibi.quod dicit Iaso.esse notandum. quia alias ob.ad.d.l.si pater.C.de hæred.insti.idem tenet Ang.in d.conf. 93.in 3.col.Ang.Are.in §.fi.instii.de adop.

Limita etiam, quia licet non valeat institutio facta de filio qui filius non est,tamen valet substitutio ei facta.Bened.conf. 2.col.7.

Quid si pater instituat filium legitimatum, & legitimatio sit nulla,an valeat institutio?vide Dec.conf. 176. idem.

Quid in contractibus pone.n.q̃ filius adoptatus emancipe. & ei aliquid detur per patrem, cum tamen adoptio esset nulla,an teneat don.Ias.o.in d.l.cam quam.col.9.tenet q̃ non, pp errorem.per quem remoue.voluntas & sic final.causa donandi.l.cum hic status.§.fi quis sponsa.in fi. ff.de dona.inter vir.& vxor. vbi donatio facta vxori putatiue non confirma. morte. al.plures auctorit.quas vide. idem.

Legatum factum filiæ in minori parte, quam sit leg. vel dos, si agnoscatur per eam, an filia impedia. petere supp. vide Pau.de ca.in 1.vol.ꝯ.73. incip.licet ista domina Lisa. repetito in eod.vol.conf.2 59.vbi tenet q̃ non.adde q̃ illud conf.est repetitum in 2.vol.conf. 131.& conf.235. Et ita vult Soc.par.2. conf.230.col.3.Ias.in l.quotiens.col.5.C.de hæred.instit. alle. multa max.Alex.conf.49. incip. super 1.dub.quod tamen est 69.in 1.vol.idem vult Alex.in 4.vol.conf.89.circa fi. contrarium tenet ipse Paul.de castr.in 2.vol.conf.6 5.in fi.vbi dicit,q̃ filia agnoscen. tale legatum sine protestat. sibi præiudicat. & ita videtur velle in conf.88.licet in illo casu consuluerit in fauorem filiæ peten. hæred. ob volun. defuncti ab hærede non seruatam.Sed dic primam opi.esse veriorem & communem. pro qua vide quę dixi in ver.legitima.§.36.ver.amplia ēt.idē.

Legatum factum filiis seu liberis alicuius, intell.de his qui extabant tempore mortis testatoris.Lud.Rom.conf.231.

Quid si testator legat habita.vnicuique filiar.cum vidua erit,& vna erat iam vidua,an comprehenda. vide Ange.in §. 1. insti.de vsu & hab.& insti.de lega.in prin.& I.ver.seq.§.20.id.

Legatum qualificatum, seu conditionale. Si testator legat titio centum,capien.super tali fundo,non videtur legasse fundum,sed solum obligasse.l.fundus quem.ff.de annu.le.l.codicil.§.instituto.ff.de le.2.& vbique Bar. & ita tenet Lud.Rom. conf.508.Alex.in l.rescriptum.§.si pacto.ff.de pac.ias.in auth. sacramenta puberum.C.si aduer.ven.col.7.& in l.2.col.14.C. de iur.emph.vbi dicit,q̃ tal.erit obl. real. quem seq.fundum, ad quemcunque vadat.Lud.sing.62 5. Franc.crem.singul.45. Alex.in l.ad diem.ff.de verb.ob. P.Andora.

Quid si testator legat titio centum, quæ vult solui ex pecunia sibi debita per Gaium, & Gaius nihil debet? dic,quòd nihilominus valet legatum.l.quidam testamento.in prin. ff.de le. 1.l.lucius.ff.de le.2.l.paulo calimacho.§.fi.ff.de le.3.

Faciunt notata per Barb.in 3.vol.conf.79.col.4.

Secus si vnico contexta dicat, lego Titio centum,quæ mihi debet Gaius.l.si sic.§. 1.cum ibi not.ff.de le. 1.ita Fel.in c.super literis.col.2.de rescr.

Tu vide not. Bal.in 2.part. conf.445. vbi ponit solutiones ad dicta iura,quę videntur contraria.vide etiam Barb.d.conf. 79.col.5.

Vide etiam in simili Dec.conf. 183. idem.

Adde, quòd hæres illius qui legauit nomen debitoris, tenetur tantummodo legatario cedere actiones sumptibus ipsius legatarij, si sint parui in iudicio fiendis, secus si magni. ita notabiliter Ludouic.Roman. in consil.229. versicul. quo ad tertium.

An autem demonstratio falsa temporis vitiet legatum. vide not.Bal.in 3.parte conf.85.

Vide etiam Benedict.in consil.87.vbi dicit,quòd si lego tibi centum, quæ dico esse apud te, & tu iam mihi restitueras, non debetur legatum.

Quid si testator legat mihi c. vel v. uolibet anno, donec hæres

hæres soluat ipsa centum.an.illa.quinque peti possint.quolibet.anno?Barb.per multa quæ ad.duc.in 2.vol.conf.66. tenet q̃ non.vide ibi per eum.& ita tenet.Lance.Decius in l.si legatum.§.si cui.ff.de annu.le.per illum tex.fac.quod hr̃.in ver.vsurarius §.44.

Quid si lego vnum sachum grani vsque ad 10.an.An hęres possit primo anno totum solue.Ias.in l.2.in 2 1.col.C.de iure emphi.al.Bar.in l.si cum præfinitione.ff.quando dies leg. ced. tene.quòd sic.

Sed subiic.Ias.q̃ ista op. Bar.nō est vera.& quòd cōtrarium tenet Bal.in l.in annalib. C.de lega.& in l.plures appoc. C.de fi.instr.vide per eum.

Et ad quæstionem an cred. solui possit ant̃ tp̃s vlt.al.Ias.ibi. vide late Barb.vol.2.conf. 1 5.in 10.& 11.col. idem.

Lego decem ducatos qui sunt apud talem.alias lego fundū. Nunquid hæres possit solue. alios 10. ducatos. q̃ illos vt retineat fundum?Ias.in l.2.§. 1.in 4.col.ff.si cer.pe.al.Bar.post Dy. in l.talis scriptura.in fi.prin.per illum text.tene. quòd non.& ita etiam refert ipse Ias.in l.Nummis.i 2.col.ff.de in litem iur. vbi tamen arguit contra Bar. & dicit quòd est noua consideratio.& in d.l.talis scriptura.in 2.col. etiam arguit forti. cōtra op.Bar.& communem tamen dicit ab ea non esse. recedeñ.refert etiam in l.si certos nummos.ff.de verb.obl. idem.

Quid si lego titio decem.quæ per eum solui volo illi quem sibi dixi in secreto.dic q̃ valet tale legatum.nec titius tene.nominare illum. ita Iaso.in l.captatorias.col.2.C.de testam.mil. al.no.per Spec.in tit.de instr.edi.§. nunc vero aliqua.versi.sed quod si ille viuens.& ver.seq.& Pet.de Anch.in conf.40 5.incip.in his dubiis.quod mihi est.436.incip.in his.dubiis.

In contrarium vide Ang.conf.201. idem.

Si testator legat mille in pecuniis & mercantiis.intelligitur de dimidia in pecuniis & dimidia in mercantiis.Ias.in l.legata inutiliter §.in legato.de leg. 1.per illum.

Confirmat Ias.quia si aliquid est dañ.in tribus terminis.puta testator legat 300.ducatos in tribus terminis.intelligitur q̃ soluantur centum in quolibet.termino al.tex.& Bar.in l.3.ff. de annu.le. idem.

Quomodo autem intelligeñ.sit illud verbum in trib.terminis.Bar.in d.l.3.in fi.prin.ff.de annu.le.dicit q̃ intelr̃ de tribus annis. & ita tenēt.Lud.Ro.& Alex.in l.qui bona.§.fi.ff.de dā. infec.&Alex.in l.cū qui kaleñ.ff.de verb. obl.Barb.vol.3.cōs. 18.in 5.col.in prin.Alex.in l.sine præfinito ff.de pœnis.

Sed Ias.in d.l.cum qui Kaleñ.dicit q̃ Lud.ibi tenet q̃ intelliga.de trib.diebus.subiic.Ias.sibi placę.op. Cu.in d.l.3.quòd æquius sit remitte.iudicis arbitrio, dicit tamē quòd in praticha mag.est auctoritas Bar.

Aduerte etiam quia Alex.in d.§.fi.dicit quòd intelr̃ pro anno tantum. idem.

Lego titio decem annua vsque ad vigesimū quintum annum. intelligit à morte testatoris. Pone.n.q̃ titius habeat. 15. annos non intelr̃ legatum solum pro 10.annis sed pro 25.Alex. nolr̃.in l.si cui lege. §.hoc autem.in fi.ff. de le. 1.de quo etiam per Ias.ibi.

Et in materia legatorum quando annus ceptus habeatur pro completo vide Cor.conf.213.

Quid si testator.legat vinum cum vasis?dic q̃ intelr̃ de his in quib.est vinum.Alex.in l.si cui.quam legit cum.l.si seruus. §.si numerus.in fi.de leg. 1.

Quid si lega.omnis penus.præter vinum quod erit Romę. dic quòd intelr̃ de penu.Romæ tantum.vt dixi §.in ver.legatum domus.§.6. idem.

Quid si testator.dicat q̃ legat decem post mortem titij.dic q̃ tale legatum intelr̃.factum hęredi titij.Alex.in l.si id quod §.qui margaritam.in add.ff.de leg. 1.

Legatum an solui debeat.in loco hæredis vel legatarij.Bal. in 1.parte.conf.422.

In potestate legant.est.qualificare & limitare legatum.per dicta §.in ver.limitata.

Et propterea in legat.& fideicommissis substi.fieri potest.vt dixi in ver.substi.fideicommissaria.§.31.

An autem substi. vul. facta in legatis.aliquo casu.extenda. ad alios casus videtur. quòd non. in l. pater seuerinam. ff. de cond.& demon.

Secus.in substitut.Sonz.in 2.par.conf.2 59.vide tamen.Ias. in l. 1.in 5.col.ff.de vul.& pup.& in l.cum proponas.in 2.& 3. col.C.de hæred.insti.& quæ dixi in ver.substi.vulgaris §.3.

Adde quòd substi. vul.facta in legato. expirat per agnitionem primi legatarij,si legata.& ibi doct.C.de lega. idem.

Si testator legat ff. æ.quæ vidua fuerit.venit etiam illa quę erat vidua tēpore te[illegible]menti.Imo. & Pau.de ca.in l.hoc artic. ff.de hæred.inst.Alex.in l.cum stipulamur ff.de verb.obl. Fel. pulchre.in ca.ad hæc. in 2.col.de rescr.Ias.in l.3.§.ex plurib.ff. de.acq.poss.

Contrarium tenet Bar. in d.l.hoc.articulo. sed communiter reprobatur.vt dicit Ias.in l. quominus in fi.27.& in pr.28. col.ff.de flu.

Vide §.ver.legatum filio.§.6. idem.

Condi.viduitat.in legato reiici.l. 1.& toto ti.C.de indic.vidui.tol.

Amplia procede.etiam in muliere nupta.cum qua.tamē nō fuit sequuta copula carnal̃ licet virum habuit. secūdum.Bal. Ang.Pau.d̃ cast.Alex.& Ias.aut.cui relictū.C.de indic.vid.tol.

Limita nō procede.in vidua.in qua.nō reiici.condi.quæ ad hoc.vt consequatur legatum debet iurare & præstare cautionem.de qua in d.aut.cui relictum.

Limita 2.procede. qñ legatum est factum ipsimet mulieri virgini.Secus si sit factum tertio.d.l. 1.C.eo.

Sublimita.nisi ille tertius esset pater frater.vel propinquus mulieris.ob cuius reuerentiam præsupp.est.q̃ mulier abstine. debeat à mr̃io.ne propinquus suus perdat legatum.ita Ias.in d.l. 1.vbi confirmat pulchris mediis & similibus.

Limita 3.nisi tale legatum esset ad pias causas. quia condi. viduitat.non reiiceretur.Ias.in d.l. 1.al.tex.in l.titio vsufr.§.seruitiff.de cond.& demon.& ibi Bar.sub dubio tamen forte.

Limita.4.si condi.viduitat.esset perpetua. vel indiffinita.vt quia dixerit lego tali puelle si non nupserit.

Secus si esset temporalis. vt quia pater vel alius reliquisset domum puelle. si non nupserit vsque ad etatem 20. an. tunc tal̃ condi.debet impleri.alias mulier perdet legatum. Ias.in d. aut.cui relictum.al.tex.solennem.in l.si vir.vxo.§.fi.& ibi Bar. & doct.ff.de cond.& demon.

Sublimitat Ias.nisi tempus tam longum adiiceretur vt esset in fraudem ne matrimonium in effectum deduceretur.vide per eum.

Limita 5.si legatum fiat mulieri virgini sub condict.si non nupserit cum aliquo. de mundo vel indiffinite.

Secus si fiat sub condict. si non nupserit certæ personæ. vel alicui de tali parentella. quia ex quo.potest nube.omnibus aliis condi. non reiicitur imo debet impleri. & si contra faciat perdit legatum.tex.est in l.cū ita.ff.de cond.& demon.& vult Ias.in d.aut.cui relictum.

Faciunt quæ dixi in ver.matrimonium.§.62. idem.

Sed quid si fiat legatum virgini mulieri sub condict.si monasterium intrauerit.an talis condi.reiicia.Ias.in d.aut. cui relictum.al.Bar.tene.q̃ sic.in conf.incip. dñā Minuta ꝯd. Pauli. quod me est. 184.incip.domina Nuta Pauli.

Bal.in d.aut.cui relictum.tenet contrarium. Quia si fiat legatum mulieri.sub cōdic.non neg. sed affirmatiua. Puta lego mulieri centum si nupserit titio talis cond. non reiici. imo oportet. q̃ nubat vel per eam non stet.si vult cōsequi legatum. l. 1.& 2.C. de insti. & substit. quanto ergo.magis.tene.imple. conditionem. quando sit legatum si non. intrauerit.& idem tener ibi Pau.de ca.vt refert Ias. idem.

Quid si hæres alicuius pro debito hæred. aliquid habuit in solutum.deinde leget bona.immo.ex.hæred. peruenta. an illud datum in solutum.veniet in legato. Alex.nolr̃.vol.3.cōs. 49.concludit quòd sic.

Faciunt quę subtilr̃.vult Are.in conf.46.vbi omnino vide.

Conditio impossibil.de iure.non vitiat legatum. sed vitia. l.ab administrac.C.de le.vbi not.quòd ei qui non potest velle non nocet Nole.

Quid si testator.legat pedisequę.si stetetit cum eius vxore. vsque ad tempus maritādi.& pedisequa nubat in 16.anno.an consequetur.legatum.Alex.in conf.20.in 2.vol.tenet q̃ sic.

Quid si maritus legat vxori centum capien ad arbitrium vxoris super bonis an hæres possit solue.in pec.Cor.in 4.vol. conf. 132.ver.insuper.tener quòd sic.

Sed quid si pater legat iardinum tribus filiabus donec nubant & post legat filiis.an vna nubente.filij habebunt pro illa parte.Cor.in 4.vol.conf 204.determinat quòd non. idem.

Quid si testōr.legat titio fundum.cum poterit dare decem. an illa decem debeantur hæredi.Lud.in sing.427.tenet q̃ sic.

Lego titio fundum. & æstimationem fructuum omnium bonorum meorum an titius debebit etiam habere æstimat. fructuum dicti fundi?Lud.in sing.246.tenet quòd sic.

Lego tibi.anno Quolibet vnum saccum fru.& si hæres nō soluerit.relinquo tibi mille.si hæres non soluat 1.anno. poteris consequi illa mille.Lud sing.194.

Si lego titio tertiam partem fructuum tal̃ mei fundi.hæres potest dare tertiam partem æstimationis fructuum & vende.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fundum.l.fundi trebatiani.ff.de vsufr.le.Lud.sing.429.

Si testator legat omne granum suum quod est in ciuitate an veniat granum quod est in portu. Lu.sing.546. al.l.si quis ita.ff.de au.& ar.leg.

Si instituantur tres hæredes.& graua.vnus restitue. fundũ. alicui.ille non habebit nisi tertiã illius fundi.franc.cremã.sing. 10.al.rex.in l.si fundum sub condic.§.si libertus.de leg. 1.

Si testator legat vni fundum sub cond.& alteri legat proprius fundi vsumfructum.si legatarius vsusfructus.emat proprietatem. pendente condi. legatarius proprietat. consequitur totum franc.cremã.sing.57.

Si quis habeat aliquem reditum annualem.& legat aliquã partem illius reditus. relictum erit annuale. Cremã.sing.75.al. tex.in l.defuncta.§.fi.ff.de vsufr.

Lego filio centum si nubat. si ingredia.mon. solum quinquaginta.si ingredia.mon.habebit omnia cẽtum.Mathef.no. 52.vide Ang.in §.fi.insti.de leg.

Si lego alicui centum si nupserit. ista conditio habet tempus à iure limitatum. videlicet triennium post pubertatem. Corf.in ver.cond.al.Bar.in l.2.quando & quibus 4.pars deb. lib.10.Iaf.in l.2.C.de inst.& subst.

Quando testator legat domum ad vsum & habitat. vx. & post eius mortem voluit peruenire ad eius heredes.intelfr de hæredib.testatoris non autem vxoris.Hyp.sing.21.al.Alex.in 2.vol.cons.23. adde. quòd illud cons. est repetitum in 1.vol. cons.56. idem.

Legatum factũ alicui si studuerit legib.intelfr. si ad doctoratum peruenerit.Decius cons.177.

Si testator 1. legauit tibi partem fundi. deinde simpliciter eundem fundum tibi legat.nihil valet 2.legatum & solum in telligitur legata pars fundi Iaf.in l.plane.§.i.in 5.col.post Pau. de ca.ibi ff.de le.1.per l.mæuius.de leg.2. & dicit quòd quilibet diceret contrarium.

Partus natus ex re legata pendente conditione. non debe. l.lucinius locusta.in prin.& ibi Bar.ff.de le.2.

Quantitas legata simul cum specie puta cũ fru.ex tali fundo debet præstari eodem tempore.quo fru.quia simul legata simul præstari debent Bar.in l.si legatarius.§. cum ita.ff.de le. 3.vide latius.in ver.determinatio. idem.

Legatum annum pro primo anno est purum, pro aliis cõditionale.Alex.in l.si stichum.§.1.ff.de verb.obl.

Fallit si esset factum cum præfinitione temporis,& non ob causam alimentorum. Alex.vbi s.& ibi ponit alias fallentias. P.Andora.

Legatum annuum factum fratrib.minorib.an censeatur ad alimenta.Alex.in d.§.1. idem.

Legatum liberationis Non extendi. ad id quod vendicari potest.l.aurelius §.meuia.ff.de lib.le.Sonz.in 2.par.cons.282. in fi.4.col.

Et ibi al.Ang.in cons.185.incip.brunellus.tenentem q̃ liberatio gnalr.legata non impedit exactionem reliquorum quę remansissent in manibus tutorum.& erant incognita testatori moue.per tex.in l.lucius ff.de libe.le.& in l.tres fratres.ff.de pac.&dicit q̃ idem vult Ang.in cons.175.incip.viso dicto sta. subiic.Sonz.esse text.meliorem.in d.§.meuia.per quem text. cum gl.ita etiam tenet Bal.in l.cum necessitatem.C.de fideic.

Adde.Fel.in c.fi.in 2.col.in fi.de præscr.vbi al. multa maxime Alex.cons.310.incip.circa. 1.dub.quod mihi est.in 2.vol. cons.170.& in cons.428.quod mihi est.in 1.vol.cons.64.

Adde etiam.Bal.in 1.par.cons.49.& cons.52.&Barb.multa allegante.in primo.vol.cõs.41.in 19 col.& Iaf.insti.de actio. in prin.in 15.col.Alex.in 1.vol.cons.46.&in 5.vol.cons.164.

Vide tamen Cor. in cons.29. vbi tenet q̃ in generalissima quitta. venit etiam id quod poterat vendicari vide etiam in cons.313.fac.quod vult Bolog.in cons.13. vide in ver.generalis.§.15. P.Andora.

Quando creditor rem sibi obligatam legat debi. tale legatum non continet cõmodum pecuniarium sed continet solũ liberationem pignoris non autem liberationem à debito.l.1. ff.de lib.leg.iuncta.l.si mulier §.fi.ff.de le.3.

Limita nisi res esset pignorata pro tanto quantum valet. quia tunc testator legan.illam rem.videretetiam liberasse leg. à debito.tex.sing.in l.qui habebat. ff.de leg.3.& ita dicit sing. Bar.in l.si tibi homo.de leg.1.

Faciunt quæ dixi in ver.legatum reuoca.§.1.ver.limita.

Contrarium.tenet.Pau.de ca.ibi,quia illud legatum. continet aliam vtilitatem. sc. quia deb. poterit de cetero vti illa re quam pignorauerat.

Tu vide latius Alex.in d.l.si tibi homo. idem.

Quid si testator legat titio centum quos de sua pec.dix. esse apud ipsum titium. & tamen titius iam ei restituerat. an debea.legatum.Bened.in cons.87.tenet.quòd non.

Quid autem si legat deb.id in quo sibi tene. deinde debitor soluit.an sit legatum reuocatum.dic aut sponte deb.soluit & nõ reuoca.aut fuit exactus & reuoca.ita nostr. Bãd.in ps.112.

An autem relictum factum de quantitatibus debit. extendatur.ad debitas post testamentum. vide. eũdem Bened.in d. cons.112.

Legatum factum per testatorem.filio deb.sui hoc adiecto, plus tibi reliquissem si pater tuus quod mihi debebat soluisset.induc. liberationem filij. ipsius debitori si hæres esset patris Lud.sing.529.

Legatum liberat.non extẽdi.ad debitum iam exactum.for te per procu.vel huiusmodi Cremã.sing.103.

Si sint duo debitores.& testator.mãdat vni eorum iura cedi.hæres ceden.videtur.cessionarium liberare.tex.est no.& ibi Bal.in l.qui duos.ff.de le.2. idem.

Legatum debitoris.si debitor legat creditori.valet legatum. si creditoris interest.alias secus.l.si creditori cum seq.ff.de le. 1.& l.si debitor.& l.legaui.ff.de lib.leg.

Et an agnoscen.legatum cred.sibi præiudicet.vide Alex.in 2.vol.cons.132.

Quid si deb.legat cred.rem sibi pignoratam. dic q̃ non tenetur cred.restitue.pignus hæredi deb.quantumcunque offerat debitum.l.cred.& ibi doct.C.de leg.

Sed quid si cred.rem sibi pignoratam legat deb. an intelliga.eum à debito liberasse.vide s.in ver. legatum liberationis. §.2. Et in materia.vide Ang.in §.si quis debitori.insti.de lega.

Quid si debitor.legat cred.& iubeat plus non peti.vide no. Cor.in cons.212.in vlt.col.& in 2.vol.cons.192.

Si debitor necessarius legat cred. videtur animo compensandi.Cor.in cons.257.& ibi ponit fallentias quas vide.

Et in materia.vide eundem Cor.in 4.vol.cons.115.

Si testator legat Nomen debitoris.hæres tene.solum cede. actiones Bal.in l.lucius §.ciuibus.de leg.2. P.Andora.

Legatum rei aliene valet,si fiat à sciente:sed si fiat ab ignorante non valet.Nisi sit factum coniunctæ personę.vel vxori. seu alij cui testator verisimiliter alias fuisset legaturus. l. cum alienam.& ibi doct.C.de lega.Bened.ample.in cons.4.vers.cir ca tertium.Cor.vol.1.cons.32.§.non solum.& ibi Ang.instit. de lega. P.Andora.

In hæred.tamen aliena quis institui non potest.l.fi.C.de hered.inst.

Quid autem peti debeat quando legat.res aliena.Res.s.an estimatio.vide gl.Bar.& doc.in d.l.cum alienam.Bar.in l.plane la 1.§.quòd si rem.ff.de le.1.&in l.titia seio.in prin.de leg.2.& in l.lucius la 1.vbi etiam Bal.illo.e.ti.Pan.in c.pastoral.de don. dicit quòd debe.æsti.

Adde quòd in stip.rei aliene.nõ debe. etiam æstimatio.Iaf. in l.si fundum.§.fi.in 6.col.ff.de le.1.

Quæ autem dican.coniunctæ personæ.in materia relinqui. iudic.arbitrio.gl.& doct.in d.l.cum alienam. Ange.in d.§.non solum.

Quid in re ecclesiastica scienter legata. an debea.eius æstimatio.vide ample. Alex.in d.l.cum alienam.& Iaf.in d.l.si fundum.§.fi.in 8.col.Cor.in d.cons.32.

Quid in re feudali.vide.Bal.& doc.in c.1.§.donare.in ti.qua. olim.po.feu.alie.

Et quid in re emphi. vide Alex.vol.2.cõs.9.in 4.col.& Cor. cons.84.in 2.vol. idem.

Quid si testator habeat rem communem. cum alio. & legat ipsam rem?dic quòd videtur legasse ius quod habet.l.serui electiõe.§.fi.ff.de le.1.Gl.in d.l.cum alienam. Iaf.in l.1.in 2. col.C.qui te.fa.possunt.& ibi aliquid per Alex.post Bal.

Et ad istud quòd legans rem videa. legare ius quod habet in re.adde Bar.in l.quod in rerum.§.1.ff.de leg.1. Bal.in d.l.1. C.qui te.fa.pos.Lud.Ro.cons.503. Alex. vol.3.cõs.47.ibi ergo dicta.& cons.54.

Fac.quia si habens vsumfructum in re.illam mihi legat. ius quod habet legasse videtur l.vxor. C.de lega.& not.doct.in l. monumenta.C.eo.

Fac.quod vult Iaso.in l.fi.in 28.col.in fi. C.de iu.emph.vbi ponit q. de emphiteota. alienante rem. vt videa. alienare ius quod habet in re.de quo etiam.per eundem Iaso.in d. l.quod in rerum.§.si vsumfructum.& Alex.vol.2.cons.187.in 2. & 3. col.Pan.in c.filius de testa.vbi loqui.in legante rem sibi pignoratam.

Limita nisi testator.dixisset lego totum talem rem.per l.Iulianus in prin.ff.de l.1.3.& ita vult Alex 1 d.l.serui. elec.§.fi.in 1.col.Cor.vol.4.cons.103.Ang.in d.§.Non solum.

Et pro

Et propterea credo.q̃ Iaf. in d.l.1.C. qui te.fa.pos.in 2.col. æquiuocauerit in formando. quæstionem. in eo. qui habet fundum communem.cũ alio.an si legat totum fundum. nominan.& confinan.fundum.intelliga.totum relinquere.& dicit q̃ nõ sed solum partem.Nam ista decisio.est cõtra tex.d.l. Iulianus.& quæstio.debuit formari.sine illo verbo totã.alias non video quomodo procedat sua decisio. P.Andora.

Sed quid si testator habeat rem communem cum hærede suo. dic q̃ legando rem simpliciter intelligitur etiam partem hæredis legasse & sic totam.l.cum filius §.dominus.&ibi Bar. de leg.2.Ang.& doct.in d.l.serui.elec.§.fi.& in d. l.cum aliena de.Bened.in cons.113.

Idem quando legat vsumfru.rer. communium cum hærede.Cor.vol.4.cons.103.

Limita nisi testator dixisset talem rem meam. quia tunc solum partem suam legasse videtur.ita Bar. & doct.in d.§.fi.Pan. & Imo.post.Pe.de anch.in c.filius.de testa.Iaf.in d.l.cum alienam.in vlt.col.& vide nostr. Cor.in cons.212.in donat.meor. vtensilium non includũtur cõia.Bal.in l.1.in fi.ff. de sta.hom.

Quid autem si testator. habeat nudam proprietatẽ in fundo. & illum mihi leget. dic quòd hæres tenebi.redime.vsumfructum. ne nuda proprietas sine emolumento apud me sit. l.meuius.§.fundo.secundum intel.mag.no.ff.de le.2. idem.

Quid si quis habeat rem in emphiteosim quę per eius mortem finitura erat. & illã alteri leget. An valeat legatum. Bar. & doct.in d.l.quod in rerum §.1.dicunt q̃ nõ.de quo vide latius p Alex.ibi & in l.vxor.vbi etiam Iaf.C.de lega.& per eundem Iaf.in l.2.in 84.col.ibi pro hac parte.C.de iure emphy.& Cor.vol.2.cons.84.

Sed quid si testator habens rem in emphiteosim.leget eam mihi deinde acquirat directũ dominium An augebi. legatũ. Bar.& doc.in l.seruum filij.in prin.de leg. 1.cum aliqua.distin. dicunt quòd sic.& ista op.verior videtur.licet Bal. & Sal.in d. l.vxor.sint in opi.cõtraria.De quo vide Alex.in d.l.seruũ filii.

Quid si testator. legat rem suam alteri obligatam. an hæres tenea.lue.vide Cor.vol.3.consil.42.vbi tenet q̃ sic si testator sciebat obligationem per text.in l.fires obligata ff. de le.1.& in l.prædia C.de fideicom.

Vide Ang.in §.sed & si rem in fi. instit.de lega.dum al.l.qui habebat.ff.de le.3.

Quid si legat dimidiã fundi an intelliga.dimidia totius fundi.Sonz.in d.l.serui.elec.§.fi.char.223.nu.4. idem.

An autem legatum factum de re aliena.ecclesiæ. vel pro anima valeat Gl. doct.maxime Alex.in d.l.cum alienam.tenẽt quòd sic.vide Pan.ni e.filius.de testa.Ang.in §.non solum.insti.de lega.

Quid autem.de re ecclesiæ ipsius.relicta an valeat legatum. vide Alex.&Iaf.in d.l. cum alienam.vbi ponũt quid etiam de iure cano.

Sed quid si lege.erranter coniunctæ personæ. res principis. dic quòd nõ valet legatum l.apud Iul.§.fi.ff.de le.1.Alex.in d. l.cum alienam.in fi. idem.

Res propria ei cuius est legari non potest. l. proprias C. de lega.& est ratio quia res mea amplius mea fieri nõ potest l.sequi.§.Iana ff.de vsucap.

Limita nisi testator legasset tibi rem tuam. quam alteri pignori dederas quia tale legatum valet. ita q̃ hæres testatoris eam à cred.redime.tene.tex.no.in l.si tibi homo.ff.de le.1.

Limita etiam.nisi illa res esset tua.sed renocabiliter.vt quia in cuentum.condi.debebas alij dare.l.nõ quocunque.§.1.iuncta Gl.2.ff.de le.j.Iaf.in d.l.cum alienam.in 1.col. idem.

Quid si testator emit rem alicuius sed non soluit prætium. in totum vel in partem. & illam rem mihi legat. dic q̃ hæres tene.solue.prætium.non autem ego legatarius.Iaf.in d.l.cum alienam.in 2.col.al.Bal.ibi.& Bar.in l.apud Iul.§. si titius.de le. 1.Ang.in §.sed & si rem suam inst.de le. idem.

Quid si testator.ignorans rem esse alienam illam mihi legauit præsente domino cuius erat res Dic quòd valet legatum. Nam testator.potest de re aliena dispone.legan.cum consensu.domini.tex.est no.in l.sicut §. venditionis.ff. quib.mo.pig. vel Hyp.fol.eo quia.secundum.Bal.in d.l.cum alienam.accedit potentia ad actum.etiam ignoranti.causam suæ potentiæ. & ita vult etiam Sal.ibi.& illum tex.in d.§. venditionis.reputat.sing.Bal.in mult.loc.sed Iaf.in d.l.cum alenam.in 2.col.addit cõcor.in c.1.in prin.de prohi.alie.feu.per Fede.quem Bal. ibi in pe.col.ad hoc notat.

Limita tamen dicta iura.secundum.Iaf.in d.l.cum alienam. vbi dicit q̃ multi in hoc deciperen. Quia sola præsentia cum taciturnitate illius domini ad quẽ res spectat. & de qua testator disponit.non suff. c.ad inducen. consensum. illius domini præsent.& tacent.nec.per hoc sibi præiudicat.sed requi. q̃ expresse consentiat.per regulam l.gaius ff.de pig.ac.cum similibus.al.Alex.& dicit in specie alibi non legisse.in cons.20.in 3. vol.& isto modo.intelligit ipse Iaso. quod vult Bal.in c.1.in prin.de prohi. feu. alie.per Lorh. vbi quærit quid si patior te. de re mea testari an videar consentire.& mihi præiudicem.vbi tenet quòd non.per l.si quando.§.fi.C.de inoff.testamẽto.

Vide in ver.consensus.§.2.& Pan.in c.pastoral.de don. idẽ.

An autem.d.§.vendic.debeat limitari in filiofa.testante de re patris.præsent.ad pias causas.vide Bal.in l.1.C. de sacrosanc ecle.vers.deinde quæro nunquid filiusfa.quem refert.& declarat Iaf.in d.l.cum alienam.

Quid si rẽ alienam testator ignoranter reliquit filio pro leg. dic quòd valet tale relictũ.ne filius dica.ptẽ.fauore testamenti.ita Bal.in l.scimus C.de inoff.te. Iaso.in dict.l.cum alienam. in 3.col.

Quid in re quam testator præscribebat.an finita præscrip. valebit legatum.Gl.tenet quòd sic.in l.1.§.fi.ff.de eo per quẽ fac.& ibi Bal.& doc.vide tamen. Iaf.in d.l. cum alienam.in 3. col.ibi.6.no.limita. idem.

Sed quid si res esset aliena.sed dominus non posset eam reuocare vel vendicare Nisi pro illa re quid præstaret? dic q̃ valet legatum.in eo.quod dominus etiincens habet præstare.ita Iaf.vbi s.al.Gl.no.in l.qui solidum §.1.& ibi Bal. & Imo. ff.de le.2. idem.

Subdit ibi Iaf.an hoc. casu.in testatore præsuma.scientia vel ignorantia. quia si præsuma. scientia in du. valet legatum rei alienę.alias secus. Et secundum eum videtur. quòd præsuma. ignorantia.l.verius.ff.de proba.& ita vult Gl.in c.filius de testa.sed istud procedit quãdo res peruenisset ad testatorem ex facto alterius. si autem ipse acquisiuisset ex suo contr. præsumeretur scientia.vide per eum.

Faciunt dicta in vers. ignorantia.§.21.vbi remissiue pono. quis debeat probare ignorantiam. idem.

An autem testator possit legare. rem hæredis.dic quòd sic. quia ita potest dispone.de re hæredis sic. de sua l. vnum ex familia.§.si rem ff.de le.2.Gl.& doct maxime Iaf.in d.l.cum alienam.in 4.col.Bened.in cons.113.Lud.Ro.3.5.in fi.

Est tamen dria. quia quando testator legat rem propriam, dominium transit ipso iure in leg. l. à titio. in fi. ff. de fur. secus quãdo legat rem hæredis.Gl.in l.Papin.ff.de seruit.doc.in l.1.ff. de le.1.Iaf.vbi s.

Limitat ibi Iaf. præmissa non procede. si hæres habet solum ius reale.puta pignoris vel seruitut.al.Bar.in l.si seruus titij de leg.1.

Subiũgit Iaf. q̃ testator potest obligare rem hæredis.al. Pe. & Cy.in l.assiduis C.qui potio.in pig.ha.& ibi Bal. qui.dicit istum punctum nõ esse alibi in iure.& idem. tenet ipse Bal.in l. 1.in fi.ff.fol.mat.& Alex.vol.2.cõs.173.ego miror de hac specialitate.quia clarũ est.q̃ cui permitti.quod plus est.permitti, etiam quod minus est.vt late dixi i ver. permissum.sed maius est.legare rem hæredis in totum q̃ illam obligare. vt de se pater.ig.&c.& q̃ pignoratio non sit tãta alienatio.quanta est legare rem.faciunt no.per Iaf.& doct.in l.3.C.de lega. idem.

Quid si laicus habeat ius patronatus in ecclesia. & legat alteri ecclesiam.dic quòd legatum.quantum ad ecclesiam nihil vz.tñ vt q̃ intelliga.laicus legasse illud ius patronat°.quod habebat.per l.monumẽta.C.de lega.fac.l.qui tabernas ff.de contrah.emp.cum aliis.al.per Gl.in d.l.monumenta. idem.

Quid si mulier cui fuit assignatus fundus sibi obligatus pro dote leget vt donet ipsum fundũ.vide not. Alex.vol.3.cõs.47.

Quid in legato mihi facto.de re mihi debita.vide Alex.post Bar.in l.3.§.ex pluribus.in 10.col.ff.de acq.poss.

Quomodo autem debeat formari petitio. quando peti.res aliena legata.vide Ang.in §.non solum insti.de leg.1.

Pars fundi legati debita alteri per testatorem actione personali.non debe.legatario.l.qui concubinam.§.qui fundum.& ibi Bar.ff.de le.3.

Pretium rei empte. & legate.per emptorem.debet solui ab hærede non à legatario.venditori.l.his verbis §.idem testator ff.de le.3.& ibi Bar.in summario.

Et si legatarius emit rem emendam.per hærede repetit prætium ab eodem.d.l.his verbis.§.alumno. Idem.

Legatum.reuocatur.testator non videtur renocare legat. licet rem legatam. alteri postea pignorauerit.l.3. quæ incipit qui post C.de leg.& ibi doc maxime. Alex.& Iaf. & est text.& ibi Ang.in §.si rem suam insti.de le.

Limita nõ habere locũ. si res esset obligata pro tanto quantum valet. cum eo casu testator non præsuma.habere animũ luendi rem secundum.Bar.no.in l.Rem legatam. ff.de adimen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

le.per l.qui habebat in princ.ff.de le.3. & l. legatum in fi.ff.de sup.le.&ita volunt.doc.maxime.Alex.in d.l.3.idem Alex.in l. interdum §. 1.in fi.de acq.pos.

Faciunt quæ habentur ŝ.in ver.legatum liberat.§.2.

Subiimita nisi res pignorata fuisset maiorum suorum.quia licet pignorauerit pro tanto quantum valet præsumi.velle redime.& non reuoca.legatum.Alex.& Ias.post Pau.de ca.in d. l.3. P.Andora.

Quid in donat.facta per maritum vxori. an intelliga.reuocata.si ex post pignore.vide Ias.in d.l.3.& dixi.in ver.dona.inter.vi.& vx.§.13.& seq. idem.

Quid autem si res legata.aliene.per testatorẽ. An sit reuocatum legatum.distingue.aut est alienatio. necessaria aut voluntaria. 1.casu.non reuoca.§.si rem insti.de lega. l.rem legatam. vbi pte Bar.ff.de adimen.le.l.fideicommissa.§.si rem.de le.3.l. si res obligata.de le. 1.l.3.C. de le.præal.& volũt ibi doc.max. Ias.& Alex.in d.§.si rem.& in l.nihil.ff.de adimen.le.

Limita procede.quando alienare.ex necessitate rei familiaris.secus quando ex necessitate per legem imposita. vt posset esse. in casu l.filia legatorum.C.de le.iuncta.l.fi.C.de do.promis.ita dicit Ias.in l.in testamento.in pe.col. C.de testamento. mil.al.Nico.de mutina & Alb.de rox.in d.l.filia legatorum.

In contrarium face.videtur.quod vult Alex.vol.3.cons.31. & dixi ŷ.ver.& iux.præd.cum seq.alias §. 9.

2.autem casu. vz.quando alie.est voluntaria. reuoca. legatum. vt habetur in iuribus & locis præal. & ita vult in terminis Bened.in cons.3.in 2.col.

Limita.vt ŷ.§.5.

Subiungit Alex.in d.l. nihil. q̃ quando.res legata aliena.ex necessitate & sic nõ reuoca.legatum. Agi.ad rem non autem ad prætium.al.l.lucius la 1.& ibi Gl.& Bar.ff.de le.2. idem.

Sed an per contractum inutilem.reuoce.legatum.dic q̃ sic, vt vult Alex.in d.l.3.& in d.§.si rem.& in l.seruum.§.si idẽ.vbi multa al.ff. de le.1.per tex.in d.l.legatum §. 1.ff.de adimen.le. cum aliis per eum al.& per Ias.in d.§.si idem.in 3.col. idem.

Quod autem dictum est sup.alienationem reuocari ex voluntaria alienat.

Limita nisi testator rem non tradidisset emptori. vel prætium.ei non fuisset solutum.Nam his casibus. etiam voluntarie.alienan. non videtur voluisse reuocare legatum.l. prædia. §.liberto.ff.de fun.instruc.

Aduerte.tamen.quia Gl.in d.§.liberto.& Bar.in d.l.rem legatam.intelligunt illum tex.procede.secundum distinctionẽ. d.l.fideicommissa.§.si rem.de le.3. idem.

An autem ita reuoce.don.causa mort.ex alienat. voluntaria.sicut legatum? dic quòd sic.secũdum. Dy.in l.stichum qui meus erit ff.de le.1.& ibi Bal.qui dicit hoc.dictum aureum.nõ esse alibi in mundo.idem dic Alex.in d. §.si rem.& in d.l.3.C. de le.vbi assignat rationem quia don.causa mort.legato compara.l. Marcellus §. 1.ff. de don. causa. mort. & ita etiam vult Ias.in d.l.3. idem.

Vide in ver.donatio causa mort.§.4.

Addit Ias. q̃ si testator semel alienauit rem legatã voluntarie licet redimat.nõ tamen reconualidatur legatum semel reuocatum.al.tex.no.in l.cum seruus.& ibi Bar.ff.de adimen.le.

Limitat nisi sit legatum libertat.secundum. Bar.in d l.cum seruus.& Bal.Ang.Pau.de ca.& doc.in d.l.3. idem.

Quid si ipse testator. non alienauit voluntarie. rem legatã. Sed dedit licentiam hæredi. alienandi.an sit reuocatum legatum.Ias.in d.l.3.in 2.col.ibi limita tamẽ predicta.tenet q̃ non. per l.postquam.§.fi.ff.vt le.no.caue.al.Bal.Sal. Ang.& Pau.de cast.ibi.

Vide tamen ŷ.eo.§.20.ver.limitat nisi testator.

Limitat etiam Ias.ibi præmissa procede.quando testator voluntarie vendidit & tradidit & prætium repetit.ist. tribus concurrẽtibus bene reuoca.legatum.vide tamen.latius per eum. & dixi aliquid ŝ.ver.quod autem dictum est alias §. 5.

Limitat prærerea Ias.quando testator legasset rem simpliciter. Secus si alternatiue rem vel æstimationem. quia alienan. tunc rem voluntarie non intelligitur reuocatum legatũ.quin debeatur esti.al.l.lucius la 1.ff.de le.2. Ang.Sal.& Pau.de cast. in d.l.3.

Limitat insuper dictam distinctionem.inter alienationem. necessariam & voluntariam procede. quando legatum fuit factum pure. si autẽ sit factum sub condi.tunc indistincte reuocare.etiam per alienationem necessariam.al. Bal.ibi. in 4.q.& Ang.Sal.& Pau.de ca.per l.stichum qui meus erit in fi.ff.de le. 1.q.tex.secundum eum nihil fac.sed al.tex.sing. in l.scribit alius quintus.§.fi.in fi.& ibi Bar.ff.de au.& ar. le. quod secũdum eũ reputant sing.Imo.& moderni.in d.l.stichum q̃ meus erit.idẽ.

Et iux.prædicta. quærit ibi Ias.An mulier testatrix quæ legauit fundum vel domum alicui.& post testamentum nupsit. & dedit omnia bona in dotẽ viro.an per istam donationem in dotem generalem intelliga.reuocatum legatum? Et dicit videri quòd sic quia ista est alie.voluntaria.ergo,&c.

In contrariũ dicit ipse consuluit Alex. & est noua decisio. in 3. vol.cons.31.incip. ponderatis his quæ in themate narrantur.in vlt.col.& istam decisionem sequi. Ias.non per rationes Alex.sed per ea quæ ipse adduc.

Infert tamen ibi Ias.q̃ rationes Alex.singularius probant.q̃ etiam si mulier dedisset in specie.in dotem.illam rẽ quã prius legauit.nõ reuocare.legatum.& dicit quòd est suprema limitatio.sed.nullat.firmat.

Tu aduerte.quia contra istud face.vide.quod dixi ŝ.eo.vers. limita procede.quando alienare.&c.in §.3. idem.

Quid si testator iubeat fieri hospitale in domibus suis.& illud sibi hæredem instituat.deinde viuens domos alienet.an reuocabi.insti.vel legatum.Ias.vbi ŝ.dicit.q̃ non al.Bar.cons.incip. testator in testamento disposuit. quod mihi est 26.Adde. Alex.in d.l.fideicommissa.§.si rem.de le.3. idem.

Sed quid. stantibus suprascript. si testator alienat domos.& alias emat.an in istis empt.debeat fieri hospitale? dic q̃ licet.regr.illud verbum suis intelliga.de domibus quę erant sue tempore.testamenti.l.si ita.ff.de au. & ar.le.tamen hoc casu fauore testamenti. venient ille postea empte.ita Alex. post.Bar.ibi in l.placet.in fi.com.ff.de libe.& postha.al.etiam multa alia maxime Bar.in d.cons.prox.allegato. Idem.

Et in materia. quando aliena.res legata. & alia subrogatur. vide Alex.in d.l.placet.& tex.in l.filię suæ.§.titia ff.de cond.& demon.Bar.& Alex.in add.11.si id quod.§.qui quinque. ff.de le.1.Aliquid per Ias.in l.cetera.§.sed si parauerit in 2.col.eo.ti.

Vide etiam aliquid per Bened.in cõs.45.Lud.sing.415.idẽ.

Si testator legauit titio ducentum. & voluit q̃ centum solucrentur de tali trafico.deinde ipse testator recepit ipsum traficum An sit reuocatum legatum? text.est quòd non in l.quidam testamento ff.de leg.1. Barb.in terminis in 2. volu.cons. 30.in 2.col.

Et in simili quando legat debitori,& postea debitor.sponte soluit an debea.legatum? vide nostr Bened.in cons.112.

Vide etiam Lud.R.o.cons.229.

Legatũ reuoca. propter inimicitias superuenientes.l.ex parte.ff.de adimen.le.non ipso iure sed ope.excep.d.l.ex parte.ibi excep.doli mali submouebitur.

Limita quando inimicitie superuenerũt culpa legatarij.puta quia occidit filium testatoris Secus autem ecõtra.ita tenet. Bar.in l.cum tabul.§.quoniam.per illum tex.ff.de his qui.vt in dig.Hip.in l.1.§.præterea in 9.col.de quæstio.Lud.sing.196.

Sed Ias.in l.hæreditas.col.1.& 2.C.eo. de his qui.vt ind.putat q̃ istud dictum sit falsum. & in contrarium ponderat text. expressum.in l.4.ff.de adimen.le.i ver.& penituit testatorem. prioris offense.vbi legatum fuit reuocatum. quia testator offenderat legatarium.& sic inimicitia processit culpa testatoris dic. ibi tex.q̃ si testatorem peniteat offense reconualida.legatum.adduc.multa alia fundamenta.contra.Bar.& dicit considera.quia si casus contingeret esset casus pro amico.

Et ita etiam latius tenet ipse Ias. in l.si filiam. C.de inoff.te. Pe.Gerar.sing.5.

Et si legatarius concubuit cum vxore testatoris.reuocã.legatum Ang.insti.de ademp.le. idem.

Sed pone.q̃ post contractas inimicitias.testator fecerit codicillos.in quibus non reuocauit legata.facta illi cum quo.ꝗxit inimicitias. prout poterat si volebat q̃ essent reuocata. an per hanc presumptionem desinant esse reuocata. Bar.in l.filia §.scio. per illum text. ff.de adimen.le.dic. quòd non refert & sequi.Ias.in aut.ex causa.in 5.col.ibi pro ista ampliatiõe. C.de lib.præte.vbi dicit esse no. quia multi dicerẽt oppositum. idẽ.

Vnum singulr.not. q̃ licet.legata.per solas inimicitias reuocentur tamen ille inimicitiæ debent probari. per quinque aut septem testes. ita mirabilr. vult Bar. post Dy. in l.hæredes palam. §. si quid post ff.de testa. Refert & sequi. Ias. in d.l.hæreditas.in 1.col.licet Bal.teneat contrarium ibi.

An autem per solam reconciliationem.videa.sublata reuocatio legati.facta propter inimicitiam? vide ample & subtilr. Pet.Gerar.sing.3.

Quid si leg.ignoranter incidisset in inimicitiam cum testatore an videa. reuocatum legatum.Petr.Gerar. sing. 5. tenet. quòd non. idem.

An autem reuocatio legati. possit probari. per duos testes. vide not. Bal.in 1.parte cons.225.vbi al multa pro & contra. concludit tamen q̃ sic. si testes sint integri & probate. vite.&

illud cons.est repetitum.in 4.parte.cons.266.

vide Cor.in 3.vol.cons.39.vbi dicit quòd legator. & fideicommissor.reuocatio proba.per. 5.restes.

Quid si testator fac. legatũ & soluit in vita.an possit tale legatum reuocari Ias.in l.filiæ dotẽ.in 3.col.in prin.tenet q̃ nõ al.Bar.post Dy.in l.legatũ.ff.de le.2.Bal.in l.2.C.de iu.dotium. & in l.1.in pe.col.C.si quis omis.causa testamenti.

Vide.Crotũ.in repe.l.frater.à fratre.in 8.col.de cõd.indeb.

Si testor.legat vni vnam rem.& deinde eam legat alteri. an videa.ademptum legatum.à 1.Ias.in l.si plurib.in 1.& 2.col.ff. de le.1. subtilr.multa adduc. vide per eum. & per Alex.in l.si fortidianum.C.de le.& 5.vol.cons.169.

Quando autem legat totam rem vni.deinde alteri legat dimidiam intellr voluisse illam dimidiam adimi.de toto.l.cum quæstio.C.de le.& ibi doct.

Hæres tene.lue.rem legatam.quam testator pignorauit.d. l.3.in fi.C.de lega.& ibi Ias.in vlt.col.

Limitat nisi testator pmisisset hæredi. q̃ posset pro suis necessitatibus talem rem obligare. quia si eam obligaret non teneretur lue.al.tex.no.in l.deducta §.fi.ff.ad treb. & dicit probari.in l.3.in fi.C.de fideic.fac.secundum eum tex.sing. quem Bal.multum not.in l.trib. ff.de vsufr.ear.rer.quæ vsu consum.

Limitat 2.procede.quãdo testator legauit rem postea eam pignorat.tũc hæres tene.eã luere.d.l.3.alias secus.al.gl.ibi.idẽ.

Sublimitat valde sing.secundum.Bar.in l.si res.ff.de le.1.qñ res erat obligata pro debito alterius quam testatoris.si autem fuisset obligata pro debito testatoris. tunc hæres indistincte tene.eam lue.& istud multum not. secundum.eum pro mag. limitat.

Sed quid si testator.legat.proprietatẽ.alicui.deinde alienat vsumfructum.Ias.in d.l.3.in fi. dicit q̃ per hoc nõ reuoca.proprietas,si autem legaret vsumfruc.& postea.voluntarie illum alienaret.esset reuocatum legatum.ita intelligit gl. ibi.in ver. dedit. idem.

In dubio non præsumi.ademptio legati.Alex.vol.5.consil. 169.in 2.col.faciunt quæ vult Cor.in 2.vol.cons.155.

Vide etiam in eo.vol.cons.171.vbi loqui.de adiectione & detractione legati. idem.

Legatum.reuoca. per superueniẽtiam liberor. & an distingua.inter paruum & magnum.& an conserue.per aut.ex causa.vide Cor.in 3.col.cons.4.

Si testator legat vni nepoti mille. & alteri nepoti. vt æqualr sit alia mille.deinde in codicillr reuocat illud 1.legatum. aliud legatum etiam cẽsse.ademptum.Lud.sing.316.al.l. alteri ff.de adimen.le.

Legata reuocan. si testator interroge. an fecerit legata. & respondeat quòd non.Cepo.cau.205. idem.

Quid si testator legauit nomen debitoris.& postea exegit. an videa.reuocatum legatum? vide Ang. in §.si rem suam.instit.de le.

An ex 2.testamento minus solenni adimantur legata in 1.testamento facta vide Ang.insti.de ademp.lega.ver.quid si fiat. idem.

Legatum perditur si legatarius stupret viduam relictam testatoris.Bar.& Bal.in l.fideic.C. de fideic.Bar.in l. 1.ff.de his q. vt ind.gl.Bar.& Bal.in l.Sororem.C.eo.ti. P.Andora.

Legatarius qui rem legatam, propria occupat auctẽ. cum vitio.cadit à iure suo.l.non est dubium.& ibi doct.C.de leg.

Nam rei legate sine traditi.non transfertur.pos.Gl.in l.cum duobus §.idem respondit el 2.in ver.dedit.ff.pro Socio.

Et ita etiam vult Ias.in l.tal scriptura.in vlt.col. de leg.1.al. Lud.R.o.cons.312.incip.circa.propositam.Adde.Bened.consil.3.in fi.

Limita nisi esset data licentia à testatore.apprehendendi rẽ legatam propria auctẽ.l.titia cum testamento.§.1.secundum. vnum intel.gl.de leg.2.doct.max.Ias.o.qui multa adduc.in d.l. non est dubium.Phi.in c.si pater.in 9.col.de testa.in 6.

Vide dicta ŷ.§.sequenti.& Card.in cons.51.in 7.dubio.

Limita 2.non habere locum in legatario qui esset exequutor testamenti.l.fistulas.§.fundum.ff.de contrahen.emp.secũdum.Bal.Ang.& Sal.in d.l.non dubium.vbi Alex.plures.al.remissiones.& ibi Ias.

Limita 3.quando legatarius occupat post aditam hæred. secus si ante aditam hæred.& apprehensam.pos.nam tunc legatarius non perdit ius suum.secundum.Gl.&doct.in d.l.non dubium.

Ad quod fac.pulchrum dictum.Bal.in l. 1.C.quor.lega. vbi dicit q̃ vidue.quib.mariti fecerunt legata. debẽt esse veloces in occupando bona ibi legata.antequam hæres adeat hered. Cor.in 2.vol.cons.1[illegible]6.in 6.col.vers.circa 3.autem quæsitum. vbi dicit quòd leg.non cadit nisi in casu l.si quis in tantam.

Fac.quod vult Lud.R.o.cons.312.in princ. vbi dicit q̃ vsufructuarius apprehendens auct.propria vsumfructum palam. non priua.ipso vsufructu.secus si clam.

Limita 4.in instituto in re certa.quia licet habeatur loco legatarij.tamen potest talem rem auctẽ.propria occupare. Bar. in l.ex facto.ff.de hæred.insti.doc.in l.quotiens C.eo. Ias.in d. l.nõ est dubium.Phi.in d.c.si pater.in 9.col. Crotus.in l.nemo potest.in 16.col.de leg.1.

Et idem secundum Ias. in filio instituto in leg. al. Bal.in l.si quis in suo.in prin.C.de inof. te. de quo vide subtilr.Pau.piçcum.in l.in 4.in 54.col.& seq.ff.ad l.falc.

Limita 5.in eo cui relicti sunt fructus annui certi fundi. nã licet hæres tenea.coli face.& seminari fundum. l.fundi trebatiani in prin.ff.de vsufr.le.Tamen si hæres negligit.posset leg. propria auctẽ.apprehende.pos.tal fundi nec.incidit in pœnã. d.l.non est dubium.ita Ias.ibi.al.Bal.in l.vnica §.excepto C. de cad. tol. consulit tamen Bal. ibi q̃ tutius sit in hoc protestari.

Alias limitat.vide per Crotum.in d.l.nemo potest in 16.col. P.Andora.

Aduerte.ad dicta ŝ.eo.§.2.ver.limita nisi eẽt data,&c.Quia si testator in testamento relinquat vxori domũ.& iubeat eam non molestari.seu impedimentum sibi non inferri.ex hoc intellr sibi dedisse licẽtiam propria auct.apprehendendi domũ. ita dicit no.Ang.in l.hoc si res.ff.de rei vẽd. & ita volunt doc. max.Ias.in d.l.non est dubium.& in l.nemo potest.in princ.8. col.ff.de le. 1.& dixi in ver.legatum vxori factum §.18.

Imo si testator dixisset vim fieri veto legatariis meis. videtur per ista verba dare licentiam propria auct. ingrediendi. ita Ias.in d. l.nemo potest.al. Lud.in aut. sistr.in 20.spli.inter vltimas vol.Ad.l.falc. vbi dicit ita velle solum Bal. in l. 1.C.communia.de le.in lectura antiqua.per tex. sing.in l.permisceri.§. species.secũdum vnã lectu.Iac.de Are.ff. de acq.pos.& sequi. simplr.Alex.in d.l.nemo potest.vide latius Iaso. ibi dicentem non inuenire illud dictum.Bal.vide etiam Lud.sing.87.

Addit Ias.q̃ vxor relicta domina & vsufructuaria.quæ extãtibus filiis non habet nisi alimenta.potest ea sua auct.cape. vt dixi ŝ.in ver.legatum vsufr.§.39. idem.

Quid de furripiente testamentum? dic quòd legatarius cadit à legato tanquã indignus. & quando indignitas respic.fauorẽ alicuius pe. illud quod ab eo aufertur.applica. illi pe.l.si legatarius C.de lega.

Quod vltimum intellige quando pœna priuationis imponi.à lege.vt d.l.si legatarius.alias secus esset.

Et ideo in quæstione facti quæ fuit in loco vigoni. dum testator quidam vxori sue multa fecisset legata Addidissetque in testamento. q̃ hæredes sui dictæ vxori nullum inferrẽt impedimentum.nullamque in dictis legatis.ipsi mulieri inferrẽt molestiam seu turbationem alias eos hæred. priuabat. Et dubitarẽt.cui esset applicanda pœna illius turbationis.seu priuationis. aliquib.dicentib.q̃ debebat applicari vxori molestate. Consului totum ꝗrium. I. quòd non debebat applicari vxori molestate.Ad.d.l.si legatarius respõdebam q̃ loqui. de pœna à lege imposita. & in terminis quæstionis prædictæ, allegaui. Bar.ita dicentem. in l. vxorem.§.hæres ff.de le. 3.& Bal.in aut. cui relictum C.de ind.vid.tol. & 1 l.vnica.C.de his quæ pe.no. & Imo.in l.pater.fa.ff.de hæred.insti.& allegata. per Iasonem. insti.de actio.in prin.in 3.col.& in l.si quis id quod.in fi.com. ff.de iurisd.om.iud.& in l.fi.§.labeo.in 2.col.ff.si cer. per.& in l.si quis maior.in 7.col.C.de transac.& in l. 1.in 3.col.C.de his qui.vt indi. & in d.l.vnica.in 1.& 2.col.C.de his quæ pe.no.in

Quibus.loc.al.multa. maxime Alex.in cons.130.incip. opportune consideratis.quod mihi.est.138.in 1.vol.Allegabam etiam Ang.expresse.in §.fi.insti.de le.

Contrariam.tamen op.tenet Pau.de ca.in 2.vol. cons.191. incip.antequam veniam & pro ista op.facit quod dixi in ver. pœna.§.18.& quod vult Ias.in l. 1.in 3.col.C.de his qui.vt indig.ibi 2.no.licet postea teneat op.Bar.in d.l.vxorem.§.hęres. & hanc 2.partem.tenet.Guid.cons.148.

An autem tũc hæres priue.ipso iure.vide Ang.in d.§.fi.idẽ.

Quid si testator leget 1. filiæ deinde superueniens eam dotat.an filia à legato repella. vide ŝ.in ver. dos relicta pro filia maritanda.§. 5.

Legatum perditur seu non valet.si es alienum absorbet totam hæred. sed si quid superest valet vsque ad illud salua hæredi falcidia,l.si vniuersẽ.& ibi doc. C.de leg.quam Bar.summat hoc modo Mal da chi non ha. dice la campana de sancto pedro.

Et illa.l.si vniuerse.secundum.Bal.ibi habet locum in donatione causa mort.al.l. 1.§. 1.ff.si quid in frau.pat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Limita.d.l.ſi vniuerſe niſi teſtator legatum titio feciſſet ſub condi.q̃ daret hæredi tãtum.quod ſuffic.pro ſatisfacien.cred. hæred. nam tunc hæres poſſet ſoluer.legatum. & de illo quod ſibi dare cauſa condi. implẽde hret ſatisfacer. cred.gl.eſt ſing. in l.ſeruum filij.§.ſi idem ſeruus.in ver.in fraudem creditor.ff. de le. 1.quam ibi reputat no.Ang.& dicit ibi Pau.de caſt.illam non eſſe.alibi.

Limita etiam quia ſi hæres non conſiciat inuentarium tenebi. præſtare legata quantumcunque hæred. non ſit ſoluen. aut.ſed cum teſtator C.ad.l.falc.

Limita quoque.d.l.ſi vniuerſe. ſecundum.Bal.ibi.vt procedat.in legato quantitat.vel generis.ſecus ſecũdum eum in legato certe ſpeciei.quia dominiũ illius rei legate. ipſo iure trãſiret in legatarium recta via. quantumcunque es alienum abſorberet hæred. quia es alienum non minuit fundum.l.fideic. §.tractatũ ff. de iud.l. 1.§.ſi hæres.ff.ad treb. de quo vide latius Alex.in d.l.ſi vniuerſæ. idem.

Legatum perdi.ſi onus iunctũ recuſetur.l.pe.vbi doct.maxime Iaſ.C.de lega. Alex.latiſſime.in 1.vol.cõſ. 102.fac. quod vult Bal.in l.netennius ff.de excu.tu.Ang.not. conſ. 166. vide in ver.tutor.§.82.

Et priua.hæred.qui contrauenit diſpo.teſtatoris.vt ibi & in conſ. 138.in vlt.col.Cald.in ti.de teſta.conſ.3.alias 331.

Si ſpecies legata periit ſine culpa hæredis periit periculo legatarij l.non amplius §. 1.vbi laſ.ff.de le. 1. idem.

Quid ſi teſtator dicat.dono titio.præſenti & recipienti talẽ rem.an intelliga. don. an vero legatum.& ſic poſſit reuocari? Ang.in §. 1.inſti.de le.tenet.quòd ſit don. idem.

Legatum augetur per adiectionem.l. quod in rer.§.ſi quis. vbi laſ.de le. 1. idem.

Item legata area venit ædificatum expoſt.Iaſ.in l.ſeruum.§. ſi pocula.de le. 1. idem.

Et in materia an ẹdificatum cedat ſolo.cum limitat.vide in ver.ædificatum.

Legatum vniuerſale comprehendit etiam incremẽtum futur.l.grege.& ibi doct.maxime.Iaſ de le. 1. idem.

Quid ſi lego partem fundi. deinde lego fundum ſimpl̃r. an intelliga.legatus totus fundus.an vero pars 1.legata.laſ.no.in l.plane §. 1.in 5.col.de le. 1.dicit.Pau.de ca.ibi decide.q̃ in 2.legato non videtur.includi niſi pars 1.legata.vide tamen latius. per Alex.& Iaſ.ibi. idem.

Et quid ſi bis repeta. legatum. in diuerſis ſummis vide not. Bal in 2.par conſ.434.

Proprietas ſuperueniens.leganti empphyteoſim non cedit legato.Bar.in l.ſeruum filij.in prin.verſi. & prædicta.ff.de le. 1. Bal in l.vxor.verſ.ſed quid.C.de lega. idem.

Legata Demum poſt aditam hæreditatem debentur, non ante,ſecundum Bar.& doct.in l.eam quam C.de fideic. Bar.in l. 1.C.de don.inter vir.& vx. Bal.in l. 1.ff. ſi quis omiſſ cauſ. & in auth.hoc amplius C.de fideicom.& ideo cautela eſt, quòd aditio fiat.vt ei conſeruentur,ſecũdum Bar. in d. l.eam quam. & in l. 1.C.de ſacr. ſanct.eccl.in l.filius qui patri ff.de vulg niſi ſint ad pias cauſas, quia aditio non requiritur, vt debeantur, iuxta not. per doct. in d.l. eam quam vel niſi id diſpoſuerit etiam tacite, vt prohibendo fal. vel niſi teſtator ipſe poſt factum legatum tradiderit, ſecundum Bal. in d. l. eam quam col. 6.vel niſi prohibita ſit fal.teſte Bal.in d.l. vbi dicit quò ꝗdictis caſibus debetur officio iudicis, Bar.in l. nemo poteſt col. 1.de leg. 1. Alex.in l. extraneum C.de hær.inſt.vel niſi ſint expreſsè repetita ab inteſt.vel niſi ſit in teſtamento clauſula Codici vel niſi ratio l. vitiaſi inſtitutionis. vt quia & ratum ſit in inſtitutione,legata tamen debentur,vel niſi in legatis piis quę dilationem non exigunt, vt pro ſepultura,pro alimentis infirmorum,vel niſi iuratum ſit in teſtamento item verum, etiam ſi facta ſint in codicil.quia requirũt aditionem ab inteſt. gl. & Bar.in l.qui filio §.ſeruos ff.de hær.inſt.

Item debetur etiam poſt aditam ab vno tantum ex hæredibus in re certa inſtituto,ſecundum Bar.in l.nẽmo in fi.ff.de teſta.tut.in l. ex facto de hær.inſt. item verum etiam ab inteſt.vt fiat aditio,teſte Bal.ad Spec.titul.de teſta.ver.relicta & contrarium teſtator diſponere nequit ex not. per Alex.in d.l. extraneum.& in d.l.nemo poteſt de le. 1.

PRO.legatarius poteſt eſſe teſtis in cauſa teſtamẽti.l.qui teſtamento.ff.de teſt.in §.legatariis.inſt.de teſtam. Bellon.

OBIEC.opponitur,quia nemo in ſua cauſa teſtis eſſe poteſt. in l.nullus.ff.de teſtibus.

SOL. Legatarius in cauſa teſtamenti non ſua fert teſtimonium,nec propter hoc quòd valeat teſtamentum, ſequitur q̃ valeat legatum,cum ſine teſtamento legata poſſunt conſiſtere in iuris.ex cauſa.C.de libe.præte.vel exhære. ita Accur.in l. omnibus.C.eodem. idem.

PRO.legatarius quodammodo quaſi hæres eſt.l.id tẽpus. §.ſi.de vſucap. idem.

PRO.legatarius non habet neceſſe in omnib.rebus portionem vendicare.l.poteſt ff.de le. 1. idem.

Legatarius vt contra hæredem de euictione rei legatæ agere poſſit, neceſſe habet, cùm magis de lucro captando quàm de damno vitando certet,vt ei litem moram ante litis conteſtationem denuntiet, vt veniat ad ſe defendendum, ſecundum glo.in l.ſi rem.§.ſi.ff.de euict.& gl.in d.l.ſi concubinam. §.ſi hæres.ff. de leg. 2.& ibidem Dinus,& Bart.quod ſequitur Cyn. in l. empt.C.de euictionib. & Dom. Nicol. in quodam conſ.incip. videtur primo dictam legatariam,& ita communiter teneri ibidem circa ſi.aſſerit idem Bened.Cap.

Legato rei alienæ alienato, niſi aliud de mente teſtatoris appareat, inducitur regulariter legati ademptio gl.& Bart.in l.rem legatam ff.de adimen.leg. gl.in §.ſi rem.inſtit.de legatis quod vſque adeò verum eſt, vt licet per pignorationem rei legatæ non videatur facta eiuſdem ademptio, dicto §.ſi rem. & l.3.C.de legat.tamen ſi res legata per teſtatorem pro tanto pignorata ſit vt non ſit veriſimile ipſum luiturum, eiuſmodi pignoratio habebitur pro alienatione,& cẽſetur facta ademptio l.qui habebat.ff.de legat.& ibid.Bart.in d.l rem legatam. in ſi.argumento.l.legata.ff.de ſupp.le.per ea quæ no. Bal.in l. manumiſſiones.ff.de iuſt &iur.& ne voluntas.c.de fideicom. quod communiter teneri refert regu. 108. numero 3.Bened. Capr.

Legatarius (nemo enim vel hic vel alibi interpretum verbis vti,mihi interpretũ placita colligẽti iure aliquo vitio vertere rerit) ſciens, prudensque rem ſibi legatam ab hærede emens, videtur legato renunciaſſe, vt frequentius doctorib. probari teſtatur Alciat.in l.Labeo & Sabinus.in verſ.ignorans in ſi.ff. de verb.ſig. E.Suarez.

Legatario poteſt teſtator dare licentiam in teſtamento, vt propria auctoritate capiat poſſeſſionem rei legatæ,commun. dicit Clarus in §. Teſt. quæſtione 67.in princ.intelligę tamen ſi hæres illam poſſideret,non licet legatario eam per vim occupare,vt in ead.q.ver.Sed quid. I.Fich.

Legatario licet tres actiones competant pro legatis,videlicet perſonalis ex teſtam.rei vendicatio,& hypothecaria per l. 1. communia de le. limitatur tamen d. l. quòd actio ex teſtamento non competit pro legatis factis dũtaxat ad honorem, & vtilitatem teſtatoris,vt conſtruatur capella quia tunc competit officium iudicis,Ripa in l.per omnia, num.42.ff.de le. 1. communem dicit ex Par.ibi,licet ſibi non placeat. Imò quòd non ſolum competant in iſto legato actio ex teſtamento,ſed etiam officium iudicis.

Fallit ſecundò, in legatis quæ ſuſtinentur de iure ſpecialiter:vt in legatis conditionalib. pro quibus competit Actio in factum,vel officium iudicis.idem ibi.n.43.com. dicit, vbi vide alias limitationes.

Nota q̃ l. 1.in quantum dicit q̃ pro legatis cõpetit rei vendicatio,limitatur in vniuerſalibus fideicommiſſis, vel legatis quia non competit niſi facta reſtitutione per hæredem.Sublimitaſ in legato vniuerſali relicto eccleſiæ, ſecuta actione per hæredem,idem Ripa ibi nu. quinquageſimoprimo. communem dicit.

Limita d. l. quò ad rei vendicationem in legato partis bonorum:quia non competit rei vendicatio.idem ibi, num. 53. com.dicit.

Limita etiam in legato vnius rei facto duob.ĩ ſolidum quia non competit rei vendicatio.idem ibi, numer. 56. commun. dicit.

Fallit d.l. 1.quia hypothecaria non competit in re legata.idem ibi,n.65.communem dicit.

Amplia primò pro legatis pro quibus competit officium, idem ibi,n.66.communem dicit.

Nota quòd actio hypothecaria quæ competit pro legatis non fuit cognita de iure digeſtorum, idem Io.de Ripa ibi,nu. 64.communem dicit. Villalob.

Legatario non accreſcunt quę acquiruntur ex re legata ante aditam hæreditatem, Petr.Raue.in alpha.aur.in verb.legatum,communem dicit.

Concor. cum hac communi à contrario ſenſu l.37. titul.9. parte 6.Et quando res relata pluribus accreſcit aliis, vide l.35. cod.tit.

Amplia,etiam ad legitimam, quia poſtquam alicui eſt aſſignata: non accreſcit illi ſed patri, vel hæredi,Curtius Senior conſ.84.nu.3.contra Bald.in c.cum M.Ferrariensis. de conſti. communem dicit. idem Villal.

Legatarius in teſtamento teſtis eſſe poteſt. l. dictantibus.C. de teſt.Quòd fallit quo ad legatum ſibi factum.com.dicit Duran.in art.teſt.tit.2.cau.9. I.Fichard.

Legatarius. pro legato habet tres actiones. ſ. actionem ex teſtamento.quæ eſt perſonaſ.rei vendicationem. & hypothecariam.vt no.per gl.& doct.in l. 1.ff.de leg. 1.& in l.2.C.communia de lega.refert Iaſ.in l.3.C.de lega. Alex.in 2.vol. conſ. 4.in 3.col.& conſ.98.& eſt tex.in §. 1.& ibi Ang.inſt. de lega. P.Andora.

Legatarius an habeat remedium.l.ſi. C.de edic. di.adr. tol. Iaſ.in l. pactum inter hæredem. in 1. col.ff.de pac. tenet q̃ ſic al.tex.& gl.in §.illud.& ibi Ang. in auth.de hæred.& falc.idẽ.

Legatarius. quando ſunt plura facta legata, poteſt vnum acceptare,aliud non:ſecus ſi plures nec vno legato relinquuntur. l.neminem.cum duab.ſeq.ff.de leg.2.Com.conſ.249.volu.4. idem.

Aduerte.quia contra iſtud fac.quia inſtitutus in re particulari.cum ſit loco legatarij.l.quotiens C.de hæred.inſt.non habet remedium.d.l.ſi.antequam coheres vniuerſalis repudiet. vt volunt doct max.ipſe laſo.in d.l.fin.in 3.col. ergo illud dictum Ang.non videtur verum. idem.

Legatarius grauatus reſtituere quicquid ad eũ peruenerit non tenetur reſtituere fructus, niſi eſſet creditor teſtatoris. Roma.ſing.36. idem.

Legatario tenetur notarius edere particulam teſtamenti. Alex.in rub.ff.de no.oper.nuntiat.col.12. idem.

Legatarius habet bona teſtatoris obligata.& an à tempore mortis vel ab adita hæred.vide ſonz.in 2.parte. conſi.269.in 1.colum.

Legatarius an perdat legatum occupando rem propria autoritate vide ſ.in verb.legatum perditur.§.2. idem.

Legatario quando debeantur. fructus rei legate. vide Iaſ. in §.ex maleficiis.in 6.& 7.col.inſt.de actio. vbi dicit.q̃ paſſus non eſt ſine ſcrupulo.an debeantur à die adite hære. vel à die more ſeu litis conte.vide etiam Cor.in 4.vol.conſ.200.verſi. ex quo infertur. idem.

Legatarius non tenetur. ſtare colono. Alex.in 5.vol. conſ. 222.ver.non.ob.quòd vſufructuarius.

Idem in vſufructuario vt ibi.& dixi in ver.vſusfructus.§.7. idem etiam dixi in ver.conductor.§.15.verſ.fallit 6. ibi ſecus ſecundum eum. idem.

Legatus in prouincia ſibi decreta poteſt adiri per viam ſimplicis querelæ.gl.communiter approbata.ſec. Pan.in ca. 1. de of.deleg.nu.2. Villalob.

Legatus nuntius extra prouinciam non poteſt abſoluere quemquam Pan.ibi com.dicit. idem.

Legatus de latere in prouincia ſibi commiſſa, ac extra poteſt ſubditos abſoluere propter iniectionem manuum violentam in clericum,excõmunicatos. etſi ſit enormis læſio, Pan.in c.pen.de of.deleg.com.dicit. Villalob.

Concord.cum l.23.tit.4.part.1.

Legatus de latere non ſolùm poteſt conferre beneficia iuriſpatronatus acquiſiti ex præſcriptione,ſed etiam ex conſuetudine & priuilegio,cùm hæc tria parificentur.c.nouit. & ibi gl.in verb.conſuetudinem.extrà,de iud.Fel. in c. accedentes. n.6.extrà,de præſc.Et hãc eſſe communem doc.opi.inquiunt Alex.de imol.in conſ. 149.in 4.vol.conſ.Dec.in conſ. 149.nu. 6.Rochius de Curte in trac.de iure patr.in verb.honorificum in 3.q̃ in 3.limitat.nu.6.circa fi.in 15. vol.tract. Rol. à Valle, in conſ.46.nu.9.cum ſeq.vbi ipſe hanc materiam explicat. in 1.Tom.conſ. Kirchouius.

Legatus de latere in prouincia ſibi commiſſa. ac extra. poteſt ſubditos & non ſubditos abſoluere,propter iniectionem manuum in clericis excõmunicatis,etiam ſi ſit enormis. Panor.in c.ad eminentiam.de ſent.excom.& c.j.de of.lega.communem dicit. Bonacoſſ.

Legatus nuntius extra prouinciam. non poteſt abſoluere quemquàm Pan.in c.ad eminentiam.de ſent.excom.communem dicens.& in c.pen.de of.deleg. Bonacoſſ.

Legatus exiſtens extra prouinciam ſibi decretam, non poteſt abſoluere ſubditos de conſenſu ordinarij,vt eſt com.opinio.Soc.in c.officij,nu.166.de ſent.excom. Bonacoſſ.

Legatus probatur per literas credentiæ quas ſecum defert.Bart.in l.2.ff.de lega. P.Andora.

Legatus de latere dicitur princeps in eius prouincia. Barb. conſ.44.col.7.vol.2.& eſt maior omnium poſt Papani.Phili. in c.ſi abbatem.de elect.in 6. idem.

Legato Papæ obediendum eſt tanquam Papæ.c.cum parati.de appellat. idem.

Legatus de latere venit appellatione ſedis apoſtolicæ.Philip.in d.ca. ſi abbatem. quod tamen limita duobus modis, vt ibi per eum. idem.

Legitima debet filio relinqui titulo inſtitutionis,aliàs teſtamentum eſt nullum.com.dicit.Clar.in §.teſtamentum.q.38. P. Fichard.

Legitimam in vna re,filius non poteſt propria authoritate eligere ſibi,ſed authoritate iudicis hoc fieri debet.eſt com.opi.ſec.dec.conſ.236.non parua difficultas. M.Charian.

Dos competens intelligitur incluſiuè,vſque ad legitimam. Eſt com.opi.ſec.dec.conſil.276. proponitur quod dominus. Idem conſ.199.viſo puncto.conſ.379.requiſitus.circa med.

Fallit primo quando filia dotatur à patre:quia dos preſumitur competens ex prouiſione paterna.dec.conſ.26.& diligenter.circa pr. verſ.ſed tamen his non obſtantibus,& conſ.203. vt vera reſolutione.Paul.de Caſtr.conſil. 108.ſuper 1.in 6.dubio,niſi pater eſſet in dolo.

Fallit ſecundò, quando mulier cum minori dote quàm ſit legitima,poſſet habere maritum ſecundum qualitatem ipſi⁹. Dec.ibi.ver.ſi verò mulier.

Fallit tertiò,quando mulier ſpecialiter renuntiaſſet ſupplemento dotis,vel legitimæ cum iuramento.dec.ibidem verſi. præterea & ſecundò.& conſ.89.

Fallit quartò, quando filia excluderetur ab inteſtato. per ſtatutum:quia tunc cenſetur etiam excluſa à legitima,& conſequenter à ſupplemento.vt ſ.in verbo.filia.

Filius,repudians hæreditatem paternam,priuatur etiam legitima eſt com.Doct.opi.in l.quia poterat.ff. ad treb. contra Roma.ſec.Alex.conſ.75.verſ.nec iſto caſu.vol. 1.M.Charian.

inLegitima filiorum habet locum ius accreſcendi.eſt commu. opi. ſec. Iaſ.in l.re coniuncti.verſ.tamen aliam partem ff. de le.3.eſſe magis com.dicit Alex.in l.planè §.ſi duob.nu. 5.in fi.de le. 1.Soc.iun.conſ.25.caſus iſte nu. 13.vol. 1.

Per ſtatutum legitima in totum auferri non poteſt.Eſt communior & æquior opi.ſecun.Alex.in conſ.211.viſo themate. verſ.2.reſpondeo.vol.7.Contrariam opinio. q̃ imo in totum tolli poſſit,dicit eſſe com.& ab ea in iudicando minimè recedendum,idem Alex.in conſ.168.viſis ac ponderatis. circa pr. vol.7. idem.

Sicut aucta eſt legitima deſcendentium vſque ad tertiam, ita etiam legitima aſcendentium.Eſt magis com.opi.ſec. Alexan.in conſ. 168. viſis ac ponderatis. vol.7.& in conſ. 140.ſuper teſtamento.in fi.vol. 1. idem.

ius petendi ſupplementum Legitimæ,non finit quinquennio.vt voluit Bar.ſed durat perpetuò,i. 30.an.eſt com.opi.ſecun. laſ.in l.certi condictio.verſ.Angelus hic ff.ſi cert.pet.idẽ.

Statutum propter exiſtentiam agnatorum, vel aliam ſimilem cauſam,poteſt matrem in totum priuare Legitima in bonis liberorum.eſt com.opi.ſec.Alex.in conſ.68.circa præmiſſam.verſ.& conſtat.vol.4. idem.

Statutum non ſolùm matrem, ſed & filias propter exiſtentiam agnatorum à Legitima in totum excludere poteſt. Eſt magis com.opi.ſec.Alex.in conſ.68.circa præmiſſam ver.quinimò ſecundum vol.4. idem.

In foro conſcientiæ, etiam per expreſſam pupillarem, mater non excluditur à legitima. Eſt dictum Archid.communiter approbatum,ſec.dec.in conſ.211.ſubtilis eſt caſus.in fi.volu.2. idem.

Legitimam pater non tenetur ſoluere pro filio condemnato.eſt com.opi.ſec. Cæpol. in conſ.68.caſus.verſ. item hoc etiam determinauit. idem.

Legitima in bonis filij debetur matri de iure poſitiuo,ideò per ſtatutum auferri poteſt,& per ſubſtitutionem pupillarem mater omnino ab ea excluditur, etiam in foro conſcientiæ. eſt magis vera & commun. opin. contra Archid. ſecundum Rubeum.Alexand.conſilio. 69.caſus talis.circa fin.volum. 1. idem.

Qui non ſuccedit,non facit partem in legitima.eſt comm. opi.ſec.Corn.in conſ. 199.in hac.verſ. tamen his minimè.volu.3. idem.

Legitima etiam iure naturæ debita, per ſtatutum omnino tolli poteſt. Eſt magis communis opin. ſecundum Alexandrum in conſilio 3.circa præmiſſam.verſic.quinimò.volu.7. idem.

Per omiſſionem inuentarij, filius legitimam non amittit. Eſt magis com.opi.ſec.Alex.in conſ. 139.eleganter circa principi.vol. 1.

Legitimæ ſupplementum non debet propria authoritate capi, ſed petendum eſt ab hærede vel legatariis, pro rata bonorum.Eſt magis com.opi.ſec.Alex.in conſ. 134.attentis,circa med.vol.4.

Universidad de Deusto Biblioteca

Frater exclusus à fratre instituto extraneo, non facit partẽ matri in legitimam. Est mag.com.opi.sec.dec.in cons.296.in casu.post Alex.in l.planè.§.si duobus in fi.de leg.1. idem.

Dos data filiæ, & eidem pleno iure quæsita transmittitur ad eius liberos, velut hæredes, nec eis in legitimam ab auo debitam imputatur. Est magis com.opi.sec.Alex.in cons.23. visis dubiis. vol.1.

Fallit, nisi dicti nepotes succederent auo materno, cum eorum auunculis ex persona matris. quoniam eo casu tenerentur sibi imputare, quemadmodum eorum mater imputasset: sec. Alex.ibid.post Bal.in l.illam.C.de colla.Saly.in l.scimus.§.repletionem.C.de inof.testa.imo.l.in quartã.ff.ad le.falc.idẽ.

Neptis agens ad supplementũ legitimæ, ex testamento aui, dotem maternam in legitimam imputare tenetur est com. opi.sec.dec.in cons.181.satis nota ver.3.potest. idem.

Filia simpliciter exclusa à statuto, stantibus masculis non connumeratur inter filios, nec facit partẽ in legitima. Est magis com.opi.sec.Paris.cons.55.quoniam Iac.n.16.vol.3.Contrariam opinionem dicit magis communem Guid.Pap.decis.295.an filiusfa. idem.

Legitima non debetur filio viuente patre, sed videtur quasi debita.l.1.§.si impuberi, ff.de colla.bono.l.fi. & vtrobiq; Bar. ff.de lib.agn.& Bal.in l.lex Corn.ff.de vul.& pup.subst.& in l.quamquam.C.ad le.falc.& cons.257.nu.1.& seq.vol.3. Bart. in auth.si qua mulier prope fi.C.de sacros.eccl.gl.& doct.in l.cum à matre.C.de rei vend.& ista est com.opi, vt per Mod.in c.Raynu.de testa.& Marquard.in tract. de iudæis, & infidelibus, in 3.par.c.6.nu.1.quæ quidem legitima debetur ipsi filio liberè, & absque aliquo grauamine.l. quoniam in prioribus, C.de inof.test.legitima ista filij certè est quota bonorum, non aũt hæreditatis. l.quoties.& ibi Bal.C.de hære.insti.& ista est com.opi.teste Boerio decis.24.n.12.& similiter.debita de substantia.non autem de fructibus.l.scimus.§.repletionem.C.de inof.testa.vbi doct.omnes cõmuniter concludunt in electione filij esse secus in falc.& treb.vt per Bar.in l.quartam. ff.ad legem falc.Sed an velit bona, vel æstimationem vide Bar. declarantem in l.Marcell.§.res quæ ff.ad trebel.in l.suus quoq;. ff.de hære.inst.in pr.& legitima ista detrahitur de singulis corporibus rerum hæreditariarum saltem arbitrio boni viri, sec. Gul.de Cug.Bal.& Paul.Cast.in d.§.repletionẽ.Bar.in d.l.suus quoque in fi.principii, Bal.in l.iubemus.C.ad trebel.similiter nec posset filius super legitima hac pacisci, sicut nec super hęreditate patris, vt not.in l.fi.C.de pac.ad quod facit etiam, qa legitima est quota bonorum, nec dicuntur bona, nisi ære alieno deducto.l.subsignatum.§.bona. ff.de ver.si. Verùm si condemnatus esset ex delicto fili⁹, pater de iure communi ad pœnam ratione legitimæ non tenetur, auth.si qua mulier, & ibi Bar.in fi.C.de sacr.eccl.tradit.abb.quoq; in c.2.de delict. puerorum.hocque tenet etiam spec.in tit. de executione sñiæ, n. 2.Bal.cons.257.per totum, vol.3.doct.omnes in l.in suis.ff.de lib.& posth.Gul.de Cuz.Bar.Albe.& Bald.in l.si qua pœna ff. de his, qui sunt sui vel alie.iur.& opinionem istorum supponit esse cõem Soc.iun.cons.51.n.5.li.1.Pet.à Duenas in tract. de regulis vtriusque iuris.reg.356.n.2.Ampliat' post alios ibi relatos per eum.& Ruynus cons.149.vol.2.Limitatur, ac interpretatur præmissa conclusio in filiis, & filiabus iudæorum, qui, vel quæ quidem filię alimenta, legitimam, dotes, & donationes propter nuptias petere possunt, & ad eas dandas parentes iudæi, vel infideles in eorum vita astringi debent.§.generalem autem prouidentiam.in auth.vt cum de appellatio.cog. & ca.iudæi, vbi Io. de Ana.& alij de iudæ. & hæc omnia latius refert & comprobat Marquar.de Susannis in trac.de iudeis s. citato in 3.part.c.4.n.1.& seq.imò omnia bona parentum iudæorum, vel hæreticorum infidelium tam ex testamento, q̃ ab intestato, debent peruenire ad solos filios, & filias effectos Christianos, adeò ꝙ parentes ipsi contrarium disponere non possunt l.cognouimus, & auth.idem.C.de hæret.& d.§.generalem.Limitatur 2.loco, quando pater ingrederetur monasterium, quia tunc haberetur pro mortuo & ei⁹ filij petere possunt legitimam, quæ aliàs ipsis non debebatur in vita patris, sec.communem opi. omnium canonistarũ in c.in præsentia, de probatio.quam allegant Moder.ibi, Francus Perusinus in rub.de test.& Corset.sing.in ver.legitima licet deci.in d.ca.in præsentia nu.262.attestatur de alia communi opinione contraria legistarum.Legitima sufficiens vbicunque inter viuos relicta, seu assignata reperitur hoc casu filij, vel filiæ inspectis patris facultatibus, non possunt agere ad supplementum propter lucrum, seu facultates postea auctas, quia tempus legitimæ solutæ, non autem mortis inspiciendum est, & sic exploratum habes, ꝙ postquam filius à patre legitimam in vita ipsi⁹ accepit, si pater demum effectus fuerit locupletior vel pauperior, hoc non consideratur, sec.Iac.But.in l. pactum dotali.C. de colla.in vlt.q.quem sequitur ibi Bald. in 6. opposito. & in l.in successione.C.de reuoc. iis, quæ in frau.credi.in l.fi.C. de vsuris rei iud.in l.quamuis.circa fi.C.de fideic.in l.cùm oportet §.1.C.de bonis, quæ lib.& in auth.res quæ. C. communia de lega.Ang.imo.& Rom.in l. stipulatio hoc modo concepta.ff.de verb.ob.Ang.in l.si proponas, Paul.Cast.in d.auth.res quæ, Mod.in c.quamuis de pact.Alex.cons.180.lib.5.Ias.in l.si quando.§.1.C.de inof.test.In hac opinione tanquam equiori videtur residere Gram.decis.57.n.34.& seq.Boeri.decis.62.nu.14.& Ruynus, cons.56.nu.7.vol.3.quam quidem opinionem audacter asseruit esse cõmunem Geor.Natta in d.c.quãuis, & Boeri.d.decis.62.post alios ibi per eum relatos.In contrariam verò sententiam inclinauit Bald. sibi ipsi contrarius in c.cùm M.Ferrarien.de consti. Lucas de penna.in l. 2. circa fi.C.de præd.& omnibus rebus nauicu.lib. 10. Ias. etiam sibi parum, aut nihil constans in d.aut.nouissima, & in l. quod seruius, n.12.ff.de cond.cau.da.cau. non secu. in quibus locis ait primam opinionem negatiuam communiter reprobari per tex.d.l.si quando.§.1.nisi quando interuenerit iuramentum: tunc enim nihil petere posset ratione iuramenti, sec.communem sententiam per d.c.quamuis, quam communem vltra Iaso.in d.l.quod seruius, n.12.dicunt Barb.in allegat.c.cum M. nu.160.& Ripa.ibi, nu.38.& opi.istorum affirmatiuam sequitur etiam Ruynus in l.Gallus. §.& quid si tantum. ff. de lib.& posth.Soc. cons.100.vbi refert ita in ciuitate Florentiæ fuisse iudicatum, & pronunciatum retenta tamen ista secunda opinione, quæ videtur magis communis, vt s.docuimus.eam limita in duobus, casibus non procedere, quos ponit Rip. in d.c.cum M.nu.38.

Pater prius condito testamento filio impuberi, nõ potest in codicillis directam pupillarem substitutionem facere, sed per fideicommissum substituere potest.l.hæreditatem.C.de codicil.& isto casu poterunt hæredes eius Legitimam deducere. l.ex tribus.C.de inof.te.limitatur ac interpretatur hoc eleganter non habere locum, quando per testatorem non filius, sed eius successores rogentur hæreditatem restituere, tunc quippe fideicommissarius ab hæredibus pupilli legitimam deducere nequit, tex.est in l.si fundum.§.fi.de le. 1.& ibi latè Iaso. post.Bart.& per Bald.cons.39.testator relinquit.li.1.Pau.Ca. cons.187.in casu præsenti, & per Cor.cons.138.nulli dubium lib.4.& cons.158.viso supra scripto, vol.3.& August. Beroiũ in c.Raynu.n.244.de testa.& ista est com.opi.per Ias.in d.l.ex tribus: Ratio huius opinionis communis videtur ista, quia legitima nõ debetur eis, qui ab intestato succedere nõ possunt sec.Bal.cons.319. circa 1.dubium, lib.3.& cons.49.Statuto cauetur ꝙ mater, vol. 5. cuius opinionem audacter asseuerat esse cõem Crauet.cons.2.n.13.Ampliatur præmissa communis ita firmata non solum procedere in casu claro, verum in casu dubio etiã, vnde audacter: & explicitè dicit, ꝙ in re dubia intelligitur fideicommissum iniunctum non filio, sed eius heredi argumento l.quoties.ff.de reb.dub.& per Pau.Castr.& Ias. in d.l.ex tribus, & Alex.cons.67.consideratis.lib.3.& Ias. in l. coheredi.cum filiæ.ff.de vulg.& pup.substi.& cons.99.dominus, vol.2.scribit.affirmatque istam esse communem opinionem contra Bart.contrarium concludentem in d.§.cum filię & de communi prædicta facit mentionem etiam Aug.Bero. d.c.Raynu.n.244.circa med.vbi ait istam esse veriorem, & magis communem sententiam. F.Viuius.

Legitimæ renuntians mater non propterea ius petendi cã nepotibus aufertur & per consequens non obstante matris renunciatione, nepos filia præmortua dotata ex propria persona sua in bonis sui aui materni legitimam petere potest.secun.Bald.in l.pactum dotali.C.de colla.& in l.fi.C. de pact. & idem voluit imo.in l.qui superstitis.ff.de acq.hær.qui hoc pacto limitat, & restringit dictum Bart.ibi, quando inuita patris filia moreretur sequitur etiam Aret.& Paul.Cast. ibidem, & istorum sententiam refert esse communem Ripa, in singularibus responsis in tit.de legibus, & longa consuetudine, ca.6. nu.3.& Gram.decis.50.nu.30. idem.

Ius petendi vel agendi ad supplementum Legitimæ non præscribitur minori 30.an.curriculo sec. doct. omnes cõiter in l.si quis filium.C.de inof.testa.licet Bar. cons. 14. tenuerit contrariam opinionem, quam omnes doct.variis in locis magis cõiter dãnarũt vt refert attestaturq; post alios ibi relatos per eum Boe.decis.250.n.9.& seq.Io.Bapt.Castello. ĩ add.ad Fran.Cremen.in sing.128.antiqua est quæstio, Rip. in l.fi.nu. 235.C.de reuo.don.& Gram.decis.10[illegible].nu.46. idem.

Legitimas duas, seu duas quartas põt detrahere fili⁹ grauatus de

tus de

tus de restituendo id est, vltra trebellianicam potest detrahere legitimam secundum communem opi.doct. in c. Raynut. de testa.in l.in quartam. ff.ad legem falc. & in l. filium quem habentem.C.fam.erc.quam declarant, & citant Cro.in repet. l.qui Romæ §.duo fratres.ff.de ver.obl.Dec.cons. 203. nu.3. Crauet.cons.110.nu.1.& Cur.iun.cons.106.nu.1.Hoc procedit, quando vtriusque quartæ detractio eodem tempore non concurreret.d.c.Raynu.& c.Raynal.de test.in antiq.doc.omnes communiter in l.quamquam.C.ad l.falc.Bal.cons.488.factum super quo libr.1.Bar.in l. Papinianus §.meminisse.ff.de inof.test.fulg.cons.26.stante statuto.cum allegatis & congestis per Alex.cons.44.attenta in fin.libr.2.& in l. in ratione.§. quod vulgo.ff.ad l.falc.& Affl.decis.367.num.4. interpretatur etiam ista conclusio non habere locum, quando testator mandaret seu iuberet totam hereditatem restitui, quia hoc casu filius grauatus detrahit solummodo legitimam, secundum allegatos doc.& istam scribit esse com.opi.Bertr.in l.hac edictali, §.si tamen n.10.C.de sec.nup.Sed ipse Bertr.loco de quo suprà dicit, quod filius priuatus hoc casu debet computare trebellianicam in legitimam, & ita declarat dictam limitationem communem. idem.

PRO.legitima filiorum quasi debitum appellatur in §.1.in auth.de trien.& semi. colla.3.leg. Papinianus.§. si quis impubes.ff.de inof.testa. Bellonus.

PRO.legitima pars liberorum titulo institutionis est relinquenda l.inter cætera.ff.de lib.& posth.& aliud quoque capitulum, & §.hæc autem disposuimus.in auth.vt cum de appel. cog. Bellon.

PRO.legitima etiam in quinque solidis iure institutionis põt relinqui gl.communiter recepta.in l.3.§.sed vtrũ ff.de mi.

PRO. legitima debetur tantum tempore mortis.in l.cum queritur.ff.de inof.test.in l.1.§.si impuberi.ff.de col.bon.idẽ.

Legitimæ nullum grauamen, aut onus, vel cõditio perpetua põt imponi.l.qm̃ nouella, & l.qm̃ in prioribus.C.de inof. testa.hinc est, ꝙ testator non potest disponere in testamento suos filios stare seu viuere in communione perpetua, vt sentiunt.Pau.Cast.& Ias.in l.si non sortem.§.si centum.ff.de condi.indeb.& ita ꝯsuluit.Alex.cons.475.vol.3.cons.29.vol.5.& cons.48.vol.6.& ita etiam consuluit Boeri.cons.13.hoc idem tenet, sequitur Ant.Rubeus cons.27.n.3.& Rip.in l.nemo potest.n.20.de le.1.& ad hoc corroborandum doc.allegant tex. celebrem in l.in hoc iudicium.§.si conueniat ff.communi diui.vbi dicitur expresè testatorem posse prohibere diuisionẽ ad tempus, sed non in perpetuum, quamuis Alex.sibi ꝯrius, & malè in d.§.si centum.velit contrarium: & hoc ꝙ testator possit prohibere inter filios ĩ.determinatum, & certum tempus diuisionem fieri sec.Pau.de Cast.in d.§.si centũ, post Bar. in l.quintus.ff.de annu.le.& Bal.in l.si quis ita ff.de cond.insti. debet intelligi cum grano salis, vt latè declarat Gram. decis. 7.Ampliatur aũt, præmissa in tantum procedere, quod nec qs cogitur stare in communione perpetua, ẽt si iurasset stare in d.communione: vt latè per doc.in d.§.si certum.Rip.in d.l.nemo potest, n.20.& mars.sing.20. Limitatur ac declaratur cõclusio ista non procedere, quando pater prohiberet alienationem dictæ legitimæ vsque ad certum tempus, veluti 30.ann. cum talis prohibitio contineat fauorem liberorum, ideo valet, & tenet sec.Bar.& doct.in l.cum ex filio.ff.de vul.& pupi. substi.Ias.in l.filius matrem.per illum tex.C.de inof.test.Alex. in l.multi non notæ.ff.de lib.& posth.Th.Ferra.caute.35.Crotum in l.filiusf.§.diui.ff.de le.1.& Ias.ibi circa fi. asserit ab hac opinione neminem discordare, licet Bald.in l. pater in 3. not. C.de inst.& subst.teneat ꝯrium & Franc.de Are.cons.19.Sed tamen pro prima opi.consuluit Pau.de Cast.cons.77.vol.antiquo, & in d.§.si centum, quem sequitur inibi Alex.& idem tenet Pau.Cast.in d.§.diui, & istam Paul.& aliorum sententiam fatetur esse communem Boeri.decis.87.n.5.nec enim iudicatur onerosa prohibitio alienationis legitimæ ad temp⁹ facta, ideoque non reiicitur.l.filius mater.C.de inof.test.& conclusio ista, seu limitatio videtur communis, teste Boer.in d.decis. 87.& constat quoque hanc esse communem sententiam ex congestis per Dec.cons.442.Bellameram.cons.28.Sed vbicũque simpliciter testator prohiberet alienationem, tunc statim bona possent alienari vsq; ad integram legitimam, & per consequens nihil operatur, quantum ad legitimam simplex prohibitio alienationis, vt per Ias.eleganter, cons.161.reuocatur. lib.2. idem.

Legitima matri per substitutionem pupillarem exclusę nõ debetur, nec ei aliquo modo assignãda est in hoc casu.c.si pater de testa.lib.6.& ista videtur verior, & magis com.opi.sec. Alex.cons.12.attestat' verbis, cons.3.cons.17.põderatis his, eodem vol.cons.51.in casu præsenti, vol.7. in leg. Centurio, vbi omnes doct.ff.de vul.& pup.subst.& Corn.cons.93.licet posset lib.3.deci.verò cons.371.in causa circa fi.asseuerat cõmunem opi.omnium doct.esse ꝙ omni tempore dicta substitutio sit fideicommissaria, & casu quo (aduerte) hæc substitutio reperiretur facta simpliciter absq; temporis distinctione semper fideicommissaria in arbitratur Bald.ꝯs.355.dicta substitutio, vol.4.& cons.175.præmissis.lib.5.& Alex. latè cons. 38.viso themate, lib.1.& cons.66.viso testamento, lib.2.imò ipse dec.veritatis auctor cons.128.in casu proposito dicit nõ posse discerni, quæ sit com.opi.Ideò ipse suadet ibi ꝙ de equitate propter conflictum istarum opinionũ posset, & deberet matri dicta legitima assignari & in hac opinione residet etiam ipsemet deci.cons.643.viso eleganti, & in effectu dicta substitutio facta per verba cõmunia omni tempore matre existente in medio erit fideicõmissaria, vt latè per dec.in d.cons.371. & omnes legistæ communiter in d.l.Centurio.& in l.precib⁹. C.de impub.& aliis subst.& canonist.in c.Raynut.de testa.& opinionem istam vltra prædictos scribent.ait esse magis cõmunem afflic.decis.367. vbi refert, & dicit ꝙ ita in facti contingentia fuit in sacro consilio iudicatum, ideò opinionem istam tanquam veriorem magis æquam magisque communem mihi sequendam fore constitui, & non ab re, quia decisiones sacri consilij Neapolitani, quæ proferuntur sub nomine Regis succedunt in casibus dubiis loco Imperialis interpretationis, de qua in l.fi.C.de legi.vt per affl.decis.169.idem Viuius.

Legitima filij est quota bonorum: non autem hæreditatis Did.de segu.in l.cum patronus.d.l.2.nu.49.& Boeri.decis.24. nu.12.communem dicit. B.Villalob.

Legitima per omissionem inuentarij amittitur, vt conuenit inter oẽs doc.secun.eundem Did.in tract.ti.5.caus.36.I.F.

Legitima necessariò est relinquẽda filio iure institutionis, Alex.cons.70.vol.2.Ias.in auth.nouissima.C.de inof.test.nu. 16.Rip.in rub.ff.so.mat.n.44.communem dicunt, licet Alex. in l.inter cætera.de lib.& posth.ff.dicat communem contrariam de iure canonico, nu.31.quem Ias.refert.& dicit communem contrariam.

Amplia ad legitimam patris, quia debet relinqui iure institutionis Ias.in d.auth.nouissima, nu.38.post Alex.com.dicit.

De iure regni cum legitima sit aucta per l.9.& 13.tit.de la mandas.For.ll.& l.ti.de las here.legitima potest relinqui quocunque titulo, per Bal.in l.maximum vitium.C.de libe præte. quem refert segu.in l.cum patronus nu.42.ff.de le.2.licet ipsi dicat, ꝙ tutius est ꝙ fiat iure institutionis per gl.in c.Raynut. de testa.opinionem Bal.Ias.in d.auth.nouissima, nu.24.reprehendit per dictum imo.in l.si verò.§.de viro.ff.so.ma.& Lud. Ro.in l.si quis priore.ff.ad treb.sed opinionem Bald.approbat l.1.ti.2.li.5.ordi.in testamento nuncupatiuo, de qua vide Suarez.in l.quoniam in prioribus, in 15.limita.C.de inof.testa.

Fallit, nisi aliàs priuetur ex causis in gl.in c. Quintauallis de iu.iur.& in auth.cum de appel.cogn. §.causas autem iustas, & ex maiori causa etiam expressis.Cur.iun.cons.182.nu. 10. & Ias.in l.non licet, C.de lib.præte.com.dicit. B. Villalob.

Nota, ꝙ licet requiratur ꝙ iure institutionis legitima relinquatur: non requiritur ꝙ tota, sed sufficit ꝙ aliquid relinquatur, nec filius habet querelam inofficiosi: si tota non sit relicta, sed potest petere ad supplementum, Corn.cons.66.vol.2. com.dicit, Legitima patris est triens: Ias.in auth.nouissima.C. de inof.test.quam refert.Segu.in l.cùm patronus, n. 14. de le. 2.com.dicit.lex.6.tau.Legitima ascendentium est tota hæreditas, dempta 3.parte bonorum, de qua filius potest disponere ad libitum, in qua querebatur, vtrum aucta legitima filij videatur, etiam aucta patris: de qua per Segu. in l.cùm patronus.num.14.ff.de le.2.

Nota, ꝙ pater potest exhæredare filium ex iniuria verbali sibi illata.Cur.iun.cons.148.nu.1.com.dicit.

Concor.cum hac communi.l.4.tit.7.par.6. B.Villalob.

Legitima ex causa minui potest per statutum, tolli autem non potest, Hiero.Cagn. in l.iura sanguinis, ff.de re. iur.com. dicit: Pet.Raue.in alpha.aureo in verbo legitima.& Dec.consil.19.& Boe.decis.188.nu.6.magis com.dicunt, Contrariam ꝙ imò potest tolli, & idem dicit Ias.in auth.nouissima. C.de inof.testa.Sed dictus Hiero.ibi dicit: ꝙ legitima quæ debetur de iure ciuili in totum põt tolli, quæ aũt debetur de iure naturæ non põt, Io.autem.Nic.in addi. Alc.in trac. præsum.reg.1. præsum.8.dicit aut stat rationabilis causa statuendi: & ex toto põt tolli aut non est & non põt, & hanc opi.dicit magis communem, dummodò ex toto alimẽta nõ tollant.Et sic coincidit cũ cagn.& dicit cõem ex mẽte Cur.iun.cons.10.Et de hac cõi vide Soci.cons.150.vol.1.n.2.& sic est intelligẽdus Alex.

consilio

Universidad de Deusto Biblioteca

conſilio 3.volu.7.vbi dicit magis communem opi.eſſe quod ex toto poſſit tolli: quem refert.Goza.conſ.43.nu.24.ex quo ſequitur q̃ licet princeps concedat facultatem inſtituendi maioricatum de omnibus bonis, pater non poteſt tollere legitimam naturalem aliis filiis quæ ſuccedit loco alimentorum nec princeps nec pater eſt tutus ſi aliàs præſtet talem facultatem,vt per plura deducit Suarez in l. quoniam in prioribus, C.de inof.teſt.ſuper l.5.§.2.limitabis per totum nu.14.& talis facultas eſt odioſa,vt per Pala.Ru. rep.de dõn.inter vir.& vxo.in c.per veſtras.§.24.n.20.ex quibus etiam reſultat quod cum legitima aſcendentium debeatur iure ciuili quod per ſtatutum poteſt tolli: ſecundum communem opi.de qua in verſ. aſcendentes. idem.

Hanc poſteriorem opinionem, ex cauſa hic in fine poſita, ſequitur tanquam communem,etiam Nic.Bell.conſ.13.n.21.&ibid.pro hac refert Dec.& per eum accumulata in l.iura ſanguinis.ff.de reg.iur. & adde ȷ.in verbo ſtatutum. I.Fichard.

ADDITIO. Circa legitimam & eius emolumentum ac hæreditatem,Ant.de Put.in c.licet.n.16.de vot.& vot.red.& c.ſi hæredes,nu.6.de teſta.de mente gl.in d.c.licet diſtinguit, aut hæreditas eſt diuidua,aut indiuidua,primo caſu conſeruatur legitima ſecundo verò non, prout in ſucceſſione Regni, quia ſi Regnum diuideretur, facilè deſtrueretur. Circà quam legitimationem,dicit Bart.in l.ſiue.§. excluditur.circa ſi.de iure pat.& in auth.nouiſſima.C.de inof.teſta.quod aſcendentibus titulo inſtitutionis non ſit neceſſe habere legitimam, ſicut econtrariò.Quæ opi.practicatur contra Bart.vt dicit Angel.in l.ſi à milite.§.ſi.n.3.ff.de mili.teſta.Bald.in auth. ex cauſa,n.17.C.de lib.præte. & in l.omnimodo.n.2.C.de inof.teſta. imol.in l.1.§ ex fundo.n.3.verſ.iuxta prædicta reſtat, de hær. inſtit.cum aliis de quibus in apoſtil.in dictis locis,& communem dicit hanc Iaſ.in d.auth.nouiſſima.nu.37.admiraturque quod Bart.amicum non inuenerit in ſua opi.tamen aliquando Bald.variauit qui cum Bar.aliquando tenuit,vt per imo.in d.§.ſi ex fundo.

Legitima filiorum portio non hæreditatis, ſed bonorum pars eſt.commune enunciant Segur.in l.cum patronus n.49. ff.de le.lib.2.Boer.deciſ.23.nu.12.Viuius lib.1.opi.199. E.S.

Legitima portio filiis debita & minui ſtatutis, & omnino tolli poteſt.commune pronunciant Alex.conſ.3.lib.7.quem laudat Gozad.conſ.44.nu.24.Iaſ.in aut.nouiſſima.C.de inof. teſta.Dec.in l.iura ſanguinis nu.3.à ver.contrarium tamen.ff. de reg.iur.magis commune teſtatur Pet.Rauen.in alphab.aureo,vel legitima Villal.in ſua collecta. Quamuis eam tolli nõ poſſe,imminui verò poſſe tum verius meritò,tum receptius non de nihilo aſſeuerent Chucha.ad Dec.ad illud ver.ↄ̃rium, à verbo ↄ̃riam tamen opin. Cagn.in eandem l.n.10. & latè agentes de materia Did.à Coua.in trac.de ſponſ.2.par.c.8.§.6. nu.4.& ſeq.Viui.lib.1.opi.316.Nos alibi hac de diſcordia latius,& opportunius,ſed& legitima parentibus debita,&ſtatutis & conſuetudine antiquari,ac tolli prorſus poterit,vt commune affirmant Rip.de lega.reſpon.7.n.vlt.Pariſ.conſ.23.lib. 2 Viui.cum aliis d.opin.316.atque alij,quos refert,& meritò impugnat Did.à Coua.d.§.6.nu.4. idem.

Legitima liberis, quod illorum pater ſupereſt, debita non cenſetur.vt commune cum multis ponit Viui.lib.1.opi.199. Vnde eius aſſignatio viuo patre peti nequit,iuxta ea,quę obſeruaui ſupra verſ.filius. Nec de illa cogetur viuus pater filij delictum expiare,vt commune latè ait Duennas reg.356.Viuius vbi ſuprà & opi.291.Cogi tamen poteſt ſtatuto ad id ritè promulgato,vt frequenter receptum inquiunt Hipp.ſing. 362.& ſing.481,idem Viuius d.opi.291.in pr.I.Cla.qui hanc rem accuratè trac.in prac.§.vlt.q.86.verſ.2.infertur.&ver.igitur.Si tamen pater religionem profiteatur, indiſtinctè legitima filiis debebitur commune aiunt Did.à Coua.in ca.2.nu.7. de teſta.Vaſq.in trac.de ſucceſſio.tit.qui teſtar. non poſſ.lib.j. §.1.nu.47. idem.

Legitima filiorum portio nihil.periclitatur,ſi patris ipſorũ bona proſcribantur.cõe inquiunt Rol.conſ.97.n.29.lib.2. I. Cla.in pract.§.vlt.q.78.verſ.videndum eſt etiam. idem.

Legitima portio ſi in patris vita liberis aſſignetur,ac tradatur iuxta diuitias id temporis à patre poſſeſſas,cenſa,atque æſtimata, non idcirco poſtea augebitur, quod auctæ eiuſdem parentis facultates ſint.vt frequenter placitum affirmant Boer.deciſ.62, Geor.Natta.in c. quamuis de pact. Tametſi contrarium receptum affirment Bald. Nouell.de dote.9.part.15, ſpecial.poſt med.Did.à Coua.in c.Raynu.§.1.n.8.de teſta.Viuius lib.1.opi.200.quorum opinio tunc vera erit,atque omnino amplectenda,cùm nullum iuſiurandum filiorum in cæterum renunciantium interuenerit,vt latè alibi oſtendo.Memineris autem ſemper quod legitimam hanc liberorum portionem in parentis ipſorũ vita illis aſſignari ſatis non eſt,quin etiam propterea vel totam,vel aliquã illius partẽ teſtamento atq; inſtitutionis titulo ipſis poſtea relinqui neceſſe nõ ſit,vt cõe interpretum dogma affirmare auſim ex Iaſ.lect.1.Bap.n. 112.in l.frater à fratre.ff.de cond.ind.Dec.conſ.86.n.8.Ferdi. Loazez in l.filiuſ.§.diui.14.de leg.lib.1.Segur.in vol.repe.Caſtell.&Ant.Gomez.n.5.in l.17.Tauri quorum opinio Grecis etiam interpretibus probata eſt, vt ↄſtat ex Harmenop.lib.5. tit.9.§. [illegible] etſi dogma contrarium receptius dixerit Paul. in l.in ratione.2.n.5.ff.ad l.falc.& illud tanquam veriſſimum ſequantur Alex.& imol.in l.inter cætera.ff.de li.& poſth. Ange.in l.ſi non mortis.ff.de inof.teſta.Rhod.Soarez in l.qm in prioribus.cum ſeq.C.de inof.teſta.quorum ſententia quãuis falſa ſit, ſi iuris definitionibus authorumq; numero metiat, tñ ob ęquũ &bonũ ac publicã vtilitatẽ cui max.ↄſentanea eſt admittendã prorſus exiſtimo,verũ ea de re alibi vberius. idẽ.

Legitima portio aut eius pars aliqua in liberos inſtitutionis titulo ↄferri debet,vt vis, ac robur teſtõ adſit, quẽadmodum ſupra obſeruo nu. proximè præcedenti ad finem & ſupra etiam ver.filij.Quod ampliabis etiam iure Põtifico ↄceſſurum,nam id cõe proferũt Iaſ.in auth.nouiſſima.n.31.C.de inof.teſta.& in rub.n.32.ff ſo.ma.Vig.in §.vl.n.3.inſt. de inof. teſt.Iac.de Nigris in rub.ff.de le.li.1.licet male in contrarium frequẽter itẽ autumet Alex.in l.inter cætera. ff.de li.& poſth. Limita tñ vt in teſtamẽto ad pias cauſas hæc inſtitutionis neceſſitas infringatur ac penitus de medio tollatur vt frequenter placitũ enarrant Alex.in d.l.inter cętera n.4.Iaſ.conſ.145. lib.2.I.Clar.de teſta.q.6.verſ.6.infertur. idem.

Legitima filiorũ portio non patitur vulgarem ſubſtitutionem.cõe aiunt Soci.l.in conditionibus pupillis,ff.de cond.& demon.Ant.Gomez de teſta.c.3.n.17.verſ.2.principalis opi. & c.9.n.40. patietur tñ atq; admittet adiectum à patre onus, ne ad certam vſq; liberorum ætatem alienetur.cõe ait Boer. deciſ.83.n.6.Et generaliter, ac regulariter ↄditiones omnes, & onera,in merum filiorum fauorem vergentia non reſpuet, nec auerſabitur.vt frequenter placitum renuncio ex Sal.in l. filius matrem.in ſi.C.de inof.teſt.Boer.deciſ.194.Io.dilect.de art.teſtand.tit.de le.caut.16.Quamuis contrarium verius, & iam receptius eſſe videatur ex Alex.l.mulier.in fin. ff.ad treb. Fabian.in auth.nouiſſima.n.141.C.de inof.te.Seg.repe.l.vnũ ex familia.§.ſed ſi fundum ver.ex his infertur.ff.de le.li.j. Anto.Gomez.de teſta.c.11.n.27.ver.&in terminis.Eman.à Coſt. in l.gallus.§.& quid ſi tantum.part.vlt.nu.90.cum ſeq.ff.de libe.& poſth.atq; in illorum fauorem non ſpectant,omnia omnino abſq; dubio expũgent.cõe aiũt Rip.n.49.Galeau.n.107. in l.centurio.ff.de vul.& pup.Pariſ.conſ.30.n.3.lib.3.Quin & legitimę parentũ,ac maiorũ portioni à filiis iniunctum onus impoſita conditio,iniecta mora nõ min⁹ euaneſcẽt,atq; eradenť,quã ſi à parentibus iuſtæ liberorũ parti indicerẽt. com. inquit Ant.Gomez.de teſta.c.11.n.24.ver.quod extende. E.S.

Legitima iis non debetur.qui ab inteſtato ſuccedere alioquin nõ poſſunt.cõe ait Aym.Crauet.conſ.2.nu.13. idem.

Legitimæ portionis explendæ actio ex lege & 30.an.durat, &non preparata ad quoſcũque heredes trãſmittiur.cõe profitẽtur Vigl.in §.ſed hæc ita n.2.inſt.de inof.teſt.Ant.Gomez, de teſta.c.11.nu.23.ver.pulchrum tamen,& ante eos Balb.de præſcr.par.4.q.29. E.Suarez.

Legitimæ renũciatio,quam filia dotem adepta facit,nocet illa viua nepotibus.vt commune inquit Bell.conſ.15.nu.14. quod intellige ſi matris nomine,non ſuo ad aui hæreditatem illi aſpirent.vt idem ibidem receptum effatur. E.Suarez.

Legitimæ liberorum portioni adiectum onus,atque impoſita conditio.cùm legitima ipſa ab ſubſtitutũ,vel cohęredem defertur, ſi liberi hæreditatem repudient, rectè procedet, vt frequenter receptum renuncio ex Iaſ.verſ.3.not.limit.Rhod. Soarez.& limitat 4.ad l.quoniam in prioribus.C.de inof.teſt. Io.Dilect.de art.teſtand.tit.5.caut.34.in finem,Ant.Gomez, de teſta.c.11.n.33.Intellige tamen id proceſſurum quouſque filij ad eam ætatem peruenerint,qua teſtandi ius conſequentur:quia tunc ſeu teſtato, ſeu inteſtato decedant,aliud erit:vt frequenter placitum ait Ruin. conſil.58.numero 9. libro 2. idem.

Legitimam portionem ſibi expleri,& ij filij in minori parte inſtituti iuſtè atq; vtiliter poſſent, qui expreſſim teſtamento plus capere,pluſve habere prohibentur. commune ponit Ant.Gomez in trac.de teſta.c.11.nu.23. E.Suarez.

Legitimam portionem modò accipere,& bona cætera repudiare nequit filius aut ex ampliore ſ⁹mma, aut ex aliẽ inſtitutus,vt frequenter placitũ ↄſtituo ex Alex.& Iaſ.in l.1.ff.de

acq hæ

acq.hęr.Alex.rurſus in l quia poterat.in ſi.ff.ad Senatuſc.Trebel.Ang.in §.vlt.inſt.de hær.qual.& diffe. idem.

Legitimam, ſeu iuſtam hæreditatem propriè & ſtrictè tñ dicem⁹,quæ ab inteſtato obuenit,latè verò & illam eo nomine dignam ducemus quæ ex teſtamento defertur.commune inquiunt Bell.li.3.ſupputat.c.7.latiſſimè, & elegantiſſimè doctor meus Ari.Pinel.in l.2.num.2.verſ.crebrius.cum ſeq.C.de bo.matern. idem.

Legitima non debetur filiæ excluſæ per ſtatutum, extantibus maſculis, & ſic legitimæ ſupplementum petere non poſſit.Tradunt magis communiter Doct.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de lib.& poſth.cum concordantibus multis, quos allegat Soc.Sen.in conſ.288.circa primam quæſtionem in 2. par.verſ.vlt.loco adducit,vol.2.& paulò pòſt in verſ.primum probatur,&c.plures alios allegando dicit.Quod ita ſe habeat com.opi.Idem dixit Ruyn.in conſ.27.n.4.& n.11.& in conſil.51.nu.j.vol.3.vt eum refert Soc.inn.in conſ.61.n.3.vol.4. E.Muſcul.

Legitima ſolùm conſideratur, & debetur filio tẽpore mortis patris, in vita autem patris nõ debetur,quicquid dixerit in contrarium gl.in §.ſi quis autem non impoſſibiles,in auth.de hære.& falc.& plerique qui eam ſequuntur.Ita tradunt communiter doct.in l.in ſuis.ff.de libe.& poſth.Et dicunt canoniſtæ maximè Barb.in c.Raynu.de teſta.Soc.iun.in conſ.61.nume.5.vol.4.allegans alia conſilia.vt per eum. idem.

De Legitima ſubducitur omne grauamen cõditionis, vel temporis, vel alterius grauaminis: & impoſitum reiicitur, l. quoniam in prioribus.C.de inof.teſt.trebellianicæ verò ſec⁹. cum poſſit in totum prohiberi regulariter loquendo, ſecundum communem opi.Bart.& aliorum,& per Socy. Sen.in l. Marcellus.§.Quòd autem.ff.ad treb.vbi Iaſ.vt hæc refert Socy.iun.in conſ.7.nu.2.vol.4. idem.

Legitima matri debita in bonis filij, cùm ſit de iure poſitiuo.poteſt per ſtatutum tolli.Et hanc eſſe communem opi.atteſtantur Philip.Dec.in conſ.372.nu.4.& Rol.à Valle in ſuis quæſt.ſuper ſtatu.de lucro dotis in 1.q.nu.3. kirchouius.

Legitima ex cauſa non ſolùm diminui,verùm ẽt per ſtatutum vel conſuetudinem in totum tolli poteſt.Hanc communiorem Doct.ſententiam eſſe conſulendo ſcribit Pan.in conſil.65.incip.primò,eſt videndum.num.9.ver.ſed his non obſtantib.dico in 1.parte conſ.Sequitur Roch.de Curt. Papien. in tract.de conſuet.num.437.ver.communis opinio eſt,in 9. vol.tract.Doc.Licet multi Doc.in ea opinione fuerint, quos cumulat nouiſſimè Ioan.Nicol.Arelatanus in ſuis additio.ad tract.Alc.de præſum.in prin.Reg.8.præſump.1.Duo tamen inſignes recentiores interpretes adducunt multas authoritates,legitimam filiorum minui, ſed in totum tolli non poſſe, atque hanc ſententiam crebriorem & veriorem eſſe Hieron. Cagnol.in l.iura ſanguinis,nu.5.ff.de reg.iur.& Cato.Molin. in ſuis addit.ad conſi.Alex.in conſ.75.verb.legitimam.num. 11.in lib.1.conſ. Kirchouius.

Legitima non minui.per legata facta ad pias cauſas.l.quoniam §.ſancimus.C.de inof.teſt.l.ſi.§.& ſi præfatam.C.de iur. delib.Alex.conſ.175.col.1.lib.6.Rol.conſ.39.col.ſi.num.24. libr.3.vbi quòd ante legatorum fideicommiſſorum ſolutionem: legitima filiorum detrahi debet, computabunturque omnia legata & fideicommiſſa ex rebus paternis relicta, in cumulo patrimonij patris ad metieñ legitimam & quæ legitima remota eſt ab omni onere legatorum, & per conſequens à pœna l.1.§.item ſi ita.& in l.ſeius & augerius.ff.ad l.fal. potior enim & potentior eſt legitima legatis,cum debeatur tanquam æs alienum, quod quidem æs alienum omnia legata præcedit,l.ſubſignatum.§.bona.de ver.ſig. & in ſpecie, quòd non minuatur legitima per legata ad pias cauſas facta:text.eſt in l.ſi quis ad declinandam,C.de epiſ.& Cler.de qua legitima reiicitur onus legatorum factorum ad pias cauſas,ſecundum Rol.d.conſ.39.num.26.27.vbi quòd propter piam cauſam priuandi non ſunt filij legitima, iuxt.dictum Auguſtini.27. q.4.ca.ſi.qui vult eccleſiam inſtituere, & filium exhæredare. Quod quidem dictum procedere quo ad legitimam in qua magis fauetur filio quàm eccleſiæ dicunt.doct.qui tamen excepta legitima magis faueri eccleſiæ vel piæ cauſæ quàm filiis ſcribunt,& in ſpecie Iaſo.in l.tale pactum §.ſi.poſt nu.11. ff.de pac.in l.ſi cui legetur §.hoc autem nu.11.& ſeq.ff.de lega.1.Quam concl.declarat anch.conſ.46.num.4.dec.conſil. 426.n.5.abb.conſ.102.col.2.lib.2.licet Iaſ.in l.ſi ita quis promiſerit §.ea lege nu.14.ff.de verb.obl.dixerit eccleſiam haberi loco ſui hæredis & ſic loco filij in poteſtate, declarando vt per eum ibi.nu.15.& in l.generaliter.§. cum autem.col.2. in prin.C.de inſt.& ſub. & in auth.ſi qua mulier col.1.nu.4.& ſeq.C. de ſacroſan.eccleſ. vbi quòd in teſtamento condito ad pias cauſas non poteſt pater priuare filios ſua legitima: quia in legitima magis fauetur filiis quàm piæ cauſæ, pro quo vide quæ idem Iaſ.ſcribit in l.ſi vnus.nu.8.C. de teſta.in d.l. generaliter.§.cum autem col.2.in prin.C.de inſtit.& ſubſt.quòd autem fauor legitimæ maior ſit quàm piæ cauſæ, & vltimæ voluntatis:not.dec.conſ.81.in prin.218.col.2. Rol.d. conſil. 39.col.ſi.nu.29.quæ quidem legitima non venit in generali fideicommiſſo,ſecundum Rom.conſ.185.col.1.239.Dec.d. conſ.81.236.4.dub.238.num.4.243.1.dub.299.320.num.3. 419.445.nu.22,613.nu.5.688.nu.7.pariſ.conſ.51.nu.2.libr. 2.Ratio eſt,quia filius in legitima grauari non poteſt, imo omne grauamen remouetur, teſte Rom.conſil.64. circa med. Alex.conſ.103.num.2.libr.2.Dec.conſ.106.col.pen.De quò vide quæ ſcribit Bellamer.Deciſ.26.Quid in filio grauato fideicommiſſo:an poſſit detrahere legitimam ſibi iure naturæ debitam,& dic,quòd ſic,ſecundum veriorem ſententiam per Rol.conſ.26.num.20.lib.3.vbi num.21.ampliat concl.procedere etiam ſi fideicommiſſum piæ cauſæ deberetur, & etiam ſi filius approbaſſet teſtamentum patris, quia talis approbatio non præiudicat filio quin poſſit conſequi integram legitimam in bonis patris, Quid in grauato reſtituere hæreditatem ſub conditione?& dic,vt per Rol.d.conſ.num.23.25.lib. 3.conſ.12.num.6.conſ.31.nu.29.libr.1.& quo ad legitimam quòd non minuatur per legata facta ad pias cauſas: ſcribit idem conſ.39.nu.24.lib.3.& nu.25.vbi quòd ea potentior eſt legatis,cum debeatur tanquam es alienum,&es alienum omnia legata præcedat.quid in patre grauato fideicõmiſſo conditionali an duas quartas detrahere poſſit? legitimam ſcilicet & trebel.& Dic,quòd non,ſed vnam tantum,ſecundum commun.per Rol.d.conſ.39.n.9.& ſeq.li.3.vbi declarat,Quid de legitima patris in bonis filij an ſit quarta eius partis quam habiturus eſſet ab inteſtato in bonis eius? & Dic,quòd non,iux. veriorem ſententiam per Rol.d.conſ.39.n.4.lib.3.poſt Aym. conſ.110.vt dub.Alex.conſ.140.in ſi. lib.1.conſ.168.nu.12. lib.7.vbi ſecundum magis communem ſententiam dicunt eſſe trientem.

Legitimæ ſupplementi petitio fieri debet condictione ex l.omnimodo.C.de inof.te. Ita expreſsè gl. in verbo, exigere. ibi annotat,quam Doc.communiter approbarunt Pau.de Caſtr.n.5.verſ.vltimò quæritur.Iaſ.n.3.verſ.item ad iſtud ſupplementum legitimæ agitur non petitione hęreditatis.& eſt cõmu.opi.doct.vti atteſtantur ſal.in l.ſcimus.n.5.verſ.quæro.2. C.e.& poſt reliquos Io.Cepha.in conſ.42.n.1.li.1.conſ.maximè quando ipſum ſupplementum petitur ex ſola legis diſpoſitione contra voluntatem teſtatoris, vt quia ipſe prohibuit aliquid plus filium petere poſſe,vt d.n.1.Cephal.declarat. Et huiuſmodi legitimæ ſupplementum petendum condictione ex lege,non tollitur niſi ſpacio 30.an.ſec.magis communem opi.referente Alex.de imo.in conſ.128.n.5.verſ.præterea poſito quod lapſum eſſet quinquennium.in 1.vol.quam ſententiam pluribus authoritatibus confirmarunt And.tiraq.in l.ſi vnquam.in verb.reuertatur.n.396.verſ.verùm in ea ſum ſententia.C.de reuo.don.mod.in addit.ad conſ.Alex.in d.conſil. 128.in verb.30.annis.& Ioan.cephal.in d.conſil.42.num.2. Kirchouius.

Legitimam non poteſt filius propria authoritate vna in re eligere,ſed hoc iudicis arbitrio fieri debet.Bart.in l.ſuus quoque.nu.10.ver.quæro ſi filio.ff.de hær.inſt. Et hanc communem opi.doc.eſſe,ſcribit conſulendo Dec.conſ.136.n.9.in 2. par.&in conſ.81.n.7.in 1.par.conſ.vbi ipſe quoque refert, q̃ legitima de bonis alteri legatis non debeat detrahi. Sequitur Iaſ.in l.ſcimus.nu.7.C.de inof.teſta.&in l.filium quem n.17. C.fam.erciſc. Quod verum eſſe intelligitur, quando vltra legata remaneret apud hæredem tantum de bonis teſtatoris,q̃ legitima competenter ſolui poſſit.Dec.in d.conſ.82.num.7. ver.ſed iſtud intelligitur.vbi ipſe addit,ſi omnes res precioſiores eſſent legatæ,etiam de illis legitimam conſtituendam eſſe.Alex.de imol.in l.in quartam.ff.ad legem falc.Rol.à Valle in conſ.12.nu.2.Tomo 1.conſ. kirchouius.

Legitima ex primogenituræ bonis non debetur cæteris liberis,cùm hæc bona vigore primogenituræ acquiſita,ac obtenta primogenitus habet præcipua, nec recognoſcit aliter ab hæreditate patris, nec ab ea proueniunt aliquo modo, ſecundum Tiraquell.cum aliis citatis per eum, in tract.primogenitorum quæſt.5.& 55.& iſta eſt communis opinio, teſte Pariſ.conſ.17.num.30.vol.2.& hinc eſt.quòd minimè conferendum eſt aliis fratribus illud quod ad primogenitum iure primogeniturę ꝑuenit,vt voluit Bal.ĩ repe.l.cũctos populos. C.de ſum.tri.& fide cath.q̃a hoc ꝓpriũ lucrũ eſſe aparet,vt p

cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

eum ibi,& in auth.ex testamento C.de collatio. & refert atq; ex aliis comprobat Tiraq.in d.trac.primogeni.q.51. F.Vinius lib.2.opin.157.

Legitima quando peteretur, secundum communem sententiam, attenditur semper tempus mortis paternæ.l. cùm quæritur,ibi,mortis tempore.C.de inof.test.Ita scribit Iaſ.ad iecta explicatione eiusdem doctrinæ,in l.q̃ seruius.n.12. ver. sed communior opinio est ff.de cond.causſ.data. Kirchouius.

Legitima potest priuari, descendens per ascendentem ex maior. cauſ.expressis in §.causas.in auth.vt cum de app.cog. no.Cur.iun.consſ.182.nu.10,com.dicit. Bonacoſſ.

Legitima probatio intelligitur secundum subiectam materiam,vt est com.opi,de qua marſ.in consſ.127.nu.38.

Legitima potest statuto vel consuetudine non solùm distingui & determinari,in quib.reb.debeatur,vt per D.Flor.& Imol.in c.Raynu.de testa.ex isto tex.sed etiam augeri vel diminui potest,prout disputando tenuit Richar. Malübre.quẽ sequitur Cy.in l.fancimus.C.de nup.quod etiam tenuit Dyn. & post eum Io.And.in c.indultum.de reg.iur.libr.6.Bart. in l. Titio centum.§.Titio.ff.de cond.& demonst.idque sequitur Rota decis.18.incip,item fuit dubitatum,& com.dicit Bened. Capr.reg.8.nu.2.& licet Richar.& plerique alij teneant in totum tolli non posse,tamen idem Bened.Capr.ibid.nu.7.contrarium decidit.cùm sit quota à iure ciuili inducta,l.Papinianus.§.quarta.ff.de inof.testa.& aũct.nouissima.C.eod.tit.

Legitimæ supplementum licet ipso iure debeatur l.scim⁹. C.de inof. testa. hoc tamen intelligitur si petatur, alias secùs. gl.ibid.in verbo ipso iure.quam Bar.nu.1.& reliqui Doc.cõmuniter approbarunt. Plures authoritates adducit Tiraq. in l.si vnquam. in verb.reuertatur.versi.idem quoque dicimus. nu.14.& 392.versſ cæterùm quòd primum diximus.C.de reuoc.donat. kirchouius.

Legitimam filio deberi tit.institutionis:not.Iaſ.in auth.nouissima.nu.13.nu.23.C.de inof.test.& in l. qui totam.nu. 14. ff.de acq.her.quæ concl.fallit in casibus not. per eundem Iaſ. in d.auth.nouissima. num.23.& aliis seq. Declara prædictam concl.vt per eundem in l.multi non notæ.ff.de lib.& posthu. Cla.§.testamentum.quest.38.& an legitima debeatur filij viuẽti patre?Dic,vt per Castr.in l.2.num. 5.& 6.C.si in fraud.patron.Iaſ.in l.is potest.nu.16.17.& seq.ff.de acq.hære.& in auth.si qua mulier.n.52.C.de sacr.san.eccl.in d.auth.nouissima nu.7.& seq.C.de inof.test.viui.inter com.opi.lib.10.versſ. legitima.vbi concludit pro negatiua,quam tamen limita,& declara,vt ibi,& vide Corſ.sing.162.Catel.versic.legitima viuẽti patre.Iaſ.d.l.lex cornelia nu.5.& 6.ff.de vul. Quid de iure cano,an sit necesse relinquere legitimam filio lit.institutionis?& Iaſ.concludit sufficere relinquere quoquo relicti lit.secundum communem ibi cuius contrariũ not.doc. in apostil. ibi nu.31.institutionis sed lit. validius relinqui ex plurib. ibi all.& hanc sequitur idem Iaſ.d.auth.ante num.32.An autem possit pater filium cui pupillariter substituit: grauare in legitima,vel bonis propriis vide per mathef.sing.163.vbi doc.in apostil.art.examinant.cautelam autem,qua parentes possint priuare filios legitima vide per Iaſ.in l.ait prætor.§. sed si quis in fraudem col.1.nu.3.& seq.ff.de iureiur Alex.consſ.47.col. 3.lib.j.dilec.tit.de lib.inst.c.5.nu.4.& c.17.& tit.de subst.c.6. n.5.c.34.& tit.de var.præcep.c.2.Rom.sing.616.Bar.in l.hæreditariũ.ff.de bo.aut.iud.pos.pro quo vide quæ scribit Castr. d.l.2.n.5.& 6.C.si in fraud.patron. pro principali autem,q.de qua supra,quæri etiam posset,an hodie necesse sit q̃ parentes habeant legitimam tit.institu. & dic,q̃ sic,secundum veriorẽ & recepriorem sententiam per Iaſ.vbi doc.in apostil. in auth. nouissima.nu.37.C.de inof.testa.

Legitima non debetur de bonis viuentis.l.1.§.si impuberi ff.de colla.bo.De quo an viuente patre.filius habeat ius in legit.vide Alex.post.Bal.& Imo.in l.lex cor.ff.de vul.&pup.vbi dicunt q̃ non.Et pro hoc.fac.quia pater potest vendere. omnia bona sua.& pretium proiicere in mari.ita dicit.gl.no.in l. 2.C.de inof.don.& vult Ana.in consſ.29.in 4.dubio Iaſ.in authen.si qua mulier.in 10.col.de sa.san.eccl.& in auth.nouissima.in 2.col.& in d.l.lex.corn.dec.consſ.19.in 5.col.vbi multa al.ad hoc quòd filij? nullum ius habeat.in leg.viuente.patre.

Amplia etiam si filius ingrediatur.monasterium.quia non poterit petere leg.Fel.in c.in præsentia in 24.col.versſ.& circa prædicta.de prob,de quo vide remissiue j. in versic. limita 2. & in §.85.

Limita quia licet leg.non sit debita filio viuente patre. tamen est quasi debita vt per Bar.in l.si.ff.de lib.ag.& probatur l.2.cum ibi no.C.de iu.& fac.ign.& in l.si.C.de codicil.& per Bal.in d.auth.si qua mulier.& in l.si quando.C.de inof.test.

Limita secũdo,quia si pater ingrediatur.monasterium.potest filius viuente patre petere legitimam.text.cum gl.in cap. cum simus.extra de regula.per quem tex.ita dicit.Bal.in d.authen.si qua mulier.

De quo tamen.vide latius.Alex.in l.si cum dotem.in 5.co. ff.sol.mat.Feli.in c.in præsentia.in 24.col.de prob. Phil.in rubri.de testa.in 6.in 32.col.& j.§.85.& in versſ.testamentum.§. testamentum.à quibus.versſ.monachus. ibi vlterius.dicit.&c. P.Andera.

Quid si pater dissipat bona filiorum.an possint filij ei interdici facere administrationem.tex est.quòd sic.in l.imperator & ibi doct.ff.ad treb.

An autem patre dissipante sua bona propria.possint filij petere sibi aliquid assignari pro eorum alimentis.vide.s.in ver. filius.reuocat.§.8. idem.

Si pater in vita sua aliquid filio assignet pro legitima. non potest postea sibi illud auferre nec de illo debet habere vsum fructum ita sing.dicit Ang.in l.si non mortis in pr.ff. de inof. test.de quo per doct.max.Iaſ.in l.frater à fratre.in 17.col.ff.de cond.indeb. idem.

An autem hoc casu.quando pater in vita assignat leg.filio si filius eam perdat luden.vel aliter consumendo teneatur pater iterum ipsi filio dare leg. vide Alex.in l.si cum dotem. §. si post solutum.in 2.col.ff.so.ma.vbi dicit q̃ non.post Bar.&dõcto.ibi.& Bal.in l.1.§.ius naturale.ff.de iust.& iu.& in auth.ex testamento.& in auth.quod locum.C.de colla.cum aliis per eum al.Adde Fel.in c.quæ in ecclesiarum in 23.col.de constſ. Iaſ.in §.fuerat in 32.col.insti.de actio.in l.scimus.in 2.col. C. de inof.test.& in d.auth. quod locum. in 5.col. Subiungit tñ Bal.in l.2.§.1.so.ma.& in auth.si captiui de epi.& cle. & in d. l.scimus.q̃ non ob.q̃ filius leg.perdiderit. Non posset tamen pater eidem alimẽta denegare.al.in arg.bonum.tex.in l.libertus qui operarum. ff. de oper.libert. secundum primam lect. Glo. vbi licet patronus perdiderit ius succedendi.non tamen perdidit ius alimentorum.ergo idem in filio.ita refert & seq. Alex.in d.§.si post solutum.col.2.& Iaſ.in d.l.scimus.col.2.

Limitat tamen Alex.secund.Bal.in authen.contra rogatus ad treb. nisi filius partem suam, dolo vel lata culpa dissipauerit:quia tunc etiam alimenta perdit,secus si leui culpa. all.l.etiam.§.1.ff.sol.ma.idem tenet Spe.ti.qui fil.sint le.§.1.versſ.sed pone. vbi dicit, q̃ iuri alimentorum renunciari non potest.l. cum ij. ff.de transac. tamen per dolum & delictum suum perdit quis alimenta.

Sed aduerte,quia vt dicit Iaſ.in d.l.scimus.col.2.doc.præal. dum loquuntur de filio qui lusit, & sic qui est in culpa tenent contrarium. Et istud valde obstat,nisi dicas, q̃ intelligunt ludum esse leuem culpam,tamen Bal.in aut.ex testamento. col. vlt.præal.tenet quòd ludere est lata culpa. idem.

In legitima computan. debet attendi valor bonorum,quæ erant tempore mortis illius, de cuius hæreditate ag, l. patronum.§.si ex bonis.ff.de bo.lib.l.cum quæritur.C.de inoff.test. Alex.in 1.vol.consſ.108.& in 3.vol.consſ.57.Iaſ.in l.quod sernius.col.4.ff.de cond.ob cau.& in d.l.cum quæritur. C.de inoff.testamen.

Adde Cur.consſ.vltim.vbi dicit q̃ licet leg.sit quotta bonorum,& videatur,q̃ valor excrescens debea. ei qui petit leg.ad quod al.Bal.consſ.20.inci.si pec.quod mihi est 19. in 2. parte. Tamen tenet q̃ acrementum in æstimat. bonorum cedit lucro hæredis,ea maxime ratione,quia leg.est detrahen.arb.boni viri,& non pro libero arb. filij. vt dicam j. §.73. ergo cum leg.sit incerta ratione loci & quotte.imputa.filio non petenti inconti.leg. vide ibi per eum. & ita videtur tenere Iaſo.in d. aut.nouissima.col.2. vbi dicit verba formalia:concludo ergo nec aliquis discrepat,q̃ si bona patris,vel eorum valor augeatur post mortem patris non per hoc auge.leg.filiorum. Lud. remissiue sing.127.

Limita regulam prædictam per casum auth.vnde si parens. C.de inoff.vbi si in leg.attendere.tempus mort. filii parum haberent, quia pater fecerat immensam donationem in vita. i. deo attend.tempus dona.& ita dicit Iaſ.in d.l.cum quæritur.

Limita 2.nisi pater in vita assignasset leg.filio,quia si postea augeantur facultates paternæ,non per hoc augeb.leg.filij. ita Bal.in l.2.C.de reuo.his quæ in frau.cre.& alibi sæpe.vt refert Iaſ.vbi s.

Sed dicit ibi Iaſ. q̃ istud dictum solet per alios reprehendi, & reputari falsum,per tex.in l.si quando.§.1.& ibi doct.maxi. Paul.de castr. eod.tit. & per multa quæ adduc.& idem vult in auth.nouissima.col.3.

Quid si post facultates diminuantur? vide Politum in l. filium quem habentem,col.5. C.fam. ercisc.

Limita tertio.quãdo ex forma sta.pater pro delicto filij tenetur.ei assignare legitimam.isto.n.casu attenditur tẽpus cõdemnationis filij.vt probatur text.in l.eius qui.§. 1.ver.bona quæ tunc habuit cum damnaretur. ff. de testa. de quo tamen vide latius per Iaſ.ibi.& in locis per eum al.ibi & in d.auth.nouissima.in fi.3.col.Crotus.in l.frater à fratre.in 9.col.de condict.indeb. idem.

Legitima.est semis. vel triens. fm numerum filiorum.iux. illud,Quatuor aut j.dant natis iura trientem.semissem vero. dant natis quinq; vel vltra.auth.nouissima.& ibi no.C.de inof.testamento.& ibi Iaſo. dicit quomodo debeat computari leg.pro ingratis.videatis Ang.consſ.142. inci.punctus taſ est. quod mihi est 242.al.etiam eundem Ang.consſ.286.incip.q̃ clariori.quod mihi est.287.& in consſ.299.inci.punctus talis est.quod mihi est 300. idem.

Quid si auus ex vnico filio præmortuo habeat quinq; nepotes an leg.erit triens vel semis.Alex.in 2.vol.consſ.63.dicit q̃ erit semis. Secus si venirent cum patruo. vel essent duo filij vnius & tres filij alterius. quia tunc venirent in stirpes. all. multa.quæ vide.& per Iaſ.in d.auth.nouissima.in 16.col.ade Alex.in 5.vol.pt.29.in 1.col.Sed pone q̃ pater habet duos filios vnum ex iusta causa leg. exheredauit alium instituit in aliqua re particulari deifi extraneum fecit hęredem vniuersalem.filius institutus in re particulari petit supp.legitime quãta erit leg.sua.Nam cum sint duo.leg.amborũ est triens.nunquid iste filius habebit totum trientem ita q̃ portio exheredati sibi accrescat an vero solum habebit dimidium trientis & sic an in leg.habeat locum ius accrescendi.Alex.ponit late hanc q.in l.plane.§.si duobus.ff.de leg.1.& ibi etiam Iaſ.& videntur.concludere.q̃ portio iuste exheredati accrescit alteri & sic quòd habebit totum trientem.de quo etiam remissiue tamen.per ipsum Iaſ.in d.auth.nouissima in 15.col. idem.

Sed quid si pater. habeat quinq; filios. Sed eorum vnus est iuste exheredatus ita q̃ succedere.non potest. vel est ordinis fratrum minorum. vel aliter inhabilis nunquid computabitur.in nu.filiorum.vide in locis.præal. idem.

Et de illa,q.de filia prohibita succedere per sta.an computetur in nu.liberorum quo ad leg.vltra al.per Iaſ.in d.auth.nouissima.vide quæ dixi in sta.sub rub.filia dotata.q.28. idem.

Quid si filia recepta dote repudiasset hæred.patris an computetur in nu filiorum quo ad augest leg.filiis.iaſ. in d. auth. nouissima in fi.15.& in pr. 16.col.al.remissiue.Bar.& Ang.in l.papẽ.§.vnde si quis.& Ang.in §.quoniam autem 4.ff.de inof. testamento.&Bal.in d.auth.nouissima.in 6.q.& in l.vnica §.in 1.C.de cad.tol.& alia de quibus.per Alex.in d.§.si duobus.& Cu.consſ.160.incip.stante sta.vincentie quod mihi est 35.ade q̃ Bal.in d.auth.nouissima.hoc.dicit in 7.q.Ad vnũ aduerte.quia portio quæ aufertur per sta.filiabus maritatis:non accrescit aliis filiabus.sed masculſ. quorum q̃templa.excludunt maritate.vt dixi.in d.q.28.Et in d.auth.nouissima. Bal.in 8.q. tangit quæstionem. Quidam habens duos fratres & matrem fecit testamentum. in quo fratres præteriit.matrem instituit in 20. extraneum vero reliquit hæredem vniuersalem. non turpem personam quo casu fratres non possunt aliquid petere l.fratres.C.eo querit.quanta erit leg.matris.an totus triẽs. an pars trientis. & concludit q̃ erit totus triens. & illi fratres qui bene succederent ab intestato simul cum matre. tunc cõdito testamẽto.in nihilo nocent matri.& ex hoc tradit Bal.ibi regulam mgſalem.in hac materia q̃ leg.est tertia vel semis.illius partis quam quis esset habiturus ab intestato.f.rebus sic. se habentibus ex testamento,prout se haberent ab intestato. De quo puncto.Iaſo.ibi in 16.col.dicit.esse videñ.ſal.ibi.in 8. q.& late per Oldr.consſ.123.incip.quidam pontius.& in aliis locis de quibus ibi per eum. Et ita limitatur. quod habetur j. §.80. idem.

Quid autem si pr̃.habeat quinq;.vel sex filios.& tres mortui sunt.quanta erit leg.aliorum Iaſo.vbi s.refert Bal.in l.non pro num.C.ad orfi.dicere.q̃ si illi tres sunt mortui viuo patre alij debent habere solum trientem.secus si mortui essent post patrem. tunc leg.esset semis & portio decedentium accrescit aliis. idem.

Legitima.hodie filio relinquenda est honorabili tit.institutionis.Et si relinquatur.alio tit.puta legati fideicommissi.vel donationis causa mortis.diceretur filius pfs. & testamentum esset nullum.§.aliud quoq; capl'm in auth.vt cum de app.cog. gl.d.auth.nouissima.& ibi Iaſ.in 4.col.al.gl.in §.iam autem.& ibi Ang.Arc.& in §.ig.insti.de inof.testamento.gl.in l.3.§.sed vt'm.quæ loquitur.de duobus imperialibus.ff.de mino. Alex. in 3.vol.consſ.76.in vlt.col.Phi.in c.si pater.in 18.col.de testa. in 6.Et quæ sit ratio.? nia filio debeat relinqui.tit.institutionis.dicit.gl.no.in l.filium.§.sed etiam.ff.de leg.prestan.q̃istud est propter honorem filij.quia titulus institutionis.est titulus honorabilior cæteris.vt ibi dicit.text.& ita dicunt omnes. in d.auth.nouissima.Alia melior ratio est. propter vtilitatẽ filij. quia filio instituto si coheres repudiet accrescit filio per ius accrescendi.l.1.§.si ex fundo.ff.de hæred.insti.sed si tit.legati nihil accresceret filio.l.eam quam.C.de fideic.& ita tenẽt docto. max.Iaſo.in d.auth.nouissima.col.4.Phi.in d.c.si pater in 18.col.ponit plures rationes quas vide.Amplia dictam regulam etiam in filio ficto.sic.est monasterium.quod habetur loco filij. c. in præsentia. de prob.Et in filio legitimato.quia debent habere leg.honorabili tit.institu.glo.in auth. si qua mulier & ibi ſal.C.de sa.san.eccl.refert & sequitur. Iaſ.vbi 8.in 4. col. Suffic.tamen si pater dicat relinquo filio tit.institu.vel q̃ dicat instituo.licet non dicat hæredem.Phi. in d.c. si pater. in 18.col. Fallit dicta regula in testamento.patris condito inter liberos.ita tenet.gl.in d.auth.nouissima.Azo.in summa.C.de inof.test.gl.in c.si pater.de testa.in 6.Butr.in c.reinutius.de testa.mathef.no.104.& istam partem.per multa firmat Iaſ.in d. auth.nouissima.in 5.col.& seq.vbi dicit q̃ credit eam verissimam & si casus occureret sic consuleret & iudicaret.adde Alex.in 5.vol.consſ.168.in 2.col.& consſ.176.in vlt.col.Contrarium tamen indifferenter.tenent legiste & cano.vt refert ipse Iaſ.ibi allegan.infinitas.authoritates.maxime.Alex.in l.inter cætera.ff.de lib.& posthu.& dicit.Iaſ.q̃ pro certo ista est communis sententia legistarum & canonistarum, pro qua nil aliud allegatur nisi generalitas illius §.aliud quoque capl'm.vide politum.in l.filium quem habentem.in 46.col.& seq.C.fa mil.ercisc.Possent op.concordari.q̃ tunc non valeat vt testamentum.sed vt voluntas intestati adeo q̃ iudex aditus in iud. fam.er.tenet.illã seruare inter liberos ita Alex.in d. cõſ. 168.

Fallit secundo.in testamento condito ad pias causas. quia non est necesse.q̃ filio relinquatur. tit.inst.Bar.in repet.l.1.in 2.q.quinte partis prin.C.de sa.san.eccl. Et est ratio quia in testamento ad pias causas non attendimus ius ciuile.sed solum ius gentium.c. cum esses & c. relatum de testa.sed q̃ filio debeat relinqui tit.inst.istud est de mero iure ciuili & non de iure gentium.& ita tenet Bal.ibi.Petr.de Anch.& imol.in d.ca. cum esses.math.in d.no. 104.alias 116.Alex.in d.l.inter cætera.vbi dicit.q̃ ita communiter tenetur.quamuis solus ſal. tenuerit.contrarium.in d.l. 1.& ita refert & sequitur.Iaſ.in d.authen.nouissima in 5.col.ibi 2.istud confirmo.Contrarium tenet.subtiliter.per multa.Barb.in 3.vol.consſ. 38.in 2.col.& sequenti.

Fallit tertio.quando relinqueretur.tit. legati. & subiiceretur clausula.Et omni alio meliori modo. &c. quia propter istam generalitatem verborum valeret testamentum periñ.ac si filio relictum fuisset tit.institu.ita vult Bal.in l.quoties.versic.quero si pater.C.de hæred.inst.Pau.de Castr.in 2.vol.consſ. 347.incip.super puncto quo queritur.Alex.in l.nam quod §. non omnis.ff.ad treb.Hypo.sing.36.

Contrarium tenet.Phi.in d.c.si pater.in 20. col.versſ.nono quæritur.

Fallit quarto. quando sta.augens vel minuens legitimam. diceret talem legitimam sic auctã vel diminutam. debere relinqui filio.quia sufficeret quoquo relicti tit.ita Bal.in l.maximum vitium in 4.col.versſ.vltſ queritur.de tali q.C.de lib.prete.sequitur.& valde commendat.Pau.de Castr.in l.fi.§.in computatione.C.de iu.delib.Et propterea dicit.Bal.q̃ in d.c.reinutius.de testamen.illa leg.consuetudinaria potuit relinqui filiẽ quocunque titulo.& idem in effectu tenet ipse Bal.in c.cum non liceat.col.vlt.de præscript. & ita in terminis tenet Ludo. Rom.consſ.399.incip.vt præsens consultatio.

Contrarium tenet ipse Ludouic.sibi contrarius in l.si quis priore. ff.ad trebel. Imol.in l.si vero. §.de viro. in 1. membro principali.solut.mat.Alex.in d.§.non omnis.& in d.l.inter cætera.Iaſon.qui dicit ita tenen. contra Bal.in d.authentica. colum.6.& 7.

Fallit 5.secundum Bal.in l.si adulta.C.de hæred.actio.quando pater reliquisset filiæ centum,& prohibuisset eam plus petere:nam quamuis non dixerit iure institutionis, tamen valebit.& idem vult ipse Bal.in add.Spe.tit.de instr.edit.versſ.filia. seq.Lu.Ro.d.§.non omnis.& Pau.de castſ.d.consſ.347.&istam partem videtur tenere Alex.in 5.vol.consſ.176.& ita tenet in 5.vol.consſ.168.& in consſ.176.col.vlt.præal.Cor.consſ.298.

Sed Alexan.in d.§.non omnis.tenet contrarium.alle.Salic. etiam tenere contrarium,in d.authentica nouissima. & Imol. in d.cap Raynutius.& alibi.

Ita tenet Iaſ.in d.authen. nouissima. quia dato, quòd pater ita relinquen.intellig.reliquisse,p̃ leg.tamen non fuisse etiam si pater

Universidad de Deusto
Biblioteca

si pater expresse diceret ꝙ relinquit filiæ pro legitima.nisi adiiceret & in his eam insti.hæredem.vt dicetur.j.

Et hanc partem sequitur. Phi.in.d.c.si pater.in 20.col.

Fallit sexto.quando pater diuideret bona sua vel assignaret cuilibet portionem suam nam est perinde ac si diceret hæredem instituo.ita gl.sing.in l.quotiens.C.fam.her.Ias.qui plura adduc.in d.auth.nouissima.in 7.col. Adde cor.qui loquitur. de parte.in cons.298.

Vide tamen Phi.in d.c.si pater.col.19.de testa.in 6.

Fallit septimo.quando non relinquen. tit. institutionis.cederet in grauamen filij.Secus quando pater relinqueret filio alio tit. quam institutionis.fauore filij. puta quia timeret insidias vitæ filij paruuli. & propterea institueret alium.& grauaret per fideic. vniuersale restituere filio quãdo erit maior.nã valebit tale testamentum.vt probatur. in l.emancipatus la 2. ff.de contra.tab.iuncta.l.multi.& ibi Alex.ff.de libe.& posth. Ias.qui alia al.vbi s.

Vide tamen j.§.16.

Fallit octauo quando in testamento adesset clausula.codicillaris.quæ sustinet testamentum etiam quando filius est penitus pts.vt per Bar.in l.t.q.4.ff.de iu.cod.doc.in aut.ex causa. C.de lib.præte.Ias.vbi s.faciunt quæ dixi in ver.clau.codicill.

Fallit 9.de iure can.vt vult Alex.in 5.volu.cons.168.col.2. de quo tamen vide latius j.eo.§.23. idem.

Quid si pater in testamento reliquit simpliciter decem filio,deinde in codicillis declarat,ꝙ illa decem reliquit ti.instit. an testamentum sustinea.Bal.in l.non codicillum. circa fi.C. de testa.dicit ꝙ non,per l.quod per manus.ff.de iu.cod.refert & seq.Ias.vbi s. idem.

An autem sufficiat relinquere filio leg.iur.substitut. tex.est ꝙ sic.& ibi Bal.in l.si filius substitua.ff.de hæredi.instit. & in l. ex facto.§.Iutius.ff.de vul.& pup.Gl.in l.si pater impuberes.& ibi Im.ff.de vul.& pup.doc.in l.si pater filium. ff.de vul.& pu. Alex.in d.l.inter cætera.Ias.vbi s.

Adde tamen,ꝙ si filius substitua.vulgariter vel pupillariter hæredi scripto dr pts.l.ex facto.§.Iutius,præall. l.si hæres.ff.de hære.instit.ita Ias.in l.posthumo.C.de contra.tab.col.2.al.Lu. Ro.cons.516.incip.in casu propositæ consultationis. & ita in effectu vult Bal.in 3.part.cons.395.Oldr.cons.171.t.dub.vide in simili Alex l.quotiens.col.6.vers.vide etiam in materia. C.de hære.inst.Guid.cons.96.

Vide Cor.in 4.vol.cons.114.vbi relat.mult.tenentib.contrarium.tenet,ꝙ valet testamentum,licet filius reperia.solum substitutus sub conditione casuali.

Vide etiam doc.max.Ias.in d.l.si pater filium.in fi. vbi dicit sufficere,ꝙ filius sit tacite institutus.fac.quod habetur s.eo.§. 14.ver.fallit 7.

Suffic.tamen tacita insti.ad validitatem test.ita Ias.in l.si pater filium.in fi.ff.de vul.& pup.per illum tex.& alios quos all. licet Im.dicat illum tex.esse sing. idem.

Quæritur,an sufficiat relinqui leg.filio ti. fideicommissi vniuersal.Gl.in l.cum scimus.§.cum autem. C.de inoff.testam. tenet quòd sic.

contrarium tenent Bar.& doc.in d.§.cum autem. Bar. in l. ita tamen.§.qui rogatus.per illum tex.ff.ad trebel. & in l.cum ex filio.q.antep.ff.de vul.& pup.& in aliis locis al.per Ias.in d. aut.nouissima.col.8.Phi.in d.c.si pater.col.18.

Sed quid si pater relinqueret filio centum pro sua legit. vel fal.nec adiecisset ꝙ in his eum instituebat, an valeat testam. Bar.in auth.vnde si parens. C.de inof.testa.tenet ꝙ sic.& hanc opi.tenent multi doc.relat.per Ias.vbi s. Et inter cætera alle. Pau.de cast.cons.189.incip.in casu præsenti. quod mihi est in 2.vol.cons.199.adde Bar.in cons.151.& cons.seq. card. cons. 60.& hanc partem videtur seq. Ang.§.fi.inst.de inoff.test.

contrarium tenet expresse ipse Ias.ibi al.multa.max. Alex. in l.1.in princ.ff.ad l.fal.& in d.l.nam quod.§.non omnis.ff.ad treb.& in 2.vol.cons.70.incip.viso consilio.alias per me reddito.adde ꝙ illud consilium est in 2.vol.cons.177.adde ꝙ istã partem tenet ipsemet Bar.in cons.153.& ibi plura alle.in apostil.idẽ per multa tenet Phi.in d.c.si pater.col.19.de testa.in 6.

Et inter alia secundum Ias.contra Bar.stringit.Nam clarũ est ꝙ non suffic.pr̃em relinquere filie simpliciter.& tamen relinquen.simplr. semper intelr relinquere.pro leg. vt declarat Bar.in l.in 4 ad l.fal.ergo etiam non suffic.relinquere.filie pro leg. quia exprimi. illud quod omnino tacite inerat.& per ista secundum Ias.confundi.decisio Bal.in l.si adulta. C.de hæred. act.de qua feci mentionem. s. adde quòd istam rationem adduc.Alex.in d.cons.70. Idem.

Nunquid si pater relinquat filio.pro sua benedic.an habeat perinde ac si reliquisset tit.institu.Alex.in d.§.nõ omnis.tenet quòd non & in d.cons.70.Imo.in l.his verb.§.fi.ff.de hæred.instit,& ita tenet Ias.in d.aut.nouissima.in 9.col.Phi.in d.c. si pater in 18.col.

Contrarium tenet Card.in cons.60.

Sed quid si ignarus notarius dicat in testamento. quòd pater relinquit filio. iure restitutionis.Bal.in l.si cum ante. C.de don.ante nup.dicit quòd valet testamentum. & istud per pulchra similia.tenet Ias.vbi s.

Fac.quod dixi in ver. verba dubia.§.12. & ita etiam dicit.ipse Ias.in l.si tibi pecuniam.in 3.col.ff.si cer.pe. idem.

Sed an ad validitatem testamenti. sufficiat filium esse institutum.in re sua propria.Ias.in l.scimus.in 1.col.C.de inoff.te. al.multa.& tenet quòd non.inter cetera al.Alex.volu.3.cons. 20.incip.ponderat.his.

Secus secundum.eum ibi si pater.instiueret filium in re aliena etiam scienter.vt ibi per eum. idem.

Quid si pater dicat.instituo titium.& volo quòd sit contentus.quòd filius meus sit institutus in tali re. an valeat testamẽtum.Ias.in l.quotiens in fi.C.de hæred.instit.dicit quòd nõ.al. multa maxime.Alex.ibi.

Nunquid autem de iure canonico sit necesse relinquere leg. filio iure institutionis?Alex.in d.l.inter cetera.dicit,quòd communis op.est.quòd sufficiat relinquere.quoquo relicti titulo. Et ita tenet in 5.vol.cons.168.in vers.præterea dicit Bal. & in cons.176.in vlt.col.

Sed Ias. in d.aut. nouissima.in 9.col.dicit quòd licet.Alex. vbi s.dixerit hanc esse communem opi.tamẽ credit quòd contraria op.sit communior.& inter cetera al.Alex.sibi ꝛtrarium tene.hanc op.in d.cons.70.in 2.vol.licet alias alio numero. & ita etiam vult ipse Ias.in rubr. ff.fol.ma.in 7.col.vide latissime Phi.in c.si pater.in 16.& 17.col.de testa.ĩ 6. vbi videtur sequi hanc opi. idem.

Querit deinde Ias.quid de verbo relinquo.& distinguit aut adiici.vniuersitati bonor.& importat institut.aut adiici.certe rei vel quantitati & non importat institutionem sed legatum. vt dixi in ver.institutio.§.1.& 2.

Et propterea infert quòd verbum relinquo relatum ad dotem.relictam filiæ.in testamento.non trahi.ad institut.de quo etiam dixi in d.ver.insti.

Querit etiam Ias.quid si testator reliquit filiæ centum simpliciter & mandat testamentum aptari dictaie. sapient. an sapiens possit adde.scilicet ti.institut. vide per eum. & quæ dixi in dictionario.in ver.dictamine sapientis.&Phi.in d.c.si pater. in 21.col.

Quid si pater in testamento dicat relinquo filio centum iure instit.Alex.vol.4.cons.105.in vlt.col.versic. Non ob.quod quinto.tenet quòd valeat testamentum. max.si relinquantur illa centum filie pro parte sua iure instit.

Et subdit ibi Alex. quòd verbum relinquo relatũ ad filium refera.ad institutionem etiam si sit adiectũ certe rei vel quantitati.adde Alex.in 5.vol.cons.176.in vlt.col.

Vide in materia de verbo relinquo.Phi.in d.c.si pater.in 22. col.& seq. idem.

Sed nunquid parentibus relinquen.sit honorabili tit.institutionis solus Bar.in d.aut.nouissima.tenet ꝙ non. & dicit ibi Ias.ꝙ mira.ꝙ ex tam frequenti caterua legistarum & canon. Bar. nullum amicum inuenerit, qui tenuerit cum eo. Subiic. ꝙ licet com.opi.sit contra Bar.pro qua com.opi. multa addu. tamen disputan.videtur sibi ꝙ opi.Bar.sit vera.moue.pulcherrimis rationib. & fundamentis. & pro com.opi.adde Bene.l. cons.30.& cons.85.& Phi.in d.c.si pater.col.21.

contra Bar.tenet etiam Ang.in §.fi.insti.de inoff.test.idem. Et in fratre instituta turpi persona, an sufficiat si quid sit relictum fratri quoquo tit.Cor.not.tenet ꝙ sic,in 4.volum.cons. 176.col.1.

Si filius relinquat matri iure instit.rem aliquam,& disponit ꝙ post mortem matris illa res perueniat ad alium, hæres censetur.grauatus de redimendo illam rem, & soluen.hæredib.matris vsque ad leg. & demum tenebi.illam rem dare leg. ita dicit se consuluisse Son.in l.paulus.la 2.ff.de reb.dub.per l.si seruus.§.qui margaritas.ff.de le.1. idem.

Sed an insti.fieri possit in proprietate, sine vsufructu. Lud. Rom.cons.312.& cons.516.tenet quòd non.

adde ꝙ si adiic.grauamen circa vsumfructum,ꝙ illud reiic. quo ad leg.l.omnimodo.C.de inoff.test.cum aliis al.per Ias.in d.aut.nouissima.col.14. idem.

Quid econtra,an insti.possit fieri in vsufructu?Bal.not.in 2. part.cons.162.tenet ꝙ non.vid: Philip.in ca.si pater. col.8.de testam.in 6.

Vide aliquid per Ias.vbi s.col.12.ibi nunquid autem eo.

Substitutus autem filij potest grauari in leg.Ias.pulchre in l. cohæredi.§.cum filiæ in 1.col.de vul.& pup.Alex. in 1. vol. cons.67.& in 3.vol.cons.12.in vlt.col.

Nunquid autem filia possit hæres institui in sola dote habita.Ias.vbi s.in 14.col.tenet.ꝙ sic al.infinitas authoritates quas vide.Adde Alex.in 5.vol.cons.176.in vltim.col.Guido Pape cons.98.

Non tamen debent seu possunt filius vel filia institui in dote materna.quia illa in totum est filiorum.& si in illa instituãtur.insti.est nulla.Ias.vbi s.in 15.col.al.Bal.in l.cum scimus.in vlt.col.in 4.q.eo.tit.& Bald.& imo.in l.suus quoque ff.de hered.insti.

Sed quid si pater instituat filiam in dote quam dedit,& tamen nullam dedit.Bal.in 3. par.consil.12.tenet quòd insti.sit nulla.vide per eum.

An autem stante sta.ꝙ filia dotata non succedat.vel mater existentibus filiis vel agnatis.Prohibeatur.petito.legitimæ.Ias.late ponit in d.auth.nouissima in penul.& vlt.col.Tu vide quæ latius dixi in trac. statutorum statuto.sub rub.filia dotata.q.14. idem.

Suffic.filium esse in legitima institutum.l.omnimodo.& l. quoniam nouella.& l.quoniam in prioribus.C.de inof.testamento.Pan.in 2.part.cons.15.

Imo suffic.ad validitatem testamenti.ꝙ sit institutus in vno nummo.licet possit agere.ad supp.leg.§. cæterum. in auth. vt cum de ap.cogno,& est gl.in eodem auth. in §. aliud quoque capm,& in l.3.§.sed vtrum ff.de mino. quæ loquitur. de 12. imperialibus. & ita in effectu vult Pan.in 2. part. consil.111. in fin.

Et ꝙ instituto in minori quantitate quam sit leg. competat ius agendi ad supp.tenet in specie Ias.o.in d.l.omnimodo. Cor.in multis locis.max.in 3.vol.cons.265.Phi.in c.si pater. in 8.col.de testa.in 6.Ang.cons.242.

Amplia etiam si pater prohibuit filium plus petere. & filia legatum acceptauerit quia nl ouĩs poterit agere.ad supp.leg. tex.est no.in §.cæterum in auth.vt cum de app.cog.Bal.Ang. & doct.max.Ias.in d.l.omnimodo in 1. col.& idem Ias. in l.si quando.§.&generaliter.in 2.col.eo.ti.vbi plura al.max.Alex. 1.volu.cons.69.incip.super 1.dub. Sed an tunc testamentum sit nullum.vide notabiliter Bal.in 3.par.cons.439.& in 3.vol. cons.8.incip.vis subtilissimis.& in 4.vol.cons.89.incip.vm. emphyteof.& Ana.cons.99.inci.vis & ponderatis.idem vult ipse Ias.in l.quotiens in 5.col.C.de hæred.instit. & in l.hæres. C.de imp.& al.substi.Alex.in 1.vol.cons.128.in pr. Cor.in d. cons.265.Bened.in cons.73.in vlt.dubio.vide in ver.legatum filio.§.4.Ang.cons.242.

Sed an tunc possit petere dotem maternam.vide campe.in 1.part.q.33.& Bened.cons.164.Oldr.cons.297.

Amplia 2.non solum in liberis sed etiam in parẽtibus.imo & in fratribus instituta turpi persona.ita Ias.in d.l.omnimodo in 1.col.& de fratribus.dix.in l.fratres.C.eo.

Amplia 3.in matre.cui minus leg.relictum est,quia potest agere ad supp.ita Ias.vbi s.al.Ant.de Bu.in cons.12.incip.absque allegationibus.

Limita nisi in testamento esset instituta turpis persona. qa tunc filius non cog.agere ad supp.legitimæ.sed per querelam aut contra tab.expugnat totum testamentum.ita Pau.de Ca. in d.l.omnimodo.& idem tenet.in l.fratres.in 3.q.eo.tit. vbi plus tenet ꝙ etiam si filio esset relicta integra leg.tamen instituta turpi persona. potest totum expugnare testamẽtum per l.panthonius.ff.si quis à paren.fuerit manu.

Sed contrarium tenet Bal. in d. l. fratres. in.4.q. & ipsemet Paul.in 2.vol.cons.61.incip.quo ad 1.videtur dictas sorores. Reperito in 1.vol.cons.263.& ita tenet Ias.in d. l. omnimodo.vbi respondet.ad l.panthonius.quòd loquitur quando patri nl.penitus erat relictum.& sic.in terminis diuerf.

Limita 2.quando.pater. qui aliquid reliquit filio vel inter viuos vel in vlt.vol.cum astrinxit per pactum. tunc odio patris. potest filius querelare testamentum. in totum. ita Ias. in d. l.omnimodo in 2.col.al.gl.in l.si quando.§.1.eo.tit. quam Pau.de Cast.ibi dicit.menti tenendam.

Subiic.Ias.quòd sal.ibi reprobat.

Limita 3.iura quæ dicunt filium posse agere.ad supp.legitimæ non procedere. si prius accusasset testamentum de falso & succubuisset & sic reddidisset se indignum testamento. qa non posset agere ad supp.ita Ias.in l.eum qui.C.de inof. testa. post sal.ful.& Paul.de Castr.ibi. idem.

Quid si hæres patris legat quid minus quã esse debeat dos. & filia agnoscat legatum, an possit petere residuum.Pauk de Cast.in 1.vol.cons.73.incip.licet ita.d.l.sa.tenet quòd sic. & dixi latius.in sta.sub rub.filia dotata.q.50.

Quæro an ille qui agit ad sup.leg.dicatur.venire contra testamentum.Ias.in d.l.omnimodo.per illum tex.ibi testamentum quidem firmum &c.tenet ꝙ non.al. alia multa & idem vult in l.ex facto.in 13.& 14.col.ff.de vulg.& pup.Adde Bal. in 1.part.cons.209.qui ita tenet alias.an.solum d.l.omnimodo. Alex.in 2.vol.cons.55.in vlt.col.ibi item dum.sta.

Ipse tamen Ias.in locis præal.ponderat in contrarium facere.quod no.Bar.in l.siue ex duobus ff.de iu.pat.vbi vult ꝙ ille qui petit sup.leg.periñ.habetur. ac si peteret contra tab. & ita secundum eum sentit Bar.in l.pater.filium.in 2.q.ff.eo. & relinquit cogitañ de responsione. idem.

Ius petendi supp.leg.transmittitur.etiam non agnitum.Ias.o.in d.l.ex facto.in 14.col.& in l.emancipata.in 1.col.C.qui admit.al.multa.max.Alex.cons.197.incip.viso ti.quæstionis. quod est.in 2.vol.cons.55.vide latius in vers.hæres.§.24.

Agens ad supp.leg. potest etiam petere. fructus legitimæ. Bened.de perux.cons.153.& cons.6.Alex.in 1. vol.cons. 69. ibi super 2.& in 2.vol.cons.7.in 2.col.in fi.

In contrarium tamen fac.quod dixi s.eo.§. 5. idem.

De modo articulandi quando petitur.supp.leg. vide. Bar. in cons.17. incip. forma petendi. vbi formaliter dicit dico ꝙ in bonis talis tot & tot erant res.Item.quòd erant tanti valoris.item quòd illud relictum.non suffic.pro mea leg. portione vt ibi per eum.

Et an supp.leg.fieñ.sit per hæredem.solum.an etiam per legatarios.& fideic.vide notabiliter Cor.in 2.vol.cons. 190. in 2.dubio.& in 4.vol.cons.148.Bened.cons.48.

Qui petit supp.leg.tenetur.omnia imputare.Alex.notabiliter.in 5.vol.cons.27.Sed vt materia.clarius habeatur.procedam.per quæstiones.

Quæro ig.Quid si à patre. data est dos filiæ. quæ viuo patre.mortua est relictis filiis.an mortuo auo isti nepotes.teneantur imputare in leg.præfatam dotem.Bar.in cons.190.incipi.Gisbertus tenet quòd sic.dec.cons.181.in fi.

Contrarium tenet Bal.in l.illam.& vbique.C. de colla.Per. de Anch.cons.Imo.cons.315.& cons.365.Pau.de Cast.in 1.volu.cons.29.incip.circa 1.quæsitum.in quibus locis dicunt ꝙ si in instrumento dotis.pater stip.est dotem filiæ reddi nepotes non tenentur sibi imputare quia tunc habent hæred.iure matris.non autem vt de bonis aui. Cor.in 2.volu.cons. 116. in 2.dubio & cons. 190.& in 4.vol. cons.168. Bened.in cons.53. Barb.in 4.vol.cons.61.in 4.col.& seq.& cons.85.

Alex.in 2.vol.con.142.concordat op.quòd aut nepos succedit cum patruo. & tunc quia assumit personam. matris. imputabit sibi in leg.sic.imputaretur matri.

Aut succedit cum aliis nepotibus sibi paribus in gradu. & tunc non imputabit & idem vult.in 1.vol.cons. 24. repetito in 4.vol.cons.23.

Vide etiam in materia.Bal.in 1.part. cons. 209. vbi dicit. ꝙ aut liberi.ad hæred.veniunt. cum aliis liberis. & tunc sibi imputant dotem maternam aut cum extraneo.& non imputãt.

Adde etiam Pau.de Cast.in 1.vol.cons. 109.incip.dubia de quibus & in cons.144.incip.vis.ponderatis & in 2. vol. cons. 62.incip.dubitatio.& cons.124.. incip. dubia. & cons.250. & seq.imo.cons.63.Bened.de peru.cons.53.Barb.in 2.vol.consil.40.Ias.in l.quoniam nouella.in 2.col.C.de inof.test. & l.illã circa fi.C.de colla.Cor.in 3.vol.cons. 132.vbi dicit.q.esse dubiam & quamlibet partem esse sustentabilem. & aliquid per eum in 4.vol.cons.168.Ang.in § fi.insti.de inof.test. idem.

Quero etiam.an dos data filię computetur ei in legitimam, & dic. ꝙ sic, etiam si pater instituat talem filiam dotatam in leg.ita notabil.Ias.in auth.præterea.in 9.col.vnde vir & vx.al. Bal.in l.quoniam in prioribus in vlt.col.& Paul.de Castr.in l. quoniam nouella.in 1.col.C.de inof.testa. & alia multa.adde Alex.in 3.vol.cons.57.& in cons.93.in fi.

Quid si instituat in dote.& leg.an tunc dos computetur.in leg.Cor.in 3.vol.cons.200.circa tenet quòd non.

Quæro præterea. an in leg.quam possunt petere. filiæ ex persona patris.computentur dotes relictæ ab auo ipsis filiabꝰ. seu neptibus.de quo vide Alex. in l.in 4.in vlt.car.ff.ad l.fal & in aliis locis al.per decium cons.81.in 6.dubio. & est conclu. ꝙ quando dotes date fuissent ab auo contemplatione neptũ non imputantur.secus si contemplatione filii.de quo remissue per Alex.in 5.vol.cons.165.circa fin.& in cons.179. Ang. cons.78.& seq.

An autem dos data filiæ meæ à patre meo.computetur.mihi in leg.Alex.in 1. vol. cons.26.in 2.dubio. tenet quòd non. Cor.in 4.vol.cons.34.dec.cons.66.in fi.

Fac.quod vult Alex.in 5.vol.cons. 138.vbi dicit.quòd do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

natum ab auo nepoti censetur.aduentitium.

Contrarum tenet ipse Alex.in 4.volu.cons.31.ibi, sed iux. hoc est videñ.vbi dicit.contrariam op.procedere.quando apparerer patrem meum non contemplatione.mea.sed filiç.dotem dedisse.in dubio autem præsumitur.contempla.mea.

Ipse tamen Alex.in 5.volu.cons.138.præal. tenet quòd in dubio censeatur.donatum contemplatione.nepotis. idem.

Quæritur vltš.an in legato dotis relicto filiabus.computari debeat quod eis datum fuit per patrem. qui eo viuente. illas maritauit.in quo dec.in d.cons.tenet ꝙ sic.vide ibi p eum.

Quæro insuper.an vestes festiue.&iocalia computentur in legitimam.Alex.in 4.vol.cons.31.& in 5.vol. cons. 27. tenet quòd sic.adde Paul.de Cast.in 2.vol.cons.120.

Idem in vestibus factis. nurui. videlicet. quantum valent nunc.non autem quantum fuerunt empte. Alex.in l.j.alias in l.& qui.ff.de mu.& ho.

Quid de libris dic.quòd non computantur.in leg. Alex. in 2.vol.cons.142.quod est repetitum.in 3.vol.cons.103.

Quid de donatione.facta filio.an imputetur.ei in leg.Alex. in 2.vol.cons.8. tenet quòd non.Oldr.in cons.151.

Nec vtique donatũ in præmium emancipationis.seg.consil.20.Alex.in d.cons.142.Ias.in l.si quando. §. & generaliter. in 1.col.C.de inof.test.

Limita quando don.facta filio per patrem statim valet.Secus si à prin. non valeret sed morte confirmaretur.quia tunc haberet vim relicti.& ea quæ relinquuntur in leg.computantur.ita Ias. in d.§.& generaliter.in 1.col.adde Alex.in 4. volu. cons.31.

Limitat etiam ibi Ias.procedere.quando expresse fuit donatum.Secus si simpliciter datum quia tunc imputatur.in legitima.vide ibi per eum.Et ita vult Alex.in d. cons. 142.in 6.colum.in fi.

Pater tamen donan. causa emancipationis. potest apponere legem quòd in leg.computetur.Alex.in 4.vol.cons.89.in 2.col.ibi & licet pater.

Adde quòd Oldr.in cons. 138. tenet. quòd datum in præmium eman.imputetur.in leg.

Limitat præterea. notabil.qñ quantitas data non ascendit vsque ad legitimam.Sed si ascenderet vsque ad leg. computaretur quamuis non esset dictum per ea quæ all.max. Alex. in in d.cons.142. idem.

Fructus percepti per filium non computantur in eius leg. Alex.in 5.vol.cons.165.per l.licet.C.ad treb.Quod intelligit in filiis primi gradus adde Iaso.in l.scimus circa fi.C.de inof. test. vbi dicit ꝙ fructus percepti post mortem testatoris non imputantur.in leg.filij al.multa.Cor.cons.265.in prin.

Matri autem computantur.Calde.in tit.de testa.consil.41. alias 369.fac.quod vult Phi.in c.si pater.in 8.col.de testa.in 6.

An autem fructus percepti computentur in treb.vide Pau. de Cast.in 2.vol.cons.92.incip.Quia dubia s.formata.in fi.vbi videtur velle quòd sic.

Vide tamen. Bened. in cons. 150. vbi in filiis primi gradus tenet contrarium.

Quid de scriptoria empta per patrem filio in curia romana an computetur ei in leg.Pau.de Cast.&Ias.in l.omnimodo §.imputari.C.de inof.test.videntur contrariari. quia Paul.tenet.quòd sic.Ias.videtur tenere contrarium.sed op.Pau.sequitur.ipse Ias.in l.illud.in 3.col.C.de colla.

Et propterea tenet Ias.in d.l.illud. in 3.col.quòd talis scriptoria sit conferen. idem.

Illud quod capitur ex substitut. fideic. computatur in leg. Alex.in 3.vol.cons.93.in fi.

Contrarium tenet. Ang.in cons. 101.vers. sequitur. videre de centum flor. idem.

Aduentitia non computantur in leg.secundum.Bar.l.in 4. ff.ad l.fal.Alex.in 4.vol.cons.89.vers. & illud quod obuenit.

Quid de emphyteosi ecclesiæ.an imputetur.in leg.Alex.in 3.vol.cons.8. dicit quòd non quia talis emphyteos transit ad filios vt filios. non autem vt hæredes & idem tenet in 4. vol. consil.89.

Sed quid de feudo & emphyteosi temporali.an computetur.in leg.Alex.in 5.vol.cons.27.tenet ꝙ sic in feudo paterno acquisito pro se & liberis.Idem vult in effectu.in eodem vol. cons.29.vbi dicit. secus esse in feudo vel emphyteosi acqsita ab auo vel proauo.quia tunc dicũtur aduentitia ergo &c.De quo etiam habetur.per Bar.in cons.55. incip. dominus amatus.& in cons.60.Vide quæ dixi in trac.feu.in rub.de alie.feu. vers.testari.fo. 50.ibi sed an feudum.

Donatum filio contemplatione patris imputatur ei in leg. Alex.in 5.vol.cons.179.

Legitima.p̃t peti per filium qui renuntiauit hçred.paterne si de leg.mentio facta non est.l.si quando.§.& generaliter.C. de inof.test.Ang.in l.de his.ff.de trans.& in cons.94.in 4. col. Cur.cons.75.in 6.col.Fel.in cap.translato,in 1.col.de constit. Barb.in 1. vol.cons.19.in fi.& cons.24.in 2.col. & cons.37.in 11.col.Ias.in l.j.col. 5.ff.si quis in ius vo.& in d.l.de his. 1.& 2. col.& in l.actione.in 3.col. C. de transa. & in d. §. & generaliter.Alex.in 3.vol.cons.8.in 5.col.Ang. in §. tam autem. in fi. inst.de inof.test..

Limitat Ias.in d.§.&generaliter.in 2.col.Nisi in generali renunciatione interuenirer iuramentum. quia vbi requiritur. sp̃s renun.&fiat generalis cum iur.iur.habet vim expressi.al. Bal.in l.1.q.2.C.commod.& ita in specie secundum.cum limitat Lud.Ro.in l.1.§.si quis ita.col.9.& vlt.ff.de ver.ob.Subiic. Ias.de veritate huius limita.esse videñ in l. sed & si quis.§.quçsitum.vbi plenius dix.ff.si quis cau.vide etiam que dixi.in ver. iuramentum.operatur.§.2.istam limi.sequitur Bolog.in consil.3.in fi.

Vide aliam limita.per Cur.iun.cons.10.in 1.& 2.col.idem.

Sed quid si pater aliquid in vita assignet eius filio qui ideo renuntiat hæred.& leg.cum iur. An filius possit petere. supp. leg. max.si bona paterna creuerint.Alex.in 5.vol. cons. 180. & seq.tenet quòd non vide per eum quia multa al.vide etiã aliquid per Ias.in d.l.si quando.§.illud etiam. idem.

Vsque ad leg.filius reuocat donationem patris.auth.vnde si parens.vbi doct.max.Ias.C.de inof.test.vbi in 1.col.dicit.ꝙ per titulum lucratiuum pater non potest minuere leg. filiis. & sic multominus in totum tollere.

Secus per titulum onerosum. puta venditionis. nam pater vendeñ.omnia bona & promitten.tradere.post mortem.posset priuare filios leg.in totũ eo. quia leg. dicitur deducto priꝰ omni ere alieno.l.Papi.§.4.& §.quoniam autem 4.ff.eo.& ita in specie.al.Bar.in l.hçreditarium per illum tex. ff.de bo.auct. iu.pos.& in l.cum emancipati.§.illud.ff.de colla.bo.Bal.in d.§. 4.& in l.1.C.de inof.don.Oportet tamen tunc ꝙ appareat de vera numeratione prætij. vnde non sufficeret patrem in instrumento confiteri se pretium recepisse quo ad præiud.filiorum.al.Io.de pla.in §. si quis. insti. de inut.stip. quem refert & sequitur Cepo.cau.36.Addit fortius Ias.ꝙ etiam non sufficeret confessio patris facta in testamento per quam cõfiteretur se debi.alicuius.in præiud.filij. quo ad diminueñ eiꝰ leg. alias aperiretur via malitiis ad priuandum filios leg.al.multa.adde Alex.in 5.vol.cons.143.&eundem Ias.in l.si arrogator.in 11. col.ff. de adop.& in l.1.in 2.co .ff.de eo,per quem fac.erit. & in l.nam & postea.§. sed & si quis. in 1.col.ff.de iu.iur.adde etiam Alex.in 5.vol.cons.57.

Vide quæ dixi in ver.filius reuocat &c. & in ver.confe.patris.Adde etiam ꝙ pater non potest substituere.filio in quantum ascendit legitima.Lud.Ro.in cons.134.in 3. col.cum aliis al.in ver.substi.fideicommissaria.§.1. idem.

aduerte tamen. Quia si pater instituat filiam in mille ducatis. & quandocunque decederet sine liberis. voluit ꝙ distribuerentur inter pauperes.quamuis illi mille ducati non sint vlt leg.filiæ.valet tamen fideic.seu substi.ita Ias.in l.ex tribus. in 2.col.C.de inof.test.al. Raph.ful. ita consuluisse & honorẽ reportasse.Pau.de Cast.contra Bal.& refert ꝙ hunc causum.latius refert & prosequitur.ful.in l.eam quam in 5.& 6.col. C. de fideic.adde Cu.cons.123.Vide etiam Iaso.in l.coheredi. §. cum filiæ.in 3.4.& 5.col.ff.de vul.& pup.& quæ dixi in d.ver. substit.fideicommissaria.§.1.& 2.

Tu aduerte.quia istã decis. non videtur vera.max.quia cõmuniter doc.tenent ꝙ in dote quæ non est vlt leg.non potest pater iniungere fideic.vt dicit.Ias.in d.l. ex tribus. circa fi. all. multa.adde.dy.in cons.36.

Nisi forte esset sta.excludens filias.à successione.quia tunc pater posset facere substitutionem in dote. de quo tamen vide in trac.sta.statuto.sub rub.filia dotata.q.53. idem.

Legitima.non perditur. propter non confectum inuentarium.vt dixi in ver.inuentarium.§.14.

Legitima.non minuitur.per legata ad pias causas. Alex. in 4.vol.cons. 18.Ias.in l.si vnus.in 2.& 3.col.C.de testa.Alex. in 1.vol.cons.45.in 4.dubio seu in vltim.col.Cor.in 4.vol. cons. 148.Bened.in cons. 19.Calde.in tit.de testa.cons.33.alias 361. idem.

Legitima non potest peti.per filiam monialem.quando pater eleemosynam posuit super altari Feli.in c. non satis.extra. de simo.

Legitima an possit dari in pec.inuito filio. Alex.l.non amplius §.cum bonorum ff.de leg. 1.per infinita quæ al.determinat quòd non.

d Et po

Et ponit ibi Alex.remissiue.an leg.possit assignari in vna re an vero debeat assignari portio cuiuslibet rei.

In quo aduerte quia cuma.in cons.132.dicit.ꝙ filius potest accipere leg.in qua re velit al.Cy.in auth.res quæ C.communia de leg. & Bal. in l.scimus §. repletionem C. de inof.testa. Idem videtur tenere Bal.in 1.parte cons.86.& in 3.part.cons. 189.vbi tamen dicit ꝙ in tali detractione debet concurrere arbit.boni viri.Et ꝙ filius possit pro sua leg.eligere quam rem velit.tenet.Bolog.in consiliis ana.cons.103.in fi.al.Iac.de Arc. in l.marcellus §.res quæ.ff.ad treb.

Et ita tenet Alex.in 1.vol.cons.125.circa fi. vbi per multa quæ al.tenet ꝙ filius habet electionem.dummõ eligat rẽ mediocrem.idem vult Bened. cons.78. col.pen.in fi. Lud.Rom. cons.277.

Adde in materia Pau.de Cast.in 2.vol.cons.255.incip. vis omnibus.circa fi.vbi dicit.ꝙ leg.non potest dari in quãtitate, nec etiam debet capi de singulis rebus propter incõmoditatem sed debet capi in vna vel duabus.vel tribus rebus cõcurrente æquitate,vel vt iudici videbr̃.

Cor.in cons.265.in j.col.dicit quòd leg.debetur.de corporibus hæreditariis & idem & clarius vult in cons. 282.col.1.

Et Cor.in d.cons.282.determinat ꝙ filius grauatus restituere hæred.non potest detrahere leg.in re quam vult sed debet detrahi iudicis officio.Et ꝙ debeat detrahi arb. iudicis. tenet. Bolog.in cons.59.in 1.col.Oldr.in cons.113.Ias.in d.l.scimus in 2. col. dicit quòd filius potest dicere. nolo leg. in pec.sed volo de rebus hæred. Et potest eligere mediocrem. non tamen illam quam testator alteri legauit. nisi forte legasset omnes meliores vide ibi per eum. & in l. filium quẽ habentem. in 9. col.C.fam.ercisc. Adde dec. idem per omnia tenentem. & multa allegantem. in cons. 81. in 7.dubio. Et ꝙ non possit eligere rem per patrem legatam.tenet Alex.in 5.vol.cons.12. Ben.in cons.32.& cons.55.in fi.vide Cor.in 4.vol. cons. 178. ver.venien.ad 4.imo.cons.112.in pe.col.Bal.in rub.in. 1. col. de re. diui. Aduerte tamen quia non potest filius pro sua leg. propria authoritate rem hæred.occupare.Alex.in 4.vol.consil.134. idem.

Leg.causa ordinariè tractan.est Ias.in l.si quis suo.per illum tex.ibi sed expectato iudiciorum strepitu C.de inof.testamento.post Bal.sal.& Pau.de Cast.ibi.

Valet tamen libellus per quem petit quis simpliciter leg. sibi restitui.ita Iaso.in d.l.si quis suo per illum tex.in ver.restituere.post Bal.ibi & in ca.conquerente in vlt.col.post Inn.de of.ord.& idem vult ipse Ias.in rub.ff.so.ma.in vlt.col.

Et nota.quòd illa.l.si quis suo.est sing. quia qui patitur. se vocari in iud. pro leg. vsque ad sententiam. condemnatur in triplo.secundum Ias.ibi. idem.

Pro leg. non competit hæred.petitio Curt.cons.13.in 3.& 4.col.vide Ias.in l.omnimodo.in 1.col.vbi dicit.ꝙ ag.condi. ex illa.l.& ꝙ formam libelli ponit Ang.in §.tam autem.instit. eo.quando petitur.supp.leg.de quo vide Bar. in cons. 17. vbi ponit formam articulandi & ꝙ ꝯpetat cõdictio ex lege. & sic actio personalis.quæ non sequitur. fundum. tenet. Cor. in 4. vol.cons.148.& Bolog.in cons.59.in 1.& 2.col. idem.

Filius non potest acceptare leg.& hæred.repudiare.Pan.in 2.parte cons.90.allegat Bar.in l.gerit.ff de acq.hære. De quo articulo.vide Ias.in auth.vnde si parens in 2.col.C.de inof. te. vbi per illum tex. dicit ꝙ filius potest acceptare leg. per viam contractus. & respuere hæred. patris secus esset si tit. hæred. obueniat.quia tunc non potest leg.acceptare quando residuum acceptet l. 1. & 2. ff. de acq.hæred. Nisi in residuo habeat substitutum.l.si libertus patrono.ff.de bon.lib.al.multa.max. Are.subtiliter.in cons.160.incip.longa est ista consultatio.Vide etiam eundem Ias.in l.hæres instituta.C.de imp.& aliis substi.vbi dicit.ꝙ si filius renuntiauit hæred.patris ex testamento vel ab intestato.tamen potest leg.suam petere.al.multa.Et in materia.vide eundem Ias.in l. 1.in fi. 14.& in prin. 15.col.ff.de vul.& pup.vbi fac.duas concl. 1.ꝙ ad hoc vt filius possit facere separationem leg. sue à reliqua hæred. duo copulatiue requiruntur 1. ꝙ habeat substitutum. 2. ꝙ hæreditas sit grauata oneribus.Istis concurrentibus. potest filius ex institutione capere leg.sine onere.& reliquam partem.relinquere.hæredi substituto. Secunda conclusio. est, ꝙ si filius institutus non haberet substitutum vulgarem.vel si haberet.non est grauatus oneribus.non potest acceptare leg. & reliquum repudiare.& ad istud al.multa.max.Alex.in 1.vol.cons.75. & Are. in d.cons.160.Bolog.in cons.50.Vide etiam Bal.in 4.parte. consil.73.vbi dicit.ꝙ repudianti nõ debetur.leg.& aliquid per eũ in 1 parte.consil.257. Adde notab.Paul.de Castr.in 2. volu. cons.257.& cons.341.alias 347.Vide etiam Ang.in §.fi. vers. quid autem.insti de hære.qual.& dĩa.

Limita præmissa.in eo qui est hæres & legatarius quia potest acceptare legatum & hæred.respuere.ita Ias.in l.qui filiabus.§.si vni.de leg. 1.

Legatum autem non posset pro parte acceptare.Ias.in l.legatarius.de leg. 1. idem.

Nunc quæro nunquid iuri agendi ad supp. leg. præscribatur.quinquennio?Bar.in l. si quis filium.C. de inof.test. tenet quòd sic.

Contrarium in terminis tenet Bal.in 4.parte cons.315.&in d.l.si quis filium.& in aliis locis.& hanc partem.sequit.Paul. de Cast.in 1.vol.cons. 109.incip.dubia de quibus.repetito.in 2.vol.cons.124.De quo vide latius in ver.præscriptio.§. 121. & Alex.in 1.vol.cons.128.in.3.col.& in 3.vol.cons.8.in vlti. col.Bened.in cons.40.& cons.76.in vlt.col.Calde.in tit.de testa.cons.17.alias.345.Cremi.sing.128.Bal.in l.nam & is.ff. de inof.testa. idem.

Legitima est portio eius quod ab intestato debetur.seu in quo quis esset successurus. l. pap.§. quoniam autem 4.ff. de inof.test.gl.in auth.nouissima C.e.cum aliis al.per Alex. in 3. vol.cons.93.in fi.& in 4.vol.cons.68.in 2.col.in fi.& in 5.vol. cons. 179.in 3.col.Barb.in 3.vol.cons.67.in 6.col.Sed quid si quis decedat cum tribus fratribus & matre instituto vno fratre hærede.quanta erit leg.matris.Oldr.in consil. 123.dicit ꝙ 3.vide s.§. 12.Hæres qui pati.se vocari in iud.pro leg.& inficiatur.debet condemnari.in duplo alias triplo.l.si quis. & ibi Ias.C.de inof.test.

Legitima non est quotta hæreditatis.sed quotta bonorum Barb.in 3.vol.cons.89.in 3.col.Phi.in c.si pater.in 9.col.de testa.in 6.Ang.instit.de hæred.insti.in prin.

Legitima.parentum.quanta sit vide phi. in d.ca.si pater. in 8.col.de testa.in 6.vbi dicit quòd est tertia eius quod habituri essent ab intestato.Vide s.§. 12. idem.

Legitima quæ debetur. filio propter ingressum religionis factum per patrem.quando debeatur.filio.vide per Pan.in c. cum scimus,de regula.& in c.transmisse.nu.6. qui fil. sint leg. & s.eo.§. 1.vers.Amplia.& vers.limita 2.Corse.in ver.legitima.An pro supp.legitime.sit ageñ contra hæredem.& legatarios.vide Ang.in §.j.inst.de inof.testa.ver.quæro.an talis petitio. idem.

Legitima priuari filios propter delictum patris dixit fernand.Tolosan.in rep.l.in Quartam 2.præfatione.col. 1. & 3. ver. cª & nu. 8.Iodoc. prac.crim.c.62.nu.9.& seq. cuius contrarium & verius secundum communem ꝙ filiis reseruetur legitima scribit Clar.in pract. Crim.q.78. ver. videndum est, ver.sed certè vbi dicit hoc de iure obseruañ.etiam si statutum simpliciter & sine vlla reseruatione imponeret pœnam confiscationis bonorum,secundum magis communem per Rol. cons.97.post nu. 29.libr.2.non tamen reseruatur dimidia,sed illa tantùm pars,quç filiis regulariter debetur in bonis patris. scias tamen inquit Clar.ibi ꝙ in bonis matris,quando confiscantur per eius delictum,filij nihil habere debeat,per text. in l.de bonis matris.C.de bon.proscrip. Quam concl.declara,vt per Aret.in §.interdum.nu. 13.& seq.inst.de hæred.quæ ab in test. & vide Clar.in d.pract.§.hæresis vers.& scias. & in §.læsæ maiestatis.ver.prætereaver.hç autem pœne,vbi ꝙ pœne quç impositæ sunt à l.quisquis.C.ad l.iul.maiest. filiis eorum qui committunt crimen lçsç maiest.restringi debent,cum sint cõtra regu.iuris communis,qua cauetur,vnum pro alio in delictis punieñ non esse, & ideo tales pœnas locum non habere contra filias fœminas,secundum communem ibi relatam.vbi ꝙ habent etiam locum in filiis naturalibus,sed non in filiis natis vel conceptis ante delictum patris,ux. benigniorem opi.In filio autem concepto post bannum ex hoc crimine patri datum,certum est locum habere,& ideo dañ non esse legitimam,ex communi per Boss.tit. de crim.læsæ maiest.nu. 138. Quibus adde, ꝙ habent etiam locum dictæ pœne contra nepotes,intelligendo,vt per Clar.d.§.lçsæ ver.fuit etiam aliquãdo & ver.seq.Boss.d.tit.de crim.læsæ maiest.nu. 134.& seq.

Legitimus ille dicendus, qui ex matrimonio contracto in facie ecclesiæ nascitur:oportet enim dicenti contrarium nõ solùm inter parentes matrimonium non posse subsistere:sed etiam malam fidem amborum probare,Coua. in epi.4.c.8.§. 3.nu.2.com.dicit ex Pan.& præposi.in c.peruenit.qui filij sint legiti. B.Villal.

Concor.cum l.1.tit. 13.par.4.

Nota, ꝙ si pater nominat filium suum legitimum in testamento,non stantibus filiis legitimis, efficitur legitimus, viua matre habili ad contrahendum matrimonium,Boe.dec.240. num.16.vsque ad num. 19.communem dicit. B.Villalob.

 c 2 Legitim

Universidad de Deusto
Biblioteca

Legitimus non est temerè pronuntiandus nisi cum legitimo contradictore,idem ibi comm.dicit ex Anch.& abb. in c. causam quæ.q fil.sint leg.tamen sententia lata pro vno fratre, omnes alios fratres comprehendit,l.19.tit.22.par.3. idem.

Legitimus ex matrimonio præfertur legitimato per principem post natiuitatem legitimi,idem Couar.in d.c.8.§.2.nu. 28.com.dicit. idem.

Concor.cum l.12. Tau.

Nota,quòd ius legitimatis non præscribitur per quinquennium à morte patris.Idem ibi.§.3.nu.1.com.dicit. nec obstat l.25.tit.29.par.3.quæ loquitur in libertate. idem.

PRO.legitimum,id est, quòd ex mente legis est l.nominis & rei.§.verbum ex legibus,ff.de verb.sig. Bellon.

PRO.legitimum est etiam quòd à lege confirmatur.in l.legitima.ff.de pac.in l.lege obuenire. ff.de ver.sig.reg.actus legitimi.vbi Dy.ff.de reg.iur. Bellon.

PRO.legitimè factum pœnam nullam meretur in l.Graccus.C.ad le.iul.de adult.

OB.contra de le.2.C.de sec. nup.& §.fi.in auth.de resti. vbi legitimæ dicuntur nuptiæ ante annum,& tamen puniuntur, & sic aliquid est legitimum quod pœnam meretur.

SOL.ibi matrimonium non punitur. sed nimia festinãtia.

OBIEC.secundò contrà de l.quoties.C.de rei vend. iuncta l.eum qui duobus. ff.ad l.corn.de fal.vbi qui eandem rem insolidum duobus vend.pœna falsi punitur:& tamen iure & legitimè dicitur distracta.

SOL. aut loquimur de iure,respectu ꝑctus venditionis,& traditionis,& tunc procedit d.l.quoties.aut verò respectu delicti,& tunc non iure fit,imò faciens punitur.d. l. cum qui.& ita Bald.in d.l.quoties.

OBIEC.tertiò & vltimò opponitur de l. vnica.C. ne tut. vel curat.vec.cond.iuncta l.vnic.rem alie.ger.vbi tutores,vel curatores liberè possunt res suas,licet obligatas pupillis,alienare,vel obligare. & tamen si tutores vectigalia publica conduxerint, pœna falsi puniuntur, ne pluribus insolidum res suas videantur obligare,& sic legitimè factum punitur.

SOL.dic, quòd in d.l.vnic.ne tut.vect.condi.speciale est in contractu vectigalis.vel dic,quòd text. in d.l.vnic.rem. alien. ger.non dicit,quòd non teneatur hac pœna. Bellon.

Legitimi hæredes propriè,& expresse dicuntur etiam testamento instituti,si hæreditas alioquin ad eos ab intestato reditura fuit, vt frequenter placitum ex multis iuris interpretib⁹ attestatur doctor meus Ari.Pinel.in l.2.nu.8.C.de bo.mater. Vnde cum emphyteusis alicui, & legitimis illius hæredibus concessa proponitur,atque idcirco solum hæredibus propriè legitimis,hoc est,ab intestato successuris prestita intelligitur, vt commune fantur Guliel.in c.Raynu.ver. & vxorem n.75. de testa.curt.iun.in l.1.nu.11.ad fi.C.quand. non pet.part.Oliuer.in pr.nu.11.inst.de succ.ab intest.Ari.Pinel.vbi §.n.9.& alij proculdubio admittentur iuxta superius laudatos. E.S.

Legitimandi facultas respectu potestatis,est fauorabilis respectu legitimati,est odiosa.idem ibi n.47.com.dicit,& ideò non extenditur,curt.iun.conf.75.commu.dicit. Alc. in parado.c.16.concludit quod respectu patris,est odiosa:& respectu filij,est fauorabilis. B.Villal.

Legitimandi potestas data post mortem patris,non intelligitur concessa in præiudicium fideicommissi.curt.iun. conf. 83.nu.10.com.dicit. idem.

Legitimandi habens facultatem, nõ potest proprios filios legitimare.Coua.in epist.4.c.8.§.8.nu.21.com.dicit.ex Dec.in c.3.de proba. idem.

Legitimandi habens potestatem natos ex adulterio, item & ex incestu potest legitimare, si ambo concurrant in vno. Alcia.de verb.obl.ff.num.46.l.2.com.dicit. idem.

Nota,ꝙ si concedatur facultas legitimandi alicui pro se & filiis, filij in vita patris possunt legitimare,Anto.Ru.in l.Gallus.§.quidam rectè.ff.de li.& posth.com.dicit ex Ias.in d.§.quidam rectè,quam intelligit,nisi aliàs acquisita sint pro se, filiis & hęredibus:quia tunc filij admittuntur ordine successiuo ex Franc.curt.iun.conf.73. idem.

Nota,ꝙ habens facultatem legitimandi,non potest legitimare sine causa: etiam si habeat amplissimam potestatem: quæ in summo pontifice non requiritur, curt.iun.consil,75. nu.4.comm.dicit.Et vide in ver.dispensatio.nu.67. cum seq. idem.

Legitimare filium proprium spurium comes Palatinus,aut habens potestatem legitimandi potest,secundùm Bald.in l.fi consul.nu.8.ver.4.quæstio est in 1.lect.ff.de adop.& emanci pa. Cuius sententiam Alex.de Imo consulendo sequitur in conf.188.nu.1.in libr.5.conf. Sed sententia communis est in contrarium per gl.in c.per venerabilem.in verb.Regi gratiã ext.qui filij sint legitimi.Pe.de Anch.in conf.320.nu.6.Soci-Sen.in conf.95.in 4.vol.conf.Dec.in l.qui iurisdictioni. vers. & regula supradicta.nu.15.ff.de iurisd.om.iud. & in c.ex literis.3.nu.14.vers.sed tamen in hoc communis opi.ext.de probat.& nouissimè moder.in add.margin. ad conf.Alex.d.consil.188.in verb.potuerit.Licet Zas arbitratus fuerit,has doct. discrepantes sententias in concordiam facilè reduci posse.Si enim legitimatio fieret sine causæ cognitione, quia nullius prejudicium vertitur,tunc credit ipse doctrinam Baldi esse veram: si verò egeret causæ cognitione, tunc non posset legitimare in d.l.qui iurisdictioni.num.22.ver.per hanc limitationem. Kirchouius.

Legitimari posse per rescriptum principis, & alterius non recognoscẽti superiorem,quoscunque illegitimos:etiam natos ex damnato coitu,& hoc ex plenitudine potestatis,etiam stãti filiis legitimis,& naturalibus,habetur in c.per venerabilem qui fil.sint leg.circa pr.vbi abb.& doc.& ex.hoc infertur, teste Bal.in l.1.C.de iur.aur.anul.imperatorem posse deducere de non esse,ad esse, & hanc esse communem opin. tradit Alex.conf.187.nu.11.lib.5.Soc.conf.87.nu.20.lib.3. Quam concl.procedere dicunt doc.vbi in rescripto apposita sit clausula non obnte tali lege:quam tamen generaliter sufficere nota.dec.conf.55.nu.5.Soc.conf.47.nu.27.lib.4. & hanc communem amplectitur etiam Rosel.trac.de legiti.lib.2.in rubr. de mater legitim.nu.3.vbi attestatur de communi,quando adest clausula derog. & clausula de plenitudine potestatis, vnde dicit castr.consil.225. filium sacerdotis posse legitimari à summo pontifice secundum communem, quia non lege diuina, sed cano. sacerdotes prohibentur vx. habere, similiter scribit abb.in d.c.per venerabilem nu.22.papam posse legitimare prolem susceptam ex matr. ꝑcto per clericum in sacris, vel professum,saltẽ legitimando vt ex tunc ꝑdicta aũt concl. de legitimatione, ampliatur,vt ẽr legitimatio, procedat,licet non citentur illi quorum interest,Nam secũdum Bar.& communem opi.in l.gallus.§.& quid si tantum ff.de lib.& posth. vbi Soc.& Ias.n.13. quatuor concl. eliciuntur. de quibus etiam per Rol.cõs.12.n.53.lib.4.1.est.vbi patet facit filium in vita legitimari,non est necessaria aliorum citatio, nisi filij legitimi,& naturales absint, qui omnino sunt citandi, teste deci.conf.293.nu.5.licet Soc.d.conf.47.nu.41.lib.4.in contrarium dicat esse communem opi.& male, & nisi fiat dispensatio 2.concl.est,si pater in vita,& in testamento suo disposuisset filium debere legitimari, quia non requiritur etiam tunc citatio.3.concl.est,vt non requiratur cita.si princeps vult legitimare, non requisitis his,de quorum præiud. agitur. 4. conclusio est,vt requiratur citatio, si mortuo patre,naturalis petat se legitimari: nam non nisi citatis illis imo & consentientibus,quibus est iam ius acquisitum non procedit legitimatio, & cum opin.Bar. transit lud.sard.dict.tract.de legit.in rubric. requisita in legit.impe.nu.7.quicquid alij aliter sentiant,contra has communes opi.à quibus non est recedendum.

Adde Rol.conf.12.libr.4.vbi ponit casum legitimationis de eo qui natus est ex femine constituti in sacris.

Legitimare filium naturalem nulla patris dispositione adjutum nequit princeps, postquam hæreditas à iustis hæredibus adita est, quamuis possessio ab eisdem apprehensa nondum sit,vt commune constituo ex Alex.n.29.Soc.n.24.Ruinus nu.vlt.Galeau.ad finem in l.Gallus §.& quid si tantum.ff. de li.& posth.Fel.in c.quæ in ecclesiarum.nu.49.de constitutio.Et si contrariam opinionem cõmunem dicat ineptè curt. iun.conf.174.nu.15. Si tamen nec adhuc adita sit ab illis hæreditas,sed solùm delata,secus erit:commune dicunt Dida. à Coua.de sponsalibus 2.par.c.8.§.9.nu.vl.Eman.à Costa.in d. §.& quid si tantum.part.2.nu.177. E.Suarez.

Legitimatio infantis vt fieri possit multi docto. voluerunt requiri speciale rescriptum.cùm Comes Palatinus non possit legitimare infantes nisi in suo priuilegio adesset facultas specialis ipsos legitimandi.l.iubemus.C.de emancip.lib. arguendo de emancipatione ad legitimat. quòd argumentum secũdum communem doct.sententiam receptum est.Ias.in consi. 184.in 2.volu.& in conf.40.in 3.volu.conf.Sed tamen multi alij docto. contrariam sententiam tanquam communiorem amplexi sunt dec.in conf.55.nu.5.& 6.Ias.in conf. 156.nu.2. in 4.vol.conf.Socy.iun.in conf.97.nu.21.cum seq.in 2.part. Quam sententiam in vtranque partem explicat Rol. à Valle in conf.61.in 1.Tom.conf. kirchouius.

Legitimare,seu natalibus restituere ad ecclesiastica munia nequit Imperator ditioni suæ subiecto .vt nec Pontifex ad ciuilia officia,vel bona profana legitimationis beneficium conferre

ferre poterit,debebuntq; idcirco clericorum filij, quò ad patris hæreditatem & ciuilia munera à Principe,non à Pontifice natalibus restitui vt frequenter placita affirmat Did.Coua. tract.de sponsalib.2.part.c.8.§.8.nu.18. E.Suarez.

Legitimandi amplissimam potestatem adept⁹, nequit sine causa legitimare.commune ponit curt.iun.conf.75.nu.4. Vt nec is qui legitimandi facultatem simpliciter à principe fuit consequutus,poteritvel suos liberos natalibus restituere,vel alienos ad feuda legitimos reddere.communia ait Did.à Couarru.in trac.de sponf.2.par.c.7.& 8.nu.6.& nu.vlt.E.Suarez.

Legitimatus per subsequens matrimonium, qualiscunq; etiam mater legitimati fuerit, digna vel indigna, legitima tamen vxor,succedit etiam in feudis patris.Licet alij filij naturales legitimati non admittant ad successionem feudi.Per text. in c.vnic.§.naturales,si de feud.conten. sit int. domi. & agna. in vsibus feudorum.Hanc opinionem præter ceteros per Pe. Duen.accumulatos in regul.3.40.in 6. ampliatione communẽ dicunt Fran.à Rip.in l.ex facto.§.si quis arrogatus.n.48.ff. ad treb.Bar.Soc.conf.3.nu.11.vol.3.Matth.de affl.in d. §. naturales.Ias.in l.generaliter.§.cum autem n.10.C.de inst.& substi.Fran.curt.iun.in trac.feud.in 3.par.17.q.nu.41.Et nouissimè Tiraq.in trac.de primoge.q.34.n.53.vt refert Duen.in d. Amplia. I.Fichard.

Testamentum priùs factum,rumpitur per postea legitimatum in eo præteritum.est com.opi.sec.dec.conf.365.viso consil.versu, quartò concludunt.& conf.366. pro declaratione. versu, quartò concludunt. & esse magis communem dicunt Alex.& Ias.in rub.ff.de li.& posth.Intellige quando legitimatio fit, viuente ipso patre,secus,si post mortem:quia non succedit,nisi in eo in quo reperitur honoratus,vt est rex.expres. in auth.quibus modis nat.effi.leg.in §.si vero solummodo ibi in quantum eos pater scripserit. M.Chærian.

Dispositio l.si vnquam C.de reuo.do. habet locum etiam in filiis legitimatis,susceptis tamen post donationem. Est veta,& firma conclusio,contra Bal.& sali.sec.dec.in conf.366. pro declaratione.vers.vlt.non obstat.

Fallit primò,nisi legitimatus fuisset iam natus tempore donationis,ita vt donator de eo verisimiliter cogitare potuerit. dec.ibidem.vers.2.responderi potest.

Fallit secundò,in legitimato post mortem patris donantis, quia tunc citatio illorum, quibus præiudicium inferri poterat, erat necessaria: vnde per talem legitimatum non reuocatur donatio.dec.ibidem in d.conf.antep.vers.vlt. non obstat. Idem.Chærian.

Omnis spurius ex soluto & soluta, per subsequens matrimonium legitimatur.est com.opi.cano. in iudicando renenda.sec.dec.conf.160. & diligenter licet cano. repugnent magis communiter legistę,ꝙ soli naturales ex concubina legitimentur.Sed opi.cano.est amplectenda.sec.eund.ibidem. idẽ.

Quando legitimatio sit ad postulationem patris viuentis, tunc nec agnatorum, nec aliorum filiorum facienda est citatio. est com.opi.sec.Soci.in conf.42.in præsenti consultatione vers.ad sec.vol.4. idem.

Legitimat⁹ per rescriptum succedit etiam contra testamẽtum vt verè legitimus.Est mag.com.opi.sec.Alex.& Ias.in rubri.ff.de lib.& posth. idem.

Imperator,vel eius comes Palatinus, vel alius quicunque princeps, extra suam iurisdictionem legitimare non potest. Est mag.com.& verior opin.sec.Soc.iun.in conf.100.pro habenda.vol.2.doct.in l.fi.de iur.om.iud.Paris.conf.1.nu.103. vol.1. idem.

Legitimatio per rescriptum retrotrahitur in præiudicium iuris alteri delati,vel sola spe competentis.est com.opin.in l. Gallus.§.& quid si tantùm de lib.& posth.sec.Paris.conf.1.n. 58.vol.2. idem.

Imperator potest legitimare,nemine citato.est com.opi.secun.Rip.in rub.ext.de iud.nu.84. idem.

Legitimatus excludit substitutum sub conditione,si institutus decesserit,sine filiis legitimis,& naturalibus.est com.opi.sec.Rui.conf.87.quia Matth.nu.13.vol.3. idem.

Legitimato per rescriptum plus relinqui potest quàm legitimo.Ruin.in d.conf.87.nu.23.vol.3.& in conf.67.viso.themate.eo.vol.3.& in conf.68.visa legitimatione.eo.vol.idem.

Legitimatus à principe ad successionem feudorum,succedit in feudo,& excludit cæteros agnatos remotiores.com.dicit.I.Cla.in §.F.Q.82.vers.sed quæro. P.Fichard.

Legitimatus à comite Palatino habente priuilegium speciale legitimandi ad feuda,succedit in feudo,com. dicit. in §. F.Q.82.vers.& hæc quidem. idem ex eodem.

Legitimatus succedit in emphyteusi à priuato concessa:sed si ab ecclesia concessa sit,non succedit.com.d.in §.E.Q.31.Et hic habes casum quòd legitimati de iure canonico non æquiparantur per totum legitimis.

Legitimatus per subsequẽs matrimonium succedit in feudo vt legitimus.com.dicit.Cla.in §.F.Q.82.ver. item quæro. quod in tantùm procedit, vt etiam succedant in feudo quod receptum sit pro se,& filiis legitimè natis.comm.dicit ead.q. ver.Sed quid si feudum,& subiungit Clar.quia equiparantur legitimè natis in omnibus & per omnia.Quod ego credo de iure ciuili tantùm. idem.

Legitimatus post conditum testamentum rumpit illud, & si legitimatus ante testamentum præteritus sit in testamento,vel sine causa exheredatus,similiter rumpitur testamentũ, & potest talis legitimatus testamentum dicere nullum, vel contratabulare, vel querelari.comm.dicit.I.Clar. §. feudum. q.8. P.Fichard.

Legitimatus regulariter æquiparatur legitimis, & omnia iura loquentia de legitimis intelliguntur etiam de legitimatis.com.dicit idem ex Soc.in §.T.q.84. idem.

Legitimatus filius excludit substitutum.est com.opin.sec. Alex.conf.2.incip.visis codicillis,vol.1. M.Chærian.

Fallit dupliciter,quando testator fecisset mentionem de legitimo matrimonio procreatis:quia tunc legitimatus non excluderet substitutum.est com.opi.sec.Alex.in conf.172. visis duobus.nec circa secundum:vol.7.

Secundo fallit, quando testator esset nobilis genere: quia loquendo de filiis legitimis,non censetur intelligere de legitimatis:quia tales potius sunt dedecori nobili prosapię,quàm ignobili.Alex.in d.conf.172.visis circa fi.vol.7. idem.

Legitimandi facultas dicitur fauorabilis,& non odiosa.est com.opi.sec.dec.conf.76.licet in casu in fi.conf.vol.j. idem.

Imperator in terris ecclesiæ legitimare non potest, saltem in prejudicium iuris alieni,etiam sola spe competentis,veluti fideicommissi conditionalis.Est mag.com. opi. teste Alex. 67.consideratis.vol.1. idem.

Legitimatus detrahit legitimam,& trebellianicam de fideicommisso,perinde ac si esset verè legitimus.est com.opi. sec. dec.conf.257.quæritur an legitimatus. idem.

Legitimatus excludit substitutum.est com.opi.sec.dec.cõsil.258.in casu D.Fran.& conf.365.viso conf.ver.3.hoc comprobari.& conf.366.pro declaratione.vers.4. idem comprobatur.vol.3.latè Alex.conf.2.visis vol.1. Contrariam opinionem, ꝙ non exclud.dicit magis communem Ias.in l.2.n.204. C.de iu.emphy.post imol.in l.ex facto.§ fi.ad treb.& c.in grãdi.de supp.neg.prælat.lib.6.& ita tenet Ruin.conf.99.n.106. & pulchrè conf.76.vol.3.vbi vult,citationem ipsius substituti registrari.Et Paris.conf.9.olim. nu.18.vol.2. dec.conf.284. viso puncto. idem.

Legitimatus per rescriptum non solùm agnascitur patri, sed & omnibus aliis, dato ꝙ illorum consensus non interuenerit: & illis pariter succedit, perinde ac si foret verè legitimus.est com.opi.secun.dec.conf.307.viso puncto.Est magis com.sec.Alex.conf.139.eleganter.vol.4. M.Chærian.

Statutum,ꝙ extantibus masculis filiæ non succedant, non habet locũ in filio legitimato.Est mag.com.opi.sec.deci.cõsil.52.viso eleganter.versu,sed tamen his non obstantibus.& conf.306.in casu proposito.vers.venio ad sec.Ias.in l.si is qui pro emptore.vers.ex prædictis apparet.de vsuc.ff.de vsu.curt. sen.conf.16.& 35.Bologn.in add.Io.de Ana.conf.26.contrarium,ꝙ imò statutum etiam legitimatum comprehendat,dicit magis communem & veriorem.curt.iun.conf.153.ver.3. principaliter.vol.2.post Ias.in l.cum accutiss.C.de fideic.Rui. conf.94.nu.13.vol.3.

Fallit tamen prędicta opinio in legitimato per subsequens matrimonium,quoniam talis nihil differt à verè legitimo.est com.opi.sec.Alex.in rub.ff.de li.& posth.& dec.in d.conf.52. in prin.pro qua opinione est tex.in l.nuper.in prin.cum l.seq. C.de nat.lib.vbi naturales per subsequens matrimonium efficiuntur vere legitimi,& in potestate. idem.

Legitimatus cum clausula limitatiua,videlicet absque prejudicio,&c.venientiũ ab intestato, non succedit ab intestato nec præiudicat legitimis hæredibus, sed tantum admittitur ex testamento, & in præiudicium legitimorum hęredum. est com.opi.sec.dec.in conf.338.in casu proposito.versu,his præmissis. idem.Grib.

Legitimatus excludit substitutum.curt.iun.conf.83.nu.8. Ias.in l.cum autem.de instit.& substit.nu.7.C.com.dicit.B.V.

Limita, si non sit citatus substitutus: quia tunc non excluditur,idem ibi,nu.10.com.dicit.

Amplia istam limitationem:etsi sit legitimatus viuente patre,Dec

Universidad de Deusto
Biblioteca

tre,Dec.conf.85.Coua.in epiſ.4.c.8.§.9.nu.8.comm.dicit. de quo vide s.in ver.citatio. nu.31. idem.

Legitimatus antè quàm dies ſideicõmiſſi ceſſerit,excludit ſubſtitutum.communis eſt,per ea quæ allegat Duran. in art. teſtan.tit.5.cau.15. I.Fichard.

Legitimatus,verbum,idem importat quod legitimus,cur tius iun.conſ.145.nu.10.com.dicit,& ſic filius legitimatus di citur verus legitimus,conſ.258.com.dicit. B.Villalob.

Amplia etiam ad excludendum ſubſtitutum.dec.con.365. nu.6.com.dicit ex Alex.conſ.2.vol.1.

Limita iſtam communem,quo ad ſuitatem per l.12.tau.v- bi requiritur ꝓin diſpenſatione exprimatur auus,ac alij aſcen dentes,alias ad illam non extenditur,vt per Caſſa.in conſuet. Burg.Ru.8.§.3.gl.ab inteſtato,nu.4.tenet etiam Ang.in auth. qui.mo.na.effi.leg.& §.filium.& Bar.in l.omnium.C.de na.li- be.quia quò ad aſcendentes dicitur extraneus:& tenent doc. Caſt.& Pala.rub.in d.l.12.

Fallit,quo ad ſucceſſionem in feudo:quia non ſuccedit le- gitimatus,niſi ſit dictum quòd ſuccedat in feudo,curt.iu.cõ- ſil.136.nu.1.com.dicit.

Reſtringe iſtam limit.in legitimato per ſubſequens matri monium Iaſ.in l.cum autem.de inſti.& ſubſti.C.n.10.com.d.

Reſtringe iſtam reſtrictionem, ſi in contractu matrimonij ſint inſtrumenta dotalia: Alias non.curt.iun.conſ.136.nu.2. com.dicit:quam intellige de iure ciuili,non tamen canonico quam per plura deducit dec.conſ.155.& dicit com.opi.nu.1. in fi.de quo vide congeſta per Coua.in epiſ.4.c.8.nu.8.

De iure autem regio eſt l.j.tit.13.par.4.& l.12.tit.6.par.1.& l.2.tit.6.l.3.For.ll.quę leges indiſtinctè dicunt filios legitima- ri per ſubſequens matrimonium,&quo ad ſucceſſionem pręci- puè d.l.2.& cum l.indiſtinctè loquatur:eſt intelligenda.c.ſi Romanorum,19.diſt.maximè cum in defectum iuris regni, recurrendum ſit ad ius canonicũ,& non ad ciuile,per longè. tradita per Io.Rube.in re.Ru.de dona.inter vir.& vxo.in in- troductione,& ſecundum hoc debet intelligi communis po ſita in verbo filius.

Fallit tertiò,quando legitimatur quo ad quędam,curt.iun. conſ.75.n.4.com.d.quia tunc non dicitur propriè legitimus.

Fallit 4.in legitimatis per Papam, quia non ſuccedit in bo- nis exiſtentibus in imperio.curt.iun.conſ.136.n.7.com.dic.

Concor.cum l.4.tit.15.par.4.

Amplia etiam,ſi legitimatus ſit clericus,cum quo diſpenſa tum eſt perRoma. pontificem:quia quo ad bona eccleſiaſtica requiritur diſpenſatio principis ſecularis.Coua.in epiſt.4.c.8. §.8.nu.19.com.dicit ex Socy.conſ.47.vol.4.

Amplia etiam è conuerſo,ꝓ legitimatus per principem ſe- cularem non cenſetur legitimatus quo ad munera eccleſiaſti ca:gl.com.approbata in c.lege.10.diſt.& Coua.ibi.n.8.

Fallit quinto,in ſtatutis,Lud.de Goza.in conſ.6.n.9. com. dicit.Coua.in d.c.8.§.8.nu.3.magis com.dicit. idem.

Nota,ꝓ princeps non poteſt legitimare non ſubditum: ẽt de ꝓſenſu eorum quibus pręiudicat legitimatio quo ad bona ſita extra ſuam iuriſdictionem.Alex.conſ.67.vol.1.com.dicit I.Gallus.licet crotus in §.& quid ſi in tantum.ff.de li.& poſth. teneat contrarium.dicens communem eſſe cõtrariam:quem refert,& non ſequitur Coua.in epi.c.8.§.8.nu.15.

Legitimare non poteſt Papa in terris imperij, nec Imperator in terris eccleſiæ,com.dicit Th.Ferra.cautel.1.in prin.I.F.

Legitimatus à principe ſine pręiudicio venientium ab inte ſtato,poteſt inſtitui hæres,legitimis non extantibus.Io.Dur. in art.teſt.tit.3.cau.8.com.dicit. B.Villalob.

Nota,ꝓ clauſula ſine pręiudicio venientium ab inteſtato habet locum in caſu inteſtati.Goza.conſ.6.nu.33.com.dicit & ſolùm excludit fiſcum,ac vxorẽ.dec.conſ.338.com.d.idẽ.

Legitimato filio naturali vel ſpurio poſt patris obitũ legi- timatio ipſa ad bona aliis medio tẽpore ex ſucceſſione ab in- teſtato quæſita retrotrahatur. ita ꝓ illa ipſis ab inteſtato ſuc- cedentib.legitimatus auferrevaleat aliqui in l.Gallus.§.& qd ſi tm.ff.de lib.& poſth.huius fuere ſnĩæ,ꝓ ſi prout dicit in po- ſthumo poſt patris mortẽ nato,q ſi hæres à patre non inſtitua tur,prius teſtamentũ paternũ rũpit,& hæreditatẽ ab hæredi- bus in priori inſtitutis teſtamẽto vindicat.l.ſi qs poſthumos. ff.de li.& poſth.l.cũ quidã.§.quod dicit.ff.de acq.hæred.Item & exẽplo captiui filij exheredati, q ab hoſtibus reuerſus rum pit teſtamentũ paternũ, & bona apud hoſtes exiſtẽte, p alios occupata,recuperat,l.ſi qs exhæredato.§.ſed ſi pater.ff.de in- iuſt.rup.irritoq; teſt.gl.tm in d.§.& qd ſi tm.in ver.emancipa- tus,ꝓtium ſecuta fuit,illamq;Bar.iſto ſaltem caſu qũ bona nõ ſunt vacantia,legitimationis tẽpore.ſecutus eſt ibi. & ibi Iaſ. Caſtren.& alij,&idem Iaſ.in l.ſi is q.p emptore.ff.de vſuc.Ra tio eſt ſm ipſum,quia impedimẽtum medio tẽpore ꝓtingẽs, & ſuperueniẽs facit ne retrotrahatur,cũ actus medius,extre- morum ꝓiunctionem impediat.c.quãuis de reſcr.in 6.l. ſi in- debitũ.vbi gl.& Bar.ff.rem ratã haberi. Bald.in l.fi.C.ad S.C. Mace.Hinc dicimus,ꝓ ſi alicui Apoſtolica authoritate,de ali quo eccleſiaſtico beneficio,puta canonicatu,&prębẽda,ſiue tertij, puta epiſcopi & canonici,ſiue ẽt canõnicorum ꝓenſus acceſſerit,puideatur ſiue prouideri mandetur,& antequ ꝓen- ſus accedat.&ſic ꝓditio adimpleatur cadẽ authoritate,alij pu rè,puideatur ẽt ꝓ executorẽ ad id deputatum,hic illo,licet in gratia priore,potior erit ad tex.in c.ſi,p te.de reſcr.in 6.ad ma teriam tm̃ præmiſſæ dubitationis vide canoniſtas in c.p venerabilẽ.extrà q filij ſint le.& in apoſtil.ad Bar.in d.§.&qd ſi tm̃. in verſ.retrotrahatur.vbi diffuſius concluſio ptractatur. F.T.

Legitimatus per ſubſequens matrimonium admittitur ad ordines.gl.& Doc.in c.tanta.extrà qui filij ſint leg.Dũ volũt, ꝓlegitimatus eo modo admittitur ad ordines,quia matrimo niũ retrotrahit, & ille dicit de legitimo matrimonio iuris cẽ ſura.Hãc ſcribit cõem doct.opi.eſſe Marian.Soci.iun.in l.ſi.n. 6.l.Gall°.§.& quid ſi tantum.n.126.ff.de li.& poſth.kirchou.

Legitimatus per ſubſequens matrimonium, non excludit ſubſtitutum vocatũ ſub ꝓditione,ſi pater eius deceſſerit ſine filiis legitimis & naturalibus,& de legitimo matrimonio na tis.Ita videtur ꝓcludere Soc.iun.in conſ.12.nu.9.vol.4.Nec enim legalis diſpoſitio,ꝓcedit reſpectu eorũ,quæ à iure dan tur legitimè natis,vt eſt qd̃ poſſint eligi in cẽm, iux.glo.com. approbatã in c.innotuit,iũcto c.cũ in cunctis,de electio.E.M.

Legitimatus ab imperatore in feudis ſuccedere poteſt ſi ab eo nominatim ad hoc legitimatus fuerit, & ſic ipſe legiti- matus ad effectũ ſuccedẽdi in feudo, huiuſmodi legitimatio facta per imperatorẽ valida erit,eritq; capax in ſucceſſione i- pſius feudi,ſec.gl.Bal.Iac.Alua.Card.Mediolanen.& cæteros cõiter in c.naturales,in tit.ſi de feu.fuerit controuer.Baſ.in l. eam q̃.C.de fideic.Io.And.in c lator,ex.q filij ſint leg.& Soc. conſ.3.vol.3.Cla.cũ aliis ꝓgeſtis p eũ.in trac.de feud.q.82.& curt.Sen.conſ.65.nu.1.in quibus locis oſtendunt iſtorũ opi nionem communem fore,& ipſe curt.ibi,ſub nu.15.ꝓſulen- do eã limitat atq; declarat,& Cla.ẽt in d.q.82.ver.& hæc qui dem.imò ſm ſcrib.cõiter,in d.c.naturales ſufficeret expreſſio in legitimatione ipſa,videlicet,quod tales filij in feudis ſucce derent,licet minimè exprimeretur ad talia feuda, ſed hoc nõ procederet vbicunq; eſſemus in maximis dignitatibus, tunc quippè in eis legitimati non ſuccederent, niſi ſpecialis men- tio facta extitiſſet, voluit martinus Laudenſis,ca.1.de natura feu.& Bald.in d.l.eam quam. F.Viuius lib.2.opin.158.

Legitimatus abſque præiudicio proximorum.legitimorũ- que hęredũ nihil penitus petere p̃t, niſi aliquid ei in teſtamẽ- to relictum foret,& ſic ab inteſtato ſuccedere nequiret in pre iudiciũ ab inteſtato veniẽtium vigore clauſulæ ſine præiudi- cio venientiũ ab inteſtato appoſitæ in legitimatione, ſm Bal. conſ.173.in fi.vol.1.Anch.conſ.242.Paul.Caſt.conſ. 222. in fi.cuma.conſ.98.Fulg.conſ.16.& dec.cum aliis ꝓiuribus ſig natis per eum conſ.393.nu.1.vbi oſtendit iſtam cõem opi.eſ ſe.cui quidem inhæret quoq; conſulendo doctiſſimè per plu res rationes Iaco.Mand.conſ.7.n.1. cum aliis ſeq.vbi paritet præſupponit iſtorum ſententiam communem fore. F.Viuius lib.2.opi.160.

Legitimatus natalibus reſtitutus quo ad quædã,legitimus propriè non eſt.cõe inquit curt.iun.conſ. 75.nu.4.Nam nec ſi principis reſcripto legitimatus ſit ad emphyteuſim eccleſia ſticam, vel quæcunque feuda, admittetur. commune aiunt curt.iun.conſ.137.nu.1.Rub.in l. Gallus.§. quidam recte nu. 160.ff.de li.& poſth.Did.à Coua.in tract.de ſponſ.2. part.c.8. §.2.nu.30.ad fi.I.Clar.de emphyteuſ.q. 30. Generaliter verò non ſolùm ipſius parenti,ſed & illius agnatis & cognatis quo ad certa legitimus redditur.commune pronunciant Did.à Co uarru.d.c.8.§.8.nu.3.cum ſeq.& §.10.nu.2. & ſeq.rub. atque alij vbi ſupra.Quin. & filias excludet, ſi filiis ſuſceptis filias à ſucceſſione ſtatutum aliquod abigat.commune dicunt Iaſ.in l. cum acutiſſimi.C.de fideicomm.curt.iun.conſ.153.Quam uis contrarium aſſerat commune,quod non probo.curt.Sen. conſ.16.& conſ. 73. Subſtitutum tamen tum demum legiti- matus excludet, cum illius ſubſtituti citatio præceſſit, com- mune effantur curt.iun.conſ.83.num.8.& nu.10. Did.à Co ua.d.c.8.§. 9.n.8.Notabis porrò ac memoriæ perpetuò inſcri ptum geres,ꝓ legitimatus principis reſcripto,nequid plus te- ſtamẽto patris ꝓſequi,q̃ quiuis alius ex iuſtis liberis,vt cõe in quit dec.conſ.393.n.2.Et qd̃ is,q abſq; proximiorũ,vel legiti morum hęredũ præiudicio natalibus reſtituit,nihil aliud adi piſci poterit,qd̃ illi expreſſim in teſtamento relinquitur. cõe

efferunt Dec.conſ.393.n.1.Mandellus conſ.7.n.1. Quamuis abſque ea clauſula legitimatus, ſi prætereatur, & ius dicendi teſtamentum nullum, & petendi bonorum poſſeſſionẽ con- tra tabulas habeat, & ſi exhæredetur abſq; aliqua iuſta cauſa, querelam inofficioſi teſtamenti intentare poſſit. communia dicunt Alex.n.3.Iaſn.5.& ſeq.in rub.ff.de lib.& poſthu. Soci. conſ.126.n.5.lib.2.Iul.clar.de teſta.q.84. E.Suarez.

Legitimatus ob matrimonium parentum poſtea ſubſequu tum,& omnes iuris effectus,quos legitimi habent,ſortitur,& ad primogenia feuda, aliaq́ue omnia quæ expreſſim filiis ex iuſto matrimonio natis deferuntur,admitterur,vt frequenter placitum aſſeuerant Alex.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.n.18. ff.ad ſenatuſc.treb.Boc.deciſ.240.n.16.Duen.& alij,quos lau dat Viuius libr.1.opin.123.copioſè Did.à Couarr. in tract.de ſponſ.2.part.c.8.§.2.n.3.Vnde & reuocandæ donationis ido- neam cauſam ſuppeditabit, & quamuis prius donatione na tus ſit,legitimæ portionis fini illam reuocabit. communia in- quit idem Dida.poſt ſupra relatos d.§.2.n.29.quem cum aliis hac de re acturus ſemper conſules atque intelliges iſthæc om nia proceſſura,ſi filius iſte ex concubina ritè habita ſuſceptus fuerit,vt commune iure Cæſarum affirmat Cur.iu.conſ.138. n.9. Quamuis iure Pontificum nec id requiratur. commune aſſeuerant Aym.crauet.conſ.166.n.8.Viuius cum aliis libr.1. opin.137. idem.

Legitimatus, an excludat ſubſtitutum? articulus eſt diſpu- tabilis,&ſunt hinc inde opi.negatiuam tamen magis commu nem dicit Dec.conſ.284.Iaſ.in l.2.nu.204. C.de iur.emphyt. Ruin.conſ.76.99.& 106.libr.3.ſed an excludat vocatum ſub conditione,ſi hæres deceſſerit ſine filiis legitimis & naturali- bus.& dic,ꝓ ſic,ſecundum communem per Rol.conſ.67.nu. 16.& conſ.83.col.pen.lib.3. quam concl.declara,vt per eun dem d.conſ.67.n.38.procedere:niſi teſtator eſſet tantæ nobi- litatis, & auctoritatis, ꝓ eſſet ei dedecus tales ſucceſſores ha- bere, quod quomodo procedat, vide per eum d.conſ.67.nu. 49.& ſeq.poſt Pariſ.conſ.1.& 2.libr.1. Tiraq.in l.ſi vnquam. ver.ſuſceperit liberos.n.25.C.de reuoc.don. Rub.Alex.conſ. 33.Didac.reſol.lib.3.c.6.n.7.Grat.conſ.158.lib.2. conſ.65.li. 1. Quid de diſpoſitione expreſſe excludẽſi legitimator & le- gitimandos, & dic, ꝓ valet, & ſic ꝓ naturales legitimati non ſuccedunt,teſte Cur.iun.conſ.81.nu.7.

Sed maior eſt difficultas ea,legitimator per ſubſequens ma trimonium,qua iure,dic,ꝓ quando adſunt illa verba, legiti- mis & naturalibus,ac ex legitimo matrimonio procreatis,vel legitime natis, ꝓ excluditur legitimatus, vt per Alex.conſ.5. lib.7.curt.iun.conſ.64.n.12.Rui.conſ.92.n.13.li.3. Nat.conſ. 624.n.14.& conſ.602.

In contrarium tamen videtur ſtare Deci.conſ.155.& 624. in l.generaliter.in fi.C.de inſtit.& ſubſtit. Hyp.ſing.642. R ip. in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.num.47.vbi tamen limitat ff.ad trebel.Rol.conſ.83.& conſ.100.libr.3.Quando tamen eſſent expreſſa verba,ꝓ legitimatus etiam per ſubſequens matrimo nium,non admittatur, vltra curt. iun.conſ.81. Deci.d.conſ. 155.in fi.Rui.d.conſ.92. Cæpol.caut.223.250.Bar.in l.pen. §.vxor.ff.ſol.ma.& quia in legitimatione per ſubſequens ma trimonium oritur difficultas, quando mulier eſt vilis conditionis, reſpectu viri, & quando agitur de ſucceſſione bono rum,quę ſunt extra terras eccleſię:vide Hypol.Rimin.al.inter conſ.matrimonialia,conſ.80. vbi concludit contra legitima tum, cuius contrarium habetur inter conſ.feudalia,conſ.10. & in apoſtil.ad Bar.conſ.120.petrucius,de quo per Syluan.in conſ.2.nu.73.conſ.3.n.30.poſt Abb.in c.tanta.verſ.in lib.qui fil.ſint le.Tiraq.d.l.ſi vnquam.ver.ſuſceperit.nu.74. Didac.in epit.ad 4.decretal.2.par.c.8.§.2.

Quæ quidem legitimatio ex quibus reddatur nulla? vide per Iaſ.in l.2.§.patronum.2.nu.4.ff.de in ius voc. Rom.conſ. 194.col.1.& 4.nu. 9.& dic,ꝓ taciturnitas eius, propter cuius expreſſionem difficilius gratia impetratur, reddit conceſſio- nem nullam,teſte Bar.in l.3.in fin.ff.de teſta.curt.ſen.conſ.19. 2.dub.Dec.conſ.576.nu.8.

Nec obſtat Bal.in c.naturales.vbi Afflic.n.63.ſi de feu.fuc. contro. inter dom.& agnat. vbi ꝓ ſola ſpurietas exprimi de bet, non etiam eius qualitas, puta, ex moniali natum eſſe, vt not.Dec.conſ.55.nu.4.Bal.in l.ſi qua illuſtris.C.ad orfic.quia contrarium ſcribunt Oldr.conſ.247.dub.2.Roma.conſ.326. n.10.Alex.conſ.138.col.pen.lib.1.conſ.60.col.vlt.conſ.195. lib.2.Deci.d.conſ.55.338.Feli.in c.poſtulaſti.col.4.& ſeq. de reſcript. vbi ꝓ duplex qualitas eſt exprimenda, veluti filium ex duplici adulterio, ex duobus coniugatis, vel alia ſimilis. nec obſtat,ꝓ ſatis ſit ſpurietatem exprimere,quia contrarium not.Rom.conſ.272.& 326.n.12. iuribus ibi alle. per quæ re- prehenditur Angel. in conſil. 264. qui dixit,legitimationem ſubſiſtere,licet expreſſum fuerit filium ex ligato & ſoluta na tum eſſe, cum ex vtroque ligato natus eſſet, de quo habetur per Vbal.de fuc.ab inteſt.par.j.n.111.Fel.d.c.poſtulaſti.col.6. de reſcr.Dec.d.conſ.338.col.pen. vbi declarat dictum Bald.§. all.& not.Rom.d.conſ.194.vbi quando requiratur expreſſio carentiæ vel exiſtentiæ liberorum, & ex quibus reddatur le- gitimatio inualida, & quid ſi aſſeratur legitimator tempore legitimationis fuiſſe minores, cuius occaſione quærũt etiam doc.in apoſtil. ad Rom. ibi,an infans legitimari poſſit,qua in q.videtur magis communis opin. ꝓ niſi detur expreſſa facul- tas:infans legitimari non poſſit,quæ concl.fallit, niſi adeſſent verba generalia, quoſcunque, vel ratificatio, vt per Deci. d. conſ.55.& 316.curt.iun.conſ.32.Pariſ.conſ.15.lib.3.pulchrè Rom.d.conſ.194.n.10.Dec.d.conſ.55.Alex.conſ.139. lib.1. conſ.111.n.15.lib.7. Quæ quidem legitimatio per ſubſequẽſi. ſuſceptionem filiorum legitimorum & naturalium, rumpi- tur,ſecundum Rom.d.conſ.194.nu.10. idem dicendum pro cedere in legitimatione per reſcriptum,quam opin.aliqui ve- ram putant ex Alex.conſ.138.poſt prin.lib.1.conſ.187.n.18. lib.5.& communem dicit curt.ſen.conſ.73.ante n.15.de quo per Iaſ.in l.tale pactum.§.fi.nu.8.ff.de pac.vbi ꝓ licet per nati uitatem filiorum legitimorum & naturalium fiat reuocatio quo ad bona:non tamen fit quo ad ſtatum perſonæ, & ſic ip- ſa legitimatio non reuocatur, quam concl.communem dicit Rol.conſ.96.nu.42.lib.3.de qua per eundem Iaſ.in l.ex facto. nu.15.ff.de vul.vbi dicit prædictam primam opinionem pro cedere, nedum in legitimatione per ſubſequens matrimo- nium ſiue reſcriptum,ſed etiam in legitimatione per oblatio- nem curiæ,& ita in praxi ſeruari dicit Deci.d.conſ.258. in fin. 307.nu.13.576.nu.5.Rip.in l.ſi vnquam.q.23.vbi Tiraq.ver. donatione largitus.nu.285.306.C.de reuoc.donat.Roma.d. conſ.194.col.6.poſt prin.vbi ꝓ legitimati pro legitimis repu- tantur,& in aliquo eis diſſimiles non ſunt, teſte Anchar.conſ. 190.col.1.& ſequen.Abb.conſ.86.nu.1.lib.1. Rom.conſ.34. curt.ſen.conſ.16.poſt nu.3.conſ.73.nu.111.curt.iun.conſ.157. nu.16.Dec.conſ.258.

Hinc eſt,ꝓ ſtatutum maſculis extante fœminas excludens, locum etiam habet in maſculis legitimatis, ſecundum com- munem per Iaſ.in l.cum acutiſſimi. C.de fideic.in l.2.§.patro- num.2.nu.6.ff.de in ius voc. vbi declarat,& in l.ſi is qui pro emptore.nu.277.283. ff.de vſucap. curt.iun.conſ.153.col.1. quicquid dixerit Dec.conſ.52.275.col.pen.& conſ.ſeq.col.fi. conſ.316.col.pen.de qua plura not.Rol.conſ.67.conſ.96.nu. 50.& ſeq.conſ.83.n.12.& ſeq.lib.3.

Quid in legitimatis per oblationem curiæ,& dic,ꝓ etſi doc. dicant legitimato per reſcriptum, non poſſe plus relinqui quàm vni ex filiis legitimis& naturalibus,cui minus relictum fuerit;per tex.in §.& quoniam variæ.in aut.quib.mod.nat.eff. ſui.ille tamen tex.reſtringi debet ad ſuos terminos,& ſic quo ad legitimatum per oblationem curiæ, non autem de legiti- mato per reſcriptum,Ang.conſ.17.col.2. Rol.conſ.95.nu.9. libr.3.vbi concludit, ꝓ per omnia omnes legitimati præter- quam per oblationem curiæ, ſuccedunt vt legitimi, quos ſe- quitur Rui.conſ.87.num.23.lib.3.vbi inter alias differentias, quæ ſunt inter legitimatum per reſcriptum, & legitimatum per oblationem curiæ,hanc ponit,ꝓ legitimatus per oblatio- nem curiæ, ſolum agnaſcitur patri, & non aliis agnatis.§. fi- lium.in aut.quib.mod.nat.eff.ſui.ſed legitimatus per reſcrip- tum:& patri & cæteris fit agnatus, quam concl.declara,vt la- tius per eum d.conſ.nu.10.11.& ſeq.vbi inter alia,ꝓ pater ſi cut non poteſt minuere legitimam debitam iure naturæ filiis legitimis & naturalibus,ita nec legitimatis, Rol.d.conſ.95.n. 14.Differentiam autem inter legitimationem & diſpenſatio- nem, vide apud Iaſ.in d.l.2.§.patronum.2.n.6.ff.de in ius voc. Dec.conſ.264.nu.1.& 3.vbi inter alia,ꝓ legitimatus debet in- ſtitui vel exhæredari,aliàs teſtamentum eſt nullum,de quo e- tiam per Rol.d.conſ.67.nu.22.23.& ſeq.conſ.83.nu.12.13. & ſeq.conſ.96.nu.50.& ſeq.lib.3.Didac.in epit.ad 4.decretal. 2.par.c.8.§.8.& 9.vbi totam legitimationis materiam vtiliter tractat, cui adde, ꝓ legitimati habent iura ſuitatis, & omnes effectus ſicut verè legitimi,teſte Iaſ.in l.moribus.poſt nu.20. ff.de vul.& in rub.col.2.ff.de lib.& poſthu. in l.hac conſultiſſ. §.ex imperfecto.nu.2.C.de teſta. Quid de verbo legitimatus, & dic, ꝓ importat idem quod legitimus, & de filio legitima- to:ꝓ dicatur legitimus,declara,amplia,& limita,vt per Villal. inter commu.opin.lib.10.ver.legitimatus. Iaſ.d.rub.de lib.& poſthu. vbi ꝓ legitimati nihil differunt à legitimis, & eis de- betur legitima in bonis patris,ſicut filio verè legitimo.& ſunt ſui,ſucceduntq́ue parentibus ab inteſtato ſimul cum filiis ve-

Universidad de Deusto Biblioteca

rè legitimis & naturalibus, & si sunt præteriti in testamento patris habent ius diceñ nullum de iure ciuili,& contra tabulandi de iure prętorio,quas concl.limita,vt per Ias.ibi,& col. 3.& in l.filio quem pater nu.14.eo.tit.& in repet.l.si quis pro emptore à nu.227.vsque ad 290.ff.de vsucap.suprascripta autem communis concl.quòd legitimatus filius excludit substitutum:per Alex.cons.2.col.4.lib.1.Fallit,quando non fuit citatus,teste Neuiz.cons.99.num.22.23.Item quando ex communi vsu loqueñ appellatione filiorum non venit legitimatus,Neuiz.d.cons.nu.24.Alex.cons.25.col.1.lib.1.Item quando contrarium apparet de mente testatoris, Neuiz. d.consil. nu.25.Item fallit,vt in casu per Alex.cons.172.colum.fi.libr. 7.de quo plura per Ias.in rep.l.Gallus.§.& quid si tantum.numero.45.ff.de lib.& posth.Rol.d.cons.67.à nu.56. vsque ad 63.cons.83.col.penult.lib.3.vbi si quis grauatus:si decesserit sine filiis legitimis & naturalibus,legitimatus facit deficere illam conditionem, Quid si aliquis suscepit prolem ex concubina:Deinde cum alia matrimonium cōtraxit,& postea mortua vxo.accipit concubinam in vx.dic, quòd matrimonium medium non impedit filij legitimationem fauore matrimonij & legitimationis filiorum,teste Ias. in l.pomponius.§.quæsitum.nu.5.ff.de ac.poss.vbi disputat,vsque ad nu.7.& in d.l.si is qui pro emptore nu.101.ff.de vsucap.vbi si habens.vx.aliā cognouit ex qua prolem suscepit,licet postea mortua vx.illā mulierem vx. ducat:filij tamen spurij non legitimātur, propter impedimentum medij temporis.

Legitimatus per rescriptum admittitur ad bona quæ aliter ad legitimum & naturalem ab intestato deueniret, secundum communem per Burs.85.nu.12.lib.1.

Legitimatus expresse ad feuda, ad illa admittitur excluso agnato, secundum magis communem, item & substitutum excludit,iux.aliam communem per Burs.cons.76.n.3. libr.1.

Legitimatus substitutum excludit secundum communem per Burs.cons.85.nu.13.lib.1.

Legitimatus filius à principe,mortuo patre,admittitur in præiudicium succedentium,dummodo non sit adita hæreditas vel apprehensa, & etiam si apprehensa saltem ex causa legitima secundum communem per Burs.cons.76.post nu.40. libr. 1.vbi de filio naturali nulla patris dispositione adiuto ꝙ non possit à principe legitimari postquam hæreditas sit adita vel apprehensa,secus verò si delata tantum,licet suadeñ ęquitate tandem concludant posse, quam concl. Declara, vt per eum ibi d.cons.& nu.seq.

Princeps potest sine causa legitimare filium mortuo patre qui auferat hæreditatem aliis, dummodo ipsi non adierint vel apprehenderint, Item si apprehenderint subsisteñ causa, iux.communem per Burs.cons.76.nu.39.& seq.lib.1.

Nothus legitimatus per rescriptum post natiuitatē verè legitimi, non excludit legitimum, iux. magis communem per Burs.cons.76.nu.21.lib.1.

Legitimatus per rescriptum non reuocat donationem patris ante factam, secundum communem per Bursat.cons.76. nu.22.lib.1.

Filij nascuntur illegitimi ex muliere desponsata,quam quis per adulterium viua prima vxore polluerat.si vterque id sciat vel filij sint concepti &nati ante matrimonium sequutum,secundum communem per Burs.cons.98.nu.10.lib.1.

Legitimatus per subsequens matrimonium,quia non conceptus post matrimonium, non dicitur legitime natus secundum veritatem,nec substitutum sub illis verbis,legitimum& naturalem,& ex legitimo matrimonio natum,excludere debet,secundum communem per Burs.cons.18.nu.2.nu.10.& seq.lib.1.licet contrariam dicat magis communem d.cons.n. 3.nu.9.nu.13.

Legitimatio per subsequens matrimonium operatur in muliere,vili & meretrice,ac omnino imparis conditionis, secundum communem per Burs.cons.18.nu.22.lib.1.

Legitimatio filiorum in mortis articulo facta tenet & substitutum excludit,secundum communem per Burs.cons.40. nu.71.lib.1.vide quæ idem scribit cons.10.nu.10.

Legitimatus per subsequens matrimonium venit appellatione legitime natorum,vel procreatorum,secundum magis communem per Burs.cons.18.nu.3.lib. 1. vbi dicit eam procedere maxime in dispositione hominis,iux. magis communem ibi relatam.& nu.9 ac.seq.

Legitimatus vere pro legitimo & naturali in omnibus reputatur, licet ei plus relinqui non possit quàm ad min⁹ quod relinquitur vni ex filiis verè legitimis & naturalib.secundum communem per Burs.cons.15.nu.1.dec.cons.393.

Legitimatus per subsequens matrimonium,& per rescriptum,admittitur ad omnia, quæ iustis filiis, & legitime natis expresse deferuntur,& in successionibus,iux. magis communem per Burs.cons.18.nu.4.lib.1.

Legitimatus sine præiudicio venientium ab intestato non excludit ab intestato filium,nec alios transuersales,iux.magis communem per Burs.cons.1.nu.27.lib.1.

Legitimatus per subseq̄ues matrimonium:admittitur nomine legitimorum &naturalium,& ex legitimo matrimonio natorum in dispositione hominis, iuxta magis communem per Burs.cons.18.nu.9.nu.10.lib.1.

Legitimatus in ampla forma habetur pro verè legitimo & naturali secundum communem per Burs.cons.85.nu.11.li.j.

Legitimationem per subsequens matrimonium non impedit matrimonium intermedium cum altero ex iugalibus,nisi de fraude appareret,iux.communem per Burs.cons.10.n. 10. libro 1.

Legitimati per rescriptum an sint successibiles? Et respondent doct.respectu bonorum feudalium,in quibus naturales non succedunt, etiamsi sint plenè legitimati per rescriptum principis,textus est in §.naturales. Si de feud. defun. conten. sit inter domin.& agnat.Vasalli,non esse successibiles,hoc nisi specialiter expresè legitimentur ad feuda, etsi legitimentur per comitem Palatinum vel alium habentem potestatem ab imperatore vel principe,requiritur specialis clausula legitimandi ad feuda in priuilegio seu concessione potestatis, & in ipsa legitimatione, alioquin tales legitimati non sunt successibiles,nisi ad alaudialia & paganica,& non ad feudalia.Ita in specie consulendo scribit Signo.de Homo.in cons.218.n. 4.& 5.versic.redeo ad primum, vers.præterea cum successio feud.Et hanc com.sententiam doc.esse scribunt Modern.in j. par. comment.ad consuetud.Parisiens.§.8.gl.1.in 8.q.nu. 38. de qua decis.videantur quoque ea quæ consulendo scribunt Alber.Brun.in cons.15.vers.circa 3.dubium.nu.18.cum seq. inter cons.feud.& Philip.dec.in cons.85.vers.3.quæritur.n.7. kirchouius.

Legitimatus est verè legitimus& nihil differt à legitimo,secundum veriorem sententiam per Rol.cons.83.nu.11.12.& seq.libr.3.vbi etiam ꝙ statutum disponens ꝙ extañ filiis legitimis& naturalibus filia dotata non succedat:habebit locum in legitimato per rescriptum, ex communi opin. ibi relata ꝙ statutum loquens de legitimis extenditur ad legitimatos, & nu.18.vbi quòd filiorum appellatione venit legitimatus.

Legitimatus simpliciter non est capax feudi vel emphyteusis,secundum communem per Burs.76.nu.25.Naturalis non legitimatur.nisi expresse de legitimis & naturalibus fiat mentio,iuxta communem per Burs.cons.76.n.23.lib.1.

Legitimatus rescripto non venit appellatione legitime natorum,secundum communem,secus si alij legitimi & naturales non adsint,iux.communem per Bursa.cons.85.nu.14.nu. 16.lib.1.

Legitimatus ab imperatore cum patris assensu succedit in bonis & terris ecclesiæ etiam subiectis pontifici., secundum communem per Burs.cons.76.nu.27.lib.1.

Citatio in legitimatione cum patris consensu non requiritur nec in feudo hæreditario, quando legitimatur filius post mortem patris,secundum communem per Bursa. d.cons.76. nu.43.& 44.

Legitimatus per subsequens matrimonium: æquiparatur omnino filio ex legitimo matrimonio nato,secundum communem per Burs.cons.85.nu.15.lib.1.

Legitimatus per subsequens matrimonium admittitur ad feuda & bona emphyteutica,secundum communem per Bursat.cons.17.nu.3.lib.1.

Legitimatus per subsequens matrimonium venit appellatione natorum ex legitimo matrimonio,secundum communem per Burs.cons.17.n.4.lib.1.quem vide etiam cons.18.n. 2.9.& 10.eod.lib.

Legitimatus in specie ad feuda ab habeñ potestatem admittitur ad feuda honorifica,iux.magis communem per Bursat.cons.85.nu.18.lib.1.

Legitimatus per rescriptum non admittitur nomine legitimorum & natorum ex legitimo matrimonio, secund.communem per Burs.cons.17.in fi.lib.1.

Legitimatus principis rescripto admittitur ad feuda fideicommissa, & alia in hominis dispositione comprehensa, ad quæ filij legitime nati,vel iusti essent vocati iux.magis communem per Burs.cons.85.nu.19.lib.1.

Legitimati per subsequens matrimonium in omnibus efficiuntur legitimi & succedunt vt verè legitimi,secundū communem per Burs.cons.98.n.20.lib.j. quod dicit procedere & si non

si non fuisset retenta mulier in schemate concubinatus veri, dummodo sint nati ex soluto& soluta filij & ex iis inter quos extare potuerit matrimonium.

Naturalis per subsequens matrimonium legitimatus,verè legitimus in omnibus & per omnia reputatur,secundum magis communem per Burs.cons.17.nu.2.lib.1.quæ concl.procedit etiam in feudis & hominis dispositione de legitime natis loqueñ.iux.tradita per eundem ibi.

Ex legitimatione per rescriptum agnatio patris & filij conseruatur,secundum communem per Burs.cons.98.n.22.Roland.cons.67.nu.17.& 24.lib.3.

Legitimatus per subsequens matrimonium,dicitur legitimus &naturalis verè,&in feudo succedit,iux.magis communem per Burs.cons.10.nu.6.lib.1.

Legitimatio si impetratur pro filio adulterino ex vtroq; parente debet fieri expressio vtriusque adulterij.Coua. in epi.4. c.8.§.9.nu.3.comm.dicit,ex Ferdinando de Loazes de matrimonio.dubio 10.

Fallit si exprimatur filium esse spurium:etsi sit bastardus ex quacunq; specie ex illegitimatis.Iaso.cons.11.vol.3.com.d.

Nota,ꝙ legum expressio in dispensatione,ac legitimatione contra quas fit dispensatio non est necessaria, nisi aliàs quid graue præiudicium inferatur,Gome.in c.1.num.6.de consti. communem dicit. Villalob.

Nota etiam, ꝙ derogatio generalis sufficit in legitimatione ad tollendum.c.vnic.§.naturales.si de feu.contr.in vsi.feu. vbi disponitur quod naturales etiam si fiant posteà legitimi non admittuntur ad feudum,cur.iun.cons.157.com.d. idem.

ADDITIO.An autem in legitimationib.possit fieri pactum inter patrem, & filium de non succedendo nisi in tanta parte,per Geor.nat.in c.quamuis.de pac.in 6.in j.no.in fallen. 20.n.3.&seq.&alios quos refert.M.aut.Bald.in trac.de temp. vti.& contin.in c.11.nu.10.

Legitimatio per subsequens matrimonium,non procedit, neque subsistit quando mater erat vilis, & talis persona,quā pater sine suo dedecore in vxorem ducere non poterat.putà, Nobilis ducit rusticam, famulam,aut concubinam suam,aut meretricem, &c. com. dicunt & quod ab eo in iudicando & consulendo non sit recedendum, cùm non habeat contradictorem,Marian.Soc.iun.cons.52.n.2.vol.1.Syluest.Aldobrādinus in §. aliquando nu 11.& 12.insti.de nup.vt refert Pet. à Duen.reg.348.in 2.limit.& rurs.reg.350.ver.8.fallit,quandocunque nobilis &c.

Contrariam opinionem tenet Iaso.cons.234.vol.2.in quo 3.opi.hanc proculdubio esse veram & tenendam.Et ante illū hanc tenuerunt permulti,quos recenset idem Duen.in d.ver si.8.fallit.Et vltra ibi allegatos,tenet etiam Hiero.Scruph.cōsil.centu.1.in materia enim matrimoniali standum est iuri canonico,c.pe.& c.fi.extra de secun.nup. I.Fichard.

Legitimatio potest fieri per procuratorem.Pet.Raue.in alpha.aur.in vers.legitimatio,communem dicit. F.Turzan.

Legitimatio per subsequens matrimonium,etiamsi valeat ipsum matrimoniū de iure canonico,tñ in terris imperij non extenditur ad successiones com.dicit,& quod ab ea in iudicādo,& consulendo non sit recedendum,Francis.curt.iun.cons. 136.nu.7.Et eam tenent multi alij.alleg.per Pet. à Duen.Regu.350.in 10.limi.vers.quæ opinio. I.Fichard.

Contrariam,& quod taliter legitimatus etiam in terris imperij,successibilis sit,cōmunem & ab ea in iudicando & consulendo non esse recedendum dicunt Phil.dec.cons.155.n.2. P.Paul.Par.cons.13.n.46.vol.2.Laur.Sylua.cons.3.cum seq. Guliel.Mayner.l.quoties idem nu.17.vsque ad 22.ff.de reg. iur.Bart.Fume.in sua summa Armilla.in ver.fi.§.11.qui omnes dicunt hanc esse communem,& quod ita communiter practicetur.vt refert Duen.in d.10.limit.

Legitimatio est de reseruatis principi in signum supremæ potestatis Alc.in l.1.ff.de verb.obl.nu.48.com.dicit.B.Villal.

Legitimatio semel facta ñ reuocatur,superuentu liberorū legitimorum,com.dicit dilect.in art.test.ti.3.cau.13.per allegata Alex.& Ias.in l.ex facto ff.de vul.& pup. I.Fichard.

Legitimatio à Cæsare in terris subiectis ecclesiæ fieri non potest.Bar.in l.qui in prouincia.§.diuus.ff.de rit.nup.& in authen.ex complexu.C.de incest.& nefar.nup. Et hanc magis communem opi.esse dicunt Alex.de imol.in cons.66.nu.8.in 1.vol.dec.in prin.ff.de iur.om.iud.& in cons.150.nu.6.&Roland.à Valle in cons.88.nu.25.in 1.Tom.cons. Kirchouius.

Legitimatio prius facta non reuocatur per natiuitatem filiorum,licet effectus legitimationis limitetur& restringatur: quia cum ipso legitimato concurrunt filij ex legitimo matrimonio postea nati.Et hanc doct.com.sententiam esse scribūt Philip.deci.in cons.308.n.13.& Rol.à Valle in cons.89.n. 12. in 1.Tom.& Soc.iun.in cons.142.nu.30.in 1.part.cons. kirc.

Legitimatio filij illegitimi ad petitionem patris etiam filia legitima naturali existente,præsertim si illa clausula,Non obstante,adiecta fuerit,per comitem Palatinum fieri potest.Ias. per multa fundamenta in cons.68.in 3.Tom.& 110.in 4.volu.cons.Quam ibi Ias.commu.doct.sententiam esse dicit. De qua plura scribit Rol.à Valle in d.cons.61. kirchouius.

Legitimatio quando facta fuisset viuēte patre, & eo volente,tum in alieno territorio fieri potest. Verùm hæc sententia in eo casu procedit,quando imperator illam fecisset ext.territorium suum,sed inter subditos suos,secùs quando inter nō subditos, & respectu bonorum non sitorum in iurisdictione sua.Ias.in cons.70.in 3.vol.cons.Et hanc com.doct.sa̅am esse aiunt Philip.dec.in cons.557.nu.14.& Rol.à Valle in d. cons. 88.n.36.vers.vlti.non obstat.in 1.Tomo cons. kirchouius.

Legitimatio filij naturalis, quæ impetratur viuente patre, optimè expeditur absque alicuius citatione,pręsertimq; accedente ipsius patris consensu,qm̄ potest libere pater bona propria distribuere, ideò iniuriam nulli facit, si proprium filium ꝯsentiat à principe legitimū fieri,sm̄ Bar. & cæteros oēs, in l. Gall.§.in fi.ff.de li.& posth.Bal.in l.j.C.de inof.dona. & cons. 56.vol.j.Ang.cons.84.Anc.d.cons.406.& in c.1.de suc.ab intest.Io.And.Ant.Cal.Card abb.& oēs,in c.per venerabilē,ex. qui filij sint leg.Federi.de Sen.cons.57.dec.cons.338.& opin. istorum ostendit cōem esse idē dec.cons.55.& cons.367.Boeri.dec. 122.Tiraq.in l.si vnquā,in vers.susceperit,nu.53.C.de reuo.don.& copiosius post alios relatos per eum,in tract.res inter alios acta,sub 2.limitatione,quæ quidem sn̄ia cōis procedit,etiam,si filius legitimus efficeretur quo ad feuda in prę iudicium agnatorum,vt ꝯsulendo respōdit Alb.Brun. cons.j. cum aliis doct.qui se subscripserunt d.cons.F.Vi.li.2.opi.159.

Legitimatio facta ad instantiam patris,& cum licentia Domini loci,in quo fit legitimatio,valet, sm̄ communem opin. doct.Ita referunt Alex.de Imo.in cons.11.n.11.in fi.in 7. volu.& Rol.à Valle in d.cons.88.nu.36. Kirchouius.

Legitimatio,seu natalium restitutio filiorum à patre facta non opus habet cognatorum citatione,vt commune dicunt curt.iun.cons.70.nu.1.cons.157.n.3.Ias.cons.10.lib.3.Boer. decis.121.Tiraq.in l.si vnquam vers.susceperit.n.53.C.de reuoc.dona. E.Suarez.

Legitimatio quin per procuratorem expediri queat nihil omnino prohibet, quemadmodum frequenter placitum enunciat Petr.Rauen.in alphab. aur.ver.legitimatio.Villal. in sua collecta. idem.

Legitimatio infantis à principe facta infantis ipsius ratihabitionem non exigit, commune renuntio ex Ias.ꝯs.52 5.lib.4. curt.iun.cons.19.nu.4.Eman.à Costa in l. Gallus.§.& quid si tantum par.2.nu.113.& seq.ff.de lib.& posth. idem.

Legitimatio naturalis filij,aut spurij,non minus rumpet,ac prorsus euertet testamentum quam filij legitimi ortus,vt frequens interpretum dogma scribunt dec.cons.52.nu.1. Paris. cons.7.nu.2.lib.2.latius I.Cla.de testamentis.q.84. idem.

Legitimatio ob ingratitudinem postea susceptam reuocari potest,vt commune axioma ponit late diligens iuris vtriusque doctor Did.à Coua.in trac.de sponsalibus,2.part.c.8.§.2. nu.14. idem.

Legitimatio personę in quocunque iudicio etiam summario & sub quauis forma agitato:Actor & reus legitime comparere debent,l.licet C.de procur.not.seb.vant.de nullit.c.4. n.44.cum in iudiciis prius de personis quærendum sit l.si quę ramus.ff.de testa.l.quidam referunt.de iure codic.l.ante omnia.ff.de proba. Quòd ad iudicis officium pertinet vt iudiciū legitimetur ne reddatur elusorium c.causam quę.el j.de iud.

Iudicia legitime initianda esse alias minus legitimi internōtus solere corruere scribit Neuiz.cons.17.col.1.Quā personarū legitimationē plenè in omni iudicio fieri debere ēt parte ñ opponeñ.& pri⁹ actoris q̄ rei:no.idē ꝯs.16.n.1.& 2.vbi ꝙ nō sufficit hr̄e mandatū min⁹ legitimū qa dr̄ ꝯtumax q procurāmittit cū mādato min⁹ legitimo, qd̄ max. ꝓcedere dicit in actore cui⁹ maior est ꝯtumacia q̄ rei,de quo vide q̄ scribit Osas. dec.j.n.35.vbi priorē cōcl.de legitimatione iudicii limitat nō ꝓcedere qñ agit ꝯ absentē ꝯtumacē,qd̄ ēt sentire dr̄ Bar.l.inter quos.§.fi.de dam.inf.Aym.cons.104.in pr.vbi refert Bal.in auth.offerat.col.2.de lit.cont.ꝙ ad officiū iud. pertinet inquirere sup legitimatione personarū, qa ea exceptio quādocūq; opponi.potest etiam post tres sententias.etiam si coram principe causa ageretur,vt ibi per eum nu.37. vbi inquit, curare igitur debet iudex vt partes legitime compareant, ne iudicia sint illusoria & nulla l.si pretor.ff.de iudi.& partibus etiā non

Universidad de Deusto
Biblioteca

petentib. ars compellere ad legitimè comparendum, ex no. per Rom.conſ.170.Boer. q.281.n.11.vbi intelligit hoc procedere ante litem conteſtatam.

Legitimatio.poteſtas legitimandi competit ſoli Imperatori.l.1.C.de iu.anul.an.l.quæris.ff.de nata.reſt.§.illud. ĩ aut.qui.mo.natura.effi.ſui.

Poteſt tamen talis poteſtas alteri demandari. & comitti.vt videmus quotidie.in comitibus palatinis. vt vult Alex.volu.1.conſ.138.Bened.in conſ.2.in 4.col. non poteſt tamen alteri delegare.Crotus.in §.& quid ſi tantum.in 47.col.

An autem rex romanorum ante coronationem poſſit leg. Cor.no.in conſ.177.tenet quòd ſic.& in 3.vol.conſ.1.in 1.dubio. P.Andora.

Quilibet etiam princeps.in ſuo dominio.poteſt legitimare. ſecundum.Bar.in l.ea lege.C.de cond.ob.cauſam.& ita in terminis tenet Pau.de ca.in 2.vol.conſ.227.& Alex.vol.1.conſ.2.repetito.in 2.vol.conſ.87.in 3.col. ibi. quinimo plus reperio. idem.

Quid ſi non appareat de priuilegio comitis legitimãtis.an valeat legitimatio.Alex.in d.conſ.138.tenet quòd non.al.infinita quæ longum eſſet tranſcribe.

Addé ſecus eſſe.in legitima.principis.quæ valet ad bona ſui territorij.etiam ſi de priuilegio non appareat.ita Barb.vol.2.conſ.34.in 26.col. idem.

Quid ſi comes Palatinus ſit infamis.an valeat legitimatio? Pau.de ca.vol.2.conſ.223.tenet quòd non.

Nunquid in poteſtate data comiti Palatino requira.ſpĩs vel generalis renũciatio aliquorum iurium.vide Bal.ĩ l.eam quam.in prin.7.col.C.de fidei.& Pau.de caſt.vol.2.conſ.230.ver.2.dubita.

Vt.ſit proban.qualitas comit.legitimant.Sonz.in 2. parte.conſ.246.in 2.col.tenet quòd ſic. Curt.conſ.16.in 12.col.& conſ.17.in 4.col.quod & Pallioti.& conſ.18.in prin.quod eſt Sonz. idem.

Nũquid Imperator poſſit legitimare in terris eccleſiæ. Bal. l.eam quam in 6.col.verſi.ex his apparet.C.de fideic.tenet ꝙ non.idem per multa tenet Pe.de anch.in cõſ.320.Ana.& bolog.remiſſiue.in conſ.29.faciunt multa quæ vult.Cur.in cõſ.65.in 12.13.& 14. col. vbi tenet ꝙ Imperator non poteſt legitimare in terris ſibi non ſubdit.Alex.vol.1. conſi.67.in vlt. col.ibi inſuper afr.

Pau.de ca.in 2.volu.conſ.230.diſtinguit no.aut enim dicit ipſe illa terra nõ eſt ſubdita immediate romanæ eccleſiæ.ſed alteri eccleſiæ inferiori.vt ſunt plures epiſcopatus ĩ alamania. ad quas eccleſias.præſumuntur ex donat.Imperialibus peruniſſe temporales iuriſd. terrarum & in illis poteſt Imperator & eius comes legitimare. quia per tales donat. nõ cenſentur. Imperatores totalem iuriſd. à ſe abdicaſſe. ſed retinuiſſe pœnes ſe ſuperioritatem.

Et hanc partem ꝙ valeat leg.imper.in terris eccleſiæ.tenet ample Calde.in ti.qui fil.ſint leg.conſ.3.alias 467.

Aut dicta terra ſubdita eſt immed.eccleſie romane.vt ſunt ille quas habuit ex dona.conſtãtini. & tunc in illis nulla ſuperioritas remanſit apud imperium. & in hoc dicit ſibi placere diſtinctionem.Bal.quam ponit in prohe.C.in fi.ꝙ aut leg. facta eſt viuente patre.ad eius inſtantiam.& tũc valet. quia ex hoc. nõ infertur alicui præiud.& ſic nullus fuit citãdus Aut leg.fit poſt mortem patris.& tunc ſi fieret de conſenſu illor.quib.fit præiud.idem.ſi vero fieret ſine conſenſu illor.non vale.& ita in effectu tenet Decius in conſ.55.in 5.col.idem.

Quid econtra an legitimatio Papæ. in terris imperij valeat? Pau.de ca.in 2.vol.conſ.222.tenet quòd ſic.

vide etiam Cor.vol.3.conſ.1.in 7.col. vbi tenet. quòd imperator poteſt legitimare ſubditum. etiam in terris eccleſiæ. & ita tenet.Bened.in conſ.2.in 3.col.

Vtrum comes palatinus poſſit legitimare. filium religioſi. Deci.conſ.vlt.tenet ꝙ ſic vide tamen Barb. in 2.vol. conſ.58. ſeg.conſ.127.Bal.in l.& ſi contra.in fi.C.de nup.

Qui autem filij religioſorum auctoritate Papæ legitimari poſſint tenet Alex.vol.1.conſ.2.& in conſ.37.in fi. vbi tamẽ dicit,quòd in talibus ſed. apſic. non facile diſpenſat. idem tenet.Pau.de ca.in 2.vol.conſ.225.

Non tamen poteſt comes Palatinus imperialis. legitimare clericum ſecundum.Decium.in d.conſ.vlt.

An legitimatus ab imperatore.vel comite.cenſea.legitimatus quoad ſpiritualia. ita quòd poſſit promoueri ad ordines ſacros.vide Crotum in d.§.& quid ſi tantum in 57.col.

An comes Palatinus poſſit filium ſuum legitimare? Alex. vol.5. conſ.188.tenet ꝙ ſic. de quo etiam per Lud.Bolog.in conſ.Ana.ℭ.29.&perCur.conſ.19.in pr.Pan.in c.nouum genus ext.de decimis.Crotus in §.&quid ſi tantum. in 56.col.in fi.& ſeq.

contrarium tenet Pet.de anch.in conſ.320.Fel. in c.ex lĩris. in 3.col.ver.2.concl.de proba.Iaſ.in l.qui iuriſd.in 2.col.de iuriſd.om.iud.Card.in clem.ſecunda.§. fi.in prin. de rebus eccl. non alie.

Quid ſi comes faceret filium ſuum legitimari ab alio. dic quòd non valeret legitimatio.ita Iaſo.in l.eſt receptum. in 2. col.ff.de iuriſd.om.iud.

An autem ille qui habet poteſtatem legitimandi. poſſit legitimare.ſpurium & inceſtuoſum. vide Ang.in §.omnium.in ſti.de actio.& Alex.in l.ſi ita ſcriptum.ff. de liber.& poſth.vbi multis al.pro & contra.tenet op.Bar. in l.2.in prin.ff.de verb. obl.tenent. ꝙ ille.qui habet poteſtatem legitimandi ſpurios. item legitimandi inceſtuoſos poteſt leg.ſpurium & inceſtuoſum.qa in fauorabilib.in ſimplicib.cõtine.mixtum.&iſtã partẽ.tenet Iaſ.in d.§.oĩum.in 5.& 6.col.cũ aliqua tñ diſt. ſ.ꝙ aut leg.fit in vita pr̃is.& eo petẽte.& valz leg.alias ſecus.all.Ant. de Bu.in ca. per ven.in 20.col.qui fil.ſint leg.vide aliquid per Pan.in c.fi.de ſimo.Alex.in d.l.2.de verb.obl.

Fel.in c.at ſi clerici.§.de adulteriis.ĩ 2.& 3.col.de iud.refert ad ſaturitatem op.hincinde. tandem ipſe cum Aret. tenet ꝙ non poſſit ita diſpenſare. ſeu legitimare rõnes eſſet laborioſum referre.ſ. quando legitimatio alicui afferret præiud.alias ſecus.de quo.& habetur aliquid per eundem. Fel.in c. poſtulaſti.in 15.col.ext.de reſcr.

Iaſ.in d.l.2.in 2.3.& 4.col.de verb.oblig. relatis omnib.op. tenet cõtra Bar.& legiſtas.dicens.quòd illa diſtinctio.ſeu concordia.Ant.de Bu.in d.c.per ven.nihil.valet. vt ibi per eum.

Vide etiam ampliſſime per Crotum in repe.§. & quid ſi tãtum in 24.col.cum ſequentibus. idem.

Sed an hoc caſu maſculinum comprehendat fœmininum. & ſic an ſpuria poſſit legitimari. Iaſo.in d.l.2.in 4.col.tenet ꝙ non.all.ſegno.in conſil.186.& ita etiam refert ipſe Iaſo.in l.ſi quis id quod.in 2.col.ff.de iuriſ.om.iud. vbi dicit quòd illam deciſionem ſeg.ſequi.præpo. med.modo Card. Alex.in d.ca. per ven.ver.videba.ĩ 12.col. vide aliquid in ver.maſculinum in priuilegiis ver.ſubiungit Iaſ.

Sed quid ſi aliquis eſſet ſpurius & inceſtuoſus. Et eſſet legitimatus tanquam ſpurius tantum. nõ expreſſ qualitatibus ſpurietat.an valeat leg. Bal.in l. eam quam. in 8.col.verſi.ſed pone quidam.C.de fideic.tenet quòd non.& ad iſtud all.infinitas auctoritates.Iaſ.in d.§.omnium.in 6.col.

Subiungit ibi Iaſ. quòd ſi quis impetrauit à principe ſe legitimari dicens ſe natum ex ſoluto.& ſoluta.cum eſſet natus ex adulterio quòd taſ.legitimatio non valet.all.Bal.in l. præſcript.verſi.ego dico.in 5.col.mihi vero in 3.C. ſi contra ius. vel vti.pu.

Adde in fortioribus terminis. Oldra.in conſ.247.incip.factum tale eſt. quidam Rex. vbi conſuluit non vale.legitimationem factam ad ſupp. cuiuſdam no. Narranti. duos habere filios ex ipſo.& ex tali domina ex adulterio & damnato coitu genitos.ex quo.non fuit narratum quòd pater habebat vxorem.& mater virum.vt ibi not. per eum.quem refert & ſequi.(licet alio numero alleget)Alex.in 1.volum.conſ.62.repetito.in 2.volum. conſ.195.& ita etiam ſequi.in eo. 1.volu. conſ.138.in vlt.col.verſ.ſucceſſiue dato,&c.

idem etiam tenet ipſe Alex.in 2.volum.conſi.60.in vltim. colum.vbi conſuluit non valere legitimat.illius quæ diceba. naturalis. cum non eſſet nata. ex concubina in domo retenta.

Idem vult in 3.volum.conſi.87.duplicato.in 1.volu. conſ. 37.& ſequi.Barb.in 1.volum.conſ.43.in 21.colum.fac.quod vult Curt.conſi.16.in vlt.col. vbi vult quòd omiſſio notabil qualitat.vitiat legitima.& idem dicitur in conſ.ſeq.quod eſt. d.vnic.palioti.

Fac.etiam quod late. vult ipſe Cur.conſ.73.in 32.col. cum ſeq.Barb.in 4.vol.conſ.9.in 1.col.fac.quod vult Phi. in c.1.in 2.col.de fil.presby.in 6.Alex.in l.2.de verb.obl.Lud.Ro.cõſ. 326.ver.4.proba.

Limita præmiſſa.quando in legitima.eſſent appoſite clau. non ob.& de plenitudine poteſtatis,&c.quia iſto caſu.pm eſt ac ſi defectus omnis eſſet expreſſus.& ita videtur tene.Bal.in d.l.eam quam.in illo ver.ſed pone. & in l. ſi qua illuſtris.C.ad orf.vbi dicit quòd non eſt opus deſcende.ad ſpeſm ſpeciei.Bened.in conſ.157.

Sublimita.qñ exprimi.ſpurietas.in gñe.& ſic ſolũ eſt defectus.ſubreptitiõis. ſecus ſi fuit narratus aliqs defectus. & aliquis ſuppreſſus. & ſic eſt defectus obreptionis.qui maior eſt. quam ſubreptionis.ita dicit Alex. in d.conſ.60.in 2.vol.in fi.

Et ita in

Et ita in effectu videtur.tene.Pau.de ca.in 2.vol.conſ.121.incip.ſup puncto iſto.in fi.vbi ita limitat determinatio.Oldrad. d.conſ.alio tamen num.per eum al,& ita etiam tenet Fel.in c. poſtulaſti.in 4.col.ibi declara prædicta.de reſcr.

Et in materia.vide Lud.Ro.in conſ.194.vbi dicit.nõ vitiari legitima. licet non fuerit expreſſa qualitas. ꝙ filius eſſet ex ſerua natus.al.multa no. Vide tamen.Fel.in d.c.poſtulaſti de reſcr.in 5.col.ibi 4.declaratio.

Aduerte etiam.dum ſ.dixi.legitima.nullam. illius quæ diceba.naturalis.cum tamen non eſſet nata ex concubina in domo retenta.allegan.Alex.vol.2.conſ.60.ad quod. vide dicta. in ver.ſpurius §.13.

Quia contra iſtud face. vide.quod vult Bal.in 2.part.conſ. 295.incip.factum proponi.in terminis.vbi dicit ꝙ ſecundum iuris rigorẽ natus ex ſoluto & ſoluta nõ in forma concubinatus dicitur ſpurius. ſed ſecundum Deum ius canonicum. & communem vſum loquendi.dicitur naturalis.& ideo pr̃ qui fec.eum legitimari.ſub nomine.naturalis: nõ dicitur tacuiſſe eius defectum.ſed valet legitimatio.& iſtud conſ. alias alĩaui in contingẽtia facti.in fauorẽ.no.authñ.de canalib.legitimati. ſub nomine filij naturalis. cum tamen non eſſet natus ex concubina in domo retenta.licet ex ſoluto & ſoluta.

Aduerte inſuper.quia contra illud cõſ. Old.de directo fac. quod vult Ang.in cõſ.204.inci. Quidã Barth. in 1.dubio.vbi vult ꝙ ſi ĩ legitima. exprima. aliquem fuiſſe natũ ex ligato & ſoluta cum tamen ipſa fuerit etiam ligata.non nocet tacuiſſe hoc.quia ſatis cõſtat illum eſſe adulterium.& illud conſ.videtur.ſequi Iaſ.in l.ſed ſi hac §.patronum ff.de in ius voc.ex quo vlt.loco illud refert.per.dicta ſ.in ver.glo.

Adde quòd non oportet exprime.in legitima.illam qualitatem. quæ aggrauat vitium parentum vt ſi quis dica.filius ſacerdotis & mulieris ſolute.licet nõ dica.ꝙ mater habuerit facĩa ab illo ſacerdote.ita Fel.in d.c.poſtulaſti in 5.col.al.Rotã. de filiis presby.deciſ.4.in antiquis.& in ti.qui filij ſint leg.deciſ.1.in antiquioribus.vide ibi per eum. idem.

Sed quid ſi non exprima.aliqua qualitas ſpurietat.ſed ſimpliciter dica.ꝙ eſt ſpurius, an valeat legitimatio. vide no.Fel. in d.c.poſtulaſti.in 5.col.ibi quinta & vlt.

Nũc quæro an legitimatio fieri poſſit extantibus filiis leg. & naturalibus. Alex.poſt Bar.in l. ex facto.cc.4.& 5.col. ff.de vul.& pup.videtur.tene.ꝙ nõ & ita tenet Pau.de ca.in 1.vol. conſ.176.incip.ſuper eo.repetito in 2.vol. ℭſi.223.& ita vult Alex.volum.1.conſ.94.al.Bal.in aut.præterea.C.de natura.libe.vbi per illũ text.vult. ꝙcomes nõ poteſt leg. baſtardos excõitibus leg.idem per plura tenet.in 2.vol.conſ.60.in 4. & 5. col.Cur.in conſ.13.in 3.col.& in conſ.35.in 9.col.Aret.conſ. 166.in vlt.col.idem Cur.cõſ.16.in 12.col.vbi tenet ꝙ ſaltem leg.citãdi ſint.& ita vult in conſ.73.in 30.col.&ꝙ leg.debeãt citari.quando leg.fit etiam viuente patre vide Iaſ.in l. gallus §.& quid ſi tantum in 18.col.de lib.& poſth. Barb. vol.4.cõſ. 9.Crotus.in d.§.& quid ſi tantum.in 43.col.

Contrarium tenet Fede.cõſ.57.& Crotus vbi ſ.in 45.col. & ſeq.

Poteſt diſtingui aut pater requirit leg.& valet leg.etiam ex tantibus leg.aut filius ſpurius requirit & tũc ſecus.& ita vult. Iaſ.in l.gallus.§.& quid ſi tantũ.in 15.col.in fi.de lib.& poſth. intelligẽ tñ.ſi iſtud ℭtinea.in põte legitiman.vt ibi in 16.col.

Adde ꝙ Ang.in conſ.87.tenet.vale.legimitima.factam abſente patre ſi pater ex poſt ℭfitea.eam fuiſſe factã.de eius vol.

Sed quid præſuppoſito ꝙ comes haberet põtem legitimãdi baſtardos etiam extantibus leg.an tunc ſit mẽtio fienda de leg.Alex.vol.2.cõſ.60.præal.in 5.col.tenet ꝙ ſic.adde Cu. ℭſ. 116.incip.Innocẽtius ſeptimus. Cur.in d.conſ.13.in 3.col.& in 6.col.in fi.& apertius.in conſ.19.in 5.col.& in d.cõſ.35.in 9.col.Decium.conſ.85.in 3.dubio.Cor.vol.2.ℭſ.93.in 3.col. Barb.vol.4.conſ.49.in 1.col.& ſeq.

Limita niſi pater. faceret legitimari. quia tunc non requimẽtio legitimorum ita in terminis tenet Bal.in 2.par.ℭſ.222.

Idem vult in 1.par.conſ.73.vbi dicit leg.non eſſe citandos.

Sed contrarium tenet Decius.in d.conſ.85.in 3. dubio.all. multa.maximeAre.conſ.167.incip.Mag.quod mihi eſt.166. al.etiam Alex.vol.1.conſ.25.& conſ.67.& ita vult Curt.in d. conſ.16.in 12.col.vbi tenet.ꝙ ſaltem citandi ſunt leg.Iaſ.in d. §.& quid ſi tantum.in 18.col.vbi dicit leg.eſſe citandos. Cor. in d cõſ.93.Crotus.in d.§.& quid ſi tãtum.in 42.col.in fi.idẽ.

Sed quid ſi non extant leg. & naturales. & princeps legitimat patre viuente & requirente. an requira. cit. agnatorum. Lud.Bolog.in add.ad Mathef.in tract.de ſucceſ.ab inte.in 11. col.tenet ꝙ non al.Calde.in rub.qui fil.ſint leg.conſ.incip.legitima.& ita vult Alex. vol.5. conſ.187.in 2.col. verſ.4.quia &c. Cor. volu.3.conſ.1.in 1.dubio.Bened.in conſ.2.in 4.col. Crotus vbi ſ.col.45.

Extantibus autẽ leg.etiam viuente patre.debet ipſi filij leg. citari.vt dixi ſ.in §.16.ſecus autem in aliis agnat. quorum nõ intereſt viuente patre.

adde Decium.in conſ.55.in 3.col.ibi 2.dicit al. Bar.in l.gallus.§.& quid ſi tantum.quem omnes ſeq.ff.de libe.& poſt.& infinita conſ.in quibus habetur.ꝙ in legitima. quæ fit viuente patre & poſtulante.nõ requi.citatio agnatorum.& vlr.adducta per eum.adduco Pau.de caſt.vol.2.conſ.223.Barb.vol. 1.conſ.27.in 25.col.Ana.conſ.29.in 5.dubio.Alex. vol.1.ℭſ. 2.quod eſt repetitum.in 2.vol.conſ.87.in verſ.ſed fortius dico.& in eo.1.vol.conſ.25.idem vult Iaſ.in l.publicati in ſi.C. de teſta.& in l.ſi quando.in 4.col.C.vnde vi.Fel.in ca.fi.in pe. col.de præſump. Barb.volu.2.conſ.49.in 2.col.& per totum. Sonz.in 2.par. conſ.226.in 1.col.

Limita procede.in vera legitimatione.quæ nõ eſt ita odioſa.ſecus in diſpenſa. ad effectum ſucceſſionis.ita no.vult Sõz. in 2.par.conſ.246.in 4.col.

Sed quid ſi legitimatio fiat poſt mortem patris. & comes habeat poteſtatem.legitimandi. ẽt cum præiud. agnatorum an tunc ſint citandi agnati? Pau.de caſt.vol.2. conſ.227.in vlt. col.tenet quòd non.

Hij autem.quorum intereſt.vt ſubſtitutus.vel quibus.acqſita eſt hered.citandi ſunt.vt vult.Barb.in d.4.ℭſ.27.& in 2.vol. conſ.58.in 12.col.Alex.in d.cõſ.25.& in conſ.67.in 1.vol. & expreſſius.in conſ.94.& no.Sonz.in 2.par.cõſ.251.in 11.col. cum ſeq.Cor.conſ.245.

Vide etiam ĩ.§.33.

An inſti.facta. de filio naturali ſi legitimabi.arbitrio alicuius.ſit valida? Ang.in conſ.223.tenet quòd ſic.

Sed quid ſi pater ordinet in teſtamento. filium legitimari. an filius ipſe. ſine alterius requiſit.poſſit ſe legitimari facere. Balb.volu.2 conſ.49.præal.in 2.col.tenet ꝙ ſic.al. aut.item ſi quis.& in corpo.vnde ſumi. C.de natura. lib.Iaſ.ĩ d.§.& quid ſi tantum.in 17.col.& in l.2.in 5.col.in fi.ver.2. attende.ff.de vul.& pup. Vide tamen Decium.conſ.176.

Sed an legitimatus.ſuccedat vna cum aliis.Bal.in d.cõſ.73. in 2.part.tenet quòd ſic.Pan.in c.fugeſtum.de decĩs.

adde no.ꝙ pater.non poteſt plus relinquere filio legitimato.quam vni filio leg.& naturali.ita Iaſ.in l.vnica.in 14. col.ibi item attende.C.quando non petẽ. par.ad de Cur.cõſ. 16.in 3.col.Sonz.in 2.par.conſ.295.in vlr.col.allegãt omnes.Bal.in c.per tuas ext.de maio.& obed. adde eundem.Bal.quem nemo al.in 1.par.conſ.403.franc.creſn.ſing.51.Bal.in l.commu nium.C.de natura.lib.

An legitimatus poſt teſtamẽtum.illud rumpat? Alex.in rub. ff.de liber.& poſth. poſt multas auctoritates doct.dicit magis communem concluſionem eſſe ꝙ rumpat teſtamentum.niſi forma legitima.afr.ſonaret.vidi.n.inquit ipſe pleraſque legitimationes in quibus filij ſpurij legitimati hiſitan.ad ſuccedẽn. ſolum ex patris voluntate.

Poſſet etiam exprimi ſecundum.eum. vt non ſuccedat niſi in certa portione vt no.per doct.maxime.Ant.de Bu. in c.per ven.qui fil.ſint leg.de quo vlt.al.per Alex.adde.Ang.& Paul. de ca.in l.ſolent ff.de iuriſd.om.iud.eũdem. Alex.in l.1.§.hoc autem.ff.ad treb.& in 2.vol.conſ.74.quaſi repetito. in 4.vol. conſ.30. & ibi dicit ꝙ iſte proprie non erit legitimatus. ſed iſta erit quædam diſpenſatio certo modo limitata. de quo etiam per Fel.in c.poſtulaſti.in 12.col.de reſcr.per Iaſ.in l.ſed ſi hac §.patronum ff.de in ius voc.& in l.fi.in vlt.col. C.de pac. & in l.pactum.in 2.col.C.de colla.& Cur.in conſ.16.in 2.col. Alex.vol.5.conſ.vlt.

Et quando dica. diſpenſatio. & non legitimatio. vide Decium.in conſ.52.Bal.inter conſ.Ang.conſ.265. Cepo.aliquid cau.114.

Ad 1.autem articulum.ꝙ legitimatus rumpat teſtamẽtum. adde.Pe.de anch.in conſ.290.Pan.in 1.par.conſ.86.Lud. Ro. conſ.34.Alex.in d.conſ.vlt.Barb.vol.2.conſ.58.in 2.& 3.col. licet in illo caſu conſuluit contrarium propter inualiditatem legitima.Iaſ.in l.qui ſe patris in 4.col.C.vnde lib.& in rubr.C. de poſt.hæred.inſti.vbi infinitas al.remiſſiones.Cur.ample.in conſ.35.& in conſ.73.in 17.col.Decius in conſ.55.in fi.

Et quòd legitimatus.rumpat teſtamẽtũ vide etiam Lud. Rom.conſ.34.

Sed nũquid legitimatus habeat ius querelãdi teſtamẽtum fratris.inſtituta turpi pa. de quo. in l.fratres C. de inof.te.vide ibi Iaſ.in 3.col.ver.4.limita.vbi per multa quæ al.tenet.ꝙ nõ.

Legitimatus an excludat ſubſtitutum? vide latiſſime in ver. ſubſti.fideic.§.28.

Legitim

Universidad de Deusto
Biblioteca

Legitimatus venit in sentẽtia arbitri & arbitratoris. in qua fit mentio de filiis leg.& naturalibus.Ang.in conf.71.

Et legitimatus ab Imperatore non potest amplius appellari spurius Bal.in l.Imperialis,C.de Nup.

Fac.quia legitimatus dr̃ vere leg.&est suus patri Ias.in l.hae consul.§.ex imperfecto in pr.& in 1.col.C.de testa. & in l.eam quam.in 5.col.C.de fideic.

Habetur aliquid per eundem Ias.in l.moribus in fi. 5.col.ff. de vulg.& pup.

Fac.quia per legitima.laua.omnis macula. Ang.in §.1.inst. de hæred.quæ ab inte.Guid.Papæ.conf.6.

Alibi tamen dicit ipse Iason.quòd legitimatio est similis alchimie quæ fa.apparere.quòd non est ita dicit.in l.generaliter, §.cum autem in fi.6.col.C.de insti.& substi.

Legitimatus propter ingratitudinem in pristinum statum reuocari potest.nec posset ex post iterum legitimari Ias.il.dedi.§.idem in 3.col.ff.de ꝓd.ob.causam.& in l.naturalis.in prin. ff.de præscrip.ver.& in l.1.§.& post operis. in 3.col.ff.de oper. no.nunc.Adde Lud.sing.222. & dicta s.in ver.ingratitudo. §. 6.franc.crem.sing.19.Pe.Gerar.sing.1.

An si post legitimationem pater habeat filios. reuoce.legitimatio Alex.in l.ex facto.in 4.& 5.col.ff.de vul. & pup. relat. op.doctor.concludit ꝙ non & idem tenet in 5.vol.conf.187. in pe.col.Lud.Ro.no.in conf.194.in 3.col.& sequ. Ias.in l.tale pactum §.fi.in 2.& 3.col.ff. de pact. & ample.in dict.l.ex facto.in 5.col.Bened.in conf.157.in pe.col.Pan.in ca. sugestum de decimis.

contrarium tenet.Oldr.in conf.247. idem.

An requira. consensus filij à tali legitima. quæ fit per subsequens matrimonium.vide Ang.in §.fi.insti.de nup.

Legitimantur naturales. per subsequens matrimonium. l. cum quis & ibi doc.C.de natura.libe.l.nuper.eo.tit.c.tãta.qui fil.sint leg.Ang.in cõs.17.vbi dicit quòd talꝛleg. est fortior oĩ alia & idem vult in conf.20.Pan.in c.1.qui fil.sint.leg.

Amplia licet illa non esset concubina.Pan.in c.in notuit nũ. 17.de elec.Decius ample.in conf.155.

contrarium tenet Ang.in §.aliquando alias fi.insti.de nup.

Limita nisi sint nati ex pediseq.& vili muliere.ita Ang.in §. 1.in aut.qui.mo.natura.effi.leg.Cepo.cau.247.

Limita pariter nisi concepti essent in adulterio. Ludo.Ro. conf.367.ibi quo ad tertium.Pan.in ca.tanta.nume.8. qui fil. sint leg.Bal.in l.ex libera.C.de suis & leg.vide Ang.in §.fi.insti. de nup.in vlt.col.& insti.de serui.cog.

Limita etiam nisi post natiuitatem filiorum naturalium.pater contraxisset matrimonium cum alia quia tunc per subsequens matrimonium non legitimarẽtur filij ita tenet Ang. in d.cõs.17.vbi quin imo.Al.tex.in d.aut.qui.mo.natura. effi.le. §.si vero. ver. omnino.n.suis exãtibus.qui secundum eum nõ est alibi. Credo. Angel. corruptum quia ille text. probat contrarium.

Et contrarium tenet.Bar.in l.bonorum.ff.rem.ra.hr̃i.Ias.remissiue.in l.quotiens in 11.col.in fi.C. de rei vend.Ias.ample. in l.Pomp.§.quæsitum,de acq.poss.vbi al.Ang.in d.conf.pro ista op.&ita tenet Phi.in regula.sine culpa quæ est 23.Pan.in c. tãta.n.3.qui fil.sint leg.vide Alex.in l.Pomp.j.quesitum est de acq.pos.Ang.in §.fi.in fi.insti.de incest.nup.

Limita.insuper not.procede. vt possint tũc succede.cum aliis leg.de iure can.tantum.secus de iure ciuili.ita no. Ange.in cõs.29.vbi dicit quòd talꝛleg.procedit quo.ad sacros ordines. & alia reliqua. quæ solum confert ecclesia. non autem ad ea quæ solum defert potestas cesarea.& in foro cesareo.

Quid si habens vxorem. contrahat de facto cum alia ignorãte.palam &pu.& ex ista.2.suscipit filios an dican.leg.quo ad succedeñ.patri.Bened.in conf.116.tenet.no.quòd sic.

Fac.quod vult Ang.in §.fi aduersus.in gl.fr ver.vulgo.insti. de nup.

Vide Bal.in l.qui contra.C.de ince.nup.

Limita no.concl.prædictam quòd filij legitimãtur per subsequens matrimonium non procede.quando illa non potuisset esse vxor.vt quia erat saracena.Pan.in c.tãta nu.14. qui fil. sint leg fac.quod vult Bal.in l.& si contra.ver.nota.ergo. C.de nup.& in l.ex libera.C.de suis & leg.

Quid si despõsaui concubinam filio mortuo.an nepotes ex eo legitimentur.frãc.crem.tenet.quòd nõ sing.32.all.Bal.in l. benignius ff.de ll,Hypo.sing.121.

An requiran.dotalia instr̃a.vide Ang.conf.29.& Ang.Aret. in §.fi.insti.de nup.Bal.in l.neque.C.de nupt. & in l.cum quis. C.de natura.libe.& in l.si qua.illu.C.ad orfi. idem.

Et.Nunquid ista legitimatio.per subsequẽs matrimonium. traha. retro ad tempus natiuitat. Dic quòd sic. quo. ad ea quæ sunt ipsi legitimato fauorabilia.& alij non sunt præiudicialia. l.fi.ff.de na.resti.de quo vide Alex. in 12.col. & Ias.in 14.col. in d.§.& quid si tantum & ibi Crotus.in 41.col.

Et ibi subiiciunt quæstionem. consuet. est.quòd 1.genitus succedat. An naturalis 1.natus qui legitima. per subsequens matrimonium. post natiuitatem filij leg.& naturalis.præferra.in succõne.& concludunt post Ang.ibi quòd non.de quo. etiam.per Fel.in ca.fi.in 11.col.de consti.Addo Phi. in regula sine culpa.quæ est 23.& aliquid in ver.1.genitus.§.1.

Subiungunt etiam quòd leg. facta post mortem patris. nõ aufert bona his qui successerunt ab intestato.allegãt.Bar.Bal. & Ang.ibi & alias infinitas auctoritates.vide decisiones. al.§. in §.19.vers. hi autem. adde Calde.in tit.qui fil.sint leg. conf. 4.alias 468.

Vide tamen.Alex.in 1.vol.conf.2.repetito.in 2.vol. consi. 87.Bal.in 2.parte.conf.13.14.15.& 16.100.& 413.Dy.conf. 10.quod conf.refert licet.alio numero.& sequi.Pau. de castr. in 2.vol.consi.107.in 2.colum. versic.quinto.Alex.in l.cum hæredes.de acquirẽd.posses.& in l.1.§.si quis vltro ff.de quæstio.Crotus.in d.§. & quid si tantum.in 43. colum.& sequ.& in col.46.

Pau.de cast.in 2.vol.conf.227.in 5.col. vers.sed nunc quæritur. distinguit. quod aut comes habet potestatem præiudicandi.his quibus acquisita est hæreditas.aut non. si habet.aut præiudicat scienter.& ita dicitur in legitima.& potest.aut sim plr legitimat & tunc non videtur præiudicare.si autem nõ habet potestatem.si potest præiudicare.vide ibi per eum.tenentem quòd princeps posset auferre tale ius quæsitum.

Ias.in d.§.& quid si tantum.in 16.col.& sequ. dicit aut hæreditas est addita & non potest comes præiudicare aut nõ est addita.& potest.princeps autem indistincte potest.

Vide Arc.in l.2.in vlt.col.ff.de testa.

Sed an ista legitimatio per subsequens matrimonium.possit fieri in.vlt.vite spiritu.Bal.in d.l.eam quam. in 6.col. tenet quòd non.Ang.in l.sed est quæsitum.de liber.& posthu.& in aut.nuper.C.de natura.lib.Barb.in 2.vol.conf.59.in 14.col.& in conf.68.in vlt.col.

contrarium tenet Alex.in l.si quis posthumos ff.de libe. & posth.all. multas auctoritates & respondet ad motiua Bal.de quo.etiam vide eũdem Alex.in l.gallus in prin.in 7.col.eo.ti. aliquid per Fel. in ca.in præsentia.in 23.col.de proba.Adde in terminis Bal.in 4.par.conf.211.in prin.Phi.in regula sine culpa.quę est 23.Pan.in c.commissum de sponf.& in c.quoniam de coniug.lepro.Ang.in §.fi.circa fi.insti.de Nup.

Vtrum autem legitimatus per subsequens matrimonium. succedat in feudo.Bal.in 1.parte cõs.330.tenet quòd sic. Ias. qui multa al.in l.gnaꝛ §.cum autem.in 7.col.C.de insti.& substi.&c.vbi idem tenet in emphiteosi ecclesiastica.

Fac.quod vult Calde.in ti.qui fil.sint leg.conf.2.alias 466.

Et ita clare tenet Pan.in c.tanta nu.7.qui fil.sint leg.& in c. innotuit nu.17.de elect.Decius conf.155.

contrarium tenet Lud.Ro.in d.conf.367.ver.sed dico,&c. al.And.de Iser.in c.naturales.in tit.si de feu.fuer.contro.Ang. in d.conf.29.

Posset distingui.ꝙ aut extant leg.& naturales.& tunc.legitimatus per subsequẽs matrimonium. nõ succedat in feudo. & ita procedat op.And.de Iser.quam ita refett Ias.in d.§.cum autem.in 7.col.licet ipse dicat de hoc dubitare.aut non extãt leg.& naturales & tunc procedat alia op.

Vbi potest fieri leg.per subsequẽs matrimonium.nũquam potest fieri per rescriptum Hypo.sing.130.al.Bal.i c. per tuas. de maio.& obed.& pro hoc dicto.Pe.Gerar.in sing.60.al.Bal. in c.illud.de præsump.ipse tñ Pe.Gerar.tenet ꝙ rium.ibi. idẽ.

Legitimatio.etiam fit per oblationem curiæ.de quo.& quo modo fiat.& quaꝛ succedat taꝛ legitimatus.& quibus & huiusmodi vide ample Ang.in d.cõs.17.ver.2.modo. subiungit tamen quòd iste legitima.seu iste curie.recesserunt ab aula& de hac legitimat. per oblationem. habetur. aliquid per Alex. in rub.ff.de oper.no.nun.in prin.4.col.

Idem per ingressum religionis.Alex.vbi s.vide j.in ver.religiosus §.4.& j.eo.§.38.Crotus.in dict.§. & quid si tantum.in 42.col.

Legitimatio fit etiam per nominationem factã per patrẽ in testamẽto. nominan.illum filium.leg. & naturalẽ.ita Ang. in d.conf.17.ibi 4.modo vbi dicit oporte.ꝙ hæc omnia concurrant.1.ꝙ possit matrimonius contrahere cũ illa mulie re.ex qua suscepit filium naturalem.vel non possit honeste.

2.quòd nulli leg.superfint.3. quòd non potuerit pater legitimare filium per rescriptum quia forte multũ distabat.vel non poterat atrium principis intrare.vel ẽt forsitã ignorabat.

4.quòd taꝛ sic leg.post mortẽ patris oñdat principi testamentum asserens se velle iura legitimor.consequi.vt hæc habent. secundũ eum.in §.si vero solummodo in aut.qui.mo.natura. effi.leg.iuncta gl.& iuncto §.si vero is.in aut.quib.mo.natura. effi.sui.& isti secundum.eum.succedunt actiue.& passiue.

Adde.Ias.in l.tale pactum §.fi.in vlt.col. ff. de pact.vbi dicit requiri.ꝙ pater possit cum illa.honeste ꝙtrah.matrimonium. secus si esset meretrix.& idem vult in l. neque professio. in 2. col.C.de testa.al.Bar.in ꝙ.incip.verutius. quod mihi est.120. liceit pse nõ dicat numerũ al.ẽt alia multa.Pet.Gerar.sing.60.

Et quòd per nominat.efficia.leg. tenet etiam Ang.in §.fi.in sti.de dop.& Bal.in aut.item si quis.C.de natura.lib.

Limita quia taꝛ legitimatus.per nominationem.nõ succedit in feudo.secundum.Bal.par.j.conf.392.

Limita etiam vt non succedat in emphyteosi ecclesiastica secundum.Bar.in conf.120.incip.verutius.

Aduerte etiam quia in quantum.dix.Ang.in d.cõs.oporte. ꝙ nulli leg.subsint.quando fit leg.per nominationem.nã Pau. de ca.videtur tene.contrarium.in 2.vol.ꝙ.85.vbi oĩno vide.

Aduerte præterea.qa Bal.in 1.par.seq.Bar.ibi p eũ al.in ꝙ.si. 377.tenet oporte.matrẽ illius filij esse pr̃tẽ.alias fi tenet legit.

Sed in hoc contrarium tenet ipse Bal. in eadem 1.par. cõs. 392.Ad quod etiam vide Pau.de ca.in d.conf.85.

Nota insuper. ꝙ ad hoc. vt per nominationem. quis legitimetur.oportet.ꝙ pater nominet eũ filium suum.secus si simplr nominat filium.ita Ias.in d.l.neque professio.al.Bal.in c.in notuit de elec.

Sed aduerte quomodo istud possit proceꝛde.nam nõ potest nominare filium.quem intendit esse suum.nisi adiiciat suum.

Dic. etiam Ias.in d.l.tale pactum.§.fi.in vlt.col.ꝙ Bal.in c.illud de præsump.vult ꝙ si quis suscepit filium naturalem.cum tali fœmina cum qua.potest honeste nube. certe nõ potest filium naturalem.aꝛ legitimare nisi contrah. matrimonium.ideo secundum eum aꝛt tunc legitimare.non potest. ergo nec per nominationem filii.subiungit.cogita.

In materia etiam ista legitima per nominationem.vide Ias. in l.lucius in 7.col.ff.de vul.&pup.vbi dicit quòd nominatio. vnius legitimat alios naturales.

Quid in matre.an nominan.filium. naturalem. eum legitimare videa.crem.sing.ibi dicit.quòd non. idem.

Legitima. etiam quis per ingressum mon. Ias.in l.vnica in 14.col.C.quando non peten.par.Alex.vol.3.conf.35.col.vlt.

Nunc autem quæro.An legitimatus succedat in feudo.tex. in c.naturales.in tit.si de feu.fuc.contr. inter. do.& ag.tenet ꝙ non.& ita vult Alex.vol.1.conf.94.ibi quinto.

Fallit nisi in legitima.dictum sit quòd possit etiam in feudis succede.gl.in d.c.naturales.&no.doc.in c.lator.qui fil.sint leg. de quo vide latius.in trac. feu. in rub.de succe.feu.ver.legitimatus.fo.35.

Et in materia.vide Bolog.in conf.61.maxime.in fi.

Istud limitat Alex.vol.2.conf.60.in 1.col.nisi extarent legitimi quia tunc non admitti.legitimatus.al.Iac. de belu.in d.c. naturales.per id quod hr̃. in §.generaliter. & in §.sequ.in aut. qui.mo.natura.effi.sui.& And.de Iser.in d.c.naturales.

Fortius dicit ipse.post Sal.quem al.in conf.incip.Comes pa latinus.si mihi sit cõcessum feudum.pro me & filiis meis leg. & legitimetur filius meus etiam ad feuda tamen talis leg.in illo feudo non succedet.quia aliud est esse leg. & aliud esse leg. & propterea Sal. dicit illam gl.in d.c.naturales. non esse verã. nisi salue.in feudis propriis imperatoris.

Quod maxime. videtur esse verum inquit ipse in legitima. facta ab inferiore, q nõ potest ius dñi feudi in alium sine iusta causa trãsferre.al.Host.in c.per ven. qui fil.sint leg. dum dicit ꝙ Papa ad feuda alia leg.potest consentiente.domino feudi.

Subiungit.Alex.idem esse.in emphy.ecclesiastica.ad quam non admittuntur legitimati.& idem vult in 1.vol. conf.129.

Et in hoc.an legitimatus succedat in emphyteosi ecclesiastica.vide quæ dixi.in trac.emphy.§.136.

Vt.in generali põte legitimandi. veniat potestas legitimandi ad feuda.vide in trac.feu.in rubr.de succe. feu.in ver.legitimatus.fo.36.ibi.no.quòd in simplici.

An potestas legitimãdi possit alteri demandari.Bal.in l.gesta.C.de re iud.dicit quòd non. Decius.in conf.55.in 3.col.al. Bal.in c.fi.ce.fi.de officio.deleg.

Sed nunquid legitimatio.fieri possit per proc.Alex.in l.gallus §.forsitan.in 2.col.ff.de lib.& posth.dicit quòd sic.&ꝙ ista est communis op.quamuis Bal.tenuerit cõtrarium. in c.cum dilectus in fi.de ord.cogni. & ita per multa tenet Decius in d. conf.55.in 3.col.ibi 4.quæritur.& ipse Bal.in l.excusare. ff.de excusatio.

contrarium tenet.Bal.in l.neque absens.ff.de adop. idem.

Absens enim legitimari potest. vt in terminis vult Paul. de ca.in 2.vol.conf.226.& ita vult Bal.in 3.part.conf.133.& suffic.ratifica.vt vult.Decius.in conf. præal.vbi dicit ꝙ taꝛ ratifica.potest fieri etiam post mortem patris.al.multa.maxime.Alex.vol.1.conf.138.incip.elsnr.quod mihi est.139.Curt.conf. 4.al.multa maxime Ang.conf.83.incip.spurius quod mihi est 87.idem vult ipse Ang.conf.71.

Inuitus leg.si potest.l.fi.& ibi Bal.ff.de his qui sunt sui,&c.

Et ita intelligo procede. quod vult Barb.vol.2. conf.34.in 4. col. vbi tenet quòd absens non possit legitimari nisi consentiat.Et quod vult Bal.in 4.parte.conf.429.vbi tenet absentem legitimari non posse. & idem vult in aut. prærerea. C.de natura.lib.

An autem dica. consentire. si sciat & non contradicat.vide in specie.Lud.sing.588.vbi tenet quòd sic.

Infans leg.potest.Bal.in 2.par.conf.413.incip.quidam vxoratus.& in 1.par.conf.67.Pau.de ca.in 2.vol.conf.229. latissime.Barb.vol.2.in d. conf.34. per totum Ias.remissiue.in l.posthumo.in 1.col.C.de contra tab.Deci.qui infinita al. in conf. 55.præal.maxime.in 4.col.Cor.conf.177.

Limita.si interueniat in maiori ætate ratificatio.ita no.Lud. Ro.in conf.194.in 2.& 3. col. & istud non habet dubium.vt vult Decius vbi s.

Cor.tamen in d.conf.177.subtiliter probat non requiri ratificationem.

Limita etiam vt infans possit legitimari à principe. nõ autem ab inferiore.& sic comite palatino.ita Ias. il. eam quam. in 6.col.C.de fideic. idem.

An autem semel legitimatus possit iterum legitimari.Cur. in consil.73.in multis locis.tenet quòd sic.clarius Decius. in d.consil.55.in 4.col.ibi & considera ñ.al.multa quæ omitto.

Aduerte tamen quia si in 1.legitima.sit aliqua limitatio seu moderatio & suplice. de ipsa legitima. Nulla facta mentione de dicta limita.seu modera.2.legitimatio inde secuta generaliter factu.nl.valet ita no.Fel.in c.veniens ext.de præscr.Sonz. in l.gallus §.& quid si tãtum.in 9.col.ver.4.limita.ff.de lib.& posth.& no.in 2.par.conf.246.in 3.col.

Limita præmissa. in terminis filis. si autem omnes legitimat. sunt factæ generaliter. & in pleniori forma. non est necesse. in sequentibus facere mentionem de alijs legitimationibus præcedentibus.ita Decius.in d.conf.55.in 5.col.vers.4. & vltimo.

Legitimatus.an comprehendatur.à sta. loquente.de compromisso fien.inter agnatos.Pau.de ca.in 2.vol.conf.69.tenet quòd non.vide in trac.sta.st1. sub rub.causæ inter affines,&c. q.seu §.20. idem.

Qualiter autem intelligenda sit illa clau.sine prejud.veniẽtium ab intestato?Alex.vol.2.conf.51.dicit quòd opera.vt venientes ab intestato.succedant si pater. non teste. ex testamẽto autem.possunt excludi.al.Pau.de ca.conf.22. incipiente videñ.est 1.quod mihi est.in 2.vol.conf.24.

Fortius secundum eum. vult idem Pau.conf.223.incip.diceñ.est dictam hæred. alias 225.ꝙ illa clau. debet intelligi.solum de leg.hereditibus desc.ẽdentibus à patre legitimari faciẽte.& & istud.al. etiam Petr. de anch. conf.54.incip.pro fratribus.quod mihi est.153.adde.eundem.Alex.in 3.vol.cõs.187. in 1.col.ibi 7.proba.& Pau.de ca.in 2.vol.conf.222.in fi.& in conf.225.Ana.in conf.29.in 4.dubio.late Sonz.in 2.part.cõs. 212.& in conf.246.in pe.col.Curt.in consil.18.in 8.col.& latius in conf.19.in pen. & vlt. colum.& in consil.73.in 8.& 9. col.Fel.in ca.cum olim.in 11.col.de re iud.Alex. in 5.volum. conf.188.

Dic.etiam Alex. in d.consil.187.in 3.col.ibi 6.proba.quòd illa clau.potest trahi ad multos sensus. vnus est. vt intelliga. de præiud. venientium ab intestato quibus ius succedendi in bonis pe.defuncte,esset quæsitum.tempore quo fiebat legitimatio al. Ang.in consil.299.incip. dominus Papa quod mihi est.264.

De quo etiam in conf.seq.quod est.Bal.

Item secundum. Alex. vbi s. posset intelligi de iure, quod posset deferri in succõe quæ deferretur post legitimationem ex causa tamen de præte. vt si tales venientes ab intestato essent vocati per fideic.cuius dies nõdum cesserat tempore quo fiebat leg.vide ibi latius per eum.

Vide etiam.ample Corneum.in 1.vol.consi.3.& in 2.volu. ꝙ.93.& Bened.conf.157. Crotum.in d.§.& quid si tantum.in 47.col.

Legitimatio facta per reginam auctoritate apl̃ica valet Ias. in l.eam quam in 6.col.C.de fideicom.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Legitimatio nō potest fieri sine causa ab inferiore à principe. Cur.cons. 19.in 4.col.& seq. & cons. 35.in 10.col. & cons. 64.in 7.col.& cons.73.in 28.col.

Legitimandi priuilegium datū pro se & heredib.non competit filio viuente patre cui datum fuit Cur.not. in d.cons.73. in 1.& 2.col. Secus si diceret pro se & filiis seu posteris.Cur. vbi ē. in 3.col. Legitimandi, priuilegium late interpretan. est.Decius cons.76. Legitimus.quar accipia.istud verbum. Ias.in l.vnica in 2.col. C.quando non peren. Cur.in d.cōs. 13.

In hæreditatib. si oppona. defectus legitimitat.cui incūbat onus probandi. vide remissiue. Phi. in regula infamibus quæ est pe.in fi.cōm.

Quid si ī priuilegio cōit.dicat.q̄ possit legitimare excep.filiis nobilium,&c.qui dican.in tali casu Nobiles.vide Crotum in d.§.& quid si tantum in vlt.col. idem.

Legitimatio nō præiudicat interessatis nō citatis.iuxta doctrinam Bart.communiter receptā in l.Gallus.§.& quid si mn. ff.de lib.& posth.cum cōcordant.vt per Dec.in pl.284. ver.3. communis opi.& in cons.43.n.10. Quem refert & sequitur etiam Soc.iun.in cons.82.nu.19.vol.4. E.Muscul.

Legitimatio facta à Comite imperiali in dominio Venetorum non operatur circa bona existentia in eorū dominio,absque illius dominij consensu,vt pluries consuluit Soc. Iun.maximè in cons.100.excellentissimus Artium & Medicinę doc. n.10.& seq.vsque ad n.28.vol.2.allegans doc. pro ista opinione,& vltra ibi allegatos,addit Dec.in l.fi.nu.6.ff.de iurisd.om. iudic.dicentem, Quod ita se habeat communis opi prout videre licet apud eundem in pl.21.n.6.vol.4.Carol.Ruy.in cōs. 66.n.3.&n.4.vol.3.& in pl.163.visa legitimatione.n.4.1.vol. Qui dicit communem esse opinionem, q̄ Comes imperialis nō possit legitimare in terris Ecclesiæ.Et Paris.in cons.2.legitimatio, de qua in præsenti agitur.n.13. vsque ad n.21.vol.2. Vbi plures allegando ita pertrāsit,& loquitur in terminis nostris.videlicet de legitimatione facta per Comitē Imperialem in ciuitate paduæ,concludendo, q̄ nō valeat ex defectu potestatis,vt per eum,C.de quib.plura videri possunt per Soc.iun. in d.cons.21.n.9.vol.4. idem.

Legitimatio dr̄ similis Alchimiæ,quæ demonstrat illud q̄d nō est,sed vnam speciem in alteram nō transmutat, vt inquit Bald.in c.1.de consti.Et ista rāsio benè probat in l.fi.C.de his, qui vnam ætat.imper.Vbi dispositio hominis loquens de legitima ætate,intelligit de ea, quæ verè & naturaliter talis est, nō de ea quæ fictè, & per dispensationem dr̄ talis.Et procedit d l. fin.ēt in conditionib.vt voluit Aret.in l.Gallus.§. & quid si tūn ff.de lib.& posth. Dicēs:ita debere intelligi dictum Bald. prout refert& sequitur Soc.sen.in l.fi cognatis n.22.ff.de reb. dub.Et hāc opinionem firmat in terminis Bald. in cons.367. vol.5.Vbi plures & pulchras ratiōes adducit,& prout ipse dicit,apud nostros doctores,de hoc est communis opi.vt refert eum Soc.iun.in cons.12.nu.16.vol.4. idem.

Legitimatio filiorū non fit per subsequens matrimonium, etiam quod fierent instrumenta dotalia, q̄n secundum morē ciuitatis matrimonium non posset ꝓtrahi inter personas longè dispares,& inter has honeste,& absque dedecore contrahi prohiberetur.Voluit Bal.in c.illud,de præscriptio.& apertè dicit Ang.in §.sed aliud, in auth.quib. mod.naturales effi.leg.Et hāc opinionem videtur ēt firmare Bald.in l.2.in 9.opp. C.qb. res iud.nō nocet,& in auth.item si quis.la 1.C.de naturalib.liberis.inquit.n. quod lex requirens mulierem potuisse matrimonio coniungi viro, deber intelligi non solùm de iure, sed etiam de honestate, & secundum bonos mores. Quod etiam voluit Bart. in consil. 120.Neruccius Corraducij.& hanc opinionem sequitur Card.Alex.in c.tanta in q.16.ver.aduerte ad hoc,qui fil.sint legit.voluit Soc. iun.in cons.52.n.2.& in cōs. 32.n.4.vol.4.allegans Cur.iun.in cons.136.nu.6.& 10.Vbi etiam hanc opinionem à nostris doc.communiter receptam esse ait,vt per eum. E.Muscul.

in legitimatiōe facta ad requisitionem parētum aliorū citatio ñ requiritur.Est communis opi secūdum Dec.cōs.367.incip.viso puncto.circa fi.& in cōs.307.viso puncto. circa prin. & cons.698.in causa,Soci.iun.cons.142.vol.1.

Fallit,vbi legitimatio fieret stātib.filiis legitimis,& naturalib.quia de ipsis debet fieri mentio:quinimò,cis inuitis,legitimatio fieri non potest cùm solear fieri tantum in defectum legitimorum.Deci.ibidem. M.Chærian.

Legitimatio semel facta,ex superuenientia filij legitimi nō retractatur:& sic in legitimatione nō habet locum dispositio l.fi vnquam.C.de reuo.dona.Est com.opi.secūd.Deci.in d.pl. 307.versu.quartò nō obstat.idem Dec.in cons.576.pro resolutione vol.3.Soc.iun.cons.142.vol.1. Idem.

Legitimationis rescriptum, quod mētionem legitimorū liberorū nō facit, subreptitium censeri debet ex voluntatis defectu,vt frequenter placitum renūcio ex Iasone in l. Gallus.§. & quid si tantum n.102.ff.de liberis & posth.Tiraq. in l.si vnquam. ver.donatione largitus.n.254. C.de reuocandis donationibus atque ex aliis,quos ipsi laudant. E.Suarez.

Leno dicitur maritus qui sciens vxorem adulteram retinet. Pau.de ca.cons.128.incip.hæc mulier.vol.2. P.Andora.

Leprosus in ciuitate existens expellendus est,ne alios infestet,ita no.in l.nullus,C.de sum.tri.&fid.catholic.maxime per Alex.in addit.ad Bald.vbi dicit,q̄ pestilēti morbo affectus expelli potest de quo per eum,& per Ias.in l.casus.C.de testa.nec etiam est sepeliendus vbi alij sepeliuntur:secundum Pan.in c. sacris.de sepultur.& in c.2.de eccles.ædific. P.And.

Leproso potest interdici ingressus ecclesiæ.Pan.in ca.3. de cler.ægrot. idem.

Lepra superueniens non soluit sponsalia de præsenti. Pan. in c.ex parte.in fi.de conuers.coniugat. idem.

Legem non ignorant iuris periti præsertim in reb.& negotiis forensib.versati,aut iudicandi munere, aut consulendi iubendive , & agendi officio fungentes, q̄ vbi Lex scripta deficit,seu(vt magis propriè dicam)ñ reperitur,semper in decisoriis,consuetudo,si extat,est attendēda,& seruanda, cum iurisconsultùs in l.de quib.ff.de ll. velut in casibus, in quibus scriptis legib.non vtimur,id custodiri,quod moribus, & consuetudine inductum est.Hinc est,quòd iudex contra consuetudinem iudicans, cum sit altera lex l.diuturno. ff.e.ita facit litem suam, quemadmodum si contra legem scriptam iudicat, vel decernit.Bald.in āthen.iubemus.C.de iudi.per illum tex. & pariter punitur consuetudinis, veluti legis scriptæ, transgressor.c.in iis. 11.dist.gl.in c.generali.de electio.in 6.& in c.ex literis. de cōsuetud. consuetudo etiam iniqua excusat à pœna. gl.est in c.cum venerabilis, quam multum extollit ibi Ab.de consuetudine,& gl.ī c.sanè.in ver.antiqua.de temp. ord.& in can.flagitia.ver.omnes 32.q.6.intellige tamen de pœna temporali,non autem de spirituali,& æterna secundum gl.in can. denique 4.dist. pro qua vide Roma. cons.166. videtur prima fronte.per quam gl.Ancha.in d.c.cum venerabilis, dicit consuluisse in q. facti contingente tali videlicet , quidam rector villæ fecerat complures in carcerem detrudi , quamobrē fuerat accusatus, quòd carceres priuatos teneret, & quia probauit antecessores suos sic facere consueuisse,non poterat puniri pœna priuati carceris , & fuit talis accusatus absolutus , est igitur videndum quanto tempore inducatur talis cōsuetudo ad præmissos,& alios effectus per Bald.enumeratos in repetitione d.l.de quibus. vers.viso de causis.& dic q̄ licet gl.in ver. inueterata.in d.l.de quibus,ponat duas opiniones,quarum vna est, q̄ requiratur tempus , cuius initij memoria in contrarium non existat:altera q̄ sufficiat tempus 10.an.decursorum, à die & tempore primi actus de ꝓsensu populi,siue ipso sciente,& tolerante,gesti & facti.Hæc tamen vltima opi.ab omnib. seu magis communiter celebratur.& custoditur, vt per Ias.in d.l.de quibus.vt videre licet. F.Turzan.

Ad illud quod superius dictum est,q̄ deficiēte Lege scripta succedit cōsuetudo loci,si extat,adde,q̄ vbi vtraque & lex & consuetudo deficit,attenditur in casu occurenti simile cōsuetudinis.no.Ias.in d.l.de quib. ff. de ll.sed simile consuetudinis nunquam vincit,nec superat legē scriptam,cùm non sit conueniens,q̄ lex scripta corrigatur per similitudines. Et ob id,si esset consuetudo in loco loquens in vno casu,ad alios ad correctionem iuris communis trahi, & extendinō deberet,quia per subauditos intellectus nō debet correctio legum induci. gl.in c.cupientes.§.quod si per viginti.de electio.in 6.imò nedum à simili , sed nec à maioritate rationis debet fieri extēsio de vno casu ad alium in correctoriis,adde gl.communiter approbatam & ibi Ias.in auth.quas actiones. C.de sacr.sanct ecclesf. Bart.in l.fi constante.in 9.qu. primæ partis.ibi aliis.ff.sol. mat.solus Fulg.prout refert Ias.in d.l.de quibus.fuit in contraria opinio.videlicet,q̄ simile consuetudinis vincat legem scriptam. communis tamen secundum ipsum Ias. ibi est in contrarium,& præualet,& ad Fulg.multifariam respōdet,in quātum tamen Fulg. dicit, quòd si consuetudo extat in loco, vel ciuitate, quòd filius masculus excludat fœminam:licet de iure communi non excludat,cum par omnium sit cōditio.l.maximum vitium.C.de libe. præter.tamen simile consuetudinis vincet legem, & sic excludet nepotem, licet secundum communem opinionem, de qua ś.secus sit,cum etiam ex maioritate rationis simile consuetudinis non vincat legem, concludit tamen Iason. alia ratione quàm Fulgo. quam perte vide in dict. l. si quis. quòd non excludet nepotem , sed ē contra,

secundum communem opinionem.de qua per Bald.Salic. & omnes in l.venia.C.de iusvoc.per gl.ibi & concord.per ipsum Ias.traditas. F.Turzan.

Si in lege,vel statuto derogetur cuicunq; consuetudini cōtrariæ.derogatio huiusmodi ad præsentes,seu de præsenti vigentes consuetudines refertur, & circa illas tantùm, & nō ad futuras operatur secundum gl.in cle.statutum.in verbo, consuetudinem.de electio.sed contra dictam gl.cōmuniter concludūt Bart.Bald.Ang.& alij post eos in l.si mihi,& tibi.§ in legatis.ff.de le. 1.& ibi Alex.cum dicta communi transit,quādo derogatio est facta p verba generalia,seu indefinita, quia trahit ad omnia,per tex.in c.solitæ.de maioritate & obedient.& probat secundum ipsum Alex. in l.in fraudem.§.fi.ff.de testamili.& in l.3.§.diuus.ff.de sepul.viola.Ias.verò in d. l.de quib. ff.de ll.passim cum dicta communi transit. idem Turz.

PRO.legis virtus est imperare,vetare, permittere,& punire.l.legis virtus.ff.de le. Bellon.

PRO. legis beneficio minimè fruantur ij, qui contemnendam eam esse censuerunt.l.fi.§.fin verò.C.de iure delibe.

PRO. lege imperatorum non in omnib.ecclesiasticis controuersiis est vtendum.c.lege.10.dist. idem.

PRO.leges sunt sacratissimæ.l.leges.C.de leg.l.1.ff. de var. & extraord.cog. idem.

PRO.leges ab omnibus sciri & obseruari debent.in l.leges. 1.& 2.C.de leg.

PRO.Leges non sunt impositæ verbis, sed rebus.l.2.C.cōmunia de leg. idem.

PRO. leges se accommodant ad ea, quæ frequentius, non rarò accidunt.in l.nam ad ea.ff.de le.in §. 1.in auth.vt sine prohibit.mat.colla. 5.

OBIEC.contrà de §.insula.inst.de rer.diuis.

SOL.Super his quæ rarò eueniunt lex disponit,vt materia ad plenum declaretur,& vt dubietas tollatur,vt ibi.

OBIEC.secundo oppono de l.si maior quinquagenaria.C. de le.hæred.vbi lex de mirabili casu de rarò ꝓtingenti dispōit,

SOL.Vbi euenit naturaliter,lex sup eo disponere dēt,vt ibi.

PRO.leges neque in paupertate viuere,neque in anxietate mori permittunt.§.fi.in auth.de hær.& fal.colla. 1. idem.

PRO.leges non debent esse ludibrio.l.fi.§. vbi autem.C.de bon.quæ liber. idem.

PRO. leges seculares non dedignantur sacros canones imitari. in c.de secun.nup.extrà. idem.

Lex vel statutum semper est in viridi obseruantia etsi post multum tempus casus legis non veniat , secùs tamen si casus euenerit,& contra legem, vel statutum fieret actus, Cur.iun. cons.129.n.12.communem dicit. B.Villal.

Lex ciuilis obligat in foro conscientiæ,& contra faciens legi peccat mortaliter,Alc.in l.cùm contingat.de iur.iuran.nu. 99.com.dicit,vt plures limi.per Fel.in c.1.de constit. idem.

Lex exprimens aliquos casus ratione frequētioris vsus non intelligitur exclusis aliàs minus frequens. Curt. Iun. consil. 107.n.8.communem dicit.

Limitis in pœna statuti concurrente cum pœna legis cōmunis,Hippo.in §. quæritur. n.6.in pract.magis communem dicit. idem.

Lex noua imponens pœnam concurrens cùm lege veteri ēt pœnali,quælibet pœna p̄t imponi quam prosecutus est accusator,Pan.in c.de causis,de of.dele.com.dicit.n.14. idem.

Lex reprobans consuetudinem non solùm intelligitur de præterita,sed etiam de futura, Ias.in l.de quibus.n.55. ff.de ll. & in l.cunctos populos.nu.74. C.de summa Trinitate.communem dicit. idem.

Lex vel statutū ꝓceptum verbis vniuersalib. de futuro cōtinens actū & nō concessionem quæ restringit ad habiles,nō habet locum ratione publicę vtilitatis,Ias.in l.hoc edicto.§.renuntiatio.n.5.ff.de noui ope.nunc.communem dicit. idem.

Lex statuens super matrimonium.ac super alia spiritualia per quæ infimidant matrimonia non habent vim legis,Deci. in c.ecclesia sanctæ Mariæ.n.36.de constit.Coua.in epi.2.c.3. par.3.§.8.n.6.communem dicit.

Amplia quòd etiam dicta lex non habet locum circa accidentia matrimonij.Præpo.in c.1.de sponf.com.dicit. idem.

Lex 2.C.de rescin.ven.nō habet locū in trāsactione.Magis communem dicit Alex.cons.42.vol.1.cōtrariam,imò,quod habeat,dicit communem Fabianus in trac.de emptio.& ven. q.48.prin. & hanc dicit magis communem Deci. cōs.203.n. 4.vbi dat concordiam assignatam à Cornæo,cons.27.lib.4.dicens vel excessus vltra dimidiam est modicus.& procedit prima,vel excessus est maximus & procedit 2.opi. quam not.& vide eundem Deci.cons.216.per totū,vbi al. Corn.cons.166. vol.1.& cum hac distinctione transit Apostil.in add.ad Alex. in d.cons.in verbo communem.n.11. idem.

Nota,q̄ ad hoc q̄ remedium d.l.2.competat emptori,sufficit q̄ læsio excedat dimidium pretium rei emptæ,quòd si pretium rei emptæ non excedat centū.& ipse dedit quinquaginta vnum ś.centum habet locum remedium d.l. Dida.Coua.in lib.2.resol.c.3.n.8.communem dicit.

Concor.l.4.ti.7.lib.3.ordi.repro.l.16.tit.11.part.4.quæ videbat innuere, q̄ pretium rei emptæ deberet excedere in duplum,vt si valebat centum q̄d pretium esset ducenta & plus, & iuxta d.l.4.nota q̄ restituens non tenetur ad fructus,& hoc potius ex consuetudine quàm ex iure,vt per Rofr.4.par.de li. rub.de actione ciuili quanto minoris,de qua per d.Coua.n.9. & intellige d.communem 81.& sequētem in media læsione, secus in enormissima quæ etiam iuramentum facit cessare.7. n.& vide Calca.cons.25.nu.27.& ex gl.in c.fi.de rest.in integ. lib.6. idem.

Nota, q̄ renuntiās specialiter remedio d.l.2. non p̄t iterare remedium d.l.Coua.in c.4.nu.1.com.dicit ex Bar.& Ias.in l.si quis cum aliter.ad fi.ff.de verb.obl.& Ias.n.22. idem.

Amplia in sciente verum valorem rei, & pretium: etiam si non renuntiet,nō competit ei dictum remedium, Coua.in d. c.4.n.2.communem dicit ex Deci.cons.583.

Nota circa d.l.2.q̄ res est in obligatione:& pretium in solutione.secundum gl.communiter approbatam in d.l.2.quam communem dicit d. Couar.in d.4.nu.4.ex Apostillat.in consuet.Paris.tit.1.§.22.nu.42.

Concor.l.56.ti.5.par.5.quam nota & vide ver.debitor.idē.

Lex i.de sacrosan.eccl.habet locū in quocunque testamento facto:& ab illo.qui non est in articulo mortis, Ias.in d.l. 1.n. 31.communem dicit.

Item d.l.i.habet locum in habilibus Boer.in consue.Bitu.in Rubri. des coustumes concernans les testamens.§.j.in princi. communem dicit contra Bart. idem.

Nota,q̄ leges loquentes de clericis in his,quæ non contradicunt canonib.sunt obseruandæ,Alci.in ca.cum non ab homine.de iud.n. 1.communem dicit. idem.

Lex si coloni.C.de agri.& cens.li.11.locum habet nō solū in rebus animatis , verum etiam in rebus inanimatis. Magis commmunem dicit Maranta.in 4.par.Spe.n.38. I.Fich.

L.si quis in tantā. C.vnde vi. habet locum ēt in seruitutib. prædiorum,communiter teneri dicit Sali.ī d.l.si quis.n.7.idē.

In l.diffamari.C.de inge.manu.competens iudex diffamati est adeundus, non diffamantis communem dicit Bart. Blarerus in repet.d.l.diffamari.c.4.nu.24. idem.Fich.

PRO.lex est inuentio,& donum Dei.l.2.ff.de le. Bellon.

PRO.lex secundum ritulum,cui subiecta est,intelligi debet. l.Imperator.in fi.ff.de in diem addi. idem.Bellon.

PRO.lex debet esse de casu dubitabili. in l. qd̄ Labeo. ff.de Carbo.edic.l.l.Domitius Labeo.ff.de testa.l.ancille.C.de furt. Quandoque tñ ratione clarioris sensus super ñ dubio respondere solet iurisconf. in l.illud nullam habet dubitationē.ff.de minor.l.si conuenerit.ibi ,peculdubio. ff.de iurisd.omn. iud.in l.non dubium.ff.de le.3.& l.non dubium.C.de leg. idem.

PRO.lex est perpetua nec vnquam moritur.4.Esd.l. Arriani.C.de hæret. idem.

L.si vnquā.C.de reuoc.dona.locum ēt habet & procedit in donatione iurata,f̄m receptiorem Doc.sentētiam,quia si filia tpe matrimonij renūciat successioni paternę in manib.patris, q̄ dote ꝓtenta esse velit,filij d.mulieris postea suscepti,ñ poterunt venire ꝑ allegatā renūciationem.ita ꝓsulendo scribunt. Alex.de Imo.in pl.29.n.16.ver.postremò nō obstar.in 3.vol. pl.& Phil.Dec.in pl.181.n.8.inquiens:istam opi.doct.modernorum esse,quæ ꝑdicentem habet neminem,& idē in l.pactū quod dotali.n.14.ver. vltimò notādū.C.de collat.Et hāc sentētiam communiorē esse voluit quoq; Rol.à Valle,in pl.11. n.23.& 31.vol.1.pl.vbi ipse varias authoritates Doc. qui ī vtramque partem hūc articulum disputarūt,& alteram sententiam tanq̄ magis commu.amplexi fuerunt,retulit.Sed ipse tñ à priori sententia Alex.& Dec.atque aliorum non recedit tāquam communi voto approbata. Kirchouius.

L.si vnquā.C.de reuoc.don.locum nō habet in re minima, sed benè locum habet in re notabilis æstimationis. ita scribit Dec.post alios ab ipso allegatos in cons.363.n.9.ver.in 2.dubio.& idem in l.1.n.10.C.de pact.Et licet ibi Ias.n.6.ver.tene. contrarium.Cōtrariam sentētiam,q̄ etiam in re minima procedat,sequatur:tamen inquit Cagnol.n.39.vers.Datur alia limitatio,quod requirat, q̄ sit pars vel res notabilis æstimationis, quam donator verisimiliter non fuisset largitus si de liberis cogitasset. Et hanc receptiorem sententiam, à qua non est

Universidad de Deusto
Biblioteca

recedendum esse. De qua quæstione in vtramque partē multa congesserunt Franc. Ripa in d.l. si vnquam.in 7.& 8.qu.& And.Tiraq.in verb.omnia vel partem aliquam.pag.libr.mei. 157.cum seq. vbi ipse nu.24.inquit: eam opinionem amplectendam,quæ pluribus visa est communior,vt videlicet d.l.si vnquam habeat locum in donatione infra dimidiam. ita etiā inelligas procedere,modò res donata non sit adeò vilis æstimationis,vt verisimiliter donans non destitisset à donatione propter cogitationē liberorū,& in verb.donatione largitus. nu.8.pag.188.Et huius quæstionis,atque Doct.in vtramque partem de ea disputantium facit mentionem Nicol.Arelaten. in suis addi.ad trac.Alc.de præsump.in 1.reg.princ.præsumpt. 13. kirchouius.

Lex si quando.C.vnde vi,procedit etiam in vi turbatiua & compulsiua.c.fi.extr.de his quæ vi metusúe causa fiunt,secundum Inn.& Pan.ibi:nam ille tex.loquitur generaliter de violentia. Bartolus autem in l,quidam tabularum. ff.de furtis. in l.in actionibus.ff.de in litem iuran.Inn.& Panor. vbi suprà,& Roffre.in rubric.de actio.& ser. cor.in fin. extendunt dictam l. si quando. vt contra quemcunque dolosè damnum dantem stetur iuramento damnum passi super rebus ablatis , & damno vel eius æstimatione , cum taxatione tamen iudicis. Balb.decis.292.

Lex,princeps,vel statutum potest prohibere,quòd non iuretur super cōtractib.secundum communiter cano. in c.cum laicus.ext.de for.comp.lib.6.Bald.in l.non dubium.in fi.C.de legi.per illum text.dominus Sandilia.in l.fi.ff.qui satisda.cog. Balb.decis.320.

Lex si quis in tantam.C.vnde vi.practicari potest etiam excipendo , quando spoliator agit super proprietate : quia reus spoliatus poterit excipere de dominio amittēdo ex dicta constitutione,secundum gl.& Pan.in ca. pastoralis,extrà de cau. pos.& propri.in verbo facultatem.ad fi.Io.Mo.in c.fi. de restit. spol. & tunc secundum Pan.non debet excipere, quod agens nullum ius habeat in re, sed quòd est priuandus ex dicta constitutione , cum non priuetur ipso iure, secundum gloss. ibi. Balb.decis.34.

Lex error.ff.de iuris & fac.igno.non procedit,quādo vtraque pars tractat de damno euitando secundum gl. singularē, secundùm Rayn. in l. si fideiussor. §. non male. ff. manda. Balb.decis.374.

L.si conuenerit.ff.de iurisdictio.omn.iu.nō habet locum, quando iudex,cuius iurisdictio est prorogata,erat præsens,& prorogationem acceptauit secundùm Cy.Guil.Ang.& communiter doct.ibi,& cano.in ca. 1.extr.de iud.item quando pactio illa esset iurata.c.nouit.de iud.c.ad nostram & c. etsi Christus, extr. de iure iur. item quando renunciatum esset fori priuilegio,secundum gl.Alb.& Bal.in d.l.si conuenerit. item quādo iurisdictio prorogatur tacitè delinquendo, Auth. qua in pronincia.C.vbi de crimine agi opor.l.nullum.C.de testi.ca.fi.de foro compe.Et quando pacisces promisit ibi soluere, scilicet in foro & loco iudicis prorogati.l cōtraxisse ff.de act.& obli. secundùm Ang.Alb.& Bar.vbi s.idem secundum Ange.ibi si prorogatio sit facta iudice sedente pro tribunali,licet non acceptauerit. Balb.decis.48.

Lex.in criminali.C.de iurisdi.om.iud.procedit etiam quando quis attestatur coram iudice incompetēte sine alia citatione, per textum ibi,cum Baldo. Balb.decis.230.

L.2.C.de rescind. vendit.an habeat locum in datione in solutum.Dec.cons.368.in princ.& quid si fuerint plures res vēditæ,& in vna adsit læsio?Dic vt per Dec.cons.421.& 216.vbi vide practicam rescindendi venditionem. cui adde Paris. cons.96.lib.1. Quid de testibus deponentibus de læsione?dic vt per Fel.in c.licet causam.col. 5.de probat. Et qualis debeat esse testis depositio super rei valore? vide Alex.cons. 109.libr. 4.post Bart.in l.filiusfamil.§. si quid alicui.de lega. 1. Et an per æstimum commune probetur valor rei? vide Bartol. Ioan.de Platea,& alios in l.fi.C.de præd.nauicular.lib. 11. vbi concludunt quòd sic.Et an probetur per testes & qualiter in hoc debeant deponere,vt concludant,vide ibi.Quid quando deponunt de diuerso precio,an tunc dicantur contrarij.vide Bart. in l. testator. §. qui indiuisa. de leg.2. Et dic quòd vbi non est probatus valor rei,iudex potest ex officio de eo sumere informationes.Bart.in l.si quid ex Pamphila.de le.2.Et hæc duo dicta Bart.alleg.Ang.in d.l.fi.C.de præd.nauicul.Et dic quòd res æstimatur habito respectu ad redditum & eius rei qualitatē.l. si quos, C.de rescind. vendit. Et æstimū quomodo fiat secundum vltramontanos & citramōtanos,no.Albe.in d.l.si quos. & est text.vbi doct. in d.l.fi. Et quæ inspici & considerari debeant in æstimo ciuitatis habendo, vide Alber.in l.omnes.C. de operib.publi.Bart.& doct. in l.pro locis.C.de anno. & tribut.lib.12.Et an remedium læsionis competat cōtra tertium possessorem , vel singularem successorem? Dic quòd Bald.& Salic.in d.l.2.C.de rescind.vendi.videntur concludere q̄ non: quos sequitur Ias.in l.1.§.si hæres percepto. ff.ad Trebell.pro quo vide Alex.cons.92.col.3.lib.1.Ruin.cons.32.lib.1. Put.

L.si quis maior.C.de transact.an locum habeat,vbi aliqua iusta causa potest quis se excusare à pœna. & an habeat locū more purgatio & de iure canonico:& an in quolibet contractu, & vbi fuit omnis summa soluta dempta certa parte? Dic q̄ iurans , & inde contraueniens in causa non auditur si opponatur ,secundum communem per doct. maximè Alex. in d.l.si quis maior.col.fi.& cons.17.col.2.lib.3. Fel.in c.dilecti.vbi Dec.1.not.de excep.Ias.d.l.si quis maior.nu.110.vers. iuxta prædicta. Quæ lex locum habet in omni contractu, teste Ruin.cons.198.lib.1.Et quando locum habeat,& an in iuramento de præterito.Ruin. cons.145.lib.1. Quibus adde q̄ non habet locum cū eius pœnis,nisi vbi adest dolus.Ias.cons. 174.libr.2.vbi etiam quòd non sufficit lata culpa. Quæ lex etiam non habet locum in liquidandis. Ruin. cons.64.nu.15. lib.1.Et an possit purgari mora,no.Bald.in l.qui crimen. col. 3.C. qui accus. non poss. Et an possit quis agere ad rem principalem promissam, & pariter ad pœnas huius l. Ias.consil.9. lib.1.vbi plura de effectu iuramenti. & ibi an in terminis huius l. possit quis moram purgare , & an requiratur declaratoria iudicis,vt quis incidat in has pœnas.Iaso.d.cons.vbi etiam an sufficiat verbalis oblatio ad euadendum pœnas idem Ias. d.cons. & cons.10.lib.1.vbi quòd pœnæ huius l.debētur iure actionis. Et in hoc magna est differentia quàm si deberentur officio iudicis.Et an mora possit purgari.Ias.d.cons.10. Put.

L. 2.C. de rescindenda venditione in omnibus bonæ fidei contractibus locum habet,etsi in stricti iuris conuentionibus silescat, vt commune interpretum placitum esse constat ex Ias.in lege de quibus.nume.29.ff.de legibus & in lege si quis cum aliter, nume.18.ff. de verborum obligationibus.Quanquam contrarium verius & receptius arbitretur Arius Pinelus,cum quo sum,ad eandem legem secundam. parte 1.ca.3. num. 5.& num.6.Haber item locum in venditionibus sub hasta (vt infans vulgus balbutit) ad incantum factis. commune asserunt Rebuff.secundo tomo.n.38. latissime Arius pinelus dicta parte 2.c.2.cui adde Alex.magis commune id affirmantem cons.117.nu.8.lib.7.Obmutescet tamen,ac nullum prorsus locum habebit hæc lex.secunda C.de rescindenda vendit. cum eius remedio expressim renuntiatur, vt commune affirmant Carol.Ruinus cons.16.lib.4. Did.à Couaruuias libr.2. variarum resolut.c.4.vel cum iusiurādum appositum est nullo modo contractui contrauentum iri, vel omninò contractum seruatum iri:vt frequenter placitum inquiunt Cremēs. num.175.Cagnol.quæst.8.num.91.Arius pinelus parte.3.ca. 1.num. 1.ad hanc eandem l.& idem Cagnol.rursus in l.si quis maior.n.36.C.de transact. Aymon Crauet.cons.138.nu.3.& vide superius obseruo ver. Læsus. E.Suarez.

L.si vnquam.C. de reuoc. donatio.tam in libertis quam in aliis locum habet.commune inquit Rip.ad eādem l.si vnquā. Nec iusiurandum appositum humanissimam illius decisionē remorabitur & æque in qualibet bonorum parte , imo in re singulari , & in legatis à parente relictis procedet.communia ponit idem Rip.ad eandemmet l.nu.7.& nu.15.& num.16.q. 19. idem.

L. quoties.C. de rei vendica.in re dubia locum non habet, hoc est, cum secundus emptor rem sibi prius traditam non liquido probat.commune renuncio ex Alex.ac Ias.in l.1.C. de edict.diui Adria.roll.eodem Ias.in l.vlt.nu.28.C.de sacrosan. eccles.Nec item hæc lex procedet, vbi secundus ex aliqua lucri causa rem consequutus proponitur, vt commune constituo ex Soc.quem refert, & probat Marc. Man.non leuis doctrinæ vir:de soluen.arg.ver.dicimus,ex Ias.in hāc l.quotiens. limit.10.Ant.Gomez.de contract.c.2.n.20. ver.ex quo deducitur.Nec item huius legis decisio exaudietur, si vel ecclesia, aut ciuitas emptrix prima sit, vt commune ponit latè Viuius libr.1. opin.435.vel ecclesia,aut aliqua ecclesiastica persona, aut princeps,vendiderit.comm.inquiunt Alex.cons.122.lib. 5.Ias.ad hanc eandem l.quotiens n.20. Paris.cons.11.n.20.& n.58.libr.1.Nec rursus huic legi locus vllus erit,cum emptor secundus,primi emptionem haud.ignorauit.tunc enim reuocatoria in factum competet, vt ponit commune latè Viuius d.opi.435.& asserit receptum Ant.Gomez.d.n.20.vers.secundo principaliter, quamuis ipse verè, ac fundatè contrarium ostendat,etiam cum emptor iste secundus fraudis fuerit particeps. idem.

Lex qu

LEX quando exprimeret aliquem casum ratione frequentioris vsus.non tamen per hoc intelligitur excludere alios casus minus frequentes,vt est gl.in ver.sponsam.cōmuniter approbata.C.de rap.virg.inquiens, quòd licet in illa lege imponatur pœna viro.rapienti mulierem:tamen eadem pœna censetur imposita mulieri si rapit virum, quia casus de viro fuit expressus ratione frequentioris vsus gl.in ver. præsidentes.in Clem. 1.de resc.gl.in verb.reus.in c.2.de confess.li.6. Alex.de Imo.in cons.65.n.39.in 6.vol.cons.Rol.à Valle in cons.72.n. 49.in 1.Tomo cons. kirchouius.

Lex quælibet, dispositio, vel declaratio, non sunt alicuius momenti , si per annos decem non fuerint in vsum receptæ, sed contrarium fuerit obseruatum.iuxta ca.denique.§.fi. dist. 4.& tradunt Io.de But.Card.Imol.post gl. ibi in c.1.de treug. & pace.Alex.in cons.6.viso themate. nu.4.lib.1.cum concordantib.per Ias.in l.rem non nouam,n.4.ver.secundo notabil. generalius.C.de iud.vbi plura cōgerit ad propositum,Et fuit dictum Lapi de Castel. in allegat. 37.stante constitutione ad finem , vt refert & sequitur , & alios etiam allegat Paris. in consil.106.in causa subsidij,num.6.cum sequentib.volum.4. Soc.iun.in cons.76.n.47.vol.4. communem ait, E.Muscul.

L.2 C.de rescin.ven.remedium non datur venditori scienti verum valorem rei suæ , etiamsi sit decept' vltra dimidiam iusti precij, Bar.ibid.n.14. ver.quæro quid si dictum est in instrumento.Bal.n.8.ver.quartò quæro.& Sali.n.11.ver.septimò quæro.Alex.de Imo.in cons.125.n.7.in 1.lib.Et ita communiter à doct.concludi referunt idem Alex.in cons.127.n. 1.in 2.vol.Dec.in cons.583.n.1.Rol.à Valle in cons.59.n.10. & 11.in 1.Tom.cons. Kirchouius.

Lex de sui substantia scriptis opus non habet, atque ideo clara populi voluntate ferri potest.commune inquit Fulg. in l.de quibus.n.12.ff.de legib.Et quamuis humana sit,si tamen de certo aliquid ex iusta causa statuat,in conscientiæ foro seruanda erit.commune aiunt Alcia.in c.cum contingat.nu.99. de iureiur.Ant.Gomez.de testam.ca.vlt.num.46.in fi. Did. à à.Couarr.de sponsal.2.part.ca.6.§.8. num.12. & latè ca.7.§.7. num.8. Atenim si legis præceptorum transgressio suapte natura peccatum non gignat , contrariam sententiam communem dicit Alciat. cum quo facio, in ca. nouit.num.37.de iudic. E.Suarez.

Lex tametsi contraria consuetudine tollatur,nunquam tamen vel longissima dissuetudine abrogabitur . Obmutescet tamen,ac nullum prorsus locum habebit hæc lex.secunda C.de rescindenda vendit. cum eius remedio expressim renuntiatur, vt commune affirmant Carol.Ruinus cons.16.lib.4. Did.à Couaruuias libr.2. variarum resolut.c.4.vel cum iusiurādum appositum est nullo modo contractui contrauentum iri , vel omninò contractum seruatum iri:vt frequenter placitum inquiunt Cremēs. num.175.Cagnol.quæst.8.num.91.Arius pinelus parte.3.ca. 1.num. 1.ad hanc eandem l.& idem Cagnol.rursus in l.si quis maior.n.36.C.de transact. Aymon Crauet.cons.138.nu.3.& vide superius obseruo ver. Læsus. E.Suarez.

Lex quæ de clericis quidquam disponit, quatenus canonibus aduersa non est seruari debet. commune ait Alc. in ca. cum nō ab homine n. 1.de iud.& vide quę supra obseruo ver. clericus. idem.

Lex seu reformatio edita à Principe,si vsu non fuit recepta, non punitur transgressor.secundum magis communem opinionem.Rol.à Valle cōs.99.nu.6. Et quando ligare incipiet. vide per Anto. Gabriellium. communi. conclu. libr. 6. conclu.4. Bonacoss.

Lex finalis.C.ad l.Iul.maiesta. quoad pœnam de nouo impositam contra committentem crimen læsæ maiestatis in Principem,non extenditur ad Rempublicam Romanorum, nec ad alium, vt est magis communis opinio. D.m. Alcia. in consi.467.col.2.in prin.ver.secundo respondetur.Rol.à Valle in cons.1.n.21.in 3.vol.& d.l.habet locum in filiis iam natis & nascituris.vt est communis opinio, vt ibi.

Lex,vel statutum semper est in viridi obseruantia,etiam si post multum tempus casus legis nō veniat,secus si casus euenit,& contra legem,vel statutum actus fieret, Cur.cons.129. n.12.communem dicit. Bonac.

Lex pœnalis extēditur de vno correlatiuo ad aliud, Io.Nicolaus in l.generaliter.n.26.C.de secund.nup.communem dicit. Bonac.

L.bene à Zenone.C.de quadri.præsc.& eius dispositio habet etiam locum in inferiorib.principib. non recognoscētib. superiorem.ita pulchrè tradit consulendo Ias.in cōs.227.ver. vndecimò facit.2.vo.cons.licet multi alij doct hoc non concedant.Batth.Socy.in cons.46.num.22.in 4.vol.cons.Pan.in cons.3.num.8. in 2.part. consil. tamen priorem sententiam commu. esse scribunt Philip. Doc. in cons.357. num. 1.circa fi.in 3.part.cons.& Rol.à Valle.n cons.29.nu.17.in 1. Tom. cons.Sed Dec.in eo. cons.nu.7.sententiam communem non amplecti videtur,per authoritates ibi adductas, quam doctrinam quoque Nicol.Bellon.in cons.51.breuiter & erudite explicat. kirchouius.

Lex hodie. ff.de pœnis, non habet locum in pœnis à statuto determinatis.sed est præcisè seruandum, secundum Bal.in sua repetitione.§. pœna grauior. in l. quid ergo. ff.de his qui notan.infa.in l.j.C.si aduer.delic.in auth.hodie.C.de iud.contrarium tenent ipse Bal.Sal.Paul.de ca.& do. Alex.in l.& si seuerior.C.ex quibus cau.infa.irro.& Bar.vt ipse Bal.refert vbi suprà , quando subesset legitima causa. quod verius videtur. Balb.decis.58.

Lex sancimus. C. de iudic. procedit etiam in ficto seu præsumpto contumace secundum communiter Doctores ibi. Balb.decis.337.

Lex positiua condita ab habeñ potestatem legis condēdæ, obligat in foro conscientiæ,non secus quàm in foro contentioso,teste Rol.de inuent.par.vlt.q.24.num.2.quam declarat procedere quando lex. vel canon. aliquid disponit super certo : quia tunc illud obtinet in foro animæ & conscientiæ, secus quando lex positiua vel canon. fundat se super aliqua iuris præsumptione,quia tunc talis lex præsumptiua non seruatur in foro conscientiæ,quoniam lex diuina innititur veritati,quæ neque fallit neque fallitur c.à nobis el 2.c.inquisitioni de sent. excom.castr.in l. cum quis col.7. ver.in 3.causa C.de iur.&fac.ignor.vbi refert.Bononiæ aliàs disputatum fuisse an lex positiua excuset vel obliget in foro pœnitentiæ , & quòd inter alia, dictum fuit, quòd quando lex humana condita est præter legem diuinam , si lex humana fundata est super præsumptione non excusat in foro conscientiæ exempla vide ibi per Rol.d.q.24.n,9.nu.10.

Lex vel constitutio quæ præcipit vel prohibet in fauorem Dei, vel ad commodum publicum, si emanat super eo cuius contrauentio aliàs de se generabit peccatum mortale , non tollitur desuetudine,etiamsi à principio recepta nō sit, per id quod habetur in ca.fi.de consuet.& Io. Calde.in c.1.de treug. &pace,quod communiter teneri refert Bened.Capra reg.14. n.5.vide supra verbum ius,vel constitutio.

Lex fi.C.de insti.& substi.nō loquitur de tacita vulgari, sed de tacita pupillari, prout ipsam communiter intelligi refert Bened.Capra in trac.substi.post reg.posito,n.99.specie i.quē intellectum etiam secundum Imo.in c.Raynu.de testa.meliorem esse testatur ibidem.

Lex vel statutum potest distinguere vel limitare ius diuinum ad hoc,vt peccatum excludatur vel euitetur,vt patet in eo quod disponit ius diuinum, quod in ore duorū vel trium testium stet omne verbum,i.omnis probatio,nam per legem vel statutum p̄t tale ius interpretari & distingui exigēdo q̄nque plures testes, vt falsitas, & sic peccatum cesset, iuxt.l.hac consultissima,C.de testa.l.fi.C.de fideic.& ibidem Cyn.quod notat in c.cùm esses.de testamentis.vt voluerunt D. Anto.& Imo.in c.quæ in ecclesiarum.de consti.& ita communiter teneri asserit Bened.Capr.reg.10.n.24.

Lex vel statutum contra ius naturale siue gentium nō rollendo ipsum simpliciter , sed disponendo in præiudicium alicuius emanans,si dubitetur an subsit iusta causa vel non, præsumit ex iusta causa emanasse, & sic pro principe vel statuente,adeò quòd non admittitur probatio in contrarium,prout voluit Cy.in l.fi.& ibidem communiter Legistæ. C.si contra ius vel vtilitatem publicam, & idem Cy. in l. Rescripta. C.de præcib.Imper.off. argumento clem. 1.de probat.clem.pastoralis,de re iud.Bened.Capr. reg.10.nu.39. Quod tamen fallit quando princeps vel statuens disponeret contra id ad quod est obligatus, puta contra contractum suum , vel si statueret respectu non subiectorum , quia non præsumeretur pro statuente.Similiter fallit quando ex facto vniuersitatis vel principis statuentis timeretur scandalum euēticium quo casu ,p statuentibus non præsumeretur, vt voluit Inn.in c.inquisitioni,de sen. excommunicat. quem sequitur D.Nicol.in ca.quæ in ecclesiarum,de constit.cum quibus cæteros quoque transire ibidem n.42.refert ac sequitur Bened. capr.quid sit ioris, si contra ius ciuile quid disponatur vel statuatur,vide suprà in verbo ius.

L.interdum.§.qui furem.ff.de fur.intelligunt Doct. secundùm doctrinam Bartoli ibid.nu.4.& 5.ff.de furt.q̄ iudex,qui principaliter cognoscit de crimine ad vindictam possit etiam reum condemnare incidenter ad restitutionem rei , seu ad emēdam damni passi,siue agatur per viam accusationis,siue inquisitionis.Licet dispositio d.§.qui furem.secundum sententiam receptam locum habeat , quando ageretur per viam in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quisitionis,tamen iudex maleficiorum non potest reum cōdemnare ad restitutionem rerum ablatarum,seu ad carū valorem,& æstimationem,nec etiam ad damna & interesse,si non fuerit aditus à damnum passo,& officium eius imploratum, vt Bart.in d.§. qui furem.n.5.tradidit, dum vult quod formetur libellus,in quo petatur reum puniri & condemnari & rem restitui.tūc.n.dicitur agi,secundū eū,criminaliter per viam accusationis,& implorari officium iudicis ciuiliter super restitutione.ita quoque voluit Sal.ĩ l.si quis à se fundum.n.4.ver.his sic collectis.C.ad l.Iul.de vi pub. & priuat. Quam doctrinam tanquam communiter approbatam plurib. adductis authoritatib.copiosè explicat Rol.à Valle,in cōs.30.n.12.& 13.cum seq.in 2.To.ɔs.vbi & ipse.n.18. aliam communem sentētiam quæ habet,ꝙ dispositio d.§.qui furē.locū habeat,qñ reus cōdemnatur p cōfessionem veram,secus si per cōtumaciam,annectit,quia tūc iudex maleficiorum nō potest inquisitum ad præmissam ɔdemnationem in fauorem damni passi ɔdemnare.Bal.ĩ l.qui crimen.ver.item in criminali.n.23. C.de his qui accus.nō pos.& ibi ipse inquit:iudicem maleficiorum ñ posse ɔdemnare reum ad restitutionem rei ablatæ, nisi ɔstet de maleficio per ɔfessionē,quia tunc iudicis officium deseruit confessioni,nō criminali accusationi,secus si probatio resultaret aliter quàm per confessionem, quia ex ea nō oritur officium iudicis.l.sed & possessori.§.fi.ff.de iureiu.Quas doctrinas Rol. in d.cons.30.n.18.& 19.latius prosequitur. Kirchouius.

L.si quis maior.C.de transact.non solùm locū habet in cōtractu transactionis: sed etiam in contractu venditionis,& in quacunque alia promissione iurata,ac in omni alio cōtractu. Bart.ibi.n.13.præsertim cùm ext.vtatur verbis, Aduersus pacta vel transactiones.in eo ꝙ dicit pacta, omnia comprehendit.Licet illa l.sub tit.de transac.posita fuerit,arg.l.imperatores.ff.de in diem addictione.tamen ad alios ɔctus quoque extenditur.ita egregiè consulendo scribunt Alex.de Imo.in ɔs.76.n.16.in 5.vol.cōs.& Pet.Phil.Corn.in cons.96. nu.2.& in cōs.121.n.15.in 1.vo.ɔs.vbi ipse & Alex.in d.l.si quis maior. in prin.Doct.ita concludere communiter, & hanc sentētiam sequi testantur. sequuntur & alij Ias.in d.l.si quis maior.n.11. Guid.Papa,in ɔs.31.n.3.ver.ad tertium dubium.in 1.part. ɔs. Phil.Dec.in cōs.452.n.8. & plures authoritates allegat Rol.à Valle in ɔs.57.n.15.in 1.To.cōs. Quamuis Apostil.ex sententia Corn.in suis addi.ad cōs.Alex.in d.ɔs.76.in verb.etiam.litera G. existimauerit solummodò in contractu transactionis prædictam conclusionem procedere. kirchouius.

L.2.remedium.C.de rescind. ven.non habet locum qñ in ɔtractu venditionis iuramentum interuenerit.gl.in verbo,iudicis.in d.l.2.quam Scribentes ibi communiter approbarunt. Alex.de Imo.in cōs.42.n.9.in 1.li.& cons.127.n.2.in 2.li.cōsilior.Et hanc communem cōclusionem doctor. appellat Soc.seni.in cons.136.n.10.in 1.vol.& repetit ipse idem cons.155.in ord.n.14.in 2.vol.& in cōs.48.n.10.in 4.vol.cons.Ias.in ɔs.76.n.2.dicit etiam ita communiter doct.cōcludere in 1.vol.cōs.Et hanc opinionem doctor.communem sententiam esse scribunt Crauet.in cōs.114.n.9.in 1. par.& Rol.à Valle in ɔs.59.n.8.in 1.To.ɔs.Quare si minor simpliciter iurasset,nō cōtrauenire ɔctui ratione minoris ætatis, eo casu iuramentum non tolleret dispositionem d.l.2.Secùs quando quis iurasset non contrauenire ratione minoris ætatis,aut alia quacunque causa, quia tunc sicut maior excludit à beneficio ipsius legis, ita & minor,qui modo præmisso iurauit.Bart.n.10.11.& 12. & alij doct.in d.l.2.& gl.in verbo,restituerent.ibi, Sed quid dices,& scribentes in c.cum causa.ext.de empt.& vend.Dec.in cons.349.nu.6.& hanc doctrinam commu. opi. Doctor.esse scribit Socy.iun.nepos in cons.48.n.19.in 1.par.cons.vbi ipse Carol.Ruin.ita quoque de iure respondisse. cuius cons.ipse & Dec.subscripserant.Quam doctrinam latiùs explicant Crauet.cons.7.118.n.9.238.n.3.in 1.par.& Rol. à Valle in d.cōs.59.n.18.cum seq. Kirchouius.

Leges per Gratianum decretis insertæ non sunt canonizatæ,nec habēt maiorem vim in foro canonico, quàm si in volumine iuris ciuilis essent relictæ.Io.And.D.Floria.Imo.& D. Nicol.in d.c.2.de resc.& Imol.in c.fi.de feud.& ita communiter teneri dicit ac refert Bened.capr.reg.7.n.5.quantum videlicet in canonib. reperietur ɔrium. Gratianus.n.ponendo in volumine Decretorum legem canonib.ɔtrariam,canonē tollere,vel corrigere nō potuit,secūdum Io. And.& D.Floria.& gl.in c.j.de reb.eccl.nō alienan.Bened.capr.ibid.vide s.Decreta.Quod tamē fallit si lex esset incorporata in canone,authoritate Papæ.quo casu eādem vim quàm Canon obtinebit, vt est tex.notab.2.q.1.c.in primis.iuncta gl.& 18.q.4.c.si qs suadente.& hoc voluit Io. And.in d.c.2. & gl.ibid.communiter approbata,vide supra constitutio.

Legum determinationi in foro ecclesiast. plerūque statur, nisi diuersum iure canonico constitutum reperitur, vti patet & communiter notatur, in c.1.de noui operis nunciat. refert ac sequitur Bened.capr.conclusio.siue reg.9.nu.16.

Legis lucra atque effecta tum absens,tum ignorans consequitur & absque vlla agnitione,si modo hæreditas nō sit,trāsmittitur vt receptum pronuntiant Chassan.in consuet.Burg.rub.4.§.14.ad fi.Arius Pinel.in l.1.n.36.versi.7. ampliatur.C. de bon.maternis. E.Suarez.

Legi prohibenti non in cassum cum iureiurando renūciabitur.commune dicit Petrus Rauen.in alphab. aureo ver. ne fideiussores.Villalob.in sua collecta. E.Suarez.

Lex debet esse generalis.l.iura.ff.de ll.cum aliis al.per Ale.vol.3.cons.82.in 2.col.ver.2.ad hoc.respondeo. P.And.

Potest tamen fieri lex contra certam & singl'em.psonam.ita Ang.per illum text.in l.impetrata.C.sen. rescin. non poss.al.l.anthiocensium.ff.de priuileg.cred.& l. si primatus.ff.qui & à qui.l.doctitij.& l.neque dorotheum.C.de decurio.libr.10.& est gl.in d.l.iura.

Limita tamen procede.iusta causa subsistente.per l. venditor.§.si constat ff.communia prædio.

De qua materia. habetur. per Bar.in l. omnes populi ff. de iust.& iure. idem.

Lex noua superueniēs.extēdi.ad æquiparata à lege antiqua. Barb.in 2.vol.cons.24.in 5.col.al.no. in l.si quis seruo persuaserit.C.de fur.iuncta.l.1.§.persuade. ff. de seruo corrup. & est gl.in l.quod vero contra.ff.de ll.& habetur in aliis loc. all.per Ias.in §.alias ver.ex maleficiis in 10.col.insti.de actio.Barb.in 4.vol.cons.2.in 8.col.& seq.

An autem istud procedat in pœnalib. Ias. reprobata gl. ibi. in d.§.ex maleficiis.tenet.quòd sic.idem vult in l.1.C.de in ius vocan. adde eundem.Ias.in l.transigere.in 5.col.C.de trāsac.

Limita in illis terminis præcise in quib.lex noua loqui. tūc bene fit extensio.& procedit regula.sed si per l.antiquam. nō fieret parificatio in illis terminis vel non fieret in omnib. secus.ita subtil'r.Ias.quem vide in aut.nouissima in 12.col.C.de inof.te. idem.

Quādo lex antiqua.ponit casum spl'em.lex noua gñal'r corrigens non habet derogare illi sp'itati. gl. & Bar. in l.scieñ.ff. qui satisd.cog.gl.in aut.de hæred.quæ ab inte.in princ. Bar.in trac.Ad reprimē.in ver.Non obstantibus Ias. in l.quoniam in prioribus C. de inof. te.& in l. 1.in 2.& 3.col.ff.sol.ma.& in l. ex facto in 13.col.ff.de vul.& pup.

Fac.quod vult Barb.inter cons.Alex.vol.4.ɔs.123.in 1.col. vbi dicit ꝙ lex noua corrigens antiquam.debet spl'r corrige.

Limitat tamē Ias.in d.l.ex facto.in 14.col.nisi esset de intētione.l.noue derogare etiam casibus specialibus vt ibi subtil'r per eum. idem.

Lex noua debet intelligi secūdum.antiquas Ias.in d.l.scieñ. in 3.col.ff.qui satisd.cog.

Limitatur.n.per antiquam.Cor.in 4.vol.cons.172.

Lex vna. per aliam distingui.etiam si sit posterior.Iaso.in l. quod te.in 11.col.ff.si cert.pet.& in l.bonor.in 2.col.C.de bo.pos.secundum.tab. idem.

Lex hñs varios intellectus non potest allegari ad decisionem.Ias.in l.j.in fi.ff.de transac.& in l.admo.in 16.col.ff.de iu.iur.& in l.posth.in 8.col.C.de contra tab.& in l.captatorias.in 6.col.ff.de testamento.mil.Bar.in l.3.ff.de reb.dub.

Lex quando non assistat.& quando resistat.vide Ias. in l.nō dubium.C.de ll.& in l.eius qui in 10.col.ff.si cer.pe.

Legis casus tollit omnē dubitationem.l.Ancille C.de fur. melius proba.in l.illam.secundum Ias.ibi.in 2.col.C.de colla.

Leges non possunt dici anteriores.quamuis sint in ti.anteriori.Ias.in l.nemo.alias pe.in fi. 5.col.C.qui te.fa.pos.

Leges ciuiles.debent seruari.etiam in ecclesiis.quando.nō reperi.contrarium de iure cano.Ias.in l.generaliter.§.cum autem.in 2.col.C.de insti.& substi.

Limitat ibi Iaso. hoc.esse verum.nisi tal'lex imperatoria sit præiudicia. vel damnosa ecclesiis. quia tunc in eis non est recipien.nisi sit per romanū pontificem expresse approbata.al. cano.in c.fi.de solut.& Pan.in c.1.ĩ 4.col.de oper.no.nūc.idē.

Lex si quis maior C.de transac. habet locum.in omni conuentione iurata.Cur.in cons.65.in 18.col.Alex. vol.1.consi.85.repetito.in eo.vol.cons.126.

Vide latius.in ver.iur.opera.§.62.

Lex nō debet esse imposita verbis.gl.in l.si qñ.C.de inof.te.

Nec partes præsumuntur fecisse pactum nugatorium.Pau.de cast.in 2.vol.cons.72.

Illud ꝙ contra ius comm. ne in vna parte legis dictum est non intel

non intell'r repetitum in sequenti parte legis Bar.in l.4.§.erit quoque ff.vi bo.rap.Alex.in 3.vol.cons.42.

Lex correcta etiam in ar.allegari non potest. Deci.in c.j.in 2.lectu.in 2.col.ibi in gl.2.ext.de consti.

Leges multe.non sunt ad vnum propositum all'an.Card.in clem.sæpe.de verb.sig.

Et ex multis suffic.vnam bonam allegare l.si quis obrepsit. in ver.suffic.vnum referre.ff.de fal.fac.tex. in l.ita vulneratus in ver.vno contentus ero.& in ver.multa in iure ciuili,&c.ff. ad l.aqui.

Et ex multis fundamentis suffic.vnum vel duo prosequi Alex.in 4.vol.cons.25.in prin.

Quando lex codic.est canonizata. si corriga. per ius authētico.tamen nō intell'r correcta sed debet obseruari.Pe.Gerar.sing.28.al.gl.in c.in primis 2.q.1.in ver.capitali.

Leges q'libet scire presumi.l.leges sacratissime.C.de ll.vide.

Limita si informe. à perit. Alex.in l.1.§. si quis ita.in 2.col. de verb.obl.

Limita etiam de vulgaribus & his quæ frequenter sunt in facto.alias secus.Ang.in §.suspectus autem insti.de suspec.tuto. idem.

Libellātē cēseri ɔfiteri omnia quæ in libello ɔtinentur, est communis omnium sent. sicut ēt ponens omnia quæ haben. in positionibus teste Rom.cons.59.vlt.dub.cons.70. nu.10. cons.235.n.9.Alex.in l.edita C.de eden.cons.131.lib.2.Dec. cons.199.col.2. Rom. cons.91.in fi. prout etiam respondens omnia quæ in respontionibus leguntur.Rom.d.cons.70.vlt. dub.idē etiam dicen. in excipiente omnia quæ in excep. proponuntur,Rom.cons.59.vlt.dub.cons.70.n.10.235.nu.9. & impetrans rescriptum:seu supplicans omnia quæ in suppli. recitantur.Bal.in l.2.n.8.C.de error.aduoc.Dec.cons.274.in pr. cons.534.n.4.in l.2.n.7.C.de inst.& subst.Rom cons.329.ante fi.licet quo ad excipient.aliter distinguat Abb.in c. cum venerabilis in fi.de excep.Rom.cōs.215.7.dub.Iafr.trac.excep. col.2.ver.istud notandū,vbi vide,Quo ĩ casu aliq distinguūt, aut quis in excep.fatetur.aliquid exprese,aut tacitè,si expresse,dicta in exceptionibus contra ipsum probant, si tacitè non probāt,& hoc communiter à Doc.approbari dicit Iafr.d.trac. de excep.col.2.vbi ponit exempla notab. & Rom.cons.235. n.9.seq.priorē sent.nulla adhibita distinc.ꝙ dicta in exceptionibus,cōtra excipient.fidem faciant,& cons.59.vlt.dub.post nu.9.quod autem ex responsionib.ad positiones resultet vera probatio contra respondent.sicut ex verbis positis in libello contra libellant.text.est vulgatiss.d.l.cum præcum, & not. Rom. cons.23.cons.70.nu.10.seu ex.positis in excep.contra excipient.Bar.in l.certum.§.si quis absente ff.de confess. Dec. in d.c.cum venerabilis.col.12.no.22.de excep.

Libellans censetur omnia confiteri quæ in libello continentur,sicut etiam ponens omnia quæ in positionibus,secundum communem per Rom.cons.91.in fi.prout etiam respōdens omnia quæ in responsionibus,ex no.per eundem Rom. cons.70.vlt.dub.de quo vide Afflic.decis.14.post nu.6.decis.25.n.5.vbi plura de tacita confessione produceñ resultañ.ex productione scripturæ de contentis in illa, de qua etiam per Bar.in l.2.§.fi.ff.de iure fisci Gabriel.com.opi.lib.1.tit. de cōfess.cōcl.4.vbi ponit ampl.& limit.ad reg.l.cum precum,post Rom.cons.23.fac. Alex.cons.71.lib.3.vbi ꝙ producens positiōes eas fatetur, & aduersarius potest vnam acceptare aliam refutare.

Libellus non est necessarius, sed sufficit quod redigatur in actis qualis qualis petitio:nisi à reo petat̃ vt offerat̃ libellus in scriptis.Ant.de Tremo.ĩ additio.ad Bona.in prac.exceptionū de impe.executionem.n.17.ver.sunt & alij,magis com.dicit.

L.41.tit.2.par.3.dicit in causis minorib. quæ nō ascendūt ad decem marauetinos: ꝙ non est necessarius Libellus.secùs in aliis. hodie habes pragmaticam factam ĩ curiis de Madrid. anno 1534.vbi dicitur,ꝙ in causis minorib.quæ nō excedūt quatuorcenta dispōdia nō admittitur libellus in scriptis: nec fulminatur processus, sed simpliciter procedatur vt denuò partibus satisfiat.

Amplia, cùm petitur executio officio iudicis:secùs tamen, si agatur.actione iudicati:vel in factum.Imo.& Raphael,quos refert Ias.in l.intra diem.ff.de re iudi.n.2.communem dicunt. licet contrarium teneat ipse Iaso.in ij. membro, sed ꝙ sufficit qualis qualis petitio.in n.6.quod mihi plus placet.

Amplia secundò,in causa criminali in qua etiam nō requiritur conclusio.Zasius in §.1.instit.de actio.nu.26.com.dicit.

Libellum non vitiat ordinis peruersio Fel in c. qualiter & quando.de accusa.nu.3.commu.dicit. B.Villalob.

In libello nō est necessaria expressio nominis intētate actionis.Ias.in l.edita.n.1.C.de edend.communem dicit,quam amplia quando proceditur ex clausula, sola veritate inspecta,qa tunc non requiritur,ꝙ tempus,nec locus declaretur.vt notāt Deci.in c.dilecti.de iud.& Ias.in l.vinum.ff.si cert.pe. & in terminis consuluit Alex.cons.6.vol.3.& Soc.cons.109.vol.3.& Soci.Iun.cons.65.item post conclusum in causa stante d.clausula,recipiuntur testes:quia solennitates de iure ciuili requisitæ,non attenduntur,clem.sæpè.de verb.sig.& ibi no Imol.& Alex.cons.84.vol.4.nec ɔclusio libelli.Not.Ang. Aret.Ias.& Alex.in l.omnium.C.de test.sed requiritur.quòd clarè intentio actoris manifestetur.Cur.iun.149.n.6.communem dicit.

Concor. cum.l.26.titul.2. part.3.& cum l.201.§.3.& 4.in pragma.

Item in criminalib. requiritur expressio temporis, & loci delicti:aliàs non valet,etiam parte nō opponente. Bello.cōs. 63.n.2.ex Bart.in l.edita.C.de edend. B.Villas.

Libellus non potest emendari post litem contestatam Io. à Ripa in d.l.edita.n.44.communem dicit.

Hoc videtur etiam notari per l.41.tit.2.par.3.& nota istam com.cum sequenti ad eius intellectum.

Amplia etiam si sit in eo clausula, saluo iure addendi, vel minuendi.potest mutari,minui,vel addi.Ias.in d.l.edita.n.44. comm.dicit.

Limita l.1.tit.3.lib.3.ord.per istam communem. idem.

Libellus in quo continētur duæ actiōes:quæ ita se habeāt, ꝙ sententia lata in vna,obstat exceptio rei iudicatæ in alia,nō procedit,Bello.cons.22.nu.16.com.dicit ex Bart.in l. edita actio.in 4.genera.C.de edendo. idem.

Libelli oblationem die feriata fieri non posse Magis communem esse opi. dicit Maran.in 6 par. Specula.tit.de libel. oblat.nu.12.quam limitat,nisi periculum esset in mora,vel res tempore peritura,item limitat in libello Appellatorio.qui etiam die feriata in honorem Dei,offerri potest. I.Fich.

Libellus cum clausula,saluo addendi,minuendiq; iure propositus, nec minui, nec augeri, nec mutari potest.commune inquit Ias.in l.edita actio.n.53.C.de eden.Quin & præterea si libellus aliquo errore oblatus sit,vt quia actor ex aliqua certa causa petat,& eam nō probet, licet aliam causam probet, ex qua à principio deducta obtinere posset, eo ĩ iudicio prorsus succumbet,vt est communis interpretum resolutio in l.habebat.ff.de insti.actio.& in c.examinat.de iudi.tradunt Bart.in l.1.n.12.ff.de edend.Bald.in l.2.C.de probatio. Alex. in l.diuus. n.8.ad fi.ff.de os.assess.idē Ias.in l.1.n.3.ff.de eden. Iac.in l.nō idcirco.§.j.illo eodem tit.Non tamē præpostero ordine libellus offendetur,vt cōmune scribit Feli.in c.qualiter, & quā io. n.3.de accusatio. Nec in criminum causis conclusionem desiderabit.commune ait Zas.ĩ §.j.n.16.insti.de actio.sed & libello ipso nullum opus est,sufficitque qualis qualis petitio actis contenta, & si ille in scriptis offerri exigatur, vt frequentius placitum affirmat Ant.de Tremo.in addit.ad Bon.in prac.excep.de impedim.execut.n.17.ver.sunt & alij. E.Suarez.

Libellus & si ab eo qui illum proposuit declarari possit, tamen ab ipsius hæredib.haud poterit.commune inquiunt Bolog.in l.edita.nu.80.C.de edend.& eius discipulus vir multæ doctrinæ,atque eruditionis Nico. Ant.Grauat.ad vestrium li.5.ca.vlt.nu.20. idem.

Libelli famosi lector si eum statim haud lacerat,eadē prorsus pœna afficitur,qua eius conscriptor : vt frequenter placitum affirmant Placa de delict. ca.3.n.2.& qui de pœna etiam non nihil tradit Iul.Clar.in pract.§.vlt.q.68.ver. libelli famosi. E.Suarez.

Libelli ineptitudo omnia prorsus vitiat, labefactat, atque euertit.commune aio ex Bart.in q.inci.lapsus.Alex.cons.2.n.9.lib.3.Dec.cons.302.n.7.& cons.483,latissime Crauer.cōs.151.n.2.Bellon.cons.25.n.1.Rol.à Valle ɔs.94.n.32.& Bald. qui post sententiam rei iudicatæ vires nactam, eius inepti exceptionem opponi posse asserit, in auth.si quis litigātium no.2.C.de episcop.audien.quem amplexantur Crauet.vbi supra. Io.Cephal.cons.100.n.13.Attendetur autem omnino libelli ipsius conclusio vt vel rectus,vel ineptus cēseatur,vt frequēter placitum enuncio ex Bart. in l. certi condictio in prin.ff.si cer.pet.Dec.in l.petens.C.de pact.& in c.1.no.1.de of.dele.& cons.57.in prin. & cons.62.n.1.& consi.136.Io.Cephal.d.ɔs. 100.nu.15.atque ex iuris pontificij commentatorib.in ca.ex parte.de foro competenti. idem.

Libellus in causis summariis,etsi generalis sit:obscureque compositus fuerit:valet tamen parte non opponeñ. teste Alex.cōs.32.col.3.libr.4.Dec.in l.edita C.de edeñ.quamuis Ias. d.l.edita n.6.voluerit quòd etiam parte opponeñ.libellus generalis procedat in summariis, secus in ordinariis,ex not.per

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bolog.d.l.edita n. 15.qui n.80.dicit libellum per libellaſi.tantummodo:non per eius hæredem declarari poſſe, & hãc opi. dicit eſſe communem contra Dec.ibi, item non poſſe procurem niſi cum ſpaſi mandato hoc agere, neque demum libellum procuratoris,ſecundum Iaſ.in d.l.edita nu.26. cæterum in cauſis ordinariis libellum reiicien. ſi libellus ineptus eſſet, etiam parte non opponen. nõ procederet,quinimo ſuper eo lata ſententia eſſet ipſo iure nulla,ca.examinata de iudi.Alex. conſ.147.lib.6.conſ.79.lib.2.Fel.in c.literis.col.pe. de off.deleg. Vant.de nullit.c.13.n.22.de concl autem libelli puta,peto ſecundum me ſententiam ferri an procedat? vide quæ ſcribit Iaſ.in l.petẽs ex ſtipulatiõe.n.5.&6.C.de pac.vbi plura no.

Libellusan in ſcriptis offerri debeat,néene,doct.antiq multis rationib,& argumentis diſputarũt, vt liquet ex eorum annota.in c.1.& 2.extrà de libel.obla.& Gl.I.And.in cle.ſepè.in verb.neceſſariò.de verb.ſig.Sed communi opi.receptum eſt, in ſcriptis dandum eſſe libellum. auth. offeratur. Et ibi communiter Doct.C.de litis conteſta.& in l.1.ff. de eden.copiosè Maria.Socy.ſen.in d.c.1.n.21.vbi ipſe octuaginta quatuor reſtrictiones eius doctrinę addidit.Et in c.ſignificatib.n.69.ver. deciquartò principaliter quæro , vtrum ſcriptura ſit neceſſaria ad validitatem libelli.extrà de libel.obla.Purpu.in l.edita. in primis addi.factis anno 1523.pagi.lib.mei 19.& Hiero.Cagno.ibid.n.9.&10.C.de eden.Nouiſſimè Hartman.Hartm.in ſuis pract.obſerua.tit.de libello.c.1.pag.195. kirchouius.

Libellus in poſſeſſorio. Licet in libello oblato in petitorio teneatur actor probare cauſam debiti petiti, ſeu titulũ rei petitæ,aliàs ſuccumbit.nõ tamen in poſſeſſorio.Puta, ſi quis dicat ſe ſpoliatum vel turbatum re ſua,vel annuo redditu ſibi debito,quia ſufficiet probare ſpoliationem vel turbationem, licet non probetur illa res mea,vel redditus ille mihi debitus, ſecundum Inn.in c.quærelam.ad fi.extrà de electio.Pan.ibid. 5.col.& Angel.in l.1.ff.de eden. domi.de Rota in nouiſ.deciſ. 280.in rubr.de reſtit.ſpoliat. Balb.deciſ.295.

Libellus,in quo actor dicit rem quã ſibi reſtitui petit, ad ſe pertinuiſſe iure dominij vel quaſi,procedit de iure,ſecũdum Spe.in tit.de actio.& petitio.§.ſequitur.ver. quid ſi ago cõtra te.& ibi Io.And.in additio.Butri.in c.2.de libel.oblat.Fulg.in l.1.in prin.ff.de eden.do.de Rot.deciſ.328.quia ſufficit libellum cõcludere præſumptiuè.l.omnes.§.Lucius.ff. de his quæ in frau.creditorum.Et quia ad ſuſtinendum libellum verba libelli poſſunt impropriari.l.ſed ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero. ff.de iureiurando.quod procedit maximè quando in concluſione petit ſe declarari dominum: quia attenditur concluſio, non narratio.c.ex parte.& ibi Butrig & Pan.extrà de for.cõp. Bart.in l.qui ſtipẽdia. C.de procurator.licet cõtrariam opin. tenuerit Bart.in l.certum §.1. ff.de confeſ.& Ang. in d.l.1.per gl.in d.§.i. Balb.deciſ.296.

Libellus generalis. Procedit libellus iſte:Peto omnia prædia quæ poſſides in tali villa vel caſtro ſecũdum Ang.& Fulgoſ.in l.1.in prin.ff.de edend.Spec.in tit.de actio.& peti.§.ſequitur.ver.ſed quid ſi peto.dum tamen ſecundum ipſum Fulgoſ.omnia petita eadem obligatione & actione debeantur:ſecus ſi diuerſis.l.ſcire debemus.ff.de verb.obl.Nã tunc omnia prædia ſeu res debent exprimi,& numerari. Procedit etiam iſte libellus,peto caſtrum cum ſuis pertinentiis:licet aliter pertinentiæ non exprimantur,ſecundum Inn.in c. cum ad ſedem. de reſti.ſpol.& Ang.in d.l.1.ſecus ſi cum ſuis poſſeſſionib. quæ reus poterit me cogere deſignare per confines. Balb.293.

Libellus non eſt neceſſarius, quando imploratur officium iudicis ſecundum gl.ordinariam in rub.ff.de interro.ac.quod temperat Bald. procedere, quando ſimpliciter imploratur & ſine ſtrepitu, ſecus ſi ordinariè & cum cauſæ cognitione, per gl.Il.2.§. dies.in verbo de plano.ff.quis or.in bo.poſ.ſer.circa quod dic plenius,vt per Io.Pet.Ferra.in forma libelli in actio. reali.in gl. prima. Balb.deciſ.362.

Libellus incertus &generalis admittitur,ſi nõ opponatur.l. fi.C.de annali exceptione.& etiam ſi opponitur quãdo incertitudo prouenit facto cõuenti nolentis actorem certificare. l.1.§.quod autem.ff. quorum leg.l.1.§.fi.ff.ſi pars hæredi.pet. Item quando actor aliunde eſt incertus,& iurat ſe neſcire vel poſſe aliter certificare vel deſignare,ſecũdum gl.in l.1.§.ſi argentum.ff.depoſi.Inn.Io.And.& Pan. in ca.1.de libel.obla. Inn.in c.conſtitutus.ext.de in integrum reſti.in gl. magna ibi nos dicimus.Bart.in l.vbi autem.§.qui illud. ff.de verbo.obl. Niſi ſecundum eos eſſet tanta incertitudo, quod reus nõ poſſet ſcire quid petatur:quia tunc non tenetur reſpondere,licet actor iuret vt s. Balb.deciſ.294.

Libellus duplex & implicitus, continens contraria, ſeu actiones contrarias & incompatibiles,admittitur alternatiuè, non copulatiuè, propter probabilem agentis dubitationem. l.1.§.quod autem ff.quorum lega.& ſecũdùm Bald.in l.1.col. 2.& in 3.oppoſi. C.de furtis.ita limitantem quod ibi dicitur, allegantem contraria in agendo non audiri. Balb.deciſ.497.

Libellus ciuilis ſuper delicto: In libello ciuili ciuiliter oblato ſuper delicto infamante,debet apponi locus & tempus, ſecundùm Bar.in l.prętor.in prin.ff.de iniur.Secus ſi nõ infamet.ad hoc l.item exigit.ff.de dolo. Balb.deciſ.285.

Libellus incertus ſuper fructib.damnis,& intereſſe,vſuris, aut expenſis acceſſorię petitis admittitur,ſecũdum lac.de Rauẽna,Pe.& Cy.in l.cum propria.C.ſi quis alteri vel ſibi. Bart. in l.1.ff.de eden.Innoc.in cap.cum ad ſedem,de reſtitut. ſpol. Balb.deciſ.24.

Libellum famoſum legens & non ſtatim lacerans punitur eadem pœna qua fabricator, ita communi conſenſu tenere DD.ait Plaza in li.1.delict.c.3.n.2.Clar.d.lib.5.§.fi.q.68.ver. libelli. P.Fich.

Libellus in criminalib.procedit, & in eo poteſt fieri cumulatio,ſi actor principaliter agat criminaliter,& rẽ ablatam petat incidenter,vt eſt communis opi.Clar.q.2.ver.& hæc quidem.item procedit libellus criminalis, concludens delinquẽtem puniri & cõdemnari,ſecundum formam iuris & ſtatutorum , cum refectione damnorum , intereſſe, & expenſarum. Bonacoſſ.

Libellus in actione famoſa,debet continere locum & tempus,vt eſt communis opi.Cla.q.12. Procedit tamen parte nõ opponente,vt eſt communis opi.ibi. Bonac.

Libellum famoſum lacerãs punitur,vt eius ſcriptor puniretur,vt eſt communis opi.Soarez.verbo libelli.n.165.Bona.

Libelli famoſi auctor in alterius infamiam,ꝗ veritatem punitur pœna capitis.Cla.q.68.ver.libelli.idem eſt in eo,qui legit,& ſtatim non laceraui.Sed Clarus dicit, ꝙ nũquam vidit ꝓpter libellum famoſum aliquem mori, ſed puniri extra ordinem,puta pœna fuſtigatiõis,ictuum funis, vel ad triremes. vide Beluiſum in pract.tit.de iniuriis. Bonac.

Libellus ĩ criminalib.requirit expreſſionẽ temporis & loci delicti,aliàs nõ valet etiam parte nõ opponẽte,vt eſt communis opi.de qua Bellonus.conſ.63.n.2.Et in cauſa criminali libellus debet eſſe magis ſpecialis, quàm in cauſa ciuili. Et ideo in accuſatione omnia exprimi debent,nec ſufficit certitudo:quæ habeat relationẽ ad aliud.Et libellus generalis non procedit in crimine.etiam parte nõ opponente.Dec.conſ.83. n.1.in 1.vol.vbi fuſius.l.Pomponius.circa pr.ff.de nego.geſt. Et tu cum concludis in libello aliquem puniri,nõ concludas ipſum puniri ex forma certæ legis.& determinatæ,ſed intẽta generaliter omnem legem, loquentem de materia, vt docet Ang.in l.de quibus,col.fi.ad fi.ff.de legibus. Bona.

Libellus in criminali tenet,licet ſit ordo peruerſus.puta, ſi dicat.peto te compelli,cogi,& condemnari ad centum, quia primò debui petere te cõdemnari,& poſtęa executionem fieri,vt eſt magis communis opi.de qua Fel.in c.qualiter & quãdo, nu.3.de accu. Et libellus in cauſa criminali non requirit concluſionem.Zaſi.in §.1.de actio. nu.26.communem dicit. Bonacoſſ.

LIBELLVS.

Summaria.

Sufficere apertè narrare factum in libello, nec opus eſſe vt exprimatur nomen actionis.q.1.

Facto aptè in libello narrato & propoſito,non vitiari libellum propter actionem ineptè expreſſam q.2.

Cùm ciuiliter agitur de crimine, nõ requiri in libello ſolẽnitatem l.libellorum.ff.de accuſat.Niſi crimen tale ſit, ꝙ infamet.Tunc enim inſerendum eſſe locum & tempus.q.3.

Cauſam actionis in libello exprimendam,quæ ſi inepta ſit, libellum vitiari.q.4.

Libellum emendare,vel mutare ante litis ꝓteſtationem,permiſſum eſt:non poſt eam.Niſi fiat mutatio in ſecunda inſtantia:aut etiam in prima in iudiciis vniuerſalibus.q.5.

Facultatem emendandi,mutandique libellum præreptam eſſe actori poſt litis conteſtationem , licet addita ſit in libello vulgaris clauſula, ſaluo iure addendi, minuendi, & mutandi, &c.q.6.

Impenſas indebitæ fatigationis non litis vel cauſæ petendas officio iudicis,nõ per actionem,in factum,vt gl.vult.q.7.

Cumulationem plurium actionum in eodem libello permitti.Niſi cum duæ actiones ita ſe habent,vt vna propoſita,& condemnatione ſecuta,atque executione facta,contingat liberatio ab altera.q.8.

Actiones ciuilem & criminalem,tendentes ad diuerſa,poſſe cumulari in eodem libello , ita tamen vt vna principaliter, altera

altera incidenter intentetur : Secùs,ſi vtraque tendat ad vindictam.q.9.

QVAESTIO I.

QVAERO,an actio ſit exprimenda in libello? Reſp.de iure canonico hoc eſt expeditum p tex.c.dilecti.de iud.Sed dubium eſt de iure ciuili. communis tamen & recepta eſt ſentẽtia,ꝙ ſufficiat factum in libello aperte narrare, abſque expreſſione actionis.Hanc tenet gl.& doct.in l.1.in prin.ff.de eden. & ibi Bald.dicit ꝙ ita obſeruat conſuetudo.Cy.Bal.& alij in l. edita.C.de eden.Et ibi Iaſ.dicit hãc eſſe communem opi.n.2.

QVAESTIO II.

Quæro,quid ſi in libello ſit aptè narratum,& deinde actio inepta propoſita, nunquid libellus in totum vitietur? Reſp. Licet nonnulli exiſtimarũt libellum in totum vitiari propter ineptam actionem propoſitam.Bal.& Ang.ſibi contrarij in l. 2.per tex.C.de formu.Spec.tit.de act.& petit.§.ſequitur. verſ. pe.Tamen crebrior & receptior eſt ſententia contraria,vt firmat Iaſ.d.l.edita.n.3.Et eam tenet Inn.in ca. examinata.& ibi Imo.& Pan.ext.de iudi.Bar.in l.1.in prin.& ibi Bal. & doctor. ff.de edẽdo.Ang.Sal.& Pau.de ca.d l.edita. Io.Ĩaddi. ad Spec. d.ti.de act.& peti.§.ſequitur. ver.pe. Eandem dicit eſſe magis communem Iaſ.l.1.in prin.n.45.ff.de eden. Namque cum de neceſſitate actionis expreſſio non requiratur,ſecũdum receptam ſententiam,vt s.& indubitati iuris ſit, ꝙ quãdo aliquid non requiritur de neceſſitate ſi illud exprimatur,& ineptè,nõ vitiari per hoc actum, ſequitur actionẽ quoque ineptam non vitiare libellum. Eandem dicit eſſe communem ſententiam Maran.in Spe.par.6.rub.de ſententia.n.69.

QVAESTIO III.

Quæro,an in libello,in quo agitur ciuiliter de crimine, requiratur ſolennitas.l.libellorum.ff.de accuſat.Reſp.communiter receptum eſt,ꝙ ſi crimen ſit tale,quod infamat, tunc requiri ſolennitatem illius l. vt.ſc.inſeratur locus & tempus in libello,ſecùs ſi non infamat,ita tenet Bar.in l.1.in prin.ff.de eden.l.item exigitur.ff.de dolo.l.inde Neratius. ff. ad l. Aquil. Socy.conſ.46.vol.1. Et eam dicit eſſe communem ſentẽtiam Marant.in Spec.parte.4.diſt.1.n.30.

Vulgaris eſt cõcluſio,in libello de neceſſitate requiri,vt cauſa exprimatur, vt per Bart. & Docto. communiter in l.1.ff.de eden.& d.l.edita.

QVAESTIO IIII.

Sed quæro,nunquid ſi inepta exprimatur,vitietur libellus? Reſp.communis & recepta eſt doct.ſententia,ſi talis cauſa exprimatur in libello,vt ex ea appareat,agenti nullum ius competere,vt quia dicit:peto talem fundum,quia Rex eſt in Francia,talem libellum eſſe nullum,& non valere,etiam parte nõ opponente,ita tenet Bar.Bal.Pau.de ca.& Alex.in d.l.edita.& d.l.1.Et hãc dicit eſſe communem ſentẽtiam Maran. in Spec. aduo.d.par.6.rub.de ſententia.n.68.

QVAESTIO V.

Quæro , an permiſſum ſit emendare vel mutare libellum? Reſp.ſecundum receptam doctorum ſentẽtiam,emendationem & mutationem libelli regulariter permitti ante lit. ꝓteſtationem,nõ autem poſt,ita tenet gl.in c.ſi.& ibi doct.ext.de libel.oblat.I.edita.C.de edend.§. ſin minus.inſtit.de act.& ibi Fab.Ang.Iaſ.& doct.communiter.Iaſ.& docto.d.l.edita.

Limita,vt procedat in eadem inſtãtia,ſecùs autem in diuerſa,quia tunc petere poſſum id,quod in prima inſtantia nõ deduxi,vel ꝙ aliter deduxi.Bar.& doc.communiter in d.l.edita. & expreſsè Riminal.Iaſ.& doct.d.§.ſin minus.

Limita 2. vt procedat in iudiciis ſingularib. ſecundum gl. communiter approbatam,in d.l.edita.& ibi Iaſ.n.13. Et licet quidam velint etiam in ſingularib.iudiciis poſt litis conteſtationem pmitti aliquid addere circa rem petitam , vt ſi primò quis minus petiit,& poſtea velit plus petere.Io.Fab.d.§.ſin minus.& ibi Mynſing. Alciat.in d.l.edita.per tex.d.§.ſin minus.q generaliter loquitur,nec facit mentionem litis cõteſtationis, & verbum petierit, quod ad iudicia ſingularia refertur poſt litis conteſtationem accipitur. Tamen illorum opinio communi calculo improbata eſt, ſecundùm Bart. Bal. Alex.& Iaſ. in d.l.edita.& d.§.ſin minus.

Secùs verò eſt in iudiciis vniuerſalib. Namque in iis fieri poteſt emendatio & additio etiam poſt litis conteſtationem. Inn.& Doct.in d.c.ſi.ext.de libel.obla.gl.& docto. omnes d l. edita.& d.§.ſin minus.Licet Bar.& Doct. communiter velint id non procedere in iudicio vniuerſali,ſi agatur ad vnam rem tantùm,vt ſi agatur peritione hereditaris ad fundum,& ita ad vnam rem ſingularem, refragante in hoc Ang.in d. §.ſin minus.num.5.& Fulg.in d.l.edita.

QVAESTIO VI.

Quæro, quid ſi in libello apponat clauſula vulgaris, ſaluo iure addendi,minuendi,& mutandi, Nũquid poterit libellus emẽdari,vel mutari poſt litem ꝓteſtatam? Reſp.communiter in eam itũ eſt ſentẽtiam:non obſtãte tali clauſula protestatina poſt lit.ꝓteſtationem actori præreptam eſſe facultatem emẽdandi & mutandi libellũ, ex quo facultas illa non dependet à proteſtãte,& arbitrio actoris,ſed ipſius legis pmittentis rũ vſque ad litis ꝓteſtationem,& ſi pòſt.Ita tenet Bar. & doc. in d.l.edita.& in ſpecie Iaſ.n.41.& ſeq.dicit eam eſſe communem ſentẽtiam.Eandem firmat Pan.in ca.2.n.28.ext.de libel. obla.Bar.in l.nõ ſolùm.§.morte.ff.de noui oper.nũciat.Ang. in l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iuſtitia & iure.

Licet contrarium teneat minus rectè,in l.ius ciuile.ff.de iuſtitia & iure.

Recepti iuris eſt, ꝙ actor emendans vel mutãs libellum,tenetur reo reſicere expẽſas indebitæ fatigationis,non litis vel cauſæ.Bar.& Moderni in d.l.edita.

QVAESTIO VII.

Sed quæro,an tales expenſæ petantur iure actionis,vel officio iudicis? Reſp. Licet gl.in d.l.edita. exiſtimet petẽdas eſſe p actionem in factum: Tamen eius opinio communiter reprobata, & in eam itum eſt ſententiam , ꝙ tales expenſæ veniant iudicis officio mercenario,ita tenet Bar.& doct.d.l.edita.& ibi Iaſ.n.38.dicit hanc eſſe communem opinionem.

QVAESTIO VIII.

Quero,an cumulatio plurium actionum permittatur in eodem libello? Reſp.regulariter permiſſum eſſe, ſecũdùm communem doctorum ſententiam gl.communiter approbata in d.l.edita.vt firmat Iaſ.ibi,n.29.ver.iſtam tenet.

Limita,vt non procedat, qſi duæ actiones ita ſe habent.ꝙ vna ꝓpoſita,& ꝓdemnatione ſecuta,& executione facta ꝓtingat liberatio ab altera.ita tenet Bar.d.l.edita.per tex.l.1.§.fi.ff. ſi fami.furt.feciſ.dicat. cuius doctrinã communiter approbatam eſſe firmat Th.Gram.ĩ deciſ.68.n.2.Iaſ.d.l.edita n.29. Et eam tenẽt Ang.Fab.Iaſ.& Plat.d.§.fin min?.& ibi Mynſing.inſti.de actio. Lanfr.de Orian.repe.rubr.de cauſ.poſ.& proprie. pract.Ferra.in for.libel.actionis realis,verb.ſaluo iure.

QVAESTIO IX.

Hinc quæro, vtrũ actio ciuilis & criminalis poſſint cumulari in eodem libello? Reſp.communis & recepta eſt doctorũ ſententia,ꝙ ſi actio ciuilis & criminalis tẽdunt ad diuerſa,tũc poteſt agi copulatiuè,& ciuiliter & criminaliter,vt ſi criminalis detur ad vindictam , ciuilis verò ad proſecutionem rei familiaris. Si verò vtraq; detur ad vindictam tam ciuilis quàm criminalis,tunc non permittitur cumulatio. ita tenet Abbas, c.1.n.9.ext.de iureiur. Vna.n.electa tollitur alia. Bar.in l.1.C. quan.ciui.act.præiud.crimi.&in l.prętor edixit.§.ſi dicatur.ff. de iureiur.l.2.§.1.ff.vi bo.rapt.Pe.à Pla.in epito.delict.li.1.ca. 6.n.30.Et hanc dicit eſſe communem ſententiam Rober. Maran.in Spec.par.4.diſt.1.n.5.Et firmat Mynſing.li.2.obſeruat. c.25.dummodò tamen eo caſu,quo diximus cumulationem permitti, non vtraque actio principaliter intentetur , ſed vna principaliter,altera incidenter.Bar.& doct.vbi s.Abb.c.poſtulaſti.n.4.& ibi Fel.n.2.ext.de iudæ.cum pluribus allegatis,per Pe.à Pla.lib.1.in epi.delict.c.6.n.36.Maran.d.Spec.parte 4.di. 1.nu.20. Michael Graſſius.

Libellus probat,& fidem fac.contra libellantem. vulg.l.cũ precum.C.de lib.cau.l.2.& ibi doc.maxime Io.in 2.col.C.de inſti.& ſubſt.l.cum te.& ibi doct.maxime Iaſ.circ. ſi.C.de trãſac.Pan.in 1.part.conſ.71.col.3.ver.ex his.& in conſ.fi.2.par. Alex.in 3.vol.ꝓſ.92.& ꝓſ.112.Barb.in 2.vol.conſ.38.col.11. & alibi ſæpe.Fel.in c.ſi cautio.col.10.& 11.de fi.inſtr. & in c. examinata in 2.col.de iud. Iaſo.in l.1.§. edict.in 2 col.ff.de eden.Alex.in 5.vol.cõſ.176.col.1.Are.in l.2.C.de erro aduo. Lud.Ro.conſ.23.

Idem in reſcripto. Barb.in 2.vol.conſ.42.in prin. Iaſ.in d.l. 2.col.2.C.de inſti.& ſubſt.Phi.in c.ſi.col.vlt.de iu.iur.ĩ 6.Ang. in §.præterea col.5.inſti.de excep.

Idem in ſcriptura exceptionum. ſecundum doct.maxime. Alexand.in l.vnica. C.de his quæ por.no.all Bar.in l. certum. §.ſi quis abſente ff.de confeſ.vbi dicit hoc eſſe verum.etiam ſi produca. parte abſente,quod eſt no. ſecundum eum & idem volunt doct.in c.ſi.de confeſ.Iaſ.in d.l.2.col.2.& in d.l.vnica. & dixi in ver.inſtrumentum producens.adde Ang. conſ.194. circa fi.Ang inſti.de excep.in rub.col.21.

Limitat no.Sonz.in 1.part.conſ.41.in pe.& vlt.col.procede poſt litem conte.quia tunc probat.non autem ante.vide ibi per eum.& in 2.part.conſ.244. in pen.col. Nam ante litem conte.poſſet libellus errorem reparare & ita etiam vult Iaſ.in §.ſi minus in prin.2.col.inſt. de actio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et hoc. maxime procedit si aduersarius non habuisset copiam libelli.secundum.Are.in l. 1.C.de erro.aduo.

Limitat etiam Sonz.in d.consil.244.procede. si libellus sit scriptus manu producēt.alias secus al.Bar.I1.nuda.ff.de don.

contrarium tamen secundum.Sonz.tenet Imo.in c.si cautio.de fi.instr.sed Ias.in d.§.si minus al.Imo.ibi tene. cum Bar. sed ipse Ias. reprobat. quia non refert cuius manu scriptus sit libellus.per tex.in l.diuus claudius.§.item senatus.ff.de fal.

Limitat etiam Sonz.quia narrata enuntiatiue in libello nō præiudicatur.al.Bal.in c.cum veñ.col.pe.de excep.de quo ponit multas remissiones Ias.in d.§.si minus.col.2.insti.de actio. P.Andora.

An autem sit stañ narrat.in libello circa tribuendam iurisdictionem? vide ample.& no.Cor.in cons.141. idem.

Libellus requiritur. quia vbi nulla est petitio, ibi nulla sequi.potest condemnatio.ca.licet hely.extr.de simo.l. vt fundus cum sy.C.communi diuid.fulg.in cons.85.dixi.in ver.iudicium §.3.ver.& in summario adde Barb.in 3.vol.cōs.34.in 5.col.& vol.4.cons.83.col.2. P.Andora.

Quid in feudis? dic quòd non requi.libellus.Cur.in cōs.50. col 13.in fi. idem.

Vbi procedi.summarie suffic.rescriptum loco petit.Alex.in 2.vol.cons.201.Ias.in l.1.col.2.C.quando lib.prin.da.vide tamen eundem Ias.in §.præiudiciales col.5.insti.de act.vbi hoc. limitat quantum ad iudicem.sed quantum ad partem.dicitq; requiritur libellus.vide ibi per eum.

Casus in quibus non requi.libellus.vide p Ias.in §.tripli.col. 4.in fi.cum seq.insti.de actio.& aliquos posui.i ver.iudicium.

Limita præmissa.si peta.dari libellum.alias valet iud.sine libello Barb.in d.cons.34.in fi. idem.

Libelli conclusio est attenden.Bar.post gl.in l.certi condi. in prin.ff.si cert.pet.Bal.in l.cū seruum quisqiam.C.de ser.fug. & in l.2.in fi.C.de peti.hæred. Alex.in 1.vol. cons.121.Fel.in c.examinata in 7.col.de iud.& i c.licet causam.col.2.de prob. Barb.in 2.vol.cons.1.col.vlt.& cons.8.col.1. & cons.18. col. 14. Ias.in §.1.in 22.col.insti.de actio.in l.1.in 3.col.ff.de eden. & in l.cum quid.in 1.lectu.col.7.ff.si cer.pe.Cur.cons.82. col. 6.Deci.cons.57.in prin.& cons.62.col.1.Alex.in 3.vol. cons. 83.col.1.Deci.cons.162.Ang.cons.36.

Imo conclusio libelli magis attenden. est. quam ipse libellus l.aurelius §.scito.ff.de libe. leg.& l.si præses. ff. de officio præsi.

Et dicit Alex. in 5.vol. cons.58.quòd tota vis & substantia libelli consistit in concl.al. tex.in l.non debet.ff.de dolo adde Ang.in cons.250.& in d.cons.36.

Et modus agendi colr. ex medio concludendi. vt habetur in loc.præal.& mag.in specie per Inn.in c.super lris.ext.de rescript.cum aliis al per Alex.in d.l.certi cond. col.2.adde Paul. de cast.in 2.vol.cons.6.& Ias.in l.si prius in 12.col.ff.de oper. no.nun.

Adde etiam q modus agendi.semp attendi debet.& ita vlt. præmissa.tenet Fel.in c.vnico.col.3.de lit.conte.Ias.in l.2.§.q si in patris col 2.ff.sol.ma.in quibus loc.multa allegātur.quæ omitto. P.Andora.

An autem concl.libelli inepta vitiet.si causa libelli sit apta? fulg.in cons.17.tenet quòd nō.al.Inn.in c.examinata. de iud. & doc.contra gl.in l.1.ff.de eden. P.Andora.

Nunquid autem in libello requira.concl.Bar.in d.l.1.ff.de eden.tenet q sic.de quo.late.per Alex.ibi col.3.Fel.in ca.1.de lit.conte.Ias.in §.1.col.23.insti.de actio.doc.maxime Bal.in l. edita C.de eden.

Fallit 1.vbi exuberat iudic.officium. sic.in spiritualib.quia suffic.narratio congrua concl.autem iudex suplet.Fely.vbi s. in 2.col.

Fallit 2.coram Papa.ad quod Fel.vbi s.al.infinita.& subiungit procede.in omni domino qui in terris suis fungitur. vice principis.

Fallit 3.in possessoriis.Fel.vbi s.al.gl.in c. quia præsulatus. 1.q.4.

Fallit 4.nisi libellus vta.ver.sapiente quærelam secundum. Fel.ibi dicentem se dixisse.in c.fi.de lib.obla.

Fallit 5.respectu.executionis cc.quam non est opus concl. Fel.vbi s.

Fallit 6.in criminalibus Fel.vbi s.col.3.adde. Alex.in d.l.1. ff.de eden.& ibi Ias.& in l.vinum.col.16.ff.si cer.pe.Ang.Are. in 1.c.malef.in ver.super quibus.omnibus.

An autem requira.declaratio dici ad requisitionē part.vide Ias.in l.arbitraria.§.si quis ephesi.ff.de eo.quod cer.lo.

Et quid opere.concl. in criminalibus. vide Bar.in l.1.ver.item quæro quid si C.de sum.tri.& latius Ang. Are.vbi s.

Fallit 7. vbi libellus concludit præsumptiue. suffic.n.libellum præsumptiue conclude.l.omnes.§.lutius.ff.de his quæ in frau.cre. Fely.vbi s.vbi dicit hoc declaraň.quinque modis.vt dix.in d.c.fi.de lib.obl.de quo vide etiam per eundem.in c.afferte.col.2.de præsum.

Fallit 8.in excep.in quibus.non est opus concl.Fel.vbi s.al. Bal.in aut.statuimus col.vlt.C.de epi.& cler.

Fallit 9.secundum eum de iurę diuino. & naturali.al.Imo. in d.c.afferte.in vlt.not.per illum text.tamen secundum eum ibi agebat coram principe.ideo superflua fuisset concl.

Fallit 10.vbi potest procedi sine figura iudicij.quia non requi.concl.nec etiam inepta vitiat.Fel.vbi s.al.multa.adde no. Are.in cons.126.& dixi.in ver.iudicium §.3.ver.nec requi.

Fallit vlt. eum. in odium violenti inuasoris. quia procedit libellus sine concl.secundum. Inn. sub dubio forte.in ca.examinata.de iudi.de quo. vide Alex.in d.l.1. de eden. dicentem hoc verum.quando subtici. aliquod verbum pregnans.vt cōqueror.habet etiam per Ias.ibi.col.4.& in d.§.1. idem.

Valet concl.libelli.si peta.cogi licet non peta.condem.Fel. post Pan.in d.c.1.de lit.conte.col.3.ibi dum subdit Ab.al.multa.maxime.Alex.in l.si cum nulla.contra Bar.ibi.ff.de re iudi. Ias.in d.§.1.col.24.Alex.in rub.C.qui admit.

Multo magis. valeret si petatur. cogi & condem. quia ista præposterario non habet vitiari.ita. Fel. vbi s.& in c.quafr.& quando.el 1.col.1.de accus. Ias.vbi s.Alex.in d.l.si cum nulla. de quo per Ang.in §.1.col.7.insti.de actio. idem.

Nota. quòd in concl. libelli possumus vti verbis quibus vti.lex. siue lex loquatur proprie siue improprie. ita vult not. Bal.in l.1.C.vnde lib. fac. text. & quod vult ibi Sal.in l.vnica. C. de sent. quæ pro eo.quod inter. vbi valet peti.si dica. Peto damnum mihi illatum restitui.

idem si dicat Peto damnum mihi illatum præstari.l.1.C.de edil.act.

Bona est etiam concl.quando factum est narratum. si petaius & iustitiam nu.vt per Ias.in §.1.in 25.& 26.col.de actio.& dixi in ver.iustitiam nu.in dictionario.

Et maxime.si dica.omni meliori modo,&c.vt vult Alex.in 5.vol.cons.80.& dixi in ver.omni meliori modo.in dictionario. idem.

Libelli causa.semper est attenden.& proban.quando est talis sine qua.libellus non procederet seu non esset receptus.secundum.Inn.in c. ex parte Abbatisse. de priuil.fac.quod vult Pau.de ca.in 2.vol.cons.315.alias.313.

Fac.quod vult Alex.in 4.vol.cons.32.col.pe. vbi in margine alfo.Ang.cons.27.& quod dixi latius in ver.iudicij instantia.§.27. P.Andora.

Libellus sine causa non valet.l.1.ff.de eden.de quo tamen vide latius per Aret.in §.omnes.insti.de act.

Plures causæ.possunt in libello acumulari quar.quælibet sit sufficiens ita no.Bar.in l.si duplex.C.de fi.instr.& iur.ha.fi.lib. 10.fac.quod no.in l.edita C.de eden.

Et suffic.libellum ex vna causa deducta verificari.seu sustētari.Lud.Ro.in cons.105.dixi in ver.prob.§.26.

Aduerte quia quando causa.exprimi.proxima vel remota. oportet q nō habeat vim alicuius negationis.vt puta dico q mutuaui tibi centum.& sic istud nō habet annexam negationem cc.obligationē & sic cc.causam proximam. secus si hret negationem annexam cc.obl.vt si dico peto centum quę mutuaui.& ad quæ fuisti mihi obligatus.& nō adden.verbum es obligatus.nam tunc includeretur negatio.ita Cy.& doct.in l. edita.in 3.q.prin.C.de eden.no.Bar.in l.certum §.1.ff.de cōfe. Ang.& Ias.in §.omnium.col.22.insti.de actio.vide quæ dixi in ver.rei vendicatio.§.3. idem.

Effectus libelli debet considerari.Bal.in aut.dos data in fi.ff. de don.ante nup. idem.

Libellus.ineptus.etiam parte non opponente est nullus ita Bar. Bal. & doct.in l.edita.C.de eden.Pau.de ca.in 2.vol.cons. 259.Ias.in l.1.col.8.ff.de eden. P.Ando.

Ineptitudo autem libelli. nihil aliud est quam euidens seu apparens defectus libelli.vt not.Inn.in ca.1.de officio.vica.& sequi.Bal.in l.si defunctus in fi.com.C.de suis & leg.& Cur.in cons.13.col.4.fac.cons.Ang.167.vbi ponit quòd libellus cōtinens remedia contraria. est ineptus.fac.etiam quod vult Alex.in 2.vol.cons.137.Rota.in nouis decis.35.Ang.cōs.292. col.2.Lud.Ro.cons.144. idem.

Libellum ineptum potest Iudex dentibus lacerare.text.cū gl.in l.1.ff.de officio.asse.gl.in c.sacerdotibus 11.q.1.Lud.Ro. in cons.69. Fel.in c.dilecti.circa prin.de iud.Ias.in l.2.C.vt nemo priua. idem.

Idem in libello calumnioso.Barb.in 1.volu.cons.63.col.1. & in 2

& in 2.vol.cons.16.col.6.& cons.38. col.4. Ias.in d.l.1.col.2. ff.de officio asse.& in l.2.C.vt nemo priua.Barb.in 4.vol.cōs. 3.col.8. idem.

Producēs libellum ineptum. debet.in expeñ.condem.l.omnes qui.§. si vero C.de epi.& cler.l.fi. C. de priuil. fisc.& ita vult Alex.in l.1.ff.de eden. idem.

Idem in mutāte libellum. vel in addente. seu minuente.in materia & forma.quia in expeñ condem.secundum Bal.in l. ius ciuile ff.de iust.& iu.& in c.1.cc.5.col.ext.de psti.de quo. habetur.in d.l.edita.Et per Spec.in tit.de expeñ. §.si ante litē. in ver.hoc autem certum.& ver.30. emendans. Bal.in l.3.§.si rem.ff.de leg.3.

Istud tamen limita si libellus accepte.alias secus.Bal.in l.cū precum. C.de lib.causa & in l.gallus.§.quidam recte.ff.de lib. & posth.& Ang.in §.1.col.14.col.insti.de actio.

Et qualiter debeat acceptari.vide Ang.insti.de excep.i rub. col.19. idem.

Idem in variante.secundum.Bal.in l.postquam liti.ibi 5.quęritur.C.de pac.Bar.in l.si quis stip.sit sticum.ff.de verb.ob.vbi al.no.in d.l.edita.

An autem. quando addi. vel minui. libello. dica.nouus libellus. Alex.in l.1.§. si quis simpl.ff.de verb. obl.tenet quòd sic.in 3.col.

Nam quando additur vel detrahi.actui,dr nouus actus.l.iuris gen.§.adeo ff.de Pact.Fel.in c.quod sup his.col.5.de maio. & obed.Barb.in 1.vol.cōs.1.col.16.in fi.fac.quod vult in psti. 23.col.5.dum dicit.accidēs aduenienes enti,&c.Ias.in l.ius autem ciuile.in prin.ff.de iust.& iu.adde.Bal.in 3.parte cōs.371. & Alex.in 5.vol.cons.19.col.2.ver.in ea dubitat.

Limita.ni additio fiat ex eadem causa.Alex.in l.scire debemus.de verb.obl. idem.

Processus super libello inepto est nullus.Bar.in l.1.C.de erro. cal.al.l.1.§.1.C.quæ sent.sine app.rescin.Pau.de ca. vol.1. cons.65.& in 2.vol.cons.259.& cons.392.

Et potest quandocunque tal excep.opponi. & reddit processum reto.nullū.vt dixi i ver.exceptio ineptitudinis libelli.

Idem in sententia lata super inepto libello quia est nulla. Alex.in 2.vol.cons.137.Ias.in l.vinum in fi.ff.si cer. pe.dixi in ver.sententia.§.Hypo.sing.119.

Nec potest reformari.Ang.in §.appella.col.7.insti.de exce. & in col.25.

Limita procede.quando requi.libellus alias secus. Mars.in l.vnius.§.custodiæ.col.3.ff.de quæstio. idem.

Adde quòd si iudex super tali inepto libello pronunciat officium iudic.app. erit cassare sententiam. tanquam latam supinepto libello.reseruato iure apte agēdi.ita Bal.in l.2. in 14. q.C.de rescin.vēd.al.c.cum dilecti.ext.de emp.& vend. refert & sequi.Alex.in 5.vol.cons.51.fac. quod vult Ias. in d.l.edita. col.8.& in l.1.col.8.ff.eo.&in §.1.col.21.insti. de act.vbi dicit quòd iudex.qui videt male actum ex vna causa.tamen ex act. apparet quòd potuisset apte agi ex alia. debet reseruare ius apte agendi. idem.

Nec apta probatio libello inepto suffraga.Decius qui multa al.in cons.83.& ita vult Ias.in d.l.edita.col.8.& in §. ex malefiiis.col.15.& in §.curari. col.4. remissiue tamen.insti.de actio.& amplissime in l.1. col.2.cum seq.ff.de officio. asse. aliquid.in d.l.2.C.vt nemo priua. idem.

Adde tamen quòd probationes factæ super inepto libello non pereunt imo probant illo postea apte agente. Fel.not.in capitulo.causam quæ.el 1.col.vlt.ext.de testi.

Adde etiam quòd vbi est confessio.non curamus de ineptitudine libelli.vt dixi.in vers. confessio probat.§.1.vers.& vbi habemus. idem.

Ineptitudo libelli non cura.vbi per citationem.prescr.interrumpi.Fel.in c.illud col.4.de præscrip.

Alias autem per libellum ineptum non interrumpi.præscr. vt dixi in ver.præscrip.§.93.

Aduerte etiam quòd si vnus ex modis agendi sit aptus non cura.de inepto.Fel.in c.inter ceteras.col.3.de re iud.Lud.Ro. cons.245.

Coram principe non curamus de ineptitudine libelli.Fely. in c.1.col.2.de lit.conte.

Tertius assistens libello inepto.nunquam potest eum ad aptitudinem reduce.Fel.in c.cum per super.col.5.de re iud.

Libellus potest esse pro parte aptus. & pro parte ineptus. Lud.Rom.cons.240.in fi.

idem in concl.eiusdem libelli.ita vult idem Lud.Ro.cons. 245. idem.

Libellus obscurus & incertus.admitti.in ciuibus.nisi contra eum opponatur.l.fi.C.de anna exce. Bar.in l.edita.cc.col. 2.C.de eden doct.maxime.Alex.& Ias.in l.1.ff.eo.Ias.in §.curare.col.6.insti.de actio.Pan.in 2.parte.cōs.vlt.& quòd parte opp.non procedat. tenet etiam Alex. vol.1.cons.121.col.3. & in 1.vol.cons.75.

Vide limitat.ad d.l.fi.C.de anna.excep. per Pet.Gerar.sing. 4.vbi in fi.dicit quòd iudex ex officio potest declarari facē.libellum.& quòd d.l.non procedit in criminalibus. P.Ando.

Quamuis non oppona. de incertitudine, acta tamen non valent, nisi per acta incertitudo liquidetur.secundum. Bar.in l.si rem.§.fi.ff.de rei vend.Pan.in c.1.de lib.obl.

Adde.Barb.in 2.vol.cons.17.col.1.vbi dicit q incertitudo debet declarari per probat. & idem vult in cons.25.col.4.& in cons.58.in pe.& vlt.col.

Et potest declarari per posi.Calca.cons.42.col.3.

In summariis valet libellus obscurus.etiam parte opponēte.Alex.in 2.vol.cons.187.

De quo vide Ias.in l.vinum.col.vlt.ff.si cert. pet.& in d.l.edita in 2.& 3.col.& in d.l.1.col.2.ff.eo.de eden.Aret. in cons. 102.in 3.dubio.

Contrarium tenet.Alex.in 4.volum.cons.32.in penul.col. idem.

Sis cautus quando produci.libellus obscurus.vt non opponas q actor declarer. sed dicas non teneri responde. ita Spec. in tit.de lib.concep.§.1.ver. cautus.Alex.in l.fi. col.2.C.de in integ.rest.mi. Barb.in 1.vol.cons.13.col.4. Ias.in d.l.edita col. 3.& in §.1.col.22.insti.de actio.& l.1.col.5.ff.de officio.asse. & in l.si per errorem.col.5.ff.de iur.om. iud. Deci.in c.dilecti filii.in fi.de iud.

Nisi declare.libellus.obscurus & incertus.etiam leg. causa appellandi ita Pan.in c.2.col.1.de lib.obl.

Vbicunque ambiguitas consistit in iure propter significatum verborum. tunc absque alia expressa declarat. fit interpretatio pro libellante.l.si quis intentione ambigua ff.de iud.

Sed vbi consistit in facto requiri.declaratio libellāt.ita Bal. ibi.Alex.in 5.vol.cons.55. idem.

Licet ille qui produx.libellum obscurum. possit illum declarare.d.l.si quis intent.ambigua.Tamen mortuo libellante. hæres eius non admitte. ad dictam declarat.ita dicit glo. in l. Pomp.scribit si fru.§.fi.ff.de rei vend.gl.in l.inter stip.§.1.dum dicit.viuenti.ff.de verbor.obl.Barb.in 2.vol.cons.38.col.15. Ias.o.in l.non idcirco. quam legit cum l.cum testamentum.C. de iu.& fac.ig.& in d.l.edita.col.9.& in l.si quis.§.1.ff. de le.1. Phi.in c.2.col.1.de rescrip.in 6.Alex.in d.l. inter stip.§.1.in 2. col. vbi etiam dicit quòd ad declaraň. talem libellum requi. spte mand.

In vniuersalibus actionibus.vt petit.hæred.actione pro dote.tutele pro socio & similibus procedit libellus incertus.Ias. in d.§.curare.col.3. idem.

Et vbicunque incertitudo causa. ex facto aduersarij vt in obl.alternatiua cuius electio spectat ad debi.vel quando esset debitum in genere.vt hominis.vel quando reus posset soluerem vel interesse. vel quando esset dubium an res extaret. & huiusmodi.admitti.petitio incerta.Ias.vbi s.fac.quod vult Alex.in 2.vol.cons.182.Ang.in §.si duorum insti.re.di.

Et in quibus casibus procedat libellus alternatiuus. vide remissiue Fel.in ca.3.loco.col.2.de proba.& Pau.de castr.vol.2. cons.392.& aliquid i.in ver.libellus alternatiuus.

Libellus incertus procedit quantum ad interrumpeñ.prescrip.Ias.in d.§.curare.col.4.

Quādo iurisd.attribui.certo casu debet specificari.alias nō procedit libellus generalis.Alex.in 4.vol.cons.32.col.pe.all. Ang.cons.6.adde Ang.cons.27.& posui latius s.in ver iudicij instantia.§.27. idem.

An autem procedat libellus.si dicam:Peto castrum cum iuribus & pertinentiis Ias.in §.1.col.20.& in d.§.curare.col.5.& 6.insti.de actio.tenet quòd sic.

Quid si dicam.peto quicquid possides peruxii.Ias.remissiue in d.§.curare.in 6.col.adde Alex.in 2.vol.cons.187.

Sed quid si dicam. peto castrum mihi restitui cum rest.omnium damnorum mihi illatorum.Ias.vbi s. idem.

Et an procedat libellus.peto declarari subiectionē & obedientiam mihi deberi ab hominibus tal ville.Ias.vbi s.

Valet libellus peto rem. cum omni causa. Ias.in l.cum fundus in fi.ff.si cer.pe.

Debent in libello res specifice declarari.Bal.in 1.parte.cōs. 106.pfe.Fel.in c.audit.14.15.& 16.col.de præscr. Ias.in §.1.in 28.col.insti.de actio.

Suffic.tamen in libello.rem vnam. esse demonstratam per duas cohærentias.Bar.in l. demōstra.falsa.in prin.in 7.q.ff.de cond.& demon.Alex.in 5.vol.cons.35.& cons.38.& sequēti

Universidad de Deusto
Biblioteca

& conf.92.&in 3.vol.conf.73.col.1.Phi.in c.abbate sane.col. 1.de re iud.in 6.

Limita quia suffic. ꝙ res sit sat. demonstrata per se Bal. in l. cum seruo §.demonstrat.ff.de contrah.emp.in l.cum pater.§. pe.de leg.2.

Limita quando apposite sunt solùm tres cohærētie,& duc concordāt.secus si essent apposite quatuor vel plures. & duæ conuenirent & duæ non.quia tunc res reddi. dubia.ita Alex. in d.conf.38.col.2.& in d.conf.73.col.2.

Limita etiam quo ad excusaň. reum à pœna. quia suffic.ꝙ aliqua ex demonstrat.non reperia.vera.Alex.in d.conf.35.in prin.2.col.

Et quādo res verti.in dubium.potest reus pete rem ad oculum demonstrari Phi.in c.significātibus de appel.al.Bar.in l.j. circa medium ff.de eden.& Spec.vide per eum.

Subiungit Alex. in d. conf.35.ꝙ libellus intelr de confinibus præsentibus non autem pris.al.no.per Bar.in l.si ita ff.de au.& arg.leg.& in l.1.in prin.ff.de feriis.& in d.l.demonstr.fal sa.in vlt.q. idem.

Aduerte tamen.quia suffic.rei demōstr.etiam non express confinibus.quando est certa singlr nomine. Fel.in c.super eo. in prin.de testi.cogen.fac.quod vult Ias.in l.hac consul.col.6. C.qui te.fa.pos.vbi in fi. reprehēdit limitat.quæ solet dari vz quando sta. requireret pro forma specificari nomen & cognomen. quia tunc est ista fieň. quamuis nomen sit single vt gallopressus nam ipse ipse reprehendit.

Et aliqua in materia.confinium.vide per Fel.in c.cum causam.in fi.ext.de prob.

Declaratio libelli.nō est mutatio.Ias.in l.2.col.14.ff.de vul. & pup.al.ca.lse. & ibi doct. extr.de dilla.ad quod vide multa accumulata per Fely.in ca. qualiter & quando el 1.in 13.col. de accus.

Libellus incertus.post litem conte.mutari non potest.aut. qui semel.quom. & quando iudex.habetur aliquid per Ias.in l.1.col.3.C.de carb.edic. idem.

Sed nunquid libellus debeat cōtine.locum & tempus contractus.Ias.ī l.arbitraria.§.si ephesi.ff.de eo.quod cer.lo. tenet quòd sic quādo interest rei ita fieri.Imo etiam tūc dies apponendus est.si interest accusati pro defensione fien.

Saluo errore calculi. ista verba.reddunt libellum incertū. ita.Bal.in 1.parte.conf.106.

Si in libello fiat mentio de aliquo instrumento qualificatiue illud exhibeň est tanquam pars libelli.vt s.in ver. instrumentum producens.&c.§.2.

Quando competunt due act.tene.actor.declarare.Alex.in l.si duo rei.ff.de solut. idem.

Libellus alternatiuus reglr non procedit.vt in specie.tenet Alex.in 2.vol.conf.182.& in 3.vol.conf.20.in fi.

Limita quando alternatiua.seu incertitudo causatur facto aduersarij vt vult ibi Alex.Ias.in §.actionum.col.17.& in d.§. curare co.3.& in l.1.col.4.C.de fur.& i §.item seruiana.in pe. & vlt.colum.Bal.in 4.parte.conf.178.& in 5.parte.consil.82. in prin.3.colum.Pan.in ca.constitutus num.9. de rest.in inte. P.Andora.

Et in quibus casibus procedat libellus alternatiuus vide remissiue Fel.in c.3.loco.col.2.de prob. & Pau.de cast.in 2.vol. conf.392.

Procedit etiam quādo alternatiua est in narrat.vt no. vult Alex.in l.vbi autem.§.qui illud,de verb.obl.

aduerte tamen quia ibi concludit contrarium.

cum duo alternatiue promissa sunt. non procedit libellus. si vnum simplr peta. Alex.in l.qui Romæ.§.cohæredes.col. 1. de verb.obl. idem.

Libellus contrarius.Non debet admitti l.1.cum similibus. C.de fur.ita in specie.vult Pau.de cast.in 1.vol.conf.65.incip. viso quodam libello.repetito in 2.vol.conf.392.Alex. vol.5. cōs.110.in prin.Fel.in c.exhibita.col.4.de iud.al. Bar.in l.nalr §.nihil commune.ff.de acqui.posses.& Bal.in l.ordinarij C.de rei vend.

Imo Barb.in 2.vol.conf.25.col.1.dicit quòd excep.contra rietat.impedit lit.ingressum. P.Andora.

Nunquid personalr. actio. & Hypo. possint simul cumulari Lud.Ro.conf.240.tenet quòd sic.& ita vult Bal.ī l.cum filius §. pe.de leg.2.

Vide tamen. eundem Lud.in conf.392. vbi videtur tenere cōtrarium.vide etiam remissiue per Ias.in §. item seruiana. in fi.insti.de actio. idem.

Quid de rei ven.& vti possidet.an sint contraria.vide Ias.in §.eque.col.13.insti.de actio.vbi dicit quòd non.quando agēs possideret ciuilr.tantum.vel nalr.tantum.alias secus.vide per eum.& in l.nulli.col.4.C.de iud.

Quid de duobus iudiciis possessoriis.puta retinen. & recuperan. an possint simul intentari. Ias.in l.nalr.§.nl.commune. col.27.ff.de acquir.posses.ponit istam materiam. vide ibi per eum. idem.

An autem in eodem libello possint plures ex diuersis causis & ad diuersa conueniri.Ang.in conf.229.tenet quòd non.

Vide latissime Lud. Ro.in d. conf.240.& aliquid per Ias.in l.de pupillo §.si plurium.in fi.ff.de oper.no.nun.

Vide etiam Alex.in 5.volu. conf.58.vbi dicit quòd plures possunt pro eadem causa in vno libello queniri.& idem vult in l.sup.iter.§.cassius de aqua plu.arcen.& in materia vide eūdem Alex.in l.1.§.1.ff.de duo.re.

Nunquid duo remedia.possint conditionalr deduci.subordinate vide Bal.in l.fi.C.de resti. mil. idem.

Libellus impropriatur.vt salue.l.sed & si possessori.§. item si iuraueró & ibi doc.maxime Ias.ff.de iu.iur.Bar.ī l.inter stip. §.si sticum.ff.de verb.obl.cum aliis al.per Alex.in 1.vol.conf. 121.& in 5.vol.conf.58.Are.conf.126.Fel.in ca.audit.in 1.& 2.col.de præscr.Pau.de cast.in 2.vol.conf.186. Lud.Ro.conf. 245.Ias.in §.1.col.29.instit. de actio.& in l.si tibi pec.ff.si cert. pet.& in l.insulam. ff.de præscr. verb. Alex.in l.si seruum.§.fi. de verb.obl.

Limita nisi quis in libello diceret.proprietatem ad se pertine.&in processu probaret de vtili dominio.quia non posset obtine.nec verba impropriarentur. vt vult Ias.in l.traditionibus.col.3.ibi alibi,&c.C.de pact.

Limita etiam.nisi fideicommissarius cui est restituta hæred. agens contra poss. diceret se admisse hæred. quia verba non improprian.ita no.Ias.in l.fi.col.4.ibi contra tamen.C.qui ad mitti.in d.autem §.item si iuraueró. de hoc videtur dubitare.

Item limita nisi ex impropriat.sequere.contrarietas. Alex. in d.conf.121.col.3.

Vide subtiliter Ang.in conf.36. P.Andora.

adde quòd verba libelli in dubio interpretari.vt intelliga. intentata illa materia.quæ magis pro actore fac.ita Alex.in 3. vol.conf.38.

Vide aliquid in materia.per Alex.in 5.vol. conf.53.vbi dicit quòd licet. in dubio debeat fieri interpretatio pro libellante. tamen facta semel declarat.non admitti. variatio. vide ibi per eum. idem.

Libellus. clausula saluo iure calculi. posita in libello. facit libellum incertum, teste Neuiz.cōs.94.num.16.pro quo fac. quæ scribit Bar.in l.Iulianus.num.39.ff. de cond.indeb. Bertr. conf.335.nu.15.n.16.lib.2. par.j.& ideo cum T.se obligasset erga S.in 50.ex causa computorum saluo errore calculi ex & si constaret aliquid solutum non computatum. deberet deduci,creditor petebat summam, apponebatur debere calculari,querebatur, an esset danda executio instrumēti:vel prius ponendæ essent rationes : de quo cum quæstio esset in actu prac. dictum fuit poneň esse prius rationes , ex doct. Neuiz. d.consi.aliisque supra alleg.

Procedit libellus petentis compelli,licet non dicat cōdemnari,per ca.olim causam.& ibi not.Panor.extr.de censi.vbi actor tantùm petiit reum cogi : & tamen Papa illum condemnauit,& secundum Fulgo. Imo. & Cu.in l.in summa. ff. de re iudi.Besucium ī l.si cum nulla.ff.eo.nam qui vult subsequēs, videtur velle omne necessarium antecedens l.ad rem mobilem.& l.ad legatum.ff.de procu. & quia valet sentētia. Iubeo te soluere quasi ex hoc videatur condemnare d.l.in summa. Et inter libellum & sententiam debet esse conformitas. l. vt fundus.ff.communi diui. cap. licet Heli. de simo.contrariam opinio.tenuerunt Bart.& Bal.in l.1.C.de execu.rei iudi.Ang. Are.insti.de actiō.§.1.Prima opin.sine dubio procedit quando in fine libelli esset illa clausula , super quibus omnibus & singulis peto iustitiam ministrari omni meliori modo via iure, &c.secundum Imo. in d.l. si cum nulla. nam talis clausula ampliat conclusionem libelli ad narrata,super quibus non est conclusum,secūdum Calderi.Butri.& Pan.in c.cum dilectus. extrà de ord.cogn.Procedit etiam libellus,si petiisset cogi ante condemnari,secundùm Bart.in l.2.§.prius.ff.de vul.& pup. Balb.decis.298.

Libelli copia. Copia libelli est danda reo sumptibus actoris,secundum gl.in verbo pronunciatio.in cle.sæpè.de verbo. signifi.Gemi.in capit.si oblato.de litis contesta.in 6. Innoc.in cap.1.extr.de proba. nisi aliter obseruaret stilus tribunalis loci , secundùm Bar. in l. prima. in princip. ff. de edend. Quo casu potest procedere opin. Bal. & Ang. ibi dicentium quòd debet dari sumptibus rei. Innocent. vbi suprà tenet quod etiam est danda copia per actorem iurium , de quibus fit mentio

mentio in libello,quasi sint pars libelli.Quod videtur intelligendum secundum eum & Bar.vbi ī.& spe.in ti.de instru.edi. §.nunc dicamus.ver.quid si quis si in libello quando de talib' in libello fit mentio relatiuè,seu limitatiuè,& reus sine eis instructus esse non potest,secus si assertiuè. Balb.decis.189.

Libellus agentis coniunctorio nomine,debet concludere conuentum condemnari sibi coniunctorio nomine, ad dandum & soluendum ipsi pro quo agit, vel alteri pro eo legitimè recipienti : nec procederet, si peteret, condemnari ad sibi dandum & soluendum coniunctorio nomine secun. Bar.in l. vero procuratori.ff.de solutio.& Pan.in c.querelam.in 4.col. extrà.de elec. Balb.decis.182.

Libelli incertitudo.Accuso& denuncio,talis libellus de iure sustinetur, & processus super eo formatus, etiam si prædictorum alterum per se admitti non debuisset:quia ineptitudo in parte libelli non vitiat totum libellum.alias aptum.c.ad dissoluendum,extrà de desponf.impub.& ibi Hosti.& Io. And. Et ideo libellus continens plures modos agendi ad idem, nō est indiuiduus & vitiosus in parte,non cassatur in totum.sec. Butr.& Pan.ibi.Ideo vtilis est illa clausula,Super quibus omnibus & singulis peto iustitiam ministrari omni meliori modo iure &c. Balb.decis.299.

Libellus in quo possidens ciuiliter tantum petit se manuteneri & non turbari in possessione,& etiam se introduci ad corporalem possessionem per alium occupatam de iure, procedit & sustinetur,nec est libellans sibi contrarius,cùm agat vti possidetis, pro ciuili,in qua turbatur per eum, qui naturalem occupauit, & idem vendicet corporalem occupatam petendo se in ea mitti. Imò in dicto casu etiam per solum interdictum retinendæ,consequetur restitutionem naturalis.non diceretur cessari ab inquietatione ciuilis possessionis,sec. glos. notabilem in verbo,clam,circa fi.Bart.Ange.& communiter docto.in l.clam possidere,in §.qui ad nundinas.ff.de acq.poss. Balb.decis.490.

in Libello non est necesse exprimere nomen actionis, sed satis est,quòd ex facti narratione appareat agētibus ius competere.c.dilecti,de iud.vbi notant doct.& tradunt Bar. & alij in l.i.in pr.ff.de edend.& plenius habetur per Cy. Bal. & alios in l.ædita.C.eo.vbi Ias.in 1.not.& moderniores plenè attigere concludentes.ita communiter teneri refert Soc.iun. consil.91.nu.41.volu.4. E.Muscul.

Libellus in quo petitur plures reos debendi insolidum cōdemnari procedit,licet libellans non dixerit.ꝙ vnica solutione vult esse contentus.Salice.in auth.hoc ita.C.de duob.reis. per gl.not& singularem in l.1.C.de fideiuss.tut.in verbo agi. secus si etiam petat cogi.quo casu procedat dictum Bart.in l. 4.§.1.ff.de duob.reis. Balb.decis.119.

Libellus calumniosus aut euidenter iniquus,potest etiam ex of.iud.reiici,sec.gl.in l.qui cum maior.in §.si libertus patronum.ff.de bo.lib.Inu.c.j.de of.vica.Panor.in c.cum inter.ext. de consue.Idem si sit ineptus secūdum eos.facit gl.in c.Christianis.11.q.1. Balb.decis.207.

Libera administratio concessa videtur , quando dicitur, ꝙ procurator possit facere quicquid posset ipse dominus com. dicit.Hipp.in §.1.nu.132.insti.quib.alie.licet vel non. B.Vill.

PRO.libera debent esse matrimonia.l.libera.C.de inut.stipul.l.Titia.ff.de ver.ob.l neque ab inito.C.de nupt.in c.requisiuit & c.gemma.extrà de spon.matrim. Bellon.

PRO.liberum corpus æstimationem non recipit.in l.3.ff.si quadr.pau.feciss.dica. idem.

PR.liberi corporis æstimatio nulla est l.1.§.1.ff. de his qui deic.vel effud. idem.

PRO.liberi nati ex illegitimo matrimonio,vel coitu,alendi sunt à parentibus de æquitate canonica.c.cùm haberet.extrà de eo qui dux. in matr.quam pol.per adult. idem.

Liberi positi in conditione , & etiam onere fideic. grauati, non censentur in testamento vocati.est mag.com.opi.sec.de ci.conf.422.& pro tenui.Idem conf.291.vtis diligenter.in fi. Ias.in l.1.in pr.C.de pac.eurt.conf.45.sæpè reuoluta & 56.63.

Limitatur tamen præcedens opi.sec. eundem dec.in conf. 270.D.Rayn.verf.2.concl.ver.2.non obstat,vt non procedat, quando in conditione fuisset etiam expressa qualitas masculis:quia tunc his tribus concurrentibus,quod sint etiam grauati.& per verbum masculos, indubitanter censentur à testatore vocati.vt ibi per eundem.Licet Alex in conf.64.versu,tamen posito.vol. 1. dicat duo præcedentia sufficere, scilicet ꝙ sint positi in conditione, & grauati:& attestatur esse communem.tamen præcedens est magis com.& verior.M.Chærian.

Fauore fideic.præsumitur grauatus decessisse sine Liberis, & ei qui dicit filios superuixisse,incumbit onus probandi,est com.opi.sec.dec.in conf.652.circa med.vers.2.concl.volu.4. vide ī.in vers.fideicom. M.Chærian.

Liberi.liberorum app.qui veniant.vide tex.Bar.& doct.in l.liberos.ff.de sena.& in l.liberorum.ff.de ver.sig. P.Andora.

Liberorum app.venit.filia.& descendentes.ex ea l.1. C.de condi.inf.Bal.in 2.part.conf.218.& clarius in conf.238.in 1. parte vbi tenet ꝙ substitutio facta si sine liberis decesserit nō habeat locum.relicto nepote ex filia.Cor.in 4.volu.conf.68. Guido.conf.51. Et ꝙ veniat nepos ex filia tenet Alexan.in 2. vol.conf.97.in fi.& in 5.volu.conf.176.in 2.col.in fi. & conf. 178.in prin.Phi.in c.si pater.in 26.col.de testa.in 6.

Limitat ibi Bal.nisi aliter ex coniecturata mente testatoris in contrarium appareat.De quo vide latissime.per Alex.in 4. parte conf.52.& seq.vbi inuenies multas cōtrarietates.& ibi. apposui apostillas ad quas recurre.

Adde quòd etiā si diceret.in substitutione.si decesserit sine liberis masculis.venit tamen nepos ex filia.vt vult Phi.in d.c. si pateer.in 26.col.

Liberum in singuli pro filio raro inuenies.vt dicit Bal.in l. si quis prioris.§.in illo.C.de secun.nup. idem.

Liber feudorum est authenticus, & potest allegari ad decisionem causarum.com.dicit Cla.in §.feudum.q.3.Extra tamē materiam feudalem non potest allegari ad decisionem causarum com.in ead.q.ver.Et hæc quidem. P.Fichard.

Liber feudorum ligat etiam ecclesias & ecclesiasticas personas.com.d.Cla.in §.feudū.q.3.ver.Sed nunquid.idē ex eo.

Liber feudorum est approbatus. B.de S.Blasi.in rub.de cre. q.5.& Zas.in vsib.feudorum.nu.3.communem dicunt. Vill.

Liber mercatorum non facit fidem in magnis summis pro se.Aym.de antiquit.temp.in vers.vidimus,&abundè in 1.parte.nu.1.com.d.ex Bar.in l.admonendi.ff.de iureiur. idem.

Nota,quod si de consensu partis mercator in suo libro scripsit contractum, facit pro tertio:contra tertium semiplenam probationem Idem ibi nu.29.communem dicit. idem.

Liber censualis alicuius Monasterij, vel ecclesiæ non probat,nec possessionem nec dominium eius rei,quę in tali libro dicitur redituaria,nec potest fieri condemnatiō virtuti dicti libri,ad reditum in eo memoratum communior est sec. allegata Matth.de affl.decis.364. vbi in fine refert omnes docto.in conf.Neapolit.ita concluisse.Preterea scribit Bar.Chassanæus conf.18.nu.13.Omnes doc.qui loquuntur in hac materia, libros censuales fidem facere,&c.intelligendos esse , quatenus illi ibi non reperiantur penes producētem,sed in archiuo publico,item quod non fidem faciunt cōtra tertium,nec etiam contra non subditum,&c.vide ibidem. I.Fichard.

Liber continens plures partitas veras præsumitur verus,& non falsus.Ant.Gabriell.in suo communium opi.lib.1.tit.de præsum.concl.5.communem dicit. Bonacoss.

Liber mercatorum vbi fides integra statuto habetur(quę proculdubio haberi discretè,ac prudenter potest,vt receptū ait Crauet.de antiqui.tempo.parte 1.nu.27.)& extra statuentium ditionem haberi debet. commune inquit Crauet. vbi s. nu.9.tamen id statuti ad alia profertur,quam ad illa, quæ ad mercium genus quas mercator libri conscriptor profitetur, spectauerint , vt asserunt commune Andr. Alc. in l.age.C.de transac. Viuius non nulla alia ad hanc eandem rem notabilia memorans lib.1.opinione 309. E.Suarez.

Libri mercatorum edi debent ad instantiam creditorum, secundum communem per Burs.conf.39.nu.31.lib.1.

Libris contra scribentem plenè creditur,iux. communem per Burs.conf.39.nu.34.lib.1.vbi ꝙ ex eis plena probatio inducitur contra scrib.ex alia communi ibi post nu.34.

Libri mercatorum non probant in præiudicium tertii pro scribente & in notabili summa iuxta communem per Burs. conf.119.nu.33.lib.1.de qua vide quæ scribit Roland.consil. 91.lib.3.

Libri censuales ecclesiæ , vel alterius loci probant canonis præstationem,soluentis possessionem,&consequenter dominium rerū ad ecclesiam vel alium locum pertinen. teste Roma.conf.127.col.1.Quibus libris censualibus plenam fidem tribui scribit idem d.conf.& dec.conf.346.col.antep.Quod non esse indistinctè verū no.Fel. in c.ad audientiā col.6. vers. 10.concl.de præsc.Aym.de antiq.tēp.par.1.n.248.& seq.nec ad rē fac.tex.in l.census.ff.de prob.d.c.ad audientiā.qa de publicis, nō de priuatis scripturis loquit.de quo vide Rom.consil.63.in fi.conf.165.in pr.conf.215.nu.2.d.conf.127.col.2.vbi an solutio canonis ꝓbata faciat indiciū ac præsumptionē ad ꝓbationē dñij,de quo ꝓ Fel.d.c.ad audiētiā col.5. de prēsc. Boer.q.105.nu.13.Qua iure dubitat Aym.de antiq.par.1.nu. 252.Sed vide Rom.d.consil.127.colum.2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Liber rationum non probat pro ſcribente.l.exemplo.cum ſy.C.de prob.Fel.in c.fo. in 7.col.in prin extra.de fi.inſtr.

Limitat 1.Fel.niſi liber contineret aliquid dependens mere.à vol.ſcribentis. vt ſi ſcripſit ſe expẽdiſſe animo repetendi. nam ſi conſtet de expenſa.credetur quò aĩo repetendi fecerit.

Limitat 2.niſi ex qualitate & quantitate rei de qua in libro fit mentio.veriſimiliter poſſet præſumi pro libro.vt ſi ſcripſit expendiſſe in alimentis & pro doctrina pueri.quia talia non fiunt ſine expenſa Barb.in 2.volu.conſ.62.in 2.col. cum ſeq. Cor.in 4.vol.conſ.81.verſ.tamen eſt aduerſeñ.Barb.in 4.vol. conſ.46.in 9.col.Ang.in §.fi.inſti.de acti.tu.Ang.in §.actionũ. in 19.col.de act.

Secus ſi minuta aſcenderent ad magnam ſummam. Barb. in 2.vol.conſ.16.in 5.col.Fac.qd vult Bal.in 1.part.conſ.350.

Limitat 3.niſi eſſet lib. defuncti. qui valde. laudabiliter viviſſet.quia tunc fac.aliqualem præſumptionem.cum aliis adminiculis.imo etiam pro viuẽte.quando non eſſet immoderata quantitas.Secus in mag. quantitate.all.Bal.in ca.iurauit. de prob.

Limitat 4.niſi ſcriptura libri.quæ eſt pro ſcribente.ſit connexa ei quæ adducitur contra ſcribentem. nam tunc ſi aduerſarius. vult ſtari libro contra ſcribentem. ſtabitur. etiam pro ſcribente, nec valeret prote. quòd vult ſtare libro in parte & perribus pro ſe tantum fatientibus.vide ibi per eum.

Limitat 5.niſi conſuetu. vel ſta.diſponeret quòd credatur. libris merchatorum de quo vide latius.in trac.ſta.ſtatuto.ſub rub.credatur.libris merchatorum.

Limitat 6. in libro executoris teſtamentarij, quia probat pro ipſo minutas diſtributiones cum iur. ſecus ſi eſſet magna quantitas. P.Andora.

Liber rationum.probat contra ſcribentem.Fel.in d.c.2. in 8.col.Iaſ.in d.repe.in 58.col.vbi ponit ampliationes quas vide ſ.in ver.libri mercatorum.

Fallit 1.ſecundum Fel.ibi in 9.col.in ſcriptura facta non in C.rationum.ſed in aliquo mem.& ita etiam vult Iaſ. vbi ſ. in 59.colum.

Fallit 2.in libro alterius priuate perſonæ.non merchatoris. niſi talis eſſet conſuetus ſcribere. omnia data & recepta. imo ſecundum Lud.Ro.in l.nuda.de don.fac.aliqualem probationem contra non conſuetum ſcribere.data & recepta.

Fallit 3.ſecundum.Fel.niſi liber ille.contineret vnum actũ tantum,&non eſſet facta ſcriptura in forma rationis.al.Bal.in rub.C.de fi.inſtr.

Fallit 4.ſi ſcriptura non haberet inſertam cauſam.Fel.vbi ſ. al.multa adde Iaſ.in d.repe.in 59.col.

Fallit 5.ſi non poſſet probari.q̃ lib.eſſet ſcriptus manu cõuenti ſufficiet tamen probari fuiſſe repertum penes eum. Faciunt quę dixi ſ.in ver.libri merchatorum ver.ampliat ibi Iaſ.

Fallit 6.ſecundum Fel.niſi aduerſarius 1.contradixiſſet.tali libro.de quo etiam dixi vbi ſ.verſ.limitat inſuper Iaſ. idem.

Ponit etiam Fel.in d.c. 1.in 9.col.& ſeq.An liber rationum. probet pro tertio.& contra tertium vide ibi per eum. & per Iaſ.in d.repe.in 67.& 68.col.cum ſeq.

An autem liber rationum.fidem faciat inter ſocios.vide ample Alex.in 2.vol.conſ.186.Aliquid per Feli.in d.c.2.in 8.colum.Et q̃ libris maſſariorum non ſubſcriptis.non credatur.tenet Bal.in l.imperator.ff.de ſta.ho.Alex.in d.conſ.186. Iaſ. in d.repe.in 67.col.videtur tenere contrarium.

Et quòd credatur.tenet Alex.in 2.vol.conſ.130.col.1.

Adde quòd ſi de conſue.creditur. aliquibus libris. tunc de illa conſue.probañ eſt. Fel.in c.ad audientiam.in 5.col.extra. de præſcr.Iaſ.vbi ſ.

Quid de libris cenſualibus canonicorum an probent. Fel. in d.c.ad audientiam.in 5.col.tenet q̃ non.al.multa max.Pet. de Anchara.conſ.39.incipien. 1.de viribus.quod mihi eſt 44. De conſue. tamen induci poteſt vt indiſtincte credatur.talib' libris Alex.in 5.vol.conſ.124.in 1.col.

Limita niſi reperiretur.in archiuio pu. & ita poreſt intelligi.l.cenſus.ff.de prob.de quo.per doct.max.Fely.in d.c.ad audientiam.& per eundem in c.cum cauſam.extra de prob.Pan. in conſ.74.in 1.parte.Ana.conſ.84.Barb.in 2.vol.conſ.6.in 6. col.& conſ.8.in 8.col.Lud.Ro.conſ.127.

Libri empti. à patre & traditi filio ſtudenti non conferuntur Bar.in l. 1.§.nec caſtrenſe.ff.de colla.

Vide latius.in verbo collatio.§.14. P.Andora.

Libri non veniunt in tacita hypo.Iaſo.in §.item ſcruiana.in 10.col.inſti.de actio. idem.

Libros multos eſſe doctoribus neceſſarios. ponit Card. in clem. 1.in 17.no.de mgris. idem.

Libri mendoſi.emptor agere.poteſt redibitoria vel quanto minoris.Ang.in §.fi.inſti.de ſuſpec.tut. idem.

Libri non poſſunt auferri à ſcolare. qui ceſſit bonis.Bal. in rub. C. qui bo.ce.poſſunt.dixi. in ver. ceſſio bonorum.§.12. verſ.limitat 3. idem.

Libri antiqui.An probent.vide late Fel.in c.cum cauſam.extra.de prob.Sonz.in 2.parte.conſ.258.in 2.col.

Et an probent inter alienigenas.Barb.in 2.vol.conſ. 18.in 23.col. idem.

Liber ſcriptus ab eo qui fuit de pu.deputatus probat.Bolo. conſ.4.imo.in conſ.37.in 2.dubio. idem.

Libri mercatorum.defunctorum faciunt ſemiplenam probationem Bar.in l.admonendi.verſ.circa.2.& ibi Paul.de Caſtr.in pen.Card.ff.de iu.iu.Alex.in 2.vol.conſ. 62.ſonz. in 2. parte. conſ. 161.ibi nec ob.ſi dicatur.Fel.in c.2.in 6.col.de fid. inſtr.Barb.in 3.vol.conſ.27.in 2.col.Fulg.inter conſ.imo.conſil.pen.in 5.col. P.Andora.

libri autem mercatoris viuentis.non probant pro ipſo.Iaſ. in l.quædam §.numularios ff. de eden.& in d. l.admo. in lect. in 20.col.& in repe.in 66.col.in fi.cum ſeq.fac.quod vult Alex.in 2.vol.conſ.134.ibi præterea poſito. idem.

Fallit quando multe partite.ibi deſcripte verificantur.&in nullo redarguitur.mendacium. nam in aliis liber præſumitur continere veritatem.ita Iaſ.in d.20.col.al.Paul.de Caſt.in cõſil.138.incip.ad bene examinandum.quod mihi eſt. 140.al.etiam Ang. Are.in §.actionum.in 13.q.inſti.de actio.&in §.fi.in ſti.de actio.tuto.

Fallit etiam.quando concurreret veriſimilis coniectura eorum quæ ſcripta ſunt.quia attenta qualitate ſeti veriſimiliter crederet pro ſcribente.cum eius iur.ita Iaſ.in d.col.20.&in 21. col.Iſtud intelligit in modica quantitate.al.Bal.in l.1.in 4.col. C.de confe.& Pan.in c.bonæ.el 2.in vlt.col.de poſtu.præla.& idem repetit ipſe Iaſ.in repe.d.l.admonendi.in 63.col.de quo etiam habetur per Ana.conſ.53.

Et quòd credatur. libris mercatorum honeſtorum tenet cuma.in conſ.31.& conſ.136.& Barb.in 3.vol.conſ. 53.in 4. col. idem.

Quid ſi ex diſpo.ſta. credeñ ſit libris mercatorũ. an tale ſta. valeat & quibus caſibus.tunc credatur.vide in trac.ſta. ſtatuto.ſub rub.credatur.libris mercatorum.

libri mercatorum.probant contra ſcribentes.l. quædam.§. nummularios.cum gl.ff.de eden.Iaſ.in d.repe.in 58.col. Ampliat ibi iaſ.etiam ſi ſit ſcriptum aliena manu.all.infinita adde bene facere.tex.in l.diuus claudius.in verſ.item ſenatus.ff.de fal.vbi tex.dicit videri.n.hæc ipſius manu ſcripta cuius volun tate ſcripta ſunt.& illum tex.ad aliud propoſitum.all.ipſe Iaſ. in §.ſi minus.in 2.col.inſti.de act. Ampliat etiam ibi iaſ.in 59. col.procedere licet liber mercatorum non habeat diem.al.Ioan. And.in duobus locis.& dicit alibi non legiſſe.

limitat iaſ. non procedere. quando liber nullam continet cauſam.al.multa quæ omitto.

limitat etiam iaſ. procedere.in libro rationum.in quo.continue.ſcribuntur per mercatorem.data & recepta. Secus ſi ſit ſcripta in aliquo memorali vel cedula. quia licet illud mem. vel ced.reperiatur in lib.mercatoris tamen non probat contra eum.al.etiam multa quæ prætereo.

limitat inſuper iaſ.in 60. col. Niſi pars tali libro rationum. contradixiſſet expreſſe.quia ſi poſtea.in ſui fauorem vellet ſtari tali libro contra ſcribentem non eſt audiendus. quia ex eo. quod quis ſemel impugnauit ſe iuuare non poteſt &vltra ibi al.adde fulg.conſ.79.Alex.in 2.vol.conſ. 122.& in 5.vol.conſil.132.in fi.4.col. idem.

Sed quid ſi liber mercatoris.continet aliquid pro ſe.& aliquid contra ſe.an poſſit per aduerſarium pro parte acceptari & pro parte non. videtur notabiliter iaſ.in d. repe.in 65.col.

Et ibi iaſ.ſubiũgit.q̃ nũ qs petit edi librũ mercatoris vt eo vtat.in iud.p ſe debet etiã mercatori licere.vti.p ſe vide ibi p eum. Et in materia. an mercator teneat. exhibere librũ rationum.iaſ.in l.1.in vlt.col.C. de eden. per multa quæ adduc.tenet q̃ nõ.Ang.ibi de quo.aliquid per Card.conſ.119. Contrarium.tenet ſonz.in 2.par.conſ.162.in fi.vbi dicit.quòd ita communiter tenent Bart.& doct.max.Alex.in d.l. 1. & ita tenet ipſe ſonz.in d.l.1.C.de eden. idem.

liberalis dicitur ille qui licet ex neceſſitate habeat conferre tamen non habet conferre iſti vel illi.glo.c.relatum.in verbo.liberaliter.extrà de præbend. P.Andora.

liberalis in neceſſitatibus nemo exiſtit.l.rem legatam.ff.de adimend.lega.dixi ĩ.in verb.neceſſitas.§.4. idem.

liberalitas commendatur.Pan.in c.1.de donat. P.Andora.

liberalitas concedentis datur in feudi conceſſione.vt eſt de intentione Bart.in l.1.C.de præcib.impe.Vbi etiam ita voluit

Io.de Platea.& clarè hoc dixit Bald.in l.1.§.verſ.cum ſcias.C. de cad.tol.cum concordantibus, vt per Soc.iun.in conſ. 92. nu.3.vol.4.vbi communem affirmat. E.Muſcul.

PRO.liberalitatem hominum captioſam interpretatio prudentium fregit.in l.cum aquiliana.ff.de tranſ. Bellon.

PRO.liberalitate ſua quis inops fieri non debet.l.ne liberalitate.ff.de re iud. idem.

Liberatus non dicitur qui habet aliquod ſanitatis interualum.Bald.in l.quæ terteuia.ff.de ædilit.edict. P.Andora.

Liberis legitimis tantum,niſi in adoptantis vel arrogantis poteſtatem tranſeant,nõ poteſt pupillariter ſubſtitui,l.cùm in adoptiuis,C.de adop.prout voluit Bart.in l.1.ff.de vul.& pup. &imo.in c.Raynu.de teſta.cum quibus cęteros tranſire refert Bened. Capr. in tractatu ſubſtitutionum poſt regulas poſito, ſpecie 2.nu.26.

PRO.libertas inæſtimabilis res eſt.§.fi.inſtit. quib. ex cauſ. ma.non licet. Bellon.

Libertorum ſucceſſio etſi patronorum poſteris in infinitum deferatur, tamen eorundem è latere cognatis vſque ad quintum gradum modo competit.commune dicit Porcio in §.vlt.inſti.deſuc.lib. E.Suarez.

Licentia data ad extraheñ.bladum non durat niſi per ſeptẽ dies.Fel.in c.licet dilectus in 1.col.de teſti.Corſe.in ver.gabella.§.vlt. P.Andora.

Quid de licentia data alienandi rem emphi.vide in trac.emphi.§.154.

Licentia data.intelligitur de 1.Alex.in 3.vol.conſ.81.in 3. col.Faciunt quæ dixi in verſ.infinitas.§.1.& in ver.ſaluus conductus.§.3.

Licentia.præſumitur. data. ex lapſu. longiſſimi temporis. Bolog.in conſ.51.& dixi in ver.ſolennitas.§.2.

Quando in actu requiritur licentia.ſi petatur.non præſumitur.ex taciturnitate conceſſa.Ita Phi.in c.quàm ſit §.1.de elec. in 6.Vide Pan.in c.relatum nu.5.de cler.non reſi.

Nec ſuffic.taciturnitas vbi requiritur.licentia.Phi.in c.ſi abbatem.eo.tit.

Nec ſuffic.peti.niſi concedatur.Pan.vbi ſ.& in c. tue fraternitatis.illo.eo.ti.nu.3.

Quid ſit licentia. & an data poſſit reuocari? vide per Card. in clem.fi.in 5.q.de elec.Pan.in c.pen.de cler.non reſi.

Licentia debet procedere actum.Pan. in c.licet. in vlt. col. ver.ex predictis extra de regula.& in c.tua nos.nu.7.de eccle. edifican.Bar.in l.ſi autem plures.de aqua plu.arcen.

Limita vt ĩ.in verſ.monachus § 7.in 1.limita.

Licentia capitur. in malam partem. Bal. in l.fi.C. de ſecundis.nup. idem.

Licentia primò & doctoratus poſt alium,non debet præcedere primò doctoratum Fel.in prohe.decre.in 9.& 10.col.

De quo tamen vide eundem Fel.in rub.de maio.& obed.in 1.col.vbi tenet contrarium.In quo vide Iaſ.in l.ad eg.in fi.ff. de iu.iu.& in l.quamuis.C.de inoff.teſt.& in l.filiæ licet.in 3. col.C.de colla.ſonz.in l.cum quid 3.col.& ſeq.dec.ample.in c.clerici de iud.in 2.& 3.col.Are.aliquid. in l. nec quis. C. de aduo.diuer.Ang.clare.in §. quædam. in 6. col.inſtit. de actio. P.Andora.

An licentiatus gaudeat beneſi.doctorum.Ang.in §.2.inſti. de excu.tu.& ĩ materia.vide eundẽ Ang.ĩ §.pen.inſt.de te.mli.

Licitatio.Ad materiam licitationis rei communis quæ cõmodè diuidi non poteſt,vide notabiliter per Iaſ.in §.quędam col.11.&12.inſtit.de act. P.Andora.

Licito tempore quiuis actus geſtus præſumetur,ſi tum licito, tum illicito geri potuit, vt frequenter placitum affirmant Alex.n.2.Iaſ.n.7.in l.non ſolùm.§.ſciendum.ff. de noui oper. nuntiat.deci.nu.52.Berous nu.133.c.in præſentia. de probationibus.Bertr.conſ.290.nu.4.lib.3.Ant.Gomez.in l.80.Tauri.nu.57.in tract.de delict.c.1.n.70.Iul.Cla.in prac.§.vlt.q.56. verſ.in hoc. E.Suarez.

Limitata. Cauſa limitatum parit effectum l.in agris. ff. de acq.re.do.l.ita autem in prin.ff.de admi.tu.l.age cum geminano.vbi doct.max.Iaſ.ample.C.de tranſ.gl. in c.cum ordinem. vbi Fel.in 3.col.cum ſeq.ext.de reſcr.Bal.in 3.part.conſ. 169. §.quod autem.& ibi Ang.inſti.de leg.ag.tu.

Fac.quod vult Cor.in conſ. 301. vbi vult q̃ ſi quis renuntiat rei ex cauſa locationis.non videatur.renuntiare alterij uri quod habet. P.Andora.

Limitare poteſt actum. is in cuius poteſtate eſt illum facere.vel non facere.l.videamus.§. penul.& fi.& l.in actionibus. §.i.ff.de in litem iur.ita iaſ.in auth.ſi qua mulier in 3.col.C.de ſa.ſan.eccl.Fac.quod vult Dy.in conſ.26.in fi.

Fac.quia in traditione. rei p̃teſt apponi pactum lege non improbatum.gl.in c.verum.de cond.app.Pet.de Anch. conſ. 7.&conſ.217.Barb.in c.cum dilecti in 4.col.de don.&in 2.volu.conſ.14.in 5.col.Fel.in c.eccleſia S.Mariæ in 30.col.de conſti.ſonz.notabiliter.in 1.par.conſ.48.in 2.col.& in 2.part.cõſil.198.Fac.quod vult Dy.in conſ.26.& quod vult Barb. in 2. vol.conſ. 19.in pen.col.in fi.vbi dicit.q̃ ius alteri quæſitum.facto meo.tollere poſſum.Fac.quod vult idem Barb.in 3.volu. conſ.46.in 4.col. Parp.in repe.l. placet. in 23.col.C.de ſa.ſan. eccl.Card.in clem.fi.in 11.no.de ſta.mo.Lud.Rom.conſ.177. in 1.dubio.

Et ad iſtud an ſi in traditione.rei appono pactum.in fauorẽ tertij.poſſim illud reuocare.vide Iaſ.in l.2.in 21.& in 81.col. C.de iu.emphi. & decium notabiliter. conſ. 58. Bar. in l. 1. ſi manci.ita fue.alie.ne. ma.& in l.qui Rome §. flauius.de verb. obl.Faciunt quæ vult Cor.conſ.132.

Faciunt etiam quæ vult Barb.in 4.vol.conſ.7.in 2.& 3.col. & in conſ.56.in 2.col.in fi.

Et vide quæ dixi in ver.pactum.§.10.

Ex tali tamen pacto non quæritur actio extraneo. ſed agit contra promittentem ad intereſſe.l.cum res. & ibi Bal. C. de don.Sed vide eundem Bal. in l. quotiens. C. de don. quæ ſub modo. idem.

PRO limita cauſa,limitatum parit effectum.l.in agris.ff.de acq.rerum domi.l.2.ff.de ſer.export.l.cum ſeruo.ff.de contrahen.emp. Bellon.

PRO.liquidi ad liquidum fit compenſatio.l.fi. C. de compenſ.§.in bonæfidei.inſti.de actio. Bellon.

PRO.lis dicitur mota,cùm fuerit lis conteſtata.c.ex par.3. de verb.ſig.extrà. Bellon.

PR.litis eſtimatio ſimilis eſt emptiõi.l.litis.ff.p emptor.Bel.

PRO.lite conteſtata perpetuatur actio,in l.fi.C.de præſcri. 30.vel 40.anno. Bellon.

PRO.litibus celeritas eſt imponenda.l.litibus. C. de agric. & cenſit.lib.12. Bellon.

PR.litib' finis eſt imponẽdus,ne immortales ſint. l.pperandũ.C.de iud.l.q dã.ſi cer.pe.ff.c.finẽ litib'.ext.de dol.&p̃t.Bel.

Litis conteſtatio requiritur in omnibus iudiciis poſſeſſoriis.Iaſ.in l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acq.poſ.n.165. communem dicit. B.Villalob.

Fallit 1.in poſſeſſorio edicti carboniani.Io.Cora. in §. nihil commune.verſ.expeditis.n.32. com.d.licet ſibi non placeat.

Limita l.1.tit.3.lib.1.ordi.per iſtam communem.

Fallit 2.cum eſt periculum in mora.iaſ.in d.§. nihil cõe.nu. 172.com.dicit.vbi ponit alias duas limitationes. idẽ Villal.

in poſſeſſoris iudiciis,etiam in remedio.c.redintegrãda, requiritur lit.conteſt.eſt com.opi.ſec.Alex.in conſ.2.conſideratis.verſ.dato q̃ in d.vol.3. vide ĩ.poſſeſſoriũ.n.7.M.Chærian.

Litis conte.in quib.cauſ.& caſib.nõ requratur.vide ad lõgũ tractantem per 4.regulas,lan.in c.fi.ext.vt lit.non cõteſt. I.F.

Litis conteſtatio fit per confeſſionem partis.Fel.in c.olim. de litis conteſt.nu.5.communem dicit. B.Villalob.

Litis conteſtatio eſt neceſſaria in proceſſu:taliter q̃non poteſt deueniri ad ſententiam definitiuam lite non conteſtata Maria.in c.8 vt lite non conteſtata.nu.7.com.dicit. idem.

Litis conteſtatio omiſſa reddit iudicium nullum nec poſſunt partes illam vel tacitè vel expreſsè prætermittere. communem dicit.Mynſing.obſer.74.cent.3. I.Fichard.

Litis conteſt. requiritur, cum agitur de fœdere matrimonii:nec teſtes recipi,nec ſentẽtia proferri p̃t ſine cõteſt.cũ ambo ſunt præſentes.Cou.in epiſt.4.c.8.§.12.n.6.com.d.ex decio in c.per tuas.de app.licet ipſe dicat, quod cõis ſnĩa eſt cõtra dec.imò q̃d ſnĩa poterit,pferri.&teſtes recipi ſine conteſt. iuxta clem diſpendioſa,de iud.& cle.ſæpè.de verb.ſig. Villal.

Litis conteſtatio non eſt neceſſaria:quando agitur de reſtitutione in integ.Io.Mau.de reſtit.in integ.c.139.com.d. idẽ.

Litis pendentia ſuper poſſeſſione.non facit beneficium litigioſum.Caſſiodo.vt lit.pend.deciſ.4.n.1.com.dicit. B.Villal.

Litis pendẽtia inducitur etiam per ſolam citationem,facta eiuſdem executione. com. d,dec.in l.more.n.46.ff.de iuriſdi. om.iud.& Ale.in c.gratum.ext.de of.deleg.Licet Zaſius ꝓſulendo teneat,quod per litis conteſt.nõ autem citationem lit. pend.inducaẽ,exordium litis ex litis conteſt.exiſtere,tñ ea regula fallit quò ad inducendum vitium litigioſi. Item quo ad inducendam lit.pend.Item quo ad perpetuandam iuriſdictionem:quia in illis caſibus ſola citatio executa ſufficit.ſecun.Bened.Vadum,in ſuis Notatis ad Fel.in ver.Litis exordium.I.F.

Limitatur prædicta communis niſi reus per citationem nõ fuiſſet ſufficienter inſtructus de iis rebus ſuper quibus in iudicium eſſet vocatus,vt per Mynſing.obſer.26.cent.4.vbi vide etiam quinque alia requiſita. idem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item limitatur nisi citatio esset circunducta. sec. Bal. in l. fi. post prin. ff. de eo per quem fact. fuer. Et vide Matthæ de affl. deci. 366. idem.

Lis non contestata tunc censebitur, cum reus vel negans vel pcedens quod petitur, expressim dicat id non agere contestandi animo poterit th à iudice cogi, vt purè respondeat. alias ꝑ illũ vt cõtumacem iure ꝓcedetur, quemadmodũ frequẽtius interpretib⁹ placere affirmat Turz. opi. 137. E. Suarez.

Litis contestatione inducti effectus non idcirco pereunt, quod iudicij agitatio perempta sit, ac lata à iudicij obseruatione sententia proponatur. commune inquit Ant. Gomez. me⁹ olim iuris doctor in trac. de testam. ca. illi. nu. 32. vers. 4. facit. E. Suarez.

Litis ob contestationem non efficietur res litigiosa, si in personam agatur, vt est recepta interpretum opi. iuxt. Rom. cons. 270. incip. pro decis. Crauet. cons. 279. scripsi alias Fran. Turz. opinio. 104. idem.

Lis inchoata coram ordinario non transfertur ad rationalem Cæsaris, si fiscus litigatori successerit, & sic instantia cepta cum defuncto non transit aliquo modo in fiscum, quia fiscus ipse habet iudices proprios. l. si constante. §. fi. ff. fo. ma. per quem tex. ita firmauere Bar. ibi, Ant. abb. & cæteri, præsertimque Barb. n. 44. & 51. & dec. n. 29. 34. & seq. in c. quia, de iud. vbi existimat istam communem opin. fore. Contrarium verò sentire. videlicet, ꝙ in ius rei conuenti post lit. contest. succedens fiscus causa ipsa finienda sit coram Cæsaris rationali, nõ autem coram alio iudice ordinario cepti iudicij Iac. de Are. & Bal. in d. l. si constante. §. fi. lo. de imo. in l. si cum hominem. ff. de fideiuf. & curt. iun. in l. hæres absens. ff. de iud. nu. 2. vbi firmat istorum sententiam communem esse, tamen prima pars communior, veriorq; apparet, & secundum eam turè, ac optimo quidem iure suadente iudicari per doctissimos, grauissimosque viros vidimus. F. Viuius. lib. 2. opi. 161.

Lis pendere dicitur per solam citationem, vt post attentata reducantur ad pristinum statum: cle. 2. vt lite pen. & sec. Host. & Pan. in c. fi. extrà eo. Balb. decis. 120.

Litis contest. inducitur siue negetur ius siue factum sec. In no. in c. 1. de lit. contest. spe. eo. tit. in 2. parte. §. 1. vers. quid si omissa. & seq. sed non per responsionem ad positiones. d. c. j. & sec. gl. magnam circa fi. cum Bar. in l. j. C. c. secus per responsionem datam per verbum credit, vel non credit, aut nescit ad libellum actoris per c. cum ad sedem. vbi etiam gl. & Pan. ext. de resti. spo. & Bald. in d. c. 1. Balb. decis. 301.

Litis contesta. Quod dicitur per exceptionem peremptoriam oppositam non induci lit. conte. c. fi. de lit. conte. in 6. limitatur non procedere, si testes sup tali exceptione recipiantur, vel de ea probatio offeratur, sec. Bal. & do. Præpo. in c. cũ causam, circa prin. extrà de appel. Balb. decis. 195.

Litis contestatio in criminalibus non est necessaria, quando reus est contumax, & ex dispositione statutaria habetur ꝓ confesso. Etiam ꝙ pars insist. Etiam si iudex ex officio procedat, quia potest iudex ex officio procedere, & interrogare. Cla. d. q. 45. vers. 1. Bonacos.

Litis contestatio. Reus præsens præcisè compelli non potest ad litem contestandam: sed si nolit litem contestari, fiet missio in possessionem bonorum eius, sec. gl. cum Bar. in auth. qui semel. C. quomodo & quando iu. licet Iac. de Rauen. vt refert, & videtur sequi Cy. in l. 1. C. de lit. contest. inclinare videatur in contrariam sententiam: ex stilo tamen curiarum spiritualium compellitur censuris. Balb. decis. 98.

Lite non contestata processus est nullus, c. 2. & c. quoniam frequenter. extrà vt lite non contest. cuius omissio etiam vitiat processum & iudicium, vt est casus apertus in c. vnico. extrà de litis contest. vbi Papa pronunciauit processum irritum propter defectum litis non contestatæ. vbi gl. in verb. responsiones. & doc. ibi hoc latius explicant. c. 2. & ibi gl. in ver. oportebit. de lit. contest. lib. 6. l. fi. § illud. & ibi doc. C. de tempo. & repa. appel. Propterea cùm processus ex causa dicti defectus litis non contestatæ reddatur nullus, etiam sententia inde secuta nulla est. l. prolatam. & quæ ibi notan. C. de senten. & interl. Matth. de affl. in dec. sacri cons. Neap. deci. 283. n. 3. Hanc sententiam communiter approbatam referunt Socy. Sen. in cons. 96. vers. 2. redditur processus nullus. nu. 2. in 1. vol. & in cons. 47. n. 1. 2. & 3. in 4. vol. cons. & Mynsing. in obser. Came. obser. 73. in 3. Cent. Quæ tamen decisio limitatur non procedere, vbi ex forma statuti proceditur simpliciter & de plano, sine strepitu & vigore iudicij. Rol. à Valle. in cons. 71. nu. 35. in 1. Tomo cons. Quemadmodum in causis summariis fieri solet iuxta not. in clem. dispendiosam. de iud. & in clem. sæpè. de verb. sign. Hippo. de Mar. in singu. suis, singu. 102. Marant. in tract. de ord. iud. in 6. part. de lit. contest. 10. memb. iud. n. 1. in fi. Mynsi. in obser. Came. obser. 1. in 1. Centu. vbi & in obser. ua. 38. eiusdem centu. ipse alios casus in quibus non requireretur litis contest. recensuit. kirchouius.

LITIS CONTESTATIO.

Summaria.

Cogi quem posse præcisè ad litem contestandam: Et quæ sit huius ratio. q. 1.

Coactio ad contestandam litem fit captis pignoribus: Et per detentionem personæ. ead. q. in fi.

Responsionem factam cum protestatione, quòd non fiat animo litem contest. non inducere litis contest. Nisi præcesserit iussus iudicis præcipientis litem contestandi. q. 2.

Clausulam, nego narrata, prout narrãtur, esse vera, efficere & operari, ne respondens incurrat in pœnam. q. 3.

Litis contestationem probari tali scriptura, si in actis reperiatur scriptum, tali die litem esse contestatam. q. 4.

QVAESTIO I.

Quæro, An quis præcisè possit cogi ad litem contest. Respon. ꝙ sic, quia est actus iudiciarius, & iudicium redditur in inuitum. Et hæc est com. opi. vt testatur Marant. in spec. rubr. de litis contest. n. 8. Et eam tenet Fran. de Arct. l. qui in aliena. §. fi. ff. de acq. hæred. Bal. in l. 1. C. de lit. conte. Alex. in l. si finita. §. Iul. ff. de dam. infe. Vbi dicunt cogi posse captis pignoribus, & per detentionem personæ.

QVAESTIO II.

Quæro, An responsio facta cum protestatione, ꝙ non fiat animo litem contestandi, inducat litis cont. Resp. ꝙ non: sec. communem & receptam doct. sententiam, vt firmat Marant. d. rub. de lit. contest. nu. 10. quia ad litis contest. requiritur animus, qui declaratur ex tali protestatione, vt quia narrat factũ ad instruendũ iudicem, vel dicit actori non competere actionem, & petit se absolui. Licet. n. ibi narrata sit aliqua qualitas tribuẽs iurisdictionẽ, & respiciens causæ merita: Tñ nõ inducitur lit. contest. quia vbi negatio pariter respicit iurisdictionem & petitionem, potius interpretanda est ad exclusionem iurisdictionis, quàm ad lit. cont. Ita tenet Anto. de But. Pan. & Soc. c. fi clericus. de fo. comp. eandem sententiam firmat Bart. & Bal. in l. 1. C. de lit. contest. Inn. abb. & Fel. c. 1. extrà eo. Fran. Are. d. l. qui in aliena. §. fi. ff. de acq. hæred. Alex. in cons. 42. volum. 3. Et ita pronunciari in iudicio Cameræ imper. attestatur Mynsing. in obser. 49. Centu. 4. Intellige tamen sec. doct. communiter, nisi prius iudex iusserit lit. contestari. Namque tunc, cùm scimus in casu necessario, protestatio nihil releuat.

QVAESTIO III.

Quæro, An clausula, nego narrata. prout narrantur esse vera, operetur, vt respõdens nõ incurrat pœnã l. fi. ff. de rei vendic. Resp. ꝙ sic, quia per prædicta verba non vr̃ aliud negare, nisi substãtiam debiti, & principalẽ petitionem, non aũt qualitates, seu alias circunstantias libelli, nec in illa vniuersali & generali negatione debet intelligi negatũ id, quod pœnam inducit, & quis verisimiliter in specie nõ fuisset negatur⁹. Hãc sniam firmat Bart. l. fi dubitetur. §. ita demũ ibi Io. de imol. & Pau. de Castr. ff. de fideiuf. Sal. in l. vnica. C. de confes. Eandem tenet Alex. l. ẽt. §. licet, ff. fo. ma. ias. l. eum qui. ff. de iu. iur. Vbi dicit hãc esse communem opi. & veriorem. Licet cõtrarium teneat Fel. c. cęterum. de iud. Multa enim trãseunt vniuersaliter, i. in gñe vtcũque tolerantur, quę alioquin non transeunt specialiter, id est, non permittuntur, si in specie essent negata.

QVAESTIO IIII.

Quæro, An probetur lit. cont. si in actis reperiatur scriptũ, ꝙ tali die lis sit contestata? Resp. Licet spec. in tit. de lit. cont. existimet nõ probari litis contest. per talem scripturam: Tamen eius sententia communi calculo improbata est, vt testatur Alb. de Rosa. in l. sciendum. & ibi Ias. nu. 44. ff. de verb. ob. Et contrarium tenet Bar. ibid. & docto. in ca. 1. de lit. contest. Michael Grassus.

Litis contest. est caput cuiuslibet iudicij & eius fundamentum. Ias. in l. naturaliter. §. nl. cõmune. in pe. col. ff. de acq. poss.

Et si renuntiari non potest. Rota in no. decis. 88. P. Ando.

Litis conte. inducitur etiam per dubitationem. Alex. post Bar. in l. si debitor. ff. de peti. hæred. & ibi dicit. Alex. hoc esse contra communem sententiam. doc. in l. vnica. C. de litis contest. Et per verbum non credo, Bal. in l. fi. C. qui. ad liber. procl. non licet. idem.

Lit. ꝓte. an induca. ꝓfessionẽ. vide Fel. ĩ c. j. ĩ j. co. de lit. ꝓte.

Litis contestatio. inducitur per verba iuris. vt tibi ius non competit & huiusmodi. spec. in tit. de litis conte. in prin. vers. sed nunquid per responsionem iuris Guido. cons. 157.

Litis conte. fieri. debet etiam in causa pos. ita no. in l. properan. in pr. vbi sr̃ pos. C. de iud. de quo hr̃ per cano. in c. accedẽs el j. extra vt lite non conte. per Bart. in d. §. nl. commune. & ibi Alex. in 38. & 39. col. attestatur. hanc esse. communem opi. de quo. etiam per Ias. ibi. in 28. col. & Alex. in 3. vol. cons. 2. in 2. & 3. colum.

Nec remitti potest tacite nec expresse. Ange. in §. 1. col. 24. insti. de excep.

An autem in summariis causis. requiratur. litis conte. vide Alex. post Bar. in l. nec quicquam. §. de plano. ff. de of. procon. & leg. vbi infinitas all. remissiones.

Et dic ꝙ suffic. ps. actus attingens merita causæ. vt ẽt in terminis vult Are. in cons. 30. in vlt. col. al. multa. quæ omitto.

Quid in renoua. priuillegij. an requiratur. litis conte. vide decium. in c. cum dilecta. in 5. col. in fi. & seq. de confir. vti. vel inutil. Adde Fely. in c. olim in 2. col. de accus. & Ias. in l. properan. in pr. in 2. col. C. de iud. al. Bart. in l. nulla dubitatio. & ibi dix. ipse. Iaso. C. de procur. Alex. in 2. vol. cons. 50. in 3. col. ibi præterea & fortius. Cor. cons. 89. in 2. col. vers. itaque probationes. Phi. in c. 1. §. 1. de elect. in 6. idem.

Litis conte. non requiritur. in causa dotis. secundum. Lud. Ro. in cons. 174.

Nec in causa matrimoniali. dec. cons. 163. vers. 9. opp. Nec in causa app. secundum Lud. Ro. in d. cons. 174.

De quo tamen vide latius phi. in c. per tuas. in 3. col. & in c. interposita. §. fi. de app. & Rotam in nouis decis. 8. & in cap. 2. de litis conte. in 6.

Nec in petitione. restitut. in inte. propter lapsum fatalium Rota in nouis decis. 9.

Nec in rest. ad app. rota in no. decis. 44.

Litis conte. non requiritur. vbi petitur. quem declarari excommunicatum. Fel. in c. cum non ab homine. in 5. col. de iudi. Rota in no. decis. 54.

An autem vui imploratur. iudicis officium sit necessaria. litis conte. Fel. in c. 2. de officio iud. in 3. col. al. Bal. in auth. qui semel. ibi consilium puto verum. C. quomodo & quando iu. tenere quòd non. si non est cum quo fiat litis conte.

Mora commissa in lite contestan. habet effectum & vim litis conte. l. si cum §. qui iniuriarum & ibi Ias. in 2. & 3. col. ff. si quis cau. quem tex. ad hoc. al. pro singul. Bal. in l. more litis. C. de rei vend. Paul. de Cast. in 2. volu. cons. 214. in fi. Et per hoc dicitur. ꝙ interrumpitur. præscr. vt dixi in ver. præscrip. §. 77.

Et potest iudex mandare litem contestari. cum communicatis quòd alias pronunciabitur. pro conte. & tenet tunc pro nun. ita Pau. in d. co. ns. Vide tamen j. §. 14.

Aliud est litem esse contestatam. & aliud haberi pro conte. Bal. in l. 1 C. quando li. prin. da. Ias. in l. ait prætor. §. siue autem in 1. col. ff. de oper. no. nun. idem.

Si iudex pronuntiat litem pro conte. quando non est contest. non validatur processus. Alex. in 3. vol. cons. 82. in 1. col.

Vide in contrarium s̃. §. 12.

Illud autem certum est ꝙ omissio litis conte. vitiat processum. Alex. in 3. vol. cons. 2. in 2. col. Faciunt no. per Fely. in c. 2. in 3. col. de of. iud. adde Alex. in l. nam & postea §. fi is qui temporali ff. de iu. iur. & sonz. in 1. parte. cons. 96. in 1. col. al. multa. max. c. vnicum. de litis conte. cum gl. & l. fi. C. de temp. app.

Fac. quod vult iaso. in l. naturaliter. §. nil commune. in pen. col. ff. de acq. poss. vbi dicit. ꝙ litis conte. est caput iudicij & eius fundamentum. & idem dicit. in d. §. is qui temporali. in 2. col. an per verbum credo inducatur. litis conte. Fel. in d. c. vnico. in 4. col. de litis conte. tenet quòd sic.

Fac. quod vult Rota in nouis decis. 76.

Subiungit Fel. in d. c. vnico. ꝙ per verbum. Tu mentiris. inducitur. litis cont. de quo etiam habetur per Alex. in l. turpia. ff. de leg. 1.

An autem per responsionem datam posi. inducatur. litis cõtest. Bar. in l. vnica. col. vlt. C. de litis contest. tenet. quòd non. de quo vide Bal. ibi.

Contrarium tenet. Guido. cons. 157.

Quid si quis responden. dicat nego narrata prout narrantur &c. An incurrat pœnam inductam in odium negãtis. Bar. in l. si dubitetur. §. ita demum. ff. de fideiuf. tenet ꝙ non. & istã op. sequitur. Alex. in 1. vol. cons. 83. Ias. in §. 1. in 18. col. inst. de actio. & in §. sed & si quis. in fi. qui §. est circa fi. ti. inst. eo. & in l. eum qui in 4. col. ff. de iu. iur. dec. in §. cæterum in pen. col. in fi. de iud. Alex. in d. §. ita demum. Ang. in §. si plures. insti. de fideiuf. Contrariam opi. tenet ipse Alex. in l. sed hoc ita. §. quod autem. quem legit cum l. non tantum. ff. de re iudic. Et contra Bar. tenet etiam Fel. in c. cæterum. in 6. col. de iud. vbi dicit. opinionem. Bar. communiter reprobari. & idem vult ipse Fel. in d. c. vnico. de litis conte. in vlt. col.

Paria sunt quid fieri ante litem cont. vel incontinenti post Ias. in l. nam & postea. §. si petitor in 3. col. ff. de iu. iur.

Litis conte. non est fien. in his quæ deducuntur per viam excep. Alex. in 3. vol. cons. 82. in 3. col.

Quid si reus respondet libello. cum protestatione. quod nõ intendit litem contestari. An lis sit contestata. Alex. in 4. vol. cons. 130. in vlt. col. vers. Fac. in simili. dicit quòd non. Mars. in l. vnius. §. custodie. in 7. col. ff. de quæstio. Alex. in §. morte. j. al leg. in 6. col.

Vide tamen rotam in nouis decis. 12.

Et an & quando ex narra. actoris & responsione rei inducatur. litis conte. vide notabiliter Cor. in cons. 332.

Si fiat prote. de non contestan. litem & postea. respondeatur. non reiterata protest. receditur ab ea. Alex. in l. non solum §. morte. in 3. col. in fi. de oper. no. nun.

Iudex potest cogere reum ad litem contestan. Alex. in l. si finita. §. iul. in 11. col. de dam. infec. & in l. inter stip. §. j. in 2. col. de verb. obl. idem.

Litis pendentia inducitur, ẽt citatione non exquisita, quantum ad actorem. Fel. in c. super literis. in 7. col. de rescrip. Rota in antiquis de dolo & contu. decis. 457.

De quo vide aliquid per Panor. in 1. parte cons. 98.

Alias autem inspicitur. tempus. citationis. non autem commissionis. Rot. in antiq. decis. 382. tit. de dol. & cont. P. And.

Litis pendentia cautæ matrimonial. non induc. litigiosum. Barb. in 2. vol. cons. 46. col. 3.

Litis pendentie fienda est mentio ad hoc, vt rescriptum valeat. Ias. in l. 2. C. vt lite pend. Barb. in 2. vol. cons. 46. præal. col. 2. vbi limitat non procedere in causa matrimoniali. adde Fel. in rub. de spon. col. 6. in fi. Barb. in 3. vol. cons. 20. col. 2. Per. de anch. cons. 16. Lud. Rom. cons. 330. Guid. Pap. cons. 38. in fi.

Limita etiam vt per Cor. in 2. vol. cons. 17. col. pen. ver. nec pariter.

Lite pendente nihil est innouan. c. laudabilem. extr. vt lite pend. c. ex conquestione. de rest. spol. cum aliis all. per Barb. in 2. vol. cons. 11. col. 13. Soc. in 2. parte cons. 199. col. 7.

Et si innoue. potest destrui à pos. Are. in l. vnica. C. vt nemi. lic. &c.

Limita nisi lite pendente contra debitorem, incipiat ipse debitor effici non soluen. quia poterit obtineri & impetrari captura contra eum. ita Ias. in l. si ab arbitro. in fi. 2. & in princ. 3. col. ff. qui sat. co.

Limita etiam in causa matrimoniali, vt in matrimonio nullo: quia licet maritus esset in pos. copulæ, tamen potest impediri. Lud. sing. 411.

Innouare non dicitur, qui suam continuat pos. gl. in c. non solum. de appel. in 6.

Lites esse execrandas. ponit Ias. in l. quidam æstimauerunt. col. 3. ff. si cer. pet.

Litis pendentia non inducitur, vbi libellus contra syndicandum, ante tempus producitur. Bal. in l. nisi. ff. de tutel. idẽ.

Litigiosum. Vitium litigiosi non incurri. si de rei dominio non agatur. Fel. pulchre in c. dilecte. col. 5. de except. al. multa. max. Inn. in c. cum M. circa fi. de consti. & ita tenet Lud. Rom. cons. 270. & Panor. in 2. parte cons. 110. Calc. cons. 115. col. 2. Dec. in c. 1. de confir. vtil. vel inut. col. 2. ver. in glo. 1. &c. dicit, quòd quæstio mota super pos. non induc. litigiosum.

Litigiosum non incurritur, si perempta instantia res alien. Fel. not. in c. causam. quæ. col. vlt. ver. item declara. de testi. Ias. in l. 2. in fi. 5. col. C. de eden. & in l. cũ mota. col. 4. C. de transac.

Litigiosum non incurri. nisi propter litem iudicialem, secus propter extraiudicialem, vt est guerra. ita Pau. de cast. in 2. vol. cons. 298. alias 296. col. 4. ver. sed contra prædicta.

Litigiosum non inducitur per litis pendentiam in causa matrimoniali. Barb. in 2. vol. cons. 46. col. 3.

Litigiosum non incurritur coram arbitro. Ias. in l. 2. in fi. 5. col. C. de eden. & in l. filiusfa. §. diui. col. 15. ff. de leg. 1.

Litigiosum non induci. nisi quando per litigantes res aliena. Cur. cons. 72. col. 5. ibi ad aliud ꝙ res fuerit litigiosa. Cepo. caut. 34. Nec incurri. per alienationem necessariam. Alex. in l. quamquam. §. 1. de aqua plu. arcend. Bal. in l. alienationis. ff. famil. erciscund.

Litigiosum non incurritur, quando iudicium est personale. Bal. in 5. parte cons. 142. Lud. Rom. cons. 270.

Litigiosum non incurritur, si foror litigan. de parte sua cum fratre, lite pendente det suam partem viro in dotem. glo. & Bal. in l. ante diuisionem. C. de iu. do.

Litigiosi vitium incurritur, etiam in appellationis causa. Panorm. in 2. parte. cons. 3. quæst. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et in d.conf.q.15.ponit Panor.quæ sit pœna litigiosi.

Litigiosa res pro dote alienari potest.vt dixi in vers.dos.in 12.priuilegio.

Litigiosa res obligari non potest.Bal.in l.1.ff.quæ res pign. obi.possunt.

Litigiosum non incurri.si fiat venditio, quandocunque res desierit esse litigiosa.Guid.conf.82.

Litis contestatio necessaria non est in causa appellationis. c.per tuas.vbi doct.de appel.quia litis contestatio facta in causa principali: sufficit in causa appellationis.secundum Bal.in rub.C.de vsur.& fruc.le,in auth.hodie.C.de iur.cal. Spe.tit.de lit.contest.§.pen.col.2.vbi dicit hoc verum parte contumace. per c.interposita.in fi.de appel.& l.fi.§.illud.C.de temp.appel. Bar.in l.1.C.ne lic.tert.prouoc. & in d.§.illud. secus si in causa principali lis non fuit contestata, nam tunc oportet in causa appellationis contestari. Rot.decis.207. 143. Mathef.singul. 66.de quo vide Rip.in l.naturaliter.§.nihil commune.n.189. ff.de acq.poss.Rom.sing.400.Old.conf.12.Dec.d.ca.per tuas. de appel.vbi quid in causa nullitatis, & an in ea requiratur litis contestatio,& concludit q̃ sic, si de nullitate principaliter agatur.secus si incidenter per viam exceptionis.

Litigans cum aliquo vt tali, non potest exinde eum imputare.Fel.in ca.cum inter priorem.ver.vnde generaliter.de except.Bart.in l.cum mulier.nu.5.ff.sol.mat.Cæp.caut.71.Cyn. in l.optimam.C.de contr.ih.& com.stipu.castr.l.pomponius. §.rati.ff.de procu.ita dicitur de eo qui citatur vt tutor.castr.in conf.12.lib.1.Bald.in §.nouissimè.instit.de susp.tut. Put.

Litigiosi vitium non impedit alienationem, quæ fit per confiscationem,per casum in l.si constante.§.fi.ff.solu.mat.& est limitatio ad totum tit.C.de litig. Balb.decis.86.

Litigiosam rem non effici, sed ipsam actionem quando actione personali agitur lite contestata in iudiciis particularibus,probat text.in l.1.ff.de litig.l.2.C.eod. in l.1. vbi Bald.C. de præscript.lon.temp.Inn.c.cum M.de constit.& in c.dilecti. de except.Bald.conf.40.maritus.lib.1.& conf.332.statuto ciuitatis Vincentiæ.in fi.lib.2.Rom.conf.270.pro decisione. 2. dub.dicens,q̃ est communis doct.conclus.in d.l.2. C.de litig. actionem effici per litis contestationem litigiosam, non autem rem, quam tamen concl.intelligit Guid.Pap.concl.470. procedere in actione directa tantum,non autem in vtili. & licet Fel.in d.c.dilecti.de except.in fi. contrarium tenere videatur,tamen à communi non est recedendum. Et vbi quis vellet contra communem instare,& tenere, illud concedi posset quo ad alios effectus resultantes ex vitio litigiosi, non autem respectu pœnæ,secundum Crauet. conf.279. scripsi alias pro Nicolao. F.Turz.

Literis testimonialibus etiam episcopi aliquid attestantis de iure non est adhibenda fides, nisi in iis quæ sunt leuissimi, aut leuis præiudicij.ita communiter voluerunt doctor.c.post cessionem.de prob.refert & sequitur Ab.conf.53. attingo dicta dubia.in fi.lib.2. F.Turz.

Literæ subreptitiæ sunt ipso iure nullæ.Fel.c.audientiam.el 2.de rescript.nu.22. B.Villal.

PRO. Literæ solæ ius non dant,neque probant. l.epist.ff. de pact.l.non epistolis.C.de prob. Bellon.

Literæ,quibus rem aliquam mitti,vel solui scriptum est,nisi & expressim rem illam vel pecuniam literarum latori tradi præcipiatur, non efficient, quo minus pristina obligatio suo in statu non restet.si res literarum latori tradita,atque amissa, vel intercepta fuerit,vt commune pono ex Bart.Paul.ac Sali. in l.si mei causa.commod.Bald.Salic.& aliis,in l.si is,cui.C.de furt. E.Suarez.

Literarum comparatio si plene adæquata sit,in ciuilib.causis perfecte probabit, si vero non per omnia similis ostẽditur, vel in criminalib. causis semiplenam probationẽ gignet. cõe affirmo ex iis,quos laudat Viuius lib.1.opi.44. E.Suarez.

Literis etiam episcopi aliquid de iure attestantibus nulla fides adhibetur,si de leuissimo, vel saltem leui præiudicio agatur,commune asserit Franc.Turz.opi.35. E.Suarez.

Literas ad eum scribens,quo cum colloquium interdictum est, nullo se crimine obstringit, ac nullas prorsus pœnas luet. commune inquiunt Alc.l.1.in pr.nu.22.ff.de verb.obl.& qui cum laudat Iul.clar.in pract.§.vlt.q.82.stat.1.ver.quæro si statutum. E.Suarez.

Literas alienas aperiens, ac resignans,vt scribentis aduersario illarum copiam faciat,falsi crimen committere censetur, vt frequenter placitum asseuerant Aug.ad Angel.de malefic. vers.falsario.numer.10.Iul.clar.in practic.§.falsum. vers.aperiens.v. idem.

Literæ lapidibus insculptæ non faciunt plenam probationem,per tex.in l.monumentorum.& ibi Bar. C.de religios.& sumpt.fun.Fel.c.cùm causam.nu.7. inquiens doct.communiter asserere, q̃ tales scripturæ non probent, sed adminiculentur,vbi agitur de graui præiudicio,licet essemus in facto antiquissimo.sed contrariam sententiam veriorem esse dicit Hieron.de Monte in tract.de fin.reg.c.65.nu.4. per notata Guid. Pap.in suis decis.Grationop.q.193. vers.sexto probantur per scripturam in columna vel lapide expressam.Phil.Corn.conf. 171.nu.11.ver.& inter cætera.& in conf.333.nu.11.ver.facit quia literis in aliqua petra antiqua repertis, creditur aliquid antiqui referentibus.in 1.vol.conf. & Laur.Calcan.conf.90. nu.7.in fi.& per alias authoritates in d.c.65.per Hier.de Mon. allegatas. Kirchouius.

Literę subreptitiæ ad litem vel etiam ad beneficia contentiosa impetrate,non sunt prorsus nullæ,sed iurisdictionẽ confirmant,licet exceptione elidi possunt,secundum communẽ. Sed literæ gratiosæ ad beneficia sine lite consequenda,si sunt subreptitiæ,iuxta communem sunt omninò nullæ, vt refert Bened.Capr. reg.43.nu.2.12.14.& 22. vide infrà rescriptum & surreptio.

Literarum comparatio in criminalibus causis facit, semiplenam probationem,vt est com.opin.Soarez.ver.literarum num.179.

Literas scribens ei,quem prohibetur alloqui,non punitur, vt est com.opi.Soarez verbo literas nu.181. Bonacoss.

Literas alienas aperiens, vt aduersario illarum faciat copiam,falsi tenetur,vt est communis opinio. Soarez verbo literas.nu.182. Bonacoss.

Literatus non tantum necessario esse debet nobilis quàm plebeius.Barb.conf.34.col.23.& conf.57.col.7.vol.2.P.And.

Literatus æquiparatur nobili, & censetur nobilis. Abb. in c.de multa.de præbend.Bal.in l.societas.ff.pro socio. idem.

Locare feudum alteri vasallus quidem potest sine consensu domini ad modicum tempus.sed ad longum tempus requiritur consensus Domini.com.dicit I.Cla.§.feudum.q.55.P.F.

Conducens rem propriam etiam scienter ab alio non tamen propterea videtur ius suum transferre in locatorem.est com.opi.contra gl.in l.rem aliquam.sec.Alex.in conf.136.viso & examinato.in vol.1. M.Chærian.

Conductor ad modicum tempus cessans in solutione pensionis potest per locatorem propria authoritate expelli,& res locata apprehendi.Est verior & magis commu.opi.sec.Alex. in conf.131.in causa.in prin.vol. idem.

Licet conductor,vel emphyteuta promiserit soluere canonem,sub pœna si cessauerit, potest nihilominus per locatorẽ expelli quoniam pœna in fauorem ipsius locatoris censetur apposita. Est gl.com.approbata in l.2. C.de iure emphyt.sec. A.ex.in conf.132.in causa & lite.in prin.vol.4. idem.

Locatio facta ad decennium,dicitur facta ad longum tempus: de tali locatione idem iudicatur, quod de venditione & alienatione.est com.opin.sec.dec.in conf.204.in causa vol.1. contra gl.fi.in l.codicillis.§.instituto.de leg.2. quæ tenet prohibitionem alienationis, etiam mille annorum locationem non impedire.idem Chærian.

Locatio potius dicitur quàm venditio:si fit constitutio annuæ pensionis per contractum.Io.Fran.Ripa in tract.de peste. 2.par.prin.nu.39.communem dicit. idem.

Locatio ab emphyteusi discernitur ex quãtitate pensionis, quia in emphyteusi datur modica pensio.solũ iure cognitionis dominii,in locatione autem magna.Bellon.conf.21.nu.8. com.dicit ex Bart.in l.2.C.de iure emphy.Ias.n.35. idem.

Literæ commendatoriæ non obligant scribentem, tex.& ibi Bart.& Bal.in l.fi.C.quod cum eo.Bart.& Alex.in add.in l. Iutius titius ff.de fideiuss.Ias.in repe. l. admonendi in 73.col. ff.de iu.iur.vide Pan.in c.fraternitati.de cler.non resi.Ang.Aret.insti.de mand.in prin. P.Andora.

Literæ missiue si retineantur probant. Alex. in 1.vol.conf. 78. Fel.ample.in c.2.in 6.col.de fi.instr.in c.cum M.ferrariens. in 15.col.de consti.Barb.in 2.vol.conf.11.in 4.col.Ias.in l.emptor.§.lucius.col.2.ff.de pact.& in d.repet.col.71.& 72. adde Bal.quem nemo al.in 4.par.conf.245.Mathef.not.22.Ang.§. pen.instit.quod cum eo.Limitat Fel.in proœ.decr.col.5.dum modo testes qui viderunt literas legi & retineri, habuerint prius earum copiam.al.Mathef.not.28.in fi.Vide etiam Barb. vol.4.conf.75.col.6.vbi ponit quid in practica articulari.sit.

Si scribo te literam missiuam, in qua confiteor me debitorem tuum de mille: si moriar antequam litera ad te peruenerit,non præiudicabit hæredi meo.Cors.in ver.confe. vers.si scribo. Alias autẽ probat Bar.l.ex sententia.in fi.ff.de testa.tu. Bal.in l.Octus.C.de fid.instr.ver.quæro circa istam secundam.

Literę episcoporum sigillate.probant Bal.in l.pacta nouissima.C.de pac.&in l.si qua per calumniam C.de epi.& cler.cano.max.Panor.& Fely.in c.post cessionem.extra de prob.

Et ad istud q̃ literæ sigillate patentes probent vide Alex.in 5.vol.conf.93.& Ias.remissiue.in d.repe.in 73.col.

Aduerte.tamen.quia Fely.in d.c.post cessionem.hoc intelligit procedere.Si testes se subscribant literis,alias,tales literę non probant.nisi ita esset de consuet.vide ibi per eum. & sonz.in 2.part.conf.258.in 3.col.Phi.in c.vt circa in 3.col.de elect.in 6.

Et an literis officialium.credatur.dic q̃ in his in quibus ipsi habent disponere.eis creditur in aliis non Alex.in 2.vol.consil.206.Paul.de Cast.in 1.vol.conf.390. repetito in 2.vol.cõsil.206.Vide ẽ.in vers.iuramentum supp.§.15.versic.12.in dicto & cætera.

Faciunt not.per eundem Paul.conf.290. alias 288.in fi.4. col.adde Pan.in 2.part.conf.53.

Et circa impedimentum.sibi occurrens statur.assertioni officialis.Alex.in 4.vol.conf.34.dec.in c.quæ in ecclesiarum in 12.col.de consti.al.seg.conf.254.idem vult in c.si pro debilitate.in 5.col.de of.deleg.Phi.in c.cum plures in 2.col. de offi. deleg.in 6.

Et q̃ literis officialis partim non credatur. vide Alex.in 2. volu.conf.37.in 5.col. An autem literæ inferioris à principe habeant vim legis.vide Alex.in 3.vol.conf.98.& in materia. vide Barb.in 2.vol.conf.21.in 1.col.& conf.26.col.vlt.Ias.in l.1.in 1.& 2.col.de consti.princi.sonz.in 2.parte conf.231.in 8.col.Fel.in ca.1.in 7. col. de re iud.& in rub.extra.de rescrip.

Quòd literæ principis.debeant seruari.pro lege.vide Alex. 5.vol.conf.5.in 1.col.in fi.vers.2.probatur.Barb.in 4.vol.consil.55.in 14.col.Vide in ver.princeps.§.70. De literis credentie.vide Iaso. in d.repe.col.73.& Alex.in d.l.Iutius.de fideiuss. Bal.in d.l.fi.C.quod cum eo.in 1.col.& in l.quicunque.§.1.ff. de insti.Et de falsificante.tam literas principis quam alterius. vide Ias.vbi ẽ. idem.

Locatio.libellus in actione.locati.formatur.in l.eædem.C. loca. Qui dici debet. q̃ locata fuit domus pro vno anno tali pretio.& locator totius temporis.patientiam. præstitit.ita etiam dicit Ang.in §.1.insti.de act.& in §.sequens.insti. eo. Patientia.n.præstan.est.& ita debet. locator deducere & probare.l.si in lege.§.colonus ff.loca. De quo.notabiliter.per sonz. in 1.part.conf.125.in fi.2.col.Ias.in l.diuortio.in 11.col.ff.so. ma.al.l.ex conducto.&l.si fundus.ff.loca.faciunt no.per Ale. in 1.vol.conf.112.ibi ad allegata in contrarium.Ang. in d.§. sequens.in fin. Et q̃n recipit salarium in princ.pro toto anno. tenetur cauere de pstan.patientiã. Bal.in l.fi.de confir.tu.dic. tamen Alex.in 5.volu.conf.127.in 2.col.q̃ conductor debet probare se impeditum vti.ab eo quem locator potuisset prohibere. & q̃ locator non habeat aliud narrare quam locationem tenet Mathef.no. 10. Si locatur res vno anno & alio anno nil dicatur.intelligitur & pro 10.l.item quæritur §.qui impleto. & ibi doc.max.Alex.ff.loc.al.Bal.in l.etiam.C.de iu.do.

Ad quod vide no. per Fely. in c.cum Bertoldus. 11. & 12. col.de re.iud.Barb.in 2.volum.conf.14.in 8.colum.cum seq. P.Andora.

Vsurarius non potest alteri locare.Paul.de Cast.& Alex. in l.locare ff.loca.Vide tamen in ver.legatum habitationis.

Inuecta in domo conducta sunt locatori tacite obligata.l. item.quia.ff.de pac.vide in materia.Ias.in §. item seruiana in 3.col.insti.de act.& in d.l.item quia.

Quid si pensio non sit in pec.an tunc inuecta in domo censeantur obligata vide lud.sing.233.

Quid si ps.conductor locat alii,quod facere potest l.nemo prohibetur.C.loca.an bona inuecta per 2.conductorem.censeantur obligata.lud.singul.386.tenet quòd non per l. sed si in lege.§.colonus.ff.loc.

Quid in rebus minoris an sint tacite obligate.Bald.tenet, quòd non in l.1.§.fi.ff.de rebus eorum. idem.

An autem talia inuecta possint pro alio debito retineri.tex. est quòd sic.secundum Alex.in l.solutum.§.solutam.ff.de pigno.act.Ias.in d.item quia.in 1.col.tenet contrarium.

Locator mittere potest custodem inuito colono. Alex. in l.diuortio.§.fi.in fi.ff.sol.mat.

Quid si mulier mortuo viro habitat in domo quæ erat locata viro.an ipsa teneatur.ad pensionem.dic q̃ sic.nisi iure familiaritatis cum hæredibus viri habitasset ita el?nr. Bal. in l. contractus.C.loca.

Nota q̃ille qui habitauit domum meam.finito tempore locationis si vult recedere. debet mihi hoc notificare & mihi portare claues.alioquin semper tenebr̃ ad pensionem.ita Bal. notabiliter.in l.1.§.in protutele.ff.de eo.qui pro.tut. idem.

Si vnus scholaris qui contraxit societatem cum alio velit recedere. ac alium sui loco ponere. an possit. dic q̃ sic secundum Pan.in c.inter dilectos. de fi. instr.& idem tenet Bal.in l. nemo.C.loca.de quo vide Fel.in d.c. inter dilectos in 12. col. & Ias.in l.1.in 8.col.C.qui te.fa.pos.

Quid si duo scolares conduxerunt vnam domum & vnus recedat si alter totam domum inhabitet.an teneatur.ad integram mercedem.dic.quòd non sed solum pro rata ita dicunt Ang.& imol.in l.duo fratres.ff.de acq.hæred.

Fac.quod pulchre vult Ias.in l.1.in fi.8.col.ibi subdit etiam C.qui te.fa.pos.vbi etiam refert.q.prædictam. idem.

Locatio non probat dominium. c.inter dilectos.& ibi Fel. in 6.col.de fi.instr.

An in casu.l.edem.C.loca.possit expelli propria authoritate.ille qui non soluit pensionem.Alex.in 3.vol. conf.106.vide in ver. conductor.§.1.l.edem non habet locum in emphi. hypo.sing.94.

Quando est pactum de non expellen.non habet locum.illa l.edem.Cor.in 2.vol.conf.103.ver.& quilibet.

Nec in locat. ad longissimum tempus.Ang.in conf.2.Item quando domus est refecta debet conductor in ea reponi.lud. sing.232.crem.sing.71.

Locatio de nouennio in nouennium.an dicatur.alien. Ias. in l.manumissiones in 2.col.ff.de iust.& iu.vide ẽ.§.17.

Locationi consentiens illi stare tenetur.vt per multa tenet sonz.in 1.parte conf.125.

locator finito tempore. potest aperire hostium clausum à conductore.curt.in conf.17.in fi.1. col. Et si peratur.licentia ingrediendi non requiritur.partis citatio. Alex.in 3.vol.consil.106.in pe.col.& in 4.vol.conf.131.& seq.

Locatio non potest alteri fieri. vbi est promissio de renouan.l.ne cui.& ibi Bal.C.loca.refert Ias.in l.fi.in 10.col.ibi addite C.de iu.emphi.

Locatio ad longum temp'.& de nouennio in nouennium dicitur.alienatio.Alex.in 1.vol.conf.68.&in 3.vol.conf.105. de quo etiam habetur.per Are.conf.55.Fel.in c.quæ in ecclesiarum in 31.col.de consti.& per Ias.in l.1.in 8.col.C.de iu.emphy.adde q̃ illud conf.Alex.68.est reperitum. in 2.volu.conf. 165.Et idem vult in 4.vol.conf.17.&in 5.vol.conf.117.habetur per Ias.in l.manumissiones in 2.col.ff.de iust.& iur.

Locatio an finiatur. morte conductoris. dic quòd non regulariter.p dicta ẽ.in ver.hæres.§.7.& est tex.in l.viã.C. loca.

Limita nisi esset electa industria ps. vt in terminis vult Alex.in 3.vol.conf.106.in 6.col.ver.3.& vlt.cum vers.seq.&in 4.vol conf.131.in fi.

Limita etiam in locatione.vsusfructus.cremi.sing.170. all. Bal.in l.si domina.C.de vsufr.

Locator non potest in præiud.conductoris aliquid innouare.Alb.in 1.part.q.123.

Locatio pro vno nummo an valeat.Alex.in l.si quis ante. in 4.& 5.col.ff.de acq.poss.

Locatio est nulla.quando merces.in arbitrium conducentis collata est.Lud.Ro.conf.257.In locatione. vineæ veniuntinæ.Bal.in l.sed addes §.illud.ff.loca. idem.

Locare potest operas suas liber homo in perpetuum secũdum gl.Bar.Sal.& cęteros oẽs,in l.antiquitas.C.de vsufr.Spe. in tit.de loca.§.postquam ver.quid si locaui.imo.in c.2.ex.de pign.Br.in l.stipulationes non diuiduntur.q.8.ff.de verb.ob. & Ripam.in l.obligatio.generali,nu.10.& seq.ff.de pign.vbi explicat istam opi.esse communem,approbat, declarat,& ampliat.In contrariamverò partem inclinauit gl.in l.post cert.C. de lib.cau.Dy.in l.titio centum.§.2.ff.de cond.& demonst.& Laur.Syl. conf.34.n.11. sed ego veritatis memor sequor primam sententiam communem,tanquam verissimam. F.Viuius,lib.2.opi.162.

Locatio facta per maritum de bonis dotalib. non præiudicat mulieri so.ma.Coua.in suis resc.c.15.lib.2.nu.5.communem dicit ex Alber.in l.diuortio.nu.11.ff.solu.mat. licet sibi placet opinio Alex.in l.si filiofamilias.§.si vir.ff.so.ma.q̃ locatio per modicum tempus facta à marito valet. M.Chærian.

Amplia ad locationem factam per prælatum: quia non transit ad successorem. Idem Couarru. communem dicit. idem.

Intellige istam communem cùm locatio est facta de bonis de quibus ipse prælatus percipit fructus, secus tamen de bonis aliis ecclesiæ,quia præiudicat successori.Idem ibi communem dicit.

PRO.locatio non transfert dominium.l.non solet.ff.loca. l.ad probationem.C.eod.tit. Bellon.

Universidad de Deusto Biblioteca

Locatio ad longum tempus facta per prælatum & capitulum ex iusta causa & cum debita solennitate, secundùm communem sententiam admittitur, licet aliàs non admitteretur. ca.nulli.extrà de reb.eccl.alie.vel non.& c.1.de reb.eccl.alie. vel non.lib.6.Ita traditur in cle.1.de reb.eccl.alie. vel non alienan.Hanc communem opi.post Rui.in cons.157.in 1.vol. dicit Rol.à Valle in cons.96.nu.20.in 1.To.cons.kircohouius.

Locatio si est permissa vsque ad certum tempus, vel vsque, ad certam generationem, si fiat pro maiori tempore, vitiatur in totum, & non valet vsque ad tempus permissum. Bar.in authen.qui rem.C.de sac.san.eccl.& Ang.de Peru.in §.in emphyteosim.in auth.de non alie.aut permu.reb.eccl.Et hanc communem doct.sententiam esse dicunt Bart.Soc.in l.1.§.sed etsi mihi.ff.de verb.obl.& Rol.à Valle in cons.84.nu.29.in 1.Tomo cons. kirchouius.

Locationis & conductionis contractus perinde atque emptionis & venditionis admittit remedium, l.secundæ, C.de rescind.vend.ibi quis vltra dimidium iusti precij foret deceptus, quia similis est emptioni, l.2. lege item si precio, §.fi.ff. locati, vt voluit Io.And.in c.cum dilecti, de emptio. & vendit. & ita communiter teneri refert Bened.capr.regul.87.nu.74.secundum imo.ibidem accedit quod notatur per glo.l.in venditione, ff.de bonis auct.iud.possidend.

Locatio perpetua induci videtur & probari ex cursu 40. annorum quibus conductor seu colonus terras coluit, & respondit domino de quota parte fructuum Bal. & Ang. in l. male agitur C.de præscrip.30.ann.dummodo mercedis solutio fuerit semper vniformis, de cuius concl.veritate vide Rui. cons.151.lib.4.Aym.cons.107.

Administratores reipublicæ possunt locare prædia reipublicæ l.prior.§.1.ff.de admin.rer.ad ciuit.pertin.in qua locatione, non requiritur subhastatio, nisi sit perpetua l.loca.vbi Bar. & Plat. C.de loc.præd.ciuil.lib.11.non enim locationes fiunt seu fieri debent prout fiunt venditiones, l.sciendum. ff. de ædil.edic.

Conductor si non fruatur re conducta ex casu fortuito: & sine facto locatoris, fit remissio mercedis pro rata, si verò ex facto vel culpa locatoris: tenetur locator ad totale interesse, l.si fundus quem mihi locaueras.ff.loc.

Prælatus non potest facere duas locationes, videlicet primam per tres annos, Deinde 2. per alios tres annos inchoando à fine primæ locationis, quia videtur facere in fraudem extrauag.ambitiose, Card.in clem.1.ver.verum.q.5.de reb.eccl. non alien.licet ipse loquatur in terminis d.clem.quo tempore nondum erat edita extrauagãs ambitiose, de quo vide quæ scribit Bal.cons.327.lib.3.

Locator & conductor si respectiuè taceant, post exactum tempus locationis & conductionis videntur per consensum tacitum relocasse & reconduxisse, iux.gl. Bart. & alios in leg. Item quæritur, §. qui impleto, ff.locati, & gl.in c.qui tacet.de reg.iur.lib.6.& ita communiter teneri refert Bened.capr.reg. 56.num.8.

LOCATIO.

Summaria.

Vxorem soluto matrimonio teneri stare locationi factę per maritum, sicut & pupillum colono, cùm tutor locauit rem pupilli.q.1.

Successorem prælati, vel rectoris ecclesiæ, non teneri stare locationi per prelatum factę nomine proprio, &ad propriam vtilitatem.q.2.

Creditorem missum in possessionem ex primo decre to, teneri stare colono.q.3.

Sterilitas quando dicatur contingere ad effectum remittendi pensionem.q.4.

Inquilino alicuius domus remittendam esse pensionem propter pestem.q.5.

An ob aliam causam, quàm pestem, liceat inquilino absque pensionis solutione à contractu discedere.ibidem ad fi.

QVAESTIO I.

Quæro, an vxor soluto matrimonio teneatur stare locationi factæ per maritum? Resp.ꝙ sic.Ita tenet Bal.in l. si filiusf.§. si vir.ff.so.ma.& in l.1.C.de iure fisci.lib.10.l. iubemus nulli, C.de sacros.eccl.Eandem sententiam firmat Ang.de Perus.l. emptorem.C. locati.nu.2. sicut enim tutor cùm locauit rem pupilli, pupillus finita tutela tenetur stare colono.Ita eodem modo vxor, cum maritus res dotales locauit, vt legitimus administrator rerum, & vxoris. Hanc opinionem tenet etiam Io.de imo.in c.si.n.9.ne prælati vices suas.Contrariam tñ partem tenet Bar.d.§.si vir. nu.1.vbi dicit mulierem non teneri præcisè sed causatiuè tantùm, vt quia tenetur de cautione, quàm præstat marito vel eius hæredi, quod facere tenetur, videlicet de indemnitate, ne ipse damnum sentiat, ex iis, quæ constante matrimonio vt legitimus administrator gessit. Colono tamen non datur exceptio, vel retentio. Eandem opinionem tenet Iac.de Aret.d.§.si vir.Sal.l.qui fundum.nu.1.ff. locati.& in d.l.emptorem.ibi.Cy.& Alb.num.1.Idem firmat Imo.d.§.si vir.nu.7.& Cuma.Paul.de Cast.Roma.n5.Et hanc opinionem dicit esse communem Apostillat. in consuet. Paris.§.30. q.22.nu.90.Did.à Couar.libr.2.vari.resolu.c.15.nu. 5.& tenet Io.Campei.in trac.de dot.q.23.Steph.Auffre.in decis.Tholos.420.dicit tamen Alex.d.§.si vir. primam opinion. posse intelligi, vt loquatur de locatione ad modicum tempus ad quam cùm bona fide facta sit, mulier præcisè tenetur. Et eum sequitur idem Apost.d.q.22.nu.92.

QVAESTIO II.

Quæro, An successor prælati, vel rectoris ecclesię, teneatur stare locationi per prelatum factæ nomine proprio, & ad propriam vtilitatem? Resp. Communiter ea approbata est sententia, locationem finiri morte locantis, ita tenet gl.quam communiter ibi approbatam testatur abb.c.querelam.verb.terminum in fi. ne prælat. vices suas. Hanc opinionem quoque tenet Ang.d.l.emptorem.nu.3.Paul.de Castr.cons.2.nu.3.lib.j. Roma.d.§.si vir. nu.22.& in cons.160. vol.3. Eandem firmat Rota deci.232.in nouis.Anch.in cons.16.Socy.cons.32.nu. 6.vol.1.& in cons.34.nu.4.vbi dicit hanc esse communem opinionem.vol.3.

QVAESTIO III.

Quæro, An creditor missus in possessionem ex primo decreto, teneatur stare colono? Resp.ꝙ sic.Ita firmat Bar.& communiter doct.in l.diuortio.& l.filiosfamiliàs.§.si vir.ff.so.mat. Et eam dicit communem Ias.d.l.diuortio.nu.34.

Vtroque iure cautum est, colonis pensionem locationis remittendam esse propter sterilitatem absque culpa ipsorum contingentem.c.propter sterilitatem.de locat.l.licet.C.eod.

QVAESTIO IIII.

Sed dubium est quando dicatur talis sterilitas contingere, vt remissio pensionis fieri debeat? Resp.doct.in hac quæstione varij varia locuti sunt. Quidam enim existimant id iudicandum iuxta vulgi opinionem, quam sententiam tenet gl.d.l.licet. vbi Sal. asserit eam esse communem. Et firmat Bar. in l.si vno.ff.locat.Alex.cons.3.lib.1.& cons.107.lib.3.nu.18. Alij verò censuerunt id iudicis relinquendum esse arbitrio, cuius sententiæ authores sunt Bal.l.1.C.si aduer.ven.pig.Barb.d.ca. propter sterilitatem. Quod arbitrium tamen iudicis ex vulg. opinione, aliisque opi.à doct. nostris traditis iustificari & instrui oportet, nisi enim iudici constiterit de damno, quod passus est colonus, commodè arbitrari non poterit.

Alij verò existimarunt, sterilitatem contingere, vt facienda sit remissio pro rata, eo casu, quando colonus non collegit tantum fructuum, qui deductis expensis valeant dimidiam pensionis partem, itaque requiritur deceptionem vltra dimidiam, habita ratione pensionis conuentæ, ipsius temporis, & fundi sterilitate. Huius sententiæ authores sunt Io. And. Pan. nu.12.& alij, d.c.propter. Ant.de Bu.ibid.Alex.cons.307. nu. 18.volum.3.cons.112.cons.3.volum.1. Eandem firmat Bar. d.l.licet.Paul.de Castr.l.ex conducto.§.si vis.ff.locat. Ripa. in tract.de peste. part. 2. num.25. Et eam dicit esse communem Are.cons.52.col.2.Lud.Gozad.cons.74.col.1. Idem censuerunt esse, quando colonus nõ collegit dimidiam partem fructuum, qui ex fundo conducto colligi solent.gl.l.si vno.in pr. ff.locati.Bald.d.l.licet.Ant.de Bu.& imol.nu.15.d.c.propter. Alex.d.cons.3.& d.cons.107.nu.15.Paris.d.cons.38.quam etiam communiter probatam esse sententiam firmat Ruinus cons.81.& consil.87.lib.1. Et hæ doctrinæ veræ & tutissimæ sunt, reiectis his, quæ tradit Bar.l. si merces.§.vis maior.ff. locati.

QVAESTIO V.

Quæro, Nunquid inquilino alicuius domus sit facienda remissio pensionis propter pestem, aut similem causam, cuius ratione vti non potuit domo conducta? Resp. Recepta & communis est doct.sententia, ꝙ inquilinus possit domum conductam dimittere propter pestem, soluta pensione ad eum vsq; diem, quo abierit, nec teneatur pro eo tempore, quo non potuit propter pestem domum inhabitare. Ita tenet Calde. consil.5.ti.loca.Fulg.l.si in lege.§.si domus.ff.loca.& l.cum in plures.eo.tit.Baptist.de S.Seuer.l.diem functo.q.40. Et ibi curt. iun.ff.de offi. asses. Eandem sententiam firmat Socyn. consil. 44.volu.1.Hipp.sing.615.Ferro.in consue.Burdega.tit.8.§.3. Et eam dicit esse communem Ripa, de peste.2.part.n.8. Extra vero hanc causam non licet inquilino absque pensionis solutione à contractu discedere: Barb.d.c.propter.Ro.cons.432. Rip.d.2.par.n.18.Licet Pan.d.c.propter.n.8.contrarium sentiat, & Fulg.d.l.cùm plures.& Hipp.sing.615. Michael Grass.

Locator tenetur ad factum, & sic ad patientiam, & pati cõductorem vti frui re conducta, & eam præstare vt fruatur, l.si quis domum vbi Bar.l.ex conducto in prin. ff.loc.not.Osasc. decis.51.nu.8.nu.9.vbi ꝙ locator agens ad mercedem tenet probare se patientiam prestitisse ad quam tenebatur, & ibi ponitur casus de eo qui vendidit seu locauit oblationes, seu, vt vocant, quæstas sub certa mercede: an ei spectet onus probandi patientiam fuisse præstitam percipiendi tales obuentiones an verò conductori? & post plura concludit, actori competere probationem, & sic locatori & non reo.vt in d.decis.nu.9. & seq. quia eo in casu locator petebat condemnari conductorem ad solutionem mercedis, qua in materia, vide plura. notab.in prac.d.decis. num.12. vbi ꝙ locator in libello patientiam sui parte præstitam necessario inserere debet.

Locupletari cum aliena iactura nemo debet: imò hoc lex abhorret: vt vult pulchrè.Barb.cons.16.col.2.vol.2.P.Ando.

Locupletior an præsumatur quis factus ex re quæ ad eum peruenit. vide notab.per curt. cons.71.col.4. Et quando quis dicatur factus locupletior: Angel.Aret.insti.de author.tut. in prin. idem.

Loco ab aliquo disertè expresso, qui vxorem non abductũ in ipso matrimonij contractu paciscitur, proculdubio obligabitur. commune ait Pan.in c.1.qui matrim.accus.poss.etsi nec is, nec quiuis alius generaliter, qui se vno in loco habitaturũ promittit, in illo semper habitare cogatur, sed ad quod stipulantis interest adstringatur. commune dicit did.à Coua.in tracta.de spons.2.part.c.7.nu.5. E.Suarez.

Locus publicè notorius in criminalibus non est designandus per confines, & procedit accusatio, denuntiatio, querela & inquisitio.Clar.q.12.vers.sed pone. Bonacoss.

Locus semper in omnibus instrumentis, sicut & tẽpus poni debet. Ita refert Alber.in l.lecta.n.11.vers.2.addens ita cõmuniter probari per doc.ff.si cert.pet.idem Alber.in l.liberorum.n.2.3.4.ff.de accu.Bar.in d.l.lecta. n.34.ias.n.3.in fi.Bart. in l.de pupillo.§.qui nunciat.ff.de no.ope.nun.Ang.de Vbal. cons.220.n.j.ibi, nec locum continet. Hanc quoque veram & cõem opi.esse scribit Nic.Boer.in suis dec.33.n.27.in fi.eamque adeo generalem esse, vt etiam non valeret consuetudo, ꝙ instrumentum fiat sine insertione loci, ex sententia Cornei & aliorum voluit Rol.à Valle in cons.38.n.8.in 1.tom.cons. kirchouius.

Locus si statuto cauetur ꝙ inquisitio debeat fieri in loco delicti, qualiter intelligatur. Albe.in 2.par.stat.q.151. P.And.

Locus non facit homine, sed homo locum. Card.in clem. dudum.vers.super cathedram in 1.not.de sepult. idem.

Locus quando attendi debent? & quid de loco contractus? Quid de loco iudicij? & dic, vt per Petr.Iac. in sua prac. tit.de generatione.pag.88.& seq.& quo ad contractum, licet consideremus locum in quem effectus ipsius contractus dirigitur: non tamen sic, vbi est facta scriptura, l.contraxisse.ff. de act.& ob. Quid in vlt.voluntate? & Dic, considerañ esse locum in quo factum est testamentum, teste Bar.in l.ritius.§.Romæ.ff. de excus.tut. & qui contractus secundum consuetudinem & statutum loci ipsius contractus interpretari debet, l.quod si nolit.§ quia assidua.ff.de ædil.edic.l.fi. C.de fideius.l.domini prædiorum.C.de agric.& censit.lib.11.Alex.cons.17.col.2.n. 9.lib.2. quid de loco solutionis qui ponitur in instrumentis. vide per pract.Pap.for.lib.hypoth.vers.ac restituere. Quibus adde, ꝙ ea solennitates iudiciorum seruandus est locus iudicij, ea verò decisoria seruanda sunt statuta loci contractus, iux.tradita per cur.in l.exigere decem.nu.5.ff.de iud.pro quo vide quæ scribunt Ias.in l.more.col.5.n.29. ff.de iur.om iud. Alex.cons.163.lib.6.Rol.cons.48.nu.14.cons.100.nu.8.lib. 3.Mynsig.cent.4.obser.82. Quid in successione intestati? & Dic, ꝙ in ea attenditur locus bonorum sine distinctione, an statutum sit personale, an reale, secundum communem per Anch.in rep.ca.1.12.q.prin.ver.sed circa personas & ver.seq. extra de consti. Tiraq.de iure primig.q.46.nu.2.

Locumtenens principis potest omnia quæ princeps Ias. in l.conuentionum in 2.col.ff.de pac. P.Andora.

Locumtenens non potest locumtenẽtem constituere.Bal. in l.1.§.à præfecto ff.de leg.3.& ita vult.d.Iac.de S.Georg. in trac.feu.in ver.vicarius in fi.

Faciunt no.per Fel.in c.G.perpetuus.extra de fi.inst.vbi dicit quod vicarius non potest dare vicarium. & ita vult Card. in clem.1.in 19.q.de officio.vica.

Limita nisi haberet potestatem ita faciendi. Phi.in c.1.de officio vica.in 6.

Istud tamen videtur limitañ.nisi locumtenens constitueret sciente ordinario.per no.per Alex.in 5.vol.cons.84. idem.

Item potest per viam delega.vices suas alteri committere. Bal.in l.aliquando.de of.procon.& leg.

Locumtenens seu verius substitutus, debet esse eiusdẽ condi.cuius est ille, pro quo seruit.Bar.in l.1.C.de præpo.agen.in rebus.lib.12.Ias.in l.si eadem, ff.de offic.asse. Alex.in l.stipulationes.de verb.obl.

Nec potest esse locumtenens ille qui à prin. eligi non potuisset. Paul.de Castr.in l.parabolam.C.de epi.& cler.Phi.in c. sta.§.in nullo.in 1.col.de rescrip.in 6.Alex.in l.1.§.hæc ac.ff.si quis testamento.&c.

Locumtenens abueniente.eo, pro quo est non amittit iurisdictionem. Si ille venerat pro modico & statim recessurus Alex.in l.1.in 19.col.ff.de of.eius cui &c.quod no.& vide decium.in c.quoniam abbas.in 2.col.de of.deleg.& phi.in ca.si delegatus.in 1.col.de of.deleg.in 6.

Fac.quod vult Ang.cons.270.vers. sic nec dicitur. Et quod vult Ang.Are.in §.1.vers.quid si furiosus.insti.de pup. substi.

Locumtenens non est tantum honorandus quantum princi.Alex.in l.sed si hac.§.semper.ff.de in ius.voc.

Vide tamen decium.in c.sane in pr.de of.deleg.& phi. in c. grandi.in 5.no.de sup.neg.præla.in 6.lud.sing.362.dicit quòd debet habere eandem sessionem.

Si quis gessit se pro locumtenente sciente & patiente superior. videtur tacite superior mandasse quòd se gereret pro locumtenente.Alex.in 2.vol.cons.1.in fi.& in 2.vol.cons.157. in 2.colum.

Adde fel.in c.ex parte decani.in fi.2.col.de rescrip.& in c.j. in 7.col.vt lite non contest. idem.

Commissio facta episcopo.non extenditur ad eius locumtenentem.Alex.in l.qui liberis §.hæc verba.in vlti.col.vers.vnum incidenter.ff.de vul.& pup.

Vide tamen latius per decium.in c.quoniam abbas.in 9.colum.de of.deleg.

Locumtenens excommunicati.non potest exercere iurisdict.lud.sing.626.phi.in c.1.de of.vica.in 6.

Officia solemnia.non possunt per alios explicari.nisi in casum necessitatis.Alex.in l.nemo.ff.de duo.re.

Locumtenens seu substitutus.intelligitur substitutus periculo substituentis.Ludo.Rom.cons.338.

Et multa in materia substituti seu locumtenentis. vide per Ang.in §.1.insti.de vulg.Et insti.de excep.in rub.in 3.col.

Locumtenens.non potest extra territorium exercere iurisdi.etiam voluntariam l.omnes proconsules.& ibi Bal.de officio.procons.& leg. idem.

longobardi quam re sic dicantur. vide Alex. in l. pro hærede §.si sepulchri.ff.de acq.hæred.Bal.in auth.dos data.de don. ante nup. P.Andora.

longum tempus quod dicatur. Vide gl.& doct. in l. de quibus ff.de ll.gl.in l.filiusfa.C.de peti.hæred.Alex.in 4.vol.consil.17.fel.late in c.sic.in 14.& 15.col.de re iud. in ca.plerunq; de rescr.in c.albericus.in fi.de testi.& in c.illud.in 3.col.de presump.Alex.in l.si finita.§.si de vectigalibus.in 2. col. de dam. infec.& in l.si de eo.§.1.de acq.poss. P.Andora.

PRO.longissimum vitæ hominum tempus est centum annorum.eccl.18.in l.fi.C.de sacros.ec.l.si vsusfructus.ff.de vsufruct.leg. Bellon.

loquens.In generali sermone. non venit persona loquentis.auth.si quando.C.de non nu.pec.l.Inquisi.& ibi gl.C.de solu. P.Andora.

loquacitas suum coinquinat auctorẽ. specular. in titul. de aduo.§.1.vers item quòd est nimium.

Iudex potest priuare auditorio procurator. loquacem & verbosum.Ias.in l.1.in 2.col.ff.de officio asse.

Nec potest appellari.Ias.in l.1.§.sed & si ss.de oper.no.nun.

loqui quis dicitur, voce scriptis. vel nuntio.Phi.in c.vbi periculum in 10.no.de elec.in 6. idem.

In qualibet materia etiam pœnali, & tam odiosa, vel stricti iuris, quàm fauorabili, cõmunis loquendi vsus est attendendus, vt doct.communiter voluere, præsertim Bart.& Alex.in rub.de no.oper.nun.& aliis in locis ibi per ipsum Alex.adductis, hancque sententiam communem esse refert Zacha. in apost.ad abb.in c.nonnulli.de rescr. Quæ tamen non procederet, si statuto caueretur, ꝙ verba statuti propriè sint intelligenda, tunc enim communis hic loquendi vsus non attenderetur, vt tenet Bar.in l.labeo.ff.de suppell.leg. F.Turzan.

lucrari dicimur, cùm quasi debitum assequimur. commune pronunciant Areti.in l.Titia.n.3.ff.de verb.obl.Pala.Ruu. in relect

Universidad de Deusto
Biblioteca

in relect.c.per vestras.§.21.nu.5.de don.inter vir.& vxor.E.S.

Lucrum delatum filio propter transitum patris vel matris ad secunda vota, non imputatur ei in legitimam, sed vtrunq; diuerso iure ꝓsequitur.est vera,& in iudicando amplectanda opi.sec.dec.conf.246.vers.vlterius tamen vol.2. M.Chærian.

lucrum quod maritus acquirit per statutum post mortem mulieris,dicitur aduentitium ex causa lucratiua.Hiero.Cagn. in l.in eo.ff.de reg.iur.communem dicit. B.Villal.

lucrum,quòd alicui aufertur contemplatione alicuius,debet ei applicari,cuius contemplatione aufertur.curt.iun.consil.93.nu.6.communem dicit.

Fallit vbi pœna apposita esset ex dispositione hominis: ga non acquiritur illi cuius contemplatione acquisita est, sed venientibus ab intestato.Io.Nic.in l.generaliter.nu.48.de secund.nup.C.communem dicit. idem.

PRO.lucrum intelligitur deducto damno, & damnum lucro,deducto,l.Mutius.ff.pro soc. Bellon.

lucrum dotis quod maritus facit ex forma statuti ob mortem vxoris dicitur ex causa lucratiua, quia quamuis titulus dotis onerosus ducatur,cum pro onerib⁹ matrimonij dos detur, lucrum tamen tale inspecta causa proxima dicitur ex causa lucratiua,& aduentitium potius quam profectitium.dec.l. in eo.nu.5.& 6.ff.de re.iur.& in l.1.nu.17.C.de sec. nup.& in conf.260. Et hanc sententiam Bal.Noueil.in tract.de dote.in 6.par.priuile.37.nu.4.in 6.vol.tract.doct.commmiorem appella Licet.dec.in conf.67.contrariam sententiam consulendo secutus fuerit.Sed ibi eum contra communem consuluisse meminit Cagn.in d.l.in eo,nu.5. Kirchouius.

lucrum cessans mercatoribus tantum debetur,iuxta communem per Burs.conf.72.nu.8.lib.1. cuius rei practicam docet idem conf.68.n.11.29.31.cod. lib. vbi est locus proprius in materia.

lucrum omne acquisitum vxori ex forma statuti per mortem primi viri reseruatur quoad proprietatem filiis primi matrimonij si transit ad secunda vota, secundum communem per Burs.conf.12.nu.6.lib.1.

lucrum alicui alicuius contemplatione ablatam,illi eidem adscribitur, cuius ratione aufertur.cõmune inquit curt. iun. conf.93.nu.6.Villal.in sua collecta. E.Suarez.

lucrum aliquod depacisci creditor. cui pecunia soluenda, vel res aliqua restituenda est, non ante potest, quam mora à debitore commissa iam fuerit.quamuis & ipse negociari consuetus sit,& eo loci, vbi debitum contrahitur, verò similiter idem lucri facturus esse.commune doctorum enunciatum affirmant Aret.conf.52.viso themate.& conf.157.visis diligẽter.ad fi.Aym.Crauet.conf.87.incipit Sempronius.Turz.opinio.155. Quanquam non iniuria aliud moliantur Paul. Cast. l.Iulianus.§.ex vendito.ff.de acti.empt.deci.conf.3.& 111.& in c.cum venerabilis.nu.14.ad finem.de excep.Corn. Alex.Alciat.Cagn.& Moder.quos refert,& meritissimò probat Did.à Coua.lib.3.resol.c.4.nu.5. idem.

lucrum cessans is demum petere potest,qui negociari adsolet.cõe scribunt Soc.conf.156.li.j.dec.conf.1.Rebuf.in l.vna. n.60.1.C.de sent quæ pro eo quod interest.quamuis aliud lõgè diuersum solida iuris ratio dictet, constituat, ac præcipiat ex l.si sterilis.§.cùm per venditorem.ff.de act.emp.vt non de nihilo titubauerit dec.d.conf.& estuet idem dec.in c.cum venerabilis.nu.14.de excep.atque aliter omnino in emptore ociliatius censuerit.Andr.Alc in d.l.vnica.nu.79.& n.80.C.de sent.quæ pro eo quod interest, verùm ea de re copiosius alibi intellige tamen ac perpetuò menti insculpe,vt huiusmodi lucrum peti possit. non solùm satis esse cum, qui illud poscit, negociari consuuisse,sed,& necessariò probandum esse tantundem verosimiliter lucrari alioquin potuisse,quantundem petit.Commune asserunt Ias.in l.3.§.vl.ff.de eo quod certo loco.latè Did.à Coua.lib.3.variarum.ca.4.nu.2.vers.1. deducitur, & qui copiosius praxim tradit. Atque id duntaxat ad primum lucrum,quod alias creditor facere potuisset,non & ad alia deinceps quæ consequi probabiliter posset, humaniter cum multis constringit Straccha de contract.merca.5.par.n. 3.& seq.quamuis Cag.non semel aliud verius esse,& nec vno anno lucro huiusce generis petitionem circumscribi asseueranter contendat. idem.

lucrum nuptiale,quod maritus vel statuto,vel consuetudine ex demortua vxoris bonis consequitur non idcirco amittet quia ad secundas nuptias transierit, quamuis illud eiusdẽ matrimonij liberis seruare teneatur. commune aiunt Rip. in l.fœminæ.n.55.q.22.& n.63.q.23.C.de secun.nup.Io.à Garron.in auth.ex testamento.nu.83.illo tit.Nic. Arel.in l.generaliter.nu.41.cum seq.C.illo cod.tit.largè doctor meus Arius Pinel.ad l.5.num.2.C.de bon.ma.alia ad hoc lucrum spectantia videto inferius ver.Maritus. idem.

Lucrum quod quis ex reprobo ludo nactus est, restituere tenetur sec.gl.in l.fi.ff.de aleat.quę communiter tenetur,vt refert Bened. Capr.reg.86.nu.53.

lucrum omne acquisitum vx.ex forma statuti per mortem primi viri: reseruatur quo ad proprietatem filiis primi viri si transit ad secunda vota,secundum communem per Burs.consil.12.nu.6.lib.1.

lucrum marito delatum simpliciter per statutum,interpretationem tamen recipit à l.hac edictali C.de sec. nupt. vt non consequatur verè maritus nisi quantum habet vnus ex filiis primi matrimonij, secus verò si bona deferantur marito etiã existẽ filiis primi matrimonij,secundum communem per Burs.conf.12.nu.38.lib.1.

lucrum acquisitũ vx. ex forma statuti quando etiam reseruetur filiis primi matrimonij quo ad proprietatem vel ne?dic vt per Burs.conf.12.nu.50.lib.1.vbi de communi.

lucrum cessans debetur per emptorem venditori,secundũ magis communem per Burs.conf.68.nu.46.lib.1.quo in consil.totam lucri cessan materiam tractat.

lucrum satis dicitur lucrari.qui adimpleuit voluntatẽ suã. l.pen.& ibi no.ff.de cond.ob causam.Barb.in 1.vol.conf.11. in 15.col.Ias.in d.l.pen.in fi.Alex.in 2.vol.conf.55.in fi.

Et econtrà. dicitur perdere. quod fit contra voluntatem.l. hactenus.§.fi.ff.de vsufr.Ias.in d.l.pen.in fi.Paul.de Castr.in 2. vol.conf.183.in 2.col. P.Andora.

lucrum perdens dicitur sentire incommodum.licet damnum non patiatur.tex.cum gl.in l.3.§.fi.in ver.incommoditatibus.ff.de alie.iud.mu.causa fac.Alex.in l.2.in 6.col.post Bar. ibi.ff.so.ma.De quo vide Ias.in l.reprehenden.in fi.C.de insti. & substi.& in l.fi.in 5.col.C.de codicil.& in l.3.§.nerua.ff. de acq.poss.in l.non amplius.§.1.ff.de leg.1.& in l.quominus in 9.col.ff.de flumi.

lucrum perdens dicitur suam facere deteriorẽ conditionẽ. probatur in l.non amplius pręal.Ale.d.l.2. col.6.sol.ma.Ias.d. l.non amplius.§.1.& in l.fi ita stip.ff.de verb.obl.

Et quòd perdens lucrum iam quæsitum. dicatur pati damnum.tenet Alex.in 5.vol.conf.69.in 3.col. & in conf.164. & in l.fi is cui.ff.de fur.

lucratiuus titulus quis dicatur.vide remissiones.per ias.in §.item si quis.in 4.col.insti.de actio.

lucrum illud dicitur quod est absque onere eris alieni.Alexan.in 2.vol.conf.12.in 2.col.fac.quod vult imo.in conf.62. in princip.

lucri app.non veniunt parua munera.Phi.in c.sta.§.insuper de rescrip.in 6. idem.

De lucro hæreditatis perdendo in sua persona trancans,ratificato,viderur tractare de damno vitando,non de lucro captando.vt est gl.communiter recepta inverb.per integrum restitutionem in l.1.§.cum quis propter.ff. de itine. actuq; priuat.cum concordantibus vt per Alex.in conf.164.præsuppono 1.lib.5.Soc.iun.in conf.50.nu.29.vol.4. E.Muscil.

ludenti mutuans,non potest repetere,per tex.d.l.ad aleatri vsus.Sed quicquid de iure sit, contrarium seruatur in practica,vt testatur August.ad Ang.de verb.Mittitore. nu. 15.& ꝗ talis consuetudo valeat,communem dicit Did.in repe.c.peccatum.& est obseruanda non solum inter laicos,sed etiam inter clericos, vt magis communiter receptum esse dicit Did. ibidem Cla.lib. 5.sent.§.ludus.vers.item mutuans. P.Fichard.

ludenti quicquid ad ludendum mutuò datur,etsi de iure repeti nequeat,de consuetudine contra ius valitura condici ac repeti potest. commune affirmant idem etiam inter clericos processurum asserẽtes Did.à Coua.in repe.c.peccatum.& qui eum laudat I.Clar.in prac.§.ludus.ver.pen.Quod tamen intelliges verum fore,nisi si is, qui mutuò id ludenti dedit, vel ludentium aliàs receptor sit,vel vna ludat,commune testificantur Caccial.de ludo.q.8.in pr.& n.33.Gram.deci.40.n.3. E.S.

ludentibus mutuum factum à tertio, seu extraneo non ludente,nec eos receptante in domo sua reperere potest, & sibi conceditur actio mutui,sec.gl.& Iac.But.in l.fin.ff.de aleator. Io.de imo.abb.& omnes.in c.clerici.de vita.& hone.cleric.& ista est communis opinio,secundum Moder.ibi,quam sequitur,etiam & citat Paris de Puteo,in tract.de ludo,nu.18.Caccialup.in eodemmet tract.de ludo.q.8.nu.33.& Stephanus Costę,in d. tract.de ludo in 6.artic.prin.n.1.& seq.si verò mutuans pecuniam, ludum vel ludentes ipsos receptabat in domo sua,tunc quippe mutuum hoc repetere non posset.secundum Io.An. Im.abb.& cæteros canonistas,in d.c.clerici,& opinionem istorum profitetur esse communem Caccialupus, in d.tract

in d.trac.de ludo.q.8.nu.33.item quando mutuum fieret ludenti à collusore,eo casu quoque ex eo agi non posset,secundum gl.in l.si quis cum sciret.ff.pro emp.&in l.quòd si maior. §.pen.ff.de minor.imo.abb.& alios,in d.c.clerici,& Legistas, in d.l.fi.ff.de aleator.& opinionem hanc dicit approbari communiter à doc.vtriusque censuræ Caccialupus,in d.q.8.in pr. & sequitur Gram.dec.40.nu.3.& seq.F.Viuius lib.2.opi.165.

Ludere ad schachos clericis licitum est.comm.dicit abb.in c.clerici.secundo,de vita & honesta.clerico.nu.4.Aug.ad Angel.de malef.in ver. Metitor de mali.dadi.num.3.Clar.d.§.ludus. P.Fichard.

ludenti mutuans,modò nec collusor nec ludus illicitus sit. quia non statim consumpturo mutuat,sed ei qui ludendo poterat vincere,habet repetitionem,secundum communem opinionem Azonis in summa ti.de religio.&sumptib.fun.Bar. in l.si quis cum sciret,ff.pro empto.Bal. & Sali.in l.alearum vsus,C.de religio.& sumpt.fun.D.Floria.in l.1.C.eodem tit.gl. in l.fi.§.fi.ff.de aleat.& ita pract.procedere,iuxta id quod not. in l.1.C.qui pro sua iurisdictione. & verius esse refert Bened. Capr.reg.86.n.64. Collusori enim ob præsumptam fraudem in odium denegatur repetitio seu actio.gl.in l.quod si minor. §.penult.ff.de minoribus,& gl.l.si quis cùm sciret.ff.pro emptore. & ibidem Bart. argumento l.2.ff. quarum rerum actio. non detur.gl.in l.1.ff.de aleat.l.pen.C.eo.tit.& istud voluerũt D.Floria.Inn.D.Nicol.in c.cleric.2.de vita & honest.cleric.& communiter teneri testatur ibid.Bened.Capr.nu.72.

PRO. ludus noxius in culpa est.l. nam ludus.ff.ad l. Aquiliam. idem.

PRO.ludus perniciosus,impunitus esse non debet.l. inter omnes,§.fi.ff.de furtis. idem.

PRO.ludus scacorum est permissus,cùm in ingenio potius naturali,quam sorte consistat.not.gl.in auth.interdicimus.C. de episc.& cleric. idem.

PRO.ludos eos appellare non debemus, ex quibus crimina oriuntur.in procemio fforum.§.fi. idem.

ludus regulariter est de iure prohibitus,per text.l.alearum vsus. C. de religiosis & sump. fun.com.dicit Maluet. de ludo taxillorum.nu.4.vt illum refert pract.Conrad.nu. 1.in fi.&in facti contingentia consuluit Corn.conf. 101.lib.2.Et hæc cõclusio non solum locum habet in illis ludis,in quib⁹ sola sors versatur.sed etiam in his,in quib.est mixtura ingenij & fortunæ vt taxillorum, tabularum & chartarum hi enim omnes sunt prohibiti,vt attestatur imol.in c.clerici.secundò, nu. 16. de vita & honest.clerico.Vbi verò solummodò versatur, ingenium,talis ludus est permissus,vt ludus scachorum vt doc. dicere attestatur Rosel.de rosel.inter conf.cri diuer.conf.46. nu. 5.lib.5.Attamen etiam in illis ludis permissis non licet ludere vltra vnum aureum.per tex.d.l.alearum vsus.sunt tamẽ qui putent dispositioni d.l.alearum.per consuetudinem derogatum esse,quos refert Aug.ad Ang.de malef.in verbo.Metitor de mali.dadi.nu.4.Clar.d.libro 5.§.ludus.in prin. & versi. seq. P.Fichard.

ludus omnis generaliter iure interdictus censetur.commune effert Maluet. de ludo taxill. quem laudat pract. Conrad. nu.1.in fi.Quod intelliges siue ludus is,à fortuna totus pendeat,siue in eo multùm ingenij vis, multum experientia versetur,ac polleat: quemadmodum in taxillorum,cabularum, chartarum.ac similium ludis exploratum est,vt verum ac receptum restantur imol.in c.clerici.2.n.16.de vita & honesta. cler.I.Clar.in pract.§.ludus.At ludus, qui solo ingenij acumine regitur,vt latruncularius,etiam clericis licitus,inculpatusque est,vt communiter receptum scribunt abb.in d.c.clerici. nu.4.Berrach.de episcopo.in 1.part.causæ fi.q.7.I.Clar.vbi s. non tamen vltra vnum aureum eo etiam ludo quis pericliatari poterit,iuxta ius receptum à consuetudine abolitum vt testatur idem Iulius eodem loci. mihi tamen vel minimè omnium is latrunculorum ludus permittendus videtur, cùm in illo plus temporis, maiori animi anxietate ponatur, quod & alicubi Robertus de re milit.obseruat. E.Suarez.

Ludum inter alia crimina ac delicta connumerat, tex.in §. illud vero in procemio digestorum,& Grammat.decis.11.nume.6.& qui ludi hodie liciti,permissiq; sint legibus secularibus, & itidem qui prohibiti reperiantur, & quibus pœnis ludentes puniantur.constat in l.1.ff.de aleæ vsu.& aleat.&in auth.en.alearum vsus,C.de relig.& sumpt.fune.& in c.inter dilectos.de excessi.prælat.ibi gl.& abb.nu.8.& ipsemet,in c.clerici.il secundo.de vita, & honesta. clerico.& ponit omnes fere ludos apertissime tam licitos quàm prohibitos ac eorum pœnas,Marc.Ant.Blanc.in pract.cri.rub.seu tit.ludo etiam committitur homicidium,nu. 1.cum aliis seq.in regno verò Neapolit.ludentes continuò ad taxillos,&ad aleas,inter personas infames habentur,& à testimonio repelluntur,& ad aliquod officium publicum minimè admittuntur,vt in constitutione mores dissolutè viuentium,vbi And.de Iser.dicit,ꝗ doctores ludentes ad dados sunt infames quæ constitutio maximè fuit condita ob aduocatos & doctores, qui propterea ab eorum officiis amouentur,nam turpis vita agitur propter ludum, secundum Host.in tit.de excef.prælat.imò in regno ipso officiales, & iudices omnes, vt primum eorum officium assumunt in locis destinatis emittunt banna, ac proclamma, vt ludere nullus audeat ad taxillos,seu ad alium ludum sub determinata pœna, cùm hoc in republica christiana sit maxima pernicies,& tunc vigore dictæ admonitionis publicè factæ, eadem pœna puniuntur inspicientes ludere, seu commorantes cum ludentibus,sicuti ludentes ipsi. vt voluit Bal.per illum tex. in auth.interdicimus,in prin.C.de episc.& cleri.quem sequitur Bertach.in suo reperto.in ver.iurans & licet Mars.fin.652.sepius in ciuitate nostra. non ausus fuerit hoc firmare nihilominus ipse opinionem Bal. tanquam verissimam amplector, & in regno efficiuntur infames,non solum ludentes sed tenentes etiam aleas, & taxillos, & aliis accõmodantes ludendum. vt habeatur in d.constitutione mores dissolutè viuentium. Sed homissis descendo in præsentiarum ad vtiliora.frequentioraque in practica, & pono hic, ꝗ quæsita ex ludo in foro poli.& ꝓscientiæ necessariò non sunt restituenda ante iudicis condemnationem,secundum Th.de Aquino,in 2.2.q.32.articulo 7.ad secundo, & ibi Caietanus Io.maior.in 4.sententiarum dist.15.q.14.& Palludanus ibi.q.3.artic.5.gl.in pragmat. sanct.tit.de spectaculis,in vers.ludibria, & Adria.in 4. sententia tract.& in c.quia in superioribus,de resti.& Io. Medina de restitu.q.21.& Canonistæ admittunt hoc omnes communiter in c.pen.de vita,& honestate clericorum,& sic opinio ista approbatur communiter à Theologis,& canonistis,imò consuetudine quamuis ludus licitus fieri nequeat propter blasphemias,fraudes.& tot mala.& inconuenientia,quæ ex eo oriuntur, tamen ꝓsuetudo ipsa excusare potest victores ad restituendum bona ludo quæsita & per consequens vt non teneantur ad restitutionem faciendam prædictorum,nec ad solendum Tho.de aqui.in d.art.7. Card.& imol.in c.clerici.de vita,& honesta.cleri.Caccialupum.in trac.de ludo quæstion. 17.& Paridem de Puteo in tracta.de ludo.nu.33.& 49.& Soci.iun.conf.68.nu.103.volu.3.quorum opinionem meminit esse communem Barb.conf.65.illud in medium,li.4. Adrian. d.c.quia in superioribus, & Roccus curt.in c.fi.de coniuct.in 1.sectio.in tit.sub rub.incip.& stante doctrina, n.15.& seq.& hæc cautè intelligi debent,vt victores non teneantur quesita ex ludo in animæ iudicio restituere, vbi in eo cessarent omnis dolus, & fraus quod fatentur Th.de Aqui.& omnes prealegati doct.vnde non cessante fraude,sed potius interueniente, & concurrente in ludo eo casu quippe in foro animæ absque iudicis condemnatione debet fieri restitutio omnium lucratorum mediante dicta fraude, secũdum præcitatos omnes doct.vno ore, & ista est communis opinio,teste Paris.de Pur. in d.tract.de ludo,nu.27.cæterùm ob temporis iacturam frustrà factam,& ob peccatum mortale commissum in ludo ipso,& alia inconuenientia ex eo exorta,admoneo victores omnes,vt pecuniam ludo quæsitam pauperibus erogare debeãt, nam secundum communem opinionem omnium doct.citatam per Roccum curt.in d.c.fi. animæ tutius foret pecuniam ipsam elargiri inter pauperes, & hoc suadet quoque pro animæ salute exequendum fore imo.in d.c.clerici,Stephanus Costæ,in tract.de ludo,in 4.artic.principali,nu.5.sed omnia præmissa interpretantur non procedere vbi quis ob nimiam lucri cupiditatem adduxerit,seu attraxerit vehementibus precibus & opprobriis Sempronium eo inuito,ac penitus renitente ad ludum, tunc in foro conscientiæ illic quæsita ex ludo tenetur restituere,secundum S.Th.de Aqui.in 2.2.q.32.arti.8. quem omnes communiter sequuntur, & præsertim Caietanus,in d.art.7. canonistæ frequentissimo omnium consensu, in d.ca.clerici.& Alc.in lib.Patergon.ca.16.interpretaturque similiter omnia hæc non habere locum vbicunque ludentes, qui pecuniam amiserunt non habebant administrationem liberam rerum in ludo appositarum quemadmodum est seru⁹ filius.f.monachus furiosus,prodigus,& alijs similes,tunc lucratio,seu acquisitio hæc facta est ipso iure nulla,& qui vicit, velit, nolit, tenetur restituere lucrata non tamen iusori perdenti,sed administratori,secundum gl.& doct.omnes,in d.c. clerici,& Theologos omnes in locis præcitatis,Io.And.& Inno.in c.quia plerique,de immuni.eccl.Caccialupum,in d.tra. de ludo.q.10.nu.43.& Pari.de Puteo,in eodemmet tracta.de

Universidad de Deusto
Biblioteca

ludo.nu.26.cum 3.seq.& Bolog.in l.singularia,nu.46.ff.si certum pet. quia ludens cum talibus scienter committit furtum tanquam accipiens pecuniam alienam argu. l. seruus cuiusdam,vbi tex.num.2.Bal.in rubr. C.de condi.ob turp.causam. F.Viuius.lib.2.opin.163.

Ludus.ludens cum falſ taxillis punitur pœna falſi ar.l. arbitrio & quod ibi no.ff.de dolo.

Et extraordinem punitur.& pec. reſtituere debet. quia ſolius vincentis eſt turpitudo.ſecundum.Bal.in rub.C.de cond. ob.cauſam.De quo per Ang.Are.in trac.male.in ver.metidore de mali dadi.Barb.in 2.vol.conſ.7.in 10.11.& 12.col.

Et ad hoc probañ. admittuntur Barri & ſimilis conditionis quia in tali ludo non ſolent conuerſari.homines bonæ famæ.ita Sal.in l.ea.quidem.C.de accuſ.Ang.vbi ś.al.multa.Barba.in d.conſ.7.in 11.col.Ial.in l.iurisgen.§.prætor ait.ff.de pac. Ang.in § præterea inſtit.de re.diuiſ. P.Andora.

Vtm.ex mutuo facto in ludo.oriatur.actio.Pan. in c.clerici officia de vi.& ho.cler.dicit q̃ ſi mutuatur ludenti non datur actio ſecus ſi alteri.De quo vide text.cũ gl. in l.1.ff.de alea.& in l pen.& vlt.eo.tit.Alex.in l.ſi cum dotem.§.ſi poſt ſolutum in 1.col.ff.ſo.ma. dicit q̃ aut perdidit ille cui mutuaui & non repeto.aut non perdidit & repeto.al.Io.An.in add.ad ſpec.in rub.de obl.&ſolu.Ang.in d.verbo metidore.in 6.col.vbi dic. procedere nedum in pec.mutuata. minori. ſed etiam maiori Iaſ.vbi ś.al.flloria.in l.ſi quis cum ſciret ff.de vſuca.pro empt. &in d.l.1.de alea.habetur aliquid per Ang.in §.item ſi.in 9.co lum.inſti.de.excep.

Qui autem mutuans minori pro ludo non repetat.tenet in terminis Are.conſ.81.

Decius in c.paſtoralis.in fi.de iud.tenet quòd repetat.& loquitur.indiſtincte. tamen eius dictum intelligeñ eſt ſecũdum diſtinctionem.ſupradictam. idem.

Non valet pactum factum inter colludentes ne poſſint à ludo diſcedere. donec alter eorum totum perdiderit. Angel. Paul.de Caſt.Alex.& Iaſ.per illum tex.in d.§.prætor ait.

Si aliquid vendatur in ludo.& poſtea euincatur.non eſt locus euictioni.l.ſi.§.1.ff.qua.re.ac.non datur.

Intellige quando venditur.colluſori. alias ſecus ita Bar.& in d.l.ſi quis cum ſciret.Iaſ.in d.§.prætor ait.in 1.col.Pan.in d. c.clerici.

Vincens in ludo filioſa.pec.patris committit furtum.Iaſ.l. ſeruus.ff.de cond.indebi.& ibi Alexan.in add.& in d.l.ſi quis cum ſciret.

Flij poſſunt reuocare.perdita per patrem.in ludo. vſque ad legitimam.Iaſo.in l.ſi rem. de præſcr.ver.& remiſſiue in d. §. prætor ait in 1.col.

Vide tamen Barb.in 3.vol.conſ.65.

An autem in ludo azardi acquiſitum.poſſit cum bona cõſcientia retineri? Inno.in c.quia plerique in 2.col.de imm.eccleſ.tenet mirabiliter.q̃ ſi aliquis non habeat propoſitum ludendi.ſed fuit prouocatus. vel ſtimulatus.poteſt licite retinere.dummodo non fraudulenter.Secus in eo qui prouocauit.

Et quòd poſſit retineri.ſi ludus non ſit prohibitus. nec interuenit fraus & eſt conſue.& perdens poterat perdere. tenet notabiliter Barb.in 3.vol.conſ.65.Bal.in auth.alearum.vſus. C.de alea.tenet quòd debet reſtitui parti. quod vincitur in ludo non autem debet dari pauperibus.

Sed illud dictum Inn. communiter non tenetur. imo indiſtincte volunt doct.quòd non poſſit retineri.ita ipſe Inn.& alij.max.Imo.in c.clerici.de vi.& ho.cler.Bal.in rub.C.de condi.ob.cauſam.

Sed debet talis pec.erogari pauperibus. ita Iaſ.in d. §. prætor ait in 1.col.adde Card.in clem.2.verſ.pen.in 10.q.de vi.& ho.cler.Pan.in d.c.quia plerique nu.35.& in d.c.clerici nu 12. & ſequen.

Subiungit Iaſ. q̃ etiam ſi ille qui perdidit pec. donaret vincenti qui volebat reſtituere.tamen non poteſt retinere.alleg. Sal.in auth. Alearum.C.de Alea.fac.quod vult Phi.in c. ſta.§. notarium.in vlt.not.de reſcrip.in 6.

In contrarium tamen fac.quod vult Alex.in 2.volu. conſ. 91.in vlt.col.dum loquitur.de remiſſione vſurarum.vide per eum.& phi.in c.poſ.in 1.col.de regu.iur.in 6.Pan.in c.cum tu de vſu.Card.in clem.vnica.§.ſi.in 10.q.de vſu.Ang.conſ.100. Imo ſecumdum eum.tenent theologi.q̃ ſi quis in ludo perderet totam pec. ſuam excepto vno nummo. Et ſtatim cum illo recuperauit pec.perditam non poteſt eam retinere.& pro hoc ponderat ipſe Iaſ.eſſe gl.in l. ſi minor 25.an.filioſa. in pr. in gl. 1.circa medium.ff.de mino.& idem vult in l. ſingula.in 7.col.ff.ſi cert.pet.ibi tamen dicit. quòd ſe ſubiicit iud. theologorum. idem.

Depoſitarius de pec.ludi tenetur eam dare victori.Iaſ. in l. ſi rem.ff.de præſcrip. ver.& vide ś.in ver.depoſitum.§. 18.

Licitum eſt ei qui perdidit furari in domo in qua luſit.Corſe.in ver.furtum.all.l.1.§.item not.ff.de alea. idem.

Lupus viuit vento.gl.in l.fi.C.de alimen.pup.præſtan.

Lupum accipiens non debet lucrari præmium quod datur ſi accipiat lupam prægnantem &c.Alb.in 1.parte.q.133.

Ludus qui conſiſtit in ingenio & induſtria,prout eſt ludus ſchachorum,licitus & permiſſus reputatur,& in hoc neminẽ diſſentire refert Bened.Capr.reg.96.nu.3.addens. ſecundum D.Flor.& D.Nic.Imol.in c.clerici,ſecundo.de vita & honeſt. clericorum. quod ex eo quis lucratur licitè retinere poſſe argum.legis finalis C.de relig.& ſump.fun. & id ſimiliter communiter ibidem refert,&licet multi teneant,q̃ talis ludus clericis licitus non ſit,idque propter deſiderium & cupiditatem lucrandi & voluntatem proximum ſpoliandi, blaſphemiam, & ſcandalum.Contraria tamen opinio quam tenuit glo.in §. interdicimus.in auth.de ſanctiſ.epiſc. & Inn.in c.lator.de homicid.&Archid.poſt Lauren.in c.epiſcopus,35.diſt.Odofred. Alber.de Roſat Fulg.d.§.interdicimus. Vincent. Ioan.Andr. D.Floria.Imol.& D.Nic.d.c.clerici,verior & communior eſt, cùm non fortunæ viribus,ſed tantùm ingenij acumiue ac induſtria ludus peragitur.Quod verum eſt niſi dol⁹ alterutrius interueniſſet,quia tunc ludus neque licitus eſt,nec quod quis per dolum lucratus,retinere poteſt,ſed reſtituere tenetur.iuxta l.1.ff.de dolo,& l.1.ff. de crim. ſtellionat. & iſtud voluit D. Floria.& imol.d.ca.clerici.& ſimiliter communiter teneri refert ibidem,nu.6.Capra.aut niſi vltra aureum lucratus fuiſſet, qui ad reſtitutionem eius quod plus lucratur tenereturl.fin. aliàs, alearum vſus. C. de religioſ.& ſump.fun. quod verum eſt,niſi conſuetudo in contrarium eſſet, quæ licitum faceret vlterius ludi. quia ſecundum Bald.&Salicet.ididem,derogaretur dictæ legi finali,vt poſſit licitè vltra aureum ludi, quod communiter teneri ibid.nu.13.& 53.ex Ioan.And. Calderic. Petr.& imol.d.c.clerici,refert idem Bened.addens tamen ibidem han ecomunem vix contra clericos ſuſtineri poſſe.

Ludus taxillorum & tabularum,cui & alearum ludus conformis eſt,cùm partim ingenio partim in fortuna conſiſtat,& ſic miſtus eſt, partificantur, & communiter à pari iudicantur per doct.excepto.Io.An.vt refert reg.86.34.47.capr.& licet clericis his ludis interdictum ſit,poſſunt tamen laici iis vti vſque ad ſummam vnius aurei.gl.in l.ſi.de aleator.l.alearum vſus.C.de religio.& ſumpt.fun.& ita communiter tenetur Bened.ibidem nu.41.

Ludus torneamentorum fieri poteſt à laicis, vt eſt comm. opi.Clar.in ver.ludus ver.item quæro. idem.

Ludus ſcommeſſarum eſt licitus,non illicitus, vt eſt communis opinio.Cla.in §.ludus,verſ.quæro etiam. Bonacoſſ.

Ludus regulariter eſt de iure prohibitus, vt eſt comm,opinio.quod intellige in ludis,in quibus ſola ſors verſatur.Sed in his, in quibus mixtura ingenij & fortunæ, vt taxillorum , tabularum & chartarum,ij omnes quoque ſunt prohibiti. Sed tantum ludus ſchachorum eſt permiſſus, quia in eo ſolum verſatur ingenium. Vſus autem modernus admittit ludos illos.Clar.§.ludus.in princ.& ſeq.quod igitur ex ludo ſchachorum lucratur,licitè retinetur.vt eſt communis opi.capr.regu. 86.n.3. Ludus autem non eſt aliquo pacto permiſſus,vbi adſit dolus & fraus. Et poteſt repeti, quod quis lucratus fuerit per dolum & fraudem,vt eſt communis opi.capr.reg.86. nu. 6.Alias de conſuetudine vbi abſit dolus, ludus eſt permiſſus, vt eſt communis opi.capr.ibi nu.64.& licet etiam clericis ludere ad ſchachos,vt eſt communis opi.Cla.in §.ludus.Et not. q̃ ſi ſtatutum imponit pœnam pro ludo azardi,ſi inceptus eſt ludus in die, & continuatur in noctè , debet puniri tanquam de die.Bal.in l.pomponius.col.2.circa prin.ff.de nego. geſtis. Nam ludus eſt crimen.vt dicit Bal.in 1.conſt.§.illud.Paris de puteo in trac.ſyndica.§.inquiſitio.nu. 12.fol.116.tomo 14.& no. q̃ contractus factus inter ludentes, eſt nullus. Etiam q̃ ſit venditio vel mutuum in ludo. Amodeus de ſyndicatu.n.94. tomo 14.Licet practica hodierna, vt eſt magis communis opin.Clar.in d.§.ludus.verſi.item mutuans.Benè tamen poteſt tertius mutuare vni ludentium. Amodeus in tracta.ſyndi.nu. 94.vide ad ſupraſcripta. Troyl. Malui.in tract. de ſortibus , in 2.part.nu. 18.& Rochum de Curte in tract. de conſuetudinc. nu.136.& 137.tomo 1.vide Soarez in verbo ludus nu. 194. 195.196.197.198.199.200.& 201.Capr.reg.86.nu.6.& 42. & nu.86.& nu.73.per illam totam regulam.& in tractatibus de ludo. Et no.q̃ ſi epiſcopus ſtatuat,q̃ quicunque luſerit ad ludum azardi puniatur , comprehenditur archiepiſcopus ludens in tali Dioceſi, vt eſt communis opinio de qua Soc.ſen. in ca?

in cap.à nobis.nu.15.de ſententia excommun.Et no.q̃ tranſactio in ludo non eſt licita,vt eſt communis opi.Clar.in §.ludus,ver. præterea. Licet aliter ſe habeat conſuetudo moderna.vt ibi.Et no.q̃ ludus ſchachorum reperitur à Zerſe Philoſopho,pro correctione Euilmerodach. tyranni, qui ſuos magiſtratus & ſapientes occidere conſueuit. & hoc ſolatio indirectè attractus fuit ad emendationem , vt extat in falciculo temporis.fol.15.& in hiſtoria Mundi.ætate 4.Licet à Palamede in exercitu Græcorum contra Troiam repertum ſchachorum ludum referat Paris de ludo.In princ.nu.5.ad ociandum milites ſecundum Macrobium Saturnalium primo. Bonacoſſ.

Ludo etiam alearum partum lucrum victus à victore hodie ob ludendi conſuetudinem non repetet,dummodo nulla in ludo fraʼverſata probetur, vt commune iuris interpretum placitum atteſtantur Barb.conſ.66.nu.7.lib.7. Roch. de conſuet.n.6.Caccialup.de ludo.n.79.l.Clar.in prac. §.ludus.verſ. item vincens.Licet de iure longè aliud verius ſit,vt affirmat, gl.in ſcholio vlt.l.vlt.ff. de aleæ luſ.& aleat.cuius ſententiam communem affirmant Aug.ad Ang.de malef.in verſ.metitore de mali dadi , nu.23.Caccialup. vbi ſupra nu.40. atque ea proculdubio obtinebit , vbi & hodie aleæ luſu interdicitur. E.Suarez.

In ludo tranſactio facta non valet, neque tenet,ſecundum doct.omnes,& abb.in c.clerici.de vita,&honeſta.cleri.Steph. Coſtæ,in trac.de ludo,in 5.art.prim.n.2.cum aliis ſeq.Pari.de Puteo.in allegato tract.de lud.nu. 21.& Caccialupum in eodemmet tract.in 8.q.nu.14. quia ibi lis eſſe non poteſt, ſed euidentiſſima calumnia,quæ inducere non debet litẽ.vbi non eſt.l.in ſumma.ff.de condi. indeb. & opinionem iſtam retulerunt eſſe communem doc.mentionati,in d.tract.imò ſi ludẽs ipſe ſe obligaret colluſori ex cauſa ludi per inſtrumentum publicum minimè teneret obligatio , & inſtrumentum hoc non ſortiretur effectum,& denique denegaretur ei actio,& ſi ſolutum aliquid foret vigore prędictæ obligationis vſque ad 40.annos repeti poſſet,tex.eſt,in auth.alearum vſus.C.de religio. & ſumpt. funer. & ita in cauſa cuiuſdam militis refert ſe obtinuiſſe Paris de Puteo,in d.tracta.de ludo,nu.21.ac fuiſſe deciſum,declaratumque in ſacro regio Neapolita.inſtrumentum hoc cauſa ludi celebratum nullas vires habere , nec aliquo modo valere,& ſequitur quoque Caccialupus.in d. q.7. nu.34. Aliam concluſionem de ludo in torno alle ſcommeſſe,vide infrà in opinio.pactum. F.Viuius lib.2.opin.166.

Ludos omnes,præterquam ludum propriæ virtutis,imperator propter blaſphemias reprobauit,& penitus inhibuit,in auth.alearum vſus.C.de relig.& ſump.fune.dicens, q̃ multis lachrymis prodiit,quod declaratũ extitit per Hoſt. in ſumma de exceſ.præla.& doct.in c.clerici,de vit.&hone.cle.& Io.Bernar.Diaz.in pract.crimi.in tit.aleatores.c.63.& Gramma.dec. 11. nu. 7. nam aliqui perditis ſubſtantiis deſperati veneno ſe occidebant,aliqui laqueo ſe ſuſpendebant, & aliqui proprio chyrographo diabolo ſe viui dederunt, & nonnullos homines ob blaſphemiam terra abſorbuit,& fulgure perierunt,ſecundum canoniſtas ibi,& in c.inter dilectos,de exceſ.prælat. & denique,in d.ſumma Hoſt.luſores appellat paganos propter canonis tranſgreſſionem, imò luſores ob ſubſtantiam eorum in ludo perdiram imagines Dei, & ſanctorum percutiũt, & euenit miraculum hoc in ciuitate Aquilæ anni , ſuperioribus,q̃ luſor quidam amiſſa in ludo quadam pecuniarum q̃titate, vti deſperatus percuſſit cũ mucrone imaginem ſacratiſſimę virginis in quadam eccleſia extrà dictę ciuitatis mœnia poſitam.& ex illa percuſſione,ſeu vulnere proſluit ſtatim miraculosè maxima ſanguinis effuſio , quemadmodũ profluxit aqua de fonte viuo,& percuſſor iſte vix egreſſus eccleſiã prædictam repentina , ac improuiſa morte præuentus cecidit in terram,& obiit,& ſic intemerata virgo ſolum Deum habuit vltorem, & hodie ſimiliter in dicta eccleſia, quæ nuncupatur S.Maria pontis Rodij, apparent euidentiſſima ſigna ſanguinis,& percuſſionis prædictæ,& iſti tales percuſſores imaginis Dei,& ſanctorum capitaliter ſunt puniendi,vt latè probat Angelus.in leg.ex ſenatu.ff.de ſica.marf.in ſua practica. crimina. §. & quia, nu.25.& Paris de Puteo in tracta. de ludo.nu.61.& ſeq.vbi refert ſe ita alias conſuluiſſe , ac fuiſſe deciſum in ſacro regio concilio Neap.Grilandus,in tracta.de ſortilegiis.q. 11.nu.18.& ſeq. ideoque præcauendum eſt à ludo ab omnibus,tam laicis,quàm clericis,nam dicta conſtitutio auth.alearum vſus ſeruanda eſt,etiam inter clericos, & perſonas eccleſiæ ſubiectas,ſecundum gl.& doct.omnes communiter, in d. c.clerici,vt fatentur Stephanus Coſtæ,in tract.de ludo.in 3.articu.principali,nu. 8.& Paris de Puteo , in tract.de ludo.F.Viuius lib.2.opin.164.

PRO. lupanaria in multis honeſtorum virorum prædiis exercentur.l.ancillarum.§.fi.ff.de peti.hæred. Bellon.

Luxuria non debet eſſe melioris conditionis quam caſtitas,vt eſt communis opi. de D. Hiero. à Monte in ſuis variis. qq. quæſtione 8.nu.35. Bonacoſſ.

Lux.Qui malè agit,odit lucem.l.fi.ff.de rit.nupt. c.conſuluit,de of.deleg.l.cum ipſe.C.de contrah.emp.Alex.in l.ſi conſtante.§.ſi bona.ff.ſo.ma. P.andora.

Lux quanto maior facit domum meliorem,niſi vbi panni vendunt.Flor.in l.equiſſimum.§.item nerua.ff.de vſuf. idem.

Luxurioſa filia an debeat à patre dotari.Iaſ. in l. ius autem. col.4.in fi.ff.de iuſtit.& iur.& vide ś.in verb.dos.in 4 priuilegio ibi, an pater teneatur dotare filiam ingratam. P.Andora.

COMMVNIVM OPINIONVM,

SIVE IVRIS VTRIVSQVE RECEPTARVM

Sententiarum,ex diuerſis Authoribus collectarum,

LIBER XI.

M

MAcedonianum.Non habet locum in duobus fratribus ſub patria poteſtate.exiſtẽtibus mutuantibus in caſtrenſi.vel quaſi. gl. & Iaſ.in l. frater à fratre in 16.col.in lect.ff. de cond.ind. P.Andora.

An excep.macedoniani.poſſit filius cum iuramento.renuntiare?vide Ang.in §.penult.inſtitu. quod cum eo idem.

Macedoniani excep.habet locum tantummodo.in mutuo pecuniæ.Niſi dolus interueniret in aliis.Ang. in §.item ſi in 6. col.inſti.de excep.Bal.in l.ſed Iul.§.ſed & ff.ad maced.

Habet locum etiam in filioſa.milite ſeu comite.vel doctore.&competit etiam fideiuſſoribus filij.etiam eo inuito Ang. vbi ś.in 7.col.

Talis excep.poteſt q̃docunque opponi etiam poſt ſententiam.Ang.in §.item ſi.in 7.col.inſti.de excep. idem.

Macedonianum ceſſat.in mutuo facto filioſa. mercatori. Ang.in §.ś.allegato.in 10.col.

Succurritur.ei qui obligauit rem.pro filioſa.mutuum accipiente Bal.in l.2.ff.quæ res pig.obl.poſſunt.

Pignus pro mutuo filiiſa.non tenetur.ſic.nec fideiuſſor.l.ſi alius ff.quæ res pig.obl.poſ. idem.

Machometus quo tempore fuerit , & multa in materia vide per Card.in clem.vnic.de iudæis. P.Andora.

Magis.ſi de quo magis.ergo.&de quo minus alʼur communiter auth.multomagis.C.de ſacroſ.eccl.Tu allega tex.meliʼ probantem.in l.rei iud.§.ſocero.ff.ſo. ma. & in auth.ſi caprini C.de epi.& cler.Barb.in 1.vol.conſ.11.in 7.col.Ang.in §.quòd ſi partim per illum tex.inſti.de re.diuiſ. P.Andora.

Magiſtratus officium aſſumens debet puniri pœna criminis læſæ maieſt.procedentis ex vno capite l.lex 12.tabul.in fi. ibi,qui ve priuatus.ff.ad leg.iul.maieſt. P.Andora.

Magiſtratus in iis, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, non poteſt alteri ſe ſubmittere.Io.imol.in l.receptum.nu. 8.ff. de iuriſd.om.iud.magis communem dicit. Villal.

Magiſtratus aut iudex ordinarius poteſt tempore ſummæ neceſſitatis, aut ſeuientis belli ciues compellere ad pecunias reipubl.mutuandas,pro alendis exercitibus.ita Gul.& Nicol. de Neapolita.in l.ſcriniarios. C.de numerariis, actuariis, &c. libr. 10.& per doctrinam quam referunt Bal.in l.1.nu.5.verſ. vltri.ſume.& Sichard.n.19.verſ.quod eſt multùm notandum ad morem noſtri temporis.C.de oper.libert. Et hoc caſu vſuras moderatas recipere poteſt ciuis aut ſubditus,qui compulſus fuit mutuare.Et hanc doct.ſententiam communiter pro-

Universidad de Deusto Biblioteca

bari satis apparet ex iis,quæ notant Paul.de Ca.in l.si quis nec causam.n.6.ff.si cert.pet.Laur.de Rodolphis,in tract.de vsur. in 3.parte prin.§.expeditis.vers. in secundo autem principali membro.nu.24.cum seq.in 16.vol.tract.Io.Crot.in repe.l.nemo potest.nu.6.ff.de leg.1.& Vasq.in lib.1.controuer.illustri. c.6.nu.7.Et ita de iure respondi, cùm casus proximis annis in hac difficultate reipub.R.mihi proponeretur. Kirchouius.

Magistratus & alij iudices,& potestates temporales cuiuscunque ciuitatis, licet habeant iurisdictionem temporalem, possunt tamen pro suo tempore prohibere. ne frumentum, vel aliud extrahatur, de loco illo cui præsunt. vt est doctrina Bart.cõmuniter recepta in l.omnes populi.ver.4.quero nunquid iudices,ibi,aut vult facere ipse solus,ff.de iust.& iure.Soci.iun.cons.76.nu.36.vol.4.communem dicit. E.Muscul.

Magistratus,si quid iniuste facit,officiales sui debent sibi cõtradicere,& resistere,si possunt,aliàs tenetur,vt est communis opi.curt.sen.cons.41.nu.5. Bonacoss.

Magister, & sine causa, discipulos intra modum impunè verberat.commune aiunt Porc.in §.sed hoc tempore.ad glo. cognita.num.6.instit.de iis, qui sunt sui vel alien.iur.Anan.in rub.n.5.de magist.quem refert I.Clar.in pract.§.vlt.q.56.versic.potest etiam. E.Suarez.

Magister, qui sine causa, & non intra modum discipulum verberat punitur,vt est communis opinio.Soarez.ver.magister.nu.1. Bonacoss.

Magister scolæ.non confert lucrum suum fratribus nec libros.Bald.in l.si donat. C.de collat.habetur in vers.peculium quasi castrense §.4. P.Andora.

Magister,potest impune corrigere.& verberare discipulos suos.no.in l.aut facta §.1.ff.de pe.& in l.C.de emend.seruo.& in l.1.C.de emend.propin. & in l.4.§.si magister & ibi Bart.& Bald.ff.ad l.acq.tex.in l.item queritur.§.iul.ff.loca.

Limita si leuiter castigat.vnde si percutit cum pede seu forma calcei vel oculum eruit.tenetur.d.l.item quæritur §.item Iul. idem.

In dubio autem non præsumitur.magister in dolo sed causa discipline verberasse ita Bar.in terminis.in cons.104.incip. visis testibus examinatis ad defensam. & in d.§.si magister. dat modum articulandi. vz quòd tempore quo verberauit erat magister. & percussus erat discipulus.& quòd tunc ipse erat in actu docendi vel monendi & ille tunc discebat vel delinquebat. sed in d. consil. dicit quòd sufficit. si testes dicant quòd magister percussit animo docendi.

Faciunt no.per Alex.in 3.vol.cons.75.vbi dicit.quòd dominus potest castigare.famulum &quòd pręsumitur.verberasse causa castiga. idem.

Magistri qui suscipiunt mandatum.de docen.possunt petere mercedem & etiam cibaria præstita.Bal.in l.inter causas.§. fi.ff.mand.

Magistrorum priuilegiis non gaudent repetitores. gl. in l. 1.de decre.decur.lib.10. idem.

Magna vel modica causa, personarum qualitatibus metitur.commune affirmant Io.Lup.in repetit.rubr.§. 11.nu.12. Viuius latè de materia agens lib.1.opin.31.& vide quæ superius posui.ver.arbitrium. E.Suarez.

Magnanimus quis esse præsumitur ex constructione ædificiorum.ita no.Bart.in l.2.per illum tex.C.de præd.& aliis reb. nauicul.lib.11. P.Andora.

Maiestatis læsæ crimen, & aduersus quoscunque principes superiorem non agnoscentes, & aduersus quemcunque cardinalem committi intelligitur,& censetur,vt communia interpretum dogmata ex multis latissimè asseuerat I.Clar.in prac.§.læsæ maiestatis.vers.committitur. cum seq.Non tamẽ vnquam alias commissum iudicabitur, quàm si ille qui eius criminis patrati insimulatur ei,quem flagitiosè offendisse arguitur,vel ob domicilium,vel ob originem subditus sit.commune affirmant Gyg.de crim.læsæ.maiesta.q.68.nu.2.I.Clar. vbi s.versi. vidi quandoque. Quin & illi præterea maiestatis læsæ crimine irretientur,qui cùm quid de illud affectantibus sciant,non opportunè deferant.commune ait latè Viuius lib. 2.opi.246.Quamuis contrarium & humanius & verius mihi profectò videatur, quod non pauci alij obnoxij iam ꝯtenderunt,Memineris autem semper quod eorum liberi,qui nefario hoc crimine obstringuntur, tum demum subeunt pœnas.l.quisquis,C.ad legem Iul.maiest.cùm id criminis contra ipsum imperatorem, vel Romanam rempublicam patratum ostenditur.commune asserunt Andr.Alc.cons.467.nu.6.in fi. Gyg.de crim.læsæ maiest.q.23.nu.9.I. Clar.vbi supra vers. vnum tamen. E.Suarez.

Maiestatis læsæ crimine tenetur,qui quemcunque principem non recognoscentem superiorem offendit,vel Cardinalem,vt est communis opi.Soarez verbo,maiestatis.Si suus sit princeps ratione domicilij,vel originis,vt est communis opi. ibi.nu.6.Sciens autem aliquem crimen læsæ maiestatis commissurum, vel iam commissum, nec reuelans tenetur.Licet contrarium sit equius tenendum.Crimen hoc non comprehendit,nisi eos,qui imperatorem vel romanam rempublicam offendit,vt est communis opi.ibi nu.9. Bonacoss.

Maiestatis lęsæ crimen.huius criminis.reus nemo efficitur nisi sit subditus.Iaso.in §.rursus in 9.col.insti.de actio.Barb. in 3.volum.cons.21.in 2.col.in fi.Oldr.cons.43.Bal.in l.2.C. de fal.mo.

Suffic. tamen quòd sic subditus ratione originis vel domicilij.Bolog.cons.75.vbi etiam dicit speciale contra offendentes Cardinales & similes. vt necessario non requiratur quòd sit subditus. P.Andora.

Proprie non committitur istud crimen. nisi contra principem vel rempu.romanam.sonz.in 2.parte cons.275.in 2.col. Calde.in tit.de accus.cons.vlt.alias.483.

Vide tamen Barb.in 4.vol.cons.70.max.in 13.col. Ang. in §.interdum insti.de hæred.quæ ab inte. idem.

Pœna l.si quisquis C.ad l.Iul.maie.quòd filij priuentur. hæred.non habet locum in crimine commisso.contra ciuitatem propriam.quia tunc non priuantur.nisi hæred.patris.non autem aliorum.Cepo.in cons.pen. idem.

Committens aliquid contra baronem. vt sunt castellani. non incurrit crimen.læsæ.maiest.Bal.in l.data opera.in 3.col. C.qui accus.non poss.

Quod intellige proprie ad hoc.vt filij puniantur. secus improprie.Ang.&Aug.Ari.in trac.male.in ver.che hay tradito. in 2.col.

Et quòd committatur.videtur.tex.& ibi Card.in 12. no.in clem.pastoral.de re iud. idem.

In crimine læsæ maiest. potest damnari memoria defuncti. Bal.in 2.parte cons.60.& in 3.parte cons.343.

Vz.vsque ad quinquennium.lud.sing.431.Angel. in §.interdum.insti.de hæred.quæ ab inte.

Lex quisquis.non habet locum in fratribus.dec.cons.64.

Læsæ maiestatis crimen incurrit clericus, qui turbat statutum domini temporalis.Barb.in 3.vol.cons.21.in 1.col.

Vide tamen ibidem Barba. quia concludit contrarium. idem.

Multa singularia contra incurrentes crimen læsæ maiest.vide per mars.in l. de minore. in 1.col.& seq. ff. de quæstionib. P.Andora.

Inimicus tamen capital.non est idoneus testis. Ita mars.in d.§.de minore.in 2.col.vers.sed teneas menti &c.

Nec proceditur.ad torturam sine inditiis.vt ibi.

Propter crimen læsæ maiestatis commissum per patrem.an filius perdat beneficium ecclesiasticum. vide Phi. in c. felicis. §.quod si quis.de penis.in 6.lud.sing.686.Alex. remissiue. in l.si finita §.si de vectigalibus.in fi.com.de dam.infect.

An si sciam tractari crimen læsæ maiest.tamen non possum probare.tenear reuelare.vide late hypo.sing.164.& quæ dixi in ver.patria.§.5.

Generalis gratia seu indulgentia.an trahatur.ad crimen læsæ.maiesta.vide.Alex.in l.de pupillo.§.si p̃ribus.in 3.col. de oper.no.nun.& in l.1.ff.ad l.iul.maiest.

In istud crimen incidunt qui viuente Papa faciunt conuenticulam de Papatu Alex.in d.l.1.& dixi in ver.hæreticis. §.14.

An pœna l.quisquis.C.ad l. iul.maie.locum habeat in filiis naturalibus tantum.vide Ang.in §.interdum.insti. de hæred. quæ ab intest.

Et an d.l.quisquis.habeat locum in matre.Ang.vbi suprà. idem.

Maior pars decurionum dicitur esse,quando sunt congregatæ duæ partes ex tribus. Bellon.cons.39.nu.1.communem dicit. idem.

PRO.maior quæstio trahit ad se minorem.l.per minorem. ff.de iud. Bellon.

PRO. maior castitas in fœminis, quàm in masculis exigitur.gl.in l.palam.§.quæ in adulterio.ff.de ritu nup. idem.

PR.maiori parti standum est l. duo ex tribus. ff. de re iud.l. si in tres. ff. de arbi. c.1.de arbi. extr. & c.1.de his quæ fiunt à ma.par.ca. idem.

Maior potest se submittere minori vel ęquali in iurisdictione contentiosa:secus in volũtaria,quam per se potest exercere,vt est in comite legitimare filios suos,vel in consule emancipare filios suos apud seipsum, vel donationem insinuare, quàm ipse facit,sec.gl.quę reputatur singularis quam sequuntur Guil.Ang.Alber.& communiter doct. in l. est receptum. ff.de iurisd.om.iud.licet Ray.&Dy.ibi tenuerint contrarium. per l.etiam.in §.si.de manu. vin. & quasi facilius fiat prorogatio in iurisdictione voluntaria,quàm in contentiosa,arg.l.1. & 2. ff.de of.proconsul.& le.Et tenendo primam opinionem potest esse ratio differentiæ:quia in contentiosa submissio minoris vel æqualis est necessaria de honestate,puta quando litigatur cum subdito.secus in voluntaria. Balb.decis.114.

Maior decurionum pars consilio interfuisse censebitur,q̃n duæ partes ex tribus adeunt.commune inquit Bellon. consil. 39.nu.1.Villal.in sua collecta. E.Suarez.

Maioratus(vt loquendi consuetudo inualuit)successor locationem ad longum temp⁹ aut emphyteusim ab eo,cui successit, constitutam non necessariò seruat, vt receptum ponit Arius Pinel.in l.1.part.3.nu.65.C.de bo.matern. E.Suarez.

Maioratus aut bonorũ pari vinculo obstrictorum successor non offenditur præscriptione aduersus antecedẽtem possessorem absoluta,vt commune pono ex dec.cons.445.num. 47.Rub.cons.83.n.6. Grat.cons.20.nu.37.& cons. 101.n.42. lib.1.Paris.cons.23.nu.119.lib.2.& in c.cum non liceat n.18. de pręscr.atque ex aliis quos laudat liberaliter Arius Pinel.in auth.nisi tricennale.nu.49.C.de bo.matern. idem.

Maioratus successorem non damno afficit sententia in antecessorem lata:commune inquit Soc.cons.181.nu.93.lib.1. magis commune affirmat dec.cons.445.n.19.& Aym.Craue. cons.197.n.7.Sed contrarium verius& communius ostendit diligenter & operosè Pinel.in l.1.part.3.n.48.C.de bo.mat.

Mala fides quocunque tempore ex sciẽtia rei alienæ emergens,præscriptionem nondum perfectam disturbat commune ponit Bald.de præscrip.2.par. tertiæ partis q.7.& 8.non tamen mala fides possessoris à quo res comparata est,illius præscriptioni impedimento erit,qui eam ab ipso comparauit. Sic enim restringi debet auth. malæ fidei vt frequenter placitum inquiunt Balb.vbi s.q.12.n.8.limit.7.Arius Pinel.in auth.nisi tricennale.nu.34.de bo.matern.diluet autem malam fidem, tum iuris error atque iniusta causa, vt cõmune ait Rub.consil.75.tum 30.an.cursus,vt commune scribit latè Viuius li.2. opin.167. idem.

Maior pars vbi agitur de aliquo actu explicando ab vniuersitate suffic.ꝙ in illo actu sint præsentes duæ partes illius vniuersitatis.&tunc.quod fac.maior pars illarum duarum partiũ est ratum habendum gl.& doc.in auth.hoc ius porrectum.C. de sacros.eccl.Pan.in c.cum omnes.in fi.com̃.de consti. Alexan.vbi al.remissiones.in l.iurisgen.§.hodie.in 3.col.ff.de pac. & in l.maiorem.& ibi Ias.eo.tit.l.vbi absunt ff.de tut.& cura. da.ab his.l.quod maior.ff.ad muni.l.aliud §.refertur.ff.de reg. iur. gloss.in l.nulli. ff.quod cuiusque vni. no. c.1. de his quæ fiunt à maio.par.cap.cum infinitis similibus.deci.in d.c.cum omnes in 3.col.vers.2.regu.habetur aliquid Pan.in c.cum dilecti n.2.de elect.Ang.in §.pen.in 21.col.insti.de excep.

Debent tamen.omnes esse.vocati & recte congregati.alias maior pars non præiudicaret minori.l.2.& ibi Bar.& l.nominationum forma.C.de decu.lib.10.Bar.in d.l.nulli.Bar.& Angel.in l.hæredes mei.§.peto ff.ad treb.Alex.in 2.vol. cons.68. in 2.col.ibi nec ad hoc.obstat. Vide etiam Calde.cons.3.Angel.cons.269. P.Andora.

Quid in continentibus delictum.an maior pars. possit minori præiudicare.vide quæ dixi in verb.communitas.§.3.&aliquid per Bal.in l.1.ff.de magi.conue.

Quid de refirmando officiali.in officio?dic ꝙ est necesse ꝙ omnes consentiant. & contradictio vnius solius irritaret refirmationem.§.fi.in vers.nisi cuncta ciuitas reluctante nullo. in auth.de defens.ciui.col.3.&ita volunt omnes doct.max.Alex.& Ias.in d.l.maiorem.vbi multa allegant.adde fely.in d.c. cum omnes.in 10.& 11.col.& in c.significauerunt. in 2. col. de iud.& Lud.Ro.in cons.352.& in sing.95.& sing.662. Angel.cons.280.in prin.Et alias limit.vide notabiliter per dec.in c.cum omnes in 3.4.& 5.col.de consti. Adde vnam per Lud. Ro.sing.44. Si agitur de dan.vocem. per vnum qui non sit de cap̃o.vnius contradictio impedit alios Alex.in d.l.quod maior. idem.

Maior pars non potest ordinare vel dispensare ꝙ vnus extraneus qui non est.de vniuersitate vel cap̃o.det vocem.c.scriptum de elect. & contradictio vnius hoc impediret.ita com. post.in d.c. scriptum.& ibi Io.And.in nouel.& Pan. Lud.Ro. in l.de pupillo in prin.ff.de oper.no.nun.Refert Ias.in d.l.maiorem. vbi adduc.bonum simile. nam licet vnus de collegio possit dare vocem per alium etiam inuito collegio nisi in electionibus.vt tenet abb.in c.quia propter.§.pen.de elect.Non tamen potest dare vocem suam extraneo.cum inter sit collegij.ne eius secreta extraneis pateant.all.Pan.in c.constitutus. in pen.col. de app. Si maior pars vellet ordinare. ꝙ causa per compromissum finiatur.si vnus cõtradic.nõ potest fieri compromissum.Ias.in d.l.maiorem.al.Butr.imo.& Pan.in d.c.constitutus.& dicit esse valde no.& ita etiam vult ibi Phi.An autem maior pars vniuersitatis. possit facere contra illud quod omnes simul concorditer ordinarunt prius.dic ꝙ non sed requiritur.consensus.omnium.Ias.vbi s.al.lud.in rub.ff.de arb. Adde eundem.lud.in cons.352.in 3.col.Intelligit.Ias.sane nisi ex necessitate.vellet alias statuere.vt dic. Panor.in c. hu͂lis. extra.de maio.& obe.Sic dic.esse intelligeñ.Bal.in l.1.in prin. C.de aucto.præstan. idem.

Quid in his quę sunt contra priuilegia.vel contra consuetum.an maior pars possit præiudicare minori Ias.in d.l.maiorem.tenet ꝙ non.al.Inn.in c.accedentibus de priuil.& Pan.in c.veniens.de præscr.& Bal.in l.1.ff.de magistra.conue.Aduerte quia si maior pars non fuit in collegio.& velit ratificare.extra collegium. illud q̃d fecit minor pars tunc requiritur consensus omnium.c.in caus.de elec.Ias.vbi s.al.Bal.in l.per fundum.ff.de seruit. ru. prædio. & ludo.in d.rub.in 10.col.Bene fac.quod vult Phi.in c.si cui de elec.in 6.Quando ex forma.l. vel sta.requiritur consensus omnium maior pars non potest ordinare.Ias.in d.l. maiorem.al.gl.in c.vbi periculum.§. idem quoque.in ver.singulis.de elec.in 6. idem.

Si cap̃m. vult committere. vices suas in certo actu aliquibus de cap̃o.tal. commissio debet fieri de cõsensu omnium. Ias.vbi s.al.sing. Archi.in c.episcop⁹. 16.q.7.adde Fel.in c.non potest in 4.col.de re iu.Quando vniuersitas vellet aliquid statuere. quod principaliter tenderet in præiud. singulorum & certarum personarum.tunc non potest nisi omnes illi expresse.vel tacite consentiant ita.Iaso.vbi s.al.multa max.Ange.in cons.267.incip.vis & examinatis quod mihi est 271. idem.

Quomodo autem cognoscatur. quæ sit maior pars. vide Bar.&doct.in l.4.§.Cato ff.de verb.obl.Alex.in d.l. maiorem. Are.cons.125.Barb.in 1.vol.cons.7.in 5.col.In electionibus. quæ dicatur.maior pars.vide notabiliter Phi.in c.si cui de elc. in 6. Et quando ag.de impositione. collecte. intelligitur maior pars respectu. personarum non autem respectu. bonorũ. Calde.in tit.de censi.cons.1.alias 442.&in cons.6.in tit.de his quæ fiunt à præla.alias est cons.262.& ita vult fel.in c.cum dilecta in vlt.col.in prin.extra de rescrip. idem.

Vbi requiritur.maior pars consiliariorum. non suffic. si in instrumento dicatur. ꝙ consiliarij ita fecerunt. vt dixi in ver. indiffinita.An autem maior pars aliis non requisitis valide statuere possit Calde.in cons.3.nos̃r distinguit vide ibi per eum.

Maior de domo quis dicatur.vide fel.in c.veniẽs. de simo. & in rub.de maio.& obed.in 6.col.& in c.super eo el 2. in 2. col.de testi.Barb.in 2.vol. cons. 10.in vlt. col.& in cons.18.in fi.5.& in prin.6.col.& in cons.30.in 1.& 2.col.in quibus.loc. dicit. quòd intelligatur.de maiori natu seu antiquiore. adde Alex.in 4.vol.cons.4.in 1.col.

Maior ex fratribus ille dicitur.qui longiori tempore bona administrauit.ad propositum diuisionis inter fratres fien. Ias. in §.quædam in 14.col.insti. de actio. Adde Ias.in l.2. §. prius autem in 3.col.ff.de vul.&pup.vbi dicit.ꝙ dignior meritis est præferendus maiori seu antiquiori. fac. quod dixi in ver.doctor.§.16.An autem maiores dicantur vsque ad auum.an vero vsque ad tritauum vide Ias.in l.2.§.prætor ait in 1.& 2.col. ff.de in ius.voc.& Alber.in 1.part.q.78.

Maior &minor in iure sumitur.variis modis.Cor.in 3.vol. cons.303. idem.

Maiores maiori pœna puniuntur. l. properañ. §. sin autem vtraque.& ibi no.C.de iud.& in specie.Ias.fely.in c.cum quidam.de iu.iur.& in c.mulieres.de sent. excom. Card. in clem. 2.vers.dignitatem.in 5.q.de vi. & ho. cler. In contrarium fac. quod vult Ias.in l.fi.ff.si ex. nox. causa agatur. in 2. no.vbi dicit.ꝙ acrius puniri debet seruus. ꝙ liber homo. & ignobil. quam.nobil.Vide aliquid per decium.in ca.nouit. in 4.col.de iud.&Phi.in c.quia. de officio deleg.Puto esse distingueñ.aut loquiñ. de pœna pecuniaria. & grauius puniuntur maiores aut de pœna corporali.& tunc secus. Nisi maiores delinquerent in ignominiam officij.vt vult Cepo.quem vide.cons.40. in 4.col.& ita videtur tenere Alex.quem ex post vidi.in l.quędam.ff.de pœnis.

Maiori summe minor inest.Ias.in l.cum furti.ff.de in lit.iur. & in l.qui quartam.ff.de leg.1.per l.1.§. si stip. cum similibus. ff.de verb.obl. Intellige scilicet affirmatiue:Amplia & limita. vt per Ias.in d.§.si stip. Alex.in 2.vol.cons.65.in 2.column.ibi præterea si testis.& in 4.vol.cons.40.vers.vlts.in fi.& in 5.volu.cons.179.in fi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Limita etiam in testib. Alex. in 5. vol. cons. 50. col. pen.
Maioribus nostris pares esse non possumus. l. 3. ff. de alien. iud. mut. cau. fact. idem.
PRO. Maius impedimentum est tam naturale quam occidentale. l. si serua. §. fi. ff. de iur. dot. Bellon.
PRO. Maius est delictum in committendo. quàm in omittendo. gl. communiter recepta in l. si mora. ff. sol. ma. idem.
PRO. Maius est ius in re, quàm ad rem: & minus est ius ad rem. quàm in re. c. fi. & ibi no. extra de conc. præb. idem.
PRO. Maximum remedium ad lites finiendas, est transactio, & iusiurandum. l. 1. ff. de iureiur. idem.
PRO. Maximum, ac præcipuum munus est fœminarum concipere, ac conceptum tueri. l. quæritur. ff. de ædil. edict. id.
PRO. Mala electio est in culpa. gl. in l. 2. ff. si mens. fals. mod. dixer. idem.
PRO. Mala fides auctoris, nocer hodie singulari successori. auth. malæfidei. C. de præscr. 10. vel 20. an. idem.
PRO. Malæfidei possessor nullo tempore præscribit. cap. 2. extra de reg. iur. nu. 6. idem.
PRO. Malæfidei possessor tenetur de re, & fructibus perceptis & percipiendis. l. domum. C. de rei ven. l. si nauis. §. fi. ff. de rei ven. idem.
PRO. Malæfidei possessores eius quod in rem alienam impendunt, nullam habent repetitionem. l. domum. C. de rei ven. idem.
Mala fides defuncti impedit prescriptionem vniuersalis hęredis, vel successoris. Iaf. in l. cum quis. n. 22. ff. de acq. pos. magis communem dicit. Et vide quæ habes in ver. præscriptio. ℣. B. Villalob.
Mala fides in dubio non præsumitur, sed potius bona fides. com. post multas all. dicit Ferdin. Vasq. illustrium controuers. lib. 2. c. 70. nu. 15. I. Fich.
Amplia procedere, etiam si possessor non ostendit illum titulum, quæ ampliatio similiter communis est, secundum Alc. & Tiraq. vt refertur d. n. 15. idem.
in Mala fide constituitur emptor per denunciationem ipsi ante emptionem factam, ne rem emeret. com. dicit per multa all. idem Vasq. d. lib. 2. c. 80. in prin. vbi tamen. num. 5. & seq. limitat. idem.
Malæfidei possessor non lucratur fructus quantuncumque habeat ti. l. certum. C. de rei ven. & l. in mala fide. C. de cond. ex le. & est ratio, quia tit. haberur pro non ti. l. iubemus. §. sane. el 1. C. de sa. san. eccl. & est gl. magistra. in c. non liceat pape. 12. q. 2. P. Andora.
Malæfidei pos. tenetur nedum ad fructus perceptos, sed ēt ad percipiendos. tex. est in l. domū. & ibi doct. C. de rei ven. id.
Malæfidei pos. percipien. fructus, dicitur furtum committere. Bar. in l. seq. §. fructus. ff. de vsuc. idem.
malæfidei pos. etiam de culpa tene. l. si homo. & ibi Bar. ff. de rei vend.
Malæfidei pos. an repetat expensam factam pro custodia rei. Lud. sing. 332. tenet quòd sic. idem.
Mala fides defuncti impedit præscriptionem hæredis, volentis, eam de nouo inchoare, vt est magis comm. opi. de qua Cur. iun. cons. 311. nu. 36. vol. 3. Bonac.
malæfidei possessor in vtroque foro nullo vnquam tempore præscribit, vt est com. opi. Arno. Problemate 75. Et quomodo probetur hæc mala fides vbi vide. Et iuris error, & iniusta causa malam fidem excludit, vt est com. opi. Soarez, ver. mala fides. nu. 17. & ille dicitur malæ fidei possessor, cui ab aliquo sit renunciatum rem emendam per ipsum fore ipsius domini, vt est com. opi. Soarez ibi. nu. 19. Bonac.
mala fides præsumpta 30. annis purgatur, atque extinguitur: & sic præsumptio malæ fidei tollitur 30. annorum curticulo, secun. Bart. in l. cum querebatur. in fi. C. vnde vi. Alexan. cons. 6. volu. 1. & cons. 151. vol. 2. Affl. decis. 40. nu. 12. Panor. in c. si diligenti. de præscri. Bart. in l. celsus. num. 17. vbi etiam Claud. nu. 31. & Io. Fran. Balb. in 3. part. nu. 41. ff. de vsuc. Iaso. cons. 57. vol. 1. & in §. sed istæ. nu. 100. institu. de act. Dec. cons. 267. & 558. in fi. Curt. sen. cons. 82. Curt. iu. cons. 52. n. 2. & ita consuluit Crauet. cons. 146. Ruin. cons. 156. n. 10. vol. 2. cons. 34. n. 10. vol. 2. & cons. 118. vol. 4. Soc. iun. cons. 115. n. 30. vol. 1. & eadem opi. inhæret quoque Couar. in rele. c. possessor. par. 2. n. 3. de re. iur. in 6. & Iac. Menoc. in tract. recuper. possess. remed. 13. nu. 70. cum aliis complurib. in locis relatis per eos, in quibus apertè ostendunt istam opi. comm. esse post Claud. & Balb. in d. l. celsus. F. Viuius lib. 2. opin. 168.
Mala fides hæredis vniuersalis sibi non nocet, si aderat bona fides in authore, secus hodie. auth. malæfidei. C. de præscri. lon. tempor. Et mala fides quando præsumatur, vide Bart. in l. quemadmodum. C. de agri. & cen. lib. 11. Feli. in c. si diligenti. col. 2. de præscrip. vbi etiam docet modum probandi bonam vel malam fidem. Et dic, ꝙ quilibet post litis contestationem dicitur malæ fidei. l. sed si. §. si ante. ff. de peti. hær. Put.
malæ fidei possessor recusetur, qui à vero rei domino admonitus rem illam suam, non verò distrahentis esse, eam nihilominus emit. cōe pono ex Fel. c. 2. n. 5. ver. fallit 5. de præsc. Mat. de affl. dec. 396. n. 10. Balb. in reiect. l. celsus. par. 3. nu. 24. ff. de vsuc. & Ario Pin. qui optimè declarat, in auth. nisi tricennale. nu. 14. cum seq. C. de bon. mat. E. Suarez.
mala fides autoris non noceat hæredi vniuersali, quo minus possit præscribere, etiam si ipse hæres esset bonæ fidei, dic ꝙ sic, teste Iaf. in l. pomponius. §. cum quis. n. 20. ff. de acq. pos. & an noceat singulari successori. vide Iaso. in l. si sic. §. si mihi. col. fi. in fi. ff. de leg. 1. De hærede autem ꝙ ex mala fide defuncti impediatur præscribere etiam iure canon. not. Alex. cons. 84. num. 1. lib. 1. Quod non procedit si non vtatur sui autoris accessione, quia tunc præscribit in præscriptione longi temporis, secundum Port. lib. 4. concl. 1. Quid in hęrede possessoris malæ fidei an possit ex sua persona inchoare præscriptionem, dic, ꝙ sic, iuxta not. per Alex. cons. 110. num. 7. libr. 1. vbi apostill. pro quo facit quæ ponit Iaf. in l. pomponius. §. quæsitum. num. 13. & 14. ff. de acquir. poss. vbi de mala fide hæredis quid in eo qui præscribebat, postea cæpit dubitare vtrum res pertineat ad eum, vel non, & sic non habet bonam fidem nec malam, sed dubitat: dic, ꝙ talis defectus superueniens non interrumpit præscriptionem, secundum Iaso. in d. l. possideri. §. genera. num. 19. ff. de acq. pos. & ad id quod dixi de eo qui dubitat, adde medium constitui inter bonam & malam fidem, vt aliud sit bona fides, aliud mala, aliud dubietas media inter bonam & malam fidem, secundum communem per Fich. inter com. opin. lib. 11. ver. medium.
Quòd mala fides impediat præscriptionem, hæc conclus. procedit etiam in actionibus personalibus, teste Rol. cons. 21. num. 19. libr. 2. quam declarat ibi num. 53. 56. & 57. cui adde Osasc. decis. 177. eundem Rol. cons. 9. num. 38. & seq. lib. 3. & an mala fides actoris noceat hæredi bonæ fidei. vide Dyn. in c. possessor malæ fidei. num. 45. de reg. iur. lib. 6. vbi concludit quòd non, quem tamen reprobat Roma. cons. 149. col. fin. & cons. 201. col. 2. num. 5. Aym. cons. 146. in fi. quæ præscriptio cum mala fide an procedat hodie, & quando: ponit Minsing. cent. 4. obser. 6. vbi quòd etsi iure ciuili præscriptio 30. annorum procedat cum mala fide, l. licut. C. de præscriptio. 30. vel 40. annorum. communiter tamen à doct. conclusum leg. omnes leges ciuiles quæ dicunt præscriptionem certis in casibus non exigere bonam fidem: à iure cano. correctas & sublatas esse, tam in rebus corporalibus, quàm actionibus realibus, & personalibus, quod & Alex. confirmat in realibus loquens cons. 51. num. 11. lib. 5 Rip. respons. 195. vbi quòd l. omnes. & l. cum notissimi. C. de præscript. 30. vel 40. annorum. de iure cano. corriguntur, in personalibus verò & in debitore non existen. in mora. idem dicit ipse Rip. secus in debitore moroso, de quo vide quæ scribit Alexand. cons. 4. libr. 2. vbi quòd mala fides autoris nocet successori, secundum communem opinionem ibi relatam, quam conclus. non solum in tempore 30. vel 40. annorum procedere dicit Mising. vbi ℣. sed etiam si sit tempus immemorabile, dummodo constet de mala fide præscriben. quia immemorabilis temporis cursus non suffragabitur, teste Alexan. in l. cum aliquis. C. de iure delib. Iaf. in l. possideri. §. ex pluribus. num. 6. ff. de acq. posses. vbi quòd de iure canon. quandocunque superueniat mala fides interrumpit & tollit præscriptionem, & ibi etiam quòd dubitans de iure suo, vel sui auctoris potest præscribere, de quo vide quæ idem scribit in d. l. possideri. §. genera. num. 19. Quid in vsucapione? & dic, quo ad eam sufficere de iure ciuili bonam fidem ab initio, & quòd mala fides posteà superueniens non interrumpi. vsucapionem, l. vnica. C. de vsucapio. transfor. & tamen in fructibus mala fides siue ab initio, siue ex post facto superueniens semper acquisitionem fructuum impedit, rationem ponit Iaso. in d. l. possideri. §. ex contrario. num. 38. & seq. ff. de acquirend. posses. quam sententiam declara, vt per eum in l. pomponius. §. quæsitum. num. 13. & 14. eod. titul. vbi loquitur de mala fide hæredis. priorem tamen conclus. limita, vt per Mising. d. obser. 6. non procedere in actionibus, quæ de sui natura temporales sunt, nec pœnam continent, sed potius dantur ad interesse. item iure adeundi per 30. annos, cum ius sit quærendum, & non quæsitum, denique non procedit in mala fide prædecessoris, quæ videtur non impedire inchoare præscriptionem, Afflict. decis. 40. numer. 7. cuius contrarium not. Cagnol. in l. qui in alterius. numer. 16.

mer. 16. de regul. iur. Quas opinio. concludunt Abb. in cap. 2. num. 7. & sequent. de præscript. vt negatiua opin. obtineat in sing. successione, affirmatiua verò in vniuersali, qui tenetur exonerare conscientiam defuncti, teste Curt. iuni. cons. 170. numer. 14. & habetur per Rolan. cons. 6. numer. 42. 43. & 45. libr. 3. vbi prædictam conclus. quòd præscriptio cum mala fide non currat, ampliat procedere in præscriptione immemorabili, quæ mala fides præsumitur in contrahente: qui scit contractum rescindi posse, & præsumitur etiam ex scientia rei alienæ. & d. cons. Rol. numer. 47. quòd mala fides defuncti nocet hæredi, vt non possit continere præscriptionem, nec de nouo inchoare ex persona sua in quacunque actione, secundum communem opinionem, ibi relatam, cui adde, quòd licet malæfidei possessor non possit præscribere dominium: potest tamen præscribere confirmationem dominij, teste Minsing. centur. 4. obseruat. 28. ex Bal. cons. 303. libr. 3. Rub. Alexand. in cons. 3. numer. 10. Balb. de præscript. 4. part. 5. part. princip. quæstio. 22. in fin. Iaf. de feud. in titul. qualiter feud. consti. vers. his consequens, pro qua quæstio. præscript. cum mala fide, vide Mathes. sing. 23. Rol. cons. 3. numer. 93. libr. 1. vbi quòd allegatio malæfidei præsumpta non admittitur vltra 30. annos, quæ mala fides probatur per sola indicia, secundum Bal. in l. penult. C. de euict. Hypol. sing. 34. & tollit omnem præscriptionem, secundum communem per Paris. in cons. 15. numer. 20. libr. 1. Iaso. in l. possideri. §. genera. numer. 18. & seq. ff. de acqui. poss. vbi pulchrè, cui adde Rol. cons. 21. nu. 19. 53. 56. & 57. lib. 2.
PRO. malum est peccare, sed diabolicum perseuerare. not. in l. consentaneum. C. quom. & quan. iud. Bellon.
PRO. malum est cadere proposito, sed peius est simulare propositum. can. certè. 12. q. 1. idem.
PRO. malorum mores infirmitas animi non excusat. c. qui resistit. 11. q. 3. idem.
PRO. male meritus publicè, vt aliis exemplo ad deterrenda maleficia sit, egestate laborare debet. l. bona fides. ff. deposit. idem.
PRO. maleficiorum nulla societas est. l. 1. §. nunc tractemus ff. de tut. & rat. distr. Bellon.
Maleficium & is commisisse dicitur, qui vel iniuriam intulit, vel verbis quidpiam aliud pœna dignum effutiit, cōmune asseuerant Blanc. in pract. crim. nu. 51. Iul. Clar. in pract. §. 1. vers. sed quæro nunquid maleficium. Quamuis contrarium affirmet receptum Alciat. in l. verbum facere. ff. de ver. sig. cuius opin. magis explodenda verbi subtilitate, quàm solidis iuris rationibus fulcitur. E. Suarez.
Maleficium non solum committitur malè faciendo, sed etiam malè dicendo, communis est contra Bartol. in l. aut facta. in princip. numer. 1. ff. de pœn. vt testatur Alexand. in apostil. ibidem. quem refert Blanc. in pract. crim. numer. 41. vide Clar. in lib. 5. sent. §. 1. ver. sed quæro. vbi addit etiam illum malè facere, qui malè cogitat. P. Fichard.
maleficium committitur, non solum malè faciendo, sed etiam malè dicendo. Et sic maleficium etiam dicitur, quòd verbis committitur, prout blasphemia, iniuria verbalis. Et ideò punitur statuto pœnam duplicante, si de nocte committatur, vt est communis opinio. Clar. in §. Blasphemia. versic. sed quæro nunquid. Et etiam quis dicitur malè facere qui malè cogitat. Soarez ver. maleficium. Bonacoss.
maleficium an comprehendat malè scriptum, vel malè dictum, Alexand. in consil. 77. volu. 1. repetito in cons. 62. volu. tertio. Angel. institut. de obligation. quæ ex delict. nascun. P. Andora.
maleficium commissum infra duos confines iurisdictionum separatarum, vterque poterit procedere, com. est opin. Grassus com. opi. lib. 1. c. 2. q. 9. Bonac.
PRO. malitia supplet ætatem. l. 3. C. si mi. se ma. dix. ca. de illis. 2. extra, de desp. impub. Bellon.
Malitia supplet ætatem, quoad sponsalia, Couar. in epito. 4. c. 2. com. dicunt. B. Villal.
PRO. malitiis hominum est obuiandum. l. in fundo. ff. de rei vendic. l. cum hij. §. sed cum lis. ff. de transact. Hypol. marsil. in l. 1. §. cum quis latrones. in 1. col. ff. de quæstionib. & singul. 177. P. Andora.
malus semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali. l. cassius. ff. de senat. l. si cui. & ibi Bar. & Alexand. ff. de accusat. Alexand. in l. metum. C. quod met. causa. Felyn. in cap. testimonium. in 9. col. de testi. Iaso. in repetitio. l. admonendi. in 138. ff. de iureiurando, & in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in nona columna. ff. de operis noui nunciat. Hypol. singul. 74.
Non autem in alio, sed in eodem genere mali. Alexand. in primo volumine, consilio quinto. repetito in consilio 93. in 1. col.
Fallit, vbi quis per triennium laudabiliter vixit post commissum delictum, text. in authentic. de monach. in princip. 1. col. Fel. in c. cum deputati. extra, de iud. P. Andora.
minus malum de duobus est eligendum. & ita communiter dicitur. l. exigendi. C. de proc.
Sed iudicio meo rectius diceretur, quòd de duobus malis maius malum est fugiendum. & ita videtur velle Iaso. in l. carbonianum. C. de carb. edict. P. Andora.
Mandans alicui alapas infligi, vel os alicuius vulnere deformari, si homicidium subsequatur, non illius tenebitur. at qui simpliciter vulnus alicui inferri iubet, vel cùm offensus esset, seruo iniungit, vt ad se non reuertatur, ante quàm nouum de offendenti audiat, subsequuti postea homicidij tenebitur, vt communia copiosè ponit Iul. Clar. in practic. §. vltim. quæstio. octuagesimanona. vers. pone, cum vers. sequent. E. Suarez.
Mandans delictum, eo non secuto, nisi atrox crimen fuisset, non tenetur, eo autem secuto, si expresè reuocasset mandatum, similiter non tenetur. Sin tacitè, puta si mandatario significasset, nulla reuocationis mentione expresè facta, se in gratiam cum inimico rediisse, vel parentelam cum eo fecisse similiter non tenetur, modò aduersario tale mandatum notum fecisset. l. 3. ff. de op. legat. per not. in c. cùm audientiam. de homicid. & in capit. cùm quis. de sentent. excommunicat. libr. 6. & ibidem Petrus Ancharan. & canonist. communiter in capit. mulieres. eod. titul. & Gulielm. de Cun. quem sequitur Bart. & reliqui Legistæ communiter in l. si pecuniam. §. si seruum. ff. de cond. cau. dat. vt refert Bened. Capr. reg. 80. nu. 9.
Mandans & mandatarius pari pœna puniuntur, si statutum in rem loquitur, & est secutus effectus, secundum magis communem opinio.
Secus verò si vtatur verbo, ne quis præsumat facere, cum tunc mandatarius non teneatur, iuxta communem per Burs. cons. 20. nu. 1. libr. 1.
Mandans non dicitur assassinus, nisi interueniat pecunia, vel spes aliquid quærendi, vt est com. opi. Bursat. cons. 20. nu. 4. Bonacoss.
Mandans & mandatarius pari pœna puniuntur. Si statutum in rem loquitur, & est sequutus effectus, vt est communior opin. Secus verò ne quis præsumatur facere, cum tunc mandatarius non teneatur, vt est com. opin. Bursat. cons. 20. nu. 1. Bonacoss.
Mandans torqueri non potest, nec contra illum procedi, nisi constet de mandato expresè & præsumptiuè, nec mandatarij dictum sufficit, nec mandantis dictum nocet mandatario, & antequam de auxilio inquiratur, necesse est, vt de mandato constet, vt est communis opinio. Bursat. consil. vigesimosecundo. numero secundo. Soarez, verb. mandator. n. 44. Et statuto punitur conuictus mandatarius, loquente de mandante, vt est communis opinio. Soarez, numer. 46. si exequutum sit mandatum, vt est communis opinio. ibi. numc. 48. vbi fusius. Bonacoss.
Mandans alicui alapas dari, vel sfrisari, si homicidium subsequatur, non tenetur de homicidio, vt est communis opinio Soarez, vers. mandans. Et præsertim si mandatum reuocauit. D. Hierony. à Monte in suis quæstionibus. quæstio. 15. per totum. & delictum non fuit consummatum. Sed si dominus mander seruo, vt non reuertatur ad se, donec nouum de offendente audiat, subsequuti homicidij tenetur, vt est comm. opi. Soarez. ver. mandans. n. 46. & seq. Et dixi fusius in meo tracta. de seruis vel famulis. Bonacoss.
Mandans fieri delictum, non punitur in loco, in quo fuit datum mandatum. Sed in loco, in quo delictum fuit consummatum, vt est communis opi. de qua Clar. quæst. 38. ver. item quæro. Bonacoss.
Mandans in vno loco committi delictum in alio territorio, & ibi sit commissum, punitur statuto loci, vbi commisit delictum, non vbi fuit mandatum, vt est com. opi. de qua Ab. in c. licet. nu. 27. Bonacoss.
Mandans aliquod delictum fieri, puniendus est in loco illo vbi factum est delictum, non in loco vbi mandauit. communem dicit Abb. in capit. fin. numero vigesimoseptimo. de foro competenti. quem refert Probus in capit. inquisitores. numero quinto. in fin. libro sexto. Pract. Conrad. in princip.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Duennas reg.378.in 3.ampliat.Plaza.lib.1.delict.ca.15.n.17. Remig.de immun.eccles.in fall. 5.n.3. & est ratio, quia mandans non tenetur ex mandato, sed ex delicto propter mandatum sequuto.Cla.d.§.fi.q.38.vers.item quæro. P.Fich.

Mandans dominus post accepta iniuriam famulo vel consanguineo aliquid in aurẽ, & ille famulus vel consanguineus paulo post aliquem interfecerit,tunc ille mandans tenetur de homicidio.com.dicit Plaza.lib.1.delict.c.14.n.5.ver. his sanè præmissis.secundum Bar.in l.si vẽtri.§.fi.n.1.ff. de priuil.cred. Clarus tamen putat dominum non puniendum pœna homicidij,nisi alia concurrerent, puta ꝙ dominus solitus esse talia facere,& quòd iniuria esset talis pro qua verisimiliter debuisset mandare illum occidi,& in dubio putat tutius esse torquere dominum, & etiã punire pœna extrardinaria potius quã pœna mortis.Cla.d.§.fi.q.89.ver.fi. P.Fichard.

Mandans famulo suo dominus iniuria ab aliquo affectus, vt eat , nec reuertatur donec ipse(dominus)intellexerit noua de illo qui ipsum iniuria affecit, si postea famulus illum iniuriantem occiderit, præsumitur ex mandato domini fecisse, communem dicit Boss.in tit.de mandato ad homicid.nu. 50. Ruin.cons.6.n.1.lib.5. Chass. cons. 58.nu.8.hanc etiam communem dicit Aug.ad Ang.de Maleficiis, in verb.& Sempronium.n.42.quem refert pract.Conradi.in decima Ampliatio. Alex.cons.28.nu.5.li.4.refert Plaza li.1.delict.c.14.n.5.& ca. 15.nu.3.Pract.Carer.n.37.& seq.quem refert Did.in repe. clem.si furiosus nu.3.de homici.Duen.regula 307. Et hæc opinio locum habet etiamsi iniuria facta sit domino. vel etiam ipsi famulo.vt communem dicit Carer.ibidem nu.41.Cla.d.§. fi.q.89.vers.sed hic. idem.

Mandans fieri homicidium,tenetur de homicidio propter mandatum:non autem ex mandato. com.dicit Marian.in c. proposuisti nu.22.vers.non quæro.de fo.compe.Bos.in tit.de fo.comp.nu.109.Cla.d.§.fi.q.89. idem.

Mandans non dicitur propriè facere, sed interpretatiuè. com.dicit Vincẽtius Paleot.inter cons.Alex.cons.65.n.11.li. 4.Cla.d.§.fi.q.89.ver.sed quæro. idem.

mandans non punitur vt mandatarius, in casu quo statutũ prohibens aliquod delictum fieri,loquatur tantum in personam delinquentis,vt si dicatur si quis occiderit,si quis vulnerauerit,quicunque homicidium fecerit,&c.secùs si loquatur tantùm in rem & ipsum delictum , vt pro homicidio sit pœna mortis.Hanc doctrinam Bart.in l.sed si vnius.§.feruus n.2. & seq.ff.de iniuriis.& in l.aut qui aliter.§.fi.n.3.ff.quod vi aut clam.communiter dicit approbatam,Deci.ĩ l.si quis id quod nu.38.& seq.ff.de iurisd.omnium iud.& hanc etiam communem dicit Alex.in l.1.in prin.n.23.ff.de verb.obl.quem refert Aug.in verb.Sempronium.n.33.Boss.in tit. de pœnis.nu.14. Pract.Carer.n.59.Plaza.lib.1.delict.c.1.n.8.& c.5.n.22.Villapand.in repet.l.22.c.66.n.6.Tæg.in pract. crim.ca.10.nu.20. contrariam verò , scilicet, etiamsi statutum in personam loquatur,nihilominus mandans vt mandatarius puniendus sit, communem dicit Gandi. in tit.de transaction. in fi. quem refert Alber.in 3.par.stat.q.44.n.15.ita etiam seruare iudices attestatur prac.Carer.nume.quæ quidẽ opi.locum habet, si statutum talem interpretationem à consuetudine receperit.sed absque tali consuetudine opinio Bartoli proculdubio est magis communis Hæc Clar. dict.§.fi.quæst.39. versi.sed quæro. idem.

mandans punitur eadem pœna qua punitur mandatarius ipse qui delictum commisit.Hanc doctrinam Bartoli in l.non solum.§.si mandato.nu.19.ff.de iniur.communiter dicit Cur. iun.cons.137.n.4.Cotta.in verb.mandans homicidium.Gandin.de malef.in ti.de transac.& in tit.de pœnis,vt illum refert pract.Carer.n.121.Ias.in l.si quis mihi bona.§.sed quid si mandauit.n.16.de hæred.Didacus in repet.clem. si furiosus pract. conradi.n.11.Et hanc opinionem tanquam veriorem & communiorem dicit se vidisse seruari.Cla.d.li.5.§. fi.q.89.in prin. idem.

mandãs Titio vt Sempronium vulneret. Titius verò eum occiderit , licet aliqui dicant simpliciter communem esse ꝙ mandans non puniatur hoc casu de homicidio, vt Deci.cons. 482.n.16.& cons.622.in fi.secundum quam refert etiam consuluisse Ant. de Rosel. Franc.de capitibus listæ.& Ang.de castro.inter cons.crim.Cepollæ,cons.35.36.37.& 38.Cla.tamẽ dicit quia vulnera non possunt dari ad mensuram , vt in prouerbio est,ita distinguendum.Si mandatum sit percutere aliquem alapa vel baculo,& mandatarius occidat,tunc mandãtem tantùm pœna extraordinaria puniendum,& hanc communem attestatur Plaza.lib.1.deli.c.15.n.1.secundum quam etiam cõsuluit Grammat.cons.crim.30.idemque esse si mandetur,vt aliquis strisetur,id est, vt facies cultello ĩcidatur,vel vt famulus det alicui vnum gnoccum, vt in casu Ias.cõs.118. lib.2.Sed si mandatum sit vt aliquis vulneretur,tunc mandãs tenetur de homicidio , cùm nulla ferè pars sit in toto corpore,præterquam facies, vbi nõ possint lethalia vulnera infligi. & hanc opinionem dicit communem Boss. in tit. de mandat. ad homi.nu. 10. secundum quam etiam consuluit Cæpolla. consil.crim.34.Hæc Clar. dict.§.fina,quæstio.79. versi.ponc. P.Fichard.

Mandãs fieri delictum debet puniri eadem pœna,qua mãdatarius punitur,vt est communis opi.Cla.q.89.ĩ prin.Etiam in terminis statuti,vt ibi vers.sed quæro.cum distinctione tamen,de qua per eum ibi.Et per Corsetum. in Reperto. Ab.in ver.mandans,n.7.vide Bald.in cons.103.in 2.vol.n. 2. Nec debet fieri distinctio,an mãdatarius esset aliàs factus, néne,vt videtur communis opi.de qua clarissimus. D. Bartazolus inter cons.crim.cons.70.n.33.qui tamen eam improbat,dicens esse veram,vbi essemus in eo,qui consulit ad faciendum delictum ibi,n.33.communem dicens. Bonacoss.

mandans homicidium committi,tenet de homicidio propter mandatum, non autem ex mandato.Clar.q.89.ver.scias autẽ.Et mandans non tenetur de homicidio sequuto,si mandauit aliquem percuti alapa,vel baculo,sed extra ordinem,vt est communis opi. Clar.ibi ver.pone. Paris.cons.161.n.4.idẽ si mandasset alicui dari Gnocum per famulum , idem si mandaret aliquem strisandum. Sed si mandaret. vt aliquem vulneraret, quia vulnera non dantur ad mensuram & occideret, puniretur mãdans vt homicidia ex homicidio sequuto, vt est communis opi.Cla.ibi.vide Corset.in Reperto. Abb.in versi. mandans.n.7.Capram regu.80.vbi etiam dicit,quod mandatarius punitur de delicto vti principalis faciens, nisi se excusaret , quod iustè mandatum suscepit , secundum communem opi.ibi.n.24.Nec est necesse habere obẽdire.n.25.Non tamẽ in atrocioribus,sed in leuibus, secũdum communem opi.ibi. n.26. Bonac.

mandans famulo sub his verbis,ne reuertaris domum, donec sentio nouum de tali,si famulus eum occidat,presumitur mandatum occidendi ab ipso domino præcessisse.Clar.q.89. ver.sed hic incidenter.communem dicit.Quod procedit,siue prius facta fuerit iniuria ipsi domino , sine etiã famulo, vt est communis opi.Cla.ibi.Sed si dominus potest acceptam iniuriam ab aliquo,loquatur ad aurem famulo vel consanguineo suo,&paulo post famulus,vel consanguineus illum interficit. tenetur dominus pro tali homicidio, tanquam si mandatum pręcessisset.Cla.d.q.89.ver.sed quid si dominus.Dicit tñ Cla. ꝙ ex hoc solo nõ puniretur,nisi alia concurrerent,puta ꝙ dominus esset solit' talia facere,& iniuria esset talis, pro qua verisimiliter debuisset mandare illum occidi. Et in dubio credit Cla. tutius esse torquere dominum,& etiam punire pœna extraordinaria,non pœna mortis.vide Ant. Gabri,in suo communium concl.li.7.concl.1.Mars.sing.181. Bonac.

mãdator maleficij nõ ex eo quis probabitur,vt torqueri ea de re possit, quod sibi illud perpetrandum mãdasse aliquis affirmet,commune & praxi tritum attestatur Iul.Cla.in prac.§. vlt.q.21.ver.& ex hac.Notabis autẽ,quod qui maleficij mãdati cõuincitur,nõ statuto sceleris admissorem punienti, sed statuto in facinus,scelusque ipsum pœnas decernenti cõprehenditur,commune effatur Ias.in l.si quis id,quod.n.36.ff.de iurisd.omni.iud. & ĩl.si quis pro emptore.n.361.ff.de vsuca. Bolog.cons.34. quamuis generaliter ac perperam ex præposterè accepta Ias.authoritate receptum, & praxi seruari assuetum scripserit Turzan.opi.130.vt mãdator statutis de faciente loquentib.obligetur,quod etiam magis commune attestatur Alber.3.par.sta.q.53.n.15.Sed superior sentẽtia & verior proculdubio, &receptior est,vt facile collectu ẽ ex aliis,quos s.laudaui, atque ex aliis quos cumulatim allegat Iul. Clar. in pract.§.vlt.q.89.ver.sed quæro, non tamen dubium est, quin sceleris mandator iure ciuili æquas patratori pœnas generaliter,& indistinctè luat,vt commune inquiunt Curt. iun. cons. 137.n.5.Cotta in memorab.vers.mandans, & qui latè hac de re agit I.Cla.d.q.89.Puniet aũt vbi exequutũ mandatum est, non vbi iniunctum est , commune tradunt Duennas regula 378.in 3.ampliat.Iul.Clar.d.§.vlt.quæst.38.ver. item quæro. E.Suarez.

Mandatarius delinquens,licet perinde punitur atque mandans principalis, lege nõ solùm.§.si mandato.& ibidem Bart. ff. de iniurtis. id tamen fallit inter alia nisi iustè se excuset , & verisimiliter putauerit se non delinquere: vt notatur per glo. in l.in rem.§. lignum. ff.de rei vendicatio.quod ex identitate rationis in multis , vt communiter tenetur, verificari potest, nisi man

nisi mandanti necessariò tanquam filius, seruus, vel subditus paruerit in leuioribus delictis, nam in atrocioribus non excusatur.l.seruus.ff.de oblig.& action.l.si cum dies.§.in compromisso,ff.de arbitris.prout vult gl.l.in liber homo.2. ff.ad legẽ Aquil.quam communiter approbatam recenset Bened.capr. reg.8.n.24.& 26.

Mandatarius excusatur in dilectis, propter mandatum superioris, modò id quòd facit nõ sit de genere prohibitorum, ideoque operarij & fabri excusantur de eo quòd operantur in re alterius ex mandato conducentis, secũdum gl.in leg. in rem.§.tignum.in gl.in fi.ff.de rei vend.quæ in hoc communiter approbatur,vt ait Soc.cons. 54.n.23.lib.4.Ias.in l.de pupillo.§. nunciationem.n.7.de oper.noui.nun.Hanc etiam communem dicit Boss.in tit.de mandato ad homicid.n.12.Taeg. in pract.crim.c.10.n.36.Roland.cons. 54.n.6.lib.1.Bald. cons. 144. lib.1.cons.463.lib.3.& cons.436.lib.5.Si tamen illis operariis fuisset facta denũciatio siue protestatio, vt ab opere desisterent, non excusantur, comm.dicit Decius l.velle non creditur.n.3.de reg.iur.quem refert Taeg.in loco allegato.n.47.& si tales operarij de nocte laborassent,non excusabuntur.comm.dicit Plottus in repet.l.si quando nu.790. Intelligenda autem est supradicta decisio de mandatario , in delictis atrocioribus mandatum superioris nunquam excusat.comm. dicit Ias.cons.136. lib.1.quòd tamen ita intellige, vt non excuset à pœna in totum,sed in hoc vt mitius puniantur delinquentes.gl.in l.2.in princ.C.de sepulch.violat.quam DD. communiter approbant, vt attestatur Didacus super 4. Decretal.n.7.in fi. Et hæc omnia de plano procedunt in mandato superioris,simpliciter loquendo, sed si mandãs esset vir potens & seuerus erga eos quibus mandare potest,fortè in illo casu excusandus esset delinquens vt iudicatum est in curia Neapolitana, ita referente Grammat. voto 38. Et ideò si princeps mandaret alicui vt aliquem occideret,aut se curaturum illum ipsum cui mandat occidi ,tunc talis mandatarius excusabitur de iure ciuili.com.dicit Cors.in ver. Metus.sing. incip.an operatur timor.quem refert Pract.Carer.num.174. Taeg.pract.in crim.ca. 10.n.36. Idemque est si princeps mandet officiali vt aliquem sine processu suspendi faciat , poterit enim mandatum illud officialis licitè & sine peccato exequi. & ad hæc allegatur decisio Cyni.quam communiter approbatam dicit Cagnol.in d.l. velle non creditur.nu. 10.de reg. iuris.contrariam tamen communem dicit Pract.Carer.num. 110.& quod non debeat exequi. sed supersedere , & principi rescribere,magis communem dicit Taeg.in d.c. 10.n.38. Denique excusatur etiam ille mandatarius,qui deliquit ex mandato illius qui licitè poterat facere quod mandauit , vt si pater mandet alicui occidere filiam in adulterio deprehensam, licet ille mandatarius non sit mandantis filius, neque seruus. commu.cons.crim.4.Carer.in pract.n.113.Hæc omnia Clar. d.lib. 5.§.fi.q.60.ver.Solet dubitari. P.Fich.

Mandatarij dictum non est sufficiens contra mandantem, ita vt torturæ subiici possit mandans, com.dicit Paris.Put.de syndicatu,in verb.Tortura,vt illum refert Nouell.in prac.cri. n.31.& seq.& ita consuluit Signorol.cons.209.Cla.d.lib. 5.§. fi.q.21.ver.ex hac. P.Fichard.

mandatarius excusat mandante,si confitetur delictum,vel homicidium fecisse ratione proprij odij. aut inimicitiæ, vt est communis opi.de qua Paris de Puteo in trac.syndica.in §.tortura.il 3.ver.dicitur communiter,in fi.Nouellus ĩ trac.ad defensam.fol. 57.n.88.

Mandans non dicitur propriè facere,sed interpretatiuè, vt est communis opi.Cla.q.89.ver.sed quæro. Bonac.

PRO.mandatum gratuitum esse debet.l.ff.manda. Bellon.

PRO.mandatum morte mandatoris finitur.l.si præcedẽte. ff.manda.l.mandatum.C.eo.tit. idem.

Mandatum speciale, quis dicitur habere quando est constitutus procurator ad alienandum,licet non dicatur in mandato specialiter. constituo te procuratorem ad alienãdum istam rem,vel illam.est com.opi.sec.Alex.in cons. 189.viso statuto. ver.4.probatur.vol.7. M.Chærian.

Mandans aliquid fieri non dicitur vere facere, sed interpretatiuè.& ideò statutum loquens de faciente,non habet locũ in mandante.Est com.opi.sec.Alex.in cons.65.visa.in fi.volu. 4. idem.

mandatum ad compromittendum , emendum , vendendum,& similia,præsumitur etiã post spacium decursum mille annorum:vnde ex defectu huiusmodi mandati vsque ad mille annos non potest dici sententia nulla,si de mãdato non cõstet,quia præsumitur ex maxima diuturnitate temporis interuenisse,vt voluit Bal.consil.37.volu.1.quam sequitur Paul. Castr.cons.84. visa facti narratione. circa. fi.vol.1.Deci.cons. 281.n.17.cons.409 & cons.3. Ias.in l sciendum,ff.de verb.oblig.& in l.1.C.qui admitti.Cur.seni.cõs.77. Boer.decis.281. n.17.Rimina.in d.l. 1.n.28.Zuccardus,& Bolognetus ibi,nu. 58.vbi scribit istam esse com.opi & Soci.iun.cons.139.n.10. vol.3. vbi ait hodie fortasse hanc sententiam esse communẽ. & ita in facti contingentia consuluit, seu determinauit Rota Romana teste Cassadoro decis.3.per totam.in tit.de procuratori.In contrariam verò partem,videlicet quòd mandatum de quo non constat, non præsumatur, nisi per partem aduersam probetur,inclinauit idem Bald.titubãter,& sibi contrarius in l.1.C.de rebus alienis non alienan.& in l.2.post princ. C.si ex falsis instr.& in lege qui fundum.ff.de vsucapion.quem sequitur Saly.in d.l.1.C.de re alie.non alie.Alex.in d.l.sciendum in l.qui in aliena.ff.de acq.hæred.in cons.1.volu.4.& cons.191. vol.6.Veronen.cons.26.decisione Neapolitana & in decisio. 348.Fely.in ca.sicut de re iudica. Ias.sibi contrarius cons.140. vol.4.Deci.cons.215.Bertach.in 1.parte.sui repertorij.in ver. diu.ver.antepe.Cur.seni.cons.49.& 18.Curt.iun.in tract.feudorum.q.1.Marsil.singular.325.Albertus.Bru.cons.95.nu.3. Iac.Leonardus cons. 96.n.15.& seq.posito inter cons feudalia Alberti Bruni.Laurentius Siluanus cons.35.nu.51.Grammati.decis.303.n.83.vbi attestatur istam esse communem opinionem, & Soci.nepos,cons.56.nu.5. vol.1.sed in isto opinionum conflictu , & tam ambiguis iuris nostri interpretum sententiis , mihi profectò sequendam fore constitui primam partem affirmatiuam , tanquam magis æquam & communem ex quo ei inhæret Rota Romana,quæ videtur irrefragabilis auctoritatis, & opinio hæc ita retenta ampliatur primo loco,habere locum in mandato etiam de custodiendo,quòd ex antiquitate temporis præsumitur , seu ex diuturnitate custodiæ præcedentis,secundum Bartol.& Alex. in l.si vxor.§. si quis vxorem.ff.de adulter. Afflict.in præcitata decis.355.Bertachi.in 2.parte sui repertorij.in ver.mandatum qualiter.ver. 7. Ampliatur secundò, quod non solum præsumitur mandatum ex antiquitate temporis , verumetiam ratificatio ipsius mandati.vt per Berthaci.in d.repertо. in 1.par.in ver.diu.ver. 3.Soci.cons.46.vol.3.Deci.cons.299.Gozadi d.cons.11.post alios ibi per eum congestos.& Soci. nepos, cõs.5.cit.uto. 139. n.14.vol.3.quod intelligit & moderatur Ias.ꝓs.140.vol 4. ꝓcedere quãdo ageretur de modico præiudicio, secùs si de magno, tunc enim præsumitur ratificatio ex antiquitate temporis,nisi cõcurrat alia præsumptio. Tertio.ampliatur etiam, vt procedat quando appareret productionem mandati esse factam,vel cessante productione litem cũ aliquo,tãquam procurare fuisse contestatam.hoc enim casu pro mandato præsumeretur, secundum Imol.in d.l.sciendum.quam refert,sequiturque Gozadi.cons.96. Quartò ampliatur etiam habere locum in soluente pẽsionem nomine alieno, ad quam verisimiliter quis non accederet sine mandato, cùm verisimile nõ sit, quòd procurator velit iactare suum secũdum Rotam Rom. decis.23.in antiquis,quam sequitur Soci.seni.cons.46.libr.3. Deci.cons.36.& cons.42.& in l.1.C.qui admitti. Gozad.cõs. 11.Cur.seni.d.cons.77.& Soc.iun.cons.139.volu.3.nu.10.& seq. Quintò,& vlt.ampliatur,quando in sententia,aut alio instrumento antiquo fieret mentio de ipso mandato,quia tunc videtur probari propter antiquitatem temporis,& per consequẽs eo casu antiquitas fidem,& auctoritatem dat instrumẽto enunciantì mandatum,aliàs secùs secundùm Deci.cõs.36. quem sequitur Goza.d.cons.11.& Purpuratus in auth.si quis in aliquo documento.in fi.C.de eden.& Cagnol.in l.velle nõ creditur n.20.ff.de reg.iur. F.Viuius.

Exceptio quotiescunque esset superflua , & inutilis de eo, quòd in regula non contineretur,tunc & eo casu ne reddatur inutilis & superflua, censetur regulam istam ampliare secundùm exceptionis qualitatem secundum Deci.in l.1.num.31. ff.de regul.iur.& ista est communis opinio teste Cagnolo ibi. n.30.& 33.& exemplum pro intelligenda ista communi posset allegari hoc,verbi gratia, si constituo procuratorem generaliter ad omnia non veniunt quæ mandatum speciale requirunt.c.qui ad agendum,cum ibi no.per gl. & Doct. de procu. in 6.si verò facerem procuratorem generaliter ad omnia,nisi quod iuramentum non possit præstari , & sic excipio vnum casum , in quo speciale mandatum requiritur illa exceptio, ne sit superflua,declarat,ampliatque mandatum,& regulam, vt omnia alia includantur in mandato.in quibus etiam mandatum speciale requiritur secundum Domi. Gemi. post Lapum in d.c.qui ad agen.§.1. Alex.Claud.Aquen.& Ias.ĩ l.fi.ff. quod quisque iu. idem Iaso.in l.nummis.ff.de in litem iuran. Cassanc. cons.3.stat Statutum. numer.7.Deci.in cap.consultationib

Universidad de Deusto
Biblioteca

rationibus.circa fi.de off.deleg.istam scribit esse communem opi.Cagnol.in d.l. 1.n.30.& 33.& Euerardus libr. argumento loco ab exceptione. idem Viuius.

Mandans non comprehēditur sub statuto puniente facientem maleficium tamen si dicat,pro homicidio,vel pro vulnere imponatur talis secùs pœna.Ias.in l.si quis id quo l.nu.36. ff.de iurisdictio.om.iudi.communem dicit. B.Villal.

Mandatum generale comprehendit speciale sine quo mādatum generale redderetur scustratorium Curt. iun. in l.2.de iurisd.omnium iud.n.43.ff.communem dicit. idem.

mandatum non præsumitur interuenisse etiam post mille annos.Hieron.Cag.in l.velle.n.16.ff.de reg.iur.comm.dicit.

Fallit in iis,quę sunt parui præiudicij quia presumitur lapsis decē annis.Lud.de Goza.cōs.96.n.11.communem dicit.idē.

mādatum procuratoris potest probari per testes sicut per instrumentum, Ias.in l.cautio.nu.7.de procurat.communem dicit. idem.

mandatum speciale requiritur ad acceptādum beneficium nomine alicuius.& non sufficit generale,licet non requiratur specialis beneficij expressio.sed sufficit generalis.Coua.Resolutio.lib.3.c.16.communem dicit ex Pan.in c.accedens.el.2. de præben.& doct.in c.si tibi.de præben.& nota vnum singulare quod est contra Pan.in d.c.accedens,quòd si aliquis accepat beneficium nomine absentis sine mādato,& postea principalis accepter,valet acceptatio à die acceptionis primæ suo nomine factæ.idem Coua. ibi communem dicit ex Decio in l.qui non prohibet.n.7.ff.de reg.iur. idem.

mandatum ex sola temporis diuturnitate & patientia non præsumi.permulti tenē?, & communem dicit Balbus in trac. præscr. 1.par.3.par.prin.in 10.q. I.Fich.

Contrariam vero opinionem receptiorem scribit Ferd. Vasq.lib.illust.contr.2.c.62.n.1. idem.

mandatum executiuum,nulla præcendente sententia condēnatoria vel parte nō citata decretū nullum esse dicitur. l.1. vbi no.C.de execu.rei iud.& l.cùm nulla.ff.eo.tit. Nec verba iudicis dicentis in sentētia,visa citatione,&c.probant citationem præcessisse,præsertim si lata fuit parte absente.vt Bart.& alij voluere in auth.si quis in aliquo.C.de eden.Inn.in c.quoniam contra de probat.Bart.& alij in l.1.ff.quand.appel.sit.& in l.1.C. de rela.pleniusque hac in re scribit Alex. in consi.41. visо processu.in principio, volu.4.vbi dicit hanc opinionem esse magis communem. F.Turzan.

mandatum generale, quo quis procurator cōstituitur,si in eo casus aliquis speciale mādatum exigens excipiatur(vt verbi gratia,ne iusiurandum procurator præstet) cæteros omnes casus,in quibus speciale mandatum requireretur,& qui aliàs comprehensi non essent, comprehēdet.commune aiunt Cagnol.in l.1.n.30.& n.33.ff.de reg.iur.Euerard.in topicis,argument.1.Viuius libr.1.opin.208.Quin & alioquin regulariter mandatū complectetur id speciale absque. quo frustra gnale foret.commune inquit Curt. iun.in l.2.n.43.ff.de iurisdictio. omnium iudicum. E.Suarez.

mandatum ab eis,qui se procuratores dicūt,exhiberi iudices suapte sponte,ac parte non petente,præcipere nequeunt. commune ait Fel.in c.causam n.5.de iudi.& qui meritò cum nonnullis dissentit Nicolaus Ant.Grauat.li.4.c.5.n.22.& 23. ad Vestrium.intellige tamen ac perpetuò memineris,quod is absque mandato etiam rectè aget, penes quem obligationis instrumenta erunt, si præterea cautionem de rato præstet,vt frequenter placitum affirmant Ias.in l.cautio.n.12.C.de procurato.Alciat.de præsumptio.regula.1.præsump.33.Nicola. Ant.Grauarius.d.cap.5.n.30.& vide supra ver.cautio. idem.

mandatum à marito vxoris causam agēte tum demum pesi potest,cum semel illud recepit,commune dicit Ias.in l.maritus.n.8.C.de procurat.Ab amicis verò amicorum causas acturis,& si generaliter exigatur, vt commune asseuerāt Rip. in c.cum M.n.61.de constit.Blanc.in tract.de compromiss.in 3.q.n.48.ver.amicus. Tamen si de rato amici cauerint,nō exigitur. commune ponit Viuius lib.1.opi.29.cuius cōtrarium verius ac probabilius alibi ipse ostendo. Quin & filius ex damnato coitu susceptis,si pro parte velint agere, mandatum necessarium est,vt commune effatur Ias.in lege exigendi.n.9. C.de procurat. idem.

mandatū interuenisse haud præsumitur,pcurso etiam mille annorum spatio,vt ait frequēter placitum Cagnol.in l. velle.n.16.18.& 19.ff.de reg.iur.magis commune affirmat quāplurimos in id doctores congerens Io. Ceph. Ferra.cōs.65.n. 16.Excipe,nisi causæ parui momenti vertantur.commune enunciat Gozad.cons.96.nu.11.Sed quod generaliter semper tanto annorum cursu præter lapso mandatum interuenisse præsumatur.asserunt commune Bolog.in l.1.n.58. C.qui admit.Soc.iun.cons.139.n.10.li.3.& alij, quos refert,atque immeritò amplectitur Viuius lib.1.opi.207.Obseruabis tamen ac memoriæ perpetuò commendabis, quòd si semel mandatum intercessit,illius vi, res geri præsumit, quamuis post magnum temporis interuallum geratur.commune dicit Alc.in tract.de præsump.reg.2.præsump.23.n.12. idem.

mandatum qui suscepit,mandati ob latā,leuem,ac leuissimam culpam renebitur. commune ait Porc.in §.vlt.n.1.ad fi. instit. mand. Si autem forma ac fines mandati sciente & patiente domino egredietur, illi proculdubio oberit, vt commune renuncio ex Alex.in l.sepè.n.87.ff.de re iud.& cons.84. lib.5.Ias.in l.si quis iniquum.§.si procurator.n.5.ff.quod quisque iur.Fel.in c.cum olim.de of.deleg.& in c.4.nu.12.vt litc non contest.dec.cons.672.nu.2. idem.

Mandatum ad matrimonium contrahendum,testibus probatur.commune dicunt Alex.cons.119.vers.lib.5.Curt.in addit.ad Pau.in l.1.ver.testes.C.de procura.vt & quoduis aliud mandatum appositis testibus rite probabitur. commune inquit Iaffr.decis.190.Quin & eius reuocatio vno teste,ac iureiurando alterius testis defectum explenti,probabiē.commune ponit Viui.lib.1.opi.41.cum Corset.in sing.ver. mandatum. idem.

Mandatum non exigitur proponendis absentiæ causis: vt commune placitum attestatur Præpos.in ca.si quando.2.q.6. n.21.nisi vt procurator absentem velit quis defendere: quippe tunc secus est.commune pronunciat Ias.in l.si is,qui.nu.7. C.qui testa.fac.poss. idem.

mandati actione tenetur qui generaliter pecunias mutuas dare, aut fœnerari, aut in rerum aliquarū emptionem erogare aliter non facturo mandauit,aut etiam qui alioquin facturo certam tamen rem emere ,aut certo alicui mutuari mandauit,vt communius hac ī re Io. dogma asserit Porc. in §.vlt. in fi.instit.mandat. E.Suarez.

Mandatum iurisdictionis generale, puta ad causas & iustitiam ministrandam ī tali prouincia,vel loco nō probatur per testes:sed per instrumentum,vel literas authenticas probatorias mandati, secundum quas probari debet:secus si sit speciale ad aliquam causam vel actum.secūdum Ray.Alber.& Baldum in dicto.§. vbi decretum. & ibi dominus Cato per l.primam.C.de mandatis prin.& §.quia verò.in auth.vt litigan.iurent.Primùm limitari potest secundum Spec.in tit.de probat. §.pe.versi.quid de auditoribus nisi faciliter posset haberi copia principis vel iudicis delegantis vel mandantis, vt quia est in ciuitate illa: quia tunc poterit probari per testes. Si autem longè absit,requiritur scriptura,vt prædictū est.Ita etiam sentit Bald.in l.aliquando.ff.de of.proconf.in quarto quæsito.Secundum etiam limitatur secundùm Bald.vbi s.non procedere, quando opponitur in principio litis contra tale mādatum speciale. Balb.decis.31.

Vbi exigitur mandatum speciale, regulariter sufficit generale cum libera,quod speciali æquiparatur.ff.de procur.l.procur.cui libera.& l.iusiurandum quod ex conuentione.§. fi. ff. de iureiu.& secundùm Bal.in l.illud.§.1.ff.de mino.Ang.Arinsti.per quas perso.no.acqui.circa prin.Nec obstat ca.qui ad agendum.de procur.in 6.& cle.2.e.ti.quia ibi non interuenit libera. Balb.decis.52.

Mandatum quod est necessitatis,nō reuocatur morte mādantis.l.fundi §.item si amicus. ff.de acq.pos.& ibi Bar.c.si super gratia.de of.deleg.in 6. facit.l.mortuo iudice,cum ibi nop Doct.ff.de iudi. Ideo executor,cui à superiore iniunctum est, vt in possessionem mittat, vel certum aliquid faciat poterit exequi mortuo mandante,seu eius officio finito. Balb. decis.57.

Mandatum procuratoris pro quo etiam ignorante principalis promisit de iudicio sisti, & iudicatum soluendo , vt fit communiter in instrumentis mandatorum,non expirat morte mandantis, etiam ante litem contesta. per l.si defunctus.ff. de procur.& secūdum gl.in verbo cogi.ibi.idem si pro absente.in cle.1.de procur.& ibi do.Card.in 18.q.Ange.Bal.& do. Sandilia.in d.l.si defunctus.do.Alex.in l.nulla.C.e.tit.vbi post Bal.tradit formam sententiæ in tali casu. Pan.in ca.mandato. ext.de procu.Baldechi,in verbo procurator reuocatur. Balb. decis.278.

mandatum prælati seu rectori ciuitatis in causa suæ ecclesiæ aut vniuersitatis,morte ipsius constituentis finitur, etiam re non integra, cle.fi. de procura. Et dicitur res non esse integra,quo ad iudicem per solam citationem c.gratum.extrà de offi.deleg.& secundum Bart, Bald.& Ang.in l.more.& seq.ff. de iurisd.omnium iudicum. Balb.decis.364.

Manda

Mandatum inualidum. Non valet mandatum,in quo constituens promittit habere ratum quicquid per suum procuratorem legitimè gestum extierit, secundùm Spec.in tit.de procu.§.ratione autem.ver.item exicipitur.Goffre.in c.fi.de dilationib. Bald.in l.si procuratorem.ff.de procura.in rubr. extrà eo.col.4.gl.in ca.relatio.21.q. 1.quia constituens semper opponeret non esse legitimè factum , & sic res esset semper dubia,& sic non valet. Balb.decis.440.

Mandato reuocato iudice vel aduersario ignorante, p procuratorem gesta tenent ac præiudicāt domino, etiamsi aliunde quàm per viam intimationis à domino iudex vel aduersarius reuocationem factam resciisset,quod communiter teneri refert Ben.capr.reg. 58.n.3.seq.& reg. 59.n.23.& seq.vide infrà procurator,Reuocatio.

mandatum speciale requiritur ad petēdum restitutionem in integrum.l.illud.§.si talis.ff.de minor.c.coram. extrà de restit.in integ. Et hoc quando petitur principaliter, vt quando petitur contra contractum , vel contra sententiam quæ transiuit in rem iudicatam,secùs si incidenter.Bart.in d.l.illud.§.si talis.n.3.Pan.in d.c.coram. & in c.suscitata. vbi nu. 5.affirmat hanc esse doct.communem opinionem.Cassiodorus decis.1. de procuratorib.& Didac.in lib.1.variarum resolutionum,c. 6. ad postulandum in integrum restitutionem an sit necessarium mandatum.Quæ tamen sententia intelligitur in manda to sufficere, si dictum fuerit: constituo talem procuratorem ad petendum restitutionem in integrum,contra quamcūque personam:licet in eo non diceretur in tali causa & contra talem.Et hanc sententiam communem receptam testantur Didacus in d.c.6.& Rol.à Valle in cons.26.nu.19.in 2.tom.cōs. Kirchouins.

mandatum expresè acceptari debet.aliàs procurator quis dici non potest, l.filiusfamil.§.inuitus.ff.de procur.& hoc de iure ciuili , licet secus iure cano. quo tacitè accepari sufficit, clem.1.de procur.no.egid.decis 576.& ideo antequam mandatum acceptet:alium procuren constituere nō potest,Rot. decis.145.procur.in no.Accedit,quòd procur.ad iudicia cōstituto ante litem contestatam regulare substituere non permittitur,quam Reg.limita nouē modis, vt per Ias.in l.quod quis.n.1. C.de procur.doc.in 1.c.ti.lib.6.anna.cons.96.col.2. ver.constat.cui adde,quòd procur.postquam substit.amplius procur.non remanet,teste Fel.in c.literis.col.3.vers.vide Bal. de off.deleg.quia potestas translata est in substitutum.gl.in c. 1.ver substituēdi de procur.in 6. Rot.decis.146.in no. quam concl. intellige, nisi habuisset mandatum substituendi atque etiam reuocandi, onusque in se assumendi, Rot.decis.184.si proc.in no.Qui substitutus per litis contestationem.ob. quā ipsius dominus est effectus,substituere etiam potest, Rot.decis.122.146.in no.Ias.in l.nihil & in l.nulla C.de procur.Quinimo si ab alio lis fuerit contestata Deinde merita causæ substitutus tractauerit:dominus litis efficitur,& substituere poterit,arg.Clem.sæpe.de ver.sig. vbi in causis summariis litis cōtestatio non requiritur, & nihilominus procurator per merita causæ factus dominus litis substituere permittitur,que sententia: explosa opin.Bar.approbatur, ex not.per Ias.in d.l.nihil.nu.1.

Mandatum superioris in delictis excusat,si mandatarius facit,quòd de iure non sit de genere prohibitorum. Et ideo fabri,& operarij, & cæteri excusantur de eo, q operantur in re alterius ex mandāto conducentis,vt est communis opi.Clar. q.60.ver.solet dubitari. Nisi protestatio precederet opus cōfectum,quia non desistens à labore nō excusatur,vt est communis opi.idem , si de noctè & clandestinè accessissent ad laborandum,non excusantur,vt est communis opi.Et prædicta conclusio procedit in delictis leuibus,secus in delictis atrocibus,quia mandatum superioris nunquam excusat,vt est communis opi.Scilicet à pœna.nisi esset superior seuerus & tyrānus,quia mitius puniretur,idem,si princeps mandaret alicui, vt talem occideret,quia de iure ciuili excusabitur,vt est communis opi.idem si mādet officiali,vt aliquem absque processu suspendi faciat, etiam excusatur à peccato , vt est communis opi.Et licet dicatur, q non debet exequi mandatum iniustum, sed debet supersedere, & Principi rescribere, qui fortè iracundia percitus hoc imposuit.tamē excusatur,vt est communis opi. Sed dat consilium ibi Clarus quòd exequatur cōmissum,ne quid deterius sibi contingat.Itē excusaretur mandatarius committens delictum ex mandato,quando mandās illud impunè exeq posset,& illud etiam aliis imperare. prout Pater, dominus,filiis, vel seruis & aliis extraneis, vt est communis opi. Cla.q.60.ver.solet dubitari.Cherianus in suo cōmunium opi.ver.de linquens.Francus Marcus decis.Delphi. 423.mandatum tamen superioris,& alterius cuiuscūque publicæ, vel priuatæ personæ nō p̄sumitur, etiā spatio mille annorum,vt est communis opi.Plotus inter cons.cri.cons.3.nu. 9.Tomo 2. Bonac.

mandatum præsumitur ex diuturnitate temporis ex receptiori sententia,maxime si in antiquis,partibus presentib.vel per virum fide dignum sit enuntiatum , secundum magis cōmunem per Burs.cons.24.n.21.lib.1.

mandatum illicitum in generali mādato, vel promissione, nunquam videtur mandari.Carauita inter consil. criminalia. cons.116.n.27. To.2.vbi etiam n.28.dicit,quòd mandatis illicitis non est parendum etiam Papæ , vt est communis opin. Bonacoss.

mandatarius est excusatus, quando sumus in his, quæ sunt de genere permissorum, & quando conducitur operarius ad incidenda ligna,& bona fide incidit,credens fundum esse cōducentis,vt est communis opi.de qua Bossius.ti. de mandato ad homicidium.n.21. Bonacoss.

mandato generali delictum vel dolus non includitur,l creditor.§.lucius ff.mand. Rom.cons.60.n.2.cons.30.n.8.cōs.241. n.11.Alex.cons.139.n.2.lib.4.Dec.in l.si qs iniquum §.si procu. ff.quod quisque iur.Rom.cons.74.post prin. Dec.consi.493. post n. 10. potest tamen habens generale mādatum ea facere quæ dominus solitus est,teste Bar.in l.solutum §.sed si procurator l.vel vniuersorum ff.de pig.act. doct.in apostil.ad Abb. in c.i.post n.28.vt lit.nō ptest.& eodem mō quo ad præiudicialia l.q semisses §.q̄situm ff.de vsur.Rom.cons.114.2.dub.cōs. 94.col.fi. Alex.d.l.vel vniuersorum Ias.in l.si procur.col.pe.vbi Bar.col.2.nu.6. vbi in apostil.datur Reg.ff.de cond.indeb. in l.certi condictio.§.si nummos col.3.ff.si cer.pet. Dec.cons. 441.n.12.& seq.Cagnol.in l.semper in stipulationibus.n.10. de reg.iur.Rom.sing.10.qui proc. potest mutuam pecuniam secundum regionis consuetudinem ad cambia recipere,teste Rom.d.cons.94. ante fi.Fel.in ca.cum M. Ferrar.col.4.vers.& hinc.est de consti.in c.ex literis col.6. de fid.instr. Rui.cōs.93. nu. 5.libr. 5.quid si constituo procuren general. ad omnia,& dic,q non comprehenduntur quæ spaē mandatum exigunt, ex no per Cagnol.in l.1.num.36.& seq. de reg.iur.sed si constituam procuren ad omnia,excepto q iuramentum deferre non possit.sicque excipio vnum casum de requireñ spaē mādatum,ea exceptio Reg.declarat & ampliat.vt etiam includātur alia quæ mādatum spaē exigunt,ex no.per doct. in c.qui ad agendum de procu.lib.6.mandatum enim gñale:spaē cōprehendi,sine quo mādatum generale inutile reddētur,Curt. iun.in l.2.nu.43.de iur. om.iud.vbi dicit communem in quo generali mandato non intelr data facultas mandatario vt ex facto vel delicto suo : mandañ in pœnam incidere faciat, nisi dictum sit l.si procur §.celsus de cond.indeb.& d.l. si procur.i. Responf.vbi Ias.declarat & ponit Reg.quam ampliat procedere etiam si dominus iurasset , in general. procur.non venire contra factum procur. quia iuramentum cum sit quid spirituale:debet restringi ad licita & honesta, gl.in l.non habetur §.qui iussu.de reg. iur.à quo iuramento illicita exceptuantur, l.eos §.1.C. de vsur. & ad prædicta de generali mandato plura not.Bar.& alij in l.iubemus nullam C.de sacr.san.eccl.Alc. cons.105.col.fi.lib.3.Ias.cons.20.42.118.lib.1.& in d.l.si procurator.Nat.cons.445.nume.2.item non includitur potestas donandi,l.contra iuris §.fi.ff.de pact. ca.fi.de offic.vic.in 6.Alex. consi.22.libr.1.Brun.cons.108. neque potest procur. generalis carcerari facere debitorem ad hoc obligatum, Alex. consil.centesimo trigesimotertio. libr. sexto. quid si in mandato legatur data potestas procur. ad facien omnes actus ea ad quos actus extendatur,vide Paris.consil.45.nume.36.lib. primo.Ias.in l.1.nume.24.ff.si quis in ius voc.non ier.Qua in materia, adde, quòd procur.generalis ad omnes causas præsentes & futura:non solum potest appellare, sed etiam appellationem prosequi,teste Rol.consil.quadragesimotertio.numero decimo.libr.primo.post Bar.in l.inuitus colum. 1. C.de procur.& dic,quòd mandatum quamuis generale, non comprehendit nisi causas , quarum exercitium competit constituenti.ex iure quo constituit, iuxta no.per Seb.de nullit. cap. vndecimo.numero 77.91. vbi quòd procur.generalis agens in causa quæ requirat spaē mandatum dicitur falsus procur. Ias.in l.licet numero quarto.C.de procu.cui adde, quòd mandatum generale , vt iam dixi , comprehendit spaē, sine quo mandatum generale redderetur inutile , secundum communem per Curt. iun. in l.2.numero 43.de iur. om. iud. accedit quòd habens generale mandatum non possunt iusiurañ. deferre, l.alias. ff.de iureiuran. not. Imbert.in enchirid.iur.gall. versi.procurat. Quas conclus. declara , vt per Moron. de fide

& pace

Universidad de Deusto Biblioteca

&pace.q.13.nu.18.19. & seq. quid de causis beneficialibus: an in generali man.includantur?& dic,quòd sic,per Rol. Decis.375. Innoc.licet contrarium habetur Decis.789.in antiq. per lap. allega.69. Quid in procur. generali ad omnes causas: an intelligatur etiam ad futuras constitutus? & distingue, vt per Seb.de nullit.c.11.num.97.& seq.Fel.in c.relatum 6.diff. de offi.deleg.doct.ad Bar.in l.damni infecti.§.si is qui ita §.futuras causas ff.de dam.ĩfect.cuius autoritate Rota determinauit mandatum ad omnes & singulas causas futuras etiam comprehendere,quas concl.declara, vt per Aret. in §.præterea col.21.inst.de excep.paris.cons.43.n.14.lib.4. Rip.respõs. 43.in prin.tex.in l.item ad litem ff.de procur.ad tolleñ.tamen scrupulum solent tabelliones in mandatis addere clausulam in omnibus causis motis. & moueñ actiue aut passiue coram quouis iudice eccle. vel seculari.quid si in mandato dicatur, quòd procur. possit omnia facere quæ posset dominus principalis, & dic, quòd per illa verba non posset procur.donare, vel alienare:sed intelligitur quòd possit facere secundum naturam officij,teste Ias.in l.1.§.si procur.nume.20.ff.si quis ius di. non obtemp. quid si dicatur constituo procureñ generalr,& ad omnia, & postea dicatur, etiam si essent alia quæ requirerent speciale mandatum? Dic, quòd ea verba non sufficiunt:vt dicatur hr̃e mandatum in causis requireñ spal̃e mandatum ex præalleg.

Mandatum est præcipuum iudicij fundamentum,cuius defectus etiam refectis expeñ non suppletur, Quo defectu opposito: nullius roboris est iudicium, etiam si ab initio Reus opponere tacuerit; teste Vant.de nullit.c.11.nu.59.vbi quòd ea exceptio defectus mandati quãdocunque opponi potest, secundum communem de qua ibi, & ideo cautelam docent doct.statim in procuratorem opponere,quia si non opponatur: gesta per procureñ valebunt, licet verè mandatum habuisset: licet in iud.non productum, teste Catel.vers.procur. generalis, Spec. titul.de procur.§.1.vers.sed si receptum erat Alex.in cons.78.col.2.lib.5. Rip.in ca.cum m.ferrat.nu.137. de consti. Accedit,quòd processus agitatur per procureñ de cuius mandato non apparet:est nullus,ex not.per Rip. Resp. 149.num.5.Rol.cons.71.nume.4.lib.1.quid de procurat.venieñ à longinquis: produceñ instrumentum mandati, & ostendeñ creditum principalis sui,& Dic,vt per Iafr. cõcl.403. Bar. in l. vulgò ff.de admin.tut. vbi quòd habens instrumenta causę admittitur cum cautione rati.Cur.in l.2.col.11.n.76. C.de eden.

mandatum.libellus in actione mandati. sic potest formari. Propono quòd mandaui. Barttho.vt emeret pro me talem librum pro 10.ducat.qui.mand.ipsum gratis suscepit.&tamen librum ipsum non emit. aut contra. formam mandati fece. prout casus eueniet propter.quod mea interest. in 5.ducatis. Quare. peto eum mihi condem. pro dicto interesse in dict.5. ducatis.Vel si emit & nolit trade. Quare. peto eum condem. ad traddeñ. mihi dictum librum emptum si vero emerit sua pec offerra.pec.in iud.ita format Ang. Are.in §.sequens.insti. de act. P.Andora.

Quid si mandaui tibi vt emens pro 10. & emisti pro 20. & vtrĩr.dic quòd non repetis.nisi 10.ita Pau.de castr. in 2.volu. cons.157. idem.

Non suffic.mand.per æquipollens seruari.Fely.in cap.causam quæ.in 3.col.de re iudi.de quo vide Ias.in l.transact.C.de transact.

mandati fines diligenter custodiendi sunt. l. diligenter. ff. mand.l.si procu.C.de procu.l.1.§.ig.ff.de exerci.ca.cum dilecta.extr.de rescript.& ca.examinata.extr.de confir. vti vel inniti.Lud.Ro.cons.461.Ias.in d.l.transact.Alex.in 4.vol.consi. 1.col.1.Bolog.cons.6.col.5.in fi.creñ.sing.150.dicit. ꝙ si capitaneus prelic.contra mand.licet vincat debet decapitari. limitat nisi ex noua & iusta causa ita prælietur.

Et factum vlt.commissionem est nullum Bal.in l.si pupillorum §.si prætor.ff.de rebus eo.

Limita vt per Alex.in 5.vol.cons.84.in prin.vbi dicit quòd si quis habuit à me mandatum limitatum.& postea me sciente & patiente. incipit porrigere manus vlt. limites mandati. videor prorogare potestatem sibi datam.

Limita vt per Ias.in l.fi.col.4.ibi ad idem fac.tex.no. C.qui admit.vbi dicit quòd habens mand.ad agnosceñ. bo. pos.potest hæred.adire.

Adde etiam quòd qui pinguius mandatum implet dicitur seruare formam.ita Ias.in l.puberem.C.de iu.delib.& in l.qui quartam.ff.de leg.1.

Suffic.etiam seruari per æquipollens.Alex.in 2.vol.cons.2. in prin.& cons.25.in fi. idem.

Mandans non tene. de casu fortuito. nisi quando præuidepotuit Cor.in 2.vol.cons.157.

Quid si mandem tibi vt emas fundum pro me. & simpl̃r emas. vide not. Alex.in l.1.§.nunc.in 4.colum.ff.de oper.no. nunc.

Si dicam nuntio ne ædifices in tali re sempronij,vel vendo talem rem sempronij.videor age.procur. nomine sempronij. Alex.in d.§.nunc.col.4.

An sta.puniens delinquentem.comprehendat mandãtem. vide Alex.in l.1.col.2.ff.de verb.obl.

Qui tene. aliquid facere & mandat alij quòd faciat. si non facit non excusa. Bal. in l. si procurat. §.si tutores. ff. mand. idem.

mandatum finitur morte mandant.l. mand. C. mand.§.recte.insti.eo.c.gratum.& ca.quoniam.de officio.deleg.aliquid per Fel.in c.eam te.col.6.de rescrip. Ias.cum ampliat. & limitat. in l.eius qui in 4.col.cum seq.ff.si cer.pet. Deci.in ca.relatum de officio deleg.maxime.in prælato.Lud.Ro.cons.374. l.inter causas.ff.mand.

Fallit in omni pia causa.creñ.sing.143. Hypo.sing.44.vbi etiam limitat fauore. pact. etiam quando mandãs teneba. ita face. Alex. in l. si cum filius §. sed si quis.de don. Ludo.Rom. cons.202.

Morte delegantis re integra expirat iurisdictio. l.more. & ibi Ias.col.2.ff.de iurisd.om.iud.

Ampliat Iason. etiam in delegato. principis. vbi per mortem principis re integra expirat. capit. relatum. de officio delegat.

Ampliat etiam.vt de consensu ambarum partium.non possit postea cognosce. all. gloss. in capit. cum venissent. extr.de testi.

ampliat 3.etiam si delegatus & partes.ignorarent mortem delegantis tamen ipso iure extingui. delegatio gloss.in l.eius qui in prouintia ff.si cert. peta. de quo. tamen vide latius per eum.

ampliat 4.etiam in delegaro ad vniuersitatem causar.al.Ab. in d.c.relatum.col.pe.

Limitat Iaso. in inquisitore hæretice prauitat.cuius mand. non extingui. motte mandant. fauore fidei cap. ne aliqui.de hære.in 6.& Angel.& Paul.de cast.in d.l.more.

Limitat 2. in mand. exequutoris gratie apostolice cap. si super gratia de officio deleg.in 6.vide ibi Phi.

Limitat 3. quando manda.alicui illud.ad quod ex necessitate officij omnino tenebatur.vt per gl.& doct.ibi.

Limitat 4.quando moritur subdelegans.sed pˢ.qui subdelegauit adhuc viuit quia ex quo remanet radix. iurisdict. durat ipsa iurisd.subdelegata.al. Inno.sub dubio tamen forte.in l.licet vndique.de officio.deleg.sequi. Ang.ĩ d.l.more subiic. Ias.verba formalia.sed tu dic melius.prout in simili Bar.in l.2. ff.de cu.bo.dan.

aduerte. quia mens Iasonis esse vide. quòd si iste subdelegans habet potestatem substituendi.duret iurisdict.alias non. Ad quod.vide not.consil.Fede.consil.257.incip. Reuerende. pater.

Limitat 5.nisi delegatio.esset sub nomine sedis apostolicę. cum sedes apostolica nunquam moria.ca.si gratiose.de rescr. in 6.al.multa quæ vide.

Limitat 6. quando delegatio fieret in hac forma Quotiens mandantem abesse contigerit vel donec ad se reuocauerit quia tunc non extingui. per mortem mandantis.all.Inn.in d. cap. licet vndique. ipse tamen non firmat. sed relinquit indecisum.

Limitat 7. in legato de late. quia moriente Papa etiam re integra non expirat delegatio. subiungit quòd ista non est limitatio.cum talis sit ordinarius vide ibi per eum.

Limita etiam vt mand. non finia. morte. quando est cc.id ad quod de necessitate tenebatur mandans. Ale.in 2.vol.cõs. 170.ibi nec posset excusari.

An autem per solam præsentat. rescripti dica.res non integra.& quid de citat.vide Philip. in capit. quamuis. de officio. delegat.in sexto. & supra. in vers. inquisi.semel. versi.aduerte etiam.

Vide etiam Philip. in capitul. si cui nulla. de prebend. in sexto.

Addit Iason.vnum casum notabilem.econtra.in quo mandatum per mortem mandantis extinguitur quamuis res non sit integra Imo lis fuerit contestat. in mandato episcopi. vel alterius prælati pro ecclesia. vel suo beneficio text. est sing. secundum eum. in clementin. fina.de procuratorib. P.Andora.

Iurisd.ord.non expirat re integra morte cõcedent.l. more. & ibi Pau.de ca.Alex.& Ias.quē latius vide.ff.de iurisd.om.iu.

Mand.in ciuilibus.& criminalibus.an præsuma.durare. Ias. in §.sequens col.7.insti.de actio.aliquid in l.1.col.7.C.de seruis fug.& in l.sancimus.col.1.C.de testa. idem.

Quid si faciam aliquid voluntate tua.an videar face.ex tuo mandato.vide not. Alex.in 4.vol.cons.80.col.3.ver.& p hoc etiam patet.cum aliis seq.

An per mortem procu.substituent.finia.manda.substituti. vide no.Phi.in c.1.§.licet.de procu.in 6.vbi in effectu distinguit.ꝙ aut substi.est facta vigore põt.attribute in mãdato.& non fini.aut est facta.post litem conte. & sic ex dispo. iuris.& fini.mand.& idem vult in c.is qui.e.ti.

mand.de soluen.creditori meo, potest reuocari re integra. Nisi fuerit notificatum cred.š.cessio ac.§.26.ver.aduerte.idẽ.

Mandatum procuræ proba.per literas mandant.Phi.in c.significauit.de app.Card.in cleñ.1.in 1.no.de proc.& in cleñ. 1.vers.nos itaque.in 6.no.de iu.iur.

Et an notorius possit scribe.mandatum.per quod cõstituit suos procu.Phi.ĩ regl̃a cum quid.quæ est 84.ver. sexto iuxta.

In mandato veniunt ea.sine quibus mand.expediri non p̃t. c.præterea.& ibi Fel.de officio.deleg.de quo habetur aliquid per eundem.in ca. causam quæ in col.2.de re iud.& per Lud. Ro.in cons.461.

mãdatum an possit probari per testes.vide Card.in d.cleñ. 1.in 4.q.de procur.vide etiam creñ. sing.138.vbi dicit quòd nisi constet de mand.ad exigeñ.per instrumentum. non tene. debitor soluer.

mandatum ad causas.non extendi.ad futuras Card.vbi š.in 9o. P.Andora.

mandatũ speciale requi.ad declarañ.Alex.in 5.vol.cõs.78. col.3.& in l.inter stip.§.1.col.2.de verb.obl.

Et dicit.Alex.in d.cons.78.quòd ea quæ latent in animo requirunt spl̃e mand. P.Andora.

Resti.in inte.requirit spl̃e mand.vt ĵ.in ver.resti.in inte.§.2. cum seq.ad compromittendum requi.spl̃e.mand. Fel.in ca.1. cõl.5.vt lite.nõ conte.& in c.ad audientiam col.2. de præscr. Sonz.in 1.parte.cons.18.in 6.q.col.15.Pau.de ca.in 2.vol.ꝯs. 77.incip.dubitatio vide in ver.procu.§.16.& in ver.arbit.ver. compromissum.§.17.Pan.in c.per tuas nu.2.de arb.

Et ad prorogañ compromissum.Phi.in c.qui ad ageñ.§.procu.ver.13.de procur.in 6.

Ad transigendum requi.spl̃e.mandatum.Lud Ro.cõs.166. Ias.in l.si procu.in 1.& 2.col.ff.de cond.indeb.& in l. transact. C.de transac.vbi dicit an qui habet mand.ad transigeñ. possit compromitte.& econtra.& concludit quòd non.dixi in ver. procu.§.16.& quòd ad transigeñ.requira.spl̃e mand.tenet Alex.in 1.vol.129.& in 5.vol.cons.40.ibi 2.quia ad transigeñ. subiungit tamen circa.fi.quòd suffic.generalẽ cum libera.

Ad prorogañ.iurisdictionem.alieni iudic.requi.spl̃e mand. Ang.in aut.hodie C.de app.al.Inn.in c.cum olim Abbas de officio.deleg.Lud.Ro.cons.48.

Vide tamen Fel.in c.1.col.7.ver.in quantum autem.vt lite non conte. P.Andora.

Ad impetrañ capturam requi.spl̃e mand.Sonz.in 2.par.ꝯs. 231.col.3.Lud.Ro.cons.241.incip.Spec.col.3.

Secus ad impetrañ.relaxationem.Lud.in d.cons.241.in fi. P.Andora.

Ad app.ab exeq.requi.spl̃e mand.Ang. Are.in l.ab exeq.ff. de app.& in §.præterea.col.31.vers.4.& principaliter repelli. procu.insti.de excep.al. Ang.in quodam cons.incip.pronuntiata est tenuta vigore instrumenti,&c.

Adde Fel.in c.quod ad consultationem in 12.& 13.col.de re iud.& in c.1.col.5.vt lite non conte.Ias.in l.si procur.col.3. ff.de cond.inde.& in l.inuitus.C.de procur.& dixi in ver.procu.§.93. idem.

Ad responden.posit.requi.spl̃e.mãd.vt ĵ.in ver.positio.§.8.

Et vbi fit mentio de propria pᵃ.non suffic.spl̃e mand. Phi. in c.vt cc.§.fi.in fi.de elec.in 6.

ad recipieñ.pos.iuris can.vel præbende requi.spl̃e mandatum.Rota.in nouis.decis.290.incip.ad recipiendum.

Et generaliter in spiritualibus.Panor.in ca.accedens nu.5. depreben.

Ad obtineñ absolutionem ab excommunicat.requi. spl̃e. mand.Rota in antiquis decis.426.Alex.in l.post mortem §.fi. ff.de adop.

ad impetrañ.rescriptum.requi.spl̃e mand.c.nulli & c.cum ordinem de rescrip.Alex.in l.fi.ff.de publ.iud.& in 2.volum. cons.135.

Idem in rescripto.dispensat.Corse.in ver.mand.

Ad peteñ.relaxari.de carce.requi.spl̃e mand.Lud.in d.cõs. 241.incip.Spec.& sing.387.

ad excusañ.quem à tutella requi.spl̃e mand.l.nequaquam & ibi Bar.ff.de excus.tuto.

ad peteñ legitimationem.à principe.requi.spl̃e mand.Bar. in d.l.nequaquam. idem.

ad promitteñ.de euictione pro fisco vendente res alienas. Bal.in l.si fundum sciens.C.de euic.

ad proban.ignorantiam per iur.requi.spe. mand. Alex.in l. qui bona.§.si alieno.ff.de dam.infec.

Ad contraheñ.matrimonium requi.spl̃e.mand.cum expressione nominis eius cum quo contraheñ est. Alex.in 5.vol.ꝯs. 146.Card.in cleñ.1.in 6.q.de procu. & Rota.in nouis decis. 375.incip.fuit dubitatum.vt.ad ageñ.

Et ibi tenet Rota. quòd ad litigañ.in causa matrimoniali. non requi.speciale.mand.

Alios casus in quibus requi. speciale mand. vide per Alex. remissiue.in l.alias in l.de pup.in prouinciali §.qui procu.ff.de oper.no.nun.& per Ang. Are.in rub.insti.de his per quos agere pos. Spec.in tit.de procu.vers.item quòd licet habeat, &c. Phi.in c.qui ad ageñ.§.fi.de proc. in 6.vbi enumerat 38.casus.

An autem in casibus requirentibus speciale.mand.sufficiat generale.cum libera.vide ĵ.in ver.procu.§.24.

ad renuntiañ.benef.requi.speciale manda.Card.in cleñ.1. in 1.op.de renunc.

ad iurañ.requi.speciale mand.Card.in cleñ.1.vers.nos itaque.in 7.no.de iu.iur.Ang.instit.de his per quos ag.pos.

Ad facieñ pacem requi.speciale mand. Ludo. sing.460.& cons.115.

ad declarañ libellum obscurum requi. speciale mand. Ale. in l.inter stip.§.1.col.2.de verb.obl.vide š.eo.§.1.

alios casus in quibus requi.speciale mand.vide per Ang.in sti.de his per quos age.poss. idem.

Mandati defectus exceptio quandocunque opponi potest, secundum Bal.in l.2.C.si ex fals.instr. Alex.consil.191.libr.6. Dec. cons.36.215.& est communis secundum Balb. de præscript.3.part.prin.q.10.col.8.de qua per Boer.qu.228.licet aliqui contrarium voluerint inter quos est Curt.iun. cons.77. Alex.cons.72.libr.4.Dec.sibi contrarius cons.486.colum.pe. 638.nu.3. sed prima verior ex not.per seb.Vant.de nullit.ca. 11.num.59.& propterea consilium est, statim in procuratorem opponere:& ab eo mandatum exigere, aliàs instare vt repellatur, pro quo inoleuit pract. quòd quando non fit fides de mandato petitur iudicium legitimari aliàs interuenieñ. nomine proprio in expeñ condemnari quam pract.desumptam puto ex antiquis ducalibus subalpinæ patriæ Decretis præsertim Decreto incip. Phillppus.versi.item ꝙ si interuentus pag.96. Quibus Decretis, procuratoribus, siue actorum siue Reorum non fundañ. iudicium pœna inducitur, vt in d. Decret.lib.5.pag.mihi.83.& in Decret.Philiberti pag.89.

Mandatum. Quando certum est quem non habere mandatum, non admittitur, licet velit cauere. fallit in causa capitali.l.non tantum.ff.de appell.item fallit in causa liberali.l.benignius.ff.de liber.caus.item fallit quando carens mãdato est de coniunctis. hs̃ed & hæ.ff.de proc.ita doc.in apostil.ad Bart. in l.si pupilli.§.fi.ff.de neg.gest. Put.

Mandatum nunquam præsumitur, cum apparet ex actis non interuenisse iuxta communem per Burs.cons.24.numer. 28.libr.primo. Quomodo autem præsumatur vel non, mandatum ex diuturnitate temporis,Burs.dict.cons.n.20.& 21.

PRO.manifesta turpitudinis est,nolle nec iurare,nec iusiurandum referre.l.manifestæ.ff.de iureiur. Bellonus.

PRO.Manifesta,probationibus non indigent.l.1.§.final. vbi gloss.de dote præleg.ff.can.de manifesta. 2.quæst.prima. idem.

PRO.manifesta crimina non indigent accusatione.c.ad nostram.extra de iureiur. idem.

Manifestum dicitur, quod in veram notitiam totius populi, vel maioris partis est notorium, vt est communis opinio.Curt. Iun.consil.244.numero 60.& sequen.in 3.volum. Bonacoss.

Manifestum dicitur quod colligitur ex verisimilibus coniecturis. Panomit.in ca.1.de cleric.non resident.vide Cæpol. consil.quinquagesimonono.column. tertia. Card.consil.81. Panormita. in capit. vestra. numero duodecimo. de cohabitat. cleric. & mulier. Angel. consilio decimo. in princip. P.Andora.

mãsus,siue mãsum,qd Bald.l.si plures.C.de ꝯd.insert.dicit, ꝙ dr̃ quicunque ager:vel etiam dr̃ à manẽdo:quia ibi est habitaculum saltem rurale, vbi cõsueuerũt rustici habitare gratia

Universidad de Deusto
Biblioteca

commodioris culturæ, & ita etiam ponit in l.fin.C.sine cens. vel reliq Fel.autem in c.querelam.de simon. dicit quòd manſus dicitur ager quem poſſunt laborare duo boues. alle.Bart. in l.ſi ita.ff.de aur.& argẽt.leg. dicit tamen quòd Bald.melius loquitur in d.l.ſi plures.de quo etiam vide Barb.conſ.22.vol. 1.vbi dicit quòd capitur pro dote eccleſiæ. P.Andora.

Manus alicui ſi ſimpliciter amputari iubeatur, & læua atque inutilior ſemper amputabitur,ac ſi vna tantum manus iudicato ſit,non ea reſecabitur. quemadmodum communia interpretum dogmata recenſet Iul.Clar.in pract.§.vlt.q.69.ver. pone quod aliquis,& ver.ſeq. E.Suarez.

Manus debilior.debet in dubio amputare.Bar.in aut.ſed nouo iure C.de ſer.fug.Alex.in l.inter ſtip.§.1.ff.de verb.obl.Albe.in 3.par.q.60.Phi.in regula in pœnis.quæ eſt.49.Cepo.in d. aut.ſed nouo iure.col.6. P.Andora.

Sed quid ſi per condemnationem.debuit amputari dextra & fuit amputata ſiniſtra. an debeat denuo dextra amputari? Bar.in l.elẽnr §.qui reprobos ff.de pig.act.tenet. quòd nõ.Albe.in d.q.60. idem.

Sed an manus arida debeat amputari.vbi eſt manus amputan. vide Alex.in l.2.ff. de pub. iud. & in d.§.qui reprobos. & Albe.in d.q.60.

Vide.in materia.Phi.in regula nemo poteſt.quæ eſt.6. & ſ. in ver.alternatiua §.13. verſi. ſubiungit præterea Cepo.vbi ſ. idem.

Quando imponi. pœna manus ſimplr. intellr in dubio. de vtraque.Bar.in l.1.C. de primice.libr.12.& in l.vulgaris.ff.de fur.Alex.in l.nunquam ff.de priua.delic.vide in ver.paria §.7. ver.& in d.l.de quibus.

Si conuentio dicat quòd res non exeat manum. intelligitur de dominio.Bal.in l.ſi.C.de rebus.alie.non alie.

Ad manus ideſt in promptu.Bal.in l. petenti.ff.de pign.act. idem.

manu propria.ſi aliquid fieri debet. an fieri poſſit per aliũ. Ial.in l.iubemus in ſi.3. col. C.de teſta. Phi.aliquid. in ca.2.de hære.in 6.Card.in clem. 1.ver.Nos itaque.in 21.no.de iu.iur.

manus pœna eſt quando fit inſtrumẽtum de feudo in fraudem domini.c.Imperialem.§.calidis. ver. ſcriba vero.in tit.de prohi.alie.feu.per Fred. & alios caſus in quibus. amputa.manus.ponit remiſſiue Albe. in d.q.60.item quando eſt poſitus ad ſcribeñ.introitus communis & non ſcribit vnũ Lud.ſing. 374.Cepo.in d.aut.ſed no.iure. idem.

Manutentio.præſupponit poſſ.Barb.in 1.vol. conſ.51.col. 26. idem.

Marcha.Quot vntias contineat.& de materia vide Ial.in §. omnes autem col.3.de actio.in l.ſciens.col.5.qui ſatiſd.cog.& in l.2.§.ex his.col.9.de verb.obl.

marchio non poteſt teſtari de machionatu.vt dixi in tract. feud.rub.de ſucceſſ.feud.ver.de primogenito. P.Andora.

Marchio alienãdo vnum caſtrum an præiudicet filio.Bald. c.1.§.hoc quoque.de ſucceſſ. feud. determinat quòd non.vide quæ dixi in d.tract.feud.in rub.qui feud.dar.poſſ. idem.

marchionatus eſt dignitas regalis. Bald.in c.1.in ti.de feud. march.& non poteſt diuidi,ſed vadit ad primogenitum.ca.1. §.præterea.de prohib.feud.alie.per Fed. P.Andora.

Mare.de delictis & contractibus commiſſis & geſtis in mari,vide Fely.in ca.Rodulphus.4.& 5.col.de reſcri. Et in materia vide eundem Fel.in c.licet cauſam.col.1.de probat.Corn. cõſ.152.vol.4.Phil.in c.vbi periculum.§.ſane.in fi.de elect.in 6.Petr. Gerard.ſing.15. Angel.§.1.de rerum diuiſ.in inſtitut. P.Andora.

PRO.maritus duas vxores habere non poteſt,aliàs infamis efficitur.l.2.C. de inceſt.nup.l.eum qui duas.C.de adul.§.affinitatis.inſt.de nupt. Bellon.

PRO.maritis exhibenda eſt ab vxoribus reuerentia.l.alia.§. eleganter.ff.ſol.mat. idem.

Maritus vxori faciens vel fieri curans veſtes pretioſas,iocalia,& clenodia,non cenſetur donare voluiſſe,ſed potius ad vſum & ornamentum conceſſiſſe.Sed ſi ſint vilia, & ad quotidianum vſum tantùm,tunc cenſentur donata,& ita fiunt pro priè vxoris.comm.dicit Clarus in §.donatio.q.10.ver.Succeſſiuè quæro. B.Villal.

Maritus minor vigintiquinque annis ſi recipit vxoris ſuæ dotem, eius bona tacitè cenſentur obligata ipſi vxori ſecundum Bald.Ang.Roma.Alex.& alios communiter in l.ſi conſtante.in prin.ff.ſolut. matr.Pau.Caſtr.& Alex.in l.item quia. ff.de pact.Bal.in l.ſi.C.de legiti.tuto. & iſtam fatetur expreſsè eſſe communem opinionem contra Bart.oppoſitum aſſeuerantem in d.l.ſi conſtante, Neguſantius de Fano in tract.de pignori.& hypotecis in 2.part.4 membri.num.73. & Gramma ti.deciſ.103.nu.17.& opinionem iſtam eſſe communem ampliatur in tantum procedere,quòd bona mariti nõ ſolum preſumuntur tacite hypot.pro dote, verum etiam pro alimentis vxori ſuæ præſtandis, quæ quidem petuntur officio iudicis mercenario,vt per Bar.in l.ſi cùm dotem.§. ſi autẽ.ff.ſol.mat. cum quo ſentiunt omnes Doct. magis communiter teſte Neguſantio in memorato trac.de pignori.& hypotecis.in 2 par. prin.n.4.membri.nu.55. Viuius.

Maritus cui fuit dos promiſſa,& poſtea data,& ſoluta, preſumitur obligatus ad dotis reſtitutionem à die promiſſionis, & ab illo die conſtituta cenſetur tacita hypoteca ſecundum Doct.omnes magis communiter in l.aſſiduis. C.qui potio.in pigno.habe.Soc.ſeni.conſ.263. pro inueſtigatione in 33.qu. volu.1.& Neguſantius in tract.de pign.& hypot. in 2.part.2. princi.membri.num.14.in quibus locis ſequuntur & faciunt mentionem Doct.de iſta communi. Sed contrarium & malè tenuit in d.l.aſſiduis quam ſequitur ibi Bald.& Spec. tit.de ſolut.§.ante omnia,circa ſi.verſ.ſed pone contraxi,tamen quicquid ſuadeant prædicte Doctor. ob.hoc fatuum puto à dicta communi diſcedere in iudicando & conſulendo,quam ab omnibus moriſbus,& contrariis tuentur eam ſeq. Moder.in d. l.aſſiduis,& doct.variis in locis iuris noſtri. idem.

maritus nubentis ſecundò intra annum luctus, ſi hæres inſtituatur in ſolidum teſtamentum valet in tertia parte in qua poterat inſtitui,& in aliis bonis ſuccedunt venientes ab inteſtato.Io.à Garo.in l.hęc edict.C.de ſecundis nuptiis.n.7.communem dicit.Et de materia tam mulieris,quam mariti ſecundò nubentis,vide ſ.in verbo Binubis:per totum. P.Villal.

maritus nomine vxoris, poteſt agere ad reuocationem vẽditionis à ſe factæ, Antonius Nicel.in concordan. glo.120.§. 12.adducitur, communem dicit. & vide quæ habes in verbo abſens.

Amplia ad bona data per maritum vxori in donationem propter nuptias.Ibi non ſufficit conſenſus vxoris in alienatione illarum rerum.l.7.tit.10.par.4.&l.4.tit.2.lib.3.For.ll.Limita tamen, niſi alias res illa data, æſtimata prout decima de rebus dotalibus per l.ſeptimam,tit.11.part.4. de qua per doct. de Pala.Rube.in reptitione eadem.73.de quibus donationib. mulier mortuo viro, non poteſt alienare extantibus liberis mariti,niſi in quarta parte,vt habetur in 4.part.tit.de las quas. lib.3.For.ll. Et quod dictum eſt quòd non poſſunt alienari etiam ſi accedat conſenſus vxoris, eſt intelligendum, niſi aliàs accedat binubis conſenſus,vel iuramentũ de quo per dictum Rubeum. idem.

maritus poteſt vendicare vxorem etiam à patre: licet lis inter patrem & filium prohibeatur per ſtatutum Præpoſi. in canon eſt,de ſponſalib.& Coua.in epiſtola 4.c.7.nu.4.communem dicunt. idem.

maritus poteſt expellere vxorem propter dotem non ſolutam. Coua. ibi nu.2. communem dicit Licet ſibi non placeat quam intellige,ſi culpa vxoris non ſoluitur.Guid.Papę conſ. 127. vbi etiam loquitur de alimẽtis præſtandis per maritum: de quo etiam per Ang.& Ial.ĩ lege ſi cum dotem.§.ſin autem. ff.ſol.matrim. idem.

ADDITIO. circa alimenta dicit Soc. in tractatu in Fallen. 315.maritus,q̃ maritus nõ tenetur alere vxorem, ſi dotem ſibi promiſſam non dederit,quo caſu,eam expellere põt.Quod fallit tribus caſibus:vt ibi per eum.

Nota quòd ſi maritus expellit vxorem,& aſſumit concubinam, vel aliam vxorem, dicitur alleuoſus, & perdit medietatem bonorum.l.8.titul.19.lib.8. vltra pœnam binubentis:de qua in l.6.titu.15.& l.8.in ordin.etſi non expellit mulierem à domo ſed habet concubinam,perdit quintam partem bonorum ſi non excedit decem milia mateuetinorum.l.3.eo.tit.de quibus legib.vide per Doctor.de pala.rub. in dicta repetitione §.Et nota q̃ ſi ſecundum iſtam communem,maritus expulit vxorem à domo propter dotem non ſolutam,q̃ ſi interim maritus lucratur bona multa: quod mulier non habebit medietatem bonorum acquiſitorum iuxta legem 2.tit.4. libr. 5. ord.de quo per d.Io.Lupum. idem.

maritus ex matrimonio momentaneo,non lucratur partẽ dotis ſtante ſtatuto quod maritus eam lucretur. Tiraq.in l.ſi vnquam de reuoc. donatio. C. in verbo donatione largitus. n.185.communem dicit. Villalob.

mariti domicilium eſt attendendum cum agitur de lucrãda dote per ſtatutum.Ial.in l.cunctos populos.n.24.in prima l.& in ſecunda num.60.de ſumma Trinitate.communem dicit. Idem.

Amplia primo,ad deciſionẽ litis ſuper dotem eſt attendenda conſuetudo.vel.lex domicilij.vſri.Coua.in epiſt.4.c.7.n.6. comm

communem dicit.

Amplia ſecundo,quia non poteſt maritus conueniri de dote recepta reſtituenda in loco contractus, ſed domicilij. idem Cou.ibi communem dicit.

Limita, niſi aliàs eo animo contractum ſit matrimonium, vt in loco contractus viuatur.idem ibi n.7.ex dicto Bald.in l. ſi.C.ſi à non competenti.iudice communem dicit. idem.

Nota quo ſi bona tam mariti, quam vxoris ſint alio loco à loco ꝓctus:cõſuetudines,ac leges illius loci vbi bona ſunt,debent attendi.Ant.Rube.conſ.71.communem dicit. idem.

De iure regio fructus tam dotis,quam bonorum parapernalium ſunt ad ſuſtẽtãda onera matrimonij,& qui ſuperſunt, ſunt communes inter coniuges.l.3.tit.2.lib.3.For.ll.& l.ſi.tit. 4.e.ti.& ſic eſt intelligenda l.18.ti.10.par.4.conſeruata dote, vt in l.21.eius tit.& par.q̃ intellige de fructib.durante matrimonio,perceptis,de aliis autẽ habes l.4.& 10.tit.4.lib.3.For. ll.quæ diſponũt, q̃ ſi nõ ſunt à ſolo ſeparati:ſed fructus apparent diuidentur inter virum & hæredes mortui ſi autem fructus non apparent,erunt hæredis cuius erat proprietas ſoluta medietate expenſarum, ſi fructus ſunt vineæ, vel arborum.ſi autem ſeminis,erunt communes pro medietate(vt dictũ eſt) ſi tamen terra erat bene culta,& non ſeminata fructus erunt cuius erat prædium ſoluta medietate expenſarum,de quibus per Io.Lupum in repeti.rub. idem.

maritus non tenetur reſtituere fructus naturales,vel induſtriales bonorum vxoris,ſi ſunt modicæ æſtimationis. Coua. ibi.c.7.§.1.n.1.communem dicit.

maritus ſi deprehẽdatur in adulterio poſt ſentẽtiam in qua fuit ſeparatũ matrimonium propter adulterium redintegratur matrimonium.Coua.in epiſt.3.c.7.§.6.nu.5.communem dicit ex Fel.in c.lator.de re iudi.n.9. idem.

maritus ſi occidat vxorem deprehenſam in adulterio peccat mortaliter.Coua.in epiſt.4.c.7.§.7.n.9.communem dicit ex Tiraq.in legib.connubiali.in lib.8.

mariti hæres tenetur alimenta præſtare vxori viduæ ĩ tempus infra quod non ſibi reſtituuntur mobilia.Alex.in l.diuortio.ff.ſol. mat. Coua.in epiſt.4.ca.3.§.9.nu.9.communem dicunt. idem.

marito ad inopiam vergente vxor agere poteſt ad dotis reſtitutionem non quidem vt virum dotis commodo priuet, ſed vt dote ipſa in tuto collocata,ex ipſius fructib.poſſit alere ſe ipſum maritum,& ſobolem,ita ſcribit Bart.& plerique alij. in l.ſi cõſtante.fol.ma.& in l.vbi.adhuc.C.de iure dot.vbi no. huiuſmodi dotis reſtitutionẽ locũ non habere,q̃ñ extraneus mulierem dotaſſet & dotem ſibi reſtitui fuiſſet ſtipulatus:tũc enim ſtipulatio collata cenſeretur non in tempus quo maritus ipſe ad inopiam vergit, ſed quo matrimoniũ diſſoluitur. Poterit igitur extraneus ſibi conſulere cautionis remedio. de quo in l.in omnib.ff.de iud.videlicet dotem ſibi reſtitui ex iuſta cauſa:ſit communiter tenuerunt doc.teſteBart.in d.l.ſi cõſtante.q.6.ff.ſol.mat. F.Turzan.

maritus vbi dotem,vel dotis partẽ. ex alicuius ſtatuti ꝓſtitutione lucrifacit,dotẽ vel dotis partem ſolutã,nõ verò duntaxat promiſſam lucrabitur.commune inquiũt Berous deciſ. 22.n.7.9.& 13.& qui id dogma argumentis illi ꝓriis tutari nititur Viuius li.1.opi.319.Mihi tñ cõtrarium verius & nõ minus receptum videtur.quod atteſtantur Alex.& Ial.in l.ſi donaturus.§.i.ff.de condict.ob cauſ.Soc.cõſ.32.in præſenti conſultatione li.3. & qui communẽ cõcluſionem aſſeuerãt Cur. iun.cõſ.129.præſupponit paulo ante ſi. Tiraq.in ſi.de retrac. conuent.n.33.&ſeq.vbi ampliat idem fore,tametſi ſtatutum de dote data,aut de dante dotem expreſſim meminerit,quod etiam abſque dubio probari debet, nec requiritur præterea vt hujuſmodi ſtatutis locus ſit, vlla copula, aut vxoris in viri domum deductio,quemadmodum commune ait Rol.à Valle,ĩ trac.de lucro dotis.in q.116.n.6.Vnde lõgè minus ambigi poterit, cùm vel per vnam noctem vir atq; vxor ſimul cõcubuerint. vt receptiſſimũ affirmãt Viuius vbi ſ. poſt Tiraq. in trac.res inter alios acta.limi.54.& in l.ſi vnquam.ver.donatione largitus.C.de reuoc.dona.Quin & cùm poſt matrimonium de præſentib.abſq; copula ꝓctum vxor religionẽ profitebitur,maritus dotem, dotiſue partẽ ex id genus ſtatuto lucrifaciet,commune pronũciant Ial.conſ.135.li.2.& qui eum laudat Viuius d.opi.Nõ tñ maritus noĩe tenẽ ac putatiuus huiuſce ſtatuti ꝓgatiuis fruet,vt receptũ affirmat Rol.d.tract. q.98.n.16.& 13.attendetur autem ſemper ac diligẽter obſeruabit in iis quæſtionib.de dote locrãda ſtatutum, quod in mariti domicilio viguerit,nõ verò q̃d in ipꝗus vxoris vel patria, vel domicilio cõditum florebit.commune aſſeuerãt Ial.lec.i. n.60.in l.cũctos populos.C.de ſumma Trinit. Soci.iun.conſ. 14.lib.1.Cur.iun. conſ.129. Viuius latiſſimè d.opi.vbi quam plurima ad materiam vtilia ꝓgerit Et hæc profectò ſententia mihi verior & receptior videtur,q̃quid ĩ ꝓrium ſcribat Purpur.in d.l.cũctos populos.n.120.Memineris aũt porrò,quod huiuſmodi emolumẽtũ liberi prioris matrimonij ſuperũtes nõ remorabuntur, nec impedient, ſi vel de illis ſtatutum expreſſim meminit, vel meminiſſe ꝓiecturis aſſequi poſſumus: vt receptum interpretũ dogma eſſe literis prodiderunt Boer. deciſ.113.n.4. Berous in famil.q.119.n.1. Pariſ.conſ.91.li.4. Obſeruabis hac in re denique,quod maritus ſecundò nuptæ, ac liberis prioris matrimonij prædiræ,nõ maiorem dotis partem lucrifaciet, q̃ ad vnum ex illis liberis peruenerit, tametſi certam dotis partem illi ſtatutum aliquod diſertè addicat cõmune ait Bertr.in l.hac edictali.n.20.C.de ſecund.nup.ſubducetur tamen & legitimæ illius filij portionis ratio,vt commune teſtificatur Aymon.Crauet.conſ.94.n.12. E.Suarez.

maritus proprietate omnium bonorum, quæ ex vxoris vita functæ facultatib.cauſa gratuita nactus eſt,labitur,ſi ſecundo matrimonij iugo caput ſubdat, reponũturque bona omnia illa primi matrimonij liberis,vt frequenter placitum pronunciat Io. Nicel.in l.generaliter.n.8. & nu.58.C.de ſecund. nupt.quam in rem videbis etiam quæ ſuperius obſeruo ver. Lucrum nuptiale. idem.

Maritus non poteſt alteri demandare occiſionẽ vxoris deprehẽſę in adulterio.Ang.in trac.malef.in verb.Che hai adulterato la mia dona.ver.an maritus.n.64.& ibi Aug. Arimi.Licet nonnulli contrariam ſentẽtiam ſecuti fuerint, hanc tamẽ veriorem eſſe inquit Ang.loco iam citato, vbi ipſe plures authoritates Doctorum adducit. Kirchouius.

maritus,qui vxorem adulteram dimiſit,nihilominus tenetur ſeruare caſtitatem, & ſi formicetur, tenetur ipſam vxorẽ rerum in conſortium recipere.communem dicit Abb.in ca. ex literis.n.11. de diuortiis, & ad hoc cogi poteſt non ſolum officio iudicis, ſed etiam ad actionem ipſius vxoris, ita communiter tenerit dicit Fel.in c.lator.n.9.ver.Limita ſecũdo,de re iud.Cla.lib.5.ſent.§.adulterium ver.tacta. P.Fich.

Maritus vxorem ſi interficiat,tranſit lucrum dotis ad hæredes vxoris tanquam communem ſequitur Rol. in trac.de lucro dotis,q.61.& diſtinctionem Bartoli.ĩ l.ſi.de his quibus vt indig.communiter reprobatam atteſtatur Ruin. cõſ.11.in ſi. lib.5.Quod in tantum procedit,vt etiam iure vel conſuetudine permittente feciſſet, puta propter adulterium, tamen non lucrabitur dotem. ita contra Bart.in l.ſi ab hoſtib.§.ſi vir.n.5. ff.ſol.mat. communiter teneri atteſtatur Gomeſ. Arias ſuper legem 80.Taur.n.1.Cla.d.lib.5.§.Homicidium.verſ.priuatur etiam. idem.

Maritus & vxor ſi confiteretur ſe recepiſſe pretium rei dotalis venditæ, ad quemlibet perueniſſe pretium pro dimidia, dubitari poſſet. Sed cõmunis doc.ſentẽtia eſt, q̃ tota dos aut totũ pretium peruenerit ad manus mariti.Doc.in auth.ſi qua mulier.C.ad S.C.Velleia. Ang.Are.in §.item ſi.nu.20.inſti.de excep.Matth.de Afflic.ĩ deciſ.ſacri cõſ.Neap.deciſ.209.Fabi. de Mõte in trac.de emp.& vẽd.in 3.q.prin.n.64.in 5.vo.trac. latè Bald.Nouellus ĩ trac.de dote.in 7.par.incip.priuilegia dotium ꝓſtante matrimonio in 12.limita.n.15.ver.& per p̃dicta habes.in 6.vol.trac.& Nic.Boerius in ſuis deciſ.q.13.in 1.par. Quam communem ſententiam doc. eſſe per multa argumẽta, & authoritates doct. inſignes recentiores interpretes iuris Aym.Crauet.in conſ.91.in 1.part.& Rol. à Valle in conſ.64. in 1.tom.cõnſ.conſulendo ſcribunt. Kirchouius.

maritus,ſi eſt Ethicus,vel alia egritudine detentus, ita,vt ſine perſonæ periculo non poſſit reddere debitum mulieri petenti, non eſt obligatus ad reddendum debitum, vt eſt communis opi.Abb.c.quoniam.n.5.ver.ſecundò ad idem.de coniugio leproſorũ.qa ordinata charitas incipit à ſe ipſo. Bonac.

maritus abſq; mãdato pro vxore redẽdẽ agat,ſi nũquam ante illius mandatum recepit.commune inquiũt Ial.in l.maritus. n.8.C. de procurator. Quin & vxoris nomine non incaſſum ager ad venditionis à ſeipſo factæ reſciſſionem,vt commune dicit Ant.Nicel.in gl.concordan.120.§.12.adducitur. E.Sua.

maritus & ſine cauſa vxori impunita verbera modicè inſligere poterit,vt frequẽter doctorib.probari, nõ admodum vxorij teſtãtur.Porc.in §.ſed hoc tẽpore n.6.inſtit.de iis q̃ ſunt ſui, vel alie.iuris. Alex.conſ.115.n.3.li.5.& qui eum laudat I. Cla.in prac.§.vlt.q.56.ver.poteſt etiam. E.Suarez.

Maritus expenſas in exigendis dotis nominibus poſitas,de quãtitate ipſa nominum exacta corradet, commune ait cum Plomb.Corn.l.1.C.de bo.mater.Io.Coraſ.in l. frater à fratre. n.113.ff.de condict indeb.Quamuis contraria opinio verior ac receptior ſit,vt atteſtatur meus iuris doctor Pinelus in d.l.

1.par.2.n.7.C.de bo.mater. Tributa verò atque onera pro rebus debita soluet absque dubio maritus ex ipsis bonorum dotalium fructibus, id enim verè receptissimum affirmat idem Pinel.illa ca.par.2.n.72.ver.1.igitur ampliatur. E.Suarez.

Maritus interim dum matrimonium cõstat, dotis dominus censetur, vt late obseruaui superius ver. dos. Eius autem bona etsi pro dote ipsa tacite hypothecę subiiciantur, tamen pro vxoris alimẽtis non tacitè obligata ducuntur. communia dicit Roma.cons.454. idem.

maritus potest impunè occidere adulterum vilem, repertum cum vxore. vt est communis opi. Secus si sit persona honesta. Rolã Valle in cons.34.n.1.in 2.vol. Bonac.

maritus potest mandare filio, vt occidat nouercam adulteram, vt est communis opi. Parisius cons.154. nu.10.in 4.vol. sed non alteri, vt ibi. Bonac.

maritus de iure communi potest interficere vxorem in adulterio deprehẽsam, vt est communis opi. Parisius cõs.154. n.12 in 4. vol. sed non potest aliis mandare, vel opem ab aliis petere quam à filio, vt est communis opi. ibi nu.15. sed bene potest conuocare amicos & consanguineos, vt sint pręsentes homicidio, non quòd ipsi illud exequantur. ibi.n.16.

maritus pt in flaranti crimine statim adulterũ occidere, sed non ex interuallo. Et ista est tutior sentẽtia. Fortunius in trac. de vltimo fine iuris cano.& ciuilis.n.175. sed de iure canonico communis se habet opin.in contrarium, vt ibi per Fortunium.n.175.vbi fusius. Bonac.

maritus & vxor fatentes in venditione prædij dotalis pariter illius precium recepisse, tunc profectò intelligitur partem illius ad vtrum quemque coniugum peruenisse: & sic vbi vir & vxor ꝯstante matrimonio vẽdiderunt simul partem prędij alicui, quod ante inæstimatum in dotem fuerat ab vxore datum viro, si scuto matrimonio morte ipsius viri vxor repeteret dotis nomine precium fundi, vtique posset partem duntaxat virilem repetere ab hæredibus, quasi in hoc casu intelligẽdum sit, ꝙ partem precij virilẽ tunc ipsa vxor receperit, vt voluit Bar.cons.124.punctus quæstionis.in prin.cum quo transeunt Bald.in l.mater tua.C.de rei vend. Paul.castr. cons.296. & cons.140.in prin.vol.1.nouissi.& cons.362.in fi.vol.2.nouis. Curt seni. consil.53.& cæteri signati per Boeri.dec.23.in prin. In contrariam verò partem videlicer, quod in re hac nõ obstante mulieris confessione, intelligatur vir omnem pecuniam adeptus inclinauere Spec.in tit.de obligat. & solutio.§. ante omnia, versi.sed pone vir,& vxor.& Vber.de Bob.& Io. And.in add.ibi, Alber.cum aliis antiquiorib. relatis per eum, Pau.castr.sibi contrarius,& Bald.quoque titubanter,in auth. si qua mulier, C.ad S.C.Velleia.vbi firmat ex huiusmodi confessione vxoris non præsumi quicquam ad eam peruenisse de precio rei venditæ, si id aliter non probatum fuerit, & præterea Saly.inibi,& Imo.in l.cùm vir,& de vsucap.& in c.cùm cõtingat, de iureiur.attestantur, secundum opinionem istam extitisse aliquando Bononiæ iudicatum, idemque tradit Rom. in l.si cum dotem.§.transgrediamur.sol.mat.& Fede.de Senis cons.241.& sententiam hanc veriorem ait Ang. Aret.in §.est & aliud, institutio. de donatio.refertque se consuluisse apud Regium, in casu, quo pater, & filius in eodem instrumẽto dotem recepisse pariter fassi fuerunt, vt esset intelligendum illã totam peruenisse ad ipsum patrẽ mercatorẽ, & s̃ n istã partẽ iudicauit sacrũ Regium cõcilium Neap.teste Afflic.dec.209. & sequitur etiam Boeri.d.dec.23.n.7. Natta cõsi.30.nu.1.& Crauet. consulendo cum aliis quàm plurib.congestis per eũ cons.91. vbi ostendit istam communem opin.fore, & ꝙ hæc communis sit, constat ex relatis etiam per Cassaneum in consuetudinibus Burgundiæ.rub.4.§.8.n.4. Tiraq.in trac.de vtroque retractu.§.31.gl.vnica,n.4.& seq & Moder.Paris.in tract. de contractib.vsura.q.38.in prin.ideò ab opinione ista tantorum patrum, tanquam communiori, tutiori, & approbata in curiis, ac prætoriis tam illustribus erubescerem discedere. F. Viuius lib.2.opi.169.

Maritus habet priuilegium.vt non exiga.plus quam face. possit deducto ne egeat.l.maritum.& ibi doct.maxime.Alex. qui ponit limitationes ff.sol.ma.

Et inter alias limitat.limitat nisi sciat facer. artem.qua mediante victum sibi quære.possit.gl.no.& ibi Nico.de Neap.in l. si maritus ff.sol.ma.& ibi Alex.qui similem gl.al. in l.si quis argentum §.1.C.de dona.& in d.l.si maritus in fi.ponit quid si maritus sit nobilis.

Limita etiam procedere in retinen. secus autem in peten. ita Ias.in l.quod nomine ff.de cond.indeb.vbi ponit alias limitat. P.Andora.

Maritus & vxor sunt cõiuncti l.fi.§.cum autem in cõfinio. & ibi no.Bal.C.de fur.ita volunt Iac.But.Franc.tig.& Sal.in l. maritus C.de procu.& no.gl.in l.quintus la 1.§.fi.ff.de aur.& arg.leg.Bar.in l.cui eorum.§. affinitat.ff.de postul.vt refert Alex.in d.l. maritus. vbi subdit quòd tamen non dicuntur propinqui.vel proximi.al.text.not.& ibi Bar.in l.1. C.vnde vir & vx.& in l.cum alienam.C.de lega. idem.

Maritus potest agere ꝓ vxore etiã sine mand. dũmodo caueat de rato.dummodo ab ea.nõ habeat mand.in aliqua.causa.quia tunc in aliis cense. prohibitus.l.maritus & ibi gl.C.de procur.

Vide in verbo coniunctus.§.1.vers.4.fallit. idem.

maritus potest esse proc.vxoris.l.cum rem.& ibi doc.C.de procu. curator autem esse non potest.l. maritus.C. qui da.tu. pos.rationem dr̃e.vide per Alex.in d.l.cum rem. vbi post Bal. ex illa ratione infert maritum posse dari curatorem vxori ad litem per no.per eundem. Bal.in d.l.maritus. cum aliis ibi all. per eum. idem.

maritus & vxor. sunt sotij diuine & humane domus.l.1.ff. de ritu.nup.l.aduersus.C.de crĩe expil.hæred. idem.

Et in fortunia.vnius dicũtur esse communia alteri.l.si cum dotem §.sin autem in seuissimo.ff.sol.mat. Ias.in l.1.col.1.C. vnde vir.& vx.vide in ver.vxor.

Et Hypo.in l.1.§.seruum mariti.ff.de quæstio. idem.

marito non licet vxorem verberib. affice.l. consensu C.de repud.& vult Alex.in 4.vol.cons.115.

Limita nisi subsit iusta causa.vt vult Alex.ibi.& in l.miles §. qui iudicati in vlt.add.ff.de re iud.Lud.in sing.4. Ange.in §.1. insti.de his qui sunt sui.vel al.iu.

Et quam cohertionem habeat maritus in vxorem, vide remissiones late adductas.per Fel.in c.cum contingat in fi.extr. de fo.compe. idem.

Maritus an possit impune vxorem adulteram interfice.vide Fel.in c.si vero.de sent.exc.vbi dicit quòd licet. non possit occide.tamen fallit quando inuenit eam adulterantem. cum vili pa.vide in ver.adulterium.§.8. & ibi posui.an liceat occide.adulterum.vide ibi quia non repeto.

Maritus potest expelle.vxo.quæ eius vite insidia. Fel.in ca. scribam in prin.de præsump.Pe.gerar.sing.65.

Potest etiam expelle.vxorem.si non soluat dotem.vt s̃.dos. in 18.priuilegio.ibi an autem maritus.

Maritus quando possit religionẽ intrare.vide Fed.cons.37.

Maritus nobilitat vxorem.non econtra.Fel.in ca.super eo. de testi.Ias.in l.fi.col.3.C.de verb.sig.

maritus potest pro vxore.in omni casu fideiub.l.2.§.pretor ait vbi Ias.ff.qui satisd.cog.

Maritus in parafernalib.cense.habere mand.à l.tex.l.maritus C.de proc.secus in aliis.Cor.cons.190.ver.nec etiam ob.

maritus repetit suam vxorem etiam à patre.l.si inuita & ibi Bal.C.de nup.

Sunt quidam maritelli, qui magis timent vxores quam timeantur.& nesciunt sibi extrahe.sarabulas sine vxorib.Bal.in l.curatorem C.de interd matr. idem.

maritus ad inopiam tendens, fauore dotis in solidum conuenitur, nec beneficio quòd non teneatur, nisi in quantum facere potest, gaudet, secus est sol.mat.secundum communem per Ias.in l.si constante.n.11.ff.sol.ma.quem laudat Burs. cõs. 56.col.1.circ.med.lib.1.

maritus per statutum non lucratur plusquam habeat vnus ex filiis primi viri, etiam quòd adessent illa verba, in totum lucretur, secundum communem per Burs.cons.12.nu.10.li.1.

maritus in statuto consequitur lucrũ statuti absolutè contra dispositionem l. hac edictali, si deferatur etiam existeñ filiis primi matrimonij, vel pars filiis, & pars marito, iuxta communem per Burs.cons.12.n.39.lib.1.

mariti confessio facta in testamento de dote recepta non tenet alio non appareñ, nec præiudicat creditorib.etiam posterioribus nulla preceden̄ promissione, secundum magis communem per Burs. cons.32.n.1.n.30.lib.1.vbi declarat, ꝙ si exceptio nõ num.dotis nunquam tempore legitimo apposita fuit: creditoribus præiudicabit, secundum communem ibi relatam.

Maritus indotatam vx.an alere teneatur: & maritali affectu tractare?& dic.quòd aut est indotata eo quia dos non fuit promissa, & tunc maritus eam apud se viueñ non expellere: sed alere & bene tractare cogitur, §. quoniam autem in auc. quib.mod.nat.eff.leg. Bar. in l.si constante.n.103.ff.sol.matr. Abb.cons.39.nu.4.lib.2.Guid.Papæ.q.439.in princ.Ias.in l.si donaturus.§. si quis indebitam nu.4.ff.de cond.ob caus. Soc. Reg.258.maritus.3.fall.Rom.cons.517.in prin. nõ enim dotibus: sed affectu matrimonia cõtrahuntur, l.fi.C.de repud.&

pro pri

pro prima opi.fac.l.pe.ff.vt in poss.leg.l.quod si nulla ff. de relig.& sump.fun. Aut verò est indotata, quia doc.promissa nõ traddita, & tunc maritus, si vult, eam expellere potest, fac.l.fi. C.ad vell. not. Bal.in l. quod in vxorem C. de neg.gest.Abb. cons.85.lib.2.Guid.Pap.d.q.439.post prin. Alex.cons.56.nu. 10.lib.4.Ias.d.l.donaturus.§. si quis indebitam n.3.tunc enim non est alenda à viro, iuxta gl.in auc.de non elig.sec.nub.§.fi. ver.onera, Bal.in l.de diuisione circ.med.sol.mat.nec ei habitatio præstanda quæ venit alimentorum nomine gl.in c. episcopus ver. dicta.10.q.2.& sic poterit expelli quod tamen impium habetur, & contra ius diuinum Math.19.Mar.10.Paul. ad ephes.5. sed quòd possit expelli est communis opi.nec ob. ius diuinum: quia loquitur de vera separatione, non de temporali, quæ fit quando vir dotem non habuit, Quæ opi. nimium rigorosa videtur: vx.expellere, debent enim viri ab initio cautius agere ea dotes, si autem esset in seruitio mariti, tũc ab eo alenda esset, etiam si dotis quantitas non sufficeret, arg. d.l.quod si nulla Rom.d. cons.517.col.2. post princ. idem etiam si non esset in ser.mariti propter illius sæuitiam, quo casu licita est separatio, c.literas ad fi.de rest.spol.& tunc si adsit culpa mariti: sunt eidem alimenta præstanda, teste Bal.& Saly. in d.l.quod in vxorem C.de neg. gest.Guid. Pap.d.q.439.nu. 6.Cuma.cons.75.n.3. Ferret.cons.34.n.3. Tiraq.de vtroq.retract.tit.1.§.10.gl.vnic.nu.14.sufficit enim per eam non stare quominus seruiat: ad hoc vt alimenta percipiat, arg. l. labeo scribit mihi bibliothecam ff.de contra.empt.in l. caio ff.de alim.leg.aut non est in viri seruitio mulier sua culpa: quia maritus eam non vult propter dotem promissam non solutam, & tunc ipsum ad alimenta cogere nequit, vel etiam alia de causa non est in seruitio mariti ob suam culpam, & tunc non tenetur ipse eam alere, secundum communem, per Grat.cõs. 57.in fi.lib.1.Rom.in l.si cum dotem §.si maritus. n.25.ff.sol. mat.aut neutrius culpa interceden̄ seorsum habitat: & sibi nõ seruit, & tunc locus est §.si autem in sæmissimo quòd secundum redditus dotis sit alimẽtanda, qui si non sufficiunt, tunc si mulier habet vnde se alat: bene est, si secus maritus supplebit, glo.d.§.si autem in sæuissimo.d.l.pen.ff.vt in poss. leg. d.l. quod si nulla.de relig. & sump.fun.& sic concluditur, ex not. per Rom.cons.517.maritum qui vx.opera vsus est, repetitionem alimentorum præstitorum non habere quamuis dos soluta non fuerit, licet aliqui aliter distinguant vt Abb.cons.85. num.3.lib.2. quorum sententia damnatur à Rom.d.cons.sed quid diceñ in hæredibus mariti qui dum vixit, alimenta vx. nundum receptis dotibus præstitit? an possint dicta alimenta vxor. præstita. & à marito non petita, repetere? qua iure, distingue, vt per Osasc.decis.132.n.19. Rom.d.cons.517.n.16. versi. vnum tamen dico Qui. Osasc. dicit senatum censuisse non esse admitteñ.hæredes mariti ad repetitionem alimentorum vx. præstitorum, quæ ab eo viueñ præstita non fuerant, quia per longi temporis taciturnitatem, & sub locutam mariti mortem remissa fuisse præsumuntur.

Masculinum licet quandoque concipiat fœmininum. l.1. de ver.sig.l.1.§.si quis ita dederit.de testa.tamen in contractibus non concipit. Est decisi. Archid.in c.si quis suadente.17. q.4.& comm. approbatur secund.Alex.cons.125.attentis.in prin.vol.5. M.Chærian.

masculinum quidem concipit fœmininum nõ ex propria significatione vocabuli, sed legis interpretatione. Curt. iun. cons.163.n.13.communem dicit.

Quando de iure regio masculinum concipit fœmininum, vide l.6.tit.33.par.7. B.Villal.

masculinum in materia fauorabili comprehendit fœmininum.Cur.iun.cons.153.communem dicit. idem.

masculinum non concipit fœmininum in contractib. Ias. in l.si quis id, quod.ff.de iurisdictione omnium iud.n.23.communem dicit.vbi ponit quatuor limitationes. idem.

ADDITIO. Fallit etiam vt per Soc. reg.in tracta. Fall.312. masculinum.

PRO. masculinum concipit fœmininum.l.qui duos multos.ff.de leg.2.l. seruis legatis. de leg.3.l.1.ff. de verb. signifi. Bello.

masculinum in pœnalib. an cõcipiat fœmininum, & sic in odiosis: vide Ias.in l.si quis maior.C.de transac. vbi concludit ꝙ non. Et dic ꝙ nec etiam concipit fœmininum in statuto odioso: secus si statutum vtatur termino communi, vt si quis decedat ab intestato, vel si quis vadat de nocte, quia tunc cõprehenditur fœmina.Dec.cõs.339.item non concipit fœmininum in testamento ex coniecturata mente testatoris. Dec. cons.270.Et in statutis odiosis vel fauorabilibus, Dec.consi. 353.item masculinum non concipit fœmininum, quando in vna parte testamenti testator fecit mentionem masculorum deinde, dixit, sine filiis: qa intelligitur de masculis. Et pariter quãdo filios masculos instituit, filias autem dotauit, & substituit filiis decedentib.sine filiis, nam tũc masculinum nõ concipit fœmininum, quando substituit descendeñ.testatoris: secus si eisdem filias, vel extraneos. Dec.cõs.370.& an dictio.si quis comprehẽdat tam masculum quam fœminam? Dec.cõs. 339.397.416.& masculinum comprehendit fœmininum de quo facta est specialis mẽtio.Dec.cõs.416.423. Ias.post alios in l.si quis id quod.ff.de iur.om.iud.vbi ponit reg. cum ampl. & limitat.quib. adde ꝙ priuilegium concessum alicui & omnib.descendẽtib.eius masculis & fœminis, ꝙ fœminæ cũ non sint nuptæ, vel sint viduæ, comprehenduntur: secus si iuncto matrimonio. Bart.in l.quoties.C.de priuileg.scholar.li.10.cuius dicti veritatem examinat Ias. in l. cum quædam puella. in prin.ff.de iurisd.om.iudic. Put.

Masculinum in vltimis voluntatibus continet fœmininũ. l.si ita scriptum.ff.de leg.2.l.si quis filiabus.ff.de testa.tu.Ias.in l.quæ de legato.col.3.ff.de leg.1.& in l.si quis id quod.col.1. ff.de iurisd.om.iud.in quib.loc.multa all. maxime l.qui duos ff.de leg.3.

Et hinc est. secundum eum. quòd si testator substituit hoc modo si hæres moriatur absque filiis leg. intelligitur non solum de mascul. sed etiam de fœminis al.Io.And.in ca.Reinal. de testa.& Alex.in 3.vol.cõs.55.de quo vide latius in ver.substi.fideicommissaria.§.17.

Et quòd in vltimis voluntatibus masculinum concipiat fœmininum. vult etiam Ias. in l.veteribus. ff.de pact.& in l.si extraneus. cól.4.ff.de cõd.ob causam Cor.in 4.vol.cons.68. P.Andora.

Masculinum in materia pœnali & odiosa non concipit fœmininum.quãdo odium est irrationabile.puta quòd propter delictum vnius alij punian.vt in l.quis quis.C.ad l.Iu.maie.ita in terminis tenet Bar.in l.1.C.de verb.sig.

Et propterea decidit Bal.in l.quicũque C.de ser.fug. ꝙ si ex forma sta. filij bannitorum non possunt stare in ciuitate non comprehenduntur filiæ fœminæ.& ita refert & sequi.Ias.in l. gallus in prin.col.13.ibi pro veritate.ff.de lib.& posth.

Adduc.in fortioribus terminis Are.in cons.33.vbi vult ꝙ stante statuto quòd proditores debeant puniri corporal. certa pœna.& eorum filij alia pœna. Nõ venient filiæ quia est odium irrationabile. idem vult ipse Iaso. in d.l.si quis id quod. col.3.ibi 6. limita.adde quòd illud cons. Aret. est 39. incip. in facto dicitur.

Fac.quod vult Barb. in 1.vol.cons.16.col.2.vbi dicit ꝙ stãte sta.quòd existente patruo auus maternus nõ succedat.non exclude. auia materna.al. Bal.in l. quicunque.ver.attende hic aliqua.C.de ser.fug.& idem vult in 4.vol.cons.50.maxime.in 6.& 8.col.

Fac.quod vult Alex.in 1.vol.consil.135.ibi alia ratio est.& quod vult in 3.vol.cons.29.col.3.ibi quia respondeo.& quod vult in 4.vol.cons.85.in prin. P.Andora.

Quando masculinũ profertur ab homine.in casu odij non continet fœmininum. vnde si testator. exhæredat filios. non veniunt filiæ.secus si à lege.text. est in l.1.§.sed & si incertum. & ibi Bar.ff.de ven.in pos.mit.gl.in c.general. de elect.in 6.& ibi Phi.

Et quòd in materia pœnali & odiosa masculinum concipiat fœmi.Ias.vbi s̃.ponderat gl.quam secundum eum nemo vnquam ponderauit in l.cum proponas.in gl.fi. C.de trãsact. nam illa gl.iuncto tex.vult quod l.si quis maior.C.eo.quę est pœnalis & imponit 4.pœnas.& loqui.ĩ masculino habeat locum in fœmina.Nisi dica. secundum eum quòd cum ibi aga. de iur.obseruantia.& sic de fauore anime.dica. materia fauorabil. & extẽden. & quòd illa l. si quis maior habeat locum in fœmina.tenet ibi no.Ias.

Pro hoc.etiam adduc.Ias.in d.l.gallus col.13.ibi 2.ad idem &c.tex.in l.si quis id quod.ff.de iurisd.om.iud.in ver.sed & vtrumq; sexũ.vbi est tex.ꝙ in materia pœnali & sic odiosa masculinum cõtinet fœmininum. pro quo.adduc.multa sabiungit tamen ꝙ quamuis illa.l.sit pœnal. tamen debet extendi tanquam fauorabil. cum tendat ad fauorem reipu. vt delicta punian.& idem vult ipse Ias.in d.l.si quis id quod col.1.

Et quòd in dispo.legali in materia indifferenti si non tract. de odio irrationabili masculinum concipiat fœmininum. adde Alex.in 1.vol.cons.61.ibi vel possum responde.Mars.not. in l.si quis viduam.col.7.ff.de quæstio.

In materia partim fauorabili & partim odiosa.masculinum comprehendit fœmininum Ang.cons.191. idem.

Masculinum in statutis concipit fœmininum.Bar.in l.iura.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

ad fi.ff.de ll. vbi decidit ꝙ stante sta. ꝙ nullus vadat de nocte. sine luie.comprehēde.femina.& ita volūt doc.in l.quicunq;. C.de ser.fug.Imo.in l.si ita scriptum.ff.de leg.2.Pe.de anch.in cons.112.incip.superstite domina Auantina.

Fac.quod vult Alex. in 2.vol.cons.110.vbi vult ꝙ si sta.disponat ꝙ coniuncti ex linea paterna vsque ad quartum gradum preferrantur aliis.sub illo termino cōiuncti.comprehēdētur tam fœminæ quam masculi.& ita vult Ias.in d.l.gallus.& in d.l.si quis id quod.fac.quod vult Alex.in 4.vol.cons.85. vbi vult ꝙ app.fratris in sta.contine.Soror.idem in ver.proximiores.tenet.Bened.in cons.98.

Et propterea dicit.Ias.in d.l.si quis id quod.col.2. quòd nō putat verum quod vult Nico.de neap.in l. 1.C.de vesti. elobe ris.lib.11.vbi dedicit ꝙ si sta.dicat ꝙ nullus indua. tali panno. vel ꝙ null9 possit portare tales vestes.istud refert ad homines non ad mulieres.quod ipse Ias.non credit verum. P.Andora.

Et quòd in statutis. etiam in materia indifferenti. masculinum comprehendat fœmininum tenet per multa.Cur.cons. 9.quem omnino.vide. idem.

In materia. restringibili. masculinum in stat.non concipit fœmininum.Cor.in 1.vol.cons.11.in prin.& cons.335.

Et ibi subdit quòd etiam stante sta.quòd masculinum concipiat fœmininum tamen in tali materia.restringibili nō concipiet fœmininum.vide per eum.

Idem vult in 2. volu.cons.13.vers.quòd autem in stat.cum multis vers.seq. Et cons.94.& cons.156.& in 3.vol. cōs.222.

Barb.in 4.vol.cons.50.col.2.& seq.dicit quòd sta.excludēs matrem propter auum.non includit auiam.

Card.in clem.1.in 2.q.de sepul.dic.ꝙ in statut.fact. per prælatos ecclesiarum quia præsumi. quòd nl. imqui.contineant. masculinum concipit fœmininum secus in stā.principium secularium.quę frequenter odiose promulgan.quia masculinū non concipit fœmininum in odios. idem.

Masculinum in rescriptis.concipit fœmininum c.significauit & ibi doct.extra.de rescrip. vbi est text.quòd sub illa clausula.& quosdam alios venit etiam fœmina.Ias.in d.l.gallus.

Fac.quod vult Spec.in tit.de rescrip. præsenta.in fi.vers.sed quæritur vt.vbi vult quòd per illam clau.tam clerici quam laici.continentur etiam mulieres.

Et quòd in rescriptis.masculinum contineat fœmininum. tenet Imo. in d.l. si ita scriptum de leg.2.& idem vult ipse Ias. in d.l.si quis id quod.col.2.

App.tamen regis non venit regina. nisi exprima.Phi.in ca. si.in prin.de of.deleg.in 6. idem.

Masculinum in priuilegiis continet fœmininum ita sing. Bal.in c.ad audientiam.col.vlt.de rescript.& dicit.Ias.in l.gallus col.13.ibi quinto moueor. ff.de liber.& posth. quòd non recolit in hoc legisse concor.addit Archid.in capi.si quis suadente 17.quæst.4.faciunt quæ vult Cor. in 4. volumin. consil.177.

Subiungit Ias.in d.l.gallus. ꝙ nunquam sibi auīs requieuit quòd in priuilegiis masculinum concipiat fœmininum.& in contrarium al.egregiam decisionē segno.de homode.in cōs. 186.incip.in quæstione vertente.inter durantem.vbi tenet ꝙ in priuilegio legitimandi. concesso cōitti.ad legitimandum spurios.non venient spurie.de quo vide.in versi. legitimatio. §.13.

Et pro hoc.Ias.in d.l.gallus.col. 14. ibi item.quòd in priuilegiis,&c.ponderat face.tex in l. 1.§.fi.ff.de iure.immu.vbi est tex.quòd priuilegium immunitat.concessum alicui.& liberis & posthumis posteris.non extendi. ad eos.qui sunt ex fœminis. & per illum text.decidit Bar. in l.liberorum versi. quæro quid in refer.de verb.sig.quòd in priuilegiis app. filiorum nō veniunt nepotes.

Vide Barb.in 2. volu.cons.57.col.6.vbi dicit.ꝙ aut loquim contra priuilegiantem & tunc comprehendit fœmininum. aut contra tertium.& tunc secus. P.Andora.

Masculinum in correctoriis comprehendit fœmininum. vbi est eadem ratio.gl.in ver.nept.& ibi Cur.in l.gallus ī prin. ff de lib.& post.

Sed Alex.ibi reprehendit.quia in materia stricte interpretan.masculinum non concipit fœmininum.al.l.1.§.item quęritur.ff.de ven.in poss.mit.

Proba.secūdum Ias.ibi in 12.col.Nam licet. in vltimis vol. masculinum concipiat fœmininum. vt dixi s.in ver. masculinum in vltimis vol. tamen in contractibus.masculinum non concipit fœmininum.vt j.masculinum.in contractibus. si ergo.in contractibus mascu.non concipit fœm.ergo. longe minus in materia correctoria. nam in contractibus fit stricta interpretatio.in materia correctoria fit strictissima.

Ias.tamen in d.l.gallus.col. 14.dicit quòd imo in correctoriis masculinum concipit fœmininum quando est identitas rationis & materia vtrique equaliter cōgruit. vide ibi per eū. & idem vult in d.l.si quis id quod.col.2. P.And.

Masculinum regl'r.in omni materia continet fœmininum. ita Ias.in d.l.si quis id quod.col.2.& ī l.2.col.76. C.de iure emphi.al.Bar.in l. 1.ff.de verb.sig.in l.si quis in tantam.C.vnde vi. & in l. 1.ff.de pecu.& doc.in l.quicunque. C.de ser.fug.Feli.in c.monialib.de sen.exc.Cur.in cōs.9. Ang.cons.289. Lud.Ro. cons.98.

Limitat 1.Ias.procede. quando ratio sta.est indifferens causa ad masculos quam fœminas.secus quando ratio esset differens & diuersa.

Et per hoc. dicit quòd si ex sta.in contractibus minorum debeat interuenire.cōsensus coniūctorum, tale sta.non comprehendet fœminas coniunctas.all.Bal. in l. 1.in vlt.col. & in l.fi.C.qui admi.adde eundem Bal.in 4. parte. consil. 8. Hypo. sing.20.

Et pro hoc.adduc.Ias.no.per Pau.de cast.& modernos.in l. sed si hac §. liberos ff. de in ius voc. vbi volunt ꝙ licet app. liberorum veniant tam masculi quam fœminæ.& descēdentes ab eis.verum est secundum eos quando sumus in materia indifferenti. quæ conueniant vtrique sexui secus si conueniat mascul'r tātum vt in feudis. vnde si quis acquirat feudum pro se & liberis suis non comprehendūtur filie quę regl'r. non succedunt in feudo vt dixi in trac.feu.in rub.de succes.feu. versi. fœmina.fo.26.faciunt quæ late vult Cor. in cons.335.

Limitat 2.in his quæ possunt adaptari. fœminis.nō in aliis item nec. in his quæ ratione carent all. Bal.ita dice.in l.seruus C.communia.de succe.

Et in materia.vide no.Card.in clem.1.in 2.q.de elec. Ang. in §.fi.insti.qui te.tu.da.pos.

Limitat 3.vbicunque lex loqui.discretiue.idest de per se de masculo.& de per se de fēīa.tūc masculinum.nūquam ꝯtinet fœmininum.eo quia expressum fac. cessare præsumptum. vide ibi per eum.idem vult ī l.cohæredi.§.qui patrem.ff. de vul. & pup.al.Bal.in l.in multis.ff.de sta.ho.

Limitat 4.in officiis in quibus masculinum nō cōtinet fœmi.al.Bal.in c.ad audiētiam.circa fi.de rescr.vbi per hoc infert ꝙ si testator dicat relīquo filios. vel fratres meos exequutores testamenti. non intell'r de sororib. & idem vult ipse Ias.in l.ex facto.col.20.ff.de vul.& pup.

Limitat 5.quādo masculinum profertur à lege etiam in casu odioso.Secus in ab homine in casu odij quia tunc nō comprehendit fœminas. vnde si testator exhæredat filios non cōtinentur filie. l. 1.§.sed & si incertum.& ibi Bartol.ff.de ven. in pos.mit.

Limitat 6.per ea quæ dixi s.in ver. masculinum in materia pœnali.s.quando odium est irrationabile.

Limitat 7.quando lex esset pœnal'r & correctoria sil'r.tūc masculinum nō comprehendit fœmi. patet secūdum eum quia alias fit extēsio qn lex est solū pœnal'r. vel est solum correctoria vt est quando ratio est expressa.in lege.tn̄ si simul & sel'r. sit correctoria & pœnal'r nunquam fit extentio.all.gl.in clem. vt hij.de eta.& qual.& alia quæ vide.

Limitat 8.singl'r.quādo per sta.filia prohibētur succede.ex tātib.masculis. Nam tūc si testator. instituit filios nō venient filie.vt ibi per eum multa allegantem.adde quæ dixi.in tract. sta.sta.sub rub.filia dotata.q.22.

Limitat.9.nisi ex coniecturis verisimilibus probe.testatorē aliud sensisse Puta testator instituit filium suum hæredem.& si decede.sine filiis maribus vel nepotib.ex fratre,&c.certe illud. Nepotib.ex fratre intell'r solum de masculis nō autem de fœminis.ne plus videa.tribuisse nepotibus ex fratre.quam ex filio.al.Cu.cons.127.

Et ꝙ masculinum nō cōcipiat fœmininum. quando aliud apparet de mente testatoris.al. multa.max. Alex.vol.4.consi. 52.& seq.quæ sunt contraria. & in dict.consiliis.ego apposui apostillam.quam vide.

Limitat 10.quādo lex.vel sta.loquere.per verbum vir.quia tunc non comprehendi. mulier. quia est vocabulum præcise masculine significat. secundum Bal.in c. licet vniuersis de testi.& alia.

Vide tamen eundem.Ias.in repe.l.admo.col.57.ff.de iu.iur. vbi dicit quòd licet.aliqua iura.ratione frequentioris vsus faciant mentionem de viris. tamen non prohibentur mulieres vt in subscriptione appoce.&c.

Et ita etiam vult Fel.in c.2.circa prin.ibi 2.declaratio. extr. de fi.instr.

Vide etiam eundem Ias.in l. 1.in prin. 4.col.ff.de ll.

Limitat 11. quando masculinum profertur simpliciter, tunc bene comprehendit fœmininum, secus si adiiceretur dictio mascul.vt si testator diceret,instituo filio masculos, tunc per adiectionem masculos nunquam feminæ continerentur, etiam in materia fauorabili,& etiam ad pias causas.all.Panor. cons.37.inci.videtur 1.quod mihi est 36.& Ant.de But.cons. 66.incip.recte decisum est quod mihi est 46. confirmat ipse Ias.per duo.j.per reg.ꝙ in claris non est opus ꝯiecturis.l.continuus.§.cum ita.ff.de ver.ob.adde Dec.cons.155.& 193.in pr. 2.et no.confirmat opt.simili.nam licet app.liberor.contineantur etiam nepotes ex filia seu femina.l.cognoscere. §.liberor. alias est l.liberor.ff.de ver.sig.l. 1.C.de cond.inser.istud procedit quando terminus liberor.profertur simpl'r. secus si adiicc. dictio masculor.vnde si aliquis acquirat emphyteosim pro se & liberis mascul.non venient nepotes ex filia.all.Spe.ti.de loca.§.nunc aliqua.ver. 146.Bal.in aut.si quas ruinas.de sac.san. ecc.Ang.& mod.in l.sed si hac.§.liberos.ff.de in ius voc.adde Bened.cons.18.vbi dicit ꝙ nepotes ex filia non veniunt in institut.& substitut. facta per verba si decesserit sine filiis masc. imo tunc admittitur substitutus.

Limitat 12.ꝙ masculinum non comprehendat fœmininum,quando substituta est ecclesia,vel pia causa:puta si testator dicat,ꝙ vult titium & eius filios habere talem fundum,& eis non existentibus substituit mon. tunc sub illo termino filios non veniunt filiæ feminæ.nam, dicit ipse, licet terminus communis, homo de propria significat. comprehendat tam masculum quam feminam: tamen terminus sing. vt est filius de propria significat.non comprehendit filiam.sed per extensionem.l.pronunc.de ver.sig.ergo ista præsump.debet cessare vbi est substituta pia causa,sic.cessat præsumpt.l.cum auus.cū si.ff.de cond.& dem.vt dixi in ver.pia causa.§. 5.fac.quod vult Card.cons.135.

Limitat 13.vt j prox.Et ꝙ ille terminus quicunque homo comprehendat etiam feminam,tenet Alex.j.vol.cons.80.col. vlt.& in 2.vol.cons.24.col.3. P.Andora.

masculinum in contractibus non concipit femininum,vnde si aliquis acquisiuit emphyteosim pro se & filiis,non comprehenduntur filiæ. Ias.in d.l.si quis id quod.col.5. de quo latius dixi in tract.emphy.§.128.Cor.in 3.vol.cons.211.Hypo. singul.191.Fac.quod vult Alex.in 2.vol.cons.113.& ita vult gl.& phi.in c.generali.de elect.in 6.Im.ꝯs.38.Lu.Ro.cons.35.

Limitat Iason.proced.quando accepit pro se & filiis,secus si pro se & liberis,quia tunc venient feminæ.de quo dixi in d. tract.§.144.

Limitat 2.nisi accepisset emphyteosim pro se,filiis & hæredibus,quia tunc venient feminæ.alle.Alex.in l.sed si hac. §.liberos.ff.de in ius voc.

Limitat 3.vt procedat in contractibus stricti iuris,secus bonæ fidei.all.Cum.cons.183.incip.visa copia.

Sed ipse Iason improbat vide per eum.

Limitat 4.non procedere in contractibus ex liberalitate procedentib.puta in dona. quia tunc cessat ratio l. veteribus. ff.de pac. etiam quia in eis fit latior interpretatio quam in vltimis voluntatibus.

Limita etiam in verbis iudic.& arbitri. quia tunc masculinum concipit femininum. Alex.no.in 5.vol.cons. 1.col.6.

Istud tamen impugnat d.Franc.de cur.in suo tract.feu.part. 3.ver.12.&c.

Ad præmissa adde ꝙ dictio,si quis,comprehendit etiam feminam,vt volunt doct.in locis preal.max.Ias.in l.generaliter. §.cum autem.col.2.C.de instit.& substit.sub cond.fact.

Adde etiam, ꝙ si in principio testamenti fiat mentio de filio,deinde fiat mentio de filio masculo,semper intelligitur de masculo.ita Ias.in l.centurio.col.31.ff.de vul.& pup.al.Panor. cons.37.incip.videtur primo.quòd mihi est 36. Vide tamen eundem Iasō.in l.qui filiabus.col.1.ff.de lega.1.vbi in contrarium all.Ana.cons.22.incip.ad approbandam.

Et econtra,si primo fiat mentio de masculo,intelligitur in sequentibus etiam de masculo.Guid.cons.87.

Masculus præsumitur prius natus quam femina, quando duo simul nascuntur.l.si fuerit.§.plane.& ibi Bar.ff.de reb.du. habetur in l.si extraneus.ff.de cond.ob cau.

Et ponunt ibi doct.max.Ias.quæstionem de eo, qui vendidit equam prægnantem, cum pacto, quòd si pareret masculum,pertineret ad venditorem,si pullam seu femellam,ad emptorem:contigit quòd peperit vtrumque,nescitur quis prior natus fuerit,decidunt quòd venditor habebit masculum,emptor femellam,ex quadam equitate.

dignitas Masculi est maior quam feminæ.Barto.in l. 1.ff.de sena.& ibi Bal. idem.

masculinum concipit femininum in materia indifferenti, quæ congruit vtrique,& fauorabili,teste Bar.in l. 1.de ver.sig. not.doct.in l.quicunque.C.de ser.fugit.cuius contrarium tenent doct.in Apostil.ad Rom.cons.35.post nu.3.per l.veteribus.ff.de pact.distinguendo inter contractus & vlti.voluntates,quam opi.sequitur Alex.cons.61.col.1.cons.80.in fi.li. Corn.cons.111.col.2.lib.3.Ias.in l.si quis id quod.nu.23.ff.de iur.om.iud.in d.l.veteribus.n.2.in l.2.n.193.C.de iur.emphy. in l.maritus.n.4.C.de proc.in l.quæ de legato.n.14. de leg.1. in l.vt liberis.nu.11.C.de colla.Rui.cons.178.n.6.lib.2.Deci. c.in presentia.nu.46.de prob.cons.171.n.4.223.in prin. 567. n.4.Rip.in l.ex facto.§.si quis rogatus.n.59.ff.ad treb.Gozad. cons.10.Rub.cons.22.n.7.&hoc locum habet in omnib.contractibus,teste Dec.cons.201.n.3. Hypol.sing.191. Tiraq.de vtroque retract.tit.1.§.1.gl.9.n.181.qua in materia vide Rol. cons.93.lib.2.Dec.in l.fœminæ.n.90.ff.de reg.iur. Port.lib.2. conclus.7.

masculinum non concipere femininum passim ab interpretibus scribitur. Et hanc sententiam magis communem conclusionem Alex.de im.cons.204.n.9.ver.& similiter. in 2.lib. cons.& Phil.Dec.com.opi.docto.esse in l.2.n.106.ff.de regul. iur.inquiunt,Quam doctrinam latius explicant in vtramque partem, an ex proprietate vel extensione procedat, infinitis doct.authoritatib.adductis And.Tiraq.tract.de vtroq retrac. §.1.gl.9.n.180.& 181.cum seq.& 208. & Apostil.in consuet. Paris.§.12.& idem remissiuè in d.cons.Alexand.204.ver.non concipit.in d.l.2.ver.contractib.litera B. kirchouius.

masculorum nuncupatio tametsi non ex propria verbi notione feminas concludat,tamen ex legis interpretatione illas complectitur.com.inquit Cur.iu.cons.163.n.3.Quamobrem masculorum nominatio in fauoribus feminas comprehendet,vt frequenter placitum enunciat idem Curt.iu.cons.153. num.5.quamuis & in contractibus secus sit,receptum scribit Ias.in l.si quis id,quod.nu.23. ff.de iur.om.iud.& generaliter in odio dignis diuersum omnino respondendum sit. quemadmodum resoluit Hip.in l.vna.num.224.& 225. C.de rapt. virgi. E.Suarez.

Masculinum non concipit femininum,quando in dispositione fit mentio de masculino per se:& demum de feminino per se:quia expressum facit cessare præsumptum. l.si ita. ff.de lib.& posthu.l.clemens patronus.ff.de hæred.instit.not.Bald. l.in multis.ff.de stat.ho.& do.Nicellus in l.edicto. ff.de iur.fis. Balb.decis.265.

masculinum non concipit femininum,etiam in statutis criminalibus.Menoch.de adipiscenda pos.nu.224. Quando adest statutum, ꝙ statuta non debeant interpretari. vt ibi. vide Deci.& alios,in l.feminæ.ff.de regu.iur.vbi ponit Deci. ꝙ statutum,ꝙ filij bannitorum expellantur de ciuitate, non habet locum in feminis.Et statutum de adultero non habet locum in adultera.Bald.cons.6.lib.5.in fi.Tiraq.de retract.§.1.glo.9. numer.186.& 211. vbi etiam limitat plenè Anton. Gabriell. in suo communium conclus.libr.6.conclus.6. titul.de verbo. signific. Fallit in statuto odioso, quod odium est rationabile, & est verior,& magis com.opi.de qua Hiero.Gabriel.cons.14. nu.24. Bonacoss.

masculinum concipit femininum in testamentis & substitutionibus,secundum magis communem per Bursat. cons.1. nu.22.libr.1.

Masculinum non concipit femininum in materia differenti,& vbi adsunt coniecturæ, secundum com.per Bursat.cons. 1.nu.36.lib.1.vbi latius declarat.

massaritiæ.Quid veniat app.massaritiar.vide Panor.in part. 2.cons.88. P.Andora.

massaritię non veniunt in generali obl.l.1.& ibi Bar.C.quę res pig.ob.pos. idem.

PRO. Mater in testamento tutorem filiis dare non potest. datus tamen confirmatur.ff.de testa.tut. Bello.

Mater potest filium exhæredare ex causa in casu, ꝙ pater esset dilapidator,ne,s.hæreditas queratur patri,saltem quo ad vsumfructum, & ab eo dilapidetur, dummodò tamen instituat alium,qui postquàm filius sit effectus sui iuris,ei hæreditatem vnà cum fructibus restituat.com.dicit Clar.§.testamentum.q.41.ver.quæro etiam. P.Fich.

Mater tenetur filium instituere, vel exhæredare, nam si eum prætereat,testamentum nullum est,communem dic. in §.testamentum. quæst. 47.intellige si causam nullam inserat, nam causa inserta, talis præteritio habetur pro exhæredatione.ibid. idem.

Matrem filius non potest sine causa in testamento præterire.commun.dicit in §.ibidem quæst.49. idem.

Universidad de Deusto Biblioteca

Mater diues propter inopiam patris tenetur dotare filiam pauperē secundum Bart.quem omnes communiter sequuntur in l.neque mater.C.de iure dotium.& in auth.res quæ.C. communia de lega.& opi. istam sequitur & tenet communē fatetur Corasius in repet.l.qui liberos.ī 2.lect.n.112.ff.de iur. dot.imò mater hoc casu potest in dotē dare filiæ pauperi bona à lege prohibita alienari in vltima volūtate,secundū omnium doc.communem sentētiam,quam cōmendat,celebrat, & citat Soc.cōs.75.vol.1.& Boer.decis.129.n.4.& seq.& opi. ista interpretatur per Alex.cons.56.vol.j.non procedere quādo testator expresè prohibuisset alienari in causam dotis dicta bona. F.Viuius.

Mater in dubio non debet excludi à luctuosa hæreditate fi lij.Cur.iun.cons.134.n.6.communem dicit. B.Villal.

Mater acceptās tutelam filiorum,si posteà accedat ad iudicem dicens velle contrahere matrimonium,φ filiis prouideatur de tutore, locus est tutori datiuo,ñ autem legitimo.Cur. iun.cons.94.n.5.communem dicit. idem.

ADDITIO.ad quam donationem dicit Bart.in l.2.§.confestim.ff.ad Tertulianum,φ mater tenetur confestim petere tutorem filiorum post mortem sui viri. & intellectus illius dictionis confestim,nō seruatur in practica, vt testatur Ang.in l.sciant cuncti.C.de legitimis.hæredib.n.2.Bal.in l.precib.nu. 22.C.de impub.& aliis substitutioni.dicētes φ habet annum ad petendum dictum tutorem.

Mater si per statutum priuetur successione filiorum stātib. agnatis priuatur etiam auus maternus.Io.Nigo.in l.generaliter.n.45.de secun.nu.communem dicit.

Matri non creditur, dicenti ab alio quam à marito filium recepisse:etsi multum vagauerit. Boer.decis.29.n.6.communem dicit. idem.

Mater alienauit fundum filij, postmodū illum hæredem instituit,adita hereditate,filius vēdicare volebat fundū.Querebatur. an posset distinguitur:aut filiꝰ pro debito bonorū subsidio fuit institutus in re particulari,altero hærede vniuersali instituto , quo casu habetur loco legatarij.l.1.§.si fundo.ff.de hæred.insti.& tūc poterit fundum vēdicare,si verò institutus sit in quota hæreditatis,tunc pro parte ipsum tangēte sibi vēdicanti obstabit exceptio , poterit tamen ab altero hærede illud repetere,tanquam sibi fuerit euictum:debet enim habere huiusmodi bonorum subsidium absque grauamine,videlicet legatorum,& fideicommissorum,nō tamē æris alieni, vt no. Gl.in l.cum à matre.ver.item quid in debito C.de rei ven.cuius opi.comm.teneri Bar.attestatur.in l.fi.§.in computatione. ver.contra istam gl.C.de iure deliberand. vbi glo.contrariam sentit. F.Turzan.

Mater à luctuosa liberorū hæreditate in dubio excludi nequaquam debet.commune ait Curt.iun.cōs.134.n.6.Quin si à filio sine causa prætereatur nullum testamentum dicet:si cū causa silētio inuoluatur,pro exhæredata habebitur,commune prouūciat cū Guliel.I.Cla.de testam.q.49.idemq; attestantur Ang.in §.mater.instit. de inof.testam. Bertr.cons.1.n.3.& cōs.23.n.2.lib.5. Did.à Cou.in c. Raynutius.nu.3.& seq.de testam. Ant.Gome.de testa.c.11.n.34.Si autē per substitutionē pupillarem exclusa fuerit, nunquam illi legitima aliqua portio debebitur.commune affirmant Alex.cons.12.lib.3.&qui eum laudat Viuius lib.1.opi.206. E.Suarez.

Mater vel dotata,vel indotata.si legitimæ sibi in patris hæreditate competituræ renūciet,nō obetit sui ipsius filiis ad aui hæreditatem adspirantibus, vt commune inquiunt Rip.in responsis titu.de legibus & long.consuet ca.6.num.3.Viuius lib.1.opi.202.Videto tamen quę hāc in rem scripsi suprà ver. filius. idem.

Matri filium ex alio quàm suo ex marito susceptū asserenti nulla fides habebitur.etsi multum diuque vagata fuerit.cōmune effert Boer.decis.29. nu.6.asserunt & ij,quos s.laudaui ver.Filius. E.Suarez.

Matrem ad secundas nuptias conuolantem nec filius, nec filia dotare tenetur,commune pronunciat Ripa in l.1.nu.82. ff.sol.mat. E.Suarez.

Mater, vel frater assignātes, dātesque simpliciter in dotem rem propriam,seu communem,illam vtique donare censentur, etiam quòd aliàs administratores bonorum puellæ fuerint,secundum Cy.Iac.de Are.& Saly.in l.fi.C.de dot.promis. Bald.in l.Nesennius.ff.de nego.gest.& istorum opinionē tuetur plurib.& quidem optimis rationib.sequitur consulendo, &demum magis veram,magisq; communem esse inquit Iac. Mandellus cons.12.n.1.cum aliis seq.F.Viuius lib.2.opi.171.

Mater habet annum ad prouidendum filio de tutore, quæ si est minor nō assumens tutelā filij:vel non petens ei dari tutorem, nō priuatur illius hæreditate, vel si adsit aliqua alia iusta causa, secundum communem per Burs.cons.8.n.40.lib.1. vbi declarat.

mater tutrix debet renūciare secundis nuptiis,S.C.Velleiano, & omni iuris & legum auxilio , aliàs tutela ipso iure redditur nulla, iuxta auth. & quæ ibi notantur communiter per doc.matri & auiæ. C. quādo mul.tutelæ officio fungi potest. Bart.in ver. quæro quid si mater nō renūciauerit.n.11.& 12. Salicet.n.13.& 14.Spec.in tit.de tutore.§.nūc dicendum.n.5. vers.hodie verò præfertur mater.Pau.de castr.in cons.324.in prin.in 2.part.cons.secundùm nouam impressionem.Ang.in §.actionum.nu.41.versi.19.insti.de act.Ant.Capycius in Dec. cons.Neapol.Dec.50.num.5.6.& 7.Et his & aliis quæ copiosius prosequitur Rolād.à Valle in cons.76.num.5.6.7.& 8.in 1.Tom.consil.hanc communem doc.sententiam esse liquet. Kirchouius.

Mater legitima & naturalis mulierem arogantem excludere debet,per text.in l.2.§.impuberem ver.quare & si pubes.ff. ad tertul.secundum veriorem sententiam per Osasc.decis.75. post nu.5.

mater impudicè viuens post mortem viri. perdit tutelam filiorum.Io.de Garro.in auth.eiusdem. C.de secun.nup.n.21. communem dicit. Bonac.

Mater in medio existens non excluditur ab agnatis substitutis, à legitima sibi debita in hæreditate filii per substitutionem compendiosam verbis communibus factam,secundum magis communem per Burs.cons.8.n.39. libr.1. vbi articulū ad partes disputat.

Mater filiæ defunctæ succedit exclusa matre testaroris substituta filiis per hæc verba,nullis nascētib.liberis,vel natis deficientib. si vnus tātum nascitur, iuxta communem per Burs. cons.19.n.1.n.4.lib.1.vbi n.31.dicit φ mater testatoris substituta nō excludit matrem pupilli in tacita pupillari,vel ex mēte præsumpta testañ.secus in filio testatoris,secundum veriorem sententiam ibi relatam.

mater nūquam excluditur à legitima & Trebellianica factaaditione per substitutionem fideicommissariam,secūdum communem per Burs.cons.19.n.34. libr.1.

matris electio est adere vel ex pupillari.vel ex fideicommissaria euienente casu substitutionis, secundū communem per Burs.d.cons.19.n.35.

Mater tutrix tutelā amittēs ob secūdas nuptias,eam nō reassumit mortuo ſo marito,ſm Mising.centur.3.obseruat.83.

Mater transiens ad 2.vota:priuatur proprietate bonorum quæ filiæ obuenerunt ex hæreditate paterna,retento sibi vsufructu,l.mater C.ad tertul.Rom.cōs.405.col.fi.ratio est,quia licet per 2.nuptias non faciat iniuriam filio defuncto:facit tamen iniuriam viro,cuius anima tristatur,in auc.de nup.§.quę verò, ex not.per Rol.cons.81.n.2.3.& 5.lib.3.& nu.10.vbi φ & si mater transiens ad 2.nuptias priuetur proprietate bonorum in quibus successit filio,id tamen intelligitur voleñ altero filio primi matrimonij superstite, & declarañ matrem priuatam esse proprietate bonorum sororis vtrinque propter transitum ad 2. nuptias quid diceñ quādo mater consentieñ filiis, vel de liceñ & consensu primi mariti conuolat ad 2. nuptias,& dic,vt per eundem Rol. d.cons.vbi n.13.& sequ.φ consensus tacitus filiorum sufficit,vt mater transiens ad 2.vota:non priuetur proprietate bonorum filij in quibus successit.quid de matre quæ duos habebat filios, quorum vnus decessit antequam nuberet,alter post,& dic,quòd mater succedit,teste Bal.in auth.ex testamento.col.2.ver. sed pœnæ C.de sec. nupt. qua in materia matris vel vidue 2. nubeñ vide quæ scribit Rom.cons.219.vbi inter alia,inquit, aut loquimur de pœnis quas incurrit quia post annum luctus mulier 2.nubit, de quibus in l. fœminæ & l. eleganter C. de sec. nupt. & tunc voluntas viri tacita vel expressa 2. nubere permittentis, illas excludit,secundum Rom. d.cons.& sing.248.crem.sing.74. Dec.in rub.col.pe.C.de sec.nup.in c. ecclesia sanctæ Mariæ.n. 35.de consti. Boer.q.185.nu.20.Ias. in l.filium quem habeñ nu.13.C.famil.ercisc.in l.2.1.not.C. de indic.vid.toll.& hanc communem dicit Garo.in d.rub.par.vlt. C.de sec.nupt.idem diceñ de matre 2. nubeñ post annum luctus, filiorum primi matrimonij voluntate quòd pœnas prædictas. non incurret ex not.per Rom.d.cons.219.col.2.n.3.Ang.cons.396. col.4. Dec.in l.qualiter n.16.C.de insti.& substi.in l.nemo fraudare num.5.de reg. iur. cons.206.ante n.3.cōs.317.nu.6.396.col. 2.Soc.Reg.272.fall.j. Boer.q.185.nu.20.Paris.cons.29.n.81. & seq. libr.3.Rom.d.sing.248.crem.sing.74. quibus addc,φ dispositio legum imponens mulieri 2. nubeñ amissionem eorum quæ à primo viro consecuta est, locum non habet in acquisitis

quisitis ex tit.oneroso, Rom.d.cons.219.col.2.nu.4. Dec.in rub.n.15.C.de sec.nup.Boer.q.185.post n.10.φ aūt nō possit mulier 2.nubens tit. dotis plus in virum alienare : quàm in vnum ex filiis primi matrimonij.scribit idem Rom.d.cōs.219. n.6.Boer.q.185.nu.22.ex l. hac edictali quæ lex non includit in se alienationem coactam & necessariam,teste Rom. d.cōs. 219.nu.7.& seq.

Mater in subsidium tene.ale.filium non econtra.l.tutor secundum dignitatem.§.3.ff.de admi.tuto. P.And.

mater j.triennium tene.ale.filium.tex. cum gl.in l.alimenta.C.de neg.ge.& in l.nec filium.C.de patr.pote.& l.3.C.de alen.lib.Bened.in cons.17.in 4.du.

Vide Pan.in c.2.de conuer.infidel.

Limita nisi sit paupercula.secūdum Alex.in d.l.nec filium. Bal.in l.sed & si §.quod autem.ff.ad exhib.

Limita etiam nisi esse nobilis.Fel.in c.illud de præsump.

Limita insuper.quando ipsa haberet lac. alias secus. Bal.in d.l.alimenta.

Limita etiam nisi esset nubilis cui esset dedecus lactare.Bal. in d.l.alimenta.

An autem tenea.alimentare.si pater viuat.gl.in d.l.alimenta loquitur.mortuo patre.sed dic idem.etiam eo viuēte.Cor. in 4.vol.cons.165.in fi. idem.

mater j. triennium.non potest expelli ab educat.filij, nisi transeat ad secunda.vota.Bal.in tertia.parte. consil.114.& sequenti.

Non tamen est leg.administratrix bonorum.Alex.in l.filie. ff.de solut. idem.

mater non habet filios in pōte.§.fœminæ.insti.de adop.Ias. in aut.ex testamento.col.7.C.de colla.Pan.in ca.2.in 2.no.de conuer.infidel.

Limita nisi mater sit tutrix.quia tunc habet filios in pōte.c. ex parte iuncta gl. & ibi expresse Phi.in fi.com. extr.de appel. idem.

mater tutrix tene. renuntiare 2.nuptiis. Alex.in 2.vol.cōs. 103.cc.4.col.ibi 2.potest responderi.all. aut. mri & auie. cum gl.quando mul.tu.off.fun.potest & ibi doct.& Bar. in l.si quis sub condic.ff.de testa.tu.& in d.aut.mri & auie.Barb.in 3.vol. cons.11.

Et in con.Phi.in c.vt ec.col.vlt.de elec.in 6. idem.

mater in tutela præfertur agnat.pupilli.Bal.in l.3.C.ad tertul.vide Alex.in 3.vol.cons.110.

Et si p sta.ab hæred.excluda. Cor.in 3.vol. cons.101.Barb. in d.cons.11.in 2.dubio.

mater in tutela.successione.& in substituen.præfertur auo. nisi sit vilis pꝰ.Bal.in l.humanitat.col.9.vers.5.quæritur.C.de impub.& aliis substi.idem vult Bar.in d.aut.matri & auie ver. quæro.quid si est mater. idem.

mater dicitur leg.tutrix voluntaria Bar.in d.aut. matri & auie col.2.

Et præfertur in tutella si velit licet non in successione. Ale. in d.cons.110.

Ad hoc. vt mater sit in mora.& possit dari. alius tutor.debet ipsa mater citari.Bar.in d.aut. idem.

matri non potest p iudicē. decerni administratio.nisi citat. aliis contutorib.Alex.in 1.vol.cons.140.ibi & infertur prædicta decisio.al.Bar.in l.leg.C. de admi.tuto.& Pet.de Ancha.in clem.2.de sta.mona.

Quid si iudex faciat eam tutricem.an valeat. vide Imo.cōs. 99. idem.

mater semper est certa.l.quia semper.ff.de in ius voc.

Limita in filiis expositis quorum parentes ignorātur.Bar. ibi. idem.

matri dicenti filium non esse mariti.non tene. filius crede. vt s.in verbo filius probatur.§. idem.

mater transiens ad secunda vota desinit esse tutrix.aut.matri & auie.C. quando mul.tu.officio.fun. potest. & in aut.sacrām. co.ti.& vbique Bar.& ista priuatio induci.ipso iure.l.1. C.qui pe.tuto.quam al.Pe.de anch.cons.164.

Idem si luxuriata est.Barb.in 3.vol.cons.11.col.1.Pan.in c. vxoratus de conuer.coniug.Ang.in §.actionum.col.20.de actis.& de leg.patro.tu.in fi.Bal.in l.his solis C.de reuoc.don.

Fac.quod vult Bal.in 3.parte.cons.114.& seq.in quibus locis dicit quòd mater transiens ad 2.vota.desinit esse leg. educatrix.

Intellige nisi testator aliter ordinauerit.vt vult Phi.in c.ex parte.in prin.ext.ad app.

Limita nisi esset tutrix testamentaria. gl.& Bar. secundum vnam op.in l. omnem. C.ad tertul. de quo.per Angel. Aret. in §.actionum.col.20.insti.de actio.

Sed contrarium tenet Bar.in d.l. omnem. & ibi Bal. & in aut.eis de pœnis in fi.de 2.nup.

Limitat.prædictam.etiam si esset vera.intelligo quādo trāsiret ad 2.vota.post annum luctus.secus si j.annum luctus.per no.decisionem.Bal.in l.1.col.2.ibi.sed pone prior maritus.C. de 2.nup.quam refert & sequi.Ias.in l.filium quem habentem col.7. C.famil.ercisc.vbi in effectu vult.quòd si maritus reliquerit aliquid vxori. casu quo.nubat.itelligitur.si nubat post annum luctus.& nuben. an. non consequetur relictum.& ita etiam refert & sequi.Ias.in l.2.C.de indic.vidui.tol.

Limita etiam quando est traducta.ad domum 2.viri.alias non.Lud.sing.219. P.Andora.

Quid si mater asseruit se velle nube. & fec. prouideri de alio tutore.& à casu non nubit an reassumat tutelam.Mars.tenet.quòd non.in l.etiam.ff.de quæstio.all. Bal.in l.cum ancillis.col.vlt.C.de ince.nupt.adde eundem Bal.in l.Imperialis in fi.C.de nup.& in l.omnem.C.ad tertul.

Fac.quod vult Ang.insti.de leg. patro.tu.in fi.vbi dicit quòd inconti.quòd mater declarat se velle transire.ad 2.vota amittit tutelam.idem vult in §.actionum.in vigesimaprima col.de actio.

Quid si mater luxuriose viuit an priuetur tutella?vide Ang. insti.de leg.patro.tu.in fi.vide s.§.1.ver.idem si luxuriata,&c. idem.

mater quæ habet alios contutores.an tenea.pete.prouideri de tutore loco sui, quando vult transire ad 2.vota.Bal.in 2. parte. cons.155.dicit. quòd si alij sunt sufficientes. non tene. peter. prouideri de alio, sed debet notificare iudici. & in eius manibus renuntiare tutele.& reddere.rationem. vide ibi per eum.

Alias autem antequam transeat ad 2.vota.si tutelam suscepit tene.pete.prouideri de tutore filio.alias ei non succedit vt etiam in terminis vult Cor. in 2.vol.cōs.142.& in 4.vol.cōs. 113.Ang.cons.37. idem.

An autem mater tenea.petere tutorem filio.qui habet substitutum.Bal.in 4.part.cons.441.tenet quòd non.vide Angel. cons.118.

Et an tunc substitutus priue.hæred.vide j.§.7. idem.

mater quę transiuit ad 2.vota.nō reddita ratione.an punia. pœna.Aut.eisdem pœnis.C.de 2.nup.vide Pau.de ca.ī 2.vol. cons.264.incip. pro ista domina. vbi dicit quòd quādo nulla sunt reliqua restituen. si nubat post annum luctus nō incidit in illas pœnas. idem.

mater priuatur successione.filij, si j.annum eidem de tutore non petierit prouideri.Pau.de cast.in 2.vol.cons.265.& est tex.in §.fi.insti.ad tertul.Bened.in cons.95.& in cons.109.vbi quærit an mater tenea.pete.j.50. dies an vero habeat annum & concl.quòd habet annum. & in cons.148. idem in quolibet.non confitiente inuent.quia priua.successione.Calc.cōs. 32.col.3.

Ampliat vt priue.etiam leg.Barb.in 3.vol.cons.67.col.5.& seq. idem.

mater tutrix testamentaria tene.face.inuent.alias nō succedit filio.Barb.in 3.vol.cons.91.col.1.

Limitat nisi testator remiserit inuentarij confectionē.Card. cons.51.in 1.dubio.

Limita nisi filij essent egeni.& multis. creditorib.inuoluti. Lud.sing.104.fac.quod hab. j.§.9.

Limita. nisi esset minor.25.an.l.fin.C.si aduer. delict. & ita vult Pau.de ca.in d.cons.265.Bal.in l.omnem.C.ad tertu.& in l.præcib.col.3.de impu.Lud.Ro.in cōs.279. Bened.de perux. cons.14.Sonz.in 1.par.cons.39.in fi.5.col.Cor.in 3.vol.cons. 40.Ang. in §.actionum.col.22.de actio.

Limita etiam nisi esset mater præuenta morte filij.qui j.annum mortuus est.l.2.§.confestim.in fi.ff.ad tertul.Pau.in d.cōs. 265.& in cons.274.alias 276.incip.postpositis auctitib. Ang. cons.166.Lud.Ro.cons.221.

Limita præterea nisi testator remiserit vt s.ver.limita nisi testator remiserit,&c. idem.

Sed quid si mater.se arctauit in tēpore. quia forte de anno nō restabant nisi 4.dies. & mori.filius. an mater priuetur.eius hæred. Pau.de cast.not.in d.cons.265. tenet quòd sic.& idem in effectu tenet.in d.cons.274.Alex.in l.cum stip.col.4. de verbo.obl.

Et j.quantum tempus tenea.pete.vide Ang.in §.fi. insti.ad tertul.

Limita insuper nisi subesset leg impedimentum j.annum, quia posset postea petere. nec priuaretur. hæred. filij.Paul.de castr.in 2.volu.cons.372.incip.res ista modicam.habet dubitationem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Limita præterea si mater esset rusticana.vt vult no. Soc. in d.cons.39.col.6. idem.

Quid si pupillus habet substitutum & mater non requirat prouideri de tutore an substitutus priuc.hæred. Paul.de ca.in d.cons.372.tenet quòd non.

contrarium tenet.Ang.in cons.118. idem.

Quid si pupillus habet tutores leg.an excuse.mater.si non petiit eos vrgeri ad administrat.Pet.de Anc.in cõs.104.incip. pro declarat.all. Bar.in l.1.col.2.ff.qui pe.tuto. Cy. in l.Sancimus §.personis C.de admi.tuto.& gl.in l.matres. C.ad tertul. tene.q̃ sic.ad quòd Bened.in consil.16.circa fi.& in cons.148.

Sed ipse Pe. de anch. intelligit quòd tũc mater excusa.cum pupill⁹ habet tutorem leg. idest à iudice datum leg. vel alium leg.qui per renuntiationem matris sol⁹ trà iudice confirmatus sit.& ei decreta administratio.l.leg.C.de leg.tuto.

Quid si pupillus habeat tutores testamẽtarium?dic quòd mater excusa.Ang.cons.166. idem.

Quid si pupilli sunt inopes seu egeni.an excuse.mater.à peten.tutorem.vide Pet.de anch.in cons.præal.col.pe.

Fac.quod habetur.s.§.6.versic. limita nisi filij essent egeni. idem.

Sed quid si supersit auia.& mater non petierit tutorem.An ipsa auia excuse.Pet.de anch.in d.consi.104.tenet quòd non. al.Bar.in l.1.ff.qui pe.tuto.col. vlt. dicens quòd hæred.defertur proximiori.per l.2.§.fi.ad tertul.Cor.in 4. volu.cons.113. vide Bal.in l.matres.quæ est 3.C.ad tertul.

Idem in auo materno.quòd non excuse.tenet. Benedic.in cons.95.dicẽs, q̃ si mater non petat tutorẽ j̃.annum excludẽ etiam auus maternus à successione.& ita tenet Ang.cõs.108. in fi.vbi respondet ad rationem quam adduc. in contrarium. in cons.37.j.al.

Contrarium tenet Pau.de cast.in d.cons.265.in fi.al. Bal.in l.præcibus C. de impuber.& al.substit.& in l.3.C. ad tertul.& ita tenet bened. de perux. in consil. 14. & consil. 59. Angel. cons.118.

Idem in patruo tenet.Ang.cons.37.

Vide Bened.distinguentem.in cons.109. idem.

Sed quid si mater erat minor. tempore quo. transiuit ad 2. vota.sed tempore mortis filij erat maior an priue.successiõe. Pau.de ca.in d.cons.265.videtur tene.quòd sic.& ita no.gl.in l.2.§.quid si pater.ff.ad tertul.& ibi Ang.& idem videtur seq. Sonz.in 1.par.cons.39.col.6.

Contrarium tenet Bal. in d.l. præcibus.col.3.in l.omnem. C.ad tertul.& bened.in d.cons.14.& Lud.in d.cõs.279.Bene. in cons.118.Lud.sing.221.

Et in simili quæstione.vide Ang.in §.fi.ver.quæro si tempore insti.ad tertul. idem.

Quid si mater.non petiit dari curatorem ventri. Sed petiit infra vndecimum mensem nato filio.vide Bal.in 1.parte. cõs. 156.vbi dicit passum.dubitabilem.propter text.in l.2.§.quod si cum pregnans ff.ad tertul. tamen concludit in fauorem matris.

An autem mater post annum possit purgare moram? Ang. in §.fi.insti.ad tertul.tenet. quòd nõ.& in d.§. actionũ.col.22, in fi. idem.

An autem mater pregnans possit require.se mitti in pos.bonorum ventris nomine inuito eius Socero.Bal.not.in 3.part. cõs.114.& seq. videtur concludẽ.q̃ sic.intellige.s.in bonis castrensibus.vel quasi. quia in aduentitiis solus pater habet vsum fructum.vt ibi.

Quid autem si mater transeat ad 2. vota post mortem.filij. cui in aliquo successit an tenea.illud reseruare. aliis filiis primi matrimonij.Bar.in cons.54.incip.Angelus.in fi.videtur tene.quòd sic. Idem.

Sed quid si sit substituta filio pupill⁹.an per transitum ad 2. vota.priuetur.eo quod habuit ex substit.Bal.in 1,parte.cons. 240.tenet quòd non & sic consuluit pro matre.

Fac.quod vult Ias. in l. præcibus. col. 13.C.de impub.& al. sub.vbi dicit.q̃ tacita pu.nõ excludit matrem trãseuntem ad 2.vota.& dicit q̃ istud communiter tene.al.multa.& idẽ vult in l.2.col.15.in fi.ff.de vul.& pup.

Contrarium tenet ipse Bal. in eadem 1. parte, consil. 249. idem.

An autem mater transiens ad 2. vota priuetur relictis sibi factis à marito.Fed,in cons.36.tenet quòd nõ.etiam si nubat j̃.annum luctus.per dictum apl̃i.mortuo viro nubat in domino.c.pe.& fi.ext,de 2.nup.& 8.q.1.c.sic.vir,& 2.q.3.c.hinc colligi. quia mulier confisa de licentia Papæ apl̃i. & canonis. non debet eorum auctoritate decipi. & istud maximè procedit in terris ecclesiæ.Cor.in cons.129 in 1.volu.&cons.308,in fi.4. vol.subiungit quòd si nulla ratio. huius dicti haberetur.sufficeret.deberet auctoritas tantorum patrum. Nam secũdum eum hoc tenet accurs.in l.1.C.de 2.nup.& glosator in decreto 2.q. 3.i fi.dama.& Host.post cũ.vt not.in sum.de 2.nup.in fi.Gost. co.tit.in fi.Inn.& Host.qui fuerunt lux iuris. hoc tenent inc. vlt.de secund.nup.& propterea concludit q̃ mulier transiens ad 2.vota j̃.annum luctus.non perdat vsumfructum.sibi relictum à marito.& ita videtur tene. Are. in cõs.40.in 2.dubio. vbi tenet quòd mater per transitum ad 2.vota non priue.vsufructu sibi à marito relicto. all. iura q̃ omitto.& q̃ sublata sit omnis pœna.etiam si transeat ad 2.vota j̃. tres menses latissime tenet.bened.in cons.70.Cur.cons.27.col.2. Cor.in consi. 21.Deci.in c.ecclesia sanctæ mariæ. col.15.in fi.de cõsti. Cor. in 4.vol.cons.308.in fi.Lud.Ro.cons.182.

Bal.in 5.part.cons.148.dicit quòd transeundo ad 2.vota j̃. annum luctus priuatur proprietate. non autem vsufructu. & ita tenet Ana.in cons.73. vbi respondet ad illud quòd pœnæ legales sint sublate q̃ procedit quantum ad infamiam. secus quo ad alias pœnas.

Ias.autem.in l.2.col.1.in fi.C.de indic.vid.tol.dic.q̃ si maritus qui habet filios ex vxore si fecerit legatũ vxori.nulla condi.adiecta & mulier postea transeat ad 2.vota.Siquidem transit j̃. annum luctus in totum priuatur legato. si autem nubat post annum, perdit proprietatem. rei legate quæ acqui. filiis primi matrimonij. & habet tãtum vsumfructũ. hoc est secũdum eum.quod vult dice.ille tex.& clarius in l.1.& in l.fœminæ & in l.gnat⁹.C.de 2.nup.Alex.in 3.vol.cons.66.

Et ita tenet.Sonz.in 1.parte.cons.39.col.5.vbi dicit q̃ licet pœnæ quæ sunt inductę pp nimiam festinationem.ad 2.vota videantur sublate per dictum apl̃i. tamẽ pœnæ quæ imponũtur mulieri nõ quia festinãter nupsit sed quia 2.nupsit.in quãtum cõcernunt fauorem filiorum primi matrimonij nõ intelligũtur.sublate.& ita vult Dec.in cons.87.ful.cons.63. Alex. in 5.vol.cons.119.& in 4. vol. cons.68.col.vlt.& ipse Deci.in c.ecclesia sanctæ.M.col.15.de consti.Are.in l. nullam C.ex q. cau.infa.irro.Lud.Ro.cons.182.Bal.in l.liberorum ff.de infa.

Limitat tamen Ias.iura prædicta.quãdo maritus fecit legatũ vxori simpliciter sec⁹ si legaret vxori.etiam si ad 2. nuptias cõuolauerit.quia tunc dummodo nubat post annum luctus habebit legatum.quo.ad proprietatem & vsumfruc.nõ ob.filiis primi matrimonij.al.gl.in §.vnum itaque.ĩ aut.de nupt.& Bal.in l.1.in ver. sed pone prior maritus.C.de 2.nupt.& in l.filium quem habentem vbi etiam hoc repetit ipse Ias. col.7.C. fam.ercisc.& Lud.Ro.cons.219.incip. ex themate consultationis Deci.in d.c.ecclesia sanctæ.M.

Et quòd nuben. j̃.annum luctus perdat legatum.etiam quãdo maritus legat si ad 2.vota.transierit.vide s.eo.§.1.ver.limita.prædictam.Lud.sing.248.

Limita etiam Ias.o.si mulier transeat ad 2.vota.de licẽtia filiorum quia tunc non perdit proprietatem legati relicti à marito.al.gl.sing.in aut.de non eli.2.nub.col.1.quam Ang.dicit. ibi esse sing.& Ang.in l.mater.C.ad tertul.& Lud. Rom.in d. consil.219.& ideo secundum Ang.debet esse cautus aduocatus quando consuluit mulieri habẽti filios. & volẽti nũbe. q̃ faciat filios consentire.Lud.d.sing.248.cremi.sing.74. Cæpo. cau.235.incip.si mater.

Limita etiam quia si nulli extant liberi.ex 1.m⁹rio. mulier transiens ad 2. vota non perdit comodum eorum quæ sibi à marito relicta fuerunt.l.fœminæ in fi.C.de 2.nup.Alex.vol.2. cons.111.repetit.in 4.vol.cons.45.& dixi latius in trac.sta.sta. sub rub.muliere præmoriente.q.11.Dec.in d.ca. ecclesia sanctæ Mariæ.Bal.in aut.ex testamento.col.2.C.de 2.nup.

Intellige præmissa q̃ trãsitus ad 2.vota.ope.priuationẽ.bonorum.s.quę prouenerũt à marito.secus autem de bonis quę aliunde prouenerũt.vt vult in terminis Lud.Ro.cons.279.in fi.& dixi latius in versi.hæreditas ab intestato.ver.transitus ad 2.vota.

Ad istud vide Cor.in cons.286.vers.substantia autẽ vbi idẽ tenet in fortiorib.terminis alias.cõsi. Imo.vide ẽt aliquid per Decium.in d.c.ecclesia sanctæ Mariæ.col.15.ver.2.cõcl.in fi. vbi al.Rom.in cons.405.incip.præsuppositis. idem.

Quid si testator reliquit vxori alimẽta in domo. & ipsa ducit 2.maritum in domum primi.dic.q̃ perdit legatum. Bal.in l.1.in fi.C.de lega.dixi in ver.legatum vxori factum.§.7.

Quid in donat.vxori.cõtemplat.viri vt in iocalib.quæ dant à cõsanguineis viri.an per transitum ad 2.vota. vxor priue.illorum.proprietate.Lud.Ro.not.in cõs.405.in 1.dubio.tenet quòd non.cremi.sing.82.

Contrarium.in simili.tenet.Bal.in aut.in donat.C.de 2.nup. idem.

Nota q̃

Nota q̃ si mater successit filio.q̃ licet.priuetur.proprietate transeundo ad 2.vota.per supradicta.tamen illam proprietatẽ recuperat mortuo illo filio cuius fauore fuerat priuata. ita in terminis Bal.in 4.part.cons.205.al.auth.ex testamento. & l.fœminæ.de sec.nup.& l.mater.C.ad tertul.

Adde Alex.in 3.vol.cons.66.ibi attamen attento &c.Ang. in §.1.vers.item dubitari potest.insti.de sen.consul.tertul. Vide Bal.in d.auth.ex testamento. idem.

Aduerte etiam.q̃ mater quæ transiuit ad 2.vota. succedit filio morienti.vna cum aliis filiis primi matrimonij.etiã quantum ad proprietatem in bonis quæ non prouenerunt à 1.marito. in bonis autem quæ prouenerunt à marito. succedit in vsufructu.ita in terminis Lud.Ro.in d.cons.405.in fi.& idem de vsufructu tenet Alex.in 5.vol.cons.175.in vlt.col. ibi subdo tamen.Ang.in §.1.insti.ad tertul.

Aduerte tamen.quia Alex.in 5.vol.cons.63.videtur tenere quòd non succedat in vsufructu extantibus aliis filiis.dum al. §.hinc nos.in auth.de nup.

Quid in patre transeunte ad 2.vota.An priuetur.proprietate.sonz.in 1.part.cons.34.multa adduc.pro parte neg.in contrarium tamen concludit videlicet q̃ pater priuetur.proprietate.& idem vult in 2.vol.cons.263.in 2.dubio.dec.qui infinita al.in cons.87.Cor.in 2.vol.cons.242.in fi.pe.col. & in vlti. col.Bened.in cons.46.& seq.Old.cons.33.Ang.in d.§.1. Vidè in ver.hære.ab intestato §.26.Vide tamen Lud.Ro.cons.182.

Qñ tamen nulli extant liberi. tunc transitus ad 2.vota non operatur.aliquam perditionem.vt dixi.in trac.sta.statuto.sub rub.muliere præmoriente.q.11.& dixi aliquid s.eo.vers.limita etiam quia si nulli &c. idem.

Quid si non supersint filij.Sed nepotes.ex filio vide notabiliter Cor.in cons.286.vbi tenet q̃ non inducatur aliqua priuatio.Ipse tamen Cor.in 2.vol.cons.242.multa adducit probãs q̃ inducatur.priuatio etiam si non supersint filij ex eodem matrimonio dummodo supersint.coniugis superstitis licet ex alio matrimonio. vide per eum quia subtiliter loquitur. licet sua op.sit contra communem. idem.

Pater vel mater. transiens ad 2. vota.non potest vsufructũ alienare.Bened.in cons.46.& cons.93.Quid si ex sta.consue. vel pacto coniunx. superueniens lucratur. donationem. propter nup.vel antiphatium puta 25.pro cẽtenario.Mortu⁹ est maritus.vxor fuit lucrata illam quantitatẽ.an in ea succedant filij 2.matrimonij.cũ filiis primi matrimonij.cremi.sing. 172.alias vlt.tenet q̃ non. sed solum succedent filij primi matrimonij. Si mater transiens ad 2. vota non reddita ratione. non sit soluen.tenetur.2.maritus pro ea.l. fi mater.& ibi Bal. C.in qui.cau.pig.taci.contraha.In hac materia. vide Guidon. Pape.in cons.44.vbi dicit.quòd dispo.l.omnem ad tertu.non habet locum,in matre tutrice testamentaria. idem.

Matres liberorum transeuntes ad 2.vota,coguntur omnia illa quæ à liberis suis habent, eiusdem ordinis filiis reseruare: Quòd quidem etiam in partib.receptum est.etsi autem non habeam⁹ de hac decis.expressum aliquem textum,qui in specie hoc decidat circa liberos:tñ habemus gl.notatu dignam in l.fœmina.§.illud etiam in verb.possessione delata:quæ extendit l.à muliere ad virum.C.de sec.nupt.Deinde l. generaliter.C.e.hoc satis innuere videtur,dum dicit,eisdem casib.maritum quoque debere communibus liberis seruare.Ita doct. communiter in d.l.fœminæ.§.illud.Bart.n.2.Salicet.n.3.vers. quærit.gl.an quod hic dicitur in muliere habeat locum in viro.Sichard.vers.sed hic oritur dubitatio.Marian.Socy.sen. in cons.34.n.3.vbi ipse in vtramque partem valdè eruditè hanc materiam explicat in 1.tom.cons.& Bened.capr. in cons.46. nu.5.& hanc communem opi.doct esse referunt Guid. Papa in suis decis.Grationop.q.228.dec.in cons.87.nu.3.& in consil.230.nu.1.& ibi apostill.in verb.marito Rol.à Valle in consil.94.nu.9.in 1.tom.cons.& Sichard.in d.§.illud.nu.2.in fin. Kirchouius.

Matri asseueranti filium non esse mariti, siue marito, siue filio declaret sibi nequaquam credendum esset,sec.Bald.Floria.& Iac.de S.Geor.in l.fi.§.fi.per tex.celebrẽ ibi.ff.de probatio.Cyn.Ang.Alberi.Saly.in l.fi vicinis.C.de nuptiis.Bar.in l. filium.ff.de iis,qui sunt sui,vel al.iu.marf.in l.1.§.ad question. in fi.ff.de quæst.Alc.in trac.de præsum.in reg.1.præsump.19. Paleotum.in trac.de nothis,& spuriis.c.24.nu.1.& seq.Io.de Neuizanis in sua sylua nuptiali,l.i.n.50.& seq.& copiosè Boeri.cum aliis congestis per eum, in dec.299.n.4. cum aliis seq. vbi ampliat opinionem istam, atque ostendit esse veram, & communem. F.Viuius.lib.2.opin.170.

Matertera ad feudum admissa,propter defectum masculorum,non debet postea priuari,licet superueniant masculi.Ita decidunt Iac.de Beluis.Nic.de Neap.Bald.in d.c.1.de duobus fratrib.à cap.inuestit.vt per eos.

Et licet plerique teneant contrarium: tamen ista est communis,vt ibi dicit Alua.& Iac.de S. Georg. in sua inuestitura, vers.& fœminis:in fi.Soci.iun.in cons.22.nu.18.vol.4. E.M.

Matrimonium contrahentes scienter in gradu prohibito, bona ipsorum ipso iure debent publicari.rex.est in aut.incœstas.C.de inc.nup.& §.1.in aut.de ince.nup. & c.cum secun.de here.lib.6.& ita no.Boer.deci.264.n.13.& Coua.in 4.lib.decre.in 2.part.c.6.§.8.nu.5.Confiscatio autem ipsa fit ipso iure etiam in eccl.casib.quos nouissimè posuit, & recensuit Lud. Gresoles in trac.in quibus casibus iure ciui.omnium bonorũ vel partis publicatio fit indicta. vbi ponit supra citatos casus. Præmissa verò ampliantur: vt matrimonium hoc non possit contrahi cum consanguinea,vel prohibita etiam sub ista conditione,videlicet si pontifex dispensauerit,sec.Inno. Card. & abb.in c.super eo.de condi.appo.Cald.cons.1.in tit.de sponsi. & istorum sententiam sequitur etiam Aret. cons. 143.& in l. apud Iulianum.§.constat.ff.de leg.1.quam ait ibi esse communem,in contrariam verò partem inclinauit Ant.de Bu.in d.c. super eo,cuius opinio de cõsuetudine seruatur,vt refert,attestaturq; Boeri.in d.decis.264.nu. 27. & de ista vltima opinione vide Anc.in c.ex publico de conuer. coniu. Ampliatur secundò regula præmissa,vt habeat locum nõ solùm si nuptias contrahant,sed etiam si accessum habuerint ad ꝓsanguineas, vel moniales,vel alias prohibitas personas,vt in cle.1.de consang. & affin. & vltra missionem bonorum sunt ipso iure excommunicati,vt tenet Iac.de Simancas in lib.institutionum catholicarum c.40.nu.5.Regula ista ita explicita interpretat primùm non habere locum in sponsalib. quia requiritur necessariò,q̃ matrimonium sit carnali copula cõsummatum,vt in c.& si necesse,de donatio.inter virum & vxo.quem rex. ita intelligunt ibi Ant.abb.Præpos.& omnes communiter.Bald. Nouell.in trac.de dote in 11.part.nu.3.& 7.& Coua.memorato. §.8.n.20.Limitatur secundo,quando maritus, siue mulier ignoranter commiserunt incœstum,vel cõtraxerunt matrimonium illicitum secundum glo.in cle.1.de consangui.& affini.vbi expresse tenet,& probat,quod ille,qui in casu prohibito matrimonium ignoranter contraxerit, non incidit in pœnam illius cle.videlicet in pœnam incœstus,adulterij illiciti coitus,& denique matrimonium hoc excusat etiam à processu criminali,quam gl.sequitur fel.in c.examinata.nu.7. de iudi.& Coua.in d.§.8.nu.19.& hoc procedit,& videtur verũ, dummodo statim quod sciuerunt matrimonium non sustineri & valere,abstineant à coitu.text.est in l.si adulterium cum incestu,§.fidẽ imperatores.& ibi Bart.& Ang.ff.de adul.& Io. Bapt.Plotius in repeti.l.si quando.nu.289.C.vnde vi.& Paulus Girlandus in trac.de pœnis omnifariam coitus illiciti.q.5. n.3. Hic disquirendũ est congruenter, vtrùm matrimonium hoc putatiuum, data ignorantia in altero ex contrahentibus ita prolem legitimet,sicut verum,& per consequens filij nati ex huiusmodi matrimonio sint legitimi.gl.in l.qui contra,C. de incestis nup.determinauit quod non quam sequitur Bal.l. nu.2.in 2.lect.Cy.nu.8.Saly.nu.5.Bart.in l.fi.nu.4.ff.de cond. sine causa,& ibi Ias.Alex.in addit.ad Bart.in l.si adulterium,in addit.super nu.2.ff.de adulter.marf.in l pen.nu.36.ff.de quæstio.& hoc per rationem relatam per Cassadorum in decis. vnica.n.1.in tit.de sponsalibus,&matrimoniis.contrariam verò sententiam,q̃ imò si vnus eorum duntaxat impedimẽtum ignorauit, filij illi sunt legitimi, quoad vtrumque parentem, tenet gl.in c.referenti. in ver ignorantiam, qui filij sint legiti. in c.cum inhibitio.§.1.in vers.si ambo.de clandest.sponsi.& in c.in ciuitate. 34.q.2. & hoc dictum sequitur Iac.de Arenis in d.l.qui contra nu.3.& Bald.ibi nu.4.in 1.lect. sibimet parum constans.Hoc etiam tenet ibi Alberi.nu.2.Bart.etiam sibiipsi contrarius in auth.de incœstis nuptiis.in prin.abb.in ca.2.qui filij sint legiti.Anch.in ca.1.de constit.& cons.185.Præpos.in d.c.cùm inhibitio.nu.7.Plotus in d.l.si quando nu.289.& Cassadorus in dicta decis.vnic.nu.1.& seq.vbi ait istam esse communem opinionem,& ita pro hac parte affirmatiua maiorem partem Dominorum Auditorum Rotæ determinasse.Sed in ista ambiguitate,& tam dubia materia laudatur distinctio tradita nouissimè per Petr.à Duen in suis regulis in reg. contrahentes matrimonium.nu.2.circa fi.sequendam mihi fore decreui quæ quippe semper mihi placuit, & videtur veritati, & æquitati consona,eamq; breuitati studendo aliter non recenseo,sed videndam totis viribus suadeo. accedit etiam premissis,q̃ mulier ista ignoranter contrahendo matrimonium, i.ignorando in casu isto ius,vel factum abs;q; dubio,potest repetere dotem,vt in l. si cum dotem.§.fi.ff.solu. matr. & hoc tenet,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& sequitur Bart.in l.si adulterium cum incestu.nu.11. ff.de adulter.& in l.fi.nu.4.ff.de cond.sine causa. & Iaso.in addit.ad Port.§.fi.nu.16.institu.de nupt.& matrimonium hoc putatiuum bona fide contractum, habet omnia priuilegia veri matrimonij.d.l.si cum dotem.§.fi.& ibi not.doct.Bart.in l.si concubinam.ff.rer.amo.& in l.de iure.§.fi.ff.ad municip.Hoc autem intelligitur procedere ex parte vxoris:nam ex parte mariti dos putatiua non habet priuilegium tacitæ hypothecæ, vt habetur per Alexan.in d.l.si cùm dotem.§.si post alios per eum relatos.Ratio est,quia non est idem fauor in marito putatiuo,qui est in vxore,quia ratio quare fauetur vxori putatiuæ in dote est,vt princeps possit facilius nubere.l.2.§.fi. ff.de priuileg.credit.& ita tenet Alex.in d.l.si cum dotem.§.fi. quæ ratio cessat in marito. F.Viuius.

Matrimonium solo consensu contrahitur, & non sunt necessaria verba,Hiero.Cagn.in l.nuptias.ff.de reg.iur.n.5.com. dicit. B.Villalob.

consensus licet quoad Deum in Matrimonio per voluntatem cognoscatur: tamen quoad ecclesiam,per verba vel alia signa consensum demonstrantia,dignoscitur.Et hic est verus sensus,& communis c.tua nos. de spon.Couar.epit.4.c.2.par. 2.nu.1. idem.

Matrimonium contrahitur per hæc verba,non,nisi te, habebo in vxorem.Præpos.in c.ex parte.nu.7.de sponsalib.com. dicit. idem.

Concor.cum hac communi,l.1.5.tit.5.part.4.

Limita quartò, communem principalem cum sequentibus, si sit contractum ante pubertatem: quia matrimonium non contrahitur,etsi sint verba.Præpos.in c.2.de sponsa.communem dicit.

Restringe, nisi alias cum alia, copulam carnalem consummauerit,idem ibi communem dicit.

Restringe secundò,si sit proximus pubertati,& malitia supplet ætatem.c.de illis.el 2.de desp.imp.& proximus pubertati vir dicitur, cum accedit ad decimum & dimidium suæ ætatis annum:in femina ad nouennium cum dimidio.Coua.in epit. 4.nu.5.com.dicit ex gl.in §.pupillus.de inutil.stipu. & in l.pupillum.ff.de reg.iur. ipse concludit arbitrio iudicis relinquendum consideratis circunstantiis.

Cum hac communi concor.l.8.tit.31.part.7.

Limita quintò,inter adoptantem & arrogantem & filiam adoptatam ac arrogatam,& inter eius filios,& vxorem propter impedimentum legalis cognationis.Couar.epit.4.c.6.§. 5.nu.2.part.2.com.dicit.

Amplia in tantum esse veram communem, q̃ si contrahatur matrimonium soluta cognatione legali,requiritur nouus consensus.idem Couar.ibi.nu.3.com.dicit.

Fallit in filiis emancipatis, qui non sunt sub potestate patris:quia inter eos matrimonium non impeditur. idem ibi in fi.com.dicit.

Limita sextò,si contrahatur sub conditione contra substantiam matrimonij,de qua per tex.in c.fi.de cond.app.quam intellige,q̃ si vnus apponat conditionem, & alius non consentiat,resultant ex contractu sponsalia de futuro: quæ per carnis copulam transeunt in matrimonium. Ias.in auth.ingressi.nu. 34.C.de sacrosecel.com.dicit.

Restringe hanc limitationem, si alius tacitè, vel expressè consentiat:quia ex hoc sponsalia quidem resultant.Couar.in epit.4.c.3.part.2.n.16.com.dicit ex Geral.sing.21. & Hippol. sing.286.

Limita septimò,si contrahatur matrimonium lite pendente super primo matrimonio; aliàs nullo, quod contrahentes credebant esse verum nam tale matrimonium non valet.Præpos.c.cũ in apostolica de spon.com.d.quem intelligit Couar. epit.4.par.2.c.3.§.7.in foro conscientiæ,non tũ in foro fori.

Limita octauò, si contrahens non potest generare: nam tum non potest contrahere,Ioan.de Neuiz.in sylua nupt.par. 1.com.dicit.

Restringe ad eos,qui non possunt generare, natura impedente:quia sunt frigidi à natura,secus tamen in aliis qui sunt ætate & natura habiles,licet impotentes. Panor.in c.impuberes.de desp.imp.com.dicit.

Restringe secundò, in non volente cognoscere vxorem propriam,sed cognoscit extraneam.Couar.in epit.4.ca.4.§.1. nu.3.com.dicit.

Limita nonò,in occisore presbyteri,quia licet non dirimatur matrimonium contractum. impedit tamen contrahendum.Couar.ibi,c.6.part.2,nu.5.com.dicit.

Limita decimò,quia impeditur contrahendum: licet non dirimat contractum fama publica etiam præcedentibus sponsalibus iuratis.Præpos.in c.præterea.2.de spon.com.dicit.

Et idem est in vno teste.Præpos.ibi in fi.com.dicit. B. Vill

Matrimonium quo ad torum, dissoluitur peccato Sodomiæ.Couar.in epit.4.c.7.§.5.nu.6.com.dicit ex Panor.in cap. maritis.de adult. idem.

Matrimonium secundum contractum in facie ecclesiæ,prę ualet,primo clãdestino probato per vnum testem,& famam. Soci.cons.19.vol.3.com.dicit. idem.

Matrimonium contrahi potest etiam à laborante in extremis,& propè instante mortis articulo,adeo vt per illud legitimentur etiam liberi anteà suscepti. veram,& com.dicit Alex. in l.si quis posthumos.ff.de lib.& posthu.multisque aliis dicit Pet.Du.reg.350.lim.1.Quam ibid.limitat, nisi talis legitimatio in fraudem legatariorum & fideicommissariorum fieret, &c. I.Fichard.

Matrimonium iuramento necessario coniugum non probatur.Io.Cora.ca.4.in Miscella.lib.3.com.dicit:quam intellige vt in ver.iuramentum.nu.107.& in ver.confessio. B.Vil.

Matrimonium non probatur per nominationem licet faciat aliquam præsumptionem.Io.Cora.ibi n.7.com.d. Villal.

Matrimonium non probatur ex verbis narratiuis,vel enunciatiuis instrumenti.Curt.iuni.cons.95.n.5.Feli.in ca.illud.de præsumpt.nu.2.com.dicit. idem.

Matrimonium nondum consummatum,vna parte iniusta, dispensatione potest dissolui,Curt.iuni.cons.170.nu.1.com. dicit. idem.

Intellige si est causa dispensandi,quia alias dispensatus non est tutus in foro.Deci.ibi com.dicit.nu.7. idem.

Matrimonium contrahitur,si dico,non mutabo te pro meliori vxore.idem Præposin.8.ibi com.dicit. idem Villal.

Matrimonium dicitur contractum per hæc verba,iuro vel promitto,q̃ habebo te in vxorem.Coua.in epit.4.part.2.c.4. §.1.nu.5.com.dicit. idem.

matrimonium contrahitur præcedente expresso consensu mulieris ex traditione anuli.idem c.4.n.3.com.dicit. idem.

matrimonium contrahitur,si parentes præsentibus filiis,ac tacentibus,contrahant nomine filiorum. Præpos.in c.tuæ. de spons.com.dicit.

De iure regio dicit l.10.titu.1.part.4.q̃ si pater vult,vt filia contrahat matrimonium cum aliquo,& ipsa recuset, si cùm alio contraxit sine voluntate patris, quod potest illam exhæredare.Et de hoc vide Io.Lup.in repetit.c.per vestras. de don. inter vir.& vxor. idem.

Matrimonium præsumitur per cohabitationem quadragenariam.Præpos.in c.consultationi.de spons.com.dicit. idem.

matrimonium sub conditione contractum, adueniente conditione, non est necessarius alius nouus consensus, aut contractus.Couar.epit.4.c.3.nu.5.com.dicit,ex Abb.in ca.de illis.de cond.app. idem.

Limita istam communem,si à principio illicitus sit contractus,quia contrahentes erant impediti, & contrahunt si cum eis fuerit dispensatum.quia adueniente dispensatione, nouus requiritur consensus.Franc.de Areti.in l.apud Iulianium.ff.de leg.1.com.dicit.

Restringe istam limitationem ad consensum præsumptum: & sic si post dispensationem scienter cohabitauerint, vel se commiscent per carnis copulam,sufficit ad hoc quod dicatur matrimonium contractum.Ferd.de Loaz.de matr.dub.12.n. 24.com.dicit.quem refert Couar.in epit.4.ca.4.nu.5. & dicit etiam communem.

Limita primò communem, & sequentes, nisi aliàs fuerit contractum per metum, quia est ipso iure nullum.Panor.in c. cùm locum.de sponf.nu.6.com.dicit.& Barbat.cons.54. vol. 1.nu.10.com.dicit.

Nota istam com. cum seq. ad intellectum l.15.tit.2.part.4. vbi inuenies concordantias ad ea quæ fiunt per metum.

Amplia limitat.non solùm si fiat ex metu,sed etiam ex præsumptione metus.Io.à Rip.in c.cum de constit.nu.180.com. dicit. idem.

Amplia secundò,etiam si metum passus dederit causam metui,vel coercitioni,gl.in c.veniens.de spon.Coua. epit.4.part. 2.c.3.n.7.§.3.com.dicit. idem.

Nota, q̃ hic metus debet esse qui possit cadere in constantem virum,quod arbitrio iudicantis relinquitur, gl.in l.interpositas.C.de transactioni.Couarr.in epito.4.capit.3.§.2.nu.8. com.dicit.

Amplia istud notabile ad rescindendum quemcunque contractum,etiam alium à matrimonio.Hieron.Cagn.in reg.omnibus.de reg.iur.ff.in prin.com.dicit.

De iure regio,metus qui p̃t cadere in constantem virum,est metus

metus mortis,mutilationis membri,vel tormenti corporalis, vel perditionis libertatis,vel famis vel similium.l.7.tit.33.parte 7. idem.Vill.

Matrimonium carnali copula consummatum, non potest diuidi per dispensationem.Hiero.Cagn.in l.nuptias.nu. 5. de reg.iur.ff.communem dicit. B.Villalob.

Matrimonium statutum punitum,intelligitur de consummato.Hippol.sing.196.communem dicit. idem.

Ista communis videtur limitare.l.49.taur.loquentem de contrahente matrimonium clandestine: sed illa lex hanc restrictionem non recipit, secundum mentem, quæ semper est attendenda per longe tradita per dec.cons.261. præcipue cũ verba legis sint intelligenda iuxta materiam,&actum de quo agitur.l.si vno.in prin. ff.loc.l.damni infecti.ff.de dam.infect. l.si stipulatus.de vsu.& Bart.in l.j.per illas ll.C.de negot.gest. Et in l.3.eius tit.& Ias.in l.explicito §.hoc autem.ad treb.ff.lectur.2. & cùm in matrimonio clandestino ecclesia non curat de copula,ad hoc quod dicatur clandestinum.c. diuortio & ibi doc.de clandest.desponsa.nimirum quod d.l.tau.copulam non desideret.Et hanc opinio. per plura tenet doct.Del.casti. in d.l.Item etiam in adulterio non curatur de copula, vt in l. 2.tit.15.lib.8.in ordi.vbi disponitur sponsam de præsenti posse occidi per sponsum, apprehensam in adulterio repto.2.li. 3.ti.de los adulte,For.ll.sed hanc l.intellige,quando sponsalia de præsenti sunt contracta in facie ecclesiæ:vt disponitur in l. 80.tau.tamen fiat clandestinè:puto procedere d.l.fori.Et nota quod ratione minoris ætatis non subuenitur si sit maior 14.ann.l.4.tit.18.par.6.quam vide ad materiam,an minor in delictis excusetur. B.Villalob.

Matrimonij appellatione in odiosis non veniunt sponsalia. fel.in rub.de sponf.nu.2.communem dicit. idem.

In matrimonio admittitur danti conditio præter causam dotis,quando datur vxori iuueni,vel generosæ,etiam si sit vilis in præmium iuuentutis.cur.iun.cons.60.n.20.com.d. Nota quod hęc donatio non tenetur à muliere reseruare filiis primi matrimonii,secundò nubens.Io.à Ripa in l.fœminæ.C.de sec.nup.n.35.& Io.Lupus in repeti.rub.§.50.n.35.quę faciunt ad intellectum.l.15.tau.& ea quæ habentur suprà in ver.binubis. idem.

Conditio apposita, si inuenta virgo, reiicitur & valet matrimonium,etiam si inueniatur corrupta.Prępos.in c.per tuas de condit.appo.communem dicit.

Vide tu de tali casu in terminis eleganter consulentem Angel.cons.82. incipi.factum super quo petitur consilium, &c. in 2.dubio. I.Fichard.

Matrimonium ex sola anuli delatione nõ probati,maximè in locis,in quibus hoc signum est æquinocum. testatur Oldr. cons.158.nec ex sola fama,sec.doct.in c.illud.de præsum,quę Decretalis est clauis in materia ista.consuluit Bart.cons.114. processum est.facit tex.in c.veniens primò de testib.& licet Imol.in d.c.illud.videatur voluisse famam cum cohabitatione probare matrimonium, tamen postea cõtrarium concludit, & sic communiter tenent doct.in d.c.illud.Quibus adde Soci.cons.39.visis.vbi latè lib.1. F.Turzan.

Matrimonium contrahi non potest cum tali persona quæ honestè & absque dedecore nostro, nobis vxor legitima esse non potest,puta si nobilis ducat concubinam.scortum,aut aliàs vilis conditionis, &c. ita permulti tenent, adeò vt Maria. Soc.iun.cons.52.nu.11.vol.1.hanc communem,&ab ea non esse in consulendo vel iudicando recedendum asserat, vt refert ad longum Petr.Duen.regul.318.in 2.limit.Et idem porrò regul.350.fallen.8.

Contrariam verò multo communiorem & receptiorem esse demonstrat idem Duen. in d. regul. 350. in 6.Amplia.Et hanc posteriorem,communem esse testantur Francis.à Ripa, Bart.Soci.Matth.de affl.Fran.curt.iun.& nouissimè Tiraq.vt in d.Amp.6.refert idem Duen. I.Fichard.

Pœnæ impositæ de iure ciuili mulieribus intra annum luctus nubere festinantibus,& sic in odium festinantiæ ad secũdum matrimonium,de quibus in l.1.& 2.C.de sec.nupt. & in auth.de nup.§.primæ.De iure canonum sunt omnes sublatę, ita q̃ nunc etiam intra annum liberè & impunè nubere possunt.Pœnę verò impositæ de iure ciuili mulieribus transeuntibus ad secunda vota,relictis liberis ex priore matrimonio,& sic pœnæ impositæ in fauorem filiorum primi matrimonij, de iure cano.non censentur sublatę.est com.opi.sec.abb.in c. fi.extra de sec.nup. M.Chærian.

Libertas matrimonij nec per pactum,nec per statutum pœnale impediri potest:& talia pacta vel statuta dicuntur contra bonos mores,& non valent.Est magis com.opin.sec.Alex.in cons.1.viso processu ver.& illud quod.vol.3. idem.

Matrimonium tecum volo contrahere:vel volo ducere te in vxorem seu placet mihi te habere in coniugem: huiusmodi verba efficiunt spõsalia de futuro, & non de præsenti:& sic solum sapiunt spõsalia de futuro,sec.Io.Andr.& abb.in c.ex literis, de sponf.Alex.cons.153.vol.5.in prin.& affl.in consti. Neap.libr.3.tit.19.Sylues.in ver.matrimonium.2.q.9.Bocr. cons.40.nu.54.& seq.& Couar.in epit.de sponsalibus.2.parte c.3.n.4.vbi præsupponit istam esse magis communem opi. & eam concordat cum sententia Card.in d.c.ex literis asserentis per verba præmissa contractum fore verũ matrimonium. F.Viuius lib.2.opin.173.

Matrimonium inducunt verba hæc, habeo te in vxorem, vel promitto quod te in coniugem habebo,& per consequẽs ex istis verbis matrimonium contractum esse censetur,sec.gl. abb.& Prępos.in c.ex parte.de spon.per tex.vbi abb.& dec.in c.iurauit,de probat. & opinionem istorum communem esse scribit Coua.in epito.de sponsalibus.2.par.c.4.nu.5.licet ipse,& malè cum aliis citatis per eum contrarium asseueret. F. Viuius lib.2.opin.174.

Matrimonium non potest nisi inter puberes.contrahi.c.puberes,& c.fi.de desponf.imp. ideo de iure ciuili masculus, nisi maior sit 14.an.quo pubes esse incipit, matrimoniũ ipsum contrahere non potest,fœminæ vero si sint viripotentes etiã si 12.an.non excesserint possunt contrahere.§.masculi,inst.de nup.de iure verò canonico non fit differentia, quia dummodo apti sint ad procreandum,annorum numerus non attendi tur.concluditur ergo ex istis vtiliter,mulierem cõtrahentem matrimonium,nõ ꝓpleto 12.anno,matrimonium nõ conualidare.& sic ad validitatem ipsius matrimonij,requiritur mulierem ꝓpleuisse 14. an. nisi constaret viripotens,vt quia extitisset ab alio cognita: aliter nõ ꝓpleto 12.anno matrimonium contractum nõ valeret,nec teneret aliquo modo: sec.abb.in c.attestationes.& in c.continebatur in fi.de desp. impub. & ista est com.opi.teste Alex.de Neuo.in cons. 1.n.9.& seq.vbi illam sequitur consulendo.sed in sponsalibus contrahendis nõ ita ętas matura,vt ad matrimonium exigenda est.nam contractus sponsaliorum annum septimum ita ꝓpletum exigit,vt in ceptus minime sufficiat, & sic iura canonica requirunt 7. an. completos in contrahentibus sponsalia prædicta.ca.literas.& c.seq.de desp.impub.& notat Coua.in epi. 1.de sponsalib.c.2. nu.2.& seq.1.part. vbi hoc latius declarat. F.Vi.li.2.opi.175.

Matrimonium verè ꝑfectum censebitur si parentib̃ filiorũ nomine expressim ꝑiugalem ꝓfensum præstantibus iidem filij præsentes tacuerint,tamen si nullũ aliud signum ediderint, cõę ait latè Did.à Couar.in trac.de sponf.2.par.c.4.n.4.longè autem diuersum ius erit si extranei huncce consensum exhibuerint.vt commune attestatur idem Did.co.in loco.F.Suar.

Matrimonium contractum antea præsumitur, si ij illud se contraxisse dicant,qui in illicito alioquin coitu,aut stupro deprehendantur vt commune renuncio ex Hipp.in l.vna nu.69. C.de rap.virg.Io.Coraf.lib.3.Miscel.c.9.n.8. Iaco.Menoc.alicubi de arbitra.iudic. idem.

Matrimonium nondum coitu perfectum parte vna inuita diuidi potest.commune ait curt.iun.cons.170.nu.1.quamuis promotione ad sacros ordines non dissoluatur commune dicit Oliuer. de gradibus cognat. nu.18.Dissoluitur tamen dispensatione,vt frequenter placitum inquit curt.iun.d. consil. 170. nu.1. Absolutum autem nec vllo pontificio diplomate de suo loco & gradu mouebitur. commune affirmant Cagn. in l.nuptias.nu.5.ff.de reg.iur. idem.

Matrimonium contractum iri cum pœna,vel modicę quãtitatis etiam ij promittere nequeunt, qui ipsos contracturos iure sanguinis contingunt. at enim arræ tum in quantitate tũ in specie rectè dabuntur:& si hæ quoq; vtrinq; dari nequeãt. Communia asserit hac in materia conueniendus Did.à Coua. in trac.de sponf.2.par.c.3.§.7.nu.5.6.7.& 8. idem.

Matrimonium,quod sub conditione contrahitur si Romanus Pontifex eius rei gratiam indulserit. valet ac ratum est:vt receptum affirmant Did.à Couar. & qui eum cum aliis refert I.Clar.in pract.§.incestus.vers.sed quid si aliquis. idem.

Matrimoniũ metu obsequiali,vel officioso,vel reuerẽtiali vt ita dicã,ꝑctũ,valet,ac firmũ,ratũq; est:nisi is metꝰ sit, quo cæteri ꝑctus rescinderent.qppe tũc matrimoniũ penitus nullum erit,cõia ponit diligẽter Did.Cou.de spon 2.par.c.1.§.6. nu.3.& nu.5.Si verò matrimoniũ alio metu ꝑhatur,ipso iure nullum prorsus est.commune aiunt Pan.in c.cum locum.nu. 6.de sponf.Bar.cons.54.nu.10.lib.1. idem.

Matrimonij secũdi causa,quod viuo marito,quem iamdudum absentem probabiliter mortuum credebat, vxor ꝑxit, non pu

Universidad de Deusto
Biblioteca

non punitur.commune pronunciat meus iuris doctor Anto. Gomez.in l.80.taurl.nu.31. E.Suarez.

Matrimonij nomine,quod statuto punitur, non aliàs quis plectetur quàm si coitu consummatum ostendatur. commune dicit Hipp.sing.156.Quamuis contrarium affirment receptum Did.à Coua.de sponf.2.par.ca.1.nu.3. Viuius lib.1.opi. 212.quod verius cum distinctione alibi ostendo. idem.

Matrimonij libertas nec statuto, nec lege aliqua imminui potest.quamobrem si alicuius consilio matrimonium contrahi iubeatur, & secus facientibus pœna imponatur, aut alicuius iuris vel beneficij priuatio indicatur,nullius ponderis omnino erit statutum,vel lex, qua id præcipietur. commune inquint Fran.curt.in add.ad Pau.in l.1.litera G.ff. de iust. & iur. & qui alios cumulatè laudant Did.à Coua.de spōlis.2.par.ca. 3.§.8.nu.6.Viuius lib.1.opi.124. I.Cla.præct.vlt.§.q.82.statu. 3.per totum,non tamen matrimonium impediri dicetur,nec illius libertas imminui censebitur ex lucri alicuius alioquin propositi amissione:vt frequens interpretum dogma attestantur Aret.in l.Titia.nu.3.ff.de ver.ob.meus iuris doctor Emanuel à Costa in l.cum tale.§.si arbitratu.ampliat.8.nu.2.Did.à Coua.d.2.part.c.3.§.3.nu.8. idem.

Matrimonij probatio non erit nominatio, quamuis illius præsumptio futura sit.commune ait Io.Coras.lib.3.Miscel.c. 3.nu.7.Nec illud item probabunt enunciationis,aut narrationis verba in instrumento exarata vt frequenter placitum dicunt Felin.in capit.illud.nu.2.de præsumpt.curt.iun.conf.95. nu.5.Nec præterea matrimonium probabit, vel annuli delatio iis etiam in locis,quibus id signi à mulieribus passim circum ferri solet,nec vel sola fama, vel mutui pro viro & vxore operationibus adiuncta,nec sola dotis,vel donationis propter nuptias nominatio.nec denique sola viri ac mulieris cohabitatio,quemadmodum frequentius calculis receptum testantur Soc.conf.39.visis & inspectis lib.1.Turz.opi.79.Quinimo nec fama & cohabitatio coniunctim idoneam illius probationem suggerent,cōmunè pronunciant Soc.d.conf. Turzan.opi.180.Si tamen ad 40.an.cohabitatio peruenerit,satis Iuculenter ea vel sola matrimonium probabit:commune effatur Præpos.in c.consultationi.de sponf. idem.

Matrimonia à filiisfamilias contracta, sunt valida, nec patres irrita,aut infirma facere posse,statuit sacrosanctū Tridentinum concilium.li.6.sessione 24.tit.de matrimoniis,clandestinis irritandis.c.j.de quo meminit Vi.in suo cōmunion opi. li.j.opi.124.facia.2.fol.69.Nam licet contrahere matrimoniū sine cōsensu patris,sit ꝯ bonos mores omnium, maximè prudentum,& inducat odium capitale,vt dicit Bald.in l.oēm.circa fi.C.ad treb.de quo fel.in conf.26.nu.21.& per Menochi. conf.69.n.59.per Marti.Lauden.conf.31.n.25.& per clementinum in trac.de patria potestate.effectu 6.in fi.& est ratio secund.Bar.in l.in bello.§.medio.ff.de captiuis & postlim.reuer. quia nepos nasciturus ex filio,est futurus suus ipsi auo, & habet necesse ipsum instituere,vel exheredare filio premortuo. vnde quis habeat inuitus suum heredem, vult lex,ꝙ ipse consentiat,cum filius accipit vxorem.Attamen quia quandoque patres nolunt cōsentire, nec habent iustam causam ꝯdicendi. lex canonica & cōcilium ,puidet.Sed etiam pōt adiri iudex,q̄ eos cogere pōt, & debet causa cognita,vt consentiant patres, vel,vt suppleat pro eis ꝯsentiendo,& dando licentiam in præmissis,vt est com.opi.de qua Plotus in l.si quando.n.352.sed an reuerendus episcopus possit, vel debeat iure quidem concedere licentiam filiofamilias ꝯhendi matrimonium,nō præcedentibus denunciationibus,ne pater ipsius filij hoc sciēs valeat impedire matrimonium contrahendum cum muliere indigna.consuluit Menochius in conf.69.per totum.vbi determinat,quòd non. Nec potest episcopi vicarius hoc munus exequi.ibi.nu.55. Bonacoss.

Matrimonium separatur, quoad thorum propter vitium sodomiticum.vt est magis communis opinio, de qua Plotus inter conf.crim.conf.132.nu.29.tomo 1. Bonacoss.

Matrimonium ꝯhere non pōt generare nō valēs.Neuiz.in sylua.fol.59.com.dicit.Matrimonium tamen hodie legitimè contrahi potest cum senibus & decrepitis,& cum vetula sterili.Et ætas & sterilitas non sunt.impedimento matrimonio,vt est com.opi.de qua Paris.in conf.29.nu.3.in 2. Bonacoss.

Matrimonium contrahitur,etiam per non potentem, ætate tamen habili,vtputa 14.an.Pan.in c.impuberes.de sponsal. communem dicit. Bonacoss.

Matrimonium si per statutum puniatur,intelligitur de consumato.Et matrimonium solo iuramento necessario coniugum non probatur.Corrasius Miscella.li.3.c.4.com.dicit.Nec nominatio matrimonium probat. licet præsumptionem faciat.Corrasius ibi nu.7.communem dicit.vide Soarez verbo matrimonium.nu.108. Bonacoss.

Matrimonium propter dolum ꝯctum valet, vt est com.opi.de qua D.Hieronj.Gabriell.conf.99.nu.4. Bonacoss.

Matrimonium contractum per metum est ipso iure nullū, vt est com.opi.Pan.ca.cum locum,de sponf.Fortunius de vltimo fine iuris cano.& ciuilis.nu.409.com.dicit. Bonacoss.

Matrimonium tenet,si alter ꝯhentium sit in bona fide,licet adsit impedimētum affinitatis,etiam per illicitum coitum,vt quia vir rem habuit cum matre coniugis.et filij succedunt,vt est com.opi.capr.in conf.116.curt.iun.conf.52.in prin.com. dicens.Cassiodor.decis.vnica.ti.de sponf.& matri.Nic.de Milis in repert.ver.filius.fol.239.2.facia.ad fi.D.Hiero.Gabriell. in conf.44.nu.14. Et allegans copulam cum matre vxoris ad infringendum matrimonium contractum cum filia,debet illā probare per testes omni exceptione maiores, & hanc qualitatem probare,prout consulit Ferretus conf.58.in 1.& præsertim, quando matrimonium fuit palam contractum, & secundum consuetudinem ciuitatis,Rol.à Valle in conf.93.nu. 18.vers.circa secundum.in 3.vol.secus si non publice,sed clātribus tantum testibus præsentibus. nec in loco, vbi impedimentum notum erat, contractum fuisset matrimonium, sed in loco valdè remoto,ita vt nullo modo propter assertam bonam fidem matris legitimi filij dici possint.vt per D.Hier.Gabriell.vbi suprà. Bonacoss.

Matrimonium primum clandestinum, & secundum contractum in facie ecclesiæ,non sufficit probare primum matrimonium per vnum testem de veritate,&per publicam famā, vocem & confessionem coniugum,vt est com.opi. tam antiquorum quàm modernorum in c.2.de clandestina despon.de qua Aret.in conf.13.nu.6.& no. quòd ille,qui despōsat aliquem contra legem,nihil ei relinquere potest. Bal.in l.fi.ff.de leg.1. Bonacoss.

Matrimonium contractum per eum, qui ex legitimis probationibus apparet iam matrem vxoris, ante matrimonium cum ea contractum,compressisse,non valet.vt consuluit Soc. conf.119.in 3.volu.& iste casus sæpe peruenit ad audientiam confessorum,vt dicit Archi.Flo.in eius summa.li.3.tit.j.c.11. col.fi.§.1.&tit.de affinita.& par.2.tit.5.c.5.§.1.de incestu.glo. 24.q.2.c.si quis cum matre.Si tamen matrimonium est factū bona fide,palam,& in facie ecclesiæ,& sec.consuetudinem loci,filij nati sunt legitimi & naturales,&lex legitimo matrimonio nati, & successibiles etiam in fideicommisso de legitimo matrimonio loquente.vt per Paris.in conf.5.n.40.vsque ad fi.in 2.part.& est com.opi.vt per capr.conf.116.per totum,& com.dicit curt.iun.in conf.52.& Cassiodorus decis.vnica. de sponsalibus.Et not.ꝙ potest Papa dispensare super matrimonium contractum cum vxore,quod matrem iam compressérat.vt per Bart.Spina.in tractatu de potestate Papæ super coniugium.nu.100.& Archiepisco.Florent.vbi 8.Et vide bullam Papæ Iulij secundi anni 1524.25.Martij in hoc mirificè salutarem.pro qua vide Paris.conf.67.vol.4. Quanam verò pœna puniatur,qui cum matre & filia coierit.ponit Beluis.in practica sua tit.de iniuriis.in fi.vide Nicol.Mil.in reperto. suo in ver.filius.fol.239.2.facia.ad fi.Ferret.conf.58.in 1.Rol.à Valle conf.93.nu.18. Bonacoss.

Matrimonium clandestine contrahentes, non præsumuntur coniuges,vt est com.opi.de qua curt.iun.in conf.289. in 3.vol.nu.5. Et ideò cum habeant præsumptionem contra se, debent matrimonium verè probare, ex euidentissimis probationibus.Et debent esse testes omni exceptione maiores.vt ibi.vide omnino. Bonacoss.

Matrimonium cum consanguinea contrahens sub conditione,si Papa dispensauerit,licet Aret.l.apud Iulianum.§.constat.de leg.j.dixerit communem esse ꝙ non teneat tale matrimonium. vt illum refert Did.super 4.decr.n.7.contrariam tamen nempe quod tale matrimonium possit ꝯhi, tenuit Ant. de Bu.in c.super eo:quam opi.de consuetudine obseruari attestatur Boer.decis.264.n.27.&ab ea non putat in practica recedendum esse Cla.d.lib.5.§.incestus.vers.sed quid. P.Fich.

Matrimonium contrahens cum consanguinea sub conditione, si Papa dispensauerit, valet, vt est communis opinio. Sed contrariam communiorem esse tenet.Clar.in §.incestus. vers.sed quid. Bonacoss.

Matrimoniū & sponsalia licet exigant verba, & expressum ꝯsensum,eorum qui nuptias & spōsalia ꝯhunt,tñ iuxta communem opin.liberi præsentes ac tacentes, parentibus eorum nomine ꝯhentibus consentire creduntur, vt refert Bened.ca pra.reg.56.n.37.& sicut in cōtraher dis expressus,& non per præsentiam ac taciturnitatem inductus consensus requiritur, quod

quod ibiddem nu.53.communiter quoque teneri refert ibidem Bened.capr.vide j̄.sponsalia.

Matrimonium.In matrimonio carnali verba non sunt necessaria,etiam in iis,qui loqui possunt, sed sufficit,vt consensus contrahentium matrimonium aliquo signo exprimatur, sec.gl.Host.abb.cæterosq;cōmuniter,in c.cùm apud,de sponsal.per tex.ibi,qui dicit, ꝙ solus consensus ad contrahendum matrimonium sufficit, ex quo sequitur ꝙ non requiruntur verba ꝯsensum partium exprimentia, & opinionem istorum sequuti fuere Faber.Ang.& Ias.in add.ad Porti.in §.nuptiæ,inst. de patria potesta.Alex.conf.146.volu.5.& in l. de pupillo.§. memisse.in fi.ff.de noui ope.nun.vbi exprimit sententiā hāc veriorem fore,&communem inquit abb.in d.c.cùm apud,& Boeri.dec.1.nu.18.& probat,sequitur,atque com.d Coua.in epito.de sponsalibus.2.par.c.4.n.1.& seq.& in relectio.c.quāuis pactum.de pact.ia pr.sub nu.4.& sec.communem præmissam doctissimè ac elegantissimè consuluit Boer.conf.40.nu. 21.cum aliis seq.vbi post alios consulentes pro hac parte per cum signatos nihil intactum reliquit pro dictæ opi.clipeo;ideò tanquam ad vberrimum fontem casu eueniente pro expplenda eius siti quilibet ad d.cōs.40.recurrere posset.F.Viui. lib.2.opin.172.

Matrimonium contractum sub ꝯditione. Si Romani Pontificis gratiam accedat valet.communis est opi. Soarez versi. matrimonium.nu.103. Bonacoss.

Matrimonium signis dūtaxat etiam ab iis,qui fari possunt, rectè,riteq;contrahitur.commune dicunt Aret.conf.13.Syluest.vers.matrimonium 2.§.7.& qui complures laudat Did.à Coua.in trac.de sponf.2.part.c.4.nu.1.Poterit etiam matrimonium vel ab eo contrahi,qui iam animam agat, vt receptissimum inquit Emanue.à Costa in l.cùm tale.§.si arbitratu. ampliat.4.nu.2.ff.de cond.& demonst. E.Suarez.

Matrimonium contrahitur his verbis, non nisi te habebo vxorem non mutabo te pro meliori vxore:vt frequenter placitum affirmant Præpos.in c.ex part.nu.7.& nu.8.de sponsal. dec.in l.transactione.in prin.C.de transf.& qui non immeritò dissentit Turz.opi.113.Item si quis dixerit,te habebo in vxorem,iuro seu promitto,quod te habebo in vxorem,matrimonij iugo sese alligasse videbitur.communia ponit copiosè Didac.à Coua.de sponf.2.part.c.4.§.1.num.4.ad fi.& seq.At non matrimonium sed sponsalia tantùm iniet,si verba subsequentia fecerit,Volo tecum contrahere matrimonium,volo te in vxorem ducere.commune asserit idem Did.à Coua.d.§.1.nu. 4.Sed si quis solennibus verbis matrimonium cum aliqua ꝯhat, vt ab illa sui copiam consequatur, animo alioquin alienus à matrimonio contrahendo, & cum illa consuetudinem habeat eo semper fornicādi proposito,nullis matrimonij vinculis irretietur. quamuis debeat sub mortiferi peccati pœna vel cœlebs illam vxorem ducere,vel iam maritus stupri damnum pecunia resarcire.commune ait Did.à Coua. cum Hadr. & aliis d.2.part.c.2.nu.4. idem.

Matrimonij causa,est ecclesiastica,& spiritualis,&ius canonicum seruatur vbique circa matrimonium quod est sacramentum,teste Rol.conf.93.n.13.14.& seq.lib.3.& dic,ꝙ causa matrimonialis dicitur spiritualis,c.fi.vbi glo.de iudi.in 6.& in spiritualibus sequimur canones,ex no.per gl.in c.possessor. de reg.iur.in 6.Alex.conf.209.col.3.lib.6. cur.iun. conf.136. vbi ꝙ in materia matrimonij tanquam spirituali debemus sequi dispositionem iuris canonici, disponere enim de matrimonio spectat ad solum pontificem, secundum Rol. d. conf. 93.nu.17.lib.3.

Matrimonium.articuli pro matrimonio possunt sic formari Margarita probare intendit. ꝙ tali die,&c. ipsa & Petrus in tali loco conuenerunt talibus præsentibus. & ꝙ dictus Petrus eam desponsauit item & per verba de præsenti item & anulo subarrauit. item & cum ea matrimonium contraxit. Item & ꝙ dictus Petrus dix.in hunc modum. Accipio te Margaritam in meam vxorem.item & ꝙ ipsa immediate respondit & ego te accipio in virum meum. item ꝙ de his est pu. vox & fama. Hec probantur.in c.si inter extra de sponf.& in ca.cum in tua &in c.ad id.extra de despon.imp.cum aliis al.per spec.in tit.de testi.in forma articulorum.

Si vero velit agere possessorio.dicat qualiter ipsa fuit ī possessione vel quasi ipsius viri. & qualiter dictus vir eam transduxit.ad eius domum & eam vt vxorem tractauit in domo lecto & mensa.& ꝙ cum eo cohabitauit vt vxor.tanto tempore.& ꝙ se nominabant & cōmuniter habebantur vt vir &vx. & qualiter eam à se eiecit &eam comodo huius possedestituit & spoliauit.ita spec.vbi suprà.

Et quòd possit cogi per ecclesiam. vt affectione maritali pertractet vide decium.in ca. causam matrimonij in 2.col.ibi vlt.no.de of.deleg.& j̄ co.§.

Aduerte tamen quia Alex.in 5.vol.conf.150.in fi.3.col.dicit ꝙ tal.tractatus non suffic.ad plenam probationem.de quo ēt ample.in consiliis seq.max.in conf.153.in fi.vbi dicit ꝙ osculaamplexus & munera non inducunt tractatum sufficientem. ad facien. sponsalia de futuro transire in matrimonium de pñti.p no.in c.is qui.de spon.& idem vult in con.155.in fi.

Adde fel.post Bal.in c.per tuas.in 4.col.de prob.per gl.in l. 1.§.si ea.ff.de ven.inspi.Et idem fel.in c.illud.in vlt.col.de præsump.al.Bal.in c.ex transmissa in 2.col.de rest.spol.dicere.ꝙ est periculum diuinare de matrimonio per signa etiam si quis teneat mulierem in lecto& in mensa.& etiam tractet honorifice.quia isti actus etiam sine matrimonio consueuerunt exerceri.all.l.item in legato §.parui.ff.de leg.3.

Sed in contrarium.fac.quod vult Barb.in 1.vol. conf.6.in 11.col. vbi dicit. ꝙ potius præsumitur. matrimonium quam concubinatus.Ad quod etiam vide Bal.in 1.parte. conf.392. vbi dicit.quòd si nominabatur.vxor.&portabat annulum præsumitur.vxor.& de transductione ponit ipse Bal.in l. cui fuerit.ff.de cond.& demonst.

In tali possessorio.non potest agens obtinere.nisi excludatur.clandestinitas matrimonij Alex.notabiliter.in 5.vol.consil.150.in pen.col.in fi. P.Andora.

Matrimonium quid sit.vnde dicatur.& vbi fuerit 1.institutum.vide Alex.in 4.vol.conf.56.

Quod sit de iure naturali.est gl.& ibi Alex.in l. 1.C.de hæred.insti. idem.

Maritus potest compelli per ecclesiam vt redeat ad vxorē. ita fel.per illum tex.in c.1.in 5.col.de sponf. dec.in ca.causam matrimonij in 2.col.ibi vlt.no.extra.de of.deleg.

Quare matrimonium potius denominatur à matre quàm à patre.vide Ang.insti.de patria potestate.in prin.in gl.sī ver. nuptie.Ibi vt mater fiat. idem.

Matrimonium contrahitur solus consensus de præsenti induc.matrimonium.l.nuptias.ff.de regul.iur.l.cum fuerit ff.de cond.& demonst.27.q.2.c.sufficiat.c.cum locum.cum sy.extra.de sponf.Card. in conf.14.dec.in conf.112.in prin.all.c. licet.& ibi Pan. de spon. duorum. vbi vult ꝙ ex solo consensu sine verb. contrahatur matrimonium. & ita per multa tenet Barb.in j.vol.conf.6.in 13.col.Are.conf.13.Card.conf.14.Angel.in conf.29.in prin.

Fac.quod vult Ias.in l.si stipuler.§.si in locan.ff.de verb.obl. vbi dicit. quòd matrimonium. potest nutu contrahi. Et idcò mutus potest matrimonium contrahere.vt j.mutus §.2.

Fac.etiam quod vult.Bal.in 1. parte conf.27.vbi dicit. ꝙ si pater promittat alicui consentienti. filiam. & filia nihil dicat, sed solum osculetur,quòd est matrimonium.& idem vult in 4.parte conf.344.Pan.in c.1.de matrimonio contracto. contra interd. eccl. imò licet non osculetur, videtur consentire. Are.in l.titia in prin.de verb.ob.Alex.in l.lutius.& in l.qui dotis.ff.sol.matr.

Vide in materia Phi. in c.vnico.§.fi.de despon.impu.libr.6. & hypo.sing.147.

Fac.etiam quod vult fel.in c.1.in 5.col.de sponf.vbi dicit ꝙ ad substantiam vinculi matrimonialē alie solemnitares non requiruntur præter consensum.

Subiic.quòd solus consus validat matrimonium contractū per constitutum in articulo mortis.al.Pan.in ca.commissum. de sponf.Alex.in l.de pup.§.meminisse. in fi. de oper.no.nun.

In contrarium tamen fac.quod vult ipse Bal.in 1.part.consil. 28. vbi dicit requiri verba in matrimonio. & idem vult in 4.part.conf.345.Calde.in tit.de spon.conf.5.alias 461.Pan.in e.tue fraternitati de sponf.dicit. ꝙ verba requiruntur ad proba.tñ concludit verba non esse necessaria.& in c.si inter.e.tit.

Ad præmissa etiam optime fac.quod vult Alex.in 5.volu. conf.149. in prin. vbi dicit. ꝙ quando leg.est matrimonium contractum. etiam si de copula non appareat non potest mulier postea cū alio ꝯhere.& si ꝯheret deberet separari.al.c.si inter vir.ext.de spōs.& c.j.& 2.& c.licet.ext.de sponf.duo.Et ad illud quod dicitur verba requiri in matrimonio.respondetur ꝙ procedere pōt in valentious loqui.vt j̄.mutus.§.2.& ita etiam vult Alex.in l.1.in 2.col.ff.de ver.obl.& Ang.insti.de patria potestate.vers.quomodo.autem.Ang.in §. mutum instit. de inuti.stip.An autem requiratur.coniunctio corporum.vide Ang.inst.de pa.pōte. in prin.sup gl.in ver.ꝯiunctio.P.And.

Per subharrationem anuli contrahitur. & probatur.matrimonium.gl.ī c.tue.de spon.Are.in d.conf.13.in 2.col.al.multa.max.c. nostrates.30.q.5.vbi habetur. quòd post sponsalia de futuro.subarratio p anulū induc.matrimoniū de pñti.idē.

Matrim

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matrimonium contrahitur.si post sponsalia. sequatur. copula.c.is qui fidem.ext.de spon.& c.veniens el 2.eo.tit.

Nec soluitur.per matrimonium de præsenti cum alia contractum ca.veniens.el 2. de sponf. Secus per solum nixum ad copulam.c.fi.de sponf.

Amplia etiam si prote.quis ꝓper quemuis actum faciat nõ intendit contrahere matrimonium. quia si sequatur. copula tenet matrimonium.ita fel.in c.cum M.ferrarien.i 24.col. de consti.al.Butr.& Pan.post alios in c.tua nos.extra.de sponf.& Butr.in c.veniens el 2.eo.tit.& Pan.in c.per tuas.ad fi.de condi.app. Adde Ias.in l.pacta nouissima.in 4.col.C.de pac.& in l. non solum §. morte. in 9. col. de oper.no.nun. Pan.in d.c.tua nos nu. 8.

Limita procedere. quando solum copula subsequitur. dictam protestationem Secus si copula etiam præcesserat. quia tunc non erit matrimonium.ita Ias.in locis præal.al.But.&Panor.in d c.veniens.in 1.no.& dicit.quòd ita alias consuluit padue in negotio arduo.

Limita etiam nisi ante copulam. renuntiaret sponsalibus de futuro quia tunc copula.nõ operatur.quo ad matrimoniũ. ita fel.in d.c.cum m.al.Pan.in d.c.per tuas.subiic.verba formalia.quæ nota.quia quotidie acadunt.

Limita pariter si interuenit solus nixus ad copulam. quia sponsalia non transeunt in matrimonium.d.c.is qui fidem.& c.ii.eo.tit. & ibi Pan.qui dicit ꝓ hoc procedit etiam in adult. contra Calde.ibi Bal.in l.ii à sponso.C.de don.ante.nup.

Limita insuper procedere.quo ad forum contentiosum.secus quo ad Deum si in animo. non gerebat copulare. affectu coniugali sed fornicario ita vult fel. in d.c.cum M. in 2 5. col. al.no.in c.tuæ.extra de sponf.de quo.etiam habetur.in d.ca.is qui fidem.de sponf. idem.

Vnum no.ꝓquamuis probentur.sponsalia.& copula.tamẽ non erit probatum de matrimonio, nisi probetur, ꝓ copula sit subsequuta ita fel.in c.auditis in 19.col.de præsc.post Pan. in d.ca.veniens.el 2.Et idem vult ipse feli.in c.super his.col.8. extra de accuf.& ita vult Alex.in 5.vol.conf. 156.in vlt.col.& in conf. 152.in 2.col.verf.nec prædictis.ob.Cepo.cau.61.

Quid si sponsus cohabitet cum sponsa & dormiat cum ea an præsumatur copula.vide Paul.de Cast.in 1.vol.conf.45.in cip.licet per suprascriptum.& in conf.274.incip.Quia per primum.&c.

Nec ex eo ꝓinuenti fuerint solus cum sola presumitur copula.nisi esset nudus cum nuda vel in latebris in actibus venereis Alex. in d.conf. 156.in fi.

Adde Pet.de Anch.in conf.209. vbi dicit. ꝓ si sponsa stetit paucis diebus cum sponso. & sæpius aufugit & sæpè dixit ꝓ non pateretur.se cognosci.ꝓ ex istis non præsumitur.cognita & potest monasterium ingredi.tñ.relinquit eius conscien.

Et in materia adde Alex in 5.vol.conf. 149. in pen.col.vbi dicit ꝓ licet à prin.non fuisset matrimoniũ per verba de præsenti solr contractum. Tamen per subsequtam transductionem & cohabitationem.transiuit in matrimoniũ.c.fi.de coniug.lep.c.ad id.de spon.l.cum in te. & ibi no.Bal.C.de don.ante nup.& no.Bar.in l.cui fuerit per illum tex.ff.de cond.& demonst.& Ang.in §.fi.in fi.in auth.qui.mo.na.effi.leg. Saltem quando copula subsequuta est.d.c.is qui.de sponf.&tunc presumitur.copula.Si vir ita affirmat.al.Butr.in ca.fi.de sponf.Io. And.& Butr.in d.c.fi.de coniug.lepro.per id quod habetur in c.continebatur.de despon.impu. idem.

Si quis contraxit sponsalia.p verba de futuro.& postea contrahat cum alia per verba de præsenti. præualet matrimoniũ per verba de præsenti.Alex.in 5.vol.conf.153.in pr.al.c.sic.ex literis & c.si inter virum extra.de sponf.Ang.in conf. 16.

Oscula munera & huiusmodi.non faciunt sponsalia transire in matrimonium de præsenti.Alex.in 5.vol.conf.153.in fi. & conf. 155.in fi.

Vide Calde.in tit.de sponf.conf.2. alias 458. vbi loquitur. quando talia oscula munera. &c. interuenerunt post legitimam.ætatem.

Istud videtur limitañ. quando sponsalia inter impuberes fuerunt per verba de futuro secus si fuerunt verba præsenti. quia si superueniente ætate leg.interueniant oscula & munera.transeunt in matrimonium.ita Calde.in tit. de sponf. conf. 4 alias 460.Pan.in c.fi.de sponf. idem.

Quid si dicam mulieri.Volo tecum contrahere vel volo te desponsare?dic ꝓ non erit matrimonium. quia cum verbum infinitiuum denotet actum qui procedit solum à voluntate proferentis, liberæ.& denotet principium actus. non inducitur.dispositio de præsenti.ita doct.in c.ex literis.el 1.extra de sponf.Alex.in 5 vol.conf 153.in 3.col.verf.neque etiam.

Vide Cor.in 3.vol.conf. 91. vbi tenet quòd non est matrimonium per illa verba volo consentire vel placet consentire per verba de præsenti.

Sed quid si dicam.volo te habere in vxorem vt placet mihi te retinere. pro vxore mea. dic ꝓ erit matrimonium. quia tunc verbum infinitiuum. denotat exequutionem actus: vt habetur.in d.c.ex literis.&per Bar.in l.cunctos ppos.C.de summa.trinit.Alexand.in 5.volum.consil.152.& consil.seq. in 2. col. idem.

Quid si dicam.promitto non accipere aliam quàm te. dec. in conf. 133.in fi.4.col.tenet ꝓ non erit matrimonium al.specu.in tit.de sponf §. 1.& Ant.de Bu.in c.ex parte.in vlt.col.& ibi Card.in 6.q.de sponf.& Alex.in conf. 152.& idem vult in conf. 153.in 2.col.& in conf. 156. in vlt.col. versic. nec verba de quibus.

Aduerte.tamen.quia Ias.in l.actione in 1.col.C.de transf.refert specul.& But. in locis præal.tenere.quòd per dicta verba promitto non capere aliam nisi te.inducatur.matrimonium.

Tu dic quòd si dicat nolo aliam nisi te. tunc est matrimonium.& ita volunt doct.in locis præal.

Si autem dicat, promitto ꝓ non habebo aliam nisi te. tunc non est.matrimonium.& ita procedunt all. in contrarium. licet Pan.in d.c.ex parte.teneat contrarium all.an.corrupte.specul.vbi s.tenere.quòd sit matrimonium.nam in veritate spec. in casu isto videtur tenere contrarium.Alex.tamen.in d.consil. 152.ibi sed quando verba.videtur.sequi.op.Pan.&Barb.in 1.vol.conf.6.in 15.col.

Imo fortius Barb.in d.conf. 6. concludit. ꝓ si aliquis vadit ad mulierem quæ aliquam personam.habet in societate.& dicat non confidas de homine,ꝓ omnes sunt ribaldi, & mulier dicat si esset imperator non habebit nisi ea quæ sunt honoris. & vir respondeat quòd ipse non petet nisi honesta. quòd si statim subsequatur.copula quòd erit matrimonium. idem.

Si vir dicat promitto ꝓ habebo.te. pro legitima.vxore. & pariter ipsa respõdeat erit matrimonium.c.ex parte.& ibi Panor.& doct.extr.de sponf.Alex.in d.conf. 152.al.gl.in c.si quis diuinis.30.q. 5.& ibi Arch.& Host.in summa.in tit. de sponf. sub rub. de matrimonio §. qualiter contrahatur. verf. quid si dicat iuro.& verf.quid si dixerit & verf.seq.

Quid si dicam.promitto.ꝓ ducam te in vxorem. & ꝓ habebo te in vxorem. ante sit verum matrimonium per verba de præsenti.Alex.in 5.vol.conf. 152.in prin.2.col.&in conf. 153. in 2.colum.dicit quòd non.quia verba pręcedentia denotant sponsalia & restringunt sequentia.

Ludo.sing. 338. idem.

Quid autem si vir dicat promitto.ꝓ retinebo te.ppo.mecũ &pariter mulier respondet dic quòd non erit matrimonium. nisi diceret quòd vult eam tenere. in vxorem. vt habetur. in auth.qui.mo.na.effi.leg.§.pe.

Sed angelica tenet contrarium. in ver. matrimonium 2. §. 13.al.lo.in c.j.30.q. 5.& gl.in c.solet.32.q.2.Pan.in c.veniens. de sponf.dicit quòd est matrimonium,si dicit,promitto te tenere in vxorem.

Quid si vnus repertus cum aliqua dicat & iuret ꝓ illa est eius vxor.an tali dicto sit stañ Barb.in 1.vol.conf.45.in vlt.colum.al.gl.in l.pe.C.de fideiuf.tenere ꝓ sic.& illam gl.sequitur Bal.in l. 1.C.de collu.dete.& in ca. 1.§.vel furtum de pace iurfir.& ita tenet Cepo.in conf. 57.in 1.col. vbi al.Bal. in multis locis.Alex.in 2.vol.conf. 24.in 4.col.& in 3. vol. conf. 1. in 4. col.dec. in c.causam matrimonij in 2.col. de offi.deleg.Pan.in c.2.de clandest.de sponf.Ang.insti.de pa.potestate.in prin.vet sic.aduertas tamen.Bal.in l.vnica.in 7.col.C.de confef.

Limitat tamen Barb.illam gl.fore veram.quando cõcurrit æqualitas masculi, & fœminæ & alia inditia hoc patiuntur alias secus.al.Bal.in d.l. 1.C.de collu.dete.pro quo. ipse. Barb. al.gl.sing.in c.aliter.30.q.5. idem.

Matrimonium per procuratorem.contrahi potest.c.honorantur.32.q.2.c.ex parte el 2.& ibi gl.& doct.de conuer.coniug.de quo.Pan.ibi.

Qualiter autem.tunc debeant concipi verba. dic, quòd debent concipi hoc modo. tal. te accipit in vxorem me mediante. vt vult Host.in summa.de sponsalib. §.qualiter versic. hoc tamen canonist.in cap.fi. de procurator. in 6. refert Alexand.in 5.volum.consi.149.

Vbi etiam dicit. quòd valeret si diceret. ego procuratorio nomine titij. accipio te bertam in vxorem.allegat.Bartol.& doct.in l.qui bona. §.si alieno. ff.de dam.infecto.& in l.pos.§. fi.ff.de acq.poss.& imo.in l.qui ita.§. 1.ff.ad trebel.& in capit. in pertractandis. de iur. calumnæ. Phi. in d.capit. fin.de procurator.in 6.

In mrio

In mrio contrahen.per specialem procu.requiritur expressio nominis eius cum quo contrahen est.Alex.in 5.vol.conf. 146.in pr.al.no.in l.generali.ff.de ritu.nup.& gl.& doc.in d.c. fi. de procur.in 6. Bar. in l. filiusfa.ff. de don. & sal.in l. 1.ff.de sponf.Phi.in c.si quis iusto.§.porro.de elec.in 6.

Limitat tamen ipse Alex.nisi esset mand.ad contrahen matrimonium.cum aliqua ianuensi & ex post ratificaretur. per virum.quia valebit. Si tal ratificatio interuenerat antequam. sponsa muret propositum.ad quod adduc.infinita no.

Quid si reuocetur.mandatum & reuocatio non fuerit intimata.an teneat matrimonium?Dic.ꝓ non. d.c.fi.§.fi.de proc. in 6.de quo ample.per Fely in c.ex parte decani.in 4.& 5 col. de rescrip. vide etiam aliquid per eundem.in rub.de sponf. in 6.col.ibi 7.gesta.& in c.j.in prin.vt lite non conte.adde Card. conf.24. idem.

Opinio vnius doctoris non erronea. præualet communi opinioni fauore matrimonij.Host.in c.2.de cog.spũa Barb.in 1.vol.conf.3.in pen.col.& conf.6.in 1.col.Fel.in c.fi.in pr.de re iud.& in rub.de sponf.in 6.col.& in c. 1.in prin. vt lite non contest.Barb.in 3.vol.conf.40.in 4.col.

Vide in ver.communis opi.verf.limita etiam.

In dubio pro matrimonio iudicañ est. Alex.in 5. vol. conf. 146.in fi.

An autem verba dubia interpretentur pro mrio.vide Ale. in 5.vol.conf. 152.verf.& posito.

In causa matrimoniali proceditur.summarie.clem.dispendiosam de iud.Fely.in rub.de sponf.in 5.col. idem.

Sententia lata in causa matrimoniali.non transit in rẽ iud. c.lator.c.consang.extra.de re iud. & c.tenor.eo.tit.c.fraternitatis.de frig.& male.Fel.in rub.de sponf.in fi.5.col.Barb. in 2. vol.conf.46.in 11.col.in prin.Ias.in l.ait prætor §.iurari.in 1. col.ff.de iu.iur.in l.causas.in 1.col.C.de transi.

Limita nisi lata sit in fauorem matrimonij, quia tunc transit in rem iud.Fel.in d.c.lator.in 3.col.Ludo.Ro.conf.367.

Limita etiam in spõsalibus de futuro.quia sententia transit in rem iudicatam Fel.in c.2.in 4.col.de sponf.

Limita præterea. quia licet in causa matrimoniali & similibus sententia non trãseat in rem iud. Tamen non potest post decem dies appellari.Phi.in c.directe in vl.col.in prin. de app.

Limita insuper nisi sententia fuerit bis confirmata.quia tũc transit in rem iud.gl.in d.c.fraternitatis.ver fornicario. in fin. quam sequitur.Butr.in d.c.tenor.in pe.col.Pan.in ca.ad reprimendam in 3.col.de of.ord.&in d.c.fraternitatis.verf.vlt.pon derab.Fely.in cap.qualiter & quando el 1.in 6.col.in prin. de accusat.

Licet.Ant.de But.in d.ca.fraternitatis.& imo.in clem. 1. de re iud.non sequantur.d.gl.quasi.semper militet ratio.d.ca. lator.scilicet ne matrimonia dissoluantur.

Limita etiam quia lata sententia potest alter coniugum nubere.Pau.de Cast.in 2.vol.conf.266. idem.

Sed an lite pendente possit interdici matrimonium. vide Barb.in 2.vol.conf.9.col.2.& seq.imo.conf. 125. dicit,ꝓ pẽdente.lite potest fieri sequestratio & inhiberi copula.

Quid si non erat matrimonium an possit alij nubere.non petita licentia si non erat matrimonium.Barb.in d. conf.9.in 11.col.

Et valet matrimonium etiam post inhibitionem contractũ Alex in 5.vol.conf. 151.in fi.

Vide tamen dec.conf. 163.verf.7.allegatur ibi 3.respondetur. idem.

In causa matrimoniali possunt produci testes etiam post conclusionem in causa.Fel.in c. 1.in prin.vt lite non conte.& in d.rub.de sponsa.in 6.col.verf.3.post conclusum.&c.all.Panor.in c.sicut ex literis eo.ti.de sponf.vide in ver.concl.in causa.§.2.verf.limita etiam in causa matrimoniali. idem.

In causa matrimoniali potest confessio etiam iurata reuocari.Fel.in d.c. 1.in 1.col.vt lite non conte.& in d rub.in 6.colum.ibi 11.al.Pet.de Anch.conf.208.incip.ego Angel. quod mihi est 212.

In matrimoniali causa.potest procedi die feriata.Ias. in l. 1. §.sed excipiuntur.ff.de feriis.

Limita nisi sint ferie in honorem Dei.ita Fel.in d.rub. in 6. col.ibi 10.

In matrimonialibus non attenditur petitionis forma.sed veritas tantum.Fel.in c.licet.hely.in 6.col.de simo.

Matrimonialis causa non efficitur litigiosa per litis pendẽtia Barba.in 2.vol.conf.46.col.3. nec litis pendentia sr matrimonio impedit matrimonium contrahi si pm. erat nullum. c.cum in apsica.de sponf.

Matrimonialis causa.in laicum compromitti non potest. Lud.Rom.in conf.299. idem.

Confessio facta sacerdoti.in actu penitentiali probat fauore matrimonij vt s.in verf.confessor.§.7.

Confessio coniugum probat nisi sit in præiudicium alteri matrimonij Phi.dec.in conf. 133.in pr.al.gl.in c.super eo.&ibi Pan.& doct.de eo qui.cog.consang.vx.sue.& Pan.in ca. 2. de cland.despon.&alia multa.Facit quod dixi s.eo.§.

Non tamen præiudicat tal.confef.post sententiam. Ludo. Ro.conf.367.

Vide aliquid per Pan.in c.veniens. de conuer.coniu.& decium.conf.163.

Et quòd non sit stañ.confe.quando preiudicaret matrimonio contracto.tenet Alex.in 5.vol.conf. 149.in fi. Nisi essent alie probationes.Barb.in 3.vol.conf.10.in 1. dubio.Phi.in c. duobus de rescrip.in 6.& in c.vnico.in vlt.col. de eo qui mit. in pos.lib.6.

In causa matrimoniali.requiruntur testes omni excep.maiores.c.in literis.& ibi doct.ext.de testi.habetur.in c. 1.de consang. & affi.Fel.in d.rub.de sponf.in 6.col.ibi 4.&c. Barb. in 1. vol.conf 45.in 1.col.vbi dic.illud procedere siue agatur.ad infringen.matrimonium.siue ad probañ ipsum matrimonium. Et idem vult ipse Barb.in conf. 54.in 3.col.al.gl.in d.c. in literis de testi.& alia quæ vide Fel.in d.c. 1.in pr.vt lite non cont. Alex.in 3.vol.conf. 100.repetito in 4.vol.conf.47.ibi item ibi contradicunt.Barb.in 3. vol.conf.40.in 3.col.

Aduerte.quia dum Barb.vult ꝓ ad probañ.matrimonium, requirantur.testes omni excep. maiores. Nam istud videtur contra.tex.in c.super eo.el 2.extra.de testi.& quod ibi no.vbi habetur ꝓ ceteris paribus.mater est testis idonea & multomagis alij consanguinei.c.videtur.& ibi Host.& Io.And ext.qui matr.accu possunt.& vult Alex.in 5.vol.conf.149.Ana.consil. 52.& ibi Bologni.idem videtur velle Alex.in 5. vol. conf. 152.in 3.col.in fi.verf.nec ob.id dec.in d.conf. 163.verf. 19. ibi 2.opp.

Et ideo non videtur.vera. op. Barb. quod autem testes deponentes contra matrimonium debeant esse omni excep.maiores.istud etiam vult Alex.in 5.vol.conf. 146.in vlt.col & ipse Barb in 3.volu.conf.40.max.in 6.col.dec.conf.163.verf.8. opponitur.

Considerabam.si op.Barb.posset saluari.per ea quæ vult.in 5. vol.conf. 153.in 2.col.&conf.seq.in pr.vbi dicit ꝓ etiam data paritate.testimonium parentum.est suspectum. all.Host.in summa.in tit.de testi.§. quis possit.ver.vbi autem quæritur & spec.in tit.de teste.§. 1.verf. item ꝓ est parens. per illam rationem Ouidij. Si qua voles apte nubere nube pari.quod etiam vult ipse Barb.in d.conf.45.in 2.& 3.col.

Posset etiam saluari op.Barb. quãdo testis esset aliunde turpis note & vide vt vult Alex.in 5.vol.conf. 152.verf.nec ob. præal. idem.

Sed retenta op.pro vera. ꝓ mater & consanguinei sint testes idonei in causa matrimoniali. Limita singulariter. non procedere.Quando appareret de aliqua affectione.quia tunc eorum testimonium esset suspectum.per no.in c.attesta. ext. de despon.impub.& in c.in nostra.ext.de testi.& ita vult Ale. in d.conf.153.& seq.& Are.in conf. 13.in 5.col. & Barb. in d. conf.45.Pan.in d.c.videtur.qui matr.accuf.possunt.imo.consil.135. idem.

Et data etiam disparitate parentes sunt testes idonei. quando essent valde honesti vt vult Io.And.in d.c.super eo.

Sed Alex.in d.conf. 154.in 2.col.verf.nec prædictis.hoc intelligit quando istud esset deductum & probatum.& non fuf ficeret probare quòd sint bonæ famæ. ad quod vide quæ dixi in tract.feudorum.in rub.quod testes requi.&c.fo.73. idem.

An autem in causa matrimoniali mulier sit testis idonea.vide in tract.de testibus §.78.Ibi an autem mulier.

Sed nunquid in causa matrimoniali testes debeant esse rogati.Barb.in d.conf.45.in 2.col.tenet quòd sic.al spec.in titu. de teste. §. 1. verf. item quòd non fuit in tertio casu fallentie. & dicit quòd istud decidit tex.in c.nostrates 30.q.5.in ver.inuitatis.& ipse Barb.adduc.tex.in l.nullum.ff.de diuor.in ver. septem puberibus adhibitis vbi glo.dat doctrinam per illum tex.quòd vbicunque in lege dicitur.testibus adhibitis intelligitur id est rogatis.Et licet.d.l.nullum.loquatur.in distrahen. matrimonio.tamen dicit. ipse idem est in contrahen. quia ea quæ sunt principia generandi sunt principia corrumpendi & dissoluendi.vt in ca.omnes res. de regulis iuris. & hoc.voluit glos.q.4.§.item ad fi.dum se remittit ad no.in §.si debitum. 3.q.9. vbi gloss. tenet quòd requiritur rogitus. Et pro hoc dicit.facere. gloss. in capit. in literis. de testi. quæ æquiparat contractum.& distractum matrimonij quo ad probationem.

Subinn

Universidad de Deusto Biblioteca

Subiungit Barb. ꝙ ad minus debent testes esse vocati à contrahentibus.al.Card.in c.ex parte.de sponf.dic.esse etiam articulañ.ꝙ testes sunt omni excep.maio.per ea quæ dixi in trac. de feu.in rub.quor testes. fol.73. & idem vult ipse Barb. in d. conf.34.col.5.Lud.sing.709. Sed contrarium tenet Aret. in conf.13.col.3.Et respondet ad d.ca.nostrates. verf.inuitatis.ꝙ ille text.non dicit,quòd testes debeant esse rogati in mrio nec iste est sensus illius literæ,sed loquitur de inuitatis ad nuptias. non quidem inuitatio ad nuptias sit necessaria., sed quia hoc obseruatur.vt communiter non vadant ad nuptias nisi inuitati. Inuitatio ergo fit non ad probañ contractum matrimonij principaliter.Sed ad festum celebrañ.Item vt matrimonium non dicatur clandestinum sed factum in facie ecclesię.Non tamen per hoc videntur inuitati rogati, vt sint testes. vnde (didicit ipse)spec.& glo. in loco al.non affirmant hoc sed dicunt vt videtur. Ant.autem de Bu.in c.ex parte de sponf.tenet ꝙ in mrio testes non requirantur rogati.quia regula est in oppositum.de qua.in l.ad fidem.ff.de testi.& in mrio hoc non reperitur iure cautum & max. in mrio clandestino. & ita tenet gl. in d.c.nrates.in ver.inuitatis.

Et ita vult Barb.in 3.volu.conf.40.in 9.col. dec.conf. 163. idem.

In causa matrimoniali conuentus non potest opponere.se spoliatum fuisse alia re priuata.Fel.in d.rub.de sponf.in 6.col. ibi. 4.al.spec.in tit.de petito.& possessorio.§. 1.ver.quid si ago. Host.in summa.tit. de resti.spol. §.quando. verf.quid si vir.& Inn.in c.cum dilectus.de ord.cogni.fac.tex.in c.1.in fi.de resti. spol.in 6. qui per prædictos doct. ad hunc casum extenditur. vt vult Fel.vbi ꝫ.idem vult in d.c. 1.in prin.vt lite.

Matrimonialis causa. per viam compromissi expediri non potest ita Fel.in d.rub.in 6.col.ibi 6.al.c.causam.in fi.extra.de rest.in inte.

In causa matrimoniali. iura canonica præualent legibus etiam in terris imperij.Fel.in d.rub.col.6.all.tex.in §.hinc colr. in fi.2.q.3.& ibi Archi.& Gemi.idem vult in d.c. 1.vt lite non contest. idem.

Matrimonium contrahi potest.per excommunicatum.fel. in d.c. 1.in 1.col.vt lite non contest.in d.rub.in 6.col.ibi 12.al. tex.sing.in c.significasti.&ibi doc.post Io.And.de eo qui dux. in matri.&c.

Licet rescriptum. 2m. non faciens mentionem de processu prius facto.non valeat. ca.super eo.de cohabit. cleri. & mul. Tamen. rescriptum in causa matrimoniali impetratum non facta mentione de processu.vel sententia valet.Fel.in d. rub.in 6.col.in verf. 13.adde Barb.in 2.vol.conf.46.in 2. col. & eundem Fel.in d.c. 1.in 1.col vt lite non conte.

Sententia lata in causa matrimoniali potest probari per testes.Fel.in d.tub.col.vlt.al.c.Albericus.& ibi gl.& In.ext.de test i.Regulariter enim contra quia debet probari per acta.c.fi. de re iud.in 6.cum concor.

Cognitio causarum matrimonialium de stilo curiæ ro. cõpetit solis episcopis. Adeo ꝙ rescriptum impetratum in talibus ad inferiores præsumitur.subreptitium Fel.in d.rub.in vltit.col. ibi, 15.all.specul.in titul.de rescript.præsen.§.Ratione autem forme.verf.nunc ad instructionem.de quo.per Pan. in c. 1.de consang.& affi.& per eundem Fel.in d.c. 1.

Vbi agitur. nedum de mrio.sed de consequtiuis matrimonij.possunt laici recurrere ad ecclesiam.ita Fel.in d.rub.in vlt. col.& in d.c. 1. idem.

Licet re' non teneatur. iurare.quando actor defecit in probationibus.c.fi.de iu.iur. Tamen in causa matrimoniali deferatur iur.etiam deficiente actore c.continebatur & ibi doct. de desponf.impub.Fely.vbi suprà & in d.c. 1.in 1.col. vt lite non contestata.

Licet ex pacto nudo.oriatur.actio de iure canonico c. 1.& c.qualiter extra.de pac. Tamen in mrio non potest quis preci se compelli ex nuda promissione ita Pan.in c.requisiuit in fi. per illum tex.eo.tit.de sponf.refert Fel.vbi ꝫ. communis opinio.in mrio transfert onus probandi in aduersarium.Fely.in c.illud in 4.col.de præsump.

Licet regulariter.fama cum vno teste.plene probet.glo.in c. 1.de app.Butr.& abb.in c.veniens.de testi.

Tamen si quis probat matrimonium per testes. Et ex aduerso probetur.matrimonium clandestinum.per vnum testẽ de veritate & alium de fama.obtinebit p'.ita Fely.in d.rub.in vlt.col al.sing.vincen.antiquum doct.in c.2.de clandest. despon.& idem vult in d.c. 1. vt lite.non contest. Adde sonz. in 2. parte conf.270.in 1. col.& istud etiam sequitur.Bal. quem nemo al.in 2.parte.conf.48.Fel.in d.c. 1.Barb.in 3.vol.consil. 40.in 1.col.

Dic.tamen Are.in d.conf. 13.in prim.4. col. ꝙ illa doctrina vincentij nullo iure probatur.& contra eam tenet ibi Card. adde dec.conf. 163.

Vide etiam Barb.in d.conf.40.in 5.col.vbi dicit.quòd non præcedit quando 2m.matrimonium est conditionale. idem.

Licet alias actio popularis.ꝑsumetur vno agẽte.l.eum qui. §.in popularibus ff.de iu.iur.Tamen si vnus de populo.opponens contra matrimonium contrahentes. deducto iusto impedimento succubuerit. Audietur alius.ita Butr.in c.cum inhibitio.de clande.desp.& sequitur.ibi Pan.vt refert Fely.in d. rub.in vlt.col.& in d.c. 1.

Licet vendi.facta cum tradi.rei confundat.primam venditionem in qua non interuenit trad.l.quotiens.C.de rei vend. & vult Host.quem alij seq.in c.continebatur de his quæ fiunt à præla.

Tamen si puella consentiens promittatur.vni per verba de præsenti.& alteri 2. promittatur. & etiam tradatur.valet p'. contractus.c.fi.de spon.duo.& ita vult Fel.in d.rub.in vlt.col. & in d.c. 1.

Licet alias pluribus agentibus ad eandem rem adiudicet. res 1.legitime.probanti cum cautione prestita reo.de defenden.ipsum si alter petitor obtinuerit l.is à quo. & l.seq.ff.d rei vend. Tamen in causa matrimoniali.non adiudicabitur.vxor 1.probanti. propter periculum animę dictum est sing. Inn. in rubri.extra.de sponsa.duorum.Refert & sequitur Felyn.in d. rub.in vlt.col.Adde eundem fel.in c.cum super in 3.col.de re iud.& in d.c. 1.

Licet alias in contractibus.conditio impossibil' vitiet &nõ vitietur.§.impossibil' cum sy.inst.de inuti.stip.Tamen in mrio vitiatur & non vitiat quando est contra substantiam matrimonij c.fi.& ibi doct.de cond.appo.Fel.vbi ꝫ.& in d.c.1.idem.

Licet alias tacens videatur consentire prote. alterius cum quo conuenit super eo cui accidit protestatio. nisi contradicat.vt vult Inn.in c.cumana.cum concor.de elect.

Tamen si alter ex contrahentibus sponsalia.tacet protestationi onerose habetur pro contradicente ita signanter Inn.in d.c.fi.de cond.appof.Dicens secus esse.fauore matrimonij.refert & sequitur.Fel.vbi ꝫ.& in d. c. 1.

Matrimonij causa.dicitur.grauius.dec.in conf. 133.in 2.colum.in prin.&an in ea deferatur.iuramentum sup.vide in ver. iuramentum supp.§.13.verf.63.

Per instrumentum.dotis.probatur.matrimonium inter ipsos litigantes.non quo ad alios Fel.in c.qualiter & quando el 1.in 7.col.de accuf.& in c.illud.de præsum.Barb.in 2.vol.consil. 8.in 17.col.Iaso.in l.non hoc. in 5.col. vnde cog.& in l.ex his in 2. col. de test. mil.sonz.in 1.parte.conf.39. in fi.4.& in prin. 5.col.dec.in conf.35.in 1. col. aliquid per Campez. in 1. part.q.105.lud.sing.446. Alex.in l.1.in prin.in 2.col.de opere.nun.&in l.si vxor.§.sed si ea.de adul.vide aliquid per Bald. in l.neque.C.de nup.& in l.vnica in 4.col.C.de priuil.do.

Vide tamen quæ dixi in ver. verba enuntiatiua. §.2. verf.limita quo ad actum.

Matrimonium validatur.ex temporis diuturnitate l.qui in prouincia.ff.de ritu nup.Barb.in 2.vol.conf.9.in 1.col. aliqd per Fel.in d.c.illud.de præsump. idem.

Iurans capere.aliquam in vxorem.non tenetur.capere.nisi detur sibi dos congrua.Iaf.in auth.præterea.in fi.3.col. C. vnde vir & vx.vide in verbo iuramentum.operatur §.60.

Matrimonium de facto nullum. Non præstat impedimentum.2.mrio.Bal.in 2.par.conf.226.vbi dicit ꝙ matrimonium quod non tenet propter affinitatem.non præstat aliquod impedimentum.& idem vult in conf.261.in eadem.2.part.&notabiliter.in 3.par.conf. 105.repetito in 5.parte.conf. 143. vbi vult quòd tunc non incidat in penam. l. eum qui duas. C. de adulter.

Et pariter 2m.matrimon. de facto contractum non præstat impedimentum 1.leg.contracto.Alex. in 5.vol.conf. 149.in prin. idem.

Statutum laicorum disponens circa substantiam matrimonij inhiben. vel impediendo matrimonium. vbi ecclesia non improbat non valet.c. 1.extra.de sponf.& ibi.doc.max.Fel.in 6.col.al.multa.max.Ang.in consil.208.incip.Tirius existens. quod mihi est.29.& fac.circa.hoc.plures no.declara.

Matrimonia enim debent esse libera.c.gemma de sponf.& vult Calcaneus in conf.3.in 2.col.& requiritur.libera voluntas.Alex.in 3.vol.conf.99.repetito in eo.vol.conf.vlt.ibi&pariter.licet matrimonia debeant esse libera. tamen si dominus velit suam ancillam manumittere.vt cum ea contrahat.cogitur.iurare ꝙ ꝗ.lex menses.ipsam in vxorem ducet. Ang.§.eadem lege.in fi.instit.qui.manu.non pos-

Limitat

Limitat nisi sta.imponeret. penam non odio contrahentis matrimonium. sed fauore filiorum. vt in casu. l. hac edictali. C.de sec.nup.al.multa.

Et infert ad valid.tatem.testamenti.in quo pater instituit filiam hæredem si nupserit mercatori.Si alij nupserit dat solũ. certa legata.al.Card.& gemi.ibi in 10.q.Aliud est enim secundum eum,eligendi matrimonij metu pene libertatem auferri.Aliud matrimonium.certa lege inuitari. l. titio centum. §. titio el 1.ff.de cond.& demonst.

Et ad istud fac.quod vult Iaf.in l. 1.in fi. 1.& in princi.2.col. C.de insti.& subst.sub cond.fac.& in l.2.in 1.col.eo.tit.Vbi dicit.ꝙ ad matrimonium metu pene.Secus autem spe lucri.nemo inuitari debet al.iura quæ omitto.Fac. quod vult dec. in c.ecclesia S.Mariæ.in 14.col.ibi 2.pro ista concl.ext.de const.

Et ista faciunt ad testamentum. spec. D.Philippi vagnoni. in quo instituit eius vnicã filiam nomine charlotam. hæredẽ vniuersalem si nuberet mag.& generoso. D.Philipo ex committibus valpergie alias.in quadam quantitate eam particulariter instituit.

Faciunt no.per eundem.fel.in c.2.circa fi.de treu.& pace.vbi al.pulchrum conf. Oldr. 16.incip.thema tale est.titius hñs vnam filiam.vbi vult ꝙ si testator dicit. instituo filiam meam si nupserit mercatori & si non nupserit mercatori.priuo eam hæred.Filia nupsit j. mercatori.deinde illo mortuo vult nubere.nobiss.quòd priuabitur.hæred.

Faciunt etiam quæ dixi in ver.legatum qualificatum.§.21. verf.limita 5.

Ponit etiam fel.ibi alias limita.max. nisi sta. restringeret libertatem.contrahendi matrimonium exceptuan.tamen certum genus personarum al.Bar.in l.edicimus.C.de murileguf. li.11.vbi dicit.valf.sta. quòd inter homines diuersarum ciuitatum non contrahatur.matrimonium al.multa alia.

Limitat etiam nisi sta. imponeret penam amissionis dotis nubenti viro indigno sine consensu patris.quia valet tale sta. vt consonum iuri communi.al.Pe.de Anch.in conf. 17.quod mihi est.21.

Tu vide in hac materia.Alexand.in 1.vol. conf. 59. repetito.in 4.vol.conf.39.& in d.j.vol.conf.97.Iaf.in l.j.§.huius studij.in 2.& 3.col.ff.de iust.& iu.& curt.in conf.27.in 2. 3.& 4. col.& in conf.seq.

Vide etiam vnam no.q.per Crotum.in l.nemo potest in 28. col.de leg. 1.

Ponit etiam ibi fely.multa no.circa.sta. loquentia.de dote lucran.an sint attenden.sta.loci.vbi contrahitur.matrimoniũ. & huiusmodi.de quibus late dixi in trac.sta.statuto. Sub rub. muliere præmoriente.vbi omnia inuenies.

In causa matrimoniali non potest regulariter iudex irrequisitus officium suum impartiri.Alex.in 5.vol.conf. 155. idem.

Matrimonium non separatur regulariter.Quia quos Deus coniunxit,homo non separet.c.j.de coniug.lepro.c.inter corporalia.de transl.præl.no.Bal.in l.Deo nobis.C.de epi.& cler. & gl.in l.diuortio.cum concor.ff.de neg.ge.dec.conf.112.vbi in j.col.dicit.ꝙ error diuitiarum vel ignobilitatis non dirimit matrimonium.29.q.j.c.j.§. 1.& no.per doct.max.Pan.in c.proposuit.de coniug.seruo.

Subiungit quòd mendatium.mulieris inductum ad matrimonnium contrahen. non impedit substantiam matrimonij. c.cum in apstica.& ibi Pan.de sponf.

Et ꝙ matrimonium.non possit separari.vt alter possit alteri nubere.est tex.in c.gaudemus.extra.de diuor.Nec papa posset in hoc dispensare.vt habetur in c.ex pu.de conuer.coniug. & ibi Pan.hypo.sing.165.

In hoc.autem an Papa possit dispensare.vide in ver.Papa.§. 3.& §.16.& seq. P.Andora.

Limita ,pcedere.in matrimonio de præsenti.Secus in sponsalibus de futuro etiam fidei interposi.vallatis.quia spõsi possunt se ad inuicem absoluere.fel.in c.præterea.in 4.colum. de spon.vbi adduc.rationem Ricar.in 4.distin.28.q. 1.arti j.Et in d.c.præterea.quod est.2.habetur.quòd sponsi possunt sibi remittere.iuramentum.de quo.vide latius in ver.iuramentum. operatur.§.42.

Maxime. si alter fornicetur.quia potest à sponsalibus per alium recedi.vt vult pulchre.Pan.in 1.parte.conf.48.

Quid si non sit sequura copula. an vnus coniugum possit religionem ingredi vide Ang.inst.de patria potestate.in prin. verf.addas tamen. idem.

Limita etiam.quo ad thori separationem.quę propter adulterium fieri potest.32.q. 1.c.dix.dominus.fac.tex.in c. significasti.de diuor.vbi habetur quòd repellitur.vxor.petens.restitutionem.mariti si notorie fornicata est.& maritus cõtinuit.

Amplia vt etiam possit fieria separatio matrimonij. si probentur actus venerei.fel.in c.præterea.in 2.col extra.de testi vbi dicit.sufficere.si probetur.quòd mulier passa fuerit teneri manus ad pectus suum. De quo.dixi latius. in ver. adulterium.§. 13.

Sublimita nisi etiam alter fornicatus fuerit. 32.q.6.c. 1.& c. pen.& vlt.extra.de adul.& c.significasti.extra. de diuor. & ibi Panorm.

Et si vir postea fornicetur. reintegratur. vxor.ca.ex literis. de diuor.

Sublimita 2.nisi vxor vi oppressa fuerit.32.q.5.c.ita ne.

Sublimita 3. si vxor credebat maritum probabiliter mortuum.34.q.1. ca. cum per bellicam. Ante tamen quam alteri nubat etiam post septennium.debet esse certa de morte mariti per certum nuntium.c.in præsentia.de sponsa.

Sublimita 4.nisi fuerit ab alio cognita sub spe mariti id est credens illum esse suum maritum.34.q.2.c.in lectum.

Sublimita 5. nisi maritus tradiderit vxorem adulterandam præsertim inuitam.c.discretionem. extra. de eo qui cog.consan.vx.sue.

Sublimita 6.si maritus post adulterium cognouit vxorem. & tollerauit eam.argumento.c.si quis vxorem 32.q.2.

Secus si ignorasset fornicationem. Ita Barb.in 1.vol. conf. vlt.in 14.col.

Sublimita 7.si vir abstinendo contra voluntatem vxoris.eidem occasionem dedit fornicandi.c.si tu 27. q.2.licet glo. ibi contrarium teneat.

An autem vxor propter adulterium perdat dotem. vide in ver.dos perditur.

Limita pariter propter nephandum vitium sodomiticum. quia potest fieri separatio. vt volunt Butr. & Pan. post alios. in ca.maritus extra.de adul.& per multa prosequitur.Barb. in 1.vol.conf.vlt.maxime in 13.col.Pan.in c.2.de diuor.

Limita insuper.propter crimen hæref.secundum.Panor.& doc.in c.de illa.extra.de diuor.

An autem istis casibus. separatio fieri possit authoritate propria.& sic sine iud.ecclesiæ.vide doct.maxime.Butr.& Panor.in c.plerunque.extra.de don.inter virum. & vx. & de do. post diuor. rest. vbi in effectu fit distin.aut crimen. est notorium.& potest authoritate propria.aut non & tunc secus.

Ad confessionem coniugum dicunt affinitatem præcessisse non separatur.matrimonium. Pan.in c.super eo.de eo qui cog.consang.

Limita præterea. in matrimonio contracto. cum furioso. vel mente capto quia dissoluitur vt vult Alex. in terminis. in 1.vol.conf. 54.al.c.dilectus filius.extra.de sponf.& 32.q.7.ca. neque.& l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie. iur. & l. furor.ff.de sponf.Nec refert secundum eum inter furiosum& mente captum. Adde Alex.in d.l.patre furioso in 1.col.Ratio quia deffic.consensus qui in matrimonio est necessarius.l.nuptias cum si. de reg. iur. & idem videtur tenere ipse Iaso. post Bart.in l.humanitatis.in fi.com.C.de impub.& aliis subsit. & idem in furioso & mente capto tenet dec.conf.112.in pr.Panor.in d.c.dilectus.de sponf.

Quid si habeat dilucida Interualla.dic ꝙ poterit contrahere.matrimonium.sicut alios contractus facere.l. pen.cum gl. C.de cura.furio.l.furiosum.C.qui te.fa.possunt. & ita dicunt glo.& doct.in d.c.dilectus filius.de sponf.& Iaf.in d.l.patre.furioso. idem.

Sed quid in dubio quando non apparet. vtm. contraxerit matrimonium. tempore furoris an dillucidi interualli. Iaf. in d.l.patre furioso circa 1.col. Ibi quid in dubio.al.multis in cõtrarium.concludit quòd matrimonium præsumitur. contractum.tempore.furoris aliis coniecturiis cessantibus & sic tale matrimonium nullum & filij non legitimi. quia alleganti matrimonium contractum in illo interuallo sanementis incumbit onus probandi.al.gl.in c.fi.de succe.ab inte.& in c.indicas hermanum.3.q.9.Card.& Petr.de Anch.in clem. 1.de homic. Butr.& imo.in c.cum inter canonicos.de elec.&alia multa.dicens istam esse communem sententiam.

Subiic. tamen ibi Iaso.in 2.col.quòd caripenderet reperire decisum in spẽ in matrimonio. cum possit dici quòd prædicta non procedant fauore matrimonij.Et quòd multum esset consideran.qualitas actus vt dicitur.de testamento furiosi. in quo recte disposuit vt dixi in verbo furiosus.§.7.verficulo.limita etiam.

An autem furor superueniens faciat dissolui matrimonium prius factũ.Iaf.in d.l humanitatis in fi.tenet quòd non.all.d.l. patre furioso &ibi hoc etiam vult Bar.licet Iaf.non dicat.idẽ.

Quid autem in matrimonio contracto per ebrium. an va-

Universidad de Deusto
Biblioteca

leat.dec.in d.conf.112.in 1.col.tenet ꝙ non. quia contractus ebrij non tenet.al.gl.22.q.4. in c.vnusquisq;. in ver.ꝙ ebrius. Nam ebrij nesciunt quid loquantur iacent sepulti.& ignorantes dicuntur 15.q.1.c.sane.fac.tex.in l.respitien.§. relinquunt ff.de penis & 15.q.1.c.inebriauerunt loth. adduc. multa alia. de quibus etiam per Alex. in l. dolum ex insidiis. C. de dolo. quæ posui in ver.ebrius.

Intelligit.tamen præmissa procedere.dec.vbi ś.quando talmente captus vel ebrius. non intelligit quid agat. Secus si esset heberis sensus & non haberet illum vigorem mentis quēeras postularet.quia per hoc non prohiberetur testari. vt notabiliter dicit Pau.de Cast. in l.si frater.per illum tex.C.qui testa. pos. & idem dicunt. Io. Fab. & Are.in §.præterea.insti.qui non est permis.fa.te.Et pari ratione non videretur prohibitus contrahere matrimonium & idem esset in ebrio.& ideo qualitas ebrietatis debet considerari.vt no.Bal.in c.1.in fi.de testi.

Subiungit quòd quia prob.ebrietatis videtur difficil.vt dicit.Bal.in c.à crapula de vita & hone.cler.tale matrimonium. iure communi inspecto non facile retractaretur. idem.

Quid in muto & surdo.vide j.in vers.mutus.

Limita denique in matrimonio metu contracto. quia metus vitiat ipso iure matrimonium. ita ias. in l.1.C. si quis aliq. te.proh.al.c.Abbas.extra.quod met.causa.& c.cum locum.& c.veniens.de sponf.Et idem vult in l.Pacta nouissima in 4.col. C.de pac.vbi dicit.quod adeo est nullum quòd non est necesse quòd rescindatur per actionem quod met.causa.all.gl.in l. 1.in fi.ff.de aucto.tu.& in l.cum mulier §.si dos metu ff.quod met.causa. & Bal.in conf. scismatis posito post rubricam. C. si quis aliq.te.prohi.Idem etiam vult ipse ias.in l. interpositas in 1.colābi fallit in matrimonio.C. de transact. vbi etiam all. l.titia in prin.ff.de verb.obl.

Adde Alex.in 3.vol.conf.99. repetito in eodem vol.conf. vlti.& ibi ponit qualiter probe. metus. Et idem & latius prosequitur.in d.3.vol.conf.100.repetito in 4.vol.conf.47.& late Barb.in 1.volum.conf.45.& conf. 54.in 6.col.& seq. Adde quòd illud conf.Alex.est etiam repetitum.in 4.volu.conf.48. idem vult in 5.volu.conf.156.Oldr.in conf.35.Pan.in d.c.veniens.el 2.

Sublimita in matrimonio contracto metu reuerentiali paterno.quia valet tale matrimonium ita ias. in §. quadrupli. in 9.colum.inst.de actio.al.l.si patre cogente ff.de ri.nup.intelligen.tamen vt per gl.ibi. scilicet quòd non interuenerit alius metus.quam reuerentialis.Phi.in c.vnico.§.fi.de desponf.impu libro 6.

Quid autem in matrimonio dolo.contracto. dic quòd valet.ita ias.in d.l.pacta nouissima in 4.col.al.gl.fi.in c.pe.quam Pan.ibi bis exclamat pro sing.extra.quod met.causa.Et per illam glo.dicit.ibi imo.quòd si mulier dolo persuasit se habere amplas facultates.& ita dolo circunuenit iuuenem vt eam acciperet in vxorem & postea reperitur nihil habere.iste dolus nihil offic.matrimonio.faciunt dicta ś.eo.§.1.

Adduc.etiam ias. simile de quæstione quotidiana. Bal. de socero qui promisit instituere generum hæredem.vt caperet filiam suam in vxorem.& postea eum decepit in l.cum archimedoram.C.vt in pos.leg.& dic.esse similem gl.in c.constituit vbi text.sing.20.q.1.& in l.à diuo pio.ff.de ritu nup.& de illa quæstione.Bald.in d.l.cum archimedoram.vide docto.maxime.Alex.& ias.in l.pactum.quod dotali.C.de pac.

An autem Papa possit dispensare.in matrimonio.vide j.in ver.Papa §.3.& §.16.& seq.

Limita tandem.si sit impotentia coeundi. quia tunc matrimonium dirimitur.vt habetur.in c.1.& 2.33.q.1.& c.1.& 2. & quasi per totum extra.de frig.& malef. maxime.in c.laudabilem.& c.fi.in quibus locis fit mentio de 7.manu. & vide in simili.hypo.sing.165.

Sublimita.nisi scienter contrahat cum impotente ad copulam.c.consultationi.& ibi doct.extra de frig.

Quis autem debeat probare frigiditatem.si maritus alleget quòd superuenit post matrimonium. Iudo. sing. 254. dicit. quòd vxor tenetur probare quòd semper fuit frigidus.

Quid in spadone ex accidenti?vide Iud.sing.634.

Matrimonium non separatur.propter lepram superuenientem.c.1.de coniug.lepro.& c.2.eo.tit.Pan.in ca.ex parte.in fi. de conuer.coniug.

Quid de alia infirmitate. contagiosa. an teneatur. reddere debitum.Pan.in d.c.2.

Sponsalia autem de futuro præcise non compellunt ad matrimonium contrahen.cum eo cui lepra superuenit.ca.fi. eodem tit.

Matrimonium separatur.si sit inter affines contractum.c.1. de consang.& affi.

Et affinitas superueniens.de qua.constat saltem per famam soluit sponsalia de futuro.c.2.eo.tit. idem.

Matrimonium impeditur propter defectum etatis.In masculo enim requiritur. 14. annus.in fœmina 12.ca.puberes & c.continebatur.de desponimpu.& c.vnico de desponf.impu. lib.6. P.Andora.

Proximi tamen pubertati possunt matrimonium contrahere.d.c.continebatur.& vult in terminis Card.conf.4.

Et dicitur mulier proxima pubertati.quando est viripotens. vt no.in d.c.puberes.& in c.à nob.eo.tit.

Intellige etiam quòd proximi pubertati possunt contrahere.si malitia supplet. alias non.Cor.in 3.volu.in conf.116.in prin.Card.conf.109.& qualiter intelligatur malitia.vide Pan. in c.de illis.de desponf.impu.Calca.conf.120.

Et no.quòd annus 14.inceptus.habetur pro impleto.§.1.in auth.de tempore non solute pec.super dote l.à nob.quoque. ff.de annuis lega.& vult Dy.in l.singulis.ff.eo.

Sed in hoc quando dicatur.proximus pubertati.vide latius in ver.proximus.§.2. idem.

Parentes infantium possunt promittere. matrimonium fiendum ad eorum præiudicium.quantum ad arras.& non aliter fede.conf.194.

De quovide Bar.in conf.236.incip.martinus & in conf.45. incip.vannes pauli.Ang.conf.234.

Contrarium tenet Ias.in l.1.ff.in ius voc.vt eant.de quo vide ample sonz.in 1.parte.consil.3. in quibus locis tenent non valere.talem permissionem pene.& ita tenet.Bar.in locis pręalleg.Alex.in l.à titio.in 1.col.de verb.obl.

Adde etiam quòd excusatur.à pena ille qui curauit quantum potuit &c.vt in ver. difficultas §.2.Pan.in terminis in ca. gemma.de sponf.

Vbi tamen est iuramentum. nec promittens curauit quantum potuit.tunc pena peti potest.ita Cor.in 4.vol.conf.294.

Iudex potest arbitrari. apud quem pupilla sponsa educe. c. cum locum.extra.de spon.de quo.latius per Alex. in 5. volu. conf.161.in fi.

Contractus ante pubertatem etiam cum nixu carnal copule.non fac.matrimonium.ca. attestationes.de desponf. impu. Calde.in tit.de sponf.conf.2.alias 458.Phi.in ca.vnico.§.1.de desponf.impub.in 6.

Sponsalia contracta cum minore septennio per cohabitationem mutuam post septennium conualescunt & inducunt pu.honestatis iustitiam.Soluuntur tamen per matrimonium de præsenti c.duo pueri.de desponf.impu.

Vide aliquid per Ang.in conf.16.

Non potest esse matrimonium.cum impubere. in qua etatem malitia non supplet.c.fi.de desponf.impu. idem.

Matrimonium impeditur propter defectum conditionis. non turpiter apposite.Vt si quis contrahat cum hac conditione si pater suus erit contentus. quia ante euentum conditionis.non erit matrimonium imo si interim cum alia contrahat valebit marrimonium. cap.super eo.& ibi doct.extra.de condi.appo.

Limita nisi pendente conditione.habet copulam. quia tūc à conditione recedit.& eam accipere.tenetur.ca.de illis.& ca. per tuas.eo.tit.de cond.appo.

Et eo casu præsumitur.quòd copulauerit affectu maritali. sic enim est præsump.iuris & de iure.ca. is qui fidem.extra. desponf. P.Andora.

Quid si dicatur.capio te si te inuenero virginem. & sequatur copula. dic quòd ista conditio tanquam turpis reiicitur. & valet matrimonium gl.& doct.in d.c.per tuas. idem.

Dispensa.matrimonij facta sub aliqua conditione. an valeat taliter quòd si condi.non impleatur. nihilominus matrimonium teneat?vide Calde.in tit.de sponf.conf.3.alias 459.

Si fiat matrimonium sub conditione si mihi fidem seruauerit.an valeat vide Pe.Gerar.sing.21.vbi al.Pan.in ca.fi. in 1. no.de cond.appo. idem.

Impeditur etiam matrimonium propter consanguinitatem.35.q.4.c.1.& per totum.& l.1.& l.iurisconsul.ff.de grad. scilicet vsque ad 4.gradum inclusiue.c.non debet.ext.de consang.& affi.

Impeditur.etiam per cognationem spiritualem. ca.omnes 30.q.1.& c.vlt.de cog.spirituali.de hac materia vide aliquid in ver.compaternitas.

Impeditur matrimonium.cum quis viuente vxore.contraxit per verba.de præsenti cum alia vel fidem de contrahendi.& econtra.& secutum sit adulterium.c.cum haberet &c. fi.extra.de eo.qui dux.in ma.&c.& 31.q.1.c.relatum.

Contrahens.cum secunda viuente 1.quam tamen non cognouit.nec ante contractum nec post mortua 1.potest contrahere.cum 2.c.fi.de eo qui dux.&c.

Si autem cognouit non potest perseuerare in matrimonio etiam mortua 1.Barb.in 3.vol.conf.70.in 5.col.al.glo.in c.1. de eo qui dux.&c.

Si contrahat cum alia viuente vxore. filij nati ex 2.erunt legitimi. ad succedeñ. si mater ignorabat 1. matrimonium. & contraxerit publice.Ita notabiliter.Bened.in conf.116.

Item si erat pu.fama quòd maritus erat mortuus vxor.potest licite cum alio contrahere.& excusatur.ab adulterio.Bened.in conf.129. idem.

Impeditur contrahere. matrimonium. ille qui aliam per verba de præsenti accepit licet non fuerit secuta copula.ca.licet.extra.de sponf.duo.& c.fi.eodem tit.& c.si inter.extra.de sponf. & ibi Pan.

Impeditur. etiam quis capere. illam quæ alteri per verba de præsenti est desponsata.c.2.quod incipit accepisti.eo.tit.

Impeditur.quoque matrimonium propter affinitate.toto. ti.extra.de consang.& affi.max.c.non debet.

De quo dixi aliqua.in verbo affinitas.

Non statur.confessioni coniugum dicentium affinitatem. præcessisse.ca.super eo.de eo.qui cog.consan.vx.suæ. etiam si esset rumor. de hoc secus si fama.vt ibi per gl.& doct.item secus quoad separationem thori c.ex literis.de diuor.curt.in repe.l.admonendi.in 108.col.de iu.iur.

Dictum vnius asserentis.impedimentum impedit matrimonium contrahendum,non iuratum.c.præterea de sponf.& in c.cum in tua.eo.tit. idem.

Quilibet sacer ordo impedit matrimonium.Phi.in c.vnico de voto & voti redem.in 6.Card.in clemen.vt hij qui. in 7.q. de eta.& quali.

Et dicit.ibi Phi. quòd subdiaconatus. dicitur ordo sacer. imo secundum eum quilibet ordo dicitur sacer.Panor.in c.1. qui cler.vel vouen.& in c.2.eo.tit.

Sacri ordines possunt probari per testes.Phi.in ca.1.§.postquam.de censi.in 6.

Et quòd clericus in sacris non possit contrahere matrimonium.est text.in c.dilectus & ibi Pan.in 1.not.de sponf. Adde Pan.in rub.qui cler.vel vo.& in c.1.eo.tit. idem.

Dispar conditio non impedit matrimonium inter scientes c.proposuit & ibi Pan.de coniug.seruorum. idem.

PRO.media via est eligenda,medium enim tenuere beati, maior enim mediis gratia rebus inest, medio tutissimus ibis. in §.1.in aut.de conf.coll.4.l.solent.de of.proconf.& leg,l.nec supina. ff.de iur.& facti igno. l.legato generaliter.ff.de leg.1. §.cum ex aliena materia.instit.de rerum diuis.c.1.extrà.de offic.custo.

OBIEC.Contrà de l.Nesennius in fi.ff.de nego gest. vbi alimenta præstita ab auia filio,de vtroque patrimonio,non dicuntur erogata,& sic diuisio per medium non fiet.

SOL.Dic,quòd ibi maior erat præsumptio pro vna parte, quam pro alia,tunc non eligitur media via.secus quando non esset maior præsumptio pro vna parte,quàm pro alia,vt hic: & vide Ang.& l.Fabr.in §.fi.inst.quibus ex causis ma.non lic. Bellon.Tolos.

PRO.medium trahit ad se præcedens &sequens,& sic duo extrema.l.qui sella.ff.de serui.rust.præd.ca.2.requiris.§.3.postulas.de appellatio.extrà. idem.

PRO.media tempora non nocent.in l.sed & si conditioni. §.solemus.& l.si alienum.§.in extraneis.ff.de hered.insti.l.1.§. exigit.ff.de bo.pos.contra tabul. idem.

Medium esse inter bonam & malam fidem, ita vt aliud sit bona fides,aliud mala fides,&aliud dubietas,media nimirum inter bonam & malam fidem, communiorem esse magisque obtinuisse scribit Fer.vas.Illust.controuer.lib.2.c.77. in prin. vbi illum vide latius hæc prosequentem & declarantem. I. Fichard.

Media probatur probatis extremis:vt j. verb. probatio. §. 68. P.Andora.

Medium semper est laudabilius.Bolog.conf.j.col.4.in principalleg.Bald.conf.43.incip.ad euidentiam.in 1.parte.idem.

PRO.mediocris scientia sufficit.l.si quid venditor.§.venditor.&l.sciendum.§.illud.ff.de ædil.edict.ca. nisi cum pridem. extra de renun.c.cum olim.de elect. Bellon.

Mediocriter mali sunt qui decesserunt cum multis peccatis venialibus:Pan.in c.Matthæus.nu.9.de cele.missa.commu nem dicit. P.Ficard.

Medicus carens publico salario non debet ab ægrotis ac infirmis salarium recipere,nisi postquam eos curauerit,& sanauerit,& sic ab ipso infirmo recipiet mercedem suam in fine curæ,non autem in prin. seu in medio ipsius. secundum spec. in tit. de salariis. §. nunc autem vers. fi.Bart. in l.archiatri.per illum tex.C.de professo.& medi.lib. 10.Canonistas omnes.in c.propter.de locato.Petrum Duennas,in regula.63. assestori. nu.1.Ripam,in tract.de peste,in tit.de remediis ad curandam pestem.n.127. vbi scribit istam esse communem opi.sed hoc deridet Zasius in §.tripli.insti.de actio.in fi.dicens. quod si verum foret medici non induerentur tam splendidis, & purpureis vestibus qui semper rubeas vestes habent,siue moriatur, siue sanetur infirmus æqualiter triumphant. in regno verò Neapol.habemus.constitutionem,incip.quia nunquam sciri potest scientia medicinæ in tit.de medicis. disponentem medicum teneri bis in die infirmum visitare, & semel in nocte ad ipsius infirmi requisitionem, & recipere debet solummodo per diem medium tarenum auri, si non egrederetur ciuitatem,vel castrum,si verò visitaret infirmum extra ciuitatem, recipiet ab eo per diem tres tarenos cum expensis infirmi,vel cum expensis suis tarenos quatuor.F.Viuius lib.2.opin.176.

Medicus malum præbens medicamentum,vt infirmus moreretur, debet puniri pœna mortis. Clar. q.68.vers.medicus. Bonacoss.

PRO. medici æquiparantur obstetricibus, & æstimantur 60.solidis.in l.si ex pluribus.C.commu.de leg. Bellon.

Medici,æstimatores, vel alij periti, si in aliquo loco reperirentur plures adhiberi debent,si vnus tantùm sit in loco, vn. sufficeret.Ita probatur in §.quod autem.in auth.de non alien. vel permutand.reb.eccles.colla.2.& ibi hoc annotat Ang. de Perus.n.26.Bart.in l.1.vers.sed quæro.n.4.ff. de ventr. inspic. & idem in l.2.C.de ponderato.libr.11.vnde iudex semper debet mittere medicos peritiores ad videndum & referendum cum iuramento, an cicatrix sit remansura vel non, an vulnus fuerit lethale, an verò membrum sit debilitatum, & si plures haberi possent chirurgi vel medici, ꝙ tum non sufficeret vn. Bart.in 1.constit.omnem.nu.8.& 9.ff.Angel.Areti.in trac. de malef.in §.cicatrix.nu.4.& Alex.de imol.in conf.148.nu.6.in lib.2.conf.Et hanc communem opi.docto.esse inquit Philip. dec.in reperit.l.iuris ignorantia.nu.21.vers. Et communis est opi.C.qui admitti ad bo.poss. Kirchouius.

Medico extra ciuitatem existenti si promissa fuerint 10. vt veniat ad ægrotem,an illa 10. debeantur diebus quibus est in itinere? Dic quòd sic,per tex.vbi Bart.in l.suo victu.num.2.ff. de oper.libert.not.Rom.sing.390.pro quo vide Alex. in l.de diuisione.ff.fol.mat.Rip.trac.de peste,c.7.nu.129. de med. & salar. in l. quominus, col. 5.ff. de fluminib.idem in aduocato dicit Bald.in l.1.C.de suffrag.fel.in c.1.in fi.de libel.oblat. ias. in l.diem functo.nu.42.ff. de of.asses.Quid autem medico imputari possit,vide tex.in l.illicitas.§.sicuti.ff.de offic.asses.

Medicus cum ægroto nullam pactionem,nullamque conuentionem interim dum ille cum morbo conflictatur,facere potest vt verius,ac receptius accuratè profitetur Arius Pinel. l.2.par.2.c.2.n.33.cum preced. C.de bo.mater.Nec ante præmium vllum exiget, quàm sanitas infirmo restituatur. commune aiunt Ripa de peste.in tit.de remedi.ad curand.pestem. num. 127.& qui latè hac de re agit, Viuius lib. 2. opin. 176. E.Suarez.

Medicus. dicitur ille qui egritudines curare solet tam febres quam etiam vulnera.tex.& ibi Bar.in l.1. ff.de var. & extraord.cogni.De quo vide Alex.in l.1.ff. de ven. inspi.& in 1. vol.conf.15.in vlt.col.Feli.in c.pastoral.in vlt.col.de iud.

Et propterea medicorum appellatione. veniunt etiam obstetrices.& qui non vniuersaliter. Sed certam partem corporis curare solent.vt dolorem dentium seu auricularum. nisi per incantationem curarent. ita Alexan. in d. conf. al. Bal.in l.1. C.mand.

Et dicit fel. in c.tua nos. de homic. quòd medici non sunt maioris valoris quam obstetrices.al.gl.in c. non sane 14.q.5. P.Andora.

Medicus non debet recipere. ab infirmo promissionem. Bar.in l.Archiatri C.de profes.& med.lib.10.all. l.medicus.ff. de va.& extraord.cog.ias.in §.tripli.in 9.col.insti.de act.

Et pariter aduocati non debent recipere promissiones à clientulis durante lite.l.quisquis.C.de postul.

Licite tamen accipiunt quod eis offertur.vt habetur in locis præal. idem.

Medicus dicitur in dignitate constitutus si est doctor. cap. quanto.de magistris Alex.in 1.vol.conf.94.

Et propterea iudeus non potest esse doctor.etiam in medicina. quia non potest habere dignitatem.vt dixi in ver. iudeus.§.10. idem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Medicus non debet dare medicinam.quando dubitat infirmum forte ex ea moriturum.fel.in c.tua nos.extra de homic. Et non visitans tempore opp.vel prebens malas medicinas tenetur.de sicca.Ang.in l.necessarios.§.vbi quis ff. ad silla. fac.l. medicus.ff.de va.& extraord.cogni.& vide ĩ.eo.§.16.P.And.

Non est in medico semper curetur vt eger 88.distin. c. eiiciens.alias releuetur. Quid.de pōto.in 1.libr.in epi.ad rufinū.

Et solum tenetur.de imperitia. non de casu fragilitatis humane.Bar.in l.illicitas.§.sicuti ff.de of.præsi.

Medicus debet habere integrum salarium. quando culpa ciuium non gessit officium.Bar.in l.si mihi vsufr. vers.vlt. no. ff.de vsufr.leg.Bal. in add.ad spec.in tit.de loca.vers.qui locauit & in l.pec.C.de cond.ob causam. doct.in l.diem functo.ff. de offic.assess.& in terminis vult Prepo.medio.in c.1.in 4.colum.in tit.de feu.guar.fac.l.qui operas.& ibi.Bar.ff.loca.

Secus si sui culpa recedat quia non debet habere etiam pro tempore quo.seruiuit.Bal.in l.edem. C.loc.

Quid si moriatur. finitis 4. mensibus.an eius hæredes debeant habere integrum salarium totius anni?tex. in simili est quòd sic,& ibi doct.maxime.lance. dec.in l.à vobis. ff. de annuis leg.vbi dicit.fuisse determinatum.quòd cum ful. fuisset conductus ad legendum per 4. annos. & legisset tribus annis & 4. mensibus deinde decessit. transmisit integrum salarium etiam quarti anni ad hæredes. idem.

Quid si moriatur antequam inceperit seruire.vide in simili de doctore conducto ad legen.per Bolog.in conf.71.Vide etiam decium.conf.70.

Medicus conductus debet habere.salarium dierum quibus stat in itinere.Bar.in l.suo victu.ff.de ope.liber.Et idem in adnocato.vt dixi.in verbo aduocatus §.19.

Medicus salariatus de pu.non debet petere præmium ab infirmis.fel.in c.tua nos.de homic. idem.

Medicus salariatus pro districtu. an teneatur. mederi religiosis videtur quòd sic quia sunt partes rei pu.& dicuntur de districtu.per ea quæ volunt doct.Maxime.iaso.in l.1.§. huius studij.in 1.col.ff.de iust.&iure.al.multa.maxime.Pe.de Anch. in conf.150.incip.optimis rationibus.quod mihi est.155.

Et propterea infert ias. quòd priuilegium indultum domino temporali & suis districtualibus comprehendit etiam sacerdotes qui dicuntur de districtu temporali.adde Pau.de Castr.in 2.vol.conf.134.in 3.col.

Faciunt quæ notabiliter.vult dec.in conf.114.circa fi.

Fac.etiam quod vult Bar.in d.l.archiatri.vbi vult quòd salariatus ex publico.debet seruare magnis & paruis.alias cassari debet.

In contrarium facere. videtur. quia cum medicus sit submissus cum certis pactis & captis.ad quæ voluit obligari.dicitur obligatus secundum quid.& non simpliciter.& ad non expressa debet haberi pro non obligato.vt est in simili casus. in l.2.ff.de iu.immu.pro quo.fac.text.in l.quæsitum.§. idem respondit ff.de fun.instr. & in l. cum delationis §. cui fundus ff. eod.Et probatur etiam in simili.per tex.in l.non dubito. & ibi Bar.ff.de cap.& per id quod vult.sonz.in 2.parte.conf.209.

Præterea etiam lex generalis.non includit personas exemptas.gl.in l.decurionibus.C.de silentia.lib.12. & ita per illum tex.ponit hanc regulam.Bal.in l.1.C.de summa tri.& fi.cath. circa.6.col.

Fac.præterea quod vult Bal.in l.1.in 6.q. C. de contrahen. emp. vbi dic. quòd beneficium statuti. non competit clericis qui non sustinent onera reipu.

Fac. insuper quod vult Bal.in l.de quib.vers.6. quæritur.ff. de ll.vbi dicit quòd si benefi.sta.deneg.non subditis.app.non subditorum clerici includuntur.

Melius est ægrum naturæ relinquere quam medico imperitio committere: iuxta illud non intellecti nulla est curatio morbi.Disce mali causam postmodo sanus erit.spec.in tit.de aduo.§.nunc tractemus circa prin.

Medicina an contineatur.app.alimentorum.vide doct.in l. si constante §.sin autem ff.so.ma.& dixi in ver.alimenta.§.1.

Medicus repetit expensas factas per ipsum in curando infirmum etiam inuitum.casus est sing.in c.prouidest.83.dist.Bal. in l.1. C. mand. & allegatur Ludo.Rom.in singl.incipiente. medicus.

Fac.quod vult Bar.in l.sticus.ff.de pecu.leg. vbi vult quòd soluens pro condemnato etiam inuito repetit. & dixi in ver. condem.§.2.

Et alias similes quæstiones.vide per Corse.in ver. expensa.

Medicorum iud.an & qualiter stati sit vide in ver.periti.

Medicus cuius culpa periit ægrotus tenetur. pena extraordinaria citra corpus.gl.in l.2.ff.quod quisque iu.& in §.præterea.insti.ad leg.aquil.

Et quòd medico imperito imputetur. homicidium. tenet Pan.in c.tua. nos §.ad vitimum de homic.

Contratium tenet Flor.in l.idem iuris §.mulionem. ff. ad l. acq.vbi dicit.quòd tenetur.pena corporali.& ita vult Ang.in l.necessarios §.vbi quis ff.ad silla.vbi dicit.quòd medicus non visitans infirmos vel præbens malas medellas tenetur. de sicca.Vide ĩ.eo.§.4.

Quæ autem requirantur ad hoc.vt medicus non teneatur. vide Bolog.in conf. 5.in 3.col.

Medicus non debet habere salarium si infirmitas incontinenti. reuertatur. Secus si ex noua causa. præsumitur. autem quòd eadem causa. Si incontinenti. reuertatur.spec.in tit.de salario.ff.fi.gl.& doct.in l.maritus ff.loca. Alex.in l.& ideo. ff. de verb.obl.Bolog.in conf. 5.in 2.col.Aliquid per Alex.in l.si ita stip.in fi.de verb.obl.

Medicus non tenetur. restituere salarium quod habuit ab infirmo quem non potuit liberare facto tertij vel casu.vt quia infirmus fuit occisus.quia tunc non dicitur stetisse per eum.l. pen.& ibi Bal.C.de cond.ob causam.

Fac.quod dixi in ver.sportule.§.1.

Nec etiam si infirmus moritur.Barb.in 4.volum. conf.46. in 1.col.

Medicus nouellus.præsumitur.imperitus Ang.in l.1.§.puericiam.ff. de postul.

Medico debetur salarium.etiam non promissum.Bal.in l.1. C.mand. Faciunt quæ dixi in ver.salarium.

Medicus semel approbatus.potest tamen reprobari.ob imperitiam.Oldr.conf.18.& dixi in ver.approbatio.

Medicus quòd lucratur.dicitur.quasi castrense.Phi. in c.Illecet.§.quamuis.de sepul.in 6.

PRO.melior est in malis factis humilis confessio.quàm in bonis superbia gloriatio.cano.iniustum.6.q.3. Bellon.

PRO.melioribus contemptis,improba aduocatio sibi rogari non debet.l.rem non nouam.§.patroni.C.de iud. Bellon.

PRO.melius est preuenire,quàm preueniri.in l.fi.C.in quibus caus.in integ.rest.non est necess.l.1.C.vt vnicuique lic.sine iud.se vind.Vnde versu.

Principiis obsta,serò medicina paratur.
Cùm mala per longas conualuere moras.
Et,Serò sapiunt Phryges. idem.

PRO.melius est pauca idonea effundere, quàm multis inutilibus homines prægrauari. l. 2. §. contrarium. C. de vet. iur.enu.

PRO.melius est pauca agere cautè,quã multis interesse periculosè.in §.si verò.in auth.de tabell.col.4. idem.

PRO.melius est ordinem esse plenum.leg.generaliter.§.sprios.de decur. idem.

PRO. melius est habere paucos bonos ministros, quàm multos malos.in c.cùm sit ars artium.de ætat.& qualit.idem.

PRO.melius est coarctare iuueniles calores.ne cupidini dediti tristem exitum sentiant.l.fi.C.de bo.quæ lib.

PRO.melius est possidere, quam alio possidente petere.l. is qui destinauit.ff.de rei vend. idem.

PRO.melius est pro veritate pati supplicium,quàm pro adulatione beneficium.in can.nemo petitorum. 11.q.3. idem.

Meliori rei reddendæ impensos sumptus restituere is tenebitur.qui l.2.C.de rescind.vendi. rem ipsam voluerit abducere, vt frequenter placitum latè ostendit doctor meus Arius Pinell.ad illam eandem.l.part.2.c.3.nu.1.cum seq. E.Suarez.

Melioramenta facta super re feudali,si finita sit inuestitura absque culpa Vasalli,debent ipsi vasallo remanere.Erit tamen in electione domini soluere æstimationem, vel pati vt melioramenta tollantur.Et si sit ædificium non debent æstimari rudera & materies, quæ ex ipso diruto ædificio vendi possent, sed debet æstimari valor totius ædificij. comm. ex Claro in §. feudum.q.88.in prin. P.Fichard.

Melioramenta in re emphyteutica applicantur domino, si Emphyteuta propter culpam suam cadit emphyteusi:vt,quia non soluit canonem,vel pensionem,vel malè versatus est in re emphyteutica, vel illam irrequisito domino alienauit. Si verò sine culpa Emphyteutæ finitur emphyteusis:vt propter cursum temporis,vel generationem finitam,tunc emphyteuta non perdit melioramenta. com. dicit in §.emphyteusis. q. 45. Et ita quoque seruari in emphyteusi ecclesiastica attestatur Bald.in l.senatus.§.Marcellus.ff.de legat.1.quem sequitur ibidem Arct. idem.

Melioramenta facta in re feudali non pertinent ad dominum reuertente ad eum feudo finita inuestitura feudali per cursum temporis,per lineam finitam,vel aliter,absque tamen dolo

dolo,vel culpa ipsius vasalli,sed tenetur ad æstimationem eorum,si velit ea retinere,vt est casus,& ibi omnes in c.1.§.si vasallus.ti.hic finitur lex,&c.in vsib.feud.& no.Brun.conf.106. nu.2.Cagn.in l.2.nu.175.C.de pact.inter empt.& ven. & Aluar.in c.1.§.si quis de manso.nu.6. si de inuest.feud.fuer.controuer.vbi inquit cum ista conclus. doctor.omnes transire.& Curt.iuni.conf.165.nu.1. Nec expensas tenetur hæres vasalli cum fructibus perceptis compensare,sed melioramentorum expensæ integraliter sibi restituendæ sunt,sec.Bal.& Ange.in l.insulam.§.fructus.ff.sol.mat.& in l.emptor.ff.de rei ven. per gl.ibi,Fel.in c.cum causa.de re iud.& Ias.in l.domos. not.2.ff. de leg.1.& Soc.iu.conf.150.nu.23.vol.1.& ista melioramenta restituenda sunt,ac veniunt æstimanda,non secundum ædificij incorrupti, & consistentis valorem, & sic dominus non tenetur ad æstimationem ædificij integri ipsorum melioramentorum, sed ædificij diruti, vt voluit Bal.in d.§.si vasallus. nu.4.l.in fundo.not.3. de rei vend.& in auth.excipiatur.C.de bo.quæ lib.Ruin.conf.24.nu.10.volu.1. & Beroum,in q 96. sub nu.4. vbi meminit istam esse magis com. opin. in contrariam verò partem,tanquam æquiorem inclinauit Iul. Clarus tracta.de feud.q.88.vers.sed quæro, videlicet,ꝗ dominus teneatur ad æstimationem ædificij integri, & non ad illud, ꝗ consequi posset ex ruina illius, vbi deridet Beroum attestantem contrariam opi. com. nihilominus puto ipsum Beroum veritatem dixisse attestando de dicta communi,cum qua tanquam verissima intrepidè transeo,imò credo ipsum Iul.Clar. allucinatum esse, dum allegauit Bal. in locis præmissis concludere quod solutio fieri non debeat de precio ruderum,sed ædificij integri, & tamen Bal.firmat expressè contrarium, vt ĩ.ostendimus,est bene verum ꝗ Berous in ca. 1.nu.36.& seq. de in integr.restitut.firmat contrarium in emphyteusi,videlicet, ꝗ ecclesia teneatur soluere melioramenta vtiliter, & necessario, & non aliter facta in ipsa emphyteusi ad rationem, seu valorem integri ædificij,non autem diruti, & hoc expressè voluit Bal.loquens in emphyteusi, in d.§.si vasallus. prope fi. & in d.§.si quis,de manso. post med. nam emphyteusis datur,conceditur que ad melioramdum.l.1. C.de iure emphyte. vnde si quis exportare melioramenta ipsa teneretur,facta pręcipuè ex pacto,naturaque contractus,iniquum foret absque dubio aliquo,vt est text.cum gl.in d.c.1.de integ.rest. vt probat ibi Berous,& sic in hoc casu procedere posset opi Iul.Cla. & aliorum relatorum per eum & non in feudo, & materiam ipsam melioramentorum, vide latè, & vtiliter declarantem Ant.Negusant.in tractat.de pignori.& hypothecis, memb.4. 5.partis,nu.8.cum aliis seq.& Beroum in d.c.1.nu.22. cum aliis seq. F.Vitiius lib.2.opi.177.

Melioramenta quæ dicantur.Pau.de cast.conf.241.& 374. vol.1.& conf.326.aliàs 324.vol.2. P.Andora.

Et an Melioramenta possint detrahi.Cur.iu.conf.6.in fi.id. melioramentorum retentio in executione an permittatur: vel facienda sit relaxatio saluo iure melioramentorum?&dic, ꝗ illorum valor probandus est seu liquidandus,quia sola verbalis allegatio non est sufficiens ad retardandum executionem,ex not.per Cuma.conf.103. circa fi. Cagnol.in l.quatenus.in fi.de reg.iur.ver.probatis melioramentis. Alexan.in l. quod te.ver.aliqua iusta causa.ff.si cert.petat.Soc.iu.conf.62. lib.1. pro opi.tamen affirmatiua retentionis stat Menoch. de recup.pos.15.remed.nu.569.ver. contrarium verius non obstan.contrariis decis.Rebuf.tract.de li.ob.arti.1.glo.9. nu.10. vbi dicit fuisse latum arrestum contra volentem vti retentione domus locatæ, pro reparationibus ꝗ eam domum vacuam relinqueret tutoribus,actionibus sibi saluis,& data cautione à tutoribus, quia reparationes nondum erant liquide, pro quo vide quæ scribit Soc.iu.d.conf.62.n.6.lib.1.& in materia Cagnol.in l.2.nu.154.C.de rescind.vendi. Cephal.conf. 213.Aym.conf.87.Nat.conf.601.Bero.q.96.idem Cagno.in l.vnic.nu.70.C.de sent.quæ pro eo quod interest.vbi dat cautel. contra eos, qui abundant pecunia, & paruifaciunt,quòd res emende sint subiecte fideicommisso.& ꝗ retentio melioramentorum etiam non liquidatorum impediat executionem quæ retardari potest.not.Aym.conf.248.quod procedit etiam si cautio per peten.executionem offeratur,Capic.deci. 17.Rui.conf.84.nu.14.lib.1.& vide quæ scribit Negu.de pig. 4.memb.5.par.n.22.

Melioramenta quantum valeant, tempus restitutionis faciendæ attendi debet, non autem quantum fuit impensum, iuxta nota.per doct.in l.domos.de legat.1.pro quo vide quæ scribunt Rui.conf.84.& 117.libr.3. Rol.conf.28.& 30. libr. 1.Est enim regula in hac materia in l.in fundo.ff.de rei vendi. quòd attenditur solum impensa, quamuis reperiatur res plus valere propter melioramenta, & econtrario non attenditur impensa,si res non sit aucta valore propter dicta melioramenta.d.l.in fundo.de rei vendi.Sylua.conf.49.nu.75. Cagnol.in l.2.nu.175.C.de pact.inter empt.Capic.decif.93.nu.9. Nat.in conf.256.nu.4.Boer.q.44.nu.12.Rui.conf.135.nu.13.libr.3. Tiraq.de retract.conuent.§.7.gloss.1.nu.8. Quid quando facta sunt melioramenta post purificatum fideicommissum, & vide Rom.conf.276.col.2.Alex.conf.123.in fi.libr.1.& consil.106.libr.2.Guid.pap.q.496.Paris.conf.55.libr.3.Bellon.in conf.64.Grat.conf.132.lib.2.Cephal.conf.188. circa fi. Rui. d.conf.117.lib.3.

Melioriationes ex consuetudine æstimantur iuxta valorem ædificij consistentis non dirupti, secundum magis communem per Bursat.conf.85.n.35.lib.1.Clar.§.feudum.quæst.88. Rol.conf.28.lib.1.

Melioramenta detrahit hæres grauatus facta in re subiecta fideicommisso,necessaria scilicet, & ad perpetuam fundi vtilitatem:non autem voluntariè facta, quantum videlicet ipse grauatus expendit de propria substantia: in quibus æstimandis tempus restitutionis attenditur ad incommodum hæredis vel fideicommissarij grauati, secundum communem per Bursat.in consilio septuagesimoprimo. numer.22.& sequen. libr.1.

Membrum vnde dicatur, & quod sit.vide Bar. in l. 2. ff. de publi.iudi.Feli.in capit.ego N.col.1.& 2. extra de iureiurand. & in capit.cum illorum.col.2.& 3.de sent.excom. Ang.are in tractat.malef.ver.membrum.Bar.in l.non sunt liberi.ff.de stato.& in conf.201.cum seq.

Bal.in auth. sed nouo iure. C.de seruis fugiti. Panor. in capit.1.qui cleric.vel vo.Alex.in l.publicorum.ff.de publ.iudic. Cæpol.in d.auth.sed nouo iure.col.7.& seq.& in locis prædictis,loquuntur in specie,de manu, pede,& ocul.&c. P.Andora.

Et in specie,an dens dica.membrum,vide Bar.conf.106.& dixi in ver.dens.

Membri app.non venit debilitatum in stat.Iaso.in l.de quibus.colum.11.ff.de ll. vide tamen Alber.in 2.parte. quæstio. 25. idem.

Ad 1.Alex.in d.l.publicorum.

membrum illud debet mutilari, cum quo quis principaliter deliquit, vt scriptori manus. cursori pes. testi falsario lingua. Bal. in l.3. in princip. C. de seruis fugiti. vbi tamen dicit, ꝗ hodie mutilatur sola manus nisi consuet.se habeat in contrarium. P.Andora.

membrorum suorum nemo est dominus.vide not.Fel.in c. contingit. de sentent. excommunicat. & aliquid per Hypol. sing.189.

Condemnatus ad amissionem membri in du. intelligitur de manu.Alex.d.l.publicorum.

membrum ciuitatis non dicitur vnus homo. Bald.in l.non sunt.ff.de sta.ho. idem.

Membrorum appellatio ad ea solum membra refertur, quibus diuerso,ac proprio officio corpus mouetur. commune inquiunt Didac.à Couarru. in repetit. clementi.si furiosus.num.8.de homicid.Iul.Clar.in pract.§.vlt.q.69.vers.item quæro. E.Suarez.

PRO. memoria humana est labilis.l.peregrè. ff.de acquir. possessio.

PRO.memoria pristinę dignitatis prodest.l.fi.C.de q.l.fi.ff. de decur. Bellon.

memoria hominis labilis est. l.peregrè. ff.de acq.pos.l.2.§. si quid autem.C.de vet.iur.enuc. P.Andora.

memoriam non esse in contrarium, quomodo probetur. Alex.conf.16.vers.nec obst.etiam si responderetur.in 5.volumi. idem.

memoria defuncti intra quantum tempus possit damnari. Alex. in l.fi. ff.ad leg.Iul.maiest.it. vbi dicit, quòd intra quinquennium.Angel.§.interdum. institut.de hæred.quæ ab intestat.& in materia aliquid per Angel.conf.ducentesimo vigesimo tertio. idem.

PRO. mendacium est falsa significatio vocis, cum intentione fallendi.gloss.in l.de ætate.§.si cum esset. ff.de interrogat.act.

PRO. mendacium in iure punitur mendax enim omni commodo priuatur.l.fi. ff.de rei vendicat. l.& si legibus C. si contra ius,vel vtilitat.public l.si dubitet. § ita tamen. ff.de fideiuss.l.sed hæc ita.§.1.ff.de re iud l.si filius.ff.de inter.act. l.in Neratius.§.fi.ff.ad leg.aquil. l.contra negantem. C.de l.aquil. §.hoc studium. & §.illud. in auth. de trien. & semiss. capit. suò per literis,extra de rescriptis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRO. mendax præcator carere debet impetratis.l. & si legib.C.si contra ius vel vtil.pub.c.fedes. & c.super literis.extr. de rescrip. idem.

Mendacium illius,qui alicuius criminis arcessitur,tunc demum aptum torquendo indicium suggeret,cùm præterea re alia iuuabitur.commune affirmat Gram.voto.30.nu.15.in fi. & qui rectè id explicat I.Clar.in pract.§.vlt.q.21.vers.mendacium. E.Suarez.

Mendacij improperatio & à prouocato, & à verum dicenti facta iniuriarum actionem in improperantem gignit.commune dicunt Boeri.post consue.Biturig.cons.1.I.Clar. in practi.§. iniuria. vers. quæro etiam.quamuis ea in re labascat Viuius lib.2.opi.5. E.Suarez.

Mendaci improperatio & à prouocato,& à verum dicente facta,iniuriarũ actionem in improperantẽ gignit, vt est communis opi.Soarez verbo mendacij.nu.126. Bonacoss.

Mendacium non est sufficiens indicium ad torturam.nisi iuuetur aliquo alio adminiculo, vt est communis opinio. Soarez verbo mendacium.num.125.Alex.in l.dolum numero 3. C.de dolo.communem dicit.D.Hiero.Gabriellius consi.183. num.4. Grammaticus voto 30. Tobias Nonius consilio 99. nu.20.Clar.q.21.versic.mendacium.Nouellus in tract.ad defensam fol.70.nu.6. contrarium communem esse probat. & in pract.crimi.numero 61.fol.23.Romanus consilio 8. vide ipsum Nouellus in d.trac.ad defensam.fol.54.numero 55. vbi dicit quòd mendacium & variatio inquisiti tollitur, si in constitutis corrigat eius dictum & ad concordiam reducat. Et quando mendacium non est circa factum,seu circa circunstantias & qualitates delicti,non facit indicium ad torturam. Vide Nouellum in practi.crimi.fol.23.numero 62. Et si non sit mendacium causa fallendi iudicem, non est in consideratione,vt per Anto.Gabriell.vbi supra numero 4.Quando autem mendacium faciat indicium ad torturam, tradit marsil. consilio 51.numero 71. vbi dicit, quòd tunc facit indicium ad torturam, quando est data copia ipsius indicij, seu mendacij,cum termino competenti ad illud purgandum. Et not. quòd licet quandoque dicere mendacium prout fecit Diuus Francis.de quo Affl.de constitu.regni.tit.de rapto.part.1. nu. 7.fol.108. Bonacoss.

Mendacium,seu variatio circa circunstantias,& qualitates delicti,nullo modo faciunt indicium ad torturam.Si verò sit circa ipsum delictum non faciunt indicium , nisi iunctis aliis indiciis,vt est communis opinio.de qua in decisio. Pedemonta.79.numer.17. Et reus potest corrigere dictum suum antequam conuincatur,vt est communis opinio.de qua ibi.num. 18. Et mendacium ad hoc vt puniatur debet esse dolosum. Moderni lucenses.de inuentario parte.6.numero 129 Casus quibus propter mendacium quis cadit à iure suo.ponit Castr. in l.vt creditor.C.de proba.Et ratione mendacij.dolus præsumitur. Alex. consilio 42.numero 4.in 3. vide Asinium. inter consilio crimi.consilio 113.numero 4.in 3.volu.Tomo 2.Et quando præcedentibus indiciis torquens aliquem,& vno sero dicit vnum alio dicit aliud variando,tunc non parcas calamo.Imo omnia,quæ dicit & istas varietates facias scribi in actis tunc securè sæpe & sæpius, etiam aliis indiciis non superuenientibus,pores eum in tortura repetere.Angel.de Aret.in tract.malef.versiculo quòd fama.publica.numero 105.vbi dicit quòd hoc practicando multocies sibi facit honorem , & maximè in vrbe.vbi assidebat. vide marsil.in §.quoniam.numero 27.Carreri.in pract.crimi.fol.25.numero 119.& numero 120. vbi in constantia,titubatio, & trepidatio, dum interrogatur non facit indicium ad torturam, vt est communis opinio.de qua ibi. Bonacoss.

Mendacium non punitur, nisi in casibus à parte expressis. Menochius de arbi.iud.casu.276.nu.8.Burs.cons.20.nu.21.vbi communem dicit. Bonacoss.

Mendacium(vt dixi) non est sufficiens indicium ad torturam.Tamen hoc indicis arbitrio relinquitur considerata qualitate personæ rei,super qua est mendacium, seu variatio. An sit talis,in qua verisimiliter possit cadere obliuio.Et an sit circa substantialia negocij.& an incontinenti se correxerit,nam talis variatio diceretur potius emẽdatio, quam mendacium. Clar.q.21.versicul. mendacium. vbi tandem videtur inclinare magis ad primam opinionem , quòd scilicet non sit sufficiens indicium,nisi aliquod aliud adminiculum concurreret. Bonacoss.

Mendacium. dicens mendacium dicitur in dolo. I. dolus cum gl.fi.ff.mand.Alex.in 3.vol.cons.41.Barb.in 2.vol.cons. 56.in 2.col.& in 3.col.vbi etiam dic quòd mentiens in principis auditorio puniendus est.

Et in materia.an liceat dicere mendacium.vide Ale.in l.qui totam ff.ad treb. P.Andora.

Qui coram principe mentitur grauiter puniendus est. Barba.in 4.vol.cons.6.in 9 col. idem.

Præsumitur.contra mendacem.Pan.in c.is qui de solu.in 2. notabili.

Mendacium an sit grauius delictum fornicatione.vide Cardi.in clem.fi.vers.7.de hære. idem.

Mendacium quod nemini nocet.non est puniendum. Bal. in l. fi. ff. quod fal.tuto. aucto. & in l.fundum. ff. de euictio. idem.

Mendacium est legitimum. inditium ad torturam. hypo. sing.103.in fi.Lud.consil.8. idem.

Mendicantes fratres non solum illi vocantur qui ex regula mendicantes sunt, sed etiam illi , qui ex suis constitutionibus mendicantes sunt communem dicit ex Claro in §. testamentum.q.29.vers.debes. P.Fichard.

Mens testatoris presumitur in dubio conformis dispositioni statutorum potius quam iuris communis. communem dicit ex eodem Clarus in §.testamentum.quæst.76.scias tamen. F.Fichard.

Mensis, annus & dies debent in inquisitione exprimi non minus quàm in accusatione. communem dicit Cardi. Alex. in capitulo, de accusatione. in fin. secunda,quæstio. 8.Foller. practica. crimi. cano.numero trigesimonono. Boss. in titulo de inquisit.numero 90.Angelus in l.ea quidem.numero tertio C.de accusat.& licet Bal.contrarium tenuerit,tamen opinio eius communiter non tenetur , vt in allegato loco dicit Alexander , quia inquisitio est subrogata loco accusationis. Clarus d. §. finali. quæstion. 31. versiculo quod de anno. P. Fichard.

Mensis est dierum 30.auth.iubemus.C.de iudic.de quo vide latius Alex. in l.de diuisione. col. 1.ff.soluto matrimonio. & consilio 42.volum.3. & consilio 114. volum. 5. signor.de homo.l.consilio 38.Philip.in capi.quam sit.§. 1.de elect.in 6. Alex.in l.cum bisextus.ff.de verbor.signifi.Card.in clem.causam de elect. P.Andora.

Mensium duerum dilatio fi detur an intelligatur de 61.diebus.& sic ad intellectum l.vbi lex.ff.de verb. signif. vide not. Bolog.cons.vlt.vide etiam Ang.in §. 1.insti.quib.non est permis fac.test.& in §.pen.insti.de inutil.stipul. idem.

Mensis expressio.Vbi in aliqua parte mensis factum est punibile,in aliqua non:tunc non sufficit in accusatione vel libello expressio mensis: sed debet exprimi pars ipsius mensis, aliàs debet sequi absolutio rei,secundum Bar.in l. non solum. §.sed,& vt probari.ff. de oper.no.nun.per l.eum actum in fin. ff.de nego.gest.&in l. 1.in fin.ff.de incen.rui.naufr.Pro quo facit, quòd notatur in cle. fi. de rescrip. Et idem in loco secundum eundem vbi suprà.Per quod limitatur,quod habetur in l.fi.C.de accusat.& in l.libellorum.ff.illo eo.tit.& in aliis iuribus volentibus sufficere expressionem temporis delicti fieri per annum & mensem. Balb.decis.20.

Mensuræ querimonia fieri debet intra 60.dies. argumen.l. quod si nolit.§.si quid ita venierit ff.de edil.edic.dec.consilio 347 in prin.Socy cons.vlt.lib. 3. idque procedit, quando dictum fuit à partibus quòd terra debeat mẽsurari, alias secus, quia datur facultas peteñ supplementum mensuræ 30.an.dec. d.consil.347.in fi.Cagn.in l.2.nu. 191.C.de rescind.vend.dec. cons.500.Neuiz.cons.38.nu.6.nu.10. si dictum sit à partibus & adiectum tempus:illud tempus spectabitur,alias distingue, vt per Neuiz. d.cons.38.nu.6. Cagnol.in l.2.n. 191.C.de pac. inter emp.melius d.l.2.nu.191.C.de rescin.vend. per Boich. in c.per tuas. de don.& vide casum fall.per Nat.cons. 303. & quæ in materia scribunt Rom.sing.713.Rub.Alex.cons.3.Socy.cons.vlt.col.fi.lib.3.Quid de agrimensore:& vide quæ ponit Nat.cons.235.col. 11.circa med.cui adde, ꝙ possunt illius errores per superiorem semper corrigi , teste Bar. in l.arbitro circ.med.ff qui satisd.cog.fel.in c.significasti el 2.col.3.de homicid.in materia autem mensuræ, quærunt aliqui,an in venditione prædiorum attendenda sit mensura loci contractus, an verò illius loci,in quo sita sunt prædia?& dic,vt per Osasc. dec.114.in princip.vbi refert primam opi.fuisse prædia vendita metienda esse ad mensuram loci vbi sita sunt, tametsi ibi.n. 3.contrarium sustineat , attendeñ esse secundum mensuram contractus. priorem tamen opin.vti æquiorem approbatam fuisse à maiori parte senatus , de qua q. vide quæ scribit Rol. consilio 100.numero 7.14.& colum.6.in fi.libro 3. vbi concludit mensurationem fieri debere secundum locum contractus,vt in dicto consilio colum.6.in fin.& not.Cagn.in l.semper in stipulationibus de reg.iur.Rol.cons.13.lib.4.

Mensu

Mensuram falsam temens committit falsum, & punitur pœna arbitraria.ias.in l. 1.col.4.ff.de of.procur.Cæsar.P.And.

mensura eadem qua mensi fueritis metietur vobis.spec. ti. de inquisit.§.3.ver.si super statu.gl.in l.rem non nouam.verb. iudicabuntur.C.de iud.& c.cum æterni.de re iud.in 6. idem.

mensuratio an debeat fieri per terram , vel per aerem , & quomodo, Alex. cons. 22.vol. 4. & ŝ. in verb. emptio.§.19. P.Andora.

mercatores ad edendum rationes suas compelli, frequentissimè traditum est. Bal. autem fulgosius. Paulus Castrensis. ias. & omnes ferè recentiores contra sentiunt. Ita scribit Alc. in l. 1.nu.14.(vbi & ipse hanc posteriorem opinionem sequitur)C.de eden. B.Villal.

mercatori neque alij ante , quàm debitor suus sit morosus in solutione,vel restitutione pecuniæ sibi debitæ,puta si dilationem ad soluendum vel restituendum debitori concesserit, ad aliquod interesse pacisci licet, etiã quòd mercator,in loco mutui facti tantum fuisset verisimiliter lucraturus,quia etiam solito negotiari non congruit ante moram de aliquo interesse pacisci,neque illud sibi debeatur ex doct.Aret.cons.9.dub. 3.dec.in c.cum venerabilis.de excep.in consilio 116.in fi.consil. 441. ad fi. hac fretus ratione, quia si sibi non debetur ante moram, nec in pactum deduci potest , sic quoque arguit ipse dec.cons.119.vers.in oppositum ibi quia demum rem,&hanc secutus opin.communem affirmat idem Aret.cons.152.viso Themate,dubio 2.& cons. 157. visis diligenter ad fin.licet enim dec.contrarium(forsan de dicto Aret.non recordatus)se quutus fuerit cons.111.ver.non obstant quædam responsiones, ab authoritate tamen Aretin. non videtur recedendum, quem etiam sequitur Crauet.cons.87.incip.Sempronius parte 1. subdit tamen ipse dec. loco præallegato se putare , quòd habito respectu ad interesse verisimile,puta in casu l. curabit. C.de act.emp. certa quantitas promitti & de ea conueniri licitè potest,cum tunc de verò interesse appareat,& si communi contingentia inspecta & fundo vendito tot fructus percipiuntur,qui valent decem plus tamen & minus.secũdum varietatem temporis , illa promissio à principio facta iuxta illa decem,parum plus vel minus non videtur illicita,quia ad fructus &interesse commensuratur &videtur facta quædam transactio, futuro euentu inspecto, ad submouendum probationis difficultatem,pro quo allegat tex.quem dicit bonum in l. fi.ff. de præto. stipul.fatetur quoque,nu. 14. sententiam illam doct.qui tenuerunt interesse tueri,& peti posse,communem, quam tamen iure non bene probari,inquit,eò quòd tale interesse,dicitur,extra rem,de qua nulla ratio habetur etiamsi ꝙ stat in damno,allegat text.in l.si sterilis.§.cum pẽr vẽditorem. de act.emp. F.Turz.

mercator , vel solitus mercari, an & quando lucrum cessans à moroso debitore licitè petat?Dic vt per Burs.cons. 68. nu.11.lib.1.

mercatores nostri temporis qui libros conficiunt, cogunturedere libros ad instantiam creditorum,iuxta communem per Burs.cons.39.nu.31.lib.1.

mercatores belli tempore nec merces licitas ad hostes deferre possunt.commune inquit Boer.dec.172.nu.10.At in pace seu in pactis induciis impunè non veritas merces ad illos asportabunt.commune cum multis pronunciant Straccha de mercat.1.parte nu.43.&nu.47.in fi.I.Clar.in pract.§.vlt.q.87. vers.Christiani. E.Suarez.

mercatores rationum codicem postulantibus aduersariis edere tenentur.vt frequentius placitum asseuerat Straccha de mercat.2.parte nu.70. idem.

mercatorum liber in magnis summis probationem ipsis haud suppeditat. comm. dicit Aymon Crauet.de antiq. tempo.parte 1.vers.vidimus &abundè.nu.3.Si tamen ex partium consensu confectus fuerit,& contra tertium quemlibet semi plenam probationem dabit.commune effert & idem, &ibid. nu.29. E.Suarez.

mercatorum in causis , controuersiis , ac disceptationibus æquitas non iuris rigor inspici , ac sequi debet, vt frequenter placitum constituo ex iis , quos laudant. dec. in l.in omnibus quidem.ff.de reg.iur.Bertr.cons.149.lib.3.Paris.cons.82. nu. 20.& cons.89.nu.4.libr. 1.Straccha,qui id eleganter, ac verè explicat,de mercat.tit.quomodo in causis mercat.nu.1. cum seq. idem.

mercator.Pro vna mercantia vel duabus non dicitur quis mercator.Sed ex frequentia mercantiarum.ita dicit Bar. in l. legatis seruis ff.de leg.3.De quo vide Alex.in rubr.ff. in 2. col. in add.Are.in cons.29.in 7.& 8.col.fel.remissiue.in prohe.de cre.in 15.col.& in c.cum l.& A.in vlt.col.de re iud.Pau.de Castro in 2.vol.cons. 102.vbi al.decisiones pro & contra & non decidit.Vide etiam ias.in l.si quis ex argentariis.§. rationum. ff.de eden.& in l.scriniarios.C.de testamento mil.& in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.col.8.ff.de oper.no.nun. Adde Gemy.quem nemo al.in c.vnico de vi.& hone.cle.in 6.Cor.in 3. vol.cons.33.al.Bal.in rub.C.de consti.pec.circa fi.Phi.in d.ca. vnico.Ang.in prohe.insti.vers.cumque.& inst.quod cum eo. §.1.Bal.in l. 1.ff.de trib.

Et dicit.iaso. vbi ŝ. quòd ad hoc.vt mercator descriptus in matcula mercatorum gaudeat eorum priuilegiis , non suffic. quòd artem exerceat.imo requiritur.quòd habeat maiorem partem fortunarum suarũ in mercantia seu negotiatione illa. al.Bar.in l.semper §.negotiatio per illum tex.ff.de iu.immu.& in rub.C.de nauicul.li.11.& Alex.in 2.volu. cons.51.Alex. tamen ibi non ponit istud.sed in 4.vol.cons. 108.

Requiritur.etiam quòd talem mercantiam exerceat per se non per factores.al.Bar.per illum.tex.in l.fi.in ver.per semetipsos.ff.de officio.asse.& Are.in d.l.scriniarios quod dicit.esse no.contra mercatores nostri temporis.quanquam.secũdum. eum. Alex.in l.diem.functo ff.de of.asse. respondeat ad d.l.ii. duobus modis.de quibus ibi per eum.

Adde Barb.in 1.vol.cons. 58.in 2.col.vbi dicit.quòd priuilegium mercatori concessum.intelligitur si effectualiter mercantiam exerceat & idem vult in 2.vol.cons.13.in 9. col. Ad quod vide Alex. in l. semper §.negotiatio. de iu. immu. P. Andora.

mercatorum plm interest conseruare.quòd eis fides adhibeatur.§.argentariorum cum ibi no.in auth.de fideius. Alex. in 5.vol.cons.80.

Et verecundia est mercatoribus non obseruare promissa. Alex.in d.cons.80. idem.

Inter mercatores non est licitum allegare quòd non interuenit solennis stip.Sed nudum pactum,quia eis esset verecundia.ita Bar.in l.quintus mutius.ff.man.Alex.in 3.vol.cons.41. Fel.in c.1.in 1.col.extra.de pac. Bar.& doct.maxime.ias.in l.iurisgen.§.sed cum nulla.in 2.col.vers. 2.fallit.ff.de pac.Idem iaso.in l. lecta in 9.col.ff.si cert. pet.sonz.in rub.ff.de verb.obl. char.89.nu.3.

An possit allegari quòd non interuenit consensus paternus.Barb.in 3.vol.cons.86.in 1.& 2.col. tenet ꝙ non. idem.

mercatores non possunt allegare exceptionem non numeratæ pecuniæ.ias.in l.singularia.in 19.col.ff.si cert.pet.

Aequitas inter mercatores seruan.est.Bar.in l. si fideiussor. §.quædam ff.mand.Bald.in 3.parte.cons.170.Cu.cons.7. dixi in ver.equitas.§.3.Barb.in 4.vol.cons.35.in 1.col.

Et eorum statuta.inter eos seruan. sunt non quo ad alios. Barb.in 3.vol.cons.29.in 2.& 3.col.

Inter mercatores fit nouatio pacto nudo.sonz. in l. qui vsumfr.ff.de verb.obl.char. 120.nu.3.

Balle mercatorum cognoscuntur ad signa.Bal.in auth.dos data.in j.col.C.de don.ante nup.Et præsumuntur eorum quorum sunt signacula.vt ibi.& sequitur.prepo.medio.in c.vt nostrum in 2.col.vers.no.ex tex.ibi sigilli &c.de appel.& in c.significauit in 1.col.eo.tit.& in c. 1.in 2.col.in tit.quid sit inue. vbi dicit.quòd per sig.cognoscitur.signatum.Cor.cons. 227. vers.ex signis enim iudicatur &c. idem.

Si veheantur balle plurium mercatorum. & vna casu fortuito perdatur. an periculum sit commune. si non sunt socij. Bal.notabiliter.in 5.parte consil.78.tenet quòd non.nisi omnes essent signate vno signaculo. idem.

Qui simpliciter dant pecuniam. mercatoribus ad partem lucri & damni.non possunt petere. rationem reddi ante annum finitum.Bar.in l.neminem.C. de suscep. positis.libr. 10. Alex.in l. 1.C.pro socio.ias.in §.sequens.in fi. 8. col.insti.de actio.ludo.sing. 120. Ang.insti.pro socio in fi.prin.

Et licite datur pec. ad partem lucri. nisi à prin. sit conuentum de aliqua quantitate Alex.in 3.vol.cons.80.

Sed ipse ias.in l.nummis in fi.ff.de in litem iuramento.dicit Bar.male dicere.quia imo potest quandocunque peti ratio arbitrio boni viri.al.Bar.in l.mutius scribit.ff.pro socio & idem vult in l.vnica.in 1.col.C.de erro.cal.

Et mercator allegans casum.tenetur.probare Bar.in l.2.C. de naufr.lib.11. idem.

An autem liber mercatoris. probet. vide.ŝ. in verbo libri mercatorum.

Et quid si ex dispositione. statuti. credatur. vide in tract. sta.statuto. Sub rub.credatur.libris mercatorum.

Et an mercator teneatur.exhibere.librum.vide in d.ver.libri mercatorum. idem.

Literæ mercatorum fidem faciunt pro vtraque parte.si ille

Universidad de Deusto
Biblioteca

cui scribuntur illas acceptauit secundum.Bal.per illum tex.in l.emptor.§.Iutius ff.de pac.al.l.filiusfa.ff.ad maced.

Mercator ponens charistiam in fru. tenetur. crimine stellionatus. Bar.in l. 3.ff. de crimine stel. in §. item si quis imposturam.

Statutum loquens de mercato intelligitur de rebus mobilibus tantum. Alex. in 2. volu. cons. 36. in fin. 2. & in princip.3.col.

Pec.remissa mercatori præsumitur.ad mercantiam.Bolog. in cons.46.in 2.col.Ludo.Rom.cons.238.in 2. col. versic.2. respondetur.

Verbum merc.porrig.ad omnes negotiationes.Barb.3.volu.cons.59.in 6.col.

Mercatores appellatione non venit fenerator.Alb.in 2.par. quæst. 213.

Mercantia est quodam corpus vniuersale.& vna res subrogatur loco alterius.Bal.in l.vbi adhuc.in 5.col.vers.tunc ego formo. C.de iu.dot.

Mercatores nostri temporis, an ad similitudinem argentariorum rationum suarum codices, etiam ad fundandam intentionem actoris exhibere teneantur, magna est dubitatio inter doct.sed communis doct.opinio est eos teneri Bart.in l. 1.nu.5.Ang.de Peruf.nu.1.Salicet.nu.9.Alex.de imol.nu.10. Bart.Socy.nu.14.C.de edend.Bart.in l.quædam.nu.2.Alberi. in l.1.§.editiones.nu.5.ff.de edend.Pan.in c.1.nu.8.ext.de probat.horum præcipuum & principale fundamentum consistit super consuetudine scribendi rationes per mercatores,à qua omnis dispositio regulatur,& secundum eam iudicatur, & actus qui celebratur factus intelligitur.Nam cùm mercatores nostri temporis libros rationum faciunt, & teneant propter consuetudinem sic faciendi,contrahentes secum mandare illis censentur. quod ita faciant, vt fieri consuetum est, sicque rationes scribant. Ea propter concurrente huiusmodi tacito mandato &interesse ac vtilitate contrahentium,cogi debent edere quemadmodum olim argentarij. l. si quis ex argentariis.§. pertinere.ff.de edend. Licet multi alij doct. reclamauerint per rationes & fundamenta non contemnenda, quæ referunt ias.in d.l.1.nu.15.dec.nu.18.& idem dec.in d.ca.1.nu. 27.verùm communis,Socy.d.nu.9.dec.d.nu.18.& d. nu.27. attestantib.est in contrarium,à qua communi tanquam æqua & rationabili,vt in lucem veniat veritas.l.2.l.iustum.l.non est nouum.C. de edend. recedi non debet.quæ æquitas maximè inter mercatores & in curia ipsorum obseruanda est. Io. Maria.Riminald.in d.l.1.& Cagn.d.nu.88.in fi. Kirchouius.

PRO. merces laboris eximii,appellanda est, quæ contemplatione salutis,certo modo æstimanda non est,l.si pater.§. fi. ff.de don.caus.mort. Bellon.

PRO. mercedes loco sunt fructuum.l.mercedes.ff.de peti. hæredit.

PRO.mercenarius dignus est mercede sua.Matth.11.Cor. 3.c.cùm secundum apostolum.extra de preb.c.super specula. ext.de ma.

Merces licitę cum illicitis non confiscantur.communis est opinio Soarez verbo merces.nu.134. Bonacoss.

Merces ob non solutionem Pedagij incidit in commissum, & dominium transit in pedagiarium. Non tamen transit possessio earum, nisi interuenerit factum hominis,id est iudicis sententia competentis, vt auferatur possessio. communis est opinio. de qua Rol.à Valle.in cons.42.n.5.in 3.vol.Et vbi facta est professio mercium, sed non solutio, res non incidit in commissum, sed tantum quis liberatur soluendo duplum eius,quod aliàs solui consuetum erat, vt est communis opin. Rol.à Valle.ibi nu.8.in 3.vol. Bonacoss.

Merces licitæ cum illicitis deprehensæ non vna proscribũtur.commune aiunt Alber.in 2.part.statut.q.4.nu.5.I.Clar.in pract.§.vlt.q.82.statu.7.vers.vlt. E.Suarez.

Merces saluas in aliquem portum vel locum quando pacisci & stipulari liceat: iaso.in l.illa stipulatio.nu.2.ff.de verborum obliga.

PRO. meretrices vitæ vilitas dignas legum obseruatione non credidit.l.quæ adulterium.C.de adult. Bellon.

PRO.meretrices fuge.in can.meretrices.32.q.4.

Meretrix non potest esse testis in criminalibus. communẽ dicit ias.in l.cunctos populos.in 2.lect.nu.54.C.de summa trinit.Pract.Conrad.num.18.d.§.fi.q.24.vers.item meretrix. P. Fichard.

Meretricis matrimonium à mortis pœna illum excusat, atque eripit,qui ipsi meritò addictus erat.commune asserit Viuius lib.1.opi.45.vers.3.etiam.Quæ sententia insigniter mihi probatur. ea etenim ratione tùm multorum barathrum de medio aufertur, tum non leuiter plectitur, qui tale sibi consortium asciuit. etsi illam vsu non seruari cum multis attestatur Iul.Clar.in pract.§.vltim.quæstio.98. versic.quæro etiam. E.Suarez.

Meretricis raptor pœnas l.vn.C.de rap.virg.sanctas non incurrit.commune affirmant Hippol.ad eandem met.l.num.26. Ant.Gome.in l.80.tauri.nu.45. I.Clar.in pract.§.raptus vers. sed quero,Viuius lib.1.opi.256.Quin nec is,qui meretricem vi coegerit, vt secum rem habeat, illi iniuriarum tenebitur, aut vllas alio vllo nomine pœnas dabit,commune aiunt Alc. cons.469.nu.1.I.Clar.in d.pract.§.fornicatio.in finem princi. Amplia etsi meretrix matrimonij vinculis alij constricta sit, quippe quia & qui hanc permoluerit,ac subagitauerit, nullis adulterij pœnis irreitetur,nullis aliis omnino suppliciis plectetur.commune effantur Riminald.consil.17.nu.2.I.Clar. in d. pract.§.adulterium.vers.quæro nunquid. Amplia secundò vt idem iuris prorsus futurum sit,quamuis vterque carcere conclusus tunc temporis fuerit, cùm sic veneri petulanter indultum est.commune ait Boer.dec.317.n.10. Quod tamen non procedet si ipse carceris custos illi vim intulisse arguetur. vt commune ponit Iul.Clar.d.§.fornicatio.vers.cum carcerata. E.Suarez.

Meretrices in criminalibus causis testimonij dicendi ius non habent.commune pronunciant ias.in l. cũctos populos. lect.2.nu.54.C.de summa trinit.Conrad. in tract. de decur.li. 1.c.9.§.2.nu.17. E.Suarez.

meretrix non potest esse testis in criminalibus, vt est communis opi.Cla.q.24.ver.item meretrix. ias.in l.cunctos populos.nu.54.C.de sum.tri.& fide catholica.Soarez verbo meretrix. Bonacoss.

meretricis matrimonium excusatur à pœna mortis, vt est communis opi.Soarez vers.meretricis.nu.135. licet vsu non seruetur. Bonacoss.

meretricis raptor non punitur.l. 1.C. de rapto.virgi.vt est com.opi. Soarez verbo meretricis.Etiam violenter.com. est opi.ibi n.137.& 138. Etiam, si maritata,etiam si ambo essent in carcere,vt est communis opinio. Fallit in custode carceris, vt ibi. Bonacoss.

meretrix.Non potest petere quod sibi promissum est.Bart. in l.3.ff.de cond.ob tur.causam.

Vide tamen latius iasonem. multa pro & contra. allegantem. in lege generaliter in vltima colum.ff. de verbor. oblig. P.Andora.

Vicini possunt instare. mulierem inhonestam seu meretricem repelli à vicina. ne alias inficiat secundum Bal.in l. 1. C. de summa trinitate.& fi.cath. iaso. post alios in lege prima. in 3.col.ff.de iust.& iu.

Et dicit.Bal.in l.mine. C. de epis.aud. quòd iste meretrices possunt cogi portare aliquod signum. vel habitum. vt à matronis dignoscantur. idem.

Socius non potest inuito socio meretricem ducere ad domum.gl.not.in l.non aliter. ff.de vsu & habita.gl.& Angel. in l.si pendentes.§.1.ff.de vsufruct.& Angel.Aretin.in §.1. instit. de vsu & habita. idem.

Inquilinus potest expelli si conducat meretrices ad domum conductam ita Bal.in l.edem.C.loca.in vlt.col.

Limitat procedere Bal.quando esset tal.persona.quam verisimile non fuerit inhoneste versari.puta religiosa. Secus autem in scolari.& simili.

Et idem si ratione loci puta si domus sit prope lupanar. vt in contrata mulierum inhonestarum fac.quòd not.spec.in ti. de iud.§.generalia vers.& hoc no.

Iudex potest cogere illum qui tenet concubinam cum vxore vt concubinam dimittat ita doct.max.Pau.de Castr.in l.iustitia. ff. de iust.& iu. all. bonum text. in l.consensu.§.1. C. de repud.

Quod intelligunt.quando non constaret de adulterio.sed simpliciter tenet mulierem inhonestam. Alias autem si constaret de adulterio.esset pena capital.de iure toto.ti.ff.& C.de adul.& §.item lex iul.insti.de publ.iud.

Attinentes. mulieris meretricis discurrentis. & inhoneste viuentis possunt officium iudicis implorare.vt eam compellat honeste viuere.quod poterit facere.pena & mulcta. imposita. Alber.& doct.in d.l.iustitia.

Si apponitur. scalla pro capienda meretrice. punitur. quis pena extraord.glos.23.q.3.c.illud.& in §.ope.inst.de obl.quæ ex delic.

Si autem causa violandi honestam punitur. pena mortis Bal.in l.fi.vers.sed hic quæritur.ff.de re.diuis.

Vide aliquid per Ang.in §.fete quoque.insti. de re.diuis.

An au

An autem carnalr cognoscẽs meretricem possit puniri. Alex.in 5.vol.cons.157.in fi.tenet q̃ non. quia tal coitus tollera.limita nisi meretrix esset in carcere.Hypo.sing.150.

Et dicit Bar.in l.vxor.& in l.si quis vxori §.sed ea.ff.de adul. quòd non puni.etiam cognoscens meretricem nuptã.contra glo.in l.quæ adulterium.C.de adul.

De materia.vide Pau.de ca.in 2.vol.cons.183.Barb.vol.4. cons.63.col.4.Mathes.no.102.Hypo.sing.150.

Vide etiam eundem Pau.in cons.307.alias 305. & Fel.in c. pastoral.in 2.& 3.col.de iud.vbi ponit an pœna imposita contra meretricem. habeat locum in nupta inhonesta & impudica.

Adde quòd raptus mulieris.non cõitti.in muliere nupta in honeste viuente.& talis rapiens non puni.pœna capit. Marsi. in l.maritus.col.8.ff.de quæstio. idem.

Vide etiam Barb.in 1.vol.cons.27.in prin. vbi dic. quòd licet mulier meretrix possit incarcerari.tamen secus est in meretrice nupta.

Et idem vult Ias.in l.plerique in fi.ff.de in ius voc. & in l.ad eg.col.vlt.ff.de iu.iur.

Vide tamen Decium.in c.pastoral.alias fi.de iud.

Meretrix turpiter fac. q̃ sit meretrix.tamẽ lucrari potest.& de lucro testari.Bal.& doct max.Alex.& Ias.in l.4.§. sed quod meretrici.ff.de cond.ob tur.causam.

An autem meretrici donari possit.vide s. in ver.don. milit.

Meretrix succedit proximiori defuncto.Ang. in §.1.per illum tex.in aut.qui.mo.natura.effi.leg.licet teneat cõtrarium in aut.de trien.& semif.§ consideramus.col.3.post gl.ibi.

Modos probandi aliquam esse meretricem. vide remissiue per Alex.in l.non hoc.C.vnde cog.& Cor.in 2.vol.cõs.232. idem.

Meretrix non venit nisi de ea fiat spis mentio.vbi crosi admittuntur ad aliquem actum contra regulas iuris.Pan.in c.tãta nu.3.de simo.

Meretrices sunt magis tenaces quam alie.Bal.in l.virum.ff. de cura furio. idem.

Meritus intelligitur quicunq; non demeretur.Bal.in auth. hoc lucrum.C.de sec.nup. P.And.

PRO.meritis magis sunt filij ad paterna obsequia prouocãdi.quam pactionib.adstringendi.l.si quando.§. illud. C.de inoff.testa. Bellon.

Merita probantur per assertionem electorum asserentiam interuenisse in donatione facta inter personas inter quas non est prohibita donatio.Curt.iun. consil.97.nu.5.communem dicit.& de istis meritis vide suprà in verbo donatio. num.97. B.Villal.

Merita alicuius delinquentis in Principem vel rempublic. quãdoque faciunt pœnam remitti(vel saltem mitigari)vt dicit gl.in §.planè.in verb.ob meritum.instit.de iur.nat.gent.& ciuil quam in hoc ab omnibus approbatam ait Gram. consil. 29.num.40.versic.quod maximè debẽnt autem talia merita probari. Clar. dicto §.final. quæstio 60.versiculo vtili etiam. P.Fichard.

Meritorum probatio in criminalib. prodest reo. in Principem,vel Rempublicam,quia multum seruiuit,vt est communis opi.Cla.q.60.ver.vtilis etiam. Bonac.

Merita quæ ius agendi non præstant, nec obligationem naturalem producunt. vt frequentius placere, ac iuris rationib. magis consonare diligenter ostẽdit insignis Pinelus in l.1.parti.3.de bonis matern. E.Suarez.

Merita alicuius,qui eo in actu inesse affirmat,q̃ & alioquin absque illis valiturus esset,plenam fidem faciet.commune inquiunt Cur.iun.cons.142.n.3.Bellon.cons.74.nu.17. Guido Papæ dec.95.sed si actus aliàs irritus, atque inualidus futurus sit,nulla fides huiusmodi merita asserẽti habebitur.vt frequẽter placitum renũcio ex Alex. Ias.ac Dec.in l.si donatione.de collat.Soc.cons.65.& seq.lib.1.Ias cons.154.lib.2. Crauet.de antiq.tempor.2.par.à n.10.Bello.cons.64.n.5.Bertr.cõs.118. n.22.lib.5.I.Cla.de don.q.3.vers.adhuc occurrit. Ar.Pinel.in l.1.par.3.n.23 ver.nona limit.C.de bon.mater. quem circa istæc merita semper adi.& Io.Cephal.cons.94.nu.16.& seq. E.Suarez.

Meritorum assertioni etiam quòd fuerint specificata non creditur,etiam quod fuerint iurata, nisi merita legitimè probentur, alioquin vnicuique licitum esset legem fraudare, interposito iuramento contra l.si quis in quilinos.§.fi.& ibi tradunt Doctores.ff.de legat.1. Ita hanc opinionem tenet Alex. Corn.Deci.in l.si donatione.C.de collation.Soc.sen.cons.66. frustra plenitudini. versi.4. respondetur & vltra hanc opinionem prosequitur, & defendit, & videtur communis opin.vt constat ex dictis per Andr. Tiraq.in l.si vnquam. C.de reuoc. donat in gl.donatione largitus n.79. vbi postquam allegauit plurimas authoritates vsque ad numerum 19. subdit, Quod hanc opinionem credit verissimam ratione, de qua supra, vt hæc refert Socin.iun. consil.8.numero 29. volumin. quarto. E.Muscul.

PRO.merum & mistum imperium,de iure ciuili est indelegabile.l.1.ff.de of.eius cui mandat.est iurisd. secus de iure canonico:quia potest delegari.gl.communiter approbata, in c. quod sedem.extra de off.iud.ord. Bellon.

merum, ac mistum imperuim & iurisdictio non præscribitur nisi per tantum tempus de cuius initio non est memoria hominum in contrarium.Cur.iun.cons.174.n.152.communem dicit.licet præscribi possit. Bello. cons.46.n.1.commun. dicit. Villalob.

merum Imperium præscriptione vel consuetudine potest acquiri.com.dic t Io.Imo.in c.cum contingat,in fi.ext.de foro compet.vt allega. Iacobi.de S.Georg.in suo tract.feudo.in verb.cum mero imperio.n.13.sequitur Zas.in l.imperium.n. 26.ff.de iurisd.om.iud.licet olim controuersę(vt ibi dicit)dubitationis fuerit. I.Fich.

merum dicitur quod est ab omni mixtura seu qualitate abstractum.Corn.cons.35.col.1.vo.1.alleg. Ang.& moder.in l. 5.in prin.ff.de verb.obl.l.imperium.ff.de iurisd.om.iud.Ang. instit.de diuis.stipul. P.Andora.

meri & mixti Imperij causæ delegari non possunt.l.solet.in prin.ff.de of.procon.l.nemo potest.ff.de reg.iur.quia propter magnitudinem causarum & dignitatem personarum quib. committuntur, censetur electa industria personæ, non potest actus per alium explicari.Ias.in l.1.n.28.ff.de of.eius cui mandat.est iurisd. sed de iure canonico delegari possunt causæ meri vel mixti Imperij gl.& ibi Pan.n.1.ĩ c.quod sedem.ext. de of. iud.ord.gl.& Pan.in c.in archiepiscopatu.n.2.ext.de raptor.in cend.& viola.ecclesiæ Et Card.Zabar.in c.1. in Cle. de offi.& potest.iud.deleg.Ias ĩ d.l.1.n.29. vbi ipse plures authoritates allegat.Et hanc communem opi.doc.esse scribit consulendo Alex.de Imol.in cons.106.n.21.in 2.lib.cons. Kirchouius.

merum & mixtum Imperium non præscribitur, & iurisdictio,nisi tanto tempore,cuius memoria hominum non est in contrarium. Cur.iun.cons.174.n.157. communem dicit.Licet præscribi possit.Bellonus cons.46.n.1.communem dicit. Bonacoss.

Metus reuerentialis est sufficiens ad non causandam præsumptionem iuris,& de iure ex copula superuenienti.Præpo. in c.is qui fidem.de spon.com.dicit. idem.

Metum illatum fuisse, potius creditur duobus testib. affirmantib.quàm centum absque metu esse contractum. Dec.in c.fi.de appel.com.dicit. idem.

metus reuerentialis mariti, non est potens ad faciendum quod contractus rescindatur.Alc.in ca.cùm contingat.de iureiur. n.1. communem dicit. & vide supra in verb. matrimonium.n.40.cum seq. B.Villal.

Si per metum fiat aliquis actus,tenet actuslicet rescindatur. Martinus Naua.in rele.c.accepta.de resti.spoli.oppo.5.nu.8. communem dicit.

Amplia istam communem ad renũtiationem beneficij factam per metum,idem naua.ibi communem dicit.idem Vil.

metum iustum præsentia superioris cui reuerẽtia debetur, non causat, ita quòd consensus præstitus ab eo qui reuerentiam debet rescindi possit.Est com.opi.secundum Decium in c.causam matrimonij.extra.de officio deleg. M.Chærian.

metus,& dolus nullo pacto præsumũtur,nisi probẽtur.text. est in l interpositas.C.de trãsactio.vbi Bald.Are. & alii.Doct. Hinc est q̃ metus reuerẽtialis nõ est sufficiens ad rescindendũ ꝓctum ex eo,quia dicatur initus inter virũ & vxorẽ patrem ꝛc filium prælatum & clericum.vel dominum & seruum, seu alios quib. debet reuerentia nisi præcedãt verbera,vel minæ:& ita probent secundũ Bart.in l.1.quæ onerandæ,vbi et Bolog. Alex.& alij in aposti.ad Bart.ff.quar.rer.actio. Ripa.in 3.li.respõs.sub rub.de do.&gra.per fi reuoc.in respon.15.n.8.Iuno. Bal.Card.Zaba.Ab.Sicu.Ancha.Fel.&alij omnes scriben.in c. causam matrimonij.de of.deleg & ista est communis opi.teste Francisco de Accoltis Aret.in d.l interpositas.Boeri.decis. 100.n.11.& seq.& doc.præcitati:& similiter sola presentia patris nõ causat iustum metum ad rescindendũ ꝓctum vel matrimonium carnale, vel spirituale filiæ secundum communẽ opi.omnium doct. in locis allegatis, quam sequitur & refert Cag.in l.in omnib.causis pro facto.n.8.ff.de reg.iu.sed vbicũque esset probatus met? iste ex quo Titius amisit bona sua ri debet iuramẽto Titij de quãtitate, & æstimatiõe bonorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

contra illum qui intulit metum ſecundũ Ab. Pan.& alios ſcri ben.in c.fi.ext.quòd metus cauſa,& Boeri.deci. 55. F.Viuius.

Metus qui poteſt cadere in cõſtantem virum. eſt ex communicatio.Roma.conſ.369.communem dicit. B.Villal.

metus reuerẽtialis precedentib.minis eſt ſufficiẽs ad annul landum cõtractum matrimonij.Soc.cõſ.261.vol.2. Coua.in epiſ.4.c.3.§.6.par.2.n.4.communem dicit. idem.

Limita,niſi cum timore reuerẽtiali enormis læſio accedat: quia non.requiruntur minæ.Couarru.ibi & Aret.in conſ.24. com.dicit. idem.

Limita ſecundò, in profeſſione, quia metus reuerentialis ſufficit.Iaſ.conſ.3.vol.1.& Coua.vbi ſ.com.dicit,licet ſibi nõ placeat,cum tanta libertas requiratur in matrimonio carnali, quàm in ſpirituali.

Limita tertiò, in precib. importunis ſine minis, Mathe.ad Affli.in deciſ.69.communem dicit.

Metus non probatur per vnum teſtem. Alcia.de præſump. reg.3.præſump.7.n.6.communem dicit.

metum excludit præſentia patris,vel propinquorum. Hieronymus Cagn.in regula in omnibus.ff.de reg. iur.n.8.communis.dicit.

Metus,qui in virum grauem,& cõſtantem cadere poſſit,in arbitratu iudicis ponitur. commune effatur accurate Dida.à Coua.in trac.de ſponſal.2.par.ca.3.§.4.n.8.Is autem & in perſonam propriam, & in filium illatus matrimonium vitiat.atque euertit,commune dicit Card.Alex.in c.cum locum,verſ. ſuccedit q.de ſponſ.ſed & huiuſmodi metus à potentiori illatus à mortis pœna excuſabit illius alioquin reum, vt frequẽter placitum aſſeuerant Corſ.in ſing. verſ.metus. Gram.voto 28.Viui.lib.1.opi.45.ad fi. E.Suarez.

Metus reuerentialis,hoc eſt.qui ex mariti,vel patris,vel domini obſeruatione, atque cultu proficiſcitur, nõ eſt idoneus ad contractus reſciſſionem. vt frequenter placitum pono ex Alex.in l.interpoſitas.n.5.C.de trãſac.Alci.in c.cũ contingat. n.1.de iureiur.Did.à Coua.de ſpon.2.par.c.3.§.6.à n.3. Viuio lib.1.opi.213.Excipe niſi ſi minæ præceſſerint:commune ponit Soc.conſ.261.lib.2.excipe 2.niſi inſignis inde læſio emergat.commune inquit Aret.cõſ.24.quod iudicis arbitrio metietur.quemadmodum vt commune ſcribit Viui.d.lib.1.opi. 57.in fi. idem.

Metus contractum, qui illo geſtus, actuſue eſt,non reddit nullum,etſi reſciſſioni obnoxium faciat. cõmune aſſerit Martin Nauar.in relect.c.accepta oppoſit.5.no.8.de reſti.ſpoliat. Excipe niſi ſi doris vel per ſtipulationem promiſſæ cõtractus ſit.commune effantur Bald. Nouel.de dote.6.part. priuil.36. Viui.lib.1.opi. 57. idem.

Metum illatum eſſe,vel interceſſiſſe,aſſerẽtib. duob.teſtib. maior fides habetur,quàm mille aliis aliud affirmantib. commune inquiunt Dec.in c.vlt.de appel.Pariſ.cõſ.138.n.8.lib.4. Did.à Coua.de ſponſal.2.par.c.3.§.5.n.10. E.Suarez.

Metus.ad hoc vt quis audia.contra iur.metu præſtitum requiri.q̃ ſit metus qui cadat in cõſtantem virum. ita Pan. in c. cum dilecti.col.vlt.quod me.cauſa.al.c.ſi vero ext.de iure iur. de quo etiam vide Fel.in c.peruenit.ext.de iu.iur.

In muliere autem attendi. metus qui cadat in conſtantem mulierem.Lud.ſing.226.

Relinqui.iudic.arb.qui dica.iuſtus metus.Cor in 2.vol.cõſ. 41.verſ.prout, &c. Phi.in ca.vnico in fi.quod me. cauſa.in 6. Alex in l.de pup.§. ſi quis ipſi prætori col.6. de oper. no.nun. P.Andora.

Metus iuſtus dicitur. terror armor. l.3. §. armis deiectum. cum §.ſeq.ff.de vi.& vi.ar.cum aliis al.per Alex.in 5.vol. cõſi. 156.col.1.& in 3.vol.conſ.99.repetito.in eo.3.volum. conſ. vlt.in 1.col.& illud conſil. eſt etiam repetitum. in 4. volum. conſ.48.

Etiam depoſit.armis.Cor.in 2.vol.conſ.41.

Metus iuſtus dicitur. quando inferuntur mine capitales ab eo qui potens erat ad mandandum minas exequi. l. metum C.quod me. cauſa. cum aliis all.per Alex.in d.conſ.156.Ang. conſ.215. idem.

Crutiatus corporis induc.iuſtum metum.ca.cum dilectus. quod me.cauſa.l.interpoſitas.C.de tranſac.Alex.in dict.conſ. 156.& in 3.vol.conſ.c.repetito in 4.vol.conſ.47. Cor.in dict. conſ.41.

Nec eſt nece.q̃ expectet ſe vulnerari.Alex.in d.conſ.99.

Iuſtus metus iudic.proba.ex eo quòd conſueuit app.carcerare.vel iniurias & violentias inferre. Alex. in 3.vol.conſ.16. col.vlt. idem.

Minæ inducunt iuſtum metum ſi inferens erat conſuetus illas exeq.demandare Bar.in l.de pupillo §.ſi quis ipſi prętori. ff.de oper.no.nunc.cum aliis all.per Fel.in c.afferte.col.vlt.de præſump.Pau.de ca.in 2.vol.conſ.177.Alex.in d.§. ſi quis ipſi prætori.col.4.

An autem requira. binus actus ad probañ. quòd ita cõſueuerit face.Alex.vbi ſ.tenet.quòd non.

Metus reuerentialis paternus.dicitur iuſtus.Barb.late.in 1. vol.conſ.61. maxime in col.3. vbi ampliat etiam ſi non probetur de minis.

De quo tamen.an probe.metus eo ipſo q̃ eſt pater. vel maritus erga vxorem.vide Bar.in l.ad inuidiam.C.quod me.cauſa.Alex.in l.ſi cum dotem.§.eo autem tẽpore.col.4. ff.ſol.ma. & in l.q̃ dotis.in 9.& 10.col.e.tit.& Iaſ.poſt Ang.in §.quadrupli.ĩ 9.& 10.col.inſti.de act.& in l.pactũ.col.vlt.circa fi.C. de collac.vbi dicit q̃ præſumi.metus reuerentialis in patre & marito ſecũdum.gl. & Bar.in l.1.§. quæ honorande.ff.qua.re ac. non da.Imo ſecundum eum præſumi. metus reuerentialis ẽt in fratre.qui eſt maior natu.& gubernat minorem.ſecundum Franc.de Are.in conſ.24.incip.quatuor dubia.

Adde Sonz.in 2.par.conſ.263.col.3.Barb.in 4.vol.cõſ.38. col.vlt.

Vide tamen Decium.in c.cauſam mr̃ij. col.2.& ſeq.de offi. deleg. Phi.in ca. quamuis.de pact.in 6.& Pan.in ca.fi.qui cler. vel vouen.

Nõ præſumi. metus.ex eo.q̃ donatio ſit facta alicui in eius caſtro.Alex.in 2.vol.conſ.157.col.3.

Fac.quod vult in 3.vol.conſ. 16.col.3.ibi nec.ob.

Illud autem certum eſt.q̃ ſi apparet de minis patris vel mariti dicitur iuſtus metus vt per infinita vult Barb.in d.conſ.61. col.5.

Item ſi interueniat enormis læſio Deci.in d.c. cauſam.col. 3.Ang.in §.quadrupli col.4.inſti.de actio. idem.

Præſentia amicorum. & conſanguineorũ fac.præſumi metum abeſſe Bar.in l.trãſact.C.de tranſact.& ibi Iaſ.& in §.quadrupli.col.9.Barb.in 2.par.conſ.59.col.5.Cur.conſ.43.col.5. & 6.Ang.in d.§.quadrupli.col.4.

Et idem dicunt ſi interuenit præſentia & decretum iudic. vt vult Cur.in d.cõſ.43.in princ.6.co.al.Bar.ĩ l.frater.à fratre. ff.de cond.indeb.& alia multa.adde Barb.in 2.volu. conſ. 53. col.7.Pe.gerar.ſing. 57.

Fac quod vult Barb.in 4.vol.cõſ.45.col.11.vbi dicit quòd factum coram ſuperiore præſumi.iuſtum.

Limita niſi probaretur minas vel verbera preceſiſſe. quia tunc preſentia amicorum,&c.nl.opera.ita no.vult Imo.in ca. cauſam matrimonij.extr.de offi.deleg.refert & ſequi.Barb.in d.conſ.61.col.5.

Limita etiam quando amici non eſſent potẽtes ad reſiſteñ. Ang.conſ.215.

An autem proteſtatio facta per vxorem.in abſentia mariti aliquid operetur. Barb.in dict. conſ.61.colum. 5. tenet quòd ſic.all. Card.in dict.capitul.cauſam matrimonij. Petr. Gerar. ſing.81.

contrarium.tenet Fel.in c.cum M.Ferrarieñ.col.22.de conſti.adde Ang.in conſ.218.Decius.in d.c.cauſam matrimonij. col.2.in fi.

Et quòd debeat fieri prote.quòd per metum ita aliquid fit. alias autem præſuma.ſponte factum.vide Alex.in 5.vol.cõſi. 146. col.vlt. idem.

Metus mortis eſt time.crudelitatem hominis potent.l.3.ff. de.don.cauſa mor.ita vult Bal.in rub. extr.q̃d me.cauſa.refert & ſequi.Barb.in d.conſ.61.col.6.

iuſtus metus eſt timor excommunicationis. Barb.in d.cõſ. 61.al.gl.in ca.cum dilectus.quod me.cauſa.late idem Barb.in 3.vol.conſ.30.col.2.& ſeq.

Secus in excommunic.cõiata.Phi.in c.vnico circa fi.quod me.cauſa.in 6.

Vide etiam eundem Phi.in c.1.de ſen.exc.in 6.

Iuſtus metus eſt timor amiſſionis rerum.Barb.vbi ſ.al.glo. in l.aduocati.C.de aduo.diu.iud.quę vult q̃ pec.eſt vita hominis.Pan.in c.2.quod me.cauſa.

Fac.quod vult Bal.in l.quod mater C.de reuo.do.

Idẽ dic.in amiſſione magni lucri. vel honoris al.multa quæ vide Phi.c.vnico circa fi.quod me.cauſa.in 6.

Non dr̃ iuſtus metus eo q̃ quis rem magni valoris pro modico remiſerit l.interpoſitas.& ibi doct.max.Iaſ.C.de tranſac.

Vide tamen ſ.eo.§.10.

Et dicit.ibi Iaſ.poſt Saly.quòd metus debet probari per indicia propinqua non autem per remota & extrinſeca.

Limitat niſi quis remitteret minimo prætio rem magni valoris tiranno quia per iſta duo.bene præſumeretur metus.all. Bal.in l.decernimus C.de ſa.ſan.eccle.

Et ſub

Et ſublic.quòd in proban. metu multum ſta.iudic.arbitrio. ſecundum gl.& Bal.ibi.

Preces inſtantiſſime ſuperioris inducunt iuſtum metum. Barb.in 3.vol.conſ.30.col.3.& volu.4.conſ.45.col.5.Calca. conſ.119.col.5.

contrarium tenet.Pan.in c.cum inter.R.de elect.

Vt.autem ſola præſentia ſuperioris cui reuerẽtia debe.cauſet iuſtum metum.adeo q̃ contractus ſeu conſenſus reſcindi poſſit.vide ample Decium.in ca.cauſam matrimonij col.2.& ſeq.de officio.deleg. Panor.in ca.cum dilectus n.7.quod me. cauſa.

Vide aliquid per Pan.in e.ſi.qui cler.vel.vouen.

Vide etiam eundem Pan.in c.2.quod me.cauſa.vbi dicit,q̃ preces tiranni inducunt iuſtũ metum alias nõ. de quo hr̃ aliquid per eundẽ Pan.in c.cum dilectus n.8.quod me.cã.idem.

Magis creditur.duob.teſtib.dicentib.violentiam vel metũ interueniſſe.quam centũ dicentib.ſpontaneam voluntatem interfuiſſe.vt dixi in tract.de teſti.§.25.

metus illatus conſanguineis dicitur iuſtus. Rota. in Nouis deciſ.463.Iaſ.in l.1.col.2.C.de indic.vidui.tol.& in l.de pupil. 10 §.ſi quis ipſi prætori.in 9.& 10.col.ff.de oper.no.nun. Phi. in c.ſciant de elec.in 6.Phi.in d.c.vnico.quod me.cauſa. circa fi.Alex.in d.§.ſi quis ipſi prætori.col.6.

metus iuſtus dicitur.quando quis occupat fortalitia.Bar.in tract.tirannidis in 6.q.ar.c.piſſanis.de reſti.ſpol.

Et tirannus dicitur tene.pr̃m in ſeruitute.Cor.in 2.vol.cõſ. 127.col.7.ver.quia tirannus.

Maxime ex terribilitate ipſius occupant.per ea quæ no.Io. And.in c.quia propter.de elec.& Bal.in ti.de pace.iur. fir.in §. iniuria vbi dicit quòd vultus terribilis potentis infert iuſtum metum.& ita vult Alex.in l.metum.ff.quod met.cauſa. Iaſ.in d.§.quadrupli col.10.& in d.§.ſi quis ipſi prætori.col.8.& ibi Alex.col.4.idem in minaci officialium furore Bal.in l.vnica l. ſi quacunque præd.põte.Guido.conſ.175.

In contrarium tamen fac.quod vult Alex.in 2. vol. conſil. 157.col.3.ibi non ob.etiam eidem.& in 3.volu.conſ.16.col. 3.ibi nec.ob.

Paria ſunt quid fieri coacte.vel metu coactionis. Bal.in l.notiſſime in prin.ff.quod fal.tu.aucto.& in 1. parte.conſil.223. & in 4.parte.conſ.475.Iaſ.in l.2.C.de tranſact.& in d.l.pe.col. 3.al.multa no.Barb.vol.4.conſ.70.col.2.Ang.inſtit.de excep. in prin.col.vlt.

Fac.quod vult Alex.in 3.vol.conſ.99.repetito in eo. volu. conſ vlt.ibi accedit.vbi vult quòd ſolus timor violentie infer rende dica. iuſtus metus ad infirmandam electionem tanquã metu factam.al.gl.in c.bone el 1.in ver.metuebat ext.de elec. ſubiungit quòd ſuffic. ſubeſſe cauſam. propter quam timere debemus futuram violẽtiam.al.Inn.in c.cum à nob.olim.per gl.ibi eo.tit.

Et ita vult Alex. in 3.vol.conſ.c.repetito in 4.vol.conſ.47. ibi.circa ſecundum.& in 5.vol. conſ.156.col.vlt. verſ. & non requi.

Faciunt multa acumulata per Hypo.in l.1.col.10.ff.de quæſtio.& in l.quæſtionis col.4.eo.titul.& Corſe.in verſic.metus. idem.

Metus dicitur purgatus. per ratificationem ſubſecutam.l. pe.cum ibi no.ff.de cond.ob tur.cauſam.l.2.C.quod me.cauſa.& c.fi.eo.tit.

Metus purgatur per ſolutionem.ſpontaneam ſubſecutam. d.l.pe.ff.de cond.ob.tur.cauſam.& l.2.C.quod me.cauſa.præ. al.Alex.in 5.vol.conſ.127.col.1.Pan.in c.fi.de rap.& in ca.ſuper hoc.n.43.de renun.

Limita procede. in ſoluto. ſecus in ſoluen. quia. ratio dictorum iurium eſt.quia tunc præſumi.donatum.iſta præſumpta donatio cadit in ſoluto non in reſiduo. Iaſo.format iſtam. qu.in dict.l. pen.& dicit quòd iura magis.inclinant.in contrarium.

Sed pro iſta limitat.fac.quod vult ipſe Iaſo.in l.2.in fi. C.de fideicom.vbi habetur quòd hæres ſoluens.ſcienter. vnum legatum ex inutili teſtamento.ſibi non præiudicat in aliis.& dicit ibi Iaſ. idem eſſe in tempore. vide per eum. Fac.quod not. vult Rota in no.concl.233.

Limitat Iaſ.dictam regulã procede.qñ agere ẽt act.quod me. cauſa.vel.condi.ob tur.cauſam. tunc poteſt opponi. q̃ metus eſt purgatus.per ſolutionem ſpontaneam.

Secus vbi agetetur aliquo remedio poſ. ſeu interdicto recuperan.quia cũ ſpoliatus an omnia ſit reſtituendus,non poſſet opponi iſta except.purgationis. ca.2.& ibi no. Bal.de reſt. ſpol.cum aliis quæ al.

Limitat etiam in ſolutione quę tendit in prẽiud.ſoluentis. ſecus eſt in receptione pretij,quæ tendit in fauorem:nam per eam quis non videtur contractum approbare,vnde ſi per metum vendidi tibi fundum & tradidi,poſtea ex interuallo recepi pretium,iſta receptio non purgat metum precedentẽ,quia videtur facta vt magis ſit cautum. all.Bar.Ang.Ful.& Paul.de caſt.ibi poſt Inn.in c.ſuper hoc.de renun.& gl.in l.4.& ibi Bar. & doc.C.quod me.cau.ſecus eſſet vbi nulla vis vel metus preceſſiſſet,vt in filio exhæredato recipiẽte legatum ſibi factum, quia ſibi præiudicat in querela.l.ſi.ff.de inoffi.teſt.

Limitat quoque,quãdo tempore factæ ſolutionis ceſſabat metus, tamen ſuberat neceſſitas ſtat. diſponent. q̃ contra inſtrumentum pu. non poſſit opponi except. doli, nec metus: quia ſolue. tunc dicitur neceſſitate ſtat. nec dicitur purgatus metus.al.multa.max.Bal.in l.omnem.in fi.C.ad tertul.vbi dicit,q̃ ſta.ſemper loquitur ſemper terret, & continuum infert timorem.fac.quod vult Bar.in l.illicitas.in prin. ff.de of.præſi.& ita vult Bal.in d.l.2.in fi.vbi dicit,q̃ tunc vr̃ ſolue.vt ſe liberet ne carceretur.Hyp.ſing.89.fac.quod vult Im.conſ.144.

Limitat inſuper,quando duraret eadem cauſa metus,vt do nec durat tyrannus qui me impulit metu ad promittendum. al.c.1.& ibi Inn.extra quod me.cau. Inn.& alios in c.cauſam matrimonij.extr.de offi.del.Bar.& docto.ibi.& in d.l.2.quod me.cau.& refert Bar.de facto dixiſſe,cum maritus egregie verberaſſet vxorem,quia recuſabat conſentire contractui.ſi poſt ea ex interuallo conſentiat,donec durat idem matrimonium, ſemper cenſetur idem metus durare,per tex.optimum in c.accedens.de conuer.coniu.alleg.multa alia.maxi.Cyn.in l.2.C. quod metus cauſa. vbi vult,q̃ ſi ſemel officialis mihi metum intulit,adhuc dicor eum timere,licet non ſim in eius conſpectu ſi adhuc eſt in officio.& ſeq.Bal.in l.nouiſſime.ff.quod fal. tut.auct.& Alex.conſ.366.quod mihi eſt in 3.vol.conſ.1. ad de Barb.in 1.vol.conſ.42.col.3.& conſ.54.col.17.& in 2.vol. conſ.vlt.col.12.Fel.in c.cum M.Ferrar.col.10.de conſtitutio. Alex.in 2.vol.conſ.144.& in 3.volu.conſ.100. repetito in 4. vol.conſ.47.ibi quantum autem Cald.in tit.quod met.cauſa. conſ.1.alias 108.Calca.conſ.112.

Fac.quod vult Alex.in 3.vol.conſ.52.in fi.vbi dicit,q̃ confeſſio incarcerati præſumitur facta per metum.Barb.in 4.vol. conſ.70.col.2.

Et talis illatio torturæ probatur per coniecturas. Alex.in 3. vo.conſ.99.repetito in eo.vol.conſ.vlt.ver.accedit probatio. & iſtud conſ.eſt etiam in 4.vol.conſ.48.

Si tamen ſit repoſitus in libertate, non præſumitur metus, ſi reiterat confeſſionem.Alex.in l.queſtionis.ff.de q.

Limitat inſuper,vt procedat quando ſolutio fit ex interual lo poſt coactionem, ſecus ſi tempore coactionis, vel modicum poſt,quia quæ inconti.fiunt,cenſentur ineſſe. l.lecta.ff.ſi cert.perat.all.Bar.& doct.ibi.& in d.l.2.C.quod met.cauſa. & alia infinita,maxi.Alex.in 3.vol.conſ.99.& confirmat multis pulchris ſimilibus. adde Alexand. in 5.volumin. conſil. 156. col.3.

Et pro hoc facit, quia metus præſumitur durare. vt vult Angel.in l.ad inuidiam.C.quod metus cauſa. maxi.ſi inconti. fiat proteſtatio,quòd metu contraxit.vt vult Alex.in 3.volu. conſ.100.repetito in 4.vol.conſ.47.in fi.idem vult in 5.volu. conſ.156.col.penult.Cor.in 2.vol.conſ.41.col.2. Panor.in c. 1.quod met.cau.

Subdit ibi Iaſon pro alia limitatione, quòd omnis modica præſumptio ſuffic. ad tollen. prædictam præſumptionem, q̃ ſpontanea ſolutio purget metum.all. Abb.not.in c.ad audientiam.ante fi quod met.cau.

Limita vlterius, niſi ſit iur. quia ſoluen. non dicitur purgatus metus.Hyp.ſing.89.all.Ang.in d.l.2.C.quod met.cau. id.

An autem inductus metu ad promitten. ſi ſoluat poſſit repete.vide ample doc.max.Iaſ.in l.qui ſe debe.col.j.ff.de cond. ob cau.vbi tenet quòd ſic.

Sed quid ſi fiat contractus per metum,& ſimpliciter confirmetur per ſuperiorem, an talis confirmatio purget metum, adeo q̃ contractus valeat.Bal.in l.ſed hic.ff.de reb.eo.videtur tenere quòd ſic.all.Inn.in c.1.de confir.vtil.vel inutil.

In contrarium fac.quod vult eleg.Bar.in l.auctoritatem.C. vnde vi.vbi dicit, q̃ confirmatio emanata ſuper eo quod fuit in extortum,non valet.fac.l.1.C.de fun.limit.lib.11.& l.2.C. de fun.pat.quæ iura all.Alex.in d.l.auctoritatem.vbi & all.remiſſiue auctoritates doctor. adde quòd ita in terminis tenet Barbat.in 1.volum.conſ.41.col.5.& conſ.64. columna decimatertia.

Fac.quia cum tal. contractus à prin.non val. non poteſt ex confirmatione conualidari.l.qui in poteſtate.§.j.& l.eius qui. ff.de teſta.reg.quod ab initio.de reg.iur.in 6.

Fac

Universidad de Deusto
Biblioteca

Faciunt not.per Alex.in l.legata inutil.col.1.ff.de legat.1.

Præterea, confirmatio facta non expressis defectibus, non valet,vt vult Barb.in 1.vol.conf.43.col.21.cum seq. idem.

Sed quid si ille, cum quo contrahi. nullum metum intulit, an contractus sit rescindendus. Pau.de castr.in l.si per impressionem.C.quod met.ca.quem refert ibi Ale.tenet quòd non: quia secundum eum cum illa l.loquatur de inferrẽte metum seu impressionem & contrahente. Non debet extendi vltra terminos in quibus loquitur. Et quòd non debeat rescindi, videtur text.apertus in l.metum.la grande.§.sed licet. ff.quod metus causa.vbi dicitur, quòd metus per alium illatus non extenditur ad contractum cum alio celebratum.& hoc etiam tenet gloss.in l.2.C.si quis aliq.te.prohi.

Facit l.nam & seruius. ff.de negot.gest. vbi valet promissio facta per incarceratum tertio vt redimatur à carceribus. Et ita vult Lud.Rom.in conf.316.& Alex.per multa quæ alle.in 5.vol.conf.127.col.1.

Contrarium videtur verius, & ita recte intuenti vult Paul. de cast.& post eum Alex.in d.l.si per impressionem. & de hoc videtur text.apertus in l.vlt.C.quod met.cau.quam Alex. sic summat, quilibet contractus metu potentis celebratus venit rescindendus.de quo etiam est tex.in l.non interest. illo eo.ti. vbi in vlt.parte summarij dicit Alex.Nec refert an venda.metum inferrenti,vel alij.de quo etiam vide Bal.ibi.

Et tenen. istam partem, potest responderi ad contraria, & primo ad d.§.sed licet. & ad d.l.nam & seruius. quòd non loquuntur in metu illato ad contrahen. sed loquuntur in promissione facta tertio.ergo,&c.

Non ob.gl.in d.l.2.si quis aliquem te prohi.φ R°.φ glo.tenet contrarium in rub. ff.eod.tit. quam seq.doct. com.reprobata.gl.d.l.2.ex quor.dict.etiam patet sol.ad d.§.sed licet.

Vide aliquid remissiue in ver.carcer.§.13. idem.

Contractus factus per incarceratum à carcere extractum, & post ea reductum, an valeat? vide not. Cu. conf.68. vbi tenet quòd non.& Bal.ample in 1.part.conf.223.Panor.in c.accedens.nu.2.de proc.

Facit quod habetur in ver.ecclesia.§.14.

Protestatio ob metum facta non est reiteranda,nec per actura sequentem dicitur metus purgatus.Fel.in c.cum M.Ferr. col.22.de constit.

Et protestatio incont.facta,probat metum durare. Alex.in 3.vol.conf.100.repetito in 4.vol.conf.47.in fi.

An sufficiat probare per testes fuisse protestatum coram vno.vide in simili Alex.in l.de pup.§.si quis ipsi prætori.in fi.de ope.no.nun.

Metus allegari non potest per eum qui illius causa fuit. l. si mulier.ff.quod met.cau.

Metu quis fecisse videtur,si fac.vt euitet penam.Are.in l.siue.C.de neg.gest.

metus illatus per familiam alicuius potentis,non præsumitur de voluntate domini.Bal.in l.ad inuidiam.C.quod me.ca.

Metus non præsumitur in accessorio,quando prin. contractus est sponte factus.l.cum te.& ibi Bal.C.de pig. idem.

Metus, aut vis excusatur in delictis. Et ideò, si quis metu mortis alium interficiat,non est puniendus pœna homicidij, vt est com.opi.Clar.q.60.ver.quæro modo. Bonacoss.

Metus duobus probatur testibus affirmantibus,quàm mille negantibus,vt est com.opi.Soarez verbo metum.nu.157.

metus reuerentialis mariti non est potens ad faciendum, vt contractus rescindatur. D.m. Ale.in c.cum contingat.nu. 1.de iureiur.communem dicit. Bonacoss.

metum excludit patris præsentia, vel propinquorum. Cagnol.in l.in omnibus.nu.8.de reg.iur.communem dicit.

metus, qui possit cadere in constantem virum requiritur. ad hoc,vt actus per metum rescindatur.Cag.in l. in omnibus. ff.de reg.iur.communem dicit. Bonacoss.

metus in matrimonio non probatur per vnum testem.d.m. Ale.tract.de præsumpt.reg.3.præsumpt.7.n.6.com.d. Bonac.

metus, licet à principio interueniat: tamen per actum voluntarium purgatur,si ex interuallo postmodum interuenit, & tempore, quo non durabat metus, nec eius causa, vt dicit text.in l.2.vbi Bar.& omnes scrib. com.accumulantes multa. C.quod me.cau.Paris.conf.76.n.12.vol.4.vbi fusius. Bonac.

metus suspicio tollitur per ratificationem actus subsequuti,vt est com.opi.de qua Soc.iu.conf.77.nu.10.& 62.volu.1. Bonacoss.

Metus indiciis & coniecturis iudicis arbitrio probatur, secundum communem per Burs.conf.72.n.13.lib.1.& ibi n.32. quòd iudex terminat quis sit metus cadens in constantem virum, secundum communem ibi relatam. cui adde, φ iudicis arbitrio status,an sit vel ne, probatus metus,ex communi per eundem d. conf. nu. 17. qui metus licet in actu non interueniat,sed ante illum, tamen rescindit, ex communi per Bursat. conf.72.nu.26.

Metum iustum non incutit gens armata,nisi sit coram principe vel officiali solito tyrannicè in suos non obedientes sæuire,secundum communem per Burs.conf.72.nu.38. neque sola dignitas alicuius iustum metum incutit.d.conf.nu.40.

metu omnes actus gesti regulariter annullantur ope exceptionis,iuxta magis communem,quę conclus.fallit in matrimonio tam carnali,quàm spirituali:quia ipso iure rescinditur secundum communem per Bursat.d.conf.72.n.19.lib.1.

metus aut vis excusat in delictis.com.dicit Dec.in l.vt vim. in 2.not.ff.de iustit.& iur.vt illum refert pract.Carer.nu.173. ideoque si quis alium interficiat metu mortis,non est puniendus pœna homicidij. vt com.dicit Bolenc.in repetit.l.capitalium.§.famoso.nu.200.ff.de pœnis.de quo etiam Clar.d.libr. 5.§.homicidium.ver.excusatur autem.& seq. Et hinc pro muliere quadam quæ per metum adulterium commiserat, consuluit Abb.conf.4.libr.1.Clar.d.§.fi.q.60.vers.quæro modò. P.Fichard.

PRO.meum est,quod ex re mea est.l.solum. §.meum.ff.de rei vend.Bellon. Tolos.

Meorum appellatio iura & actiones concludit. commune ponit latè ac diligenter insignis Pinelus in rub.part.1.nu.7.C. de bon.mat. E.Suarez.

Meum ex vna causa an possit fieri meum ex alia.Bart.in l.5. §.ex pluribus. ff.de acquirend.possess. Feli. ample in capit.inter dilectos.col.10.de fid.instrument.Panorm.in conf.3.part. 2.Iaso.in §.sic itaque.col.3.institut.de act. & in l.si duo patroni.§.item Iulianus.ff.de iureiurand.Areti.in consilio secundo. in fi. P.Andora.

Meum.De hoc pronomine possessiuo meum, vide Iaso.in l.indebiti.§.sed si nummi.col.1.ff.de cond.indebit. vbi dicit, quòd intelligitur etiam de vtili dominio quod præscriptione acquisitum est.Et quòd meum dicitur illud quod mihi debitum est.Philip.in capit.si tibi absenti.de præbend. libro sexto. idem.

Meum quod non est,scire debeo ad alium pertinere.l.fi.C. vnde vi.Alex.conf.36.vol.1.repetito conf.79.vol.3. idem.

Meum & tuum non semper important dominium,sed verificantur etiam ratione administrationis. Philip.in c.priuilegium.de ver.sig.in 6. idem.

Meum,tuum,& suum. De istis verbis vide Imol. conf.21. Bal.in l.1.ff.de stat.ho. Et nota, quòd tempus præsens & non futurum significant.Ang.conf.261.col.2. idem.

Miliare constat ex mille passibus. Iason.in §.rursus. col.13. institut.de actionibus.& in lege,prima. ff.si quis cautionibus. P.Andora.

PRO. milites ab omni bellorum tumultu rempublicam, à qua aluntur,defendere debent.in l.milites.C.loc. Bello.

PRO. milites plebeiorum pœnis,nec tormentis subiici debent.l.milites. C.de quæst. quod nota quia idem in clerico & doctore. idem.

miles instituens vnum in castrensibus alterum in paganicis,& vnus eorum repudiet,tunc alter non admittitur ad partem repudiatam per ius accrescendi, sed venient hæredes ab intestato.com.in §.T.q.16.ver.aliquando & tertio,& versicu. seq. P.Fich.

Miles si non prohibuit ius accrescendi, tunc institutus in re certa per ius accrescendi, succedit in tota hæreditate.commun.dicit Clarus,in §.T. quæstio.16. vers.aut verò. intellige tamen,si miles habeat bona castrensia & bona paganica,tunc institutus in bonis castrensibus non habet per ius accrescendi reliqua bona paganica in quibus nullus reperitur institutus vel econtrà,sed illa deferuntur hæredibus ipsius militis ab intestato venientibus communem dicit.d.q.16.ver.aliquando autem. P.Fich.

milites auraræ militiæ,vt sunt milites nostri temporis,non gaudent priuilegio.l.1.ff.de iuris & facti ignorantia. Iason.in authentic.si qua mulier. C.de sacrosanct.eccles.nu.7.com.dicit. B.Villalob.

Amplia,ad milites cælestes,Ias.ibi com.dicit. idem.

Milite breuiloquè substituente personis imparibus, probata eius voluntate, quod etiam post aditam hærediratem haberet locum substitutio in personam pupilli habebit locum pupillaris directa,per quam pupilli succederent,si in personam fratris maioris haberet locum militaris directa. Iason. in lege, ex testamento. numero vndecimo. C. de testament. milit.communem dicit. idem.

Militum

Militum priuilegia dupliciter consideranda sunt.Aliqua enim concernũt personam ipsius testantis,& ista priuilegia milites non amittunt, etiamsi extra castra sint. alia verò concernunt modum testãdi,& illa priuilegia eis non competunt,nisi donec sunt in expeditione belli.com.dicit.in §.T.q.15.ver. Sed quæro. idem.

Milites licet olim non poterant accusare, nisi suam vel suorum iniuriam prosequerẽtur,per l.non prohibentur. & l.crimine.C.de accusat.quia milites ea tantùm curare debẽt quæ ad militam pertinent. Tamen hodie milites nostri temporis indistinctè admittuntur ad accusandum.com.dicit Nouell.in trac.ad defensam.n.32.Cla.d.lib.5.§.fi.q.14.ver.quero etiam. P.Fich.

Milites nõ possunt de iure torqueri,per tex.in lege milites. C.de quæstion.idque etiam militibus nostri temporis obtinere.com.dicit Grilland.de quæstionib.& tort.sexta quæst.principali.n.3.Boss.in tit.de indiciis.n.104.intellige tamen de illis strenuis militibus,quos hodie Equites vocant, de capitaneis, seu ductoribus militum, secùs enim est de militibus priuatis, nam illi quotidie torquentur, & in hoc nemo dubitat, vt ait Boss.in loco allegato.n.108.Cla.d.§.fi.q.63.ver.quero etiam. P.Fichard.

Milites,licet olim non poterant accusare,nisi suam vel suorum prosequerentur iniuriam, qui milites ea tantum curare debent,quæ ad militiam pertinent.Tamen hodie nostri milites indistinctè admittũtur ad accusandum.Cla.q.14.ver.quero etiam. Bonac.

Milites non possunt de iure torqueri,idque etiam in militib. nostri temporis, vt est communis opi. φ intellige de istis strenuis militibus,quos hodie equites vocãt.& de capitaneis, seu doctorib. militum. Secus est enim de militibus priuatis, quia illi quotidie torquẽtur,vt est communis opi.Clar.q.64. vers.quæro etiam.Boss.de iudiciis.nu.108.communem dicit. Bonacoss.

Milites delinquentes castigat capitaneus, donec in Castris existunt,& in delictis militarib.Cla.q.35.ver.quero modo.Et in multis puniuntur pœna mortis. Clar.q.68.versi. medicus. Bonacoss.

Miles insignis debet mitius puniri in criminalib. communis est opi.Cla.q.60.ver.item prodest. Bonac.

miles.rempu.potius quam patrem defende.tene.tex.& Bal. in l.militem C. de procur. faciunt quæ vult Sonz.in 1.parte. conf.35.col.vlt.vbi multa no.adduc.ad propositum. P.And.

Si miles vadit ad bellum pro ciuitat.defensiõe.& ei equus occida.tenetur ciuitas damnum emendare.secũdum Alex.in l.1.ff.ad l.Rod.de Iac. idem.

Quis præferri debeat an doctor an miles. vide in vers. doctor.§.11.

Qui miles non est, alium militem creare non potest Alex. in l.cum quo.§.sticum.ff.ad l.falc.

Militia an sit dignitas Iaso. tenet quòd non.in l.fi. col.1.C. de testamento.mil.

Milites nostri temporis an incidant in pœnam. l.si quis in tantam.C.vnde vir.vide Alex.in 1.vol.conf.103.col.5.vbi videtur tene.quòd sic. idem.

Miles armate.& miles celestis militie. an equiparẽtur quo ad priuilegia.vide Alex.in l.miles.ff.de re iud.

Natus ante militiam patris, an dica.filius milit.Alex.in l.1. ff.de decurio.

An milites nostri temporis gaudeant priuilegiis militaribus.Ang.in §.filiusfa.insti.quib.mo.ius pa.po.sol.tenet.quòd non.& in §.plane insti.de testamento.mil.

An possint torqueri.& pro debito carcerari.vide Ang.in §. item maior insti.de excus.tuto.

Priuilegia milit.in testan.vide per Ange.in §. sed & si quis. instit.de te.mil.

Miles non potest donare vel relinquere sue cõcubine.Ang. vbi s. idem.

Militia vbi per patrem filio empta vendi potest,licet ad hæredes non transmittatur,imputatur filio in legitimam.Ita elegãter declarat Bald.in l.omnimodò.§.imputari.n.3.inquiens, secundò est reperire militiam, seu officium seu quod potest vendi,non tamen ad hæredes transmitti, & de tali militia seu beneficio de precio patris acquisito dicendum est, quod imputetur in legitimam,exẽpli gratia:In Repub.sunt aliqui redditus,qui à principe impetrantur ad vitam, ita vt etiam ad vitam impetrãtis possint vendi: sicut reperiunt aliqua feuda huiusmodi lege concessa, quia tunc huiusmodi beneficia sunt quid patrimoniale,& sunt in cõmercio, & abascendente procedunt, meritò igitur conferuntur, & legitimè imputantur. Ita intelligitur tex.in d.§.imputari.in verb.vt vendatur. plura exempla refert ibidem Bal.ex Bart.in l.1. §.nec Castrẽse.ff.de collat. bonor.eodem modo & alij doc.hoc voluerunt in d.§. imputari.Licet Nicol.de Vbald.in trac.de success.contrariam sententiam defenderit.Hanc tñ sententiam veriorem scribũt Ripa.in l.in quartam.n.163.vers.sed an officium scriptoriæ apostolicæ.ff.ad l.Falcid.Io.Crot.i.l.frater à fratre.ver.decimo tertiò quæritur.n.39.ff.de condi.indeb.& com.opi.esse Rol. in conf.12.n.10.in 2.Tom.conf. Kirchouius.

Minæ factæ à potente, vel à solito ponere minas in executione,est sufficiens indicium ad torturam, Marc.Ant.in tract. de indiciis.n.175.com.dicit. Idem cum communi dicit.l.60. stili. B.Vil.

Minæ potentum,vel eius,qui sit solitus eas exequi, faciunt indicium ad torturam. vt est communis opi. Soarez ver.minæ.n.158.Blancus in tract.de indiciis.n.183.communem dicit. Bonac.

Minantẽ alicui mortem,statim percutere licet, vt est communis opi.Cla.in §.homicidium.ver.sed quomodo.Et potest occidi etiam si aliàs erat solitus minas exequi.Grassus cõmuni opi.c.2.q.3.Blancus in l.fi.n.183.ff.de quæstio. Bonac.

Minæ ab eo fusæ,qui potentia polleat,vel verba ad rem cõferre sit assuetus,satis indicij ad quæstionem præbẽt.commune pferunt Anan.in c.1.n.10.de maledic.arc.Ant.de indiciis. n.183.l.Cla.in pra.§.vlt.q.21.ver.minę effusæ.quamuis Imo. in l.vlt.nu.10.ff.de hæred. instit. perperam scribat receptum, & ad infligendam pœnam illas sufficere. E.Suarez.

Minantem alicui mortem, statim licet percutere.com.dicit Bart.inter conf.crim.diuers.conf.88.nu.21.lib.2.& consil. 89.n.3.co.vol.Cla.lib.5.sent.§.homicidium.ver.sed quomodo. P.Fichard.

Minimis in rebus nulla cura impẽditur.communem regulam effatur Gome. in §.pœnales. post nu.3.institut. de actio. E.Suarez.

Minimum.de minimis non curat prętor.l.scio.ff.de in integ. rest.Bal.in l.in rebus.§.possunt.ff.como.

Et multa ad propositum adduc.Barb.in 1.vol.conf.10.col. 5.& 6.Ias.in c.vnic.col.9.in ti.qui feu.da possunt & in l.scien. col.4.& 5.ff.qui satisd.cog.& in repe.l.quominus col.16.ff.de flu.Barb.in 3.vol.conf.61.col.3.

Inter minimum & nl.nulla quasi est dfa.Cor.in 2.vol.cõsi. 77.in fi.Barb.in 2.vol.conf.74.col.1.

Aliqua.in materia.vide.in sta.alienatio.in forensem.q.12.

Limita nisi sit actum de minimis. vt quòd emphiteota soluat vnum denarium.ita Barb.in 1.vol.cõs.40.col.15.de quo. per Sonz.in l. quamuis cc.vlt.col.ff.de cond.& demon. Ias.in l.2.in 16.& 17.col.C.de iu.emphi.al.multa.maxime.gl.in aut. qui rem.C.de sa.san.eccl.& Alex.in conf.470.incip.mag.prætor.quod est volu.3.conf.106.col.5.de quo. dixi in tract.emphi.§.30.

Ad illud tamen quod ibi dixi In §.31.quòd vbi aliquid debet fieri sub pœna.vel in pacto adiectionis in diem,&c.quòd si deficiat vnus nummus cõtra.pœna,&c.vide in cõtrarium Ias.in l.5.§.fi.ff.de verb.obl. vbi dicit quòd licet omnes ita teneant tamen ipse tenet contrarium. quia vbicunque solutio deffic.in tam modica quantitate.sc.vnius denarij tal defectus videtur potius ab errore quã à malicia processisse. ergo excusandus.l.quamuis & ibi no.Bal.ff.de cõd.& demon.item propter.dictam regl'am φ de minimis non curat prætor. item qa qui parum delinquit non incurrit in pœnam.vt dicit Bal. in l. quicunque C.de fer.fug.

Et ad dictam limitat.adde Barb.in 4.vol.conf.14. col.5.vbi per multa dic. quòd in dispo. hominis curamus de modic. & quòd de minimis curañ sit.tenet Phi.in ca. quia sepe. de elec. in 6.Card.in prohe.clem.vide aliquid per Ang.in §. gallinarũ insti.de re.diui. P.Andora.

Quid autem dica. minimum. relinquitur iudicis arbitrio. gl.fi.in l.2.ff.quod cum eo.

Et dicit.Bar.in d.l.scio. quòd minimum dicitur ex qualitate rei.gl.in l.res bona.ff.de contrah.emp.

Et tex.in l.si oleum in fi.cum l.seq.ff.de dolo.dicit.summã modicam vsque ad duos aureos.

De quo vide no.Ias.in l.imperium.col.20.in fi.ff.de iurisd. om.iud. vbi ponit quæ dicantur causæ minime.

Statutum.generaliter loquens non extendi.ad minima.Alex.in 1.vol.conf.104.in fi. P.Andora.

Minor ante 20. annum non potest accusare nisi suam, vel ipsorum iniuriam persequatur.Anton.de Tre.in addit.ad Bonac.in prac.excepti.in rub.quib.mod.fuo.au.n.6.ver.ad istos casus com.dicit.

Concor

Universidad de Deusto Biblioteca

Concor.cum l.2.tit.1.par.7.sed discordat ꝙ sufficit per dictam l.quòd sit maior 14.annis. Et in d.l. habes qui dicantur sui ad hoc quod minor possit accusari. Villalob.

Minor ante 25.annum, non potest constitui procurator in iudicialib.in extraiudicialib.ante 17.sic Ias.in l.exigẽdi. C.de procu.n.19.com.dicit. idem.

Minor rem suam repetens, potest accumulare in eodem li bello, officium iudicis rescindens, & actionem rescissoriam, dicendo hoc modo, Peto me restitui per officium iudicis, & postmodum restitutione mihi concessa, talem condemnari, ad reddendam vel restituendam talem rem, &c. Hanc magis com.dicit Ias.in §.rursus.instit.de act.Hippol.Rimi.in §. fi.nu. 83.Inst.quib.alie.non licet. I.Fich.

minor 25.annorum de omnib.gestis per eum, dum est maior habet restitutionem, Ias.ĩ l.si quis suas.C.de rep.& abstin. hære.n.6.com.dicit. B.Villal.

Amplia, etiam si per legem, aut statutũ reputetur maior: nihilominus restituitur, Lud.Ro.cons.90.n.2.com.dicit.

Nota istam com.ad intel.l.47.tau.quę disponit, ꝙ filius matrimonium contrahẽdo sit emancipatus, & liberatus à patria potestate.

Fallit primò, si sciens se læsum, iurat: non potest contrauenire etiam prætextu enormissimæ læsionis. Curt.iun.consil.44. communem dicit.

Nota istam cõmunem ad ampliationem l.16.tit.11.par.3.

Fallit ĩ doctore minore, si dicit esse læsum. Boer.decis.350. n.6.com.dicit quia intelligit si dicit se læsum in allegatiõe iuris: secus tamen, si in aliis, lederetur circa bona quæ tanquam verè philosophantes contemnunt lege in honorib.§.philosophis.ff.de vaca.ab execu.nume. idem.

minor ac mulier debet certiorari de suo iure expresse, aliàs non valet renunciatio, Io.Nico.in addi. Alci.de præsumptio. reg.1.præsump.42.n.2.communem dicit.

Restringe istud notabile, & est secunda fallentia ad regulã si minor obligatur iuramento mediante quia tunc non requiritur certioratio, Ias.in auth.sacramẽta.C.si aduersus vend.n. 56.communem dicit. idem.

Minor 14.annorum, maior autẽ capacitate: si iurat obligatur iuramento secundum canonistas.Pan.in cons.108.vol.2. secus tamen, de iure ciuili, Ias.in auth.sacramenta. C.si aduersus vendi.n.10.communem dicit.Deci. tamen in l.pupillum. de reg.iur.& Io.Mau.in trac.de rest.in integ.c.112.dicũt simpliciter obligari iuramento, licet Alci.in c.cum contingat.de iureiu.n.141.dicat magis communem simpliciter nõ obligari iuramento.

Cum Alciat.concor.l.6.ti.5.par.5.quam intellige, & limita si minor cum iuramento promittat nõ contrauenire prætextu minoris ętatis.l.16.ti.11.par.2.& l.6.ti.9.par.6.& vide quę habes s.in ver.iuramentum.n.95.

Fallit tertiò, si pecunia minoris perdatur casu fortuito, nõ restituitur, Io.Mau.de resti.in integr.c.175.com.dicit. idem.

Maior non tenetur probare esse infra tempus petendi restitutionem Io.Nico.in add. ad Alc.rub.1.præs.42.nu.8.com. dicit. idem.

Minor non habet vocem in concilio, nec in electione, nec in constitutione syndici, Ias.in l.de pupillo.n.4.ff.de no. oper. nun.communem dicit. idem.

minor pt ingrediendo religionẽ testari vel aliàs disponere de bonis suis, etiam sine auctoritate tutoris, si quem habeat. com.dicit Clar.in §.T.q.28.ver.Sed nunquid. P.Fich.

Minor non pt pro debito carcerari secundũ Bald. in l.1.nu. 24.qui bonis cede.posquem sequitur Iac.de S. Georg.ĩ l.nec impuberes.n.3.ff.de in ius voc. Chassane.in consuetu.Bur.in tit.des rentes, rub.5.§.2.nu.14.pro qua est gl.in l.3.§.sed vtrũ. ff.de minor.& ita tenet Ang.in repeti.l. nemo carcerem. C.de extract.tribut.lib.10.& Rom.cons.120.nu.4.contra verò gl. prædictam expresse tenet Bart.in tract.de carcerib.n.6. vbi dicit ꝙ ista gl.communiter reprobatur, idem Bart. in l.si filio.ff. sol.mat.docto.in l.filius.ff.de procurat.Bald.post Cy.in l.alio. C.quod cum eo.Mars.in sua prac.cri.in §.attingant.n.69.& ita communiter teneri firmat Caccialupus in trac. de debitore suspecto, & fugitiuo.q.5.n.8. vbi dicit d.gl.habere locum, & posse saluari quandocũque minor esset filius familias: nam tunc non potest pro debito carcerari, quem sequitur Parisius super hac dist.cons.94.n.41.vol.1. F.Viuius.

Minor petens se restitui cõtra, & aduersus aliquem actum iudicialem, vel extraiudicialẽ, tenetur necessario probare se minorem, læsumque ad causam, quam quippe si defendisset, fouèret bonam causam, secundum Bar. in l. nam.& posteà.§. si minor.ff.de iureiur, quem sequitur Paul. Castr.cõs.181.vol. 2.Capel.Tolosa.in q.54.& 99.Cor.cons.181.vol.2.& omnes scriben.communiter in d.§.si minor.de qua communi faciũt mentionem omnes ferè doctor.ibi, & Boer.dec.79.n.6.ratio huiusmodi communis videtur ista, quia quilibet tenetur probare, id quod est fundamentum suæ intentionis, vt per Parpali.in l.si quis maior.in 1.nota.C.de trãsact.& Corsetum in singu.in ver.qualitas.& Fel.ĩ c.examinata.de iud. Ias.& Dec.in l. qui se patris. C.vnde liberi. & clarius in l. si emancipati. C.de collat.& Fel.in c.in præsentia.de probat.in gl.in ver.2. idem.

Minor annis quin pro debito in carcem detrudatur, nihil impedit commune ait Caccialup.in trac.de debit.suspecto, & fugit.q.5.n.8.

Quod intelligo processurum, quamuis ille sit filiusfam.cũ vbique eadem iuris ratio versetur. nec multum hac in re moror Viuium cum iis, qus laudat, lib.1.opi.243. E.Suarez.

Minor annis 25.ac iam 20.annis maior accusare generaliter ac regulariter quemuis potest.commune affirmant Ab.in c.j.de accusat.Viuius li.j.opi.20.& quãuis regulariter in quauis iuris sui allegatione læsus restitutionem impetrare possit. tamen si doctor aduocatusque fuerit, vt vel minor 18.annis esse pōt, non restituetur.communia scribunt Boer.decis.350. Viuis d.lib.1.opi.86. idem.

minor, qui se maiorem annis iurauit, etsi beneficium restitutionis idcirco perdiderit, tamen contractum non ideò minus nullum dicet si consensus propinquorum statuto loci requisitus, nõ interuenerit. commune aiunt Ferr. de Benintẽd. decis.47.Viuis lib.1.opi.296. idem.

minor annis si hæres ab aliquo institutus hæreditate non adita decesserit, tanquã eo ipso læsus restitutionis beneficium ad hæredes transmittit.commune dicit Ant.Gomez de testa. c.9.n.vlt. idem.

Minor, qui cùm se enormissimè lædi nosset restitutioni nihilominus cum iureiurando renunciauit, nec absolutionem à iuramento, nec in integrum restitutionem impetrabit.commune aiunt Cur.iun.cons.44.Viuius lib.1.opi.221. idem.

minores ob rem vilius venditam, non ad ipsam rem omnino auocandam restituuntur, sed ad resarciendum precij iacturam, fietque ea in specie aduersario optio, num rem num precij reliquum præstare malit.vt frequenter placitum renuncio ex Gozad.cons.44.n.14.Ar.Pinel.in l.2.par.2.c.3.n.2.in fi. C. de rescind.vend.atque ex iis quos ipsi laudant. E.Suarez.

Minores nec aduersus pecuniam fortuitò perditam restituuntur, vt commune inquit Io.Mauric.de resti. in integrum c.175.Nec aduersus ordinariam actiõis redhibitoriæ, & quãto minoris præscriptionem, nec aduersus triennalem instãtiæ cursum, nec denique in lapsum inuentarij cõficiendi tempus restitutionem vllam obtinebunt.quemadmodum receptum ponit Turzan.opi.125.Nec item rursus restituentur, si se non aduersum ituros contractui gesto, vel generaliter iurauerint. commune asseuerant Aymon. Crauet.cons.7.Tuzananus opinio.132.& opin.109. Etsi aliud auxilium præter restitutionem non obstante eo iurerando intentare queant.commune dicit Alciat.in ca.cùm contingat. nu.162.de iureiur. Alioquin & in minimis reb. implotatam restitutionis opẽ adipiscẽtur.vt verius ac receptius ɔtra aliquammultos meritò profitentur duo mihi nõ pœnitẽdi doctores Ar.Pinel.atq; Emanuel à Costa.ille in l.2.par.1.c.1.n.26.C.de rescind.vẽd.hic in l.Gallus.§.& quid si tantùm.par.2.n.77.cum seq.ff.de liber.& posth.Quin & aduersus fœneratores restituẽtur, ni mutuum fœnebre.in eorum rem versum probet, vt frequẽs esse interpretum dogma cõstituo ex Alex.in l.ciuitas.n.11.ff.si cer.pe. Dec.in l.singularia.n.21.ff.illo e.tit.Rip.in l.1.§.si is qui bona. n.12.ff.de pigno.Soc.cons.115.lib.1. E.Suarez.

Minores, qui ob delicta puniri possunt, de sui ipsorum facti quæstione & iusiurandum dare, & respõdere coguntur.commune renuncio ex Hippo.in l.pe. num.72.ff.de q.& in pract. §.postquam.n.4.Ant.Gome.de delict.c.1.n.65. E.Suarez.

minores quin ab alio ementes pacto rei vendẽdę obligentur, nihil prohibet, vt receptius ait accuratè doctor meus Ar. Pinel.in l.1.part.3.n.53.C.de bonis matern.æquius & vtilius affirmat idem Pinelus.in l.2.part.1.c.3.n.1.ad fi.C.de rescind. vendit. idem.

minores cura vel tutela liberati, non possunt locationem ab ipsorum vel curatore factam improbare, vt commune asseuerare ausim ex Alex.in l.si filio.§.si vir.ff.sol.ma.Soc.ɔs.125. n.6.lib.1.Did.à Couar.lib.2.resolu.c.15.n.5.in med. & n.6.in prin. idem.

Minores si quempiam ãctum sibi vtilem, & conducibilem non ritè tamen nec solẽniter gesserint, nihil egisse videbũtur. quippe quia nullus erit eiuscemodi contractus, quantumuis illis

uis illis expediat, vt cõmune renuncio ex Ias.in l.cum ij.§.eam. nu.2.ff.de transact.& in l.contra iuris.in fi.principij.ff.de pact. Fel.in ca.causam.n.8.de iudi.Tiraq.de iure marit.gl.8.n.56.cũ duobus sequentib.Poterunt tamẽ illum, iis etiam inuitis, quibus cum contraxerunt, statis ritibus circũsepire, vt frequẽter placitum pono ex Ias.vbi supra.Tiraq.d.gl.8.n.92.Ar.Pinel.in l.1.par.3.nu.32.C.de bon. mater. quamuis perperam contractum id gen⁹ à principio valere affirmauerit.accur. in d.§. eã, & illum complures sint sequuti, vt constat ex Cors. in singu. ver.puni.ex Ias.in §.actionum.n.43.insti.de actio.Tiraq.vbi s. n.62. idem.

Minores non magis alienãdi copiam habent, cum actio illis ad rem solis conuenit, quàm cùm iam dominium rei assequuti sunt.commune aiunt Tiraq.de retract.§.1.gl.7.nu.17. Ant.Gomez.de contract.c.10.Arius Pinel.in rub.par.1.n.33. & in l.1.par.3.C.de bon.marer. idem.

Minorum tutores illorum nomine pacem cum iis inire poterunt, qui ipsorum parentes offenderũt.commune aiunt Io. de Amicis cons.89.n.4.& qui diligenter hanc rem agit I.Cla. in pract.§.vlt.q.58.ver.quæro an tutor. E.Suarez.

minor litigãs cum consanguineo compromittere tenetur absque solẽnitatib.& sic ad compromittendnm compelli potest stante statuto, ꝙ causæ inter consanguineos debeant compromitti, vt voluerunt expresse, & eleganter.Ang.Paul.castr. Alex.& Ias.in l.si plures.ff.de pactis, quam legit ipse Ias.in l.& suum.§.hodie, c.ti.& hoc idem firmarunt optimis quidem rationib.Bald.Saly.Aret.Pau.castr.Alex.& Ias.in l.si.C.de integ. resti. vbi istam opinionem veram esse asseuerat. & licet Bart. cons.40.quæritur an statutum affirmet, teneatq; cõtrarium, videlicet, ꝙ statutum de compromissis non liget minores, tñ primam sententiam ex relatis authoritatib.com.fore nõ ignoramus, quam sequitur etiam, declarat, atq; ab omnib.ɔtriis tuetur Marc. Ant.Blanc.in trac.de compromissis.q.3.n.30 cum aliis seq.& pro hac parte com. cõsuluit pariter doctissimè Alex.cons.254.vol.6.& vocauit Rota Bononiensis, teste Petro de Benintendis decis.20.n.11.cum aliis seq.& obtinuit Alex. vt ipse recensuit, in d.l.si plures. F.Viuius lib.2.opi.178.

minor si enormiter lęsus esset, an posset petere absolutionẽ à iuramento, petiturus in integrum restitutionem, multi doc. voluerunt eum petere nõ posse, per tex.auth.sacramenta, ibi, inuiolabiliter custodiantur.C.si aduers.vẽdit.& quædam alia, vt latè ɔsulẽdo tradit cum multis adductis authoritatib. Ale. de Imo.in cons.222.lib.2.cons.sed communis & ęquior sententia est, referente Hieron.Cagnol.in l.2.n.109.C. de rescin. vend.ad oppositum, ꝙ data enormi læsione nõ habet locum dispositio.d.auth.sacramenta puberum.& ꝙ minor possit petere absolutionẽ à iuramento, petiturus in integrum restitutionem, quia propter læsionem iuramentum dolo cẽsetur extortum. l.si quis cum aliter cum ibi no.per.doct.ff.de verbo. obl. ergò nõ debet esse obligatorium.c.2.de pact.in 6.c. cùm contingat.ext.de iureiur. Pan.in ca.cùm causa.n.19.ver.item iuramentum est de iure diuino.ext.de emp.& vẽd. Fel.in ca.si diligenti.n.15.ver.secũdùm corollarium.ext.de for.compet. Dec.in cons.31.n.2. & in cons.551.n.2.& 3. Gozad.in ɔs.97. n.14.& hanc com.opi.quoque esse dicit idem Dec.in c.in pręsentia.nu.36.ver.vltimo secundùm Are.cum multis adductis authoritatib.ext.de probat. Kirchouius.

minores 25.annis & maiores 18.arbitri esse possunt de voluntate partium si vellẽt.secùs si nollent, & sic ad assumendũ arbitrium inuiti compelli nequirẽt aliquo modo, secun.gl.& omnes Legistas vno ore, in l.quidam consulebant, ff.de re iudi.per tex.ibi, vbi Alex. recitat istam esse com.opi.Legistarũ. & Are.in §.pe.n.17.insti.de exce.

In contrariam verò partem, videlicet.ꝙ minor.20.annis arbiter esse nõ possit, & eius sententia nõ valeat inclinauerunt gl.Ab.& cęteri omnes canonistæ communiter in c.cũ vigesimũ.de of.deleg.Spec.in ti.de arbitris.§.pt.ver.itẽ minor, Hos. in sum.de arb.§.2.Ale.& Io.de Imo.in d.l.quidã.Lanfr.in trac. de arbitris, §.hactenus, & Bapti.de sanct.Blasio.in trac.de arbi. q.9.& opi.istam canonistarum inquit veriorem esse Ale.ĩ d.l. quidam, & Marcus Ant.Blãcus, in trac. de compromissis q.2. n.22.par.35.vbi eam sequitur declarat, & denique ab omnib. ɔtriis verissimis responsionib.suis tutã derelinqt, ideò eidẽ tãquã tutiori, ac veriori libẽter inhęrem⁹.F.Viuius.li.2.op.179.

minor 20.annis repellitur ab accusando, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur.com.dicit Ant.de Tremo.ĩ addit. ad Bonac.in prac.except.ĩ rub.quib.mod.suo no.ani.n.6.ver. ad illos casus.Ab.in ca.1.n.10.de accusatio. Si verò sit maior 20.annis, licet minor 25. tamen poterit indistinctè accusare, etiamsi suam vel suorum iniuriam non prosequatur.com.dicit Alex.in l.de pupil.n.8.ff.de noui oper.nunciatio. quam legit.cum § præcedent.qui incip. Si in publico. Nouel.in tract. ad defensam.n.13. Zanetin.in ca.1.de accusatio.Salicet.in l.si cautiones.n.3.C.qui accusa. non possunt.Sed quicquid sit de iure, consuetudo indistinctè admittit minores ad accusandũ, dummodò 14.annos excesserint.Hęc.Cla.d.§.fi.q.14.ver.sed quid. P.Fich.

Minores 14.annis non debẽt torqueri, receptã sententiam ait Plaza.li.1.delic.c.32.n.12.tex. in l.1.§.impubes.ff.ad Sylleian.Ana.ĩ c.1.n.10.de delic.puer.Ant.Gomes.c.1.delic.n.67. Igneus in l.excipiuntur.nu.49.ff.ad Sylleian. Cla.d.§.fi.q.64. ver.quæro nunquid. P.Fichard.

Minor 20.annis repellitur ab accusando, nisi suam, vel suorum prosequatur iniuriam.Si verò sit maior 20.annis, minor tñ 25. Tamen poterit indistinctè accusare etiam si suam, vel suorum non prosequatur iniuriam, vt est communis opi.Sed quicquid sit de iure.consuetudo indistinctè admittit minores ad accusandum, dummodo 14.excedãt annos.Clar.q.14. ver.sed quid Ant.de Tremolis ad pract.Bonacur.ti.quib.modis suo nomine, &c.n.6.vers.ad illos casus communem dicit. Bonacoss.

Minores 14.annis non debent torqueri, vt est communis opi.Cla.q.64.ver.quæro.nunquid. Bonac.

Minores, q ob delicta puniri possunt de sui ipsius facti quęstione, & iusiurandum dare, & respondere cogũtur, vt est cõmunis opi.Soarez ver.minores n.179. Bonac.

Minores possunt facere pacem cum iis, qui eorum parẽtes offenderunt, cum auctoritate tutorum, vt est communis opi. Soarez ver.minores.ver.n.187. Bonac.

Minor non potest puniri de eo delicto effectus maior, pro quo in minori ętate puniri non poterat, vt est communis opi. Cla.q.60.ver.sed nunquid. Bonac.

Minor propter ætatem excusatur in pœnalib. potest tñ in carcerib.detrudi pro debito, cõmunis est opi.Grassus de communi opi.lib.2.c.7.q.3.Nisi sit filiusfamilias.vt ibi. Bonac.

Minor vbi deliquit non dolo puta sit omittendo deliquit, quia est ob culpam, restituitur, vt est communis opin.de qua Menochius cons.100.n.282. Bonac.

Minori nũquam subuenitur per restitutionem in integrum, quando deliquit ex animo, id est dolosè siue loquamur in adulto, siue in pupillo, qui est plenè doli capax, vt est communis opi.Rol.à Valle in cons.78.n.5.punitur tamẽ pœna extraordinaria.Rol.à Valle.in d.cons.78.& ista est communis opi. vt ibi per eum.n.12. Fallit ꝑpter sceleris immunitatem, quia minores & pupilli puniuntur.Nouellus reg.45.& in reg.173. n.3. Bonac.

minor etiam cum curatore non potest in iudicio stare, sed processus esset nullus. Vantius de nullitatib. process.fol.143. n.35. Bonac.

minor non debet puniri statuto de homicidio, sed aut legari, aut pecuniariè, vt est cõis opin.de qua Gram.decis.Neapol. 23.nu.12.& per totum.Tiraquellus de pœnis temperan.caute.44.n.47.Arnonus commentario 11.Marsi.in pract.crim.§. quoniam.n.96.Rol.à Valle in cons.68.n.33.in 2. vol.Folle.in pract.cri.canonica.tit.& si cõfes.n.95.vbi etiam declarat tex. in l.auxilium.§.in delictis.ff.de minorib. Menochius de arbitrio iudicis. casu 329. Dominus Chachera. decis.60. Placa Epitome delict.ca.32.nu.10.vbi fusissimè.Zuccardus in rub. C.qui admitti.nu.23.post Alex. & alios p eum citatos, vbi dicit se obtinuisse in minore 25.annis, qui fuit punitus in pœna arbitraria, & mitiori, quàm à statuto Ferrariensi sit posita. Et ita etiam consuluit Rol.à Valle in cons.78.per totum in 3.vol. Asinius inter cons.crim.cons.110.tom.2.Ant. Gomez tit.de delictis.n.63.ad fi.fol.336.to.3.ca.1.Riminaldus nouissimus inter cons.cri.cons.135.Caccialupus inter cons.cri.consil.92. tom.1.Duennas reg.259.Folerius ĩ prac.crim.canonica pagi. 395.n.17.Gandi.in malef.tit.de homicidiariis.n.23. Cagnol. in l.ferè.ff.de reg.iur.Grammaticus voto 14.n.2. & per totũ. Aret.cons.70.ad fi.& obligatur iudex ad hoc vt ibi per Grammat.d.decis.23.Paulus.Girlan.in tract.de relaxa.carcera.quæstione 8.nu.7.Rolan.à Valle in cons.51.nu.41.ad fi.in 1.volu. Carrer.in pract.crim.in §.circa. num.5.fol.99. Etiam si minor geminasset delictum gratus responso.52.in 2.vol.Dec.& ceteri.d.l.fere.Firma.in repertorio.versi. sacrilegus punitur.vbi dicit, quòd ratione ætatis in Capitolio Romano fecit puniri minorem in membri mutilatione propter minorem ætatem. Mars.singu.628.Cæpolla cautela 2.num.15.Roma.singu.77. D.m.Alcia.dispunctio.lib.1.cap.17.vbi pœna exilij est in minore delinquente.Franc.Mar.decis.791.Corn.cons.198.in 4. vol.Nouellus regu.101.nam statutum puniendo delictum,

genera

Universidad de Deusto Biblioteca

generaliter loquens non vindicat sibi locum totaliter in minoribus, etiam doli capacibus. vt per Soc. senio. in c. 1. n. 3. de sententia excommunica. fallit de rigore iuris, vbi pœna est ipso iure imposita, quia minor doli capax debet puniri statuto, nec iudex in sentẽtia potest pœnam alleuiare. vt ibi per Soci. n. 4. & seq. Nec opus est curatore minori in delictis. Clar. in q. 55. vers. vlterius. vide omnino. D. Iosephum Ludoui. in decis. Perusi. 13. n. 10. vbi communem obseruauit opinionem. Et iudex maleficiorum potest dare curatorem liti criminaliter mouendæ coram eo, nõ autem potest dare curatorem generalem, vt credit Bal. in l. solemus. §. latrunculator. ff. de iudiciis. & communis se habet opinio omnium. secundum Marsil. in l. de minore. nu. 55. ff. de quæst. fol. 77. Quòd in his quæ fiunt ad ordinem iudicij, nõ valeant factum à minore, sine tutore, vel curatore, in his autem, quæ pertinẽt in inquisitione veritatis veleant factum sine illis. Nec etiam est necessaria in criminalibus curatoris auctoritas minori in confessione legitimè extorta, secus in spõtanea, quæ emanat in forma iudicij. Et potest torqueri adultus, & stabitur eius cõfessioni absque curatore. vt per Bal. in l. auxilium. ff. de minoribus, Si tamen minor in tortura, ex responsione, vel confessione esset læsus, restituitur. Ias. cons. 133. nu. 1. in 1. volu. & per totum. & consil. 188. 2. vol. & si minor absque aliqua probatione erroris & læsionis in causa criminali cõfitetur delictum, de quo nõ cõstat aliter, quàm per confessionem, debet restitui. Alex. in cõs. 116. lib. 3. Ang. in l. certum. §. in pupillo. ff. de cõfessis. in vers. & ideo dicitur quòd dictum dicit nota. Alex. in l. nam & post ea. §. si minor. col. pe. ff. de iureiur. aliàs autem sentẽtia lata cõtra minorẽ indefensum, & absque curatore, est ipso iure nulla Ias. in cons. 19. n. 1. vol. 3. Vantius de nullitatib. process. fol. 142. n. 28. Mars. cons. 445. & not. quòd testes dicẽdo aliquem esse minorem, possunt reddere rationem ex aspectu. Bal. in cons. 220. in 4. vol. Bonac.

Minor contrahens & iurans non venire contra, ratione minoris ætatis, si est deceptus vltra dimidium iusti precij, non præiudicare iusiurandum in beneficio. l. secundę. C. de rescin. ven. sed tantum in beneficio restitutionis in integrum, ratione ætatis, vt volunt gl. in l. sciendum. ff. de verborum obligationibus, & gl. in d. c. cum causa. Io. Andr. Card. Host. in c. cùm contingat. de iureiurãd. Cy. d. l. 2. C. de rescind. vẽdi. Salicet. in auct. sacramenta puberum. C. si aduersus venditio. Baldus in l. si duo patroni. §. Iulianus. ff. de iureiurand. & id communiter teneri testatur Bened. capr. regula. 87. nu. 138. Et tunc quò ad illud remedium d. l. secundæ, non habet necesse petere absolutionem, quia iuramentum non solum quando specificè in vno interpositum, sed etiam quando generaliter præstitum est, potius restringendum quam extendendum est, ad hoc vt minus obliget iurantem: iuxt. notat. in ca. ad nostram. 2. de iureiurand. & ca. 1. eodem tit. lib. 6. Quare contrahens & iurans nõ venire contrà, ratione læsionis vltra dimidium iusti precij, sibi tantùm præiudicabit in remedio dictæ l. secundæ, & dicti capituli cum causa. sed non in beneficio restitutionis in integrum. nam quando quis habet duo remedia, & in vno specialiter renunciat. non præiudicat sibi in alio, vt tenuit Petrus de Bella pertica. & Io. Andreas & Imola dicto capitulo cum causa. de emptio. & venditio. vt Salicet. in d. auct. sacramenta puberum. & isto casu sic iurans quò ad beneficium ætatis, non habet necesse petere aliquam à iuramento absolutionẽ, cùm super eo nõ intelligatur iurasse, & hoc similiter communiter teneri refert Benedictus capra reg. 87. nu. 141. & n. seq. addit, si minor ratione ætatis & læsionis non contrauenire iurauit, præiudiat sibi in vtroque, & hoc casu cẽsibitur vt maior quare iisdem casibus quibus maior poterit relaxationem iurisiurandi impetrare, & eandem facilius consequi. Bart. Salicet. dicta auct. sacramenta. & Bal. d. l. 2. & Imol. d. c. cum causa. argumento. l. secundæ, §. sed videndum. de successorio edicto. Sin autem simpliciter iurauit non contrauenire, si appareat quòd voluerit se restringere ad beneficium ratione ætatis, tũc tantum sibi præiudicabit quò ad beneficium restitutionis & nõ quò ad in l. 2. vt voluit Salicet. d. auct. & Imo. d. ca. Bart. & Bal. dicta lege secunda argumento. l. primæ. C. si maior factus. ibidem nu. 144. & seq. Sin non appareat, tunc siue de beneficio fuerit certificatus, siue non, tamen ad euitandum periurium, sibi in vtroque præiudicasse videtur, & quod satis sit eum in genere facultatem contraueniendi abs se abdicare voluisse, iuxt. not. in ca. fi. de maiorit. & obedient. & D. Nicol. d. ca. cum causa. de empt. & venditio. vt notat in cap. iuuenis. de sponsalibus. quod tanquam verius communiter per Modernos teneri etiam in practica, refert Bened. capr. ibid. n. 160.

Minorem quòd vulgò dicitur ĩ diuisionibus eligere, maiorem autem partem facere debere, falsum est, secundum Bart. in l. 1. C. de his qui se deferunt. lib. 11. exceptis casibus quibus id minoribus pro priuilegio concederetur, quia Bartol. ibidem non loquitur de minori 25. annis, sed minore ratione ætatis, relatione scilicet facta ad maiorem natu, quod communiter teneri refert Bened. capra reg. 109. n. 16.

Minor licet non possit diuidere, nec ad diuisionem socium vel cohæredem prouocare. l. si pupillorum. de rebus eorum. l. pen. C. de prædiis minorum, id tamen fallit inter alia quando ipsi minori diuisionem facere expediret, puta si socium haberet rixosum & contumeliosum. l. iubemus. 2. & ibidem Bart. C. de sacrosanctis ecclesiis, & ita communiter teneri refert Benedictus capr. ibidem nu. 19. Similiter fallit, si res communis ipsi minori foret damnosa. Cy. Bart. & Bald. d. l. iubemus. quod etiam communiter teneri ibidem nu. 20. refert idem Bened. capr. Similiter fallit ĩ fructib. quos indistinctè diuidere potest, secundum Barto. d. l. iubemus. & Bal. in l. 1. ff. de rebus eorum. & id quoque communiter teneri refert ibid. num. 21. Benedict. capra.

Minor 18. maior autem 14. annorum, ab alio quam à principe iudex dari non potest, etiam si partes consentiant, vt probatur secundum glossam in capitulo cùm vigesimum. de off. delegat. quam communiter approbatam affirmant capra regu. 31. nu. 13. contra gloss. in l. cùm prætor. §. non autem. ff. de iudic. & lege, quidam consulebat. ff. de re iudic. Sin à principe detur aliud erit, vt ibidem nume. 14. dicit, quo casu non sufficeret annus vltra 14. iam cœptus iuxt. l. ad rempubli. ff. de muner. & honor. sed requiritur vt sit completus, iuxta ca. cùm in cunctis. de electio. c. ad nostram. de regulis iuris, cap. significatum. ca. identitatib. in princ. de electio. libr. 6. capitulo vnico. de ætat. & qualitat. idque secundum Archid. & D. Florian. regulariter verum est, nisi cõtrarium reperiretur in iure expressum, aut fauor aliud suaderet, quia quando de fauore agitur annus cœptus habetur pro completo, nisi aliud iure reperiatur expressum, vt volit gl. mag. in l. 3. §. minorem. ff. de minoribus, vide suprà annus.

Minor 25. annorum regulariter non potest esse procurator pro alio in iudicio, ca. qui generaliter. §. si. de procura. libr. 6. l. minor. ff. eo. tit. gl. in l. exigendi. eo. tit. gl. in c. non iniustè. eodem tit. quod etiam tenent citramonta. maximè Iaco. Butrig. & Barto. d. lege minor. & eam opinionem dicit approbatam & communem Benedic. capra reg. 61. nu. 2. quod tamen in iudicio voluntario possessorio spiritualibus causis fallit, in quibus non tantùm pro se, sed etiam pro aliis esse possis, fallit similiter si mandatum suscipiens iurasset nõ contrauenire vel restitutionem petere, aut quando contra minorem nõ oppugnaret ætas legitima, aut si ex parte actoris haberet mandatum, quia possit ĩ iudicio vt procurator esse. nec restituεretur dominus si inde læderetur, vt ibidem, nu. 3. & seq. vsque ad fi. reg. videre est, sibi enim dominus imputare deberet, quod talem elegisset.

Minor 15. annorum, maior autem 17. an. licet secundum Host. & Io. And. in c. non iniustè. de procurator. possit esse in iudicio, per ea quæ habentur. in §. iustè, instit. qui ex quibus causis manu. qui ex hoc videntur velle, quod iudicium agitatum cum minore procuratore alterius, non sit nullum, iuxt. gl. in lege exigendi. C. de procura. vbi Bar. idem quoque tenere videtur, & gl. in lege ita demum. C. eo. tit. de procu. & ibid. Bal. vt in lege licet. C. eo. & Petr. de anch. in c. qui generaliter. de procur. lib. 6. contrarium tamen videntur velle Bart. & gl. in lege minor. ff. eod. ex eo quia non habet personam legitimam standi in iudicio pro se, ergò multò minuus pro alio, vnde videtur quod iudicium sit nullum, & exceptio quandocũque opponi possit, iuxt. not. ca. in nostra. de procur. & hoc tenet in d. c. non iniustè. Do. Ant. & Imol. quibus accedit quod no. Bart. in l. filiusfamiliàs. §. veterani. ff. de procur. idem tenet Dominicus in ca. qui generaliter. de procur. lib. 6. & ita communiter teneri, refert per Modernos Bened. capr. reg. 61. nu. 9. & 10.

PRO. Minus malum existit, viam domini non agnoscere, quàm post agnitam retroire, in cap. quidem, extra de apostat. Bellon.

PRO. minus tribuit, qui nihil tribuit. l. minus. ff. de verbor. signifi.

Minor præsumitur quem apparet curatorem habere, nisi maior doceatur secundùm Bal. in l. 2. §. quod obseruari. C. de iuramen. calum. Quòd procedere crederẽ, nisi aspectus ostenderet eum maiorem, vel longus lapsus temporis post curam. Balb. decis. 199.

Minor nunquam pœna ordinaria punitur, secundum communem per Burs. cons. 77. n. 19. lib. 1.

Minor qui iurauit, nec etiam ex enormissima lęsione contrauenire potest, secundum vnam magis communem, cuius contrariam veriorem & magis communem dicit Burs. cons. 75. nu. 5. lib. 1. vbi quòd maior excluditur ex veriori & magis communi ibi relata.

Minor non potest approbare contractum contra formam statuti initum, licet cederet in eius vtilitatem, secundum cõmunem per Ias. in l. cum hi §. eam trãsactionem. n. 2. ff. de trãs. teste Burs. cons. 82. n. 21. lib. 1. Osasc. decis. 166. nu. 13.

minor vel alius debitor, qui bona non seruatis seruañ alienata cũ fructibus vult recuperare: an teneatur pecuniam debitã cum legitimo interesse restituere creditori & dic, ꝙ sic, secundum Osasc. decis. 160. per tex. in l. vtere. & l. si prędium. C. de præd. minor. quas leges, declara, vt per eum ibi.

Minor statutum disponens quòd minoris contractus non valeat, etiam si fuerit iuratus: non seruata certa solennitate, & alr factus: præsumatur minor dolo inductus, non valet tale statutum secundum magis communem per Rol. cons 99. nu. 15. lib. 3. post doc. in l. omnes populi. ff. de instit. & iur. secus si nihil dicat de iuramento, quia quando statutum pręsumit circa contractam & actum temporalem, & de iuramento nihil dicit: nec illud tangit reprobando. valet, teste Abb. in ecclesia sanctæ Marię col. pe. ver. 7. casus de consti. Rol. d. cons. col. 5. per tot. vbi declarat.

minor quando citatur, an censeatur citari vt legitimè compareat, licet expressè nõ dicatur in citatorio: vide gl. in l. si minor. ff. de bon. author. iudi. possid. vbi quòd sic. de quo plura no. Alex. in l. si ex legati causa. ff. de verb. oblig. & doct. in apostil. ad Bartol. in l. 1. C. qui pet. tut. vbi Bald. & an minor possit petere declarari processum nullum nondum lata sententia? Dic vt per Castr. in l. cum & minores. C. si aduers. rem iudi. vbi quòd acta sunt in pendenti, per l. non eo minus. C. de procur. posse tamen minorem id petere: litigantem autem cum eo, non ex quo dubitatur quando fiunt expensæ in causa contra minorem in qua acta sunt nulla, quis ipsorum veniat in expensis condemnandus: vide Cy. & Bald. vbi doct. in apostil. ad Bart. in d. l. 1. C. qui pet. tut. tex. in l. properandum. §. fi. C. de iudi. & faciunt no. in l. sancimus. §. sed & si quis. C. de administ. tutor. Quod autem agens cõtra minorem debeat vt sibi prouideatur de tutore vel curatore, not. Bart. in l. 1. C. de iur. reipubl. aliàs sibi imputet si iudicium non tenet, quia videtur contra tex. in l. 1. C. qui pet. tut. Et quòd valeat iudicium cum adulto curatorem non habente, text. est in l. acta. §. fi. ff. de re iud. tex. in l. contra pupillum. e. ti. vbi Bart. & Castr. & l. si curatorem. C. de in integ. restit. & an gesta per minorem valeant, vide Bart. in l. neque. C. de procur. Rom. cons. 318. Soc. cons. 235. curt. iun. consil. 168. facit l. 2. C. si aduers. don. & intellige tex. d. l. si curatorem procedere in personali obligatione. gl. in l. 1. §. fuit quæsitum. ff. ad Trebell. in l. 1. de nouat. sed quo ad realem secus, nisi decreto interueniente. l. 1. & toto titul. ff. de reb. eor. & C. de præd. minor. Bald. in l. certi. C. locat. q. 8. Ias. in l. si constante. col. 32. ff. sol. mat. post Bart. ibi. nisi iuramentum interuenerit. auth. sacramenta puberum. & quòd in iudicio interuenire non possit minor non habẽs curatorem, no. gl. in d. l. si curatorem. vbi ꝙ non valent acta. & si habet curatorem, an tunc ipse solus in iudicio interuenire debeat. vide tex. in §. fi. insti. de curat. vbi constituit actorem. l. neque tutores. C. de procur. l. pe. C. si aduers. rem iudic. l. curatorem. & l. in vniuersis. C. qui dar. l. 1. §. in causis. ff. de administ. tut. Alex. cons. 122. lib. 1. Ad prædictam autem conclus. ꝙ agens cõtra minorem, debeat petere prouideri de tutore, aut curatore adde doct. in l. C. de in integ. restit. qui tutor vel curator defensionem promittere debet, iuxta text. in l. fi. §. pe. C. de administr. tut. Alex. cons. 163. lib. 1. Put.

Minoris iuramentum confirmat renunciationem seu donationem per eum factam, etiam quòd esset omnium bonorum, & etiam factam per impuberem dummodo doli capacẽ, secundum Corn cons. 240. lib. 1. Alc. verò cons. 107. n. 11. videtur tenere contrarium vbi ex donatione resultaret enormis læsio, puta, si donaret vltra dimidiam bonorum suorum, quia tali casu videtur dolus re ipsa, & hanc opi. sequitur Rip. Responso. 138. & latè eam defendit Neuiz. cons. 22. vbi dicit inferiorem à Papa tali casu posse & debere concedere absolutionem à iuramento, & ibi pulchrè artic. examinat concludens nu. 40. non posse eum etiam cum authoritate curatoris donare, licet donationem minoris iuratam valere dicat Soc. cons. 279. visa donatione in prin. non facta mentione de curatore, Quam concl. declara, vt per Nat. cons. 166. col. 9. cons. 173. 265. & limita vt per Ias. in l. ex hoc iure. nu. 63. ff. de iust. & iur. post Alex. cons. 125. lib. 1. Dec. cons. 232 qua in Re, dixerunt aliqui donationem factam à minore nõ valere etiam quòd appositum sit iudicis decretum, nisi ratam illam habuerit post decem annos, à tempore perfectæ ætatis inter præsentes, post viginti inter absentes, l. fi. in fi. C. si maior fac. alie. fac. sine Decret. rat. hab. Dec. d. cons. 232. Castr. in l. 2. C. si ad. don. cons. 342. 468. n. 3. libr. 1. in quo principali articulo vide quæ scribit Nat. d. cons. 173. vbi pulchrè q. explicat cui adde, quòd idem Nat. d. cons. 166. col. 9. circa fi. dicit minorem non posse facere simplicem donationem, nec habere curatorem ad donandum etiam si iuret in contractu, & ibi etiam loquitur in statuto disponeñ. quòd contractus factus cum minore sine authoritate curatoris non valeat, etiam si minor iurauerit, declara, vt per eum ibi, vbi quando & quibus casibus sustineatur minoris contractus, quando non, pro cuius resolutione dic, quòd minor non potest donare simplici & absoluta donatione, sed ex causa sic, l. 1. C. si ad. do. l. cum plures. § cum tutor. ff. de admin. tut. Nat. d. cons. 293. col. 2. num. 2. vbi dicit hoc probari per locum à contrario sensu in l. non solum in l. prædia C. de præd. minor. inter ceteras autem causas legitimas donandi, est Remuneratio, quia minor remunerare potest, sicut etiam prælatus, tunc enim non læditur cum tantundem habeat, ex prædictis tamen opi. ea receptior videtur, ꝙ valeat minoris iurata donatio, teste Alex. dict. cons. 125. lib. 1. cum iuramentum minoris ætatem suppleat, ex no. per Guid. Pap. q. 35. 494. cuius donationis per minorem factæ inualiditati prospectum legitur Antiq. Ducal. subalpinæ nr̃æ patriæ Decretorum dispositione li. 3. pag. 63. ti. de donationib. vẽditionib. & recatis, ꝓ cuiꝰ Decreti intelligẽtia: vide curt. iun. ɔs. 141. col. fi. circa fi. vbi inter alia, quòd in terminis illius Decreti iuramentum non operatur, Quid in donatione facta per maiorem quãdo & qua ex causa rescindatur? Dic vt per Aym. cons. 192. col. 2.

minor ætas dicitur magis priuilegiata, quàm absentia, vel alia causa. vt signanter docet Bald. in l. in contractibus in prin. in 3. notat C. de non numera. pecun. Quem curt. sen. in consi. 58. super præmissa dubitatione ver. 4. principali fundamento & allegauit, & vltra eum ita voluit Alex. in l. finita §. Iulianus in fi. ff. de damno infecto, & dicit curt. vbi supra. Quod ista opin. est verior, & communior. & eam sequitur Ruy. in consil. 199. viso statuto. & c. n. 5. vol. 1. cum ɔcordantib. ibi Soc. iun. in cons. 46. n. 11. vol. 4. vbi etiam respondet ad contraria, vt ibi per eum. E. Muscul.

minor succe lẽs maiori, licet circa gesta per authorem eius maiorem, vel cursum temporis ab eodem præstituti, non restituatur ratione minoris ætatis: Tamen ex capite ignorantię restitui poterit ex generali illa clausula, Si qua mihi iusta causa videbitur. ita in simili voluit Bart. in l. 2. C. si aduersus vendit. pignor. & in l. cum filiusfamil. §. in hac. ff. de verb. oblig. vbi etiam videtur sequi & multum nota. Ioan. de Imola. & Socinus. Senior & Iason. dicentes: Quod ita communiter tenetur.

Et licet hæc opinio non videatur communis, quia multi antiqui & moderni contra eam tenuerint. quos refert Soc. iu. cons. 46. sub n. 35. vol. 4. Tamen in d. cons. 46. dicit, quod prædicta opinio videatur verior, & magis communiter recepta, & quod ex hoc iudex non debeat terreri hãc nostram opinionem sequi, quia quis tenetur iudicare secundum opinionem veriorem. & melioribus rationibus munitam etiamsi contraria opi. esset magis communis. vt ibi per eum in d. cons. 46. n. 6. & 35. E. Muscul.

Minor an restituatur aduersus dolum præsumptum. Bart. in l. minor. ff. de minorib. Bald. in l. 1. §. fi. in fi. ff. de edend. vbi declarat quid sit dolus verus & præsumptus: & quãdo minor in eo restituatur. vide etiam Ias. in d. §. fi. & Bart. in l. 1. §. nunciatio. ff. de no. ope. nunciat. & an aduersus dolum præsumptum succurratur minori, vide Bart. in l. vbi exigitur. ff. de edend. Et ꝙ minor nõ restituatur aduersus dolum præsumptum de futuro, prout in casu productionis testium post didicita testificata, not. castr. in d. l. 1. §. editiones. in fi. ff. de edend. vide quæ scribit Abb. in capit. auditis. 8. not. extra, de in integ. restitut. Put.

Minoris 14. annis contractus non firmatur iuramento, & sic pupillus doli capax nulliter contrahens, etiam quòd iurauerit huiusmodi iuramentum contractum non firmat, quia auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. non procedit in pupillo doli capace, sed in pubere. & non in impubere, vt voluerunt gl. Pet. de Bellaperti. Cy. Butr. Bal. Ang. Odofre. Saly. Fulgo. & Iaso. n. 10. ibi, vbi simul cum aliis scriben. recitant istam esse communẽ opinionem Legistarum, quam sequitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoque Federi.de Senis ɔſ.30.Paul.caſtr.in l.qui iuraſſe,ff.de iureiu.& Alci.in c.cùm ɔtingat, n.141.de iureiu. vbi profert vtile, & magnum quidem verbum, iſtorum opinionem magis communem fore, atque eam limitat Alflic. cũ aliis ſignatis per eum deciſ.322.n.3.

Cæterum contrarium aſſeruit Barto.in d.auth.ſacramenta puberum,videlicet,ꝙ minor 14.annis,maior autem capacitate obligetur iuramento, & d. auth. ſacramenta puberum habeat locum in pupillo doli capace,vt mediante iuramento tenaciter obligetur quemadmodum pubes eſſet, & cum Bart. ſenſere Hoſt.Io.And.& Io.de Imo. & cæteri omnes, in d.cap. cùm contingat, Archid.in c.quamuis de pactis,in 6. Pan.cõſ. 108.vol.2.Decius in l.pupillum,ff.de re iud. Io.Mau.in tract. de reſtit. in integrum cxij.Salycet. & Paul. caſtr. in d.auth.ſacramenta puberum,vbi aiunt iſtorum ſententiam procedere de iure canonico,& veriorem preſupponit Alex.in d.l.qui iuraſſe,& ſecundum eandem iudicatum fuiſſe per ɔcilium Neapolitanum, refert Afflict.in d.deciſ.322.nu.1.2.3.4.& 5.& in deciſ.393.ſub n.10.ideò ob obſeruantiam iuramenti,& fauorem animarum,& propter deciſiones ſacri cõcilij Neap. quæ ſub nomine regis proferuntur,ſucceduntque loco Imperialis interpretationis vt poſuimus,in 1.par.in opinio.iudex in iudicando cum hac vltima communi, & veriſſima canoniſtarum libenter concurrimus. F.Viuius lib.2.opi.180.

Minor iurans non priuatur beneficio reſtitutionis in integrum quando de eo non fuerit certioratus. cùm in illa ætate dicatur infirmi conſilij, & multis captionibus ſuppoſitus, nõ debet de facili beneficio ſibi conceſſo priuari , cùm illius per ſe non fuerit capax,ſed ignorans:nam iuri ignorato non dicitur quis rẽnunciare.l.mater decedẽs.ff.de inoff.teſta.& per alias rationes quas recenſet Dy.in conſ.5.cuius ſententiam refert Cy.in l.2.nu.6.ver.ſextò quæritur in minore.C.de reſcin. vend. & inter alia argumenta eo quoque Dy. & Cy. vtuntur. Sicut mulier renũcians S.C. Velleia.ſibi non præiudicat, niſi de eo fuerit certior facta l.fin.C.ad S.C. Velleia.ita etiam minor ſi renunciauerit beneficio reſtitutionis ſine præcedente admonitione aut certioratione, non dicitur ſibi præiudicare, quia de eo quod ignorauerit non videtur cogitatum, vt Dy. in d.cõſ.5.& Cy.in d.l.2.latius cum plurib. allegatis rationib. tradiderunt.Et hanc commu. opi.doct.appellat Ant.de Butr. in c.pe.extra de contrah. empt.& vend. quæ quidem tempore illius,Iaſone referente,communis fuit,ſed iam amplius nõ eſt in l.ſciendum, n.33.ff.de verb.obl.alij.doct.propterea voluerunt,nõ requiri certiorationem Bar.in auth.ſacramen.pube.n.16.& 17.& ibi addit.in verb. conſului cõtrarium, litera F allegans plures concordantes authoritates.C.ſi aduer. ven. Pan.in c.cum cauſam.n.12.ext.de emp.& vend.Fel.in c.ex reſcripto.nu.16.ext. de iureiur.alias authoritates pro ſententia Bart.recẽſet Alex.de Imol.in d.l.ſciendum.ver.iuxta hoc quærit Bart.n.34.cum ſeq. vbi ipſe n.35.& 36.inquit, communẽ practicam obſeruare ſentẽtiam Bart,quam & ipſe propter authoritatem iuramenti ita obſeruaret,licet Dy.in puncto iuris ſententia ſuſtineri poſſit.Et in conſ.42.n.9.& 10.in fi.dicit ipſe hanc magis communem opinionem eſſe , quam approbat communis ſtylus & obſeruantia in lib.1.Et hanc ſententiam Bar.non requiri certiorationem Alex.in cõſ.127. in fi.in 2.li. veriorem appellat,quam cõſulendo & legendo ſequi ſolitus fuerit.idem dicit Alex.in conſ.80.nu.15.in fi.in lib.5.conſ.Et ita cõſulendo & iudicãdo tenẽdum eſſe voluit Iaſ.in d.l.ſciendum.n.34.Bal.autẽ in d.l.2.in 9.q.n.12.diſtinguendum putat, aut minor iurauit, interueniente authoritate curatoris, tunc Bart.ſententiam retinẽdam , quia ſcientia curatori reputatur ſcientia adulti.l.pupillus.ff.de acqui.hære.Aut minor iurauit non interueniente authoritate curatoris,in eo caſu ſententiã Dy.approbandam eſſe.Sed iſtam diſtinctionem communiter non admitti,refert Iaſ.in d.l.ſciendum.d.n.34.ver.Maria.Soc. iun.in d.conſ.48.n.38.ſcribit non facilè decerni poſſe quæ ſit communior in hac doctrina ſententia,cùm doct.variè loquãtur. Quorum diuerſas ſentẽtias etiam Arelata.indicat ĩ anno. & addi.ſuis,ad tracta. Alciat.de præſumpt.in 1.regu.prin.præſump.42.Propterea ipſe Socy.in ſæpè allega. conſ.addit, quãdo in iuramento eſſet expreſſum, quod non velit venire contra iuramentum ratione ætatis minoris,illud ſufficere,ſecundũ Bart. & alios vt non requireretur certioratio , ſed quando ſimpliciter minor iuraſſet non exprimendo ratione minoris ætatis,voluit Dy.ſententiam veram & magis communem eſſe,quia eo caſu nihil dictum fuit per quod aliquo modo appareret cogitatũ de beneficio minoris ętatis,& ita voluiſſe Bar. in d.auth.ſacramenta puberum. prout illum declarat Andræ. Barb.in conſ.53.n.20. ver.& ſi quiſpiam obſtinatius vellet inſiſtere.in 2.vol.conſ.Cæterùm Bar.ſentẽtia communiori voto approbatur,prout eum doct.communiter in d.l.ſciendum. intellexerunt Pau.de caſtr. in conſ.8.ver.ſed breuiter his non obſtantibus.in 2.part.conſ.Alex.de Imo. in conſ.27.n.4.vol.1.conſ.Auffre.in addi.ad deciſio. Tholoſa.q.37.quia cùm iuramentum faciat eum maiorem , non creditur ignorare tale beneficium ſibi competere, vel verè ſibi non competit: nam habetur pro maiori quo ad diſcretionem & intellectum.Soc. iun.in d.l.ſciendum.n.39.licet Apoſtil. huiuſmodi ſententias falſas,nec apud Gallicos in vſu receptas eſſe crediderit, in ſuis marginalibus addi.ad conſ.Alex.in verb.certioratione.litera B.in d.conſ.27.& in d.conſ.42.in verb.iuramentum.litera C. & remiſſiuè in d.conſ.80.in verb. iuramentum. in litera A.in 5.vol.conſ.de qua deciſione videantur ea quæ cumulata ſunt per Ia.Philip.Port.in lib.4.ſuarum concluſionum,conclu.33. Kirchouius.

Minor.in iudicio eſſe non poteſt ſine curatore.vel alio legitimo.adminiſtratore. l. 1.& 2.C.qui leg.perſo.l.clarum. C.de aucto.præſtan.Bal.in 3.parte.conſ.262.& in 5.par.conſ.69.el 2.Phi.in c.ſua nob.in prin.de app.all.l.in vniuerſ. C.qui da.tu. poſſ.& no.in l.cum & minores C.ſi aduer.rem iud.& in l.exigendi.maxime.per Alex.col.pe.C.de procur.idem Phi.in c.fi. de iud.in 6.

Et contra eum iudicata. nullius ſunt momenti. d.l. cum & minores.l.ſi præſes C.quomodo & quando iu.l.acta.§.fi.ff.de re iud.& ibi Alex.

Amplia etiam ſi ſit doctor. Bal.in l. ſed & milites §. qui autem.ff.de excuſ.tu.

Amplia ſiue iudicium ſit ciuile ſiue crĩale.Dy.in conſil.38. Bar.in l.contra pupillum. ff.de re iud.Cor.in 4.vol.conſi.198. Albe.in 4.par.q.84.

Et propterea quando procedi.criminaliter.contra minorẽ eſt ei de curatore prouideñ. vt etiam ſed pater cõpareat cum eo.vt in ver.pater.§.14.

Etiam tenet Ang.are.in trac.malef.in ver.cõparent dicti inquiſiti & confitentur totum.col. 5.Bolog.in conſ.36.col.2.& latius in conſil.37.col.6.in fi. Hypo.in l. 1. in §.requiſito. ff.de quæſtio.Ang.in §.pœnales.col.7.de act.Guid.conſ.130.

Et cum minore defenſo valet iud.d.l.cum & minores Sõz. in 2.par.conſ.242.in prin.

Suffic.tamen ſi minori ſit datus proc.leg.conſtitutus.Marſ. in l.de minore.col.10.in fi.ff.de quæſtio.

Et pater non eſt leg. curator filij emancipati. Bal.in d.§.qui autem.

Nec etiam non emancipati.Bal.in l.amiciſſimes.§.lucius.ff. de excuſ.tu.

Limita etiam minore intellectu carente.& idem in furioſo. Alex.in l.furioſo.ff.de re iud. P.Andora.

Pro minore autem.valet ſnĩa.l.nõ eo minus.C.de procura. gl.in d.l. 1.C.qui leg.perſo.Pan.in 2.par.conſ.45.in fi.Ana.cõſ. 93.Alex.vol.2.cõſ.3.circa.fi.& conſ.59.& in d.l.nõ eo minus. vbi idem dic.in eccleſia.& idem vult Iaſ.in d.l.non eo minus. Ang.in §.1.inſti.de aucto.tu.

Et in tutore minus leg.adĩſtrante.eſt gl.no.in l.ſi tutor.C.in qui.cau.in inte.reſti.quam al.Cor.in 4.volu.conſ.164.in prin. Barb.in 3.vol.conſ.91.max.col.3. in cauſa ſpũali ɔ minorem cõtumacem valet.Bal.in c.1.col.pe.ver.ſed ɔtra adultum. de mil.vaſ.qui ɔtu.eſt.Spec.in tit.de cõfeſſionib.§.ſequi.in prin.

Iſtud limita.ſecundũ aliquos niſi oppona.de nul.quia tunc non valet ſententia lata pro minore.alr̃ur. Bal. in c.1.col.5.de reſcript.

Limita etiam quando acta ſunt fauorabilia minori.ſecus in dubio.Cor.no.4.vol.conſ.164. idem.

Quid autem in cauſa dotis an minor poſſit eſſe in iud.Iaſ.in aut.quod locum col. 6.C. de colla.relatis op. tenet ꝙ ſi prinr̃ ag.cauſa matrimoniar̃.& in conſcientia cauſa dotis. tunc poteſt minor eſſe in iud. ſi autem quæſtio dotis moue. principaliter ſine diſputat.matrimonij.ſecus.vt ibi per eum. quem omnino vide.

Et in cauſis ſpiritualib. & beneficialibus.eſt text.& ibi doc. max.Phi.in c.fi.de iud.in 6. idem.

an autem minor poſſit procur. conſtitue.doct.maxime Iaſ. in l.neque tutores.C.de procur.tenent quòd non. & ita tenet Bal.in 1.par.conſ.176.& ſeq.

Licet contrarium teneat Alex.in 2.vol.conſ.123.

Sed an cum iur.poſſit procur.conſtitue.Bal.in dictis.conſiliis.tenet quòd non multis rationibus & fundamentis.

In cõtrarium eſt veritas.nam in omnib. caſib.in quibus ſolus adultus habet legitimam perſonam ſtãdi in iud. in illis poteſt cõſtitue.procu.ad iudicia.l.4.§.1.ff. rem ra. habe.ita Iaſ. poſt Bar

poſt Bar.& alios.in d.l.neque tutores. vbi alia al. cui adde tex. expreſſum. de quo ipſe non meminit in l.ſed ſi vnius. §. idem Iul.ff.de iniur.& ita vult Ang.in terminis.in conſ.143.in prin. & Fel.in c.intelleximus.col.3.de iud.Sonz.in 2.par.conſ.239. in fi.3.col.Phi.in d.c.fi.de iud.in 6.

Sed minor poteſt eſſe.in iud.cum iur.vt vult gl.in aut.ſacrã puber.& ibi doct.maxime.Iaſ.in 20.& 21.col.C.ſi aduer.vẽd. ergo,&c.

Et ad iſtud quòd minor poſſit eſſe.in iud. cum iur. Iaſ.in d. aut.ſacram.puberum al.omnes doct.ibi.& Bar.in l.minor 25. an.ff.de procur.& in l.minor 25.an. omiſſam ff. de mino.& alia multa.adde Alex.in d.l.exigendi. col.pe.C.de proc. vide in ver.procu.§.84. idem.

Minor poteſt fideiube.pro alio cum iur.Iaſ.in l. 1.col.3.ff.ſi quis in ius voc.

Secus ſine iur.Iaſo.in l.de die.§. ſi ſeruus in fi. ff. qui ſatiſd. cog.

Minor an poſſit ratificare cum auctoritate curatoris. Iaſ.in l.ſi procuratot circa.fi. ff.de condi. indeb. tenet quòd ſic cum diſt.quam fac.Bar.ibi quem vide.

Minor an poſſit donare.vide in ver.donatio minoris.

Minor contrahens cum iur.non ſeruata ſolennitate ſta. an oblige.vide Alex.vol. 1.conſ.27. & quæ latius dixi. ĩn ver.abſol.à iur.in 5.carta.in prin.ibi & præmiſſa tanto magis.& in 9. car.ibi hoc.etiam tenet Ang.& amplius.in 7.car.ibi & iſtud in terminis. idem.

Minor non poteſt vende.bona.Immo.ſine decreto. & ſine iuſta cauſa.l. magis puto §.ne paſſim. cum ſimilib.ff.de rebus. eorum.Pau.de caſt.in 2.vol.conſ.215. Sonz.in 2 parte. conſ. 254. col. 1. Imo ſi interueniat decretum ex orrupto non valet Lud.Ro.conſ.321.Barb.in 1.vol.conſ.40.col. 5.& eo.vol. conſ. 1.col.40.Cor.in conſ.98.& in 3.vol.conſ.3.col.pe.

Idem in procu.minoris.quia non poteſt vendere.ſine iuſta cauſa. & ſine decreto. ita Angel.in conſil. 50.Cor. in 3.volu. conſ.189.

Limita niſi proc. eſſet conſtitutus cum iur. ad vendendum & iurañ.quia tunc valeret venditio.ita in terminis.vult Sonz. in 2.par.conſ.239.col.3.& ſeq.

Sublimita in ſindico.quia omnino requi.decretum.Cor.in d.conſ.189.

Limita etiam quia conſue. poſſet operari quòd res minoris vendantur ſine decreto Iaſ.in l.de quibus.col.20.ff.de ll.& in l.mandata ff.de officio eius cui man.eſt iuriſd. & Bal.in c.1. in prin.per quos fiat inueſt.

Limita præterea.quia maior factus.poteſt ratificare. Bal.in 1.par.cõſ.47.ſiue tacite ſiue expreſſe.ratificet.eo.tit.ſi maior fac.ra.habuit.ita Bal.ibi adde. Alex.in 5.vol.conſi.117.vbi dicit quòd maior factus tacen.per quinquennium videtur ratificare.

adde in terminis.Pet.de anch.in conſ.242.circa.fi. vbi dicit quòd maior factus poſſiden. res datas in cãbium dicitur ratificare contractum matris.de quo etiam habetur. per Lauren. Calca.in conſ.21.in fi.

Sublimita niſi contractus eſſet nullus ratione ſolennitatis omiſſe. quia tunc ratihabitio. non habet conualidare contractum.ita no.Barb.in 1.vol.conſ.42.col.8.adde Lud. Ro conſ. 12.& conſ.54.

Fac.quod vult Ant.de But.conſil.45.ibi & 1. non ob. præſcrip.iuris.vbi dicit quòd ille qui contra iura mercatus eſt & ſic eſt malefidei non poteſt ſe iuuare. illo titul. C. ſi maior fac.&c.

Et ad materiam.tit.ſi maior fac.&c.vide not. Cor.in 2.vol. conſ.36.& in 3.vol.conſ.207.& Barb.in 3.vol.conſ.70.max. in col.3.& in 4.vol.ɔſ.6.col.15.in fi. Imo.conſ.98.in fi. Lud. Rom.conſ.12. idem.

Si res minoris vendatur ſine decreto contractus reſcindi. ſed acceſſoria obl.pig.facta per curatorem tenet.l.& ſi is.C.de præd.mino.de quo.vide Alex.in 4.vol.conſ.66.in fi.& in ver. tutor.§.50.

An autem in tali vendic. requira.ſubhaſtatio? Imo. conſil. 99.in 7. dubio tenet quòd non quando fit cum auctoritate iudicis.

Quid ſi minor habeat curatorem. an cum decreto iudicis poſſit alienare.abſque curatore? vide Bal.in l.ſi curatorem habens.C.de in inte.reſt.mi. idem.

Minor reſtituitur in integrum. ad hoc vt minori conceda. in inte.reſti.duo neceſ probanda ſunt.minor ætas.ſ.& læſio.l. Nam & poſtea §.ſi minor.& ibi doct.ff.de iu.iur. l. minorib.la 1.& l.fi. C.de in inte.reſt. Alex.in l. terminis vol. 1. conſ.21.& in 5.vol.conſ.55.in fi.Pan.in 2.part.conſ.77.in 2.dubio.col.3. P.Andora.

An autem ſit neceſſe.probare.quòd læſio preceſſerit dolo aduerſarij vel facilitate ipſius minoris? dic quòd ſic:per l.verũ §.ſcieñ.cum §.ſeq.ff.de mino.& ibi habetur.per Bar.modus libellandi.in petit.reſt.in inte. & per eundem.in l.minor autem magiſtratus.ff.de min.& ĩ d.l.fi.C.de inte.reſt.vbi dicit quòd non procederet libellus licet agens diceret ſe minorem & læſum ſi nõ exprimat quòd ſui facilitate.vel dolo aduerſarij eſt læſus.per ſupradicta.Cur.iunior.conſ.6.col.15.

Sed Io.de Imo.in c.conſtitutus de reſt.in inte.& in ca.1.eo.titu.dicit communem opi. eſſe.quòd ſuffic.allegare in libello quòd tempore contractus erat minor & læſus.§ d.§.ſi minor. Et ſi aduerſarius vult dicere quòd non fuit læſus facilitate ſua vel dolo aduerſarij. vel quòd non eſt intra tempora petendi reſtit. habet hoc. probare ipſe excipiens ſec. Alex.qui plura all.in d. §. ſi minor. & plenius in d.l.fi.vbi tenet procedere.libellum eo ipſo quòd all. ſe minorem & læſum ſed declarari debet reo petente de quo.etiam vide Ana.conſ.48.& Barb.in 4.vol.conſ.79. idem.

an autem reſti.in inte.ſit principar̃ vel incidẽter peten.dic ꝙ principar̃ l.in honorariis.ver.ſed cum reſciſſa ff.de actio.& & obl.& ita no.Bal.Pau.de ca.& Alex.in d.§.ſi minor. vbi per hoc dicunt limitari.d.§.ſi minor.

Qualiter autem minor probet ſe læſum ex delatione iur. vide.Bar.in d.§. ſi minor vbi dicit quòd proban.ſe habere teſtes vel inſtrumenta.probat læſionem. de quo. vide ibi latius per Alex.qui in vlt.col.al.infinitas remiſſiones.

an autem ex eo.ꝙ minor nõ app.dica.læſus.Alex.poſt alios. in d.§.ſi minor.dicit ꝙ non.Niſi doceat ſe habere aliquid propter quod.in cauſa app.deberet vince.adde Alex.in 5.vol.cõſ. 55.in fi.& conſ.115.in fi.

Secus ſi excluderetur.à proſequi.app.quia eo ipſo tunc diceretur læſus Alex.in d.conſ.115.in fi.

Si minor confeſſus eſt maleficium. poterit ex hoc ſolo reſtitui in inte.ſi alr̃ de veritate non conſtet.quia ſua intereſt ita non fuiſſe confeſſum.ita no.vult Ang.in l.certum.§. in pupillo.ff.de confe.per no.per gl.in c.2.de reſt.in inte.in 6.& ibi dicit Ang.quòd ita intelligit.l.ſi ex cauſa §.nunc videñ ff. de mino.& ita vult Alex.in 3. volu.conſ.116.& Iaſ.in d.§.ſi minor. col.2.& in l.error.col.2.C.de iu.& fac.ig.Cor. vol.4.cõſ.198. ver.quod & vult Ang.&c.vide in ver.cõfe.erronea.ver. limita 5.Pe.gerar.ſing.67.

Vide tamen.Hypo.in l. 1.in 8.requiſito.alias col. 5.ff.de qõ. & in §.ſi quis vltro.in fi.ea.l.

adde ꝙ quando minor.aduerſus ſuam confe. habet probare de læſione ſuffic.probare per vnum teſtem.quia eo ipſo ꝙ apparet ꝙ habeat vnum teſtem.& ſic habeat præſump.pro ſe. eſt læſus ſi illi præſump.derogauit per illam confe.ita Bal.no. in l.vnica C.de confe. refert & ſequi.Alex.in d.§.ſi minor.cc. vlt.col.

Nec reſtitui aduerſus dolum ſeu delictum. Alex.in 1.volu. conſ.103.colum.5. Ange.in §.ſi quis agens.colum.7.inſtit.de actio.

Nam in malis moribus non ſubueni.minori.Bal.in l. 1.C.de 2.nup. idem.

an autem quãdo minor compromittit in arbitratorem ex hoc.dica.læſus ita ꝙ poſſit petere reſt.in inte.dic quòd nõ.niſi probet quòd tempore compromiſſi habeat tales probationes ex quibus potuiſſet obtine.Nam ſi arbitrator inique arbitre.poterit pete.reductionem ad arb.boni viri.l. ſotietatem.§. arbitror.ff.pro So.c.quintauallis ext.de iu.iur.vide Barb.in 3. vol.conſ.44.col.8.

Secus ſi minor compromittat in arbitrum.quia ex hoc ſolo dicitur ledi.cum dica.ſe obligare ad pareñ.ſentẽtiæ arbitri. licet inique l.diẽ proferre.§.ſtari.ff.de arb.ita Bar.in l.ſi minor. 25.an.filio.§. 1.ff.de mi.& in conſ.47.incip.nunquid tutor.Alex.in d.§.ſi minor.col.vlt.& Ang.in conſi.66.& Alb.in l.cum hæreditas ff.ad treb.

Vide tamen Cor.in 4.vol.conſ.119.

Minor reſtitui.ad rem quæ fuit maiorum ſuorum.etiam nõ data alia læſione.Barb.in 1.volum.conſil.27. colum.17.& in 2.volum.conſil.18.in tertia col.fac.quod habetur.infra.eod. §.33.

Vide tamen curt. in conſil.58.in fi.2.col.vbi intelligit procedere.quando minor emerat ſub pacto adiectionis in diem. quia poterat tantum offerre. q̃tum alius. quod ſi nõ fecit vel recuſauit lex admittit eum. quod non. quia eſt ſubtilis declaratio. idem.

Minor reſtitui.in inte.aduerſus omnia quæ fec.ĩ.25.an.Iaſ. no. in l.fi.col.3.C. de repud. hæred. & ſubiungit ꝙ poſtq̃ quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

est effectus maior. 2 5.an.olim.ʒ.an.adhuc vtilem hodie ʒ.quadriennium & sic ʒ.seu vsque ad 29.annos habet in inte.rest.l. doli mali.ver.diuersum.ff.de don.

Tamen si elapſ. 2 5.an. aliquid fac.intra illos 4.ann. non restituitur in integ.d.l.doli.ver.diuersum.

Sed in d.l.fi.C.de repud.hæred.est casus sing.sec.doct.vt ipse Iaſ. refert ꝓ non solum si suus repudiauerit hæred.patris ʒ. 2 5.an. sed etiam si poſt. ʒ illos 4.an.ꝓ adhuc potest reuocare sic.si repudiasset ʒ.2 5.an.vt ibi latius per eum. idem.

minor restit.in integr.aduersus additionem hæred. Soci.in 2.par.consſ.242.col.1.Alex.in 2.vol.consſ.2 10.circa fi.

Limita si probet ex addi.se lesum.Alex.in 1.vol.consſ.2 1.

minor restit.in integ.aduersus consti.procu. l.si curatorem habens.C.de in integ.rest.Iaſ.in l.neque tutores.C.de procur. vbi dicit,ꝓ imo non potest procu.constitue.de quo tamen vide ʒ.in ver.minor.§.4.& 5. idem.

minor restit. in integr. aduersus publicationem testium ad aliꝰs producen.Iaſ.in l. 1.§.nunciat.col.9.ff.de ope.no.nun.

Limitat nisi vellet restitui ad producen. alios testes contra eum quem criminaliter accusauit,quia non debet restitui.vide per eum.

alias limit.vide per Alex.in d.§.nunciat.col.10. idem.

minor restit.aduersus sententiam.Soci.in 2.part.consſ.242. in prin.dixi in ver.restit.in integ.§.13.& 15.

minor restit.in integ.aduersus donationem iuratam,in qua non fuit certioratus de benefic.restit.in integr.Dy.consſ.5.

minor restit.in integ.aduersus delationem iur.& agere potest actione 1.& si contra eum de iur.excipiatur poterit replicari phīta tamen in integr.resti.eo tamen modo,& ʒ illa tempora fic.si principaliter in integ.rest.petiisset.l.nam & postea. §.si minor.ff.de iureiur.& ibi doct.max.Alex.qui ita summat. dict §.

Istud tamen limita per dicta ʒ.eo.§.4. idem.

minor restit.in integr.aduersus lapsum instantiæ.Soci.in 2. part.consſ.299.

Restit.in integ.an competat minori.quando peti.contra alium priuilegiatum.vide in ver.restit.in integ.§.20.

minor non restit.in integ. quando iurauit non venire contra contractum ratione minoris ætatis, vel alia ratione. Iaſ.in l.scien.col.12.cum seq.ff.de ver.obl.

Nec etiam quando iurauit se maiorem to.tit. C.si minor se ma.&c.max.in l.si alterius.

Posset tamen allegare contractum nullum ratione solennitatis statutarie omisse.Lud.Rom.consſ.12.all.Io.and.in add. ad Spec.

contrarium tenet Paul.de castſ.in 2.vol.consſ.141.

Licet minor iurauerit se minorem in contractu inito cum coniuncto,tamen potest probare cōtrarium.Bal.in l.de tutela.C.de in integ.restit.min. idem.

minor non restit.in integ. quando successit maiori pro facto cum ipso maiore celebrato.l.emilius.& ibi doctor. ff.de minoribus.

Sed an tunc restitua.ex clau.generali,si qua mihi iusta causa.Bar.Ang.Paul.de castr.& Alex.in l. cum filius.§.in hac.ff.de ver.obl.tenent quòd sic.

Vide not.Cur.in consſ.58.vbi mult.al.dicit istud procedere quando reus conuenitur & possidet,&vtitur iur.defensionis. & consſr minor hæres possidens fundum conuentus poterit impetrare beneficium restitutionis in integ,ex capite ignorante, quia non est in eius facultate quando conueniatur, secus in minore non possidente,& agente : quia non auditur ex clausula generali ad peten. restit.in integr.vt ibi subtiliter per eum,quem vide.

Vide etiam ad 1.dictum Ang.in §.1.col.2.instit.de excep.

minori currit tempus ad appell.vel prosequendum app.ad confectionem inuentarij,& in prescript.statutaria.Iaſ.in l.pro peran.§.illo proculdubio.C.de iud.

minori currit præscriptio inchoata contra maiorem. Cur. consſ.82.col.4.de quo vide in ver.prescriptio.§. 160.cum seq.

minor habens curatorem, potest testari, etiam eo inuito. Iaſ.in l.quæ de legato.col.6.ff.de leg. 1.

minori restituuntur fructus, non ob.ti.Iaſo.in l.apud Iulianum.§. 1.circa fi.ff.de leg. 1.vide tex.in l.patri pro filio. versi.item ex diuerso.& ibi gl.ff.de minorib. Rom.sing. 528. Franc. de crem.sing. 134.qui dicunt hanc gl.esse singul.

minori contrahi.mora absque interpellat.Iaſ.in §.ex maleficiis.col.9.instit.de act.idem in ecclesia.vt ibi per eum.Alex. in 2.vol consſ.7.col.3.Lud.sing. 116. vbi ampliat idem esse in piis causis. idem.

Quitatio facta per minorem,non valet.Bar.consſ.162.

An autem minor possit cedere actiones? vide Bar. in l.non potest.ff.de aucto.tu.& doct.in l. 1.§.fuit quæsitum.ff.ad treb.

Minor non habet vocem in electionibus.Iaſ.in l.maiorem. col.vlt.ff.de pac.&in l. de pupillo.col.3.in fi.ff.de ope.no.nun. Bal.in l.administrantes.§.fi.ff.de excusſ.tut. Alex.in l.lucius.§. imperator.ad municip.vide tamen Alex.in l.spurij.ff.de decu.

Minor non auditur ab exceptione fori , quam in tempore non opposuit.Iaſ.in l.eleganter.§. 1.col.2.ff.de cond.ind.

Minor an probetur per dationem curatoris.Alex.in 1.vol. consſ.2 1. dicit quòd sic, contra illum, ad cuius instantiam datus fuit curator,non contra alios.

Vide Im.consſ.23.

Fac.quod vult in 4.volum.consſ.2 5.ibi nec etiam obstat.& Bal.in l.iure nostro.§.propter lite.in 5.nota.de testa.tu.ipse tamen Alex.in 2.vol. consſ.8 5.col.2. ibi & bene fac. tenet indistincte quòd probetur minor per donationem curatoris cum decreto.

In minore bene cadit præsumptio doli.Alex.in 4.vol.consſ. 99.ibi.nec etiam obstat,id quod per nonnullos,&c.

Excusa.tamen à dolo præsumpto.Alex.in 5.volu.consſ.3 5. circa fi. idem.

Minori non currit tempus ad soluen.collectas, & si forent facta proclamata,ꝓ res incidant in commissum, si non solua. collecta.restitui.minor.Alex.in 5.vol.consſ.3 1.col.1.

Fac.quod vult Fran.crem.sing.29.

& Minor restit.si fuit in mora.Alex.in 5.vol.consſ.141. col. vlt.in prin.

Minor dicitur enormiter ledi,quando priua.edib.quæ fuerunt maiorum suorum,Alex.in 5.vol.consſ.67. idem.

Vide ʒ.eo.§.8.

Vbi minor non esset restituendus ratione culpæ curatoris, liberatur ceden.actiones contra curatorem. Alex. in 5. volu. consſ.141.col.vlt. idem.

Minor delinquens non potest puniri postea effectus maior,Marſ.in l.de minore.col.vlt.de quæst.al.gl.in l.sciant.C.de leg.hæred.

Minor restituitur in integ.aduersus mutuum, quia præsumitur consumpsisse.Mathes.not. 58.

Minor pro debito ciuili carcerari non potest.ʒ.versſ.carcer. §.20.

Minor an possit esse tutor.exequutor vltimarum voluntatum iudex,arbiter,& de antianis.vide Ang.insti.de fid.tutel.

Minor rem non rite alienatam vendican.an restitue.debeat precium.tex.est ꝓ non.& ibi Bal.in l.prædiorum. C.de prædi. min. nisi emptor probet precium esse versum in vtilitate minoris,vt ibi.

Minor non restituitur aduersus emancipat.paternam. Bal. in l.cum oportet.§.cum autem.C.de bon.quæ lib. idem.

Minor an restitui debeat ad appellandum , vel appellationem prosequen.nulla læsionis probatione interuenien.&dic, ꝓ non,sec.veriorem & receptiorem sent.per Mising.centu.4. obser.17.imo requiritur probatio læsionis,& non sufficit solus temporis lapsus,sec.Bar.in l.nam postea.§.si minor.n.6.ff. de iureiu.Osasc.decisſ. 158.n.9. quam Bar.doctr.declarat Rol. consſ.10.n.15.li.4.quæ concl.procedit,siue petat se restitui ad appellandum,siue ad probandum,& ita fuisse iudicatū,refert idem d.decisſ.col.fi.cui adde, ꝓ absens ex causa reipublicæ restituitur ad appell.teste Afflic.decisſ.175.Aret.consſ.160. n.7. vbi dicunt cōem,pro qua vide doc.in l.1.§.vlt. ff.quan.app.fit. Iaſ.in l. 1.§.si procurator.n.13.ff.si quis ius di.non obt.vbi reg. tradit.cum limit.Quid autem probare teneatur minor petens se restitui cōtra appellationem omissam:ad restitutionem impetrandam? dic,vt per Mising.d.cent.4.obser. 17.& 19.vbi ꝓ restitutio in int.transit tam in hærede, quàm vniuersales successores,& an restituatur minor se maiorem asserens,vide per eundem d.cent.obser.20.& 21.vbi ꝓ minor contra quascunque sententias restituitur,modo læsionis cognitio præcedat, & de ea appareat,& ibi an plena cognitio requiratur:vel summaria sufficiat.

Miserabiles personæ oppressæ siue à iudice temporali , siue à priuato potentiore,possunt statim per viam denunciationis recurrere ad iudicem ecclesiasticum , non addito superiore opprimentis,secundum Innoc.& Panor. in c.significantibus. ext.de offic.delega.Ioann.Andr.eundem Panor.communiter cano.in c.nouit.colum.24.extra de iudic.Bart.in extrauag.ad reprimendam,in verbo,per denunciationem.Specul.in titul. de denunciat.in versicul. priuata verò. ibi idem dici potest de omnibus pauperibus oppressis,videtur casus in cap.si quis de potentioribus. 24.quæst.3. dummodo secundum Innoc.vbi suprà, non agatur de castris aut magnis hæreditatibus. Et idem

idem in aliis personis quando in foro temporali non est proditum remedium,&tamen conscientia est læsa,vel quādo de rigore iuris non datur actio secundum inn. & doct.in d.ca. nouit. Balb.decisſ.146.

Missio in possessionem propter contumaciam non solùm non habet locum in beneficio obtinēdo,sed nec etiam in obtento,Io.de Selua.in tract.beneficij.part.1.q.5.nu.1.communem dicit. B.Villal.

Missio in possessionem ex primo decreto est misti Imperij, Iaſ.in l.possideri.§.genera.n.14.ff.de acq.pos.com.dicit.idem.

Missio in possessionem ex primo decreto facta vni ex creditorib.ex causa onerosa,,pdest omnib. aliis creditorib.ex causa similiter onerosa:si tamē causa est lucratiua,vno immisso, non dicuntur alij immissi.Ant.de Fan.de pig.& hipp.in 3.par. mem.2.n.10.restrictione sexta,com.dicit. idem.

Missus in possessionem ex primo decreto,nō dicitur possessor,sed detentor,idem Fa.in d.mem.2.n.6.com.dicit. idem.

Fallit in reali:quia missus in possessionem ex 1.decreto possidet ante annum reuocabiliter rā:um:post annum autem irreuocabiliter.Iaſ.in d.l.possideri.§ genera.n.20.com.dicit,sed dictus Fan.ibi dicit,ꝓ secundum communem opi.canonistarum ante annum est detētor:& post annum, verus possessor: legistæ tamen tenēt prout Iaſ.dicit com.& Fan.concludit tenendum cum legistis ibi in ver.quòd immisso.

Fallit secundò,in misso in possessionem ex 1.decreto,quādo creditor est præsens per actionem hypothecariam:cum dicatur actio realis quia possidet, Iaſ.in d.§.genera. n.24. & Fanus n.8.communem dicunt. idem.

iussio de Mittendo in possessionem ex 1.decreto quando creditor est præsens per biennium : si tamen est absens,durat per quadriennium,Ant.de Fano.ibi in 3.par.mem.2.n.3.communem dicit. idem.

ADDITIO. in materia missiōis in possessionem dicit Bar. in l.à diuo Pio.§.si super reb.nu.1.ff.de re iudi. quod missus in possessio.ex re iudicata,statim efficitur merus possessor,& sic ꝓ ex 1.decreto possidet.Quæ opi.non seruat,vt dicit Bal.in l. ord.n.16.C.de exec.rei iud.peri.2.§.genera.ff.de acq.pos.cum aliis per eum alleg.vnde talis missus non dicitur possessor.sed detētor,vt testatur de communi opi.Neguſan.in trac.de pig. par.3.memb.2.nu.6.Intelligas tamen vt ibi per eum in nu.sequentibus.

Mitriari quis potest mitra Cartaginensi , & est pœna inter corporales,vt est communis opi.Cla q.70.ver.mitræ. vbi fusius. Bonac.

Mobilium legato pecuniam comprehēdi receptum est,vt constat ex Dec.consſ.381.n.5.& consſ.470. Parisſ.cōſ.79.n.45. lib.2.Arius Pinel.in l.j.par.2.n.45.C.de bonis maternis. Quāuis Pauli iurisconsulti authoritas non leuiter refragari videat lib.3.sententiarum,tit.de vsufruct. & Græcorum schola proculdubio reluctetur apud Harmenop.lib.5.tit.10. de mobilibus legatis.sed ea de re alibi latius,& commodius agetur. E. Suarez.

Mobilium legato veniunt pecunie,nisi talis pecunia sit parata fænori & negotiationi, teste Nat.consſ.117.col. pe.nu.5. n.6.de quo, & quæ veniant in tali legato plura no.Paris.cōsſ. 79.n.38.lib.2.Dec.consſ.381. Alex.consſ.9.col.fi.circa med.li. 1.Tiraquel.de retrac.§.1.gl.7.& refertur istud verbum mobilium ad communem vsum loquen,ex no.per Nat.dict.consſ. 117.col.fi.consſ.146.col.8.circa fi.Quorum mobilium appellatione,nō venire iura,actiones,nec nomina debitorum,scribit Paris.consſ.94.n.3.& seq.consſ.96.n.14.& 15.lib.2.Rol.ꝓſ. 54.n.35.libr.3.vbi n.36. ponit fall.ad Reg.quando dicitur de bonis mobilibus & immobilibus quibuscunque.Quid dicen de substitutione facta in bonis immobilibus: an procedat in pecunia ex fundo recepta, & ad fundum destinata?& dic,vt p Soc.iu.consſ. 120.lib.1.syluan. consſ.64.Rol.de dote q.91.nu. 12.vbi de dispositione loquen de bonis immobilibus:ꝓnon verificetur in pecunia ad emptionem prediorum destinata, & an mobili appellatione computentur annui redditus vide Port.lib.3.concl. 11.mobilium autem & immobilium appellatione:non venire iura & actiones tradit Por.d.libr.3.concl. 10.de quo vide Dec.cōsſ.461.nu.3.vbi quòd iura & actiones sunt tanquam tertia species Quid de statuto prohiben mobilia & immobilia transferri in extraneos, & dic, ꝓ comprehendit etiam actiones,secundum Rol.consſ.54.nu.35.36.38. lib.3.in testatore autem relinquen vx.redditus quorumcunque bonorū mobilium,& immobilium, quòd non videatur relinquere nomina debitorum:scribit Rol.consſ.65.nu.8.lib. 1.post Iaſ.in l.à Diuo Pio §.in venditione.col.2 de re iud.Paris.consſ. 50.n.23.consſ.96.nu.15.lib.2.quòd verò legatis mobilibus non veniant nomina debitorum , communem dicit Iaſ.consſ. 5.lib.3.Dilect.de arte.rest.tit.6.c.9.

Molendinum habēs in parte inferiori fluminis vtrum possit impedire volentem facere molendinum in parte superiori ipsius?tunc distinguendum est,secūdum omnes doc.communiter,in l.si quis ex argētariis,§.si intium,ff.de eden.& in l.manifestè, C.de ser.aut flumen illud super quo molendinum est ædificatum priuatum est,aut publicum:si priuatum est vtriusque partis, & hoc casu si vna pars vult de nouo suo molendinum ædificare,vt sibi principaliter cum modum afferat,& ꝓsit,& quippè tunc potest licitè ipsum facere in suo,absque impedimento alterius partis molendinum habentis in parte inferiori,& sic ea inuita,si verò vult ꝓstruere molēdinum vt nocear principaliter parti prædictæ,quæ præuenit in ædificādo, & hoc casu,absque dubio non potest,nec audiendus est.quādo verò flumen est publicum. eo casu, vel dicta pars in parte inferiori molendinum habens licitè illud ædificauit, & tunc altera pars volens construere nouum molēdinum audienda non est, imò potest licitè suum aduersarium impedire in vsu dicti noui molendini,ne sibi auferatur, ac diminuatur lucrū, & emolumētum ipsius aquæ ductus preoccupari. aut d.pars habens molēdinum in parte inferiori illicitè ædificauit,& tūc non posset impedire alteram partem volentē nouum molendinum construere in parte superiori dicti fluminis. secūdum Dy.Old.Ray.Bald.n.2.Iaſ.n.21.& Ripam,n.26.cum aliis seq. in l.quo minus, ff.de flumi. vbi explicant istam esse veram, & communē opi.& eādem sequitur,& citat Papien.in sua prac. in for. libel.in actio. confes.nu.7.& seq.Ruinus consſ. 191.n. 3.vol.1.& consſ.98.nu.12.vol.4.cum aliis relatis per eum, & Curt.sen.consſ.33.n.2.& seq.Ruin.consſ.191.n.3. lib.1.& cōſ. 98.n.12.lib.4.& declarat,& latè interpretatur Ripa,ī d.l.quo minus, n.23.cum aliis seq. sed quænam sint flumina publica, & quæ priuata,& quot species fluminum reperiāt:ur,vide Iaſ. declarantem,in d.l.quo minus,n.37.& Ripam,nu.1.& curti. sen.in d.consſ.33.n.1.& Cæpol.in tract.seruit.rustico. prædio. in tit.de fluminib.c.31.n.1.cum aliis seq.& in c.seq. F.Viuius lib.2.opi.181.

Molendini opus , seu æquæ ductus incipiens ædificare , ac præoccupare,licet illud non perfecerit,ac compleuerit censetur ius sibi acquisiuisse, vt possit prohibere alium construere volentem aliud molendinum,seu opus,& sic isto casu potior viderur causa,&conditio præoccupātis,& sola operis inchoatione acquiritur ei ius ob quod aliis præferatur , secundum Bart.in l.quo minus,n.10.cum duobus seq.ff. de flumi. Bal.in l.item pilli.in 4.q.ff.de rerum diui. Cæp.in tractat.serui.rusti. præd.in tit.de serui.aquæ ductus.c.4.n.44.& seq. Iaſ.nu. 54.& Ripam.nu.47.cum aliis seq vbi aiunt istam opi. esse communem , & eam latè declarant , & in aliquibus casibus limitant. F.Viuius lib.2.opi.182.

Molēdinum si quis habuerit in aliqua villa,& nōnulli,homines illius vel alterius villæ iam lōgissimo tempore.iuerint ad molendum in eo molendino.nō tamen in futurum eos ad molendum compellere potest , cum in his quæ sunt facultatis non cadat præscriptio.Hæc autem sententia non procedit quando intervenisset prohibitio, & volētes ire ad alia molendina fuissent prohibiti,& prohibitioni acquieuissent per longissimum tempus sufficiens ad præscriptionem perficiēdam, quia tunc benè acquiritur ius prohibenti , vt possit in futurum cogere eos ad molendum.Pan.in c.significante.nu. 1.extrà de appell. Et hanc scribentiū cōem opi. esse asserunt Balb. in tract.de præscr.in 4.part. 5.prin.in 5 q.ver.hanc conclusionem limita,nisi interuenisset prohibitio.n.3.Iac.de S. Georg. in trac.feuda.in verb.& cum molendinis.n. 5.ver.& hanc conclusionem limitabis procedere.& Rol.à Valle,in cōsi.22.nu. 34.in 2.Tomo. kirchouius.

Molendini appellatione quid contineatur,vide per Iaſ.in l. quominus. ff. de fluminib. Et multas quæstiones in materia molendinorum,vide in tract. Feder.in rubr.quæ sunt regalia. ver.de molendinis. P.And.

Molestare.Qualiter quis dica. alium molestare.vide Alex. in 2.volu. consſ. 52.repetito in 5.vol.consſ. 177.vbi dicit quòd ille qui quomodocūque fac.prouersum siue agendo siue excipiendo siue de iure siue de facto. siue in iud.siue ante litem contest.siue post dicitur molestare.al.gloss.& doct.in l.lucius §.tres hæredes.ff.ad treb.& alia multa.idem dicit.Il clā possīde.ff.de acq.poss.

Adde.Barb.in 1.volum.consſ.12.in 8.colum.vbi al.Rotam decisſ.393.quæ mihi est in nouis 401.incip.si agenti.

Idem vult Iaſ.in l.cum posteaquam.C.de pact. & in l.stip.ista §.si quis forte in 1.no.ff.de verb.obl.Alex.in 1.vol. consil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

11.col.2.in prin.Barb.late.in 3.vol.conf.56.col.6.& seq.

Barb.tamen in 1.volu. conf.60.col.7.dic.quòd ita demum dicitur molestare si ex mala causa. non autem si ex iusta vt peten.cautionem.al.Bal.in l.1.C.de his quæ pe.no.

Idem vult Pau.de ca.in 2.vol.conf.191. vbi dicit quòd nõ intelfr. de molesta. iuridica. & idem vult in dict. §. tres hæredes.

Alex.in l.quod de bonis.§. 1.ff.ad l.falc. vbi fortius tenet q̃ si hæres promisisset mortuo defuncto non molestare.non diceretur molestare peten.dictam cautionem.&ibi ponit qualiter intelliga.verbum molestia.Corf.in ver.molestia. Crotus in l.nemo potest.in 16.col.de leg.1. Angel. in §. fi. institut.de lega.

Idem vult Fel.in c.in presentia cc.2.col.de prob.& in c.que relam ext.de simo.& in c.causam quæ in 12.col.de rescr.

Et ita vult Ias.in l.eum qui §.fi.ff.de iure iur.al. Bal.in l.1.C. de vsufr.vbi dicit q̃ si testator reliquit vxorẽ vsufructuariam. & grauauit hæredem.ne molester in vsufruc.sub.pœna priua. hæred.nõ dice.hæres molestare.peten.cau.fructuariam.& dicit quòd Bal.non poterat allegare meliorem tex.illo.

Fac.quod vult idem.Ias.in l. clam possider. col. 1.ff.de acq. pos.vbi dicit q̃ ille qui all.in iud. vel ext.in sui fauorẽ. aliquid quod non potest probabiliter inficiari.non dicitur alicui mouere controuersiam.al.Io.And.in nouel.in c.ven.extr.de censi.& Pe.de ancha.in conf.146.inci. in quæstione reperio solfr allegatum.alias incipit in prædicta quæstione,&c.

Imo dicit quòd hęres celando bona hæreditaria nõ dicitur controuersiam moue.al.Pau.de cast.in d.conf.191. tamẽ Ias. non ponit pro constanti.

Idem vult Bened.de perux. in conf.9.vbi dicit quòd hæres peten.inuentarium fieri & satisdationem.prestari non dicitur molestare.

Idem vult Barb.in4.vol.conf.40.col.17.

Limitat tamen Fel.in d.ca.causam quæ. col.13.de resc.Nisi verborum plenitudo vel materia subiecta aliud inferat.per ea quæ no.Pan.in conf.44.incip.quidam dominus ant.quod mihi est.41.vbi vult q̃ si dicitur de omni molestia.quæ fieret vel fieri posset.tũc intelfr etiam de iure. ar.l. nepos proculo.ff.de verb.sig.

Adduc.etiam Fel.Rotam de resti.spol.decis.18.in nouis incip. item si agenti. quæ mihi est.401.incip. si agenti.in nouis. vbi habetur q̃ si quis promisit non molestare nec inquietare suum spoliatorem nõ potest molestare nec.de iure.nec de facto.al.alia multa que omitto. & ita vult marf.in l. vnius §.cogitur.col.9.ff.de quæstio. P.Andora.

Quid si testator mandat vxorem non molestari. sub pœna priuationis hæred.cui applicabi. illa pœna. an fisco.an vxori, &c.vide.in ver.legatum perditur §.4. idem.

Monitum quid dica & de materia vide Ias.in l.non tamen. in fi.C.de lega.& no.Decium in ca.de cauf.col.3.de of.deleg.

Vide aliqua.de actibus momentaneis. per Crotum in l.si is qui pro emptore.col.2.ff.de vsucap. P.And.

De momento curañ nõ est.Bal.in l.fi.§.fi.C. de bo.quæ lib.

In cõtrarium est l.2.de posth.hæred.insti.& quod vult Bal. in c.1.§.cum etiam in ti.epi.vel ab.cum aliis al.per brunum.in 6.art.ver.21.quæro. idem.

Monachi & fratres mendicantes possunt in testamentis testes adhiberi.com.in §.T.q.55.ver vlterius. idem.

Monachus retinet iura suorum.Ias.in l.patre furioso.n.47. ff.de his,qui sunt sui vel alie.iuris.communem dicit.B.Villal.

Monachus solutus est à patria potestate. idem Ias.ibi communem dicit. idem.

Monachus factus,statim fit intestabilis,& sic testamentum eius per ingressum in monasterium,fit irritum,auth. ingressi. C.de sacrof.eccles.Et hanc opinionem cõmuniter sequi. doc. attestatur Imol.in c.1.ver.quid autẽ,si aliquis. de testa.de qua vide Duran.in ar.test.tit.3.cau.9. I.Fich.

Monachismus superueniens rumpit testamentum , anteà confectum.adeo vt nec legitima debeatur Monasterio.communem dicit Deci.conf.31.& alij plures passim.

Contrariam verò communem esse dicit Ias.in auth.si qua mulier.C.de sacrof.eccl.Et sequuntur alij,sub distinctione tamen, vtrum testator ille tempore testamenti conditi cogitauerit.de ingrediendo monasterium,vel non cogitauerit, &c. prout vtramque opinionem refert Fern. Vasq. libr.3. Illustr. contro.c.102.n.2. Et postea ibidem subiungit,itaque omnes fere conueniunt, vt si tempore testamenti, testator cogitauit de monachismo futuro, tunc per monachationẽ subsequentem non rumpitur testamentum:quod si tempore testamenti non cogitauit de monachismo futuro, tunc per ingressum religionis rumpitur testamentum:non secus ac posthumi agnitione,secundum vnam communem sententiam: licet secundum alteram cõmunem sententiam,etiam hoc casu non rumpatur,quod etiam tenuit Viglius in prin.Instit. quib.mod.testa.infirm. Et hæc opinio magis placet, &c. posteà lectorem remittit ad Dida.Coua.in ca.2.de testa.nu.4.vbi plene tractat. idem I.Fich.

Monachus potest præfici in beneficium curatum sine dispensatione.Pau.in c.quòd Dei timorẽ.n.7.de statu monach. com.dicit. B.Villal.

Amplia etiam ad præsentationem, idem ibi. comm. dicit. idem.

Monachus effectus canonicus nõ potest esse iudex delegatus.Gome in c.statutum.n.32.de rescr.in 6.communem dicit si tamen esset constitutus in dignitate iudex delegatus potest esse,Aret.in c.causam.de iudi.n.17.communem dicit ex gl.in clem.& si principalis.de restit. idem.

Monachus fugitiuus magis æquiparatur filio,quàm seruo, Ias.in l.possessio.§.seruum. nu. 14.ff.de acq.poss.communem dicit,sed Are.ibi cõmunem contrariam,sed pro cõcordia dic quod æquiparatur seruo quo ad effectum acquisitiõis, sed in acquisitione æquiparatur filio.Ias.ibi. idem.

Monacho instituto hærede,& repudiante,potest monasterium acceptare, & adire hæreditatem, Ias.in l.cùm proponas. de hæred.insti.C com.dicit. idem.

Quæritur,cui magis,& prius,Episcopo,an vero Abbati,Monachus parere teneatur ,& quia materia vtilis,& quotidiana est,teste Pan.in ca.cùm cõtingat nu.21.de foro compe. Idẽ aliquorum opiniones referre nõ prætermittam, demumque quid respondendum sit subiungam. Et quidem primo Matthæ.quem Zabare.clem.ne in agro.§.quia verò, q.8.de statu monachorum refert,& passim sequitur,huius fuit sententiæ, quòd vbi monachus ab Episcopo animarum curę preficitur, quo ad ipsam curam concernentia, in reddenda quoque primitiarum,& decimarum ratione,ac in causis iuris ordine pertractandis,ipsi Episcopo potiùs,quàm abb.in fractione verò vori abstinentiæ,& silentij obseruatione ac cæteris,ad regulę & ordinis monachalis obseruantiam attinẽtibus,Abb.obedire debet,& tenetur.Sed quod in omnibus Episcopo parendũ sit testari nobis videtur quod Augu. lib.confessionum secundo ait,maiorem,inquam,potestatem minori ad obediendum præferri,canon.quæ contra mores,octaua dist.vbi propositio maior probatur,prout q̃ Episcopo monachus subiectus,& illi meritò obsequendum sit,probat text.in can. monasteria, el 1.18.q.2.vbi q̃ monasteria, & monachorũ disciplina ad eum pertinent Episcop.in cuius territorio sunt instituta,& text.in cano.cognouimus.eadem causa & quæst. quo in loco Greg. Vitali Sardiniæ defensori,cum ad ipsius Greg. peruenisset auditum , quòd pro suo quisque libito voluntatis diuersisque de causis tam fœminarum quàm Dei seruorum virorum monasteria perturbabat rescribens illi,vt in posterum illa sic perturbare,& vsurpare sua auctoritate nequaquam permittat.admonet, & vt Episcopus sub cuius moderamine sunt desuper intendat,& ipsius solicitudo sit causas quoque & vtilitates inter monachos disponere iubet, & monachos itaque Episcopis subditos fore ibi legitur.Ad idem facit text.in can. non semel,eadem causa & quæst. vbi Aurelianensis concil.constitutio,Episcopis vt non semel,sed sæpius monachorum monasteria visitent, & si quid corrigendum putauerint:& fuerit corrigant iniungit.huicque gl.in can.hoc tantùm. 18.q.2.dum correctionem ad Episc. pertinere ex textu illo arguit.ex text. in can.qui verè. 16.q.1.vbi ex Calcedonensi cõcilio,monachus solitariam in eremo vitam ducentes,vt honore quo propterea meriti dijudicantur venerẽtur, ab Episcopi subiectione exemptos,eos verò qui in monasteriis per singulas ciuitates, & possessiones existentibus degunt illis subiectos existere sanctum legimus.Episcopum quoque monachis præcipere,& legationis munus iniungere posse eiusdem concilij auctoritate in c.quidam monachi, eadem causa.& quæst.iuncta gl.comprobatum habemus ex textu ĩc.relatum.ne cler. vel monac. secular.nego.se immisf.vbi Episcopus monachos religiõe neglecta,seculari more viuẽtes,ad regularem obseruantiam impellit, & cogit. Ipsumque Episcopum in monachos potestatẽ habere firmat gl.in c.nulla.18.q.2. Verũ alij sic distinguũt, quòd aut pro minimis excessibus contra monachos agẽdum est,&isto casu Abbati,vel priori subsunt,ab illoque plectendi sunt,aut de grauibus quæritur,& agitur excessibus,& ab ipso sunt Episcopo puniendi,refert gl. in d.can.hoc tantùm. 18.q.2.allegat textus in ca.monachi.de sententia excom.& in can. si quis monachos. 90.dist.& in can. non dicatis. 12.qu.2.quæ tamen gl

tamen gl.aliter distinguit,hanc saniorẽ inquirens sententiam, quòd aut contra monachum iuris ordine proceditur , & agitur,& tunc coram Episcopo agendum est,ad gl. in can.persona. 11.q.1.Aut non in forma iuris,& tunc secus,allegat textũ in ca.reprehensibilis,de appellat. qui textus loquitur indistinctè de excessu, & monachum ac religiosum cum pro aliquo excessu fuerit corrigendus cõtra regularem prælati sui,& capituli disciplinam appellare , prohibet sicque Matthæ. & Zabarel.opinionem 3.citatam corroborat : eamque textus in c. ad nostram.el. 1.e.tit. comprobat:ab ipsa tamen non prohibetur Episcopus correctione,vbi in ca Abbas negligẽs,& remissus fuerit.vt probat textus in d.c. relatum.ne cler.vel monac. seculari.nego.se immisc.& glo.in d.can.de persona.11.q.1.ac text.in cano.corripiatur,24.q.3.& in ca.quanto.de of.ord.ad Abbatem quidem in monachos,tam quo ad regularem disciplinam,& correctionem,iuxta tex. in ca.ea,quæ.de sta.monaquàm etiam quo ad reliqua extra illam plenariam pertinere iurisdictionem nonnullorum sententia testatur.vt gl.d.ca.de persona.ait ipsosque suos monachos exc.sen.aculeo feriri posse,ex tex.in ca.cùm in ecclesiis,de maiorita.& obedien.quod probari pariter videtur ex gl.in allegat. can.quæ contra mortem.8.dist.ibi ergo magis obedit monachus Episcopo quàm Abba.quod falsum est,& in can. 1.& 2.59.dist.Inn.verò,in d. c.quanto.de of.ord.illam sectatus est sententiam,quòd si agatur contra monachum ad correctionem secundum regulam, primo loco correctio spectat ad Abbatem,sed si accusatur criminaliter,debet coram Episcopo accusari.Si verò agatur contra eum de pecuniaria,vel ciuili causa,& principaliter ad monasterium in quo dictus monachus residet spectat,non ipsius monasterij Abbas,sed episcopus siquidem ad aliud dicto Abbati subiectum monasterium pertinet, tunc vtcque cognoscit & est iudex,scilicet Abbas,& Episcopus, & in actoris optione est,coram quo ipsorum conuenire velit.Quid denique in tanto opinionum conflictu approbandum sequendumq; sit perspiciendum est:dic non recedendum esse ab ea opi.quę primo fuit Io.de Ligna.in di.clem.ne in agro,de sta.monach. quam abbas,& cæteri Sriben.in d.ca.cùm contingat.ver.& in istis.de foro compet.sequuntur,videlicet Abbatem in monachos suos vbicunque delinquant , contrahant vel resideant, tam in ciuilibus,quàm in criminalibus,& tam correctionaliter quàm iurisdictionaliter & priuatiuè ad Episcopum,nõ autem accumulatiuè iurisdictionem habere, Feli.quoque idem in c.pastoralis.ver.septimo limita,de of.ord.dummodò de crimine quod depositione,& degradatione dignum sit,puta hæresis,ca.ad abolendam.de heret.in sexto.de literarum apostolicarum falsitate ca.ad falsariorum. de crim.fal.non agatur.iurisdictionem habere,& coram ipso Abbate primo cõueniendos fore,si tamen commodè adiri possit,& loci distantia non repugnet,sed aptum, & commodum præbeat aditum:aliàs & data abbatis negligentia , coram ipso conueniretur Episcopo d.ca.quanto,canon.Abbates. 18.q.2.ca.religiosus. de testa.in 6.c.religiosus.de election.eodem lib.c.sicut. de simo.& præallega.c.in ecclesiis.de maior.& obedien.& si ordo iste peruertatur, fori declinatoria & exceptio obstabit.Hanc eandem opinionem secutus est idem Abbas in ca. cùm ab ecclesiarum. nu. 10.ver.in monachis tamen.& in ca.pastoralis, n.6.de offi. ord.& in d.c. quanto in quantum se ad ea quæ in prædicto c. cùm ab ecclesiarum,dixit, ad quæ pariter in ca.si quis contra clericum.2.not.eodem tit.de foro compet.se remittit.eamq; passim.Rom.conf.375.in proposita quæstione,& Cal.consi. 20.an Abbas,de regula.& stat.monacho.secuti sunt vtrobiq; & attestati,sic in dict.ca.quanto,de of.ord.ac Doctores communiter concludi,ab ea igitur vt iam dixi in iudicando præcipuè & consulendo non est recedendum.l.1.ff. de off.quæsto. cum aliis allega.8.q.8.ad finem. F.Turza.

PRO.Monachus habetur pro mortuo quo ad actus ciuiles. l.Deo nobis.C. de episc. & cle. cano.placuit. 16.q.1.secùs tamen quoad actus naturales.no. Accur. in auth.idem est.C.de bo.quæ lib. Bellon.

PRO.Monachus quicquid acquirit,acquirit monasterio. auth.ingressi.C.de sacrof.eccl. idem.

PRO.Monachum non facit habitus,sed professio regularis.c.porrectum extra de reg.& transl.ad religio. idem.

PRO.Monachi iurare solent per crẽde mihi.no.gl.in l.quę sub conditione.§.1.ff.de condit.insti. idem.

Monachus licet nomine proprio neque agere,neque conueniri possit, cùm non habeat proprium, & ne Cappam quidem, quam monasterij nomine detinet, quare nec restitutionem ablatæ suo nomine petere potest,prout notat 12.q.3.ca. nolo, & c.n.dicatis.de statu monach.id tamen inter alia fallit in causa criminali,quia potest Abbatem malum accusare,expensis monasterij, gl.in ca.ex parte, de accusat.perinde atque Abbas accusatus vel remotus se monasterij expẽsis defendit, atque tuetur,secundum Alanum & Vinc.& Io.And.d.cap.ex parte,cum quibus cæteros communiter residere refert Bene. Cap.reg.85.nu.3. similiter fallit inter alia,si monachus agere vellet pro causa suæ electionis, quia id potest quoque expensis monasterij,quod procedit quãdo eligeret in prælatum monasterij cuius est monachus,aliàs si in prælatum alterius, non potest agere sine licentia sui prælati,prout notatur in c.si religiosus.de elec.lib.6.& ita quoque communiter teneri refert ibid.n.4.idem Capr.

Monachi claustralis correctionem,si agatur in forma iudicij,licet Inn.Host.Abb.Io.And.Collector & Aegid.Bellamer. in c.quanto.de of.ord.videantur tenere ad Episcopum & Abbatem pertinere per gl.in c.de persona.11.q.1.& gl.18.q.2.c. 1.quod voluit Hug.ibid. & communiter videri, tamen contraria opinio scilicet iurisdictionem siue correctionem etiam in grauioribus criminibus ad solum Abbatem , paucis quibusdam exceptis pertinere , nõ solùm si agatur ad correctionem iuxta regularia instituta,sed etiam si agatur ad pœnam iuris & via ordinaria verior est per c.ea quæ.de statu monach.& ibid. gl.c.reprehensibilis.in fi.de appellat.c. corripiantur.24.q.3.c. Abbatis.18.q.2.c.quæ ab ecclesia,de of.ord.& gl.in c. quãto. e.tit.gl.in c.experientiæ.11.q.1.gl.in c.pe.de of.ord.gl.in c.de persona.11.q.1.gl.in c.pastoralis de of.ord.& ita in d.c.quanto.tenuerunt Laurent. Vincent.Philip. Goffred.& Do.Nicola.in c.cùm contingat.de for. comp.quam fiemat Ioannes de Ligna.in clem.ne in agro.de statu monach.cuius dicta Aegidius Bellamer.ibidem approbat,& hanc vt communẽ tenendam asserit Bened.Cap.reg.84.n.2.& 3.& n.16.dicit hoc procedere, etiam in Abbate confirmato , necdum consecrato, quia etiam ante benedictionem statim post confirmationem recipit iurisdictionem,iuxt.not.in c.transmissam.& c.venerabilem.de lect.gl.in cle.2.de statu monachorum,& hoc tenẽt, d.ca.quanto.Host.D.Ant.Imol.D.Nicol.& communiter Doctores,quod tamen inter alia fallit,quando in contrarium extaret consuetudo, tunc enim cùm iurisdictionem etiam cõtentiosam det,est seruanda,Bart.in l.fi. ff.de aqua pluuia arcẽ l. c.cùm contingat.& ibidem gl. & Doctores communiter, de foro compet. item in notoriis actu permanẽtibus, nam in his Abbatis negligentia excusari non potest actu transeuntibus, sed Episcopus corrigit & punit suos,c.Romana.§.notoria,de cens.lib.6.c.super eo,de cohabitatione cle.& in c.dilectus.de appellat.ca.cùm tu.de vsur.item fallit quando ageretur super crimine,ob quod sequi possit degradatio, tunc enim non Abbas,sed Episcopus cognoscet & corriget monachum,quia inferior Episcopo non potest actualiter nec verbaliter degradare,c.degrad.in prin.de pœnis.c.transmissam.de elect. & doct. communiter,in c.at si cler.de iudi.quod procedit etiam si per viam inquisitionis procederet, vt refert Bened. d.reg.84.nu. 24.28.& 27.

Monachus claustralis simplex in ciuilibus conuenire non potest,cùm non habeat proprium 12.q.1.c.nolo & c.non dicatis.de statu monachorum, & ibidem notatis, sibi enim imputare debet qui contrahit impudẽter cum monacho,& hoc tenuit Inn.& Host.in c.quanto.de of.or l.Lignan.in cle.secũda,de statu monac.& D.Nic.in c.cùm cõtingat, de foro competenti,& capitulo si quis contra.de foro compet.& ita communiter teneri refert Bened.Capr.reg.84.n.44.Quod tamen fallit quãdo monachus de licẽtia Abbatis esse in studio,quoniam tunc videtur concessa potestas contrahendi in iis sine quibus commodè in studio versari non possit,vt no. in ca ex parte.de accus.quia obligatur monasterium ex mutuo vsque ad probabilem summam,gl.in c.non dicatis.2.q.1.Archid. in c.vt periculosa.ne clerici vel monachi.& Inn.in d.c.quãto.& D.Nic.d.c. cùm contingat.& d.c.si quis contra.& communiter tenetur quod monachus tali casu agere & conuenire possit, quo tamen casu , cùm Abbas monasterium defendere teneatur,non poterit esse iudex, neque enim pareſt partem iudicẽ esse,c.nullus.4.q.4.& ideò conuenietur monasterium coram episcopo,secundum D.Nic.d.c.si quis contra.aut si sit adhuc in remotis coram rectore,vel iudice ordinario studij vel loci, vt dicit Imo d.ca.quanto.argumento.l.si longius.ff.de iud.vt refert Bened. ibidem n.49.& seq. Quod tamen non procedit quando monachus sine licentia Abbatis versaretur in studiis, quo casu cùm monasterium non obligetur , coram Abbate erit conueniendus,quia cessat suspicio,vt tenet Inn.& D.Nic. d.c.quanto.& Archid.in c.vt periculosa. Ne clerici vel monachi.& Ligna.d.cle.2. & ita quoque communiter teneri refert ibid.nu

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibid.numer.52. idem Benedict.Capr.

Monachus neminem potest in iudicio denunciare,nisi pro prium abbatem,extraiudicialiter autem, & ad pœnitentiam, potest quemcunque denunciare.com.dicit abb.in c.ex parte nu.6.de accusat.sed hoc rarò contingit in pract.Clar.d.§.fi.q. 7.ver.item quæro. P.Fichard.

monachus si occidatur vel offendatur, & habeat filium legitimum quem ante monachatum generauerit, tum ius faciendæ pacis vel remissionis,pertinet ad filium non ad monasterium,ita com.dicit Boer.decis. 121.nu.9.quem refert Plaz. c.6.delict.n.16.& Carauita super 275.ritu mag.cur.in fi. contrariam verò com.dicit Alc.in l.4.§.Cato.nu.175. ff.de verb. oblig.quem refert do.Ant.de padilla in l.transigere.nu.38.C. de transact. Clar.distinguendum putat an fiat offensio respectu religionis,an respectu personæ offensi tantum.& in illo casu monasterium,in hoc verò filium præferendum putat in dubio verum vtrumque admittendum, & hoc in casu quo offensus religionem professus sit aliàs enim simpliciter præferendum filium.& ita dicit se vidisse iudicari d.§.fi.q.58.ver.vlterius quæro. P.Fichard.

monachus habitum suæ religionis non deferens, incurrit pœnam excommunicationis.c.vt periculosa.ne cleri.vel mo. in 6.Et licet aliqui dicant ꝙ si occultè deferat non incurrat pe nam excommunicationis,sec.Archid.d.c.vt periculosa.cuius opi.Claud.in repet.l.vt vim.n.99. ff.de iust.& iur.dicit docto. communiter sequi. Tamen contrariam,ſ.ꝙ monachus nihilominus incurrat excommunicationem, etiam si occultè habitum deferat.com.dicit Calc.cons.123.nu.1. per gl.in cle.fi. in ver.extrinseci.de vi.& hon.cler.quæ opi.Clar.magis placet quam prior.ita tamen,nisi cum causa & licentia superioris occultè habitum ferret.Clar.d.§.fi.q.77.ver.monachus. P.Fich.

monachus neminem potest in iudicio denunciare,nisi pro prium abbatem extraiudicialiter autem & ad pœnitentiam, vt est com.opi.Cla.q.7.ver.item quæro.dicens,hoc rarò contingit in practica.

monachus si occidatur vel offendatur, & habeat filium legitimum, quem ante monachatum legitimè suscepit, ius faciendæ pacis ad ipsum spectat,non autem ad monasterium,vt est com.opi.sed cum distinctione recipitur à Claro. Nam aut fit offensio respectu religionis, aut respectu personæ offensi tantummodo,& in primo casu spectat ad monasterium,in secũdo ad filium.In dubio,verò ad vtrunque spectat. & in hoc casu, quo offensus religionem professus sit. aliàs solus filius præfertur.& ita vidisse iudicari ait Cla.q.58.ver.vlterius quæro. Bonac.

Monachus habitum suæ religionis non deferens, incurrit pœnam excommunicationis, etiam si occultè deferat. vt est communis opi.Clar.q.77.Nisi id faciat cum causa,& licentia superioris.Sed potest ab eius superiore absolui. vt est communis ibi. Bonac.

Monachus si interficeretur, & postea interueniret transactio vt daretur certa pecuniæ summa ratiõe factæ occisionis, illa abbati ac monasterio,non autem eius patri, si quempiam haberet,relinqueretur,ita voluerunt multi doc.referẽte Dec. in c.in præsentia.n.57.extrà,de prob.quorum sententiam cõmu.esse Alci.arbitratur in l.4.§.Cato.ff.de ver.obli.licet ab ea discedat Boer.asseuerans contrariam esse communiorem.de cis.121.n.8.9.cuius sententiam Pet.à Placa,in epito. delictor. lib.1.c.6.n.18.approbare videtur. kirchouius.

Monachus percutiens alium monachum extra claustrum, potest absolui per Abbatem,vt est communis opi.de qua Ab. in c.cum illorum,de sentẽtia excom.in fi.Bertach.in ver.monachus delinquens. Bonac.

Monachi claustralis correctio videtur ad Episcopum pertinere in criminalib.si in forma iudicij agatur,vt est com.opi.secus si non in forma iudicij. Sed contrarium est verius ad solũ Abbatem spectare,vt est com.opi.Capra regula 84.nu.2.& 3. Abbas autem non cognoscit de crimine sui monachi, si priuilegium extaret in contrarium alterius superioris.Idem in notariis,scilicet actu permanentibus vel actu interpolatis. vt est com.opi.Capra ibi.nu.28. Bonacoss.

Monacho instituto hærede, cui substitutum sit vulgariter, repudiante hæreditatem, Abbas cum conuentu,vel monasterium,ipso monacho inuito potest adire hæreditatem, & substitutum excludere quod non tam vigore iuris,quàm ex æquitate canonica procedere,dicit Bal.in l.Deo nobis. C. de episcopis & clericis,& in l.1.C. qui admitti ad bon.& Inno.& Io. And.in ca. præsentia.de probat.imol.in c. Raynutius.de testa. Franc.de Ramponibus.in l. post aditam. C. de impub. & aliis substitutionibus.Larto.in l.1.ff.de vulg.& pup.& ibidem Im. & communiter can.d.c.in præsentia. & ita communiter tenet refert Bened.Capr.in tractat.substit. post regulas posito.in prima specie.nu.61.& 63.

monachus professionem faciens omnia bona sua acquirit monasterio, teste Deci.ca.in presentia.extra de probat.quam concl.limita,vt per Bertac.ver.monachus acquirit.nume.20. de monacho autem vide quæ scribit prac.pap.for.lib.act.real. ver.iure dominij.nu.57.& seq.Mathes.sing.43.Ab.in ca.2. de consuet.Rol.cons.2.nu.111.libr.1.vbi quo modo & quid acquiratur ecclesiæ,& quomodo in eam sine traditione vel apprehensione transeat possessio?Mathes.d.sing.43. vbi doct.in apostil.tractant de materia l.fi.C.de sac.san.eccl.Quid de monacho & abbate?& dic,vt per doct.ad prac.Bonacur.tit.quib. mod.suo no.ciuil.nu.18.& seq.& quando quis professionem facere censeatur;& quibus casibus not.Guid.pap.q.502.quid an monachus æquiparetur filio,& dic,vt per doct.ad Bar.in l. 3.ff.de condi.furt.Ias.in l.cum fundus.§.seruum.col pen.& fi. ff.si cert.petat.& ibi nu.18.an filius egressus monasterium debeat habere hæreditatem patris,& quid si monachus instituatur heres:dic,ꝙ poterit abbas solus sine monacho adire hæreditatem,secundum eundem Ias.qui plura not.in materia monachi,in l.si quis mihi bona.§.seruus municipum. ff.de acqui. hæredita.& ibi nu.4.& 5. quid de monacho effecto episcopo vel cardinali, & si monachus institutus nolit adire an monasterium excludat substitutum.vide Ias.in l. 1.nu.42.ff.de vulg. Zas.tract.substit.titu.de vulg.nu.43.vbi an monachus magis æquiparetur filio,ſam.quàm seruo. de quo per eundem Ias.in l.quicquid filius. ff.de acq.poss. quibus adde ꝙ monachus est suus,& habet omnia iura suitatis ac si remansisset in patris potestate: & sic patris hæreditatem non aditam transmittit ad monasterium ex potentia suitatis, secundum communem per Ias.in l.sub conditione.nu.1.ff.de libe.& posthu.in d.§.seruus municipum.in l.Gallus. §.& quid si tantum.nu.7. vbi dato quòd per monachationem filius desinat esse in patris potestate, retinet tamen iura suorum, & succedit patri vt suus, teste Alex.cons.57.col.penult.lib.2.cons.13.libr.3. Deci.in c. decernimus. col.11.& seq. de iudic. Et an abbas vel prælatus legatum vel hæreditatem monachi solus absque consensu capituli vel conuentus repudiare possit? dic,vt per eundem Ias. in l.legatum.num.13.& seq.ff.de legat.1.vbi concludit,quòd sic,secundum communem ibi relatam.pro qua vide quæ scribit Roma. cons.184. quid si monachus decedat ante aditam hæreditatem, non transmittit ad abbatem vel monasterium, teste Bart.in l.3.ff.de cond.furt.

monachus succedit parentibus, sicut alij filij.l. Deo nobis. C.de episc.& cleric.18.q.2.ca.1.habetur plene in c.in presentia. extra de probat. Et ita in terminis vult Are. vbi loquitur de moniali. in cons.113.col.1.adde Bal. qui loquitur in moniali sancte Clare.in 2.parte.cons.309. P.Andora.

monachus quicquid acquirit,acquirit monasterio. 18.q.1. c.vnic.Bolog.late in cons.40.col.6.

Etiam si sit fugitiuus.Ias.in l.1.§.per seruum qui in fuga. ff. de acq.poss.

Et etiam si sit ab alio possessus.Iason.in l.quicquid.ff.de acquir.poss.

Limita etiam nisi possideatur ab alio mon.bona fide. Ang. instit.per quas pers.&c.

Limita nisi mon. fuerit negligens in repeten. monac. apostatam.Barb.in 4.vol.cons.65.col.4.

An autem si transeat ad aliud monasterium recuperet bona.Soc.in 2.part.cons.222.distinguit, quòd aut licite recedit, & recuperat bona,ne aliud monasterium grauetur, aut illicite,& non recuperat.de quo etiam vide per eundem ih consil. 270.& per Ias.in l.gallus.§.& quid si tantum.col.12.ff.de libe. & posth. vbi tenet quòd non recuperet, etiam si sit dispensatus à papa.

Et in materia monaci transeunt.ad aliud monasterium,cuius monasterij esse debeant bona. vide Cor.in 2.volum.cons. 88.Bened.in cons.96.Barb.not.in 3.vol.cons.19.dub.2. Card. ample & subtiliter in cons.28.Alex.in l.1.§.item acquirimus. col.1.ff.de acq.pos.

Vide etiam aliquid per Bal.in l.si vt proponis.la 1.C.de nuptiis. idem.

Monachus non potest admitti ad regim.ecclesiæ parrochial.sine dispensatione episcopi.Alexand.in 3.volum.consil. 70. idem.

An autem ingrediens monasterium possit sibi reseruare bona,& confirman talis reseruatio bonorum valeat.vide Ias.in l. cetera.§.1. col.2. ff. de legat.1. & latius in authentic.ingressi. post alios.C.de sacr.sanct.eccles. Et communis conclusio est, quòd

quòd non valeat talis reseruatio. idem.

Monachus desinit esse in potestate patris. Ias.in d.§.& quid si tantum.col.1.& in l.in pupillari.col.3.ff.de vul.& pup. vide in ver.religiosus.§.13.

Vide Angel.in §.filiusfam.instit.quib.mo.ius pat.& in ver. episcopus.§.6.

Et in materia, an ordo sacerdotalis liberet à patria potestate.vide Bar.in cons.61.& Phi.in c.fi.§.fi.de iud.in 6.& aliquid in §.7.ver.limitat etiam.& in ver.sacerdos.§.7.

Quid si pater efficia.sacerdos,an retineat filium in potestate.Phi.in d.§.fi.tenet quòd sic.

Quid si pater fiat monachus. vide Bal.in l.patre furioso. ff. de his qui sunt sui,&c.

Monachus factus episcopus, non desinit esse monachus. 19.q.1.c.2.doct.in cle.1.de elect. Soc.in l.demonstratio falsa. §.1.ff.de cond.& dem.Alex.in 5.vol.cons.32.vers.& similiter. Phi.in c.quorundam.de elect.in 6.

De quo vide pulchre Ias.in d.aut.ingressi.col.2.& 3.vbi dicit,ꝙ non potest habere proprium,nec potest comedere carnes, nec mutare habitum, & si assumat roch.est excommunicatus.vide tamen Phi.in d.c.quorundam. idem.

Monachus non potest condere testamentum.Ias.d.auth.ingressi.col.2.not.2.Phi.in rub.de testa.in 6.col.31.

Limitat de licentia Papæ,& dicit sufficere ꝙ licentia superueniat.al.Bal.in l.fi.C.vnde leg.& alia quæ vide.

Limitat 2.nisi efficiatur episcopus,quia tunc potest testari, non de bonis monasterio iam quæsitis,sed de aliis postea obuentionibus,de quo tamen vide latius per eum.

Limitat 3.nisi haberet filios.auth.si qua mulier.C.eo.tit.

Sublimita nisi esset ingressus ordinem fratrum mino. quia non poterit testari.doct.max.Ias.d.aut.si qua mulier.col.1.

Limitat 4.quia licet monachus non possit facere testamentum,tamen testamentum quod fecit in seculo,potest effectus episcopus reuocare.al.Bar.& doct.in d.aut.si qua mul.& alia.

Limitat 5.quia habet testamenti factionem passiuam, quia potest institui.

Limitat etiam,quia licet ingressus monasterium non possit testari,tamen eius filius poterit testari,quia libera.à patria potestate.al.Bar.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel al.iu. id.

Quando contractus est celebratus cum monacho,non potest sibi referri quæstio dominij.Alex.in 4.vol.cons.104.in fi.

Monachus an desinat esse nobilis.vide in ver.religiosus.§.2.

Monachus tenetur potius obedire abbati quam episcopo loci.Phi.in c.si religiosus.de elect.in 6.

Dic.tamen ibi Phi.ꝙ episcopus inuito abbate poterit eligere monachum in suum cubicularium.

Monachus delinquens,conueniendus est non ecclesia.Phi. in c.quia sæpe.in fi.de elect.in 6.

Quid pro contractu.vide Card.in cle.religiosus.q.5.& seq. de procurat.

Monachus non dicitur possidere etiam vestem quam portat.Phi.in rub.de testa.in 6.col.31.

Nec potest agere etiam pro iniuria sibi illata.Phi.vbi s.

Nec si spoliaretur capa vel libro posset agere ad restitutionem.Phi.vbi s.

Nisi esset in studio de vol.abbat.quia tunc potest agere pro fact.studij.Phi.in c.2.col.vlt.ne cler.vel mona.in 6.

Monachus de lic.abbat.potest esse in iud.vbi ag.vtilitas monasterij.Card.in cle.2.q.21.de rescript.

Item vbi esset administrator.Card.in cle.1.q.9.in fi.de procur.Fel.in c.cum dilecta.col.21.de rescri.vide tamen eundem in cle.religiosus.oppo.1.eod.tit.de proc. idem.

Monachus æquiparatur seruo.Phi.in c.fi.de sepul.in 6.

Cui tamen equiparetur seruo,ſan filio.vide Alex.l.1.§.per seruum qui.col.4.de acqui.pos.licet monachus non eligat sepulturam,tamen seruus potest eligere.Phi.vbi s.

Monachus deserens habitum,vel portans illum copertum, dicitur apostata.Phi.in c.2.col.1.ne cleri.vel mo.in 6. vide tamen in ver.apostata.Et Phi.in c.fi.de reg.iur.in 6.

Monachus potest esse tutor legitimus.Panor.in c.ex parte. de sepul.& in c.non minus.nu.15.de im.eccl.

Vide tamen Bal.in l.pen.C.de curat.furio.

Sententia in actione reali est proferen. personarum monasterij,non autem monach. Panor.in ca.dudum.not.1.de conuer.coniug.

Monachus portans arma, est ipso iure excommunicatus. Panor.in c.clerici.nu.8.de vi.& ho.cler.

Vide tamen Card.in cle.1.§.præfate.de sta.monac.

Monacho contrahenti, an solui possit. vide aliquid per Alex.in l.eum qui ita.§.2.de ver.ob.Ang.inst.quod cũ eo.in pr.

Monachus vnius monasterij transiens ad aliud sine licentia,potest vendicari per superiorem.Lud.Rom.cons.141.

Monachus potest petere ab abbate, quòd eum vestiat,&c. Bal.in l.1.§.sed scimus.C.de lati.lib.tol.

Si monachus fecerit depositum,potest ei restitui sine licentia abbatis.Bal.in l.quod seruus.ff.deposit. idem.

Quando haberet administrationem,potest esse in iudicio. Card.in cle.1.q.9.in fi.de proc.

monachus regulariter non agit nomine proprio. Fel.in ca. cum dilecta.col.20.cum seq.de rescript.Card.cons.28.in fi.

Et ponit ibi Fel.8.limitat.quas vide.

Respectu monasterij dicitur habere proprium.ideo petit restitutionem ad monasterium.Phi.c.fi.de sepul.in 6. idem.

Actiones transeunt in monasterium,& si monachus exiit non tenetur amplius monasterium.Fel.d.ca.in presentia.col. 17.de probationib.alias tenetur Ias.o.in l.fi.§.titius. ff.de condi.indebit.

monachus indebite tortus,potest exire de monasterio.Ias. in l.cum seruus.col.1.ff.de cond.ob cau.

monachus cui æquiparetur an seruo,an filio. Iaso.in l.cum fundus.§.seruum tuum imprudens.col.11.ff.si cert.petat.

monachus legitimatur per ingressum monasterij.Iaso.in l. vnica.col.14.C.quando non peten.par. habetur etiam in ver. religiosus.§.4. idem.

Monialis non potest petere legitimam, quando pater posuit super altari.Fel.in c.non satis.de simo.

Si monialis moriatur impubes,dos data restituenda est.Soci.cons.222.al.Cald.cons.9.in tit.de regula. incip.dedit pater. alias est 393.

Ingressus monasterium, si infra triduum moriatur, an præsumatur velle quòd bona sint monasterij.vide Bened.in cons. 145. idem.

monialium appellatione venit abbatissa.Barbat.in 3.volu. cons.19.dub.2.col.antepen.Phi.in c.1.in prin.de stat.reg.in 6.

monialis potest agere nomine proprio.Rot.in no.dec.221.

monialem corrumpens qua pœna puniatur, & per quem possit absolui.vide Phi.in c.vnic.in prin.de stat.regu.in 6.Pan. in c.monasteria.in fi.de vita & hon.cleri.dicit, ꝙ laicus debet decapitari,& eius bona monasterio applicari. idem.

monachus retinet iura suorum, secundum communem per Aym.cons.152.nu.2.Ias.in l.patre furioso.nu.47.ff.de his qui sunt sui vel alien.vbi etiam dicit,quòd solutus est à patria potestate, quòd autem possit monachus præfici beneficio curato sine dispensatione,communem dicit Abb.in capit.quod Dei.nu.7.de stat.mo. Quid de monacho instituto hærede,& repudian.& dic,quòd monasterium potest acceptare, & adire hæreditatem.teste Ias.in l.cum proponas.C.de hæred.insti. Zas.tract.subst.cap.1.vers.primo casu.Quid de abbate,& dic, quòd potest abbas solus hereditatem monacho delatam adire,secundum eundem Ias.in l.si quis mihi bona.§.seruus municipum.col.1.ff.de acquir.hæreditat.Quid de ingredien.monasterium, vel profiten.sub conditione retinen.bona? & dic, quòd vitiatur ea professio, teste Villal.inter co.opi.lib.vers. professio.vbi refert duas communes opiniones contrarias, quæ concordari possunt ex not.per Ias.d.auth.ingressi.n.30. 37.vbi in apostil.plura not.

P R O. Monasterium habetur loco filij.in authentic.si qua mulier.vbi gloss.C.de sacrosanct.eccles.cap.in presentia.extr. de probat. Bellon.

Pactum factum ab ingrediente monasterium, de retinendo bona propria, non valet. Ingressus verò remanet validus, & purus.Est com.opin.secundum Ias.in auth.ingressi.C.de sacros.eccl. M.Chærian.

Filia cui relicta sunt mille,si nupserit:& quingenta,si ingressa fuerit monasterium:si ingrediatur monasterium,nihilominus consequetur mille.Est commun.opin.secund.Ias.in auth. si qua mulier.C.de sacros.eccles.Deci.cap.in præsentia.ext.de probat. idem.

Monasterium habetur loco filij.Iason. in authentic. si qua mulier.numero decimo octauo.C.de sacrosanct.eccl.commu. dicit. B.Villal.

Amplia istam communem, etiam vt excludat substitutum filio instituto,sub conditione,si decesserit sine filiis.Alexand. in consilio centesimovigesimoprimo.volumine secundo.numero vndecimo.Et plures alij, quos congerit Couarru.resolut. libro primo. capite decimonono. numero vndecimo. communem dicunt,etiam si sit additum,si decesserit sine filiis legitimis,& naturalibus de matrimonio habitis.Apostillat.in additio. ad Alexand. in cons. 121. versicul. contrariam communem dicit.ex Deci.in consil.406.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Restringe hanc ampliationem, si pater, vel testator excludit monasterium: quia valet exclusio. Apostil. ad Alex. d. consf. 121. communem dicit ex Paul. & Bal. in l. Deo nobis. C. de epis. & cler. idem.

Monasterium non inducit præcisam coercitationem, Felyn. in c. tuæ. de simoni. communem dicit. idem.

Monasterium tenetur pro monacho qui deliquit aliquid in tantum quatenus ad eum peruenit. communem dicit Alb. in aut. ingressi. nu. 2. in fi. C. de sacrof. eccl. Clar. d. §. fi. vers. sed nunquid. P. Fichard.

Monasterium si quis astu inductus ingrediatur, licet ingressus non obstante caliditate illa ac dolo teneat, tamen quò ad bona ingredientis non acquirentur monasterio, sed relinquuntur eius hęredib⁹, iuxta communem doctorum sententiam, quod verum est, quando principaliter ob auaritiam & bonorum auiditatem seduct⁹ fuisset, non ab vno sed toto monasterio, ad vitam monasticam, refert Bened. Capr. reg. 87. n. 56. vide suprà dolus.

Monasterium post testamentum abs se factum ingrediens, quod nil potest habere proprij, vt est ordo medicantium, quia ciuiliter censetur mortuus, bona sua statim post ingressum ad institutos testamenti, sicuti testamento non facto deuoluerentur ad venientes ab intestato, c. vnico. & ibidem Lapus de relig. li. 6. quia hoc casu mors ciuilis comparatur morti naturali, & eundem operatur effectum, iuxta notata in l. 1. & ibidem Bart. ff. de testa. vt canonistæ. d. c. vnico, & clem. exiui. de verb. sig. & ita communiter teneri refert Bened. capr. regula 103. nu. 31. Si verò monasterium proprium habere possit, tũ si minus legitima relinquatur mortuo testatore monacho, ad supplementum aget, Sin nihil relictum sit, rumpitur testamentum instar posthumi natiuitate. l. 1. & 2. ff. de lib. & posth. l. posthumos. C. de bo. pos. contra tab. & ibidem gl. quod communiter similiter teneri ibid. nu. 43. refert Bened.

Monasterium tenetur pro monacho, quem deliquit aliquid in tantum, quatenus scilicet ad eum peruenit, vt est com. opi. Clar. q. 58. vers. sed nunquid. Bonacoss.

Monasterium in emphyteusi laicorum succedit, secundum communem per Burs. consf. 60. nu. 29. lib. 1.

Monasterium loco filij succedit, & substitutum excludit. iuxta communem per Burs. consf. 97. nu. 23.

Monasterium loco filij succedit, & facit deficere conditionem fideicommissi, si bona ad ipsum deueniant, secus si alij relinquantur, ex not. per Burs. consf. 52. nu. 8. nu. 41. lib. 1.

Monasterium succedens loco filij hæredis vniuersalis excludit substitutum, licet vna tantum res fuisset alienata, nisi esset substitutio facta de filiis ex suo corpore natis, secundum communem per Burs. consf. 52. nu. 41. lib. 1. vbi conclus. latius declarat.

Monasterium habetur loco filij, secundum communem per ias. in auth. si qua mulier. num. 18. C. de sacrof. eccles. Quæ concl. ampliatur, vt excludat substitutum: filio instituto sub conditione, si decesserit sine filiis, teste Alex. consf. 121. nu. 11. lib. 2. etiam si dictum sit, sine filiis legitimis & naturalibus, de matrimonio habitis, Apostill. ad Alex. d. consf. 121. dec. consil. 426. Quam ampliationem restringe, si pater vel testator excludat monasterium; quia valet exclusio, secundum castr. & Bal. in l. Deo nobis C. de epis. & cler. Aym. consf. 152. col. 1. & habetur per prac. pap. for. lib. ex subst. vers. filio suo pulchrè per Osasc. decis. 126. n. 11. & quod dicitur monasterium haberi loco filij, limita, vt per ias. d. auth. si qua mulier. nu. 19. num. 20. & seq. Declara, vt per Did. qui videtur aliter sentire Resol. lib. 1. c. 19. num. 6. vbi eleganter & Soc. consf. 92. col. 2. & 3. Idoc. inter com. opi. in enchirid. vers. ecclesia parochialis.

Monasterium habetur loco filij. § sed & hoc præsenti. in authen. de episcopis. col. 9. vnde sumitur. auth. nisi rogati. C. ad treb. & c. in præsentia. extra. de prob. & vult late. Bar. in aut. si qua mulier. C. de sa. san. eccl. & ibi ias. in 4. col.

Limita per ingressum. aliter monasterium non habetur loco filij. Sal. in l. ea lege. C. de cond. ob causam. & in d. auth. si qua mulier. refert & sequitur ias. in l. ex facto. in 18. col. ff. de vul. & pup. & ita vult Bal. in 3. par. consf. 71. vbi dicit. quòd hæres non potest priuare. substitutum. instituen. monasterium. P. Andora.

An monasterium excludat substitutum. sub conditione. si filius decesserit sine filiis. & sic an isto casu. monasterium. habeatur loco filij. Bart. in consf. 1. tenet quòd sic. & ibi in apostil. a. Bernar. de landr. multa allegantur. pro & contra. Istam partem. quòd excludat substitutum. tenet ample Barb. in 1. vol. consf. 20. idem tenet ias. in l. cum fundus. §. seruum tuum in fi. ff. si cert. per. vbi dicit. quòd excluditur. substitutus. etiam si excat monachus post professionem. Secus si ante & moriatur. quia non excludetur. substitutus. fel. ample. in d. c. in præsentia in 14. & 15. col. Calca. consf. 19. Alex. in 2. vol. consf. 121. repetito in 4. vol. consf. 92. & in 3. vol. consf. 35. Bened. in consf. 147. in fi. Calde. in tit. de testa. consf. 43. alias. 371. Iud. sing. 434. Angel. consf. 80.

Contrarium per. multa. tenet Barb. in 1. volu. consf. 13. in 2. col. & seq. & Cor. in 4. vol. consf. 18. quando fuit mentio de filiis legitimis. & naturalibus & in con. 253.

In monasterio autem quod esset incapax. successionis. & bonorum. non excluderetur substitutus. imo incontinenti. admitteretur non expectata morte naturali. ingredientis. Alex. ample. in 3. vol. consf. 13. fonz. in l. cum auus. in 68. col. in 9. q. ff. de cond. & demonst. vide ibi. in ver. mors. §. 3.

Licet contrarium teneat ipse Alex. in 3. vol. consf. 35. præallegato. ibi & istam partem.

Quid in clerico seculari. an ecclesia habeatur loco filij & excludat substitutum Bened. in consilio 20. tenet. quòd non. P. Andora.

Monasterium. in contractibus. non venit app. filiorum. Pan. in d. c. in præsentia. Barb. in d. consf. 13. vide quæ dixi in tract. emphy. §. 135.

In sententiis. monasterium. non venit appellatione. filij. Angel. in consf. 235.

An si feudatarius ingrediatur monasterium. feudum transeat ad ipsum monasterium. vide ample Alex. in 5. vol. consil. 10. & quæ dixi in trac. feu. in rub. de succes. feu. vers. clericus.

Monasterium. non potest adire mortuo monacho. imo nec inuito Cor. in 2. vol. consf. 13. & consf. 88.

Vide tamen. Bened. in consf. 24. vbi tenet. quòd filius qui ingressus est monasterium. transmittit in monasterium. ius adeundi iure suitatis.

Et quòd etiam mortuo monacho, competat ius monasterio. tenet Bened. in consf. 40. circa fi. Ang. in §. alienus quoque. insti. de hæred. insti.

An monasterium. teneatur. pro mutuo facto monacho. qui expo fuit in prosequutione. elect. de eo facte. vide ample & notabiliter. Ang. consf. 245. idem.

Monasterium quando succedit monacho: ideo non tenetur vltra vires hęreditarias, quia monasterium succedit monacho non iure hæreditario, sed iure cuiusdam naturalis acquisitionis, sicut dicimus de bonis eius, quem arrogauimus, exno. per Bar. in auth. si qua mulier col. pe. C. de sac. san. quem sequitur abb. in c. in præsentia col. pe. de proba. Quamuis contrarium tenuerit glos. in d. auth. & in d. c. in præsentia, sed primum communiter tenetur, quod patet, quia adhuc ipse monachus conueniri potest, & causa cum eo agitari auth. causa quæ fit cum monacho C. de episc. & cler. & sic non habet hæredem l. 1. §. pro hærede l. qui superstitis. ff. de acq. hęr. ita Rol. de inuent. q. 12. nu. 9.

Monachus si testetur ante religionis ingressum contemplatione tamen ipsius ingressus poterit testari etiam sine solennitate iuris communis. comm. in §. testamentum. q. 28. vers. in primo. P. Fichard.

Monialem qui subagitauerit, incestus crimine obstringetur, quod eiusce generis coitus generaliter incestus ducatur communiter receptum apud iuris Pontificij interpretes ait Bermond. de concub. nu. 2. in fi. E. Suarez.

Monialem carnaliter cognoscens vel etiam attentans, vt rapiat, & carnaliter cognoscat, vel cum ea de facto matrimonium contrahens, punitur pœna mortis. Cla. q. 68. ver monialem. Soarez ver. isto. Bonacoss.

Monialem subagitans incestum committit, vt est communis opinio. Soarez verbo monialem. num. 210. vide omnino per D. Osascum decis. Pedemonta. 103. & not. quòd si Episcopus carnaliter cognoscat monialem, deponi debet, idem si est clericus, sed laicus excommunicatur. Bertachi. in tracta. de Episcopus parte 7. partis prin. numero 33. & monialem subagitans committit incestum, adulterium & sacrilegium. D. Osascus ibi suprà. dec. consilio 338. numero 1. & consilio 579. numero 5. & punitur capite, eius bona confiscantur, & monialis ipsa in aliud durius monasterium cautius custodiendam detrudi debet. & vterque iudex præuenire in puniendo potest. Franc. Mar. decis. Delphi. 966. Forma autem purgationis monialis à tali crimine habetur per Lapum alleg. 54. nu. 6. & rapiens monialem, debet habere pacem à Papa. Boss. de pace. nu. 27. Bonacoss.

Monetam falsam imperatoris efficiens, aut cudens igni cõburendus est. l. 2. C. de falsa moneta. fm istius tex. communem interpretationem quam ibi tradi derunt glos. Cyn. & omnes, & omnia eius bona publicantur. Sed si quis crimen hoc commiserit circa monetam principis inferioris, qui non est imperator, puniendus erit pœna capita. l. 1. C. de falsa moneta, & not. omnes doct. communiter in d. l. 2. & gl. scribentesque in c. quanto. de iureiur. Nec quicquam refert in punitione istius criminis q̃ sit moneta aurea, ærea, vel argentea, secundum Sali. in l. 2. & affl. in constitu. Neapol. lib. 3. tit. 40. hæc tamen pœna capitalis, de qua in d. l. 2. nota, seu digna deportationis est, gl. in l. fi. C. de veter. numisma. potesta. lib. 10. nota. Sali. in d. l. 2. Alex. consf. 104. lib. 1. post Bald. in d. l. 2. & ista videtur verior communioríque opinio doct. Constitutione verò Neapolitana incip. adulterinam monetam, adulterans monetam principis punitur pœna capitis, & publicatione bonorum. F. Viui⁹.

Monetam radens, vel minuens, si liber est, bestiis subiicitur, si seruus vltimo supplicio punitur. l. quicunque. ff. de falsis. vbi omnes doct. hoc pro constanti tenent & firmant, & in l. 2. C. de falsa moneta. & in c. Quintauallis. de iureiur. quod procedit in tundente, radenteve monetam auream, aut auro tingente nummos alterius metalli non in alio secundum mars. consf. 71. Sed constitutione regni Neap. exordiente, qui nummos aureos, condemnatur quicunque raserit, vel minuerit pecuniam auream, vel argenteam ad mortẽ cùm publicatione bonorum omnium & tondens iste per priuatos homines capi potest impunè absque superiori licentia, & ad eum duci, vt probat mars. in l. qui falsam monetam num. 99. & seq. ff. de falsis. idem.

Monetam falsam scienter expendens si nummi plumbei, vel stannei sint, pœna ordinaria falsi punitur, quæ traditur in l. 1. §. fi. ff. de falsis. si verò nummi sint alterius materiæ, pœna erit extraordinaria, ita tradidit Bart. eleganter per text. ibi in l. lege Corn. ff. de falsis. & abb. in c. quanto. de iureiur. Ceterùm Sali. in l. 2. C. de falsa moneta, tenet indistinctè ordinariam pœnam falsi esse in casu isto infligendam, quem sequitur mars. in l. qui falsam. nu. 64. ff. de fals. dicens opinionem istam seruari in practica, & eandem sententiam sequi videtur consf. 47. nu. 2. Constitutione autem regni Neap. inchoante adulterinam monetam, & cætera, monetam adulterinam cudentes, accipientes, & vtẽtes scienter puniuntur capitis pœna & bonorũ publicatione: & his occurrit congruenter hic. q̃ his præsumitur reus falsę monetę si non indicauerit illum à quò eam monetam adulterinam habuerit, sicuti voluerunt Pet. & Cy. in l. maiorem. C. de falsis not. Aret. in l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pign. act. vnde constat etiam ignorantiam falsi eius præsumi, qui expenderit adulterinos nummos si eum non indicauerit, à quo eos habuerit. idem.

moneta noua in qua est valor aurei de præsenti aliqualiter deteriorata, licet in maiori numero, subintrat in locum paucioris, & aliqualiter melioris, in qua erat valor aurei tempore obligationis. Soc. Sen. in consf. 298. pro resolutione præsentis consultationis, &c. vol. 2. vbi etiam post abb. in c. tanto. de iureiu. dicit, quod ita se habet com. opi. tam legistarum, quàm canonistarum, &c. Hoc etiam in effectu voluit, si rectè ponderetur Guid. Papa in q. 493. si fiat monetæ mutatio, & clarè firmauit capr. in consf. 29. punctus fuit quidam in 2. dubio, Brun. in ttac. de augmen. & diminut. monet. in 6. in versi. vbi autem interuenisse, &c. Vbi dicit, quod ita est com. opi. Idem nouissimè firmarunt Hier. Grat. in consf. 12. contra quam plures nu. 44. cum multis seq. vol. 1. & in nu. 51. & 52. considerat, q̃ augmentum valoris aurei prouenit à diminutione bonitatis intrinsecæ monetæ minutæ, vt per eum, & Aymo. Carue. consf. 47. magnificus dominus Carolus nu. 6. vbi facit eandem considerationem diminutionis, vt hæc refert Soc. iun. in consf. 44. nu. 8. in 4. vol. E. Muscul.

moneta quando debeatur noua, & sic in vsu currenti, & q̃do ea, quæ currebat tempore contractę obligationis, vide Socy. iun. in consf. 44. nu. 9. vol. 4. vbi plures casus ponit.

Sic enim distinguit, q̃ aliquando, & primo in obligatione est certa moneta, puta centum scuta aurea, & post contractam obligationem contingit mutatio aureæ monetæ in bonitate intrinseca, vt in materia, vel pondere: Et tunc vera est conclusio, q̃ in solutione facienda, habenda est ratio, & consideratio temporis contractæ obligationis, & sic solui debet de illa moneta, quæ tunc erat, quia de ea intellexerunt contrahentes, quæ tunc currebat, & si non reperiatur, debet fieri solutio de præsenti, & vsuali pecunia ad æquiualentiam illius antiquæ.

Aliquando, & secundo obligatio constituitur in certo numero librarum, quæ sunt monetæ imaginabiles, s. quia non reperitur species, seu petia alicuius monetæ cusæ, quæ appelletur libra, sed illa cõficitur ex certis paruis monetis, puta 20. solidi, vt Bononienses faciunt libram in Tuscia, vel Bononiæ referendo singu. singulis, & tunc libra variatur: simili modo debet inspici tempus contractæ obligationis, & illæ libræ solui debent, quæ considerabantur, & in vsu erant illo tempore. aliquando, & tertiò dimissis pluribus aliis casibus qui considerari possent constituitur obligatio in certa aurea moneta, in cuius bonitate intrinseca, nulla accedit posteà mutatio, sed solùm ex vsu hominum mutatur ei⁹ valor, & tunc siue crescat, cum id extrinsec⁹ accedat, non alteratur in aliquo obligatio, & solui debet moneta aurea, prout est in obligatione: & sicut diminutio esset ad damnum creditoris, ita & augmentum erit ad eius commodum per regulam l. secundum naturam. ff. de reg. iur. Et si pro aurea moneta, velit debitor soluere valorem in alia moneta, debebit soluere secundum valorem, qui reperitur tempore solutionis, vt per eum. Et vltra allegatos ibi in d. consf. 44. addit etiam insignem moder. And. Alciat. in l. cum quid, in gl. eadem bonitate soluatur. ff. si cer. pet. E. Muscul. moneta. expendens falsam monetam, qua pena puniatur. vide in ver. falsificans monetam. §. 3. P. Andora.

Et ibi in §. 1. posui. quæ sit pena falsificãtis. monetam. idem.

Si moneta est mutata de qua fieri debeat sol. vide Bar. in l. cum certum. ff. de au. & arg. leg. & in l. res in dotem. ff. de iudo. & in l. Paulus. ff. de sol. seg. consf. 74. Lud. Ro. consf 123. Panor. in 2. par. consf. 56. Card. in clem. 2. in 13. q. de deci. Alex. remissiue in 1. vol. consf. 104. Calca. consf. 14. Are. consf. 11. 84. & consf. 111. Paul. de Cast. in 2. vol. consf. 155. in fi. Alex. in 5. vol. §. 37. Soc. 1. par. §. 6. & part. 2. consf. 298. Cor. §. 279. & 287. in 2. dub. & in 2. vol. consf. 181. in vlt. carta. & 4. vol. consf. 109. Barb. in 4. vol. consf. 19. dec. in d l. quod te. Old. consf. 31. & consil. 168. & consf. 250. Bal. in 2. par. consf. 339. & consf. 424.

Vide etiam ias. in l. 2. in 30. col. C. de iu. emphi. & in l. cum quid. in 1. lect. in 7. col. ff. si cer. pe. & in l. quod te. in 7. & 8. colum. e. ti. Et in effectu. secundum eum fit distinctio. Aut mutata est antiqua moneta. in materia. vel in forma. Aut non est mutata in materia nec in forma sed eius qualitas hoc est. eius valor.

Primo casu. si quidem reperitur. de moneta antiqua. & eius cursus non sit reprobatus. poterit de illa moneta. antiqua solui. Si vero illius cursus sit reprobatus. tunc debet solui de moneta noua. secũdum tamen æstimationem antiquæ monetæ, vt habetur in ca. olim causam. & in cap. cum canonicis. extra. de censi.

Secundo. vero casu. quando mutata. est moneta in qualitate. vt quia eius valor sit variatus, & tunc aut deb. non fuit in mora soluendi. & tunc potest soluere. de illa moneta. quæ currebat tempore. celebrati contractus alias secus.

In legatis autem indistincte attenditur. tempus testamenti. gl. in l. pen. ff. de fun. instr. ias. qui multa all. in d. l. cum quid. in 7. col. Contrarium tenet. Lud. Ro. in consf. 123. & sing. 513.

Idem dic. in statutis. al. multa maxime. Bal. in l. illud. circa fi. C. de sa. san. eccl. idem.

Et qualiter intelligatur. statutum. loquens de moneta currenti. vide Alex. in 2. vol. consf. 21. repetito in 5. vol. consf. 37.

Si in vno instrumento. fiat mentio de aliqua moneta. in relligitur in eodem repetitum de eadem imo etiam in diuersis scripturis. Cor. in 2. vol. consf. 244. in 7. col. vers. his tamen &c.

Fac. quod dixi. in ver. præcedentia. §. 1. vers. & per vnam. cũ vers. seq. Si aliquis sciat. q̃ moneta debet variari per decretũ principis. & contrahat cum ignorante. potest conueniri ad interesse. Calca. consf. 14. el 2. in pen. col. fac. sing. Lud. Ro. 282. Fac. quod vult Alex. in l. qui rome. in 4. col. vers. Paul. de Cast. ff. de verb. obl. Debitor in ducatis tenetur. soluere in ducatis. vt s. creditor. §. 11.

Recipiens monetam nouam loco veteris sibi non præiudicat. licet. ita persueuerauerit. Bal. in l. qui fideicom. de leg. 2. id.

moneta, pecuniaue non diminuta, vel mutata, siue aucta in põdere, aut liga, sed in valore, æstimationeque ex constitutione principis tunc illius pecuniæ periculum, ac incommodii, commodumve pertinet ad creditorem, & sic volens soluere scuta in auro secundum formam obligationis nulla habetur consideratio valoris augmenti, aut detrimẽti, sed numeriũ tum secundum Z. aba. Anch. & imo. in cle. 2. de decim. Soc. Alcia. circa fi. aliosque, in l. cum quid, ff. si cert. pet. & Boer. decis. 327. sub nu. 13. vbi ostendit istam esse communem opi. & sequitur Rota Bononienses, teste Petro de Benintend. decis. 39. sub nu. 1. & Bolognet. in d. l. cum quid, sub nu. 74. faciendo etiam mentionem de communi præmissa. & hoc idem concludendum est in dote, nam deterioratio dotis contingens ob variationem in bonitate extrinseca, vt quia valor duntaxat sit alterat⁹ remanẽte eadẽ argẽti bonitate, tunc tempus solutionis, nõ aũt contractus attendi debet, fm Bar. in l. Paulus, in fi. ff. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.de solu.Bal.cons.137.&424.vol.2.&in l.cùm quid,ff.si cer. pet.& Aret.cons.11.vbi meminit istam esse communem opinionem.& Boeri.decis.327.sub nu.4. F.Vi.lib.2.opi.185.

Monetæ promissæ æstimatio, quæ Sctus tempore erat, debebitur,si postea vel omnino in perpetuum improbetur, vel pondetis imminutionem ratione aliqua patiatur. vt si non ipsa moneta sed valor illius atque indicatio imminuatur, vel augeatur,eius seu in tertrimentum,seu cõmodum ad creditorem spectabit.communia inquiunt Boer.dec.327.n.12.& nu. 13.Bolog.in l.cum quid,n.69.& 70.ac 74.ff.si cert.pe.Craue. cõs.47.n.6.Pet.de Benintend.dec.39.n.j.Verum.n.vero si quã moram debitor in solutione contraxerit, monetæ æstimatio quanti plurimi subditicetur.communé ponunt Boer.ac Pet. de Benintend.vbi s.monætæ porrò,quæ testamento relinquitur,is valor in consideratione est, qui ipsius testamenti tempore fuit, non qui tunc est, cum solui ipsa debet.commune aio ex iis quos laudant Soc.cons.6.libr.2.Arius Pinel.in rubr. parte 1.c.3.nu.22.& seq.C.de rescind.vend. E.Suarez.

Monetam minutam pro aureis solui posse consuetudo iure potior atque antiquior admisit,quamuis nullam mentionem de illa faciat obligatio,vt frequẽter placitum enunciant Rub. cons.148.n.1.curt.iun.cons.24.n.5.Arius Pinel.qui id elegan ter declarat,in rub.1.par.c.3.n.16.& seq.C.de rescin.ven.E.S.

Monetarum valor atque indicatio, vel à solo principe absque populi cõsensu immutari potest. commune asserit Boer. dec.327.nu.6.& seq.requiritur tamen iusta aliqua ad id causa, vt alibi latissimè probo. E.Suarez.

Moneta variata, seu mutata, tunc tempus solutionis, non autem contractus attendi debet,& sic si mutuaui,vel in dotẽ dedi libras centum Benonienses. vel centum vncias Neap. in aureis,& postea contingat ꝙ præcium,seu valor ipsorum aureorum augeatur vel diminuatur,hoc casu debitor teneretur soluere aureos in illa estimatione, quę currebat tempore cõtractus,ac fieri posset solutio in ea,quæ tunc est,quoniam creditor censetur estimasse illos aureos in illa summa,& per consequens omne cõmodum in ipsa pecunia, ita & taliter appreciata contingens pertinet ad ipsum debitorem,vt voluerunt Bart.nu.10.Bald.Ang.Alber.Alex.Pau.castr.Alc.& cæteri recentiores,in l.cùm quid,ff.si cer.pet.vbi Bolog.nu.74.attestatur istorum opinio communem esse,& sequitur etiam Ferrarien.in pract.papien.in for.libelli,in actio.hypothecaria,§.relaxandum,sub n.3.&Boer.cum aliis signatis per eum decis.326. nu.10. F.Viuius.lib.2.opin.187.

Monetam cudere nemini alij,quàm principi ius fasque est. commune ponit Arius Pinel.alioqui principium non assentator.in rub.par.1.c.3.nu.4.C.de rescin.vend.Poterunt etiam liberæ quæuis ciuitates illam cudere, vt vbique receptum est. Si autem quis monetam imperatoris nomine falsum cuderit, vel aliter adulterauit,ignis supplicium dabit:quamuis qui cu iuspiam ciuitatis monetã adulterasse probabitur, non aliam, quàm deportationis pœnam luat. communia affirmant Did. à Couar.in pract.q.num.3.I.Clar.in pract.§. falsum ver.dixi etiam. E.Suarez.

Monetam qui abraserit, vel attonderit, si liber erit, bestiis subiicietur,si seruus vltimo supplicio afficietur.commune asserunt Did.à Coua.in prac.q.nu.3.I.Clar.in prac.§.falsum.versic.radens aũt.ac Vi.lib.j.opi.217.at qui monetã falsam expenderit,si nummi,quos expendit,euidenter plumbei,vel stannei sint,pœnas legis cornelię de falsis luit si id gen° illos esse haud ſtarim appareat.pœna duntaxat extraordinaria pro iudicis arbitratu punitur.commune pronunciat Alex cons. 121.nu.3. lib.7.quem refert & probat I.Clar.d.§.falsum.vers.expendẽs. Quamuis aliud in praxi seruari testetur mars.in l. qui falsum. nu.65.ff.ad l.Corneli. de fals. Contra quem æquitas profectò omnis est,& quod generaliter vbicũque est.commune aiunt Socy.iun.cons.39.nu.83.lib.2. Viuius lib.1.opin.218.

Monetarum valorem solus princeps absque populi consensu mutare potest,secundũ I.Fabr.in aut.hoc nisi debitor, C.de solutio.&inst.qui.mo.tollitur obligatio.in prin.& Boer.cum aliis congestis per eum decis.327.nu.6.& seq.vbi deducit istã opi.cõmunem fore,& ipsa moneta debet tantum valere formata quantum in massa, & sic tantum in pondere,quantum in valore esse debet, & expensa debet fieri de publico, secundum Bart.in l.qui falsam,ff.de falsis,&c in l.2.§.mutui datio. ff. si cert.pet.imol.in l.Paulus.ff.de solut.Soci.in l.cùm quid.ff. si cert.pet.Brunum,in trac.de mutatio.monetarum, in princ.& affl.decis.90.nu.4.& gl.in l.1.ff.de contrah.emp.

In contrariam verò opinionem inclinarunt,ꝙ imò de iure debet detrahi expensa cudendi,& ꝙ minus ponderis sit in ea, quàm valeat.Inn.& abb.in c.quanto,curt.& Zas.in d.§.mutui dati,&Cagn.in l.2.C.de pactis inter emp.& ven.q.74.n.213. & 214.sed prima opinio glo. Bart.sequaciumque obseruatur vbique. F.Viuius lib.2.opi.189.

Moneta mutata,variataque post moram debitoris, tunc ipse debitor quantitatis morosus soluere teneretur æstimationem quanti plurimi à tempore moræ prædictæ,secũdum Bar. sub nu.6.& seq.aliosque omnes.in l.cùm quid.ff.si cert.per.& in l.quod te,eod.ti.curt.in trac.monetæ, Laud.in trac.de moneta,& Boeri.decis.327.sub n.4.& 13. vbi istam opinio.limitat,&communem esse asserit.& ita determinauit Rota Bononiensis in facti contingentia,teste Petro de benintendis decis. 39.in fi. F.Viuius lib.2.opin.186.

Moneta non diminuta,aut mutata in totum,sed diminuta ob diminutionem ligæ,vel ponderis tunc periculum spectat, ac pertinet ad debitorem qui valorem prioris monetæ soluere tenetur, secundum Bartolum in lege paulus, sub numero sexto ff.de solutio.Oldra.consilio 250. abb.Sicu.aliosque canonistas communiter,in c.quanto,de iureiur. Soci. Purpura. & cæteros,in l.cum quid,ff.si cert.pet.& Boeri.decis.327. numero decimotertio. vbi ostẽdit ista opinionem communem esse vtriusque aulæ,& sequitur Oldra. consilio trigesimoprimo & 250.Spec.in titu.de oblig.& solu.§.nunc aliqua.in fine & ibi Ioannes Andr.& Baldus in addit.Aret.consilio vndecimo affl.decisione 90.sub numero primo & seq.abb.cons. 56, volumine secundo,imola in clemen.fi.de decimis.Corn.consilio 287.numero quarto volumine primo consilio 181.numero 71.volumine secundo & consilio 321.numero duodecimo volumine tertio Socy.consilio 298.volumine secundo And.de Iser.& affl.numero decimoquinto & vigesimo in tit. quæ sint rega. verbo monetæ, in vsi. feudorum: Gudo Papæ decis.493.numero primo Baldus in lege tertia numero quarto.C.communia de leg.& in l.illud.C.de sacros.eccl.q.fi.Bert. cons. 168. 261.& 312.vol.1. & Crauet.cons.47. nu. 6. cum aliis signatis per eum, vbi attestatur de cõ. & ita debet intelligi decis.Neapol.præcitata 194.teste Petr.de Benintendis decis.49.sub numer.2.quoniam ex tali solutione non est,facienda deterior conditio creditoris,secundum Ferrarien.in pract. Papien.in for.libelli.in actio.hypothecaria.§.relaxandum,sub nu.2. F.Viuius lib.2.opin.184.

moneta de iure, & ex generali consuetudine, solui potest moneta argentea,pro aurea,& grossa pro minuta,&econtra, secundum Nat.consilio 454.nume.1.& 2. vbi quòd si moneta antiqua non sit deteriorata:sed eadem, licet auctum sit aurum,potest tamen fieri solutio monetæ antiquæ, nisi debitor sit in mora, quam conclu.declara, vt latius per eum ibi dicto consilio.

In moneta debita ex testamento inspicitur æstimatio tempore testamenti,secundum laudens.trac.mon. numero 27. si autem debetur ex lege vel statuto, tempore solutionis, teste cur.de mon.numero 17.& seq.Socy.iunior consilio 142.numero 6.lib.2.

moneta cursu temporis deteriorata, puta, quia fiat ligæ deterioris, debet solui prout valebat tempore contractus, & de ea si reperiatur,alias debetur ad æstimationem antiquæ,secundum Soc.iun.cons.145.nu.94.95.lib.1.

monetam abradens vel tondens,si liber est, bestiis subiicietur,si seruus,vltimo supplicio afficitur,vt est com.opi.Soarez ver.monetam.nu.196.sed qui eam expenderit,quæ sit euidẽter plumbea,vel stannea,lege Cornelia de falsis punietur.Sed si statim non apparet,falsa extraordinariè est puniendus iudicis arbitrio,vt est com.opi.ibi.n.197.& 198. Et hæc omnia si quis dolo malo fecerit,quia vbi dolus non est, ibi falsi pœna esse non debet,vt est communis opin.ibi nu.200. Bonacoss.

monetam expendens auream defectiuam ratione ligæ, vel ratione ponderis,nullo modo potest puniri pœna ordinaria, vt est communis opinio,de qua curt.iun.in consil.137.nu.2. in 3.vol. Bonacoss.

monetam prohibitam expendens forensis ob proclama, vel statutum loci,non incurrit in pœnam ipsius, & potest forensis aduersus.tale proclama petere restitutionem in integr. ex capite probabilis ignorantiæ.ex clausula generali si qua mihi iusta causa esse videbitur,vt est vera & cõmunis conclusio. curt.iun. in cons.37.nu.45.& seq.in 3.vol. Bonacoss.

monetam fabricari facere potest princeps, quæ aliquando minus valeat in forma quàm in materia, maximè qui non sit multũ diues, & dato, ꝙ de hoc posset redargui p superiorem, non tñ per hoc est,ꝙ expendens talem monetam,non dicatur habere iustam cãm expendẽdi,quę habeat excusare,non solũ à pœna ordinaria falsi, sed etiã ab extraordinaria, vt est com. opi de qua curt.iun.in cons.237.nu.53.in 3.vol. Bonacoss.

Moneta

Moneta, seu pecunia promissa, si in totum simul ac in perpetuum reprobaretur vtique æstimatio eius soluenda foret in noua pecunia,& sic mutata pecunia ipsa consideraretur bonitas,quæ erat tempore contractus,atque solueretur æstimatio monetæ antiquæ,sec.Barto.in l.Paulus.la 1.sub nu.6.ff.de sol.Pet.& Cy.in l.minorum C.in qui.cau.in integ.rest.non est necess.Io.And.Abb.Ant.& Im.in c.quanto.de iureiur.Curt.in l.quod te.ff.si cert.petat.Rom.& Soc.in l.cum quid.eod.tit.vbi recentiores,præsertimque Bolog.nu.69.& seq. existimant istam esse com.opi.& Boer.deci.327.n.12. F.Viuius libr.2. opin.183.

Moneta,siue pecunia minuta de consuetudine solui potest pro ducatis, & econuerso, quamuis moneta non sit in obligatione,sec.gl.not.in l.si quis argentum.in princ.C.de donat. Bar.in l.qui stipulatus fuerit decem.ff.de sol. Cur.iu.cons.24. num.5.& Brun.in tract.de aug.monet.limitat.2.quæ quidem consuetudo in hoc seruanda est.Bar.& Im.in prin.in l.Paulus. ff.de sol.& istam tradit esse generalem consuetudinem Io.de Plat.in l.1.C.de arg.pre.lib.10.& Rub.cons.148.n.1.& sic inter partes semper tacitè censetur actum,vt secundum consuetudinem loci soluatur ipsa pecunia,vt per Afflict.in titul.quæ sint regal.ver.monetæ.n.21.in vsibus feud.& istorum opinio cõmunis est,teste Cur.d.cons.24.n.5.F.Viuius lib.2.opi.188.

Monendi alicuius atque inducendi præceptum non præsefert coertionem,vt commune ait Fel.in c.tuam.de simo.

Monitione opus est,vt pœnæ locus fiat,quæ simpliciter ac nulla temporis mentione facta aliquid non agenti imponitur.commune inquit Præpos.in c.quidam.5.q.1. E.Suarez.

Monitio requiritur ad incurrendam pœnam, quando aliquid præcipitur fieri sine tempore. Et propter non factum pœnam imponet,Præp.in can.quidam.5.q.1.com.d. B.Vill.

Concord.l.12.tit.9.par.1.

Monitio siue inquisitio iudicialis, quoties requiritur, licet ad hoc vt pœna ipso iure incurratur,trina esse debeat,vel vna pro omnibus peremptoria, vt tenet Bal.in authen.item nulla communitas.C.de episf.& cler. vt not.in c.constitutionem.de sent.exc.lib.6.gl.in cle.1.de vita & ho.cle.tamen id fallit in casu illicitæ exactionis per iudicem laicum contra clericum factæ,quia sufficeret ad hoc vt excommunicationem incurrat, vnica competente termino facta, idque sec.Host.& Io.Andr. c.non minus.de im.ecc. odio tyrannorum & ecclesiæ fauore, communiter teneri refert Bened.Cap.reg.96.n.81.

Monitio requiritur ad incurrendam pœnam, quando lex mandat aliquid fieri sine tempore,& propter non factum pœnam imponit.Præp.in c.quidam.5.q.1.com.dicit. Bonac.

Monitio non requiritur,quando sumus in casu contrauentionis,vt est com.opi.de qua Alba.in cons.48. Bonac.

Monitio trina requiritur, vt quis excommunicetur, vt est com.opi.de qua Soc.in c.perpendimus.n.106.de sent.exc. & si fiat vnica monitio,debet habere dies expressos,sicut faciũt & seruant executores communiter. videlicet. Damus duos dies pro primo,duos pro secundo,duos pro tertio,& peremptorio termino,& ita communiter practicatur & seruatur,vt dicit ibi Soc.n.109.& seq.aliàs sententia excommunicationis est nulla,si talis monitio amittatur.ibi n.132.com.dicens. id.

Monitio generalis sufficit,vt res singulares sint excommunicatæ,nec est opus probare,vt sint hæreditariæ.Soc.sen.in c. perpendimus.n.242.de sent.exc. idem.

Monopolium est conuentio plurium mercatorum bono publico obuians:puta de vendendo certo pretio tantum.Fel. in c.accedentes.col.1.de præscript.al.Host.in sum.tit.de synd. §.quid societas.ver.corpus autem.de quo per Bart.& doct.in l.1.C.de monop. P.Andora.

Moræ purgatio intra quantum tempus fieri possit, iudicis arbitrio committitur.Est com.opi.sec.Deci.cons.138.& diligenter.vol.1. M.Chærian.

In dispositione legis vel vltimæ voluntatis,ad hoc vt propter moram pœna committatur,requiritur monitio,vel interpellatio.Est magis com.opin.secund.Soc.cons.133.perfecto. vol.1. idem.

Ad actionem quærendam, non est licitum actori moram purgare:secùs,ad quæsitam conseruandam. Est com.opi. sec. Alex.cons.9.attentis verbis.circ.fin.vers.secundo respondeo. vol.7. idem.

In contractibus dies & pœna conuentionalis motæ purgationem excludit.Est com.opin.sec.Alex.& moder.in l.si insulam.de ver.obl.etiam in contractibus bonæ fidei,propter bonam fidem, quæ magis exuberare debet, & moram grauiorem facit.Est com.sec.Rip.d.l.si insulam.n.43. licet in contrarium adducatur tex.in l.Lucius.de actio.empt. idem.

Moræ purgatio debet esse celer ad arbitrium iudicis,vt per Deci.cons.452.nu.25.& Afflict.decis.73. Hinc est,ꝙ fideiussor, qui sub pœna promisit aliquem in iudicio repræsentare die, si post moram repræsentauerit, non tenetur ad pœnam, quia potuit moram purgare, & hoc etiam iuramento interueniente,vt per Ias.in l.si ex legati causa.nu.14.ff.de verb.obl. & ita iudicaui in facti contingentia dum eram iudex criminalis in ciuitate Pergami,anno Domini,1361.Sed hoc limitatur non procedere in fideiussore de repræsentando aliquem sub pœna certa,& cum iuramento,secun. Afflict.decis.173.& Crauet.d.cons.95. De hoc non est nimis mirandum, quia iuramentum excludit facultatem purgandi moram: & si iuramentum obstat prædictæ purgationi, iuxta com.opi.Bart.& omnium doctor.in l.si quis maior.C.de transact.& in l.si insulam.ff.de ver.ob.quam sequuntur,& attest intu. inibi moder. Rom.sing.454.& Rip.in repet.l.fi.n.110. C.de reuoc.donat. Sed vtrùm ista moræ purgatio admittatur ad æquitate canonica,vide Rip.latè declarantem in d.l.fi.nu.100.cum seq. His occurrit similiter, ꝙ si quis ageret contra fideiussorem de iudicio sisti ex eo capite, ꝙ mora fuerat commissa in sistendo & eo casu peteretur interesse, debet constare de quantitate ipsius,& debet probari verum debitum principalis, in quo ille tenebatur secundum communem sententiam doct.quam sequitur citatque Alex.in l.2.§.fi.n.6.ff.qui sat.cog. F.Viuius.

mora purgatur in transactione. Ias.in l.si quis maior annis. n.3.C.de transact.com.dicit. B.Villal.

Intellige istam communem quando purgatur per transactionem factam siue ante, siue post litem contestatam ante sententiam,Ias.ibi communem dicit. idem.

mora purgatur in omnibus casibus ante sententiam. Ias. in l.pacto.n.8.C.de pact.com.dicit. idem.

Idem dicit Ang.in l.cum proponas.2.C.de pact. I.Fich.

ad inducendam Moram in legatis ad pias causas,in quibus dies certus est, non requiritur interpellatio, tamen ad incurrendam pœnam requiritur monitio,Goza.cons.34.numc.6. com.dicit.

Fallit si per constitutionem generalem episcopi fiat præceptum ꝙ legata pia adimpleantur quod tunc dies interpellat ad incurrendam pœnam.idem Goza.n.8.ibi commu.dicit ex Aret.cons.67 & Abb.cons.59. B.Villal.

Nota,ꝙ tempus per quod purgatur mora:relinquitur arbitrio iudicis.Deci.cons.138.n.7.com.dicit.

Concor.cum l.13.tit.11.par.3. idem.

PRO.mora est debitoris vitium. gl.in l.fi.C.in quib.caus.in integ.rest.non est necess. Bellon.

PRO.mora rei fideiussori quoque nocet.I.mora.ff.de verbor.obl.

PR.mora purgari potest.I.interdum.§.Stichi.ff.de ver.obl.

OB.contrà de l.magnam.C.de contrah.& com.stip.

SOL. ibi erat dies,& pœna apposita,quo casu non purgatur. idem.

PRO.moram videtur facere,qui maluit litigare,quàm restituere.l.nemo.§.1.ff.de ver.ob. idem.

PRO. moræ litis non instruunt causam possessoris, ad inducendam longi,temporis præscriptionem.l.moræ litis.C.de rei ven. idem.

moræ contrahendæ sufficit facta etiam extra iudicium interpellatio. vt est Accur.sententia,l.qui Romæ. §.cohæredes. ver.extra.ff.de ver.ob.communis iuxta Tiraq. lib.2.retract.§. 4.gl.6.n.39.ac satis superque est quibuslibet verbis eam fieri, vt tradit Bart. communiter approbatus in l.si quis mihi. §.pater Scio.in prin.ff.de acq.hær.Quin & vnica tantum interpellatio ad id exigitur,vt docet idem Bar. post gl.in l.Titia Scio. §.vsuras.ff.de legib.lib.2. & est commune interpretum placitum teste Alex.d.§.cohæredes.n.2.Fel.c.ex literis.n.8.de constit.Purp.in l.vinum.n.24.ff.si cer.pe.Coras.lib.2.Miscel.c.6.à nu.4.debebit tamen fieri congruo & loco tempore.l.mora.ff. de vsur.iuxta declarationem Barto.communiter interpretib. probatam,in l.cum filius.§.vlt.n.2.de ver.obl.intellige tamen necesse esse præterea transeat post interpellationem tempus aliquod,vt censet gl.in l.æmilius.vers.restitu. ff.de min.quam receptam ponit Alex.in l.1.§.ita.n.9.ff.ad l.falc.quibus autem in casibus etiam absque vlla interpellatione incurratur mora, tradit post Deci.copiosè Purp.in l.quod te mihi.à nu.90.ff.si cert.petat. E.Suarez.

Moræ expiatio seu purgatio quando celeriter ac ritè facta censeri debeat,iudicis arbitrium metiatur.cõmune inquiunt Dec.cons.138.nu.7.Rip.in l.si insulam.n.35.ff.de ver.obl. Viuius libr.1.opin.219.quamuis Iason.in omnibus casibus ante sententiam purgari moram posse frequenter placitum affirmet in

Universidad de Deusto Biblioteca

met in l.pacto.nu.8.C.de pac. Sed verior proculdubio ac receptior sententia est.Memineris,tamen quod nec moræ purgatio admittitur in specie.l.si quis maior.C.de transf.vt commune ponit dec.conf.454.nu.12.Nec moram generaliter ac regulariter inquantitatis debitoribus difficultas soluendi excusar,vt frequenter interpretibus Alex.ætate recentioribus placuisse contra antiquorum dogma testificantur dec.iaf.nu. 33.Rip.53.Purpur.63.in l.quod te mihi.ff.si cert.pe.Rui.consil.150.n.3.lib.1.Viuius lib.1.opi.61.& hanc etiam in rem videto,quæ superius obseruo versf.difficultas. idem.

Moram qui semel contraxerit, non liberabitur,si res postea perimatur, seu similiter illa interitura apud creditorẽ proponatur,seu secus commune inquint Alex.in l.nemo.ff. de ver. ob.& in l.cum res.§.vlt.ff.de leg.lib.1.& iaf.nu.28.Bolog.nu. 71.in l.quod te mihi.ff.si cer.pet.Io.à Medina de rest.q.6.Quãuis ad hoc recepto dogmate non immeritò defecisse videantur cum Mart.fulg.iaf.nu.27.dec.nu.16.curt. iun.nu.33.Rip. 28.Bologn.72. cùm seq.in d.l. quod te.sed ea de re alib.Deo dante,vberius agemus. E.Suarez.

mora ex contumacia.Mora contumacialis in parendo mãdato superioris seu iudicis ex qua est inflicta pœna successiua, puta excõmunicationis, priuationis ab auditorio, vel similis, purgari potest etiam post sententiam:imò &executionem:casus est no.in c.ex literis.extra.de consti.& fuit elegans dictum do.Constan.in l.si insulam.ff.de verb.ob.& est limitatio ad id quod dicitur post sententiam non admitti purgationem moræ. Balb.decis.358.

Moræ purgatio non admittitur vbi iuramentum interuenerit,per tex.sing.in l.si quis maior.vbi Bar.n.11.ver.&ex hoc no.Alex.7.iaf.26.curt.44.Parpalias.n.78.Cagno.110.& 111. hoc annotarũt.C.de transf.quia vbicunq; executio à lege fit, eo casu purgatio moræ nõ admittitur.l.si is cui.ff.de le.2.Alc. de imo.in conf.158.n.5.versf.prærerea vbicunq; in contractu appositum est iuramentum,nũquam est locus purgationi moræ,in 2.li.& idem Alex.in conf.105.n.9. versf. præterea omnis defensio partis in 3.lib.ita communiter doct.affirmare inquit Alex.in conf.76.n.15.versf.item attento.li.5.con.iaf.in l.si cõuenerit.n.11.ff.de iur.om.iud.Et hanc communem doct.sententiam esse referunt dec.in conf.452.nu.12.in fi.& Io.Franc. Ripa in l.fi.32.q.n.112.C.de reuoc.don.licet multi doct.illam concl.de æquitate canonica limitari posse voluerint,quos recensent Alex.de imo.in d.l.si quis maior.n.7.circa fi.iaf.n.26. circa fi.dec.in d.conf.452.n.5.Ant.de Petru.in l.1.n.112.§.vigesimus effectus est in repe.vol.2. sed optimè respõdent dec. ibid.n.13.& Apostill.in addit.suis marginalib. ad conf. Alex. in d.conf.158.in verb.iuramentum.litera C.quamuis aliter respondeat iaf.in conf.10.n.2.versf.circa.secundum dubium. tamen conclusiuè,distinguendo inter ius ciuile &canonicum, quoad forum ciuile, non recedit ipse quoque à præcedentium doct.sententia.in 1.vol.conf. Kirchouius.

Moræ purgatio.Post lapsam primam dilationem ad probãdum admittitur purgatio moræ, si velit incontinenti post ipsam dilationem probare absque alia petitione dilationis, secund.Cy.in l.mancipiorum.ff.de op.leg.Bal.in l.fi.ff.de feriis. tutius tamen est secũdùm eos aliam dilationem petere. Balb. decis.356.

Mora constituit aliquem in delicto,& inducit delictum, vt est com.opi.Grassus com.opi.lib.2.c.1.q.15. hoc tamen delictum consistit in non faciendo, ideoque læuius reputatur, quàm si consisteret in faciendo.ibi. Bonacoss.

Mora celeriter dicitur purgata intra octo dies, vel arbitrio iudicis,secundum magis communem sententiam per Bursat. conf.26.nu.44.lib.1.

Moræ purgatio ante lit.contest.super commisso, operatur quòd res in commissum non incidit,ex communi obseruata teste Burs.conf.26.nu.45.lib.1.

Mora contracta per diei lapsum:amplius purgari nequit,secundum communem per Burs.conf.68.nu.43.lib.1.

MORA.

Summaria.

Prima quæstio duplicem habet descriptionem moræ:quarum vtraque non caret difficultate.

Vnam interpellationem sufficere ad constituendum debitorem in mora.q.2.

Interpellationem qualemcunque sufficere,quibuscunque verbis fiat,siue generalibus siue specialibus.q.3.

Moram semel commissam, per secundam interpellationem non purgari,aut tolli.contra sententiam Bart.q.4.

Pupillum non posse interpellari, neque per interpellationem absque tutoris authoritate in mora constitui.q.5.

Debitorem speciei post moram teneri ad periculum,&interitum rei.q.6.

Debitorem,specie post moram perempta,non teneri,si certò constare possit, eandem speciem etiam penes creditorem perituram fuisse.q.7.

Euentum diei non constituere debitorem in mora.q.8.

Diem tacitam à lege inductam interpellare pro homine,& constituere debitorem in mora.q.9.

Difficultatem non excusare debitorem quantitatis:Nisi difficultas non sit simpliciter quantitatis,sed vt speciei,aut oriatur ex superueniente aliquo casu.q.10.

Debitorem quantitatis,perempta quantitate,non liberari, siue in mora fuerit, siue non:Nisi etiam sit debitor quantitatis respectu certæ speciei.q.11.

Debitorem quantitatis in certa moneta,quæ post moram debitoris reproba facta est ex constitutione principis, non posse soluere in moneta antiqua: sed teneri de noua soluere: nisi in mora non fuerit,tunc enim & de antiqua potest soluere.q.12.

Debitorem generis,re seu specie aliqua perempta, non liberari,nisi omnib.speciebus sublatis.q.13.

Genus in omni obligatione generali accipiendum,non generalissimum,vel subalternum, sed quòd certos habeat & limitatos fines.vel à natura,vel arte.ead.q.

Vbi promissio est nulla,ibi nec mora considerari potest,nec sequi liberatio.ead.q.in fi.

Re post moram perepta,liberari debitorem offerendo æstimationem:Nisi vltra æstimationem amplius interfit creditoris.Tunc enim & pro eo creditori tenetur.q.14.

Moram inducere delictum consistens in non faciendo:Ideoque leuius puniri.q.15.

Moram commissam purgari posse per debitorem,æquitati consentaneum est.q.16.

Moræ purgationem, vtpotè æquitate scripta nitentem nõ excludi statuto,quo cautum est, vt in causis decidendis rigor iuris seruetur.ead.q.§.ex hac communi.

Aequius est moræ purgationem admitti, etiam stante statuto,quòd instrumentum confessionatum habeat executionem paratam,ac si lata esset sententia. Nisi creditoris interfit. ead.q.§.2.infertur.& §.seq.

Purgationem moræ cessare post litis contesta.Item multò magis post sententiam.ead.q.d.§.secundò infertur.

Purgatio moræ locum non habet in promissione pœnæ facta cum iuramento.q.17.

Iuramentum habere vim litis contestationis.ibid.

Iuramentum in obligationibus facti,præcisè obligat ad factum.ibidem.

Moræ purgationem denegati in contractibus conuentionalibus,in quib.est expressa pœna & dies:nisi aut debitor veniat post modicum tempus,aut dies expressa sit incerta.q.18.

Moram purgari non posse facta executione ipso iure à lege,vel ab homine.q.19.

Muræ purgatio an locum habeat adiecta clausula,rato manente pacto.q.20.

Effectus clausulæ, rato manente pacto est, vt pœna & sors simul peti possint.ead.q.in fi.

Moræ purgationi locum esse, vsque ad lit.contest. excepta stipulatione iudicatum solui. Item si mora in ipsa litis contestatione, vel post, committatur. Tunc enim purgatio concediturvsque ad sententiam.q.21.

Moram præcedentem purgari nouatione.q.22.

Morã nõ purgari per stipulationẽ inutilẽ,vel nullam.q.23.

Emphyteutam ecclesiæ cessantem in solutione canonis, posse moram purgare. Secùs esse in emphyteuta priuati: Aequius tamen esse & humanius,vt & in hoc locum habeat,cãpotuit.ext.de loca. cùm moræ purgatio infra modicum tempus denegari minimè debeat.q.24.

Cessante dispositione iuris ciuilis,recurrendum ad dispositionem iuris canonici.ead.q.

Modicum tempus quodnam dicatur quò ad purgandam moram,relinqui arbitrio iudicis.q.25.

Moram purgare intra modicum tempus posse vasallum, qui infra diem & annum inuestitura non petita, stricto iure feudum amisit,æquius esse.q.26.

Cessante dispositione iuris feudalis,recurritur ad ius ciuile commune.ibid.

Mimorem puentum ex cõtractu paterno restitui aduersus moram per ipsum ex iusta ignorantia commissam.q.27.

QVAESTIO I.

Quæro,Quid sit mora?Resp.secundum accur.in l.mora.ff. de vsur.q; mora est,cùm quis maior 14.an.curatorem nõ habens,interpellatus per diei appositæ lapsum, vel per eius,cui debetur denunciationem congruo loco & tempore factam, cùm intelligat se debere, vel intelligere debeat, non soluit. Hæc definitio videtur desumpta ex l.q te.ff.si cert.pet. Aliam definitionem tradit Alber.in suo lexico,s.q; mora est detrectatio solutionis ab aduito facta, per denunciationem, vel per diei lapsum nullo modo remissa ab eo,qui sciuit, vel non potuit iustè ignorare.Et dicit Ant.Cors.in suo reper.ad Pan.verbo,mora hanc descriptionem à doct.communiter approbatam esse,in qua contineatur vtraque mora regularis& irregularis. Sed iudicio meo neutra harum definitionum transit fine difficultate.

QVAESTIO II.

Quæro,An vna interpellatio sufficiat ad constituendum aliquem in mora?Resp.com.& recepta doct. opinio est, q; sic, & eam tenet Bart.l.qui Romæ.§.Seia.ff.de verb.obl.quam sequuntur omnes ibi,Bald.Ang.imol.Cuma.Aret.&iaf.Et eam dicit communem Bauer.in suo trac.moræ.in princ.versf.2.dicas.Et sequitur Ferret.&Romul.in trac.moræ.3.par.n.14.Eandem dicunt communem esse mod.in l.insulam.ff.de verb.ob. & in l.quòd te.ibi iaf.ff.si cert.pet.

Amplia, vt hæc interpellatio extraiudicialis adeò requiratur,vt debitor nõ ꝓstituatur in mora etiam per libelli oblationem.Hanc dicit esse communem opi.Crot.in l.si insulam. ff. de verb.obl.Licet contrarium teneat solus dec.d.l.quòd te.

QVAESTIO III.

Sed nunquid qualiscunque interpellatio sufficiat, quibuscunque verbis fiat,siue specialibus siue generalibfacta? Resp. q; sic,& est com.opin.vt testatur iaf.l.si ex legati.nu.15.& 16. de ver.ob.Eandem dicit esse magis cõem Alex.l.si quis mihi bona.§.sed quid si mandauit ibi Lud.Ro.& iaf.n.9.& seq. dicens à sententia Bart.non esse recedendum. Hanc tenet Bald. l.eum qui duobus.§.i.ff.de acq.hæ.&Bart.l.si quis mihi bona. §.sed quid si mandauit.eo.ti.Bald.l.q te.si cer.pe. Dicit tamen iaf. contrariam partem in puncto iuris esse veriorem, quam tenet Alber.de Rosa.dicens ita fuisse obseruatum,vt per verba generalia non fuerit introducta interpellatio.

QVAESTIO IIII.

Quero,Vtrum debitor ꝓstitutus in mora,si denuò interpelletur à creditore,ꝓstituatur in mora? Resp.q; non,sed mora eius purgatur.Ita tenet Bar.l.æmili°.ff.de minori. & sequuntur do.cõiter ibi & in d.l.q te.&d.l.si insulã.licet solus iaf.teneat ꝓrium.com.dicit Romul.3.par.trac. de mora.nu.47. Vbi ipse quoq; inclinat sniam iaf.tanquàm veriorẽ,quam ẽt tenet dec. d.l.vinum.n.14.& videtur mihi quoque æquior & verior.

QVAESTIO V.

Quæro,An pupillus possit in mora constitui per interpellationem absq; tutoris authoritate?Resp.Diuersæ sunt opiniones.quidam distinguunt inter proprium contractum pupilli, vt tunc non ꝓstituatur in mora,secùs si obligatus sit ex facto authoris, quia tunc potest interpellari absq; tutoris authoritate,& moram committit.Ita tenet Ang.& Cuma.d.l.si ex legati.ff.de ver.ob.pupill°.n.defuncto succedens,debet vti iure defuncti: & sicut defunctus poterat solus interpellari, & ita pupillus.

Sed magis communis opinio est,in contrarium,q; indistinctè pupillus nõ possit interpellari,& in mora constitui per interpellationẽ,sed requirit authoritas tutoris.eam tenet Rom. imo.Alex.d.l.si ex legati.Bauer.in trac.moræ.3.par.Romul.4. par.n.71.vbi dicit eã esse magis cõem.Ratio est,qapupill° nõ habet ꝓsensum,& per ꝓsequens nõ põt obligari:vnde sequit, q; nõ possit ꝓstitui in mora,Nam sine actione nemo requirit.

QVAESTIO VI.

Quæro, An debitor speciei post moram teneatur ad periculum & interitum rei?Resp.com.est opi. quòd sic,& probatur expressè per tex.l.quòd te.ff.si cert.pet. & eam dicit communem iaf.Socy.& omnes moder.

QVAESTIO VII.

Sed nunquid hoc procedat,vt debitor in mora constitutus re perempta teneatur,si species peritura fuisset penes creditorem? Resp. Diuersæ sunt opiniones glossarum & doctorum. Vna est Io.glossatoris,quem refert & sequitur accur.in d.l.q te. verb. detrimentum. q; videlicet indistinctè teneatur, siue res sit peritura apud eum,cui debebatur,siue non. Et hãc esse com.opi.testantur ibi Bal. & Ang. Et eam tenent Ro.Paul.de Cast.Ang.imo.& Alex.qui com.dicit,idemque iaf.l. nemo.§. 1.ff.de verb.obl.iaso.d.l.quòd te.Bar.ibidem,qui licet distinguat: Tamen magis in hanc inclinat partem. Eandem tenet Salt.ibi in sua repet.

Alia est opinio contraria Martini glossatoris,qui distinguit, an species peritura fuisset penes creditorem,necne.Hanc partem sequitur Raph.Cu.fulg.& iaf.d.l.q te.Socy.Aret. & omnes recentiores, ita vt si nunc numerentur authoritates, proculdubio sit magis communis & verior,pro qua textus est expressus l.si plures.§.fi.ff.depos.ad quem nulla data est realis responsio,& ipsa æquitas,vt in d.l.Possent tamen hæ opiniones non incommodè conciliari,iuxta textus in quibus se fundãt doct.ex vtraq; parte,vt procedat opinio Martini eo casu,quo certò constaret, q; res esset peritura tam penes debitorem, quàm creditorem,vt si ratione naturali peritura fuisset.f.morte vel simili,vt patet in d.§.fi.vbi Iurisconsultus considerat interitum rei naturalem.Sin verò non constet, vt quia casu fortuito peritura fuisset, tunc procedat opinio Ioannis & sequacium,ita tamen,vt habeatur ratio temporis,an intra modicũ tempus vel longum interuallũ perierit.ita q; ante casum contingentem creditor potuisset vendere, & pretium consequi, vt l.item si verberatum. §. fi. de leg. 1. sicut hæc latiùs declarant doct.d.l.si plures.§.fi.

QVAESTIO VIII.

Quæro, An euentus diei ꝓstituat debitorem in mora?Respon.communis & recepta doc.opi.est, q; non,ita firmat iaf.l. si ex legati.n.11.ff.de ver.ob.& tenent post Bar.cõiter omnes in l.quoties in die.ff.e.ti.ibi iaf.n.2. nõ enim potest eodem tẽpore quis obligari,& in mora ꝓstitui.Eandem opi. tenet Bar, post Cy.in l.minorem.C.de in inte.rest.minor.& d.l.q te. ff.si cert.pet.& dicit Bar.d.l.quoties.quod omnes ita tenent.Et dicit Alex.hanc esse communem,à qua in iudicando & consulendo nõ sit recedẽdum.Hanc quoque tenet Ang.imo.Paul. de castr.d.l.quoties.Bar.l.ita stipulatus.q.3.ff.de verb.ob.Eandem dicit esse communem Sali.l.euictis.ff.de vsuris.

QVAESTIO IX.

Quæro,an dies tacita inducta à l.interpellat & constituat in mora?com.& recepta opi est,q; sic,vt testatur iaf.in l.quoties. nu.5.ff.de ver.ob.quã tenet Bar.l.ita stipulatus.q.2.ff. de ver. ob.Bal.rub.C.de const.pec.q.3. Quamuis ꝓrium,sed male teneat Alb.de Ros.l.2.&l.3.§.nũc de officio.ff.de eo qd cer.loc.

QVAESTIO X.

Quæro,Vtrum difficultas excuset debitorem quantitatis à mora?Resp.Doct.in hac q.sententiis variant.Vna est illorum, qui volunt debitorem excusari.& eam tenet Sal. Raph. cum Roma.& Aret.d.l.quòd te.dicens,eam esse communem.

Alia est opinio contraria,quam tenet Bar.d.l.q te.& ibi iaso.n.32.dicit eam esse magis communem.& Alex.Soc.& omnes recentiores,Bauer.in trac.moræ.3.par. Eandem dicit esse magis com.Ripa,d.l.q te.n.52.licet contraria fortè fuerit cõmunis vsq; ad tẽpora Alex.& dicit magis cõem Fran.Purpur. nu.38.in fi.d.l.& tenet ibi curt.iun.nu.87.Zas.nu.38.Iac.n.3. & eam dicit esse communem Bar.Socy.ibi,n.32. Lancel. dec. ver.in debitore autem quantitatis.Pan.c.breui n.4.de iureiu. & ibi Ant.de Bu.Et hanc opi.dicit esse cõmunem Carol.Rui. conf.150.nu.3.vol.1.Possent tamen hæ opiniones conciliari inspectis fundamentis vtriusq; partis, vt si loquamur in difficultate quantitatis non simpliciter,sed vt speciei,vt si debitor est in certa moneta, procedat opinio affirmatiua.Sin verò loquamur in debitore quantitatis simpliciter,& difficultas oritur ex casu superueniẽte, similiter locum habeat affirmatiua, aliàs si consideretur difficultas sine casu aliquo, procedat opinio magis communis, & hęc distinctio fundatur expresso textu.c.significante.de pign.& est ex mente doct.vt patet ex eorum allegatis.

QVAESTIO XI.

Quæro,An debitor quantitatis, perempta quantitate liberetur?Resp.com.& recepta doct.opi.est, q; si sit debitor quantitatis simpliciter,teneatur indistinctè,siue fuerit in mora nec ne,eo, quia debitor est in genere, genus verò perire non potest,& expeditum per tex.l.incendium.C. si cert.pet.iaf. d.l.q te.n.14.& 15.com.dicit,& ibi recentiores omnes.

Limita hanc cõem, vt non procedat, quando esset debitor quãtitatis respectu certę speciei.Namq; perempta illa specie, liberabit ẽt à quãtitate.Hanc opi.tenet Bar.d.l.q te.Alb.Pau. de cast.& Ale.Cy.Bar.& Bald.d.l.incendium.Bar.l.& si certos. ff.de verb.obl.Ang.imo. & omnes moder.in l.si ex legati. eo. tit.Et eam dicit esse communem iaf.d.l.quòd te.num.15.licet contrarium teneat Raph.fulg.ibi, & Raph. Cum 1.in l. Titiæ textores.§.fi.ff.de leg. 1.

QVAESTIO XII.

Sed pone, q; debitor est quantitatis in certa moneta, quæ reproba facta est,ex ꝓstitutione principis,nunquid debitor liberetur,perempta illa moneta,quia reproba,facta est,an verò tenea

Universidad de Deusto
Biblioteca

teneatad similem monetam?Resp.ꝙ in hoc articulo est controuersia inter Doctores, tamen com.opi. ꝙ si debitor est in mora, non liberatur, nec potest soluere in moneta antiqua, sed tenetur de noua soluere,iuxta ca.canonicis.de censib.Ita tenet Bar.l.Paul.ff.de sol.Ful.& Paul.de cast.d.l.ꝙ te.Eandem tenet Ant.Bu.c.quanto.de iureiur.Pet.de Anch.clem.beneficiorum.de deci. secùs si debitor non fuit in mora, quia tunc potest soluere de moneta antiqua, ita tenet Cy.Bal. Lud.Ro. in l.cùm quid.ff.si cer.pet.& ibi dicit esse communiter approbatam Bart.doctrinam ias.nu.27.Eandem tenet Alb.de Rosa. in trac.statu.in 1.par.q.4.& in effectu imo.& Alex.d.l.ꝙ te.& d.l.Paulus.Et hanc dicit esse communem ibi ias.l.ꝙ te.nu.16. & hoc secundo casu procedit doctrina Bar.ibi. Eandem opinionem tenet pract.Papien.in for.libel.actio.hypoth.ver. relaxandum iure pignoris.

QVAESTIO XIII.

Quæro, An debitor generis, re aliqua perempta liberetur? Resp.com.opi.doct.est,ꝙ liberatio non contingat,nisi peremptis omnibus speciebus,vt testatur ias.d.l.ꝙ te.nu.18.& omnes Modern. Debet autem hæc limitatio intelligi de genere, ꝙ licet sit incertum, tamen limitatos habet fines à natura, vt est equus,bos,& similia,vel ab hominis arte, vt nauis,lanx,scyphus, vel destinatione: vt fundi,vineæ & huiusmodi. aliàs si de genere generalissimo,vel subalterno intelligatur,impossibile est,vt debitor in mora constituatur, Nam promissor animalis nullo modo tenetur & est nulla obligatio,Vnde succedit regula, ꝙ vbi promissio est nulla, nulla considerari potest mora,nec liberatio contingere,secùs si quis promisit equum vel lancem,quo in casu in dubio videtur intelligere de equis, quos domi habet, quia tunc prædictæ res caderent in obligatione,& in his mora debitoris,& iis peremptis liberatio contingere posset,vt pulchrè aduertit Zas.d.l.quòd te.

QVAESTIO XIIII.

Quæro,An re perempta post moram debitor liberetur,offerendo æstimationem? Resp. communis & recepta opinio est ꝙ liberetur æquè,ac liberaret se offerendo rem ipsam,antequam periret,vt firmat Romul.in tract.moræ.4.par.n.162. Et eam tenet Bart.in l.insulam.q.7.& sequuntur omnes doct. Cùm enim impossibile sit, vt res perempta tradatur, necesse est,venire ad æstimationem rei, propter naturæ impossibilitatem,& licet res sit in obligatione,tamen resoluitur in æstimationem.Intelligenda tamen est hæc communis doct. sententia,vt licet debitor re perempta liberetur offerendo æstimationem:si tamen creditor possit prætendere interesse, vltra æstimationem rei teneatur ad interesse, iuxta l. vinum. ff. si cert. petatur.

QVAESTIO XV.

Quæro,An mora inducat delictum?Resp.ꝙ sic,ista est commu.opi.quam tenet gl.com.approbata in l.si mora.ff.sol.ma. vt testatur Romul.d.tract.5.par.n.163.istud tamen delictum consistit in non faciendo, ideoque leuius reputatur, quàm quòd consistit in faciendo.

QVAESTIO XVI.

Quæro, Vtrum mora commissa purgari possit per debitorem nec ne?resp.ꝙ sic,& hoc concessum est ex æquitate quadam contra iuris ciuilis rigorem,text. est de hoc clarus in l. si seruum.§.sequitur.ff.de verb.obl.ibi de bono & æquo, & tenent doct.communiter in d.l.si insulam.

Ex hac communi conclusione infertur, moræ purgationē non concedi, stante statuto, ꝙ in causis decidendis rigor iuris seruari debeat,ita not.Ang.in d.l.si insulam. & sequuntur imo.Alex.& ias.aliique doct.omnes.vt testatur Roma.in rub. de arbit.Et ꝙ hæc sententia non habeat contradictores,exceptis paucis recentioribus,dicit Romul.in d.tract.moræ.parte.penult.nu.168.licet ipse inclinet in contrariam partem, quæ & mihi videtur probabilior, iniquum enim esse statutum excludens moræ purgationem ex æquitate prouenientem.Præterea si hoc esset de mente statuentium,vt æquitas excluderetur,illud intelligendum esse de æquitate in genere, non de æquitate inclusa in corpore iuris,vt hoc casu.

Secundò infertur,stante statuto, ꝙ instrumentum confessionatum,siue Guarantigiatum habeat executionem paratā, ac si lata esset sententia, purgationem moræ non admitti, ita sentit Ang.in d.l.si insulam.& sequuntur ibi moder. vt firmat Claud.de Seysel. Eandem tenet Corn.cons.141.inci.viso themate.lib.4.Si enim post lit.contest.non admittitur moræ purgatio,multò minus post sententiam concedetur. Præterea in illo instrumento est confessio solennis cùm omnibus renunciationibus,ita quòd omnis exceptio sublata sit,vnde sequitur etiam moræ purgationem denegari,quæ in æquitate fundatur,sicut & exceptio, & exceptio quoque appellatur.

Contrariam tamen opinionem, ꝙ scilicet moræ purgatio non sit sublata,tenet Alex.imo.& Lud.Ro.in d.l.insulam.Eandem tenet Socy.in cons.199.incip.in causa. Et eam dicit esse communem Romulæus.d.trac.par.penult.nu.163. statuta enim debent intelligi,ne quis indebitè damnum patiatur secūdum communem & receptam doct.opinionem,vt testatur iaso.in l.fi.§.in computatione.nu.12.C.de iure delib.

Prædicta conclusio tamen,ꝙ mora possit purgari,procedit ita demum, si creditoris non intersit, vt quia non sit passus damnum ex dilatione facta,ita tenet Bar.& ias.nu.11. aliique omnes in d.l.si insulam.&est ab omnibus recepta opinio vt testatur Romulæ.d.tract.par.penult.nu.185.Cùm enim purgatio moræ fundetur ex æquitate, non debet in præiudicium creditoris,qui damnum ex mora passus est,concedi.

QVAESTIO XVII.

Sed quæro. Si in promissione pœnæ accedat iuramentum de non contraueniendo,nunquid daretur moræ purgatio?Respon.com.doct.opi.est,ꝙ non,vt testatur Alex.& ias.nu. 35.d. l. si insulam. Iuramentum enim habet vim litis contesta.postquam non admittitur purgatio moræ.d.l.si insulam.Præterea in obligationibus facti iuramentum precisè obligat ad faciendū.vt non succedat obligatio ad interesse, vt tenet Rom.Alex.& Do.communiter per gl.singularem in l.si pecuniam.versic.necesse.ff.de cond.ob cau.quam communiter approbatam dicit ias.in d.l.si insulam.nu.35.

QVAESTIO XVIII.

Quæro, An purgatio moræ concedatur in contractibus conuentionalibus,in quibus est expressa pœna & dies? Resp. Diuersæ sunt opiniones in hoc articulo. Quidam voluerunt moræ purgationem non denegari,hanc opinionem tenet Petrus de Bella pert.d.l.si insulam:Andræ.de Pisis.Ang.Rom.& fulg.aliique plures relati per Alex.& iaso.num.15.& seq.d.l.si insulam.

Contrariam opi tenet ibi Dy.Bar.& reliqui,& glos.d.l.etsi post tres.ff.si quis caut.Et hanc dicit esse communem Alex.& ias.nu.15.d.l.si insulam.Existimo tamen com.opi. intelligendam esse,vt denegetur moræ purgatio post longum tempus. Secùs si post modicum tempus debitor velit moram purgare,quia hoc ei concedi debet,non obstante ꝙ dies & pœna sit apposita, de quo text. est expressus,c. potuit.ext. locati.& ita procedat opinio contraria. Quando autem sit modicum vel longum tempus,arbitrio iudicis relinquitur.

Limita quoque communem, vt non procedat, quando dies est expressa incerta,vt promitto sub pœna,quod titius ratum habebit, cùm erit legitimæ ætatis. Hanc opi.tenet Bald. & Saly.l. si pacto quo pœnam C.de pact.Alex. d.l. si insulam, ibi Bart. Et eam dicit communiter receptam idem Alex. in l. quoties in diem.ff.de verb.obl.Quando enim dies incerta est, debitor admonendus est ad hoc, vt in mora constituatur. quod secùs est, quando dies est certa, Ideoque imputari non debet debitori,propter diei incertitudinem.

QVAESTIO XIX.

Quæro, An mora purgari possit,quando executio facta est ipso iure à lege,vel ab homine?Respon.communis & recepta doct. opinio est,ꝙ non,vt testatur Romulæ d.tract. moræ.dicens omnes doc.ita tenere in d.l.si insulam.Eandem tenet Calca.cons.16.col. 10.Crauet. cons. 166. & probatur expresso tex.l.si is cui.de leg.2. Eandem dicit esse communem iaso.l.si quis maior.nu.26.el 2.C.de transa.

QVAESTIO XX.

Quæro,An admittatur purgatio moræ,si adiecta sit clausula,rato manente pacto?Resp.ista est quæstio difficilis. Petr. de Bellapert.quem sequitur in d.l.si insulam.&d.l.si pacto.tenet, ꝙ moræ purgatio non concedatur.Eandem tenet Saly.ibi.q. 18.Ang.sibi contrarius.d.l.si post tres dies.&ibi fulg.Eandem in puncto iuris sibi magis placere dicit ias.d.l.si insulam.n.28.

Contrariam opi.ꝙ scilicet talis clausula non impediat moræ purgationem tenet Bart.in d.l.si insulam.& ibi Ang. imol. Cuma.Paul.de Cast.& Alex.qui com.dicit,Ang.l.cùm stipulatus sum mihi.ff.de verb. obl. Eandem dicit esse communem Crot. d.l. si insulam. nu. 60. Namque effectus huius clausulæ non est,ꝙ moræ purgatio denegetur,sed vt promittens pareat promissioni,& vt pœna & sors simul peti possint,quod de iure aliàs non conceditur.

QVAESTIO XXI.

Quæro,Quamdiu concedatur moræ purgatio?Resp.vsque ad iudicium,siue litis contesta.concedi moræ purgationem, post iudicium verò acceptum denegari, hoc est expeditum per tex.d.l.si insulam, ibi Bart.ias.nu.8.& 23.& doct.cōiter.

Limita

Limita hanc communem,vt non procedat in stipulatione de iudicato soluendo, quæ continet clausulam de defendendo.Namque ibi admittitur moræ purgatio post lit.contest.vsque ad sententiam,ita tenet Bar.d.l.si insulam. & ibi dicit eam communem ias.nu.25.

Item limita communem, vt procedat, quando mora præcessit lit.contest.secùs si in ipsa lit. contest. vel pòst contrahatur, quia tunc purgatio conceditur vsque ad sententiam, ita probat textus in l.si maior.el 1.C.de trans.vbi facta transactione post lit.contest.super actione principali,promittens si fuit in mora, pōt soluere promissum in trāsactione vsque ad sententiam,& sic purgare moram.Hanc opi.tenet Bar.Ang.imo. Cuma.Alex.ias.& doc.in d.l.si insulam.Bart.& Ang.l.qui fide. ff.de trans.Bart.in d.l.si maior,&ibi ias.dicit eam esse communem.nu.3.Licet contrarium teneat Lud.Rom.d.l.si insulam. fulg.in d.l.qui fide.Paul.de Castr.in d.l.si maior.

QVAESTIO XXII.

Quero.an nouatio purget moram præcedentem? Resp.ꝙ sic,vt est tex.expressus.in l.scire debemus,ibi Bart.ias.nu.4.& doct.communiter.ff.de ver.ob.vt testatur Romulæus.d.trac. de mora.4.par.n.156.Quod tamen intellige sec.doct.ibi,si res extet,ita ꝙ oblatio fieri possit,& per ꝯsequens mora purgari.

QVAESTIO XXIII.

Quæro,An stipulatio inutilis vel nulla purget moram præcedentem?Resp.ꝙ non,& est com.opi.vt testatur ias. d.l. scire debemus §.fi.nu.6.& 7.licet contrarium teneat Raph.Cuma. Per actum enim nullum non potest sequi actus validus.

QVAESTIO XXIIII.

Quæro.Vtrum emphyteuta,qui cessauit in solutione canonis,possit moram purgare? Resp. in emphyteuta ecclesiæ nulla est dubitatio apud doct. quin moram possit purgare infra modicum tempus,vt est textus expressus in c.potuit.ext.locati.Sed in emphyteuta priuato magna est disputatio,vt per ias. in l.2.n.73.C.de iure emphyt. Communis tamen & crebrior sententia est,dispositionem d.capi.potuit. non habere locum in priuato emphyteuta,vt testatur Fran. Ripa. d. l. si insulam, nu.38.quam etiam tenet ias.vbi s.Mihi tamen semper placuit opinio contraria,cùm de iure ciuili hic casus clarè decisus nō sit,quo casu recurritur ad dispositionem iuris canonici,& hoc maximè in hac materia nostra purgationis moræ, quæ ex æquitate descendit, cui maximè innititur ius canonicum. Ad contrariæ opinionis omnia fundamenta facilis est responsio, non denegari moræ purgationem infra modicum tempus,vt patet expresè in d.c.potuit.& l.sed etsi post tres.ff.si quis caut.

QVAESTIO XXV.

Sed quæro, Quando dicatur infra modicum tempus fieri? Resp.ꝙ istud relinquitur iudicis arbitrio, & hæc est com.opi. vt testatur Fran.Rip.d.l.si insulam.n.35.dec.in cons.139.n.7.

QVAESTIO XXVI.

Quæro,An idem dicendum sit in vasallo, & an vasallus nō petens inuestituram infra diem & annum,quo casu cadit à iure feudi,possit moram purgare?Resp.In hac q.doct.sententiis variant.Vna est illorum,qui volunt moram purgari non posse,& hanc tenet expresè Bal.c.1.quo tempore miles.in vsib. feud.& ibi Aluarot.Mart.Lauden.idem Aluarot.ca.1.quæ sit pri.caus.benef.amitten.Iacobi.de S.Geor.in trac.feud.versic. qui idem.nu.37. vbi dicit, quòd hanc sententiam sequantur cæteri doct.

Contrariam opinionem tenet Iacob.Artizo.in sum.ti.qui. mo.feud.amitta.per d.ca.potuit.Et hanc dicit æquiorem esse Præpos.d.c.1.quæ fuit pri.cau.idemque Bald.d.c.1.quo tempo.mil.Eandem sententiam dicit veriorem esse,& equiorem, iustam & rationabilem Matth.de affl.d.c.1.quæ fuit pri. caus. Et eam tenet Socy.cons.115.nu.21.lib.2.Et hæc sententia mihi magis placet, & si casus mihi contingeret, ita consulerem & iudicarem. præsertim cùm hoc de iure feudorum non sit decisum, quo casu recurritur ad ius Romanorum, & certum est,de iure communi semper concedi moræ purgationem in fra modicum tempus. Et facilè per hoc responderi potest ad fundamenta contraria Baldi, vt patet in præced. q. maximè, cū ex causa non petitæ renouationis inuestiture vasallus non cadat ipso iure à feudo,sed requiratur sententia declaratoria secundum magis communem & receptam doct.opinionem, vt testatur Socy.iun.cons.115.nu.21.lib.2.Non tamen placet mihi sententia Matth.de affl. & Socy. qui vasallo concedunt tempus vsque ad lit. contesta. ꝙ iniquum est,sed infra modicum tempus non denegari existimo,vt suprà dictum est.

QVAESTIO XXVII.

Quæro, An minor conuentus ex ꝯtractu paterno restituatur aduersus moram contractam per ipsum ex iusta ignorantia?Resp. ꝙ sic,sicut etiam maiores ex clausula generali restitui consueuerunt.ita tenet Specul.tit.de locat.§.nunc aliqua.q. 15.& 16.quem sequitur post relatas omnium opiniones ias. l.2.C.de iure emphy.Et hanc dicit communem opi.Gram.decis.52.nu.5.cum pluribus per eum alleg. Michael Grassus.

Mora.vltima mora nocet.l.semel.mora &ibi doct.ff.so.matri.l.si per emptorem.ff.de actio.emp.l.illud.ff.de peric.& comod.rei vend.l.prætor ait §.fi.& ibi ias.ff.de oper.no.nun. Alex.in l.si seruum stichum.§.sequitur.vide.ff.de verb.obl. Ale. in 3.volu.cons.72.in 2.col.Pan.in c.cum homines.in fi.cōm. de deci.

Fallit fauore rei pu.Vnde si res pu.tenetur soluere salarium alicui puta medico, vel aduocato.& offerat tempore debito. & ille noluerit acceptare & sic fuerit in mora.licet postea interpellet rem pu. vt soluat non constituetur res pu.in mora. imo amplius soluere.non tenetur.tex.est not.l.fortissimi.& l. nulli.C.de erro.mil.anno.& ita no.Bal.in l.acceptam.in 16.q. C.de vsu.vt refert Alex.in d.l.semel mora.& in d.§. sequitur. videre.ias.in d.§.fi.&in l.quod te in 8.col.ff.si cert.pet.Alex.in l.si seruum.§.1.vers.item dictam regulam. de verb. obl. ludo. sing.696.

Sed profectò dici potest. quòd ille text.in l. fortissimi. amplius non est in vsu.quia nunc.nedum nō offeruntur stipēdia. imo sepissime petita in.longum protrahuntur.vt docet experientia rerum mgrã.vt in simili dicit.Alex.in 1.volu. cons.83. in fi. quòd cond. indebiti recessit ab aula. quia homines vix vera debita soluunt.

Et de intellectu.d.l.fortissimi.vide Alex.in d.l. semel mora. & ias.in d.§.fi.post Bal.in d.l.acceptam.in 16.q.

Limita etiam in casu.l.1.C.de insti.& substi.§.quando fit in sti.de filia si nubat tali.Et ipsa est parata nubere. & ille recusauit.& postea ipse voluit & filia recusauit.quia tunc vlt. mora non nocet.vt ibi volunt omnes doct.maxime.Alex.& iaso.& Alex.in d.§.sequitur.& in 1.volu.consil. 102.incip.vis & ponderatis.

Secus in eo cui impositum est onus implendi modum .Alex.in d.cons.102.ibi 2.respondeo. P.Andora.

Quid si debitor & creditor. simul sint in mora: Puta quia cred.dixit nolo recipere.& deb.dixit & ego nolo dare quis erit in mora.dic quòd solus cred.d.l.si per emptorem & ibi gl. de actio.emp.ias.in d.§.fi.adde Alex.in 2.vol.cons.49. vbi dicit.quòd in pari mora melior est conditio rei.

Vnica interpellatio suffic.ad constituen.in mora.l.titia seio §.vsuras.ff.de leg.2.Alex.in d.l.semel mora in fi.cōm.sel. in c. cum M.Ferrarien.in 21.col.de consti.ias.in l.quod te.in 8.col. ff.si cert.pet.

Vide limitationes.suprà.in ver.interpellatio.

Et an tal.vnica Interpellatio requiratur.iudicialis vel extraiudicialis vide ias.in l.si ex legati causa.in 6.col.ff.de verb.ob. vbi tenet quòd suffic.extraiudicialis.& ibi Bar.al.tres gl.& ipse ias.al.aliam.in l.vinum.in gl.mag.in prin.ff.si cert.pet.& tex. in l.denunciasse in prin.& ibi Bar.qui illum legit cum l. qui vxori.ff.de adul.

Ampliat iaso. etiam si interpellatio extraiudicialis fiat per verba enuncia. puta quia cred. diceret deb. ego pec. mea. al. multa. & dicit. quòd ista est magis communis opinio. quam tamen ipse impugnat.

Limita iason post Bar.non procedere in his quæ per solum iudicis officium sunt expedien.per tex. in l. cum postulassem. vbi etiam Bart.ff.de dam.infec.& per alia multa quæ al. intelligen.tamen de officio iudicis no.Secus de mercenario.

Limita 2.nisi cred. prius fuisset in mora.quia tunc requireretur.lit.contest.al.tex.in l.sed si alia.ff.de consti.pec.

Subiungit quòd istam limitationem. reprehendit Ale.in l. si insulam. in vlt.carta.ff.de verb.ob.& in l.qui Romæ.§.coheredes.in 5.col.eo.tit.& in d.l.vinum in 5.col. & quòd ipse reputat hunc passum subtilem.& multa all.pro. & contra. vide ibi per eum.

Limitat etiam. quòd interpellatio. extraiudicialis constituat in mora. est verum dicit ipse. quando debitor prius non fuit in mora. Sed quando præcessit alia mora debitoris. tunc secunda interpellatio creditoris.nedum non constituit debitorem.in mora imo purgat moram præcedentem.eo quia interpellan.2.loco.videor remittere.moram præcedentem. all. tex.cum gl.& Bar.in l.emilius.ff.de mino.& Bart. in l. non solum.§.morte.in 2.specie protestationis.in prin.ff.de oper.no. no.nun.

Ipse tamen ias.licet vestigia Bar.vt ait,in terris adoret.putat in hoc indubitanter contrarium.adduc.multa maxime.Alex. ad aliud propositum.in l. cum procurator. §. si dominus in 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

col.de oper.no.nun.

Limitat vlt.vt procedat quando debitor tempore extraiudicialis interpellationis. poterat soluere. alias autem difficultas excusat à mora.al.gl.in d.l.vinum.& ibi doct.maxime.Alexan.& rex.in l.quod te.si cert.pet.

Limita etiam quando interpellans alium ad aliquid facien. puta mensuran comparet ipse alias interpellatus non dicitur in mora.Alex.in 5.vol.cons.90.circa fi. idem.

An autem requiratur.interpellatio.vbi adest iuramentum. iaso.in d.l.quod te.in 9.col.contra Alex.vbi tenet quòd non. pulcherrimis rationibus.& fundamētis.& idem vult in l.nam & postea.§.si is qui.in 2.& 3.col.ff.de iureiur.

Mora non committitur.absque interpellatione.vbi dies est incerta.Bal.in l.& si post tres ff.si quis cau. & in l.magnam. C. de contrahen.& cōmitt.stip.Paul.de Cast.in 2.vol. cons. 238. Barb.in 1.vol.cons. 51.in pen.col.fel.in c.prohibeas.de magistris.aliquid in c.si autem.in 2. col.de rescrip. Alex.in 2. volu. cons.49.

Fac.quod vult iaf.in l.1.in vlt.col.in prin.C.de his qui.vt indig.vbi dicit.quòd quando propter negatiuam.imponitur.alicui pena sine determinatione temporis nunquam quis incurrit talem penam nisi præcedat monitio iudicis.

Faciunt multa acumulata per Barb.in 2.vol. cons. 50.in 3. col.vbi conclud.quòd terminus ad aliquid facien.non currit nisi à die scientie.& ita in terminis propriis tenet Pau.de Cast. in 2.vol.cons.274.incip.videtur dicen.

Et intelligitur tempus.in quod comode fieri possit. Cor. cons.208.in pen.col.vers.quia promissio.dixi latius.in ver.pactum.§.15. idem.

Quid si promitto centum ad pascha. & ab inde.ad omnem requisitionem.an ego debitor post pascha dicar in mora. absque alia interpellatione.Barb.no.in fo.vol.cons. 7. in 16. col. & seq.tenet quòd sic.al.Ang.& im.in l.cum stip.sim.ff.de verbo.ob.& in cons.50.in 5.col.in prin.sonz.in 2.par.cons.288. in 15.col.iaf.in d.l.vinum in 5.& 6.col.& in d.l.si ex legati causa.Alex.in d.l.cum stip.

Si quis promittit se facturum & curaturum quòd aliquis ratificabit.requiritur.interpellatio.ad hoc.vt constituatur. in mora.dec.in cons.2.

Adde quòd qui promisit aliquem præsentare.j. octo. dies sub pena.non incidit in penam nisi fuerit requisitus de presentan.vt ʒ.in vers.fideiussio.§.12.

Quando pena committitur.propter moram.requiritur.monitio.Secus quando committitur propter factum.Barba.in 2. vol.cons.17.col.vlt.

Mora contrahitur.minori re ipsa.absque interpellatione iaso.in §.ex maleficiis in 9.col.instit.de actio.& in l.1.in vlti.colum.C.de his qui.vt indig.

Idem.in ecclesia.& fisco.vt ibi per eum.& in minore idem tenet Alex.in 2.vol.cons.7.in 3.col.Bal.in l.vnica. C.si secundo nup.&c.

Vide tamen eundem.in auth.hoc amplius.in 2.col.C.de fideicom.vbi dicit.quòd illa mora.non suffic.quo ad priuandū hæredem hæred.al.Ang. ibi in lectu. peruxina notabiliter loquentem. idem.

In pupillo vero vt constituatur.in mora.debet oñdi.instrumentum tutori ita iason.post Barto.in d.l.si ex legati causa.in fi.de verb.obl.

Vbi non est mora non committitur.pena.l.ita stip.ff.de verbo.obl.iaf.in l.si pacto in 4.col.in fi.de pact.

Et vbi non est petitio.ibi non cadit mora.l.si pupillus.& ibi Alex.de verb.obl.

Propter periculum more multa conceduntur.iaf.in l.in pro tuinciali §. si ego.in 2.& 3.col.& in l.de pupillo.§.si quis tuos ff.de oper.no.nun.

Interpellatio ante diem.non constituit quem in morā. Alexan.in l.si stichus.& in l.cum filius §.fi.ff.de verb.obl.iaf.in d.l. si stichus.circa prin.

Impossibilitas excusat à mora.iaf.in l. si decesserit in 1. col. in fi ff.qui satisd.cog.

Mora non committitur.vbi quid non est.liquidatum. Alex. in 2.vol.cons.49.iaf.in l.ait prætor §. siue autem circa fi. de oper.no.nun.

Et tunc caueñ est de adimplen.cum fuerit liquidatum. iaf. in l.quod te.in 3.col.ff.si cert.pet.& in l.fancimus in 4. col. de iud.& in l.1.in 1.col.ff.qui satisd.cog.Barb.in 2.vol.cons. 36. in 17.col.in prin.Alex.in 1.vol.cons. 102.in 2.col.& in 4.vol. cons.130.in 3.col.vers.& sic etiam. idem.

Ad constituen. in mora.cum qui tenetur.adimplere contēta in testamento non requiritur. quòd fiat prote. de agen. ad priuationem &c.Alex.in 1.vol.cons.102.in 3.col.ibi nec fuit ne cessarium.

Vbi electio loci solutionis est in potestate creditoris. antequam creditor eligat locum debitor non dicitur in mora. Alex.in 5.vol.cons.4 5.in 2.col.in fi.

Ad constituen. in mora requiritur. manda. ad interpellan. Alias autem interpellans sine mandato.non constituit in mora.Alex.in 5.vol.cons.78.in 2.col.

Moræ purgatio debet fieri incontinenti.seu in paruo tempore.Cor.in cons. 178.j.mora non purgatur.§.10.

Pignus non excusat debitorem à mora.Cor.in 4.vol. cons. 166.ver.sola enim.

Ignorantia iusta.excusat à mora.supra ignorantia §.28.

Non est in mora.qui ex legitima causa litigat.Ludo.Rom. cons.244.

Vtrum. impedimentum illatum per tertium impediat mora committē vide Lud.Ro.cons.3 52.in 2.col. idem.

Non admittitur. purgatio more. vbi aliquid promittitur. pro interesse.donec illud interesse soluatur.Alex. in l. si insulam.in 3.col.de verb.obl.

Non etiam admittitur.purgatio more vbicunque post lapsum certi termini induc.consti.canonem late sentētie.Ita Ludo.Ro.cons.3 52.in 2.col.vers.2.quia vbicunque. idem.

Mora non purgatur vbi est dies cum pœna l. traiectitiæ.§. de illo.ff.de act.& obl.l.magnam.C.de contrah.& cōmit.stip. l.qui fundum.ff.de contrah.emp.l. qui Rome. §. calimachus. ff.de verb.obl.doct.communiter.exceptis,Pet.& Cy.in l.si pacto quo penam.C.de pac.& in l.& si post tres.ff.si quis cau.& in l.si insulam.ff.de verb.obl.Alex.in 3.vol.cons.106.fel. in c. si autem.in 3.col.de rescrip.iaf.in d.l. & si post tres. in 6.& 7. col.sonz.in 2.part.cons.288.in 18.col.Phi.in c. præterea in 6. col.de app.Pau.de castr.in 2.vol.cons.274.inci.videtur dicen. Alex.in 2.vol.cons. 158.repetito in eodem.vol.cons. 207.& in 4.vol.cons.130.in 3.col.vers.non ob.quod dicatur.Cor.in 2.vol.cons.102.in fi.Alex.in d.l.si insulam.in 6.col.Ang.consil.43. idem.

Vbi est appositum iuramentum. non admittitur. purgatio moræ l.si quis maior.C.de transf.& ibi doc.in d.l.si insulam.& in locis præal.Alex.in 2.vol.cons. 59.&cons.158.iaf.in §.item si quis.el 2.in 3. col. de actio.& in d.l.si quis maior. in 6.col. Phi.vbi ʒ. idem.

Limita procedere.in maiore.secus in minore 25.an. Card. in cons.148.

Limita etiam de equitate cano.iaf.in d.l.si quis maior in 7. col.in prin.

Vbi est exequutio ipso iure non est locus purgationi more Alex. in 2.vol.cons.57.circa fi.al.multa quæ vide iaf.in l.2.in 24.col.ibi 8.& vlt.C.de iu.emphi.adde Alex.in 2.vol. consil. 14.Barb.in 4.vol.cons.45.in 6.col.Phi.in c.cupientes §. quod si per 20.de elec.in 6.

Idem si instrumentum habet exeq.paratam.Barb.in 3.volu.cons.86.in 9.col.Cor.in 4.vol.cons. 149.vers.& instrumentum habens. idem.

In iudeis non habet locum purgatio more iaf.in d.l.& si post tres in 1. col.

More geminatio.excludit purgationis facultatem.Lud.Ro. in cons.3 52.quod refert iaf.in d.l.2.in 26.col.de iu.emphi.vbi etiam al.alia max.Alex.in l.si insulam.in 15. col. ff. de verb. obl. Adde eundem.iaf.in d.l.vinum.in 9.col.si cert.pet.

An emphiteota qui non soluit canonem possit purgare moram.vide in trac.emphi.§.25.

In conditionibus.non admittitur.purgatio more.iaf.in l. si super.C.de transf.& in l. 1.in 3.col.in fi.C.de insti.& substi.

An autem post terminum iudicis elapsum admittatur.purgatio moræ.vide iaf.in l.si.in 5.col.ibi 2.limita.ff.de feriis.

Moræ purgatio.admittitur.j.modicum tempus.Alex.in 4. vol.cons. 24.alias non.vt etiam vult Cor.cons.178.ver.præterea purgatio moræ.imo.cons.15.Lud.Ro.cons.3 52.in 2.col. & istud residet iudicis.arb.dec.cons.138.in 3.col.

More purgatio non admittitur.ad querendam actionem Cor.cons.208.in pen.col.vers.nec videtur.Ludo.Rom. cons. 3 52.in 2.col.vers.3.adueten.

Quando plura copulatiue debentur.non admittitur.purgatio more Cor.in 4.vol.cons.149.in 6.col.vers.Et qñ plura.

Non admittitur purgatio more. vbi prohibetur. app. Phi. in c.cupientes §.quod si per 20.in 1.col. in prin de elect. in 6. idem.

Mora purgari non potest vbi adest iuramentum.si sequuta fuerit lit.conte.post damnum passum per creditorem.vbi est geminata contumacia,quando adest clausula,renuncians omni le

ni legum auxilio,ex instrumēto publico,secundum communem per Burs.cons.84.nu.6.lib.1.

Mora tollitur ex celeri satisfactione, adeò q̄ caducitas incursa euitatur,iux.communem quæ concl.maximè procedit in emphyteusi ecclesiæ,secundum communem per Burs.consil.26.nu.42.43.lib.1.

Morosus tenetur ad omnia damna & interesse,iuxta communem per Burs.cons.103.nu.11.lib.1.

PRO. morbus impedit iudicium.l.quæsitum.ff.de re iud.l. 2.§.si quis in iudicio.ff.si quis caut. Bellon.

PRO.mors omnia soluit.in §.deinceps.in ant.de nup. coll. 4. Bellon.

PRO.mors ciuilis & naturalis equiparantur.l.si decesserit. ff.qui sat.cog.l. 1.§.pen.ff.de bo.poss.contra tab. idem.

PRO.morte protestantis extinguitur protestatio.l.non solum.§.morte.ff.de no.ope.nun. idem.

PRO.mortuo boue neque caro, neque corium debetur.l. mortuo boue.ff.de leg.2. idem.

mortis causa se donare dicens,& tamen etiam promittens illam non reuocare,censetur potius esse donatio inter viuos. com.in §.D.q.4.vers.Sed pone. P.Fich.ex Claro.

Mortis mentio si fiat in donatione,tenendum est, q̄ sit donatio causa mortis.Intellige tamen,non si simpliciter mentio fiat mortis, sed si etiam collata sit donatio in tempus mortis. com.in §.D.q.4.vers.cæterum. idem.ex eod.

Mors ciuilis,& naturalis solum æquiparatur,in casu,in quo ex ciuili effectualiter causaretur idem quod& per naturalem. Aret.in l.eam partem.§.insulam.ff.de verb. obl. communem dicit. B.Villal.

Nota ex hac communi iuncta l.28.tit.4.par.3.q̄ monachus, seruus,&in perpetuum exulatus,effectualiter dicitur mortuus: quod nota.Et vide Gul.Bened.in rep.ca.Ray.de testa.in verb. mortuo.de hac materia. idem.

Morienti creditur ad suum præiudicium,non autem ad alterius,Marc.Ant.de indiciis,nu.393.com.dicit. idem.

Per mortem alicuius voluntas cessare dicitur,sed non reuocari.Est com.opi.sec.dec.in cons.208.ista videtur.in prin.vol. 3. Chærian.

Mors defuncti in longinquis partib.per solam famam plenè probatur.Est comm.opi.sec.dec.in cons.652.viso cons.in prin.vol.4. idem Gribald.

Si plures aliquem percusserint, & constare non potest, ex cuius vulnere decesserit,nullus ad mortem condemnabitur. Est com.opi.sec.Alex.in cons.15.viso processu.vol.1. idem.

Mors ficta,& sic ciuilis naturali morti nunquam æquiparatur,nisi in casibus à iure expressis,sec.gl.in c.susceptum, de rescri.li.6.& in c.placuit 17.q.1.Alex.n. 5.& seq. & Costa. par.2. in prin.in l.Gall.§.& quid si tantum,ff.de li.& posth. Vincen. Hercul.&Rip.n.11.in l.ex facto,§.ex facto,ff.ad Treb.fel.in c. in præsentia,n.55.de probatio.Soc.in l.cùm auus,n.103.cum aliis seq.ff.de cond.& demonst.&Boer.decis.323.sub n.6.vbi existimat istorum opinionem communem fore,& I.Bapt.Bouius,in trac.de statutaria vrbis præscriptione,ti.de cod.habente apodissas.c.102.gl.12.nu.2.& seq. F.Viuius lib.2.opi.190.

Mors ciuilis iis duntaxat casibus naturali confertur, atque exæquatur,quos ius expressim recenset. commune pronunciat Boer.decis.323.nu.6. E.Suarez.

Morti qui sententia iudicis ex statuti forma in contumaciam addicitur,non ante seruus pœnæ efficitur, quam reapse capiatur etsi iuxta iuris communis formam iudicatus statim pœne seruus efficeretur.commune aiunt Boer.decis.268.nu. 8.Viuius lib.1.opin.330. E.Suarez.

Mors illius,qui accusatus est,tunc demum accusationem perimet,cum ob illud crimen bona fisco non addicuntur, quēadmodum frequenter interpretibus probari testantur Tiraq. in l.si vnquam ver.reuertatur.n.241.C.de reuoc.don.An. Gomez.de delict.c.1.nu.80.vers.7.casu,& qui accurate de materia agit I.Cla.in prac.§.vl.q.51.ver.scias etiam.Sed & mortuorum memoria & accusari & damnari ob læsæ maiest. crimen potest,si tum crimen ipsum contra rempublicam Romanam directo susceptum sit,tum quinquennio præscriptum nondū fuerit,vt cōia placita affirmant Gyg.de cri.læs.ma n.24.q.23. n.1.I.Clar.in prac.§.læsæ maiest.vel.item licet,Verum.n.vero ipsa mortuorum cadauera puniri nec vnquā possunt, nec vnquam debent,vt est An.post Cyn.ac Per.doctrina in l.2.C.qui testa.fac.poss.quam receptam aio ex Bal.in l.vna C.ne ex delict.defun.Ang.de malefic.ver.qui iudex videns.dec.& Cagn. in leg.pupillum.§.heredes.ff.de reg.iur.Non tamen idcirco se peliri illi poterunt,quo viuis cadauerum patronis ingredi nō liceat,vt est mirabilis Bar.sententia à nemine hucusq; improbata in l.secund.ff.de cadaner.punit. E.Suarez.

Mortis supplicio qui damnantur, bonis etiam hodie fisco applicandis labuntur.commune ait Cephalus vir non paruæ doctrinæ atque eruditionis,in cons.69.n.4.Vi.li.2.opi.243.licet cōtrarium vsu seruetur,vt & ipsi arrestantur.quam autem huic mortis infœlici supplicio addicti factionem testamenti habeant,disserit eleganter cum receptis sententiis I.Cla.de testa.q.21. E.Suarez.

Mortem sibi conciscere annixus, nec vnquam bonorum confiscatione ideirco plectitur. vt commune ait Bertr. cons. 134.nu.2.li.3.nec vllum omnino supplicium pendet, si non ductus sceleris alicuius conscientia id moliturus fuerit.quemadmodum commune cum multis verè attestatur I.Clar.in practica §.vlt.q.63.vers.se ipsum. E.Suarez.

Mors dicitur à morsu primi hominis, qui pere sum pomi mortem incurrit.Card.in cle.1.vt lit.pend.in 2.no. P.Ando.

Mors semper prouenit ex Dei dispositione.gl.inst.de cadi. in pr.fel.in c.fi.de homic. idem.

Mors ciuilis & naturalis non æquiparantur, nisi in casibus expressis.iaf.in l.1.n 2.col.C.de hæred.insti.& in l.ex facto.in 12.col.ff.de vul.& pup.& in l.gallus §.& quid si tantum. in 1. & 2.col.ff.de lib.& posth.Alex.in 2.vol.cons.139.in 1.col.in fi.De quo vide latissime.sonz.in 1.parte.cons.92.& Alex.in l. ex facto.§.ex facto.in 5.col.ff.ad treb. vbi tenet q̄ gratuitus restituere.hæred.Si decesserit sine liberis. non tenetur restituere.post ingressum religionis.Sed erit expectan.mors.naturalis.& ita videtur tenere.in 4.volumi.consil.117.ibi præterea testes.

Et quòd mors ciuilis &naturalis.non æquiparentur.nisi in casibus à iure expressis.tenet.ample Barb.in 4.vol.cons.82.in 2.col.& seq.Phi.in c.susceptum.circa fi.de rescr.in 6.

Aequiparantur. in casu ca. si is cui.de officio deleg. in prin. vbi Phi.

Sed idem Alex.in 3.vol.cons.13.tenet q̄ facta professione in religione incapace hæreditatis. vocabitur. statim substitutus.& dicit. q̄ ista est comm.opi. Et ita vult Sonz. in d. cons. 92. quia tunc est idem effectus mortis ciuilis. & naturalis.& ita videtur.tenere.iaf.in locis præal.idem vult Bened.in cons. 83.in prin.

Vide ʒ.in ver.monasterium.§.2.& Crotum in repe.§. & quid si tantum.in 3.col.& seq.maxime.in 7.col.Ang.in §.1.vers. & prædicta faciunt &c.insti.qui.mo.ius.pa.po.tol.

Vide aliquid per Bal.in l.si quis sic.ff.to.ma.vbi dicit.quòd verbum mortis simpliciter probatum intelligitur de ciuili & naturali. idem.

Quantum quis viuere præsumatur.vide doct.max.iaf.in l. si.in vlt.col.C.de sa.san.eccl.& est concl.quòd præsumitur.viuere vsque ad centum annos.

Potest tamen viuere annis centum.& 20.§.1.& ibi Ang.in auth.de mona.

Subiungit iaf.q̄ taf præsump.est allegan.al.Bal.in c.ex tenore in 2.col.de testi.fac.quod dixi in ver.præsump.§.11.

Dic.etiam ibi iaf.quòd vnus testis de visu mortis tollit hanc presumptionem quamuis non probet ipsam mortem.al.Bal. in c.1.§.fi.in tit.qui seu.da.possunt.

Adde q̄ vita proban. est per eum qui all.aliquem viuere. Bar.notabiliter.in l.si quidem.C.fol.mat.Alex.in 5.vol.cons. 175.in vlt.col.in prin.vbi alia al.Cor.in 1.vol.consil.10.in 2. col.vers.pu.autem vox.& cons.119.in vlt.col.

Substitutus debet probare mortem hæredis Cor. in 3.vol. cons.195.

Mors probatur per famam.iaf.in l.cum ea.C.de transf.marf. in l.de minore §.pfm.in 15.col.ff.de quæstio.

Mors probatur.per instrumentum testamenti.quantum ad iud.pos.alias secus.iaf.in l.fi.in 5.col.C.de edic.di.adr.tol.Cor. in 2.vol.cons.85.in pen.col.

Et de aliis modis probandi mortem.vide Bar.in l.quoties. C.de naufr.li.11.& in d.l.si quidem.& ibi Alex.& in l.2.§.fi dubitetur.ff.quemad.te.aper.& in 4.vol.cons.25.&in cons.117. & pulchre in 2.vol.cons.4.in 3.col.

Adde fel.in c.fi.in vlt.col.vt lite non conte.& in c.cum causam in 8.col.de testi.& Cor.in 1.vol.cons.10.Pan.in c.in præsentia de sponf. idem.

In mortis articulo seu in extremis esse dicitur.ille qui in infirmitate procedit.absque sanis intervallis.Bal.in c.1.ad fi. extra de pac.per tex.in l.q̄ sine §.fi.ff.de annu.leg.refert & sequitur.fel.in c.præterea.in fi.com.de of.ord.adde iaf.in l.1.§.is videtur.in 3.col.ff.si quis iusd.

Constitutus in articulo.mortis.an possit examinari.fel.ibi al.remissiue.max.Alex.in l.hac consul.C.de testa.

Universidad de Deusto Biblioteca

Et an possit facere pacem.ibidem.

Et an credatur.ei culpan.vel exculpan.aliquem. ibidem.de quo vide latius in ver.vulneratus.

Et de eo.qui desponsat concubinam.ibidem. vide latius in verbo legitimatio.§.34.

Et de renuntiante benef.in arti.mortis.ibidem.al.c.2.de renun.in 6.& Ana.de collu.c.2.alias 3.

Et de Baptizato à laico in arti.mortis.ibidem.al.tex.in c. 1. §.sacram.& ibi doct.C.de sum.tri.& alia.

De teste examinato in arti.mortis. vide Alex.in l.hac consultissima.in 3.col.C.qui te.fa.pos. idem.

Subdit fel.quòd nutrix chrystiana posset Baptizare clanculo infantem iudei constitutum in arti.mortis.al.Fran.paui. in cons.post cons.Oldr.

Laborans in extremis.etiam iam balbutiens potest condere testamentum.l.quoniam.& ibi doct.max.ias.C.de testa.

Limita dummodo sit intelligibil.& possit articulate loqui. alias non l.iubemus.C.eo.& ibi Bar.& doc.ias.in d.l. quoniã. al.multa.max.ludo.cons.306.Paul.de cast.cons.366.incip.viso puncto.Alex.in 3.vol. cons. 33.& idem vult ipse ias. in d.l. iubemus in 1.col.

Et ita intelligo quod vult ias.in l.si mihi & tibi.§.1.de leg.j. vbi dicit.quòd constitutus in vlt.arti. vite non potest testari.

Subiungit ibi iaso ꝙ contractus etiam possunt fieri vsque ad vltimum vite spm. Si memoria non sit læsa.al.tex.in l.seya. §.si.in vers.in extremis vite constitutus.ff. de don. causa mor. quem ad hoc reputat sing.Bal.in c. quoniam frequenter vt lite non conte.& idem vult ias.in d.l.si mihi & tibi.§.1.

Addit ias.quòd alibi dicit.gl.in c.1.in ver.mutus.in tit.episcopum, vel abba.quòd quilibet in articulo mortis efficitur. mutus.& idem repetit in d.§.1. idem.

Sententia contra mortuum est nulla.Barb.in 3.volu. cons. 42.in 5.col.& j.in ver.sententia.§.35.

Et multa ad illam regulam.quòd mors omnia soluit. vide per mars.in l.fi.in 5.col.& seq.ff.de quæstio.

Verbum moriatur.est directum.c.si pater de testa.in 6. Ludo.Ro.cons.158.circa fi. idem.

Moritur quis taliter,qualiter vixit.Bald.in l.1.in fi.prin.C. de latin.libert.tollend. idem.

Mortuus aperit oculos viuentis. Bald.in l.fi.C. communia de manumiss. idem.

Mortui aduocati,quorum opera conducta erat, pendente locationis anno, integrum nihilominus stipendium ad ipsorum hæredes transmittent,commune ait Curt.iun. in l. diem functo,nu.53.ff.de of.asses. Vt & prætores intra sui officij tempus præmorientes autoramentum suum ad illorum hæredes transeunt.commune inquiunt ias.n.38.deci.n.15. curt.iun.n. 29.in d.l. diem functo idemque iuris erit doctoribus ad profitendum conductis, atque anticipata morte præreptis, vt frequenter placitum testificantur curt.iun.vbi s.& Calefatus de Plumbin.in l.1.n.265.cum seq.ff.de offi.eius cui mand.est iurisd. Ac denique idem etiam in medicis stipendio alicubi honestatis procedet,quia & illorum hęredibus integrum inchoati anni salarium præstabitur.commune cum Cephalo cons.6. & seq.lib.1.ponit Viuius lib.1.opi.87.in fi. & par absque dubio in omnibus ratio versatur. E.Suarez.

Mortuos capones nequit soluere,qui simpliciter par caponum præstare obligatus est:ita enim censet Bart.in l.quod te. in vltimis q. ff.si certum pet. cuius doctrinam ponit communem Viuius l.1.opi.66.in fi. E.Suarez.

Mortuo delinquente ante sententiam crimen & pœna maximè corporalis, & bonorum confiscatio extinguuntur, ibi pœna non est irrogata ipso iure & facto,vt est com.opi. At secus vbi memoria defuncti damnari potest, quia in hæredes transit,vt est com.opi.de qua Burs.cons.77.nu.20.& 23.Bon.

Morte damnatus reus ex forma statuti in contumaciam, nõ ante seruus pœnæ efficitur,quàm sit captus.Licet secus de iure communi,vt est com.opi.Soarez ver.morti nu.227. Bon.

Morte accusati perimit accusatio,dummodo eius non confiscantur bona.communis est opi.Soarez.verbo mors.n.228. Fallit in crimine læsæ maiest.si elapsum non sit quinquenniũ, quia mors non soluit accusationem,vt est com.opi. Clar. ibi. nu.229 & 230. Et mortuus, nunquàm eius cadauer punitur, est com.opi.ibi nu.23. Licet sepeliri non possit. vbi in vita re' adesse non poterat,vt est communis opinio.ibi.nu.232. Bon.

Mortis supplicio damnatus, etiam eius bona hodie confiscantur,vt est com.opi.Licet vsu contrarium sit receptum. Et an reus de eis testari queat.ibi. Bonacoss.

Mortem sibi consciscere nixus,bona non amittit.vt est cõmunis opi.Soarez vers.mortem.nu. 235.& 236.Nec aliqua pœna punitur, si non ductus scæleris conscientia id faciat, vt est com.opi.Sed doloris impatientia. Bonacoss.

Mortuus aliquis,qui à pluribus fuit percussus, & constare non potest,ex cuius vulnere decesserit, nullus ad mortẽ condemnatur,vt est com.opi.Cherianus in suo communium opi. ver.mors. Bonacoss.

Mortuus post delicti confessionem, vel conuictus vel condemnatus ante executionem mortu', vel naturali morte, vel sibi mortem consciuit,omino est puniendus pœna, qua merebatur,si non fuisset mortuus. Et ita seruatur, si pendet processus,alias secus.Clar.q.38.ver.sed hic incidenter.vide omnino Fran.Mar.decis.Delphi.756.Et an sententia contra defunctum ferri possit? Idem deci.seq.Et an si moriatur accusat' ante sententiam perimatur incidium? ibi deci.659.& in seq.vsq; ad decis.777.764.& pluribus.seq. Bonacoss.

Morientis assertioni in suimet ipsius damnum,non & in alterius fraudem fides adiungitur.commune aiunt Marc. Ant. de iudiciis.nu.393.l.Clar.in practica §.vlt.q.52.vers. potest etiam. E.Suarez.

Morienti creditur solum ad sui præiudicium, & non alterius.Blanc.de iudiciis.nu.303.communem dicit. Bonacoss.

PRO.Mos maiorum seruandus est.l.more maiorum.ff.de iurisd.om.iud.l.hac consultissima.C.qui test.fac.poss.vel non. Bellon.

PRO.mores quos quis in se approbat,non potest in alio reprobare.l.in arenam.C.de inof.test. Bellon.

Motus primi non sunt in potestate hominis.6.dist.c.pẽsan. de peni.dist.2.c.scieñ.& c.temperatio.fel.in c.1.de hære. fac.l. quod calore.ff.de reg.iur. P.Andora.

multa non irrogatur nisi ob veram contumaciam, nam fictus contumax mulctari non potest.Bar.in l.vnica.§.fi. incip. hoc iudicium.nu.4.vers.& ex hoc dicebat.ff.si quis ius dicen. non obtemp.Et dicit ibi Alex.de imo.n.11.& 12.ita communiter doct asserere.Idem inquit marant.in trac.de ordi.iud.in 6.part.de contuma.nu.9.& in tit.de app.in 2.actu.nu.277.ver sic.illa ergò.Cagn.in d.l.vnica.§.fi.nu. 20. pulchrè & copiosè per multas adductas.allegationes Rol.à Valle,in cons.47.nu. 16.17.18.cum seq. & nu.62.in 2.Tomo.cons. kirchouius.

mulcta geminata. Quando officialis vno contextu multiplicat impositionem mulctæ, non omnes exigi possunt, sed vna tantum,scilicet maior,per quam videtur à minori recedere.l.eos.C.de modo mulct.sec.spec.in tit.de contuma.§. nunc dicamus.vers.sed pone iudex.Alb. in 2. parte sta. q. 34.exordien.5.q.Quod enim vno contextu fit vnum factum reputatur.l.quod ait.§.fi.ff.de adul.l.illud.§.fi.ff.ad leg.Aquil.gl. in l. si conuenerit, la 1.ff.de pig.actio. Et si pareatur vltimo præcepto pœnali, non debet pro aliis præceptis inobseruatis mulctari sec.spe.vbi s.in ver.sed quid si iste paruit.Balb.decis.214.

mulcta aut bannum non imponi debet in aliquem pro ficta contumacia,vt quia fuit citatus ad domum,vel per proclamasec.Bal.do.Cato.& communiter doct.in l.1. §.fi.ff.si quis ius di.non obtempera.& bannum dicitur mulcta:glo.in l.præses. C.de suspe.tut.ad hæc faciunt no.per doct.in auth.qui semel. C.quomodo & quando iud.in l.fi.ff.de in integ.resti.Balb.decis.371.

mulctari quispiam illicitò non debet, quamuis inobediẽs fuerit, & mandatis principis non paruerit, nisi prius ipse ad faciendam excusationem & defensionem citatus fuerit, quare mulctari non debeat,vel ad videndum talem sibi pœnam imponi vigore mandati & præcepti spreti.l.2.§.1.ff.si quis in ius voc.Bar.in d.l.vnica.nu.13.vers.sed quæro.Cagn.ibid. in §.is non videtur.nu.23.Hipp.de mars.in l.de vnoquoque.n.123. ff.de re iud.& in sua prac.criminal.in §.examinanda.nu.34.in fi.§.illius.Rol.à Valle,in cons.39.nu.33.vers.redditur.in 1.& in cons.47.nu.43.vbi ipse dicit hanc doc. communem sententiam esse,in 2.Tom.cons. kirchouius.

mulctari non potest quis sine noua citatione, vt est communis opi.de qua Nicellus de concor.glossarum.nu.325.Tomo 1. Bonacoss.

mulctari quis illico non debet. Nisi prius ad faciendam excusationem & defensionem fuerit citatus,quare mulctari nõ debeat.Chircouius communi.opi.lib.2.cent.5.concl.70.nu. 125.communem opinionem dicens.Rol.à Valle in cons.47. nu.43.in 2.vol. Et magis communem dicit Nicellus in tract. de concor.gl.nu.325 & Rol.à Valle ibi num.49. allegat Iserniam dicentem,ꝙ iudices debent cessare ab excessiuis mulctis & persuasionibus, quas faciunt principi, vt capiant hoc non bona subditorum,quia hoc esset facere auaritiæ causa.Et subdit Rol.nu.51. ꝙ mulcta insolita iniusta non est sustentabilis, vt per Ang.in l.fi.C.de cano.largi.lib.10.Cagn.in l.1.in prin. nu.21.ff. si quis ius dicen. non ob.Bertach. in repert. in ver. mulcta,ver.22.Riminal.cons.270.n.46.vbi etiam dicit,quod mulctans vltra modum sibi à iure concessum, condemnatur in duplum,propter modum excessum.Et dicitur mulcta insolita,quando est facta contra stylum curiæ,& contra determinationem iuris,Rol.d.cons.39.num.52.& seq.Et hæc quidem nullitas exceptio quandocunque opponi potest, & impedit executionem,vt est communis opinio de qua Gallus in consil.21.nu.4.Et no.quòd qui non habet iurisdictionem mulctare non potest.iaso.in l.1.in prin.num.15.ff.de in ius voc.vel si quis iusdicen.non ob.Boss.in pract.cri.tit.de mulctis. Et quidem contentiosam,vt probat Rimi.cons.270.num.17.vbi & Cagno.vbi supra nu.44. Menochius de arbitrio iudicis q.74. nu.13.vbi communem opinionem dicit.nu.8.subdit ibi.nu. 9.ꝙ solis magistratibus conceditur ius mulctandi.Et ille dicitur magistratum non habere, qui extra ordinem ius dicit. Et iurisdictio est meri imperij.Et ideò officiali principis non cõceditur,nisi expresse appareat in actis,vt ibi per Menochi.numer.12. Et hæc quidem est communis opinio. de qua Rimi. d.cons.270.Et procurator Cæsaris,vel fisci mulctare non potest.D.Benedictus.Plotus inter cons.crim.cons.3.nu.3.Et delegatus.Principis non potest mulctare, nisi vsque ad sex solidos.Neuiza.in cons.61.n.46.Io.Bapt.Castellione.In additio. ad Dictio.Albe.in ver. Mulcta.Chirchouius. de communi opi.Centuria.5.concl.37.Et nisi aliter suam iurisdictionem exercere.possit.ias.d.l.1.nu.18.& mulcta. vltra quam iudex potest,est ipso iure nulla.In addi.ad abb.in c.de causis.nu.12.litera H.de of. deleg. Et quid sit mulcta, tradit abb.ibi Rolandus d.cons.47.& sequenti,in 2.vol.Plotus d.cons.3.Monta.in tractat.de appellatio.lib.1.c.vlt.nu.92.vbi dicit,quod mulcta debet respondere delicto, & non grauior interrogari debet, quam admissi facinoris ferat quantitas, & ideò modus adhibetur secundum magistratus authoritatem. Et mulctare verbum est pecuniariter punire,vt ibi per Monta.nu. 95. vnde si mulcta est excessiua,nulla est sententia.& dici potest nulla absque appellatione. Nat.cons.594.nu.4. & Cagnol.vbi supra. nu.21.Et ita practicari dicit ipse Cagnolus.Et in causa appellationis à declaratione pœnarum pronunciatum vidisse asserit, bene processum,& malè appellatum,moderando tamen taxã condemnationis ad talem summam,quę sibi videtur cõgrua. & honesta.& potest appellari in his,quæ iudicis arbitrio committunt, si malè arbitretur, vt ibi latius per Cagnol.nu.22. Et not.quod mulcta non infamatur. Specula. tit.de senten. in §. secundo, versiculo 7. nu.8. & plura alia de mulcta congerit. Soc.Sen.in c.ea,quæ,num.1.& indiscursu ibi.de pœnis. Bonacoss.

Mulctare est iurisdictionis,vt est communis opi.legistarum & canonistarum.de qua ias.in l.1.nu.16.ff.de iurisd.omn.iud. Bonacoss.

Mulcta applicatur fisco.l.mulctarum.C.de modo mulcta.

Si tamen sint paruæ.iudex potest eas exponere. pro adaptan.cameram.Bar.in l.diuus ff.de bo.dam. P.Andora.

Mulcte & pene applicantur.domino.Bar.in l.fi.ff. sol. mat. Bal.in l.1.C.de fruc.& litis expeñ.Ang.in l.si constante §.quotiens ff.sol.mat.Lud.Ro.in cons.70.in vlt.col.Alex.in l.diuortio §.si fundum in pen.col.ff.so.ma.

Fac.quod habetur in ver.iurisdictio.§.8.

An delegatus possit mulctare. vide ample Angel. in consilio 8.

Mulcta extraordinem. per iudicem tuendo eius iurisdictionem contra inobedientem poni potest & tunc potius dicitur pena quæ exigi potest.Alex.in 2.vol.cons.35.in fi. 2. col. Oldr. in consilio. 15. Fac.quod habetur in ver.pena. §.26. idem.

Mulier testis esse in testamento ad causas prophanas non potest tam de iure canonico , quam ciuili, communem dicit in §.test.q.55.vers.sed quid si. idem ex eod.

Mulier esse potest testis in testamento militis.com. in §. T. q.55.vers.sed hic. idem P.Fichard.

Mulier iuuatur Velleiano , ipsi autem renunciare potest.l. pen.C.de pact.Sed aduerte, quòd antè, quàm ipsa renunciet, debet certiorari de beneficio Senatusconsulti Velleiani per Notarium.& eo casu stabitur tali instrumento,sec.gl.in l.fi.C. quando mulier offic.tute.fungi pot. quam gl. sequitur Host. in summa,§.& quis ver.idem est.Archi.& Dominic.in ca.placuit.de for.comp.38.dist fel.in c.si diligenti. doct. omnes in l. sciendum.de verb.ob.& ista est com.opi.de qua fecit mentionem Alc.in trac.de præsump.in regu.3.præsumpt.13.nu.4.& latè Tiraq.in repet.l.si inquam.nu.98.C.de reuoc.dona. Hoc tamen non procedit, si Notarius nesciret,quid esset Velleianum , nam sicut testibus interrogatoria fieri possunt, vt per Bar.in l.j.ff.si cer.pet.quem ibi omnes sequuntur,ita Notario certi iuris est,fieri posse huiusmodi interrogatorium.quid sit Velleianum,& si fortè dixerit nescire, talis renunciatio nihil operabitur,sec.Alb.in l.si mulier.§.si mulier.ff.ad Velleia.& in l.2.C.de hære.in prin.dec.in 3.lectu.nu.53.& Nigrum.nu.31. in d.l.1.ff.si cert.pet.mars.singu.661.& in rub.de fideiuss. nu. 39.Cæpol.licet hoc non firmet in caute.196.fulg. & Alex.in d.§.si mulier,& quamuis hoc pluribus rationibus aliqui doc. impugnent,tamen hodie in regno Neapo.est sublata hæc ambiguitas per pragmaticam exordientem.Don.Petr. de Tolledo,in qua expresse disponitur, mulieres non posse renunciare Velleia.etiam certioratæ per notarium de dicto Velleiano. Imò fortius disponitur ibi mulieres ipsas non posse renunciare,etiam cum interuentu iuramenti, & renunciando, renunciatio facta dicitur ipso iure nulla. F.Viuius.

Mulier si de facto ordinetur, non recipit characterem,Mainer. in l. fœminæ. de re.iur. ff. numero 8. communem dicit. B.Villal.

Mulier simpliciter nubendo,non videtur dare omnia bona sua in dotem,curt.iun.cons.168.nu.4.com.dicit. idem.

Mulier pro dote non præfertur anterioribus creditoribus habentibus hypothecam expressam.Rip.in l.quæsitum.nu.7. de pri.cred.nu.3.ff.Io.Cora.in l.qui liberos.nu. 117. ff. de rit. nup.com.dicit. idem.

Mulier non potest relinquere bona suis propinquis.quorũ consensus requiritur in testamento.I.Dur.in ar.test.ti.11.caut. 2.nu.2.com.dicit. idem.

Mulier dotem non habens, vel paruam: habebit ex bonis viris mariti quartam partem:si non sunt vltra tres filios, si tamen sunt plures habebit virilem portionem,I.Dur.in arte testan.tit.6.c.20.com.dicit. idem.

Mulier non iuuatur Velleiano,si intercessit pro dote.I.Cora.in l.qui liberos.nu.112.ff.de ritu nup.com.dicit. idem.

mulier si per statutum debet lucrari certam partem bonorum mariti,intelligitur de consummato.Hipp.sing.106.communem dicit. idem.

mulier maritata non dicitur in odiosis, quæ est sponsata,Bened.in c.Rayn.in verbo,duas habens filias.n.151.Idem,communem dicit.

mulier quòd sine consensu patris non possit contrahere: non potest induci statuto,ias.in l.1.§.huius studij.nu.12.ff. de iusti.& iur.com.dicit. idem.

mulier, si secundum formam statuti non potest contrahere:bene potest tamen quasi ꝯhere,ias.in l.Barbarius. n.4. ff.de of.præsid.com.dicit:licet ipse teneat contrarium. idem.

mulier de iure ciuili indistinctè admittitur in testem de iure tamen canonico,in criminalibus non admittitur:nisi in casibus à iure expressis : in ciuilibus tamen etiam criminaliter intentatis admittitur indistincte,Pan.c.qm.de testi.nu.12.com. dicit. De iure autem Regio, mulier non potest testificari, nisi in rebus quæ pertinent ad mulieres,vel in defectum probationis.l.8.tit.8.li.3.For.ll.& l.styli.96.& nota verbum satis notabile in d.l.styli. Mas en aquellos lugares do hes cierto quel hecho fue fecho ante hombres,no son creidas,si los hombres que se acertarono alguno dellos no testimonia esso mismo quellas diz en en su testimonio. Ex quibus notatur,ꝙ habilitas vnius testis habilitat omnes alios etiam inhabiles.quod etiam est ex mente Bal.l.Gallus. §.ille casus.ff.de li.& posth.qđ intellige,quando testes inhabiles non sunt ex toto inhabiles, sed solùm habent diminutam fidem:quia si ex toto essent inhabiles non habilitantur:vt per eum Bald.& Fran.Cur.in trac. de testib.concl.1.per totum.Et sic procedit d.l.styli.Et nota,ꝙ ad hoc, ꝙ testes inhabiles possint recipi ex defectu probationis:requiritur ꝙ actu & habitu sit defectus probationis:attento communi cursu:per gl.in c.licet.de probatio.Et producenti incumbit onus probandi,sec.Ant.& imol.in c.dilectis.de testib.cogen. & nisi probentur hæc duo,non admittuntur. Alc. cons.64.vol.1.& de testimonio mulieris, vide l. Lupum in alle.hære.priui.

Concor.cum l.3.tit.12.par.5.de qua per I. Lupum in repe. tit.& de qualitate testium in causa criminali.De iure regio vide l.12.tit.14.par.3.& l.26.tit.1.part.7. idem.

In testamento tam de iure ciuili, quàm de iure canonico mulier non potest esse testis,licet de iure canonico ad pias causas possit Bellon.cons.14.nu.8.com.dicit. Villalob.

Adde Car.§.testamentum.q.55.

Mulier non tenetur stare colono,vel locationi per maritũ factæ,so.ma.Coua.in resol.li.2.c.15.com.dicit ex Modern. in consuet.paris.§.30.q.22.vide in verbo locat. idem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mulieri dicenti se imprægnatam,non creditur, secun. Ang. Perus.in l.illud.ff.si pars hæred.peta.& doct.communiter in c. per tuas.& c.Michael.de fil.presb.& c.transmissæ, qui fil.sunt legit.& Io.de Ana.in c.sicut.2.de homic. amplia etiam si dicat ex quo sit prægnans.Bart.in l.1.in fi.ff.de lib.agn. I.Fich.

mulier constante matrimonio, conditionalis est creditrix mariti,ratione dotis,matrimonio enim durante, actio de dote nata non dicitur.l.1.C.de repu.l.cum notissimi.§.illud. C. de præscr.30.an.& l.in rebus.§.omnes.C.de iur.dot.& tenent doct.in l.si constante.§.1.fol.mat.hancque opin.com.esse tradit Alex.cons.106.visis.lib.5. F.Turz.

mulier nubens, viro dote non constituta in dubio, omnia bona sua in dotem ipsi viro dedisse cẽsetur,quando viro congruit matrimonium.sic voluit gl.in l.mulier bona.ff.de iu.do. quæ tamen(vt Deci.refert in auth.vnde vir.nu.6. C.vnde vir & vxor.)communiter reprobatur,illamque & Aristot.allegatam auctoritatem,&sententiam improbat Bart.in disp.sua incip. mulier habens amplum matrimonium, tanquam contra legem concludens,cp vno casu tantùm omnia bona sua in dotem viro dedisse censetur, s. quando priori viro in dotemederat, & simpliciter secundo viro tradidit, quia tunc dos ipsa repetita videtur,si ex priore matrimonio non extant liberi,aliàs secùs, vide per eum ibidem. F.Turz.

PRO. mulieres sunt subditæ viris. ad Ephes.5. 1.Petr.3.ad Col.3.in can.satis.& can.mulierem.33.q.5. Bellon.

PRO. mulieres virilibus officiis fungi non possunt. l.1.§. sexum.ff.de postul.l.cùm prætor.ff.de iud.l.2.de reg.iur.in canon.mulierem.33.q.5.

OB.contrà de c.dilecti.extra de arbit. vbi mulier arbiter esse potest ex compromisso.contra l.pen.C.de arb.

SOL.illud verum est de consuetudine præscripta, vt in regina Francorum,vt ibi.

OBIEC.Pretereà contrà de can.Meuiam.2.q.4.vbi delegatur,mulieri ius spirituale.

SOL.ibi quia princeps scienter commisit causam.

PRO. mulieres vagari non debent, nec virorum cœtibus immisceri.c.mulieres.de iud.in 6. idem.

mulier omni iuri,quod habet in bonis paternis renuncians cùm iuramento, poterit, priùs absoluta à dicto iuramento, contrauenire ex capite enormissimæ læsionis. vt voluit Corne.cons.146.vol.1.cons.139.& 214.vol.3.& Deci.cons.170. absolutio autem ista debet de iure,& æquitate concedi,ne iuramentum sit iniquitatis vinculum.c.& si Christus.& c.quanto.de iureiur.gl.in auth.quod eis.C.de nupt. docto in c.cùm contingat.de iureiur.Pau.cast.cons.175.contra superius.libr. 1.cum aliis citatis per Alex.cons.213.visis.vol.7.& per Curt. cons.44.super contingentia. circa fi. nam euidenti,& enormi læsione præsumitur dolus,etiam si cessio etiam facta patri,l.si superstite.C.de dol.cum relatis per Soci.cons.263.& seq. capio primum & istorum opin.dicit com.Deci.cons.203.nu.5. & conclus.hæc ampliatur etiam habere locum in transactione iurata, quæ certè rescinditur ratione enormissimæ læsionis.secundum Deci.cons.170.vnde mulieribus enormiter læsis necesse est succurri, non obstante iuramento, quia iuramentum non tollit remedium.l.2.C.de rescind.vend. & not. omnes doct.ibi.Rip.in 3.lib.responsorum.tit.de donat.reu.c. 15.vbi recitat istam esse com.opi.& Crauet. cons.190.n.2.& Gram.decis.102.nu.54.103.& 104. sed vbicunque, aduerte, in transactione ista non interuenisset iuramentum, tunc non potest rescindi prætextu læsionis vltra dimidiam iusti precij, vt volunt Cyn.Bald.Sal.& alij doct.in d.l.2.C.de rescin.vend. in l.si quis cum aliter.ff.de ver.ob.in c.cùm causam.de empt. & vend.& Afflict.decis.220.nu.2.vbi refert cum ista opi.ferè omnes docto.communiter transire,& Gram.decis.66.nu.63. ampliatur etiam præmissa conclusio in minore enormiter læso,cui profectò succurrendum est per relaxationem iuramenti,& hoc non habet dubitationem aliquam. Sed quando minor ipse sciens euidentem læsionem sponte,& ex certa scientia, & benè consultus cessit, &c. tunc per relaxationem iuramenti minori succurri non est permissum, prout communiter teneri per omnes docto.dicit Curt.cons.44.hoc autem,& hoc quod docuimus de minore enormiter læso,cui prius petita absolutione à iuramento succurrendum est,declarant vtiliter non procedere in maiore renunciante cum dicto iuramento.c.quamuis.& auth.sacramenta puberum. C.si aduers. vendi. vbi omnes scribent.not.& in d.l.2.& ita se habet communis opi.vt refert Gram.decis.102.ampliatur quoque dicta concl. habere locum similiter in rusticis enormiter læsis, quibus necesse est succurri non obstante iuramento, vt per Crauet.cons.192.nu.2.& per doct.ẽ.citatos. ista reg. seu conclus. ita ampliata limitatur quotiescunque in instrumento reperiretur scriptum, mulier sciens hæreditatis æstimationem sponte,& ex certa scientia cessit,&c.tunc mulier contra pacta quasi decepta venire non poterit: nam scienti, & consentienti non fit iniuria, neque dolus, l.cum donationis.C.de transact. ita tenet Alex.in l. stipulatio hoc modo concepta. ff.de verb. ob.per not.per Bart.in d.l.2. præcipueque si iurasset non contrauenire ratione enormissimæ lesionis,sec.d.Ant.in d.c.cùm contingat.& Alex.in d.l.stipulatio hoc modo concepta. quæ quidem limitatio,seu sententia sequenda non foret, quando subessent verisimiles coniecturæ,cp mulier spontè donare voluerit,sec.communem adsertionem omnium doc.vt patet ex dictis,relatisque per Deci.cons.379.requisitis.in fi. F.Viuius.

mulier non potest agere ad dotis repetitionem, constante matrimonio.l.fi.in prin.ff.de doli excep.& l.2.ff.fol.mat.& regula ista interpretatur primò non procedere, si maritus seuiens in vxorem eam absque causa à se expellat, tunc enim certè tenetur vxori suæ vir, constante matrimonio, reddere dotem,sec.Bald.in l.fi.C.de sent.quæ sine cert.quant.Sed contrarium tenent Alex. cæterique omnes communiter in d.l.2. & Alex.cons.78.volu.2.declaratur secundo loco non habere locum in casu emergentis inopiæ mariti,vel alterius obligati ad dotis restitutionem,quia tunc actio dotis oriretur, constante etiam matrimonio,sec.com.opin. quàm latè disputando sequitur,attestaturque Alex.in l.si constante.§.1.ff.fol.mat. & Neguf.de Fano.in tract.de pign.& hypoth. 3.memb.8.partis.num.1.& ista communis probatur in d.l.2.& ita concludit glo.communiter approbata in l.sed si alia. ff.de bon.damn.& in l.si rem.§.omnis.ff.de pigno.act.& in l.si cùm dotem.§.mulier.ff.solu.mat.Limit.istam cp mulier potest constante matrimonio dotem à marito repetere, quando maritus vergeret ad huiusmodi inopiam,& euidentissimè appareret eius facultates deducto ære alieno ad dotis exactionem non sufficere. d.l.si constante. dic procedere de iure fforum. sed de iure.C. satis habuit,si constaret maritum ad inopiam peuenisse,& facultates non essent idoneas ad satisfaciendum vxori,& creditoribus suis,l.vbi adhuc.C.de iur.dot.amplius lege nouissima Iustinianus constituit, vt statim cum maritus cœpit vti malè substantia sua ad dotem mulier liberè agere possit.§.illud.authentic.de æqualit.dot.& ita firmat Bart.in d.l.si constante.in prin.& Panor.in ca.per vestras. de donat.inter vir.& vxorem. & alia cautela,seu remedio consultum,prouisumque fuit mulieri contra maritum bona dissipantem, videlicet,vt postulet dotem sequestrari.l.si cùm dotem.§.si verò dotem. ff.fol.mat. Quocirca doctor. in d. l. si constante. communiter interpretantur d. §. si verò loqui in marito consumente dotem. & l. si constante. loqui in viro consumente bona sua. Declaratur vlteriùs regula præmissa, vbi separatur thorus matrimonii culpa viri accusati, & de adulterio conuicti ab vxore, ca.1. vt lit.non contestat. exploratum est itaque propter adulterium matrimonij consumati vinculum non dissolui, sed thorum duntaxat separari.c.tuæ.de procurat.& ca.ex literis.de donat. & hoc verificatur iuxta illud, Quos Deus coniunxit, homo non separet.can.quos Deus.33.q.2.vnde non licet viro adultera vxore repudiata aliam ducere. vt omnes cano.& theologi sentiunt variis in locis, ergo quantum ad facultatem criminaliter accusandi dispar est causa mariti, & vxoris, siquidem maritus accusat vxorem,sed non contra vxor virum.l.1. C.ad leg.Iul.de adult.c.apud misericordem.§.fi.32.q.1.quantum verò ad accusationem ciuiliter eorum causa par videtur & æqualis.Vnde sicut maritus accusat ciuiliter vxorem suam de adulterio, aut thoro separato dotem lucretur.§. plerunque.de don.inter vir.& vxor.& §.de adulterio.auth. vt lic.matri & auiæ. ita mulier accusat virum suum, vt separato thoro dotem recipiat, & donationem propter nuptias, quam fecit maritus, ipsa lucretur,sec.Rom.cons.166. F.Viuius.

Mulier recipiens centum in dotem in primo matrimonio, & transiens postmodum ad secunda vota simpliciter, & promittens dotem,quam non expressit præcise,quemadmodum expresserat in primo matrimonio, intelligitur tunc dare tantam dotem, secundo marito, quantam dedit primo viro suo, & sic dos data primo viro censetur data secundo, vt voluit Bart.in l.penult.§.si vxor.ff.fol.mat. in l.cum de in rem verso. ff.de in rem ver.& in disputat.sua mulier,gl.in ver.fortuita.in l.si mulier diuertir.ff.fol.mat.Cyn.& Sal.in auth.fed quamuis. C. de rei vxor. actio. Paul. castr. in cons.283.secundum antiquam impressionem.& in d.l.si mulier. Cuman.in cons.109. Abb.cons.46.volum.1.Alexand.cons.144. volum.5.& consil.122.volum.7.Ber.cons.160.vol.4.Ruin.cons.4. volum.1. cons.61 in princ.vol.3.& cons.centesimo trigesimo septimo.

volu.4.Socy.iun.cons.29.volum.1.& Parif.cons.34.volum. 3.vbi recitat istam esse communem opinionem, & Sal.in d. auth.sed quamuis. & Dominus meus Raynal. Rodulph. primarius lector in ciuitate Perusij,dum eum audiebam superioribus annis publicè in Gymnasio Perusino legentem, à quo ista,& omnia alia,quæ scripsimus, & scribenda sunt in hoc opusculo, veritatem confitendo,didicimus. F.Viuius.

Mulier ad secundas nuptias transiens,perdit dominium rerum, quas ex liberalitate primi viri consequuta est, & solam potestatem fruendi retinebit,illasq; filiis ex primo matrimonio genitis restituere cogitur.l.fœminæ,C. de secundis nupt. vbi doct.& in auth.ex testamento,C.e.tit.& Socy.Seni.cons. 56.viso testamento.lib.3.Ratio est,quoniam pœnæ secundo nubentium inductæ fauore liberorum,sublatæ non sunt per dictum illud Apostoli,mortuo marito mulier nubat in domino.c.pen.& fi.de sec.nup.vbi hoc tenet abb.& Corn.cons.21. videtur,vol.1.Bart & dec.in l.1.C.de sec.nup.Istorum autem opinio est communis, secundum dec.cons.87.pro resolutione,& cons.230.proponitur.& in d.l.1.confirmantur quoque præmissa alia ratione, nam mulier ad secunda vota transiens tria negligere videtur,Deum, defuncti memoriã, & filiorum charitatẽ,vt dicit tex.in §.sin autem tutelam.in auth.de nupt. & in §.quæ verò nunc sequitur,e.tit.vbi dicitur,cp per secundas nup.contristatur anima mariti defuncti,& propter huiusmodi iniuriam,mortuo marito,filiis relictis,tam multa leges statuerunt contra viduas ad secundas nup.transeuntes,de quibus abundè habetur per doct.in d.auth.ex testamento.Pœna ista imposita viduæ secundò nubenti,militat etiam in viro ex identitate rationis,sec.gl.in l.fœminæ,§. illud.C.de sec.nupt. quam approbat ibi Bart.& nonnulli alij relati per Boer.decis. 187.n.1.quorum sententiam dicit esse communem dec.in præcitatis cons.& Boer.in loco,de quo suprà. Præmissa ampliantur primum nõ solum procedere in matre,& patre,sed etiam in aliis ascendentibus tam maribus,quàm fœminis,vt puta.auis,& auiis,proauis & proauiis,& cæteri deinceps ascendentibus,sec.doc.in l.generaliter per illum tex.C.de sec.nup.Bald. in l.humanitatis.C.de impub.& aliis subst.Aret.in §.preferun tut,inst.ad Tertylia.Alex.in d.auth.ex testamento.in addit.ad Bald.in ver.consuetudo.Ampliantur etiam secundo loco prædicta, vt mulier non modo perdat dominium rerum sibi per maritum relictarum ob transitum ad secunda vota,sed etiam tutelam, vnde mulier relicta à marito defuncto in testamẽto tutrix filiorum pertransitum ad secundas nuptias perdit tutelam, & gesta ab ea tanquam tutrice videntur ipso iure nulla, sec.Saly.& alios in auth.matri,& auiæ,C.quando mulier offi. ture.fungi poss.Cy.Fab.in l.omnem,per illum tex.C. ad Tertilia.& alberi.ibi,vbi refert istam esse communem opi.Boer.decis.123.n.12.& Aug.Beroius in c.dilecti filij.n.37.de arbitris, ratio videtur ista, quare mater tutrix transeundo ad secunda vota priuetur tutela, quia mater & auia possunt esse tutrices si velint,quamuis non cogantur d.auth.matri & auię,imò ante alios filiorum tutelam possunt suscipere,& ad eam admiti, si sec.nup.Velleyano,& omni legum auxilio in fauorem mulierum introducto renunciauerint,alioquin istis non concurrentibus tutela suscepta esset ipso iure nulla,vt probatur in d. auth.matri & auiæ,vbi Bart.Ang.& Saly.notant,& alij quamplures congesti per Boeri.in d.decis.124.n.9.vbi scribit istam esse veriorem opinionem,tamen Petr.de Bellaperti.Cy.& Alberi.in d.auth.matri,& auiæ,tenuerunt expresse contrarium, & eorum opinio seruatur de consuetudine,videlicet cp mater tutrix,vel auia testamentaria non tenetur renũciare sec.nup. & omni iuri in fauorem mulierum introducto:& de ista consuetudine mentionem fecit Guido Papæ deci.539. Fab. in d. auth.matri,& auiæ,& Boer.in d.decis.124.nu. 13. hisque occurrit ꝓgruenter hoc in loco,cp mater habet annum ad petendum tutorem dari filiis, nisi velit ipsa tutelam suscipere, sec. Bald.in l.precibus,C.de impub.& aliis subst.abb.in c.ex parte, de appel.Aret.in §.fi.in prin.inst.ad Tertyl.vbi ponit istam esse communem opi.& dec.in c.ex parte,num.33.superius citato, quæ non potest de iure esse tutrix,l.fi.C.de legiti.tute.& tenet Bald. in d. l.omnem. & in auth. iisdem pœnis quem sequitur ibi Iac.de S.Geor.& Moder.C.de sec.nup.& dec.in d.c.ex parte,nu.34.nisi extaret consuetudo in contrarium,cp mater minor possit habere tutelam,sec.Bald.cons.101.vol.2. Præmissa ita ampliata,& declarata interpretantur non procedere,quando vir licentiam daret vxori ad sec.nup.conuolãdi,tunc quippe non perdit per istum transitum dominium rei sibi legatæ, ac à marito relictæ.Ratio est,quia pœna.secundo nubentibus est imposita ex eo, quia videtur inferri iniuria primo viro per secundas nuptias,§.quia verò.in auth.de nupt.& nulla iniuria fit volenti.l.1.§.vsque adeo.ff.de iniur.sec.Bald.in l.1.C. de sec.nup.& per Roma.cons.219.ex Themathe consultationis, & dec.cons.620.casus de quo quæritur.Limitat etiam secundò,quando filij sec.nup.consensum accõmodauerint,tũc enim mulier non perdit ea, quæ habuit ex liberalitate primi viri,sec.gl. in auth.de non eligen.sec.nu. in ver.copulat,quoniam iniuria,quę fit filiis primi viri,si mater conuolaret ad secundas nupt.tollitur eorum consensu §.soluto. in auth.de sec.nup.l.cum donationis.C.de tranf.& hoc comprobatur ex latius dictis per ias.in l.ambiguitates,C.de ind.vidui.tollen.& in l.filium quem habentem.C.famil.ercis.& cons.53.volu.1. & per dec.cons.206.quæritur.Limitatur tertiò,vt mater transiens ad secunda vota debeat duntaxat priuari,pprietate substantiæ paternę,quæ peruenerat ad filium,non autem substantiæ auitę,sec.Bart. & alios communiter in d.aut.ex testamento,istam communem sequitur, & citat Beroius decis.192.n. 5.licet Bald.& Ang.& malè in d.auth. ex testamento, asseuerint cõtrarium.Interpretatur postremò præmissa communis in matre,quæ transiuit ad secunda vota superstite, filio, vel filiis de hoc non conquerentibus, his igitur stantibus, si filius decedat, non priuatur mater eius hereditate, quia filius non conquerendo de matre videtur remisisse sibi iniuriam factam per eam,per dictum transitum,argumento l.fi.C.de reuo.do. & ita per illum tex.tradit & firmat Bald.in aut.ex testamen.ẽ. citata.dec.cons.206.& in rub.C.de sec.nup.Ripa.in l.fi.C. de reuo.do.in q.61.& Soc.iun.cons.61.nu.2.& 111.vol.2. F.V.

Mulier,licet proprio pacto etiam iurato,repellatur à successione patris:Tamen filiꝰ, & etiam heres eius si ex propria persona veniat ad successionem aui non repellitur.vt est doctrina Bart.communiter approbata in l.qui superstitis.ff. de acq. hære.ad quem etiam se refert Soc.iun.in cons.53.sub nu.5.volu.4. E.Muscul.

Mulier qua fragilitate inducitur ad intercedendum,eadem etiam inducitur ad renunciandum,ideo etiam ei renuncianti succurritur.Ita voluerunt Iae.de Aret.Pet.Cyn.Nic. de Matarell.in l.fi.C.ad Velleian.Et in terminis ita tenent Bar.Bal.Angel.& Sali.ibi,& est com.opi.Quod etiam voluit Bar.& ibi sequitur Alex.in Apostl.in l.fi.ff. ad Velleia. Et dicit Bart. cp ista sit veritas, cui inhærendum sit,quicquid dixerit fulg.in d.§.fi. vt hæc refert Soc.iun.in cons.20.nu.40.vol.4. E.Muscul.

Mulier non incarceratur. Non incarceratur mulier etiam in causa criminali,quando pœna est pecuniaria.Imò si fideiussorem non reperit, cauet iuratorie,auth. nouo iure.C.de custo.reo.sec.Bald.& domi.Cato.in l.plerique.vers.sed & si is.ff. de in ius vo.nisi esset meretrix:quia etiam pro debito ciuili in carceratur,sec.Bald.in repertorio suorum singularium,in verbo meretrix,dicẽtem idem tenereDy.in d.auth.nisi esset coniugata.sec.Bald.in l.consentaneum. C. quomodo & quando iu.& I.And.in addi.ad spec.in rub.de iniur. Balb.decis.193.

Mulier & minor post didicita testificata,possunt alios testes producere, quia dolus qui præsumitur in subornando testes,non habet locum in talibus personis,sec.gl. primam in l. vbi exigitur.ff.de eden.Guil.Rayn.& do.Cato.ibi facit quod no.Inn.in c.auditis.ext.de in integ.rest.& Spe.co.tit.§.fi.quicquid contra senserit An.in d.l.vbi exigitur. Balb.decis.187.

Mulier in criminalibus est testis idonea, vt est communior opi.Burs.cons.20.nu.22. Bonacoss.

Mulieres virorum raptores tenentur.l.vnic. C.de rap.virg. vt est com.opi.Soarez ver.mulieres.nu.251. Bonacoss.

Mulieres sicut viri statutorum pœnis subiiciuntur. & ideò si de nocte vadunt cum armis,vel sine lumine,vel vestes portant prohibitas, puniuntur,vt est com.opi.Soares ver. mulieres.n.252.Nam mulieres ita ligantur statutis terrarum,generaliter loquentibus,sicut masculi,nisi specialiter inueniantur expressi.marf.cons.85.n.22.& est dictum, Bal. in l. ne passim. C.de iur.& fa.ign.vide marf.in l.si quis viduam n.4.& seq.maximè.n.8.ff.de quæst.fol.mihi.55.Presumuntur tamen mulieres ignorare leges & statuta.Et ideò excusantur.Socy. iun.in cons.72.n.12.in 2.vol.vbi plura allegat,vide omnino Acmyl. cons.124.per totum.vbi consuluit mulierem,quæ habitabat Ferrariæ tempore proclamatis facti in castro Lugi,cp frumentum nõ posset extrahi inde, nisi prius denunciaretur sub pœna non incidisse in pœnam.de qua in d.proclamate.Bonacoss.

Mulier luxuriosè viuens post mortem viri,stantibus filiis primi mariti prædefuncti incidit in omnes pœnas,impositas. mulieribus secundò nubentibus Io.Nic.in l.generaliter.C.de sec.nup.nu.24. Bonacoss.

Mulieri habenti hypothecam etiam expressam posteriorẽ in bonis mariti præfertur creditor habens anteriorem hypothecam

Universidad de Deusto
Biblioteca

thecam expressam. quam opin. dicit communem Rip. in l. 1. nu. 1. ff. so. ma. Neguſ. de pig. 2. pars. 4. memb. n. 110. Et an mulier quę pro restitutione suę dotis accepit in solutum vinum prædium, quod tamen reperitur prius specialiter obligatum creditori post receptam dotem, an cogatur illud prædium remittere, Corn. conſ. 246. lib. 1. dicit quòd non. Put.

Mulieres duæ se mutuo vt viri sub agitantes, ac actum venereum, seu libidinem earum exercentes, & in simul corrumpentes pœna vltimi supplicij puniri debent, l. fœdissimam, in prin. sec. vnam lecturam glosæ, quam sequitur ibi Saly. C. de adulter. Cy. Albe. & Saly. in l. cùm vir. e. tit. Ang. in trac. maleficiorum, in verſ. che hai adulterato la mia donna, in verſ. quæro, quæ sit pœna sturpi, n. 53. & Carreri. in prac. crim. in § circa verſ. circa quartum itaque quibus ex causis excusetur homicidium, n. 303. & opinio istorum nullam habet dubitationē, & est communis, secundum criminalistas variis in locis, & ita decisum extitit in curia Burdegalensi in facti contingentia, teste Boerio decis. 316. nu. 14. F. Viuius lib. 2. opin. 191.

Mulieres dotium hypothecis renunciare nequeunt, si alia viris bona non suppetant ex quibus dotes seruari possint. cõmune aiunt Paul. in lege Mæuia §. fundus. nu. 8. sol. mat. Pan. in c. peruenit nu. 2. de emp. & vend. E. Suarez.

Mulieres, quibus statuto non licet absque duorum propinquorum consensu contrahere, non licebit item absque illo mortis causa donare. commune aiunt Tiraq. de legib. connubialib. gl. 3. q. 4. Pontan. in l. 2. ff. de leg. lib. 1. Sed verior est contraria sententia quam receptam testificantur Soc. & ias. Alci. nu. 2. Clau. Aquen. n. 7. Soc. iun. nu. 60. in d. l. 2. Viuius li. 1. opi. 296. Nec iis proderit cõsensus, in eorundem propinquorum vtilitatem accommodatus: vt receptum inquiũt dec. ꝓl. 612. ad fi. Io. Dilec. de art. testan. tit. 12. caut. 2. n. 2. Villal. in sua collecta. Viuius d. opi. vbi multas exceptiones & declarationes ad huiusce generis statuta memorat. Quibus adde, quod huiusmodi solennitas non exigitur, vbi pater cum filia contrahit, etiam si contractus renunciatio in patris fauorem sit. commune aiunt Alc. de præsum. reg. 1. præsum. 2. n. 6. I. Ceph. consil. 109. n. 11. vbi cum nu. seq. aliquot alias exceptiones vtiliter subtexit. Memineris autem semper quod si propinqui nulla probabili causa ducti consentire noluerint, cogi à superiore poterunt, vt frequenter placitum efferunt Plot. in l. si quando nu. 152. C. vnde vi. ac Viuius vbi supra. Memineris porrò quod si iusiurandum adiungatur, defectus authoritatis propinquorum de medio tolletur, tametsi statutum specialiter id prohibeat. commune affirmant Ferrat. cau. 6. latè Bolog. in repe. legis, omnes populi nu. 97. ff. de iustitia & iur. ac Viuius. qui multos contrarium receptum pronunciantes allegat, lib. 1. opi. 297. Sed mihi certe ea in discordia iusiurandi religio potior, atque omnino seruanda esse videtur: vt ea de re copiosius alibi agens ostendo. E. Suarez.

Mulieres libidinis ergo virorum raptrices, pœnis. l. vn. C. de rap. vir sanctis, obnoxiæ fiunt, commune ait Hipp. ad illam l. nu. 223. idem.

Mulieres æquè ac viri statutis illis plectentur, quæ iubent, ne quis de nocte cum armis, vel sine lumine incedat, vel pœnam aliquam indicunt genus aliquod vestium ferenti. vt communia ponit Viuius lib. 1. opi. 283. idem.

Mulieres inhonestæ etiã ac meretrices si nuptæ sint, pro pecuniariis debitis in carcerem coniici nequeunt commune ait prolixè Did. à Coua. in trac. de spon. 2. par. c. vl. & §. 11. n. vl. At pro criminibus omnes regulariter in carcerem à viris seiunctæ trudi possunt: vt de consuetudine receptum latè testatur I. Clar. in prac. §. vlt. q. 28. verſ. quæro igitur. idem.

Mulieres, quæ inhonestè vixerunt, si ad frugem bonam redierint, non debent personæ turpes reputari, vt voluit Bal. in l. si filiam. C. de inof. test. dicunt receptum Rip. in l. vl. nu. 223. & seq. C. de reuoc. do. Viuius lib. 1. opi. 130. etsi non mediocriter illud aduersetur.

Læsa pudicitia est, deperit illa semel.

& illud alterius.

Neque amissos colores.
Lana refert medicata faco.
Nec vera virtus, cùm semel excidit.
Curat reponi deterioribus.

Sed hæc alibi latius & opportunius. idem.

Mulieres generaliter, ac regulariter in causis omnibus tum ciuilibus, tum criminalibus præterquam in vltimis voluntatibus testimonij dicendi ius habent. commune inquiunt Pan. in c. quoniam nu. 2. de testib. Aret. in l. qui testamento §. mulier. ff. de testa. copiosè Ant. Gomez. de delic. c. 12. n. 13. Vi. li. 1. opi. 383. I. Clar. in prac. §. vlt. q. 24. ver. quæro igitur. Quin & in codicillis testes esse poterunt. commune dicit Porc. in §. vlt. n. 11. inst. de codicil. Et in testamento etiam ad pias causas condito estes putabuntur solennes, vt frequenter placitum enunciant Bello. conſ. 14. n. 8. ac latissime I. Cla. de testa. q. 6. ver. 3. infertur. Sed & tum in militari testamento locupletes testes habebuntur, commune affirmat Bauer. in §. plane. n. 5. insti. de testa. milit. Tum in testamento inter liberos exarato à perhibendo testimonio haud arcebuntur. commune cum multis asseuerat I. Cla. d. trac. de testa. q. 8. ver. secundo infertur. quæ omnia intelliges ad Cæsarũ ius referri debere. Nam iure Pontificio in causis criminalibus mulieres regulariter testimonij non dicent. commune scribunt. dec. in l. fœminæ n. 24. & seq. ff. de reg. iu. Duen. reg. 315. in prin. I. Cla. d. 74. ver. de iure aũt. Quamuis in testamentis generaliter eodem Pontificum iure idonei atque assidui testes ducantur, vt frequẽs interpretum dogma esse miserunt in literas Paris. conſ. 2. n. 16. lib. 3. Did. à Coua. in c. cum esses nu. 14. de testa. Cuius tamen contrarium longè verius mihi videtur quod etiam frequenter receptum memoriæ prodiderunt Alex. conſ. 70. n. 13. li. 2. Io. Dilect. de art. testan. cau. 2. nu. 7. & qui de materia diligenter disserit Iul. Clar. d. trac. de testa. q. 55. ver. sed quid de iure canonico ac Viuius lib. 1. opi. 382. idem.

Mulieribus vtiles contractus valebunt, ac rati erunt quamuis in illis propinquorum cõsensus statuto requisitus non interponatur commune aio ex Bal. in l. neq;. C. de contr. & stip. Ang. & imol. in l. mutum. §. vlt. ff. de acq. hær. Viuio li. 1. opi. 296. ver. fallit vndecimo. atque ex iis iuris interpretibus quos inferius laudò ver. solennitas. E. Suarez.

Mulieribus, quæ secundas nup. inierint, pœnę in liberorum fauorem spectantes adhuc impendent. cõmune pronunciant dec. conſ. 83. & conſ. 230. Io. Nic. conſ. 1. de sec. nupt. ad Io. Dilect. de art. testan. tit. 6. caut. 18. & vide infra ver. nuptias. E. S.

Mulier. nupta est in potestate. patris. & mariti fel. in c. mulieres. de sent. excom. Vide in ver. filius semper. verſ. filia etiam nupta. &c. P. Andora.

Mulier habet consilium debile & ter mutatur. in hora. Bal. in rub. C. de re. permu. tex. in l. filia. C. de inof. te. & in c. forus in fi. de verb. sig. idem.

Multa contra mulieres inuehit præposit. in c. 1. §. & quia. in 10. col. qui seu. dare pos. vbi inter cetera dicit, ꝓ cuiquam fidẽ non seruat. iuxta illud, Dallida Sansonem decepit & Salomonem. Item ꝓ est auarissima. gl. in l. si ego §. fi. ff. ad Vellei. idem.

Mulieri archana referasse pœnituisse Catonem. refert ias. in l. 1. in 2. col. ff. si quis cau. idem.

Mulieres sepe gaudent de morte maritorum gl. in l. pater seuerinam §. Socr? ff. de cond. & demon. Bal. in l. fi. C. de iu. do.

Mulier sterilis dicitur. infamis. ias. in l. 1. in 3. col. ff. fol. mat.

Non tamen est sibi imputaſi sed nature. Ang. in §. Sed nos. ad tertul. Et magis faueñ est mulier quę parit Ang. inst. de sen. consul. tertul. Honor enim est. habere filios. vt s̃. in ver. honor. §. 4.

Mulier dicitur solum illa quæ est corrupta. j̃. in ver. virorum appellatione.

Contrarium tamen, tenet. Phi. in c. vnico de sponſ. in 6. per illum tex. vbi dicit, quòd app. mulieris venit mulier etiam soluta. & matrimonio non copulata. Card. in cle. cum de quibudam. in j. no. de sta. mo. Imo largè app. mulierum venit etiam virgo. l. seruis legatis. iuncta gl. ff. de leg. 3. idem.

Mulier non potest pro debito carcerari. supra. in verſ. carcer. §. 19.

Mulier non potest consue. introducere. ias. in l. legem. C. de pac. & in l. 1. in 3. col. ff. de ll.

Mulier mortuo viro potest retinere. bona sibi pro dote hypothecata. ita ias. in §. item seruiana. in 11. col. de actio. vide latius in ver. Dos. in 19. priuillegio.

Mulier non potest esse. de consilio ias. in d. l. 1. in 3. col. de ll.

Mulier non potest esse procuratrix pro marito etiam absente. pro patre autem absente sic. & etiam potest allegare causas absentię mariti. ias. in l. quia absente. C. de procur.

Multos casus in quibus potest esse procuratrix. vide per decium in c. cum dilecta. in 5. col. de confir. vti vl̃ inutil.

Mulier debet esse magis casta quam vir. ias. in l. in harenam in fi. C. de inof. test.

Fac. quod vult ipse ias. post Pau. de Cast. in auth. cui relictũ in fi. C. de indic. vidui. tol. vbi dicit. quod mulieri vidue magis conuenit abstinentia à 2. matrimonio. quam viro.

Mulier non tenetur. ire ad iudicium. Bal. in 1. part. conſ. 28. in 2. col. & in 4. par. conſ. 345. c. mulieres. & ibi Phi. de iud. in 6.

Maxime. in pregnante quę non renetur. comparere. tex. est in l. 2. §. si vero mulier ff. si quis cau. idem.

Mulier

Mulier secundò nubens, cadit in pœnas introductas in fauorem filiorum. Dec. conſ. 83. & conſ. 230. Duran. de arte testan. tit. 6. cautela. 16. Io. Nic. in l. 1. C. de sec. nup. communem dicit Io. de Garo. in d. l. 1. de sec. nupt. n. 23. super gl. cõmunem dicit. Soarez. ista voce. Bonac.

Mulier de iure ciuili indistinctè admittitur in testem. de iure tamen canonico in criminalib. non admittitur. Nisi in casibus à iure pressis in ciuilibus tamen, etiam criminaliter intentatis admittitur indistinctè. Pan. in c. quàm de testib. n. 2. communem dicit. Rol. à Valle in conſ. 24. n. 13. in 1. vol. Duennas. Regula. 315. Clarus in §. fi. verſ. Quæro igit, Gratus Resp. 57. n. 3. vbi magis communem dicit. Et communem dicit, Fel. in c. quoniam. nu. 1. de resti. tanquam in practica seruatam. & æquam, vbi aliter veritas haberi nõ potest, vt ibi per eum. vide Soc. cõſ. 54. in 3. vol. vbi hoc limitat n. 6. & n. 9. vide Bened. de Vado. in Reperto. Fel. verſ. mulier potest esse testis iure cano. Soarez verbo mulieres. n. 258. Bonac.

Mulier secundò nubens de licentia mariti, euitat pœnas secundo nubentis. Corasius Miscellanea. lib. 3. c. 1. n. 12. cõmunem dicit. Quod intellige, si non habet filios, alias secus, quia & filiorum requiritur licentia. Corras. in l. filium quem habẽtem. n. 30. cum seq. C. famil. ercisc. Bonac.

Mulieris maritatæ appellatione, non venit spõsa in odiosis. Bened. in c. Raynutius. in ver. duas. n. 151. com. dicit. Bonac.

Mulier non repetit dotem, etiam ꝓ maritus sit excõicatus. Corrasius. in l. qui liberos. n. 112. ff. de ritu nuptiarum. Bonac.

Mulier, quæ proprio seruo se supponit, punitur pœna mortis. Cla. q. 68. ver. si mulier. Bonac.

Mulieres non tenentur ire pro absolutione ad sedem apostolicam. etiam ꝓ non sint sui iuris. Soc. in ca. mulieres. n. 5. de sent. exc. Quando scilicet inciderunt in canonem. Si quis suadente diabolo. communem dicit. Bonac.

Mulier credẽs virum suum, qui lõgo tpe abfuit, mortuum, si certũ nuntium de morte eius habuerit, vel fama publica ita fuerit, si nubat alteri debet excusari, alias punitur de adulterio vt est communis opi. Cla. in §. Fornicatio. ver. sed pone. Bona.

Mulieres ñ possunt de iure pſonaliter detineri ĩ carcerib. si nobiles, vel aliàs honestę sint, vt est cõmunis opi. Sed ꝗcquid de iure sit. hodie tñ mulieres de ꝓsuetudine indistinctè capiũtur, & in carcerib. separatis ponũtur. Cla. q. 21. ver. quæro. igit. Blanc. in prac. cri. fol. 5. n. 27. nõ tamen potest mulier etiã pro maleficio capi in domo. Marſ. sing. 248. Soc. in l. plerique. nu. 38. ff. de in ius voc. vbi ampliat & limitat. Bonac.

Mulier grauida ñ tenet ĩ dubio ꝓparere ĩ iudicio, nec ẽt cogi vt sit testis ĩ iudicio. Mõteleo in pract. arbitria par. 4. n. 683. cum possit dicere Grauida sum nolo iurare. sed extra iudiciũ pro testimonio ferẽdo ꝑt iurare. Frãc. Mar. decis. Delph. 182. n. 11. in 2. par. limita nõ habere locum in meretrice pregnãte, quia vilitas vitæ eorum nõ meretur legum laqueis innodari. l. cuæ adultetium. C. de adulte. Guid. Pap. decis. 256. Bonac.

Mulier pręsumitur meretrix ex præsumptione violẽta, quãdo quis est visus exire de nocte de domo illius & probatur aliquod ex signis venereis, de quibus ĩ d. l. quod ait. ff. de adulteriis. Et hæc est communis opi. D. Iosephus Fontanella inter conſ. cri. cunſ. 97. n. 35. vol. 2. Bonac.

Mulier inhonesta probatur per testes singulares, quorum vnus probaret de vna re inhonesta, alius de alia, vt est communis conclusio. de qua Alex. in conſ. 13. n. 23. in vlt. vol. & licet sit fama, ꝓ aliqua sit meretrix, nõ ideò probatur ꝓ per hoc sit publica meretrix, nisi palam quæstum faciat. Bal. conſ. 394. n. 9. in fi. in 2. vol. & not. ꝓ si alicui mulieri sit factum legatum, si publicè & honestè vixerit, cõuersando turpiter. licet nõ committat stuprum, dicitur impudicè viuere, & cadit à legato. Bal. conſ. 207. in 4. vol. & qualiter possit probari mulier inhonesta & impudica. ponit Alex. in conſ. 13. nu. 23. in 7. vol. Bal. in cõſ. 131. lib. 2. Dec. in l. eius qui. §. fi. col. pe. fub. n. 6. ff. si cer. pe. Bene per Cassane. in cõsuet. Bug. pag. 143. faciata prima. in fi. cum seq. in prin. pag. 143. Bonac.

Mulieres oẽs, etiam cuiuscunq; sint status. possunt absolui ab episcopo, si petiant clericos, vt est communis opi. de qua Ab. in c. muliere. de sent. exc. mulier committens adulterium, hodie debet detrudi in monasterium iure nouo, & hæc est eius pœna, vt est communis. opi. de qua Nicellus de concordia glossarum, n. 162. to. 1. mulieres quæ ad vitæ frugem se receperunt, personæ turpes non sunt dicendę, vt est communis opi. Soarez, verbo, mulieres. Bonac.

Mulieri dicenti se ab aliquo fuisse vi cognitam, non creditur, teste Boer. q. 319. col. fi. n. 7. Quid si dicat se prægnantem? vide Cag. in l. si quis prægnantem. de reg. iur. Alex. conſ. 157. n. 1. lib. 5. Afflict. decis. 236. Quid si dicat se prægnantem ex aliquo, cum iuramento? no. Boer. q. 299. & si dicat se peperisse filium aut filiam ex me. dic vt per Catel. in verb. hæres suus. Pro cuius quęst. resolutione, dic quòd mulieri asserenti se esse vel fuisse pręgnantem ex semine alicuius cui propterea intendit partum consignare, vti suum, & se exonerare ab alimentatione sui partus, non creditur cum iuramento. Vall. consil. 377. lib. 2. Alex. cõſ. 157. lib. 5. Neuizan. in sylua. nupt. pag. 17. col. 4. in princ. Bert. conſ. 167. in fi. lib. 3. part. 1. Boer. tamen d. q. 299. n. 12. dicit hoc esse verum in istis mulierib. ad quas passim à plurib. acceditur: & etiam in his mulierib. quas quis pro suo arbitrio habere non potest, sed furtiuè tantùm: secus in concubinis, vel aliàs retentis in domo: quia eo casu mulieris dicto stabitur. Put.

Mulier non potest de dote testari, quando est ad alium applicata vigore contractus, & interest non reuocari, quæ concl. procedit etiam stañ statuto de foreñ aliquam partem dotis marito vel proximioribus, quo casu nõ potest in eorum prę-iudicium inter viuos, vel in vlt. vol. talem portionem alienare, cum illam habeant beneficio legis, vel statuti, quo casu nõ valet dispositio, ita secundum veriorem sententiam scribit O. sasc. decis. 20. n. 6. vbi etiam alleg. Rol. ita teneñ. de dote q. 82. Mandel. ꝓl. 50. n. 1. & seq. & vide quæ scribit Crem. sing. 155. Deci. conſ. 76. n. 8. & seq. n. 15. lib. 1.

Mulier credens virum suum, qui longo tempore abfuit, mortuum, si certum nuncium de morte eius habuerit, vel fama publica ita fuerit, si nubat alteri debet excusari, aliàs punitur de adulterio. commu. attestatur Anto. Gomes. super l. 80. Tauri. num. 31. Clar. libr. 5. sent. §. fornicatio. versic. sed pone. P. Fichard.

Mulier in causis criminalibus de iure ciuili testimonium ferre potest. comm. dicit Grammat. conſ. crim. 12. nu. 17. Abb. in cap. quoniam. numer. 2. de testibus. Fel. ibid. numer. 1 & 18. Bertrand. conſ. 259. num. 2. lib. 4. Crot. de testib. num. 57. Gratus conſ. 57. num. 3. libr. 2. Duennas reg. 415. in limita. 2. & ita quoque in practica seruari dicit Soci. conſ. 54. numer. 6. lib. 3. Idque procedit etiam in causis capitalibus, vt communem dicit Alex. conſ. 10. nu. 6. lib. 1. Imola in l. qui testamento. §. mulier, circa fi. ff. de testam. Vitalis de malefic. in rubric. de testib. num. 37. de iure canonico autem non admittitur ad testificandum, vt communem dicit Blanc. de indiciis. nume. 351. Abb. in d. ca. quoniam num. 2. & Duennas in d. regu. 315. in princ. Intellige tamen vt procedat in causis criminalibus criminaliter intentatis. tunc enim mulier de iure Canonico nõ admittitur ad testificandum communem dicit Io. de Imola in dic. §. mulier. circa fi. & Io. de Anan. in conſ. 17. num. decimosexto. Pract. Conradi. nu. 75. Secùs in ciuiliter intentatis. Clar. d. lib. quinto. §. fina. versiculo quæro igitur, & sequentibus. P. Fichard.

Mulier quæ se proprio seruo subiicit, punitur pœna mortis communem dicit Ant. Gomes. super l. 80. Tauri. n. 23. Non tamen e contra si dominus item rem habeat cum ancilla, punitur, l. fi. C. com. de manumiss. Cla. d. lib. 5. §. fornicatio. ver. Mulieris. P. Fich.

Mulieres non possunt de iure personaliter detineri in carceribus si nobiles vel aliàs honestę sint, per text. cap. mulieres. de iudic. in 6. & est. comm. vt attestatur Boer. in repeti l. consentaneum. numer. 114. C. quomodo & quand. sed quicquid sit de iure, hodie mulieres de consuetudine indistinctè capiuntur, & in carceribus separatis ponuntur, vt attestatur Imola. in cap. secundo. numero 16. de pigno. quem refert Marian. de citat. artic. 5. q. 17. ver. 16. fallit. & Gram. decis. 33. n. 11. Blanc. in pract. cri. nu. 47. Cla. d. §. fi. quæst. 21. verſ. quæro igitur. P. Fichard.

Mulier vidua, licet pro communi opin. tradatur mulierem viduam mortuo viro etiam post annum non posse consequi ab hæredibus viri interusuria dotis sibi non restitutæ maximè si ipsa habuerit vnde se alere, & dictam dotem exigere potuerit, vt post alios de communi not. Alexand. consil. 74. 141. libr. quinto. consi. 27. libr. quarto. Afflict. decis. 184. Rol. consi. quinquagesimoquinto libr. secundo. plura Didac. Resol. libr. 3. ca. 1. post num. 3. versi. sexto hinc. attamen id intelligi & restingi solet, nisi mulier dotem in iudicio petierit, faciendo quicquid potuerit, vel aliàs 2. marito sustineñ onera sit obligata ratione dotis promissæ nõ traditæ, saltem per protestationem, cum eo casu vti damnum emergens possit mulier à dictis hæredibus dicta interusuraria, vulgò alimenta, cõsequi teste Bursat. conſ 8. numer. 41. lib. 1. ex Alex. conſ. 200. libr. 6. Paris. consil. 64. libr. quarto. Aym. consil. 189. numero septimo, in fi. & aliis ibi alleg. vbi quid quando facta fuit obla tio per hæredes de bonis inuentarij: nec adhuc liquidatum

Universidad de Deusto Biblioteca

est.vel declaratum per iudicem qd & quantũ solui debeat?an dicantur in mora? & quid quando creditrix oblationem acceptauit?quòd ea oblatio offerenti noceat. Dic, vt per eundem Burs.d.cons.8.nu.44.45.& seq.vbi declarat,& ibi quòd interesse debetur pro credito incerto & illiquido ratione modi, non autem ratione quantitatis.

Mulier priorem hypothecã habens prefertur pro dote sua habenti spalem ratione rei suæ, seu quòd res ipsa ematur ex propria pecunia,secundum communem per Burs. cons. 56.n. 13.lib. 1.vbi inter alia plura allegat tex.in §.his consequens.in auc.de æqual.doct.

Mulier constante matrimonio potest agere contra tertios possessores si maritus cœperit malè vti substantia sua: secundũ Paris.cons. 80.n.46.li. 1.Quæ cõclusio quomodo procedat: & an præcedere debeat discussio: & quid quando cum hypothecaria concurrit constitutum: & an propter inopiam dicatur verè restitui dos.vide Nat. cons. 81.col. 1. & per totũ cõs. & plura no.Boer.q.200.col.fi.vbi docet cautelam q̃ in pacto de dote restituenda apponatur precarium, quo casu poterit, inquit ipse, mulier absque alia solẽnitate authoritate propria possessionem ingredi Nat.cons.453.n. 5. de veritate autem q. prædictæ, an requiratur & præcedere debeat excussio antequam agi possit contra tertios possessores bonorum mariti, disputat idem Boer.d.q.vbi pro affirmatiua inclinare videtur: quam tamen temperat.pro qua vide etiam quæ ponit Ias.in l. Nesennius.§.fundum.n.8.ff.de re iud.Rol.cons.9.nu. 5.& seq. libr. 1. vbi dicit communem, quòd etiam in dote requiratur excussio ante quam veniatur ad extraneos possessores.

Mulier minor habens curatorem, non potest dotẽ sibi cõstituere sine authoritate curatoris,& iudicis decreto.l.quero. l.siue generalis.ff.de iur.dot.l.lex quæ tutores.vbi gl. C.de administ.tut.si verò nõ habeat curatorem,potest sibi sine eo dotem constituere,dummodo non excessiuam.l. 1.à contr.sens. C.si aduers.dot.ita tenet Cur.iun.cons.168.n.17.& seq. castr. in d.l. 1.si aduers.dot. & tamen vtroque casu in immobilibus requiritur decretum iudicis,vt ibi per curt. Put.

Mulier in criminalib.non est testis idonea, secundum magis communem per Burs.cons.20.n.22.lib. 1.

Mulier per transitum ad secunda vota post annum luctus non potest priuari legatis & relictis sibi factis à marito, iuxta no.in l. 1.C.de secund.nupt. Alex.cons. 111.col. 1. libr.2. Par. cons.95.nu.23.libr 2.vbi hanc conclus.latè declarat.cui adde Ias.in l.ambiguitates.C.de indict.viduit.toll.Boer.q.186.col. fi. Quid si habet filios ex primo matrimonio? dic q̃ licet per transitum ad secundas nuptias priuetur proprietate legati mariti, tamen id locum non habet quando maritus fecit legatũ vxori etiam quòd secundò nuberet,teste Rol. consi.95.n.20. lib. 1. Accedit q̃ licet mulier per talem trãsitum priuetur omni largitate quæ à viro ad eam peruenit, non tamen priuatur aliis contemplatione viri acquisitis:quia secundũ magis communem opi.reseruãtur communib. liberis vt scribit idẽ Rol. cõs.86.n.32.lib.2. quia in materia odiosa & pœnali priuatiua iuris quæsiti non est licita extensio de casu vero ad fictũ, nec de proprio ad improprium.clem.quod circa.de elec.Quò autem ad priorem conclus. de muliere transeunte ad secũda vota extantib.liberis primi matrimonij, vide Alex.cons.66.col. 2.n.7.libr. 3.& ibi quid si dicti filij decesserint,quòd dicta bona ad eam pleno iure remanebunt,non tamen priuabitur successione filij defuncti, si nõ sint alij liberi prioris matrimonij. Alex.cons.211.col.1.lib.7.

Mulier si vellet ipsis propinquis,quorum consensus,statuto disponente,desideraretur in testamento mulieris,bona sua relinquere, illi non possent ad propriam vtilitatem consensum accommodare.gl.& Bar.n.6.in l. 1.ff.de autho.tut.Bar.in l.frater à fratre.n. 50.cum seq.ff.de cond.indeb. Et hanc doct. commu.opi.esse inquiunt Philip. Dec. in cons.612.num.6.vbi ipse plures authoritates adducit. & Io. dilect.in tract.de arte testan.titu. 1. de his qui non hab.fact.testa. caute.2.num.4. kirchouius.

Mulier,secundùm iuris canonici dispositionẽ, in causa criminali testis esse non potest.c.mulierem.33.q.5.c. forus.§.testes autem considerantur. extrà de ver.sig. sed ea sententia de iure ciuili non procedit, quæ magis communis est, vt inquit Alex.de Imol.in cons.11.n.6.allegans bonum textum in l.ex eo.ff.de testib.& ibi apostil.in verbo.ciuili.in libr. 1.cons.& in cons.24.n. 11.in lib.2.con.Ang.Are.& ibi Aug.Ariminẽsis in verb. comparuerunt dicti inquisiti coram d. iudice.nu.14.in tract. de malef. Et hanc communem opinionem esse inquit Tho.Gram.in cons.12.n.17.& eam seruari in praxi refert Fel. ex sententia Io.And.in c.3.extrà de testib.latè Nicol.Arelatanus in suis additionib.in præsump.46.in 1.reg.prin in Andræ Alcia.tract.de præsumpt.vbi ipse latè, quòd mulier tanquam testis, quando veritas aliter haberi non posset, admitteretur, prosequitur. De cuius doctrinæ veritate egregiè consulendo scribunt Alex.de Imo.in cons.64.in 1.lib.cons.Barth.Socy.in cons. 54.n.9.in 3.vol.cons.& Rol.à Valle, in cõs.24.n.13.14. & 63.cum seq.in 1.To.cons. kirchouius.

PRO. Mulier familiæ suæ caput & finis est.l.familiæ.ff.de verb.sig. Bellon.

PRO. Mulier præfertur omnibus creditoribus tacitam hypothecam,non autem expressam habentibus.l.assiduis. & ibi communiter omnes sentiunt.C.qui pot.in pig.hab. idem.

PRO.Mulier,& fiscus in priuilegiis pari passu ambulant.l. 2.C.de priuil.fisc. idem.

PRO.Mulier regulariter testis esse potest.in'l.qui testamento.§.mulier.ff.de testa.l.ex eo.ff.de testib.in can. ex eo. 11.q.4. idem.

OB.contrà de can.mulierem.33.q.5.& ca.forus.in fi. extrà de ver.sig.& §.testes.insti.de test.ordi.vbi mulier testificari nõ potest,quia fragilis & mutabilis.

SOL. In criminalib. iudiciis mulier esse non potest de iure canonico,vt in contrariis.in ciuilib.verò testis esse non potest in testamento.d.§.testes.

PRO. Mulier quamuis docta, & sancta, in conuentu viros docere non præsumat.can.mulier.23.dist. idem.

PRO.Mulier duob.viris nupta esse non potest.§. affinitatis. & §.socrum.instit.de nupt. idem.

Mulier non potest esse testis in testamẽto,attamen in testamento ad pias causas,mulier potest adhiberi in testem. com. in §.testa.q.6.ver. Tertiò infertur.item potest esse testis in testamento inter liberos com.in §.T.q.6.ver.secundò infertur. P.Fich.

Muliere in matrimonio decedente sine liberis,si proximiores hæredes, secundùm statutum vrbis Rostochiensis, habere debeant dimidiam dotis acceptæ, alia verò dimidia dotis lucro mariti cedat,an illa de ista dimidia quæ ad hæredes peruenire debebat, testari possit. Docto.multi sunt in ea sententia, mulierem non posse de dote testari, quando est ad alium applicata vigore statuti vel contractus.l. cùm maritus.§. fi. ff.de pact.dotal.Bal.in l.pro hæreditariis.nu. 8.C.de hæred.act. latè Cag.in l.fi.n.99.& 100. C.de pact.licet alij contrariam sentẽtiam amplexi fuerint,quorum argumenta cumulat Ias.in cõs. 127.incip.redemptoris nostri.in 1.vol.cons.sed priorem sententiam communiter approbatam esse inquiunt Rol.à Valle, in quæst.super statuto. de lucro dotis.q.82. Cacheran. in decis.Senat.Pedemon.decis.20.n.7.in fi.non obstante eo,quòd mulieri libera disponẽdi facultas de reb.suis tollatur, cùm ea possit ad libitum testari, etiam virum in aliis bonis suis instituendo,vt Cagnol.d.numer. 100. vers. quando autem refert. kirchouius.

Mulier quando maritus vergit ad inopiam, nõ potest secũdùm communem Doctor. sententiam agere contra tertios possessores,nisi prius præcesserit discussio in bonis viri,ita inquit Bar.in l.si constante.vers. secundò quæro vtrum.n.72.ff. soluto matrimonio. Et hanc sentẽtiam magis veram & communem esse testatur Ant. Negusantius in trac.de pignorib.& hypothe.in 8.par.prin. 1.memb.n.23.vers. nonò fallit regula. Et hanc opi.com.Ias.appellat in d.l.si constante.n.207.ver.qd tenendum.vbi ipse sententiam contrariam defendit, pro qua etiam consuluerat Lud.Rom referente Alex. de Imol.ibid.n. 22.ver.item circa ea.sequendo tamen Bartol.conclusionem. De hac quæstione in vtramque partem disputat Rol.à Valle, in consil. 9. cuius argumenta quilibet per se videre poterit. kirchouius.

Mulier potest retinere & habere omnia bona defuncti,etiã quæ allegarentur feudalia cum bona omnia præsumantur libera.secundum communem per Burs.cons. 8.n.17.lib. 1.

Mulier post annũ luctus non petit interusurium dotis suæ ab heredib.viri,nisi protestata sit contra ipsos,vel fecerit quicquid poterit, secundum communem per Burs.cons. 8. nu.41. libr. 1.

Mulieri ageñ hypothecaria ad excludeñ alios creditores mariti sufficit ostendere de confessione mariti confitentis se recepisse dotem, dummodo elapsum sit tempus præfixũ opponeñ exceptionem non nu.dotis,secũdum communem per Alex.cons.90.n.5.lib.3 cons.142.n.3.lib.5.Aym.cõs.40.doc. in apostil. ad Alexãd.d. cons.Rol.qui artic.pulchrè examinat cons.74.n.9.10.& seq.li.4.ex Bar.in l. assiduis C.q pot.in pig. & aliis plurib.ibi all.& ẽt per Rom. cons.445.col.fi.3.dub.Ias. in §.fuerat.n.91.insti.de act.Bal.Nouel.de dote par. 10.nu.11.

Quomo

Quomodo autem possint bona auocari à quocunque possessore bonorum debitoris?dic,vt per Cast.in l.si marito.ff.somat.vbi de muliere agen. ad dotem confiscatis bonis mariti, & an ac quando possit mulier impedire creditores se inuestien.de bonis mariti,& quando creditores possint offerre dotem vxo.volente auocare bona mariti?vide Cast.in l. 1.col. 1. nu. 3.ff.sol.mat.post Bar.in l.si constante.q.7.3.part.princ.vbi Alex.quid de muliere quæ dedit dotem marito,qui postea cessit relictis quibusdam oubius,quæ vendite fuerunt per fratrem ipsius mariti?& dic,quòd facta excuss.de bonis viri,& re præscripta vel perempta ipsa mulier aget contra fratrem viri ad pretium in subsidium,teste Bar.in l. 1.in fin. ff.de distract. pign.Ias.o.in l.si duo serui.in fi.si cert.petat. & fac. quæ scribit Bal.in c. 1.§.similiter.col. 1.ver.extra not.de contro.inuestitu. Bar.in l.mosehis.ff.de iur.fisci.Bal.de dot.7.par. 15.priuil.& 8. par.34.priuil.

Mulier pregnans non potest torqueri. l. pregnantis. ff. de pœnis.

Vide latius in materia prægnantis, in titul. de testib. §. 84. P.Andora.

mulier prægnans præsumitur parere tres.l.sed si restituatur. §.si pater.& ibi doct.ff.de iud.

Licet possit parere quinque.l.vtrum.ff.de reb.dub.

Vide in materia l.fi.ff.si pars hæred.pet. idem.

mulier vltra quinquaginta annos non concipit. l.si maior. C.de leg.hæred.not.gl.in l.si sterilis.ff.de act.emp.& dicit Bal. in d.l.si maior.quòd est raro contingens quòd quinquagenaria pariat.

Contrarium tamen quandoque euenit. vt dicit Bald. in 3. part.cons.59.

Vir autem vltra sexagesimum annum, non concipit, seu verius generat.l.si pater.§.fi.& ibi gl.ff.de adopt. fac.l.pen. C. de nupt. Et ita consuluit Fulg.cum Cum.& aliis in cons.212. incip.quædam mulier. idem.

mulier potest portare partum vsque ad 10.menses.Alex.& Soci.in l.gallus.in prin.ff.de lib.& posth. Et ibi Ias.col. 14.vbi tandem dicit.istud esse phisic.relinquendum.vide inver.filius probatur.§.10.& in ouidio fastor.lib. 1.in prin.super glo.versus. qui satis est vtero matris dum prodeat infans: hoc anno statuit temporis esse sat.

Et quid si nascatur in 11.mense.vide Bal.in aut.eisdem penis.C.de sec.nupt.

Bar.in d.l.gallus.in princ.col.4.dicit gentilem posuisse mirabile,quod iura nostra non admittunt,q̃ in 12.& 13.mensibus,quandoque contingit sed raro q̃ mulier parit, sed homo secundum eum phisic.est relinquendum.

Bertach.in ver.partus §.24.all.Plinum, dicentem,q̃ partus potest nasci in 16.mense.subiungit esse viden.Alb.in l. 1.C.ad orphi. idem.

Mulier est capax iurisdictionis, quando venit iure hæreditario.Decius in cons.32.in fi.

Mulier præsumitur ignorare iura etiam communia.Cor.in in cons. 152. vers.ideo non videtur. & in cons.226. vers.nam femina.

Mulier est auarissima regulariter.vt s̃.in ver.auaritia.§.3.

Et max.meretrix.vt s̃.meretrix.§.17.

Et est quodam miraculum,quòd mulier donet.Bal.in l.si à sponso.C.de don.ante nup.

Mulieres propter partum sæpe moriuntur. Angel. in §.sed nos.instit.ad tertul. idem.

Mulier intercedens non potest renunciare Velleiano,quia, qua fragilitate intercedit,eadem renunciare videtur.teste Castr.in l.doli mali exceptio.nu.2. ff.de noua.& not. Alex.cons. 199.num.5.lib.7.cons.27.nu.3.lib.1.Rom.sing.327.quando autem & quibus casibus locum habeat Velleianum? dic, vt per Tremol.ad prac.Bonacur.tit.de peremp.excep.nu.3.vers. velleiani.vbi quòd mulier tuta exceptione fauorabili velleiani:soluens quocunque errore,repetit,& locum habet velleianum, quoties mulier in quolibet contractu, siue re, siue verbis,literis,vel consensu,pro alio,siue patre,marito,vel filio,aliaue quacunque persona intercedit,l.2.§.fin.ff.ad vell.cui adde,quòd pluribus modis dicitur mulier intercedere:primo,alienam obligationem in alterius persona iam natam: in se transferen.puta,quod TitiusSeio debebat:mulier eidem seio promisit animo nouandi,alios autem modos ponit Tremol. vbi s̃.vbi not.xj.casus,in quibus cessat velleianum, de quibus vide etiam Catel.ver.mulieres iuuantur,vbi quòd possunt ei renunciare,& tunc iuramento obligantur,premia tamen certioratione, quam concl.declara, vt per eum ibi,& per Ias.in l. duobus.§.item pomponius.col.2.& 3.de iureiur.& vide doc. in apostill.ad Bar.in l.si mulier.§.fi.ff.ad vell. Quid de muliere quę fideiussit cum iuramento?an teneatur cum effectu,etiam si non renunciauit velleiano?& dic,vt per Alex. cons.146.lib. 7.vbi concludit quòd sic,licet doct.in apostil.ibi teneant contrarium,cuius tamen Alex.sententiam sequitur Rol.cons.25. nu. 14.lib.2.quòd obligetur mulier quæ renunciauit velleiano,quo casu,querunt etiam doct.an certiorari debeat mulier velleiano renuncians? qua in q. aliqui concludunt quòd sic, inter quos est Soc.lib.com.opi.ver.renunciatio mulieris.Capel.Thol.q.37.vbi Aufr.docet cautel.ad euitan.opinio.repugnantiam,quæ cautela est, quòd mulier renuncier cum iuramento,quam opinio.sequitur Suarez,lib.commun.opinion. in vers. velleiani. licet in contrarium videatur stare Bar.in l.si quis sub conditione. numero 19. ff. de testament. tutel. vbi quòd non renuncietur velleiano, secundum veriorem sententiam, pro qua vide quæ scribit Ias.in l.in repudianda. ff. de acquirend.hæreditat. contrariam tamen communem dicunt doctor.in apostill.ad Bar.in l.2.& in l.doli mali. post nume.2. ff.de nouat.de qua vide quæ ponit Cæpol. cautel.196.& seq. vide quòd certioratio tutius fit per iudicem, vel alium peritum,de consensu partium,quam cautel.improbant Alexand. & Fulg.in l.sciendum.de verbor.obligat.dicen.ad euitan.opinio.scriben. esse in instrumento dispositionem velleiani cui mulier renunciat. quæ certioratio an fieri debeat stan. iuramento, vel illud sufficiat?dic,vt per Ias.in d.l.in repudianda.ff. de acquirend.hæreditat.Port.libr.4.conclu.33.accedit,quòd iuuari potest. senatusconsult. velleian. exceptione mulier, si pro marito, vel alio se obligari passa sit, qua etiam post sententiam vti potest, quia direct.sententiam non impugnat, teste Imbert.in d.Enchirid.iur.gall.vers.mulier. vbi declarat,& prac. docet in duobus casibus ibi relatis. vno, in quo mulier vnà cum marito insolidum se obligauerat erga creditorem: altero, in quo pro marito carceribus liberando se obligauerat, de quo velleiano vide quæ scribit Roland.in consilio secundo.numero quadragesimoseptimo.libro primo.Bal.consilio quinto.libro quinto.in capit.ex rescripto.doctor.in capi. cum contingat.de iureiurand.Castr.consilio octauo. libro 2. Tiraq.de leg.connub.gl.8.num.285. Alexan.consilio vigesimoseptimo. numero sexto. libro primo.quibus adde, quòd licet mulier regulare tuta sit velleiano, si fideiubeat: tenetur tamen si fideiusserit de soluenda dote,l.fin. C.ad velleianum. Nat.consilio quinquagesimosecundo. columna quinta. & fac.quæ not.Ias.on l.de die.§.qui mulierem.numero tertio. ff.qui satisdar.cogant. vbi limitat iura quæ volunt mulierem non posse fideiubere etiam pro marito: quia iuuatur velleiano.authentic.si qua mulier.C.ad velleianum.in l. 1.C.ne vxo. pro marito.Nam illa iura,inquit ipse,limitantur per text.in d. §.qui mulierem.nisi vx.fideiuberet pro marito in causa fundi dotal.quia tunc bene posset quid in marito?& quòd possit esse fideiussor pro vxor. in omni casu ciuili, siue criminali.nor. idem Ias.on.in l.fideiussor. §.prætor ait. in princip. ff.qui satisdar.cogant.

Mulier potest esse executrix, non solùm in negotiis, sed etiam in vltimis voluntatibus ad pias causas; vt dicit Bald.in l. id quod pauperibus. C. de episcopis & clericis. Leges enim quæ repellunt mulieres à limine iudicij loquuntur, quando non suo nomine habent actionem,sed volunt fungi nudo ministerio, iuxta l.qui aliqua. §.quanquam. ff.de negot.gest.secundum Baldum ibidem, cum quo cæteros transire refert Benedict.Capr.in tractat.executionis test.memb.2. num.45. vide s̃.Fœmina.

Mulier ne remaneat indotata,potest in subsidium recurrere ad bona mariti, quibus legitimè renunciauit, quæ conclusio fallit, nisi mulier iurasset, quia tunc excluderetur, secundum magis communem per Bursat.consilio quinquagesimo sexto. numero decimoquinto.libro primo.cui adde quæ scribit Roland.consilio septuagesimo.libro secundo.vbi quærit an mulier possit renunciare iuri hypothecæ,si maritus habeat bona,super quibus mulieri consulatur in casu dotis restituendæ: & dicit,quòd sic, secundum communem opinionem,secus si non habeat alia bona.Roland.d.consil.in princip.quam conclus. ampliat procedere etiam si maritus tempore renunciationis haberet alia bona,sed non tempore repetitionis dotis:quia tunc vxor posset agere,& habere regressum ad bona alienata:vt d.cons.n.20.pro qua concl.vide Afflict.decis.111. & 313.Paris.cons.75.n.17.lib.3.rex.l.etiam.l.iubemus.in aut. siue à me.C.ad vell.Bart.in l.mæuia §.fi.ff.solut.ma.Et q̃ non possit mulier in subsidium recurrere ad bona mariti, quibus aliàs legitimè renunciauit cum iuramento, magis communem dicit Burs.cons.56.n.15.vbi alle.Mich.Graff.com.opin.lib.1.

c.10.q

Universidad de Deusto
Biblioteca

c.10.q.6.ca.7.q.12. cuius contrarium videtur tenere Paris.d. cons.75.n.13.& seq.lib.3.sed Rol.d.cons.70.n.20.& 25.fusti net renunciationem iuris hypothecę iuratam marito nō existente soluendo,valere, intelligendo tamen vim iuramēti,vt per eundem d.cons.n.33.& 34.

Mulio portans res meas super mulo suo si non soluat pedagium , non confiscantur res meas sed ipse mulio præstat ipsarum rerum æstimationem,secundum Barto.in l.fi. C.de naui. nō excus.lib.11.de quo per Alex.in l.cotem ferro.§.dominus. ff.de publican.& in l.1.C.vt mero priuat.& cum.cons.5.incip. nauta quidam. P.And.

Mulio tenetur si accedendo per viam insolitam derobetur. Ias.in l.1.ff.si quis caut. idem.

PRO.multa fiunt incidenter per directum,quę principaliter directè fieri non possent.l.quoties. C.de iudi.l.cum ciuili. C.de ord.cog. Bell.

PRO.Multa fiunt propter scandalum euitādum, quæ aliàs non fierent.l.qui cedem.ff.ad l.Corn.de sicca.c.cū teneamur. extra de præb.

OBIEC.contrà de c.qui scandalizauerit.ext.de reg.iur. vbi vtilius nasci permittitur scandalum,quā veritas relinquatur.

SOL.ibi de veritate bonæ vitæ,quæ propter scandalum relinquenda non est:secus in veritate disciplinæ, vel iustitiæ, vt hic,& ibi vide gl. idem.

PRO.Multa fieri prohibentur,quæ si facta fuerint,tenent.l. patre furioso.ff.de his qui sunt sui, vel alieni iur.c.ad apostolicam.de reg.ext.in can.neque furiosus.33.q.2. idem.

PRO.Multæ hominum species,& rerū discolor vsus, Velle suum cuique est,nec voto viuit vno.gl.in fi.ff.de off.ptor.

PRO.multa tolerantur per patientiam,quæ si deducta fuerint in iudicium exigēte iustitia,non debeant tolerari.c. cum iamdudum.extrà de præb. idem.

PRO.Multa transeunt cum vniuersitate,quæ aliàs nō transirent.in modicis.ff.de contr.emp.l.quædam.ff.de acq.rerum dom.l.1.ff.de fun.dot.

OB.contra de l.perinde.& l.si patroni filius.ff.ad Treb.vbi operarum pactio & iura sepulcrorum non transeunt cum vniuersitate ad fideicommissarium,sicut nec specialiter transire possent.

Hæc regula fallit in iurib. sepulcrorum, & obligationib.operarum.secundum gl.in d.l.quædam.

PRO.Multæ hominib.viæ ad malum sunt.in §.mitiores.in auth.de nup.coll.3. Bellon.

PRO.multo tempore disce,quæ postmodum doceas,& inter bonos semper sectare meliores.ca.sic viue.16.q.1. idem.

Multi dicuntur quatuor.l.j.§.hoc rescriptum. ff.ad silla.no. in §.si.insti.de iu.perso.Alex.in l.1.cc.9.col.de leg.1.

Imo tres dicuntur multi.Alex.in l.licet imperator. ff.de le.1.Bal.in l.excusantur ff.de excus.tuto. & in l.2.§.1.de his qui no.infa.

Etiam duo dicuntur multa.Alex.in l.imperator.col.5.ff.ad treb.Cor.in 4.vol.cons.199.ver.profecto.al.text.insti.de iure perso.in fi.& ibi Ang.Alc.in l.sæpe.col.1.de re iud.dicit quòd multis vicibus factum dicitur. quod bis duntaxat factum est. Ang.in §.singulorum.insti.de re.diuis.vide Alb.in 1.par.q.10. P.Andora.

Multum tempus. quandoque capi. pro triennio.l.1. & ibi doc.max.Ias.C.de fideic.

Alibi accipi.pro quinquennio & biennio.§. multum cū gl. instit.de literarum obl.l.in contractibus.cum gloss. C.de non num.pec.

Et quomodo intelliga. multum tempꝰ. ponit remissiue Ias. in d.l.1.col.3.in fi. P.Andora.

PRO.Multiplex innoxiæ paupertati incommodum infligi non debet.l.omnes.§.præterea.C.de sacros.eccl. Bellon.

PRO. Multitudo numerosa nihil habet honestum.§.1.in auth.de referendar.coll.3. Bellon.

Muros qui alterius ciuitatis,quam Romæ transcendit,non alias pœna luet, quàm quas iudicis arbitrium statuerit. commune aiunt Rol.cons.84.n.25.lib.2.I.Cla.in pract.§.vlt.q.68. versi.muros.quod magis humanitate pœnarum mitigatrice, quàm solida aliqua iuris ratione innititur. sed hæc alibi vberius. E.Suarez.

Munera siue onera personalia mista,qualia sunt illa quæ exhibentur corporali obsequio, alienis sumptib.absque erogatione proprij patrimonij,vt dicit Inn.in ca.non minus. de immun.eccles.Batt.in lege rescripto.§.sciendum.ff. de munerib. & honorib.laicus cogi potest præstare,& similiter ciuis in loco in quo est ciuis,etiam si alibi domicilium habeat,subire debet.lege Incola iam.ff.ad municip.l.2.C.de munerib.& honoribus lib.10.vt tenuit Dy. & Old.quos sequitur Bart.d.l.rescripto.§.sciendum, & ita communiter teneri refert Bened.capr. regula 96.nu.14. Licet autem clerici regulariter ad tale cogi nequeant, id tamen inter alia fallit si habeant possessionem à principe quia tunc ad onera personalia tenentur,vt sunt Angariæ & Parangariæ,vt notat.in ca.non minus de immunitate ecclesiarum per Inn.& D.Ant. & ita communiter teneri ibid. n.21.Bened.refert.

PRO.Mutare formam nocet.l.prlatam.C.de sent. & interlo.om.iud.l.non sunt liberi.ff.de stat.hom. Bellon.

Mutus potest præstare testimonium gl.3.q.9.cap.testes,& est communis conclusio,secundum Ant.& Præpos.in c. cum apud.de sponsal.vt refert,& sequitur Alciat.in rub.extra de iureiur.n.13.& dicit eam opinionem sibi placere,& esse approbatam in practica. B.Villal.

Mutus & surdus natura licet testari non possit,lege discretis.C.qui testamenta facere possunt,tamen si ex accidēte mutus vel surdus sit,& scribere norit,testari poterit,etiamsi statutum disponeret quod possit testari , nisi id à principe cui hoc solum reseruatum est, haberet, lege si mutus, ff.de testa.l.1.§. de qua re.ff.de postul.quod voluit Bart.in l.si queramus.ff.de testam.& Imol.in d.c.quia ingressa.eo.ti.Surdus verò,si idem non mutus,rectè testari & codicillari poterit, dic.l.discretis.l. mutum.& ibidem no.ff. de legatis tertio, quod communiter teneri refert Bened.capr.reg.103.n.22.

Muto ac surdo,cùm testari nequeat,perinde atque furioso ac prodigo pater exemplariter substituere potest , cùm enim eadem iuris sit ratio, ęquum est permissionem legis ad casum similem quoque extendere,iuxt.l.Gallus.§.& quid si tantum. ff.de liber.& posthm.prout voluit Barto.post Gulielmum de Cuneo,& Rayne,in l.ex facto.ff.de vul.& pup.& Bald.in l.humanitatis.C.de impub. & aliis substitutionib. quod cōmuniter teneri secundum Imol.in ca.Raynutius.de testamentis.refert Bened. capr.in tractat substi. post regulas posito in specie 3.n.46.

Mutus non potest esse tutor.l.muto.ff.de tutelꝫ.faciunt no. per Bal.in l.1.§.mutus.ff.eo. P.And.

Mutus an possit contrahere matrimonium. Alex.in l.ex facto.col.1.ff.de vul.& pup.tenet ꝙ sic.& ibi Ias.col.1. & ad ca. tue de spons.vbi habetur.quòd in mr̃io requiruntur verba re spondetur ꝙintelligitur in valentib.loqui.habetur per Bar.in l.mutum.ff.de acq.hæred.adde.Barb.in 2.vol.consi.59.col.8. & Ias.in l.discretis.col.2.& in fi.com.C.qui te.face.possunt.

Amplia etiam si sit mutus & surdus simul.Ias. in d.l.discretis col.2.per c.cum apud de sponsa.sic inducen.nam dicit tex. vt.mutus & surdus possit alicui matrimonialiter copulari. & determinat ꝙ sic.ponderat quòd dic.in singul.possit.ergo.loqui.in vna p̃ in qua vtraque qualitas simul cōcurrebat.& sic erat sꝫ mutus & surdus alias tex.dixisset in pl̃i.possint Alex.in l.1.col.1.ff.de verb.obl.

Limita tamen nisi esset mutus & surdus à natura.quia tunc non posset contrahere. matrimonium. nec carnale nec spirituale & sic non posset religionem profiteri. secundum doct. in d.l.discretis.& ibi Ias. in fi. qui etiam alleg. doct.in dict.l.ex facto.& in dict.l.mutum. & in dicto capit.cum apud. P.Andora.

Mutus & surdus à natura.non potest testa.nec vltimam voluntatem conde.d.l.discretis.& ibi doct.Phi.in rub.de testa.in 6.col.5.

Limita in milite.vt volunt communiter doc.in d.l. discret. vbi tamen vide Ias. hanc limitationem. subtiliter impugnantem.

Limita etiam nisi teste ad pias causas.ita firmat Alex.in d.l. discret.sed Ias.ibi tenet cōtrarium.al.Lud.ibi.& Bal.in l.1.col. 2.C.de sa.san.eccl.Phi.vbi s.tenet hanc vlt.col.

Limitat etiam Alex.ex dispo.principis.quia tunc poterit testari.

Sed etiam in hoc contrarium.tenet Iaso.ibi.al.multa. max. Arc.in l.si mutus.ff.de testa.vbi hoc.tenet viua ratione. quam vide per eum.

Mutus & surdus à natura.non potest donare.doct.maxime Ias.in d.l.discret.col.2.al.gl.in l.qui id quod.§.mutus.ff.de dona.quam seq.ibi doct.& in aliis multis locis.licet.Pau.de cast. ibi.& Bal. in lege, iure militari. ff. de testa.mil. teneant contrarium.

Simpliciter autem mutus potest donare.Alex.in 1.vol.cōs. 12.col.1. idem.

Mutus & surdus per accidentiā.potest testari si sciat scribere.& non aꝝ. dict.l. discretis & ibi doct.Phi. in dict. rubric.in quinta columna.

Nec pos

Nec posset per sta.aꝝ induci.doct.maxime Ias.ibi.col.3.

Mutus & surdus ex accidēti potest donare. Alex.in l.1.col. 1.ff.de verb.obl. idem.

Mutus tantum.ita demum potest testari.si sciat scribe.d.l.discret.& ibi doc.

Nunquid autem possit nutu codicillos face.vide doc.maxime.Ias.in d.l.discret.

Mutus an possit esse testis. Ias.remissiue. in dict.l.discretis. in fi.

Mutus an possit torqueri. & an per confessionem factam signis.possit corporaꝝ.puniri.Ias.remissiue.in dict.l.discretis. in fi.

Et ibi ponit etiam remissiue quaꝝ notarius debeat conficere.instrumētum de actu gesto per mutum. & idem remissiue ponit.in l.item quia.in 3.no.ff.de pac.

Mutus & surdus non cogi. esse sindicus. sed non excusatur à tributis & collectis. Bal. in l. prima. §. mutus. ff. de tutelꝫ. idem.

Muto & surdo dandus est curator.Alex.in l.1.in prin. ff.de verb.obl. idem.

Mutuans pecuniam ludēti,licet id iuxta veriorem & communiorem doctorum opinionem repetere possit,id tamē inter alia fallit in collusore,quia lex presumit dolum interuenisse, & in eodem ad restituendum compellit, quemadmodum refert Bened.Cap.reg.86.n.72.vide s.Ludus.

Mutuanti pecuniam ad alicuius rei emptionem non aliter in re illa sui ipsius nummis empta quęretur hypotheca,quam si expressim ita inter ipsum, ac debitorē conuenit. commune inquit Bald.in authentica quo iure.in fi. C. qui pot.in pignore habean. E.Suarez.

PRO.Mutuum quasi de meo tuum fiat, dictum est.l.2.§.appellata est autem mutui datio.ff.si cer.pe. Bellon.

Mutuum non ideo minus mutuum erit,quod cōtrahentes paciscuntur,vt illud in deteriori cōditione reddatur.commune inquiunt Ias.lect.1.n.2.& lect.2.n.21.Purpur.n.4.in l.cum quid.ff.si cer. pe.defendit Zas.lib.1 singular.intellect.c.2.n.5. Bellon.lib.1.supputa.c.5 Nec itē mutuum esse desinet,quod debitor eandem met pecuniam, quam mutuo accepit, inuito etiam creditore,ac nulla inde tamen re læso soluat commune affirmant Dec.in l.2.lect.1.num.8.ff.si cer.pet. Viuius.lib.1.opin. 60. Tum demum autem mutuum repeti potest.cum vel longa solutionis mora interuenit,vel facilis atque commoda solutio est. vt receptissimum ex Ripa. & aliis scribit Eman. à Costa in l.si ex cautione,limitat.2.nu.6.C.de non numer. pec. E.Suarez.

Mutuum.dici quòd de meo fiat tuum.l.2.§. appellata.ff.si cer.pe. P.Andora.

In mutuo non potest referri qō dominij.Ias.in l.si à furioso. col.4.ff.si cer.pe. idem.

Agens ex mutuo an debeat probare numerationem pec.& an proban.de cōfe.illius cui mutuauit.debeat obtine. vide.in ver.Probatio.§.13.& seq.versic. idem.

Et quaꝝ dica. probatum mutuum per confe. vide Paul. de ca.in 2.vol.cons.304.alias.302. idem.

Mutuum præsumi.quando probata est numeratio pec. Alex.in 3.vol.consi.37.col.2.in fi.

Libellus in mutuo.sic forma.dico quòd mutuaui titio.ducatos 10.qꝛ peto ipsum cōdem.ad mihi restituē.dictos duc. 10.Ang.in §.sequens institur.de actio.

Mutuans in certam negociationem præfertur aliis cred. Lud.sing.569.vide in ver.hypotheca.§.13.

Mutuans an possit statim age.ad restit.Alex.tenet.quòd nō. in l.si pœnam.ff.de verb.obl.

Si mutuum fiat de mea pec.non queri .mihi actio.nisi actū sit cum recipiente quòd mutuum esset nomine meo.Alex.in l.si ita stip.§.grisogonus.col.4.de verb.obl. idem.

COMMVNIVM OPINIONVM,

SIVE IVRIS VTRIVSQVE RECEPTARVM

Sententiarum, ex diuersis Authoribus collectarum,

LIBER XII.

N

NATVRALES filij succedunt in emphyteusi, si emphyteusis sit data à priuato , sed si sit ecclesiastica,tunc naturales non succedūt, com mun.in §.feudum.q.30. P.Fich.

Dispositio.§.ex imperfecto, locum nō habet in filio naturali.Est communis opi.secūd. Dec.in cons.610.viso themate.nec etiam in legitimato:secūdum eius opinionem ibidem : sed communis est in contrarium,in l.Gallus.§.& quid si tātum.vbi Ias.Crot.& moder.Hispa.de liber.& posthu. M.Chærian.

PRO.Naturalis ratio auctoritate iuris mutari non potest.l. 2.§.1.ff.de vsu.ear.rerum quæ vsu.consu. Bellon.

PRO. Naturalis hominum est ad dissentiēdum facilitas.l.si vnus.§.principaliter.ff.de arbitr. idem.

PRO.Naturalis vis,veluti terræ motus nō præstatur.l.Martius.ff.locat. idem.

PRO.Naturalis obligatio tollitur ipso iure per pactum.l. Stichum.§.naturalis.ff.de solut.

OBIEC.contra de l.si vnus.§.pactus ne peteret.ff.de pactis. & §.præterea.instit.de except. vbi pactum ipso iure non tollit obligationem.

BOL. dic quòd pactum ipso iure tollit naturalem ciuilem autem elidit tantum,vt in contrariis. Bellon.

PRO.Naturale vitium est negligi,quòd communiter possidetur.l.2.C.quand.& quib.quar.par.deb.lib.10. idem.

PRO.Naturalia nō possunt tolli.l.eas obligationes.ff.de ca. diminut.l.ius agnationis.ff.de pact.l.iura sanguinis. ff. de reg. iur.& §.pe.instit.de iure natur.gent.& ciuil.& §.at hi qui insti. de hæred.ab intesta.

OBIEC.contrà,quia ius cognationis est naturale,& tamen tollitur per capitis diminutionem maiorem, aut minorem.in §.fi.instit.de leg.agn.tut.iuncto §.cum autem. insti.de ca.dimi.

SOL.Tollitur ibi quantum ad ius succedendi seu tutelæ:secus quoad consanguinitatem naturalem.

OBIEC.item ius libertatis, quod est naturale, tollitur iure gētium.§.ius autem gentium, instit.de iur.nat. gent.& ciuil.l. manumissiones.ff.de iusti.& iur.

SOL. dic quod nihil tam naturale est, quam vnūquodque eodem genere dissolui, quo colligatum est, omnis.n. res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur.l. nihil tā naturale.ff.de reg. iur.c.1.de reg.iur.ext.sed libertas à iure naturali descendit.non mirū igitur,si & tollatur per ius gētium, quod est naturale.§.singulorum.insti.de rer.diuisio.

OBIEC.præterea obstat,quia ius naturale vult neminē fieri debere cum alterius damno locupletiorem.l.nam hoc natura.ff.de condi.indeb.& tamen per vsucapionem quis rem alienam acquirit cum alterius damno.

SOL.dic ꝙ æquitas scripta in specie præfertur æquitati scriptæ in genere,& vide Dy.in reg.locupletari.de regu.iur.in 6. Vel sol.generaliter dicendo,ꝙ ius naturale in suo genere tolli non potest, tamen in specie potest, vel dic quòd mutari potest,quantum ad obseruantiam ipsius,secus quoad essentiam sui,quia in se semper bonum, & æquum est.ita gl.in l.ius ciuile.ff.de iustitia & iur.

PRO.Naturales debitores abusiuè debitores intelliguntur & qui ab his pecuniam recipiunt,debitum sibi recepisse intelliguntur.l.fideiussor obligari.§.fideiussor.ff.de fide.

PRO.Naturaliter videtur possidere, qui vsumfructum habet.l.naturaliter.ff.de acq.poss. Bellon.

Naturalis non succedit in duabus vnciis substantiæ paternæ,nisi aliquib.concurrentib.& matre vel aliis filiis legitimis & naturalib.non existentib.ex testamento verò succedit vt alij filij spurij,secundum com.per Burs.cōs.83.n.1.lib.1.quam declara vt per eum ibi.

Naturalis tantum non admittitur ad succedendum in duabus vnciis ab intestato patri , si adsint legitimi & naturales, si vxor viuat, nec sit probatum amasiam matrem naturalis vti vxorem indubitato affectu fuisse in domo retentam,secundū communem per Burs.cons.62.n.8.lib.1.de qua vide quæ scribit Rol.cons.67.n.77.& seq.libr.3.quam conclusionem procedere dicit idem Burs.d.cōs.etiam si vxor vel filij legitimi repudiarent hæreditatem.

Naturales

Universidad de Deusto Biblioteca

Naturales liberi, etsi à parentibus nihil dono, nihil legato nancisci possint, possunt tamen ab eisdem parentibus substitui aliis liberis impuberibus atque omnino illorum facultatibus potiri, quibus substituĕtur. commune aiunt Alex.ac. Ias. nu.3.in l.si is quis ex bonis.ff.de vulgari & Rip.in l.Lucius ff. illo eod.tit.Gulielm.in ca.Raynutius. ver.& vxorem.nu.69. de testam.Matri autem cuicũque naturales liberi, ex alio quocunque coitu, quam ex damnato suscepti, succedent, atque aniam etiam à legitima excludent, commune pronũtiant Cassado in decis.vna.in tit.de success.ab intestato. Viuius lib.1.opi.137.quod verò ad generis stemma attinet, parentum nobilitate non cohonestantur, nec generis splendore censentur. commune ponit Tiraq.de nobilitate ca.15.Duennas reg.69. E.Suarez.

Naturales liberi ex parentibus genere, & censu disparibus suscepti quamuis eorundem matrimonium postea subsequutum sit, legitimi non efficiuntur. commune scribit ex aliis iuris interpretibus aliud ipse verius, æquus & receptius ostendēs Did.à Cou.in tract.de spõsal.2.par.c.8.§.2.n.9.vt nec illi eam item ob matrimonij subsequuti causam netalib.restituentur, qui ex concubina non rite habita procreabuntur. commune inquiunt Cur.iun.cons.136.n.9.Crauet.cons.166.n.8.Viu.li.1.opin.137.sed hanc in rem tu videto quæ superius obseruo ver.legitimatus. idem.

Naturales vel spurij liberi instar legitimorum ad successionem parētum admitti statutis nequeunt. commune aiunt Io. Baptist.de sanct.Seuer. in l.omnes populi.ff. de iust.& iur.Viuius lib.1.opi.203.Si tamen ius succedendi cum fratribus iusto matrimonio susceptis habuerint, substitutum indistinctè excludent, commune ponunt Dec.in ca.in præsentia,n.43.de probat,Ema.à Costa in l.Gallus.§.& quid si tantum.vlt.par.n.62.ff.de lib.& posthu.Quem etiam excludēt, tametsi testator in dignitate aliqua positus sit. si de illis alicubi in testamento meminerit. commune aiunt iidem iisdem in locis Dec.n.29. Cost.n.71.Quin.& iidem liberi naturales conditionem tum tacitam, tum expressam generaliter in dubio faciunt deficere, ac substituto potiores habentur commune pono ex Angel. Pau.& Ale.in l.ex facto.§.si quis rogatus.n.6.ff.ad S.C. Treb. Alc.in l.cognoscere.§.liberorum.ff.de verbo.sig.Viuio lib.1.opi.138.atque ex aliis, quos superius laudo, ver.filius, quamuis nonnulli neglecto rationis naturalis pondere in contrarium perperam abierint. idem.

Naturales liberi ad ecclesiasticam emphiteusim, quæ alicui & eius filiis concessa est nõ admittũtur commune aiunt Rip. in l.ex facto.§.si quis rogatus ĩ 1.n.62.ff.ad S.C. Trebel.Paris. in c.in præsentia.n.86. de probat. Quamuis ad emphyteusim ab aliis indultam generaliter, & indistinctè admitti debeant. commune inquiũt Rip.vbi.supra n.58.Paris.d.c.in præsentia. n.87.rub.in l.Gallus §.quidam recte.n.154.& seq.ff.de libe.& posthum. idem.

Naturales inter liberos conditum imperfectè à patre testamentum nullius ponderis ac momenti est. commune aiunt Decius. consi.610.nu.2.in finem.Boer.decis.240.n.13.latè I. Clar.de testam.q.12.in prin. at conditum inter eos nõ solēniter à matre testamentum valebit, ac ratum, firmumque prorsus habebitur. commune affirmant Boer.vbi s.Guliel.in repe. c.Raynutius,ver.testamentum.1.n.84.de testa.vberius Cla.d. q.12.ver.& hæc quidem conclusio. idem.

Naturales filias pater iure Pontificio, vbique hac in re valituro, dotare non cogitur. commune tradunt Cur.iun.cõs.vlt. & qui eum laudat Viuius opi.138. idem.

Natus ex vxore mea in domo mea, præsumitur meus.l.si vicinis.C.de nupt.& l.filium ff.de his, qui sunt sui, vel alie.iuris, adeò etiam si probarem vxorem adulterasse.l.miles.§.defuncto, & quòd ibi notant Doctores ff. ad leg.Iul. de adulter.Et traditur communiter in d.l.si vicinis, & in dict.l.filium. Socinus iunior in consil.67.numero 8.volum.4. communem ait. E.Muscul.

Natus ex cõcubina in domo retenta, præsumitur filius concubinarij, vt est textus & ibi no. Abb.in 1.notab.in c.per tuas. extra de probatio.Est de hoc communis doctrina Fel.Deci.& aliorum, & etiam gl.communiter recepta in c.Michael.de fil. Presbyt.& tradit hoc etiam Gozad.in cons.12.in hac causa.vbi alios plures allegat, vt per Socinum iunior in cons.67.n.9. vol.4. idem.

Natos ex damnato coitu ita lex abhorret, vt nolit eos succedere nedum patri, sed nec etiam matri, iuxta Auth.ex complexu, & ibi tradita per gl.& Doc.C.de incest.nupt.& videtur tex.in auth.licet. in fi.C. de natural.libe. Et in filio sacerdotis est pulchra decisio Archidia.per illum tex.in cap.cum multæ, in fi.15.q.8.Nam cum ibi tex.simpliciter dicat, filios sacerdotis ad hæreditatem admittendos non esse, dicit ibi Archidia. post Lauren. antiquum doct.quem allegat, quòd debet simpliciter intelligi de hæreditate, tam materna, quam paterna, vt per eum. Et quòd natus ex coitu accusabili, ac punibili, etiam matri non succedat, tametsi largè spurius dici possit, est gl.nota.in l.si qua illustris.C.ad Orfic. quam ibi sequũtur Cy. Bart.Odof.Alberi. Pau.de cast.Salicet.Fulg. & alij communiter.Et Bar.in l.fi.in 1.& 2.q.ff.de his,qb.vt indig. & est de hoc magistralis doctrina Ang.in §.fi.n.18.in auth.quib.mod.naturales effic.sui.&c. Et ita etiam firmat Alex. in cons.174.super eo, de quo quæritur.lib.quinto.Et nouissimè dicit Cur. in d.l. si qua illustris, quod à tali opinione, nullo modo in decisiuis est recedendum.vt hæc refert Soc.iun.in cons.48.nu.8.vol.4. E.Muscul.

Nati ex illicito coitu indistinctè ex testamento capiunt, secus verò ex damnato, secundum communem per Burs.cons. 76.n.34.li.1.& vide quæ idem scribit cons.62.n.7.cõs.1.n.32. cons.83.n.2.eodem.

Naturalis non legitimatur, nisi expresè de legitimis & naturalibus fiat mentio, secundum communem per Burs.cons. 76.n.23.lib.1.

Naturales tantum filij non excludunt filiam fœminā legitimam & naturalem, vigore statuti exclusiui fœminarum, secundum communem per Bursat. consilio 98. numero 14. lib.1.

Naturalis verè non præsumitur, nisi probetur, etiam quòd pater illum naturalem in testamento nominet, & licet habeat vnde se alat: eidem tamen legari & donari potest, secus verò nato ex damnato coitu, licet earum matri donari & legari possit, secundum communem per Burs.cons.62.n.7.lib.1.vbi latius declarat.

Naturalis filia consequitur Alimenta à patre, vel suis heredibus, secundum communem per Bursa. cons.60.numero 7. libr.1.

Naturalis non consequitur alimenta si habet exercitium aliquod vnde viuere possit, secũdum magis communem per Burs.cons.83.n.2.lib.1.

Naturalis tantum admittitur ad feudum conditionatum, vel ad empyteusim laicorum, secundum communē per Burs. cons.85.n.10.lib.1.

Natus sexto vel octauo mense, qui naturaliter viuere non potest, habetur pro mortuo, nec succedit nec facit deficere fideicommissum, secundum communem, in quo status dicto matris, nec fœmina in feudo excluditur per masculum, qui post patrem illico decedat, ex communi per Burs.cons.63.n.18.lib.1.vbi pulchrè declarat, & ibi quomodo mēses nouem in filiorum natiuitate considerentur: & quòd filius dicitur natus nono mense: dummodo de nouem lunis tetigerit in ventre matris.

Natus infallibiliter moriturus, facit deficere fideicommissum sub illis verbis, si sine liberis, iuxta veriorem sententiam per Burs.cons.63.post n.19.lib.1.

PRO.Necare videtur, qui alimenta denegat.l. necare.ff.de lib.agnoscen. Bellon.

PRO.Necessaria alienatio non venit in prohibitione alienationis, sed voluntaria. l. peto.§. prædium. ff. de legat.2. Bellon.

PRO.Necessariæ electionis facultas propriè liberalitatis beneficium non est.l.vnum ex familia.§.si de falcidia.ff.de leg.2. idem.

PRO.Necessitas non habet legem.in l.1.vbi not.ff.de offic.cons.in capit.quanto. extra, de consue.in capit.2.extra.de obser.ieiu. in capit. quòd non est licitum. extra de regul. iur. idem.

Necessitas extrema inculpatam furtis non petulantibus fenestram aperit, vt frequentibus doctorum suffragiis clementer inductum constat ex Marian. in cap. si quis propter.num. 12.de furt.Cagnol.in l.quæ propter necessitatem nume.3.ff. de reg.iur. Nec quidquam restituere cogetur factus postea ditior qui ea vsus est. commune asserit summa Syluestr. quam refert Didac.à Couarru.in repet.capit. peccatum, & cum improbanda distinctione probat Iul.Clarus in practic.§. furtum. versic.vidi.verius etenim indistinctè contrarium est: quod etiam commune effatur Mari. vbi supra. Sed ea de re alibi copiosius. E.Suarez.

Negans præceptum, de omni actu, deque omni vice intelligi debet. commune proferunt Alcia. ac Tiraq. limit.7.in l. boues.§.hoc sermone.ff.de verb.significa.Marc.Mantua.de soluend. argument. post princip. Emanuel à Costa in lege, cum

tale.§.si

tale.§.si arbitratu.limita.5.n.2.ff.de condi.& demõstrationib. E.Suarez.

Necessitas Non est legib.subiecta.l.1.C.de oper.lib.l.1.ff.de off.consul.doc.in l.2.ff.si cer.pe. P.And.

Propter necessitatem licet piscari in diebus festiuis c.licet. & ibi no.ext.de feriis.& faciunt multa accumulata per Fely.in c.querelam.col.4.de iure iur.& in c.cum accessissent col.8.de const.& in c.2.in fi.com.de spons.& per Ias.in l.1.col.25 ff.de officio.eius cui mand.est iurisd.& per Barb.in 3.vol.cons.1.in 22.& seq.maxime.in 28.vbi ponit an necessitas & publica vtilitas sint idem. idem.

Magis succurri.posito. in necessitate quam in voluntate.l. rem legatam.ff.de adimen. leg.l.fideiu.§. si necĩa.ff.qui satisd. cog.Alex.in l.diuortio.col.14.ff.sol.ma. Feli.in c.cum bertoldus col.9.in prin.de re iud.& in ca.de hoc.extr.de simo.Alex. in 4.volu.cons.32.colum.2.Barb.in 3.volu.cons.91.in 7.col. idem.

In necessitatibus Nemo liberaľ exitit.d.l.rem legatam. Ias. in l.si arrogator col.14.ff.de adop.

Et propterea vide.ꝙ minus merea.qui ieiunat ex voto.quã qui ex libera.voluntate.de quo.est gl.in ca.fi.de obserua.ieiu. & in c.qui sint 33.q.5.

Sed gl.tenet contrarium in clem.1.§ singľis.& ibi Card. de reliquiis & vene.sancto.& Phi.ĩ c.accusatus.§.fi.de hære. in 6. Pan.in c.magne ext.de voto. idem.

Tempore necessitatis.omnia communia.Fel.in c.omnes leges.col.vlt.distinct.1. Pan.in ca.quoniam de simo. & in ca.si quis.de fur.Bal.in l.2.§.sed si voluntate.ff.ad l.Rhod.de Iac.

Necessitas fac.actum probabilem.& prælatus ob magnam necessitatem potest alienare.& infeudare sine consensu capituli.præpo.1.ti.feu.c.j.col.3.ad 1.vide Bal.in l.1.in repe.col.4. C.vnde vi. idem.

In casu necessitatis possunt prælati congregare concilium irrequisito Papa Fel.in capit.super literis.in 11.colum. de rescript.

Faciunt quæ habentur.per eundem.Fel.in ca.nonnulli.col. 22.de rescrip.& per Ias.in l.omnes pľi.in 1.lect.in fi.ff.de iusti. & iure.in l.1.in 24.& 25 col.ff.de officio eius in l.principalib. col.2.& 3.ff.si cer.pe.in l.admo.in 102.col. ff.de iur.iur.& in l. testamenta omnia.C.de testa.in quibus loc. infinita adduc.ad propositum.

Fac.etiam quod vult Ang.in l.diuus ff.de peti.hæred.vbi dicit ꝙ si ex sta.prohibea. quis face.propositã in cons.poterit tamen ita face.tempore necessit.

Et necessitas fac.actum probabilem.Pan.in c.tua.nos.maxime.nu.8.de eccl.ædifi.vbi dicit quòd necessitas fac.cessare iuris solennitates.

Necessitas & vtilitas pu. semper intelľr. exceptata in omni priuilegio.ita doc.moderni.in l.iubemus:C.de sa.san.eccl.dixi latius in ver.priuilegium.§.46. idem.

Necessitas excusat à furto.Pan.in d.c.quoniam. de simo.& in ca.si quis de fur.Card.in clem.1.de homic.in 5.op.Cepo.in aut.sed no.iure.col.17.de ser.fug.

Non tamen excusat mulierem à fornica.Card.vbi s.

Omne necessarium est triste Bal. in l. neque ab initio C. de nup. idem.

Necessitate extrema ductus furtum faciens excusatur, vt est communis opi.Soarez verbo necessitas n.17.Nec illud tenetur restituere ad pungiorem redactus fortunam, vt est communis opi.ibi.n.18. Bonac.

PRO.negans se dominum dominio vti non potest.l. non alienum.ff.de inter.act. Bellon.

PRO.Negantis nulla probatio.l.actor.C.de probat.cano.ac cusator.6.q.5. idem.

Negans primò si postea fateatur, obtinet priuilegium confitenti concessum, iuxta communem per Burs.cons.79.nu.7. lib.1.pro qua vide quæ not.doc.in Apostil.ad Rom.cons.70. n.6.vbi tangunt quæst. an is qui primò negat, mox pœnitentia ductus confiteatur, beneficium confessionis consequi valeat?de quo per Ias.in l.sicut autem.§.fi.3.limitat.ff.de re iudi. Bart.& Ias.in l.eum qui.in prin.n.3.ff.de iureiurand.Ias.in §.omnium.n.86.in §.ex maleficiis.n.28.vbi Gomes.nu.40.instit. de act.& vide Clarum in pract.q.81.statut.9.in fi.

Negans homicidium commisisse, si conuincatur, potest dicere se ad sui defensionem fecisse, vt est cõmunis opi. de qua Cagnolus post alios. in l. nemo ex his.num.4.ff. de regul.iur. Bonacoss.

Negans in delictis, non est in dolo, & ideò non punitur quia scriptum est.Non tibi dico, vt te perdas.Boer.q.134.per totũ. & negans illud, quod si confessus fuisset, non potuisset ei præindicare, non facit indicium hæc sua negatio, nec ei præiudicat, vt dicit Mars.in cons.51.n.67.& cons.15.& Mantua cõs. 213.circa fi.in 1.vol.vbi dicit hoc esse verissimum, & dicit Io. de Amicis in cons.134. quòd inquisitus potest negare impunè, & variare, & hęc negatio non facit indicium ad torturam, etiam quòd aliàs esset fur. Nam mendacium non punitur, nisi in casibus à iure expressis. Menochius de arbitrio iudicis.casu 276. numer.8. Bursat.consil.21. communem dicens. Lucius inter consilia crim. cons.160.n.33. tomo 1.Clar.qu.21. ver. mendacium. & negans etiam cum iuramento non dicitur periurus in criminali, vt tenet Alex.in addi. ad Bart.in l.1. ff. de bonis eorum, qui sibi mor. consisci. de quo Maran. in pract.vbi de interrogatione agit.n.9.fol.185.item negans nõ punitur, quando mentitur non circa solemnem actum, vel inualidum.Bald.in l.edita. in lec.Padua.in vers.expedita prima. C.de eden. de quo Cotta rerum memora. verbo negans vide omnino Blan.in l.fi.n.265.& seq.ff.de quæstio.vbi dicit, ꝙ licet contraria dicere & proponere propter salutem. Et mendacium non est delictum, cum quis contra dolum & fraudem mentitur, vel cum quis ex officio id facit, dum suum alteriusue sanguinem redimit, vt dicit D.m.Alcia.de duello.n.20.nec facit indicium ad torturam mendacium. Folleri. in pract.crit.item quòd sororem venenauit. nu.29.& est communis opi.vt suprà in ver.mendacium.& non punitur mendacium, nisi ĩ casibus expressis.Menochius de arbitrio iudicis.casu 276. n.8.Burs.cõs.20.n.21.vbi communem dicit.item mēdacium nõ pręsumitur.l.Labeo.§.Tubero.ff.de suppellectili lega.Fortu.in trac.de vltimo fine iuris cano. & ciuilis.n.478.to.1. Negligens iudex priuatur officio. Sed hodie officiales negligentia non syndicantur. Et ita seruat consuetudo.Clar.quæst.64. Bonac.

Negatiua quando est causa intentionis alicuius, ille qui dicit, probare debet, teste Bar.in l.ergo ff.quibus.ex caus. maior Quæ negatiua probatur etiam per inspectionem scripturæ, secundum Bar.vbi etiam Ias.col.3.in l.titie textores n.2. de leg. 1.Aym.cons.1.num.7.vbi qui allegat negatiuam probare debet, & ibi videt modos. probañ negatiuam, de qua per Dec. cons.467.col.3.483.num.4.Alex.cons.24.lib.2 pract.Masueri.tit.de proba.n.18.Seb.de nullit.c.7.num 12.cast.in l.in illa. numer.3.de verb.ob. vbi quando negatiua est causa actionis dandæ: ille qui agit & fundat se in negatiua, probare debet, contra Reg.quòd negatiua probari non possit, & quòd negãti incumbit onus probañ vt in l. actor. C. de proba. & sic ibi no.casus contra Reg.doct. in d.l.in illa vbi Ias. & in l.is potest col.pe. vbi ponit exempla no.& in l.nec is col.1.ff. de acquir. hær.qua in materia, adde quòd non est differentia inter negatiuam & affirmatiuam, quo ad necessitatem probañ. sed quicunque eam proponit ad fundamentum suæ intentionis ille probare debet, doc.in d.l.in illa quæ negatiua licet difficilioris sit probationis: non tñ simplex eius ꝓpositio trãsfert onus probañ in aduersarium Nat.cõs.199.col.fi.Quid de testibus deponeñ super negatiua? & vide doct.in c.bonæ de elect.in cap. quoniam contra vbi Dec.nu.18.de proba.Dec.consil.56.col. fi.in fi.in l.1.col.fi.C.de bon.poss.sec.tab.Rom.consil.24.col. fi.& Dic. quòd suspectus est ille qui se fundat in negatiua nõ coarctata loco & tempore, Alex.cõs.65.n.4.lib.1.quomodo autem debeant testes deponere super negatiua? vide practic. quam docet Nat.cons.231.num.6.Fel.in c.in nostra de testib. Bar.in l.ei qui ff.de proba.vbi Bal.plura dicit, & ponit diuisionem & in l.actor eo.tit.Alex.cons.23.num.3.lib.2. Rip.in ca. cum ecclesia sutrina col.14. de caus. poss. & propriet.& quãuis pars negatiua non coarctata loco & tempore, nec habens implicitam affirmatiuam: non grauet negantem onere probañ c.bonæ.el 1.de elect. si quis tamen fundet se in negatiua principaliter, puta opponendo crimen aut aliud, cogitur eam probare, aliàs succumbit, Feli.in ca.super his col.7.in fi.de accus. & vbi negatiua facti habet annexam determinationem loci, temporis, vel alterius rei, tunc indirectam habet probationem, l.3.vbi Bal.ff. de proba.& tunc testes deponeñ de negatiua præferuntur testibus affirmañ etiam dignioribus, Bal. tamen sibi contrarius in l.fi.C.de testi.dixit, quòd in proba.intuitiua quando testes deponunt vidisse factum, & in sufficienti numero, & quando qualitas testium est approbata in iure: tunc non admittitur probatio negatiua in contrarium, sed quando negatiua est coarctata vt supra videtur posse probari, quia tunc æquipollet affirmatiuæ, ad prędictam autem cõclu.de testibus, Dic, quòd præferuntur testes affirmantes negãtib.iux.gl.in l.diem proferre §.si plures. ff.de arb.nisi plures vel meliores testes negarent, remouẽdo actum à sensu, id est, non solum assereñ se nescire, sed se scire hoc non esse, quia

æquæ be

Universidad de Deusto
Biblioteca

æquæ bene videtur probari negatiua ſicut affirmatiua, ex no. per Bar. in d. §. ſi plures Fel. in ca. in noſtra de teſti. quæ omnia declara, vt per Nat. conſ. 283. Iaſ. conſ. 81. in fi. lib. 3. Dec. conſ. 327. Rol. conſ. 63. n. 47. lib. 2. poſt Alex. conſ. 156. nu. 3. libr. 5. Quid de teſte deponeñ per taxatiuam tantum, qui tacitè negatiuam aſſeruit? & dic, q̃ non probat teſte Iaſ. in l. 1. nu. 12. ff. ſi quis ius di. non obtemp. vbi n. 13. quærit an talis teſtis debeat crimꝰ de falſo puniri tanquam falſarius, & poſt plura concludit nõ poſſe puniri de falſo crimꝰ pro quo vide Dec. conſ. 137. cui Adde, quòd negatiua multum difficilis ad probañ inducit præſumptionem cõtra teſtem ſecundum Bal. ꝯſ. 352. col. 2. lib. 1. Corn. conſ. 125. Quæ negatiua poſtpoſita ſigno vniuerſali facit æquipollere ſuo contrario, & ſic vniuerſali negatiuæ, de quo exempla ponit Iaſ. in l. ſi ſeruus §. ſi plurium col. 1. in prin. ff. ſi quis cau. cuius negatiuæ. hoc eſt prac. probañ & capñadi in ea, vide per Iaſ. in l. inter ſtipulantem 1. reſponſo n. 3. ff. de ver. obl. Bal. in l. 1. nu. 7. de bon. poſſ. ſec. tab. Catel. ver. neg. & omnium melius per vincentium hercu. peruſinum in trac. negatiuæ.

Negatio. fac. rem dubiam. l. 3. C. quibus. ad lib. procla. nõ licet. gl. & doc. in l. 1. C. de proc.

Fallit ſi probat. contra negantem eſſent in promptu. gl. no. in l. ſi poſt rem. ff. de tranſac.

Et liꝰr. dicit Inn. in c. in tua. de cohabi. cler. & mul. in fi. & in c. ex parte in xpo. de verb. ſig. q̃ per negationem fit res dubia in his in quibus probabiliter. poteſt eſſe inficiatio. in aliis ſecus puta ſi nege. id quod eſt notorium. & idem not. Bar. in d. l. poſt rem.

Idem vbi præſumpt. eſſet contra negantem. vt not. glo. in l. ſi vero. §. qui pro rei qualitate. ff. qui ſatiſd. cog. quam ita alle. Ang. in repe. l. tale pactum. §. qui prouocauit ff. de pact.

Iſta omnia refert Alex. in d. l. 1. colum. 4. C. de procu. vbi etiam dicit quòd Negatio iudicialis fac. rem dubiam ſecus in negat. extraiudiciali. al. Inn. in c. ven. ext. de cenſi.

Adde in materia. Fel. in c. ſi clericus ext. de fo. comp. & in c. ad noſtram col. 1. de prob. & in ca. ſuper eo. de teſt. cogen. P. Andora.

Due negationes faciunt vnam affirmationem. l. duobus veris negatiuis ff. de verbo. ſig. gl. in l. 1. vbi doct. maxime Iaſ. remiſſiue C. de ſeruis fug. c. 1. & ibi Phi. de proc. in 6. Ang. ī prohe. inſti. ver. cumque.

Fallit in teſtibus macharonibus ſeu groſſis Fel. in c. cum clamor in fi. de teſti.

Item quandoque vna negatio habundat Alex. in l. 2. §. 1. in 2. no. de verb. obl.

Tres neg. faciunt vnam negationem. l. 1. C. de cada. punitor. Ang. in d. l. 1. C. de ſeruis fug.

Quis negare poteſt id. quod ſemel ad alium effectum confeſſus eſt. gloſſ. not. in aut. item poſſeſſor. C. qui potio. in pig. habe.

Limita quando contra illam cõfeſſionem. iudicatum fuit alꝰ non. ſecundum Bar. in l. pamp. §. ſed nec impuberis ff. de in of. te. & ita vult Alex. qui multa al. in l. magiſtratib. circ. 2. col. ff. de iuriſd. om. iud.

Vide ſ. confe. probat. §. 3. idem.

Cui incombat onus probandi neg. vide j̃. in ver. prob. §. 10. cum ſeq.

Quid ſi dicat nego. narrata, &c. vide ſ. in verſi. litis conteſt. §. 19.

Contra negantes. vide multa per Iaſ. in l. quod te. col. 13. ff. ſi cer. pe.

Negans debitum perdit benefi. vt non excuſetur. à mora. propter difficultatem. Lud. Ro. & multi alij. in d. l. quod te.

Fideiu. negans ſe fideiu. perdit benefi. diuiſionis. item excuſſionis. Iaſ. vbi ſ. idem.

Negans ſe ſotium. perdit benefi. ne exiga. vltra quam face. poſſit Iaſ. vbi ſ.

Quid ſi dicat nego. narrata, &c. vide in ver. lit. conte. §. 19.

Negans ſe maritum. etiam perdit benefi. ne teneatur. vltra quam facere poſſit Bar. in l. etiam. §. 1. circa fi. ff. ſolut. matr. Iaſ. vbi ſupra.

Limita ſi perſeueret in nega. Alex. in l. non tantum. §. quod autem de re iud.

Hæres negans rem legatam eſſe hæred. non detrahit falcid. Iaſ. vbi ſ.

Filius emancipatus qui non tene. de contractu celebrato dum eſſet in poteſtate ſi negat ſe filium. perdit illud benefi. Iaſ. vbi ſ.

Limita ſi dolo negauit alias non Alexand. in l. qui cum ſe. de re iudic.

Conuentus act. reali. negans ſe poſſide. ſi conuinca. perdit benefi. poſſ. l. ſi. fi. ff. de rei vend. Iaſ. vbi ſ. dixi. in ver. rei vendica. §. 2. ver. ſi reus qui in veritate.

Vaſallus negans ſe vaſallum. perdit feudum. Iaſ. vbi ſ.

Eodem modo libertus qui impetrauit ius ingenuitat. ſi negat ſe libertum perdit illud ius.

Et iſta omnia ponit etiam idem Iaſo. in l. ſi. C. de fideicom. idem.

Perdit etiam beneficium ſtatuti Bal. in l. ſi vnus §. ſi vnus. ff. pro ſotio.

Adde q̃ inquiſitus negans homicidium non poteſt poſtea probare. quòd fec. ad ſui defenſionē. Io. And. in regula nullus pluribus. de reg. iu. in 6. Pau. de ca. & Sonz. in l. nemo prohibe. ff. de excep. al. Bal. in l. vnica. C. de conſe. Adde. Pau. de ca. in 2. vol. conſ. 36.

Subiungit tamen. Sonz. quòd communis op. eſt in contrarium per deciſionem. Imo. in l. titia ſi non nupſerit. ff. de cõd. & demon. vbi ſi conuentus rei vendica. ab eccleſia. negauit rē eccleſiæ. & conuictus. al. rem liuellariam admittitur. & tamen in nullo puni. vide Pan. in c. is qui. nu. 3. de ſolut. idem.

2. per auctoritatem Imo. in c. ſi. col. 24. de ſolu. vbi ſi reus negat numerationem eo caſu quo. non habet locum. aut. contra qui propriam. C. de non nu. pec. conuictus poteſt oppone. excep. ſolut. & tamen in nullo puni. al. etiam Bal. in l. peremptorias. col. 3. C. ſent. reſcin. non poſſ. adde Ang. Are. in §. 1. col. 14. inſti. de excep.

Quid in tutore vel curatore. negante ſe talem. an perdat benefi. competentia tutori & curatori. Iaſ. in l. 1. col. 3. & 4. C. de tranſac. tenet quòd non. & dicit ita conſuluiſſe. & quòd multi ſe ſubſcripſerunt. & idem vult in d. l. quod te.

Adde etiam quòd negans perdit beneficium ſolennitatis extrinſece. Iaſ. in l. ſcieñ col. 8. in fi. ff. de verb. obl. idem.

an autem & quãdo negantem poſſit penite. vide Iaſ. in §. ex maleficiis. col. 7. inſtit. de act. & in l. eum qui col. 3. ff. de iu. iur. & dicit quòd vbicunque tracta. de pœna augenda propter negationem. intelligimus ſemper de ea negatione. in qua quis perſeueraut ſed ſi conſtitetur. nondum liquidato negotio per probationes, tunc euitat pœnam. ſeu damnum quod ex negatione emergebat.

Tamen in d. l. eum qui. dicit quòd vera ſententia eſt. quòd admitta. vſque ad litem conte. excluſiue.

Neg. non poteſt induc. impoſſibilitatem. vt habetur in l. gallus. iñ prin. ff. de lib. & poſthu. & in c. 1. de reg. in 6.

Neg. mag. negat quam affirmatiua affirmet. Dec. in conſ. 3. col. 4. in prin. al. gl. c. cum dilectus. de conſue.

Neg. non verificatur in primo actu. Deci. vbi ſ.

Ex verb. neg. nunquam ſum. arg. à contrario ſenſu, quia verba inducta ad negan. non debent operari contrarium effectum. Alex. in 5. vol. conſ. 150. col. pen. idem.

Neg. probatur ex inſpectione actor. Cur. in conſ. 59. col. 12. Iaſ. ample in l. titie textores. col. 3. de lega. 1. Bar. cum apoſtill. in conſ. 81. Barb. inter conſ. Alex. in 4. vol. conſ. 123. col. 8. & in 5. vol. conſ. 55. col. 2. Cor. conſ. 191. verſ. fac. quia neg. & in conſ. 222. col. vlt.

Et in materia quomodo negati. poſſit probari. vide Bar. & Alex. in add. in l. ſi. C. de iureiur. Alex. in l. nec is. ff. de acq. hæred. & in l. 1. §. ſi dubitetur. ff. quemadm. teſta. aperi. & in l. 1. C. de bo. poſ. fec. tab. & Alex. in 4. vol. conſ. 91. in fi. & in 5. volu. conſ. 156. col. pen. ver. item reſpondeo. Barb. in 3. vol. conſ. 3. col. 1. & 2.

Vide aliqua in ti. de teſti. §. 112.

Per inſpectionem inſtrumenti proba. ſolennitatem non interueniſſe vltra præmiſſa. vide in verſ. ſolennitas. §. 2. verſ. aduerte tamen.

Hæres probat neg. q̃ facultates defuncti non ſunt ſoluen. hoc modo, dico tot eſſe in hæred. & non plura. Et qui vult dicere contrarium probet l. ſi. §. licentia. & ibi doct. max. Iaſo. C. de iur. delib. al. multa ſimilia ad proban. neg. & conclud. iſtud proced. quando concurrit præſumpt. cum ſic. aſſerente. alias non, vide per eum, & quæ dixi in verſ. probatio. §. 8. Et facit quod vult Alexand. in 4. vol. conſ. 34. ibi tertio ad idem. Et in conſ. 71. circa ſi.

Vide in ver. proba. §. 8. ver. 5. limita. idem.

Negatio probari ab illo debet, cui propoſiti fundamentum eſt. commune dicit Iaſ. l. qui ſe obtulit. §. cõdemnatum. n. 7. ff. de re iud. & in l. illa ſtipulatione. nu. 14. ff. de verb. obli. Erit autem probatu impoſſibilis, niſi loco & tempore coarctetur: qua in ſpecie æque atque affirmatio quæuis probari poterit. commune aiunt Ruin. conſ. 97. ad fi. lib. 4. Iul. Clar. in pract. §. vlt. q. 52. ver. ſcias autem. E. Suarez.

Negatio

Negatio. Per negationem nõ fit res dubia, qñ ipſa negatio eſt euidenter calumnioſa, ſecundum Ang. in l. 1. ff. de tranſac. facit l. 1. in §. ſi ea. ff. de ven. in poſ. mitten. Balb. deciſ. 103.

Negatio ſimplex non facit dubium de mandato, vt habeat locum cautio rati. Sed quando etiam tantum ſemiplenè de mandato cõſtaret, vel ſi ipſe procurator haberet iura principalis ſui penes ſe, iuxta gl. 1. in l. ſi. C. quando fiſcus vel priua. His enim & ſimilib. dicitur eſſe dubium de mandato per negationem, vt habeat locum dicta cautio ſecundùm doc. communiter in l. non ſolum. in §. qui alieno. ff. de proc. licet Fulg. ibi attentauerit contrarium. Balb. deciſ. 191.

Negatiua cum eſt fudamentum intentionis: dicenti incumbit onus probandi, Iaſ. in l. qui ſe obtulit, §. condemnãdum, ff. de re iud. nu. 7. com. dicit. Villal.

Negatiua probatur ſic, in bonis Petri nõ ſunt alia bona, qui vult dicere aliud, probet, Curt. iun. conſ. 150. n. 10. com. dicit, quam intellige, qñ pro hærede, vel dicẽti eſt alia præſumptio, vt q̃ confecerit inuentarium, Coua. in reſo. c. 6. n. 4. lib. 2. commu. dicit, ex Alciat. de præſump. re. 3. præſum. 20. idem.

Nota iſtam communem ad intelle. l. 17. & 44. tau. idem.

Negatiua non poteſt probari, l. actor. C. de probat. & ideò pro regula dicitur in l. 2. ff. eo. tit. quod probatio incumbit ei, qui dicit, non qui negat: Tamen quando negatiua eſt fundamentum intentionis agẽtis, ille tenetur eam probare eo meliori modo, quo poteſt. Prout de hoc eſt doctrina Bart. ſatis nota. in l. in illa ſtipulatione, ſi Calendis. ff. de ver. obl. cõcord. multis ibi alle. per Ale. ver. extra gl. tangit hic Bar. q̃ ſequẽdo Bart. in fi. dicit, Quod ita eſt cõis opi. & ita ſequit, & dicit ibidẽ Iaſ. n. 15. allegans & alios concordantes, allegando etiam meliora iura, quàm ibi facit Bart. videlicet l. pe. §. docere prout ibi no. Bart. ff. ne quis eum, qui in ius vocat. vi exim. & l. itẽ ait Prætor. §. hæc autem, & in l. ſeq. ff. ex quib. cauſis maio. &c. & vtrobique notat Bart. Et ita etiam firmat, & plures alios allegat Io. igneus in l. neceſſarios. §. non alias. ff. ad S. C. Syllania. n. 307. & 308. Soc. iun. conſ. 67. n. 4. vol. 4. E. Muſcul.

Negatiua ſimplex & indeterminata eſt improbabilis. per gl. in c. bonæ. 1. in verb. per rerum naturam. de elect. communiter approbatam vt atteſtatur Pariſ. in ca. quoniam contra. nu. 8. de probat. nega. n. 127. ſi tamen coarctetur loco & tempore, tunc probatur vt affirmatiua, quando ſcilicet teſtes deponunt ipſam negatiua, & reddunt rationem quòd nõ potuiſſet eſſe vel fieri, quin ipſi teſtes vidiſſent vel ſciuiſſent, ita dixit gl. in §. ſi verò abſunt, in verb. & vidiſſe. auth. de hæred. & Falcid. quam communem dicit & in practica obtinere. Fel. in c. in noſtra. nu. 8. in fi. de teſtib. ſecundum dictum Aret. vt ipſe refert. Ruinus. conſ. 97. circa fi. lib. 4. Simancas de hæret. c. 26. nu. 4. Cauebunt tamen teſtes ne eo ipſo quòd deponunt ſuper negatiua, dicantur ſuſpecti de falſo. ſecũdum ea quæ tradit Cla. in d. lib. 5. §. falſum verſ. ſolet etiam. Hæc. Clar. d. l. fi. q. 52. verſ. ſcias autem. P. Fichard.

Negatiua, quando eſt fundamentum intentionis alicuius per illum probanda foret, ſiue ageret, ſiue exciperet, Bar. in l. in illa ſtipulatione nu. 5. quam legit cum l. hoc iure & ibi poſt Alex. Iaſ. n. 14. latiſſime qui etiam fatetur opinionem Bar. cõmuniter teneri. ff. de ver. obl. Bar. in l. ſi per alium §. docere. n. 2. ff. ne quis eum qui in ius voc. 1. & ibi not. Gemini. de cõfeſ. lib. 6. Inn. & Io. And. in c. ſuper his, de accuſat. & Corn. conſil. 340. vol. 1. n. 3. & Iaſ. in l. qui ſe obtulit. §. cõdemnandum, n. 7. ff. de re iud. F. Viuius lib. 2. opi. 192.

Negatiua ſimplex & indeterminata eſt improbabilis, vt eſt communis opi. Sed ſi ſit coarctata loco & tempore probatur vt affirmatiua, quando teſtes deponunt ſuper tali negatiua, & reddunt rationem. Quod non potuiſſet aliter eſſe, vel fieri, quin ipſi teſtes, vidiſſent, ſciuiſſent, vel cognouiſſent, vt eſt cõmunis opi. & practica obtinet. Caueant autem teſtes, ne in deponendo ſuper negatiua reddant ſe ſuſpectos de falſo, vt eſt communis opi. Cla. q. 52. ver. ſcias autem. vide Hercula. de negatiua. Bonac.

PRO. Negligentia alterius, alteri nocere non debet. l. 3. ff. de tranſact. Bellon.

Negligentia quando ſit iuſta cauſa priuandi quẽ ab officio, & quomodo probetur, vide Fel. in c. irrefragabili. de off. ordi. & Alex. cõſ. 81. vol. 4. Card. cõſ. 55. & contra negligentes vide Barb. cõſ. 57. col. 7. vbi adducit multa notab. vol. 2. & negligentia reprobatur, maximè in prælatis. Card. in clem. dudum. verb. ſuper cathedram. de ſepultur. quando autem quis dicatur negligens reſidet in iudicis arbitrio. Phil. in ca. quanto. de elect. in 6. & in ca. ſi clericus. de præbend. co. lib. Et eſt cautela vt moueatur per ſuperiorem ad hoc vt poſſit poſtea priuari tanquam negligens. Phi. in c. ad apoſtolicæ. §. ſi. in fi. de re iudi. in 6. P. Andora.

Negotiorum geſtor. poteſt j̃. annum petere inueſtituram Bal. in cap. 1. in fit. quo. temp. mil. refert Fel. in c. cum M. in 16. col. de conſtit. Alex. in l. ſi ſeruum. §. 1. col. vlt. de verb. obl. P. Andora.

Si non admiſiſti. neg. geſtorem meum volentem ingredi poſſ. meam mihi acqui. interd. vnde vi. Fel. vbi ſ. al. Bal. in q. ac cuſatus de vi, &c. col. 13. ver. quid autẽ dicemus. vbi al. l. prohibe. ff. quod vi aut clam.

Libellus. in hac materia. ponitur per Angel. in §. omnium. inſti. de act. dixi ſ. in ver. libellus.

Negotiorum geſtor. non obliga. pro mutuo ei facto. nomine domini. Cor. in 3. vol. conſ. 223.

Negotiorum geſtor repetit expenſas factas in cuſtodia rei. Barb. in 4. vol. conſ. 46. col. 1. & ſeq. max. in 3. & 4. 5. fac. quod vult in eo. 4. vol. conſ. 71. maxime. in 3. col.

Negotiorum geſtor. quando vult recede. tene. notificare domino. alias tene. ad intereſſe. Lud. ſing. 239.

Negotiorum geſtor. interpellan. deb. an conſtituat eum in mora. Alex. in l. ſi ſeruum §. 1. col. vlt. de ver. obl. Ang. in §. 1. inſti. de obl. quæ ex quaſi contractu. idem.

Negotiorum geſtor poteſt facere proteſtationem incitato riam debitori, vt ſoluat domino, & conſtituit eum in mora, non tamẽ ſi incitat vt ibi ſoluat, Io. à Ripa in c. cum M. Ferra. de conſti. n. 41. communem dicit.

Nota iſtam communem ad intellect. l. 5. par. 6. & l. 7. ti. 6. li. 3. For. leg. B. Villal.

Negocij geſti nulla tũc actio oritur, cùm negotium quamuis vtiliter, domino tamen inuito geſtum eſt nec quidquam proderit, quod eius negotij geſtor non rebus alicuius ſeſe immiſcuerit, ſed vel illius debita ſoluerit, vel alia id genꝰ fecerit cõmune dicit Porc. in §. 1. n. 7. Inſti. de obliga. ex quaſi contrac. E. Suarez.

Negotiorum geſtor qui vniuerſaliter procurat negotia alicuius, cum de non geſtis teneatur, non minus quàm procurator, Syndicus, atque defenſor à ſententia contra ſe lata non ſolùm tenetur appellare, lege ſi pupilli. ff. de negotiis geſtis, idque ſecundum Nicol. in gl. c. non iniuſte. e. tit. communiter teneri refert Bened. capr. reg. 65. n. 10. ſed etiam appellationẽ proſequi, Io. And. Ant. & Imol. in c. non iniuſtè de proc. & id ſimiliter communiter receptum ibidem numero 33. aſſerit Capra.

Nemo aliene litis idoneus defenſor ſine ſatiſdatione intelligitur. l. qui proprio. §. qui alium ff. de proc. idem.

PRO. Nemo cogitur de ſuo facere beneficium. canon. pre cariæ. 10. q. 2. Bellon.

PRO. Nemo dat quod non habet. in l. traditio. ff. de acq. rer. domi. l. ſi filius familias. C. de don. l. ſi vniuerſæ. C. de lega. vbi Bart. not. Italicum prouerbium. Mal da qui non la, dit la campana de ſancto Petro. Vide text. in cano. ventum eſt. 1. q. 1. idem.

OBIEC. contrà, de l. non eſt nouum. ff. de acq. rer. domi. vbi dominium quod nõ habeo, in alium transfero. & l. interdum. ff. de acq. poſ. vbi poſſeſſionem, quam non habemus, in alium transferimus. & l. quod noſtrum. ff. de acq. rer. domi. vbi quod noſtrum non eſt, transferimus in alium.

SOL. ibi tres caſus ſunt ſpeciales, regulariter contra, vt hic.

PRO. Nemo debet commodum conſequi ex ſuo delicto. l. ex dolo. ff. de dol. l. itaque fullo. ff. de fur. l. non fraudantur. §. nemo. ff. de reg. iur. idem.

PRO. Nemo debet commodum cõſequi ex eo quod inuitus facit. l. nam quod. §. qui compulſus, & l. ſi patroni. §. qui fideicommiſſariam. ff. ad Trebel. idem.

PRO. Nemo diuinare cogitur. l. ſi fideiuſſor. §. ſi cum debitor. ff. manda. l. ſi putator. ff. ad legem Aquil. in c. vnic. extra, vt eccle. benef. ſine domi. conſ. idem.

OBIEC. opponitur de l. antiqui. ff. pars hæredi. pet. & l. qui vxori. ff. de au. & ar. leg. & inſti. de leg. par. tut. in prin. vbi diuinatur in dubio etiam in futuro in certo euentu.

SOL. dic q̃ per legem dubia facta deciduntur ex mente legis veteris, vel teſtatoris. licet ex verbis expreſsè nõ apparear, & ex his quæ ſæpius euenunt, de futuris prouidetur, vt patet per totum tit. ff. de reb. dub. vt in contrariis.

PRO. Nemo cam ſibi legem imponere poteſt, vt à priore voluntate recedere non liceat. l. ſi quis. in principio teſtamenti. ff. de leg. 3. idem.

PRO. Nemo errans rem ſuam amittit. l. ſi procurator. ff. de acq. poſ. idem.

PRO. Nemo experiri poteſt ſine actione. l. ſi pupilli. §. videamus. ff. de negot. geſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRO. Nemo furto commisso ea intẽtione vt lucrifaceret. pœnitentia sua nocens esse desiit.l.qui ea mente.ff.de furt.

PRO Nemo gladij potestatem,vel cuiuslibet alterius coertionis sibi demandatam iurisdictionem in alium trãsferre potest.l.si solent.ff.de of.proc.& leg. idem.

SOL.Nemo in re sua debet esse iudex,vel arbiter.l.vnic.C. ne quis i sua cau.iud.vel ius sib.dic.l.pe.ff.de arbit.l. Iul.ff.iud. l.qui iurisdictiõi præest.ff.de iur.om.iud.ratio est, quia nemo se prohibere,vel sibi imperare posset.

OBIEC.contra de l.in re manda.vbi quis in re sua moderator & arbiter est.

SOL.ibi arbirer primus dispositor intelligitur,vt ibi gl.

OBIEC.præterea,contra de l.& hoc Tyberius.ff.de hær.instituto.vbi imperator in propria causa serui sui iudicat.

SOL.Hæc regula non habet locum in principe.vt ibi.

OBIEC.item obstat l.hæc venditio ff.de contrah.emp.& l. si libertus ita iurauerit.ff.de ope.lib.vbi in re sua quis arbitrat.

SOL.ibi non est arbiter,sed arbitator in re sua:vnde si æque arbitretur,stabitur, aliàs, reducitur ad arbitrium boni viri.vt ibi. idem.

PRO.Nemo potest duobus dominis seruire. Matth.6. can. clericus.21.q.in cano.acutius.26.dist. idem.

OBIEC.contrà,de l.duorum.ff.de oper.liber.vbi libertus duorum operas diuersas potest facere insolidum, & eodem tempore.

SOL.dic quod nemo potest duobus dominis seruire intellige contrariis,alias secus,vt ibi. idem.

PRO.Nemo potest duo officia simul, & eodem tempore obtinere,l.fi.C.de assess.vbi no.gl.hos versus.

Qui binos lepores,vna sectabitur hora:
Vno quandoque,quandoque carebit vtroque.

Nec duas dignitates.l.libertus.§.prescriptio.ff.ad municip. nec duas militias.l.his quidem.§.in posterum.C.qui milit.nõ post.li.12.nec duo loca collegij.l.1.§.1.ff.de coll.illi.nec duas ecclesias.c.referẽre.c.præterea.c. cum secundum apostolum. extra.de præb.cano.sanctorum.70.dist.can.sicut vir. q.1.can. clericus.& can.clericum.20.q.1.&in extrauagan.execrabilis. Io.vicent.secund.nec duas vxores.§.affinitatis. insti.de nuptiis. Bellon.

PRO Nemo potest venire contra factum suum.l.post mortem ff.de adop.l.si quis maior.C.de transac.

OBIEC.contrà de l.1.C.de lib.cau. vbi potest pater venire contra factum proprium.

SOL.verum est nomine filij,cui præiudicare non potuit,nõ autem suo,vel dic,quòd quis potest contrauenire proprio facto.quod est ipso iure nullum,vt ibi.

OBIEC.secundò, oppono de l.quemadmodum.C. de agricolis.& cens.lib.11.& l.iubemus.& auth.cassa.C. de sacrosc.eccl. & c.nosti.de elect.extrà.vbi quis venit cõtra factũ proprium.

SOL.ibi,quia erat factum contra legem. Bellon.

PRO.Nemo potest facere,quin leges habeãt locum in suo testamento.l.nemo potest.ff.de leg.1. idem.

PRO.Nemo potest vnius rei partem acceptare, & partem repudiare.l.vnic.§.his ita definitis.C.de cad.tol.l.neminem.ff. de leg.1. idem.

PRO.Nemo potest sibi mutare causam possessionis.l.cum nemo.C.de acq.pos. idem.

PRO.Nemo præsumitur immemor suæ salutis.in l.fi.C.ad leg.Iul.repetun. idem.

PRO.Nemo præsumitur velle impugnare iudicia sua l.si miles ff.de militta.testa.l.omnium.C.de test. idem.

PRO.Nemo rem suam vtiliter stipulatur.l.nemo rẽ suam. ff.de ver.obl. idem.

PRO.nemo tenetur parare arma contra se.l.1.C. de eden.l. nimis graue.C.de test. idem.

PRO.nemini inferenda est iniuria.l.iustitia.ff.de iust.&iur. §.iuris.insti.eodem. idem.

Nepos qui suus est,& quem nemo in gradu præcedit, non potest ab auo sub conditione casuali vel mixta institui. com. in 6.T.q.39.ver.Et hæc conclusio. P.Fich.ex Cla.

Nepotem legitimum ex filio spurio,Auus instituere potest sibi hæredem. com.in §.T.q.32.intellige quando auus legitimam sobolem non haberet,vt in d.q.32.vers.item scias.cum seq. idem ex Claro.

Nepos obtinens primum gradum non potest institui ab auo sub conditione casuali,vel mixta,nisi ad instar filij in defectum exhæredetur.Et licet quæstio sit multum dubia,& vtraque pars facilè sustentabilis tamẽ negatiua hic relata,est magis æqua.& com.sec.Ias.in l.si pater.ver.in 4.par.gl.& vers.ex prædictis omnib.C.de instit.& sub. M.Chærian.

Statutum excludens filias,stantib.filiis masculis,extẽditur etiam ad nepotem:est com.opi.sec.Alex.consi.203. viso themate.ver.sed ita est vol.7. idem.

In vltimis voluntatib.appellatione filiorum veniunt nepotes,est com.opi.sec.Alex.in consi.9.visis.vers.veriorem.vol.1. & Ias.in l.Gallus.§.instituens.ver.& per illum rex.ff. de libe.& posth.contrarium firmat Dec.in consi.95.& protenui ver. venio ad secundum.vbi dicit,hanc opi.in pũcto iuris veriorem. vol.1. idem.

Nepos legitimus & naturalis ex filio spurio ab auo instituitur, vel substitui potest:& nõ obstante vitio paterno, capax est eorum,quæ sibi relinquuntur,dummodo non constet.q̃ contẽplatione patris ei relictum fuerit. Est com.opi.sec.Corn.in pl. 1.volu.3.Et esse communem etiam testatur Alex.in consi.74. circa primum.ver.& dicit Pau.vol.3.intellige,non existentib. legitimis.Vide Dec.in consi.85.versi. vlt.in 4.dub.vbi videtur cõtrarium tenere:sed loquitur.ab intestato.Vide Bart.& doc. præsertim Ias.l.Gallus.§.quid si is.col.pe. & fi. de lib.& posth. Vide infra in verb.Spurius.n.2. idem.

Prohibitio de non alienando, tanquam odiosa facta filiis, non extẽditur ad nepotes.Est com. opi.cum Bart.in l. filiusfa. §.diui.de legat.1. idem.

Nepotes in substitutionib. appellatione filiorum non veniunt est magis com.opi.sec.Soci. consi.104.quoniam patris. in prin.vol.3.refert Dec.in consi.391.in casu, in princ.Tamen contrarium tenet ibi Dec.& dicit com.esse contra Soc.ver.Superest. sed q̃ nepos non veniat, etiam quãdo verba testatoris sunt collata in futurum, voluit idem Dec. sibi contrarius in consi.95.vol.1. idem.

Nepos natus ex primogenito patre prædefuncto excludit filium secundogenitum patruum suum à successione Regni, & primogenitura secundum Bald.in auth.cessante,C.de legitim.hæred.& consi.389. consuetudo. vol.2.& hoc idẽ firmãt nonnulli Doct. quos refert & sequitur Soc.rationib.per eum relatis consi.252.visis instrumẽtis, & opinionem istam scribit expresse esse communem Barb.consi.10.lib.1.Couar. in tract. de variis resolutionib.iuris ciuilis,ca.5.lib.3.n.8.& Grammati.decis.1.vbi refert in facti contingentia ita in sacro Consilio Neapolitano fuisse decisum. in contrariam verò sententiam, videlicet quòd nepos ex primogenito non preferatur filio sẽcũdo genito in successione Regni,inclinauit Io.And. in addi. Spec.in tit.de feudis,Bart.in auth.post fratres.C.de legit.hæredib. & opinio istorum videtur æquior, si primogenitus mortuus sit, viuo patre, & sic nondum ei iure quæsito secundum veriorem,&magis communem opi.quam sequitur,audacter attestatur Alex.consi.4.ponderatis,vol.4.& Dec. consi.444.in casu ad me transmisso.in fi. & sententiam hanc approbat in d. auth.post fratres,& confirmat Ant.de Ros. tractatu de successio.ab intestato,in versi.de legitimatis,& Couar.in loco superiùs citato. Sed quid concludendum in hoc opinionum conflictu,& in tanta doctorum ambiguitate?dic q̃ Bald.in l.cum antiquiorib.C.de iure delibe.& in l.fi.C.de suis,& legi.arguit ad vtranque partem.& tandem dicit, soluat Apollo, & Io. de Sylua.in tract.de primogenitura,q.35.li.1.locupletissimè scribit omnia,quæ in vtranque partem possunt allegari,& demũ recitat sententiam Othonis imperatoris qui dicebat quæstionem istam esse gladiatorio iudicio dirimendam, & ipse Io.in hoc opinionum conflictu diffinire non ausus fuit, remanet ergo res dubia. & ob hoc mihi sequẽdam fore decreui oprimã, & tutissimam distinctionem super hoc articulo traditam nobilissimè per Aug.Beroium in c.dilecti filij,n.52.cum seq.de attitris, vbi docte istam arduam, & confusam quæstionem distinguendo resoluit. F.Viuius.

Nepos ex primogenito præfertur secundogenito in successione regni.Barb.consi.4.vol.2.Io.Duran.in arte testan.titu.3. cau.8.communem dicit.Sed Alex.consi.4.vol.4.&in consi.54. vol.3.quem refert Ias.in l.maximum vitium.C.de libe.præter. n.4.communem dicit contrariam.quam intellige si primogenitus moriatur viuo patre,Deci.consi.44.maximè si filius posset. n.38.

Opinio Barb.& Duran.est approbata indistinctè per l.40.in ord.tau. B.Villal.

Nepos qui est suus,quem nullus præcedit in gradu:nõ potest institui sub conditione casuali,vel mista.Ias.in l.si pater.n. 19.C.de insti.& substi.communem dicit. idem.

Nepos legitimus ex filio spurio ab intestato auo nõ potest succedere.curt.iun.consi.157.n.1.communẽ dicit & Pyrrhus. Angleber.in consue.Aure.de successorib.c.6. idem.

Nepos legitimus, vel naturalis ex filio spurio, deficiente prole legitima potest ab auo institui hæres,Coua.in epi.4.ca. 8.§.5.n

8.§.5.n.13.com.dicit ex Decio,consi.462. idem.

Amplia etiam si proles sit legitima ex rescripto principis, idem ibi ex Decio.consi.175. communem dicit.

Fallit in nepote ex filio incestuoso.idem ibi ex Salic. in l.si quis incesti.C.de incestis nupti.communem dicit.

Fallit secundò, in nepote legitimo ex filio clerici insigniti ex ordine sacro.idẽ ibi ex Cors.in sing.in ver.fornicatio,communem dicit. B.Villal.

Nepos succedit cum patro in successiõe legati patrui:secus in fideicommisso,Deci.consi.1.n.5.com.dicit. idem.

Nepos ex filia mortua,& viuente auo,habet ius petendi legitimam ex persona propria:etiam si mater renunciauerit legitimæ,Io.à Ripa de leg.li.i.c.6.n.3.cõmunem dicit limita tamen si interuenit iuramentum per Decium consi.181. idem.

Nepoti patre repudiante hæreditatem aui:vel lapso tempore quærelæ de inofficioso testamento, cõperit quærela de successorio edicto,Ias.in rub.de successo.edicto.C.n.5.in fi.com. dicit. idem.

Nepotes non obstante renũtiatione matris,etiam mediante iuramento facta,si viuo patre decedat illa succedere nihilominus possunt, ex persona nimirum propria cõmunem dicit Alex in l.pactum dotali C.de collat.Et Gozadi.cõs.75.l.Fich.

Nepotes ex filio parricida, priuantur hæreditate auita.succedit enim patri parricida, sed fiscus aufert ab eo hæreditatẽ, tanquam ab indigno.ita contra Bald.in l.si quis incesti.n.3.C. de incest.nup.communiter teneri ait Boer.decis.25.n.8.& 17. Cla.lib.5.§.homicidium. vers.priuatur etiam idem obtinet.in nepotib.vt ibid.Clar. P.Fich.

Nepotes ex filio parricida priuantur hæreditate à vita. Nãlicet parricida patri succedat,tamẽ ei vt indigno aufert fiscus, vt est communis opi.Clar.in §.homicidium.versi. priuatur etiam.idem in nepotibus ex fatre fratricidæ est constitutum ibi. Bonac.

Nepos ex filio primũ nato,ac vita iam defuncto ortus prefertur in successione regni ac similium bonorum patruo deinde genito.vt commune ponunt Barb.consi.4.li.2.Dec.cõsi. 443.Io.Dilect.de arte testan.tit.1.cau.8.quamuis contrarium commune dicat.Alex.consi.53.lib.3.& consi.4.libr.4. late Viuius lib.1.opi.225. E.Suarez.

Nepotes filiorũ nomine,etiam ad fœminas ob statuti vim à parentum successione excludendas,comprehenduntur,cõmune ait late Viuius li.1.opi.315.post.Ias.in l.de quib.nu.16. ff.de leg.Soc.nep.consi.144.n.83.lib.3. quam etiam in rem videto quę supra obseruo ver.filiorum Quin &idcirco nepotes iisdem pœnis plectentur,quibus illorum filij deuouẽtur, qui læsæ maiestatis crimine damnati sunt,dummodo tamen illos propriè intelligamus, atque vltra primum gradum non proferamus.vt commune effatum tradunt Did.à Couar.lib.2.resolut.c.8.n.2.I.Cla.in prac.§.læsæ maiestatis.ver.præterea quę ro. E.Suarez.

Nepotes naturales mortuo ipsorum patre, quin ab auo natalib. restitui per rescriptum principis possint nihil omnino prohibet. commune ait Did.à Coua.in tractatu de sponsal.2. par.c.8.§.2.n.20. E.Suarez.

Nepotes vocati ordine successiuo in substitutione facta nomine collectiuo,& per dictionem alternatiuam,vel,non subintrant in locum patris, nec admittuntur vnà cum patruo, secundum magis communem pe Burs.consi.71.n.6.lib.1.

Nepotes licet dicantur hæredes, & nati de corpore aui, nõ tamen veniunt appellatione filiorum nominatorum in testamento,vel aliàs quomodolibet expressorum, iuxta communem per Burs.consi.52.n.33.& 36.lib.1.

Nepotes ex fratre in successiõe patrui,vel aui, de iure communi succedunt in stirpes,non in capita, ex magis communi. quod ad feuda & testamenta extenditur,iuxta communẽ per Burs.consi.67.n.10.lib.1.

nepos etsi in successione aui cum patruo cõcurrere soleat. §.cùm filius instit.de hæred.quæ ab intesta.defe.ea tamen sententia tum dicitur procedere.quando succedit titulo hæreditario,& sic dispositione legali,secùs quando titulo fideicommissario,& sic ex dispositione hominis.ita voluit Bald.in l.cũ ita.§.in fideicommisso.in fi.versi.quæro an filius fratris.cuius sententiam alij approbarunt Raph.Cuma.ibid.in fi.ff.de le.2. Ang.Are.ibid.§.cùm filius.n.2.ver.dein de ista regula,quòd nepos succedat in locum patris sui,habet locum quando succeditur titulo hæreditario,non autem quando titulo fideicommissario.ratio secundùm Bal.est, quia succedendo iure hæreditario,cõsideratur iuris dispositio quæ habet vt filius succedat in locum patris,in succedendo verò titulo fideicommissario cõsideratur affectio, quam natura debet habere magis ad filios vti proximiores,quam ad filios filiorum. Alex.de Imo. in consi.204.n.6.lib.2.& in consi.129.n.3.vers.istis sic præsuppositis.in lib.5.consi.& Bened.capr.in consi.5.n.4.5.& 6. Hanc doctrinam Dec.dicit esse communem opi.Doc.in consi.1.nu. 7.ver.ex quib.omnib.patet.& in consi.480.n.10. & ita ipse inquit Romæ in Rota eo cõsulente iudicatum esse, in l.si auiæ. n.6.in fi.C de succes.edicto. Plures authoritates doct. allegat Rol.à Valle,in consi.68.n.11.cum seq.in 1.Tom.consi.

Hac sententia non obstante,alij doc.cõtra Bal.Cum.& Decium opinionem magis communem esse referunt,approbantes gl.communiori calculo approbatam,in d.l.cum ita §.in fideicommisso.volentem in relicto facto familiæ,& in quo admittuntur prout quisque est proximior, nepotem ex fratre præmortuo admitti simul cum patruo.auth.cessante.C.de legit.hæred. cum testator videatur in dubio voluisse illos de familia vocari eo modo,& eo ordine quo fuissent successuri ab intestato de iure communi,per nota.in l.Gallus.§.quidam rectè ff.de lib.& posth.quia verba testatoris &contrahentium, à iure communi,à statuto & consuetudine recipiunt interpretationem Bar.& doct.in l.hæredes.§.cum ita.ff.ad Treb.cum multis aliis authoritatib,& argumentis hinc inde in vtrãque partem adductis,quæ latius deducuntur per Aym. Grauet.in consi.67.n.4.& 5.in 1.par.& prædictum Rol.à Valle,in d.cõsi. 68.n.31.cum seq.n.46. hanc sententiam communiorem esse ex doc.ibi relatis attestantes. Quid autem respondendum sit ad illam distinctionem in prin.adductam de successione legali ad dispositionem hominis,respondẽt Tiraq.d.loco. & Rol. à Valle,in d.consi.68.n.52.versi.non obstat.nec Baldi,Cum.& Decii sententiam ante illos Seb.Sapia.in l.si auiæ.C.de succes. edicto.& latè Tiraq.in trac.de iure primigen.q.40.nu.101.& 192.probarunt. Et Moder. Paris.in suis addit.margina. Decii sentẽtiam improbat in d.pl.1.in gbus locis Tiraq.& Apostil. allegatis Decij consi.probant illum sibi contrarium fuisse.& idem Apostill.in suis addit.ad cõs.Alex.in d.consi.204.in verb. prout.& in d.consil.129.in verb. præmortuo huius doctrinæ prædictæ etiam meminit. kirchouius.

nepos an app.nepotis veniat filius fratris præposit. medio. in §.fist.in ti.qui.mod.feu.amit.& Fel.in c.per tuas.col.1.cum sequ.de prob.faciunt regulam cum fallentiis.& Ias.in loco j. allegan.

Regula est q̃ non.l.iuriscon.§.2.gradu.ff.de grad.lo. Andr. in c.fundamenta de elec.in 6.& ibi Phi.& in c.si pater.col.54. de testa.in 6.Ang.in §.4.insti.de grad.

Fallit nisi subiecta materia.aliud suadeat.vt quia sta. loqui. de successione transuersali & fac.mentionem de nepote.tunc intelligitur.de filio fratris.secundum.doc.in l. si dotali vbi late Alex.ff.fol.ma.& vol.1.consi.49.col.3.

Et vide quæ dixi in sta.sub rubr. extante nepote soror non succedat.

Fallit 2.si ex præcedentib.aliq̃ appareat q̃ voluerit disponẽs intellige.de filio fratris.c.si capitanei in titul.de feu.march.ita doct.max.Alex.in l.2.C.de succes.edic.

Fallit 3.vbi communis vsus,ita se haberet. vide ibi per eos. & per Fede.in consi.39.per Alex.in 1.vol.consi.49.& in l.quæro.ff de inof.te.Sonz.in l.cum vir ff.de cõd.& demon. per Ias. in l.si auiæ.col.2.cum seq. C. de suc.edic.Bal.in l.vxor.C.qui accus.non poss.Pan.in c.2.de arb.creũ.sing.91. P.And.

nepotis app.an veniat pronepos.Alex.in 5.vol.consi.125. tenet q̃ sic.contrarium tenet.Cor.in 3.vol.consi.143.& consi. 179.vide Ang.in §.duorum autem insti.de nupt.An autem in substitu.testatoris.filiorum app.veniant nepotes.Alex.vol.1. consi.1.concludit quòd non.

Vide latius in ver.filiorum app.§.5.

Ang.in §.1.insti.de sen.consul.tertu.dicit q̃ app.filij non cõtine.nepos maximè in materia exorbitanti. & idem dt. instit. de senat.consul.orti. idem.

Quando agitur de præiudicio tertij filiorum appellatione non venit nepos.Bald.in l.fed & milites.ff.de excus.tut.idem.

communis vsus loquendi operatur vt appellatione filiorũ non veniant nepotes.Alex.in l.liberorum.col.2.ff.de verbor. sig. idem.

nepotes dicuntur descendentes ex fœmina sicut ex masculo.Ang.in §.fi.insti.de hæred.quæ ab intest. idem.

nepos testatoris, & sic filius præmorientis non admittitur ad substitutionem etiam iure trãsmissionis, si pater eius pendente conditione decessit, quãdo in substitutione vocabatur filius superstes,seu superueniẽs.Vltra Bald.in l.quidam Eulogio.C.de iure delib.firmant Alex.in consi.252 in prin.lib.6.& Corn.in cõs.290.per totum.vol.4.Similiter cõsuluit Soc.sen. in consi.77.in prin.1.vol.Dicens.post Fulgos. quod contraria

Universidad de Deusto
Biblioteca

opi.non est tuta,quia cõtra etiam communiter tenetur.vt refert hæc Soc.iun.in consl.14.n.7.vol.4. E.Muscul.

Nepoti semper fauendum est,quãdo agitur de primogenitura proueniente,ex ordine testatoris ascẽdentis,& sic de successiõe,quoniam ipse dicit patris locum subintrare.§.cum filius.instit.de hæred.quæ ab intestato,&c.cum concordantib. de quib.ibi per doct.& ibi egregiè concludit Io.Faber in ver. si verò nepos filius primogeniti, & satis apertè voluit Bar.in auth.post fratres la 1.C.de legit.hæred. idem vult cum multis aliis magnæ authoritatis doc.quos refert & sequitur And.Sicul.aliàs Barb.in consl. 10.sapienter scribitur primo Reg. vol. 2.vbi etiam dicit,quod de hoc est communis opi.

Et licet plerique tenuerint cont.tamẽ istam opi. latè cõprobat,& ab obiectis defendit Soc. seni.in consl.252. visis instrumentis,q inter cætera maximè cõsidit in authoritate Io.And. & Bart.qui fuerũt duo luminaria magna, alter iuris canonici, alter ciuilis. ver.ex quib.sunt sublatæ rationes:cum cõcordantib.per Soc.iun.in consl.3.n.10.vol.4. Muscul.

Nobiles non gaudent priuilegio,quod nõ cõueniantur vltra id quod facere possint,Coua.in resolu.libr.2.c.1.n.4.communem dicit. B.Villal.

De iure regio nobiles qui vulgo dicũtur,hesos dalgo, non possunt pro debito incarcerari l.4.ti.2.lib.4.Ord.quam intellige nisi aliàs debitum descendat de delicto,per l.79.tau.vel si alias est locator bonorum fiscalium,vel pro debito regio per d.l.4.item nec executio in domib.suæ habitationis,nec in armis,vel equo,vel mula l.3.eiusdem tituli nec potest torqueri per d.l.4.& per ll.regni. nobiles in multis distinguuntur ab aliis.vt apparet in prag.1.de blasphemiis.& in l.5.tit.22.libr.8. ord.&in l.Tolle.75.de 1525.compila.noua.ti.7.li.8.l.1.Et de consuetudine nobilis.decapitatur, plebeus traditur furcæ, vt per Bal.in consl.426.vol.1.vbi vide quæ sit maior pœna decapitationis,aut furcarum Et nota,q ex æquali facto,magis punitur plebeus quàm nobilis.gl.in l.seruo. C.ad l.Iuli.de vi publi.& Sali.in l.2.C.vt ne.priua.Et nobilis quis dicatur,vide l.2. tit.11.par.2.& doc.de pala.rub.in repe.rub. & qualiter nobilis sit carcerandus,& l.4.ti.26.par.7. idem.

Nobilitas non perditur per ingressum religionis, Boerius in consuetudine Bitur.rubr. des coustumes concernantes les mariages.§.5.communem dicit. idem.

Nobilitatis priuilegium nõ suppetit ne nõ procedat cõuentio,vltra quam nobilis facere possit. commune affirmat Did. Couar.li.2.variarum resolutio c.1.n.4.Prærogatiuam tamen elargitur,ne nobiles vel suspendant,vel alis viles pœnas luãt, vt generali vsu receptum asseuerant Marcus decis.32.latius I. Cla.in pract.§.vlt.q 40.ver.prodest. E.Suarez.

Nobilitatis & dignitatis allegatio & probatio prodest delinquenti,ita vt in pœna corporali imponenda,mitius puniri debeant nobiles vel in dignitate constituti,quàm plebeij.per gl.in c.cum quidam de iureiur.quam communiter receptam dicit Didacus lib.2.resolu.c.9.n.3. Cla.d.§.fi. q.60.ver.prodest etiam. P.Fich.

Nobilitatis & dignitatis allegatio, & probatio ,pdest delinquenti,ita, vt in pœna corporali imponenda mitius puniri debeant nobiles.vel in dignitate constituti, quàm plebei, vt est communis opi.Cla.q.60.versi. prodest etiam.Et ideò nobilis non debet suspendi, vel alias viles pœnas pati, vt generali vsu receptum est.Soarez verbo Nobilitas.nu.32.Limita,nisi talis nobilis fuerit proditor.Marc.sing.16.Arno.problema.71.Bo.

Nobilis. Nobilitas proueniens ex doctoratu. est maior ea quæ prouenit ex sanguine. Cyn.in l.prouideri.C.de postul.Alex.in 1.vol.consl.94. Feli.aliquid in c.cum adeo.in fi.cõm.de rescr.Deci.in c.clerici.col.7.de iud.Pan.pulchre in c.pe.de pb, Lud.sing.644. P.And.

Nobilitas est triplex.& compensa.cum diuitiis. Fel.in c.super eo.el 2.col.2.de testi.Barb.in 2.vol.consil.57.col.13.cum seq. idem.

Nobilitas induci.à consue.Pau.de ca.in 2.vol.cõs.230.col. 2.ver.4.

Ad quod vide multa no.per Paliotum.in consl. Cur.consil. 17.col.2.

Et quid sit nobilitas.vide Pan.in c.1.de purg.cano.

Nobilitas non nasci.in ictu oculi.l.stemmata ff.de grad.De cius consl 53.

Ad esse nobilitat.inter.cætera requi.quòd sit diues Barb.in 2.vol.consl.53.col.5.

Imo tria copulatiue requiruntur.s.natales.honores & diuitiæ.ita Barb.in d.cõs.57.col.5.al.l.nobiliores.C.de vecti.alias de commer.& merca.

No.non potest dici exercens artem mechanicham.Fel.in d. c.super eo.col.2.Bar.in l.1.C.de dig.lib.12.Bal.in d.l.nobiliores. idem.

No. in ciuitate habitans plus æstimatur quam habitans in Rure.Ias.in.§.item seruiana.col.4.insti.de actio.

Vide in simili.Alb.in 2.part.q.134.& j.rusticus.§.18.

Nobiles debent præferri.ad regimen ciuitat.Barb.in d.cõs. 57.col.3.

Et ditiores.Ang.consl.68.

No.habens filios.debet præferri non habenti.Ias.in l.j.col. 3.ff.sol.ma.

Minus no.præsertur magis no.forẽsi.Fel.in c.sicut tuis col. 1.de simo.

Sed in rub.de maio.& obed.dicit.quòd debet attendi.quis sit de meliori sanguine.nã cæteris paribus ille præferri debet.

Si no.molesta.in seden.vel præcedendo.potest agere actione iniuriarum.Ias.in l.si non sortem.§.libertus in 8.& 9.col.ff. de cond.indeb.vide latius in ver.honor.§.5.

Vnius domus,seu familie.possunt esse no.& ignobiles.Soc. in 2.par.consl.246.col.2.

No.non tene.esse ita literatus sic.plebeius.Barb.in 2. volu. consl.34.col.23.

Et no.illiteratus potest esse officiał.Ang.in §.sitr insti.de excus.tu.

Præsumi.pro nobilibus Barb.in 1.volu.consl.63.col.4.& in 2.vol.consl.3.col.16.& cõs.35.col.1.faciunt quæ dixi.in tract. feu.in rub.quæ sint reg.ver.de castro, &c.fol.8.ibi nota etiam quòd castellanus.Barb.in 4. volu. consl.46.col.10.& consl.65. col.2.Pe.Gerar.sing.30.Bal.in l.si furiosi C.de nup.

Nobilitas & virtus proban. per famam.Fel.in c.cum oportet col.8.de accus. idem.

Nobilium appellatiõne non venit bastardus Bald.in l.cum legitimæ ff.de stat.homin. idem.

Nobilitatur vxor per maritum.non econtra. Fel. in d.c.super eo.in prin.de testi.Ias.in l.fi.col.3.C.de verb.sig.

Vt.autem nobilitas traha.ex parte matris.vide Fel. in c.nouit in 1.col.de iud.& in d.c.super eo.col.2.& Barb.in d. consl. 57.col.5.& concludunt quòd nõ.Alex.in l.assumptio §.filius. ff.ad municip.Bal.in l. liberos.ff.de sena.

Nobiles pro maiori parte sunt superbi & inimici popularium gulosi & luxuriosi.plusquam populares.Bal.in l.per adoptionem.ff.de adopt.vbi etiam dicit. verba formalia. Non dico de illis quos virtus nobilitat quia illi sunt perfecti nobiles, quamuis careant diuitiis. sed de illis qui abundant diuitiis, qui nesciunt facere reparari aliquid nisi comede.bibere & superbire.

Nobiles an sint mitius puniendi.Bolog.in consil.37.col.6. al.Bal.in l.nemo potest in prin. C.de sum. tri.& fi.cath. tene.q sic.Nisi sint pœne determinate. quia pariter puniuntur. nobiles & ignobiles.secundum.Bal.ibi.

Limita quando pœna venit applican.parti.secus quãdo venit imponẽda ad castigationem. ita Bolog.vbi ś.al. Barb.post Bal.in c.1.de consti.in appostil.ad Inn. idem.

Mulier no.nubens ignobili. perdit nobilitatem. Sonz.in l. 2.ff.sol.mat.char.139.n.20.

Propter affluentiam diuitiarum filiæ no.quãdoque collocan.filius vilium rusticorum Cardi. in clem. vnica.in 6. qu.de baptis.

Subiungit Card.quòd disputans de nobilitate. disputat de no.stercore.

Nobilitas nõ suplet defectum Ifature in cler. Bal.in l.in dãdo.ff.de tut.& cura.da.ab his.

Nulla sine honestate nobilitas.Bal.in l.2.C.de 2.nup.& nobilitas perdi.per turpitudinem vite. Bal.in l.senatoris.ff.de ri. nup. idem.

Nocte commissum dicitur illud delictum , quod commissum est ante solis ortum.communem dicit Alex.in l. more.n. 5.ff.de feriis. Alij distinguunt,dicentes: Aut statutum expressè determinat , quando dicatur dies vel nox, puta ad sonum certæ campanæ , vel huiusmodi , & tunc illud seruandum est. aut non expressè determinat , & tunc standum arbitrio iudicis , & in dubio mitiorem partem sequendam. & hæc opinio fuit Io.And.in c.si perfodiens. de homicid.quam tenent communiter canonist.vt attestatur Aug.ad Ang.de malef.in verb. de nocte.n.4.Cla.in pract.§.fi.q.82.statut.9.vers. quæro quomodo. P.Fich.

Nomẽ verbale potest intelligi actiuè & passiuè:vt de verb. violenter,dixit Bart.in l.si vxor.§.si quis vxorem.ff.ad leg.Iul. de adulter.vbi docet quomodo & qualiter articulandum sit, vt probetur violentia in muliere. qua in materia nominum verbaliũ vide Bart.in rub.col.3.ver.aduerte.in prooem.ff.Pur.

Nomina

Nomina debitorum, nec mobilia, nec immobilia sunt, sed tertia species,secundum Bar.& doct.in l.potest. ff.de aucto.tuto.l.mouentium,ff.de verb.sig.& communem dicit Ias.in §. 5.vol.3.Quare in donatione omnium bonorum,nõ comprehenduntur nomina debitorum,vt firmat ibidem Ias. I.Fich.

Nomen quodcunque sit, non sufficienter probat eum aliquo ex loco oriundum esse,qui illo nũcupatur. vt receptum asserit Alex.in rub.num.9.ff.sol.mat. Boer.decis.13.num.24. E.Suarez.

Nominis expressio,si vel à lege,vel ab statuto pro forma in actu aliquo exigatur,non sufficit euidenti demonstratione illud indicari commune inquit Ant.Gomez.de testamentis.ca. 2.n.17. E.Suarez.

Nominis mutatio,si in alterius fraudem nõ fiat,licita,ac permissa liberis hominib.est. commune dicũt Alex.in rub.n.7.ff. sol.ma.Bonifac.de Vit.in tract.malef.in rub.pœna mutãtium sibi nomen.n.1. idem.

Nomina propria imponuntur ad beneplacitum,l.si quis in fundi vocabulo,ff.de leg.1.& mutari possunt quandocũque, cessante tamẽ fraude,& sic ista nominum mutatio liberis hominib.impunè censetur permissa,dum tamen fiat sine fraude, vt ś.in l.1.cùm ibi no.C.de muta.nomi.& firmat.Sebastianus Brant.in expositionibus titulorum iuris ciuilis,& canonici,su per titulo de muta.nomi.Frãciscus Marci.decis.211.n.3.Bossius,in pract.crim. in tit.de mutatione nominis.gl.in l.2.C.de consti.pecu. & in l.si quis, vbi eam sequuntur omnes doct.& sequitur quoque Alex.& ait esse communem in rub. nu.7.ff. sol.mat.& Bonifacius de Vite.in tract.malef.in rubr.de pœna mutantis sibi nomen,n.1. cum aliis seq. vbi declarat,quando licear mutare sibi nomen , & quando, & quomodo puniatur nomen proprium, pronomen & agnomen sibi mutans dolosè,vel in fraudem,& aduerte hic ad vnum valdè no quòd nõ sequitur, talis vocatur Perusinus, ergo est de Perusio, & ideò repræsaliæ concessæ Bononiæ contra Perusinos , si vnus qui vocetur Perusinus reperiatur,seu commoretur Bononiæ,nõ possunt tunc exerceri dictæ repræsaliæ contra istum Perusinũ, nisi subeat munera Perusina per se,vel per alium,quoniam nõ potest appellari municeps.l.1.ff.de municip.& per Bart. cum quo sentiunt omnes,in rub.ff.fol.mat.& Alex.pariter ibi,n.9. cum aliis sequ. vbi asseuerat istam esse communem opi.& d. Pontanus Perusinus,n.35.cum aliis seq.item nota, quòd bonum est habere bonum nomẽ.C.de sum.tri. & fide cath.l.j.§. hanc enim legem,& vide glos.in prooe.cle.& prouer.22.hinc Accur.glosator extollebat nomẽ suum, ex eo quòd occurrit contra tenebras iuris ciuilis,vt ipse inquit in l.facta.§.sub conditiõe,ff.ad Trebel.& hinc quoque est, quòd ex bono nomine oritur bona præsumptio, & econuerso ex turpi nomine oritur sinistra suspitio,secundum Cardi.& alios in c.grauis, ex. de deposi.& clarissimum d.Tobiam Nonium Perusin.virum nusquam satis laudatum super suis interpretatiõib.institutio. in tit.quibus modis re contrahi.oblig.num.41.quia nonnulli modicæ fidei credunt illud fuisse impositum ex inspiratione diuina,& sic sæpe euitãt tales,sicut experientia docuit,& hinc refert Io.And.in ca. cùm secundum apostolum,de præb.vxorem suam Milantiam dixisse,quòd etiam si nomina deberent emi,deberent capi pulchra, & bona:& inter pulchra nomina post nomina apostolorum possent poni illa,de quibus,in c.3. & in c.tanta de simo.& per Fel.in prooem.decretalium,in ver. Gregorius,& per Ang.Are.in tract.malefacio.in ver.fama publica,& similia,qualia recitat Franc. Sabba, nel li suoi ricordi vel ricordo.114. oue biasma quelli padri che pongono nomi di gentili,& pagani,di bestie,& altri nomi à lor figliuoli,& q cauere debeamus à nomine turpi tenet gl.in l.aut facta,§.dãda.ff.ad Trebel.Ias.in d.rub.ff.fol.mat.& Dec. in c.1.de iudi.i. mò q peius est,secundum Frãc.Brun.in trac.malef.de indi.& tortu.post Io.And.relatum ibi per eum,quando inter torquẽdos reperiretur vnus habẽs turpe nomẽ, vt puta Spezza Croce,Scalabrino,Falamischa,Garbuglio,Malacoccia, Fericolo, Fracasso,Cane,Mastino,& similia nomina, tũc incipi deberet ab eo,qui esset huiusmodi nominis,& hoc refert.approbat,& sequitur Marc.in pract.crim.in §.expedita,nu.52.& Carrerius post alios quamplures congestos per eum in sua pract. crim. in l.obseruare curabis.nu.185. & nomẽ turpe est demum tãtæ infamiæ q̃ si Iudæus effectus christianus retineret nomen iudaicum , ac eo vteretur post baptismum assumptum arguret absque dubio retentionem affectus,& ipse iudaismum approbare censeretur,vt voluit ita consulendo Crauet.consl.73. n.13.& seq.& aduerte hic vltimo loco, q̃ quando fit inquisitio cõtra aliquem debet poni nomen,agnomen,& cognomẽ delinquẽris,& rei inquisiti.ne corruãt inquisitio ipsa,citationes, & bãna ex ea prouenientia, secũdum Ang.Are.in d.trac. malef.in vers. Caium Sempronii,in prin.n.1.cum aliis seq.vbi hoc limitat, & optimè declarat. Et quatenus superius docuimus,q̃ nomina assumuntur ad placitum,dic etiam,q̃ sicut nomen,ita & insignia quis assumere potest, secundum Pan.& alios communiter,in c.dilectæ.de excessib.prælat.& q̃ licitum sit vti insigniis,& armis alienis,dum tamen non tendat in alterius præiudicium,tenet etiam Bart.in tracta.de insign.& armi. & Bald.in l.1.C.quæ res vendi possunt, sed insignia dignitatis si non habet illam dignitatem assumere non posset,aliàs esset falsarius,l eos, & q̃ ibi no.ff.de fal.facit, ca.1.de cler.non.ord. minist. E.Vinius lib.2.opi.193.

Nomen proprium.pulchra nomina imponenda sunt.Ias. in l.1.in 6.in 2.lec.C.de sum.tri.Fel.ĩ prohe.decr.col.12.Hyp. in l.1.col 16.ff.de quæstio.

Etiam si magno prætio deberent comparari.Ias.in l.1. col. 3.ff.de ll.& in rub.ff.fol.ma.col.4.

Bonum enim est habere pulchrum nomen.& per contrarium turpe.malum est.gl.in l.facta.§.si in dãda.ff.ad treb.Phi. in prohe.6.adde Bal.in rub.ff.fol.ma.vbi in addic.alfur.plutarchus.Pe.gerar.sing.75. P.And.

Nomina propria sunt mutabilia.appellatiua immutabilia l.si quis in fundi vocabulo. & ibi not. de legat. primo.Philip. vbi ś. idem.

Assumptio sp̃lis nominis non fac generale nomen amitteita.no Bar.in l.Alex C.de decurio.li.10.fac.l.iurisgen.§. quod fere.ff.de pac. idem.

Propriorum nominum interpretatio. pertinacibus est relinquẽda.Ias.l.§.sic itaque col.1.de actio.fac.quod vult Fel.in c.quanto de præsump.Alex.in rubr. de oper.no.nunc.col.14. circ fi.Bal.in rub.de no.C.compo.col.1.

Nominis mutatio non prodest. Fely.in capit.in tantum.de simo.

An valeat arg.à proprio nomine.Fel.ĩ prohe.decre.col.12. & Phi.vbi ś. idem.

Pro nominato debet haberi. id quod non potest nisi de vno intelligi.l.nominatim ff.de lib.& posth.Bal.in 4.part.consl. 168.fac.quod vult Alex.in 1.vol.consl.28.repetito.vol.2.cõs. 31.in prin.&idem vult in vol.1.§.80.col.3.ibi nec etiam ob. fac.quod vult Cor.in 2.vol.consl.240.ver.vnum tamen.Hyp. Marc.in l.1.§.si seruus.col.2.de quæstio Ang.insti.de exhæred. libe.

De nomine non curamus.dummodo habeamus effectum. Ias.in rub.C.vnde libe.in fi.fac. illud.aut alio quouis nomine. Numme.vni.Ang.in §.si quis in nomine.instit.de leg.

Error proprij nominis vel cognominis eius contra quem fit commissio illam non vitiat Rota. in no. conclu. 133.& ś. error.§.12.de quo habetur aliquid per Phi. cap.fi.de for.compe.in 6.

Fac.quod vult Hyp.sing.144.vbi dicit.quòd error nominis app.non vitiat bannum.

Error.n.nominis proprij. vel appe.nõ vitiat dummodo de corpore constet vt habetur in iuribus alleg.per doct. in locis præall.& Petr.gerard. singu.90. Angel. in dict.§. si quis in nomine.

Limitat Pe.gerar.vbi ś.in baptizãte.quia si credat baptizare masculum imponen nomen Petrus. & sit filia.non erit baptizata.

Item limita in errore sui proprij nominis. Alex.in l.si in nomine de ver.ob.Lud.Ro.consl.179.

Item in errore nominis sui filij.Alex.vbi ś.nisi filius esset editus & educatus absente patre.

Error in nomine app.vitiat nisi res ad oculum demonstre. Alex.in l.huiusmodi in fi.de ver.ob.

Per nomen quisque dignosci.Ang.in §.si generaliter.insti. de leg. idem.

Nominatio conuentus actione reali vel mista per nominationem domini non cuitat iudicium,& an excusetur nominãs alium in iudicio?vel quid operetur nominatio? vide Soc.in c. quoniam frequenter.§.quod si super extra vt lit.non contest. Fel.consil.24. Dec.in l.velle non creditur.de regul.iur.Bart.in auth. qua in prouincia C. vbi de crim. quibus autem casibus, & quando permissa sit nominatio domini vel non? vide Mising.Cent.2.obser.58.Afflict.decis.217.cui adde.quòd nominatus condemnari non potest sine nouo libello,teste Dec.q̃s. 62.nu.3.Abb.in c.fi.§.fi.nu.28.vt lit.non contest.qua in materia, dic, quòd nominatio domini in iudicio, tunc demum locum habet,& procedit,quando cõuentus, vel nominatus nõ suo, sed alieno nomine possidet , & ipse nullum ius habet in re, vt sunt depositarius commodatarius, colonus,inquilinus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ſimiles,ſin autem non tam alieno,quàm etiam ſuo nomine ſuoq́ue iure poſſideat: quales ſunt vaſallus, emphyteuta, fructuarius,& ſimiles,qui ius habẽt, & ſuper illo iure ſuo poſſeſſoriè conueniatur, & non ſuper iure domini, tunc locum non habet nominatio,ex not.per doct. poſt gl.in l.locum §. 1. ff.de tab.exhib.Bar.in l.2.C.vbi in rem act.Abb.in c.quoniam frequenter §. in aliis n.22.& 23. ver.q̃d ſi ſuper vt lit.non cõteſt.vbi dicunt eſſe communem opi. Nominatus autem in iudicio, ſi ſit perſona priuilegiata, puta clericus,non poteſt declinare forum, & cauſam ad ſuum forum auocare, ſed tenetur defendere conuentum.in foro illius,l.venditor ff.de iudi. l.1.C.vbi in rem act. Abb.d.§.in aliis,intelligen.vt ibi per eum, ſi clericus veniat ad cauſam defenſor voluntarius,non neceſſarius, puta, quia non principaliter contra ipſum, ſed contra poſſidentem agitur,alioquin locus erit not.per Corn. conſil. 79.in fi.lib.4.vbi inquit,generaliter diceñ eſt in omni caſu, ꝙ tertius veniens ad cauſam principaliter pro defendendo iure ſuo,nõ aũt aſſiſtendo alteri:remitti debet ad ſuum iudicẽ, de quo vide quæ ſcribit Seb.de nullit.c.4.poſt nu.20.Nat.conſil. 99.col.pe.in fi.Rom.ſing.630.conſ.147.doc.in c. capl'm ſan. crucis.in gl.pe.de reſcr.Nat.d.conſil.99.col.pe.circa med.vbi dicit,ꝙ tertius comparẽs pro ſuo intereſſe: etiam ꝙ ſit neceſſarius defenſor,ñ p̃t exceptiones priuilegiatas ex perſona ſua, maximè fori declinatoriam opponere, Bal.& Saly. in d.l.1.C. vbi in rem act.vbi reprobãt Bar.ibi teneñ contrarium, & hãc communem opi.dicit Nat.d.conſ.quæ nota,quia ſæpe occurrunt in actu pract. vt euenit in caſu cuiuſdam laici vendicañ domum detentam.per clericum,qui clericus alium clericum autorem nominabat,& tunc allegabatur Nat.conſil.324.qui loquitur in clerico, & inter alia etiam dicit, ꝙ nominato domino:datur nouus libellus abſoluitur nominans ab obſeruatione iudicij,remittitur cauſa iudici nominato.

Nominatio domini in iudicio,tunc demum locum habet, & procedit,quando conuentus,vel nominãs,nõ ſuo,ſed alieno nomine poſſidet,&ipſe nullum ius habet in re,vt ſunt,depoſitarius,commodatarius,colonꝰ,inquilinus,&c.Sinautem nõ tamen alieno quàm etiam ſuo nomine,ſuoq́ue iure poſſideat,quales ſunt Vaſallus,Emphyteuta,fructuarius,& ſimiles qui ius habent, Et ſuper illo iure ſuo poſſeſſorio cõueniatur, & nõ ſuper iure dominij, tũc nõ habet locum nominatio.ita communiter cõcluditur poſt gl.ĩ l.locum §.1.ff.de tab.exhib. & Bart.in l.2.C.vbi in rem actio.& canoniſtæ,maximè Pan.& Marianus Soci.eius diſcipulus,in c.quoniã.§.ĩ aliis.& §.quod ſi ſuper,vt lite conteſt.vbi dicit,quòd d.gl.in l.locum.ab omnib.approbetur. I.Fich.

Nominatus in iudicio,ſi perſona ſit priuilegiata(puta clericus) nõ poteſt declinare forum, & cauſam auocare ad ſuum forum,ſed tenetur defendere cõuentum,ĩ foro illius, per tex. claros in l.venditor.ff.de iudi.& l.1.C.vbi in rem acti.& tenẽt communiter doc. in d.§.in aliis, quæ tamẽ intelligenda ſunt, (vt declarat Pan. vbi ſ.) ſi clericus ad cauſam veniat defenſor voluntarius,& nõ neceſſarius,puta,quia nõ principaliter contra ipſum,ſed ɔ poſſidẽtem agitur,&c. Alioquin eñ obtinet quod ſcribit Cor.conſ.79.in fi.vol.4.generaliter,inquit,dicẽdum eſt quòd in omni caſu, Tertius veniens ad cauſam principaliter pro defendendo ſuo iure,non autem aſſiſtendo alteri debet remitti ad ſuum iudicem,&c. idem.

Notarius ipſe qui inſtrumentum rogatus recepit,poteſt etiã ſine auctoritate iudicis extẽdere imbreuiaturas à ſe factas, ſecundum ſtylum, & conſuetudinem ſuam. Secus eſt in alio notario ſubrogato, qui inſtrumẽtum nõ recepit:quia ſine iudicis auctoritate imbreuiaturas alterius notarij extendere nõ poteſt. Eſt communis opi. ſecundum Alex. in conſ.163.viſis narratis,vol.7. M.Chærian.

Si vnus ex plurib.teſtib.à notario receptis accuſetur de falſo,& ipſe teſtis dicat notarium aliter ſcripſiſſe,quã ipſe depoſuerit:quo ad crimẽ falſi, nõ magis creditur ſcripturæ notarij contra teſtem.quàm teſti contra notarium. Eſt com.opi.ſec. Alex.in conſ.73.viſo teſtamento.vol.1. idem.

Ex ſtipulatione notarij, tãquam publicæ perſonæ,nomine abſentis facta,acquiritur abſenti vtilis actio ſine ceſſione. Eſt verior & magis com.ſec. Alex.in conſ.31.viſo themate verſi. fuit etiam.vol.6. idem.

Notarius probato errore ſuo, poteſt illum propria autoritate corrigere, Eſt indubitata & com.opi.ſec.Iaſ.in conſ.28.reuerende domine vol.1. idem.

Notarius paſſim pro alio ſtipulatur,§.ſi quis alij, inſtitutio. de inutil.ſtip.& ibi doct.Bart.Alex.& Iaſ.nu.14.in l. ſtipulatio iſta,§.ſi ſtipuler,ff.de verb.obl.Bald.in l.certi condictio, §.quoniam,ff.ſi cer.pet. Bart.Bald.Pau.de caſt.& alios in l.1.§.huius ſtudij,ff.de iuſtitia & iure,& de hoc latè diſputat Tyraquel.in tractatu de cõſtitutione poſſeſſo.3. part. limitatio.30.nu.16. cum multis ſeq.hoc autem nõ ſolùm habet locum in præſente acceptante,& recipiente,ſed etiam in abſente, ſecũdum gl. in l.2 ff. rem pupi. ſaluam fore, quam ſequitur ibi Bart. Alex. in add.ad ipſius,cum infinitis aliis cõgeſtis per Tyraq. in dict. tract.in 3.par.30.limita.n.23. vbi ſcribit iſtam eſſe communẽ opi.& hinc notãt Bart. & Doc in d.§.ſi ſtipuler,quòd propter ſtipulationem Notarij queritur vtilis actio abſenti ſine ceſſione,ſed tamẽ ſecuta prius ratificatione abſentis,& opi.iſtam fatentur eſſe communem Alex.in d.§.ſi ſtipuler,n.2.& Iaſ.n.15. ꝙ etiam firmat Soc.conſ.125.in fi.vol.1. Pariſi.cõſ.78.n.90. libr.3.& cõſ.69.n.136.eod.lib.& Couar.in ſuo libr.variarum reſolutionum ex iure Pontificio,Regio,& Cæſareo.in primo lib.cap.14.nu.11.& ſeq poſt alios ibi relatos per eum,vbi pulchrè declarat iſtam concluſionem,ſequitur, & dicit eſſe communem, & aduerte quòd quando compertum eſt ius quæſitum eſſe parti ex facto Notarij,vel iudicis, vel teſtis, tunc non eſt in facultate eorum dicere aliquid,propter quod ius quæſitum tollatur, ſecũdum doctrinam Bart.communiter approbatam in l.ſi quis in graui. §. ſi quis moriens, ff.ad Silla. & de Notario ipſo aliquid poſuimus ĩ.ver.teſtis.in concluſione incip Notarius cui eſt facta commiſſio examinationis teſtium. Et in concluſione exordiente.Notarius faciendo mentionem in teſtamento teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis. F.Viuius.

Si Notarius priùs deceſſerit,quam de inſtrumẽto per ipſum recepto ſe rogatum fuiſſe atteſtatur , vel alias de illius rogatu cõſtare poſſit,communis eſt Doct.ſentẽtia, cum nõ præſumi de inſtramẽto huiuſmodi fuiſſe rogatum,ideoq́ue inſtrumẽtum hoc nullius eſſe momenti,vt Inn.&plerique alij voluere in c.1.de fid.inſtr.vbi Inn.admonet.vtile futurum,ſi notarius id in inſtrumento dixerit,idemq́ue tradidit Io.And.in add.ad Spec.tit.de inſtrum.edit.§.breuiter,ver.&not.& in tit.de teſtibus.§.1.verſi.quid ergo ſi dicatur.in fi.refert & ſequitur Alex. in conſ.290.videtur in prima conſideratione,in fi.volu.2. F. Turzan.

Si Notarius aliquid ĩ ſua ſcriptura atteſtatur,quod eius rogitum, vel aliquem iudicis actum nõ concernat,talis atteſtatio nõ probat, nec illi prodeſt, qui huiuſmodi atteſtationi innititur.Verba enim Notarij id tantum probant, de quo ipſe à partibus fuit rogatus,vel quòd factum ſit à iudice,ſi de tali facto , vel actu atteſtatur. idque Inn. &alij communiter tradiderunt in c.quoniam contra.de proba.& ſentit Io.And.in addit.ad Spec.in titu.de teſtib.§.ſequitur.& Butr.in c.fraternitatis.de teſt ib.vbi dicit.quòd licet notarius dicat ſic,videlicet,talis teſtis iuratus,&c.ex hoc tamen nõ probatur iuramenti præſtatio. F.Turzan.

Notarius quis non præſumitur,niſi probetur titulus:etiam ſi conficiat inſtrumentum vt notarius,Alc.de præſum. reg.3. præſum.13.com.dicit. B.Villal.

Si Negetur inſtrumentum eſſe confectum à Notario: non ſufficit,quòd probetur haberi pro tali:ſed eſt probãdum eum eſſe talem:aliàs inſtrumentum non valet.Iaſ.in l. Barbarius.n. 48.de offi.prætor.ff.com.dicit. idem.

Fallit in antiquiſſimis,in quibus præſumitur titulus notarij, Aym.de antiq.temp.in 3.par.ver.vidimus in genere n.8.communem dicit.ex Bal.in auth.quas actiões in fi.C.de ſacroſ.eccle. & vide Boc.deci.36.nu.11.vbi concludit hoc eſſe verum quando cõſtat alia inſtrumenta recepiſſe ante vel poſt illam, de qua quæritur,quia hoc ſufficeret vt transferatur onus probandi in negantem eſſe notarium, vt tenet Bal. Alex.& Iaſ.& Deci.& Iaco.de Sancto Georgio in l.1.C.qui admitti.ad bon. poſſe. idem.

Notarius non conficit inſtrumentum, niſi rogetur à partibus:nec ei creditur nec poteſt rogari niſi de his,quæ tũc fiunt à partibus, Curt.iun. conſil.166.numer.2.communem dicit. idem.

Notarius nõ præſumitur eſſe rogatus niſi ipſe in inſtrumẽto dicat eſſe rogatum, Boer. deciſ.75.n.7.etſi dicat ego ſcripſi,communem dicit. idem.

Notarius ſi non dicat in teſtamento teſtes eſſe rogatos, & ad hoc ſpecialiter vocatos:non valet quod agitur,Boe.deciſ. 34.n.4.communem dicit.

Fallit ſi ſit ad pias cauſas,idem ibi n.5.communem dicit.

Fallit ſecundò,ſi teſtes ſubſcripſerũt, idem ibi communem dicit.n.8. idem.

Notarius acquirit alteri.Pan.in procœm.Decr.communem dicit nu.22.quam intellige in actionib.vtilibus,non tamen in directis,Alc.in cap.cum contingat, de iureiurand.133. communem dicit.

Fallit,ſi ſtipuletur pacem pro abſente nõ.n. acquirit ius abſenti, Alc.in c.cum contingat.de iur.iur.nu.237. idem.

Notarius nõ computatur inter teſtes:niſi à iudice ſit examinatus Matthæ.de Affli.Deci.neap.25.comm.dicit. idem.

Notarius nõ poteſt ſine auctoritate iudicis committere alteri notario ingroſſationem inſtrumenti, Boer.Dec.36.nu.8. com.dicit.

Hæc opi.communis cõcordat cum l.8.ti.8.par.2.loquente de notario prĩcipis cui commiſſa ſunt aliqua ſecreta alicuius ſecreti:alij autẽ notarij ex infirmitate, vel ex alio caſu poſſunt committere ingroſſationem inſtrumẽti:dummodo ſeruetur traditum per l.55.ti.18.par.3.& l.5.ti.19.par.ea.& l.7.ti.8.lib. 1.For.ll.& vide legem ſtyli.289. idem.

Ingroſſatio inſtrumenti requirit ſignum Notarij defuncti Boe.ibi communem dicit. idem.

Notarius publicè excommunicatus ſi conficit inſtrumentum,non valet quod agit,Io.à Ripa in c.2.libr.3.de don.communem dicit. idem.

Notario dicẽti certioraſſe mulierem de velleyano creditur, & firmat inſtrumẽtum.Alc.de præſum.re.3.præſum.13.com. dicit.& vide in verb.iuramentum. idem.

Notario aſſerenti ſibi commiſſum non creditur niſi cum ſi de alterius notarij,Cur.iun.conſ.166.n.3.com.dicit. idem.

Item nõ creditur notario dicenti in teſtamento ægrum eſſe ſanæ mentis tempore cõditi teſtamenti, Iaſ.in l.ſenium,n. 3.C.qui teſta.facere poſſunt,com.dicit. idem Villal.

Notarij inſtrumentum confectum in loco ſubiecto illi qui eum creauit,vbique valet & probat,cõfectum vero extra territorium illius,qui eum creauit,non vbique fidem facit.com. dicit Bened.vadus in Notat.ad Fel.in ver.Notarius.ver.Notarius qui fecit inſtrumentum,&c. I.Fich.

Notarius poteſt ſcribe. inſtrumentum. contra ſe.Bal.in 3. par.conſ.435. P.And.

Notarius an poſſit ſcribe.inſtrumentum. pro patre. Bar.in conſil.61. dicit ꝙ non,niſi ſit emancipatus.& idem vult in l.ſi pater.ff.de fal.& in l.quod diximus §.fi.ff.de aucto.tut.

Notarius poteſt ſcribe.inſtrumentum pro mr̃e. quia nõ eſt in eius poteſtate.Bar.in d.conſ.61.

Quid econtra an pater pro filio poſſit confice.inſtrumentũ. Bar.in d.l.ſi pater.tenet quòd ſic.

Sed videtur intelligeñ.quòd poſſit ſi filius ſit emancip.vt videtur velle.ipſe.Bar.in l.impuberem.§.1.ff.de fal. idem.

Quid ſi vnus notarius fuit rogatus de aliquo inſtrumento. & demum notarius ſucceſſit illi in cuius fauorem eſt inſtrumentum. an inſtrumentum probet in fauorem ipſius notarij. Bar.in l.de eo.§.illud ff.de fal.tenet quòd ſic.Lud.ſing.346.

Notarij officium.vile eſt.Barb.in 4.vol. conſil.81.col.6.vide ĩ.§.9.

Notarius debet iter.leuare inſtrumẽtum.quod dicitur perditum.vt in ver.inſtrumentum perditum.

Et ibi habetur an tal'amiſſio inſtrumenti probetur per iur. idem.

Notarij officium.vile eſt.Barb.in 1.vol.conſ.43.col.5.vide ſ.§ 6.imo infamis poteſt eſſe notarius.Bar.conſ.77.

Limita non procede.in notario principis.qui dicitur habere dignitatem.Bar.in l.vnica.C.de mand.princi.Ang.in §.cum autem. inſtitut. de adopt. & in §.quibus aũtem inſtitut.de capi.di.

Notarium actorũ. poſſum.vt ſuſpectum recuſare.& ſuffic. iur.Alex.in 5.vol.conſ.104.& ſ.in ver.iudex recuſatur.§.

Notarium actor.ſemel electum.non poteſt iudex ſine cauſa mutare.Bal.in l.2.C.quomodo.& quando iudex.Fel.in ca. quoniam contra.col.1.de prob.

Et ſi alius ſcribat non valet proceſſus Bal.in l.1.per illũ tex. C.de ſpor.Bar.& Ang.in l.cum ſententiam.C.de ſenten.Fely. vbi ſ.

Et acta debẽt ſcribi per notarium.qui incepit ſcribe. in cauſa.Bal.in l.nec.honore.C.de epi.& cler.

Propter ſimplicitatem notarij pręſumi.potius error.quam falſitas Cu.conſ.135.Alex.in l.quotiens §.ſed ſi non.ff.de hæred.inſti.Fel.in c.ex lr̃is.col.2.de fi.inſtr.& in c.ad audientiam. co.2.de præſcr.& in c.cum dilecti col.4.de accuſ.Iaſ.in l.errore.col.1.C.de teſta.

Faciunt quæ dixi in verſi. falſum.§.39.& ita vult Alex.in 1. vol.conſ.70.col.vlt.ibi bene faciunt.

Famulus notarius effectus, ſi recipiat inſtrumenta ad opus domini.an poſſit mercedem pete.Lud.Ro.conſ.25. idem.

Notarius de falſo condemnatus an poſſit inſtrumenta recipe.vide in ver.falſum.§.65. P.And.

Notario non credi.ſi dicat ſibi commiſſum quòd ſcriberet acta.vt ĩ.verba enunciatiua.§.9.ver.fac.etiam.

Notarius non computatur.in num.teſtium.quando agi.de proban.actum p inſtrumentum. ſecus quando ag.de probat. actum per teſtes.Alexand.in 2.volu. conſil.146.& conſ.153. col.vlt.

Notarius an præſuma.appoſuiſſe aliquas clauſulas ex ceruice ſua.vide in ver.falſum.§.

Notarius præſumi.peritus.Cor.195.in fi.

Notarius debet appone. ſignum alias inſtrumẽtum nil valet Cor.in 4.vol.conſ.70.

Gerens ſe pro notario cum nunquam fuerit creatus.pœna mortis puniendus eſt.Hyp.ſing.35.

Notarij habent iuriſd.in volentes.quia ſunt iudices cartularij. Alex.in rub.de oper.no.nunc.in prin.3.col.

Inſtrumenta cõfecta per notarium putatiuum non valent. Alex.ample.in l.1.col.pe.& vlt.C.de teſta.

Notarius ſi efficia.doctor.poteſt tamen inſtrumenta recipe. Ang.in §.quib.autem.inſti.de capi.dimi.

Non credi.notario dicenti ſe falſum inſtrumentum feciſſe. in præiudicium part.Bal.in l.generaliter.colum.1.de non nume.pec.

Nec ſi dicat ſe erraſſe.Bal.in l.cum proponeba.ff. de lega.2. idem.

Notarius & infamis eſſe poteſt,& vilis iure ipſo hr̃ commune aiunt Boe.deciſ.222.n.7.& 1.Bern.Diaz.in pract.cri. c.53. Aym.Crau.cõſ.163.Nec in aliis fidem facit,quàm in iis, quæ à contrahentib.rogatur,nec in aliis rogari poteſt,quàm in iis, quæ de præſentib.geruntur.communia inquiunt Cur.iun.ɔſ. 166.n.2.Soc.iu.cõſ.178.n.3.lib.2.nec item de aliis rogari poterit,quàm quæ inter aliquos partes conficiantur. commune ponit Turz.opi.58.& rurſus opi.69. nec rogatus aliter cenſebitur,quàm ſi ſe in ipſo inſtrumento rogatum dicat.commune inquit Boer.deciſ.25.n.7. E.Suarez.

Notarius ex iudicis commiſſione expedire illa poterit.quę tametſi ab ipſius officio pendeant,plenam tñ cauſæ cognitionem nõ exigunt, commune aio ex Bar.n.14. Plat.Rebuf.n.3. atque ex Pyrrho poſt Lucam de pen in l.2.C.qui admit.Hyp. in l.de minore §.plurium à n.10.ff.de quæſt. idem.

Notarius alteri proculdubio quærit,commune dicit Pan.de re.n.22.non tamen abſenti, vel per ſtipulationem directas actiones,ſed vtiles tãtùm quęret.commune.inquiunt Alc.in c. cum cõtingat.n.234.de iureiur.Viuius li.1.op.228.Quin nec ſi abſentis noĩe ſtipuletur,illi quidpiam antea acquiret,quam abſens ipſe rem totam agnoſcat atque accipiat.commune teſtificantur Alc.in d.c.cum contingat.n.237.Tiraq.de conſtit. poſſ.3.par.limit.30.n.10.& ſeq.Did.à Couar.in rub.par.3.nu. 113.de teſta.Viuius li.1.opi.77.Quamuis contrarium cõmune affirmant Alex.n.11.Iaſ.ver.ſecundo videndum in lege ſtipulatio iſta.§.ſi ſtipuler.ff.de ver.ob. Pariſ.conſ.69.nu.136.& 148.cum ſeq.lib.3.Crauet.conſ.50.lib.1.late Io.Cephal.cõſ. 33.n.8.& ſeq. Quamobrem ſi prius quiuis habeat,quàm rem geſtam agnouerit,illius hæres nihil ex illa ſtipulatione nanciſcetur, nec eam aliquo modo approbare, ac ſibi ipſi conciliare poterit.commune proferunt Alci.in l.2.§.ex his. nu.3.ff.de ver.obl.Did.à Couar.lib.1.reſolut.ca.14.nu.11.& ſeq.Viuius lib.1.opi.227.& in locis ſuperius laudatis. E.Suarez.

Notarius non aliter in teſtibus numerabitur,quàm ſi à iudice exploretur,ac diligenter examinetur.commune inquiunt Matth. ab Afflict. deciſ.25. Franciſc. Marc.deciſio.144. E. Suarez.

Notarius quin de re ſibi ipſi debita inſtrumentum concinnare poſſit, nihil omnino vetat. commune pono ex Angelo in §.idem iuris.n.32.inſtit.de exce.Iaſ.in l.ſciendum.ff.de ver. ob.Fel.in c.ſcripturam.n.vlt.de fid.inſtr. idem.

Notarius ſi eum ritùm , vel ſolennitatem interueniſſe aſſerat,quæ inſtrumenti tempore interſeri non potuit, nullam fidem merebitur.commune aio ex Iaſ.in l.ſciendum.n.12.ff.de ver.obl.&in l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de of.procõſ. Fel.in c.ſicut.n.27.de re iud.Ant. Burgen.in ca.cum dilect.de empt.& vend.Ferret.caut.vlt.Alc.de præſump.reg.3.præſum. 10.Quinimò ſi faciendi teſtamenti tempore illum, qui id exarauit ſcribiue iuſſit, mente cõſtitiſſe affirmauerit, nulla ipſi fides adiungetur.cõmune dicunt Iaſ.in l.Senium.n.6.C.qui teſta.facer.poſ.Io.Dilect.de arte teſt.caut.6.n.3.Viuius latè lib. 1.opi.373. idem.

notarij ſignum inſtrumentis apponi neceſſe non eſt quamuis ad comparationem conducat. commune inquit Alex. in rub.n.44.ff.de no.oper.nũc.At illius titulus & neceſſarius eſt, & niſi probetur, non præſumitur. commune affirmant Boer. deciſ.36.n.7.Alc.in tract.de præſump.reg.3. præſump.13.nu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

15.Craue.de antiquit.temp.par.3.n.18.latè tradidit an idem in antiquis & antiquissimis instrumentis processurum sit. E. Suarez.

Notarij fides vacillat ac ruit,si in causis criminalib.aliter se deposuisse testis iuret,quàm ab illo scriptũ fuerit,tametsi longe aliud ius in causis ciuilibus sit. commune inquiunt Gram. decis.60.nu.18.Io.de Amicis cons.119.n.5.latè Viuius lib.1. opi.105.& qui id rectè explicat I. Cla.in prac.§.vlt.q.53.quintus est casus.At falsi notarius tenebitur,& cùm falsum instrumentum fabricatur,& cùm aliquid instrumento inserit,quod re ipsa verum non est,& cùm de re illicita instrumentum exarat,& cùm denique se rogatum de instrumento conficiendo negat,de quo reuera rogatus fuit.vt frequẽter placita copiosè ostẽdit,alia ad materiam apposita ex receptis interpretum sententiis eleganter tractans I.Cla.in d.pract.§.falsum.à ver. fabricans falsum instrumentum. cum complurib. sequentib. Non tamen antea notarius officio priuatus censetur, quàm falsi damnatus sit. commune pronunciat Alex. in l.si quis ex argentariis.§.1.n.6.ff.de edendo. E.Suarez.

Notarius infamis potest esse notarius,excepto notario principis.Bar.in l.1.C.de manda.prin.& Ang.cons.284.quia notarius principis habet dignitatem,&retinet primum locum,seu honorem inter notarios, vt late deducit, & probat Boeri.decis.222.nu.13.sed notarij regulariter acta inter priuatos recipientes possunt esse infames.secũdum gl.in l.pedius.ff.de arb. Ias.in rub.C.de proc.nu.6.& Bart. vbi supra. quorum opinionem sequitur, & dicit crebriori calculo receptam per Docto. Boeri.in d. decis.222.nu.7.& 9.& hoc non mirum. nam officium notariatus dicitur vile. Oldr.cons.75.& Boeri.in præcitata decis.222.n.8.& ideo clerici officium tabellionatus exercere nequeunt,ca.sicut,ne cleric.vel mona.quoniam est vile, & seculare,secundum Abb.ibi,& hoc plene explicat,& declarat.Io.Bern.Diaz.in pract.cri.can.in c.53.imo quod peius est, nobilis exercens tabellionatus officium perdit priuilegia nobilitatis suæ,secundum Guid.Papæ,in q.90.& ita voluit consulendo.Crauet.cons.163.per totum.& clericus pariter in sacris ordinib.constitutis exercendo officium hoc perdit beneficium. F.Viuius lib.2.opi.194.

Notarius instrumentum ꝓficiens super re illicita, extra casus à iure permissos incidit in pœnam falsi.Bart.in l.1.ver.venio ad tertiam.C.de petit.ter.subla.lib.10.cuius opi.ab omnibus approbatam dicit Aug.ad Ang. de malef.in verb.falsario. n.46.quem refert etiam Pract.Conrad.n.10.in fi. Cla.d.lib.5. §.falsum.ver.adde. P.Fich.

Notarius negans se esse rogatum de instrumento, de quo reuera fuit rogatus,punitur pœna falsi.com.dicit Curt.iun.in l.qui accusare.nu.12. C.de edendo.Limita.nisi notarius esset vir bonæ opinionis, & factum esset ante lõgum tempus Cla. d.§ falsum ver.item notarius. idem.

Notarius non solum dicitur falsum committere,falsum instrumentum fabricando, sed etiam si aliquid in instrumento apponat quod verum non sit,puta si in instrumẽto mutui apponat verbum numerauit,cùm tamẽ tempore cõtractus nulla pecunia numerata sit vel si scribat.rogauit Titius,spopõdit Meuius, & probetur quòd tempore cõfecti instrumenti. Titius fuerit absens:communem dicunt doct.& in specie Ias. in l.singularia.ff.si cer.pe.& Dec.ibid.n.33.item curt.iu.n.36.nõ enim debet notarius instrumentum conficere nisi de his quę sensu corporis tunc percepit. secundum doctrinam Bart.cõmuniter receptam in auc.si quis in aliquo.circa.fi.C.de edẽ.d. Clar.lib.5.sent.§.falsum ver.notarius. idem.

Notarius omittens apponere solennitates requisitas in instrumento de quo rogatus est, incidit in pœnam falsi magis communiter teneri Corn.cons.53.in litera G.lib.4.nõ tamen puniretur propter hoc nisi in casibus à iure expressis.secundũ communem,vt notarius dicit Aug.ad Ang.de malef.in verb. Falsario, in fi.Clar.ibid.ver.pariter. idem.

Notarius non præsumitur rogatus,secũdum communem per Rol.de inuent.3.par.q.37. reprobata gl.in §.nos autem in auc.de tabel.

Notarius principis,quem vulgò Secretarium dicimus,dicitur habere dignitatem.propterea si ipse infamis fuerit,eo officio fungi non potest.l.vnica.& ibi Bart.& Salicet.C.de mand. prin.l.laudabile.C.de aduoca.diuers.iu.lic.& ibi Aret. Bart.in l.ead.§.hac lege.ff.ad l.Iul.rep.latè Tiraq.in tract.de nobilita.c.30.n.8.Et hanc opi.communem esse meminit Did.in ca. 19.n.5.ver.prima conclusio prac.q.To.1. kirchouius.

Notarius ñ præsumit esse rogatus in dubio,nisi aliter de rogatu appareret.Vnde Inn.& alij in c.1.post eum.ext.de fid.instr.dicũt.vtile esse,ꝓ notarius in instrumẽto attestetur se fuisse rogatum,aliàs autem si hoc non faceret,& decederet,vel aliter constare non posset de rogatu,instrumentum nullius esset momenti.Et hanc communem sententiam esse consulendo scribit Alex.in ꝓl.153.n.9.in 2.lib.cõm.refert quoq. Rol. à Valle,in cõs.38.n.4.in 1.To.cons.sed veritatem in cõtrariũ esse,eo ipso ꝓ notarius scribit & subscribit,est præsumi rogatum.refert apostil.ad Alex.in verb.contrarium. in d.cõs.153. in suis marginalib.addit.ita ꝓsulẽdo tradit ipse Alex.in ꝓl.48. n.3.cum seq.in 5.vol.ꝓ.Ias.in l.sciendum.n.40.ff.de ver.ob.& hanc communem esse cum aliis adductis authoritatib. ait Apostil.in alleg.cons.153.in d.verbo,contrarium. kirchouius.

Notarius omittens opponere solemnitates requisitas in instrumento, de quo est rogatus, incidit in pœnam falsi, vt est magis communis opi.non tamen puniretur ob hoc,nisi in casibus à iure expressis,vt est communis opi,Clar.in d.§.falsum. ver.pariter. Bonac.

Notarius condemnatus,quia deliquit in officio, vt quia fabricauit falsum instrumentum,censetur officio tabellionatus priuatus,si quidẽ notariatus est officium,& dr officium communis operæ & artis.Dec.cons.40.in 1.volu.& ideò de nouo non potest conficere instrumenta post condemnationem, vt est communis opi.Cla.q.73.ver.notarius.plura Bened.de Vado foro Sempro.in reperto.Feli.versi.notarius condemnatus de falso.secus si est condemnatus pro alio delicto,nõ concernẽte officium notariatus.Castr.in l.quamuis.n.1.ff.de fol.Nã debet notarius apponere tantum substãtialia in instrumẽto, non omnia verba verbosè apponere. Et illa substantialia debet apponere,de quibus est rogatus à partib.tantum.Alex.in cons.190.n.4.in vlt.vol. Quæ autem requirantur ad probandum instrumentum auth. vide per Alex. in cons.198.nu.1.in vlt.vol.vbi etiam.nu.4.ponit practicam,& remedium,ac modum probandi tabellionatum. Bonac.

notarij scripturæ non creditur in criminalib.si ageretur de falso contra testem &produceretur scriptura ipsius notarij,& testis negaret se sic dixisse.vt est communis opi. de qua Ab.in c.ad audientiam.n.7. de præscr.notarij tamen alicuius Curiæ vel Banchi, qui scribunt præcepta ex consuetudine in perona prætorum, vel prælatorum vel iudicum, qui id ignorant, non possunt puniri de falso.Rochus de Curte in tract.de consuetudine.n.126. Bonac.

Notarius qui in veritate non est notarius,neque habet priuilegium notariatus. Tamen cõi opin. reputabatur notarius & erat in quasi possessione,qa instrumenta publica fecit multa.an instrumenta per eum facta teneant?questio fuit maximè antiquitus disputata.Et multi dixere,ꝓ sic.Tamẽ communis est opi.in contrarium Bened.de Vado foro Sempro.in Reperto.Fel.verbo Notarius,qui in veritate.vide Alex.in cons.198. n.4.in vlt.vol.

Notarius. si stipulatur pacem pro absente, non acquirit ius absenti.D.m.Alc.in c.cum contingat.n.237.de iureiur. communem dicit.

Notarius infamis quis esse potest, vt est cõmunis opi. Soarez ver.notarius n.37. Bonac.

Notarij fides vacillat in causis criminalibus,si testis aliter dicat & iuret quam in instrumento sit scriptum,vt est communis opi.Soarez verbo Notarij n.45.Et falsi tenetur notarius,si aliud scribat in instrumento, ꝓ à partibus non fuerit dictum. Vel de re illicita cõficit instrumentum, vt est communis opi. vel si se rogatum de instrumẽto negat, vt est communis opi. ibi n.47.& plurib.seq. Notarius tamen ob falsi crimen officio non priuatur,nisi prius sit condemnatus, vt est communis opi.ibi.n.51. Bonac.

Notarius tenetur dare instrumentum, vel prothocolum, nisi probet absque eius culpa peremptum, deperditum, vel combustum, vt est communis opinio. Gomez in tracta. de locatione.num.22.col.2.circa prin.fol.107.Et notarius dolo sus, vel negligens tenetur ad omnia damna & interesse partium, vt est decis. Delphi. per Franc.Mar.193. D.m.Cephal. cons.170.num.2.6.& 9. Et punitur iudicis arbitrio. Menoch. de arbitrio iud.casu.370. num.1.& seq. Non potest tamen in hoc notarius torqueri,vt dicit. D.m. Alcia.in cons.18.libr.7. Sed statur eius iuramento de amissione,quoties constare posset coniecturis de ipsa amissione, nam debent concurrere alia indicia. Bald.in lege fi.ad fi.C. de eden.Alex.in l.si quis.§.fi.ff. eodem.titul. Notarius si quidem est persona honesta. cap.audientiam, de præscript. Portius consil. 39.numero quarto,& 7.Si igitur terremotu,qui est vis maior & naturalis, vt dicit I. C.in lege Maritus.ff.loca.amisit instrumentum,creditur de amissione iuramento ipsius notarij, vt dicit ibi Bal. & eo ipso, quòd facta diligenti inquisitione res non reperitur, probatur amissio

amissio ipsa.Firma.verbo amissio.& ver. notarij fides. Syluanus cons.29.nu.7.in 1.vol.D.m.Alc.in cons.18. per totum li. 7.nu.2.vbi etiam dicitur,quòd notario creditur de amissione vbi adsunt aliquæ coniecturæ.Et ista est communis opi.vt ibi per D.Alc. idem.

notarius absque iudice vel eius mandato iuramẽtum testi deferre non potest partibus etiam assentientibus, neque testium dicta recipere,Bal.ad spec.lit.de testi.col.vlti. vers.nunquam reperitur in l.illud.C.de sac.san.eccl.in l.interrogatam. C.de lib.caus.tit.de pace constan.vers.secundum mores & leges.fel.in c.quoniam contra col.7. de proba. vterq. imol.in l. acta.ff.de reiud.& quòd non possit testes examinare not.affl. decis.317.nu.5.245.nu.8.Boer.q.258.ias. in rep.l.admonendi.nu.183.& seq.vbi Rip.nu.190.de iureiur.ratio est,quia officio iudicis spectat testes interrogare, quod tamen temperandum est,vt per eos ibi,nisi notarius testes in mortis articulo existẽs examinaret, aut illi essent in remotis partibus, aut esset periculum in mora, Quo casu sine iudicis commiss eos examinare posset, non tamen vt plenam fidem facerent, sed aliqualem præsumptionem,Butr.in c.fi.de iureiur.Rom. in l. si vero.§.de viro. 54.fall.ff.fol.mat.neque etiam extra locum iudicij poterit eos examinare,ias.vbi supra.nu.184.cui de cõmissione sibi facta &per eum scripta non creditur,cum per alium notarium ea scribi debeant, doc.in d.cap.qm̃ contra. de prob.Alex.cons.212.lib.2.cons.104.in fi.lib.5. vbi dicit communem opi.& cons.212.col.4.lib.6.Guid.Pap.q.126.affl.decis.317.curt.cons.166.n.1.quicquid velit Bart.in l.ex sententia.ff.de testa. Quinimo nec confessionem absque iudicis licentia recipere potest,teste Bal.ad spec. d.tit.de testi. col. vlti. vers.nunquam.Cum recipere testimonium iudicis sit,scribere verò tabellionis,ias.d.l.admonendi.nu.184.affl.decis.245. nu.8. quibus accedunt text. in l. quinquaginta de proba.in l. eos in l.si quando C.de testib.vbi probationes iudici sunt faciende,adeo quòd si testes coram notario absente iudice, falsum deposuerint:falsi non tenentur,Bart.in l. si quis legatum ff.de fals.quem sequitur Ang.in l.1.C.de sepul.viol. Quod autem supra dicitur, confessionem coram solo notario factam non valere, intellige, ad plenã probationem. secus ad leuem, affl.d.decis.245.n.8.gl.Bal.& doc.in l.iubemus C.de lib. caus. Alber.in l.si sine §.1.de interrog.act.Tiraq.de vtroq.retrac. §. 36.gl.2.nu.54.fac.affl.decis.324.nu.15.quamuis loquatur in casu diuerso.

Ex notarij stipulatione acquiritur actio vtilis ipso iure sine cessione.Alex.de imo.in l.stipulatio ista habere licere.§ fi stipuler.nu.11.ff.de verb.ob.vbi ipse inquit post alios hoc communiter ita obseruari.& ias.ibidem n.15.dicit, hanc communem doct. opinionem esse. quemadmodum ante eum idem Alex.dixerat in cons.185.n.7.& in cons.31.n.13.vol 6.cons. Ita quoque dicit Bart. Soci. in cons.125. nu.1.in 1.vol.cons. sequitur dec.in cons.407.nu.14.in 3.par.cons.Rol à Valle,in cons.19.nu.17.in 1.Tom.cons. pulchrè Apostill. in addi suis ad cons.Alex.in d.cons.31.in verb.vtilis.Licet Alciat. voluerit sententiam hanc communem esse, non acquiri actionem vtilem sine cessione,nisi ratificatio interuenerit,eaque secuta fuerit.c.cùm contingat.n.111.ext.de iureiu.tamen prior sententia verior est,& magis communis, vt liquet ex authoritatib.tum per Aym.Crauet.in cons.252.in 2.par.tum per Rol. à Valle,in d.cons.19.nu.22.adductis. Kirchouius.

Notarius computatur in numero testium vbi agitur de probando actum per testes,&non per instrumentum,l.domitius vbi Bar.ff. de mil.test.Secus vbi agitur de probando actum per instrumentum.quia tunc non computatur in numero testium,l.hac consultissima vbi gl.& doc.C.de testam.communem dicit Rol.cons.43.col.fi.nu.21.lib.3.

Notarius creatus ab inferiore à supremo principe non potest indistinctè recipere instrumenta in alieno territorio, secundum communem per Rol.cons.91.nu.10.nu.11.lib.3.vbi quòd notarius creatus à non supremo domino, non potest in alieno territorio recipere instrumenta inter subditos illius domini qui illum creauit. quem articulum latius examinat d.cons.nu.14.& seq.vbi inter alia,quòd attenditur solennitas loci vbi conficitur instrumentum, secundum communem ibi,vbi quæstio est de mandato confecto non seruatis solennitatib. de quibus in statuto de quo ibi, quæ omnia plenè tract.prac.Pap.for.produc.instr.ver.exhibens post nu.4.

Notarius instrumentum conficiens super re illicita, extra casus à iure permissos incidit in pœnam falsi, vt est communis opi.Clar.in §.falsum.vers.adde. Bonacoss.

Notarius negans se esse rogatum de instrumẽto,de quo re vera fuit rogatus punitur pœna falsi,vt est com.opi.Nisi nota rius esset vir bonæ opinionis, & factum esset de longinquo, & ante longum tempus.Clar.in §.falsum,vers. item notarius. Bonacoss.

notarius non solum dicitur falsum committere,qui falsum facit instrumentum.Sed qui aliquid in instrumento apponit quod non sit verum,vt si in instrumento mutui apponat verbum numerauit,cum tamen tempore contractus nulla fuerit facta numeratio, Vel si scribat contrahentes,qui tamen aberant, vt est com. opi.Non enim debet notarius conficere instrumentum, nisi de his,quæ sensu corporis tunc percipit, vt est communis opi.Clar.in d.§.falsum. vers.notarius. idem.

Notarius quis non præsumitur,etiam si cõficiat instrumenta,nisi probetur verus titulus tabellionat. sec.inn.in c.veniẽs, de ver.sig.Bal.in repeti.rub.de fi.instr.Bar.& Alex. l. sciendũ, ff.de ver.ob.& opinionem hanc sequuntur etiam:& communem esse dicunt Alc.in trac.de præsum.reg.3.præsump.13.nu. 15.dec.in c.1.nu.55.de fid.instr.Boeri.decis.36.num.7.& seq. & copiosè Crauet.in trac.de antiquitate tempo.in 3.parte.numero 18. Sed hoc limitatur non procedere in instrumentis antiquis. seu antiquissimis, in is enim opus non est probare, quod notarius, qui scripsit fuerit tabellio. cæterum propter antiquitatem temporis ille præsumitur,secundum inno.in d. c.veniens,Ancha.cons.213.Bal.in l.comparationes.C.de fide instrumento.& in auth.quas actiones,in fine.C.de sacrosanc. eccles.Ant.de Butr.abb.deci.numero 44.cum aliis seq.& cæteros in d.ca. 1.de fide instrum.Alex.cons.101.volum.7. Boeri. cum aliis relatis per eum, in d. decis. 36.numero 10. & late etiam Crauet. in memorato tractat. de antiquita. tempo. in prim.parte numero 316.& latius in 3.parte.numero.18.cum aliis seq.vbi præsupponit istorum opinionem magis communem fore,sacrum vero consilium Neapolit.teste.affl. decisio. 245. per totam, contrarium determinare censetur. videlicet. quod instrumentum confectum præteritis annis circiter.80. requirat notariatus probationem,aliter non probet,sed si tẽpus centum annorum transactum esset, tunc quippe producens instrumentum ex huiusmodi spatio decurso centum annorum non teneretur probare notariatum,vt docte declarat & resoluit Crauet.in d.3.part.nu.18.cum aliis seq. F.Viuius lib.2.opin.195.

Notitia. Quando quis dicatur.habuisse notitiam. vide fel. in c.cum contingat in 3.& 4.col.de rescrip.

Et quomodo probetur.certa & indubitata notitia.vide gl. & Phi.in c.cupientes.de elec.in 6. P.Andora.

Notifica.facta ad domum.iac.currere tempus.Bal.in l.scire oportet.§.1.in fi.ff.de excus.tut. idem.

Notorium quamuis releuet quem ab onere probandi, & inducat plenam probationem secundum Host. in summa de probatio. §.fi.& est tex.in l.emptorem in prin.ff.de actio. empt.vbi dicitur,ꝓ notorium æquiparatur sententiæ, de quo vide Bal.in l.1.C.de curat.furio.& dixit idem Bal.in l.1.C.de renoc.his,quæ in frau.cred.aliena.sunt,quod notorium est probatio probata,vel saltem de facili probabilis, tamen istud notorium debet allegari,& proponi. secundum gl. in cle. appellanti de appellatio.in verbo iudicis,notat Cato Saccus in l. si verò §. qui pro rei qualitate, ff. qui fatisda. cogan. idem tener Bar.in l.eum qui ita.§.quinta,ff.de verb.obl.& in l.cum quid, ff.si cert.pet. Ant.in c.peruenit de censi.& fel.istos referens in c.cum ordinem.de rescript.& Barba.consilio 7.visis,& accuratè,& idem Bart.in d.l.1.ff. de excep.& hoc ꝓ notorium debeat allegari intelligitur quando debens allegare esset præsens in iudicio,secus,si absens licet citatus citatione habente vitium notorium,secundum Pan.& præpos.in c.ex parte tua ext.de appella. quia citatio notoriè nulla non astringit citatũ ad comparendum secundum gloss.in canone placita 15.q.4.

idem dicit glo.in ca.veniens.extr.de accus.in gl.fi. & inno. in c.ex parte.il primo,de verborum significatio.quòd citatus ad Synodum, si est notoriè exemptus non tenetur compare. Item secus,quando de eo constat ex actis,tunc enim iudex potest, pro parte allegare,secundum innoc.& canonistas omnes communiter in c.ex insinuatione,ext.de appellat.specu.in tit. de of.iud.§.impedit.circa prin.quam communem sequuntur, & citant doc.in locis præcitatis,& in d.c.ex insinuatione,imò iudex potest sumere informationem etiam parte non citata an aliquid sit notorium.sec.Bald.ex mente Archid.in ca.cùm inter vos.ext.de consuet.& tenet.Cato in d.§.q.1.pro rei qualitate,sed Bald.ibi dicit, ꝓ vbi aliquid est notorium, non iuratur de calumnia,per l.at qui natura,§.cùm me absente.iuncta gl.in verb.cõmittit cir.fi.ff.de neg.gest.Aduerte ꝓ notorium probatur per duos testes,sec.gl.in §.fi.2.q.j.& gl.& Archi.in §. item sæpe.4.q.3.Bart.in l.hæredes palam. ff.de testa.spec.tj.de

Universidad de Deusto
Biblioteca

noto.cri.in §.qualiter,Bald.in l.data opera, C.qui accusa.non possunt.& fel.in c.3.loco.de præsum.& Follerius in prac. crimi.in ver.item ꝙ est notorius delinquens.nu.16.17.& 18.vbi hoc optime declarat quomodo,& qualiter procedat. F.Viui.

Notorium allegandum.& opponendum est, sed non probandum,sec.gl.in clem.appellanti de appella.quam dixit singularem abb.ibi.Fran.in c.1.de app.in 6.Barba.in c.1. de offi. ordi.iaſ.in l.ſi vero.§.qui pro rei.n.12.ff.qui ſatiſ.cog.& commendat Rocchus curt.in c.ſi.de conſuet.q.3.circa fi. relectionis.& marſ.in repeti.rub.C.de prob.n.120.& ſequuntur eam doct.communiter teſte eodem marſ.in l.1.§.ſi quis, nu. 24.ff. de queſtio.

In contrariam vero partem inclinauit gl.j.in c.2.vt lite non conteſt. quam ibi communiter comprobarunt omnes ſcrib. vt refert iaſ.in d.§.qui pro rei,nu.12.& licet notorium probatione aliqua non egeat,nihilominus vbi ex actis aliquid apparet eſſe notorium,opus eſt,ꝙ iudici neceſſariò conſtet,vt iudici notorium eſſe,nec ſufficit ꝙ oppoſitum fuit eſſe notorium, ſec.Bald.in auth.qui ſemel.C.quomodo,& quando iudex,Cy. & Bald.in l.ea quidem,C.de accuſa.& Ang.in l.1.C.qui & aduerſus quos, & iſtorum ſententiam ſcribit eſſe communem iaſ.in d.§.qui pro rei,nu.13.qui videtur contradicere fel.in c. ordinem,n.2.de reſcri.& iaſ.in l.ait prætor,§.ſi damnetur.ff.de iureiur.aſſerendo notorium,quod conſtat ex actis neceſſariò allegandum non fore,ceterùm hoc non concedendum,neq; admittendum eſt tanquam falſum,nam in appellatione ab interlocutoria expreſſio cauſæ nominatim requiritur pro forma,ideoque non ſufficeret appellantem in genere cauſas proponere facta relatione ad acta proceſſus,& ita in ſpecie hæc interpretantur Ang.& Alex.in l.vbi autem,§.illud,ff.de verb.oblig.Franc.& dec.in c.conſuluit,il 2.de app.Rota Rom.deciſ. 7.in nouis Brunus in trac.de formæ implemento,& dec. in c. vt debitus,nu.10.cum tribus ſeq.& iſta eſt com.opi.vt conſtat ex congeſtis per Marant.in trac.iudiciorum,in 6.parte 3.partis,in 2.actu.nu.141.& aduerte hic ꝙ ſuper notorio ſententia eſt ferenda,& ſic notorium neceſſario requirit ſententiam ipſam,ſecund.Bald.in l.cùm fratrem,C.de his quib.vt indignis. Ang.in l.libertas,§.fi.ff.de ſtat.hominum,& omnes ſcribentes in d.§.qui pro rei,&gl.in c.euidentia,de accuſ.quam dixit cõmuniter approbari marſ.in d.rub. C.de prob.nu.244.in fi.d. numeri,ideo inoleuit cautela,vt iudex pronunciet factum de quo agitur eſſe notorium,vt not.abb.in c.ad noſtram de iure iur.& cardi.in clem.paſtoralis,de re iudi.17.no.& quod dicatur notorium, & quotuplex ſit latè declarat iaſ.in d.§.qui pro rei dec.conſ.191.in cauſa,& Soci.conſ.83.vol.4.& quamplura alia notabilia memoratu digna circa materiam notorij ponit marſ.in d.rub.de probatio.num.216.vſque ad num. 248. F.Viuius lib.2.opin.196.

Notorium, vt doctores fantur, dicitur crimen illud, quod nulla tergiuerſatione celari poteſt commune ait late & acurate notorii materiam ex receptis interpretum opinionibus explicans l.Cla.in prac.§.vlt.q.9. E.Suarez.

Notorium dici poteſt,quod per confeſſionem iudicialem, vel bullam Apoſtolicam,ſeu publicum inſtrumentum probatur,ſecundum inn.in c.2.ex.de confir.vti.vel inut.Panor.in c. cum olim. de cenſi. Item quod probatur per teſtes plures decem,ſecundum Bal. in l.ſi verò.§. qui pro rei qualitate. ff. qui ſatiſd.cog.eſt gl.in c.de manifeſta.2.q.1. Balb.deciſ.51.

Notorium quamuis releuet ab onere probandi,tamen debet allegari,ſecundum gl.in verbo,iudicis.in clem.appellanti. de appella.notat d.Cato in l.ſi vero.§.qui pro rei qualitate. ff. qui ſatiſd.cogan. At an aliquid ſit notorium,poteſt iudex ſumere informationes parte etiam non citata, ſecundùm Bal. ex mente Arch.in c cum inter vos.ext.de conſuet.& do. Cato vbi ſuprà,quiBald.in d.§.qui pro rei.dicit quòd vbi aliquid eſt notorium non iuratur de calumnia per l.at qui natura.§. cum me abſente,iuncta gl.in verbo,committit,circa princ. ff. de neg.geſt.Et quod dictum eſt, notorium debere allegari,intelligitur quando debens allegare eſt præſens in iudicio: ſecus ſi abſens:licet citatus, citatione tamen habẽte vitium notorium,ſecundum Pan.& do.Præpoſ.in c.ex parte tua.ext.de app,Item ſecus quando de eo conſtat ex actis: quia tunc iudex poteſt pro parte allegare ſecundùm inn. & canoni. communiter,in c.ex inſinuatione.eodem tit.Spec.in tit.de of.iud. §.impendit.circa prin. Balb.deciſ.238.

In notoriis requiri citationem ſecundùm veram & communem opinionem doc. certum eſt:ita inquit gl.in verb.obſeruandus. in c.ad noſtram.3.ext.de iureiur.& ibi.Pan.nu.4.illam materiam latius proſequitur doct.in c. tua extr. de cohabit.cleric.& Hoſt.in c.cum ſit Romana, de appell.it. Et hanc ſententiam in puncto iuris eſſe veriorem inquit Alex.in l.à diuo Pio.§.in venditione.nu.31.ff.de re iud. kirchouius.

Notorium licet ſit delictum aliquod, iudex nihilominus debet aſſumere informationes,communem dicit Affl. ſuper 2.par.conſtit.regn.rub.10.nu.30.Clar.d.§.fi.q.9.ver.item quẽro in fi. P.Fichard.

Notorium licet ſit delictum aliquod, nihilominus danda eſt reo copia indiciorum, & terminus defenſionis. communem dicit Ant.Gomeſ.c.1.delictorum.nu.43. Clarus tamen diſtinguit,dicendo,Aut reus proponit aliquam exceptionem vel defenſionem ad excuſandum delictum & danda eſt illi defenſio. Aut fatetur nullam excuſationem habere,& non eſt illi danda & hanc practicam dicit ſeruari in toto mundo.Boſ.in tit.de denunciat.num.6.in fi.Cla.d.§.fi.q.9.verſ.quæro etiam. idem.

Notorium licet delictum aliquod ſit nihilominus ſuper eo debet fieri ſententia communem dicit marſ. in pract. crim. §. aggredior.num.133.pract.conrad.num.4.& ita in praxi quoque receptum dicit Didac.in reper.capit.alma mater.nu.9. de ſent.excommu.in 6.Clar.d.§.fi.quæſt.9.verſ.præterea quæro. idem.

Notorium non dici poteſt delictum, quòd excuſationem non habeat, niſi prius fuerit ſuper hoc cognitum & declaratum,per iudicem illud eſſe notorium, citato etiam ipſo reo. communem dicit Aret. conſil. 173. quem refert Ferret.conſil.31.num.5.& nu.35.Clar.d.§.fi.quæſtio.9.verſ.plus dicunt. idem.

Notorium non ſolum id eſſe poteſt quod eſt facti permanentis,ſed etiam id quod eſt facti momentanei. communem dicit.Tort.inter conſ.Ant.de Butr.conſ.vlt.num.27.Apoſtill. ad Ang.de malef.in verb.etiam per modum.nu.1.Cla.d.lib.5. §.fi.q.9.ver.1. idem.

Notorium triplex eſt.Quodam.n.eſt facti tranſeuntis puta quòd Bar.ſit mortuus,vel ſi aliquis occidatur in platea.

Aliud eſt notorium, habens cauſam permanentem. puta quòd in pinetolio in platea ſit domus communis, in qua conſueuit teneri conſilium.

Aliud vero eſt notorium facti permanentis.Sed tamen habet cauſam interpaulatam puta ꝙ duria diſcurrat per ciuitatem thaur.Iſta colliguntur ex not.per doctor. in l.ciues. C.de app.& in l.ea quidem.C.de accuſ.per cano.in c.tua & in c.vſra de cohabi.cler.& mul.per Bal. in auth. qui ſemel C. quomodo.& quando iu.per ſpec.in tit.de no.crimine.habetur etiam aliquid.per Bal.in l.cum fratrem.C.de his qui.vt indig.iaſ.in l. ſi vero §.qui pro rei qualitate.ff.qui ſatiſd.cog.Bald.in l.emptorem.ff.de act.empt. P.Andora.

Notorium & manifeſtum quid differant. vide Alex. in l. ſi vero.§.qui pro rei qualitate.ff.qui ſatiſ.cog. Bal.& doc.in d.l. ciues.& ample iaſ.in d.§.qui pro rei qualitate.Pan.in c.veſtra. nu.12.de cohabi.cler.& mul. idem.

Notorium præſumptum.eſt quando ius aliquid præſumit taliter quòd in notorium tranſeat vt quòd natus in domo vicinis ſcientibus præſumatur filius. l. ſi vicinis. cum ſimilibus. C.de nup.iaſ.vbi ſ. idem.

Notorium iuris.reſultat ex confe.partis facta in iud.vt dixi in verbo.præſuppoſito. idem.

Notorium dicitur.quod probatur.per decem teſtes.iaſ.vbi ſ.al.Bal.ibi poſt Cy.in d.l.ea quidem. Adde Bal.in auth. quod locum.ad fi.com.C.de colla.

notorij appellatione. in dubio intelligitur de notorio facti non iuris.Phi.in c.Romana.§.ſi autem de app.in 6. idem.

notoria non indigent probatione.gl.& doct.in d.§.qui pro rei qualitate.max.iaſon. qui hoc intelligit quando notorium eſt notum populo. vel maiori.nam illud non eſt probanda. iux. gl. & Bar. in l. 1.C. qui & aduer. quos & habetur in c. ad noſtram el 3.de iureiur.& in d.c.veſtra.de cohabi.cler.& mul.fely.in c.eccleſia S.Mariæ.col.9.de conſtit. & in c. audientia. de accuſ. & in rub. de proba. in vltim. col. Phi.in ca.1.§. ſane. de cenſi.in 6.

Si autem ſit notorium in tota vicinia ſeu parrochia.aut in maiori parte tunc illud probari.debet.& iſto caſu ſuffic. ꝙ teſtes depoſiant ſuper illo notorio,abſque quòd ſuper facto deponant.iaſ.vbi ſ.& dic.iſta colligi ex not.per Sal.in d.l.ea.quidem. & Bar.in d.l.ciues.& Bal.in rub.C.de prob.

Et notorium facti tranſeuntis eſt probandum cardi. conſilio 56.

Licet notorium non debeat probari.debet tamen allegari. clement.appellanti.de appell.cum aliis al.per iaſo. in d. §. qui pro rei qualitate.Adde.eundem.iaſonem.in l.cum quid in fi. lect.in 6.col.ff.ſi cert.pet.& in l.1.in 8.col.ff.de oper. no. nun.

Alex.in l.vnica.C.vt quæ deſ.Angel.inſtit.de excep.in rubr.in 20.colum.

Limita non habere locum in notorio.locum non eſſet tutum ad comparen.quia illud not.etiam allegari non debet.iaſo.in d.§.qui pro rei qualitate.al.inn.in ca.præterea de dila. & ibi Butr.imo.& Pan.Vide etiam Lud.Rom.conſ.77.

Oportet etiam quòd cõſtet iudici vt iudici factum eſſe notorium.iaſ.vbi ſ.al.multa maxime.Alex.in 4.volu. conſ.109. quod tamen.eſt.117.

Notorium reſultans ex facto hominis. debet allegari iuribus præal.Secus ſi reſultat ex l.Barb.in 4.volu.conſ.53.in vlt. col.& conſ.79.in 1.col. idem.

Adde tamen.quod quando aliquid eſt not.iudici vt iudici. poteſt ipſe ex officio ſupplere.licet pars non alleget.gl. in d.l. 1.C.qui & aduer.quos.& in l.vbi pactum in gl.mag.in 3.lect. C.de tranſ.fel.in c.cum ordinem.in 8.col.de reſcrip. & in c.ex tenore.in ſi.cõn.e.tit.& in c.afferte.in 2.col.de præſum.Barb. in 3.vol.conſ.57.in 6.col. P.Andora.

Adde etiam quòd ea quæ conſtant ex actis dicuntur notoria iudici.l.ſi vnus.§.pactus ne peteret ff. de pac.inn.in c.ex inſinuatione de app.Alex.in 3.vol.conſ.107.& in 4.vol. conſil. 59.in vlt.col.Phi.in d.c.ex inſinuatione.Faciunt no.per fel.in c.inter ceteras in 4.col.de re iud.

In notoriis.non debet iudex pati.cauſam. in iud.deduci.ca. quoniam.de fil.presby.Alex.in l.ait prætor.in 3. colum.ff. de iureiurando.

Opus tamen eſt citatione.inn.in d.ca.tua.de cohabi.cler.& mul.de quo vide fel.in c.cum non ab homine.in 5.col.de iud. & in c.2.in 2.col.de teſti.& inter conſ.curt.conſ.20.& 21.maxime.in 10.col.& ſeq.

Quando crimen eſt notorium. iudex non poteſt vt ſuſpectus recuſari Alex.in l.magiſtratibus in fi. ff. de iuriſdict. om. iud. idem.

Actus momentanei non tranſeunt in notorium.curt.conſ. 21.in 2.col.

Super notorio ferren.eſt pronunciatio. vt ſupra. in ver.excuſſio.§.3.verſ.adde.Et ita vult iaſ.in l.ſtip.§.habet.in pen.colum.ff.de oper.no.nun.Phi.in c.conſuluit.de app. idem.

Notorium & manifeſtum ex probatione iudicialiter facta inducitur.cùm in iudicio probatum ſit probatio firma & notorium quemadmodum communiter teneri refert Ben.capr. in trac.notorij poſt regul.65.poſito membro 1.prin.nu.47.

Notorij qualitas,vbi exigitur ſolùm ratione proceſſus.& non ad fundandam poteſtatem iudicis,tunc ſi iudex velit procedere via ordinaria, & iuris ordine obſeruato ſufficit quod allegetur. per not.gl. in clem. appellanti. de appellationibus, c.accedens.2. vt lite non conteſt. Sin via extraordinaria procedere velit, tunc debet ſe informare de ipſo notorio. oportet enim quod ſit notorium, & de ipſo iudici conſtet prout voluit gl.2.q.1.§.quando autem.& c.ad noſtram.2.de iureiurando.l.ea quidem.C.de accuſ.& quę ibi notantur & ita à Legiſtis communiter teneri refert Bene.in trac.notorij,in 4.mẽbr.prin.n.62.quam informationem poteſt facere, vt ibi habetur,de ſimplici & plano,parte non monita,neque teſtib. iuratis per not.in c.Bonæ.1.de electio.vt voluit inn.c.interpoſita, de appella.

Notorium licet releuet ab onere probandi ipſum factum notorium iuxt.gl.in cle.Appellant.de appellatio.Bal. in auth. qui ſemel.C.quando & quomodo.tamen non releuat ab one re proponendi ſiue allegandi,cum neceſſe ſit quod allegetur, prout notatur in l. Si adulterium cum inceſtu §. idem pollioni.ff.de adulter.& ita Legiſtas communiter tranſire refert.ibidem in tract.notorij,4.membr.prin.nu.77.Bened.capr. & nu. ſequenti,adiicit, Etſi à partibus non allegetur, poterit iudex, ſupplere,modo ſub petitione includatur,c.Bonæ. 1. de elect. l.1.C.vt quæ deſunt aduocatis.

Notorium ſi habet in ſe incluſam ſentẽtiam iuris, licet tũc quòd ad effectũ iuris nõ ſit neceſſaria alia ſententia,cùm ꝗui pollleat ſententiæ, nam eo ipſo quod quis eſt in notorio delicto ſit ſuſpenſus,vt poſſit ab eo recedi, nec celebrare debeat, 1.q.1.per totum,& not.in c.niſi cum pridem,de denunciatio. & c.fi.de cohabit.cleri.& mul.hunc enim effectum imprimit ipſa notorietas à principio abſque alia ſententia. tamen quò ad alios effectus imprimendos requiritur ſententia,vt not. in c.ſicut.de cohabit.cleric.& mul.& ita communiter doct.tenere refert Bened.in trac.notorij,poſt regu.65.poſito,4.memb. prin.nu.85.Similiter quando notorium non habet in ſe incluſam ſententiam requiritur ſententia,prout no.in auct. vt iud. ſine quoquo ſuffrag.§.neceſſitatem,vt ita communiter doct. tenere ibidem nu.ſeq.refert idem Bened.capr.

Notorium,ſicut etiam fama,per teſtes ſaltem duos,probari poteſt,prout voluit gl.notab.2.q. 1. in §. quando autem & ita communiter doct.& Rota deciſio. 328.incip. item ſi contra teneri refert Bened.in d.tract.notorij, 6.membr. princip. nu. 7. Ipſi autem teſtes ad hoc vt probent notorium, debent cauſam ſui dicti etiam non interrogati reddere,prout voluit Io.Andr.in addi.ad ſpec.in tit.de notorio crim.§.fi.vt not.in c. cùm cauſam.& ibidem inn.& moder.de teſti.& Baldus in l.ſolam.C.de teſtibus,& ita ſimiliter communiter teneri refert ibidem nu.10.

Notorietas licet iudici non ſolum viam aperiat ad inquirendum ſed etiam faciat vt poſſit vſque ad executionem procedere, iuris ordine non ſeruato, tamen hoc caſu obſeruandum eſt nõ ſufficere vt factum ipſum ſit notorium, ſed requiritur vt etiam qualitates ipſius facti ſint notorię,ſcilicet.quod nulla defenſio aut excuſatio competat Seio, quominus puniendus ſit pœna homicidij.communem dicit.colleg.Flor.inter conſi.curt.ſen.21.nu.13.Tortus inter conſi. Ant. de Butr. conſi. vltim. num. 28. Clar. d. §. fi. q. 9. verſic. Sed aduerte. P.Fichard.

Notorium probatur per duos teſtes. communem dicit Salicet.in l.ea quidem.C.de accuſ.nu.82.Clar.d.§.fi.q.9. verſic. quæro nunc. P.Fichard.

Notorium quod ſit delictum aliquod,debet iudici conſtare vt iudici, ex actis, non aliorum dictis. communem dicit pract.conrad.nu.14.ideo que non ſufficiunt informationes à iudice extraordinariè aſſumptæ Clar.d.§.fi.q.9.verſ.item quęro,in fi. idem.

Notorium ſi ſit delictum aliquod,nulla ampliuſ requiritur eius delicti probatio communem dicit Albe. in l. ea quidem. C.de accuſ.nu.18.Claro tamen hæc opinio videtur validè periculoſa, & dicit magnam eſſe differentiam an dicatur notoriè conſtare de crimine, vel dicatur conſtare crimen eſſe notorium.d.§.fi.q.9.verſ.Item quæro. idem.

Notorium ſi ſit delictum aliquod, nihilominus requiritur citatio ad ſententiam.magis communem dicit Aret. conſilio 163.nu.7.quem refert Boſſ.in tit.de denunciatione nu.9 in fi. & in tit.quomodo procedatur in crimine notorio,num.6.ad aſſumenda verò indicia ſuper delicto notorio,non eſt reus citandus, quotieſcunque ex tali citatione reus inſtrueretur.ad fugam,& hanc com.dicit Ferre.conſ.31.nu.11.& licet Anto. de Butr.in c.cùm olim de re iud. dixerit eſſe ſpeciale in Papa, vt proceſſus per eum factus in notoriis abſque citatione valeat,nihilominus illud dictum communiter reprehenditur.vt dicit Barba.conſ.70.nu.14.lib.4.Si tamen notorium eſſet nullam defenſionem reo competere, eo caſu poſſet procedi ſine citatione, vt communem & veram eſſe dicit coll. Flor. inter conſ.curt.ſen.conſ.21.nu.15.Clar.d.lib.5.fi.q.9.verſi. quæro nunquid. idem.

Notorium crimen dicitur,quod aliqua tergiuerſatione celari. non poteſt. vt illud, quod fit coram populo, vel maiori parte populi,vt eſt com.opi.Cla.q.9.in prin.Et conſequenter ꝙ reus nullam habet defenſionem,aut excuſationem,quominus ſit puniendus pœna homicidij.vt eſt com.opi.ibi verſ.ſed notorium & verſ. ſed aduerte. Quotuplex ſit ſpecies notorij. Nouellus in practi.fol.14.nu.12.& ſeq. Et notorium non requirit citationem,ſi reus eſt præſens,ſecus ſi abſens,vt eſt cõmunis opinio.Clar.ibi.verſ.quæro nunquid.vnde oriatur notorium.ponit Monteleo.In ſuo arbit.prat.part.4.q.4.nu.167. Milleus in pract.tit.de notorio, vt concludenter dicatur probatum notorium,quid opus ſit? Foller.in prac.crim.ver.item quòd notorium,numero 12.fol.223.Capra.in regula fol.75. vide Iodocum in enchir.tit.de notorio. capit.11.Cirillum in eius ſumma.crimi.titul.de notorio.Et notorium debet probari delictum. Nam in tali notorio debet iudex aſſumere informationes.vt eſt communis opinio.Clar.q.9. verſ. item quæro. Et debet notorium in actis conſtare iudici. vt eſt communis opinio.Clarus ibi.Et ſuper eo debet procedi cauſa,cognita communis eſt opinio. Clar. ibi, verſiculo, plus dicunt. Et copia indiciorum datur reo ſuper notorio,ſi excipit ſe defendendo aliquid ad excuſandum delictum. Secus ſi confitetur nullam habere excuſationem.vt eſt communis opinio. Clar. ibi verſ.quæro etiam.Et notorium dicitur crimen quòd negari,vel celari non poteſt, vt eſt communis opinio. Soarez verbo notorium nu.52. Bonacoſſ.

Notorium requirit ſententiam declaratoriam delicti,vt eſt comm.opi.Clar.q.9.verſ.præterea quæro. Et iſta eſt communior & æquior opinio apud modernos, vt inquit Boſſius,tit. Quomodo procedatur in crimine notorio.nu.6.vide tamen ibi poſtea. Grammati. deciſ. 65.numer. 12. vbi dicit, quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

inolcuit cautela,vt iudex pronũciet factum,de quo agitur esse notorium.fallit,nisi esset ita notorium euidẽter,quesset ridiculum ordinem iudiciarium obseruare, vt dicit Io.fabr.insti. in procemio.in pr.n.9.vbi exemplificat. vnde si coram iudice sedẽte pro tribunali maleficium cõmittatur in iudicio, puniri potest delinquẽs incontinenti.sine alia probatione,aliàs secus,quia delictum iam dicitur notorium.Ange.in l.eadem.ff. de feriis.Et sic,quando crimen est notorium proceditur ad executionem pœne prætermisso omni ordine iudiciario, & ideo mos inoleuit,quodRectores hodie immediatè absque aliquo processu faciũt decapitari,& suspendi, & membra mutilari,de facto malefactoribus notoriis,quibus ita pœnas,imponi subito expedit Reipublicæ,vt in l.pronunciatum. C. de feriis,hæc ponit sic Ang.in l.ictus fustium. col.2. ff. de is. qui no.infa. Bonacoss.

Notorium excusatur ab onere probandi, sed nõ ab onere proponendi,vt est communis conclusio. Nouellus in practi. crim.fol.14.n.13.Ghitius inter consilia crimi.cons.159.in 1. To.vbi com.dicit clandestinum autem crimen quam sit ponit.Salyc.in l.cum fratrem. C.de iis,quibus vt indig.n.2.& n. 4.& in l.ea.quidem.C.de accus. Bonacoss.

Notorium dicitur,quando quid esset iudicialiter probatũ, vt est com.opi.capr.reg.65.n.47.in fi.in 1.membro.

Notorietas iudici non solum viam aperit ad inquirẽdum. Sed etiam facit,vt possit vsque ad executionem procedere iuris ordine nõ seruato.Nec sufficit, quod factũ ipsum sit notoriũ, sed requiritur,quod qualitates etiam ipsius facti sint notoriæ,f.q nulla defensio,aut excusatio competat, quominus puniẽdus sit pœna homicidii.Clar.q.9.ver.sed aduerte. Bonacoss.

Notorium licet sit delictum aliquod,iudex nihilominus debet assumere informationes,vt est communis opin.Clar. d.q. 9.vers.item quæro in fi. Bonacoss.

Notorium licet sit delictum aliquod,nihilominus debet super eo ferri sententia,vt est com.opi.Cla.q.9.vers.præterea.

Notorium non potest dici delictum,quod excusationẽ nõ habeat,nisi fuerit super hoc cognitum & declaratum per iudicem illud esse notorium citatoque,vt est com.opi.Clar.q.9. vers.plus dicunt. Bonacoss.

Notorium non solum id esse potest, quòd est facti permanentis,sed etiam id,quod est facti momentanei,vt est com.opi.Cla.q.9.vers.1. Bonacoss.

Notorium probatur per duos testes.com.est opi.Clar. q.9. vers.quæro nunc. Bonacoss.

Notorium si sit delictum aliquod, nulla amplius requiritur eius delicti probatio,vt est communis opi.Cla.d.q.9.vers. item quæro. Bonacoss.

Notorium si sit delictum aliquod nihilominus requiritur citatio ad sententiam,vt est magis com.opi.Ad assumẽda verò indicia super delicto notorio nõ est citandus reus quotiescunque ex tali citatione reus instrueretur ad fugam,vt est cõmu.opi.Si tamẽ notorium esse nullam competere reo defensionem,eo casu posset procedi sine citatione, vt est communis &vera opi.Cla.q.9.vers.quæro nunquid. Bonacoss.

Nouale quid sit,& in materia vide Cardi.in elem. 1. col.3. de decim.

Noualia non veniunt in concessione decimarum facta laico.Pan.in c.tua nos.de decim. P.Andora.

Nouatio vbicunque intercedens pro alio.se obligat principaliter.potest conueniri nulla facta excussione.gl.sing.in autheu.de fideiuss.in prin.Alex.in 4.vol.cons.32.curt. cons.6. & seq.vide in ver.fideiussio.§.43. P.Andora.

Si campsor vel alius debitor promittit pro me creditori,ango sim liberatus.Vide ample Alex.in 2.vol.cons.10.vbi in effectu videtur tenere. quod non.nisi constaret quòd promisit tanquam debitor.& per modum delegationis.& idem in effectu videtur tenere.in cons.159.in eo.vol.

Vide etiam eundem in 3.vol.cons.95.vbi concludit.quod primus debitor non est liberatus quando promisit quod per ipsum vel talem solueretur.Nam tunc creditor.videtur.illum talem acceptasse.si solnat.& non aliter.

Idem vult.in eo.3.vol.cons.96.& 97.Et idem videtur tenere Barb.in 1.vol.cons.19.in 5.col.& seq.& in cons.37.per totum ias.post Bart.& doc.in l.singularia.in 15.col.ibi istam doctrinam.ff.ficert.pyt.

Vide etiam notabiliter.sonz.in 1.par.cons.21.& in 2.parte cons.267.& decium.in cons.107.

Et Alex.in 2.vol.cons.13.& cons.72.Ang.in §.præterea.in §.qui.mo.to.obl.

Dic.tamen sonz.in l.qui vsumfr.ff. de verb.obl. char. 120. numer. 3 quòd inter mercatores fit nouatio nudo pacto. P.Andora.

Constituens se soluturum pro alio obligatur.etiam sine stipulatione.Alex.in 4.vol.cons.91.ibi quòd autem actus.

Nouatio vicem solutionis obtinet. l. si rem §. si duo. ff. de noua.Alex.in 5.vol.cons.85.in prin.

Quomodo inducatur. nouatio. & an ipso iure vel ope exceptionis.vide Bolog.in cons.59.in 2.col.

Si mãdem tibi vt soluas creditori meo.possum rem integra reuocare mandatum. nisi iam creditori. notificaueris. supra cessio act.§.26.vers.aduerte.

Si promitto soluere id quod titius debet.an videar vti. fideiussor,promisisse vide Alex.in l.vbi autem §.2.de verb.obl. & in l.si ita stip.eo.tit.

Nouati non dicitur obligatio per actum sequentem alterius præcedentis obligationis etiam si noua persona intercedat.nisi expressè agatur,Alex.cons.72.vol.2.n.1.magis communem dicit contra Bartol.in l.pen.ff.de prætor.stipulat. B. Villalob.

Si obligatio principalis est bonæ fidei,nunquam per stipulationem pœnalem videtur facta nouatio.est com.opi.sec.de ci.in cons.12.vol.1. M.Chærian.

Nouatio etsi expressim non fiat, facta tamen censebitur, si verus delegantis debitor delegetur,&inter illummer,& creditorem,cui ipse delegatur,stipulatio intercedat.commune ponunt Cagn.n.167.Bolog.n.93.in l.singularia.ff.si cer.pe.Mandellus cons.20.nu.10.& nu.13.Non tamen huiusmodi nouatio præcedentem obligationem tollet,sed exceptione tantum submouebit.commune dicit Porc.in §.præterea. post med. & nu.11.instit.quib.mod.tollit.obligat. E.Suarez.

Nouerca non cogitur stare cũ priuigno.Bald.in l. si discentetur.ff.vbi pup.ed.deb. & in auth.quod locum.C.si sec.nupsi mul. P.Andora.

Nouerca & in ius sine venia vocari, & famosis actionibus postulari à priuigno potest.commune inquit Alc.in l.1.C.de in ius voc. E.Suarez.

Nouum.omnia noua placent.§.nos autem.ver.sed iustiniano in prohe.digestorum.not.in l.rem non nouam.C. de iud. P.Andora.

Quæ de nouo emergunt.nouo indigent auxilio.text. cum gl.& ibi doct.maxime ias.in 4.col.in l.si ab arbitro.ff. qui satisda.cog.& in l.elnr.§.1.ff.de cond.inde.& est tex.in l.de etate. §.ex causa & ibi Bar.ff.de interro.act. Ample.&notabiliter hypo.in l.1.§.si quis vltro. in 6.col. & seq. ff. de quæstio. & sing. 142. idem.

Nouitates sunt euitan.ias.in l.in rebus.ff.de consti.prin. de quo vide latius.in trac.feu.in rub.quid sit inuesti.vers. de roidis.fo.86.ibi super homagiis.

Nouum non dicitur aliquid.post annum.Pan.in c.fi.de priuil.Et quid dicatur.nouum.Vide cardi.in clem.fi.in 2.q. de penis.Vide etiam Alex.in rub.de oper.no.nun.col.14.circa fi.id.

Nox quando dicatur.vide Bar.in l. 1. §.hoc senatus ff.ad sila.& in l.titius § lurius ff.de lib.& posth. Ang. Are.in trac. male.in ver.de nocte.Pan.in c.si perfodiens.de homic.Bal. in l.1. C.de emen.iust.C.dicit quòd non dicitur nox nisi cum est obscuritas. P.Andora.

An autem sta. loquens. de die. comprehendat noctem sequentem vide fede.in cons.44.ias.in l.more.in 1.col. ff. de feriis vide aliquid in ver.iur.operatur.§.66.Vide etiam fed.consil.156.& ias.in l.fi.C.de his qui.vt indig.Bal.in l.qua etate. ff. de testa. idem.

Omnis actus extraiudicialis potest de nocte fieri.l.non minorem.C.de trans.& in specie vult ias.in l.non solum §.morte in 27.col.ff.de oper.no.nun.dec.in c.consuluit in 3.col. de of. deleg. idem.

An autem instrumentum de nocte factum præsumatur.falsum.ias.in d.l.non minorem.dic.quod instrumenta facta de nocte nisi ex causa necessitatis præsumuntur suspecta. al.Bal. in c. 1. in pe.col.de fi.instr.& idem vult in d.l.more in fi.ff.de feriis.

Si in instrumento dicatur.actum tali die.& erat de nocte. instrumentum non propterea redditur.falsum. ias. in d.l. non minorem.al.multa.& in d.l.more in vlt.col.dec.in c.consuluit in 3.col.de of.delega. Bal.in l.qua etate.ff.de testa.

An autem sententia possit ferri de nocte.vide ias.in d.l.non minorem.& dixi in ver.sententia.§.37.

Et appellatione noctis intelligitur de nocte 12. horarum. vt vult Are.in l.qua etate.ff.de testa. idem.

Contra testes deponentes aliquid factum de nocte. si non erat lumen.&luna non luceret.vide ias.multa al.in d.l.non minorem.circa fi.

Et adde fely.in c.fir.in 3.col.de re iud.& in ca. 2. de homic. & in

& in c.cum causam.in 6.col.vers.& per istam.de testi.Barb.in 1.vol.cons.45.in 5.col.Et eundem ias.in l.si non spt.in fi.C.de testa & Cepo.in cons.32.in 3.col.Barb.in 3.vol.cons.40.in 3. col.Alex. in l. aut facta.§. tempus de penis Bal.in l. aretusa.de sta.ho.& quæ dixi.in trac.de testi.§.92.vers.& propterea &c.

Iurans soluere.certo die an possit soluere.vsque ad mediã noctem sequentem.vide s.in ver.iuramẽtum.operatur.§.66.

Eunti de nocte. non competit edictum de his qui deie.&c. vt est tex.& ibi Bal.in l.fi.ff.de his qui deie.&c.

Nullitas sententiæ quæ prætenditur reformari ex eisdem actis,est petenda coram iudice ipsius actus gl.in l.4. C. de accusa. aut principaliter prætenditur pronunciari nulla, & tunc datur optio grauato:nisi allegentur sordes ipsius iudicis,fely. in c.per tuas,de sen.excom.communem dicit. B.Villal.

Nota istam communem ad intel.l.2.tit.28.part.3.& l.2.tit. 15.libr.3.ordin.in qua l. assignatur tempus 60. dierum ad dicendum de nullitate,de iure tamen communi,in actore durat vsque ad tempus actionis:& in reo in perpetuum,ias.in l.data opera.ff.de fideiu.quem refert Ant.de Trem.in addi.ad Bon. in practi.excep.de imper.executi.nu.18.in verbo perpetuum. Vnum tamen nota,quod appellatio est interposita ex causa probabili quod nullitas potest opponi etiam finito processu appellationis, si tamen causa erat improbabilis, non potest opponi secundum Bal.in l.contra maiores.C.de inof.test & sic est intelligendum dictum Pau.Castr.in cons.288.vol.1.nu.3.Item nota quod licet nullitas sit euidens quę de iure ciuili potest in perpetuum proponi,vt per Balb.trac.de præsc.in 4.part.4.part.q. 32.tamen cùm in d.l.sit taxatum tempus ad dicendum de nullitate.etiam si sit euidens:non potest dici de nullitate post illud tempus:vt eleganter traditur per Alex.in cons.105.volu. 5.nu.4.& quæ per plura confirmat. Item nota & tene menti: quod si iudex admisit nullitatem post illud tempus: Cùm aliàs non debeat admittere : debet pronuntiare super nullitate, vt per gl.& ibi Pan.& fel.in c.cùm contingat de of.dele.idẽ.Vill.

ADDITIO. Nullitatem ipso iure parit inhabilitas iudicis vel partium à iure naturæ causata prout furor,surditas,infantia & simil.licet per aliquem non sit opposita.feb.Vant. in trac.de nullit.sent.in ca.ex defectu iurisdictionis ordi. nu.36. communem dicit.

Licet per verba quantumcunque præcisa & prægnantia, prohibitum sit opponi de nullitate sententiæ, tñ nunquàm excluditur excep.nullitatis,quæ ex defectu potestatis,& iurisdictionis causatur.gl.est com.approb.in clem.1. in gl.fi.de seq. poss.& fruc.sec.dec.in cons.8.viso puncto.in prin.vol.1.M.C.

Si appellatum sit per hæc verba,prout magis communiter fieri solet:videlicet, Dico sententiam nullam, & si qua est appello,intelligitur deducta nullitas æquè principaliter.non autem incidenter.Est verior & com.opin.contra gl. & Saly.sec. Alex.in cons.3.consideratis vers.& certè.vol.3. M.Chæria.

Nullus si sit actus eo modo,quo agitur summè valet prout valere potest quando agitur de obligatione cõtrahenda, quæ à duobus in voluntate pendet,Coua.in epist.4.c.2.com. dicit ex Bart.in l.j.§.si quis ita.ff.de verb.ob. contra quam Pan.in c. quod super,de of.dele.dicit esse tex.in c.1.de spon.impu.ideò cogita de communi.

Fallit, nisi aliàs illud quod fieri poterat.sub eo quod fit includatur.Coua.ibi ex Flori.in d.l.1.communem dicit. B.Vill.

Nullitas incidenter puta per modum exceptionis proposita regulariter si fuerit in prõptu,executionem impedire consueuit.Multas authoritates ad hanc sententiam allegat Seba. Vant.in trac.de nullit.senten.in rub.quot.& quib.modis nullitas in iudicio proponi,& super ea libellus & sententia concipi & formari possit.nu.32. Et hanc doctrinam communem doct.sententiam esse asserit Alex.de imo.in cons.33. nu.9.in lib.1.& facit mentionem ipse huius decisionis in cons.85.nu. 8.in 2.lib.Et quod ea limitetur tradiderunt idem Alex.in cons 83.nu.8.& 9.in 5.lib.cons.& post eum Apostill.in d.cons.33. in verbo,executionem. kirchouius.

Nullitatis exceptio,tametsi rescripto aut statuto disponente,ne vlla exceptio contra instrumentum possit opponi.non admittatur,tamen si causetur ex defectu nullitatis & sic iurisdictionis, puta si opponatur quod instrumentum falsum aut nullum sit,iuxta communem doc.sententiam, rectè opponetur,vt refert ac sequitur Bened.Capr.reg.51.nu.22.qua de re vide infrà in verbo rescriptum.

Nullitas principaliter deducta coram superiore agẽdo non impedit executionem sententiæ,secundùm Ang.& imo.in l. 4.§.condemnatum.ff.de re iud.inn.in c.cùm in iure.in glo. 1. ibi,alij dicunt,& fortè melius.extrà de of.deleg spec.in tit.de libel.concep.§.nunc videndum.in fi.Io.And.in add.ad spec.titul.de litis contest.§.quoniam.versic.quid de causa nullitatis. Do.de Rota decis.284.in nouissi.in rub.de re iudica.licet Cuneus in d.§.condemnatum tenuerit cõtrarium.Prima verior, nisi fortè nullitas esset euidens,per ea quæ dicuntur in sequenti decisione.Et nisi in tribus casibus quos ponit Do.præpos.in c.dilecto.col.34.extrà de appel. Balb.decis.470.

Nullitas processus. Quando iudex per inquisitionem procedit in casu à iure vel statuto nõ permisso, potest reus quandocunque allegare nullitatem processus & sententiæ : quia cum iudex tunc non possit supplere vices accusatoris.deficit vna ex personis substantialibus iudiciorum. secũdum Iac.Butrig.&Bald.in l.licet.C.de procu.eundem Bald.in l.2.ff.si quis in ius voc.non ier.in l.fi.C.de excep.in l.1.§. sublata.in 2. col. ff.ad treb.fel.in c.inter monasterium.7.col.extrà de re iudica. Balb.decis.318.

Nullitas sententiæ perpetuò opponi potest vsque ad 30.annos, licet ab ea appellatum non fuerit, aut appellatio ipsa deserta sit,secundùm gl.in c.vnde quæritur 35.q.9.Bald.in l.scire oportet,§.fi.ff.de excu.tut.in l.data opera. C.qui accus.non poss.& in c.sæpe.de appellat.Angel.in l.sicut,C.de præscri.30. vel 40.anno. Alex.cons.59.vol.4. Socinus consilio 10. volu. 4.ias.in l.2.in fi.prin.ff.de feriis, & cons.21.vol.1.& Corn.consilio 302.volu. 1. & hoc quod nullitas vsque ad 30.annos. possit proponi,& allegari,& non vltra,procedit quotiescunque nõ vertitur periculum animæ,aliàs posset perpetuò agi,vt declarat Spec.in tit.de senten.§.iuxta,in fi.Bald.in d.l.data opera.Saly.in l.si præses,C.quomodo & quando iud.Cardi. in clem. 1. q.14.de re iud.& Philipp.in c.dilecto,de appellat.& hinc colliguntur, proueniuntque complures vtilissimi effectus, qui cum practicis non paruæ admodum vtilitatis quotidie esse possint,eos ponere cõstituimus:primus igitur effectus hic adducitur iste,quod nullitate opposita in iudicio incidenter per modum exceptionis summariæ non requirentis altiorem indagi nem ad impediendam executionem sententiæ, tunc quippe absque dubio aliquo executio ipsa impeditur, vt voluerunt Bart.Alex.ias.& Ripa post alios in l.3.§.condemnatum, ff. de re iud.Bald.in l.ab executore.nu.7.C. quorum app. non recipiunt.Afflic.decis.283.diu est, & Vantius cum cæteris citatis per eum, in tracta.de nullitatibus,in c.quot. & quibus modis nullitas proponi possit, nu. 32. vbi scribit istam esse communem opinionem.Secundus effectus quoque adducendus nõ minoris vtilitatis primò iudicabitur,& videtur iste.quod ea,quæ fuerunt attentata pendente lite super nullitate sunt reuocanda ante omnia secundum Bar.in l.1.nu.18.C.quando prouo. non est necesse, quem sequuti sunt Paul.castr. & Alex. in d.§. condemnatum.Sal.in l.1.C.ne liceat tertio prouo.& ias.in l.j. nu.1.C.de bono.poss.secundum tabu.Contrarium vero asseruerunt.inn.& Bal.in c.cum in iure,de of.deleg.videlicet,attentata pendente nullitate non esse ante omnia reuocanda, licet nihil debeat nouari pendente nullitate:idemque voluit Ang. & imo.in §.condemnatum.Rota in decis.280. in nouis Vitalis,in trac.clausularum,c.nullitate pendente,& francus.in d.c. dilecto.q.x.vbi ait opinionem istam esse veram,tametsi prior sententia Bar.mihi communis videtur, ac frequentiori suffragio interpretantium probata.idcirco reor eam tutiorem esse, & seruandam fore. Adducitur, modo etiam tertius effectus. verum pro eius resolutione adnotandum est quomodo nullitas principaliter,aut incidenter in iudicio tractetur, si quidẽ hoc passim practicis contingit. Nullitas igitur, vt iste tertius effectus demonstretur,dicitur incidenter tractata,vbicunque condemnatus simpliciter appellauit:tunc etenim deserta appellatione ipsa poterit iterum causa nullitatis non obstante desertione ,pponi,sec.Bar.n.10.& imo.n.16.in l.si expressim, ff.de app.Pan.n.9.& Francum,q.58.in d.ca.dilecto, & Soci.in d.cons.10.quoq; omnes fatentur nec de hoc quisquam hactenus dubitauit principaliter vere nullitas proposita dignoscitur vbicunq; dico sententiam nullam esse,& si qua est appello tunc istã nullitatẽ principaliter nõ incidenter deductam fore voluerunt Bar.n.3.& Im.in d.l.si expressim,Iac.But.in l.i.C.qñ prouo.non est necess.Anch.in cle. 1.de app.ias.in l.j.ff.de iusti. & iure.& in l.Titiæ textores.§. 1.ff.de leg.1.& Franc.in d.c.dilecto.q.48.& 58 quorum opinio communis est,teste dec.ibi, Alex.cons.2.vol.3.n.14.& Sebastiano Vantio,in d.c.quot modis nullitas proponi possit, nu. 12. vbi explicat alios modos, quib' nullitatis causa principalr in iudiciũ deducit, habetq; hoc effectum istum max mi momẽti, quod qñ nullitas simul cum appellatione principaliter ,pponitur,& deseratur appellatio.tũc appellatione ipsa deserta non est vlterius locus prosequẽdi nullitatẽ,quasi sit vna ac eadẽ instãtia nullitatis,& appellationis,sec.inn.in d.c.sepe Bal.in l.qui testõ,ff.de excu.tut.

Cum.in

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cum.in d.l.si expressim,Saly.in d.l.1.C.quando prouoc.non est necess. & ita in causa sua propria consuluit Io. de Amicis, cons.6.nu.19.cum aliis seq.vbi nu.35.præsupponit istam esse communem opinionem.

Contrariam vero sententiam, quod in casu hoc non sit præclusa.via nullitatem ipsam probandi, & prosequendi, tenuere Bart.in d.l.si expressim.nu.10.& ibi imol.nu.16.abb.n.9.& Francis.q.58.in d.c.dilecto.Alberic.Brun.in cons.50.n.8. vltimæ impressionis.Soci.in d.cons.10.& Gramma.cons.ciuili,165.vbi profert hoc magnum & vtile verbum.ita obtinuisse in sacro regio consilio.Neap.& istam opinionem sequitur quoque Natta,cons.307.nu.3.cum aliis seq.& Couar.in sua prac.c.24.circa fi.vbi inquit communem sibi apparere, & ita his diebus in facto obtinui.ideo huic vltimæ sententiæ tanquam communi inhæreo. F.Viuius lib.2.opin.197.

Nullitas de nullitate dici potest vsque ad 30. annos, quando tamen per modum agendi directè ac principaliter deduceretur,teste Alex.consilio 59.lib.4.dec.cons.8.col.pen.Quam concl intellige procedere, vbi non verteretur animæ periculum, alias perpetuò agi posset,iuxta not.per Saly.in l. præses. C.quom.& quando iud.item intellige,nisi ipso iure actus gestus nullius esset roboris,nam tunc perpetuò etiam ipsa nullitas durat, ex reg.quæ ab initio ff.de reg.iur.in c.non firmatur extra eo.rursus,si per modum exceptionis nullitas proponeretur:similiter nec temporis cursus præfinitus esset, secundum Alex.cons.82.col.4.lib.3.feb.de nullit. quoties & intra quod temp.nu.8.Quibus adde,quòd nullitatis cognitione pendeñ: principale appellationis negotium conquiescit, l.contra maiores.C.de inoffi.test.quam concl.limita,vt per Bal.ibi,nisi temere nullitas deducta esset,ex not. per Alex.consil.68.col.vltim.libro. 7. Hyppol. sing. 152. feb. de nullit. vbi supra. numero 12.

Nullitas notoria.Super nullitate notoria processus,sententiæ, aut actus iudicarij,potest iudex pronunciare parte etiam absente nec citata,secundum Io.Andr.Butrig.& Panor. in ca. causam extra de rescriptis.Gemi.in ca.sua.in fi.de of.vica domi Cato.in l.solent.ff.de fer.Quod tamen intellige,vt per Panorm.vbi suprà.licet ibi contrarium teneant imo. & domi.de Rota,vt refert & sequitur do.Præpos.in ca.dilecto.in 14. col. extr.de app. Balb.decis.350.

Nullitatis exceptio, cuius cognitio requirit altiorem indaginem:non suspendit executionem sententiæ, secund.Rom. consilio 323.numero 7.abb.consilio 5.numero 2 lib.2. rationem ponit Rom.d.consilio vbi declarat,&ibi doct.in apostil. ponunt fall.ad doc.Bar.in l.si is à quo in prin.ff.vt in poss. leg. & qui Roma.d. consilio declarat etiam concl.quæ habet exceptionem nullitatis, cuius prompta est probatio, impedire executionem sententiæ,de qua in l.1.C.quando prouoc.non est nece.& l.fi C.si ex falc.inst.Barb.consilio 38.col.3.vers. & adduco lib.2. Quid de restitutione in integ.an impediat executionem,& dic,quòd sic regulariter,secundum communem per ias.in l.4.§.condemnatum.nu.27.ff.de re iud.

Nullitatis exceptio vbi alias nõ admitteretur ad impediendum executionem, admittitur tamen quando esset irreparabilis,teste Alex.consilio 17.requisitus,col. 2.vers.propterea videmus.lib.1.& vide quæ scribit Castr.in l.si feriatis.ff.de feriis.vbi an causa vel exceptio nullitatis executionem sententiæ impediat.Et an sententia lata in causa nullitatis sit interlocutoria,vel diffinitiua?Dic vt per Castr.in l.1.§.1.ff.de feriis. vbi concludit esse diffinitiuam declarando tamen vt per eum ibi. Cui adde quòd quando actus est nullus, peti potest vt reformetur. vt not. Castr.& iaso.in l.1.ff.de feriis. Et dic quòd idem iudex cognoscit in causa nullitatis l.si præses.C. quom. & quan.iudex.sic in l.1.C.de sentent.& interlocut.om.iud.& quandoque alius cognoscit.l.absentem.C.de accus. Put.

Nullum si quidpiam est,& tamen illud idem denuo fieri debere constat, retractari ac reuocari nec debet, nec potest. vt commune doctorum placitum renuntio ex iis, quos laudat Aymon Crauet.cons.65.incipit,Sorores,& cons.140.in causa spolij.ad finem.& latius cons.189.in causa appellationis n. 6. F.Suarez.

Nullitatem sententiæ proponens ex vna causa poterit etiam aliam omnem nullitatis causam prosequi, ne sententia confirmetur,teste abb.consilio 97.libr. 1.Alex.consilio 147. libr.6.si tamen libellus nullitatis causeque prosecutio generalis fuisset: & sententia generalis subsecuta, obstaret exceptio nullitatis non specificè deductæ secundum franc.in c.dilecto. q.14.de app.in qua q.nullitatis:Dic,quòd super nullitate notoria pronuntiatur,etiam parte non peteñ.nec lite contestata, iuxta tradita per Mising.cent.1.obser.20.vbi ita sæpius in camera fuisse iudicatum asserit, Quomodo autem nullitas & iniquitas simul in iudicium deducantur:& an simultaneo processu expediri debeant? vide eundem cent.4.obser.63.& an nullitate in iudicium deducta inhiberi possit per superiorem iudicem inferiori? impediatúque executio? Dic, vt per eum cent.prædicta obser.64.

nullitas sententiæ.potest semper & indistinctè adduci.clem. 1.de re iud.c.licet.de prob.c.cum venerabilis de excep.Bar.in l.diuus.ff.de re iu.in l.qui agnitis de excep.& in l. si expressim cum sy.de appel.Pan.in 2.part.consilio 55.in 2.dubio.ias.in l. 1.in 3.col.Ang.Aret.in 1.vol.consiliorum Barb.consilio vlti. in 4.col.vbi dicit.quòd nullitas in criminalibus potest in quacunque parte iudicij allegari.Et idem in ciuilibus tenet.Phi.in cap.dilecto.in 13.colum.de appel.& Alex.in 5.volum.consil. 47.in fi.

Limita nisi quis renuntiasset nullitati.Pau.de Cast.in 2.volu.cons.73. P.Andora.

Si de nullitate principaliter agitur. impeditur exequutio. sententiæ:secus si de nullitate.opp. per viam exceptionis. decius in consilio.103.post Paul.de Cast.in auth.quæ sup.C. de preci.imper.offer.

Fac. quod vult Alexander. in 5. volumine. consilio. 83. circa fi.

Et quòd nullitas impediat exequutionem.tenet Alex.in 1. vol.cons.33.in fi.

Et si prima.sententia sit confirmata.Cardin.in consilio septuagesimoprimo.

An vbi apponitur pena habeat locum.quando contractus est nullus.vide multa pro & contra.per fel.in ca.tua nos.in 2. col.de iureiurando & aliquid in cap.cæterum in 6.col.de iud. Et pulchre.in c.ex tenore in 3.& 4.col.de rescript. & in 6.col. iaso.in l.non dubium in 13.col.C.de ll.& in l.1.§. hoc autem verba.in 2.col.quod quisque iu.& in l.2.§.quòd si in partis.in 6.col. ff.fol.mat. idem.

Quid si in actu non requiratur. solennitas. Et adhibeatur. sed nulliter.an vitietur actus.vide in ver.solennitas.§.8.

Adde quòd de actu nullo.non est fienda mentio. vt per multa vult fel.in cap.ex tenore.in 2.& 3.col.de rescrip.iaso.in l.1. C.si contra ius.& in l.causas in 2.colum. C.de transact. sonz. in 2.parte.consilio.169.in 1.colum.Alex.in 4.volum.consil. 42.Barb.in 1.volum.consilio.42.in 8.colum.in fi.marsil.in l.fi. in 3.col.ff.de quæstio.Card.in cons.54.& cons.92.vers.insuper.Fac.quod vult imo.cons.97.

Fac.quod vult Bald.in l.qui testamento.de leg.2.vbi dicit q̃ illud quod in se non tenet aliud destruere non potest.

An autem data nullitate. contractus annuletur. confessio. in contractu.facta vide pulchre fely.in cap.cum venerabilis. in 6.colum.de excep.& iasonem in l.non dubium. in 13.colum.C. de ll. dixi latius in versic. instrumentum reprobatum.§.

Ex actu nullo an aliqua oriatur.obli.iason.in l.cum quis.in 3.col.Ibi omissis euibus.C.de iu.& fac.ig.tenet quòd non.vide ibi per eum.

nec pena committitur.Bal.in l.pen.in 2.nõ. C. si manci.itafuc.alic.ne manu.

Quod nullum est.conualidari non potest ex confessione. subsequenti Paulus de Castro in 2. volumine. consilio 301. alias 299.

Et in materia. an quod nullum est. ex nouo consensu possit coualidari.vide notabiliter Barb. in 3.volumi. consilio 70. & in quarto volumine. consilio 6.in vltima colum. ample. marsil.in l.quæstionis.maxime in 7.col.de quæstio.Bal.in l. & si contra.C.de nup.

Quod nullum est.prorogari non potest.Barb.in 2.vol.consil.46.in 7.col.

nullum funditus conualescere non potest.inn.in c.prudentiam.de of.dele.Bal.in l.fi.§.necessitate ver.subsequenter.quærit glo.C.de bo.quæ lib.

Quod nullum est rumpi non potest.l.nam & si sub condit. ff.de iniu.rup.c.ad dissoluendi.de desponsi.impu.Alex.in 3.vol. cons.77.in 3.col.vers.pen.

Ad præmissa.fac.quod vult Ludo.Rom.consil.158.vbi dicit. quòd missio in pos.nulliter facta.confirmari non potest. & dixi in ver.confir.§.3. idem.

nulliter actum reiterari.potest. iason. in l.qui per salutem. ff.de iureiurando.adduc. multa notabilia. maxime. de iudice ordinario. qui nulliter iudicauit vt possit denuo iudicare. & de eo qui habet iure proprio potestatem eligendi. quia licet semel nulliter eligerit potest denuo elegere. Sed contra præmissa fac.quod vult Paul. de Castr.in 1. volum.consilio 285.

repetito in 2.vol.cons.329.alias.327.vbi dicit.q̃ si est statuto. debeat deduci nullitas.j̃.10.dies. quòd si deducatur j̃.tempus & non finiatur.quòd non poterit postea deduci.

Et istud alias allegaui ad sta.car. quod disponit q̃ fieri faciens sequestrum debeat probare.j̃.certum tempus vt post illud tempus.non posset fieri denuo sequestrum.Adducebam. etiam quod vult idem Pau.in 1.vol.cons.254. repetito in 2. vol.cons.73.in 4.col.ibi.

Nec prodest sibi. vbi dicit. quòd quando certa forma seu sollennitas requiritur. circa actum. non suffic. si interueniat post actum.

Adducebam etiam magis in terminis ipsum Pau. in 2. vol. cons.314.alias 312.incip.super eo.in prin. vbi vult q̃ carceratus debeat relaxari. si non iustifice. captura j̃. tempus stat. & q̃ non possit postea iterum iustificari.Et hoc etiam vult in.d. 2.vol.cons.384.alias 386.incip.clarum videtur. Ibi sed certe nec hodie.Fac.quod vult Bal.in 3.parte cons. 50.incip.Secundus creditor.& Dy.in cons. 20.in fi. vbi dicit. verba formalia prætercea cum sæpius fuerit de paupertate obiectum & si ea tractatus habitus.sequitur quòd ex vigore noue product.seu noue probationis non debeat vltẽ etiam in alia nedum in eadem causa tractatus haberi.al.iura quæ vide.

Fac.etiam quod dixi in ver.arbitrator.§.49.Vide in trac.sta. statuto.Sub rub.nullitas j̃.10.dies &c. idem.

Sed facilis est responsio.quia al.per ias.procedunt quando aliquid est nulliter actum. ab eo qui agit iure proprio & ord. quia non prohibetur.reiterari valide.

Allegata autem supra in contrarium procedunt quando aliquid debebat fieri in tẽpore per partem.& non fecit. quia non est reiteraũ.pro quo etiam fac.quia infinitas est euitan.vt dixi in ver.infinitas. idem.

Numerus testium in testamento est de forma substantiali ipsius testa.communem dicit Cla.in §.test.q.56.vers.Et scias. P.Fichard.

Nunciari in opere nouum opus potest etiam nemine præsente:sed tamen non præiudicat domino,nisi deuenerit ad eius notitiam. ias.in l.de pupillo.§. nuntiationem.ff.de noui oper.nuntiatio.nu.5.communem dicit. B.Villal.

Amplia ad denunciationem factam domino extra opus, quia ei præiudicat.ias.in d.l.de pupillo.§.si quis fortè.num.3. communem dicit. idem.

Nuntiatio facta fabris, etiam absente domino & ignorante,in opere præiudicat.Idem ias.in d.l.de pupillo nu.6.& in §. si quis magis communem dicit. idem.

Nouum opus non denunciatur, nisi ab habente potestatem.ias.in l.hoc edicto.nu.2.ff.eod.com.dicit.

Item nec inquilinus, aut colonus etiam procuratorio nomine non denunciant.ias.l.in prouinciali.§.si ego.nu. 5.ff.eod. communem dicit.

Item nec minor,etiam maior octodecim ann.etiam ex causa reipublicæ,& cum authoritate curatoris non nunciat ias.in l.de pupillo nu.3.ff.eod.com.dicit.

Item nec forensis,quando ædificatur in publico, nisi ædificaretur in via,ias.in l.in prouinciali.§.si in publico.n. 1.ff.eod. communem dicit.

Item non denunciatur prętori,sed protestatur contra eum, cùm lis non possit ei moueri ias.in d.l.de pupillo.§. si quis ipsi prætori.nu. 1.ff.eod.communem dicit.

Nota,q̃ nouum opus potest nunciari contra vicinum ædificantem in suo solo,si sibi non prodest,& alteri nocet,iaso.in d.l.de pupillo.§.meminisse.n.9.ff.eo.communem dicit.idem.

Nouum opus si denuncietur supersedetur per tres menses etiam si offeratur satisdatio:cùm denuncians dicit,hodie constat,hodie agatur,ias.in l.hoc edicto.n.19.ff.de noui ope.nun. communem dicit,licet ipse teneat q̃ indistinctè,siue dicat,siue non,debet per tres menses supersedere. idem.

Nunciatio si fieret in loco,vbi nemo penitus reperiatur valet, & tenet absque dubio aliquo, & dominus non teneretur ad aliquid,nisi post eius scientiam,sec.gl.communiter ab omnibus approbatam,in vers.factum.in l.de pupillo.§.nunciatio nem.ff.de noui ope.nun.cum qua concurrunt ibi Pau.Cast.& Roma.in lect.etiam in addi.suis nouis,Pau.Cast.in l.1.§. nunciatio.e.tit.dubitet de veritate memoratæ glossæ asserens passum esse dubium, nihilominus com.opi. est cum ipsa glossa,à qua in actu practico,secundum eum tutum non foret recedere, & sic effectualiter cum ea residet. F.Viuius.lib.2.opi.199.

Nunciatio fieri permittitur aduersus absentes, etiam inuitos,& ignorantes,text.est in l.j.§.nunciatio.in fi.ff.de no.ope. nun.&ipsa nunciatio facta contra absentes,seu ignorantes valet,& ligat eos, quoad effectum patientiæ præstandæ per eos in demolitione facienda, nihilominus ratione ignorantiæ & absentiæ eis in hoc subuenitur, vt demoliri facere expensis suis propriis non teneantur, sed expensis ipsius nunciantis, si veller opus demoliri,vt sentiunt gl.Bart.Ang.Pau.Cast.Raph. Imo.Rom.Alex.&reliqui omnes.&vt ita dixerim totus mundus,in d.§.nuntiatio. F.Viuius lib.2.opi.198.

Nunciatus cessans.Licet nunciatus satisdederit de opere demoliendo,si nuncians nõ acceptauit,sed dixit,paratus sum de iuribus meis deducere, & probare per modo constat, modo, agatur,non potest ipse nunciatus prosequi in opere,sed debet cessare per tres menses:alias iniustè ædificat, & interim ædificatum est demoliendum:casus est in ca.significantibus iuncta gl.in verbo,incontinenti.&in verbo,interloquendo.&in c.si. ext.de ope.no.nun.vbi circa hæc gl.loquitur magistraliter,& in l.1.C.c.tit.alias est l.fi.C.de ædific.priua.vbi etiam gl.in verbo,impedimentum.quod est ad limitationem & intellectum iurium dicentium nunciatum post accusationem posse licitè ædificare. Balb.decis.496.

Nuntiatio noui operis facta per eum qui ius non habet ligat.ias.notabiliter.in l.1.in 1.col.ff.de ope.no.nun. Adeo q̃ ædificatum debet demoliri.d.l.1.in prin.& in §.sed & si is.& in l.prætor ait in prin.eo.tit.& in c.2.extra.eo.ias.in d.l.1.in prin.

Limita nisi esset certum nuntiantem nullum ius habere.iaso.ibi in 2.col.& latius in 5.col.vbi allegatur Bar. in cons. 64. Alex.in 3.vol.cons.107.in fi.Barb.in 4.vol.cons.52.in 3.col.

Limita etiam nisi periculum esset in mora.l.de pupillo §. si quis riuos eo.tit.vbi gl. quæ declarat quando dicatur periculum in mora.

Limita quoque nisi nuntians sit super iure prin.litem contestatus.ita ias.vbi s̃.in 2.col.al.Bal.in 1.par.cons.113.Et adducit simile de spoliato qui non est restituendus. si litem super prin.contestetur c.1.de rest.spol.

Limita pariter nisi ædificans fuisset admissus ad probañ de iure suo de quo constaret.quod iaso.4.mediis confirmat. faciunt quæ late acumulaui. in trac. sta. statuto. Sub rub. actor forensis.

Limita insuper nisi nuntians sit excommunicatus.ias.in d. l.1.in 3.col.

Limita præterea.nisi nuntiatio fieret seorsum ab opere.puta ad domum nuntiati.d.l.de pupillo.§.nuntiationem.ias. vbi s̃.in 3.col.ibi Additio limitatur.etiam &c.

Limita demum.nisi nuntianti grande sit damnum & modicum eius qui nuntiat ias.in d.l.de pupillo.§.si quis riuos. in fi. & in l.quominus in 16.col.ff.de flu. P.Andora.

In nuntiatione debet nuntians dicere causam.quia edifice. in solo suo vel à se possesso vel contra seruitutem domui debitam.in cuius quasi pos.est alias posset sperni Bart.in d.l.1.in 7.q.& in d.cons.64. de quo tamen latius per ias. ibi in 7. & 8. col.& per Alex.ibi. idem.

Præstita satisdatione. fit remissio nuntiationis, & edificans potest in edificando procedere.l.prætor §.deinde.&§.seq.&l. de pupillo.§.si is cui.ff.eo.

Limita nisi nuntians cui offertur satisd.dicat hodie constat hodie agatur quia tunc differtur edificium per tres mẽses.sec. ias.in d.l.1.in 11.col.al.gl.in l.1.C.de oper.no.nun.& alia multa.Imo tenet quòd licet illa verba non dicantur,debeat tamen differri per tres menses etiam quamuis data fuerit satisd.de opere demoliendo. idem.

Nuntiatio fieri debet in opere.&sic in re ipsa.d.§.nuntiationem.vbi dost.maxime.ias.in 1.col.

An edificatum tam iuste quam iniuste.spreta nunciatione debeat demoliri.ias.in l.stip.ff.eo.

Heres nuntiati non tenetur ad impensam demolitionis.iason in l.pen.ff.eo.

Limitat ias.in successore prælati.

Nuntiatio.est in rem ideo affic.successorem etiam singularem.l.fi.vbi ias.ff.eo.

De viribus præcepti.in hac materia nunciationis noui operis.vide Bar.cons. 80. aliquas dras.inter.interdictum.no.ope. nun.& quòd vi aut clam.vide per Alex.in l.1.§. hoc autem edictum.ff.eo.in 1.col. idem.

Procurator. nuntians. nouum opus. debet facere mentionem sui officij.i.dicere.vti procurator.Bar.Alex. & doct. in d. §.nunciatio.in 3.col.

Nunciatio.no.oper.potest fieri die fer.in honorem Dei.l.1. §.nun.&ibi doct.max.Alex.de oper.no.nun.idem Alex.in l.de pupillo.§.nuntiationem.col.2.eo.ti.Quando dominus ignorauit nunc. & operarij prosequuti sunt in opere debet demolitio fieri sumptibus operariorum. Alex. in d.§. nunciatione in 3.col.De prote.vide Ale.ĩ d.l.de pup.§.si qs ipsi prætori.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et in fi.com.ponit an sufficiat probare fuisse factam protestationem.coram vno.

Per nunciationem factam solo ver.perditur.pos.d.l.de pupillo §.meminisse.& ibi Alex.in prin.com.

Nuntiatio debet fieri impersonaliter.ad hoc vt liget quoscunque.Alex.in d.§.meminisse in 1.col. Ang.in §.præterea.in 6.col.de actio. idem.

Nuntius.creditur,nuntio pu.vt dixi inver.nuntio citanti in ver.citatio.

Nuntiis principis non creditur.sine literis. & ipsis volentibus aliorum bona capere quilibet cuius interest potest de facto.resistere.l. prohibitum.C.de iu.fi.li.10. Fac. quod vult fede.in cons.251. P.Andora.

Nuntius non potest alium substituere.Alex.in l.quod quis in 3.col.C.de procur.al.Bal.in l.si procuratorem.§.1.in reportatis antiquis ff.mand.

Adde.fel.in c.cum dilecta in 9.col.de rescrip. idem.

Nuncio dicenti citasse creditur magis quàm parti neganti, Alcia.de præsump.re.3.præsump.14.nu.9.com.dicit.

Concor.cum l.styli.21.& ob hanc l.non sumitur argumentum à contrario ex l.8.tit.7.part.3.quæ videtur innuere contrarium. B.Villal.

Nuntio dicenti esse de commissione iudicis non creditur, Alc.ibi communem dicit.Quia commissio iudicis non præsumitur nisi probetur secundum fel.de quo in vers.commissio. & concor.cum l.1.tit.2.lib.2.For.ll.& cum pragm.201.§. primeramente.in pragm. Quia nuncio non creditur iuxta officium suum,secundum Io.And. in addit.ad Specu. de cita.§.1. in prin.& Did.de Segu.in l.fi.ex legati causa.ff.de verb.obl.nu. 58. B.Villal.

Nuncio dicenti se citasse de commissione iudicis maleficiorum,non creditur.D.m.Alc.in trac.præsum.regu.3.præsump. 14.nu.9.communem dicit. Bonacoss.

Nuncio publico creditur in his,quę ad ipsius transitum spectant officium secus in aliis,puta si dicat, se verberatum, vel percussum.communis est opinio. Soarez ver.nuncio.nu.57. Bonacoss.

Nuncio publico in iis duntaxat rebus fides habenda est, quæ ad illius officium spectant.commune inquiunt Alcia. de præsump.reg.3.præsump.14.nu.10.Maran.de iudi.pat.7.prin. nu.534.Viuius lib.1.opi.228. E.Suarez.

Nuncio referenti se citasse non creditur,secundùm sententiam communiter approbatam, nisi constaret de commissione sibi data ad citandum.Bart.in extrauag. ad reprimendum. in verb.pernuncium.nu.6.allegans l.fi.C.de exhiben.& transmitt.reis.vbi hoc expresè dicit.&ibi optima additio in verb. præcedente.& Io.de Platea in l.2.nu.2.ibi, de cuius præconis commissione constare debet.C.de decur.lib. 10.dec.in c.quoniam contra num.22.extr.de probat.Et hanc communem esse cum multis adductis doct.authoritatib.inquit Rol.à Valle.in cons.90.nu.32.in 1.Tom.cons. kirchouius.

Nuncio publico sibi duntaxat creditur in spectantibus ad suum officium, puta si referat se personaliter citasse Titium, tamen quando deponit in his, quæ sunt extra officium suum non probat secundum Io.And.in ti.de cirat.§.i.in prin. quem sequitur abb.in c.cum parati.de app.dec.in c.post cessionem. de probat.doct.omnes in §.quadrupli.insti. de actio. & in l.1. §.cura carnis.ff.de of.præfe.vrb.Ruinus cons.66.vol.5.Tiraq. qui latissimè complura congerit in tract.de retract.in tit. De retraict.lignagier. §.8.gl.11.& istam recitat esse communem opi.Alc.in tract.de præsum.in 3.regula præsum.14.nu. 10. & Marant.in tract.de iudiciis,in 7.par.prin.n.534.& ias.in l.properandum.§.& siquidem.n.8.C.de iudici,quæ quippe ,pcedit ex quadam consuetudine secundum Guid. Papæ decis. 628. nu.1. hocque ampliatur in tantum procedere, vt nuntio ipsi credatur etiam,& fides adhibeatur referenti, se non inuenisse bona mobilia debitoris in executione iudicari secundum Bart.& doct.in l.à Diuo Pio.§.in venditione.ff. de re iud. Guido Papæ in d.decis.628. Alc.in memorata præsump.14.n.4 cum aliis quamplurimis concordantibus traditis per ias.in l.in illa. §.pen.& fi.ff.de verb. obl. Sed ista communis ita declarata limitatur primò vbicunque citatus per nuntium esset persona circunspecta,& fide digna,& iuraret se nunquam citatum fuisse à nuntio, tunc enim ex ista coniectura sibi potiùs, quàm nuncio crederetur secundum abb.& Moder.in d.c. cùm parati,ias.in d.§.& si quidem in 6.nota.Gui.Papæ in d. deci. 628.n. 1.post medium,& Maranta in loco supra citato.& per Affl.in constitutione edictorum. in fi. Limitatur secundò præmissa communis non esse vera in denuntiando crimina, quia tunc non creditur nuntio,& iurato,vt voluit Spec.in tit. de citat.§. sequitur videre, & hoc procedi intelligitur verum esse quo ad condemnandum, non autem quoad inquirendum, quia quoad relationem nuncij potest inquisitio formari secũdum Bart.in d.l.1.§.cura carnis. F.Viuius.

Nuncio publico plenè creditur,eiusq; relationi statur quo ad citationem.c.cùm parati.vbi gl.& omnes.de appell.& latè scripsimus supra in prima part.ver.nuncius. sed hoc non procederet. vbicũque nuncius assereret citatum per eum dixisse, nolo venire ad iudicium,nec ad iudicem accedere,tunc quippè iste citatus ob huiusmodi verba prolata, & ob relationem per nuncium factam censetur verus,&manifestus contumax, capit.venerabilibus.§.secus.de sent.excommu.in 6.& notant Card.& alij,in clem.vnica de dolo,& contu.q.8.& abb.in c.cũ parati.de appellatio,tamen citati prędicti responsio debet per testes probari,nec sufficit sola ipsius nuncij relatio, vt dicatur contumacia manifesta,secundum gl.in d.§.secus.in vers. in iudicio.quam sequuntur ibi Domi.& Franc.Bal.& imo.in d.cacùm parati.& ias.in l.properandum.§.& siquidem.n.9.C.de iudi. & ista est communis opinio. In contrariam vero partem, videlicet,ꝗ memorato nuncio referenti citatum dixisse nolle venire credendum sit,inclinarunt Card.in d.clem.vnica.q.8. Præpos.abb.& dec.nu.45.in d.ca.cum parati.& fely.qui alios huius sententiæ refert,in c.ad petitionem, nu. 20. de accusa. sed quicquid isti suadeant, ob hoc non foret discedendum à præmissa communi,quę verissima,ac tutissima redditur ex relatis per ias.in d.§.& si quidem. & ista communis opinio videtur conformis constitut. regni Neap. citationis literæ,in quà disponitur non fore standum dicto nuncij iurati, nisi fiat intimatio,seu notificatio citationis coram duobus,vel tribus testibus,vnde hoc iure vtimur, & seruamus hodie formam dicte constitutionis,vt per nuncium fieri debeat relatio se citasse Titium talibus testibus præsentibus, videntibus,& audientibus,aliter sibi non crederetur. F.Viuius lib.2.opin.301.

Nuntio de citatione facta iux. officium suum creditur, l. Diuus.ff.de custo.reis.l.magis puto.§. ne tamen ff. de feb.eor. not.doc.in l.ea quidem C.de accus.Rom.cons.497.n.5.& an eius relatio commissionem iudicis requirat,distingue,aut ioquimur in reali,idest Captura personę:&tunc requiritur commissio,l.neminem C.de exhib.reis, aut in verbali, & tunc distingue,vt per Rom.d.cons.497.nu.8.vbi aut tequiritur causæ cognitio,aut non, & tandem concludit omni casu iudicis commissionem requiri,per tex.in l.cum clericus.§.memorati autem.& l.omnes C.de epis.& cler.Quinimo non valet licentia generalis per iudicem data nuntio vt citet omnes vnius agen̄ debitores:nisi specificè nominentur,Rip.in c.1.nu.86.de iudi.Et quoad primum,an credatur nuntio,distingue duos casus, primum, quando nuntius simpliciter refert se citasse: & tunc in citatione non præsumuntur omnes solennitates interuenisse, secundum magis communem perRom.cons.454 ante nu.5.qui loquitur in citatione facta ad domum, absque inuestigatione an potuisset apprehendi persona citati, quæ non præsumitur nisi probetur,secundum magis communem per dec.in c.cum parati col.pen.de appell.in c.Quoniam contra nu.21.de proba.Tiraq.de vtroq.retrac.tit.1.§.8.glo.9.nu. 24. Secundum casum,quando nuntius refert omnia requisita in citatione seruata fuisse, & tunc solennia interuenisse præsumũtur,quia nuntio creditur in his quæ ad eius officium pertinent, secundum receptionem sententiam per iatr.in ca. quoniam contra. col.5.nu.22.de proba.& communem,teste Grat.cons.30.in fi.lib.1.Tiraq.de vtroq.retrac.tit. 1.§.8.gl.9. nu.10.Accedit,ꝗ si nuntius refert se citasse iux. mandatum indicis:ei omnino credeñ est,secundum commmunem per Bal. in l.properandum §.& si quidem C.de iudi. Alex. consil. 219. nu.8.lib.6.dec.in c.quoniam contra. n.21.de proba.in c.cum parati col.pen.de appel.Tiraq.de vtroq.retrac.tit.1.§.8.glo.9. nu.26.Qua in materia nuntij & relationis, vide Bal.in l.consentaneum.C.quom. & quando iud.Bar.in l. 1.§.cura carnis. ff.de of.prefec.vrb.Alex.cons.137.col.3.in fi.lib.2.vbi docet prac.citañ & refereñ,foler.prac.crim.j.par.2.par.pag.48.Rol. cons.47.nu.68.& seq.cons.94.nu.14.lib.2.vbi declarant.

Nuncij credulitas.Nuncio referenti citatum,cum verberasse,vel dixisse verba iniuriosa,aut se nolle venire,non creditur secundum l.And.in addi.ad Spec.ti.de contu.aliàs de citatio, §.1.circa prin.ibi, hic sequuntur verba Butr. in c. cum parati. ext.de app.Ang.in l.diuus.ff.de in integ.resti. Sal.in l. tres denunciationes.C.quomodo &quando iud.licet Bar.& imo.visi sint tenere contrarium in l.ex consensu.§.fi.ff. de ap. per gl. ibi,& in l.consentaneum.C.quomodo & quando iud.quæ gl. & Bar.non videntur dicere, quod credatur de his nuncio:sed quod verus contumax est, qui dicit se nolle venire, primam

opi.tenet etiam do.Constan.in tract.de cau.iudicio. ti.de cita. §.2.nec de commissione iudicis,vt citet aliquem creditur nuncio,licet sit generaliter constitutus ad citationes faciendas, si non apparet de speciali commissione,secundùm Bart.in l.fin. per illum tex.C.de exhi.reis.& per l.1.C.de iure do.impe. Im. in l.ex consensu.§.fi.præal.Sali.in d.l.tres.est de mente Io.An. in addit.ad Spe.in d.§.1.licet Ang.are.insti.de actio.§.quadrupli.tenuerit contrarium.Io.Fa.instit.de pœ.tem.liti.§.fi.& Iac. Bu.in d.l.fin dicens ita seruare consuetudinem.Prima videtur communior de iure communi,aliter non constito de contraria consuetudine,per d.l.fi. Balb.decis.228.

Per simplicem nuncium vel epistolam non potest quis in iudicio comparere,not.sing.Bal.in rub.ext.de proc. fac.quod vult Cyn.in l.multum.C.si quis alteri vel sibi.in fine. Balb. decis.225.

Nuncij citatio. an credatur nuncio referenti se citasse, si pars hoc neget, relinquitur arbitrio iudicis inspecta qualitate personæ nuncij,& eius qui dicitur citatus,secundùm Hostien. Io.and.Butr.& Panor.in c.cùm parati.ext.de ap.Io.And.in add. ad Spe.in tit.de cit.§.sequitur.ver.sed nunquid creditur.Sal.in l.tres denunciationes.C.quom.& quand.iud. maximè si quis iuret se non citatum,secundum eos. Balb.decis.227.

Nuntij relationi an credatur,dicentis ꝗ reus dixit, nolo venire.vide Bart.in l.tres denunciationes.C.quom.& quan.iud. vbi doct.in apostil.plura nor.disputando. Bald.in tit.de milit. vas.qui cont.est.in l.falsus.ver.aduerte.C.de fals.doct.in l.qui Romæ.in prin.ff.de ver.obl.Quid de casu qui euenit in persona nuntij, an excuset dominum mittentem, & quomodo. vide Bart.in l.præses.C.de appel. Et an & quando credatur nuntio: & an præsumatur habere commissionem à iudice, vide Aret.in §.quadrupli.n.17.& seq. vbi Ias.instit.de act. Et quando requiratur commissio iudicis: vide Aret.cons. 38. Quid quando proceditur summariè? Dec.cons.449. & dic,ꝗ quilibet iudex, tam ordinarius, quàm delegatus, ac etiam arbiter possunt sibi deputare nuntios,teste Bald.in l 1.C.quomod.& quan.iud.& vide Bart.in l.1.§.cura carnis. ff.de offic.præfect. vrb. Et licet lex aliquando dicat credendum esse relationi & dicto nuntij,potest tamen probari contrarium, teste Castr.in l.2.§.1.ff.si ex noxal.caus.agat.vide Barto.in l.neminem.C.de exhib.reis. Put.

Nunciatio noui operis facta auctore prætore,vt non edificet Titius, etiam si esset iniustè facta nocet, & ligat ædificantes, vt teneantur desistere ab opere iustè cepto etiam in suo, & si non obtemperat nunciationi debet postea ædificatum demoliri,& destrui sumptibus ædificantis. sec.Ias.in l.1.nu.1. vbi etiam Bart.Pau.de castr.& alij doct.communiter ff.de no. ope.nun.& est tex.in l.prætor ait.in prin.e.ti.& in c.1. extr.de noui ope.nun.vbi tex.gl.Abb.Sicu Hermandeus in d.l.1.nu. 24. Quæ quidem communis ampliatur etiam procedere, si nunciatio, ac prohibitio prætoris esset alternatiuè facta, vt non ædifices,vel venias responsurus. secundùm Barto.in l.de pupillo.§.meminisse.ff.de no.ope.nun.cum quo sentiunt omnes ibi communiter,vt attestatur expresse Rip.ibi.nu.19.Sed communis præmissa ita ampliata fallit, quotiescunque esset nunciatum nouum opus simplici verbo, quia tunc nuncians nouum opus amittit facultatem demoliendi opus propria auctoritate sibi à iure concessa.vt concludit Bart. & alij in l.1.§. nunciatio.ff.de no.ope.nun.Quod quippe ibid.Barto.intelligit cum grano salis non habere locum quando incontinenti nũcians recuperauit possessionem propria auctoritate,quam amiserat per nunciationem verbalem: secùs foret, si diuerteret ad extraneos actus, & cum limitatione hac transeunt omnes doct.communiter ibi,teste Rip.in memorato §.meminisse.num.36.& seq. Fallit etiam,in secundo quando ille cui fuit nunciatum nouum opus, ne faciat etiam in suo, seu solo à possesso,offerat se paratum satisdare de opere demoliendo in casu succumbentiæ, tunc certè per ipsam satisdationem præstitam tollitur nunciatio, & ille cui est nunciatum poterit perseuerare in opere.text.est in l.prætor.§.deinde & §.seq. & in l. de pupillo.§.is cui.vt tex.& Bart.& doct.ff.de no.oper.nun.tamen ille, qui nunciauit poterit replicare, sed hodie inoleuit practica,ꝗ supersedeatur per tres menses,& tunc volens ædificare tenetur ab opere cœpto supersedere per tres menses, non obstante ipsa fideiussione oblata, vel data, sed non acceptata per nunciantem etiam, ꝗ nuncians interim nullum ius sic prohibendi doceat se habere donec de iuribus partium cognoscatur, seu intra quos nuncians possit iura sua probare, quibus elapsis data ipsa fideiussione, potest in opere perseuerare,vbi nuncians nihil probauerit,vt per Bart.& Doct. in d.l. prætor.§.si quis paratus.gl.Sal.& scriben, communiter in l.1. C.de no.oper.nun.per illum text.& in c.pen.& fi. de no oper. nun.vbi tex.Abb.& omnes. istam facit mentionem esse communem opi.Ias.in d.l.1.nu.19. ff.de no.ope.nun.Ferrar.in sua pract.Papien.in for.lib.in actio noui oper. § ante aliquam remissionem.n.3.Ruyn.in repet.d.l.n.124.& Hermand.Floren, ibid.n.23.& seq.contrarium verò per premissas auctoritates, & alia vrgentissima fundamenta consuluit doctissimè Grammat.consi.ciuili.73 super dubio pridie transmisso per totum, ꝗ mandatum super nunciatione noui operis reo comparente se resoluatur, & resolui debeat in vim simplicis citationis, & ita ego iudicaui sæpissimè dum eram iudex criminalis in ciuitate Therami Aprutini per viam dictam; & alia complura, quæ breuitati studendo omitto. F.Viuius.

Nuptiæ ad certum aliquod tempus inhiberi conditione possunt.vt frequenter placitum asserere ausim ex Aret.cons. 67.Alex.ac Ias.in l.turpia.§.1.ff.de legat.lib.1.Ias.in auth.cui relictum.n.1.C.de in dict.vid.tol.Fel.in ca.ex parte.de constit. Soc.in l.mulieri & Titio.n.11.ff.de cond.& dem. & Deci.in l. nuptias.n.9.ff.de reg.iu.Rip.in rub.n.11.C.de sec.nup. Quum uis aperta Papiniani auctoritas reluctari videatur in l.cum tale.71.§.rescriptum.ff.de cond.& dem. in verbis illis:Ne quod omnino nuptiis impedimentum inferatur, sed ea de re latius alibi. E.Suarez.

Nuptiarum conditio, intra triennium à testatoris morte expleatur necesse est.vt frequens interpretum dogma constituo.ex Ias.n.6.Io.Bapt.de S.Seuer.Lanc.Dec.in prin.ad l.2.C. de instit.& substit.Gul.in c.Raynutius.ver.cuidam Petro.nu. 4.de testa.Cassan.in consuet.Burg.rub.7.tametsi contrarium dictare videatur luculenta Mariani doctrina.l.conditionum 90.ad fi. ff.de condit.& dem. censebitur autem religionis ingressu nuptiarum conditioni satisfactum, quamuis aliud expressim testator caueat.commune dicit Hippol.in l.vna.n.45. C.de rapt.virg. E.Suarez.

Nuptias cum alicuius consilio contrahi iubens, conditio & honesta habetur,& seruari omnino debet. commune fantur Aymon.Sauil.cons.1.n.7.Gul.in capit.Raynutius.ver.qui cum alia matrimonium contrahens.n.88.de testa. amplè Didac.à Couar.in tract.de spon.2.part.c.3.§.8.n.3. E.Suarez.

Nuptias primas, quæ conditiones impedient, seu in virginibus,seu in iis fœminis,quæ vel nuptæ quidem,sed non mulieres factæ sunt, vel virginitate optima mulierum dote, spoliatę nunquam nupserunt,nihil prorsus ponderis,ac momenti habebunt vt receptissima interpretum placita dicit Eman. à Costa in l.cum tale.6.§.si arbitratu.limit.vlt. ff.de condi.& demonst. idem.

Nuptias secundas, quæ mulier intra luctus annum inierit, nullas hodie iuris Cæsaræi pœnas indet.commune aiunt Io. Coras.lib.3.Miscel.c.1.n.2.latissimè Didac.à Couar.in tracta. de sponsal.2.par.c.3.§.vlt.n.4. Non tamen eas euadet pœnas, quæ in liberorum gratiam sancitę sunt.commune ponunt Deci.cons.83.& cons.230.& in c.ecclesia. n.38 de constit.Io.de Garon.in l.1.n.72.C.de sec.nupt.Io.Coras.vbi §.Did.à Couar. d.c.vlt.n.5.Ioan.Dilect.de arte testan.tit.6.cau.18. Fran.Viui. lib.1.opi.224.Excipe ni viri consensu matrimonij secundi iugum subierit. commune inquiunt Deci.in appellato c.ecclesia.n.35.Rip.in l.fœmina.n.9.C.de sec.nupt. Quod tamen intellige tunc demum processurum, cùm mulier nullos liberos superstites habuerit,quippe quia alioquin & illorum consensus exigetur.vt frequenter placitum affirmat Cora.in l.filium quem.nu.30.cum seq.C.fam.erc. & qui idem ad virum profert Viui.vbi §.quamuis in viro neutiquam id admittendum. alibi latissimè demonstro. verumtamen nihilominus certum est atque exploratum.ꝗ qua fœminæ quà viri secundis nuptiis se irretientes asseruare tenentur prioris matrimonij liberis quæcunque commoda ex alterutris bonis consuetudine, lege,vel alia gratuita causa ob illud coniugium ad illos effluxerunt.vt commune testantur supra isto eo.nu.laudat. ver.non tamen eas.& Rip.in l.fœminæ.nu.59.q.22.& n.61.q.21.C.de sec.nupt.Nicol.Arelat.in l.generaliter.n.49.cum seq.illo.c.ti. magis commune affirmant Ioan.à Garon.in authen.ex testamento.n.83.& seq.illo ipso tit.& copiosè ac diligenter Arius Pinel.in l.vlt.n.2.C.de bon.mater. idem.

Nuptias secundas si vidua contraxerit cui,si castæ vitæ modum seruaret, vel à marito, vel à filio, vel à quopiam mariti necessario aliquid legatum est, legato statim eo prorsus excidet: quamuis longè secùs futurum sit, si ab aliis sub ea vitæ conditione illud ipsi relictum proponatur. commune aiunt Ias.in l.vlt.C.de ind.vid.tol.Io Dilect.de art.testan. tit.6.caut. 39.ac prolixè Did.à Couar.de sponf.2.par.c.3.nu.vlt.& si peperam indistinctè contrarium receptum asserat Claud.in l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mulier.§.cum proponeretur.ff.ad.S.C.Trebel. idem.

Nuptiis abstinenti virgini si centum legentur. ac si illas ea contraxerit, alicui cœnobio, vel cupiam piæ causæ eadē centum relinquantur, contractis nuptiis non virgini nuptæ, sed piæ illi causæ legata centum præstabuntur. com.ait Emanuel à Costa in l.cum tale §.si arbitratu.limi.10.n.8.ff.de condit.& demonstr. quamuis non immerito à qua cuiuis hærere possit E.Suarez.

Nuptiis incestis imposita confiscandorum bonorum pœna,per auth.incestas.C.de nupt.etiam hodie ipso iure absque vllius declarationis interuentu infligitur,com.affirmatBerm. de concub.n.11.cū seq.non tamen vel illam pœnā,vel aliam eo loci indictam is luet, qui iure canonum incestas nuptias, iure ciuili non incestas contraxerit. quod magis com. humaniter ac diligenter ostendit Foler. in pract. crimin.canon. nu. 95.quem refert,ac sequitur Iul.Clarus in prac.§.incestus. ver. quæro.Tametsi contrarium frequentibus doctorum calculis exceptum scripserit Deci.consil.158.num.1.ad finem.quem & iidem cum aliis citant,& non immerito damnant. idem.

Nuptiæ incestæ illæ dicuntur ad hoc quod contrahentes incurrant in pœnas ciuiles contra eos promulgatas,quæ contrahuntur contra dispositionem canonis, non legis, Coua.in cpito.4.c.6.§.8.n.18.ex Deci.consi.158.com dicit. idem.

Maritus qui alias habet annuam dilationē ad præstandam dotem,iuxta l.vni.§.exactio.C.de rei vxo.actio.si tamen nuptiæ sunt incestuosæ, perdit priuilegium istud, Coua. ibi n.24. communem dicit. idem.

Licet regulariter maritus non possit conueniri vltra quàm facere potest, tamen in nuptiis incestuosis hoc priuilegium nec alimentorum, quidem habet. Bal.nouel.de dote. par.11. num.18.communem dicit. idem Vilall.

Dispositio l.fœminæ.C.de sec.nup. quatenus concernit fauorem liberorum primi matrimonii,adhuc hodie procedit& seruatur.Est com.opi.apud omnes,sec.Dec.consi.230. proponitur in prin.vol.2. M.Chærian.

dispositio l.fœminę.C.de sec.nup.ita locum habet in patre secundò nubente.vt in matre.Est comm.opi.sec.Dec.d.consi. 230.proponitur.in prin.vol.2. idem.

Nuptiis incestis imposita confiscandorum bonorum pœna.per auth.incestas.C.de nupt.Etiam hodie ipso iure absque illius declaratione imponitur, vt est com.opi.Soarez,ver.nuptiis.n.76.de iure autem can.illam non luet pœnam incestus cuius crimen sit incestus de iure can.sed non de iure ciuili,vt est com.opi.ibi.nu.77. Bonacoss.

Nuptui elocandæ fœminæ si quidpiam relinquatur,atque eam viuus,postea testator in viri alicuius manum minori dote,quam legati summa est,dederit, non omnino extinguetur. sed residuum quatenus dotem datam legatum supergredi tur,peti poterit,vt frequenter placitum pono ex Alex.consil. 7.n.10.lib.1.Soc.consi.101.n.3.C.de legat. & in l.huiusmodi. §.cum pater.n.19.ff.de legat.lib.1.Dec.consi.81.n.6. Gul.in c. Raynutius.ver.dotem.n.14.de testa.Paris.consi.71.n.38.lib.2. Tametsi. complures non leuibus argumentis in diuersa omnia abierint,quorum familiam ducunt Raph.cu.n.7.Paul.n.4. Imol.ad fin. in l.Lucius.1.ff.de leg.lib.2.cæteros superpeditabit Camp.de dote part.1.q.39.& Hip.in l.vna.n.27.C.de rap. virg. E.Suarez.

Nuptiæ dicuntur proprie,tam ex parte viri, quàm ex parte fœminæ.Bal.in l.cum testator.C.de testa.manu. P.And.

Nutu conditum testamentum, regulariter non valet; ad pias tamen causas valet.communem dicit Clar.in §.testamentum.quæstio.6.vers.5. P.Fichard.

COMMVNIVM OPINIONVM,

SIVE IVRIS VTRIVSQVE RECEPTARVM

Sententiarum,ex diuersis Authoribus collectarum,

LIBER XIII.

O

Bedientia, & reuerentia debetur parentibus.l.parentes.C.de in ius voc. l.veluti.ff. de iust.& iur. Bellon. Tolos.

Obiciens alicui crimen aliquod in iudicio,siue agendo,siue excipiendo,si illud probet, non tenetur iniuriarum actione, vt in hoc omnes conuenire dicit Boer. in consi.4.nu.37.si vero non probet,tenetur,etiamsi excipiendo illud obiecerit vel oppoluerit.com.dicit Boer.d.consi.3.n.37. in si.Clar.d.liō.5.§.fi.q.53.ver.caueant. P.Fichard.

PRO. oblatio debiti,nisi in totum fieri non debet. l.tutor. §.Lucius.& ibi not.ff.de vsur.l. Iulianus.§.offerri.ff.de act.em. nisi volente creditore.§.1.instit.quib.mod.tol.obl.

OB contrà de l.quidam.ff.si cer.pe.

SOL. debitor qui totum confitetur debitum, non potest particulariter soluere, vt hic: si verò non confitetur de toto, partem debiti confessatam tantum recipere tenetur creditor, vt in contrario. idem.

PRO.oblatio debiti congruo loco,& tempore fieri debet. l.si solutus.ff.de sol.l.obsignatione.C.eod. idem.

Oblatio pecuniæ debitæ facta domino ab Emphyteuta,sufficit ad euitandum pœnam caducitatis, dummodo fiat loco, &tempore congruo.com.in §.Emphyteusis.q.8.ver.pone qd Emphyteuta. Intellige tamen, ꝙ ad hoc vt Emphyteuta consequatur plenariam libertatem,requiritur oblatio,consignatio,& depositio,& ita se habet communis opin.d. vt Ias.in l.2. C.de iur.emphy. P.Fich.

Oblatio.Si die dominico debetur vni Ecclesię,& in festo vnius Sancti alteri Ecclesiæ,concurrentib.die Dominico,& die festo,dies Dominicus velut magis ordinarius &naturalis prefertur.Est magis com.opi. secund. Socin.consi.116.vol.4.Aliqui dicunt,duplicem deberi oblationem. alij,ꝙ festum sancti, velut magis speciale preferatur,&dominico diei deroget,qui toties in anno intercurrit.alij, quòd diuidi debeat ,ppter concursum,l.coniunctim.de legat.3. Alij,quod neutri debeatur. M.Chærianus.

Oblatio verbalis non releuat offerentem, ideò ista oblatio debet esse realis.l. decem.ff. de solu.not. Bar.in l.acceptam.C. de vsur. & Alex. consi.130.nota ꝙ vbi res debet offerri ꝙ ad. Sed noc non habet locum, quando creditor, cui solo verbo offertur se nolle recipere solutionem recusaret,tunc enim nō requiritur realis oblatio secundum Alex.in l.si mora.in 5.fall. ff.solu.matrimo. & omnes comm. in l. qui Romæ.ff.de verb. oblig. quam communem sequuntur. ac citant Moderni. ibi, limitatur quoque non procedere conclusio præmissa,quoad effectum retardandi venditionem pignotis per creditorem factam, quoniam quoad hoc explorati iuris est sufficere verbalem oblationem. l.pen. ff.de resc.ven. secund.communem intellectum gl.Bart.& aliorum in l.pen.ff.de distr.pig.& in l.si residuum.C.eod.ti. quem sequitur vltra allegatos doct.Alex. in d.l.si mora.fallen.2. F.Viuius.

Oblatio debiti etiam sine consignatione, ac depositione facta liberat debitorem offerentem à pœna caducitatis,sicut regulariter obseruatur in alia pœna, de qua in text. l. acceptam. C.de vsur. sed ad consequendam plenariam liberationem à canone emphyteutico, secùs est si quidem ad huiusmodi effectum requiritur ꝙ emphyteuta illum offerat, consignet, atque deponat secundum communem intellectum l. 2.C.de iure emphy.circa fi. traditum ibi per doct. præsertimque per Ias.n.106. F.Viuius.

Oblationes debitæ vni, si in aliquo festo offerantur, etsi in die dominico ad alium pertinentes, si dies dominicus ac festum contigerit venire in vno die: diuidendæ sunt inter eos. Iason.in l. si arrogatore.numer.50.ff.de adopti.communem dicit. B.Villal.

Oblatio verborum tenus tunc demum offerentem iuuat, cùm vel venditor solutionem recipere velle abnuit, vel aliquis venditionem pignoris retardare nititur: aliàs nec rebus in aliis generaliter, nec in emphyteusi proderit. communia ponit Viuius libr.1.opi.230. & opi.231. Quamuis verius receptiusque sit emphyteutam ab emphyteusis commissione ob illam liberari:vt attestantur Soc.consi.118.in fi.lib.4.Ias.in l.2.n.182.C.de iur.emphyt.nec enim ad pœnas tantopere festinandum est. E.Suarez.

Oblatio verbalis offerentem releuat,quādo res quæ offertur,se ipsam offert,vt res immobilis. idem si mobilis quando

solutio est fienda alibi quàm in iudicio, secundum Bald.in l. acceptam.C.de vsur.idem secun.Ang.in l.prætor ait. §.si quis paratus.ff.de operis noui nunc.in l.4.§.ait prætor.ff.de re iud. quando debitum nō est liquidum,sed incertum &intricatum quantum debeatur per l.si residuum.C.de distrac.pign. idem quando creditor respondet se nolle recipere.Alexan. in l.qui Romæ.in princ.ff,de ver.obl. item sola oblatio impedit commissionem pœnæ, & cursum vsurarum futuri tēporis. l.si per te.C.de vsur.gloss.in l.acceptam. eo.tit.idem sufficit debitori offerre se paratum soluere,licet manualiter non ostendat pecuniam in casu.l.vltimæ. C.de rescin. vend. secundum Bart. in d.§.si quis paratus. Balb.deci.359.

Oblationem non præbens parrochianus præsbytero diebꝰ festiuis non peccat,quia non est de præcepto, vt est com.opi. de qua Zannet.in trac.de foro comp.n.61.tom.1. Bonacoss.

Oblatio sola in iudicio valet,& purgat morā: quia videtur soluere. & si fit post litem cōtestatam requiritur etiam simul consignatio.l.si rem.§.fi.ff.de pign.act.declara vt per Bald.in l. inuicem.C.de compens. Bart.in l.sed si alia.ff.de consti.pecu. & hoc ad effectum vt habeat vim solutionis. & quando sola oblatio sufficiat ad purgandum moram. not. Bart. in l. interdum.§.fi.de verb.oblig.sed solutio vera prodest,vt absoluatur ab instantia.§.fi.Instit.de perpet.& tempor.act.licet quandoq; solutio & oblatio parificentur.l.fi.C.ad leg.falcid.sola tamen oblatio facta in iudicio absque consignatione liberat à periculo interitus.Castr.d.l.interdum.§.fi.licet non liberet à iudicio.item soluens videtur fateri.Bald.in d.l.si reus paratus.per l.3.§.si quis dolo.de tabul.exhi.& ꝙ oblatio iudicialis liberet, non tamen ꝙ nō teneatur offerens dare pecunias,not.Aret.l. si rem alienam.§.fi.de pig.act.Cui adde ꝙ soluens non dicitur habere aliquam legitimā defensionē.Aret.in l.2.C.quod metu.cau.vbi soluens purgat metum,& vide text.in c.super hoc.de renuntiat. vbi non est verisimile ꝙ ille qui non tenetur, velit soluere. Qualiter aūt oblatio fieri debeat, vt offerentem excuset.vide Aret. consi.142. col.vlt. Quid de oblatione bonorum facta pro debito nondum liquidato & incerto, & quando ea oblatio fuit acceptata à creditore? & dic vt per Burs.ꝗsi. 8.n.42.& seq.& consi.9.n.10.n.50.cum aliis seq.libr.1. Pur.

Oblatio vbi requi.non suffic.verbaſ.l.q decem.ver.idem respond.in fi.ff.de solu.l.seruus.qui hæredi.in fi.ff.de sta.lib.Bar. plene.in l.prætor.§.si quis.ff.de op.no.nun.Ale.in l.si insulam. in 2.col.de ver.obl.Ang.in §.sequens.in 5.col.inst.de act.

Facit.quia vbi opus est facto.verba non sufficiunt c.1.& 2. de seq.pos.& fruc.glo.in c.pastoraſ.de offi.ord.Alex.post glo. & doct.in l.si mora in 2.col.ff. sol.ma. & l.si seruus ff.de vul.& pup.& Ias.in l.1.§.hæc verba.in 2.col.ff.quod quisq.iur. Alex. in 1.vol.consi.21.in fi.& in 2.vol.ꝗsi.7.col.3.& in 4.vol.consi. 130.in 3.col.vers.& si diceres.& consi.seq.ver.nec ob.prędict. & in 5.vol.consi.39.in 1.col.

Et tunc pro verbis verba reportet. Ias.in l.2.in 72.col.C.de iur.emph.& in l.quidam estimauerunt.in 2.col.ff.si cer.per.& Alex.in d.l.si mora.pe.gerar.singul.92.

Limitat Alex.in d.l.si mora. sex modis. & ego ibi in margine Addidi septimam limitationem secun.Cu.in consi. 5.incip. Nauta quidam vz.quando ab aduersario quid est implēdum. quia tunc sufficit verbalis oblatio.

Et in materia vide eundem Alex. in l. creditor qui. in fi.ff. de distr.pig.& in 1.vol.consi.102.& in 2.vol.consi.7.Barb.in 1. vol.consi.15.in 5. & 6. col. Ias.in l.1.in 1.col.ff.qui satisd.cog. & in l.quod te.in 3.col.ff.si cer.pe.& in l.sancimus.in 4.col.C. de iud. P.Andora.

Quando fit oblatio partis debet acceptari cum protestatione agendi ad residuum ita Alex.in l.quidam estimauerunt. in fi.ff.si cert.petat.

Oblatio verbalis suffic. quando aliquid non est liquidum. Ias.in l.ait prętor §.sine autem.ff.de ope.no.nun.Cor.in 4.vol. consi.85.vers.& vbi debitum.

Et tunc suffic.præstat.cautionem.vt s.in ver.mora.§.16.

Oblatio est fien.congruis loco. & tempore. l. si solututus. ff.de solut.l.mora.in prin.ff.de vsu.Alex.in 1.vol.consi.102.in 2.col.& in 2.vol.consi.7. Calca.in consi.13.el 2.in fi.Alex.in l. qui romæ.in 2,col.de verb.oblig.fac.quod vult Ludo.ro.ꝗsi. 48.circ.fi.& consil.163.vbi dicit.quòd paria sunt non offerre vel minus leg.

Oblatio non est fien.nisi requira.à parte.Ias.no.in l.stip.cir. princip.ff.de oper.no.nun.s.in contractibus nominatis. vt ibi per eum. idem.

Oblatio sola. in contractibus inno. non habet vim implementi.Iason.in l.iurisgen.in 5.cōl.ff.de pac.alleg.gl.ibi.quam seq.doct.& Cy.in l.sue apud acta.C.de transac.

Limitat proced. quando factum est promissum. secus vbi promissa esset datio.quia tunc si offertur & consigt.hť pro dato.& non erit locus penitentię.l.j.C.de rerum permu.l.acceptam.C. de vsu.al.Alb.ibi. & Bal.in l.ex placito. in 13.q.C.de re.permu. Offerens.n. equipar. traddenti.l.si cum fundum.ff. de pac.Bñ facit quod vult ipse Ias. in d.§. siue autem.in prima col.ibi 3.not.

Limitat 2.nisi contractus inno.ordine.ad nominatum.vt si promitto vendere ob certam causam.nam tunc regul. secundum naturam illius contractus no.cui magis assimilat.non hť locum penitentia. & tunc suffic. oblatio pro implemento.al. Bal.in l. quamuis.C.de transac.

Limitat 3.quando ꝓtractus inno.tenderet ad liberañ. nam cum non habeat locum penitentia. d. l. quamuis. oblatio habet vim implementi.al.Bal. in d.l.iurisgen. & in l. si cum fundum.illo eo.tit.

Limitat 4. vt oblatio non sufficiat ad hoc vt possit agi ad rem prin. promissam. sed bene suffic. vt agi possit ad pœnam promissam cum nō stet per eum al.no.Pau.de ca.in l.si pacto quo penam.C.de pact. P.Andora.

Oblatio verbalis.suffic.in re immo.Soci.in 2.pt.consi.109.

Oblatio non suffic. quando tendit ad acquireñ. ius offerrenti.& ad obligañ.alium ad aliquid. Iason. in l.si seruus. ff.de vul.& pup.

Offerens se paratum.facere omnia ad quæ de iur. tene. Ad quid referant. talia verba. vide Alex. in 1.vol.consi.90.circ.ti. & consi.102.in 2.col.ibi Non obstant ea.

Oblatio tunc releuat quando offerens est paratus soluere quod offert.Cor.in 4.vol.consi.149.vers.his tamen non ob.

Ias.non vt ibi.fac.quod vult phi. in c.ad apostice.in fi.de re iud.in 6.

Oblatio fideiussionis. suffic.qñ quis tenet. caue. vt aliquid conseq.Alex.no.in l.de pup.§.si is cui in prin.de oper.no.nun.

Oblatio facta in Iud.an lib.vide aliquid remissiue per Alex. in l.si debitum ff.de soluc.

Oblatio pecunie debite debet fieri cum nume. pec.Ludo. ro.consi.352. idem.

Oblatio realis facta in marsupio non valeret, nisi pecunia prius extracta fuisset è marsupio,& numerata,coram testibus & postea reposita in ipso marsupio. Ita videtur velle glos.in verb.contestetur.in §.illud.in Auth.vt exactione instante dotis.colla.7. quemadmodum Bart.illam declarat in l.cùm seruus.n.3.vbi ipse querit,an sufficeret offerre marsupium in iudicio.ff.de cond.& demon.& in l.prætor ait.§.si quis paratus. n.1.vbi ipse inquit: Si quis paratus fuerit satisdare, eum debere ducere secum fideiussores,idoneos:& omnes leges quæ dicuntur de solutione intelligi debere vt soluens eat cum denariis,cosq;in manu habeat.ff. de noui oper.nunc.Hoc quoque alij Doc.probarunt,Io.Pet.de Ferrar.in sua praxi in form.libel. quo agitur ad pœnam ex compromisso in verb.legitimè.Pet. de Anchara.in consi.331.n.1.Ludoui. Rom.in consi.163.in fi. Alex.de Imo.in l.si mora.n.8.ff.solut. matrim. & idem Ale.in l.si seruus. vbi ipse omninò voluit, quòd pecunia in sacculo ob signata,antè ostensa & coram testib.numerata sit.ff.de vulga.& pup.substit.& in l.qui Romæ.ff.de verb.oblig.Quia vbi oblatio est necessaria,tunc debet offerri,nec sufficeret offerri verbo,sed debet offerri reb.ipsis. Alex.de Imo.in consi.105.n. 41.in 3.vol.& in consi.130.nu.11.& ibi Apostillator.in verb. offerre plures authoritates Doct.adducit in 4.vol.consi.Ias.in l.Titiæ textores. ff.de leg.1.& in consi.17.n.2.vol consi.Hippol.de Mars.in suis singu.sing.479.Ant.Negusantius in tract. de pigno.& hypothe.in 3.par.3.memb.5.par.prin. Ripa in l.si insulam.n.68.ff.de verb.oblig. Anton. Capycius in decisione Neapol.decis.19.n.2.Rolan.à Valle.in con.53.n.34. cum seq. in 1.Tom.consi.In quib.locis recentiores testan. hanc sententiam comm. approbari, de qua nouissimè eleganter scribit in vtramque partem Andre. Tiraq. in tract.de vtroque retrac.§. 4.gl.6.num.19.cum seq. cuius dicta transcribere non operæ pretium esse duco. Et totam materiam consulendo tradidit Bart.à Chassan.in consi.41.cuius consi.meminit etiam Hieron. Cagnol. in l.quod te.n.58. ff.si cert.pet. similiter quæ de iudiciali vel extraiudiciali oblatione quæri possint, tractantur à Negusan.in d.tract.de pig. & hypoth.in d.3.par. & in 2.par.3. memb.5.par.princ.& Ripa in d.l.si insulam.nu.65 cum seq.Et quid quando creditor cui verbo facta est oblatio declarasset nolle se recipere,an eo casu realis oblatio requireretur.Nico. Boer.in suis Decis.q.124.n.29.in 1.par.item an sola verbalis oblatio sufficiat ad pœnæ euitationem meminit Bart. Socyn. in consi.108.vbi ipse comm. esse dicit, verbalem oblationem sufficere ad pœnæ euitationem, allegans Cyn.Bald. Alber.de

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rosa.& Sal.in l.acceptam.C.de vsur.in 4.vol.cons. kircho.

Oblatio Iudicialis producit actionem teste Rol.cons.7.nu. 29.lib.3.& not.doc.in l.si rem.§.fi.ff.de pig.act. Boer.q.124.n. 27.Qua in materia,prestertim eius quod scribit Bar.in l.si reus paratus.ff.de procur.vide Alex.cons.92.col.pen.circ.med.lib. 1.Cagn.in l.non potest videri. ff.de reg.iur. ꝓ autem oblatio debeat esse realis. not.Alex.cons.130.col.3.lib.4.de quo vide Mathes.sing.127.Iafr.concl.359.

Oblatio pretij facta per aliquem non attenditur in æstimatione rei, vbi ex conuentione iustum pretium consideratur, iuxta veriorem sententiam.per Burs. cons.99.n.16.libr.1.vbi latius declarat, & ibi plura de offerente fraudulenter plus iusto pretio, & de supponeñ personam, quæ offerat pretia excessiua, vel non iusta in fraudem tertij quomodo & qua pœne puniantur:vide ibi.

Obligatio naturalis non dicitur ex stipulatione Io.à Ripa in rub.de pactis.C.n.7 communem dicit. B.Villal.

Obligatio naturalis potest cedi.Ias.in l.hoc edicto.§.vsufructuarius,n.6.ff.de no.oper.nunt.communem dicit. idem.

Ex testamento minus solenni oritur naturalis Obligatio,potens ad retinendum,& excipiendum, Est com.opi.sec.Ias.in l. si creditoris circa fi.C.de fideicom.Vide infra Testamentum. numero quinto. M.Chærian.

Obligatio sub conditione potestatiua transit ad heredes, Boe.deci.351.num.2.communem dicit. B.Villal.

Obligatio si sonet in contractum innominatum potest valere.nec tamen valebit vt ꝓtractus nominatus, Ias.in l.si quis ante.num.18.ff.de acquir.possessi.communem dicit. idem.

Si in Obligatione exprimatur vnus casus fortuitus, & demum generalia verba subiiciantur, expressio illius operatur taliter,quòd in eadem etiam veniunt non expressi,vt habetur per gloss. & Doct.in l.sed si quis §.quæsitum. ff.si quis cautio. & in l.1.ff.commoda.& in c.1.eo.tit.de commo.hancque pro magis communi adducit,& sequitur Alex.cons.3.incipi.viso instrumento concessionis.in fi.lib.1.arg.tex.in c.qui ad agendum,de procurat. in sexto. Aduertendum tamen est quòd,& si quis in se omnem fortuitum casum suscipiat,omneque periculum, nunquam tamen venit sub tali obligatione casus insolitus sec.Bart.& alios in d.§.quæsitum.ff.si quis cau.per tex. in l.fistulas.§.frumenta.ff.de contrah.emp.Bal.in l.falsus.C.de fur.& latè idem Alex.cons.28.visis lib.1.& ibi plura hanc conclusionem corroborantia cumulat, & in consilio 3. viso instrumento.eod.lib. F.Turzan.

Obligatio generalis comprehendit merces vænales, Ant. de Fano.de pign.par.2.mem.2.n.17.com.dicit. idem.

Intellice istam commu.si sunt penes debitorem.Io.Grotus. in l.si constante in secunda lect.n.203.ff.solu.matrimon.com. sic intellectam dicit,magis com.Ias.in §.item Seruiana.nu.51. Instit.de act.de qua Coua.in reso.lib.2.c.5.dicit,si obligatio referatur ad certum locum,quia tunc res vænales non comprehenduntur vt in mercibus allatis in domum conductam,vt in l.debitor.ff.de pign. vel possumus dicere vt aliàs dixit Gome. in d.§.item Seruiana. quòd etiam in casu d.l.debitor. de mercibus allatis quòd veniunt in obligationem merces vænales quando non sunt alia bona in quibus dicta obligatio verificetur per l.pediculis.§.item cum quæritur.ff.de auro & argento leg. vel dic secundum Zasium in §.item Seruiana. n.20.quòd etiam inuectæ & allatæ merces comprehenduntur in obligatione generali tacitè, vel expresè taliter ꝓ ipsæ vel loco illarum positæ, si inueniantur in domo conducta tempore solutionis,sint obligatæ per l.cum tabernam. ff.de pig.& sic generaliter nostra communis sit intelligenda quòd in obligatione generali veniant merces vænales quod aliàs ita tenuit ipse Ias. sibi contrarius in l.qui Romę.§.Callimachus.ff.de verborum obligat.magis com.dicit,& ita est tenendum.Nota omnia supradicta pro intel.l.5.titul.8.part.5.& l.vlt. libr.17.For.ll.dicentium omnia bona inuenta in re locata esse obligata pro solutione mercedis. idem.

Obligatio ad carceres,& renuntiatio cessioni bonorũ non firmatur iuramento, Alc.in c.cum contingat.de iureiuran.n. 69.communem dicit. idem.

ADDITIO. Hoc quòd debitor per obligationis renuntiationem,& pactum non possit cedere bonis cum sit contra bonos mores,limita in plurib.casibus, vt per Soci.in trac.fallen. in Fallen.342.pactum.

Obligatio nascitur ante diem,quæ tacitè inest ratione loci, actio tamen non,Hieron. Cagn.in l.in omnibus,ff.de reg.iur. communem dicit. B.Villal.

Obligatio dandi est indiuidua, Curt.iu.consil.74.communem dicit. idem.

PRO. Obligatio est mater actionis.l.licet.§.ea obligatio.ff. de procura. Bellon.

OBIEC.Contrà de §.omnium, instit.de action.vbi realis actio nulla præcedente obligatione nascitur.

SOL. Hæc regula locum habet tantum in personali actione,non in reali:quæ ex ea causa differt à personali.actio enim in dubio intelligitur personalis. l.actio. ff.de act.& obl. idem.

PRO. Obligatio personalis non sequitur singularem successorem, sed vniuersalem.l.fi.§.fi.ff.de contrah. empt.l.1.§.si heres,ff.ad Treb.l.æris.alieni.C.de donat. idem.

PRO.Obligatio generalis,& alternatiua ęquiparãtur.l.cum is.§.fi.ff.de cond.indeb. idem.

PRO.Obligatio generalis & alternatiua est diuidua quoad solutionem.l.in executione.§.pro parte.ff.de verb.obl. idem.

PRO.obligatio semel sublata,ampliùs reuiuiscere non potest.l.qui res.§.aream.ff.de solut. idem.

OBIEC.Contra de l.sed si alio.§.fi.ff.si ex noxa.cau.aga.vbi etiam perempta obligatio restituitur.

SOL. Sicut illa,quæ restituitur absenti,dicitur vtilis,ita illa quæ præsenti contra quam petitur restitutio,& sic non est eadem quæ resuscitatur:vt C.si aduer.transl.2. idem.

PRO.obligationes fiunt ex consensu.l.cõsensu.& l.in omnibus rebus.ff.de action.& oblig. Bellon.

PRO.Obligationes reorum & fideiussorum æquiparantur. in l.3.§.fi.ff.de duobus reis. idem.

Obligatio personalis non sequit.singẽm. sed vniuersalem successorem.l.1.§.si heres. ff.ad treb. Soci.in 2.par. cons.236. Cur.in cons.12.in 2.col.Ias.in l.fin.in 2.col.ff.de op.no.nun.& in l.quedam §.nihil ff.de eden.al.l.fi.§.fi.ff.de contrah.emp.& alia iura Alex.in 1.vol.cons.10.in 1.col.& cons.17.in 1.col.& latius.in cons.92.in 2.col.ibi 2. respond.& in 5.vol.cons.122. in prin.Soci.in d.§.si heres. Ias.in l.2.in 60.col. de iur.emphit. Bal.in l.de rebus.C.de don.ante nup.

Nec passiue. vt iuib. præal. nec actiue. vt per Lance.in l.liberto. ff. de annu. legat. vbi dicit, quòd si promisisti mihi edificare domum in fundo meo, & ego alieno fundum in titium.non teneris edificar. Titio.al.l.non solum.§.morte.ff.de oper.no.nunc.

Facit.l.2.& quod ibi vult Bal.C.si vnus ex plu.hr̃d.

Ius tamen excipiendi.& replicandi.transit cont.singularem successorem.Ludo.ro.cons.311.circ.princ. P.Andora.

obligatio generaliter comprehẽdit bona emphyteutica,etiam ecclesiastica fauore dotis,iuxta com.per Burs.cons.32.nu.10. n.37.lib.1.cons.120.n.22. eodem, vbi ꝓ bona emphyteutica veniunt in generali obligatione fauore dotis sec.com.ibi.

obligatio generalis non comprehendit feudalia sine assensu domini.sec.com.emphyteutica. vero veniunt,licet traddi, nequeant,sine domini directi assensu, iuxt.commu. per Burs. cons.31.n.18.lib.1.vbi latius declarat.

obligatio nulla oritur, cum lex resistit actui, aut potentiæ, nec ciuilis,nec criminalis,nec naturalis,vt est comm.opin.de qua Vantius de nullita.proces.fol.146.n.53.idem.cum dene gat lex viua,vel mortua audientiam,est actus ipso iure nullus, vt est magis communis opin.Vantius ibi. nu. 53.vbi & de statuto idem dici. Bonacossa.

obligationib.facti licet succedat obligatio ad interesse,l.stipulationes non diuiduntur.vers.Celsus. tamen si super ipsa obligatione interponitur iuramentũ obligat precisè iuramentum promittentem ad factum per gl. communiter approbatam in ver.necesse habeas.ff.de condict.caus.dat.Et hanc sententiam communiter approbatam esse attestantur Alex. de Imo.in cons. 36.n.25.& in cons.91.n.5.in 2.vol. cons.& Ias. in cons.60.n.10.in vol.1.& in cons.41.nu.3.in 3. vol. cons.& Rolan.à Valle,in cons.6.nu.32.in 1.vol.cons.Quamuis nonnulli contrariam sententiam secuti fuerint,vt liquet ex scriptis Andr. Tiraq. in tract. de vtroque retract. §. tertio. gloss.3. numero 6. Kirchouius.

In obligationibus tradendi ꝓ succedat obligatio ad interesse,quæ sit ratio,vt l.si rem tradi.cum similib.ff.de verb.obli. & tamen secus est in obligationib.dandi,vide Aret.in §.fi.col. fi.instit.de inutilib.stipul.Et an obligatus ad dandum teneatur præcisè,& non liberetur præstando interesse, vide Ias.in l vbi autem.§.hæc stipulatio.ff.de verb. oblig.vbi ponit regul.cum fallentiis. Put.

Obligatus ad dandum ex stipulatione viam, tenetur stipulari dationem,& factum, Alciat.in l.2.§.1.numer.38.ff.de ver. oblig.communem dicit. B.Villal.

Obligatus ad dandum aliquid in genere, præstãdo partem non liberatur in totum, nec in illa parte obligatus tamen alternatiuè,dando partem licet in illa parte nõ liberetur,tamen cessat

cessat excercitium actionis in illa parte, Alciat.ibi numer.55. communem dicit. idem.

Amplia ꝓ in tantum est vera quòd creditor non compellitur recipere,idem ibi nu.10.in vers.7.limita.comm.dicit,licet sibi non placeat in puncto iuris.

Fallit in pœna apposita in obligatione dandi, vel faciendi cum factum est indiuiduum: quia non debetur nisi pro parte pro qua non fuit completa vel fuit contrauentum,Boer.dec. 349.num.8.communem dicit. idem.

obligatus ad factum,medio iuramento,astringitur,vt promittens teneatur ad factum præcisè & non satisfaciat soluendo interesse.Fortu.Garcia.in c.j.de pac.n.j.in fi.cõ.dicit.idem.

Amplia in obligato ad scribendum libros, quia non satisfacit cum interesse,sed precisè tenetur ad factum,Ias.in l.stipulatio.§.habet autem.n.11.ff.de nou.oper.nunt.com.dicit,& reprehendit Alex.dicentem com.contrariam. idem.

obligatus ad factum ex eadem obligatione tenetur ad interesse,& ex eadem potest conueniri, Ias.in l.si quis.§.si quis promiserit.nu.3.ff.de re iudic.communem dicit. idem.

obligatus ad dandum rem vel quantitatem respectu rei, perempta re perimitur obligatio, Dec.in l.quod te,ff.si cer. pet. n.6. communem dicit.vbi vide limita. & nota istam cons.ad obligatum alternatiuè, de quo in ver. debitor suprà totum. idem Villal.

in obligatione rem tradi,non iuratur in litem.comm.dicit. Albe.in l.in actionibus.n.3.ff.de in litem iur. I.Fich.

obligatus satisdare, satisfecit, dando fideiussorem, aut pignora.B.Fier.Cag.in l.plus cautionis.de re.iur.ff.com.dic.Vill.

Obligatus tamen ad dandum fideiussorem, non liberatur dando pignus.idem ibi.num.4.communem dicit. Villal.

Nota istam communem ad intel.l.2.tit.3.libr.2.For.ll.vbi disponitur ꝓ si debitor in iudicio vocatus,non sit idoneus in facultatib.ꝓ debet prestare fideiussorẽ,aliàs iudex dẽt ponere illum in carcere.& sic ex ista cõi & l.colligitur ꝓ nõ.satisfacit dando pignora,quod etiam facit ad intel.l.1.tit.5.lib.2.For.ll. quæ loquitur de petenti ferias, & ad intel.l.16.tit.13.par.5.& l.33.tit.18.par.3.& l.7.tit.18.lib.3.For.ll.sed tamen de iure regio satisfacit. dando pignora,si non habet fideiussorem per l. 7.tit.8.libr.2.For.ll.approbata opi.Bart.in l.prætoriæ.de præt. stipul.ff.de qua per Suar.in d.l.2.tit.3.lib.2.For.ll.n.x. Et not. quòd iste fideiussor, qui præstandus est ad hoc ꝓ reus liberetur à carcerieus sufficit quòd sit satisdatio faciei, & sic has ll. intelligit dictus Suarez. numero 4.in fin. & dicit non obstare dict.l.& si obseruatur. idem.

Obligatus ad nudam cautionem. tenetur promittere sub pœna.voluit glo.licet sub verbo forte,in l.2.§.sed & si dubitetur.ff. de iud. & in l.3.§. quamuis.el 2. sub eodem verò fortè, in versi.quibus,in fi.ff.si cui plusquam.per l.fal.& in l.3.§.fi.ff. de aliena.iud.mutan. ca.fac. sequitur Imo.in l.si prius.ff.de oper.no.nunt.idem Imol.& Cast.in l.diuortio.§.interdum.ff.solut.matr.Bart.tamen quem alij in l.fi.per not.per glo.ibi, ff.de præto.stip.sequuti sunt,& in l.2.§.fi.ff.qui sat.cog.fuit contrariæ sententiæ, concludens, id in iudicis arbitrio residere, an cum pœna,vel sine pœna,debeat cauere,quem quatuor in cautibus,ꝓ pœna inferatur,arbitrari debere ait, quorum primus est, si interponitur super re inestimabili per text. l.procurator ad exhibendum.ff.rem rat.habe.in §.fi. Secundus est, quando sufficit nuda cautio sine fideiussore, per dictam glo. in præal. leg.1.§.quamuis.el.2.ff.si cui plusquam pl.falc.Titius,quando hæc stipulatio interponitur ad purgandum,vel ad euadendum,aliquam pœnam,vel obligationem, in quam ceciderat, tunc enim æquum est, ꝓ certa pœna promittatur & magna, ita ex gloss. in d.l.3.ad fi.de alie.iud.mut. cau.fac. Quartus, & vltimus casus est, quando consuetudine hoc inductum esset, quòd cautio cum pœna interponeretur, per tex.in l. ꝓ si nolit.§.qui assidua ff.de ædil.edict.l.si pignore.ff.de pigno.actio. in fi.& l.si prius.§.1.ff.de aqu.plu.arcen.quos casus,Bal.quoq; excipit & enumerat in l.3.in princ.ff.de cond.cau.dat.in l.fancimus.C.de verb.sig.in.l. vniuersa.C.de preci. imper.offer.& in l.exequutorem.C.de execu.rei iudi. vbi ꝓ non debet cum pœna caueri, nisi consuetudo eo in loco vigeat de ipsa pœna adiicienda.Hanc eandem conclusionem tenet Alex.tanquam com.in d.l.diuortio.§.interdum.solut.matr. & ibi p eum post Imol.& Paul.de Castr. habes ꝓ qui ad nudam cautionem tenetur,sub hypotheca promittere debet cũ hoc sibi facile sit, l.si filio.in fi.ff.vt leg. no.caue.idem concludit ipse Bart.in d.l. si prius.ff.de ope.no.nun. & in locis aliis per ipsum Alex.in d. §. interdum relatis, vbi etiam habes, ꝓ vbi quis idoneè cauere tenetur,non sufficit cauere sub hypotheca,sed cum fideiussore,vel pignore cautio est præstanda, quia dicta cautio cum hypotheca dicitur mediocris,non autem idonea,& licet glo. in l.si mandato Titij. in glo.parua,in §.fi. ff.mand.contrarium voluit, illam tamen Alex.d.§. interdum. tanquam male locutam reprobat. Limitatur aũt quod dictum est de fideiussore, non procedere,neq; locum habere, quando talis à quo dicta cautio exigitur esset multum diues & idoneus,quia tunc sufficit nuda cautio cum hypotheca,per tex.in l.si stipulatus sum Stichum.ff.verb.obl.ita inquiunt Ang. & Imol.in l.prætoriæ. la.3.ff.de præto.stipu.refert & sequi.idem Alex.præal.§.interdum.& quid,quando lex disponit ꝓ quis plenè,& quando,ꝓ competenter,vel rectè caueat, siue etiam dicat caueat, vel satisfdet, ibidem p ipsum Alex. post. præscriptos ante eum scrib. explicatum,& declaratum habebis. F.Turzan.

Obligatus ad factum, licet compelli ad factum ipsum nequeat, cùm succedat obligatio ad interesse.l.stipul.non diuiduntur.§.Celsus.ff.de verb.obl.& l.si quis ab alio. ff.de re iud. nihilominus interueniente iuramento posset precisè compelli ad factum promissum,sec.glos.in l.si pecuniam.in vers.quia iurasti.ff.de condi.ob causam,Bal.in l.1.C.de sent.quæ pro eo quod interest, & in prælud.feud. doc. in l.si quis maior.C.de transact.& Alex.cons.37.vol.2. vbi dicit istam esse com.sent. & scribentes omnes hoc idem asseuerant.in rub.de iureiuran. sed hoc non procederet in herede iurantis cùm ipse non possit præcisè ad factum compelli, verùm liberaretur soluendo interesse,quia iuramenti vinculum ex parte iurantis personale est,c.veritas.de iureiur.idcirco nõ ligabit hæredem.ita not. Bal.in d.prælud.feud. F.Viuius lib.2.opin.200.

obligatus à lege vel statuto ad dandũ fideiussorem, si eum nõ reperit, loco fideiussionis subrogatur cautio iuratoria per eum præstanda.ita glo.& doc.in l.1.ff.qui satisd. cog.in Auth. generaliter.C.de episc.& cleric.Hipp.de Mars.in reper. Rubr. ff.de fideiuss.n.193.ver.quero.22.aliquis obligatur ex forma legis vel statuto.vbi ipse hanc senten.com.n.194.appellat,additque limitationes. Et hanc commun.conclus.esse meminit quoque Rolan.à Valle,in cons.43.n.21.in 2.Tom.Kirchou.

Obligatus præcisè cum iuramento in pecunia numerata non potest offerre de bonis suis mobilib. vel immobilib.stante iuramento,quod sec.com.doc.opi.obligat præcisè in pecunia numerata.Ias.in cons.9.n.9.vers.& in primis.& n.10.vers. Nam fm veram & cõ.sent.in 1.vol.cõs. Matth.de Affl.in suis decis.sacri cons.Neapolitani,decis.163.& dec.381.Rol.à Val. in cons.53.n.47.in 1.Tom.consil. Kirchouius.

Obligatus tradere per sententiam ad illud præcisè cogi potest.ex not.in apostil. ad text.in l.qui restituere.ff.de rei vend. Ias.cons.9.lib.1.intellige prædictam concl. fundatam ex gl.& doc.in l. si pecuniam.ff. de condict. caus. dat.in casu possibili, quando factũ præstari potest:secus si non potest, teste Crauet. 12.col.1.quæ omnia plenè examinat Ias. in l.stipulationes nõ diuiduntur.n.32.& seq.de verb.oblig. Put.

Obligatus soluere auditur,volens de soluendo satisdare,ex magna tamen & idonea causa,inspecta qualitate rei & personę,etiam si esset condemnatus:puta si rationes ad quas reddẽdum est condemnatus, sint intrincatæ, nec liquidatæ,aut parcellæ solutorum & inde datorum nondum forent liquidatæ, secundùm glo.fin.in fi.Ange. & Nicel.in l.4.§.ait prætor.ff.de re iudi. vbi Ange. ponit cautelam, quam tunc seruare debet condemnatus,facit l.si residuum.C.de distract.pigno. Balb. decis.438.

Obreptio,& taciturnitas vitiat legimationem Cur. iu.con. 83.nu.8.communem dicit. B.Villal.

Obreptio seu res furtiua & clancula in totum vitiat scripturas,qua de re vide infrà verb.Surreptio & Rescriptum.

PRO.Obscure respondere,& nihil respondere,paria sunt.l. de ætate.§.nihil.ff.de interrog.actio. Bellon. Tolos.

Obsides populi Romani, & sic hodie in bellis contra infideles dati aut recepti,testari non possunt.lege obsides.ff.dẽ testamentis.Secus si ciuitas vel princeps ciuitati vel principi obsides dederint,aut ad his receperint,quia tales nihilominus testari poterunt,sec.Bart. & Doc.in d.lege obsides. per notat.in c.ex rescripto. de iureran. & ita communiter teneri refert Bened.Capra reg.103.numero 203.

pro Obsidibus an liberi homines dari possunt:&de materia obsidum Fel.c.ex rescripto.de iureiur.Ias.§.rursus.9.& 10.col. instit.de actio.Bal.in l.2.C.de patrib.qui fil.distrax. P.Ando.

obsterricum iudicio standum est in eo an partus viuere possit naturaliter,vel non.communem dicit Clarus.Sent.§.testamentum.q.45.vers.fin. P.Fichard.

PRO.Obuiandum est malitiis hominum.in ca.auaritiæ.de electio.extra. Bello.

Obuiare quis tenetur delicto, etiam clamando,vel reuelan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

do,vt est com.opi.Clar.q.87.ver.1.& verl.dictum est,non solum de iure ciuili,sed etiam de iure canonico,vt est com.opi. ibi.Etiam in foro cõscientiæ,vt est com.opi.ibi in fi.Diaz.reg. 184.Fallit hæc magis com.opin. in Clerico & Pontifice.item fallit in crimine perpetrando contra Principem. Gratus Respon. 1.in 1.vol.numer.47.& seq. Bonacossa.

PRO. Occasio delinquendi dari non debet.in l.conuenire. ff.de pac.dot.l.meminerint.C.vnde vi.ca.qualiter & quando. de accusat.extra. Bellon.

Occidi potest fur,pro defensione rerum,quæ aliàs nõ possunt recuperari,Ias.in l.vt vim.n.25.ff.de iust.&iur.com.dicit: limitat de iure poli,& in clerico,& in re parua quẽ vide.B.Vil.

Occidere licet offendentem patrem, filium,vxorem aut sanguineum,aut cognatum,Ias.ibi.num.27.comm.dicit.

Amplia ad extraneum, si aliàs vita eius non potest saluari ibi.n.29.com.dicit.limita tamen quoad incurrendum irregularitatem,glo.fi.in cle.1.de homicid. idem.

Occidens Titium cũ Sempronium voluisset, punitur pœna extraordinaria.com.dicit Alban.cons.n.1.& 2.Menchaca illust.contro. cap.95.num.32.refert Clar. lib. 5.sent. §. Homicidium,versi.Dicunt. P.Fichard.

Occidere possum impunè etiam alium me non offendentem,si aliquis potens cui resistere non possum,me interficere velit,nisi ego illum interficiam. Bal.in c.1.§.iniuria.n.19.ver. sed pone quidam potens mihi mandauit,q̃ occidam Titium, aliàs interficiet me, nunquid excuset cum aliàs vitam meam seruare non possum.de pace iuram.firm.&in l.1.vers.11.quæritur.n.24.C. vnde vi. Et hanc comm. doc. sentenesse scribit Dec.in l.vt vim.plurib.adductis authoritatib.n.9.ff.de iust.& iur.Licet autem ipse voluerit contrariam sententiam defendi posse per text.in l.scientiam. §.qui cùm aliter.ibi, Illum enim solum qui vim infert ferire cõceditur. ff.ad l.Aquil.ergo quis alium occidere non potest. tamen postea ipse addit, adiecta declaratione vlteriori à communi sentent. non recedendum esse.Quam tamen Modern. Parisi.tanquam refragantem iuri ciuili.l.si te bonis. C. de iure delib. & iuri diuino in suis addit. ad l.vt vim.in verb.contrarium.litera D.non admittunt. kire.

Occidens seipsum alicuius criminis,sceleriſve reus existẽs, punitur in publicatione bonorum, nisi heredem haberet.l.fi. & toto tit.ff.de bonis eorum,qui sibi mortem consc.&tenent Iaco.de Rauen.& Pet.de Bellap.in l.2.C.qui test.fac.pos.& Io. Igne.cum aliis relatis per eum. in l.1.§.si tibi.n.109.ff.ad Syllanian. In contrariam vero partem, vt suspectus de crimine vel accusatus,vel in crimine deprehensus, si mortem sibi conciuit, hodie eius bona non venirent publicanda, inclinarunt gloss.in l.1.§.1.in vers.aduersus. ff.de iure fisci.& Bart.in l.1.§. fi.ff.de bon.dam.& in l.1.§.fi.ff.de bon.eor.qui ante sent.mor. sibi consciuer.per auth.bona damnatorum.C.de bon.damna. cum similib.& bona ista delinquentis circa seipsum lite super eo contestata nõ ipso iure, sed per sententiam publicari possunt, & debent,l.in fraudem.§.eius bona.&§.seq.ff.de iure fisci.glo. & omnes cõiter, & ibi Bolog.in secundis interpretationibus, in l.2.C.qui testa.fa.poss.& Bart.in l.3.§.fi.ff.de bonis eorum, qui mor. sibi consci. & vltra pœnam publicationis bonorum imponendã delinquenti prædicto circa seipsum,cadauer eius furca etiam suspenditur. & sic punitur quemadmodum si extraneum occidisset,sec.Rom.& Ias.in d.l.2.per text.ibi & Carrer.late declarantem,in prac.cri.§.homicidij.n.123. cum aliis seq.vbi hoc duob.modis ampliat. Sed iste occisor ipsiusmet, nisi extitisset de crimine accusatus,nec in eo deprehensus,verùm de crimine ipso tantum suspectus,tunc fiscus,vt bona rapiat,teneretur probare mortẽ consciuisse metu pœnę,non tamen impatientia doloris, sec. Petr. & Cyn.in l.2.C. qui testamen.fac.poss.Bart.& alios communiter,in l.fi.§.fi. ff.de bonis eorum,quiante senten. Bald.in l.fin.C.de iure fisci. lib.10.& Ioan.Ign.in dict.§.si tibi.numero 62.

Contrarium verò respondendum esset,vbicunque erat accusatus,vel in crimine deprehensus,& postea sibi mortẽ consciuit tunc ob hanc præsumptionem, & veluti fictam confessionem quæ est contra ipsum, onus probandi eius innocentiam reuertitur ad heredes ipsius, vt bona mortui tueantur, ita voluit Platea,in dicta l.fi.C.de iure fisci,& Bart.vbi supra.

Contrarium tamen,vt etiam hoc casu onus probationis sit eo incumbat voluit Io.Ig.in d.§.si tibi.n.62. Cæterum in actu practico tutum non foret discedere à sententia Plat.& Barto. tanquam veriori.Sed præmissa limitantur non habere locum in vasallo occidente seipsum, qui ob hoc feudo priuari non debet, secundum Bald.in c.1.quibus modis feud.amit.& Iac. de feud.ver. dictique vasalli promiserunt il primo,nu.19.vbi ait cæteros doctor. transire cum ista opinione, quia delictum hoc non concernit Domini offensionem,ideò non debet nec potest vasallus ob illud nec eius hæredes feudo priuari. F. Viuius lib.2.opin.201.

Occidens Titium, cum voluisset occidere Sempronium, punitur pœna extraordinaria. Clar. in §. homicidium. ver dicunt,communem opinionem esse dicit. Bonacossa.

Occidens aliquem deliberatè, in ecclesia tamen capi non potest.& ita seruatur.Blan.in prac.crim.fo.4.n.26. Bonac.

Occidens infantem non formatum, & anima non habentem,punitur extraordinem,vt est com.opi.Blan.in prac.crim. fol.80.n.33.D.Hercul.de cautione de non offenden.c.20.n.5. Nouellus reg.23. Duennas. Bonacossa.

Occidere se vellens,punitur pœna mortis, ẽt ab alio se occidere impeditus.com.est opi. Clar.q.68.ver.seipsum. licèt in practica aliter seruaretur, inquit ibi Clar.quia non punitur affectus,nisi sequatur effectus ex generali consuetudine. Et isto casu occidens seipsum moritur intestabilis omnino, & testamentum prius factum annullatur,vt est com opi. ibi & supradicta procedunt in eo,qui conscientia proprij sceleris sibi minus violentas intulit.Secus si impatientia doloris,furore,morbo,pudore,hoc faceret,quia morte non puniretur,nec bonorum confiscatione,nec eius testamentum rumperetur,vel annullaretur,vt est com.opin.vt ibi per Clar. Bonac.

Occidere possum impunè aliquem,quem,si non occidam, vir potens minatur mihi mortem,vt est com.opi. Chirc.com muni opi.centuria 3.concl. 64.item licet occidere hominem, quando occisor non venit vituperandus à cõi opinio. Pau.de Cast.in cons.278. de quo D.Maccagn.in lib. cõmunium opi. 3.c.3.n.8. Nam occidere licet hominem sceleratum. vt patet Exod.22.plura Calcanc.in cons.2.n.33.fol.11. Bonacossa.

Occidere non licet hominem pro rebus,vt est com.opi.Canonistarum,de qua Bened.de vado foro Sempr.in repert.Fel. in ver.Clerici, vel laici an possunt pro defensione rerum,&c. Bonacossa.

Occisor, qui defendendo cum moderamine inculpatæ rutelæ aggressorem proximi sui, occiderit, iure occidisse censetur,nec pœnam aliquam meretur,vt est communis opi.D.m. Alciatus.in consilio 27.libro 7. Bonacossa.

Occisus seu interfectus si vnicum vulnus haberet,& plures fuissent in rixa,vel mortuus haberet minora vel pauciora vulnera,quàm fuerint numero homines ꝑ eum in rixa,ita vt nesciretur ex quo vulnere esset mortuus, vel quis ipsorũ rixantium intulerit vulnus, tũc propter incertitudinem nullus ipsorum rixantium pœna mortis puniri potest,per text.l.absentem.ff.de pœn.& multa alia fundamenta quæ cumulat Hipp. de Mars.in sing. singu. 217. incip.ter vel quater iam retracto tempore. Et hanc communẽ & receptam sententiam esse scribit consulendo Hipp.de Mars.in con.24.n.9.vers.ex quib.omnibus satis patet com.opi.glo.& doc.esse in 1.vol.con. Kire.

Occisor eius cui debet succedere, Quis non põt succedere ei quem interfecit,sed talia bona applicantur fisco,l.cum Ratio in fi. ff. de bon.dam. Quod autem dr talia bona applicari fisco,intellige,dummodo non sit alius non interficiens qui in eodem gradu sit cum interfectore, quia talis succedit, Quam conc.intellige,q̃ succedit quo ad portionem suam,secus quo ad portionem delinquentis, quæ ॰mnino fisco applicatur,ex gloss.in l.1.ff.si quis aliq.test. prohib. Alex.in l.hæreditas.nu. 6.C. de his quib.vt indign.ita Barto.ibi allegat l.2.§.fratis.ff.si quis aliq.test. prohib. idem Bar. in l.1.ff.eod.vbi q̃ tamen sequenter in gradu excludunt & idem repetit in l.fi.nu. 10. item intelligitur dummodo non tractetur de lucris dotalibus,quia illa applicantur hæredibus vxor vel mariti respectiue occisi, l.si ab hostibus.§.si vir vx.vbi Bar.ff.fol. mat. Ratio vero diuersitatis de isto ad alios casus varia assignatur ibi per doctor. maximè per Castr.

Et primum dictum facit cons substitutum qui excluditur ab hæreditate eius quem occidit,vt per Bar.in l.si ab hostibus. §.si vir vxorem in fi.&tali casu applicatur hereditas fisco propter delictum substituti,ex theotica generali posita per Bar.in l. fi. in fi. C.de his quib.vt indig. Quid in fratre occidente fratrem an ipse vel eius filius eidem occiso succedat cum aliis fratribus ab intestato vel ex testõ? & dic,vt per Boer.q. 25.par.1. pulchrè per Rol. cons.56.lib.1. post Bal.in l.tamquam.col.4. ver.hæc faciunt ad q.C.de fideicom.Quid de patre occidente filium: qua caute la seruet hæreditatem, vide Boer. quæst. 7. numer.17.Quid de filio occidente patrem: & dic vt per Rol. dicto consilio 56. numero 4. libro 1.vbi declarat doc. Bar.in d.l.cum ratio,§.fi.ff.de bon.dam.quam dicit communiter improbari. Quid de occidente testatorem:& dic,q̃ priuatur hæreditate tamquam indignus,& applicatur fisco,d.l.cum ratio, in fi.&

in fin.& not.Rom.sing.467. sed quid in occidente filium testatoris, seu eius cui quis succedere potest? & Bar. in d.l.cum ratio. dicit quòd priuatur, sed hæreditas non ad fiscum: sed part.in eodem gradu applicatur,Bal.verò in l.hæreditas.C.de his quib.vt indign.dicit quòd priuatur, & fisco applicatur,de quo vide quæ habetur in l.his consequenter.§. 1.ff.famil.erc. Quid in marito occidens. vx. & die, quòd excluditur à lucro dotis,secundum Ias.& communiter doc. in d.l.si ab hostibus. §.si his.ff.fol.mat. Rol.de dote.q.61.nu.1.nu.11. post Deci.in cons. 525.Quid si occidit repertam in adulterio? & dic,vt per eundem Rol.d.trac.q.63.vbi distinguit.

PRO. occupantis melior est conditio. l.si quis à multis.ff. de nox.actio. Bellon.

PRO. occupati circa rem rusticam in forum venire compellendi non sunt.l.1.ff.de fer. idem.

occupans legatarius,vel fideicommissarius propria auctoritate, ex licentia sibi concessa à testatore excusatur à delicto,vt est communis opi.de qua Plotus in l.si quando.nu.54. fol.18. Bonacoss.

occupans loca aliena,& postea faciens se de dictis bonis in uestiri,nihil facit, sed loca illa sunt primo domino restituenda.Et ista est communis opin.de qua Soc.iun.cons.86.nu.22. vol.1. Et not.q̃ stante statuto, quod quicunque occupauerit rem alterius, puniatur in tantum. q̃ si occupem rem per te possessam, incido in pœnam, licet non essem dominus. Paul. de cast.in rub.ff.de ope.no.nun.nu.4. idem.

oculum alteri viro quàm marito datum,facit vt mulier dotem amittat.com.dicit Bell.in rub.C.de eden.nu.81.quem refert Didac.super 4.decret.nu.3. Bald.in c.tuæ.nu.4.de procu. idem quoque est si saltem passa sit sibi manus alterius ad mammillas poni.refert Cla.lib. 5.sent.§.adulterium. ver.scias autem. P.Fich.

oculus cæcatus non dicitur oculus.Bal.in l.1.C.qui accusa. non pos.& in l.conuenticulam.de episc.& cleric.Alex.in l.vulgaris.ff.de fur. P.Andora.

oculus potest multipliciter considerari.phil.in ca.quorundam.de elec.in 6.& dicit Bal.in l.j.in prin.cons.C.de presc.30. an.q̃ triplex est oculus. mentis.f.corporis & administratoris. idem.

odium. Quod odio alicuius inductum est, non debet in eius commodum redundare. Fel.qui dat multa similia in c.intelleximus.col.1.ext.de iud.vide etiam per eum in c.tuis. col. 1.de testi.& Ias.in auth.hoc amplius.col.3.de fideic.adde Dy. in cons.1. P.Andora.

œconomus dicitur gubernator rerum ecclesiæ l.iubemus. in prin.C.de sacrof.eccles.& ibi Bart.& qualiter constituatur, Bald.in l.omnes.C.de episc.& cler.& quis propriè sit œconomus.Spec.tit.de his qui alien.nom.in iudic.interue. P.And.

offendens cardinalem percutiendo,capiendo vel hostiliter insequendo, excommunicatus est, ita vt possit ab omnibus impunè offendi.communem dicit Boss.in tit.de hæret.nu.29. Clar.d.§.fi.q.72.ver.offendentes. P.Fich.

offendere se nolle duo promiserunt sub pœna. & postea se simul offendunt non apparet quis eorum fuerit primus.quid iuris?Respon.quod neuter tenetur ad pœnam.Et ita se habet communis opi.de qua Ias.in l.si seruum.§.seq.n.12.ff.de ver. obli. Bonac.

offendere nolle aliquem promittens sub pœna intelligitur, nisi causam offensionis committat.item si feci pacem cum inimico meo,& promisi eum non offendere sub pœna, demum fuit exbannitus. Si ex forma statuti bannitus possit impunè occidi,si eum interfeci, non incido in pœnam pacis ruptæ,vt est com.opi.de qua Ias.in l.qui seruum.nu.2.& nu.5.ff.de ver. obl.vide ipsum.Ias.ibi. Bonac.

offendens rem clerici, dicitur inferre iniuriam personæ illius, q̃ sufficit, vt quis cadat in excommunicationem, vt est com.opi.de qua Soc.sen.in c.peruenit.nu.175.de sent.excommunic. idem.

offensus pro promissione de non offendendo, ex noua iniuria,repercutere præsumitur,vt est com.opi.de qua do.Vulpellus de pace.q.103.nu.2. idem.

offensa non solum personæ,sed etiam in personam dicatur facta,cum sunt tactæ res personæ adhærentes.concurrente animo offendendi personam ipsam, vt est communis opinio. de qua do.Hiero.Gabriel.cons.171.num.3.Et ideo offensa in personam non dicitur,si non sunt tactæ res,vel personæ,quia actus necessarius est saltem rerum personæ adhærentium, vt concludunt omnes ibi. Vnde si quis promisit non offendere, neque offendi facere facto tantum,& in personam,si quis discaruit Archobusium in ipsum,tentans eum offendere,nec tetigit personam, vel vestes, neque vllo modo percussit, non potest puniri pœna ordinaria, nec habet locum pœna conuentionalis,vt ibi.Et quæ dicatur offensa grauis, & quæ leuis ponit Soc.in c.officij.n.59.& seq.de sententia excommunicat. Et quæ dicatur iniuria atrox, enormis, seu grauis,ibi.n.66.Et si capilli offenderentur esset grauis offensa,in locis,in quibus iuuenes nutriunt comam vt ferrariæ.vt dicit ibi Soc. Bonac.

offensio facta ad honorem tuendum noua causa dicitur,vt est communis opinio,de qua Doronus in tract.de fide treuga & pace.q.118.n.2.& seq. Bonac.

offensa modica non est in consideratione in pœna conuentionali de non offendendo,vt est cõis opi.de qua d.Hercul.de Cautione de non offendendo.c.27.n.18.fol.90. Quid sit offensa? Tradit Sal.in l.filia.C.de inoffi.testa. & Alb.in dictio.& Ias.in l.cum te pietatis.C.de inof.test.Et no.q̃ vbi est illata pœna, ibi præsumitur offensa, & vbi maior est pœna, ibi dicitur maior esse offensa,& est locus ab effectu.Alb.in l.testamento. ff.de fideicom.libertat.An offendens clericum bannitum per iudicem secularem puniatur.vide per Alb. in l.statuimus.n.1. C.de episco.& cler. Et no.etiam,q̃ quandoque plus offendit, qui fingit se mediare inter se rixantes,& vnum ex eis tenet,& alteri non obsistebat, Angel.in l.1.§.excusantur.ff.ad Syllani. item no.quod offensus in flumine publico non dicitur offensus in via publica,secus si in ponte,quia punitur statuto de offendente in via publica. Mars. sing. 68. Et dicitur offensa grauis, homicidium & membri mutilatio,alias est in arbitrio iudicis, quænam dicatur grauis offensa.Menochius de arbitrio iudicis.Alex.cons.203.n.4. Bonac.

offensa dicitur quicquid animum alicuius ad iracundiam prouocat. qd̃ intellige large. proprie autẽ vbi ageret de pena imponenda propter offensam. intelligitur de ea quæ pœnam meret.Bar.Alex.& Ias.in l.cum te.C.de inofficio.test.P.Ando.

offensa dicitur.si fiat iniuria verbal. Barb.in 4.vol.cons.11. in 7.col.Alb.in 2.par.q.173.Lud.ro.cons.183.circa fi.

Et quæ dicatur. offensa personalis. & quæ realis. Barb.in d. cons.11.in 8.col.

Dicit Alb.in 4.par.q.111.q̃ app.offense.intelligitur de personali non de reali.

Ad offensum non ad offendentem pertinet facere pacem. Bal.in l atlere.§.dat remissionem ff.de excu.tu. idem.

officialis si durãte tempore sui officij, fuit priuatus officio, & posteà realsumptus,cum eisdem pactis reassumptus intelligitur, secundum Bal.in l.si constante.C. de don.an.nupt.& in l.etiam.C.de iure do.quem sequuntur scrib. omnes cõmuniter in l.diem functo.ff.de offi.assesso.vbi Moder.audacter mẽtionem faciunt de ista communi. Concludunt etiam quòd si ciuitas conduxit doctorem cum certo salario pro vno anno, quo finito.rediit domum suam, & demum interponitis pluribus annis reconducatur sine repetione salarij, intelligitur reconductus sub illo salario,quod prius perceperat, vbi subdũt etiam idem esse in famulo,& similibus. F.Viuius.

officialis absque peccato potest exequi sententiam principis,qui absque processu mandat vt aliquis furca suspendatur, Hiero.Cagno.in l.velle.n.15.fi.de re iur.cõem dicit. B.Vill.

Amplia etiam contra tertium succedentem scienter in rem violenter affectam.Io.Cora.in l.naturaliter.§.nihil cõe.versi. explicitis,num.50.ff.de acquir.poss.communem dicit.

officium iudicis non datur contra tertium bonæ fidei possessorem ignoranter succedentem in rem affectam ex violentia. Cora.in §. nihil commune. vers. explicitis.numero 53.de acquir.poss.ff.communem dicit. idem.

PRO.officium per artificium mutatur,nam artificium extinguit nomen officij, non è conuerso. l.legatis seruis. §. fi ex officio.ff.de leg.tertio. Bellon.

PRO. officium suum nemini damnosum esse debet. l.sed si quis ex signatorib.ff.quemad.testa.ape.l.si seruus communis. §.quod verò.ff.de fur.c.cum non doceat.de elect.in 6. idem.

PRO.officium iudicis nullam præsupponit obligationem. l.qui per collusionem. §.1.ff.de actio. emp.l.quod si minor.§. fi.ff.de minor. idem.

PRO.officium magistri merce.de & premio est remuneradum.l.cum plures §.tutor.ff.de admin.tut.l.qui filium.vbi pupil.educ.deb.l Aquilus Regulus,ff.de dona.cau.mor. idem.

PRO.officium morte finitur.l.1. C.si quis ign.rem mino.l. cuius.de cur.fur. idem.

PRO. officij necessitas excusare debet. l.tutorem. ff. de his quibus vt indig. idem.

officialis suspectus.in his casibus in quibus officialis potest punire, & procedere contra delinquentem in se, vel famulos suos vt per Inn.in c.ex parte.de verb.signific.& Bar.in l.si quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

fortè.§ i.ff.de pænis.poterit allegari suspectus see.Pet.& Cyn. in l.1. C.ne quis in sua causa. Ioan. An.in c.si quis erga.2.q.7. Panor.in c.dilectus.de pœnis.licet Bald.in d.l. 1.teneat contrarium:cuius opinio procedere posset,quando delictum seu iniuria esset notorium & notoria,cōcernens officium, & pœna esset à iure taxata, vt tunc non possit recusari. Secus si pœna non sit à iure taxata,sed arbitraria.vt in 1.opinione, quia posset fortè in arbitrādo modum excedere. Hanc distinctionem sentit Panor. in 4.col.in c.cum venissent. ext. de iud. & in d.c. dilectus.Et illam tenet expresse do.Constan.in trac.de caute. iud.in ti.de recus.iud. in §.nunc secundo.loco. Balb.decis.44.

officiali facienti de facto spretis habentis iuris & æquitatis, licet de facto impune resistere,per casum cum Bart.in l.prohibitum.C.de iure fis.in l.deuotum. C.de meta. Quod temperasec.Cyn.in l.ab executione.C.quorum appellat.& Panor.in c. si quando.extrà de offic.delegat.quando opprimit extrà iudicium vel in iudicio,sed grauamen non est per appellationem reparabile. Balb.decis.143.

officialis scriba.idem officialis non potest esse scriba in causis sui officij,nisi in leuibus, vel iurisdictionis voluntariæ, sec. Bal.in l. 1.in §.huius.ff.de iust. & iure.Bar.in l.iubemus.in §.sanè.C.de sacros.eccl.per illum textum. Balb.decis.215.

officialis condemnatus in syndicatu, ob dolum in administratione officij commissum, non appellar, sec.lac.Butr.Cyn. & Bart.in l.nulli.C.quorum appel. Spec.in tit.de appellationibus.§.in quibus.versicu.tertia specie.potest tamen secundùm eos supplicare. l.fi. C.vt lite pend.auth.quæ supplicatio.C.de precibus Imperato.offeren.Balb.decis.468.

officiali simplici verbo, & sine iuramento, creditur in aliquibus,de quibus in tex.& glo.in verbo, stari.in cle. 1.de foro compe. Balb. decis.580.

officialis qui durante officio suo multa acquisiuit,in dubio non præsumitur de bonis fisci acquisiuisse, nisi aliter liquido probetur.com.dicit Dec.cons.6.n.2. Bertrand. cons.151.n.6. lib.6.Clar.d.§.fi.q.68.versic.officialis. P.Fichard.

officialis regulariter durante officio non accusari potest,nisi esset tale delictum propter quod puniendus esset officio,& ideò pro bannataria & furtis potest officialis etiam durante officio accusari non expectato rempore syndicatus,com.dic. Bossi.in titulo de offici. corrupt.pecun. n.34. Clar. d.lib. 5.§.fi. quæst. 16.vers.præterea quæro. idem.

officiali an aliquando resistere liceat nec ne?licet aliqui absolutè dicant quòd sic, tamen secundum gloss. in l.non videtur §. qui iussu, de regul. in iur. quam communiter approbatam dicit Bolenc.in repet.l.capitalium.§ famosos.n.143.ff.de pœn. ita distinguendum est. Aut officialis procedit tanquam officialis vel iudex,& nullo modo debet ei resisti,nisi vellet in ferre aliquod præiudicium irreparabile. Aut procedit eo modo quo solent procedere priuati, & tunc impunè licet ei resistere.Et dicit Claud.in lectura l.vt vim.n.27.& 28.& in repet. n.48.ff.de iust.& iur.quod ita omnes volunt,& in hoc omnes concordant.Clar.d.§.q.29.vers.Sed hic. P.Fichard.

officiales,seu qui aliquo in republica officio funguntur,nō aliàs ante finitum officium accusari poterunt,quam si ea delicta commiserint,quorum nomine euerti officiis debeant.cōmune inquiunt Aegid.Bossius in pract.tit.de offic.corrup.pecun.n.34.Iul.clar.in prac.§.vl.q.16.ver.ptercea quæro. E.Suar.

officiales si mandatum principis temere aliquem suspendi iubentis exhauserint, nullam idcirco animi labem incurrent. commune dicit vltra modum ea in re principibus obsequious Cagnol.in l.velle.n.15.ff.de reg.iur. idem.

officiales & eas iniurias cognoscent,ac punient quæ vel ipsis, vel alicui ex ipsorum familia, seu in eorum officij opprobrium,seu saltem illorum officij ratione illatæ sunt:alias verò neutiquam.commune inquiunt Alex.cons.14.n.10.lib.6.Iul. Clar.in pract.§.vlt.quæst.35.vers.vlt. idem.

officiales quæ sibi ipsis officij tempore pepererunt,ni contrarium expressim probetur,non perperam nec sordidè comparasse censentur, quamuis ad summas diuitias peruenerint. cōe aiunt Bertrand.cons.115.n.8.lib.2.& qui eum laudat Iul. Clar.in pract.§.vlt.q.68.vers.officialis. idem.

officiales communiter deputantur ad denunciandum maleficia.Clar.q.6.vers.scias autem.Qui debent denūciare etiam notoria & occulta, si possunt,& deber abesse dolus in denunciando.Clar.ibi.ver.ipso.Et tenentur denuntiare etiam maleficia,quæ de iure sunt impunita,pura casu,vel accidenti contigentia,vt est cōis opi.Clarus ibi.ver.sed quæro. Bonacoss.

officialis,quis publicos prouentus subtrahit,punitur pœna capitis.Clar.q.58.ver.officialis.Et officialis,quia multa acquisiuit in officio non præsumitur acquisiuisse, de bonis fisci, vt est com.opi.Clar.q.98.vers.officialis. Et quis non dicitur officialis,nisi sit in possessione officij.Bald.cons.508.in 5.volu.Et not. q̄ quis debet habere officium à Principe & non ab aliis. Pau.de Castr. in l. 1.C.de statuis & imagi. vbi & de Benderiis, quæ dantur officialibus meminit in signum benè acti officij, de quibus plenè per Pari.de puteo. in tract. syndica.in princ. Et no. q̄ non omnis remotio ab officio designat indignationem remouentis,nisi causa remotionis tacitā indignationem contineat.Ange.in l.quòd ait ff.de iis,qui no.insa. Bonacoss.

officiales qui acquisiuerunt in officio,rectè acquisitum cēsetur,nisi contrarium probetur, vt est communis opinio.Soarez verbo officiales. num. 10. Bonacoss.

officialis,si deprehēdit aliquem in facinore,& propter hoc iubet ipsum carcerari, torqueri, vel sustigari in pœnam istius delicti, talis ex genere pœne efficitur infamis, cum appareat veritas causæ, propter quam fuit tortus, vel sustigatus, vt est commu.opi.Soc.in ca. super his.n.37.de pœnis. Bonacoss.

officiales tenentur seruare statuta per eos iurata. in Auth. vt iusiuran.q̄ præstatur ab his Auth.præsides.C.de episc.& cleri.Ferrarius. Cautela 3.Afflic.super constit.in præludiis.q.12. n.8. Et non debent seruare ius commune. nisi in defectum,vt per Occam Ferrar.inter cons.crimi.100.n.10. Tomo 2.Alias efficiuntur periurij, & tenentur in syndica, vt per Occam ibi. & per Pari.de Puteo in tractat.syndica. & per alios.Et ita practicatur vbique. Fallit, vt per Nattam in cons.19. per totum. fallit vt per Brunum inter consil, feud. cons.35.nu.15.16.17. 18.& 19.Sed deficientibus statutis Ferrariæ,debet fieri recursus ad ius commune,prout in literij illustrissimi D.Ducis,ante volumen statutorum, pro quibus vide Barba. cons.42.col.2. sub n.7.in 2.vol.& in cons.13.n.6.in 1.vol. Bald.in cons.348. in 3.parte in fi. Gratum cons.seu responso.11.in.2.vol. Riminal.cons.9.& cons.72.in fi.in 1.vol. Et quando est contentio interius ciuile, attenditur Ferrariæ ius canonicum. Zabarella cons. 2. & cons. 20. vbi expressim de Ferraria loquitur. Nam delicta secundum statuta loci puniuntur.Bruno cons.feud.ali inter cons.crimi.cons.115.nume.91. An vnus officialis vnius Territorij possit condemnatum fugientem capere in alieno Territorio? Responde,quòd non. Corn. consil.159.in 2.vol. Nam vnusquisque officialis debet esse contentus officio,suo. Ias.in cons.229.num.6.in 2.vol.nec extra suum Territor. extenditur eius iurisdict. lege fi.ff. de iurisdict. omnium iud.vbi & Docto.An Vicarius dicatur officialis?Respon,quòd sic.Federicus de Senis cons.303.num.4. Bonacoss.

Officialis absque peccato potest exequi sententiam Principis,qui absque processu mandat, vt quis furca suspendatur. Cagn.in l.velle nume.15.ff. de regul.iur.commu.dicit.Soarez verbo officialis numero 5. Bonac.

Officium iudicis non datur contra tertium succedentem scienter in rem violenter effectam, Corras. in l.naturaliter.§. nihil commune, ver.expeditis n.5.ff.de acqui.poss.communem dicit. Bonacoss.

Officialis ante finitum officium accusari nequit. Nisi sint delicta,ex quibus omnino ab officio remoueri debeant,vt est communis opinio.Soarez ver.officialis.Clar.q.16.versi.præterea quæro. Bonacoss.

Officiales de iniuriis sibi illatis cognoscunt,& puniunt,vel alicui ex eius familia,vel in eorum officij opprobrium seu saltem illorum officij.ratione illatæ sunt,alias non,vt est comm. opi.Soarez vers.officiales.nu.6.& seq. Bonacoss.

Officialis potest offendere imo occidere. resistentem. Bal. in l.fin C.de exhi.reis.per l.fin. C.de his qui ad eccles.confug. Fely. in c.cum Iuramento. de homic. fatiunt not. per eum. in c.vt fame.de sentent.excommun.Et ita vult Pau.de cast.clare. in 2.vol.cons.194.de quo etiam habetur. per Aug.ari.in trac. Malef. in vers. fama pu.in 18.col.in fin.Bolog.in consil.63.in 1.col. P.Andora.

Officiali de facto procedenti. licitum est de facto resistere, Alex.in 2.vol.cons.144.etiam superiori.Panor.in 2.par.cons. 3.q.27.in vlt.col, Ias.in §. quadrupli. in 1.col. insti de actio, & in l.vt vim.in 5.col.ff.de iustit. & iur.Ang. in d.§. quadrupli in 6.col.facit.quod vult ipse Ias.in §.penales.in 22.col.in fi.inst. de actio.Dec.in cap.si quando in 1.col.de officio deleg.Hipo. Marsil.in l. 1. in 6.& 7.col. ff.de quæst.tex.est in l.defensus.de iur.fi.li. 10.& in l.contra nrām de execu.& exacto.li.12.

Amplia.vt in vers.Amicus.§.4.& in vers.vicinus.§.6.idem.

Nec creditur officiali volenti aliquem capere, nisi conster de pōte in script.Ias.in l.cum proponas.la 1.C.de pac. & in d. §. quadrupli.col.2. idem.

official.nomine,qui comprehendantur. vide Feli.in c.post cessionem

cessionem.de proba.Barb.in 1.volu.cons.58.col.4.& aliquid per Ias.in l. 1.in prin.ff.de iur.om.iud.

Deci.in rub.de of.del.col.2.ver.venio ad secundum.

Et procurator dicitur habere officium.phil.in ca.si quē.de proc.in 6. idem.

officialem iudic.offendens præsumi.iudicem offende. Feli. in c.mandata.extra,de præsumptionibus. vide in vers.iniuria. §.38.

official. videns rixantes, debet mittere familiam, alias debet deponi.ita Fel.in c.quante.de sent.exc. vbi omnino vide. & in rub.de treug.& pa.col. 3.& per Ias.in §.fi minus. col.6.& sequent.instit.de actio.& in l.eum qui res.C.de proc. Bal.in l. 1.§.quies.ff.de of.præfect.vrb.

Fac.no.in ver.potestates.§.8.

Officialis an possit conueniri. vide Alex.in l. principalibus. ff.si cer.pe.Fel.in c.legebatur.de maio. & obed. & Ias.in l.2.ff. de in ius voc.

Officialis ad libitum principis equiparatur perpetuo.Alex. Ias. & doc. in d.l. principibus. Bar.in l.de pupillo. §.si quis ipsi prætori.in 3.q.ff.de oper.no.nun.in.7.col.Ias.in l.Sufficit.ff.de cond.indeb,facit quod dixi in vers.perpetuum.§.3.

Officialis seu magistratus nostri temporis. non habet potestatem.nisi quathenus à statuto conceditur. Det.consil.72. in prima.col.

officialis qui debet habere.4. denarium.non debet habere quando offensa est facta domin.superiori.Alex.in l.cum quis. ff.de do.præleg. all. Bal.in ca. 1.in tit.de cap.qui cu.vend.adde Oldr.in terminis in cons.148.

Officiali nō potest opponi per subditum q̄ non sit official̄ ex quo tolleratur à principe Ias.in l. Barbarius phs. in 13.col. ff.de offic.præto.Phil.in c.quamquam in 4.not.de vsu.in 6.

In contrarium. tamen facit. quod vult ipse Ias.in l.more. in 9.col.ibi item aduerte quòd ord.ff.de iurisdi.omn.iud.

Et ad materiam.d.l.Barbarius.vide not. Bolog.in consil.8. in 5.col.

Vide Rotam in no.decis.47.vbi dic.q̄ si non neget officialis.non est necessario probān de eius potestate. idem.

Si committatur delictum tempore vnius officialis.& sententia ferratur.tempore alterius.ad quem spectabit pœna.Ias. in l.more maiorum.in 5.col.ff.de iurisd.om.iud.adducunt.multa.& videtur tenere q̄ spectabit ad 1.quia respicitur.initiū.& in l.si ideo.C de his qui.vt ind.al. remissiue.Alex.in l.diuortio §.si fundum.ff.fol.ma.& in 3.vol.cons.6. incip. viso.themate. & sta.quod mihi est.7.

Et Alex.in d.§. si fundum.aliàs in §.si vir quem legit cum.§. si fundum.distinguit.aut pæna spectat ad illum.qui ex diligētia inquirit,& tunc tenet quòd pertineat ad inquirentem,aut simpliciter venduntur fructus & redditus officij,& tunc pertinet ad p. emptorem, de cuius tempore fuit delictum commissum.habetur aliquid per Feli.in c.significasti.el 2.col. 1.in fi.de homic.vide in sta.granum vel mercantiæ,&c.q.5.

Ponit etiam Alex. in d.§.si vir. quid si condemnatio est facta tempore primi,sed exequutio tempore secundi, ad quem pertinebit &distinguit aut ex causa onerosa,& pertinet ad primum, aut ex causa lucratiua, & tunc pertinet ad secundum, vide per eum. idem.

Non debet vnus official.de facto alterius se impedire. Barba.in 3.vol.cons.45.col.3.

officialis potest punire familiam suam delinquentem. Ias. in l.qui iurisdictioni.col.3.ff.de iur.om.iud.

An autem possit cognoscere de iniuria facta suæ familiæ. Bar.in l.lex cor.ff.de iniur.Ang.Aret.in trac.malefic.vers.hæc est quædam inquisitio.car.vlt.ver.penult.Bal.in l.senatusconsulto.ff.de off.præsi.Alex.in l.qui iurisdictioni. ff.de iur.omn. iud.& in l.si quis.§.si quos.ff.de pœn.

Quid in domino loci,an pro iniuria ei illata possit cognoscere.vide Old.cons.7. idem.

officialis non potest capere,nisi esculenta & poculenta.ias. in l.iurisgen.§.prætor ait.col. 1.ff.de pac.

officialis debet habere expensas à vicario, etiam eundo & redeundo.Ias.in l.si non sortem.§.libertus.col. 11.ff.de condi. indebit.

officium duorum nemo gerere potest.Barb.in 1.vol.cons. 60.col.7.

Facit quod ipse vult in 2.vol.cons.18.col.4.vbi dicit,quòd procurator ad vnum actum,non potest alium exercere.

Facit quod vult Ias.in l.si per errorem.col. 1.dum all.Bal.& Ful.in l.repetita.ff.de iur.om.iud.

Dixi in ver.duploma.

officium suum nemini debet esse damnosum.Ias.in l.fi.ff.si quis cau.l.si quis ex signatoribus.ff.quemad.testa.aper.l.fi.C. de allu.l.valet.ff.ex quib.cau.ma.Facit quod dixi in ver.ambasiator.§.2.

official.non potest esse pater incontinenti post officium filij.Alex. 1.vol.cons.48.in fi.

Officialis factum non præsumitur. deuenisse ad notitiam principis seu domini.Alexan.in 1.vol.cons.84.ibi Nec prædictis ob.

Nec dimino præiudicat vt ibi.fac.quod vult Alex.in 1.vol. cons.136.col.4.ibi nec ob.q̄ debet sufficiat.etiā quod no.vult Phi.in c.fi.ver.ex præcedentib.de officio.vica.in 6. idem.

Official̄ dicto. cc. impedimentum sibi contingens stat̄.est. Alex.in 4.vol.cons.34.

Creditur.etiam relationi official̄. Alex.in l.publicianus.de publica.

Officialis electio facta al̄r quam more solito.est nulla.Barb. in 3.vol.cons.45.col.vlt.

Quæsita per officialem.an præsumat.de bonis officij. vide no.Barba.in 4.vol.cons.39.col.vlt.& in ver.vxor §.

Officialis si remouea.ante tempus.& alius ordine. non valet ord.Bal.in l.scire oportet §.consis.ff.de excus.tuto. idem.

Officialis. potest exercere officium etiam post tempus.donec alius venerit & ei debetur.salarium pro illo tempore.Ludo.Sing.390.Ang.in §.item si.in 5.col.insti.de excep.

Si officialis.mgōr ord.potest aliquid facere.an si proroget. tempus officij. possit pariter illud facere. vide Bar. & Alex.in l.3.ff.de dam.infec.

Officium omittens. non debet fructus lucrari. Alex.in l. 1. C.de his qui.vt ind.

officia pu.recusari non possunt.vt in vers.ambasiator.§.13.

Officialis qui permittit contra deuetum.punitur.Bald.in l. fi.de commer.& merchan. idem.

Vbi quis gerit duplex officium naāle & accidentale.videtur agere.ex naturali officio.Bal.in l.ex pec.C.de iur.do.

officium morte finitur.& sic non succedit hæres in officio. Bal.in l. 1.C.si quis ig.rem mi.&c. Vide in vers.executor testi. §.3.& Bal.in l.fin.§.fi.C.de bo.quæ liberis.notat.quòd in officio filij pater non succedit.

officialis negligens remouendus est Bal.in l.fi. C.de custo. reorum.

Officiali qui non tenet debitam familiam. venit salarium defalcan̄ Bal.in l.obseruat̄.§. 1.de offic.procon.& leg.

officialis non est in culpa.si carceratus se laqueo suspendit. Bal.in l.quemadmodum §.mgratus.ff.ad l.acqui.

officialis. incipit habere officium iurato officio.& non ant̄. Ang.in §.iusiurandum.in auth.vt iudi.sine quoquo suf.col.2. idem.

Officium duorum quando quis sustinere possit, vide Bart. in l.comperimus.C.de proxim.sacr.scrin.lib. 12.& l.si consul. ff.de adop.vbi doct.in apostil.declarant. & quod dicatur officium,& vnde,vide Abb.in c.post cessionem.col.1.in fi.de probat. Quid de officiali an & quando durante officio conuenire possit: vide Bart.in l.pars literarum.ff.de iudi.& an quis officio plurium fungi possit: vide Bart.in d.l.comperimus. Pur.

Officij adipiscendi causa, si sit officium temporale, non licet aliquid clam donare, sed si aliqua oblatio fieret palam & principi,in quo cessat crimē ambitus,vtique liceret,communem dicit Ana.in c. 1.num.4.de simonia.Si autem oblatio illa fieret alteri quam principi,tunc non modo dantes aut offerētes aliquid pro officiis,sed etiam ea petentes, puniuntur pœna infamiæ, & centum aureorum. per textum leg. vnic.ff.ad l.Iul.de ambit.Cla.d.lib. 5.§.simonia. ver.præterea quæro. P. Fichard.

Officia,iurisdictiones,& dignitates absque causa etiā Princeps auferre poterit, nisi si vel pecuniis illa distraxerit, vel ob præclarè merita elargitus fuerit, communia ex complurib.iuris interpretibus accuratè digestis ponit non pœnitēdus,præceptor meus Ar.Pin.in rub.part. 1.c.2.n.vlt.C.de rescind.ven. E.Suarez.

Officij adipiscendi causa,si sit officium temporale non licet aliquid clam donare. Sed si aliqua oblatio palā fieret,& Principi,in quo cessat crimen ambitus, vtique liceret, vt est communis opi.Si verò alteri quàm Principi fieret,non solum dātes,aut offerentes aliquid pro officiis,sed & petentes puniuntur pœna infamiæ,& cētum aureorum.Cla.in §.simonia.ver. præterea quæro. Bonac.

Officialis qui durante officio suo multa acquisiuit,nō præsumitur ī dubio de bonis fisci acquisiuisse. Nisi aliter liquidò probaretur,vt est communis opin.Cla.qu.68.versi.officialis. Bonacoss.

Universidad de Deusto Biblioteca

Officiali an & quando liceat reſiſtere. Dic aut procedit tanquàm officialis, vel iudex, & ei nullo modo debet reſiſti. Niſi eſſet dãnum vel præiudiciũ irreparabile. Aut procedit eo modo, quo priuatus, & tunc impunè ei reſiſtere licet, commu. eſt opin. Clar. quæſt. 29. ver. ſed hic. Bonacoſſa.

Oliua non matura fert plus fructum quàm matura. Bald. in l. ſi abſente. ff. de vſufruct.

Omiſſio non vitiat niſi ea quæ ſunt de forma ſubſtantiali non autem ad inſtructione, vel demonſtratione, ſecundum communem per Burſ. conſ. 74. numero 53. libro 1.

omiſſionis ordinis iudiciarij ante lit. conteſt. non vitiat proceſſum: quia adhuc non dicitur iudicium, ſecundùm Bald. & dominum Cato. in l. arbitro. ff. qui ſatiſ. cog. Bar. in l. ſi quæramus. ff. de teſta. Balb. deciſ. 213.

PRO. omnis anima ſublimibus poteſtatibus ſubdita ſit ad Rom. 13. Deut. 17. Qui. n. principi non obedierit, morte morietur. in can. magnum. 11. q. 1. c. 2. extra de maio. & obe. Bell.

PRO. omnis Chriſti actio, noſtra eſt inſtructio. capit. Deus omnipotens. 2. q. 1. idem.

PRO. omnis ætas ab adoleſcentia pronior eſt ad malum quàm ad bonum. Geneſ. 8. cap. omnis. ætas. 12. q. 2.

PRO. omnis qui defenditur boni viri arbitrio defendẽdus eſt l. penul. ff. de proc. idem.

PRO. omne artificium per exercitium recipit incrementum. l. legatis ſeruis. §. ornatricibus. de leg. tertio. ff. idem.

PRO. omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt, deſcendens à patre luminum. Iacob. 1. in cano. quam pio. prima. q. 1. Bellon.

PRO. omne quod ligatur, ſolubile eſt. §. nuptias. in authen. de nup. Bellonus.

PRO. Omne quod ſolo inædificatur, ſolo cedit. §. cum in ſuo ſolo inſtit. de rer. diuiſ. idem.

PRO. omnium vincula die paſchæ diſſoluuntur. l. 3. C. de epiſc. audien. Bellon.

OBIEC. Contrà de l. prouinciarum. C. de feriis.

SOL. Speciale ibi in latronibus inſignibus, vt de Hyſauria, vt ibi. Bellonus.

PRO. omnium bonorum vſumfructum dari poſſe certum eſt. l. omnium bonorum. ff. de vſufruct. idem.

PRO. omnes intelligere debent, hoc quod ſuum non eſt ad alios pertinere. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. Bellon.

PRO. omnes omnino ad collationem publicarum functionum, & tributorum vrgeri oportet. l. omnes. C. de anno. & trib. libr. 10.

PRO. omnia bona in dotem dari nulla lege prohibitum eſt. l. nulla. C. de iure dot. idem.

PRO. omnia iudicia hodie ſunt extraordinaria. in §. fi. inſtit. de inter. idem.

PRO. omnia iudicia ſunt abſolutoria. in §. fi. inſtit. de perpet. & temp. actio. idem.

PRO. omnia licent, niſi contrà actum ſit. l. ſolemus. ff. de iud. l. ſi hæredi de pig. acto. idem.

PRO. omnia noſtra facimus, quibus auctoritatem impartimur, l. ſecunda. verſ. omnia. C. de vete. iure enucle. c. ſi ad apoſtolicæ. de præben. in ſexto. idem.

PRO. omnia omnino quæ conſilio rectè geruntur, iure meritoque effectu & firmitate nituntur luminum. Iac. 1. in can. quam pio. 1. q. 1. idem.

PRO. omnia quæcunque cauſæ cognitionem deſiderant, per libellum expediri non poſſunt. l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de offic. proc. & legat. idem.

PRO. omnia ſunt communicanda tempore neceſſitatis. l. 2. §. cum in eadem naue. in fi. ff. ad legem Rhod. de iact. idem.

PRO. omnium habere memoriam, & in nullo penitus peccare, diuinitatis potius eſt, quã humanitatis. l. 2. §. ſi quod. ver. omnium. C. de veter. iur. enuc. idem.

omnium meorum appellatio, iura & actiones notat: vt frequenter placitum efferit præclarus legum doctor Arius Pinelus in rub. parte 1. nu. 7. C. de bon. matern. E. Suarez.

PRO. omnimodò, aduerbium importat præciſam neceſſitatem. in l. ſi cum exceptione. §. quatenus. ff. de eo quod met. cau. in §. fin. inſt. qui teſt. tut. dar poſſ. Bellon.

PRO. onerandus non eſt hæres in infinitum l. fideicommiſſa. §. ſi quis decem. ff. de leg. 3. Bellon.

Onera. conuentio ꝙ non ſoluãtur onera patrimonialia per exemptum à communitate data pecunia nõ valet, ſecundum communem per Burſ. conſ. 16. nu. 18. lib. 1. poſt Oſaſc. deciſ. 95. num. 43. & ſeq.

onera realia concomitantur poſſidentem rem ipſam, licet eccleſiam, iuxta communem per Burſ. conſ. 16. nu. 11. libr. 1.

Onerum vel collectarum exemptio, vel non ſolutio etiam realium preſcribitur cum titulo ac ſpacio 40. annorum, ex cõi per Burſ. d. conſ. 16. nu. 40. & 41.

onera imponenda pro expeditione Ceſareæ Maieſt. per patrimonium, & ſic per viam collectæ ſunt imponenda, ſecund. cõem per Burſ. conſ. 16. n. 21. lib. 1. ex Dec. conſ. 39. nu. 15.

Opem præſtans maleficio, etiam de iure diuino punitur eadem pœna, qua committens, vt eſt com. opi. de qua Corn. cõſ. 8. col. 2. litera A. quòd intellige vt ibi in pace rapta alias ſecus. Quia opem præſtans non tenetur eadem pœna, qua principalis delinquens tenetur. Sed mitiori, vt eſt com. opin. Cæpolla conſ. 27. nu. 6. vbi & Apoſtilantes. Niſi vbi præſtatio opis & auxilij det cauſam maleficij, vt ibi latius per Cæpollã. vide omnino per Bened. de Vado foro Sempro. in reperto. Fel. in verſ. opem præſtans Limita, vbi opem præſtans fuit confeſſus crimen. item limita niſi poſt delictum commiſſum quis aſſiſteret malefactori in auxillium, quia non propriè dicitur dediſſe opem, ideo quia dicit Bart. vidiſſe multos aſſeſſores erraſſe, oritur tamen maxima ſuſpicio, vt ibi per Bened. de Vado. Quando autem & quomodo & qualiter dicatur præſtare opem, ſeu auxilium dare cauſam mortis, vel maleficij, vel non dare, ponit Cæpolla in conſ. 34. n. 20. an aſſocians aliquem ad homicidium faciendum, vel poſt factum, dicatur opem ferre? Bald in conſ. 235. in 3. vol. vide D. Hier. Gabriel. in conſ. 170. Et nota. quod ſtatutum faciens mentionem de committẽre delictum non comprehendit, opem præſtantem. Nam aliud eſt ferre opem ad delictum, aliud committere delictum. Abb. in c. ſi culpa n. 2. de iniuriis & damno dato. Et ad hoc vt inquiſitio procedat requirũtur iſta rerba Præſtitit opem, vt habilius maleficiũ committeretur. Fel. in c. quia queſitum. de offic. & po. iudi. deleg. n. 13. limita prima. Et illa verba in inquiſitione, vel libello, quando plures ſunt accuſati, & in fine dicitur. Quòd alter alteri præſtitit opem, Dic. ꝙ ſtant reditiuè, ſeu ſellatiuè, quæ relatio debet cadere ſuper certo, & ideò melius eſt dicere inuicem vnus alteri, quia quilibet includitur, vt dicit Bald. in l. ſi duo patroni. col. 3. verſ. quæro ad quid. ff. de iureiu. De opem præſtante fuſiſſimè per Felin. in c. ſicut dignum de homici. de diſſuadente aliquem ne delinqueret, poſtea cum aſſociante, ꝙ mitius puniatur. Soc. iu. conſ. 73. n. 5. in 2. volu. Rimin. in conſ. 50. per totum. in 1. vol. vbi bene. D. Brun. à Solè, conſ. ſuo vnico. nu. 52. Bonac.

opem præſtans ratione qualitatum, quæ inſunt tpe delicti, ac etiam eadem pœna qua principalis, non tamen in caſu. l. raprores. C. de rap. vir. ſec. com. opi. can. Capr. reg. 80. n. 43. & 44. Et no. ꝙ ſtatutum loquens de committente delictum, cum debeat propriè & ſtrictè intelligi, non comprehendit præſtãtem opem. Soc. ſen. c. ſi culpa. n. 6. de iniu. & dam. da. & vide s. idẽ.

opem quis dr̃ præſtare maleficio plurib. modis, ante maleficium, præſtando ferramenta, vel ſcalam ad furtum, vel perſuadendo, aut conſilium dando, & iſto caſu & ſequenti auxilium poteſt eſſe cauſa delicti. Secundò, in ipſo actu delinquendi, vt in aſſiſtendo, vt facilius cõmittatur delictum. Tertiò poſt delictum commiſſum, non tamen perfectè conſumatum & finitum, ſed quando adhuc durat, vt quando quis à fure recipit rem furtiuam, vt illam cuſtodiat & occultet. Quartò, poſt delictum perfectè conſumatum & finitum, vt quando poſt homicidium commiſſum præſtat opem in aufugiendo. ita Rui. conſ. 82. n. 4. vol. 4. vbi defendit quendam hæbreum, qui emit res furto ſubtractas. vide s. ver. furtum. vide Bal. conſ. 402. vol. 1. vbi dicit, ꝙ in ope præſtanda reperiuntur tres gradus: nam quidam præſtãt paruam opem, & multum remotam ab actu, vt in eo, qui ꝯmodat ſcalas. Quidam preſtant mediam opem, vt in eo, qui ſtat armatus, tñ ipſe non vult homicidium ſequi, & iſti non puniuntur, tanquã interfectores, ſed media pœna, hoc eſt pœna remiſſionis, & non pœna vltimi ſupplicij, vt no. doc. omnes antiqui doc. in l. eius qui. ff. de furt. & in c. ſicut dignum. de homic. vbi caſus. Quidã verò ſunt, qui prẽſtant ſubſtantialem opem, vt ſunt percuſſores, qui læthaliter vulnerãt, & cãm conſubſtantialem morti prẽſtant, & ij puniuntur tanq̃ interfectores, & dictio tanquàm eſt nota varitatis. Bonac.

Operarij excuſantur fabricando vel operando aliquid in re alterius ex mandato conducentis. gl. l. in rem. §. tignum. in fi. ff. de rei vendicat. quam in hoc communiter approbari dicit Soci. conſ. 4. nu. 23. libr. 4. & Iaſo. in l. pupillo. §. nunciationem. nu. 7. ff. de nou. oper. nunciat. hanc etiam communem dicit Boſſ. in titul. de mandat. ad homicid. num duodecimo. ſi tamen illis eſſet facta denunciatio ſiue proteſtatio, vt ab opere deſiſterent, eo caſu non excuſarentur. communem dicit Deci. in l. velle non creditur. numer. 3. ff. de regul. iur. ſimiliter non eſſent excuſandi ſi de nocte acceſſiſſent ad laborandum, vel actum clandeſtinè feciſſent commun. atteſtatur Plott. in repet. l. ſi quando. nu. 790. Cla. d. §. fin. q. 60. ver. ſolet dubitari. circa prin. P. Fichard.

operarij, ſeu laboratores, vt ſantur interpretes, quibus ritè enuntiatur, ne agrum colant, ſi aliter fecerunt, & ad omne damnum, & ad pœnam tenebuntur. commune pronunciat Dec. in l. velle. nu. 3. ff. de reg. iur. E. Suarez.

operarij, quibus eſt proteſtatum, ne operentur in tali loco, ſi nõ deſiſtant puniuntur, & ad intereſſe & damnum tenetur, vt eſt com. opi. Soarez ver. operarij. nu. 15. vide s. in ver. laboratores. Cla. q. 60. ver. ſolet dubitari. circa prin. Bonac.

operas ſuas in perpetuum nemo non iure locat. commune inquiunt Porc. in prin. nu. 6. inſtit. de vſufr. Ange. in §. vſusfructus. nu. 1. eo. ti. Did. à Couar. in trac. de ſponſal. 2. part. cap. 7. nu. 5. E. Suarez.

PRO. operis effectus in partes diuidi non poteſt. l. in executione. ff. de ver. ob. Bellon.

PRO. opera quæ facimus, teſtimonium perhibent veritati. c. quod Dei timorem. ext. de ſta. mo. idem.

opinio quæ conſuetudini probatur, cæteris omnibus confligentibus præferri debet. commune dicit Remig. de charit. ſubſid. q. an eccleſia & clerici ſint immunes. reg. 240. E. Sua.

opinionibus receptis tunc ſemper adhæreſcẽdum eſt, cùm ſingularis opinio potiori ratione euidenter, ac liquido non innititur. vt frequens effatum ponunt Deci. conſ. 481. nu. 12. Bellon. conſ. 59. nu. etiam 12. vel cum aliorum ſententia conſuetudine non probatur. commune inquit Remig. laudatus, nu. s. prox. vel denique cum grauiorum iuris auctorum iudicium aliò non tetendit. cõmune affirmat Turz. opi. 160. in fi. quamuis latiſſimè ac perperam, meo quidem animo, contendat Viuius lib. 1. opi. 182. ſemper ac mordicus communes opin. eſſe arripiendas. qui etiam illic latius diuagatur circa varias doc. opin. atque illarum ſenſum. qua de re nos alibi alia trutina ac menſura copioſius, & verius. E. Suarez.

PRO. opinio præfertur veritati: plus. n. valet opinio quàm veritas. l. Barbarius Philippus. ff. de offic. prætor. l. is qui putat. ff. de acquir. hæred. l. 1. C. de teſta. in c. nuper. extra de bigam.

OBIEC. Contrà de l. 2. §. ſi ſub conditione. ff. pro emp. & §. ſi rem alienam. inſtit. de leg. vbi veritas præfertur opinioni: huc accedit tex. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. preſid. vbi veritas erroribus non mutatur.

SOL. In his, quæ in ſolo animo conſiſtunt, vt eſt aditio hæreditatis: opinio præualet: in his autem, quæ in facto veritas præfertur: hanc diſt. ponit Bart. in l. gerit. ff. de acq. hær. Bello.

PRO. opinio doctorum eſt probabilis tantum, non neceſſaria. not. Accur. in l. 1. C. de leg. doc. in §. reſponſa. inſti. de iur. nat. gen. & ciuil. idem.

opiniones doctorum, quas illi, vel in Lecturis, vel in Tractatibus, vel denique in Conſiliis aſſeruerunt, quæ ſint potiores habendæ, aut præferendæ, maximè quando doc. vel etiam à ſeipſis diſcrepant, non otioſæ quæſtionis eſt. teſte Neuiz. in ſua ſylua nuptiali. lib. 5. ver. ſed quæro ſtante varietate, &c. ſolummodo tamen loquitur, de vno eodemque doc. à ſeipſo in lecturis & conſiliis diſcrepante. Et reſpondet, eam potius opin. ſequendam eſſe, quam vel in tractatibus, vel in conſiliis doc. aliquis aſſeruit. De prima huius reſponſi parte, nihil video controuerti. quis. n. ambigat doctorem, qui ex profeſſo materiam aliquam tractandam, examinandam, & illuſtrandam, ſibi elegit, atque ſumit vltro, non omnes ingenij neruos (dummodo ſani ſit iudicij) intẽturum, vt illam quantum omnino poteſt elaboratè ac pfectè abſoluat. nec eum quicquam perperam, vnde pro laude vituperium ſciat, tradere velle? De poſteriore verò illius reſponſi parte, ſanè nõ mediocriter nec immeritò, dubitatur, verùm, videlicet conſilia ſint lecturis anteferenda, maiorque fides illis adhibenda, Neuizanus ſcribit, negari non poſſe, quin ea, quæ conſulendo dñt eſſe magis appenſata, & digeſta &c. Et video eadem ſententiam & Alex. conſ. 85. viſo titulo qõis. vol. 2. Cur. ſen. conſ. 75. in fi. Io. Fran. Purpurato in l. edita. n. 14. C. de eden. quibuſdamq; aliis, quos idem Neuiza allegat, placuiſſe. Quam nouiſſimè, noſtra ętate ſecutus eſt etiam Henningus Godenus conſ. vlt. n. 207. quod conſilium tamen ei falſum adſcribitur, & non eſt illius, ſed D. Florenci, à Vennigen, olim in Palatinatu Cancellarij clariſſimi, quod vtrunque multis argumentis euinci poteſt. Sed vt lecturarum dignitatem & fidem tueamur, quid prohibet quęſo (arrogantem tamen ingenii oſtentationem, & vanam ambitionem, tum in veteribus, etiam bene habentibus, conuellendis, tum aliis commentatoribus reprehendendis infeſtandiſque excipio) quo minus, etiam legendo, doctor omnia diligenter perpendere, digerere, atque ſecundum veritatem tradere ſuis auditoribus poſſit: adeoque velit etiam? Quis enim profeſſor tam ſit impius, vt non pari (ſi non maiore) cura, ideque auditorum ſuorum cœtum intueri ac conſiderare velit, atque conſulens quæſtionem, ſibi ad conſultandum propoſitam; maximè cum hic conſultorem tãtum & iudicem, quem ſolùm perſuaſum cupit, ſtudetque, ille verò totum Auditorium, quod falſis doctrinis imbuere, adeoque inficere, certè inexpiabile ſcelus eſt, ſibi propoſitum videat? Quaſi verò non manifeſtiſſimum ſi doc. conſulentes, non ſolum inter ſeſe crebertimè diſſentire, verum etiam ſæpenumero ſibiipſis contra dicere? Nec etiam obſcurum eſt, multum in conſulendo affectioni, amicitiæ, gratiæ, ne dicam (quod eſt quidem ſordiſſimum, & iuriſconſulto, iuris nimirum & iuſtitiæ Sacerdote, indigniſſimum) etiam pecuniæ dari? vtinam verò conſulentibus omnibus perpetuò verſetur ob oculos græcus ille verſ. ἱερὸν ἀληθῶς ἐστιν ἡ συμβουλία. id eſt, Sacram eſſe rem conſilium, tunc enim (proculdubio) maiore, quàm vulgo fit, religione conſulerent, deque iure reſponderent. Itaque rectiore iudicio, ex vetuſtioribus And. Siculus, ſiue Barbatia, & ex recentioribus noſtrique ſeculi iureconſultis, doctiſſimi quiq; diuerſum ſenſerunt, & Lecturas fide digniores Conſiliis (vtpore ſuſpectis) cenſuerunt. Zaſius præceptor, c. 7. num. 11. ſingul. intell. lib. 1. Hier. Schurpff. conſ. 2. num. 18. cen. 2. Quale verò de conſiliis Doct. D. Alciati fuerit iudicium, ex c. ſi. lib. 12. Parerg. ſatis apparet, quo in dubium vocatur, an publicæ vtilitati conducant Iuris conſultorum Reſponſa. Et ipſe poſt relatã longam Pauli Pici præceptoris ſui hac de re diſſertationem, tandem ita concludit. Quę à me hic obiter dicta, maioris quidem ſunt ponderis, quàm vt tã ſuccinctè & leui manu, tractarentur, ſed ſatis ſit duntaxat attigiſſe, vt non temerè locutum eſſe Picum oſtenderem, ſtudioſoſque admonerem, vt vllis cõſiliis certam omnino fidem adhiberent &c. Et vt finiam, adiiciam grauiſſima verba laudatiſſimi Iureconſulti Aymonis Crauettæ ex ipſius celebri tracta. de antiquis tempo. in 1. parte §. Propoſitum noſtrum principale &c. n. 48. Reperio, inquit, quod Doct. legendo magis nituntur veritati, quàm conſulendo. quia in lectura ceſſat affectio, & cupiditas æris, cuius libido (heu) quot mortalium animas ad inferos protrahit: in qua ipſa re, minus excuſationis habent viri doctores, qui ſeculi huius bona caduca eſſe, non ignorant, & quod alius nobis theſaurus apud ſuperos quærendus ſit. I. Fich.

Opiniones per diſtinctiones ad concordiam ſunt redigendæ, c. ſuper literis. & ibi, Imol. de reſcript. & eorum opinio qui bene diſtinguunt præ cæteris tenenda eſt. ſecund. doct. alleg. per Rimi. in tit. dona. in princ. numero 23. inſtit. idem.

Opinio communis excuſat iudicem à Syndicatu. Corrat. in tract. de cõi opi. in præfatione. n. 28. fol. 7. Iaſſ. deciſ. 25. Bar. in l. 2. per illum tex. ff. ad Maced. vbi & Apoſtil. & vide Ang. in l. cum quidam. ff. de acq. her. vbi dicit. Nota tu aduocate, vel doctor, vt nunquàm contra cões opi. ſis pertinax. vide D. Donat. in ſuo Enchi. lib. 4. ver. Opinio, Syluanũm. in tract. de feudo in 1. q. n. 26. Et cõis opi. excuſat à delicto & dolo. Dec. conſ. 690. n. 6. Et cõis & generalis opi. facit cenſeri aliquid eſſe licitum, & non eſt recedendum ab opi. generali & cõi. quia eſt deſeruiendum opi. in eo, quod eſt poſſibile, & quod vulgus non debet decipi. Bal. in l. Athletas. ff. de iis, qui not. infa. & opi. ſecundum quàm aliàs fuit iudicatum & deciſum collegialiter, eſt ſequenda. Rimin. con. 224. n. 20. in 2. Corrat. in ſuo cõmunium opi. Et illa dicitur com. opi. qñ doctores maior. ponderis & auctoritatis ſunt pro vna parte, quia nõ debet attendi numerus, vt dicit Alex. in conſ. 202. n. 6. in vlt. vol. Corrat. fol. 25. & ſeq. n. 5. lib. 1. cõium opin. tit. 3. fruſtra igitur membranas implent, qui tot Doct. & tot quotas colligunt, vt per Neuiza. in Sylua. nuptial. lib. 5. nec eſt ſequenda ſaturnita opi. nunquàm recepta, vt dicit Soc. iu. conſ. 128. n. 48. in 1. vol. alias iudex præſumeretur per imperitiam iudicare. Alex. conſ. 134. n. 14. in 1. vol. Et qñ receditur à cõi regula ex cauſa, opus eſt, ꝙ cauſa exprimatur & probetur. Dec. conſ. 349. n. 3. Rimi. conſ. 120. n. 1. in j. vol. Et vbi nõ requiritur cõis opi. bonum eſt habere iudicem proprium, & tunc, ſi iudex tenet eam partem, quam vult, non tenetur in ſyndicatu. Dec. c. canonum. 2. lect. n. 12. de conſtit. Corat. cõi opi. & quando lex habet plures intellectus, nõ conſtito de cõi ad cauſarum deciſionem allegari non ſolet. Bar. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. & in 1. q. inci. Lucanæ ciuitatis in 3. part. Et quando communis opinio ſe habet, quod non imponatur pœna mortis, eſt maximè amplectenda. D. Ioan. Bap. de Roſellis inter conſil. crim. conſilio 34. numero 28. & vide conſilia ſubſequentia ad ipſum. Et quando eſt aliqua opinio approbata in aliquo foro per obſeruantiam, non debet iudex in tali foro ab ea recedere. etiam ꝙ cõis eſſet in contrarium.

ergo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ergo forttius cum communis eſt contra reum inter conſ.crimi. conſ.59.n.28.tomo 2.opinio tamen communis veritati contrariè non facit,ꝙ actus ſit illicitus,qa hoc eſt verum,quò ad actum nõ prohibitum de iure.in quo ſuperioris decretum non ſit neceſſarium Rui.conſ.85.n.12.in 4.vol.& iſta eſt cõ. opi.Cur.iu.conſ.63.n.3.in 1.vol.vbi etiam dicit,ꝙ à ſententia imperatoris recedi poteſt,ſi non eſt clauſa in corpore iuris.Et no.ꝙ communis opi.trasfert onus probandi in aduerſarium. Pariſi.conſ.160.n.52.in 4.vol.quia debet ſequi quòd cõmuniter practicatur & obſeruatur.Riminal.conſ.120.n.j.in 1.vo. Barba.conſ.470.nu.4.in 1.vol. Licet communes opiniones mutari poſſint temporis curſu.Soc.iu.in conſ.158.n.70.in 2. vol.prura de communi opinione ſcribentes vndique.vide tu quoque in repert.conſ.Bruni feuda.in ver.opi.comm.Soc.iu. conſ.177.n.11.in 2.vol.&conſ.189.n.74.opinio autem com. non eſt tenenda,ſi particularis opinio fulciatur melioribus rationib.Cur.iu.conſ.63.nu.3.& conſ.160.n.12.in fi.com.dic. Quia ſæpe doc.noſtri imitantur aues,quia quando vna volat, omnes aliæ ſequuntur.Dec.cõſ.481.n.12.& more pecudum, vnum ſequuntur.Beli.conſ.59.numer.12. Bonacoſ.

Opinionem vltimam, quis in dubio ſemper dicitur approbare,& in ea reſidere. Vt voluit glo.fin.communiter recepta, prout illam ibi ponderant doc.in l.qui filium.§.Sabinus.ff.ad Trebell.& Cin.in l.1.C.de ſumma Trinitate, & ducit Bar.in l. bona fides ff.depoſiti, cum concordantibus, vt per Cur. Sen. conſ.44.ſtatuto ſeu conſuetudine ver.& ideò huic deciſioni. Soc.iu.in conſ.46.num.19.vol.4. E.Muſcul.

opinionibus inter Legiſtas variantib.ſtatur deciſioni iuris canonici, quia etiam ad Papam pertinet decidere opiniones repugnantes,eiuſque deciſioni ſtatur etiam in foro ciuili,ex quo Imperator non determinat contrarium ſuprà in verbo Dubium.

OPPONENS aliqua crimina contra teſtes debet in promptu habere probationes,nam ſi non probet.tenebitur actione iniuriarum.com.dicit Boſſ.in tit.de iniur.n.21.Clar.d.§.fin.q. 53.ver.caueat.Aliàs verò ſi quis alicui in iudicio aliquod crimen obiiciat,ſiue agendo ſiue excipiendo,& probet illud,nõ renetur,vt in hoc omnes conuenire dicit Boer.conſ.4.nu.37. Clar.ibidem. P.Fichard.

PRO. Oratio diſtributiua verificatur in quolibet particulari diſtributiuorum l.ſi neceſſarias.§.ſi annua.ff.de pig.act. Bell.

PRO. Oratio imperfecta, perficitur ex præcedenti & ſeq.ſi congruè fieri pt.l.cùm pater.§.cũ imperfecta.ff.de leg.2. Bell.

PRO.oratio indefinitiua ad præſens tempus reſtringitur.l. fin.ff.de aur.& arg.leg. Bellon.

PRO. oratio negatiua poſtpoſita ſigno vniuerſali facit æquipollere ſuo contrario.l.legitimos.§.in legitimis.ff.de leg. tuto.niſi quando paruus intellectus reſultaret, tunc enim æquipolleret ſuo contrario.l.de pupilo.§.ſi plures.ff.de nou.oper.nunt. Bellon.

PRO.oratio reſpectiua deficit,deficiente perſona,vel qualitate eius reſpectu cuius profertur.l.2.de aur.&arg.leg. idem.

PRO. oratio vniuerſalis ſi in vno reperiatur falſa efficitur. in l.ſi is,qui ducenta.§.vtrum.ff.de.reb.dub. idem.

OBIEC. Contrà de l.Grecè.§.illud.ff.de fideiuſſo.vbi nullo modo fideiuſſor obligatur in grauiorem cauſam,quàm principalis reus receptus eſt,& tamen in tantum tenetur,in quantum reus, ne vitietur vtile per inutile.l.1.§.penul. de ver.obli.

SOL. Dic,ꝙ in nihilum tenetur fideiuſſor.ita gl.& ibi doc. in §.fideiuſſores. inſtitut. de fideiuſſo.nec obſtat contrarium, quia vtile per inutile vitiatur, vbi ex diſpoſitione contrahentium vtile ab inutili ſeparari non poteſt.l. Pedius.§.1.ff.de arbitr.vel ex forma fideiubendi,quę eſt indiuidua.l.quinta.§.ſatis acceptio.ff.de verb.oblig.vt hic. idem.

oratio particularis plus prodeſt, quàm generalis in remiſſionem peccatorum,Præp.c.ſacroſanctam.22.diſt.poſt princ. in c.fraternitatis.de ſepult.communem dicit. B.Villal.

oratio particularis plus prodeſt quàm generalis in remiſſionem peccatorum.præpoſ.in c.ſacroſanctam.22.diſt.poſt Pan. in c.fraternitatis.de ſepulturis.vbi com.dicit. Bonacoſſa.

Oratoria priuata, etiam ſi in iis diuina celebrentur officia, non gaudent immunitate eccleſiæ, vt delinquens in iis nõ capi poſſit.com.dicit Abb.in c.fi.num.4.de cenſibus.Remig.de immun.eccleſ.in 20.ampliat.Clar.d.§.fin.quæſt.30.verſic.ſed quid dicendum. P.Fichard.

Oratorium an & quando conſtrui poſſit,& in eo celebrari: Card.conſ.8.& conſ.11.& per Fel.remiſſiuè in c.de quarta.de præſcrip. P.Andora.

Oratorium quando eſt cum campanili præſumitur authoritate epiſcopi conſtructum.glo.in c.quia contingit.circa fin. de reli.do.Pau.de caſt.conſ.181.vol.1.& conſ.299.aliàs 297. vol.2.Barb.conſ.33.vol.2.& conſ.35.col.8.eod.vol. & conſ. 1.col.5.vol.4.Rom.ſing.321.Card.d.conſ.11. idem.

PRO.ordo ſcripturæ eſt ſeruandus in l.quoties.ff.de vſufr. l.qui ſoluendo.ff.de hær.inſti.l.1.C.de edic.diui Adr.tol.l.generaliter.§.ſi quis ergo.ff.de fideic.lib.l.hæredes mei.§.fin.ff. ad Trebel.

OB.contrà.imò non eſt obſeruandus. in l.nec enim ordo. ff.de ſol.l.2.§.ſed & ſi ita.ff.de vulg.ſubſtit.l.cum pater.§.fidei tuæ ff.de leg.2.§.ante hæredis.inſtit.de leg.

SOL. quando conſtat de ordine, & mente intellectus,ordo literæ non curatur,vt in contrariis.in dubio autem regula datur ex ordine verborum,vt hic.Nam in voluntate dubia ordo inſpicitur in certa verò minimè,vt hic. Bellon.

PRO.ordine turbato ſuccedis Bulgare nato.gl.no.in l.nam & ſi parentibus.ff.de inoff.teſt.

PRO.ordinata charitas incipit à ſeipſo.vnde ait Accurſ.

Alpibus ille perit,qui ſe plus diligit vllum.

in l.præſes.C.de ſeruit.& aqua.

OB. contrà de l.iſti quidem.in fi.ff.quod met.cau.& §.fi. inſti.de nox.act.vbi pater magis diligit filium quam ſeipſum.

SOL.hæc regula locum non habet in amore parentum erga filios,ratione ſanguinis.Et eſt ratio,quia quælibet res conſeruationẽ ſui deſiderat & vr̃ pater naturam ſuam in filio conſeruare.ſed non econtrà gl.fi.in l.liberorum.de verb.ſig.Bell.

PRO.ordinationis teſtamenti cogitatio,mortis pręcedens tempus ſignificat.l.ſi mulier.C.de iure dot. idem.

ordo iuris. in executione ſententiæ ordo iuris traditus in cauſis non ſeruatur,ſec.gl.mag.in l.1.cir.fi.C.de iudi.Inn.in c. ex ratione.ext.de app.niſi in ordine inducto circa executionẽ iudicati.de quo in l.à diuo pio.ff.de re iud. Balb.deciſ.178.

ordo. in executione iudicati etiam circa bona mobilia de iure communi debet ordo ſeruari, vt primo capiatur quod minus debitori nocet,ſec.gl.cum Bart.in l.à diuo Pio.§.in vẽditione.ff.de re iudi.Et ſi talis ordo peruertatur,non tenet ſic geſtum.ſec.Im.ibi.Fel.in c.quod ad conſultatio.ext.eo.aut ſaltem poterit appellari, ſec.Panor.ibi Bald.in auth.hodie.C.de act.& ob.Butr.in c.quoniam.§.fi. ext.vt lit.non cont. Balb. deciſ.14.

ordo ſcripturæ. attendendus eſt.l.quotiens.ff.de vſufru.ad quod vide multa per Iaſ.in l.2.§.prius.col.4.ff.de vul.& pup. & in l.qui duos.ff.de legat.1.aliquid per phil.in c.Nicolao.de app.Alex.in l.hæredes mei.§.peto.ff.ad treb.& in d.§.prius.Feli.in c.cum dilecta.col.3.de reſcript.Barb.in 2.vol.conſ.5.col. 7.vbi dicit,quòd bonum eſt arg.ab ordine literæ.phi.in c.quorundam.de elec.in 6.& in c.ſi quis iuſto.e.ti.

Fac.quod vult Alb.in 1.part.q.172. P.Andora.

de ordine legum Codic. vide Iaſ.in l.pen.col.5.in fi.C.qui teſta.fac.poſſ.vbi dicit,ꝙ ſi ſunt in eodem ti.bene proba.quæ ſit prior & quæ poſterior,ſecus in diuerſis titulis. & vide s.in ver.lex.§.10. idem.

ordo ſcripturæ non debet attendi,quando ex hoc actus redderetur nullus.Iaſ.in l.gallus.§.1.col.8.verſ.adde,&c.ff.de lib.& poſthu.

Non debet attendi ordo ſcripturæ,ſed intellectus.Ange.in §.item ſi quis.inſti.de inuti.ſtip.de quo vide Bal.in 1.conſti.c. §.quibus.Bal.in l.cum pater.§.fidei.de leg.2.

ordo ſcripturæ non attendi.vbi cadit ordo affectionis.Iaſ. in d.ver.adde,&c.ibi 2.& fortius.fac.quod vult Card.in conſ. 111.ver.item præſuppoſita.

Et in materia, an ordo ſcripturæ attendendus ſit.vide phi. in c.mandato.col.3.de præb.in 6.Bal.in l.ſi duas.ff.de excuſatu.& in d.§.quibus.

ordinis neceſſarij omiſſio ſeu præpoſteratio, vitiat actum. Lud.Rom.conſ.402.Vide Ang.in §.ante hæredis.inſtit.de lega. idem.

ordinarium remedium facit ceſſare extraordinarium.l.in cauſæ.ff.de minorib.l.in prouinciali.& ibi Bart.ff.de no.opc. nuncia.l.æmilius.ff.de minor.l.ſi minoris.ff.de adminiſtr.tut. Alex.conſ.122.vol.1.Rot.deciſ.224.in nouis.poſſunt tamen concurrere ſi extraordinarium plenius prouidet. Bart. in l.ſi. C.ſi aduerſ.rem iudi.Alex.d.l.in prouinciali.§.1. vide Paul.de caſtr.conſ.130.incip.circa ea quæ ſuperius. P.Andora.

ordinarius non poteſt deponere promotum à papa,Feli.in c.per tuas.de ma.& obe.com.dicit. Villal.

ordinarius delegat ea,quæ ſpecialiter competunt: ſi ſe abſentat,vel ſi eſt infirmus,Iaſon.in l.quæcunque.numer.77.ff. de offic. eius cui mand.eſt iuriſdict. & Alciat.in cap.quòd ſedem.numer.47.de offic.ordinar.communem dicit.vide s.in verſ.delegatus. idem.

dicto Ordinarij ſtatur, dicentis delegare ex iuſta cauſa.Alci.nu.17.not.2.com.dicit. idem.

Ordinarius poteſt dare ſuo delegato poteſtatem ſubdelegandi.Iaſ.in l.quęcunque.n.16.ff.de of.eius.& in l.à iudice.C. de iud.n.8.Ant.de Trem.in ad.ad Bonacur.in prac. except.in rub.de impe.execu.n.7.ver.merum imperium.com.dicunt.

amplia iſtam cõem ad ordinarium minimũ, Maran.in ſpe. aure.par.4.n.58.com.dicit ex gl.in l.is cui.de of.del. idem.

Ordinarius cui commiſſa eſt cauſa, vt procedat ſummariè & de plano,cenſetur delegatus.Iaſ.in l.hoc edicto.§.& poſt operis.n.4.ff.de ope.no.nun.com.dicit. idem.

amplia,ſi in commiſſione eſt verbum,delego,etiam ſi non alteret ſuam iuriſdictionem.Cur.iu.in l.mandata. ff.de offi.eius.n.5.com.dicit. idem.

Ordinarius ſententiam abs ſe nulliter latam à qua fuit appellatum,non poteſt reuocare,aut emendare, quam,etiam ſi appellatum non ſit,& nulla fuerit ob turpitudinem & ſordes ſuas,ſimiliter non poterit emendare,ſed ſuperior,prout communiter tenent legiſtæ.ſecus erit ſi nulla ſit alia de cauſa quã ex ſordibus & turpitudine,quia tũc ordinarius poterit ſuam ſententiam reformare, vt communiter teneri refert, Bened. Capr.reg.26.n.18.& 19.qua de re vide s.in ver.iudex.

ordinarii plures ſiue dentur in ſpiritualib. ſiue in temporalib.iuriſdõ vr̃ data inſolidum vt etiam exercitium,vt patet in l.vna.ff.de off.conſ.& not.in l ſi vni.alias Pomponius.ff.de re iud.c.2.de arb.lib.6.communem refert Bened.Capr.n.4.vide s.in ver.iudex.& ver.delegatus.

Ordinarius inferior à principe, cauſas criminales delegare non poteſt,ſecundum leges.l.1.ff.de off.eius cui man.eſt iur. & ibi.gl.& doc.communiter tenent, vt not.in l.imperium.ff. de iur.om.iud.niſi in caſu abſentiæ,quia tunc poteſt eas delegare quò ad cognitionem, non autem quò ad executionem. l.1.ff.de off.eius cui man.eſt.ſi tamen inſignis eſſet delegatio, & mora periculum afferre poſſit,ſecun.Bart.ibi.etiam executio delegata cenſeri poſſit, idem obtinet in caſu infirmitatis. iuxta l.quæſitum.ff.de re iud.iure autem can.indiſtinctè tales cauſæ delegari poſſunt.gl.in c.quod ſedem.de off.ord. & cle. vnic.de off.dele. d.Ant.& d.Nicol.& can.cõiter in c.quod ſedes.de off.iud.ord.quod tñ fallit in delegato ob perſon ęinduſtriam.quia is etiam à principe datus ſit, iure can.ſubdelegare non poterit cauſas criminales.iuxt.c.qm̃.§.is autem.de off. del.& l.vnic.§.ne autem.C.de cad.tol.l.inter artifices.ff.de ſol. iure ciuili delegatus cauſas criminales delegare non poteſt.l. à iudice.C.de iudi.l.1.C.qui pro ſua iur.& ita communiter tenetur niſi delegatus eſſet principis,is.n.tales cauſas ſubdelegare iure ciuili poteſt.Bar.d.l.1.& Guliel.de cun.in l.1.ff.de off. eius cui man.eſt iur.& Spe.ti.de iud.del.§.ſequitur per totum, idq; ſir̃ cõiter teneri,refert Bened.capr.reg.76.n.2.3.5.& 13.

Ordinarius iudex ob ægritudinis cauſam & ea quæ ſunt meri imperij delegat.commune ait Cur.iu.in l.1.nu.81.ff.de off.eius cui man.eſt iur. E.Suarez.

ordinarij iudices. Etiam quando ſunt plures iudices ordinarij in certo loco,vt ſinguli,puta,plures ſunt hæredes ſuccedentes alicui comiti vel nobili in iuriſdictione, & feudo:quo caſu quilibet habet iuriſdictionem,& exercitium iuriſdictionis inſolidum regulariter,ſec.Bart.in d.l.ſi vni.ſi in maleficiis ipſi omnes habent commodum pœnarum, ſeu mulctarum, vnus ſolus non poterit iudicare, niſi conſtet alios nolle vel non poſſe.all.l.ſi fundum ſub conditione.§.his verbis.ff.de lega.1.& l.hæredes mei.§.fi.ff.ad Treb. Balb.deciſ.19.

Ordinarius licet de iure ciuili recuſari non poſſit. fallit tamen in caſibus, de quibus in l.qui iuriſdictioni. ff.de iur.om. iud.vbi doc.& in l.quia poterat.ff.ad Treb.per Abb.in c.2.de plus peti.Quid in iudice ordinario,cui datus eſt adiunctus?& dic,ꝙ non deſinit eſſe iudex in ſolidum, teſte Ruin.conſ.5.li. 5.Et iudex ſuper cauſis ſuſpicionis quid teneatur reſpondere,not.Spec.tit.de recuſ.de quo etiam per Aufrer.Et an delegatus vel ſubdelegatus ſine cauſa legitima expreſsè probata, vel non probata recuſari poſſit: & an proceſſus poſt recuſationem & appellationem valeat?& quid ſi poſt conſenſum allegetur ſuſpicio,&c.vide Ferret.conſ.66.in materia autem recuſationis vide Burſ.conſ.21.lib.1. Put.

Ordinari,promoueri,ſeu inſigniri ſacris ordinib.nemo poteſt ante legitimam ætatem,concilio Tridentino,ſeſſio.23.c. 11.& ſeq.ac iure pontificio diffinitam.cle.generalem.de æta. & qual.vbi gl.inquit,in ver.obſeruantiam,ſuſceptum ac promotum ad ſacros ordines ante ætatem legitimam, non poſſe ordines iſtos exercere, niſi accedente ipſius legitima ætate, qua quidem accedente impedimentum ceſſat,ideoque poterit iſte in ordinibus ſuſceptis miniſtrare,ac eorum vſum exercere,& ſequitur Archid.& Præpoſ.in ca.placuit.77.diſt.Im.in d.cle.generalem.n.8.Henric.in c.conſultationi.de temp.ord. & omnes can.communiter,per illum text.c.vel non eſt compos.e.ti.& ordinarius iſte,ſeu ante legitimam ætatem promotus minimè eſt ſuſpenſus ipſo iure.verum venire,vel foret ſuſpendendus.tex.eſt clarus,& rotundus,in d.c.vel non eſt compos,quem ita intellexere, ac interpretati ſunt Archi. Card.& Præpoſit.d.c.placuit.Floren.in 3.par.ti.14.c.16.§.15.Henri.d. ca.conſultationi.& Alber.Trotus de vero & perfecto cleric. lib.2.c.17.quorum opi.recitat eſſe communem Præpoſ.in d. c.placuit.& Card.d.c.vel non eſt compos.in fi.

Cæterùm hodie ordinatus ante legitimam ætatem, vel extra tempora,vel ordinatus abſque ſui ordinarij licentia,& abſque literis dimiſſoriis ab alieno epiſcopo, eſt ipſo iure ſuſpenſus,& celebrans interim efficitur irregularis à ſolo pontifice abſoluendus, & beneficio iure permittente priuari poteſt. vt habetur in extrauag. Pij ij. exordiente, cùm ad ſacrorum ordinem,quam refert Sylueſt.in ſua ſum.ver.irregularitas.§.decimò quæritur.& Rebuff.in tracta.de benefic. part.2. tit. de cleric. ad ſacros ordines malè promotis. gl.4.& extrauag.iſtam obſeruari iuſſit Leo x.in ſuis regu.cancellariæ,reg. 22.& Paulus iij.reg.23.& celebrans in hoc caſu contra determinationes pontificum, & conciliorum irregularitatem incurrit,ſec.Ab.in c.ſi celebrat.de cler.exc.miniſt.& iſtam ponit eſſe com.opi.Io.Bern.Diaz.in pract.crim.can.c.22.poſt med. F.Viuius lib.2.opi.202.

PRO. origo potius obligationis, quàm titulus actionis conſiderandus eſt.l.ſi filiusfamilias.C.ad Maced. Bellon.

originem non denotat, ſi aliquis vocetur Hiſpanus vel Lombardus.Boer.deciſ.13.n.14.com.dicit. B Villal.

origo non inde rectè colligitur,quod aliquis,vel Hiſpanus vel Lombardus vocitetur.com.aiunt Alex.rub.n.9.ff.ſol.ma. Boer.deciſ.13.nu.24. E.Suarez.

Originis iudex in alibi gentium delinquentem, & ſuomet ex officio poterit inquirere.com.pronunciant Did.à Couar. in pract.q.1.nu.6. verſ.ſexto in hoc.Syluan.conſ.103.& qui complures commune id dogma aſſeuerantes hincinde colligit,& praxi receptiſſimum atteſtatur Iul. Clar. in pract. §.vlt. q.39.verſ.ſed quæro. Non illum tamen aliis pœnis plectet, quam vel iis, quas loci, vbi deliquit, ſtatuta indicunt, vel ius commune infligendas ſancit. vt cum aliquammultis receptum affirmat idem Clar.copioſiſſimè hac de materia agens in d.§.vlt.q.85.ver.tertius eſt caſus. E.Suarez.

originis in loco nemo conueniri poteſt, illic non repertus, com.inquiunt Alex.ad Bart.in l.aſſumptio.§.filius.nu.2.ff.ad munic.in l.cùm quædam puella.n.5.ff.de iur.om.iud. Aegid. Boſ.in pract.tit.de citat.n.30. at accuſari & puniri ob patrata alibi crimina etiam non inuentus poterit. comm.profert Iul. Clar.in pract.§.vlt.q.39.in prin. Non tamen in eo in originis foro lata alibi ſententia probabit, quamuis indicium non leue gignat.com.ponit Iul.Clar.d.§.vlt.q.54.ver.vlt. E.Suar.

Originem loci ſortitur, vel caſu illic natus, vbi mater per ſtatura non erat.com.ait Iaſ.in l.huiuſmodi.§.legatum. n.14. ff.de leg.lib.1.Quod tamen ſic procedet,vt non idcirco illius loci oneribus ipſe irretiatur. com.inquiunt Aug.de Arim.in eod.§.legatum.Rip.de peſte.part.2.ver.18. atque eo ſanè modo com. ſententiam intelligendam arbitror, qua originarius loci quis non cenſetur, vbi caſu ſeu per tranſennam naſcitur. de qua atteſtantur Boer.deciſ.13.nu.52. Viuius lib.1.opinio. 307. E.Suarez.

Originis iudex poteſt punire delinquentem, qui alibi delinquit ex officio etiam inquirendo, vt eſt communis opinio Soarez.verb.originis.nu.24.Puniet autem reum tunc pœnis ſtatuti loci, vbi deliquit, vel iuris communis. Soarez ibi. nu. 25. Bonacoſſ.

Originarius conuenitur in loco domicilij ſi ibi reperiatur, ſecus ſi abſit,ſecundum communem, per Burſ.conſ.74.nu.2. lib.1.quam intellige,vt per eum ibi,nu.35. quæ concl.fallit,ſi conueniatur per literas ſubſidiales,ex not.d.conſ.nume.101. 114.& ſeq.

oſculum. ſufficientem atque idoneam adulterij probationem ſuggerit, vt vel ob illud & adultera mulier cenſeatur, & dotem amittat.commune affirmant Bellon.in rubr.num.81. C.de edendo. Viuius libr. 1.opinio.447. & qui meritiſſimo diſſentiunt Didac.à Couuarr.in tractat.de ſponſ.2.part.capit. 6.§.6. num.3.Iul.Clarus in practic.§.adulterium.verſ.ſcias etiam. E.Suarez.

oſculum alteri viro, quàm marito datum, facit mulierem dotem perdere,vt eſt com.opi. idem eſt,ſi paſſa ſit ſibi manus poni ad mamillas.Clar.in §.adulterium.ver.ſcias etiam. Bon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

COMMVNIVM OPINIONVM,

SIVE IVRIS VTRIVSQVE RECEPTARVM

Sententiarum, ex diuersis Authoribus collectarum,

LIBER XIIII.

P

PActum per aliquos conditum de futura successione quærenda non valet sine consensu eius, de cuius hæreditate agitur. l. pactum dotali. C. de colla. & l. ex eo. C. de inutil. stip. & l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. obl. Istud tenent ibi Bart. Bald. Sal. cæteriq́ue communiter: & in l. inter priuatos. C. de pact. canon. omnes in c. cùm contingat. ext. de iureiur. & in ca. quamuis. de pact. in 6. Cyn. & alij in l. fi. & in d. l. pactum dotali. Alex. cons. 28. volu. 3. vbi deducit istam esse communem opinionem Ias. cons. 8. nu. 34. posito inter consilia feudalia Alberti Bruni. & in cons. 9. nu. 10. Curt. iu. cons. 15. nu. 2. & Ruy. cons. 16. nu. 16. vol. 2. Ratio dictæ communis approbatæ ab omnibus doctor. vtriusque censuræ videtur ista, quia turpe est ac bonis moribus contrarium pactum fieri super viuentis hæreditate, absque eius consensu: nam hæc pactio turpis censetur. d. l. fi. & d. l. pactum dotali, nec tamen ea sola ratio turpem efficit hanc conuentionem, quòd detur votum captandæ mortis, quamuis hæc in d. l. fin. expressa sit, siquidem ob hanc solam rationem non efficitur pactum turpe, quod patet, quia ex consensu eius, de cuius hæreditate agitur hæc pactio licita est, & tamen occasio captandæ mortis non tollitur per consensum istum, atque ita intelligendus est text. in d. l. fin. alia ratio ad hoc corroborandum allegari potest, quia hæreditas solo testamento per hominem datur. l. hæreditas. C. de pact. conuen. l. pactum. vbi docto. C. de pact. vbi inter cætera dicunt decipi eos, qui filias diuitum vxores accipiunt cum pacto, quòd vltra dotem post mortem parentum ipsæ mulieres habeant etiam hæreditatem, nec enim valet hoc pactum, nec firmatur iuramento. & si fieret pactum de quota hæreditatis, secundum glos. in l. si quando. §. illud. ver. grauari. C. de inoffic. testa. cum allegatis per Ias. in d. l. pactum. & per doct. in d. l. fi. & in præallegata l. pactum quod dotali. amplia istam communem procedere, etiam si appareat dictum pactum fuisse iuramento firmatum. secundum gl. in l. quando. C. de inoff. testa. legistas omnes indifferenter in locis præallegatis. & canonist. in d. c. cum contingat. & in d. capit. quamuis. Bart. cons. 156. quidam nomine Theobaldutius. Corn. cons. 61. nu. 11. libr. 1. Alex. in d. consil. 28. & in d. l. pactum. numer. 2. in quibus locis asserit hanc esse communem opinionem, & Curt. iun. cons. 15. nu. 3. cons. 25. num. 7. & cons. 98. nu. 3. Ratio est quare dictum iuramentum non debet isto casu ligare, quia censetur contra bonos mores, & in capit. non est obligatorium de reg. iur. lib. 6. & ita in terminis tenet Bart. & alij in d. l. pactum dotali. Limitatur primo dicta communis. q̃ dictum pactum de futura successione quærenda valeat, & teneat, quando ille, de cuius successione agitur, consentiat, & in huiusmodi consensu perseueret vsque ad mortem. d. l. fi. vbi Doc. hoc tenent, & Ias. ibi n. 7. in 7. limitatione. Soc. Iun. cons. 50. n. 4. lib. 2. & Curt. iu. cons. 98. n. 3. & seq. Qui quidem consensus etiam ex post superueniens videtur sufficere secundum Bal. in d. l. fin. circa fin. quem sequitur Dec. cons. 31. & Crauet. cons. 19. n. 3. Limitatur secundò, vt dictum pactum, & conuentio de succedẽdo valeat, & sit efficax, quando fieret ista pactio de succedendo in certis bonis singulariter expressis vel sub nomine quotæ bonorum, non autem sub nomine quotę hereditatis. l. si quis argẽtũ. §. fed, & si quis. C. de dona. glo. in l. fi. in ver. accommodauerit, quam ibi communiter sequuntur Bart. & Doc. C. de pact. & idem Bar. cons. 72. ex facto proponitur. Old. cons. 139. cum aliis allegatis per Dec. cons. 235. & in d. l. pactum. C. de pact. Crauet. cons. 19. n. 7. & Curt. iun. cons. 1. n. 4. & 16. & cons. 71. n. 2. vbi supponit istam esse communem opinio. & cons. 15. n. 1. vbi etiam n. 4. latissimè declarat, qualiter differant pacti de futura successione, & promissio bonorum post mortem, & limitatio hęc procedit, & habet locum, dummodo non fiat pactum de omnib. bonis præsentibus & futuris, quia tunc ista verba vniuersalia tanquam Scyllam sunt fugienda, vt per Soci. cons. 136. visum fuit lib. 3. & per Dec. in d. l. fi. Curt. iu. in d. cons. 15. n. 1. & Crapet. cons. 19. nu. 7. Limitatur tertiò, quando alij paciscerentur de hereditate certi hominis in specie, secus incerti in genere. l. 2. §. de illo, ff. pro socio, & tenet gloss. Bart. & Ias. nu. 7. in 5. limita. in, d. l. fin. & Capicius decisio. Neapolitana 159. n. 10. Limitatur quartò, quando talis pactio, siue conuentio veniret ex necessitate contract? præambuli, & tunc rationę istius contractus præambuli valet, & tenet. vt in l. si cùm dotem. §. si vir qui legitur cum §. siue autem. ff. soluto matrimonio. & ibi ita tenet Alex. gl. & Ias. n. 7. in 6. limita. in d. l. fin. & Boer. cons. 50. n. 8. Limitatur quintò, quando pactum de futura successione esset reciprocum, seu vicissitudinarium, vti si aliqui paciscuntur non de hereditate tertij quærenda, sed inter se hoc modo, quòd altero eorum præmoriente sine liberis, bona eorum ad superstitem, vel eius liberos deferãtur, tunc valet talis pactio, seu conuentio, & non censetur improbata, secundum Io. An. in addit. ad Specul. in titul. de institut. ædi. in §. porrò. Ang. in l. hereditarium. ff. de bonis auct. iu. pos. in l. fancimus. C. de dona. & cons. 179. Oldrad. cons. 139. ad habendum aliquam notitiam. Ias. in d. l. fin. n. 7. in 4. limita. & cons. 9. posito inter consilia feudalia Bru. Astensis. n. 10. circa medium, & Marsil. in singula. 331. post alios quamplures ibi per eum relatos, & per istas allegationes, & auctoritates constat istam esse com. opin. licet aliqui quos refert Marsyl. ibi, & male tenuerint contrarium, & d. regula communis quòd pactio de futura successione viuentis quærenda non valeat, quia est plena tristissimi euentus. Ampliatur in septem casibus, & in septem aliis limitatur per Ias. in l. fi. C. de pact. n. 5. & 7. F. Viuius.

Pactorum genera tria reperiuntur, secundum gloss. in l. pacta conuenta. C. pactis, inter quæ connumeratur pactum nudum, istud pactum dicitur nudum à causa, & quando secum non habet dationem, factum, vel stipulationem, & p hæc tria cognoscitur pactum nudum, hanc expositionem sentit gloss. in l. iurisgentium. §. sed cum nulla. ff. de pact. in l. diuisionis. eo. titul. in l. solent. & in l. si dominus. ff. de præscrip. verbis. Nota, quòd pactum in dubio intelligitur de nudo. l. legem. vbi notant Saly. Riminal. & Deci. C. de pact. & in Rubric. eod. titul. Nunc ex prædictis pono regulam fundatam in iure canonico, quòd ex isto pacto nudo oritur actio. Poteram proponere aliam regulam negatiuam de iure Cæsareo, & forsan magis generalem. Sed vbi est concurrentia canonum, & Legum à canonibus inchoandum est, quia canonistarum subiectum dignius est, ita dicit Abb. in capit. inter alia. de immunitat. Ecclesia. imò ius canonicum dicitur Diuinum. c. nimis. de iureiurand. & ca. qualiter. el 2. de accusatio. Fel. hoc latè notat in proœmio Decreta. in princip. Reuertor igitur ad regulam propositam quòd pactum nudum producit actionem de iure canonico. c. 1. & 3. extra de pac. gloss. & Archid. in can. quocunque suffragio, 12. q. 2. & ita communiter tenent Canonistæ in d. cap. 1. vt per Ias. in l. iurisgentium. §. sed cùm nulla. ff. de pact. nu. 4. & in l. si quis maior. C. de transactio. & in Rub. ff. de pact. vbi etiam Modern. Ratio dictæ conclusionis videtur hæc, quia in foro canonico proceditur de æquitate. ca. dilecti. de iud. facit alia ratio, quia inter simplicem loquelã, & aliam ius canonicum non constituit differentiam. c. iuramenti. 22. q. 5. Ampliatur. 1. loco ista communis ita probata, q̃ pactum nudum producat actionem non solum in foro canonico, sed etiam in foro Seculari in omnib. Terris subiectis Ecclesię. sec. Imol. in c. quæ in ecclesiarum. de const. & Bal. in auth. ad hæc C. de vsur. vbi ait, q̃ istud procedit non solùm in Clericis, verumetiam in laicis subiectis Ecclesiæ quoad temporalem iurisdictionem. Secundo extende istam cõclusonem, q̃ pactum nudum, pducat actionem nõ solùm in omnib. terris ecclesiæ, sed in terris etiam Imperij, sec. com. opi. om. doc. quam al. Fortun. Gratia. c. 1. de pact. n. 10. Tertio loco amplia vt procedat non modo in pacto nudo, sed ẽt q̃ est fortius in simplici pollicitatione, ita tenet Ant. de Bu. c. ex parte. & Ab. in c. 3. ext. de pact. mouentur præfati doct. ad hoc dicendum, quia sicut ex voto quis obligatur, & cõpellitur per ecclesiã, ita per simplicem pollicitationẽ ad similitudinem voti. Sed ɔ̃tiam partem tenuit expresè Ias. in d. §. sed cùm nulla. nu. 5. Quartò amplia istam concl. iuris can. in curia mercatorum, & vbi proceditur ex bono, & æquo, vt per Bar. not. in l. qui notus. per illum tex. & in

& in l. fide iussor. §. quædam. ff. mand. Bal. & Saly. in l. si pro ca. C. mand. & l. 2. de const. & in c. 1. extrà de pact. vbi ait, quòd ex pacto nudo agunt mercatores, & nummularij inter se, & dicit notari in §. pen. in auth. de fideiuss. & hæc ampliatio posset extendi ad omnes casus, vbi proceditur secund. æquitatem, vt per Alex. cons. 41. vel 42. viso puncto. ilb 3. & sic habes, q̃ vbicunque proceditur ex bono, & æquo pactum nudum parit actionem. Limita istam conclus. iuris can. nisi pactum nudum fuisset initum dolo, vel metu. quoniam tunc non produceret actionem, etiam de iure cano. nec eo casu haberet locum dictum. c. 1. extr. de pact. & hoc latè probat Ias. in d. §. sed cùm nulla. nu. 10. Tradit & aliam limitationem dictæ com. opi. & d. c. 1. de pact. Præpositus Senensis in suis disputationibus infer. 4. casu. 3. quæstio. F. Viuius.

Pactum nudum de iure ciuili, non producit obligationem efficacem, & sic non parit actionem. Sed exceptionem. l. iurisgentium. §. sed cum nulla. ff. de pact. & ista est com. opi. vt per Ias. & Moder. in d. §. sed cùm nulla. idem Ias. in l. si quis maior. C. de transactio. Moder. in rub. ff. de verb. ob. Marant. in tract. de iudiciis. in 6. par. 2. partis super 9. actu. nu. 24. & Bereng. Ferand. in repet. l pacta conuenta. ff. de contrah. emptio. nu. 30. cum aliis seq. in 1. lectura. Ratio dictæ comm. colligitur ex d. §. sed cùm nulla, nam vbi non est causa, ibi non est causatum. l. 1. manumissionis. ff. de iust. & iur. sed actio est quoddam causatum. l. licet. §. ea oblig. ff. de proc. ergo non potest sine causa oriri, sed pactum nudum dicitur, cui non subest causa, vt habetur in d. §. sed cùm nulla. Hanc rationem tradit Bal. in rubr. extrà de pac. in fine. Amplia istam com. procedere etiam, si debitor suo iurament. confiteretur, & affirmaret nudum pactum: nam per hoc non teneretur soluere, ita dicit Bal. in l. fi. C. de fideicommissis, referens ita tenere Inn. in c. 1. quod met. causa. Limitatur ista com. ita ampliata non habere locum in promissione geminata: nã promissio geminata quamuis reperiatur facta celebrata, pactoq́ue nudo nihilominus producit actionem. l. 1. §. debitum. ff. de constitu. pecu. & §. de constitura. Insti. de actio. & per nonnullas optimas rationes comprobat d. lim. Ias. in l. 1. nu. 11. ff. de ver. obl. & com. omnes can. in c. per tuas. de arbit. & in c. cùm contingat de iureiur. & d. com. lim. etiam Ias. in 16. aliis casibus. in d. §. sed cùm nulla. F. Viuius.

Pactum de futura successione non valet, nec firmatur iuramento. Gulielm. Bene. in cap. Raynutius. de testa. in ver. duas habens filias. numer. 194. Curt. Iun. consil. 15. numer. 7. communem dicit. B. Villal.

Et infinitos pro hac opinione accumulat more suo Andr. Tiraq. in tract. Primog. quæst. 6. numer. 18. Aliud autem est in pactis successionis reseruandæ. Zas. in l. stipulat. hoc modo. n. 18. ff. de verb. oblig. P. Fichar.

De iure regio habes l. 13. tit. 5. par. 5. disponentem quòd pactum de futura successione generaliter nõ valet: secùs tamen de particulari. nisi de voluntate illius de cuius hereditate paciscitur, vbi vide de materia. & in l. fi. C. de pactis.

Amplia, quia nec statuto, seu consuetudine potest introduci. idem Guliel. ibidem. nu. 197. communem dicit.

Fallit in pacto de successione in re certa: quia valet. Bellon. consi. 60. num. 2. Curt. Iun. consi. 81. nu. 4. com. dicit.

Fallit secundò, in pacto de certa quota bonorum. Io. Dur. in arte testan. tit. 2. caut 10. communem dicit.

Fallit tertiò in pacto de non succedendo: quia bene firmatur iuramento. Iason. in l. pactum dotale. C. de colla. nume. 3. commun. dicit. B. Villal.

ADDITIO. Ad quod faciunt etiam rationes, iura, & auctoritates adductæ per Parisi. in consil. 69. Dom. Ambros. nu. 22. cùm aliis sequ. Limita nisi esset iuramentum Iudæi, quia tunc non valeret, vt refert M. Anthon. Bar. in tract. de temp. vti. & contin. in capit. 11. num. 10.

Fallit quartò, in pacto facto inter coniuges de successione ad inuicem, post annum contractus matrimonij. l. 9. tit. 6. libr. 2. For. ll. idem.

Pactum appositum in matrimonio quòd mulier ad alium locum non ducatur valet. Pan. in capit. 1. qui ma. accu. possunt. communem dicit. B. Villal.

Pactum in venditione appositum, vt nõ liceat intra decem annos, aut aliud certum tempus redimere. etsi in speciem appareat vsurarum, tamen per se solùm non constituit contractum vsurarium communem. esse insinuat And. Tiraq. libr. 2. de retract. §. 1. glo. 2. numero 66. vt eum refert Didac. Couar. lib. 3. varia. resol. cap. 8. nu. 8. I. Fich.

Pactum de non alienando, seu prohibitio non tollit alienationem: si non interueniat specialis hypotheca. Ant. de Fano de pigno. parte 2. mem. 1. nu. 4. commun. dicit. B. Villal.

Pactum non impedit translationem dominij. Curt. Iunior. cons. 147 num. 19. communem dicit. idem.

Pactum appositum in emptione q̃ quandocunq; pretium reddatur teneatur emens reuendere, præscribitur per triginta annos. Alcia. in rub. de præscrip. nu. 6. & Bal. de præscrip. in 4. part. 5. part. q. 3. communem dicit. idem.

Pactum quòd debitor prius mittatur in carcerem, quàm in bonis executio fiat: non valet. Ripa. in l. obligatione. num. 24. ff. de pign. communem dicit. idem.

Amplia ad pacti quòd creditor possit detinere debitorem propria auctoritate, non valet. idem Ripa ibi numer. 21. communem dicit. idem.

Pactum quod donatio non reuocetur prætextu ingratitudinis non valet. Ant. rube. consi. 114. commun. dicit.

Fallit. si firmetur iuramento. idem. ibi numero 31. communem dicit. idem.

Pacto partium potest introduci, quòd actus non possit probari nisi per testes. Hippol. in rubric. de procurat. numero 33. communem dicit. idem.

Pactum appositum per monachum contr. substantiam ordinis, valet professio: & pactum reiicitur. Ias. in auth. ingressi. numer. 37. C. de sacrosan. ecclesi. com. dicit. Villalob.

Pactum de non expellendo colonum ecclesiæ, operatur q̃ non possit statim expelli intra biennium. Ias. in l. qui rem. nu. 13. C. de sacrosan. eccl. communem dicit. idem.

Pacto de retrouendendo longissimo temporis spacio præscribi, planè com. est. vt expresè testãtur Alex. Ang. Fel. Balb. Purp. Hieron. Cag. Lud. Gozad. in locis, quos refert Did. Cou. lib. 1. varia. resolut. cap. 9. in prin. vbi latissimè tractat. Cagnol. Præterea Nico. Boer. decis. 182. nu. 4. & seq. in rep. l. 2. n. 13. & ibidem Lud. Gozad. n. 84. C. de pac. inter emp. & vend. Zasius in consi. 12. nu. 75. lib. 1. Et eandem constanter in multis consiliis pro communi sequitur Hierony. Schurph. & nouissime d. Mar. Mantua, amicus noster obseruandissimus in d. l. 2. n. 2.

Contrariam verò opinionem antiqui Doctor. ferè omnes tenuere, nempe Rogerius (in Dialogo de præscriptio) Mart. Vinc. Iac. de Rauen. Petr. Cyn. & plerique moderui suo tempore, vt ipse Cyn. commemorat in l. cùm notissimi. §. sed cum illud, aliàs, eodem iure (de præscrip. 30. vel 40 ann.) Et Bal. d. §. il. 341. super eo. quod quæritur, vol. 1. Hanc partem tenere allegantur Guid. de Suz. Gul. de cug. in l. si rem. §. omnis. ff. de pig. Io. An. & Ant. Butr. in c. quoniam frequenter: vt lit. non cont. vbi eosdem sequitur Abb. Pan. Eandem tenet Aluar. in tit. de feu. da. in vi. leg. commis. in vsi. feu. Bar. Sal. in d. §. eodem iure. Paul. Cast. in l. pignori. & l. nec creditores. ff. de pign. act. Practicus Papiensis in Form. Resp. rei conuenti. in ver. præscriptio. post. n. 25. Ex recentioribus autem Lud. Gom. in §. item Seruiana. n. 38. Instit. de act. Vdal. Zas. (sibi contrarius) in §. actionum. ver. & quia dici debitorẽ, &c. e. tit. (prout eos refert Did. in d. ca. 9.) Fabia. à S. Sabino. in tract. de empt. 111. q. 7. q. prin. Barb. cons. 51. n. 9. vol. 1. Paris. cons. 92. n. 28. vol. 3. Et rursum cons. 22. in vlt. dub. vol. 4. Io. Crot. in l. nemo potest. vers. vlt. not. de leg. 1. Paul. Paris. cons. 92. n. 28. vol. 3. vbi in fi. concludendo dicit, q̃ hæc opi. sit in iure verissima. & optima, & concludentib. rationib. fundata: ideoq; sequenda in cõsulendo. & iudicando: cum eam suadent etiam fauor animæ, quæ cunctis reb. sit præferenda, &c. Per. Gerar. sing. 18. Ignæus in l. in cognitione. n. 76. ff. ad Sil. Alc. in rub. de prescr. n. 64. Bart. Chas. super consuet. Burg. rub. 5. §. 1. & plenissimè cons. 11. per tot. Et ipse met Did. in d. 9. hanc posteriorem retinet, fortiterq; defendit. Quam nouissimè secutus est etiam Io. Fran. Zoane. in d. l. 2. n. 35. Deniq; eandem, vt pote iuri, rationi, & æquitati magis cõsonam, nõ attenta com. opi. in iudicando sequi solet amplissimi Senatus Iudicij camer. Imp. vt testatur Minsing. obser. 16. cen. 1. & obser. 4. cen. 4. secund. 1. edit. itaque totam hanc controuersiam apud nos Germanos in Imperio deinceps sopitam fore spero. consistentur porrò super illa qui volent. I. Fich.

ADDIT. De qua com. opi. vide Rol. cons. 25. lib. 2. Gabric. com. opi. lib. 5. tit. de præscri. concl. 6. Osasc. decis. 69. n. 12. vbi distinctione & declaratione dubitationem oẽm tollit. Port. lib. 3. concl. 38. Quid si res empta sit cum pacto retrouendendi toties & q̃ncunque? dic. q̃ præscribitur 30. annis. teste Rub. Alex. cons. 3. n. 3. & 9. & Ias. in l. petens. n. 10. C. de pac. Nouel. inter reg. lib. 14. ver. pactum redimendi. vbi ponit limit. & declar. ad reg. & concl. de qua ibi. pro quo vide quæ not. Cret. in repet. l. nemo potest. col. pen. de leg. 1. vbi Ias. col. 15. n. 75. per tex. in l. q̃ si nolit. §. si quid ita. ff. de ædil. edi. Signor. cons. 140. Alex. cons. 63. lib. 3. Abb. in c. aliquibus. de deci. Et dic q̃ contra Ias. in d. l. petens. n. x. C. de pac. tenet Alex. in l. Pomponius. §. cum quis. ff. de acq. poss. & quòd verbum, quandocunque, & quo

Universidad de Deusto
Biblioteca

& quotiescunque operatur, ꝙ nõ præscribitur nisi spacio 40. annorum. Bald. in c. 1. de capit. Conrad. Ang. in l. si quis decurio. C. de decurio. lib. 10. Aret. cons. 15. Feli. in rub. de rescript. col. 5. Capol. cautel. 92, & ita fuisse iudicatum refert Cassian. Puteus, Subalpin. Senatus præses fallit tamen doctrina Ias. in d. l. petens. quando esset pactum de retrouendendo, & paruitas precij: quia tunc cùm contractus præsumatur vsurarius, nullo tempore præscribitur, teste Gerard. singul. 18.

Pactũ nudum, & sic aliàs inefficax non vestitur calore iudicii, secundum commu. per Alex. Socin. senior. Ias. & alios in l. 1. in princ. ff. de verb. oblig. vbi etiam Socin. iun. nu. 35. & 38. dicit hanc esse commun. opinionem quam confirmat Iacob. Nigri in repet. d. l. 1. n. 96. vbi dicit ita tenere Areti. Imol. Soc. Claud. Seissel & Senens. in rubr. eod. tit. & Monferrat. d. l. 1. 2. Iect. Ias. in l. siue apud acta. n. 9. C. de transact. vbi ꝙ conuentio nuda non vestitur calore iudicij.

Pactum nudum est promissio vel cõuentio facta non præcedente interrogatione, & secuta statim responsione. nam si nemine interrogãte promitto tibi accepranti, talis conuentio non est stipulatio sed pactum nudum, teste Alex. cons. 16. lib. 2. Ias. in l. iurisgentium. §. sed cum nulla. nu. 32. ff. de pact.

Pactum de retrouendẽdo pro maiori precio contractui adiectum, facit præsumi contractum simulatum & vsurarium, prout voluit D. Floria. & Domin. Nicolaus in cap. ad nostram. de emptio. & venditio. iuxt. not. in capit. illo vos. de pignor. & ita communiter teneri refert Bened. Cap. reg. 87. nu. 167.

Pactum de reuendendo eodem precio, si concurrat cum alio pacto, puta de computando fructus in sortẽ similiter præsumi facit contractum cui adiectum fuit pignoraticium & vsurarium, iuxt. dict. capitul. illo vos D. Floria. & D. Nicol. dicto ca. ad nostram. quia de natura emptionis est, vt faciat fructus ementis, nec teneatur eos in sortem computare, cùm id sit de natura pignoris. secundum Imolam ibidem. argumento. l. secundæ C. de in ius vocan. & ita communiter contra D. Anto. in dicto capitulo illo vos. teneri refert ibidem Benedict. Cap. nu. 168. Sin autem non concurrat tale, aut simile pactum, sed precij paruitas, seu modicitas, tunc similiter contractus præsumitur pignoraticius ac simulatus, præsertim si consuetus sit vsuras exercere, ita contrahens, iuxt. not. dicto capit. illo vos. quod & Archid. 14. quæst 3. capitulo plerũque. & D. Anton. dicto capitulo ad nostram. sensisse videtur. & ita quoque passim teneri refert Bened. Capra ibidem nu. 13.

Pactum nudum iure Pontificio actionem gignit, quamuis Cæsareo haud gignat. commune dicunt Bapt. de sancto Blas. in rubr. decret. quæst. 22. distinct. 3. Corn. consilio 2. litera B. libro 1. Alciatus in cap. cum contingat. numer. 173. de iureiurante Viuius lib. 1. opin. 234. Sed & cùm geminatum est actionem Cæsarum iure creat. commune affirmant Alciat. in rubr. nu. 14. ff. de verb. oblig. Viuius lib. 1. opin. 235. E. Suarez.

Pactum à contrahentibus initum ne aliter quàm testib. probatio fiat, valet ac seruari debet. commu. inquit Hipp. in rubr. nume. 33. de probat. idem.

Pactum dominij translationem impedire nequit. commu. ait Curt. iu. cons. 164. num. 19. idem.

Pactum de futura alterius successione conceptũ vsq; adeo nullius momenti est, vt nec iureiurando confirmetur. commune inquiunt Guliel. in c. Raynutius. ver. duas habens filias. nu. 294. de testamentis. Curtius iunior. consilio 25. numer. 7. Excipe nisi si vel de certa hereditatis parte fiat, vt frequenter placitum enuntiant Curt. iu. cons. 81. numer. 4. Bellon. cons. 60. numero 2. Ioan. Dilect. de art. testand. tit. 2. cautel. 10. vel is consentiat, cuius de hereditate paciscitur. comm. ponit cum compluribus Francis. Viuius lib. 1. opi. 233. idem.

Pactum de non petendo, quod vel filiisfam. Macedoniani exceptionem habentibus, vel mulieribus Velleiano tutis factum proponitur. obligationem iure ipso extinguit, commu. ait doctor meus Emanuel à Costa in l. si ex cautione. C. de nõ numer. pecunia. idem.

Pactum, & præscriptio à pari procedunt. Balb. de præscriptio. in 5. par. q. 6. com. dicit. Et vide in ver. præscriptio. B. Villal.

Etiam in debito ex causa dotis, reprobatum est Pactum. l. cõmissoriæ. Est com. opi. contra Fulg. sec. Alex. cons. 178. viso processu. vol. 7. M. Chærian.

Pactum de ingrediendo & occupando rem hypothecatam propria auctoritate. & sic ad executionem iuris realis. id est ipsius pignoris & hypotheceæ, adiectum contra tertium singulare rem successorem habentem causam à debitore, si tamen debitum erat liquidum, in ipso instrumẽto extenditur. l. 3. & ibi Ear. ver. Itẽ dubitatur, quid de singulari successore. C. de pign. & ibi Petr. Cyn. Ray. & Bal. Spec. quoq; in tit. de pign. §. 1. vers. Item quid si debitor. idem voluit per text. in l. si Titius. ff. de fer. export. Et pactum huiusmodi est dicti iuris realis exequutiuum, & consequutiuum, prout tradunt Bart. Bald. & magis comm. Doct. in d. l. 3: quamuis (vt idem Bartolus ibi inquit) antiquiores ea fuerint in opinione, ꝙ pactum prædictũ ius tantùm personale caufet, & consequenter ꝙ ad singularem non transeat successorem. Corn. verò cons. 218. videtur in hac cõsultatione. volumine 3. latè hanc discutit, & examinat quæst. F. Turzan.

Pactum, de & super hereditate viuentis inter aliquos initũ, iure improbatur, tanquam contra bonos mores, & votũ captandæ mortis inducens. l. fi. C. de pact. c. 2. extr. de concess. præbend. cum simil. & ibi Doct. in l. pactũ quod dotali. C. de pact. & in l. pactũ. C. de colla. habetur, quòd nemo ex pacto vel ex stipulatione hereditatẽ suam in alium transferre potest. l. cum donationis. C. de transact. ibi nec ad implendum promissum hereditatis piopria pollicitatione quisquam adstringitur. & d. l. pactum quod dotali. si tamen aliquis bona sua alteri post mortem suam promittat, hoc est in tempus mortis ipsius promittentis, conferat: promissio ista iure non prohibetur, cum eo casu, promissio ad vniuersam hereditatem non trahatur, sed ad bona tantum quæ possidebat, & habebat promissionis tempore. l. si ita legatum est. ff. de auro & argento legat. l. fi. §. qui indiuisam. ff. de leg. 2. Hanc conclusionem tanquam mag. com. sequitur Alex. in d. l. fi. in fin. C. de pact. Cuius rei diuersitatis ratio est, licet Alex. non assignat. quia primo casu promissio & pactum liberam testandi facultatem aufert, contra tex. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. eod. de verb. oblig. & in præal. l. pactum. C. de collat. cum hereditas, ius totum, & vniuersum paciscẽtis cõplectatur. l. hereditatis appellatione. & l. pecuniæ. §. hereditas. ff. de verb. sign. quod secùs est secundo casu cum appellatione bonorũ, siue in dispositione generali, & simpliciter facta siue etiam particulari, nõ relata ad futura in huiusmodi liberali promissione, donatione, necnõ vẽditione, & legato, non veniant futura, sed præsentia tantùm d. l. si legatũ. ff. de auro & argent. lega. l. Plautius eo. titu. quod non contingit in generali expressa, siue etiam tacita bonorũ hypotheca. in qua veniunt futura illis etiam non expressis. l. societatem vniuersarum fortunarum. ff. pro Socio. l. fi. C. quæ res pigno. oblig. possunt. Ratio differentiæ est, quia primis casibus si venirent etiam futura, vendens, donans, vel legans nimium damnũ sustineret, præter eius consensum, alio quidem casu minimè, quia propterea quod in simplici & indeterminata bonorum hypotheca, veniant etiam futura, non magis obligatur, nec ad plus debitor constituitur, licet plenius creditoribus consulatur & caueatur, ad glo. in d. l. 1. C. quę res pigno. obliga. poss. & sic istis casib' superest de quo promittens & donans in terminis de quibus loquimur potest testari. d. l. stipulatio, hoc modo concepta. ff. de verbor. obligatio. cum simil. F. Turzan.

Pactum ipsum, est contractus. glo. in verbo, figuris. in l. 1. ff. de act. & oblig. Bellon.

PRO. Pactum sine scriptura seruandum est. l. pactum quod bona fide. C. de pact.

OBIEC. Contra pactum fieri debet cum scriptura ad hoc, vt valeat. c. pactum. extrà de verbor. signific.

SOL. Ibi dicitur pactum esse scripturam, ex pace inter partes conuenientem: quia sæpe interuenit scriptura, & ad probationem pacti interponitur: vt ibi glos. explicat: non autem quòd ad substantiam pacti scriptura requiratur. Bellon.

PRO. pactũ est loco pretij l. fundi partem. ff. de cõtra. empt.

PRO. Pactum de retrouendẽdo valet, & ex mora veniunt fructus l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. idem.

PRO. Pactum contra naturam seu substantiam contractus non valet. l. cum precario. ff. de prec. idem.

PRO. Pactum per quod aufertur libera restãdi facultas nõ valet. lege pactum. 1. C. de pact. l. stipulatio hoc modo cõcepta. ff. de verb. obligat. idem.

PRO. Pacta sunt ab omnibus obseruanda l. iurisgentium. §. Prætor ait. ff. de pact. l. 1. ff. de constit. pec. can. puellæ. 15. q. 1. c. 1. & cap. qualiter. extrà de pactis. idem.

PRO. Pacta contra leges non valent. l. iurisgentium. §. & generaliter. & §. prætor ait. ff. de pactis. l. contra iuris. ff. eod. l. pacta quæ contra. C. eod.

OBIEC. Contrà de l. pacisci. ff. de pact. vbi pacisci contra edicta ædilium curulium licet.

SOL. Ibi est pactum præter edictum seu legem: non contra. Vel dic propriè contra edictum i. edicti beneficium. idem.

PRO. Pacta de succedendo, seu de futura successione improbatur. l. final. C. de pact. idem.

PRO. pacta de non succedendo reprobata sunt. l. pactum. C. de coll. l. fi quando. §. 1. C. de inof. testa.

OBIEC. Contrà de c. pactum. de pact. in 6.

SOL. Ibi de iure canonico valet pactum de non succedendo, quia iuramento firmatum est. idem.

Pacta insolita esse in renouatione feudi apposita alleganti incumbit probare. com. dicit Clar. §. feudum. q. 20. in princi. P. Fichard.

Pactum, cõuentio, seu promissio facta sub futuro fortunæ, vel conditionis euentu, videlicet, si nauis ex Asia venerit, si Martinus fuerit creatus Põtifex hoc anno, vel si Georgius nõ moriatur intra mensem, promitto dare centum, siue aliæ similes conuentiones, quas nos Itali appellamus scomesse, teste Straccha. in tractatu de mercatura. in fine primæ partis, in tit. de spons. in prin. nu. 1. & seq. & Hispani Apuestas sunt validæ. l. si quis ita stipulatus fuerit. ff. de verbor. obligationib. quoniam dubius euentus non facit contractum illicitum. tex. est, & ibi Paul. de Castr. in l. in naue. ff. locat. & Alexan. in l. à titio. ff. de ver. obl. vbi scripserunt tales conuentiones à futuro fortunæ euentu pendentes omninò esse licitas, & validas. & sequitur Io. de Ana. in c. nauiganti. de vsur. Marian. in c. inter dilectos. q. 6. de excess. præla. & ita decisum, ac determinatum est titit Florentiæ in facti contingentia, sec. Paul. de Cast. in d. l. à Titio. & sic consuluit quoque dec. cons. 115. nu. 2. & seq. vbi ponit istam esse communem opi. & idem fatetur, sequiturq; Paris de Puteo, in trac. de ludo. num. 36. & seq. quamuis Paul. Cast. in l. si quis cum debitore. ff. de iu. iur. asseueraueritquod euenerat Florentiæ quæstio de vno, qui decem promiserat si die sequenti plueret, & ob hoc requisitus in ea questione conseruere noluit, & penitus recusauit, & Caccialupus, in trac. de ludo. q. 4. nu. 23. cum aliis seq. minimè ausus fuit dictam quæstionem terminare, asserendo ibi, ꝙ in hoc intelligere cuperet opinionem prudentium laicorum, quia intellexit in scholis publicis à quodam clarissimo iureconsulto, ꝙ opiniones illę tenendæ sunt, quas prudentes commendarunt, S. verò Thomas de Aquino, in 2. q. 32. artic. 7. sequutus est communem prædictam, vbi concludit, ꝙ possum promittere centum si plura puncta à fortuna habueris. quàm ego, & dictum hoc referunt, & amplectuntur imol. & omnes canonist. communiter in c. pen. de vita & honest. cleric. Barb. cons. 65. lib. 3. & affl. decis. 389. super dubio, nu. 3. & seq. licet & malè Stracca. in d. tit. de sponsion. in vers. quæritur an ex sponsione. nu. 1. & seq. senserit contrarium. casus enim incertus, ac dubius licitum reddit, & facit quod aliàs reprobatur. d. cap. nauiganti. & facit quod no. Cy. Bal. & alij. in l. si ab actiõe. C. de vsur. & ista est vera, & communis opi. legistarum, Theologorum, & canonistarum, & ab ea in iudicando, consulendoque recedendum non est, sec. dec. in d. cons. 115. nu. 4. & obligati secundum tenorẽ dictarum conuentionum tenaciter soluere tenentur absque dubio aliquo, vt firmarunt omnes doct. præcitati, imò in foro conscientiæ quæsita ex pacto, & contractu prædicto necessariò non sunt restituenda in foro, ac in iudicio ꝑscientiæ, secũdum omnes Theologos, communiter tractantes casum istũ, quos recensuimus suprà, inver. ludum. inter alia crimina, post modum. F. Viuius lib. 2. opi. 211.

Pactum de retrouendendo factum infra certum tempus, vel absque aliqua temporis præfinitione, & sic quandocũque seu in perpetuum, & in infinitũ, cẽsetur 30. an. spacio terminatum, & venditor rem venditam restituto precio venditionis potest infra præmissum tempus redimere, vt voluit Ang. con sil. 55. Signo. cons. 139. Faber in l. notissimi. num. 14. per illum tex. C. de præsc. 30. vel 40. ann. Alex. cons. 228. vol. 6. Zas. consil. 12. nu. 75. affl. in tract. de iure protomiseos, in vers. licet autem. suprà diximus, nu. 20. & seq. Ruin. cons. 84. nu. 14. vol. 1. Balb. in tract. præscr. in 3. q. quartæ part. quintæ part. princi. & Boer. deci. 182. n. 1. 2. & 3. vbi ait opinionem istam istam fore veriorem, & communiter obseruari, & sequitur etiam in decis. 351. nu. 6. & scribit quoque communem Purpura. in l. petens. n. 40. C. de pact. simul cum aliis scriben. ibi, Couar. in lib. variarum resolutionum, lib. 1. c. 9. n. 1. post alios multos relatos ibi per eum, & Follerius super pragmat. de censibus. inver sic. instrumento gratiæ pro consimili precio. nu. 16. & seq. & copiosè etiam Cephal. cons. 40. nu. 2. sed transactis 30. an. præscriptio dicti temporis obstaret agenti ex pacto allegato de retrouendendo, secundum omnes doc. præcitatos, & opinio hæc procedit pariter, si huiusmodi pactum redimendi esset iuratum, ac dictum expressè vt venditor semper, & non obstante quacunque præscriptione, etc. quia facultati præscribendi renunciari non potest, quin præscribi possit 30. an. curriculo, vt in specie voluit Angel. in d. cons. 55. quem sequitur fel. in c. cùm accessissent. nu. 27. extra de const. ias. nu. 10. dec. nu. 7. Iacobinus Claud. Aque. nu. 5. & curt. iu. nu. 13. in d. l. petens. & dec. cons. 164. non fuisset propositi mei, & Boer. in d. decis. 182. n. 7. vbi ponit istam opinionem esse magis cõmunem, & Tiraq. in lib. 2. de retractu. §. 1. gl. 2. nu. 1. & 7. vbi congerit alios quamplures huius sententiæ, & Couarr. similiter, in d. c. 9. nu. 7. & Cepha. cons. 43. sub nu. 12. F. Viuius. libr. 2. opin. 205.

Pactum nudum de iure ciuili non producit actionem. l. iurisgentium. §. igitur nuda. ff. de pact. Ang. cons. 199. super pun cto & Couar. in c. cùm in of. n. 10 post medium, de testa. & Iafredus decis. 390. de stricto iure tam ciuili, quàm canonico in foro cõtentioso ex pacto nudo non datur actio, & ista est cõmunis opi. prout scripsimus latè in i. par. in opinione pactum nudum, de iure ciuili quæ vtiliter limitatur, interpretaturque non procedere, quando pactum nudum iuramento præstito confirmatur, taliter ꝙ tunc etiam iure ciuili actionem producit secundum communem opi. apparentem ex congestis per ias. in d. l. iurisgentium. §. sed cùm nulla. nu. 21. & moder. in l. si quis maior. C. de transf. fel. in c. 1. de pact. & ibi Fortuni. nu. 75. & eiusdem sententiæ fuerunt Ant. & abb. in c. cùm contingat. nu. 31. de iureiur. Mathesil. singul. 36. Cuma. Roma. Alex. & Galiaula, in rub. ff. de verb. obl. And. ab Exea, in tract. de pact. in 4. part. nu. 422. & seq. & Alc. in d. c. cùm contingat nu. 245. qui audacter asseuerant istam esse communem opi. sed n. 242. fatetur contrariam partem, saltem iure ciuili magis communem fore, & idem testatur ias. in d. l. si quis maior. nu. 23. Sali. & Corn. in auth. sacramenta puberum. q. 13. C. si aduersus vendit. & idem posuimus, in d. opinio. pactum nudum. de iure ciuili post prin. & dato citra verũ præiudicium ꝙ ampliatio hęc vera esset, ampliatur mirabiliter, vt habeat locum, etiamũ in pacto non interueniat iuramentum, sed solum fuerat data fides, iuxta ca. pen. de iureiur. & ampliationem præmissam posuit affl. decis. 389. super dubio tangente, vbi recensuit ita fuisse iudicatum in sacro regio consilio in causa Marini Medici, & Bactimi Taurellę, & regulam, seu communem prędictam, in principio posita ꝙ nudum pactum minimè de iure ciuili producat actionem ampliat. in quindecim casibus. Exea, in d. tract. de pact. & in sexagintaseptem aliis limitat. in 3. parte, nu. 273. cum infinitis seq. vsque ad fi. d. tracta. sed aduerte hic ad vnum valdè vtile, quod si fideiussor soluit, ꝙ pacto nudo promissum est à principali, repetere potest ab eo tantundem, excusaturque, licet exceptionem pacti nudi non opposuerit, ex quo erat verecundia, ac pudor eam opponere, ita Sali. in l. placuit. C. de iud. iaso. in d. §. sed cùm nulla, in tertia limitatio. & in l. fideicommissum. ff. de condi. indebit. abb. cons. 60. vol. 1. & Crauet. cons. 6. nu. 82. F. Viuius lib. 2. opi. 207.

PRO. Pactiones in rebus spiritualibus fieri non debent. c. fi. extrà de pact. Bellon.

Pactum de retrouendendo dicitur pars precij, & ideo propter tale pactum, soler dici rem esse minoris precij, iuxta l. fundi partem ff. de contrah. empt. vbi Bald. Albe. Sali. & alij. Et est doctrina communis abb. & aliorum in c. ad nostram. de emp. & vend. cum aliis allega. per dec. in consil. 308. in casu ad metransmisso. nu. 2. & dixit Nic. Boe. in decis. 23. n. 28. & Paris. in cons. 81. consultus quale sit. nu. 30. & vol. 2. Soc. iun. in cons. 46. nu. 41. vol. 4. E. Muscul.

Pactum de inuicem succedendo factum inter priuatos non valet, teste ias. in l. licet inter priuatos. nu. 1. C. de pact. Quid de pacto quòd vnus alterum hæredem institueret. vide ibi numero 10.

Ex pacto nudo posse efficaciter agi virtute clausulæ, sola facti veritate inspecta, not. & communem dicit Osasc. decis. 2. post nu. 4.

Emens cum pacto de retrouendendo intra certum tempus eo elapso non tenetur amplius retrouendere, & est liberatus. tex. est in l. 2. C. de pact. inter emp. not. doc. in apostill. ad Bart. in l. cum qui ita. §. qui ita stipulatur. ff. de verb. obl. Put.

Pactum ꝙ scriptor stet in compedibus donec scripserit librum ac opus perfecerit valet, & tenet sec. gl. in l. stipulatio. §. opus autem. factum. in verbo sine. ff. de oper. noui nun. & Bolo. ibi in secundis interpretationibus, & spec. in tit. de renun. & conclusio. §. 1. vers. item est beneficium, & d. gl. inquit communiter approbatam imo. in c. 2. de pig. & Alex. in l. stipulationes non diuiduntur. n. 29. in fi. ff. de ver. obl. Licet eam reprobet ibi, & sic secundum istos doct. vbicunq; scriptor ipse promisisset in certo loco commorari, & librum præcisè scribere, tunc certè pactum valebit ꝙ posset cogi præcisè ad scribendum, & poni in compedibus, nec liberaretur præstando interesse, quia videtur electa industria personæ, tamen quicquid

Universidad de Deusto Biblioteca

glos.suadeat contrarium explicat teneri communiter per docto. Alex.in l.quia tale.& l.seq.§.eleganter.nu.6.in fi.ff.so.matri.in l.stipulationes commodissime.& in l.stipulationes non diuiduntur.nu.29.post medium.ff.de verb.obl. cum concor. ibidem per eum signatis, & Ripa in l. obligatione generali. nu.9. ff. de pign. & ista opinio, licet communis sit & eam sequatur Alex.in dictis locis, nihilominus ipse Alex.in d.l.stipulationes non diuiduntur, dicit eam veriorem fore, prout verissimam reperio, & veritate ductus eam sequor, sed dato citra veri præiudicium, quod vera esset opinio dicta glossa veniret profectò limitanda, nisi scriptor ipse promoueretur ad aliquã dignitatem, vt not.Bald.in l.nec patronus.in 4.oppo.C. de ope. libert. & in l. vnica. C. de sent. quæ pro eo quod interest. F.Viuius lib.2.opin.207.

Pacto & promissioni de retrouendendo, & actioni inde ortæ, per 30.an. cursum præscribitur. etiãsi adiecta esset illa clausula, vt venditori rem venditam quandocunque redimere liceret, sm communem doct.sententiam, vt multis rationib. argumentis & authoritatibus nouissimi recentiores scribentes probarunt. Nic.Boer.in suis decis.q.182.Soci.iu.in cons. 145. nu.34.cum seq.Petr.Rebuff.in l.vnica.in 1.notab.nu. 52.cum seq. C.de sent.quæ pro eo quod interest proferuntur. Vniuersitas Francofor.ad Oderam.in cons.32.nu.79.in To.1.consi. Germanorum.& copiosè cum adductis omnib.contrariis argumentis & datis responsionib. Rol.à Valle, in cons. 21.in 2. To.adeò vt multi doct.affirmauerint hoc etiam procedere, si dictum fuisset in perpetuum, vt per doct. allegatos eleganter scribitur. Licet camera imperialis & multi alij doc. sententiã contrariam amplectantur. Mynsing.in obser.camer. obserua. 16.in 1.cent.cuius decisionis mentionem quoque facit Harthman.in lib.2.prac.forens.in verb. pactum.de retrouendendo.sed prior sentẽtia & meliorib.argumentis & magis textib. probatur, vt latè per Rol.à Valle, in d.cons.21.deductum est. Quam parlamen. Parisiense, Senatus Burdegal. & alia parlamenta iudicando approbarunt. referentib. Boerio, Rebuffo & Rol.in d.locis. Kirchouius.

Pactum quod ab arbitri sentẽtia appellari possit valet, & tenet, vt voluerunt Io.And.& cæteri omnes, in c.cùm dilectus.de arbit.Ant.imol.in c.quintauallis.de iureiur.Dy.Barb.Bart.Bald. & Alex.cum aliis signatis per eum, nu.20.& Ripa.nu. 86.in l. nemo potest.ff.de lega. 1. vbi profitentur istam communem opi.fore. F.Viuius lib.2.opi.208.

Pactum nudum. Vbi ex inobseruantia pacti nudi pars damnificatur, ex pacto nudo agi potest.allegant doct.text.no.in l. & eleganter.§.seruus pactionis.ff. de dolo.& in l. si cum mihi saxum.co.tit.tenent Iac.de Areti.& Cy.in l. si quis ex consensu.in 3.quæst.C.de episc.aud.Per quod poterit limitari, quod voluerunt Bart.& Ang.in l.si conuenerit.ff.de iurisd.om.iudi. dicentes, quod si pacto nudo conuentum est de adeundo alium iudicem quàm suum, si prorogantem pœniteat, non poterit pars agere ad interesse, vel pœnam: vt tunc non procedat tale dictum eorum, quando pars ex tali inobseruantia & pœnitentia læderetur: vt quia iam conduxisset aduocatos, vel aliter prouidisset coram illo iudice. Balb.decis.108.

Pactum de retrouendendo quandocunque placuerit venditori, etiam si sec.cõmunem sententiam præscribatur spacio 30.an.hoc tamen intelligitur, si iuramentum non interuenerit, quamuis multi doc.voluerint præscribi 30.an. non obstãte iuramento Balb.in tract.de præscrip.in 4.par.5.prin.in 3.q. in princi. cùm recipiat conditionem & naturam actus super quo interponitur. l. final. C. de non numerat. pecun. Et ita etiam declarant Nic.Boer.in suis decis.q.182.n.7.Pet.Rebuf. in l.vnica.in 1.notab.vers. posset etiam prima opi. teneri. nu. 55.C. de sent. quæ pro eo quod interest. & Maria. Soci.iu. in cons.145.nu.62.in 1.par.cons.Sed magis com.opi.est in contrarium referente Rol.à Valle, per pulchras rationes in cons. 25.nu.10.vsque ad fi.cons.in 2.Tom. kirchouius.

Pactio quælibet sponsionis appellatione comprehenditur, prout communis est sententia. quomodo hoc intelligatur, & habeat locum ratione l.sponsio.ff.de verb.sig.ibi eleganter Andre.Alc.declarat. kirchouius.

Pactum expressum factum ab ingrediente monasterium in professione ipsa regulę monachis, quod liceat sibi retinere proprietatem aliquorum bonorum, vitiat in totum religionis ingressum, & sic professionem emittens reseruata sibi proprietate bonorum nihil agit, & ex hoc denique vitiatur in totum actus &c.gl.in c.cum ad monasteriũ.de statu monach.& alios congestos per ias.in auth.ingressi.nu.33.C.de sacros.eccl.quorum opinionem sequitur dec.in c.cum M.Ferrarien.nu.67.de constu.& Alc.in l.1.§.sed si mihi Pamphilum.nu.19.ff.de ver. obl.vbi pariter ait istam esse cõmunem sententiam, & totum mundum ita tenere fatetur.Ant.de Butr.in d.c.cùm M.& magis communem præsupponit Barb.cons.3.vol. 1.& eandem amplectitur, tuetur, fulciturque, & scribit communem Andr. ab Exea in tract.de pact.in 3.part.nu.150.

Contrariam verò opinionem, videlicet quod pactum, ob quod monachus reseruauit tempore ingressus sibi bona, nõ valeat, sed tamen ingressus, & professio valida remaneat tenuerunt gl.in d.auth.ingressi, & alij innumeri relati per ias.ibi, nu.30.& 37. vbi transit cum istorum opinione & exprimit communẽ esse, & sequitur quoque Ripa, in d.c.cum M.tamen quicquid doc.isti suadeant, & teneant ob hoc difficile foret obtinere in actu practico contra primam opinionem relatam, quam, tanquam communiorem, & sustentabiliorem sequendam esse in iudicando, consulendoque suadeo. F.Viuius lib.2.opi.210.

Pactum initum inter partes, quod solutio probari non possit, nisi mediante instrumento, valet & tenet, sec.Bald.con.33.volu.1.Alber.post alios quàm plures, in l. si quis in conscribendo.nu.12.C.de episc.& cleric.& Fulg.cons.120.& cons.208. & Aug.Beroum.in c.sicut.nu.80.de probationib.

In contrariam verò partem, videlicet, quod pactum hoc, vt solutio probari nequeat, nisi per scripturam, non valeat, inclinarunt gl.& ibi Ang.in §.propterea.in auth.vt sine prohi.ma.de bit.Spec.in tit.de probationib.§.videndum.vers.sed pone.Hosti.in summa de renuncia.§.quæ possunt.versi.quid de pacto. Io.And.Ant.imol.& abb.in c.si diligenti.de for.compe. super gl.1.Bart.& Ange.in auth.iubemus.C.de iud.Cy.in l.pe.C.de pact.& affl.in proœ.consti.q.12.& ista est communis opinio, teste Ant.de Cana.in trac.de exec.instru.q.36.n.75.imol.in d. c.si diligenti.mars.in repeti.rub.C.de probat.nu.44.cum aliis seq.& Follerio in pragmatica de censibus, in ver.quæ quidem exequutio nullo falsitatis, nu.75.& seq. in quibus locis congerunt alios doct.eiusdem sententiæ, & ego eam tanquam veriorem, & communiorem sequor. F.Viuius.lib.2.opi.209.

Pacisci potest vel valet consuetudo, quod quis alapam, vel leuem huiusmodi iniuriam quis patiatur, & alapa percuti se patiatur, vt est communis opi.de qua D.Hercul.de cautione, de non offendendo.c.43.Dummodò ex dicta percussione scissura carnis non fieret.alias secus. Bonacoss.

Pactum quòd donatio non reuocetur prætextu ingratitudinis, non valet. Rube.cons.114.firmatur tamen iuramento, vt ibi.nu.31.communem dicit. Bonacoss.

Pactum de quota litis non tenet.& contra facientem pactũ de quota litis potest iurari in litem per partem aduersam pro damnis, expensis & interesse, vt est com.opi. de qua Plotus in l.si quando n.533.& seq.C. vnde vi. & ibi declarat quodnam sit dictum pactum.fallit, vt ibi.nu.536.vide omnino, & quænam sit pœna in paciscentes.ibi.nu.539.& seq. idem.

Pactum appositum per monachum contra substantiam ordinis valet professio, & pactum reiicitur.ias.in auth.ingressi.nu.37.C.de sacros.eccl.communem dicit. idem.

Pactum nudum. De stricto iure tam ciuili quàm canonico in foro contentioso ex pacto nudo regulariter non datur actio, sec.Bar.& communiter legistas in l.iurisgentium.§.sed cũ nulla.ff.de pact.in l.lecta.ff.si cer.pe.Anch.& Bartholomæum de Sali.in l.legem.C.de pac.inn.& Pan.in c.nouit.ext. de iud. Calde.in c. 1.ext.de pact.quicquid contra senserint Pan.& alii qui cano.in d.c.j.quod c.non obstat.& si dicat pacta ibi seruari.quia non sequitur, quod ex hoc detur actio ex pacto nudo, cũ possint seruari per viam exceptionis. Et quia probabiliter dici posset illa pacta fuisse vestita cohærentia contractus & conclusionis pacis, cui fuerunt adiecta, quod videtur sentire gl.1. ibi in pr.Quod autem dicitur non esse differentiam inter loquelam simplicem & iuramentum, procedit in foro conscientiæ, non in contentioso, sec.doct.tenentes primam opi.quam vix admitterent cano. in foro suo. Balb.decis.290.

Paganus si sit in castris & loco hostili, potest eodem modo & forma quo milites, condere testamentum, si tamen non sit in loco hostili, non gaudebit priuilegiis militum. com.dicit Cla.§.testamentum q.15.vers.vlt. P.Fichard.

Palatium episcopi gaudet immunitate vt ecclesia, etiam si sit separatum ab ea vltra quadraginta passus.com.dicit Did.lib.2.resol.c.20.n.5.in fi.Remig.de immu.eccl.in 15.ampliat. vbi subdit communem esse, quod gaudeat, etiam si in eo nulla capella constructa sit.Sed in praxi contrarium seruatur, s. quod non gaudet immunitate, si vltra 40. passus ab ecclesia separatim constructum sit vt attestatur Did.in loco prædicto.Clar.d.§.fi. q.30.vers.scias etiam. P.Fichard.

Palatium episcopi gaudet immunitate ecclesiæ, vt est communis opi.de qua Barba.cons.33.col.2.in 4.volu.& j 40.passus.&

sus.& ideo reus ibi capi non potest.Cla.q.30.vers.scias etiam. vbi dicit, quòd si extat vltra 40. passus ab ecclesia separatum in practica non seruatur, quòd gaudeat immunitate. Bonac.

PRO. Papa est successor Petri, & vicarius Christi in terris. in c.inter corporalia.& c.quanto.ext.de transl.episc. Bellon.

PRO.papa.est ordinarius ordinariorum.in c.licet de præb. in 6.vt clem.1.vt lit.pen.nihil inno. idem.

SOL.papa est à nemine iudicandus.cùm alios omnes iudicet.c.si Papa.40.dist. idem.

PRO. papa omnia soluit, & ligat.in can. cuncta per mundum.9.q.3.

PRO.papa est supra quodcunque ius.in c.proposuit.extrà de concess.præb. idem.

PRO.papæ tanta est authoritas, vt possit alicui etiam auferre beneficium, vel episc.gl.in c.per principalem.9.q.3.& possit creare, hoc est, de nihilo aliquid facere, gl.in c.proposuit. ext. de concess.præb.nec ei quis audeat dicere cur ita facis.ita not. gl.in c.quanto.de transl.episc. idem.

Papa etiam ardua, sine cons.cardinalium, explicare potest. est communis opi.sec.dec.in Rub. de constit. versu, 2.concl. M.Chærian.

Papa, vel imperator si aliquid concedant semper intelligitur sine præiudicio alterius, per dec.in c.dudum.nu.10.de decim.com.dicit. B.Villal.

Papa potest expedire ardua sine consensu cardinalium.Barba.cons.vol.1.com.dicit. idem.

Papa non inuoluitur crimine simoniæ.fel. in c. ex parte.de of.deleg.nu.2.com.dicit. idem.

Papa de plenitudine potestatis potest committere suspecto sine facultate recusandi.Pan.in c.ad hoc. de resti.in fi.communem dicit. idem.

Amplia, quia potest committere causam apellationis iudici, à quo est appellatum.Ant.de Trem.in add.ad Bonacoss.in prac.excep.in rub.quæ contra rescriptum.nu.8.in verb. libellum.communem dicit. idem.

Papa potest dare facultatem testandi de bonis intuitu eccl. acquisitis dec.cons.157.Io.Duran.in arte test.caut.3.ti.3.n.1. com.dicit. idem.

Papa potest dispensare contra ius humanum etiam ab Apostolis traditum, vt per concilium generale promulgatum. Coua.in epitome ad 4.decret.c.6.§.9.nu.6.communem dicit ex gl.in c.proposuit.de concess.præb. idem.

Papa potest dispensare in matrimonio nondum carnali copula consummato.Coua.in epit.4.c.7.§.4.n.13. communem dicit, secundum canonistas. Theologi autem tenent contrarium.Imò quod non potest dispensare, & dicit communem theologorum.Coua.ibi nu. 14.& ipse residet cum ista vltima communi quippe quę fuit opinio Pan.in c.ex publico.de conuer. coniug.curt.iu.in cons.170.nu.1.dicit, quòd ex causa potest dispensare: sine causa autem non, & dicit communem, & cum hac potes concordare opiniones contrarias. idem.

Papa non potest dispensare cum existenti in ordine sacro ex maxima causa.Hier.Cagn.in l.actus legitimi.n.8.ff.de reg. iur.communem dicit. idem.

Papa non censetur dispensare, etsi dissimulet, nisi ipse scribat quòd dissimulet.Coua.in epist.4.c.6.§.9.nu.15.communem dicit ex fel.in c.1.de treuga & pace. idem.

Papa & princeps supremus possunt sententias non suo nomine, & sic planè nulliter latas, ex plenitudine potestatis ratificare ac confirmare, iuxta communem, vt refert Benened. Capr.reg.54.nu.33.vide infrà in verbo ratihabitio.

Papa & princeps in dubio non præsumuntur ius tollere nisi concedat dilatio, aut secunda iussio emaneat, aut opponatur clausula non obstante tali lege, &c. idque communiter receptum refert Bened.capr. reg.10.nu.56.& seq.vide s.in verbo ius. Papa potest etiam opiniones legistarum contrarias aut variantes decidere suprà in verbo dubium.& verb.opin.

Papa potest pro libito sine omni causa transferre episcopos & permutare, vt notatur in c. proposuit de conces. præb. sec.imol.in c.exhibitam.de rerum permu. & no.in c.cùm venissent.de iudic.& ita communiter teneri refert Bened.in tracta permu.post reg.nu.88.posito nu.43.

Papa de nullo crimine accusari potest, præterquam de hæresi.communem dicit Zabarella in can.si Papa.40.dist.glo.tamen ibidem dicit, quod ex quocunque crimine notorio, & ex quo scandalizetur etiam ecclesia, Papa possit accusari, si admonitus sit incorrigibilis, & illam communiter teneri dixit abb.in c.significasti nu.4.de elect.vt illum refert Cardi. Alex. in d.c.si papa.vbi dicit quod d.glos.sit canonizata per concilium Constant.& dicit dec.in cons.151.nu.4.quod illa glo.cõiter placuit canonist.licet reprobata sit Theologis.similiter dicit Synodia conciliis.circa med.quod illa gl.communiter ab omnibus sit approbata.Idem dicit Io.Brunel.post relectiones Dida.& iasõ cons.90.Siman.de hæret.c.11.n.12.Contra verò hanc gl.cõmuniter reproba.dicit Berous in c.cùm venissent.nu.4.de iudic. imò tractatus abbat.super concilio Basiliensi, quia in eo d.gloss.communiter teneri dixit, positus est inter libros damnatos in indice librorum prohibitorum tempore Pauli quarte edito, sed postea in indice sub Pio 4. edito rursum omissus. Cla.d.lib.5.§.fi.q.35.vers.videndum. P.Fichard.

Papa nullum iudicem habet nisi concilium generale.com. dicit cardi.Alex.in c.si papa.40.dist.Clar.d. §.fi.q.35. vers. sed retenta. idem.

Papa non potest conferre iurisdictionem ordinariam principibus laicis in clericos.communem dicit Menchiaca.libr.3. de testam. §.32. num.60. Clarus d. §.fin.q 41.versic. sed quid. idem.

Papa alicui clerico ad canonicatum habili præbendam vni canonico assignari consuetam & vacantem confert, siue conferri mandat, canonicatus quoque collatus censetur, quod ideò; inquam est quia præbenda magnam cum canonia habet connexitatem, qua ratione hoc inductum est, quod & pari ratione id conuerti dicendum sit arg.text.in c.translato. de constitu.aliaque hac ratione comprobandum, quia præbenda ad canonicatum accessoria est, quo fit vt si collata præbenda, canonicatus collatio sequitur, & sic principali quanto magis econuersò, cùm non accessorium à principali, sed hoc ab illa reguletur.l.ex pupillari.& ibi no.ff.de vulg.& pup. reg.accessorium. de regulis iuris in 6. conclusio probatur ex trad. per gloss. in capit.proposuit.in vers.inuestitus, de concess.præb. quam doct.communiter sequuntur, quibus & si Pet.in c.clericus, de præbend.contradixerit, & ea fretus consideratione, quod aliud sit canonia, aliud præbenda ac meritò ad vnius collationem alterum, non sequi dixerit, prima tamen communis est teste ipso imo.in d.c.proposuit de conces.præb. F.Turz.

Papa non potest de aliquo crimine accusari, conuinci, ac damnari, etiam si delictum notorium & scandalosum foret, & ipse incorrigibilis esset, nisi de crimine hæresis veræ, propriæ, & vbicunque dubius esset in fide, ac in nouo articulo fidei etiam erraret.iuxta c.1.de hæretic.cum l.2.C.eod.tit.& hoc tenuerunt glo.in can.si quis pecunia.78.dist.& in can.non nos. 40.dist.imo.in c.licet.de elect.& præpos.in can.si Papa.40.distin.asseuerans istam esse communem opi. omnium Theologorum, & idem profitentur moder.in c.at si clerici. de iudi. & Io.Nicol.Arelatanus, in tractat.de hæretic.in 12.notabili.numero 1.& seq.

Contrarium verò voluit audacter, & expresse gl. in d.ca. si Papa.quando Pontifex in crimine notorio, & scandaloso esset constitutus, quam inquit singularem Barb.in d.c.at si clerici n.151.& seq.Pan.in tract.de conci.Basil.Rom.cons.523.& Bellame.in d.c.si Papa.Zabar.in tract.de schismate.ver.quintus modus.in fi.& Pan. in sua disputa.exordiente. Episcopus. vbi ait quod totus mundus approbat d.gl. Sed quæstionem istam diffinire, ac determinare ob varietatem doct. non ausus fuit Io.Nic. Arelatanus in loco præcitato, ego verò ne permaneam vt pecus ante tonsorem sequor primam opinionem omnium Theologorum communem omisso omni multiloquio, & eam comprobarem verissimis rationibus, tamen certè antiquorum ingenia ita fuerunt illustria, quod nullum nobis relictum est ocium dicendi noua, vnde curiosi poterunt videre rationes, & fundamenta vrgentissima, verissimaque citata per d.doct.hanc partem amplectentes. F.Viu.lib.2.opi.212.

Papa cum mandat alicui prouideri de beneficio proximè vacaturo, includitur beneficium, quod vacabat tempore datæ, secundum gl.in clem. 1.de concess.præb.in ver.notitia.nam beneficium ipsum quod tempore datæ vacabat, vacauit quoque in futurum antequam esset alteri collatum, & hoc verum est absque distinctione aliqua, & per consequens siue Pontifex sciuerit beneficium vacare, siue non, & cum d.glo.sentiunt simpliciter, & indistinctè canonistæ omnes: & idem voluit glo.in c.si postquam.de elect.li.6.communiter approbata, cum qua etiam transit imol.in l.si ita legatum esset.de condi.& demonstra.& in l.hoc articulo.de hæredi.instituen.Lap.& Dominic. in c.si propter.de rescrip.in 6.& Soc.in l.hæc conditio.§ fi.de condi.& demonst. vbi scribit istam esse communem opinionem, quamuis aliqui aliter senserint, de quibus ibi per eum, & Alex.in l.titius.§.lucius.ff.de lib.& posth. F.Viuius lib.2. opin.213.

papa in terris regis non habet iurisdictionem quoad temporalia: vt in c.per venerabilem §.rationibus.& ibi inn.& cæteri

Universidad de Deusto
Biblioteca

teri qui filij sint legitimi, & Host. Io. Andr. & alij, in c. causam. 2. eo. ti. & hinc est, q Pontifex in tertis imperij quoad propha na legitimare non posset, nec imperator in terris ecclesiæ, secundum præcitatos doct. ideò ad hoc, vt teneat legitimatio hæc, necessariò requiritur personam. bonaque esse in territorio legitimantis, secundum opinionem Bald. in l. eam quam. C. de iure aureor. annulor. abb. & omnes communiter, in d. ca. per venerabilem. Anch. in ca. 1. de sponsal. & cons. 320. quam sequitur, & limitat Aegid. Bossi. in pract. crim. in titu. de principe, & priuilegiis eius, nu. 183. & Corn. cum signatis per eum cons. 9. nu. 4. vol. 4. & cons. 1. nu. 9. vol. 3. vbi ostendit istam esse communem sententiam, & Aegidius pariter vbi supra, & copiosius cum aliis congestis per eum Couar. in epito. in 2. parte c. 8. §. 8. nu. 14. & seq. vbi refert alios doct. & omnes in contrariam partem inclinantes. F. Viuius lib. 2. opi. 214.

papa non potest sibi non subditum legitimare: vt est communis conclusio doct. vt per Soci. iun. cum concordantibus multis in cons. 91. sub nu. 22. vol. 4. vbi vltra allegatos dicit, hanc opinionem etiam firmasse Paul. de Cast. in cons. 227. super primo dubio. in antiquis. In nouis est nume. 32. in 2. parte. curt. Sen. in cons. 65. super præmissa narratione facti. iaf. in cons. 70. super vtraque legitimatione lib. 3. E. Muscul.

papa de nullo crimine potest accusari, nisi de hæresi, vt est com. opi. Clar. q. 35. vers. videndum. Bonacoss.

papa nullum iudicem habet nisi concilium generale, vt est communis opi. Clar. q. 35. vers. sed retenta. idem.

papa non potest conferre iurisdictionem ordinariam principibus laicis in clericos, vt est commu. opi. Cla. q. 41. vers. sed quid. idem.

papa potest etiam ardua tractare sine cardinalibus, vt est com. opi. de qua Rochus de curte in tracta. de consuetu. nu. 114. Barb. in cons. 1. vol. 1. communem dicit. idem.

papa non inuoluitur in crimine simoniæ. fel. in c. ex parte. n. 2. de of. deleg. com. dicit. D. Hieron. à Monte in suis questio. q. 10. nu. 5. limita, vt ibi per eum. idem.

papa non potest dispensare sine causa in matrimonio, nondum consumato. Et dispensatus non est tutus in foro Dei. cur. iun. in cons. 170. nu. 1. com. dicit. idem.

papa non potest tollere priuilegium canonis si quis suadẽte diabolo, vt est com. opi. de qua Soci. in c. peruenit. nu. 395. nisi ex causa vt ibi de sententia excom. idem.

papæ verbis narratiuis non est credendum in probando de lictum, & vt bona confiscentur alicuius, vt est magis com. opi. de qua latius D. Hiero. Gabriell. in cons. 79. n. 5. vbi dicit absque dubio sequendam. idem.

papa propter statuta contra libertatem ecclesiæ non est excommunicatus, vt est com. opi. Soc. senior in c. nouerit. nu. 9. de sent. excom. idem.

PRO. par in in parem non habet imperium, sicut nec minor in maiorem. l. ille à quo. §. fi. ff. ad trebell. l. nam magistratus. ff. de arb. c. cùm inferior. ext. de maio. & obed. Bellon.

PRO. parem vim obtinent instrumenta, & testes in litibus exercendis. l. in exercendis. C. de fide instr.

OBIEC. Contrà imò videntur instrumenta publica præferri testib. vt in l. census. ff. de testi. vbi monumenta publica sunt potiora testibus. Secundò, & e contra videtur, q testes præualeant instrumentis. vt in l. cum precib. C. de proba. & in §. si verò tale, in auth. de fid. instr. in c. 3. loco extra de prob. & c. cum Io. heremita. extrà de fid. instrum.

SOL. Vbi opponitur defectus, vel falsitas, vel aliqua suspicio, vel aliud vitium in instrumento in modum exceptionis, bene potest hoc probari per testes, & testes præualebũt si sint plures, & boni, & idonei, & sine suspitione debent enim esse testes honestiores ad minus quatuor aut quinque, vbi obiiciuntur testes contra instrumenta, & hoc secundum doct. Si vero res acta probetur magis per instrumenta, quàm per testes, quia est factum antiquissimum, & tunc sciptura vincit testem. & ita procedunt duo superiora contraria. Quod autem dicitur in regula nostra, parem vim obtinere instrumenta & testes: intellige verum, quando ab vna parte producuntur testes & instrumenta: quia tam per testes, quàm per instrumenta, quis probat intentionẽ suam: sed si ex vna parte producuntur testes, & ex alia instrumenta: quædam sunt quæ melius probantur per testes, quàm per instrumenta: quædã e contrario melius per instrumenta, quàm per testes, vt nunc suprà diximus.

PRO. pares in tempore pares sunt in iure. l. aliena. §. si pluribus ff. de pigno. actio.

PRO. pares in gradu, pares sunt in concursu. in l. si reliquero. ff. de leg. tut. Bellon.

pares curiæ possunt cogi ad iudicandum, vt in §. feudum. q. 89. vers. sed an isti. P. Fichard. ex Claro.

paraphernalia bona si posita in mariti dominio fuerint, so. mat. condici poterunt: alias & semper in vxoris bonis censeri debent, & rei vend. repetentur. cõmune dicit cur. iu. cons. 93. nu. 12. E. Suarez.

PRO. paratus soluere non cogitur iudicium suscipere, l. si reus paratus. ff. de procur. Bellon.

PRO. parcitur sponte confitenti. l. edicto. ff. de iure fisci. Bellon.

PRO. parentis appellatione continetur auus. l. parentis. ff. de verb. sig. Bellon.

PRO. parentes tenentur alere filios. l. si quis à liberis. ff. de lib. agnosc. tot. tit. C. de alen. lib. idem.

PRO. parentibus liberum arbitrium est diuidendæ hæreditatis inter liberos. l. parentibus. C. de inof. test. Bellon.

parentes ac reliqui maiores non fruuntur constitutione l. cum acutissimi. C. de fideic. vt commune late ponit doctor meus Ant. Gomez. de testa. c. 5. n. 35. ver. imo quod magis est. E. Suarez.

Parentum legitima portio tertiam bonorum filij partem iure Cæsareo aufert. commune pronunciat copiosè Did. à Couar. in tract. de sponsf. part. 2. c. 8. §. 4. nu. 12. & ea sic illis institutionis titulo relinquere coguntur. commune asserunt Bertr. cons. 34. n. 6. & 7. lib. 4. ver. sed quid in filiafam. ac Fran. Viuius lib. 1. opi. 135. & opi. 316. E. Suarez.

PRO. paria delicta mutua compensatione tolluntur: dolus enim cum dolo, delictum cum delicto compensatur. l. si duo. ff. de dol. l. viro atque vxore. ff. sol. mat. l. si ambo. ff. de comp. Bellon.

Fallit vt per marf. sing. 234. Bonacoss.

PRO. paria sunt aliquid ab initio esse tale, vel deuenire ad tale, l. pen. ff. de cond. sine caus. Bellon.

PRO. paria sunt aliquid in esse consistere, vel in eo statu qui de proximo item producit in esse. l. Licinius. vbi Bart. ff. quib. ad lib. pro. non licet. idem.

PRO. paria sunt aliquid certum esse per se, vel per relationem ad aliud. l. certum. ff. de rei vend. l. asse toto. ff. de hær. instit. l. ait prætor. §. 1. ff. de re iud. l. vbi autem non apparet. §. qui illud. ff. de verb. obl.

PRO. paria sunt aliquid certum esse à principio, vel certificari ex postfacto. l. quidam relegatus. ff. de reb. dub. idem.

PRO. paria sunt aliquid scire, vel scire debere. l. quod te. ff. si cer. pe. l. qui cum alio. ff. de reg. iu. l. idem iuris. §. mulionem. ff. ad leg. Aquiliam. idem.

PRO. paria sunt aliquid fieri tempore inhabili, vel conferri in tempus inhabile. l. quod sponsæ. C. de don. ante nup. & e contra paria sunt aliquid fieri tempore habili, vel conferre in tempus habile. l. in tempus. ff. de hæred. inst.

PRO. paria sunt aliquem esse præsentem, vel absentem per contumaciam. l. in causæ. §. causa. vbi Bart. ff. de minor. idem.

PRO. paria sunt aliquid non esse, vel inutiliter esse. l. quoties. ff. qui satisd. cog. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. l. vnica. in prin. C. de rei vxo. actio. l. de ætate. §. nihil. ff. de interrog. actio. idem.

parochiani alicuius ecclesiæ, vel quis alius laicus in ea ius patronatus licet regulariter præscribere non possint, vt collectarius & alij tradidere in c. cura. de iure patr. quoniam omnis ecclesiæ dispositio ad episcopum pertinet, & quicquid iuris ecclesiarum fundatores in illis habent, id totum ex superioris gratia proficiscitur, meritoque ab aliis trahi si debet in exemplum, c. quod alicui ob gratiam, de reg. iur. in 6. de priuile. c. sanè. illud tamen verum esse & locum habere intelligitur, in ecclesia libera. sed si constaret ecclesiam esse iure patronatus laicorum affectam, tunc si laicus per se, vel etiam parochiani cum ipso, ad ecclesiam huiusmodi rectorem pro tẽpore præsentarent, sanè ius patronatus præscriberent c. 2. de capel. monac. & c. ad audientiam. & ibi doct. de præscript, cuius rei illa est ratio: quia huiusmodi ius competens laico, ex sui natura per alium laicum præscribi potest, vt post longam disputationem concludit Io. And. in d. c. q alicui ob gratiam. de reg. iur. in merc. idque à doctoribus communiter tenetur. vt notatur in apostill. ad ipsum collecta. in d. c. cura. & in c. quærelam. vbi etiam Io. And. de elect. & fel. in c. quanto. de iud. vbi videre poteris ad saturitatem. cum res ipsa postulabit. F. Turzan.

parricidium committit etiam is qui naturalem tantùm patrem vel matrem occidit. communem dicit Alex. in l. 2. n. 10. ff. de in ius voc. Villapand. in repet. l. 22. c. 42. nu. 3. Plaza lib. 3. delict. c. 41. nu. 5. & c. 22. nu. 12. contideratur enim substantia filiationis non qualitas. prac. Carer. nu. 134. Cla. lib. 5. §. Parricidium

cidium. vers. quæro. P. Fichard.

Parricidium etiam commissum intelligitur si vltra patrem aliquis ex ascendentibus occidatur. ita frequentiore Doctorum calculo receptum ait Plaza lib. 1. delict. c. 22. nu. 3. Cla. d. §. Parricidium. vers. scias etiam. idem.

parricidium etiam committitur in fratre vel sorore, aut alio transuersali intra quartum gradum. per gl. in l. j. in verb. pœna. ff. ad l. pomp. de parricid. quam frequentius receptam esse dicit plaza in c. 22. nu. 4. lib. 1. delict. Clar. d. §. parricidium. vers. sed quid. idem.

Parricidium committunt tam fœmine quàm masculi, qui parentes suos vel filios, ascendentes, vel descendentes, trucidarunt, vt est communis opi. Soarez in verbo parricidij. num. 15. vel aliquem ex transuersalibus ʒ. quartum gradum, vt est communis opi. ibi. nu. 18. Bonacoss.

parricidium committit, etiam is, qui naturalem tantum patrem vel matrem occidit, vt est communis opinio. Clar. in §. parricidium. idem.

Parricidium etiam dicitur commissum, si vltra patrem aliquis ex ascendentibus, occidatur, vt est com. opi. Cla. in §. parricidium. vers. sed quid. idem.

Parricidium etiam committitur in fratre, vel sorore, aut alio transuersali intra quartum gradum, vt est com. opi. Clar. in §. parricidium. vers. sed quid. idem.

Parricidij crimine ac pœnis etiam ij, tum fœminæ sese obstringunt qui vel aliquem alium ex ascendentibus naturę vinculis sibi tantum coniunctum necauerit, vel aliquem ex transuersalibus sibi ad quartum vsque propinquitatis gradum necessarium de medio sustulerint. vt frequentia doctorum placita asseuerant placa & alij, quos cum eo acurate recenset l. Cla. de materia eleganter disserens in prac. §. parricidium. ver. quæro cum seq. E. Suarez.

PRO. pars in dubio de diuidua intelligitur in l. nomen filiarum. §. portionis nomen. ff. de verb. sig. Bellon.

PRO. pars hæreditatis intelligitur cum honoribus & oneribus, pars bonorum deductis oneribus. l. si seruum. l. seq. ff. de leg. 1. idem.

PRO. partibus commutatis eadem res esse iudicatur: hinc commutatis iudicibus idem est iudicium, & commutatis militibus eadem legio, & commutatis tabulis eadem nauis, & commutatis hominibus idem populus. l. proponebatur. ff. de iud. Bellon.

partem debiti non recipit inuitus creditor. vt commune ponunt Neguz. de pign. 2. part. 3. memb. 5. part. prin. nu. 17. Tiraq. lib. 2. retractus §. 4. glos. 4. notant omnes in l. quidam æstimauerunt. ff. si cert. pet. etsi illic perperam communi interpretum placito deficiant. fulg. nu. 4. dec. nu. 6. Alc. nu. 8. idem Alc. 2. §. & harum, n. 10. & ex his nu. 14. ff. de verb. obl. contra quos inter alia stat. lex obsignatio. C. de solut. & ab speciali. l. cum hæres §. Item decem. ff. de stat. lib. E. Suarez.

participans in crimine criminoso cum excommunicato, excommunicatus est sententia canonis. Car. in c. nuper. de sent. excom. com. dicit. B. Villalob.

Participans cum excommunicato ignoranter in casibus à iure non permissis, non incurrit mortale peccatum, si scienter secus. Sed venialiter peccat, & hoc si non ex proposito, aliàs secus. Immo indistinctè, quòd regulariter non peccet, secundum communem opinionem Capra regula 81. num. 14. Bonacoss.

participare de delicto quis potest pluribus modis. capr. reg. 80. fallit, vt ibi piurifariam. Et quando est reuocatum mandatum, & reuocatio non venit in notitiam mandatarij, tunc si deliquit mandatarius, dicitur particeps delicti mandans, vt est com. opi. nu. 9. Bonacoss.

partus immaturus, & qui secundum iudicium obstetricum viuere non potest, habetur pro non nato, & ei succedi non potest. com. de claro. in §. testamentum. q. 45. vers. Sic etiam. Talis etiam partus non excludit substitutum, neque facit deficere conditionem fideicommissi. com. in d. q. 45. vers. eademq; Villalob.

PRO. partus antequàm edatur, mulieris portio est, vel viscerum. l. 1. §. ex hoc rescripto. ff. de vent. insp. Bellon.

PRO. partus ventrem sequitur. l. partum. C. de rei vendi. idem.

PRO. partus nondum editus, non rectè homo fuisse dicetur. l. in l. falcidia placuit. ad l. falcid. ff. idem.

PRO. parum est iura in ciuitate esse, nisi sint qui eadem reddere possint. in l. 2. §. post originem. ff. de orig. iur. c. vbi periculum. §. præterea. & c. commissa. de elect. in 6. Bellon.

PRO. Parum est lata esse sententiam, nisi & mandetur executioni. gl. not. in rub. C. de executi. rei iud. idem.

PRO. pater & filius censentur vna & eadem persona. l. si. C. de impub. & aliis subst. §. ei verò qui insti. de inu. stip in cau. contradicimus. 3 5. q. 3. vbi vna caro est pater & filius. Bellon.

PRO. pater non videtur filium ad supplicium obtulisse. l. milites. §. desertorem. ff. de re milit. idem.

Pater non potest in totum reuocare donationem filio factam, in casu superuenientium filiorum, sed solummodò reuocatur tanquàm inofficiosa, vsque ad legitimam partem filiis postea natis competentem. com. Cla. §. testamentum. q. 22. vers. sed quid si pater. P. Fichard.

Pater plures habens filios, non potest vni plus assignare in feudo quàm alteri, multò verò minus poterit vni totum feudum prælegare. com. in §. feudum. q. 40. ver. 2. Intellige de feudo antiquo: nam feudum nouum potest pater prælegare vni ex filiis. com. in §. feudum. q. 40. vers. sed quid in feudo nouo. idem.

Pater potest filiam in sola dote sua instituere & valet institutio. com. in §. testamentum. q. 44. P. Fichard.

Pater potest in donatione filio facta renuntiare beneficio. l. si vnquam. C. de reuo. do. com. in §. donatio. q. 22. ver. 3. Quę tamen Claro non placet. idem ex eod.

pater regulariter filio in potestate existenti nihil donare potest simplici donatione. com. in §. donatio. q. 8. Limita vt ibidem. idem.

pater si à filio exhæredetur sine causa testamentum est ipso iure nullum, si verò est adiecta exhæredationis causa, valet testamentum mero iure. sed si illa causa non probetur, potest à patre impugnari per querelam inofficiosi. Si autem pater sit præteritus à filio in potestate, tunc siue adiecta sit causa sine non, semper testamentum est ipso iure nullum, si verò sit præteritus ab emancipato, tunc si non est adiecta causa præteritionis valet testamentum, sed pater potest illud rumpere per contratabulas. com. d. in §. testamentum. q. 48. Et hoc non solum procedit in testamento de quasi castrensi peculio, sed etiam si testetur de castrensi pecul. ead. q. idem.

Pater habens 12. filios excusatur tam à muneribus personalibus, seu à collectis quibuscunque, quàm etiam à patrimonialibus. l. si quis decurio. C. de decur. li. 10. vbi hoc tenet gl. Bar. And. de Baru. & Io. de Plate. & Bart. in l. semper. §. demonstratur. de iure immuni. Ista est magis com. opi. omnium doct. in præcitatis locis, & hoc admittunt omnes doct. communiter in decurione, vt s. dictus numerus 12. filiorum illum excuset à quibuscunque muneribus, d. l. si quis decurio. & ibi per Bald. & gl. in l. j. C. qui nu. libe. li. 10. & gl. & Bart. in rub. C. de decur. eo. li. Ampliatur hoc in tantum procedere, q pater qui habuit dictos 12. filios, & consequutus fuit immunitatem, si postmodum moriatur aliquis ex istis filiis durat priuilegium, sec. Io. And. in c. decet indultum. in Mercu. de regu. iur. in 6. quem sequitur Alb. in l. 2. §. 1. ff. de excus. tut. dicens ibi ita de facto obtinuisse. & in c. decet. de reg. iur. in 6. fulg. cons. 52. Paul. de Castr. in l. si cum dotem. §. fi maritus. ff. so. ma. dec. cons. 24. in l. in omnibus causis. ff. de regul. iur. in auth. præterea. in fi. C. vnde vir. & vxor. & in c. cum cessante. de appel. & ita consuluit imo. con. 77. in 3. dub. & ita tenet iaf. in l. sciẽdum. §. fi. ff. qui satisd. cog. & licet contrarium sentiat Alex. in d. §. fi maritus, tamen istam præcedenrem opinionem dicit esse communem, Alc. in trac. de præsum. in 1. reg. præsump. 36. nu. 2. à qua dicit non esse recedendum propter fantasiam Alex. in iudicando & consulendo Bart. Soci. in d. l. sciendum. §. fi. F. Vinius.

Pater habet vsumfructum in omnibus bonis aduentitiis filiis, eo viuente, l. cùm oportet. C. de bo. quæ libe. & §. hoc quoque. insti. per quas perso. nob. ius acqui. quod quippe venit intelligendum cum grano Salis, videlicet in quæsitis per filium tempore emancipationis, secùs verò in posteà quærendis, in quibus nullum vsumfructum habet. l. 1. & ibi Pau. de castr. C. de bo. quæ libe. & idem Paul. de Cast. in d. l. cùm oportet, & istam opi. scribit esse communem Aldobr. in præcitato. §. hoc quoq;. Imò plus dic, q nec expresè pater potest sibi reseruare vsumfructum in bonis posteà quęrendis per emancipatum, secun. Io. And. in add, Spec. in ti. de nat. ex lib. ven. in fi. motus ea potissimum ratione, quia in acquisitis post emancipationem per filium pater nullum ius habet l. si filius. ff. de verb. ob. & in l. si. ff. de stipu. seruo. meritò huiuscemodi retentio nil operatur, & hoc idem ante Io. Andr. in loco superius citato posuit Old. cons. 24. vt not. Iaf. idem tenens. & in l. fi. nu. 28. C. de pac, & Ger. in sing. 76. circa fi. idem.

Pater naturalis tenetur duntaxat alere filiam, non autem dotare, sec. magis com. opi. doct. quam sequitur & citat Alex. in l. 1. ff. so. ma. Alc. in rub. ff. de verb. obl. Ripa in rub. ff. so. ma.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Paleot.trac.de nothis, & ſpuriis.q.54.& Boer.deciſ.127.n.13. cum multis ſeq.& communis iſta procedit de iure canonico, & non de iure ciuili:& iſtud ius ſeruatur hoc caſu vbique ſecundum dec.in c.S.Mariæ.de conſti.& hoc quòd pater de iure canonico teneatur præſtare alimenta ſpuriis, ponit pro regula cum nonnullis limitationibus, & ampliationibus Petr. Duennas in tract.ſuarum reg.in regula, in verſ. filius ſpurius. idem.

Pater interueniens,ſeu promittens quouis modo pro filio, non poteſt petere prius executi filium principalem, ſed ipſe pater tenetur ſoluere vti principalis, & per conſequens non poteſt gaudere beneficio,& fauore & auth.præſente.C.de fideiuſ.& §.non ſolùm.&§.ſi quis igitur.in auth.de fideiuſ.quò pater ante principalem conueniri non poſſit,vt eſt tex.ſingularis in l.3.§.ſed vtrùm.& ibi Bal.ff.de minoribus.& ita per illum tex.tenet Barba.in ca.peruenit.de fideiuſſ.nu.7.& in l.ſtipulationum.l.2.§.ſatis acceptio.ff.de verb.obl.Steph.Aufrer. in add.ad deciſiones capellæ Toloſanæ in deciſ.196.Boer.deciſ.221.nu.6.&14.& opinionem iſtam firmat etiam,& aſſeuerat eſſe communem poſt alios iam relatos doct.Pirrus Englebermens in l.2.C.de decurionib.lib.10. idem.

Pater etiam per iudicem ſecularem poteſt compelli pręſtare alimenta filio ſpurio.Alc.in rub.de verb.obl.ff.nu.2. com. dicit ex Soc.conſ.161.vol.1.& Aret.in conſ.47.dicens glo.in c.cum haberet de eo qui duxit in matri. ſolùm excitaſſe iudicem eccleſiaſticum. B.Villal.

Et vide Bal.in auth.niſi rogati.C.ad trebel.ꝙ filius ſpiritualis ex baptiſmo poteſt compellere in ſubſidium patrem ſpiritualem ad præſtandum ei alimenta.

De iure regio poteſt relinquere ei quintam partem bonorum etiam ſtantibus legitimis.l.9.in ordi.tau. idem.

Fallit,ſi filius poteſt aliunde ſibi alimenta comparare.curt. iun.148.nu.1.com.dicit.

Concor.cum l.6.ti.19.part.4. idem.

pater poteſt prohibere filium alienare legitimam vſque ad certam ætatem.Boer.deciſ.87.nu.6.com.dicit. idem.

Nota iſtam communem ad notata per doct.in l.27.tau.vbi omnes concludunt per patrem non poſſe poni grauamen aliquod legitimæ.Et vide Boer. in deciſ.87. idem.

pater habens iuriſdictionem miſtam cum aliis rebus diuidendis inter filios,poteſt eligere vnum ad iuriſdictionem exercendam.Io.Duran.in arte teſtan.tit.1.caut.8.n.5.com.d.idem.

Pater non poteſt tollere etiam ex ſua ſtipulatione ius quæſitum filio,nec minuere.iaſ.conſ.113.vol.1.Io.Duran. ibi tit. 1.cau.8.nu.1.communem dicit.

Amplia,quia pater non poteſt repudiare bonorum poſſeſſionem delatam filio non ſolùm in aduenticiis, ſed etiam in profecticiis.iaſ.in l.emancipatus.nu.1.C.de repud.bono.poſ. communem dicit. idem.

pater poteſt relinquere filiæ pro dote,vel ſua legitima certam rem:& valet teſtamentum.Alex.& dec.in l. humanitatis. C.de inſt.& aliis ſubſtit.Io.Duran.in arte teſtan.tit.5.caut.20. communem dicit. idem.

patri ſufficit inſtituere filiam in ſola dote,Gul.Bene.in repe. c.Raynu.in ver.Alterochæ filiæ.nu.11.de teſta.com.d. idem.

Pater non poteſt in bonis feudalibus per teſtamentum vni filiorum,pluſquàm alteri aſſignare:nec valet talis diſpoſitio. com.dicit Zaſ.in epito.feud.in tit.de ſucceſſ.feud. in 3. parte prin.de ſucceſſ.ex teſtamento. I.Fichard.

pater poteſt adire hæreditatem filio familiàs inſtituto repudiante.Ant.de Tremo.in add.ad Bonac.in rubr.quib.mod.ci. nu.18.ver.pro mortuis reputantur.com.dicit. B.Villal.

pater cenſetur ſtipulari filiis, vel hæredibus in dubio. Alc. de præſum.regu.3.præleg.32.nu.7.com.dicit. idem.

pater,& filius eadem perſona cenſentur,vna identitas,vnū domicilium, &c.omnes vbique tenent præter vnum Romanum in l.ſciendum.ff.qui ſatiſd.cog.Ita ſcribit Tiraq.in præfatio.commentariorum in l.ſi vnquam.C.de reuoc.do.nu.23. circa fi.quod axioma ad deciſionem multarum quæſtionum confert.vt ibidem videre licet. I.Fichard.

pater in codicillis non poteſt directam pupillarem facere, ſed per fideicommiſſum ſuſtinere poteſt, & ſui hæredes poſſunt deducere legitimam niſi eis rogetur vt reſtituant.iaſ.in l. ex tribus.C.de inof.teſt.Io.Duran.in arte teſtan.tit.5.caut.34. Et in dubio videtur iniunctum fideicommiſſum non filiis,ſed hæredibus.iaſ.conſ.69.vol.2.com.dicit. B.Villal.

pater non poteſt grauare impuberem per fideicommiſſum: quod poteſt facere in perſonam ſubſtituti pupillaris.iaſ.in l.ar rogator.nu.28.ff.de adopti.com.dicit. B.Villal.

Pater obligatur naturaliter in donatione facta per eum filio.Io.Cora.in l.frater à fratre §.quæſitum.nu.46.ff. de condi. indeb.com.dicit. idem.

Pater ex mutuo filij acquirit obligationem naturalem. Io. Cora.ibi nu.28.& non acquiritur filio nu.37.com.dicit. idē.

pater ſi ingrediatur monaſterium:filij efficiuntur ſuis iuris. iaſ.in l.patre furioſo.nu.45.ff.de his,qui ſunt ſui vel alien. iuris.com.dicit. idem.

Pater quī adulterum cum vxore deprehenſum poteſt occidere.poteſt committere filio.Coua.in epito.ad 4.decret.ca.6. §.7.nu.5.com.dicit ex Tiraq.de reſo.dona. C. in l.ſi vnquam. in prin.nu.16. idem.

pater diſſipās bona antè,quàm interdicatur adminiſtratio: poteſt pupillariter ſubſtituere filium.iaſ.in l.is qui bonis.ff.de verb.obl.magis com.dicit.& Segu.in l.imperator.nu.110. ff. ad trebell. idem.

Cum etiam poteſt facere teſtamentum.l.13.titul.1.part.6. idem.

pater filio non acceptante hæreditatem, excludit ſubſtitutum vulgarem.iaſ.in l.cùm proponas.nu.12.C. de hær. inſtit. com.dicit ex Rip.in l.hęredes.nu.142.ff.de lib.& poſth.idem.

Limita in filio inſtituto non contemplatione patris, vt in inſtitutione matris,& ſubſtitutis aliis coniunctis.iaſ.ibi num. 15.com.dicit.

pater non poteſt eligere ſepulturam filio impuberi.Guliel. Bene.in repe.c.Raynutius.de teſta.verſ.ſi abſque liberis moreretur.cl.ij.§.ſecunda ſubſtitutio.nu.3.com.dicit. idem.

pater adminiſtrator bonorum filij poteſt alienare mobilia ſine decreto iudicis.iaſ.in l.præſes.de tranſ.C.nu.5.com.dicit, & eſt ſententia Azonis in ſumma.C.de bon.lib.ver.nec puto quòd in alienatione mobilium. Villalob.

pater legitimus adminiſtrator filiifamiliàs minoris, poteſt etiam res immobiles alienare,ſine decreto iudicis,ꝗtamen aliàs requiritur,com.eſt opi.per ea quæ congeſſit Tiraq.in pręfat.com.ſuper l.ſi vnquam.nu.28.C.de reuo.dona. I.Fich.

pater habens adminiſtrationem bonorum filij tanquam tutor, non poteſt conſtituere procuratorem in iudicio poſt lit. conteſt.per filium.iaſ.in l.præſes.C.de tranſ.nu.3. com. dicit. ex Bald.in l.1.C.de bo.mater. B.Villal.

patris priuilegium habentis duodecim filios,durat, etiam ſi filij moriantur,Alc.in trac.præſum.re.2. præſum.21.com.dicit. idem.

patria poteſtas non diſſoluitur per ordinem ſacrum,niſi ſit ordo epiſcopalis.iaſ.in l.patre furioſo.nu.5.ff.de his,qui ſunt ſui vel alien.iuris.com.dicit. idem.

Concord.cum l.14.tit.19.part.4.vbi dicit ꝙ per ſolam electionem liberatur à patria poteſtate. idem.

Ita nec per matrimonium tollitur, ſecun.Io.Lup.de Pallat. Rub.ſuper rub.de don.inter vir.& vxor.§.43. Ant.de Prato in verſ.in conſ.quod eſt inſertum conſiliis Alc.nu.133.vol.4. Et Andr.Tiraq.in commenta.Legum connubialium.in prin.per l.inter.§.filiusfamiliàs.l.maritum.§. cæteram.& l. filiumfamilias.ff.de adult. I.Fichard.

Limitat autem hoc iaſ.in l.ſi emancipati.nu.2.C.de coll.ex Baldo, niſi filius per decennium ſeorſim habitauerit à patre. & inſuper alleg.l.1.in verb.diu paſſus. C.de pat. poteſt. Quos ſequitur etiam Bart.Chaſſ.Burg.conſ.Rub.6.Des enfans.&c. §.3.in ver.eſt reputé emancipé. B.Villal.

Nec etiam tollitur per militiam,vel Doctoratum.l.ſi maritus.vbi Bald.C.de pat.poteſt. apoſtil.ad Bar.in l.item in poteſtate.ff.de is qui ſui iuris ſunt.iaſ.in l.patre furioſo.in fi.eo.tit. &c. idem.

patria poteſtas non perditur per expoſitionem factam de filio.Ant.de Trem.in add.ad Bonac.in prac.exce.in rub. qui. mo.ciui.nu.13.in verſ.lex ſecunda licet ita.com.dicit. idem.

PRO. paterno deberent perire ſupplicio. in quibus paterni, hoc eſt hæreditarij criminis exempla metuuntur l. quiſquis.§.filij.C.ad leg.iul.ma. Bellon.

PR. patria poteſtas in pietate debet, non in atrocitate conſiſtere.l.diuus.ff.ad l.pomp.de parricid. idem.

PRO.patris ſuffragium prodeſt filio.Et econtrario filij ſuffragium prodeſt patri. in l.illud notandum, ff. quod cuiuſque vniuerſ.

PRO.patris officium eſt dotare filias.l.fi.C.de dot.promiſ. l.qui liberos.ff.de ritu nup.Non autem matris.in l.neque mater.C.de iure dot. idem.

PRO. patris & filij teſtamentum pro vno habetur. l. patris & filij.ff.de vulg.ſubſti. idem.

PRO.patres theſaurizare debent filiis,non filij patribus. in c.cum Apoſtolus.§.prohibemus.de cenſibus,extrà. idem.

Pater & filiis in poteſtate ſua poſitis,& emancipatis ſtipula-

ri po

ri poteſt.commune ait iaſ.in l.quod dicitur.n.18.& in l.quod cunq; §.1.n.2.ff.de ver.ob.nec ſibi dominium rei in ſtipulationem deductæ.ſed filiis quæſiiſſe cenſebitur. cōe affirmant Alex.ac iaſ.in d l.quod dicitur.Viuius lib.1.opi.138. E.Suarez.

pater ſi filio ſuo in poteſtate adhuc poſito donauerit,naturaliter ad id re perficiendum,quod verbis concepit,obligabitur.commune ponit Io.Coraſ.in l.frater §.quæſitum.n.46. ff. de cond.ind.& vide quæ ver.Donatio.ſuperius obſeruaſ. idē.

pater ius filio ſemel quæſitum nec tollere, nec immutare potis eſt, quamuis vel ſtipulatione ab illo concepta ius illud filiis pepererit.cōe aiunt iaſ.conſ.113.libr.1.Io.Dilect. de art. teſtan.tit.1.caut.8.n.2.Tametſi contrarium perperam multis arriſerit. quod etiam cōe ponunt Alex. in l.adoptiuum.§. patronum.ff.de in ius voc.iaſ.ſibi aduerſus in l.2.q.23.C.de iur. emphy.idem iaſ.ac Soc.vterque in l.qui Romę.§.flauius.ff.de ver.ob.Rip.in l.vl.q.65.C.de reuo.do.Iniuriam tamen filio factam pater abſq; dubio poterit remittere:vt commune renuncio ex iaſ.in l.contra iuris.§.ſi filius.n.15.ff.de pact.Boe.deciſ. 120.Capel.Tholoſ.q.212.Catald.de ſynd.n.128.I.Cla.in practi.§.vl.q.58.ver.quęro nunquid.Fran.Vi.li.2.opi.216.Quod tamen non procedet,ſi huiuſmodi iniuria,de cuius remiſſione differitur,à ꝯiuncta aliqua perſona fuerit illata.vt frequenter placitum eſſe conſtat ex iaſ.atque aliis vbi ſ.ex Rom.ſing. 573.& in l.diuus,n.2.ff. de ſicar. atteſtaturq; vtrumque commune interpretum dogma:quamuis vtrumque cordatè,ac diligenter improbet Arius Pinel.in l.1.part.3.nu.105.C.de bo. matern. idem.

pater ſi pro filiis promiſerit,aut quouis modo interuenerit, tum conueniri, tum excuti ante illorum conuentionem, atque executionem poterit. commune aiunt Pirrh. Glebr. in l. 2.C.de decur.li.10.Viuius li.1.opi.239. muin & abſque vlla interuentione obligari ſtatuto pater peterit,tum pro filij mercimonia exercentis contractibus,vt commune latè ponit idē Viui.eo.li.j.opi.299.tum pro quibuſuis eiuſdem filij delictis. quod frequenter interpretibus probari memoriæ tradiderūt Hipp.ſing.431.I.Cla.in prac.§.vl.q.86.verſ.valebit igitur. Viuius d.lib.1.opi.291. idem.

pater tum aduentitiis,tum maternis filij bonis,quamdiu viuet,vtetur,ac fruetur,nec ſi vel filius commune interim naturæ debitum agnoſcens è viuis migret,vel clericus teſtamentū fecerit,vel denique deliberatione aliqua euaſerit, vſu illo fructu propterea pater labetur.communia ait diligenter, atq; appoſit meus iuris doctor Arius Pinel.in l.1.part.1.n.39.& ſeq. C.de bo.mat.Non tamē idcirco quidquam prohibuerit,quin hodie mutuis ſeſe obligationibus pater,ac filius in aduentitiis h ſce bonis irretire poſſint.commune proferunt iaſ.lect.1.nu. 37.Caccialup.n.39.in l.frater à fratre.ff.de cond.inde. Viuius lib.2.opi.219. idem.

pater filio conſenſum per epiſtolam rectè præſtat. commune dicit Ant.de Tremo.in add.ad Bon.in pract.excep. in rub. qui.mo.ciui.n.15.verſ.verum non puto.Villal.in ſua coll.idē.

pater ſi filius heres ab alio inſtitutus hęreditatem repudiet, illam iure adire poterit. commune dicit Ant.de Tremo.in addi.ad Bon.in rub.qui.mo.ciui.n.18.verb.pro mortuis reputantur.quod vſque adeo verum eſt,vt vulgarem ſubſtitutum pater excludat.commune pronunciat iaſ.in l.cùm proponas.nu. 12.C.de hæred.inſti. idem.

pater non ſolùm pontificio, ſed etiam Cæſareo iure filios tum naturales,tum ſpurios alere compelletur.commune inquiunt Alc.in rub.nu.2.ff.de verb.obl.Viuius lib.1.opi. 238. non tamen vel eos,vel etiam iuſto matrimonio ſuſçeptos alere cogetur, ſi ſibiipſi alimenta comparare poſſint. commune effert curt.iun.conſ.148.nu.5. idem.

Pater filiorum tutor & cauet, & alia generaliter tutorum onera neceſſariò ſubit.commune aio ex Corn.in leg.cum oportet §.ſed cum tacitas.C.de bo.quæ lib.iaſ.in l.præſes.nu.3. C.de tranſ.Firmia.de epiſc.n.63.Crot.in l.frater à fratre.n.56. ff.de condi.ind.Caſſan.in conſuetud.Burg.At ſi legitimus adminiſtrator fuerit,ſatiſdationi regulariter obnoxius non erit. commune inquit diligenter diligens profectò iuris anteceſſor Arius Pinel.in l.1.parte 2.nu.67.C.de bo.matern. idem.

pater legitimus adminiſtrator & ante litis conteſt. rectè ac ritè procuratorem conſtituet.commune fantur Alex.n.6.iaſ. nu.4.in l.neq;.C.de procur.Ang.in §.ſin autem.n.7.inſt.de ſatiſd.cur.in l.præſes.n.14.in fi.C.de tranſ.Tiraq.in l.ſi vnquam, in prin.nu.29.C.de reuoc.donat.neceſſarius tamen eam in rē filij conſenſus erit,vt frequentius interpretum placitum oſtē dit Arius Pinel.in l.1.par.2.n 66.C.de bo.mat. Quamuis contrarium commune pronuncient imol.n.3.Ar.n.5.in l.vl.§. pupillus.ff.de verb.obl. Sed & præterea pater leg[illegible] adminiſtrator bona filij aduētitia ob neceſſariam æris alieni cauſam ſine vllo decreto alienare poterit vt crebris doctorum ſuffragiis exceptum pono ex Iac.in l.1.nu.5.C.ſi aduerſ.vend.Tiraquel.in l.ſi vnquam.in pr.n.28.C.de reuo.do.Guliel.in c.Raynut.ver.duas n.255.de teſta.Did.à Coua.lib.1.var.reſolut.c.8. nu. 6. Poterit item de eiſdem aduentitiis filij bonis validè ac iure tranſigere,tametſi nullo ad id decreto iuuetur ac muniatur.commune dicunt Caccialup.de tranſ.q.7.Arius Pinel.non ſine aliqua laudis præfatione nominandus,in d.l.1.part.3.nu. 46.C.de bo.mater. idem.

pater legitimus adminiſtrator nec à filio emere,nec filio vēdere prohibetur,ſi tum bona fide,tum palam coram iudice,ac propinquis id faciat.commune dicit Ant.Gomez.de teſta.ca. 2.nu.2.in fi. idem.

patri priuilegia,quæ illi ob 12.liberos conceduntur,liberorum morte haud ruunt commune proferunt Alc. in tract. de præſum.reg.2.præſum.21.latè Viuius lib.1.opi.236. Indulgetur autem illi omnium munerum,& collectarum tum perſonalium, tum patrimonialium immunitas. vt cōia latè proſequitur,Viuius vbi ſupra. E.Suarez.

pater poteſt vendere filium vel pignori dare etiam inuitum propter neceſſitatem,& oppreſſionem famis.l.2.& ibi gl.Bal. & omnes.C.de patrib⁹,qui fi.diſtra.& voluit quoq; gl.in c.3. aliàs ſi quis ex defurtis,inn.& abb.in c.nonne de præſum.Bar. in l.qui filios.C.quæ res pign.obl.poſſ.Bal.n.4.& abb.nu.7.in c.ex reſcripto.ex.de iu.iur.Io.de Amic.conſ.105.n.3.imo.in l. 1.n.6.ff.de vulg.Bald.in l.in ſuis.ff.de libe.& poſth.vbi inquit gl.in d.l.2.eſſe ſingularem. & communiter approbatam,& receptam aſſeuerat Coua.in lib.3.variarum reſolutio.c.14.n.4. in 2.no.& Rip.in l.obligatione.ff.de pigno.n.13 & ſic hoc caſu duntaxat patri licitum, permiſſumq; eſt proprium filium vendere,ſeu pignori dare,ne mendicitatis prætextu fame pereat,quoniam legitur.Nehemiæ,c.5.ꝙ populus fame oppreſſus ait,filij noſtri,& filiæ noſtræ multæ ſunt nimis,accipiamus pro precio eorum frumentum, & comedamus, & viuamus, vt refert Tiraq.de tract.conſan.§.26.gl.j.n.15.ſed hoc non ꝓcedit in filio presbytero, quia ob famen eum vendere non poſſet pater,ſec.Hoſt.& Io.An.in c.iudæorum,de æta.& quali.quos ſequuntur omnes communiter ibi.Io.de Ana.in d. c. 3.marſ.ſing.101.Gerard.ſing.vlt.n.16. Riminal.in rub.quib. alie.non licet,n.158.in inſtitu.& Coua.in d.c.14.n.4.in 5.nota.vbi ponit iſtam eſſe communem opi.& marſ.in repe.rub.C. de fideiuſ.n.143. & iſte ſic venditus à patre poteſt agere contra patrem, vt eum redimat, ſi ad pinguiorem fortunam peruenerit,& per conſequens ceſſante paupertate.ſec.Bald. in d. c.ex reſcripto,in fi.quem ſequitur fel. in c.cum dilecta,de reſcrip.dec.in l.quæ propter ff.de reg.iur.& marſ. in d. ſing. 101. in fi.&in l.vnica.n.32.C.de rap.virgi.item limitatur non habere locum præmiſſa communis ſententia in patre captiuo, cui loco ſui permiſſum non eſt filios obſides dare ſec.Cy.Sali. & cæteros communiter,in d.l.2.& Rip.in d.l.obligatione,n.14. & ſeq.vbi ait opi.iſtam communem fore,& ſequitur, & declarat, ſed filius (aduerte hic vtiliter) haberet vnum ſolum panem tempore oppreſſionis famis,haberetq; filium & patrem vtroſque morientes ob neceſſitatem, tunc debet prius & potius ſubuenire patri,quàm filio, & ſic illum panem dare tenetur patri,vt fame prius filius, quam pater pereat,ſec.Cy. Alb. Saly.& Ang.in l.2.C.de patri.qui fili.diſtra.& Io.de Amicis.in d.conſ.105.n.j.& ſeq.vbi replicat iſtam eſſe communem opi. & ita circa hoc ſemel interrogatum fuiſſe. F.Vi.li.2.opi.217.

pater dotans filiam ac ſtipulans ei dotem profecti etiam reddi, ſi abſq; filiis decederet relicto dicto patre matre, fratribus, & ſororibus, tunc ſolus pater ſuccederet excluſa matre fratribus ipſis,& ſororibus,& ſic ſolus pater admittitur in dote prædicta,ſimul ac in aliis bonis ex linea paterna, videlicet ab auo,auiaq; paterna prouenientibus,ſec.Bar.n.36.Io. de Imo.in fi.Roma.iaſ.nu.105.cum aliis ſeq.& Hercula. in fi.in l. poſt.dotem.ff.ſo.ma.Bar.in auth.itaq;,nu.2.C. communia de ſucceſſio.& conſ.18.in fi.Bald.& Ang.in l.quod ſcitis.§.ſin autem.C.de bo.quæ lib.Rom.conſ.40.abb.conſ.75. in fi.vol.2. Anch.conſ.349.Guid.Papę conſ.50.Bald.conſ.36.& 106.volu.2.Alex.conſ.150.vol.2. vbi meminit iſtā eſſe communem opi.& Crauet.conſ.176.n.1.cum aliis ſeq.idemq; firmat Boeri.deciſ.192.ſub nu.5.Rubeus conſ.79.qui pro iſta parte conſuluit,& Tiraqu.in trac.de retractu conſanguineorum. §. 14. nu.12.dixit opinionem præmiſſam receptam eſſe apud gallos,& ratio aſſignaſ iſthæc.nam in bonis à linea paterna quæſitis pater ipſe præferendus eſt.omnibus in ſucceſſione ab inteſtato:vt eſt tex.ſecun.vnam lect. ſeu intellectum, in d. §. ſin autem quem approbat ibi gl.Bar.Ang.Paul.Caſtr.Alex.in ad-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti.Bald.&Paris.in ad.Bar.vbi exprimit magis cōem fore,idem que asseuerat Alex. in d. cons. 150. sed quando bona prouenunt à matre,vel latere materno,tunc mater ipsa,seu parentes ex parte matris in bonis filij præferuntur. vt voluerunt omnes doct.precitati.In contrariam vero sententiam s.quod pater. & mater debeant æqualiter succedere inclinauerunt Cy.Ray.Bal.sibi contrarius.Sali.fulg.& per Corn.per tex.i.ibi in auth.defuncto.C.ad Ter.Dy.in d.auth.itaq;.Gum.cons. 122.psulendo, capr.ēt cons. 34.&Corn.cons.94.vol.1.&consil.165.vol.4.eiusdemq; opinionis fuerunt Nicol.de Vbal.in trac.de succ.ab intest.in 2.part.& alij congesti per Tiraq.in d. §.14.n.13.&Coua.in epito.in 4.lib.decretalium.in tit.de successio.ab intestato,n.2. posito post ti.de testa.& partem hanc fatetur ex seipso iudicio meo cōem esse Bal.in d.cons.31.vel 36.vol.1.&retulit Coua.vbi s.tamen quicquid isti docto.sua deāt fatuum foret in actu practico recedere ab opinione præmissa Bar.& sequacium,quæ communis quidem, vera rationabilis,& æqua apparet ex supra relatis,ac eam limitat Coua. d.titul.de successio.ab intesta.nume.2.in fi. F.Viuius libr.2. opi.218.

Pater hodie in aduentitiis filio suo efficaciter obligatur,& similiter filius potest patri obligari,cū materna,& aduentitia quærere valeat,& inter se tenaciter,atque efficaciter obligantur.sec.Bal.Sal.Pau.cast.&Corn.in l.iubemus.§.in supradictis C.ad treb.gl.Bar.Caccialupum,n.39.& ias.n.37.in 1.lect.in l. frater à fratre.ff.de cond.vbi ostendit istam communem opi. fore,& ei inhæret quoque Alex.cons.18.§.n.6.li.6.& Crotus, in l.si constante,in 2.repeti. n.120.ff.fol.ma. F.Viuius lib.2. opi.219.

Pater habens filios,ingredienq; religionem non perdit vsumfructum aduentitiorum,& maternorum,& sic viusfruct° acquiritur monasterio per totum tempus vitæ ipsius patris, sec.gl.Cy.Bar.n.42.Alb.&Rosel.in auth.ingressi.C.de sacrof. eccl.gl.Bal.fulg.Pau.cast.& corn.in auth.idē est.C.de bo.quæ lib.inn.dec.n.256.& seq.& Aug.Beroum,n.529.& seq.in c.in præsentia,de probatio. spec.in tit.de sta.mo.§.1.q.47.imo.in l.cum filio.ff.de le.j.Cæpol.cons.22.n.4.& cum opinione hac pariter concurrunt psitendo eam cōem esse Alex. cons.139. vol.2.n.5.Soc.cons.10.vol.1.n.20.Gomes.in l.48.taur.n.8.Pinel.in l.1.par.n.49.C.de bo.ma.& Crot.in l.Gallus. §. & quid si tantum, n.30.ff.de li.& posth.& ita iudicatum extitit in curia parla.delph. teste Guid.Papæ decis.615.si vsufructuarius. cum contraria verò opinione,videlicet,vsumfructum ipsum statim consolidari cum sua proprietate,reuertiq; ad filium,atque in totum extinguì transiuere Martinus Silenianus Cy.& Dy.in d.auth.idem est,& ibi etiam Sali.& ias. n. 48. in d.auth. ingressi.mars.sing.668.Rimin.in §.1.n.128.insti.per quas per so.ius nob.acqui.& Coua.in c.2.n.8.de testa.vbi cum aliis relatis per eum ostendit istam esse communem opi. quam tanquam æquam,atque optimis rationibus vallatam per memoratos doct.sequi non erubescam. F.Viuius lib.2.opi.220.

Pater vsumfructum bonorum, quem in filij sui bonis habet non perdit aliquo pacto per monachismum,vel clericatū ipsius filij,& sic vsusfructus bonorum,quæ filiofamilias clericо,seu monacho effecto acquiruntur ipsi patri competit,sec. Spe.in tit.de sta.mo.§.1.vers.queritur,abb.in c.constitutus,de in integ.rest.Sali.Fabrum,& ias.n.48.in auth.ingressi.C.de sacrof.eccl.imo.in c.quia ingredientibus,de testa.dec.n.246.& seq.& Aug.Beroum, n.525. cum aliis seq.in c.in præsentia.de probatio.& istorum opin. sequuntur etiam cum aliis signatis per eos,atque communem esse perhibēt Coua,in c.quia nos. nu.2.de testa.& Vasquius,in tract. de successionum processu, tit.qui testari non poss.libr.1.§.1.num.41. F.Viuius libr.2. opi.221.

Pater est legitimus administrator iure hodierno in dote ,pfectitia filiæ, licet cum ea nullam communionem habeat,& quæritur in huiusmodi dote patri vsusfructus ,& sic dicitur vsufructuarius,sec.gl.communiter receptam ab omnibus docto.in l.cùm dos.ff. de pact.dota.Soci.& moder.in l.2.§.quod si in patris.ff.so.ma.& ista est communis,& vera conclusio, secundum curt.iun.consilio152. numero 3. F.Viuius libr.2. opi.222.

Pater potest filiam deprehensam in adulterio occidi facere etiam per aliquem qui non sit filius vel seruus eius,& ille occidens tunc non tenebitur de homicidio com. dicit Cæpoll. cons.crim.4.refert pract.carer.nu.113.Cla.d.lib.§.fi. q.60.ver sic.solet. P.Fichard.

pater potest facere remissionem pro iniuria seu offensione facta filio.com.dicit Boer.decis.120.nu.1. quem refert Menchiaca controuers.illust.c.15.n.8.Villapand.super l.22,c.26. nu.1,in fi.Plaza.lib.1.delictorum.c.6.nu.21.Arius in l.1.C.de bo.mater.limita tamen,non procedere,quando iniuria facta esset à coniuncta persona. tunc enim pater illam non potest inuito filio remittere,vt com.dicit Arius in loco allegato.Cla. d.§.fi.q.58.vers.quæro nunquid. P.Fichard.

Pater non tenetur pro filio,& ideò si fuerit filius condemnatus pro aliquo delicto, non tenebitur pater soluere illam condemnationem, neque etiam ex legitima debita ipsi filio post mortem patris.com.dicit Im.in c.Raynutius, n.42.de testa.Imò nec in peculio aduentitio executio fieri potest,secundum Bar.in l.si finita.§.si vectigalib.n.12.& seq.ff.de dam.inf. quem doct.communiter sequi attestatur Maranta in suo specula.n.35. Si tamen filius faceret aliquid occasione patris, & eo sciente,præsumitur factum de eius voluntate.vt communem dicit Cur.sen.cons.41.n.7.vbi psuluit patrem teneri pœna extraordinaria de homicidio commisso per filium eo presente & non prohibente.Clar.d.§.fi.q.86.vers.secundo infertur. idem.

Pater vni filiorum etiam feudum nouum,quod ex propria prouisione acceperat, prælegare non potest. Licet circa hanc doctrinam doct. varij sunt, tamen magis com. opinio est. ꝙ non possit vni tantùm relinqui doc.in c.1.de succes.feud. Marian.Soc.iun.in cons.62.nu.35.in 1.part. & in cons.160.n.44. in 2.par.cons.Quamuis ipse nihil firmare voluerit,dicit tamē hanc com.opi.esse.&Io.Cephal.cons.152.n.15.li.2.cons.Etsi non ignorem aliter alios inter feudum antiquum &nouum distinguere.Item in feudo nouo,an id gratis fuerit cōcessum, an non gratis,vt primo casu non possit pater vni ex filiis donare,in secundò possit:Alios indistinctè,id posse patrem,mò aliis legitimam relinquat:Alios,id patrem inter viuos posse,in testamento non posse:Alios,vtrum feudum sit hæreditarium,an non. Quorum authoritates recenset Tiraq. in tract. de vtroque retract. §.7.gl.7.n.25.ipse tamen videtur in illam sententiam inclinare,quod in feudo antiquo pater id nō possit,in nouo autem possit,in eo.tract.§.32.gl.1.n.2.& 3.de qua quæstione in vtramque partem quoque disputat curt.in tracta.feud.in 4.parte ex quib.caus.feud.amitta.nu.130.cum sequen.Sed prima sententia defenditur per notat.Bartoli.in l.vt iurisiurandi.§.si liberi.ff.de oper.liber.Alex. de imo. in consil. 8.nu.15.& ibi Apostill.in verbo,legare.in lib.3.& Alex.de imo.in cons.106.n.8. in 4.lib.cons.Petr.Philip.Cornæ.in consil.199.nu.53.in 2.vol.cons.Lauren.Syluan.in cons.15.num. 40.vers. sed huiusmodi opinio in consulendo est periculosa: quia magis comm.opi.videtur in contrarium,quod etiam in feudo nouo non admittatur dispositio ad electionem vasalli inuestiti in præiudicium cæterorum filiorum. kirchouius.

pater & filius confitentes in eodem instrumento recepisse dotem,vnusquisque tunc tenetur pro dimidia, & ad quemlibet pro dimidia istam dotem intelligitur peruenisse, & quilibet ipsorum pro rata tenetur,secundum Dy.Bartolus.Baldus imola & Alex. in l.si cum dotem. §.fin autem in sæuissimo.ff. soluto matrim. Baldus in principio & innoc. in l. si constante eodem titulo.Rom.imola & Alex.in lege eos.§.cùm in tabulis.per text.ibi.ff.de duobus reis.& istorum opinionem meminit esse communem idem Alex.in addit. ad Bartol. in lege duobus.§. primo eodem titulo.& approbat, & communem inquit quoque Boerius decisio.23. numero 10.& sequitur Ruinus consilio quinquagesimotertio.numero decimoseptimo.post medium volumine secundo. Sed vbicunque maritus,& vxor confirerentur habuisse precium rei dotalis vendita tunc totum precium ad manus ipsius mariti peruenisse præsumeretur,vt per Bald.in auth.si qua mulier.C.ad Velleia. Baldus nouellum in tract. de dote in septima parte priuilegio primo & Crauct.consil.91.numero vndecimo.in quibus quidem locis istam opinionem communem esse perhibent.F.Viuius lib.2.opin.215.

pater potest remittere iniuriam factam filio, etiam ex lege Cornelia descendentem eo inuito,& sic patri competit actio iniuriarum, & remissa per eum iniuria filio facta non datur amplius actio eidem filio imò ea remissio præiudicat sibi & fratribus,vt voluerunt glos.Iac.de Aret.Bartolus Angelus & Albericus in lege sed & si vnius.§.filiofamilias. ff. de iniuriis, per illum textum & istorum opinionem approbat, dicit esse communem, & limitat in quatuor casibus Boeri. decis. 120. numero primo,secundo,tertio & sexto:Paris de Puteo in tracta.syndicatus in ver.compositio.c.fi.nu.6.& seq.Io. de Amicis consil.88.adeò ꝙ pax,& concordia facta per patrem cum iniuriantibus filium rite dicitur facta, & nocet filio ac aliis consanguineis, à quibus omnibus rata haberi debet,pro quo facit text.in c.quintauallis .. pro offensa, quam filiæ ipsius

& inquit Bald.in prin.de iu.iur.& ias.in l.in persona ff.de pact. & facit optimè decisio Capellæ Tolos. 241.cùm ibi congestis.sed aduerte quod si pater remisisset iniuriam factam filio, mater tūc posset accusare absq; dubio aliquo,sec.Sal.l.l.vxor. C.qui accusa.nō pos.& affli.in consti.Neap. exordiente summo periculo,in 9.nota.& Folleriū,in prac.cri.in 2.par.2. partis,in ver.audiantur exceptiones proponēdæ per eos,nu.20. vbi asserit se ita vidisse iudicari. F.Viuius lib.2.opi.216.

Pater habēs 12.filios excusatur à munerib. personalib. patrimonialib,ac collectis,vt s.dictum est in verb.pater habens 20.an hoc ēt procedat non solùm ab extraordinariis,verùm etiam ordinariis,itē ab onerib.quę imponūtur ratione belli. Similiter an per mortem vnius vel plurium filiorū extinguatur priuilegium dictæ immunitatis cōcessum à lege patri ob numerum dictorum 12.liberorum, valdè elegāter in vtramque partem disputat Rol.à Valle,in ps. 52.in 2.Tom.cons.vbi ipse ex communi resolutione doct.respondet ab omnib.one rib. tempore belli impositis eum excusari distingui oportere inter immunitatem concessam per priuilegium ab homine, & inter immunitatem à lege concessam,& sufficere tempore immunitatis extitisse 12. liberos, licet postea aliqui discesserunt,non tamen ab onerib.patrimonialib.ordinariis. kirch.

Pater vel dominus si liber homo negocia gesserit peculiaria filij vel serui contemplatione,per sequentem ratihabitionem tenetur ad id tn,ad quod prius quoque tenebatur, puta ad peculij quantitatē,lege si pupilli.§.fed si ego.ff.de ne. gest. sec.gl.in c.ratum de reg.iur.lib.6. cum qua communiter doc. transire refert Bened. Cap.reg. 54.n.6.id quod verum est, cū pater vel dominus ratum haberet contractum non vt patet vel dominus, sed vt alius , vel vt pater vel dominus & alius, vt si dubitaretur qualiter ratum habuerit. Differt enim cùm pater vel dominus facit aliquid vt pater. vel dominus, vel vt pater vel dominus tanquam alius lege si pater. §. quidam duos.ff. de opt.legat.sec.Dy. Card.& Zanzel. Zabarel.in d.ca.ratum. cum quibus ceteros sentire,refert ibid.n.22.idem capra.alias enim pater & dominus contractum filij,etiam non suo nomine factum ratum habere possunt,& obligantur insolidum,id que communiter teneri ex Dy.Car.Zanzel.d. c.ratum refert ibid.n.17.& 24.idem capra.

Pater si emerit libros filio Doctorato , & ei tradiderit, illi nō conseruntur,sed efficiuntur proprij tanquam castrense peculium.l.1.in 2.responso.C.de castrensi pecul.libr.12.Bart.in l.1.§.nec castrense.n.2.ff.de collat.bonor. vel si emisset libros & donasset filio,qui in vita patris complenit studium, & insignia Doctoratus adeptus fuit ante mortem patris, tunc talis donatio valuit, & irreuocabiliter fuit confirmata, quàm primum filius doc.factus fuerit. Quam opi. magis communem esse inquit Alex.de Imo.in cōs.142.ver. quo autem ad libros n.25.in 2.vol.cons.ita quoque & alij doc.asserūt.Ias.in l. filiæ licet.C.de collat.Dec.in l.si donatione.n.42.ver.3 concl.Bar. est.C.e.Rol.à Valle,in cons. 12.n.16.cum seq.in 2. To.Pet.de Ferrar.in sua Praxi in forma libelli pro hæred.vel re singulari diuidē.in vers.communiter & pro indiuiso ver.deinde prolatiori.n.6.noster Chilian.Konnius, in suo proces.c.133.de expens.circ.person.& Vitalis Nemausensis in tracta.de collat.in q.5.incip.quæro de libris emptis per patrem. Kirchouius.

Pater potest filiam in adulterio deprehensam occidi,facere, pater aliquem qui nō sit,neque filius neque seruus.& talis occisor non tenetur de homicidio,vt est communis opin. Cla.q.60.ver.solet. Bonac.

Pater potest facere remissionem pro iniuria,vel offensione facta filio,vt est communis opi.Limita quādo iniuria filio facta esset à coniuncta persona, quia tunc pater illam remittere non potest eo inuito,vt est communis opi.Cla.q.58.ver.quæro nunquid. Bonac.

Pater nō tenetur pro filio,& ideò si fuerit filius condemnatus pro aliquo delicto, nō tenebitur pater soluere illam condemnationem , neque etiam ex legitima debita ipsi filio post mortem patris,vt est communis opi.Immo nec in peculio aduentitio executio fieri potest,vt est communis opi. Si tamen filius aliquid faceret occasione patris, & eo sciente,præsumit factum de eius volūtate,vt est communis opin. & tunc pater teneretur extra ordinem pro tali maleficio , & homicidio per filium commisso eo præsente,& non prohibente,vt est communis opi.Cla.q.86.ver.secundo infertur.ne pater teneat soluere pro filio condemnatio in cōtumaciam ad legitimam ex statuto fusius Moronus de fide,trenga & pace.q.83.n.1.Limita.vt ibi per eum.n.4.& seq. idem.

Pater nō potest esse testis in causa filij,nec ecōtra, vt hoc intelligitur de omnib.parentib. in infinitū,siue parentes habeāt filios in potestate,siue nō,secūdum communem opi de qua Melchior de Facinis.inter consilia cri.cons.82.n.110.i potest tamen pater reuocare confessionem filij , & probare contrarium,ne ex eius delicti confessione teneatur ex statuto. Bald. in c.ex parte.n.12.de confessis. idem.

Pater præsentās filium curiæ maleficiorum pro aliquo crimine imputatum,filium eximit à pœna corporali, vt est communis opi.Cla.q.60.ver.soletetiam dici.quam cautelam dixit Cla.non attendi. idem.

Pater potest exhæredare filium ex iniuria sibi illata per eum. Cur.iun.cons.148.n.1.communem dicit. idem.

Patris consensus non requiritur in accusatione facta per filiumfamilias.Ant.de Tremolis ad pract. Bonacur.in rub.quibus mod.ciui.num.14.ver.sine consensu patris.communem dicit. Bonac.

Pater potest cogi præstare cautionem de non offendendo pro eius filio bastardo.quia bastardi vel naturales appellatione filiorum,etiam in materia pœnali includuntur, vt est communis opi.de qua D.Hier.à Monte.in suis quæstionib.q.8.nu. 29. Bonacoss.

Patre religionem ingrediente:liberi ipsius sic statim sui iuris efficiuntur : vt testari, & alia queuis rite agere possint. secundum communem per Ias.in l.patre furioso, num.45.ff.de his qui sunt sui vel alie. Boer.q.121.nu.2.& seq.post Bar.in l. patri ff.de adul.& not.Suarez.lib.comm. opi.ver.religionem ac præterea vsusfructus quem de filiorum bonis accipiebat, nec apud eum remanet:nec monasterio acquiritur,licet contrarium teneat Guid. Pap.qu. 595.sed ad filios proprietatum dominos reducitur,iuxta com.per Sal.in auth.idem est.& disputat castr.in auth.excipitur.n.7.C.de bon.quę lib.Dida.c.2. n.8.de testa.viui.com.opi.lib.2.concl.220.Suar lib.com.opi. vers.religionem.si vero filius religionem profiteatur: patria potestate solutus ad ea duntaxat censebitur:quæ ipsi commoda non erunt , nec tamen propterea bonorum ipsius vsufructu pater carebit , secundum communem quam refert Dida. in ca.quia nos.nu.2.de testa.viui.comm. opi.lib.2.concl.221. semper autem cuiuscunque. testamentum. ob religionis initia rumpetur,teste dilect.de her.inst.tit.3.c.9.& no. Clar.§.testamentum.qu.28.illud autem de patre fructuario bonorum filij ingrediente monasterium & facien. professionem:an extinguatur vsusfr.an vero transeat in monasterium,declara.vt pet castr. dict. auth. excipitur. numer.7.& ad q.de patre effecto monacho, nunquid vsusfructus in vita ipsius intrabit monasterium:an redibunt bona ad filium remanēn in seculo?dic vt per Abb.in c.in præsentia post numer. 57.de proba.& an vsusfructus quem habet pater in bonis aduēritiis filij, finiatur, si ipse pater ingrediatur monasterium , diffingue, vt per doct. in apostil.ad Abb. in d.ca. num.70.vbi inter alia,dicunt,quòd vsusfruc. inseparabilis non transit,secus in vtili vsufructu seu commoditate , & ibi an vsusfructus qui debetur monacho ante ingressum monasterij, finiatur per ingressum, vel debeatur monasterio ex persona ingressi & vsque ad quod tempus? Quid si vsusfructus relinquatur monacho post ingressum,an sibi,vel monasterio acquiratur? dic,quòd acq.monaste.& nō monacho , ad vitam tamen ipsius monachi & si vsusfructus esset relictus monacho contempla.monasterij,etiam mortuo monacho remanet penes monasterium, neque finitur morte naturali ipsius monachi, vide latius in di.apostill. litera B. C.

Patris iussus. Ad iussum patris debet iudex filium detinere: cum non sit verisimile, quod pater(qui plus diligit filium quàm seipsum.l.isti quidem. ff.quod metus causa)velit eum incarcerari sine iusta causa,secundum Bar. in l.2.in prin. fi.de vul.& pup.in 4.col. si pater sit honesta psona & discreta, aliàs non:argumento.l.si cum dotem.in §.necnon.& seq.ff.fol.ma. Balb.decis.209.

Pater conueniri non potest ex condemnatione filij in contumaciam facta, quibuscunque verbis vtatur statutum,vt est communis opinio.& recepta de qua Tob.Noni.consilio nonagesimoquarto. numero decimo. & consilio centesimo secundo nu.4.Limita hoc esse verum.quando statutum requirit condemnationem fieri pro maleficio. Secùs si sola condemnario vndecunque & qualiscunque sufficit , vt dicit Bal. in l.qui repudiantis.§.j.ff.de inoffic.testam. quòd probat. Bonacoss.

Patrem alteri,vt filiam & adulterum inuentos in adulterio interficiat, quia ipse fortè est debilis, vel infirmus, vel senex, licitè mandare posse,arbitraturAng.per l.Grachus.C.ad l.Iul. de adul.in tract. malefi.in verb.Che hai adulterato la mia donna.ver.qui si pater mandat. num.24. Sed communi doct.sententia in contrarium esse videtur per ea quę scribunt August.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Arimin.in d.verb.che hai.ver. an maritus.n.64.& Rol.à Valle, in conf.34.in 2.Tom. vbi ipse nu.35.& hanc communem doct.sententiam appellat. kirchouius.

Pater ex receptis statutis si teneretur soluere cõdemnationem pro filio,etiam vsque ad legitimam,& si filius pro delicto inquisitus,secundùm formam statutorum bãnitus,& propter contumaciam cõdemnatus fuerit,voluit Bart.executionem posse cõtra patrem,maximè si statutum simpliciter disponeret, q̃ pater in causis maleficiorum teneretur soluere condemnationem factam de filio.in l.cùm filiusfamiliàs.n.3. ff.de ver.ob.Licet Io.de Imo.ibidem contrariam sententiam defendat.Quia tale statutum iniquum est,propterea debet restringi &reduci ad limites iuris communis,ne pater in lite dãnum patiatur.argumẽto. l.2.cum ibi notatis. C.de noxalib.c. cùm dilectus.ext.de consuet. Sed Bar.sententia communiter est approbata,referentib.ibi Alex.de Imo.n.6.&Barth.Soc.n. 10.ver.secundò quantum Bar.cuius Bart.sententiam Bald. in l. 1.& Salicet.in l.si filiusfamiliàs.C.ne filius pro parte,quoq; sequuntur. kirchouius.

Pater quispiam si habuerit duodecim liberos excusat à munerib.personalib.patrimonialib.ac collectis. Bart.in l.semp.§. legẽ.ff.de iure immun.Et licet gl.& doc.variè loquantur gl.in verb.munerũ.& Io.de Platea in l.si quis decurio. 2.& ĩ l.abdo. C.de decur.gl.in l.1.in verb.ab onerib.C.de iis qui numero liber.vel paupert.excusat.maluerunt.lib. 10.Ang.in §.1.n.4.Io. de Platea in ver.item patet hoc.in fti.de excusa.tuto.communis tñ opi.& sentẽtia doc.est,duodecim sufficere. Ita Io.de Anan.in conf.105.quod est vltimum ꝓ.n. 1.& 3.& in add.ibid. Ludo.Bolog.n.6.ver.attamen com.opi.doc.est.& Rol.à Valle,in cõs.66.n.3.5.in 1.To.cõs.consulendo tradiderũt. Quam tñ doctrinam nõ probat Aldobrandi.in d.§.1.n.50.vers.vnde mihi vt ita concludendum.nu.51.& 52.& Guid.Papa in suis decis.q.401.ingt, duodecim liberos excusare à subsidiis Delphinatus,quamuis ꝓsuetudo eo in loco ꝓrium hisce tẽporib. nec habito respectu ad numerũ liberorum,obseruauerit.præterea cã præstãs immunitatem debet superesse tempore oneris impositi,vt præclarè ingt Albert.Brun.in trac.de augmen. in conf.21.prin.n.5.in 17.vol.tract. kirchouius.

PRO.patere legem quam tuleris.l.1.ff.quod quisque iur.c. cum omne.extrà de consti. Bello.

PRO.patiens & agens eodẽ tempore quis esse nõ potest.l. Vranius.ff.de fide.l.ille à quo.§.tempestiuum.ff.ad Trebel.

PRO.patientia habetur pro consensu.l.q patitur.ff.mand.

Patientia habetur pro consensu quando quis est præsens actui quem posset impedire:istud tamen fallit ratione coniunctionis sanguinis: vt & si expressè cõtradicendo nõ posset qs impedire:tamen videtur tunc consentire.las.cõs.3. in prin.li. 1.adde Bart.in l.ĩ adoptionib.ff.de adop.in l.quæ dotis.ff.solmat.& de cõsentiente alicui vendenti rem ipsius consentientis,vide castr.in l.fi. C.si aduers.donat.Bart.in l.1.ff.de neg.ge. adde q̃ præsens sentẽtiæ nõ videtur ita sibi præiudicare,vt videatur consentire ne possit appellare prout potest:secus si sit præsens in aliis actibus iudicialibus,& nihil dicat:quia tũc ratione indicij videtur consentire.Dec.in c.quoniam ꝓ.col.21. de proba.& pro hac regula cum fallent.vide Fel.in c.nõne.de præsump.& quando præsens vel sciens,& non protestans sibi præiudicet?vide Brun.cõs.80.& quæ scribit Bart.in l. ne in arbitris.C.de arbit.Bald.in l.si absentis.C.si cer.pe.imò quãdoq; qui tacet,& loqui tenebatur,habetur pro cõsentiente quoad sui præiudicium.Abb.in c.2.de his quæ fiunt à præla.fin.con sens.cap.& an præsens præsumatur intelligere, vide Bart. in l. diem proferre.§.coram.ff.de arbit. Put.

Patria in filios potestas ob præcedentem illorũ expositionem nõ conuellitur.commune inquit Ant.de Tremo.in add. ad Bon.in prac.excep.in rub.quib.mo.ciui.n.13.ver.lex secũda.Quin nec ordinib.præsulis dignitatẽ nõ conuehentib.euanescet commune ait las.in l.patre furioso.n. 5. ff.de his iis,qui sunt sui., vel alie.iuris. comperit autem æquè omnib.hæbreis atque Christianis,iuxta frequẽs interpretum placitum, quod superius retuli ver.iudæus. E.Suarez.

PRO.patria cuique dulcissima.l.qui habebat,ff.de leg.3.vnde Ouidius.

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit,& immemores non sinit esse sui.

PRO.patriæ appellatione etiam suburbia continentur.l.vxorem.§.legauerat.ff.de leg.3. idem.

PRO.patriæ parendum est.l.veluti.ff.de iusti.& iur. idem.

Patronus vendẽs ius patronatus,& emens perdit illud.Præpo.in can.qui studet. 1.q. 1.com.dicit. Villal.

Patronus potest filium suum proprium, si idoneus fuerit, præsentare.gl.in verb.filij.in c.quia clerici.ext.de iure patr.& hãc gl.communiter doc.sequi inquit,ibid.Pan.n. 5.quã communem sententiam esse refert Rol.à Valle,ex aliis doc. in ꝓ. 47.n.49.in 1.To.cõs.Quę tamen sententia tum nõ admittetur,si mediante precio præsentatio facta fuisset,quia talis præsentatio est simoniaca.ita notabiliter declarat Pan.in d.c.quia clerici.d.n. 5.in gl.in ver.comparant.Dec.in cons.541.n.12.& Rol.à Val.in d.cons.47.n.62.cum seq. Kirchouius.

Patronatus ius(de quo iam superius ver.ius patronatus)si vendatur,nec amplius pristino patrono,nec deinceps empto ri competit,sed prorsus intercidit.commune ait Præpo.in ca. qui studet.1.q.prim.n.3.Quamuis ad extraneos hæredes ritè transeat.commune ponit Abb.cons.54.videtur,li.1.Atque ideo ẽt in fiscum ob generalem bonorũ proscriptionem trãsferatur,vt latè receptum testatur accuratè id declarans l.Cla. in pract.§.vlt.q.78.ver. quæro modo.Non tamen idem erit si ob læsæ maiestatis crimen,bona fisco addicantur,quia in specie nõ fisco cum bonis cæteris sed legitimis,pristini possessoris hæredib. deferetur.commune pronũciant Gygas in tract. de cri.læs.maiest.in rub.de pœnis commit. crimin.læs.maiest. l.2.q.4.&Marc.Mant.ꝓ.5.Quin nec fideicommissarium trãferetur,sed penes ipsum hætedem remanebit commune dicit Ant.Gomez.de testa.c.5.n.20. E.Suarez.

Pauper quis sit relinquitur arbitrio iudicis considerata qualitate personarũ.Bello.ꝓ.16.com.d.ex Decio,ꝓ.120. B.Vill.

De iure regio quod ad hoc q̃d non appellans intra tempus restituitur propter Pauperiatem dicit q̃ tunc dicatur pauper, quando nõ habet in bonis nisi 20.marabetinos.l,vigesima.ti. 23.Et nota istã communem ad intel.l.4.ti.2.li.3.ord.& de valore marabetinorum,vide Coua.in suis resol.c.11.li.1.n.4.& Oral.de nobilitate Hispa.par.2.c.4.n.11.cum seq. idem.

Si testator disponat, q̃ post mortem hæredis distribuantur bona inter Pauperes eligẽdos per executores ipsius testamenti,nõ poterũt dicti executores aliquos pauperes eligere ante mortem ipsius hæredis.Est magis communis opi.sec. Alex.in consil. 81. visa consultatione. circa med. volumine 6. M. Chærian.

Pauper non admittitur ad testificãdum in causa criminali. communem dicit Soc.reg.289.quem refert Pract.Conrad.n. 8.Io.de Amicis.cons.18.n.9.quem refert Rol. cons.64.n.14. li.2.intellige in paupere turpi persona,secùs in persona honestæ vitæ.bonæ conditionis & famæ.Cla.d.§.fi.q.24.vers.quæro etiam. P.Fich.

Pauper qui minus quàm 50.aureos in bonis habeat, regulariter repellitur ab accusando.l.nonnulli, ff.de accusat. Si tũ sit bonæ & honestæ fidei & vitæ,& nõ suspectus propter paupertatem,nõ repellitur ab accusando sec.gl.in d.l.nõnulli. quã omnes sequi dicit Berous in c.1.n.54. de accusat.subdens ab ea non esse neque consulendo neque iudicando recedẽdum Cla.d.lib.5.§.fi.q.14.ver.sed hic etiam. idem.

Pauper ecquis sit in iudicis arbitrio ponitur.cõmune essantur Dec.in c.sedes.nu.25.de rescr.Bellon.cons.15.Hip.in leg. quæstionis modum.n.8.ff.de quæst. E.Suarez.

Pauper si vel præsumptione,ac præiudicio aliquo polleat, vel aliqua sententia victor iam euaserit,tum ex bonis,quæ petit,alimenta cõsequetur, tum ad eam litem omnino perficiendam sumptus atque expẽsas à diuite aduersario statim excudet,vt frequẽs interpretum placitum cõstituo ex Guid.Papæ decis.561.in prin.Rip.l.2.nu.3.ff.de re iud.Alc.reg.3.præsum. 2.n.9.& n.10.Rebuf.to.1.ad constitutiones Gallic.tit. de sen. prouin.n.103.Palat.Ruu.in repe.c.per vestras.§.39.de donat. inter vir & vxor.Boer.decis.329. idem.

Pauperes ac leues aliæ personæ testimonium in causis criminalibus non dicent.commune aiunt Soc.regul.289.Io.de Amicis cons.79.n.9.Iul. Clar.in prac.§.vlt.q.24.ver.quæro etiam. E.Suarez.

Pauperib.si quod post eius mortem restituere fideicommissum aliquis debet,illud eiusdem in sua ipsius vita non rectè restituet.commune inquit Decius in l.cum tẽpus n.2.ff.de reg. iu,tamen Cag.n.6.contrarium receptum asserit,tu hãc in rem videto,quæ superius obseruo ver.Hæres. E.Suarez.

Pauper non admittitur ad testificandum in causa criminali, vt est cõmunis opi.Quod intellige in paupere psona turpi, secus si honestæ vitæ,bonæ conditionis & famæ.Cla.q.24.ver. quæro etiam. Bonac.

Pauper,qui minus quàm quinquaginta aureos habet in bonis, repellitur regulariter ab accusando.Si tamen sit bonæ & honestæ fidei & vitæ, & non suspectus propter paupertatem, non repellitur ab accusando, & ab hac opin.non est recedendum, [illegible] iudicando. Clar.q.14.ver.sed hic etiam

hic etiam,communem opi.esse probans. idem.

PRO.paupertas cogit ad turpia,l.palã.ff.de rit.nupt.l.spadonem.§.fi.ff.de excus.tuto. Bello.

PRO.paupertas excusat.l.paupertas.ff.de excu. tutorum.l. illicitas.§.fi.ff.de of.præsi. idem.

Pax prodest absenti etiam in foro iudiciali.Franc.de Are in l.stipulationem.§.caro.in fi.ff.de ver.ob.com.dicit. B.Vill.

Offendens eum à quo prius fuit offensus & prouocatus,pacem rumpere non intelligitur:quia non ex antiqua causa,sed ex noua motus cẽsetur.Est magis communis,& vera opi.sec. Alex.in cons.215.viso themate.vol.4.Vide Paul. castr.in cõs. 295.viso subscripto.vol. 1.Gozadi.cons.31.in hac causa.Hyp. in cons.76.83.119.122.& in sing. 503.ex parte. Rom.ꝓ.183. in casu.Bal.in cons.195.laudare.vol.2. Chærian.

Pax facta cum offenso in criminalib.in quibus de iure non est licita transactio,facit indicium contra facientem illam pacem ad torturam,vt est communis opin. Clar.q.21.versi.pax. Bonacoss.

Pax,si est facta,seu inita cum Sempronio,& occurrat,quòd Sempronius banniatur,&pẽdente banno à Titio interficitur. Titius offendens non incidit in pœnã pacis ruptæ,vt est communis opi.de qua Nouellus in pract.cri. vbi de pace agit. nu. 52.plura Mars.sing.337. Bonac.

Pacem habere sufficit à maiori parte,vt est communis opi. de qua D.m.Alc.in cons.134.n.2.lib.2. Bonac.

Pax non dicitur rupta ex stupro,vel furto, & non violatur cautio de nõ offendẽdo.D.Octauia. Vulpellus de pace.q.43. n.3.communem dicit.vide Mars.sing.503.Moro.de fide treuga & pace,q.125.& seq. Et si promittis me non offendere in pace,sub certa pœna,talis ,pmissio refertur, ac restringitur ad casum offendendi ratione inimicitiæ præsentis vel præteritæ, nõ autem si ex postfacta inimicitia surgat ex noua causa. Ab. in c.cum inter.n.10.de renunciatio.Rom.cons.184.& est cõmunis opi.vt inquit Parisius cons.164.n.24.in 4.vol.& consi. 165.n.26.eo.vol.Rui.cõs.46.n.8.in 1.vol.Bald.in c.1.in prin. n.2.de pace tenen.Moderni in tractatibus de Pace. causa autẽ idonea ad excusandum aliquem à pœna pacis ruptæ est illa,si fuerit percussum animal eius,cum pax inita fuit. Alex. consil. 19.col.1.lib.1.Thobias Nonius cons.152.nu.23.inter consi. cri.Tomo 1.Et vbi offensio esset grauis,& cum sanguine, tũc dicitur pax fracta, nec est distinguendum. An ex noua causa, vel vetere intercessa.Cataldi.de Boncompagnis inter cõs.cri. cons.54.Bal.in c.1.de pace tenen.in prin.Corn.cons.51.litera B.in 1.vol.illa autem dicitur grauis & atrox offensio, quæ est illata in personam filij,vt ibi dicit Cataldi.nu.10.& pax etiam dicitur rupta,si quis nondum natus tempore pacis initę,quid nouitatis faciat parti si fuit facta reciproca pax inter inimicos etiam pro adhærentibus.Riminaldus nouissimus in cõs.101. per totum.& vide in cons.103.Pacem autem frangere nõ dicitur, qui facta per aliquos promissione de nõ offendendo, ꝓ vt fit,quando contrahitur pax, vel præstatur cautio de nõ offendendo,si vnus eorum alterum offendat,&sic frangit pacẽ, illum offendit,vt est communis opi. Clar.q.47.ver.sed quoniam.Et idem,si est facta treuga,& vnus eam frangat, quia licet quoque alteri impunè non obseruare treugam.Et ita seruari vidit Cla.vt ibi dicit versi.sed hic.Si autem inter aliquos fuerit rixa,seu inimicitia, & fuerit facta promissio de non offendendo sub aliqua pœna,& ex post ex noua causa, siue rixa superueniente vnus eorum alterum offendat.non censebitur commissa pœna,vt est communis opi.Cla.ibi ver.quero nũc. Quod intelligit,si apparet de noua causa verisimili, vel si ille, qui offendit non dedit causam,vel occasionem secundę rixę, vel illã quoquo modo procurauit,seu affectauit.Sed si nõ apparet quis fuerit primus,nemo punitur,si pœna parti applicetur,secus si fisco.Cla.versi.sed hic quæro.Et si fratrem eius cũ quo fecit pacem,offenderit,non punit de pace rupta. Nisi absque causa fecerit,vel nulla præcedẽte inimicitia cũ eo, cõmunis est opi. Cla.ibi ver. quæro etiam.idem si adulteraret, vxorem illius, cum quo fecit pacem , non intelligitur pax rupta, quia potius causa libidinis hoc fecit. Nisi ita turpis, & vetula adeo esset,quòd præsumeretur potius id fecisse in despectum mariti.Cla.ibi ver.sed quid. Bonac.

Pax vel transactio super crimine prodest imputato,ab initio facta,nec potest inferior gradu,pace habita à priori,accusare. etiã in terminis statuti,vel decreti,vel gratiæ particularis semper remissio proximioris tollit aliis facultatem accusandi. & ita practicatur.sed ex post facto,& cœpto iudicio,siue per viã accusationis,siue per viam inquisitiõis.talis pax, vel remissio etiam in casu permisso non impediret condemnationem , vt est communis opi.Clar.q.58.vers.sed punctus modo sit delictum,quòd ex officio procedi possit.Et hoc si ex quærela partis tantum procedi potest,secus si ex officio,quia non impediretur processus aut tolli posset.vide ibi latius per Clarum.idẽ.

Pax fieri potest de criminibus, pro quibus imponitur pœna sanguinis,vt est communis opi.Cla.q.58. versi.successiuè Etiam pro furto,quòd est priuatum crimen.cõmunis est opi. Cla.ibi.vers.habetque.Amplia si ingeratur solummodo pœna fustigationis,vt est communis opin. Clar. versic. sed quid. fallit si agatur de amittenda libertate,vel auctoritate.Cla.ibi. ver.item quæro.communem dicit.Fallit si agatur de crimine, pro quo venit imponenda pœna perpetui carceris. communis est opi.Cla.ibi.ver.Hinc infertur.Fallit in adulterio, anteq̃ pœna pro ipso adulterio imponat.secus si post,quia licet trãsigi,& fieri de eo pax,vt est communis opi. Clar.ibi ver.Excipitur.Dicit tamen Cla.quòd nunquam vidi treiici remissiones huiuscemodi,etiam ante sententiam.& ideò mulieres euasisse pœnam. Amplia posse fieri pacem in aliis criminibus propter adulterium etiam grauioribus, vt puta super raptu.communis est opi. Clar.ver.in aliis.item super incestu,vt est communis opi.Clar.vers.tertiò infert.& hodie licet facere pacem de quocunque crimine.Cla.ver.secunda regula.fallit in criminibus priuatis,vbi non ingeratur sanguinis pœna, vt est communis opi.Cla.ver.sed hic quæro. fallit si ex statuto pro crimine, pro quo imponitur pœna de iure communi mortis, puta homicidio.Statuto autẽ pœna pecuniaria,nõ poterit pax,vel trãsactio fieri,vt est communis opi.Clar.ver.pone modo.fallit in crimine falsi , quia etiam licet transigi. fallit, si statutum prohibeat fieri pacem super delicto,quia nec principalis, nec mandans potest facere pacem.Clar.versi.vnum autem.Et in casibus in quibus non licet fieri pax, nec etiam licet paciści gratuitò.communis est opin. Clar.ibi.versi.scias etiam.plura. Chircouius lib.communium opi.centuria 5.concl.72.& 73. idem.

Pacem facere potest in primis offensus quo defuncto proximiores, vt qui præferatur in accusatione , præferatur in remissione.vt est communis opi.Cla.q.58.versi.visum est Pater igitur pro iniuria illata filio,potest etiam eo inuito facere pacem,vt est communis opi.Cla.ibi versi. quæro nunquid.fallit pro iniuria filio facta à coniuncto. quia eo inuito pater solus remittere nõ potest,vt est communi opi. Et bonum est interuenire vtriusque consensum.fallit etiam si filius sit emancipatus, quia sufficit ab eo solum habere remissionem absque interuentu patris.Cla.ibi. Bonac.

Pacem facere non potest pro iniuria facta ecclesiæ solus episcopus,vt est communis opi.Sed bene cum consensu capituli,vt est communis opi.Cla.q.58.ver.præterea quæro. idẽ.

Pax non dicitur rumpi ex noua causa superueniente , & sic pax ipsa ex noua occasione,seu rixa, rupta non censetur.l.qui seruum.ff.de verb.ob.doct.no. Bar.quoque.Ang.& Alex.in l. qui insulam.ff.de ver.ob.Bal.in c.1. in prin. de pac.tenen.Ro. Alex.& cęteri,in l.semel mora.ff.fol.ma.Ant.& Imo.in c.cum inter P.de renun.Abb.& Fel.in ca.1.ex.de treug.& pace,Paris. cons.164.& seq.vol.4.& istorum sententiam deducit esse cõmunem Alex.in d.l.qui insulam, & Petrus de Benintendis de cisio.65.n.2.Secus verò,in treuga, quæ quippè ex noua causa rumpi videtur.secundũ Vincẽtium,& Fel.in d.c.j.de treug. & pa.Io.And.in add.Spec.in rub.de treug.&pa.circa fi.Archi. in c.hij qui.24.q.3.las.cum aliis signatis per eum,in d.l.qui seruum , & istam opinionem inquit de consuetudine obseruari Imo.in d.l.qui seruum.cum aliis congestis per Petrum de Benintendis,in d.decis.65.n.3.& communem esse constat ex assertione Alex.in d.l. qui insulam,n.4.& de iure scribit procedere las.cons.70.n.5.vol.2.Sed pro parte contraria,videlicet, quod ex noua causa treuga rupta non dicatur , sicut pax ipsa consuluit Corn.cons.175.& seq. vol.1.& Rota Bononiensis per plures rationes,& authoritates ita determinauit,teste Petro de Benintẽdis,in d.decis.65.n.4.cum aliis seq.& in effectu hæc vltima opi. quod treuga ex noua causa nõ rumpatur verior est. F.Viuius lib.2.opi.223.

Pax facta cum offenso in criminib.in quibus de iure nõ est licita transactio, facit indicium contra facientem illam pacẽ, ad torturam.communem dicit Blancus de indic.n.306.Clar. d.§.fi.q.21.ver.pax. P.Fich.

Pax,vel tręuga facta,ac rupta vna parte,& terminis sic stantib.alteri parti non licet illam rumpere sine pœna,& incursione illius,ad eò quod ipsam pacem, seu treugam rumpere non potest,nec debet impunè,secundum Archi.in ca.illi 24.quæstio.3.Io.And.in add.Spec.de treuga,& pace,Ang. Paul.castr. & vtrunque Raphaelem in l. qui seruum. ff.de verbor.oblig. Bal.in rub.de treuga,& pac.Ang.& Imo.in l.si ex legati causa, ff.de ver

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.de ver.ob.Io.And.Ant.& Fely.in ca.peruenit,il 2.de iureiu. Marſ.conſ.21.volu.1.& ita in terminis conſuluit Maria.Soci. conſ.27. Inuenſium dux.In contrariam verò partem inclinauit Ab.in d.c.1,de treug.& pa.quod impunè ille, cui eſt fracta pax,aut treuga poſſet eandem frangere,quia illam non frãgit ſed fractam inuenit,& licet aliqui doc.inhæreant Ab.ſententiæ,tamen quicquid iſti ſuadeãt opi.Archid.& ſequacium eſt communis,& de conſuetudine potius,quàm de iure obſeruatur.teſte Rapha.in d.l.qui ſeruum:& eam ſequendam fore in iudicando,cõſulendoque tanquam communem,& tutã hortamur.Et aduerte ꝙ pacem iuramento firmatam frangens occidendo, vel vulnerando pœna mortis naturalis puniendus eſt.c.j.§.ſi quis hominem,de pace tenen.vel violatorib.itẽ offendens aliquem de comprehẽſis in treuga.treuga ipſa durãte puniri debet in pœnam amiſſionis manus.§.coges.auth.de mãd.prin.ita ꝙ punit in ipſo membro,cũ quo deliquit, auth. omnes peregrini,C.cõmunia de ſucceſſio.& d.§.ſi quis.& ita tenet Bonifacius de vitallinis,in trac.maleficiorum, in rub.de treuga.n.5.& ſeq.circa fi.d.tract. F.Viuius lib.2.opi.224.

Pacem facere poteſt tutor,vel curator de iniuria, & morte patris pupilli,etiam ſi mors notoria foret,ſecundum Cy. in l. 1.C.de in integrũ reſtitutio.Bal.Alb.Saliy.Pau.caſtr.n.2.& omnes communiter,in l.pactum curatoris.C.de pactis.Ang.in l.ſi non conuitij.C.de iniur.Bald.in rub.de treug.& pac.& in l.iuſiurandi.ff.de iureiur.Ant.de But. in c.1.de treug.& pace. Abb.conſ.39.vol.1.& ita conſuluit Io.de Amicis, conſ.88.n. 1.cum aliisſeq.vbi ſententiam iſtam late comprobat,& ait eſſe communem,& Franc.Turzanus quoque in opinionib.cõmunibus,opi.32.tutorem & curatorem, imò pax poteſt fieri promitti, & ſtipulari à minore abſque tutoris, vel curatoris authoritate,nec ei conceditur aliquo pacto in integrum reſtitutio aduerſus pacem,ſecundum Dy.in l.diuus.in apoſtil.ff.ad Syllani.Io.de Amicis,in d.conſ.88.n.1.& ſeq.& Pau.caſt.cõſ. 191. vbi ponit an pax facta per minorem rũpi poſſit per eum factum maiorem, nam læſus non dicitur ob multas rationes aſſignatas per præcitatos Do. & hac potiſſimum, quia pax adeò grande bonum eſt, vt in rebus humanis nihil glorioſius, nihil delectabilius, aut vtilius audiri, concupiſci, poſſiderive ſoleat,vt inquit Aug.in lib.de ciuita.Dei,& refert Albe.in l.1. in prin.C.de cadu.tol. vbi alia multa ſcribit de pacis laudib.& Iac.Nouel.in pract.crim.rub.fi.nu.31. Imò pro pace ipſa mala tolleranda ſunt,c.1.ecce.23.q.4.& c.hæc quippe.3.q.6.& hoc de plano procedit,ſi ipſe minor feciſſet pacem,& iuraſſet non contrauenire, tunc quidem per iuramentum tenaciter obligatur.ſecundum Bald.in ca.1.de pac.iuramen.firm.ante verſ. quærit ergò gl.nunquid ſi minor,& licet hoc abũdè comprobatum ſit per citatos doct. poteſt pariter confirmari per illud Euangelicum dicens, ſi dimiſeritis peccata eorum, dimittet, & vobis pater veſter peccata, & delicta veſtra, & ècontra ca. qui emendat.cum ſeq.45.diſt. nihilominus intelliguntur præmiſſa cum grano ſalis in rancore, vel ꝙ tangatur ex remiſſione vindictę,ſin autem propter aliquod intereſſe pecuniarium minoris, quod poſſet conſequi ex perſecutione iniuriarum, tunc quippè reſtitutio ipſa peti poſſet,& arbitror eam concedendam fore,l.1.& 2.C.ſi aduerſus tranſ. & per Andr.de Iſer. conſtit.obſcuriratem,de reſti. mino. & per Lucam de pen.C. vt public.leti.libr.12. Sed an ſufficiat pacem haberi à minore abſque decreto iudicis, vide Bal.& Saly. declarantes,& decidentes,in d.l.pactum curatoris.Bald.in l.1.ff.de pact.& in dic. rub.de treug.& pac. Spec.in tit. de homic.& Iac.Nouel.in ſua pract.cri.in rub.fi.incip.quoniam vt docet experientia, n.18. F.Viuius lib.2.opi.203.

Pacem haberi.impetrari.ac obtineri ſufficit per interfectorem vel occiſorem à maiori parte hæredum & valet ſecundũ Flor.in l.per fundum.ff.de ſerui,ruſtic.prę.Anch.in c.2.de iure patr.Par.Ang.Pau.caſtr.Ruin.& cęteros Moder.in l.4.§.Ca 10.ff.de ver.ob.Ang.in trac.maleficiorũ,in ver.cõparent.quæ ſiti in termino defenſionis,Boer.deciſ.121,n.3.Franc. de Are. in l.pro hærede.§.fi.ff.pro hærede. vbi exprimit iſtam eſſe cõmunem opi.& magis communem,& æquam conſulendo ait Io.de Amicis,conſ.88.n.6.7.& 8.& iſta maior pars hæredum quomodo,& qualiter intelligatur declarant omnes præcitati Doct.& optimè Io.de Amicis,in d.conſ.88.nu.6. F.Viuius lib.2.opi.204.

Pax fieri non poteſt pro blaſphemia.Niſi confitendo.Clar. q.58.ver.ſed quid.ſtante tamen ſtatuto,ꝙ pœna debet mitigari propter pacem,ſi quis blaſphemauit Deum, vel Sãctos,debet pœna mitigari ex eo quod epiſcopus facit pacem cũ blaſphemo de blaſphemia,Bal.in l.accuſationẽ.C.qui accuſa.non pnit. Præſtita tñ cautione de parendo mandatis eccleſiæ, propter cautelam,dicit Soc,ſen,in c.ſtatutum.n.35.ſe obtinuiſſe in quæſtione de facto. Bon.

Pax p̃t fieri à Principe,ſi offendat.Cla.q.58.ver.ſed.qd.idẽ.

Pax ſi ſit facta monacho,vt monacho eius intuitu,ſi habet filium añ ingreſſum ex legitimo mr̃o, aut ſpectat facere pacẽ ei filio,& ſi monaſterio. aut ipſi monacho intuitu eccleſiæ,& debet præferri monaſterium.aut ſumus in dub.& ad vtrũque ſpectat. ſed bene eſt, vt in omni caſu habeatur pax ab vtroq; Cla.d.q.58.ver.vlterius. Amplia etiam ſi filius ille foret naturalis,& certus,vt eſt communis opi.Cla.ver.ſcias autem. idẽ.

Pacem facere poteſt pupillus maior infante tutore auctore.communis eſt opi.Cla.ver.quæro.q.58. ſec' ſi minor ſit infante,vt eſt communis opi.Nec eſt opus iudicis decreto in pace conficienda,& hoc ſi ſit tutor generalis,ſecus,ſi ſpecialis.vide ibi latius. Bonac.

Pacem facere poteſt procurator, qui habet ſpeciale mãdatum ad hoc,Secus ſi generale cum libera adminiſtratione, vt eſt communis opi.Cla.d.q.58.ver.ſed an procurator. idem.

Pax habita à vulnerato,poſtea ex vulnere mortuo,ſi ,pdeſt. Cla.d.q.58.ver.quæro pone.Suza.inter conſ.cri.conſ.3.vol.j. vide omnino.D.Moro.in trac.de fide,treug. & pa.q.3.per totum.& ſi ſtatutum requirit,ꝙ habeatur pax ab hęrede,nõ prodeſt,ſi habuit à defuncto,vt eſt cõmunis opi.Clar.d.q.58.ver. quæro pone.idem eſt de iure communi,ꝙ habens pacem pro vulnerib.ab eo,qui ex eis ſit mortuus,pax de vulnerib.nihil ei prodeſt,vt eſt communis opi.Clar.d.q.58.verſi. vnum tamen ſcias. Bonac.

Pax vxoricidæ non prodeſt habita à filiis communib. communis eſt opi.Cla.q.58.ver.cõtingit,quia debet habere à fratrib.& attinentibus vxoris. idem.

Pax habita à filio offenſi,qui non ſit hæres, nõ valet, vt eſt cõis opi.Clar.q.58.verſ.quæro nunc. Bonum tñ eſſet habere pacem ab vtroque.Cla.ibi.ver.ſed hic incidẽter. Nec ideo in hoc filius faciendo pacẽ,dr̃ adiuiſſe hæreditatem,vt eſt communis opi.Cla.ibi.ver.Sed hic incidenter. Debet tñ tutè incedere filius,& hæres ſanguinis producere ſupplicationẽ,& impetrare diſpenſationem à Principe,vt poſſit facere talẽ remiſſionem.aliquo etiam percepto,citra ius &nomẽ hæredis.idẽ.

Pax debet haberi ab omnib.hæredib.de neceſſitate,nec ſufficit maior pars,vt eſt communis opi.&præſertim ſi ſtatutum hoc vellet.vt eſt communis opi.Cla.q.58.ver.frequenter.ẽt à fœmina hęrede:Secus ſi quid ei particulariter relictũ eſſet vel excuſata à ſtatuto,vt eſt cõis opi.Dia.q.58. verſic.ſed quid ſi, & ſi nullus adſit hęres à quo pax haberi poſſit,poteſt impetrari gratia à Principe,vt eſt communis opi.Cla.ibi. ver.ſed quid ſi.Moronus.q.103.de fide,treug. & pac.vide oĩno ẽt Viuium in ſuo communium opi.ver. ſtatutum diſponẽs. ꝙ bãnitus in 1.par.& nos Ferrarienſes habemus de hoc ſtatutum.ſub rubr. ꝙ bãnitus de banno nõ extrahatur niſi de voluntate eius.qui eum in banno poni fecit.ad quod ſtatutum,vide D.m. Alc.in conſ.42.vol.5.Cla.q.59.Tiraq.de legib.connubia.li.1.in gl.j. ſub n.61.Iaſ.in l.cum filiusfamilias.n.100. ff.de leg.1.& n.92. Nouell.in pract. cri.vbi de pace agit. Bertach.in ver.pax.& illud ſtatutum eſt ſtricti iuris.Bal.conſ.195.n.4.in 2.par.vide ẽt plotum in repeti.l.ſi quãdo.n.3.Papi.352.ad fi.Foller.in prac. cri.tit.audiantur exceptiones proponendæ.nu.18.vide Alex. conſil.50. D.m.Cagnazinum multæ eruditionis vir.in regula nemo poteſt.de regu. iur. in 6.Bald.in l.ſi filius.qui in fi.ff.de vulga. & pupilla. Ruin.in §.& quid ſi tantum.col.12.de liber. & poſth.Arno.dialogo 14.Soarez.verbo pax,num.66.& ſeq. idem.

Pax fieri poteſt pro abſente à notario,ſtipulante nomine omnium, quorum intereſt.Cla.q.58.ver.dictum eſt.quod procedit in pace ſolenni.Alias pertinet ad Sacerdotem & confeſſorem.& pax ſtipulata à notario nomine abſentis, debet ratificari,alias eſt nulla,vt eſt communis opi.D.Marcus Brun' Ferrarienſis inter conſ.per D.Zilettum.conſ.94.& D.Bertazolus Finalenſis,vir multæ literaturæ.inter conſ. cri.conſ.95.n.3.& 4.to.2.licet eum refellat.D. Corraſius in ſuo communium opi.inſpectione 2.n.33.fol.56.& ꝙ ratificatione opus nõ ſit in pace ſtipulata per notarium nomine abſentis.dicit magis cõmunem opi.diſertiſſimus iuriſcõſultus.D. Hercules de Sylueſtris.inter conſilia criminalia.cõſ.97.to.2.vide quid dicat Moronus de fide,treuga & pace.n.6. vbi tenet ꝙ nõ ſit neceſſaria ratificatio in pace. nec ideò poſſit reuocari quia quicquid fit propter pacem legis habẽt vigorem.Bald.in conſ.212.in Notellus de pace.n.65. idem.

Pax facta ſimpliciter pro iniuria,vulnere.vel morte, nõ cẽtur facta remiſſio pro damno pecuniario offenſi, vel pro expenſis,vt eſt cõis opi. Clar.q.58.verſi.quæro modo. idem.

Pax fact

Pax facta in foro conſcientiæ nõ prodeſt in foro fori, vt eſt communis opi.Clar.q.58.ver.ſed in propoſito,& debet haberi plena pax & remiſſio,vt quis conſequi poſſit gratiam.Cla. ibi ver.adde.vide Gul.de Cuneo,inter conſ.cri.ꝓſ.8.to.1. Bo.

Pacem non ſolum debet habere principalis,ſed & auxiliator ad homicidium,& condemnatus in pœnam pecuniariam, ſi vult ab ipſa pœna gratiam conſequi.Cla.q.58.ver.& aduerte. Bonacoſſ.

Pacis inſtrumento opus eſt,vt pax facta dicatur,vt eſt communis opi.Cla.q.58.ſcias etiam. Bonac.

Pacem regens prouinciam ſuadere faciendam, non compellere poteſt,vt eſt communis opi.Cla.q.58.ver.pro complemento. Bonac.

pax dicitur rupta pro offenſione filij,vt eſt communis opi. de qua Moronus de fide,treuga & pace.q.145.n.5. Bonac.

pacem rumpere nõ intelligitur offendẽs,à quo prius fuit offenſus,& prouocatus,quia non ex antiqua cauſa,ſed ex noua cenſetur motus. Cherianus in ſuo cõmunium opi. in ver.pax. Pariſ.conſ.165.n.16.in 4.vol.com.dicit. Bonac.

pax ſemel ab aliquibus inita,non ideo ſtatim rupta cenſebitur,ꝙ cauſa aliqua de nouo ſuperuenerit. communis eſt opi. Soarez ver.pax.Pariſ.conſ.165.in 4.vol. Bonac.

pacem faciens cum aliquo, & iniuriam remittens,ſi intelligitur intereſſe,vel damnũ remiſiſſe,vt eſt cõis opin.Soarez in ver.pax.n.64.vbi etiam alia.& ideo cautela eſt, vt in cõtractu pacis remittatur omne damnum & intereſſe in iudicio,vel ex tra.Moronus de fide treuga & pace.q.177.n.8. Bonac.

pacem ſimpliciter tutor,vel pupillus tutore,auctore facere poteſt.ſecundum magis communem opi.pacem tamen cum obligatione ad pœnam facere non poteſt,& facta non tenet, vt eſt communis opi. Chircouius de communi opi. centu.5. concl.73. idem.

pax non impedit,quominus publico iudicio reus damnari poſſit,vt eſt communis opi.de qua D.Hiero.Gabr.conſ.172. n.45. Bonac.

pax non dicitur rupta ex noua cauſa ſuperueniente, vt eſt communis opi.Portius conſ.71.n.1.5.& ſeq.Cępha.conſ.35. Benintendius deciſ.Bono.55.n.2. Soarez ver.pax. n.62.idem in iudiciis.n.63.D.Hier.à Monte in ſuis quæſtionib.q.6.n.4.ſecus in treuga,quia noua cauſa allegari non poteſt,vt eſt communis opi.de qua ibi.n.6.& ibi communiorem dicit.n.14. Limita.vt ibi per eum.n.ſeq.Nonius conſ.110.n.8.comm.dicit. Corn.conſ.284.in 4. idem.

pacem rũpens poteſt offendi ſine metu pœnæ conuentionalis, vt eſt communis opi. de qua Nonius conſ.110.nu.3.& conſ.111.n.30.vbi iuſta cauſa excuſat à pœna conuentionali in pace rupta,vt eſt communis opi.ibi. Bonac.

pax in dubio cenſetur rupta ex noua cã. nõ ex veteri, vt eſt communis opi.D.Octauia.Vulpellusde pace,q.47.n.1.Benintendius deciſ.Bono.65.n.2.com.opi.dicit,Pariſ.cõſ.165.in 4. vol.Corn.conſ.51.in 1.vol.Moronus de fide,treug.& pace q. 112.& q.ſeq.Limita,vt per ipſum Moro.q.117.& ſeq.& quę ſit noua cauſa?Moro.ibi q.122. idem.

pax prodeſt abſenti, etiam in foro iudiciali. Fran.de Are.in l.ſtipulationum.§.Cato.in fi.ff.de ver.ob.com.dicit. idem.

pacem pater poteſt facere etiam pro filia inuita, vt eſt cõis opi.de qua D.Hier.Gabr.conſ.172.n.44.Quid ſi extat ſtatutũ ꝙ propter pacem habitam de iniuria illata an autẽ pœna tollatur,vel diminuatur ad mitigationem pœnæ,ſufficiat pax habita à patre de iniuria facta filio? Vide per Soc. in c.olim.n.41. & ſeq.de iniuriis,& damno dato. Bonac.

Pax facta à patre non obligat filium. Licet.n.pax ſit tranſactio,vel pactum, ſeu habeat vim trãſactionis, vel pacti:nõ cõprehendit filium, niſi eſſet hæres patris. Et ideò de pace rupta per filium,qui occidat iniuriantem patrem,non tenetur,quia pax non dicitur rupta, Nam perſona nõ nominata in pace nõ ſubintelligitur,nec filius in huiuſmodi actib. comprehendit, nec adhærentes,potiſſimum in his, quæ præteritam ſolam & hominis priuati iniuriam ac ſimplicem eius remiſſionem cõtinẽt,vt eſt communis opi.de qua D. Hier.Gabr.in conſ.182. n.3.& ſeq.niſi exprimãtur,vt ibi.ita vt poſſunt ex offenſa ſubſequuta de pace rupta teneri.etiam poſt paces publicas,& bella non continentur adhærentes,niſi exprimantur, vt eſt communis opi.de qua ibi.n.6. Bonac.

Pace facta ,p ſe & hęredib.plurib.relictis deceſſit.ſi vnus offendatur,pœna contra omnes inſolidum cõmittitur,ſed communis opi.ſtat contra,Moronus de fide,treuga & pace q.134. nu.7. Bonac.

Pace rupta ab aliquo poteſt offenſus,illum offendere, abſque metu pœnæ conuentionalis. Moronus conſ.[illegible].n.3.

communem dicit. idem.

Pacem cum alio faciens,intelligitur ſolum remittere iniuriam & rancorem, ſed non damnum illatum, vel intereſſe,vt eſt communis opi.Soarez verbo pacem.n.64. idem.

Pacem rumpens alteri.alter eam rũpere poteſt,vt eſt verior & receptior opi.Soarez verbo pacem.n.69. idem.

Pax ſemel aliquib. inita, non ideo ſtatim rupta cenſebitur, quod cauſa aliqua de nouo ſuperuenerit. commune aiunt, idem in induciis procedere affirmantes Alex.in l.qui inſulam. ff.de ver.ob.Pe.de Benint.deciſ.65.Viuius.li.j.opi.223.E.Sua.

Pacem qui cum alio facit,atq; iniuriam,& violẽtiam remittit,non idcirco vel illatum damnum,vel id,quod intereſt,remiſiſſe intelligitur. com.ait Io. de Amicis conſ.88.nu.14.& hanc eandem in rem videto que ſuperius obſeruo verſ. iniuria. E.Suarez.

Pacem cum patris occiſore cõtrahere,ac veniam illi indulgere tum tutor, curatorq; pupilli filij poſſunt, vt commune aiunt Turz.opi.32.Io.de Amic. cõſ.88.n.1.pars hæredũ maior,tùm denique ipſe minor abſque vlla tutoris, curatorisue auctoritate poterit.communia inquiunt Io. de Amicis vbi ſ. ac Franc.Viuius lib.2.opi.203. idem.

Pacem ſemel ritè initam licet alter rumpat,alteri,cui rupta eſt,infringere integrum nõ erit.commune ait,neſcio quo ductus ſpiritu,Franc.Viuius li.2.opi.224. Si quidem cõtrarium verius,æquius,ac melius eſt,& proculdubio receptum, vt teſtificantur Alex.conſ.115.n.7.libr.4.idem Alex.n.6. Claud.n. etiam 6.in l.cùm proponas.C.de pact.Corn. conſ.42.litera F. lib.2.Pariſ.conſ. 164.nu.23.li.4.Cephal. vir eruditione ac doctrina non pœnitenda,conſ.35.n.27.lib.1.ac l. Cla.in pract.§. vlt.q.47.ver.ſed quoniam. E.Suarez.

Pacem duo inimici inter ſe fecerant, adiecta fuit pœna cõtrafacienti,ſi vterque contrauenerit,nunquid alter contra alterum ad pœnam agere poſſit,Diſtinguunt doct.ſi neſciretur quis primò fregiſſet pacem,quia fortè eodem momẽto alter alterum læſerat,tunc alter nõ poteſt ꝓ alterum agere:Si autẽ conſtaret quis primò contraueniſſet,tunc primus non poteſt agere contra ſecundum, ſed ſecũdus benè poteſt agere cõtra primum.Bart.in l.cùm pater.§.libertis.n.7.ff.de leg.2.Bart.in l.1.§.cùm arietes.n.2.ff.ſi quadru.pauper.fecif.dica.Pau.deca. in l.ſemel mora.ff.fol.ma.Pan.i c.bonæ memoriæ.1.ver.& facit ad quæſt.n.3.ext.de elect.& in c.1.n.3.ver.vltra doc. Fel.n. 5.dicens hoc communiter teneri.ext.de treug. & pac.& in c. quemadmodum.§.illud aũt.n.3.in 3.notab.ext.de iureiu.Ale. de Imo.in ꝓſ.115.n.7.inquiens, hãc verã & magis communẽ concluſionem doc. eſſe. in 4.lib.ꝓſ.Lud.Rom.in ꝓſ.155.n.7. ver.vltimò dũ quærit.in ꝓſ.183.n.1.& in ꝓſ.258.Ale.de Imo. n.6.Iaſ.n.7.ver. vltimò facit.& Dec.n.10.ver.vltimò inducit. aiens iſtam eſſe cõmunem opi.in l.cùm ,pponas.2.C. de pact. Licet alij & Alex.de Imo.priam ſententiam amplectant. Ale. in d.l.ſemel mora.n.3.Franc.Curt.in ſuis additio.ad lect. Alex. in d.l. cum proponas.in verbo, à primo offendente. litera B. Quam concluſionem doc.latiùs explicarunt.in l.ſi ſeruum.§. ſequitur.ff.de ver.ob.Nico.Boe.in ſuis dec.q.237.Io.Cephal. in conſ.35.in lib.1.conſ.& nouiſſimè I.Cla.in 5.lib.ſen.recep. q.47. kirchouius.

Pacem ſimpliciter tutor,vel pupillus tutoris authoritate accedente facere poteſt, ſecundum magis communem opi. tũ pacẽ obligatiõe ad pœnã facere nõ p̃t,& facta ſi valet.Bald.in l.pactum curatoris.n.3.& alij doc.C.de pactis.Quia obligatio ad pœnam reputatur ad damnum ipũ pupillo. Iac. Nouell.in tract.crimina.in vlt.par.ver.88.pax facta per tutorem.n.88.& Tobias Nonius in conſ.152. ver.tertiò principaliter.n.11.in To.1.conſ.ad cauſas crim.recens.editorum. kirchouius.

Peccatum detectum in confeſſione de licentia pœnitentis poteſt publicari etiam ſi poſtea non ſit ratificatum. Fel.in c.Matthæus.de Simo.com.dicit. B.Vill.

PRO.peccata nocentium nota eſſe & oportet,& expedit.l. eum,qui nocentem.ff.de iniur. Bellon.

PRO.peccata ſuos tenent authores.l.ſancimus.C.de pœn. l.reſcriptum.ff.de his quib. vt indig.ca.requiſiuit.extrà de his quæ fiunt à maiori parte capituli. Bello.

Peccatum originale eſt illa macula,ſeu ſordes,cui eſt annexa illa pronitas ad peccandum, vt eſt communis opi.de qua Abb.in c.maiores §.verum.n.2.de Baptiſmo. Bonac.

Peccatum detectum in confeſſione de licentia pœnitentis, poteſt publicari,etiam ſi poſtea non ſit ratificatum. Fel.in ca. Matthæus de Simonia com.dicit. idem.

Peccare,etiam venialiter quis nõ debet, vt alias mortaliter non peccet,vt eſt communis opinio, de qua burgos in c.cum dilecti.num.25. de empt.& vendit. fol.28. Nam pro re nulla

mund

Universidad de Deusto Biblioteca

niundi licet turpiter agere.vt ibi. Bonac.

Peculium quasi castrēse dicitur propriè illud,quod Aduocati clerici & Magistri liberalium artium de publico acquirūt. l.fi.C.de inof.testa.Vnde si aduocati prædicti non ex publico, sed à priuatis personis veluti clientulis aliquid recipiant pro eorum laborib.& stipendio,adhuc dicitur esse quasi castrense peculium,secundum gl.in §.1. instit.per quas perso.nob.acq. quam sequuntur Faber.Are.Christop.& alij cōmuniter inibi, Cy.Bart.Bald.Ang.Saly.& omnes in l.fori.C.de aduocatis diuersorum iudiciorum.Hoc idem tenet Bal.& Ias.in d.l.fin.& Bart.in l.fi.per illum tex.C.de silent.lib.12.licet Spec.& malè suadere conetur contrarium in §.1.in ti.de actore,tamen(quicquid ipse dicat)noli recedere à communi opi.in iudicādo, & consulendo,& probatur hęc communis ex decisione tex.in l.fori.vbi tex. appellat quasi castrēse nedum quod ex professione seu salariis acquiritur,imò etiam quicquid eius occasione quæritur,& sic priuatim,corroboratur secūdo loco per mentionatos doct.quia assessores non recipiunt salarium de publico c.statutum.§.pe. de rescr.lib.6. & nihilominus habēt quasi castrense peculium.l.velut. C. de assesso.& quatenus superius docuimus, quod perceptū est ex fructib. beneficiorū per clericos dicitur quasi castrense peculium,dic ꝙ clerici beneficia, & eorum fructus ex publico nō percipiunt, sed proculdubiò in eis dicuntur habere quasi castrēse peculium.l.sacrosanctæ. C.de episcopis & cleri.vnde pater percipiendo fructus dictorum beneficiorum,tenetur ad restitutionem eorum,si extāt, si verò non extent cogitur ad precium eorundem fructuum, vt per Abb.& Card. Zabare.in ca. quia nos,de testa.cum aliis pleniùs deductis per affli.decis.241. F.Viuius.

Peculium castrēse etiam hodie nō adiudicabitur fisco ob filij delictum bonorum proscriptione multādum, sed illius patri integrum , illibatumque seruabitur.commune pono ex alex. in l.si finita.§.si de vectigalib.n.49.de dam.infect.Ias.in l.3.§.filius.ff.quod quisque iur.& in §.actiones autem de peculio.n.62.insti.de act.Boer.decis.7.n.41. E.Suarez.

Peculii seu de peculio actio personalis est.commune aiunt Soc.Ias.n.51.in l.frater à fratre.ff.de condict.indeb.Ias.rursus §.actiones n.18.insti.de actio. E.Suarez.

Pecunia simpliciter tradita,præsumitur mutuata.Alex.in l.cùm quid.ff.si cer.pe.com.dicit. B.Villal.

Pecunia destinata ad emendam aliquam rem immobilem, cōputatur inter mobilia.Boer.decis.209.n.1.com.dicit. idē.

Tu de hac materia vide plenè tractantem.And.Tiraq.li.1. retract.§.1.gl.7.n.103.cum seq. I.Fich.

Pecuniam solus princeps mutat sine cōsensu populi. Boer. decis.227.n.7.com.dicit. B.Vill.

pecunia in eorum est numero, quæ seruando seruari non possunt,post longam enumerationem com.esse dicit And.Tiraq.paulò s.alleg.gl.7.n.104.& 105. I.Fich.

ADDITIO.circa pecuniam,dicit Bart.in l.Paulus.ff.de sol. esse differentiam inter pecuniam grossam & minutam,postꝗ debitor fuit in mora soluendi,quia Ant.de But.in c.quāto.n.12.circ.med.de iureiu.& ibi Imol.Io.And.& ceteri dicūt opi. Bart.nō seruari,& indistinctè in pecunia grossa & minuta periculum maioris æstimationis pertinet ad debitorem morosum.& doct.in l.in minorem.C.in quib.caus.in integr.rest.nō est necess.Marc.Lauden.in trac.de mone.n.20.& seq.cum allegatis per ipsum.Franc.Curt.in eo.tracta.nu.6.& so.reg.etiam in eo.tract.n.fi.

PRO.pecunia à pecudibus dicta est.in c.totum.1.q.3.

PRO.pecuniæ appellatione omnes res continentur.l.2.C. de constit.pec.l.pecuniæ.ff.de ver.sig. Bellon.

Pecunia,quæ mutuo data est,solui alterius formæ nummis potest , nisi si damnum sibi inde conflari creditor ostenderit. commune aiunt Matth.de affli.decis.90.n.2.Purpur.in l.cum quid.n.164.ff.si cer.pet.Quin & præterea si quam mutationē in intrinseca bonitate patiatur,in ea prorsus forma solui debebit, quæ tempore contractus erat. vt frequenter placitum renuncio ex Purpur.vbi supra.n.170.Curt.iu.cons.24.per totū. Ant.Rub.cons.17.&cons.75.Tiraq.lib.1.de retrac.§.1.gl.18. à n.26.Aym.Crauet.cons.47. E.Suarez.

pecunia si simpliciter detur, non animo donandi data censebitur.commune dicit Soc.in l.cùm quid.ff.si cer.pe.imò potius data mutuo præsumetur.commune illic.ait Alex.& pono inferius,n.80. excipe tamen vt secus sit, ac donata credatur,si parua summa cōstet.commune scribit Palat.Ruu.in rep.rub. §.11.n.1.de don.inter vir.& vxor. idem.

Pecunia testamēto legata,eo valore solui debet quo testamenti tempore , non quo solutionis tempestate censebitur. commune inquiunt Ar.Pin.in ru.3.par.1.c.3.n.22.cum seq.C. de rescin. vend. Quod idcirco obseruādum est,quia vel Princeps solus absque vllo populi cōsensu pecuniam mutare potest.commune dicit Boer.decis.237.n.7.qua tamen in re sem per causa aliqua probabilis. vel rei. vtilis versetur necesse est, vt alibi latissimè ostendo. idem.

Pecunia si numerata,& nō obsignata alicui seruanda tradatur,contrahi mutuum in re dubia, non depositum videbitur. commune pronūciant Alex.n.6.Alc.nu.21.in l.2.ff.si cert.pe. Purpur.n.74.in §.mutui datio.eiusdem l.2.Rip.in l.si ventri.§.in bonis n.2.ff.de priuil.cred. Secus tamē erit si vel expressim, vel p̄ coniecturas probabiliter cōstare possit dominium huiusce pecuniæ transferri contrahentes noluisse, vt frequenter placitum affirmare ausim ex Alex.n.13.Soc.n.36.Purpur.n.139.in l.cum quid.ff.si cer.pe.Rip.in d.l.2.n.24.ff.illo e.tit. idem.

Pecunia in iis rebus,quæ seruando seruari nequeunt generaliter numeratur. commune ponunt Ias. ac Rip. in l.1.§.fuit quæsitum.ff.ad S.C.Treb.Ias.in l.interdum.n.3.ff.de condict. indeb.latè And.Tiraq.de retract.lig.§.1.gl.7.n.103.Quamuis contrarium verius longè sit, vt eleganter & efficaciter ostendit doctor meus Ar.Pin.in l.1.par.2.n.42.C.de bo.mater. Sed non idcirco tamen pecunia in rebus immobilib. censebitur, ꝙ vel cambiis,vt sermo est,tradita sit,vel rerum immobilium emptionib.destinata fuerit.vt commune aiunt Ias.in l.cetera. §.sed si parauerit.n.21.&seq.ff.de leg.lib.1.Soc.Nep.cōs.120. n.18.lib.1.Boer.decis.109. idem.

pecuniarum debitor non satisfaciet si vel auri, vel argenti massam quantitate,& qualitate parem soluat.commune effatur And.Alc.in l.2.§.1.n.12.ff.si cer.pe. E.Suarez.

Pecuniaria multa damnatus,si vel minimā multæ portiunculam soluendo nō sit,corporis supplicio illam luet,atque explebit.commune inquit Boer.decis.340.n.8.quod & alij asserunt relati superius ver.corpus,& inferius ver.pœna. E.Suar.

Pecuniæ debitor, si intra tempus dilationis ad soluendum, mutaretur pecunia,vel reprobaretur,liberabitur soluēdo antiquam monetam.Ita scribit Bar.in l.quod te.n.6.ff.si cer.pet. cuius sentētiam communem esse tradit ibid.n.14.Barth.Soc. sed cōtriam sententiam veram esse, quod se.teneretur soluere nouam pecuniam inquit Ias.n.16.allegans Bar.in l.Paulus respondet.ff.de sol.Aliam vel 3.opi.refert Io. de Imo. in l.in rōe legis.in §.diligenter.n.4.ver.vltimò inducitur iste tex.ꝙ si reperiretur pecunia antiqua,ex illa solutio fieri debebat,& si nō reperiretur,tunc in noua pecunia solutio fieri debet,addēs ita communiter seruari , quam & communem appellat Alex.de Imo.in d.l.quod te.n.7.alij quartam ponūt,ꝙ debeamus cōsiderare, an pecunia sit reprobata ante moram vel post moram debitori:si ante morā, liberabit solutione antiquæ pecuniæ,si post morā de pecunia noua solutio facienda est.& hanc communem opi.ibid.Dec.n.8.esse inquit,& ex ea posse dari cōcordiam ad alias opiniones s.relatas scribit Vasquius Mēchacensis in li.1.controuer.illustr.c.2.n.7. sed de hac quæstione & similib.multa pulchra recensentur à Bar.& Io.de Imo.& aliis in l.Paulus.ff.de sol.Nico.de Milis in suo repertorio,in verb. pecunia.Pan.in c.olim causam.n.3.& 4.ext.de cēsib. Petro Phil. Cornæo in cōs.181.vol.2.cōs.Alberto Bruno in tract.augmēti & diminut.monet.in 11.vol.tract.cuius Bruni tractatui adiectum est cōsilium collegij Papiē. in materia augmenti monetarum Hier.Cag.in l.cùm quid.n.91. cum seq. & d.l.quod te. n.63.ff.si cer.pet.& Did. Couar. in trac.qui inscribitur veterū collatio numismatum.ca.7.§. vnicus incip.superest modò ex Bar.in 2.Tom.Et quomodo valor monetæ inspiciendus sit à tempore contractus seu obligationis,& non à tempore solutionis,& quid in eo casu in iudicio imperialis Camerę iudicatum sit.item precio simpliciter conuento, quæ moneta intelligatur, tradit noster Minsing.in obserua. Came.in 4.cēt.obserua.1.& 15.quorum dicta transcribere nolui. kirchouius.

Pecuniarias pœnas possunt prælati clericis pro delictis imponere.communem dicit Abb.in ca.vt clericorum.nu.10.de vit.& honest.cler.Diaz.in pract.crim.can. cap.124.in fi. Fel.in cap.irrefragabili.§.1.num.11.de offic.ord.Et quamuis episcopi deberent de iure tales pœnas pecuniarias applicare Cameræ Romanæ, non suæ:tamen cum hodie de generali cōsuetudine ipsimet habeāt fiscum, vt dicit Francis. de Pauinis, quem refert Diaz in pract.crim.can.c.134.nu.2.illi hodie de consuetudine contrarium seruant, vt dicit Bald.in auth.bona damnatorum.num.2.C.de bon.proscript.Barbar.cons.22.nu.12.lib.3.Marcus decis.339.nume.12. & hanc commun.dicit Didac. lib.2.resolut.cap.9.numer.11.vbi subdit,quòd licet hæc communis sit , tamen non temerè permittendum , ad explendam episcoporū auaritiam.sed vt ea quæ eorum fisco delata sunt, in pios vsus erogentur quod tamen Cla. dicit in paucis locis

obserua

obseruari,d.§.fi.q.80.ver.in hac. P.Fich.

Pecuniarias pœnas possunt prælati clericis pro delictis imponere,vt est communis opi.& de consuetudine pœnas illas possunt applicare hodie camere Episcopali. Cla.q.80.versi.in hac,vt est communis obseruantia,deberent tamen in pios vsus erogari inquit Clar. Bonac.

Pecuniaria mulcta damnatus,si in solutiōe minima pars defecerit,corpore supplebit:quia qui nō habet in ære luat ī corpore,vt est communis opi.Soarez in versi. pecuniaria.nu.88. Bonacoss.

Ex consuetudine temporis non memorabilis,etiam inscio principe vel superiore, ius colligendi Pedagium acquiritur. est magis com.opi.sec.Alex.cons.6.vol.1. M.Chærian.

Pensionis si in vnoquoq; anno propria est prescriptio,quo ad futuros annos seu pensiones se nō extendit.com.dicit Guido Pap.decis.406.407.&408.vt refert Minsing.obser.13.cēt. 3. I.Fich.

Pēsionis remissio regulariter ob læsionem vel sterilitatem: nisi in certis casib. fieri non debet.est magis communis. sec. Alex.cons.52.vol.1. M.Chærian.

Pensio magna si præstetur, quæ fructib. correspondeat vel quasi.vel si prestatur aliqua pars fructuum.tunc debet potius iudicari locatio quam Emphyteusis,quia in cōtractu emphiteutico soluitur quid minimum pro recognitione. com.dicit in §.emphiteusis.q.1.ver.sed pone.

Pensionem vel annuam,vel semestrem,vel mēstruam, qui seu pacto,seu quacunque alia ratione debet, si tres ante solutiones suis statis temporib.continuatis se soluisse probauerit, & omnes anteactas exoluisse præsumetur.vt receptum pono ex Bart.Pla.Luc.de Pen.Alex.ad Bart.in l.quicunque. C.de apoch.public.lib.10.Bald.in c.literæ.in fi.de dilat.Salic.Ias.nu. 135.& nu.137.in l.2.C.de iur.emphy.Cremens.sing.77.Dec. n.5.Alc.in ver.annis.ī l.si certis annis.C.de pact.Alc.Ias.& alij in l.1.C.de fideic.Alex.rursus cons.105.n.2.libr.3.curt.iu.96. n.5.Guliel.in c.Raynutius.vers.absque liberis.ī 2.n.185.cum seq.Francis.Luc.de fisc.par.1.n.9.lib.2.Duen.reg.54.Ant.Gomez.in l.60.Tauri.n.5.& de contract.c.3.n.13.ver.item adde in quorum decisionib.ac sententiis vna,eademq; prorsus ratio est. E.Suarez.

Pensionis siue mercedis remissio ob sterilitatem magnam colonis concedi solet, quæ tamen sterilitas nō ex eo quod ne quidem semen recollectum foret erit metienda,cum prata vineæ,oliueta,pomaria & similia seri non soleant,ex quibus tamen multum fructus reportant agricolæ , sed potius ex communi vsu loquendi & vulgi opinione æstimanda venit, argumento.l.1.§.1. ff.de flumi.l.cum de Lanionis.§. asinam.ff.de fund.instr.c.ex literis. de spōsal. Vnde si dicāt se bonas messes ac vindemias habuisse annus fertilis, sin malas & omnes suas operas perdidisse,& vix semen recollegisse,dicant annus sterilis reputabitur. vt placuit Goffredo & communiter doct.sec. Io.And.in c.propter.de locato.& cōduct.vt refert Bened.capt. reg.88.n.8.& 9.vbi etiam n.2.dicit opi.æstimantium sterilitatem ex eo quod ne semē quidem recollectum sit,communiter reprobatam esse vide infrà remissio.

Pensionis remissio quemadmodū ob casum fortuitum ac sterilitatem impetrari, ita ob vbertatem fructum vltra duplū vel dimidium eius quod consueuit recolligi casu fortuito ac insolito obuentum , pensionis augmētum in duplum vel pro rato impetrari solet,prout voluit ī c.propter de loca. Io.And. iuxt.notat.ī l.1.de fund.reip.l.si.C. de omni agro desert.li.11. &gl.in l.si merces.§.vis maior.ff.locati.& ibid.Bart.quam cōmuniter excepto Cy. qui contrarium tenuit in l.legem.C.locati.sequuntur doct.& benè quia cōtrariorum eadem debet esse disciplina,l.etsi contra.ff. de vulgari & pupil. Vnde si impetu aquarum omnia molēdina destructa, sint vno excepto, vnde conductor multum lucratus sit vltra duplum vel dimidium eius quod consueuit percipere, poterit peti ab eo augmentū pēsionis.sec.Imol.in d.c.vt refert ex Bart.Bened. Cap. reg.88.n.57.& seq.

P R O.per denotat perfectionē. lege vrbana familia.§.pernotare.ff.de verb.sig. Bellon.

PRO.per ampliores homines perfectissima veritas reuelatur.l.si.C.de fid. Bello.

PRO.per exteriora cognoscuntur interiora,vnde versus. Intima per mores cognoscimus exteriores.in §. pauonum. insti.de rerum diuisio.nec aliqua.27.q.1.

OB.opponitur de lege obseruandū.ff.de off.præsid. vbi lex docet qd aliud gerant in corde magistratus. & aliud simulēt. SOL.ibi ratione dignitatis simulatio admittitur. idem.

PRO.per alij corpus.pater magis quàm filius periclitatur. §.fi.insti.de nox.actio. idem.

PRO.per liberā personam obligatio nulla nobis acquiritur. leg.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.ff.de ver.ob.§.pe.insti.per quas perso.nob.ac. idem.

PRO.per negationem res efficitur dubia. l.fin. C.quib.ad liber.pro.non lic. idem.

PR.per rerum naturam negantis factum nulla probatio est in l.actor.C.de probat.c.quoniam cōtra falsam.extra eo. idē.

OBIEC.obstat l.ab ea.parte.ff.de prob.

SOL.Hic in negatiua facti loquimur, quæ probari nō potest:ibi verò in negatiua iuris,quæ probari debet ab eo qui negat.item opono de c.dudum.de præsumptio.extra. Sed ibi in negatiua qualitatis hic autem facti. Bellon.

PRO.per secundum actum primo renuntiatum esse censetur.l.filium emancipatum.l.illud ius.ff.de acq.hæred. Amplia hoc procedere etiam si secundus actus esset inutilis.l.planè.ff. de le.1.& si transferam ff.de adim.leg.

OBIEC.cōtrà de l.si miles qui destinauerat.ff.de mil. testa. vbi miles testando iure comm.non videtur renuntiare beneficio militari.

SOL.regulam nostram intelligere debes in actu consumato. vbi enim actus est consumatus. renuntiatur primo, secus vbi non est consumatus,vt in contrario, quia destinauerat tātum.& volebat in re communi testari miles, & ante decesserat,quam testaretur,vt ibi. idem.

PRO.per verbum potest,libera datur facultas.per verbum debet,necessitas imponitur.gl.in l.sæpè audiui Cæsarem.ff.de off.præsid. idem.

Percūtiens episcopum iniuriosè, licet regulariter sit excōmunicatus, clem.1.de pœn.tamē si quis propriæ defensionis causa episcopum vel cardinalem offenderet,non diceretur temerè aut iniuriosè fecisse,nec in pœnam d.clem.incidisse,per gl.in d.clem.1.in verbo temerè & in capitulo felicis.in verbo percusserit.de pœnis.in 6. quas Doctores communiter sequi dicit Soc.inter cons.Curtii sen.cons.20.n.39.& n.49. Tortus in cons.vlt.nu.12.colleg.Floren.inter cons.curt.sen.cons.21. n.8.vbi consuluit pro ciuitate Florētina, in qua fuerat furore populi suspensus Archiepiscopus Pisanus , & captus cardinalis Saluiatus,in quo casu similiter pro ciuitate consuluit Arc. cons.165.& Soc.inter cōsilia curt.sen.in d.cons.20.& Tortus inter consilia Ant.de But.in d.cons.vlt.Cla.d.§.fi.q.77.ver.percutientes. P.Fich.

Percutiens clericum præter intentionem habita diligentia,secus si animaduertit & cognoscit illum clericum esse pro defensione extraneorum non incidit in pœnam excommunicationis.Soc.sen.in ca.peruenit nu.216. communem dicit. Bonacoss.

Perditas res, cum quis eas reperire non possit, rectè dicitur se perdidisse. Si verò probatur res pœnes se fuisse, si tenebatur ad exhibendum res iudicis officio , potest probare se casu perdidisse per suum iuramētum.Si verò tenebatur iure actionis , tunc debet probare se perdidisse manifestis probationibus.& eodem modo, quando res esse amissas est causa actionis ille,qui agit,debet probare se perdidisse manifestis probationibus.Barto.in l.si quis.§.an hæredi.ff.de eden.vbi Parisius in addi. dicit hanc distinctionem esse communiter approbatam.& ibi fusius per Parisi.& quando esset dubium. An res esset culpa amissa,nunquam quis pro culpa posset condemnari. Crauet.cons.8.n.30.Firmanus in ver.amissio. & probatio casu vel amissione,culpa postmodum debet probari per allegātem.Aemilia.in cons.37.n.6.& ad hoc,vt quis ex culpa præcedēti obligetur ad casum,requiritur,quòd culpa illa ad casum fuerit ordinata.vt ibi dicit Crauet.nu.29. Aemilianus d.cons. 73.n.8.item quando agitur contra aliquem ob casum, qui euenerit culpa sua,debet articulari & probari,quòd nisi fuisset illa culpa,casus ille non euenisset. Crauet.d.cons.8.nume.27. Bonacoss.

Perempta instantia,si reus de ea excipiat, accusator non est amplius audiendus.com.dicit Salicet. in l.qui de crimine.nu. 8.C.de accusat.quem refert Capic.decis.206.n.4.Cla.d.§.fi.q. 51.ver.alia etiam. P.Fich.

peremptorium licet requiratur,sec.com.doct.opi. Alex.de Imol.in l.si finita.§.Iulianus.n.11.ff.de dam.infecto,in i.decreto,tamen hoc fallit quando iudex mādat partib.vt litem contestentur antequam discedant , & reus spreto mādato iudicis decessit,quia iudex absque alia citatione potest procedere ad primum decretum,cùm talis monitio vim habeat peremptorij egregiè consulendo scribit Rol.à Valle,in cons.41.n.29.in 1.Tom.cons. kirchouius.

P R O. perfecta donatio conditiones posteà non capit. l.

perfecta

Universidad de Deusto
Biblioteca

perfecta donatio.C.de donati.quæ sub mod. Bellon.

PRO.perfecta donatio temere reuocari nõ debet.in §.aliæ. iusti.de dona. idem.

PRO.perfectum est,quod ex omnibus suis partib.constat. l.1.ff.de orig.iur. idem.

Periculum à fortuito casu proueniens,ad fideiussorem nõ pertinet,vt no.Doct.in l.exceptione,§.si culpa tua. de fideiuss. vbi dicunt præsertim Iac.ab Arena,hanc esse receptiorem sententiam idemque tenuit.Bal.in l.si propterea.qu.pe.C. mand. per gl.in l.si quis prohibuit.ff.de publi. Io.Andr.in regu.damnum in mercu.de reg.iur.in 6.probatur.& in l.procuratorem. §.in ignorantes.ff.mand. refert,& sequitur Alex.in cons.365. quoniam.in quæstione circa med.vol.1. F.Turz.

Periculum procedens à casu fortuito,non spectat ad fideiussorem non culpabilem.Est magis communis opi.sec.Alex.in cons.57.quoniam in quæstione,vers.non sermo.volu.1. M. Charian.

Periculum rei venditę quæ consistit in mensura sub conditione,quòd mensuretur spectat ad vendentem ante mensurã, Cur.iun.cons.74.n.17.com.dicit.

Concor.cum l.24.tit.5.par.5.Et vide Matth.de afflic. decis. 399.per totum. B.Villal.

Periculum vitæ vt probetur,sufficit probare quod eius aduersarius venerit armatus contra eum,gl.in l.1.in verbo Moderati.C. vnde vi. quam communiter approbatam dicit Bertrãd.in cons.178.n.3.Gram.cons.59.n.9.Riminal.cons.13.n. 30.&cons.23.n.12.refert Clar.lib.5.sent.§.Homicidium.ver. Sed quomodo. P.Fich.

Periculum rei debitæ post debitoris moram peremptæ ad ipsum debitorem semper spectat. vt est Bartoli doctrina in l. quod te mihi.nu.10.ff.si cert.petatur,quam frequenter placitam attestantur ille Alex.n.8.Alc.nu.15.Purpur.nu.28.Alex. rursus in l.nemo.§.1.in fi.ff.de verb.obl. Matth.de Afflict.decis.150.à n.6.Si tamen liquidò cõstiterit eodem prorsus modo apud creditorem fuisse interituram, longè aliud ac diuersum ius erit.vt receptum iam ponere ausim ex Fulg.Aret. Ias. nu.28.Decio,lect.sec.n.50.Rip.n.9.Curt.iu.n.34.in d.l.quod te mihi.atque ex summa Ang.ver.mora,nu.2.Syluestr.in ver. restitutio.7.ad fi.Palat.Ru.in repetitione ca.per vestras.num. 10.de don.inter virum & vxorem.Didac.à Couarr.in ca.peccatum.2.par.§.6.n.1.de reg.iur.lib.6.qui cum Palud.in 4.dist. 15.q.2.conclus.4.in conscientiæ foro recipiendum asserit. E. Suarez.

Periculum omne qui vel iuratò in se recepit,non adeò magis casum fortuitum præstabit.commune inquiunt Rip. in l. si vnquam.n.10.C.de reuoc.do.Benuenutus Stracca.de merca.4.par.nu.7.atque alij quos superius refero,verb.casus. E. Suarez.

PRO.perinde,aduerbium denotat similitudinem inter casus,vt in l.1.sed sciendum.ff.si cui plus quam per l.Falc. sacrilegii.§.fi.ff.ad leg.Iuli.pec. §. sed quia hæredes institut. de fid. hæred. Bartol. in extra. ad reprimendum. in verbo perinde. Bellon.

PRO.perire volens non est audiendus.lege. nõ tantum.ff. de appellatio. Bellon.

Periti vnius dicto statur, quando plures in eadem ciuitate nõ reperiuntur, nec opus est mittere ad vicinas ciuitates pro habendis pluribus,etiam in causa quamtumuis ardua,& grauí. Est communis opi.secundum Alexandrum, & Ias.in l.1.§. fi.ff.de verb.ob.Sed Pan.in c.proposuisti.de probat.tenuit oppositum,quòd imò in causa ardua,& grauis præiudicij,debeat mitti ad loca vicina,pro habendis saltem duobus,& pro cuius opinione faciunt eleganter dicta per Aret. in cons.142. ex facto proponitur. vbi concludit, quòd iudex debet laborare in probatione,quæ fit per peritiam artis, haberi maiorem certitudinem quæ esse possit,& istud maximè attendi debet in causis arduis,& grauis præiudicij, in quibus maior cautela & diligentia requiritur.arg. text.in l.1.§.sed si quis,ff.de Carbon. edict. & quæ de ardua causa notantur per doct.in l.admonẽdi. ff.de iureiu.per Fel. & Barbat.in c.testimonium.in 5.notabil. de testib.& Petr.Anch.in cons.28.rationes inductæ circa fi.& Bal.in l.parentes. C.de testib.in ca. ad nostram.de proba.Modern.canonist.in ca.licet causam,de prob.Soci.cons.17.suprà dictæ causæ.in fi.vol.1.Hyp.latè in cõs.74.in causa Hiero.vol. 1.& in l.1.§ seruum municipum.ff.de quæst.& fac.tex ĩ l.proprer litem.§.1.de excusa.tuto.&c.1.& ibi doc.de restit.spolia. M.Charian.

Quando tractatur de iudicando aliquid, spectans ad aliquam artem, vel officium, salrem duo in illa arte Periti adhibendi sunt. si in loco illo reperiantur. est communis opi. secundum Iasonem in l.1.§.fi,ff.de verb. obligat. Tamen idem Ias.ibidem tenet oppositum,concludens,quòd imò vnus sufficiat nec plures sint requirendi,licet plures in loco possent inueniri;& dicit hanc contrariam opinionem communem esse melius fundatam.& de iure veriorem. idem.

Periti de rebus ipsorum peritiæ commissis nõ aliter,quàm iurati referre debẽt.commune aiunt Io.Crot. de testib.7.par. Viuius lib.1.opi.169. E.Suarez.

Quando peritus in arte deponit de pertinentib.ad ipsam artem, debet cum iuramento deponere, per l.nemini.in §.iurisperitos.C.de aduo.di.iudi.& gl. in l.comparationes. in verbo deponentib.C.de fi.instr.reprobata gl.in l.1.in prin. de ven.in spi.Balb.decis.142.

Peritus insignis,in criminalib.mitius punitur,vt est communis opi.Cla.q.60.ver.pariter. Bonac.

Periti vnius iudicium an sufficiat,an plures requirantur,vi de Bart.in prooem ff. versi.omnem. & quando committatur peritis in arte,Bart.castr.& Bald.in l.comparationes.C.de fid. instrum.vbi quòd periti constituti ad comparationem faciendam,primò iurare debent, licet à sententia lata secundum eorum dictam appellari possit. quæ sententia nunquam transit in rem iudicatam:quinimo semper potest probati cõtrarium teste Ias.in l.admonendi. col.17.ff.de iureiur. Qualiter autem deponere debeant,& quando,vide Bald.in l.2.ff.de feriis.item quando eis credatur, vide quæ habentur in l.arbitro.ff.qui satisd.cog.l.1.C.de ponderat.& auri illat.lib.10.& Barto. in l.de quibus.2.lect.col.11.ff.de legib.Et adde quòd iurant periti& approbatores.l.hac edictali.§.his illud.per illum text.C.de secund.nup.& periti qui iudicant super cicatrice,licet sequatur effectus cõtrarius,excusantur, si iudicium dederunt secundũ regulas artis.l.illicitas.§.sicuti medico.ff.de offi.p̃sid.vbi Bald. not.Qua in materia vide Bart.in l.semel.C.de re milit. lib.12. vbi dicit illum text.not.ad hoc. vt dictum periti non faciat fidem, nisi precesserit cognitio iudicis, & obseruata fuerint ea de quibus ibi.qualiter autem periti iudicent per aspectum,vide Bart.in l.2.in fi.ff.de feriis.de visitatione per peritos faciẽda,vide Bart.in l.cõparationes.C.de fid.instr.& in d.l. arbitro. Put.

Periti à partibus electi iurare debent l. hac edictali §. his illud.C.de sec.nup.& vide Ias.cõs.200.lib.2.Quid in estimatoribus, an & quando iurent? vide Bar.in l.creditores.C. de pign. Bal.in prohem.ff.col.10.Bar. & Ang. in l.si vacantia.C.de bo. vacan.lib.10.de peritis autem vide Abb.in cap.fraternitati.de frig.& malef.Bal.in l.comparationes. C. de fid.instr.Bar.in l.si quid ex Pãphila. ff. de legat.2. & an credatur eis sine ratione? Bal.ĩ l.solã.C. de testi. Quid de Agrimensore an iuret? vide in c.qui indicante.vbi Feli.de præsferi.& an & quãdo stetur dicto solius æstimatoris vide l.1.&2.vbi Bar.C.de ponder.& auri illa. Fel.in ca. significasti el ij.de homicid. l. Theopompus.ff.de dote præleg. Quid in teste à partibus electo Bar.in l.1.§.fi.vbi Ias.de verbo.obl.& an peritorum sententia, vel lata super eorum dicto retractari debeat?Fel.in c.proposuisti.col.3. de proba. Rom.sing. 507.Fel.in c.veniẽs el 1.de test.in ca. nuper.eoti.Bar. cons.143. & an vni perito credatur? vide Rui.cons.54. col.vlt.lib.5. Put.

PRO.periurus est infamis.lege si quis maior. C.de transac. can.si quis conuictus.2.q.6. Bello.

PRO.Periurus omni commodo & beneficio venit priuandus. l.si quis. C. de transact.capit. quærelam extrà de iureiur. idem.

PRO.periurium & homicidium æquiparantur.in c.cum nõ ab homine.extra de iud. idem.

Periurus non potest petere absolutionem à iuramento.cõmunem dicit Fel.in c.1.n.28.Limitat tamẽ trib.modis vt ibidem. I.Fich.

Periurus non est priuatus beneficio,sed venit priuãdus.Ripa in cap.2.de rescript.numer.13.communem dicit, si tamen instituatur non valet institutio ipso iure. Lamb.de iure par.1. lib.2.quæst.9.art.15.com.dicit cùm est periurus.quia contrauenit contractui iurato per illum factum,vt per dictum,Lamber.vbi etiam communem dicit. Villal.

Periurus clericus potest priuari dignitate obtenta, nec tamen est ipso iure illa priuatus,sed priuandus.comm.dicit Fel. in c.ex parte.primo.num.2.& seq.de reseri. Gomes.in §.item si quis.n.28.insti.de actio.verum tamẽ est si talis clericus periurus instituatur in aliquo beneficio,non valet institutio ipso iure.communem dicit Lambert.de iure patron. in part.1.lib. 2.quæst.9.articu.15.intellige tamen,si ob illud periurium factus esset infamis.Clar.dict.§.Periurium.versic. item clericus. P.Fich.

Periurus à testimonio dicendo in omni causa repellitur. commune dicunt Alb.in l.Lucius.n.3.ff.de iis,qui notant infam.Gyg.de cri.læsæ maiest.q.11.n.1.Nec iurisiurãdi copiam impetrat,vt mãcam probationem expleat.commune ait Soc. cons.136.n.9.lib.1.& cons.155.li.2.Nec quicquam hic vel illic proderit,quod qui periurij conuictus fuit,emendatus post ea fit,commune scribit cum multis Frãc.Viuius.li.1.opi.357. Proderit tamen, vt illa non procedant, si quis vel temere peierarit,vel illicitum iusiurandum conceperit,ac violarit.commune dicunt Abb.in c.testimonium,n.7.de testib. Iul.Clar.in pract.§.periurium.ver.repellitur. E.Suarez.

Periurus debet deponi,vt est communis opi.de qua Soc.in c.1.n.112.de crimine falsi. Bonac.

Periurus regulariter non efficitur infamis infamia iuris, vt est communis opi.Cla.in §.periurium,ver.sed quæro.Nam vt periurus efficiatur infamis,opus est,vt veniat ꝓtra promissionem & iuramentum,non ꝑ iuramentum tantum,vt est communis opi.Clar.ibi. Nec efficitur infamis,si asserat quid,quod sit de præteriro,vel præsenti,sed si promisit qd de futurorum iuramento,& defecerit efficitur infamis,vt est cõis ibi. idem.

Periurus si sit clericus priuatur dignitate obtenta,non ipso iure,vt est communis opi.& si instituatur in aliquo beneficio ita periurus, non tenet institutio ipso iure, vt est communis opi.Cla.d.§.periurium. idem.

Periurus repellitur à testificando, quando iuramẽtum fuit licitum aliàs secus, si temerarium, vel illicitum, vt est communis opi.Cla.in d.§.periurium,ver.repellitur. idem.

Periuro nunquam defertur iuramentum in supplementũ probationis,vt est communis opi.de qua Cla.ĩ d.§.periurium, ver.item periuro. Bonac.

Periurus excusatur à periurio, si peierauit absque dolo, vt est communis opi.Clar.in §.periurium,verficulo excusari.irẽ excusatur propter difficultatem,vt est communis opi.ver.itẽ excusatur.Excusatur etiam,si ostendat,ꝓnemini sit damnum, communis est ibi ver.potest etiam,excusatur etiam,si respondet inquisitioni, & iureiurando negat contenta in inquisitione fore & esse vera,communis est opi.ver.scias.idem quando pars alteri parti in iudicio instat deferri iuramentum, quia peierans,non potest aliter puniri,vt est communis opinio. Bonacoss.

Periuro non creditur testi torto, etiam ad formandam inquisitionem,vt est communis opi.Burs.cons.70.n.11.& cõsi. 35.n.5.& cons.20.n.55.Chircouius communi opi.Centuria. 4.concl.39.communem dicit. Bonac.

Periurus non dicit.qui respondendo inquisitioni cum iuramento negat,vel dicit mendacium,& conuincatur. ideò non debet puniri ordinariè, nec extraordinariè. qa qui in delictis negat,non dicitur esse in dolo,& ideo puniri non potest.vt dicit Bal.in l.si ex causa,in 2.lectura.ff.de mino. qa scriptum est, non tibi dico,vt te perdas.& ista est communis opin.Beroius q.134.per totum & q.135.n.3.& ita practicatur,vt dicit Bos. tit.de periuris.n.3.quia in foro contentioso non punitur tanquam periurus.Soc.iun.in cons.38.n.5.in 2.vol. vbi allegat l. fi.ff.de pri.vbi licet inquisitus iurauerit de calumnia,licet sibi citra reatum periurij deierare propter sanguinem redimendum.Et inquisitus potest negare impunè,& variare, & hæc sua negatio non facit indicium ad torturam,etiam si esset fur.Io. de Amicis cons.134.Et no.quòd periurus, quando prius contrauenit, nunquam potest postea impetrare absolutionem à iuramento,quia frustra quis legis auxilium inuocat, qui cõmittit in legem.Ale.in cons.118.n.5.ad fi.in vlt.vol. Benintẽdi.decis.bono.49.vtrum autem quando lex, vel statutum defert iuramentum possit quæri de periuro? Vide per Bal.in l.1. nu.1.C.de rebus credi.Et si minor,etiam doli capax peierauit in inquisitione,potest in integrum restitui,& in criminalib.negando. Beroius q.135. Nisi in atrociorib.& nisi in principalibus delictis dolum habentibus,at secus in emergentibus, scilicet circa confessionem,vel negationem.etiam iuratam. Bo.

Periurus non punitur,quando iuramentum non alteri, sed sibi soli est præiudiciale in foro contentioso,sed solum in foro animæ,vt est communis opi. de qua Beroius.q.134. nu.6. Bonacoss.

Periurus est priuandus beneficio,nõ autem est priuatus,vt est communis opi.de qua Fel.in c.ex parte n.1.de reser.& in c. querelam.n.1.de iureiur. idem.

Periurus in causa, in qua agit repellitur ab agendo, vt est communis opi.D.Rol.à Valle in cons.25.nu.28.in 3.vol.Nec pars potest ei remittere iuramentum,& dictum periurium,vt est magis communis opi. de qua Rol.à Valle ibi numero 31. idem.

Periurus ab ordine deponit,& ratione periurij emphyteuta priuatur emphyteusi. Et ratione periurij quis agere prohibetur in causa, in qua periurus fuit, secus in aliis, quod etiam habet locum in Episcopo qui pro periurio grauius punitur vt est communis opi.à qua non est recedendum.vt dicit Io.de Selua.in tract.de beneficio.q.2.par.3.n.24.To.4. idem.

Periurus nõ fit infamis infamia iuris.communem dicit Fel. in c.testimonium.nu.20.de testib.quem refert.pract Conrad. verficulo amplia etiam.Cla.d.lib.5.§.periurium.in princ. P. Fichard.

Periurus nõ potest de periurio puniri, si demonstret quod tale periurium nulli præiudicauit,neque poterat præiudicare, nam eo casu etiam si quis deliberatè peierauerit, non potest de periurio puniri in foro contentioso, sed habet in foro animæ solum Deum vltorẽ. communem dicit Ias.in l.si duo patroni.§.si quis iurauerit.2.n.1.ff.de iureiu. Io.de Amicis.cõsi. 109.in fi.Berous q.134.n.9. Cla.d.§.periurium. vers.potest etiam. idem.

Periurus repellitur à testificando.communem dicit Alb.in l.Lucius.n.3.ff.de infam.Gigas de cri.læsę maiest.quæst.11.n. 1.intellige autem de periurio super iuramento licito,secùs de temerario & illicito, vt communem dicit Host. quem refert Abb.in c.testimonium.n.7.de testib.Cla.d.§.periurium.versi. repellitur. idem.

Periuro nunquam defertur iuramentum suppletorium. communem dicit Soc.cons.136.nu.9.lib.1.quod est duplicatum in cons.155.lib.2.Clar.in d.§.periurium.ver.item periuro. P.Fichard.

Periurus nõ dicitur, qui positionem partim veram,partim falsam iuratus simpliciter negat,vt est communis opi.Soarez ver.periurij n.102. Bonac.

Periurus à testimonio dicendo in omni causa repellitur,vt est communis opi.Soarez ver.periurus.n.103.Nec iurisiurãdi copiam impetrat vt mancam probationem expleat, communis est opi. ibi.n.104. Nec si pœniteat est idoneus,vt est communis opi.ibi.n.105.fallit,si quis temerè peierauit,vel illicitũ iuramentum susceperit,ac violauerit, vt est communis opi.ibi.n.106.& 107. idem.

Periurus non est infamis infamia iuris, vt est communis opi.Cla.in § periurium.in prin. idem.

Periuro nunquàm defertur iuramentum suppletorium,vt est communis opi.Cla.d.§.periurium.ver.item periuro.idem.

Periurium non committitur sine dolo. communem dicit Ias.in l.videamus.in prin.n.7.ff.de in litem iurand. Claud.in l. si quis maior.C.de trãsac.n.42.Cag.in cad.l.n.185.& seq.ideo que si probetur sine dolo commissum, non punitur.Clar.d.§. periurium.ver.excusari. P.Fich.

Periurum non potest iudicialiter puniri in iurante, si iuramẽtum defertur in iudicio à parte parti.sed habet solũ Deum vltorem.communem dicit Boer.decis.305.nu.4.ver.quid dicendum.Cla.d.§.periurium.ver.scias autem. idem.

Periurium vt quis incurrisse dicatur, requiritur vt veniat contra promissionem & contra iuramentum.nam si cõtra iuramentum tantùm,nõ fit infamis,per gl.in l.Lucius §.quæro. in verbo debet autem.de his qui not.infam.quam dicit communiter approbatam Cag.in l.si quis maior.n.181.C.de transact. ideoque si aliquis cum iuramento asserit aliquid de præsenti vel preterito,quod falsum sit,non efficitur infamis ex tali periurio commisso super iuramẽto illo assertorio.Sed si promiserit cum iuramento aliquid de futuro & illud nõ fecerit, tunc ex tali periurio commisso super iuramẽto promissorio vtique infamis efficitur.cõmunem dicit Lanf.in repe. capituli quoniam contra.in materia testium.n.106.Cla.d.li.5.§.periurium.ver.1.sub fi.Limita tamen, nisi propter difficultatem præstare non potuisset promissum, vt communem dicit Gomes.Arias super l.65.Tauri.n.30.Cla.ibid.ver.item excusatur. idem.

Periurij causa etiam inter laicos nõ ecclesię,sed imperij terris subiectos,ad præscripti iuris canonici, coràque iudice ecclesiastico tractanda est.gl.in c.cum sit.& ibidem D.Ant.Nic. Inn.& alij communiter in c.nouit,de iudi.refert Ben.capr.cõclu 4.n.23.

Periurium nunquam aliàs infamiam ipso iure irrogat,quã cùm ex promissione de futuro non impleta incursum est.cõmune aiunt Pan.Imol.& Fel.ĩ c.testimonium.de testib. I.Clea de re latè agens in pract.§.periurium.ver.1. E.Suarez.

Periurium ab ecclesiastico iudice non à iudice populi ordinario puniri potest.commune pronũciant Boer.decis.305. n.24.& D.5.Viuius lib.1.opi.159.in fi.Si autem neminem dãno affecerit, & peierantis libertatem solùm respexerit, nulla

Universidad de Deusto
Biblioteca

alia pœna, quàm Dei vltoris metu vindicatur, commune efferunt Iaſ.in l.ſi duo patroni.§.ſi quis iurauerit.in 2.n.1. ad fi.ff. de iureiur. Io.de Amicis conſ.109.in fi. Berous q.133,n.9. Si quis tamen id eſſe peccatum mortale negauerit, hæreſeos crimine obſtringetur, commune ſcribit Bello.cõſ.77.n.6. Auin. & periurium ab eo commiſſum, cui aduerſarius in iudicio iuſiurandum detulit, non alio ſupplicio, quàm Dei omnipotentis proculdubio vindicaturi terrore plectitur. commune affirmant Boer.d.deciſ.305.nu.4. ver. quid dicendum. Berous d.q. 134.n.3. Aegidius Boſſ.in pract.tit.de periur.n.3. quidem in illis proceſſurum communiter receptum ponũt, qui ſuſcepto iureiurando ſuper detegenda criminum veritate, quorum accuſantur, illud ſuſceperint, & violarint. Auin & peierantis crimen ac pœna eleuãtur, & exinaniuntur, vel ſi periniurium abſque dolo commiſſum oſtendatur. vt receptum interpretum dogma eſſe literis prodiderunt Iaſ.in l.videamus.in princ.n.7. de in lit.iurãd. Cag.n.135.& ſeq. Clau.n,41.in l.ſi quis maior. C.de tranſact. vel ſi difficultas in concepto prius iureiur. contigerit, commune pronunciant Gomez. & qui eum laudat I. Cla.in d.§.periurium. ver. item excuſatur. idem.

Petiurij reus non efficitur, qui poſitionem partim veram, partim falſam iuratus ſimpliciter negat, velut q cùm quindecim debeat, viginti, quorum petitione infeſtatur, ſe non debere ſimpliciter eiurat. commune interpretum dogma atteſtatur Iaſ.in l.1.§.ſed etſi mihi n.10.ff.de ver.ob. Nic. Ant. Gra. li. 5.c.14.n.24. ad Veſtrij praxim. E.Suarez.

Periurium nunquam infamiam ipſo iure irrogat. Niſi in promiſſione non impleta deficiat, vt eſt communis opi. Soarez ver. periurium n.94. Bonac.

Periurium ab eccleſiaſtico iudice punitur, vt eſt communis opi. Soarez ver. periurium.n.95.& ſi non ſit alterius dãno, ſolum Deo eſt relicta pœna, vt eſt communis opi.nu.96. ſi quis autem periurium non eſſe peccatum mortale aſſerat, hæreticus cenſetur, vt eſt communis opi.ibi.n.97. periurium autem ab eo commiſſum, cui in iudicio aduerſarius detulit iuramẽtum, non punitur, niſi à Deo, communis eſt opi.ibi n.98. idem in accuſatorib. ſuper detegenda criminum veritate, ſi peierãt, vt eſt communis opi. Vel ſi periurium ſine dolo committunt, oſtendatur, cõmunis eſt opi.ibi.n.100. vel ſi difficultas in concepto prius iureiurando contigerit, vt eſt communis opi. ibi. n.101. idem.

PRO. permiſſum ad tempus poſt tempus videtur prohibitum. l.ſtatuliberum.§.Stichum.ff.de leg.2. & econtra prohibitum ad tempus poſt tẽpus videtur permiſſum. l. pater filium. §.fundum.de leg.3. Bello.

PRO. permittitur alicui errorem ſuum corrigere.§. ſi quis aliud.inſti.de actio. Bello.

Permutare licet Emphyteutæ rem emphiteuticam, etiam cum extraneo communem dicit Cla.in §. Emphyteuſis.q.17. dummodo fiat bona fide. P.Fich.

Permutatio, vel venditio perpenditur.ex maioritate precij, vel rei, nam ſi res pluris æſtimationis eſt, erit venditio, ſin autem permutatio Coua.in ſuis reſo.lib.2.c.4.n.9. communem dicit. Villal.

Concor.cum l.2.tit.16.par.5.

Permutatio beneficij quod eſt de iure patronatus: ſi fiat irrequiſitis patronis non eſt ipſo iure nulla. Ro.in ver. honorificum.n.8.q.3. communem dicit. ſed intellige prout eſt concluſum in meo compendio iuris patronatus.§.14.nu.14.cum ſeq. B.Villal.

permutanti beneficia non competit auxilium. l.2. C.de reſcin. vẽd. commune effantur Did.à Coua.li.1.variarum reſol. c.5.Ar.Pin.ad illam eandem.l.par.1.c.3.n.16. E.Suarez.

Permutatio de ſpecie tantùm ad ſpeciem cõtrahitur, vt eſt Accur.doctrina in l.1.C.de rer.permut.& in l.1. ver. nomẽ.in fi.ff.illo e.tit.quam communiter receptam eſſe conſtat ex Iaſ. in §.actionum.n.92.& 98.inſti.de act.Iaſ.rurſus.n.8.Rip.n.25. in l.2.ff.ſi cer.pe.Iaſ.iterum in d.l.1.n.10.ff.de rer.perm.Corn. conſ.73.li.4.Fabian.trac.de emp.& vend.in 2.q.n.25.Ar.Pin. in 2.par.rub c.1,n.9.C.de reſcin. vend. Placet tamen & de genere ad genus permutationem cõtrahi, & hoc permutationis nomen, cum ſuis omnib. iuris effectib. ei contractui cõpetiturum, quippe q̃a nulla alia differẽtia inter p̃tractũ do vt des, & pmutationem, de qua agimus, poni debet, quam q̃ cõtractus do vt des vice generis ſit, ac reliquos p̃ctus ſub ſe contineat: permutatio illi vt ſpecies ſubiiciatur. q̃ ſi ratio emptionis, & venditionis, atq; huiuſce p̃ctus, permutationis, ſ.& do, vt des, ſubducatur, ac differentiæ, quæ inter hãc, atque illos ſunt ſpectentur, eodem prorſus loco ac numero haberi debẽt p̃ctus, do vt des, de genere aut genus, & permutatio de ſpecie ad ſpeciem inita: quemadmodum veriſſimè & fortaſſis iam æque frequenter arbitrantur And. Sic.in rub.de rer.perm. Dec.lect. 1.n.14.& lect.2.n.12.& lect.vlt.num.18. Hier. Butig.num.34. Purp.nu.45. curt.iu.n.29. Zaſ.n.8. Alc.n.23.in l.2.ff.ſi cer.per. Fortu.l.iuriſgentium.in princ.ff.de pact. Gomez.in §.actionũ. n.26.& ſeq. inſti.de actio. Io. Corás.li.11. Miſcel.c.15. cum q̃bus facit tex.in l.pe.C. de rerum perm. vbi Salic.id ſecurè adnotauit. ſed hac de re alibi copioſius diſceptabitur. Non autẽ ideo minus pmutatio erit, quia precium aliquod intercedat, ſi permutandi mens, ac propoſitum contrahentib. fuit: commune inquit Boe.dec.144.n.1. E.Suar.

Permutatio quamuis regulariter pœnitentiam admittat, tamẽ cum res vænalis pro re alia datur, nullo modo illam admittet propter vicinitatem, quam huiuſmodi permutatio cũ venditionis contractu habet. commune & verũ aſſero ex Bal. in l.1.n.8.C.de rer.perm. Alex.in l.ſi pecuniam.n.21.ff.de condict.ob cauſ. Soc.in rub.ff.de ver.ob. Iaſ.in l.vlt.n.8.ff.de condict.ob cauſ. Iac.de Nigris n.174. poſt. Iaſ.in rub.ff. de ver.ob. Nec item eadem permutationis ſpecies locum conditioni ob cauſam dabit: tametſi ab alterutro contrahentium adimpletum non ſit, vt receptum quoque affirmare nõ verebor ex vero intellectu l.1.C.de rer.perm. quem frequenter ẽt interpretib. placuiſſe conſtabit ex Pau.in l.1.n.10.ff.illo eo.tit.ex Rip. n.26. Alc.n.23. Purp.n.42.in l.2.ff.ſi cer.pe. Iaſ.in d.l.vlt.n.8.ff. de condict. ob cauſ.& in l.1.in fi.ff. de æſtimat.actio. & in l.ſi cum.§. qui iniuriarum.n.39.ff.ſi quis caut.& in l.rogaſti.n.2. ff.ſi cer.pe.& in §.actionum. nu.102. inſtit. de actio, atque Ar. Pin. in rub.2. part.cap.1.num.14.C.de reſcind. venditio. E. Suarez.

Permutatio æquipollet venditioni, imo verus eſt contractus venditionis quando pro fundo datur alius fundus eſtimatus, gl.in l.1.vbi Bar.Bal.& Saly.C.de rer.permu. cum aliis alleg.per Tiraq.de retract.lignag. §.1.gl.14.pag.302.n.19. vbi quòd ſtatutum loquens de retractu rei venditæ locum habet in tali contractu, de quo vide etiam quæ ſcribit Boer. q.144.

Regulare autem permutatio pura & ſimplex, ideſt, de fundo inæſtimato ad fundum inæſtimatum non venit in ſtatuto facienẽ mentionem de venditione & conſequenter non comprehenditur in ſtatuto retrahente rem venditam, teſte Tiraq. d.tract.de retract.lignag.n.28.& ſeq.

Permutationis contractus cùm ſimilis ſit emptioni, ſi quis vltra dimidium iuſti precij decipiatur, admittit remedium l. 2.C.reſcind. vend. vt contractus arbitrio læſi vel reſcindatur, vel precium ſuppleatur.l.ſi.ff.ex quibus cauſis, in poſſeſſ.eat.l. permutatione.C.de rerum perm.& ibid.Bald.& Salicet.& Io. And.in c.cum dilecti.de emp.& vendit.& ita communiter teneri teſtatur Bened.capr.reg.87.nu.75. idque procedere dicit in permutatione rerum corporalium, non autem rerum ſpiritualium. & permutatione beneficiorum, ex quo titulus non habetur ex parte ſuperiori.c.1.de rerum perm.li.6.ſecundum Petrum de Anchar.& D. Anto.in cap. cum cauſa.de empt.& venditio.

Permutatio beneficiorum fieri non poteſt niſi ab iis quorum ſunt, aut qui ius in iis habent, c.vnico.de rerum permut. lib.6. & ita communiter teneri refert Bened.capra, in tractat. permutat.poſt reg.88.poſito n.29. Quare expectantias habẽtes in beneficiis pro quibus affectæ ſunt præbendæ & ita ius ad rem non poſſunt permutare ſecundum Petrum de Peruſ. & Floria.in c.quæſitum, eod.tit.& Imol.in c.exhibita.eod.tit. licet contrarium teneat Frideric.in tract.permutat.q.13. Sed ij qui ius in ipſis beneficiis, & ſic ius in re habent poſſunt permutare, licet poſſeſſionem non teneant. ſufficit enim quod titulum habeant per quem beneficia eorum effecta ſunt, prout notat Inn.in c.inter cætera.de præbend.& not.in c.ſi tibi, & c. fi.eod.tit.lib.6.& d.c.vnico.& ita communiter teneri refert ibidem n.30.idem capra.

Permutatio præbendarum eiuſdem eccleſiæ inter canonicos eiuſdem eccleſiæ, ſi diuerſo iure cenſeantur, vt ſi vna deputata ſit officio cantoris, alia annexum habeat ſacerdotium, non poſſunt permutari ſine authoritate ſuperioris, Sin autem eodem iure cenſeantur, nec diuerſis annexa fuerint officiis, tunc aut permutatio fit de ipſarum præbendarum titulis, quì cùm ſint ſpirituales, ſimiliter non poterunt ſine authoritate ſuperioris permutari, iuxta notat. in cap. quæſitum. de rerum permutatione. aut fit permutatio præbendarum, ideſt, prædiorum prebendis aſſignatorũ, quæ conſiſtunt in temporalitate, & poteſt fieri ſine authoritate ſuperioris, & ita ſecundum Dominum Florianum procedit opinio Inn. in d.c.quæſitum. cuius diſtinctionem Imola [illegible] probabilem dicit, in c.exhibita.

de rerum permutatione, cum qua reliquos communiter transire refert Bened.d.tract, permut.n.31.

Permutatio beneficij curati poteſt fieri, cum beneficio ſimplici, ſiue non curato & econtrà, prout tenuit Io.de Lignano, vt refert Petrus de Anch.in c.exhibita.de rerum permutatione. Sufficit enim quod ambo ſint ẽtitulata, licet qualitates ſint diuerſæ, iuxt.ca.vnicum eodem tit.lib.6.& in c.cùm olim.eodem titu. ſecundum Imolam. idem voluit Petrus de Peruſ.in d.ca.quæſitum, & ita communiter teneri refert ibidem n.36. Benedic.capr. Habens ex diſpenſatione duo curata beneficia, non poteſt permutare cum habente ſimiliter curatum, quia diſpenſatio facta ſuper duobus curatis intelligitur de primis: quare ſi permutetur, vacabit, illud quod remanſit, iuxt.no.in c.& ij.de fillis presby.lib.6.& clem. ſi plures de præbendis. Secus eſt cùm permutet cum habente ſimplex quia illud retinere poteſt, ſaltem ex diſpenſatione Epiſcopi, cum alio curato, prout notatur in ca.dudum. ſecundo, de electio. ca. literas. de conceſſ. præbend. ſec. Imolam d.c.exhibita.& Pet.de Peruſ.d. c.quæſitum. cum quibus reliquos tranſire refert Bened.capr. ibid.n.46.

Permutatio beneficiorum licet fieri non poſſit ſine authoritate & conſenſu ipſorum permutantium cum inuiti nõ poſſint auelli à ſuis beneficiis, ſiue ſint epiſcopi, ſiue prælati, ſiue alij inferiores clerici beneficiati: vt notatur in c.quæſitum. de rerum permutatione. id tamen inter alia fallit, quãdo permutatio fieret pet Papam, qui poteſt etiam inuitos pro libito ſine cauſa transferre, & auellere. per not. in c.propoſuit. de conceſſ. præb. ſecundum Imol. in c.exhibita. de rerum permutatione, & c.cùm veniſſent. de iudiciis. & communiter teneri ibidem refert Bened.nu.43. Similiter fallit quando legitima ſubeſſet cauſa, quia tunc etiam inferior Papa puta epiſcopus vel eius ſuperior permutationẽ facere, ac prælatos etiam inuitos trãſferre poſſit, iuxta nota in ca. cùm pridem, §. propter malitiam. de renuntiatione, & ibidem Inn. argumento. ca. nouit. de his quæ fiunt à prælatis. Frideric. in tract. permu. q.1. quod tamen ſolus ſine conſenſu capituli facere nunquam poſſet, niſi id ita præſcripſiſſet, vt notat. ca.3. de conſuetudine lib.6. & ca. cùm ex eo. de electio. lib.6. vt voluit idem Frideric. in dicto tracta. de permutat. q.25. vt Petrus de Ancha. & Imola in d.ca. exhibita. & vtrumque communiter teneri refert ibidem num.44. Benedictus capra. Ex quo enim ius authorizandi in eccleſiis ſibi ſubiectis eſt dignitatis & iuriſdictionis, & non ordinis, rectè præſcribitur. iuxt. ca. audiẽs. de prescriptione. prout voluit Pet. de Peruſ. in d.ca. quæſitum. de rerum permutatione, cum quo cæteros quoque communiter tranſire refert ibid. n.27. idem capra.

Permutatio beneficiorum quando collatio ad ſolum epiſcopum ſpectat, licet ſede vacante per capitulum perfici nequeat poteſt tamen recipere reaſſignationem ex cauſa permutationis factam cùm poſſit beneficiatos priuare, & ſic renunciationes recipere, per not. in clementina vnica. de rerum permutatione, quam epiſco. poſtea creatus poterit perficere. prout voluit Petrus de Peruſio, in ca. quæſitum. eodem tit. de rerum permutatione, cum quibus reliquos tranſire refert Bened. capra ibidem nu.77. non obſtante quod Frider. in tract. ſuo permutat. aliud ſentire videatur, q.36.

Permutationem beneficiorum inæqualitas ſola non reddit inualidam, niſi aliæ coniecturæ ſufficientes concurrant, & fraudem arguant vt voluit Io. And. in ca. vnico. de rerum permutat. lib.6.& Frider. in tract. permut. q.fi. cum quo reliquos reſidere refert ibid.n.121. Bened. capr.

Permutatio quorumcunque beneficiorum eccleſiaſticorum licet regulariter, modo per reaſſignationem vacaret fieri poſſet, ca. quæſitum de rerum permutatione, ca. vnico. eodem tit. lib.6.& clem. vnica. eodem tit. id tamen inter alia fallit, ſi per Papam talia per reaſſignationem vacantia beneficia: generaliter reſeruentur, vel ſpecialiter proprio motu, q̃a tunc ſine ſpeciali mandato Papæ permutari nõ poſſunt, quia inferior in iis ſe intromittere non poteſt, per notat. in capit. vt noſtram. de appellat. & in extrauagant. Benedict. Dudum. & extrauagant. execrabilis. aliàs ſi ſpecialiter Papa ad partis inſtantiam ſiue impetrationem, & non motu proprio reſeruationẽ eorum feciſſet, ceſſante fauore non impediret illorum permutationem ſicut nec ipſam impedirent literæ Papæ expectatiuæ, prout habetur in d.c. vnico ſecundum Petrum de Anch. & Imola in ca. exhibita. de rerum permutatio. cuius opinionem communiter approbatam ſcribit Benedictus ibid.n.83.

Permutatio beneficiorum in quibus habet locum optio, ſiue poteſtas optandi, cùm vacaret, fieri non poteſt, ca. fin. de conſuetudine lib.6. niſi fieret [illegible]tatem eccleſiarum, quia tunc tanẽ̃ fauorabilis admittenda, ſecus ſi ob vtilitatem iſorum permutantium, quia tunc tanquam odiosa reſtringenda, eritque locus optioni, vt voluit Lapus in addit. ſuis ad Frideric. in tract. permutationis, q.38. dicens, id procedere niſi conſuetudo optandi diſponeretur ſuper ipſis beneficiis ex cauſa permutationis vacantib. quia tunc eſſet attendenda ipſa conſuetudo. d.c.fi.& c.cùm dilectus eo.tit. quod Imola in c.exhibita. de rerum perm. cum quibus cæteros tranſire ibid.nu.89. refert capra.

Permutatio, ſuperioris authoritate facta, licet videatur permiſſa, iux.no. in c.quæſitum. de rerum permut. tamen conuentio vel pactum per quod quis ſe aſtringit ad procurãdam permutat. tanquam malum ſpecimen præ ſe ferens illicitum cenſetur. iuxta not. in d.c.quæſitum. cui accedit id quod Frider. d. tract. de permut. q.18 ſecundum Imol. in cap. exhibita. de rerum perm. tradit, & ita communiter teneri refert ibidem. nu. 118. capra. Secus tamen eſt ſi ſine pacto voluntatem permutandi manifeſtaret quia id licet, iuxta gl. in clem. 1. eo. tit.

PRO. perniciosum eſt contra ſuum iuramentum venire. c. ſuper literis. 2. extrà de reſcr. Bello.

Perpetuum cenſetur. cuius tempus eſt indeterminatum, vel indefinitum, adeoq; incertum etiam quando contingere poſſit. Iaſ. & omnes in l. ſufficit. ff. de cõdict. indeb. aſſumere tradit Tiraq. lib.1. Retract. §.1. gl.14.n.120. cum multis ibi allegatis concor. I.Fich.

Perpetuare. Per litigium ineptum coram iudice competẽte, vel aptum coram incompetente, non perpetuantur iura litigantis: no. Ang. & doct. in l.ſi cuius. in ver. planè. ff. de ap. reci. per ea quæ habentur in l. accuſaturus. ff. ad l. Iul. de adult. in auth. offeratur. C. de li. conteſt. in l. interrogatam. C. de lib. cauſa. ſuper quo tamen diſtingue, vt per Bart. in d. l. accuſaturus. Balb. deciſ. 160.

Pertinentias alicuius feudi probare domino in cumbit, vtpotè dicenti, non autem vaſallo. com. dicit Clar. in §. feudum. q.18. ver. Sed quid. P.Fich.

PRO. perſonale priuilegium cum perſona extinguitur, nec ad alium tranſit, realè verò trãſmittitur ad alium in l.1.§. permittit. ff. acq. quot. & æſtiu. l. ætatẽ. §. rebus. & l. forma. §. quãquam. ff. de cẽſib. l.1. ff. de iur. immunit. l. priuilegia. de reg. iur. ff. c. priuilegium. de reg. iur. in 6. Bello.

PRO. perſonale pactum ad alium nõ tranſit, l. idem in duobus. §. perſonale. ff. de pact. idem.

PRO. perſonales actiones durant 30. annis. l. ſicuti. C. de præſcr. 30. an. l.2. C. de conſti. pec. idem.

Perſonæ digniores quæ dicantur, relinquitur arbitrio iudicis. Dec. in c. ſedes. n.7. de reſcrip. communem dicit. B.Vil.

Perſonæ miſerabiles actu licet trahere poſſunt laicos ad iudicem eccleſiaſticum, iuxta diſtinctionem quã tradit gl. Inn. Io. And. D. Floria. Imola & D. Nicolaus in ca. ſignificantib. de offi. delegat. & in c. ex tenore. & ca. licet. de foro competent. tamen ipſæ perſonæ miſerabiles rectè trahuntur ad iudicem ſecularem, nec poſſunt declinare forum, iuxt. l. vnicam C. quãd. imper. inter pupill. & viduam. nec poterit iudex eccleſiaſticus ſecularem compellere, vt propter perſonam miſerabilem det dilationes breuiores, vt dicit d.c. ſignificantibus. Io. And. Et ſi ab ipſo ſeculari grauentur, nõ poterunt appellare ad iudicem eccleſiaſticum, cùm gradatim ſit appellandum. 2.q.6. ca. ahriquorum, quod placet quoque Innocentio dicto capit. ſignificantibus, & cõmuniter teneri dicit Benedict. capr. reg. 30. nu. 35. licet alij ſecundum Io. Andr. & Imola ibidem aliud tenuerint, quorum opinionem capra procedere putat, quãdo non reperiretur iudex ſecularis ad quem recurri poſſit, aliàs ſecus, iuxt. d. communem ibid. n.36.

Perſonæ coniunctæ appellatione, quoties iura aliquid permittunt coniunctis, veniunt tantũ ſanguine coniuncti, prout communitur notatur per doctores in cap. nonnulli. de reſcriptis. nam licet eccleſia ſit mater omnium fidelium, 12.q.2. ca. qui abſtulerit. hoc tamen caſu cõiunctarum nomine non veniet, quia largo tantùm modo dicitur p̃iuncta perſona, quod licet verum ſit, tamen ſi eccleſiæ pro anima, vel ad pias cauſas legatum rei alicuius ignoranter relinquatur, perinde ac ſi coniunctæ perſonæ factum eſſet, valebit, quod communiter teneri iuxt. no. in l. cùm alienum C. de lega. refert Bened. capr. reg. 106. num. 18. quod verum eſt, niſi res eccleſiæ eſſet, quo caſu coniunctæ perſonæ, vel ad pias cauſas relictum, non valebit, ſecundum Inn. in cap. filius. de teſtam. quem Ancha. Imola & Dominus Nicolaus ſequuntur, & hanc opinionem communiter teneri fatentur, dicentes in practica difficulter cõtra eandem obtineri poſſe, quod & Bart. tenet ĩ lege apud Iulianum, §.fi. ff. de legatis 1. vt ibid. n.20. idem capra.

Universidad de Deusto Biblioteca

Personæ digniores quæ dicantur:iudicis arbitrio relinquitur.Dec.in c.sedes.n.7.de rescr.communem dicit.& no.quòd illa dicitur maior dignitas,quam generaliter homines opinātur esse maiorem,vt est tex.in l.athletas.ff.de infamibus.ibi omnes opinantur.quam ad hoc allegat Bal.in consil.387.in 1. vol. Bonac.

PRO.persuadere est plus quàm facere.l.1.§.persuadere.ff.de seruo corru. Bello.

Persuadens alicui delictum alias non facturo,tenetur eadē pœna,qua delinquens,aliàs secus,vt est communis opi.Cla.q.88.ver.hoc autem. Bonac.

Pestis tempore confectum testamentum,debet habere numerum septem testium & non sufficiunt quinque testes, vt Bald.voluit.Hanc opinionem dicit Clarus,si computentur auctoritates doctor. esse magis communem sibi tamen opinionem Bald.magis placere.in §.testamentum.q.56.versi.Et hæc quidem. P.Fich.

Petēs plus debito incidit in pœnam amissionis iurium suorum.l.vnica.C.de plus pet.vel in pœnam de qua agitur in §.si quis agens.insti.de act. Et hanc decisionem communiter approbatā esse satis apparet ex annotatiōibus Doct. in d.l.vnic. d.§.si quis agens,& c.vni.ext.de plus pet.eam tamē ita intelligendam doct.communiter tradiderunt, vt actor non dicatur incidisse in pœnam amissionis iurium,si duo copulatiuè non interuenissent,quorum primum est, quòd cautionem seu obligationem à debitore plus debito exegerit: secundùm,ꝙ plus debito dolosè exegerit.Bar.& alij in d.l.vnica.gl.& doct. in d.cap.vnico.Bar.in l.si seruus.§. boue.nu.3.in fi.ff.de cond. furt.Bart.Soc.in trac.fallent.Fallen.44.pulchrè Aym.Crauet. in cons.325.nu.1.ver.3.principaliter dubitatur.in 2.par. cōsi. & Rol.à Valle,in cons.71.n.37.in 1.Tom.cons. Kirch.

PRO.petere non debeo quod habens alij petenti dare debeo.l.si quis ex argentariis.§.fi.ff.de edendo. Bello.

PRO.petendi causa semper est exprimenda.l.huiusmodi.ff. quando dies leg.ced.c.fi.de libel.obl. idem.

Petitorium, & possessorium adipiscendæ possunt cumulari.Io.Cora.in l.naturaliter.§.nihil commune. versi.explicitis. nu.19.regula 11.ff.de acquir. possess.communem dicit. P. Fichar.

Petitorium intentatum & intentandum suspendi potest,& in solo possessorio procedi. datur autem cautela, quòd dum formant articuli:fiat protestatio, quòd si petitorium illi saperent, fiunt ad illud ornandum & colorandum, & non alr, de quo per doct.in capit.pastoralis.de caus.poss.& propriet.& in clem.vni.eo.tit. Quod quidem petitorium:Reus in possessorio agere volens, post litem etiam contestatam suspendere potest,secundum Rip.in l. naturaliter.§. nihil commune. nu. 161.ff.de acqui.poss.vbi dicit communem,quamuis Alex.ibi nu.85. contradicat, & receptionem dicat legistarum sententiam,quæ in contrarium se habet, quam sequitur Iaso.ibi nu. 137.dicens priorem in beneficialibus, posteriorem verò in aliis causis locum obtinere, pro qua vide quæ scribunt Alex. & Ias.in l.1.C.de carb.edict.pulchrè Didac.var.resol.lib.1.ca. 16.Quibus adde, quòd actor petitorium differre siue suspendere non potest:& possessorium retinendæ proponere,ex no. per Rip.d.§.nihil commune.num.154.vbi dicit communem, Qua in re illud prætereundum non est, quòd si iudex suspensa petitorio sententiam dixerit: eam nullius fore momenti, secundum Aegid.decis.98.557.569.nisi per rescriptum principis sibi quis consuluisset.

Petitio hæreditatis non datur contra titulo possidentem. l.regulariter.l.nec vllam.ff.de petit.hæred.etiamsi titulus fuisset post mortem defuncti acquisitus. Salicet.in l.fi.n.25. C.de edict. D. Hadri. tollen. & hanc communem opin.esse dicunt Ang.Arc.in §.sed iste quidem.n.13. instit.de act.& Alex. de Imo.in cons.73.n.5.in 5.lib.cons.quam tamen conclusionem, quòd petitio hæreditatis non detur,quando titulus quæsitus esset post mortem,non admittunt Bald.in d.l.fi. Alex.de Imol. in cōs.90.n.10.ver.& in proposito nostro facit hoc quod notat Bal. vbi similiter dicit, ꝙ licet petitio hæreditatis non detur contra titulo possidentem,sicut nec Publiciana:tamen fallit quando quis acquisiuisset titulum & possessionē post mortem defuncti,quia tūc hæres defuncti potest agere de petitione hæreditatis,contra taliter possidentem cum titulo.Et licet Salicet.in d.l. fi.conetur impugnare opinionem Baldi, tamen illa iura non concludenter probant opinionem Salicet. in 2. lib.cons.latè Andr. Barbat.in cons.65.nu.6.7.& 8.vbi ipse inquit:Licet communis opi.Doct.sit,quod contra titulo possidentem,nō detur petitio hæreditatis, tamen limitatur illa regula & communis opin.quando titulus & possessio acquisita fuerunt ante mortem testatoris, & in hoc est communis opi. secùs est si post mortem defuncti acquisita fuerunt,vt voluerunt Bal.& Pet.de Anch.nec reperitur communis opi.dicens, quòd petitio hæreditatis detur, quando titulus & possessio fuerunt acquisita post mortem defuncti, & per consequens non potest dici, quòd communis opinio sit cōtra doctrinam Baldi,quamuis Salicet.dixerit contrarium.hæc Andr.Barbat. Sicul.in 2. volum.cons. quorum sententiam etiam approbat Rolan.à Valle.in cons.48.numero 11.in 1.Tom.cons. Kirchouius.

Petitio hæreditatis non solet præscribi,nisi spacio 30.annorum: iuxta tradita communiter in l.licet.C.de iure delib.Vnde videtur inconueniens, quòd tollatur triennio, decennio, vel vicennio.Sed respōdetur,quod istud toleratur,quia cum tunc petitio hæreditatis datur contra titulo possidentem, & sic excedat suos terminos, qui sunt, vt non detur contra titulo possidentem,vt aliàs dictum est, exceditur postea à nō suis terminis vt scilicet contra eam currat præscriptio prædicta. ita voluit gl.fi.in l.3.C.de edict.Diui.Adri.toll.quam ibi communiter sequuntur doct. vt ibi per Deci. in vltimis verbis, & per alios moderniores.ita etiam dixit alia gl.fi.in l.pe.C in quibus cau.ces.long.temp. præscr. & ita Magistraliter respondet & declarat Ang.in cons.84.in causa prædicta in 4.dubio cum concordantibus per Socy.iun.in cons.37.nu.10.volu.4. E. Muscul.

Petitio generalis. In iudiciis vniuersalibus, vt est petitio hæreditatis, actio fam. ercisc. & similibus admittitur petitio vniuersalis,& etiam sententia,&in executione fiet liquidatio bonorum. in generalibus verò licet admittatur petitio generalis, tamen tenetur actor in processu, & ante sententiam specificare & probare,& in probatis tantum obtinebit,per glos. cum Bar.in l.1.ff.de eden.in prin.& secundùm Inn.in ca.conquerente,extr. de off.ord.Roff.in libellis in rubrica de vniuersali & generali ac Pan.in c.cum inter.in quinto notabili, extr. de re iudi.& in c.cum ad sedem.extr.de restit.spo.domi.Cato & Sandili.in d.l.1.Bal.tamen Ang.& do.Alex. ibi tenēt quòd etiam in generali fiet in executione liquidatio. Balb. decisio.186.

Petitio dubia. Vbi dubitatur an petitio sit apta vel inepta, in dubio debet admitti,secundū Bald.in l.fi.col.4. C.de edict. diui Adria.tol.Inn.& cano.in c.examinata. ext.de iudi. Balb. decis.145.

Petitio hæreditatis,vel interdictum quorum bonorum,audentur cōtra singulares & titulatos possessores:Dic,quòd sic, & dantur contra titulo possiden. quando titulus est acquisitus post mortem testatoris, seu defuncti ab intestato, secundum Osasc.decis.56.col.2.post prin.de quo vide Bar. in l.neratius.ff.de pet.hæred.in l.cogi.C.eo.& an contra talem petitionem hæreditatis competat longi temporis præscriptio ex persona possidentium pro hærede qui bona hæreditaria diuiserant:saltem proportionibus obuentis ipsis diuidentibus ex titulo diuisionis?& dic,quòd non,teste Osas.d.decis. 56.nu.6. num.7. vbi querit, an emens à possidente pro hærede vel pro possessore possit apponere præscriptionem longi temporis ex persona sua: & concludit quòd sic, ex doct.Bar.in l.etiam. §.quod si quis.ff.de pet.hær.gl.fi.in l.fi.C.de edict.di.Adr.toll. Aym.cons.277.col.2.Osasc.d.decis.56.nu.11. vbi declarat illud. quòd petitioni hæreditatis non præscribitur nisi spacio 30.annorum,distinguendo vt ibi per eum,Qua in materia petitionis hæreditatis,& pro quibus rebus detur?vide Iaso.in v. sib.feud.col.13.circa fi.& contra quem non competat scribit Nat.cons.14.col.6.n.11.cons.15.cons.448.col.pe.& fi.Quomodo autem formetur libellus in ea not. Bar. in l.1.col.2. in princ.ff.de eden.vbi inter alia,peti debet & concludi hoc modo,peto me pronuntiari hæredem, & cogi aduersarium ad restituen quicquid tenet & possidet, alia plura vide per Nat. d. cons.15.448.col.pe.& fi. Afflict.decis.228. Rol.cons.1.n.10. cons.18.n.11.& seq.cons.75.n.17.lib.1.Quid de indicio vniuersali petitionis hæreditatis: & an iudicium particulare sileat donec finita fuerit quæstio petitionis hæreditatis?Dic, vt per Osasc.decis.74.nu.10. vbi concludit vnum iudicium vniuersale non impedire aliud l.pe.ff.de pet.hær. Bar.in l.si quis libertatem ff. de pet.hær.de quo libello petitionis hæreditatis,quo quis petit reum condemnari ad restitutionem rerum hæreditarium dic, quòd videtur etiam continere in necessarium antecedens quòd agens declaretur hæres,teste Osasc.d. decis.74.n.13.n.18.& seq.vbi plura alia notabilia ponit in materia petitionis hæreditatis.

In fideicommissarium substitutum ad pias causas, vel executorem piæ causæ,transeunt omnia iura hæreditaria ipso iu-

re, absque aliqua fideicommissi restitutione, fauore piæ causæ.Est com.opi.sec.Alex.cons.4.videtur inspectis.ver.vnde in talem.vol.2. M.Chærian.

In testamento ad pias causas,in nihilo derogatum est solennitatib.iuris ciuilis,per dispositionem l.1.C. de sacros.eccl.est com.opi.cōtra Barr.secundum Ias.in d.l.1.ver.qd tenendum. C.de sacrosan.eccles.& Alex.cons.182.super eo.in fi.volum. idem.

In dispositione ad pias causas non attenditur prohibitio iuris ciuilis,sed iuris diuini vel canonici,etiam in terris Imperij. igitur etiam relictis ad pias causas voluntas captatoria toleratur.est magis communis opi.sec.Alex.cons.14.circa primum vol.& Soc.cons.49.viso.volu.4. & Ias.cons.110.magnificus. vol.1. idem.

* In testamento ad pias causas non seruatur ius ciuile vel positiuum,sed canonicum vel Diuinum.est magis commu.opi. secundum Alex.in consil.4.attentis narratis.volum.septimo. idem.

Pia causa quando instituitur hæres, etiam cum testamento duorum testium tantummodo:iuxta dispositionem c. relatū el j.ext.de testa.quę seruatur etiam in foro Imperij,& Regum, vt dicit Bar.in l.1.in rep.in fi C.de sac.san.eccl. vbi Ias.nu.18. post castr.cons.25.lib.2. si in tali testamento fiant legata extraneis personis & laicis:poterunt sua legata ab ecclesia hærede petere,nec poterit ecclesia excipere de inualiditate testamenti non haben numerum testium, iuxta tradita per Salyce. in auth.Cassa.q.9.C.eo.& ante eum Butr.in c.quod clericis col. antep.de for.comp.Alex.cons.41.col.2.post n.5.lib.j.Ias.d.l.j. nu.18.& fac.auth. quod sine in fi.C.de testa.iuxta Castr.cons. 93. libr.1.in no.vbi hoc tenet si adsit subscriptio testatoris econtra verò si in testamento coram duobus testibus facto, vel aliàs ñ solēni.esset institutus extraneus laicus:& facta legata pie cāe:ista legata nihil valerēt,teste But.d.c.qd clericis Sal. d.auth.Cassa.Ale.ɔs.177.col.3.ver.nec pdictis.&ɔs.209.post n.12.n.22.libr.2.Ias.d.l.1.post n.18. Aduerte tamen ꝙ legata ad pias causas relicta: censentur repetita ab intestato, teste Bal.d.l.1.nu.5.C.de sac.san.eccl.& ideo si tale testamentum in quo est institutus laicus& extraneus posset probari per qnque testes, dicerem tali casu hæredem ab intestato debere soluere talia legata,in quibus tamē probandis requiritur numerus quinque testium,iuxta l.fi.C.de codicil.Imol.in d.ca.relatum.n.11. Put.

Pignorare, vel hypothecare rem feudalem sine consensu Domini Vasallus non potest. communem dicit in §.feudum q.35. P.Fich.ex Claro.

Pignus datū in solutum à iudice creditori,censetur datum pro toto credito, etsi quid minus valeat datum tamen simpliciter creditore non contradicente.Ant.de Fano.de pign.in 2. par.3.n.36.mem.2.com dicit. B.Vill.

Pignus si detur pro tanto precio quòd non sit spes luitionis:potius dicitur alienatio quàm pignoratio.Soc.in l.1.§.per seruum.ff.de acquir.possessio.communem dicit,quem refert Negus.Fanus in 4.part.mem.3.numer.10.communem dicit. idem.

Pignus conuentionale nō potest vendi nisi post biennium, à tempore moræ.Ias.in l.debitoribus.nu.4. ff.de re iudi.communem dicit. idem.

Pignus licet solo consensu videatur remissum:quando nō est secuta traditio:tamen si est secuta,solo cōsensu absque traditione nō remittitur.idem Fanus in 6.par.mem.3.n.75.com. dicit. idem.

Pignus etiam pro executione debet vendi post duos menses computandos post quatuor mēses qui dantur iudicatis,ad soluendum.Ias.in l.à diuo. §.in venditione, nu.15.de re iudi. com.dicit. idem.

Pignoratus equus præsumitur sumptib.creditoris alimentatus.Alc.de præsum.regul.1.præsumpt.50.in fi.comm.dicit. idem.

PRO.pignore vtens furtum committit.l. si pignore.ff.de furt.

Pignus conuentione datum,atque acceptum non ante vēdi poterit,quàm post moram à debitore admissam biennium præterlabatur commune inquiunt Alex.n.6.& 27.Ias.n.5.& seq.in l.debitoribus.ff. de re iudi.at prætorium pignus ob rei non comparentis contumaciam captum, tunc vendi poterit cum iudex arbitrabitur.commune effatur Neguzant. de pig. 6.par.1.mem.n.8.Nihil autem vetat,quin pactio & valeat, & iusta habeatur,vt pignus iusto precio emptum sit, vel simpliciter,vt distrahatur,ni intra certum, statumque tempus debito satisfiat.communia produnt Tiraq.de retract. conuent.in fi.n.136.& n.138. Ar.Pin.in rub.part.2.ca.1.n.26.C.de rescin. vend. E.Suarez.

Pignus liberare debitor inuito creditore potest, si aliud æquè ideoneum offerat.vt est Accursij opinio in l.si Titio.ff.de pignorib.sic vulgo & intellecta,& magis communiter probata,quemadmodum apparet ex Cremē.sing.54. Dec.in l.plus cautionis.nu.3.ff.de reg.iur.& in l.2.§.mutui datio.lect.1.ff.si cer.pe.&in l.si pater.C.de colla.Neguzāt.de pignor.1.memb. 3.par.nu.21.Sed contrarium tamen,meo quidem iudicio,verius est,& forsan non minus iam receptum: nam illud probare luculenter videtur tex.in l.si rem.§.omnis.ff.de pign.actio. & tex.iuncta communi interpretatione in l.si mandato meo. §.1.ff.mandat.arguendo de fideiussoribus ad pignora:vt facit I.C.in l.qui autem.§.1.ff.de constit.pecu.affirmat autem id in terminis Arc.Ias.limit.11.Rip.n.21.Purpur.n.101.in d.§.mutui datio.Cag.in d.l. plus cautionis.n.6. nec glossæ auctoritas accuratè perpensa quidquam obesti sed hac tota de re alibi vberius. idem.

Pignus minus idoneum si quis acceperit,vel pignus operosum iam alias acceptum cum alio vilissimi precii pignore cōmutauerit, non opem vllam illi feret l.secund. C. de rescind. venditio. vt frequenter placitum disertis literis prodit doctor meus Arius Pinel.ad illam eandem l.par.2.ca.1.num.20. idem.

Pignus si tāto obligetur precio,vt nulla solutionis spes sit, potius alienatū alienam quàm pigneratū censebitur:com.dicit Soc.& qui eum laudat Fanens.de pignor.par.3.membr.3. n.10.Quin & cum pro summa ipsius valorem æquanti pigneratur,alienati loco habetur,ac si alioquin alienari prohibitum sit, eam ob causam pœnis alienationi impositis locus fiet. commune dicit Ant.Gome.de testament.cap.vlt.numer.39. idem.

Pignus prætorium quod capitur ob rei nō comparentis cōtumaciam,cùm nō reperiatur tempus præfixum in iure,quando vendi debeat,& possit, ideò relinquitur arbitrio iudicis ÿ. quantum tempus tale pignus vendi possit,secundum doct omnes,in l.cum proponas.C.de bon.auctōr.iudi.poss.Bar.& alios,in l.si finita.§.Iulianus.ff.de dam.infec.Alex.& Ias.in l.à diuo Pio.§.in venditione.ff.de re iud.& Ias.in l.debitoribus, nu. 4.in fi.e.tit.vbi ponit istam esse communem opi. & Negusantius in tract.de pignor.& hypo.in 5.par.1.membri n.8. & aduerte quod pignus prætorium illud dicitur.quod datur per iudicem in contumaciam rei ex primo decreto:sequuta tamen immissione.vt est tex.& ibi no. Bar.in l. non est mirum. ff.de pign.actio. F.Viuius lib.2.opi.225.

Pignus conuentionale quando aliud non conuenitur inter partes creditor debet expectare biennium à tempore moræ numerandum prius quam illud alienet, & sic elapso biennio illud vendere pōt tex.est in l.fi.§ sancimus.C.de iu.do.impe.& hoc firmant glo.& omnes communiter in l.debitoribus.ff.de re iud.& istorum opi. sequuntur tuentur. & dicunt esse communem ibi Alex.n.6 & 27.Ias.n.5.& seq & licet in aliquibus casib.inter se cōueniant pignus conuentionale,& pretorium vt late explicat & interpretatur Negusantius. in tract. de pignori,&hypoth.in 3.par.2.membri n.29.cum multis seq.tamē ibi ponit decem differētias inter pignus cōuentionale,& prætorium vtiles,veras, & necessarias, & pignus hoc ɔuentionale constituitur inter absentes,& contrahitur quoque quibuscunque verbis, etiam absque scriptura.item constitui potest de nocte, & in multis aliis casib. relatis, & plene probatis per Negusantium,in dicto tracta.de pignori.& hypo.in 3. part. 1. membri,n.2.cum aliis seq. F.Viuius lib.2.opi.226.

Pignoris datione rei legatæ à testatore facta,licet legatum reuocari non censeatur, §.si rem.institutio.de legat.l.3.C.eodem tit.tamen si pro tanto,& non pluris res pignorata fuerit, ita vt verisimiliter cesset spes reluitiōis, pignoratio eiusmodi habebitur pro alienatione.& censebitur res legata adepta siue reuocata,iuxta legem qui habebat,in prin.ff.de leg.3.& ibid. Bart.item Bart.in l.rem legatam, in fi.ff.de adimend.legat.argumento.l.legata.in fi.ff.de suppellect. legat.vt not.Bald.in l. manumissiones.ff.de iust.& iure,in lege voluntas. C.de fideicommissis,&ita communiter teneri refert Ben.capr.reg.108. nu.3.

Pignorum captio. Quando causa est commissa cognoscēda & decidenda sine strepitu & figura iudicij, vel vbi ita cauetur iure vel statuto, potest iudex venire ad pignorum captionem absque aliqua sententia, notat singulariter secundum Bartol.in extrauag.ad reprimendam,in verbo figura. Balb. decis.130.

Pignora distrahi posse priusquam veniatur ad fideiussores,

Universidad de Deusto Biblioteca

ſcribit Bart. ex opi. Dy. relata in l. inter eos. §. creditor. ff. de fideiuſſ. licet aliqui in apoſtil. ibi diſſentiant. Put.

Pignoris prætorij & conuentionalis differentias vide per doct. in apoſtil. ad Bart. in l. 1. ante n. 4. ff. de pig. act. inter quas illa eſt, quòd licet in pignore & hypothecaria conuentionali requiratur excuſſio quando agitur cõtra tertios poſſeſſores, in auth. hoc ſi debitor. C. de pignorib. ſecus in pignore prætorie: vt per doct. ibi. Put.

Plagiarius punitur pœna capitis, l. quoniam. & l. fi. C. ad L. Flauiam de plag. intellige tamẽ de eo qui ſolitus ſit talia committere. Nam ſi non ſolitus ſit committere, tunc diſtinguendum eſt: aut enim habuit animum celandi, & adhuc punitur vltimo ſupplicio. aut non habuit animum celandi, & mitius puniendus eſt; & hanc opi. communiter teneri ait Barto. in l. pe. in prin. ff. ad L. Flauiam, de Plag. quem refer Anan. in ca. 1. nu. 4. de furtis. Clarus d. §. fi. quæſt. 68. verſic. plagiarius. P. Fichard.

Plagiarius dicitur, qui ſubtrahit ſeruum alienum animo celandi domino, aliàs ſi tantum ſibi vult habere, non dicitur plagiarius, vt eſt communis opi. vt per Bart. in l. nõ ſtatim. ff. ad l. Fauiam de plagiariis. Bonac.

PRO. plerunque accidit, vt extra id quod agitur, tacita obligatio naſcatur. l. ſi is qui. §. fi. ff. commod. Bello.

PRO. plerunque euenit, vt quod alteri ſupereſt, alteri deſit in l. 1. ff. de contrah. emp. & vend. idem.

PRO. plerunque dum proprietas verborum attẽditur ſenſus veritatis amittitur. in cap. propterea. de verbor. ſig. extrà. idem.

PRO. plerunque idonei, non tam patrimonio, quàm fide æſtimantur. l. ſi quis ſtipulatus. §. fi. ff. de ſolut. idem.

PRO. plerunque ipſius fœminæ aduerſus cõmoda propria dignoſcitur laborare conſilium. l. ſi pater pactam. C. de ſponſal. idem.

PRO. plerunque robur hominis, ætas, temporiſq́ue opportunitas naturalem cauſam operarum mutat. l. ſi non ſortem. §. ſi libertus, ff. de cond. ind. idem.

PRO. plerunque ſub auctoritate iuris ciuilis ſtricti pernicioſiſſimè erratur. l. ſi ſeruum. §. ſequitur. ff. de verbor. obliga. idem.

PRO. plerunque tam hæredib. noſtris, quàm nobis ipſis caue mus. l. pactum. ff. de probat. idem.

PRO. plerunque ibi ſucceſſionis eſt emolumentum, ibi & tutelæ onus eſſe debet. §. final. inſtitut. de leg. part. tutel. idem.

Plures an poſſunt vnum ac eundem in eodem libello accuſare, ita diſtinguendum: aut cuiuſlibet accuſantium intereſt ratione officij, vt ſi ſint plures tutores vel adminiſtratores, vel eorum interſit ratione communis iniuriæ, & poſſunt ſimul in eodem libello accuſare, nõ in plurib. aut nullius eorum intereſt, & non admittuntur ſimul, neque in eodem libello, neque in diuerſis, ſed vnus eorum eligitur qui ſit magis idoneus, ita communem eſſe dicit Hier. in apoſtil. ad Ang. de malef. in verbo & ad quærelam, n. 65. vltimum tamen membrum de plurib. qui non habeant intereſſe, intellige vt procedat parte opponente, alias enim valet iudicium, vt communem atteſtatur Are. in c. olim. n. 10. item intellige, vt procedat. niſi illi omnes vellent vnum procuratorem conſtituere, tunc enim procurator poſſet nomine omnium cauſam proſequi, vt tenet Inn. in c. olim. de accuſat. deteg. quem communiter ſequi Doctores atteſtatur Imola ibid. vt illũ refert Anan. in ca. 1. n. 3. ver. quid autem ſi plures, de colluſ. deteg. Are. in d. loco n. 11. Cla. d. lib. 5. P. Fich.

Plures non poſſunt ex diuerſis delictis in eodem libello accuſari. communem dicit Rom. conſ. 240. n. 1. quem refert Apoſtil. ad Ang. de malef. in verbo & ad quærelam. n. 25. Cla. d. §. fi. q. 13. ver. ſed nunquid. idem.

Plures poſſunt ſimul in eodem libello accuſari, quãdo agitur de eodem delicto à plurib. ſimul, vel ex eadem cauſa commiſſo. ita communiter contra gl. in l. qui pupillam. ff. de adulter. teneri dicit Marian. ĩ c. 1. n. 143. ver. eſt ergo vera, de libel. oblat. Cla. d. lib. 5. §. fi. q. 13. ver. quæro nunc. idem.

Plures vnum vulnerantes, vnico tamen vulnere læthali, vt vulneratus moriatur, ſi ignoretur quis vulnus illud intulerit, omnes abſoluuntur à pœna ordinaria, & cõdemnantur pœna pecuniaria. communem dicit Boſſius in tit. de homicid. n. 26. Natta. conſ. 240. n. 9. Riminal. cõſ. 25. idem eſt ſi plura ſint vulnera læthalia, & ignoretur ex quali mortuus ſit, communem dicit Rol. conſ. 63. nu. 10. lib. 2. Ange. de malef. in verb. & Andream, n. 21. Alc. de præſum. reg. 3. præſump. 44. nu. 4. Si tamen ex propoſito & deliberatè homicidium commiſiſſent, omnes tenentur pœna ordinaria homicidij. communem dicit Didac. in repet. clem. ſi furioſus. num. 3. de homicid. refert Clar. lib. 5. ſent. §. Homicidium. verſic. alia etiam. item ſi plura ſunt vulnera, & vulnerantes certi. tunc illi tantum qui intulerunt lethalia vulnera tenentur de occiſo. communem opi. ait Did. in d. rep. clem. ſi furioſus. ver. ſecundus caſus. Cla. d. §. Homicidium. ver. vt verò. idem.

Plura delicta eiuſdem generis committens. ſi id fecit ex interuallo plurib. pœnis eſt puniẽdus, pro numero delictorum ſeu vulnerum illatorum ſecundum gl. in l. nunquam plura. ff. de priuat. delict. in verbo occiderit, quod in hoc communiter approbatur, vt dicit Boer. deciſ. 82. Si vero eodem tempore commiſſa ſint, licet d. gl. dicat tunc vnica tantùm pœna delinquentem puniendum, tamen illa gl. communiter à doctor. repræhenditur, vt dicit Soci. conſ. 63. nu. 9. libr. 1. quam refert Plaza. lib. 1. delicto. c. 1. n. 18. ideoque tunc pœna debet ſimiliter pro numero delictorum multiplicari, quòd atteſtatur etiam Did. lib. 2. reſolu. c. 10. n. 8. Cla. d. §. fi. q. 84. ver. ſcias etiam. P. Fichar.

Plura vulnera vno ictu illata, vt cum bidente aut tridente, habentur & puniuntur pro vnico tantùm vulnere. communem dicit in 2. part. ſtat. q. 38. Viuius in lib. communium opi. ver. ſtatutum imponens. Cla. d. §. fi. q. 84. verſi. Hæc autem. vbi dicit Bart. tenere, delinquentẽ etiam hoc caſu debere pro pluribus vulnerib. puniri, & ita quoque ſe ſemper vidiſſe in practica obſeruari. idem.

Plures rei debendi. Si plures qui tenebatur & ſunt conuẽti inſolidum fuerint ſimpliciter condemnati ad vnam quantitatem, licet ſententia diuidat ſummam, poterit tamen eorum quilibet inſolidum prima actione quæ durat conueniri, ſecũdum communem opi. doct. in l. 1. C. de iudi. licet contrarium ibi tenuerit Fulg. ſubtilib. motiuis, cuius opi. ſecundum doct. ibi procedere poſſet, quando actor plures condemnari petiiſſet, non adiecta dictione inſolidum. Balb. deciſ. 327.

Pluries rem carnalem habens ex interuallo cum eadem vxore alterius, licet poſſit dici pluries adulterium commiſſum, non tamẽ niſi pro vnico adulterio debet puniri. communem dicit Did. lib. 2. reſolut. c. 10. n. 8. & ita in facti ꝓtingentia conſuluit Bart. conſ. 212. ita quoque tenet gl. in l. vulgaris, in verbo Fur erit. ff. de furtis. refert Cla. lib. 5. ſent. §. adulterium. ver. Sed pone. P. Fich.

Plures an poſſint vnum ac eũdem in eodem accuſare libello, ſic diſtingue. Aut intereſt cuiuſlibet accuſantium ratione officij, vt ſunt plures tutores, vel adminiſtratores, vel eorum interſit ratione communis iniuriæ, & poſſunt ſimul omnes in eodem accuſare libello, non in plurib. aut nullus eorum interſt. & tunc ſimul non admittũtur, neque in eodem libello, neque in diuerſis, ſed vnus eorum eligitur, q ſit magis idoneus. communis eſt opi. vltimum de plurib. qui non habent intereſſe, intellige, vt procedat, parte opponente, quia aliàs valeret iudicium, vt eſt communis opi. item intellige, vt procedat, niſi illi oẽs vellent vnum procuratorem conſtituere. tũc n. procurator poſſet nomine omnium cauſam proſequi, vt eſt communis opi. Cla. q. 13. Bonac.

Plures non poſſunt ex diuerſis delictis in eodem accuſari libello, vt eſt communis opi. Cla. quæſt. 13. verſic. ſed nunquid. idem.

Plures poſſunt ſimul in eodem accuſari libello, quando agitur de eodem delicto à plurib. ſimul, vel ex eadem cauſa cõmiſſo, vt eſt communis opi. Cla. q. 13. ver. quæro nunc. idem.

Plures vnum vulnerãtes, vnico tũ vulnere læthali, & vulneratus moriatur, ſi ignoretur qs vulnus illud intulerit, omnes abſoluũtur à pœna ordinaria, & ꝓdemnantur pœna pecuniaria. communis eſt opi. idem eſt ſi plura ſint vulnera lęthalia, & ignoretur ex quali ſit mortuus, vt eſt communis opi. Sed ſi ex propoſito & animo deliberato homicidium committant, omnes tenẽtur pœna ordinaria homicidii, vt eſt communis opi. item ſi plura ſunt vulnera & vulnerantes certi, tunc illi tantum, qui intulerunt læthalia vulnera tenẽtur de occiſo, vt eſt communis opi. Cla. in §. homicidium. ver. vt verò. Bonac.

Plura delicta eiuſdem generis committens, ſi id fecit ex interuallo, plurib. pœnis eſt puniendus, pro numero delictorũ, ſeu vulnerum illatorum, vt eſt communis opi. Si verò eodem tempore ſint commiſſa, & tunc debet pœna ſimiliter pro numero delictorum multiplicari, vt eſt cõmunis opi. Cla. q. 84. ver. ſcias etiam. Bonac.

Plura vulnera vno ictu illata, & cum bidente, aut tridente, habentur, & puniuntur pro vnico tantum vulnere, communis eſt opi. Clar. q. 84. ver. hæc autem, vbi dicit delinquentem etiam hoc caſu debere pro plurib. vulnerib. puniri, & ita etiã ſemper

ſemper vidiſſe in practica obſeruari. Bonac.

Pluries rem carnalem habens ex interuallo cum eadem vxore alterius licet poſſit dici pluries cõmiſſum delictum, non tamen eſt puniendus, niſi pro vnico adulterio, vt eſt communis opi. Cla. in §. adulterium ver. ſed pone. Bonac.

Pluralitas nunquam reſoluitur in ſingularitatem ad excluſionem alterius, quòd ſi quandoque ex tacita mente reſoluatur, id fit ex legis interpretatione, non ex verborum proprietate, ſecundum communem per Burſ. conſ. 67. n. 18. & 19. lib. 1. & conſ. 19. n. 16.

PRO. plus eſt ſtatim aliquid dare, minus verò poſt tempus ſoluere. in §. fideiuſſores. inſti. de fideiuſ. Bello.

PRO. plus eſt extinguere veneno, quàm occidere gladio. l. 1. C. de male. & mathe. idem.

PRO. plus punitur clàm delinquens, quàm palàm. in l. fi. ff. de rit. nup. l. pupillus. §. fanè. ff. de auct. tutel.

OB. contrà de §. pœna. inſti. de obl. ex delic. vbi plus punitur furtum manifeſtum, quàm clandeſtinum.

SOL. vbi id quod fit eſt omnino prohibitum per legem, vt furtum, & ſimilia tunc minus punitur clàm faciens, quàm palam, vt in ꝓrio. vbi verò nõ eſt omnino prohibitum, vt matrimonium & venditio tũc magis puniẽ clàm faciens. vt hic. idẽ.

PRO. plus valet vnus teſtis oculatus quàm decem auriti. in §. fi. inſti. de grad. cog. idem.

PRO. plus valet quod ſpecialiter promittitur, quam quod generali cautione pollicetur. can. quamquam 23. diſt. idem.

PRO. plures in vno fundo dominium iuris intellectu, non diuiſione corporum obtinent. l. Mæuius. §. duobus. ff. de le. 2. idem.

PRO. plura exiguntur ab eis, quibus plura committuntur. l. presbyteri. C. de epiſc. & cler.

O B. contrà de l. in ſeruorum. ff. de pœnis. & in l. fi. C. vt nemo. priuat. & l. nemo. C. de ſum. tri. & fid. cath. vbi plus humiliores & plebij puniuntur, quàm nobiliores.

SOL. in pœna pecuniaria plus puniuntur nobiles quàm ignobiles & maiores quàm minores. in corporali verò plus puniuntur ignobiles & minores. doctrina gl. in c. non cogantur. 42. diſt. & in c. cum quidam. extrà de iureiur. idem.

PRO. plura ſunt negotia, quàm vocabula. l. nam natura. ff. de præſcr. verb. idem.

PRO. plura delicta in vna re plures admittunt actiones, ſed omnib. vti prohibitum eſt. l. plura. ff. de actio. & obli. idem.

PRO. pluralis locutio duorum numero contenta eſt l. libertas. §. poſt annos. ff. de mau. teſt. lege vbi numer⁹. de teſt. c. pluralis. de reg. iur. in 6. idem.

plures emphyteutę poſſunt rem emphyteuticam inter ſe diuidere, irrequiſito Domino. imò etiam quocunque titulo inter ſe alienare. communem dicit Cla. in §. emphyteuſis. q. 14. ver. quæro nunquid. P. Fich.

plurbus ſimul vocatis ad ſucceſſionem per copulam, inter quos ſolũ cadit ordo charitatis & affectionis, abſque vlla neceſſitate inſtituẽdi vel ſubſtituẽdi (vt ſi inſtituam Titium fratrem meum & eius filios) tunc tales perſonæ cenſentur vocatæ ſimul, non aũt ordine ſucceſſiuo. com. dicit Clar. Sent. §. teſtamentum. q. 80. ver. Hoc premiſſo ſed ſi cadit inter eos nõ ſolum ordo charitatis, ſed ꝓcurrit neceſſitas inſtituendi, ſaltẽ cauſatiuè, vt quando inſtituuntur filius & nepos ipſius teſtatoris, eo caſu cenſentur vocatę ordine ſucceſſiuo. com. dicit idem q. 8. ver. quando inter. Si verò vocẽtur per alternatiuam. puta, inſtituo Titium vel eius filios, tunc cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo. Et ideò ſi quis ſubſtituat filios vel nepotes Titij, tunc nullus ex nepotib. admittitur donec vnus ex filiis ſupereſt. com. dicit. q. 80. ver. 3. Si verò vocentur per dictionem Cum, puta. Inſtituo. Titium cum Mæuio eius filio, hoc caſu Titius & Mæuius admittuntur ſimul & ſemel eadem q. ver. 4. Sed ſi vocentur plures perſonæ ſub nomine collectiuo cum aliis ſub duplici denominatione, vt inſtituo Titium & nepotes Mæuij. iſti plures dicuntur quo ad Titium haberi pro vna perſona tantum. com. eadem. q. ver. vlti. P. Fich.

Pluralitas reſoluitur in ſuas ſingulares in materia ſubſtitutionum, curt. iu. conſ. 128. n. 6. com. dicit. B. Vill.

Plus petere non videbitur. qui intra legitimum, tempus mi ſerationis cauſa à iudice indultum, egerit. commune inquit Ant. Gomez. de contract. c. 11. n. 2. ver. 2. differt. E. Suar.

Pœna ſi apposita ſit contractui emphyteutico. propter ceſſationem ſolutionis, tũc in caſu ceſſationis liberum eſt domino, vel pœnam petere, vel emphyteutam expellere. non autẽ poteſt vtrumque facere. com. in §. E. q. 8. ver. vlterius q̃ro. P. F.

Pœna, quæ debetur ratione delicti commiſſi pertinet ad primum iudicem ſeu primarium non ad ſecundũ. Boerius deciſ. 5. n. 2. commun. dicit. B. Villal.

Pœna apposita ex diſpoſitione hominis non acquiritur illi cuius contemplatione eſt apposita, ſed venientib. ab intestato, ſo. Nic. in l. generaliter. n. 48. de ſec. nup. C. communem dicit. idem.

Quotieſcunque ob ceſſationem vel non factũ debet quis incidere in pœnam, nunquam pœna committitur, niſi monitione, vel interpellatione præmiſſa. eſt dictum Inn. in ca extirpandæ. §. quia verò de conceſ. præb. communiter approb. ſec. Dec. in conſ. 37. in cauſa rigoroſæ. ver. ſecunda ratio, quia ſtatutum. vol. 1. Charian.

Pœnæ impoſitæ mulierib. nubentib. intra annum luctus in merum odium ipſarum per dictum Apoſtoli, remiſſę cenſenẽt ſed iniunctæ in merum fauorem & prouiſionem liberorum prioris matrimonij, non intelliguntur ſublatæ. eſt communis opi. ſec. Soc. in conſ. 34. proſequendo ordinẽ. ver. nec obſtant allegata. vol. 1. idem.

Pœna vbicunque alicui facto adiicitur quæ in aliquẽ euentum vni ex partib. veniat applicanda; ſi adiecta fuerit ab eo, q. fœnerari nõ ſit ſolitus, vel ex alia quàm mutui cauſa, tunc debetur, nec in fraudem vſurarum adiecta præſumitur, vt tener gl. in l. ſed & ſi quis. §. fi. & ibi Bur. Ang. ff. ſi qs cau. & in l. vtrũ. §. fi. de peti her. in l. pœnam. ff. de vſu. gl. in ca illo vos de pign. Bald. poſt Pet. & Cy. in l. cum allegas. C. e. ti. de vſur. Inn. in ca. tuam, de pœn. Archi. in c. cùm deuotiſſimam. 12. q. 2. & probatur in plurib. aliis locis. ex quib. cõſtare poteſt hanc opi. eſſe magis cõmunem, à qua in conſulendo, & iudicando nunquã eſt recedendum, vt rectè monuit Bart. & alij in l. fi. C. de pœn. iud. qui mal. iud. & canoniſtæ in c. 1. & in c. innitaris, de conſti. Bald. in c. 1. §. iudices. de pac. iur. fir. in vſib. feud. & in l. 1. ver. & ſane creditores. ff. de offi. quæſtor. F. Turz.

Pœna impoſita iure ciuili cõtrahentib. inceſtas nuptias, locum habet etiam in cõtrahentib. nuptias inceſtas de iure can. eſt communis opi. cont. Anch. ſec. Dec. in conſ. 58. ver. his tamen non obſtantibus. M. Charian.

Pœna à lege vel canone irrogata ipſo iure efficit quod poſt mortem hæredes tenentur ad illam ſoluendam, & conueniri poſſunt, Coua. in epi. 4. c. 6. §. 8. communem dicit. B. Vill.

Amplia ad fructus rei qui ipſo iure perduntur à die cõmiſſi delicti, idem ibi n. 7. com. dicit.

Limita quo ad forum conſcientiæ, in quo de his pœnis nõ curatur niſi petantur, idem ibi n. 10. com. dicit.

Amplia iſtam limitationem ad damnum, ad quod quis tenetur ex culpa leui, vel leuiſſima: quia in foro conſcientiæ non tenentur. idem. ibi n. 12. com. dicit.

Reſtringe iſtam limit. quando culpa eſt in faciendo, idem ibi n. 13. per glo. in l. Cornelia. ff. ad Sil. & in lege ſi mora. ff. ſol. ma. com. dicit. idem.

Pœnam à lege præſcriptam, iudex poteſt alterare in aliam pœnam, puta pecuniariam. id. communiter doc. concludũt in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de iis qui no. infa. & lege. etiſi ſeuerior. C. e. ti. aſſerit Minſ. obſ. 30. cent. 2. Et ibidem quod poteſt etiam augere vel minuere. I. Fich.

Pœna inceſtarum nuptiarum non incurritur à cõtrahentib. ignorantia facti inductis. Bal. nouel. in tract. de dote. part. 11. com. dicit quem refert, Coua. in epi. 4. c. 6. §. 8. n. 22. B. Vill.

Pœnæ ſecundò nubentium ab hodie ſunt ſublatæ per ius canonicum Tractãt doc. ĩ c. fi. extra de ſec. nup. & communiter concluſum eſt ſec. Matt. de affli. deciſ. 75. quod illæ pœnæ quę concernunt fauorẽ filiorũ primi matrimonij nõ ſint ſublatæ, ſecus de aliis fauorem filiorum non cõcernentib. in qua opi. reſidet etiam Alex. conſ. 68. & conſ. 133. vol. 4. I. Fic.

Pœnam primi furti, etiam magni, puta M. Florenorũ vel citer, nõ eſſe capitalem, nec furem poſſe pro prima vice pœna mortis puniri com. dicit. Ale. de Imo. conſ. 21. inci. obiicit carcerato, &c. n. 21. quod habetur. in 2. lib. cõſ. cri. Venetiis anno. 1560. per clariſ. &c. & amicum noſtrum obſeruandiſſimum. D. Io. Baptiſt. Ziletum editorum, ſub n. 71. idem.

Pœna, ſi apponatur in actu, qui eſt contra legem non tenet, ſecus tamen ſi præter legem. laſ. in l. non dubium, C. de legib. n. 59. communem dicit. B. Vill.

Pœna, ſi apponatur in matrimonio à conſanguineis, vel amicis, nõ valet: ſecus tamen ſi ab extraneis, Pan. in c. Gemma. de ſpon. com. dicit. idem.

Arrha tamen poteſt præſtari l. 1. tit. 11. par. 4. quam intellige quando arrha ab altero tãtum promittitur, laſ. in l. Titia. ff. de ver. ob. com. dicit, licet non placeat Coua. in epiſt. 4. c. 3. §. 7. n. 7. & vide in verbo arrha. idem.

Pœna quæ imponitur per ſtatutum filiis contrahentib. matrimonium ſine licẽtia parentum reiicitur: & valet matrimonium &

Universidad de Deusto Biblioteca

nium & non statutum.Dec.in l.nuptias.ff.de re.iur.n.8. communem dicit. idem.

Pænæ secundò nubentium in fauorem filiorũ introductę, sublatæ nõ sunt per illud apostill.Mortuo viro mulier nubat in Domino,&c.c.pe.& c.fi.vbi Abb.extra de sec.nuptiis.&est communis opi.vt dicit Matth.de affli.decis.75.& Phi.Dec.in l.1.C.de sec.nupt.& in cons.87. I.Fich.

pæna mortis quando posset infligi & tamen ex causa ab eadem receditur,tunc nõ potest in alia pęna corporalis imponi, sed debet commutari in pecuniariam pænam, secũdum Hip. de Mars.in sua prac.crim.§.quoniam.n.95. Et eandem opi.ↄs. 34.25.30.32.multisque aliter constanter tenuit. idem.

PRO.pæna sine fraude esse non potest.l.aliud est fraus.ff.de ver.sig. Bello.

PRO.pæna corporis est grauior qualibet pæna pecuniaria. l.in seruorum.in fi.ff.de pæn. Bello.

PRO.pæna vnius metus est multorum.l.1. C.ad leg.Iul.repet.l.capitalium.§.famosos. & l.aut facta.§.vlt.ff.de pæn. can. quapropter.2.q.7.c.scienter.extra de iureiu.clem.1.de iud.& clem.1.de of.ord.in clem. idem.

PRO.pæna vnius, alterius præmium esse non debet.l.si sequens.ff.ad sena.Sylla. idem.

PRO.pænæ sunt molliendæ non exacerbandæ, ideo in his stricta est interpretatio faciẽda, l. interpretatione.ff.de pæn.l. factum.§.in pænalib.ff.de reg.iur.reg.in pænis.extra e.tit. idẽ.

pæna amputationis membri de iure digestorum & codicis fuit incognita.communem dicit curt.iu.in l.imperium,n.37. ff.de iurisd.omnium iudicum. quem refert D. Ant.de Padilla in l.transigere.n.8.C.de transact. Cla.d.§.fi.q.69.in princ. P. Fichard.

pæna criminis læsæ maiestatis, quæ per l.quisquis. C. ad L. Iul.maiest. etiam filiis delinquentium imposita est, non se extendit ad filias.commu.dicit Gigas in tract.de crim.læsæ maiest.q.14.nu.15.Cla.d.lib.5.§.Læsæ maiestatis. versic.hæc autem. idem.

pæna criminis læsæ maiestatis, etiam locum habet in filiis naturalib.tantùm, communem dicit Claud. in l. ex facto.§.si quis rogatus.n.11.ff.ad Treb. Aug. ad Ang.de malef.in verb. & hoc tradito.n.15.Cy.in l.quisquis. C.ad L.Iul.maiest.Clar. d.§.læsæ maiest.ver.sed nunquid. idem.

pæna criminis læsæ maiestatis,ex l.quisquis.C.ad L.Iul.maiest.non se extendit neque locum habet in filiis natis vel conceptis ante delictum patris,ita tenuit Cy.in d.l.quisquis,& dicit esse com.Alc.cõs.467.n.7.licet Claud. in l.si quis id quod. n.14.ff.de iurisd.omnium iudicum,& Gigas in tract.crim.læsæ maiest.q.5.n.2. contrariam communem esse dicant tamen Claro,prior tanquã mitior & benignior magis placet,in concepto autem post bãnum ex hoc delicto patri datum,certum est, dictam pænam locum habere , & ideo tali non est danda legitima,vt communem attestatur Boss. in titul.de crim.læsæ maiestat.num.138. Clar.d.§.læsæ maiestat. versic.fuit autem. idem.

Pæna crim.læsæ maiest. quatenus ad filios extenditur per l. quisquis.C.ad leg.Iul.maiesta.etiam locum habet in nepotib. communem dicit Salicet.in ead.l.quisquis.n.12. quem refert Did.lib.2.resolut.c.8.nu.2.in fi. Notandum tamen quòd non extenditur nisi vsque ad secundum gradum descendentium ex masculis inclusiuè. & vsque ad primum gradum descendentium ex fœminis, com. dicit Salicet. ibidem quem refert Ias.cons.106.nu.3.libr.4. Cla.d.§.læsæ maiest.versic.Præterea. idem.

pæna criminis læsæ maiestatis quò ad filios ex l. quisquis. C.ad L.Iul.maiest.non solùm in patre committẽte, sed etiam in matre committente locum habet. com. dicit Ang.de malef.ĩ verbo & hoc tradito.n.12.vbi dicit,licet rarum videatur hoc in muliere,se tamen in facto vidisse Bononiæ, & eum refert Mars.cons.53.n.8.Cla.d.§.læsæ maiest.vers.quæro etiam. idem.

Pæna criminis læsæ maiestatis de qua in l.quisquis.C.ad L. Iul.maiest.quatenus ad filios delinquentis, non habet locum nisi quando crimen illud commissum esset contra imperatorem,vel Rempub. Romanã. com.attestatur Gigas in trac.de crim.læsæ maiest.q.23.n.9.Alc.in cõs.467.n.6.in fi.& ita quoque consuluit Soc.cons.275.Cla.d.§.læs.maiest.ver.vnum tãtum. P.Fic.

pæna eadem qua Reus si conuictus esset puniendus fuisset, puniri debet qui in accusatione defecit , etiam si persona honestior sit quàm accusatus,com.dicit Alber.in l.athletas,§.calumniator.n.4.de his qui no.infam.Cla.d.§.fi.q.81.ver.sed pone. P.Fichard.

Pæna raptus,de qua in l.vnic.C.de raptu virg.locum habet etiam in eo cui rapta consenserit,siue ab initio siue ex post facto.com dicit Alber.in l.raptores,n.2.C.de episc.& cle.Cla.d. lib.5.§.raptus.ver.adde. P.Fich.

Pæna raptus non habet locum in eo qui raptã carnaliter nõ cognouit.communem opi.dicit Boer.decis.316.n.4.quem refert Did.in repet.clem.si furiosus.n.8. contrariam verò communem dixit Ias.vt eum refert Boss.in tit.de rapt. mul.nu.14. Cla.verò ita distinguit, Aut non cognouit quia non potuit,& puniendus est dicta pæna.aut potuit sed noluit,& nõ puniendus est.Cla.d.§.raptus.ver.sed quid si ille. P.Fich.

pæna raptus non habet locum in rapiente publicam meretricem.communem opi.dicit Ant. Gomes.super l.80.Tauri. n.45.& ita consuluit etiam Cephal.cons.140.lib.1. Cla.d.§.raptus.ver.quæro nunquid. idem.

pæna raptus non habet locum in muliere rapiente virum. com.dicit Grilland.de diuers.criminib.lib.3.q.10.n.23.quem refert prac.conrad.n.3.pract.Iodo.c.95.n.17.licet Mars.in l.vnica.nu.223. C.de raptu virginum.contrariam com.dicat,vt eum refert Ant.Gomes.super l.80.Tauri.nu.37.Claro tamen prior magis probatur.d.§.raptus.ver.sed pone. idem.

pæna raptus est vltimum supplicium, & aliæ graues pænæ in l.vnic.C.de raptu virg.expressæ.com. dicit Ant. Gomes.super l.80.Tauri.n.36.Cla.d.§.raptus.ver.sed quæro. idem.

pæna sacrilegij de iure ciuili est extraordinaria & arbitraria, secundum qualitatem rei,personæ,temporis & sexus,semper tamẽ est capitalis.com.dicit Salicet.in rub. C.de cri.sacrilegij. quem refert Boer.decis.254.nu.13. Bertach.in verbo, sacrilegium.n.17.Cla.d.lib.5.§.sacrilegium. idem.

pæna simonię est, vt notorius simoniacus in ordine ipso iure ab officio suspensus sit.com.dicit Abb.in c.cùm non liceat. n.4.de pręscr.Clar.d.lib.5.§.Simonia.ver.sed quęro. idem.

pęna Sodomię,est pęna mortis,tam in agente quàm patiente per textum, in l.cùm vir nubit.C. de adult. & ita com.dicit Soc.iu.cons.7.n.3.Ant.Gomes.super l.80.Tauri.n.32.& licet illa lex videatur imponere pęnam gladij, tamen de consuetudine igne comburũtur, vt dicit Ang.in eadem l.quem refert Affli.super 3.part.consti.Regn.rub.42.in prin.n.13.pract.Iodo.c.96.n.12.Papo.lib.24.tit.10.Arest.6.Cla.d.lib.5.§.Sodomia.ver.sed quęro. idem.

Pęna stupri de iure canonico est in clerico pęna depositionis,si cum virgine commissum sit.com. dicit Grilland. de diuers.cri.lib.3.q.7.nu.2.quem refert Dias in pract.crim. can.c. 77.Bermond. de concubina.n.18.practica. Conrad.nu.15.In laico verò,vt eam dotet & in vxorem ducat, si ipsa & parentes consentiant , si verò non consentiant dotem tantùm dare tenetur.sed si ipse renuerit,tunc verberib.cęsus in monasterium detrudendus.c.1.& 2.de adult.quę tamen decisio in terris ecclesię tantùm,non etiam in terris Imperij locum habet,vt cõmunem opi.dicit Ant.Gomes.super l.80.Tauri.n.7.de iure ciuili autem non quidem imponitur pęna mortis , sed dimidię partis bonorum, cum relegatione, vt com.dicit Bermond. in tract.de concub.n.34.Sed quicquid sit de iure,tamen de consuetudine vel dotare vel in vxorẽ ducere, tantùm tenetur stuprator,& ita seruari in practica attestatur Ant.Gomes.in allegat.loco.n.8.intellige tamen hęc omnia si cum honesta virgine stuprum commissum sit,aliàs secùs,vt scribentes intelligere attestatur Paris.cons.160.n.14.lib.4. Cla. d.lib.§.Stuprum. vers.sed quęro. Nota verò si puella dicat se virginem fuisse,& stuprator neget,quòd tunc in dubio pręsumptio est pro virgine.ita com.dicit Abb.in c.n.5.quẽ refert Bermond.in d.tract. n.9.Cla.ibid.vers.sed pone. idem.

pęnę impositę viduis nubẽtib.intra annum luctus,licet hodie sublatę sint,tamen non sublatę cõtra viduas libidinosè & luxuriosè viuentes. communem opin.dicit Io.de Garion. in rub.C.de secun.nupt. & consequenter non sunt sublatę in vidua intra annum illum stuprũ committente , vt communem opin. dicit idem Io.in auth.eisdem pęnis.in tertio notabili,in C.de secund. nupt. & ideò talis vidua perdit tam ipsa quàm stuprator omnia sibi relicta à testatore. & applicatur fisco. vt communem opinionem dicit, item Io.in l.1.nu.58. C.de sec. nupt.Clarus dict.libr.5.§. Stuprum.versicul. generaliter. P. Fichard.

Pęnę iuris ciuilis possunt in foro ↄscientię à cõmittente licitè retineri, nisi inquantum ↄtinent interesse partis per tex. cũ gl.in verbo,augmento,in fi.in c.fraternitas.12.q.2.vult Cald. in prooemio decre. Panor.in c.fi.ext.de iureiur.& nisi sit pęna quæ infligatur ipso iure absque sententia iudicis secundùm Pan.in ca.1.extr. de constitu.in 3.col.per l.commissa.ff.de publica,& [illegible] tamen potest exigere, & retinere

retinere pænas cum bona conscientia,ne detur materia delinquendi,& delicta remaneant impunita,secundũ pręfatos docto. Balb.decis.217.

Pœna,quæ infligitur ipso iure,transit contra hæredem etiã lite non contestata contra defunctum.l.3.§.quod autem.cum gl.quæ reputatur singularis.ff.quod quisq.iur.& est limitatio ad titulum.C.ne ex delict.defunct. Balb.decis.391.

pæna illic imponenda non est,vbi à iure non imponitur,vt est celebris gl.authoritas.in c. vlt. ver. ex vi. ad finem. de iure patro.quam frequenter placitam renuncio ex dec.consil.19. nu.3.ias.in l.illam.n.12.C.de collat.Tiraq.in l.si vnquam.ver. reuertatur,nu.206.C.de reuoc.don.Arius Pinel.in l.1.part.3. ver.infertur etiam C.de bo.mater.& in l.2.part.2.c.vlt.nu.13. C.de rescin.vend.Fran.Viuius lib.1.opi.118.Nec vnquam ex ipsius delinquentis consensu imposita censetur:quemadmodum verissimum arbitror,& commune aio ex iaso.in l.si tibi decem.§.quædam.ff.de pact.Palat.Ruu.in repet.Rub.§.61.nume.24.de don.inter virum.& vxo.Balb.de præscr.part.1.q.7. Fortu.in leg.legitima.ff.de pact.Riquer. in rubr.nu.118.ff.de ver.ob.I.Clar.in pract.§.vlt.q.80.vers.vlti. Etsi alicubi Socratis authoritas apud platonem maximè refragetur.quin & nusquam in conscientiæ foro pæna debebitur, quamuis iure ipso illam vel lex aliqua, vel canon indicat. commune dicunt latissimè Did.à Couar.in tract.de spons.2.part.c.6.§.8.nu.10. I.Cla.in d.q.80.& d.ver.vlt. E.Suarez.

pæna,quæ iure ipso imponitur, hæredes vexat. vt est Bart. doctrina communiter recepta in l.vna.n.6.C.ex delict.defun. vbi Ang.ac dec.in l.pupillum.§.in hæredes.n. 4. ff. de reg.iur. Hippol.in l.vna,nu.65.C.de rap.virgin. atque alij passim attestantur. E.Suarez.

pęna in actu legibus aduerso apposita,nullius momenti est, quamuis ea,quę actui præter legem gesto additur,summas vires habeat. commune ait ias.in leg.non dubium.nu.59.C. de legibus. idem.

pæna etsi tantum pecuniaria ponatur, si tamen fisco applicetur,causa criminalis appellabitur.vt est accurtij sententia in l.3.ver.centum aureorum.ff.de sepulc.viol.quam frequenter placitum renuncio ex Alex.in l.à diuo Pio.§. sententiam Romæ.ff.de re iud.ias.nu.12.Gom.n.18.in prin.instit.de act.Plat. in l.2.C.de iis,qui ex ratio lib.10.dec.lect.1.& lect.2.n.9.Rip. nu.95.post abbat.in rub.extra de iud.ias.ac Iaco.in rub.C. illo eod.ti.& I.Cla.cum aliis in pract.§.vl.ver.4.igitur fuit opinio. idem.

pæna conuentioni in quamcunque summam apponi potest, si expressim illius quantitas taxata subiĩgatur.v.g.si quis ita stipuletur,promittis te mihi librum scripturum,&ni id feceris,ais te pænæ nomine mille nummos daturum:& stipulatio, & adiecta stipulationi pæna, proculdubio valebunt. Atsi pæna per multiplicationis nomen promittatur , non poterit dupli excedere,ni, vt librum scripseris, promittis duplum, triplum,ac deinceps.quemadmodum receptius ait Porc.in §.alteri,n.7.insti. de inutil. stipulatio.quamuis mihi longè magis probetur.quod inibi cum Azone accursius voluit,quamcunquæ pænam statui posse. pro qua etiam sententia stant Græci. vt ex scholiaste Hermenop. constat tit. [illegible] §. [illegible]

Nec huiusmodi pæna in vsurarum fraudem adiecta vnquã censebitur si illi applicetur,qui fęnerari non soleat, & aliis in conuentionibus,quàm in mutuo apponatur.commune affirmat latè Turz. opi.71.Illam tamen aliqua in quantitate nemo cautioni inserere generaliter, ac regulariter tenetur , qui ad cautionem simpliciter obligatus est commune interpretũ enunciatum ponit idem Turz. opi. vlti. Quin & præterea tametsi pæna aliqua expressim paciscatur neminem regulariter obstringit , quem principalis conuentio non ligauerit.vt est insignis glossę sententia in l.3.vers.Fauiana.ff.si quid in fraud. patro.quam receptam aio ex Soc.cons.91.lib.3.ias.in l. 1. §. si vir vxori.nu.18.ff.de acq.poss.in §.fuerat.insti.de actio.ex eodem ias.nu.3.dec.n.5.in l.principalibus ff.si cer.pet.eodem iaso.n.36.dec.n.20.& aliis recentioribus in l. certi condictio.§. si nummos.ff.illo tit.Rip.qui trifariam excipit in l.ita stipulatus.n.36.cum seq ff.de verb.obl.Tiraq.de constit.3.par.limit. 7.nu.27.insigni Pin l.2.par.1.c.2.nu.26.C.de rescin.vend.Sed & denique quamuis pæna adiecta tum valeat, tum proculdubio incursa sit,eam tamen is non luet,qui damnum omne resarciet,quod alter ob illius moram passus est. vt est notabilis gl.doctrina in l.vtique.ff.de recept.arbit.quam receptam esse testatur Alex.in l.si insulam.n.9.ff.de ver.ob.quanquam contrarium verius receptius,atque vsu tritum mihi esse videatur. sed hac de re alibi,vberius. idem.

pæna capitalis ducitur ac dicitur exilium perpetuum:vt frequenter placitum latè ponit Did.à Couar.in tract.de spons.2. par.c.7.nu,16.& vide quæ hanc etiam in rem obseruaui superius vers.capitalis. idem.

pæna si iure statuta ac determinata non sit illam iudex vsq; ad mortem pro sui animi arbitratu proferre potest:commune inquiunt Marant.de iud.3.par.prin.nu.43. cum seq. post dec. cum Barb.in c.ex literis.nu.14.de consti.Alc.cons.372. in finem.Bolenc.in rep.l.capitalium.§.famosos,n.29.ff.de pænis. Viuius li.1.opi.179.Sed contrarium tamen verius,humanius ac magis receptum profectò est,quod frequenter placitum attestantur Matth.de affl.decis.276.nu.6.Gram.cons.48. nu.2. Cassan.in consuet.Burgun.n.2. fel. & qui eum refert Villa. in rep.l.72.c.9.nu.4.Carauita super 41.rit.magnæ Curiæ.nu.15. in fi.& qui alios laudat,atque hanc opinio. longè præferendã superiori verissimò censet I.Cla.in pract.§.vlti.q.83.vers. sed quæro. idem.

pænam pecuniariam qui luere nequit, luet corpoream. vt frequens interpretum dogma pronunciant laudati superius vers.condemnatus. E.Suarez.

pænam alius pro alio nusquam dabit.communem regulam ponit & latè atque accuratè illam ex receptis sententiis explicat I.Cla.in pract.§.vlt.q.86. idem.

pænæ interdictionis aquæ & ignis , damnationis ad metallum, deportationis, ac relegationis iamdudum exoleuerunt, vt cum multis attestatur I.Clar.ex receptis interpretum placitis subiungens,quę in illarum locum successerint,in prac.§.vlti.q.72.à vers.non est. E.Suarez.

pænæ variæ si sigillatim ac separatim variis delictis sese cõfundentibus imponantur:vt arma de nocte portanti,in alium irruenti,atque alium percutienti:non omnes,sed vna illarum duntaxat pendi debet. vt est accur. singularis doctrina in l. de crimine.C.de accus.quam frequenter placitam affirmant Hippol.in l.si in rixa.nu.15.ff.de sicar.& in l.vna.nu.38.& nu. 54. C.de rap.virg.Iaffr.decis.95.Viuius lib.1.opi.281.I.Cla.in practi. §. vlt.q.84. ver.alius est casus.Sed & cum diuersæ pænæ à diuersis legibus vni alicui delicto indicuntur , si illius flagitij reus postulatus vnam aliquam, vel minimam illarum legum pænam luerit,non amplius de eodem crimine arcessi poterit, nec quatenus legum cęterarum supplicium excurrit,amplius puniri.vt commune inquiunt Sali.in l.sepulchra.n.8.C.de sepulc.violat.latè Ant.Gom.de delict. c.1.nu.39. Viuius lib.1. opi.279.si tamen pænæ aliquot diuersæ pendi omnes debebunt, ac simul omnes dari nequierint, eam illarum reus luet, quam iudicis arbitrium selegerit.commune ponit,& accuratè exponit I.Cla.d.§.vlt.q.99.ver.vlt.Quin & cùm pænę alternatim imponuntur, & vel vtraque corporea est, vel sanctionis verba ad iudicem referuntur,illarum optio ad ipsum iudicem spectabit.com.dicunt Io.de ana.in c.sicut iudæis.n.17.de iude.abb.Pan.in c.à crapula.n.4.de vi.& honest.cler.& qui rectè id explicat I.Cla.d.§.vlt.q.85.ver.solet etiam. idem.

pænæ aliquot si noua lege aliqua imponantur,non idcirco supplicium in eandem criminis speciem lege veteri indictum abrogari censebitur.Sed enim tum le[g]is nouę,tum veteris pęnæ infligentur.commune inquiunt abb.in c.de causis.nu. 14. de of.deleg.Ang.ac Sali.n.6.in l.qui sepulchra.C.de sepulchr. violat.Caccialup.in rep.l.omnes populi.n.9.ff.de iustit.& iur. Excipe nisi si nouę legis vel statuti pæna legis antiquę, vel cõmunis iuris pænæ par sit.commune pronunciat Hip.in pract. § quæritur.n.5.Quamuis semper ac generaliter verius,æqui° sit in d.l.veteri,aut communi iure, supplicia prorsus silescere, vbi vel statuto, vel lege aliqua noua pænæ aliæ eidem crimini infliguntur. quod etiam commune affirmant Alciat. cons. 453.n.5.Blanc.in pract.crim.n.71.& seq.Gram.cons.35.n.56. Rol.cons.35.nu.48.lib.2.Viuius lib.1.opi.277.ac latius I.Cla. in prac.§.vlt.q.85.vers.debet etiam. idem.

pænis corporeis nunquam locus est, vbi dolus non interuenit , quamuis maximè culpa lata arguatur. commune inquiunt Cagn.in l.contractus.n.10.ff.de reg.iu.Hipp.cons.67. nu.40.& qui verius id prosequitur I.Clar.in pract. §.vlt.q.84. E.Suarez.

pænas statutarias exteri omnes luent,nulla habita differentia scierint,nec nè statuta,si id criminis cuius nomine plectuntur , alias iure etiam communi prohibebatur. commune inquiunt Did.à Couar.in c.alma mater de senten.excommu.libro 6.Aegidius Bossius in pract.tit. de pænis.num.18. & qui alios laudat I.Clar.in pract.§.vlt.q.85. ver.secundus est casus. E.Suarez.

pænas legibus sanctas , ex causa expressim apposita, & immutare iudex potest,commune aiunt dec.in c.de causis.n.94. & seq

Universidad de Deusto
Biblioteca

& seq.de of.deleg.Paul.Girland.de relax.carcer.rubr.1.q.6.n.1.& Tiraq.qui latissimè per limitationes atque ampliationes de materia disserit in tract.de pæn.temper.quod idem prorsus in pænis statuto aliquo indictis,vt frequenter placitum affirmant Aret.in c qualiter & quando.in 2.n.24.de accuf.dec. vbi ś.nu.19.Girland.d.q.6.nu.8.& seq.Did.à Coua.li.2.resol. c.9.nu.8.Menchiaca controuer.illustr.c.14.nu.4.Viuius lib.j. opi.165.l.Cla.in pract §.vlt.q.85.verf.vlterius quæro. Erunt aut causæ ad id idoneæ vel delinquentis ętas,furor,ira,amor, ebrietas,superioris mãdatum,metus,vis,aduersarij prouocatio,iustus dolor,nobilitas,vel similia,vt diligenter & copiosè tradit,cum receptis interpretum sententiis,I.Clar.d.§.vl.q. 60.per totam.ac Viuius d.opi.165. idem.

Pœnæ conuentionali promissæ patri vel arbitrio in foro pœnitentiali,non est locus, vnde non est iniungenda pænitenti per confessores,vt satisfaciat de pœna iuxta casum notabilem in c.fraternitatis.10.q.2.secundum Goffredum,& Io.And.in c.dilecti filij.de arbitris,quod communiter teneri refert Ben. capr.reg.70.nu.3.

pœna conuentionalis apposita contractibus,modò in fraudem vsurarum apposita non sit, potest etiam iuxta veriorem opinionem à clericis exigi,aliàs si in fraudem vsurarum apposita nullo modo exigi poterit,prout voluit gl.in c.dilecti filij. de arbit.& imol.in c.suam.de pænis.& ita communiter teneri ibidem refert Bened.n.27. Si verò dubitetur an in fraudem vsurarum apposita sit, tunc si apponatur dationi quantitatis, videtur in fraudẽ apposita,per ea quæ habent in l.iulianus.§. idem Papinianus.ff. de actio.empt. & l.cùm allegans.C.de vsuris.Sin opponatur dationi speciei vel facti præstationi,non presumitur in fraudem apposita,l.Lucius.ff.de act.emp.l.2.& ibidem doct.ff.de verbo.obl & d.l.cùm allegas. & vtrobique doct.communiter tenent.Similiter canonist.in ca.dilecti filij. de arbitris.refert Bened.ibid.nu.29.quod posterius tamen fallit,quando ob obligationem factam ad speciem vel facti præstationem præcesserit obligatio dandi pecuniam, quia tunc in dubio præsumitur facta in fraudem vsurarum, & id communiter teneri ibidem nu.31.refert,prout voluit Io. Andr.in addi.ad speculatorem,in tit.de obligationibus,§.1.& Dyn. & Bar.in l.cùm seruus.§.de re condi.ff.de cond.& demonst.idq; obtinere dicit non tantum in consueto fænerari,sed etiam iuxta veriorem & communiorem opinionem, in non consueto,prout tenet imo,in d.c.dilecti filij.dicens hanc opinionem veriorem & in practica obseruandam,ex quo communiter tenetur,per no.in c.j.& c.in innitaris,de consti.Bened.d.reg.70. ibidem nu.34.

pænas ordinarias iudex ante sententiam, si animaduertit iusta de causa easdem moderari posse, poterit ex suo sensu & secundum suam conscientiam temperare, com. dicit Bened. capr.reg.18.nu.25.vide ś.in verbo iudex.

pænæ plures si reperiuntur impositæ diuersis legibus tunc prouisio legis nouæ, etiam municipalis non tollit in dubio prouisionem legis antiquæ imponentis aliam pænam, prout communiter tenetur secundum not.in l.quoties.ff. de obl. & action.& in c.felicis.de pænis.lib.6.& ibidem Io.And.Bart. in l.1.ff.de vi bono.rap.& D.Nic.in c.illis autem.de of.deleg.refert Bened.d.capr.reg.68.nu.3.

pœnę plures pro eodem delicto regulariter imponi non possunt.l.senatus.ff.de accuf.l.ad senatus.de iureiur.c.at si clerici. de iud.gl.in c.felicis.§.per hoc.de pænis.lib.6.& id communiter teneri,refert Bened.capr.reg.69.n.1.quod verum est, nisi ob enormitatem criminis vna pœna non sufficiet,aut nisi noua constitutione pœna à priore diuersa imponeretur, aut nisi vtraque sit pecuniaria,aut si vna ad interesse priuatum,altera ad vindictam tenderet,&c.de qua re vide ibidem nu.seq.

pænę omnes impositę mulieri propter eius odium:quia nimis festinanter contrahit secundas nuptias,sunt sublatæ de iure canonico, per dictum apostoli, mulier mortuo viro nubat in domino.inn.Henrich Boich.Pan.& alij in c.fi.ext.de secun. nup.Bar.in l.liberorum.n.2.ff.de iis,qui not.infa.Pau.de castr. in conf.366.n.1.in 1.par.conf.secundum nouissimam imprę sionem.& Phil.dec.in rub.C.de sec.nup.n.8.Propterea mulieres transeuntes ad secundum matrimonium ỳ.annum luctus, solùm sustinent pœnas introductas in fauorem liberorum primi matrimonij.doct.in d.c.fi.pulchrè.Bal.in conf.161.nu.2. in j.vol.conf.Io.de Ana.in conf.102.verf.non obstat.& Aym. Crauet.in conf.36.in 1.part.conf.Et hanc communem doct. sententiam esse scribunt Phil.dec.in conf.87.num.3.& Rol.à Valle,in consilio 95.numero 14.in primo Tomo consilio. Kirchouius.

pœna ob alienationem in forensem non procedit,vbi alienatio est facta sub conditione. Si princeps consenserit, vt est com.opi.de qua plotus inter conf.cri.conf.108.n.42.in j.Tomo. Bonacoss.

pœna quæ venit applicanda parti,remitti non potest per rescriptum.vt est com.opi.Ruin.conf.153.nu.1.in 5.vol.Fallit, vt ibi per eum. idem.

pœnæ delictorum regulariter non transeunt ad hæredes. Nisi lis fuerit contestata cum defuncto.Limita in pœna imponenda ab homine,secus.vbi pœna pro delicto apponeretur ipso iure per legem.Secundò limita procedere in pœnis,pro quibus competit actio, secus si competit exceptio, vt est communis opinio.de qua Soc.in l.si quis iniquum.§.quòd autem. ff.quòd quisque iur. idem.

pœnam statuti ex causa possunt minuere magistratus maiores,vt est com.opi.de qua dec.in c.de causis.n.19.de of.deleg. vbi magis com. dicit. Et etiam delegati, cum destinctione, de qua per abb.in c.de causis de of.& po.iud.deleg. vbi etiam ponit quòd pœna tunc dicitur expressa,quando de ea cauetur in l.statuto,canone consuetudine,&c. idem.

pœna capitis est multiplex, & potest verificari in pœna deportationis, vel simili, vt est communis opinio de qua Alex. in conf.115.n.7.in 3.vol.vbi infert.ad statutum dicens,quòd quicquid tale fecerit, puniatur pœna capitis,quòd non intelligitur de morte quòd dicit notandum.quia vbi accurunt pericula personarum,ibi luunt pecuniariæ, & tunc melius satisfacit consultor,quàm secus,vt dicit Pau.de Cast in conf.459. in fi. in 2.volu Et stante statuto ciuitatis, quòd qui facit tale quid,soluat mille libras vel luat in capite,statutum videtur capitale.l.1.§.item si ita.ff.de pœna.legata.Io.Fab. institu. de publicis iudiciis.§.publicorum.nu.2.in fi.Soarez.verf. pœna nu. 141. An autem appellatione pœnæ capitalis necessariò veniat pœna mortis?Resp.quòd non,vt est comm.opi.Grassus communium opi.lib.2.c.7.q.2. idem.

pœna vbi est imponenda iudicis arbitrio, non debet imponi pœna ordinaria sed mitior.tamen magis communis est sententia,quòd attendi debeat.An qualitas delicti & circunstantiarum sit talis, quòd de iure,vel consuetudine sit pœna mortis imponenda,& tunc imponi possit,alias non.Ita dicit Alec. conf.121.nu.7.in vlt.vol,vide omnino Soc.Sen.in c. licet, de pœnis. Et quilibet iudex, qui potest de causa cognoscere, potest ex cauta pœnam alterare, & commutare, vt est com. opi. de qua ibi per Soci.nu.21.vide omnino dec.in conf.100. nu. 10.in 1.vol.Et Menochium de arbit.iudi.Et vbi crimen membri abscisionem requirit vna sola manus debet amputari per Bar.& gl.in auth.vt differen.iudi.§.quia verò,n.1.Et no.quòd vicarius potestatis non potest abscindere membrum,vel pœnam mortis inferre,vt dicit Alb.in l.aliquando.ff.de offi proconsul.& lega. idem.

pœna omnis,etiam à iure determinata, est arbitraria iudici. Adeò q̃ potest eam ex causa diminuere,vel augere. Maranta in speculo in 4.par.in 1.iudiciorum & dist.n.65.vbi dicit. Ita hodie seruari. Vide tu tamen Suza.inter conf.cri.conf.j.Tom. 1.per totum.in his autem arbitrandis iudex debet habere puram,sinceram & rectam conscientiam,ita,vt non declinet ad dexteram,vel sinistram,ex affectione absoluendo,vbi non est absoluendus,& ex odio nolit absoluere absoluendũ,iudicando iniuriam grauem,vbi esset leuis Soc.sen.in c.officij,nu.69. de sent.exc.Alba in conf.95.nu.2.& conf.69.nu.5.& per Menochium in suo de arbitrio iudicis. idem.

pœna auth. de incestis nup. vt dos & bona publicentur, vt confiscentur vbi incestæ nuptiæ contrahuntur,locum habet, etiam si nuptiæ essent incestæ de iure canonico, & non de iure ciuili,vt est com.opi.de qua Plotus inter consilia cri. conf. 132.nu.17. idem.

pœna conuentionalis tollit eam, quam lex ponit D. Octauia.Vulpellus de pace.q.52.num.3.communem probans. Et pœna conuentionalis etiam debetur de æquitate canonica. Riminaldus nouissimus in consilio 69.numero 23. & dixi in meo tractatu de æquitate canonica. Et pœna conuentionalis non applicatur fisco,nisi expresè sit dictum,sed parti.Bal.in l. si quis maior.in 7.not.C.de transact.iaso.in l. si quis id quòd. ff.de iurisdict.omnium iudi.decisione Senen.post consilio cri mi.nume. 6.in 2.vide omnino Riminal. consilio 22. Corne. consilio 167.in 3.iaso.in consilio 49.in 3.volum.marsil.sing. 503.Moro.de fide treuga & pace.quæst.125.& seq. Et si promisisti me non offendere sub certa pœna pecuniaria si me offendis,incidis in illam,& etiam in pœnas legales &statuarias, vt per castr.in l.Non impossibile.n.6.ff.de pac.Fallit,vt ibi pet eum. Et no.q̃ pœna pluries committitur,quando est clausula apposita,q̃toties committatur quoties contra factum fuerit.

Idem

Idem quando apposita esset clausula. Rato manente pacto. Parif.conf.165.n.6.in 4.vol.vide Corne.in pluribus consiliis ad quæ te dirigit reperto.in verbo pœna conuentionalis. Et debet probare petens pœnam conuentionalem, q̃ expleuit ex parte sua.Alias succumbit.Alex.in conf.133.in vlt. vol. Et debet fieri monitio,siue interpellatio.dec.conf.2.nu.3.Quænam autem sit pœna legalis,& quæ conuentionalis?inter tantos,ponit.cast.in l.cum stipulatus.nu.5.ff.de verb.obl. idem.

pœna debet minorari propter delictum antiquum,puta decem an.vt est com.opi.Clar.q.60.verf.præterea plura de pœnis.Diaz.in ver.pœna. idem.

pœna minoratur,si rixantes sunt consanguinei,& delictum sit leue, secus si atrox, quia grauius puniuntur quàm cæteri. Cla.q.60.ver.sed pone.Furta autem domestica mitius puniuntur.Cla.in §.furtum.vide tamen marf.sing.524.Et quando iudex possit, vel non possit minuere pœnam. vide fusissimè per Bened. de Vado foro Sempro.in reperto.Felino in ver.iudex. an possit immutare pœnam.fol.68.col.1. idem.

pœnæ autem aut sunt capitales,aut non capitales.Pœna capitalis propriè & strictè loquendo accipitur pro pœna sanguinis,vt est com.opi.Cla.q.67.in pr.Sed exilium est etiam pœna capitalis,vt euitetur ergo ambiguitas,in sententia condemnatoria mortis,debent addi illa verba.Ita q̃ moriatur.&c.& anima ab eius corpore separetur.&c. Et cuius sit pœnæ electio iudicis,vel rei ponit dec.in c.inter cæteras,de rescr.Soarez.verf. pœna.nu.141.Grassus communi.opi.lib.2.c.7.q.2. Bonacoss.

pœnæ legales fisco applicantur communiter,vt habetur in l.agraria,de termino amoto.Corne.consil.322.litera M. in 4. vol.Fallit in pœnis conuentionalibus,quæ contrahentibus debent applicari,vt ibi per Cor.Et pœnæ conuentionales etiam de iure canonico exigi possunt vltra quam interfit, & sic simpliciter,prout est com.opi.de qua Cor.conf.28.litera R. in 2. vol.Et quando approbatur laudum, seu conuentio principalis pœna tunc peti non potest.idem Cor.ibi.litera C. Et socius non seruans conuenta in societate, tenetur ad pœnas legales & conuentionales.Cor.conf.266.litera G.in 3.volu. Et pœna conuentionalis,si in aliquo interest tantundem, & non vltra peti potest ex pacto pœnali,vt per Cor.consil. 188.litera F. Et per totum.vol.j.vide omnino Ant.Gabr.in suo communium concl.lib.7.concl.34.per totum & 17.& pœna conuentionalis ad hoc, vt peti & exigi possit per vnum ex contrahentibus aduersus alium,qui contrauenit,quę requirantur.Cor.in consil.344.in 1.vol.per totum.Et not.quod pœna in prætoriis & iudicialibus stipulationibus est loco interesse,& non exigitur cessante interesse,vt est com.opi.D.Hier.Gabriell.conf.811. nu.7. Bonacoss.

pœna,quæ ipso iure imponitur,vexat hæredes, vt est com. opi.Soarez.ver.pœna.nu.129. Bonacoss.

pœna statutaria tollit pœnam legis,vt est com.opi. Grassus communium opi.lib.2.c.6.q.5.marf.in pract.crim.in §.quæritur nu.6.vbi infinitos adducit.Fran.Mar.decif.Delphina.909. &910.Et ibi an pœna legis vel statuti possit augeri,vel minui. Capic.decif.Neapol.136.n.5.Et quòd pœna statuti tollat pœnam iuris communis.Moronus de fide,treuga & pace q.123. nu.8.& seq.Limita,vt ibi per eum. idem.

pœna adiecta certæ quantitati,dicitur apposita in fraudem vsurarum,vt est com.opi.de qua d.Ant.de Leutis noster olim Ferrariensis inter conf.cri.conf.17.nu.2.tom.2.quod intelligit ibi.n.19.de fraudere ipsa,&non ex proposito.vbi etiam dicit.nu.46.q̃ si instrumento sit clausula.q̃ toties quoties conquestum fuerit,debeatur ipsa pœna,poterit in puncto iuris pęna duplicata peti ratione vtriusque termini.vide Soc.sen.in c. constitutus.de pœnis.nu.52. idem.

pœnæ in foro conscientiæ exigi possunt,vt est comm.opi. Ant.Gabriell.in suo communium concl.lib.7.concl.34.Amplia & limita,vt ibi per eum.& no. q̃ quando pœna imponitur à lege,si aliquid factum non fuerit,pœna nunquam committitur, nisi monitio præcedat, idem in contractu, & pœna conuentionali interpellatio requiritur.dec.conf.2.nu.3.in 1. vol.vbi de interpellatione plura. Bonacoss.

pœna non declarata contra auctorem, non potest contra eius hæredes declarari, vt est communis opin. Anton.Gabri. in suo communium concl.lib.7.concl.35.Amplia & limita, vt ibi per eum. Bonacoss.

pœna generalis non habet locum, quando specialis est inducta,vt est communis opi.Blanc.in pract.cri.vol.72.nu.56. idem.

pœna capitalis sine dolo non incurritur,nec sufficit lata culpa,vt est communis opinio.de qua D.Hier.Gabriell.in consi. 172.n.11.Soarez ver. pœna. Bursat.conf.94.n.8.idem.

Pœna imposita in 1.parte constitutionis sensetur apposita, & repetita in 2.part.quãdo additio fit constitutioni per viam participationis,vt est com.opi.de qua Bellenci in trac.de chartra.subsi.q.44.vbi ita declarat d.communem opi. idem.

pœnæ appositio in matrimonio à consanguineis vel amicis non valet,secus si ab extraneis.Pan.in c.Gemma n.9.de sponsa.com.dicit. Bonacoss.

pœna quę debetur ratione commissi delicti pertinet ad primum iudicem,non ad secundum,Boer.decis.5.nu.2.communem dicit. Bonacoss.

pœna apposita ex dispositione hominis,non acquiritur illi cuius contemplatione posita est,sed venientibus ab intestato. Io.Nico.in l.generaliter.C.de secun.nup.nu.48.communem dicit. idem.

pœna vi nubentis,& mulierem & maritum comprehendit. dec.conf.230.& conf. 87.Durans de arte testan.tit. 6. cautela 18.com.dicit. idem.

pœna nunquàm intelligitur imposita ipso iure, nisi lex ita exprimat,vt est com.opi.de qua d.Hier.Gabriel.in conf.196. nu.1.& seq. idem.

pœna non est imponenda, vbi à iure non imponitur.vt est comm.opi.Soares verf.pœna.nu.126.nec est consensu delinquentis imposita sensetur,vt est com.opi.ibi.n.127.nec quis in foro conscientiæ ad pœnam impositam à lege canone, tenetur vsquam,vt est com.opi.ibi nu.128. idem.

pœna quæ ipso iure imponitur,afficit hæredes, vt est com. opi.Soarez.verf.pœna.nu.129. idem.

pœna quę applicatur fisco,facit causam esse criminalem,vt est com.opi.Soarez.verbo pœna,nu.132. idem.

pœna capitalis dicitur exilium perpetuum,vt est com.opi. Soarez verf.pœna.nu.141. idem.

pœna à iure non determinata,vsque ad mortem iudex imponere potest ex arbitrio, vt est com.opi.Soarez verf.pœna. nu.142.Sed contraria opinio est magis communis, & magis æqua.ibi.nu.143. idem.

pœnam pecuniariam soluere non volens, luat in corpore, vt est com.opi.Soarez in ver.pœnam nu.143.& ver.condemnatus. Bonacoss.

pœnam non probabit aliquis pro aliquo nusquàm, vt est com.opi.Soarez verf.pœnam.nu.145. idem.

pœna legalis,& æquæ interdictionis,denuntiationisque in matellum,seu deportationis,ac relegationis est sublata,vt est communis opinio Soarez verficul. pœnæ.num. 146.& seq. Bonacoss.

pœnæ quæ ex variis delictis infliguntur.confunduntur, & vna eorum imponitur,vt est communis opi.Soarez verf.pœnæ.nu. 148.& si variis legibus pro vno delicto legens pœnas imponunt,vna electa,cæteræ ommittuntur,vt est communis opi.ibi.n.149.sed si plures pœnæ concurrunt pro delicto,quę simul dari nequeunt,vnam iudex eliget,vt est communis opinio.ibi.nu.150.idem si pœnæ alternatiuè imponuntur,& vtraque sit corporea,vel ad iudicem verba referuntur,electio erit iudicis,non rei,vt est com.opi.ibi.nu.151.& pro eodem delicto plures pœnæ imponi non possunt regulariter. vt est com. opi.Capr.regu.69.nu.1.fallit,vt ibi.& quilibet iudex, qui potest causa cognoscere, potest ex causa pœnam alterare, vt est communis opinio de qua Soc.sen.in c.licet.de pœnis.nu.21. Bonacoss.

pœna legis nouæ veterum non tollit,vt est com. opi. Soarez verf.pœna nu.152.nisi sint pares.vt est com.opi.ibi.n.153. Sed si statuto sit imposita pœna, cessat iuris com.opi.& supplicium,com.est opi.ibi.n.154.vide Soc.senior.in c.vt fama.nu. 99.de sent.excom. Bonacoss.

pœnas statutarias exteri omnes luent,nulla habita differentia, scierint nec ne statuta, si pœnas illas ius commune etiam imponit prohibens,vt est communis opinio Soarez.verf.pœnas. Bonacoss.

pœnas ex causa iudex minuere potest,& mutare,vt est communis opinio Soarez.verf.pœnas.nu.157.siue ex legibus,siue ex statutis.causa autem erit iusta, Ætas,furor,ira,amor.Ebrietas,superioris mandatum.metus,vis,aduersarij prouocatio, iustus dolor,nobilitas,& si qua similia,vt sunt communes opiniones ibi nu.159. idem.

pœnam à non seruante petere potest, qui obseruat, vt est com.opi.de qua Soci.senior in c.constitutus.nu.12.de pœnis. Bonacoss.

pœna ratione partis non solutæ,etiam de iure canonico,vt est com.opi.Soc.sen.in c.tuam nu.10.de pœnis. Bonacoss.

pœnam ex causa,poterit temperare iudex ante sententiam, si sibi viderit,vt est com.opi.Capra reg.18.n.25. idem.

Pœna

pæna ipso iure inflicta non incurritur nisi declaratoria præcedente, ex communi. Burs. cons. 14. nu. 18. & cons. 77. nu. 22. & cons. 43. nu. 22. idem.

pæna ordinaria cessat, vbi quis ex sola propria confessione, & qualificata punitur, vt est com. opi. Bursa. cons. 77. nu. 16. & nu. 25. idem.

pæna & crimen extinguuntur mortuo delinquente ante sententiam, vbi non est ipso iure imposita, vt est com. opi. consil. 77. nu. 20. per Burs. idem.

pæna pecuniaria, quando lis est contest. vel delinquens fatetur in iudicio delictum, transit ad hæredes mortuo ipso delinquente ante sententiam, vt est com. opi. Bursa. cons. 77. numero 21. idem.

pæna capitalis famosi libelli porrigitur ad edentes, scribentes & retinentes illos, vt est communis opi. Burs. cons. 94. numero 8. idem.

pæna statuti, licet pecuniaria, tollit penam iuris communis, licet corporalem, vt est magis communis opi. Bursa. cons. 194. nu. 4. idem.

pæna pari puniuntur mandans & mandatarius, cum statutum in rem loquitur, & est secutus effectus, vt est commun. opi. Burs. cons. 20. nu. 1. idem.

pæna capitalis infligitur pro famoso libello, vt est com. opi. Burs. cons. 20. nu. 55. idem.

pæna relapsorum, vel hæreticorum est ignis. & confiscatio bonorum, vt est communis opinio. Bursat. consil. 7. num. 40. idem.

pena nunquam incurritur, nisi declarante eo, ad cuius fauorem est inducta, vt est com. opi. Burs. cons. 12. nu. 48. idem.

pena vbi applicatur parti causa est ciuilis, vbi verò fisco est criminalis, vt est communis opinio. Burs. cons. 53. nu. 28. Chircouius in suo communium opinio. centuria j. cõclusione 58. idem.

penam statuti ex causa possunt minuere Magistratus & iudices, vt est dictum: ex communi opinione. Adde, ꝙ adeo est vera hec com. opi. vt non obstante iuramento, ꝙ ab initio officij sumunt magistratus, possunt illam statuti pænam ex causa permutare, augere, vel minuere. fusius prosequit. Paul. Grillan. in trac. de relaxatione carceratorum. §. 6. n. 7. tom. 15. causas autem iustas, propter quas iudex potest penas alterare, cõmutare, augere & diminuere, posui s. & ponit etiam Soc. Sen. in c. licet à n. 22. vsque ad fi. & Tiraq. in tract. de pænis. Fallit, vbi statutum imponeret penam ipso iure, vel ipso facto, quia tali casu iudex non habet potestatem per viam alienationis, aggrauationis, & commutationis. Soc. Sen. in c. 1. n. 5. de sent. excom. Et quando pena imponitur à lege, vel statuto alternatiuè, electio est iudicis, nisi verba statuti. vel legis dirigerẽtur ad reum, abb. in c. crapula. nu. 4. de vi. & honest. cleric. com. dicit. vide plura per Bened. de Vado foro Sempro. in Reperto. Felino. in ver. electio, in penis alternatiuè à lege impositis. An detur reo, vel iudici. Et fel. in c. inter ceteras. n. 5. & seq. de rescrip. Et pena statutaria determinata relinquitur arbitrio iudicis, vt possit eam augere & minuere, ex iusta causa, sed cognita causa. vt dicit Bald. in l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de pænis. Et not. ꝙ pena in pretoriis stipulationibus, & iudicialibus est loco interesse. & non exigitur cessante interesse, vt est com mu. opi. D. Hier. Gabriell. cons. 181. nu. 8. Bonacoss.

POENA.

Summaria.

Iudicem in penis arbitrariis posse imponere penam mortis naturalis. q. 1.

Appellatione penę capitis non semper, neque necessariò venire penam mortis: capitis enim penam esse triplicem, vndè in dubio de pena mitiori intelligendum. q. 2.

Clausula consueta apponi in sententiis capitalibus vltimi supplicij, quòd moriatur, & anima à corpore separetur, ead. q. ad fin.

Fragilitatem ętatis non excusare minorem in penalibus quò minus possit pro debito incarcerari. q. 3.

Furorem superuenientem post delictum commissum, differre executionem & processum in penalibus. q. 4.

penam statutariam tollere penam iuris communis, eamque attendendam in delictis. q. 5.

QVAESTIO I.

Quero, an iudex in penis arbitrariis possit arbitrium suum ad mortem inclusiuè extendere? Resp. varię sunt in hoc dubio doct. opi. Card. in c. de causis. de of. deleg. tenet ꝙ iudex in arbitrariis non possit imponere penam mortis naturalis. Eandem opi. tenet Lud. Ro. in rub. de arbi. Alex. in cons. 7. vol. 1. Contrariam tamen opi. tenet Bal. in c. 1. §. iniuria. de pace iur. fir. l. 1. in fi. C. de his qui latro. hanc opi. tenet quoq; Bart. l. fi. in fi. ff. vbi pup. abb. c. ex literis. de constit. feli. c. cum te de re iud. ibi abb. quoq; fel. c. inquisitionis in fi. prin. de accus. Maran. dispu. 3. Vbi pro vtraq; parte arguit, & tandem hanc dicit esse magis communem, eandem dicit esse magis communem in trac. de ord. iud. par. 4. dist. 1. n. 43. Dicit tamen ibi Maran. hanc cõmunem opi. intelligendam, vt procedat, quando iudici datur arbitrium in penis à iure expressis, vt in actione iniuriarum, in qua est statuta pena corporalis & pecuniaria ad arbitrium iudicis. Alias iudex non potest imponere penam mortis, vbi crimen non est capit.

QVAESTIO II.

Quero, An appellatione pene capitis veniat necessariò pena mortis? Resp. videtur prima facie dicendũ, ꝙ sic, & pro hac opinione est tex. in l. relegati. cũ gl. ff. de pæn. l. lege iulia. § fi. ff. ad l. iul. repetund. Pro contraria opinione, ꝙ appellatione penę capitis non veniat pena mortis, est gl. in l. 1. C. ne manci. & tenet idem gl. in l. ne frumentũ. C. quæ res ven. nõ poss. & hãc opi. tenet ibi Bal. & Sali. Pena. n. capitis triplex est: vna per quã imponitur pæna mortis: alia per quã perditur libertas: alia est pena exilij. Vnde in dubio de mitiori pena intelligi debet. Hãc opi. tenet I. And. c. 4. ad fi. de iu. iur. imol. in l. 2. ff. de publ. iud. Eandem opi. tenet Ang. de Are. in trac. male. verb. & ibi caput à spatulis. in verb. ꝙ si statutũ. fel. in c. ex literis. de const. Alex. in cons. 339. inci. in causa inquisitionis. & in cons. 121. inci. visso processu. volu. 7. Hanc opi. tenet etiam Sal. in l. 2. C. de falsi. mone. Raph. fulg. in l. presenti. de his, qui ad eccl. confu. vbi refert Oldr. dicere ꝙ cõmuniter assessores propterea in sententiis capitalibus vltimi supplicij solent apponere illa verba, ꝙ moriat. & aĩa à corpore separet. Hãc opi. dicit veriorẽ, æquiorẽ & magis cõem Hip. in prac. sua cri. §. oportunè. n. 40. circ. fi.

QVAESTIO III.

Quero, An fragilitas ætatis excuset minorem in pœnalib. vt non possit ꝓ debito incarcerari? Resp. Bal. in l. 1. n. 24. C. qui bo. ced. pos. tenet, ꝙ sic, quem sequitur Iac. l. nec impub. n. 3. ff. de in ius voc. Eandem opi. tenet Chassa. in cõsuc. Burg. rit des rentes. Rub. 5. §. 2. n. 14. fol. 206. Aug. l. nemo carcerem. C. de exact. trib. Ro. cons. 120. n. 4. Contrariã opi. tenet Bar. in l. si filios. la 2. ff. sol. ma. DD. in l. filius. ff. de proc. Bal. post Cy. l. alio. C. ꝙ cũ eo. licet cõtrarium videatur velle gl. in l. 3. §. sed vtrũ. ff. de minor. quam cõiter reprobari dicit Bar. in trac. de carcerib. n. 6. Hanc opi. tenet quoq; Hip. in prac. sua cri. §. attingam. n. 69. & eam dicit esse communem I. Bapt. Caccial. in tract. de debitor. susp. q. 5. n. 8. vbi dicit supradictam gl. in § sed vtrum, saluari, quando minor est filiusfamiliàs, quem sequitur Paris. in consil. 94. nu. 41. vol. 1.

QVAESTIO IIII.

Quero, An furor excuset in pœnalibus qui superuenit post delictum cõmissum? Resp. Bal. in l. furiosum. C. qui test. facere poss. tenet, ꝙ si aliquis cõmisit delictum, propter quod suspendi vel decapitari deberet, & postea efficiatur furiosus, nõ possit puniri in persona, sed benè in bonis. non. n. debet dari afflicto afflictio. & furiosus pro mortuo habetur, qui corporaliter puniri non potest. Eandem opi. tenet ipse Bal. in l. j. C. de confes. in c. j. ibi Alua. an ille qui interfec. fratrem domini sui. in v. sib. feu. imo. in l. ex pact. n. 22. ff. de vul. & pu. & c. Rayn. n. 143. de testa. Hanc opi. tenet quoq; Alex. d. l. furios. ias. n. 7. & nu. 8. com. d. & idem ias. in l. ex facto. n. 30. ibi Rip. n. 73. Gul. Bened. c. Rayn. verb. si absq; liberis. in tract. de exemplari subst. nu. 13. dec. & cagn. n. 1. l. in negotiis. ff. de reg. iur. Hanc dicit esse communem Hip. l. 1. n. 58. ff. ad l. Cor. de Sicc. Eandem firmat communiter teneri ias. l. si seruum. n. 7. ff. si ex noxal. cau. agatur. licet ipse teneat ibi contrarium. & hanc opi. tenet Bauer. in §. itẽ furiosi. n. 13. & 14. inst. qui test. fac. pos. & sequitur Ang. in tracta. malef. verbo, scienter & dolosè. n. 7. & ab hac opi. Baldi in iudicando & consulendo recedendum non est, quia in pænis & delictis semper debemus sequi mitiorem partem.

Licet contrarium teneat Lud. Ro. d. l. furiosum, per l. j. ff. de pænis. & in l. pen. ff. si ex noxali cau. quem sequitur Barb. c. in literis. de rescript. per doctrinam Bar. & doct. in d. l. 1. vbi concludunt, in delictis publicis, in quibus à iure pœna determinata est, attendi tempus commissi delicti, sed his motiuis respondent doc. ꝙ nõ sit de mente Baldi, ꝙ mutetur pæna, sed quod impediatur processus & executio propter furorem, & fictam absentiam vel mortem. Sed magis mihi videtur stringere pro hac opinione tex. d. l. diuus. in vers. neque morbo eius danda est venia. & ver. etiam supplicio afficiendus. ff. de of. præsid. ab opinione Baldi tamen non est recedendum.

QVAESTIO V.

Quero, Quæ pæna in delictis attendi debeat: An legalis, vel statu

vel statutaria, & an statutaria tollat pænam iuris communis? Resp. ꝙ pena statutaria tollat pænam iuris communis, eaq; attendi debeat, & hæc est magis communis, vt firmat Hip. in pract. crim. §. quæritur. nu. 6. infinitis ad hoc relatis doct. opinionibus. Eandem dicit communem Alb. trac. stat. 1. part. q. 8. vbi expresè hoc tenet Iac. de Bel. in disp. posita super l. 1. C. de re. qui. reis. licet voluerit contrarium Bar. l. 1. ff. vi bo. rap. Michael Grassus.

Pœna omnis hodie iudici est arbitraria, etiam quòd sit à iure determinata: adeò quòd potest eam ex causa minuere, vel augere, tex. & gl. in l. hodie ff. de pœnis not. Rob. de ord. iud. c. 4. nu. 65. & seq. Alex. cons. 111. nu. 3. lib. 1. Apostil. ad text. in l. 1. vers. idcirco causa cognita. ff. de effrac. Aret. cons. 58. col. 5. Quod procedit, etiam si iudex iurauit seruare statuta, teste Rom. cons. 429. & ideo vbi habet arbitrium in mitiorem pænam inclinare debet, secundum Bal. in auth. sed nouo iure. numero 18. C. de ser. fug. vbi Cepol. nu. 50. & quid an pæna commissa arbitrio iudicis: & sic arbitraria extendi debeat ad mortem? dic, quòd non, nisi ex circunstantiis, neque excedere pænam solitam, iuxta veriorem sententiam per Alex. consil. 13. nu. 15. lib. 7. cum non possint iudices imponere extranea genera pænarum de quibus nulla lex meminit, teste iason. in l. si quis mihi bona. §. seruus. ff. de acq. hær. qui iudex quòd de minori arbitrari debeat: scribit Alex. cons. 5. nu. 9. lib. 1. Rob. disput. 3. & fac. not. per ias. in l. cunctos populos 2. lect. nu. 70. C. de sum. trinit. quas concl. Declara, vt per mathes. sing. 48. sing. 101. Bar. in l. fi. ff. de rer. di. fel. in c. ex literis de constit. Neuiz. cons. 75. nu. 7. doc. in § in summa. inst. de iniur. Boss. tit. de pænis, quibus adde, quòd nunquam in arbitrariis iudex potest imponere pænam similem pene ordinariæ in simili delicto, iuxta glo. vbi abb. in c. inquisitionis col. fi. in prin. vers. alioquin de accus. Rob. de ord. iud. c. 4. post nu. 60. ex quo quærunt aliqui, quid si statutum disponat, quòd pro insultu sine sanguine puniatur quis pœna 10. Cum sanguine, maiori pæna arbitrio iudicis, cum cicatrice maxima pæna? & dic, quòd maior & maxima pæna non potest esse nisi pecuniaria, secundum iaso. in l. stipulationum quædam. nu. 3. ff. de verb. obli. vbi latius declarat, quid in publicis delictis in quibus pæna est certa, & determinata à iure? & dic, quòd attenditur tempus commissi delicti, non obstante mutatione status personæ, teste ias. in l. si seruum, nu. 6. ff. si ex nox. caus. ag. vbi infert ad eum qui existens sanæ mentis commisit homicidium: & postea effectus est furiosus, dicit iaso. quòd poterit puniri de homicidio, per text. in l. diuus. ff. de offi. præsid. distingue tamen, vt latius per eum d. l. si seruum, vbi quòd si in furore commisit non est puniendus, secus cum esset sanæ mentis, saltem ex interuallo, de quo vide quæ idem scribit in d. l. nu. 8. dum quærit, quid quo ad Deum, si quis commiserit peccatum mortale: dum esset sanæ mentis, deinde efficiatur furiosus; & moriatur in furore: quòd furor superueniens non liberat à pæna, quas concl. Declara, vt latius per eum, cuius contrarium quo ad furiosum tenet Suarez. comm. opi. lib. vers. furor. vbi quòd furor postea superueniens: pænam corporis delicto antea perpetrato infligendam extinguit, teste ias. in l. furiosum. C. qui test. fac. poss. Clar. in pract. §. vlti. q. 60. vers. item quæro. vbi dicunt communem, quam declara, vt per viui. inter commun. opinio. libr. 6. ver. furiosus, vbi ponit amplia. & limit. Quid de statuto, quòd pæne duplicentur pro delicto commisso de nocte? & dic, vt per ias. in l. planè. §. si eadem. nu. 12. ff. de leg. 1. Alex. ad Bar. in l. sanctio legum. num. 5. & 6. ff. de pænis, quod quidem statutum de pænis duplicandis non habet locum in bonis existeñ in specie, vel in corpore, quia ille non recipiunt duplicationem, teste ias. in l. titia nu. 34. ff. de verb. obl. Quid quando plures sunt quantitates pro pæna: an fiat earum summarum cumulatio: vt pæna infligatur? & dic, vt per Bar. in l. vbi fideiussor vbi doct. in apostil. ff. de solu. vbi an & quando summarum diuersitas faciat videri diuersas sententias, & quando vna vel plures dicantur sententiæ ex quantitatum expressione? vide in locis prędictis vbi plura not. Quid in atrocissimis, & quæ clam committi solent? quid per iudicem agi possit? & dic, quòd iura transgredi licet, secundum Rol. cons. 7. n. 7. lib. 1. vbi declarat, & melius cons. 33. nu. 20. consil. 70. nu. 25. eodem Hypol. sing. 244. iaso. in § ex maleficiis col. 2. inst. de act. cui adde eundem iaso. in l. cum seruus. col. 2. ff. de cond. caus. dat. vbi quando licitum sit transgredi leges & statuta, & an per pænam statutariam sublata sit pæna iuris communis? vide doc. ad Bart. in l. 1. ff. vi bon. rap. vbi quid possit iudex qui iurauit seruare statuta? dic, vt per eos ibi, & in l. si hominem. ff. mand. quòd antè possit moderari pænam in minorem, quàm sit imposita à statuto, not. Rom. d. cons. 429. Quid de pena sanguinis, quando cum pecuniaria commutari possit? & dic, vt per Bart. in l. acta. §. de amplianda. ff. de re iudic. afflict. in capit. vnic. § porrò qui dominum quæ sit prima causa benef. amitt. nu. 8 quid de pena pecuniaria imposita pro delicto commisso per vasallum comitis vel baronis & dic, ꝙ non pertinet vasallo, sed fisco superioris, teste afflict. in capit. 1. §. si quis aliquem. num. 11. de pace ten. licet pæne sint fructus iurisdictionis, ex not. per afflict. titul. quæ sint Reg. ver. penarum nu. 38. quæ concl. procedit in causis ciuil. vt per afflict. d. §. si quis aliquem quando autem pene commutatio fieri possit? vide eundem afflict. d. titul. quæ sint reg. nu. 29. & quando compositio ibi nu. 17. De qua compositione vide quæ scribit luc. de penna in l. 1. C. de desertor. lib. 10. Isern. in capitul. 1. quid sit inuesti. Saly. C. de mod. mulct. quid de mulcta, & an iudex possit facere gratiam de mulcta? dic vt per afflic. d. titul. quæ sint reg. ver. mulctarum. in fi. Qua in re, concludit quòd non, nisi ratione paupertatis & ibi, quòd in mulcta locum non habet reg. qui non habet in ære luat in corpore, sed in pæna sic, de qua regula, plura not. ias. in l. si quis id quod col. 6. ff. de iur. omnium iud. Boer. q. 349. col. 7. fel. in ca. ad liberandum. num. 20. de iudæ.

Pæna criminis lese maiestatis, quæ per l. quisquis. C. ad l. iul. maiest. etiam filiis delinquentium est imposita, non extenditur ad filias, vt est com. opi. Clar. in §. læsæ maiestatis. vers. hæc autem. Bonacoss.

Pæna criminis læsæ maiestatis, quo ad filios. ex l. quisquis. C. ad l. iul. maiest. non solum in patre committente locum habet, vt est com. opi. sed etiam in matre. Clar. in §. læsæ maiesta. ver. quæro, etiam. Bonacoss.

pæna eadem, qua reus, si conuictus esset, puniendus fuisset, puniri debet, qui in accusatione defecit. Etiam si persona sit honestior quàm accusatus. Clarus quæst. 81. vers. sed pone. idem.

pæna raptus de qua in l. vnica. C. de rap. virg. habet locum etiam in eo, cui rapta consenserit siue ab initio, siue ex post facto, vt est communis opinio. Clarus in §. raptus. versic. adde. idem.

pæna raptus non habet locum in eo, quam raptam carnaliter non cognouit, vt est com. opi. quæ ita distincta recipitur. Nam aut non cognouit, quia non potuit, & puniendus est dicta pæna. aut potuit sed noluit, & non est puniendus. Clar. d. §. raptus. ver. sed quid ille. idem.

pæna raptus non habet locum in rapiente publicam meretricem. communis est opi. Clar. in d. §. raptus. vers. quæro nunquid. idem.

pæna raptus non habet locum in muliere rapiente virum. communis est opinio. Clarus dicto §. raptus versiculo sed pone. quæ sibi placet, quicquid in contrarium dicatur. idem.

pæna raptus est vltimum supplicium, & aliæ graues pænæ, vt est communis opinio. Clar. dicto §. raptus. vers. sed quæro. idem.

pæna sacrilegij de iure ciuili est extraordinaria, secundum qualitatem rei, personæ & temporis, & sexus, semper tamen est capitalis, vt est communis opinio. Clarus in §. sacrilegium. idem.

Pena sodomię est pena mortis, tam in agente quàm in patiente, idest ignis, vt est consuetudo. & est com. opi. Clar. in §. sodomia. vers. seq. quero. idem.

pena stupri de iure canonico est in clerico pena depositionis, si cum virgine sit commissum, vt est com. opinio. in laico autem: aut dotet aut ducat, si ipsa parentes contentantur. Si verò dissentiant, tenetur dare dotem, & si ipsa mulier renuerit, verberibus cęsus in monasterium est detrudendus in terris ecclesię, secus in terris imperij, vt est communis opinio. De iure autem ciuili pena mortis locum non habet, sed dimidię partis bonorum cum relegatione, vt est communis opinio. Sed quicquid sit de iure. Tamen de consuetudine tenetur, vel dotare vel in vxorem accipere. Et ita seruatur in practica. quę conclusio intelligitur, si cum honesta virgine stuprum sit commissum, alias secus, vt est communis opinio. Et creditur mulieri de ius virginitate, quia presumitur, quòd fuerit virgo, vt est communis opinio. Clarus in §. stuprum. versiculo sed quero. & versiculo sed pone. idem.

pęne impositę viduis nubentibus intra annum luctus, sunt sublatę hodie, non tamen sublatę contra viduas libidinosas & luxuriosas, vt est com. opi. Nec si intra annum vidua stuprũ committat, & est com. opi. Et talis vidua perdit tam ipsę quàm stuprator omnia sibi relicta à testatore, & applicatur fisco, vt est communis opi. Cla. in §. stuprum. ver. generaliter. idem.

Poena

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pœna corporalis, & bonorum confiscatio non transit in hæredes mortuo delinquẽti ante sententiam, secundum communem per Burs. cons. 77. nu. 21. lib. 1. vbi latius declarat pro qua vide Osasc. decis. 149. nu. 9.

Mortuo delinquẽti ante sententiam, crimen & pœna maximè corporalis, & bonorum confiscatio extinguitur, vbi pœna non est interrogata ipso iure, & facto, secundum communem d. cons. nu. 20. pro quo vide Cagn. in l. pupillum qui. §. in hæredes. n. 4. ff. de reg. iur. Osasc. decis. 152. n. 2. Secus vbi memoria defuncti damnari potest, quia in hæredes transit, secundum magis communem d. cons. 77. num. 23. & vide osasc. decis. 106.

pœna pecuniaria, quando lis est contestata, vel delinquens in iudicio fatetur delictum, transit in hæredes mortuo delinquẽti ante sententiam, secundum magis communem d. cons. 77. nu. 21. lib. 1.

pœna ipso iure incursa non infligitur, nisi declaratoria sequatur, secundum communem dict. cons. 77. numer. 22. & cons. 43. nu. 22. lib. 1.

pœnam nunquam quis incurrit, nisi declaratã eo ad cuius fauorem illa est inducta, secundum communem per Burs. consil. 12. nu. 48. lib. 1.

Hæredes tenentur pro pœna, maximè in confiscatione bonorum mortuo delinquẽti ante sententiam, quando pœna ipso iure est imposita, & de iure communi poterat damnari memoria defuncti, secundum communem, secus in aliis casibus, quia non tenentur, iuxt. magis communem d. cons. 77. n. 20. Sed pro pecuniaria tenentur, si lis est contestata, & delinquens sit confessus delictum, secundum communem d. cons. num. 23.

pœna præsupposita scientia defuncti, nec ad hæredes transit, nec in hęredes datur, secus data ignorantia, secundum cõmunem per Bursa. cons. 12. num. 49. libr. 1. Osasc. decis. 23. num. 23.

Declaratoria semper requiritur, vt quis pœnam licet ipso iure & facto inflictam, incurrat, secundum communem per Burs. cons. 14. nu. 18. 21. lib. 1.

pœna vbi applicatur parti causa est ciuilis, secundum communem, vbi verò fisco criminalis, iux. magis communem per Burs. cons. 53. nu. 28. lib. 1.

pœna conuentionalis exigi potest, etiam cũ excedat interesse, secundum magis communem per Burs. cons. 53. n. 42. libr. 1. Intellige, vt per eundem d. cons. n. 20. 37. 41. & aliis seq. vbi totam declarat materiam.

pœna non debetur, nisi contrauentio probetur liquidissimè, ac nisi agens probet ex sui parte adimpleuisse, secundum communem per Bursat. consilio 53. num. 6. libro 1.

pœna iuris communis, vel loci commissi delicti attenditur in casu vbi iudex originis potest procedere pro delictis extra territorium commissis, secundum communem per Burs. consil. 77. nu. 3. lib. 1.

pœna ordinaria cessat, vbi quis ex sola propria confessione & ea qualificata punitur, iux. communem per Burs. cons. 77. nu. 18. 25. lib. 1. vbi etiam loquitur de minore. qui nunquam pœna ordinaria punitur, ex communi ibi relata.

pœna licet ipso iure & facto imposita, nunquam tamen exigitur, nisi super ea sequatur declaratio iudicis, secundum communem per Burs. cons. 43. nu. 22. lib. 1. cons. 14. nu. 18. nu. 21. eodem.

pœna & crimen extinguuntur mortuo delinquente ante sententiam, quando pœna non est ipso iure imposita, secundum communem per Burs. consilio 77. nu. vigesimo. lib. 1.

pœna ordinaria non infligitur, sed mitigatur, quando emissa est confessio qualificata, secundum communem per Bursa. cons. 77. nu. 25. lib. 1.

pœna statuti licet pecuniaria, tollit pœnam iuris communis, licet corporalem, secundum magis communem per Burs. consil. 94. num. 4. libr. 1. dec. in capit. de causis num. 14. de offi. delegat. Clarus §. final. crimin. quæst. octuagesima quinta. ver. debet etiam.

pœna corporalis vbi infligitur, ibi euidens dolus requiritur, nec culpa sufficit, iux. communem per Burs. cons. 94. nu. 8. lib. 1.

pœna imposita à statuto vel lege prohibẽs alienationes in personas forenses, operatur vt etiam hæredes ab intestato excludantur, secundum communem per Bursat. cons. 37. num. 13. lib. 1.

pœnam capitalem si lex vel statutum imponant simpliciter pro aliquo delicto: quia pœna capitalis potest multipliciter intelligi, dic, cũ intelligitur de mitiori, & sic de pœna deportationis, secundum iaf. in l. diuortio. nu. 15. ff. so. ma. in l. si quis iniquum §. hæc pœna. nu. 3. ff. quod quisque iur. Quid de pœna quæ ipso iure imponitur: an requiratur sententia declaratoria? & dic, vt per iaf. in l. si quis iniquum §. quod autem ait vbi quòd pœna quæ transit ad hæredes: non transit, nisi præcesserit sententia declaratoria, quam concl. declara, vt latius per eum ibi, cui adde, quòd pœna à lege vel canone irrogata ipso iure, efficit, quòd post mortem hæredes illam soluere teneantur, & conueniri possint, iuxta communem per Villal. in ter com. opi. libr. 14. vers. pœna quam amplia, & limita, vt ibi per eum, & per Suarez. vers. pœna quæ dec. in l. pupillum §. in hæredes. nu. 4. ff. de reg. iur. iaf. in l. 5. §. hoc indicium ff. ne quis eum qui in ius. vbi disputat an actiones ex delicto transeant ad hæredes? & an actiuè vel passiuè: vide ibi dist. & ibi quando dentur ad vindictam, quando ad pœnam, dic, vt per eum d. §. nu. 5. & in l. pro hærede §. si sepulchri nu. 3. ff. de acq. hær. in l. si eum §. qui iniuriarum col. 1. ff. si quis caut. & quid dicatur propriæ pœna vide per eundem in l. cum quidam. n. 18. ff. de lib. & posth. & ibi 16. fal. ad reg. quòd in pœnalibus non fit extensio de pœna autem capitis: cũ intelligatur deportatio, nor. iaf. in l. diuortio col. 3. ff. so. ma. vbi refert prac. qua vtuntur assessores vel iudices in sententiis dum dicunt itaque caput ab humeris & anima à corpore separetur.

pœnitentes delinquentes, profitentes religionem publicæ, penitentiæ, sunt de foro religioso, vt est communis opinio. Clar. q. 35. vers. fuit aliquando. Bonacoss.

Pænitentia in hæretico admittitur semper, etiam post condemnationem. Hanc magis communem opinionem dicit Boerius decis. 343. numero tertio & quarto. Idem dicit practica carer. numero centesimoquinquagesimo. Et licet aliqui dicant communem opinionem esse, quòd non admittatur pœnitentia, nisi statim post deprehensionem erroris spõte ad ecclesiæ veritatem redierint vt affirmat Grilland. in tract. de hæretic. quæstione quinta, quem refert Simancas de hæretic. capitulo quadragesimosexto, numero octauo. tamen priorem opinionem seruari ait Boss. titulo de foro competenti, numero centesimotrigesimoseptimo, & in titulo de hæretic. numero vigesimo, idque etiam attestatur Cardinal. in capit. ad abolendam. de hæretic. & ita in facti contingentia consuluit Berrand. consilio 212. libro secundo in prima part. Clarus libro libro quinto. sentent. §. hæresis. verficulo sed vsque. P. Fichard.

Pænitentia delinquentis post commissum delictum non excusat, quin possit accusari. Et licet in aliquibus casibus excuset, non tamen in crimine hæresis. Et licet hæretico pænitenti peccatur. Si quis tamen alium de hæresi falsò accusauerit, non potest pænitere, immo est puniendus. Aut quem pænitet ante condemnationem, & patratum delictum, quia facere non potuit, & non excusatur. Aut pænituit, & potuit facere, & noluit, nec in totum excusatur, vt est com. opi. Clar. q. 60. vers. fui quandoque. Bonacoss.

Pænitentiæ omnes hodie sunt arbitratiæ, & arbitrium sacerdotis nullum operatur in mutatione & diminutione pænæ, alias debitæ pro peccato, vt est communis opinio, de qua Burgos in capit. 2. de empt. & vend. il 2. §. vt mensuræ. numer. 2. fol. 16. quod arbitrium debet intelligi de arbitrio boni viri & periti sacerdotis, vt est com. opi. de qua ibi n. 5. Bonacoss.

Pænitentiam implorans quicunque hæreticus ante exequutionem sententiæ, admitti debet, vt est com. opi. Burs. consil. 14. nu. 31. Bonacoss.

Pænitentiæ hodie omnes sunt arbitratiæ. Socinus Senior in capitulo ecclesia vestra de sortilegus, numero quadragesimotertio. Bonacoss.

pollicitatio, quæ est vnius promissio absenti, non præsenti facta, de iure canonico actionem & obligationem inducit. & sic iure isto actio oritur, & conceditur ex pollicitatione. text. est in capitulo iuramenti, vigesimasecunda quæstione quinta. & conclusio hæc probatur, secundum abbas. ibi in capitulo qualiter. de pactis. quàm latè tuetur Fortu. in lege prima & sequent. ff. de pactis, sed Panormit. titubanter, & parum sibi constans, in capitulo inter vniuersas, de elect. voluit Contrarium quod iure canonico ex pollicitatione actio minimè oriatur, cuius opin. sequuntur iason. in l. iurisgentium §. sed cum nulla. ff. de pact. & in rub. ff. de verborum obligatione. ibi Galiaula, & Alciat. numero septimo. cum opinione hac transeunt, & explicant eam esse communem, & ego sequor tanquam verissimam prout in eandem sententiam inclinaui in prima parte, in opinione pactorum genera tria reperiuntur. in tertia ampliatio. F. Viuius libr. 2. opin. 227.

Pollicitatio tunc tantùm dicitur, cum vel per epistolam, vel per

vel per nuncium ad id non electum absenti aliquid promittitur. commune ait iaf. in rub. n. 5. ff. de ver. ob. & vide quæ superius obseruantur ver. Donatio vt per nuncium. Hæc autem pollicitatio nec iure legum, nec iure canonum actioni dandæ idonea habeatur. commune ponunt Alc. in d. rub. n. 8. ac Fortun. in c. 1. n. 12. de pact. lib. 6. Quinimo nec obligationem naturalem parit, nisi cùm piis causis vsui atque vtilitati est, commune inquiunt iaf. vbi s. nu. 6. Fel. in c. 1. de pact. Alci. in c. cum contingat. nu. 229. de iureiur. Ant. Gom. de contract. c. 9. n. 1. E. Suarez.

Pollutio nocturna dormientis, & somniantis, sola, & de per se non est peccatum mortale, nec veniale, etiam cũ procedat à praua vigilantis cogitatione, ab ingluuie, secund. Tho. de Aquino, in secunda secundæ. q. 154. arti. 5. sed vbicunque pollutio hæc dormientis haberet ortum à causa, occasione, & culpa ipsius, tunc ratione culpæ esset peccatum mortale, vel veniale, secundum Th. de Aquino, in d. articulo 5. Ioannem Maiorem in quarto sententiarum. dist. nona, q. 2. Paluda in quarto sententiarum dist. 9. q. 3. & Tho. de Aqui. ibi q. 4. Floren. in 3. part. tit. 15. ca. 6. §. 10. & Theologos omnes communiter & canonistas, in ca. testamentum, 6. dist. & Caieta. in secunda secundæ, q. 104. vbi ait quod nocturna pollutio est peccatum. vbi quis data opera ita, & taliter dormit quod polluatur, & hinc est quod ob huiusmodi pollutionem nocturnam à culpa veniali procedentem sacerdos debet eo die abstinere à celebratione missarum de consilio, sed vbi culpa esset mortalis, tunc necessariò, & de præcepto deberet à dicta celebratione abstinere vt voluerunt. Th. in 3. parte, q. 80. articulo 7. & in aliis locis præcitatis. Flor. in d. §. 10. Palud. in d. q. 3. & ibi Th. q. 4. Sylues. in verbo eucharistia, 3. q. 10. & est tex. & ibi gloss. in vers. humiliter, in d. c. testamentum. cæterum Paluda. in d. q. 3. declarat hoc procedere cum grano salis, & tenet sacerdotem non incurrere peccatum mortale celebrando, ac se communicando post pollutionem nocturnam ortũ, seu principium habentem à culpa mortali. etiam intra decem horas præmissa prius debita, & requisita contritione, & confessione dictæ culpæ, & opinionem istam paluda. sequitur Sylues. in loco præmisso, & Io. Maior. in d. q. 2. ego verò in casu hoc admonerem sacerdotes omnes, vt si commodè fieri posset abstinerẽt eo die à communione propter maximum honorem præstandum sacramento sacrosanctæ eucharistiæ. F. Viuius lib. 2. opin. 228.

pontifex in beneficialibus obtinet, plenissimam potestatem, clem. 1. vt lite pend. c. 2. de prẽben. lib. 6. & istud non solũ procedit in conferendo, sed in auferendo etiam, postquàm consuluit, vnde ipse pontifex ad libitum potest priuare clericum beneficio, etiam sine causa, sec. Gemin. in ca. si gratiosè, post gl. ibi de rescr. lib. 6. idem voluit Gemini. cons. 8. in cons. 88. cons. 99. & cons. 141. Federi. de Senis cons. 200. Pau. de Cast. cons. 253. & cons. 287. & cons. 414. lib. 1. per tex. in can. per principalem. 9. q. fi. Rom. cons. 359. in 5. dubio, vbi dicit quod Papa potest in totum tollere ius quæsitum vni ecclesiẽ, etiam ex contractu aduersus aliam ecclesiam. Soc. cons. 13. lib. 1. Alex. cons. 2. vol. 3. Corne. cons. 90. vol. 4. Calca. cons. 7. dec. in cuque in ecclesiarum. de consti. in c. fi. de confirma. vti. vel inuti. cons. 141. circa fi. cons. 157. iaf. in l. Barbarius. ff. de offi. præto. in l. quoties. 3. C. de rei vend. & cons. 19. vol. 3. quamuis in d. l. quoties. dicat se non ponere pro constanti, & in l. fi. ff. de pact. vbi exagitat quæstionem istam ab vtraque parte, nec aliter determinat. Cæterùm Ripa in libr. responsorum de rescriptis, in c. nouo affirmat Papam posse absoluta potestate priuare quẽ beneficio absque causa, & Io. de Sylua in tract. de beneficiis in 3. par. q. 8. In contrariam vero sententiam inclinauit Rom. sibi contrarius, videlicet pontificem non posse clericum, seu prælatum priuare beneficio absque causa, cons. 145. & cons. 467. per tex. in c. conquerente, de restit. spol. & in c. quamuis. 7. q. 1. Barb. in c. cũ translationem, nu. 121. de of. deleg. & cons. 13. vol. 3. iaf. titubanter, & sibi parum constans in d. l. fi. ff. de pactis. cons. 145. cons. 213. lib. 2. & cons. 46. d. c. 4. lib. 3. fel. in d. c. in ecclesiarum Ripa in 1. lib. responsorum de legibus c. 14. Io. de Sylua in memorato tract. de beneficiis, in 21. q. prin. nu. 55. & abb. in c. quæsitum. de rerum permutatione, vbi & expressè voluit clericum posse priuari beneficio à pontifice ratione imminentis scãdali & ista est com. opi. vt asserit dec. in c. cùm teneamur. n. 13. de præbend. & dignit. Sed in hac ambiguitate quid dicendum? Ego casu eueniente transirem cum tuta, iudicio meo, distinctione tradita nouissimè per Augustinum Beroium in d. c. quæ in ecclesiarum. de constit. nu. 167. cum aliis seq. quam breuitati studendo aliter non recenseo. Sed videndum esse omnibus consulo, ac suadeo. & circa hoc vide aliam conclusionem similem positam suprà in versicul. princeps. F. Viuius.

Pontificis authoritas in quolibet iuramento semper excepta intelligitur, vt no. gl. in c. significasti. in verbo authoritate, de elect. & ibi in glo. præcedenti. in verbo pro vnitate. habentur casus quibus iuramentum licitè requiritur, his duobus versibus explicati, videlicet: Pax, & fama, fides, reuerentia cautio damni. Defectus veri, sibi possunt magna caueri. quod tamen procedit in iis, quæ dependent à libera, & plena pontificis dispositione, in ceteris verò non vt tenet abb. in c. venientes. de iureiur. Quinimò pontifex neminem sine causa absoluere potest à iuramento, vt tenuit gl. in c. quando. de consuetudine, & inn. in c. 1. in fi. de renuntia. quam quidem opinionem communem esse dicit abb. in d. c. significasti. nu. 8. vbi tenet idem esse dicendum in cæteris omnibus quæ sunt de iure diuino, videlicet, vt causa non subsistente, Papa non possit absoluere nec dispensare, & quo ad Deum, illum nequaquam esse tutum, qui sine causa dispensationem Apostolicam obtinuit, vt audacter tenuit gl. in c. non est in verbo adimplere. de voto. & voti redemptione. Ego tamen in his & cæteris spiritualibus vel quasi. excipio ipsius pontificis & potestatis plenitudinem secundùm quàm omnia posse arbitror, ex his quæ voluit gl. in cano. principalem. 9. q. 3. & cle. dudum. §. verum. de sepult. F. Turz.

Populi, etiam subditi alterius imperio possunt facere statuta Alc. in c. quod sedem. nu. 59. extra. de of. ord. communem dicit. B. Villall.

Docto. communiter tenent, cũ si populus superiorem saltẽ, de facto non recognoscat, potest ad famam restituere eorum ratione, quæ suo in territorio aguntur. vt Bart. & Ang. voluerunt in l. 1. §. de qua autem. de postul. idem Bart. in l. infamem. ff. de public. iud. Butr. & abb. in c. cum te. de re iud. si verò superiorem recognosceret, tunc restituere non posset, vt not. in d. §. de qua autem. nisi infamia esset irrogata ex forma statutorum eiusdem populi, & non de iure communi, vt tradit Bart. d. §. de qua autem. & in l. 4. ff. de testa. Bald. in l. cum mulier solu. mat. & canonistæ in d. c. cum te. quorum opinionem sequutus est Alex. in cons. 256. repetitus, vol. 2. F. Turz.

Portio quando vni ex coheredibus relicta ad illũ non peruenit, nec de eo facta institutio valuit, iure accrescendi ad coheredem pertinet. arg. l. 1. §. 1. & seq. C. de cadu. toll. & melius facit l. legatum §. 1. ff. de leg. 1. Vnde quando institutio de illegitimo nato, & incapace, palàm fit, cũ portio, quæ illi acquiri non potest, accrescat coheredi, est notabilis doctrina Bart. magis communiter recepta in l. fi. ver. quero, & reuoco in dubiũ. ff. de his, quib. vt indig. vbi in fine dicit, cũ ita determinauit Oldra. & licet non alleget vbi, tamen Soc. iu. in cons. 48. n. 34. volu. 4. credit, cũ voluerit allegare in cons. 39. thema tale est, &c. Et eandem opi. tenent ferè omnes in l. hęreditas. C. de quib. vt indig. maximè Alex. Corn. & iaf. vt inquit Soci. iun. in d. cons. 48. vol. 4. E. Muscul.

Positio impertinens, quæ aliàs reiicieda est, si cum alia coniuncta foret, efficeretur absque dubio aliquo pertinens, & admitti deberet. sec. Io. And. & omnes in c. fi. de confes. in 6. Bald. l. 2. §. cũ observari. C. de iu. ca. Alb. iaf. nu. 19. & Rip. nu. 22. in l. quo minus. ff. de fluminib. vbi explicat istorum opinionem communem esse. F. Viuius lib. 2. opi. 233.

positiones & articulos quod dicitur in dubio fore admittẽdos, cum clausula saluo iure impertinentium, &c. vt per Bart. in l. si duo patroni. §. idem iul. ff. de iu. iur. & cano. in c. cum contingat, ext. de of. deleg. Procedit quando exceptio, quæ opponitur, vt non admittantur, est dubia, & exigit altiorem indaginem, secus si est clara & præiudicialis ad processum, quia super ea ante omnia est pronunciandum, sec. Host. & Pan. in d. c. cum contingat, spec. in tit. deposi. §. 7. vers. & non aliàs poterit appellari. Balb. decis. 163.

Positio continens partem falsitatis in quantitate, vel parte rei petitæ, seu in qualitate, potest tota simpliciter negari, sec. gl. in verbo sigillatim in c. præsentium. de testi. in 6. in c. fi. de confes. eo. li. Spec. in ti. de positio. §. 7. ver. 11. Bal. in l. 2. §. quod observari. C. de iuram. calum. Tancre. in sua summa ordinis iudiciarij in tit. de interro. post litẽ contest. Io. Pe. Ferra. in sua practica in forma positionum actoris in gl. 2. Nam cuius partis cularis aliqua est falsa, ei? vniuersalis pariter est falsa, argumento. c. si ad sacras. 9. dist. ext. de hęret. c. fraternitatis. & ff. de ędil. edic. l. cũ eiusdẽ. Et q negat se teneri in centum, cũ teneat tũ in 50. ex propria verborum sign. & mente respondentis, non intelligitur negasse se teneri in 50. sed negasse totum tanquã totum, non particulariter, per ea quæ habentur in l. 2. §. 1. ff. si certum petat. & quia cum ponatur de centum, responsio debet

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet intelligi ad interrogata & posita, & non aliter. l. si sine. §. qui interrogatur ff. de inter. act. insti. de inuti. stipu. §. præterea. Contrariam opinionem (nisi quando est falsitas in qualitate, vel quod ponitur est in diuiduum) tenent Bart. Ang. do. Alex. & secundum eum communiter doct. in l. 1. §. si stipulanti. ff. de verb. obl. & ipse Bar. in l. pe. ff. de verb. sig. per l. qui solidum. in prin. ff. de leg. 2. ad idem glo. in c. nulli. 12. q. 1. Vbi autem positio continet aliquid principaliter, & aliquid demonstratiuè, aut qualificatiuè, responsio simpliciter data refertur ad omnia, sec. Raph. Im. Paul. de castr. & do. Alex. in l. si cui serui. §. si à filio. ff. de leg. 1. Pan. in c. 1. ext. de plus petitio. Bal. in l. 2. §. q̃ si actor. in fine. C. de iuram. calum. in l. i. pen. col. ver. sed nunquid. C. de ædi. actio. Bar. vt refert do. Alex. vbi s. in consilio incipiente, statuto ciuitatis Florentiæ, cauetur q̃ forensis. Sed quod referatur tantum ad principale, tenuerunt spec. in d. ver. 11. quem sequi videtur But. in d. c. 1. Io. And. in c. 1. extr. de litis contest. Bart. & Bal. in d. §. si à filio. & ibi. d. Constan. & in l. non tantùm cum duabus seq. ff. de re iud. Balb. decis. 218.

Positiones in causis criminalibus per accusatorem & fiscũ rectè fieri possunt, secus autem per reum, communis est opi. Cla. ver. sed hic incidentes. Iac. de Are. in tract. de positionib⁹. in §. 7. vbi dicit. quod vsus iudiciorum se habet, vt accusatus positiones non faciat, ne si fortè post accusationem accusatus pactus fuerit cum accusatore, isto modo crimen impunitum remaneat. Quando autem positionibus in criminalibus sit respondendum. ponit Bart. in l. marcellus. §. qui rerum. n. 1. ff. rerum amotarum. & ponit octo casus, quibus quis tenetur respondere positionibus criminalibus. Natta in clem. sæpe. §. & quia col. 7. de verb. sig. Bonacoss.

positiones adeò efficaces, vt ponant veritatem ante oculos, vel efficaces, iunctæ cum semiplena probatione directa sufficiunt ad condemnationes, vt est communis opinio, de qua Bossius. ti. de conuictis. n. 37. Aliàs vbi quis condemnatur ex præsumptionibus, debet mitius puniri, quam quando condẽnatur ex lucidissimis probationibus. Alex. cons. 138. nu. 11. in vlt. vol. & no. q̃ diuersæ præsumptiones, diuersæ speciei non coniunguntur ad perficiendum probationem vt sequatur condemnatio. Et ideò fama cum vno teste non coniungitur. vt faciat plenam probationem in criminali. dec. cons. 189. numero 15. Bonacoss.

Positio facta nocet ponenti, nisi aduersarius eam negauerit, secus est in capfante, qui non videtur fateri, teste catel. ver. confessio potest reuocari col. 4. in prin. Quæ confessio actoris resultans ex positione, ex not. per Rom. cõs. 91. col. fi. si negetur: non potest postea negans ea se iuuare, quia ex confessione impugnata quis se iuuare nequit. iuxta traddita per Alex. cons. 76. nu. 8. lib. 7. cons. 92. col. 1. in fi. lib. 5. Bart. in l. post legatum. ff. de his quib. vt indig. Osasc. decis. 178. col. fi. & fac. Ale. in l. stipulatio. §. si quis forte. n. 9. de ver. obl. quibus adde, q̃ & si ex positione negata quis se iuuare non possit: per Reg. c. ex eo de reg. iur. lib. 6. & not per iaso. in l. possideri. nu. 23. in l. naturaliter §. nihil commune. nu. 76. ff. de acq. poss. ex dictis tamen testium super positione negata examinatorum: suam intentionem iure fundare poterit, secundum Ang. consil. 153. quem sequitur ias. vbi s. Osasc. d. decis. 178. col. fi. vbi q̃ sicut ex positione negata quis se fundare nequit, ita impugnans responsionem non potest se ea iuuare, ex s. alleg.

PRO. possidens alij, non præscribit sibi. l. malæfidei. C. de præscr. 30. ann. Bellon.

possidere potest quis vnam rem duobus modis, vno generali pro suo & alio speciali, vt puta pro emptore, iaso. ibi. §. ex pluribus. nu. 34. & 36. ff. eo. tit. com. dicit. B. Villal.

Amplia, siue concurrat eodem tempore, siue in diuersis tẽporibus, dominium autem potest detineri ex diuersis causis in idem tempus concurrentibus, ias. in d. l. possideri, §. ex pluribus nu. 38. com. dicit.

Possideri dicuntur mobilia, ias. in l. possessio. nu. 39. ff. eo. ti. com. dicit. idem.

Possidere præsumitur tempore mortis qui semel possedit, Alciat. de præsumpt. re. 2. præsumpt. 21. nũ. 51. communem dicit. idem.

possidere præsumitur tempore expulsionis agentis interdicto recuperandæ, probando quòd aliquando possederit, Alc. de præsump. re. 2. præsump. 21. nu. 14. communem dicit.

Non præsumitur quis possidere, nisi alleget possessionem, Alc. ibi in prin. com. dicit. idem.

Possidens ciuiliter de voluntate possidentis à quo causam habet propria authoritate potest natutalem accipere. curt. iu. cons. 127. nu. 3. com. dicit.

Amplia istam communem etiam ad naturalem & intellige ambas quando illa, quæ interdicitur acquiri est vacua. Anto. Gome. in l. 45. tau. nu. 43. communem dicit. Et gl. in d. l. clàm possidere.

Amplia, quia etiam potest propria authoritate expellere occupatorem resistentem. ias. in d. §. qui nundinas. nu. 24. ff. de acq. poss. com. dicit. Villal.

Possidens prior per constitutum, præfertur secundo habenti actualem possessionem, quia possessio est vera, licet modus sit fictus, sec. Bart. & cæteros omnes communiter. in l. ab emptione. de pact. ias. in l. quoties. C. de rei vend. deci. in l. contractus. ff. de reg. iur. & ias. cons. 6. nu. 2. vol. 3. F. Viuius libr. 2. opi. 232.

Possidens prior per constitutum præfertur secundo habenti actualem possessionem: ratio est, quia possessio est vera, licet modus sit fictus. Bar. & alij in l. ab emptione. ff. de pac. dec. in l. contractus. nu. 16. ff. de reg. iur. & ias. in cons. 6. nu. 2. vers. 1. propter constitutum. in 3. volu. cons. Et hanc communem opi. esse dicit Io. Cephalus in cons. 147. num. 20. in lib. 1. cons. kirchouius.

possidens contra quem est lata sententia, & appellauit, non dicitur innouare, si possessionem suam continet. secundùm Io. And. in c. non solum. de appel. in 6. Alb. in l. 1. ff. nil nouari ap. penden. in prin. Ang. in l. si cuius. ff. de app. reci. Domi. præpos. in c. cùm teneamur. in prin. extrà de app. per illum text. & c. 1. extrà vt lite penden. c. cùm personæ. §. pe. de priuileg. in 6. Balb. decis. 447.

PRO. possessor rerum immobilium satisdare non compellitur. l. sciendum. ff. qui satisd. cog. Bellon.

possessor malæfidei postquam soluit de suo ante litis contestationem, acquirit vtilem actionem negotiorum gestorũ contra dominum, Boer. decis. 44. num. 4. communem dicit. Villalob.

possessor bonæfidei habens titulum facit naturales fructus suos, l. in bonæfidei. ff. de acq. rer. do. & est communis secundum Didac. li. 1. Varia. resolut. c. 3. n. 2. Possent tamen tales fructus etsi non rei vendicatione, tamen vel officio iudicis, vel conditione sine causa peti. fiantque. sentẽtiam receptiorem testatur paulò post idem Did. Quid de industrialibus? vide ibi dem 2. conclusione. I. Fichard.

possessor contra quem agitur hypothecaria, potest negare illum à quo agens dicit habere titulum, esse dominum illius rei: & creditor tenetur probare esse dominum: alias succumbet: licet ipse debitor, siue agat, siue conueniatur, non potest negare dominium: vel cum creditore, vel cum alio tertio, quia allegaret turpitudinem suam. Ant. Negus. Fano. de pign. par. 6. mem. 2. nu. 35. com. dicit. Villal.

possidens sine titulo, non est legitimus contradictor, Lud. de Goz. in cons. 93. nu. 5. com. dicit. idem.

possessoria remedia non dantur pro iuribus merè personalibus, Otolora. de nobilitate hispanica, c. 1. part. 2. 3. parr. nu. 3. magis com. dicit ex docto in l. certis annis, C. de pact. & in c. querelam, de electi. idem.

Contra tertium possessorem agi non posse, nisi prius discusso principali debitore, & illius fideiussore, vt communiter tradiderunt doctor. in l. persequutione. C. de pign. & in auth. presente. C. de fideiuss. & licet contrarium disponi videatur, in authen. de litig. §. vel hæc, & in auth. hoc ita. C. de pign. illa tamẽ iura procedere volunt doct. in casu speciali, scilicet, quando, lite iam incepta contra debitorem, de qua agebatur, debitor alienauit, quo casu, quamuis litigiosi vitium non contrahitur quoad omnia, in hoc tamen contrahitur, vt possessor ipse causam habens à debitore possit conueniri ante, quàm debitor conueniatur, hancque solutionem veram esse dicit Bart. in d. l. persequutione, vbi annotauit modos, quibus ipsa fieri debeat discussio & ex Butrig. sententia concludit, in hoc iudicis interloquutoriam non requiri. F. Turzan.

Missus in tenutam bonorum vigore sententiæ arbitralis non dicitur Possessor. est com. opin. cont. Barto. secundum Alex. in consil. 201. viso themate. in fin. volu. 7. & cons. 35. in fi. vol. 6. Chæriam.

Remedium can. redintegranda, 3. q. 1. competit cuilibet, qui sine iusta causa de possessione cecidit, tam pro rebus ecclesiasticis quam prophanis. Est magis com. opi. sec. Alex. consil. 51. viso. in prin. vol. 1. M. Chærian.

Possessor clandestinus vi possidet, siue expellit possidentem, siue possidens non sit ausus ingredi possessionem, vel suspicans vi posse expelli. Idem ibi nu. 34. com. dicit.

Restringe istud notabile quò ad timorem possessionis, non tamen quò ad timorẽ capturæ: quia per istum timorem non perditur ias. in l. possidere. 6. in amittenda. nu. 5. ff. de acq. posses

possess. communem dicit. Villalob.

Possessor clandestinus habet naturalem possessionem clandestinè, & ciuilem violenter, las. ibi, n. 47. com. dicit. idem.

Possessor absque titulo non est legitimus contradictor, vt frequenter placitum dicit Gozad. cons. 93. n. 5. Quin & malæ fidei possessor etiam rebus extinctis conditioni obnoxius erit, vt est Accur. doctrina in §. si tamen. glos. vlti. instit. de rer. diuis. quam communiter placitam asserit Alex. in l. si quis nec causam §. vlt. n. 5. ff. si cert. pet. defendit Gomez. in §. sic itaque. à nu. 29. Institu. de act. quamuis verius verè contrarium arbitrentur Paul. ac Dec. n. vlt. Curt. iu. & Purpu. n. 4. atque Alciat. n. etiam 3. in d. §. vlt. l. si quis nec causam. ff. si cert. pet. E. Suar.

Possessor bonæfidei fructus suos faciens, eos cum expensis melioramentorum compensare tenetur, c. ad nostram de reb. ecclesiæ non alienandis. l. sumptus. ff. de rei vend. & l. insulam. §. fructus. ff. fol. mat. ideoq; si colligeret, seu perciperet tot fructus qui melioramentis ipsis æquiualerent, vtique tunc rem restituere teneretur absque aliquorum melioramentorum solutione, secundum iura memorata, & no. & limitat Berous, in c. 1. n. 41. & seq. de in integ. restit. q̃ quippè in tantum procedit, secundum cõmuniter doc. vt si qui bonæfidei possessor esset virtute tituli iniusti, & nulli, adhuc haberet locum dispositio, d. l. sumptus, cum aliis ll. præcitatis, videlicet, q̃ melioramenta ipsa cum fructibus compensaretur, ita declarat Felyn. cum cæteris congestis per eum, in c. cum causa, ex. de re iud. & Ant. Negus. in tract. de pign. in 3. membro 5. par. num. 12. F. Viuius lib. 2. opin. 231.

Possessor malæ fidei non præscribit, c. 2. de reg. iur. in 6. & c. fi. de præscr. in Antiquis, & ibi plenè tradunt doc. & post alios Fel. qui longè disputat, & tandem ostendit, ita esse cõem opi. vt scilicet per d. c. fi. corrigatur Ius Ciuile, quo dicebatur actionem personalem tolli per cursum triginta annorum, etiam in fauorem scientis se teneri, & sic existentis in mala fide. Licet Bart. in l. sequit. §. per viam. ff. de vsucap. & ante eum Hostiens. in summa, de præscrip. tenuerint contrarium, quos etiam plerique sequuti sunt in diuersis locis, vt per Fel. in d. fi. & per Balbu. in tractat. de præscriptio. in 2. par. 3. par. princip. in 13. q. & à cõi opi. contra Bart. & socios non esse recedendum, vt per Fel. & Balb. in locis prædictis, eo præcipuo fundamento: Quia agitur de materia peccati, nequis scilicet sciẽter, cum aliena iactura locupletetur, & etiam, quia d. c. fi. simpliciter & indistinctè dicit, nullam præcriptionem cum mala fide procedere. Et licet multa in contrarium, & pro opinion. Bar. allegari possent Tamen in iis non est insistendum, cum satis nobis esse debeat, cõem opi. esse contr. Bar. à qua in dubio recedendum non est, vt inquit post iam allega. Soc. iun. in consil. 27. num. 31. vol. 4. E. Muscul.

Possessor extraneus citandus. extranei possessores de quorum præiudicio tractatur, sunt citandi in pronunciatione, in qua pronunciatur deueniri posse contra eos, secundum Iaco. de Aret. Bart. & Ang. in l. decem. ff. de verb. obl. licet ipse Bar. ibi dicat tunc sufficere citationem generalem per tubam, per auth. si omnes C. si vt se ab hæredi. abst. Iac. autem Bu. tenuit contrarium, scilicet non esse necessariam ipsam citationem, sicut quando pronunciatur testamentũ inofficiosum non sunt citandi legatarij. l. Papinianus. §. si ex causa. ff. de inoffic testa. Balb. decis. 245.

Possessor iniustus. licet etiam iniustus possessor priuari non debeat sua possessione sine citatione. l. meminerint. C. vnde vi. c. in literis. extr. de restitut. spolia. tamen hoc poterit facere iudex, quando illum de facto & parte non citata possessorem fecit, secundum Inn. in c. querelam. ext. de electio. in glo. subtractam. Bal. in notabilibus, in l. si pacto quo pœnam. C. de pact. Roma. & Nicel. in l. 2. ff. de re iud glos. in l. minor 25. annis. ff. de euictio. l. 1. in verbo infirmabitur. ff. de feriis. & 11. q. 3. c. excommunicatos. Nisi fuisset in tali actu primo omissa citatio propter scandalum, secundum Io. And. in addi. ad Spec. de sentent. prola. §. species. additione incipiente, habeo de precepto. do Alex. in d. l. si pacto. Fel. in c. nihil. ext. de præscriptio. secunda columna. Balb. decis. 417.

Possessio est duplex, ciuilis & naturalis. Ant. Nic. in concor. gloss. concor. 69. & Cora. in l. naturaliter. §. nihil cõe. nu. 6. ff. de acq. pos. com. dicũt, & Rip. in l. 1. ff. de acq. pos. n. 28. B. Vill.

Possessio ciuilis est ius insistendi rei non prohibitę possideri aptum producere ciuiles effectus. Cur. iu. cons. 127. num. 2. com. dicit, & Coua. in repe. reg. possessor. de reg iur. lib. 6. par. 2. n. 3. ex Bart. in d. l. 1. de acquir. poss. idem.

Possessio ciuilis potest acquiri à principio sine naturali. Ias. in l. clàm possidere. §. qui ad nundinas. n. 37. ff. de acq. poss. magis communem dicit. idem.

Possessio etiam acquiritur per traditionem scripturæ dominij antiqui rei venditæ, non tamen per contractum venditionis, vel translationis, quæ de nouo conficitur. Anto. in d. l. 45. Tau. n. 57. com. dicit ex Pet. Can. & Bal. in l. 1. C. de don. quòd eriam ex Bar. in l. licet. & Alex in l. possideri. de acq. pos.

Amplia istam cõem 1. siue res sit præsens, siue absens. idem Ant. n. 58. communem dicit ex Io. de Imo. in c. 2. de consue.

Amlia 2. ad venditionem vel donationem instrumenti rei. idem ibi n. 59. communem dicit. ex doc. in c pen. vt lite pend. & l. 1. C. de donatio.

De iure Regio per traditionem instrumenti de nouo confecti possessio transfertur. l 8. tit. 30. par. 3. & l. 2. tit. 12. lib. 3. For. ll. & l. 17. Tau. & 44. Villalob.

Nota, q̃ etiam possessio transfertur per traditionem clauium. l. clauibus. ff. de contrah. emp. q̃ intelligę si traditio clauium fiat in conspectu rei. Ant. Gom in d. lib. 45. n. 60. com. dic. ex Bar. in l. 1. q. 4. de acquir. pos. contrarium affirmat Tiraq. de iure consti. par. 2. amplia tertiò imò quòd non sit necessaria præsentia rei. idem.

Item acquiritur per reseruationem vsufructus factam per vendentem, vel donantem, idem Ant. Gom in d. lib. 45. n. 60. com. dicit ex l. quisquis. C. de donat. & Bal. in rub. de procurat. quando reseruans habeat plenum ius ex gl. in l. quamuis. ff. de acquir. poss. non tamen reseruat proprietatem quia requitur traditio. ex Roma. Aret. & Alex. in l. 3. ff. de acquir. poss. idem.

Item acquiritur per reconductionem factam per hæredem inquilino sine apprehensione. idem ibi n. 67. com. dicit ex gl. in l. qui vniuersas. §. per colonum. ff. de acquir. poss. idem.

Item acquiritur possessio sine traditione si res quam ego detinebam fuit mihi vẽdita, vel donata. idem Ant. n. 69. com. dicit ex glo. in c. interdum. in fin. de re. diuis.

Concor. cum ista communi l. 46. tit. 28. par. 3. Et nota communes sequentes ad illius ampliationem, & limitationem.

Amplia 1. istam cõem etiam si res sit in absentia acquirentis. idem Ant. nu. 70. comm. dicit ex Alb. Ang. & Pau. in l. certi condictio §. fi. ff. si cert. petat. idem.

Amplia 2. si res illa non sit derenta de voluntate domini. Idem Ant. n. 61. comm. dicit ex Bart. & Pau. & Cuma. in l. non solùm. §. quod vulgo. ff. de vsucap.

Restringe dictam communem & ampliationes d. l regni, si dominus sciret per emptorem, vel donatarium rem detineri, aliàs secus. idem Ant. in nu. 71. com. dicit ex glo. in l. quædam mulier. ff. de rei vendi. Possessio etiam acquiritur sine apprehensione: si custos ponat rei Ant. in n. 74. com. dicit ex Alb. & Pau. in l. quarundam rerum. ff. de acquir. poss. idem.

Item acquiritur possessio ex signatione rei. idem Ant. n. 76. commu. dicit ex glo. in l. quòd si nequam. in fi. ff. de peri. com mo. rei ven. idem.

Possessio ciuilis, & naturalis tranfertur ex clausula constituti si cõstituens possideat vtramque. Ant. ibi. n. 78. com. dic. ex Bart. in l. quod meo. ff. de acquir. poss. idem.

Intellige istam communem quando possessionem acquirit, vel posteà ratum habet. idem Ant. nu. 82. ex Pan. in c. cum venissent. de restitutio. spoliato. & Tiraq. de iure consti. poss. par. 3. limit. 1. num. 2. in fi.

Amplià primò, dictam communem etiam quò ad veram possessionem, & non fictam Tiraq. de iure constit. parte 2. amplia. 1. in fi. communem dicit.

Amplia primo, istam ampliationem ad omnes modos acquirendi possessionem per actum fictum. Ant. in d. l. 45. Taur. n. 92. com. dicit ex Bart. & Ang. in l. certè. §. 1. de preca ff.

Nota istam communem ad ampliationem d. l. 45. Tau. & l. 17. in d. ord. de donatione, & melioratione facta per patrem filio quod si est tradita possessio non potest reuocari.

Amplia secundo, dictam ampliationem ad introducendam præscriptionem: quia præscriptio etiam procedit ex possessione translata ministerio iur. Coua. in rep. c. posseff. de re. iur. lib. 6. §. 1. n. 5. com. dicit ex glo. & doc. in c. contingit de do. & concor. Roma. sing. 410.

Amplia secundo, communem ad procuratorem quia per eum acquiritur per dictam clausulam cõstitui possessio. idem Ant. n. 91. communem dicit. & Tiraq. de iure constit. par. 2. ampl. 25. n. 15. communiorem dicit ex Ias. in l. si is qui pro emptore. num. 38. ff. de vsucap.

Amplia tertio, etiam si res non sit præsens, Tiraqu. ibidem par. 3. lib. 2. n. 1. communem dicit.

Restringe istam ampl. in possessione, quæ habet plurimum iuris, minimum facti: vt in possessione est: quæ nobis ignorantibus acquiritur, non ex causa peculiari per filium, vel per feruum, quæ non dat causam vsucapionibus. Couar. ibi num. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

communem dicit, ex glo. in l. 1. §. item acquirimus. ff. de acquir.poss.& Ias.num.39.

Restringe dictas cões quo ad principales; secus tamen in aliis: & sic tutor vendens rem minoris, non potest tamen se cõstituere possidere nomine alterius, nec trãsfert possessionem. idem Ant.n.88.cõem dicit, ex Bart.in l. 1.ff.de acquir.posses.

Amplia istam restrictionem ad possessionem: quæ acquiritur in captis per filium, aut seruum: quia per postliminium ea, quæ sunt iuris non tamen facti redeunt. idem ibi ver. hinc planè communem dicit ex Ias.nu.36. post Bart. in l.si is, qui pro emptore.ff.de vsucap.

Amplia istam restrictionem ad procuratorem quoniam licet habeat mandatum ad vendendum non tamen se põt constituere possidere nomine emptoris. Tiraq.de iure consti.par. 3.lib.13.num.6.communem dicit.

Nota, ꝙ si duobus res vendatur: & primò trasferatur possessio per constitutum, & secundò, verè tradatur, substinetur prior, Tiraq.de iure consti.par. 1.n.23.commu.dicit.

Intellige istam cõem, si constituatur possidere per simplicem constitutum; secùs tamen si per præcarium: quia alteri tradendo vere præualet verà traditio secundæ, Tiraq.ibi par. 1.n.14.cõem dicit.ex glo.in l.interdum.ff.de acquir.poss.

Limita secundò, cõem in constituto apposito in minus valido, vel inutili contractu. Tiraq.de iure consti.n.4.com.dicit.

Restringe istam limitationem, quando contractus licet à principio sit inualidus, tamẽ habet actum successiuum in quo possit vallidari, vt donatione inter virum, & vxorem quæ confirmatur morte, Anto.Gome.in d.l.45.Taur.

Obligatio si fiat generalis omnium bonorum cum clausula constituti, si res quæpiam per constituentem alienetur: potest agi per constituarium contra tertium non excusso principali, Tiraquel.ibi nu.57.& 64.commun.dicit ex Cuma.in legibus ff.de acquir.poss. idem.

Nota, ꝙ licet constituens simpliciter non possit subuertere possessionem constitutarij de omnibus suis bonis? si re vera tradat alteri rem quempiam ex illis bonis transfert vsucapiendi conditionem, & dominium in illum tertium: quale erat apud debitorem, Tiraq.ibi part.3.libr.14.nu.10. communem dicit, ex Bart.in l.Celsus.ff.de vsucap.

Item nota ꝙ constitutum non solum operatur in obligatione generali omnium bonorum circa presentia: sed etiam quò ad futura bona, Tiraq.ibi part.3. limit.30.nu.12.com.dicit ex Bar.in l.vlti.C.quæ res pigno.obli.possint.

Nota, ꝙ si vendens se constituat possidere nomine emptoris: si distrahatur venditio: opus est vt interueniat etiam constitutum. Ant.Gome.in d.l.45.n.8.communem dicit ex Bald. in l.1.C.quando liceat ab empt.discedere. idem.

Item acquiritur possessio per denuntiationem noui operis: si denuntiator possideat & fiat denuntiatio in præsentia rei, & statim transfertur in alium contra quem fit denuntiatio. Ant. Gome.in d.l.n.3.comm. dicit ex doct.in l.1.§.in operis.de nouo.ope.nunt.ff. idem.

Item per statutum acquiritur possessio sine apprehensione per hæredem. Tiraq.in trac.le mort saisit le vif.decla.6.n.6.in præfat.comm.dicit.ex Ias.C.qui generaliter.in l.1.communia de lega.n.7.dicit, ꝙ per statutum potest introduci ꝙ possessio transferatur sine apprehensione, comm.dicit. idem.

Nota, ꝙ interdictum recuperandæ non datur fictè possidenti, videlicet, per statutum disponens quòd possessio transfertur in hæredem. Alex.in l.in suis.nu.9.ff.de liber.& posthu.& Alci.in tract.de præsum.5.par.3.nu.6.in fi.quos refert cum aliis Tiraq.in tract.le mort saisit le vif.in 6.partte, declara & nume.2.in fi.& noster Coua.in reso.libr.3.c.5.nu.6.in ver.sic & interdicto recuperandæ, cõem dicunt, ipsi tamen Tiraquel.& Coua.tenent contrarium. & dicunt veriorem contrariam, cũ veram possessionem habent de quo per ipsummet Tiraq. de iure constituti.part.1.nu.68. & in 2.par.ampli.11.quam opinionem in casu hæredis approbat l.45.Taur. idem.

item nota, ꝙ si bona sint possessa ab alio de voluntate domini tradẽtis transfertur per istos actus fictos sine apprehensione, si tamen possessio sit vacua: requiritur apprehensio vera. Ias.in l.possessio appellata.n.86.de acquir.poss.com.m.dicit.

Nota, ꝙ per apprehensionem vnius fundi. vel partis fundi intelligitur apprehẽsa possessio aliorum fundorum eiusdem qualitatis, & naturæ, Ant.Gome.in d.l.45.Taur.n.39. comm. dicit.ex glo.in l.4.ff.de acq.poss. idem.

Possessio acquiritur ex sola ratione tradentis si acquirens sit incertus ratione loci, & quotæ, idem Ias.ibi, nu.96. conclu.4. com.dicit, ex Pau.& Im.d.l.4.§ incertam. idem.

Possessio acquiritur per infantem quinquennalem cum auctoritate tutoris, si tamen sit trium vel duorum annorum qui fari non potest, non acquiritur etiam cum auctoritate tutoris sed tutor solus sic acquirit, Ias.in l.possessio appellata.§.adipiscimur.n.17.ff.de acquir.poss.com.dicit. idem.

Fallit in possessione violenta ex iussu tutoris: quia non acquiritur etiam per seruum pupilli, Ias.ibi.§. item acquirimus. nu.44.communem dicit.

Possessio acquiritur tertio, per seruum meum volente seruo, & tertio ratum habente. Ias.in d.l.possessio.§.hæc de seruis n.6.com.dicit. Villalob.

possessio non acquiritur per seruum emptũ quousque possessio serui apprehendatur. Ias.in d.l.possessio.§.veteres.num. 11.com.dicit. idem.

possessio naturalis serui licèt seruetur per fugam serui non tamen ciuilis, Ias.in d.l.possessio.§.per seruum numer.3.communem dicit.

Et in hoc casu loquitur l.penult.in fi.tit.par.3.

Limita istam cõem, si seruus diu se gessit pro libero: quia tunc tam ciuilis, quàm naturalis perditur, idem ibi n.108.in fi. com.dicit ex doc.in d.l.3.§.fi seruus. idem.

Possessio probatur per receptionem mercedis etiam in privilegium tertij tunc temporis non possidentis. Boc.deci.239. n.5.cõem dic.& sic est intelligenda opinio Bart.& doc.in leg. quamuis.ff.de acquir.poss.com.dicit. idem.

Item per dictum rusticorum dicentium aliquem tenere, & possidere, Dec.215.com.dicit. idem.

ADDITIO. Et circa probationem possessionis & quomodo probetur continuata possessio per per M. Ant.Bar.in trac. de temp.vti.& contin.in c.14.n.2.cum duobus sequent.

Possessio, ꝑbatur probatis extremis quia media præsumuntur probatis extremis, glo.in can. volumus. 16.q.4.Segu.in §. fi.l.3.n.10.ff.de liberis & posthu.com.dicit. Villal.

Possessio intermedia probatur probatis extremis, Pan.in c. accedẽtibus. de priuile. etiam ad causandam præscriptionem, Corsc.in singu.in verbo possessio.el 2.com.dicit.

Concor.cum l.10.tit.14.par.3. Villal.

ADDITIO. Intelligas intermedia per extrema probati, scilicet, in possessione seu præscriptione decennali, quia in alia 20.30.an. non sufficit probare extrema nisi & medium tempus probetur. Couar.c.possessor.2.parf.prælect.§.j.n.j.& 3.de re.iur.li.6.& M.Ant.Bard.trac.de tẽp.vti.&cont.c.14.sub.n.4.

Possessionem antiquorum probans nouus possessor præsumitur clandestinus, & inuasor. Curt.iu.cons.165.n.5.comm. dicit. B.Villal.

Possessio transfertur in voluntarium sequestre: secùs tamẽ in necessarium. Io. Cora. in Miscel.lib.3.c.2.n.3. communem dicit. idem.

De sequestre necessario quod non possidet est l. 11.titulo 10.parte 7.

Possessio retinetur in immobilibus quandiu dominus est in ipsa re, vel habere eam in conspectu, vel si de facili potest eam intrare. Ant.Gome.in d.l.65.nu.101.com.dicit ex glo.l. 1.ff.de acquir.poss. idem.

Possessio naturalis amittitur si possidens se absentat longè ab ipsa re ex causa iusta, siue iniusta. idem ibi n.102.com. dicit ex Bart.in d.l.3.§.in amittenda.ff.de acquir.poss. idem.

Possessio ciuilis non amittitur per absentiam quandiu veniens non resistit, vel si ipse animo desiit possidere: vel suspicatur se posse repelli vel deuenit ad statum res quæ possideri nõ potest, vt per inũdationem, vel alluuionem, vel per impetum latronum, vel potẽriam occupantis. idem ibi n.102.com.dic. ex Pau.& Imol.& Cuma.& Alex.in d.l.quod meo.§. fi.de acquiren. possession.

Concor.cum l.pen.tit.30.par.3. idem.

Possessionem naturalem per decẽnium negligens ciuilem quoque amittit cõem dicit. Alex.cons.143.vol.2.refert & sequitur Bal.in repet.l.Celsus in 2.par.prin.n.12.de vsucap. Ad de Fer.Vasque lib.2.Illustr.Contro.c.53.n.4.vbi dicit ius possessionis negligi, abiici, & pro derelicto censeri per negligentiam decennij, legem interpretari. Et hanc esse cõem. I.Fich.

Possessio etiam ciuilis per longam absentiam possessoris amittitur, siue ab alio res possideatur, siue idem ibi in ver.4.modo, com.dicit ex glo.& Bar.in l.si id quod ff.de acq.pos.Villal.

de iure regio tam possessio ciuilis, quàm naturalis perditur per annum & diem alio possidente, sciente possessore per l.1. tit.11.lib.2. For.ll.& l.1.tit.13.ordin. & ll.242.& 192. styli cũ bona fide & titulo tamen. idem.

ADDITIO. Distingue circa amissionem possessionis vt per M.Ant.Bard.in tract.de vti.& contin.in c.18.sub num.7.

Possessio ciuilis est quæ causat præscriptionem. idem ibi n.

105.com.dicit ex Pan.in c.vigilanti de præscrip. B.Villal.

Possessio ciuilis cum bona fide etiam sine titulo acquirit fructus. idem ibi nu.106.com. dicit ex gloss.in l.si quis à non domino institut.de re.diuis. idem.

Possessionem solam naturalem retinens vt in vsufructuario, vel colono ad longum tempus retinetur animo: si sit absens & non perditur nisi in casibus in quibus ciuilis possessio perditur, idem ibi n.107.com.dicit.ex glo. & doct.in l.3.§.vti frui.ff.de acq.poss. idem.

Possessio tam ciuilis quàm naturalis conseruatur per colonum, tutorem, filium, seruum, vel procuratorem etiam si detentor absens sit.

Aretin.idem ibi num.109.communem dicit, ex gloss.in l.si colonus.ff.de acquir.poss.

Amplia primò, etiam si detentator alteri conducat. idem ibi com.dicit.ex Paul.in l.qui vniuersitas.§.fi.ff.de acq.poss.

Amplia secundò, etiam si detentator efficiatur furiosus nõ tamen si moriatur. idem ibi com.dicit ex glo.in l.si id quod.§. 1.ff.de acquir.possessione.

Possessio tam naturalis quàm ciuilis perditur solo animo etiam si insistat in tali re idem, ibi concludit 6.comm.dicit ex gloss.in d.l.3.§.& in admittenda. idem.

Missus in possessionem ex primo decreto non dicitur possessor, sed detentor, Ant.de Fano.de pignor.par.3.mem.2.nu. 6.communem dicit.

Fallit in actione reali quia ante annũ dicitur detentor, post annum autem possessor, secũdum Canonistas. Legistæ autem dicunt, quod ante annum est possessor reuocabiliter: post annum autem irreuocabiliter. idem Fanus vetsic.6.com.dicit, & concludit tenendum cum legistis.

Amplia istam limitat. ad hypothecam, cum dicatur actio realis ibi, nu.8.com.dicit. idem.

Missio in possessionem ex primo decreto facta vni ex creditoribus ex causa onerosa, prodest omnibus aliis creditorib. ex eadem causa, si tamen causa est lucratiua, misso vno, alij nõ dicuntur missi. idem Fanus n.10.restrictione 6.com.dic.idem.

Possessio data vigore secundi decreti, reuocatur data satisdatione, Ias.in l.properandum.§.si autem reus.C.de iudi.nu.8. com.dicit. idem.

Decretum de admittendo in possessionem ex primo decreto durat quando creditor est præsens per biennium: etsi est absens per quadriennium. Ant.de Fano.de pign.par.3.mem.2.n. 3.com.dicit. idem.

Iudex potest facere quòd pars intret in possessionem propria auctoritate, Tiraq.de consti.poss.pa.3.lib.14.nu.13.com. dicit ex Bart.in l.iustè possidet.ff.de acquir.poss. idem.

Possessionis quæstio possessionem litigiosam reddit. Curt. iu cons.165.n.6.com.dicit. idem.

Possessio transfert onus probandi in aduersarium, nisi aliqua præsumptio sit contra possidentem: vt quando ius resistit possessioni. Curt.iu.cons.90.nu.3.com.dicit.

Hoc idem videtur innuere l.10.tit.14.part.3. idem.

Possessionis initium, & finem probans, præsumitur etiam medio tempore possedisse com.dicit Lanfran.in repet.c.quoniam contra.in ver. Testium depos.n.98.circa fi.de prob.Ad de supra eod.in ver.possess.nu.153. I.Fich.

Possessio transfertur ex contractu simulato, quando agitur vt transferatur, Curt.iu.cons.108.n.12.com.dicit. B.Villal.

Possessio iuris, & quasi iuris potest esse penes plures. Ias.in l.possideri.§.ex contrario.n.82.ff.de acq.poss.com.dic. idem.

Possessio immobilium patris, nõ prodest filio. in casu l.sciendum.ff.qui satisd.cog. secundum Guliel.de Cu. Bar.Alb.Roma.& omnes in d.l.sciendum.ita Tiraq.in præfat.commenta. in l.si vnquam.C.de reuo.dona. Io.Fich.

Possessione si vasallum ex interuallo cadere contingat, & illa possessio reuertatur ad dominum, dominus tenetur illam iterum tradere ipsi inuestito. cõem dicit Clar.in §. Testamentum.q.28.vers.vltim. P.Fich.

Possessio apprehensa per aliquem, in absentia alterius ciuiliter possidentis, dicitur naturalis. I.Fich comm.opin. sec. Alex.in cons.201.viso themate.vol.7.& in cons.35.viso themate.vol. 6. M.Chær.

Habens ciuilem possessionem, potest naturalem per vim & propria auctoritate, quandoque licuerit occupare. est comm. opi.in l.clam possidere.§ qui ad nundinas de acquir.poss.sec. Socyn.in cons.122.in causa dominæ Iacobæ. vers.respondeo dupliciter.vol.4. M.Chæria.

Ciuilis possessio, quæ solius legis ministerio circa hominis factum acquirit, non parit interdictum recuperandæ: secund. Bald.in auct.defuncto q.3.C.ad Treb.Est.com.opin.sec.Ias.in l.si sorori.C.de iur.del.& Rip.in Rub.de caus.pos.& prop.idẽ.

PRO. possessio est facti non iuris. l.1.§.adipiscimur.ff.de acquir.posses.

OBIEC. contrà. imò est iuris l.peregre.ff.eod.

SOL. Acquisitio possessionis est facti, sed possessio quæsita, & effectus possessionis, est iuris vt ibi. Bellon.

PRO. possessio in rem actionem parit.l.1.C.de alien.mut. iud.cau.fact. idem.

Possessio est iuris non facti. Io. Cora.in §.nihil commune. n.3.ff.de acquir.poss. & Petr.Raue.in alpha.aure.in verbo possessio.cõem dicunt. sed intellige, vt per Ias.in l.1.ff.de acquir. pos.& in l.1.ff.de vsufruct.n.71. ꝙ in apprehensione est facti, & posteà est iuris & dicit cõem. Ex qua communi insertur, ꝙ si Romanus pontifex dat delegatum, vt cognoscat de iure alicuius, delegatus potest cognoscere de possessione, Coua.in c. possessor.n.3.part.2.vers.ab hac definitione, de reg.iur.lib.6. cõem dicit ex Inn. in ca.episcopi.de reb.eccle.pro qua est tex. in l.peregrè.ff.de acq.poss.& c.dilecto.de verb.signi. Villalo.

Possessio acquiritur animo. & corpore: & amittitur solo animo. Mainer.in l.ferè.n.5.de re iu.ff eom.dicit. idem.

ADDITIO. Et quomodo animus in materia accipiatur ponit Bart.Romul.in l.1.nu.2.& seq.ff.de acq.pos. An autem possessio continuetur de patre in filium, & alium hæredem, per M.Ant.Bard.in tract.de temp.vtil.& cont.c.13.nu.1.cum duobus seq.

Intellige istam communem apprehensionem manuum in rebus mobilibus, & immobilib. per pedum postrionem, Ant. Gom.in l.45.Tau.nu.34.in fi.com.dicit ex Pau.de cast.in l.1. de acq.pos.ff.& l.3.co.tit.

Intellige secũdò, istam communem non solùm per actum verum, sed etiam per actum fictum vt per visum, etiam si res distet per decem miliaria, Ant.Gom.in d.l.45.n.45. ex gl.in l. 1.ff de acq.pos.com.dicit.

Restringe istam intelligentiam duobus concurrentib. voluntate possidentis cum actu, visu in conspectu rei. idem Ant. Gom.ibi.com.dicit ex Bar.in d.l.§.si iusserint.ff.de acq.pos.

Nota in ista materia, ꝙ sicut dominium transfertur solo animo tradentis, sic etiam possessio transfertur solo animo possidentis. Ias.in l.possessio appellata.§.per procuratorem.n. 9.ff.de acq.pos.com.dicit.

Restringe istam communem secundo, ad possessionem de nouo acquirendam, nam si acquisita fuit & perdita quàm primò venit in aspectu illius acqritur. idẽ Ant.ibi com.d.gl.d.l.1.

possessio rei, quæ in nullius bonis est, non acquiritur per visum sine apprehensione. idem Ant.nu.47.com.dicit ex l.3.& doct.ff.de acq.pos.§.Neratius.

Concordat cum ista communi l.20.tit.28.par.3.reproba.l. 16.tit.14.lib.3.For.ll.

Amplia istam communem, etiam si dicatur per statutum, quòd si inuentori. idem ibi com.dicit ex Bar.d.l.1. idem.

Nota, ꝙ si iudex, vel executor etiam si non possideant, si per imperum latronum, vel potentiam aduersarij non potest tradere veram possessionem: potest illam tradere per aspectum, & possessio acquiritur. idem Ant.n.54.& Tiraq.de constit.3. part.li.17.n.8.com.dicunt ex Anc.c.contingit.de do.& cont.

Nota etiam generaliter, ꝙ si dolo, vi aduersarij non potest deueniri ad conspectum rei potest tradi possessio etiam absente re. Tiraq.ibi nu.9.com.dicit. idem.

Possessio an vnam speciem habeat, an potius plures magna scribentium discordia est, vt memoriæ prodidit Bal.in c.cæterum.ad fi.de iudi. Certum tamen est eam disceptationem verborum tenus consistere: quia vtriusque sectæ auctores distincta vtriusque possessionis effecta agnoscant, ac probent: vel eleganter animaduertit Alc.l.1.n.22.ff.de acq.pos. sensit Butr. relatus à Sal.in l.licet n.9.in finem.C.eo. Certum deinde quoque est longè receptius ac frequentius interpretum dogma esse, vt duas possessionis species constituamus, quarum altera naturalis, altera verò ciuilis sit: quemadmodum constat ex Alb.Paul.Alex.n.13.& 53.Aret.n.18.Ias.n.55.Crot.n.29.Aemil.Ferrer.in d.l.1.ff.de acq.poss.Dyn.in regula sine possessione, de regul.iur.lib.6.asserit tutius ac receptius Sal.in d.l.licet n.9.ad fi.C.de acquir.poss. & qui id accuratè tutatur Rub.nu. 29.Berenga.n.68.in l.naturaliter.§.nihil commune ff.de acq. posses.Ant.Gomez.in l.15.Taur.n.19 Rebuf.in 3.Tomo ad leg.Gallic.tit.de mat.possess.in prin. Confirmatur autẽ in primis hęc opinio ex multis iuris locis, in quibus non frustra vel cõiunctim, vel disiunctim naturalis & ciuilis possessionis mẽtio fit. Confirmatur deinde ex aliis iuris authoritatibus, vbi naturalis possessio pro corporea ponitur, & econtrario. quasi illa vt species à iusta, ac legitima possessione differat. tertio ex

aliis possessio personis iuris incapacibus adscribitur, & iis in casib. conceditur, in quib. titulus improbatur. quarto ex aliis legum constitutionib. in quib. is possidere negatur, qui alibi possidere naturaliter dicitur, vt de depositi custode, de colono, de commodati susceptore, nusquam non videre licet. qui autem solos iuris effectus hic atque illic hoccè discrimen cōstituere vociferantur, non admodum certè animaduertere videntur id duntaxat accommodari posse iustæ possidendi causæ bonæ vel malæ fidei, personæ iuris capaci, vel secus, non verò & referri posse ad solam animi retentionem. Si quis tamen in contraria profectos nosse, ac percurrere velit, adeat Cuma. n.10. Ias. n.54. Soc. Rip. n.27. & n.14. Zas. n.15. atque Alc. d.l.j. ff. de acq. pos. Cum. rursus in l. sed si nolit. ff. e. ti. Zas. in l.2. ver. deiecit. ff. de orig. iur. Coras. d. §. nihil commune. n.14. Francis. Conna. lib.3. c.10. nos ea de re si se obtulerit occasio & copiosius, & forsan vtilius. E. Suarez.

Possessio quo ad prosecutionē attinet, in iis quæ facti sunt, ponitur, at postea in iis, quæ iuris sunt, censetur. commune ait Ias. in l.j. ff. de acq. pos. Eius autem causa leuis dicitur, quamuis res possessa magni precij, ac valoris sit. commune ponit Viui. lib.1. opi.31. in fi. Quamobrem illius tractatio appellationem iure Cæsareo non admittit. commune inquit Rip. c. sæpe. n.3. de restit. spol. etsi pontificum decretis illam admittat. commune pronunciat Curt. iu. cons. 166. n.39. quam etiam in rem video quæ inferius obseruo ver. sentētia. atque intellige quod appellatio quidem iure Cæsareo non admittitur solùm quo ad effectum retardādæ executionis, non autem quo ad ipsum negotium tractandum. commune censent Marant. in praxi 6. par. ver. appellatio. n.194. & qui plures laudat Nic. Ant. Graua. ad Vestr. lib.7. c.3. n.38. intellige deinde nō minus verè ac propriè de rebus mobilib. vt frequenter placitum assero ex Alex. n.19. Ias. n.37. Rip. n.24. Io. crot. n.14. Carol. Ruin. n.1. in l.j. ff. de acq. pos. Probatur autem possessio ex mercedis receptiōe, vt commune asserit Boer. deci. 320. n.5. Et ex rusticis aliquem tenere ac possidere aientibus. cōe effatur Dec. cons. 215. ac generaliter contenta est illius disceptatio semiplena probatione, vt receptum asseuerant Fran. de curt. l. admonendi. n.203. ff. de iureiur. Calc. cons. 100. atque alij, quos laudat Fran. Viu. lib.1. opi.395. quibus addes Dec. cons. 56. n.1. & cons. 252. n.2. & cons. 663. nu.2. & in l. vlt. nu.15. C. de edict. diui adr. toll. Grat. cons. 42. n.6. n.26. Bellon. cons. 35. nu.6. Etsi contrarium tamen verius, meo quidem iudicio sit, quod etiam frequēter placitum testantur Alex. cons. 87. n.3. li.7. Petr. de Benint. dec. 72. n.10. & seq. afferunt Matth. ab Afflic. dec. 364. n.5. Plot. in l. si quando. nu.115. C. vnde vi. Rol. à Vall. cons. 51. n.16. lib.2. Natta cons. 630. n.6. lib.4. Iac. Menoch. vir selectæ doctrinę de recup. poss. remed. 15. n.418. Quia tametsi Viuius superius relatus possessionis causam modici momenti esse contendat, tamen verissimum profecto est, magni ponderis ac momenti possessionem esse, quod facile collectu est ex §. retinendæ. in finem. institu. de interdict. ex l. vlt. C. de rei vendic ex l. is, qui destinauit. ff. de rei vendic. ex Bald. & Afflic. in c.1. de content. inter domin. & vasal. l. Rip. in c. sæpe. de restit. spoliat. Io. coras. in l. naturaliter §. nihil commune. à n.16. ff. de acquir. poss. Vnde nisi ius possessioni reluctetur, aut aliqua alia præsumptione possessor infestetur, probandi onus aduersario imponitur, vt commune tradit Cur. iu. cons. 90. n.3. Iac. Menoc. de recup. pos. remed. 10. n.43. itaq; merito & Neapolitanum consilium legitimis probationibus illius quæstionem, agitari debere cēsuit teste Matthe. de afflic. decis. 364. & praxis gallica id prorsus reiectis contradicentiūm næniis amplexa est authore Rebuf. in tertio tom. ad leg. Gallic. n.26. possessionis porrò intermediæ probatio à iusta extremorum probatione rectè fiet. quemadmodum commune profert Abb. Panormit. in c. accedente, de priuileg. idem.

Possessio ciuilis, quæ solo animo retinetur, ad vsucapionē necessaria omnino est, quamobrem vt vsucapio procedat, necesse est probetur illam pristinum rei dominum amisisse, vt dictat Accurtij doctrina in l.1. C. de ser. fugit. quam frequentibus doctorum calculis exceptam esse constat ex Bar. n.9. Bal. n.22. Sal. n.21. Fulgos. n.17. Pau. ac Ias. ad eandem illam l. & ex Panor. in c. vigilanti. n.4. de præscrip. Alex. in l.3. §. ex contrario. n.4. ff. de acquir. poss. Ias. n.49. Rip. ad fi. in l.1. ff. illo eo. tit. Ant. Gomez. in l.45. Taur. n.105. Did. à couarr. in c. possessor. par.2. §.1. n.1. Gregor. Lup. in 5. part. Quam tamen absurdam & à veris iuris principiis alienissimam nos alibi lib.1. obseruationum iuris iam dudum ostendimus. Intellige tamen eum, qui per decem annos naturalem possessionem susque, de quæ habeat hanc etiam ciuilem amittere, vt cum Soc. cons. 38. pro decisione. libro primo commun. esse doctorum opinionem recolit Turzan. opin. 112. idem.

Possessio defuncti absque apprehensione nec in suis hæredibus continua perstat. commune dicit latè Andre. Tiraq. in tract. le mort saisit. à numer.6. vbi autem statuto aliquo possessio defunctorum in hærede continuatur, non illorum bonorum possessio idcircò continuabitur, quorum possessionem alter quiuis apprehenderit, vel ante aditam hæreditatem, vel post aditam, prius tamen quàm hæredes ipsi possessionem re vera nacti sint. commune ait latissimè declarans Ioan. Baptist. Plot. in rep. l. si quando n.8. & n.13. cum compluribus sequentibus. C. vnd. vi. Quinimo nec aliter hæredes prædicto statutorum beneficio vtentur. quam si prius eos ritè citauerint, qui vel iniusta possessione res hæreditarias anticiparint. commune ponit Viuius lib.1. opin.304. cum Alex. cons. 83. visa facti. n.83. & nu.20. lib.2. atque aliis iuris interpretibus. Nec item vnquam hæredibus ob id genus statuta recuperandæ possessionis interdictum competet, quam postea quam reapse possessionem susceperint. commune aiunt Rip. in l.1. nu.37. ff. de acq. poss. & in rub. n.24. de caus. possess. & propr. Paris. cons. 1. n.159. lib.1. Viuius vbi supra. idem.

Possessio, quatenus iuris est, in eum penitus hæredem omnis totius hæreditatis transfertur, qui rem aliquam hæreditatis apprehendit. commune inquit Tiraq. de retract. lign. §.36. gl.3. nu.11. Quatenus autem facti est, solum illius rei possessio penes hæredem erit, quam ipse apprehenderit. commune ponit idem, eodem in loco, nu.3. & seq. idem.

possessio ecclesiastici beneficij & coram ordinario populi iudice in disceptationem vocari potest, atque illius causa expediri. commune aio ex Rip. nu.19. Aemil. Ferret. nu.7. in l. naturaliter. § nihil cōe. ff. de acq. pos. Boer. decis. 69. nu.23. Tho. Gram. decis. 78. Chassa. in consue. Burgun. tit.1. n.109 Rebuf. ad constitu. Gallic lib.3. nu.3. Aym. crauet. cons. 258 Didac à Couar. pract. quæst. c.35. & in epit.4. ca.8. §.12. nu.5. Nic. Ant. Grauatio, qui complures alios congerit ad Vestrium lib.5. c.j. nu.6. idem.

possessionis retinendæ causam agitari dilata proprietatis lite ad finem vsque controuersiæ possessoriæ frustra actor desiderat. commune fatur Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune. nu.154. ff. de acq. pos. Quin nec recuperandæ possessionis causa amplius promouebitur, vbi à proprietatis lite absolutio contigerit. commune inquit Ioan. coras. d. §. nihil commune. ver. explicitus. nu.4. E. Suarez.

Possessionem alterius qui ex inualido iudicis decreto ingreditur, pœnas possessionis alienę turbatori indictas pendet. commune aiunt Ias. in l. iustè possidet. nu.27. & seq. ff. de acq. pos. Aym. crauet. cons. 248. vers. non obstat aliud dubium Viuius lib.1. opinio.287. Iul. clar. in pract. §. vltim. quæst. 82. statut.4. E. Suarez.

possessione rerum qua ecclesiasticarum, qua profanarum lapsis eque omnibus competet remedium. cap. reintegranda. 3. q.1. & l. si coloni. C. de agricol. & cens. lib.11. commune inquiunt Alex. cons. 51. incip. viso. lib.1. & cons. 61. in causa lib.5. Alexand. cons. 4. nu.1. Soc. in l. rem, quæ nobis. ff. de acquir. pos. Viuius latè cum aliis lib.1. opi.268. cum compluribus sequent. idem.

Possessio. in pluribus fundis possessio vnius apprehensa, aliorum fundorum possessio apprehensa non dicitur, secund. gl. in ver. quamlibet, communiter receptam ab omnib. in l.3. de acq. pos. quod in rebus hæreditariis præsertim procedit, in quibus, si apprehensa reperiatur aliquarum rerum possessio cætere res nondum apprehensæ absque dubio aliquo possideri non dicuntur, vt voluerunt Dyn. & Anch. in c.1. de reg. iur. Alex. post alios, in d.l.3. quod, & Ias. inibi pulchrè tradidit dicens apprehensione possessionis vnius prædij nequaquam acquiri possessionem aliorum prædiorum, etiam concurrente animo acquirere volentis. l. prædia. de acq. poss. allegansque Bald. in l.2. C. de seruit. & aqu. & Ang. in l. licet. C. de acq. poss. subiungendo, hæc procedere non solum, quando plures res distinctæ separatæq; forent, verùm etiam si plures sub vniuersitate iuris, puta hæreditatis continerentur, nam & eo pariter casu per apprehēnsionem possessionis vnius rei hæreditariæ aliarum rerum possessionem non contineri. In contrariam verò sententiam inclinarunt doct. antiqui, quos recitat And. de Iser. qui tenere in casu, quo plures res tit. vniuersali quæsitæ essent, vnius rei apprehensione. etiam aliarum possessionem apprehensam dici, exemplificando de rebus hæreditariis. per gl. in l. restituta. ad Treb. & ita iudicatum esse, sicut Aluar. in c.1. ver. quero ab extrà in ti. quid sit inuesti. ex dicto And. de Iser. latius, tract. sup. & opinioni huic inheret quoque Tiraquel. in tract. de retractu consanguineorum. §.36 gl.3. n.2.3. & 11. in

tit. seu rubr. iurisdictionis in cuius territorio bonum acquisitum sit. sed parum, aut nihil obstant ea, quæ Aluar. & And. de Iser. super antiquorum opinione tradidit, quia ipsemet And. eam opinionem reprobat & ait malè secundum eam esse iudicatum, allegando l. qui absenti. §. fi. de acq. pos. quam antiquorum doctrinā, etiam Dyn. & Anch. in d.c.1. reprobarunt. ideóque remoto omni dubio, tutè, & libenter possumus sequi cōmunem præmissam, ꝙ ex apprehensione aliquarum rerum hęreditariarum aliæ res, quę non essent apprehensę possideri nō censeantur. F. Viuius lib.2. opin.229.

Possessio defuncti continuatur in hæredem. l. cum miles. ff. ex quib. cau. maio. 25. an. in integ. rest. & maximè cùm sit suus hæres. gl. in verb. existimantur. in §. sui. instit. de hæred. qual. & differen. Quia post mortem patris non hæreditatem percipere videtur, sed magis liberam bonorū administrationem consequitur, qui etiam viuo patre quodammodò dominus existimabatur. l. in suis hæredib. vbi gl. in ver. quodammodò annotat etiam possessionem habere. ff. de lib. & posthu. Hinc dixit Bald. filium magis venire ad possessionē continuatiuè, quàm ad nouæ possessionis adeptionem vel petitionem. c.1. n.1. ver. quod est notatu dignum. de controuer. inter masc. & fœm. de benefic. Sed cōis senten. est in contrarium, ꝙ non continuetur possessio in hæredem nisi per vsucapionem. & ita intelligitur d. l. cùm miles. Bart. & alij doc. in l. cùm hæredes. ff. de acq. pos. & improbatur communiter illorum sentent. qui aliud in suis, aliud in cæteris hæredibus esse asserebant, vt latè prosequuntur And. Tiraq. in trac. Le mort saisit le vif. in 3. declar. præfat. n.6. & Rol. in cons. 46. nu.26.27.28.29. cum seq. vbi ipsi hanc materiam latiùs declarauerunt in 2. To. cons. Etsi autem possessio defuncti ipso iure non continuetur in hæredem etiam suum, potest tamen propria authoritate eam accipere, modò non sit ab alio prius occupata. Bart. in l. fi. n.16. ver. item extra glo. quæro. & Dec. nu.4. ver. potest tamen hæres. C. de edict. d. Diui Adria. tol. Bart. in l.2. n.3. vers. sed contra hoc oppono. C. quando & quib. quat. pars debetur. Papien. prac. in for. libelli, quo petitur hæreditas ex testamento. in verb. iniustè occupauit. in prin. Ang. aret. in §. quadrupli. n.43. in fi. vers. quæro an aliquis sic citandus. & And. Tiraq. in d. trac. le mort. in 8. declarati. præfat. & in 5. par. declar.3. Kirchouius.

Possessionis probatio non sufficit in decisoriis petitorij iudicij, sed tituli quoque probatio requiritur, vt voluerunt Pet. Cyn. Bald. Albe. & Sal. in l. non ignorant. C. qui accu. non pos. Bart. Cyn. & Bald. per tex. ibi in l. non nudis. C. de probatio. & Ias. in l. neque possessio. C. de testa. & istorum opi. cōis est, licet & malè Dec. cōs. 54. & Fel. in c. per tuas, ex. de probat. teneant oppositum. F. Viuius lib.2. opi.230.

Possessio tam ciuilis, quam naturalis si sit occupata de voluntate possidentis transfertur. idem Ant. in d. n.34. com. dicit ex gl. in l. & habet. §. fi. vol.2. & placet. ff. de preca. 46. Villalo.

Item iudex potest mittere in possessionem vnius speciei. idē Gomez. in d.l.45. num.44. communem dicit ex glo. in lege 1. C. vbi in rem actio. idem.

Possessio ciuilis retinetur per possidetem ciuiliter ac naturaliter, etiam relinquentem rem solam si aliquis ingrediatur clandestinè, Ias. ibi n.36. com. dicit. idem.

Possessio ciuilis & naturalis per constitutum. secūdum sententiam communiter approbatam trāsfertur in creditorem. l. quod meo. & ibi Bart. n.3. & idem Bar. in l. Celsus. ver. sed pono quòd debitor. nu.15. ff. de vsucap & vsurpa. Et hanc magis cōem sent. doc. esse inquiunt Ias. in l. possideri. in §. in certam partem. n.16. & idem in cons. 147. n.2. vers. ego autem considero. in 2. vol. cons. Rol. à Valle, in cons. 79. n.43. in 1. To. quā decisionem latius declarant Alex. de Imo. in l. interdum. §. qui alienam. & d.l. quod meo. ff. de acq. pos. Anto. Negusantius in tract. de pigno. & hypoth. in 1. memb.6. par. princ. nu.35. in 9. vol. tract. vnde dicunt doc. cōmuniter in d. §. in certam. quòd quando sit constitutum generale omnium bonorum præsentium & futurorum, tale cōstitutum valet operatur translationem possessionis, non solùm respectu bonorum præsentium, sed etiam futurorum, quando erunt acquisita. l. quamuis. ff. de precario. Vbi si constitui me possidere tuo nomine ancillam, illud constitutum extenditur quoque ad partum postea nasciturum, & sic ad futura. Alex. in l. stipulatio hoc modo. n.17. ff. de verb. oblig. Et hanc sententiam magis cōem opi. doct. esse dicunt Matth. de Afflic. in decis. sacri cons. Neap. Decis. 335. n.8. Ant. Negus. in d. tract. de pigno. & hypot. in 2. memb.2. par. princ. n.3. vers.2. amplia. Kirchouius.

Possessio. duobus contendentibus de possessione iudex debet summarias informationes capere, vter eorum melius possideat, vel de possessione probet: & illum faciat fungi vice possessoris, alteri inhibeat, ne ad possessionem accedat, saluo iure vtriusque partis, tam in proprietate quàm in possessione. Et melius facit quàm sequestrare rem, vel inhibere parti ne ad rē ipsam accedat, sec. Inn. c. in præsentia. extr. de prob. & Bal. in l. ordinarij. C. de rei vē. q alleg. ad hoc plerosq; doc. Balb. deci.9.

Possessiones, quæ possidebantur ante tempus belli, possessoribus, facta pace restitui debent, & eo magis si reperiantur apud fiscum, vt est cōis opi. de qua D. Rol. à Valle in cons. 1. nu.118. in 3. vol. Bonacoss.

Possessio transfertur ex contractu simulato, quando agitur, vt transferat. Cur. iu. cons. 108. n.12. com. dicit. Bonacos.

Possessionem antiquam probans, nouus possessor præsumitur clandestinus, & inuasor. Cur. iu. cons. 165. n.5. com. d Bon.

Possessionē alterius ex inualido iudicis decreto ingrediens, tanquàm turbator pœnas luet, vt est cōis opi. Soarez ver. possessionem num.191. Bonacoss.

Possessione sua nemo priuandus est absque causæ cognitione, etiam si esset prædo, aut intrusus, ex not. per doc. in §. recuperandæ. Inst. de interdic. in l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi pub. Rip. in l. naturaliter. §. nihil cōe. nu.46. ff. de acq. pos. Fel. in c. vlt. n.24. ver. fallit 2. de præsump. Dec. in l. vnic. n.4. C. de edic. di. adr.

Possessoria omnia concurrunt cum petitorio. excepto possessorio retinendæ ratione contrarietatis Ias. in d. §. nihil commune. n.97. cōem dicit. Io. à Ripa in lib. de reseri. c.7. nu.2.

Fallit nisi intentetur possessorium retinendę: respectu diuersæ possessionis Ias. ibi n.98. com. dicit, vbi vide distinctionem & intellectum. Villalob.

Possessoria iudicia non dantur illi qui sua culpa excidit possessione. Veram opinionem eamque communiter doc. sequi dicit Alex. in l.3. §. genera. ff. de acq. poss. n.28. I. Fich.

Possessorij causam perinde atque petitorij in feudalib. causis coram domino feudi determinandam esse, cōem dic. Fran. Curt. in Tract. feu. part. vlt. num.23. idem.

A sententia in possessorio lata, non appellatur, cōem dicit, Alc. cons. 386. in princ. Et idem esse dicendum de quolibet articulo in causa possessorij occurrenti. In fine tamen eiusdem cons. dicit quod posset hoc casu dici de nullitate. Et quod ita concludant omnes in l. prima. C. si de momen. possess. adde & vide suprà in ver. appellatio. idem.

A sententia lata super mero possessorio, de iure ciuili indistinctè non appellatur. est cōis opi. cont. Bart. & Ang. sec. Deci. in cons. 28. vol.1. & sec. Alex. cons. 2. in fi. vol.3.

Fallit, si iudex appellationem admiserit, quia poterit reus obtinere, sec. Alex. ibidem. M. Chæriam.

Agenti possessorio recuperandæ, non potest opponi exceptio dominij. Est vera & magis cōis opi. sec. Dec. in cons. 57. circa med. vol.1. idem.

Remedium possess. canon. redintegrandæ. 3. q.1. cōpetit etiam contra bona fide & titulo possidentem. Est magis cōis opi. sec. Dec. in d. cons. 57. vol.1. Contrariam tamen opi. dicit commu. Lanfr. de Brix. in Rubric. extrà de caus. poss. & prop. vers.4. conclusio, &c. idem.

Etiam in possessoriis, & remedio c. redintegrāda, requiritur litis contestatio. Est cōis opi. sec. Alex. in cons.2. consideratis. vers. & dato. vol.3. vide suprà Litis contestatio. nu.1. idem.

Etiam in iudicio Possessorio non sufficit semiplena probatio. Est magis cōis opi. sec. Alex. consil. 187. visa copia circa fi. vol.7. & in cons. 139. circa 1. in fi. vol.6. M. Chærian.

Possessorio super beneficio ecclesiastico quando agitur ad recuperandum illius possessionem: tunc causa non dicitur spiritualis, sed temporalis, secund. glo. Abb. & alios in c. Dilecti. col. pen. de elec. in c. literas de iudi. Card. in Clem. Dispendiosam q.10. de iudi. vbi ꝙ tunc agens non tenetur ostendere titulum beneficij, De quo vide quæ scribit Abb. in cap. in literis ante n.13. de rest. spol. Paris. cons. 12. libr.4. Rob. de ord. iud.4. par. dist.13. c.17. n.3. & 4. & ꝙ possessorium causæ spiritualis non sit spirituale: vt in materia possessoria pro beneficiis aliisque rebus spiritualibus coram iudice seculari agi possit not. Guid. Pap. q.1. q.85. 552. Afflic. decis. 2.24.85. Boer. q.69. nu.23. Ias. in l. quoties. n.6. C. de Iudi. de quo vide Dec. in cap.1. de iudi. Osasc. decis. 116. num.1. & 4. vbi an iudex secularis in Remedio possessionis beneficiorum retinen. & Recuperandum cognoscere possit: declara, vt ibi per eum, & in specie conclu. quę habet, ꝙ in beneficialibus & spiritualibus spoliato sufficit possessionem suam tit. vel alio modo colorare, de qua etiam scribit Turz. inter comm. opin. libr. ver. & Qui Osasc. d. decis. numero decimo. reprobat dictum Abb. in ca. in literis. ante n.13. de rest. spo. item declarat Guid. pap. quæstio.1. quæstio.71. 85. quòd autem possessorium in beneficialibus tractari possit

Universidad de Deusto
Biblioteca

coram iudice ſeculari not.Nat.conſ.411.col. 1.in prin.Oſaſc. d.deci. 116.col.1. vbi refert crebriorem eſſe opi.doc.iuris can. & ciuilis cp poſſit,Quod,in poſſeſſorio retinen vel recuperan. non autem adipiſcende procedere dicit Nat.d.conſ.col.2.que omnia plenius declarat Rob.de ord.iudi.c.17.præalle.Nat.d. conſ.411.vbi pulchrè poſt Abb.in d.c.in literis ante num. 13. & num.18.

poſſeſſorium remedium quando intentatur ad recuperandam poſſeſſionem non poteſt opponi exceptio dominij.Bart. in l.ſi coloni.nu.2.C.de agricol.& cenſit.lib. 11.Io.de imol.& alij in ca.poſt electionen.ext.de conceſſ.præb. Et hanc veram & magis comm.opi.eſſe conſulendo ſcribit Philip.Dec.conſ. 57.nu.6.Et Henning.Goden.in conſ.105.in ord.de interd.reſtitu.conſ.1.n.15.cumulat multa ad hanc deciſ. Kirchouius.

poſſeſſoria iudicia requirunt plenam probationem, nec in illis ſufficeret ſemiplena probatio, ſecundùm magis comm. opi.Alex.de Imol.referente in conſ.287.n.3.verſ.& quamuis eſſemus.in 7.vol.conſil.quam & ipſe in conſ.139.nu.14.verſ. tamen adhuc in propoſito.in 6.vol.conſ.quo que refert.Licet nonnulli alij contrariam ſententiam & malè, amplexi fuerint, quos recenſet ibidem. in verb. plena. Apoſtil. quia cauſa poſſeſſoria dicitur magni & conſiderabilis præiudicij, propterea in ea non ſufficeret ſumamaria vel ſemiplena probatio, ſed plena, quemadmodum & in aliis cauſis requiritur.Bart.in extra nag.ad reprimendum.in verb.ſummariè.n.12.Ripa in l.2.nu. 9. ff.quorum bonorum. Hanc & cõcm eſſe inquit Hier. Cag. in l.in pari cauſa.numer.3. verſ.ſed in contrarium.ff.de regul. iur. idem.

poſſeſſorium rei ſpiritualis.quæſtio nudi & meri poſſeſſorij ſuper re ſpirituali poteſt tractari & cognoſci coram iudice laico: quia non cenſetur ſpiritualis, ſecundum gl.& Panor.in ca. literas.ext.de iura.calum.Inno.in cap.cum dilecti.ext.de elec. Archid.& Io.And.in cap.frequens.ext.de reſti.ſpolia. Secus ſi habet annexam cauſam proprietatis, vt in quæſtion.matrimoniali & beneficiali. Et tunc procedat contraria opi.Lau.Io.de Ligna.Io. And. in addi. ad Specu.in tit.de peti.& poſ.§. 1.verſ. quid ſi ego poſſeſſorio.& Butr.in d.ca. literas.ſecundum Pan. ibi. Balb.deciſ.274.

poſſeſſorium licet Actor.Intentet: ſi tamen poſtea proſecutus fuerit petitorium, ſi tia non obſtte petitione, ſuper proſecutis & probatis ferenda erit, ſecundum veriorem opino. per Rol.conſ.41.num.25.& ſeq.lib.3.'Qua in materia petitorij & poſſeſſorij vide quæ idem.ſcribit d.conſ.nu.17. & ſeq.nu.22. poſt Dec.cõſ.62.col.1.&2.Prac.pap.for.lib.ſpol.poſſ.ver.tentæ & poſſeſſæ ver.pleno iure Remedium autem conſ.difficultates quæ fiunt, an quis petitorium vel poſſeſſorium potius intentaſſe dicatur: vide per Rol.d.con.n.26.29.vbi cp clauſula petens ius & iuſtitiam miniſtrati adaptatur ad oẽ remedium quod ex facto narrato elicitur, quam conclu.declara, vt latius per eum.ibi nu.29.

PRO. Poſt contractum capitale crimen donationes factæ valent.l.poſt contractum.ff.de don. Bellon.

PRO. Poſt definitiuam ſententiam, non eſt de expenſis tractandum, niſi iudex hoc in ſententia reſeruauit. l. terminato. C.de ſtuct.& lit.expen. idem.

PRO. Poſterior opinio in dubio eſt ſequenda. gloſ.not.in l.qui filium.§.fi.ff.ad Trebel. Bellon.

PRO. poſteriora derogant prioribus. l. non eſt nouum. ff. de leg.l.clari C.de fid.in l. pacta nouiſſima. C. de pact. l.ſanciMus.C.de teſta.l.2.ff.de iniuſt.rupt.irritóve fac. teſta.in §.poſteriore quoque inſtit.quib.mod.teſt.infir.l.ſi mihi & tibi.§.fi. ff.de leg.1.& c.1.de cog.ſpir.extra.& ca.1.de conſtitu.in 6.

OBIEC. Contra de l.ſed & poſteriores, ff. de leg.vbi poſterior conſtitutio trahitur ad priorem.

SOL. Illud verum eſt, niſi poſterior ſit contræria priori, quia ſtatur poſteriori. idem.

OBIEC. Præterea oppono de l. nihil prohibet. ff. de adim. leg.vbi prior ſcriptura corrigit vltimam.

SOL. illud verum eſt, vbi præcedens ſcriptura eſt derogatoria poſterioris, quia ſtatur primæ: tamen ſi ſpecialiter reuocetur prima per poſteriorem, ſtabimus ſemper vltimę.l.ſi quis in principio teſtamenti.ff.de leg.3.

OB. Tertiò contra de cano.hoc ipſum.33.q.2.& cano.domino.verſicul.in fin.30. deſtinc. vbi antiquiori conſtitutioni ſtandum eſt.

SOL. Cum ambæ conſtitutiones ſunt particulares & locales, tunc obtinet contrarium. Vbi verò conſtitutio eſt generalis, ſemper poſterior præiudicat priori, vt ibi glo. idem.

Poſthumus qui naſcitur in ſexto, vel octauo menſe, non rumpit teſtamentum. Commun.in §.teſtam. q.45. verſic. ſed quid ſi iſte. P.Fichard.

poſthumi præteritione teſtamentum ſit nullum, & ſi ille poſthumus, viuo teſtatore, moriatur, adhuc quidem illud teſtamentum remanet nullum de rigore iuris, ſed de æquitate prætoria reconualeſcit, per text. in l. poſthumus. ff. de iniuſt. rupt.vel irr.fa.teſt.com.dicit Clar.in §.teſt.quæſtio.45.ver.ſed pone. idem.

poſthumus non rumpit teſtamentum, ſi apponatur clauſula codicillaris per verba futuri temporis.Corne.conſ.225.vo 10 lu.3.com.dicit.Sed Barb.1.conſ.6.vol.2.dicit communiorem eſſe cp operetur clauſula codicillaris: per quæcunque verba concepta, & eum ſequitur Io.Duran.in art.teſtan.ti.3.cau.10. nu.3.bonis rationibus, quem vide. B.Villal.

poſthumus is propriè dicitur, qui poſt patris humum, & mortem naſcitur.l.3.§.1.& ibi glo.& Bart. ff.de iniuſt.rupt.& irrit.teſta. Alex.in rubr. C.de poſthu. hæred. inſtit. & in conſ. 183.incip.circa primam dubitationem.libr.3.& Iaſo.in l.Gallus.in princip.de libe.& poſthu. vbi atteſtatur hanc eſſe com. opinionem, quod etiam affirmat Deci.in l.poſthumo.in prin. 20 C.de bono.poſ.contra tabul.& ex Bar.ſententia.idem Iaſ.in l. Gallus.in princ.ff.de lib.& poſthu. tenet cp appellatione poſthumi inſtituti ille propriè veniat, qui poſt mortem patris in lucem prodiit. per tex.in d.l.nomen filiarum. de ver.ſig.quæ iura id expreſsè probare videntur, quamuis Deci.in d.l.poſthumo.in prin.C.de bo.poſ.contr.tab.dicat text.in d.l.nomen filiarum nihil facere. F.Turz.

Poſthumorum nomen ad eos duntaxat proprie refertur, qui poſt parentum mortem in lucem prodierunt. com.aiunt Iaſ.in l.Gallus.in prin.ff.de lib.& poſth.Dec.in l.poſthumo.in 30 prin.C. de bon.poſ.contra tab.Quando autem illorum præteritio teſtamentum nullum reddat, explicat eleganter & accuratæ cum receptis ſententiis Iul.Clar.de teſtam.q.45.Et an illis præteritis, & teſtamento ea ex cauſa rupto, legata nihilominus ſuſtineantur, necne, ſcribit diligenter duas contrarias ac receptas opiniones idem Clar.vbi ẽ.q.51.ver.quod autem. E.Suarez.

PRO. potentior & fortior eſt diſpoſitio legis quàm hominis.l.3. de teſt. l.teſtandi. C.eod. l.nemo poteſt.ff.de legat. 1.l. quod de bonis.§. 1.ff.ad leg.fal.l.ſi libertus minorem.ff.de iure patr. Bello.

PRO.potentiores non debent opprimere inferiores. l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de of.præſid.l.nec quicquam.§.ſed & ſi quis.ff. de of.procon.& legat. idem.

PRO. potentioribus pares eſſe non poſſumus. l.quia.ff.de alie.mu.iud.cau.fa. idem.

poteſtas abſoluendi remanet ei, cui eſt poteſtas condemnandi ſublata, niſi cum certa ſolennitate in materia hæreſeos. Hieron.Cagnol.in l.nemo. numer.4. ff.de regul.iur. com.dicit. B.Villal.

poteſtas ſeu officialis, non tenetur in ſyndicatu de commiſſis per eius familiam durante officio, extra iuriſdictionem ſuam, ſecundùm Bart.in l.debet executor. ff.nau.cau.ſtab.per illum tex.Calde.in addit.ſuis ad Bal. in materia ſyndicatus.in additione 112.item nec pro debitis vel contractibus factis per familiam durante officio, per l. 1.C.vt nullus vica.pro alte.vic.debi.libr.11.&l.1.§.familiæ.ff.de public. idem Paul.de caſtr. conſ.incip.in nomine domini, amen. in facto S. viri do. Antonij. Balb.deciſ.500.

PRO. potior eſt qui tenet quàm qui perſequitur. l. ſi ſeruum.§.ſequitur.ff.de ver.ob. Bello.

practica antiqua eſt ſeruanda. Deci. conſilio trecenteſimo trigeſimo quarto.numero ſecundo.volumine tertio. Crauetta conſilio nonageſimo primo. numero ſeptimo. volumine primo.Riminal.conſilio centeſimo vigeſimo. in princip. volumine primo. Cotta rerum memora. ver.practica.Nam practica eſt finis iuriſconſultorum. Corſus indaga.iuris libr. 2. Nam communiter omnes ſcientiæ conſtant principaliter in duobus, ſcilicet, in theorica & practica. Albe.fuſius in proœmio C.& practica.eſt facti, vel mixti iuris & facti, & ideò in ea 70 legitimè erratur, vt in capit.primo. de conſtitutionibus.libro ſexto. Baldus in dicto conſilio 170. in fine. volumine tertio. Bonacoſſa.

præbenda eſt quæ prouenit ex inſtitutione, & officio: canonia eſt ius prouenien s ex electione, & receptione in fratrem Ioan.Arri. in cap.cum in de conſt. nu. 170.'communem dicit. B.Villal.

præbendarum numerus non augetur ex receptione alicuius in canonicum, idem ibi numer. 16.communem dicit. idem.

Præbenda vacatura ſi promittatur cum recipitur aliquis in 80 canonicum

canonicum valet receptio: & vitiatur promiſſio idem ibi nu. 185.com.dicit. idem.

PRO. præcedentia reſtringunt ſequentia.l.fi.§.fi.ff. de trit. vin.oleoque lega.l.ſi quis in prin.ff.de leg.3.& è contrario ſequentia reſtringunt præcedentia.l.nam quod liquidè. §. fi. ff. de pen.leg.l.3.§.fi.cum l.ſeq.ff.de adi.leg. Bellon.

PRO.præceptoris nimia læuitia culpæ aſſignatur.l.præceptoris.ff.ad leg.Aquil. Bellon.

PRO.præceptum eſt neceſſitatis, conſilium eſt liberæ voluntatis.can.fi.14.q.1. Bellon.

Præceptum de ſoluendo factum à iudice in confeſſum non dato libello, ſed ad ſimplicem requiſitionem creditoris, eſt interlocutoria, non diffinitiua ſec.gl.in l.fi.in fi.prin.in ver.iudiciali.C.de iu.do.imp.Bart.in l.2.in l.non fatetur.ff.de confeſ. Bal.in l.fi.§.neceſſitate.C.de bo.quæ lib.Iac.de Are.in l.à procedente.C.de dila.Ang.in l.ſi debitori.ff.de iud.Et dicitur ſententia præcepti.2.q.1.ca.nos.& poterit fieri etiam die feriata ob hominum neceſſitates.& iudice non ſedente, & reuocari contrario imperio, ſecundum eos. Secus ſi dato libello emanauit confeſſio: quia tunc non ſit præceptum, ſed ferri debet ſententia diffinitiua ſec.gl.in d.c.nes.in §.ſuſcepto, in auth.de exib.reis.col.5.in l.proinde.ff.ad leg.Aqui.Iac.Bu.Bar. Ange. & doct.prædictos vbi ſup.& do.Alex.in d.l.ſi debitori. Licet Bal.in 1.caſu dixerit, tale præceptum, eſſe diffinitiuam in l. errore.C.de iur.& fac.igno.& gl.in l.ſancimus.C.de admi.tut.dixerit eſſe tertiam ſpeciem ſententiæ, tamen communiter tenetur vt ẽ. Balb.deciſ.72.

Præceptum, cp aliquid fiat ſub aliqua pœna, non intelligitur ipſo iure, ſed videtur quædam comminatio, vt eſt comm. opi.D.Herculanus de cautione de non offendendo.ca.44.nu. 2.dec.in regula factum.§.in pœnalibus.ff.de reg.iur. communem dicens. & ibi D.Herculan. ponit practicam, vt quis ipſo iure cadat in pœnam præcepti.tu tamen vide Cagn.in l. 1. in prin.ff.ſi quis ius dicenti non ob.nu.97.& ſeq. Bonacoſſ.

præceptum pœnale parte debet fieri cum clauſula. Si ſenſeris te grauatum compareas iuſtitiæ complementum recepturus, & ſi comparet ille, cui ſit perceptum, præceptum reſoluitur in vim ſimplicis citationis. Alex.in conſ.143.nu.5.in vlr. vol. & eſt com.opi.vt per Pariſ.conſ.116.n.99.in 1.vol.& conſ.116. nu.23.co.vol.Bal.in conſ.177.in 3.vol. Bonacoſſ.

præceptum pœnale parte comparente, reſoluitur in vim ſimplicis citationis, & ita ſe habet communis conſuetudo, à qua non eſſe recedendum in iudicando, dicit Nicellus in trac. gloſſarum.nu.337.ſeu nu.357. Bonacoſſ.

præceptum executiuum, cum clam, ſi ſenſeris te grauatum. & dicitur ſententia interloquutoria, & valet, ſed compareſ ci tato reſoluitur in vim ſimplicis citationis, ſecundum doct. in l.de pupillo.§.meminiſſe. ff.de no.ope.nun.caſtr.in l.1.n.4.C. de exec.rei iud.iaſ.in l.nec quicquam §.vbi decretum ff.de of. proconſ. vbi hanc dicit communem nu. 5.& 6. citato autem non compareſ.præceptum in eius contumaciam firmum remanet, & tranſit in rem iudicatam mandaturque executioni, teſte affl.deciſ.167.n.4.doc.in d.l.de pupillo.§.meminiſſe vbi Rip.nu.24.qui dicit hanc communem, & poteſt citatus non abſente tali præcepto in eius poſſeſſionem perſeuerare, per dec.conſ.460.col.3.&4.Bellon.conſ.18.num.24.pariſ.conſ. 39.col.2.lib.1.Capic.deciſ.72.& an præceptum iudicis ſit ſententia diffinitiua diſtingue, vt per caſtr.in l.3.C.de re iud.Quid de præceptis guarentigiatis quæ fiunt per notorios virtute poteſtatis attributæ ex ſtatuto, vt fit in ciuitate pinarolii? & dic, vt per iaſ.in l.error.nu.25.& ſeq.C.de iur. & fac.ignor. & quid operetur clauſula, ſi ſenſeris te grauatum compareas dic vt per iafr.in c,quoniam contra.ver.citationis de proba.caſtr. in l. 1. C. de exec. rei iud.poſt Bar. in d.l. nec quicquam.§.vbi decretum.2.lec.nu.11.

Præceptum factum parte non citata & abſente, poteſt ab ipſo iudice reuocari, etiam parte non citata, ſec.gl. quæ reputatur ſingularis in l.minor 25.an.in prin.ff.de euictio.Spec.in ti. de primo decreto.§.iam de effectu.ver, ſed quid ſi iudex.facit quod vult inn.in c.querelam ext.de elect.in 5.col. de electione facta abſentibus his qui vocari debebant. Balb.deciſ.256.

prædicatores, & alij mendicantes.exceptis minoribus poſſunt capere ex teſtamento etiam bona immobilia, non tamen vt retineant, neque in proprio neque in communi, ſed vt vendant, & eorum precium in ſuas neceſſitates conuertant.communem dicit Clar.in §.teſtamentum.q.29.ver.hoc præmiſſo. P.Fichard.

Prædicatores Monachi non dicuntur incapaces bonorum immobilium ex eorum regula, ſed ex ſuis conſtitutionibus. com.in §.teſtamentum [illegible] debes. idem.

Prædium alienum. Comedens de fructibus in alieno prædio nõ poterit accuſari per dominum prædij, vel camparium vigore ſtatuti, diſponentis contra damnum dantes in alienis prædiis, per caſum not.in l.qui occidit.§.ſi quis alienum.ff. ad l.Aquil.& ibi hoc tenet do.Flori. Balb.deciſ.97.

PRO.prædia vſibus cœleſtium ſecretorum dedicata, ſordidorum munerum fece vexari non debent.in l.placuit.C.de ſacroſanct.eccl. Bellon.

prælatus non ſolum tenetur ad præſtandam patientiam de 10 molitionis ædificij à prædeceſſore facti, ſed etiam tenetur præſtare expenſas, iaſ.in l.qui opus.ff.de no.ope.nunciat n.3.in fi. B.Villal.

prælatus eccleſiæ licet non poſſit hypothecare, vel obligare rem eccleſiæ ſpecialiter, generaliter tamen poteſt.Anto.de Fano.de pigno.in 2.parte mem.1.communem dicit. idem.

prælatus conferens alicui beneficium eccleſiaſticum, non poterit ex cauſa aliqua ingratitudinis collationem reuocare. com.in §.D.q.21.verſ.ſed hic quæro. P.Fich.ex Claro.

prelatus in reuocatione infeudationis non poteſt alterare, 20 aut mutare conſuetudinem ſecundum quam res erant ſolitæ infeudari.commu.in §.F.quæſt.13.verſ.ſcias tamen.cum ver. ſeq. idem.

prælatus non habens filios, vel propinquos poterit in bonis ſuis patrimonialibus teſtando extraneum inſtituere, & eum præferre eccleſiæ. commu. in §. teſt. q.27. verſ. circa. idem.

prælatus poteſt non ſolum infeudare feuda, quæ tempore ſuæ prælaturę aperiuntur, ſed etiam que tempore pre deceſſoris ſui aperta ſunt ſi tamen pre deceſſor ille tale feudum 30 receperit inter bona menſ.ſuę, & ita deceſſerit, non poterit ſucceſſor, inconſulto Ro. Pontifice, illud infeudare, ſi tenuerit per annum inter bona menſę ſuę.com.in §.F. q.13.verſ.ſed nunquid. idem.

prelatus poteſt res eccleſię ſolitas in emphyteuſim concedere, abſque ſolennitatibus in rei eccleſiaſticę alienatione requiſitis.com.in §.E.q.6 in prin. idem.

prelatus poteſt res ſolitas infeudari aliis infeudare, ſine conſenſu capituli.commu.in §.E.q.13.verſ.item quero. idem.

prelatus recipiens penſionem ab emphyteuta qui per bien 40 nium ceſſauit, preiudicat eccleſię, ſi non ſit collegiata, tunc non poteſt eccleſiæ ſine conſenſu capituli per tale ſuum factum præiudicare.com.in §.E.q.10.verſ.aut verò. idem.

prælatus res feudales ad eccleſiam reuerſas non ſolum extraneis, ſed etiam conſanguineis & affinibus ſuis infeudare poteſt.commu.in §.E.q.13.verſ.alterius. idem.

prælatus non poteſt remittere iniuriam factam eccleſiæ. communem opinionem dicit Boerius in deciſio.120.nume- 10 quinto, vt illum refert Plaza, in libro 1. delict. capitulo 6. numero 21.Intellige tamen, cp non poſſit ſolus, ſed cum conſenſu capituli poteſt, vt communem opinionem dicit fely. in 50 capitulo, contingit de ſent. excommunicationis, numero 8. vt illum refert Foller. in practica criminal. cano. numero 58. Clarus dicto §.fi.q.58.verſ.præterea quæro. P.Fichard.

prælati inſufficientes debent deponi, ſecundum gl.in capit. 1.in verbo, ſufficientem.de renuncia.in 6.quam communiter approbatam dicit Alc.de præſump.in regula 3.præſump. 19. numero 5. Epiſcopus tamen negligens non poteſt ab aliquo deponi, præterquam à ſummo pontifice.communem opinionem dicit abb.in c.excommunicamus.i.in fine.de hæreti. An verò Papa quoque propter inſufficientiam poſſit deponi? Dicunt quòd non.& ita receptum eſſe atteſtatur Gomeſ.in c.1. nu.215.de conſtit.in 6.Clar.d.§.fi.q.73.verſ.prælati. P.Fich.

prælatus inferior habens iuriſdictionem ordinariam, ſi epiſcopum per citationem partis præuenerit, vel ſi conſuetudine priuilegij obtinuerit, regularis ſit, aut præſcripſerit, aut eandẽ cum epiſcopo iuriſdictionem obtineat.non poterit ab epiſcopo tanquam ſuperiore & ordinario, per totam ſuam Diœceſin impediri, aliàs ſecundum communem ac receptam doctorum ſententiam epiſcopus de cauſis ſubditorum ſuorum prelatorum etiam ordinariam iuriſdictionem habentium, cognoſcere poteſt, vt refert Bened.capr.reg. 33.n.4.& ſeq. qua de re vide ẽ.in verbo epiſcopus.

prælati ſucceſſor, prædeceſſoris contemplatione eccleſiæ geſtum, licet ratum habere poſſit, eò quod eccleſia ſemper duret, nec vnquam moritur, capitulo liberti.2.12.q.2.l.annua.§. fi.ff.de annu.legat.auct.licentia.C.de epiſcop.& cleric. tamen ſi tanquam priuata ac ſingularis perſona prædeceſſor quid geſſiſſet, non poſſet ratum habere, ſecundum Dy.Ioan.Andr. Zenzell.& Bald.in c.ratum.de reg.iur.libro 6.& ita communiter teneri refert, Bened.Capr.reg.54.numer.50. idque pro-

Universidad de Deusto Biblioteca

cedit,si expresserit,id abs se tanquam singulari persona gestũ, siue id aliqua præsumptione in contrarium ostendi possit, quod verum est, nisi ipsi prælata successisset ecclesia tunc enim idem quod in hærede dicendum est, secundum Dynum & Io.Andeam ibidem,& procedunt hæc in successoræ prælaturæ,& non in canonicatu, cùm in iuribus canonici succedat ecclesia & eius capitulum,licet alius in præbenda, secundum inn.in c.quod sicut.de elect.& ibidem glo.in ver.propter bonum. quem sequitur ibidem.D.Nic.& communiter canonistæ & Bar.in l.bonorum.circa fi.ff.rem ratam hab.& Bald.in l. generaliter.C.de reuo.don.vt recenset ibid.n.54.idem capra.

prælati insufficientes debent deponi,vt est com.opi.episcopus autem negligens non potest ab aliquo alio deponi, præterquàm à summo põtifice,com.est opi.Papa autem propter insufficientiam deponi non potest,vt est com.opi.Clar.q.73. vers.prælati. Bonacoss.

prælatus,si deliquit vna cum capitulo præiudicat ecclesiæ, vt est com.opi.de qua Aret.in cons.114.nu.5. Bonacoss.

prælegatum licet non includatur in fideicommisso vniuersali, quando fideicommissaria substitutio præcedit. Tamen quando prælegatum præcedit,& post ea onus fideicommissi imponitur,videtur communiter teneri,prælegata in tali fideicommisso includi.Ita voluit glo.magna in fi.in l.cum virum. C.de fideicommiss.quam ibi videntur sequi doct. Et idem voluit gl.2.cum qua etiam videntur transire doc.in l.Marcellus. §.quidam liberis.ff.ad trebel.Et istam opinionem quasi in terminis videtur firmare Alex.in consil. 18. esto quod dominus Io.nu. 15.cum aliquibus seq.3.vol. cum concordantibus,vt per Ruin.in consilio 152.stantibus verbis testamenti.n.6.volu.3.Soc.iun.in consilio 89.numero 2.vol.4.communem ait. E.Muscul.

prælegata non veniunt in vniuersali fideicommisso posteà subsecuto, iaso. in consil. 175. volum. 4. communem dicit. B.Villalob.

prælegata facta alicui ex hæredibus institutis:an intelligantur comprehensa in fideicommisso vniuersali subsequente? Dic,quòd sic, quòd imo intelliguntur inclusa etiam prælegata non obstañ illis verbis.in omnibus autem aliis cs.quia sunt verba notariorum qui sæpe ex imperitia scribunt. arg. l. qui fructus.ver.imperitia ff. de vsufr. leg. & illa clausula in omnibus autem aliis,non sunt verba formalia testatoris:sed notarij, de quibus vide quæ scribit Oldr. consilio 158.in fi. Alex. consilio 25.numero 8.lib.1.Bar.in l.si ita.ff.de hær.inst.quam concl.firmat Nat.consilio 321.numero 1.vers.non ob.&consilio seq. curt.sen.consilio 3.numero 4.capr.consilio 113.An autem valeant prælegata facta hæredi: & dato quòd non valerent,an nihilominus possit imponi onus fideicommissi?dic vt per Bal.consilio 158.libr.5.paris.consilio 79.numero 1. & seq.libr.2.qua in materia prælegatorum,& an,& quando veniant in restitutione fideicommissi:vide Rol.cons.34.lib.4.

prælegatarius possidens rem oneri suppositam si postea fiat hæres, ipse tenetur ad illud, non autem cohæres, secundum communem per Burs.cons.6.nu.3.nu.9.nu.15.lib. 1.vbi latius declarat.

Legatum prælegatum coniuncto factum,si euincatur, cohæredes æquè coniuncti de euictione non tenentur, secundum communem per Bursat.consilio 5.numero 5.23.libr.1. Vel sic, res prælegata, si est affrancanda, prælegatarius hæres etiam cum aliis institutus:illam redimere tenetur,non autem cohæredes,ex communi ibi relata.

Testator prælegans rem alicui oneri subiectam, censetur velle, quòd ille solus eam redimat, non autem alij hæredes ex communi. & si tenentur hæredes, quòd à possidente conseruentur indemnes,iuxta communem per Bursa.cons.6.nu. 3.lib.1.

PRO.præmissis seu præfationibus ad faciliorem rei intelligentiam est vtendum l.j.ff. de orig.iur.l.1.ff.si cer.pe.l.proponebatur.§.quibus ita præmissis.ff.de cast.pecu. Bellonus.

pręmium ex statuto,vel proclamate quis nõ ꝯsequitur,qui denunciauit, vel arguit aliquem de maleficio, si non probauit,vt est communis & generalis consuetudo.Cla.q.27.vers. sed pone. Bonacoss.

præmium suo edicto iudex statuere potest capienti delinquentem, qui aufugit è manibus beruariorum, vbi delictum esset atrox. Edictum autem generale conficere nequit, quòd quicunque cœperit,&c.Cla.q.26.vers.sed quid. idem.

præmium à statuto constitutum officialis capiens reum delicti non consequitur, quia tenetur illud facere ex officio, vt est communis opi.Cla.q.29.ver.cæterum. idem.

præscribi potest omnino obedientia imperatori debita per Reges, ac alias ciuitates, Balbus de præscr.2.part.5.prin.q. 2. com.dicit. Villalob.

pręscribi etiam potest merum,ac mistum imperium.Idem ibi q.3.com.dicit,ex fel.in c.cùm sit de foro compet. pro qua est tex.in l.viros.C.de diuers.of.lib.11. idem.

Merum, àc mistum imperium pręscribitur contra imperatorem,ac Regem presentem per spatium decem ann.ipso autem absente, requiritur tantum tempus de cuius initio non est memoria in contrarium idem Balbus q.3.in prima quęst. secunda part.5.part.communem dicit.si autem iurisdictio est penes inferiorem à principe:præscribitur contra eum per decem annos. Petrus Nunius in capitulo 1.de exequendis mandatis Regum 15.com.dicit,ex Balbo de pręsc.in 2.part. 5.partis. versi.circa primam.Et de materia pręscriptionum iurisdictionis vide plenè per eum.Et in quantum Balbus affirmat sufficere tempus decem annorum data scientia principis, idem sentit ias.in l.imperium,nu.2.ff.de iurisd.omnium iud.Vbi dicit magis communem,ias.repręhendit curt.iun.cons.174.nu. 26.magis communem dicens contrariam,quod non pręscribatur nisi per tempus immemoriale.cui opinioni astipulatur noster Coua.in reg.possessor.par.2.§.3. idem.

Item nota quòd in pręscriptione iurisdictionis cùm sint tres species, videlicet merum,mistum, ac iurisdictio simplex: si vnus actus pręscribatur, non censentur omnes tres species pręscriptę,sed sufficit pręscripsisse vnum actum solum ad hoc quòd dicatur pręscripta tota vna species illius actus.Balb.in 2. parte quęst. 2. versiculo 2. principaliter, communem dicit. idem.

pręscribi possunt ea,quę competunt principi in signum supremę potestatis: Hęc autem pręscriptio sortitur effectum per tempus, de cuius principio non est memoria hominis in contrarium. Idem Balbus in 2.parte 5.prin.quęst.2. communem dicit.

Amplia istam communem ad inferiorem à principe: quia quoniam potest præscribere ius collectandi, & exigendi pedagia per tantum tempus,de cuius initio memoria non sit in contrarium.Otalora.in c.3.primę par.de nobilitate Hispanic. com.dicit. idem.

De iure regio pręscribitur iurisdictio in ciuilib.per quadraginta annos:& in criminalibus per centum annos l.7.tit.13.libro 3.ordi.per quam porrigitur l.18.tit.4.parte 3.& l.6.titul. 29.parte 3.& l.5.tit.11.l.2.For.ll.Regalia autem, Vt sunt collecta,ac tributa,non pręscribuntur:vt apparet in d.l.6.quę concor. cum hac communi. & declarat eam, Et vide Paul. Rubeum in repet.capitulo per vestras de dona. inter virum & vxorem. idem.

Pręscribens regalia, iurisdictiones, pedagia, & similia, per tempus de cuius initio non est memoria hominum in contrarium,non tenetur probare scientiam,ac patientiam principis: quia illa pręsumitur per dictum tempus,Balbus in 2. part. 3. prin. q. 6. communem dicit. In præscriptione vero minoris contra regem semper requiritur scientia, & patientia. Alex. consilio 16.volu.5.com.dicit.quem refert Petrus Nunius de exequendis mandatis regum, c.1.num.15.vers.8. deducitur, vbi videtur,innuere,hodie per l.6.d.ti.13.li.3.ord.non esse necessariam scientiam, & patientiam regis ad præscribendum merum imperium, cum ex illa lege appareat de voluntate principis,cum sit modici præiudicij præscriptio,cum aliàs remaneat communicatiua iurisdictio penes Regem,& hoc modo possit imperator res imperij alienare:vt per Angel.in l.2.§. hoc interdictum. ff. ne quid in loc. public. Et vltra illud princeps concedendo iurisdictionem, non censetur à se abdicare iurisdictionem,nec dare priuatiuè:sed cumulatiuè:vt per plura deducit Cassa.in consue.Burgun.rub.2.§.1.in gl.fi.n.30. cùm non possit abdicare à se omnem iurisdictionem.vtile tamen dominium,& commoda potest.salua superioritate,& recognitione,& fide.secun.Bald.in procem.feudor. ver.expedita, nu. 23. ad quem poterit appellare: & de causis appellationis cognoscere,Io.And.in add.ad Specula.de iurisdict.om.iudi.vers.vidisti duas,& Ang.in l.j.§.si quis mandatum.ff.de of. eius cui mandat.est iurisdictio,quam superioritatem & appellationem Rex (vt dictum est) non potest à se abdicare, vt per plura deducit Th.Gram.in cons.28.per c.dudum.de pręscriptio.in 6.quod videtur innuere l.ti.1.li.3.ord. item pro hac sua opinione in hoc regno adducit l.5.ti.2.par.1.iuncta l.11.ti.1. lib.7.ord. dicit.n.quod in d.l.prohibetur introduci consuetudo sine scientia Regis,& in d.l.11.mandatur quod consuetudines populorum obseruentur: ex quibus dicit sublatam d.l. 3.& nõ regni volũtatẽ principis,vel sciẽtiam,& sic in d.l.6.nõ esse nęcessariã sciẽtiã regis,... explicuit suã volũtatẽ,qđ

valeret præscriptio:& adducit ad hoc Bald.de pace. cõstan.in vsu.feu.c.1.§.1.& est in n.3.& dicit non obstare d.l.7.ti.1.in 1. ord. vbi disponitur, ꝙ iudex ecclesiasticus non incarceret laicos, nec executionem faciat in suis bonis, iuncta l.vlt.lata apud Toletum annos 1525.vbi reuocat consuetudinem circa dictam executionem:dicens,por que aquello ha sido sin nuestra sciencia, &c.quia dictæ prohibitionis causa est quòd agit de maximo præiudicio regis,quia quãdo per Prelatos præscribitur ꝯ Regem non præscribitur cumulatiuè,& transit iurisdictio in personas alterius fori:& nõ potest à principe reuocari, iuxta notata per doct.in c.nouit.de iud.Sed,his non obstãtib. adhærendum est communi opin. tùm.n.quia hanc opi.tenet Inn.in c.bonæ de postul.prælat.& Bart.in l.1.ff.de aqua plu.arcen. & in l.si publicanus. de publica.& Io.Lupus in Rubr.de don.inter virum vxorem.in repet.cap.in præludiis.ver.sed est pulchra dubitatio,nu.33. cũ aliis seq.& Petr. Bellug.in Spec. prin.in rubr.22.nu.67.& est communis opi.teste ipso Nunio tunc etiam,quia est maximum crimen vsurpare regis iurisdictionem:& capite est puniendus.l.sacri affatus,& ibi Bal.C.de diuer.res.& incidit in crimen læsę maiestatis,l.qui se.ff.ad leg. Iuli.maiesta.quod non inferretur tum etiam, quia sequerentur duæ specialitates in d. l.6. quod non est dicendum, vt per Bald.in rub.de caus.pos.& proprie.nu.13.l.pe.C.de dotis promis.& l.si mihi & Titio.ff.de condit.& demonstr.& Iac. de S. Georg.defen.in §.dictique vasalli,n.22. vna reuocatio d.l.tit. 4.par.3. & l.6.titu.29.par.3.in qua prohibita erat præscriptio iurisdictionis.de iure regni,per quam reuocatur ius commune,quod cõcedit præscriptionem per tempus de cuius initio non est memoria in contrarium per omnes supradictas communes opi. Altera quòd præscriptio quadragenaria sufficiat. Et iam tertia?quia non requiritur certioratio regis in præscriptione quadragenaria. Quod aliquo modo non est dicendũ: nec Bald.in d.c.1.n.3.de pace constantiæ, hoc dicit:imò totũ contrarium in tangentib.ipsi regi, vbi ipsemet Balbus distinguit: aut præscribit contra transeuntes vt soluant passagium, & non requiritur scientia principis, si tamen præscribitur cõtra Cæsarem,requiritur scientia,& patientia ipsius:vt in l.cõperit.C.de præscr.30.an.item nec lex.11.tit.1.lib.7.ord. tollit dictam l.5.imò.confirmat ibi Segu.que les fueron otorgadas por los reyes nuestros ꝑgenitores y por nos cõfirmadas, &c. Et sic præsumitur notitia & certioratio:vt aliàs dicit de minore,qui iurat ꝙ non est necessaria probatio certiorationis,præsumitur certioratus ex iuramento, Ias.in auth.sacramenta,n. 65.C.si aduersus vendi.& Io.Mauri.de restitu.in integ.114.de qua suprà in verb.certioratio,vel est intelligenda illa lex iuxta distinctionem Bal.in d.c.1.cùm non præscribuntur contra regem nec est facienda vis in intellectu dictæ l.7.tit.1.li.1. ordi. quia vera ratio illius l.est,quia prælati sunt incapaces,illius executionis:data autem incapacitate,nec præscriptio etiam immemorialis procedit per c.1.de præscr.in 6.Prælati.n.non habent territorium,nec eorum iurisdictio adhæret territorio:vt per plura deducit,& probat Oldr.cons.17.Belluga.in Specu. prin.in d.rub.22.n.48.Nec obstat c.vt animarum, de cõsti.in 6.quia vbi territorium est exponẽdum,i.diœcesim,vel certos terminos,intra quos potest exercere iurisdictionem: & cum nõ habeat territorium,in quo cedat possessio:nõ est, mirum, si non possit præscribere,cùm sine possessione pręscriptio nõ procedat,regul.sine possessione.de reg.iu.lib.6.ex his ego teneo in præscriptione quadragenaria,in qua præscribitur iurisdictio ciuilis:ꝙ requiritur scientia, & patientia Regis ad eam consequendam.& nota.verbum Aym.de antiq.temp.part.in ver.absolutis differentiis,n.23.ꝙ in casib.in quib. requirit ad introducendum ꝯsuetudinem, vel præscriptionem scientia principis:quod sufficit ꝙ officiales,ac procuratores regis, vel principis sciant,vt ei præiudicetur ex Bald.cons.340.vol.5.& castr.cõs.205.incipienti:viso quodam saluo ꝯducto, pro quo adducit l.cùm mancipium, ver. circa procuratoris.ff.de ædil. edicto.Nota ꝙ de iure regio ad præscribendum pedagia quæ portazgos dicuntur,requiritur tempus 50.an.l.1.ti.x.lib.ord.

Limita omnes istas communes opi.in eis,quæ sunt reseruata principi in signum vniuersalis recognitionis,ꝙ nõ præscribuntur,Pyrrhus Angleb.in consue. Aure.de præsc.ca.4.com. dicit,vt sunt census, vel tributa de quoq; Coua.in reg.possessor.par.2.§.2.ver.2.rerum species. idem Villal.

Præscribitur contra fiscum in bonis nondum incorporatis, sed tantùm delatis tanquam vacantib.propter vectigal nõ solutum per lapsum quinquennij:in aliis autem bonis si denunciatio pręcesserit per quadriennium:si tamen non fuit denuntiatum sine titulo,& bona fide per 30.an.cum titulo autem & bona fide per 10.an. Balbus in 2.part.5.part.in prin. commu. dicit. idem.

Fiscus pręscribit,quando vendit rem alienam per quadriennium,iuxta l.bene à Zenone.C.de quadrien.presc.quam intellige,si vendit bona fide,Balbus de pręscr.ibi q.8.com.dicit.

Limita tertiò, nisi ex priuilegio concederetur ecclesię, vt contra eum non possit pręscribi nisi per 100. an. ad instar ecclesię Romanę. idem Balbus ibi qu.1.in prin.communem dicit. idem.

Nota,ꝙ si res priuati peruenit ad ecclesiam tempore preterito:vtitur pręscriptione priuati:pro futuro autẽ pręscriptione ecclesię.Balbus ibi q.3.com.dicit. idem.

Præscribitur ius eligendi per 40.an.Balbus in 5.part.qu.8. communem dicit.

Amplia, etiam si vnicus actus interuenit in hoc tempore, idem ibi com.dicit. idem.

Parochiani præscribunt ius præsentandi, quando non constat ab aliis cõstructam,fundatam vel dotatam esse ecclesiam. Coua.in re.possessor.par.2.§.10.n.3.com.dicit.ex Deci. cons. 117. idem.

Nota, ꝙ si constat à principio liberam esse ecclesiam: non præscribitur contra eam per quodcunque tempus ius præsentandi,Coua.& ibi.n.2.com.dicit ex Pan.in c.querelam.n.9.de elect. idem.

Præscribitur ius patronatus,cùm constat ecclesiam esse patronam,idem Balbus.ibi q.9.com. dicit. Si currat tempus 40. an.cum titulo,vel immemoriale sine titulo,quod nota.idem.

Amplia, etiam si dubitetur per tempus de cuius initio memoria non sit in contrarium.Balbus ibi nu.100.comm.dicit. idem.

Præscribitur etiam ius patronatus præscripta villa, vel castro,cui annexum est ius patronatus,idem ibi com.dicit. idẽ.

Præscribitur per episcopum: vt possit alienare res ecclesiæ inconsulto capitulo per tempus tamen,de cuius memoria nõ sit in contrarium,idem ibi q.17.com.dicit.

Præscribitur cõtra ciuitatem etiam particularem per 100. an.in quatuor casibus enarratis in l.fi.C. de sacrosan.eccle.in aliis autem præscribitur contra eam iure priuatorum.Balb.in 3.par.5.part.q.1. communem dicit.Nec dicitur d l.fi.correcta per d.auth.quas actiões. C.de sacros.eccle. quò ad ciuitatem, sed solum quò ad ecclesias,monasteria,veb.pia loca.Coua.in re.possessor.par.2.n.9.de reg.iur.ĩ 6.com.dicit,reprobata opi. Boerij dec.264.nu.25. qui dicebat l.in fine esse in totum sublatam.

Amplia istam cõmunem ad castra,ad paruam villam:dum modò habeant multitudinem.idem ibi q.2.com.dicit. idem.

Præscribitur contra condictionem ex canone redinteg. Ia 3.q.1.per 30.an. sicut & ipsa condictio durat Balb.in 4.part.4. par.q.24.com.dicit. idem.

Contrariam opinionem,ꝙ non solùm 30.an.sed etiam perpetuò duret remedium d.canonis redintegranda,communiorem videri scribit Minsing.obserua.86.cent.3. vt & s.notaui. I.Fichar.

Præscribitur contra remedium l.2.C.de rescin.ven.per 30. an.idem ibi q.26.com.dicit. B.Vill.

De iure regio non durat hæc actio nisi per quadriennium l.4.tit.7.lib.5.ord.

Præscribitur seruitus personalis per 30.idem ibi qu.16.nu. 1.com.dicit. Villal.

Seruitutes habentes causam continuam,quę ad eius vsum nõ requirit ꝯtinuum factum hominis,licet à principio requirat præscribuntur inter præsentes per 10.an. & inter absentes per 20.an.idem ibi par.2.part.4 q.1.com.dicit.Seruitutes autem habentes causam continuam, licet naturaliter sint discõtinuæ, quibus potest quis vti quando voluerit: vt est itineris, vel viæ,perduntur per 10.an.inter præsentes,& per viginti inter absentes, si tamen habent causam discontinuam:videlicet hebdomadarum,vel dierum ex forma constitutionis perduntur per 20.an.tam inter pręsentes,quàm absentes,Balb.3.par. 4.par.q.1.nu.1.com.dicit.

Limita istam vltimam communem opi.in seruitutib.personalib.in quibus non considerãtur interualla temporis:nec distinctio prædicta,Balb.ibi q.6.com.dicit. idem.

Seruitus discontinua requirens factum hominis constituitur,præscribitur,& probatur allegato titulo seruitutis,ac probata possessione decennali inter præsentes, & vicennali inter absentes, & præsumitur titulus allegatus licet aliter non probetur,cum scientia & patientia aduersarij.Balb.tract.de præsc. in 2.part.4.part.q.1.communem dicit.nu.3. & in nu.1. dicit, quòd requiritur etiam fides, & dicit etiam communem contrariam. Imò quòd in istis seruitutibus habentibus causam

Universidad de Deusto
Biblioteca

discontinuam, requiratur tantum tempus de cuius initio nõ sit memoria in contrarium, curt.iu.in consf.174.nu.28.& 38. dicit communem.approbat gl.la grande in l.fi.de serui.ff. Sed tamen dictam communem opi.gl.intellige, vt in hac communi, quando adest titulus ad prescribendum de quo per d.Balb. ibi.vbi vide alias limitationes ad regulam dictæ gl. idem.

scientia,& patientia domini requiritur in præscriptione iurium incorporalium Coua.in re.possessor. par.2.n.8.com.dicit ex Inn.in c.2.de in integ.resti & l.1.C.de ser.& aqu. idem.

Fallit primò, in prescriptione immemoriali iurium incorporalium. Bal.de præscr.in 2.part.4.part.qu.1.nu.14. com.dicit. idem.

Fallit secundò, in præscribente cum titulo, & bona fide habente titulum à tertio qui reputabatur dominus, quia non requiritur scientia, & patientia veri domini, & sufficit tempus ad instar rerum corporalium, Balbus ibi.n.15.com.dicit.

Fallit tertiò, in præscriptione libertatis cum res de facili reuertatur ad suam naturam. Coua.in d.nu.8.vers.1.sententiam com.dicit.ex l.fi partem.§.si per fundum.ff.quemad. ser. amit. c.si de terra.de priuileg. idem.

Præscribuntur ea, quæ competunt de iure gentium per spacium tanti temporis de quo memoria hominum non est in contrarium, Balbus de præscr.in 3.part.3.part.q.6. com.dicit. idem.

Præscribuntur decimæ prædiales in partem, licet non in totum, Balbus ibi in 5.par.q.7.communem dicit.contrariam, cp imò nulla consuetudine possit introduci per laicos, cp nõ soluant integram decimam, dicit communem curt.in c.fi.de cõsue. Sed pro concordia dic, vt per Bello.cons.55.per totum vbi videtur innuere, cp opi. Balbi habeat locum in præscriptione de cuius initio non est memoria, Curt. autem de alia minori quam sic probat: nulli dubium est quin per Romanorum pontificem possit concedi: vel dando priuilegium: vel approbãdo cõsuetudinem, vt minus decima soluatur: p gl.in c.à nobis.1.de deci.& ibi doct.& Abbas dicit hoc indubitatum in c. in aliquibus, & Deci.cons.147.& consil.113.& Bello.dicit de hoc esse communẽ opi. Et consuetudo, de qua nõ extat memoria in cõtrarium: habet vim priuilegij, l. hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quoti.& æsti. & c.super quibusdam.de verb. sig.& ibi Pan.& Fel.in c.accedentes. de præsc.& Barbat. cons. 41.vol.1.& in cons.45.vol.2.in fortiori casu, s.in laicis acquirentib.decimas, ergo cõsuetudine potest introduci: vt minus decima soluatur. Et hoc etiam tenet Alex.cons.6.vol.1.vbi dicit hanc esse mag.com.opi. idem.

Amplia istam communem ad laicum qui potest præscribere per tantum tempus, cp non sit memoria hominum in contrarium ius percipiendi decimas: & obtinebit. allegato titulo, cum possessione dicti temporis, Pyrrhus in consue. aurel. de possess.iudiciis ca.2.in fin. magis communem dicit sine titulo. cum sint incapaces: non præscribunt, vt per plura probat noster Coua.in reso.c.17.lib.1.n.6.ex Io.Mona. in ca.2.de præb. in 6. Et nota in hac materia, cum per concilium Lateranẽse sit colleratum laicis vt percipiant decimas, quæ ante illud concilium solitę erant per eos percipi: cp probata possessione immemoriali dicitur probatum sufficienter ante concilium Lateranense percepisse Coua.in c.possessor.in 2.§.3.n.9. versi.3.fortius, com.dicit ex Doct.in c.cum apostolica, de his quæ sunt à Prælat. idem.

Nota istam communem cum præcedenti ad intell.l.1.ti.7. lib.1.ord.ibi 6.en los atros lagares que antiquamante suelen tener los legos.

Prescribitur consuetudo que est cõtra ius, vel preter ius de iure ciuili per decem annos, de iure autem canonico, si est cõtra ius, requiruntur 40.anni: si propter ius, 10.anni Balbus vbi par.5.q.12.com.dicit. idem.

Prescriptionem. quam primùm incipit cessatio solutionis. cum de presenti agi possit, incipere currere in pẽsionib.etiam quò ad futuros annos, veram, & communem esse Doct. opi. affirmat Schurph.cons.10.n.12.cent.

contrarium tamen in iudicio camere imper.seruatur. teste Minsingero.obser.13.cent.3. I.Fich.

Præscribi non potest cum titulo, nullo, curt.iun. cons.185. n.3.com.dicit. B.Villal.

Præscribitur contra hæreditatem iacentem etiam si sit vsuca. Balbus in 6.part.in prin.in casu.75.com.dicit. idem.

Item non præscribuntur ea quæ sunt merę voluntatis, vt ire ad molendinum, vel similia, Balbus in 4.par.5.partis.com. dicit. pro qua est tex.in l.qui iure familiaritatis.ff.de acq.poss.

Limita, si interuenit prohibitio: quia tunc benè prescribitur per tempus longissimum, idem ibi q.6. com. dicit. ex gl.in l.qui luminib.ff.de seruitu.vrba.prędio. Coua.in reg.possess.§. 4.par.2.n.6.

Amplia istam limitationem ad actus negatiuos qui nõ præscribuntur, nisi à tempore prohibitionis. Bel.in cons.1.nu.15. com.dicit, de qua per Alex.cons.136.vol.2.& Guid.decis.penult. idem.

Item non præscribuntur ea, quæ sunt reseruata Principi in signum vniuersalis recognitionis: vt in communi suprà eo. idem.

Præscribi non possunt alienari prohibita. Ripa in §.diui.l.filiusfamil.ff.de leg.2.com.dicit.

Limita, & intellige istam communem, vt non procedat in præscriptione lõgi temporis 20.an.cũ bona fide. Balbus trac. de præsum.in 5 par.5.par.q.4.com.dicit.

Limita secundò, in præscriptione immemoriali, vel 40.an. si ius nõ resistit in prohitione alienationis in certas personas. Bello.cons.46.n.7.com.dicit ex Bar.in l.fi.C.in quib.casib.nõ est necessaria in integrum restit. idem.

item non præscribuntur legata per hæredem cùm testator sustulit præscriptionem Barb. cons.22. vol.4.& cons.51. vol. Io.Duran.in arte testan.tit.6.cau.31.communem dicit. idem.

In præscribendis iurib. negatiuis est necessaria cõtradictio, quia tempus solũ non est modus tollendæ obligationis, propterea nunquam currit præscriptio, nisi à tempore contradictionis.gl.& Doc.in l.qui luminib.ff.de serui. vrban.prædior. & in l.1.C.de serui.& aqua. Franc. Balb.in tract.de prescr.in 2. par.5.par.prin.quę concernit prescriptionem fiscalem, in 7.q. nu.4.ibi, vbi habetur, cp in prescribendis iurib.negatiuis & ita cõiter à doct. concludi scribit Nicolaus Bello. in cõs.1.n.15. vbi ipse ex sentẽtia Aluaroti refert, vasallum nũquam prescribere seruitia quæ domino debet, nisi interpellatus negauerit ea præstare. Et Guido Pap.in q.630.n.13.voluit, eos qui negabant se teneri ad custodiam castri, si præscribere nisi interpellati contradixerint. Huc quoque referuntur, quæ solent tradi de eo, qui dicit se non teneri ad collectas virtute præscriptionis. si quidem volũt Doct. ad hoc vt potuerit præscribere talẽ immunitatem collectarum, quod fuerit aliqñ requisitus soluere, & recusauit, vt consulendo scribit Alex.de imo.in cons. 136.n.19.item ad hoc vt d.Catane.in 2.libr.ff.cuius arg.& alia Bal.in d.q.7.in 2.par.5.par.prin.n.4.transcribit, & bono ordinem refert. Kirchouius.

Præscribitur onerum vel collectarum exemptio, vel nõ solutio etiam realium cum titulo ac spacio 40.an.secundũ communem per Burs.cons.16.nu.40.& 41.lib.1.vbi plura de præscribenda libertate non soluendi onera vel collectas ex communi ibi relata.

Præscriptio non cadit inter socios etiam per longissimum tempus quin teneatur diuidere. Balbus in 4.par.4.partis.q.13. com.dicit. Villal.

Præscriptio etiam interrupitur. si pauci supersint dies ad illam complendam: licet cõcedatur restitutio Balbus in 3. par. 6.partis, q.1.n.8.communem dicit. idem.

Prescriptio etiam interrumpitur si superueniat inhabilitas in petsonam prescribentem, non tamen, si superueniat in persona contra quam præscribitur. Balbus ibid.q.4.n.1.communem dicit.

Fallit secundum membrum dictę communis opi.in prescriptione trigenaria, quę dormit contra pupillum. idem Balbus ibi n.eodem, com.dicit. idem.

Prescriptio mista, hoc est, 10.vel 20.an.interrumpitur per litis contestationem factam coram iudice competenti. Balbus in 2.specie 2.par.6.par.q.1.n.32.com.dicit. idem.

Amplia ad actiones perpetuas seu temporales. in actionib. autem annalib.& prętoriis, quę regulariter durãt per annum: interrũpitur prescriptio per litis constationem, seu quasi: hoc est, per libelli oblationem Principi factam. Balbus ibi, n.6.cõmu.dicit.

Amplia etiam ad actiones criminales. Balbus ibi num. 24. com.dicit.

Limita in prescriptione decennali inducta per statutum cũ sit loco prescriptionis 30.an.quę per solam citationem interrumpitur, & non est necessaria litis contestatio. idem ibid.nu. 10.com.dicit.& Pyrrhus Angleb.in consuet.aure. de possessoriis iudicij.c.3.com.dicit.

Nota istam communem ad intellectum l.3.tit.13.ord.libr. 3. idem.

Præscriptionem licet interrumpit defectus possessionis, nõ tamen defectus tituli. qn possit de nouo inchoari præscriptio. Balbus in 2.par.6.par.q.1.ver.4.com.dicit. idem.

Interruptio prescriptionis naturalis prodest omnibus. ciuilis au

uilis autem interrumpenti solum. Balb.in 3.par.3.part.principalis.q.3.communem dicit. idem.

Præscriptio non tollitur per pactum. Balb.de præscrip.in 5. par.5.part.q.6.com.dicit.

amplia, etiam si sit dictum in obligatione, cp toties incipiat deberi, quoties fuerit præscriptum, etiam si sit apposita dictio, vt quandocunque possit petere. Balb.ibi com.dicit.

Intellige, & amplia istam conclusionem & ad præscriptionem triginta annorũ, quæ datur in odium negligentium. Alc. in rub.de præscrip.n.60.com.dicit, vide de hac materia.n.5.6. vsque ad fin.rub.

Fallit hæc cõis in præscriptione præterita quæ potest renunciari Balb.tract.de prescrip.in d.q.6.com.dicit. idem.

Contrariam opinionem, scilicet, quòd imo præscriptio pacto tolli possit communem dicit Barb.consil.22.volum.4. & consil.52.volum.3. I.Fich.

Præscriptio, si est sublata per statutum, simpliciter vel per priuilegium, intelligitur in realibus actionibus de prescriptione, decem, vel viginti annorum, in personalibus tamen triginta annorum: etsi statutum potest operari in longa: non extenditur ad aliam. idem Balb.ibi.q.9.com.dicit. B.Villal.

Præscriptione sublata per statutum non intelligitur de prescriptione de cuius initio nõ est memoria in contrarium. Bellon.cons.8.nu.8.com.dicit. idem.

Statutum non potest tollere obligationem naturalem vel ciuilem per quodcunque tempus, & tale statutum non valet. Balb.in 5.part.5.part.quæst.6.& in 2.part.3.part.q.10.nu.14. communem dicit. idem.

Præscriptio legalis inchoata cum defuncto, currit contra minorem. sed datur restitutio excepta trigenaria: quia cum sit odiosa, dormit in pupillo. Balb.in sexta par.in prin.in 23.casu. communem dicit.

Amplia etiam si currit ad corroborationem contractus celebrati cum defuncto. Balb.ibi.com.dicit.

amplia secundò, ad prescriptionem statutariam, quia currit contra minorem adultum: licet dormiat contra pupillum. Balbus ibi com.dicit. idem.

præscriptio immemorialis habet locum in priuilegio concesso à principe ex certa scientia. Bell.cons.65.n.5.com.dicit, intellige data capacitate in præscribente. Couarr.in reso.lib.j. c.10.n.14.com.dic.ex Hyp.sing.80. Et nota aliud verbum Aymon.de antiquit.temp.par.4.n.10. quod in casibus in quibus casus verus æquiparatur ficto in illis appellatione priuilegij, & venit priuilegium fictum. idem.

prescriptio est loco solennitatis in alienando rem, quando lex non resistit, sed solummodò ponit formam alienationis. Bello.cons.46.nu.7.commu.dicit. idem.

præscriptio annuæ præstationis in legatis incipit quolibet anno, in contractibus tamen sufficit vnica præscriptio Boer. decisio.355.com.dicit. idem.

præscriptionis exceptio per arbitrium admittitur si præscriptio sit cum bona fide, Balb.in 1.par.q.5.com.dicit. idem.

præscriptionis exceptio impedit litis contestationem, si opponatur. Boer.decif.344.nu.2.& 8.com.dicit. idem.

ADDITIO. Præscriptio an probetur & sufficiat per possessionem inceptam ab vno, & finitam à successore Bar. in l.Põponius.§.præterea, in fi.ff.de acquir. poss. dicit quod sic, & ita Paris.cons.107.laboriosa, nu.11.vol.Marc.Ant.Nat.cons.70. vide n.4.vo.1.Soc.iu.cons.47.viso prædicto.nu.1.cum duob. seq.volu.2. Limita, nisi in beneficiis in quibus tempus prædecessoris cum tẽporis successoris ad finiendum triennium cohorati tituli non coniungitur continuatur, & ratio vt per M. Ant.Bard.in tract.de temp.vtil.& contin.in c.14.nu.6.

præscriptio in actionibus redhibitoria, & quanto minoris, aliisque rei non persecutoriis, quæ anno olim, & hodie expirant.§.cas.instit.de perpe.& tempo.actio. contr.minorẽ absq; spe restitutionis currit ex sententia Castr. quem doc.cõmuniter laudant in l.fi.C.in quib.cau. in integ. restit. non est necess. currit quoque contra ipsum minorem instantia triennalis. de qua in l.properandum §.fi.C. de iud.& ibi doc. & idem Castr. d.l.2.& ibi Bart.16.oppo. vbi etiam in tempore dato ad conficiendum inuentarium idẽ cõcludit per tex.in l.fi. C.de iure delib.fallit tamen. quod dicitur de triennali instantia qñ tutor vel curator siue etiam, pcurator cuius dolo, vel culpa instãtia ipsa periit, non est soluendo, quia tunc datur in subsidium in integ.rest.si læsus persistat d.§.fi.& ibi idem Castr.post Bar.cõclud.idem in tempore dato ad appellandum: qd est decem dierum auth.C.de appel.& tempore ad appellationẽ prosequendum: quod est annus, & ex causa biennium, & longius, c.ex ratione cod.tit.de appel.authen.ci cui C.de temp.& repa.appel. quod ideo inductum est, vt iuris rigor intra cõseruetur.auth. de appel.& intra quę temp.in pr.& voluit gl.in l.auxilium.ver. cessant.ff.de mino.idem concluditur in tempore dato ad exciendum de dote non numeratæ pecuniæ, quam habuisse confessus fuit non fuisse sibi numeratam.l.in contractib.in princ. cum gloss.in verb.perituris.C.de non nu.pecu. & habetur per Castr.vbi suprà. F.Turzan.

præscriptio non habet locum in feudalibus contra dominum in casu, quo vasallus feudum, inscio domino, alienasset, & ille, in quem alienatum est postea vellet allegare possessionem, & præscriptionem contra verum dominum: tunc enim tale feudum ne longissimo quidem tempore prescribi potest. com.dic.Clar.in §.feudum.q.45.vers.Si autem. P.Fich.

PRO. præscriptio est exceptio litis finitæ.in l.vlt.C.de edic. diui Adria.tollen. Bellonus.

prescriptio 40.an.currit etiam aduersus ignorantes: sed aduersus illam conceditur restitutio. Est com.opi.secund.Corn. in cons.195.volum.3. M.Cherian.

iuri adeundi vel immiscendi prescribitur spacio 30. vel 40. annorum. Est commu.opin.secund.Iaso.in cons.19.pro excutienda per tot.vol.1.

præscriptio temporis immemorabilis habet vim priuilegij, etiam contra superiorem ignorantem. Est magis comm.opin. teste Dec.cons.85.post Alex.cons.6.viso themate.vol.j.idem.

præscriptio longiss.temporis etiam contra ignorantem decurrit: sed conceditur in integrum restitutio. Est com.opi.sec. Alex.cons.116.perspectis.vol.5.Socyn.in con.128.præsentis. num.150.vol.1. idem.

in præscriptione 30.an.bona fides etiam necessaria est. Est magis com.opi.cont.Bart.sec.Dec.con.266.ad exclusionem. & cons.272.viso processu.vers.non obstat. & consil.267.non excedit.vers.nam detit. idem.

Successor vniuersalis propter malam fidem sui prædessoris, licet ipse sit in bona fide, tamẽ Præscribere nõ potest: quia mala fides auctoris nocet hæredi: etiam in bona fide existenti: & hæres tenetur ipsius defuncti exonerare conscientiam. Est magis com.opi.sec.Alex.cons.4.videtur inspectis.volu.2. sequitur Dec.cons.272.viso processu. idem.

Commodum longioris vitæ in obligationibus, respectu præscriptionis non est considerabile. Est com. opi. sec. Ias.in l. qui bis idem ver.in 6.fallentia.de verb.obli. Tamen idem Ias. ibidem tenet cum Aret.quam tenet in puncto iuris esse verissimam. idem.

L.fin.C.de sacr. Eccl. correcta per ius auth.in Ecclesia, quo ad præscriptionem passiuam, non censetur correcta in ciuitate. Est com.opi.sec.Ias.in auth.quas actiones.vers.contrariam opinionem.C.de sacrosanct.Eccl.per regulam, cp in correctoriis non est licita extensio, etiam ex maioritate rationis. idem.

Licet aduersus præscriptionem 30.annorum, ex causa concedatur restitutio: tamen aduersus 40.annorum præscriptionem nunquàm conceditur indistinctè. Est com. opin.secund. Dec.in cons.29.volum.1. idem.

Fallit in Ecclesia, cui etiam contra præscriptionem 40. annorum conceditur restitutio in integrum. Est com. opin. sec. Alex.in consilio 168.viso themate.volu.2. & Dec.in d.cons. 29.in princ.& in cons.36.vers.tertio & vltimo, vbi dicit magis communem. idem.

Præscriptionem triginta, vel quadraginta annorum error iuris impedit, secund.glo. iuncto text.in c.Apostolicæ.de donatio.quam sequitur Abb.cons.34.volu.1.& cons.19.vol.2. Paul.de Cast.70.& cons.429.vol.1.Anchar.cons. vlt.cui consilio subscripsit se Cardin.vt ibi clarè constat, & huiusce modi opinionem fatetur esse communem Felyn. in c.de quarta, de præscript.quem sequitur, refertque Curt.iu.cons.vlt.Eandem sententiam tenet Alex.cons.73. vol.2. & cons.46.in 2.dubio lib.3.Socin.cons.29.libr.1.& Bellamera, cons.7.& cons.10.In contrariam verò partem scilicet quòd error iuris non impediat præscriptionem longissimi temporis inclinauit, titubanter tamen, Paul.de Castr.cons.406.vol.1.consi.3.circa finem' cons.44.& cons.81.volumine 2.idem tenet Bald. consil.221. circa finem.libro 1.& consilio 52.in fin.libro quinto. Roma. consilio 123.idem videtur velle Abb.consilio 37.in 3.dubio. libro 1.idem sentit Calcag. consilio 68. Rota. Romana in decision.310.nota quòd ex minus in antiquis. Calderi.consilio 2.volumin.2.in titu.de constitu.Feder.de Senis consilio 247. Guido Papæ.in quæstion.159.vbi ait, quòd Prælati alienatio absque capituli consensu præbet iustam præscribendi ansam. idem concludit, & sequitur Ripa in l.1.ff.quorum bonorum, & Crauet. consil.166.n.13.in quibus locis ambo asserunt. cp spurius hæreditatem paternam præscribit triginta annorum

curricu

Universidad de Deusto
Biblioteca

curriculo, licet in iure erret, credens se capacem esse, cùm non sit, post Bald. in l. nullo. C. de rei vendic. Quòd autem iuris error non impediat longissimi temporis prescriptionem, tenet Imò. in l. nunquam. ff. de vsucap. Soc. cons. 33. vol. 4. nonnullique alij relati per Fel. in præcitato capitul. de quarta. & hanc opinionem fatetur audacter esse communem Alex. consi. 75. & cons. 154. quamuis dictos doct. omnes non referat. Retenta itaque ista vltima opinione negatiua tanquam frequentiori calculo approbata, magis iuri & æquitati consona, dic procedere in multis casibus, præsertim quando prescribens tractaret de damno vitando, & Ecclesia, vel minor de lucro captando, tunc enim error iuris nullo pacto videretur obesse præscribenti l. iuris. l. 2. in fi. & l. error. C. de iuris, & facti igno. facit tex. in l. qui testamento in fi. ff. de excusat. tuto. vbi sententię inualidæ error, quæ putabatur valere, excusat à damno, & absque dubio iste casus procedere videtur in minore, muliere, milite, & rustico, in quibus magis tolleratur error iuris quando agitur de damno vitando per ea quæ habentur per Moder. in l. si quis id quod. ff. de iur. omn. iud. & in l. iuris ignorantia. C. qui admitti, procedit similiter dicta cōis, quando præscriptio habet in se naturalem æquitatem, hoc casu iuris error non noceret, puta si quis præscriberet relicta sibi in testamento minus solenni, & ita in hoc casu tenet Bald. cons. 169. circa fi. vol. 4. F. Viuius.

In præscriptione tanti temporis cuius initij memoria non extat in cōtrarium allegatio tituli nō foret necessaria, sec. gl. in ca. super quibusdam. §. præterea in verb. non extat, de verb. signifi. quam sequitur Abb. cons. 7. lib. 2. Feder. de Senis cons. 234. Io. Fab. in §. æquè. instit. de actio. Calder. cons. 1. in tit. de libelli oblatione, Gozad. cons. 8. Soc. cons. 127. vol. 1. quod est repertum in cons. 181. vol. 2. Ias. in l. si certis annis. C. de pact. & Canonistæ omnes communiter in ca. 1. de præscrip. libr. de qua quidem communi attestantur Moder. ibidem. Sed tamen contrarium videtur tenere, ac concludere expresse Alex. con. 74. vol. 4. Fel. in c. accedentes de præscrip. & Curt. iu. cōs. 158. videlicet quòd tituli allegatio in huiusmodi præscriptione sit necessaria, siquidem secundum eos non videtur prodesse præsumptio tituli nisi allegetur l. cùm quid. ff. si cer. pet. Cæterum parum obstat auctoritas Alex. Fel. aliorumque superiùs relata, vtpotè quia præfati doc. loquuntur in iis, q̄ non sunt præscriptibilia etiam per tempus, cuius initij memoria in contrarium non extet. V. g. data præscribentis incapacitate circa beneficiorum collationē, vel circa decimas iuxta tex. in c. quanto de consuetu. seu quando lex præscriptioni expresse resistit. vt in casu c. accedentes de prescript. vel in materia procurationis, quibus casibus temporis cursus nil operari potest, vt capacem reddat eum, qui sit incapax. Quapropter necesse est, vt titulus exemptionis, seu priuilegij allegetur, & ad probationem huiusmodi tituli probare opus foret temporis cursum, cuius initij memoria in contrarium non extaret, secùs verò, si essemus in materia præscriptibili, & absque titulo, tunc profectò non esset necessaria allegatio tituli, & multò minus huiusmodi casu necesse esset probare quid factū esset, tanquam ex causa alicuius tituli non necessarij, vt not. Fel. in c. causam quæ. de præscript. idem.

Præscriptio est ius quoddam ex tempore cōgruens, legum authoritate vim capiens, negligentibus pœnam inferens, & finem litibus imponens, Balb. tract. de præsump. in 1. par. com. dicit. Villal.

Præscriptio causatur ex ciuili, vel naturali possessione, vel saltem ciuili. Balb. de præs. in 3. par. con. 57. q. 3. com. dicit tam in acquisitione dominij, quàm alterius iuris inferioris vt vsusfructus contra Bart. in l. 3. §. ex contrario. ff. de acquir. poss. vbi dicit, quòd in acquisitione vsufructus sufficit naturalis possessio: qui communiter reprehenditur. idem.

Præscriptio tollit obligationem naturalem. Balb. de pręs. 2. part. 3. par. q. 10. conc. 38. com. dicit. idem.

Prescriptio non tollit actionem ipso iure, sed ope Exceptionis. & sic opus est allegatione partis, cōem dicit Boe. dec. 344. nu. 8. vt refert Minsing. obserua. 28. cent. 3. subiungit tamen in camera decisum, prescriptionem etiam non opponente parte in ferenda sententia esse attendendam si manifeste appareat probata. I. Fich.

Prescriptio cum bona fide perimit obligationem ciuilem, & naturalem reddit inefficacem, Alc. in rub. de prescrip. n. 44. communem dicit. B. Villal.

Prescriptio actionum an vtranque obligationem tollat, vide late examinantem Fern. Vas. illust. contro. lib. 2. c. 53. per totum. vbi n. 9. asserit vtramque obligationem longissimi temporis spacio pariter tolli, &c. I. Fich.

Ex præscriptione 30. an. cum bona fide acquiritur vtile dominium. Balb. ibi in 2. par. q. 2. concl. 3. com. dicit: & in tantum hoc est verum, ꝙ completa præscriptione, non potest adiri ecclesia per denunciationem euangelicam, vt restituat rem præscriptam, cùm sit tutus in cōscīa. Balb. 2. part. 3. part. q. x. com. dicit. tamen si res præscripta post 30. an. veniret ad dominum, licet aduersum quemlibet præscribens haberet actionem ad vendicandam: non tamen contra dominum verum, Balb. in 2. part. 3. part. q. 6. com. dicit. Et nota ꝙ antiquus dominus potest auocare rem præscriptam à quocunque tertio: si ipse tertius non præscripsit, & non potest iuuari tertius à possessione primi possessoris. Balb. ibi com. dicit, quam tamen conclusio. cōem cum præcedenti: limita, nisi aliàs præscribēs possideret cum titulo, & bona fide, quia & per præscriptionē longi temporis (vt est 20. an.) nec dominus auocat à tertio, nec iuuatur contra eum rei vendicatione quod non prodesset trigenario possessori, & cum bona fide sine titulo, Balb. ibi. com. d. B. Vil.

Amplia dictam com. opi. ꝙ si duo diuersis temporibus prę scripserint rem aliquam, & alius tertius possideat rem præscriptam cum titulo & bona fide: præfertur in re vendicanda secundus præscribens cum extinctum sit ius alterius, Balb. ibi nu. 9. com. dicit. idem.

præscriptio non introducitur nisi cum bona fide in principio, in medio, & in fine, Balb. in 2. par. 3. par. q. 7. com. dicit.

Intellige ꝙ requiritur bona fides in principio: in medio autem cum non habeat malam fidem, etsi dubitet dubitatione speculatiua, vt si dubitet an sit sua res, vel si iuste possideat cū non habeat conscientiam lęsam, credens posse possidere cum illa dubitatione: currit præscriptio, si tamen dubitet, non solum de iure, sed dubitet an teneatur restituere non præscribit cum agat contra conscientiam, vt tenet Couar. d. reg. possessor. par. 2. nu. 4. ex Adriano. idem.

Præscriptio tria requirit, titulum, bonam fidem, possessionem. omnes veluti notissimum iuris elementum tradere solent, vt scribit Vasq. illust. contro. libr. 2. c. 77. nu. 10. ipse verò ibi tenet, solam diutinam possessionem continuatam, & iustam sufficere ad præscriptionem creandam, perficiendam & consumandam. I. Fich.

præscriptio cum mala fide non procedit: & in hoc est ius ciuile correctum per ius can. tam in rebus corporalib. quàm in actionib. realib. & personalib. Balb. ibi q. 17. com. dicit: licet Soc. cons. 203. dicat communem contrariam. sed tamen communior est prima: & vide Alc. in rub. de præscript. n. 48. Vill.

Adde hanc com. affirmare Minsing. obser. 6. cent. 4. I. Fich.

Amplia istam communem etiam per tempus immemoriale: si constat de mala fide præscribentis: temporis cursus non suffragatur. Alex. in l. cum aliquis. C. de iur. deli. commu. dicit. quam refert Couar. in d. §. 8. nu. 4. B. Villal.

Limita in actionibus, quæ sunt de sui natura temporales, nec continent pœnam: sed potiùs dantur ad interesse, idem Balb. ibi. com. dicit. idem.

Limita secundò. in iure adeundi per 30. an. cum ius sit quęrendum, & non quæsitum, Balb. ibi. com. dicit.

Limita tertiò, in mala fide prædecessoris, quæ non impedit inchoare præscriptionem, Matth. de affl. in Neap. deci. 40. n. 7. com. dicit, Hier. Cagn. l. qui in alterius. n. 16. ff. de reg. iu. com. dicit contrariam. sed pro concordia distingue, vt per Panor. in c. 2. de præscr. n. 7. & 8. q. 1. opinio prima procedit in singulari successore, & secunda in vniuersali qui tenetur exonerare cōscientiam defuncti, vt per Cur. iu. cons. 170. n. 14. vbi dicit magis communem, secundum quam intellige vt hic per Pyrrh. Angl. in consue. Aure. de executionibus. c. 14.

Restringe hanc tertiam limit. ad successorem repræsentantem prædecessorem, secùs in successore dignitatis, vel officij si non vult vti possessione prædecessoris. Coua. in reg. possessor. part. 2. §. 9. nu. 6. ver. 7. apparet. com. dicit ex gl. in c. cura. de iure patr. idem.

Successor singularis præscribit spatio 10 vel 20. annorum solutionem minorem cùm sibi non sit nuntiatum de maiori summa si possidet cum titulo, si tamen non habet titulum, præscribit cum bona fide per 30. an. Balb. in 4. part. 4. par. q. 7. com. dicit. idem.

Mala fides superueniens circa vnum, interrumpit præscriptionem aliis, Balb. in 2. part. 6. q. 2. com. dicit. idem.

Limita si posteà bene informatus deposuerit malam fidem, Balb. ibi 44. com dicit. idem.

Præscriptionem dubitatio non impedit, si post inchoatam præscriptionem interuenit: secùs si à principio, Balb. in 2. par. 3. part. q. 2. & in 2. par. 6. par. q. 2. com. dicit. Et sic intellige, Ias. in l. possideri. e. genera. ff. de acq. pos. nu. 19. idem.

In præ

In præscriptionibus quæ titulum non desiderant, bona fides orta, etiam ex iniusta causa. & fatua, puta Iuris errore, sufficit ad præscribendum. vera & communis opinio est vt scribit Vasq. Illust. controuer. lib. 2. c. 77. nu. 9. I. Fich.

præscriptionem error iusti tituli causat, quantum ad vsucapiendum & præscribendum, nō tamen ad repellendum eum, qui agit petitione hæreditatis, vel interdicto quorum bonorum, quæ iudicia regulariter non dantur contra titulo possidentem, Balb. in l. Celsus. ff. de vsuc. no. 2. com. dicit.

Amplia, vt procedat etiam si non subesset iusta causa credendi titulum esse verum: si tamen quis ita credat ibidem no. 3. com. dicit. Villal.

Præscriptio bona fide processisse præsumitur. commune censent Balb. in l. Celsus. par. 3. nu. 2. ff. de vsucap. Alc. de præsump. reg. 3. præsump. 5. latè Did. à Couarr. de sponsal. 2. part. 8. §. 1. nu. 4. Vt autem mala fide procedat nec statuto edici potest. commune ponit Viuius lib. 1. opinio 276. in finem. Nullo autem modo in iis admittetur, quę liberi arbitrij sunt, cōe dicit Ant. Gom. de testamen. c. 9. nu. 27. vers. 2. pro ista parte. nec etiam in illis aliqua omnino præscriptiō admittitur, quæ in generalis recognitionis signum Principi reponūtur, ac reseruantur. commune asserit Pirrus in consuet. Aurel. de præscrip. ca. 4. Nec item vlla præscriptio vllo modo opponi poterit debitori pignus debiti solutione redimere volenti, vt frequenter placitum ait Raph. Cuman. in l. pignori. ff. de vsucap. quamuis hac in specie præscriptionem triginta annorum opponi posse dicant receptum Ang. in §. Actionum, n. 54. institu. de action. Rip. in rub. n. 14. ff. de pignor. Ac magis commune asserat Bal. de præscrip. 1. part. 5. part. q. 12. quos non multum moratus veriorem atque æquiorem superiorem sententiam existimo Quin & nunquam præscriptio procedere poterit, quo ad veri domini animo possessio ciuilis retinetur. commune pono ex Sal. nu. 21. Fulg. 17. Ias. in l. 1. C. de ser. fug. Ias. nu. 19. Rip. ad finem in l. 1. ff. de acquir. poss. Ant. Gom. in Taur. l. 405. n. 105. & de contract. c. vlt. n. 25. Did. à Couarr. in c. possessor. par. 2. §. 1. n. 3. de reg. iur. tametsi id insulsum atque absurdum sit, vt alibi copiose ostendo. E. Suarez.

Præscriptio non offenditur mala fide venditoris, cum non ab eo, sed ab alio de illo rem bona fide assequuto, res possidetur. commune inquit Balb. de præscrip. 2. part. 3. part. princip. q. 12. nu. 7. limit. 3. Conciliat autem præscriptio rerum mobilium dominium directum, ac rerum soli vtile duntaxat dominium ritè prescribenti, vt cōmune renuncio ex Porc. in princ. n. 10. institu. de vsucap. & ex iis, quos latè producit Arius Pinelus in authen. nisi tricennale n. 30. C. de bon. mater. Obligationem verò non solùm ciuilem, sed etiam naturalem tollit. commune dicit Balb. d. 2. par. 3. part. princip. q. 10. conel. 38. Quamuis verius, meo quidem iudicio, sit, ciuilem obligationem prę scriptione tolli, naturalem inefficacem reddi, quod etiam receptum affirmat Alciat. in rub. n. 44. de præscrip. idem.

Præscriptio debiti per decennium statuto induci, ac stabiliri nequit. commune inquiunt Imo. cons. 16. n. 1. Bertr. cons. 84. n. 4. lib. 2. Afflic. in constitut. Neapo. lib. 3. Rub. 31. n. 4. Viuius lib. 1. opi. 276. & opin. 312. in finem. Si quæ autē alia præscriptio statuto iustè induceretur, nec renunciare debitor illi poterit. commune efferunt Balb. de præscript. in 6. part. princi. q. 6. Paris. in rub. n. 32. de præscriptio. Viuius li. 1. opi. 272. Tametsi contrarium magis mihi probetur, tum quia rigida statuti iniquitas infringitur, ac debitorū malitiæ obuiamitur. tum denique, quia creditoribus alioquin fauore dignis vtiliter consulitur. atque id etiam receptum Fabianus & alij apud Paris. superius allegatum censent. idem.

Præscriptio, quæ semel bona fide perfecta est, nec ab iis iudicibus reiici explodiq; potest, qui liberum arbitrium habēt. commune inquiunt Did. à couar. in c. possessor. 3. par. §. 2. in fi. de reg. iur. lib. 6. & qui quam plurimos laudat Iaco. Menoc. de arbi. iudic. lib. 1. q. 49. n. 1. idem.

Præscriptio, quæ triginta vel quadraginta annis peragitur, Iurisconsultis atque Imperatoribus, ante l. sicut, & ante l. omnes. C. de præscript. 30. vel 40. anno. ignota prorsus fuit. commune ponit Corn. cons. 38. n. 10. lib. 1. Procedet autem illa & contra pactum retrouendendi initum in perpetuum: vt frequenter placitum enunciant Purpur. in l. petens. nu. 40. C. de pac. Did. à Couar. lib. 1. resolut. c. 9. n. 1. Cephalus iuris professor clarissimus cons. 40. n. 2. Nec quidquam impediet si iusiurandum huiusmodi pacto in secula ituro accesserit. cōmu. efsantur Boer. decis. 182. n. 7. Tiraq lib. 2. de retract. §. 1. glo. 2. n. 1. ac n. 7. Ceph. cons. 43. n. 12. Did. à cou. vbi s. n. 7. Notabis tamen, ac memoriæ semper infixum geres, quod nō minus hæc triginta & quadraginta annor. præscriptio quam quæ decem annorum curriculo perficitur, generaliter ac regulariter restitutione ex iusta aliqua ignorantiæ causatum petenda, rum impetranda conuelletur. commune inquiunt Rom. cons. 140. in finem. Fel. n. 1. Paris. n. 3. ac n. 5. in c. vigilanti. de præscrip Dec. cons. 36. n. 9. Boer. decis. 39. n. 6. Soc. cons. 80. lib. 3. Grat. cons. 91. n. 55. lib. 1. Bertr. cons. 15. n. 42. lib. 1. Cur. iu. cons. 156. n. 3. Est autem huic restitutioni petendæ statum definitumq; tempus quadriennium, à scientia cessurum, vt cōmune affirmare ausim ex Panor. in fi. Feli. nu. 9. in l. vlt. de præscrip. atque ex iis vtriusque iuris præsulib. quos laudat Tiraq. de retract. lign. §. 35. gloss. 4. n. 4. ac latius insignis Pinel. in auth. nisi tricennale. C. de bo. mater. idem.

Præscriptio contra priuati alicuius rem cœpta non impedietur, nec ab ordinario ac stato sui iure dimouebitur, quod ecclesia multis prærogatiuis munita interim, dum illa ad finē perducitur, ei priuato successerit. commune affirmat Francis. Turzan opin. 117. idem.

Præscriptio longissima nec titulo, nec bona fide opus habet. comm. ponit Boer. decis. 42. n. 34. Quin & iure Pontificio isthæc præscriptio ex iuris errore, malam fidem diluente procedet, commune inquiunt Rub. cons. 75. & qui diligenter explicat Arius Pinel. in auth. nisi tricennale. n. 11. C. de bon. mat. latè etiam Viuius lib. 1. opin. 241. Habebit autem summas vires id præscriptionis genus in res etiam restitutioni obnoxias vt receptum affirmant Corn. cons. 38. n. 10. & cons. 117. lib. 1. & cons. 294. ad finem, lib. 3. Grat. cons. 21. n. 36. lib. 2. Ant. Gomez. in l. Taur. 40. nu. 9. E. Suarez.

præscriptio temporis supra hominum memoriam decursi, par priuilegio à principe scienter, ac prudenter collatio ius habet. commune inquit Bellon. cons. 55. n. 5. Nec illa vsurus titutum alleget, necesse est. cōm. ponit Viuius lib. 1. opi. 242. opus tamen est. vt is, qui præscribit, capax eiusce rei sit, quam præscribit. commune scribit Did. à couarr. lib. 1. variarum resolu. cap. 10. num. 4. E. Suarez.

præscriptionem qui semel bona fide perfecit, quamuis postea rem, quam prescripsit, alterius esse nouerit, illam restituere nullo iure tenebitur, vt frequentius placitum affirmant Bal. Nouel. de præscr. 2. par. 3. par. prin. q. 9. Tiraq. in tract. cessante causa, limit. 12. n. 16. ac vir doctrina & eruditione commemorabilis Iac. Meno. de recup. poss. remed. 16. nu. 17. idem.

Præscriptio non inducitur in actibus voluntariis, sec. cōem per Rol. cons. 52. nu. 28. 29. & seq. libr. 3. vbi vide exempla notab. & cons. 34. lib. 2.

præscriptionem semel completam non tollit mala fides superueniens præscribentis, vt est com. opi. Burgos in c. cum dilecti. n. 22. fol. 26. de emp. & vend. Bonacoss.

præscriptio 30. vel 40. an. cum mala fide non currit in actionibus personalibus etiam pro legato competentibus. cōis est opin. Cur. iu. cons. 203. n. 26. in 3. vol. Nec etiam hæres defuncti, qui fuit in dolo, quia tenetur exonerare conscientiam defuncti, vt est magis com. opin. Feli. in c. si diligenti. de præscrip. Balb. de præscrip. in 2. part. 3. part. dist. 1. q. 12. idem.

Præscriptio in delictis etiam occultis locum habet, vt est commu. opi. de qua D. Gargianus inter cons. crim. cons. 124. nu. 17. idem.

per Præscriptionem 10. vel 20. annorum acquiritur vtile dominium non directum, teste Iaso. in l. traditionibus. nu. 13. C. de pact. vbi dicit communem: quam limitat sex modis, vt ibi per eum. Put.

Præscriptio. in criminalibus per libelli solam oblationem, aut inquisitionis à iudice formationem etiam sine citatione rei interrumpitur præscriptio. l. miles. §. sexaginta. & ibi Bar. ff. de adul. do. Cato in l. 2. §. hoc edicto. ff. de eo per quem fac. erit. licet Bal. ibi contrà. & in d. §. sexaginta. allegans duas glo. quæ secundum eum intelligunt, ꝙ ibi interuenerat partis citatio. Balb. decis. 252.

Præscriptio. per solam citationem minus legitimè aut nulliter factam, non interrumpitur præscriptio 30. vel 40. annor. per text. nota. cum glo. in l. si pater. C. ne de stat. defunct. & secundum glo. in cap. ex tuarum. ver. putantes. extr. de purg. cano. in cap. cum plures. extr. de offic. del. in cap. penult. ver. legitimè. extr. de foro compet. Panor. in cap. illud. extr. de præscript. Bal. in repetit. Paduana. l. edita. C. de eden. col. 10. Balb. decis. 192.

Præscriptio. Exclusus præscriptione longi aut longissimi temporis à suarum rerum vendicatione, nō habet remedium denunciationis ecclesiasticæ: quia qui rem præscripsit, potest retinere cum bona conscientia, licet post finitam præscriptionem sciuerit de illegitimo titul. secundum Inn. in ca. cura, extrà de iure patronat. in sua glos. penult. in ca. quia plerique. exr. de im

Universidad de Deusto
Biblioteca

ext.de immun.ecclesia.& ibi Panor.quod etiam sentire videtur glos.in c.vigilanti.& fi.ext.de præscrip.secus in actionibus personalibus,in quibus procedere potest opin.Bart.in constitutione ad reprimendam,in verbo, per denunciationem, qui tenuit in dicto casu esse locum denunciationi. & Bald.in ca.si quis per 30.si de feud.fue.contro.ibi, sed quæro nunquid statutum. Balb.decis.147.

Præscriptio in causa vsuraria non currit,vt est com.opi.Arno.problemate 35. Bonacoss.

Præscriptionem lex inducens & admittens malæ fidei,non valet,vt est com.opi.de qua Fortunius in tract.de vltimo fine iu.cano.& ciui.n.40.& cõem dicit Zaneti.in tract.de differen. inter ius cano. & ciuile.n.75. Balb.in tract.præscr.in 13.ptin. q.n.4 Bouius de statuta.præscrip. idem.

Præscriptio rerum in corporalium debet esse cum bona fide.Fel.in c.fi.de præscrip.com.dicit. idem.

præscriptionẽ non impedit mala fides prædecessoris. Affli. decis.4.n.7.com.dicit.Cagnol. in l.qui in alterius.nu.16. ff.de reg.iur.dicit contrariam esse cõem.Sed tu dic pro concordia. secundum iura,quæ allegat Affl. intelligit de singulari successore.Cagnol,autem in vniuersali hęrede.q tenetur exonerare conscientiam defuncti.Cur.iu.in cons.177.n.14.ita conciliat Io. Baptista Vezinus Hispanus in suo rarario communium opinion.in verbo præscriptionem. idem.

Præscriptio 40.an.aduersarium excludit etiam à beneficio restitutionis in integrum ex capite ignorantiæ. secundum veram & magis cõem opi. vt plenè demonstrauit Socin.iun. in cons.66.cum dieb.elapsis,nu.102. vol.1.& vltra authoritates multas ibi allegatas,quæ sunt vsque ad 16.idem tenet Bertrã. in cons.139.cum supponatur.2.volu.ex primis.Paris.in cons. 23.prima in huiusmodi nu.221.1.vol. Rube.in cons.60.circa dubitationem ad finem.Qui asserit,ita esse cõem opi.Et Ioan. igneus in l.1.§.si conditioni.nu.126.ff.ad Sylla.quod etiam sequitur.And.Tiraq. in tract.de vtroque retract.n.37.38.& 39. vt hæc refert Soc.iu.in cons.17.n.15.vol.4. E.Mulscul.

Præscriptio in annuis præstationibus requirit ad minus cursum 30.an.l.cum notissimi.§.in his,vbi Bald.Salic. & alij,& de præscrip.30.vel 40.an. Nec est intrandum in arduam illam disputationem,vtrum sufficiat vna præscriptio pro omnib.ann. an verò præstatio cuiuslibet anni,requirat particularem præscriptionem, & incipiat in initio cuiuslibet an. sicut regulariter in annuis legatis;de qua per doc.maximè Sal.in d. §.in his, & per Bart.& alios maximè Alex.in l.de pupillo.§.si pluribus, ff.de noui operis nunciat.

Et licet apud Citramontanos sit magis com.opi.cp vna prescriptio sufficiat pro omnibus annis: Tamen Vltramontani & Cyn. cum eis tenuerunt, contrarium, vt per Balb.in tracta.de præscriptio.in 4.par.4.part.principal. in 4.q.& nouissimè per Crauet.de antiquit.temp.in 4 part.20.q.n.181. Et hoc maximè ꝓcedit,quando inter Vltramõtanos lis ista vertatur,apud quos ita communiter tenetur. vt tradunt Guid. Pap.q.406. pone quod debes &c.Nicol.Boer.in dec.336.circa hanc q.cũ aliis allegatis per Crauet.sub dicto n.181.Hæc refert Soc.iu. in cons.27.nu.32.in 4.vol. E.Muscul.

Præscriptio interrumpitur per citationem& litis contestationem,quam cõem opi.dicit Rol.à Valle in cons.39.n.30.in 1.Tom. cons. quomodo autem hoc intelligatur passim doct. declarant, quia longi temporis litis contestatione interrumpitur,sed nõ sola citatione.l.moræ litis.C.de rei ven.præscriptiones longissimi temporis 30.vel 40.an. per solam in ius vocationem interpellantur,multò magis ergò per litis contestationem.l.sicut.§ quæ ergò.& l.cùm notissimi.C.de præscript. 30.ann.Bar.Ias.& alij in l.ex hoc edicto.ff.de eo per quem factum erit quò minus quis in iudicio sistat. Pan. & Feli.in c.il-Jud.ext.de præscri.Io.Pet.de Ferr.in sua pract.in form. respon. rei conuenti.in verb. præscriptionis.versic.restat nunc videre quib.modis præscriptio interrumpatur,n.26.Lud.de Gozad. cons.56.n.12.vers.5.addo.Franc.Balb.in tracta.de præscrip.in 2.part.6.part. prin.in §.expedita.in §.4. principaliter.in §.circa tertiam speciem præscriptionis.Oldendorp.in tract.de vsuca. & prescrip.in §.quanquam autem vtilis.n.21.cum seq.ver.per interruptionem.in 8.vol. tracta. & in tracta.exceptio. vsucap. seu præscrip.Ioan.Crot.in cons.71.n.62.cum seq.& Bernhad. Vuurmbler.in pract.obser.lib.1.tit.de præscrip.c.9.incip.præscriptio interrumpitur.& in c.duobus seq. incip.præscriptionis interruptio & actionis perpetuatio.item prescriptio interrumpitur quandoque per interpellationem extraiudicialem. Kirchouius.

Præscriptio currit contra creditorem habentem hypothecariam intentandã aduersus tertium possessorem,etiam non dum discussis bonis principalis, vt per Dec.in c.cùm inter,nu. 23.de exception.& Son.iu.cons.17.n.13.& cons.117.per tot. vol.j.vbi docent communiter reprobari Alex. cons.58.vol.5, asserentem contrarium. quoniam, cùm quis impedimentum remouere potest,& non remonet non excusatur aliquo modo,&cum hac opinione communi incurrit quoque Alex.sibi contrarius cons.220. vol.6.nam, vt ipse inquit creditor est in culpa,cùm non egerit ad discussionem principalis,sed pro prima parte multa accumulauit Tiraq.in tract.de præscrip.in gl. 7.ipse verò inhæreo sententiæ cõmuni, tanquam veriori per c.quæ scribunt Socin. in d.cons.& Dec. vbi suprà. F.Viuius lib.2.opi.214.

Præscriptio bona fide causata spacio longissimi temporis, puta,30.an.sine titulo valido,iure subsistit,l.si quis emptionis. C.de præscript.30.ann.Quo casu generalis est Regula,ꝓ præscriptio procedat sine titulo,sec.Rom.con.166.col.4.n.8.Fel. in c.si diligenti col.fin.de præscrip. Dec.cons.267.nu.5.Paris. cons.66.nu.88.lib.3. Balb.de præscript.2.part.3.part.princip. quæstio.6.& quòd in præscriptione 30. annorum bona fides sit etiam necessaria, communem dicit contra Bar.Deci.cons. 266.column.final.& in consil.272.column.3. & d.cons.267. col'pen.

Pro. præsens habetur pro consentiente vulg. l.quidam ex parte.ff de euict.vbi latè not.

Obiec. contra de l.Caius.ff.de pign.act.vbi præsentia non habetur pro consensu.

Solut. in iis, quæ nobis inuitis fieri non possent, vt in pignore,præsentia habetur pro consensu,vt in nostra regula,secùs in iis, quæ fieri possent nobis præsentibus etiam inuitis,vt venditio.l.rem alienam.ff.de contrah.emp.& legatum.§.non solum.instit.de leg.vt in contrario allegatur tex.pro hac solu. in l.sæpè §.fi.ff.de re iud. Et è contrario abiens pro dissentiente habetur.all.tex.in l.qui potest.ff.de reg.iur. & l.in eo iurc.§. deinde.ff.de rit.nupt.

Obiec. opponitur de l.duo ex tribus.ff.de re iudi. & l.si in tres.cum l.seq.ff.de arbi.vbi dicitur, ꝓ duo inuito tertio possunt iudicare,sed non eo ignorante seu absente.

Solut. Hæc regula ibi fallit, ratio specialitatis ibi assignatur, quia tertius traxisset eos fortè in suam sententiam. Vel dic, quod possum facere altero inuito, possum facere eo absente quando negotium ad eum non pertinet, quando verò negotium aliquo modo pertinet, tunc factum eo absente non valet, sed factum eo præsente & contradicente valet, vt ibi. Bellon.

Pro. præsens trahitur ad præteritum, vt Troia capta est.l. fuit.& l.verbum erit.ff. de vet.sig. Bellon.

Propo. præsens verbum non trahitur ad futurum, l. si stipulatus.§. primo. & l. cum stipulamur. ff.de verbor. obligat. idem.

præsentia donatarij cum taciturnitate inducit consensum. communem dicit Clar.in §.donario.quæstio. 14. vers.sed pone. P.Fich.

præsentes in materia præscriptionis dicuntur si sunt layci quando sunt sub communi præside : si autem sunt clerici, si sunt sub eodem archipresbytero,præsentes dicuntur.Balbus in tertia parte. 4.part. 1.quæstio. 4. in fin. communem dicit. B.Villalob.

præsens in iudicio compellitur recipere libellum, etiam si ad hoc non fuerit citatus, tamen non compellitur respondere,nisi plenè instructus Feli.in capit.1.de iud.num.19.comm. dicit. idem.

præsens in iudicio, quamuis citatus non fuerit, litem accipere cogetur,si antequam instruatur,respondere compelli ne queat.commune ait Felin.in capit.primo.numer.19. de iudi. E.Suarez.

præsentia taciturnitati adiuncta in iis actibus, qui super re mea me inuito geri possunt, consensum nec præsefert, nec inducit. at in iis, quæ me aduersante impedirentur secus erit: vt frequenter placitum constituo ex Alexand. & Ias. in l.quæ dotis.ff.sol.mat.Alex.in l.sæpe.ff.de re iud.Cor.Ias.n.11.Curt. iun.nu.1.in l cum proponas.1.C.de pact.Iaso.in l.fundum.de fideic.nu.7.ff.de leg.lib.1.Ias.rursus ad Porc.in §.præterea.nu. 14.ad fi.instit.quib.mod.ius patr.pot.sol. Io.crot.in l.filiusfa. §.diui.nu.169.ff.de leg.lib.1.Caro.Ruin.in l.4.§.Cato. n.169. ff.de verb.ob. E.Suarez.

Præsentia & taciturnitas mea quando fit actus in re mea, qui me inuito fieri possit, imò ne quidem subscriptio mea tanquam testis ad illum actum, mihi præiudicabit, vt communiter teneri refert Benedict. capr. regul. 56. numer. 15. & 47.vide inf.à Taciturnitas.

Præsens

Præsens ac tacens si pcesserit actus siue contractus de cuius natura ad illud quod fit eo præsente & tacente tenebatur, habetur pro consentiente.l.3.C.de acquiren.posses.& ibid.glo. Bart.Bal.Sali.& communiter Legistæ,& Bar.in d.l.quæ dotis. ff.sol.matr.refert Ben.Cap. regul.56.numero 30.

Præsens ac tacens actui qui per coniunctum fit,censetur fieri de eius consensu,nisi protestetur,vt communiter teneri refert Bend.Capr.reg.55.nu.20.& reg.56.nu.31.& sequenti.vide infrà Ratihabitio,& Taciturnitas.

Præsentia &taciturnitas in iis quæ respiciunt præiudicium tertij,cuius ad nos cura & sollicitudo spectat non inducit con sensum,similiter communem etiam in actibus qui contradicendo impedire poterant, nisi taciturnitas longo tempore duceretur,quia tunc videretur consentire,vt refert Bend.Cap d. reg 56.nu.54.& seq.vide infrà Taciturnitas.

Præsentati duo ad beneficium, & collitigantes si vnus moriatur,patroni non possunt præsentare alium.Gome.in regu. cancel.de subrogan.q.12.communem dicit. Villalob.

præsidentes ciuitatis nõ habent merum imperium,sed tantum minimam iurisdictionem.Alci.in c.quod sedem.n.86.de offic.ord.com.dicit. Villalob.

PRO.Præsumptio de præsenti ad præteritũ fit.l.si qui adulterij. vbi glo.C.ad legem Iul.de adul.l.non est verisimile.ff.de probat. Bellon.

PRO.præsumptio transfert onus probandi in aduersarium. l.generaliter.§.si petitum vers.sed cum ex præsumptione.ff.de fid.libert. Bellon.Tolosa.

Præsumptio iuris quando est pro aliquo non releuat,nisi al legetur Alci.tract.præsump.21.n.2.cõem dicit.de iure regio. exceptio. si fiat notoria: sufficit quod allegetur, & petatur.l. 42.in pragma c.8.& per dictam l.declaratur.2. tit 6. lib.3.ordin.ex quibus resultat,quod si declinatoria iudicij fit notoria, quod non requiritur probatio & approbatur per dictas leges glo. in clementina appellanti de appellation.& dictum Ioan. Andr.in capitul. sæpè.de appellatio. quod fallit pro intellect. l.14.tit.2.lib.3.ordi.& l.91.styllii.vbi ponuntur casus de quib. potest quis conueniri in domo regia. ex quibus si vidua est notoria:non indiget probatione,vt tenet Cyn.in l.2.ff.si quis in ius vocat. non gerit. Et nota vnum satis notabile pro ampliatione d.l.14.& 92. quod si quis commisit plura delicta, & inter ea sit vnum ex istis comprehẽsa in d.l.quod curia potest de omnibus cognoscere. Cassane.in consuet.Burgund.rub.2. §.1.glos.fi.nu.26.quæ etiam faciunt ad intellect.opinionis positæ in ver.iurisdictio.nu.125.vide quæ ibi habes. B.Villal.

PRO. Præsumimus plus audire masculos quam fœminas l.quisquis.§.ad filias.C.ad leg.iul.maiestat. Bellon.

PRO.Presumitur quis sanę mentis,donec contrarium probetur,l.2.C.qui testa.fac.poss.vel non. idem.

PRO.presumitur quis ignorare.nisi probetur scire.l.verius. ff.de probat.

OBIEC.Contra.imo præsumitur scientia.l.cum de indebito.§.ff.eod.titul.

SOL. Ibi etiam probatur ignorantia præsumptiuè eo ipso quod probatur indebitum,vt ibi not. idem.

Præsumptio paribus existentibus probationibus ille debet obtinere, qui habet pro se etiam leuem præsumptionem, per textum cum glossa,quæ reputatur singularis in l.si duo patroni,in verb.fidei,& ibi not.Bart.ff.de iureiur. Balb.decis.12.

Contra presumptionem Iuris,admittitur probatio in contrarium nisi sit præsumptio iuris, & de iure, ita communiter & plenè per glo.Abb.& alios traditur in c.is quidem,extra de præsumpt.cum concordantibus per Corn.in consil.136.visis articulis.litera F.vol.1.& per Ruin.in cons.41.de duobus principaliter n.18.vol.1.& per Soc.iu.in cons.77.Lata fuit sententia n.21.vol.1.& in cons.85. magnificus dominus Petrus.nu. 40.2.vol.ac dicit cõem in cons.38.sub n.17.vol.3. E.Muscul.

Præsumptio procuratoris.si veniens de longinquis partib. tanquam procur. alicuius producat instrumentum mandati in quo nomine proprio & cognomine nominatur, præsumitur esse illa persona de qua in mandato, licet pars hoc neget, maximè si ostendat instrumentum debiti principalis sui,per l. fi.cum gloss.C.de pact. conuen.secundum Cyn. & Bald.in l.si qua per calumniam.C.de episcop. & cleri. Panor.in c.coram. extr.de offic.delega.allegat glo.in c.nonnulli. extr.de rescrip. Balb.decis.403.

Præsumptio etiam si sit à lege, debet allegari, aliàs non suffragatur, l.si adulterium cum incestu.§.2. idem pollioni,cum not. ff.ad l.Iuliam de adult. etiam si id ꝓ sic lex ipsa præsumit, notorium sit. Fel.in ca.cùm ordinem, & ibi Dec.de rescriptis idem Dec.in c.ex insinuatione circa fin.& in cap.vt debitus.in 3.not.de appella.sequitur iaso.in l.ex quacunque. ff.si quis in ius voc.non ier.& in l.si verò §.si pro rei.ff.qui satis.cog. hinc est,ꝓ licet bona fides præsumatur,nisi allegetur.non prodest, tradit Alex.cons.49.& cons.136.lib.2.ac cons.69.libr.2. & ꝓ necessariò illud à lege præsumptum etiam vbi notorium existit, vt prosit ei, qui ex tali præsumptione se iuuare, & illam pro se inducere vult, allegari debeat communiter à doctor. nemine discrepante teneri ait Crauet. in cons. 258. efficaciora. F.Turz.

Præsumptio est minus semiplena probõe.Est com.opi.sec. ias.cons.129.in casu.ver.secũdò moueor.vol.1.Hinc est,ꝓ testis non iuratus facit præsumptionem, licet non semiplenè probet.c.nuper.& ibi gl.extr.de testib. Deci.cons.540.quæritur in fi.vol.3. M.Charian.

Præsumptio etiam si à lege necessario inducatur & notoria, vt doctores fantur, in aliqua specie sit, non aliter tamen quempiam iuuabit quam si ab illo allegetur. vt nemine doctorum discrepante vnanimiter receptum affirmant Aymo. Crauet.cons.257.efficaciora.Franc.Turz.opi.157.nulla item præsumptionum copia,quamuis illæ vehemẽtissimæ & cum indubitatis indiciis coniunctæ sint, ad infligendam corpori pœnam sufficiet, etsi ad pecuniariam multam procul dubio suffectura videatur,commune aiunt Hip.in rub.nu.252. cum seq.C.de prob.Nouel.in pract.crim.rubr.de testib.in mat.cri. nu.33.Tiraq.de pœn.temperan.causa 27.nu.2.& nu.22.cum seq.Viuius lib.2.opin.56. E.Suarez.

PRAESVMPTIO.

Summaria.

Solennitatem extrinsecam non præsumi, nisi accedat diuturnitas temporis.q.1.

Cùm probatio impossibilis est propter diuturnitatem temporis,omnia solennia interuenisse præsumi.ibid.

Solennitatem, de qua facit mentionem notarius in instrumento.præsumi interuenisse.q.2.

Ex temporis diuturnitate præsumi interuenisse solennitatem à statuto requisitam.q.3.

Probantem se vel maiores suos habuisse semel dominium, præsumi semper retinuisse dominium : atque hanc præsumptionem sufficere ad hoc, vt reo conuento res litigiosa auferatur.q.4.

Inuestituram præsumi ex sola possessione annali.q.5.

Ex præsumptionibus & indiciis indubitatis non posse condemnari aliquem ad mortem,sed sufficere ea ad torturã.q.6.

QVAESTIO I.

Quæro,an solennitas extrinseca præsumatur? resp.ꝓ regulariter non præsumatur.ita tenet gl.l.sciendum.& doct.communiter,teste iaso.ibi.nu.15.& seq.ff.de verb.obl.

Limita non procedere propter temporis diuturnitatem. Nam ex longissimo temporis cursu omnia solenniter interuenisse præsumuntur.ita tenet Angel.imol.& Alex.d.l.sciendum.qui dicit hanc esse com.opi.teste iaso.nu.16.Eandem dicit esse com.opi.Gozad.cons.73.n.20.Et eam tenet ias.l.cùm aliquis.nu.7.C.de iur.delib.Calc.cons.90.nu.4.cons.16.nu.1. Ang.l.in aliena.ff.de acq.hær.Boer.decis.281.nu.15.part.2.Et quando probatio est impossibilis propter temporis longinquitatem, omnia solennia interuenisse præsumi, dicit communiter teneri Gozad. cons.83.nu.20. Et sequitur Bertrand. cons.194.nu.5.vol.2.per ea,quæ not.Alex.cons.48.n.6.cons. 50.vol.5.Cæpol.cons.ciuili 38.nu.9.Rom.cons.275.nu.3.

QVAESTIO II.

Quæro,an solennitas, de qua facit mentionem notarius in instrumento,præsumatur interuenisse? resp.ꝓ sic,dummodò talis solennitas potuit interuenire tempore confecti instrumenti.ita probat gl.l.1.C.de fid.instru.& hanc dicit esse com. opin.iaso.d.l.sciendum.nu.14.ff.de verb.obl.

QVAESTIO III.

Quæro, an ex temporis longinquitate præsumatur interuenisse forma à statuto requisita?resp.ꝓ sic,& hęc est commu. opi.vt testatur Deci.cons.222.nu.9. Et eam tenet Alexan.d.l. sciendum.

QVAESTIO IIII.

Qui probatur semel dominus, semper præsumitur retinuisse dominium,etiam post mille annos.l.siue possideris. Et ibi Bart. Bald. & doctor. communiter. C.de probat.Sed quæro, Vtrum hæc præsumptio sufficiat ad hoc, vt reo conuento res controuersa auferatur?resp.varietas est opinionum in hoc art.namque nonnulli existimant, hanc præsumptionem,quæ vult eũ, qui semel fuit dñs, semper retinuisse dominium non sufficere ad hoc vt reo conuento res controuersa auferatur, præsertim

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsertim, si de dominio per probationes alioquin sufficientes facta est fides. Alex. conf. 16. num. 2. & 3. vol. 5. Abb. c. veniens. ext. de testib. Corn. conf. 142. ver. nec obstat. lib. 3. & in conf. 35. vol. 1. col. fi.

Contrarium tamen, q̃ scilicet ex eo, q̃ quis probauit se vel maiores suos habuisse semel dominium alicuius rei, resultet præsumptio sufficiens ad hoc, vt res controuersa possit eo auferri, tenent doct. magis communiter, vt firmat Fran. Rip. l. rem quæ nobis. ff. de acq. pos. Aym. Crauet. in tract. de antiq. temp. par. 1. §. viso. Deci. c. 1. ext. de appel. Eandem tenet opin. Fran. aret. c. veniens. el 1. & ibi Fel. nu. 16. ext. de testib. Deci. in conf. 438. nu. 3. Ludol. Schrader in conf. 32. inter conf. iurisc. German. nu. 36. Vbi dicit hanc esse magis com. opi. Fel. c. scribebant. nu. 4. ext. de præsumpt. Angel. in l. atqui natura. §. cùm me absente. ff. de neg. gest. And. Sic. conf. 27. conf. 37. lib. 3.

QVAESTIO V.

Quæro, an ex sola possessione annali, præsumatur inuestitura? resp. q̃ sic, etiam non accedentibus aliis adminiculis, & hoc legibus cautum, & à doct. communiter receptum est. c. 1. §. fi. si de inuest. inter dom. & vas. lis oriat. Et hanc sententiam firmat Aluar. & Præpos. c. si quis per triginta. si de feud. defun. content. Et ita dicit communiter teneri Fran. Balb. in tractat. præscript. 4. par. 4. par. prin. 12. q. prin. q. 1. nu. 2. Schrad. d. consil. 32. nu. 74.

QVAESTIO VI.

Quæro, an ex præsumptionibus & indiciis indubitatis possit aliquis condemnari ad mortem? resp. magna est controuersia inter doctor. circa hanc q. Namque nonnulli existimarunt præsumptiones & indicia indubitata sufficere ad condemnationem sine aliis probationibus, Spec. & Io. An. in addit. tit. de prob. §. videndum. ver. 13. Bart. l. 2. ff. de furt. Sal. l. fi. C. de probat. Eandem sententiam firmat Bald. l. excipiuntur. ff. ad Sylla. Ange. in tract. malefic. ver. comparue. d. inquisiti & neg. nu. 5. Paris de Put. tract. synd. char. 59.

Alij verò contrà censuerunt, præsumptiones quantumuis indubitatas non sufficere ad condemnationem pœnæ corporalis. Gand. tract. malefic. rub. de præsumpt. & indubit. vbi dicit se vidisse ita in practica obseruari. & omnes doc. Bononiæ. & alibi existentes ita consuluisse, ex quo dubium non est, eam opi. esse communem. Eandem sententiam firmat Ang. in l. 2. ff. de furt. vbi reprehendit Bart. & dicit ex præsumptione aliqua violenta non posse aliquem damnari criminaliter maximè ad mortem, sed esse indicium sufficiens ad torturam. Et sequitur Paul. de cast. conf. 179. incip. visa inquisitione. Cæpol. conf. 6. incip. veritas. Aug. arim. in addi. ad Ang. d. tract. malef. d. ver. fama publica. nu. 22. & seq. & ibi Hier. Cuchalon in addit. hanc esse com. opi. Hanc quoque tenet Mathæs. not. 118. incip. nota q̃ præsumptio. Im. l. fi. ff. de hær. instit. Brut. in trac. de indic. & tort. char. 5. Hippol. in prac. crim. §. quoniam. n. 29. cum seq. & in repe. rubri. c. de prob. in materia probat. quæ fit per præsumptiones. Et eam dicit esse communem Inn. c. quia verisimile. de præsumpt. Michael Graff.

Præsumptiones seu indubitata indicia sunt triplis generis. Alia iuris & de iure, super quibus lex statuit, & ea approbat, etiam in criminali. b. alia iuris, quæ lex approbat in ciuili. b. alia hominis, quæ colliguntur ex factis hominum, & signis: aliæ autem præsumptiones, quando delicta sunt huiusmodi, quæ sine dolo non committuntur ad condemnandum aliquem non sufficiunt, vt est communis opi. de qua D. Hiero. Gabriel. conf. 180. nu. 20. plures tamen præsumptiones simul coniunguntur. Moronus de fide, treuga & pace. q. 183. & ibi etiam, an ex præsumptionibus quis possit damnari ad mortem. q. 186. Bonacoss.

Præsumptiua sufficit probatio, & per coniecturas in his, quæ occultè fieri solent, & sic à communiter accidentibus. Calepha. inter conf. crim. diuer, conf. 86. nu. 21. vol. 2. commune esse probans. Bonac.

Præteritus is intelligitur qui in testamento non est institutus, neque nominatim exhæredatus, etiam quod de eo in testamento esset alio modo facta mentio. com. dicit Cla. in §. testamen. q. 42. in prin. P. Fich.

Præteritus sine causa filius emancipatus, ius hodie habet dicendi nullum patris testamentum, vt frequenter placitum renuncio ex Pau. nu. 7. Corn. nu. 29. Ias. nu. 18. in auth. ex causa. C. de lib. præte. Ias. in l. Gallus. §. & quid si tantum. lect. 1. nu. 54. ff. de lib. & posthu. Im. in l. filio præterito. ff. de iniust. rupt. Iul. Clar. de testam. q. 42. ver. & hæc quidem conclusio. quamuis illi bonorum possessionem contra tabulas solum deferri effutierit communiter receptum Porc. in §. vltim. numer. 11. institut. de bon. possess. E. Suarez.

Præteritio filij reddit testamentum ipso iure nullum, etiam si præteritus nullum non diceret. Est magis com. opi. sec. Ias. conf. 113. nos ias. on. vol. 1. M. Chærian.

Præteritione filiæ testamentum annullatur. com. dicit Cla. §. testam. q. 42. ver. item quæro. P. Fich.

Auth. ex causa. C. de lib. præt. dicens ex præteritione solam institutionem vitiari, cætera verò firma manere, non habet locum in relictis ipsi præterito testamentum impugnanti. Est com. opi. sec. Rom. conf. 516. in casu proposito. M. Chær.

Testamentum nullum preteritione filij propter clausulam codicillarem sustinetur in vim fideicommissi. Est magis com. opi. sec. Deci. conf. 228. in casu proposito. circa prin. vol. 2.

Præteritione filij vel nepotis, facta sine causa per matrem vel auiam, testamentum est adhuc hodie ipso iure nullum, nec conseruatur, per auth. ex causa. C. de libe. præt. Est com. opi. sec. Alex. conf. 26. circa primum. ver. circa tertium. vol. 1. id.

Dispositio authen. ex causa procedit etiam in præteritione vel exhæredatione, facta sine causa. Est com. opi. contra Dyn. sec. Alex. d. conf. 26. ver. nec obstat dicta lex. idem.

Præteritio filiorum testamentum nullum prorsus reddit, etiam antequam filij illud nullum dicant; & quamuis nullum non dicant, vt frequentius placitum renuncio ex Ias. à nu. 23. Dec. in l. posthumo nato. C. de bon. pos. contr. tab. Imo. in l. filio præterito. ff. de iniust. rupt. Alex. conf. 27. nu. 1. & n. 3. lib. 6. Guliel. in c. Raynutius. vers. in eodem testamento in 1. n. 96. de testam. Boer. decis. 96. par. 1. nu. 1. & 2. Amplia vt idem iure etiam prætorio futurum sit: vt commune constituo ex Aret. Alex. & Ias. n. 28. Dec. n. 11. Curt. iu. n. 48. in l. posthumo nato. C. de bono. pos. cont. tab. Imo. in l. filio præterito. ff. de iniust. rup. Soc. in l. si filius. ff. illo eod. tit. Ant. Gomez. de testamen. c. 11. n. 5. amplia secundo, vt hoc etiam procedat, tametsi pater extraneum hæredem instituerit sub conditione, si filius se viuo mortem obeat, vel institutionem in id tempus cõferat, quo filius hæres iam esse nequeat. commune pronunciant Aret. in l. si quis eum §. vlt. ff. de vulga. & pupil. idem Aret. Alex. ac Ias. in l. Gallus. in princ. ff. de lib. & posthu. Guliel. in c. Raynutius. ver. adiiciens. de testament. Segur. l. 3. §. vlt. ff. de libe. & posthu. doctor. meus Emanuel à Costa. in l. Gallus. §. & quid si tantum. par. 1. n. 51. ff. illo. eod. tit. amplia. tertiò, vt idem ius locum habeat, quamuis præterito cum illius causæ adiectione fiat, quæ exhæredationi satis superque foret. quemadmodum commune interpretum dogma esse miserunt in literas Im. in d. l. filio preterito. n. 14. & in l. 1. ff. de testamen. idem Imo. Soc. n. 7. & in d. §. & quid si tantum. Alex. & Ias. in l. ficut. n. 1. C. de testam. mil. Soc. & Alc. nu. 5. in l. si filius, qui in potestate. ff. de lib. & posth. Corn. nu. 28. ias. in auth. ex causa. C. de lib. præter. Alex. conf. 161. nu. 1. lib. 2. & in auth. non licet. C. de lib. præt. ia. l. in arenam. C. de inof. testa. Guliel. in c. Raynutius. vers. in eodem testamento. in 2. nu. 46. de testa. atque alij, quos referunt Did. à Couar. in eod. c. Raynutius. nu. 1. Ant. Gom. de testa. c. 11. num. 2. Eman. à Costa in d. §. & quid si tantùm. 3. part. nu. 164. intellige tamen quod si hæres institutus adiectam ingratitudinis causam hac in specie probauerit, testamentum in re ipso alioquin nullum, conualescet, & filius penitus excludetur. receptum quoque esse liquet ex Bart. nu. 12. Salic. nu. 6. Pau. nu. 5. ac nu. 9. ias. o. nu. 1. in fi. late Curt. iun. nu. 39. in d. authen. ex causa. ias. o. d. l. in arenam. nu. 3. & Galeaul. nu. 49. Costa part. 2. n. 166. in d. §. & quid si tantùm. Ant. Gom. vbi 8. nu. 3. quorum tamen opinio & si equitati consentanea videatur, tamen à veris iuris definitionib. oppidò quam abhorret, vt non immerito ab ea defecerint Alex. Curt. iun. nu. 15. in d. authen. non licet. Corn. in d. auth. ex causa. nu. 28. Guliel. in d. ca. vers. in eodem testamento. in 1. nu. 218. Alciat. d. l. fi filius qui in potestate. nu. 5. Viglius in rub. nu. 4. de inoffi. testa. & nos alibi id latius efficacibus argumentis refellimus. Quanquam iure ipso sustineri posse huiusmodi testamentum, quod longe maius est, non improbabiliter contendere videantur Did. à Couar. Ant. Gom. Eman. à Costa, cum nonnullis antiquioribus. sed ea tota de re, vt dixi, alibi latius & opportunius. Amplia præterea quarto, vt idem ius prorsus dici debeat, etsi testamentum, de quo agitur inter ipsos liberos conditum fuerit. commune asseuerant Dec. conf. 105. nu. 5. in fi. Claud. in l. inter cæteta. nu. 8. ff. de lib. & posth. iul. Clar. de testa. q. 8. vers. sed quæro tu scis. Quamuis eiusdemodi testamentum valere possit tamen clausula codicillaris, quæ in testamento inter liberos exarata semper intelligitur. commune efferunt Bellon. conf. 85. numer. 4. iul. Clar. vbi 8. vers. vnum tamen scias. Amplia quinto atque vltimò, vt & militare testamentum præteritio nullum reddat, si causam aliquam expressim non præ se tulerit, commune inquiunt Rip. in l. Centurio. nu. 43. ff. de

vulg. & pup. I. Clar. vbi 8. q. 42. vers. bene verum est. Obserua tamen diligenter, ac memorię tenaciter insculpito, quod si huiusmodi testamentis clausula codicillaris inserta fuerit, testamentum fideicommissi iure subsistet: atque institutis hæredibus hæreditatem restituere filij cogentur, & reliquos omnes suos effectus clausula illa codicillaris consequetur. commune renuncio ex Bald. conf. 431. lib. 3. & conf. 104. lib. 4. Rom. conf. 122. Alex. conf. 32. in causa mota & conf. 41. lib. j. & consil. 285. ad fi. lib. 2. Alex. rursus nu. 13. ias. nu. 22. post Paul. nu. 15. in d. auth. ex causa. C. de lib. præt. Ang. in §. 1. nu. 4 instit. de codic. ias. in auth. nouissima. nu. 24. in finem. C. de inof. testa. dec. in l. posthumo nato. C. de bo. poss. contra tab. Io. dilect. de art. testan. tit. 3. cau. 1. nu. 4. Ant. Gomez in l. 3. Tauri. n. 78. latè Iul. Clar. vbi 8. quod ampliabis, licet eo tempore, quo factum testamentum proponitur, filius præteritus nondum natus esset commune proferunt Ruin. conf. 193. nu. 3. lib. 2. Tiraq. in l. si vnquam. vers. donatione largitus. C. de reuoc. do. & copiose ac diligenter de materia disserit I. Cla. vbi 8. ver. & hęc quidem com. opi. cum ver. frequentibus. limitabis autem superius commune placitum: vt si, cum testamentum fieret, pretitioni filius consensisset, testamentum illius causa nullum non reddatur: secus si post testamentum iam conscriptum assensus sit. communia ponit vberrimè I. Cla. vbi 8. q. 43. ver. sed quid si ipse filius. E. Suarez.

Præteritio parentum ac maiorum per lineam paternam cõtingentium, etiam cum adiecta causa à filiis, vel de castrensi peculio testantibus admissa, testamentum ipsorum nullum ipso iure reddit. commune pronunciant Alex. in l. nemo. in fine. C. qui testa. fac. poss. Ripa in l. centurio. nu. 43. ff. de vulg. & pup. vberius Cla. de testa. q. 48. idem.

præteritio eorum, quibus legitima non debetur, nullum vitium, nullamque labem testamento afferre potest. commune affirmat. Corn. conf. 40. litera F. lib. 3. & vide 8. ver. legitima. idem.

PRO. prætor de patria, non de extraneis prouinciis eligendus est l. tres. C. de of. prætor.

OBIEC. Contrà de l. Barbarius. ff. eod. tit.

SOL. ibi propter communem errorem, qui facit ius. l. 3. in fi. ff. de sup. leg. Bellon.

PRO. prætor quandoque mentiri permittit. §. namque insti. de act. idem.

PRO. prætoris est æstimare, an sua sit iurisdictio, vocari autem non contemnere prætoris authoritatem. l. si quis ex alienа. ff. de iud. c. cùm personæ de priuil. in 6. idem.

PRO. prætoris factum iuri derogare non oportet. l. 1. ff. de fert. & dil. idem.

prætor quis esse non potest in loco, vbi est ortus, nec potest subrogari loco prętoris de iure, vel consuetudine, nec subdelegari, & hoc nõ videtur habere aliquod probabile dubium. Rui. in conf. 138. nu. 2. & 3. & seq. in 5. vol. Bonacoss.

PRO. precium loco rei succedit. l. quia qui precio. ff. de vsufr. Bellon.

PRO. precia rerum constituuntur, secundum communem æstimationem, non, secundum singularem cuiusque affectionem. l. precia rerum. ff. ad leg. Falc. l. si seruum meum. ff. ad l. Aquil. idem.

precium rei dicitur deductis omnib. expensis, vt commune inquit Ant. Gomez. de testa. c. 12. nu. 25. vers. secundo infertur. Eius autem annui constitutio quamuis sit ęmptionis nomine, in contractu exarata, dicetur, ac ducetur locatio. commune ait Rip. de peste. parte. 2. primæ part. n. 39. Aliàs autem generaliter, ac regulariter precij mentio emptionem arguit: vt frequenter placitum constituo ex Fabian. de empt. & ven. q. 2. n. 2. ias. lect. 1. n. 107. & lect. 2. n. 145. Rip. n. 103. Loazes. nu. 187. in l. filiusfa. §. diui. ff. de lega. li. 1. latè Tiraq. de retract. lign. §. 1. gl. 1. in prin. E. Suarez.

Primogenitus. In regnis & principatibus omni iure procedit, & laudabilis est consuetudo seu constitutio Gallicana, q̃ primogenitus succedat in totum, & cæteri illi subsint: probatur hoc l. diuina Genesis 25. c. iuregentium apud Xenophontem in vita Cyri regis Persarum, qui intelligens regnum esse indiuiduum, iussit vt primogenitus rex esset, & secundo genitus ei subesset, cui certa particularia assignauit. Idem sentit Philosophus. 4. metaph. qui dixit omnem pluralitatem principatuum esse malam, & subiicit, princeps ergo vnus. Lege euangelica Deus vnus est. Vna fides, & erit vnum ouile, & vnus pastor vt in Euangelio Io. 5. c. authoritate canonum, quib. mõstrosum videtur, vt vna prouincia habeat duos archiepiscopos: & vna diœcesis duos episcopos. Ideo iubetur q̃ quęque diœcesis habeat vnum solum cap. & ecclesia Romana vnum pastorem. c. quoniam in plerisq;. ext. de of. ord. fac. c. imperialem in §. præterea ducatus de prohib. alien. feud. per Frider. c. quam periculosum. 7. q. 1. & seq. & c. licet, & ibi gl. Io. And. in fi. & communiter cano, extrà de voto. Dummodo primogenitus aliis fratribus prouideat honestè secundum qualitatem personarum & patrimonij de victu. Balb. decis. 141.

Primogenita sunt licita. Coua. in resolu. in li. 1. c. 5. n. 5. cõmunem ex Tiraq. & de primogenitu. q. 4. nu. 13. B. Villal.

princeps si alicui feudum concedat, & in concessione vtatur verbo donamus, vel alio simili importante donationem, censebitur libera donatio. com. in §. T. q. 17. P. Fichard.

Si imperator vel alius princeps, fecit pactum aliquod cum ciuitate, vel alio loco, illud obseruare tenetur & ex tali pacto obligatur. est com. opi. sec. ias. in conf. 1. præsupponitur in facto. vol. 1. M. Chærian.

princeps de plenitudine potestatis non potest auferre ius perfectè acquisitum alij ministerio iuris ciuilis sine causa velati per sententiam præscriptionem, aut aditionem hæreditatis, quoniam licet modus acquirendi sit de iure ciuili inductus nihilominus ipsum dominium est de iure gentium, sec. doc. cõmuniter in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. in l. fi. C. si contra ius vel vti. publi. & in ca. quæ in ecclesiarum. de consti. quam communem sequitur ias. in l. si is qui pro empto re. ff. de vsucapio. in d. §. & quid si tantum, nu. 125. & in d. l. fi. C. si contra ius vel vtili. publi. in 7. limita. fel. in d. c. quæ in ecclesiarum, nu. 33. Alex. Soci. Gallia. & Moder. Hispani. in §. & quid si tantum, lac. Nigri. in rub. ff. si cer. pet. nu. 15. & Ruynus conf. 95. n. 1. & 9. vol. 1. Bellonus conf. 2. nu. 2. & seq. & ista est mag. com. opi. quam sequitur, & citat Parisi. conf. 101. nu. 70. vol. 1. Soc. iu. conf. 120. n. 32. vol. 2. Crauet. conf. 172. n. 3. consil. 103. conf. 135. n. 20 & seq. conf. 172. & conf. 7. n. 10. Contrariam verò partem q̃ princeps possit auferre ius perfectè alteri acquisitum sine causa, tenuit Ang. in l. Lucius ff. de euict. abb. in c. ex parte secunda, de of. deleg. Steph. Bertr. conf. 301. nu. 5. vol. 3. & ias. sibi contrarius in consulendo tenet hoc idẽ in conf. 1. libr. 1. vbi sequitur Bald. in l. fin. C. sent. rescind. non poss. vbi ait, q̃ princeps potest rescribere contra sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, dicens illud dictum Bald. esse singulare, & posse auferre dominium acquisitum, mediante tali sententia. Similiter idem ias. conf. 197. lib. 4. arguit pro opinione Pauli. de castro. in l. eum hæredes in prin. ff. de acq. poss. & in l. 3. ff. de testa. quod princeps possit legitimare spurium, etiam post aditam hæreditatem per agnatos dummodo possessio bonorum nondum apprehensa sit. Eandem opinio. sensit idem ias. conf. 97. li. 1. vbi voluit q̃ pontifex eximendo monasterium à decimis in consequentiam prædiudicat laicis, quibus decimæ debentur; quia non attenditur præiudicium, q̃d venit in consequentiam. His igitur non obstantibus, prima opinio q̃ princeps non potest auferre ius quæsitum per aditionem hæreditatis, aut per sententiam videtur magis communis, & sequenda vt audacter asserunt moder. in d. l. fi. C. si contra ius vel vti. publicam. Capacius decis. 166. nu. 4. & 10. Crauet. in d. conf. 172. nu. 3. & alij quamplurimi 8 relati. Hæc communis interpretatur & limitatur non procedere, quotiescunque princeps tolleret ius quæsitum de iure gentium ex causa, vt illud ex causa auferri possit requiritur q̃ sit huiusmodi causa, quæ principaliter vtilitatem publicam, secundum Bart. in l. quæcunquè, in fi. C. de fid. instr. & iure hastæ fisca. lib. 10. Old. conf. 224. istæ sunt allegationes Paul. castr. conf. 177. consil. 229. conf. 287. lib. 1. dec. conf. 361. & conf. 588. post fel. in d. c. quæ in ecclesiarum, ias. in l. Barbarius. ff. de of. præto. & conf. 233. lib. 2. Istam scribit esse magis communem opi. Alex. consil. 361. nu. 10. volu. 2. Limita secundo loco dictam communem opi. non procedere, quando princeps ex causa remunerationis seruitionum auferret dominium alterius de iure gentium quæsitum tunc enim certum est ptincipem posse id auferre. l. item si verberatum, vbi Bart. & Ang. ff. de rei vend. & alij scriben. in l. Antiochensium. ff. de priuile. credito. & quod remuneratio sit sufficiens causa principi ad tollendum dominium alienum, consuluit dec. consil. 498. viso casu proposito & consil. 588. viso puncto, post alios relatos per Grammaticum decis. 66. nu. 2. & seq. F. Viuius.

Bannitus, seu deportatus restitutus recuperat bona confiscata. l. 1. 2. & 3. C. de sent. passis, sed bona alienata, & in tertium interim translata aliquo modo, per restitutionem sibi factam à principe non recuperat, vnde restituto bannito, eius restitutio non trahitur ad bona in tertium alienata, secundum Bart. & Bal. in l. fi. e. tit. Bart. & alios doc. in l. Gallus. §. & quid si tantum ff. de lib. & posth. Cardi. in c. quia diligentia de elect. abb. in c. 1. de parochi. & in c. ex tua in fi. de cleri. non residen. imo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in c.nostra de lniur.hoc idem tenent idem abb.in c.inter quatuor de maior. & obed. vbi fel.attestatur hanc esse communem opi.& constat ex allegatis per Alex.& Moder. in d.§. & quid si tantum. Ampliantur prædicta non solum procedere in dubio sed etiam quando princeps, vel superior vellet expressè sub restitutione comprehendi bona interim alienata, secundum Bal.Cy.& Alex.in d.§.& quid si tantum.Sed cardi. in d.c.quia diligentia videtur expressè tenere contrarium,videlicet cp restituto facta per principem.vel superiorem cum clausula prægnanti, cp bannitus plenissimè restituatur. ita nihil de banno opponi passit,trahatur & extendatur ad bona in tertium alienata.cum quo quidem cardi. sentiunt omnes doctor. magis communiter, vt scribunt Moder.in d.§.& quid si tantum.& iaso.ibi n.77.& fel.in d.c.inter quatuor,& licet iste restitutus recuperet bona non alienata,ob hoc non recuperaret in isto casu,nec in aliquo alio casu fructus, qui donec extiterat bānitus,à fisco,seu ab alio priuato fuissent percepti,tex. est singularis in auth.idem Nestorianus.C.de hęre.secundum omnes doct.communiter qui ita tenent vt refert iaſ.in d.§. & quid si tantum nu.64.vbi etiam Moder.omnes. Viuius.

Princeps obligatur per suum contractum, & astringit successorem in dignitate,iaſ.in conſ.10.vol.3.com.dicit.

Nota istam communem quæ facit ad corroborationem l. 3.ti.9.lib.5.ord. vbi rex & regina iniuerunt contractum cum ciuitatibus regni.sui,quod non possit alienare villas,aut ciuitates,vel alia loca,vel bona regni,nisi ex iustissima causa.&cū consilio senatorum magni consilij, & contra factum est nullum,& rex potest propria authoritate reassumere,de quo per fel.& dec.in 2.lect.n.6.in c.ecclesia S.Mariæ.de constit.In tantum autem est vera nostra communis, cp nec de plenitudine potestatis,quidem potest contrauenire.Paul.de castr.in l.digna vox.de legib.C.Et quod rex non possit alienare bona regni.l.4.tit.15.par.5.etsi alienat perdit nomen regis.l.6.tit.1.parte 2.de qua per Io.Lupum in rep.c.& vide s.in verb.præscrib. B.Villal.

Princeps an ex suis contractibus obligetur,& obligare possit suos successores item an possit alienare vnam ex ciuitatibus in præiudicium successorum,vide cumulum allegationū apud Tiraq.in tract.de primoge.35.q.nu.23.& 24. I.Fich.

princeps si restituit rebellem , talis restitutio non extendit ad bona iam alienata,communiter tenent docto.in l.Gallus. §.& quid si tantum.ff.de lib.& posth.vt refert Mat.de affl. decis.361.nu.7.fallit nisi publica pax hoc exigeret,vt dicit ibi dem Matth. idem.

princeps statuens aliquid contra ius naturale vel gentium non præsumitur habere iustam causam,magis receptam scribit Minsing.obser.8.cent.4.Secus,si contra ius positiuum aliquid statuat,vel scribat:quia tunc semper iusta causa presumitur moueri.Sed ita,si motu proprio non ad instantiam partis id faciat,vt ibidem tractatur. idem.

princeps sine causa non potest tollere alicui ea,quæ sunt iuris naturalis.curt. iun. conſ. 138.num. 5.communem dicit. B.Villal.

Amplia, cp princeps non potest tollere alicui ius suum sine causa.fel.in c.quæ in ecclesiarum.nu.33.de consti.com.dicit. & Bello.conſ.2.nu.2.& 3. idem.

Contrariam opinionem,cp imò princeps,etiam sine causa, possit rem subditi propriam de plenitudine potestatis auferre,& alteri dare,adeoque in totum cum legibus dispēsare cōmunem esse sententiam scribit Vasq.illustr.contro.li.1.c.15. in prin.ipse tamen eam postea improbat. I.Fich.

Amplia ad feudum,quia de illo non potest priuare vasallū sine causa.Aym.de antiqui.tempo.part.1.verſ.nu.17.com.dicit ex Bald.in conſ.326.lib.1. idem.

In iis,quæ non dependent à libera voluntate principis,prout sunt contractus, & ibi agitur de priuando aliquem iure quæsito non potest princeps procedere,parte non citata.idē, Aym part.1.verſ.1.n.30.com.dicit ex Soci.conſ.16. Villal.

Amplia etiam de iis, de quibus princeps ad libitum disponere non potest,parte non citata.idem Aym.nu.32.com.dicit ex Bal.conſ.326.vol.1. idem.

Amplia ad alienationem faciendam per principem hominibus villę,vel castri inuitis cp nō potest facere:quia ipsis conuenit non mutare dominum.curt.iu.conſ.174.n.17.com.dicit:quod tamen fallit nisi pro bono pacis,vt per Gome.in §.item seruiana.inst.de actio.nu.43. vbi vide alias limitationes, & vide fel.in c.dilecti.de maioritate,& obed.in verſ.inuictissi. idem.

Concor.cum l.4.tit.15.part.2.nec donare potest.l.4.tit.28. part.2.& quoad reditus regales vide l.6.tit.28.part.3.& vide Io.de Pala.rube.in c.per vestras.de don.inter vir. & vor.§.48. numero 41.

Fallit,quia licet princeps non possit auferre alicui ius suum: potest tamen tollere obstaculum de medio,faciendo de inca pace capacem sine causa legitimādo spurium, vt sic succedat in hereditate.curt.iu.conſ.157.nu.19.& conſ.138.nu.10.cōmunem dicit. nō tamen potest legitimare ad hoc cp succedat in bonis iam acquisitis per hæredem,non solum per aditionē ciuilem:sed etiam acquisitionem iuris gentium. Bello. conſ. 2.nu.3.com'dicit ex raſ.in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de libe.& posth. idem.

princeps, siue imperator Romanus dominus est totius orbis.com.dicit Vasque.li.1.illustr.contro.c.20.nu.1.multa pro hoc allegans,tamen vltimo sic concludit.Ad hanc tamen tor sunt qui teneant contrarium,vt referunt prædicti,quòd mihi non satis certum est,vtra pars receptior sit. I.Fichard.

principij, & de his,quæ ex principio sequuntur:idem iudicium est.curt.iun.conſ.154.nu.13.com.dicit. B.Villal.

princeps licet non possit auferre dominium quæsitum ex contractu iuris gentium ex causa tamen id facere poterit, si causa respiciat publicam vtilitatem.l.locus. C.de euict.l.venditor.§.si constat.ff.com.præd.probatur etiam secundum Ange.in l.2.& in l.bene à Zenone.C.de quadri.præscri. hancque opi.magis esse com.dicit Alex.in conſ.361.arg.verſ.pro hoc. nu.10.vol.2. F.Turz.

PRO.princeps est lex animata in terris.in §.fi.auth.de conſ. colla.4. Bellon.

PRO.princeps omnia iura communia in scrinio sui pectoris dicitur habere.in l.omnium.C.de testa.in ca.1.de constitutio.in 6.

OB.Contrà,quia Roma.pontificem aliquando obliuio fallit.in c.præterea.13.dist.ergo non habet omnia iura in pecto re suo.

SOL.ibi non erat obliuio iuris,sed exemplorum.

PRO.princeps iura tuetur.l.si quando.C.de inoffici.testam. idem.

PRO.princeps est philosophiæ plenus.l.cùm Sillanianum. C.de is quib.vt indig. idem.

PRO.princeps legibus est solutus.l.princeps.ff.de legibus.

OB.contrà de l.digna vox.C. de legib.& c.iustum.19.dist. & l.ex imperfecto.de leg.3.ff.& l.imperfecto.C. de testa. & fideicomis. quib. mod. testa.infir. vbi licet princeps legibus solutus sit,tamen fatetur se legibus alligatum, & secundum leges vel le viuere.

SOL.contrarium procedit de honestate,quia de necessitate secus,vt hic. idem.

PRO.princeps facta seruare tenetur.ca.1.vbi not. extra, de probationibus. idem.

PRO.princeps debet esse humanus,non superbus.l.fi.C.de don. inter vir.& vx. idem.

PRO.princeps alia incapacem,seu inhabilem habilitare potest.l.quidam consulebant.ff.de re iud. idem.

Principem ex contractu cum subditis inito,naturaliter,nō autem ciuiliter obligari,communiter doc.voluerunt Io. de imo.in c.i.ver.Nota,cp ex contractu principis cum subdito princeps obligetur saltem naturaliter.Ciuiliter.n.obligari non videtur.n.2.extr.de proba.Adeò etiam vt successor eius teneatur ad ipsius obseruantiam. Cy.l.digna vox.ver.vltimò sciendum.C.de legib.Pan.in d.c.1.n.1.latè fel.ibid.n.3.verſ.modò aduerte.Pan.in c.1.n.7.ext.de cōsti. Et hanc communem opi. doct.esse inquit dec.in d.c.j.ext.de proba.n.1.verſ.subiicit D. abb.& Moder.hic sequuntur,vbi plures authoritates doct.adducit.Quæ obligatio naturalis tamen eum obligat efficaciter vel vtilis & efficax est ad agendum,sec.communiorem sententiam referente Vasquia Henchacensi.in lib.j.contro.illustr.c. 3.n.1.Licet autem nonnulli alij voluerint illum quoq; ciuiliter obligari per pulchra fundamenta,quæ cum authorib.referuntur à Hiero.Schurp.nostro in conſ.72.n.8.&ibi illa doctrina egregiè ab eo explicatur in 2.cent.conſ.In hac tamen sententia omnes doc.persistunt,principem tam efficaciter, sec.sententiam doct.communiori calculo approbatam obligari, vt nec de potestate absoluta possit à tali contractu recedere, aut illum vlla ex parte violare.Paul.de castr.in d.l.digna vox.n.5. vbi ipse allegat doctrinam Bar.in l.omnes.in 3.q.principali.n. 21.cum seq Si statutum transiuisset in contractum,illud non posse à statuentib.renocari.ff.de iust.& iure. doct. communiter in d.c.j.de consti.in d.c.1.de proba.&ibi dec.multas authoritates doc.adducit.Similiter in conſ.528.n.6.580.n.1.&600. nu.3.Pulchrè iaſ.in l.1.post alios.ff.de pact.in prin. & in conſ. 1.nu.1.2.& 3.imò per totum conſ.in 1.vol.Ludo.de Gozadi. in con

in conſ.9.n.44.& 45.Maria.Soc.iu.in conſ.60.n.15.16.& 17. in 3.Tom.conſ.Restaurus Castaldus in suo tract.de imper.q. 111.verſ.81.princeps non potest etiam de plenitudine potestatis contrauenire contractui proprio.& q.116.dicit, principem etiam ciuiliter obligari ex contractu.in 12.vol.tract.Hiero.Schurpff in conſ.7.n.1.& 2.& in conſ.59.n.4.5.6.& 7.in j. cent.& in conſ.53.n.16.& in d.conſ.72.n.8.in 2.cent. Nic.Euerhard. in locis arg.legalib.loco à plenitudine potestatis nu. 30.lib.mei.cum seq.verſ.secundò limitatur, vt non procedat quò ad legem cōtractus.Et valdè eleganter And.Alc.in resp. 167. ver.circa tertium dubium.n.10.consulendo scribit in alio casu,fidemDomino non seruanti impunè non seruari,sed de priori decisione videantur quoque ea, quæ congessit Iac. Philip.Port.lib.5.conclu.concl.18.ver.tertiò amplia etiam si cum suo subdito princeps contraxerit. kirchouius.

princeps potest omnes pœnas remittere, tam corporales quàm pecuniarias etiam per sententiam &condemnationem inflictas,etiamsi talis sententia in rem iudicatam transiuerit. Ita omnes indifferenter firmare,dicit parif.conſ.1.nu.59.Cla. d.§.fi.q.59.verſ.& hæc quidem. P.Fichard.

princeps potest receptionem testium alteri committere in criminalibus,siue sit ecclesiasticus siue secularis.communem opi.dicit Nunius,de los corregidores.verſ.Decimo fallit.Clarus d.§.fi.q.26.verſ.vnum scias. idem.

Princeps tenetur ad obseruantiam contractus seu conuentionis initæ cum subditis,secund.Guido.de Susa.Cy.& communiter doct.in l.digna vox.C.de legib.Albe.in l.princeps.ff. eo. Vnde cum priuilegium à principe concessum data aliqua pecunia transeat in vim contractus, non poterit de iure illud reuocare vel rumpere,secun.Baldum in l.qui se patris.C.vnde liberos.col.pen.Bart.in l.quod semel.ff.de decre.ab ord.fa.Pan.in c.nouit.10.col.extr.de iudi.Balb.decis.321.

princeps mandans vel committens aliquid iudici ordinario,non facit ipsum esse iudicem delegatum in eo,sed videtur potius suam iurisdictionem ordinariam excitare:nisi in mandato vel rescripto sint verba alterantia,augentia vel minuentia iurisdictionem ordinariam sec.gl.fi.in c.hi qui.de præb. in 6.cano.communiter post inn.in c.licet in corrigendis.ext.de offi.ord.& legistas in l.æpè audiui Cæsarem.ff.de offi. præsid. Balb.decis.49.

princeps semper iustæ causæ præiudicio fouetur,commune ait iaſ.in l.1.n.7.de testa.& quamuis nondum corona potitus sit, rectè atque vtiliter priuilegia concedet. commune ponunt Ang.in procœm.inst.n.7.Cag.in procœm.ff.veteris nu. 4.Henricus Mauroy,vir magna eruditione ac doctrina prædi tus,in Apolog.part.2.c.34.Potest autem princeps omnes pœnas tum corporeas,tum pecuniarias etiam per sententiam rei iudicatæ vires iam adeptam,inflictas indulgere.commune in quiunt Parisi.conſ.1.n.59.lib.4.I.Cla.de materia latè agens in pract.§.vl.q.59.per totam.Non tamen ius alicui sine causa potis est demere.commune ait fely. in c.quæ in ecclesiarum nu. 33.de constitutio.Quanquam & sine causa ac de nihilo impedimentum eius auferre queat, cui ius illud alioquin competiturum sit.commune effatur curt.iu.conſ.130.nu.10.& conſ. 157.n.19.Sed nec etiam vel in ciuilibus , vel in criminalibus causis citationis tollendæ potestatem habet,vt frequens placitum esse constat ex fel.in c.cum olim.n.12.de re iud.Ant.Campeg.decis.69.n.26.Soc.conſ.120.n.3.& n.10.lib.3.Hipp.in re iect.l.de vno quoq;à n.10.ff.de re iud.Nec aliquam generaliter criminalis causæ defensionem validè intercludet.commune renuncio ex Hipp.in l.vna,n.170.C.de rapt.virg.& in tract. §.opportunè.n.61.Matth.de affl.lib.1.constit.Neap.rub.51.§. item dura,n.3.& decis.391.n.9.Parisi.conſ.2.n.157.li.2. Quin nec ciuilis causæ protectionem eripere potest quemadmodū accuratè commune ostendit Arius Pinel. meus iuris doctor, in rub.part.1.c.2.n.21.& nu.22.& nu.23.verſ.concederem etiam.C.de rescin.ven.Nec rursus vel priuilegia vel officiorum dignitatem,vel iurisdictionum collationes ob præclare merita locatas etiam cum causa iustè retractabit.commune aio ex Ia.in l.ex hoc iure nu.54.ff.de iustit.& iur.fel.in c.nouit.de iudi.Matth.de affl.in c.1.n.24.de nat.feud.atque ex aliis vtriusque iuris professoribus,quos refert Arius Pinel.verè quidem, sed non admodum æque in contrariam opinionem profect' in l.1.part.3.verſ.infertur.16.C.de bo.mater.& in rub.part.1. c.2.nu.31.C.de rescin.ven.Multo autem minus iuregentium quæsita auferre princeps poterit commune asseuero ex And. ab Exea de pac.n.147.Tiraq.de consti.par.3.limit.7.n.47.curiu.conſ.1.nu.20.& conſ.138.n.5.Bello.conſ.2.n.8.vberius Pinelus in d.rub.part.1.c.1.n.vlt.C. de rescin.ven.Sed si vel donationem suam liberaliter in aliquem contulit, ex legitimis etiam causis reuocare velit,dummodo nulla donatarij offensio,nulla culpa proponatur,applene satisfacere ius suum omne illi donatione sic euerso tenebitur.commune asserit copiosissimè Arius Pinel.in d.l.1.par.3.C.de bo.mater.& d.rub.parte 1.c.2.n.15.C.de rescin.vend.Nec id mirum vel dubium cui quam esse debet: quia princeps generaliter quamuis contractum cum subiectis iniens, vel naturali obligatione ad agendum apta, vel potius naturali,ac ciuili obligatione irretitur, commune pronunciant iaſ.in l.1.ff.de pact.dec.& fel.in c.i.de proba.Ant.Gomez.de contract.c.1.nu.1.Quin & successores quoque eo contractu obligat.commune effert.iaſ.conſ.10.libro 3.conferunt,quę cumulat Viuius lib.2.opi.235.Castrum porrò vel ciuitatē inuitis illiusmet loci incolis nec alteri alienare,nec alteri subiicere poterit commune scribit cur.iu.consil.184.nu.17. E.Suarez.

princeps statim atque de causa cognoscere incipit, ad se illam auocare censetur.commune interpretum placitum affirmant Rip.in c.cum M.Ferrar.n.197.de consti.Nic.Ant.Grattius,diligentissimus iuris interpres ad Vestrium li.3.c.8.n.48. Quod procedet etsi iudex inferior id genus auocationem ignorasset. commune inquiunt idem Rip.vbi s.n.Nic.eo.nu. vbi recte declarant cum motu proprio princeps id egerit.idē.

principis beneficia ante agnitionem nemini quæruntur. commune inquit And.Alc.in c.cum contingat nu.235.de iureiu.Etsi enim amplissime exaudiri, interpretarique debeant, non tamen manifestas,ac necessarias iuris definitiones pręter gredi opus est. E.Suarez.

principis voluntas conditionem,qua comprehenditur,impossibilem reddit.vt est communis interpretum opi.in l.continuus §.cum quis.ff.de verb.obl.& in l.apud Iulianum.§.constat.ff.de leg.li.j.quam attestatur,ac merito damnat Did.à Couar.de spon.2.part.c.3.n.8.Quamuis.n.difficilis admodum id genus conditio sit,vel à casu pendens,non idcireo tamen impossibilis conditio censeri debet, vt dictat frequenter placita Accursij doctrina in §.impossibilis.insti.de hæred.insti. Sed & contra falsum hoc interpretum dogma,est text.expressus in l. intercidit.ff.de cond.& demon.adiuncta l.§.eum qui ff.de postulan.verum ea de re latius. idem.

principi vel temere,atque inique aliquem suspendi iubenti audiens esse potest ab animo inculpate officialis,vt commune inquit Cagn. in l.velle.n.15.ff.de reg.iur.Si tamen prætexere aliquid causa,ac moram interponere tutò possit,non precipitandum certe est,sed dandus locus,quo ille resipiscat,ac secum animo recolat tanto minus ipsi licere,quanto plus potest,verum hæc vberius alibi differentur. E.Suarez.

princeps saltem ex iusta causa potest ius vnius auferre, & dare alteri.l. item si verberatum. §.1.ff.de rei vend. per quem tex.dicit ibi Ang.& plerique sequuntur: cp meritur, qui negat Principem libere rem vni, & alteri dare. Et ita videtur firmare Alb.in l.quoties.C.de precibus impe.offer.& hanc opi. sequuntur plures,pro ea,allegando Hipp.in l.de vno quoque. nu.16.ff.de re iud.Et ita alias consuluisse Soc.iun.testatur ipsemet in conſ.17.n.6.vol.4.vbi etiam communem ait. E.Musc.

principis actus ex certa scientia absque clausula,non obstāte, valet,quando tractatur de præiudicio ipsius principis tantum,& non alicuius tertij,vt per Alex.in l.3.§.si is quo &c.versic.nisi essemus in casu.ff.quod quisque iuris &c.Quj dicit, cp ita se habeat magis communis conclusio, quem refert & sequitur Bertr.in conſ.130.nu.12.vol.3.ex vltimo impressis, & ita licet etiam generalius loquatur voluit Bart.per illum text. in l.idem Vlpianus.§.fi.verſ.ex isto textu not.ff.de excusſ.tut.& ita etiam generalis loquendo voluit insignis moder.Aug.Bero.in c.1.n.7.de consti.Dicens,cp vt derogetur simplici constitutio.sufficit certa scientia principis in contrarium disponentis,absque clausula,non obstante,vt per eum.Refert Soc.iun. in conſ.60.nu.20.& 21.vol.4. E.Muscul.

principis voluntas debet in suo ducatu seruari saltem de facto,nec in prædicto eius ducatu debet quis posse contrauenire, iuxta doctrina Cy. communiter receptam in l.rescripta.3. & 4.& quæstione in fi.C.de precib.impera.offer.Et tradit Bartbat.conſ.34.præclarè optimus dixit Psalmista nu.41.& 42.2. vol.Soci.iu.in conſ.60.n.24.vol.4. allegans consilium nonū. quemadmodum ex facto ius oritur.nu.35.1.vol. idem.

princeps qui habet iura imperij, vt Dux Mediolani qui habet iura regalia, & fiscalia, & omnia potest in suo statu, quæ potest imperator in toto imperio,gaudet prærogatiua l.bene à Zenone.C.de quadrien.præscr.vt signanter concludit Bald. in conſ.363.quæritur an sit officialis.vol.1.& in pluribus aliis suis consiliis,vt refert & sequitur Com.in conſ.127.primo aspectu videtur,in litera H.la 1.2.vol.Quod etiam voluit idem

Bald.in proœm.decret. vt refert & ſequitur Martin. Lauden. in trac.de principib. 11.q.& dixit Rom.in conſ. 59.in 6.dubio, loquens de quodā domino,&c.Idem etiam dixit Iaſ.loquendo de Duce Sabaudiæ in conſil. 227. Carolus olim illuſtriſſimus,& vol.3.Et firmat Io.Fran.Balb.in tract.de preſcriptio.in 8.q.2.parte. 5.partis prin.cum concordantibus per Soc.iu.in conſ.17.nu.9.& 10.vol.4.

Et licet plerique contrarium tenuerint,tamen iſta videtur magis com.opi.ſec.Soc.iu.in d.conſ.17.vbi allegat Soc.Seni. Patruum ſuum hanc opi.etiam ſenſiſſe in conſ.46.n.12.Nam ibi refert pro reſponſione d.l.benè à Zenone, quod ſecūdum aliquos illa lex ſolum procedit in Imperatore, & non in ciuitatibus etiam ſuperiorem non recognoſcentibus, & ſic quæ habent iura imperij,ſed ſtatim dicit, quod talis reſponſio non eſt tuta, & ſic illam non approbat, & conſequenter tenet d.l. bene à Zenone habere locum etiam in inferioribus principibus,modò habeant iura imperij, & fiſcalia,& ſuperiorem, de facto ſaltem, non recognoſcant, &c. Ita adducit & intelligit cum Soc.iun.in d.conſ.17.nu.10.in fi.vol.4. E.Muſcul.

Princeps,papa & alij merum ac mixtum imperium, & ſic authoritatem legis aut ſtatuti condendi habentes, in dubio non præſumuntur ius tertij quod nondum in contractum vel priuilegium tranſiuit,tollere velle,niſi concedatur dilatio,aut ſecunda iuſſio emanet aut apponatur clauſula non obſtante tali lege,vti communiter receptum teſtatur Bened.capr. reg. 10.nu.56.& ſeq.qua de re vide ſ.in verbo ius.

princeps ſupremus & Papa poſſunt ex plenitudine poteſtatis ſententiam non ſuo nomine, & ſic prorſus nulliter latam, ratā habere & confirmare quia ſubſtantialia proceſſus mutare poſſunt,ita vt ratihabitio eorum retrotrahatur, & mandato comparetur, quemadmodum communiter teneri refert Bened.capr.reg. 54.nu.33.vide ĩ.ratihabitio.

principem alienare vel etiam alicui donare vrbem poſſe,ex communiori doct.doctrina traditur.Bart.in l.prohibere.§.planè.nu.5.vbi ipſe diſtinguit,talem donationem aut alienationem, modò non contineret magnam diminutionem iuriſdictionis regalis,eſſe receptam.c.intellecto.extrà,de iureiur.Secus,ſi donaret ea quæ non diminuerent iuriſdictionē regiam, eo caſu valeret donatio,& præiudicaret ſucceſſori per tex. in c.abbati ſanè,de re iud.lib.6.ff.quod vi aut clàm.cuius doctrinam alij approbant.Bal.in prælud.feudorum.n. 32.& Matth. de affl.n.63.ver. an autem Rex poſſit regnum in aliquem trāſferre.Pan.in conſ.3.nu.11.cum ſeq.in 2.par. conſ.Io.de Ana. in conſ.81.Alex.de imo.in conſ.1.n.18.& 28.in li.5.conſ.Bar. Soci.in conſ.3.nu.19.in 3.vol.conſ.fel.in c.1.n.j.extrà.de proba.& in c.ad audientiā.n.4.ver.de aliis verò princip.alienantibus extrà,de præſcr.dec.in conſ.191.nu.1.Pet. Belluga in ſpeculo principum.Rub.8.n.7.in fi.Ant.Capi. in deciſ.ſacri regij conſ.Neap.deciſ.121.n.j.Reſtau. Caſtald.in d.trac.de impera. q.104.n.3.in 12.vol.Alb.Bru.in conſ.51.inter cō.feuda.Crauet.in conſ.54.n.2. Quorum tamen doct.ſententias receptas nouiſſimè impugnarunt, poſt alios allegatos, in verb. modicum.Apoſtill.in d.tract.conſ.1.Alex.in li.5.Vaſquius Menchacenſis in lib.1.controuerſ.illuſtr.c.3.n.5.& c.4.vſque ad n.11. & ante illum idem Apoſtill.in ſuis add.marginalib.ad conſil. Alex.in d.verb.modicum.litera C.in d.conſ.1.lib.5.& in ſuis commenta.in conſuetud.Pariſ.§.2.gl.4.nu.17. kirchouius.

princeps non poteſt tollere alicui,quæ ei de iure diuino,naturali vel gentium acquiſita ſunt, ſecundum ea quæ tractantur à doct.in c.quæ in eccleſiarum.ext.de conſti.& in l.fi.C.ſi contra ius vel vtilit.publ. Et hanc communem ſententiam eſſe ſcribit conſulendo Albert.Brun.in conſ.1.nu.49.inter conſil.feudalia. Quæ tamen ſententia non procederet, quando princeps ex voluntate ſua fuiſſet cauſa acquiſitionis, tum ille poteſt ipſum ius ſola voluntate auferre,ſec.Ang.in l.Lucius. ff.de euictio. volentem, ꝙ imperator poſſit ſine cauſa auferre rem acquiſitam ex præſcriptione ſeu vſucapione,cum talis modus acquirendi inductus fuerit de iure ciuili,vt Albert.Brunus ibid.nu.50.& 51.cum aliorum doct.vberiori allegatione proſequitur. Kirchouius.

Princeps, Duces, Marchiones & Comites in ſuis regionib, & terris,ea poſſunt præſtare,quo ad eorum ſubditos,quæ poſſet imperator.Ita expreſsè conſulendo ſcribit Paul.de Caſt.in conſ.228.circa fi.ver.Reges ergò & Duces, Comites & Marchiones in eorum terris videntur eſſe principes. cuius ſententiam ſequitur Alex.de imo.in conſ.2.nu.25.& 26.in 1.vol.& in conſ.j.nu.29.30.& 31.in 2.vol.Licet fel.in d.c.quæ in eccleſiarum.n.32. verſ.ſed hanc declarationem & omnes deciſiones,&c.extr.de conſti.ſententiam contrariam ſequi videatur: tamen Paul.de caſt.opinio magis communiter recepta eſſe dicitur.Bar.Soci.in conſ.66.n.12.verſ.tertiò quia.in 3.vol. conſil.iaſ.in conſ.101.n.2.in 4.vol.conſ. curt. iun.in conſ.61.n.9. & Marian.Soci.iu.in conſ.98.nu.1.in 3. Tom. conſ. qui hanc ſententiam nu.20.verſ.nec prædictis.latius proſequitur,& nō nullas declarationes doctrinæ Paul. de Caſtr. ibid.addit,quas partim fel.loco citato quoque attigerat. kirchouius.

princeps licet faciat aliquam conuentionem, vel aliquod pactum cum priuatis, & illud obſeruare teneatur,adeò vt ex illo pacto obligetur.doct.in l.digna vox.ff.de legib. & in c.1. de proba.Quæ ſententia comm.opi.legiſtarum & canoniſtarum dicitur,de qua deciſione quoque dictum eſt in priori inci. Principem ex contracta cum ſubditis inito,naturaliter nō ciuiliter obligari.Tamen illa non procedit nec locum habet, quando ſuperuenit aliqua cauſa legitima, ob quam promiſſa obſeruari non poſſunt, cùm ex cauſa noua ſuperueniente recedatur à qualibet diſpoſitione, nec tunc dicatur fieri contra voluntatem:quia ſi de tali ſtatus mutatione ille qui diſpoſuit cogitaſſet, illud idem feciſſet, vt per multa exempla egregiè deducit Rol.à Valle in conſ.1.n.158.cum ſeq.in 2.tom.conſ. Per ea quæ ſcribunt Alex.de imō.n.5.iaſ.n.8.& alij,in l. ꝙ ſeruius.diſpoſitionem quamlibet,ſ.intelligendam eſſe rebus ſic ſe habentib.vbi ipſi exempla in teſtatoris diſpoſitione,vel in vltima voluntate,in contractibus,in priuilegiis,in iuramento & etiam in ſtatutis iuratis referunt.ff.de cond.cau.da. kirc.

princeps poteſt contra habitañ extra eius dominium, pœnam indignationis,& confiſcationis bonorum indicere,ſecundum communem per Burſ.conſ.34.nu.26.lib.1.

princeps poteſt bannitum reſtituere ad bona etiam in alios alienata,ſecundum magis communem per Burſ.conſ.54.nume.14.lib.1.

princeps ius ſuum alicui ſine cauſa non tollit, ſecundum magis communem per Burſ.conſ.54.nu.17.lib.1.

princeps etiam ex cauſa, bannitum reſtituere non poteſt pro damnis parti illatis,ſeu pro pœna concerneñ intereſſe priuatum,ſecundum communem per Burſ.conſ.54.nu.18.lib.j.

princeps cauſam exprimere non debet, quia ea in eo præſumitur,iuxta communem,quam limita,& intellige,vt per Burſat.conſ.54.nu.19.20.lib.1.

princeps auferendo rem alicui:pretium ſoluere, vel de proprio recompenſare tenetur ei cui rem aufert,ſecundum communem per Burſ.conſ.54.nu.22.lib.1.

princeps non aufert quæ quis ex illius ſententia habet,ſecundum communem pur Burſ.conſ.54.nu.31.lib 1.

princeps non reuocat contractū cum tertio initum etiam ex plenitudine poteſtatis,ſecundum communem per Burſat. conſ.16.nu.46.47.lib.1.Et vide quæ idem ſcribit conſ.78.nume.6.eod.

principis prior conceſſio attenditur,etiam ꝙ in ſecundum poſſeſſio transferatur,ſecundum communem per Burſ.conſ. 78.poſt nu.6.lib.1.pro qua vide quæ ſcribit Rom.conſ.298. vbi plura etiam de principe & fide illius.

Princeps,vt princeps tollat ius ſuum alicui cauſa requiritur. ſecundum communem per Burſ.conſ.54.nu.17.lib.1.poſt Alex.conſ.117.li.2.conſ.47.li.7.pariſ.conſ.87.n.52.lib.j.Quam declara,vt per doct.in apoſtil.ad Rom.conſ.256.in fi.

Licet cauſa per principē exprimi ſeu verificari non debeat, ſed præſumatur,ſecundum cōmunem per Burſ.conſ.54.n.19. libr.1.Limita tamen dummodo cauſa poſſit veroſimiliter excogitari,ſecus ſi nulla,quia remaneret ſola voluntas principis quæ non eſt apta ius ſuum cuique auferre;Burſ. d.conſ.n.02. curt.iu.conſ.170.nu.22.23.Soc.iu.conſ.65.nu.8.lib.2.

Secundò limita, ſi princeps procederet ex certa ſcientia, vel motu proprio, ſecus ſi ad partis inſtantiam, cum eo caſu in principe non præſumatur cauſa,niſi exprimatur vel probetur,dec.conſ.576.nu.12.curt.iu.d.conſ.170.nu.25.prout nec quando ex certa ſcientia procedit,requiritur citatio illius,cui præiudicium infertur,ex not.per doct.in apoſtil.ad Rom.conſil.369.nu.29.& vbi adſit clauſula motus proprij derogatum credatur cuicunque priori ſuæ conceſſioni & ꝙ haberet clauſulam derogatoriam ad communem doct.apoſtil.Rom.conſil.327.nu.7.ver.prioribus.

Tertiò intelligitur, dummodò princeps illi cui bona vel ius aufert,ſoluat præcium,vel de proprio recompenſet,l.venditor.§.ſi conſtat.ff.com.præd.Hipp.ſing.634.iaſo. in l.fi.C.ſi contra ius.vel vtil.pub.Rol.conſ.69.lib.2.conſ.71.li. 3. Burſ. d.conſ.54.nu.20.21.

princeps ex quauis poteſtate abſoluta ius tertij quæſitum iure naturæ vel gentium: tollere non poteſt, niſi ex cauſa vel reſtituto pretio, & parte vocata, ſecundum communem per Burſ.conſ.32.nu.52.lib.1.

princeps

Princeps ex cauſa præiudicat iuri tertij,ſecund.magis communem per Burſ.conſ.2.poſt nu.33.lib.1.

princeps contractum ſuum,nec donationem,etiam de plenitudine poteſtatis reuocat,ſecundum communem per Burſ. conſ.78.nu.6.lib.1.

princeps ſine cauſa,& parte non citata:non tollit dominiū, vel ius alteri quæſitum in contractu, ſecundum magis communem per Burſ.conſ.78.nu.12.lib.1.Neque etiam tollit ius quæſitum ex facto ipſius principis,iux.communem ibi d.con ſi.n.13.minus etiam dominium quæſitum ex contractu cum priuato, vel cum ipſo principe, ſine cauſa non tollit, ex communi relata in d.conſ.78.ante nu.13.

princeps non tollit dominium de iure gentium quæſitum, etiam ex partis conſenſu,ſecundum communem per Burſat. conſ.78.nu.15.lib.1.

princeps reuocans facultates ſub quibus formis, & clauſulis,non reuocat ob hoc conceſſas recepto precio,& in vim pacti,nam reuocaret conuentionem quod non poſſet,ſec.Bald. in l.qui ſe patris.C.vnde lib.Roma.conſ.252.n.3.Anch.in c.j. nu.8.de conſt.lib.6.abb.in c.nouit.n. 25. ibi quia illud tranſiuit in quaſi contractum,quo etiam princeps obligatur de iudi.fel.in c.quæ in eccleſiarum,n.51.de conſti.dec.conſ.286.n. 6.conſ.292.n.7.& conſ.689.n.5.& ſeq.& curt.iu.conſ.174.n. 24.& 33.vbi ſcribit iſtam opinionem eſſe communem,& Pariſ.quoque conſ.82.n.49.& ſeq.& n.52.vol.1.& ratio aſſignatur iſta,ſiquidem princeps in contractibus videtur vti iure priuati,vt per Pau.caſt.in l.digna vox.C.de legi.Rom.conſ.436. nu.17.& ſeq.iaſ.poſt alios in l.traditionib.C.de pac.& dec.in d.conſ.286.nu.6.imò ſi princeps ipſe motu proprio reuocat ea,quę tenetur obſeruare,fingitur circumuentus,adeò ꝙ contrarium probari non poſſit,quaſi ſit præſumptio iuris,& de iure,vt per dec.conſ.588.n. 19.& prædictæ communi ita comprobatæ accedit hæc altera opinio communis ſimilis,videlicet,ꝙ in illis rebus,quæ motu proprio principis apparent alicui conceſſa abſque dubio aliquo in eum retorqueri non debent,& ſic retorquutio fieri nequit, quando conceſſio eſt facta motu proprio,ſec.glo.communiter approbatam,in l.1.in verbo decernetur.ff.quod quiſ.iuris,quàm ſequitur,& recitat eſſe communem Iaffr.Lanfr.in deciſ.368.in his quæ motu ꝓprio,ſed hoc limitat,& declarat fel.in c.2.de mutuis peti. vbi ponit multos caſus,in quibus fit retorquutio etiam, quando conceſſio motu proprio eſſet facta, & vnum caſum poſuit quoque iaſ.in l.fi.n.13.C.de indic.vid.tol. F.Vi.li.2.opi.235.

principis literis ac priuilegiis, continentib. ſeu atteſtantib. aliquem commiſiſſe delictum,ſuper quib.ſe fundet poſtea donando bona illius, ſtandum eſt & ſic iſta aſſertio atque narratio principis,eſt ſufficiens probatio delicti, ſecūdum Tancre. Io.And.& abb.in c.cùm oporteat,ex.de accuſ.& in add.ſpec. in ti.de inquiſitione.§.nunc tractemus,verſ.hoc autem notandum,& Barba.conſ.46.vol.1.In contrariam verò partem, videlicet,ꝙ aſſertioni principis non ſtetur,ſiue fides adhibeatur ſuper crimine commiſſo inclinauit conſulendo dec.cum aliis ſignatis per eum conſ.410.ſub nu.8.cum aliis ſeq.& curt.ſen. conſ.49.ſub nu.94.Sed primam opinionem mihi ſequendam fore conſtitui,cui inhæret quoque Aegidius Boſſius,in prac. cri.in tit.de principe,& priuilegiis eius,n.80.& ſeq. vbi oſtendit iſtam opi.Tancre.& aliorum veriſſimam, & communem fore, quoniam verbis narratiuis ipſius principis credendum eſt,vbicunque in eis princeps ſe fundat,cle.1.de proba. Alex. conſ.15.vol.5.Aret.conſ.antepe.& fel.in c.cùm in iure,de of. deleg.& in c.nonnulli.§.1.de reſcr. F.Viuius lib.2.opi.236.

princeps an poſſit ſuis ſubditis imponere collectas pro filia ſua matrimonio collocanda. Et reſpondent doct.ꝙ ſi aliquis dominus elocat filiam,vel vult aliquid facere ꝓ honore ſuo, non debeat ſuos ſubditos onerare collectis.Paul.de caſt.in l. neminem n.3.C.de ſa.ſan.eccl.& idem poſt Io.Fabri.in l.3.n. 2.C.de ſtatu.& imag.per tex.ibi expenſis propriis ſtatuam collocari præcipimus.l.cùm ſatis.§.caueant.C.de agricol.& cenſit.li.11.& per alias plures authoritates quas adducit Boer.in ſuis deciſ.deciſ.126.n.6.& Vaſq.lib.1.controuer.illuſt.c.7.n. 3. Communis tamen doc.ſententia eſt in ꝯrium.Licet Vaſq. arbitratus fuerit partem negatiuam videri longè veriorem. Accurſ.in verb.canonicam.l.placet.vbi iaſ.in repe. eiuſdem l. nu.19.C.de ſacroſ.eccl.ſpec.in tit.de feu.§.quoniam.n.67.ver ſic.& no.ꝙ vaſalli comitum.vbi ipſe voluit hoc non procedere in filio,quia tunc dominus recipit & fit ditior: ſed quando filiam elocat,tunc dat de ſuis bonis,& fit pauperior,ideoq; vaſallus tunc de iure cōferre tenetur.Alb.in ſuo dictio. in verb. dominus.Alex.de imo.in conſ.35.n.3.in 2.li. conſ. Clauaſin. in ſumm. Ang.in verb.taliam.ver.ſed quando.& in ſum.Roſel.in verb.dominus.verſ.an autem in aliquibus caſibus. Iac. de S.Georg.in trac.feuda.in verb.qui quidem inueſtiri præſtiterunt iuramentum.n.76.verſ.circa alium caſum.Zaſ.in epit. feud.par.7.c.ad quid vaſallus domino, & dominus vaſallo teneatur.n.50.ver.tenetur etiam vaſallus.Et hoc in praxi obſeruari teſtatur Reſtaur.Caſtald.in trac.de imperat.q.57.nu.7.in 10.vol.tract. kirchouius.

princeps de plenitudine poteſtatis non poteſt tollere defenſionem reo,vt eſt com.opi.de qua marſ.in conſ.81.n.79.in 2. Eſſet tamen ponere os in cœlum conſulere cōtra potentiam principum. quia poſſent ſequi mala & periculoſa valde.Bald. conſ.248.nu.4.in 1.vol. Bonacoſſ.

princeps poteſt omnes pœnas remittere, tam corporales ꝙ pecuniarias.etiam per ſententiam & condemnationem inflictas. Etiam ſi talis ſententia in rem tranſiuiſſet iudicatam, vt eſt com.opi.Cla.q.59.verſ.& hæc quidem. idem.

princeps poteſt teſtium receptionem alteri committere in criminalibus ſiue ſit eccleſiaſticus,ſiue ſecularis,vt eſt com.opi.Cla.q.26.verſ.vnum ſcias. idem.

princeps non poteſt inuitis hominibus caſtrum, vel ciuitatem alteri alienare,ac ſubiicere.curt.iun.in conſ.184.nu. 17. com.dicit.Neuiza.inter conſ.feuda.Brun.conſ.12.per totum. idem.

princeps licet non poſſit ius alicui competens auferre ſine cauſa,poteſt tamen auferre obſtaculum ab eo,cui tale ius cōpetere poteſt,faciendo capacem,de incapace ſine cauſa.Curt. iun.in conſ.138.n.5.com.dicit.vide Soc.in ſuo communium opinionum.litera Princeps.nu.10.com.dicit.fely.in c.quæ in eccleſiarum.nu.33.de conſtit.com.dicit. idem.

princeps non poteſt tollere ſine cauſa ea, quæ ſunt iuris naturalis.curt.iu.in conſ.128.nu.5.com.dicit. idem.

princeps ſine cauſa poteſt tollere hæreditatem illis, qui ab inteſtato acquiſierunt,legitimando ſpurium. cur.iu.conſ.15. & conſil.138.nu.10.& com.dicit,vel qui aliàs ſunt vocati, vt ibi. idem.

princeps mandans temerè,vel iniquè aliquem ſuſpendi,excuſat officialem.Debet tamen expectare per aliquos dies exequi,vt videat,ſi princeps reſipiſcat.Sed non noſtræ tempeſtatis.Soarez.in ver.principi.nu.273. idem.

princeps monitus à ſubditis, ſi non deſiſtit ab iniuſta actione,poterit per ſuperiorem feudo priuari,vt eſt comm.opi. de qua D.m.Alc.in conſ.7.n.33.in 3.lib.nec iſto caſu dominus ipſe erit iudex,ſed ſuperior,cuius officium poterūt ſubditi implorare,ne eos permittat in debitis oneribus aggrauari,vt ibi latius per D.Alc.& ſi hoc facere nequeunt propter metum,ſuperior debet prouidere motu proprio,vt per docto. in c.cum M.Ferrar.de conſt.Iac.à canibus in tract.repreſaliarum. n.12. Nam ab initio principatus principes debent cauere de non exercenda tyrannide, vel vtenda. de qua cautione D.Menoch. poſt trac.de recuperanda poſſeſſione.fol.8.in 1.reſponſo.nu. 56.principes autem, qui non exercuerunt tyrannidem enumerat Io. Claudius conſ. 14. inter quos principes ex familia Extenſi,memoria dignos ſe cernit. idem.

PRO.principalis obligatio extinguit acceſſoriam, ſi in eadem cauſa concurrit, ſecus in duabus obligationibus paris potentiæ.l.generaliter.ff.de fidei. Bellon.

PRO. principale inſpicimus. licet acceſſorium ſit maioris valoris.l.ſi in emptione.ff.de contrah.empt. idem.

PRO.principale non confirmatur per acceſſorium.l. quod permanus.ff.de iure cod. idem.

principalis pro alio. Conſtituens ſe principalem pro alio, adhuc habet beneficium excuſſionis,& dicitur fideiuſſor ſec. gl.in verb.fideiuſſorem.in auth.de fideiuſſo.§.1.Cy.in l.dictantibus.C.de teſta.Sal. in auth. præſente.C. de fideiuſſo.niſi ſec. Bal.& Sali.in l.dictantibus conſtaret, ꝙ creditor illum non acceptaſſet,niſi ſe principalem debitorem conſtituiſſet; vt quia renuntiauit cum iuramento beneficio de principali prius conueniendo. Balb.deciſ.83.

PRO.principium eſt ſpectandum potiſſima.n.pars cuiuſq; rei principium eſt.in l.1.ff.de orig.iur. & difficile eſt, vt bono peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio. ea.cum principatus.1.q.1.reg.quod ab initio.ff.de reg.iur.Hæc regul. probatur ex l.1.§.idem Pomponius.ff.depoſit. & l.ſi procuratorem.1.reſp.ff.mand.& l.vbi cœptum.ff de iud.& in ca.propoſuiſti.extra de foro comp.c.poſt ceſſionem.de prob.c.eam te.de reſcr.& c.dudum.vbi bon.gl.de elect. Bellon.

Principium ſeu proœmium generale efficit, vt diſpoſitio generalis cenſeatur,quamuis verba ſpecialia ſequantur.com. dicit Cur.iu.conſ.178.n.1.& 11.Villal.in ſua collect. E.Suar.

PRO. prior tempore,potior eſt iure.l.potior. ff.qui pot.in

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

pig.hab.l.si fundum.C.qui pot.in pig. habean.l.quoties.C.de rei ven.c.episcoporum.74.dist.c.si.17.dist.& c.vlt.75.dist.c.j. de maio.& obed.c.eum cui canonicatus.de præben.in 6.

OB.opponitur de constitutionibus, de pactis, de rescriptis, de testamentis, vbi posteriora præualent prioribus.

SOL.hęc regula non habet locum in his, quæ ex vnius tantũ voluntate dependent, vt in legibus, rescriptis, & testamentis. sed in his quę ex vtriusque voluntate dependent, vt in cõtractibus nisi omnes consentiant: tunc enim vltimum derogat primo.l.pacta nouissima.C.de pactis.ita gl.in l.quoties.ff. de re.iur.& c.qui prior.de reg.iur.in 6.

OB.secundò oppono de §.ordinatione.in auth.de mon.colla.3.vbi non est eligendus quis ex prioritate temporis: qui enim prior est tempore, non præfertur in electione, sed qui optimus est.ad idem tex.in can.sicut.23.q.4.& c.nõ loca.xl.dist.

OB. præterea prior constitutiõ postponitur in cano prima annotatio.16.dist.

SOL.vbi melius est posterius, præfert priori.vt ibi. Bellon.

PRO. prior est via testati, quam intestati.& instituti, quàm substituti.l.quamdiu.1.& 2.ff.de acq.hære.

PRO.prius conuenitur hodie principalis, si est præsens, demum eo discusso fideiussor.auth.præsente.C.de fid. Bellon.

PRO.prius est cognoscendum de possessione, quàm de proprietate.l.ordinarij.C.de rei vend.l.si de vi.ff.de iud.l.certi iuris.C.de interdi.§.retinendæ.inst.de interd. Bellon.

PRO.prius quærendum est de habilitate personæ quàm de solennitate rei.l.si quæramus.ff.de testa. idem.

priuata delicta ea sunt, quorum accusatio vel persecutio regulariter non permittitur nisi parti lęsę, vt est furtũ, damnum, iniuria, arborum furtim cæsarum, bonorum raptorum & huiusmodi.communem attestatur Ant.Gomes.in c.1.delictorũ, nu.9.vt refert Cla.in lib.5.sent.§.1. vers.priuata.& hoc quidẽ dicit procedere de iure ciuili, secùs autem esse de iure canonico, nam secundum illud omnia delicta sunt publica.Hanc cõmunem opi.esse refert idem Clar. in d.§.1.vers.hæc tamen.ex Host.& Anan.in c.statuimus, post n.19.de maled.& ita tenẽt gl.& canonistæ, in can.infames.in verbo fures, 6.q.1.& Bald. in rub.C.qui non poss.accus.n.10.in fi.Addit tamen Clar. hodie potius adhærẽdum statuto vel consuetudini quæ viget in eo loco, in quo delictum commissum est. P.Fichard.

priuatio iuris vel rei alicuius, vt incurratur, etiamsi lex dicat ipso iure, tamen requiritur quod dominus declaret, vel rem incidisse in commissum, vtque hoc etiam petat. Et tertiò subsequatur sententia declaratoria.vt latè probat Tiraq.in l.si vnquam, in verb.reuertatur.nu.10.11.& seq.C.de reuo.do.Et similiter copiosè Rimi.in §.1.n.21.& multis seq.instit.de don. vbi nu.31.32.& 33.declarat, ꝙ tali sententia non priuatio, vel etiam pœna decernitur, sed tantũmodò declaratur, ꝙ tale delictum fuerit commissum: tunc enim pœna sequitur à iure secundum gl.Bart.in l.apud delatorem.ff.de iure fisci.Itaque iudex declarabit donatarium. Exempli gratia vitium ingratitudinis incidisse, proindeque donationem esse reuocatam, & quatenus opus sit eam reuocare, condemnando donatarium ad relaxandam libere rem sibi donatam, ipsi donatori &c. I.F.

PRO.priuatio præsupponit habitum.l.decem.ff.de ver.ob. l.manumissiones.ff.de iust.& iu. Bellon.

priuatio hæreditatis vel legatorum non ob quamlibet, sed duntaxat ob grauem iniuriam inducitur, iuxta not.in l.3.ff.de adimend.legat.Et imo.in c.Raynutius.de testa.quod communiter teneri refert Bened.capr.in tractatu substitutionum post regul.posito in spe.2.nu.104.

PRO. priuatorum consensus non tribuit iurisdictionem l. priuatorum.C.de iurisd.om.iud. Bellon.

priuilegium concessum à principe habet effectum à tempore scientiæ.ias.in l.beneficium.n.46.de constit.princip.ff.communem dicit. B.Villal.

priuilegium concessum descendentibus masculis, & fœminis non comprehendit nuptas. Io.à Ripa in resp.2.li.2.de res. nu.11.com.dicit. idem.

priuilegium gratiæ concessum à principe, per successorem indistinctè reuocari potest, communem esse quæ Guliel.dicit Alb.Ros.in l.digna vox.C.de legit.& Mar. Laudensis in tract. de priuileg.in 34.q. I.Fichard.

priuilegium concessum alicui, non debet operari reuocationem alterius priuilegij.ias.in l.si rusticus.nu.5.de testa.mil. com.dicit. B.Villal.

priuilegia concessa ecclesiis, quoad earum bona, non extenduntur ad clericos, quoad eorum patrimonia, nisi in casibus iure expressis.de quibus abb.& fely.in c.ecclesia.S.Mariæ. de constit.Hanc communem dicit dec.in d.c.ecclesia n.18.refert Did.Couar.lib.1.varia.resol.c.4. I.Fichard.

Priuilegium continens idem quod ius cõmune per secundum derogatur etiam de illo non facta mentione.Ripa in c.j. de rescri.nu.78.com.dicit.

Amplia ad priuilegium insertum in corpore iuris: quia tollitur per aliud non insertum: & de eo mentionem non faciens Idem ibidem com.dicit.

Amplia secundò, si in secundo priuilegio sit inserta clausula derogatoria, non obstantibus priuilegiis in contrarium facientibus, etiamsi de illis oporteret facere mentionem, quorum tenores de verbo ad verbum volumus pro insertis haberi quia per tale priuilegium tolluntur omnia priuilegia contraria.Ana.in cons.56.com.dicit, quum intellige vt per Rip.in d.c.1.de rescr.nu.80. idem.

priuilegium concessum in iis, quæ reiterationem recipiunt ad illud tollendum, requirũtur 30.an.Lud.Goza.in cons.23. nu.9. dicit magis communem ex quo priuilegiati vt non teneantur ad collectas, perdunt priuilegium, si per 30.an.pacificè collectas soluerunt.Ripa in l.1.de leg.c.21.nu.11.communem dicit. B.Villal.

priuilegium concessum habenti 12.filios, durat etiam mortuis filiis.Alc.de præsum.reg.1.presum.36.communem dicit. idem.

priuilegiis concessis militibus armatæ militiæ, gaudent milites legalis militiæ.ias.in l.miles.n.9.ff.de re iud.comm.dicit. Clausula generalis derogatoria, in qua de priuilegio & loco priuilegiato, secundum formã ipsius priuilegij specialis mentio facta non reperitur, non est sufficiens ad derogandum priuilegio alteri concesso, de quo specialis mẽtio fieri debuisset. est com.opi.secundum dec.in cons.165.viso tenore.sed supra dictis non obstantibus, & ver.ex quibus omnibus.& cons.374. viso consilio.in fi. M.Chærian.

priuilegiata probatio, veluti per iuramentum, nunquam locum habet contra eum qui ex delicto alterius conuenitur.est com.opi.sec.dec.in cons.410.in causa mota. ver.4.principaliter. M.Chærian.

priuilegium concessum subdito, potest per ipsum concedentem ad libitum reuocari.Est com.opi.secun.curt.iu.cons. 1.nu.34.vol.1. idem.

PRO. priuilegium principis intelligitur semper concedi sine præiudicio alterius.l.2.§.si quis à principe.ff.ne quid in loco publ.l.cùm filiusf.ff.de militari testa.l.impuberi.ff.de admini.tut.l.nec auus.C.de emanci.liberi.capit.cum olim.extrà de consuetud.

OB.contrà de l.sciendum.ff.quib.caus.na.& l.si quis sepulchrum, in prin.ff.de relig.& sumpt.fune.vbi beneficium princeps concedit cum damno alieno.

SOL.dic, ꝙ princeps priuilegium non potest concedere cũ præiudicio alterius graui, sed cum damno modico potest.l. quoties.C.de preci.imper.offer. Bellon.

PRO.priuilegium testantis non tollit delictum scribentis. l.in fraudem.§.si quis.ff.de milit.test. idem.

PRO.priuilegium successoris.non rescindit legitimum factum prædecessoris.l.ea, quæ.C.de restit.militar. idem.

PRO.priuilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate.in l.iudæos.& ibi gl.not.C.de iudæis.in l.qui sine.ff.de neg.gest.tex.expressus in cano.priuilegium.2.q.3.& c.tuarum.& c.vt priuilegia.de priuileg.extra. idem.

PR.priuilegia sunt priuatorum leges, quasi priuatæ leges, quasi in priuatis ferantur.c.priuilegia.4.dist. idem.

PRO.priuilegia dantur ob merita.l.honores.ff.de decur.l. fi.C.de stat.& imag. Bellon.

PRO.priuilegia non sunt multiplicanda.in l.ius singulare. ff.de leg.gl.no.in l.à diuo Pio.ff.de re iud. Bellon.

PRO.priuilegiatus contra priuilegiatum non vtitur priuilegio suo. l.verum.§.ff.cum l.seq.ff.de min.in l.2.C.de priuileg. fisc. idem.

PRO.priuilegiati sunt nobiles & literati.c.de multa.extra de præben. idem.

priuilegia principum licet regulariter latissimè sint interpretanda.l.fi.ff.de const.id tamen inter alia fallit si contra ius concederetur, quia tunc vt odiosa strictè interpretanda sunt, iux.no.in c.olim de verb.sign.& c.si canonici.de of ord.libr. 6.sec.D.Nic.in n.Rodulphus.de rescrip.nam vt dicunt Arch. & Domi.in c.quamuis.de præb.lib.6.Interpretatio omnium excedentium ius commune naturaliter strictè est faciẽda.22. q.2.c.hoc tamen.& ca.tua.de decimis.& id præcipuè quando tractatur de præiudicio tertij argumento l.2.§.meritò.& §.si quis à principe.ff.ne quid in loco publ.Bar.in l.[illegible] quando.C. de bo.vac.lib.10.& inn.abb.& Io.An.[illegible] c.cum d[illegible]cti.de do-

na.Bar.in l.finita.§.ex hoc edicto.ff.de dam.infe.& in l.fi.ff.de consti.prin.Compostell.in c.causam quæ.de rescrip.& c.cæterum.de vsu Pallij, quod communiter canonistas ac legistas tenere refert Bened.reg.102.nu.16.addens tamen non calumniosè interpretanda esse.c.in iis, de priuileg.& c.fi.de translatio.prælatorum.vide suprà Beneficium.Similiter fallit quando latè interpretando priuilegium siue beneficium efficeretur inutile, tunc enim strictè interpretãdum foret, secundum Io.And.& Petr.de Anch.in d.c.olim.& Bar.d.l.fi.per l.sæpe.& ibid.gl.ff.de off.præsidis.quam communiter sequuntur doct. vt ibid.nu.21.refert idem capra.

Priuilegium iuxta veriorem ac receptiorem doct.sent.non statim à die concessionis factæ, sed demum à die notitiæ ipsius priuilegiati, vires assumit, vt patet ex c.1.de concess.præbend. lib.6.& ita communiter teneri asserit capra conclus.siue reg. 5.num.9.

Priuilegium posterius non præiudicat rescripto, cuius vigore lis iam cœpta sit, quò ad illam litem, nisi faciat mentionem de processu causę illius.aliàs lite necdum cœpta priuilegium post rescriptum impetratum præiudicat, cùm possit priuilegiatus opponere de iure suo, in prima citatione, quod verum est, nisi priuilegium in fraudem ad supplantandum rescriptũ impetrasset.iuxta communem, vt refert Bened.capr.reg.40.n. 12.vide ĩ.in verbo rescriptum.

priuilegia Papæ vel principis latissimè sunt regulariter interpretanda.l.fi.ff.de constit.l.si quando.C.de bo.vac.li.10.& ibidem Bart.c.porrò.c.pastoralis.in his.de priuile.c.ad audientiam.de decimis.in fi.Quare si domum vel aliam possessionẽ bonorum vacantium concesserint, intelliguntur cum suis iuribus & pertinentiis concessisse, vt castro concesso in feudum omnis iurisdictio cum eodẽ concessa.videtur, vt ciuitate cõcessa, castra & villæ quæ subsunt ciuitati, & sunt de eius districtu vel comitatu, concessa videbuntur, etiam si id expressum non sit, d.l.fi.& d.l.si quando.& l.1.§.initio.ff.de of.præfe.vrb. c.cum dilecti.de don.in fi.& ibid.gl.fi.& gl.in c.olim.de verb. sign.quod communiter teneri refert Bened.capr.reg.102.numero 3.

priuilegia in tertij prẹiudicium expresse concessa, licet quoties vtilitas publica non vertitur, valeant.l.2.§.si quis.& ibid. notatur.ff.ne quid in loco publico.l.fi.C.si contra ius & vtilitatem publicam.idque procedit etiam si cessat publica vtilitas, & dispendium tertij non ita magnum sit.l.2.C.de precib. impe.offeren.inn.c.cùm dilecti.de donat.tamen vtilitate publica cessante, si cum graui præiudicio tertij concessum fuerit, non valebit, secundum gl.& Bart.in d.l.fi.& gl.d.l.2.C.de precib.& ita communiter teneri refert d.reg.102.nu.12.Ben.

priuilegium & ius non perditur non vtendo quando non euenit occasio vtendi, etiamsi quis staret per mille annos, & ideò dicebat Bar.in l.in filiis.n.2.C.decurionib.lib.10.Quòd si ciuitas debet aliquod seruitium Domino tempore belli, & contingat ꝙ per 100.an.eo non vtatur, quia non indigeat, nõ propterea Dominus amittit ius suum.Et idem voluit Io.And. in add.ad spec.in tit.de feud.super Rub.& Pan.in c.ad audientiam.in col.fi.extrà, de præscr.Et ibi imo.n.8 ver.vlt.posset dubitari.& Pan.in c.abbate.n.18.extrà de verb.sig.Et hoc est generale, ꝙ per non vsum, quis non amittit ius suum, quando non contingit occasio vtendi, vt pluribus decisionibus comprobat ias.in l.fi.n.53.ver.3.principaliter quærunt doct.ff.de const.prin.quarum antea magna ex parte mentionem fecerat fel.in c.cùm accessissent.n.25.cum seq.extrà, de const.Et hãc sententiam communem doct.conclusionem esse dicit Nico. Bello.in cons.1.nu.11. kirchouius.

Priuilegium fori lite pendente superueniens reo, citra eius factum volũtarium, illum eximit à iudice, coram quo lis erat inchoata, sec.Bar.in l.1.ff.de pœnis.Ang.in l.si quis postea.ff. de iud.per l.non distinguemus.§.si quis.ff.de arbit. Balb.decis.70.

priuilegium à principe concessum habita pecunia transit in vim contractus, vt non possit reuocari sec.Bald.in l.qui se patris.C.vnde vi.Bart.in l.quod semel.ff.de decre.ab ord.faci. Pan.in c.nouit.9.col.extrà de iudi.quod à fortiori procederet in aliis concessionibus, quæ non saperent priuilegium. Balb. decis.125.

priuilegium habens clausulam derogatoriam ad alia priuilegia non facientia de ea specialem mentionem, non reuocatur per clausulam generalem in secundo appositam.hanc cõmunem doct.opi.esse aliorum sententiis reprobatis, referunt fel.in c.accedentes.n.4.vers.hanc partem.extrà, de præscr.Io. de Selua.in trac.de benef.in par.3.q.14.n.20.ver.nunc soluendo.in 15.vol.tract.& Io.Neuiz.in cons.12.n.172.inter consil. feuda.Albert.Brun.Licet Io.de Ana.cons.56.n.3.contrariam sententiam communiorem esse voluerit.deci.in l.certum.n. 4.ff.si cert.pet. kirchouius.

priuilegia concessa per auth.habita.C.ne filius pro patre.habent etiam locum in studiosis Grammatices, Rhetorices, & huiusmodi, vt dicit ibi Bologninus, & voluit Arch.in c.de quibusdam.37.dist.ꝙ eo casu clarissimum est per verba illius tex. dum generaliter mouetur, causa studiorũ, & qui amore sciẽtiæ exulant.& indistinctè omnes scholares complectitur, & cum dicat (maximè legum) includit alia studia l.illud.ff.ad l. aquiliam.Et ꝙ talia priuilegia etiam literarum Grammatices studiosis concedantur.voluit Phi.Fran.in procemio 6.decre. per tex.ibi, vniuersis scholaribus.Et eam communem opi.docto.esse referunt Pet.Rebuf.in tract.de priuileg.scholar.in priuileg.vlt.n.2.in 11.vol.tract.doct.& Sylvester Aldobrandin. in §.item Romæ.n.4.& 5.insti.de excusa.tut.vbi ipsi nonnullas limitationes prædictæ communis doctrinæ posuerunt. kirchouius.

priuilegiati vel speciales alioquin casus generalibus iuris difinitionibus regentur, si nullam expressim prerogatiuam habeant in specie de qua agitur.vide ĩ.vers.speciales. E.Suarez.

priuilegium concessum patri pro se, suisque filiis, & filiabus non competit filię nuptę, & sic priuilegio hoc filia nupta gaudere nequit, sec.Bart.Ang.Io.de Plate.& ceteros, in l.quoties. C.de priuileg.schola.lib.12.fel.in c.nouit.de iudi. Corsetum, in fi.in vers.priuilegium.Barb.in c.proposuisti.de foro comp. Roma.& ias.in l.cùm quædam puella.ff.de iurisd.om.iudi.& Rip.in resp.2.li.2.de res.n.2.vbi dicit istorum sententiam cõmunem esse, idemque firmat Hier.Cuchalon, in add.ad dec.in l.fœminæ.ff.de reg.iur.quamuis ibi dec.& malè, nu.83.& seq. contrariam partem sustineat, vt latius docuimus ĩ.in 1.par.in opinio.126.incip.priuilegium concessum alicui. F.Viuius lib.2.opi.238.

priuilegium concessum iudæis, vt possint mutuare super rebus alicuius, etiam furatis. Intelligitur quando ipsi ignorant esse alienas, vel esse furatas. Secus si sciunt, & ideò tenentur tunc eas restituere pro dicto pretio.fel.in c.causam, quæ.de rescrip.Et si princeps concedit priuilegium iudæis retinendi res furtiuas sibi pignoratas, donec sibi precium restituatur, tale priuilegium non afficit clericos, nec studentes, & ideò debẽt restituere perdito precio, etiam si ignorant ipsi iudæi res furatas esse.Ita abb.in c.quod clericis, de foro comp.in 7.col.n. 34.in vers.ex his infero. Quod dicit perpetuo notandum Bened.de Vado.In Reperto.Fel.in vers.priuilegium concessum iudęis cremensis sing.81.requiritur enim in Diplomate constitutionis clausula non obstante auth.habita.C.ne filius pro patre.Et sic in eo debet fieri specialis mentio d.auth.Barto.in extrauag.ad reprimen.in vers.non obstantibus.vers.si verò dicitur in l.non obstantib.Scodobius in d.auth.habitã.C.ne filius pro patre fol.125.nu.7.Rebuffus in tract.de priuilegiis schola. Bonacoss.

priuilegium suum, vel præcessorum suorum princeps tollere potest, vt est com.opi.de qua Mart.Lauden.in trac.de priuilegio & rescripto q.33. idem.

priuilegium verba in priuilegio iuxta præteriti temporis morem, non faciunt rescriptum conditionale, nec ꝙ aliquid sit probandum.text.in c.Abbate S.Syluani.vers.contra quod fuit responsum extra de verb.sig.gl.in c.quoniã abbas.de off. deleg.fac.quæ scribit Io.And.ad spec.tit.de feud.§.1.ver.porrò si feudum castr.cons.17.li.2.in l.admonendi.col.5.de iureiur.vbi ias.in rep.col.11.Aret.cons.76.gl.in c.si Romanorum vers.desinit 19.dist.vbi Papa confirmans exemptionem quã habet in suis priuilegiis intelligitur ecclesia exempta: licet priuilegia non appareant, quam gl.no.Alex.d.l.admonendi col. 4.& vide dec.cons.325.Secus si dispositio de se clara & certa non est, neque ad aliud refertur de quo non etiam constet, fely.in c.ex parte el 1.de rescrip.Aret.d.cons.76.Adde fel.d.ca. quoniam abbas.col.fi.de of.del.Quid de dictione prout vide Bal.in l.edita 1.lect.col.18.C.de eden.de dictione secundum, quemadmodum & perinde vide doct.in apostill.ad abb.in c. abbate de verb.sig.& de q.quando iudex dicit, condemno te ad dañ par caponum anno tali & secundum quòd sui antecessores consueuerunt vide Bart.in l.eum qui §.Iulianus.ff.de const.pec. Put.

Priuilegium potest concedere pontifex, per quod religiosi à decimarum præstatione eximantur, tex.est in ca.ad audientiam, c.ex parte, il 1.& il 2.c.ex multiplici, c.cilecti, & ca.super, de deci.& docuimus supra in opinione consuetudo non soluendi decimas circa fi.& potest pontifex per huiusmodi priuilegia eximere eos, liberareque à præstatione ipsa decimarũ,

Universidad de Deusto Biblioteca

etiam ab aliis possessarum dummodò de hoc mentionem faciat.text.est clarus & apertus,in c.dudum,de priu.& ibi inno. Card.Ant.abb.&alij,&Oldr.cons.268.sed si priuilegium hoc per 30.vel 40.an.continuè,pacificè,& absque lite aliqua seruatum non sit, & sic decimæ post impetrationem priuilegij huius solutæ sint in dicto tempore,& spatio,tunc per actum, consuetudinem,& vsum contrarium perditur,& omninò extinguitur prædictum priuilegium concessum,tex.est in c.accedentibus,de priui.& ibi gl.quæ alias opiniones contrarias,tãquam erroneas approbat,&gl.ipsam sequũtur inn.Card.Ant. & alij communiter ibi,& in c.cum accessissent,de cõst.vbi fely.multa congerit,& hoc idem voluit Alex.cons.33. in prin. vol.5.qui ex mente And.de Barulo,in l.2.C.de iis,q mu.spon. sub lib.10.determinat,ꝙ quando priuilegium actum reiterabilem continet ei nullo pacto præiudicari potest, nisi spatio 30.vel 40.ann.& sic opinio ista communis est,& indubitata quidem,tam ex relatis authoritatibus, quàm ex omnibus docto.vtriusque iuris consulentibus,& iudicantibus variis in locis,& ita fuit conclusum,licet in alio proposito in Rota Bononiensi,teste Petro de Benintendis decis. 13.sub nu.9. F. Viuius lib.2.opin.237.

probatis extremis,principio, s. & fine præsumitur probatũ etiam medium.com.dicit Lanfr.in repe.c.quoniam. in ver.testium depositiones.nu.96.circa fi. I.Fichard.

Adde supra eod.in ver.possessio.nu.153.

Probatio negatiua non solutionis potest fieri per explorationem librorum omnium.cur.iu.cons.106.nu. 10.com.dicit. Villalob.

probatio quæ dicatur incontinenti relinquitur arbitrio iudicis,præpos.in c.quod restitu.33.q.1.com.dicit. idem.

probationum materia relinquitur arbitrio iudicis.curt. iu. cons.166.n.1. & in cons.106.& in cons.178.nu.1.com. dicit, vbi etiam dicit, ꝙ cũ sit arbitraria, potest etiam testi plenè deponenti non adhibere fidem,& dec.in c. 3. de probatio.& est l.28.tit.16.par.3. idem.

probare tenetur qui habet præsumptionem iuris contra se. Gigas de pensio.q.9.in fi.com.dicit. idem.

probare tenetur allegãs factum meliori modo quo potest, ad aliquid obtinendũ,vel ad fundandã propriam intentionẽ, Coua.in resol.lib.2.c.6.nu.5.com.dicit ex Bar.in l.in illa.ff.de ver.ob.& vide in verbo vitam.& in verbo negatiua. idem.

probatio potest arctari per statutum,vt vel per testes tantũ vel instrumenta fiat,com.dicit minsing.obserua.5.cent.1.vbi ponit limitationem. I.Fichard.

probatio ex partis confessione procedens admittitur contra præsumptionem iuris &de iure.vt gl.&cõiter doct.voluere,in auth.sed iam necesse.C.de do.ante nup.& in corpore,vnde sumitur.quod etiam sentit inn.in c.quia pleriq;.de immu. eccl.vbi no.sentẽtiam,quæ in rem transiuit iudicatã retractari posse,si pars in cuius fauorem fuit promulgata, illam esse iniquam fateatur.Quæ tñ communis conclusio tunc procedere limitatur, cum talis præsumptio est in ipsius confitentis fauorem,secus aũt si in fauorem rei,vel contractus.exempli causa aliquis contraxit sponsalia cum muliere,postmodum illam carnaliter cognouit, & sic matrimonium contraxisse præsumitur.si deinde cum alia contrahat,hoc secundum matrimonium contractum contra primum.pro quo est prçsumptio iuris,& de iure,redditur nullum.c.is,qui.& ibi no.de spons.licet enim vir opponens confiteatur,ꝙ mulierẽ carnaliter cognoscendo animum non habuit illam maritali affectione cognoscere:talis tñ confessio huiusmodi præsumptioni iuris & de iure non obest.quoniam hic,non de ipsarum partium,sed matrimonij fauore agit,ita voluit abb.ĩ d.c.is,q.n.5.de spon.Turz.

probationes de iudicij substantia existere. Vltra gl.fi.in c. Ecclesię S.Marię.de const.plurimi tenuere doc.quos refert Cra. cons.265.illustr.Marchio circ.fi.ver.non obstat.par.2.ipse tñ ibi magis communem contrariam ait esse sñiam ad, quem si primam tueri volueris, disputatiuè loquendo recurrere poteris,& magnæ authoritatis viros illam sectantes comperies, à communi tñ vel magis communi in consulendo & iudicando oculos conscientiæ non auertas alias illam lædes cum ipsam cõem,vel magis comm.tunc sequi tenearis, ex omnium post Bar.scrib.doctrina in l.fi.C.de pe.iud.qui ma.iudi. & in l. cum prolatis ff.de re iud.& in quæst.per ipsum Bart. disputat. incip.iudex per in præcedentiam,& cano.in c.ne innitaris. de const.quæ autem dicatur magis communis tradit ias.in l.si is, qui pro emptore.ff.de vsuc. veruntñ Doctorum qui grauiores sunt,est obseruanda sententia,inquit Ang.in l.si idem cum codẽ.ff.de iur.om.iu.per illum tex.in fi.& facit tex.in l.ob carmen. in fi.ff. de testa. id quoque scribit Alex.consil.13.ex his. vol.1. F.Turzan.

PR.probationes in criminalibus debent esse luce meridiana clariores.l.sciant cuncti.C.de prob.canonizata. in c.sciant. 2.q.fi. Bellon.

PRO.probatur ignorantia, eo ipso quod contra non probatur.l.super seruis.C.qui mili.non possunt.lib.12. Bellon.

probatio incumbit dicenti pauperem aut diuitem. Alc. de præsum.reg.2.præsum.27.nu.4.com.dicit,de qua vide Coua. in resol.lib.2.c.jxij. B.Villal.

Ad hoc vt propter antiquitatem probatio imperfecta sufficiat,&plena reddatur,requiritur tempus centum an.est com. opi.sec.dec.cons.13.vol.1. M.Chærian.

Valet consuetudo,vel statutum,ꝙ probatio imperfecta pro plena legitima habeatur.est commu.opi. sec.dec. in cons. 37. in causa religios.circa prin.vol.1. Chærian.

probatio vitiatur si variatio circa confinia generet incertitudinem curt.iu.cons.93.nu.13.com.dicit. Villalob.

probare impeditus.Cui est via præclusa à lege, statuto vel iudice,non admittitur,ponendo, seu iuramentum parti deferendo,aut partem interrogando per.l.tutor.§.qui non cõpellitur.ff.de iure delib.l.in contractibus.§.illo.C.de non nu.pec. & sec.Ang.& cõiter doct.in l.sed si restituatur.§.ex quibus.ff. de iudi.per illum tex.& iura prædicta. Balb.decis.74.

probatio exceptionis concernentis merita causę ad processum obiectæ, circa quam actor se non fundat,incumbit excipienti,iuxta regu. affirmanti & non neganti incumbit probatio, quia reus excipiendo fit actor, secus est si & ipse actor se circa exceptionẽ talem merita causæ respicientem fundaret, quia ipsi incũberet probatio,& nõ reo,vtputa,si aliquis conueniretur eò qđ hic contraxisset,& ipse declinãdo iurisdictionem,exciperet se nõ contraxisse,actori incũberet ꝓbatio hic contractum fuisse,& ita ꝯ Bart.& Guliel.de Cuneo cõiter obtinere asserit Bened.capr.reg.44.nu.21.vide suprà exceptio.

probatio iudicialiter facta,non solum inducit manifestum, c.cùm olim.de verbo.sig.c.super quibusdam. eo.ti.gl.in c.vestra.de cohabita.cleri.& mul.2.q.1.c.manifesta.Sed etiam inducit notorium,cùm in iudicio probatum,sit probatio firma & notorium.c.quæsitum.de temp.ordi.c.euidentia.de accus. 28.q.1.c.cum in summa.inn.c.constitutus.de filiis presb. Archid.in c.1.de litis contest.Io.And.in c.quam perniciosum.in verb.constitut.de vsur.& Io.Cald.d.c.vestra.& ibidem D.Anto. ita communiter à Doctoribus teneri in c. dudum. 2. de elect. affirmat, quemadmodum refert Bened. capr. in tractatu notorij post 65.regula, 1.membro prin.nu.47.

probationes, ac tota probationem materia in iudicis arbitrio locantur commune pronunciant dec. cons. 463. nu. 23. Th.Gram.decisio 34.nu.47.curt.iu.cons. 106.in prin.&cons. 166.n.1.& cons.168.nu.etiam 1.Did. à Coua.lib.1.resol.c.1. nu.2.& nu.6.Arius Pinel.meus iuris doctor, in l.2.c.vlt.n.44. C.de rescin.vend.Quod etsi verissimum,æquissimum,ac maxime necessarium in tot mortalium fallaciis,technis,ac periuriis censeri debet,tamen nunquam aliter prudens iudicis arbitrium ab statis,ac legitimis probationibus desciscere poterit, quam si causam,qua ad id inducitur expressim adiiciat quemadmodum etiam receptum cum multis professoribus ponit idem Pinel.eo.c.n.vlt.Quin & generaliter probationes de iudicij substantia non existere vulgò verè creditur, vt frequenter placere testificantur Aym.Crauet.cons.265.illustris Marchio & qui eum laudat Fran.Turz.opi.160.Vbi autem vel statuto,vel lege probatio manifesta exigitur,nullus iuriiurando locus est.commune asserunt Rip.& qui eum laudat Fran.Viuius lib.1.opi.167. Nullus item præsumptionibus etiam iure improbatis locus erit:commune affirmat dec. in rub. de probatio. Nec iisdem in casibus & consequenter in causis criminalibus duæ probationes semiplenæ vnam plenam seu perfectam efficient commune inquit,ac rectè exponit I.Cla.in practi.§. vlt. q. 13. ver.pen. Quamuis alioquin generaliter receptum sit duabus semiplenis probationibus vnam perfectè conflari. vt attestatur accuratè explicans Franc. Viuius d.l. 1. opi. 426. Quod tamen nec etiam tunc procedet, cùm testis vnus de numeratione,alter de rei cõfessione testificabuntur, quippe quia nec ea in specie applene probari existimabitur: vt frequenter placitum constituo ex fel.in c.licet ex quadam nu.2.de restibus ias.in l.admonendi.nu.260.ff.de iureiur.dec. in c. cum causam nu. 11. de probat. Probationes denique de confinibus incertæ pro nihilo erunt.commune scribit cur.iu. cons.93.nu.13. E.Suarez.

probando,ac probationi habendæ præfixus à iudice terminus exigit,vt testium examen, & probationis complementũ in ipsomet termino fiat,nec sufficiet si testes indu[illegible] iam sint,

& iurauerint.commune ponit Abb.in c.licet causam in fi. de probationi. E.Suarez.

Probatio ficta. Ficta probatio, putà, quia positiones sunt habitæ pro confessis,perit instantia causæ perempta, nec proderit alia instantia, secundùm Bal.&do.Sandilia.in l.2.C.de eden.per.l.3.C.de fide instr.iuncta.l.2.in §. diui. ff. de iure fisci. quod est ad limitationem traditorum,in d.l.2.in l.cum lite.ff. iudi.sol. Balb.decis.282.

Duæ semiplenæ probationes etiam diuersi generis ad eundem finem tendentes,inducunt plenam probationem.c.fi.de suc.ab intest.etiam sec.Bar.in l.admonendi.ver.his præmissis. ff.de iureiu.& in l.j.§.idem Cornelio.ff.de q̃stio.Bal.in l.spado nem.§.qui iura.ff.de excu.tu.Bu.in c.fi.in 7.col.extr.de iureiu. do.Alex.in d.l.admonendi.col.antep.& ibi do.Ias.& do.Fran. de Cu.Pan.in d.c.fi.de suc.ab intestat.Alb.in l.3.iuncta glo.in verbo legitimis.ff.de excu.tut.Pau.de castr. in cons.82. incip. Quòd præfata sententia. Balb.decis.56.

Probatio in promptu quando dicatur? dic, ꝙ committitur arbitrio iudicis,siue ꝑ instra, siue per testimonia fieri dicatur. l.3.§.cum igitur.vbi Bar.ff de vi & vi arm.Ias.in l.si ita quis.§. Seia cauit.n.14.de ver.ob.in l.4.§. condemnatum.n.30.de re iud.Abb.in ca. veniens.de testi.& hanc communem opi.dicit Marc.delphi.decis.569.570.601.cui adde,ꝙ appellatiõe probationis:intelligitur de vera & plena probatione,teste Ias.in l. eum qui col.3.circa fi.n.16.ff.de iureiur.

Probatio per visum secundum omnes est maior omnibus aliis.Casonus in tract.de indiciis.tract.10.c.1.num.1. fol.49. Bonacoss.

Probatio rei dubia in delictis confundit probationem actoris,communis est opi.Boss.tit.de conuictus.n.60. idem.

Probatio rei imperfecta. directè contraria probationi actoris,nihil operatur. Secus si tendat ad probandum quid diuersum, vt quod ad defensionem homicidium factum sit, vel ꝙ mortuus sit ex malo regimine vulneratus, vt est communis opi.Boss.de defensionib.rèorum.n.10. idem.

Probationes in falsi crimine debent omnino concludere, vt est communis opi.Soc.iu.in cons.38.nu.44.in 2.vol. Bonacoss.

Probata aggressura,& insultu,si insultatus incõtinenti percutit,semper præsumitur percussisse ad defensam, vt est communis opi.Ancha.in cle.1.de homicidio.per gl.ibi communiter approbatam,de qua Rimin.in cons.23.n.17.ver.vnde succedit. Bonac.

Probatio vera fit ex pluribus indiciis, vt est communis opi.Mars.in cons.3.n.4.in 1.vol. Bonac.

Probatio admittitur contra fictam confessionem, i.contumaciam.communis est opi.D.Rol.à Valle cons.47.n.29.in 3. vol. idem.

Probationes in criminalibus debẽt esse luce meridiana clariores,vt est communis opi.Cla.q.24.in prin.Nouellus regul. 162.ĩ 3.fallen.vbi ponit fallentias.& no.triplicem esse probationem in criminali.scilicet perspectiuam,siue intuitiuam.itẽ præsumptiuam,& indicatiuam,de quib.omnib.Bal.in l.sciant cuncti.col.2.n.8.C.de probat.vbi de qualibet tradit exempla. & omnino est videndus.Vt sciatur,quando sit probatum plenè,semiplenè & plenissimè.& vide Cla.q.66.ver.debent aũt. Alias tamen vbi est difficilis probatio,lex est contenta ea probatione,quæ haberi potest.etiam per coniecturas,vt à cõmuniter accidentibus contingit.Alex.cons.37.n.2.in vlt. vol.Et illa dicitur sufficiens probatio, quæ inducit iudicem ad credulitatem.Soc.cons.54.n.13.in 3.vol.& cons.9.n.6.e.vol.Limita,vbi,s.ageretur de pœna corporali, qđ probationes debent esse luce meridiana clariores, secus si de pœna pecuniaria. & ita limitatur l.fi.C.de prob.Ludo.Bolog.in addi.ad cõs.49.Ananiæ fusius.D.m.Alc.in tract.præsump. reg.n.2.præsump.9. sub.n.4.& etiam in crimine falsi probationes debent esse euidentissimæ & concludentes, vt est communis opi. de qua D. Hier.Gabriel.in cons.169.n.13.idem etiam in crimine hæresis.idem D.Hier.Gabriellius.in cons.178.n.1. Bonac.

Probationes non coniunguntur in criminalibus,nec fit earum collectio,vt est communis opi.D.Brunorus à Sole in suo vnico cons.n.69. idem.

Probationum materia est arbitraria iudici.cur. iun.in cons. 106.n.10.cõmunem dicit.& in cons.166.n.1.& in cons.178. n.1.vbi dicit, quòd cum sit arbitraria potest iudex ex causa testi plenè deponenti non adhibere fidem. Bonac.

Probationes duæ semiplenæ non coniunguntur ad faciendum plenam probationem,vt est communis opi.Clar.qu.63. ver.tu scis.In causa criminali quoties agitur de pœna corporali, secus de pecuniaria,etiam ad condemnationem. Secus si causa esset decidenda per Principem,quia plura indicia iungi possunt ad condemnationem,etiam corporalem. Clar.ibi. Bonacoss.

Processus factus coram duobus iudicibus de vna re, valet Io.à Ripa in c.cum M.de consti.n.99.communem dicit.

Fallit in sententia, quæ si data sit contra aliam non valet secunda, nisi secunda data sit, pendente appellatione super prima:quia valet secunda,& poterit excipi coram iudice appellationis de secunda,& inde ventilabitur quæ illarum iustior sit, idem ibi n.200.com.dicit. B.Villal.

Licet reus possit cõparere coram iudice quem maluerit, si in vno tempore citatur coram diuersis,& ille erit iudex competens,tamen si procurat citationem,nihil ei prodest. Io.à Ripa ibi com.dicit.

Processus factus coram persona inhabili per l.vel statutum. est ipso iure nullus.Pet.Rauen.in alpha.Aure.in ver.lex,communem dicit, & sic processus factus coram minore procuratore alterius, est ipso iure nullus, etsi à parte.non opponatur. Fran.curt.in c.qui generaliter.§.licet.de proc.in 6.com.dicit.

Nota istam communem ad intellect.l.5.tit.5.par.3. idem.

Processus si formatus fuerit contra minorem 25. an. nullo ei prius dato curatore, ipso iure nullus est.l. clarum. C.de author.præstan. & communem dicit Boss.in tit. si aduersus rem iud.n.22.Rol.cons.31.nu.1.lib.1.Plaza lib.1.delic.c.32.n.12. in fi.Cla.d.§.fi.q.50.in prin. P.Fich.

Processus factus post recusationem iudicis suspecti est ipso iure nullus. Quia iudex recusatus procedẽs in causa antequã sit pronunciatum,facit contra iuris ordinem. c. cùm speciali. extrà,de appellat.c.suspicionis.extrà,de of.deleg.Nam recusatione proposita,ipso iure est recusans exemptus ab eo,& eius iurisdictione,per tex.l.1.C.si quacunque præsid.potest.vbi facta iudicis recusatione omnis eximitur ab eo iurisdictio.Bart. in l.quia poterat.n.3.ver.sed quæro.ff.ad senatus consult.Trebel.Ang.Are.in §.ergò siquidem.n.2.ver.quærit ibi Bart.insti. de fideic.hæred.Alex.de Imol.in cons.89.n.6.& ibi apostill.in verb.nullus.litera A.in lib.1.ꝯsi.Et hanc sententiam communem doct.doctrinam esse affirmat Stepha. Bertr.in cons.150. n.1.in 6.vol.cons. Kirchouius.

Processus si formatus fuerit contra minorem 25. an. nullo ei prius dato curatore,ipso iure est nullus,vt est communis opi.Cla.q.50.in prin. Bonac.

Proceditur criminaliter duob. modis, vel ex officio, vel ad instantiam partis,vt est communis opi.Cla.q.3.ver.1.ad instantiam partis,quando pars porrigit quærelam, vel accusationẽ. Ex officio,quando iudex ex se suscipit. informationes contra delinquentem,&contra eum procedit,& hoc est procedere ꝑ viam inquisitionis. Et quando iudex procedit ad instantiam partis,iudicium est ordinarium, extraordinarium vero.quando ex officio.communis est opi.Cla.ibi.ver.ex hac.Nisi ex cõsuetudine hodierna,quæ efficit, vt iudex ex officio in omnib. criminibus potest procedere per inquisitionem.Cla.ibi versi. certè,com.dicit. Bonac.

P R O.procurator per litis contestationem efficitur dominus litis l.procuratorib. C.de proc. Bell.

Per traditionem actorum vel iurium quis censetur constitus procurator,& tanquam procurator admittitur, saltem cũ cautione de rato. Est communis opin.sec.Hyp. in l.si quis ne quæstio.ver.& dixit,Bald.ff.de quæst. M.Chærian.

Vbicunque à iure vel statuto requirit pro forma proprium iuramentum,nõ sufficit iurare per procuratorem, etiam cum mandato speciali.est com.opi.sec. Abb.in c. licet ex quadam. ver. item quæro,extrà de test. idem.

Procurator fisci quãdo venditur res fiscalis,non potest habere fidem de pretio,vt dominium transferatur.est com.opi. sec.Ias.in l.quæ acta.de.of.proc.Cæs. idem.

Procurator fisci,si aliquid vendat,non potest habere fidem de pretio Ias.in l.quæ acta.ff.de of.proc.cæs.n.18. Villal.

Procurator generalis non potest facere actum,per quẽ dominus cadat in pœnam.curt.iu. cons.149.nu.9.comm.dicit. idem.

Procurator ad resignandum ex causa permutationis etiam cum iuramento,potest reuocari.Boer.decis.207.n.2.com.dicit. idem.

Procurator non tenetur appellationem persequi à sententia definitiua,secus ab interlocutoria,nisi alias interlocutoria esset tranctanda in loco remoto.Ias.in l.inuitus.n.4.C.de procu.com.dicit.vide in verb.aduocatus. idem.

Et tenet Bar.Bal.Saly. Ias.& communiter doct.in l.inuitus. C.de procur.quam tamen ibidem limitat quatuor modis.Ias. nu.4. I.Fich.

Universidad de Deusto Biblioteca

Procurator actoris cùm reus non potest statim actorem reconuenire, tenetur satisdare de defendendo dominum in futurum, Ias. in l. actionem. n. 7. C. de proc. com. dicit. Villal.

Procurator datus ad exigendum, potest recipere solutionē à sponte soluente, Rauen. in alpha. Aure. in ver. procurator. in fi. magis com. dicit. idem.

Procurator verè contumax licet non admittatur ad appellandum, non præiudicat domino, quin possit appellare. Curt. iu. in l. vnic. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. non obtemp. n. 12. com. dicit ex Bar. ibi.

Nota istam communem ad limitationem l. idem.

Procurator intra decem dies si non appellat, domino præiudicat, com. dicit Zas. in l. vnic. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. addit. tamen. Sed habet suam moderationem, &c. I. Fich.

Procurator si mittatur, vt compareat, & non comparet, dominus dicitur cōtumax. Cur. iu. in d. §. si procurator. n. 2. com. dicit ex Bart. ibi. Vill.

Procurator specialis requiritur ad petendum restitutionē in integrum, postquam sententia transiuit in rem iudicatam. Pan. in c. suscitata. de resti. in integr. n. 5. com. dicit. idem.

Procurator constitutus à domino, & sibi non constito de mandato, gesta per eum tanquam per falsum procuratorem, non valent. Alex. in l. licet. de procuratoribus. C. n. 1. & Balb. decis. 348. n. 7. communem dicit, vbi d. Balb. limitat in beneficialibus. idem.

Procurator si sit constitutus ad talem, vel talem actum, & posteà sequatur clausula, quòd promittit habere rata omnia gesta per procuratorem illa verba generalia ponuntur ex superabundanti, Ias. in l. quæ acta. n. 21. de officio proconsul. ff. com. dicit. idem.

Procurator nō potest petere salarium in causa propria, potest tamen per modum interesse & damni, secundum Bart. & communiter doct. in l. fi. C. de fructi. & lit. expēs. & in l. properandum. §. sin autem alteruter. C. de iudi. & vide s. aduocatus. n. 60. P. Fich.

Procurator ad lites, & causas constitutus, ante litis cōtestationem substituere non potest. l. quod quis. C. de proc. c. 1. §. 1. e. tit. in 6. limitatur tamen ista conclusio per Alex. in d. l. quod quis quadrupliciter, primò quādo & quęrit de persona ipsius constituti, videlicet an sit procurator, necne. Quia in istius disceptationis articulo poterit alium substituere, quia tunc censetur illa causa esse propria ipsius cōstituti ad gl. fi. in l. licet. C. e. ti. de proc. Secundò in procuratore rei, q satisdedit iudi. sol. qui immediatè post satisdationem est effectus litis. l. Titius. ff. eodem, quod intelligitur secundū Bal. Sal. & Pau. quo ad præiudicium suum, non autem dñi, & subdit, quod aut loquimur de procuratore, qui cum mādato comparuit tanq̄ procurator rei, & tunc ante litis contest. nō potest substituere. l. neque. C. e. ti. de proc. aut loquimur de eo, qui sine mādato comparuit, quo casu ɔ̄ eum debet fieri executio. l. Plaucius. ff. eo. & tunc potest substituere, d. l. Titius. & ibi Bart. & Io. And. in c. 1. extra e. tertio casu fallit, vbi est constitutus ad excipiendum tātum, qa tunc poterit incontinenti substituere, ex quo sup exceptione lis non cōtestatur, vt per Bal. in l. si procuratorē. §. 1. ff. manda. quartò. in causis, in quibus lis non contestatur, ad Bar. in l. ab executione §. fi. ff. de appel. & ī l. nulla C. e. ti. de ꝓc. F. Turz.

Procurator ad negotia generaliter ad omnia constitutus quandocunque etiam in præiudicium domini substituere potest, per d. l. si procuratorem. & l. cuicūque. in fi. cum seq. ff. de instito. & l. 1. §. magistro. ff. de exercit. Specialiter autem cōstitutus regulariter substituere non potest, vbicunque certa, & limitata forma in mandato non existit. puta, fuit constitutus ad vendendum fundum non designato, neç limitato pretio quo casu videtur electa industria personæ. l. in vsucapione. §. j. ver. item adiiciendum. & ibi Bart. de diuer. & temp. præscri. & in l. 1. in fi. ff. de proc. cæs. si verò constitus est cū certa & limitata forma, iuxta tex. in c. si cui. de of. deleg. in 6. primo respōso. substituere potest, secundum ipsum Alex. in d. l. quod quis. C. de proc. vbi latius videre poterit. F. Turz.

Procuratorem ad causas infamem constitui posse ciuilis iuris censura non prohibet. no. Doct. in l. 2. C. de digni. lib. 12. & est tex. in §. vlt. insti. de excep. Limitatur tamen hęc conclusio, vt per Bal. in l. Cassius. ff. de senato. & in l. milites. §. sed & ignominia. n. 1. ff. de excusatio. tuto. iure autem pontificio hoc prohiberi probat gl. in c. cum deputati. extra de iud. & in c. Imperatorum. de iuramen. calum. & firmat Spe. ti. de proc. §. 1. ver. item quod est infamis. sequitur tanquam commune dictum Alex. Imo. in l. reum criminis. C. de proc. F. Turz.

Procuratorem constituere nemo cogitur. ca. quærelam, de proc. gl. in c. intelleximus. de iud. ver. conueniri, vbi quod excommunicatus procuratorem constituere non cogitur, & licet Cald. ibi contrarium voluerit cum gl. tamen omnes conueniunt & illam sequuntur. Turza.

Procurator citandus est, & non dñs principalis, quando ipse procurator, & non dominus litem fuit contestatus. sed si ꝓcura. non fuit litem contestatus, tunc vterque ipsorum citari potest, ex sententia Maria. Soci. in tract. suo de citatio. quinto principali arti. q. 4. cuius opi. approbat tanq̄ communem, & à nemine improbatam Boe. qu. 285. qui illam limitat ex mente Bal. in c. in nomine domini. ver. quæro nūquid extra de testib. non procedere quando procurator. esset absens, vel aliter impeditus, siue etiam iam se nolle cōparere declarasset, quia casibus istis dominus, etiam q̄ non ipse, sed procur. litem cōtestatus fuerit, & ꝓcuratorem ɔ̄stituendo se à comparendi onere ex legis ɔ̄silio exonerauit l. 1. §. vsus. ff. de proc. cū inuitus comparere nō teneatur. l. 1. C. e. de proc. c. 1. extra de iud. citari poterit, & iudicium valebit. Cōcordat Fel. cū Bald. in d. c. in noīe dñi. n. 33. de testi. & ibi Petrus. & in c. si quem. de procurat. in 6. vbi ēt habes de tacita, & expressa reuocatione, & an & quando procurator inuitus reuocari, vel si reuocari possit. F. Turz.

Procurator simplex victus an appellare tenetur? & posse colligitur ex gl. l. fi. ff. an per alium caus. Sed an ꝓsequi teneatur. dicit gl. q̄ lis est sub iudice Alex. ī l. inuitus. C. de proc. cum gl. ibi in verb. extendere allegat l. si actor. C. de appel. dicit illum esse bonum tex. pro opinione, quæ habet, q̄ actor, & pari rōe procurator constitutus ad vnam causam, non tenetur causam appellationis prosequi, & hanc magis communem fatetur, & sequitur idē Alex. in d. l. inuitus. C. de ꝓc. per tex. in d. l. actor. & in d. l. inuitus. in ver. nec eandem. & est tex. apertus, in c. non iniustè. in fi. c. ti. extra de procu. nisi esset constitutus generaliter ad omnes causas præsentes, & futuras: & sic sequitur Bart. qui ibi hoc decidit dicens ita intelligi debere tex. in d. l. fi. ff. an per alium cau. appel. subdens, q̄ in dubio non intelligitur cōstitutus ad futuras, sed ad præsentes tantū & in hoc etiam magis communiter conuenire doct. cūm quibus est gl. in l. omnium ff. eo. de proc. & in l. domus. §. si quis vicinas ædes. versi. augere. ff. de dam. infe. F. Turz.

Si quis procuratori, tutori, curatori vel id genus ꝑsonis solutionis recipiendæ à debitore facultatem dederit cum clausula, q̄ in prædictis & circa ea liberam habeant administrationem, & iis quoque vt terminum seu dilationem debitori concessam prorogare possint concessisse censetur, vt voluit Bar. in l. qui Romæ. §. Calimachus. de verb. obl. cuius opi. à cæteris doctorib. communiter approbari attestatur Alex. in l. pactum curatoris. C. de pac. F. Turz.

Procuratorem, curatorem & huiusmodi personas, si eis cōcessa & data sit potestas solutiones à debitore recipiendi cum clausula, quod in prędictis & circa habeat liberam administrationem. terminum & dilationem ipsi debitori prorogare posse, voluit Bar. in l. qui Romæ. §. Calimachus. ff. de ver. ob. & cū communiter in hoc doct. sequi scribit Alex. in l. pactū curatoris. C. de pact. tu tamen aduerte quia Bart. ibi tres casus ponit. Primus est, cum quis ɔ̄stituit procuratorem in aliqua causa illi specificata & expressa, videlicet constituo N. Procuratorem meum in tali causa, quam habeo, vel habere intēdo, cū siue ɔ̄ N. ɔ̄cedens illi liberam & generalē in prædictis administrationem, & tūc illud, q̄d importat liberæ & gn̄alis administratiōis cōcessio, quo ad omnia iuxta l. procuratorem cui libera. ff. de proc. illud idem importat adiecta ad certā speciem vel causam l. si duo. ff. de administ. tuto. c. qui ad agendū. e. ti. in 6. secūdus, quando constituitur procurator ad agendum & defendendū, libellum dandum, litem contestandum, &c. cum clausula dās in prædictis liberam administrationem, tunc tali procuratori non est concessa libera administratio causæ, sed solum instantiæ, vt ipsa verba sonant, & tunc nō potest trāsigere & cōsequenter dilationem ad soluendum prorogare, sed solùm super instantia conuenire, & pacisci poterit. Tertius casus est, quando constituitur in causa, quam constituens habet, seu habiturus est cum N. causa aliter non expressa, & isto casu verbū causa impropriatur, & de necessitate refertur ad instantiam, quæ est de futuro, & non ad ius, quod est de præsenti: & meritò super causa pacisci, ne aliter conuenire, nec dilationem prorogare poterit. ex qua casuum positione constat Alex. in d. l. pactum. C. de pact. minùs indistinctè loquutū fuisse, & de dist. Bart. non eo tunc meminisse. F. Turza.

Gl. in l. licet. C. de proc. in verb. inueniatur ibi probare, &c. voluit quòd si exceptio falsi procuratoris, veluti tu nō es ꝓcurator, post litis contestatio. differatur, ex tali mora trāsferatur onus probandi in negantem, & opponentem, illam tamen reprobant Guid. de Suza. Cy. Franc. Tig. & Bar. tene[illegible]es ɔ̄rium, videlic

videlicet ipsum procuratorem allegantem se habere mandatum teneri illud probare per tex. in l. actor. C. de probatio. & l. asseueratio. C. de non nu. pec. cum quibus conuenire videtur Imo. in c. quoniam contra, de probatio. & ibi Abb. Alex. tamē dicit gl. veriorem, & cum ea transit, cum qua cōcordare dicit aliam gl. in l. Pomponius. §. rati. ff. e. & ibi Ang. Bal. quoque Sali. Fulgo. & Castr. in d. l. licet, transeunt cum gl. Limitat tamen hanc op. idem castr. non habere locum, vbi reus cōdemnatus ad impediendum executionem sententiæ ɔ̄ eum latę opponeret, quod hactenus procurator nō habebat mandatum, quia tunc, cū nō dicatur opponi ad impediendū processum causæ, cum iam sit finitus. sibi non incumbit onus probandi q̄ esset falsus procurator. sed ipsi actori q̄ mandatum haberet. secùs tamen quando opponitur ad impediendum processum, & nihil allegat, ac propterea Ale. ibi hoc dictū paruipendit dicens, q̄ leges supra allegatæ videntur, si diligenter considerentur, etiam procedere in casu isto hac ratione quia dominus petendo executionem sententiæ latæ ad eius fauorē cum falso procuratore, videtur habere ratum quod idem assertus procurator gessit, & hoc facere posse, & isto modo sententiam alias nullam conualidare, per gl. quam dicit magis communiter approbatam in l. si mater. §. iure. ff. de exceptio. re. iud. & applaudit Bar. dicenti in d. l. licet. q̄ quando declaratū esset procuratorem esse legitimum vel approbatum fuisset instrumentum mandati. si postmodum in persecutione litis opponatur exceptio falsi procuratoris, incumbat onus probandi opponenti. vide latiùs ad prædicta omnia per Alex. in d. l. licet. F. Turz.

Procuratoris mandatum potest probari per testes, Balb. decis. 90. Boe. deci. 181. n. 1. Ias. de pro, C. in l. si cautio. n. 7. com. dicit. Villal.

Procuratorium si dicat, quod constituens promisit ratum, quicquid legitimè factum sit, est nullum. Ias. in d. l. quæ acta, n. 23. com. dicit. idem.

Procuratorium si habet clausulam, quòd procurator possit facere omnia ea, quæ possit dominus, si fuisset præsens, censetur habere mādatum cum libera, Ias. in l. quæ acta. n. 2. de off. proconsul. ff. com. dicit. idem.

Procuratorium debet probari plenè, Ias. in l. cautio. de procurato. C. com. dicit. idem.

Procuratorium exemplatū manu ipsius notarij, qui ipsum confecit, facit fidem, non tamen alterius, etiam si notarius dicat instrumento donationis, vel alterius contractus, q̄ Petrus nomine petri, & de eius mandato, quod ipse vidit, non creditur, nisi totus tenor sit insertus de verbo ad verbum authoritate iudicis. Boc. decis. 281. n. 3. communem dicit. idem.

Si totus tenor instrumenti in actis iudiciariis inseratur, creditur, & facit fidem, can. 2. decis. 281. n. 9. com. dicit.

Amplia, si de mādato iudicis in extraiudicialibus inseratur, si totus tenor inseratur in alio instrumento publico. Boe. ibi. n. 23. com. dicit.

Amplia secundò, si per notarium sit insertus totus tenor in alio instrumento de consensu partium, facit fidem. Boe. ibi n. 23. com. dicit. idem.

Procuratoris officium vilissimum est, & similiter non publicum, sed priuatum est. §. fi. & ibi latè Are. Insti. de except. & probatur expresè in l. si quis procuratorem, & ibi Bart. C. de decur. lib. 10. meritò procurator ipse illud quod acquirit mediante officio suo procurationis nō dicitur, nec dici potest peculium quasi Castrense, sed aduentitium, ita voluit Baldus & Are. in l. fori. C. de aduocatis diuersorum iudiciorum, Bald. in l. cum oportet. C. de bonis quæ liber. quorum opi. non habet cōtradicentem & communem adserunt esse doct. passim, præsertimque Riminaldus in §. institu. per quas person. ius nobis acq. n. 61. & seq. licet ipse ibi, & male per pulcherrima fundamenta conetur suadere contrarium. F. Viuius.

Procurator diligenter fines mādati custodire tenet. l. diligenter. ff. manda. Quod latè declarat. Ias. in l. 1. n. 17. ff. de off. eius, in l. si mora. n. 25. ff. sol. mat. in l. 1. §. si procurator, n. 3. ff. si quis ius dicen. non obtemp. & l. si quis mihi bona. §. sed quid. ff. de acq. hære. sed quotiescūque procurator, tutor, vel curator ꝓmitteret nomine proprio tantum, & vltra nomen officij indubitanter obligarentur, quoniam præsumuntur egressi officij naturam proinde ex huiusmodi obligatione perpetuo tenētur. l. procurator qui de euictione. ff. de proc. vbi Bart. fatetur esse vnum ex casib. in quibus stamus certè, & cum eo sentiunt cæteri communiter ibi, vt omnes Doct. testātur in dicto loco Soc. cons. 2. vol. 2. F. Viuius.

Procurator in capitalibus causis non auditur, nec admittitur. l. pe. §. ad crimen. de publi. iudi. & l. seruum quoque. §. public. ff. de procurat. C. dato quòd non compareat per se delinquens, sed per procuratorē in causis prędictis specialiter constitutum, & plenariè instructum reputandus est contumax secundum Io. Andr. in ca. fi. de iur. calum. Ang. in l. si actor. ff. de proc. & in l. fi. eo. ti. vbi ait, quòd in palatiis ita seruatur, & hoc idem testatur Aug. in addit. ad Aret. in tract. de malefi. in ver. qui iudex vidēs q̄ inquisiti, & ita iudicaui reputādo infinitos delinquentes contumaces casibus euenientibus dum eram iudex criminalis in ciuitate Terami, anno Domini 1560. tamē limita prædicta q̄ amittendus est procurator ad allegandum iniustitiam, seu nullitatem banni, quæ ventilatur seorsum à negotio seu delicto principali, ita no. Ang. ibi, & idem videtur concludere Io. de Imol. in c. veniens, extrà de accusatio. & Io. de Anania ibi, vbi aiunt omnes Doct. communiter hoc tenere ibidem q̄ procurator, seu informator de defensionib. absentis, potest in causa criminali audiri, & ad hoc subdit Imol. loco de quo suprà se alias fecisse porrigi capitula iudicij per procuratorem, ac nominari testes, qui super eis possunt iudicem informare cum protestatiōe, quòd vellet super eis veritatem inuestigare, cum ad id nemine petente, & ex seipso teneatur. aliter imputādus foret in syndicatu. propter hoc asserit idem Imol. magnum verbum, videlicet se euasisse vnum delinquentem à sententia bāni, & refert Anania in d. c. veniens. & sequitur consulendo Mars. cons. 6. n. 24. & istorum opinionem sequitur quoque approbat, & inquit communem Gram. cons. ciuili. 37. n. 10. cū aliis seq. & quamuis vt superius docuimus procurator in capitalibus interuenire nequeat, tamen potest interuenire in causa criminali, in qua venit imponenda pœna relegationis, vel minor, vt sentit gl. in d. §. publicè, & in d. §. ad crimen. & in c. veniens, & istam opi. recitant esse communem & obseruari in practica Moder. in §. ad crimē. & Aug. Beroius in d. ca. veniens. nu. 35. & 39. In contrariam verò sententiam præcipitanter inclinauit gl. in auth. quod ius. C. de proc. Bart. in d. §. ad crimen. & Sali. in l. reos. C. de publ. iud. Quicquid ob hoc isti celebres Doct. suadeant non discedo à prædicta communi, quam sequitur, & tuetur ab omnibus cōtrariis Beroius in d. c. veniens, & his vtiliter accedit ad præmissorum declarationem, vbicunque in causa criminali admittitur procurator, si dubitatur, de mandato debet caueri de rato per procuratorem rei, secundum Baldum in l. non solum. §. fi. ff. de procur. & hoc idem dicendum est in procuratore accusatoris per eandem, & fortiorem rationem per no. per Bart. in d. §. ad crimen. F. Viuius.

Procurator minor 25. annis pro alio esse iuxta communem non potest vt refert Ben. capr. reg. 61. n. 2. & 3. vbi vide fallentias s. in verbo Minor.

Procurator pro quo dominus satisdedit licet præcisè non teneatur defendere dominum, & ne quidem si ipse procurator satisdederit de iudicato soluendo vtrunque & ob rem nō defensam committatur stipulatio & domino teneatur ad interesse. l. non cogendum. ff. de proc. §. mandatum, institutio, de mandat. & notat per Inn. in ca. constitutis. de procuratoribus. tamen si dominus præsente & non contradicente procuratore satisdedisset præcisè defendere teneretur. gl. & Bart. in l. filiusfamilias. §. fi. ff. de proc. gl. in clem. 1. & ita Paulus de Leazaris. Zenzel. & Stephan. eodem titul. gl. & Bart. in l. sed & hæ §. præter. ff. eodem. & ita communiter teneri refert Bened. capr. reg. 63. n. 2. idem est, si suscepisset procurationem litis periturę quia tunc cogetur litem contestari. secundum Io. Andr. in c. accedens. de procuratoribus. & Doctores in d. clem. 1. e. tit. iuxta textum & glo. in l. mutus. §. fi. lege metus. l. sed etiam. ff. eo. tit. & id communiter quoque teneri ibid. numer. fi. refert Benedictus.

Procurator licet secundum gl. in capi. cùm olim Abbas, de officio delega. possit prorogare causam de tempore ad tempus, contrarium tamen verius est, iuxta communem opinionem, vt voluit Goffred. d. cap. olim. & ibidem Abbas & Inn. in ca. de causis, de officio deleg. quod & Bart. voluisse videtur in l. qui Romæ. §. Callimachus. ff. de verb. obl. D. Nicol. d. ca. cùm olim. quod procedit nisi procurator haberet generale mandatum cum libera administratione, & potestate, aut si talis prorogatio esset parui prceiudicij, nisi fieret in commodum domini, aut si dominus sciuit prorogationem factam, nec cōtradiceret, iis enim casibus prorogatio de tempore ad tempus procederet, vt refert Bened. capr. reg. 64. n. 6. & seq.

Procurator siue generaliter ad omnes causas, siue ad vnam litem persequendam constitutus sit à sententia contra se lata tenetur appellare. l. inuitus. & ibidem gl. & Bartol. 522. C. de procuratoribus quod regulariter atque communiter procedere dicit Benedictus Capra regul. 65. num. septimo. & 27. aliàs tenebitur domino actione mandati ad interesse, iuxta l. si

procura

Universidad de Deusto
Biblioteca

procuratorem. §.si ignorantes. ff. mandati l.liberto §.fin.ff.de neg.gestis. Aut domino denuntiare, se in causa succubuisse, ad hoc vt ipse possit appellare, nam hoc casu si non appellet, modò denunciet excusabitur. alteru trum enim tenetur facere, etiam si dominus rescíuerit eum succubuisse, vt est textus & gl. in d.c. non iniustè. versi. vel potest dici, vt tenet Io. Andr. & communiter teneri secũdum D. Nicolaum ibidem refert Bened. ibidem nu. 14. quod etiam procedit licet ex actis constet facere malam cãm, quia tutiusſit vt appellet vel denuntiet, qd communiter teneri n. 15. asserit idem Benedictus, quod verũ est in procuratore ad totam causam, non autem ad certum aliquem actum constituto, ibidem n. seq. idem obtinet in defensore, negotiorum generali gestore, & actore, &c.

Procurator ad certum actum tantũ datus, puta ad recipiendum libellum vel audiendam sententiam, non tenetur appellare, quia eius mandatum eousque non se extẽdit vno. n. processo, aliud prohibitum censetur. l. maritus. C. de proc. secundum Goff. Io. And. & D. Nicolaum in c. non iniustè, de proc. idem est in defensore, qui non ad plenam causam, sed duntaxat ad allegãdam absentiam admissus fuit. iuxta l. liberto. §. fin. ff. de neg. gest. sec. Bart. ĩl. inuitus in 2. lectura. de procuratoribus. & vtrumque communiter receptum affirmat Bened. Capr. reg. 65. n. 17. & seq.

Procurator si ob paupertatem in scriptis non appellauerit excusatur, cũ non potuerit soluere aduocato & scriptori, nec arctatur ad appellandum viua voce, cùm sit in sua electione, secundum gl. & Host. in ca. non iniustè. de procurato. & ibid. Goff. & D. Nicol. & ita communiter teneri refert Bened. capr. reg. 65. n. 23. idem si ob iustum metum iudicis, partis, vel statuti appellanti imponentis pœnam, non appellauit, quia similiter excusabitur secundum gl. & Host. d. c. non iniustè. & D. Nicol. in c. fi. de appellationib. idque communiter teneri asserit ibidem n. 24. bened. idem si infirmitate impeditus non appellarit, Host. d. c. non iniustè. licet autem ob paupertatem metũ ac infirmitatem, ob omissam appellationem excusatur procurator, ita quoque ob non factam ex tali impedimento denunciationem excusari posse videbitur. vt ibid. n. 27. ex lege, illud, ff. ad legem Aquil. Bende. capr.

Procurator licet appellare teneatur, non tamen appellationem prosequi tenetur. doct. in l. inuitus. C. de procu. canonist. in c. nõ iniustè. e. tit. vbi Imol. communem dicit. quemadmodum refert Bened. reg. 65. n. 30. iux l. si actor. C. de appellatio. Quod tamen fallit, si in sua fide suscepisset causam ad fi. vsque prosequendi, aut nisi ad vtramque instantiam fuisset constitutus, aut nisi generaliter ad omnes causas, aut in rem suam cõstitutus fuisset, aut nisi ab interlocutoria appellatum esset, aut si consuetudine aliter obtinuisset, iis enim casibus appellationem prosequi procurator teneretur, vt ibid. n. 31. & seq. recẽset idem Bened.

Procurator licet in appellatione ab interlocutoria etiam si ad vnam tantum causam datus sit tenetur appellationem prosequi, cùm veniat incidenter ad ipsam causam principalem. l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. ff. de procur. & in l. procurator. in fine principij ff. de oper. no. nunc. c. non iniustè. de procurator. id tamen fallit, si causa deberet tractari in loco remoto, quia tunc procurator ne abstrahatur à propriis negotiis, non tenetur prosequi ad causam appellationis, argumento. l. sancimus. C. de aduocat. diuer. iudi. secundum Fulgos. & Salicet. in l. inuitus. C. de proc. idem tenuit Io. And. post Imo. in d. c. non iniustè. de proc. & ita similiter passim receptum esse asserit Bened. capr. reg. 65. n. 36. & 37.

Procurator eo casu quo non tenetur appellationem interpositam prosequi, neque potest eam si vellet prosequi vt procurator, sed vt quilibet alius, de nouo potest admitti, secundum gl. & Bart. in l. si actor. C. de appellation. vnde si velit interuenire pro reo, pro quo fuit procurator, poterit interuenire satisdando de iudicato soluendo. l. minor ff. de proc. Sin ,p actore, tunc fi est coniuncta persona poterit appellationem prosequi cauendo de rato, prout voluit Bart. d. l. si actor. & ita communiter Cy. Rayn. & Doct. in l. inuitus. C. de proc. tenere affirmat Bened. capr. reg. 65. n. 42. & 46.

Procuratorem non valens constituere, excusatur: probatur per multa iura, in quibus semper consideratur, quòd quis possit procuratorem constituere. ad hoc, vt contra eum proceda tur, vel iudicetur, vti contumacem, vel in aliquo, eius intẽtio repellatur: vt est l. Papinianus, ibi potuerit adire per procuratorem. ff. de minor. & in l. sed & si per prætorem. §. 1. ibi, quia potuit procuratorem relinquere. ff. ex quib. caus. maior. & vtrobique dicit Bart. idem dicitur c. bonæ. post medium, ibi, securè potuisset procuratorem constituere, de elect. & ca. cum dilecti. circa medium, ibi, & dirigere potuerat responsalem: de dol. & contuma. prout hæc, & alia iura considerant in suis ꝓs. Doct. Patauini Collegij ostendẽtes, quòd ita communiter tenetur. Et vltra allegatos per eos, ita firmat Bellamer. in c. querelam. in 3. qu. de Procurator. inquit enim, in absenti ex causa non probabili, vt quando ex culpa sua id euenit, & in quibusdam aliis casibus, certum est, quod tenetur mittere procuratorem si potest, vt per eum: Si igitur non potest, secus erit secundum eum, vt inquit Soc. iu. in cons. 38. n. 10. vol. 4. allegãs Soc. Sen. patruum suum in solenni suo tractat. de citatio. nu. 57. in fi. & n. 60. ponentem huius dicti rationem, Nam si non potest, &c. E. Muscul.

Procurator. Si pupillus cum authoritate tutoris constituit procuratorem secundum formam. l. neque. C. de procu. solus tutor illum poterit reuocare, secundum Dy. in l. si quis mancipium. §. si pupillus. ff. de instito. per l. si epistolam. ff. de acquiren. hære. facit quod vult Inn. in ca. ad hæc. extrà de testi. de procuratore constituto à monasterio cum consensu abbatis, vt abbas solus illum possit reuocare. ita etiam tenet Bart. in l. actor. ff. rem rat. ha. qa solus tutor habet exercitium actionum. Balb. decis. 100.

Procurator accedens de partibus valde remotis in aliquod iudicium cum instrumento mandati, perensque creditum sui principalis, atque exhibens mandatum ipsum in iudicio prædicto, licet aduersarius excipido opponeret de procuratore incognito, ac non esse illum in mandato descriptum, nihilo minùs præsumitur sec. Cy. Bald. & Saly. in l. si qua per calumniam. C. de episc. & cler. Ang. in l. comparationes, in fi. C. de probat. Abb. in c. coram, de offi. deleg. Imol. in clem. 1. de procur. Fel. in c. 2. de testib. Alc. in tract. de præsumptio. reg. 1. præsump. 33. nu. 2. & Mars. cum aliis accumulatis per eum, in l. si quis ne quæstio, n. 143. ff. de quæstio. & ista est communis opinio præcipuéque ad præsumptionem inducendam pro producente, vt onus probandi transferatur in aduersarium opponentẽ non esse illum, de quo in mandato fit assertio. quamuis Felin. in d. c. coram, ab hac communi sententia, & verissima recedere non erubescat. F. Viuius. lib. 2. opi. 239.

Procuratorium mandatum non solùm per expressam confessionem mandati & procurationis, sed etiam per traditionem instrumenti inducitur. Nam eo ipso quòd quis comparet in iudicio tanquam procurator, & produxit instrumentum præsumitur ex eo procurator, vt admittatur saltem cum cautione de rato. Bart. in l. vul. in fi. ff. de administ. & peric. tutor. & in l. 3. §. causæ. n. 2. ff. de carbon. edict. Bal. in l. si qua per calumniam. in fi. C. de episc. & cler. & Pau. de ca. in l. Mæuia ma rito. nu. 3. fol. ma. Quamuis Bal. sententiam contrariam in l. 1. n. 11. ff. de proc. amplectatur: tamen Bar. & aliorum magis cõmuniter approbatur. Io, de Imo. Fel. & alij ĩ c. communia. ext. de of. & potest. iud. delega. Ias. in d. l. 1. n. 11. C. de proc. Marant. in repet. l. si actor. n. 2. C. e. & Rol. à Valle, in cons. 46. n. 6. in 2. Tom. cons. Kirchouius.

Procurator an possit in criminalibus admittiti, quotiescunque absens diffinitiuè condemnari potest, magna est Docto. controuersia. Nam Cy. in l. reos. C. de accusat. sint quòd sic, cuius opinionem communem dixit Imola. in l. pe. §. ad crimẽ. de pub. iud. quam secuti sunt. Corn. cons. 17. lib. 3. Ruin. cons. 118. lib. 5. Capolla cons. crim. 46. Marianus in cap. veniens. de accusat. & alij multi. contrariam verò, quòd etiam hoc casu non sit admittendus procurator, tenuit Rayn. in d. l. reos. cuius opinionem communem esse, & in practica indistinctè seruari, dicit Cla. d. §. fi. q. 32. versi. Hæc autem. Si tamen procurator non defendere, sed tamen causas absentiæ proponere vellet, audiendus esset, vt non solum communem, sed receptissimam esse opinionem attestatur Menchiaca controuers. vsu frequent. c. 17. nu. 2. Cla. ibidem in fine. P. Fich.

Procurator non solum in publicis criminibus non admittitur, sed etiam in priuatis delictis. communem opinionem dicit Benedict. de Plumbin. in l. pe. §. ad crimen. ff. de publib. iud. nu. 3. & Rubeus ibidem nu. 10. 121. & seq. Marianus in c. veniens. nu. 20. & seq. de accusat. quem refert Boss. in titul. An in causis criminalibus, nu. 1. ver. Prima igitur. Menchiaca controuersia, vsu frequent. cap. 39. num. 24. Ratio est, quia si reus condemnaretur in pœnam corporalem, executio non posset fieri in procuratorem, & ita iudicia criminalia redderentur elusoria. communem opinionem dicit Alberic. in l. ferunt quoque. §. publicè. ff. de Procurator. nu. 18. Blancus in Practica crim. nu. 14. Clar. dicto §. fi. quæst. 32. versi. 1. & seq. Et hinc infertur, quòd dicta conclusio de procuratore non admittendo procedit tantùm quando veniret pœna corporalis imponenda, vt communem opinionem dicit Sapia. Reper. l. Imperium

Imperium. n. 42. ff. de iurisd. omnium iudic. Si autem ex iuris dispositione non imponit pœna corporis afflictiua, sed pecuniaria tantùm, eo casu admittitur procurator. communem opinionem dicit omnium tam legistarum quam canonistarum opinionem Marian. in c. veniens n. 24. de accusat. Mẽchiacha, in c. 17. controuers. vsu freq. in fi. Imò etiamsi veniat pœna relegationis, vel alia ea minor imponenda, similiter poterit interuenire procurator. communem opinionem dicit Bened. de Plumbin. in d. §. ad crimen. nu. 24. & Rubeus ibidem num. 124. & seq. idem attestantur scribentes in d. cap. veniens. & in specie Abb. nu. 18. Anan. nu. 18. Marian. nu. 41. Berous, n. 35. Cy. in l. reos. C. de accusat. Cepolla, cons. cri. 72. & alij permulti, quos refert Cla. d. q. 32. ver. ex hac autem & sequentib. P. Fichar.

Procurator potest in causis criminalibus interuenire, si veniret pœna pecuniaria, & non corporalis, imponenda. communem opinionem dicit Marian. in c. veniens. de accusat. nu. 24. Menchiaca controuers. vsu freq. c. 17. in fin. idem est si relegationis vel priuationis aut depositionis pœna imponenda esset, dicit Abbas, in d. c. veniens. nu. 18. & Marian. num. 41. & seq. vide Clarum d. §. fi. q. 32. ver. Cæterùm, & sequentibus. Similiter poterit admitti procurator in casu quòd statutum dicat: si non soluatur pecunia infra certum tempus, quòd debeat imponi pœna corporis afflictiua, vt communem dicit Marianus in d. c. veniens. nu. 32. item si pro vulnere imposita sit pœna pecuniaria, sed dubitetur, an vulnus sit læthale, vt commu. dicit Alex. in l. prætor ait, in prin. num. 5. & seq. ff. de dam. infect. intellige sub conditione tali, si Titius moriatur, procurator habeatur pro non admisso, quæ tamen opinio Claro non placet. d. quæst. 32. ver. vlterius quæro. & sequent. idem.

Procurator potest in criminalibus pro reo interuenire, si reus est præsens in iudicio, vel ex illa causa carceratus. comm. dicit Imola in l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iud. num. 18. & seq. Clarus tamen dicit, si respondendum sit accusationi, inquisitioni, interrogationibus que fiunt à iudice, siue in examine, siue ĩ tortura, siue in aliis, similiter ẽt si ferenda sit sentẽtia, procuratorẽ si posse interuenire, secùs in aliis actibus cause, vt ad opponendas exceptiones, perducendum capitula, & simil. tunc enim tanquam quilibet defensor pro carceratis admitti solet, & ita practicari dicit Ang. ĩ l. seruum quoque. §. publicè. ff. de proc. & in l. reos. C. de accusat. Alber. in d. §. publicè. nu. 18. Blanc. in pract. cri. n. 65. Cla. d. §. fi. quest. 32. ver. idem quæro. idem.

Procurator potest in criminalibus interuenire ad proponendas exceptiones dilatorias, seu declinatorias aut alias, que ante litis contestationem proponi solent vt quod accusator sit infamis, excommunicatus, aut aliàs inhabilis ad accusandum. communem dicit Benedict. de Plumbin. in l. pe. §. ad crimen. ff. de publ. iudi. nu. 52. Intellige tamen, dummodò talis exceptio nihil ad ipsum crimen pertineret, aliàs secùs, vt si diceret se aliàs de illo crimine fuisse accusatum & absolutum. communem dicit Rubeus in d. §. ad crimen. nu. 214. nisi talis exceptio esset notoria, Nam tunc admittendus esset, vt communem dicit Nellus de bannitis, in 2. part. secund. temp. q. 14. Similiter si illa exceptio mixta & dubia esset, admittitur procurator, vt communem attestatur Berous in c. veniens. n. 32. de accusat. Cla. d. §. fi. q. 32. ver. pariter. vide Clarum. in d. q. 32. per tot. vbi hanc materiam, de Procuratoris admissione per plurimas quæstiones latissimè tractat. idem.

Procuratoris reuocati & certiorati gesta quam diu iudex vel aduersarius reuocationem ignoret, valent & tenent & domino præiudicant. l. vna. C. de satisd. & ibid. Bart. l. si procuratorem. 2. ff. de procur. gl. in c. mandato. eo. tit. l. dispensatori. l. cius. ff. de sol. §. rectè. instit. de mandato. gl. Inn. & Imol. in d. c. mandato. de procuratoribus, & ita communiter teneri asserit Benedict. capr. regu. 58. nu. 3. quod etiam procedit si iudex vel pars aliter quàm per viam intimationis reuocationem resciuerit ab ipso domino, vt vult Goffred. Host. & Io. Andr. de mandato, quòd communiter teneri secundum D. Ant. ibid. nu. 4. & 29. refert ibidem Bened. Capra idque contra regul. cum qui certus. de regul. iur. lib. 6. adhibita tamen Bart. distinctione. lege quidam. §. ex quo. ff. de administratione tut. quam communiter ibidem receptam dicit Benedictus, quoniam non ad notificandum tantùm, sed etiam ad incitandum vel prohibendum requiritur intimatio siue denunciatio, quo casu sola scientia non sufficiet. l. denunciasse. ff. de adulter. idque obtinet siue reuocatio post vel ante litis contestationem fiat, & communiter teneri argumento. c. translato. de constitu. & gl. in ca. i nostra. de procur. act. quæ videtur velle quod licet procurator non fuisset ingressus iudicium, tamen reuocatio debuisset peruenire ad aduersarium, quod verum est, & similiter communiter tenetur, quando notitia mandati peruenisset ad aduersarium, secundum gl. notabilem, & communiter approbatam in ca. 2. de procurator. lib. 6. secus si talis notitia ad eum peruenisset, refert ibidem nu. 12. & sequ. Benedict. quam similiter communiter esse ibidem refert. Fallunt prædicta nec procedũt in ,pcuratere generali ad causas vel ad negocia, nõ solùm respectu causarum, vel negotiorum, sed etiam personarum & tribunalium, quia satis est quod ipse procurator certioretur, excusatur enim & ab onere intimandi releuatur ob incertitudinem, & contrahenti vel colligenti cum eo consulitur, quia poterit agere contra ipsum procuratorem reuocatum, & reuocationem occultantem. l. falso procuratore. ff. de conditio. ob causam. l. plautius. ff. de proc. ca. per tuos. de arbitris. quod voluit Martinus Sillimannus, quem refert & sequitur Guliel. de monte Lunduno in clem. vnica, de renunciatio. & Bart. in l. vnica. de satisd. & Do. Nicol. in rub. de procu. cum quibus cæteros transire refert Bened. capr. ibidem nu. 17. reg. 59. n. 2.

Procuratoris reuocati & certiorati gesta licet domino non præiudicant. gl. in c. ex insinuatione, & in c. nostram. de procuratoribus. tamen si dominus post reuocationem gesta tacitè vel expressè rata haberet, quod facere potest, ẽt post sententiam latam in fauorem vel contra procuratorem, in sui præiudicium, & tenerent. l. 3. §. falsus. ff. rem ratam haberi. l. licet. ff. de iudi. l. sæpe. ff. de re iud. gl. in l. si mater. §. hoc iure. ff. de excep. rei iudicatæ, idque etiam inuito & contradicente aduersario, vt approbant Bart. Bald. & Ang. in d. l. licet. & Imol. in d. l. sepè. idque communiter teneri contra vltramontanos asserit Bened. capr. reg. 58. n. 22.

Procuratorem fines mandati egredientem, qui scit, nec cõtradicit, videtur consentire & ratum habere. gl. in c. cùm olim. & ibid. D. Nicol. Host. Io. And. D. Floria. & Imol. & communiter doct. de officio deleg. vbi Imol. id quoque ad extraiudiciales actus extendit per l. fi. C. quod cũ eo. vt refert Bened. capr. reg. 55. n. 2. & seq.

Procuratoris reuocati gesta, ipso procuratore, iudice, vel aduersario, reuocationem ignorante, licet valeant. tamẽ si per ipsum procuratorem, iudicẽ, vel aduersarium, malitiosè fiat, quò minus reuocationis intimatio ad eos vel ad alterum ipsorum peruenìat, non valebunt. gl. in clem. vna. de renunciat. & ibid. Laud. cum quo communiter transeunt doct. vt refert Ben. Cap. reg. 59. n. 10.

Procuratoris reuocatio in his quæ requirunt perseuerantiam cõsensus, nec sine iussu præsentis domini sortiri possunt effectum, siue intimetur & perueniat ad notitiam partis siue non, semper impediet actum. gl. & Rayn. de Fargiis in clem. vna. de renun. Imola in c. ex parte Decani. de rescrip. l. quod nostrum, de regulis iuris. cap. fi. de procuratoribus lib. 6. l. si pœnituit. ff. de diuortiis. vbi secundum Baldum ponderari debet præsentiam consensus, & non domini præsentia, quæ loco cum sit circumscripta, non potest esse vbique quemadmodum mens & animus, idque communiter teneri refert Benedictus capr. reg. 59. nu. 20. quod tamen nume. 24. fallere dicit in resignante beneficium reuocato mandato. propter superioris reuerentiam, quæ ea ratione illuderetur. quod verum esse & communiter teneri d. clem. vna. de renũciatio. ibidem. nu. 32. dicit.

Procuratoris reuocatio iudici tantum intimata ignorante aduersario, postea gesta ipso iure reddit nulla, quia iudex sciẽter ferret sententiam contra personam non legitimam. gl. in l. vna. C. de satisd. vbi Bart. & Doctores. & gl. fi. in l. si procuratorem. 2. ff. de procur. & ita communiter teneri dicit Benedictus. regul. 59. numero 35 argumento. capitul. si duobus. de appellation. aliàs si peruenisset ad notitiam aduersarij, ope exceptionis fungi possunt. dict. l. vnica. C. de satisd. vti gloss. & Bartolus.

Si procurator citatus vel assignatus per contumaciam venire neglexerit, adhuc poterit dominus appellare, maximè si procurator non sit soluendo, secundum Bart. in l. 1. §. si procurator. ff si quis ius dic. non obtẽ. in l. 1. in fi. ff. quando ap. fit. Salic. in l. 3. C. quomodo & quando iu. circa fi. Inn. Bu. & Pan. in c. 1. extrà vt lite non contest. in 5. col. Nisi dominus sciens citationem procuratoris comparere neglexerit, quo casu procedat opinio cõtraria Ang. in d. §. fi procurator. secundum cano. vbi supra. Balb. decis. 158.

Licet procurator qui litigauit, non patiatur executionem sententiæ, poterit tamen conueniri ex stipulatione & promissione sua de iudicatum soluendo, per leg. si procurator meus. in

Universidad de Deusto Biblioteca

meus.in fi.ff.de proc.Nam sic satisdando procurator intelligitur se liti offerre,& patitur executionem sententię.l.Plautius. secundùm verum intellectum.ff. eo. & secundùm Do.Nicel. in l.4.§.actor.ff.de re iud. Balb.decis.437.

Procurator falsus. Gestum per falsum procuratorem in auditorio principis, non potest per dominum ratificari propter detestabile vitium obreptionis in eo auditorio commissum per c.ex parte decani.in ver.quia verò.extrà,de resc.& ibi Inn. Per falsum autem nuncium gestum indistinctè ratificari non potest.l.multum.& ibi Cy.circa fi.C.si quis alteri. Balb.decis.205.

Procurator dominus litis.Etiam per primum actum cōtradictorum, quem in iudicio facit procurator interueniēs post litem contestatam , cum principali efficitur dominus litis, & instantia trāsit de domino in procuratorem,qui hoc ideo poterit alium substituere,secundùm Pe.Cy.Bal. & communiter doct.in l.nihil.& in l.nulla. C. de proc.licet secundùm ipsum Bal.contrarium senserit Bart.in d.l.nihil.& Archid. in ca.3.de proc.in 6.tangitur aliquid per gl. in c.querelam. extrà de electionib.Primam etiam tenēt Do.de Rota.in nouis.decis.125. in rub.de proc. Balb.decis.485.

Procuraror citādus. Si principalis citatus in principio causæ comparuit per procuratorem legitimè constitutum,qui litem inchoauit,& ex post citetur idem principalis,ad aliquem articulum vel actum in ipsa causa,non tenetur comparere,qa à principio ꝯstituendo procuratorem,videtur animum suum declarasse, quod p procuratorē litigare volebat, & esse in iudicio. ideo debet procurator citari non dominus , aliàs actus & sentētia est nullus & nulla sec.do.Lamb.de Rampo.& Bar. in l.1.C.de sen.& interlo.om.iu.& in l.procuratoribus. C.de proc.& ibi Bal.& Pan.in l.dilectus.extrà,de proc.quod limitatur sec.Bar.in l.quamuis.ff.de dam.infec. nisi procurator non defenderet,quia tunc dominus posset citari.idem si citaretur dominus tanquam melius instructus,putà ad respondendum positionib.& ad similia,per notata in c.1.de iud.in 6. & in l.fi. C.de proc. Et hanc limitationem tradit do. Constan.in tract. de caute.iudi.in tit.de cita.§.7.circa prin. Balb.decis.43.

Procurator constitutus ad agendum & defendendum , ac appellandum, censetur ꝯstitutus etiam ad secundam appellationem sec.Pet.& Bal.in l.nihil.C.de procur.& in l.inuitus.in fi.C.eodem. Balb.decis.483.

Si procurator à iudice fuit admissus in causa criminali,cùm non debuisset admitti , nec fuit de hoc obiectum per partem, non per hoc vitiatur processus,secundùm gl.c.1. de iudi.li.6. Spe.in tit.de proc.§.1.vers.sed pone ꝙ in causa tali. Bal.in l.ita demum.C.de proc.per l.quamuis indubitati. C.de adulter.licet secundùm eum contrarium tenuerit Iac. But.in l.licet. C. de proc. primum tenent Do.de Rota in nouissi.decis.154.in rub.de proc. Balb.decis.482

Procuratoris reuocatio. Et si constituens procuratorem in mandato promiserit & iurauerit non reuocare, potest tamen illum reuocare,secundùm gl.in c.fi.de proc.in 6.Bar.in l.cum precario.ff.de precar. Balb.decis.499.

Procuratoris mandatum. Regulariter mandatum procuratoris post etiam per testes probari,secundùm gl. Pan.in c.1. ext.de procur.gl.in l.maritus.C.eo.Azo in summa de manda. prin.Bar.Bal. Ang.& communiter doct. in l.non solum.§.qui alieno.ff.eo.quicquid ibi dixerint domini doctores vltramōtani,& Fulg.quòd tantum probetur per instrumentum.Balb. decis.190.

Procurator non potest sine speciali mandato aut generali cum libera iurisdictionem prorogare secundum gl.& Pan.in in c.cum olim Abb.de off.deleg.Ang.in l.2.in prin. ff.de iudi. per dictum.ca.Inn.in ca.de causis.extrà, de offi.deleg. Balb. decis.66.

Procurator regulariter appellare non tenetur , cùm in dubio pro sententia præsumatur: & propterea in dubio si nō appellauit sibi non imputatur.doct.in l. inuitus. C.de procur.& hanc communem sententiam esse dicit Rol. à Valle in cons. 10.in fi.in 2. To.cons. Quam tamen sententiam latius declarant Alex.de Imol.in d.l.inuitus.n.10.cum seq.& Ias.n.3.cum seq. Kirchouius.

Procurator ex longinqua regione cum mandato accedens, si is esse negetur,qui mandato ꝯtinetur,fundatam pro se præsumptionem habebit, & contrarij probandi onus aduersario incumbet.commune ponit Viuius lib.2.opi.239.Sed & illius mandatum quà testibus,qua scriptis ritè,ac rectè,probabitur. commune aiunt Ias.in l.1.n.7.ad fi.& n.8.C.de proc.Boer.decis.271.n.1.Bal. decis.110. Nec quidquam oberit si constitutus procurator infamiæ arguatur,infamiæ arguatur:quia licet infamem creari procuratorem ad causas,auctoritas iuris Pontificij inhibeat:tamen nulla Cæsarei constitutio interdicit.cōmune ponit cum Alex.Turz.opi.85.Imò, si rem ad viuum resecemus,nullo iure id vetari reperiem⁹. qua de re multa apud Marquard.de Iudæis.2.par.c.7.n.3.& n.4.ac n.12. plura apud nos alibi.Vbi autem procurator litem semel contestatus fuerit,non amplius absque causæ cognitione reuocari ab ipso litis domino poterit,si nolit aduersarius, quantumuis ipsemet procurator velit, vt comprobatum omnium calculis ꝯclusionem,& attestatur, & n̄ immeritò impugnat.grauis profectò, & acutus iuris interpres Ronchegallus in l.2. n.87.ff.de duobus reis.Nemo tamē, vel excommunicatus ꝑcuratorē à principio constituere cogitur.commune ait Turz.126. E.Suarez.

Procurator ad matrimonium ꝯhendum non aliter validè ꝯstituetur.q̄ si speciali ad id mandato creetur, & persona nuncupatim exprimatur, cum qua matrimonium ineundum sit, vt frequēs interpretū dogma affirmat Did.à Coua. in tract.de spōsal.2.par.c.3.n.8.Si aūt procurator ad matrimonium contrahēdum ritè ꝯstitutus, ac vel cum iureiurando reuocatum non iri stabilitus post mandati illius reuocationē etiam ignorans atque inscius contrahat, nullum prorsus mandatum erit commune inquit idem Did.eo.c.n.10. idem.

Procurator in iis criminis causis admittitur,in quib.vel relegationis,vel infamiæ supplicium vel nūmaria tm̄ pœna imponi potest.commune renūcio ex Paul.ī l.seruum quoque.§. publicè.ff.de proc.Marian.Soc.in c.veniens.de accus.Hipp.in pract.§.sequitur Franc.Viuius li.1.opi.251.& I.Cla.qui latissime de materia agit.in pract.§.vlt.q.32.per totā Poterit etiam præterea in iis criminum causis procurator creari,in quib. ex statuti forma absens quis ꝯdemnari potest.cōmune inquiunt Corn.cons.17.in prin.& cons.325.litera.G.lib.3.& ꝯs.122.litera F.li.3.Cepolla cons.cri.46.ver.præterea dico.Ang.in l.pe. §.ad crimen.fallen.9.ff.de publ.iud.quē laudat Aug.ad Ange. ver.qui iudex videns.n.13.Alex.de Neuo ꝯs.90.n.3.Sed quidquid ij iuris satrapæ deblaterent,ꝯrium profectò verissimum est, ac reipublicæ magis vtile. quia alioquin corporeis pœnis statutis nullus in absentes animaduertendi locus ex id genus foret,ꝙ ēt receptum asseuerāt Alex. ꝯs.116.n.18.li.2. Bened. de plumbin.in l.pe.§.ad crimen.n.12.& seq.ff.de public. iudi. Rub.in l.seruum quoque §.publice n.24.ff.de proc.alij, quos refert,& meritò probat,ac de praxi etiam cum nonnullis attestatur I.Cla.d.q.32.ver.hæc autem. idem.

Procurator, plurium nomine nec suam, nec suorum iniuriam vendicātium constitutus,accusationem iure prosequet, licet ipsemet constituentes reo id opponēte nequeant,vt frequenter scriptorib.probatum ait Aret.in c.olim n.10.de accusationib. idem.

Procurator regulariter in criminalib.non admittitur,vt est communis opi.Cla.qu.32.in prin.in criminib.non.modo publicis,sed & in priuatis.communis est opi.ibi.versi.1. Grassus communium opi.lib.2.c.10.q.1.Limita tamen, vbi non fuisset oppositum.ibi.q.2.& est communis opi. Vantius de nullita.process.fol.169.n.177. Alber. in l.accusatore.§.ad crimen. nu.14. ff.de publi.iudi.Corn.in cons.325.in 3.vol.Ias.in cons. 144.in 4.vol.Nam si posset comparere procurator nunquam posset fieri condemnatio de reo,quia augeret. Limita tamen in procuratore accusatoris,qui ad hoc haberet speciale mādatum ad accusandum,vt est communis opin. Cla.ibi.versiculo Ratio autem.Amplia in criminibus, in quibus irrogatur pœna corporalis vel corpori afflictiua, vt fustigatio, vt est communis opi.Clar.d.q.32.vers.ex hac Limita non procedere. vbi esset imponenda pœna pecuniaria , vt est communis opi.ibi:ver.cęterum.vel relegationis,vt est communis opi.ibi ver. huic.est exilij vel cōfiscationis ibi communem dicit. Blancus in pract.cri.fol.20.n.51.Cæpolla cons.cri.47.n.6.& cons.71. n.3.idem.si tractaretur de priuanda dignitate alicui,seu depositione ab ordine,vt est communis opi.ibi versi.idem etiam.idem, si pœna arbitraria esset iudici , qui corporis afflictiuam inferre non posset.communis est opi. Clar.ver.sed quæro.Secus si esset arbitraria Principi,vel superiori. idem est si statutū in defectum pœnæ pecuniariæ imponeret pœnam corporalem,quia potest interuenire procurator, vt est communis opi.Cla.ver.vlterius. Bald.in l.seruum quoque.§. publicè.ff.de procu. col.5.communem dicit in contrarium.Fallit,vt ibi.& intellige hoc,si reus sit facultatibus idoneus,vel fideiussorem præstet. Limita etiam in instructore, quia admittitur.Grassus vbi s.q.3.vide Portium communi concl. regul.38.lib.5.Ant. Gabriellius in suo communium conclus. libr.7.conclu.9.vbi ampliat & limitat. Nouell. in tract.ad defensam in prin.num. 10. vbi dicit communem opinio. quòd procurator pro absente in

sente in causa capitali potest interuenire tāquam instructor. seu informator pro defensione rei.Cæpolla cons.45.n.3.item limita.in incarcerato iustè.quia potest comparere citatus per procuratorem,vt est communis opi.de qua Mars.in prac. cri. in §.attingam.n.20. item limita si adsint statuta, prout extant in Italia, ꝙ absens possit de quolibet crimine puniri , & damnari, ad illius defensionem , quia potest procurator admitti, vt est communis opi.de qua Vantius de nullitatib.proces.fo. 170.Aret.cons.153. nu.6.vbi communiorem dicit.Sed cauti iudices possunt dicere.Ego volo reum in præsentia tanquam melius informatum,vt est communis opi.de qua Vantius ibi. n.177.item limita, si procurator vult allegare causas absētiæ, Cæpolla cons.cri.49.nu.9.& cons.50. Non admittitur tamen procurator proponens generaliter absentiam imputati Ruinus in cons.118.n.9.in 5.vol. Et vide Mars.in cons.39.nu.29. in 1.vbi dicit,quòd vbi potest procedi cōtra absentem de crimine,& ferri sentētia super illo, semper admittitur excusator ad allegandum causas innocentiæ licet procurator non admittatur.& est communis Doctorum opi.vt per Mars.ibi,idē est in instructore , quia potest non obstante statuto docere de innocentia rei,vt est communis opi. Mars.cons.81.n.58.ver. cum ergo tot & coram Principe pro causa capitali , etiam de ordinaria potestate n̄ potest comparere procurator.sec.Ang. in l.seruum quoque.§.publi.ff.de proc.Calcane.cons.2.n.56. admittitur tamē ēt procurator in causa criminali ad opponendum exceptionem ꝯ accusatorem,vel iudicem.idem,si accusatur monialis vel vniuersitas.Bened.de Vado foro Sempronio.in Reperto.Fel.in versi. Procurator quamuis,&c.item ad vnum tm̄ articulum admittitur procurator, idē,qn̄ causa criminalis incidit cum ciuili,idem,si accusatus dicit vulnus n̄ esse mortale,tunc,si est dubium admittitur procurator,si postea apparet ꝙ esset mortale,processus esset nullus. Bened. de Vado.vbi s̄.vide Fel.in c.meminimus.de accusa.vbi plures casus enumerat,in quibus admittitur defensor,& procurator in criminalibus.Non potest tamē cōparere procurator ꝑ vulnerāte quempiam ad mortem.Sed iudex debet supersedere,expectando mortem ipsius vulnerati ibi. Cla. ver.sed pone.qu.32. quia postea esset opus nouo processu super morte & noua se qui condemnatio.Et omnia acta præcedētia essent nulla.Procurator autem nō potest comparere pro ꝯtumace absente ex statuto,ꝙ requirit personam. Nisi quia potest proponere causas absentiæ,& eas defendere, vt est communis opi. Clar.d.q. 32.ver.hæc autem cōclusio.Quod intellige nō generaliter,vt dixi s̄.ex Ruino. Nec potest comparere procurator pro bāno secundo bānito absente:quia imputet sibi,si n̄ potest personaliter comparere. Bene potest impetrare saluumcōductum, vt possit se præsentare.& ita debet ꝯcedi. Cla.vers.tu scis.Quod saluumconductum facit Princeps,& non iudex,vt ibi.ver.de bes scire.Potest tamen comparere procurator pro hæredibus mortui, quando pro delicto memoria damnatur defuncti,vt est communis opi.Cla.ibi.ver.debes scire.item potest comparere procurator ꝑ reo carcerato,vel se præsentante ad carceres,vt est communis opi.Cla.d.q.32.vers.itē quæro. Tenetur tamē prius reus carceratus,vel præsentatus r̄ndere inquisitioni,accusatiōi,vel interrogationib.quę fiunt à iudice ī primo, vel cæteris examine,vel ītortura.cōis est opi.Cla.d.q.32.ver. item quero per seipsum,s.ad actus autem successiuos,puta ad opponēdas exceptiones producere capitula, & alia facere in ipsa causa, cum legitimo mandato, bene comparet tunc procurator.Cla.vers.item quæro.& potest allegare causas absentiæ cum legitimo mandato,vt est communis opi.Cla.d.q.32. ver.prædicta.Nec refert habeat mādatum speciale,vel habeat causam ipsam prosequendam,quia omnino est admittendus. Cla.ibi.idem, si talis procurator proponat reum habere capitales inimicitias in loco, vbi est citatus, vt est communis opi. Cla.ibi.ver.idemque. idem si ꝑponat aliquas exceptiones declaratorias seu declinatorias, vel aliquas ex his, quæ ante litē ꝯtestatam ꝑponi solēt.puta,ꝙ accusator sit infamis,vel excōicatus,vel huiusmodi,vt est cōis opi. Cla.d.q.32.versi pariter. Quòd intelligit , dummodo talis exceptio nihil ad ipsum crimē pertineret.Secus si talis exceptio opponeretur ad processum,sed tangeret ipsum delictum,vt si diceret,ꝙ alias de ipso crimine fuit absolutus,quia non admitteretur,vt est communis opi.Cla.ibi.Nisi talis exceptio esset notoria,vt est communis opi.Cla.ibi.Si verò talis exceptio esset dubia,non admittetur,vt est communis opi.Cla.ibi. Procurator etiam admittitur pro eo,qui bānitum occidit. Et admittitur ꝑ eo etiam qui libet de populo,vt est communis opi.Cla.ibi ver. quæro modo.& hoc si produceret bānum occisi banniti.alias secus.Si requireretur aliqua extrinseca probatio , vt est communis opi. Clar.ibi.item admittitur procurator,qn̄ proceditur per viam exceptionis,qn̄ vult repellere accusatorē ab accusatione, vel testem à testificāco,vel impediēdum missionem in possessionem prælati ad dignitatem, vel beneficium , ad qꝫ est promotus,& simi.quia causa est ciuilis,communis est opi.Cla.ibi ver. seq. Aut exceptio opposita per procuratorem tēdit etiam ad puniendum,vt quia petat accusatorem puniri,vel testem,nō admittitur procurator, vt est communis opi.Cla. d.q.32.itē admittitur ꝑcurator,ꝑ accusatore,& denuntiatore, ex communi practica,Fallit si principalis suus esset bānitus,vel aliter non posset accusare,quia fuisset accusatus de aliquo crimine. Cla.d.q.32.ver. quæro. item admittitur procurator in criminalib.parte non opponente,qn̄ delictum est tale, ꝙ nō potest procedi,nisi ad quærelam partis.Secus si ex officio,ex ꝯsuetudine,s.Chircouius communium opi.cēturia 1.ꝯclusione 59. & ꝙ omnia gesta per procuratorem in causa criminali , vbi agitur de pœna corporali,sint ipso iure nulla,licet nō fuerit oppositum de nullitate,quia partis,vel iudicis malitia,negligentia,aut imperitia,n̄ debet iuri publico nocere.Cla.d.q.32.ver. pone.& procurator & dominus simul in casib.in quib.procurator admittitur in eadem sententia simul cōdemnari debēt, ita practicatur.Cla.d.q.32.versi.vltimo quæro.& procurator pater pro filio ꝯdemnando absenter comparere potest,vt est communis opi.de qua Alex.de Neuo in cons.90.nu.3.Corn. cons.17.litera A.in 3.vol.vbi communem esse dicit tam antiquorum q̄ modernorum, & ex ꝯsuetudine totius Italiæ receptum ēt sine mandato,vt est communis opi.vt ibi per Corne. col.2.item procurator in criminib.in quib. venit imponenda pœna à relegatione s̄.nō admittitur,vt est communis opi. vt per doct.in c.veniens,de accusa.Pasethus cons.179.n.7.idem est,qn̄ est pœna arbitraria,vt ibi.Secus si de iure cōmuni pœna pecuniaria imponeretur,vt est dictū,vt est communis opi. tam iuris ciuilis quàm canonici,de qua Ant.de Tremolis ad pract.Bonacursij ti.quib.mo. suo nomine ciui.in gl.procurator.litera D.fo.41.item secus,si causa veniret separatim à crimine decidenda,licet esset criminis exclusiua,vt est communis opi.de qua apostillantes ad consilium Alex.33.litera B.in 3.vol.& vide Soarez ver.procurator.vbi quando possit comparare procurator. Bonac.

Procurator fisci, vt aliquid vēdat, nec fidem de precio habere poterit,vt est cōis opi.Soarez ver.ꝑcurator.n.306. idē.

Procurator generalis non p̄t facere actum,per quem dominus cadat in pœnam.Cur.iu.cons.149.n.9.com.dicit. idem.

Procurator falsus.Si dn̄s sciat cām agitari ꝑ falsum ꝑcuratorē,nec ꝯdicat sibi,ꝑiudicant gesta sec. Inn.in ca.ex parte decani.ext.de rescr.Bald.in l.in causæ.§.sed hoc ita.ff.de proc.dicit hoc procedere in procuratore actoris per gl.in l.quo enim.ff. rem ra.habe.in §.1.quæ parificat sententiam ratihabitioni:nō in ꝑcuratore rei,vt non fiat executio in dominum,sed in procuratorem falsum, nisi in subsidium procuratore nō existente soluēdo per Auth.qua in prouincia. C.vbi de cri.agi.opor. Balb.decis.276.

Procurator non p̄t obiicere exceptionem excommunicationis contra aliquem,nisi habeat mandatum speciale ad hoc per theoricam Inn.in c.super his.ext.de accu. vult Bal.in eius repertorio incipiēte, Abbas,in verbo procurator.& procurator ad litem constitutus potest ante lit.contest.reuocari,licet reuocatio non venerit in notitiam iudicis vel aduersarij , sec. Inn.ī c.ex insinuatione.in prin.ext.de proc. Bal.vbi s̄.gl.tamē & Pan.in d.c. & in c.mandato.e.tit.& Bar.in l.1.C.de satisdando.tenēt contrarium : nisi mādatum esset generale,& factum extra iudicium,& procurator nondum intrasset iudicium cū aliqua certa persona:quo casu posset procedere prima opi.secundum eos. Balb.decis.206.

Procurator non potest expresè renunciare appellationi à se interpositæ, licet sit dominus litis, sed tacitè sic,non prosequendo appellationem:secundum Ang.& Imo.in l.ab executore.in §.si procurator ff.de appel.& ibi do. Nicellus.idē Ang. in l.bonorum ff.rem ra.hab.quicquid contradixerit Ray. sec. Ang.vbi s̄. Balb.decis.135.

Procurator sine speciali mandato potest petere restitutionem in integrum incidenter, licet non principaliter, sec. Bar. in l.cum procurator.§.dominus.ff.de oper.no.nun. Bal.in l.1. C.etiam per procuratorem causam in integ.resti.agi pos. per l.fi.C.vbi & apud quem.iuncta ibi gl. & per nota.in c. suscitata.ext.de in integrum restit- Balb.decis.248.

Procurator certam vendendam creatus nisi mandato forma venditionis ac precij quantitas explicetur, n̄ poterit suas vices alij demandare.cōe pono ex Alex. & Ias.in l.quod quis. C.de proc.Ias.in l.1.ad fi.ff.de of.procur.Cæs. E.Suarez.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Procurator, qui ad aliquam causam simpliciter constituitur,& in ea succumbit, appellationem ritè interponere tenetur,quamuis illam prosequi nõ cogatur,at qui ad omnes causas quà vertentes,quà futuras expressim procurator creatur, appellationem tum interponere, tum sectari obligatus est,vt cum multis receptum affirmat Turzan.opinio 93.Que intelliges de sententia litem finienti. nam interloquutionum appellationes indistinctè prosequi tenebitur, si locus in quo retractari debent, remotus non erit. commune ait Iaf.in l.inuitus. nu.4. de procur. Quin & cùm intra decem dies procurator haud appellat,domino nocet,commune inquit rectè moderatus Zaf.in l. 1.§.si procurator.ff.si quis ius dicent. idem.

Procurator,qui solutionis recipiendę facultatem habet cũ clausula, vt in prædictis & circa illa liberam administrationẽ obtineat,dilationem solutionis debitoribus summo iure largietur.commune inquiunt Alex.in l. pactum curatoris. d. C. pact.& qui recte distribuit Franciscus Turzan.opinio.82.idẽ.

Procurator tamen fisci,vt aliquid vendat,nec fidem de pre cio habere poterit,commune inquit Iaf.in l.quæ acta.n.18.ff. de of.proc.Cæs.Villal.in sua collecta. idem.

Procurator,qui ad certum aliquem actum constituitur,nõ ideò maiori facultate præditus intelligitur, quod postea man dato inserantur verba illa generalia, quod constituens promisit habere rata omnia gesta per illum procuratorem. At si dicatur, quod procurator possit facere omnia quæ præsens dominus posset,cum libera mandatum habere censebitur.communia ponit Iaf.in l.quæ acta,n.21.& n.22.de offi.proconsul. idem.

Procurator quantumcunque generali mandato creatus, nunquam quidquam ex illius mandati viribus agere poterit, quod vel illicitum sit,vel mandãtem alicui pœnæ obnoxium reddat,vt frequenter pracitum renuncio ex Iaf.à n. 5. atque aliis plerisque omnibus interpretibus in l. si procurator. ff. de condict.indeb.Dec.in l.alterius cricumuentio. ff.de regul.iur. Fel.in c. 1.à n.8.vt lit.non contest.Cur.Io.cons. 149.n.9. Frãci. Turzan. opi.66. Non tamen idcirco verum erit condemnari debere procuratorem in eius litis expensis, quam non inculpatè, nec absque dolo instituit, qa cum principali causa aliud longè diuersum agatur, nec quidquam de procuratoris culpa, vel dolo tractetur, succedit iurisconsulti doctrina in l. de qua re.ff.de iudi. essetque perquam iniquum si procurator an requam ea de re audiretur,ac defenderetur, tãquam culpæ ac doli conuictus in expensis iudicari posset, vel non iudicatus ex tacita ipsius sententiæ virtute expensarum executioni obnoxius fieret c. 1. cum simil.de caus. propr. Quamuis contrarium existimauerit Bart.& Alex.n.7.versi.præterea in l.4.ff.de re iud.Sal.in l.non est ignorum.C.de administr.tut. Pan in c.i. vt lit.non contest.atque,alij frequentius,teste Iaf.in l.procurator.n. 13.ff.de condi.ind.contra quos alibi latius, & opportunius disseretur, illorumque opi.vel praxis ipsa rerum optima doctrix abiurauit quemadmodum Iaf.sibi aduersus,testamentum'in d.l.4.n.13.& in l. 1.§.si procurator.ff.si quis ius dicent. non obtemp. idem.

Procurator si mandati formam, ac fines sciente domino egrediatur,domino ipsi proculdubio nocebit,atsi nullum mãdatum præcesserit tantumque domini & scientia & taciturnitas proponatur, longè aliud ius erit. communia inquit late & diligenter Ar.Pin in l.2.par. 2.n.12.C.de rescin.ven. quod nos in cons.quodam pro domina Gratia à Nassi.multifariam impigre declaramus. idem.

Procuratoris mandatum plene probari debet. commune inquiunt Iaf.in l.cautio.n. 11.ver.in ea.C.de procur. & vir selectæ doctrinæ Nic.Ant.Grauat.ad Vestrium lib.4.c. 5.nu.24. & seq.Ac si de eo non cõstet, gesta ab illo omnia nullius sunt momẽti:vt commune affirmant Alex.in l.licet n. 1.C.de procur.Balb.decis. 348.n.7. probari tamen testibus poterit.commune profitentur Iaf.in d.l.si cautio.n.7.Boer.decis. 180.n.1. Balb. decis. 190. & vide quæ scripsi superius ver.mandatum. E.Suarez.

Procuratoris cõfessio pecuniam mutuo acceptam eius nomine confitentis.qui illam mutuo accipere ipsi iniunxerat, nõ efficiet,vt mandator cõueniri possit, quemadmodum docet Bart.in l.2.§.vlt.n.6.ff.si cer.pe.cuius doctrinam frequenter placitum testantur inibi Alex.Iaf.n.20.latè Tiraq.lib.2.retract.§.4.gl.6.nu.12.adde Alex. vbi ponit rationem in l.1.§. si quis ita.n.35.ff.de ver.obl. atque intellige id neutiquam processurum, si procuratori data expressim cõfitendi facultas sit, vt vero & crebrius tradunt Alex.Purpur.n.91.in d.§.vlt.Fel.in c.si cautio.de fide instr. quidquid Bart. vbi supra reluctari videatur. idem.

Procuratoris falsi gesta non possunt post defectum mandati appositum rata haberi. commune ausim affirmare ex Ang. in §.item si.instit.de exceptio.Iaf.in l.licet.n.10.C.de proc.Fel. in c.causam.n.9.de iudi,Balb.decis.348. nu.7. Antea vero quæ vsui domino sunt rectè valideque domino confirmat: commune inquiunt;iidem Iaf.ac Fel.vbi s. & liberaliter Seb. Vant.de nullit.n.112.magis commune cum Alex.testificatur Franc.Turz.opi.92. E.Suarez.

Procuratores quæ ex causis aliorũ solicitè procuratis quæ runt, non castrensis peculij, sed aduentitij vicem, ac rationes subeunt.commune inquit Riminald. contrarium ipse rectissimè astruens.in §. 1.n.61.& seq.instit.per quas personas nobis acq.quicquid illum carpat Franc. Viuius, commune quoque illud attestatus lib. 1.opi.299. E.Suar.

Procurator dubium habens mandatum:volens admitti tenetur satisdare de rato,aliàs iure repellitur, l. 1.vbi doct.C. de procur.Capic.decis.1.quã concl.intellige,locum non habere, vbi spãle mandatum requiritur,teste Host.in summa.titul.de procur.n.12.Quos casus, spãle mandatum exigeñ ponit Spetit.de proc.§.ratione Ang.institu.de his per quos ag posposit prin.Alex.cons.189.libr.7. Dec.cons.20.& ideo dixit Iaf.in l. licet nu.4.C.de procur.falsum dici procuratorem tametsi generale mandatum haberet, si causam spãle mandatum requireñ agat, illud autem quod dicitur, habeñ dubium mãdatum, admitteñ.esse cũ cautione Rati.limita,non procedere in causa matrimoniali,secundum Paris.cons.61.n.6.libr.3.& in alio casu,vt per Hypo.sing.245.debet enim de mandato edocere: ne iudicium reddatur inualidum,ex no.per Bar.& doct.in l.licet C.de procur.Abb.in ca.in nostra de procur.Alex.cons.74. libr. 5. Quamuis in odium procuratorum eo casu,saltem per expeñ iudicium non redderetur nullum, Alex.in l.si se nõ obtulit in prin.de rei vend.no.in l.plautius.de procur. per gl.in l. si expressim. ff.de appel.egid. decis.29.Iafr.concl.234.437.& sic melius erit procuratorium ostendere, Bar.in l.1.§. vsus.ff. de procur.in l. 1.§. si nemo ff.quod cuiusque vniuer. Iaso.in l. sancimus.n.6.de iudi.in l.de pupillo §.qui procuratorio 4.no. de op. no. nun. Bar.in l. non solum §.qui alieno de procur.& hanc communem dicit Iaf.in l.cautio.nu. 11. C.eo.tit. procureñ f3.repellendum, si de mandato non constet cuius personam statim legitimandam no.doct.in d.l.licet in ca. in nostra de procur.etiam in omni iudicio quamtumuis summario per Iaf.in Rub.C.qui admitti,cuius potestas à die recepti mandati transfertur,ita vt ante notitiam gesta sint nulla, veluti à falso procurat.facta,licet à domino constitutus esset, ea ratione, quia de mandato sibi non constabat, secundum communem per Alex.in d.l.licet nu. 1.Villal.inter.com.opi.lib.ver.procurator Boer.quæst.274.quæst.348.vbi num.7.limitat in beneficialibus.

Procurator quando constitutus ad talem & talem actum, deinde subiicitur clausula,quòd promisit habere rata quecũque gesta per eum an per talem generalitatem dicatur habere mandatum cum libera ad omnes causas & actus? & Dic, qꝑ illa verba nihil operantur, teste Iaf.in l.quæ acta num.21.ff.de off.procur. cæs. de mandato autem generali cum libera:vide eundem Iaf.in l. cõtra iuris §.si filius ff.de pact. in l.indebitam circa med.ff.de cond.indeb.& vide quæ scribit pract.Pap.for. Responf.rei ver.simon.

PROCVRATOR.

Summaria.

Procuratorem posse interuenire in causa criminali, quando ex forma statuti procedi potest contra absentem, non quidem ad omnes actus iudiciarios,sed ad allegandas causas absentiæ: idem ad docendum de innocentia, de priuilegio suo, vèl incompetentia iudicis,& similibus.q. 1.

Si in causa criminali interueni procurator, nec fuit oppositum, valere iudicium.q.2.

Stante statuto, qꝑ in causa criminali non possit interuenire procurator, admittendum tamen instructorem ad docẽdum de innocentia.q.3.

Iudicem ex officio suo posse compellere procuratorem ad exhibendum mandatum,vel ad cauendum de rato, si dubitetur de mandato.q.4.

Iudicem ex officio,etiam nemine petente, posse compellere procuratorem ad præstanda ea,quæ omissa iudicium retrò sint redditura nullum.ibid.

Procurator habens mandatum ad exigendum,potest etiam recipere solutionem.q.5.

Coniunctam personam admitti quidem ad agendum, non autem ad exigendum,& recipiendum.q.6.

Procuratorem posse iurare de calumnia in animam dominii,si ha

ni,si habeat eam ad rem speciale mandatum,q.7.

Clausulam vsitatam in mandatis procuratoriis,qꝑ dominus releuet procuratorem ab omni onere satisdandi,nihil operari si dominus non sit soluendo,nec possideat immobilia: Et ita fideiussor sit minus idoneus.q 8.

QVAESTIO I.

Quæro,an procurator possit interuenire in causa criminali, quando ex forma statuti potest procedi contra absentẽ? Respon.Diuersæ sunt sententiæ. Nam Cyn. in l. reos. quæstione tertia.C.de accusationibus,existimat quòd possit.Et hanc sententiam quoq; tenet Aretin.l.inter accusat.ff.de public.iudic. Alex.cons.116.incip.animaduersis statutis.vol.2.Et hanc dic. esse magis communem.Iaf.is qui.C.qui testam.facere poss.

alij verò contrà censuerunt,hoc casu non posse procuratorem interuenire,Rai.d.l.reos.Et ibi Bald.& Salyc.q.2.& Fulg. Eandem sententiam firmat Bart.l. penultima.§.ad crimen. ff. de public.iudic. Et eam dicit esse cõem Alexandrinus, & feruandam dict.cons.116.Hipp.verò de Mars.in pract.criminal. §.sequitur. nu.27. distinguendo concordat has opiniones, vt procurator possit interuenire ad docendum de innocẽtia rei, vel legitima absentia, vel de priuilegio suo,vel incompetentia iudicis,& similibus,& ita proceda prima opinio.Secùs verò si procurator velit cõparere ad omnes actus in iudicio occurrentes, quia non potest, & hæc distinctio æqua est, aliàs si prima opinio indistinctè procederet, daretur magna occasio delinquendi.

QVAESTIO II.

Quæro, an valeat iudicium, si in causa criminali interuenit procurator,& non fuit oppositum?Respond.Licet magna sit controuersia inter doct.vt per Hipp.de Marsil.in practic. §.sequitur.n.17.Tamen magis communiter approbata est ea sententia,quod tale iudicium valeat.ita tenet glo.c. 1.verb.criminalis.de iudic.in 6. Specul.in tit.de procuratorib. §. 1.vers.itẽ quod est miles. Archid.c. ad agendum, de procuratoribus in 6.Eandem opinionem firmat ioan.de Lignano.c. veniens.de accusationibus.Ang.de aret.in tract. de malefic. verb. qui iudex vides., qꝑ inquisiti non comparent.n. 55.Old.cons. 130.incip.omissa prolixitate.Cæpoll.cautel.222.incip.statuta quandoque.Roma.cons.215. incip.duo sunt,quæ principaliter.& eam dicit esse com.Hipp.d.§.sequitur.nu.17.

QVAESTIO III.

Quæro,an stante statuto,qꝑ in causis criminalibus non possit interuenire procurator, debeat tamen amitti instructor ad docẽdum de innocentia? Respon.qꝑ sic. & hãc dicit esse cõem opi.iaf.in l.2.C.qui testam. facere pos.eandem sententiam firmat communiorem esse Fran. de aret.in cons.147.incip. visa consultatione.& tenet Cæpol.cons.20.incip.quidam dum esset potestas. Corn.in cons.17.vol.3.& ab hac communi sententia in ꝓsulendo, & iudicando non esse recedendũ dicit angelus l.penulti.§.ad crimen. ff.de accusatio. Eandem dicit esse cõem opi.Aug:arim.in addit.ad Ang.in trac.malefi.verb.qui dominus iudex.numer. 13.Et eam tenet latissimè Hipp.dict.§. sequitur.num.42.

QVAESTIO IIII.

Quæro, an iudex ex officio suo possit procuratorem compellere ad exhibendum mandatum,vel ad cauendum de rato, si dubitatur de mandato?Respon.in hoc articulo doc.sententiis variant.Nam imol.in l.inter quos.§.qui alieno. ff.de dam. infect.tenet,qꝑ non possit,reprobans glo.in c. 1.verb.absentia. de elect.lib.6.& in c.cùm in iure peritus.de offic.delegat.quia iudex non debet officium suum impartiri non postulatum.Et eum sequitur Fel.in c.causam quæ.nume. 1. de iudic.vbi dicit gloss.d.verb.absentia.quæ tenet contrarium, communiter esse reprobatam.

Sed in contrariam sentẽtiam, qꝑ imò possit iudex ex officio suo,nemine opponente,cogere procuratorẽ ad exhibendum mandatum, vel cauendum de rato, magis communiter itum est,iuxta glo.d.c. 1.verb.absentia.ne iudicium reddatur illusorium,& retrò nullum,opposita exceptione falsi procuratoris. Hanc opinionem prædictæ glo.sequitur ang.in l.pomponius. §.ratihabitio.ff.de proc.pau.de castr.in d.§. alieno.Bald.l.licet. C.de procuratorib.& in authentic.offeratur.C. de lit.contest. eandem sententiam firmat ant.de Butr.& ibi Barbat.in c.cum M.de consti.Gemi.in c.causam quæ.per illum text.de iud.vbi dicit,iudicem posse supplere in his,quæ reddunt iudicium retrò nullum.& ibidem dec.n. 10.& n. 13.vbi dicit gl.in d.verb. absentia.esse magis communiter approbatam,& sequitur Roma.in cons.67.n. 5.eandem opinionem glo.dicit magis communiter approbatam Iacob. de S. Geor.l.licet.n.9.C.de proc. subdens abꝑ in cõsulendo & iudicando non esse recendũ.& eam quoque firmat Fran.Rip.l.4.§.hoc iudicium.n.49. ff.de dam.inf.Maran.in Spe.par.6.rub.de inquisitione.n.194.

QVAESTIO V.

Quæro,An procurator habens mandatum ad exigendum, possit recipere?Resp.variant doct.Nam spec.tit.de procu.§.vt autem.vers.verùm vt ad euitandas,existimat non posse,idem firmat Rom.l.non solùm.ff.so.ma.

Contraria verò sententia communiter recepta est,qꝑ s.procurator habens mandatum ad exigendum, possit indistinctè quoque solutionem recipere,vt firmat Iaf.in d.l. non solùm. nu. 17. Verba enim intelligi debent secundum intentionem proferẽtis,& secundum qualitatem personę,ita tenet Bart.& doct.d.l.non solùm.& latè l.hoc iure.ff.de solu.& in specie ibi Alex.Bald. & Ang.in l.nam & nocere.ff.de pact.

QVAESTIO VI.

Quæro,Nunquid coniuncta persona admittatur ad exigendum & recipiendum?Resp.communiter in eam itum est sententiam,coniunctam personam admitti quidem ad agendum pro coniuncto,non autem ad exigendum.Ita tenet gl.l.hoc iure.ff. de solut.quam in hoc communiter approbatam esse dicit Iaf.l.2.§.voluntatem.n.16.ff.so.ma.

QVAESTIO VII.

Quæro,An procurator possit iurare de calumnia in animã domini?Resp.qꝑ possit &proprio nomine in animam suam,& alieno in animam domini, si habeat speciale mandatum sec. communem & receptam doct.sententiam,vt firmat Marant. in spec.aduoca. rub.de iura.cal.n.8.Et tenet Bart.l.2.§.fi.C.de iuram.cal.nec sufficit generale mandatum,quia generali mandato non venit delictum,& ita tale mandatum non obligaret dñm procuratore iurante in causa iniusta,& ita est insufficiẽs.

QVAESTIO VIII.

Quæro,An clausula quæ communiter poni solet in mandatis procuratoris,s.qꝑ dominus releuat procuratorem ab omni onere satisdandi, aliquid operetur?Resp.sec. cõmunem & receptam doc.sententiam,talem clausulam multum operari,& releuare procuratorem,quando dominus est soluẽdo,& possidet immobilia, Aliàs si non est soluendo, ex quo dominus non est fideiussor idoneus,talis clausula nihil operatur,ita tenet Bart.Rub.ff.de iud.soluen.Ang.&ias.l.filiusf.ff.qui satisd. cogant. Et hanc dicit esse communem opi. Maran. d. part. 6. memb.8.nu.11. Mich.Graff.

Procurator generalis cum libera. potest expedire omnes casus & causas in quibus etiam spãle mandatum requiritur, teste Bal. in l. illud circa fi. de minor. Iaf.in l. indebitam circa med.ff.de cond. indeb. cui adde qꝑ spãle mandatũ & generale cum libera æquiparantur tam in contractibus quàm in iudiciis,ex no.per catel. verũ procurator generalis,Seb.de nullit. c.111.nu.87.vbi qꝑ generale mandatũ cum libera sufficit etiam in casibus spãle mandatum requireñ. Iafr.concl.52. Quid de facto vel dicto procuratoris habeñ liberam sine spãli mandato,vel ratihabitione?& dic,quòd non potest facere cadere dominum in aliquod quod sapiat damnum delictum vel pœnam, l.si procurator ff.de cond.indeb. l. creditor. §. lucius ff. mand.l.3.§.1.quod quisque iur.l.1.§. quoties ff.de vi & vi ar. potest tamen obligare & hypothecare virtute d.clausulæ libere potestatis,teste Alex.cons.118.col.fi.n.24.lib.5.& etiam alienare,l.procurator istorum & l. procur.cui generaliter ff.de procur.Quam concl.delara,vt per Rebuff.in pract.benef.par. 1.c.21.nu.30.vbi quòd procur.cum libera potest facere quæ sub mando generali continentur, dict.l. procur. istorum & l. procur.dicitur autem procur.constitutus com libera,nedum per expressionem verbi libera:Sed per alia multa verba æquipollentia qualia sunt illa, quòd facere possit quicquid ipse dominus faceret, si præsens esset,ex no.per Bar.in d.l.procur.cui nu.3.Abb.in c.petitio post nu.2.extr.eo.& in c.fi.n.18. ext.de dila.per tex.in d.l.creditor.§.lucius ff.mãd.Quæ omnia declara,vt per Moron.tract.de fide & pace q.13.par.1.Aym. cons. 262.col.fi.Dec.cons.430.Alex.cons.44.lib.2.Quid si in mandato dicatur,quòd procur. possit facere omnia:quæ posset facere dominus, si præsens esset,an dicatur hr̃e mandatum cum libera? & dic, quòd sic,per Iaf.in l. quæ acta num.22.ff.de offi. procurat.cæs.Reg.autem quæ habet, quòd tantum operatur mandatum generale cum libera,quantum si esset mandatum spãle, intellige, quantum ad contraheñ & ea quæ respiciunt administrationem rerum dominij,sed in his quæ fiunt ext.administrationem: illa parificatio non procedit, secundum Iaf. in l.si quis iniquum §.si procurator num. 13. ff. quod quisque iur.

Procurator faciens actum simpliciter: intelligitur facere procuratorio nomine,quæ concl.limitatur procedere quãdo

Universidad de Deusto
Biblioteca

fecit mentionem mandati, procurationis, & officij, aliàs si nihil diceretur secus esset, quia præsumeretur potius suo nomine fecisse, teste Ias. in l. post dotem. n. 72. & seq. ff. sol. matr. vbi infert ad plura notabil. in Prac. pro qua vide quæ idem scribit in l. 1. §. nuntiatio n. 3. & 4. ff. de op. no. nun. cui Adde, q̃ illa verba, procuratorio nomine talis, necessario non sunt adiicienda ex not. per Bar. in l. si procurator ff. de procur. Declara, vt per Ias. in l. si procurator ff. si quis caut. in l. Rescriptum §. fi. ff. de pac. vbi docet formam concl. quàm debet facere, pcurator in libellis & petitionibus, & in d. l. post dotem. n. 72. & seq. ff. sol. mat. de quo etiam per Prac. Pap. for. Respons. Rei. ven. simon. numero 8.

Procurator licet interuenire non possit in casibus in quib. absens possit damnari alius tamen admitti debet ad iudicium, quando vult ostendere innocentiam vocati non comparentis. fec. Rol. cons. 47. n. 17. lib. 3. vbi n. 18. q̃ quilibet potest instruere iudicem pro accusati absentis innocentia, & qui defensor non admittitur pro absente: si venit ad plenam defensionem inquisiti, secus si ad instruendũ iudicem, per Rol. d. cons. n. 23. & n. 26. vbi licet instructor non possit producere capsa, nec facere examinari testes: quia hoc Reo nocere posset, poterit tamen testes nominare Iudici, & petere eorum examen pro Rei innocentia, Qui Iudex non admittens defensionem Rei absentis facit litem suam: teneturque in syndicatu, & ad damna Reo, de quo vide latius per eundem d. cons. vbi inter alia, q̃ probatio cons. fictam confessionem admittitur, secundum communem ibi relatam.

Prodigus antequam ipsi interdicta sit bonorum suorum administratio per iudicem, potest testari. cõem dicit in §. testamentum quæstione 33. P. Fichard.

Prodigus est inhabilis ad testandum, adeò vt etiam ad pias causas non possit testari. cõem dic. in §. testamentum quæstione 5. vers. 2. infertur. idem.

Prodigus citandus est in datione cutatoris sec. Angel. Paul. de Cast. Alex. Imol. & Moder. in l. is, cui bonis. ff. de verb. obli. & ista opinio est com. vt audacter asserit Clau. aquen. ibidem, & Cagn. in l. furiosi. circa finem. ff. de regul. iuris, & in praxi asseuerat ibi in additio. ad Dec. apostillator. in contrariam verò sententiam inclinauit Dec. cons. 274. & in dict. lege furiosi. & Hierony. chucalon. ibi in additio. & Ruy. cons. 89. n. 13. & seq. vol. 5. Quicquid isti tamen dicant. suadeantque, non ob hoc discendum arbitror: ab opinione affirmatiua, quæ videtur cõmunis, obseruaturque in practica (vt s. docuimus) & omnib. ferè fundamentis Deci. & aliorum quàm optimè respondet Aquen. in d. l. is cui bonis, & Cag. vbi suprà. F. Viuius.

Prodigus notoriè prodigus rediens ad sanos mores. ipso iure desinit esse sub cura absque Iudicis facto, alias opus est sententia sec. Iacob. de aret. & Bart. in l. is cui bonis. ff. de verb. oblig. quorum opin. sequuntur asseuerantes esse magis com. Ias. ibidem. & Hier. Butig. nu. 33. & Iaffr. decis. 62. & doct. post Bald. in l. 1. C. de curatore furioso. per tex. ibi, & hoc idem dicendum est in furioso, qui ipso iure desinit esse furiosus postquam ad sanos peruenerit mores. d. l. 1. C. de curatore furioso. & ibi Bald. post Petr. de Bellap. & in l. humanitatis. & ibi doc. C. de impuberum. & Guido Pape decisio. 240. hoc intelligens procedere. quando biennio, aut triennio post stetit prudens, & discretus, quicquid voluerit Bart. in d. l. is, cui bonis, quem plures doc. ibidem sequuntur, & Dec. cons. 270. nihilominus dicta Bar. opinio verior videtur per d. l. 1. C. de curat. furiosi. vt referunt scriben. in dicta l. is, cui bonis. F. Viuius.

Prodigo etiam notorio non est ipso iure per legem bonis interdictum: sed requiritur sententia iudicis declaratoria sec. Bart. Bal. & Paul. de cast. in l. is, cui bonis. ff. de verb. obli. Imol. in l. is cui. de testament. & Bartol. in l. tutores per illum tex. in fin. de admini. tutor. & istam opinio. scribit esse communem Boer. decis. 33. nu. 3. Alex. Paul. de Castr. Aret. in d. l. is, cui bonis, quos refert, Ias. ibi, & de dicta communi audacter mentionem fecit etiam Hier. Butigella ibidem. n. 2. & is, vbi latè eam declarat. F. Viuius.

Prodigus, & furiosus in omnibus & per omnia non conuiniunt, quia furioso statim per legem est interdicta administratio, sed prodigo etiam notoriè, & manifestè non interdicitur administratio per legem, sed per Iudicem, secundum gloss. in l. 1. de curato. furio. & glo. Bar. Ang. & Paul. de Castr. in l. is, cui bonis. ff. de verb. oblig. Dyn. Bar. Bal. Ang. & Imol. in l. is qui de testa. & ista est communis opi. vt per Mod. in dictis locis, & Boer. decis. 33. nu. 35. & seq. & diximus supra. idem.

Prodigo filio, an pater cui legitimã vel aliquid in peculium assignauit, si illam ludendo dissipauit, rursus aliam assignare teneatur. Bar. & Bal. cum quibus videtur transire Io. de Imol. in l. cum dotem. §. si post solutum. ff. solut. matr. & cæteri quos idem Alex. refert partem sectantur negatiuam: Sed an pater ipse alimenta dicto casu illi subministrare teneatur, Bal. in l. 2. §. 1 ff. eod. sol. matr. & in l. fancimus. in principio. q. 6. C. de inoffic. testamen. concludit patrem alimenta denegare nõ posse per tex. in l. libertus, qui operatum, & ibi trad. per Iacob. de arena. ff. de oper. liberto. idem tamen Bal. in auth. contra rogatus. ver, & facit ad duas quæstiones. C. ad Trebellian. Limitat hoc quod dicitur de alimentis non procedere, vbi filius dolo vel lata culpa dissipasset, quoniam tunc alimentis etiam indignus efficitur nec illa sibi debentur, sunt tamen alimenta quæ iure naturæ debentur. cap. ius naturale 1. distinct. l. 1. §. penult. ff. de iustitia & iur. Institu. de iure naturali gent. & ciui. in princ. & cap. si quis reliquerit. 30. distinct. l. cum non solum. §. hoc proculdubio. versũ. ipsum autem filium. C. de bon. quæ liber. cum simil. & adeò ac in tantùm eo iure debentur, quòd etiam si filius iurauerit non petere alimenta, si tamen egere ceperit & in inopiam inciderit. iuramento non obstante illa sibi per patrũ, & econuerso, subministrari petere poterit, & ministranda erunt. tex. est clarus, & apertus in canone inter cætera, 22. q. 4. Quæstionem quoque ponit Specu. in titu. qui fil. sint legitim. § 1. ver. sed pone talem videlicet quidem emancipauit filium, & dedit ei partem, filius iurauit non petere de cætero alimenta à patre tunc laborat inopia: quæritur, an hoc non obstante filius alimẽta petere possit, & soluit quæstionem affirmatiuè, mouetur quia pactum huiuscemodi est contra ius naturale, quo iure alimenta debentur dicto cano. ius naturale. 1. distinction. & capit. si quis reliquerit. 30. distin. ideò improbatum, nec valet. l. ius autem agnationis. ff. de pact. & consequenter, nec iuramentum tanquàm accessorium. reg. accessorium. de reg. iur. in 6. & veluti contra bonos præstitum mores nõ obligat, capit. non est obligatorium. eod. titul. & libro cum similibus & is contentus esto quoad propositam hoc in loco quæstionem. F. Turz.

Prodigus licet æquiparetur furioso in omnibus, nõ tamen in delictis. Hieronym. Cagnol. in l. furiosi. nu. 13. ff. de reg. iur. com. dicit. B. Villal.

Prodigus quantumcunque notorius, potest contrahere & alienare antequàm bonis interdicatur. Ant. de Tremo. in add. ad Bonac. in practi. exceptio. in rub. qui. mo. suo no. n. 7. cõem dicit contrariam imò quòd non possit contrahere, nec administrare, dicit communem Anto. Nic. in concor. glos. concord. 70. sed tamen primam affirmat communem Alexandr. in l. is cui bonis. ff. de verborum obligation. & Aufre. in additio. ad quæstionem. cap. Tholos. 362. & ista est magis communis, vt per Boerium in consuetu. Bitur. §. 8. in fi. & cum hac concord. l. 5. titul. vndecimo, parte quinta, & secundum hanc communem intellige, quam habes in verbo iuramentum, & cessante prodigalitate, cessat prohibitio, & absque sententia. Ioannes de Ripa in l. is, cui bonis. ff. de verborum obligationib. quam intellige, quando est notorium prodigalitatem cessare Tiraq. tract. cessante causa in verb. interdictionis causa n. 120. communem dicit ex Bartol. Paul. Alexandr. Aretin. in dict. l. is cui bonis. idem.

PRO. Prodigus est, qui neque modum, neque finem habet in rebus expendendis. l. 1. ff. de curato. fur. Bellon.

prodigus notorius, si ante interdictionem contrahat, potest eius Curator aduersus illos contractus restitui l. Patri pro filio 1. resp. de minor. sed loquitur in prodigo minore. & ideo si iustam causam alleg. iste prodigus est restituendus, aliàs secus, l. prima. & l. nec non §. prætor. ff. ex quibus causis maior. not. Rom. singul. 226. Quid in prodigo etiam notorio. an requiratur sententia iudicis declaratoria? & dic, vt per Bar. in l. is bonis. de ver. obl. Capel. Tolos. qu. 362. præterquam in minore prodigo, per glo. d. l. patri Boer. q. 23. Quam conclusion. declara, vt per Rip. d. l. is cui bonis. num. 36. Capel. Tolos. d. q. 362. Guid. Pap. q. 260. Prac. Bonacur. lit. quibus mod. suo no. ciuil. nu. 7. & qui prodigus in datione curatoris citari debet, iuxta tradita per doct. communiter in dict. l. is cui bonis. Cagnol. in l. furiosi cir. fi. de reg. iur. & ita in prac. obseruari dicit doct. in apostil. ad Dec. ibi Quamuis ipse contrarium teneat cons. 274. col. fi. cui doc. respondent. in d. l. furiosi quid de prodigo notorio redeunte ad sanos mores: an desinat esse sub cura ipso iure absque facto iudicis: & dic, q̃ aliqui dicunt quòd sic, idem dicentes esse in furioso, qui ad sanos mores peruenit, de quo habetur per Guid. pap. q. 260. vbi declarat hoc procedere quando per longum tempus stetit prudens, & quicuit. de quo vide quæ scribunt doct. in d. l. is cui bonis per l. 1. C. de cur. fur. Guid. d. q. 260.

prodigus notorius, ac manifestus potest contrahere, obligare, &

gare, & alienare antequam sibi expresè interdicatur à iudice administratio bonorum, & sic prodigus ipse notoriè ante interdictam bonorum administrationem contrahere valet, secundum gloss. Bart. Bald. Angel. Paul. castren. & Roma. in l. is, cui bonis. ff. de verborum obl. Bald. in c. ex parte, de consuet. Imol. Anchar. & cæteros omnes Canonistas. in cap. secundo. de testam. Bart. Bald. Angel. Imol. & Aret. in l. is, cui lege. ff. de testam. & ista est communis opinio, vt referunt Castren. Alex. Aretin. & Ias. in dicta l. is, cui bonis, & magis communem inquit Boer. in consuet. Biturig. §. 8. in fi. & Aufr. in addit. ad quæstio. Tolosa. 362. & Apostil. in addit. ad Dec. in l. furiosi super litera, E. ff. de reg. iuris. F. Viuius libr. 2 opin. 240.

Prodigus delinquens postquam ei bonis interdictum fuit puniri ob tale delictum commissum non potest, & sic ad mortem naturalem propter facinus commissum damnari nequit aliquo pacto post bonorum interdictionem secundum communem opinionem relatam p Apost. in add. ad Dec. in l. furiosi super litera, A, ff. de reg iur. in contrariam verò sententiam, videlicet, vt prodigus ipse delinquendo subeat pœnas à lege definitas, sicut quilibet alius delinquens inclinauere glo. Bar. n. 14. Bald. num. 7. & Saly. num. 5. in l. si quis in tantam. C. vnde vi, Tiraquel. post leges connub. glo. 3. num. 147. Bart. num. 6. Ripa. num. 33. & Ias. num. 17. in l. is, cui bonis. ff. de verb. oblig. vbi firmat istorum opinionem communem fore. adeò quòd prodigus ipse, etiam ad mortem condemnari posset, vt voluerunt Bald. in l. furiosum, circa fi. C. qui testam. facere pos. Ang. in l. Fulcinius. §. adeò. ff. ex quibus cau. maio. Aret. in d. l. is, cui bonis, in fi. Dec. n. 6. & Cag. n. 13. in d. l. furiosi, vbi scribit istam esse com. opi. F. Viuius lib. 2. opin. 241.

prodigus interdictio prodigo facta cessat statim, cum rediit ad sanos mores, & definit esse prodigus, pariter & cura ipso iure absque iudicis facto, si hoc est manifestum: aliàs secus, secũdum lac. de aret. Bart. & communiter doc. in l. is cui bonis. ff. de verb. oblig. per l. 1. C. de cura. furios. Balb. decis. 63.

Prodigus non excusatur de delictis, sed punitur, vt quilibet alius, communem opinionem dicit Cagnol. in l. furiosi. num. 13. ff. de reg iur. Plaza. lib. 1. delict. capit. 29. num. 1. licet enim contrahendo non obligetur, tamen delinquendo obligatur, vt communem dicit Ias. in l. is cui bonis, ff. de verb. oblig. nu. 17. & Ripa. num. 53. quicquid dixerit glossa in l. si quis in tantam. C. vnde vi. quæ ab omnibus doctoribus reprobatur, vt dicit Angel. in l. is cui bonis numero 7. Hæc tamen omnia intellige in delictis quæ fiunt omittendo, omnes fermè consentiunt quod prodigus excusetur Clar. dicto §. fin. q. 66. vers. vlterius quæro. P. Fichard.

Prodigus notorie prodigo non intelligitur interdicta administratio sine facto iudicis, secundum glos. Bartol. Bald. Ange. & Imo. in l. is cui bonis. ff. de verb. oblig. licet gloss. in l. is cui lega. ff. de testa. & ibi Pe. tenuerit contrarium. Nec secundum præfatos doct. sufficit fieri proclama parte iudicis, ne quis contrahat cum tali, vt dicatur facta interdictio à iudice. cum exigatur causæ cognitio. l. interlocutio. & l. præses. C. com. vel epist. Balb. decis. 310.

prodigus cui bonis interdictum est sicut nec furiosus testari non potest, etiam ad pias causas, ex quo bona alienare nõ potest, prout notatur in l. is cui bonis. & l. si ita quis, §. ea lege ff. de verborum obligationibus. vt voluit Bart. in l. si queramus. ff. de testamen. Bald. in l. 1. C. de sacrosanct. eccles. quod tamen sublimitatur, quando patiens defectum mentis, iuris presumptione esset à statuto habilitatus ad testãdum, cùm per statũ habilitari possit, ex quo talis prohibitio procedit ex dispositio in iuris, per id quod habetur in l. omnes populi. ff. de iust. & iure. vt voluit Bart. in d. l. si quæramus. & ita communiter tenerii refert Bened. capra. reg. 103. nu. 11.

prodigo exemplariter, perinde atque furioso substitui rectè potest, prout tenuit Bart. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. quia vt ipse ibidem dicit, prodigalitas procedit ex quadam amẽtia, propter quam prouidetur & à lege vt detur ei curator in vita, ergo eadem ratione proui. letur in morte, vt eidem possit substitui. quod etiam tenuit Bald. in l. humanitatis. C. de impuberum & aliis substitu. id verum dicens, nisi dementia vel prodigalitas simulata sit, idem videtur tenere Imol. in ca. Raynutius. de testamentis. cum testari non possit, per not in l. si constante. in princ. & l. si vera. §. de viro. ff. fol. matr. & ita communiter teneri, licet Guliel. de cuneo d. l. ex facto. & Aug. ibidem aliud voluerint, refert Bened. capr. in tractat. substitut. post regulas posito in spe. 3. num. 44.

prodigus non excusatur in delictis, sed punitur vt quilibet alius, vt est communis opinio. Licet enim contrahendo non obligetur. Tamen delinquendo obligatur, vt est communis opinio. Quæ omnia intellige in delictis, quæ fiunt committendo, secus in iis, quę fiunt omittẽdo, quia omnes fermè consentiunt, quòd prodigus excusetur Clar. q. 60. versic. vlterius quæro. Bonacoss.

prodigus licet equiparetur furioso in omnibus, non tamen in delictis. Cagnolus in l. furiosi num. 13. ff. de reg. iur. communem dicit. idem.

prodigus etiam liquido, palam, atque apertè bona profundens, antequam illi bonis interdicatur, omnia pro sui animi arbitratu gerere poterit. commune inquiunt Alexand. in l. is cui bonis. ff. de verborum obligat. Aret. in l. is cui bonis. ff. de testam. Anto. de Tremo. in addit. ad Bonacos. in pract. exceptionum rub. quib. mod. ciui. nume. 7. Villalob. in sua collecta. Aufrer. in addit. ad quæst. Capell. Tolos. 362. magis commune affirmant Vigl. in §. item prodigus. num. 3. Instit. quib. non est permiss. facer. testa. Boer. in consuet. Biturig. §. 8. in fi. Franc. Vi. lib. 1. opi. 247. & 248. stant pro illis (ne nunc iuris loca promam) Cicero elegãtem in officiis de Sophocle historiam contexens, & Horatius in tertia illa Satyra oĩum facetiarum plena libr. 2. ferm Quamobrem contrarium ineptè inquit commune Anto. Nicel. in gloss. concord. 65. Quin & citandus prodigus erit, cùm ei curator assignari vult. commune aiunt Cagnol. in l. furiosi. ad finem. ff. de reg. iur. Francisc. Viuius d. lib. 1. opi. 245. & ante quam assignetur, pupillariter etiam filiis suis substituere poterit. commune dicit Segur. in l. Imperator. nu. 10. ff. ad Trebell. Vbi autem semel à bonorum gubernatione abactus fuerit, nec si verè frugi erat, atque est, contractum vllum, vel testamentum facere potest, commune ponunt Vigil. num. 4. Steph. Budrius ad finem in d. §. item prodigus. Nec veri prodigi contractus à iureiurando vires capiet. comm. effatur Alciat. in cap. cum contingat. num. 238. de iureiuran. Si tamen postea isce prodigus, cui bonorum administratio sublata est, & curator additus iam fuit, sese colligat, & ad prudẽtes, bonosque mores redeat, sub alterius cura statim iure ipso esse desinet commune proferunt Ias. Hiero. Butigella nu. 33. in l. is cui bonis. ff. de verb. oblig. Francisc. Viuius lib. 1. opi. 246. nos tamen ea de re alibi probabiliter dubitamus. F. Suarez.

prodigus à bonis capessendis ex actus pœnas nihilominus ob delicta instar cuiusuis luet. commune aiunt Cag. in l. furiosi. n. 13. ff. de reg. iur. Ant. Gomez. de delict. c. 1. n. 75. Iuli. Clar. in prac. §. vlt. q. 60. ver. vlterius quero. Quamuis alioquin tum remediis, tum prærogatiuis, tùm priuilegiis omnibus fruatur, quæ vel in furiosos, vel in minores annis conferuntur, vt frequenter placitum constat ex Alex. ac Iacob. à Sancto Georg. in l. si curatorem habens. C. de restitution. in integrum. Alex. & Ias. in l. imperatores. ff. de re iudic. Alex. in l. centurio. num. 13. ff. de vulg. Ias. in l. is cui bonis. ff. de verb. oblig. Feli. in cap. pastoralis. de iudic. Bolog. in rub. num. 6. ff. si certum peratur. Anton Gomez. de contract. cap. 13. num. 30. Quin & substitutio quasi pupillaris illi recte possit fieri, quemadmodum cõmune, ac magis commune dogma asserit idem Antonius Gomez. de testamen. cap. 6. idem.

prodigo non interdicit administratione lex sed iudex. l. Iulianus. ff. de curato. furio. l. patri pro filio. ff. de minor. propterea in prodigo etiam notorio requiritur sententia declaratoria. Bart. in l. is cui bonis interdictum. num. 1. Paul. de castr. nu. 4. ff. de verbor. obligat. Et hanc sententiam doct. communem opinionem esse inquiunt Alex. de Imol. ibi. n. 7. versic. tamen primam opinionem ias. nu. 9. versic. Et ista est communis opi. Licet alij multi contrariam sententiam amplexi fuerint, quos ibidem recensent Alex. & Ias. Io. Fabri in §. furiosi. nu. 2. Instit. de curato. tamen magis cõmunis sententia est in contrarium Bald. in l. vnica. nu. 24. versic. modo circa personam confitentis quære. C. de confess. Nicol. Boer. in decis. suis. q. 33. n. 37. in 1. par. Aldobrandin. in d. §. furiosi. nu. 7. Kirchouius.

Proditor punitur pœna capitis, tanquam reus læsæ maiestatis. Clar. q. 68. vers. proditor. Et proditor dicitur tripliciter. Primò, qui prodit Principem, vel Rempublicam. Secundò, qui prodit socium, vel amicum, occidendo, vel vulnerando. Tertiò, qui prodit eum, qui in fide suscepit. Ita Bald. in cons. 361. nu. 3. in 4. vol. Bonacoss.

Producens instrumentum, vel scripturam, potest interrogari. An eo, vel ea vti vult pro verò, vel vera vel ne? vt est com. opi. Ant. Gabriell. communium coclu. lib. 7. concl. 7. vbi ampliat & limitat. Bonacoss.

professio minoris, ante legitimam ætatem facta iuxta capitulum primum de regulis iur. in sexto, est ipso iure nulla, etiam si ipse minor sit discretus, glo. in dicto capitulo primo, quam Coua. in epitom. ad 4. Decretal. capitul. 2. numer. 1. commun.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Profitens sub conditione, vt possit bona retinere, vitiatur professio. Barb.cons.3.vol.1.communem dicit, vt refert Cou. in epistol.4.ca.3,nu.18.contrariam dicit communem.ias.in l. morte, de noui operis nunc.ff. imò quod vitiatur protestatio siue conditio. Et idem ias.in authen.ingressi. C.de sacrosanct. eccle.nu.10.& 37.vbi vide regulam & tres limitationes, cum quibus possunt opiniones concordari. idem.

Prohibens aliquem testari incidit in crimen falsi.cōem dic. Boss.in titu.de his qui prohib.aliq.test.Clar.lib.5.§.falsum versic.prohibens. P.Fichard.

Prohibita alienari longissimo tempore præscribētur.commune pronuntiant Corn.cons.117.libr.1.& cons.294.ad fin. lib.3.Balb.de præscript.5.part.5.part.q.4.nu.4.Rip.num.113. Jo.crot.n.140.Alcia.nu.47.Loazes nu.191. in l.filiusfamil.§. diui.ff de legat.1. E.Suarez.

prohibens aliquem testari incidit in crimen falsi, vt est communis opinio.Clar.in §.falsum, vers.prohibens. Bonacoss.

prohibitus extra familiam alienare, prohibetur testari & hęredem instituere, secundùm commun.doct.sententiam.doct. in l.filiusfamiliâs.§.Diui.ff.de leg.1. Alex.de imol.in cons.56. nu.6.in 1.libr.cons.ias.in cons.120.in 1.volu.& in cons.96.in 4.volum.cons.Licet multi contrariam sententiam secuti fuerint.Dec.in cons.23.& Socy.iu.in cons.112.in 1.par.sed cum ea quæstio nouissimè in vtramque partem explicata fuerit à Bart. Romul.in d.§.diui.n.90.non prosequor illam. kirchou.

prohibere potens delicto, nec prohibens, non ideo præsumitur assentire delicto.nec habet indicium contra se ad torturam.communis est opinio.Blancus in l.fi.num.305.ff.de quæstionibus. Bonacoss.

prohibitus alienare, non impeditur sibi venientes ab intestato instituere, licet non sint de familia, sicut non prohibetur etiam successio ab intestato.l.cum pater.§.cum inter.& ibi tradunt Bartol.& alij doct. ff.de legat.2.& est glos.in l.pater.§.Iulius Agrippa.ff.de legat.3. Tradunt Bart. & alij in l.si ita quis. §.ea lege.ff.de verbor.obligation.Alex.& alij, in l.qui Romæ. §.coheredes.ff.de verborum obligationibus & in l.filiusfamilias.§.Diui. ff.de legat.1.Paul.de cast.in consi.60.visis statutis. in fine.volum 2.in nouis.Alex.in consil.23.consideratis verbis. numero octauo.libro 2.& in consilio 59. attentis verbis. numero 10.& 11.libro 3.cum aliis multis, de quibus per dominum consulentem ibi, qui longè hoc prosequitur demonstrando, quòd ita se habet communis opinio.Soc.iu.in consilio 30.numero 11.volum.4. vbi refert contrarium tenentes, & remittit se ad dominum Consulentem, vt per eum ibi. E. Muscul.

prohibitus sine certa causa aliquid facere si causam illam interuenisse asserat, fidem nō merebitur, nec actus idcirco valebit.commune pono ex Alex.ias.ac Decio in l.si donatione.C. de collat.Soc.consil.65.& consil.66.libr.1. Aym. de antiquit. par.2.à num.10.cum seq.Ferret.cautel.33.Rip.in l.si vnquam. q.12.C.de reuoc.donat.Ar.Pinel.in l.1.part.3.n.23.ver.9.lim. C.de bonis mater.videto etiam hac de re, quę superius scripsi. vers.Assertio. E.Suarez.

prohibitio facta filio non censetur facta nepoti. cōem dic. Didac.couarr.varia.resol.lib.3.cap.5.nu.4. idem.

prohibitio vno, censetur prohibitum omne illud, quod sequitur ex eo, siue sit consequens.siue sit antecedens.Cur.iu.in l.2.n.56.ff.de iurisd.om.iudic.com.dicit. B.Villal.

PRO.prohibitus vendere, non videtur prohibitus locare. l.codicillis.§.instituto.ff.de leg.2. Bellon.

PRO. prohibitio vno prohibentur & omnia, per quæ peruenitur ad illud.l.oratio.ff.de spons.l.scire.§.si mater.ff.de tut. & curat.l.fin.C.si mancip. ita vend. idem.

PRO, prohibitio vno, prohibentur & omnia quæ sequuntur ex illo.l.final.C.de reb. alie. non alien.l.non dubium.C.de legib.c.nam concupiscentiam.extrà.de constit. idem.

PRO.prohibitio alienationis sine causa nisi fiat in fauorem certæ personæ, non valet.in l.filiusfami.§. diui.ff.de leg.1.idē.

prohibitio alienationis facta in contractibus.& sic per pactum inter viuos, si quis contrafaciat, non impedit translationem dominij, secūdum veram, & communiorem opinionem in l.si ita quis.§.ea lege.C.de condict.ob causam, vbi gl. & alij. & traditur in l.filiusfamilias.§.Diui.vbi plenè Soc.iu.ff.de leg. 1.& in cons.91.nu.5.vol.4. E.Muscul.

prohibitio facta filiis, non cēsetur facta nepotibus, quando testator prohibet alienationem per filios suos, volens apud eos bona cum honore, & vtilitate eorum conseruari.§.nos igitur.in auth.de restitu.fideicommis.& traditur communiter in l.filiusfamilias.§.Diui.ff.de legat.1.Soc.iu.in cons.31.n.18. vol.4. idem.

Prohibitio testatoris concurrens cum prohibitione legis, est potentior, quàm si sola esset, vt est cōmunis doctrina Scribent.in l.filiusfamilias.§.Diui.ff.de legati prima vincula enim duo, sunt fortiora vno.auth.itaque.C.commu.de success.Soc. iu.in cons.16.nu.22.vol.4. idem.

prohibitio alienationis, quæ cum generali bonorum hypotheca in contractu inserta est, ius alienandi nō tollit.commune inquit Ant.de Fano.de pignorib.par.2.memb.1.n.4.magis commune pronunciant Ant.Gomez.in l.Tauri.40.n.19.Did. à couarr.lib.2.resol.c.15.nu.3.contrariam tamen opinionem communem ait Grat.consil.95.num.2.& magis communem esse constat, quidquid alij dicant, ex Alex. in l.qui absenti §.1. ff.de acquir.possess.& consil.59.num.6.lib.5.Soc Nep.consil. 118.lib.2.Rhoderic.Soarez in relect.l.post rem iudicatam ff. de re iud.Chassan.in consuet.Bungund.rubr.11.§.3.n.35.Io. Crot.in l.filiusfamilias.§.Diui.n.10.ff.de lega.lib.1.Cagn.in l. 3.n.175.C.de pact.inter empt.& vendit.Steph. Forcat.in Necyomant.iuris c.13.& sine dubio longe verior, atque æquior est sententia. E.Suarez.

prohibitio alienandi extra familiam non inducit tacitum inter eos fideicommissum, qui in familia censentur: sed illud tantùm efficit, vt res fideicommisso comprehensæ antea vendi nequeant: quàm gētiles moniti sese nolle emere renūtient, commune ait Dec.consil.422.num.7.& commune num.72. magis commune num. 198. affirmat Loazes in l. filiusfamil. §.diui.ff.de leg.lib.1.Quamuis contrarium receptius profiteatur Ant.Gomez.in xl tauri.num.44.Tiraq.de retract.libro 1. numero 112.idque verius videatur. Sed ea de re & quæ superius versic.Alienatio, & quæ alibi vberius dissero, veritatis studiosi vidento. idem.

prohibitionis dispositio generaliter, & in æternum exaudiri debet.commune inquiunt Alc.& Tiraq.limit.7.in l.boues. §.hoc sermone.ff.de ver.sig. Marc.Mant.de soluen.argumen. post princ.& videto quæ hanc etiam in rem obseruatur superius ver.Negatio. E.Suarez.

prohibitio alienationis facta per patrem filio, solum in ipso filio procedit, & non trahitur ad nepotem, licet alias filiorum appellatione veniant nepotes.l.iusta interpretatione. & l.filij appellatione.ff.de verb.signifi.cum similib. Hoc enim casu fit stricta interpretatio, & sub nomine filij, nō venit nepos, prout ita est secundum strictam verbi significationem, alio enim nomine appellantur filij, alio nepotes.l.quid si nepos.ff.de testament.tutel.&§.fi.institut.qui testamen.tuto.da.poss.Et de hac dispositione est textus in terminis in §. nos igit.in Authen.de restitut.fideicommis.collat.9. vbi Iacob.de Beluis.Ang.& alij tradunt.Et est notabil.decis.Bart.post Dyn.in l.filiusfamilias. §.Diui.in 10.q.ff.de lega.1.quam ibi communiter sequuntur doct.& vbi post alios dicit, & respondit quibusdam in contrarium adductis ibi per Crotum: vt refert eum Soc.iun.in cons. 13.nu.10.vol.4. E Muscul.

prohibitio alienationis dicitur personalis, quando certa persona prohibetur simpliciter alienare, nec transit de persona in personam, & sic in ea procedit dispositio.§. nos igitur in Authent.de restit.fideicommis.prout firmant doct.communiter post Cyn.& Bart.in l.filiusfamilias,§.Diui.in 10.quest.ff.de legatis pri.Soc.iun. in consilio 13.n.22. vol.4.vbi allegat Soci. Seni.patruum suum in consilio 73.capiendo 1.num.24.volu. 4. idem.

promissio facta sine causa, etiam per stipulationē in dubio non valet, nisi appareat q̄ fuit facta animo donandi.Est magis commun. opi.sec. Alex.cons.13.ex his quæ in themate.veri ex quibus.vol.1.quoniam potius per errorem facta præsumitur.Vide suprà, Donat.nu.13. M.Chærian.

promissio omnium bonorum post mortem, non facta mētione de præsentibus, nec de futuris, valet. Curt.iun.cons.15. com.dicit. B.Villal.

promissio ex causa donationis facta post mortē, est valida. idem cons.81.nu.3.com.dicit. idem.

PRO promissioni factæ sine causa, non statur, nisi debitum probetur.l.cum de indebito in fi.ff.de probat. Bellon.

promissio, quæ absque causa fit, nullius est momenti.commune dicit Alex.cons.152.nu.2.lib.2.& cons.157.nu.1.lib.6. Io.ceph.qui limitat.cons.108.per totum, sed tu videto, quę latius obseruo ver.Stipulatione. E.Suarez.

promissio ob turpē causam, ne quis scilicet iniuriam faciat, vel vt faciat, vel si iniuriam fecerit, vel si non fecerit, nulla ipso iure prorsus est, vt censet Accursius in l. iurisgentium. §.si ob maleficium.ff.de pac.cuius opinionem receptam esse cōstituo ex Bart. & cæteris plerisque omnib.iuris interpretib.in illo eodem §.ex Bart.rursus Sal.& Fulg.in l.pen.ff.de condict.ob

dict.ob turp.caus.ex Bart.denique Alex.ias.ac reliquis scribentibus in l.generaliter. ff.de verbor.oblig .ex Aret.ac Rip.in l. si plagij.ff.illo.eod.tit. idem.

Promissio ob turpem causam, ne quis scilicet iniuriam faciat, vel, vt faciat, vel si iniuriam fecerit, vel nō fecerit, est prorsus nulla, cōis est opin. Soarez in eius thesauro communium opinionum, vers.promissio nu.341. Bonacoss.

promissionem impunitatis reo ad eruendam, veritatem iudex facere p̄t.cōis est opi.Cla.q.55.ver. circa primū.quam tamen damnat Clar.ibi consulens iudicibus ne ea vtantur.Et ex tali promissione extorta, quis nō potest damnari ad mortem. Si promittens eam impunitatem concedere non valebat Secus si valebat, vt Princeps.Clar.ver.circa secundum Sed extra ordinem, vt ibi per Clar. idem.

promissio iudicialis.Ad factum præcisè quis cogitur, nec liberatur prestando inter esse in iudicialibus promissionibus faciendi, seu quando factum iudicio promittitur, per text.cum glo.in verbo cogam.in l.filiusfamiliâs.§. procuratorem.ff.de procur. & secundùm Bart.in l. stipulationes non diuiduntur. ff.de verb.oblig. Panor.in ca.1.ext.de iudi. sic limitatur quod dicitur in stipulationibus faciendi succedit obligatio ad inter esse. Balb.decis.373.

promissio de non offendendo intelligitur rebus sic stantib. & aliqua causa non superueniente, vt est communis opin.de qua.D. Octauia. Vulpellus in tract.de Pace q.45.nu.4. & seq. Bonacoss.

promissio de non offendendo neque per me, neque per hęredem meum vno ex hæredibus contrafaciente, pœna contra omnes committitur pro portione hæreditaria, vt est com. opi.de qua D.Hercula.de cautio.de non offen.c.18,num.15. fol.66. idem.

promissio facti alieni etsi valeat quando pœna esset adiecta vel interesse, tamē excusabitur promittens à pœna, si omnem curam & diligentiam, quæcūque adhiberi posset, adhibuerit, & quod potuit fecerit. Vnde si aliquis promisisset sub pœna, quòd Sempronia contraheret matrimonium cum Paulo, si fecerio quantum in eo est non incurrit in pœnam, quia difficultas, cùm factum sit in obligatione, impedit cōmissionem pœnæ, l.si vehenda mancipia.ff.ad l.Rhod.de iactu.Bar.in consil. 236.incip.Martinus promisit.Panor.in c.Gemma.n.9.ver.ad vnum tamen singulariter aduerte.ext.de sponsalib.Quamuis de hac doctrina multi dubitauerint non postremæ authoritatis iuris interpretes.Francis.de Acol.Aret.in l.si ita stipulatus. §.possum.n.1.ff.de verb.oblig.Bar.Soc.in cons.238.n.10.ver. sed tamen his non obstantib.cum seq.n.in 2.vol.cons.ias.in l. stipulatio ista habere.nu.10.vbi & ipse Canonistarum sententiam in d.ca.Gemma.improbat.ff.de verb.oblig.Tamen hanc cōem sent.esse inquit ipsi Aret. & ias.in d.l.si ita stipulatus. & in d.l.stipulatio ista.& Phil.Dec.in cons.313.nu.2.& nu.4.vbi ipse Soc.argumēta in contrarium adducta soluit, cuius tamē sententiam Molin.ibid.in verbo, contrarium, admittere non vult.Item si promissor promisisset se cum effectu curaturum, quod Paulus approbaturus esset, eo casu nō excusaretur, quia ex illis verbis, cum effectu, apparet de expressa intentione cōtrahentium, quod committatur pœna in casu non sub secutæ ratificationis.l.si non mortis.§.fi.ff.de inofficioso testamento. Io.Fran.Rip.in l.quod te.n.47.ff.si cer.pet. Quam sententiam & ipse Dec.amplectitur, in l.finali.§.Labeo.n.11.ff.eod.vbi ipse aliquot distinctiones huius doctrinæ recenset, & bono ordine explicat. & in l.impossibilium.ff.de reg.iur. Kircho.

promissio facta per verba generalia, & adulatoria non inducit obligationem aliquam, sec.Ant.Io.de Im.Abb. & cæteros per illum text.in c.cùm venissent, de instit.quia verba hæc nō sunt appiceicatoria, cùm licitum sit seruire de vento, vt per præcitatos doct.& Alex.in l.ita stipulatus, la grande. ff.de ver. oblig.n.5.& seq.& Afflict. in tract.de iure protomiseos.§.1.n. 9.& hinc est, q̄ si postulo à Titio vis dare, seu donare mihi talem rem, & ipse respondeat non modò rem illam, sed etiam quæcunque habeo, & quicquid tibi placebit, tunc profectò ex istis verbis generalibus non nascitur obligatio, & petens ex huiusmodi responsione non posset se fundare aliquo pacto, etiam ad petendam illam rem solam, cùm promissio prædicta per illa verba nulla reddatur.d.c.cū venissent per quem tex.ita voluit Bald.in conclusionibus iuris. Rom.in rub.ff.de arb.& Alex.in d.l.ita stipulatus.nu.5.cum aliis signatis ibi per eum, & Fran.Curt.iu.in l.ea quæ commendandi.ff.de contrahen.empt.& And.ab Exea.in tract.de pactis, in 1.parte, n.271. vbi scribit istam esse cōem opi.& quod hæc communis sit cōstat pariter verissimè ex congestis per Alex.in d.l.ita stipulatus, n.5.ideò ob hoc cautè agunt aduocati, qui nullam fidem adhibent promissionibus magnatum, vt eis suadet Io. Andr. in add. Specu.in tit.de aduoc.§.hic dicendum, & refert Afflic. in d.§.5.n.9. quoniam plusquam simplices censentur illi, qui suasionibus credunt, sec.Bald.in l.j.in princ.C.ne filius pro patre. Et licet verba animo iocandi prolata non sint in cōsideratione nec obligent, nihilominus iuramentum iocosè prolatum obligat saltem ad veniale peccatum, glo.in c.nam.§. fin. 25.distin.An autem iuramentum temerarium obliget venialiter, vel mortaliter, dic vt per glo.& Arch.in can.Archidiaconum Florentinum, aliàs incipit, Florentinum, 85. dist. & per Abb.in cap.1. de iis quæ fiunt à maiori parte cap. F. Viuius libro 2.opin.242.

Promittens se facturum, & curaturum, &c.factum alienum si fecerit, quicquid potuit nō tenetur ad principale factū, nec ad interesse sec.glo.in c.ex rescripto.de iureiur.Ant.de But.& Abb.in c.Gemma.de spōsa.Arc.in l.si ita stipulatus §. possum. ff.de verb.obli.& cons.142. Abb.cons.90.vol.1.Afflic.decis. 295.Dec.consil.313.vbi meminit istam esse cōem opin.ac ita in practica obseruari, vt respondet Soc.contrarium consulenti, idem tradit Dec.cons.323.& concludit disputando per pulcherrima, fundamenta Maranta in quæstionib.quæ reperiuntur in fi.tract.de iudiciis.in q.7.per totam. & Ruyn.cons.67. vo.4.vbi consuluit in fortioribus terminis, quòd promittens se facturum, & curaturum cum effectu similiter excusari debet, si adhibuit omnē conatum, quamuis nullus sequatur effectus, huicque opinioni inhæret quoque consulendo Io.Bapt. Ferretus cons.128.& hoc sequitur etiam Maranta in d.q.7.n. 20. verum promittens se facturum & curaturum, &c.si hoc non fecit quàm primum potuit, in mora constituitur absque vlla interpellatione sec. Bald.in c.1.§.ad hæc in tit.hic finitur lex Corrad.in vsib.feud.Aret.in l.si ita stipulatus. §.possum.ff. de verb.oblig.& Alex.in l.quod te si certum peta.& Ruynum cons.42.n.26.vol.1.& ista est cōis opi. teste Curt.iu. cons.74. n.6.Ad tollendum itaque omne dubium circa præmissa traditur istud optimum remedium per doc. quòd quis promittat in instrumento factum, & interesse, & quòd non vult posse excusari si fecerit omnem suum conatum, quòd principalis obseruabit, sed vult teneri de suo proprio soluere, & obseruare contenta in ipso instrumento, tunc quippè promissor ipse tenetur ad interesse dato quod fecerit posse suum sec. Dec.in d. cons.323.& cons.310.& cons.345.vbi post Abb.Aret.Soc.& Cuma.in aliquibus cons.vt ibi per eum hoc expresse firmat, & Maranta etiam elegantissimè in d.q.7.n.25.& seq.vbi respondet Afflict. contrarium innuenti, seu asseueranti in d.decisio. 295.& opinio ista Deci. & sequacium videtur communis, & secundum eam consului, & obtinui in actu practico in causa magni momenti, non obstante decision. Affli.295.præcitata, quæ intelligi debet secūdum doctrinas, & leges quas allegat, & in effectu mouetur per cons. Areti.142. & nonnullas alias doctrinas, quæ duntaxat loquuntur quando quis promisit se facturum & iuraturum absque adiectione illorum verborum, vt non excusetur promissor fecisse omnem suum conatum, ideò ostensis his, & aliis quamplurimis, quæ omisimus, &c.Iudici causæ prædictæ, non dubitauit Spreta opinione Affl. sec. Dec.sententiam iudicare. F.Viuius.

Promittens stare definitioni offensi circa æstimationem iniuriæ eidem illatæ, tunc erit locus arbit.boni viri, nec præcisæ mandabitur exequutioni quod offenso visum fuerit, sec.Alex. post Accur.in l.1.ff.sol.matr.Gerar.in singu.6.Abb.& Fely.in c.contingit.de sen.excom. idem Abb.in c.quintauallis.de iureiur.Ista est cōis opi.quam sequuntur Lanfr.in tract.de arbit. Baptist.de S.Blas.q.24.de arbitris.& in specie quò ad æstimationem damnorum, expensarum, & interesse, hoc idem tenet Affl.decis.91.nu.10. F.Viuius.

Promittens donare potest conueniri, vt donet Io.à Rip.de dona.lib.3.cap.12.com.dicit. idem.Villal.

Promittens se curaturum, & acturum factum alterius, non est necessaria interpellatio Curt.iu.cons.74.n.6.com.dic. idē.

Promittens de contrahendo matrimonium cum vna ex filiabus Titij, si postea cognoscat vnam ex illis transit in matrimonium promissio.cum illa.Præp.in c.ex literis.el 2.de sponsal.n.6.& Coua.in epist.4.c.4.§.1.nu.17.& Petr.in Summa, in verbo matrimonium.el 2.q.11.com.dicunt. Villalob.

Promittens non mouere quæstionem, non adimplet promissum si mouet, etiam ante litem contestatam. Gome.in ca. dispendia.de resti.lib.6.nu.4.com.dicit. idem.

Promittens quòd cum duobus equis accōmodatis faciat, quòd habeat tres obligatur ad quinque secus tamen, si dicit & promittit quòd habeat tres non.exprimendo nisi vnā summam, tunc non fit conseruatio. ias.in l.manumissiones.n.15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.de iustit.& iure.com.dicit. idem.

Promittens de soluendo in quocunque loco potest pœnitere,secusi promisit se conueniri,quia potest pœnitere,iuxta l.si conuenerit,iaf.si quis in scribendo,nu.12. C.de pact.com. dicit. idem.

promittens, in instrumento se statutum circa expensas, dicto creditoris(vt fæpè fit) obligatur soluere facta declaratiõe per creditorem.Magis est com.opi.vt dicit Bene. Va.in Apost. ad Fel.in c.si diligenti.n.13.in verb.vtrum extra de foro competent. I.Fichar.

promittendi verbum tam publicæ , quàm priuatæ scripturæ insertum in re dubia stipulationem præ se fert, commune aiunt Marcell.Berincut. in rub.ff.si cert.pet.Caccialu.de pact. q.4.atque ita consuluit Alex.conf.68.li.4. quem inaduertenter carpit Aym.de antiquit. 1.par.n.104. Quin & tunc semper præsentia partium præsumitur , nec aliter probari necesse est. commune inquit Galeaul. in l. 1.n.66.ff.de verb.oblig. Limitabis tamẽ vt id neuriquam procedat, & cùm id,quod actum est,aliter valere potest,& cùm id verbum in cõtractu innominato respectiuo inseritur , quemadmodum frequenter interpretib.placuisse videtur ex iis, quos laudat Eman. à costa in l. si ex cautione. 3.declarat.nu.12. & sequentib.C.de non num. pec. limita item vt locus huic dogmati frequenter placito nõ sit,cùm priuata scriptura vel ab alio iuris imperio exarata proponitur.cõmune tradit Viuius lib.1.opi.433. Si autem isthoc promittendi verbum testes in suis depositionibus proferant, non stipulatio inde colligetur,nec significata ducentur,vt frequens placitum memoriæ prodiderunt Alex.conf.173.nu.7. lib.7.Marcel.Berincut.in rub.ff.de verb.voblig.Imò nec tunc sufficerit testes deposuisse interrogatione præcedente sequutam fuisse promissionem,nisi etiam incontinenti id factũ adiecerint, quemadmodum commune affirmant iaf.nu.44. Iac.n. 35.in l.si vnus.§.pactus ne peteret.de pac.ff.idem.iaf.n.1.Alc. n.6.Iac.de Nigris à n.3.in l.1.§.1.ff.de verb.obl.quamuis huic ampliationi merito reluctentur Ar.in l.sciendum. nu.7. ff.de verb.oblig.Galeau.in d.§.1.l.1.n.6.ff.de verb.ob.Afflic.decis. 120.sed hac de re tota copiosius alibi. E.Suarez.

promittens factum suum:non videtur comprahendere factum tertij licet heredis sic,Bal.in l.fi.in fi.C.de act.emp.& qui promittit se non intrigare seu non impedire non incurrit pœnam si excipit,Bar.in l.non solum.§.si status ff.de procur.2.opos. & qui promittit vim non facere : non incidit in pœnam promissam si id,faciat authoritate iudicis,l. factum non videtur de reg.iur.Bal.d.l.fi.C.de act.emp.& quando promissio tractatur ad ius de futuro,vide Dec.conf.396.Rui.conf.42.88.n. 8.consil.204.lib.1. Pur.

promittens donare non tenetur donare vt commune dicit Andr.Alc.in l.1.n.16.de ver.ob.quamuis contrarium male asserat receptum Franc.Rip.de donation.lib.3.ca.12.tu videto quę hanc in rem copiosius obseruantur superius versi. Donatio. E.Suarez.

promittens sese æstimationi iniuriæ staturum,quam offensus ipse fecerit, ad arbitrium boni viri confugere non prohibetur.commune inquiunt Lanfran.de arbitr.Viuius lib.opin. 256. idem.

promittens de suo facto,dato,& cesso tantum Intelligitur promittere de facto prædecessoris sui,item hæredis, vt est cõmunis opi.de qua testatur Boer.decis.67.D.Hercul.de cautione de non offendendo.c.24.nu.12. Bonacoss.

promittens sese stare æstimationi iniuriæ,quam offensus ipse fecerit.Intelligitur arbitrio boni viri,vt est com.opi.Soarez in vers.Promittens.nu.352. idem.

promittens præsentare rem sub pœna infra certum tempus,quod sit minus sex mensium,non statim incidit in pœnã, nisi vltra tempus statutum,dentur sibi alij sex menses,etiam si in promissione interueniat iuramentum. Et habet locum, etiam in criminali,vt est cõis opi.de qua Curt.iu.in consil.181. nu.23.in 3.vol. idem.

promittens de contrahendo cum vna ex filiabus Titij,si postea cognoscat vnam,trãsit in matrimonium promissio cum illa Præpos.in c.ex literis.2. de sponsa.nu.6.Couarruuias in Epito.4.§.1.c.4.n.17.& Pierius in summa in ver.matrimonium. 2.q.2 communem dicunt.Io.Bapti. Vezinus Hispanus in suo Aerario communium opin.vers.promittens.idem.

promittens aliquem non offendere,pace facta,non dicitur pax rupta,ex offensione ob nouam causam,vt quia quis vrtanit,verbisque conuitium alicui fecerit,vt est cõis opi. de qua Nonius conf.96.n.15 & in dubio ex noua causa præsumitur offensio.vt ibi.nu.16.Et si quis promittit,quod alius cum nõ offendet, cum sit facti alieni promissio, excusatur,si fecit diligentiam pro viribus,ne ille talis offenderetur.vt ibi. Bonac.

Si promissor solidæ seruitutis decessit relictis pluribus hæredibus nõ potest vnus constituere seruitutem in fundo communi,nisi aliis consentientibus.Est cõis opi.sec.iaf.in l.2.§.ex his vers.5.de verborum obligationib. Chærian.

promittens facere contractum in quo sola voluntas contrahentium sufficiat,obligat cum,vti ex cõtractu facto,secundum veram per Burs.conf.100.nu.10.lib.1.

promissione de secutum faciendo, vel dando centum, statim ad id quis conueniri potest, vt euitetur circuitus, secund. communem per Burs.conf.100.n.11.lib.1.

promittens vendere,si rem habeat,non liberatur soluendo Interesse,sed cogitur rem traddere,secundum cõem per Burs. conf.100.nu.36.lib.1.

De pronunciatione positionum pro confessis ex Decreto, scribit Nicol.Moron.trac.de fide & pace par.1.q.26.vbi etiam agit de eo qui recusat respondere ipsis positionibus, nec vult Iurare de cal.post Bal.in l.2.§.quod obseruari.C.de iuram.cal. Neuiz.conf.6.per tot.conf.7.consil.8.nu.65.conf.79.Mathel. sing.37.Nat.conf.93.conf.363.Rol.conf.90.nu.16.& seq.lib. 3.post Rom.sing.695.& de obscurè respondentib.idem Roma.conf.455.vbi inter alia, q̃ responsio indeterminata refertur ad interrogationem,& obscurè respondens similis est nihil respondenti contumaciter,Rom.conf.321.in fi.vbi paria sunt nihil fateri vel ita respondere , vt incertus dimittatur interrogator, Oldr.conf.81.col.2.Dec.conf.440.in fi.Rom.d.consil. 455.nu.2.& n.3.q̃ respondere monitus,contumaciter tacens; habetur pro confitente, & quando quis est contumax in respondendo,an moram purgare possit & quomodo?Dic,quòd mora ab eo purgari non potest qui fuit contumax in respondendo positionibus, quando à Decreto apposita fuit dies & pœna,Alex.conf.14.libr.2. Nat.conf.53.col.5.vbi respondet contrariis,& ibi quid quando iudex prefigit terminum, quid quando lex.

Quæ in re,in prac.sunt qui vtantur infrascriptis duabus conclusionibus,Cum positiones ipso iure pronuntiate sunt à Decreto, ob tarditatem respondere debentis, nec requiritur alia pronunciatio, stãt verbis Decreti, quinimo postquàm à Decreto & sic à lege fit executio non potest mora purgari, Doc. in.l.si insulam de verb.ob. Aym.conf.216.nu.23. Item etiam post terminum legis, mora non purgatur. Idem Aym. consil. 166.n.15. Nat.conf.53. col.5.conf.364.Osasc.decis.7.1.n.55. & seq. Qui etiam in mat.recusãt respondere positionibus & denegãt iurare de cal.scripsit decis.113.

Quę autem requirantur vt positiones habeantur pro confessis,declarat Cur.trac.positionum,col.3.circ.fin. & col.5.in prin.vbi ponit fallentias quarũ vna notabilior videtur, quòd non procedit Regula in interrogationibus,sed in positionibus, tãtum,quia interrogans nihil ponit,intellige,quando quis interrogatur ad preparatoria Iudicij, quia tunc nihil ponit, Sed ab aduersario certificari petit, Secus si fierent interrogatoria & positiones super aliquo emergẽ probando ante litem contest. vel in medio causæ, quia tunc non respondens habetur pro confesso, vel negante, prout vtilius fuerit interrogantij.l. de etate.§.qui tacuit ff.de interrog.act.latius per Cur. d.tract. col.5.

Quomodo autem & per quæ verba respondendum sit positionibus eleganter monet Nat.conf.59.1. & 2.col.& in specie nu.12.Quid quando ex forma decreti datur forma respõdendi:vt legitur in nostris Ducal. decretis lib.3.ca.16.& Nat. d.conf.n.19. q̃ positiones habende sunt pro confessis contra eum qui aliquibus positionib.falsò respondit,& quid de mendace.vide ibi nu.16.nu.20. Sed quæ dicantur pertinentes vel impertinentes,& quales debeant esse positiones,& sic simplices nec cõtinentes plura membra, sed vnum duntaxat,scribit Nat.conf.20.2.col.vbi ẽt quid dedecreto,& quibus positionibus fit respondendum,& quæ admittende quæ non?quo in loco,habetur etiam pract.illa, qua vtuntur Causidici & alij respondẽti positionibus cum protestatione,q̃ quatenus respondendum non sit habeatur respõsio pro non data.Dum vero aliqui tractant de stilo c.responf.position.Dic, q̃ de hoc ex decretis predictis disponitur,vt non detur positionum copia ante responsiones , præsertim quando concernunt factum proprium respondere debentis , & ita seruatur in hac patria Subalpina ab iis maxime Iudicibus , qui in sinceritate ambulant, Deum & æquitatem semper præ oculis habentes.

Quæ in materia,an positionum exemplum edendũ sit,scribit Iaf.post alios in l.is apud quem nu.5.C.de eden.vbi concludit q̃ sic,& hoc vsu receptum esse testatur idem Iaf.in l.1.n.16. ff.de reb.cred.Verum Purp.in d.l.is apud quem n.192.limitat in po

in positionibus dependentib.à facto proprio respondẽti,quarum duplum vt iam dixi, non datur ante responsiones,quicquid dicat iaf. ex Bal. auctoritate in additioni. ad Spec. qui & hoc non dicit,Sed iaf.opi.pluribus in locis seruatur,sicq; Curiarum stilus attenditur, Nam in regno Napolit.ante publicationem non datur articulorum copia, ea ratione ne litigatores ad fallitatem instruantur,Afflict.decis.33.n.3. Sed hoc totum iud.arbitrio remittẽti esse testis est Bal.in l.2.n.6. C.vt lit. pend.sequitur Luc.de pen.in l.in sacris col.5.ver.2.ex quo.C. de prox.sacr.lib.12.qui dicit q̃ post examen articulorum siue positionũ exemplum dati est,vt sic deinde testib.super eis examinandis interrogatoria formari possint, quod traddit Rob. de ord.iud.6.par.actu.4.n.19. I.thoc quidem eò fortius in casu Purp.procedit,quando positionibus à facto proprio respõdentis dependent,nõ esse dandam copiam priusquam respondẽrit , quod & decretis ducal. patriæ nostræ Subalpinæ traditur,cap.16.lib.3.

pronuntiandum est contra fiscum in dubio , quando fiscus agit ex causa lucratiua concernente delictum , vt est cõis opi. de qua Phebeus inter conf.crim.conf.vlt.n.3. Bonacoss.

procemium generale, etiam si postcà sequantur verba specialia,facit,vt dispositio censetur generalis Cur.iu. conf.174. nu.1.& 2.com.dicit. B.Villal.

Ex Procemio sumitur causa finalis statuti,quia causa procemialis, dicitur causa finalis.cõis est,vt apparet ex accumulatis per Bened.Vadum in Apostil.ad Lanf.de Oria.in c.quoniam, contra.in prin.extra de proba. I.Fichard.

procemium generale efficit,vt dispositio sit generalis,licet verba eius,sint specialia,vt est cõis opi. Soarez verbo principium.nu.254. Bonacoss.

procemium statuti & cõstitutionis,etiam pœnalis dat causam finalem & rationem,vt est cõis opin.Cur.iu.in cont.166. nu.1.& conf.178.vbi dicit,quòd cum strarbitraria, potest iudex ex causa testi plenè deponenti non adhibere fidẽ.& conf. 344.nu.69.in 3.vol. idem.

propositio inepta si non sit necessaria,non vitiat actum aut libellum Albricus Brun.in tract.tit.effectu.amplia.18.comm. dicit. B.Villal.

PRO.propositum in mente retẽtum nihil operatur.in leg. si reperendi. C.de cond.caus.dat.causa nõ secut. in l.quicquid adstringendæ.ff.de verb.oblig.& l.stipulatio ista.§.alteri.ff.eo. tit.l.veterib.ff.de pact.l.cum in plures. Bellon.

propria auctoritate dominus vasallum feudo priuare non potest sed debet p̃cedere sententia declaratoria,feloniam vel culpam priuatione dignam,esse commissam.Veram & omnibus doct.cõem esse dicit Apostill.conf.3.n.5.& 6. Et idẽ plenius in consuet.Paris.§.30.n.23.vbi idem affirmat,& vnicum tantum casum excipit.videlicet, si vasallus feudum irrequisito domino alienasset.&c. I.Fichard.

Amplia dictam cõem procedere etiam in crimine læsę Maiestatis,sec.Thom.Gram.decis.105.n.55.& seq quia etiam in illo requiritur sententia declaratoria quam conclusionem ante ipsum tenuit etiam Bar.in l.imperator.ff.de iure fisci,& multi alij.quos refert. Gigas in tract.de cri.læsæ maiest.lib.2.c.25. vbi concludit hanc esse veriorem , & omninò tenendam , per text. cui dicit responderi non posse in l. quæsitum. ff.qui & à quibus.Et hanc tenuit etiam Card. Zabarel.consil.125.nu.2. idem.

PRO. propria res est in qua quis commodum & damnum capit l.1.§.in propria ff.quand.appe.sit. Bellon.

PRO.proprium nemo dicat quod commune est.can.sicut. hi.47.distinct. idem.

proprietarium se dicens,aut proprietatem ad se ipsum pertinere affirmans succumbet , si dominium duntaxat vrile sibi competere probauerit,cõe aio ex multis quos citat Ariu.Pin. in l.1.part.2.nu.8.C.de bon.mater.ex Marmer.nu.7. Corasf.n. 39.in l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acq.poss. Quamuis contrarium verius , ac non minus receptum ostendat Arius Pinel.vbi supra.cum quo sum. E.Suarez.

PRO.propter discordiam peruenitur ad sequestrũ l.si quę. ff.famil.ercisc. Bellon.

PRO.propter importunitatẽ petentium, Princeps aliquando non concedenda concedit l.1.C.de pet.bon.sub.libro 10. idem.

PRO.propter ingratitudinem donatarij, donatio reuocari potest in l.fi.C.de reuo.do.in c.final.extrà de do. idem.

PRO.propter instrumenta de nouo reperta lis potest retractari.in l.admonendi.ff.de iureiurando. idem.

PRO. propter malos boni non sunt deferendi, sed propter bonos mali iunt tolerandi.can.nim.um.20.q.5. idem.

PRO.propter officium datur beneficium cap.fi.de rescrip. lib.6. idem.

PRO.propter vnumquodque tale,& illud magis sec.Aristotelem auth.multò magis C.de sacrosanct.eccle. idem.

prorogare iurisdictionem non sui iudicis, potest laycus in habentem consimilem iurisdictionem,vt in habentem merũ mistumque imperium.Panor.in cap.cùm sit. de foro competenti.nu.12.com.dicit. B.Villal.

Fallit , quando in ciuitate est diuisa iurisdictio per quarterios,quia homines vnius quarterij nõ possunt prorogare iurisdictionem iudicis alterius quarterij.iaso.in l.si per errorem n.7.ff.de iurisdict.om.iud.com.dicit. idem.

Tempus instantiæ præfixum à statuto , partium consensu prorogari non potest nec etiam tempus prosequendæ appellationis.(vel sic: Tempus instantiæ, præfixum à statuto,etiam in causa appellationis , partium consensu prorogari non potest.)Est magis cõis opi.sec.Alex.in conf.24.inspecto processu vol.4. M.Chærian.

Licet prorogatio compromissi per arbitratores fieri possit, tamen non valet. nisi partibus fuerit intimata. Est cõis opin. sec.Dec.in conf.39.iurisdicam.in prin.vol.1. B.Villal.

prorogatio iurisdictionis in dubio, secundùm cõem opin. non præsumitur, sed ignorantia,per regulã l.verius.ff.de probat.& ita communiter à doct.concludi inquit iaf.in l.si per errorem.n.10.Quamuis ipse sententiam contrariam amplectatur,cuius meminit quoque Per.Io.Anc.in suis quęst.q.5.n.7. in 1.par. Kirchouius.

prorogatio potestatis arbitri,perinde atque cuiuslibet aliæ iurisdictionis,licet arbiter non tam iurisdictionem quàm notionem habeat, potest prorogari,cum dependeat ex cõsensu partium,comm. dicit Benedi. Capra.in tract. prorogationis. statim post conclus.siue reg.53.posito num.40. vide suprà in verbo Arbiter.

prorogatio iurisdictionis , tam delegatæ quàm ordinariæ, potest fieri de re ad rem,siue de causa ad causam,quod cõmuniter teneri ac procedere refert Bened.Cap.in tract.prorogat. post regul.53.posito nu.49.quando prorogatio fieret ad rem vel ad causam similem. secus si ad dissimilẽ. nam à causis ciuilibus ad criminales,vel contrà,nõ potest fieri prorogatio. De casu autem ad casum siue sub certa conditione, ante cõditionis euentum, iuxta communem non fit prorogatio , vt ibid. firmat Bened.nu.55.vide suprà in verbo iurisdictio.

prorogatio iurisdictionis ordinariæ,licet de persona ad personam fieri possit,tamẽ delegata etiam ad vniuersitatem causarum vtcunque ordinaria videri possit,ad alias personas iuxta cõem non potest prorogari,nisi causa illa contingeret personas ad quas prorogaret, quia tunc iurisdictio delega ad tales personas,licet in rescripto non fuerint expresse,prorogari posset,vt in dicto tractat.prorogat.nu.59.& sequ.refert idem Capr.Qua de re similiter vide suprà in verbo iurisdictio.

prorogatio iurisdictionis delegatæ de loco ad locum semper procedit dummodò partes expresse consentiant , nisi ex priuilegio cum limitatione esset concessa, quo casu non licet egredi limites huius iurisdictionis. Similiter prorogatio ordinaria de loco in quo ordinarius solitus est retinere tribunal, ad alium locum existentem intra suam iurisdictionem , fieri potest,sed non ad locum alterius iurisdictionis, quemadmodum communiter tenetur,quia ordinarius ibidem pro priuata persona censetur , quod verum est , quando iudex alterius territorij id sciret ac prohiberet, aliàs secùs, quemadmodum refert ac sequitur Bened. Capr. in dicto tract. prorogatio. nu. 62.qua de re vide suprà in verbo,iurisdictio.

prorogatio iurisdictionis non tantùm in spiritualibus modò ad habẽrem similem iurisdictionem fiat, fieri potest, cum nusquam de iure prohibitum inueniatur , sed etiam in criminalibus etiam meri ac mixti imperij in habentem simile imperium fieri potest, idq̃ue communiter receptum testatur Bene dictus Cap. in dicto tractatu prorogat.n.79. addens nu.seq.id procedere tamen quò ad præiudicium prorogantis , cùm in præiudicium reipubli.aut proprij iudicis non procederet prorogatio,vide suprà iurisdictio.

prorogationem causæ de tempore ad tempus per procuratorem fieri posse communiter teneri refert Ben. Capr.reg.64. n.6.& seq.fallentias vide suprà in verbo Procurator.

prorogatio termini ĩ compromisso.Si in compromisso dicatur, quod arbiter & arbitrator possint procedere, & terminum de quo in compromisso prorogare, præsentibus & absentibus partibus.Et ipse arbitrator absentibus partibus prorogauerit terminum : & demum iudicauit parte non citata, valebit prorogatio,& sententia per tex.in l.diem proferre.§.si

Universidad de Deusto
Biblioteca

quis litigatorum.ff.de arbitr. Et ita dum casus accidisset, dicitur consuluisse collegium Mediolani propter potestatem in compromisso datam arbitratori procedendi & prorogandi absentibus partibus, per l.nõ distinguemus.§.fi.cum l.sequen. & ibi bona glo. ff.de arbit.licet Bald.tenuerit non valere prorogationem vel sentẽtiam, nisi intercesserit saltem intimatio, quando absentibus partibus processum est, in l.eos.§.apostolos.C.de appel.& idem Speculi in titul.de arbitris.§.excipitur. verf.sed pone quòd actum sit. Quando in compromisso fuit tantùum dictum, quòd possit pronunciari partib.absentibus: nec fuit additum, & non citatis. aliàs procedat prima opinio. & sequitur Inn.in ca.cum dilectus. extr.de arbitr.do.Alexan. in l.si quis arbitratu.in 8.col.ff.de verb.oblig. Sed dom.Cato in d.§.vbi decretum, cõcordat dictas opiniones, vt prima procedat, quando iudex ante prorogationem cognouerat de meritis causæ partibus præsentibus, aliàs procedat secunda. Balb. decis.33.

prorogatio iurisdictionis fieri potest, etiam in criminalib. etiam si sit meri & mixti Imperij, dummodo fiat in eum, qui similem habet iurisdictionem, vt est cõis opi. Capra reg. 54.n. 78.fol.58.Clar.q.42.in prin. Expressè & tacitè, quò ad præiudicium partis, vel partium, quę prorogationi consentiunt. nõ autem in præiudicium Reipublicæ, vel iudicum, ad quos spectat perpetrati criminis cognitio & punitio. Clar.ibi. Et dummodo iudex prorogatus habeat iurisdictionem in similibus, causis criminalibus. alias secus, vt est cõis opi. Clar.ibi.ver.est etiam. Item prorogatio etiam habet locum, si iudex procedit ex officio, & consentiat reus in fui preiudicium, non autem in præiudicium cõpetentis. vel alterius accusare volentis. Clar. ibi.ver.vlt. Bonacoss.

prorogatio non habet locum vbi per inquisitionem ex mero officio proceditur, cõis est opi. de qua Calefa. inter consil. 102.nu.4.in 1.lib.Clar.q.42. Alias secus, vt est com.opin.vt ibi fusius per Clar. Bonacoss.

prorogatio iurisdictionis non potest fieri causa inquisitionis, cũ non adsit actor & reus. Et sic personę necessariæ ad prorogationem. Bal.in l.j.C.vbi de crim.agi opor. Nellus in tract. de bannitis in 2.par.primi temporis.q.11. Soc.consf.108.in fi. in 4.vol.vbi com.dicit. idem.

prorogationis reuocatio. Rusticus, mulier & miles possunt tacitam iudicis prorogationem factam litigando coram eo reuocare, etiam vsque ad sententiam, secundum Spec.in titu. de compe.iudi.adi.§.1.verf.sed nunquid. Ang.l.fi.C.de excep. faciunt not.in l.1.C.de iur.& fac.igno. Et quilibet alius etiam post litem contest. si superuenerit iusta causa reuocandi, sec. But.& Imol.in c.1.extrà de iud.faciunt not.in l.apertissimi.C. eo.sequitur.D.cato in d.l.si conuenerit. Balb.decis.110.

Prorogatio iurisdictionis non inducitur per comparationem rei coram iudice incompetente per inquisitionem procedente. Ita notabiliter Bald.in l.1.C.ad l.corne.de sica. Balbus decis.159.

protestatio de reuocando factum illicitum, non releuat facientem : quoniam statim actu consumato quæsitum est ius parti. Est comm.opi.sec.Dec.in consf.160.in causa, in fi.vol.1. M.Chærin.

protestatio (vt vulgo fandi mos est) simpliciter facta nihil operabitur, nisi actus is, de quo fit, tunc temporis, cùm fit, vel incontinenti explicetur, siue actus ille ab vnius volũtate, siue à libero plurium arbitrio pẽdeat. commune attestatur Fel.in c.cum M.de constit. E.Suarez.

protestatio Mentiris, saluo honore tuo, vel es falsarius, non suffragatur protestanti, quo minus de illata iniuria teneatur, vt est verior, & magis recepta doct.sententia, de qua D.Menochius in consf.41.nu.31. Bonacoss.

protestatio est denuntiatio cum testatione facta. Io. à Ripa in c.cùm M.de const.nu.68.de constit.com.dicit. Villal.

protestatio post actum perfectum super dependentibus à sola voluntate protestantis vitiatur, & valet actus, idem ibi n. 13.com.dicit. Et sic dicit intelligẽdum esse ti.in l.per seruum, §.1.ff.de vsur.per l.sed si de fructu.ff.de vsu & habit. idem.

protestatio facta per emphyteutam in alienatione rei emphyteuticæ. videlicet sine præiudicio domini, non releuat protestantem, Io.à Rip.ibi n.80.cõem dicit iaf.in §.morte.ff. de noui operis nuntia.nu.77. idem.

Fallit, si in alienatione dicatur, Domini accedente consensu, alias quod alienatio non valeat. Idem ibi.tu non recedas à com.dicit. idem.

protestatio si præcedat actum, qui dependet de sola voluntate protestantis, nõ videtur deserta. Secus tamẽ, si dependeat cùm voluntate tertij. Anth.Gom.in l.45.tau.nu.54.cõem dicit ex Bart.in l.non solum.§.morte.ff.de no.ope.nun. idem.

Protestatio quæ fit quotidie in productione instrumenti, f.quantum pro se facit.& non in alis operatur, q̃ in aliis iudex non possit se fundare Fel.in c.imputari.de fid.instr.com.dicit. Io.à Rip.in d.c.cùm M.nu.39. idem.

protestatio facta per mulierem cum iuro de non alienando rem dotalem, si postea fiat alienatio, etiam cum iuramento, & ignorante recipiente alienationem, valet protestatio. Io.à Rip.ibi nu.81.ver.secundo limitatur.com.dicit. idem.

protestatio non est necessaria, sed vtilis metum passo. Hieron. Cagn.l.in omnib.ff.de reg.iur.nu.13.com.dicit. idem.

Amplia ad impeditum etiam ex facto iudicis, quia non est necessaria. idem ibi nu.15.com.dicit. idem.

ADDITIO. Et hanc opi. tanquam humaniorem tenuit Rot.in verb.tempore. Card.Cresensi. dum erat Aud.vt refert Marc.Ant.Bard.in trac.de temp.vti.& cons.c.4.fub num.3.& eam esse vtilem, & de consilio, & non necessariam.

protestatio sola non probat metum: sed requiritur probatio metus. Io.à Rip.nu.92.com.dicit. contrariam imò q̃ protestatio sola præcedens, probet metum, tenet gl.in ca.clarius. 32.q.2.& doc.communiter in c.1.quod me.cau.sed pro concordia dic.aut actus, pendet à voluntate solius protestantis, & tunc protestatio præcedens probat metum, vt tenet Bart.& dõc.communiter in l.qui in aliena.§.fi.ff.de acq.hær.aut actus pendet à voluntate duorum, & tunc si protestatio fiat ipso actu, parte præsente, probat metum: aut ante actum, & non probat, hæc Io.à Rip.in d.nu.92. B.Villal.

protestatio ob metum potentioris fieri potest etiam clandestinè & nihilominus valet talis clandestina protestatio. Philip.Deci.l.in omnibus causis.ff.de j.regula iuris. Et idem consf. 219.nu.2.Bart.Soc.consf.262.nu.5.& 9.vol.2.Host.& Abb.c. pastoralis.§.1.de of.del. Et idem Abb.in c.cùm M.n.19.& ibi plura alleg.per Seb.Sap.in ver.metus,&c.de constit. Quòd si nec clandestinè protestari commodè posset, propter eundem metum (fortè alicuius potentis principis) tunc potest postea probare talem metum, & actui contrauenire, secund.Ias.in l. qui in aliena.§.celsus.nu.46.ff.de acq.hær. I.Fich.

Protestatio contraria præsumptioni iuris, & de iure tollit ipsam præsumptionem sicut confessio. Idem ibi.nu.49. commune dicit. B.Villal.

Fallit in protestatione continentur in se turpitudinem, quia tollitur per contrarium actum seq. Io.de Ripa.nu.91.commune dicit. idem.

Protestatio vnius ex contrahentibus matrimonium, quod non intẽdit consentire, etiam si verba proferat altero nesciente, non valet matrimonii, gl.in c.tua nos.de spon.quam com. dicit Coua.in epito.4.par.2.q.2.nu.3.com.dicit. idem.

Protestatio facta per profitentem, vt possit bona retinere, vitiatur.fel.in c.cum M.de consti.& iaf.in auth. ingre.ff.C.de sacrof.eccl.vbi est gl.Barba.autem in 1.vol.consf.comm.dicit contrariam quem refert Coua.in epi.4.c.3.2.n.18.com.dicit, & nullam elegit. Mihi autem videtur primam esse magis commune vt euidenter patet per doct.in auth. ingressi.in d.c.cũ M.& doct.in l.non solum.§.morte.de noui oper.nunt.ff.præcipuè, per iaf.in nu.20. idem.

protestatio respondentis libello, & dicentis, quod non facit animo litem contestandi, operatur quod secundum alium intellectum interpretatur, vtputà animo informãdi iudicem, & non contestandi. Ripa in d.c.cum M.n.91.com.dicit.

Amplia in protestatione rei opponentis in iudicio cum protestatione, quod non intendit in iudicem consentire, quod operatur etiam si deducat alias exceptiones, quod non videtur prorogare iurisdictionem. Idem ibi nu.99.com.dicit.idẽ.

protestans (vt in communi præcedenti est dictum) poterit per iudicem tanquam contumax puniri, Io.à Rip.d.c.cum M. nu.99.com.dicit.quam intelligit, si solum sterit.in finibus protestationis. secus tamen si salua protestatione respondit petitori. idem.

Protestatio facta in contractu dicens, q̃ non vult cõsentire, vitiatur contractus, Dec.d.c.cùm M.de const.n.23.com.d.vel etiã si in protestatione addat, nisi si & quatenus de iure teneatur, quia tunc ex toto extinguit iurisdictionem iudicis. Ias.d.l. non solum.§.morte.ff.de no.ope.nun.n.46.com.dicit. idem.

protestatio interueniens non extenditur ad actum factum ex interuallo. Rip.d.c.cũ M.n.101.com.d.Ias.d.§.morte.n.13.

Intellige in actibus pendentibus ex voluntate aliorum, si protestatio non recipit fructum factum, alias secus. Ias.in l.pacta nouissima.nu.14.C.de pac.com.dicit. idem.

Protestatio declaratoria animi, per quam nemo grauatur, non requirit præsentiam alicuius dummodò fiat taliter, quod possit de protestatione apparere. Io.de Rip.in c.cũ M.nu.106. per l.idcircò.C.de codicil.com.dicit. idem.

protestantis expressus consensus requitur ad hoc quòd ei præiudicet regulariter, sed in casu.l.fin.§.item si prædixerit.ff. de naut.cau.fœnore.sufficit tacitus.ripa ibi n.123.com.dic. idẽ.

Amplia primam cõclusionem istius cõis ad matrimonium in quo protestatio quæ fit contra substantiam matrimonij, tacenti non præiudicat, nec videtur consentire, rip. n.127.com. d.quam vide. idem.

protestatio domini recipientis pensionem temporis futuri, saluo iure expultionis. si emphyteuta tacet, nihil valet, cũ protestatio sit contraria facto. Io.à ripa d.c.cum M.nu.139.verf. totius casus est, com.dic.quam intelligit, q̃ durante tẽpore solutionis recepte non potest emphyteutam expellere, secùs tamen postea. idem.

protestationi inhibitoriæ ne fiat illud. ad quòd tenetur, nõ est parendum, nisi veritas causæ ostendatur per instrumẽtum, q̃ non requiritur, si protestatio fit auctoritate iudicis, quia ei est parendum. ripa ibi nu.153.com.dicit. idem.

protestatio potest fieri vbicunque, etiam in ecclesia. Rip.n. 144.com.dicit. idem.

protestatio simpliciter facta in tantũ in actu operatur, quo tũc vel statim explicatur. vt tradit Bart.in l.non solùm.§.morte.ff.de noui.op.nun.& in l.item quia.§.final.de pact. in l.qui in aliena.§.fin.de acq. hæred.& in l.Titia.§.penultim. de verb.obl.& in l.pacta nouissima, vbi etiam Salic.C.de pac. per textum in l.cum in plures.§.locator hortei.ff.locat.secundum vnum intellectum glos. tamen ibi fumat sic. propositum in mente retentum nihil operatur, & patientia pro consensu habetur, per text. in l.per retentionem.cum glo.verbo rata.C. de vsur. idem tenent Ant.& Im.in c.cum M.de consti. Et licet cõclus. hęc multipliciter limiterur ac in certis casibus locum nõ habeat, inter quos est, vbicunque protestatio fit in actu qui à solius protestantis pendet voluntate quoniam tunc trahitur ad actum etiam postea & ex interuallo sequutum, vt Bart.& Ang. voluere in d.l.pacta nouissima.C.de pact. cõis doc. est opin. vt protestatio simpliciter facta in actu, siue ab vnius siue plurium voluntate.dependeat, nihil operetur nisi in actu, qui tunc, vel incõtinenti, explicatur. vt rectè scribit Felin.d.c.cum M.de constitu. quoniam, inquit ipse, nulla saltem bona inter istos casus reddi pot diuersitatis ratio, nisi dicere velimus, q̃d quando sumus in actu à plurium voluntate dependente, ad hoc vt operetur, protestatio fieri debet coram altero, vel vno ex illis à quorum voluntate actus ille dependet, vt ibi per Fel. quia hac in materia protestationis multa scripsit tunc quãdo protestatio fit, vel fieri dubitatur propter metum illius cum quo quis nollet contrahere, vel inuitus contrahit. puta cum Tiranno. F.Turzan.

PRO. protestatio declarat voluntatem & sententiam nostram l.at si quis.§.sed interdum.ff.de relig.& sumptib. funer. l.pro hærede.ff.de acquir.hæred. Bellon.

PRO. protestatio contraria actui nõ releuat protestantem. l.qui in aliena.§.Cælsus.ff.de acquir.hæred.c.cum Mar.Ferrariensis, extra de constit. idem.

PRO. prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.l. fin.C.de pactis conuen. idem.

PRO. prouisio facta in casum mortis naturalis, extenditur ad casum mortis ciuilis l.Gallus.§. & quid si tantum.ff.de lib. & posth. idem.

PRO. prouisio facta in casibus separatis, non porrigitur ad eosdem casus simul coniunctos.l.si ita scriptum.ff.de liber. & posth. idem.

prouisio ordinaria generalis legis nõ tollitur per prouisionem specialem hominis Bellon.consf.22.n.3.com. dicit ex gl. in l.2.C.de iure emphy.& iaf.ibidem.n.176.& Dec.in l.creditor.ff.si cert.pet.secus tamen sit extraordinaria, quia tunc cessatur per prouisionem hominis. Bell.ibi.n.5.cõem dic.exemplum in primo casu, quia si in locatione, per hominẽ sit prouisum circa non faciendam diminutionem pensionis propter casum fortuitum, non tamen cessat generalis dispositio circa interesse locationis. B.Vill.

prouisio sine causa inefficax est l.2.§.circa.ff. de dol. exceptio. & erronea non autem animo liberali, & ex certa scientia facta præsumitur, & dicẽti quòd ex certa scientia promiserit, probandi, onus incumbit Bald. in l.generaliter.4.& 6.oppos. C.de non numer.pecu.& ibi Salic.& Ang. quisq̃ consuluisse asserit, concordat Alex.qui affirmat hanc com.consf.13.ex his. vol.1. F.Turzan.

prouocatus qui deliquit, regulariter non excusatur. cõem dicit Boer.consf.4.n.78. Mitius tamen, quia in dubio præsumitur defendendi, non vlciscendi causa, fecisse. ita iura & docto. dicere, ait Marsil.consf.137.n.8.clarus d.§.fin.q.60.verfi.nunc quæro. P.Fichard.

prouocatus qui deliquit regulariter non excusatur, vt est cõis opi. Sed tamen mitius est puniendus, quia in dubio præsumitur, q̃ causa se defendendi, non vlciscendi, fecerit, vt est cõis opi.clar.q.60.verf.nunc quæro. Et quia non dicitur in dolo, vt est cõis opi.de qua curt.iu.consf.135.nu.16.& seq.in 3. vol. ideò punitur extra ordinem. Etiam, si post sedatam rixam ex interuallo facit insultum in vulnerantem, vt est cõis opin. de qua Clar. in §.homicidium, ver.scias tamen vbi etiam concludit, q̃ in omnem casum occidens aggressorem, nunquam tenetur de occiso, sed tantum de excessu. Et in terminis statuti de homicidio ita dicit Bal.in c.1.de iniuriis.Bar.in l.2.de excep.Fel.in c.delicti.de except.Corn.consf.133.in 3.vol.Gram. decis.Neapoli.37.Arnonus Soliloquio 23.Claud.regu.crimi. 71.& seq.& est tex.in l.fin.ff.ad l.Iul.repet.& inter cons. crim. consf.76.nu.5.consf.77.Bossi.tit.de homic.nu.91.Afflic.decis. Neapol.37.n.3. Sed debet puniri pœna pecuniaria Grammat. voto.23.n.20.Nouellus in tract.ad deiensam.fol.21.n.61.& seq.Moronus de fide, treuga & pace.q.125. Et requiritur, q̃ aliter euadere non posset, vt est cõis opi.de qua Cor.consf.274. litera H.in 1.vol. Bonacoss.

proxeneta non est testis integer, nisi vtraque parte consentiente. Curt.iu.consf.112.nu.8.com.dicit. B.Villal.

Concor.cum l.36.tit.16.par.3.

proxeneta vel mediator à testimonio submouetur, nisi vtraque parte volẽte deponat. §.quoniam. & ibi gl.in ver.legum. & Ang.de peruf.in auth.de testib.gloss.in verb.super criminibus.in c.delictorum.vbi Abb.num.3.& Fel.nu.2.annotarunt ext.de testibus cogend. Alex.de imol.in consf.128.nu.2.in lib. cõ.Hippol.de Marf.in suis singula.singul.539.Steph.Auffrer. in tracta.de reprob.test.in verb.media.nu.67.in 5.vol.tractat. Et hanc communem opi.Doct.esse inquiunt Alex.de imol.in consf.13.num.14.& Lancellotus conrad. in suo prætor.& curia.breuia.tit.personas testium aggrediendo. in ver.proxeneta. numer.62. Licet multi alij contrariam sententiam defenderint, quos adducit Alex.in d.consf.128.& Lancello in d.ver. proxeneta.& nouissimè Apostillat. in addit. suis marginalib. ad consf.Alex.in d.consf.13.in ver.dilectorum. adducens text. in c.1.de testib.& attesta.lib.6.à doc.malè intellectum esse, & de iure ciuili.d.§.quoniam. non requiri consensum vtriusque partis, ad hoc vt proxeneta volens admittatur in testem, sed solum vt inuitus compellatur, ergò volens ab alterutro produci potest. kirchouius.

Proxeneta non aliter quàm vtroque reo consentiente integer testis existimabitur. commune aiunt Alexand. in consf. 13.libro primo.Curt.consf.112.nume.8.ac latè Franc.Viuius libr.1.opinio.358.cũ adde Ioan.Ceph.consf.65. numero 23. E.Suarez.

Proximiores vbi vocantur in fideicommisso, post mortem alicuius sine liberis, in dubio semper inspicitur proximitas ipsius grauati vltimo defuncti. ita pluries firmauit Socinseni.legendo, & consulendo, vt cum allegat Socin.iuni. consf. 126.numer.40.volum.1.vbi etiam longè hanc difficultatem disputando, tandem pro veriori opinione firmasse, proximitatem vltimo defuncti, & grauati esse attendendam, testatur ipsemet in consf.22.n.28.vol.4.vbi per eum. E.Muscul.

proximitas solum attenditur in fideicommissaria substitutione. Alex.consf.305.vol.6.Io.Duran.in arte testan.tit.5.cau. 21.com.dicit. B.Villal.

Pubertati proximus in masculo dicitur, qui est ætatis annorum 10.cum dimidio, & in fœmina quæ excedit nouem annos cum dimidio. gl.in ver. infantiæ proximus. §.pupillus. institut.de inutil.stipulat.& gl.in ver.pupillum.l.pupillum.ff. de regul.iur.Bart.in l.1.numero quinto.ff.de nouat. Pet.Phil. Cor.in consf.240.numer.13.volum.1.consf.Et hanc glo.communiter obseruari inquit Angel.Aret.in d.§.pupillus.numer. 3.Et communem conclusionem esse dicit Ias.in l.properandum.§.& si quidem.numer.2.ff.de iud. Et horum sententiam sequitur Roland.à Valle, consf.57.numer.25.in 1.tom.consf. Licet alij contrariam sententiam amplexi fuerint, quos refert Ioan.Francisc.Fara Sardiensis in tractat.de essent.infan.capit. 7.numero sexto.& capit.vndecimo. vbi ipse reprobata communi opinio. doc. nouam consideationem huius doctrinæ recenset. kirchouius.

Pubertati proximus, dolique capax non solùm ex delicto verùm etiam ex iuramento obligatur. l.pupillum.ff.de reg.iu. l.impuberem.ad l.Cornel.de falf.doc.in anth.sacramenta.C.si aduersi.venditio.& in cap.cùm contingat. extrà, de iureiuran.

pulchrè Petr.Philip.Cornæ.in conſ.240.n.5,cum ſeq.in 1.vo. & Phil.Dec.in conſ.682.incip.in cauſa dominæ Lucretiæ.nu. 16.17.& 18.Et hanc cōem doc.ſententiam eſſe referunt Phil. Dec.in d.l.pupillum n.4.& Cagn.n.10.Matt.de Afflic.in Dec. 22.n.5.licet hāc ſententiam Apoſtil.ad Dec.reprobare videatur in verb.iuramento.in d.l.pupillum. kirchouius.

Pubes maior factus poteſt teſtificari de his quæ vidit ante pubertatem.Hiero.Cag. in l.fœminæ.§.fi.nu.23.ff.de reg.iur. cōem dicit.& Coua.in reg.poſſeſſor.§.3.par.2.n.8.ex Fel.in c. vlt.de ſent.excom. concor.cum l.9.tit.16.par.3.Adde gl.in verbo impubes.§.teſtes autem.Inſtit.de teſta.ordi. B.Villal.

pubertati proximus dicitur vir,qui eſt decem annorum cū dimidio,fœmina autem nouennis cum dimidio.iaſ.in l.properandum.C.de iud.§.& ſi quidem.nu.1 com.dicit.

Et hanc ætatem,l.8.titul.8.part.7. exprimit ad hoc quod ſi committens delictum ſit minor iſtius ætatis non debet puniri. idem.

pubertati proximus dicitur,ille,qui annum decimum & dimidium peregerit, ſi ſit maſculus, fœmina verò proxima eſt pubertati ſi nonum annum cum dimidio compleuerit,ſec.gl. no.& ſingularem in §.pupillus in ver.infantiæ. Inſtit.de inuti. ſtipul.& in l.pupillum.ff.de regu.iur. quas aſſeuerat eſſe communiter approbatas iaſ.in l.properandum. §.& ſi quidem.n.1. C.de iud.Soc.in l.1.§.adipiſcimur.ff.de acq.poſſ. Aret.in memorato.§.pupillus.Dec. & Cag.n.2.in d.l.pupillum.In contrariam verò ſententiam inclinarunt complures doc.qui quoad delicta illum eſſe proximum pubertati opinantur, cui ad ætatem perfectam ſex tantum menſes deficiunt,ita not. Bald.per illum tex.in l.excipiuntur. ff.ad Sylla.quem ſequitur ibi Ioan. Ignæ.Cor.conſ.147.n.25.vol.1.& iaſ.in auth.ſacramenta puberum.n.15.C.ſi aduer.vendi. nonnulli verò ſcriben.opinio. iſtam ſequuntur non ſolùm in delictis,ſed aliis quibuſcunque actibus.pro quibus eſt glo.in l.non tantum.ff.de excuſa.tuto. in c.continebatur,& in c.atteſtationes.de ſponſa,impub. & abundè no.Io.Ignæus in l.1.§.impuberes,& in l.excipiuntur.ff. ad Syllan. ſed his omiſſis puto hoc relinquendum eſſe iudicis arbitrio, quis dicatur proximus pubertati, ſiquidē hoc iudex debet arbitrari ex pueri diſcretione, & ex aliis circunſtantiis contingentibus.ita tenet Io. Faber in d.§ pupillus. Sal.in l.impium.C.de pœnis.Io.de Ana.in ca.1.n.4.de delict.puerorum. Ant.de But.in memotato c.atteſtationes.in fi.Abb.& prępoſ. in d.c.continebatur.Dec.& Cag.n.3.in d.l.pupillum,quod intellige procedere,vt declarat Couar.in ſua epito.de ſponſa.in 2.part.cap.5.nu.5. Viuius.

PRO.publica vtilitas eſt præponēda priuatæ.l.vnica.§.fi.C. de caduc.tol.auth.res quæ.C.com.de leg.l.actione.§.Labeo. ff.pro ſoc.l.vtilitas.C.de primip.libr.12.can.ſcias. 7.quæſtio. 1. Bellon.

PRO.publicæ ſalutis & ſecuritatis intereſt,riuos & cloacas purgari.l.de pupillo.§.ſi quis riuos.ff. de no.oper.nunt. idem.

publico in cauſa poteſt fieri ab alio iudice ſuccedente in officium primi iudicis, & non ab alio.Ripa in l.is apud.n.32.C. de eden.com.dicit. B.Villal.

publiciana requirit poſſeſſionē vacuam ſicut & vſucapio. Præpoſit.in c.reintegranda.3.q.1.com,dicit. idem.

publica delicta ſunt, quorū accuſatio vel perſequutio permiſſa eſt cuilibet de populo.cōem opi.refert Clar.lib.5.§.1.in princ.allegās Gomez.c.1.delictorum.poſt numerū quartum. Idque procedere ait ſecundum ius ciuile,nam de iure canonico dicit omnia crimina eſſe publica, & ita cōem eſſe ſec.Ana. in c.ſtatuimus.poſt 19.de maled.ibidem referentem Hoſtien. vide Cla.d.§.1.ver.hæc tamen. P.Fichard.

publicatur proceſſus in criminalibus offenſiuis, alias eſſet nullus & decernitur copia parti,vnà cum termino ad ſe defendendum.alias eſſet nullus ipſo iure ſec.cōem practicam.Clar. q.48.verſ.2. Bonacoſſ.

In publico ædificans ſine Principis permiſſione, & ſic non legitimè,& iuſtè,non facit ſuum,quia non iure ædificat, cum licentiam non habuerit à Principe, iuxta tradita per doc,magis communiter,in l.fluminum.ff.de dam.infect.

Quòd tamen videtur intelligendum,niſi qui in flumine aliquid faceret,haberet prædia vicina,quia tunc quatenus non tranſcendat medium fluminis ſaluari poteſt opinio Raphael. Cuma.in d.l.fluminum,Sed tranſcendēdo medium fluminis, non licitè facit,& ideo ſibi non acquirit, ſed vicino ex alia parte fluminis,& ita propriè loquitur Bart. in l.quo minus. ff.de flum.in 10.q.& alij.qui Bart.ſequuntur:quem refert & ſequitur Soc.iu,conſ.28.nu.31.vol.4. E.Muſcul.

publica delicta quando dici,ducique debeant,ex multis receptis interpretum ſententiis ponit eleganter, & copioſè Iul. Clar.in pract.crim.§.1.in prin.ad quem ſemper hac in materia recurrito. E.Suarez.

publicantur etiam hodie bona dānatorum ad mortem naturalem ſecun.gl.Bart. & alios,in l.eius qui.§.ſi cui.ff.de teſta. Alex.Corn.Deci.& reliquos omnes in l.2. C.qui teſtam.facere poſſ.Bart.in l.j.ff.de bonis damnat.& iſta eſt cōis opi.ſec.Io. Igneum.l.1.§.qui ſibi.n.93.ff.ad Syll.Soc.in l.ſi cognatis.ff.de reb.dub.Dec.& Cag in l.ſeruitutem.ff.de reg.iur.& Io.Ceph. copioſè conſ.79.num.4. vbi cum cæteris ſignatis per eum.n. 8.cum aliis ſequ. videtur reſpondere contrarium. F.Viuius lib.2.opin.243.

publiciana in rem actio totiens in eum defertur,qui rem à nō domino adeptus eſt quotiens in eundem ſi à domino rem nactus eſſet,dominium tranſiret.cōe dicit Ant.Gom.de teſta. c.5.n.13.verſ.item adde & extende.Quin nec alij vnquam dabitur,quàm illi,qui & bona fide titulum à non domino conſequutus ſit, & vacuam poſſeſſionem ſemel nactus fuerit, vt frequenter placitum inquiunt Alexan. in l.3.§.ex contrario. numer.40.ff.de acquiren.poſſeſ. Præpoſ.in cap.reintegranda. 3.quæſtio.1. Ludo. Gom. in §.ſed iſtæ.nu.30.inſtit.de action. E.Suarez.

PRO. pudor eſt fœminis nuptiarum præmia non habere. capit.pudor.32.q.2. Bellon.

puella cui pater aſſignauit certum quid,& præcepit vt cum illo eſſet contenta,poteſt petere ſupplementū legitimę.Boer. deciſ.3.nu.10.com.dicit. B.Villal.

PRO.punctus punitur loco copulæ.l.3.§. duæ autem cauſ. in gl.in verb.moliri.ff.de Carb.edict.&l.duobus.§.ſi in coeunda.in gl.in verb.precium.ff.pro ſocio. Bellon.

PRO.punitur affectus,licet nō ſequatur effectus:voluntas enim reputatur pro facto.in l.diuus.ff.ad leg.Corne.de ſica in l.is qui cum telo.C.eod.tit.l.quiſquis.C.ad l.Iul.maieſtat.&l. præſenti.C.de his qui ad eccleſ.confug.in l.ſi quis non dicam rapere. C. de epiſcopis & clericis.in capitul. nuper. extra, de bigam,

OBIEC.contra,quia cogitationis pœnam nemo patitur.l. cogitationis,ff.de pœnis.l.1.§.1. quod quiſque iur.ff.c.ſi.extra de ſponſal.

SOL. Dic quod cogitatio ſola non punitur,vbi ſcilicet nō proceſſit ad aliquem actum,ſecus ſi ad aliquem actum ſeu conatum venit vt hic intelligitur. Bellon.

Puniri corporaliter nemo debet, niſi dolus interueniat. cōem opi.dicit Cepol.conſ.crimin.33.Neque ſufficit lata culpa. quia illa in criminalibus non æquiparatur dolo, vt cōem dicit iaſ.in l.in actionibus.nu.23. & n.26.ff.de in lit.iur.quem refert Blanc.in pract.crimin.n.137.& ſeq.Nunius de los Corrigidores.in princ.Bermond.de concub.nu.71. Dias reg.540. Claud.in l.1.nu.33.ff.de legib.Idque non ſolum procedere ſi agatur de pœna mortis,ſed in quacunque alia pœna corporali.ſecundum gloſ.in d.l.in actionibus.in verbo Non etiam ob culpam,quem doct.ſequi atteſtatur Marſil.conſ.67.num.40. Pro culpa tamen lata etiam puniri,dixit cōem opi.eſſe Maranta,in ſuo ſpecul.num.59.in fine,ſed mitiori, idque maximè ſi culpa præceſſit delictum. vt communem opinio. dicit Anan. in c.de infantibus. nu.4.de his qui fil.occid. Et quæ dicta ſunt de pœna corporali,etiam locū habent in pœna infamiæ,nam condēnatus propter culpam,non efficitur propter talem ſententiam infamis,cōem opin.dicit Roma. in dicta l.in actionibus.num.16.Fama enim & vita æquiparantur.Clar.d.§.finali. quæſtione 84.verſic.primo. P.Fichard.

punitur quis pœna ordinaria, non minus ſi procedatur ex officio & per inquiſitionem & ita infamatur,ſicut ſi per accuſationem procedatur.Clar. q.60.verſic. poteſt etiam allegari. Bonacoſſ.

Puniri quis non poteſt in pœnis criminalibus,niſi dolus interueniat.Clarus quęſt.octuageſimaquarta.in princip.Neque lata culpa ſufficit,vt eſt communis opin. Et hoc procedit non modo in pœna corporali & mortis,ſed etiam in mutilatione membri, vel quacunque alia pœna corporali, vt eſt communis opinio. Clar. ibi. etiam in ſtatuto communis eſt opinio. Clar. ibi pro culpa autem punitur delinquens, quando culpa præceſſit delictum,vt eſt communis opinio.Clar. ibi.ſed non efficitur infamis,vt eſt communis opinio. ibi. item pœna eſt imponenda pro pluribus vulneribus ſimul concurrentibus omnibus,eſt communis opinio.Clar.ibi.verſicul.ſcias etiam. idem ſi quis percutit clericum eodem impetu quatuor, vel quinque vicib. vnam tantum excommunicationem patitur, vt eſt com.opin.& pœna pro numero vulnerum eſt danda & multiplicanda. & ita ſeruat conſuetudo. Clarus ibi. & ita etiam dictante ſtatuto, ſiue eodem ictu, ſiue pluribus. & ibi. quid

quid ſi quis bifulcato ferro percuſſit,& vulnera duplicata intulit. quia pluribus vulnerib. plecti debet Clar.ibi & quando delicta ſunt diuerſi generis,ſi committuntur ex interuallo,omnia ſunt punienda, ſi ſunt facta eodem tempore, & ad eundem tendant finem.puniuntur tantum pœna maioris delicti. puta extant tria ſtatuta. vnum, punitur arma portantem in centum: aliud, punitur inſultum in centum, & aliud punitur vulnus in centum. Si quis enim inſultat alium cum armis vetitis & vulnerat non punitur in tercentum,nec coaceruantur hæ tres centum,licet in centum tantum pro vulnere,quia alię pœnæ confunduntur,vt eſt com.opi.Clar.q.84.verſ.alius eſt caſus,ſimiliter ſi quis aggreditur aliquem animo vulnerandi, deinde ex quoquo dicto,vel facto vulnerati illum occidit,punitur tantum de occiſio, & non de vulnere prius illato,com. eſt practica, à qua non eſt recedendum Clar. d. q.84. verſ.ſed pone. & propter conſuetudinem delinquendi non aggrauatur pœna,vt quis ob id puniri poſſit pœna mortis.com.eſt opin.Clar. ibi. ver.ſed hic. & plures delinquentes ſimul contra vnum,tenentur omnes inſolidum, vt eſt com.opin.Clar.d.q. 84.ver.vltimò quæro. Bonac.

punitur ciuis originarius delinquens in loco originis, vbi forum ſortitur abſque dubio pœna ſtatuti loci, vbi fecit delictum.Clar.q.85.in prin.com.dicit. idem ſi ſit forenſis ratione commiſſi delicti, ibi forum ſortitur. vbi deliquit. communis eſt opi.Clar.ibi Punitur autem iudicis arbitrio forenſis extrahens frumentum contra deuetum, inſpecta facti, & perſonarum qualitate,pro eius religione quoties ignorantia forenſis eſſet probabilis.Clar.ibi.& punitur originarius ciuis & ſubditus pro delicto extra territorium commiſſo pœna ſtatuti loci,vbi deliquit,vt eſt communis opi.Clar.ibi ver.tertius eſt caſus & per pœnam ſtatutariam eſt ſublata pœna iuris communis,vt eſt cōis opi.Clar.d.q.85.verſic.debet iudex. Et quando plures pœnæ ſunt impoſitæ per ſtatuta,vel legem, cuius ſit electio. an iudicis vel rei. & ſi verba ſtatuti diriguntur ad iudicem,iudex habet eligere,vt eſt cōis opinio. Aut diriguntur ad reum, vt ſi dicat ſtatutum, qui fecerit tale maleficium ſoluat decem,& electio eſt rei. Aut neque ad iudicem,neq; ad reum dirigūtur,& pœna eſt corporalis vtraque.& ſi dicat ſtatutum, vel lex pro tertio furto ſuſpendatur, vel decapitetur,& cōis eſt opinio,ꝙ electio ſit iudicis. Aut vtraque pœna eſt pecuniaria, ſi dicit pro furto ſit pœna decem, vel amittat tertiam partem bonorum mobilium.& communis eſt.ꝙ electio ſit ipſius rei, Aut altera pœna eſt corporalis.altera pecuniaria,& electio eſt ipſius rei,quæ omnia procedunt.Niſi aliud verba legis, aut ſtatuti ſuadeant.Et ſtante ſtatuto ꝙ vulneratus puniatur in centum,quas ſi non ſoluerit intra decem dies,amputetur ſibi dextra manus,ſi iſte condemnatus nō ſoluerit decem in termino, nihilominus iudex eum poterit punire in centum, omiſſa pœna corporali,vt eſt cōis opi.Clar.ibi.verſ.ſed hic quæro item ſtat ſtatutum, ꝙ non comparens ponatur in banno, de quo non eximatur, niſi ſoluerit mille, quidam vocatus non comparens fuit bannitus, & condemnatus in mille, iſte vult ſtare potius in banno quàm ſoluere condemnationem non ideò poteſt fiſcus conſequi illa mille,vt eſt cōis opi. Clar.ibi.verſi. ſucceſſiue. Et vbi agitur de imponenda pœna alicuius ſpecialis conſtitutionis, oportet, ꝙ in illo caſu verificentur omnes qualitates in ipſa conſtitutione expreſſæ, aliàs pœna non cōmittitur,vt eſt cōis opin.Clar.ibi.ver.vbi agitur. & iudex poteſt ex cauſa minuere pœnam ordinariam impoſitam à iure pro aliquo delicto ſiue agatur de pœna imponenda per ius commune, vt eſt cōis opi. Clar.ibi.ver.vlterius quæro.ſiue agatur de pœna impoſita à ſtatuto, vt eſt cōis opi. Clar. ibi. & hæc procedunt in maioribus magiſtratib.vt eſt com.opin.ſecus in minoribus, & ante ſententiam condemnatoriam, & non poſt,vt eſt com.opi. & ex cauſa, quia iudex in cauſis criminalib.minorem pœnam imponens quam de iure imponere debet,eſt infamis.l.ſeruos.C.ád l.iul.de vi pub. & debet puniri eadem pœna, qua erat puniendus reus, vt ibi per Clar.q. 85.ver.vlterius quæro.& colligitur ex l.3. C.ne ſan.bapt.reit. in fi.nec eſt opus exprimere cauſam in ſententia,quare minuitur pœna, ſed ſufficit dicere ex iuſtis cauſis animum noſtrum mouentib.&c.vt eſt com.opi.Cla.ibi.Et quando reus non eſt capax pœnæ,iudex poteſt eam commutare,ideò teſtis qui falſum dixit, ex ſtatuto manu dextra ſit priuandus ſi aridam habet manum,vel non habet,debet cōmutari pœna,vt eſt com. opi.Clar.ibi. vbi etiam dicit,ꝙ gibboſus non poteſt torqueri, & ideò ei pœna commutari debet. Similiter hermoſus torqueri non poteſt,vt ibi. idem.

pro. pupillus quicquid videt,ignorat.l.1. C.de fal.mone.l. pupillus.ff.de acqui.vel omit.hæreditat. idem.

pro. pupillus ſine tutoris auctoritate poteſt facere conditionem ſuam meliorem,non deteriorem.§.i.inſti.de auct.tut.

pro. pupillus naturaliter obligatur.l.1.ff.de nou. idem.

obiec. contra de l.pupillus.ff.de act.& ob.vbi pupillus nec mutuam quidem pecuniam accipiendo cum auctoritate tutoris naturaliter obligatur.

Sol.diſtingue,quando pupillus eſt infans,tunc nec quidem naturaliter obligatur.d.l.pupillus.rō eſt,quia non habet conſenſum: quando verò eſt proximus pubertati.tunc quia doli capax eſt,ſine tutoris auctoritate naturaliter obligatur,vt hic. ita ſentit gl.& doc.communiter,in l.pupillus.ff.de reg.iur.vel aliter ſolue.quandiù pupillus eſt,nec naturaliter obligatur:factus verò pubes & locupletior,naturaliter tenetur:quia ſi ſoluat,non repetit.l.naturaliter.in fi.de cond.ind. idem.

pupillus teſtari non poteſt de iure communi, etiam ad pias cauſas. licet ſit proximus pubertati. com.dicit in §.teſtamentum.q.5.ver.hinc refertur. P.Fich.

Pupillus ſine tutoris auctoritate intra 14.ann.non poteſt cōhere ſocietatem,vt habetur in l.1.C.pro ſoc.& not.Capr.cōſ. 17 n.3.quia quicquid videt,& quicquid audit ignorat.l.fi.cir. fi.ff.rem pu.ſal.fo.l.fi.ff.de iu.& fa.ign.& l.2.ad fi.C.de fal.mo. & hoc habet locum non ſolùm in ſocietate expreſſa, verum & tacita,vt deducit Craue.conſ.286.n.1. idque interpretatur & limitatur non procedere vbicunque pupillus poſt finitam ætatem pupillarem ratificaret talem ſocietatem. tunc.n.validatur ſocietas iſta interueniente ratihabitione,ſec.Bal.in add. ad Bart.trac.de duob.fra.ſimul hab.quem ſequitur Alex.conſil.49.vol.1.& Crauet.d.conſ.286.n.2. Amplia primum iſtam concluſionem ita declaratam, ꝙ pupillus ipſe minimè poteſt facere teſtamentum. l.qua ætate ff.de teſta. imò nec pupillus miles poteſt teſtari,vt eſt tex.mirabilis,& formalis in l.fi.C.de teſt.mili.per quem tex.determinauit eleganter & doctè Ang. in l.ſi quæramus. ff.de teſta. quod ſi ſtatutum diſponat, ꝙ pupillus poſſit facere teſtamētum,huiuſmodi ſtatutum non valeat,per d.l.fi.& eum ſequitur ibi Io.de im. licet aliter dixerit Bar.ibi,& malè & malitia,quò ad hoc non ſupplet ætatem,adeò quod pupillus etiam doli capax,non poteſt condere teſtamētum.l.fi.C.de reſt.min.& ibi per doc.& per Barb.c.Raynutius de teſta.iſtud procedit,etiam ſi pupillus velit ad pias cauſas teſtari,vt per Bart.in l.1.q.2.C.de ſacroſan.eccle.Iaſ.in l.reſcripta.C.de prec.imp.off.& Dec. poſt alios ibi congeſtos per eum in l.pupillum,n.5. ff.de reg.iu. & iſtam ait eſſe cōem opi. Abb.in rub.n.9.de teſta.Sed hoc fallit,quia ſi pupillus doli capax ex Principis, licentia, ſeu indulgentia faceret, teſtamentum, quippe quod princeps pupillo doli capaci poteſt dare,pariter ac concedere teſtamenti factionē,vt per Bar.in l.ſi quæramus. ff.de teſtib.Alex.in memorata l.fi. cum allegatis per iaſ.in d.l. reſcripta.in fi.& Dec.d.l.pupillum circ.fi.ff.de reg.iur.Fallit etiam quotieſcunque pupillus doli capax, in euentum mortis, donando diſponeret de bonis ſuis ſub cōditione,ſi ipſe deceſſerit in pupillari ætate,& ſimiliter confirmaret talem diſpoſitionem iuramento,tunc quidem exploratum eſt talem diſpoſitionem valere vt per Bart.Alex. cæteroſq; doc.l.qui iuraſſe. ff.de iureiu.& iaſ.poſt Bart.in auth.ſacramenta puberum. C.ſi aduer.ven.iſta eſt cōis opi.vt ſcribit Dec.d.l.pupillum,quæ,perfecto cōis comprobatur iſta ratione, quoniam aſtringitur etiam talis impubes religione iuramenti.l.fi.ff.de lib.cau.c.pactum.22.q.5.Abb.conſ.108.lib.2.Barb.c.quia ingredientib.de teſta.& Paul.Caſt.conſ.21.lib.1.Ampliatur ſecundo loco,ꝙ pupillus neque poteſt eſſe Notarius,ſec.Bald.d.l.impuberem. ff.de falſ.in prin.& Dec.l.2.§.item impuberes.n.9.ff.de reg.iu. Ampliatur tertiò quòd impubes,neque iudex eſſe poteſt l.cū prætor.§.non autem.ff.de iudi.& not.Marant.tract.iudicio.6. par.n.98.& Dec.in l.fœminæ §.item impuberes.n.2.ff.de reg. iur.Ampliatur quartò,quòd pupillus ipſe regulariter accuſare non poteſt propter carentiam rationis,& intellectus.vt l.1. & 2.ff.de accuſ.not. Bart.l.2.§.pupillus. in princip. & in l.qui accuſare.n.4.ff. de accuſ. ideo accuſatio facta ab iſto pupillo, & ab aliis perſonis inhabilibus, eſt nulla ſi excipiatur, vt per Bart.in l.1.§.accuſationem.ff.ad Turp.Alex.in l.in prouinciali §.fi.ff.de nou.oper.nunt.Aret.in c.1.de iudic.vbi Abb.Imo. & Saly.in l.clarum.C.de auct.præſt.Sed hoc fallit non habere locum in adulto & minore 20. annis. tunc licet ſit minor 25. poteſt accuſare,vt voluit Bar.in l.1.ff.de accuſ.cuius opin.aſſerit eſſe cōem Abb.& Augu. Beroius in c.1.de accuſ.nu.50.& ſeq. vbi eam comprobat optimis rationib. Fallit etiam quod pupilli accuſatio non eſt prohibita in crimine læſæ maieſtatis adulterij & defraudatæ annonæ ſecund. Ang.in tract.de maleficiis.in verſicul.& ad querelam Titij numero 39. Ampliatur quintò quòd pupillus minimè habet legitimam perſonam ſtand

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtandi in iudicio, vt latè per abb. in c. fi. de confeſ. ſextò & vltimò loco, q̃ pupillus & infans, q̃ caret omni intellectu, vt quia ſit duorum vel trium ann. non poteſt cum auctoritate tutoris acquirere poſſeſſionem, nam furioſo æquiparatur. l. i. ff. de bo. poſ. infan. fur. mu. ratio eſt, quia cùm omninò careat intellectu, non poteſt per tutorem ſuppleri. l. ſed & ſi manente. ff. de precar. idemque videtur concludendum in furioſo, qui non poteſt cum auctoritate curatoris. ſed debet ipſe ſolus tutor, ſi ue ſolus curator gerere, & acquirere poſſeſſionem. ſi autem ſit pupillus, qui non careat omninò intellectu, vel infans, vt quia ſit 5. vel 6. ann. & per conſequens fari & loqui poſſit, tunc iſte bene poteſt acquirere poſſeſsionem cum tutoris auctoritate, quia habet aliqualem intellectum, qui poteſt per tutorem ſuppleri, ita loquimur. l. quamuis. §. infans. ff. de acq. poſ. & ad hoc bene fa. tex. §. pupillus. inſt. de inut. ſtip. & iſta opi. com tenetur per Bart. Ang. Im. Rom. Paul. de caſt. & Mod. in l. 1. ff. de acq. poſ. & ita ẽt tenet Pau. de ca. l. pupillus. per gl. ibi. ff. de acq. hær. & Iaſ. atteſt. de cõi. in l. 1. §. 1. n. 17. ff. de acq. poſ. F. Viuius.

quãuis pupillo, vel minori, tutoris, aut curatoris culpa currat tempus inſtantiæ, aduerſus tamen ipſos tutorem & curatorem, ad id quod ipſius pupilli, vel minoris intereſt, competit actio. q̃ ſi tutor & curator, ſoluendo non fuerint, tùnc pupillo, & minori, contra lapſum inſtantiæ, datur in integrum reſtitutio. vt tenuit Caſſad. deciſ. 5. de app. & clarè probat tex. in l. properãdum. §. illo. ver. hæc autem omnino. C. de iud. vbi Pau. caſt. & alij cõiter hoc tradiderunt. hincque annotandum eſſe voluerũt, q̃ tps indiciale, vt puta, inſtãtiæ, cãæ principalis, & appellõis, ac tps ad appellan. à iure ꝓceſſum currat ipſo iure ꝓ tex. in l. fi. C. de temp. in int. reſt. q̃ locũ hẽt in aliis tpib. Tur.

Pupillus ex propria ſignificatione vocabuli, non dicitur decedere inteſtatus, ſecùs tamen, ex communi vſu loquendi. Boer. in conſue. Bitu. rubr. des couſtumes concernans les teſtaments. §. 4. com. dicit ex Bart. conſ. 138. B. Villal.

Purgatio moræ non admittitur in caſu l. ſi quis maior. C. de tranſac. Dec. conſ. 453. nu. 12. com. dicit. idem.

pupillus ſiue impubes, licet quidem ad pias cauſas teſtari poſsit. l. qua ætate. ff. de teſta. c. ſi pater. c. tit. lib. 6. idque procedat etiam ſi ſagax ſit, & malitia ſuppleat ætatem. Im. c. quia ingreſſa. e. tit. tamen ſi ſtatuto induceretur quod talis pupillus ſagax teſtari poſsit, contra Petr. de anch. d. c. quia ingreſſa. teſtamentum valeret, quia ſtatuto talis defectus tolli poteſt, vt voluit Bart. in l. ſi quæramus. ff. e. ti. quod ibid. ſequitur Ange. per id quod habetur in l. ſi. C. de teſta. mili. cum quib. docto. communiter tranſire refert Bened. Capr. reg. 103. nu. 30.

Pupillaris ſubſtitutio, vide j. Subſtitutio.

pupillus in cauſis ciuilib. regulariter agere, ſed in criminalib. accuſare non poteſt. gl. in ver. alieno. l. 2. C. qui accuſ. non poſ. & ibi. Bal. n. 15. ver. ſed an poteſt accuſare. Sal. n. 2. ver. quę 10 an pupillus. vnde ſi iniuriam ſuam aut ſuorum non proſequeretur, etiam cum curatore non poſſet in iudicio ſtare, & proceſſus eſſet nullus. Bald. in rub. n. 3. & 5. eodem allegans l. 2. ver. pupillis ex conſi. ff. de accuſ. Et hanc com. opi. doct. eſſe ſcribit Seb. Vant. in ſuo egregio tract. de nullit. proceſ. ac ſent. c. de nullitat. ex defectu inhabilitatis. n. 35. & 36. vbi ipſe hanc regu. & doctr. erudite explicat. quam antea Bart. d. l. 2. d. §. pupillis. adhibitis diſtinctionib. explicauerat. Kirchouius.

Pupillus propter defectum ætatis non poteſt teſtificari in criminalib. ſed pubes factus, bene poterit de his teſtificari quę vidit in pupillari ætate. com. opi. dicit Calc. conſ. 110. n. 8. ver. nec obeſt. Ign. in l. excipiunt. nu. 37. ff. ad Syll. Cla. l. § fi. q. 24. ver. vidi quandoque. intellige ſi teſtificetur de rebus quas vidit cùm eſſet proximus pubertati. vt com. opi. dicit Alb. de teſtib. 1. part. §. videndum eſt. nu. 11. item limita modò ferat reſtimonium de his rebus quas eo tempore intelligere poterat, alias ſecùs. Clar. ibi. P. Fich.

pupillo vel infante decedente hereditate non adita, licet eius hæres poſſet reſtitui aduerſus aditionem omiſſam ex clauſula generali, ſi qua iuſta cauſa eſſe videbitur, &c. cùm in articulo mortis læſus fuerit per l. pantonius. ff. de acq. hære. illud tamẽ procedit ſi tutori nulla poſſit imputãri negligẽtia, aliàs beneficium d. reſtitutionis ceſſabit, cũ non ſubſit æquitas, cuius ratione reſtitutio datur. l. 1. ff. de in int. reſti. cumque plenè hæredi minoris contra eius tutorem aliàs conſuli poſſit. Pau. de caſt. in l. fi. C. ſi aduer. ven. pig. Et hanc receptam doct. ſent. eſſe ex multis authorib. vlteriori adiecta probatione probat Rol. à Valle, conſ. 10. nu. 18. cum ſeq. 2. Tom. conſ. kirch.

pupillo non habenti tutorem poteſt ad litem curator decerni. l. curator. & ibi gl. ff. de tut. & cur. da. ab his. ſumpto arg. à contrario ſenſu. Balb. deciſ. 124.

pupillam tutor vel curator carnaliter cognoſcens, punitur pœna deportationis & confiſcationis omnium bonorum. com. opi. dicit Ant. Gom. ſuper l. 80. Tauri. nu. 24. tex. in l. vnica. C. ſi quis eam. cuius tut. fuer. refert Clar. lib. 5. ſent. §. fornicatio. ver. cùm pupilla. P. Fich.

Pupillus infante etiam maior ſine tutore in ius vocari nequit. com. dicit Alex. in l. nec impuberes. ad fi. ff. de in ius voc. magis cõe pronunciat meus iuris doctor Ar. Pin. l. 1. par. 2. C. de bon. mat. tradit de eo multa Viuius lib. 1. opi. 253. E. Suar.

pupillus pubertari proximus iureiurando obligatur. cõe aiunt Dec. in l. pupillũ. n. 3. ff. de reg. iu. Io. Dil. de art. teſt. cau. 5. nu. 2. Ant. Gom. de contrac. c. 14. n. 18. ver. quod extende. ſed contrariam opi. affirmat magis com. And. Alc. à quoſto, in c. cum contingat. n. 144. de iureiur. eaque de re latè alibi. idem.

pupillus inteſtatus mori haud propriè dicitur, quamuis ex frequenti loquendi vſu dicatur. cõe inquit Boer. in conſ. Bituriens. des couſtumes concernans les teſtaments. §. 4. idem.

pupillus in cauſis criminalib. accuſare non poteſt, niſi ſuam aut ſuorum iniuriam proſequatur. etiam cum curatore, quia proceſſus eſſet nullus. vt eſt com. opi. Chirc. in ſuo commun. concl. cent. 4. concl. 2. Bonac.

pupillus & pubes poteſt iuramento obligari, & inuiolabiliter tenet obſeruare, quod iuramento promiſit, alias eſt periurus. vt eſt com. opi. de qua abb. conſ. 39. nu. 1. vol. 1. idem.

pupillus propter defectum ætatis non poteſt teſtificari in criminalib. ſed pubes factus benè poterit teſtificari de his, quę iam vidit in pupillari ætate, vt eſt com. opi.

intellige, ſi teſtificetur de rebus, quas vidit, cum eſſet proximus pubertati, vt eſt com. opi. item intellige. dummodo ferret teſtimonium de his rebus, quas eo tempore intelligere poterat. alias ſecus. Clar. q. 24. ver. vidi quandoque. idem.

pupillam tutor, vel curator carnaliter cognoſcens punitur pœna deportationis & confiſcationis omnium bonorum, vt eſt com. opi. Cla. § fornicatio. ver. cum pupilla. idem.

Purgatio canonica indici non põt, niſi ex cã à iure approbata. id eſt vel propter infamiam publicã, vel propter vehementem ſuſpicionem, quæ contra reum ſit, aut penes ſuum eſm, aut penes alios. ita vt poſsit timeri de ſcandalo, vt eſt comm. opin. D. Hier. Gabr. conſ. 178. nu. 34. idem.

COMMVNIVM OPINIONVM,

SIVE IVRIS VTRIVSQVE RECEPTARVM

Sententiarum, ex diuerſis Authoribus collectarum,

LIBER XV.

Q

QVadragenalis præſcriptio omnem actionem excludit. c. ad aures. ext. de præſcript. Bellon.

PRO. Quadrimeſtre tempus datur laico ad præſentandum, eccleſiaſticæ autem perſonæ ſemeſtre. capitulo primo. §. finali. de iure patronat. libro ſexto. idem Bellon.

PRO. qualitas iuncta verbo, intelligitur ſecundum tempus verbi. l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxal. idem.

Qualitas poſita in accuſatione, vel inquiſitione, debet neceſsario probari aliàs etiam ſi probetur delictum ſine illa qualitate, nihilominus inquiſitus eſt abſoluendus. V. g. Si fuerit deductum quòd Titius fecit occidi hominem Chriſtianum per

per aſſaſſinos, licet probatum fuerit homicidium, tamen ſi illa qualitas chriſtiana non fuerit probata, debet ſequi abſolutio, fuit notab. deci. Io. And. in c. 1. de hom. in 6. quod eſt com. approb. ſec. Alex. conſ. 166. videtur fortaſſe. in ſi. vol. 7. & faciunt multa ad hoc, cumulata per Hypol. in l. ſi quis ne quæſtio. ff. de quæſt. vide in ver. delinquens. M. Chæria.

qualitas quando eſt fundamentum intentionis, non ſolùm ſufficit probare intentionem, ſed etiam qualitas eſt probanda. Cur. iu. conſ. 24. nu. 11. com. dicit. B. Villal.

pro. quæ de nouo emergunt, nouo indigent conſilio. l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de inter. act. l. 1. ff. de ven. inſpi. c. nulli. de elect. in 6. Bellon.

pro. quæ res pluris eſt, vtique tanti eſt. l. cum furti. ff. de in lit. iur. idem.

pro. quæ depoſitis rebus accedunt, depoſita non ſunt. l. 1. §. quæ depoſitis. ff. depo.

pro. quæ differunt ſecundum plus & minus, non differunt genere, ſed ſpecie. l. fi. ff. de fun. inſtr. leg. l. ſcapham. ff. de euic.

pro. quæ dubitationis tollendæ cauſa contractib. inſeruntur, ius commune non lædunt. l. qui mutuam. ff. mand.

pro. quæ eodem tempore confirmantur, ſimul fieri videntur. l. 2. C. de teſt. tutel. idem.

pro. quæ in præfationibus dicuntur, in ſequentibus repetita intelliguntur. l. Titia §. idem reſpondit. ff. de ver. ob. l. item quia. §. fi. ff. de pact. l. quoties. C. fam. ercif. §. præterea. inſtit. de inut. ſtipu. can. apoſtolus. 32. q. 7. idem econtrario dicendum, vt in c. egreſſus. 27. q. 2. idem.

pro. quæ incõtinenti fiunt, ineſſe videntur. l. iuriſgentium. §. quinimò. ff. de pac. l. lecta. ff. ſi cer. pe. idem.

pro. quæ inducuntur ad augmentum, non debent operari diminutionem. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. l. legata inutiliter. ff. de adim. leg. idem.

pro. quæ natura ſui dominio noſtro exempta ſunt, in obligationem deduci nullo modo poſſunt. §. 1. inſtit. de inuti. ſtip. idem.

pro. quæ non proſunt ſingula multa iuuant. l. inſtrumenta. C. de prob. l. ſi plures. in fi. ff. de pac. idem.

obiec. contrà de l. vnica. C. qui num. tut. ſe excu. vbi econtrario, quæ non proſunt ſingula, nec multa iuuant.

Sol. dic, q̃ quando plura tendunt ad fundandum diuerſa, tunc contrarium procedit, quando autem tendunt ad perficiendum vnum totum, tunc procedunt iſta iura hic.

obiec. item contrà d. l. ſancimus. §. ſi quis autem. C. de don. & l. ſi idem. ff. de iur. om. iud. vbi non admittitur coaceruatio ſingulorum.

Sol. hæc regula procedit in fauorabilibus, ibi in odioſis.

pro. quæ pater ſtudiorum cauſa filio ſubminiſtrauit, in legitimam non imputantur. l. quæ pater. ff. fam. erc. idem.

pro. quæ religioſis adhærent, religioſa ſunt. l. quæ religioſis. ff. de rei ven. idem.

pro. quæ ſpeciali nota egent, niſi ſpecialiter exprimantur, pro neglectis habentur. l. item apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de iniu. c. quamuis. de præb. lib. 6. idem.

pro. quę ſunt contra bonos mores, ſunt impoſſibilia de iure. l. ſi filius. ff. de cond. inſtit. idem.

pro. quæ ſunt temporalia ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum. l. purè. §. fi. ff. de dol. mal. excep.

pro. quæcunque poſt litem conteſtatam contingunt, arbitrium iudicis deſiderant. l. quod ſi nolit. §. ſi mancipium. ff. de ædil. edict. idem.

pro. quædam permittuntur extra iudicia, quæ in iudiciis non permitterentur. l. ſeruum & l. mutus. ff. de proc. idem.

pro. quædam poſſum per me, quæ per alium non poſſum. l. poſt mortem. §. 1. ff. de adop. l. 2. C. de his qui ven æta. impet. auth. ad hæc. C. de iud. l. pen. cùm auth. ſeq. C. de proc. l. at qui natura. §. cùm me. ff. de neg. geſt. §. ſed neque. in auth. de ſanct. epiſc. idem.

Quælibet cauſa, etiam iniuſta, excuſat à delicto, dolo & pœna. dicit gl. in l. plagij. ver. iuſta. C. ad leg. Flaui. de plagia. quam dicit eſſe communiter approbatam ioann. de Amic. conſ. 84. nu. 5. Boer. deciſ. 168. nu. 11. Soc. iu. conſ. 45. num. 16. Hanc etiam dicit eſſe communem regulam Deci. conſ. 170. num. 2. verſ. vltimo non obſtat. refert Gratus conſ. 38. nu. 12. libr. 2. Iaſo. in l. ſi quis id quod. nu. 35. ff. de iur. om. iud. Cur. iu. in l. 1. nu. 6. ff. quod quiſque iur. Blanc. in prac. crim. nu. 6. Boſ. in tit. de decreto Mediolan. nu. 19. q̃ ita dicunt omnes qui ad paucą reſpiciunt. Clar. tamen ita diſtinguit, aut loquimur in delictis, in quibus dolus eſt de ſubſtantia, vt eſt falſum, periurium & ſimil. & tunc ſiue cauſa iuſta ſit, ſiue iniuſta, excuſat: nam videtur ceſſare animus delinquendi. aut loquimur de delictis in quibus dolus non eſt de ſubſtantia, & tunc cauſa iniuſta excuſat quidem à dolo, ſed non à culpa. ideoque punitur pro culpa, non pro dolo, ſed ſi iuſta ſit cauſa, excuſat etiam à dolo. ita ſecundum omnes diſtingui debere atteſtatur Bald. d. l. plagij. nu. 2. C. ad l. Fla. de plag. Clar. d. lib. 5. §. fi. q. 60. ver. & generaliter. P. Fich.

quælibet cauſa, etiam iniuſta excuſatur à delicto, dolo & pœna, vt eſt com. opi. quam recipit Clar. q. 60. ſub diſtinctione. Nam aut loquimur in delictis, in quibus dolus eſt de ſubſtantia, vt eſt falſum, periurium, & ſimil. & tunc ſiue cauſa fuerit iuſta, ſiue iniuſta excuſatur. Nam videtur ceſſare animus delinquendi. aut loquimur in delictis, in quibus dolus non eſt de ſubſtantia. & tunc cauſa iniuſta excuſatur quidem à dolo, ſed non à culpa. ideoque punitur pro culpa, non pro dolo, ſed ſi iniuſta ſit cauſa, excuſatur etiam à dolo, vt eſt com. opi. de qua ibi Clar. Bonac.

Quæſtio incidens. Si quæſtioni & cauſæ ſummariæ vt eſt executio iudicati, incidit alia quæſtio non ſummaria, vt eſt quæſtio proprietatis, tamen debebit quæſtio illa incidens ſummariè decidi, ſicut principalis, ſecundum doctor. communiter in l. à diuo pio. §. poſt aditam. ff. de re iud. Balb. deciſio. 29.

Quæſtio mutata. Si quæſtio ſpiritualis incidat in prophanam, iudex ſecularis de ea cognoſcere non poteſt. c. tuam. extra de ord. cogn. c. lator. ext. qui fil. ſint legi. ſecundum Bart. in l. 2. ff. de iur. om. iud. Pau. de Leaz. in cle. 1. de vſur. Archi. in c. plerique. 4. q. 3. & Panor. in c. cum ſit generale. ext. de fo. com. & hoc ſi ſit quæſtio iuris, ſi autem facti, tunc bene cognoſcet, ſecundum Bart. & Sandilia. in l. omni. C. de ſacroſ. eccleſ. in l. Titia. §. vſuras. ff. de lega. 2. licet Bald. in d. l. omni. contrarium ſentiat. Balb. deciſ. 363.

Quæſtio dominij relata. Etiam agenti condictione ex l. ſi quis conductionis. tit. C. loca. ſeu poſſeſſorio recuperandę, poteſt referri quæſtio dominij, quando eſſet notorium ipſum agentem non habere ius: imò conuentum per caſum notabilem, cum gl. in ver. præſumitur. c. ad decimas. de reſtit. ſpol. in 6. & c. ſignificantib. ext. de diuor. idem in caſu c. literas. ext. de reſtit. ſpol. & c. 1. eo. tit. Et certis aliis caſibus, de quib. per doc. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. poſ. Balb. deciſio. 498.

quæſtio facta potius quàm iuris que, & quando dicatur. vide tex. in l. idem erit. ff. de ſta. hom. & quæ ſcribit Bar. in l. ſi arrogator. col. 10. lec. 2. ff. de adop.

Quæſtio ſeu tortura non eſt danda, vbi non venit pœna corporis imponenda. vt eſt communis opi. Soarez verſ. quæſtionibus. nu. 1. Et iudex, qui iniuſtè aliquem torquet, pœna eſt ei capitis, vt eſt communis opinio. ibi. numer. 2. ſed hodie vech. pluribus iudicibus, quia ſine capite remanerent. Bonacoſ.

Quæſtionibus, nec locus eſt, vbi pœna corporis imponenda non eſt, nec item cùm aliter probari delictum poteſt. communia inquiunt Did. à Couar. in pract. quæſt. 23. & qui latiſſimè ex receptis ſententiis ſcribit quando & vbi quæſtiones procedant. Iul. Clar. in pract §. vlt. q. 64. per totam. ſi quis autem iudex aliquem quæſtioni iniuſtè ſubiecerit, pœnam capitis luet. commune proferunt Hipp. in l. quæſtionis modum. numero ſeptuageſimotertio. ff. de quæſtionib. & in practic. §. expedita. numero 87. in fin. Iulius Clarus, qui plures refert, & rectè atque accuratè totam hanc rem explicat in d. quæſt. 64. E. Suarez.

Qualitas, quæ alicui fundamentum intentionis eſt, ab eo neceſſe eſt probetur, nec ſatis erit ipſammet intentionem ſolam probari. commune dicit Curtius iunior. in conſilio 124. numero vndecimo. Quin & qualitas ſeu facto ſeu delicto in accuſationis libello adiuncta, niſi manifeſtò probetur, quamuis delictum ipſum ſimpliciter probetur, condemnatio procedere nequit. commune aiunt Roman. in conſilio centeſimo decimo. & conſilio centeſimo ſeptuageſimo ſecundo. Alexand. in conſil. 166. videtur fortaſſe. ad fin. libro ſeptimo. Hippol. in conſil. 7. & qui rectiſſimè hoc explicant, tunc demum proceſſurum, cum qualitas illa adiuncta delictum alterius generis reddit, Anton. Gomez. de delict. cap. 6. nu. 7. Iul. Clar. cum quamplurimis, in pract. §. vlt. quæſt. 66. ver. ſed quid ſi pro parte. E. Suarez.

Qualitas in diſpoſitione poſita, ſemper verificari, & attendi debet. l. nonnunquam. ff. ad Treb. Et debet eriam probari, iuxta tradita communiter in c. 1. de homic. lib. 6. & tradit Bar. in l. 1. §. ait prætor. ff. ne quid in ſlum. publ. & ponit Deci. conſ. 356. in cauſa dominæ Mariæ. nu. 4. cum concordantib. vt per Pariſ. in conſilio 17. potuit abſque dubio, numer. 28. volu. 1.

& vo

Universidad de Deusto
Biblioteca

& voluit Soci.iu.conf.159.magnifica.comitissa.nu.22.vol.2. & in conf.40.nu.8.vol.4.com.dicit. E.Muscul.

Qualitate delicto adiecta non probata, licet delictum probatum sit, si talis sit qualitas, vt propter eam varietur effectus condemnationis, tunc pendente iudicio debet fieri detractio illius qualitatis, ad hoc vt possit sequi aliqua condemnatio, alias si qualitas ipsa non fuerit probata, reus totaliter absoluendus est, secun.theoricam Bart.in l.denunciasse. §.quid tamen.nu.2.ff.de adult.quam tenent communiter docto,vt ait Corn.conf.197.lib.2.Mars.in pract.crim. § quoniam.nu.52. & seq.Soc.iu.conf.36.nu.2.libr.2. Menchiac.controuers.vsit frequent.c.36.nu.12.sed quicquid sit de iure.contrarium seruatur de consuetudine,vt scilicet non probata qualitate,reus tamen condemnetur de principali delicto, de quo est conuictus. & ita communiter seruari attestatur Bald.in l. 2. C. de prob.quem refert Anan.in c.continentiam.nu.5. de cler.percus.& Blanc.in prac.crim.num.76.& seq.& in specie in curiis Delphina.ita seruari attestatur Guid.Pap.decis.853.& ita plures se vidisse seruari,quicquid dixerit Signoro.conf.245. nu. 14.dicit Clar.d.§.fi.q.66.ver.sed quid. P.Fich.

qualitates in lege vel statuto expressæ,omnes,verificari debent, ad hoc vt imponi possit pœna illius legis, vel statuti,secundum doctrinam ioan.And.in c.1.de homic.in 6.quam dicit esse ab omnibus approbatam Tortus inter consil. Ant. de Butr.conf.vlt.nu.1.in fi.Clar.d.lib.5.§.fi.q.85.vers.vbi agitur. P.Fichard.

qualitates in libello accusatione vel articulis probatoriis adiecte alterantes actionem vel delictum intentatum,vel quę necessario sunt apponendæ,debent probari,aliàs secus.Et primo casu procedit opin.Specu.tit.de libel.concept.§ ad huius. ver.& in sum.Archi.in c.2.de testi.Bar.in l.diuus.ff.de re iudi. Cyn.& Iac.de Are.in l.2.C.de prob.glos.in cle.fi. de rescript. Panor.in c.auditis.extr.de præscript.qui noluerunt tales qualitates necessario probandas.in secundo casu opi.gl.in c.2.extra de præscript.& Bal.in l.1.C.de condi.ind. & quod colligitur ex tex.iuncta gl.l.scio.§.sed illud.ver.quid ergo.ff.de ap.ita eriam tenet Panor.d.c.2. Balb.decis.223.

PRO. Qualitates intrinsecæ præsumuntur: non autem extrinsecæ,nisi probentur. glos.in cap.si fortè.de electio.in 6. Bellon.

qualitas requisita à statuto puniens. aliquod factum, puta punien. defloran. virginem honestam,si non probetur qualitas honestatis locum non habet statutum,secund.comm.per Burs.conf.69.nu.4.nu.9.lib.1.

qualitas in inquisitione posita si non probetur, reus absoluitur:iuxta communem per Burs.conf.94.nu.36. Et quando sit fundamentum in iudicio super aliqua qualitate, quæ non probatur, quale debeat esse officium iudicis in pronuntiando? vide abb.in c.cum sit generale. de for.compet. adde quòd qualitas quæ est fundamentum intentionis alicuius, ab eo probari debet,vt per Aret.in l.necessariis.col.penul.in fi. ff.de acquir.hær. castr.in l.pen.§.docere. ff.ne quis eum qui. & qui fundat se in diuitiis, vel paupertate, eam qualitatem probare debet. l.si verò. §.1. vbi glos. castr.& iaso. ff.soluto matrimonio. Put.

qualitate delicti non probata de consuetudine,condemnatur de principali delicto,de quo est conuictus.vt est com.opi. de qua Clar.q.66.ver.sed quid.ex clausula generali. non se astringens.& ex clausula,quare petit pro prædictis & quolibet eorum,&c. & ex clausula super quib. omnibus in libello,vel inquisitione contentis.Clar.ibi. Cherian.in suo com.opi.ver. qualitas.Rol.à Valle conf.11.nu.4.volu.1.vbi dicit,q̃ si in inquisitione deducitur aliqua qualitas, vt sequatur condemnatio, si ea non probatur, absolutio sequi debet. Et maximè, quando super tali qualitate est principaliter intentio inquirentis,vt est com.opi.nisi confessus sit omnia & singula, in inquisitione contenta fuisset,& esse vera. Pau.de castr.in l.si cui serui.§.1.n.4.ff.de leg.1.& pro euitandis disputationib.hodie in accusatione apponuntur istæ clausulæ Non se astringẽs.Fel. in c.ex parte.nu.46.ver.restringe secundò ver.quarta solutio. Et clausula saluo iure & clausula deducens.&c. quæ operantur, vt siue sit probata qualitas, siue non, semper requiritur condemnatio.Blanc.in pract.crim.fol.52.nu.100.Nouel.reg. 164. vbi quando sit probanda, vel non probanda qualitas. Duen.reg.18.Guid.Pap.q.553.Paris.conf.152.in 4.numer.1. Corn.conf.197.in 2.Rom.conf.110 Mars.sing.187.& not.q̃ inquisitor non arctatur ad probationem qualitatis,nec potest se ad hoc astringere in præiudicium reipublicæ. quam opi.tenet Bal.conf.152.in fi.vol.2.& dicit eam sequi bonos assessores, & de facto ita est,q̃ in quisitores non se astringunt ad omnia, sed inquirunt de singulis,ne delicta in aliquo remaneant impunita. Bonac.

Qualitas doli à lege requisita à fisco, vel accusante est probanda.com.est opi.Burs.conf.95.nu.35.idem si in inquisitione.Burs.conf.94.nu.36.& conf.20.n.11.Soarez.ver.qualitas. nu.5.vide tamen postea. idem.

qualitas inhærens personæ principalis pœnam auget in auxilium præstante.vt est com.opin.teste Sal.in l.vnic.nu.26.C. de rapt.virg.quem refert & sequitur D.Octauia.Vulpel.tract. de pace.q.42.in 3. idem.

qualitas statuti etiam criminalis est articulanda & probanda,siue quis agat,siue excipiat,vt est com.opi.vt per Plot.in l. si quando. nu.354.& 355.ad fi. C.vnde vi.& communiorem dicit D.Lauren.Occa Ferrar. conf.60. inter conf.crim.tom.2. vbi dicit,q̃ testes in criminalibus debent esse omni exceptione maiores. Et ista qualitas est probanda, & articulanda.D. Hercul.de negatiua.nu.155.Soc.conf.57.nu.8.vol.3. Tiraq. de retract.§.8.in gl.7.num.1.Moron.de fide,treuga & pace.q. 168.nu.8.Personalis in tract.quor.bon.nu.546.fallit si in fine accusationis petitum sit reum condemnari secundum formam iuris & statutorum.Nam videntur deducta omnia iura, ex quibus reus potest puniri, & sit simplex delictum,etiam sine qualitate.Fel.fusius c.ex parte.nu.46.ver.tertia declaratio. de rescript. idem.

qualitas quando est fundamentum intentionis,non solum sufficit probare intentionem, sed etiam qualitas est probanda.Cur.iu.conf.124.nu.11.com.dicit.Soc.iu.in suo com.opi. vers.qualitas.vbi com.dicit. D.Brunorus à Sole in vnico suo conf.nu.91. vnde si dicit, quòd aliter veritas haberi non poterat hoc habet probare,vt est communis opinio.vt per eum. idem.

pro. Quandiu quis viuit,acquirere potest. l.si creditores. ff.quæ in frau.cre. Bellon.

pro. quando à lege certa & expressa est ratio, illa sola est inductiua & finalis,non alia quælibet:istam reg.ponit Bart.in l.non solùm.§.morte.col.6.ff.de no.ope.nun.

PRO. Quando agitur de peccato seu periculo animæ, ius canonicum seruatur in vtroque foro ciuili & canonico. in capit.nouit.extrà de iud. glos.in regul. malæfidei possessor. de reg.iur.in 6.

pro. quando aliqua qualitas vel circunstantia in aliquo actu desideratur,arbitrio iudicis est relinquenda.l.1.ff.de iure delib.l.Quintus.ff.de annuis legatis. idem.

pro. Quando aliquid lege canonica est clarè decisum: de iure autem ciuili dubium est relictum, lex canonica seruatur in vtroque foro,ciuili & canonico, hanc regulam tradit Pan. in c.1.ext.de nou.oper.nunt. Bellon.

pro. Quando aliquid prohibetur fieri directo,prohibetur & per obliquum,in l.si sponsus.ff.de don.inter vir.&vxor.§.2. instit.de her. instit. idem.

PRO. Quando alicuius decisionis certa redditur ratio, pro specialiter expressa habetur.gloss.& ibi Docto.in l.quamuis C.de fide.

pro. Quando allegatur impedimentum, si quis in causa sit impedimenti,nõ venit audiendus.l.2.§.si quis tñ.ff.si quis caut.

pro. quando concurrunt,habens directum.& vtile:preferetur qui habet vtile l.in causæ.§.fi.& l.procut.ff.de proc. idem.

pro. Quando concurrunt duæ causæ, vna naturalis,alia accidentalis,præualet naturalis. ff.de tut.in l.qui habent. idem.

pro. Quando dirigunturverba ad iudicem,expediri nobili iudicis officio res debet.ista est doctrina gl.in l.si soror.C.de colla.quæ communiter approbatur. idem.

pro. Quando dubium est cui aliquid sit attribuendum,vel tutori:a attribuimus.l.in finalibus. ff.fin. regun.§. singulorum instit.de rerum diuisi. idem.

pro. Quando duo sunt, quorum vnum sine alio esse non potest,sed sublatum virtute remanẽtis perdurat.in l.si ita scriptum.§.regula.ff.de iniu.rupto testam. idem.

PRO.Quando duo iudicia ita se habent.quòd absolutoria lata in vno patiat exceptionem rei iudicatæ, in alio, concursus non admittitur.in leg.fundum Titianum. & leg. fundi.ff. de except. idem.

pro. Quando lex est specialis,ratio autem generalis,generaliter lex est intelligenda,l. regula. §.si quis ius. vbi Bar. ff.de iur.& facti igno.in glo.in clem. 1.de elect.in clem.vide textũ in c.porrecta.de confir.vtil.vel inut. idem.

pro. Quando non exprimitur in obligatione noua, quo genere actionis vtamur,conditione ex lege agendum est.l.vnic.ff.de condit.ex lege. idem.

pro. Quando plures vocantur ad eandem rem,simpliciter, in dub

in dubio intelliguntur vocati viriliter. l.reos. §.cum in tabulis.de duob.reb.l.1.C.si plures vna sent.con.fu. idem.

pro. quãdo quis alium facientem prohibere ex officio necesse habuit,id ipse cõmittere non debuit.l.altius.ff.si ser.ven.

pro. quando superuenit causa tendens ad eundem effectum, licet ea existente ab initio non valuisset dispositio non vitiatur.l.debitor.de leg.2.

pro. quando vni competunt plura iura, vno sublato alterum remanet: si enim vnum remittit, alterum remittere non dicitur.l.si domus.ff.de ser.vrb.præd. Bellon.

Quandocunque, hoc verbum licet generale sit, tamen intellectu iuris solummodò de tempore legitimo,videlicet 30. vel 40.ann.intelligitur.Hier.Cag.in l.2.de rescind.vend.com. dicit.sequitur dom.à Tauten.concl.70. B.Vil.

quantitas certa vt præstetur à principio domino emphyteuseos, pro primo ingressu, non est de substantia & forma contractus emphyteutici.com.dicit Clar.in §.emphyteusis.q. 3. P.Fichard.

creditor confessus in diuersis scripturis, se decem recepisse, talis confessio de diuersis Quantitatibus intelligitur. est com.opi.secun.Alex.cõs.4.circa primum. ver.quinimò plus. vol.1. M.Chærian.

quantitatis debitor quamuis ob incendium non liberetur, tamen si propter aliquam speciem, quæ incendio intercepta sit, quantitatem debeat, liberabitur, vt est Bart.doctrina in l. quod te mihi.nu.4.ff.si cer.pet. quæ frequenter interpretibus placuit. teste Alex.nu.4. Ias.nu.15. ad illam eandem l. ac teste etiam Deci.conf.7.& Did.à Couar.lib.2.resol.c.4.n.14. quod tamen exaudiri ac recipi solùm debet,quando species illa creditore inuito solui quantitatis loco possit quemadmodum verè resoluunt ad illammet l. quod te mihi.Paul.nu.9. Alex. nu.5.Soc.nu.12.Ias.nu.15. E.Suarez.

quantitatem qui in diuersis apochis se recepisse confitetur non de eadem,sed de diuersa quantitate exaudiri,intelligique debet.commune inquit Alex.conf.4.circa primum.ver.quin imò plus.lib.1. E.Suarez.

pro. quanto quis præest melioribus & honestiorib.tantò ipse melior & honestior est.§.1.in auth.de def.ci.col.3.Bel.

pro. quanto iuniores, tanto perspicaciores. l.præcipiunt. ff.de ædil.edict.gl.in l.Gallus.in prin.ff.de lib.& posth.

obiec. contra de l. prouidendum. C. de postul. quia senes sunt magis exercitati & doctiores, quam iuuenes adhuc rudes & tyrones.

Sol. licet vetustiores plus sciant in arte cui studuerunt, quàm iuuenes,tamen iuniores sunt semper habiliores ad omne opus,studium,seu ministerium,quàm senes.

quarta quæ debetur arrogatis,non est aucta vsque ad trientem,quæ debetur legitimis & naturalib. ias.in l. si arrogator. nu.52.ff.de adopt.com.dicit. B.Villal.

quartæ trebellianicæ deductionis prohibitio inefficax est in liberis primi gradus,communis est.sec.Ias.in l.Marcellus.ff. ad treb.sec.Io.Duran.in tit.5.caut.31.nu.4.refert tamen ibid. q̃ Cors.Alex.& Corn.dicant contrariam opi.esse comm.vide apud illum. I.Fich.

quartæ detractio transit ad hæredes. Bal.conf.282.& 377. vol.3.& Io.Duran.in arte testan.tit.5.cau.31.communem dicit. B.Villal.

pro. quasi & quodammodo, sunt notæ improprietatis. l. patris & filij,ff.de vulg.& pup.subst.§.igitur.instit.de pup.substit.l.in suis.ff.de lib.& posth.quandoque tamen dictio quasi, est expressiua veritatis.l.mulier.§.fi.ff.ad treb.l.1.ff.ad leg.iul. de vi priu.vbi Accur. Bellon.

quarta falcidia licet ratione delicti, & si hæres cancellasset testamentum,ne legata præstaret,aut si negaret rem hereditariam esse,vt conuincatur de mendacio,non detrahatur.l.si racitum.l.beneficio.l.hæreditatem.§.fi.ff.ad leg.Falc.secun.Vincent.& ioan.And.in c.Raynaldus,de testa.& ibid glos.fi.id tamen intelligendum & accipiendum est, vt procedat in eo quod aufert vel quod accessit pœnæ nomine propter iudicis condemnationem,vt in illo non detrahatur falcidia.l.cùm pater.ff.ad leg.Falcid.vel propter specialem affectionem, vt l.lequen.eo.tit.secus autem si pœnæ nomine iussu testatoris relictum sit, vt contradicentibus legatariis aliis reliquisset, quia non merè pœna est, sed potius legatum. prout voluit Innoc. capi.Pater.& Abb.& d.c.Raynaldus. quod sequitur ibid.ioan. And.secun.do.Anto.ibid. quia hæres poterit detrahere falcidiam secun.do.Nicol.ibid.quod communiter teneri ibid.nu. 3.refert Bened.

quartam,falcidiam licet hæres non detrahat, nisi infra annum, à die monitionis per iudicem factæ, legata integraliter exoluat,imò omnibus emolumentis ex testamento priuatur. gl.in c.Raynaldus.in ver.legitimum. de testa. & Bart.in auth. hoc amplius.C.de fideic.& c.si hæredes.de testam.c.nos quidem.eo.tit.& gl.in authen.de hæredi.& falc.§.si quis non implens.col.1.quod ita communiter teneri refert Bened.capra, reg.1 10.nu.22.id tamen inter alia fallit quando aliud tempus à testatore, intra quod voluntas eius explenda veniret, esset præfixum,nam tunc illud erit attendendum, argumento eorum quæ not.in l.statulibero.§.hærede.ff.de statulibe.l.fi.§.fin autem.C.de iure deliber.prout voluerunt in d.c.nos quidem Anch.Im.do.Nicol. & communiter doctor. sicut refert ibid. nu.28.Bened.capr.

quartam falcidiam vel trebellianam, licet hæres inuentarium conficiens regulariter detrahere possit auct.de heredib. & falcid.§.si verò non fecerit inuentarium.col.1.id tamen inter alia fallit quando testator id expresse prohibuisset auct. sed cùm testator.C.ad leg.falcid.& ibid.Cyn. & d.auct.de hæred.& falcid.§.si verò expressum.Bart.& imol.in l.Marcellus. §.quod autem.ff.ad trebel. quem sequuntur canonistæ communiter in c.Raynaldus.de testa.similiter fallit,quando legatum esset factum ad pias causas, vel pro redemptione captiuorum, vt auct.de eccles.titu.§.fin autem. col.9. quod secun. dom.Ant.in d.c.Raynal.tam in falcid.quàm trebelliana ab vtriusque censuræ doctorib.communiter teneri refert Bened. capr.reg.110.nu.3.& 5.per not.in c.si pater.de test. lib.6.d.l. Marcellus §.quod autem.ff.ad treb. & Bald.in l.id quod pauperibus.C.de episc.& cle. Bened.cap.

pro. Quassato principali, quassatur & accessorium.in l.nõ dubium.C.de legib.in l.cum lex.ff.de fideiuss.l.1.& 2.ff.de pecu.leg.in §.liberis.instit.de pup.substit.& §.2.instit.de hæredi. instit.l.cum principalis.ff.de reg.iur.c.inter dilectos. extrà de fid.instrumen.capit.cum quid.& capit.accessorium.de regul. iur.in 6.

obiec. Contrà de authen.ex causa.C.de lib.præter.vel exhæredatis. vbi quassata institutione q̃ est caput & fundamentum testamenti.§.ante hæredis.instit.de legatis.remanent fideiussa legata & fideicommissa.

SOL.Illud in odium parentum qui præterierunt vel exhæredarunt sine iusta causa filios.

obiec. Secundò contrà de authen.furiosi.C.de episc.aud. vbi tenet legatum in testamento, non hæredis institutio seu testamentum.

SOL. Illud ibi in odium filiorum qui patrem contempserunt:quòd non militat in accessoriis legatis,sicut in institutione principali:ergo non sequimur principale.

obiec. Tertiò contrà de ca.cùm cõtingat.extrà de iureiurand.& ca.pactum.de pact.in 6.vbi non tenet principalis contractus de iure,& tamen valet accessorium.

SOL. Ibi ratione iuramenti propter animæ periculũ, quòd euenirет,si non seruaretur,vt ibi.

obiec. Quartò contrà de l.1.& authent. sacramenta puberum.C.si aduers.vend. vbi principalis contractus minoris nõ valet, quia restitutio competit minori, & tamen accessorium iuramentum validum est.

SOL.Illud est propter periurii periculum,quod non versatur.eodem modo in principali contractu sicut in accessorio.

obiec. Quintò & vltimò oppono de l.stipulatio ista. in §. alteri.ff.de verborum oblig.vbi stipulatio principalis alteri facta non valet,& tamen stipulatio pœnæ accessoria valida est.

SOL.Ibi accessorium est præter legẽ & non contra legem, & ideò tenet,secund.glos.in d.l.cùm principalis. Bellon.

pro. Quem de euictione tenet actio,eundem agentem repellit exceptio.l.vendicantem.ff.de euict. idem.

pro. Quem non honoro,non grauo,in l.ab eo.C.de fideic. l.sed & si sic §.1.ff.de leg.2. idem.

Querela inofficiosi testamenti, quando exhæredatio est cum causa, est necessaria, licet secùs, quando exhæredatio est facta sine causa. Iason in authen.ex causa. C. de liber. præter. nu.18.com.dicit. B.Villal.

Querelam iniustum proponens, habetur perinde ac si non querelaret,vt est vera iuris conclusio.l.1.ff.quòd quisque iur. ibi indignatione iusta.Curt.inter consil.crimi.consil.101.nu. 16. Bonacoss.

Querela inoff.testa. non est hodie sublata,Imo est necessaria,secundum communem per Ias,in Auth.ex causa. post.nu. 18.C.de lib.præte.vbi dixi,& quid hodie circa eam mutatum sit vide ibi.

pro. Qui accusat criminaliter,non potest conueniri ciuiliter,in l.1.§.fi.de iudic. Bellon.

pro. qui alij nocere existimauit,ipse suam sentiat iacturam.

vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnde Ouidius, discat in authorem pœna redire suum. l. pen. in fi.C.de leg. Bellon.

pro. Qui alios cùm potest ab errore non reuocat,seipsum errare ostendit. c.2.extrà de hæret. idem.

pro. qui aliud dicit quàm vult,neque id dicit,quod vox significat,quia non vult:neque id quod vult, quia id non loquitur.l.in ambiguo.ff.de reb. dub. idem.

pro. Qui cœpit actionem proponere,eandem tenetur persequi,& finire.auth.qui semel.C.quomodo & quand.iud.idē.

pro. qui declarat,nihil de nouo dat.l.hæredes palam.§.sed si quid post.ff.de testa. idem.

pro. Qui dicit se hæredē , in dubio intelligitur insolidum. l.si defensor.§.qui interrog.de interro.actio. idem.

pro. qui dissimulat iniuriam, callidissimus est. Prou.12.gl. in l.1.ff.de dol. idem.

pro. Qui dolo dicit factum,probare debet.l.quoties.§.qui dolo.ff.de prob. idem.

pro. Qui dolo desiit possidere , vt possessor conuenitur.l. sinautem.§. sed & his qui.ff.de rei vend.

pro. qui donat,videtur perdere.l.filiusfam.ff.de donat.idē.

pro. Quj ea docet, quæ ab auditoribus non valent intelligi,non ad eorum vtilitatem, sed ad sui ostentationem facit.c. fi.43.dist. idem.

pro. qui elegit viam cōtractus,nō potest reassumere viam distractus & penitentiæ.l.commissoriæ. C.de pact.inter emp. & vend. idem.

pro. Qui est adhibitur actus, vt testis, non præiudicat iuri suo.l.Titia.§.lucia titia.ff.de leg.2. idem.

pro. qui est causa causæ est causa causati. l.& si amicis. vbi Bart.ff.ad leg.iul.de adult. idem.

pro. Quj ex vico natus est,patriam intelligitur habere,cui reipubl.vicus ille subest.l.qui ex vico.ff.ad municip. idem.

pro. qui facit artes mœchanicas, non potest esse nobilis.l. nobiliores.C.de comm.& merc. idem.

pro. Quj facit contra legem: non habet beneficium legis. in l.filio.§.1.ff.de rit.nup. idem.

pro. qui facit peccatum,seruus est peccati.Io.8.gl.in l.fi.§. pen.C.de sent. paſ.in c.secuti.2.q.7. idem.

pro. Qui grauatur in vno.in alio debet releuari. Nam qui sentit onus,debet sentire commodum.& ecōtrà in l.eum qui. vbi glo.ff.de iureiur.l.id quod ff.de peric.& commo.rei vend. in §.cum eum.instit.de empt.& vend.in l.vnic.§.pro secundo.C.de ca.tollen.l.si non fuerint.§.fi.ff.pro socio.l.manifestissimi.§.1.C.de furtis.

obiec. Contrà de §.fi.instit.de leg.pat.tut.

sol. Ibi speciale propter sexum.

obiec. Præterea contrà de l.qui proprio.§. procurator, vt in ceteris ff.de ,pcur.& l.qui negotia.ff.de negot.gest.vbi quis sentit damnum.& non econtrà commodum.

sol. Illud contingit ibi propter culpam, vel delictum procuratoris,quòd scilicet teneatur,& non agat,secundum Paul. de cas.r.ibi.

pro. Qui iam certus est, amplius certificari non debet.l.1. §.fi.ff.de act.empt. idem.

pro. qui in vnum casum pepigit,etiam in aliis sibi prouidere non videtur.in l.si cum dotem ff.solut.matrim.

obiec. Sed contrà de l.si extraneus.ff.de condict.causa data & causa non secut.

sol. Ibi non agit ex stipulatione, sed agit condictione ob causam,ac si nulla stipulatio esset facta. idem.

pro. Quj in vno peccauit,factus est omnium reus.Iac.2.c. desicat.extrà,de reg.iur. idem.

pro. qui in vtero est,habetur pro nato.l.qui in vtero.ff.de stat.hom §.fi.instit.qui testa.tuto.dat.poss. idem.

pro. Qui malè agit,odit lucem. Io.3.l.1.§.tria lumina.ff.de ventre inspi.in c.consuluit.de offi.deleg.extra. idem.

pro. qui mandat solui, ipse soluere videtur.l.qui mandat. ff.de solu.

pro. Quj manifesto fac. nori definit obuiare cum potest. consentit.c.1.17.q.3. idem.

pro. qui morbo corporali laborant,à muneribus personalibus se excusant.l.1.& 2.C.qui morb.se excus.lib.10. idem.

pro. qui negligenti amico rem custodientiam tradidit,nō sibi,sed suę facilitati id impurare debet.§.pretereà.instit.quib. mo.re contra.obligat. idem.

pro. Qui nimium emūgit, elicit sanguinem.prouerb.3.c. denique.4.dist. idem.

pro. qui nomine eximuntur,etiam fructu carebunt.l.à nullo,C.de feriis. idem.

pro. qui non consentit , videtur contradicere. l. inuitum. ff.de ser.vrb.præ.l.filiusfamil.§.inuitus.ff.de procur. idem.

pro. Qui non est,sed esse speratur,facit partem.l.si duob.ff. de leg.1. idem.

pro. qui non est idoneus ad officia seu beneficia , admitti non debet:quia debentur tantum idoneis.in l.cùm prætor.ff. de iudic.l.ad rem publicam. ff.de muner. & honor.l. spurij.§. minores.ff.de deci.c.graue.& ca.referente. extrà de præbend. vnde clausula semper subintelligitur in illis conferendis,si dignus vel idoneus sit.in l.vt gradatim.§.1.ff.de mune.& hono. in c.cum adeo.extrà,de rescrip. idem.

pro. Qui non est in culpa,non debet esse in pœna.l.si ideò. de his quib.vt indi.c.cognoscentes.extrà,de constit.c.sine culpa.de regu.iur.in 6. idem.

pro. qui non facit quod etsi vellet facere , non posset, de iure culpari non debet.in l.1.§.fi.C.de anna.excep. idem.

pro. qui nō habet in ære,luat in corpore.l.1.§.fi.ff.de pœn. l.quicunque.C.de ser.fugi.l.fi.ff.de in ius voc. idem.

obiec. Contrà de l.interpretatione. ff. de pœn. vbi pœnæ molliendæ sunt,non exasperandæ. Hic autem grauior pœna imponitur,quia de pecuniaria transit in corporalē,quę maior est pecuniaria.in l.in seruorum.ff.de pœn.

sol. Hoc in vilibus personis non habet locum,vt l.hæ opere.in fi.ff.de oper.lib. idem.

pro. qui non impedit maleficium,quando ad eum spectat prohibere,ipsum perpetrare videtur.l.2.ff.de nox.act. idem.

pro. Quj non laborat, non manducet.2. Thessal. 3.gl.in l. quamuis.ff.de damno infect. idem.

pro. qui occasionem damni dat,damnum dedisse videtur. l.qui occidit.§.penul.ff.ad legem Aquil. idem.

pro. qui omne dicit,nihil excludit.l.Iulianus. ff.de leg.3.l. à procuratore.vbi not.C.mand.in can.si Romanorū. 19.dist.

obiec. contrà de l.qui habebat.ff.de le.3.vbi legatis omnibus prædiis nō veniunt pignori obligata.contra d.l.Iulianus. vbi legato omni prædio non tantum pars quæ est dominij nostri,sed etiam pars hypothecata legata censetur.

pro. pro sol:cuius contrarij, dic q̄ in d.l. qui habebat,cum testator dixit Prædia omnia quæcunque in Syria , habeo, do, lego videtur legasse tantum prædia iure dominij,non autem quæ possidebat iure pignoris, quia licet verbum habeo,in legato positum possit comprahendere causam possessionis & proprietatis;vt l.stipulatio ista §.habere.ff.de verb.obl.tamen in dubio à digniori denominari debet.l.1.ff si ager,vel emph. pet.& sic à domino non à possessione pignoris.Vel dic,q̄ dictio omnia,facit vt comprahendātur omnia,quę possunt cōprahendi de natura sermonis:sed prædia obligata nō possunt comprahendi ex natura sermonis.l.seruos.de leg.3. idem.

pro. Qui peccat,contra legis auctoritatem peccat.can.qui peccat.23.q.4. idem.

pro. qui per alium facit,per seipsum facere videtur.Et potest quis per alium, qd̄ posset facere per seipsum. l. ita autem. in §.gessisse.ff.de admi.tuto.in d.§.deiecisse.ff.de vi & vi arma. in c.mulieres.§.1.de sent excom.in 6. idem.

obiec. contrà de l.1.§.in alienis.C.de thes.lib.10.vbi non potest quis facere per alium,quod posset facere per seipsum.

sol. Ibi fallit ratione personæ , cui hoc non conuenit suo nomine.

obiec. item contrà de l.cùm fundum §. quæsitum.ff.de vi & vi arma.vbi possum expellere violēter possessorem per me, & non per procuratorem.

sol. Ibi patet,quia erat illicitum mandatum. idem.

pro. Quj per ignorantiam iuris patitur alium vti re sibi debita, non cadit à credito.l. quæ fideicommissum.ff.de legatis secundo.

pro. qui per se capere non potest, etiam per alium capere non poterit.l.neque per se.C.de her.instit. idem.

pro. Qui percusserit clericum, excommunicationi subiaceat.c.si quis suadente Diabolo.17.q.4. idem.

pro. qui perdit principale,perdit & accessoriū. l.Labeo.ff. quemad.ser.amit. idem.

pro. Qui prior appellat,prior agat.l.q prior.ff.de iud. idē.

pro. Qui prohibetur à iudice emere,,phibetur & in pignus accipere.in l.in quorum finibus.ff.de pignor. idem.

obiec. Contrà de l.1.§.eam rem.ff.quæ res pigno. obliga. poss.vel non. idem.

sol. Ibi prohibetur à lege,hic à iudice.

pro. Qui prohibetur alienare , non prohibetur donare, si sorori donatio fiat, q̄ nota,quia quotidianum. in l.voluntas. C.de fideicommiss. idem Bellon.

pro. Quj resistit potestati,ordinationi Dei resistit.Rom.13. cap.qui resistit.11.q.3.

PRO

PRO. qui se ingerit,suspectus est. l.quæ omnia.ff.de proc. idem.

Pro. qui semel calumniatus est,presumitur adhuc velle calumniari.l.si cui.§.iisdem.ff.de accus. quia q̄ semel malus, &c. reg.qui semel malus.de reg.iu.in 6. idem.

Pro. qui semel est hæres,non potest desinere esse hæres.in lege.& si sine § sed quod Papinianus.ff. de min.l.ei qui soluendo.ff.de hær.inst. idem.

Pro. qui seruit altari, de altari viuere debet, 1. Corint.9.c. cum secundum apost.ext.de præb.in antiq. idem.

Pro. qui sibi non parcit,multominus alij parcet.in l.fi.ff.de bon.eorum qui ante sent.mort.sibi consc. idem.

Pro. qui subtiliter factum emendat,laudabilior est eo qui primus adinuenit.l.1.§. sed neque. C. de veteri iure enucle. idem.

Pro. qui tacet,consentire videtur.l.item quæritur,§.qui impleto.ff.loca.l.2.§.voluntatem.ff.sol.mar.

Obiec. contrà de l.filiusfami.§.inuitus.ff.de proc. & l.nam ita.ff.de adopt.& l.qui vas.§.verare.ff.de furt.vbi qui non consentit & sic tacet,dissentire videtur.

SOL.Tacens habetur pro consentiente in his quæ pertinēt ad vtilitatem suam &commodum:in his autem quę pertinēt ad præiudicium suum,tacens non habetur pro consentiente, sed dissentiente,vt in contrariis.

Pro. qui tacet quò ad suum incōmodum, negare videtur. in l.de ætate.§.qui tacuit.ff.de interro.actio. idem.

Pro. qui tacet verum,committere videtur falsum.l.paulus. & l.qui testamentum.ff.ad leg. Cor.de fal in auth. presbyteri. de episc.& cle.in can.quisquis.11.q.3.c.1.ext.de cri.fal. idem.

Pro.qui tenetur ad dandum,date præcisè compellitur.l.vbi autem non apparet.§.fi.ff.de ver.ob. idem.

Pro. qui tenetur ad pretium rei,re perēpta liberatur. l.qui dam.§.si tibi.de leg.1. idem.

Pro. qui retigit auriculam,totum corpus videtur retigisse. l.vulgaris quæstio.ff.de furt. idem.

Pro. qui videt vtilius , & legit deteriora, absit ei radius luminis absque mora no.in §.cæterum. instit.quod cum eo qui in alie.potest.est neg.gest.esse dica. idem.

Pro.qui vnum excludit,aliud includere videtur.l.qui accusare.ff.de accus.l.cùm prætor.ff.de iudi.c.nonne bene.dicimus extrà de præsum.& ecōtrà,qui de vno dicit,de alio negare videtur.in l.maritus.C.de proc.& l.1.C.ad leg.Iul.de adult. idē.

Pro.qui vno testiculo natus est,iure militabit.l.qui vno testiculo.ff.de re milit. idem.

Pro. qui voluntatem mutatam dicit,probare debet.l.eum qui.ff.de proba. idem.

Pro. quicquid acquirit filius,acquirit patri,& seruus domino.l.placet.ff.de acq.hæred. Bello.

Pro. quicquid acquirit monachus,acquirit monasterio.in auth.ingressi.C.de sacrof.eccle. idem.

Pro. quicunque primatum desiderat in terra, inueniet confusionem in cœlo.in c.multi.40.dist. Bello.

Pro. quicunque vult Deum instituere,& nō filium,quærat alium pro consilio,non Augustinum.in can.si.17.q.4. idem.

Pro. quid permittitur publicè,quod priuatim non permitteretur.l.1.ff.de polli.l.in tantum.§.vniuersitatis.& insti.de rerum diui.& l.non existimo.ff.de admi.tut. Bellon.

Pro. quilibet doli capax,tenetur saltem semel in anno,cōfiteri proprio sacerdoti,vel alteri de eius licentia,& Eucharistiæ sacramētum ad minus in Pascha recipere,c.omnis vtriusque sexus.de pœni.& remissio.extrà. idem.

Pro. quilibet potest renunciare iuri pro se introducto. l. si quis in conscribendo.C.de pact.& l.si iudex ff de mino.idem.

Pro. quilibet prima facie præsumitur idoneus,nisi probet contrarium.c.dudum.de præsum.extra. idem.

Quingenti solidi quorum mentio fit in l.pe.§.fi. C.de don. faciunt hodie summam septingentorum scutorum.Hanc cōmunem dicit Cla.in §.donatio.q.15. Addit etiam Duenam in reg.124.limi.19.in fi.dicere. quod hodie valeant vltra mille aureos. I.Fich.

Pro. quinque sunt sensus corporis, & vnusquisque habet perfectam cognitionem secūdum subiectam materiam. gl.in l.quod meo §.si venditorem ff.de acq.poss. Bello.

Quinquennalis dilatio debitori concessa , siquidem ab eo præstetur fideiussio,valet effectualiter, & confirmatur per satisdationem subsequentem. communem dicit Bald. in l. vniuersa.C.de præcib.Imp.offe.refert & sequitur Matth.de Affli. decis.378.in prin. I.Fich.

Pro. quis non debet admitti vt talis,nisi probet se esse talē. l.non ignorat.C.qui accus.non poss. Bellon.

Pro. quisque præsumitur scire facultates sui patrimonij l. quisquis.C.de rescin.ven.auth.sed cum testator.C.ad le. Falc.

Obiec. contrà de §. in fraudem insti. quib.ex caus.man.nō licet.vbi sepè ampliùs de facultatibus nostris speramus,quam in his est.

Sol. contrarium procedit in vltimis voluntatib. Ratio est in l.hac consultissima. §.at cum humana fragilitas.C.qui test. fa.poss.vel non.nisi contrarium aliqua suadeat qualitas, vt ga testator prohibuit detrahi Falcidiam.d.auth sed cum testator cum gl. Nostra autem regula procedit in contractib. inter vinos in rebus immobiliib. seu mobilibus, & præsentibus, quæ peruenerunt ab antiquo.aliàs secùs. idem.

Pro. quod ab initio nullum est , tractu temporis conualescere nō potest.l.inter stipulantem.§.sacram. ff.de ver.ob.reg. quod ab initio.de reg.iur.& ibi vide. Bello.

Pro. quod accedit fundo, venit in obligationem.l.si fundus.ff.de pig. idem.

Pro. quod approbo,nō reprobo.in l.Pomponius. ff.de nego.gest.in l.generaliter.C.de non num.pec.§.semel autem.insti.quib.ex caus.man. non licet.in can.horrendus.32.qu.5.& can.dilectissimi.8.q.1.c.p tuas.extrà,de prob.c.de illis, extrà, de desponsa.impuber.c.nulli.de electio.in 6.

Obiec. oppono primò de medico,qui semel ,pbatus reprobari potest.l.sed & reprobari.ff.de excusa.tuto.l.vt gradatim, §.reprobari.ff.de munerib.& honorib. Secundò de grammatico & oratore,vt in l.grammaticos.C.de profes.& med.lib.10.

SOL.in medico est speciale propter publicam hominum sanitatem : grammatici autem & oratores reprobari possunt, quamuis semel probati.vbi subest causa, vt ,pter insufficientiam: ex causis enim postea emergentib. probatus reprobari potest.d.c.nulli,de elect. idem.

Pro. quod belli calamitas introduxit,hoc pacis lenitas sopire debet.l.vnic.in prin.C.de cadu.toll. idem.

Pro. quod commune est,meum est.l.serui electione.§.fi.ff. de leg. 1.l.illud.ff.de ritu nup.l.2.ff.de cond.insti.l.si pupilli.§.si quis ita.ff.de neg.gest.l.1.§.domini.ff.ad sena.Syl.

Obiec. contrà de l.sed si hac lege.§.qui manumittitur.ff.de in ius voc.& can.apostolus.§.qui manumittitur.12.qu.2.vbi res quæ est plurib.communis,non est propria singulorum.

SOL.ibi de re vniuersitatis,quæ non est propria singulorū. §.vniuersitatis.insti.de rer.diui.Hic in re communi.

Obiec. cōtrà de communi nullus potest dicere,hoc meum est.rex.in can.nulli. 12.q.1.

Sol. Dicēdum,quòd ibi falsum dicit,vt ibi gl.Vel.sol.quod commune est, meum non est in totum, sed pro parte , vt hic. idem.

Pro. quod contra rationem iuris introductum est,non est trahendum ad consequentiam.l.quod contra.ff.de leg.idem.

Pro. Quod differtur, non aufertur.l.quoties. C.de precib. Imper.offer.can.ancillam.32.qu.2. can.nemo. de pœn.dist.3. idem.

Pro. quod ex re obligata superest, obligatum est.l. domo. ff.de pig.act. idem.

Pro. quod fauore aliquorum introductum est,in eorum lesionem retorqueri non debet.l.quod fauore.C. de le.c. quod ob gratiam,de reg.iur.in 6.

OB.contrà de l.1.ff.quod quisque iur. vbi qui iniquum aduersus.aliquem ius obtinuit,eodem iure vti cogitur: & sic in eius fauorem introductum,in eius incommodum retorqueri.

SOL.vbi illud procedit,quando ad postulationem fuit cōcessum.l.3.ff.e.tit.hic non.

OB.item contra de §.neque.insti.de autho.tutor.vbi licet sit lucrosa hæreditas:tamen pupillus eam adire nō potest sine tutoris authoritate.

SO.ibi ideo illud statuitur:quia etiam damnum poterat ibi esse in vexando,ne,sumptib.vexaretur. l.minorib. ff.de minorib. quam rationem sequitur Bart.in l.potuit. C.de iur.delib.item obligaretur creditorib.hæreditariis. Vel dic, q̄ licet appareat lucrosa,tamen frequenter est onerosa.l.si hæreditatem.ff.mand. idem.

Pro. quod fit contemplatione alicuius,ab eo factum videtur.l.sed & si plures.§.in arrogato.ff.de vulg.& pup.substi.l.cū aliquis.C.de iur. deliber.l.profecti.ia.ff.de iur.dot.

Pro. quod fit per legem, potest fieri per pactum.l.non impossibile.& ibi Bar.no.ff.de pact. idem.

Pro. quod gratis accepistis,gratis date.Matt.10.c. quicqd. 1.q.1. idem.

Pro. quod humani iuris esse desiit, seruitutem non recipit. l.caueri.ff.communia prædio. idem.

Pro. Quod in diem promissum est,vel statim dari potest.l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod in diem ff.de sol. idem.

Pro. quod in genere debetur, incertum est. l. cum incertus. ff. de leg. 1. idem.

P R O. Quod in pœnam alicuius introductum est, in eius commodum conuerti non debet. c. & si necesse. extrà de do. inter vir. & vxorem. Bellon.

Pro. quod in religionem diuinam cõmittitur, in omnium fertur iniuriam. l. Manichæos. C. de hæret. idem.

Pro. quod maior pars facit, omnes facere videntur. in l. qd̃ maior. ff. ad muni. l. & sui iur. §. si cum l. maiorem. ff. de pact. l. fi. C. qui bon. ced. pos. vbi maiori parti standum est. & c. 1. ext. de his, quæ fiunt à maiori par. cap. idem.

Pro. quod meum est vsucapere non possum. l. sequitur. §, lana. ff. de vsucapio. idem.

Pro. quod meo nomine possideo, possum & alieno nomine possidere. l. quod meo. ff. de acq. poss. idem.

Pro. quod naturalis ratio inter omnes homines cõstituit, id apud omnes peræquè gentes obseruatur. l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. idem.

Pro. quod negat natura, lex non audet. l. 2. §. 1. ff. de vsuf. earum rerum quæ vsu consum. idem.

Pro. quod non capit Christus, capit fiscus. c. maiores. 16. q. 7. idem.

Pro. quod non est concessum, intelligitur prohibitum. l. 3. ff. de coll. illi. l. filiusfam. ff. de don. l. nulli. ff. quod cuiusque vniuers. l. 1. §. ait prætor. ff. de postu. c. 2. de transl. epis. idem.

Pro. quod non fit per hominem, reputatur à lege. l. si ea lege. C. si man. ita fuer. aliena. idem.

Pro. quod non inuenio prohibitum, videtur permissum. l. necnõ. ff. ex quib. caus. mai. l. mutui. ff. de proc. c. 1. de pe. in 6. idem.

OB. contrà de l. 1. §. 1. ff. de colle. illi. vbi collegia ɔ leges dicuntur coire, nisi ex authoritate principis vel iuris celebrent. idem.

SOL. ibi ideo, quia illicita sunt. l. 1. ff. e. ti. hic verò quia licita, ideo hæc concedunt ur, illa prohibentur. idem.

Pro. quod non licet maiorib. licet minorib. non econtra. l. obseruandum. ff. de ritu nuptiar. idem.

Pro. quod nõ possum per me, possum per alium. l. si cõmunem. ff. quẽadmodum ser. amit. l. Imperator. 2. ff. de stat. hom. l. Aristo. ff. quæ res pig. oblig. poss. & vide pulchram gl. fi. in ca. 1. de iur. pat. in 6. vide textum in. ca. fi. ne cler. vel mona. secul. neg. se immiſ. & ecõtra, quod possum per me, possum p alium. l. qui aliena. §. quãquam. ff. de neg. gest. vbi gl. & l. 2. ff. de ad. rerum ad ciuit. perti. potest quis. de reg. iur. in 6. idem.

Pro. quod nullius est, primo occupanti cõceditur. l. quod enim nullius. ff. de acq. rerum domi. idem.

Pro. quod nullum est rumpi non potest. l. si quis sub conditione. §. rumpendo. ff. de iniust. rup. irritóue facto testa. idem.

Pro. quod omissum est legibus, religione iudicantium supplere debet. in l. quæsitum. ff. de testib. idem.

Pro. quod omnes tangit, ab omnibus approbetur, in l. fi. C. de auth. præstan. idem.

Pro. quod operatur diminutio, quantum ad augmentum: operatur diminutio, quantum ad diminutionem. l. si ex toto, ff. de leg. 1. idem.

Pro. quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito. §. fi. ff. de le. 3. idem.

Pro. quod possum per me, possum per alium. l. si mihi. §. regula. ff. de leg. 1. idem.

Pro. quod primum est, aliud ante se habere non potest. in proœm. forum. §. in reliqua. idem.

Pro. quod principi placuit, legis habet vigorem. l. j. ff. de cõsti. prin. §. sed & quod principi. insti. de iur. natu. gent. & ciuil.

Pro. quod prohibetur initiari, potest postea impedimento cessante confirmari, accedente consensu nouo. l. & si cõtra. C. de nup. idem.

Pro. quod remittitur à iure non est necesse remitti à iudice. l. quæ sub conditione. in fi. ff. de cond. insti. idem.

Pro. quod semel consecratum est, ad humanos vsus transferre non decet. c. mancip. extrà, de rerum perm. idem.

Pro. quod semel emissum est, manet irreuocabile verbum. c. fi. 43. dist. idem.

Pro. quod semel ordo decreuit, id rescindi non debet. l. qd̃ semel. ff. de decret. ab ordine facien. idem.

Pro. quod semel meum est, amplius meum fieri nõ potest. l. cum res. & l. si mater. C. de contrah. empt. l. & an eadem. §. actiones. ff. de excep. rei iudi. in §. sed & si rem. instit. de leg. & §. sic itaque discretis. insti. de actio. idem.

Pro. Quod si testamenti facti tempore decessisset testator inutile foret, id legatum, quandocunque decesserit, non valebit. l. 1. ff. de reg. Cato. idem.

Pro. Quod vna via prohibetur, alia permitti non debet. l. scire oportet. §. si mater. ff. de tut. & cur. l. quæ sub conditione. §. si quis. ff. de cond. instit. idem.

Pro. quodlibet prædium præsumitur liberum, nisi contrarium probetur. l. altius. vbi scrib. C. de seruit. & aqu. idem.

Pro. quo semel est imbuta recens, seruabit odorem. Testa. diu. & quod noua testa capit, inueterata sapit. not. gl. in c. quibusdam. 1. q. 1. & c. cum in iuuentute. extr. de præsumpt.

Quorum bonorum interdictum vtiliter etiam ad successores iuris ciuilis pertinet, communiter ab omnibus teneri dicit Salic. in rub. c. eo. tit. I. Fichard.

Pro. quos Deus coniunxit, homo non separet. Matth. 19. can. an quod in subditos. 33. q. 2. Bellon.

Pro. quot capita, tot sensus. varij. quot in orbe colores, bella multorum es capitum. l. quia poterat. ff. ad treb. sen. Bell.

Pro. quotidiana sunt plenius pertractanda. l. legaui. ff. de lib. leg. Bellon.

Pro. quoties aliquid pro forma requiritur, nõ sufficit illud per æquipollens adimpleri. in l. qui per salutẽ. ff. de iureiur. id.

Pro. quoties deficit actio, vel exceptio, vtilis actio vel exceptio danda est. l. quoties. ff. de præscript. ver. idem.

Pro. quoties lex nouam obligationem introducit, nisi expressè caueatur, q̃ ea sola actione vtamur, etiã veteres eo nomine actiones cõpetere certũ est. l. quoties. ff. de ac. & ob. idẽ.

Pro. quoties plures leges concurrunt ad vnum effectum, si cessat vna remanet virtus alterius. l. si non lex Elia Sentia. ff. de hær. instit. idem.

Pro. quoties plures qualitates, aut plura iura in eandem personam concurrunt, perinde est, ac si in diuersorum personis essent, & loco plurium personarum habentur. in l. tutorem. ff. de his, qui. vt ind. l. l. si consul. ff. de adop. l. 2. ff. de of. præt.

Ob. contrà de l. si plures. ff. de pact. vbi duorum vicem sustinere quis non potest.

So. ibi habetur respectus ad personam, & tunc est impossibile quem sustinere vicem plurium, secus si habetur respectus ad personam ratione officij vt hic. idem.

COMMVNIVM OPINIONVM,

SIVE IVRIS VTRIVSQVE RECEPTARVM

Sententiarum, ex diuersis Authoribus collectarum,

LIBER XVI.

R

RAptor honestæ mulieris punitur, pœna capitali, & in flagranti crimine deprehẽsus potest à cõiunctis personis impunè occidi. l. vnic. C. de raptu virgi. & hoc procedit, quãdo raptor carnaliter cognouisset mulierem raptam, vel rapuisset libidinis causa, sec. Deci. cons. 234. n. 8. Marf. in dic. l. 1. n. 245. & ista est magis communis opi. teste Boerio decis. 306. nu. 4. & Morler. in allegata. l. 1. Sed prædicta non habent locum in Meretrice rapta, tunc quippe nõ sortitur effectum dicta pœna capitis sec. Doc. in l. raptores. C. de episc. & cleri. & in d. l. 1. quia leges abhorrent vitam inhonestã mulierum, & quæ sint Meretrices vide Alex. latè declarantem cons. 99. visa inquisitione contra Arram lib. 6. vbi ait eam esse Meretricem, quæ licet nõ prostituat se publicè in lupanari, tamen alibi & in quacunque domo pudori suo non parcit, & quemcunque causa quæstus admittit. F. Viuius.

Raptor is demum dicitur, qui & de loco ad locum libidinis causa mulierem abducit & abducendi animo, non commodioris coitus gratia id patrat. commune ponunt, atè I. Clar. in pract. §. raptus. in prin. Franc. Viuius lib. 1. opi. 158. Si autem is verè ac

verè ac propriè raptor matrimonium cum rapta contraxerit, quod iuxta benignam iuris Pontificij licentiam proculdubio inire potest, pœnas raptus euadet, cõmune asseuerant Parisi. cons. 170. n. 6. li. 4. Ant. Gomez. meus iuris doctor in l. 83. Tauri. nu. 43. Quamuis bonis fisco applicandis nihilominus euertatur. commune aiunt Marcus decis. 2. nu. 3. & qui illum refert, atque hoc memorabile censet I. Cla. in d. §. raptus. vers. pen. quin & cùm raptor raptam carnaliter non cognouit, nõ luet pœnas. l. vna C. de rapt. virg. vt frequenter placitum affirmant Boer. decis. 306. n. 4. Did. à Couar. in clem. fi furiosus. de homicid. & qui id cum matura distinctione probat I. Cla. in d. §. raptus, ver. sed quid. tametsi Iasatque Aegidius Bossius, qui illum laudat, seuerè nimis contrarium amplectantur, ac receptum dicant. E. Suar.

10

Raptor quando puniatur, vide Ferret. cons. 65. lib. 1. & quis de raptu cognoscere possit: Hip. cons. 61. n. 25. & de pœna raptus, Gram. decis. 2. n. 29. & de proprietate verbi rapere, & qualiter intelligatur in statutis, vide Castr. in l. 4. ff. ne quis eum. & ad l. si quis non dicam rapere, vide Hipp. in cons. 105. n. 11. & seq. Put.

20

Raptor cum rapta non potest contrahere matrimonium, de iure ciuili, per textum express. in l. vnica. C. de raptu virg. de iure verò canonico benè potest. per textum. ī c. fi. de raptu virg. & ita com. attestatur Paris. cons. 170. n. 6. lib. 4. Ant. Gomes. in l. 80. Tauri. nu. 43. vbi etiam subdit, q̃ raptor propter tale matrimonium euitat pœnas à lege propter raptum impositas. Pœna tamen cõfiscationis bonorum quæ applicatur fisco tẽporali, locum habet contra raptorem, non obstante tali matrimonio, etiam de iure canonico, per gl. in cap. cum secundum. in verbo certo que casu. de hæreti. in 6. quam communiter approbatam dicit Marcus decis. 2. nu. 3. Cla. d. lib. 5. §. raptus ver. quæro modò. P. Fich.

30

Raptor incidit in pœnam. l. vnicæ. C. de raptu virg. etiamsi rapta cõsenserit, siue ab initio siue ex post facto. communem opi. dicit Alb. in l. raptores. n. 7. C. de Episcop. & cleri. Cla. d. §. raptus. ver. adde. idem.

Raptor si raptam non carnaliter cognouit, non debet puniri pœna. l. vnicæ. com. de raptu virg. C. dicit Boer. decis. 317. n. 4. quem refert Did. in repet. clem. fi furiosus, n. 8. Alij, contrariam communem dicunt, vt Boss. in tit. de rapt. mulier. nu. 14. referens Ias. in quodam consilio ita dixisse. Clar. tamen distinguit, dicendo. Aut non cognouit, quia nõ potuit, & nihilominus incidit in pœnam dict. legis. aut potuit, sed noluit, & non incidit in pœnam. Cla. d. §. raptus. ver. sed quid ille. idem.

40

Raptores etiam illi dicuntur qui non vi, sed blandimentis & verbis deceptoriis, puellas libidinis causa abducunt. com. dicit Berber. in suo viatorio. titulo de raptorib. in med. Intelligetamen, modò fiat ad effectum illas abducendi. & alio loco contra voluntatem suorum retinendi. Clar. d. libr. 5. §. raptus. ver. adde. idem.

Rapiens meretricem non incidit in pœnam, l. vnicæ. C. de rapt. virg. com. dicit. Cla. in §. raptus. vers. quæro nunquid. Aemilia. cons. 72. n. 7. Riminal. cons. 17. nu. 16. & cons. 430. in 3. Cast. in cons. 272. in 2. vol. vbi dicit, q̃ qui rapuit mulierẽ. quæ permiserat se stuprari, non punitur pœna raptus, quia non dicitur honesta. Si statutum hoc requirit. Bonac.

Rapiens mulier virum, non incidit in pœnam dict. l. 1. C. de rap. virgi. communis est opin. Cla. in d. §. raptus. vers. sed pone. quidquid aliter dixerit. Marf. à quo dissentit ibi Cla. idem.

Raptor cum rapta non potest cõtrahere matrimonium de iure ciuili. Sed secus de iure canonico, vt est communis opin. Licet etiam iure canonico nihilominus bona raptoris confiscentur non obstante matrimonio contracto cum rapta. vt est communis opi. Cla. in d. §. raptus. ver. quæro modo. Negat tamen lo locus in prac. cri. c. 95. de raptu, n. 16. idem.

50

60

Raptor incidit in pœnam legis vnicæ. C. de rap. virg. etiam si rapta consensit, siue ab initio, siue ex postfacto, vt est cõmunis opi. Cla. in d. §. raptus. ver. adde, & debet raptor mori, Cla. d. q. 68. ver. raptores. idem.

Raptor si raptam non carnaliter cognouerit, non debet puniri d. l. 1. C. de rap. virgi. vt est communis opi. Licet alij cõtrariam opi. communem dicant. Sed distingue secundum Cla. in d. §. raptus. nam aut non cognouit, quia non potuit, & nihilominus incidit in pœnam d. l. 1. Aut potuit. sed noluit, & nõ incidit. Cla. d. §. raptus, ver. sed quid ille. idem.

70

Raptores etiam illi dicuntur, qui non vi, sed Blandimentis & verbis deceptoriis libidinis causa mulierem abducunt, vt est communis opi. Modò fiat ad effectum illam abducendi, & alio loco cõtra voluntatem suorum retinendi. Cla. d. §. raptus ver. adde. Puetos tamen abducentes stipendiarij, non puniuntur vt raptores, vt est com. opi. Cla. ibi. vers. vnum tamen vide l. vt tamen. §. de filio. ver. sed vtilis. ff. de seruis corrupt. de filio inquit Paulus I. C. filiáue familias corruptis huic edicto locus non est. Sed vtilis cõpetit officio iudicis æstimanda, quoniam interest nostra animum liberorum nostrorum non corrumpi. idem.

Raptoris dicitur, qui de loco ad locum libidinis causa mulierem abducit. communis est opi. Soarez ver. raptor. n. 1. qui si cum rapta matrimonium contrahit, quod de iure cano. potest pœnas raptus euitat, vt est communis opi. ibi. quandiu tamen est in potestate raptoris rapta, non potest contrahi matrimonium, secus si sit in loco tuto, & libero, constituta, quia potest ex sacri concilij Tridentini decreto. de sponsalib. & matrimoniis. c. 4. & nihilominus ipse raptor, ac omnes illi cõsilium auxilium & fauorem præbentes sunt ipso iure excommunicati, ac perpetuò infames omniumque dignitatum incapaces. & si clerici fuerint, de ꝓprio decidunt gradu. & no. q̃ attentatio, sed non perfectio in raptu non punitur ex generali cõsuetudine, nisi extra ordinẽ, vt est communis opi. de qua D. Hierony. Gabrill. cõs. 172. n. 2. & lex si quis non dicã rapere. C. de episc. & cle. & simi. quę puniunt solum conatum, ẽt nõ sequnto effectu, debet intelligi, q̃n deuẽtum est ad actum proximũ, vt est communis opi. Cla. q. 62. ver. scias etiam. vide Chirc. cõmuni. concl. centuria quinta concl. 21. Nouell. reg. 178. paris. cons. 170. in 4. vol. practica in probando, q̃ quis aliquam per vim cognouit est puniendus, vt in libello dicat. Talem cognouisse Bertam passam ab eo vim committẽdi adulterium. Barr. in l. si vxor. §. si quis vxorem. ff. de adulte. & not. quod rapere non dicitur, qui detinet in loco, in quo est, Bald. in l. sed si eximendi. ff. de in ius voc. & oportet, vt sit violentia præcisa. affli. decis. Neap. 151. sub n. 10. Nec punitur de iure, seu statuto raptor, si delictum violentum non est consummatũ. l. sive. ff. qui satisd. cog. nam crimen violentiæ dicitur crimen personale, q̃ requirit vim sequutam in personam patientem. Paul. de ea. in cons. 27. per totum. in 1. vol. vbi docet, quæ sit vis, quæ violentia, & quid sit violenter factum, & qualiter & quot modis violentia inferatur, quando affectus pro effectu sit puniendus. & statutum Mediolanense, quamuis inbeat rapientem, vel vim inferentem mulieri honestæ vltimi supplicii & bonorum publicationis pœna affici. etiam si copula sequura nõ sit. Tamen debet intelligi eo casu, quo copula sequuta nõ est propter impedimentum. Sed non comprehendit eum, qui mulierem nõ cognouit, ita D. Hieron. Gabriellius. cons. 72. n. 5. & 6. & intelligitur etiam in abducente causa libidinis, vt ibi. alias secus. & raptor non est, qui vxorem suam vi abducit, vt est communis opi. de qua Gabriellius in cons. 172. n. 19. in fi. vide Cla. d. §. raptus. Marf. sing. 65. idem.

Raptorem non excusat tractatus, seu etiam sponsalia p verba de futuro contracta cum persona, sponsa cum nolens rapitur, vt est communis opi. Gabriel. cons. 173. n. 5. idem.

Rapto boue, vel alia re per vim, potest agi criminaliter, vt est communis opi. Bossius de rapinis. n. 8. idem.

Rasura, vel vitium scripturæ circa substantialia instrumenti, vitiat instrumentum, in aliis aũt vitiat solum casum, in quo est rasura. Ant. Gom. in l. 45. tauri. nu. 145. communem dicit, ex gl. in l. fi. C. de edi. diui Adri. & doct. in c. fraternitatis de hæretic. Villal.

rasura, vel cancellatio si est correcta per notarium ꝓstruentem scripturam, non vitiat instrumentum rasura, vt tenet Bar. in d. l. fi. tamen ista correctio debet esse in d. scriptura, & sub eius signo, & non sufficit, quòd fiat in margine. idem Gome. ibi. n. 146. magis communem dicit ex Bal. in l. si vnus. C. de testam. B. Villal.

Radens vel abradens instrumenta, vel literas principis, falsum committit. communem dicit. Affli. decis. 404. n. 4. Cla. li. 5. §. falsum. ver. abradens. P. Fich.

Rasura non vitiat literas, quæ redditæ sunt clausæ, secundum communem opi. Soc. in c. ex conscientia. n. 10. de crimine falsi. Bonac.

Ratificans delictum commissum, debet puniri. communẽ dicit Balb. in l. obseruare. §. proficisci. nu. 9. ff. de offic. proconsul. vt illam refert Aug. ad Ang. de malef. in verbo & Sempronium. n. 36. Cla. tamen ita distinguit: Aut tale delictum committi solet principaliter propter libidinem ipsius delinquentis, vt est adulterium, stuprum, & huiusmodi, & in talibus delictis non habet locum ratihabitio. ita tenet gl. in l. j. §. deiecisse, de vi & vi. armat. & hanc communem esse dicit Plaza lib. 1. delictorum. cap. 18. n. 1. auth. principaliter committi solet ad offensam & iniuriam alterius, vt est homicidium, & talia delicta possunt rata haberi per alium. vt communem attestatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

Plaza ibid.nu.2.in fi.vt tamē ratificatio delicti obliget ad pœnam, duo requiruntur. Primùm, q̃ delictum sit commissum nomine ratificantis. Secundò, quòd ratificans sciens suo nomine commissum, ratificet tanquam suo nomine factum. ita dicit gl. in d.§.deiecisse, in verbo ratum habuero. & est communis sententia, vt attestatur Aret.cons.163.nu.3.versi.circa primum.ita quoque tenet gl.in clem.vnic.in prin.in verb. rata.de pœn.quem sequuntur communiter Doctores, vt dicit Colleg. Florent.inter consilia Curtij Sen. cons.21.n.6. in dubio tamen ex eo quod quis ratum habet aliquod delictum, censetur ratum habere, vt suo nomine gestum. & ita dicunt Doctores, vt ait Salicet.in l.non ideò minus.n.31. C.de accusat.& sic opus est q̃ ratum habens probet, quod non fuerit gestum nomine suo. Hæc Cla.d.§.fi.q.87.ver.fi.& nota quòd talis ratificans debet puniri in loco delicti, non in loco domicilij sui, vt com.attestatur Marian.in c.postulasti.de foro comp. n.5.ver.circa tertiam, vt refert Cla.d.§.fi.38.ver.sed pone. P. Fichard.

Ratificantis actum, non comprehendit statutum disponēs de vero actu hominis.l.si pupilli.§.sed si ego.ff.de neg.gest.vbi si homo liber gessit negotiū peculiare filiifamiliàs, vel seruui ipsorum contemplatione sequens ratihabitio patris vel domini nihil operatur, quia per ratihabitionem non tenētur vltra quantitatem peculij, ad quam prius quoque tenebātur, d. §.sed si ego.ver.nam & seruum, iuxta gl.in c.ratum. de reg.iuris, lib.6.cum qua communiter scribentes transire affirmat Bened.capr.regu. 54.nu.6.22.24.idque ideò, quia eorum nomine gestum non fuerat, vbi ponit aliquot limitationes.n.17.& seq.

Ratificans delictum iam commissum, debet puniri, cōmunis est opi.Cla.q.78.ver.quæro nunquid.nam ad hoc, vt quis puniri possit ex sua cōfessione, debuit cōfessio esse certa & ratificata.Bero.q.136.sed qd si quis vario modo bis fuisset confessus. Dic quod magis specificè super cōfessione ab eo, facta, debet interrogari, vt ibi Bero. q̃ nō procedit in adulterio, stupro & hujusmodi, secus in homicidio. Verū si adulterium fuit commissum in alterius iniuriam, & quis raptum haberet, puniretur, vt est communis opi. & ad hoc vt ratificatio obliget ad pœnam, duo requiruntur.s.quod delictum fuerit commissum nomine meo, Secūdò quod sciens commissum nomine meo, illud tanquam meo nomine factum ratificem vt est cōmunis opi.in dubio autem ex eo, quod quis ratum habet delictum, censetur ratum habere nomine suo gestum, vt est cōmunis opi.Cla.ibi. Bonac.

Ratificas delictum sui causa commissum ab alio, debet puniri in loco in quo fuit commissum, non in quo fuit per eum ratificatum, vt est communis opi.Cla.q.38.ver.sed pone. idē.

Ratificandi ius non transit in fiscum, sicut nec ius declinādi voluntatem transit in hæredem, nec in fiscum, vt est cōmunis opi.de qua Plotus inter cons.cri.cons.130.to.1. idem.

Ratificatio non potest fieri in præiudicium tertij.Curt.iun. cons.76.n.6.& Deci.cons.247.n.5.com.dicunt.

Fallit in emptione rei alienæ facta cum bona fide, si res peraeat, potest dominus rei ratificare, cum damno emptoris.l.51. tit.5.par.6. B.Vidal.

Ratificatio debet fieri illo tempore, quo actus principalis debet fieri, & sic tempore habili ad hoc vt valeat, Ant.Gome. in l.45.Tau.n.53.com.dicit. idem.

Ratificatio, quæ fit tempore, quo actus nihil operatur propter lapsum temporis non valet, quia inuenit obstaculum in medio, quod quippè impedit, ne tempora, seu extrema conjungantur, secundum doctrinam Bald.in l.fi. C.ad Maced, cōmuniter approbatam ibi à Doct.& ab Alex.cum cæteris citatis per eum in l.1.C.qui admit. & à Gomesio in reg.cancellariæ super reg.de annali possessore.q.46. in prin. vbi meminit de ista communi sententia, & sic ratificatio ipsa debet fieri tēpore habili, ad hoc vt valeat, vt per doct. F.Viuius libr.2.opi.244.

Ratificatio actus nomine alterius gesti non requiritur, vbi ex dicto contractu merum commodū illi resultat, secundum communem per Burs.cons.118.n.4.lib.1.

Ratificatio resultans ex diuersis actibus in genere probari potest.ideo testes singulares sufficiunt, secundum cōmunem per Burs.cons.33.n.25.lib.1.

Ratificatio per scientiam inducitur, secundum communē, & sufficit vt in genere constet, quæ scientia præsumitur ex cohabitatione, cōiunctione sanguinis, & notabilitate cōtractus, licet testes singulares non sufficiunt, secundum communem per Burs.cons.118.n.11.12.lib.1.

Ratificatio testib.singularibus probatur, iuxta communem per Burs.cons.118.n.23.lib.1.

Ratificatio ex non improbatione contractus & longo tempore præsumitur, & ex eo quod est verisimile, secundum cōmunem per Burs.cons.118.n.24.lib.1.

Ratificatio nō est necessaria vbi agitur de nouo iure acquisito conseruando, sed sufficit dicti iuris vera approbatio, quæ fieri potest etiam donante mortuo, secundum communē per Burs.cons.33.n.3.lib.1.

Ratihabitio est consensus ratione coniunctionis cōcurrente scientia & patientia eius, cuius negotium geritur, præsumitur.arg.l.si seruus.ff.de don.inter virum & vxorem, secundum gl. in lege qui patitur. ff.mandati.& Bart. in d.l.quæ dotis.ff. fol.mat.lege non solùm.§.qui alieno.ff.de proc.& ita communiter teneri refert Bened.capr.reg.55.n.20. similiter si alius actus concurrat cum scientia & patientia, præsumitur. de quo j.in verbo Taciturnitas.idem reg.56.n.31.

Ratihabitio ad hoc vt possit operari, id est retrotrahi, & mādato comparari, requiruntur extrema habilia. videlicet temporis quo actus est gestus, & tēporis ratihabitionis prout determinauit Ricardus Malumbræ.in quadam disputatione, de qua per Io.And.in c.sine culpa.de reg.iur.li.6.& in Mercurialibus, & plenius per Bart.in l.si is qui pro emptore.ff.de vsuca. & in l.bonorum.ff.rem ratam haberi.gl.Io.And.D.Ant.& doctores in c.1.de conuert.infidel.sicut refert Bened. capr.regu. 54.n.60. dicens eos ita communiter concludere quemadmodum in infante & furioso dilucida interuallia habente, ac simili lib. in quibus non cadit delictum si eorum nomine tempore infantiæ vel furoris delictum committeretur per eosdem, illud postquam infans maior factus est, vel furiosus ad mētem redierit ratum habere non possit, ita post mortem mariti in ipsius mortem non potuisse machinari nec quò ad machinationem ratum habere vxorem furentem cap. si quis viuente, 31.q.1.quo ad decisionem multorum casuum dicit ibid. notandum vide quoque reg.70.numer.72.vbi simile quoddam ponit.

Ratihabitio quo ad retrotractionem nihil agit aut operatur, quādo fuisset solùm defectus executionis seu exercitij iurisdictionis in actu, cum in habitu adesset, & si proconsul ante quam prouinciam introisset, mandasset & delegasset causam, tūc enim nihil agit, si postquam ingressus est dationem illam ratam habeat.de officio proconsul.quod secundum gl. in ca. ratihabitio.de reg.iur.lib.6.communiter teneri refert Bened. capr.reg.54.in fi.

Pro. ratihabitio retrotrahitur.l.licet.ff.de iud.l.fi.C.ad Maced. Bellon.

Ratihabitio retrotrahitur & mandato comparatur, si Papa vel supremus princeps ex plenitudine potestatis sententiam non suo nomine.& sic prorsus nulliter latam, ratam habeat & confirmet.2.q.1.c.in primis.& 3.q.6.c.hæc quippe, quia possunt substantialia rei ex plenitudine potestatis mutare.l.vnic. in princip.C.de rei vxor.actio.sec.Inn.& D. Nicol.in cap. prudētiam.de of.deleg.quod communiter teneri refert idem Bened.d.reg.54.n.33.& 41.etiam in maleficiis.idem regu.8.nu. 69.& seq.

Ratihabitio etiam in delictis mandato comparatur. l.3.§.si procura.& ibi Ange.ff.quod quisq.iur.l.1.§.si eum.ff.de vi.& vi.ar.c.pe.de sen.exc.in 6. & ratihabitio debet fieri intra tempus actus gerenti, aliàs non validat actum l.pen.& ibi Bart.ff. rem ra. ha.operatur etiam ratihabitio quandoque mādatum ad sequentem actum.l.si quis mihi bona.§.sed quid si mandauerit.ver.aut quid si petitam.ff.de acq. hære.& ibi Bart.Balb. decis.126.

Ratihabitio an æquiparetur mandato, & retrotrahatur, vt de Bart.l. obseruare.in fi.ff.de of.proconf.vbi distinguit, vt qui factum ante mandatum potuisset aliquo iure valere, & tunc retrotrahitur aut non poterat valere, & tūc secus, vt per eum, cui adde Bald.in d.l.obseruare.in fi.Fel.in cap. sicut tuis.de simon.vbi ponit regulam cum fallent. Bart.in l.aliena res.ff.de pig.act.Dec.in l.pe.C.ad Maced.quæ lex non procedit vbi requiritur actus pro forma. quia ratihabitio non æquiparatur mandato.Bald.in l.executorem.versi.sed quid, notarius.C.de execut.rei iudic. sequitur Dec.in l. semper qui non prohibet. n.17.ff.de re.iur.& an & quando consensus accessorius operetur, & æquiparetur mandato, no.idē Bald.in l.1.col.pe.ver.ex trà queritur.C.qui admit.vbi q̃ aliud est mandatum, aliud ratificatio.& quando aliquid requiritur pro forma, q̃ non sufficiat per æquipollens adimpleri, no.Arce.in l.qui ante calendas.col.fi.de verb.obl.Bald.in d.l.executorē, vbi alleg.l.quod ergo.in prin.ff.de his qui not.infami.& quando conditio retrotrahatur, no.Dec.in l.contractus.ff.de reg.iur, & in d.l.semper qui

per qui non prohibet.& quid quando extrema non sunt habilia, vide quæ habentur in l.bonorum.ff.rem rat.haber.& qñ res non est in integra, an tunc ratihabitio retrotrahat, no.Corn. cons.110.litera L.M.N.lib.2.& cons.172.liter.x.afflict.decis. 300.vbi retrotrahitur etiam q̃ extrema non sint habilia, contra tex.d.l.bonorum.ff.rem rat.habe. & an ratihabitio confirmet actum prout ex nunc, vel prout ex tunc: vide Deci.in d.l. semper qui non prohibet.& cons.166.367.& 643. Alexand. consil.70.lib.5. & an partes possint actum nullum ratificare. Quid de sententia nulla, an illam conualidare possint, & quis sit effectus ex tali eorum consensu. Bald.in l.eum qui.ff.de iurisd.om.iudi.Dec.d.cons.367.vbi vult q̃ possit ratificari, non vt valeat prout ex tunc, sed prout ex nunc. Et quid de sententia nulla, an possit consensu partium confirmari.vide Bart.in l.1.ff.de feriis, Quæ omnia declara, vt per eundem Bart.in d.l. obseruare. & an possim ratificare quod meo nomine gestum non est & quando ac quo casu.vide Bart.vbi doct.in Apostil. in l.si pupilli.§.sed si ego.ff.de negot.gest.& dic quòd possum in mei præiudicium, teste Imo.in c.cum super.n.7.de re iudi. Put.

Ratum fieri, haberiue aliquid in alterius damnum non potest.commune aiunt Dec.cons.248.n.5.Curt.iu.cons.76.n.6. Sed & nec illud, quod tuo nomine gestum est, ratum eo tempore habere poteris, quo amplius geri ipsum non poterat. commune pronunciat Ant.Gomez in l.45.tauri.n.53.in delictis præterea, vt nullus ratihabitiōi locus sit, necesse est tum delictum eius nomine admissum esse, à quo ratum habeatur, vt commune inquit Aret.cons.163.n.3.circa primum.tum etiam vt eius generis delictum sit: vt ad alterius offensionem, non ad illud suscipientis libidinem patratum intelligi debeat. commune affirmat I.Cla.in pract.§.vlt.q.87.ver.vlt.Nihil autem ratihabitionem prohibet, aut remoratur illius absentia, cui tanquam profuturus actus probatur. cōmune aiunt Cravet.de antiquit.tempor.part.1.n.123.ver.absenti.Viuius li.1. opi.3. E.Suarez.

Ratum habere non possum quod meo nomine gestum nō est, at si quod meo nomine gestum est ratum habeam, ratihabitio retrotrahetur, & mandato comparabitur: & perinde obligor ac si mandassem, vt dicit Dynus in c.ratum.& c.ratihabitio.de reg.iur.lib.6. cum quo reliquos transire refert Bened.capr.reg.53.n.2.idque procedere communiter refert in iudiciis & contractibus vel quasi, & vltimis voluntatibus, ibidem n.7.8.& seq.fallentias vide ibidem nu.17.23.29.30.34.44.47. & dominus etiam in præiudicium suum sine suo consensu facta rata habere possunt, & princeps vel Papa similiter sententiam non suo nomine nulliter latam ratificare possunt. Imò quilibet actum non tam ratione formæ quàm contemptus nullum, ratum habere potest, Hæres quoque iura quæ sine agnitione defuncti transmittuntur. rata habere potest. Successor prælati quoque ratum habere potest, multas alias fallentias vide ibidem per tot.reg.nu.17.23.29.30.34.44.47. 55.60.& seq.licet autem verius videtur in delictis perpetratis sine iussu aut mandato, ratihabitionem non mereri pœnam, sic nec mādans tenetur de mandato, quoties principalis aliàs erat facturus, vt notat Iac.But.l.1.§.1.ff.de eo per quem fact. quia tunc mandatum nec opem nec causam dedit delicto, tamen communis opi.est in cōtrarium, secundum Bald.in l.obseruare.§.fi.ff.de of.proconsul.quam Dy.Card.Zenzel.in c.ratificatio. de reg.iur.lib.6.& Io.And.& gl.in c.quam sit.de electio.lib.6.tenere refert Bened.capr.ibid.n.14.

PRO.ratio est anima legis.l.cum pater.§. dulcissimis.ff.de le.2.l.1.C.quę sit long.cons.vbi gl.in c.erit autem lex.4.dist.c. consuetudo.1.dist. Bello.

Pro. ratio legis durat, licet ius ciuile destruatur.gl.in ca.nouit.extra de iudi. idem.

Pro. ratio vel responsio quæ est eadem cum dicto, non valet.l.qui interrogatus.ff.de pet.hær.gl.in l.fi.ff.de offi.procon. Cæs. idem.

PRO.ratione dubitationis fit quod aliàs non fieret.l.1.§. sed si dubitetur.& l.fi qs ex aliena.ff.de iud. l.hæreditarij.ff.de quæst.l.de iure.ff.ad mun.l.item Mela.§.1.ff.ad l.Aquil.l.ordinata.§.fi.ff.de lib.caus.& l.lite.C.e.tit. idem.

Quando in statuto non potest nisi vnica ratio assignari, illa habetur pro expressa, & ab ea arguere licet. Est com.opi. sec. Dec.cons.333.licet propositi mei.ver.4.& vlt.& ver.pręterea sec.com. M.Chærian.

Ratio finalis statuti, excludentis fœminas, & descendentes ab eis, videtur esse propter fauorem agnationis, vt bona conseruentur in familia & familiæ dignitas conseruetur. est com.opi.sec.Dec.cons.372.visis & diligenter.circa.fi.ver.tamen sec. commu. idem.

Ratio vnica statuti habetur pro expressa.Cur.iu.cons.170. n.6.com.dicit. Villal.

Rationum librum mercator tenetur edere ad fundandam intentionem actoris.Io.à Ripa in l.1.C.de edendo.n.8.communem dicit.Et intelligit in mercatoribus matriculatis & iurātis qui dicuntur succedere in locum argentariorum. B. Villal.

Ratio si non sit scripta, non potest ab ea argui: quando non est vnica ratio tantum, sed si sit vnica, illa habetur pro scripta, & ab ea arguitur, tanquam à ratione scripta, iuxta singularem illam gl. communiter ab omnibus receptam in l. quamuis.C.de fideic.cum concordantibus, vt per Dec.in cōs.554. in causa.in qua agitur per Ruin.in cons.31.visis, ac diligenter ponderatis.n.3.vol.3. Per Paris.in cons.83.pro resolutione.n. 23.vol.2.& per Bertr.in cōs.300.in casu.n.3.vol.1.ex primis. & dixit Soc.iu.in cons.167.dominus Bernardi.n.1.vol.2.Nec sufficit, dicere, imò sunt plures, nisi alia colorata allegetur, per quam qui vnicam asserit, reddatur dubia & incerta, & vbi alia nō allegetur, illa remanet vnica, & ab ea semper arguitur, alioquin regula glo. in d.l.quamuis.communiter per omnes vbique approbata, nūquam posset verificari, quia contra arguentem à ratione non scripta, tanquam ab vnica, facilè esset discere, quod imò sint plures, q̃ valde absurdum esset, & destruerentur illa communis regula: ita sæpe dixisse in legendo, & etiam dixisse in cons.1.n.53.vol.1.Vbi ostēdit ita etiam voluisse Salic.in l.serui vestri.C.de noxal.& curt.iun.in cons.80.Vti hæc refert ipsemet Socin.iun.in cons.22.num.12.volum.4. E. Muscul.

Ratio generalior dicto, nunquam ad terminos dicti restringitur l.regula.6.& licet.vbi Bart.ff.de iur.& facti ign.& l.cum pater.§.dulcissimis.ff.de le.2. Benè facit.l.nomen debitoris.§. fi.& ibi tradita per doc.ff.de le.3.& de hoc est gl.communiter approbata in clem.1.de elect quam Card. ibi dicit esse singulare.& ita per prædicta firmat Alex.in cons.52.circa hanc dubitationem.n.10.li.4.Soc.iun.in cons.37.num.7.volu.4. E. Muscul.

Ratio nec par, nec maior etiam in legum correctionib.qd. quam operabitur.cōmune asserunt la.in auth.quas actiones. C.de sacrof.eccl.Turz.opi.98.& hanc quoque in rem videto quæ superius scribo ver.extensio. E.Suarez.

Rationes qui alicui reddere tenetur, illarū libros in primis ipsi reddere cogetur, vt est communis resolutio Curabat. per illum tex.in l.vlt.§.1.ff.de lib.lega.docet idem Bart. ac Paulus in lege cum seruus.in prin.ff.de conditionib.& demonstrationib.idem Bart.in l.1.quod de frumentaria.ff.de administ. rerum ad ciuit.pertinent.& in l.1.§.officio.ff.de tut.& rat.distrahendi Deci.cons.178.& 192.Chas.in consuet.Burg.rub.6.§.à n. 1. procederque illud non tantùm in seruis vel institorib. aut factorib.vt Imol.& Cum.existimarunt in d.l.cum seruus. Sed & in quibusuis aliis personis.vt diligenter tradit Soc.in l.quāuis.ver.postremo.ff.de conditionib.& demonstrationibus.ac Dec.vbi ō.veriorque ac receptior ea est opi.si qui rationes illas reddit nihil damni ex libris penes se non retentis passurus videatur. Rationum autem liber ex parte improbari non poterit.quemadmodum frequenter placitum ponit Francis. Viuius lib.1.opi.259.cum Corn.cons.81.lib.4. E.Suar.

Ratio legis vel statuti si tantùm vna reddi poterit & si expressa nō sit, expressæ loco habebitur. commune inquit Dec. cons.333.curt.iu.cons.107.n.6.asserunt.idem Dec.cons.554. Ruin.cons.31.n.3.lib.2.Paris.cons.83.n.23.lib.3.Bertr.consi. 300.n.3.lib.1.Soc.Nep.cons.167.n.21.lib.2. E.Suar.

Ratio dicti testis trahit & regulat ipsum dictum, ipsumq; destruit, si dicto non congruit, cùm tota vis testis stet in ratione.ita magistraliter Bald.quem cæteri commendant, in l.conuenticulam.C.de episc.& cler. Balb.decis.404.

Ratio legis vel statuti, si vna tantū reddi posit, & si expressa non sit, pro expressa haberi, videtur, vt est communis opi.Soarez ver.ratio, nu.6.curt.iu.cons.170.nu.6.communem dicit. Bonacoss.

Ratio in testibus semper præualet etiam in criminib. Curt. iu.in cons.244.n.42.in 3.vol.com.dicit. idem.

Rationes nō fuisse plenè & legitimè redditas alleganti, incumbit onus probandi, teste Rol.cons.49.nu.50.libr.1. Quæ conclusio fallit, quando quis tenetur ad factum, & exhibitionem librorum: quia tunc confessio sola non sufficit.Rol.dic. cons.n.49.& seq.practicam autem conficiendi rationes ab officialib.publicis, vide per Bart.in l.2.C.de nauicul.lib.11.& an ratio semel reddita, iterum reddi debeat, vide per Aym. cons. 238.& quæ no.Bart.in l.7.C.de iure fisc.lib.10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRO.ream linguam, non facit nisi rea mens.can.homines. 2.q.2. Bell.

Pro. reatus omnem honorem excludit.l. 1.C.vbi senat.vel clariss. idem.

Rebellis impunè occidi potest,& tunc demum probari & declarari,q̃ fuerit rebellis,& ita dixit Bart.in extrauagant. qui sint rebelles,in verb.rebellando.n.22.& est communis, vt dicit Boss.in tit.de hæreticis n.29.& in ti.de crim.læsæ maiest.n. 119.& ita seruatum fuit ĩ Duce Vrbani, qui interfecerat Cardinalem Papiensem, super quo casu consuluit Ruin. cõs.4.li. 5.& Ferret.cons.31.Sed Claro hæc opi.periculosa videtur, & dicit quod non ira consuleret amico suo, Cla.§.læsæ maiestatis.ver.Hinc infertur. P.Fich.

Rebellis impunè occidi potest, ac deinde fœdissimæ eius criminis labi obnoxius tum probari, tum declarari.communne aiunt Acegidius Bossius in pract.ti.de hæret.n.29.& in ti.de crimine læsæ maiest.n.119.& qui meritò ea in re hęret l.Clã. in prae.§.læsæ maiest. ver.hinc infertur.Cur enim in auditum quemquam occidi licebit?cur tanta grassandi fenestra aperietur?verum ea de re alibi vberius. E.Suar.

Rebellis impunè occidi potest,& tũc demum probari,aut declarari quod fuerit rebellis,vt est communis opi. Clar.in §. læsæ maiestatis.ver.hinc infertur.sed Claro non placet. vide ibi per eum Soarez ver.rebellis.n.16. vide Portium commun. opi.li. 1.concl.2.Ant.Gabriel.communi.opi.lib.7.conclu. 11. Bonacoss.

Recatatio. Facultas rem alienatam recatandi ex statuto competens proximiori agnato, non potest extraneo cedi, secundùm Pe.Cy.& Bal.in l.3.C.communi di.Alb.in 1.par.statu.q.88.d.consantium in l.si stipulatus sum illud aut illud.ff. de ver.ob.& nunc tempus præfixum ad recatandũ incipit currere à tempore scientiæ, secundùm Iac.de Are.in l. vero procuratori.& in l.aliud.ff.de solu. Imo.in l.quæ dotis.ff.fol.mat. Barto.& Bal.in l.generoso.ff.de his qui notan.infa. per l.cum sexum.ff.de ædil.edic.&l.quinquaginta ff.de excusa.tut.Balb. decis.193.

Receptator furis tenetur eadem pœna,qua & ipse fur,vt est communis opi.Cla.q.9.potest tamen defendi,vt ibi.ver.quæro etiam, vide omnino. Quis nam sit receptator. vide per D. Hieron.à Monte in suis variis quæst. q.17.num.15.& sequ.& no. q̃ recipere in domo amicos humanum est secũdum Bal. in l.quicunque.C.de seruis fugi.Blancus.in l.fi. n.202.ff.de q. & si quis scienter receptat sine aliquo lucro, vel sine spe lucri, non tenetur statuto de furtis.Crauet.cons.18.nu.22. Mars.in cons.53.n.30.in 1.vol.portius consi.226.item limita nõ procedere in recipiente, & non abscondente, quia recipere quis dicitur,quando bannitum.vel furem abscondit, vel rem furãtã abscondit,Bart.in l.1.ff.de seruo corrup.& in occultis sem per capimus interpretationem in meliorem partem.6.q.1.si omnia,& c.ex tuarum.de fortilegiis.additio.ad D.m.Alcia.in tract.de præsum.reg.1. præsum.7.in fi.Item limita, si de furto prorsus receptator quis esset ignarus.l.fi.C. de operis liberto. & opus esset quod præstaret opem furto l.2.§. homines. ff.de vi bono.rap.l.2.ff.de origi. iur. Bal.cons.250.n.5.in 1.vol.l.1. §.fi.ff.de receptato. Grammati.cons.37.num.21.paserhus in consil. 185.numero 2.& qui tenetur ex receptione & receptatione non tenetur,si illam sine culpa & coactè fecit. Soci. ons.90.n.9.in 3.vol.Res autem reperta apud aliquem facit indicium ad torturam.fallit si sit homo bonæ famæ & cõditionis. Mar.sing.392. Et bãnitus receptans alium bannitum non punitur.Cumio.in practica syndica.c.8.n.45. Bonac.

PRO.recipiendo sortem tacitè videtur remitti pœna.in l.si post moram.ff.de eo quod cer.loco.

Obiec. contrà de l.cum stipulati sumus.ff.de ver.ob.& l.1. C.de iud.

SOL.dic q̃ creditor petendo in indicio sortem principalẽ, non præiudicat sibi in vsuris interesse,damnis,nec aliis accessoriis,vt ibi.secus videtur in receptione solutionis:quia recipiendo sortem simpliciter, sibi præiudicat in iltis accessoriis, vt hic & l.2.ff.si quis caut.

OB.ad idem contrà de l.& eleganter.§.nõ solum.& ibi no. ff.de dol.vbi recipiendo rem non videtur remittere interesse.

SOL.ibi,quia erat ex diuersis causis debitor.vt ibi gl. Bell.

Reciproca donatio non dicitur propriè donatio. com. dicit Cla.in §.donatio.ver.item quæro. P.Fich.

Reciproca donatio non eget insinuatione.com.in §.D.qu. 16.ver. Sed nunquid. idem.

Recognitio feudi per errorem facta non nocet posteris, com.Cla.in §.F.qu.20.versi. Sed pone. idem est,si recognitio aliter fiat quàm more solito vel debito,vt ibid.quod intellige de feudo antiquo, vbi vasallus defunctus non potest præiudicare vocaris ex tenore inuestituræ. P.Fich.

Recognitio facta quoad bona quid operetur?& an &q̃ sibi in bonis recognitis noceat,&q̃ tertio,vide Ias.cons.65.li. 3.cons.136.col.antepe.in.4.& quid operetur quo ad pionam matris.C.de transac.Ias.cõs.81.li.1.quid de descriptione facta in catastro,quid operetur.& an probet pro catastrante,vel tertio preiudicet.vide Bald.in l.censualis.C.de don.& in l.si functiones.eo.ti. quibus adde quæ scribit Bald.in l.si certis annis, col.3.ver.extrà.C.de pact.& per recognitionem factam paliquem qui se recognouit emphyteutam,quod ius dicatur trãsire in eum cui fit recognitio:vide Rip.in l.si aliquẽ.ff. de acq. pos.& ibi quid infertur in præiudicium tertij.q.d quoad possessorium & petitorium.& quid operetur ea confessio quoad dominium & possessionem:vide Bald.in l.cũ falsa.C.de iur.& fact.ign.& quid de confessione & recognitione in reali. Aret. cons.36.col.2.Barb.cons.14.col.16.lib.2.& ibi an reuocentur per errorem emissa.quid in recognoscente rem suam esse ceu sualem:vide Ias.in d.l.cum falsa.& an recognoscens rem tenere in feudum,transferat directum dominium. castr.cons.11. lib.1.Quæ omnia declara vt per Iac.in sua inuest.ver. qui quidem vasalli promiserunt recognoscere.nu.12. Aym. Crauet. cons.15. Put.

Reconuentio. Clericus agens cõtra laicum coram iudice laico, volũtariè dimisso iudice ecclesiastico cuius copiam habebat,potest ibi reconueniri,secundum gl.Host.&Io.And. & pleroq̃ cano.in c.at si clerici.ext. de iud. Nisi in fraudem hoc fecerit,aut reconueniatur in actione famosa,vel re spirituali,& nisi ageret pro iniuria vel damno:secus si ex necessitate,vt quia causa erat merè prophana : & tunc procedat opio. Pe.Cy.& Iac.Bur.tenentium q̃ non possit reconueniri secundùm Arch.3.q.8.in c.cuius in agendo.in c.nullus,ext.de foro comp.in c.1.ext.de mu.petitio.Spe.in tit.de reconuen.§.nunc dicamus ver.sed pone clericus.& ver.& no. Ang.in l.consensisse.§.sed si agant.ff.de iudi.Bal.& Sal.in auth.& cõsequenter. C.de sen.& interlo.om.iud. Balb.decis.64.

Quando reus vult reconuenire actorem, non incõtinenti, sed in futurum,procurator actoris tenetur satisdare q̃ in causa futura defender dominum in causa reconuentionis, & hoc procedit,quando reus non habet iura sua in promptu,quibus possit de presenti reconuenire procuratorem,tũc debet ei latisdari : secus, si posset re conuenire de præsenti, & nollet.Est com.opi.sec.Ias.in l.actionem.C.de proc. M.Chærian.

Reconuentio post litem contestatam fieri non potest. Est com.opi.sec.Fel.in c.1.ih prin.de mut.petit. idem.

Reconuentioni non est locus, quo ad effectum simultanei processus aliquo pacto,quãdo vna causa reperitur summaria, altera verò plenaria,vt per Inn.& communiter Canonistas omnes in c.1.de mu.peti.& Legistas in auth.& cõsequenter.C. de sen.& Ang.in l.sed & hæ.§.non solùm.ff.de procu.in quib. locis plerique scriben. asseuerant istam esse communem opi. doct.vtriusque censuræ. aduerte autem, q̃ quoad effectus simultanei processus reconuentio ipsa fieri debet ante litẽ contestatam,secundum prefatos docto.secùs autem quo ad effectum prorogationis iudicis,quia vsque ad sententiam fieri potest reconuentio coram eo.c.dispendiosa.c.reus quoque,& ibi,Io.And.de rescr.li.6.& in d.c.1. F.Viuius.

Reconuentio non fit coram iudice delegato electo de consensu partium,Gome.in c.dispendia.de rescr.n.33.lib.6.com. dicit. B.Villal.

Contrarium deciditur per l.20.tit.4.par.3.

Reconuentio non habet locum in causa appellationis,sec. Inn.Bu.& Pan.in c.1.de mu.petitio.Cy.& Bal.in l.per hanc.C. de tempo.app. Gul.Bar. & Sali.in auth.& consequenter.C.de sen & interlo.om.iu.Spe.in tit.de reconuen.§.nunc dicamus. ver.sed nunquid coram iudice.per casum quem Bal.dicit singularem.in l.ad cognitionem.ff.ex quib.cau.in poss.ca. & l.1. § sed si agant.ff.de iud.Quod limitant Ang.in l. cõsensisse.§.legatis.e.ti.Bur.& Pan.in d.c.1.Nisi appellans, cum haberet copiam iudicis appellationis in proprio domicilio, voluit adalium remotum iudicem appellare,& in appellatiõe extrà ind. quod sequitur do.Præpo.in rub.extrà,de app.in 30.col.Balb. decis.65.

Reconuentio. In iurisdictione prorogata habet locum reconuentio sec.gl.fi.& notabilem i suo.2.intellectu in d.l.est receptum.ibi Ang.& dominus Cato.faciunt not.in l.cum Papinianus,& in auth.& consequenter,C.de sen. & interlo.om.iudi.per can.in c.1.ext.de matu.petit. Balb.decis.315.

Reconuentio habet locum etiam in officio iudicis imploratio,se

rato,secundum gl in l.1.§.fi.iuncto illo tex. & iungendo gl.ibi in verbo debetur,cum gl.fi.ff.de variis & ext.cogni.contrarium tenuit gl.in l.sed si restituatur.circa princ. ff.de iudi.prima opi.potest procedere quando officium iudicis principaliter imploratur.Secunda quando incidenter secundùm Inn.in titulo extrà, de mu. petitio.in fin.e.ibi, & secundum prædicta. Balb.decis.242.

Reconuentio. Quando vna causa est summaria,alia plenaria, non est locus reconuentioni quo ad effectum simultanei processus,secundùm Inn.& communiter can.in c.1.de mu.peti.legistas.in auth.& consequenter.C.de sen.Angel.in l.sed & hæ.§. non solum ff.de procur. Et quo ad effectum simultanei processus debet reconuentio fieri ante litem contestatam,secundum eos. secus quo ad effectum prorogationis iudicis: quia vsque ad sententiam fieri potest recõuentio coram eo, c.dispendia.§.reus quoque,& ibi Io.And.de rescr.in 6.& d.c.). Balb.decis.279.

Reconuentioni ex causa plenè atque exactè excutiẽda locus non est ob causam summarim agitãdam:atque id, quo ad spontanei processus effectum, vt frequenter placitum ponit Franciscus Viuius lib.1.opi.258. E.Suar.

Rector vniuersitatis non potest eligi nisi sit clericus,Soc.in c.1.de foro comp.decla.14.n.13.comm.dicit. Villal.

Dubia etsi quæstio sit,an rector,vel prælatus de rebus ecclesiæ signanter.quæ absque capituli consensu,& tractatu,ac superioris auctoritate alienari non possunt,compromissum de iure,& in arbitrium,sine cõsensu capituli & superioris auctoritate,facere possit,vt vide licet in c.cum tempore de arb. vbi videtur negatiua,quam nonnulli secuti sunt,pro quibus facit quod voluit gl.fi. & ibi Host. in summa,in tit.de arb.§.de qua re ver.quid de clerico.vbi indistinctè concludit,clericum sup rebus ecclesiæ suæ,quas per se liberè alienare non valet,compromissum facere non posse, licet secùs sit de propriis rebus, ea(vt inquit,)ratione,quia in re propria quilibet est moderator & arbiter.l.in re mandata.C. mand.alij verò,quos Inn. in d.c.cum tempore comminiscitur,contrarium voluerunt. Magis tamen communis & receptior illorum est sentẽtia,qui negatiuam assumpsere,illamq̃ tuentur,cum quibus fuit Ant. de But.& Imo.i d.c.cum tempore:quo in loco idem Imo.scribit, q̃ licet super propriis rebus, & fructibus præteritis huiusmodi personæ compromittere absque capituli cõsensu,loquendo de prælato, & sine superioris auctoritate possint, super fructib.tamen futuris,& iuribus ecclesiæ, secus esse:& alij quãmplurimi,quos Soci.qui hanc magis com.affirmat,refert cons.18. prosequendo.lib.1.sequuntur, cum quibus fuit Ab. in d.c.cum tempore.vt ibi videre licet. F.Turz.

Pro. recurrendum est ad vulgarem interpretationem.in l. anniculus.ff.de verb.sig.in c.ex literis.extra de spons. & matr. Bellon.

Recusatio ita suspendit iurisdictionem iudicis, sicut appellatio,Ant.de Trem.in addi.ad Bona.in rub.de recusa.in fi. magis commu.dicit. Villal.

Recusatione proposita,si iudex ex actis ante recusationem propositam procedit ad sententiam definitiuam,licet dicatur nulla,iudex recusationis, vel appellationis potest dictam sententiam confirmare Philip. Franc. in addi.ad Io. Monachum. in c.iudex,de off.deleg.lib.6.nu.3.communem dicit ex Imol. & Io.And.in cap.1.de confir.vti.vel iniuti.& Alex.in cons.67. vol.6. idem.

Recusatio iudicis non minus illius iurisdictionem suspendit, quàm quæuis appellatio ritè interposita. commune inqt Ant.de Tremo.in additio.ad Bon.in rubr.de recusat.in fi.Villal.in sua collect. E.Suarez.

Reges originem à iure gentium trahunt.commune inquit Ant.Corset.de potest.reg.1.qu.1.Iouemque in terris,hoc est, Deum optimum maximum proculdubio repræsentant,vt vbique tum omnis philosophorum schola,tũ multisonus poetarum cõcentus, tum denique serium theologorum studium profitetur.Meminisse tamen in primis vel illud maximè omnes ij debent,quod alicubi Horat.

Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Iouis
Clari gygantęo triumpho,
Cuncta supercilio mouentis. E.Suarez.

Recusari potest iudex in causis criminalibus,vt est communis opi.Cla.q.43.in prin.recusari tamen non potest, nisi sit criminosus,communis est opi.Cla.ibi.ver.item quæro.Et recusatus iudex,q̃ sit infamis,vel excommunicatus,nõ potest super ista exceptione cognoscere,vt est communis opi.Cla.ibi recusari tamen non potest iudex ordinarius in criminalibus,vt est communis opi.de qua D. Osascus decis.Pedemontana.16.in prin.Limita,vt ibi per eum multipliciter. Bonac.

Recusatio iudicis. Omnis etiam minima suspitio est iusta causa recusationis iudicis:non sic in teste.gl.ordinaria in c.cũ R.canonicus.extrà de officio delega. Balb.decis.111.

Reditus annui,(non perpetui,)inter mobilia censentur,cõmunior est,vt apparet ex allegatis per Nicol.Boer.cons.3.nu. 7.Quæ tamen sanè intelligenda sunt,nempè reditibus ad modicum tempus, vt potè ad quatuor.aut quinque annos(ita loquitur Boerius)duraturis.Non ergo ex hac communi sequiũt, Census redemibiles, ob id quod quouis anno redimi possint, ipsos quoque inter mobilia computandos esse. Etsi enim possibile sit,vt vel altero vel secundo annõ redimantur tamẽ per inde possibile est, vt centum annis nõ redimantur(cuius multa extant exempla.) cùm tamen redimendi facultas quandocunque cõperat,si in instrumento vendi tionis(prout in tali b. redimibilibus censibus vel pensionib.est moris)apposita fuerit.Cùm ergo tempus redemptioni nõ certũ, sed planè incertum adeoque indefinitum fuerit appositũ,talis census perpetuus censebit.l.iuris peritos.vbi notat ff.de excus.tut.sufficit igit incertum esse.sit ne futurũ aliquid,an nõ,vt perpetuum in dubio censeatur,ita scribit Tiraq.lib.2.De Retract.§.2.gl.1.n. 39.per l.sufficit.& ibi Iac.in 2.no.ff.de condi.indeb.& subiungit.Ex qua omnes illud vbique assumunt, dubia & incerta interpretari præsumiq̃ perpetua,&c.cum multis ibi allega.& firmat idem Tiraq.in eo.Tract.lib.1.gl.14.n.120. I.Fich.

Reditus & emolumenta fiscalia inter primum & secũdum conductorem quomodo diuidantur quando tempore vnius commissum est maleficium,& instructus processus,& tempore alterius lata est sententia:dic vt per Alex.cons.7.lib.3.Ias.in l.more.n.22.ff.de iurisd.om.iudi.Boer.q.5. Put.

Reductio ad arbitrium boni viri in laudo potest peti vsque ad 30.an.Præpo.in c.à iudicibus,2.q.9. & Balbus de præscr.in 4.par.4.princ.q.13.communem dicunt.Nota tamen verbum Nunij in alpha hispano.de leg.re.in litera in verbo aluedriado res,quod l.fi titulo par.3.quæ disponit quòd à sententia arbitri est appellandum in 10.dies habet locum in arbitris,& no. Salic.in arbitratoribus,quod nota,& vide illum. B.Villal.

Reductio ad arbitrium boni viri,est petẽda, vel appellatio est proponenda coram iudice illius,contra quem sententia arbitri,vel arbitratoris est prolata, Alex.cons.131.vol.2.quem refert Coua.in reso.lib.2.cap.12.in prin.communem dicit,& hanc communem limitat Pan.in c.Quintauallis.de iureiurãd. quando ex forma statuti,sententia arbitri,vel arbitratoris potest mandari executioni, quæ opinio facit multum ad intelli. I.vlt. ord.de madrid. & l.8.de anno.1539.& in compilatione noua tit.4.lib.3.l.1.ord.sed tamen contra opinio.Panor.renet Pau.in l.2.C.vbi & apud quem,& alij quos referr.d. Couar.in d.ca.12.in verbo, pr.mo,etenim,quem vide quia ipse contra opi.Pan.se resoluit de iure regio per.l.23.tit.4.est sublata hæc cõtrouersia, qua disponitur,q̃ per iudicem ordinarij vbi sententia est prolata,tractetur de reductione, ibi de les luezes del tal lugar do acaeciere.Et ad hoc notat illam l.Numius de exequen.mand.regul.c.1.n.19. idem.

à sententia iudicis Reductionis, vel appellationis non est appellandum,secundum Bart.in l.2.C.vbi, & apud quos,quã magis commu dicit apostil.in addit.ad Alex.consil.106.vol. 3.contrariam, imò quòd possit appellari, commu.dicit Deci. in l.1.ff.de reg.iur.& Philip.Franc.in rub.de regit.iur.lib.6.nu. 17.Et hanc magis comm.dicit Alex.in d.cons.106.& hanc vltimam dicit veriorem de iure Coua.in reso.lib.c.12.n.5.ver.j. si authores.

De iure regio est approbata hæc vltima, vt possit appellari per l.vlt.in ord.de madrid.de qua vide per Coua.in d.c.12.lib. 2.in resol. B.Villal.

Reductio ad arbitrium boni viri debet secundum magis communem sentẽtiam Doct.examinari & diffiniri coram ordinario rei.Bart.in l.societatem.§. arbitrorum.num.19.versi. contrarium puto.ff pro socio.Io.Pet.de Ferrar. in sua pract.in forma libelli quo agitur ad pœnam ex compromisso.in verb. nec reductio.Calder.in cons.5.nu.2.de arbitris.Io.de Imol in c.quintauallis.nu.54.ver.circa quartum.Pan.nu.39.versi.sed dubitatur.ext.de iureiur.Licet autem alij contrariam sententiam sequantur Lud. Rom.in cons.265. & Matth.de Afflict. in Decis.sacri cons.Neap.in decis.51.per multas aliorum doc. authoritates & rationes ibi allegatas: Tamen priorem sentẽtiam veram & communem conclusionem esse inquit Alex. de Imol.in cons.131.nu.1.in libr.2.consiliorum. Meminit &

Universidad de Deusto
Biblioteca

huius sententiæ Rol.à Valle in consf.76.nu.33.in 1.Tom cõsiliorum. Probat & hanc apostillator in suis annotationibus marginalib. ad consf.Alex.in verb.ordinarium.in d.consf.131. Et secundùm hanc sententiam in Camera Imperia.iudicatum esse annotat Mynsing.in obserua. iudic. Imper. Camer. in secunda Centur.obseruat.61.vbi ipse & plures aliorum doct.authoritates allegat. De qua multa disputat in vtramque partem Didac.Couar.in libr.secundo.variar.resolut.ca.12.incip. an à iudice qui vt bonus vir arbitratur liceat appellare. Kirchouius.

Reductionis petitio propter enormem læsionem ad arbitrium boni viri,non obstante renunciatione,admittitur,quia non est verisimile quòd compromittentes hoc voluerint, vt eos arbiter vel arbitrator enormiter læderet.Bal.in l.cùm antea.nu.3.C.de arbi.Io. Petr. Ferra in sua pract.in for.libel,quo agitur ad pœnam ex compromisso in verb. nec reductio peti ad arbitrium boni viri,nu.3. & hanc esse communem opinionem & obseruantiam, quòd per nullam cautelam verborum appositorum in compromisso,fieri possit,quo minùs petatur reductio, si laudum allegetur iniquum propter enormem læsionem dicit Pau.de cast. consf.74.ver. breuiter communis opinio. secundùm veterem impres. Hanc quoque sequitur & communem dicit Dec.in consf.11.nu.6.& ibi apostill.in verb. nulla.& in consf.39.nu.6.& 7.& in consf.533.nu.1.Nic.Boe.in suis Dec.q.284.nu.18.D.Vitalis de Camban.in tract.clausula, in clausl.an reductioni ad arbitrium boni viri possit renunciari.pag.lib.mei.631.& Phil.Dec.in consf.ad hæc.20.n.30.& ibi Moder.in verb.consului.ext.de appel.nec non Did. Couar.in 2.rub.par.nu.14.ver.hinc etiam procedit.extrà, de testa.in 1. Tom. Kirchouius.

Reductio ad arbitrium boni viri non excluditur, licet sit ipsi reductioni renunciatum cum iuramento quando dolosè est arbitratum, vel est læsio enormis, secundùm Bar.in l.si societatem.in §.arbitrorum.ff.pro socio.Host.Bur.& Imo.in ca. quintauallis.extrà,de iureiur. Dy. in regula scienti.de reg.iur. in 6.Io.Andr.in addi.ad Specu.titul.de arbi.§. superest.versic, item quid si compromissum. & Alber. in dict. §. arbitrorum. Quia iuramentum habet illam taciam conditionem,si eqùè arbitrabitur.ff,de ope.lib.si libertus.& d.c.quintauallis. Balb. decis.168.

Reductio ad arbitrium boni viri nunquam tollitur per aliquam verborum cautelam, appositam in cõpromisso, quãdo arguitur dolus ex proposito arbitri,& data eius magna iniquitate ex enormissima læsione,vt est communis practica adtuocatorum.de qua Dec.consf. 587.nu.11.in 4.volu.Bal.consf. 380.in 1.vol.n.1.Præposi.in c.à iudicibus 2.q.6. communem dicit.Cherianus in suo communium opi.in versf.compromissum.communem dicit,& communem dicit,Dec.consf. 39.circa fi.vol.1.n.60.Ripa in c.2.de rescrip.n. 5.Balbus in tract.prescrip.in 4.part.quartæ partis qu.33.com.nunem dicit.Alex.in consf.133.nu.4.in 6.vol.Etiam quòd in compromisso sit iuratum.Curt.iu.consf.79.nu.4.communem dicit.& communem dicit Cagn.in l.2.num.88.& 89. C.de rescin. vend.etiam non obstante statuto nostro Ferrariense de compromissis. Dec. consf. 587.nu. 11. Ab ipso tamen laudo non datur appellatio ob id,Abb.consf.77.col.fi.versf.circa primum communem dicens. Bonacoss.

Reductio intra quantum tempus peti debeat?& dic, vt per Rom.consf.27.col.2 vbi inquit,aut dictum fuit, quòd vt arbitratores declarate deberent: & tunc eorum declaratio reduci potest ad arb, boni viri, dum tamen reducatur dictum laudum intra decẽdium,ex no.per pract.Pap.for.lib.ex compromisso.ver.nec reductio.nu.2.

Contrarium tenet Oldr. consf.156.4. dub. Bar.in l.societatem.§.arbitrorum. ff.pro soc, Bal.in l.fi.col.5.versi. quæro vsque ad quod tempus C.de contr.empt.Ang.consf.315. Feli.in c.quoniam contra.col. 19.ver.verum est de proba. & hanc communem dicit Io.de ana.consf.16.n.12.Alex.consf.95.col. fi.lib.2.consf.183.num.3.lib 6.Dec.consf.39.col.pe.ad fi.consf. 587.in fi.Rob.de ord.iud,vlt.part.2.Actu. num.122.& magis communem refert Soci. consf.220.col.3.libr.2. Afflict.decis. 132.& quam communem opin. quòd peti possit ea reductio vsque ad 30.annos intellige,& declara,vt per Alex.dict. consf. 95.lib.2.consf.183,nu.3.lib.6.vbi doct.in apostil. Dec.d.consf. 39.col.pe. circa fi,dummodo intra annum pars sit conquesta, Fel.in c.quo ad consultationem.col.fi.in fi.de re iud.De quo, & quis adeundus sit iudex in tali reductione: vide Rob. dict. pract.capit. 54. numero 126.& seq. vbi concludit quòd ordinarius.

Reductio ad arbit. boni viri. Quando iudex aut arbitrator est persona secularis vel ecclesiastica:ad quem petatur reductio?& dic,vt per Rom.consf.173.265.ca:1.299.quid si reducentes fuerint personæ mixte, quia vnus clericus, alter laicus,dic,quòd clericus trahet laicum.& reductio peretur ad iudicem ecclesiasticum, secundum Saly. post Bal.in l. præcipimus ante fi. C.de appel.Mathes. sing. 144.Iaso.in l.imperium. col.3.de iur.om.iud.Rob.de ord.iud.11.dist.nu.18.de quo vide Rom.d.consf.173.

Qua in re,aduertẽs dicunt aliqui, quòd istud procederet,si teneretur illa opi. quòd reductio peri debeat coram superiore arbitratoris,quæ opi.ab aliquibus dicitur reprobata, dicesi igitur, hoc non procedere in petitione reductionis:sed in appellatione, adeò quòd ad superiorem clerici non laici appellandum sit,quando clericus & laicus simul de causa cognouerunt,teste Rob.vbi sup.num.20. de quo vide Iasl.in l.tcitamen ta omnia in fi.C.de testam.dixit tamen Rom.dict.consil.265. col.2.quando petitur reductio: illam peti debere ad superiorem arbitratoris laudantis, & quo ad appellationem non debere inspici personam litigãs sed iudicis à quo, & idem procedere in reductione, resoluendo tamen. Dic, quòd imo peti debet coram eo qui iudex causæ fuisset, si de ea compromissum non esset,teste Bar.in l.si societatem.§.arbitrorum. num. 19.& seq.ff.pro soc. iuxta distinctionem pract. Pap.for.lib.ex compromisso. ver.nec reductio.n. 5.quam dicit communem Alex.consf.131.in prin.lib.2. Soc.consf. 18.num.31.lib.1.Rui. consf.7.lib.4.61.post numer.41.lib.5.Rob.de ordi. iud.2.actu principali.vlt.par.num. 126.vbi dicit esse magis communem, in quam videtur inclinare Afflict. decis. 51. quem alleg. Mising.cẽt.2.obser.61.dum quærit de reductione ad arbitrium boni viri, coram quo iudice petenda sit, & refert Rom. dict. consf.265.qui censet petendam coram eo, qui est iudex arbitratoris, ad instar appellationis, contrariam verò opi.receptã fuisse in camera scilicet eundum esse ad iudicem rei, qui scilicet esset futurus iudex causæ: si actor voluisset in iudicio litigare,vt latius per eum ibi.

Reductio peti debet coram ordinario,secundum communem per Rol.de ordin.iudic.vlt. actu. num. 176.pro qua vide Rol. consf.26.nu.30. lib.7.consf.76. nu.33.vbi quòd reductio ad arbitrium boni viri examinare debet & diffiniri coram ordinario rei,vel coram superiore arbitratori: vt d.consf.nu.34. de quo tamen per afflic.decis.51.Quid si iudex aut arbitrator fuerit secularis, aut persona ecclesiastica, ad quem appellari debeat,aut reductio peti?dic vt per Rom. consf.173.265.299. Iasl.in l.imperium.ff.de iurisdi.om.iudic.& quid si sunt personæ mixtæ:vide Rom.d.consf.265.col.1.

Reductio. Quancunque potestatem dederint ꝓmittenti ei in quem factum est cõpromissum, nõ tamen prohibetur enormiter læsus,reductionem petere ad arbitrium boni viri,in quacunque enim generalitate verborum enormis læsio expra intelligitur,l.si libertus ita.ff.de op.li.l.si creditor.§.lucius. ff.mand.Rom.consf.90.col.2. post prin. Alex.consf.131.n.12. lib.2.Dec.consf.11.col.5.ver.primò.consf.39.n.6.consf.60. col. 2.533.in prin. 587.ad fi.632.col.2.Cur.iun.consf.79.ante fi.& est communis opi.per Abb.in c.quintauallis col.15.& seq.de iureiur.Iasl.de arb.par.vlt.q.14.

reductione ad arbitrium boni viri pendẽs: an possit fieri executio laudi?& dic, vt per Abb.c.quintauallis col.20 de iureiur.Bar.& Socin.in l. Iulianus.la 1.ff.de cond.& dem.quod procedit in laudo arbitri de quo loquitur text.in l. cum antea C.de arb.qui tex.non habet locum in arbitratore,vt per doct. ibi,& Bar.in l.societatem.§.arbitrorum ff.pro soc.in quo laudo arbitratoris suspenditur semper executio, quia est instar contractus.

reductio ad arbitrium boni viri ex lesionæ sentẽtiæ arbitralis fieri solet,nec aliqua cautela euitari potest, imo stãt læsione:non obstãt iuramento ea petitur, secundum communem per Burs.consf.99.n.11.& 12.lib.1.

reductio ad arb.boni viri ex laudo:coram ordinario peti debet,secundum communem per Rob.mar.de ord.iud.actu.vl. n.126.pro qua vide quæ scribit Rol. consf.76.n.33. lib.1.cõs. 26.n.30.lib.2.vbi ꝓ ea reductio ad arbitrium boni viri examinari & diffiniri debet coram ordinario rei,vel superiore arbitratoris ibi n.34. sed intra quantum tempus ea reclamatio ex laudo proponi debeat Alex. ꝓ.103.col.1.li.5.131.col.1.lib. 2.Paris.consf.45.n.11.n.65.lib.1.quam autem facultatem habeat iudex reductionis ad arb. boni viri? Dic, vt per Rol. dict. consf.76.nume.48. Dec.in c. dilecto col.pen.de appell.afflict. decis.51. Quid in iudice vel arbitratore ecclesiastico? & vide Rom.consil.173.265.299.Iaso.in l.imperium,ꝓ.lum.3.ff.de iurisdict.om.iudic.

Reductio pars condẽnata volens post decẽdium reducere laudum ad arbitrium boni viri:an contineatur sub statuto de causa reductionis ad arb. boni viri?& dic,ꝓ sic,quia regula nõ valenti agere seu reductionem non petere:terminus non currit,locum habet, nisi pars condemnata dederit sibi casum impotentiæ, aut non volendi reducere, tunc enim impotentia tamquam sua culpa causata ei non prodest, quum terminus currat,ita Rom.consf.9.vbi concludit partem condemnatam statuti termino obstãt reductionem petere nõ posse,ex quo dedit sibi casum impotentiæ aut intra dictum tempus nonvalendi reducere,quam concl.declara,vt latius per eum,d.consf. vbi dicit, partem condemnatam à reductione exclusam esse, quia post latum laudum terminum petiit ad satisfaciẽdi contentis in laudo,ex not.per Bal.in l.ad solutionem C.de re iud.

Regalia præscribi posse tempore cuius non extat memoria. communior est,vt videre licet apud Aym.Crauet.in tract. de antiqui. temp. in 4.part. §.absolutis differentiis,versf. quartò quæro.nu.13. I.Fichard.

PRO.regina non habet eandem prerogatiuam,quam Rex. I.quod princi.cum l.seq.ff.de leg.2. Bellon.

PRO.regina est & domina in vltimis voluntatib.voluntas testatoris.l.cum quæstio. in fi.C.de leg.l. in conditionibus.ff. de condi & demonst. Bellon.

Regulæ inhærendum est,& qui eam habet pro se:habet fundatam intentionem,Bar.in l.2.ff.si quis in ius.voc.non ier.vbi iasl.ampliat in col.8.in princ.dec.consf.8.col.1. qua in re, dixit Bar.in l.quoties.ff.si quis caut.ꝓ illud nõ dicitur esse dubium de quo est regula, licet aliqui sint casus speciales vt per eum. de quo vide quæ plenè,scribit abb.in c.quoniam frequenter. extra,vt lite non contest.Nat.consilio 199.dec. consilio 401. & 517.

Rei vendicatio pro singulis tantũ rebus competere,intentariq; potest.commune dicit Anto.Gomez.de testa.c.5.nu.7. competet autem & contra merum rei detentorem, vt commune ait Io.Coras.in l.naturaliter.§ nihil commune.nu.3.ff. de acq. poss. Non tamen aduersus eum ritè intentabitur, quicùm rem nec possideat,nec teneat,eam potest restituere,si velit. commune inquit Alex. in l. Pomponius.§.si is, qui precario.nu.22.ff.de acq.poss.Ac non solùm in domicilij loco, sed vbi res ipsa sita est,rei vendicatione quis pulsari poterit.commune scribunt Pan.in c.sanè,de foro compe.Turan.opi.127. E.Suarez.

PRO. relatiuum quis vel qui,in dubio non facit veram relationem,sed simplicem.l.iulianus hæred.inst. Bellon.

PRO.relatiuum qs vel qui restrictiuum est.l.ea tamen adictio.ff.de le.3.Aliàs declaratiuum.vt l.omnes populi.ff.de iustit.& iur.& in l.cunctos populos.C.de summa trin.& fide catho.vbi Bart. Bellon.

Relegato debet restitutio concedi curt.iu.consf.182.nu.13. com.dicit. Villal.

Relegatio nõ est in vsu,sed eius loco est exilium iure ciuili, & hodie etiam iure canonico.contratium seruatur,vt est cõmunis opinio.Clar.q.67.ver.relegationis. Bonacoss.

relegato restitutio debet concedi.curt.iu.consf.182.nu.13. com.dicit. Bonacoss.

PRO.relictum pro anima,censetur esse ad pias causas,gl.in l.si quis titio.ff.de leg.3. Bellon.

PRO.relicta ab instituto censetur repetita à substituto l. licet imperator.ff.de leg.1. Bellon.

relictum institutionis titulo non censetur,si testator ita dicat:filio meo centum relinquo, nec volo quòd vlterius petere possit.com.in §.T.q.38.versf.præterea. F.Fichard.

relictum spurio nihil valet,& pro non scripto habetur,nec tamen fisco applicatur, sed defertur hæredib. institutis. com. in §.T.q.31.versf.sed quid si pater. idem.

relictum per vxorem filio mariti, non habita mentione patris, nec patriæ potestatis, intelligitur factum intuitu filij,& non patris, Stephanus Bertr. in l. hac ædicta. C. de sec.nup.n. 13.com.dicit. B.Villal.

relictum filiæ,si nupserit,centum, & si non, quinquaginta, si ingrediatur in monasterium habebit centum.dec.consf.64. Io. Duran. in atte testan. tit. 6. can. 6. dec.consf.419.communem dicit. idem.

relictum ad meram alterius voluntatem,inutile est,l. senatus.§.legatum,vbi gl.& ff de lega. 1.nisi factum esset relictum ad causam piam,tunc valeret de iure canonico.c.cùm tibi. de testa.Et hanc communem dicit iasl.consf.110.vol.1.I.Fichard.

relictum pro anima censetur:quando legatus alicui monasterio, seu religiosis quod quidem relictum pium dicitur,secundum communem per Burs.consf.47.nu.15.lib.1.

relinquo verbum ad rem,seu quantitatem certam relatum trahi non posse ad filij hæredis institutionem.doct.communiter in §.aliud quoque capitulum,iuncto §.cæterum.in auth.vt cum de appella.cogn.imo l.in c.Raynutius de testa.not. etiam in l.1.§.quoties.& in l.his verbis,in pr.vbi Bar.Bald.& Ang.ff. de hæred.insti.Bart. & alij in l. cogi. in prin. ad Treb. Alex. in consf.321.nu.20.lib.2. F.Turz.

relinquendi verbum cum vniuersali bonorum nomine,vel cum aliqua illorum parte coniunctum ad institutionem refertur,vt si quis,verbi causa,omnia sua bona,vel quartam bonorum suorũ partẽ alicui reliquerit,hæres institutus diceẽ,ac ducetur, cui relinquitur.cõmune dicũt iasl.cum ii.in prin. nu.6.ff.de transf.& in auth.nouissima.nu.33.C.de inoffi.testa. Arius Pinel.in rub.par. 1.nu.15.C.de bo.mater. At si istho re linquendi verbum ad rem aliquam particularem,vel certam quampiam quantitatem referatur, ad institutionem trahi nõ poterit.commune ponunt Turz.opi.37.Viuius lib.1.opi.441. E.Suarez.

religiosis potest indici durior vita secundũ regulam,& ordinem.Pan.in c.ad nostram.nu.4.de app.com.dicit.& dec. numero 6. B.Villal.

religionis professio sub ea conditione, vel modo suscepta, qui vel continentiæ,vel paupertatis,vel obedientiæ voto reluctetur,irrita prorsus est.commune ait Did.à Couar.de sponsa.2.par.c.3.§.1.nu.18. Quin & si quocunque metu vel etiam reuerẽtiali,vt doctores fantur,vel obsequiali seu officio inducatur.nullius erit ponderis,ac momenti.commune interpretum dogma pronunciat Did.à Couar.d.ca.3.§.6.num. vltim. E.Suarez.

Religionem si pater ingrediatur, liberi ipsius sic statim sui iuris ac mancipij efficiuntur, vt testari & cætera quæuis ritè gerere possint.commune affirmant iasl.in l.patre furioso.n.45. ff.de iis qui sunt sui,vel alien.iur.Boer.decis.112.nu. 2. & seq. Fran.Viuius lib.1.opi.121. Præterea vsusfructus,quẽ de liberorum bonis carebat,nec penes ipsum manet,nec monasterio conciliatur,sed ad liberos proprietatum dominos reducitur.commune aiunt Sal.in auth.idem est.C.de bo.quæ lib.Dida.à Coua.in c.2.n.8.de testa.Quamuis Alex.atque alij apud Franc.Viuium li.2.opi.220. contrarium perperam receptum effutiant.Si verò religionem filius profiteatur,patriæ potestatis vinculis exemptus ad ea duntaxat censebitur,quæ ipsi cõmodo non erunt.commune dicit Ant.Gomez.de testa.c.4.n. 3.& c.10.n.10. Nec tamen propterea bonorum ipsius vsufructu pater labetur.commune pronunciat Did.à Coua.in c.quia nos.nu.2.de testa.Vasquius in tract.de succes.proces.tit. qui testa.non pos.lib.1.§.1.nu.41.Semper autem cuiuscunque testamentum ob religionis initia rumpetur. commune ait Io. Dilect.de hæred.instit.tit.3.caut.9. E.Suarez.

religionis initiatio non impedimento,moraùè esse debet, quominus ob crimina antea commissa atque antea in accusationem deducta sanctæ iure pœnæ luantur. commune asserit Marquard.de iudæis par.3.c.5 nu.3. Nec quicquam proderit si quis se ante patratum delictum religionem vouisse iuret: quippe nec is, vel ecclesiastici fori prærogatiuis potietur, vel vltrices pœnas euadet,vt praxi,vera rerum doctrice, receptũ contra vulgares interpretum gerras attestatur l.Clar.in prac. §.vlt.q.93.versf.sed quid. E.Suarez.

Religionis professio vicem filiorum subit quo ad excludendum substitutum:vt frequenter placitum inquiunt fulg, cõs. 53.Ang.consf.80.incip. quæstio subtilis est.& vide quæ hanc etiam in rem inferius obseruo versf.Substitutio in liberorum defectum. idem.

religionem professuris,vel professis si qua statuta succedendi ius adimant, nihil generaliter atque indistinctè valebunt. commune inquiunt Alex.consilio 139.viso themate.libro 2. Bolognet.numero 105. Marc. Mant. numero 78. cum seq. in l. vltim. C. de pact. Viuius libro 1. opi. 312. an autem illi, & quando non solum hanc, sed & aliam testamenti factionem habeant, disserit latissimè ex receptis interpretum sententiis I.Clar.de testa.q.28.cum duabus seq.ad quem de materia acturus recurrito. E.Suarez.

religionem ingressa filia,cui,si sacris imbueretur,ducenta, si nuberet,mille nummum sextertia legata erant,integra mille consequetur.commune ponunt Hippo.in l. vna.nu.45.C. de rap.virg.Emanuel à Costa,cum dec.fely.& Ferret.in l.cum tale.§. si arbitratu. ampliat. 11. numero 5 ff. de condit. & demonstr. intellige tamen nisi si testator prohibeat expressim ne illa mille nummum sestertia aliter filia adipisci possit, quàm si matrimonium inierit.commune asserunt dec.consil. 419.Berous in c.in præsentia.nu.494.& seq.de probat.Vi.li.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

opi. 125 quamuis mihi ſolidas hac in re iuris vtriuſque ratio nes intuenti verius multò videtur, vel vtroque caſu, vel neutro potius filia admittatur. Sed hæc de re copioſius alibi. E.S.

Religionis ad alterius populos qui merces vetitas detuliſſe probabitur, ſi pro captiuorum redemptione id eſſe factum conſtiterit, nihil fraudi damnóve illi erit, ſi tamen interim dũ merces aſportantur, intercipientur liberari, recuperariue nõ poterunt. commune infit Marquar. de iudæis. par. 1. c. 5. nu. 4. & ſeq. E. Suarez.

Religionem aliquam, puta fratrum minorum, ſi quis ingre diatur poſtquam eſt inſtitutus, talis inſtitutio pro non ſcripta habetur, teſte ias. in l. ſi quis mihi bona. §. ſeruus. ff. de acq. hær. Quid de eo qui ingreditur monaſterium? & dic, licet non poſſit per pactum ſibi reſeruare dominium aliquarum rerum quia hoc repugnet regulæ, poteſt tamen ſibi reſeruare poteſtatem diſponeñ de parte bonorum: vt poſſit teſtari vel contrahere, teſte Catel. verſ. monaſterium vbi alleg. ias. in auth. ingreſſi. col penult. C. de ſac. ſan. eccl. & not. Sylueſtr. in ſumma. verſ. religio. 3. nu. 8. Cagn. in l. ſi. nu. 186. vſque ad 209. C. de pact. Quid de hæredibus illius qui ingreditur religionem: & qui dicit ſe dolo inductum ad religionem? & dic, q̃ bona debentur hæredibus ipſius ingrediens, & non monaſterio, ſecundum Cæpol. Cautel. 201. Aym. conſ. 160. vbi de ingredieñ religionem, & cedeñ iura ſuis fratribus in ſeculo remaneñ, q̃ læſionem allegare non poſſit, in caſu de quo ibi, & d. conſ. nu. 4. & 6. vbi loquitur de nouitio qui non potuit cedere iura ſibi competeñ fratri ſuo, & ibi quid de ceſſione facta ante ingreſſum, diſtingue, vt per eum d. nu. 6.

Religionem ingredi volentis teſtamentum non ſubiacet diſpoſitioni iuris communis, ideoque non vitiabitur etiamſi id quod filiis ſuis relinquit non inſtitutionis titulo relinquat, ſufficit enim quocunque titulo relinquat, filij tamen nihilominus habebunt legitimam ſuam. com. §. T. q. 38. verſic. item quæro. P. Fichard.

religionem vel monaſterium ingreſſus an poſſit mutare vel reuocare teſtm̃ prius factum ante ingreſſum? & an hæres ſtatim habebit eius hæreditatẽ? an verò debebit expectari mors naturalis? & vide ias. in auth. ſi qua mulier. nu. 26. C. de ſacroſanct. eccleſ. Put.

Remedium cap. redintegranda. 3. q. 1. & l. ſi coloni. C. de agri. & cenſi. lib. 11. competit cuilibet, qui poſſeſſione ſuarum reum eccleſiaſticarum, aut aliarum quarunculque ſine iuſta cauſa ceciderit, communis eſt doct. ſententia ſecundum Bart. in d. l. ſi coloni, & Alex. in conſ. 51. viſo vol. 1. & in conſ. 191. in cauſa. vol. 5. & doct. in c. ſepè de reſti. ſpol. Quod preſertim locum habet, quando agitur contra poſſidentem ſine titulo, quoniam illius poſſeſſio præſumitur clandeſtina, vt not. Ale. in conſiliis ſuperiùs adductis. F. Turz.

Remedium, ca. redintegranda 3. q. 1. datur contra quemliber poſſeſſorem, communem dicit Pan. in ca. cùm ſedem, nu. 26. de reſtit. ſpol. I. Fichard.

Remedio ca. redintegranda agens non tenetur probare q̃ tempore ſpoliationis poſſederit, quod aliàs in interdictis requiritur, Corn. com. dicit conſ. 18. nu. 1. vol. 1. I. Fichard.

Remedium l. 2. C. de ref. ven. non habet locum in contractibus ſtricti iuris, ſed tantum bonæ fidei, vel habentibus naturã bonæ fidei. eſt com. opi. ſec. imol. & ias. in l. ſi quis cum aliter. de verb. obl. M. Chærian.

Remedium l. 2. C. de reſc. vend. non habet locum in contractu tranſactionis. eſt vera, & mag. com. ſec. dec. conſ. 216. viſa tranſactione. & conſ. 203. vt vera reſolutio. ſed ibi dec. dicit, contra opinio. magis eſſe communem. Adde curt. iu. in conſ. 53. habita. verſ. non obſtat. Alex. conſ. 42. volu. 1. & conſ. 118. vol. 7. idem.

Fallit, vbi quis eſſet deceptus vltra dimidiam iuſtæ æſtimationis futuræ litis, longo & magno exceſſu. dec. in d. conſ. 216. Corn. in conſ. 166. vol. 3. Idem. in conſ. 60. viſo themate. vol. 2. verſ. ex quo infero. vol. 1. idem.

Remedium l. 2. C. d reſc. ven. non habet locum, quando interuenit in actum decretum, vel authoritas ſuperioris. eſt com. opi. ſec. dec. in conſ. 210. viſo puncto. ver. 3. etiam. vol. 2. idem.

In remedio. l. 2. C. de reſc. vend. ſupplementum pretij non eſt in obligatione, ſed in facultate rei, ex illo remedio conuenti. eſt com. opi. cum gl. ſec. Sali. in d. l. 2. in 14. q. C. de reſc. ven. & ſatis probatur in tex. M. Chærian.

Remedium canonis reintegranda, competit etiam laicis pro rebus prophanis. Alex. de imo. conſil. 51. n. 1. libr. 1. & in conſ. 16. nu. 14. & ibi Apoſtill. verb. prophanis. in 3. libr. conſil. Et hanc communem ſententiam eſſe ſcribit dec. in conſil. 252. Licet multi alij contrariam ſententiam defendant, quos refert Menochius in d. 15. remedio. n. 26. verſ. contrariam ſententiam. Sed priorem communiorem eſſe cum multis adductis authoritatibus inquit Rol. à Valle in d. conſ. 50. nu. 3. Ita quoque ante illum Henning. Gœden. conſ. 105. in ord. conſil. j. de interdict. reſtitutoriis. nu. 9. affirmauerat. kirchouius.

Remedium c. redintegranda. 3. q. 1. comperit poſſidenti vi gore conſtituti ſecundum veriorem & communem ſententiam, quam refert Rip. reſp. 46. nu. 2. imò tranſit etiam in ceſſionarium proprieratis, & ei competit, teſte Ripa reſponſ. 47. num. 2.

remedium prædicti canonis redintegrandæ. 3. q. 1. datur ſecundùm communem ſententiam doct. ei, qui probat ſe rem poſſediſſe, & à poſſeſſione ſine iuſta cauſa cecidiſſe, & ad aliũ perueniſſe. dec. in conſ. 57. nu. 3. verſ. & ſic ex omnibus ſuprà dictis fundata remanet intentio. & in conſ. 62. in prin. verſ. vna de ſaltem videtur quod agentes. & in conſil. 252. nu. 3. Quam ſententiam communem eſſe atteſtatur Rol. à Valle, poſt alios in conſ. 50. nu. 5. in 2. Tom. conſ. Kirchouius.

remedium cap. redintegranda. competit tam pro rebus eccleſiaſticis, quàm prophanis, ſecundum communem per Ale. conſ. 51. lib. 1. Soc. in l. rem quæ nobis. ff. de acq. poſ. Ang. conſil. 154. q. 1.

remedium quorum bonorum, ceſſat contra oſtendeñ titulum, ſimiliter petitio hæreditatis, ſecundum communem per Burſ. conſ. 49. nu. 15. lib. 1.

remedium l. 2. de reſcind. vend. & vtrum deceptus vltra dimidium iuſti precij etiam ſi in vno tantum nummo vltra deceptus ſit, ex contractu, vel ad reſciſſionem contractus precio reſtituto vel ad precij iuſti ſupplementum agat, non tantùm in emptio) & vendit. iuxta communem, ſed etiam in quibuſcunque bonę fidei contractibus locum habet ſecundum glo. in d. l. 2. & Bart. ibidem argumento. l. contractibus. ff. ex quibus cauſis maior. & l. iunioribus. ff. com. vtriuſque iud. gl. in c. cùm dilecti. de empt. & vendi. & ita communiter quoque teneri refert Bened. reg. 87. n. 62. 73. & ſeq. quod verum eſt, niſi ſciuiſſet læſus non pluris valere, aut niſi renunciaſſet beneficio d. l. 2. aut quod pluris valeret donaſſet: qua de re vide ibidem numero 95. & ſeq. Debet autem in remedio alternatiuè concludi, vt contractus reſcindatur, & ſic res alienata reſtituatur, vel vt ſuppleatur iuſtum precium, vt tenet Hoſtien. & Io. And. d. c. cum dilecti. & gl. in c. cum cauſa. de empt. & vendit. vt ſequitur ibidem D. Ant. & hanc opinionem cùm vtrumq; ſit in obligatione, communiter canoniſtas approbare refert ibidem nu. 111. Bened. capr. In foro autem ciuili ſeruanda eſt gl. l. 2. C. de reſcind. vend. quæ vult ſimpliciter peti reſtitutionem rei, & ſic reſciſſionem contractus, q̃ tantum eſt in obligatione & precium ſuppleri in facultate ſolutionis, quam opinionem tenuit Cy. & Bal. ibidem communiter legiſtæ, vt refert Bened. ibidem nu. 113. licet melius dicat vt in vtroque foro ſecundum Bart. alternatiuè concludatur, in d. l. 2. C. de reſcind. vend.

Remedium ca. reintegranda datur etiam contra poſſidentem cum titulo. gl. in c. cùm ad ſedem. in verb. interdictum. & ibi Pan. nu. 26. inn. in c. ſæpè. nu. 1. & 2. & Pan. num. 15. extr. de reſti. ſpol. Alex. de imol. in l. rem quæ. nu. 8. ff. de acq. poſſ. Alexan. in conſ. 51. nu. 1. verſ. quinimò tenuit Anto. & in conſil. 200. nu. 8. in 2. lib. & conſ. 6. nu. 5. & 17. lib. 3. & in conſ. 91. nu. 6. vbi ipſe inquit hanc communiorem doct. ſententiam eſſe. Et in conſ. 92. nu. 8. in 5. lib. conſ. ias. in d. l. rem quæ. nu. 19. adens hanc communem opinionem eſſe. Idem dicit dec. in conſil. 57. nu. 5. Robert. Marant. in tracta. de ord. iud. in 7. diſt. iud. parte 4. nu. 50. Io. Baptiſta Plotus in l. ſi quando §. 3. nu. 46. C. vnde vi. & nouiſſime Rol. à Valle in conſ. 50. nu. 11. & in conſil. 52. nu. 7. in 2. Tom. conſ. & ibi ab illo multæ authoritates doct. adducuntur. Sed alij multi doct. etiam nonnulli ex allegatis voluerunt non dari prædictum remedium contra poſſidentem cum ti. Bar. in d. l. rem quæ. Alex. de imo. in conſ. 118. nu. 1. & 7. in 2. li. & in conſ. 89. nu. 7. in li. 5. conſ. Et hanc ſententiam veriorẽ eſſe inquit Apoſtil. ad Alex. in d. conſ. 6. in verb. tit. & idem in d. conſ. 91. in ver. tit. Bart. Soc. in conſ. 226. nu. 15. verſ. 2. eadem concluſi in 2. volum. conſ. ias. in conſ. 21. nu. 1. in 3. vol. conſ. Ant. Rubæ. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 70. cum ſeq. & in conſ. 4. Soc. iu. in conſil. 47. num. 25. & in conſil. 48. num. 12. Quibus locis ipſi teſtantur, hanc veriorem & communem doct. opinionem eſſe, quam nouiſſimè defendit & ſequitur cum pluribus adductis authoritatibus Iac. Menochius in comment. ſuis recuperandæ poſſeſſionis in decimoquinto remedio, num. 89. verſ. contrariam itaque ſententiam. Kirchouius.

Remedium l. ſi. C. de acq. poſſ. Vbi in inſtrumento eſt hypotheca generalis bonorum cum cõſtituto, poteſt creditor venire contra tertium poſſeſſorem, non facta excuſſione bonorum debitoris, intentando remedium. l. ſi. C. de acq. poſſeſ. ſec. Iac. Bu. & Bal. ibi Ang. & communiter doct. in l. exitus. ff. eod. tit. in l. ſi. ff. ſi cert. pet. quia illud remedium eſt poſſeſſorium recuperandæ, & agenti tali remedio non poteſt opponi exceptio excuſſionis concernens petitorium. c. 1. c. in literis. ext. de reſtit. ſpoliat. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad leg. iul. de vi. iuncta l. certè. ff. de precario. Ideo in tali caſu vtile eſt intentare dictũ remedium. Balb. deciſ. 84.

Remedium denunciationis non habet locũ contra filium famil. tutum exceptione Macedõ. ſec. inn. c. quia plerique, extrà de iniur. eccle. Bart. in conſtitutione ad reprimendam. in verbo per denunciationem. quia talis exceptio deſcendit ex delicto ſeu dolo creditoris, ſicut in quacunque alia exceptione conceſſa in odium creditoris. l. qui exceptionem. ff. de condi. inde. Idem in exceptione Velleiani. Primum dictum tempe rant inn. Butr. & Pan. in d. c. vt non procedat, quando creditor non fuit in culpa, mutuando: puta, quia ex charitate, vel ignorans eſſe filiumfa. & aliter, vt ibi per eum. Balb. deciſ. 150.

Remedium l. ſi. C. de edic. diui adr. competit pro codicillis iuxta veriorem ſententiam per Burſ. conſ. 89. nu. 12. lib. 1. daturque dubitanti de viribus teſtamenti, ſecundum communem per eundem. d. conſ. nu. 27.

PRO. remittere eſt dare. l. ſi mulier. ff. de cond. cauſ. dat. & cauſ. non ſecuta. Bellon.

Pro. remittentibus actiones ſuas non eſt dandus regreſſus ad eas in l. quæritur. §. ſi venditor. ff. de ædilit. edict. l. poſtquam liti. C. de pact. idem.

Remittere tenetur reum vel delinquentem de iure cõmuni, iudex originis vel domicilij, ad iudicem loci in quo delictũ cõmiſſum eſt. ſi ille iudex domicilij requiritus ſit à iudice loci delicti, ad effectum vt ibi accuſetur & puniatur. communẽ dicit Cæpol. conſ. crim. 59. curt. iu. in l. hæres abſens. §. 1. nu. 5. de iudi. Marlan. in c. poſtulaſti. nu. 14. de foro compe. practica Conrad. nu. 12. Sapia. d. l. hæres abſens. n. 10. Arian. in c. ex his. nu. 9. de furt. Si verò non ſit petita remiſſio, non tenetur iudex remittere. communem dicit Did. pract. q. 11. nu. 6. Et licet aliqui tenuerint q̃ iudex requiſitus debeat prius cognoſcere, an ille qui petitur remitti ſit culpabilis de delicto pro quo ita putatur, vt refert Cæpolla. conſ. 54. tamen illam opinionem praxis non admittit, vt atteſtatur Didacus in d. q. 11. num. 8. & contrarium tenent Doctores communiter, vt ait imola in l. interdum, §. idem autem. ver. nota argumentum. ff. de publica. Sed quicquid ſit de iure, hodie de conſuedine non fit remiſſio communiter, vt atteſtatur Cy. in auth. apud eloquentiſſimum: in tertio notabili. C. de fide inſtr. Bart. in l. ſepulchri. nu. 3. ff. de ſepulch. viol. quem refert abb. conſ. 24. nu. 1. li. 7. Grammati. conſ. 28. in fi. Publ. ſuper conſuetud. Aluer. artic. 1 nu. 3. Gandin. de malef. in rub. de cirati facien. nu. 8. Bald. conſ. 303. lib. & conſ. 290. in fine, lib. 2. & conſ. 258. lib. 4. & in l. 1. nu. 2. in fi. C. vbi de crim. agi oportet. Vital. de malef. in rub. quid ſit accuſatio, n. 53. ias. in l. à diuo Pio. §. 1. nu. 2. ff. de re iud. quem refert pract. Conrad. in limit. 8. Rimi. conſ. 7. n. 7. marſ. in prac. crim. §. opportunè. nu. 35. & conſ. 32. nu. 9. & conſ. 99. nu. 21. quem refert Rol. conſ. 60. nu. 22. libr. 2. Gram. deciſ. 26. nu. 3. Berous in c. de his. nu. 29. de accuſ. fulg. conſ. 149. nu. 2. Soc. iunior, conſ. 76. nu. 7. lib. 3. Hoc tamen, q̃ non fiat remiſſio, inrellige procedere inter illos iudices qui non ſunt ſubditi eiuſdem principis, & hæc communis ſententia vtriuſque cẽſuræ dicit Probus in Apoſtil. ad Io. Monach. in c. inquiſitores. nu. 8. de hæreti. in 6. Dicit etiam Chaſſan. ſuper conſuetu. Burgun. nu. 14. quod hæc ſit communis ſententia omnium tam iuris ciuilis quam canonici. Et ait Didac. d. q. 11. nu. 10. quod hæc ſententia communi totius orbis Chriſtiani vſu & praxi recepta eſt. Si tamen iudex requiſitus non haberet iuriſdictionem procedendi contra illum reum, & ita neque capiendi, tunc nõ habet locum remiſſio. communem dicit gl. in ti. de foro compet. nu. 52. & ſeq. Clarus tamen dicit ſe ſemper vidiſſe contrarium ſeruari. Præterea obſeruandum q̃ in leuibus delictis, nõ debet ſici remiſſio. vt communiter teneri dicit abb. in d. c. ſi. nu. 15. de foro compe. quem refert Dueñas in reg. 278. in Limitat. 3. & Didac. pract. q. 11. nu. 7. verſ. 8. remiſſiomi. Similiter non habet locum remiſſio, quando ageretur ciuiliter pro crimine, tum enim etiam de iure remiſſio non eſt facienda, ſiue leue ſiue grauiſſimum ſit crimen, vt commun. dicit Abbas d. c. ſi. nu. 15. Hæc omnia Clar. d. §. ſi. q. 38. verſ. eſt autem. cum ſeq. P. Fichard.

Remittere iniuriam, ſeu pacem facere, nemo poteſt à iudice ſeu officiali cogi, vt com. dicit marſ. conſ. 98. num. 6. & hæc opinio Bald. in l. 1. §. quies. nu. 2. ff. de of. præfect. vrb. æquitatis enim ratio non patitur, vt quis cogatur inuitus offenſam remittere præterquam in foro pœnitentiali, debet ergo iudex ſuadere, non cogere ſubditos, vt pacem faciant. Hæc Clar. d. §. ſi. q. 58. verſ. ſi. idem.

Remiſſio etiam in ciuilibus non habet locum. com. dicit Bern. à Dias. in tract. reg. iur. Regula 642. vbi limit. 15. modis. I. Fichard.

Remiſſiones in criminalib. hodie de cõſuetudine non fiunt, iſtam communem eſſe opi. doct. vtriuſque iuris, & ita etiam ſeruari omni die communiter dicit Iac. de Belui. in repe. c. Romana in §. contrahentes in 6. prin. oppoſito cir. ſi. de foro compet. lib. 6. idem.

Remiſſio iniuriæ facta in foro conſcientiæ, non impedit quo minus remittens iniuriantem poſtea in foro iuridico accuſare poſſit, nam per talem remiſſionem non cenſetur ſublatum ius accuſandi. communem dicit Alex. in l. ſi ſibi decem §. quædam. nu. 1. ff. de pact. quem refert Did. libr. 2. reſolut. c. 10. nu. 6. ver. Tertiò, vt conſtat, pract. Conrad. nu. 32. Aug. ad Angel. de malefic. in verbo comparet & produxerunt. num. 27. quem refert pract. conrad. nu. 33. iaſo. in d. §. quædam nu. 2. & ſeq. Igneus in l. diuus. nu. 25. & ſeq. ff. ad Syll. Petr. Bellus de re milit. nu. 128. Plaza. in d. capitulo 6. num. 40. & eſt ratio, quia non tenetur quis ex præcepto euangelico remittere niſi rancorem & odium. Hæc Clar. d. §. ſi. q. 58. verſi. ſed in propoſito. P. Fichard.

Remiſſio ſi facta ſit delinquenti à parte offenſa, nihilominus adhuc poterit accuſari à tertio aliquo, modò ſuorum iniuriam proſequatur, vel aliàs ipſi competat ius accuſandi, vt quia crimen publicum ſit communem dicit fely. in ca. de his. nu. 3. de accuſat. Didac. lib. 2. reſolut. cap. 10. nu. 5. curt. iu. in l. tranſigere. C. de tranſact. nu. 34. Maranta in ſpec. n. 61. Clarus. d. §. final. quæſtione 58. verſicul. Sed pone. P. Fichard.

Remiſſio delinquentis ad commiſſi delicti locum vſu abolita, ac praxi communi antiquata iam eſt, vide ſupra verb. delinquens. E. Suarez.

Remiſſio penſionis vel mercedis, licet colonis regulariter obſterilitatem & alios caſus fortuitos concedi ſoleat, de quibus in l. ex conduct. §. 1. ff. locati. c. propter eod. tit. ſterilitas tamen ex cõmuni vſu loquendi agricolarum, & opinione vulgi metienda eſt. arg. l. i. ff. de ſtum. l. cùm de Lanionis. §. aſinam. ff. de fundo inſtr. c. ex literis. de ſponſa. Vnde ſi dicant optimas meſſes & vindemias habemus, annus ſterilis, ſin dicant nihil valent meſſes, nec vindemia, operas omnes perdidimus, vix ſemen recolligetur, annus ſterilis reputabitur. quæ opin. Goffrido & communiter Doctor. placuiſſe videtur, ſecundum Io. Andr. d. c. propter. vt refert Bened. capr. reg. 88 nu. 86. Quinumero 2. ibidem dicit opinionem eorum qui ſterilitatem ex eo metiuntur, quod ne ſemen quidem recolligatur communiter reprobatam eſſe, quod fructus etiam ex pratis, vineis, oliuetis & aliis qui non ſeruntur capiantur. Vt autem remiſſio penſionis fiat in totum, oportet caſum vel ſterilitatem eſſe tantam, quod illo anno deductis impenſis & ſumptibus nihil fuerit recollectum, ſecundum Hoſti. Io. Andr. D. Ant. & imol. in dicto capitulo propter. argumento l. illud. §. minus. ff. de tributo. & id ita communiter teneri refert ibidem numer. 40. Bened. Aliàs ſi deductis ſumptibus dimidium eius quod percipere conſueuit collegit, nihil remittitur nec reputatur ſterilitatis. Sin minus dimidio collegerit tunc pro rata fiet remiſſio, vt rectè tenet imol. d. c. propter contra Hoſt. Io. Andr. & D. Ant.

Remiſſio de loco ad locum in contractibus fieri poteſt, quando debitor renunciauit fori priuilegio. gloſſ. notabilis, & ibi Bartol. Baldus & communiter doct. in lege prima ff. ſi quis in ius vocand. non ierit. Idem Bartol. in lege hæres abſens. §. primo. ff. de iud. Bald. in lege, cum Archimedoram. C. vt in poſ. lega. Licet Ang. in d. l. 1. contrarium tenet per ca. Romana. §. contrahentes, de foro compet. in 6. Sed ſecundum Panor. in capit. 1. de iud. ille. §. limitatur per gloſſ. prædictam, quando non erat renunciatum priuilegio fori. Balb. deciſ. 5.

Remiſſio rei ad iudicem loci, in quo deliquit, de conſuetudine totius. Italiæ non ſit aliquo pacto, vt eſt communis opinio Clarus q. 38. verſicul. eſt autem abb. in conſil. 24. nu. 1. in 1. Graſſus commun. opinio. lib. 2. cap. q. 7. Ant. Gabriell. in ſuo communium opi. concluſ. 25. libro 7. Potti. communium opi. lib. 2. concluſ. 4. Iodocus in Enchiridio criminali. c. 33. Plotus inter conſilia criminalia conſilio 133. numero 5. Martinus de Laude conſ. 40. Plotus ibi. in addi. Fallit, vt ibi per Plo

Universidad de Deusto Biblioteca

per Plotum d.cons.133.Cæpolla cons.crimi.58.nu.1. Vbi de iure cōmuni fit remissio, quando est graue delictum & reus sit contumax, vt est com.opi.ibi.vide etiam Iac.de Beluisio in pract.tit.de remissione fienda.Fran.Mar.decis.Delphina.176. in 2.par.vbi dicit, ꝙ antequam debeat fieri remissio, ꝙ debet constare de delicto, vt est com. opi. de qua ibi per eum.nu.7. & decis.179.in 2.par.& decis.331.ea.par.Iudex ergo originis eum punit.Et hęc quidem remissio non fit inter illos iudices, qui non sunt subiecti eiusdem principis. Et ideò hortatur Clar.reos, vt delinquentes ipsos in locis finitimis faciant sibi facere saluumconductum. Sed vach.qui vult securè viuere sub dictis saluisconductis: quia non est credendum propriè matri in hoc.Et dicebat ille pontifex, qui fecit saluumconductum.Vix potuite habere cum saluoconductu, vt per Neuiz. in sylua.Et aiebat ille iudex.Vedi tu, che me l'hai saluocondutto.Solus itaque princeps potest facere tales remissiones, vel eius locum tenens.Cla,d.q.38.vers.sed quid. Nec debet fieri remissio, vbi agitur de leuibus criminibus, vt est comm.opi. Clar.d.q.38.vers.scias tamen.idem quando agitur de leuibus delictis, etiam ciuiliter, siue de grauibus, vt est com.opi. Clar. ibi.vers.item scias. Remissio tamen omnino est facienda de clerico iudici ecclesiastico, vt est com.opin.Cla.d.q.38.ver.item intelligenda. Soarez vers.remissio. & ver. delinquens. Bonacoss.

Remittere iniuriam, seu pacem facere, nemo potest à iudice vel officiali cogi, vt est comm.opi.sed bene pōt suadere, sed non cogere subditos ad pacem.Cla.q.58.ver.si.licet persuadere quandoque sit plus quàm compellere. l.1.§.persuadere.ff. de seruo.corrup. Bonacoss.

Remissio iniuriæ facta in foro conscientiæ, non impedit quominus remittens iniuriantem postea in foro iuridico accusare queat. Nam per talem remissionem non censetur sublatum ius accusandi.vt est com.opin.quia non tenetur quis ex præcepto euangelico remittere nisi rancorem & odium. Cla.q.58.vers.sed in proposito.com.dicit. idem.

Remissio si facta sit delinquenti à parte offensa. nihilominus adhuc poterit accusari à tertio, si aliquo modo suorum iniuriam prosequatur. & aliàs ipsi competat ius accusandi, vt quia crimen sit publicum, vt est com.opi.Cla.q.58.ver.sed pone.nam quis remittere tantum tenetur rancorem pro iniuria sibi illata & odium.com.est opi.Soc.in c.olim.nu.29.de iniur. & prælatus non potest remittere iniuriam factam ecclesiæ, vt est com.opi.Soc.ibi.nu.34. idem.

Remittere potest pœnam delictorum princeps & indulgere, vt est comm.opi.Clar.q.59.vers.alia est.& tam corporales, quàm pecuniarias.& tam lata sententia, quàm ante, vt est communis opi.ibi. Bonac.

Remittere pro bono pacis potest princeps iniurias, & damna singulorum, nec eorum requiritur consensus. vt est com. opi.Cla.q.59.ver.adde.quod intellige ex causa, vt ibi latissimè vbi etiam dicit, quòd princeps debet habere consensum eorum, qui habent offensam in remissionibus pro bono pacis. vide omnino. idem.

Remissio in confessione facta sacerdoti. remittit solum rancorem animi offensi. Non tamen ob id actio iniuriarum remissa censetur quo ad damna, & pœnas pecuniarias, vt est cōmunis opi.de qua D.Lauren.Occa Ferrarien.inter cons.crim. cons.64.tom.2. Bonacoss.

Remissio criminis publici, quod infert iniuriam, cuilibet fieri non potest. etiam si sit priuato illata soli, vt est com.opi. vt per Bos.de furt.n.58.vnde sibi etiam non pręiudicat, quando pœna applicatur fisco. idem.

Remuneratoria donatio, non potest dici propriè mera donatio, com.dicit Cla.in §.donatio.q.3. P.Fichard.

Remuneratoria donatio ad hoc vt valeat, requiritur vt ipsa merita æquiualeant donationi.com.in §.donatio.q.3.versi. Sed nunquid.in residuo enim erit donatio simplex. idem.

Remuneratoria donatio, vt valeat, quando sumus inter personas donare prohibitas, vt inter patrem & filium in potestate, requiritur vt de meritis omnino constet: illa vero si appareant, in causa sunt, vt donatio facta remuneratoriè, præsumatur, quantumcunque simpliciter facta fuerit, absque vlla meritorum expressione.secundum doct.alleg.ab Hippo.in ti. de dona.instit. in prin.nu.84.Et com.dicit dec.in l.si donatione. C.de collat. I.Fichard.

Renubens vxor vel mulier, si certum nuncium de obitu mariti accepit, vel etiam fama publica interueniente probabiliter credere potuerit illum defunctū, excusanda est, aliàs verò punitur de adulterio.com.dicit Ant.Gom.super l.80.Tauri.nu.31.Clar.in §.fornicatio.vers.sed pone. P.Fichard.

Pro.renuntians priuilegio non videtur renuntiare iuri communi.l.miles.§.sexaginta.ff.ad l.iul.de adul. Bellon.

Renuntians appellationi non videtur nullitati renuntiasse. est commu.opi.secun.dec.533.vt refert Sebast.Van. in tract. nullita.In minori editione. I.Fichard.

Renuntians filia partem facit, licet ipsa non admittatur ad partem, & idcircò eius portio remanet & accrescit hæredi, cui pater prouidisse videtur, communiorem dicit Guido Papa decis.295.vt refert Mins.obs.22.cent.4. I.Fichard.

Renuntiare non posse fideiussorem beneficio excussionis, com.dicit Vasq.lib.1.illust. contro.34.nu.25.Postea verò allegat permultos contrariam opinionem tenentes. I.Fichard.

Renuntians beneficium in manibus prelati, potest pœnitere antequam alteri facta sit collatio Boer.dec.350.nu.3.com. dicit. Villalob.

Renuntiare feudum, inuito domino, vasallus non potest, quia feudum est contractus nominatus vltro citroque obligatorius. neque dependet ex vnius voluntate. Hæc opinio Claro magis placet quàm quòd possit renunciare.Dicit tamē doct.communiter ita distinguere: Si Vasallus non tenetur ad certa seruitia eo casu non potest renuntiare inuito domino, sed si feudum simpliciter ad incerta seruitia concessum sit, potest renuntiare.Hęc dicit Cla.in §.feud.q.34.vers.contrariam. P.Fichard.

Renuntiare potest pater beneficio, l.si vnquam.C.de reuo.do.etiam in præiudicium filiorum.est magis com.opi.sec.ias. in cons.125.circa primum.ver.ex prædictis.vol.1.Contrarium tenet latissi.curt.in cons.1.per tot.& ibi dicit esse veriorem, æquiorem, & amplectendam. Egeret decisione Cæsarea. M.Chærian.

De consensu vtriusque partis potest soli instantiæ Renuntiari.est contra com.opi.Bar.sec.Alex. in cons.22. viso instrumento.ver.& licet Bart.vol.1. idem.

Renuntians specialiter condictioni indebiti, sine causa & omni legum auxilio, non tamē propterea impeditur solutum per errorem repetere, quia promissio, vel renuntiatio erronea non præiudicat.est magis opi.cum Bart.sec.iaso.in l.fi.§.item quæsitum.per illum tex.ff.de cond.ind. M.Chærian.

Legi prohibitiuæ Renuntiari potest cum iuramento. est com.opi.contra Bart.sec.Alex.in l.si constante.§.quoties.sol. mat.Rip.in l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.73.de verbo.oblig. idem.

Renuntians feudum vel emphyteusim, nunquam admittitur donec supersint de cōprehēsis in prima inuestitura, nisi ad effectum, vt non deuoluat, secundum communem per Burs. cons.63.nu.30.lib.1.pro qua vide doct.in l.qui Romæ.§.duo fratres.vbi Alex.q.10.ff.de verb.obl.

Renuntiari potest in compromisse restitutioni in integ.secundum magis communem per Burs.cons.114.nu.31.lib.1.

Renuntiari posse legi prohibitiuæ, cum iuramento ex communi tradidit Rip.in l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.73.ff.de verb.obl.Alex.in l.si constante §.quoties.ff.so.ma.quam conclus.declara, vt per Rol.cons.98.nu.13.num.41.42.lib.1.pro qua vide etiam quæ scribit prac.pap.for.respon.rei.ver.saluis. num.17.

Renuntiasse quis non intelligitur iuri quod ignorat, l.mater decedens.ff.de inof.test.ias.in l.stichus.§.item quæsitum. nu.3.ff.de cond.indeb.& renuntiatio iurata simpliciter facta intelligitur rebus sic se habeñ prout sunt, l.fi.ff.qui satisd cog. ias.in l.quod si stipulatus.post nu.11.ff.si cert.pet.vbi ponit q. notab.de filia renuntiante, quam concl.de renuntiatione: declara, vt per ias.in l.1.ff.de cond.indeb.

Renuntiatio facta in iudicio tollit ius conditionale, Io.à Ripa in l.conditionis.nu.16.C.de pact.com.dicit.

Amplia ad renunciationem iuratam.idem ibi, nu.17.com. dicit. B.Villal.

Renuntiatio omnium casuum, per quos reuocatur donatio, non valet.Rube.cons.94.com.dicit. B.Villal.

renuntiatio reductionis ad arbitrium boni viri, vel appellationis in compromisso non operatur contra enormissimam læsionem, curt.iu.cons.79.nu.4.com.dicit. B.Villal.

renuntiatio exceptionis non numeratæ pecuniæ tempore cautionis emissæ.est nulla.Alexand.in consilio 35.vol.1.communem dicit, quem refert & idem sentit Coua.in suis resol.c.4.nu.3.lib.1.

De iure regio, contrarium est determinatum per l.9.titu.1. parte 5. B.Villal.

Renuntiatio generalis cum iuramento operatur circa legitimam.Io.de Rip.de le.lib.1.c.6.nu.8.com.dicit. B.Villal.

Amplia ad renuntiationem bonorum paternorum cum iuramen

iuramento.Idem ibi, num.13.com.dicit contrariam Boer.decis.3.nu.7.sed tene primam quia plures sunt qui tenent eam, vt per Coua.in relec.d.ca.quamuis.de pact.par.3.§.2.num.2. idem.

Renuntiatio vasalli non pręiudicat agnatis eius.com.dicit in §.feud.q.34.in fi. P.Fichard.

Renuntiatio generalis & indefinita non comprehendit ius fideicōmissi futuri.est com.opi.sec.Soc.in cons.25.quoniam in præcedenti.vol.2.& Ripa in §.duo fratres.in 5.q.Bart. in fi. de verb.obl.per tex.in l.& vno.§.1.de accep.& l.si ita scripsisset.de leg.2. M.Chærian.

Renuntiatio filiæ, viuo patre defunctæ, nepotibus indistinctè non præiudicat.est comm.opi.teste dec. in cons.181.satis nota. idem.

Renuntiatio non numeratę pecunię facta tempore confessionis non valet, quemadmodum enim quis pecuniam inueniendi causa facilis est in confitendo, sic facilis esse censetur in renunciando, vt Iac.ab Arena.Cy.Bart.Bald.Ang.& Sal.tradiderunt in l.si ex cautione.C.de non nu.pec. vbi attestantur hanc opinionem esse communem. F.Turz.

Renuntiatio etiam iurata non trahitur ad casum valde insolitum, & incogitatum.est com.opi.sec.Alex.cons.28.visis. vol.1. M.Chærian.

Renunciatio Velleiani per mulierem facta etiam cum iuramento, non extenditur ad beneficium auth.si qua mulier. C. ad Velleia. secundùm Bald.in l.1. C. ne vxor pro mari.per gl. ibi, & do. Alexan. in l.generaliter. C. ad Velleia. Balb. decis.506.

Renunciatio generalis casuum in iudiciis facta post certos casus speciales expressos, licet in sua generalitate non valeat, tamen valet ad hoc, vt extendatur ad casus similes expressos, non autem ad maiores secundum Guil.de Cu. Bald.Cato. & do.Ambro.in l.sed & si quis.§.quæsitum.ff.si quis cau.& communiter doct.ibi:bene facit.c.qui ad agendum.de procura.in 6.c.sedes.de rescri.cle.non potest.de procura.l.fi.§.cui dulcia. ff.de vino triti.oleoque leg.licet Bart.& Ang.post Cy.in d.§. quæsitum.tenuerint contrarium.& idem Cy.in l.j.C.commo. In contractibus autem idem tenent communiter doct.vbi s. quando clausula generalis posita est post casus speciales.Si autem ante, tunc secundum do. Car.ibi extenditur etiam ad casus maiores expressis per l.quæsitum.§.fi.ff.de fundo instruc. quasi illi casus speciales post generalem renunciationem intelligantur appositi ad declarandum, non ad restringendum. d.§.fi. Balb.decis.347.

Renunciatio cessionis bonorum facta, iuxta benigniorem & magis communem doct. sententiam, non tenet, nisi debitor dissipasset omnia bona in fraudem creditoris, aut nisi contraxisset sciens se non esse soluendo, vt illud tacuisset.leg.1.ff. quę in fraudem credit.l.pen.ff.de iure dot.vt refert & sequitur Bened.capr.reg.75.nu.26.& 29.

Renunciatio etiam iureiurando munita casus insolitos, & incogitatos non complectitur.commune inquit Alex.consil.28.libr.1.Quin & generalis & indefinita renunciatio non comprehendit futuri fideicommissi ius, vt receptum affirmant Soc.cons.25.lib.2.Rip.in l.qui Romæ.§.duo fratres.in 5.q.ff.de verb.obl. E.Suarez.

Renunciare legi interdicenti cum iureiurando quiuis poterit.commune prodit Rip.in l.qui Romæ.§.duo fratres.nu. 73.ff.de ver.obl.post Alex.in l.si cōstante.§.quoties.ff.so.ma. E.Suarez.

De renuntiatione defensionum quam faciunt rei in causis criminalibus, vide Bart.& doct.in apostill.in l.custodias.ff.de publ.iud.vbi quando, quomodo & quo casu facta valeat.de quo plura.Et pro opi.negatiua scribit Bald.in l.1.nu.27.C.de confess.ias.in l.sed & si quis.§.quæsitum.ff.si quis caut.vbi in causa ciuili scribit quòd sic: secus in criminali. Et quòd præcluditur via defensioni in causa criminali per lapsum termini, Bald.in l.fi.5.not.ff.de feriis.pro qua principali conclusione vide Natt.cons.359.col.2.declara vt per Bald.in l.si accusatoribus.nu.19.C.de accus.Rom.cons.176.Capel.Tolos.q.146. fol.in pract.crim.1.part.3.part.nu.72.& in 2.part.2.par.num. 8.Amplia & limita vt per fel.in c.cum super.de re iud. Put.

Renunciatio facta de non contraueniendo generaliter occasione fideicommissi, vel substitutionis cuiuscunque, vel alterius iuris præsentis, vel futuri ex testamento, vel ab intestato, non præiudicat in fideicommisso conditionali inter ignorantes.Ita est doctrina Bart.magis communiter approbata in l.qui Romæ.§.duo fratres.in 5.q.ff.de verb.obl.Et licet Ang. & quidam alij aliter dixerint.Tamen cum Bar.est communis opi.vt ibi per ias.& Soc.iu.vt refert ipsemet Soc.iu.in consil.20.nu.28.vol.4. E.Muscul.

Renunciatio mulieris in casibus, in quibus valet, debet fieri expressè, & specialiter S.C.Velleiano, vel eius exceptioni, cum certioratione illius. Nam illa ratione sexus præsumitur illud ignorare. Hoc magis concorditer dicunt doct. in l.si. C. ad Velleian.& Bald.& alij in l.1.cod.tit.Et ita etiam post alios voluit Alex.in Apostill.ad Bar.in l.si.§.fin.ff.ad Vellei. & licet ibi fulg.& plenius, in l.si.C.ad Velleian.disputando dicat posse teneri, certiorationem non esse necessariam.Tamen in fine subdit, quòd communis opinio est, quòd certioratio requiratur, & quod ab ea recedendum non est, & propterea in suo discursu non negat, quod debeat specialiter, & expressè Velleiano renunciari, sed illud omnino præsupponit, vt refert Soci. iu.in cons.20.nu.42.vol.4. E.Muscul.

Renuntiatio legitimę nunquam in generali renuntiatione includitur, secundum communem per Burs.cons.102.nu.12. libro 1.

Renuntiatio filiæ etiam minoris 25.annis pro modico accepto de bonis paternis & maternis cum iuramento valet, si non sit enormissima læsio, nec de dolo constet.secundum cōmunē, sed si maior, etiam enormissimè læsa sustineretur, iuxta veriorem & magis communem per Burs.cons.75.nu.1.nume.5.lib.1.

Renuntiatio in vno: non inducit exclusionem in alio, l.si domus.ff.de ser.vrb.pred.not.ias.in l.nec is.§.hæres.ff. de acq. hæred.post Rom.cons.40.in prin.132.in fi.168.in prin. Quæ renuntiatio non præiudicat peteñ ius iam renuntiatum: ob nouam superuenieñ causam, teste Rom.d.cons.168.nu.2.vbi de muliere peteñ fraternam successionem quæ iam prius paternæ renuntiauerat, qua in materia.Adde, quòd renuntiatio renuntianti non officit, data enormiss.læsione & ideo sicut in casu c.Quamuis de pact.ius excluditur dolus, ita etiam quando enormiter quis reperiretur læsus, quia ex magna læsione dolus præsumitur, & tali casu, nedum minor, sed etiam maior contrauenire potest, non obstañ iuramento, adeo quòd non est necessaria absolutio, quia talis enormis læsio excepta est à iuramento, quod procedit, ēt si quis promisit non contrauenire aliqua ratione, vel causa, vt per curt.iun.cons.141.col.2. vbi quòd iuramentum non tollit enormiss.læsionem propter quam dolus reipsa causatur, qui quidē appellatur dolus præsumptus, qui dicitur propriè dolus, ex not.per Rol.consilio 96.colum.fi.in fi.libr.3. Quid de renuntiante cum iuramento, an comprehendat casus insolitos & incogitatos? & dic, quòd non, secundum communem per Alex.consilio 28.col. penult.lib.1.consilio 16.lib.2.vbi quòd generalis renuntiatio non firmatur iuramento, licet in hoc distinguat ias.in l.sed & si quis.§.quæsitum.col.fi.n.42.ff.si quis caut.neque etiam remittit ius futuri fideicommissi, teste Rip.in l.qui Romæ.§.duo fratres.q.5.de verb.ob.reg.autem quòd quis possit renuntiare iuri in sui fauorem introducto, limita, vt per Archid.in capi.quàm periculosum.col.2.nu.6.nu.7.qu.1. Quid de renuntiatione exceptionum? & vide pract. Bonacur.tit.de imped.& excep.quæ contra rescrip.num.16. Quid de electione iuris in competeñ: an per eam videatur renuntiatum iuri quod quis ignorabat sibi competere? & dic, quòd non, secundum affl.decis.53.nu.3.vbi loquitur in materia mutationis actionis, quid de eo qui renuntiauit omni iuris & legum auxilio sibi competeñ? & dic, talem generalem renuntiationem ad excep.cedendarum excludeñ non extendi, ex not. per Alex.consilio 196. ante fi.libr.5.dec.consilio 99.numero 3.consilio 104.colum. 2.446.post prin.Hypol.in rub.numero 29.de fideiuss.licet non loquatur quando renuntiatum est omni iuris auxilio, nam eo casu videtur potius sentire contrarium d.rub.numero 35.& pro affirmatiua opi.stat affl.decis.182.numero 10. numero 13.dec.consilio 27.numer.6.in l.si.in prin.si certum peta.in capit.ex parte 2.numero 7.de officio deleg.Soc.consilio 200.colum.penult.& seq.Negus.tract.pig.3.memb.5.parte prin.numero 24.Corn.consilio 51.libr.2.licet contrarium quòd scilicet, ex vi illius generalis clausulæ, renuntiauit omni legum auxilio, videatur renuntiatum beneficio cedendarum: cui renuntiari posse scribit Rom.consilio 472.colum. 2.circa med.gloss.in l.nisi hic actum.ff.de pact.cuius clausulæ effectus plures enumerat Rol.consilio 13.à numero 6.vsque ad 20.libro 1.post iaso.in l plerique.numero vigesimonono, & trigesimoquarto.ff.de in ius voc.qua iure fac.quæ idem iaso.scribit in l.1.numero 11.vsque ad 24.ff.si quis in ius vocand.non ier.quòd quando in renuntiationibus, & aliis actibus requiruntur clausulæ & verba generalia, vel specialia, quid de generali vel speciali renuntiatione, & vide eundem in l.sed & si quis.§.quæsitum.ff.si quis caut.vbi numero 6.

ponit

Universidad de Deusto Biblioteca

ponit limit. ad illũ tex. ꝙ generalis renuntiatio non valet, verum est quoad exceptiones futuras, secus quoad præteritas, quam concl. Declara, vt latius per eum ibi vbi nu. 16. dicit, ꝙ ad hoc vt renuntiatio valeat, non solum debet esse specialis, sed etiam singularis, idem ias. in l. 1. nu. 10. & seq. ff. de cond. in deb. & fac. quę de liberatione generali scribit Tiraq. inter reg. iur. lib. 3. ver. causa legis vers. & ideò. Quid quando aliquis, puta, minor renuntiat beneficio minoris ætatis & restitutionis in integ. & omni alij iuris & legum auxilio, cum iuramento, per illa verba: quibus videatur renuntiatum? & dic, vt per Bar. in auth. matri & auiæ. C. quando mul. tutel. of. fung. poss. Nat. cons. 145. col. 3. in fi. & col. seq. in prin. & ibi ꝙ renuntiatio iurata nunquam extenditur ad casus ad quos non iurata non extenderetur, Bar. d. l. sed & si quis. §. quæsitum in fi. vbi Bal. Angel. & alij, Nat. d. cons. nu. 8. vbi ꝙ illud quod dicitur iuramentum habere vim specialis dispositionis, l. cum pater §. filius matrem de leg. 2. intelligitur in iis in quibus consentitur, secus in aliis, & d. cons. nu. 9. vbi ꝙ renuntiatio generalis, qua renuntiatur omni iuris & legum auxilio pertinet ad omnia, cum salua ratione recti sermonis, aliter fieri non possit cuius renuntiationis virtutem, & sic 14. effectus enumerat Rol. de dote q. 42. Quid quando quis approbat omnia contenta in aliquo instrumento cum iuramento, promittens non contrauenire? & dic. vt per Rip. respons. 147. colum. fi. in fi. per ias. in l. 1. ff. de cond. indeb. & de prædicta clausula, renuntiauit omni iuris & legum auxilio, vide catel. ver. clausula general. dec. cons. 27. Rol. d. q. 42. nu. 10. & seq. Ofasc. decis. 91. nu. 18. pulchrè Gabriel. com. opi. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 4. post ias. in l. 1. ff. de cond. indeb. in l. stichus. §. item quæsitum. eo. tit.

Renuntiatio vt odiosa est restringenda, vt non extendatur nisi ad expressa. nec renuntiatio respectu vnius iuris: præiudicat quò ad alia, quæ non veniunt in consequentiam, secundum communem per Burs. cons. 32. nu. 40. 48. lib. j. vbi latius declarat.

Renuntiatione simplici ipso iure an extinguatur ius vel actio alicui competens sine facto suo, puta ex dispositione legis vel statuti, aut ex testamento: dic vt per doct. in apostil. ad Bart. in l. Pomponius scribit. ff. de neg. gest. Put.

renunciationes S.C. Velleiani factæ à mulieribus efficaces non sunt nisi ipse fuerint antè de priuilegiis sibi competentib. certioratæ per doctrinam Bald. in l. 2. in 4. q. C. de rescind. vend. dec. in cons. 180. num. 8. in 1. parte cons. Et renunciatio Velleiani in intercessione mulieris non præsumitur, imò fortius si mulier renunciauerit non præsumitur certiorata. Debet enim certiorari. l. fi. §. penult. ff. ad S.C. Velleian. Et licet nonnulli doct. voluerint hanc etiam sententiam procedere, si iuramentum interuenisset, quia qua facilitate mulier interducitur ad intercedendum & renunciandum, eadem interducetur ad iurandum, per alia & similia argumenta, quæ doct. referunt in l. sciendum. ff. de verb. obl. Contraria tamen sententia, vt propter vim iuramenti valeat renunciatio Velleiani facta à muliere etiamsi non sit certiorata, magis communis est Alexan. de imo. in d. l. sciendum. nu. 30. cum seq. vers. quod tamen ias. ibid. nu. 31. Marian. Soc. iu. præceptor nu. 57. & 58. Pro hac sententia communiter doct. allegarunt ca. ex rescripto. extrà. de iureiur. & regulam illam tritam, ꝙ iuramentum semper debeat seruari. c. cùm contingat. c. quamuis. extra eod. cum aliis similib. ibi adductis. Alex. in cons. 27. nu. 3. in lib. 1. & in cons. 127. in 2. lib. cons. & in priori consil. in verb. certioratione. volunt mod. paris. omnes eiusmodi sententias de iure falsas esse, nec apud Gallos vnquam in vsum receptas, & ibi remittunt se ad sua commentaria, super consuetudines paris. titu. 5. §. 76. kirchouius.

Renunciatio continens dolum reipsa, ratione enormissimæ læsionis, iuramento non firmatur, secundùm communiorem sententiam. Licet alij contrariam communem esse voluerint, vti quoque dictum est in verb. læsus enormissime. Philip. dec. in cons. 45. nu. 1. & 2. & in cons. 180. in fi. & in cons. 379. num. 15. & nouissime pulchrè Io. Cephal. in cons. 34. nu. 40. in li. 1. cons. Kirchouius.

Renunciatio facta per filiam de hæreditate patris cum iuramento, si ea parente viuente decesserit, non nocet nepotibus. Bart. in l. qui superstitis. n. 3. ff. de acq. hær. Bald. in l. pact. quod dotali. nu. 2. C. de collat. & ibid. Alex. nu. 7. ver. extra gl. & dec. n. 18. testantur hanc sententiam communem esse, licet idem dec. in cons. 181. num. 3. contrariam sententiam communem opinionem doct. appellauerit: tamen recentiores doct. priorem sententiam tanquam communem sequuntur Gozadin. in cons. 75. col. penult. in fi. dicens, ꝙ dec. in d. cons. 181. consulerit contra communem. Aym. Crauet. in consil. 84. num. 5. inquiens, quòd in practica seruaretur quòd renunciatio non noceret. & Rol. à Valle in cons. 11. num. 7. in 1. volum. consil. kirchouius.

RENVNCIATIO.

Summaria.

Filiam renunciantem bonis paternis, extantibus masculis, succedere fratri mortuo sine liberis, etiam in bonis paternis, vel solam, vel cum aliis fratribus & sororibus, renunciatione non obstante. q. 1.

Filia renuncians bonis paternis extantibus masculis, succedit patri sine masculis defuncto, quamuis neptem habenti ex præmortuo filio: Aliud est, si pater decedat ante filiam. q. 2.

Filiam accepta dote generaliter renunciantem bonis paternis, cum pacto, quòd non velit amplius quicquam petere, non videri renunciasse legitimæ. Verùm petere posse supplementum legitimæ. vel dotis in vicem legitimæ. Adeò, vt etiam si legatum pro legitima & hac conditione relictum, ne quid amplius petat, acceperit, nihilominus rectè agere possit ad supplementum, q. 3.

Filiam dote accepta etiam cum iuramento renunciantem non impediri petere supplementum legitimæ. Iuramentum enim non supplere vim clausulæ specialis. q. 4.

Iuramentum quidem firmare, ac roborare actum, vt valeat omni meliore modo, quo potest, non tamen extendi ad id, de quo specialis debet fieri mentio. ead. q.

Filiam nuptam renunciantem bonis paternis, maternis, & fraternis, nocere hæredib. suis, si moriatur post eum, de cuius agitur hæreditate: Secùs si decesserit ante eum, de cuius hæreditate quæritur. q. 5.

Mulierem consentientem alienationi, seu obligationi rerum immobilium in donationem propter nuptias datarum, & cum iuramento renunciantem beneficio. auth. siue à me. C. ad senatus. Velleianum, non posse venire contra suum iuramentum: & si maritus alia bona non habeat. q. 6.

Si iurans non renunciare, postea renunciet cum iuramento, non valere secundum iuramentum: Et consequenter, nec renunciationem. q. 7.

QVAESTIO I.

Quæro, an filia renuncians bonis paternis extantibus masculis, succedat fratri mortuo sine liberis, etiam in bonis paternis, non obstante renunciatione? Resp. communiter ea approbata est sententia, ꝙ possit, siue sit sola, siue cum aliis fratribus vel sororibus, vt firmat Alex. & communiter doct. in l. 1. §. veteres. ff. de acq. pos. Paul. de cast. l. Paul. respondet. §. fi. ff. de acq. hær. Lucas de Pen. l. 1. C. quand. & quib. quar. debea. Bal. l. pactum. C. de colla. & hanc dicit esse communem Rober. Maran. disputa. 10. nu. 16. Postquam enim hæreditas per fratrem adita est, non amplius dicuntur bona paterna, sed sunt ipsius fratris propria, & certum est, filiam renunciantem bonis paternis, non videri renunciasse bonis fraternis, secundùm doct. in locis alleg. Et ita iudicatum esse in consilio Neap. firmat Matthæ. affl. decis. 178. nu. 4.

QVAESTIO II.

Quęro, Nunquid talis filia quæ renunciauit bonis paternis si pater decedat relicta dicta filia & nepte ex filio premortuo, non obstante renunciatione possit patri succedere, An verò excludatur per neptem? Resp. secundum communem & receptam doct. sententiam, filiam non excludi propter renunciationem factam, existente nepte ex filio, quãdo filius mortuus est ante patrem, quia renunciatio ista facta est in fauorem masculorum. Vnde sublata causa, s. existentia masculorum, tollitur quoque effectus renunciationis, non obstante nepte, in qua non est qualitas masculina, licet secùs sit in nepote ex filio. Ita tenet Bar. in l. liberorum. ff. de verb. sig. fulg. Alex. & ias. in l. 2. C. de in ius voc. Vbi communiter reprobatam esse dicunt opinionem Baldi ibid. qui contrarium tenet. Eandem sententiam firmat Paul. de cast. in cons. 47. incip. proponitur. vol. 1. Et eam dicit communem Soc. in cons. 296. vol. 2. col. penult. Hanc sententiam firmat Gramm. decis. 63. per totum, vbi num. 15. dicit opinioni Bar. esse adhærendum per multas authoritates.

Sin verò filius superuiuat, & mortuo patre demum decedat relicta ex se filia & sorore, sine dubio soror excluditur à nepte ex quo filio iam quæsitum est ius hæreditatis, ꝙ in filiam deuoluitur, & soror perpetuò exclusa censetur, secundum doct. communiter s. alleg.

QVAESTIO III.

Quæro, An filia renuncians bonis paternis, cum pacto, ꝙ

non velit amplius quicquam petere, videatur renunciasse legitime? Resp. licet in hoc articulo sit controuersia: Tamen crebriori calculo in eam itum est sententiam, filiam, quæ dotata à patre renunciauit bonis paternis in ampla forma de non petendo vlterius quicquam non intelligi renunciasse legitimæ, per illam generalem renunciationem, nisi expresè fiat mentio legitimæ. tex. est de hoc in l. si quando. §. generaliter. & ibi omnes doct. & in specie Bal. & Pau. de cast. C. de inof. test. Gul. de Cun. Bal. & Ang. in l. de his. de trans. Alex. in cons. 69. incip. Pet. de Rodulph. vol. 1. ias. d. l. de his, asserens esse cõem opi. & in d. l. si quãdo. per illum tex. vbi sub generali dispositione nõ comprehenditur legitima, nisi specialis de ea fiat mẽtio, & ita iudicatum esse testatur Matth. de affl. decis. 178. n. 3. Eandem dicit esse communem Tho. Gram. decis. sua 57. nu. 26. Soc. in cons. 30. vol. 1. Alex. cons. 180. & seq. vol. 5. & ꝙ ita omnes tenent doct. firmat Maran. d. disput. 10. n. 19. & sequitur Pau. de cast. in cons. 73. vol. 1. & pro hac conclusione est tex. in §. cæterum. vt cum de app. cog. quem allegat ad hoc Gram. decis. 102. nu. 115.

Hęc conclusio adeò vera est, vt etiam filia, cui pater aliquid legauit pro sua legitima, cum hoc, ꝙ nihil aliud petere possit, etiamsi simpliciter acceptet illud legatum, non tamen ex hoc sibi præiudicat, quò minus possit petere supplementum legitimæ, aut dotis, loco illius, ita tenet Bal. & Paul. de cast. ias. & doct. d. §. generaliter. & in l. omnimodo. C. de inof. test. & firmat Alex in cons. 68. vol. 1. ias. d. l. de his. Alex. in cons. 89. col. fi. volu. 4. Soc. in cons. j. col. j. vol. 4. & ꝙ ita communiter tenent doct. dicit Maran. d. disp. 10. n. 19. & ꝙ etiamsi pater prohibuisset filiam plus petere posse, non tñ intelligatur prohibuisse legitimã, dicit oẽs doct. ita concludere Gram. decis. 57. nu. 26.

QVAESTIO IIII.

Sed quid si filia renunciauit cum iuramento, nunquid talis renunciatio extẽditur ad legitimam? Resp. Magna est controuersia apud doc. in hac q. vt per Th. Gram. in decis. 101. & seq. & in decis. 57. Tamen magis crebriori calculo in eam itum est sententiam, filiam dotatam à patre si renũciauit, virtute talis iuramenti non excludi à legitima, ita firmat ias. in d. l. de his. ff. de transa. Ang. §. cum autem in fi. inst. de inof. test. Are. l. 1. §. si quis ita. n. 7. ff. de ver. ob. & in l. qui superstitis. ff. de acq. her. vbi talis renunciatio non extenditur ad legitimam. Guid. Pap. q. 93. Gul. Bened. c. Raynutius. verb. in eodem testamento. n. 200. de testa. Chassanæ. in consue. Burgun. tit. des successions. ver. limita 6. ver. & facit pro hoc tex. & in filia dotata, etiam stante iuramento dicit hanc esse communem opi. Boer. decis. 3. n. 7. vol. 1. Licet enim iuramẽtum faciat actum valere omni meliori modo quo potest: Tamen non operatur, vt extendi possit ad id, de quo specialis mẽtio fieri debet, iuxta præfaros doct. & ita iudicatum esse firmat Matth. affl. decis. 178. n. 3. Licet ibi tantùm loquatur in simplici renunciatione, verum doct. per eum allegati loquuntur in iurata: ita quoque decisum refert Guid. Papę, decis. 427. & consulendo sequitur Barba. in cons. 55. vol. 2. vbi subdit, quòd iuramentum non suppletvim clausulæ specialis. Gram. decis. 101. nu. 6. & 89.

QVAESTIO V.

Quæro, Vtrum si filia nupta renunciat bonis paternis, maternis & fraternis, ista renunciatio noceat filiis suis hæredib⁹, quò ad hoc vt excludantur à successione? Resp. Articulus est valdè dubius, vnde pro concordia distingendum puto. Aut mater moritur post eum de cuius hæreditate quæritur, & nullum est dubium, filios eius hæredes à successione excludi, ita notant omnes doc. in l. pactum. C. de collat. & in l. qui superstitis. ff. de acq. hær. vt firmat Rober. Maran. in disput. 10. nu. 40. Aut verò moritur ante eum, de cuius hæreditate agitur, & non obstat filiis renũciatio, siue loquamur de bonis paternis, maternis, siue fraternis, & in successione bonorum paternorum dicit hanc esse magis com. opi. Alex. in d. l. pactũ. Maran. d. dispu. 10. nu. 42. ex quo filij isti veniunt ad successionem ex persona propria, & non ex persona matris. auth. cessante. C. de legit. her. ita tenet Bart. imo. Pau. cast. Fran. de Aret. & communiter doct. in l. qui superstitis. ff. de acq. hær. Ideoque matris renunciatio eis obstare non debet, dummodò dos conferatur. Licet contrarium hoc casu velit Lud. Ro. in d. l. qui superstitis eò, quia filia renunciat propter dotem quam habet à patre, quo casu recipit illam in locum suæ legitimę, & proportionis debitæ, & dicit se contentam sua parte, vnde iniquum esset, filiis idem bis deberi. Eandem dicit esse communem in bonis maternis & fraternis, idem Maran. d. dispu. 10. n. 13. & n. 48. & hoc casu nõ habet locũ ratio dotis receptæ allegata p Rom.

QVAESTIO VI.

Quæro, an dispositio auth. siue à me. C. ad Velleia. habeat locũ in renunciatione iurata? ita, vt ea non obstante possit agere actione hypothecaria super bonis alienantis, si maritus non habeat alia bona, ex quibus possit dotem recuperare? Resp. communior & receptior est sententia, mulierem hoc casu nõ posse venire contra iuramentum, ita tenent canonistę in c. peruenit. de emp. & ven. per c. cum contingat. de iu. iur. licet contrarium velit gl. l. si qua mulier. C. ad Velleia. quam communiter reprobatam esse dicit Matth. de affl. in decis. 311. n. 4. Eandem sententiam firmat Alex. & doct. in l. Mæuia. §. fi. ff. so. ma. Cy. & Bal. in d. auth. siue à me.

QVAESTIO VII.

Quæro, Si iurans non renunciaret, postea renunciet cum iuramento, An valeat secunda renunciatio? Resp. communiter recepta est ea sñia, non valere secundũ iuramẽtum, & per cõsequens secundã renunciationem, ita est gl. in c. licet mulieres de iureiur. li. 6. quam sequitur imo. c. cùm contingat. & c. 1. de iureiur. & eam dicit communiter approbatam esse Maran. disput. 10. n. 53. Hanc opinionem quoque firmat Alex. in l. stipulatio hoc modo. ff. de verb. obl. & Bar. in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. M. Grassus.

Repetitio testis in criminalibus est necessaria parte citata, vt est com. opi. Burs. cons. 34. nu. 5. Bonacoss.

Represalię concessę contra alios ciues, puta Genuenses vel florentinos propter denegatam iustitiam, non habent locum contra Genuenses & Florentinos alibi habitantes, quando fuit denegata insticia: quia illis culpa imputari non potest. Est comm. opin. secund. dec. in cons. 351. viso puncto. circa med. M. Chærian.

Captus & exactus pro represaliis, concessis ex facto vel delicto alterius, potest repetere illud quod soluit, & damna & interesse, suportata ab eo, cuius occasione repssaliæ emanarunt. Est com. opi. sec. ias. in l. 2. §. fi. vers. extra gl. de ver. ob. per reg. tex. d. §. fi. qđ qñ quis condemnatur ex delicto alteri⁹, & cogit soluere, potest repetere ab eo cuius facto ꝯdemnatus est. idē.

Fallit, nisi tales repressaliæ fuissent iniuste & indebitè concesse, respectu alicuius, sine tamen culpa ipsius: quia talis nihil tenetur resarcire. ias. & alij do. ibi per tex. in l. si per imprudentiam. ff. de euict. idem.

Repressaliæ possunt concedi contra clericum debitorem, Guido Papa decis. 34. communem dicit. B. Villalob.

represaliis, vt doctores fantur, qui causam dedit, seu communitas aliqua sit, seu quispiam priuatus fuerit, damnum ex illis passo omne omnino resarciet. commune atque indubitatum latè ait Francis. Viuius lib. 2. opin. 35. post Ias. in l. 2. §. vlt. ver. extat glo. ff. de ver. ob. quod tamen non procedet cùm iniustè & contra æquum ac bonum concessæ illæ arguentur, vt est frequenter per l. si imprudentiam. ff. de euic. d. §. vlt. E. Sua.

represaliæ si sint concessæ contra Perusinos poterit capi Perusinus, non habitans perusij, si per se, vel alium subeant onera perusij. aliàs secus, vt est com. opi. de qua Petr. Rauen. in suo alph. aur. ver. repræsaliæ. Bonac.

representare promittens, liberatur bina præsentatione. vt est com. opi. Ant. Gabr. in suo com. opi. lib. 7. concl. 15. idem.

Pro. reproba pecunia non liberat soluentem. l. eleganter. §. qui reprobos. de pig. act. Bellon.

pro. res sacra non recipit æstimationem. l. sacra. ff. de rer. diuis. idem.

pro. res semel data amplius dari non potest. l. oratione. ff. de feri. idem.

pro. res sua nemini seruit. l. vti frui. ff. si vsusfr. petat. l. in re communi. ff. de ser. vrb. præd. idem.

pro. res tñ valet quantum vendi potest. l. 1. §. si hæres. ff. ad Treb. l. si seruus. ff. de cond. furt. l. si quis vxori. §. fi. ff. de fur. id.

pro. res transit cum suo onere. l. alienatio. ff. de contrah. empt. l. tutor. §. si fundus. ff. de pig. act. l. 1. C. rem alie. ger. l. 1. §. si hæres. ff. ad Treb. idem.

pro. rei appellatio est generalis. l. 1. ff. si cer. pet. l. rei appellatione. ff. de verb. signifi. idem.

Ob. contrà de l. si in rem. ff. de rei vendi. vbi appellatio rei non genus, sed speciem significat.

So. ibi quoad libellum actionis realis, in quo res certa designari debet. vt ibi. idem.

pro. rei appellatione pars continetur. l. rei appellatione. ff. de verb. sig. idem.

pro. rei appellatione veniunt personæ. l. omnia. §. fin. ff. de leg. 1. §. 1. instit. de reb. incor. idem.

pro. rei alienæ valet emptio, & legatum. l. rem alienam. ff. de contrah. empt. §. non solum. institu. de leg. l. cum alienam. C. de leg. idem.

PRO. rei commodatæ & proprietatem & possessionem

Universidad de Deusto Biblioteca

retinemus.l.rei commodatæ.ff.commod. idem.

PRO.rei legatæ vel per fideicommiſſum relictæ dominium transfertur à morte teſtatoris.in l.à titio.ff.de furt.in l.vnic.§. cum igitur.C.de cad.toll.

OB.contrà de l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.ff.de le.2. vbi ab adita hæreditate.

SOL.verè ab adita hereditate,fictè autem ex legis interpretatione,à morte defuncti dominium transfertur. idem.

PRO.rei ſatis demonſtratæ quicquid adiicitur, fruſtra eſt. l.1.§.fi.ff.de dot.prælег. idem.

PRO.rei turpis nullum mandatum eſt.l.ſi verò non remunerandi.§.rei turpis.ff.manda. idem.

Rei vendicatio competit contra ciuiliter poſſidentem, Io. Cora.in §.nihil commune,nu.27.ff.de acquir. poſſeſ.communem dicit.

Amplia etiam contra ſimplicem detentatorem. Idem ibi nu.30.com.dicit.

Not.ꝙ ſi rei vendicatio intentatur contra aliquem,qui tēpore ferendæ ſententiæ non poſſidet, actor pronuntiabitur dominus,& abſoluitur reus,& virtute iſtius declarationis,aufertur à reo ſi inueniatur poſſidere.iaſ.in d.§.nihil commune, nu.139.& 140.com.dicit. B.Villal.

PRO.rem quæ culpa caret,in damnum vocari non conuenit.c.cognoſcentes.extrà de conſt. Bellon.

PRO.res ſunt immutabiles, nomina vero mutabilia in l. ſi quis in fundi vocabulo.ff.de leg.1. Bellon.

PRO.rerum ordo confunditur,ſi vnicuique iuriſdictio ſua non ſeruetur.in l.hac conſultiſſima.C.qui teſt.fa.poſ.vel non. can.peruenit.11.q.3. idem.

PRO.rebus iudicatis ſtandum eſt.l.ſi patronus.§.ſi quis. ff. de bon.lib. idem.

Res legata non cenſetur hypothecata legatario,ſed ſolùm aliæ res teſtatoris Roge.in §.1.inſti.de leg.n.35.communem dicit. B.Villal.

PRO.res cōmunis mea eſt.l.ſerui electione.§.fi.ff.de leg.j.

OB.contra de l.Quintus.ff.de aur.& arg.leg. vbi ſi legetur id quod vxoris cauſa emptum eſt, quod ad proprium eius vſum eſt emptum,non autem communem,cedit legato.

SOL. Quod commune eſt, meum eſt, ſcilicet impropriè. non autem propriè. Bellon.

PRO.res de facili reuertitur ad ſuam naturam.in l. ſi vnus. §.pactus.cum l.ſeq.ff.de pact. idem.

PRO. res denominatur à ſuo auctore.in §.nāque.inſtit.de act.§.capite.inſtit.de leg.aqui.in can.quædam.2.diſt. idem.

PRO. res eſt diuiſibilis in infinitas partes.l.interdum.§.1.ff. de hæred.inſtit. idem.

PRO.res empta ex pecunia mea,non eſt mea.l.ſi ex mea.C. de rei vend. idem.

PRO.res extinguitur,vbi peruenit ad eum caſum,à quo incipere non poteſt.l. pluribus.§.& ſi placeat.ff.de verb.oblig. idem.

PRO. res facti infirmari iure ciuili non poteſt.l. 1.§. ſi vir vxori.ff.de acq.poſſ. idem.

PRO.res intelligi debet vt duret.l.ſi pro parte.§.verſum. ff. de in rem verſo. idem.

PRO.res inter alios facta aliis non præiudicat.tot.tit.C.res inter alios act. l. ſæpe conſtitutum eſt.ff.de re iud.l.quia.ff. de his qui not.infa.l.Modeſtinus,ff.de excep.c.cum ſuper controuerſia.& c.pe.ext.de re iud. idem.

PRO.res iudicata pro veritate accipitur.l.ingenuum. ff. de ſtat.hom. idem.

PRO.res non intelligitur reddita, quæ deterior reddita eſt l.3.§.ſi reddita.ff.commod. idem.

Res quælibet libera, & pleno iure poſſeſſa præſumitur,etiā ſi prædia vicina ſint feudalia,ſecundum communem per Burſat.conſ.46.nu.8.nu.9.23.lib.1.vbi latius declarat.

Res prohibita alienari non poteſt publicari,nec venit in generali publicatione bonorum, etiam durante vita prohibiti alienare.Et hæc eſt com.opi.doct. licet nonnulli contrariam ſententiam amplexi fuerint.Alex.de imol.in conſ.23.in lib.1. Bart.Socy.in conſ.121.nu.21.cum ſeq.in 4.vol. conſ. & Marian.Soci.iu.in conſ.77.nu.11.in 2.par.& in conſ.49.in 3.vol. Quam communem dixerunt poſt alios Marian.Soc.iu.in l.filiusfamiliàs.§.Diui.nu.39.& Bart.Romul.nu.66.kirchouius.

Rerum eccleſiaſticarum alienationes, quomodo fieri debeant, & quæ requirantur ad earum alienationem ſolennitates,paſſim doct.in c.1.& in c.cum apoſtolica.extrà,de his quæ fiunt à præl.ſine conſenſu ca.& præſertim ibi Io.de imo.& in conſ.115.& 116.& gl.& ibidem Dom.de S.Geminian.in c.1. de rebus eccleſ.non alienand.& Marian.Soc.Sen.in conſ.15. & in conſ.29.in 1.vol.conſ.& Bart.Soc.in conſ.55.in 4.volu. conſ.Alex.de imol.in conſ.17.in 4.vol.conſ.& nouiſſimè Roland.à Valle,in conſ.15.in 1.To.conſ. tractant. Sed quæritur cùm tractatus de forma in alienatione rei eccleſiaſticæ ſit,an iſte tractatus pluries fieri debeat,an verò vnus ſufficiat: Ad hanc quæſtionem reſpondet dubitatiuè ſpeculator,inquiens, ꝙ iſte tractatus debet pluries fieri,ſaltem ter,& de qualibet vice publicum debet fieri inſtrumentum,ꝙ durum videtur in titu.de loca.§.ſequitur.verſ.& ſcias.lib.4.parte 3.Verum vnicū tractatum ſufficere firmat ibidem Io. And. in verbo,videtur: niſi in nigris monachis S. Benedicti, vigore conſtitutionum dicti ordinis, requirentium tractatus duorum dierum intercpellatorum:Et hanc ſententiam approbant Domini.de S.Geminia. in d.c.1,ibi gl.in verbo,tractatus.Marian.Soc.Sen.in d. conſ.29.n.19.verſ.& debet.Quare vnicum tractatum ſufficere com.opi.doct.receptum eſt Io.de imo.in d.c.1.nu.15.verſ. an autem ſufficiat vnicus tractatus.ext.de his quæ fiunt à prę la.ſine conſenſu ca. Maria.Soc.in d.conſ.15.n.33.& in d.conſil.29.n.16.circa fi.Cuius quæſtionis quoque mentionem facit Io.Bertachin.in tracta.de epiſcop.in 4.part. §.de poteſtate epiſc.in temporal. circa res eccleſ.n.113.38.q.in 2.vol. tract. doct.& Rol.in d.conſ.15.n.10. Kirchouius.

Rerum eccleſiaſticarum alienationes duo copulatiuè requirunt,videlicet formam,id eſt,ſolennitatem & iuſtam cauſam alienandi.c.1.de reb.eccleſ.non alienan.in 6.&in clem.1. cod.tit.gl.in verb.redire.in c.1.ext.de in integ.reſti.& ibi Ab. n.17.dicens,hanc gl.doct.tam antiquos quàm modernos cōmuniter ſequi,And.Barbat.in conſ.14.n.2.inquiens,hanc cōmunem eſſe doct.ſententiam,in 2.vol. conſ. Similiter Philip. dec.in conſ.142.n.4.verſ.eſt ergò videndum.& in conſ. 174. in 1.part.conſ. Kirchouius.

PRO.reſpub.& eccleſia æquiparantur, l.vt inter diuinum. C.de ſacroſ.eccl. Bellon.

PRO.reſpublica pupillo ęquiparatur.l.rempublicam.C.de iur.reip.lib.10. idem.

PRO.reipublicę intereſt,quàm plurimos ad defendendam ſuam cauſam admittere.l.nam reipublicæ.ff.de nou.oper.nuntiat. idem.

PRO.reipublicæ intereſt ne crimina remaneant impunita. l.ſi ita vulneratus.ff.de ad leg. Aquil.l. ſi operis.C.de pœn.l.ſi longius.§.1.ff.de iu.l.locatio.§.quod illicitè.vbi no.ff.de pub. c.vt fame.ext.de ſent.excom. idem.

PRO.rem publicam hominum adiectione potius quàm pecuniarum copia augeri conuenit.in l.1.ff.de bo.dam.

Rei mobilis ratione quis ſortitur forum, Azo,Iac.de But.& Bald.in l.1.C.vbi in rem actio.Et hanc communem opi.doct. eſſe ſcribit conſulendo Petr.de Anch.in conſ.140.nu.4.verſ. ex quo ſequitur. kirchouius.

Reſcindens,ac reciſſorium iudicium ſimul in eodem libello cumulari poſſunt, Ioan.Mau.in tractat.de reſtitut.in integ. c.9.communem dicit. B.Villal.

Reſciſſoria actio non poteſt deduci in iudicium, niſi prius per officium iudicis habita reſtitutione,communem dicunt, Faber.& iaſ.in §.rurſus,nu.82.inſtit.de actio.refert & ſequitur Coua.lib.1.var.reſol.c.4.nu.5. I.Fichard.

Reſcindi petens aliquem contractum:debet precium reſtituere auth.qui res iam dictas.C.de ſac.ſan.ec.l.1.C.ſi ſer.ext. l.2.C.de fur.l.bonafides.ff.de act.emp. §.fin.tit.de iis qui feud. dar.poſ.vbi Bal.c.1.§.1.vbi gl.tit.per quos fiat inueſt.vbi limitatur,quando emptor eſt bonæfidei,ſimile in l.ait prætor.§.ſi. ff.de min.vbi reſtituit & reſtituitur,& l.quid ſi minor.§.ſi illo. C.de co.ti.Quibus adde not.per doct.in l.ſi cum militaribus. C. de reſt.milit. & dic, ꝙ reſciſſoria primo competit,ſi proponatur reſtitutio in integ. l. in cauſæ. la 1.§. interdum.ff.de minor.l. necnon.§.pen.& ſi.ff.ex quibus cauſ.maior.vbi gl. Put.

Reſcriptum qui impetrauit, illi inuito eo aduerſus quem impetrauerat, renuntiare volebat: Quærebatur an poſſet, & dd.in c.de conqueſtione.de reſtit.ſpol.Bal.in l.petende. C. de temp.in integ.reſtit. communiter concludunt eum renuntiare poſſe exceptis tamen quibuſdam caſibus. quos enumerat fel.in rub.de reſcr.videre poteris. F.Turz.

Reſcriptum ad beneficium poteſt quis impetrare pro alio abſque mandato,R ip.in c.ad'aures de reſcrip.nu.5.com.dicit. B.Villalob.

Reſcriptum,ſecundum non faciens mentionem de primo, non eſt ipſo iure nullum,ſed venit annullandū ope exceptionis Pan.in ca.cæterùm, num. 5. de reſcrip. communem dicit. idem.

Reſcriptum impetratum ad obſeruantiam iuris communis contra habentem priuilegium concernens merita cauſæ,non tenetur facere mētionem de priuilegio.Pan.c.cum ordinem. de reſcrip.com.dicit. idem.

Reſcriptum ſi dicitur ſubreptitium, non ſufficit ſolùm de ſubreptione excipere,ſed requiritur quòd excipiens appellet, Pan.in d.c.cæterùm.nu.9.com.dicit. idem.

Reſcriptum principis nouas ac inſolitas clauſulas continēs. præſumitur falſum,& non venit exequendum,Io. Nic. in addi.ad Alc.in tractatu præſump.re.2.præſump.3.in fi.communem dicit. idem.

Reſcripti ſola impetratio ad diuerſos iudices ſine vſu non ponitur.Gomez.c.diſpendia. nu. 28. de reſ.in 6.communem dicit. idem.

PRO.reſcripta ſunt ſtrictè interpretanda.c.1.de reſcrip.

OBIEC.contrà de l.pen.de conſt.prin.

SOL.ibi in beneficiis,hic in literis beneficialibus. Bellon.

PR.reſcripta ad ius perpetua ſunt l.falſo.C.de diuer.reſcri.

PRO.reſcripta contra ius impetrata non valent.l.reſcripta. C.de precib.impe.offer. Bellon.

reſcriptum principis,quod nouas atque inſolitas clauſulas præ ſe fert,falſum cenſetur,& ad rem conferri non debet.cōmune ait Io.Nic.in add.ad Alc.de præſump.regu.2.præſumptio.3.in fi.Si autem princeps aliquod reſcriptum aduerſus legem aliquam futuris principum conceſſionibus, ac priuilegiis non derogantem indulſerit, & nullum graue damnum inde alteri irrogetur,non opus erit clauſula obſtātes leges repellenti,vt huiuſmodi ſtatutum valeat : at ſi reſcriptum illud graui damno aliquem mactet,clauſula illa generali, non obſtantibus legibus contrarium diſponentibus, opus habebit. Quod ſi non ſolum alteri inſigne damnum inferat, ſed & aduerſus legem aliquam futuris eiuſmodi conceſſionibus repugnātem reſcriptum prębeatur,ſpecialem clauſulam requiret, qua lex aduerſans nuncupatim appelletur,ac non obſtare pręcipiatur.verum enimuerò ſi damnum inſigne nemini reſcriptum creet,quamuis contra huiuſmodi legem præſtetur, generali illa clauſula contentum erit,nec ſpecialem legis aduerſantis deprecationem requirit.commun.aſſeuerat Did.à Couar. de ſponſ.2.part.c.8.§.9.nu.6. E.Suarez.

reſcriptum per ſubreptionem impetratum, atq; omnia illud ſubſequuta nullius ponderis, ac momenti ipſo iure ſunt. cōe inquiunt Bern.Diaz.reg.445.& vir commemorabilis diligentiæ.Nic.Ant.Grauat. ad Veſtr.lib.3.c.8.n.14.Erit tamen appellandum tum à tacita,tum ab expreſſa allegatę ſubreptionis reiectione,vt commune affirmant abb.in c. cæterum. nu. 9.de reſcrip.fel.in c.ſuborta.nu.4.de re iud.idem Nico.vbi ſuprà nu.15. E.Suarez.

reſcriptum qui adeptus eſt illi renunciare iure poterit, tametſi is reluctetur,cōtra quem impetratum eſt.commune interpretum dogma aſſerit Fran.Turza.opi.33. vbi cum Felino nonnullos caſus meritò excipit. idem.

reſcriptum ſecundum ſi primi mentionem non fecerit,exceptione nullum reddi poterit,quamuis iure ipſo valeat commune ait Pan.in c.cæterum.nu.5.de reſti. idem.

reſcriptum principis nouas ac inſolitas clauſulas continēs præſumitur falſum,& non venit exequendum.Io.Nic.in add. ad D.m.Alc.in trac.præſum.reg.ſecunda,præſum.3.in fi.communem dicit. Bonacoſſ.

reſcripti ſola impetratio ad diuerſos iudices, ſine vſu non punit.Gome.in c.diſpendia.nu.28.de reſcrip.lib.6.com.dicit. Bonacoſſ.

reſcripta ſecundum canoniſtas non vitiantur:licet in iis nō ſit expreſſa clauſula,ſi preces veritate nitantur,quia ſubintelligitur,vti expreſſum eſt &communiter ab iis tenetur in c.2.de reſcriptis. Secus eſt ſecundum legiſtas in l. vniuerſa.C. de diuerſis reſcrip.quæ lex inſerta quoque eſt 25.q.2.c.dicenti.Sed quia illa canonizatio eſt Gratiani,& non Papæ, in foro canonico ſeruabitur decretalis d.c.2. in foro autem ciuili ſeruabitur d.l.vniuerſa.& hoc ex quo d.l.vniuerſa ſic per Gratianum canonizatæ reperitur contrarium.d.c.2.ſecundum Io.And.& D.Flor.refert ac ſequitur Ben.capr.concluſ.ſiue reg.7.nu.7.& ſeq.vide ſupra in verbo decretum,& lex.

reſcriptum quandocunque conſtabit eſſe falſum,omnia agitata eiuſdem vigore declarantur nulla,etiam ſi non appelletur,prout voluerunt in c.ſuper eo.de of.& poteſtate deleg.accedit quod notatur in c.2.de dilationib.quod Bart.& communiter legiſtæ ſequuntur in l.præſcriptione.C. ſi contra ius vel vtilitat.publicam,& Io.de Lignano,& D.Floria.in d.ca.ſuper eo refert Bened.capr.reg.19.nu.47.

Reſcriptum regulariter expirat morte illius contra quem conceditur re integra, ſicut finitur mandatum morte mandantis c.relatum.de of.deleg.& c gratum.& c.licet.eod.ti.ca. ſi.de reſcriptis,lib.6.gl.in c.ſignificauit.eo.tit. quam communiter doct.ſequi refert Bened.capr.reg.34.nu.2. quod tamen fallit ſi quis ſuccederet in vitium,aut ſi emanet ſecundum reſcriptum contra ſucceſſorem,aut ſi res eſſet facta litigioſa,aut ſi in reſcripto mentio facta fuiſſet de ſucceſſore,de quibus ibidem nu.ſeq.vide eundem capram.

reſcriptum impetratum pro perſona vel contra perſonam licet non tranſeat ad vel contra ſucceſſorem ſingularem, niſi ſuccederet in vitium, aut niſi emanet ſecundum mandatum, aut res litigioſa eſſet, vt ſ. dictum, tamen tranſit in vel contra vniuerſalem ſucceſſorem ſecundum communem opinionem,cum cenſeantur eadem perſona l.ſi.C.de hæredi.inſtit. l. mortuo.ff.de fideiuſ.quod verum ſi tempore conceſſionis in rerum natura fuerit contra quem impetratur, aliàs non valet.l.Paulus.ff.quæ ſent.ſine appell.reſcin. refert Bened. capr. reg.35.nu.16.& ſeq.

reſcriptis duobus ſpecialibus concurrentibus,ſi primus impetrans fuerit negligens.tum qui præſentando valebit,ſecundum reſcriptum primo præferendum ſecuta citatione iux. c. vt debitus,de appella. Sin autem non fuerit negligens,ſed ob id quod copiam iudicis impetrati habere non potuit impeditus,debet expectari primus annus modò fuerit proteſtatus de impedimento,& non amplius iux.c.ſin autem,c. plerunq;. de reſcrip.cum qua diſtinctione doct. communiter tranſire ibidem ex imola affirmat Bened.capr.reg.39.nu.16.& ſeq.Licet Aegid. c.ſin autem, contra imol. ſentiat proteſtationem non eſſe neceſſariam,quos idem capra ita conciliat,vt Aegidii ſententia procedat quando infrà terminum infrà quem actus fieri debebat,quis ſe vult excuſare,propter impedimentū,quando autem poſt terminum, ſecundum imol. requiritur quod in termino fuerit facta proteſtatio,iux.ca.ſi iuſtus.de appella. & ibidem not.& in c.ad audientiam,de cleric.non reſident.& in l.de pupillo.§.ſi quis ipſa.& ibidem nota.per Bart.ff.de noui operis nunciat.

reſcriptis ita à diuerſis impetratis, ſi annus elapſus ſit, cum tunc primò impetrans prę̈ſumatur negligens preualebunt ſecundæ literæ:vt apparet ex ca.plerunque, de reſcriptis, quod non tantùm procedit quando ipſæ literæ ſecundæ prius, ſed etiam quando ſimul aut eodem tempore,fuerint præſentatæ poſt annum, etiamſi vterque fuiſſet negligens intra annum, prout in d.c.plerunque Goffre.Hoſt.& Io.Andr.& ita contra inn.ibidem communiter teneri dicit Bened.capr.reg. 39. nu. 27.& ſeq.n.31.vbi addit.ſecundas literas etiamſi ſecundo loco poſt annum præſentatæ fuerint, nihilominus primis præferri,quia poſt annum ſecundæ habent efficaciam, quare non poſſunt per primas veluti extinctas.ac mortuas præueniri,vti ſecundum imo.ex d.c.plerunque patet: quod verum eſt,ſi ſecundus impetrans non fuiſſet in dolo,alias quando fuiſſet in dolo.tacendo ſcienter primas:pręualebunt primę etiam poſt annum.quia elidentur ſecundæ replicatione doli:quod obtinet non ſolum ſi primus fuit negligens,& ſic in culpa,ſed etiā ſi fuiſſet in dolo in non vtendo:modo data primarum non ſit vitioſa,ſed ſecundarum:ſecundum Hoſt.& Io.And.d.ca.plerunque,iuxt.not.in c.ſuper literis de reſcrip. & ita communiter,ſecundum Do.Bened.capr.d.reg.39.nu.35. id verum docens quando primæ literæ non fuerunt de communi conſenſu impetratæ : alias ſi vtraque pars neglexit vti per annum, ſi poſt annum altera pars imperret literas non valebunt,niſi de primis commu.conſenſu impetratis, mentionem faciant ca. cæterum.de reſcrip.

Reſcripto non præiudicat priuilegium poſtea impetratum lite iam cœpta ac inchoata, vigore illius reſcripti, quo ad illā cauſam,niſi faciat mentionem de proceſſu,iuxta c.cauſam. 2. de teſt.& c.ſi.vt lite pend.& ibidem inn.ſecus ſi lis non erit vigore reſcripti inchoata, quia tunc reſcripto præiudicat, cùm poſſit priuilegiatus opponere de iure ſuo in prima citatione: iuxt.c.cùm olim.de priuileg.argumento.l.ſi quis ex aliena. ff. de iud.quod verum eſt, niſi priuilegiatus impetraſſet in fraudem ad ſupplantandum reſcriptum, argum.ca.ſuggeſtum.de app.ſecundum Hoſti.in d.c.j.de reſcri.cum quo tranſeunt Io. And.D.Ant.ac ſimiliter imol. & commmuniter doct. qui tamen dicit ꝙ ad hoc vt impediatur priuilegium,non requiri citationem fuiſſe factam vigore reſcripti, & ſic litem inchoatā ſed ſufficere ꝙ ſit facta commiſſio,vt voluit glo.in cle.2.vt lite pend.refert Bened.capr.reg.40.nu.10.& ſeq. vbi in fine addit,id procedere in reſcriptis ſiue literis ad lites,in beneficialibus autem ſequendum eſſe.ca.conſtitutus,& c.ex literis,de reſcript.

Reſcriptum ſurreptitium non eſt nullum ipſo iure,ſed ope exceptionis annullādum,quia ſi non opponatur,valebit proceſſus

Universidad de Deusto Biblioteca

cessus per tale rescriptum agitatus, secundum communem, etsi hæc exceptio non admittatur, securius ac iustius est, vt inde appelletur. Nam licet contra tales literas surreptio opponi possit: iudices tamen habent iurisdictionem per talia rescripta, quare si nõ admissa exceptione procedatur, valere videtur processus, nisi prouocetur, quod communiter sequuntur doct. quod verum est, nisi etiam rescriptum obreptitium esset, aut accessoriè veniret ad gratiam, quia tunc sicut surreptio vitiaret gratiam, aut nisi surreptio haberet originem à causa fundante nullitatem de per se, quibus casibus non tantùm ope exceptionis sed ipso iure annullaret rescriptum, quod postremum communiter teneri asserit Bene.capr.reg.41.nu.j.7.9.& 16.vide j.surreptio.Bened.capr.regul.42.num.44.& reg.44.nu.2.

Rescriptum primum si directo ad alterius impetrationem reuocetur, tunc valebit processus ante reuocationis notitiam agitatus, sec.imol.D.Floria.& D.Nic.in c.ceterùm, de rescrip. c. audita.de rest.spol. Videtur enim tunc inesse clausula illa, si videlicet impetrans eo vti voluerit, & communiter teneri refert Bened.capr.reg.42.nu.11.15. Nisi in talibus literis reuocatoriis apposita sit clausula Decreti, vel alia verba, per quę appareat ꝗ princeps voluerit mutare, & tunc quicquid fuerit agitatum per primos iudices, quia tunc processus est ipso iure nullus, etiam data ignorantia, secundum D.Nic. argumento. c.1.& ibid.not.de concess.præb.lib.6.

Rescriptorum data pluralitate si primi & secundi iudices non concordent, & tunc coram iudicibus coram quibus secundo loco literæ præsentatæ sunt, solùm opponitur de aliis literis primo loco præsentatis, nec aliqua pars petat procedi, secundùm formã c.pastoralis, de rescr.nec proceditur, secundum formam.d.c. pastoralis. Et illi soli coram quibus de ipsis opponebatur, poterunt super exceptione opposita cognoscere & definire.c.super literis de rescr.& si male diffiniatur, poterit appellari.c.significauerunt, de excep.vt dicit in d.c.pastoralis, Io.And.post inn.& communiter tenetur vt refert idem capra d.reg.42.nu.42. Sin autem.coram vtriusque iudicibus nõ solùm opponatur de viribus rescriptorum, sed etiam petatur procedi secundùm formam.c.pastoralis, secundum illud erit procedendum, vt dicit ibidem post inn.Io.And. Si tamen iudices forma.d.c.pastoralis non obseruata, procedant, iuxta communionem nisi appelletur valebit processus, vt refert ibid.nu.44.& seq.idem Bened.capr.

Rescriptorum concursu ita dato, iudices de literarum dubiis ex iurisdictione delegata cognoscunt. prout tenuit Fran. Vercel.in d.c.pastoralis, de rescr.quia talis potestas accessoria est ad principalem, argumento.c.accessorium.de reg.iu.lib.6. quam opinionem cõmuniter teneri, & D.Ant.eandem sequi refert ibidem.nu.46.idem Bened.capr.

rescriptum concessum contra ius per Papam aut principẽ, ita demum valet, si in tali rescripto apponatur clausula derogatiua nominatim & specificè, iuxt.gl.c.nonnulli.de rescri.vt communiter tenetur, aut saltem per verba equipollẽtia, puta non obstante tali constitutione, Aut si in rescripto ponatur factum ita vt appareat de certa scientia ipsius principis, secundum Goffr.d.c.nonnulli.refert Bened.capr.reg.46.nu.2.

Rescriptum per quod dantur iudices meriti, puta, si dentur illi quos imperator elegerit, ipso iure non valet, vt est casus in c. ad hæc, de rescr.sec.lecturam communiter approbatam, ꝗ verum intellige, nisi detur tale rescriptum ex rata scientia, prout voluit gl.ibid.refert ac sequitur Bene.capr.reg.48.n.2.

Rescripto si certæ exceptiones in specie tollantur, subiecta clausula generali, tunc non solum expressæ viderentur sublatæ, iux.gl.in c.ex parte. de of.iud.delega.sed etiam omnes aliæ similes expressis, vt voluit Host.& post eum Io.And.& D.Nicol.d.c.ex parte per id quod habetur in c.quid ad agẽdum, de procur.lib.6.Bart.in l.sed & si quis.§.quæsitum.ff.si quis cautionib. & ita communiter teneri refert Benedict.capr. regul.51.nu.10. quod extenditur ad renuntiationes exceptionum, vt statuta tollentia certas exceptiones, qua de re vide no.in c.sedis.de rescrip.

Rescriptum seu statutum generaliter tollens omnes exceptiones præter talem & talem, omnes alias quantumuis rationabiles tollere videtur. quare vltra specificatas nulla alia exceptio etiam sit rationabilis, erit admittenda vt no. Bart.in l.i.§.j.ff.quod vi aut clam.Cy.& Bald.in l.ita pudor.C.de adult.qui idem esse dicunt in statutis.disponentibus, quod contra instrumentum non admittatur aliqua, exceptio: nisi talis, quia tunc omnes aliæ videntur reiectę etiam si sint rationabiles, quibus accedit qđ notatur in c.item cum quis, de rest.spol.& ita communiter teneri refert, Bened.capr.reg.51.n.19.quod tametsi generaliter verum sit, fallit tamen quando exceptio veniret ex alio capite statuti, quia possit opponi. vt tenuit Bald.& Cy. d.l.ita pudor. Aut si opponeretur quod tale instrumẽtum nõ sit instrumentum vt dicit Bart.d.§.1.quia ex quo euacuat qualitatem instrumenti. potest opponi, accedit quod notabiliter vult gl.in clem.1. de sequest. poss.& fructu. Quod quantumcunque exceptio nullitatis tollatur tali statuto, tamen non censeatur sublata exceptio nullitatis proueniens ex defectu iurisdictionis vt no.Bald.in l.1.C.de condi.indeb. & ita communiter teneri refert idem capra ibid.nu.22. Fallit similiter si imploretur officium iudicis, quia id licet, non obstante tali statuto, argumento l.plane.ff.de peti.hæred. quod est verum, nisi statutum vltra disponat capra ibidem nu.24.

rescripto de consensu partium rectè dantur iudices remoti, vltra vnam vel duas dietas, cum enim ex suo facto & voluntate trahuntur partes ad iudices remotos vltra vnum aut alteram dietam, non habet locum constitutio.ca.nonnulli, sec.gl. inn.& D.Nic.ibid.de rescr.& c.statutum. §. cum vero.& ibid. de Archid.e.tit.vt vtrobique communiter tenent doct.quod etiam in practica obseruari refert Bened.capr.regu.53.nu.13.& 10. Tametsi autem sublatis dict.constitutionibus.d.c.nonnulli.& ca.statim.per clausulam generalem derogatoriam, aut æquipollentia verba, videatur rescripta indifferenter impetrari posse non solum vltra vnam aut alteram dietam, sed etiam vltra tres vel quatuor dietas, ita vt quis extra suam Diœcesin ad remotissimas partes in iudicium trahi possit, sec.doct.Ant. in d.c.nonnulli.cuius opinionem veriorem in iure tenet ibid. imol.tamen contrarium tenuit Fran.Vercellensis arg.c.sedes. de rescrip.inn.c.2.e.tit.lib.6.cum quo ibidem residet Io.And. cuius opinionem in practica seruari & communiter teneri affirmat d.reg.53.nu.16.& 19.idem Bened.capr.quia vt ibidem dicunt Pet.de Anch.& imol.non sit verisimile.quod pontifex per generalia verba derogatoria voluerit quem extra suam Diœcesin ad remotissimas partes trahi. Argumento.c.cum in multis.de rescr.lib.6. vt autem rem vniuersam ab ouo vti dicitur intelligas, l.totam regulam.

Rescripta per subreptionem impetrata nec non ab eis omnia subsecuta sunt ipso iure nulla teste Old.cons.257.fel.in c. ad audientiam 2.nu.22.de rescr.& est com.opi. teste secundũ Diaz.reg.445.ex.doct.in d.c.ad audientiam, quam amplia, & limita, vt per fel.ibi, quæ quidem subreptio ipso facto gratiam quoque vitiat c.constitutum eod.tit.& c. si motu proprio de pręb.in 6.quod comprobat Rom.cons.326.dec.in c.constitutus in prin.de rescrip.doct.in c.super literis eo.tit.ias.in l.& si legibus.n.1.C.si contra ius vel vtil.pub.sic etiam & obreptio quinimo ea magis rescriptum vitiat. Gozad.cons.2.num.25. paris.cons.1.nu.71.lib.1. Quot autem modis rescripta impugnentur? vide Host.in summa tit.de rescrip.nu.30.& dic.ꝗ nõ sufficit de subrep.solum excipere: sed requi. quod nedum ab expressa sed à tacita reiec. appellatur, cum expresse aut tacite reiici contingat, qua appellatione stante, processus nullius roboris esset, aliàs non, iux.communem doct.sententiam.per abb.in c.cæterum nu.9.eo.tit.fel.in c.suborta.nu.4. de re iud. nam simplex protesta.ad reddẽ.processum nullum non sufficit, teste abb.in c.cum olim.3.not.de of.deleg.c.ex parte.2.colum.1.de appel.fel.in c.ecclesia.S.Mariæ col.2.vers.nec excusatur de consti. Accedit, quod principi causæ status narrari debet, vt locum habeat: si in rescripto essent clausulę motu proprio, ex certa scientia, de plenitudine potestatis & clausula non obstantibus secundum.curt.cons.49.col.22.ver.13.dec. cons.576.in fi.Gozad.cons.5.nu.15. nam princeps vbi de negotio & causa certior factus non fuerit: dictis clausulis non obstantibus, præiudicium inferre voluisse nunquam pręsumitur. sed rescriptum subrep.impetratum intelligitur, vt per Alex.cons.125.in fi.lib.2.Cor.cons.189.col.3.lib.4.Bal.l.si.col.2.C.sent rescind.non posse. dec.in c.de confirmationibus nu.10 de confir.vt il. vel inutil. cum tales clausulæ in his quæ in facto consistunt nihil operatur, de quib⁹ principem notitiam habuisse non presumitur, confirmãtur prædicta ex not.per iaso.in l.si quisquam ff.si quis caut.Gozad.cons.62.n.17.& consil.5.nu.8.nu.9.vnde à principe vt causa ipsa auocata intelligatur illius status narran.est, aliàs eam euocare voluisse non est præsumeñ, sed princeps causam cognoscere incipiens ad se eam auocare videtur dec.in c.cum. M. Ferrar.nu.36.secunda concl.consti.cons.137.& est com.opi.teste Rip.d.c.n.197.& ideo attentata deinde coram inferiore reuocantur, ex not.per prædictos doct.Rip.d.c.nu.96.vbi extendit, etiam si inferior ipse auocationem ignorasset, & hanc esse communem opin. quam tamen intellige cum temperamẽto, si motu proprio à põtifice fieret ea auocatio, secus si ad partis petitionem, & di-

xit egid

xit egid.decis.139.causam esse deuolutam procedendo ad vlteriora, sic vt eam iudex reassumere videatur, quinimo per solam commissionis præsentationem absque citatione censetur deuoluta, egid.decis.576.de clausula vero ex certa scientia quæ excludat errorem præsumptum, & tollat vitium surrep.no.Rol.cons.1.nu.65.66.lib.3.& ibi nu.67.ꝗ rescriptum ex certa scientia remouet commune obstaculum, addita clausula de plenitudine potestatis, & nu.68.ꝗ ea clausula de plenitudine operatur vt nihil opponi possit quod anullet gratiam, vide latius ibi plura notab.in materia clausul.in rescrip.

Reseruatio iuris colonici in contractu facta, nihil operatur: nec prodest reseruanti, nisi emptore sciente nullum subesse colonum, est com.opi.sec.Alex.cons.28.visis ver.& ideo. volu.1. M.Chærian.

Reseruatio super fructibus. Si iudex in sententia dicat: reseruo iudicare de fructibus, quia non de eis liquet, poterit super eis alia die iudicare, sec.spe.in ti.de dispu.& alleg.§.si.ver.quid si de fructibus.& Io.And.ibi in add.gl.cum Bart.in l.terminato.C.de fru.& lit.exp. licet contrarium teneant Sal.ibi.& Angel.in l.Paulus.ff.de re iud.allegans inn.in c.cùm dilectus. extrà de dolo, & contumacia. Balb.decis.430.

Resistere non licet iudici, quando procedit vt iudex, secus si procedit vt priuatus, vt est com.opi.Clar.q.29.vers. sed hic incidenter. Bonacoss.

resistentem non licet occidere beroariis. Nisi aliter facere non possent Clar.q.29.in prin. Bonacoss.

resistentes iudici. Si cõsanguinei seu attinentes alicuius appellauerint, aut vnus eorum in casu à iure permisso à sententia contra illum lata in criminali, & iudex velit facere executionem, possunt iudici resistere, sec.inn.in c.si quando.extr.de of.dele.Bal.in l.aductos.C.de episc.aud. Balb.decis.257.

resistere se defendendo quis potest magistratui, qui extra iudicialiter procedit, siue grauamen sit reparabile, siue non. Grassus lib.1.concl.communi.c.2.q.10.com.dicit. secus si iudicialiter, vt est com.opi.ibi. Bonacoss.

PRO.resoluto iure datoris, resoluitur ius acceptoris. l.lex vectigali fundo.ff.de pign. Bellonus.

respondere qui simpliciter ex statuti forma tenetur, & alioquin pro confesso haberi debet, non simpliciter respondisse videbitur, si dicat, quod centum nummos, quos Mæuius ab eo petit, non recepit, & quod si aliud aliqua ratione apparuerit, ait se illos in eiusdem Mæuij negocia expendisse. commune inquiunt ias.in l.1.§.si quis simpliciter.ff.de vul.& pup. Boer, decis.339.nu.4. E.Suarez.

PRO. responsio debet esse conformis interrogationi ad hoc vt valeat l.1.§.si quis simpliciter.ff de verb.obl.in §.præterea inst.de inut.stip.l.vt responsum congruum.C.de transact. Bellon.

PR.responsio sine interrogatione valet.l.si sine.ff. de inter. Bellon.

PRO.respondere de iure licitum est, etiam in 17.anno.l.1.§.1.ff.de postul. idem.

responsio indefinita in criminalibus secundum specificam interrogationem, vt videatur reus confiteri factum, & cohærentia, tamen secundum interrogationem præcedentem.& ista est com.opi.de qua ias.in l.si cui.§.fi.n.10.& seq.ff.de leg.j. licet contraria videatur communis, & in practica seruetur. & maximè quando tractatur de graui præiudicio.& quãdo sunt opiniones doctorum pro & contra iudicandum est pro reo ad absoluendum, vt ibi dicit ias.qui tenet hanc secundam cõmunem opin. fatetur tamen ias.ibi primam opin. esse magis communem. Bonacoss.

responsuris de facto proprio tempus ad deliberandum nõ indulgetur. commune proferunt pract.Conrad.nu.2.Amand. de synd.nu.184.I.Cla.in pract.§.vlt.q.45.vers. sed hic quæro. E.Suarez.

restitutio ex capite ignorantiæ post 40.an. intra quadriennium competit ecclesiæ & pauperibus, reiecta opinione Alexandri dicentis quòd post centum annos.Boer.decis.39.nu.7.& Bello.cons.46.nu.15.com.dicit. B.Villal.

restitutio ex capite ignorantiæ, datur contra præscriptionem 30.an.Bertr.cons.15.vol.1.nu.42.& curt.iu.cons.57.nu.3.& Balbus tract.de præs.in 4.part.4.prin.q.29.cõem dicunt.

Limita tam in præscriptione quadragenaria, quam in alia, si restitutio in integrum petatur pro consequendo lucro.ias.in l.possideri.§ Labeo.nu.14.de acq.poss.ff.com.dicit. idem.

Nota primò, ꝗ hoc quadriennium intra quod restitutio est postulanda, incipit currere à tempore læsionis, & impletæ pręscriptionis, Balbus de præscr.in 5.part.q.2.com.dicit.

Nota secundò, ꝗ hoc quadriennium non currit per vitam prælati alienantis. Idem Balb.ibi com.di. Et de hoc quadriennio vide s.in verbo absens, nu.2.cum seq. idem.

restitutio in integrum transmittitur ad hæredem hæredis impeditum ex aliqua causa non adire hæreditatem sibi delatam, rub.57.nu.2.com.dicit. idem.

Amplia, ad hæredem ab intestato. Io.Mau.de resti.in integ. c.288.com.dicit. idem.

restitutio in integrum per clausulam generalem datur hæredi non soluenti canonem, etiam aduersus præscriptionem quadragenariam. Hier.Cagn.in reg.qui in alterius.ff.de regu.iur.nu.6.com.dicit, vbi vide bonam distinctionem, vide in litera.C.nu.70. idem.

restitutio in integrum ex clausula generali datur contra sententiam ex scriptura de nouo reperta.curt.iun.cons.18.nu.1. comm.dicit, quam intellige in reo, non autem actore, & vide Boer.dec.307.& ias.in l.imperatores, n.6.ff.de re iud. idem.

Nota istam communem ad ampliationem.l.1.tit.26.par.5. idem.

restitutio in integrum ex capite iustæ ignorantię datur contra præscriptionem 30.an. Hanc communem esse testantur multi, Soc.Matth.affl.dec.Balbus, Boer.Alex.Hier. Gratus Tiraq.Couar.Aym.Crauet.Arius Pinel.Ioan.Dilect.qui omnes hanc esse communem dicunt.vt eos refert Ferd.Vasq.illu.contro.lib.2.c.75.statim post prin. I.Fichard.

Vtrùm verò talis restitutio, ex eodem capite detur etiam contra præscriptionem quadragenariam, nõ mediocriter cõtrouertitur. Quòd concedenda sit, communem esse opi.dicunt Alexandrinus Felinus, Balbus, Boerius, Alexandrinus, Aymon Crauetta.

Contrariam autem opinionem tenuerunt ferè omnes prædicti doc.(sibi ipsis contrarij.) Ex quibus Soci.Patruus & Alexandrinus hanc dicunt communem idem dicunt Apostill.Socinus Nepos.Gomesius, Galiaula, & Io.Dilectus.pro vt eos refert Vasquius in d.c.75.Imò ex illis Alexandrinus & Crauetta, post alios, voluerunt etiam contra centenariam præscriptionem, talem restitutionem esse concedendam in illis casibus, in quibus currit centum annorum præscriptio contra ecclesiam vel fiscum, vel ciuitatem &c.

Ipse autem Vasquius ibidem ita concludit.

Quid dicendum? Et sanè longe verior est in puncto iuris opinio, partis negatiuæ, in omnibus quatuor casibus premissis, vt in præscriptione longi temporis, decem, vel 20.an.& in pręscriptione centum annorum, cesset restitutio, postquàm eæ præscriptiones legitimè expletæ fuerunt, ne præscriptio iam perfecta, infecta reddatur, &c. Et ibidem multas pro hac conclusione rationes affert. B.Villal.

Amplia ad testes de nouo repertos, ias.in d.l. imperatores. n.10.com.dicit, quam communem intellige in vniuersitate, ecclesia ac minore: nam in aliis stat regula in contrarium, de qua p ias.in d.l.imperatores, vbi ponit regulã & limitationes.

restitutio est necessaria, quando petitur sententiam retractari ex eo, ꝗ fuit lata ex falsis probationibus, licet sit tutus exceptione falsitatis, iaso. in d.l. diuus Adrianus.nu.8.ff. de re iud. communem dicit.

Nota primò ꝗ hæc exceptio, vel actio falsitatis, est proponenda intra quadriennium, quod datur ad restitutionem in integrum petendam, ias.ibi nu.30.magis com.dicit. idem.

Nota secundò, quò ad hoc ꝗ competat restitutio, sufficit probare falsitatem testium sine eo quod probet corruptelam, nisi petens ad vtrunque adstringatur probandum, ias. ibi nu.18.com.dicit.

Amplia, si vtrunque imponatur diuersa oratione, vel quando vnum non qualificat alterum, vt si dicatur, actor produxit testes falsos, & corruptos, non tenetur ad vtrunque probandum, ias.ibi.nu.22.com.dicit. idem.

Restitutio concessa minori in iis, quę sunt indiuidua & connexa, ad consortes extenditur, Io.Mau.de resti.in integ.c.185. com.dicit. idem.

Restitutio concessa Bannito, vel rebelli per principem, non trahitur ad bona ipsius restituti iam anteà amissa, vel per principem in alium alienata Communiter asserunt omnes docto. l.Gallus §.& quid si tantum.ff.de lib.& posth.Et Aegid.Bellame.decis.774.exceptis tamen bonis ad fiscum delatis, & alteri nõdũ ꝓcessis, put limitat Pet.Pau.Paris.cons.69.n.199.I.F.

ADDITIO. Hoc idem sequitur Cassan.in cons.66.Aliqua, n.65.& idem in aliis causis, in quibus consors priuilegiatus fuerit, cum vnitorum ad inuicem eadem sit natura, Io.de Amic.cons.1.in causa & lite.n.15.& refert M.Ant.Bard.tract. de tempo.vti.& contin.in c.18.sub nu.24.

De iure regio, licet appellatio vnius ex sociis prosit omni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus aliis,tamen ſi ſententia retractatur, ex reſtitutione minoris,habentis rem communem,non prodeſt aliis.l. 5.tit.23.parte 3.quæ videtur eſſe contra noſtram communem. B.Villal.

Reſtitutio in integrum ceſſat in executionibus pœnarum, Mau c. 152.com.dicit.

reſtitutio in integrum poteſt delegari indiſtinctè,iaſ.in l.ne quicquàm.nu.82.ff.de of.proconſ.com.dicit. idem.

reſtitutio,ſi alicui eſt facienda de aliqua re,ſufficit quòd in bonitate intrinſeca,ac ſubſtantia non mutata reſtituatur,Boeri.deci.327.nu.11.com.dicit. idem.

reſtitutio in vna cauſa conceſſa circa eandem rem non poteſt reſtitutio iterum poſtulari,nec eſt concedenda, Io.Mau. de reſti.in integ.c.258.com.dicit.

Nota iſtam communem ad intel.l.18.in ordine de madrid. vbi prohibentur minores reſtitui,ſecundò,ad opponendum, & excipiendum in cauſa, quòd illa prohibitio extenditur ad totam cauſam,etiam cauſæ appellationis. idem.

Reſtitutionem in integrum poſt quadriennium non competere,regulare eſt c.1.& c.3.de in integ.reſt.li. 6. fallit tamen vbi adeſt enormiſſima læſio, quia tunc ſiue eccleſia, ſiue minor ſit, qui taliter læſus ſit, reſtituitur lapſu quadriennij non obſtate.gl.eſt in d.c.1.de in inte.reſt.quam Soc.dicit communiter approbatam in conſ.226.in cauſa.lib.2. vbi videas quando dicatur enormiſſima læſio. quod conſilium prout affirmauit mihi dominus meus reuerendus,& excellentiſſimus Ant. Auguſtinus,apoſtoli cauſarum palatij ex primatibus auditor meritiſſimus tempore ſuo Rota ſequura fuit,& obſeruat, Addi poteſt Roman.conſ.123.circa prin.nu.5.Alex.verò conſil. 30.ponderatis.lib.5.inquit,quòd poſt quadriennium non datur reſtitutio aduerſus rem iudicatam etiam ſi de leſione conſtet.potes tu intelligere pro concordia,niſi læſio ſit enormiſſima,quia tunc ſecus,vt per Soc.& Ro.allegatis conſiliis.F.T.

Beneficium reſtitutionis in integrum etiam ciuitati, & caſtro, & vniuerſitati hominum, quæ per ſuos adminiſtratores regi ſolet,conceditur.eſt com.opi.ſec.Rom.in conſ.323.pro plenior.verſ.ſecundò videndum. Chærian.

reſtitutio in integrum non conceditur priuato aduerſus præſcriptionem 40.an.eſt com.opi.ſec.dec.conſ. 375.iuridicam eſſe.circa fi.& latè conſ.29.& pro tenui. Secùs tamen eſt in eccleſia,quoniam illa reſtituitur:vt ſuprà in verbo.eccleſia. nu.1.& 4.vide infrà nu.5. M.Chærian.

remedium reſtitutionis in integrum cum ſit extraordinarium,non habet locum vbi competit ordinarium,niſi per ipſum remedium extraordinarium,pinguius & vtilius ipſi agenti ſuccurreretur.gl.eſt com.approb.in l.fi.C.ſi adu.rem iud. ſecun.Alex.in conſ. 107.domine Alexander.in fi.vol.7. idem.

Non ſoluenti canonem, propter probabilem ignorantiam, mediante reſtitutionis beneficio ſuccurritur.glo.eſt com.approb.in l.2.C.de iur.emphy.ſec.dec.in conſ. 58.in fi.vol.1.idē.

aduerſus præſcriptionem cauſatam ex capite ignorantiæ, conceditur in integ.reſt.eſt com.opi.ſec.Alex.in conſ.77.viſo proceſſu.vol.6.etiā ſi ſit præſcriptio.40.an.eſt com.ſec. eund. in conſ. 159.viſo.vol.2. Contrar.tenet Soc.& dicit neminem diſcrepantem in conſ.2.præterea.vol.3. idem.

reſtitutio papæ vel principis nunquam retrotrahitur, quo ad bona & iura,in alium medio tempore ſolenniter & iuridicè tranſlata.eſt com.opi.ſec.iaſ.in conſ.139.in cauſa.vol.j.idē.

reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ,datur etiam contra præſcriptionē 20.an.Eſt vera & com.opi.ſec.Goza.in conſil.56.circa primum.n.11.poſt Alex.in conſ.171.& conſ.84. vol.1.& conſ.116.vol.5. idem.

reſtitutio ex ignorantiæ capite aduerſus 30.an.præſcriptionem concedi proculdubio debet.commune affirmant Alex. conſ.77.lib.6.Bertr.conſ.15.nu.42.lib.1.Gozad.conſ.56.nu. 11.curt.iu.conſ.57.nu.3.Balb.de præſcrip.4.part.4.part.q.29. Quamuis contrarium commune perperam affirmet Soc.conſil.2.verſ.præterea lib.3. Sed & poſt 40. an. ſpatia eccleſiæ,ac pauperibus conueniet.commune inquiunt Boer.deciſ. 39.n. 7.Bell.46.nu.15. E.Suarez.

reſtitutio in integrum & contra ſententiam dabitur ſcripturæ de nouo repertæ nomine,vt frequenter placitū ait curt. iu.conſ.18.n.1.Nec hæc alia reſtitutio relegato iuſtè illam poſtulanti deneganda eſt.commune inquit idem cur.conſ.182. n.13.omnis tamen in integrum reſtitutio in pœnis ſilet.commune effert Mauric.de reſtit.c.152.vbi autem poſtulata in integr.reſtitutio eſt ſententiæ executionem remorabitur.commune dicunt Pariſ.conſ.100.nu.18.lib.1.Bellon.conſ.18.nu. 22.Did.à Couar.in pract.q.c.25.nu.7. amicus noſter Grauat. ad Veſtrium.lib.8.c.3.nu.25.Nec initium antea capiet reſtitutionis in integrum petendę tempus quàm à ſciētię die,quam uis antea centum anni præterfluxerint. commune affirmandec.conſ.36.Io.Dilect.de aut.teſtand.tit.11.caut.1.Viuius lib. 1.opin.146. idem.

reſtitutio in integrum & ob res minimas minori concedetur,vt verius & receptius aſſerunt Arius Pinel.in l.2.part.1.§. 1.nu.26.C.de reſcin.ven. Did.à Couar.lib.1. variarum reſol. c.3.n.11.Eman.à Coſta in l.Gallus.§.& quid ſi tantùm.2.par. nu.77.cum ſeq.ff.de lib.& poſth.Quæ ſi in iis minori indulgetur, quæ indiuidua & coniuncta ſunt,ad conſortes dilatatur. commune ponit Mauric.de reſtitutio.in integr.c.185.Præbetur autem omnis reſtitutio regi, quæ minori conceditur. commune pronunciat Boer.deciſ.265.nu. 2. Quin & reginæ quoque indulgebitur,vt iudicatum atteſtatur Luc.de pen. in l.cubicularios de proxi.ſacr.cubic.lib.12. Et cuiuis etiam republicæ,cuiuis vrbi atque etiam caſtro popularibus ita referto,vt ſuis adminiſtratoribus regatur,proculdubio elargietur. commune ponunt Rom.conſ.423.pro pleniori.li.3.dec.conſil.42.in fi.Turz.opi.141.& amicus noſter Nic.Anto.Grauat. ad Veſtrium.li.8.c.3.nu.22. qui verò reſtitutionem in integri iure minoris deſiderat, allegare ac probare debet ſe vel propria facilitate, vel aduerſarij dolo læſum eſſe, at quod adhuc intra reſtitutionis tempus ſit,nec allegare neceſſe habet.commune dicunt Io.Nic.in add.ad Alc.de præſum.reg.1.præſum. 42.Eman.à Coſta in l.ſi ex cautione.poſt limit.vlti.nu.3.C.de non nu.pec.Viuius ſi.1.opi.215. Huic porrò reſtitutionis beneficio minor minori in ætate renunciare nequit, ad maiorē ætatem productus nulla re id facere prohibetur. commune ait Pan.in c.ſi diligenti.de foro compet. idem.

reſtitutio in integrum nō admittitur,quando in contractu venditionis vel donationis eſſet iuramentū appoſitum.auth. ſacramenta puberum.C.ſi aduerſ. vend. vnde illa auth. etiam procedit in contractu venditionis & donationis.glo.ibid. in verbo ,contractus. Quam communiter approbatam eſſe inquiunt Bartholom.Soc.in conſ.279.n.1.in 2.vol.& conſ.53. nu.29.in 4.vol.& Rol.à Valle in conſ.59.n.6.in 1.Tom.conſ. vbi ipſe nu.4.poſt Crauet.in conſ.7.nu.2. & in conſ.151.n.6. in 1.par.conſ.egregiè tradit,minorem,quando eſt leſus vltra dimidiam iuſti precij,non poſſe agere reſtitutione in integrū, ſed remedio.l.2.C.de reſcin.vend.agendum eſſe, quando ſolum eſſet læſus in præcio, ſecus ſi in re,quia tūc agere poterit, vt ad rem reſtituatur. Kirchouius.

reſtituatur ad appellandum reipublicæ cauſa abſens, vt frequenter placitum aiunt Aret.conſ.160.nu.7.cur.iu. conſ.60. nu.etiam 7.Cuius quidem reſtitutionis effectus is eſt, vt & abſentiæ,& impedimenti tempus de medio auferatur. commune inquit Balb.de præſcr.part.6.q.1.caſu 22.n.26.& vide quę ſuperius obſeruo ver.abſens. E.Suarez.

reſtitutio in integrum conceſſa minorib. non tollitur per ſtatutum ꝙ ſententia arbitri non deberet reduci ad arbitrium boni viri,quin minores non poſſint vti læſi petere reſciſſionē laudi.Bald. in l.ſi minor.§.ſi minores.ff.de minoribꝰ & in conſil.208.in vol.& 187.in 2.volu.conſ.Pulchrè Pan.in conſ.31. verſ. ſtatutum autem curiæ in 2. part. conſ. Et hanc communem opi.appellat cum plurib.adductis authoritatib.Maria.Soci.iu.in conſ.48.nu.55.in 1.par.conſ. kirchouius.

reſtitutio in integrum non datur minori,quando ſtipulatio vel contractus incepit à defuncto, & minor ſuccedit minori, cum quo nihil eſt geſtum,ibi non conſideratur perſona minoris,ſed maioris à quo initium habuit.Bart.& alij in l.2.C.ſi adu. uer.vend.pigno.& in l.fi.in quibus cauſ.reſti.in integ.non eſt neceſſe.Io.Hannibal.in l.poſt contractum.n.146.verſ.Sed aduerte,quia ex quo ſumus in tempore conuentionali,&c.allegans tex.l.Aemilius.ff.de minoribus.l.& ff. de donat. Quam ſententiam communem opi.doct. eſſe teſtantur iaſo.in conſ. 226.in 2.vol.& Roland.à Valle,in conſ.10.num.14.cum ſeq. kirchouius.

Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ, non competit contra præſcriptionem quadragenariam,vt aliàs dari ſolet iux.l.1.in fi.ibi,ſi qua mihi iuſta cauſa.ff. ex quib. cauſ. maior. Nam ſi daretur, vtique qui tanto tempore poſſedit, non eſſet plenißimè ſecurus,ſed moleſtiam pateretur contra prædicta. Ita hanc opinionem tanquam veriorem ſequutus eſt pluries legendo,& Soc.iu.vt atteſtatur in conſ.37.nu.5.vol.4.Vbi in ter alia hanc opinionem firmaſſe dicit in conſ.76.cum diebus elapſis nu.102.& in conſ.145.n.77.78.& 79.vol.1.In quibus oſtendit,hanc opi.magis communiter approbari, licet aliqui reperiantur,qui contrarium tenentes aſſerant, eorum opi. eſſe communem ſed errāt, vt conſtat ex allegatis per Soc.iu.in d.conſ. Adduxit enim 16.vel 17.doct.magni nominis,opinionem hanc noſtram tenentes, & vltra allegatos in d. conſilio addit. Quod

addit.Quod hanc opinionem tenent infra ſcripti Moderni,videlicet Bertr.conſ.139.cum ſupponatur 2.vol.ex primis,&in conſ.203.punctus qōis.n.4.& 5.2.vol.in nouisPariſ.conſ.23. prima in huiuſmodi nu.221.1.vol.Igneus in l.3.§.ſi conditionis.nu.126.ff.ad Syllan.Alex.in conſ.56.circa dubitationes.ad fi.vbi poſt dec.dicit quod eſt com.opi.& Tiraq.in tract. de vtroque retract.Car.234.n.37.38.& 39. Et ante omnes iſtos ita videtur tenere iaſ.in conſ.209.vera vt arbitror.vol.2. Hæc refert Soc.iu.d.conſ.37.nu.5.vol.4. E.Muſcul.

Reſtitutio in integrum competit etiam ratione lucri. l.ait prætor.§.fi.ff.de minor.& in c.conſtitutus.vbi abb.in 6.nota. extr.de in integr.reſtitut.Limitatur non procedere,ſi tale lucrum cum iniuria, & damno conſideretur. Nam quando reſtitutio eſt concedenda,etiam ſi de lucro agatur,neceſſe eſt,vt tale lucrum fecerit abſque preiudicio alterius.prout declarāt Ang.Paul.de Caſt.Raph.Cuma.& Roma.in l.cum quidam.in prin.ff.de acq.hær.Vbi etiam idem tenent Alex.ver.limitatur tamen hoc Aret.ver.nec tamen intelligo,& iaſ.1.not.in prin. ver.limita niſi illud.Et hoc eſt commune dictum,nemine cōtradicente,vt atteſtatur Soc.iu.in conſ.46.n.43.in 4.vol.E.M.

reſtitutio in preſcriptione conuentionali,non datur ex clauſula illa,ſi qua mihi iuſta cauſa videtur, ex capite ignorantiæ. Hoc aperto ore firmauit curt.Sen.in conſ.58. ſuper præmiſſa dubitatione,verſ.ſed præmiſſis omnibus,vſque ad fin. vbi ad hoc,facit quinque pulchra fundamenta,& in eis in effectu reſpondet omnibus contrariis,& ita etiam ſequitur pro veriore opinione Hier.Cagn.in l.2.C.de pact.inter emp.& ven.in j. lect.in q.16.ſub n.125.cum 4.ſeq.Et licet idem doct.in 2.lect. eiuſdem l.n.j.Contrarium teneat aſſerendo,ita magis communiter teneri.Tamen verior videtur opinio ſupra poſita: vt dicit Soc.iu.in conſ.45.num.3.vol.4.remittens ibi ſe ad curt.ſeni.in d.conſ.58. E.Muſcul.

Reſtitutio ,quando competit non ratione minoris ætatis, ſed tantum ex æquitate, de qua in illa clauſula ſi qua mihi iuſta cauſa videbitur quia non datur in priuilegium perſonæ, ſed tātum ex illa æquitate,non poteſt dari,vbi ceſſat æquitas, putà,quia aliunde poteſt ius ſuum ꝙſequi,vt poſt alios,quos allegat Ruin.in conſ.119.videtur fortaſſe prima facie nu.21. vol.5.& eſt inſignis doctrina Bar.communiter approbata in l. Aemilius.ff.de minor.Quam &Soc.iu.in conſ.46.nu.47.vol. 4.refert & ſequitur. E.Muſcul.

reſtitutio in integrum datur minori aduerſus præſcriptionem 40.ann. & quæ reſtitutio ex capite ignorantiæ conceditur nedum minori ſed maiori aduerſus eam præſcriptionem 40.an.ſecundum magis communem per Rol.conſ.72.n.46. 48.li.3.& conſ.68.col.4.eodem, vbi ponit declarationem notab.nu.21.& 22.vbi ꝙ in caſibus in quibus conceditur reſtitutio minori,in eiſdem conceditur vniuerſitati & villæ, ſecundum communem ibi,Quid in eccleſia?& dic, ꝙ reſtituitur etiam aduerſus præſcriptionem 40.an.ſecundum communem d.conſ.68.nu.24.26.27.vbi ꝙ præſcriptio quadragenaria nō nocet illi qui impedimento iuris vel facti agere non potuit,de quo vidē que ſcribit Rom.conſ.123.col.4.in fi.conſ.166.colum.pe.in prin.nu.12.Quid in eccleſia?vide ibi col.fi.vbi quid de vna eccleſia an aduerſus aliam eccleſiam reſtitutione in integ.vti poſſit?Diſtingue, vt per eum d.conſil.166.123.col.fi. vbi an poſt quadriennium ad reſtitutionem datum detur reſtitutio?quod repetit etiam conſ.369.nu.22.aliquam ponit fel.in c.1.poſt nu.9.de præſcri. Hipp.ſing.ibi.Quibus adde, ꝙ ignoranti aduerſus quem præſcriptio longi temporis cucurrit,datur in integ.reſtit.ſecundum Rom.conſ.477.col.fi.quæ concl.procedit etiam in eccleſiis & hoſpitalibus,quæ regulariter ,nec ſolum ex capite ignorantiæ reſtituuntur,teſte eodē Rom.conſ.123.nu.3.conſ.407.nu.2. Nunquid autem eccleſia ſeu hoſpitale poſt lapſum quadriennij à tempore præſcriptionis decurſæ excludatur à dicta reſtitutione? dic,vt per eundem Rom.conſ.407.col.2.n.6.conſ.123.ante n.5. ver. quinimo.conſ.166.poſt nu.12. iaſ.in l.2.nu.49. C.de iur.emphyt. Boer.q.39.col.5.in prin.& vide tex.in c.1.de in integ.reſt.lib. 6.in l.vlt.C.de in integ.reſt.

Reſtitutio non datur aduerſus curſum temporis,cuius initij memo. non eſt in contrarium, ſecundum communem per Rol.conſ.59.poſt nu.17.& ſeq.li.4.item non datur reſt.aduerſus præſump.iuris & de iure,quæ non admittit probationem ꝙ trarium vt eſt in præſcriptione immemoriali Rol.d.conſ. nu.20.& aliis nu.ſeq. vſque ad nu.26. vbi latius proſequitur declarando,& d.nu.26.vbi ꝙ reſt.in integ. non conceditur actori aduersus præſcriptionem immemorialem , ſecus in reo conuento,vt ibi.

Reſtitutio temporis appellanti. Licet propter impedimentum contingens appellanti in ſecundo anno, non detur tertius annus:poterit tamen ei ſuccurri beneficio reſtitutionis in integrum aduerſus lapſum ſecundi anni ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa,de qua in l.1.in fi.ff.ex quib.cauſ.maio. Quæ reſtitutio tanquam remedium extraordinarium non videtur in tali caſu remota,ſec.gl.& Sal.in auth.ei,qui.C.de tempo.app.Roma.& Nicel.in l.2.ff.de re iud.per l.1.§. quæſitum. ff.de ſepara.in l.planè.in fi.de peti.hæ. ꝙ imò ſuccurratur appellanti de iure communi in caſu premiſſo,videtur caſus in c. ex ratione.extrà de app.ſed ille textus ibi, præiudicium generari,intelligi debet ope reſtitutionis in integr. ſec.Roma. vbi ſ.& Pan.ibi.Archi.2.q.6.ad fi.niſi ſecundum eos impedimentum proceſſerit facto iudicis , vel fuerit de partium conſenſu ſuperceſſum,quia tunc ipſo iure tempus non currit,nec opus eſt reſtitutione,cle.quandiu.de app. & ſec.glo.d.c.ex ratione. & in d.auth.ei,qui. Balb.deciſ.478.

reſtitutio in integrum ex ignorantia probabili,etiam maioribus concedenda eſt,ſec.gl.fi.cæteros,præſertimque iaſ. in l. 2.C.de iur.emphy.ſpec.in tit.de locato.§.nunc aliqua.q.15.& ſeq.Bar.in l.Aemilius.de mino.dec.conſ.564.nu.19.fel.in ca. vigilanti.de præſcr.affl.deciſ.37.in prin.& 329.per totum.Barto.cæteroſq; communiter in l.cùm filius.§.in hac.ff. de verb. obl.Craue.conſ.204.nu.22.& conſ.225.nu.7.Rui.conſ. 139. nu.14.& 17.vol.2.conſ.26.nu.19.& 32.vol.3.& Balb.in tract. de præſcr.in 4.part. 5. partis prin.q.29.vbi cum aliis copiosè relatis per eum dicit iſtam communem opinionem fore.& Gram.quoque deciſ. 52.nu.5.& ſeq.& ſic non tantùm minoribus ex iuſta ignorantia,verùm etiam maioribus,vt ſ.docuimus ipſa in integ. reſtitutio ex clauſula generali venit concedenda. F.Viuius lib.2.opi.245.

reſtitutio in integrum non competit doctori minori 25.annis,propter peritiam & probatam induſtriam eius, vt vult gl. in l.j.C.qui aduer.quos.Allegando enim facilitatem,dici turpitudinem ſuam.l.2.§.nuncij.ff.de ori.iur.hoc tenet domi.Cato.in l.1.ff.quod quiſ.iur. Balb.deciſ.369.

reſtitutio in integrum per clauſulam generalem datur hæredi non ſoluenti canonem, etiam aduerſus præſcriptionem quadragenariam.Cagn.in reg.qui in alterius.nu.6.ff. de regu. iur.diſtinguendo vt ibi. Bonacoſſ.

reſtitutio in integrum ceſſat in executionibus pœnarum, Mauritius de reſt.in integ.c.152.com.dicit. idem.

reſtitutio tamē in cauſa criminali peti poteſt contra ſententiam,& proceſſum,licet non contra crimen.Bal.in l. ſi operis. C.de pœnis. idem.

reſtitutionem in integrum ex capite ignorantiæ aduerſus canonem non ſolutum dari , ſecundum magis communem opi.pluribus allegatis authoritatibus conſulendo ſcribit Soci.iu.in conſ.70.nu.23.verſ.vltimò probatur in 1.part.conſil. Kirchouius.

reſtitutio in integrum etiam poſt decurſum quatuor annorum ſpacium , ſi enormiſſima læſio arguatur concedi debet, commune ſatur Soc.conſ.266.in cauſa.libr.2.Et ſemel atque petita reſtitutio eſt,ſententiæ executionem impedit. commune inquiunt iaſ.in l.qui ſe obtulit.§.condemnatum.nu.23.ff. de re iud.amicus noſter Graua.ad Veſtrium li.8.c.3.nu.25.& vide ſupra nu.69. E.Suarez.

reſtitutioni ſubiecta quibus interpretum depoſitionib.illuſtrentur,vide ſupra ver.Alienari & ver.prohibita.Et memineris quod nec pro ſeipſo redimendo filius alienare illa poterit. commune dicunt iaſ.in auth.res quæ n.20.commune de leg. Arius Pinel. merito atque humaniter, in contrariam ſententiam abiens,in auth. niſi tricennale.nu.36. prope finem.C. de bo.mater. E.Suarez.

reſtitutio datur eccleſię & monaſterio aduerſus contractus ex quibus reſultat læſio , item contra ſententias iudiciales, aut arbitramentales,ſecundum Rom.conſ.123.col.pen.& fi. conſ.369.nu.22. vbi an poſt quadriennium ad reſtitutionem datum,detur reſtitutio? & dic,vt per eum locis præalleg.præſertim conſ.123.col.4.& 5.conſ.166.col.pen.

reſtitutio in integ. vt petatur principaliter : requiritur ſpeciale mandatum,ſecus ſi incidenter,teſte Rol. conſ.26.nu. 1. nu.7.li.2.poſt abb.in c.ſciſcitata nu.5.de reſt.in integ.vbi plura in materia ſpecialis mandati.

reſtitutio in integrum non competit hæredibus ſubſtitutis:quando culpa tutoris non fuit adita hærediras pupillo delata,ſecundum communem per Burſ.conſ.8.nu.4.lib.1.

Reſtituitur maior etiam ex clauſula generali,ſi qua mihi iuſta cauſa, ex capite ignorantiæ aduerſus præſcriptionem longiſſimi temporis , ſecundum magis communem per Burſat. conſ.26.nu.34.lib.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Restitutio in integrum ad adeundam hereditatem non adi tam competit tantùm absenti causa reipublicæ seu ex alia causa legitima excluso tempore vel morte, idest impedimento in firmitatis, secundum communem per Bursa.cons.60.num.5. libr.1.

restitutio in integrum denegatur, nisi de læsione constet causata sui facilitate, vel dolo aduersarij, secundum magis cõmunem per Burs.cons.27.nu.17.lib.1.

restitutioni in integrum aduersus læsionem renuntiari potest in compromisso, secundum magis communem per Burs. cons.114.nu.31.lib.1.

restitutus à principe etiam quo ad bona, non recuperat iam alienata & in alios translata, nisi id expressè caueatur, secundum communem per Burs.cons.54.nu.12.lib.1.

restitutionem in integrum aduersus præscriptionem lõgissimi temporis, etiam 40.an. concedi ex capite ignorantiæ, ex illa clausula, Si qua mihi iusta causa esse videbitur, multi doct. voluerunt, ad hanc decisionem allegantes Bart.in l.j.§.si quis autem propter.ff.de itin.actuque priua.doct.in clem. 1. de restit.in integ.per tex.illius.Clem. vbi generaliter dicitur, quod etiam aduersus lapsum temporis in integrum restitutio peti potest.Lud.Ro.in cons.166.n.12.Quorum sententiam communem & veriorem esse inquit Alex. de imol.in cons.169.n. 15.ver.non obstat.in 2.lib.& in cons.116.in lib.5.cons.appellat hanc communem conclusionem, à qua in iudicando non esset recedendum. Sed alij contrariam sententiam sequuntur, quò ad 40.an.quos refert Bartholom.Soci.in l.filiusfamiliàs. §.in hac,n.10.addens se sæpè ita consultum vidisse per doctissimos viros.vbi Apostillator in ver,sæpius,illorum doct.consilia meminit.ff.de verb.obl.Et hanc sententiam communem doct.opinionem esse testantur Philip.dec.in consil.375.nu.5. vers.& vlterius ista conclusio,& se refert ad cons. 29. vbi ipse eandem sententiam latius tradiderat.& ibi Apostilla. in verb. concludo.Et Marian.Soci.iu.in cons.76.nu.102. vers. & primò dico,addens & hanc veriorem, & quam idem in consilio 174.nu.32.in 2.part.se solitum defendere, & ita pluries contra Alex.consuluisse, in alia tamen præscriptione 30.ann. vel minori, si contra ignorantem interuenisset, omnes ferè consentire, dari posse in integrum restitutionem, refert. Et hanc sententiam ipse Alex.sequitur in cons.151.nu.8.&9.vbi Apostillat.in verb.attamen.in d.secundo lib.cons. kirchouius.

Restitutio ad prosequendam appellationem non datur minori nisi de læsione probetur.l.verum.§. item non restituitur. ff.de minor.25.an.l.nam postea.§.si minor. ff.de iuireur.Bar.l. fi.in fi.C.de in integ.rest.Phil.dec.in cons.436.nu.5.Quam sententiam tanquam communem latiùs explicarunt ias. in d. §.si minor.& Rol.à Valle,in cons.53.nu.42.43.44.&45.in 2.To. cons.post Crauet.in cons.179.nu.8. kirchouius.

restitutione in integrum vtitur ecclesia aduersus ecclesiam, sicque priuilegiatus contra priuilegiatum, teste abb.in c.auditis col.2.de restit.in integ.Rom.cons.166.in fi.& dic, q restitutus non respub.sed ciuitas,& pagus, secundum Bar.& Bal.in l.respublica C.ex quib.caus.maior.Alex.cons.1.lib.4.& hanc communem dicit dec.cons.42.in fi.de quovide quę seribit ias.in l.domus.§.si fundus.nu.19.ff.de leg.1.in l.inter diuinum n.15.C.de sac.san.eccl.vbi loquitur de ciuitate & repub. quam concl.intellige,procedere,nisi in rure,puta,sex vel octo commorarentur homines,ex not.per doct.in d.l. respublica. affi.in prælud.const.reg.Neapol.q.5.princi.ex quibus resultat concl.restitutionem in integ.reipub.ciuitati,& villæ seu pago competere.

restitutio in integrum,tempus quadriennij ad peteñ restitutionem in integr.à iure præfinitum; locum habet tam in ecclesia,quàm minore,& repub.& in omnibus vniforme est,& secundum communem ex æquo omnibus competit,teste afflict.decis.175.Quod quidem quadriennium à principio vtile est,quia à die scientiæ currere incipit,secundum dec.consil. 42.in fi.Boer.q.39.nu.7.Bellon.cons.46.nu.15.Sed hanc restitutionem ex capite ignorantiæ,post 40.an.intra quadrienniũ tantum ecclesiæ & pauperibus competere dicunt, reiecta aliquorum opinione contraria,quæ prior opi,verior est,per deci.Boer.& Bellon.vbi supra illud tamen non est prætermittendum q quadriennium ad peteñ in integ.restitutionem aduersus tres sententias: vel omissas probationes à die vltimæ sententiæ computari debet,secundum capel.Tolos.q.54.55.cassiad.de in integ.rest.decis.2.

restitutus principis gratia bannitus vel deportatus non ea bona recuperat,quæ iam in tertium alienata sunt.commune inquiunt fel.in c.inter quatuor.de maio.& obedien.ias.cons. 139.in causa,lib.1.Viuius lib.1.opi.244. Excipies tamen vbi fœcunda atque vberi clausula restituitur,& si fructus inter deportationem & gratiam perceptos nunquam seruet. commune ponit Viuius vbi supra,& qui latius de hac re agit.I.Clarus in prac.§.vlt.q.59.vers.item quæro,cum seq. E.Suarez.

restitutus principis gratia bannitus.vel deportatus,non recuperat eius bona,quæ iam in tertium sunt alienata,vt est cõmunis opinio.Soarez in ver.restitutus.nisi adsit clausula prægnans in rescripto,quæ ea comprehẽdat.Fructus autem interbannum & gratiam sumpti non restituuntur, vt est communis opinio.Soarez ver.restitutus.nu.87.Bossius de sententiis. nu.11.Bellamera decis.774.exceptis bonis ad fiscum delatis, & alteri nondum concessis.Paris.cons.69.nu.199.Cassan.consil.66.Fichard.in addi.ad Villalob.litera R.nu.52. Bonacoss.

restitutus ex iustitia omnia bona etiam à tertiis possessorib. recuperat ac pœnam, & totum qd bannitus amisit:secus si restituatur per gratiam,secundum communem per Burs.cons. 54.num.35.libr.1.pro quo vide quæ scribit Roland.consilio 45.lib.4.

rescusitati testamentum rumpent, & si hæreditas ab alio adita iam sit.commune dicit fulg.in l.iura constituì.ff.de legi. E.Suarez.

Retrocurso. In his quæ motu proprio principis conceduntur,non fit retorcutio, secundùm gl.communiter approbatam in verbo decernetur.in l.j.ff.quod quisq.iuris.per quam limitatur totus ille titulus. Balb.decis.368.

Retractatio actus est pœna.Boe.decis.1.communem dicit. B.Villalob.

Retractus rei venditæ qui datur consanguineo, vel socio per statutum vel consuetudinem, est contra ius commune, Tiraq.de vtroque retract.de retrac.lignagier.§.35.num.8. com.dicit. idem.

retrouendere promittens infra certum tempus, eo elapso amplius non adstringitur retrouendere. l. 2. C. de pact. inter emptorem & venditorem. Quia illud tempus adiectum censetur causa limitandæ obligationis,proprerea obstabit exceptio q tempus elapsum fuerit.l.eum,qui.§.ita.ff.de verb.oblig. vbi doct.Soci.sen.in cons.241.nu.14.in 2.vol.cons.Hier.cagnol.in d.l.2.vers.differentia tamen est.nu.24.25.Hanc indubitatam iuris conclusionem appellat Rol.à Valle. in cons.10.n. 12.in 2.To.cons. Kirchouius.

reuelans delictum, si sit ex complicibus, vel particeps delicti, præmium ex statuto, vel proclamare non consequitur, vt est communis opinio.Cla.q.27.ver.in multis. An autem quis teneatur reuelare tractatum contra principem.vide portium in suo communium opi.regula 15.lib.1. Bonacoss.

reuelare quis potest secretum amici dictum in confessione, & etiam prestito iuramento de non reuelando,vt est communis opinio,de qua fel.in c.intimauit.nu.4.de testibus,& nu.5. quod intellige vt ibi.quia si tendit ad corruptionem multitudinis spiritualem, vel corporalem, vel gratiè damnum proximi, tenetur reuelare, aliàs non, vt ibi latius per eum. Bonacoss.

Reuendendi pacto obligatus si rei tradendæ facultatem habeat,non satisfacit soluendo id quod interest: sed rem omnino tradere cogitur. commune ait cordatè ac diligenter Arius Pinel.meus iuris doctor in l.2.par.2.c.3. nu.22. C.de rescind. vendi.licet autem reuendendi pactum in tempus perpetuum ineatur,rite 30.ann.curriculis illi præscribetur. commune testantur ias.in l.petens.num.10.C.de pact.& in l.si mater.C.de instit.& substit.latissimè Balb.de præscr.4.par.5.par.prin.q.3. & qui contrarium non de nihilo cum Fabian.tentat Ant.Gomez.de contract.c.2.nu.28. E.Suarez.

Reuerentia siue dignitas & coniunctio sanguinis quæ habet reuerentiam,sola non inducit dissensum ex taciturnitate. vt communiter teneri refert Bened.capr.reg.56.nu.33.& 37. vide j.Taciturnitas. nec sola dignitas aut reuerentia est causa reducendi actionem, quod metus causa, Bart.in l.metum.C. quod me.cau.ibid.

reuocatoria non potest agi contra tertium possessorem habentem rem alienatam in fraudem, nisi principalis antea excutiatur.ias.in §.item si quis de acti.numer.67. omnem dicit. Villal.

Limita, si notoriè constat nulla bona habere alienantem. idem ibi nu.68.communem dicit, & ponit alias septem limitationes. idem.

Reuocare princeps indistinctè potest priuilegia gratiæ, ab antecessore suo concessa.Alb.rosa. in tit.de iustin.cod.confir. nu.17. communiter doc. tenere testantur, similiter communem dicit Mar.Laud.in tract.de priu.q.34. I.Fich.

Fallit primò, si essent concessa ob benemerita. Matth.de Afflict.dec.228.nu.10. idem.

Fallit secundò, si fieret sine iusta & legitima causa, doct.in l. digna vox.C. de LL. Ceterum de iure canonico planum est, q successor quandocunque sui antecessoris priuilegia & gratias reuocare possit, c.si is cui.de præb.& dignit.lib.6. idem.

Reuocari non oportet, neque debet q nulliter factum gestumve fit, vbi omnino si id factum non esset, fieri deberet, ratio est, quia ex quo de nouo sic faciendum esset, partis non interest q reuocetur, & voces quorum non interest, recipiendę, & audiendæ non sunt, inquit iureconf. in l.j.ff.de appel.recip. probatur conclusio ex tex.in l.fi.ff.de eo quod met.caus.& ex his, quæ scribunt Ang.& Alex.in l.si finita. in prin.ff. de dam. infect.Aret.in §.quadrupl.insti. de actio. qui loquuntur in tenuta nulliter data.Pau.de cast.cons.472.in causa capturæ.Iac. in fi.li.j.Soc.cons.113.ad fi.li.3.dec.in c.cum cessante,in fi.de app.& in cons.449.ias.in l.à diuo pio.§.in venditione,de re iudi.& in l.si pacto quo pœnam in 5.no.C.de pact.curt.iu.in consil.127.vers.accedunt ad confirmationem,Gozad.consil. 21. abb.cons.29.in fi.par.2.imo.in cons.105.ver.nec obstat quod legitur & notatur:quos omnes pro comprobatione communis sententiæ, quam attestatur, refert Craue.cons.189. in causa appellationis nu.6. ad quem data facti contingentia recurrere poteris & ad eundẽ cons.65.sorores.& cons.140.in causa spolij in fine quam conclusionem veram se credere ait d. cons.65.quando ex eisdem actis constet quòd illud quod nullum est de nouo fieri deberet,aliàs secus. E.Turz.

In actione personali reus vsque ad 30.an. potest petere reuocationem tenutæ ex primo decreto quando vult reficere actori expensas,& satisfidare de iudicio sisti,sec.formam auct.& qui iurat.C.de bo.auct.iud.pos.est com.opi.sec.Alex.in cons. 205.visa dicta.circa med.vol.7. M.Chærian.

reuocatio donationis,quæ fit ex dispositione l.si vnquam. C.de reuoc.do.fit pro ipso iure immediatè,cum nascuntur liberi.com.dicit Cla.in §.donatio.q.23.ver.præterea. P.Fich.

reuocatio testamenti generalis non sufficit, si vnum vel plura testamenta præcesserint, quorum vnum vel plura habuerint clausulam derogatoriam,sed requiritur vt in reuocatione fiat expressa & specialis mentio clausulæ derogatoriæ.cõmunem dicit in §.T.q.99.vers.Et hæc quidem. idem.

reuocatione testamenti facta coram tribus testibus.si concurrat perseuerantia longi temporis nempe decennij,censebitur reuocatum testamentum factum,etiamsi postea non fiat vel subsequatur aliud testamentum.com.in §.T.q.91.vers.dictum.Si autem reuocatio fiat coram septem testibus,& testator expressè dicat se velle intestatum decedere, tunc non requiritur cursus decennij.com.in d.§.T.q.12. idem.

reuocari potest quicquid factum est ad falsam assertionem aduersarij,detecta falsitate,vt est com.opi.Alba. in cons.9.nu. 50. Bonacoss.

reuocatio procuratoris nisi parti ac iudici intimetur,domini num non releuat, quo minus ex gestis procuratoris abs se reuocati & certiorati teneatur,vt communiter receptum refert Bened.capr.reg.58.nu.3.& seq.& nu.29.& nu.24. dicit reuocationem institoriis non aliter valere, quam si publicè ac palam in loco,vbi præpositus est tabernæ,fiat, vt similiter communiter teneri ibidẽ refert vide suprà procurator & institor.

reuocatio procuratoris in iis quæ non possunt sortiri effectum sine præsenti iussu domini,vt est dominij trãslatio,& similia, quæ tempora executionis requirunt perseuerantiam consensu vt nuptiarum contractus & c.nihil interest peruenerit in noticiam procuratoris vel partis necne,quia actus neutro casu valebit.c.fi.de procurat.lib.6.l.si pœnituit.ff.de diuortiis, ponderatur in præsentia consensus, & non domini, quæ diuersę sunt animus enim domini,vbique presens esse potest sed corporalis præsentia circumscribitur loco, & sic non potest esse vbique,& communiter teneri refert Bened. capr.reg. 59.nu.21.

reuocatio procuratoris soli iudici & non parti intimata,reddit gesta ipso iure nulla,quia tunc iudex scienter contra personam non legitimam diceretur ferre sentẽtiam,aliàs si soli parti intimata foret ope exceptionis, infringerentur gesta, communiter teneri refert Bened.capr.reg. 59.num.35.suprà Procurator.

reuocatio in actibus inter viuos inducetur etiam per alienationem nullam,quæ suum sortitur effectum,nam ea quæ à mera voluntate dependent,licet nullum sortiantur effectum per translationem,vtilem tamen ademptionem faciunt,Bart. in l.etsi.ff.de adimend.legat.in l.plane.ff.de leg.i.gl.in §.si rem. instit.de legat.l.legatum.§.fi.ff.de adimend.legat.l.3.§.minor. & ibidem Bart.& gl.in.de fund.instruct.l.cùm domini.§.filius fam.ff.de pecul.lega.Bart.in l.fi.ff.de ann.legat.quod communiter teneri refert capr.reg.118.nu.13.

reus si actor est contumax,& nihil probat, absoluitur diffinitiuè,quando tempus est assignatum ad probandum,si autẽ nullum tempus est assignatum,absoluitur ab instantia,ias.in l. properandum.§.etsi quidem num.15.C.de iudi. communem dicit. B.Villal.

Amplia istam communem in tantum esse veram,q absolutus reus,quia actor non probauit,amplius de delicto illo non potest accusari,nec per actorem,nec per alium,Coua.in reso. c.1.lib.1.nu.8.communem dicit,ex doct.in l.qui de crimine, C.de accus. idem.

reus exceptionem suam probans dubiè etiam si actor probauerit plenè est absoluendus,quando dubia probatio est talis,quæ potest facere actum licitum,ias.in l.non solum.§.sciendum.nu.6.de no.ope.nun.ff.com.dicit. idem.

reus debet in expensis condemnari,si succumbat.etiamsi sententia sit interlocutoria,ias.in l.properandum.§.siue autem.n. 19.com.dicit.

Fallit,nisi iustam habuit litigandi,Hiero.cagn.in l.qui in alterius.ff.de reg.iur.n.25.com.dicit.

Concor.cum l.7.tit.22.par.3.per quam declaratur l.39.tit. 2.& l.8.tit.3.par.ca.& l.6.ti.13.lib.2.For.ll.& vide quæ habes in vers.iudex. idem.

reus conuictus de homicidio, potest se iuuare, q ad suam defensionem illud fecit.Hier.cagn.in l.nemo.nu.4.ff.de re.iu. com.dicit. idem.

reus inuentus cum aliqua re subtracta, si res esset mensura in loco vbi inuenitur,potest ibi conuenirí,aliàs ad fuum iudicem data satisdatione,remittitur,Boer.dec.218.n.3.& 4.communem dicit.

Aliter disponitur in l.32.tit.2.par.3.in cau.12. vbi disponitur, q si res mobilis, vel se mouens si alicui petatur, q ibi respondere debet vbi inuenitur etsi sit bonæ famæ.sub fideiussoribus de iudicio sisti. & iudicatum solui res sibi tradatur, aliàs si sit malæ famæ,detinetur cum re,& de re se mouenti, est l.5. stili.Et nota dictum aureum Angel.in l.2.ff.vi bonor.rapt. vbi dicit q possum & propria authoritate roncinum meum qui substractus est furtiuè,accipere,de quo per ias.in cons.20.vol. 3.in 1.quam communem habui de facto.& pro ista opinione fuit liberatus Ares comes de Pinnero, & vide Petr.Rauen. in alpha aure.in vers.fur.

reus opponens se in iudicio,cum clausula. quòd per actus, quos facit,non videatur prorogare iurisdictionem, non intelligitur prorogare iurisdictionem,Io.de Ripa.in c.cum M.nu. 99.const.com.dicit.Et vide in verbo protestatio.nu.277.idẽ.

PRO.reus in exceptione est actor.quod intellige,quantum ad onus probandi:sicut enim actor probat intentionem suã, ita reus suam exceptionem.l.1.ff.de exceptio.& in l.exceptionib.ff.de proba. Bellon.

PRO.rei duo debendi hodie in solidum non obligantur,sed pro parte conueniuntur, nisi renuntiauerint beneficio diuidendarum actionum.auth.hoc ita.& ibi gl.C.de duobus reis.

reus conuentus non dicitur liti se offerre nisi interrogatus respondeat se possidere.Quia litẽ contestando per negationẽ videtur negare quicquid in libello narratur, i. agentem esse hæredem & se possessorem gl.in l.is qui se obtulit.§. possideret.ff. de rei ven. Ita egregiè declarant Bart.ibidem inquiens: Non dici quem se offerre defensioni rei, licet litiget, nisi interrogatus respondeat se possidere. Bald. in l. cogi possessorem.n.13.vers.vlterius quæritur.C.de petitio.hæred.Pan.in c. examinata.n.11.vers.vltimò induco extrà.de iud.& fel.in ca. aduersario tuo.n.3.ver.dum subdit abb.extrà,de excep.Quam sententiam communiter approbatam esse dicunt Bart.Soc.in l.si à te.§.si quis.nu.5.ff.de exceptio.rei iud.& Rol.à Valle,in cons.56.nu.1.in 2.To.cons. Kirchouius.

reus iustis de causis litigans non condemnatur in expensis, vt frequenter placitum inquit cagn.in l.qui in ius.n.25.ff.de reg.iur.& vide quæ superius obseruo vers.expensæ.E.Suarez.

reus actori ex causa,quando iudex ex officio eum ad agendum cogere vellet, edere instrumenta tenebitur.domini de Rot.in decis.213.incip.licet pars actrix in rub.de fide instr.in nouis.inn.& Ant.de But.in c.1.extrà, de probatio. consulendo scribit Lud.Rom.in cons.398.incip.vt clarior resultet decis.nu.4.Alex.de imo.in l.fi.n.22.vers.16.fallit.C.de edend.de ci.in d.c.1.nu.31.ias.in d.l.fi.nu.3.ver.limita etiam.Hippol.de mars.in l.de minore.§.tormenta.nu.23.ff.de quæst.Licet Pan. & alij de hac decis.dubitent in d.cap.1.num.25.vers.sed nunquid iudex ex officio suo.Franc.de Acolit.Aret.in d.l.fi.n.3.& Bart.Soci.in l.qui accusare.num.5.in fi.C.de edendo. Tamen

Universidad de Deusto Biblioteca

hanc communem scribentium opinionem esse referunt Io. Fran.Purpurat.in d.l.fi.nu.39.vers.13.fallit.& Marc. Mantua. in d.cap.1.num.40.versic. quintò limitatur.extrà, de probat. kirchouius.

reus in causa ciuili fisco instrumenta edere tenetur, etiam ad eius intentionem fundandam.Et hanc communem concl. doct.esse inquit dec.in l.2.is apud quem nu.40.& in l.fi.n. 12. C.de eden.refert quoque Hier.de Monte.in trac.de fin.regen. c.82.n.4.Quam sententiam latius declarat dec.in c.1.nu. 13. vers.1.de proba.vt non habeat locum in fisco agente, vbi ex speciali priuilegio reus propria instrumenta edere tenetur.l. ne quisquam,aliàs,senatus censuit.vbi Bart.& alij. ff. de eden. & nouissimè Mantu.in d.c.1.nu.32. Kirchouius.

Reus si negaret se possidere, quando tractaretur de ipsius incommodo, licet probaretur eum prius possedisse, non tamen præsumeretur hodie possidere, adeò vt possit condemnari ad restitutionem veræ possessionis,sec.gl.& doct.in l.siue possidetis.C.de probat.& in l.non ignorabit.C.ad exhiben.Et hanc sententiam communem,& omnium docto.conclusionem esse scribit consulendo Alex.de imol. in cons.137.n.20. ver.sed licet probatum.in 2.lib.cons.sed de huius doctrinę & conclusionis veritate, & limitationib. eiusdem videantur ea quæ annotata sunt ad Alc.in tract.de præsump.2.reg.prin.prę sump.21. Kirchouius.

reus tenetur subministrare expensas litis actori,petenti vniuersam hæreditatem vel eius partem.l.si instituta.ff.de inof.testa.l.fi.ver.si aliqua alia facultas esse non poterit. C.de ord.cognit.Et hanc communem doct.sententiam esse scribunt Did. in c.6.nu.6.pract.q.To.1.Io.Cæphal.in cons.127.nu. 10.in libro 1.vbi ipse plures doct.authoritates adducit.Licet Boer.referat se non vidisse id seruari.in cons.303.in 2.par.decis.tamē priorem sententiam communi calculo approbatam esse satis liquet ex scriptis Guidonis Papæ cons. 561. in suis decis. Gratianop.D.Andr.Alc.præsum.9.in reg.3.in trac.de præsum.Aymon.Crauet.in cons.164.in 1.part.cons. Kirchouius.

Reis magis quàm actorib.onus probandi competit, si homicidium ab illis commissum fuerit, ipsos animum occidendi non habuisse,quia homicidia de genere prohibitorum esse dicuntur.Ideò iuris præsumptio est contra reos delinquentes ꝙ habuerint animum occidendi. Item quia difficile est probare negatiuam.l.actor.C.de prob.Similiter cùm animus probandus sit,difficilis est probatio, cùm anim⁹ nullius appareat, nec testes quicquam deponere possint de his quæ ab animo dependent,Bald.in l.si quis filio.§.eius qui.ff.de iniust. rupto. Ita asserit Cepolla in cons.19.nu.4.& in cons.31.nu.2.in consil.suis crimin.& ita quoque communiter magis doc.concludere scribi Bart.Romul.in l.vt vim nu.176.ff.de iustit.& iure. vbi ipse noua ratione & distinct. materiam illam latius prosequitur, tradit quoque Hartman.in suis pract.obseruat.sub ti.de accus.c.12.inci.homicidium quando committa.& quando puniatur. kirchouius.

reus si delictum ipsum confessus fuerit,nullæ sunt amplius partes iudicis nisi condemnando,talis enim confessio contra eum plenè probat.Gomes.dicit Bart.in tract.de quæst. C. quē tractatum tamen alij Gandino ascribunt. Idem dicit Gandin. in tit.de quæst.nu.15.Item Guido Suzardis.de indic.& tortu. nu.44.quem refert pract.Conrad.imol.cons.109.prac.Milei. nu.17.Cla.d.§.fi.65.in prin. P.Fichard.

reus si examinetur super informatione vel inquisitione, & neget,tunc debent testes parte citata examinari super veritate ipsius delicti.com.dicit Card.Alex.c.de accusat. 2.q.8.Cla. d.§.fi.q.45.vers.cæterùm si reus. idem.

reus si in tortura illata constanter neget delictum commisisse,& in ea negatione persistat, dicitur purgasse indicia ꝯ se existentia,quasi puram veritatem dixisse videatur,& ita seruatur,vt dicit Alb.in rub.C.de quęst.nu.9.Idem in l.edictum. n.2. ff. de quæst.dicit ꝙ cōmuniter totus mundus ita tenet & seruat.quam refert Boer.decis.163.nu.12. Gram. decis.8.nu. 9.& decis.96.n.2.& Did.pract.q.23.pract.Casoni.nu. 2. Hanc etiam dicit esse communem obseruantiam Cepol.cons.crim. 1.vers.nec potest dici.Idque etiamsi delictum fuisset contra ipsum plenè probatum, vt dicunt aliqui ex prædictis Doctoribus.Debetque hoc casu iudex facere inscribi in actis qualiter tortura fuit moderatè adhibita & indicia sint purgata,& postea debet eum relaxare fideiussori. Et ita est cōmunis practica & obseruantia,vt dicit mars.l.repetinū. ff.de quæst.& in prac. crim.§.quoniam.n.49.quem refert Anto.Gom.c.13.delictorum.nu.18.Car. in pract.crim. nu.202.quem refert Simancas de hęret.c.63.nu.36.Clar.d.§.fi.q.64.vers.illata reo.idem.

reus si moriatur ante executionem, si de crimine confessus, conuictus vel cōdemnatus sit, iudex non debet executionem in ipsum cadauer facere.com.dicit Sapia.in l.imperium.nu.7. ff.de iurisd.om.iud.cur.iu.ibid.n.35.Igneus in l.1. §.si sibi manus.nu.46.& 54.ff.ad Sylleia. Boss. in tit.de accus.nu.33. Sed quicquid sit de iure, contrarium seruatur in practica, vt attestatur igneus ibidem nu.21.&42.& Bald.in l.2.C.qui testam. facer.poss.quem refert Marcus decis.953.imol.in l.defuncto. num.1.ff.de publ.iud.Cla.d.§.fi.q.51.vers.sed hic incidenter. idem.

Reus si præsens in iudicio neget factum,non est vlterius examinandus,sed recipiuntur testes,&ad vlteriora proceditur ad perfectionem processus,com.dicit Marianus in c. qualiter & quando.de accusat.nu.207.q.75.in fi.hodie tamen de consuetudine in practica seruatur contrarium, vt testatur idem Marianus ibidem,& licet aliqui dixerint,ꝙ quando nulla præcedit diffamatio de crimine, non teneatur reus respōdere,vt etiam docto.communiter concludere attestatur Cardi.Alex. in d.accusatione 2.q.3. nihilominus indistinctè seruat ꝙ reus teneatur respondere super crimine ipsi iudici.Cla.d.§.fi.q.45. vers.scias autem. idem.

reus si velit confessionem suam sponte factam reuocare,audiendus est,modò velit docere cōfessionem illam fuisse erroneam,& errorem probare.Ita communem dicit Aret.in cap. cum delict.in vltimo verbo de accus.quem refert Boss.in tit. de confess.nu.60.& in tit.de defens.reorum nu.4.Non tamen potest confessionem illam prorsus perimere & eneruare,sed potest tantùm se excusare,&aliquid deducere contra propriā confessionem,vt omnes dicere attestatur Boss.in d tit.de confessis,nu.35.Et licet Sali.in l.fi.nu.2.C.de probat.dixerit quòd indistinctè, prosit reuocatio,atque etiam Angel. de malef. in verbo,comparent.nu.1.dicat se vidisse practicari,tamen seruatur contrarium, vt nimirum nunquam admittatur reuocatio nisi probato errore.Hæc Clar.d.§.fi.q.55 vers.fin. idem.

reo danda est copia indiciorum,communem dicit Ripa in l.secunda.numero octauo.C.de edendo. & regulariter si procedatur contra aliquem per viam inquisitionis,danda sunt inquisito nomina testium contra eum productorum, necnon etiam dicta eorum, si petat reus,publicanda sunt ad effectum vt seipsum possit defendere,& suas exceptiones aduersus eorum dicta & personas proponere,vt communiter tenere Doctores attestatur Cepolla consilio crimin.sexagesimoquinto. in fine, & consilio sexagesimosexto. versiculo, quinto probatur. Parisius consilio secundo, numero 155. libro quarto. Clarus dicto §.fina. quæstione 49.versicu.primo. & secundo. P.Fichard.

Reus delictum sponte confessus, mitius puniendus quàm is qui probationibus conuictus est.arg.l.vnic.C.de his qui se def. Et hanc sententiam communiter approbatam dicit Simanc.de hæretic.c.55.nu.6. quam etiam communem appellat Berous in c.at si clerici.in prin.num.88.de iud. sed iudices hoc non curant,vt etiam nunquam seruari vidisse attestatur Alb.in l.1.§.quæstioni.nu.3.de quæst.Cla.d.§.fi.q.60.ver.non desunt. P.Fich.

reus in criminalibus,non tenetur vt in ciuilibus,edere iura & instrumenta fisco.com.dicit Dec.in l.2.nu.41.C.de edend. Et hoc non solum si causa sit capitalis,sed etiamsi sit merè pecuniaria,vt com.dicit Rip.d.l.2.nu.22.C.de eden.quod etiam dicit ex mente omnium Boss.tit.de fisco.nu.11. Clar.d.§.fi.q. 22.ver.sed hic. idem.

Reo non debet dari terminus ad respondendum super facto proprio,etiamsi petat tempus deliberandi.com.dicit August.ad Ang.de malefic.in ver.comparuerunt. nu.6. vt illum refert pract.Conrad.nu.2. Et licet Alex.in l.1.nu.6. de edend. dicat contrariam communem esse, tamen prior illa seruatur de consuetudine,vt testatur Sali.in auth.offeratur.nu.6. C.de lit.cont.Castr.ibid.nu.5.& 11.vt refert pract.Conrad.num.5. Amad.de syndic.num.184. Clar.d.q.45. vers.sed hic quæro. P.Fichard.

reus non est fideiussoribus relaxandus, regulariter quoties pro crimine imponitur pœna corporis afflictiua.comm.dicit Xuares,in vol.alleg. vbi copiosè de hac materia. Et huic opi. applaudit consuetudo,vt dicit Card.Alex. in can.quisquis.2. q. 8. vbi verò non agitur de pœna corporali. non debet reus carceribus mancipari.com.ait Ant.Gom.c.9.delict.n.8.intellige vt procedat, modò offerat præstare fideiussorem, aliàs si non haberet fideiussorem, debet in carceribus detineri, & ita seruari,dicit Clar.d.§.fin.quæst.46.vers.in hac autem materia. P.Fichard.

Reus non tenetur respondere,si non sint aliqua indicia contra ipsum,imò non tenetur respōdere [illegible] non præcedat aliqua diffa

diffamatio.com.dicit Card.Alex.in can.de accusatione 2.qu. 8. idem dicit Are.in c.qualiter & quando.2.§.debet.ver.in foro autem.de accusat quem refert Do. Ant.de Padilla in l.transigere.n.5.C.de transact.Clar.d.§.fi.qu.45.versi.sed pone.in fi. idem.

Reus potest etiam ex vnica confessione iudiciali sponte facta,condemnari.communem dicit Brun. de indiciis & tortura.n.21.quē refert Foller.in pract.cri.n.39.& quod in tali cōfessione sponte facta & sine tormentis non requiratur ratificatio seu perseuerantia confitentis,sed ꝙ statim ꝙ est confessus crimē,debeat cōdēnari.com.esse dicit Din.in l.2.ff.de cust. reor.quem refert Guido Papę decis.339.Gand.in ti.de quæst. n.15.Iac.de Beluiso,in pract.cri.in rub.de q.n.97.Bald.in trac. de q.n.2.Vitalis de Malef.tit.quæ indicia.n.3.Imol. cons.109. n.1.quem refert Carer.in pract.cri.nu.24.Mars.in pract.cri.§. quoniam.n.18.& quod ita seruet consuetudo,dicit Bart.in l. 1.de cust.reor.quē refert Bald.in l.si quis ea.n.2.de cust. reor. Licet autem gl.in l.1.ff.de q.dicat ꝙ vna confessio spontanea non sufficiat,sed quòd requirantur tres. tamen gl.illam communiter non teneri dicit Salicet.in l.2.C.de cust.reor.nu.3.Si autem confessio facta esset in tormentis, vel metu, tunc reus non posset condemnari,nisi in ea perseueret,illamq; ratificet. vt communem dicit Boer.decis.163.n.18.Brunus de indic.& tortur.n.3.& n.21.idque siue indicia præcesserint,siue non.vt com.dicit.pract.Carer.n.196.Cla.d.§.q.65.ver.fi.& q.64.ver. cæterum si reus. idem.

Reus regulariter non debet interrogari de sociis.textus est in l.fi.C.de accusat.& est communis omnium sententia,vt dicit Io.de Amicis cons.27.n.1.præterquam in nonnullis criminibus, in quibus propter eorum immanitatem permissum est interrogetur, quæ dicuntur crimina excepta.& ea ponit gl.in d.l fi.Cla.d.§.fi.q.21.ver.dictum socij. P.Fich.

Reus damnatus ad mortem statim non debet post sententiam morti tradi.sed expectari debent decem dies,qui dantur ad appellādum.vt est communis opi.de qua Bened.de Vado. in reperto.Fel.in ver.reus damnatus ad mortem.Fel.in c.quærenti.n.3.de off.& po.iud.delegat. vbi communem dicit.fallit si reus confessus fuit crimen,quia tūc statim potest tradi morti lata sententia.Secundò fallit, quando statutum disponeret, ꝙ statim reus morti tradatur,vt ibi per Vadum.reus tamen in aliquibus casibus non est statim morti tradendus, vt ibi in reperto.Fel.vide omninò.& plenè per Fel.in d.ca.quęrenti.col. 2.nu.3. Bonac.

Reus inuentus cum aliqua re subtracta alicui,si ibi res esset mensura,potest ibi conueniri.aliàs ad suum iudicem,præstita satisdatione,remittitur.Boer.decis.218.n.3.& 4.communem dicit. idem.

Reus conuictus de homicidio, potest se tueri exceptione, quòd ad suam defensionem fecit.Cagn.in l.nemo. nu.4.ff.de reg.iur.com.dicit. idem.

Reus liberatur à morte per semiplenam probationē,vt est communis opi.quam totus mundus seruat.de qua Apostillātes ad cons.21.Pau.de ca.n.59.in 3.vol. idem.

Reus semel diffinitiuè absolutus amplius inquiri de eodē nequit delicto.etiam superuenientib. indiciis, vt est communis opi.Burs.cons.34.n.1. idem.

Reus absoluitur in criminalib. actore non probante, vt est communis opi.Burs.cons.59.n.18. idem.

Reus absoluitur,non probata qualitate in inquisitione posita,vt est communis opi.Burs.cons.94.n.36. idem.

Reo in decisoriis magis fauetur quam actori. l.Arianus.ff. de actionib.& obl.l.fauorabiliores.ff.de reg.iur.idem ergò videtur in probationibus à quibus decisio causæ depēdet, quia actore non probante reus absoluitur.l. qui accusare. C. de eden.l.lege iunia petronia.quæ est 24.ff.de manumis.vbi ꝙ dicitur de sentētia pariter habet locum in testib.&probationib. Nam probationes respiciunt decisionem causæ. Bal.in l.cum magistratus.n.6.C.quando prouocare non est necesse. Alc.in l.de die.n.1.& 2.& Ias.n.3.ver.& in omnib.causis, in quib.præfertur quis in sententia, similiter præfertur in probationib.ff. q satisd.cog.Phil.Dec.in l.nō est nouum.n.2.vers.sed animaduertendum est.C. de eden. & in d.l.fauorabiliores.n.5.& hāc communem scribentium sententiam esse testatur ibid. nu.5. Hieron.Cag.Licet Ias.in d.l.non est nouum. ver.ista nihil valet, contrariam sententiam tanquam communem amplectatur. kirchouius.

Reus actori ad fundandam replicationem eius instrumenta edere tenetur.Bar.in l.fi.n.2.ver.tertiò ꝙ reus edat. C.de eden.Quoniam sicuti actor edere tenetur reo ad fundādam exceptionem, ita æquum est in replicatione actoris, vt idem faciat reus ipse,cum replicatio nihil aliud sit, q̄ quædā exceptio exceptionis.l.2.ff.de excep.doct.in ca.2.ext.e. Licet multi alij doct.referente Alex.de Imo.in d.l.fi.n.25.ver.sed Azo.primam sentētiam approbauerint,moti potissimum,quia replicare est eiusdem naturæ,cuius est actio.l.quæsitum.§.fi. & ibi nota. ff. de pecul.l.si pactum.cum gl.C.de exceptionib.sed Bartoli sententiam communiter approbatam,eamque communem doct. opi.esse annotant Phil.Dec.in d.c.1.n.34.ver.septimò fallit.& n.39.ver.& ex rationib. Marc.Mantua.nu.30. vbi ipse tamen Azon.sententiam sequitur.& ante eos Bald.ibid.nu.12.versi. communis opi.est,ꝙ debeat fieri editio.quia replicatio est exceptionis exceptio, & actor in replicando est quodammodo reus. kirch.

Reus. Per satisdationem de iudicio sisti.quam ex necessitate præstat reus seu per alium actum quem facit ex necessitate & iussu iudicis,putà,quia soluit sportulas, non videtur in iudicem consentire,vel inducitur prorogatio,sec.Inn.quem sequitur Fel.in c.inter monasterium.ext.de re iud.& ibi Bal.in 1. col.Arch.4.q.4.in c.nullus.Ang. in l.sed si susceperit. ff.de iudi.Bar.in l.si conuenerit.ff.de iuris.om.iud.Bal.in l.2.C.de bo. autho.iudi.pos.& in auth.offeratur.C.de lit.contest.vbi est casus ad hoc. Balb.decis.90.

Reus excipiendo non videtur confiteri intētionem aduersarij,secundum magis communem & veriorem doct.sententiam.c.exceptionem obiiciens.de reg.iur.in 6.vbi dicitur:exceptionem obiiciens non videtur intentionem aduersarij cōfiteri.l.non vtique.ff.de excep.vbi dicitur:Nō vtique æstimatur confiteri de intentione aduersarij cū quo agitur,qui exceptione vtitur.igitur acceptatio actoris non debet hoc operari,cùm virtus exceptionis hoc nō dicat. Nā exceptio dicta est quasi quædam exclusio, quæ opponi actioni cuiusq; rei solet, ad excludendum id,qđ in intentionem ꝯdemnationémue deductū est.l.2.ff.de exce.item per tex.expressum in c.cū venerabilis.ext.de excep.vbi exceptio fuit acceptata,& tñ non inducitur ꝯfessio eius quod de necessitate exceptio videret excludere. Præterea exceptio inducitur ad excludendum actorem. d.l.2. ergò non debet operari augmentum intētionis actoris. l.legata inutiliter.ff.de adim.legat. Porrò si ille qui excipit cēseretur tacitè confiteri,sequeretur ꝙ per exceptionis obiectū induceretur litis cōtestatio. Quia litis ꝯtestatio inducitur per negationem vel confessionem tacitam vel expressam.c. cùm causam,& ibi notatur per doct.extr.de prob.& declarat Bart. in l.1.C.de litis contest.in 7.ergò & antecedēs. Hinc Bald.scribit in l.per hanc.n.1.in fi.C.de temp. appel. ꝙ illud ꝙ ponit actor dicitur assertio,& differt ab exceptione rei. Quia reus excipiendo nihil asserit.Et idem Bald.in addit.ad Specul. in ti.de accus.in 4.col.in ver.qui excipiendo.tenet,quòd qui excipiendo aliquid dicit,non tamen vnquam intelligitur illud fateri.

Non refragatur, ꝙ confessio ante litem contestatam in iudicio facta non minus operetur,quàm si post litis cōtestationem facta esset:confessio namque ad sui validitatem,nō requirit litis contestationem,aut tutelam iudicij,vt inquit,Inn.in c. qualiter & quando. 2. extrà de accusat. quem allegant & sequuntur Pan.& reliqui canonistæ, in c.at si clerici. de Iudæ.& c.ex parte.extrà,de confess. Quia illud dictum Inn.huc ratione excep.propositæ transferri non potest.ita illud ipsum intelligit Pan.i d.c.ex parte,n.15.ver.ego dictum hoc intelligo extrà.de confessis.& latius in d.c.cùm venerabilis.n.26. quia cū regula exceptionem, &c.& d.l.non vtique.indistinctè loquātur, ergò simpliciter sunt intelligendæ. & sic nisi actor probaret intentionem suam reus absolueretur.l. siquidem. & quod ibi notatur.C. de excep. ita quoque scribit consulendo Alex. de Imol.in cons.159.n.1.2.& 3.in 6.vol.consi. & hanc doctrinam communiter approbari scribunt doct. in l.decem stipulatus.ff.de ver.obl. Quare nō opus est de isto articulo, licet plures dari possint solutiones, prout referūt doct.in d.c.ex parte.& pręclarè Dec.in c.at si clerici.quando nō habeat sua substantialia extr.de iud. vlterius disputare.Nam præclarè Bal.inquit:ꝙ nunquā reus videatur ꝯfiteri,licet actor velit inhęrere exceptioni, cùm quia volūtas agentis nihil disponit in voluntate excipientis, quæ est perimere & negare intentionem sui aduersarij. tum quia adhæsio actoris non potest mutare naturam exceptionis.l.alia causa.C.de his quibus vt indig.& hanc sententiam communem doct.opi.esse,eamque veram,scribit Dec.in d.c.cùm venerabilis.n. 19.ver.& ita ex omnib.s.dictis, kirchouius.

Reus delictum spontè cōfessus, mitius est puniendus, q̄ is, qui probationib.est conuictus,vt est communis opi.sed iudices hoc non curant.Cla.q.6.ver.non desunt. Bonac.

Reus in criminalib. non tenetur, vt in ciuilibus edere iura

Universidad de Deusto
Biblioteca

& instrumenta fisco, non solum si causa sit capitalis, sed etiam si sit merè pecuniaria, vt est communis opi. Cla.q.22.ver.sed hic. idem.

Reo non debet dari terminus ad respondēdum super facto proprio. etiam si petat tempus deliberandi, vt est communis opi. & hæc quidem seruatur de consuetudine. licet alia opi. etiam sit communis. Cla.q.45.ver. sed hic quæro. Bonac.

Reus non est fideiussorib. relaxandus regulariter, qſi pro crimine imponitur pœna corporis afflictiua, vt est communis opi. & ita seruatur de consuetudine. aliàs, vbi non venit pœna corporalis imponenda, non debet reus carceribus mancipari, vt est communis opi. Modo offerat se præstare fideiussorem, alias detinetur. Cla.q.46.ver. in hac autem materia. idem.

Reus non tenetur respondere, si non sint aliqua indicia cōtra ipsum. Immo si non præcedit aliqua diffamatio, non tenetur respondere, vt est communis opi. Cla.q.45.verſ. sed pone. in fi. idem.

Reus potest ēt ex vnica cōfessione iudiciali sponte facta cōdemnari, vt est communis opi. Nec requiritur in tali cōfessione spontanea facta, & sine tormentis alia ratificatio, vel perseuerantia confitentis. Sed statim ꝙ est confessus, debet cōdemnari. vt est communis opi. & ita seruatur de consuetudine. sed si confessio fuisset facta in tormentis, vel metu, nō posset reus condemnari, nisi in ea perseueret, illamque ratificet, vt est cōmunis opi. Idque siue indicia præcesserint, siue non, vt est cōmunis opi. Cla.q.64.ver. cæterum si reus. idem.

Reus regulariter non debet interrogari de sociis, vt communis opi. ptæterquàm in quibusdam exceptis criminalibus. Cla.q.21.ver. dictum socij. idem.

Reus si delictū ipsum fuerit �means, nullæ sunt amplius partes iudicis. nisi in condemnando. talis. n. confessio ꝑ eum plenè probatur, vt est communis opi. Cla.q.65. in prin. idem.

Reus si examinatur super informatione, vel inquisitione, & neget. Tunc debent testes, parte citata, examinari super veritate ipsius delicti, vt est communis opi. Cla.q.45.verſ. cæterum si reus. idem.

Reus si in tortura illata constanter negat delictum commisisse, & in ea negatione persistat, dicitur purgasse indicia cōtra se existentia, quasi puram veritatem dixisse videatur. & ita seruatur, vt est communis opi. idq; etiam si delictum fuisset ꝑ ipsum plenè probatum. debetque hoc casu iudex facere inscribi in actis. Qualiter tortura fuit moderatè adhibita, & indicia sint purgata, & postea debet eum relaxare fideiussori, vt est communis opi. Cla.q.64.ver. illata reo. idem.

Reus si moriatur ante executionem, si de crimine cōfessus, conuictus, vel condemnatus sit, iudex non debet executionē in ipsum cadauer facere, vt est communis opi. sed quicquid sit de iure, contrarium seruatur in practica. Cla.q.51.ver. sed hic incidenter. idem.

Reus si præsens in iudicio neget factū, non est vlterius examinandus, sed recipiuntur testes, & ad vlteriora proceditur ad perfectionē processus, vt est communis opi. sed hodie de consuetudine in practica seruatur contrarium. Et licet dicatur, ꝙ quando nulla præcedit diffamatio, reus non tenetur respondere super crimine ipsi iudici, tamē communiter seruatur cōtrarium. & indistinctè tenetur reus respondere super crimine ipsi iudici. Cla.q.45.ver. scias autem. idem.

Reus si velit confessionem suam sponte factam reuocare, est audiendus. Modò velit docere confessionem illam fuisse erroneam, & errorem probare, vt est communis opi. Non tamen potest confessionem illam prorsus perimere & eneruare. Sed potest tantum se excusare, & aliquid deducere cōtra propriam confessionem, vt est communis opi. in. & ita seruatur in practica, quòd non admittitur reuocatio, nisi probato errore. Cla.q.55.ver. fi. idem.

Reo dāda est copia indiciorum. communis est opi. & si procedatur per viam inquisitionis, danda sunt inquisito nomina testium contra eum productorum, necnon etiam dicta eorū, petente reo, publicanda, ad effectum, vt possit se defendere. & suas exceptiones aduersus eorum dicta & personas proponere, vt est communis opi. Cla.q.49.ver. 1. & 2. idem.

Pro. rex Franciæ nullum recognoscit superiorem, de iure, nec de facto. in c. per venerabilem. §. insuper. extra, qui fil. sint legit. facit quod no. gl. in §. 1. insti. de patr. pot. idem.

Rex potest in suo testō ordinare vnum ex filiis, qui post se regnet, & sic vnū aliis præferre, etiamsi iurisdictio ipsi testatori sit in feudum data, & ipse fuerit ꝓtipulatus pro se & filiis, cōmunem dixit Barb. conf. 55. inter ꝓf. Ale. vol. 4. cum locupletissimè ibi allegatis. Cautius tamē esset, sec. lasci. l. 2. q. vlr. C. de iure emphy. si tunc aliis filiis condignam recompensationem relinquerit. de quo vide Dil. in Ar. test. tit. 3. can. 8. I. Fich.

Rex romanorū vel alius potest alicui cōcedere castrum nomine & iure antiqui feudi possidēdum, quod licet sit nouum feudum, assumit tamē qualitatem paterni & antiqui feudi. & hanc communem opi. doct. esse ibid. attestatur Phil. Dec. n. 3. in fi. de qua decisione videantur ea, quæ dicta sunt in verbo, feudum nouum si fuerit alicui datū, & in inuestitura, illa verba iure feudi paterni & antiqui adiecta esset. & de hac valdè, eleganter & copiosè, in vtramque partem multis ad ductis authoritatib. scribit And. Tiraq. in trac. de vtroque retract. §. 32. à n. 31. vsque ad n. 43. Kirch.

Rex romanorum potest ante coronationem, res imperij in feudum dare, & de his concedere inuestituram, imò alicui priuilegium largiri. Hanc communem doct. opi. esse per multas authoritates firmant Guido Papa in conf. 65. ver. ad aliud dubium. n. 9. & Phil. Dec. in conf. 194. n. 1. & 2. & in c. eam te. n. 2. extrà, de rescr. kirchouius.

Pro. ridiculum est tunicæ fundum accedere. l. iustissime. ff. de ædil. edict. Bello.

Pro. ritè denotat solennitatem, rectè iustitiam. gl. in l. non putauit §. non quæuis. ff. de bon. poss. contra tab. idem.

Rixa sedata, si vulneratus ex interuallo insultū faciat in vulnerantem non videtur facere defensionis, sed vindictæ causa. communem dicit Cepol. conf. cri. 43. in prin. Cla. lib. 5. sent. §. Homicidium. ver. scias tamen. P. Fich.

Rixantes inuicem, si quis eorū fuerit aggressor, & nescitur quis fuerit primus, neuter punitur propter incertitudinem, ꝙ procedit in pœna corporali, vt est communis opi. secus in pœna pecuniaria. Cla.q.60.ver. vidi ego. Bonac.

Rogatus hæreditatem expendere post mortem in virgines maritandas, vel in pauperes, non potest illam erogare in vita, Decius in l. cùm tempus. de re. iur. ff. com. dicit. contrariam verior. & communiorem dixit Hiero. Cagn. in d. l. cum temp. per totam optimis fundamentis. B. Villal.

Pro. Roma communis omnium patria, & caput mundi. l. Roma. ff. ad municip. l. 1. §. sed neque leges. C. de ver. iur. enuc. in c. cuncta per mundum. q. 3. in c. fi. de pœ. in 6. Bello.

Rubrica generalior nigro non restringitur per nigrum specialiter loquens: Imò ex ipsa rubrica generaliori potest extendi nigrum, Curt. iu. conf. 107. n. 7. com. dicit. B. Villal.

Rubrica generalior nigro, potest allegari in sua generalitate, Cur. iu. conf. 65. n. 3. com. dicit. idem.

Rubrica quę legib. ea contentis generalior sit, rectè in sui ipsius generalitate allegatur, commune offert Cur. iu. cōſi. 65. n. 13. Nec à legib. astringitur, sed illarum tractatum amplificat potius, ac dilatat. commune ponunt idem curt. conf. 107. n. 2. latè Viuius lib. 1. opi. 314. E. Suar.

Rubrica, quæ orationem haber perfectam, pro textu allegari potest. etiam ad decisionēm causarum, vt est cōmunis opi. Menochius conf. 3. n. 15. Bonac.

Pro. rursus, aduerbium verificatur in duabus vicibus tantum. l. fideicommissa. §. si quis decem. ff. de leg. 3. idem.

Pro. rustica familia non vtitur cibis delicatis, vti pullis: sed caseo, fabis, & ouis. gloss. in l. seruis vrbanis. ff. de legat. 3. Bellon.

Pro. rustici nec æquitare, nec pecunias portare audent. l. domini. C. de agri. & cen. lib. 11. in l. idemque. §. idem Labeo. vbi Accur. ff. mandat. idem.

Rusticus si testetur in ciuitate, vel ciuis in comitatu, nō gaudebunt priuilegio. l. fi. C. de testam. in qua conceditur rusticis quod saltem coram quinque testib. testari possint. com. dicit Cla. in §. testamentum q. 56. ver. sed quid. P. Fich.

Rusticus ad hoc ꝙ possit petere restitutionem contra contractum initum contra ius, deberet saltem consulere duos iurisperitos, & non sufficit vnum, Io. Mau. in tract. de resti. integrum, c. 78. com. dicit. B. Villal.

Pro. rusticorum auctoritati credendum est in l. si chorus. §. 1. ff. de leg. 3. Bello. Tol.

Pro. rusticorum vulgare dictum est, vt diuidāt rem permedium. gl. in l. Nesennius. in fi. ff. de neg. gest. bene facit l. 1. §. fi. ff. de stip. ser. & l. si paternam. de hæred. instit. c. afferte. de præsump. Reg. 3. Bello.

Rustici testamentum, tum demum quinque testib. rite conditū censebitur, cùm à rustico, & ruri exaratum erit. commune affirmant Boe. decis. 323. n. 10. l. Cla. de testa. q. 56. ver. scias tamen. E. Suarez.

Rusticus ad hoc, ꝙ possit petere restitutionem in integrum contra contractum, factum contra ius, debet ante consulere duos saltem in iureperitos, nec sufficit vnum. Mauritius de resti. in integr. c. 88. communem dicit. Bonacoll.

COMMVNIVM OPINIONVM,

SIVE IVRIS VTRIVSQVE RECEPTARVM

Sententiarum, ex diuersis Authoribus collectarum,

LIBER XVII.

S

Acra alienari nō possunt. l. iubemus. C. de sacros. eccl. §. sacrę. insti. de rerum diui. tot. tit. in auth. de reb. eccl. non alien. & extra e. ti. c. nulli. Bello.

Pro. sacramentum coniugij apud fideles & infideles existit. c. gaudemus. de diuort. idē.

Pro. sacramenti timore contentiosa litigantium instantia compescitur. l. 1. C. de iura. calum. idem.

Pro. sacri canones non dedignatur imitari leges. nec cōtra sacræ leges, sacros canones. in c. 1. extra. de no. ope. nun. in authen. de eccle. tit. in prin. col. 9. idem.

Pro. sacri canones arctari non debēt grammaticis regulis. Indignum est sacros canones astringi regulis Donati, inquit tex. in can. indignum. 44. dist. idem.

Sacerdos bendicens secundas nuptias, est suspensus ab officio & beneficio. c. 1. de sec. nup. non tamen incurrit hanc pœnam ipso iure, sed est per sententiam suspendendus. communem attestatur Diaz. in pract. cri. can. c. 68. in fi. Cla. d. §. fi. q. 75. ver. Sacerdos. P. Fich.

Sacerdos non potest reuelare, si quis confiteatur sibi in cōfessione se hominem vellet interficere. sed debet celare, vt est communis opi. de qua Soc. in c. omnis n. 71. de pœni. & remissio. Bonac.

Sacerdos potest absoluere de magnis criminibus, etiam si sit homicidium, vt est communis opi. Soci. in ca. Deus, nu. 12. de pœni. & remissio. Nec quis ob id tenetur adire Papam, vel episcopum, vt ibi. idem.

Sacerdos secularis cōstitutus procurator ab aliqua vniuersitate potest agere in iudicio & litem contestari. Capella Tolos. in suis decisio. q. 131. Hunc contra clericū seculatem post litis contestationem non posset opponi exceptio. Steph. Auffrer. in suis addit. inquiens, hoc intelligendum ab illo qui sciebat illum esse clericum, aliàs post litis contestationem posset opponi. Guiliel. de Suza & Salice. in l. ita demum. C. de proc. kirchouius.

Pro. sacerdotis officium est nulli nocere, omnibus autem velle prodesse, c. denique. 14. q. 5. c. cū sacerdotis. de postu. extra. sacerdotium enim datur, non tantum vt præsit, sed etiam prosit. c. si qui. 1. q. 1. Bello.

Pro. sacrilegij instar est dubitare de principis potestate, an is quem elegerit, dignus sit. l. 2. C. de cri. sacri. idem.

Sacrilegium, vt propriè commissum dicatur, duo requirūtur, de iure ciuili, primùm, vt sit res sacra quæ furata est, secundò, vt furata sit in loco sacro. com. dicit Bart. in l. diui. n. 1. ff. ad l. Iul. pecul. quem refert Grillan. de diuers. crim. lib. 3. q. 1. n. 5. Cla. d. lib. 5. §. sacrilegium. in prin. De iure verò canonico alterutrum sufficit. Cla. ibidem. P. Fich.

Sacrilegij pœna de iure ciuili est extraordinaria, secundum qualitatem rei, personæ, temporis & sexus, semper tamen est capitalis. com. dicit Salicet. in rubr. C. de crimine sacrilegij. in fi. quem refert Boer. decis. 254. n. 13. & Bertachinus in verbo sacrilegium. nu. 17. Cla. d. §. sacrilegium. versic. sed quæro. P. Fichard.

Sacrilegij crimen est vtriusque fori. Cla.q.37.ver. item quęro. Bonac.

Sacrilegium punitur pœna extraordinaria. communis est opi. Cla. in §. sacrilegium, ver. sed quæro. vide postea. Et sacrilegium punitur statuto laicorum, & statuto canonico. Vnumquodque in foro suo, vt est communis opi. Cla. ver. sed pone in d. §. idem.

Sacrilegium, vt propriè dicatur commissum de iure ciuili, oportet. vt sit res sacra, quæ sit furata, & sit furata ī loco sacro vt est communis opin. de iure autem canonico sufficit alterutrum. Cla. in §. sacrilegium in prin. idem.

Sacrilegi debent deponi, vt est communis opi. Soc. in ca. ecclesia. n. 45. de sortilegiis. idem.

Sacrilegi puniuntur pœna capitis. Cla.q.68. verſi. sacrilegi. idem.

Sacrilegium est de facto Papæ, vel principis iudicare. l. 2. C. de crim. sacrile. & est communis canonum sententia. Deci. in conf. 602. & 603. idem.

Pro. sæpe ad hoc commodantur pecuniæ, vt ditis gratia, numerationis loco intercedant. l. sæpe. ff. commod. Bello.

Pro. sæpe confines fundos, etiam supra iustam æstimationem, interest nostra acquirere. l. si cui fundus ff. de legat. 2. idem.

Pro. sæpe & solutio, & exactio partium nō minima incommoda habet. l. planè. ff. fam. ercis. idem.

Pro. sæpe fit, vt proprietati originis, obsistat longinquitas temporis. c. sæpe. 12. q. 2. idem.

Pro. sæpe plus in nigro, quàm in rubro continetur. vt in ti. ff. de iustit. & iur. iuncta l. iustitia. in §. iurispru. idem in rubr. de vsuc iuncta. l. præscriptio. vide gl. in rubr. C. de relig. & in rub. C. de reb. cred. idem.

Pro. sæpe pro meritis subditorum, depranatur vita rectorum. c. si hæreticus. 2. q. 7. Idem.

Sagittam iaciens si sit in vno territorio, & lædat illa sagitta aliquem in alio territorio existentem, tunc talis poterit puniri in vtroque territorio, erit tamen inter ipsos iudices vtriusque territorij locus præuentioni. communem dicit Abbas in c. fi. n. 25. de foro comp. quem refert pract. Conradi Alb. in 4. par. primi temp. q. 8. Cla. d. §. fi. quæst. 38. ver. sed pone. P. Fichard.

Salarium integrum debetur potestati mortuę ante finitum officium. Ias. in l. diem functo, n. 38. ff. de of. assesso. & iu. n. 19. com. dicit. B. Villal.

Amplia, in salario assessoris, curt. iun. ibi, n. 37. communem dicit.

Amplia secundò, in salario doctoris legentis, idem ibi com. dicit.

Amplia tertiò, in aduocato, idem ibidem nu. 53. commun. dicit.

si præsidens remoueatur per culpam suam, non perdit salarium præteritum, sed futurum, idem ibi, num. 53. com. dicit. idem.

salarium aduocati, vel procuratoris pars non petit, si gratis officium exercuerunt. Boe. deci. 210. n. 5. communem dicit.

Amplia in aduocato, qui propriam causam prosecutus fuit, quia non repetit salarium, si vincat. Boer. deci. 210. nu. 3. com. dicit. & vide ꝑ aduocatus, n. 44. idem.

Salarium seu honorarium aduocati, vel procuratoris gratis opitulati non petit victor à victo, vt frequens dogma inquit Boer. decis. 210. n. 5. E. Suar.

Salarium integrum debetur magistratui ante offici finem mortuo, vt & assessori, ac doctori publicè profitenti, atque aduocato. commune pronunciant Ias. n. 38. curt. iun. 29. & nu. 37. ac n. 53. in l. diem functo. ff. de of. assess. Hanc etiam in rem videto quæ superius obseruo ver. Mortuus. idem.

Salarium totius anni cœpti debetur hæredibus. medici vel alterius professoris de publico conducti, qui morte præuentus annum perficere non potuit. l. qui operas. ff. locati. l. 1. §. diuus. 2. vbi Bart. ff. de var. & extraor. cogn. Philip. Dec. in consi. 70. Alc. in tract. præsump. in 3. reg. prin. præsum. 19. ver. debet tamen habere integrum. in fi. & hanc sententiam com. esse dicunt Franc. de Ripa in tract. de peste. c. de priuil. contract. cau. pest. n. 115. ver. hinc dicit gl. in d. §. diuus. Quod si pendēte anno moriatur doctor vel aduocat', hæredib. debeatur salarium totius anni. & Io. Cæphal. in conf. 70. n. 4. & in seq. conf. 71. dicit ipse quæ in contrarium adduci possent. in libr. 1. conf. De qua doctrina etiam facit mentionem Baptis. à Villalobos in verb. aduocatus. in verb. salarium. & Emanuel. Soarez. in verb. mortui aduocati. kirch.

Saluianum interdictum vtile, secūdùm communem Doct. sententiam, mere possessorium est. doct. in §. item Seruiana. in stit. de actio. Rol. à Valle, in conf. 141. nu. 11. & 12. in 1. Tom. conf. vbi ipse plures authoritates doct. adducit. Kirch.

Saluuscōductus perpetuò durat, & seruari perpetuò debet, vt est magis communis opin. D. Hercula. de cautione de non offend

Universidad de Deusto
Biblioteca

offendẽdo,c.37.n.11.vbi plura de saluocõductu. plura de eo. Nouellus reg.48.Duen.& reg.182. Bonac.

Pro.sapiens fallere non vult,falli autem non potest. gl.in l. iustitia.ff.de iusti,& iur. idem.

Pro. sapiens pauca,& multa intelligit.§.1.vbi gl.in auth. de consang.& vterin.fratr.colla.6. idem.

Sapientis dictamine iuramentum suum extendi velle si testator dixerit : tunc poterit ille sapiens relicto filio vel filiis facto,apponere illa verba iure.institutionis,vel titulo institutionis.cõ.§.T.q.38.ver.vlterius. P.Fich.

Pro. sancta rusticitas omnia palam habet.Accur.in §. item Seruiana.insti.de actio. Bello.

Pro. sanctissima res est ciuilis sapientia,quæ pretio nummario non est æstimanda.l.1.§.1.ff.de var.& extra.cog. idem.

Sanguinem suum vnicuique licet redimere,& ideò de criminibus pro quib.irrogatur pœna sanguinis licet transigere. per tex.in l.transigere.C.de transactionibus.& ibi gl. in verb. prohibitum,quæ ab omnibus approbatur,vt dicit purpur. in d.l.transigere,n.17.& illam communem appellat Curt.iu.in eadem l.nu.4. refert Don Ant.de Padilla in eadem lege nu.2. Mantua.ibid.n.18.Cla.d.§.fi.q.58.ver.successiuè. & sequentibus. P.Fich.

Sanguis exiens cadaueris coram occisore facit indicium ad torturam,vt est communis opi.Blancus in l.fi.num.408.ff.de quæstio. Bonac.

Pro. satis iniquum esse videtur, per leges quæ periuria puniunt, viam periuriis aperiri:auge.n.magis rempublicã homi nibus legitimè natis quàm impiis periuriis affici conuenit.l.1. C.de indic.vid.toll. Bello.

Pro. satius est impunitum relinqui facinus nocentis,quàm innocentem condemnari.in l.absentem.ff.de pœn. idem.

Pro. satisfactio pro solutione est.l. satisfactio. ff. de solut. idem.

Satisdationem cum fideiussore si lex exegerit,necessariò debent interuenire fideiussores,aliàs enim non censetur satisdatum.l. 1.ff.qui satisda.cogan.est enim communis opi. Doct.q̃ si lex in satisdatione exigat fideiussores,& tunc nõ suppleatur datis pignorib. vel facta depositione auri vel argenti.auth.offeratur,de litis contesta.Sin lex exigit simpliciter satisdationẽ, & tunc fideiussores non requirantur necessariò;ita tenet glo. communiter approbata in l. prætoriæ stipulationes, vlt.ff.de prætor.stipul.l. 1.ff. qui satisdar.cog.vbi ita concludunt Alex. Soc.& Ias.post alios ibi asserentes.ita communiter teneri Sylues.Aldobrand.in §. 1.n.23.& 22.insti.de satisda.tuto. vel curato.licet ei communis opi.non satisfaciat, Kirchouius.

Satisdatio. Arrestatus pro causa criminali tenetur satisdare de iudicatum soluẽdo, antequam relaxetur:licet multa bona possideat,& pœna imponenda sit modica,secundùm Bal.in l. minor.§.is qui.ff.de procur.per illum tex.& l.1;& 2.ff.de cust. reo. Balb.decis.55.

Satisdatio. Possidere immobilia non releuat à satisdatione de iudicio sisti,si persona sit de fuga suspecta,sec.Bald.& Ang. in l.Iulianus.ff.qui satisd.cog.& l.Sciendum.c.tit.ex quo limitatur d.l.sciendum. Balb.decis.377.

Satisfactio. Vbi quis non potest per viam iuris rem suam vel sibi debitam consequi,tunc sibi licet quomodolibet satisfacere,dummodo sine scãdalo,secundum Inn. in c.cum olim, in 2.col.ext.de resti.spoli.in ca.quia plerique. extrà de immu. eccl.Bald.in l.1.C.de testa. Balb.decis.140.

Schedula scripta manu propria ipsius testatoris, continens eius voluntatẽ vltimã, disponendo de bonis suis in fauorem piæ causæ,in tali casu (sc.piæ causæ)illa non sustinetur in vim testamenti,neque alterius vltimæ voluntatis.Sed si inter liberos reperiatur talis schedula à testatore confecta,seruanda est tanquam testamentum.com.Cla.in §.testãm.q.7.in prin.idq̃ue procedit siue testes adhibiti sint necne, cum. in §. T.qu. 14.in prin.cum ver.seq.Requiritur tamẽ quod dies sit apposita,qua confecta est.com.in d.q. 14.ver.Sed nunquid.item requiritur q̃scripta sit absq; vllis abbreuiaturis,vel notis,ẽt vsitatis.com. in d.q. 14. V.sed quia. hoc tñ Clarus intelligit de numero vnciarũ,vel summa aliqua pecuniæ,ne notis arithmeticis exprimantur. Valet aũt huiusmodi schedula etiamsi nõ fuerit manu testatoris scripta,sed saltem subscripta.com.in d.q.14.ver. quæro quid si.nã si neque scripta, neque subscripta esset manu testatoris,sed saltem in eius arca reperiretur, nihil valebit. d.q. 14.ver.item quæro.si tñ à filjis subscripta esset.(licet à patre neque scripta neque subscripta)valeret.com.in d.q.14.V. sed pone. intellige tñ,si vt testamentum valere,sed vt contractum ex conuentione ipsorum filiorũ.ibid,Si verò talis schedula reperiatur in libro Notarij, non tñ manu testatoris scripta vel subscripta nihil valebit,etiamsi ibidem reperiantur nomina testium adhibitorum.d.q. 14.V.prætereà quero.P.Fich.

Schismatici omnes sunt excommunicati.c.de schismaticis. Si tamen duo vel tres electi in Papam de Pontificatu contendunt, & aliqui bona fide habent vnum illorum pro vero Põtifice,qui tamen legitimè nõ est electus,illi sunt propter probabile dubium excusandi,&ita sentire omnes diuini & humani iurisperitos attestatur Simancas de hæreti.c.56.n.6. Cla.d. §.fi.q.78.ver.Schismatici. P.Fich.

Scholarium,vel professorum appellatione veniunt Doctores:vt latè per Abbatem,& Fel.in proœ.Gregoria.Barba.in c. ex literis n.9. de constitu.& Iacobum Mandellum conf.27.n. 6.sed appellatione ipsorũ scholarium, aut studentium vtique non veniunt scriptores aliquo modo secundum glo. singularem,in clem. 1.de elect.Ant. cæterosq̃ue omnes, & præsertim Barba.n.13.in c.ex rescripto,de locato,vbi istam esse com.opi. existimat. F.Viuius lib.2.opi.247.

Scholares non possunt extrahi de scholis pro delicto.&ita seruatur.Cla.q.30.ver.in hoc autem. Bonac.

Scholares delinquentes punit rector,Prætor vel eps,si sint clerici,vt est communis opi.Cla.q.35.ver.quæro nunc.idem.

Scholares &bonarum literarum studiosi habent optionem & priuilegium eligendi iudices in causis etiam criminalibus. Etiam si criminaliter tractetur de pœna sanguinis, vt est communis opi.Doctorum. de qua Oldr.in tract.de iure singulari. tit.de Priuilegiis,quæ bonarum literarum professoribus,&c. Tomo 5.fol.137. idem.

Scholaris quamuis vagus sit & ab studio abhorreat,si tamẽ honestè viuat,scholarium priuilegiis potietur. commune inquiunt Ias.in l. 1.n. 50.C.fol.ma.& Tiraq.in tract.cessante causa.ver.priuilegij causa.n.207. E.Suar.

Scholari,qui lectione cõtempta, studium alterius scholaris vicini pertubat, silentium iure imponetur. commune ait Ias. in l. 1.n.47.ff.fol.mat. E.Suar.

Pro. scinditur incertum studia in contraria vulgus.in can. sicut in sacramentis.§.item si posset.de consec.dist.3. ca.super literis extrà,de resc. Bellon.

Pro.scientia potest donari nõ vendi.in l.j.§.proinde.vbi gl. ff.de var.& extra.cogni. idem.

OB.contrà,cui ius est vendendi,& donandi ius est.l.cui ius, ff.de reg.iu.

Sol. dic quòd illa regula quandoque locum non habet,quandoque permittitur donatio, non venditio : vt l.fin.C.de præd.decur.lib.10. idem.

Pro. scientia nobilitat hominem in l.fi.vbi glos.C.de post. in c.pe.extrà.de præb. idem.

Pro. scienti & consentienti non fit iniuria.l.qui autem.§.1. ff.quæ in fraud.cred. idem.

Pro.scire leges non est verba earum,sed vim ac potestatem tenere.l.scire leges.ff.de legib. idem.

Scientia patientiæ coniuncta, tunc demum consensum notat,cum res,quæ geritur,me nolente geri nequit,vt est Accursij doctrina in l.Caius.ff.de pign.action.crebrius probata iusta Corn.Ias.n.11.Curt.iu.n.2.in l.cum proponas. 1.C.de pact.Alex.in l.sæpe.ff.de re iudi. Io.Crot.in l.filiusfam.§.diui.n.148. ff.de leg.lib.1.Carol.Ruiin l.4.§.Cato.n.169.ff.de verb. obli. Quin & mandati formam ac fines generaliter profert, & dilatat:quamuis mandatum de nouo non inducat,vt verius ac receptius contra complures cum quamplurimis ponit Arius Pinelus in l.2.part.2.cap.1.nu.18.C.de rescindenda vendit. E. Suarez.

Scientia sola nunquam in delictis regulariter ac generaliter punitur.commune inquit Carauit.super 4.ritu magnę curiæ,nume.2. Quamuis in læsæ maiestatis crimine sola ad instigendam mortis pœnam sufficiat. commune inquiunt Menchiaca controuer.illustr.cap.176.num.1. Placa delict. c.22.nu. 17.Taeg.in pract.crim.ca. 5.nu.9.Aegid.Bossius in pract.tit. de cri.læsæ maiest.nu.6.& seq.Longè tamen mihi verius, humanius,ac iustius videtur,vt qui aliquam proditionem vel in regem, vel rempublicã texi scierit,atque illam,cùm potuerit, non indicauerit,citra naturalem mortẽ plectatur,quod etiam receptius affirmant Cag.in l.culpa caret.n.21.ff.de re.iur.Gig. de cri.læsæ maiest.n.10.Rolan. vir multa & recondita doctrina præditus.conf.88.n.10.lib.2.& qui accuratò hanc quæstionem tractat Clar.in pract.§.vltimo, quæst.86.per totam. E. Suarez.

Sciens delictum committendum,& non reuelans, nõ ideò est puniendus,vt est communis opi.non enim qtàs tenetur reuelare delictum,neque eio buiare,etiam clamando.Cla.q.87. in prin. Bonacoss.

Scientia sola nũquam in delictis regulariter & generaliter punitur,vt est communis opi.Soarez ver.scientia.nu.9.Licet in crimine læsæ Maiestatis sola sufficiat, vt mortis pœna plectatur sciens,vt est communis opi.Soarez ibi n.10.Licet contraria opi.sit magis communis & humanior. Bonac.

Sciens delictum committẽdum, & non reuelans non ideò est puniendus.ita doctores vbique tenere attestatur Carauita super quarto ritu magn.curiæ.n.2. & ita sola scientia non est punibilis,neque tenetur quis obuiare delicto.etiam clamando vel reuelando,Cla.d.§.fi.q.87.in prin. P.Fich.

Sciens delictum,ex sola scientia,etiam in eo,qui non habet facultatem prohibendi delictum,non punitur,vt est communis opi.Cla.q.87.in prin.Nisi sciat tractatum proditionis contra Principem,vel contra patriam,quia nõ reuelans debet de capitari.communis est opi.Cla.ibi ver.punctus est. vide tamẽ postea.item,nisi delicto perpetrando consentiat,non simpliciter,sed per viam auctoritatis,& defensionis, & tunc plus debet puniri, quàm ipse delinquens , vt est communis opinio. Cla.d.87.verfic. Hæc autem omnia,quæ procedere ait in grauiorib.criminibus,secus in minorib.quia pari pœna punitur. Bonacoss.

Scientia sola in crimine læsæ maiestatis ob delicti atrocitatem,& immunitatem non sequuto aliquo consensu,consilio & facto est punibilis,ideò vasallus sciẽs maleficium committi contra personam principis sui, vel contra patriam, & id nõ propalans , seu reuelans incidit in crimen læsæ maiestatis , & punitur vti rebellis,secundum Bart.in l.vtrum.ff.ad leg.Pompe.de parric.Ang.& ibi Aug.in addit.in tract.malef.in verf.tu hai tradito la tua patria.in ver.quod crimen.nu. 10.Salyc.in l. quisquis.C.ad leg.Iul.maiest.Ang.in §.publica.in fi.insti.de public.iudic.affli.in c.1.§.& bona committentium.nu.103.in tiquę sint regal.in vsib.feud.Calca.conf.2.quod autem.Deci.in l.culpa caret.n.9.ff.de reg.iur.Mart. Laud.in tract.de crim.læsæ maiest.qu.13.Abb.& Fel.in c.1.de offi. deleg.& in practica opinionem istam seruari dicit ibi Fel.& Ang.in locis præcitatis,& sequitur Bertach.in suo reperto.in ver.scire.in versi.14. vbi meminit se fecisse decapitari quosdam ex sola scientia tractatus non releuati contra summum Pontificem. & Augu.in d.additio.ad Ang. refert quoque aliàs se fecisse vnum potentem dominum decapitare hac de causa.& Deci.in d.c.1.n.35. asseuerat quòd ita obseruatum extitit Florentiæ,dum ipse legebat Pisis contra Renatum de Patiis , qui ob non reuelationem factam coniurationis contra remplicam fuit decapitatus,& infinitos decapitari vidit Bononię Barb.per istam Bart. sententiam vt ipse testatur in d.c.1.nu.26. & eandem opinionem declarat Io.Cephalus consi.75.nu.6.28.cum aliis seq.& conf.seq.nu.60.cum cæteris seq.vol.1. Sed ꝓriam partem tenuerunt nonnulli doct.congesti per Fel.in ca. quanto.de sent. excom.& in c.de cætero.de re iudi.vbi titubanter fatetur opinionem Bart. in praxi non obseruari, & nimis rigorosam esse ait Gigas in tract.læsæ maiest.lib.3.in tit. de pluribus & variis quæstionibus.q.2.& Cassaneus in consuetu.Burgundię.rubr. 1.n.32. & iniquissimam appellat Mars. in sing.164.nemo debet se submittere,& crudelem commemorat Barb.in d.c.1.n. 62.& Bal.conf.suo incip.cùm quædam allegata sint,qui originaliter reprobauit consulendo Bart. & protulit ibi quædam fatua verba, quòd iudices sequentes Bart. doctrinam omnes sunt homicidæ, quod anima Bart. ob hoc sepulta est in inferno,nihilominus spretis verbis Bald.tanquam vanis, & mordacibus, ipse sequor opinionem Bartol. de qua vide quæ scribit Franc.Boscius Decanus Senensis in c.1.n.93.de off.dele. & opinionesistas conatur concordare distinguendo Augu. Berous in d.c.1.sed opinio ipsa Bar.est communis,teste Alciato, licet sub dubiis verbis,in l.bona fides,nu.20.ff. deposi. & in l. 4.§.Cato.n.25.ff.de ver.obl.& in effectu communis,& verisima est,obseruaturque in practica, vt patet ex relatis apertissimè:quæ quidem communis procedit quoq; in filio,qui sciẽs aliquem occisurum patrem suum & non reuelans,licet nõ sit delicti particeps punitur,vt parricida,secundum Bartolum in d.l.vtrum : nec obstat ratio Baldi in d.conf. quòd non reperitur lex , quæ dicat , quòd quis propter solam scientiam mori debeat,quia respondeo q̃ transeenduntur fines legum criminis atrocitate ex deductis per Bart.in d.l.vtrum.& hoc in terminis tenent Abb.in c.1.de resti.spoliat. & Domini in can.ne gligere.11.q.7. F.Viuius lib.2.opi.246.

Scire,vel scire debere in delictis à pari procedunt,vt est cõmunis opi.q̃ de dicit Bartol.in l.cunctos populos. C.de summa tri.queni communiter sequitur omnes scribentes. Quòd si crimen de iure communi non esset delictum,ied tantum ex dispositione statuti S. communi non esset delictum , sed tantum ex dispositione statuti. Si forensis traxit moram in loco statuti,adeo quòd verisimiliter debet scire tale statutum, tũc obligatur forensis pœna talis statuti.D.Gabr.Casatus.Crotus Crispus & Sansonus.inter conf.cri. conf. 59.n.32. Iodocus in Enchiridio Parium vel similium.ĩ verbo scire debere.fo.491. Sed non sufficit scientia. vbi denunciatio pro forma requiritur.Tiraquellus fusè in tracta.de retractu.§.36.in gl.2.nu.28. Bonacoss.

Scommessæ:id est,cum certa statuta pecuniæ summa,aliqui certant inuicem an aliquid factum vel futurum sit, &c.de iure licitæ sunt.commu. dicit Decius conf.115.n.4.quem refert Did.in repet.c. peccatum. dubius enim fortunæ euentus non facit contractus illicitos.Cla.d.lib. 5.§.ludus.ver.sed quæro etiam. P.Fich.

Scommessæ,id est, cum certa statuta pecuniæ summa, aliqui certãt inuicem,an quid factum,vel futurum sit?&c.de iure sunt licitæ , vt est communis opin. Dubius enim fortunæ euentus non facit illicitos contractus.Cla.in §.ludus ver. sed quæro.Dec.conf.115.n.4.communem dicit. Et ita aliàs obtinui Ferrariæ in fauorem D. Iulij à Campode Luca. & postea confirmauit sententiam cõsilium iustitiæ anno 1573. Soarez in ver.scommissæ seu sponsiones. Bonac.

Scriptores nomine scholarium non apprehendunturcommune inquit Barb.in c.rescripto.n.13.de locato.Et si autẽ horum aliquis non se antea ab aliquo loco discessurum promittat, quàm conductam libri conscriptionem perfecerit,impunè ab eo recedere poterit , & conuentioni stare non cogetur. commune aiunt Rip.in l.obligatione generali.n.9.ff.de pign. Franc.Viu.lib.2.opi.207. E.Suar.

Pro. scriptura cedit chartæ.§.literæ.insti.de re.di. Bello.

PRO. scriptura fit ad faciliorem probationem , & perpetuam rei memoriam. l.cum res. C.de probat.l.contrahitur.ff. de pig.l.4.de fid.instr.l.iubemus.verf.sed ne aliqua.C.de testa. idem.

Pro.scripturæ veritas per ipsum debet probari authorem.l. l.si quis decur.C.ad leg.Cor.de fal. idem.

Pro. scripturæ diuersæ nihil probant. l. scripturæ.C.de fide instrumentorum. idem.

Scripturam minus solemnem cõtra Titium productam per Sempronium non potest ipse Titius acceptare in parte , & in parte non, etiam quando Capitula essent separata secundum Cornel. consil. 81.volumin. 4. sed debet fieri acceptatio in totum,aut in totum repudiari.contrarium verò sentit Bart. in l.quædam.§.nummularios.ff.de adendo,in l.Aurelius.§.item quæsiit.in fi.ff.de liber.legat.& in l.Publia.§.fi.ff.deposi. vbi ipse docet modum,quando fit vnum capitulum,& quãdo diuersa,& illam opinionem Bart.sequitur Abb.in cap.2.de fide instr.& conf.36.vol.2.Ant.de But.& Imol.in ca.bonæ.2.extr. de postul.prælat.& in c. ex parte decani.extrà de rescri.Rom. conf.346.Ias.in repet.l.admonendi.ff.de iureiur.& ibidem Ripa.n.123.idem Ias.in l.non solùm.§.morte.ff.de ope.no.nun. vbi rationem adducit , quia approbatio scripturæ dependet à potestate approbantis,seu acceptantis, & huiusmodi sententiam sequitur etiam Guido Papæ q.503.& plerique ex præcitatis Doctor.asserunt eam esse communem, & Bellonus cõs. 46.n.11. & seq. Quæ communis ita retenta tanquam verissima limitatur non habere locum in scriptura alicuius administratoris,vt puta in libro rationũ tutoris, nã si aduersarius vellet acceptare in parte, tenebitur stare in toto propter vnitatẽ officij sui.l.cum quæritur ff.de admi. tut.& in istis terminis ioquuntur Corn.in d.conf.81.& Ang.in l.sumptus. C.de admi. tut.vbi ait, q̃ excepto libro rationum administratoris in aliis scripturis potest fieri acceptatio in parte tantum , quando capitula reperiuntur separata:coarctatur similiter hæc communis,nõ procedere in priuata scriptura facta manu alicuius tertij:illa quippe non potest in parte acceptari,etiam in capitulis separatis sec. Ias.in dict. l.admonendi.limitatur postremò ista communis non procedere quando iudici aliud causa cognita videretur,& ex verisimilitudine,ac qualitate personæ scribentis,q̃ etiam cõtineat in aliis partib.liber veritatem,verbi gratia:si ageretur de modica summa, & scribens ipse sit bonæ famæ.ita Bald.conf.156.vol.3.& sic sec.Bal.hoc videtur residere in iudicis arbitrio,& sequitur Dec.in c.2. de fide instr.& in l.1.C.de æden. & circa materiam scripturæ aliqua scriptimus ỹ.in ver.testes.in scriptura priuata,&c. B.Villal.

Scripturam esse de substantia cõtractus emphyteotici.magis com.dicit Cla.§.Emphyteu.q.4. P.Fich.

Scripturam seu instrumentum præsentans in iudicio, semper solet apponere clausulam , q̃ præsentet eam in quantum pro se facit, & non aliter. Si iam talis clausula protestationis fuerit ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

facrita diecta, voluit Bald. talem ſcripturam vel inſtrumentũ pro vtraque parte probare, nihilque parti probanti prodeſſe. 1.1.c.præſentium.n.3.extrà.de teſt.& ĩ l.vnica.n. 5. inquit Bald. Si vna pars litigantium in iudicio produceret acta, quantum facerent pro illa, iudicem tamen poſſe inhærere actis etiam quatenus faciant contra producentem, quia conſtat ei vt iudici. C.vt quæ deſint aduoca.& ibi notabiliter Paul.de ca.n. 5. tradit. Si quiſpiam produceret inſtrumentum, proteſtando ꝙ produceret in his quæ facerent pro illo, ꝙ illa proteſtatio ei nõ prodeſſet quò minus iudex poſſit ferre ſentẽtiam pro reo, ſi aliquid in inſtrumento in eius fauorem ꝓtineretur. propterea producentis proteſtatio, in his quæ de iure facienda ſunt, manus iudicis ligare non poſſet. Quorum deciſionẽ alij doct. ſequuntur Lud.Rom.in conſ.433.n.11.laſ. poſt gl.in l.1.§.editiones.n.18. ff.de eden.& in l.certi condictio.§.ſi nummos. n 39.ff.ſi cert.pe.& in l.nõ ſolùm.§.morte.n.26.ff. de oper.no. nun. Quam queſtionem latius explicat Aym.Crauet.in tract. de antiq.temp.in 1.par.in §.incip.viſo de verbis enunciatiuis. n.72.cum ſeq. Et hanc communem doct.ſententiam.& in pũcto iuris veriorem eſſe dicit Valquius Menchaccenſis in li. 1. controuerſ.illuſtr.c.2.n.9.ver. in ſumma ſcias. Licet enim alij Doct. contrariam ſententiam amplexi fuerint ꝙ proteſtatio proteſtanti prodeſſet,& hanc communem appellauerint. Fel. in c.imputari.n.13.extrà,de fid.inſtr.& Ripa,in c.cùm M.Ferrarienſis.n.79.extrà,de conſti.Decius tamen in c. cùm venerabilis n.22.in fi.illas opiniones ex Fulgoſio conciliat, ꝙ prima opinio procederet,quando aduerſarius nõ contradiceret proteſtationi, ſed aduerſario non contradicente proteſtatio non releuaret. Et in eo caſu ſecunda opinio admitteretur. extr.de except. Kirchouius.

ſcriptura priuata vt fidem faciat, tribus maſculis teſtib. munita eſſe debet. commune pronunciant And.Tiraq.de leg.cõmutiali.l.9.n.54. Viuius lib.1.opi.342. Nec vlla diei, vel cõſulis expreſſione opus habet. commune ponit idem Viuius eodem in loco. Sed quidquid ille ac Tiraq. dicat duobus teſtib. fulta fidem applenè faciet. l.vbi numerus. ff.de teſtib.cum iis, quæ alibi ad hanc rem latiſſime obſeruo. E.Suar.

Scriptura de publicis ſcriniis exprompta inter eos fidem tantùm facit, qui loci illius ditioni parent, vbi ſcrinia ipſa ſita ſunt. commune inquiunt Moder. in conſu.Pariſ.ti.i.§.5.n.25. & n.26. Quin & ad hanc rem, & ad vires omnes ſcripturę metiendas, locus vbi facta proponitur, non vbi alibi gentium facta producitur, inſpici debet. commune pronunciant Aym. Crauet.de antiquit.tempor.par.1.n.9.Viuius, qui alios laudat. lib.1.opi.309. idem.

Scriptura quæ nec de ſubſtantia, nec de forma contractus interpoſita cenſetur, teſtib.contrariis abſque dubio refelli poterit. commune dicit Sal.in l.generaliter.n.2.C.de non numepecu. Dicetur autem ac ducetur de contractus forma, cùm alteruter cõtrahentium dixerit, vt ſcriptura de conuentis inter ipſos fieret: quamuis non addiderit, vt aliter nullius momenti geſta ſint. commune aſſerit Ant. Gomez.de contract. c.2.nu. 17.magis commune affirmat Porc.in prin.n.4.inſtit.de empt. & vend. idem.

ſcriptura compluria capita complectens ex parte probari, ex parte improbari inculpatè poteſt. commune inquit Bello. conſ.46.n.11.Aym.de antiq.temp.in arg.de ſcrip.priua.n.68. Vnde qui illam produxerit cũ clauſula, vt ꝓduco ſi & in quantum pro me faciunt, & non aliter, illa offendi in iis quę ipſi obſunt, nequit commune effantur Fel.in c.imputari.de fid.inſtr. Rip.in c.cum M.nu.39.de inſti. & vir magnæ diligentiæ. Nic. Ant.Grauat.ad Veſtrium.lib.6.c.1.n.20.& ſeq.excipe tamen, vt quod 8.in principio dixi, nequeat procedere, cùm vel ab administratore, vel tutore, ac ſimilibus in rationum obſeruatione, vel ab aliquo alio particulari ſcriptura ea in literas miſſa proponitur. commune ponit Viuius magna diligentiæ laude dignus lib.1.opi.240. idem.

Scripturam, quæ ſine mora executioni mandari poſſit, poſt factum contractum contrahentes alternis facere cogentur. commune interpretum placitũ affirmat meus olim iuris doctor Ant.Gomez.de contract.c.2.n.17.non tamen pœnam aliquam addere compellentur, vt eſt commune dogma pono ſuperius ver.pœna. idem.

Scriptura producta in iudicio, & in actis accopiata & inſerta per notarium cauſe, facit plenam fidem, licet originale non reperiatur. Bald.in l.geſta. C.de re iudica. & in auth.ſi quis.C. de edend.per l.ſi C.de fid. inſtr.dicens hoc tenere Inn.in ca.1. extr.de procur. Balb.deciſ.344.

Pro. ſecundum qualitatem & conditionem perſonarũ verba intelligi debent.l.plenum.§.equitij.ff.de vſu & habi. Bell.

Pro. ſecundum qualitatem & conditionem perſonarum pœnæ ſunt infligendæ.l.Pedius.ff.de incen.rui.& nauf.maior enim pœna infertur ſeruo, & minor libero. in l.capitalium.§. fi.ff.de pœ.l.ſi ſeruum.ff.ſi ex nox.cau.aga.& minor pœna ſub limioribus, quàm humilioribus imponitur.l.3.§.fi.ff.de adulteriis. idem.

Pro. ſecundum diuerſas qualitates diuerſæ ſpecies fiunt. l. & habet.§.placet.ff.de precario. idem.

Securitas data pro veniendo, intelligitur data pro redeundo, ſecundùm gl. cum Bart.in l.vtimur.ff.de ſepul.viola.eundem Bart.in l.de ætate.ff.ad Trebellia. Balb.deciſ.492.

Pro.ſed, ſubſequẽte copulatiua &, denotat diuerſitate in facti, & identitatem iuris.l.2.vbi gl.ff.ne quis eum qui.l.ſed & ſi lege.ff.de pe.hære. Bello.

Pro. ſedes apoſtolica omnibus petentibus ſe liberalem exhibet.c.ſedes apoſtolica.extrà,de reſc. idem.

Pro. ſedes apoſtolica nunquam moritur.c.ſi gratioſa.de reſcrip.in ſexto. idem.

Seditionis auctor punitur pœna mortis.ſi tractatus præceſſit.Cla.q.68.ver.ſeditionis. Bonac.

Pro. ſegnius expediunt commiſſa negotia plures gl. in l.ſi plures.§.1.ff.de tut.& cura. Bello.

Semiplenæ probationes in criminalibus non cõiunguntur ad condemnandum, vt eſt communis opi.Grat.Reſp.47.n.6. in 2.vol. Bonac.

Pro. ſemper in coniunctionibus, non tantum quid licet, ſed & quod honeſtum eſt, conſiderandum eſt.l.ſemper in cõiunctionibus.ff.de rit.nuptiarum. idem.

Pro. ſenatus ius facere poteſt.l. non ambigitur. ff.de legib. idem.

Pro. ſenatores pars corporis imperatoris ſunt.l. quiſquis. C.ad leg.iul.maieſta. idem.

Pro. ſenectus venerabilis eſt. Sapien.4. idemque honor ſenibus qui & in magiſtratibus olim tribuebatur.in l.ſemper.ff. de iure immu. idem.

Senectus non excuſat in delictis, facit tamen vt pœna mitigari poſſit.gl.in l.ferè in omnibus.ff.de reg.iu.& hanc frequentiore calculo receptam ſententiam ait Plaza.li.1.delictorum. c.32.n.13.Cla.d.§.fi.q.60.ſucceſſiuè. P.Fich.

Senectus no excuſatur in delictis, facit tamen, vt pœna mitigetur. vt eſt communis opi.Cla.q.60.ver. ſucceſſiuè ſed nũquam vidit in practica ſeruari. Niſi ĩ leuibus delictis, vt ibi per Cla. Bonac.

Senex ætatis decrepitæ torqueri ñ põt.l.3.§.ignoſcitur.ff.ad ſyll.vbi Bart.hoc expreſſe firmat, & in l.de minore.ff.de q.in pr. Brunus in trac.de indi.& tortu.in 4.q.n.18.poſt O.dof.& Gad. ibi relatos per eum.& Gram.deci.34.nu.5.vbi tenet, ꝙ Senex nõ excuſatur à tortura, ſed decrepitus tm, q eſt poſt annos ſenectutis, & iſta eſt com.opi.vt aſſerit Pau.Grilan.in tract.de q. & tort.in q.inc.6.quæro, an oẽs perſonæ indiſtinctè, n.2.licet ibi teneat expreſsè ꝗrium, quicquid ipſe dicat, ac ſuadeat ob hoc à præfata communi ñ eſſe recedendũ duxi, q approbat p plures rationes Tiraq.in tra.de pœnis remittẽdis, aut tẽperandis, cauſa 8.nu.1.cum ſeq.imò, retenta com.opi.dic fortiùs, ꝙ ꝓfeſſio emanata à prædicto ſene, ac ẽt ratificata nulla vĩ, nec eidem in aliquo preiudicat, vt voluit gl.Bar.& alij in l.pe.ff.de q.Gandi.in tract.maleficiorum, in rub.de quæſt.Mar.in l.1.ff. de q.nu.24.& conſ.14.Alex.conſ.5.vol.1. Gram.conſ.cri.17. voto.6.& Capicius deci.145.& iſtam Bar.opi.in d.l.pe.communiter intelligunt doc. paſſim in ꝓfeſſione expreſsè ratifica ta etiam ad bancũ iuris, & in expreſſa pſeueratione dictæ ꝓfeſſionis, ita tenet Ale.cõſ.52.vol.3.Marſ.in d.l.i.Ang.Are.& ibi latius Aug.de Arimi.ĩ trac.de malef.in ver.fama publ.n.36.& Marſ.in d.l.pe.quia quouſq; perſonaliter detinetur idẽ metus durare præſumit, vt ibi latiùs per eum, q dicit plures liberaſſe à pœna mortis, & plures alios citat Gram.ꝓſ.cri.37.n.8.laſ.ꝓſ. 88.ver.pari ratiõe lib.nec ꝓfeſſio, idem tenet Ale.in c.1.n.52. de of.ord.& Pariſi.ꝓſ.63.in fi.vol.4.ex quib.apparet iſtam eſſe com.opi.vt doc.8.relati audacter atteſtãt, & alij paſſim, & his accedit, quòd ſenex djcitur ab ætate 50.an.vſque ad 70.vt per gl.magiſtram in prœc.6.decre.& ibi plenè Io. Andr.& Gram. in allegat.deci.34. B.Villal.

Pro. ſenior præfertur iuniori.in l.fi.ff.de fide inſtr. Bell.

Pro.ſeniorum conuerſatione, iuuentutis educatio perfecta fit.§.cogitandum.in auth.de monach. idem.

Senex decrepitus non debet tormentis ſubiici. communem dicit Paul.Grilland.de diuerſ.criminibus lib.3.q.6.nu.5.& ita colligitur ex textu.l.tertiæ.§.ignoſcitur.ff.ad Syllani.ſenex tamen non decrepitus bene poteſt torqueri, vt per Gramm.at. deciſ.34. P.Fichard.

Senex vſque adeo, vt decrepitæ ætatis annis cenſeatur, nec torqueri poteſt, nec ſua confeſſione etiam conſtanti lædetur. communia ponit Viuius lib.1.opi.260. E.Suar.

Senex decrepitus non debet ſubiici torturæ & tormentis, vt eſt communis opi. Clar.q.64.ver.ſed nunquid.Soarez ver. ſenex.nu.26. Nec eius confeſſio officit, etiam conſtans, vt eſt communis ibi. Bonac.

Pro. ſententia debet fieri in ſcriptis, & ſedendo. iu.l.2.C.de ſen.ex breuic.recit.& §.ſedendo.in auth.de iudi. Bello.

Pro. ſententia eſt quid indiuiduum. non enim poteſt pro parte valere, & pro parte non valere.l.in hoc iudicium.ff.familiæ erciſcundæ. idem.

Pro. ſententia habet relationem ad acta.gl.in l.3.C.de ſen. quæ ſine certa quantita.profer. idem.

Pro.ſententia habet paratam executionem.l.2.C.de executi. rei iudi. idem.

Pro. ſententia facit ius, & reddit de albo nigrum, & de nigro album.l.ingenium.ff.de ſtatu hominum.l.ſiue.ff.de liber. agnoſcen. idem.

Pro. ſententia lata contra ius, ipſo iure eſt nulla.l.2.C.quãdo prouoc.non eſt neceſ.l.1.§.item cum contra.ff. quæ ſen.ſine appel.reſcin. idem.

Pro. ſententia lata contra formam & ſolennitatem iuris nõ valet.l.prolatam.C.de ſen.& interlo.om.iudi.l.cum hi.§.ſi prętor.ff.de tranſactionibus. idem.

Pro. ſententia contra pupillum indefenſum non valet.l.acta.§.fi.ff.de re iudica. idem.

Pro. ſententia lata contra vnũ ex ſociis, non præiudicat cæteris, ſi eius culpa acciderit: ſecus ſi dolo. l.ſi de com. ff.ſi ſeru. vendi. idem.

Pro. ſententia in mortuum dicta non valet.in l. Paulus. ff. quæ ſent.ſine appellatio.reſcinda.l.in ſumma.§.fi.de re iudicata. idem.

Pro. ſententia non conſtituit ius, ſed quod eſt declarat. l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur.ff.ſi ſer.vend.l.& ex diuerſo.§.1.ff.de rei vend. idem.

Pro. ſententia omiſſo procuratore lata contra dominum, quia in iudicio non fuit, eſt ipſo iure nulla.l.1.C. de ſen.& interlo.omnium iudic. idem.

Pro.ſententia paſtoris ſiue iuſta ſiue iniuſta ſit, timenda eſt. c.ſenten.11.q.3. idem.

Pro. ſententia præſumitur iniuſtè lata.l.Herennius.§. Caia. & ibi no.ff.de euictio. idem.

Pro. ſententia transfert dominium.in §.fi.inſt.de offi.iudi.

OB.contrà de §.item ſi in iudicio.inſt.de excep.vbi ſententia lata in actione perſonali reo abſoluto remanet debitor.

Sol. illud habet locum in obligatione quæ eſt res incorporalis.§.1.inſti.de reb.corpo.& incorp.Hic de dominio rei corporalis: facilius autẽ perditur dominium rei corporalis, quàm incorporalis.in l.3.vbi no.ff.pro ſoc. idem.

Sentẽtia requiritur in caſibus, quibus vaſallus incurrit pœnam priuationis, Vaſallus enim nunquam amittit feudum ipſo iure, niſi in caſu alienationis, & traditionis factæ ſine conſenſu domini. in reliquis omnib. Vaſallus debet prius de culpa conuinci, & ſententia ſubſequi antequam Vaſallus priuetur feudo.com.dicit Cla.in §.feudum.q.62. P.Fich.

Licet ſententia definitiua lata ex veris probationib.puta ex teſtibus, de veritate, vel partis confeſſione, vel publicis inſtrumentis, tranſeat in rem iudicatam, & nunquam poſſit reuocari: tamen lata vigore aliarum probationum, quas Doctor appellant non integras, vel preſumptiuas, puta vigore probationis, facte per duellũ, vel per teſtes de credulitate, vel iuramenti ſuppletiui, & ſimilium: talis ſententia poteſt quandocunq; comperta veritate reuocari, & nunquã tranſit in rem iudicatam (Vel breuius: ſententia lata ex probationibus præſumptiuis, vel priuilegiatis, nunquam tranſit in rẽ iudicatam, ſed poteſt quandocunque comperta veritate reuocari.) eſt commu nis opi.ſecundum Cor.in conſ.55.viſis.circa ſi.verſi.& primo allegatur.vol.3. M.Chærian.

Sententia lata contra infirmitate detentum, ſiquidem à iudice ignorãte, mero iure tenet, & valet, ſed datur ꝓdemnato in integrum reſtitutio: ſi verò à iudice ſciente, eſt ipſo iure nulla. (Vel generalius: ſentẽtia lata ꝓ contumacem, neceſſario impedimento detentum: mero iure valet, ſi ab ignorante, ſed reſtitutione reſeinditur: ſi à ſciente, eſt ipſo iure nulla.) eſt com.ꝓpi.ſec. laſ.in l.2.§.ſi quis in iudicio.in 5.no.ff.ſi quis caut. idẽ.

Sententia à qua non eſt appellatum, & quæ tranſiit in rem iudicatam: ſiue contra præſentem, ſiue contra contumacem lata fuerit, preſumitur iuſta & ſolennis, & quò ad rectitudinẽ, & quò ad titudine.ꝓ, nec amplius poteſt reuocari vel inſtimari, maximè ſi à tempore iudicati lapſum fuerit biennium. Eſt magis comm.opi.ſec. Alex.in conſ.25.viſo proceſſu.circa med.vol.6. idem.

Sententia lata cõtra communem opi.mero iure valet, propter conflictum opinionum.eſt com.opi.ſec. laſ.in l.cum pro latis.de re iudi.ſequitur Rip.in l.qui Romę.§.duo fratres.in 6. oppoſ.Bar.de verb.obl. idem.

Sententia lata ad conſilium ſapientis, nunquam tranſit in rem iudicatam.eſt com.opi.ſec.Dec.in conſ.278.non leuis.in fi. idem.

In iudiciis vniuerſalibus incerta ſententia reſpectu rerum admittitur, ſed in exequutiõe poſtea liquidatur.eſt com. opi. ſec.Are.in conſ.110.clariſſime.in fi. idem.

Sententia lata per errorem expreſſum habita relatione ad acta, eſt ipſo iura nulla.eſt mag.com.opi.ſec. Alex.in cõſ.123. diſcuſsis.ver.tamen quò ad propoſitum.vol.1. Chærian.

Peruerſio ordinis cauſę ad cauſam, non vitiat ipſo iure ſententiam.gl.l.1.C.de appel.eſt com.opi.ſec.Soc.conſ.98.iuſtiſ. iudex.vol.4. idem.

Sententia iudicis, quæ trãſiuit in rem iudicatam habet præſumptionem pro ſe, ſiue lata fuerit in præſentem, ſiue in abſentem, & contumacem verum vel fictum, ſec.Spec.Io. Andr.in §.vt auth.de ſententiis prola.Io.Cald.& Abb.in c.quoniam.p. de probatio.& alios communiter ibi, Imo.& Ant.de But.in c. in præſentia, de renun.vbi ſubdit ipſe Imo. hanc eſſe communem opi.& in c.in iure de offi.deleg.& in c.in præſentia.de renunt.& latiſſimè Roman.in l.ſciendum.ff.de verb.ob. Gramma.deciſio.24.nu.5.& 13.& Moder.in d.c. quoniam contra ratio eſt, quia ſententia poſtquàm tranſiuit in rem iudicatam cuiuſcunque iudicis fuerit, habetur pro veritate.l.res iudicata.ff.de reg.iur.c.cùm inter, de re iudi.& ex ea reſultat preſumptio iuris.& de iure, contra quam nõ admittitur probatio in contrarium, niſi propter ꝓfeſſionem partis, vt no.Bart.in l.Iulianus verum debitorem.ff.de condi. indeb. & Bal.in l.filium quem habentem.C.famil.erciſ.& in l.cùm quis.C.de iur.& facti igno.& Cępo.in cautel.23.hoc procedit præſertim vbi ciuſque ſentẽtia, quæ trãſiuit in rem iudicatam lata eſſet non de recenti, ſed de antiquo, vel lõginquo.& tunc præſumitur pro ſentẽtia, etiam ſi in ea nõ eſſet facta mẽtio ſolemnium, aut actorum, ſec.Hoſt.in c.cùm inter.de re iud. Inn.in c.cùm de iure.de of.deleg.Bart.& curt.iu.in l.admonendi, n.250.ff.de iureiur.& Are.conſ.36.Pau.verò de ca.ſibi parum conſtans cõſ. 76.lib.2.tenuit contrarium.vbi ait, ꝙ nõ præſumitur pro ſententia in antiquis, etiam quò ad acta, niſi de eis fiat mentio in ſententia, idem voluit Bald. conſ.204.vol.3. idem videtur tenere Alex.conſ.123.vol.2. Sed prima opi.Inn. videtur magis communis, vt ſcibit curt.iu.in d.l.admonendi, n.250. & prædictis accedit vtiliter ꝙ antiquum tempus, quò ad hoc dicitur 20.an.argumento c.cùm venerabilis.de except.& facit to.tit. C.de præſcr.longi temp.10.vel 20 an.& ita tener Cald. in d.c. quoniam contra, quem ſequitur Abb.conſ.61.lib.1.& Calca. conſ.8. Sed opinio iſtorum mihi parum ſatisfacit, ex quo alteram ſententiam huic de directo contrariam reperio, & forſan veriorem, quò d in præmiſſis tempus dicitur antiquum, quando poſt latam ſentẽtiam eſſet lapſum biennium, tradit Bald.in l.vnica.C.ne lice.in vna eademq; cauſa ter.prouo.poſt Oſtien. in d.c.in præſentia.idemq; voluit Io.And.in nouella, Ang.in l.quæcunque.§.fi.ff.de public. Bald. in ca.7.de milite vaſa.qui cõtumax eſt, Bertachi in 2.par.ſui reperto.in ver.ſentẽtia preſumitur.ante fi. Alex.in l.fi.§.illud.ff.quando appellan.ſit.in addit.ad Bart.ante fi.& Gramm.poſt alios relatos ibi per eum in deciſ.24.n.7.& ſequ. ſubdens ibi iſtam eſſe veriſſimam opi.in contrariam verò partem videtur inclinare Bald.in dict.c.1.citans Inno.in c.Albericus, ext.de teſtib. & idem Bald.in cap.1. quo tempo.quòd imò requiratur, vt ſit lata ſentẽtia ipſa multùm de antiquo, cęterum neutram ex iſtis duabus opinionib. ſequor.cùm ambæ erroneæ appareant, vt ĩ.apertiſſimè oſtendetur. Tertiam opinionem circa præmiſſam reperio quòd ad hoc, vt dicatur ſentẽtia antiqua ſufficit tempus 10.an. ſecũd. Hoſt.in d.c.Albericus, quem ſequitur Ang.in dict.c.quoniam contra. Alex.conſ.123.lib.2.Gozadi.conſ.130.vel 137.& Veronen.conſ.26. quartam vltimo loco reperio opinionem iudicio meo magis tutam, & æquam, & ſequẽdam fore ſuadeo. quæ quidem eſt ita, ꝙ totum hoc cõmitti, & relinqui debeat iudicis arbitrio, quãdo ſententia ipſa dicatur lata de antiquo, vt pro ea præſumatur, etiam in ea non facta mentione ſolennium, & actorum, & iſtam opin. ſequitur, & tenet Io. Calderi. in dict.c.in præſentia. Alex.conſil.219.lib.6.& conſil.17. libr. 4. Aret.conſil.36.& iſtam ponit eſſe communem opinionem Auguſtinus Beroius.in d.cap.quoniam contra.nu.252.& alij

Universidad de Deusto
Biblioteca

Modern. ibi qui quidem iudex variè arbitrari posset, secundum qualitates iudicum, qui pronunciarunt, quia magis absque dubio præsumeretur pro sententia vnius iudicis maioris, quàm inferioris in dubio. l. 1. ff. de offi. præfect. præto. no. Bald. in l. tutores. ff. de confirm. tuto. Iaso. in l. pacta nouissima. in 3. nota. C. de pactis, & in rub. C. qui admi. & hoc procedit quando iudicis maioris qualitas non esset nota iudici arbitranti, si enim manifesta esset, & iudicè sciret imperitum, præcipitem, aut minus integrè arbitrium eius, considerabit tempus longiùs, quàm in iudice recto, integro, perito & inculpato, vbi ve
10 rò tempus exactum esset annorum 30. illud sine dubio videtur sufficere secundum Veronen. cons. 63. Ampliatur prædicta communis, quòd sicut pro sententia præsumitur, ita pro laudo præsumendum est, secundum Alex. in l. sciendum. ff. de ver. obl. Bald. in l. si de meis. §. recepisset. ff. de arbit. & doctor. in ca. quoniam contra falsam, de probatio. quod procedit de plano in laudo arbitratoris, vt habeat presumptionem pro se, secundum communem opinionem omnium scriben. quam celebrat, & citat Dec. in d. c. quoniam contra, n. 184. Lanfr. de Oriano, Parisi. & August. Beroius ibidem. Similiter hoc proce
20 dit in laudo quòd in dubio pro eo præsumitur etiam pendẽte reductione ad arbitrium boni viri, vt concludunt omnes in differenter, in d. c. quoniam contra, præsertim cùm Deci. ibi, n. 186. Ampliatur quoque ista communis, quę habet quòd præsumatur pro sententia quæ transiuit in rem iudicatam nõ solum procedere in sententia, verum etiam in quolibet decreto iudicis, imò doctor. in di. c. quoniam contra, communiter cõueniunt, quòd præsumatur adhibitum causa cognita, etiam quòd in specie non exprimantur solemnia requisita ad ipsum actum, super quo decretum interponitur, & loquuntur Do
30 ctor. etiam in actu, in quo tales solẽnitates remitti non poterant, vt in alienatione bonorum ecclesiæ, vel minoris, & ista exempla, & alia similia ponunt doct. in l. cum hi. §. si prætor. ff. de transact. vbi Bal. & Pau. de castr. F. Viuius.

Sententia lata per iudicem finita instantia, est nulla, secundum Bald. in l. obseruare. §. proficisci, in 2. q. ff. de off. procon. & in c. 1. si de inuest. inter Domi. & vasal. lis ori. in vsi. feudorũ, & in l. properandum. C. de iudi. Abb. in c. venerabilis, de iudi. Fely. post eundem Abb. in ca. de causis. de offic. delega. Rom. cons. 425. & 427. Paul. de Castr. cons. 324. videtur dicendum,
40 facit text. in auth. & qui. C. de temp. appell. & firmat Paris de Puteo in tract. syndic. in ver. sententia. in princip. vbi dicit instantiæ lapsum non suppleri. per cap. detestantes. in Regno. & ista est communis opinio, vt per Moder. in dict. cap. de causis. F. Viuius.

Sententia non potest ferri, parte non citata, per consequẽs lata non præiudicat, secundum doctor. in l. de vnoquoque. ff. de re iudic. vbi Mars. & Doct. in l. nec quicquam, vbi Ias. n. 20. de offic. Procon. & legati, & Bernard. de Luco in reg. 673. per tex. in ca. Deus omnipotens, 2. qu. 1. & in cap. 1. de caus. pos. & propriet. quia citatio est fundamentum iudicij, vt inquit Spe. in tit. de citatio. in prin. Abb. & alij in ca. quoniam contra falsam. in verb. citationes. de probat. & ibi tradit Deci. & dicit Bart. in l. prolatam. C. de sententiis & interlo. omnium iudic. post Antiquos per eum relatos, quòd citatio dicitur de substantia iudicij saltem eo respectu, quia ea omissa sententia cõtra absentem non citatum erit nullius momenti, & cum Bart. transeunt omnes communiter ibi. ampliatur primò ista conclusio, vt in tantum procedat, quòd si sententia fuerit lata cõtra absentem non citatum, non valeat nec tenear, etiam quãdo esset lata in fauorem absentis non citati, vt voluit Saly. gl. & Bart. in l. eos qui. C. quomodo, & quando iudex, & in l. furioso, ff. de re iudi. vbi Alex. n. 3. scribit istam esse communem opinionem, & Ias. in d. l. nec quicquam. num. 48. quam ipse limitat non procedere in sententia definitiua, secùs in interlocutoria lata in fauorem absentis non citati. Ampliatur secundo loco quòd sententia, omissa citatione, etiam à principe, lata, dicitur nulla, vt in l. fi. in princip. cùm gl. 2. C. de legib. tenet Bald. ibi, Alex. cons. 111. alias consului, lib. 7. Soci. in tractat. de citatio. in 7. art. prin, Mars. in d. l. de vnoquoque, vbi hoc plu
50 rimum declarat, num. 13. cum aliis multis seq. & Ias. in d. l. nec quicquam, nu. 29. vbi refert doctor. contrarium asserentes: ratio istius ampliationis videtur ista, quippe negans citationem videtur negare defensionem, quæ cùm naturalis sit, & iure naturali concedatur. l. vt vim, ff. de iusti. & iure, auferri nemini debet, vt est text. in clem. pastoralis. §. cæterùm de re iudica. & ita tenet Bald. in l. cùm fratrem. in fi. C. de is quibus, vt indignis Alex. consil. 5. vol. 2. nu. 2. Ias. in l. 2. quam legit cum l. 1. C. quando libellus Principi datus, & in l. refriptum. in secundo nota. ff. de pact. imò citatio ipsa dicitur adinuenta de iure diui
60 no. Nam etiam Deus omnipotens, cui omnia secreta sunt clara, non priùs Adam damnauit, quàm citasset, quando dixit: Adam, vbi es, vt legitur, Genes. ca. 3. & ita dixit Bart. in extraua. ad repri. in verb. & figura, Soc. in præallegato tract. de citatio. in secundo articul. Abb. in c. cùm olim. de re iud. & Curtius sen. cons. 49. n. 92. vbi alios allegat. Ampliat ut tertio hoc habere locum nõ solum in sententia definitiua, verum etiam in interlocutoria requirente causæ cognitionem & afferente parti non modicum præiudicium, in qua quidem sententia
10 requiritur, vt feratur partibus præsentibus, & legitimè citatis, secùs autem si sit parui præiudicij. l. à procedente. C. de dilat. tenet, & declarat Bart. in d. l. nec quicquam. §. vbi decretum, Angelus, Imol. Paul. de castr. & Marsy. nu. 4. & seq. in dict. l. de vnoquoque, Bart. Imol. & Alex. in d. l. fi opus. ff. de noui oper. nuntiatio. & Ias. in d. l. nec quicquam, vbi nu. 23. ait istam esse communem opinionem, & Ruynus cons. 69. nu. 6. quia causæ cognitio est de iure Diuino, secundum Abb. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ de constitutio. & Deci. cons. 264. reuocatur. ad
20 uerte tamen quòd in interlocutoria sententia non solum requiritur citatio, verum etiam peremptorium, secundum Hieronym. Tortum in quodam suo consilio quòd refert, & citat Mars. in d. l. de vnoquoque, nu. 6. Ampliatur quartò, quòd etiam sententia diffinitiua videtur nulla si pars citetur. ad audiendam iudicis voluntatem, quia requiritur citatio ad audiendam sententiam, secundum Rotam Roma. in decisione 342. in nouis. istud autem procedit etiam ĩ causis summaris, vt per gl. & Doctores in clementina sæpe, de verbor. sig. & Io.
30 Ferretum cons. 95. nu. 3. Ampliatur quinto loco, quòd quando domino fuit facta citatio ad audiendam sententiam in casu, quo iudicium fuerit agitatum cum eius procuratore, tunc sententia ipsa domino non comparente nõ valet, vt per Bart. in l. mutari, circa fi. ff. de procu. & in l. procurator. C. eodem titul. canonistæ omnes in cap. in nomine domini, de testibus, & Alex. in l. furioso nu. 7. ff. de re iudicata. Ampliatur sextò q̃ si reo fuerit citatio facta septima die mensis April. & lata fuerit
40 per iudicem sententia die 13. eiusdem mensis in fauorem actoris sine alia citatione rei condemnati, tũc ex defectu istius citationis omissæ sententia redditur nulla, non obstante præcedẽti citatione facta pro alia die l. fi. §. cum ibi notat. ff. quod vt, aut clàm. & no. & declarat Ruynus cons. 136. nu. 1. volu. 5. Ampliatur prædicta vltimo loco, quòd non valet Statutum quod sententia possit ferri parte non citata, secũdum Bald. in l. 1. C. quomodo, & quando iudex. per dictum clem. pastoralis, & idem tenet Soc. cons. 164. visa bulla Bonifacij, volum. 2.
50 Ant. & Io. de Imol. in d. clem. pastoralis, & Barthol. Soc. cons. 7. nu. 14. posito, ac inserto inter consi. feudalia Albert. Bruni, & Curtius iu. cons. 70. nu. 21. & istam conclusionem ita & aliter ampliatam limitat in 19. casibus Ias. in d. l. nec quicquam, nu. 23. eandem regulam limitat in aliis. 19. modis Franc. Nicones, nu. 54. vsque ad nu. 97. eandemmet regulam limitat Ant. Nicel. 115. modis in concordantiis gl. concordan. 52. n. 224. vsque ad nu. 371. & in repetitio. c. testium. & in ca. 2. de testib. F. Viuius.

Sententia Principis absque citatione non valet de iure canonico tex. est in clem. pastoralis, in ver. ceterum de re iudicata, quia citatio ipsa à iure naturali prouenit, & est vera species defensionis, itaque nullo pacto per Principem etiam omitti potest, vt per Abb. in c. 1. de causa posses. & proprieta. Corne. in c. cùm olim. de re iudi. Aret. cons. 165. sicut Ioan. Soc. consilio suo incipien, sæpenumero, quod est positum inter consilia Fran. de Cur. & est 20. in ordine, vbi vult post alios relatos per eum sententiam declaratoriam nõ adhibita citatione esse nullam, & huiusmodi opinionem sequitur etiam tanquam communem Maranta in tractat. de iudic. in 7. parte prin. num. 3. & Soci. cons. 12. vol. 1. & Sebast. Vantius in tractatu de nullit. in tit. quis possit dicere, &c. & Fortunius in l. Gallus. §. & quid, ff. de libe. & posthum. ista verò communis limitatur non procedere de iure ciuili. l. fin. C. de legibus, vbi apparet sententiam Principis absque citatione valere, & notat Roma. consi. 349. in secundo dubio: circa fi. allegans l. Lucius, ff. de euictio. & l. item si verberatum, ff. de rei vendi. & ideò Alex. cons. 87. visis codicillis. libr. 2. dicit quòd, quando apparet principem omninò voluisse alicui præiudicare non potuit citare illum, ex quo actus eo inuito poterat expediri, quod etiam tenet Roman. cons. 212. quò ad primum, & Moder. canonistæ in d. ca. cùm olim, sequitur etiam Deci. cons. 191. in causa, nu. 6. & 8. & cons. 269. consultus ab illustri, & Soc. cons. 4. libr. 3. nu. 14. confirmatur prædicta conclusio: nam Princeps de absoluta
80 potestate potest procedere etiam parte non citata secundum

Io. And. in additio. Spec. in tit. de sentent. §. iusta, vers. est etiam nulla, & in c. 1. de causa possessio. & propriet. & in c. inter quatuor, vbi Inno. Imol. & Abb. de maiori. & obedien. cum aliis cumulatis per Alexan. in l. de vnoquoque. ff. de re iudic. & per Soc. in d. cons. 20. & cons. 21. & per Fel. in d. c. cùm olim, & licet ibi videatur concludere, q̃ processus factus etiam de plenitudine potestatis contra nõ citatum non valeat, tamen in ver. recipiunt ista, concludit, & tenet valere in casibus, in quibus potest omitti citatio, qui ponuntur per Ale. d. l. de vnoquoq;. & per Maria. Soci. in tract. de citatio. & opinionem istam q̃ Princeps de plenitudine potestatis possit procedere, & facere actum validum absque partis citatione, firmauit quoque pet plura argumenta, & rationes disputando Marsyl. in repetitio. l. de vnoquoque. ff. de re iudic. n. 12. vsque ad n. 23. ego verò concludo posse à principe citationem tolli, quę iure humano post conclusionem causæ necessaria est ad sententiam pronũtiandam, in isto quippe primo casu nulla est alleganda defensio, & ideò potius ea citatio est iuris positiui, & humani, quàm naturalis, quemadmodũ in specie tradit elegantissimè Afflic. in decis. 283. & Maranta in tractat. iudiciorum in 6. part. n. 10. vbi explicant quòd omnes sententiæ sacri consilij Neapolitani proferuntur post conclusionem ipsam in causa absque citatione, & tenent tanquàm latę sub nomine Regis, & Principis. Secundo casu similiter constat principẽ posse tollere citationem in his actibus, quos ipse agere potest liberè absque iniuria etiam sine causa, & in alterius præiudicium. Nec enim citatio tunc impedire potest liberam voluntatem principis, quòd expresè tenuerunt Soc. cons. 164. vol. 2. & alij, quos refert, sequiturque Crauett. cons. 5. F. Viuius.

Sententia interlocutoria de necessitate non debet in scriptis proferri. ias. in l. nequicquam. n. 59. de offic. Proconf. com. dicit. Villal.

Sentẽtia absolutoria ab obseruatione iudicij, licet sit interlocutoria, habet tamen vim diffinitiuæ Coua. in reso. lib. 1. n. 8. com. dicit, ex Rebuff. l. quòd iussit. nu. 48. ff. de re iudi. idem.

Idem ante illos dixit Fel. in c. Examinata. in fi. de iud. I. Fich.

Sententia interlocutoria, quò ad partes, transit in rem iudicatam, quò ad iudicem tamen non Præp. in c. 12. q. 1. & ias. in l. quid iussit, nu. 46. de re iud. ff. com. dicit. B. Villal.

De iure regio, iudex habet terminum trium dierum ad illã reuocandam, & si ab eo fuerit appellatum. vsq; quo deueniat ad iudicem, ad quem. l. 3. tit. 2. lib. 2. For. ll. & de hoc loquitur l. 3. & 5. tit. 13. & l. 1. tit. 15. lib. 2. For. ll. idem.

Amplia etiamsi contingat aliquod factum, potest reuocari. ias. ibi nu. 23. com. dicit.

Amplia secundò, q̃ in tantum est vera. quòd si pars in prosecutione appellationis fecerat expensas, nõ sunt resarciendę ias. ibi nu. 9. com. dicit.

Fallit in interlocutoria, in qua iudex pronuntiauit se esse iudicem, quia per eum non potest reuocari. ias. ibi, num. 9. communem dicit.

Fallit secundo. in interlocutoria bis confirmata, gl. in ele. fi. in ver. super ea. de appel. sec. Spec. & Cat. ibi. & Aufer. in addi. ad Dec. capel. Tol. 181. quia tunc per iudicem. nec per partes potest reuocari. Et vide Alex. cons. 99. vol. 5. idem.

Sententia lata contra Vassallos. sciente domino præiudicat domino quantum ad possessionem nõ quò ad proprietatem, fel. in c. cùm super. nu. 12. de re iudi. com. dicit. idem.

Sententia ex testimonio periti in arte. nunquam transit in rem iudicatam, Hier. Cag. in l. consil. de reg. iuris ff. n. 32. com. dicit. idem.

Sententia quæ transit in rem iudicatam non potest impugnari ex eisdem actis, Curt. iu. cons. 9. nu. 6. com. dicit. idem.

Fallit si appareat euidenter iniqua ex eisdem actis. quia nũquam transit in rem iudicatam Curt. iu. 124. nu. 14. com. dicit & est ipso iure nulla. ias. in l. errorem. n. 11. C. de testam. com. dicit. idem.

Sententia prolata nõ viso processu. est ipso iure nulla, si constat, Ant. de Trem. in addi. ad Bona. in pract. excepti. in rub. de impe. executi. nu. 17. in verb. alij casus, vers. quid autem de publicatione testium com. dicit. idem.

Sententia lata pro absente non contumace, non valet, ias. in l. nequicquam, ff. de offic. Proconf. & in l. furio. n. 3. de re iudic. ff. com. dicit.

Amplia istam cõem etiam si sit lata in fauorem furiosi, vel absentis qui non potuit citari, fran. de aret. in c. causam quæ, de iudi. nu. 23. ex Ant. ibi & ex gl. in l. furioso. & in l. quęsitum. ff. de re iud. idem.

Sententia diffinitiua, vel interlocutoria parte cuius interest. non citata, non valet, Ant. de Trem. in addit. ad Bonac. in prac. excepti. nu. 17. in fi. commu. dicit. idem.

Sententia referens se ad aliquod instrumentum quod non est in processu, non valet secus tamen si est in processu ias. in l. ait prætor. §. si iudex. n. 19. ff. de re iudi. cõem dicit, quia ad alia acta iure potest se referre Sebast. Vantius de defectu processu. & sollenni. nu. 105. com. dicit. idem.

Amplia, etiam si iudex sit informatus de dicto instrumento, non tamen producto in iudicio. Coua. Reso. lib. 1. c. 1. n. 9. com. dicit ex Aret. in c. 3. de accusa. num. 14.

Sententia prolata de nocte nõ valet, ias. in l. non minorem, nu. 3. C. de transactio. com. dicit. B. Villal.

Sententia lata pro maiori contra minorem ex falsis testib. aut probationibus, est ipso iure nulla, & non est necessaria restitutio, ias. in l. si quis ad quem. ff. de acquir. hære. cõem dicit. Si tamen proferatur contra maiorem, non est ipso iure nulla, sed cum beneficio restitutionis in integrum petito intra quadriennium, sec. magis cõem opi. vt attestatur Ant. de Tremo. in addit. Bonac. in rub. de excepti. & Be. nu. 3. in vers. vel instrumenta. idem.

Nota istam cõem ad intell. l. 1. titu. 26. part. 3. & est maximi effectus, quia si esset ipso iure nulla, deberet nullitas proponi intra 60. dies à tempore latæ sentẽtiæ, per l. 2. tit. 15. lib. 3. ord. Sed cum requiratur restitutio, sufficit quod proponatur intrà quadriennium, quod nota. Et circa istam. l. nota. dictum notabile, Balbi in tract. de præscrip. in 4. part. 4. q. 52. nu. 4. cum seq. vbi dicit, quod si apparet de nullitate, manifestè in perpetuum potest dici de nullitate, secùs tamen, quia non durat nisi per triginta annos. idem.

Sententia, in qua non est appositum verbum, absoluo, vel condemno, non valet, ias. in l. errore. C. de testa. nu. 3. communem dicit. idem.

Sententia in vna parte inualida quando sunt plura capitula, non est in totum inualida, Anto. Nic. in concord. gl. concord. 55. com. dicit. idem.

Sentẽtiam nullam ex turpitudine iudicis non potest iudex, qui protulit corrigere, nec aliter pronuntiare, Pan. in c. oporteat. nu. 6. de accus. com. dicit. idem.

Sententia iniusta, quæ transit in rem iudicatam, si hoc constat per confessionem partis, vel si id sit notorium, condemnatus restituitur, non obstante re iudicata, Alc. c. nouit. de iud. n. 40. cõem dicit. Et potest etiam retractari per Euangelicam denuntiationem, Curt. iu. in cons. 104. nu. 4. comm. dicit. & vide Boer. decis. 306. idem.

Sententia arbitramentalis, quæ transit in rem iudicatam à partibus homologata, debet obseruari. Curt. iu. cons. 177. nu. 13. com. dicit. idem.

Sententia lata per arbitros cum clausula arbitratorum, & arbitrorum si pronunciant tanquam arbitri, & arbitratores, censetur prolata tanquàm ab arbitratoribus, Io. de Rip. in lib. 2. responf. c. 2. nu. 5. com. dicit. idem.

Sentẽtia potest proferri de consensu partium per iudicem ordinarium, arbiter autem non potest ias. l. si conuenerit. de re iudi. n. 7. ff. cõem dicit, quam intellige, si à partibus non sit homologata, secùs tamen, cum pariat actionem in factum, Bart. d. l. si conuenerit.

Nota quòd sententia arbitri homologata ex compromisso, rato manente pacto, producit actionem in factum, ias. in l. ait prætor, nu. 12. ff. de re iudicata. com. dicit. idem.

Sententia si per iudicem appellationis sit confirmata, producit actionem. & ex ea agitur & non ex prima, ias. in l. res iudicata, nu. 11. ff. de re iudicata. com. dicit. idem.

Fallit, si sentẽtia appellationis, sit confirmata ex desertione primæ per lapsum fatalium, cùm sit interlocutoria, agitur ex prima, ias. ibi nu. 4. com. dicit. idem.

Sententia lata contra hæredem, per quam est pronũtiatum testamentum nullum, præiudicat legatariis, Alex. in l. sæpe. ff. de re iudic. magis cõem dicit, vt refert Ant. de Trem. in addit. ad Bonac. in pract. except. in rub. de excep. & Bene. nu. 5. in verbo, nota autem nono. idem.

Sententia licet sit pronuntianda in loco maiorum, tamen propter necessitatem eminẽtem, potest proferri super turrim, ias. in l. ab antiquis. C. de testam. com. dicit. idem.

Sententia continens certam dispositionem, licet adiiciatur (prout hactenus solitum est) illa verba non faciunt conditionem, nec oportet aliquid probare, quando petitur executio Curt. iu. cons. 79. nu. 3. com. dicit. idem.

Sententiæ verba strictè sunt intelligenda. Curt. iu. cons. 74. comm. dicit. idem.

Sententia, vel processum in fauorem falsi procuratoris, dominus potest ratificare, siue maior, aut minor, ias. in l. licet. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

procurat.C.num.10.communem dicit. idem.

Sententia contra principalem lata non habet executionem paratam contra fideiussorem contractus, in fideiussore verò iudicij secus,sec.gl.in c.1.de iniur.& dam.dat.in 6.in ver.prægrauatur.& Bart.in l.1.ff.iud.sol.sed agi debet ordine iudiciario seruato actione ex stipulatu, & quomodo agendum sit docet Imo. in cap.peruenit.de fideiusso. qui opinionem gl.& Bart.vbi supra com.dicit. Turzan.

Sententiæ, quæ in rem transiuit iudicatam standum est, & pro dicto eius processu præsumitur siue de præsenti siue de antiquis & siue in præsentem,siue absentē lata sit.Inn.& Imo. qui asserunt hanc cōem in c.cum in iure peritus.de offi.deleg. Fel.in c.quoniam contra.versiculo quarto conclusio, & vers. tertio,conclusio.de probationibus. idem.

sententia post perempram instantiam lata,dicitur esse nulla, vt doc.communiter tradiderunt in l.properandum. C.de iud. & in c.de causis.de offic.deleg. Io.And. in addit.ad spec. in tit. de iud.deleg.§.testi.vers.quid si statuto.& Bald.in l.obseruare. §.proficisci.ff.de of.proc.& leg.& in c.ex ratione,de appel.cu ius rei illa est rō,quia lapsa instātia perinde firma remanet prima sententia,ac si nūquam appellatum fuisset.l.2.in fi.§.illud. C.de rempt.appella.l.si contra.C.de appella.& d.cle.pe.sicque huiusmodi sententia lata censeretē non suo Iudice.c.at si clerici,de iudi.& toto titulo C.si à non compe.iud.iudi.fu.idem.

sententia contra maiorem absentem, contumacem,per dolum,& falsas probationes producentem lata,est nulla præsertim si iudex secutus fuerit probationes huiusmodi vt probatur in l.si prætor.§. Marcellus & ibi gloss. Bart. & alij de iudic. Abb.in c.cum venerabilis, de except.& plenius in c.licet causam de proba.probatur etiam in l.qui agnitis eo.tit. de except. faciunt l.1.2.& 3. C.si ex fals.instru. & quod notatur in l.querela.C.de fals.Io.And.in d.c.licet causam,hācque opinionem secutus est soci.in cons.18.in 1.parte. idem.

scribit ias.in §.bonæ fidei.col.mihi. 3.n.6. quòd si sententia iudicis,siue iudicium delegatorum sit iniqua, erit quoq; nulla,nec potest esse iniqua, quin sit etiam nulla,ea, inquit,ratione, quia illis mandatur, vt iusticiam faciant.si igitur iniquam ferant sententiam mandatū non adimplent, verum contra illius formam pronuntiant,consequenter nulliter, c.cum dilecta,de rescr.cum aliis vulga.q̄ ias.sententia alio sic corroboari potest meo: si compromissum fiat in aliquem, seu aliquos ea lege,quod de iure tantum decidant,& definiant,si quidem arbitri contra ius pronuntient, laudum erit nullum.l. non distinguemus.§.fi.ff.de recep.arb. Bar.in l.diem proferre.§. stari. ff.e.Aret.cons.68.vers.3.ostenditur.Cor.cons. 177.lib.2.ergo idem dicendum in iudice delegato,cui mandatur,vt pronuntiet,secundum ius.sed contra iaso.dictum inuehitur, & tenet Fel.c.in causam,quæ,de re iud.sequitur Rip.in l. qui Romæ.§. duo fratres.ff.de verb.obl.& breuitatis sectator & amator,verusque leg.interpres.But.Asten.cōs.69.vers.7.ipse delegatus. Pro opinione verò ias. tenet Cor.cons. 177.n.27.lib.2.Ita demum si expressè mandatum sit iudici delegato, q̄ prout de iure pronuntiet,sequitur Oldr.cons.93.magister ordinis,ver.& sic cum iustas causas.cons.295.orta materia.Barb.ca.prudentiam,& c.in literis.de offic.deleg.Fel. tamen vbi supra dicit illam opi.com.sed dici potest ias.& sequa.opi.procedere possit. quando dispositiuè demandaretur,q̄ de iure pronunciaret,& non sub verbis illis generalibus iustitiam faciat, quia tunc,licet demandatum sit q̄ tacitè inest,illa tamē dispositiua expressio aliquid operari debet, iuxta text.l.si quando.ff.de leg. 1.& in c.si Papa de priuil.in 6.cū simil. & pro hac declaratione seruit dictum Bar.in d.l.diem proferre.§.stari.ff.de arbit.Abb.d.c. cum dilecta.de rescript.Fulg.cons.11. F.Turzan.

sententia lata de nocte. quasi extra tempus statutum à lege prolata,& quando potestas iudicis suspensa videtur non valet, secundum glos.Bar.Abb.Bald.Ang.Paul.castr. Alex.& Ias qui asseruit opinionem istam esse communem in l. nō minorem. C.de transact.& in l.more.vbi gloss.& alij.ff.de fer.& Iaffre.in decis.412.vbi scribit quoque istorum sententiam esse cōmunem,& sequitur glo.Ang.& omnes in §.omnis.instit.de verb. obl.vbi ipse Ang. inquit opinionem præmissam Bart. seruandam fore,& quod recedens ab ea litem suam faceret,& inquit communem, declarat & sequitur pariter subtilissimus & celeberrimus in legendo: & consulendo hac tempestate D.Thobias Nonius perusinus in dic.§.omnis.num.22.& seq. & Maranta in tractat. iudiciorum in 6.patr.3.& vitimæ partis, in 1. actu nu.91.In contrariam verò partem inclinauit Hostiens.in summa de iudic.§.qualiter & glo.& Butr.in c.consuluit,extrà de offic.deleg.quorum opinio procederet absq; dubio,quando ambę partes essent præsentes,& non contradicerent.quando vltima dies instantiæ & iurisdictionis expiratura esset,aut quando accederet expressus partium consensus,siue quando iudex negociorum multitudine impeditus de die pronuncia re non potuisset, aut quando consuetudo in loco vigeret: vt nocturno tempore sententia feratur, & sic in omnib.istis casibus prædicta Hostiens.opinio procederet, & sententia lata de nocte valeret & teneret,prout communiter declarant doc.in locis præcitatis.& Canonistæ in dicto c.consuluit.vbi Feli.Io. And.in addi.Spec.de sent.§.iusta.in vers.de nocte.ias.in d.l.nō minorem & Iaffredus in d. decis.412. vbi meminit de ista cōi, & prædictas limitationes,seu declarationes & alias quamplures posuit vberius vtilius,ac distinctius quam alius, quē hucusque viderim D.Thob. in d. §. omnis, & aduerte ad præmissorum declarationem,q̄ nox dicitur quando tenebræ sunt su per terram, adeò q̄ homo de facili non cognoscitur. c.si perfodiens,extra de homic.quem tex.ad hoc citat Ang. in l.1.C. de custo.reo. declarat. Bal.in d.l.more.in princ. & refert Dec. cons.354.in casu in fi.& aduerte etiam, quod quando sententia ipsa fertur de nocte in dictis casibus tria luminaria adesse debent secūdum Bart.Ang.& omnes in d.§.omnis.& ego tam in causis ciuilibus quàm in criminalib.multoties in regno dū eram iudex, impeditus de die nocte protuli sententias,tribus tamē luminaribus accensis, & ita vidi obseruari multis vicib. me patrocinante, quamuis iudices non teneantur,nec cogaliquo modo possint ad pronunciandum de nocte de iure cōmuni, nam magistratibus temporibus verspertinis in publicis esse non cōuenit l.2.§.deinde cum esset ff.de orig.iur.sed causas audientes matutino,mox meridie,& demū vespere,id est, ante noctem sedere debēt.§.sedebunt.in auth.de iudic.& hoc ponente, q̄ omnes iudices à mane vsque ad vesperas præter necessarias horas comestionis & somni sui copiam omnibus præstare teneantur. F.Viuius.lib.2.opi.248.

Sententia capitalis non debet statim executioni mandari, sed debent expectari decem dies à iure communi concessi ad appellandum,communem dicit Paris.de Put. de syndicat.nu. 11.fely.in cap.quærenti.numer.tertio. de officio deleg.quem refert Didacus pract.questio.vigesimatertia.numero quarto, Boss.in titu.de Appellation.numero quarto.Sed quidquid sit de'iure,contrarium seruatur consuetudine,vt attestatur Bart. in l.qui vltimo.in fi.ff.de pœnis,Paris.de puteo in loco allegato.Dias regul.110.Pract.Foller.nu.5. Clar.d.§.fi.q.96.in prin. P.Fichard.

Sententia capitalis si vigore statuti contra aliquem lata sit, in casu tamen quo neque à iure communi neque ipso statuto bonorum publicatio imponitur,tunc ex tali sententia nō venit confiscatio in consequentiam. communem dicit Boss.in ti.Banniti quid admittant,n.11.Cla.d.§.fi.q.78.ver.sed pone. idem.

Sententia publicationis bonorum trahitur etiam ad bona sita extra territorium confiscantis.communem opinion.legistarum & canonistarum dicit Roman. Sing.572. quem refert August.ad Ang.de malefic.in verbo,& eius bona. nume.7.in fine.relatus per pract. Conrad. Hanc etiam communem dicit Arno.Epito.75.meminimus.Bona autem ipsa applicantur domino,in cuius iurisdictione sita sunt.com.Bru.cons.31.feudali,nu.16.Roland.cons.78.nu.14.libr.2. Intellige tamen quòd hoc procedat, modò ille dominus habeat etiam ipse ius confiscationis bonorum,aliàs secùs,vt cōem dicit Rom.d.singu. 572.quem refert & sequitur Afflict.dec.282.n.16.item intelligo, modò confiscatio fiat secundum ius commune,secùs si fieret ex statuto vel lege speciali,vt com.attestatur Boss.de bon.public.n.62.Cephal.cons.79.n.15.lib.1.Intellige etiam vt nō cedat de bonis immobilibus.nam bona mobilia non circunscribuntur territorio, & ideò applicantur domino confiscanti,etiam si extra eius territorium sita sint. Ita tenuit Bal.in l. mercatores.n.1.C.de commerc.& mercator.Et licet idem postea in c.1.n.6.de pace tenenda, contrarium tenuerit,tamen prior eius opinio in d.lege mercatores, magis est approbata,vt dic. Carauita super 132.ritu mag.cur.num.3.& seq.quam tamen Clar.dicit se nunquam vidisse obseruari.d.§.fi.q.78.vers. Sed hic quæro. idem.

PRO.sententia à non suo iudice lata,est nullius momenti, in l.fi.C.si à non comp. iud.c.in clericorum.11.q.j.c.in primis. in fi.2.q.1.c.at si clerici.ext.de iud.c.ad audientiam de cōsuet. ext. Bellon.

PRO.sententia debet esse conformis libello.l.vt fundus.ff. com. diui.l.fi.de fide.lib.C.c.licet Heli.de simo. eidem.

Sententia diffinitiua lata ex falsa causa, valet ibero iure.licet sit iniusta. l.1.§. item cùm contra sacras constitutiones.ff.

quæ senten.sine appel.rescindan.leg.cùm putarem.ff.familiæ hercis.doc.in l.si prætor.§.Marcell. ff.de iud.& in l.Diuus.ff.de re iud.Bart.Soc.in l.qui agnitis. ff.de except.& in l.iustè possidet.nu.6.ff.de acquir. poss. propterea restitutionis remedium quo ad retractationem necessarium est,d.l.diuus.& ibi doc.ff. de re iud.quam sententiam cōem esse ibi doctor.testantur.Et Syluest.Aldobran.in §.si quis autem.n.8.& 13 cum seq.Instit. de excus.tut.vel curat.quamuis ipse putet per d.l.qui agnitis. defendi posse in sententia non opus esse restitutione,cùm cognita rei veritate non detur rei iudicatæ exceptio, quæ daretur ante restitutionem,si mero iure valeret. Adde l.1.& 2.C.si ex falsis instr. Præterea cùm ideò subsistat rei iudicatæ authoritas,quia lex præsumit ei veritatem inesse. l.ingenuum. ff.de statu hom.l.res iudicata. ff. de reg.iur. detecta autem veritate rei & falsitate instrumentorum iam eneruatum sit fundamentum d.præsumptionis, cū nihil magis repugnet veritati quam falsitas quæ est veri immutatio, sequitur quod sententia ipsa vitiatur ex vitio intrinseco,quod inest ipsi sententiæ,ideò nō est necessaria restitutio, quæ solet reparare ea quæ accidūt rei & sententiæ,non quæ insunt,vt patet in l.1.ff.de integr.restit. & hoc est de mente gl.in l.si fideiuss.§.in omnib.in verb.cessat. in fi.ff.mandati.& per alia nonnulla.quę & similia argumenta ante illum ias.in reper.l.admonendi.nu.10.& Io. Corr.ibid.in §.incipien.species facti.n.22.& Zas.noster in d.l.Diuus Adrianu.6.7.8.& 9.& d.l.qui agnitis.n.6.cum seq.Item idem Zas.in lib.1.singul. respon. c.13.incip.sententias transactionesue ex falsis instrumentis datas,sine in integrū restitutione retractari adduxerunt. tamen sententia cōis à plerisque doct. plurib. optimis & bonis argumentis defenditur.gl.in verb. denegandam.in d.l.si prætor.§. Marcellus. & ibi doct.in d.l.admonendi.& in d.l.Diuus. & ibi maximè ias.nu.7.& in d.l.qui agnitis. Abb.in c.cùm venerabilis n.41.Dec.n.31.& 32.ext.de except. quorum argumenta ibi quilibet per se videre poterit.kircho.

Sententia expertorum peritorumq; in arte,vt sunt Medici, obstetrices, extimatores, similes qui de credulitate iurant, & non de veritate,nunquam transit in rem iudicatam, ita quòd perpetuò ab ea possunt appellari, ac possunt retractari,reuocarique ipsa sententia post tempus datum ad appellandum,si superueniret dictum aliorū magis peritorum, qui cōtrarium dicerent,q̄ prædicti imperitè extimauerunt, & iudicauerunt, Io.And.in addi.Spec.in tit.de homicid.§.fin.ver.sed pone. Bald.in l.si ab hostibus §.si vir.ff.col.matr.Ang.in l.q̄ si mancipium.ff.de edil.edict.Ant & omnes in c.proposuisti.de probatio.ias in l.admonendi.ff.de iureiur.Barb.& Dec.n.42. cum aliis seq.in d.c.proposuisti.Maran.in trac. iudiciorum.in 6.par. in 1.actu.nu.141.& Marsil.in l.1.in fin. aliàs si quis vltrò.ff.de quæst.n.55.vbi scribunt istam esse cōem opi. & ita consuluit Io.de Amic.cons.102.vbi n.4.pariter dicit istam communem sententiam fore,prout asseruit quoque Grammat.cons.ciuili. 118.nu.2.& Cag.in reg.consilij.ff.de reg.iur.n.32.sed si appellatio interposita extitisset ab hac sentētia expertorum vtique curreret, & periret instantia appellationis vnius anni circulo, quemadmodum in cæteris iudiciis,& posset ipsa sentētia exequi,vt in c.ex ratione.de appel. & ita consuluit Grammat.in d.cons.ciuili. 118.item interpretatur dicta communis nō habere locum,vbicunque expertì assumpti forēt accedente ambarum partium cōsensu,tunc quippe sententia istorum retractari nequit,sec.ias.in d.l.admonendi.& Maran.vbi suprà. F. Viuius lib.2.opin.249.

Sentētia,q̄ a iudex simpliciter pronūciauit,prout in consilio sapientis, seu consultoris continetur, qui in eo retulerat Titium condemnandum, valet, & tenet propter relationem factam ad illud consilium,sec.Pet.Cy.& Bald.in l.j.C.si aduer. lib.Ang.in l.qui se dicit.ff.de iud.Abb. & Dec. in c.cùm venerabilis.de exceptio.n.142.& Marant.in tract.de iud.in 6.part. 3.par.n.126. super primo actu, in quibus locis recitant istam esse cōem opi.Hoc verò limitatur non procedere vbicunque iudex diceret in sententia pronuncio in omnibus,& per omnia, sicut pronunciauit talis iudex in tali causa, tunc profectò huiusmodi sententia non valeret aliquo pacto,si quidem certificatio nulla fit per relationem ad acta eiusdem instātiæ, sec. Ang.& Imol.in l.si conuenerit.ff.de re iud. spec.in tit.de sent. preła.§.qualiter.ver.sed.si iudex.vbi pariter Io.and.in add.hoc firmat Ang.& ias.in §.curare.nu.37.instit. de actio.vbi scribit istam esse cōem opi.fallitq; similiter prænissa cōis non habere locum,q̄n iudex formaliter assereret pronuncio absolutionem,vt in consilio,hoc enim casu,cum iudex ipse futuri temporis verbis vtatur non valet sententia, sec. Bart.in d.l.1.C.si aduer.lib.& Dec.in d.c.cùm venerabilis.vbi nu.144. præsupponit istam esse cōem opi.sed si iudex diceret in sententia, condemno si est probatum aliter absoluo,hoc casu absque dubio valet sententia ista,sec.Ang.in d.§.curare. & ibi ias.nu.39.qui explicat opin.hanc.com.fore. F.Viuius lib.2.opi.250.

Sententia est nulla,quæ pendēti dilatione fertur, quia dilatio pendēt termino non currit,teste ias.cons. 10.lib.1.in l.qui tribunali n.37.ff.de re iud.sed de nullit.ex defec.iurisd. ord.n. 157. Quam concl.limita,nisi causa ob quam dilatio concessa fuit: cessaret,aut iudex eam reuocasset,quia tunc iudicis officium non conquiesceret,sec.Bal.in c.2.de dila. Alex.cons.34. in fi.lib.2.Tiraq.tract.caus.cess.part.1.n.74. finge iudicem alicui tēpus ad compareñ vel respondeñ. positionib.præfixisse: Ille verò statim comparuit,& respondit,tunc iudex non aliter pectato termino dictorum trium dierum:ad vlteriora,iure procedere potest,cum finita sit causa dilationis, teste Bart.& aliis in l.à filia §.alumno ad trebell.Rom.cons. 503.col.3.ver.moueor.idem erit q̄n iudex dilationem reuocat ex not.per Aret. l.si quis hæres.2.ff.de acq.her.quam tamen reuocare posse intellige,causa deficień,vt per Io.And.ad Spec. titu.de dilat.§.1. versic.probatoria. Quæ omnia limita, vt per iason.d.l.qui tribunali.q.vl.vbi reg.negatiuam tradit, q̄ pendēti dilatione nihil à iudice est innouandum,quam ēt pluribus modis limitat.

Sententia arbitralis,propter magnam iniquitatem,& maximam læsionem,semper potest peti,q̄ reducatur ad arbitrium boni viri.Ita dicit Dec.in cons.39.iuridicam esse arbitror ver. 2.principaliter laudum impugnatur,vbi post plures,quos allegat,subdit, q̄ ita se habet communis opinio, & obseruantia, allegando etiam alios doc.qui ita dicunt,vt per eum.Soci.iu. in cons.94.n.1.vol.4. E.Muscul.

sententia declaratoria requiritur,vt quis ex culpa seu negligentia possit feudo priuari,sec.Bald. per illum tex.in cap.1.de feud.sine culp.non amitt. & bene probatur in cap.1.qualiter dom.prop.feud.priue. Vbi etiam Bal.Dicens:quod ibi est optimus text.quòd licet euidens culpa sit,& notoria,tamē requiritur sententia priuatiua,vt per eum.Et ita voluit Paul.de castr. in cons.84.q.ista vertitur.vers.præterea vt supra dixi vol.2.in nouis.Et ita se habet Communis opin.vt per Curt.iu.in cons. 142 Habita diligenti consideratione.n.11.& per Soci.iun.in cons.1.nu.87.vol.4. idem.

Sententia lata contra impuberem indefensum, est nulla.l. cum & minores & ibi per doct.C.si aduers. rem iud.& l.acta. §.fina.ff.de re iud.Et ibi etiam tradunt doct.cum concordant. vt per Dec.in cons.411.visis his.n.4.Et dixit Ang.in l.1.super glo.1.C qui pet.tut.vel curat.Et non solùm in Ciuilibus procedit, verùm etiam in Criminalibus, vt docet Bart.quem alij sequuntur in l.contra Pupillum.in ver.quero quid in criminali.ff.de re iudic.Et allegat tex.in l.clarum C.de authorit. præst. Et ibi etiam doct.idem volunt,Soc.iu.in cons.1.nu.80.vol.4. comm.affirmat. idem.

Sententia lata contra non citatum,est ipso iure nulla.Clem. pastoralis.§.cæterum.& ibi tradunt.doct.de re iudic.& probatur in c.nuper.de decim.& ita per illum text. firmat Soci.seu. in suo solenni tracta de citat.in 7.artic. ver.quartò procedit, vt eum allegat Soc.iu.in cons.76.nu.32.vol.4. E.Muscul.

sententia lata ex probationibus priuilegiatis, sicuti si fertur ex testimonio partis aduersæ in supplementū semiplenæ probationis,& in multis aliis casibus,quod est contra l.omnibus. C.de testib.cum similibus,nunquam transit in rem iud.intantum quod perpetuò,semperque apparentibus veris probationib.reuocari potest, sec.Inn.in c.tua nos.ext.de cohabi.cleri. & milie.Bar.Rom.Alex.Ias.& omnes in l.admonendi.ff.de iureiur.Ang.in l.sub specie C.de re iudi.Anto.Imol.cæterosque Cano.in c.proposuisti.de prob.Pano.in c.ex tuarum.de purg. cano.Deci.in d.c.proposuisti.n.44. & Io de Ami.cons.102.n. 4.vbi exprimit istam esse cōem sentētiam:& sequitur,ac limitat Marant.in tract.iudiciorum,in 6.par.in 1.actu nu.146.vbi n.130.cum aliis seq. refert.24.casus, in quibus sententia non transit in rem iudicatam. F.Viuius lib.2,opin.251.

sententia lata ex præsumptionibus non transit in rem iudicatam,vt habetur in l.si qui adulterij.C.de adul. secund.communem intellectum,de quo per feli.post alios,in c.proposuisti,ext.de prob. F.Viuius lib.2.opi.252.

sententia quando est nulla, quia est defectus in sententia, seu in concernentib.sententiam ipsam,& non in reliquis substantialib.ipsius processus, tunc iudex appellationis illam reformare potest.Alex.de imol.cons. 53.nu.1.libr. 5.cons.Deci. in rub.ext.de appellat.nu.12.ver.2.Abb.hic concludit. Aym. Crauet.cons. 140.nume.8.1.part.cons.quam opinio.communem esse inquit Rolan.à Valle,cons.41.num.40.tom.1.cons. kirchouius.

sententia super legitimo statu facit ius quoad omnes. Bal.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in l.ingenuum.n.6 ff.de statu hom. Io.fab. in §.præiudiciales. n.17.cum seq.Instit.de act.doct.in c.causam.2.ext.qui filij sint legitimi.Et hanc sententiam cõem esse refert Zas.in l.sæpè.n. 63.ff.de re iudic.Et quomodo hoc intelligatur in allegatis locis,doct.satis copiosè declararunt. Kirchouius.

sententia quamuis ipso iudicis ore pronunciari debeat,tamen generali Italiæ consuetudine illam norarius recitat.ac iudex subiungit,ita absoluo,vel ita condemno,vt attestatur Vital.de malef.in rub.de pœ condemnat.n.26.Iul.Clar.in pract. §.vlt.q.93.in princ. Quin & iudicis subscriptione sententiam vallari sufficiet,tametsi non eiusdẽ manu exaretur.cõe inquit Eman.à Costa in l.si ex cautione.vers.species. C.de non nu. pecun. E.Suarez.

sententia vt perfecta esse,ac suis omnibus numeris constare intelligatur,expletumque iudicis officium existimetur, necesse cum primis est absoluendi,vel condemnandi verbum illi inseratur,alioquin nec verba illa sufficient,lata, data, &c.vt frequenter placitum inquit Alex.cons. 118.omnis.nu.12.lib. 3.nec sententia ipsa aliquid valebit cõe scribit ias. in l.errore. nu.tertio.C.de testamentis. idem.

sententia,si psultor dicat in consilio,aliquem fore condemnandum,vel absoluendum,& iudex in sentẽtia dicat:Pronuncio secundum formam consilij:non valet sententia, secũdum glo.in l.1.in verbo,admittit,ad finem, iuncta glos.in l.fin.C.si aduer.liber.& ibidem Bart.Specul.in tit.de excep.§.viso.vers. porrò in Italia.ibi,ego puto,&c. & ibi Io.And.in addit.idem sentit Bald.in l.solent.ff.de offic.procon. Imo.in c.si pro debilitate.ext.de offic.deleg.Fede.de senis cons.204.do.Præpo.in c.dilecto.ext.de appel.Sal.post Iac.But.in d.l.licet contrarium ibidem senserint Pet.Cy.ac Bal.l.& Angel.in l.qui se dicit suis nummis.ff.de iudic.Panor. & Fel.in c.cum venerabilis.ext.de excep.Quorum opinio secundum Spec.vbi suprà,posset procedere in interlocutoria,non in diffinitiua. Balb.decis.1.

sententia lata contra infirmantẽ,vel alio iusto impedimento impeditum hoc sciente iudice,est nulla.si autem ignorabat iudex,valet:sed restituitur,secundum Bart.in l.quęsitum.ff.de re iud.& in l.2.ff.de appel.recipien. Et est consilium,q̃ citatus mittat excusatorem ad nunciandum iudici infirmitatem vel impedimentum,secundum Bart.vbi suprà. Nisi fama esset vel notorium de ipsa infirmitate vel impedimento:quia tunc nõ requiritur dicta nunciatio,per text.in c.illud.extr.de cleri.excommunic.mini.& glo.in l.si tutor penitus.C.de peri. tutor. Et vult Imol.in d.l.quæsitum. Balb.decis.16.

sententia lata pro mortuo, non valet pariter nec decretum in eius fauorem interpositum, secundum Bart. & communiter doct in l.in summa.§.fin.ff.de re iudic.Reprobata glos.ibi quæ visa est tenere contrarium. Balb.decis.27.

sententia arbitri lata per pecuniam tenet ipso iure.l. ita demum,cum glo.1.circa fi.ff.de arbi.gl.fi.in c.cum ab omni,ext. de vita,& honest.cle.Secus in sententia iudicis.l.venales,cum glo.in verbo infirmas. C.quando prouoc.non est ne. Balb. decis.165.

sententia lata contra statutum particulare loci est nulla,sec. Bal.in l.2.C.quando prouoc.nõ est ne.Bart.in l.cum prolatis. ff.de re iud.dummodo sit inclusum in volumine statutorum: alàs secus.idem Guido de susa.in suis quæstionibus statutorũ in 3.col.& fel.in c.1.ext.de re iud. Balb.decis.166.

sententia clausula apposita in sententia,prouiso q̃ quoties per libros rationum de aliquibus solutionib.constiterit,quid importet,& operetur:Dic,quòd importat conditionẽ resolutiuam sintæ quoties postea constaret per libros rationum,vel aliàs de aliquibus solutionibus,secundum Bertr.consil.335. lib.2.1.par.num.14.& sic licet sententia prima facie videatur pura: propter tamen sequeñ.reseruationem efficitur conditionalis.gl.in l.item labeo.ver.sed si pure. ff.famil.ercis.Bertr. d.cons.vsque ad numer.17.pro quo vide quæ scribit Dec.in l. plerunque.cir.fi.de reg.iur.ias.in l.qui Romæ.§.augerius.n.9. ff.de verb.oblig. & fac.quæ not. Bar.in l.iulianus.nu.39.ff.de cond indeb.Quid de dictione nisi posita in sententia,quid importet,puta.si iudex dixerit pono te in banno, nisi soluceris x. intra mensem,& Die, vt per ias.in l.si eum.§ qui in ius.nu.27. & sq.ff.si quis caut.

sententia scripturam in sententia de necessitate requiri, not. doct.l.1.& per tot. C.de sent.ex breuic.reci.Bar.in l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de off proconf.& si in ea reperiretur dictio abreuiata ex.non posset fieri extensio, secundum ias.in repe.l.gallus.§.idem credeñ.numer.7.ff.de lib.& posthum.ex quibus autem nulla reddatur sententia:vide per Alex. consil. 123.lib.2. Quid quando ex breuitate temporis:& Dic,vt per ias.cons.22.lib.1. Deci.cons.295.col.vlt.vbi declarat,& casus in quibus in sententia scriptura non requiritur: vide per glo. in §.sancimus.in gl.magna.in auc.de exhib.reis.in auc.vt cler. apud proprios episcop. in auc. vt iud. sine quoquo suffrag.§. necciſem ver.in non scripto.

sententia lata super appellatione ab interlocutoria est respectu partium interlocutoria,licet respectu iudicis dicatur diffinitiua,si pronunciatur contra appellantem, & remittatur negocium diffiniendum iudici à quo secundùm Bal.in Auth.hodie.C.de iura.calumniæ. Balb.decis.219.

sententia nulla, quia lata die feriata ob necessitates hominum non potest per partes confirmari,aut ratificari tacitè vel expressè:quia talis nullitas prouenit ex defectu iurisdictionis & solennitatis substantialis,cuius suppletio & confirmatio in voluntate ratificantis non est,secundum Cyn.l.cum antea.C. de arb.Bal. & Pan.in c.prudentiam. ext.de offic.deleg. & per theoricam Inn.ibi,in ver. Item non est contrà. Instit.de testa. milit.& ibi, sed respondemus. contra facit l. 2. C.communia vtriusq.iudi. Balb.decis.253.

siue sententia sit lata pro falso procuratore siue contra,potest per dominum ratificari, secundùm Bar. in l.fin autem.ff. de aqua plu.ar.per illum text.& per l.fin.C.ad Macedo.& c.cura.de iur.pat.& secundum gl. Bar. & communiter doct.citra montanos in l.si mater.§.hoc iure.ff.de excep.rei iud.dom.de Rota,decisione.459.& do. Præpos.in c.dilecto.col.47.ext.de appel.& pro hoc.l.licet.ff.de iudic.l.3.§.falsus. ff.rem rat.hab. licet domini docto.vltramon.tenuerint contrarium,quando pro falso procuratore lata est sententia:nam tunc dicunt non posse ratificari ad præiudicium partis,per gl.nota. in l.si indebitum.§.1 ff.rem ra.hab.& in l.fin.§. necessitate.C.de bo.quæ libe.& quia quod est nullum, non potest ratificari.ca. auditis. ext.de elect.nota.per gloss.& inn.in c.prudentiam.ext.de offi. deleg.Prima opin.videtur communior,quoniam in casu prę missò validitas actus pendet à mera voluntate ratificantis,nec voluntas exigitur pro forma.ideo subsequens ratificatio validat,insti.de testa.mili.§.penul.& ita etiam intelligitur dictum c.cura. idem quandocunque talis voluntas tendit ad bene esse, seu ad extensionem præiudicij ratificantis, & ita loquitur d.l.finautem.& ibi Bal.& domini de Rota, vbi suprà,& gloss. in dic.§. hoc iure. Si autem voluntas ratificantis exigitur pro forma & substantia actus,tunc ratificatio subsequens non validat, & eo casu procedit gloss. in d. §. necessitate.& opin.vltramon. & etiam quando sententia esset lata in fauorem falsi procuratoris,& contra partem absentem, licet citatam ad instantiam falsi procuratoris:nam tunc cùm citatio non tenuerit, nec sententia tanquam lata in absentem non legitimè citatum,ratificatio non validat in præiudicium absentis,secundùm Ang.in d.l.licet.& facit gl.in d.c.prudentiam, dum ponderat, q̃ duo ex tribus delegatis processerunt contra absentem,& sequendo primam opi.in casu suo, saltem valebit sententia in vim pacti.per l.2.C.communia vtriusque iud. Balb. decis.255.

sententia absolutoria à iudicij obseruatione propter libelli ineptitudinem vel actoris absentiam magis est interlocutoria,quàm diffinitiua.c.ad diffoluendum. ext.de despon.impu. & ibi Panor.& Bar.in l.Titia. ff.de accusat. secus si absoluerẽtur,quia actor non probauit,secundum gl.ca.de his.extr.eod. Balb.decis.262.

sententia lata contra fiscum absente aduocato fiscali est nulla,nedum in causa status,sed etiam in aliis,secun.gl.not.in l.fiscus.ff.de iure fisc. Balb.decis.267.

sententia ex causis mixtis. si in sententia exprimantur plures causæ,quarum aliquæ sint falsæ,aliquæ veræ:non vitiatur sententia propter causas falsas: sed sustinetur propter veras, secundùm inn io. And.& Panor.in c.in præsentia extrà.de renunciatio.eundem Panorm.in c.cum inter.in 2.column.in penultimo notabili. extr.de re iudicata. imolam in l.si plagij ff. de verb.obligat.facit l.si ex falsis:C.de transact.idem si omnes causæ expressè essent falsę,sed iudex dixisset his & aliis causis, &c.vel esset vsus verbis præsertim,præcipuè,vel aliis includentibus alias causas,quàm expressas,dummodo ex processu possit apparere de aliqua legitima causa:aliàs secus,cũ iudex non possit,moueri nisi ex causis contentis in processu.l.illicitas. §. veritas. ff. de off. præsid. secund.Panor. vbi s.& est de mente Bal.in repeti.l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui not.infa. col.10. & in l.1. C.de condi.in debi. Feli.tamen in c. sicut. extr.de re iudicata. tenet tunc sententiam valere,licet ex actis non appareat de legitima causa:quod improbant Rom.in l.si is ad quem. ff.de acquirẽ. hæredit. Butr. in d.cap. in præsentia. & do. Præpositus in capit. dilecto. col.8.extr.de appellat. Balb. decisio.300.

Sententia præcipitanter lata,& tam breui tempore quo verisimiliter acta maturè videri non potuerunt, est nulla secundum Bart.& Bald.in l.2.C.de eden.in l.2.C.de sent.ex breui.reci.Bart.in l.prolatam.C.de sent.in fi.per c.tum ex literis.ext.de in integ.restit.Butr.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.ext. de constit. do.præpos.in c.dilecto.7.col.ext.de appell.nisi secundum fulgos. esset lata partibus præsentibus & consentientibus, quasi tunc præsumitur causæ cognitio præcessisse. Balb.dec.357.

Sententia lata pro pupillo,qui fuit in iudicio sine tutore,valet secundum glo.in verbo aduersus,cõmuniter approbatam in l.1.C.qui legit.person.l.non eo minus. C.de procurat.quic quid contra senserint domin.docto. vltramon. in dicta leg.1. Balb.decis.343.

sententia diffinitiua ciuilis,causæ expressionem non requirit,secus in criminali,secundum Iodoc.pract. crim.c.55.n.10. de quo vide Bar.& Bal.in l.in summa.ff.de re iud.Iafr.de oria. tract.interloq.& appell.nu.77.& seq. qua in q.in absolutoria. sententia inseri causam dixit Bar.in l.2.§.Senatus censuit ff.de iure fisci. Quibus autem sentẽtiis causa exprimi debeat:ponit idem Bar.in l.properandum.§.illo procul.n.3. C.de iudi.prac. Bar.tit.de sent.q.1.pract.Pap.for.sent.diff.ver.relaxandum.n. 4.pulchrè Abb.in c.examin.nu.8.de iudi.licet Corn.cons.79. col.1.lib.3.dixerit q̃ iudex prudens causã in sua sententia non exprimit vt etiam per Anch.cons.208.col.2.nu.8.& in criminalibus,vide tex.in l.2.§.ignominię.ff.de iis qui no.infam.cur. in l.col.6.in fi.ff.si cert.pet.plura not.Paris.cons.102.libr.3.Iafr. concl.300.ias.l.1.n.47.ff.de edend.& an iudex mutando pœnam legis causam in sententia exprimere debeat: Dic,vt per Mising.cent.2.obser.30.

sententia,à qua appellatum non est,quæque in rem iudicatam transiuit,magno præiudicio,ac multa præsumptione munitur,siue illa de presentib.siue iam olim lata sit,& siue in presente,siue in absentem dicta proponatur.commune pronunciant Imol.in c.cùm in iure peritus,de offic. deleg. Alex. cons. 25.viso processu.ad med.lib.6.felin.in c.quoniam contra ver. 4.conclusio. de probat. latè Did.à Couar. in tract.de sponf.c. vlt.§.vlt.num.12.ver.ex quibus.ac Francis. Viuius lib.1.opin. 261.Si tamen iniquè lata fuerit, & aliquis illa scienter ac prudenter vtatur,mortifero peccato se irretiet,cõe affirmat Did. à Couarr.d.§.vlt.nu.19. E.Suarez.

sententia,in qua iudex,si probatum est,cõdemnat alioquin absoluit, proculdubio valet, firmatque omnino est.commune inquit ias.in §.curare.num.39.instit.de action. vt.Et illa profectò seruari necessariò debebit, quæ in consulentis consilio continetur lata est. commune ait Marant.de ordin. iud.6.par. 3.par.num.126.super j.actu.Quod tamen ita demũ processuum intelliges si notum iudici consilium illud iam sit: secus verò si vel adhuc literis mandatum non sit, vel saltem iudici nõ innotuerit. commune affirmat Dec. in c. cum venerabilis. nu.144.de except. idem.

sentẽtia etiam quæ in actione reali fertur iudicati actionem producit.vt communiter doctoribus probari inquit Ripa. in l.miles.§.iudicari.num.6.ff.de re iud. Quod si ab ea prouocabitur,ac deinde confirmata fuerit,non iam illa,quæ confirmata est, sed quæ confirmat, actionem pariet. commune testantur ias.num.115.in l.1.ff.de re iudic. amicus noster Nicol.Grauatius ad Vestrium,lib.8.c.vlt.num.31.Nec tamen idcirco pristina vel obligatio, vel actio extinguetur. commune dicit Porc.in §.præterea.numer.5.instit.quibus mod.toll. oblig. idem.

sententia quæ cõtra homicidas lata est,paratum confiscandorum bonorum effectum habet aduersus ipsorũ hæredes. cõmune dicit.Alex.in l.cum filiusfamilias.n.7.n.8.ff.de verb. oblig. idem.

sententia in rem iudicatam nũquam transit si ex priuilegiatis probationibus lata sit.commune inquiunt Corn. cons.55. visis lib.3.Io.de Amicis cons.102. num.4. Nec item vnquam rei iudicatæ vires induet sententia,quæ ex periti alicuius artis testimonio dicta est. commune affirmant additio Panor.in c. fraternitatis.de frigid. & malef.Gramm.cons.ciuil.118.num. 2.Cagnol.in l.consilij.num.32.ff.de regu.iur. Io.de Amicis d. cons.102.nu.5.& qui id eleganter constringit, ac multos generaliter contrarium asserentes laudat,Pinel.in l.2.c.vlt.num. 6.C. de rescind. vendit. Nec item sententia ex ipsis actis euidenter iniqua, in rem iudicatam vnquam veniet. commune ait Curt.iun.cons.124.numero 14.nec item quæ ex sapientis cons.dicta est.commune inquit Dec.cons.278.non leuis.in fi. idem.

sententia quamuis ex partium consensu à iudice ferri possit, tamen ab arbitro non potest. commune dicit iason in l.si conuenerit.nu.7.ff.de re iudic. idem.

Sententia quæ super alterius sententiæ executione fertur, interloquutoriæ vice ac numero habetur. commune ponit Franc.Viuius lib.1.opi.157.in finem. tametsi contrarium verius,meo quidem iudicio,sit,vt etiam arbitratus est Iac. Butr. in l.ab executione.ff.de appel. idem.

sententia nullius momenti prorsus ipso iure erit,si ab eo tãquam à iudice,aut tanquam à delegato lata sit,qui nec iudex, nec delegatus reuera sit, nec proderit, obstabitve quidquam quod is,qui iurisdictionem alteri concedere vel delegare potest,illam postea ratam habuerit.commune aio ex Guid.Pap. decis.286.num.2.Geor.in clement. sæpe.ver.mandato. de re iudi. Barb.in clem. 1.de sequest. poss. feli.in c.nonnulli.§.sunt & alij.in princip.nume.49.de rescrip. item secundò,sententia nulla ipso iure habẽda erit,si à duobus iudicibus feratur,cùm & tres creati essent, & tertius abesset, nec quidquam officiet quod tertius ille postea præsens eam confirmet.commune renuncio ex Ang.in l.licet in finem.ff.de iudic.Dec.cons.434.in fi.Sebasti.Vant.de nullita.num.176. Tertiò,nulla penitus sententia erit si eo non citato feratur,cuius interest.cõmune pronunciant Ant. de Tremor.in addit.ad Bon.in prælud. excepr. num.17. in fi. Villalob.in sua collect. Quartò, nulla iure ipso sententia est, quæ vel non inspectis rei probationibus lata est, vt commune effatum asserit Alex.cons. 53.quæritur.in fi.lib. 1.Vel quam non perspectis actis latam esse constat.commune scribit Anto.de Tremo.in addit.ad Bon.in rub.de impedimen.execut.num.17.in ver.alij casus. vers.quid autem de publicatione.Quintò,nec nomen sententiæ,nedum vires consequetur sententia,quæ expresso facti errore innitetur, vel manifestum,& liquidum errorem continebit:vt frequenter placitum renuncio ex Fel.in c.quoniam contra.num.6.de prob, Sebast.Vant.de null.num.126.Quamobrem si se ad acta nihil probantia retulerit,nulla ipso iure erit, quod in specie cõmune enunciatum dicunt Alex.cons.123. discussis. num.4.lib.1, iasin l.si is ad quem num.21.ff.de acquirend.hæred.Dec.in c. quoniam contra nume.158.de probatio. item consequenter nulla etiam ipso iure erit, si se ad instrumentum in processu nusquam adductum referat, quod rursus in specie commune profitetur ias.in l.prætor.§.fi iudex.nu.19.ff.de re iud,Rursus etiam consequenter vel à fortiori nulla omnino sententia erit,se ad probationes referens,in quibus cõtrarium reperitur. commune testantur Alex.cons.127.num.7.lib.1.Alex.n.11. ias.num.21.in l.si is,ad quem.ff.de acquir.hæred.Fel.in c.inter cætera num.2.in fi.de re iud.Soc.cons.90.nu.13.lib.3.Matth. de afflict.decis.47.num.3.Sextò,nulla ipso iure sententia erit, quæ per errorem iuris in illamet expressum feretur, quod si error in ipsamet non exprimetur,valebit quidem, sed appellatione rescindi poterit.communia affirmo ex ias.in l.cum prolatis.num.7.& in l.præses.num.3.ff.de re iud. & in l.penult.n. 6.ff.de iustitia.& iur.& in l.si is ad quem.à nu.16.ff.de acquir. hæred. Marant.de ordin.iudic.par.4.num.6.& par.6.à n.117. late Sebast.Vant.de nullit.à num.118.Septimò,nulla erit sententia,quæ ex falsa causa contra minorem dicitur.commune profert ias.in d.l.si is,ad quem.num.14.ff.de acq.hær. Octauò vires,nullumque pondus sententia sortietur,in qua iudex causam ineptam expressit, quamuis nullam rationẽ iudex exprimere teneatur.commune asserunt Curt.iu.in l.1.num.33.ff.si cert.per.Franc.Viuius lib.1.opi.156.Quod tamen non procedet,si iudex in reddenda causa verbo, maximè, vsus sit, & alia legitima causa perpẽsis actis elucescat,alioquin etenim secus. commune testificatur Carol.Ruin.cons.63. li.1.n.16.Nonò, nullum robur, nullumque momentum sententiæ inest, quæ post finitam instantiam fertur.commune ponit Viuius d.lib. 1.opi.262. Decimò,sententia,in qua quis in maiorem multã dãnatur,quàm statuto sanciatur,ea fini nullas vires habet,qui statam summam supregreditur.commune inquiunt Io.de cane mortuo cons.33. num.2.inter.cons.crimin. Iulius Clar.in pract.§.vlt.q.93.ver.quæro si iudex. Vndecimò, nihil sententia valet,in qua quis peritorum ex parte damnatur,ex alia nec absoluitur.nec condemnatur. commune ait Fran. Viuius lib. j.opi.176.cum Corn.Gozad.& aliis. Duodecimò,si nulla erit sententia ob iudicis turpitudinem,vt nec amplius corrigi,nec amplius aliter à iudice pronunciari possit.cõmune enunciant Panor.in c.cum oporteat,numer.6.de accusa. Tertiodecimò, nulla prorsus erit sententia si noctu feretur.cõe inquiunt,contrarium cõsuetudine plerisque in locis seruari attestantes ias. in l.non minorem.nu.3.C.de transact. Seb.Vantius.de nullit. titul. de nullitate sententiæ ex defectu iurisdi.nu.132. Socin. in tract.fallen.reg.359.fallen.2.ac Iacob.Monach. qui in arbitris securè contrarium probat de arbitr.iudic. lib.1.q.62.n.1.

Denique (non enim latius in hanc rem nunc spatiari lubet) sententia iure ipso nulla erit, si euidenter iniqua ostendatur. vt receptum interpretum dogma ponunt felin.n.26.Dec.nu. 26.Lanfr.in princ.rep.nu.41.in c.quoniam contra.de probat. idem fel.in c.inter cæteras. ver.6.declaratio. & ver.2.declaratio,de re iud. Grat.huiusmodi nullitatem, & post tres sententias conformes admittendam asserens, consil.72. lib.2.& qui cõplures laudat Nic.Ant.Graua.ad Vest.lib.4.c.4.n.26.quam uis contrarium longè verius iure sit,vt latissimè alibi demonstro, & vt constanter existimauit Bal. quem sequitur feli.sibi aduersus in c.per tuas.nu.4.ad fi.de sen.excomm. asserit idem luculenter Ang.in l.j.C.de re iud.& quanquam dubitet,tamẽ hoc magis probat Curt.in l.si diuersa.num.13. C.de transact. sed nos,vt diximus,hæc alibi vberrimè.Notandum porrò est, & memoriæ diligenter commendandum, quod sentẽtia simpliciter confirmans sententiam ipso iure nullam, & ipsa quoque iure ipso nulla est,vt commune ausim constituere ex ias. ac Dec.in ver.3.conclusio.in l.vna. C.de error. calcul.fel. in c. ea quæ ver.meritò,de re iud.Sebast. Vant. de nullitate. nume. 131.Notandum rursus hac in materia est,& memoriæ tenaciter inscribendũ, quod sententia euidenter ac notoriè,vt docẽtur,nulla,nec etiam post duas alias cõformes penitus sententias executioni mãdabitur,sed nulla semper dici,nulla semper declarari poterit. commune asserunt Bernard. consil.83. libro primo,Marianus iu.consilio quadragesimoquinto.Aymon Crauet.consil. tertio, & consil. centesimoquarto.Grat. consil.72.& consil.80. & consil.85.libr.2. Paris.consil.98.lib. 3.ratio autẽ ea est,quam nos in elucubratissimo consilio pro Salomone Darderio contra Baptistam Lambertum duabus sentẽtiis iure nullis in intentẽ copiosius attulimus, quia huiusce generis generis sententiæ impropriè, ac falsò sententiæ dicuntur. cùm reuera nec ipsum nomen, nedum effectum sententiarum aliquem habere intelligantur.libro quarto.§. condemnatum.ff.de re iudic.l.non putauit.§.non quæuis.ff.de bonorum possessione. contra tabul. tradit late felinus in c.ex tenore.numer.4.de rescript.conferunt ad idem text.in libr.2.ff. de auth.tut.in l.quoties.ff. qui satisdare cogant.in l.si quis aliquid. §.testamentum. ff.de pœn. in l.si aut nullum. C.de legit. hæred. Sed & notandum denique in hac eadem materia valde est,ac menti seriò inculpendum,quod sententia nulla ipsarum partium consensu nequit conualescere, quamuis pacti instar vires sumat.commune ait Paul.in l.1.n.7.C.qui pro sua iurisdict. E.Suarez.

sententia iudicum delegatorum,quibus semper iniungitur, vt iustitiam faciant,non ideo nulla erit,quia iniqua sit.cõe affirmant fel. in c.causam,quæ.de re iud. & qui aliquammultos in contrarium profectos diligenter refert franc. Turzan opi. 156.cuius discordiæ veritas ex iis pendet,quæ supra proximè posui ver.deniq;.& alibi vberius à nobis excutiuntur.E.Suar.

sententia arbitrorum eo compromisso electorum quo illis summa indulgetur facultas,appositis omnib. verborum cautelis, semper nihilominus reductioni ad arbitrium boni viri obnoxia intelligitur.cõe inquit Dec.cons.xj.ver.quarto principaliter.& cons.36.circa medium. & cons.60.libr.1.debebit tamen intra triginta annos proponi reductionis petitio. cõe affirmat Dec.d.cons.39. idem.

sententia arbitraria, quæ ex compromissi prorogari vi fertur,non aliter valet,quàm si prorogatio partibus ipsis renunciata,atque intimata fuerit.cõe asseuerat Dec.cons.39.iuridicam.in principio libr.1. idem.

sententia ob instrumenta de nouo reperta, quorum vsus in primo iudicio certam ob causam impeditus est,retractari poterit.cõe pono ex ias.in l.Imperatores.n.6.ff.de re iudic. And. Alciat.in l.sub prætextu.C.de transact.Quod si nulla iusta impedimenti causa ostendatur,nec instrumentis de nouo repertis, nec etiam testamento vel aliqua alia vltima voluntate de nouo eruta,atque inuenta rescindetur.sic enim dictat vera,& frequentius recepta Accur.doctrina.l.3.§.item si ipse ver.euicerit. ff.si cui plus quam per l. Falcid.à qua stant eodem in loco antiquiores iuris proceres,& Alex.in d.l.Imperatores.n.1. ias.in l.non minorem.n.j.C.de transac. Quamuis perperam aliud autumarint Roma. sing.95.ias.sibi aduersus,in laudata l. Imperatores.n.2. Fel.in c.suborta.n.11.de re iud.& illud cum Alex.in d.l.sub prætextu.n.6 magis cõe posuerit Franc.Turz. vir alioquin magna diligẽtiæ laude dignus opi.84.qua etiam de re latius alibi. idem.

sententia, quæ vel per aduersarij confessionem iniquè obtenta probatur,vel sic rem esse liquido cõstat,restitutione cõdemnato indulta infringetur. cõe inquit Alciat. in c. nouit.n. 46.de re iudic.vel per piam,ac religiosam denunciationem re tractabitur.cõe fatur Cur.iu.cons.104.n.4. quæ apprimis conferunt ad ea,quæ suprà obseruaui n. 50.ver.Denique. idem.

sententia. qua nullum fuisse testamentum cõtra hæredem pronunciatur, & iis,quibus aliquid legatur,nocet.cõe ponit Alex.& qui illum laudat Ant.de Trem,in addi.ad Bon.in rub. de except.& bon.n.5.ver.nota autem nono.ac Villalob.in sua collect. idem.

sententia,quæ irretractabile damnum infligit,si nulla dicatur, non antea executioni mandabitur, quàm illius vires diligenter excutiantur. tametsi alteri indagine opus sit. cõmune inquiunt ias.in l.tertia.§.si seruus.n.9.ff.de acq.pos.Iulius Clarus in pract.§.vlt.q.94.ver.scias autem. idem.

sententia in criminalibus causis lata, quamuis ante decem dies appellationi præstitutos executioni tradi non debeat, tamen generali consuetudine contrarium obseruabitur.vt attestantur Marian.in repet.c.qualiter, & quando,n.267.de accusation.& qui copiosius hac de re agit Iulius Clar.in prac.§.vlt. quæst.96. Differetur tamen absque dubio criminalis sententiæ executio, & cum damnatus rationes alicui eas postulanti redditurus est,& cum accusatio ab eodem in alium orsa ad finem perducenda adhuc erit,& cùm ad penitentiam adigẽdus monitionibus proponeretur,& cùm grauida mulier corporis supplicium luere alioquin debebit.vt frequenter placita attestatur, & accuratè explicat Iulius Clarus in pract. §.vlt.quæst. 97.per totam.Differetur item rursus, si de damnati innocentia alicunde postea constiterit. cõmune affirmant Ant. Gom. de delict.c.8.n.4.Iulius Clar.in d.§.vlt.q.98. ver.sed nunquid. idem.

sentẽtia declarari ex coniecturis.si quæ sint ab eo iudice poterit,qui ipsius latori successerit.quamuis alioquin absque illis nequeat.commune ponit Franc.Viuius li.1.opi.158.idem.

sententia executioni mandari potest per eum iudicem, qui vel ipsius latori successerit,vel statuto,iure,aut consuetudine sententiis exequendis præfectus sit, quamuis nullæ ad id literæ proponantur vt cõe inquiunt Soc.in l.à Diuo Pio.§.sententiam Romæ.n.17.& seq.ff.de re iudic.quem laudat Viuius d. lib.1.opin. cap.7.& qui latius aliquantulo loquuntur Aegid. Boss.in pract.tit.de for.compe.nu.87.Iul. Clar.in pract.§.vlti. q.96.versic.item quæro. idem.

sententiæ verba expresse ac strictè exaudiri debent. cõe interpretum placitum effatur Curt.iu.cons.74. idem.

sententia an ferri debeat contra dnum vel procuratorem: Dic,vt per Bartol.in l.Quecunque ff.de act. & ob.in l.furioso ff.de re iudic.in l.1.C.de sentent.& interloq.col.pen.& antep. Bar.in l.stipul.Ista § si.stipuler alicui num. . de verb.obl.in l.si procuratori presentis eo.ti.tex.ĩ l.si ideo.§.1.ff.de euic. Bar.in l.stipulatio ista.§.pen col.3.in prin.vbi ias.nu.12.de verb.obl. in auc.vt omnes obed.iud.prouin.§.1.col.fi. Ab. latè in c.que relam col.3.in fi & col.seq.extr.de elec. pulchrè Rob.de ord. iud.c.53.numer. 108. vbi quòd si quis litigat per procuratorem: & facta litis contestatione:moritur dominus, sententia cõtra procuratorem ferri potest, quia procurator effectus est dominus litis,& debet iudex dicere,condẽnamus talem procuratorem quoñ filij defuncti procurato. nomine hæredum, vel eorum ad quos ea res pertinet, eodem modo quando lis agitata esset cum procuratorem, & iudex ferret sententiam in personam domini, nam non valet, per text.in l.1.C.de sententent,in quo articulo distingue, vt per Tremol.ad prac. Bonacur.titul.de imped.exec.& caus.null. post numero 14.ver vel quia condemnauit iudex,Quid de sententia lata cum procuratore reuocato: an sit nulla: & Dic,vt per Rom. consi.367. num.10.vbi videtur concludere quòd non,nisi plura concurrãt de quibus ibi,Quid si procurator decedat ante causæ diffinitionem an possit sententia ferri in personam domini causæ: & Guid.pap.quæstion.octuagesimasexta, concludit quòd sic, de quo vide quæ scribit ias.in l.nulla C.de procur.sed si ambo sint mortui & procurator & dominus, distingue, aut ex eisdem actis constat de morte, & tunc non fertur sententia in personam mortui, sed citantur hæredes, si verò non constet, tunc si proferatur sententia valet, Quid de executione sententiæ:an contra procuratorẽ litis exequi possit:& Dic,quòd non, sicut nec contra tutorem, curatorem, & similes, nisi esset procurator in rem suam, de quo vide quæ habet per prac. Pap.for.exec.sentent.per Bart.in l.1.C.de sent. Quid si procurator litem fuerit contestatus:& dominus litis effectus:an valebit sententia lata cum domino: absente procuratorem ? & Dic, quòd sic, & si dominus aliqua agat quæ cõs͞ernant ordinem litis,procuratorẽ domino litis effecto nõ vocato,non valebunt, secus si aliqua agat concernentia litis decisionem. secundum Aufr.ad capel.Tolos.quæst.Ca.centesimasecunda. Quid

Quid quando filius fuit admissus ad defendeñ prem absentẽ, contra quem erat lis contest.finito processu an iudex debebit proferre sententiam condemnatoriam contra prem, an verò contra filium?& dic,ꝙ contra filium,secũdum veriorem sententiam per Ias.in l.exigendi.n.22. C.de proc. vbi vide rationes no.prædictas autem principales cõcl.intellige, & declara, vt per Abb.d.c.querelam.col.4.& seq.de elect.

Valet sententia lata vtraque parte præsente,licet neutra institerit tunc ius dici. Secus si altera partium tantum fuit præsens, nisi esset lata pro actore, qui semel in libello petiit reum condemnari secundum Bald.in l.1. C.vt quæ desunt aduocat. Ang.in l.quamuis.C.de adulte. Balb.decis.409.

Sententia lata de nocte est nulla secundum gl.in §.in diem. ver.id autem.insti.de ver.obl.in l.more.ff.de fer.Bar.& cõmuniter doct.ibi,per §.sedebunt.in auth.de iudi.licet contrarium tenuerit gl.in l.non minorem.C.de transact. in c.cõsuluit.ext. de of.deleg.& ibi Bu.nisi esset dies vltima instantiæ,quæ expiraret,d.c.cõsuluit.vel nisi illa die actio expiraret si nõ pronunciaretur.l.2.& 3.ff.de fer. vel nisi de consensu partium feratur de nocte,sec.doct.communiter in locis præallegatis,quasi facta prorogatione de tempore ad tempus,vt in l.2.§.si iudex.ff. de iudi. Balb.decis.412.

Sentẽtia super ineptitudine libelli est interlocutoria: casus est singularis sec. Roma. in l. metum.§. sed quod prætor.ff.ꝙ metus causa.& secundum Nicellum,in rubrica.ff. de re iudi.idem in sententia super recusatione iudicis, sec.Archid. & Io. And.in c.iudex ab apostolic. de offic.delegati,in sexto. Nicel. vbi s̃.idem in sentẽtia super desertione appellationis,licet habeat vim diffinitiuæ,sec.Inn.in c.auditis.extrà.de procu.Ang. in l.imperium.ff.de iurisd.om.iudi. Bald.l.2.C.de episc.audiẽdis.Roma.& Nicell. in d. rubrica. quod admittunt domini de Rota in nouissi.decisio.432.super rubrica. de re iudic. vt habeat vim diffinitiuæ, quando est appellatum à diffinitiua, vel à sententia lata super exceptione peremptoria, secus si ab alio grauamine illato ante diffinitiuam. Balb.decis.421.

Sententia lata super executione sententiæ, est interlocutoria secundum communiter docto. in l.ab executione.C.quorum appellat.licet Iac.But.ibi teneat esse diffinitiuam.idem in sententia excommunicationis secundum Spec.in tit.de sen.§. species.ver.sententia autem excommunicationis.glo. But.& Pan.in c.sacrosan. de sen.excomm.Fel.in rub.extr.de re iudic. Roma.& Nicel.in rub.ff.eo.idem secundum eos,vbi s̃.in sen. lata super exceptione peremptoria, licet habeat vim diffinitiuæ,vt etiam vult Bal.in l.pe.C.de sent.ex breuicu.recitan.& in sententia super incidenti secundum eos. & Specu.in d.§.in prin.Nec in ea requiritur scriptura per l.defendente.in verbo facias iudicata.& in verbo responsum habes. ff.de auth.tuto. secundum Bal.in d.l.pen.idem in sententia primi vel secundi decreti,secundum Bar.in l.si finita §. si forte.ff. de dam.infect. Roma.& Nicel.vbi s̃.allegat glo. in l.præsenti.§.si hoc facere. gl.magna,in fi.C.de his qui ad eccles.confugi. Licet sententia secundi decreti habeat vim diffinitiuæ,& possit dici mixta,secundum Bald.in l.per hanc.circa fi.C.de tempo.appella.& domi. Præpo.in ca.cum cessante,9.col.extrà de appellat. Balb. decis.422.

Sentẽtiæ appellatione in dubio intelligimus de diffinitiua, non de interlocutoria simplici.l.1.§.quòd in sentẽtiis, iuncta gl.ff.quando appellan.sit.& secundum gl.in l.1.C.sent.rescin. non pos.in c.cum olim.extr.de testi.Imo.& Alex.in rubr.ff.de re iudi.Fel.in rub.ext.eo.Ideo sententia ab obseruatione iudicij non excusat iudicem,qui ex statuto tenebatur ferre sentẽtiam intra certum tempus,secundum Bart.in l.generali. C.de decurio.lib.10.& Nicel.in d.rub.iudicasset.quia sibi de causa non liquebat,per nota.in l.properandum.§.1.C.de iudic.Nec statutum loquens de appellatione à diffinitiua, habet locum in appellatione ab interlocutoria, præsertim non habẽte vim diffinitiuæ secundum Pau.de ca.cons.23.inci. Viso puncto:vt refert & sequitur dominus Præpo.in c.pastoralis.in 5.col.ext. de appellat. Balb.decis.424.

A sententia lata de consilio electi de partium volũtate potest appellari,secundùm Bart.& communiter doct.in l.si conuenerit.ff.de re iudi.in l.1.§.quæsitum.ff.de appell.Pan.& Fel. in c.causam,quæ.in prin.extrà de re iudic. Balb.decis.453.

Sententia arbitramentalis. Arbitramentalis sententia non debet executioni mandari pendẽte reductione ad arbitrium boni viri:quia reductio habet instar appellationis, secundùm Bal.in repeti.l.tale.§.qui prouocauit.ff.de pact.in 22.q.& Do. Cato, ibidem faciunt notata in l. si societatem.§. arbitrorum. ff. pro sociõ. in l. non distinguemus.§. arbiter. ff. de arbitris. Balb.decis.461.

A sententia arbitri ex necessitate statuti,vel præcepto iudicis electi appellatur.l.fi.& ibi Barto.& communiter doctores C.de iudi.in fi. Et sic emptor victus per talis arbitri sentẽtiam poterit agere contra venditorem de euictione,quod aliàs nõ posset.l.si dictum.§.si compromisero.ff.de euict.quod probat ille tex. ibi, nulla enim necessitate cogente id feci,à contrario sensu iuncta gl. Balb.decis.467.

Sententia non valet, si iudex pronũciat antequàm nũcius missus ad citandum fecerit relationem, licet post sententiam referat se ante sententiam citasse ad audiendum sententiam, secundùm Bart.in l.hoc autem.§.1. ff.ex quib. cau.in poss.eat. Inn.in c.cùm contingat.in gl.sua,in verb.iustè.& in ca.prudẽtiam.ext.de of.deleg.Bar.in l.multum.ff.de cond.& demonst. Balb.decis.499.

Sententia capitalis non debet statim executioni mandari. Sed debent expectari decem dies à iure communi terminati ad appellandum concessi,vt est communis opi.Sed quicquid sit de iure,contrarium seruatur de consuetudine. Cla.q.96.in prin. Bonac.

Sententia capitalis si vigore statuti contra aliquem lata sit, in casu tamẽ, quo neque à iure communi,neque ipso statuto bonorum publicatio imponitur. Tunc ex tali sententia non venit confiscatio bonorum in consequentiam. vt est comm. opi.Cla.q.78.ver.sed pone. idem.

Sententia publicationis bonorum, trahitur etiam ad bona sita extra Territorium cõfiscantis,vt est communis opi.Bona autem ipsa applicantur domino,in cuius iurisdictione sunt sita,vt est communis opi.intellige tamen,vt hoc procedat,modo ille Dominus habeat ius confiscationis bonorum,alias secus,vt est communis opi.intelligeque modo confiscatio fiat secundum ius commune.secus si fieret ex statuto,vel speciali lege,vt est communis opi. itẽ intellige, vt procedat de bonis immobilibus, quia bona mobilia Territorio non circunscribuntur.& ideò applicantur domino cõfiscanti.etiam si extra ius sit Territorium,vt est magis communis & recepta sentẽtia. Cla.q.78.ver.sed hic quæro. idem.

Sententiæ verba sunt strictè intelligenda. Cur.iu.cons.74. com.dicit. idem.

Sententia,quæ per cõfessionem victoris apparet iniusta,retractatur per Euangelicam denunciationem.Cur. iu.in consi. 104.n.4.com.dicit. idem.

Sententia nulla ex turpitudine iudicis,nõ potest iudex,qui protulit corrigere,nec aliter pronũciare.Pan.in ca.cum oporteat.n.6.de accusatio.com.dicit. idem.

Sentẽtia criminalis est nulla iuris ordine nõ seruato. quod est,quando nulla præcessit denũciatio, accusatio, vel inquisitio.l.2.3.& 4.C.de sent.ex breui.recitan.l.si feriatis.ff.de feriis. Et præsertim etiã si quis nõ fuit citatus,& datus sibi terminus ad se defendendum,& statutus sibi terminus peremptorius,& alia deficiunt,de quibus Plotus inter cons.criminalia. cons.3. n.19.communem opi.dicens.Bossi.tit.quomodo procedatur per præcepta.col.2. Rol.à Valle in cons.47.nu.44.& 45.in 2. vol.alias esset facere iniustitiam Bal.in ca.1.in §.seu furtum.in 5.col.de pace iura.Firman. in vsibus feudo. Mars.cons.27.nu. 20.in 1.lib.Cla.q 5.ver.scias etiam vide omnino. idem.

Sententia in causis criminalib.lata,licet ante dies 10.appellationi præfixos,executioni de iure mãdari nequeat. Secus tñ est ex generali consuetudine.Soarez in ver. sententia.n.91.& 92.differtur tamen ob rationes reddendas per reum, vel si aliquem accuset,donec sit finis accusationis, vel donec reus pœnitentiam agat,vel donec mulier grauida pareat, vt est cõmunis opi.ibi n.96.vel si de innocentia postea rei manifestè constiterit,vt est communis opi.ibi n.97. idem.

Sententia contra homicidas habet executionem paratam quò ad bona cõfiscata contra hæredes, vt est communis opi. Soarez ver.sententia.n.43. idem.

Sententia excommunicati valet, vt est communis opi. de qua Corn.cõs.vlt.lib.vlt.litera F.si sit tolleratus.secũdum omnes Modernos, quæ tolerantia tamẽ debet esse probabilis,& ex probabili ignorãtia. Vnde scienti excommunicationem notoriè vitium,non potest esse probabilis ignorantia,& per consequens sententia,& quæ subsequitur ibi Corneus. idem.

Sententia lata super contractu. vsurario nunquam transit in rem iudicatam propter periculum animæ, licet non sit appellatum.vel deserta appellatione in principali,vt est communis opi.de qua Ias.in cons.21. n.1.in 1.vol. & Maranta in speculo. idem.

Sententia ꝯ carceratum, vel sub quauis alia custodia, seu cautione puta de se præsentãdo alibi est nulla, vt est com.opi. de qua

Universidad de Deusto Biblioteca

de qua Vantius de nullitatibus proceſſ.fo.105.n.161. Bonac.

Sententia lata non viſis actis,& cauſæ cognitione non pręcedente,eſt nulla,vt eſt communior & verior ſententia. Vantius de nullitatibus proceſſ.fol.214.n.36. idem.

Sententia tenetur & valet,licet communiter non cõtineat illa verba apponi ſolita per notarios. Lata, data & in his ſcriptis promulgata. &c.vt eſt com.opi.de qua Vantius de nullita.proceſſ.fol.224.n.88. idem.

Sententia ad aliud quàm ad acta pro eius certitudine ſe referre non poteſt,vt eſt com.opi.de qua Vantius de nullitatib. proceſſ.fo.228.n.103. Niſi illa acta eſſent falſa,quia ſententia non valeret,vt eſt com.opi.ibi n.129. idem.

Sententia per falſos teſtes,vel falſas allegationes, ſeu inſtrumento lata eſt nulla,vt eſt com.opi.de qua Vantius de nullita. proceſſ.fo.235.n.132.Limita,vt ibi per eum. idem.

Sententia ꝯ data ex falſo inſtrumento licet non teneatur,ex falſo tamen iuramento data ipſo iure tenetur,vt eſt com.opi. de qua Vantius de Nullita.proceſſ.fo.237.n.139. idem.

Sententia criminalis lata ꝯ aliquem in loco commiſſi delicti,non facit fidem in loco originis,vel domicilij.ita,vt ſit executioni mittenda, qñ eſt lata per iudicem alterius Territorij, prorſus à iuriſdictione illa ſeparati,vt eſt com.opi.Facit tamẽ indicium ꝯtra eum,ita ꝙ etiam non conſtito de delicto poteſt procedi,vt eſt com.opi.Cla.q.38.ver.ſed pone. idem.

Sentẽtia in criminalib.debet eſſe abſolutoria,hoc mõ,Nam ſi reus probat innocẽtiam ſuam,aliter quam per torturam,abſoluitur diffinitiuè,neq; amplius p̃t inquietari. etiam ſi noua ſuperueniant indicia.Si verò per torturam,vel ſi nõ adſunt indicia ſufficientia ad torturam,vel ad imponẽdum aliquã pœnam extraordinariã,abſoluitur reus non diffinitiuè.ſed ſtãtib. rebus prout ſtant, & ſi ſuperueniant noua indicia, proceditur adhuc ſuper crimine.nõ obſtante d.ſentẽtia.Clar.q.62.& 57. Vide ſ.in verſ. abſolutus.Et in formanda pronũcia.diligenter ſunt ꝯſideranda verba legis,ſuper qua fundatur pronũciatio. Vnde qñ iudices pronũciant ſecundum ſtatuta terrarũ. Verba ſtatuti debent apponi in ipſa ſententia,vt eſt text.quem ad hoc no.ibi Bald.in l.qui ſe dicit.ff.de iudiciis. idem.

Sentẽtiam legere nõ tenetur iudex in criminalib.ſed de cõſuetudine notarius eam legit. Et ita obſeruatur. Clar.q.93.in prin.Rochus de Curte in tract.de conſuetudine n.150.vbi dicit,ꝙ communiter.ita faciunt omnes iudices.Nec tenetur iudex in ſentẽtia exprimere cauſam, vt eſt com.opi.Cla.ibi ver. fuit aliquando.& ſi eſt præſens reus,ſufficeret dicere condemnamus.quia legitimè ſe non defendit.Abſoluimus,quia legitimè ſe defendit.Vel quia contumax,condemnamus,&c.Cla. q.93.ver.fuit aliquando.& tenetur ſententia,ꝯdemno in centum,quæ ſi nõ ſoluat,amputetur ſibi manus. Et ita de conſuetudine obſeruatur.Cla.d.q.93.ver.quęro nunquid.& ſi iudex condemnauit aliquem in maiori ſumma,quàm dicat ſtatutũ, ſententia eſt nulla,& iudex,qui malè iudicauit,tenebitur verſus Rempublicam ad intereſſe.Cla.d.q.93.ver.quæro. & ſententia,condemno.Titium ex tali cauſa in centum,ſaluo & reſeruato,ꝙ ſi eſſet condemnatio in plus,vel minus,quam ſtatutum dicit,ex nũc eam reduco ad debitum quãtitatem.Cla. ibi. vbi dicit non ita ſeruari. & apponitur clauſula in ipſa ſententia.& in omnibus & per omnia,iuxta formam ſtatutorum ſuperinde diſponẽtium,vt eſt communis opi.Clar.ibi.ver.ſed pone. idem.

Sententia nulla,nõ debet exequi etiam in criminalib.vt eſt com,opi.Cla.q.94.ver.ſcias autem.& eſt nulla lata cõtra mortuum.l.pe.ff.quæ ſententiæ ſine appella.reſcin.Cæpolla conſ. cri.59.nu.3. Bonacoſſ.

Sententia etiam criminalis reprobari poteſt per contumacem,qui eſt admiſſus ad nouas defenſiones per Principem,vt eſt communis opi.Cla.q.94.ver.eſt etiam. idem.

Sententia lata per iudicem criminalem contra aliquem ad furcas,cum reſtitutione bonorũ raptorum,damnorum & intereſſe.ſecundum communem.valet,& tenetur.D.Rol.à Valle in conſ.30.n,1.in 2.vol. idem.

Sententia declaratoria opus eſt,crimen,ſ.eſſe commiſſum, vt eſt com.verior & magis recepta opi.de qua Menoch.conſ. 99.n.168.diſtingue tamen,vt per Bald.in l.iubemus.n.7.C.de ſacroſ.eccl.vbi ponit.vtrum pœna intelligatur inflicta ipſo iure. an verò requiratur ſententia iudicis. vide etiam omnino. D.Hiero,Gabriel,in conſ.51.n.36.Moro.in tract.de fide,treuga & pace.q.31,nu.4.& q.33 per totum.& q.36.& vide Apoſtillan.ad conſilium Paul. de ca.conſ.3.litera E.in 3.vol.& per eundem Caſtr.in l.decuriones. C.ex quibus infamia irroga.in pœnis itaque.quæ ipſo iure per legem imponuntur, requiritur ſententia declaratoria. tex.eſt ſec. Iaſ.in l.ſi quis iniquum, §.ꝙ autem ait.ff.quod quiſque.nu.4.qui ita declaratat omnes leges tam ciuiles,quàm canonicas.in c.cum ſecundum.§.fi.de hære.in 6.& ſubdit Iaſ.ibi.n.3.ꝙ pœna tituli.quod quiſque iuris.imponitur ipſo iure,vt eſt communis opi.ſed iudex non arctatur pronunciare ſuper crimine,quia ſatis eſt,ꝙ pronunciet reum ſic feciſſe,vel non feciſſe crimen.vide D.Hier.à Monte. q.11.n.15.& ſeq.& moris pronũciandi eſt iudicis opi.Si enim pronunciauit ſimpliciter reum commiſiſſe illud delictum, de quo agitur,ſtatim venit imponẽda pœna. Si verò ſimpliciter imponit pœnã,ſatis videtur pronũciare ſuper delicto, vt per Abb.in c.veritatis.n.14.de dolo & contuma.& in c.inter dilectos.n.12.de exceſſib.prælato.vbi dicit,ꝙ pœna.quãdo imponitur alicui ipſo facto,non requiritur,ꝙ apponatur in ſentẽtia ꝯdemnatoria.& iſta verba habeantur pro conuicto & confeſſo,denotãt per ſententiam.Fel.in c.Rodulphus.n.27.de reſc. & de decreto,ſeu ſtatuto ꝙ quis non reſpondẽs poſitionib.habeatur pro confeſſo,vel habeãtur pro confeſſis, ꝙ requiratur ſententia declaratoria. vide per Syluanum in conſil.100.in 2. vol.& ſi dicat ſtatutum ipſo iure,non requiritur ſententia,niſi declaratoria.D.Hier.Gabr.in conſ.196.nu.1.& ſeq. Riminaldus nouiſſius in conſ.72.n.136.& ſeq.vbi dicit,ꝙ non requiritur ſententia declaratoria, quando ſtatutum aliter vult. vide Ant.Gabriellium in ſuo communium concl.libr.7.concl.12. vbi ampliat & limitat. Anan.conſ.21.n.4. vbi dicit, ꝙ declaratoria opus eſt, etiam ſi quis ꝯfiteatur contẽta in inquiſitione forè & eſſe vera.ſed ꝯrium tenet Burſ. conſ.77.nu.24.& dicit communem.& no.ꝙ nullus homicida adulter,falſator monetæ,aut alius committens publicum crimẽ,eſt infamis infamia iuris,niſi lata ſentẽtia,licet ſit infamis infamia facti, vt p Ang. in l.1.§.1.ff.de infamibus. idem.

Sententia lata contra abſentem in criminalib.etiam eſt nulla,vt eſt com.opi.Menochi.conſ.100.n.278. idem.

Sententia publicationis bonorum trahitur ad bona extra territorium exiſtentia, vt eſt comm. ſententia doctorum. de qua Arnonus Epitoma.75. idem.

Sententiæ criminali debet adeſſe reus.& ita quotidie practicatur,vt dicit Blanc.fo.18.n.40.& debet apponi practica quę ſe habet, ꝙ debeat caput amputari, ita quòd anima ſeparetur à corpore. Fel.in c.ex literis.n.22.de conſtit. idem.

Sententia criminalis, lata ex conſilio peritorum, non trãſit in rem iudicatam,& ſic poteſt retractari. Vt ſi vulnus ſit lęthale,vel non.Corſetus in repertorio Abbatis.in ver.ſnĩa.n.4.ſed an p ſnĩa capitali p̃ſumatur.vide per Corn.ꝯſ.278.vol.4.idẽ.

Sententia lata per falſas ſcripturas non poteſt exequi,& cõtra eum poteſt opponi exceptio falſi,vt eſt com.opin. de qua Soc.in c.ſuper eo.n.6.de crimine falſi. idem.

Sententia lata contra abſentem per falſas probationes dolo præſentis inductas , quas iudex fuit ſequutus eſt nulla , vt eſt com.opi.Soc.in c.ſuper eo.n.30.de crimine falſi ſententia requiritur , vt bona per fiſcum apprehendantur, quæ tamen fieri poteſt mortuo hæretico,vt eſt com.opi.Burſat. conſ.43. nu.24.ſeu nu.2. idem.

ſententia declaratoria delicti non requiritur, vbi pars eſt confeſſa delictum in iudicio,vt eſt com.opi.Burſ.conſ.77.nu. 24. idem.

ſententia declaratoria requiritur ſemper,vt pœna ipſo iure infligatur,vt eſt com.opi.Burſ.conſ.77.nu.22. idem.

ſententia poſtquam tranſiuit in rem iudicatam , præſumitur pro rectitudine proceſſus,ſiue lata ſit de recenti,ſiue non, ſiue in præſentem,ſiue in abſentem contumacem, verum vel fictum.ita referunt per multas authoritates Io.de Im.c.in præſentia.n.34.35.&36.ext.de renun.& c.cùm in iure.n.30.&31. ext.de of.del.& Alex.de imo.in l.ſciendum.n.21.ff.de ver.ob. & Alex.de imo.conſ.22.lib.2.conſ.volentes hanc ſententiam communiter receptam eſſe,non obſtante eo quod Bart.contrariam ſententiam veriorem eſſe voluerit in auth. ſi quis in aliquo.nu.13.C.de eden.idem Bar.in l.1.n.5.C.de relat.cuius communem doctrinam eſſe ſcribit Fran.Cur.d.auth.ſi quis in aliquo.n.13.ver.ex his infert etiam. & idem Cur.in addit.ſuis ad lect.Alex.d.l.ſciendum.lit.I.ſed imo.& Alex.ſententiam ſequuntur alij doc.Fel.c.quoniam contra.n.31.ver.quarta concluſ.ext.de prob.vbi ipſe multas authoritates aliorum doc.adducit,additque hanc ſenten.communiter receptam eſſe.Pan. conſ.73.n.2.lib.1.conſ.Lud.Rom.conſ.334.n.7.& 8.Alex.de imo.conſ.123.lib.2.quorum ſententias Ang.aret. conciliare voluit in §.fi.n.9.inſti.de fideiuſ. kirchouius.

ſententiam non ſuo nomine, & ſic prorſus nulliter latam, papa vel ſupremus princeps ex plenitudine poteſtatis ratificare ac confirmare poteſt. commune refert Bened.Capr.reg. 54.numer.33.vide ſuprà,Ratihabitio.

Senten

Sententia nulla lata pro non citato,licet ſecundum communem & veriorem opinionem contra gl. in l. properandum.§. ſin autem.in verbo.contradictionem.C.de iud.ab ea ratificari non poſſit,ſecundum gl.in l.quæſitum.& ibid.Bar.ff.de re iu. & gl.in l.furioſo.ff.eo.tit.ibid.Bar.& gl.& Bar.in l. ea quæ. C. quomodo & quando, vt communiter teneri dicit Bene.reg. 54.n.41.id tamen fallit in iudiciis ſummariis & criminalibus ſecundum Bar.in extrauag.ad reprimendum Bal.l.obſeruare. §.fi.ff.de de of.proconſ.& in l.accuſatorib.C.de accuſ.ibidem nu.42.& ſeq.

Sententia.ex ſententia plus inferri non debet : quam ex ea neceſſario inferatur,per tex.in l.ſi quis à liberis.§. ſi vel parẽs. ff. de lib. agnoſ. verba enim ſententiæ intelligi debent prout ſonant, & ſtrictè, nec extendi ad intellectum quem ex lata ſignificatione habere poſſent, l. 1. C. ſi plures vna ſent. cuius rei exemplum ponit Oſaſc.deciſ.64.vbi poſt plura,dicit,ꝙ verba ſententiæ reſtringuntur,& limitantur ex actis, quam concluſ.declara,vt latius per eum, vbi quòd & ſententia includit in ſe ea,quæ ex actis deſumi poſſunt.

SENTENTIA.

Summaria.

Sententiam producere obligationem ciuilem,non autem naturalem,propriè ſic dictam.q.1.

Præceptum iudicis in confeſſum,eſſe ſententiam.q.2.

Condemnationem expenſarum,quæ ante ſententiam definitiuam,dici interlocutoriam:ſed quæ fit cum definitiua,eſſe partem ſententiæ definitiuæ.q.3.

Ad ſententiam interlocutoriam partem citandam eſſe,ſi ei præiudicium inde oriatur:ſecùs ſi nullum ſit præiudiciũ.q.4.

Si partes ſint præſentes in iudicio, nulla opus eſſe citatione, vel ad interlocutoriam,vel ad definitiuam.ibid.

Citationem requiri in inhibitoriis, quas faciunt iudices eccleſiaſtici ſecularibus. Nonnullis tamen contrarium opinantibus.q.5.

Non eſſe neceſſe ſententiam interlocutoriam in ſcriptis proferri:ſed ſine ſcriptis ferri poſſe,& poſteà in ſcriptis redigi debere.q.6.

Sententiam definitiuam ſemper in ſcriptis ferendam:Et ne quidem de partium conſenſu ſine ſcriptis latam valere.ead.q.

ſententiam ferendam eſſe in ſolito & conſueto loco iudicij.ſed tamen iudicem appellationis poſſe ſententiam proferre in omni loco honeſto.q.7.

ſententiam proferendam de die,& non de nocte.q.8.

Iudicem ita in ſententia dicentem,pronuncio, pro vt in tali conſilio continetur,videri condemnaſſe,ſi conſultor in cõſilio condemnandum eſſe conſuluit.q.9.

ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, probare acta & proceſſum iudicij.q.10.

ſententiam interlocutoriam reuocari poſſe à iudice:niſi talis ſit,qua lata finiatur officium iudicis.q.11.

Quomodo intelligẽdum illud,qđ vulgò dicitur,interlocutoriam,quę habet vim definitiuę,reuocari nõ poſſe.ibidem.

A ſententia arbitri nõ eſſe appellandum,ſed ei ſtandum, & ſi iniqua ſit.Quod verum in arbitrio voluntario : ſecus in ſtatutario. Item niſi ſententia arbitri contineat errorem expreſſum.q.12.

ſententia referens ſe expreſſe ad acta nihil probantia , ipſo iure nõ valet:ideò appellatione non opus eſſe, cùm non tranſeat in rem iudicatam.q.13.

ſententiam non referentem ſe ad acta,quam tamen ex actis apparet iniquam eſſe,valere ipſo iure.Et hoc caſu ſententiam dici latam contra ius actoris.q.14.

Si duæ cauſæ ſint expreſſæ in ſnĩa,quarũ vna vera,altera falſa,ſuſtineri ſnĩam ex cauſa vera:nec reddi nullã ex falſa.q.15.

ſentẽtiã iudicis referẽtis ſe ad certã quãtitatẽ,de qua liquet in certo inſtr̃o,nõ tamen in actis producto,non valere.q.16.

ſententiã latã pro abſente ẽt nõ cõtumace,nõ valere.q.17.

Sententiam latam contra minorem indefenſum , ipſo iure nullam eſſe.q.18.

Sententiam latam pro minore indefenſo,valere.q.19.

Mortuo domino poſt litem conteſtatam , proferri ſententiam contra procuratorem.q.20.

ſententia contra procuratorem, mortuo domino poſt litẽ conteſtatam , hoc modo concipi,& proferri debet condemno talem procuratorem quondam Titij defuncti, procuratorio nomine hæredũ,vel eorũ,ad quos res illa pertinet.q.21.

ſententiam latam ſuper inepto libello, ex quo non poteſt legitimè colligi actio ipſo iure non valere.q.22.

ſentẽtiã latã ex iudicio expertorum in arte.nõ trãſire in rẽ iudicatam;ſed retractationi ſubiacere,& obnoxiam eſſe.q.23.

Si in tres pluresve compromiſſum ſit,non valere ſententiã, vel arbitrium prolatum vno abſente. Idque de iure ciuili, ſecùs de iure can.q.24.

Diſpoſitionem c.ſi.ext. de arb. non habere locum in terris imperii.q.25.

iudicem ordinarium in ſententia poſſe tempus executionis à lege indultum,ex cauſa prorogare,vel minuere.q.26.

Delegatum non poſſe prorogare,vel minuere tempus executionis à lege indultum.q.27.

Si agatur actione iudicati ex ſententia, requiri libellum, & ordinem iudiciarium:ſin imploretur officium iudicis, ſufficere ſummariam petitionem.q.28.

In executiõe ſnĩę reqri citationẽ ptis:& q̃ ſit hui⁹ ratio.q.29.

Indiſtinctè in omni executiõe citari partẽ,æqui⁹ eſſe.q.30.

Ordo executionis hic ſeruandus eſt, vt prius capiantur bona mobilia minus damnoſa.q.31.

Executionem factam non ſeruato ordine. & forma l. à diuo pio.in §.in venditione,ipſo iure non valere.q.32.

Executorem & victorem non teneri de euictione rei venditæ,ſed periculum ſpectare ad emptorem, ſeu potius in effectu ad debitorem.q.33.

Executionem ſententię impediri per petitionem reſtitutionis in integrum.q.34.

Exceptionem nullitatis, ſi ſit liquida,& ſummariè probari poſſit,impedire executionem ſententię,ſecùs ſi requirat altiorem indaginem.q.35.

Exceptionem nullitatis non impedire executionem trium ꝯformium ſententiarum:idq; obtinere ac procedere & in criminalib.& in tribus ſententiis interlocutoriis.q.36.

Nullitatis exceptionem admittendam aduerſus tres conformes ſententias,quoties nullitas ipſa notoria eſt,& euidens ex actis:aut tertius aliquis eam opponat.ead.q.

An & quando tertius poſſit impedire executionem ſententiæ inter alios latæ.q.37.

Tertium, ſententiæ executionem impedire volentem,docere debere ſummatim & intra breue tp̃s ius ꝯdicendi.q.38.

Tertius opponens ſe executioni ſententiæ, cùm calumnia præſumitur,non eſt admittendus q.39.

Intellectus clem. 1.de re iudic.Et an tertius poſſit impedire executionem trium ſententiarum ex cauſa nullitatis.q.40.

ſententia lata contra hæredem,an & quando noceat & pręiudicet legatariis.q.41.

QVAESTIO I.

QVAERO,an ſententia condemnatoria producat vtramque obligationem,naturalem& ciuilem?reſp.quoad ciuilem, nullus eſt qui dubitat,vt teſtatur iaſ.in l.iulianus verum debitorem.nu.23.ff.de cond.ind.

ſed an naturalem producat, inter doctores eſt controuerſia. communis tamen & vera ſententia eſt, ꝙ ſententia condemnatoria producat obligationem tùm ciuilem,tùm naturalem,vt relatis plurib.opi.firmat iaſ.d.l.iulianus.nu.23.Quæ communis ſententia tamen intelligenda eſt,de naturali obligatione impropria,quæ ſcilicet naſcitur ex illa naturali æquitate, quæ vult, vt patriæ magiſtratui , & ſic ſententiæ iudicis obediamus. habet enim ſententia ſecun.doc.communiter d. l.iulianus.duo capita,ex quibus oritur, conſenſum nempè,& æquitatem naturalem in genere.

QVAESTIO II.

Quæro , an præceptum iudicis in confeſſum , ſit ſententia definitiua,vel interlocutoria?reſp.ꝙ licet inter doc.ſit controuerſia : communiter tamen in eam itum eſt ſententiam , ꝙ ſit ſententia.ita tenet Bald.in addi.ad ſpecul.ti.de ſent.ver.ſed an valeat præceptum.Ang.§.illud.auth.de hære.& falci.eandem tenet Rip.c.quoniam contra.ver.interlocutiones.ext.de probatio.Fel.c.quærenti.de of.del.Et eam dicit eſſe communem Marant.in ſpecul.par.vlt.c.1.nu.28.

QVAESTIO III.

Quero,an condemnatio expenſarum dicatur interlocutoria,vel definitiua?reſp.cõis & vera concl.eſt,ꝙ ſi cõdemnatio expenſarum fiat in proceſſu cauſæ ante ſententiam definitiuam,tunc eſt interlocutoria.ſecùs ſi fiat cum ſententia definitiua:quia tunc cenſetur pars ſentẽtiæ definitiuæ.ita tenet Fel. rub.extr.de re iud.Ang.l.qui agnitis.ff.de except. & hanc eſſe com.opi.firmat Marant.in ſpecu.d.part.vlt.c.1.nu.36.

QVAESTIO IIII.

Quæro , an ſententia interlocutoria requirat citationem partis?reſp.quòd ſecundum magis communem & veram doctor.ſentẽtiam,ſi ſententia interlocutoria ſit præiudicialis parti,requiratur citatio partis,aliàs nihil valet. ſecùs ſi ſit modici præiudicij.ita tenet Bartol.& omnes doc. in l.nec quicquam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.de of.proconf.Et ibi iaf.dicit hanc esse magis com.opi.Eandem tenent Bart.imol.& doct.in l.fi opus.ff.de noui ope.nun.

Limita hanc communem conclu. vt non procedat,quando partes sunt præsentes in iudicio, namque tunc etiam inuitis partibus quecunque sententia potest proferri etiam diffinitiua sine citatione.Ita est text.qui probat in l.de vnoquoque. verb.præsentib. de re iud. vbi tenent hanc sententiam Ang. imol.& Alex.Et q̃ ista sit communis opi.firmat iaf.d.l.nec quicquam.nu.26.quam tamen intellige & declara vt per eum.

QVAESTIO V.

Sed quæro, Nunquid in inhibitoriis, quas faciunt iudices ecclesiastici secularibus,requiratur citatio? Resp.doct. in hac q sententiis variant. Vna est illorum, qui dicunt non requiri citationem,ex quo ꝓtradicere non possunt. Hanc partem amplectitur Bald.in l.presbyteri.C.de episc.& cler. Ant.de Butr. c.tuam.de ord.cog.Aret.conf.75.incip.diligenter. Altera est opinio illorum,qui volunt,q̃ requiratur citatio, quam tenet imol.& Pan.c.debitores.ext.de iureiu.Pet.de Anch.in consil. 222.incip.casus talis est,post præceptum. Hanc dicit esse magis communem opi.Alex.in l.4.§.condemnatum.ff.de re iud. & in l.titia,ff.so.ma.& in conf.91.incip. visis ac mihi transmissis.vol.2.conf.9.incip.præstantissime doctor.vol.4.

QVAESTIO VI.

Quæro,An sententia interlocutoria debeat proferri in scriptis? Resp.communis & vera conclusio est, q̃ necessariò non sit in scriptis ferenda: licet postea debeat in scriptis redigi, ita tenet gl.in ca.quoniam contra verb.interlocutiones. Et hanc opi.sequitur Bart.in l.2.C.de sent.ex breui.recit. Ang.& imol. in l.1.§.libelli.ff.de appel. Et hanc dicit esse communem opi. iaf.d.l.necquicquam.n.59.cũ seq.Et in hoc differt à sententia diffinitiua, quę non valet nisi in scriptis feratur,& descripti re citatione,tex.l.fi. C.de sent.ex breui.recit.& est communi secundum præfatos doct.

Amplia hanc communem, vt etiam de partium consensu sententia definitiua sine scriptis lata non valeat,ita tenet gl.c. fi verb.illustrium.de re iu.in 6.gl.§.sicubi.auth.de mand.prin. Et ita communiter firmat iaf.d.l.necquicquam.nu.67.

QVAESTIO VII.

Quæro,Vbi sententia sit ferenda? Resp.sec. communem & receptam doct.opinionem,sententiam esse ferendam in loco solito iudicij.de hoc est tex.in l.cùm sententiam. C.de sent.& q̃ hæc sit communis opi.firmat iaf.in l.pe.per illum tex.ff. de iustit.& iur.Maran.in spec.par.3.prin.c.1.nu.71.

Limita hanc communem conclu.vt non habeat locum in iudice appellationis, namque is in omni loco honesto potest sententiam proferre.Ita sentit gl.in d.l.cùm sententiam.& ibi doct.communiter,vt firmat Robert. Maran.in spec.d.part.3. c.1.nu.81.

QVAESTIO VIII.

Quæro,Quando sententia sit ferenda? Resp.q̃ sententia debet proferri de die, & non de nocte, aliàs si noctu iudicatum sit non valet.text. est in c.consuluit.de of.deleg.l.2.§. & quia magistratus ff.de orig.iur.Hanc opi.tenet gl.Bart.& doc.communiter in l.more Romano.Et ibi in specie firmat iaf.ff.de feriis.Eandem dicit esse magis communem opi.Corn. in consi. 54.vol.2.

QVAESTIO IX.

Quero,Si iudex in sententia sua dicat, pronuncia prout in tali consilio continetur:An videatur condemnasse,si consultor in suo consilio condemnandum esse consuluit? Resp.Videtur dicendum q̃ non,quia in sententia pro forma requiritur verbum condemno, vel absoluo, aliàs sententia ipso iure nulla est.Contraria tamen opinio communiter approbata est,vt firmat Alex.in l.1.ff.de re iud.Rober.Maran.d.part.6.q.1.n.126. intentio enim iudicis hæc fuit,vt condemnaret,relata ad consilium sapientis. Vnde ita debet interpretari, vt actus potius valeat, quàm pereat.Et ita tenet Angel. in consil.250.incip. domina.

QVAESTIO X.

Quæro,An sententia probet acta iudicij præcessisse & processum? Resp.q̃non probat,nisi transiuisset in rem iudicatam, quia tunc habet præsumptionem iuris pro se,quò ad rectitudinem processus,& instantiam.Ita tenet gl.ca.quoniam contra extr.de proba.quam sequitur ibi inn.Ant.de Butr.& doct. inn.c.bonæ memoriæ.ext.de elect.spec.tit.de sent.& re iudi.§. fi.versic.in summa.Rota decis.417.& decis.296.Fred. de Scn. conf.165. siue sententia lata parte præsente,siue contumaciter absente,Ant.de Butr.d.c.quoniam.Spec.tit.de sent.prola. §.vt autem,pract.Papiens.form.sent.definit.verb.visaque litis contest.imol.& Rom.l.4.§.condemnatum.ff.de re iud.imol. c.cùm in iure.de of.delegat. Vbi dicit hanc esse communem opi.quem refert Th.Gram.decis.24.nu.5.Ratio quia non appellans videtur approbare sententiam,& per consequens omnia ex eadem cõsequentia,vnde verbis ipsius cuncta acta narrantibus standum est, & omnia legitimè interuenisse præsumendum est.Eandem opi.tenet Bertr.conf.232.vol.3.incip. addendo eleganter.Vbi dicit,q̃ multi sunt doctissimi, & magnę authoritatis,qui huic sententię astipulantur,quod pro sententia presumatur,quę tansiuit in rem iudicatam,siue lata fuerit de præsenti,siue non: siue in præsentem,siue in absentem, & contumacem,verum vel fictum.Et eam dicit communem idem imo.in d.c.quoniam.& in c.in præsentia.de remis.Rom. in l.sciendum.ff.de ver.ob.idem consuluit curt. sen.conf.65.

QVAESTIO XI.

Quæro,An iudex possit reuocare sententiam interlocutoriam? Resp.q̃ sic,& de hoc est tex.in l.quod iussit.ff. de re iud. & ibi communiter teneri firmat iaf.in princ.Et dicit pract.papiens.in for.sent.interloc.sup.incompet.iud. quod veritas est secundum omnes doct.tam legistas,quàm canonistas,q̃ sententia interlocutoria possit reuocari omni casu,si interueniat causæ cognitio.nisi sit talis,qua lata finiatur officium iudicis, vt quia iudex pronunciat se non esse iudicem competentem, siue sententia interlocutoria contineat aliquid dari: vel fieri, hanc esse communem opinionem firmat idem iaf.d.l.q̃ iussit n.23.Et ita intelligenda est communis doct.opinio,quę vult, interlocutoriam,quæ habet vim definitiuæ,reuocari non posse,vt procedat in illis,quæ non sperant aliam sententiam post se,Aliæ namque,quę dantur in medio processus,quæ sperant diffinitiuam post se,reuocari possunt Alex.d.l.quòd iussit Maran.d part.3.c.1.nu.46.& 32.Vbi dicit supra d. conclusionem esse communem.

Amplia communem opinionem,vt procedat,etiamsi post interlocutoriam factæ essent expensæ per partem. Namque nihilominus potest reuocari etiam non refusis expensis parti, ita probat tex.in c.cum cessante.de app. & ibi tenet Hosti. Io. And.& doc.communiter.Hanc dicit esse communem opinionem Alex.d.l.quòd iussit.limi.5.& iaf.nu.9.

QVAESTIO XII.

Vulgaris conclusio est arbitri sententiæ,etiamsi iniqua sit, standum esse,ita probat tex.l.diem proferre.§.stare.ff.de arbi. & tex.l.qualem.e.tit.Hanc dicit esse communem opi.Rober. Maranta,in spec.par.6.rub.de app.nu.259.

Limita hanc conclusionem procedere in arbitrio voluntario:secùs in statutario,Nam ab eius sententia appellatur ex dispositione iuris,cùm multum assimiletur iudici ordinario,secundum not.per doc.l.fi.C.de iud.Hanc opinionem tenet gl. c.à iudicibus.2.q.6.gl.in ca.ab arbitris.de of.deleg.Hanc opi. sequitur Bar.Sal.iaf.& Iac.de S.G.in d.l.fi.Et ibi Are.qui dicit, quòd hæc est verior & com.opi. Et eam tenet Iaf.§. omnium. nu.11.inst. de actio. & est verissima opinio, licet contrarium teneat Ant.de Bu. c.cum dilectus.de arbi.

Secundò limita,vt non procedat,quando sententia arbitri continet errorem expressum,ita tenet Bart.Alex.iaf.& doc.in l.cum prolatis.ff.de re iudi. Et dicit iaf.q̃ hanc sententiam tenent omnes post inn.in c.P.& G.ext.de of.deleg.fel.in c.1.nu. 6.de re iud.Eandem tenent omnes modern.in l.qui Romæ.§. duo frẽs.ff.de ver.ob.An.de Bu.c.quintauallis.n.42. de iu.iu.

QAESTIO XIII.

Quæro,An sententia referens se ad acta nihil probantia valeat,si nõ fuerit appellatum? Resp.In hoc articulo variè locuti sunt doct.Quidã sentiunt,q̃ talis sententia nõ sit ipso iure nulla.Ita firmat.inn.d.c.q̃m ꝗ falsam Bal.l.prolatam.C.de sen.& interl. & in l.i.C.de erro.calc.l.i.C.de iudicat.vidui.abb.c.inter cetera. de re iu.Matth.de affl.cũ multis q̃ eũ alleg.decis.28.n.3.& seq.

Contrariam sententiam,q̃ talis sententia sit ipso iure nulla, & consequenter nõ transeat in rem iudicatam, quamuis non sit appellatum,tenet idem inn.in c.cùm Berthold.ibi, Ant. de But.de re iud.Ant.de Bu.imo.& Aret.d.c.quoniam contra.Et hanc opi.dicit esse communem Alex.l.fi is ad quem.ff.de acq. hær.Eandem dicit esse communem Matth.de affl.decis.47.n. 3.& eam tenet Io.de imol.l.ex diuerso.§.fi.ff.sol.mat.Eandem dicit esse magis communem Alex.in conf.123.incip.discussis hæsitationibus,vol.1.Et eam tenet Host.c.sicut nobis. de re iudi.Et hæc quidem procedunt, quando iudex expressè in sententia se refert ad acta.

QVAESTIO XIIII.

Sed quid si sententia non refert se ad acta,sed tamen ex actis apparet esse iniquam,quo casu sententia dicitur lata contra ius litigatoris? Resp.In hoc articulo magna fuit controuersia inter

inter doc.Quidam existimant sententiam esse nullam,si apparet ex actis iudicem malè iudicasse. Hanc opi.tenet Iacob.de Rauen. Petr.de Bellaper.l.1. C.de error.calc. Rot.decis.335. incip.fuit dubitatum.Eandem sententiam firmat Abb.c.cùm inter.de re iud.c.quoniam contra.de prob.Card.cle.1.§.fi.de foro comp.

Contrariam opi.q̃ talis sententia non sit nulla, tenet Bald. in l.1.C.de error.calc.Alex.l.rei iudicatæ.§.fi.ff.sol.mat.Feli.c. inter cæteras.de re iud.Eandem tenet Bald.l.1.C.ne filius pro patre.Et eam dicit esse magis communem Alex.de imol.in l. præses.ff.de re iud.quem refert Matth.de Affl.decis.28.nu.8. Eandem dicit esse com.opi.idem Matth.de Affl.decis.47.n.4.

QVAESTIO XV.

Sed quid si duæ causæ in sententia sint expressæ, quarum vna est vera,& altera falsa. nunquid sententia reddatur nulla, an verò sustineatur ex causa vera? resp.q̃ sententia valet & remanet firma, inspecta causa vera, quia in dubio semper pro sententia præsumit.ita tenet Inn.c.in præsentia.ext.de renun. & sequitur Im.Paul.de cast. & Alex.d l.fi is ad quem.Et dicit ibi Alex.dictum Inn.communi calculo approbari,& in conf. 146.incip.in causa & lite vertente.eandem dicit esse communem Iaf.d.l.fi is ad quem.nu.27.

QVAESTIO XVI.

Quæro,an valeat sententia iudicis, referentis se ad certam quantitatem,de qua liquet in certo instrumento, non tamen in actis producto? resp.Inn.in c.venerabilis.ext.de except.concludit per tex.ibi,dum dicit per authen.scripta,q̃ sic. eandem sententiam firmat Bal.l.1. C.de sent.ex breuic.recit.Alex.ibi contrarius in l.ait prætor.§.si iudex.

Sed in contrariam partem magis communiter itum est, q̃ scilicet talis sententia non valeat,si in strumentum in iudicio, vel instantia illa productum non sit.Hanc opi.tenet Io.Andr. in addit.ad Specul.tit.de senten.prola. §.qualiter. vers.quid si iudex.Ioan.de Imo.c.cùm venerabilis.de except. Eandem tenet Roman.l.1.§.si quis ita.ff.de verbor.obligat. Et eam dicit esse communem Alexand.in conf.53. incip.quæritur an stante nullitate.volu.5. & in conf.109. incip.viso processu causæ vertentis. Et hanc dicit esse veriorem & communiorem Iaf. d.§.si iudex.nu.19.

QVAESTIO XVII.

Quæro,An valeat sententia lata pro absente non contumace? Resp.glo.l.properandum.§.sin autem reus. verb.contradictionem.& §.si autem alterutra.verb.victori.tenet quòd sic.

Sed negatiua sentẽtia communiter approbata est,vt firmat Rapha.Cuma.& Alex.l.furioso.ff.de re iud.& ibi iaf.n.3.Eandem dicit esse cõem idem iaf. l.nec quicquam. n.48.ff.de off. procon.Ex quo enim deficit citatio,q̃ est de forma substantia sententiæ,sententia pro absente non citato lata æquè nõ valet in eius fauorem,ac si ꝗ absentem nõ citatum esset prolata.

QVAESTIO XVIII.

Quæro, an sententia lata contra minorem indefensum valeat mero iure? Resp.q̃ non, sed est ipso iure nulla,de hoc est textus in l.cùm & minores,C.si aduer.rem iudicatam l.contra pupillum.ibi,Bart.& Alex.& doct.communiter.ff.de re iudic. iaf.l.fi is ad quem.num.14.ff.de acquir.hæred.& hoc est indubitatum.

QVAESTIO XIX.

Sed quæro, Nunquid valeat sententia, si pro minore lata sit? Respond.quòd sic, & de hoc est text.in l.non eo minus.ibi Alex. & omnes doctor.C.de procuratoribus. Alex.in l.furioso.ff.de re iudicata.Et quòd hæc sit communis opinio, firmat Rober.Marant.d.6.part.Rub.de senten.nu.106.

QVAESTIO XX.

Quæro, An sententia possit ferri contra procuratorẽ mortuo domino post litem contestatam? Resp.quòd sic,quia effectus est dominus litis, ideoque non extinguitur mandatum morte principalis.

QVAESTIO XXI.

Sed dubium est,qualiter ferenda aut concipienda sit sentẽtia, quia si mortui fiat mentio, videtur sententia non valere, per text.in l.in summa. §.finali.Et quæ ibi not.doct.ff.de re iudicata.Resp.in hoc communiter approbata est sentẽtia Alex. in l.nulla. C.de procuratorib. secundum quam iudex ita pronunciabit: Condemno talem procuratorem quondam Titij defuncti, procuratori nomine hæredum, vel eorum,ad quos res illa pertinet. Et talis sentẽtia valet. Hanc esse communem & receptam sententiam testatur Rober.Maran.in Spec.6.par. Rubr.de sent.nu.108.

QVAESTIO XXII.

Quæro,An sententia lata super inepto libello, ex quo scilicet non possit legitimè colligi actio, sit ipso iure nulla? Resp. quòd sic,ita tenet glo.in princ.Institut.de obligat.verb.secundum,quam communiter approbatam firmat Maran.in d.par. 6.Rubr.de sent.nu.67. & eam opinionem tenet Abb.c.cùm dilecti.extrà,de emptione.& venditione.Bald.l.ex hoc iure.ff. de iustitia & iure. Ex quo enim talis libellus non valet, etiam parte nõ opponente,imò potest de ineptitudine opponi post sententiam,apparet sententiam esse nullam.

QVAESTIO XXIII.

Quæro,An sententia lata ex iudicio expertorũ in arte,transeat in rem iudicatam,ita vt retractari non possit? Resp.Communis & recepta doct. opinio est, quòd nunquam transit in rem iudicatam,ita tenet Bald.Alex. & doc.l.fi ab hostib.ff.sol. matrim.Ang.l.quòd si nolit.§.si mancipium.ff.de ædilit.edict. eandem tenet Feli.c.proposuisti.ext.de prob.& eam dicit esse communem Iaf.l.admonendi.in repet.nu.39.

QVAESTIO XXIIII.

Quæro, si in tres vel plures fuit compromissum, an valeat sententia,vel arbitrium,vno absente? resp.de iure ciuili expeditum est non valere,ita probat text.l.item si vnus.§.fin.ff de recept.arbit.secùs de iure canon. Namque maior pars potest procedere ad sententiam tertio absente, & valet arbitrium. text.est expressus.c.fi.de arbi.in 6.

QVAESTIO XXV.

Sed dubium est, an dispositio d.c.fi.sit quoque seruanda in terris imperij? & communis ac recepta doct.opinio est, quòd non, sed debet ius ciuile seruari in foro ciuili, & ius canonicum in terris ecclesiæ subiectis.Ita tenet gloss.in d.c.fi. ver.ciuilis.& hanc opinionem sequitur Bart.& doc. in l. duo ex tribus.& ibi Iaf.dicit hanc esse communem opinionem.nu.4.ff. de re iud.

QVAESTIO XXVI.

Quæro, an iudex in sententia possit tempus executionis à l. indultum ex causa prorogare vel minuere? respond. quòd in iudice ordinario hoc est expeditum per text.l.2.ff.de re iudic.& quòd ista sit communis opinio,firmat Iaf. ibi in princ. & nu.6.

QVAESTIO XXVII.

Sed controuersia est inter doc.nunquid delegatus possit illud tempus prorogare vel minuere. communiter tamen in eam itum est sententiam,q̃ non possit,vt testatur Iaf.d l.2.nu. 5.& nu.9.quia iudicaret de re,quæ non est suæ iurisdictionis, & imponeret legem suo superiori, quod fieri nequit secundum not.per Bart.& doc.ibi communiter.

QVAESTIO XXVIII.

Quæro, an in iudicio, quo petitur executio sententiæ, requiratur libellus,& ordo iudiciarius? resp.q̃ si agatur actione ex sententia descendente, tunc requiri libellum, & cæteros actus iudiciales,secùs si imploratur officium iudicis,quia tunc sufficit summaria petitio, ita tenet Spec.tit.de execut.sent. §. qualiter.in prin.Bart.& doc.l.intra dies.ff.de re iud.& nouiter constitut.Imper.Carol.v.August.3.part.art.48.hanc dicit esse com.opi.Imol.d.l.intra dies.subdens ab ea non esse tutum recedere.eandem dicit ibi com.Rapha.cuma. & in pract.seruandam.& Alex.cum multis per eum alleg.

QVAESTIO XXIX.

Quæro, an citatio partis requiratur in executione sententiæ? resp.q̃ sic.l.1.ibi,si cœperis conueniri.C.de iur.& fac.ign. Bart.Alex.Iaf.& doc.l.à diuo Pio.§.in venditione. & ibi Vinc. de Hercul.nu.32.ff.de re iud. Ratio est, quia aliter pars potest lædi propter multas exceptiones,quas opponere poterit. Gl. & doc.d.l.1.Matth.de Afflic.in constit.Neapol.libr.2.rub.17. numer.15.

QVAESTIO XXX.

Sed nunquid indistinctè in omni executione requiratur citatio? resp. Cyn. l.ab executione. C.quor.appel.non recip.tenet q̃ sic, siue executio fiat in actione personali, siue in reali, propter identitatem rationis,& hanc sententiam sequitur Im. d.§.in venditione. & ibi Alex.qui dicit, q̃ hæc opi.est verior, & Iaf.nu.9.

Contrarium tamen tenet Bart.d.§.in venditione.nu.2.q̃ in reali, quando fit executio in eadem re, in qua facta est condemnatio, & quando in personali agitur ad speciem extantem,non requiratur citatio,aliàs secùs. Et hæc opi. est magis com.vt firmat Iaf.d.§.in venditione.nu.9. Mihi tamen placet opi.Cyn.quæ nititur æquitate,quam etiam tenet Soc.in trac. de dilat.art.7.q.19.& est magis tuta.

Amplia hanc conclus.procedere etiam post desertionem appellationis,scilicet,si pars intra tempus non fait prosequuta appellationem,& sic remansit deserta.ita tenet Bart.l.i.in fi. ff.nil no

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.nil no.ap.pen. Bald.& doct. communiter in l.si contra.C.de app.vt testatur Marian.in Spe.par.6.Rub.de execu.n.16.& sequitur Dec.cons.97.nu.2. Matth.de Afflic. const. Neap.lib.2. Rub.17.n.20.aliàs si pars in executione non fuerit citata,non valet executio.vide dec.Neap.358.

QVAESTIO XXXI.

Quæro, Quis sit ordo,& forma executionis? Resp.de hoc est textus in l.à diuo Pio.ff.de re iud.l.1.C.de execut.rei iud.& tradit gl.in c.pastoralis.§.quia verò.de offi.deleg.Et not.cõem conclusion.q̃ prius debent capi bona mobilia minus damnosa,ita tener glo.ibi in verb.animalia,quam dicit communiter approbatam ibi ias.n.10.Licet Raph.Cuma.velit in electione creditoris esse capere,de quibus ipse velit.

QVAESTIO XXXII.

Sed quæro.An executio facta nõ seruato ordine d.l.à diuo Pio.sit ipso iure nulla? Resp.Bart.in d.§.in venditione. tenet q̃ non,quem sequuntur Io.An.& Ant.de But.in c.quoniam frequenter.§.fin.ext.vt lite non contest. Abb.c. quod ad consultationem. de re iudi. Et hanc esse magis commun.opi. firmat ias.d.§.in venditione.n.19. Licet ipse amplectatur contrariam opi.quam etiam tenet ibi Alex.& Im.& hæc videtur verior,vt scilicet dicamus Iureconsultum ibi ponere formam, à qua recedi non debet, ne nimis grauetur debitor. Hanc opinionem tenet quoq; Fel.d.c.q̃ ad consultationem.Maran.part.6.Rub. de execut.& ita iudicatum refert Matth.de Afflic.decis.358.

QVAESTIO XXXIII.

Quæro,An executor & victor teneatur de euictione rei vẽditæ? Resp.q̃ non, sed periculum spectat ad emptorem, ita tenet gl.d.l.à diuo Pio.§.si post addictum.verb. periculũ. quam communiter approbatam dicit ias.ibi nu. 3. quia tamen ipse habet regressum contra debitorem condemnatum, cui profuit solutio, & qui fuit liberatus per solutionem pignorum, effectus periculi euictionis est ipsius debitoris condemnati.

QVAESTIO XXXIIII.

Quæro, Vtrum petitio restitutionis in integrum impediat executionem sententiæ? Resp. q̃ sic.tex.est l.vnica.C.de restit. in integ.postul.Inn.glo.Abb.& omnes.c.suscitata.de in integ. restit.Bart.l.defendente.ff.de autor.tuto. & l.si prætor.§. Marcellus in fin.ff.de iud.Eandem tenent sententiam Imol.Cum. & Alex.in l.4.§.condemnatum.ff.de re iud.vbi ias.n.26. & Ripa n.30.fatentur hanc esse communem.& tenet Bald.in cons. 358.vol.3.Soc.cons.109.vol.4. Paul. Paris.cons.109.col.vlt. lib.4.Rota,decis.446,in nouis Rober.Maran.de ordine iudic. par.6.c.de execut.senten.nu,58.Rota.decis.379.in nouis.

QVAESTIO XXXV.

Quæro,vtrum sententiæ executio impediatur nullitatis exceptione? Resp. q̃ sic, dummodò summariè & statim probari possit nullitas,l.à diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iud,Bart.& omnes.l.4.§.condemnatum.ff.de re iud.Fran.c.dilecto.de appel.doc.l.fi.C.si ex falsi instru.Bal.l.ab executore. n.7.C.quor. com.opi.Alex.cons.33.n.9.lib.3.Sebast.Vant.de nullit.c.quot & quibus.mod.nullitas proponi possit.n.32. Alex. ias.& Moderni d.§.condemnatum,& præsertim Ripa.

QVAESTIO XXXVI.

Sed quid,si sint tres conformes sententiæ,nunquid nullitatis exceptio impediet executionem? Resp. Receptior est opinio,non impediri trium sententiarum conformium executionem.text.est Clement.1.de re iud.& firmant omnes doc.præsertim Alex.ias.& apertius Ripa.dic.§.condemnatum.numer. 14.& sequent.

Amplia prædictam conclusionem,vt procedat et iam in criminalibus, Namque non obstante nullitatis exceptione tres conformes sententiæ executioni mandandæ sunt, ita firmat gl.communi consensu approbata.d.Clem.1.verb.quamuis.

Amplia secundò, vt obtineat quoque in tribus sententiis interlocutoriis,ita tener. d.glo.communiter approbata,vt firmat Alex.Rub.ff.de re iud.Abb.c.causam matrimonii.de offi. delegat.Eandem sententiam tenet Rot, decis.113.in nouis.& Fel.Rub.de re iud.

Limita prædictam cõem conclusionem, vt admittenda sit nullitatis exceptio aduersus tres sentẽtias cõformes, quoties nullitas ipsa notoria est,& euidẽs ex actis,ita tenet Oldr.cons. 106.Card.d.Clem.1.Dom.cons.24.& cons.95.col.1.Eandem sententiam firmat Fran.c.dilecto,de appel. Bald.l.1.C.ne lice. tertio prouo,Imo.l.de pupillo.§.qui opus. ff.de oper. no.nun, Corn.cons.204.lib.2.Ias.cons.44.lib.3. Curt.sen.cons.59.col, 6.Aim.Crau.cons.3.col.1.Io.ab Amic.cons.128.& eam dicit com.Rip.d.§.condemnatum.& tenet ibi Alex.& Ias.

secundò limita, vt non habeat locum in tertio opponente nullitatis exceptionem,Namq; impeditur executio, ita tenet Io.And.d.Clem.1.in glo.verb.contra se.& ibi Card.q.4.Fel.c. cùm super.de re iud.nu.28. & c.qualiter.el.1,nu.31. vbi dicit hanc esse communem opinionem.c.veniens.el.2.ext.de testibus. Alex.& ias.d.l.à.diuo Pio.§.super rebus ff.de re iud.Eandem dicit esse com.Sebast. Vant.de nullit.ti.quis possit dicere de nullit.&sequitur Dec.c.sua.n.10.de appellat.Rot.dec.441. in antiq.Rom.sing.291. Quam sententiam ego indistinctè veram puto,quoties sententiæ tertio vel ex natura causæ,vel ratione scientiæ non nocent,licet contrarium velint Barb. Zenzeli.& Imo.d.Clem.1.

QVAESTIO XXXVII.

Quæro,An tertius possit impedire executionem sententiæ inter alios latæ? Resp.Circa hunc passum in varias per doc.ità est sententias,pro clariori igitur declaratione distinguendum est.Aut sit executio sententiæ latæ in actione reali,aut personali.primo casu aut victus possidet rem duobus simul petentibus, & tunc qui prius vicerit, obtinebit in executionis iudicio,præstita tamen cautione victo de eum defendendo cõtra tertium,ita probat text.expressus in l.is à quo.cum l.seq.ff.de rei vend.l.cùm idem.ff.de pet.her.per quæ iura,ita tenet Bart. Alex.ias.& doct.l.à diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iud.Bart. d.l.cùm idem.& l.si alienam rem.ff.de solut. Abb.Ant.de But. Card.felin.n.7.Aret.& alij.c.veniens.el.2.de testib.Inn.c.cùm super.n.4.felin.n.11.de re iud.Si verò tertius post sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, cœpit agere contra victum, vel opposuit se executioni,non auditur,sed mandatur executioni sententia contra possessorem in re petita,etiam sine vlla cautione,ita tenet Inn.Imo.Ant.de But.&fel.d.c.veniens.n.8. & Aret.ibi,num.3.dicit.hanc esse communem opinionem,& quod omnes sequantur firmat felin.num.9. Eandem sententiam firmat Ang. Aret.l.à sententia.ff.de appellat.Alex. & ias. d.§.super rebus.glo.d.c.cùm super.verb.interpositam.

Aut tertius se opponens possidet, & tunc dubio procul audiendus est,& impedit executionẽ.Ratio, quia hic tertius rei petitæ possessor nondum fuit victus ab eo,qui petit executionem: alioquin non fieret executio contra victum, sed contra ipsum tertium,qui nusquam litigauit,nec victus fuit, sicut probatur in d.d.cùm super.& d.§.super rebus.& l.ob maritorum. C. ne vxor pro marito. Facit regula, Res inter alios acta, aliis non nocet.l.sæpè.de re iud.Ita tenet imola.l.à sententia.in pr. ff.de app.quam sequitur Alex.& doct.communiter.d.§. fi.super rebus.Pet.à Duen.in tract.regula.reg.274.limit.2.

Aut res quæ à duobus petitur,vacat,& tunc admittitur ponẽs se ad impediẽdam executionẽ,sivelit docere,qei inter sit possessionẽ victori non tradi: quia facilius eam obtinebit vacantem,quàm si fuerit alteri tradita.tex.in d.c.veniens.vbi tenet inn.& omnes doct.Bart.Alex.& ias.d.§.fi super rebus.feli.& doc.d.c.super rebus,& hanc esse communem sententiam firmat Did.à Corua.in lib.pract.q.c.16.nu.3.

Secundo casu principali.qñ lis est super actione personali, & snia executioni mandanda in rebus,quas victor asserit esse debitoris ꝑdemnati,si tertius volẽs impedire executionẽ, nõ possidet,& vult probare se dñm esse illarum rerũ,impedit executio.tex.là diuo pio.§.si super reb.ibi gl.verb.fiat.Bart.&cões doct.communiter.ff.de re iu.inn.& doc.d.c.veniens.Sin verò tertius ille possidet,sufficit,q̃ alleget possessionem, ad impediendam executionem quò ad possessionem, quam obtinet, etiamsi non dixerit se dominũ, & victor velit probare dominium esse apud debitorem victum, ita tenet Bart. & doct. communiter,teste ias.num.9.Zas.d.§.si super.Fab.l.1.C.de priuileg.fisc.abb.d.c.cùm super.

Prædicta omnia ego vera esse iudico, in iis casibus, quibus sententia lata inter alios aliis non præiudicat,nec iure nocet, vel nocere quidem potest & nocet, tertius tamen potuit appellare & appellauit.Secùs verò in iis casibus, quibus sententia nocet tertio quoad plenum præiudicium ex natura causę, vel ratione scientiæ,aut alio pacto, & tertius appellare nõ pt. Namque tunc quoque quoad tertium translata est sententia in rem iudicatam,ideoque executio impediri nequit,per ea q̃ no.doc.cõiter d.l.sæpè.ff.de re iu.& in specie vbi interuenisset scientia tertij,dicit hanc esse communis opi.Alexan. d.§.fi super rebus.num.24.per tex.c.quamuis.de re iud.Ant. de But. Pan.& fel.d.ca. veniens el 2. de testib.quos refert & sequitur Pet.à Duen.tract.reg.reg.274.limitat.1.

QVAESTIO XXXVIII.

Quæro, Quid probare debeat tertius volens ꝓpedire executionem sententię inter alios latæ? Resp.frequentissimo omnium consensu traditum est, eum, qui velit impedire sententiæ executionem, docere debere sum[illegible]natim & intra breue tempus

tempus ius cõtradicendi,causam scilicet,q̃damnum patiatur ex illius sententiæ executione, ita probat text.c.veniens. el.2. de testib.ibi no.Pan.& Fel.l.à diuo Pio.§.si super rebus.ibi doc. ff.de re iudi.& ista est communis opinio,vt testatur Did.Cou. in lib.pract.quæst.c.16.n.1. & tenet Fel.c.præterea.col.penul. de testib.cogen.Quod tamen ita intelligi debet,vt sufficiat semiplena probatio, nec requiratur plena probatio, vt firmat Inn.& omnes doc.d.c.veniens.vbi Fel.ita communiter à doc. nostris receptũ esse dicit.n.13.& d.c.cùm super.n.16.de re iud.

QVAESTIO XXXIX.

Sed quæro,quid si adsit suspicio calumniæ,an admittendus tertius opponens se executioni? Resp.q̃ non.c.suscitata.de in integ.restit.& tenet glo.Abb.Fel & Dec.c. super eod.de offic. deleg.ver.tenebit.Feli.c.fi.de calum.Card.fel.n.x.d.c.veniens. el.2.de testib.Card.clement.1.q.4.de re iudic.quorum opinio communis est,teste Couar.d.c.16.

QVAESTIO XL.

Quæro,An tertius possit impedire trium sententiarum executionem,ex causa nullitatis? Resp.doctor.sententiis variant, nonnullis existimantibus non posse,quæ sententia est Guliel. & Barb.clement.j.de re iudi.quam etiam sequitur ibi Zenzel. & Imol. eo casu, quando tertius ille fuit certus de omnib.tribus sentẽtiis,aliàs verò vbi nullam scientiam habuit duarum sententiarum, censuerunt nullitatis exceptionem admitti, ad impediendam executionem à tertio.

Contrariam opi.quòd scilicet indistinctè exceptio nullitatis per tertium obiecta impediat trium sentẽtiarum executionem, frequentiori calculo approbarunt interpretes. Io. And. d.clemen.i.verb.contra se.Card.q.4.fel.c.veniens.2.n.11.ext. de testib.Dec.c.sua.nu.10.de appell.Alex.& ias.l.à diuo Pio.§. super rebus.ff.de re iud.Rot.decis.441.in antiq Rom.sin.291. Fel.c.qualiter.1.nu.31.vbi dicit ita tenere doct.communiter. de accusat.c.cùm super.n.18.de re iud. Vant.de nullit.tit.quis possit dicere de nullitate,vbi asserit hãc esse cõmunem,quam ego indubitanter veram iudico, quoties sententiæ nec ex natura causæ,nec ratione scientiæ tertio nocent etiam scienti.secùs verò esse arbitror,qñ tertio sententia nocet vt tertia,& ea ex causa appellatio interdicitur,quod probatur ex rõe d.cle.j.

QVAESTIO XLI.

Quæro,An sententia lata cõtra hæredem præiudicet & nociceat legatariis? resp.in hoc variæ sunt docto.sententiæ.Aliqui dicunt distinguendum esse. An sententia lata sit contra hæredem contumacem vel colludentem, & tunc ipso iure absque necessitate appellationis, minimè præiudicet legatariis,quin non obstante exceptione rei iudicatæ possint agere ad legata aduersus victorẽ ipsum.an verò lata sit ob iniuriam & culpam ipsius hęredis,qui iudicem ad iniquè pronunciandum prouocauit,nec deinde,cùm potuisset à sententia appellauit,& tunc noccat legatariis ad hoc ne possint victorem conuenire,quia tutus est exceptione rei iudicatæ, & hæc fuit opinio Bart.in l. si seruus plurium.§.fi hæreditatis.ff.de leg.1.quam sequuntur ibi Iac.Aret. Alb.nu.5.Cuma.lect.2 & ias qui dicit cum Bart. communiter transire alios. Ratio differentiæ allegatur, quia in primo casu hæres versatur in dolo, ideoq; propier dolum hæredis subuenitur legatariis etiam contra victorem:in secũdo verò tantum est in culpa,atque ob id contra hæredem qui dem,non autem aduersus victorem subuenitur. Quidam verò existimant contra Bart.etiam hoc vltimo casu,quando hæres fuit in culpa, nec appellauit cùm potuisset, sententiam latam iniquè legatariis ipso iure non nocere absque vlla necessitate appellandi,sicut in præced.glo.ibi,verb.non nocebit.2. intellectu.Im.Paul.de Cast.Cuma.lect.1.Alex.& Aret.Ideoq; agere possunt aduersus victorem,& dicere vim & potestatem testamenti non obstante exceptione rei iudicatæ.

At quicquid sit hæc doct. controuersia optimo distinctionis moderamine tollitur,vt sententia lata cõtra hæredem,qui fuit in culpa,quia non appellauit cùm potuisset,legatariis nociceat ne possint agere contra victorẽ,si scilicet ab ea intra tempus legitimum à die scientiæ non appellauerint,q̃ si verò legitimè appellauerint,tunc agant quoque aduersus victorem,vt sententia lata per iudicem appellationis reuocetur, ita tenet gl.d.§.fi hæreditatis,verb.non nocebit.in 1.intellectu,& ibi sequitur Cum.lec.j.& eam sentẽtiam frequentiori doc calculo approbatam esse firmat Alex.l.sæpè.n.81.ff.de re iud.M Gras.

PRO. Separatorum separata debet esse ratio.l. naturaliter. §.nihil cõc.ff. acquir. poss.l. Papinianus exuli. ff.de mino.l.fin. ff.de calum.q̃ Bellon.Tolos.

sepultura prælati,licet sit honestũ,q̃ sepelietur ante electionem:non tñ est necessaria.Guil.cons.206.n.1.com.d.B.Villal.

sequestration non aliter fieri potest,quã armorũ timore,atq; offensionis euitãdæ causa.quo noĉ si se illam fieri iussisset iudex asserat,fi[illegible]m absque dubio merebitur.cõmunc inquiunt Soc.cons.115.li.1.Franc.Viuius li.1.opi.173.Tolletur autem regulariter satisdatione, vt commune ponit, ac rectè declarat idem Viuius eodem li.1.opi.266.nec aliter vnquam possessione possessorem interuertet, quàm si ex vtriusque partis cõsensu fiat quemadmodum frequenter placitum latè ait idem Viuius d.lib.1.opi.265.& ante eum amicus noster Nic.Ant.Gratiat.lib.7.c.2.n.7. E.Suarez.

sequestrum nõ tollit possessionem,si est necessarium,secùs si est voluntarium,curt.iu.de sequestris q.2.n.71.com.dicit,vide in ver.possessio. B.Villal.

sequestrum regulariter tollitur satisdatione,Balb.decis.240. curt.iu.de sequestris.q.14.com.dicunt. idem.

sequester pt præsentare beneficium ecclesiasticum, Io.Cora.in Miscel.lib.3.c.2.nu.16.com.dicit,licet contrariam dicat com.Borsetus.in cap.examinata.de iudi.sed hanc dicit magis com.Lamb.de iure pat.q.9.ar.3.lib.1.par.2. idem.

sequestrum absque cõsensu vtriusque partis positũ penes aliquem mercatorem nõ priuat possessorem possessione,præcipueque si per iudicem incompetentem appositum fuit, tũc iuxta communem scribẽtium,quam sequitur & declarat Fel. & alij ibi in c.illud de præsc.Castaneus consi.48.per totum. & nouissimè Gomes.in regula cancell.in reg.de annali possessore.q.6.ante fi. F.Viuius.

sequestrum regulariter tollitur per satisdationem l.fi.C.de ordi.cog. & sec.Cyn. & communiter doct.in l.vnic.C.se prohi.sequest.pecu.dummodo in satisdatione promittatur de restituendo sine procrastinatione.sec.Barr.in l.litibus.C.de agri. & censi.nisi in casu clem.1.de sequestra.possessio.in quibusdã aliis casib.de quibus per Pan.in c.2.ext.e.item cõtumacia.vel absentia impetrantis sequestrum nõ curantis litem prosequi. l.si oleum.ff.de dolo.Similiter nota,quod multi sunt casus in quibus sequestratio fieri permittitur.de quibus per gl.in c.dilectus.extra de seque.possef.& fruct.& per Bal.in l.fideiuf.§.fi. ff.qui satisd.cogan.& in l.vnic.C.de prohi.seque.pec.& p Ab. in d.c.delictis,& licet ad cõcessionem sequestri exigatur summaria cognitio, nõ tantum citatio partis, vel alius ordo iudiciarius propter suspicionem fugæ,& exportationis rei, vt per Bald.in præcitato §.fi.& Pan.in d.c.2.circa fi. idem.

Sequestrum regulariter tollit satisdatio.l.fi.C. de ord.cog. l.litibus.C.de agrico.&censi.l.fi fideiussor.§.fi.ff.qui satisd. & sec.Cy.& communiter doct.in l.1.C.de prohi.sequest.pecu.Dummodo in satisdatione promittatur de restituẽda sine procrastinatione,sec.Bar.in d.l.litibus.nisi in casu cle.1.de sequest.pos.&in certis casibus,de quibus per Pan.in c.2.ext.eo. circa 4.col. Item contumacia vel absentia impetrantis sequestrum non curantis litem prosequi.l.si oleum.ff.de dolo.Item sententia post sequestrum lata sec.doc.in d.§.fi. Et licet ad cõcessionem sequestri exigatur summaria cognitio,non tamen citatio partis vel alius ordo iudiciarius, propter suspitionem fugæ,& exportationis rei,sec.Bal.in d.§.fi.& Pan.in d.c.2.in fi. per l.ait prætor.§.fi debitorem.ff.de his quæ in frau. credi. facit gl.l.fi.C.de feriis. Balb.decis.240.

Sequestrum tollitur per iuratoriam cautionem,sec.gl.quæ reputatur singul.in l.1.C.de asser.tol.pro hoc est tex.c.pen.ext. de don.inter vir.& vx.& ibi gl.Est ẽt gl.in c.ex parte.el 2.ext. de verb.sig.Pan multum commendat illam gl.dicens,q̃ extẽdit auth.generaliter C.de episc.& cler.ad omnes casus,in quibus quis tenetur fideiubere.Sed dictam glossam credo procedere,si persona,contra quam est factam sequestrum,sit honesta & non suspecta:aliàs secus, vt in simili distinguit Bart.in l. vsufructu.C.de vsufru. Balb.decis.6.

PRO.sero accusas mores quos vxorem ducendo probaueris.l.hæc verba.§.fi.ff.ad leg.iul.de adult. Bellon.

Seruus testamento in testem adhibitus,qui tamen communi opinione non habebatur pro seruo, non ideò facit testamentum irritum sed valebit.com.dicit Cla.§.testamentum.q. 55.vers.vlt. P.Fichard.

seruus acquirit domino ignoranti ex causa peculiari possessionem & vsucapiendi cõditionẽ. Sed ex causa peculari licet acquirat possessionẽ,nõ tñ cõditionẽ vsucapiendi,ias.in l.possessione appellata.§.item acquiramus.nu.5.ff.de acq.pos.& in §.per seruum nu.8.communem dicit. B.Villalob.

PRO.seruus nescit quid faciat dominus suus,Io.15.not.gl. in l.eius qui in prouincia.ff.si cert.pet. Bellon.

PR.serui cõiter sunt fures.gl.in l.iulianus ff.de act.emp.idẽ.

Seruus extra causam peculiarem nec ciuiliter, nec quo ad obligationis naturalis effectus naturaliter obligatur.commune dicit Porc.in §.præterea.nu.3.instit.quib.mod.tolli.oblig.

Nec vnq

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nec vnquam in pecuniariam pœnã cõdemnari poteſt,quem admodum frequenter placitum inquit Placa de delict. lib. 1. nu. 18.& qui eum,cum aliis laudat Iul.Clar.in practic.§.vlt.q. 80.ver.item quæro. E.Suarez.

Seruus & abſque cauſa intra modũ à domino impune verberari poteſt.commune ait Porc. in §.ſed hoc tempore.ad gl. ver.cognita.n.6.Inſtit.de iis,qui ſunt ſui, vel alie.iur.Et ſi cùm authoritate ac iuſſu domini flagitia vel atrocia patrauerit, leniori pœna plectetur.commune affirmat Did.à cou.de ſponſ. 2.part.c.4.§.4.nu.7. idem.

Seruus ſi matrimonium cum libera muliere contraxerit,ac dominus cùm id ſciret,vel conſenſerit, vel nõ contradixerit, & mulieri conditionem ſerui ignoranti non ſe dominum eſſe nunciauerit, libertatem ipſo facto conſequetur. At ſi vel mulier ſtatum ſerui non ignorauit, vel dominus ipſi illum expoſuit,matrimonium quidem valebit, ſed ſeruus libertatem nõ adipiſcetur.commune latè ponit Did.à couar.de ſpon.2.part. c.3.§.7.n.1.qua in re grauiter hallucinantur Ang. & qui eum ſequitur iaſ.ad Porc.addit.in principio,inſtitut.de nupt.idem.

Seruo ,qui ſtipulatus eſt , rectè ac iure regulariter ſoluitur. commune inquit doctor meus Emanuel à coſta in l.ſi ex cautione.ver.tua.nu.6.C.de non num.pecu. E.Suarez.

Seruus pœnæ,vita functi loco ponitur,vt cenſet glo.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus. 2.verſ.ſed cum decedit. ff.ad S.C.Trebel.neceſſaria,&cõmuniter interpretibus probata iuxta Claudium inibi ad fi.Quamuis cum nonnullis haud de nihilo reluctetur meus iuris præceptor Eman.à coſt.in l.Gallus.§.& quid ſi tantùm.par.2.nu.1,ff.de lib.& poſthu. idem.

Seruus non poteſt condemnari in pœnã pecuniariam,com. dicit Salic.in l.2.nu.4. C.de accuſat. & licet Bar. in l.hos accuſare.§.omnibus.ff.de accuſat.tenuerit contrarium,tamen eius opinio communiter reprobatur,vt dicit Greg.Lopes in l.10. in litera L. quem refert & ſequitur Plazo.lib. 1.delictorum.n. 18.in fi. P.Fichar.

PRO.ſeruitis ſeruitutis eſſe non poteſt.l.j.ff.de vſufru.leg. vnde prædium ipſum ſibi ſeruire non poteſt.l.cum eſſet.§.fin. ff.de ſer.ruſt.præd. Bellon.

PRO. ſeruitutes ſunt indiuiduæ,lege, viæ atque itineris .ff. de ſerui. idem.

PRO ſeruitutes ſunt perpetuę,non temporales.l.4.ff.de ſernit. idem.

ſeruitus non dicitur propriè quæ à perſona perſonæ debetur.Cora.in rub.de ſerui.nu.13.com.dicit. B.Villal.

ſeruitus, vel ius piſcandi , vel ſecandi ligna ex nemore , vel paſcendi pecora in pratis alienis,eſt perſonale,idem Cora.ibi, nu.208.com.dicit. idem.

ſeruitus de non ædificando molendinum,preſcribitur à tẽpore preſcriptionis aliorum habentium molendina,lac.de S. Georg.in tract.de feudis in verbo.molendino,num. 5.comm. dicit. idem.

ſeruitus,vel ea,quæ habent cauſam diſcontinuam,non preſcribitur,niſi per tantum tempus, de cuius initio non eſt memoria in contrarium,etiam contra ſcientem, Curt.iun.conſ. 178.nu.28.& 38.com.dicit.& in verbo præſcripto. idem.

ſeruitutis probatio inducitur ex cauſa habili allegata,& probato tempore.Præpoſ.in c.quia cognouimus.10.q.3. comm. dicit. idem.

ſeruitutem vel onus aliquod imponere poteſt vaſallus rei feudali ſine conſenſu domini in ſui præiudicium tantum,Sed in præiudicium domini.vel agnatorum non poteſt, ideo ipſo mortuo extinguitur etiam ſeruitus illa com. dicit Clar.§.feudum quæſt.37. P.Fich.

Seruitutes quas vaſallus pretio acquiſiuit in beneficium rei feudalis,vel alia quæcunque iura inſeparabilia,accedunt feudo,& ad dominum directum pertinent non ad hæredes vaſalli ad quos feudum non tranſit. com.in §.F.q.88. ver.ſed quid de. idem.

ſeruus non poteſt condemnari in pœnam pecuniariam, vt eſt cõs opi.Clar.q.80.Placa.lib. 1.delictorum.n. 18.in fi.Clar. ibi.verſ.item quæro. Bonacoſſ.

ſeruus pœnæ loco mortui habetur,vt eſt cõs opin.Soarez verſi.ſeruus. idem.

ſeruus qui cum domina ſe immiſcuit,punitur morte.Clar. quæſtione 68.verſic.ſeruus. idem.

ſeruitus viæ , quæ ſemel aſſignata eſt , immutari poterit. ſi via æquè commoda alibi præſtetur. commune inquit Socin. conſ. 141.nu.4.lib.1. E.Suarez.

ſeruitutis titulum à domino habens,licet non poſſit proba re per inſtrumenta,ac teſtes,poteſt tamen illum titulum probare ex longa poſſeſſione: vnde in caſu iſto allegãs ad probandum titulũ pro cõiectura tituli ſe vſum fuiſſe illa ſeruitute domino ſciente,& patiente 10.vel 20.an.debet obtinere in cauſa.ſec.gl.& Flor.in l.ſeruitutes.ff.de ſeruit. Inn.& Abb. in ca.ſi diligenti.de præſc.Inn.Ant.& Abb.in fi.in c. peruenit.de cenſ. gl.Bar.Fulg.&Flo.l.cùm de in rem verſo.ff.de vſur.Bar.i ſua diſput.exordiente quædam mulier.Ang.Are.in §.æque.inſti.de actio.Bar.& Imol.in l. 1.§.fi. ff. de aqua plu.arc.& Pau.caſtr.in d. l. ſeruitutes vbi ſcribit iſtam eſſe communem opi.Legiſtarum,& canoniſtarum,quod omnes refert Fel.in ca.de quarta. de præſcr.& idem firmat Cæpol.in cautela 108. incip.in præſcribenda ſeruitute. F.Viuius lib.2.opi.2 53.

Seruitutis,quæ vel cõtinua,vel diſcontinua(vt vulgo fandi mos eſt)cẽſetur, allegatus titulus, ac propoſita iuſta aliqua illius cauſa idoneè probabitur, ſi quis ſe illa vſum inter præſentes per 10.an. inter abſentes per tranſactum 20. an. curriculũ oſtendat,vt eſt celebris Accurſij authoritas in l.ſeruitutes.14. in verſ.certam prope fi.ff.de ſeruit.quam communiter interpretib.probari conſtat ex Bart.nu.4.Fulg.nu.3.ad eandem l.& Pau.caſt.in l.ſi filius.C.de pet.hæred. & in l.quam Tuberonis. §.1.n.3.ff.de pecul.Im.in l.1.in fi.ff.de aqua plu.arc. teſtificanturque illam frequenter placitam Alex. conſ.79. circa primũ dubium.lib.5.Fel.in ca.de quarta.n.41.de præſcr.Balb.de præſcri.2.par.4.par.prin.in prin.nu.3. Did.à Couar.libr. 1.reſolut. c.17.n.11.ver.& ſiquidem.Quæ tamen opi de iure falſa proteſus eſt, ſi verum erit ſeruitutes reales,&, vt ſermo eſt, diſcõtinuas , tempore hominum memoriam ſupergreſſo duntaxat preſcribi,quamuis tunc nulla ad id vel ſcientia,vel domini patientia exigatur.quod commune affirmant Iaſ.in l.imperium n.21.ff.de iuriſd.omnium iudicum.idem Iaſ.n.76.Rip.n.4.in l.1.ff.de acq.poſ.Feli.d.c.de quarta.Balb.d.2.par.4.par.q.1.D. à Coua.d.c.17.n.11.Cur.iu.conſ.274.n.28.&38.vt nõ iniuria ab illo frequenter placito deſciuerint relati à Bart. d.n.4.Florian.n.36.Pau.n.9.in eãdem l.ſeruitutes. Alex.n.19.Iaſ.n.45. in l.qui aliena.ff.de acq.hæred.& ij,quos citat Balb. in d.tract. 1.par.3.par.q. 10.n.10.à quibus ſtat etiam Zaſius ex recentioribus in l. 1.n.8.ff.de ſer.Sed quidquid illi dicant,cùm longe verius ſit ex ſolida iuriſcõſultorum doctrina omne ſeruitutum genus ſtatis temporib.præſcribi, vt alibi vberrimè demõſtro, verior abſque dubio, & incunctabilis ſuperior recepta ſententia cenſeri debet. E.Suarez.

Seruitus præſente ac tacente vicino impoſita non præſumitur eo cõſentiente impoſita fuiſſe,iuxt. com.vt refert.Bened. capr.reg. 56.n.48.j.Taciturnitas.

Seruitutis titulus præſumptiuè probatur ex poſſeſſiõe decennali inter præſentes , cum ſcientia & patientia domini, ex quib. ſeruitus acquiritur,iuxta magis communem per Burſa. conſ.78.num.22.lib.1. vbi loquitur etiam in ſeruitutibus diſcontinuis.

Seruitus aquæductus eſt realis diſcontinua præſcribitur longo tempore inter præſentes probata ſcientia aduerſarij,& actib.à ſeruitute prouenientib. tam contra facientem, quàm contra patientem, ſecundum communem per Burſ.conſ.87. nu.29.lib.1.

ſeruitutis ſtillicidij debitor vicinus cum vult illud recipere,ſemper ædificare poteſt,& murum altius tollere,iuxt.commune per Burſ.conſ. 111.nu.15. libr. 1. ex gl.in l.ſeruitutis, quæ in ſuperficie.§.ſi ſeruitus.ff.de ſeruitu.ad cuius ſeruitutis ſtillicidij prac.vide plura per eundem d.conſ.per tot.

ſeruitus etiam diſcontinua acquiritur probata poſſeſſione 10. annor. cum ſcientia & patientia domini inter præſentes, & cum tituli allegatione,ſecund.magis com. per Burſa.conſ. 87.nu.22.lib.1.

PRO.ſeu,dictio eſt ampliatiua.l.ſi ita. ff.de aur.& arg.lega. Bellon.

ſeu dictio in legatis amplificat. com.ait Soci.l.ſi is, qui decenta.§.vtrum.ff.de reb.dub.Quod tamen ex coniecturis huc atque illuc trahi poterit. E.Suarez.

Pro. ſi,pro quia ſumitur.l.videamus,vbi glo.ff.de in lit.iur. Bellon.

Pro.ſi cæcus cæcum ducat,ambo in foueam cadunt. Matt. 15.Luc. 6.c.ſi.de æta.& qual.extra. idem.

PRO. ſi ex vna obligatione plures naſcantur actiones, vna tantummodo , non omnibus eſt vtendum. l.plura. ff. de ac.& obligat.

Pro.ſi fueris Romæ Romano viuito more.ſi fueris alibi,viuito ſicut ibi.no.in cano.illa. 13.diſt. idem.

Pro. ſi idem eſſent codicilli, & teſtamenta, cur diuerſis nominibus nuncuparentur?l.ſi idem.C.de cod. Item.

Obiec. contrà quia imo idem ſunt. l. fi. C.de teſta. & l.hac conſultiſſima.§. 1.C.qui teſta.face.poſſ.vel non.

SOL.

SOL. Ibi ſunt duo caſus ſpeciales, in quibus æquiparantur teſtamenta, & codicilli. quo ad teſtium numerum tantum, in teſtamento ſcilicet ruſtici & cæci. idem.

Pro.ſi in vno caſu decedat pater &filius,pater prius deceſſiſſe præſumitur.l.qui duos.§.cum in bello.ff.de reb.dub.

Pro. ſi nemo adeat hæreditatem relicta in teſtamento non valent l.ſi nemo.ff.de tut.l.ſi nemo.ff.de reg.iur.

Pro. ſi non valet quod ago vt ago,valet vt valere poteſt.l.j. vbi latè not. ff.de iur. cod.l.ſi.C. de Cod.l.ex ea ſcriptura. §.1. ff.de teſta.l.ſi vnus.§.vltim.ff.de pactis. idem.

Pro.ſi non valet quod in veritate agitur,tamen valet quod ſimulatè concipitur.l.Lucius.vbi Bart.ff.depoſ. idem.

Pro.ſi omnia in hoc ſeculo vindicata eſſent locum diuina iudicia non haberent.c.2.15.q.6. idem.

Pro. ſi quis contra domini voluntatem rem attigerit, furti actione teneatur.l.ſi quis in tantam,C.vnde vi. idem.

Pro.ſi vinco vincentem te,multo fortius te.l.de acceſſionibus.ff.de diuer.& temp.præſ. idem.

Pro. ſic facienda eſt interpretatio in ambiguis , vt magis actus valeat, quam pereat.in l.quoties.ff.de reb.dub.l.quoties, ff.de verb.obligat.

OB.contra de l.ſi ita fuerit.ff.de reb.dub.& l.duo ſunt Titij. ff.de teſta.tu.vbi in dubiis potius actus vitiatur,quam valeat.

SO.aut ſit interpretatio circa eos,quibus relinquitur,& tũc vbi ſunt incerti relictum impeditur, quia deficit probatio nõ ius.l.quoties.ff.de vſufr. & l.ſi quis de pluribus.de reb.dub. & ita procedant contraria , aut verò ſit interpretatio circa eum, à quo relinquitur, & tũc numanior ſententia eſt ſequenda ne pereat relictum in dubio. l.ſi ita fuerit.§.planè. de reb.dub. & ita hic intelligitur. Bellon.

Pro.ſicut actiones ſunt arma actorum.ita exceptiones ſunt arma reorum.gl.in verb.perſequendi in §.j.inſtit.de actio. idẽ.

ſigillum in epiſtola an ſit neceſſariũ:vide Bart.in rub.proœmij ſforum,ver.item quæro.Et dic q̃ ſigillum non probat quę in eo cõtinentur.tex.in l.2.vbi Bart.C.de reb.alien. non alien. habet tamen vim ſubſcriptionis.Rom.conſ.303.nu.2. Put.

ſignum notarij non eſt neceſſarium quòd apponatur , licet ſit vtile propter comparationem. Alex.in rubr. de noui oper. nunciat.ff.14.com.dicit. B.Villal.

Vulgaris fuit doctor.quæſtio,videlicet Rom. & Im.in rub. de no.op.nun.Bart.in l.ad teſtamentum.§.ſi quis.ff.de teſtam. Guy.in l. comparationes. C.de fide inſtrum. Cyn. & Bald.in l.contractus.co.ti.Bald.in l.ſcripturas.C.qui potio. in pignor. & aliis in locis: An omiſſio Signi Tabellionatus notarij vitiet inſtrumentum;& communiter concludunt omnes non vitiare, quia illius oppoſitio de iure neceſſario non requiritur , vt refert & ſequitur Alex.in d.rub.n.14.vbi videre poteris. F.T.

Signum notarij an ſit neceſſarium, vide iaſ. in l.qui Romæ. §.Chriſogonus.nu.43.ff.de verb.obl.vbi in apoſtil. poſt Bart. in rub.proœm.ff.& q̃ ſignum ſit de ſubſtantia,not.Ang.conſ. 22.col.1.cuius contrarium vult Card. in ca.cum P.tabellio de fid.inſtr. quem ſequitur ibi Fel. col.3.ſpecul.tit.de inſtru.edit. §.1.col.pen.in fi.Abb.in c.1.de fid.inſtru. Card.conſ.133.quæ concluſio maximè procedit , vbi notarius non eſt conſuetus apponere ſignum,vt per eum ibi,col.3.ſequitur Alex.con.14. n.30.lib.6.& nõ reperitur in iure q̃ debeat interuenire ſignũ, nam glo.in l.generali.C.de tabul.lib.10.enumerat ſignum inter alia requiſita.Et eorum opinio qui dicunt debere interuenire ſignũ,procedit de conſuetudine quando extat,teſte Cor. conſ.118.col.fi.lib.4. Dec.conſ.447.col.j.Alex.conſ.153.lib. 2.qui ſolet in contrarium allegari , loquitur in ſubſcriptione, non in ſigno.& q̃ imbreuiatura nõ cõtinens ſignum, probet, dummodo contineat alia, not. Bald. in l.fideicommiſſa. §.q̃ũ de leg.3.& vide Card. in d.c.cum P. tabellio, vbi loquitur de imbreuiatura defuncti,abſq; ſigno,an debeat dari fides extractui ab eo authoritate iudicis.& dicit q̃ ſic propter authoritem iudicis,cuius authoritate fuit talis ſcriptura extracta,leuata,& exemplata. Put.

ſigni notarij omiſſionem nõ vitiare inſtrumentum, nec de ſubſtantia eſſe niſi conſuetudine fuerit hoc introductũ,multi doct.tradiderunt, Zarabell.Card.in conſ.133.n.4.ver.tertio obiicitur.Petr.phil.cornæ.in conſ.226.num. 3.ver.His tamen minimè refragantibus.in 3.volu.& in conſil.70.num.2.& in conſil.118.num.3.verſic. volunt enim doctor. quod ſignum notarij ſit de ſolennitate inſtrumenti.in 4.volum.conſ.Dec.in Rub.num. 13.ver.non ò ſignum notarij requiritur. ext.de fid. inſtrum.vbi ipſe multas authoritates allegat.Et hanc doc.ſentiam communem eſſe ſcribunt Alex.de Imo.in Rub.num. 14.ver.Roman.& Io.de imol.ff.de noui oper.nunciat. & Roland.à Valle,in conſ.44.num.40.verſi.non obſtat.in 1.Tom. conſiliorum. Kirchouius.

ſimilitudo cauſæ colligitur pœnes affectionem ipſius teſtis vt eſt communis opinio.D.Brunorus in vnico conſilio criminali.numero nonageſimo octauo. ad fi. vbi dicit, quòd ex ea redditur teſtimonium ſuſpectum etiam in criminalibus. Bonacoſſ.

ſimonia commiſſa in ordine ſuſcepto , non dat , neque præbet aliquo modo executionem huius ordinis, imò impedit executionem omnium aliorum , & ſic ſimoniacus iſte eſt ſuſpenſus ab ordine per ſimoniam ſuſcepto,& ab aliis ordinibus,ſec.tex.in c.præter.§.verum.32.diſt.& inn. & omnes in c. tanta.de ſimo.Hoſt.in ſumma. ti.de ſimo.§.qua pœna. Sylueſ. in verſ. ſuſpenſio q.7.Archi. in c.ordinationes. 1.q.1.Inno. & abb.in c.per tuas.il ſecundo,num. 5.de ſimo. quorum opinio communis eſt,vt per ſcriben.in c.ſi quis cod.ti.in d.c.tanta.& hoc procedit quoque in ſimonia commiſſa in beneficio,vide licet quòd ſimoniacus iſte eſt ipſo iure priuatus beneficio, ſecundum præpoſ.in c.presbyter. 1.q. 1.& in c.ſtatuimus.in ead. q.& licet opinio hæc olim per aliquos doc.dubia redderetur: hodie tamen per conſtitutiones modernorum pontificum ſimoniacus ipſo iure beneficio eſt priuatus,teſte fel.in c.in noſtra.de reſcrip.& in c.2.eo. ti. imò concilio Conſtantienſi fuit facta determinatio ita clara,perſpicua, & aperta.vt non oporteat amplius vllo pacto circa hęc dubitare,vt conſtat in extrauaganti exordiente.multa,ibi Martinus Papa ita inquit;ſacro approbante concilio declaramus , q̃ ordinati ſimoniacè ab executione ſuorum ordinum ſint ipſo iure ſuſpenſi,electiones aut poſtulationes , confirmationes, & quæuis prouiſiones ſimoniacè eccleſiarum, monaſteriorum, dignitatum,perſonatuum,officiorum & beneficiorum quorumcunque deinceps factæ, nullæ ipſo iure,nullumque per illas ius cuicunque acquiratur,nec promoti,confirmati, aut prouiſi faciant fructus ſuos , ſed ad illorum reſtitutionem, tanquam iniuſtè ablatorum,teneantur ſtatuentes inſuper quòd dans,& recipiens ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat , etiam ſi pontificali , aut cardinalatus refulgeat dignitate. item in alia extrauaganti facta anno ſecundo ſui pontificatus,in c.damnabilem,confirmat omnes excommunicationes, ſuſpenſiones, priuationes,& interdicta,& alias cenſuras latas à ſummis pontificib.contra ſimoniacos,quos incurrere vult ipſo facto omnem ſimoniacum occultum,vel manifeſtum vbicũque ſimoniam commiſerit , cuiuſcunque ſtatus , etiam ſi epiſcopatus, aut cardinalatus , aũt quauis alia eccleſiaſtica , vel temporali præfulgeat dignitate,dictarum excommunicationum,ſuſpenſionum,& pœnarum abſolutionem ſibi reſeruans,niſi in mortis articulo,nec vult q̃ virtute conceſſionis indulti,aut cuiuſcunque facultatis abſolpendi conceſſæ,vel concedendæ à ſede apoſtolica, poſſint abſolui,niſi ſpecialiter de peccato ſimoniæ authoritatem abſoluendi contineant. hoc idem ſtatuit Eugen.in alia extraua.inc.cum deteſtabile,excommunicatos tam in ordine q̃ etiam in beneficio,& abſolutionem reſeruat ſibi, & ſucceſſorib. ſuis præterquã in morte, nec vult(ſicut & Martinus) q̃ poſſint abſolui,niſi mentionẽ faciãt de ſimopia, & ſic oẽs ſimoniaci ĩ ordine,& beneficio,& oẽs meditatores, procuratores,& p̃ſentientes ſunt excõicati q̃m vt ait Paul.ad Rom.q talia agũt digni ſunt morte nõ ſolũ qui faciũt, ſed ẽt qui p̃ſentiunt facientib.& ideò ſcriptum eſt,nemo aſſumat ſibi honorẽ,niſi vocatus à Deo,tanq̃ Aron.&ſimoniacus p dictam extrauag.cũ deteſtabile.Eugenij,ſeu Pauli ii.ĩ ti.de ſimonia,eſt excõmunicatus ipſo iure.&ipſo facto:vnde hæc verba poſita ibi ꝗ ſimoniacum canonem inducunt latæ , nõ autem ferendæ ſentẽtiæ,ſecundum gl.in ca.pœnis.de reg.iur.in 6.& in c.quemcunque.de hæret.in 6.Iaſ.in l.2. C.de iure emph.& Ab.in c.2.circa fi.de for.comp.vbi recitat iſtam eſſe communem opi.idemque fatetur Caſſadorus in deciſ. 1.n.2.4. 5. ti.de ſimonia,proferendo quoque hoc vtile. & magnum verbum quod ita in curia Ro. tempore ſuo interpretata fuit de extrauag.cum deteſt. F.Viuius lib.2.opi.254.

Simonia eſt ex criminib.exceptis,etiamſi ſit commiſſa tantùm in beneficio.com.dicit Are. in c.cum P.Manconella nu. 27. de accuſat. & conſequenter in ea locum habent quæ dicuntur de aliis criminib.exceptis.Cla. d.lib. 5.§.ſimonia.verſi. ſcias autem. P.Fich.

Simonia nõ eſt,ſi quis recipiat aliquid pro labore ſuo,vt,p ſacramento miniſtrando , dummodo non veniat in pactione rei ſpiritualis & ſit aliquid modicum.com.dicit Card. Ale.in c.iudices.ver.in ea. pro ſacramẽtis autem miniſtrandis, ita vt ipſa ſacramenta emantur,nõ licet aliquid dare,& hoc,tam ſecũdum ſacros doctores theologos.quàm canonicos, vt dicit Foller.in pract.cri.cano.n.35.Cl.d.§.ſimonia.ver.1. idem.

Simonia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Simonia vera non committitur, nisi concurrat pecuniæ vel rei, alicuius exactio vel promissio, illa enim quæ precibus & gratia fit, non est propriè simonia, nisi preces fiantillamente & intentione, vt notoriè indignus preferatur digno. com. dic. Gomef. super reg. canc. de triennali possess. q. 12. Clar. d. lib. 5. § Simonia. in princ. idem.

Simoniæ crimẽ, est merè ecclesiasticum, ideoque iudex secularis non potest de eo cognoscere. gl. in c. cum sit generale. i 1 fi. de for. compet. quem doct. communiter sequi dicit Ana. i 1 c. 1. de simo. nu. 9. Clar. d. §. simonia. ver. hoc crimen. P. Fich.

Simoniæ crimen non habet locum in curia Romana. com. dicit feli. in c. cùm venissent, de iudi. vt illum refert Apostil. ad Abb. in c. extirpandæ. §. qui verò, n. 53. de præb. videtur autem dicendum non committi in curia Romana, quum sit ibi præsente Pontifice tolerata, sicut & crimen ambitus non dicitur committi in aula principis. Hæc Clar. d. §. simonia. versic. Item quæro. idem.

Simoniam etiam Papa committere dicitur, si recipit aliquid pro collatione alicuius beneficij habentis administrationem ordinis, vel executionem clauium. com. dicit fely. in c. 1. nu. 2. de simon. Alij ita distinguunt: Aut loquimur de simonia quæ prohibita tantùm est de iure positiuo, prout est vendere beneficia, & huiusmodi. & non dicitur Papa cõmittere simoniam. Aut de simonia quæ de iure diuino prohibita est, vt vendere sacramenta: & tunc dicitur Papa cõmittere simoniam. Et hanc distinct. dicit esse com. Ana. in d. c. 1. nu. 7. quæ Clar. magis placet. d. §. simonia. vers. quæro etiam. idem.

Simoniam non veram, sed quasi, committit, qui pecuniam recipit pro concessione licentiæ docendi. com. di. Bertr. cons. 157. nu. 2. lib. 5. Clar. d. §. Simonia. vers. vlterius. idem.

Simonia est, quando venditur spirituale, vel illi annexum, vt est cõis opi. Clar. in §. simonia. in princ. quæ verò præcibus, vel gratia fit, simonia propriè nõ est, nisi indignus præferatur digno, & ita præcetur, vt est com. opi. Clar. ibi. Bonacoss.

Simonia non est aliquid recipere pro labore: p. sacramento administrando, dummodo nõ pacisçatur, & si quid modicum, vt est cõis opi. clar. in §. simonia. ver. quæro nũquid. Pro sacramentis autem ministrandis, ita vt ipsa sacramenta emantur, non licet aliquid dare, vt est com. opi. vtrobique. idem.

Simonia non dicitur committere, qui licentiam concedit docẽdi, sed quasi simoniam, vt est cõis opi. Clar. in §. simonia, ver. vlterius quæro. Pro officio autem consequendo principi licet quid offerre & dare, licet palam, non clam. Secus si aliis, vt est cõis opi. clar. in d. §. simonia, ver. præterea. Alias esset infamis, & puniretur pœna centum aureorum. Et tenentur in initio officij officiales iurare, ꝙ non dederunt, nec dabunt aliquid pro tali officio, vt ibi per Cla. Sed hoc recessit ab aula. & vt dicit Alb. in l. 1. de offi. assesso. Iam nunc iudicium nihil est, nisi publica merces. Bonacoss.

simoniam committit Papa, si vendit sacramenta, aliàs secus. commun. est opinio. Clar. in §. simonia, versicul. quæro etiam. Bonacoss.

Simoniæ crimen est merè ecclesiasticum, & ideo laicus nõ potest se in eo intromittere, vt est com. opi. Cla. in §. simonia, vers. hoc quæro. Bonacoss.

Simonia est ex criminibus exceptis. Etiam si sit tantum cõmissa in beneficio, vt est communis opi. Clar. ver. scias autem. Et ideò noo habent locum ea, quæ in aliis criminibus exceptis dicuntur. Bonacoss.

Simoniæ crimen non habet locum in curia Romana, vt est com. opi. Vt scilicet non videatur committi, cum sit præsente Papa tolerata, sicut & crimen ambitus non dicitur committi in aula principis Clar. in d. §. simonia. Bonacoss.

Simoniam etiam Papapa committere dicitur, si recepit aliquid pro collatione alicuius beneficij, habentis administratorem ordinis, vel executionem clauium, vt est communis, cũ distinctione tamen ista. nam aut loquimur de simonia, quę est prohibita de iure positiuo tantum, prout est vendere beneficia, & huiusmodi. Et non dicitur Papa committere simoniam, aut de simonia, quæ de iure diuino est prohibita, vt vendere sacramenta. Et tunc dicitur Papa committere simoniam, vt est communis opin. Clarus in d. §. simonia, vers. quæro etiam. Bonacoss.

Simonia non est recipere aliquid pro labore in sacramento ministrando, dummodo non veniat iu pactione rei spiritualis, etiam si modicum sit præpos. in c. iudices 1. q. 1. com. dicit. Clar. d. §. simonia. Bonacoss.

Simoniacus notorius est ipso iure suspensus ab officio, vt est comm. opin. Clar. in § simonia, vers. sed quæro. Et clericus non est beneficio priuatus. vel alius propter conditiones & illicitas pactiones, modo non contineant veram & puram simoniam. Bonacoss.

PRO. simplicitas. legibus est amica. § sed quia stipulationes. Instit. de fid. hæred. & veritas. in c. veritatis extra de iur. Bell.

PRO. Simplicitati, seu rusticitati & ignorantiæ parcẽdum est. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ier. l. j. §. fi. ff. de eden. l. si quis ver. doli. ff. de iurisd. om. iud. l. si quis in graui. §. si quis ignorans. ff. ad Syll. de die. §. si seruus. ff. qui satisdar. cog. l. quicunque. C. qui admi. adde tex. in l. fina. C. de fide. in l. final. ad Turp. in l. fi. C. de testam. in l. 1. ff. de dol. in l. generaliter. C. de tab. lib. 10. & in c. cum vniuersorum. extra de rerum permut.

OB. Contra de l. 2. C. de in ius voc. & l. 1. C. de inter. ma. & l. 1. C. de ma. Imò vbi rusticitas seu ignorantia non excusat.

SOL. Dic quòd contraria casualia sunt in iure naturali, & interdicto matrimonio, & falsa moneta.

PRO. simulans dementiam tenetur. l. cõgruit. §. fi. ff. de offi. præsid. Bellon.

Simulatio contractus & testibus, & literis probari potest. cõem inquit Boer. cons. 12. nu. 9. Nec iureiurando expressim renũciata quidquam procedet. cõe aiunt Bero. c. ad nostram. nu. 12. & seq. de empt. & vend. Franc. Viuius libr. 1. opin. 185. E. Suarez.

Simulatus contractus si solum concernit præiudicium cõtrahentium tantummodo potest opponi exceptio cõtractus simulati, secus si concernit præiudicium tertij, quia nõ potest, quia esset allegare propriam turpitudinem, ista est cõis & vera doct. intelligentia. de qua Alba. cons. 1. n. x. vide omino. quia bene super contractu simulato. Bonacoss.

PRO. Sine accusatore nemo condemnari debet. Ioan. 8. l. rescripto. §. si quis accusatorem. ff. de mun. & ho. cano. de manifesta. 2. q. 6. c. 1. de accusa. extra. Bellon.

PRO. sine colloquio adulterium non committeretur l. & si amicis. ff. ad l. Iul. de adul. idem.

PR. sine possessione nõ procedit vsucapio, nec præscriptio. l. sine possessione. ff. de vsu. c. sine possessione. de reg. iur. in 6. Bellon.

PR. sine possessione rei, dominium, in ecclesiam transfertur in l. fir vbi not. C. de sacros. eccles. c. 2. extra de cons.

PR. sine suspicione omnes lites procedere nobis cordi est l. apertissimi. C. de iud. idem.

PRO. singulare, vniuersale positum potest referri ad omnia præcedentia, cuiuscunque generis vel numeri existant. hæres meus §. vxori. ff. de leg. 3. idem.

PR. singula corpora, quæ cuiusq; propria fuerunt ex cuiusque consensu mixta communicata esse intelligũtur. §. quòd si frumentum. Instit. de rerum diuisi.

OB. contrà de l. si alieni. ff. de solut. vbi si alieni nummi mixti fuerint, non sunt communes, sed fiunt accipientis.

SOL. speciale ibi in pecunia numerata, quę multa habet singularia. l. singularia. ff. si cert. pet. idem.

PRO. singula officia singulis sunt personis committenda. in c. cum singula de præb. in 6. idem.

PRO. singulæ causæ, singulis appellationibus commodius distinguuntur. §. alio quoque modo. Instit. quib. mod. testamen. infirm.

PRO. singulæ causę singulas obligationes sequuntur. l. & an eandem. §. actiones. ff. de exceptione rei iudic. Bellon.

PRO. societatis ius, quodammodo fraternitatis in se continet. l. verum ff. pro socio. idem.

Societas vniuersalis omnium bonorum non solum specialiter & expresse, sed etiam tacitè contrahi potest. Est commu. opi. cont. glo. secund. Soc. in cons. 291. viũs literis. in prin. vol. 2. M. Chæriã.

Societas omnium bonorũ tacitè, potest contrahi, ias. cons. 21. vol. 3. & cons. 3. com. dicit. B. Villal.

Societas præsumitur inter fratres, si simul post mortem patris vixerunt hæreditate indiuisa, & lucra communicata non data ratione, Alci. in tract. præsump. regula. 1. præsump. 25. in princip. com. dicit. idem.

Societas omnium bonorum tacita, secũdum communem sententiam, complectitur omnia vndecunque quæsita. Vnde vbi appareret quod essent socij omnium bonorum, eadẽ per omnia dicenda essent in fratribus quæ dicerentur in sociis extraneis. Quia inter eos omnia prospera & aduersa communia sunt. Ita scribit Bal. in l. si patruus. nu. 11. C. communia vtriusque iudicij. Quare quando sunt socij omnium bonorum, si filiæ essent elocandæ, de communibus bonis impendæ fierent. Et hanc communem doct. sententiam esse post multas adductas authoritates inquit Phil. Dec. in cons. 66. nu. 4. vers. & ita ex prædictis omnibus apparet. & in cons. 68. n. 2. vers. & ex prędictis vid

dictis videtur. Licet autem Spe. in ti. de iud. §. sequitur, n. 7. 8. & 11. vers. quæ si vnus ex fratrib. contrariam sententiam amplectatur: tamen huius sententiam in casu præsenti adiecta de claratione Bal. in d. l. si patruus. n. 11. & Dec. in d. cons. 66. nu. 3. in fi. non admittũt. sed Ias. Spec. & aliorum plurium docto. quorum authoritates ipse adducit, in auth. quod locum. n. 6. sententiam sequitur, & illam magis communem esse arbitratur. C. de collat. de qua decisione multa scribit Rol. à Valle, sequens sententiam Baldi & Decij tãquam communiorem in d. cons. 91. n. 30. & 31. cũ seq. in 1. To. cons. Nõ obstãte eo quod societas omnium bonorum nũquam intelligatur esse ꝑcta, nisi specialiter expresè hoc actum sit, respõdet Ias. veritatem esse in contrarium, cùm societas vniuersalis possit etiam tacitè cõtrahi secundum communem & veram doct. cõclusionem in ꝓ. 1. ver. tenẽdo istam opinionẽ. in 3. vol. ꝓ. Cęterùm de ea sentẽtia dotatiõis filiarum, an ea inter socios omnium bonorum de communi fieri possit, multi dubitarunt, & Io. Petr. de Ferrar. inquit in sua pract. in form. libell. in causa societatis. in verb. vndecunque quæsita. n. 3. si alter ex sociis haberet filiam nubilẽ, an poterit ipsam dotare de reb. communib. dic quod non, nisi super hoc pactum intercesserit speciale, etiamsi sint socij omnium bonorum. l. si socius pro filio. ff. pro socio. Barthol. Soc. in cons. 291. nu. 3. ver. primò ꝙ socius. vbi ipse hanc sententiam communem esse scribit in 2. vol. cons. elegãter & eruditè Moder. in suis addit. ad cons. Alex. de Imo. in cõs. 154. in verb. ergò. in lib. 2. cons. kirch.

Societas omnium bonorum nõ solum expressim, sed & tacitè, ritè, rectęque cõtrahitur. commune inquit Soc. cõs. 291. in prin. lib. 2. Non tamen idcirco inter fratres contracta censebitur, quod hæreditas paterna inter illos indiuisa perstiterit. commune ponit Ias. cons. 5. factum sic se habet. in prin. Tu tamen vide, quæ alibi ea de re scribo. E. Suar.

Socius, qui industriam ac laborem pecuniæ, quã alter confert, præstat, partẽ sortis postea deperditæ alteri non refarciet. commune pronunciat, ac rectè exponit Did. à Coua. lib. 3. resolut. ca. 2. n. 2. E. Suarez.

Socij à sociis compelli possunt, vt in communi domo conductorem idoneum accipiãt, quemadmodum frequẽter placuit ait Ias. in l. quamquam. n. 24. C. qui test. fa. pos. E. Suar.

Societatis expressæ & tacitæ, nulla est differentia data paritate terminorum. Licet nonnulli voluerint, inter societatem expressam & tacitam differẽtiam esse, quia in expressa veniunt omnia vndecunq; quæsita, & in tacita solùm quæ proueniũt ex questu. l. coire societatem cum l. seq. ff. pro socio. l. si fratres parentum, secundum veterem impressionem. l. cum duobus. §. socium vniuersa. & ibi gl. in verbo, socium omnium. allegãs l. 3. §. primum. ff. e. Alex. de Imo. in cõs. 76. n. 8. & in subscrip. 3. n. 18. in 4. vol. cons. tamen sententia cõmunior referẽte Dec. est in ꝑrium, quia ita tacita sicut expressa in omnib. bonis contrahi potest societas, cùm solo consensu contrahatur. l. cõsensu. ff. de act. & obl. cumq; taciti & expressi par sit virtus. l. cum quid. ff. si cer. pe. Bart. in l. si patruus. n. 10. C. communia vtriusque iudicij. Dec. in rub. n. 17. cum seq. C. qui test. face. pos. & in cons. 68. n. 2. & in cõs. 548. nu. 5. cum seq. quorum sententiam quoque referũt Rol. à Valle, in ꝓ. 91. n. 28. in 1. to. & Crauet. in ꝓ. 26. n. 5. in 1. par. ꝓ. sed Moder. approbãt d. gl. in §. socium vniuersa. in verb. socium omnium. & aliorum sentẽtia in suis addit. marg. ad cons. Alex. in verb. expresè. in d. cons. 76. & idem Moder. in addit. ad cõsi. Decij in verb. tacitè. in cons. 66. vbi ipse plures aliorum do. authoritates adducit. kirch.

Socius vnius Fundici, ex plurib. quòd non possit agere cõtra debitorem Fundici in solidum, sine mandata, est opi. Bar. in l. eandem. in prin. in 7. q. ff. de duo. reis. & eam communiter per omnes ibidem teneri, testatur Alex. in l. si vnus. in prin. nu. 2. & 4. ff. de pact. & ibidem etiam Ias. nu. 2. in fi. eam dicit com. B. Villal.

Socius criminis quando admitteretur contra socium eiusdem criminis, intelligitur in socio non infamato de aliis delictis. Ang. in l. qui iudicio. ff. de accusa. vbi ipse dicit, ꝙ si ex forma statuti deberet credi accusatori damni dati, vel alterius criminis, quod si ei nõ crederetur, si ipse accusator esset infamis infamia facti. Referunt hoc dictũ & sequuntur Hyp. de Marf. in cons. 74. n. 23. & Thom Gram. in cons. 38. n. 9. & in cõs. 61. n. 3. & in voto 34. n. 19. Nicolaus Boer. in decis. 319. nu. 3. ver. & sic est singularis limitatio. & hãc com. doct. sentẽtiam esse fatis apparet ex iis, quę consulendo scribunt Rol. à Valle in d. cons. 16. n. 29. cum seq. & in d. cons. 73. n. 24. & Hyp. Riminal. in cons. 105. n. 10. in 1. vol. cons. cri. kirch.

Socio criminis non creditur, si ex alio delicto esset infamis, vel si eius confessio esset sine tortura, vt est com. opi. D. Hier. à Mon. q. 16. nu. 22. Bonacoss.

Socius criminis à statuto admissus intelligitur, nisi alias exceptiones patiatur, vt est com. opi. Burs. cons. 71. n. 25. idem.

Socius criminis, si sit periurus, nõ facit indicium, nõ solùm ad torturã, verùm etiam ad inquisitionem, propterea ꝙ in eo deficiat fundamẽtũ testis, videlicet si de ipsa. c. testimonium. c. sicut nobis. ext. de testib. quia quãuis alius criminosus emendatus de crimine sit idoneus testis, tã secùs est in periuro emẽdato. ex quo semel deierauit, quod adhuc credẽdum est eum iterum deieraturũ gl. in verb. adulterij, in c. per tuas extr. de simon. & Pan. ibi n. 12. inquit, sub generali dispositione, qua habilitatur testis criminosus, nõ habilitari periurum. Vnde Alc. in tract. de præsum. in 2. reg. prin. præsum. 10. n. 3. post alios ibi ab eo adductos dici, quòd licet ĩ casib. aliquib. socius criminis faciat indicium ad inquisitionem formandam, tamẽ hoc nõ admitti in periuris: per multas, & alias rationes & authoritates scribũt cõsulendo excellẽtissimi recentiores iuris interpretes Aym. Crauet. in ꝓ. 6. n. 16. in 1. par. Rol. à Valle, in ꝓ. 71. n. 6. cum seq. in 1. to. & Io. Ceph. in ꝓ. 204. n. 29. cum seq. in lib. 2. cõs. Ex quorum dictis & allegatis hanc sententiam communiter approbari satis liquet. Et addunt Doctor. hoc adeò verũ esse, vt etiam locũ habeat, si dictus criminosus deposuisset in tortura, quia ratione periurij omninò inhabilis redditur. Dec. in d. cons. 189. n. 11. ver. nec obstat quod infamia. Nam licet in causa ciuili periurium purgetur per torturã, & stẽt dicto testis in tortura, secùs tamen est in causa criminali. Rol. in cons. 16. n. 11. & 12. in 1. To. Imo assertionem socij criminis periuri etiam in casib. exceptis nõ facere indicium ad inquirẽdum voluit Ruin. in cons. 7. vol. 5. & hanc indubitatam iuris cõclusionem appellat Rol. à Valle, in d. cons. 73. n. 18. quam Rol. quoque in d. cons. 16. n. 13. antea posuerat. Quod quidem intelligit Clarus, vt procedat, quò ad transmittendam inquisitionẽ, sed ad assumendas informationes certè sufficeret, secundum eum in d. q. 21. vers. scias tamen, ipse tamen nullam authoritatem aliorum allegauit. Kirch.

Socius criminis in criminib. etiam exceptis nõ concurrente alia presumptione, nõ facit indicium sufficiẽs ad torturam. Sal. in l. si. n. 10. circa fi. C. de accusa. allegãs gl. in verb. conscientia. exigentem, presumptionem aliquam precedere oportere, priusquã vlterius procedi possit. & ita Alex. de Imo. consulendo scribit in cõs. 89. n. 10. in 3. lib. & in cons. 128. n. 5 in 4. li. ꝓ. Licet ipse in cõs. 69. n. 7. li. 2. ꝑriam sententiam sequatur: tamẽ in plurib. locis priorem sententiam approbauit in ꝓ. 125. nu. 14. in 6. vol. ꝓ. Horum sententias & alij doct. approbãt, Pet. Phil. Cornæ. in cons. 58. in 1. vol. Phil. Dec. in cons. 180. nu. 10. ver. secundò etiam respondetur. Hip. de Marf. in cons. 15. n. 5. cons. 22. n. 21. ꝓ. 28. n. 17. ꝓ. 74. n. 8. ꝓ. 109. n. 16. cons. 130. n. 42. & in suis singul. sing. 209. in l. 1. §. Diuus Antoninus n. 5. ff. de q. & in sua pract. cri. in §. diligenter. n. 60. vbi plures doct. authoritates ab ipso ad lucũtur. & Crauet. in ꝓ. 178. n. 3. ĩ 1. par. cons. Hanc sententiam magis communiter approbatam esse scribunt Boer. in suis decis. q. 319. n. 3. & 4. Rol. à Valle, in cõs. 16. n. 17. & in cõs. 73. n. 20. in 1. to. & I. Cl in sua praxi cri. q. 21. ver. sed quid ĩ criminib. exceptis. Sed quid an dictum socij criminis sufficeret ad inquirẽdum, i. (vt verba Iulij Clari retineã.) ad assumendum alias informationes ꝑ eum qui ab ipso non inimicatur? & nõ dubium est sufficere ad fundãdam inquisitionẽ. Quam sententiam communiter approbari, referente Augustino arim. in addi. suis ad tract. Angel. aret. de malefic. §. quod fama publica præcedente. ver. quæro an particeps criminis dicatur testis idoneus. n. 31. pag. 45. lib. mei, scribit Lud. Rom. in l. etsi certus. ff. ad syll. Et hanc concl. intelligendam esse voluit in alleg. q. 21. Clarus, vt procederet, siue talis delinquẽs illum socium nominauerit ad interrogationem iudicis, ipsum in genere interrogãtis, an in maleficio committendo aliquis alius interuenerit, siue ẽt illum sponte sua nominauerit, dum ꝑ se examinaretur. puta quia postquam cõfessus est se Titium occidisse, iudex iubeat illum narrare, quomodo occiderit, & ipse dicat quod tali die ipse & Petrus tali & tali modo illum occiderunt. nã vtroque casu talis nominatio aperit viam iudici ad inquirendum & assumendũ alias informationes ꝑ Petrum nominatum, etiamsi prius ꝑ ipsum nihil aliud esset in ,pcessu. Neque putat Clarus faciendam esse aliquam differentiam, an simus in criminib. exceptis, vel non. nam ẽt in criminib. non exceptis credit, quod faciat indicium ad inquirendum. & ita loquendo ẽt in criminib. fi exceptis, dicit tenere cõiter doct. Blanc. trac. de iudi. ad l. fi. ff. de quæst. n. 387. sed Carol. Ruin. in cons. 147. n. 1. & 2. sententiam contrariam, quod socius criminis in culpando vel accusando socios eiusdem criminis, nullum faciat indicium, nisi in casib. exceptis, siue sponte deposuerit

fuerit, ſiue à iudice interrogatus fuerit, cùm nõ debuerit interrogari, approbat & tanquã magis communem amplectitur, cuius ſnĩam & Rol. à Valle, in conſ. 63. nu. 2. in 1. to. ſequitur. Cæterùm Clarus exiſtimauit ɔ̃riam opi. magis communiter approbari, eo enim caſu dictum teſtis, ſed tãquam denũciatoris vel notificantis, qui tãtummodò aperit viam iudici ad inquirendum, & Ruini ſnĩam procedere in caſu ſuo, ſ. ad formãdam inquiſitionem. Nã alia ratio eſt, ſecundũ illum, inter fundãdam vel inchoandam inquiſitionẽ (in quo caſu Ruini dictũ non intelligeretur) & inter formandam & trãſmittendam inquiſitionem, ſeu libellum criminalem ɔ̃ ſocium nominatum, ita vt teneretur perſonaliter comparere & defenſiones ſuas facere. Propterea in caſib. nõ exceptis, non eſſe ſufficiens indicium ad formandam inquiſitionem: in aliis vero exceptis eſſe ſufficiens. & hanc eſſe communem Doct. ſentẽtiam, nec Rol. clarè explicare, an ſimpliciter ad inquirẽdum, an autẽ ad trãſmittendam inquiſitionem dictum ſocij eiuſdem criminis ſufficeret. Hæc eruditè Clarꝰ. Ego verò cùm hęc quotidiana ſint, iuxta mentem ipſius I.C. Pauli in l. legaui. ff. de libe. lega. quædam ex doct. ſolummodò repetam. Phil. Dec. vbique in conſ. quæ poſtea allegabo, in ea eſt ſnĩa, ꝙ ſi reus fuerit interrogatꝰ in illis caſib. in quib. de iure interrogari nõ poteſt, quod nõ faciat præſumptionem, vt inquiri poſſit, allegat ipſe 24. cõſ. Pet. de Anch. vbi ille loquitur ĩ eo qui erat inquiſitus, quod teſtes induxiſſet ad falſum deponẽdum, nã ſi tales teſtes dixerint, ſe falſum depoſuiſſe precib. illius inquiſiti, nõ probabũt in eius præiudicium. deinde cõſ. Fulgoſ. 173. vbi ſimiliter ipſe voluit nõ eſſe credendũ teſtib. aſſerentib. ſe falſum depoſuiſſe precib. & conſilij inquiſiti de tali falſitate, per regulam volentem, ſocium criminis ñ debere interrogari. d. l. fi. C. de accuſa. & l. qm̃ liberi. C. de teſtib. additq́; ille, quòd iſte caſus nõ ſit de caſib. exceptis, in quib. d. regul. nõ procederet. Poſtea cõſ. Fulgoſ. 106. vbi ipſe in cauſa falſitatis inquit, quod aſſertio ſocij criminis etiam non faciat indicium ad inquiſitionem formandam. & ꝑ alias authoritates quas adducit Phil. Dec. in conſ. 189. nu. 9. & in conſ. 274. & ibi concludit, quod etiam plures, qui ſecũdum eorum dictum, eſſent ſocij criminis nihil probẽt, nec eorum dicto pręiudicium aliqđ inferatur illi, ɔ̃ quẽ depoſuerunt, vbi & ipſe Io. Anan. in cõſ. 59. allegat, volentem ſocium criminis non admitti tãquam accuſatorem, neque vt denũciatorẽ, neque vt teſtem, quia nihil probat. Adeò hoc apud Dec. receptũ eſt vt in omnib ſuis cõſiliis, in quib. hæc quęſtio tractatur, defendat eam ſententiam tãquam magis communiter approbatam, ꝙ ſi reus fuerit interrogatus in illis caſib. in quib. de iure interrogari nõ debbeat, quod nõ faciat præſumptionem vt inquiratur. Huius ſententiam ſequitur Hyp. de Marſ. in d. §. diligenter. n. 67. & in conſ. 78. n. 17. Hinc Ruin. & Rol. videtur illã ſnĩam tãquam cõmuniorem rectius ſequi, quod in caſib. non exceptis nullum faciat confeſſio ſocij criminis indicium ad inquirendum, neque ad procedendum ſiue ſponte depoſuerit, ſiue à iudice rogatus fuerit, cùm nõ debuerit interrogari, nõ diſtinguendo inter illa capita, quod ibi differẽtia eſſe debeat. inter fundandam vel inchoandam inquiſitionem, & inter formandam & tranſmittendam inquiſitionem, cùm Dec. poſt alios expreſsè illis verbis (ad inquiſitionem fundandam) vſus fuerit, & nullam vbique diſtinctionem addiderit. Quamuis ego nemini detrahere velim, ita tñ & alios indifferenter loqui reperio. Ludo. de Gozad. inquit. ſocium criminis nõ facere indicium ɔ̃ ſocium eiuſdem criminis, vt propter dictũ ſocij criminis inquiſitio formari poſſit. in conſ. 11. n. 21. vbi ipſe conſ. antea adducta Fulgoſ. & Decij adducit. ita quoque loquitur Tho. Gram. eorundem doct. conſſ. allegans in conſ. 38. n. 20. Similiter etiam recentiores conſulentes loquuntur, Petr. Calæphatus in conſ. 93. n. 3. & 6. in 2. vol. conſ. cri. & Io. Bapt. de Plotis in ɔ̃ſ. 131. n. 3. in 1. to. cõſ. ad cauſas criminales recẽs editorum, vbi ipſe inquit, hanc communem opi. eſſe, poſt recitationem conſſ. antea allegatorum Fulgo. Decij & aliorum. cùm igitur ipſi doct. vbique ſine diſtinctiõe locuti fuerint. putarem hãc ſententiam generalem communem admitti oportere ſine diſtinctione, & Rol. quemadmodum nec Ruin. nec alij antea diſtinxerũt, nõ oportuiſſe diſtinguere, de qua diſtinctione mentionem facit Cla. in d. q. 21. ver. reĩẽta. & ver. ſi verò quæris. & Ruinum & Rol. benè locutos eſſe. kirch.

Socius non teſtificatur pro ſocio in concernẽtib. ſocietatẽ, ſn aliis ſic. Ang. & dominus Cato in l. ſed ſi quis, in §. ſi duo. ff. ſi quis cautionib. Balb. deciſ. 349.

Socius non tenetur de caſu fortuito, niſi culpa præcedat caſum. Bart. in l. cum duob. §. damna. ff. pro ſocio. Societas autẽ quomodo præſumatur inter fratres, vide Iaſ. in l. 1. n. 6. C. qui teſta. fac. poſſ. Ay.n. Crauet. conſ. 26. n. 5. & conſ. 159. in princ. declara vt per doct. in apoſtil. ad Bart. in l. ſi fratres. §. idem Papinianus. n. 3. ff. pro ſocio. & an & quando ſocietas trãſeat ad hæredes, vel paciſci poſſit vt tranſeat, Dec. conſ. 213. Iaſ. conſ. 2. & 3. lib 3. conſ. 100. lib. 4. Bart. in l. adeo autem. ff. pro ſocio. Put.

Sociorum bona omnia ex generali ſocietate communicata intelliguntur, nedum præſentia: ſed etiam futura. exceptis bonis q̃ ex inhoneſta ac turpi cauſa acquiſita ſunt, teſte Rom. conſ. 106. n. 2. Bal. conſ. 65. in prin. lib. 5. Rom. conſ. 168. poſt n. 3. Alex. conſ. 77. vlt. dub. libr. 5. hæc tamen eſt differentia inquit Rom. d. conſ. 106. ꝙ ex contractu ſocietatis generali præſentium rerum corporalium dominium ſine traditione tranſit in alterum ex ſociis. l. 1. §. in ſocietate. ff. pro ſoc. incorporalium autem rerum, aut earum quæ poſt celebratam ſocietatem acquiſita ſunt, dominium ſine traditione non transfertur, l. ea verò. & ſi ſocietatem l. ſi quis ſocietatem. ff. e. ti. de quo vide quæ ſcribit idem Rom. d. conſ. 168. col. 2.

Socius præpoſitus negotiationi ipſius ſocietatis ſi fuerit in culpa accipiendo non idoneum nomen debitoris ab initio: id ſui ipſius damno & periculo aſcribitur, l. litis §. ſi pecuniæ. ff. de neg. geſt. l. ſi remunerandi. §. apud Iulianum. ff. mand. iuncta gl. ver. periculo ſocius enim ſocio culpæ nomine tenetur, eo caſu, quo in propriis rebus eum non eſſet veriſimile committere, l. ſocius ſocio. ff. pro ſoc. §. fi. inſtit. eo. Quid autem dicendum ſit de impenſis voluntariis per ipſum ſocium factis. & non in neceſſariam ipſius ſocietatis expedientiam, an ipſi ſocietati imputari debeant? vel ipſi tertio ſocio? & dic, ꝙ ob ſumptus nulla cogẽ neceſſitate: ſed voluntate factos, contra ſocios actionem non habet, l. ex duobus. ff. de neg. geſt. Rom. conſ. 475. col. fi. in fi. conſ. 416. vlt. dub. vbi quærit an expenſę per vnum ex fratribus factę in alimẽtis ſocij: ei ſoli, vel cõmunioni imputari debeant? & concludit quòd ſibi, idem Rom. d. conſ. 475. Aym. conſ. 129. n. 10.

Sodomiæ delictum videtur cõtra ipſam naturam naturantem quę eſt Deus, & contra naturam naturantem naturatam, quæ eſt cælum & contra naturam naturatam, & eius generationem, quæ eſt homo, & propter huiuſcemodi delictum ac peccatum & fames, peſtilentiæ, & terræmotus fiunt. & ſodomitæ tenentur pœna vltimi ſupplicij, i. mortis. vt habetur in auth. vt non luxurien. contra nat. & in l. cum vir nubit in fœminam. C. de adul. & §. item lex iulia. inſt. de adul. & Deus optimus maximus licet ſit miſericors, & ipſa pietas ac mĩa, pro tali tamen delicto atrociſſimo fecerit funditus ſubuerti Sodomã & Gomor. & alias ciuitates, de quib. in Teſta. Veteri ſacrę ſcripturæ, ex quo propriè loquendo tam Sodomia quàm peccatum contra naturam dicitur ſiue fiat cum maſculo, ſiue cum fœmina, vt inquit Dec. l. ſi qua mulier. n. 9. C. de ſec. nup. & idẽ Dec. ibid. in fi. vbi reprobat Soc. qui voluit ſolum propriè dici Sodomiam, qñ fit cum maſculo, & ſi fiat cum fœmina, dici pollutionem extraordinariam, quæ quid opi. Deci. (quicquid dicat Soc.) vr̃ verior, & cõior quod propriè loquendo Sodomia dicatur, eam latè probat Hier. Pau. in prac. cancell. & pari modo punitur ſiue cum maſc. ſiue cum fœmin. fiat. vt voluit Card. cle. 1. q. 13. de conſ. & aff. Cotta lib. memorial. ver. pedicones. Affl. in conſt. regni. libr. 3. rub. 42. & probatur in c. vſus. 32. q. 7. vbi maſculis, & in fœminis. & in c. adulterij. malum ea. 32. q. 7. ſed ɔ̃ & q. licet & malè Alc. lib. 10. Parerg. c. 11. aſſeruerit ɔ̃rium, & his accedit vtiliter, quod ſodomitarum bona confiſcantur & ipſi fiunt infames, & teſtari non poſſunt, vt latè conſuluit Anaſtaſ. Platus conſ. fi. vol. 1. inter conſ. Barbaciæ, & nouiſſimè Nicol. Bello. conſ. 69. circa teſtamen. Deci. d. l. ſi qua mulier. nu. 7. Bal. in auth. inceſtas. C. de inceſt. nup. & Cotta in lib. memorial. ver. pedicones. F. Villal.

Sodomiæ crimen iuſtam, & legitimam cauſam præbet diſſoluendi matrimonium quo ad thorum: vnde ob hoc nefandum ſcelus cõtra naturam peti poteſt ſeparatio thori abſque aliquo dubio, & maritus dimitti debet. c. omnes accuſationes 32. q. 7. & no. Bald. Ant. Ab. & Ana. in c. maritis. de adul. Sylue. ver. diuortiũ. q. 7. Affl. in conſti. repudium. n. 2. rub. 154. lib. 3. & Caſſa. in conſuet. Burg. rubr. 6. §. 3. & n. 6. opi. iſtorum cõem dicit Barb. conſ. 64 vol. 1. Abb. d. c. maritis. & Lamb. in trac. de iurepa. par. 1. lib. 2. q. 9. art. 18. in fi. ſed gl. d. c. omnes. ver. ſodomita. & Inn. c. 1. de adulc. diſſentiunt ab iſta cõi abſque aliqua ratione militante in iure, ideò ſequor cõem, tanquam veriſſimam, cui videtur inhærere Hier. in epiſt. ad Damaſum, vel ad Amand. presbyt. 3. epiſtolarum tomo, & apertiſſimè Ambr. 1. Corin. c. 7. dum aſſerit, aut quærat vſum vxoris interuertere, quibus profectò verbis innuere videtur vxorem poſſe petere coniugij diuortium, ac ſeparationem quoad thorum, ſi à viro ad vſum contra naturam teſtata fuerit, quod etiam Barb. aſſerit, in d. conſ. 64. quem ſequitur Deci. in l. 1. nu. 8. C. de ſec. nupt. F. Viuius lib. 2. opi. 256.

ſodomia non ſolum cum pueris & maſculis, ſed etiam cum mulieribus committitur & punitur. ita tenuit Deci. in l. ſi qua mulier. nu. 9. C. de ſec. nupt. & eſt communis vt atteſtatur Viuius lib. com. opi. ver. ſodomiæ delictum: ideoq́ue tam mulieres quam viri qui cum eis ſodomiam talem cõmittunt comburendæ ſunt. & refert Ant. Gom. ſuper l. 80. Tau. n. 33. quod in oppido Talaueræ fuit combuſtus quidam, qui propriam vxorem præpoſtera venere cognouerat. Clar. d. libr. 5. ſodomia. ver. vidi. P. Fich.

ſodomiæ pœna, eſt pœna mortis, tam in patiente quam agente, com. dicit Soci. iu. conſ. 7. nu. 3. Anto. Gom. ſuper l. 80. Tauri. n. 32. per tex. l. cum vir nubit. C. de adult. & quamuis illa lex videatur imponere pœnam gladij, tamen de conſuetudine ſodomitæ hodie igne comburuntur, vt dicit Ang. in d. l. cum vir. affli. ſuper tertiam part. conſtit. regn. rubr. 42. nu. 13. Cla. d. §. Sodomia. ver. ſed quæro. P. Fich.

Sodomiæ vitium teterrimum, & cum maſculis, & cum fœminis patrari intelligitur, eiuſq́ue pœna olim mors ac bonorum proſcriptio fuit: hodie infamia, teſtamẽti incapacitas, bonorum confiſcatio atque ignis: vt receptum latè ponũt Frãc. Viuius lib. 1. opi. 287. l. Cla. in pract. §. ſodomia. ac iuſtam, ſem per matrimonio diſſoluendo cauſam præſtat, ſeu vir cum vxore, ſeu cum aliis illud ſuſcipere nitatur commune pronũciant Abb. in c. maritus. in fi. de adult. Barb. conſ. 64. n. 8. lib. 1. Frãc. Viuius lib. 2. opi. 256. l. Cla. d. §. ſodomia. ver. item propter. E. Suarez.

Sodomita occultus, etiam peracta pœnitentia, eſt ipſo iure ſuſpenſus ab executione ordinis, & celebrando interim ante pontificis diſpenſationem irregularitatem incurrit ac irregularis efficitur, ea quidem irregularitate, quæ à ſolo Papa ſit delebilis, ſecundum Spec. in titu. de diſpenſatione. §. iuxta propoſitionis. n. 17. Hoſt. & Io. And. in c. niſi cum pridem. §. 1. de renunt. Archid. Domini. & Præpoſi. in c. de his in ij. 50. diſt. Are. & omnes in d. c. niſi cum pridem. §. 1. & in c. fi. de temp. ordina. & Soc. in ca. ad audientiam. nu. 27. de homicid. & Bertach. in tract. de epiſcopo. in 1. par. 2. libr. q. 30. & Cæſarem Lambert. in tract. de iure patr. in 1. par. lib. 2. q. 9. art. 19. n. 4. vbi iſtorum opinionem tuetur ab omnib. ferè contrariis, & fatetur eſſe communem. & huiuſmodi nefandum crimen commitentib. pœna etiam ſtatuta eſt, ꝙ deponantur, & in monaſterium detrudantur, vt in c. clerici. de exceſſ. prælat. ideoq́ue eccleſiaſtici iudices tales ſodomitas poſt depoſitionem ob huiuſmodi canonis diſpoſitionem perpetuis carcerib. & obſcuris includere conſueuerunt, in quibus miſerrimam mortem ipſam exoptando vitam agunt. niſi fuga eos liberaret, & nonnulla alia tractantia de huius nefandi criminis grauitate traduntur per affli. in conſti. Neap. lib. 3. rub. 41. nu. 10. Lucam de Penna in l. 3. C. de exactor. & exceptor. lib. 12. Pariſ. conſ. 163. lib. 4. & per Cæſarem Lambert. ĩ d. art. 18. ſed hodie epiſcopis licitum, permiſſumq́ue eſt diſpenſare ſuper omnib. irregularitatib. & ſuſpenſionib. ex delicto prouenientib. excepta ea, quę ex homicidio voluntario oritur, & ſic quilibet epiſcopus in ſua diœceſi delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos per ſe, aut vicarium ſuum in foro conſcientiæ gratis abſoluere poteſt, in quibuſcunque caſibus occultis, etiam ſedi apoſtolicæ reſeruatis, impoſita pœnitentia ſeculari, vt expreſsè videtur ſtatutũ in concil. Tridentino, in ſeſſio. 24. c. 6. F. Viuius lib. 2. opi. 255.

Sodomita clericus, etiam occultus, & peracta pœnitentia, ſuſpenſus eſt ab ordinis executione. & interim celebrans, efficitur irregularis tali irregularitate, quę nõ niſi à ſummo Pontifice remitti poteſt. ita inter doctores receptum eſſe atteſtatur Apoſtil. ad Diaz in prac. cri. can. c. 8. Cla. d. §. ſodomiæ. ver. item clericus. P. Fich.

Sodomitæ pœna mortis puniuntur. Cla. q. 68. ver. ſodomitæ. Bonacoſſ.

Sodomia non ſolum cum pueris & maſculis, ſed etiam cũ mulierib. committitur, & punitur, vt eſt cõmunis opi. & ideò agentes & patientes ſunt comburendi. Cla. in §. ſodomia. Cla. etiam ibi. §. ſed quęro. Vbi de conſuetudine igne ambo cremãtur, vide Soarez ver. ſodomia. n. 128. Plotus inter conſilia cri. conſ. 132. n. 28. & 29. com. dicit. idem.

Sodomita clericus, etiam occultus, & peracta pœnitentia, ſuſpenſus eſt ab ordinis executione. Et interim celebrans, efficitur irregularis, tali irregularitate, quæ non niſi à ſummo Pontifice remitti poteſt. Clar. in §. ſodomia ver. item clericus. idem.

Sodomita amittit bona, quæ confiſcantur, vt eſt com. opi. Cla. in §. ſodomia, ver. item ſodomita. & quidem ipſo iure. & ſunt infames ſodomitæ, & teſtari non poſſunt. Plotus in l. ſi quando, nu. 311. contrarium tamen tenet idem Plotus inter conſ. cri. cõſ. 132. to. 1. Quod nõ confiſcantur bona ſodomitæ, nec publicãtur. ſed Cla. dicit proculdubio veriorem & magis com. opi. eſſe credere, quòd publicentur. Soarez ver. ſodomia. nu. 128. idem.

Sodomita ſeparatur ab vxore, vt eſt communis opi. Clar. in d. §. ſodomita. verſi. item propter. Soarez vbi ſupra nu. 128. idem.

ſodomiæ criminis cognitio eſt vtriuſque fori, vt eſt com. opi. Cla. q. 37. ver. item quæro nunquid. idem.

ſodomia, adulterium & ſimi. non poſſunt puniri per auditũ, imo nec per viſum, vt eſt comm. opi. Marſ. conſ. 28. nu. 5. in 1. idem.

Pro. ſola teſtatio, ſine redditione cauſę, non valet. l. ſolam. C. de teſtibus. Bellon.

Pro. ſolo conſenſu matrimonium contrahitur. l. in copulãdis. C. de nup. l. cõſenſu. C. de repud. §. nuptias. in auth. de nup. col. 4. l. nuptias. de reg. iur. idem.

Solennitas requiſita per can. ſine exceptione 12. q. 2. in alienatione rerum eccleſiaſticarum, non poteſt tolli conſuetudine. ſolennitas autem introducta per auth. hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. eccl. tollitur conſuetudine. Iaſ. in l. de quibus. ff. de legib. n. 62. com. dicit. B. Villal.

Solennitas extrinſeca præſumitur ex tempore longiſſimo 30. an. Aym. de antiquit. temp. part. 3. in verbo primo, nu. 25. com. dicit. idem.

Amplia iſtam communem ad mandatum procuratoris incertum in alio inſtrumento antiquo, Boer. deciſ. 281. nu. 15. com. dicit ex Alex. conſ. 101. vol. 7.

Limita primò, quãdo ex eius aſpectu apparet defectus, Curt. iu. conſ. 30. n. 4. com. dicit.

Amplia etiam in alienatione rerum eccleſiaſticarum, Io. à Ripa in c. 62. de reſc. c. 22. com. dicit. idem.

ſolennitas intrinſeca materialis nõ præſumitur, vt pretium in venditione, Alb. Brun. de forma & ſolenni. in parte de proba. & præſum. formæ. conſ. 5. com. dicit. idem.

Solennitas ſententiæ præſumitur, quando partes fuerunt præſentes. Aym. in 2. par. in verbo, ſed iſta limitatio. num. 15. com. dicit. idem.

ſolennitas excuſſionis ceſſat, vbi notorium eſt, debitorem principalem non eſſe ſoluendo. com. dicit Iaſ. in l. decem. nu. 27. ff. de ver. ob.

contrariam opinionem, ꝙ imò requiratur præambula excuſſio principalis debitoris, vt fideiuſſor conueniri poſſit, veram & com. dicit idem Iaſ. (ſibiipſi contrarius) in l. ſtipulatio. §. habet autem. n. 6. ff. de ope. no. nunt. Vide vtrobique allegatos doct. I. Fich.

Solennitas certa à iure requiſita in teſtamento, ſi per ſtatutum remiſſa ſit, propterea nõ cenſetur proportione eadem remiſſa ſolennitas in codicillis, & cauſa mortis requiſita, vt ſi noua lege quinque tantum teſtes in teſtamento ſufficere ſanciatur, non ex hoc in codicillis, vel donatione cauſa mortis, ſufficient tres teſt. ſec. Bart. in l. 1. ff. de leg. 1. quæ communis eſt, vt dicit Coua. in rub. de teſta. 3. n. 21. I. Fich.

Pro. ſolennitas omiſſa vitiat actum, leg. ſi vnus. C. de teſt. Bello.

Pro. ſolennitas intrinſeca præſumitur. l. ſciendum. ff. de ver. obl. l. iuris gentium. §. ꝙ ferè. ff. de pact. l. 1. in prin. C. de rei vx. actio. §. ſcriptum. inſti. de inut. ſtip. idem.

Pro. ſolennitas intrinſeca non præſumitur, niſi probetur. l. quæcunque. §. fi. ff. de pub. in rem actio. idem.

Solennitas antiquo actui, cuius inſpectio nõ aliud pręſefert, adfuiſſe præſumitur. commune inquit Curt. iu. conſ. 130. n. 4. Quin & extrinſecæ ſolennitates longiſſimo tempore pręſcribuntur. commune ait Boer. deciſ. 281. n. 15. Quamuis ſolennitates, ſeu ſolennia, aut quæ formæ, ſubſtantiæue numero habentur, conſuetudine non ſuppleantur. vt commune ponere auſim ex Fel. ĩ c. ex literis. n. 13. ver. ſed ad hæc. de fid. inſtr. Dec. in l. ſi ſemper in ſtipulationib. n. 16. ff. de reg. iu. in l. vt liberis. n. 8. C. de collat. E. Suarez.

Solennitatum defectus, quæ in aliquo actu ad alicuius perſonæ fauorem exiguntur, actum nec vitiabit, nec impediet, ſi actus illi eidem perſonæ vtilis oſtendatur, ac reuera ſit. commune aio ex Imol. in l. cum lex. ad fi. ff. de fideiuſſor. Soci. in l. conditionibus pupillus. n. 1. in prin. ff. de condit. & demonſtr. Iaſ. in l. contra iuris. n. 8. ff. de pact. Soc. iu. conſ. 28. n. 11. libr. 2. Gomez in §. omnium. inſti. de act. latiſſimè Tiraq. de iure marit. q. 8. gl. 8. à n. 56. & vide quæ hanc in rem obſeruo etiam ſ. ver. Mulier, & ver. Minores contractum. idem.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRO.solet verbum denotat perpetuitatem.l.qui saltum.ff. de leg.3. Bello.

Pro.solet sæpe iudex, exacto iurejurando secundum eum, qui iurauit,iudicare.l.admonendi.ff.de iureiu. idem.

Pro. solidum non soluitur, non minus quantitate quàm die.l.solidum.ff.de sol. idem.

Solitum inducitur ex vnico actu, ac ex vnica vice.l. Mella. §.sed & si alimenta,de ali.& ciba.leg. & ibi Bart.curt.iu.consi. 19.n.4.Ang.& Paul.castr.in l.consentaneum.C.quomodo & quando iudex.& Gozadi.cum aliis signatis per eum consi. 53. n. 5.vbi perhibet istam esse communem sententiam.ꝑsuetum verò exigit saltem binos actus, vt tradit Dec consi.222.n.10. consi.441.nu.11.in l.vt liberos.nu.11.C.de collat.& in c.1.de consuet. F.Viuius lib.2.opi.257.

solitum vnico actu inducitur,etsi cõsuetum duos actus exigat.commune inquiunt Gozad.consi. 53.n. 5. qui eum laudat Franc.Viuius lib.2.opi.257. E.Suarez.

sollicitator in causa si non sit salario conductus, repellitur à testificando, secundum communem per Bursa.consi.20.nu. 57.lib.1.

Pro. soluta resoluitur in coniunctam.l.triplici modo.ff.de ver.sig.l.cum in testamento.§.1.ff.de hæred.insti. Bello.

soluturũ se in aliquo stato loco promittens,ac foro suo renuntians,in eo loco & non inuentus conueniri potest.vt frequẽter interpretib.probari testatur Alc.de præsum.reg.3.præsump.36. E.Suar.

soluẽs timore statuti,dicitur habere iustum metum.Cur.iu. consi.126.n.4.com.dicit. Villal.

soluens ignoranter,nõ obstante renũciatione,potest intentare condictionem indebiti,prout determinat Bart. in l.fi.§.idem quæsit.ff.de condi.indeb.Nam cum ipse crederet, se verum debitorem putabat sibi etiam non competere condictionem indebiti,& ideò quo errore ductus soluit,eodem errore tali condictioni renunciauit,non renũciaturus verosimiliter, si sciuisset illam sibi competere, cum nemo præsumitur velle iactare suum l.cum de indebito.ff. de prob.Nõ ergo valet dicta renunciatio, nisi à sciente fiat.l.Campanus.ff.de oper. liber.

Et licet plerique teneant contra Bart.tamen opi.Bar.defendit ibi Ias.dicens. Quòd sit magis communiter recepta, eamque plurib.rationib.comprobat,vt per eum.& hãc opi.refert, & sequitur Soc.iu.in consi.20.nu.28.in fi. vol.4. cum concordantib.ibidem per eum. E.Muscul.

soluens indebitũ in certo loco,potest illud repetere in quocunque loco, & sic in loco in quo soluit,si aduersarius ibi inueniatur.l.is qui certo.& ibi doct.ff.de eo quod certo loco.& licet Guiliel.de Cun.ibi voluerit,ꝙ in loco vbi quis recipit in debitum,non possit conueniri,inquiens, ꝙ in loco distractus non sortitur quis forum, etsi sortiatur in foro contractus, tamen communis opi.est in contrarium,quod etiam in loco distractus sortiatur qs forum. quamuis inde oriatur obligatio præter intentionem partium.l. omnem.ff de iudic.vbi omnis obligatio, quantum ad sortiendum forum habetur pro contractu,vt ibi quis sortiatur forum,vbi contra eum oritur obligatio.Rol.à Valle,in consi.26.n.34.in 2.to. Kirch.

soluẽs timore statuti,dicitur habere iustum metum.Cur.iu. consi.126.n.4.com.dicit. Bonac.

soluere delinquens pœnam pecuniariam fisco,vel parti applicandam, in foro conscientiæ non tenetur, vt est com.opi. Cla.q.80.ver.sed hic. sed bene in foro conscientiæ tenetur resarcire damnum ex eo delicto parti illatum.plura ibi Cla.vide eum. idem.

soluens in executionem præcepti iudicis emanati sine causæ cognitione,& sic nulliter,nõ repetit secũdum gl.in verbo, simplici,in prin.in l.fi.ff.quod metus causa.quæ reputatur singularis. Balb.decis.249.

Pro.solutio magis præsumitur esse facta pro eo quod meo nomine, quàm quod alieno debetur.l.& magis. ff. de solut. Bellon.

Pro.solutione facta pro parte tantum,adhuc integra remanet obligatio.l.si quis.ff.de sol. idem.

solutio facta per hæredem putatiuum cẽsetur in dubia nomine veri heredis:& hoc si talis solutio fuerit facta post motã controuersiam,secus,si facta fuerit ante:quia tunc cẽsetur facta nomine proprio ipsius soluentis. Est com.opi.sec. Dec.consi. 247.de duobus.ver.& ideò illa,&c. M.Charian.

Vbicunque soluendum est aliquid pro aliqua re,si creditor est illius fori, in quo res situ ta est tenetur debitor, licet alterius fori,accedere ad domum creditoris,& ei soluere.est com. opi.secund.Ias.in consil.8.rejectis.versic. & quamuis Bal.volumin.1. M.Charian.

Solutio debet fieri de moneta antiqua,quæ currebat tẽpore contractus,curt.iu.consi.24.n.4.com.dicit. B.Villal.

Fallit,quando valor monetæ extrinsecus est mutatus, quia tunc inspicitur tempus solutionis,&non contractus.maximè quando debitor est in mora,Boer. decis.327.num.4.commu. dicit.

Amplia,& in restitutione dotis.Franc.de Aret.consi.2.com. dicit.

Nota quatuor conclusiones communes in hoc quando pecunia mutatur, Prima si tempore solutionis ex toto sit mutata pecunia,& reprobata,soluitur æstimatio eius in pecunia, Boer.in d.decis.n.22.com.dicit.

secunda, si pecunia non est mutata ex toto, sed diminuitur propter deminutionem ligæ, vel ponderis, periculum est debitoris,Boer.ibi.n.13.com.dicit.

Tertia, si pecunia non diminuitur ex liga, vel pondere, vel augeatur, sed quia Principi placuit augmentum, aut diminutio,periculum est creditoris.idem ibi com.dicit.

Quarta, si variatio est facta post moram debitoris, soluere tenetur quanti plurimi fiat post moram. idem ibi com. dicit. Villalob.

solutio de consuetudine potest fieri in moneta grossiori.licet moneta sit in obligatione.curt.in consi.24.n. 5. com. dicit Villalob.

solutio est probanda per dicentem soluisse, quando agitur cum illo,cui solutio erat facienda,secus tamẽ, si cum alio tertio opponente de non solutione, quia negatiua non solutionis est probanda per opponentem, Ias. in l. in emphyteuticariis n.133.C.de iur.emph.com.dicit. idem.

Solutionis exceptio semper potest opponi in executione sententiæ,vel cõtractus habentis executionem paratam,Hier. Cag.in l.bona fides.n.2.ff.de reg.iu.com.dicit. idem.

solutio partis stipulationis iuxta l.2.§.& harũ.ff.de ver.ob. repetitur condictione indebiti.Alc.d.l.nu.52.com.dicit.

soluere promittens in certo loco cum renunciatione fori, potest ibi conueniri,etiam si ibi non inueniatur. Alci.de præsumpt.36.com.dicit. idem.

solutio facta per longum tempus quid operetur, quando quis non potest aliter probare ius suum.vide quę scribit Ancha.c.fi.de caus.poss.& propr.vbi solutum fuit cuidam ecclesiæ per longum tempus, deinde cessatum per biennium pro re immobili, quæ ecclesia dicebat rem cecidisse in commissum:non tamen aliter probabat de iure suo, vide ibi quid iuris. & dic,ꝙ solutio census non probat contra tertium. Paris de Put.tract.de reinteg.feud.pag.49. c.incip.sequitur. & vide quæ scribit Bart.in l.solent.§.non verò.ff.de offic.procon.vbi plura de materia solutionis fieri solitæ.

solutio licet esset facta nomine hæredis ab ipsis agentib.videntur tamen soluisse de propriis eorum pecuniis. Barto.in l. cùm proponas. C. pro soc. vbi ipse inquit: si quis emeret aliquid pro se & nomine fratris, & solueret precium, quamuis nomine fratris sit facta emptio, precium tamen solutum videtur de propria pecunia soluentis, ita vt à fratre possit petere partem pecuniæ, si velit habere partem in re empta. Quia in dubio videtur quis soluere de propriis pecuniis. Bart.in l.si patruus.circ.fi.C.com.vtr.iud.Lud.Rom.consi.3.Alex.de im. consi.78.nu.4. & ibi apostill.in ver.propria. lib.2.& ita magis communiter doc.concludere inquit Alex.consi.134.nu.7.lib. 4.consi. Et hanc sententiam vbique Philipp.Deci.approbat in consi.21.nu.10.& ibi apostil.in ver.dubio.& in consi.238.n.5. & in consi.348.nu.3.& ibi apostil.in ver.propriis. Kircho.

solutio quamuis in ea moneta fieri debeat,quę contractus tempore in vsu erat,vt commune ait Curt.iun.consi.24.nu.4. tamen alia fieri debebit,si illius temporis nummorum indica tio mutetur: vt commune effert Boer.decis.327.nu.4. Poteritque semper de consuetudine fieri solutio in maiori moneta.quàm quę in ipsa obligatione exprimitur.commune testatur Cur.iu.d.consi.24.nu.5.quam etiam in rem vide quæ superius obseruo ver.moneta. E.Suarez.

solutio testibus probari poterit, quamuis eam non aliter probari posse,quam scriptis contrahentes paciscantur. commune inquiunt Ant.de Can.in tract.de execut.instrument.q. 36.nu.75.Foller.in pragmat.de censib. ver.quæ quidem executio nullo falsitatis.nu.57.& seq. idem.

solutionis iam factæ exceptio tum sententiæ, tum executioni contractus sine mora faciendæ opponi potest. commune asseuerat Cagn.l.bona fides.nu.2.ff.de reg.iur. E.Suarez.

solutionis loco res data subibit remedium l.2. C.de rescin. ven. si dantem vltra iusti ac germani præcij dimidium læserit. commune dicit latè, eleganter, atque accuratè id explicans Arius Pinel.meus iuris doctor,in illam eandem l.2.par.1.c.4. nu.8.& nu.9. idem.

somnus criminis pœnam dormienti tollit, si non sit solitus in somno delinquere,alias secus. com.est opi.Soarez.ver. somnus.nu.144. Bonacoss.

somnus tum demum criminis à dormiente suscepti pœnas tollet, cùm nunquam aut raro delicti patrator, talia aggredi somnolentus consueuit.vt receptum affirmant Did.à Couar. in cle.si furiosus.nu.6.de homic.Plac.de delict.libr.1.c.31.nu. 3.Iul.Clar.in prac.§.vlt.q.60.ver.quæro etiam. E.Suarez.

Soror potest querelare testamentum fratris,in quo sibi non sit relicta integra legitima, & instituta sit turpis pſona.ita cõcludit Guliel.de Cu.in l.frattres.C.de inof.testa.prout eum refert & sequitur Sal.in 3.q. Quod etiam videtur velle Paul.de cast.in l.fratris.in 3.q.C.de inof.testa.& hoc sequitur Deci.in consi.530.viso puncto.& 7.dubiis,in 3.dubitatione sub n.13. asserẽs inter cætera,quod ita voluit Bar.in d.l.frattres.& quod ibi tas tenet & dicit,quod ita se habet com.opi. vt refert Soc. iu.in consi.87.nu.10.volu.4. vbi dicit secus esse in filio, vt per eum. E.Muscul.

soror licet indotata excludit aliam,quæ cum iuramento renunciauit bonis paternis & maternis iuxta communem per Burs.consi.75.n.2.lib.1.

soror quamuis statuto à fratris hæreditate excludetur,non ideirco etiam ab illius hæreditate frater abigetur. commune affirmat latè Franc.Viuius lib.1.opi.295. E.Suarez.

sororis filius non dicitur propriè agnatus,licet videatur retinere ius agnationis,& ideo non habebit locũ in statutis excludẽti cognatos, propter agnatos, teste Bal.in l.lege in fi. C. de leg.hær.Angel.Aret.in §.cæterum inst.de leg.agna.success. Dec.in rub.C.vnde leg.& est tex.i§.fi.vbi Arc.inst.de pat.pot. vbi dicitur quòd nepos ex filia est de agnatione aui paterni nõ materni l.pronũciatio in fi.& l.seq §.1.ff.de ver. sig.Aym. consi.67.n.3.vbi ꝙ soror tamen est agnata,§.nos verò ibi ex agnatis autem mulierib.inst.de leg.agnat.suc.& Alibi dixit idẽ Aym.consi.180.n.1.ꝙ licet soror sit agnata:in eius tamen persona finitur agnatio, nec per eam conseruatur, ex quo infert ꝙ dispositio siue statuaria siue vltimæ voluntatis facta in fauorem agnatorum non comprehendit fœminas agnatas,ex no. per Deci.in l.2.nu.91.ff.de reg iu.in rub. C.vnde leg.consi.131. col.2.pro quo vide Brun.tract.statut.arti.12.q.9.& de principali art.de quo 8.de filio sororis.no.pract.Pap. for.li.ab intest. ver.nullisque nu.28.

sorte,& fortuna dubia diriminntur.de legat.& notatur satis superque in §.optionis.instit.de leg.l.cum ambo ff.de iud.vnde in Euãgelio.Partiti sunt vestimenta mea ad inuicem,& miserunt ea in sortem.Io.9.Psal.21.gl.in l.si quæ.ff. famil.ercisc. Villal.

Sorte quid diuinatur.adde Ias.in l.2.§.ex his.n.12.ff.de ver. ob.in l.huiusmodi.§.si is cui.de leg.1.differentiam inter sortilegium & diuinationem vide per Feder. de scn. consi.28.sorte autem quid discernendum sit, vide tex. in l.sed cum ambo.ff. de iudic.Abb.& Fel.in cap.licet,de probat.& ibi Dec.col.pen. Put.

sortilegij crimen est vtriusque fori,vt est communis,Cla.in §.hæresis,ver.vltimo. Bonac.

sortilegij crimen est communis fori,ita vt tam secularis quã ecclesiasticus super eo cognoscere possit: communem dicit Nunius de los corregidores.n.1.Cla.d.lib.5.§.hæresi.vers.vlt. P.Fichar.

Pro. sortitur quis forum ratione domicilij.l.si fideicommissum.§.pe.ff.de iud.& ratione contractus,vel quasi.l.hæres absens.ff.de iud.& ratiõe delicti.leg capitalium,§.fi de pœ auth. quà in pronuncia.C.vbi cri.agi oport.can.ibi causa.3.q. & ratione rei.l.fi.C.vbi in rem act.& vide de hoc in c.fi. ext.de for. comp.& gl.in d.l hæres.in § apud Labeonem. Bello.

Pro.species furti est,de alieno largiri.l.si pignore.ff.de furt. idem.

Specificario vnius casus fortuiti,facit extendi verba generalia ad alios casus non specificatos.est magis com.opi.sec.Alc. consi.3.viso.vol.1. M.Charian.

speciales,vel priuilegiati alioquin casus generalib.iuris definitionib. regẽtur,si nullam expressim prærogatiuam in ipsa specie,de qua agitur,habeant.commune aio ex Bart.in l.2.n.1. ff.si quis in ius voc.ex relatis à Dec.n.8.Cag.in n.1.ff.de reg. iur.Bald.in l.3.n.5.C.fi regund.Iasà n.9.Alc.à n.6.in l.1.ff.sol. ma.Ias.rursus in l.vlt.n.4.ad fi.C.de testa.& in l.vlt.n.14.C.de dict.diui Adrian.tollen.Dec.in l.2.in fi.C. vn.de lib. Straccha de mercat.n.5.a.de gl.notab.in l.à diuo Pio.ff.de re iudic.quã ibi Pau.ad hoc celebrat,& arbitratur optimam, meus iuris doctor,Ar.Pin.in rub.2.par.c.1.n.15.C.de rescin.vend. Vbi tamẽ semel prærogatiuam aliqua in specie quis habuerit. nõ illam amittet per notiam legem, vel statutum de nouo conditum, tametsi generalia,atque vniuersalia verba faciat. quemadmodum cum aliquammultis receptum attestatur Francis.Viuius lib.1.opi.321.cui addes 3.laudatos authores,& Dec.cõs.165. viso tenore,& consi.174.viso consad fi.atque eũdem præclarum iuris antistitem Pinelum in auth.nisi tricennale.n.59.ver. Tandem hęc opi post medium.C.de bonis matern.licet generaliter generalem dispositionem non comprehendere casus, nec personas priuilegiatas censean.gl.in l.postquam liti.C.de pact.Rip.in l.1.nu.58.cum seq. ff.de vul.& pup.Gozad.consi. 43.n.11.& seq.Ruin.consi.135.n.6.li.3.& latè Io.Cephal.cõs. 72.n.11.& seq. E.Suarez.

Pro. spes venit in considerationem.l.nec emptio.& l.si iactum reris.ff.de contrah.emp.l.spem.C.de don. Bello.

Pro.spiritualia esse non possunt,sine temporalibus:nec anima sine corpore.in canfi quis obiecerit.12.q.3. idem.

Pro.spiritualia sunt digniora temporalibus.c.illud,& c.solitæ.extr.de maior.& obed.c.nonit.ext.de iud.vnde anima præfertur corpori.l.sanctimus.C.de sac.san.eccl.c.præcipimus.12. q.2. idem.

spiritualium rerum causa,si circa factum ipsorum controuertatur,coram ordinario seculari iudice incidẽter disceptari, ac determinari poterit: secus si aliquo ipsius iure agatur: vt frequentius doctorum iudicia placitum cum Alex. in l.quoties. C.de iudi.ponit Turzan.opi.90.

spoliantes christianos nauigantes, vel naufragium passos, sunt excommunicati, hic tamen cano. non est latæ sententiæ, sed ferendæ.ita communem dicit Summa Syluestrina in verbo excommunicatio.8.in 20.excommunicat.in 2.dubio.Cla. d.§.fi.q.77.ver.spoliantes. P.Fich.

Pro. spoliatus ante omnia venit restituendus.l. si quis ad se fundum.C.ad leg.Iul.de vi.l.momentaneæ C.vnde vi.l.1.C.si per vim,vel alio mo.can.redintegranda.q.1.3.c.in literis.& c. ex conquestione.ext.de rest.spol. idem.

spoliatus sua possessione, vel in ea turbatus ante omnia est restituendus.& manu tenendus.l.si quis ad se fundum.C.ad l. Iuliam de vi publ.& c.redintegranda.3.q.1.Alex.& doct.no. in l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acq.poss.ista est vulgaris,& communis regula,quam quidem regulam amplia in tãtum procedere, vt spoliatus debeat restitui vsque ad minimũ quadrantem etiam si iniustissimè possideret,c.solicitè.de rest. spolia.& ita tenet Bal.consi.135.vol.2.& consi.139.n.1.vol.3. & Capol.consi.19.nu.4. Ampliatur secundò ista regula,quod spoliatus intentans remedium d.ca.redintegranda. esset restituendus,dato ꝙ non probet vim,ac violentiam sibi fuisse illatam,& sic sufficit,quòd sola clandestinitas interuenerit in spolio facto:nam contra clandestinum possessorem potest agi remedio recuperandæ, nec posset proponere clandestinus possessor exceptionem sui dominij, & per Imo.& Alex.in d.§.nihil commune,vbi referunt idem sentire Inn.Io.Andr.& Ant. de But.quod quomodocunque suis fuerit spoliatus potest agere non obstante sibi exceptionne dominij. Hanc opi.latè disputat Soc.in d.§.nihil commune,vbi eam nu.32.dicit verisimiam Fabius Corombonus,communem etiam asserit Ripa n. 73.& in c.sæpe,de rest.spoliat.contrarium verò.& malè sentiunt Dynus in regula qui ad agendum.de reg.iur.in 6.Bal in l. si quis emptionis.§.sed hoc super illis.C.de præsc.30.an.Ang. in l.viria.C.de acq poss,& Roma.in d.§.nihil commune.Quicquid tñ isti Doct. suadeant ob hoc non est discedẽdum à prædicta communi,quam approbant,tuentur,pariter ac attestantur ferè omnes Moder.in d.ca.sæpe.& in d.§.nihil commune. Ampliatur tertiò d.reg.ꝙ non solùm spoliatus ante omnia est restituẽdus ad rem,seu possessionem spoliatam,verum etiam ad fructus,quos spoliator percepit,seu percipere potuit ex re ipsa vel possessione,rex.est in c.grauis.& ibi doct.no.de restit. spoliat.Rota dec.25.in rub.de resti.spoliat.in nouis,& Ripa in d.§.nihil cõe.n.48. & non solum ad possessionem, & fructus ipsos,sed etiam ad expensas,damna,& interesse passa per spoliatum debet spoliatus in primis & ante omnia restitui.c.accedens,2.& ibi Abb.Pan.in pæn.not.& in d.c.grauis.vbi doct.& Ripa in d.§.nihil commune.n.50. ista regula ita declarata fallit in exceptione reseruationis Papalis specialis, vel generalis: nam agenti spolio,seu remedio d. c. redintegranda, obstat dicta exceptio reseruationis Papalis in beneficialib.& opposita concernit defectum pro pietatis,& possessionis,vt firmat Rota deci.56.& 371.in antiquis,Bessignetus deci.4.de resti.spol. doct.in d.§.nihil commune,& Bald.Nouellus in sua pract.cri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in rub.vulgaris est regula,&c.n.41.& ita se habet com.opi.& practica obseruat, vt meminit,& testat Gomes.i reg.can.i reg. de triennali pos.q.35. Aeneas de Falcon.in tract.de reserua.in 4.q.prin.2.effectu,& 41.Aug.Beroius.q.80.Ripa.in d.§.nihil commune.Cassadorus decis.1.in ti.de rest.spol. & Soc. in l.rē quæ nobis.ff.de acq.pos.n.19. Quam communem sententiam intelligere veram esse,& procedere,si spolatio esset facta ante litem motam,vt constat in precitata decis.56.similiterque eam intellige procedere, quando reseruatio esset facta ad beneficium vacaturum, secùs si ad vacans, vt per Cassad. decis.2.de rest.spol.aliasverò declarationes,& limitationes ad dictā reg. c.redintegranda.circiter 50.ponit Iaco. Nouellus Venetus in præcitata pract. cri.8.verò limitatiōes refert Fabius Corōbo. in d.§.nihil commune.nu.32.cum aliis seq.& 33.limitationes ponit Bald.Nouellus Perusinus ibi n.46.vsque ad fi.F.Viuius.

Remedium c.redintegranda.3.q.i.disponēs.q̄ spoliato,seu defecto à sua possessiōe fiat redintegratio ipsius possessionis, ante omnia competit nedum possessori,sed etiam conductori,& mādatario,sec.Spec.in ti.de pos.& pet.§.1.ver.sed nunqd depositarius,vbi etiam Io.An.& Soc.pl.18.n.15.vol.3.Similiter competit commodatario,depositario,& similib.secūdum omnes doct.in l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acq. poss. & Soc.in l.rem quæ nobis.n.6.e.tit. & ibi Ripa n.21.ait hanc communem opinionem.

Remedium c. redintegranda.3.q.i. exploratum est esse plenissimum remedium, & magis generale, ac vtile inter alia remedia possessoria concurritque cum omnib.aliis remediis secund.doct.in l.naturaliter.§. nihil cōe. ff.de acq. pos.& Lanfr. de Oriano in repet.rub.in tertia cōclusione de causa possessio & proprie. Datur autem istud remedium non solùm clericis pro rebus ecclesiæ,seu propriis, verum etiam conceditur pro rebus Laicorum generaliter,siue mobilib. siue immobilib.secundum doctrinam Ant.in c.cùm ad sedem. ext.de rest. spol. communiter approbatam, vt attestatur eam sequendo Io. de Imo.Alex.& Soc.n.4.in l.rem quæ nobis.ff.de acq.poss.& idē Alex.cons.94.vol.5.& Maranta in tract.iudicio.in 4.par.prin. in 7.dist.n.50.vbi dicit,q̄ ista est communis opi.& obseruatur in pract.Ampliatur hoc,s.q̄ d.c.redintegranda remedium datur, ac conceditur etiam pro feudis & iurib. incorporalib. & bonis ēt stabilib.sec.Bart.in l.3.§.vnde vi,ff.de vi.& vi ar.Ant. de But.in c.cum ecclesia Sutrina.n.38.vbi etiam Ab. de causa poss.& propriet.Ias.cōs.172.vol.4.Soc.in d.l. rem quæ nobis. in 5.q.& Ripa in d.c.cum ecclesia,n.101.& ista est communis opi.teste eodē Ripa in c.sæpe.n.22.de causa possessio. & propriet.Soc.& Ias.n.19.in d.l.rem quæ nobis. F.Viuius.

Spoliatus quandocunque potest petere,seu agere ad restitutionem sibi faciendam,cùm remedium,c.redintegranda.3.q.1.sit perpetuum,vt fuadent omnes canonistę cōmuniter in ca.solicitè.de rest.spol.Soci.in l.rem,quæ nobis.8.q.ff.de acq. poss.& Cassadorus decis.6.in tit.de rest.spol.in prin.vbi asseuerat hanc esse communem opi.Sed Claudius de Seyse.in d.l.rē quæ nobis.Maranta in tract.de iudiciis in 4.par.7.dist.nu.40. Bertr.cons.247.Gratus cons.70.vol.2.n.18. Dec.cons.302.n. 24.& Ant.Gallesius in tract.de exercitatione iuris peritorum lib.3.n.56.audacter affirmant contrariam opinionem, videlicet quòd remedium.d.ca.redintegranda, præscribatur 30.an. curriculo,esse magis communem, in isto verò conflictu opinionum sequor primam partem , omisso omni multiloquio, quam quidem tanquam veriorem tenuit maior pars Dominorum de Rota vt recensuit Cassadorus in præcitata decis.6. nu. 1. eamque sequebatur Raynaldus Rodulphus Perusinus Præceptor meus in l.naturaliter.§. nihil commune. ff. de acq. possessio.

Remedium c.redintegranda.3.q. 1.non conceditur, nec datur contra bonæ fidei possessorem cum titulo , verbi gratia, quando possessio nullo modo est vitiosa, nec possessor habet causam ab auctore vitioso,vt voluit Bar. in l.rem quæ nobis. ff.de acq.pos.& Soc.post alios.plures ibi per eum congestos, n.12.& istam opi.communem esse asserit Gozadi.cons.28 Pisi.cons.1.vol.1.& cons.28.vol.2.& Soc.iun.cons.47.& seq. vol.2. contraria vero sententia videtur magis communis,& practicabilis,vt per Alex. Ias.& Ripam in d.l.rem, quæ nobis. deci.cons.57.& cons.252. Io.de Amicis cons.97. Boer.decis. 239.Maranta.in tract.de indiciis.in 4 par.7.dist.nu.50.Afflict. decis.361.& Cassadorum,in deci.7.de restitu. spol.& ita consuluit Ruynus cons.46.nu.6.volu.1.videlicet quòd spoliatus debeat restitui etiam contra titulo,& bona fide possidentem, quam opinionem sequitur quoque Io.Bap.Plotius post alios complures relatos pereum in repet.l.si quando.C.vnde vi.n. 6.5.post medium,& ita iudicauit sacrum concilium Neapo.vt refert affli.in allegata decis.361.n.33.& istam partem tanquā verissimam amplector, ex quo decisiones sacri concilii Neapolitani , quæ sub nomine Regis proferuntur hodie in regno succedunt in casib.dubiis loco imperialis interpretationis,de qua in l.fi.C.de legib.vt per affli.deci.179.in fi.& istam vltimā opi.sequitur quoque Maranta in tract.de indi.in 4.part.prin. in 7.dist. nu.40. post medium, vbi refert quod ita est veritas, & magis communis opi.& Ruynus cons.44. nu.1.volum.4. idem.

Canon redintegranda.3. qu. 1. inducit nouum remedium possessorium , & sic prouidet de nouo remedio competente, etiam vbi alia remedia deficiebant,in tantum quòd pinguius prouidet,ac subuenit quàm l.si coloni.C.de agrico.& censi.li. 11.quæ prouidet,quando res fuit vitio affecta,& d.c.redintegranda, loquitur generaliter etiam vbi res non fuit vitio affecta , nec possessio fuit aliquo tempore vitiosę quæsita , & per consequens ille Canon prouidet spoliatis,& eiectis de possessione iniustè quomodocunque & qualitercunque, ideò non ab re cōcludunt Doct. quòd ille canon.inducat nouum,aliàs non competens,&præcipuè Archid.in d.c.redintegranda.gl. Host.Io.And.Calderi.Io.de Ligna.& omnes in ca.cùm ad sedem,extra de rest.spo.vbi Pan.dicit hoc in practica obseruari quotidie, & ita se consuluisse, & ita est communis opi. testę Soc.in d.l.rem,quæ nobis.nu.3.& Moder.in ca.sæpe de restit. spo.& hoc idem voluit Lapus in allegat. 52.vbi ait ita semper se obseruasse.& practicasse, & Cornæus Perusinus consi.329. nu.29.vol.1.vbi asseuerat, hanc esse communem opinionem, vt & deduximus latè suprà,& idem Cornæ.cōs.56.n.28.vol. 2. F.Viuius.

Possessorio recuperandæ agens debet narrare , & dicere in libello se possedisse, ac propter iniustas causas cecidisse ac possessione,& per illum contra quem agitur,res possideri,& denique concludere , se debere redintegrari ad suam possessionem, seu aduersarium suum cōdemnari ad restitutionem possessionis,vt per Inn.in c.querelam.de electio.in c.ad sedem.& in ca.sæpe.de resti.spol.cum quo ibi omnes communiter sentiunt,& non immeritò doct.hoc tenuerunt.nam intētanti remedium,c.redintegranda.3.q.1.sufficit probare antiquiorem possessionem quæ posteà ad suum aduersarium reum conuentum sine eius facto peruenerit,& tunc probata antiquiori possessiōe dicitur spoliatio re ipsa probata,& præsumitur nouus possessor clandestinus,& inuasor, adeò q̄ potest condemnari ad relaxandam dictam possessionem.sec.Bal.in l.pe. C.si à nō competen.iudice.Inn.& doct.in d.c. sæpe. Lapum in allegat. 52.incip.lætatus sum,Ab.in d.c.ad sedem, & in ca.si diligenti. de præscript.affli.dec.327.& 263.nu.3.& Alc.in tract.de præsump.reg.2.præsump.21.& ista est com.opi.teste curt.iu.cōs. 155.n.5.& Alc.in d. præsump.11.nec abre, vt superius deduximus , libellans super possessorio in libello debet ponere se eccidisse à sua possessione ob iniustam causam. quoniam remedium d.c.redintegranda. non conceditur amittentib.possessionem culpa, negligentia, vel iusta causa, vt tenent Doct. communiter in d.c.ad sedem.& alij relati per Soc.i l.rem quæ nobis.n.8.ff.de acq. pos. vbi assignant tria exempla in quibus ista communis verificari possit, & dictam cōmunem attestantur Ripa in d.c.sæpe.n.27.Alex.cons.6.vol.3. Ab.& alij in c.accedens.vt lite non contest.Sed ecclesiis, minorib.& absentib. qui eorum negligentia ceciderūt à possessione,competit pro recuperanda possessione, amissa eorum negligentia officium iudicis secundum Host.&alios communiter in d.c.accedens. Soc.in d.l.rem quæ nobis.nume.9. & Alex.cons.92.vol.1. F. Viuius.

Spoliatus non tenetur respondere in causis criminalib.cōtra ipsum motis ante restitutionem sibi factam,c.1.3.q.1.quoniam exceptio spoliationis impedit litis ingressum , cum debeat spoliatus ante omnia restitui. l. si quis à se fundum. C.ad l.Iuliam.de vi pub.& ibi gl.& in c.1.de resti.spol.& dicit Ang. in l.si maritus.ff.de don.inter vir.& vx. q̄ spoliatus omnib.bonis suis, vel maiori parte à tertio,tunc à nemine inquietari potest neque ciuiliter, neque criminaliter,nisi priùs,& ante omnia restituatur.vt ī.docuimus & Bart.in d.l.naturaliter.§.nihil commune ait dictam exceptionem esse dilatoriam, ideoque impedire debet litem contestari,quem sequuntur omnes doctores ibi,ff.de acq.pos.Ang.in §.equè.in 39.exceptio, inst.de actio.& Francus in c.1.in fallen.22.de lit.contest.lib.6.sed huiusmodi exceptio spoliationis non potest opponi post litem contestatam sec. Bar.in d.§. nihil commune, quem omnes ibi communiter sequuntur,vt referunt Moder.ibi, ..cet nonnulli senserint contrariam relati per præcitatos Moder. & per Fulgosi.in d.§.nihil commune. Amplia præfatam conclusionem

ita declaratā,vt habeat locum non solùm si spoliatus trahatur in causam criminale per via accusationis, sed etiam per viam inquisitionis, sec.Gem.in c.frequens. de rest.spol. lib.6.cuius opi.attestatur esse com.post alios per eum relatos,Ripa in d.§. nihil commu.n.55. F.Viuius.

Spoliatus beneficio non est aliquo modo restituendus , si contra eum obiiciatur notorius tituli defectus.c.ad decimas. de resti.spol.in 6.tenet & firmat Inn.in ca.constitutus.de filiis presbyt.Præpo.in c.2.3.q.1.Domi.in d.c.ad decimas. Henric. in c.cùm venissent.de instit. Ant.& Franch.in 7.differentia,in c.bonæ.de appel.in 6.Imol.& Abb.in c.in literis.n.2.& 18.de restit.spol.idem Abb.& Aret. in ca.si constiterit.de accusat.& Cassadorus in decis.3.nu.4.& seq.in tit.de restit.spol.qui fatetur istam esse communem opi.& Gomes.in reg.de annal.pos. q.58.sed ipsemet in reg.de non iudican.iuxta form.qu.5.memenit quandoque in Rotæ prætorio prædictam Inn. sententiam communem reprobatam fuisse,ipse verò spreta assertione ista friuola non discederem à dicta communi, tanquam in iure verissima,imò eam totis virib.sequendam fore in iudicādo , consulendoque suadeo , & huic opinioni Inn. & sequacium inter alia vnum fundamentum obstare videtur , videlicet q̄ prædo in beneficio ecclesiastico restituēdus foret ante omnia.d.c.in literis.cui quidem fundamento realiter responderi potest non habere locum hoc, quando constaret in iudicio spoliatum esse prædonem,tunc certè negari ei debetominò restitutio,sec.Inn.& Imol.ibi.& Cors.in tract.de excellētia regis. q.72. item spoliatus minimè restitueretur ante omnia,quando ex huiusmodi restitutione irreparabile damnum sequi posset.sec.Pau.castr.Alex.& Ias.in l.2. C. de edic.diui Adrian.tol.Legitas omnes,præsertimque Alex.& Rip.in l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acq.pos.& lac.Menoch.cum aliis per eum cōgestis,in tract.recuper.poss.in primo remedio. n.279.& seq.vbi fatetur istam esse com.opi. & optime declarat. F.Viuius lib.2.opi.258.

Spoliatus ante omnia est restituendus.l.si quis à se fundum. C.ad l.Iul.de vi publ.vbi etiam hoc procedit, si spoliatus possideret iniustè.l.colonus.l.cum fundus.ff.de vi & vi arma.quę sententia adeò vera est,vt procedat,si spoliatio à iudice causę cognitione non præcedente facta esset,ne pro iudice extraiudicialiter procedente,præsumeretur.c.conquerente.extrà, de resti.spol.Soc.sen.in cons.12.n.10.& 11.in 1.vol. cōs.pulchrè & copiosè Hier.Schurpf.in cons.58.cons.73.nu.9.& 10.in 2. cent.& in cons.6.& cons.84.in 3.cent.cōs.& hanc sententiam prout doctor.omnes concludunt in eo quoque casu procedere scribit Rol. à Valle, si iudex procederet seruato iuris ordine, si tamen non esset iudex competens, spoliato etiam competere remedium possessorium.in cons.6.n.28.vbi ipse n.36. addit,Satis esse probare de possessione anteriori spoliati,absq; eo quod aliter probaretur de possessiōe tempore spolij.in 2. To.cons. Quam communem Io.de Imol. esse dicit in c. cùm ecclesia sutrina.extrà, de caus.poss. & propriet.& licet contra hanc communem opi.quędam argumenta adducat Franc.de Ripa ibid.ver. Quid tenendum videtur,quod communis non procedat.n.34.cum seq tamen nu.37.in fi.ipse inquit non esse tutum in iudicando recedere à communi. Kirch.

Spoliatus regulariter ante omnia venit restituendus,etiam si spoliator incontinenti velit de domino probare,sec g.l.not. in c.1.& in c.in literis.ext.de rest spol.& in l.momentaneæ in l.meminerint,in verbo reddatur.& ibi Bart.C.vnde vi. Inn.in c.2.de causa pos.& proprie.Nisi probare vellet per confessionem spoliati,vel notorietatem facti,vel per sententiam in petitorio latam in fauorē eius qui spoliauit,sec.Io.And.& Host. in c.cum dilectus.ext.de caus.pos.& proprie.Butrig.& Pan.in 11.col.in c.pastoralis.e.tit. & in plurib.aliis casib.enumeratis per doct.vbi ī.& per Imolam & do.constantium in l. naturaliter.§.nihil commune.ff.de acq. poss.& in l.si is à quo. primo responso.vt in pos.lega.& l.ille à quo.§.1.ff.ad Treb. Quæ videntur contrariari dictæ conclusioni , loquuntur vbi agitur de adipiscenda possessione,non de recuperanda,secundū præfatos doctores. Balb.decis.28.

Spoliatus à iudice nō potest petere,vt ante omnia restituatur,cum præsumatur pro iudice,curt.iu.cons.175.nu.5.com. dicit. Villal.

Spoliatus à iudice non potest petere,vt ante omnia restituatur.cum presumatur pro iudice.Cur.iu.in cons.175.n.5.com. dicit. Bonac.

Spoliatus nec accusationi,nec inquisitioni respōdere antea tenetur,quàm restituatur,vt est com.opi.Soarez in eius Thesauro ver.spoliatus.nu.150.sed quid iuuat ad surdas,si canter Ppemius aures? idem.

Spoliatus nec accusationi nec inquisitioni respōdere antea tenetur,quam restituatur,cōmune ponit Viui. lib.1.opi.275. Non tamen contra eum,qui titulo ac bona fide possideat,cōmune aiunt Paris.cons.1.lib.1.Soc.iu.cōs.47.& seq.lib.2.Gozad.cons.28.Licet contrarium commune testentur Alex.cōs. 97.lib.2.& cons.91.lib.2. & cons.91.libr. 5.idem Alex.ac Rip. n.27.in l.qui rem nobis.ff.de acquir.pos.atque amicus noster Nicol.Ant.Grauatius ad Vestrium lib.7.c.3.n.41.&post eum Viuius.de lib.1.opi.272.Agere autē spoliatus poterit,& post de cursum mille an. spatium vt receptum testatur Cassadorus deci.6.in tit.de resti.spol. Quamuis verius meo quidem iudicio sit vt solum intra 30.an.possint agere.quod etiam frequētibus interpretum calculis fultum affirmant Bertr.cons. 248. Ant.Gallesius in tract.de exercit.iuris peritorum lib.2.n.50. & amic* noster Nicolaus Ant.Grauatius d.c.3.ac d.n.41.Porrò nō opus erit vt beneficialibus , vel spiritualibus rebus spoliatus titulum sibi asserat,sed possessionem suam duntaxat iusti alicuius tituli allegatione munitam probet.commune pronunciant Pan.& qui eum laudat Turz.opi.129.si tamen denique apertè constiterit res ad spoliantem non ad spoliatum attinere, spoliatus quibuscunque temporariis rebus.nunquam restituetur.commune dicit accuratè Did.à Couar.de sponsal. 2.part.c.7.§.5.n.10. E.Suarez.

Spoliatus non restituitur quando per sententiam cōstat de dominio spoliatoris.communem dicunt Alex.Ias.Ripa.& Fabius,vt refert Iac.Menoc.in com.de Reme.recupe. reme.1.q. 20.n.204. I.Fich.

sponsa nōdum traducta domum, vel carnaliter cognita,desponsata tamen per verba de præsenti,an censenda sit loco vxoris,ita vt perinde atque legitima vxor, potiatur omnibus lucris matrimonialib. vigore statutorum, & consuetudinum Prouincialium.Quæstionis est intricatissimæ,&maxime controuersæ.

Affirmatiuam enim partem,& opinionem plurimi tenent, quorum catalogum vt omittamus, eam communem dicunt Bal.Nouellus.Curt.iu.Stephanus Bertrandus,Pau.castr.Chassanæus,Ang.Are.(dicens hāc seruari in practica)Carolus Ruinus,&Bar.Soc.prout eos refert Phanut.de Phanut.in tract.de lucro dotis,in gl.1.super verb.Nupta.n.56.& seq.vbi concludit hanc conclusionem tam in consulendo,quàm in iudicando omnino sequendam esse. Nam (quidquid dixerit Parisius cons.62.volu.4.)longè plures doct. stare pro ea,& eam esse in iure probabiliorem,&c.

Negatiuam antem partem & opinionem(vt auctorum eam asserētium catalogum similiter omittamus)communem esse dicunt Io.Brunellus,Seb.Sapia,Soc.Decius,Hip.de Mars.Parisius,& And. Tiraq.prout eos,in locis propriis, recenset idem Phanutius,in dict.loco.n.29.& 30.& latè refert vtriusque sententiæ auctores,fundamenta,rationes & argumenta.idem facit Brunellus.(vbi ī.)& Rol.à Valle,in tract.de lucro dotis.q. 106.n.36.distinctione vtranque opinionem concilians. & latissimè d. Tiraq.in commen.ll.connubialium,in glo.2.mox à prin.vsque ad n.22.vbi concludit hanc negatiuam sentētiam sibi videri probabiliorem. Adhos igitur iam dictos recurres, sicubi tibi casus eiusmodi decidendus , obueniat, & reperies materiam congestam. I.Fich.

ADDITIO Dic q̄ hanc negatiuam tenet pract.Pap.form. libell.ad vsumfruct.ver.vxor quondam.nu.5.quam etiam refert Gabr.Saray.in apostil.ad Mathes.sing 74.post nu.4.& qui plures in hac quæst. scribit distinctiones pro doctrina Bartol. in l.nihil.ff. rer. amotar. in l. diuus.ff.de iur.dot.de qua aliqua ponit Nat.cons.282.post Abb.& Fel.in c tertio loco.extrà,de præsumptionib.& in specie Abb.in c.cum contingat.post nu. 9.de rescr. Aret.in §.fuerat.Instit.de actio.Alex.cons. 19.Boer. q.22.n.7.& seq Rol.de dote q.4.& 5.& 6.& q.106. & seq.mihi tamen magis placet ea sententia q̄ magis inspicenda sit cōiunctio per verba de præsenti,quàm carnalis copulæ consummatio,ex Bart.& Mathes.ī alleg. vide quæ dixi ad Ias.in l quāuis.n.6.& 7.C.de inof.testa &not.idem in l.inter stipulantem. §.sacram.n.23.ff.de ver. obl.in l.non tantum.C.de leg.& hanc magis communem dicit Ias.cons.136.col.pe.ver. octauò eandem.lib.1.& faciunt quæ no.Cla.in pract.§. adulterium.vers. sed hæc omnia.Rol.de dot.q.12.n.1.& 11.

sponsæ donatum à consanguineis,vel affinib.sponsi,censetur donatum contemplatione ipsius sponsi. at quæ à consanguineis sponsæ , censentur sponsæ contemplatione donata. com.in §.donatio.q.10.ver.sed nunquid. P.Fich.

sponsę quod mittitur à sponso,vel eius patre,si expressè dicatur quod donetur,habebitur pro donatione, sed si simpliciter missum & nihil dictum sit,cēsebitur traditum causa ornamen

Universidad de Deusto Biblioteca

menti tantùm.com.in §.D.q.10.in prin. idem ex eod.

Sponsa coniugis appellatione,& sponsalia matrimonij,nota in odiis,ac pœnis non cōtinentur.commune inquiunt Guliel.in c.Raynutius,ver.duas habens filias.n.151.de testa.Did. à Coua.de spons.2.par.c.1.n.2.& 3.Quamuis qui sponsam alterius de præsentibus per molit,adulterij iudicio,ac supplicio obnoxius fiat:vt receptum asserunt Ant.Gome.in l.80.Tauri. Iul.Cla.in pract.§.adulterium.ver.sed hæc omnia. E.Suarez.

sponsalia transeunt in matrimonium per copulam,etiam si sit protestatus quòd non intendit per copulam contrahere matrimonium.Ripa in c.cùm M.de consti.n.95.& Coua.in epi.4.c.5.n.18.com.dicunt. B.Villal.

sponsalia ex sola traductione ad domum , non transeunt in matrimonium, Præposi. in ca.fi.de spon.Couar.in epito.ad 4. Decretal.ca.4.§.2.com.dicit. B.Villal.

Communem similiter dicit Phan.de Phan.in tract.de lucro dotis.in 2.gl.statuti,verb.nupt.n.7.vbi vide. I.Fich.

Amplia ad sponsalia de verbis,quæ non transeunt in matrimonium per amplexus,oscula, & munera, Couar.in epist.4. com.dicit. B.Villal.

Fallit in sponsalibus de futuro ex iuris interpretatione,quæ ɔtracta fuerūt per verba de præsenti, quia per amplexus ac signa, ætate superueniente,transeunt in matrimonium, Coua. in epito.ad 4.Decreta.§.2.n.3.& Deci.cons.368.communem dicunt.

concor.cum l.3.tit.1.par.4.

Amplia ad matrimonium contractum ante septennium, quod ante pubertatem durauit, Coua.ibi nu.fi.ex Dec.Rotæ. 462.in nouis,com.dicit. idem.

sponsalia si contrahantur medio iuramēto, compellitur iurans contrahere,etsi sponsa post sponsalia efficitur pauperior, cùm nihil promisit,secùs tamen,si promisit,Coua.in epito.ad 4.Decr.c.5.n.3.ex mente doc.in c.quemadmodum.de iureiu. com.dicit. idem.

sponsalia etiam iurata soluuntur per matrimonium de præsenti, etiam nondum carnali copula subsecuta, Coua.ibi, n.9. com.dicit.

concor.cum l.10.tit.1.lib.3.For.ll.quæ faciunt ad intel.l.8. tit.1.par.4. idem.

sponsalia de futuro non comprehenduntur per dispositionem punientem matrimonium clandestinum,Coua.in epi.4. par.42.c.6.n.22.com.dicit. idem.

sponsalia facta de præsenti secūdum verba,sc.in interpretatio de futuro, superueniente ætate legitima per amplexus,oscula & munera,transeunt in matrimonium: secùs in sponsalib.de futuro, quo ad verba & mentem. est com.opi.sec.Dec. cons.348.in causa matrimoniali.versic.secundo modo. M. Chærian.

Proximi septennio, dummodo non sint minores quadriennio,possunt validè ɔtrahere sponsalia.est com.opi.sec.Soc.in cons.3.circa præsentem.in prin.vol.1.Imò Soc.ibi vult oppositum ꝙ nō solum maior quadriennio, sed nec proximus septennio possit validè contrahere sponsalia:& dicit ita communiter teneri. idem.

sponsalia & matrimonia licet requirāt verba & expressum consensum eorum qui contrahunt sponsalia vel nuptias.ca.si inter.ca.tuæ.de sponsal.si tamen parentes nomine liberorum præsentium ac tacentium contrahant, præsumuntur consensisse,quia sufficit taciturnitas liberorum, secundum Bald.in l. fi.C.de impub.& aliis substi. & ita cōmuniter teneri fert Ben. capr.reg.56.n.37.&seq.iuxt.c.vnicum.de sponsalib.lib.6.Inn. in ca.1.de matri.contract.cont.interd.eccles. & ibid. Bern.D. Ant.Arch.Alan.Vinc.Goff.Vercel.d.ca.vnico.Bal. & Petr.de Anch.& quemadmodum ɔhendis spōsalibus,ita etiam in dissoluendis,requiritur expressus & non tacitus per præsentiam & taciturnitatem inductus consensus.l.in eo iure.§.deinde.ff. de actio.emp.iuxt gl.c.qui tacet.de reg. iur. li.6.communiter approbatam vt refert.ibid.n.53.idem Cap.

sponsalia de futuro sicut non solum matrimonium carnale præambulum prout notat.in c.ex literis.de sponsalibus.ita pariformiter non solum coniugium spirituale præambulum. argumēto eorum quæ notatur in simili,in l.ea quæ, & l.imperatores.§.idem rescripserunt.ff.ad municipal.&hoc tenuit Io. And.in c.1.de cler.coniugat.& Domini de Rota. decis.24.incipit.item si impetrans, quod communiter teneri refert Ben. capr. reg.97.n.56. vnde licet clericus contrahens nuptias vel sponsalia de præsenti etiam absque copula. beneficium ecclesiasticum iuxt. communem doctorum sententiam amittat, etiamsi contractum ob consanguinitatem non teneret , vt voluit Io.And.d.ca.1.clericis coniugat.tamen tempore minoris ætatis cōtractum nō valebit,nec beneficium amittitur, quod sec.Io.And.& dominos de Rota.d.decis.24. communiter teneri ibidem refert Ben.Cap.

Sponsalia etiam à septennio minorib. si quæ agunt, intelligent,rectè contrahentur,commune ponit Didac.à Couar.de sponsal.1.par.c.1.n.1.post Soc.videndum cōs.3.circa præsentem in prin.libr.1.Nec illa à quibusuis contracta vnquam ob sponsæ deductionem in viri domum ,vel ob amplexus atque oscula, vel ob munera , & similia nomen ac vim matrimonij inducent.communia inquit Did. à Coua.d.1.par.c.4.§.2.n.1. ac n.2.Quin etsi iureiurando sponsalia confirmentur, mutuo postea iuratorum consensu nihilominus dissoluentur.commune scribit accuratè idem Did.eadem 1.par.c.5.n.2.intellige tamen,quod si sponsalia de præsentib.contracta fuerint,& legitima ætas ingruerit,per amplexus,oscula & munera in matrimonium transibunt. commune placitum ait deci.cōs.348. in causa matrimo. E.Suarez.

spōsus si ɔtraxerit sponsalia per verba de præsenti cum Catharina,& acceperit ab ea rōe dotis mille, si decedat ante matrimonij ɔsummationem,voluit Bar. maritum statuto ita disponēte,dotem,vel aliquam partē lucrari, etsi ille cum ea nō habitauerit . si mō per verba de præsenti matrimonium ɔtū fuerit,in l.nihil.ff de actio.rer.amota.allegās ad hāc decisionē argumentū illius tex.& l.cū hic status.§.si maritus.ff.de don. inter vir.& vx.l.res q.C.de donat.inter vir.& vx.& Bar.sniam Bal.sl.Deo.nob.n.6.ver.sed iuxta hoc pone ꝙ matrimonium est ɔtum p verba de presenti.Pau.de ca.n.7.ver.vltimò determinat.C.de epis.& cler.& idem Pau.de ca.in cons.124.inc.super primo quæsito. Licet D.Barth.de Sal.secundum antiquā impressionem, quia ante copulam & traductionem etiam dī propriè dos & matrimonium.l.denique. & l.ideoq; ff.de ritu nup.& l.nuptias.ff.de reg.iu.Quam communem appellāt Pet. Phil.Cornæ.in l.non sine.versi. sed primum videtur verius & commune.nō procul.à fine.C.de bon.quæ libe.& cōsulendo eam sequitur ipse Cornæ.in ɔs.84.inc.Licet elegāter & diffusè.in 3.vol.cōs.& Bald.Nouel.in tract.de dote.6.par.in priuil. 37.cir.fi.ver.& hinc est.& Soc. iu.hanc Bart.sententiam communiorem esse quoque refert in rub.n.43. in add. adiecta distinctione quæ sequitur in ver.& tunc.n.44. ff.sol.ma.allegās inter cæteros Ias.in cons.135.n.2.ver.sed præmissis nō obstantib.vbi ipse tamen,præsertim in casu mulieris traductæ ad maritum,quæ lōgo tēpore apud eum vixisset,licet ab eo nō fuisset cognita,in 1.vol. cons. loquitur.& Io.Campetzij tractatū de dote.in parte de statutis loquentib. de dote. quæst.14. vbi ipse n.5.cir.fi.quæstio.inquit.in decidendo licet opinio sit verior & de subtilitate,tamen prima opinio gl. Bart. & Bal.obseruaretur in pract.maximè si maritus ante mortem vxoris iā cœperat sustinere onera matrimonij, in faciendo vestes & iocalia.in 6.vol.tractat.doct. Matth.de afsli.decis.Neapol.decis. 61.n.4.ver.sed contrarium.& Steph.Bertr.in cons.229.in par. priore.2.vol.& Tiraq.in l.si vnquam.in verb. donatione largitis.n.223. contrariam tamen sentētiam latè defendit Sal. per decem argumenta.in l.cum te.C.de donat.ante nup.quorum duo refert Ripa in d.rub.n.68.ff.sol.ma.& hanc com. opi.esse inquiunt Barth.Soc.in l.cùm fuerit.n.5.ff.de cōdi. & demōst. & Phil.Dec.in cons.67.nu.2.ver. non obstat,quod notat Bart. in l.Nihil,quia com.opi.est in contrarium.in 1. par. cons. quā antea copiosè defenderunt Pan. n. 5. & Fel.nu. 1.2.3.& 4.in c. tertio loco.ext.de præsum.Pan.in rub.n.4.Fel.in 3.ext.de spōsalib.vbi ipsi multas authoritates allegarunt. Preterea ibi sunt quoque egregiæ additiones Pan. in c. ex publico.n.7.extr.de conuers.coniuga.in consil.1.in 1.part.& in cons.79.in 2.part. consil.quare sustentabilior & magis com.opi.doct.est,inquit Feli. sponsum non lucrari dotem si matrimonium non fuerit consummatum,licet doct.variè locuti fuerit, Hip.de Mars.in suis sing.sing.106.alij enim distinguunt,an sponsa ad domum deducta fuerit necne.item, an statutum de materia fauorabili vel odiosa loquatur.Fel.in d.c.tertio loco.eleganter & egregiè Hiero. Schurpf.in cons.9.in 3.cent.eam materiam prosequitur. kirchouius.

sponsiones,quas vulgus scōmessas fatur,quin valeant,nullum ius impedit.commune asserunt Did.à Couar.in rep.capi. peccatum.Straccha.de sponsio.3.par. Iul.Cla.in prac.§ ludus. ver.quæro etiam.Franc.Viui.lib.2.opi.211. E.Suarez.

Sportulæ solui non debent de iure canonico in foro ecclesiastico , & sic hoc iure clerici ad solutionem sportularum nō tenētur.ca.cùm ab omni.de vita & honesta.cler.& hinc est, quòd iudex ecclesiasticus ordinarius habens beneficia sufficientia,non potest à litigantibus petere ipsas sportulas, secundum Io.And.Panor.& cæteros communiter in d.c.cap.cùm

ab omni

ab omni.per tex.ibi.Similiterque iudex delegatus habens sufficientes reditus minimè sportulas recipere posset, sec.abb.d. c.cum ab omni.& Corset.in sing. in vers. sportulæ. Sed stante consuetudine in contrarium,tunc profecto de necessitate huiusmodi sportulæ soluendæ forent,vt voluerunt spec.in titu. de salar.§.1.ver.si verò ordinarius.imol.in l. Pantonius aliàs si vni,de re iud.gl.& Bart.in auth.offeratur.in vers.sportulis.C. de litis contest.gl.Io.Fabri. & omnes in §.tripli.insti.de actio. & ibi etiam ias.nu.46.qui ostendit istam esse magis com.opi. & licet Roma.sing.180.asseueret sententiam gl.& Io.And.in clem.statutum.de elec.contrariam videlicet,ꝙ talis consuetudo non valeat,esse communem,nihilominus eum reprehendit Corset.in d.sing.in ver.sportulæ:& in effectu præmissa opinio spec.censetur magis communis,obseruaturque in practica,teste Io.But.de Nigris,in extraua.Clementis 7.de vit.& honest.cler.nu.32.quæ reperitur in fi.sui repertorij super capitulis regni. De iure verò ciuili in foro seculari sportulæ recipi possunt per iudicem.l.cum clericis.& auth.ibi posita,vbi omnes scrib.no.C.de epis.& cler.& §.sportularum.auth.de san.episc. Ideò si plures libelli porrecti in iudicio essent , tunc tanquam pro pluribus sportulæ soluerentur,sec.Bald.in l.edita.in repet.Paduana.vers.15.quæritur quomodo cognoscimus.C. de eden.Cæterùm aduerte,ꝙ pro libello cumulato non soluerentur,nisi vnicæ sportulæ,vt per Bald.eleganter,in ca.ad vltimum.in arg.illius tex.de causa possess.& propriet.subdentem ibi ꝙ absque dubio aliquo verum foret, si respiceret vnicum interesse. debentq; ipsæ sportulæ solui etiam arbitris,sec.Bar. in l.fi.n.2.per tex.ibi.C.de principib.agentium in reb. libr.12. spec.in tit.de arb.in §.sequitur.Flo.in l.sed & loci.§ in iudicio. ff.si.reg.Alber.per text.ibi,in l.Labeo.§.ait prætor.ff.de arbit. Marcum Ant.Blanc.in tract.de compromissis q.8.n.22.& Io. de Arnono in commentario seq. vbi ostendit hoc procedere quoque de iure regni Neap.Sed tales sportulæ ipsi iudici,seu arbitro per pauperes litigantes solui non debent,sec.gl. Henric.Boic.& cæteros in d.c. cùm ab omni.in ver. præter. Marc. Ant.Blanc.in d.q.8.sub n.22.Io.Ant.de Nigris, in d.extrauag. cle.sepimi.n.33.vbi luculenter,& doctè more suo interpretatur.& Io.de Arnono in commentario 30.cùm hodie in regno omnes causæ sunt summariæ. F.Viuius lib.2.opi.259.

Spurius ita demum non succedit matri,si est natus ex coitu damnabili,putà ex adulterio,stupro,vel incestu,vel alio simili accusabili secundum leges natus alias,ex coitu non accusabili,secundum leges succedit matri ab intestato,& contra testamentum est com.opi.om.gl. & doct. in l.si qua illustris. C. ad ophit.sec.Soci.cons.148.vers.quibus fundatis.quod incip. nemini iam sunt vol.1. M.Chærian.

Dato etiam ꝙ filius spurius esset incapax, tamen liberi, seu descendentes ipsius spurij legitimi,& naturales possunt legata,vel relicta sibi ab auo capere: post tamen mortem eorum, patris spurij.est com.opi.sec.Alex.in cons.158.viso testamento.in prin.vol.7.vide s.in verb.nepos. idem.

Auus non potest relinquere nepoti,etiam legitimo ex filio spurio,stante legitima sobole.est vera & com.opi.sec.ias. in l. hæreditas.C.de his quibus vt indig. idem.

Nepos legitimus ex filio spurio, cessante legitima sobole, validè ab auo institui & substitui potest.est magis com.opi.secun.dec.cons.462.visa legitimatione.vol.4. idem.

Statutum ꝙ spurij succedant,non valet.est com.opi.sec.deci.cons.271.in casu transmisso de Hispania. vbi refert Federi. cons.275.inc.casus talis est statutorum. Tamen contra com. tenet dec.ibidem.vbi refert Calde.tenere contra communem opi.bonis rationibus:cum Calde.transit,eius opinionem confirmando & respondendo contrariis. Tamen pro communi opinione in odium spurij faciunt multa accumulata per Hip. de mars.in suis singul.273.notissimum.& in singul.303.filiorum.& sing.488.spurius. idem.

Spurium habens,si instituat extraneum aliquem heredem, & ille hæres postea moriens instituat spurium illum hæredē in omnibus bonis, quæ à patre spurij habuerit, non præsumitur talis institutio facta in fraudem, nisi aliæ coniecturæ fraudis concurrerent.com.dicit §.testamentum.q.31.vers.sed pone quod pater. P.Fichard ex Claro.

Spurium pater instituere potest hæredem sub conditione si legitimetur.com.dicit in §.testa.31.ver.sed quero nunquid. idem.

Spurium suum si pater instituat hæredem,vel ei aliquid relinquat in testamento,talis institutio vel relictum nihil valet, & habetur pro non scripto.com.dicit in §.testa.q.31.vers.Sed quid si pater. Ab extraneo tamen si quid relinquatur spurio, poterit illud capere.eadem q.31.vers.regulariter. idem.

Spurij testamento patri non succedunt, & statutum contrarium non valet,quia datur materia fornicandi.dec.in c.in presentia.de proba.Io.Duran.in arte testan.tit.1.caut.14.com.dicit,nisi causa alimentorum.ias.cons.26.vol.1.n.13. vel si conferatur in tempus cùm institui possint, data potestate legitimandi in testamento,ias.cons.117.vol.2.nu.15.com.d. B.V.

De iure regio per l.tau.9.& 11.& filij naturales matri succedunt, non stantibus filiis legitimis, etiam si tempore mortis sint ascendentes legitimi,tam ex testamento,quàm ab intesto patri autem solùm ex testamento,etsi sint ascendentes,dūmodò non sint descendentes,& in hoc corrigitur l.8.ti.13.parte 6.& vide l.1.ti.6.li.3.For.ll.aliis autem filiis adulterinis,vel spuriis,procedit nostra communis opi.& concor.cum l.22.tit. 3.lib.1.ord.& l.taur.9.sed quantum hæc nostra cōis limitatur nisi causa alimentorum.d.l.22.& l.3.tit.3.lib.5.in d.ord.quæ de nouo approbatur per d.l.9.tau.non concordat cum communi.Imò ex toto tollit omnem donationem,& legatum factum per clericum suis filiis ibi, ordenamos y mandamos que los tales hiios de clerigos no ayan ni heredem ni puedan auer ni heredar los bienes de sus padres clerigos ni de otros parientes ni ayan ni puedan gozar de qualquier manda o donacion o vendida queles sea fecha.Hoc ideò,quia leges vitium paternum tantum refrenandum esse existimarunt, vt in l.fi.C.de natur.libe.& l.3.in fi.tit.21.part.4.& ibi glos.& sic non potest eis legari expressè,nec fictè.vt traditur per Did.de segu.in l.3.§.fi.de lib.& posth.ff.nu.145. Et de materia istius l. & cōmunis,vide per Boer.in consue.Bitu.rub.des coustumes concernans les testamens,& Fortu.Garcia.de vl.fi.iuris cohe. 28.cum seq.vbi concludit tam spuriis filiis, quàm procreatis ex damnato coitu alimenta non sunt deneganda,quem vide. idem.

spurius filius institui potest à testatore in tempus,quo capere possit. Et dare illi licentiam,vt mortuo se quandocunque faciat legitimari,&c. Hanc cautelam communiter esse receptam,dicit ias.cons.112.par.2.Et dilect.in art.testa.tit.1.cau.14. nu.15. I.Fichard.

spurij filius legitimus non succedit auo,etiam legitimis non stantibus,nisi auus prohibeat vsum relictorum filio.iaso.in l. hæredibus.ff.de iis,quib.vt indi.Io.Duran.in arte testan.tit.1. cau.3.nu.12.com.dicit. idem.

spurius rectè ac iure à patre instituitur sub conditione si natalibus restituatur.commune ponunt Did.à Couar.de spons. 2.part.c.8.§.5.n.12.I.Cla.de testamentis.q.31.vers.sed quæro nunquid. Quin & interim,dum conditioni satisfit, hæreditaria bona vt illorum curator administrabit.receptum asserunt iidem ibidem matri autem etiam non plebiæ,nec pullatæ spurius filius ex coitu damnato accusationi,ac pœnis obnoxio susceptus,tum statutò tum intestatò succedet:sed.n.vterinis fratribus,& cognatis intestatò vita fungentibus hæres erit.communia scribunt Fulg.in l.si quæ illustris.n.3.& n.4.C.ad Orfic. Soc.cons.148.nemini iam sunt li.1.prolixè Did.à Coua.d.§.5. n.15.& n.19.Alioquin ad parentum hæreditatem nec statuta spurios iure ac validè admittent.commune inquiunt dec. in c.in præsentia.de proba.&cons.271.in casu transm.Hipp.sing. 271.& 303.& 734.Io.Dilect.de art.testan.tit.1.cau.14.Did.à Coua.d.§.5.n.6.sed nec legitimus filij spurij filius,auo intestato succedet.commune dicunt curt.iu.cons.157.n.1.Pyrrh.in consue.Aurel.de succes.c.6.Si tamen auus legitima prole destitutus erit, donare ac testamento relinquere suis ex filio spurio nepotibus nequaquam prohibetur.commune interpretū dogma affirmant Alex.& Apostil.ad illum cons.24.li.3.&consil.158.li.7.dec.cons.462.ias.in l.hæreditas.n.8.C.de iis,quib. vt indig.copiosè Did.à Coua.d.§.5.n.13.& qui de materia vberrimè agit I.Clar.de testa.q.32.Intelliges tamen, quod si hi nepotes legitimi patri filij erunt, prohibere necessariò auus debet ne vsusfructus spurio illorum patri quæratur, aut saltē opus erit ne eos honoratos patris causa esse constet.commune pronūciant Io.Did.& de aur.testa.tit.1.cau.14.n.12.Did.à Coua.d.§.5.nu.13.Quod si etiam ipsi nepotes spurij sint,nihil omnino amplius exigetur,quàm ne auus legitima prole aliūde auctus sit.commune affirmat meus iuris doctor Ar. Pinel. in l.3.n.22.C.de bo.mat.Sed & præterea spurius ipse filius pupillariter omnibus fratris pupilli bonis ab vtriusque patre substitui potest, commune efferunt Rip.l.Lucius,n.3.ff.de vulg. & pup.Guliel.in c.Raynutius.vers.& vxorem.n.690.de testa. Ari.Pinell.in d.l.3.nu.21.C.de bo.mat. Et patrem item suum semper ac popularis etiam iudicis ope adiget ad suppeditanda sibi alimenta,vt frequenter placitum dicit Alci.in rub.n.2. ff.de verb.ob. Quod intelliges processurum,nisi se aliundè alere ipse possit.commune ait curt.iuni.consilio 148.nume.1.

Quæ vero id genus spuriis prohibente alioquin iure relinquitur,ad iustos relinquentis liberos vel agnatos proximiores lege redeunt: vel illis intra duos menses negligentibus aut renunciatione,vel pacto exclusis,ad fiscum deferuntur commune diligenter tradunt Did.à Coua.d.§.5.n.3.l.Cla.vbi s.q.3 1. E.Suarez.

Spurio licet omnibus legibus odioso, donari atque legari potest,secus nato ex damnato coitu, nisi eius matri relinqueretur,iux.communem per Burs.cons. 1.n.32.libr. 1. vbi latius declarat,cui,Adde Rol.cons.85.in prin.lib.3.Osasc.decis. 85. nu. 1.& vide quæ idem Burs.scribit cons. 62.n.7.cons.83.n.2. eodem.

Licet Spuriis propriè videatur dici,qui vulgò sit cōceptus. §.si aduersus,& ibi tradunt doct.insti.de nup.& in l.vulgò concepti.ff.de statu hom.vel etiam similes,vt tradunt communiter doct.in l.si qua illustris.C.ad Orfic.Tamen largè sub nomine spurij,veniunt omnes,qui ex illegitima & improbata coniunctione nascuntur,iuxta doctrinam Bar.quem alij sequuntur in l.fi.ff.de his,quib.vt ind.voluit Bald.in cons. 206. casus talis. propè finem.3.vol.Alex.cons. 174.ver.hoc ita præmisso lib.5.abb.in c.tanta.nu.13.qui filij sint legit.ias.in cons.11.spectabilis & generosus,nu.2.3.volu.& deci.in cons.311.in casu proposito.n.1.& 2.cum aliis multis,qui ad hoc cumulari possent.Soci.iu.in cons.48.n.17.vol.4.communem ait. E.Musc.

PR. standum non est arbitrio, si sit iniquum.in l. si libertus ita iurauerit.ff.de ope.liber.in c.2.extrà de arbit.

OBIEC.contrà de l.diem proferre.§.stari.ff.de arbi.vbi standum est sententiæ arbit.siue æqua,siue iniqua sit.

SOL.dic,ꝙ si iniqua sit,reducitur ad arbitrium boni viri,nisi sit sententia arbitri ex compromisso.l.si societatem.§.arbitrorum.ff.pro socio. Bellon.

PRO. statutum est lex. l. omnes populi.ff.de iustit. & iure. Bellon.

PRO.statuto etiam contrauenitur,per vnum actum contrarium.in c.cum accessissent.extrà de consti.in c.pro illorum.extra de præb.c.suggestum.de decim. idem.

PRO. statuta propriè,& strictè sunt interpretanda.l.3.§.ait prætor.ff.de neg.gest.l.3.C.de nox.act.no.in l.quicquid astringendæ.ff.de verb.obl. idem.

PRO. statuta disponentia aliquid præter ius commune, in dubio interpretari debent:vt quantum fieri possit,non lędāt ius commune.l.si serui vestri.C.de noxal. idem.

PRO. statuta & consuetudines contra ecclesiasticam libertatem irritantur.in auth.cassa.C.de sacros.eccl. idem.

Statuto ita stante,ꝙ extantibus masculis filiæ non succedāt si aliquis accepit emphyteusim pro se & filiis mascu. & fœminis,tunc fœminæ non admittuntur cum masculis,sed in defectum masculorum tandem admittuntur comm.dicit in §.emphyteusis.q.32.vers.vlt. P.Fich.ex Claro.

Statutum puniens delinquentem pro aliquo crimine,non comprehendit subditum delinquentem extra territorium:& sic talis delinquens non potest in loco statuti puniri , vigore ipsius statuti,pro crimine alibi commisso.est com.opi.sec.Hippol.in l.fi.ff.de iurisd.om.iud. M.Chærian.

Statutum,ꝙ vnus pro alio teneatur & puniatur,est validū. est com.opi.sec.dec.c.cognoscētes.ver.& ex his.de consti.sed intelligitur,quo ad pœnam pecuniariam:secùs quo ad corporalem,vt ibidem per eum. idem.

Statutum loquens de intestato,non comprehendit intestabilem.est com.opi.sec.Alex.consil.211.viso themate.vers.secundò respondeo.volu.7.Et sic nota, ꝙ statutum loquens de non faciente actum,non comprehendit eum qui faciendi potentiam non habet.licet contrarium teneat Polyt.in suo trac. subst. idem.

Statutum quod est contra ius commune , loquens in casu verò, non habet locum in casu ficto.est com. opi.sec.Alex.in cons.189.viso statuto.vol.7.

Statutum debet potius censeri superfluum,quàm ꝙquis indebitè damnum patiatur, gl.est com.approb.in l.fi.C. de iure delib.sec.dec.in cons.37.in causa rigorosæ.vol. 1. idem.

Statutum excludens matrem ab hæreditate filij ab intestato decedentis,habet etiam locum in pupillo decedente intestabili.est magis com.opi.cum Bar.secundum Barbat.in consil.67.li.3.refert dec.in cons.563.duo dubia,circa prin. vol.3. Sed quia articulus est dubitatissimus propter authoritates docto.tenentium oppositum,distinguit.Aut pupillus est sine patre,ita ꝙ nullo modo potest decedere testatus:& tunc procedat opinio contraria ꝙ mater non excludatur aut pupillus habet patrem,qui potest ei facere testamentum,vt insti.de pupil. in prin.& tunc procedat opinio com.s.relata.Et ibid. subiungit deci.ꝙ in casu dicti statuti mater non solùm per agnatos masculos, sed etiam per agnatas fœminas excluditur, veluti per amitam,& ita concludit in fi.d.consilij:licet videatur rigorosum. idem.

Statutum in obseruantiam non receptum,nec vtentium moribus approbatum,nullius est vigoris. est comm.opi.sec.Alec. cons.6.viso themate.vol.1. idem.

Statutum siue in rem , siue in personam loquatur , non extenditur ad bona sita extra territorium statuentium.est magis com.opi.sec.Alex.cons. 16.viso titulo.vol. 1.

Statutum disponens de effectu probationum , etiam circa decisoria,non ligat nisi. subditos,ratione contractus , vel alia ratione.est com.opi.sec.Alex.in consil. 138.opportunè.vers. præterea.est com.vol. 1. idem.

Statutum ꝙ quis audiri non debeat,ipso iure repellit agentem & processum prorsus annullat,dato ꝙ à patre non opponatur.crebrior est opinio,teste dec.cons.275.in causa quæ Lucæ.vers.sed prædictis.vol.2. idem.

Statutum,ꝙ filia dotata non succedat,velut odiosum ad bona sita extra territorium statuentium nō porrigitur.Crebrior est opinio teste dec.cons.276.proponitur.vol.2. idem.

Statutum excludens fœminas & cognatos , propter agnatos,dicitur odiosum,& ideò strictè interpretandum.est com. opi.teste dec.in cons. 13.vers.& quod statutum.vol.1. idē.

In respicientibus formam , & solennitatem actus qui geritur,inspicienda sunt & seruanda statuta illius loci,in quo talis actus celebratur.Est indubitata & com.opi.sec.ias.in consiliorum 48.in casu consultationis.vol. 1. idem Chærian.

Statutum disponens , ꝙ qui non petierit creditum suum à debitore intra tale tempus,vt puta intra decennium,amplius non possit,valet & tenet secundum Bart.in l.sequitur.§.si viā. nu.4.ff.de vsuca.& in l.cum notissimi.in prin.C.de præscr.30. vel 40.an.in l.ambitiosa.nu. 14.ff. de decretis ab ordi.facien. in l.legaui.ff.de liberatio.leg.in l.cum mulier.ff.so.ma.& in l. nemo potest.nu.22.de leg. 1.vbi concludit in fortioribus terminis,quod in tantum verum est de validitate præfati statuti, ꝙ non potest pacto renuntiari,vt potè, quia est introductum in fauorem publicum,& in odium negligentis, & istam Bart. sententiam sequitur ias.in prin.inst.de actio.nu. 100.in contrariam verò partem inclinauit ipsemet Bar. reuocando sententiam,iudiciumq; in repetit.l.omnes populi.nu.24.ff.de iustit. & iure , ꝙ dictum statutum non valeat tanquam nutritiuum peccati,cui opinioni inhæret.imo. in d.§. si viam. vbi concludit veriorem esse opinionem Bar.in d.l.omnes populi,& idem imo.asserit eam esse communem,cons. 16.nu. 1.& in cons.46. nu.5.nu.2.affl.in consti.Neap.lib.3.rub.31.n.4.Bert.cons.84.nu.5.vol.2.Crotus in d.l.nemo potest.& ibi Ripa nu. 116.Alc. in l. quinque pedum.C.finium reg.Th.Ferrar.post alios quamplures congestos ibi per eum in cautela 38.nu.2.Fran. Balbus in tract.de præscr.in 2.part.prin.q.13.& seq.Gomes.in prin.inst. de actio.nu.67.Gozad.cons.56.n.13. & nouissimè Ant. Gallesius in tract.de formulis Cameralis obligat super formula non me.obliga.3.q.nu. 11.licet dicat ibi prædictum statutum non seruari in vrbe Roma.& sic ex allegatis mihi sequendam fore constitui opi.cōem,pro qua sententia est textus in c.si virgo. vers.si autem sciuerit.30.4.q.2.& in c.fi.cum similibus de præscriptio.& dato ꝙ præcitatum statutū valeret, nihilominus debeat interpretari,quando adesset bona fides in præscribente, quia existens in mala fide non præscribit, & sic dictum statutum permitteret expresè prescriptionem cum mala fide,vtique non valeret sec.Io. Andr.Bart.Bald.Anch.imol.& Anto. de But.in locis citatis à Fran.in c.possessor.de reg.iur.in 6.nu. 9.vbi refert Imo. dicētem hanc opinionem esse communem, licet Bart.in d.§.si viam,aliud voluerit,& malè sec.imol.ibi relatum,à Franco.& Alex.consil.99.nu.9. & latè s. deduximus. F.Viuius.

Statutariæ præscriptioni,& sic inductæ à statuto debitor renunciare non potest in merum odium creditoris negligentis petere debitum per ea.quæ ponunt Bart.& alij doct.maximeque ias.& Crotus in l.nemo potest.ff.de leg. 1.& alij, quos citat Parisius cons.92.nu.6.vol.3.& istam opinionem Bart.attestatur esse communem Bald.in tract.de prescr.in 6.parte prin. q.5.Paul.de cast.in l.sequitur.§.si viam. ff. de vsucap.& Parisi. in rub. de præscrip.nu. 32.post alios in dictis locis congestos per eos. In contrariam verò opinionem inclinauit Dy. Bald. Florian.imo.Io. And.Ant.de But.& alij doct.citati à ias. in d. l. nemo potest,n.83.& à fel.in rub.de præscrip.& à paris.in præcitato cons.92.nu.43.vol.3.vbi citat Fabia.& moder.attestantes hanc sententiam communem.Sed tamen in tam diuersis, iuris nostri interpretū sententiis quid ꝯcludendum ego, casu eueniente,indubitanter tam in consulendo,quàm in iudicando semper amplecterer primam opi.Bar.tanquam veriorem, communiorem & frequentiorem.Hæc tamen opinio Bart.ita retenta procederet,quando quis renuntiaret præscriptioni statuariæ decurrere. Præscriptioni verò iam decursæ vtiq; renuntiare quilibet potest,vt per Bartolum &alios in d.l.nemo potest,& maximè per Crotum,n.113.in 6.Fallentia, & ponit Rom.cons.201.nu.5.quia ad ius semel renuntiatum iura redire non patiuntur.l.quæritur.§.si venditor.ff.de ædi. edict. ponit paris,cons.69.n.20.vol.3. F.Viuius.

Statutum imponens nouam pœnam in dubio propter impositionē huiusmodi pœnæ videtur proculdubio recessum, præcipueque in dubio à pœna iuris communis,statutique tātùm pœna attenditur.vt per Bald.in l.data opera.C.qui accusa.& in l.2.cir.fi.C.de rebus creditis.& in l.qui sepulchra,propè fin.de sepulch. violat.vbi Sali. cum aliis latè congestis per mars.in pract.cri.in §.queritur,nu.5.& seq.Hoc idem tenet,& ita totus mundus , & practica obseruat, vt asseuerant omnes doct.passim.& in c.de causis.de of.deleg.presertim dec.ibi.nume.86.& Alber.in trac. statu.in 8.q primæ partis,licet abb.in d.c.de causis asseueret contrarium,quem nonnihil taxant moder.inibi, & ista opinio videtur magis communis teste mars. in pract.crim.in §.quæritur nu.5.& 6. idem.

Statutum vnum si pro maleficio imponeret pœnam mille librarum,aliud verò statutum pro eodē maleficio imponeret pœnam quingentarum librarum tantùm,per hoc non censetur correctum aliud statutum imponens mille librarum pœnam sec. Bart. eleganter in l.3.§.cum titio.ff. de adimen. lega. quem sequitur Alex.in l.1.C.de bo.pos.cōtra tab. Aret.cons. 27.Cornæ.cons.172.lib.4.dec.in l.1.vers.vlt.non obstat.ff.de officio eius.& in l.1.C. de bon.poss. contra tab. vbi ait ꝙ hoc procedit,licet verba sint geminata,quia adhuc per ea non inducitur correctio,ꝙ etiam voluit idem Dec.ꝯs.281.in fi. allegās Alex.ꝯs.130.lib.4. Sed contrarium,& malè videtur velle idem deci.cons.2.& ꝙ per dictionem taxatiuam non inducatur correctio iuris,voluit Rom.cons.87.ias.in d.l.1.C. de bo. poss.contra tab. Veruntamen contra istam partem arguit idē ias.in d.l.1.ff.de offi.eius,cui.& in l.vni.ff.si quis ius dicen.non obtempe.& in l.si constante.ff.sol.mat.vers.4.adde, vbi ait,ꝙ imò induci debet correctio iuris,ex quo aliàs dispositio taxatiua nihil operaretur,quia sumitur argumētum à ꝯtrario sensu, etiam ad correctionem iuris communis , quando aliàs in sensu directo nihil operaretur,tandē audacter fatetur ipse ias. ꝙ in pract.difficile esset obtinere contra Bart. ex quo non habemus contradicentem,& sic ista Bar. opinio est communis, vt per doct.supra citatos. idem.

Statutum vltimum debet distingui, & interpretari ij. statutum antecedens,quum vnum statutum declaretur per aliud. l.non est nouum.ff.de legib.l.si seruus plurium §.fi.ff. de leg.j. Bart.in l.1.§.paruis.ff.ꝙ vi,aut clam.Paris.cons.54.nu.12.vol. 2.nec præsumitur correctio antecedentis statuti,quando non constat de mente statuentium voluisse corrigere antecedens statutum,sec.Io.de imol.in l.si verò.§.de viro.ff.so.ma. quem sequitur Alex.cons.107.nu.6 volu.5.& ias.post gl.communiter approbatum,& alios doct.in l.sciendum.ff. qui satisd. cog. vbi ias.nu.4.qui dicunt,ꝙ quando non constat de mente condentis legem nouam, ꝙ voluerit corrigere legem antiquam, ꝙ lex noua tunc etiam generaliter loquens distingui,& intelligi debet per iura antiqua , allegant iura de quibus ibi per eos.Hinc paris.cons.44.nu.9.cum tribus seq.in terminis statuti Bononiensis sub rub.de præcep.facien.&c.ne illud contrarietur statuto,sub rubr. de causa reductio. laudi ad arbitrium, &c.Dixit alternatiuam,vel in statutis resolui in copulatiuam ne vnum statutum contrarietur alteri,prædictis accedunt aurea dicta per Bart.in extraua.ad reprimen.in vers.non obstantibus.vbi dicit,ꝙ si statutum præcedens,& subsequens essent omninò contraria per secundum tollitur primum,si verò alia limitatione.vel distinctione adiuuari,& concordari possunt, nunquam primum statutum tollitur per secundum. idem.

Statutum alicuius ciuitatis disponens , ꝙ nemo debeat ad collegium ipsius admitti nisi sit natus ibi, vel nisi sit ciuis originarius,non habet locum quotiescunque quis natus esset alibi,& sic extra dictam ciuitatem transeundo,vel casu,potest enim tunc ille esse de collegio etiam ꝙ sit natus in alio loco,& ciuitate per transitum,vt per Io.de plate in l filios.C.ad municipa.tm̄ huiusmodi opinionem non ausus est firmare. Bar.ibi. Sed casu eueniente semper consulerem,& iudicarem pro opinione Ioan. de Plate. tanquam in iure verissima , quia originarius non dicitur quis loci,in quo natus est casu,& transeundo,vt per canonistas omnes in c.Rodulphus,de rescrip.& ita se habet communis opinio,de qua testantur moder.ibi,& Boeri.deci. 13 nu. 52. comprobatur alia ratione ista sententia Io. de plate.Nam per hanc natiuitatem filius in ciuitate,vbi verè natus fuit onerib.non obligatur,cùm ibi parens fuerit ad tempus, lege prima. vbi Bart. ff. de capti. & postliminio reuers. quem sequitur abb.& fel.in d.c. Rodulphus. & istam opinionem ait esse communem August.de cri.in l.huiusmodi.§.legatum.ff. de lega. 1. Ripa in tract.de peste. in 2.parte.versic. 18. F.Viuius.

Quando duo per modum regulæ æquiparatam sunt à iure statutum loquens in vno ex æquiparatis habet locum,& in alio secundum gl. communiter approbatam in l. si quis seruo. in prin.C.de furt.& tradit Soci.in l. 1.ff.de leg. 1.& Aug.Bero. in q.sua 105.n.5. vbi arguit de literis Cambij ad scriptum priuatum , dicens statutum fori mercatorum ciuitatis Bononiæ loquens de literis Cambij habet locum in scriptis priuatis vti per regulam æquiparatis. idem.

Statutum iubens libris campsorum, seu mercatorum adhiberi plenam fidem valet,& tenet, quasi tunc publica authoritate nitatur,secundum Io.And.in add.spec.in tit.de istru.æditio.§.nunc dicendum.Bal.& Ang.in l.quædam. §. nummularios.ff.de eden.inn.in c.cum.P.tabellio.si.fide instru. eundem Bal.in l.cunctos populos.C.de sum.trin.Anch.in c.canonum. ext.de consti.Benue.Stracca in tract.de mercatore in tit.quo modo in causa mercatoris procedendum sit.nu.31.cum aliis abundè congestis per crauetam in tract.de antiq.temporum, in 1.par.nu.27.vbi ait huic conclusioni neminem ex scribentibus aduersari , & ista communis sententia probatur in cap. cùm dilectus,de fide instr.vt latè moder.in l.admonendi.ff.de iureiur.& in c.2.de fide instr. Ampliatur hoc statutum extendere vires suas extra territorium statuētium,& liber, seu scriptura mercatoris sic roborata à statuto vbiq; probat, licet in iudicio, in quo producitur nō adsit huiusmodi statutum, sec. Io.And.in d.§.nūc dicendum Bart.& doct.in l.1.in 7.q.prin. C.de sum.tri.& fide catho.Bald.in l.exemplo.C.de prob.& in l.si nō speciali.n.4.per illum text. C.de testa.Ant.de But.cæterosque canonist.in d.c.2.de fid.instr. Roch.curtium in repeti. c.fi.nu.46.de consuet.dec.in c.1.de probatio.Benuenu.Stracca in d.tract. de mercatore, in titulo quomodo in causa mercatoris procedendum sit,num.31.& ias.in l.si arrogator.ff.de adopt. vbi asserit , huic ampliationi nunquam inuenisse contradicentem.& Crauet.in trac.de antiq.temp.1.par.nu 9.attestatur istam esse com.opin. & ratio istius communis videtur ista,quoniam circa scripturæ fidem inspicitur locus. vbi celebrata est vbicunque postmodum producatur.vt voluit Bald. cons.79.libr.3.per text.in l.si fundus.ff.de euict. Guid.pap.q. 262.& Ias.in l.ius autem ciuile.ff.de iust.& iur.Limitatur primùm præmissum statutum nō procedere si esset indiscretum videlicet quòd omni scripturæ mercatoris pro se crederetur, quia tunc careret ratione, imò esset pronum ad falsum committendum,vt per Bald.in l.vnic.nu.13.C.de confes.cuius dictum reputat singulare,& sequitur Panor.in c.bonæ. el 2.circa fi.extr.de postul.prælat.Ias.in repeti.d.l.admonendi. num. 102.vbi omnes Moder.hoc idem tenent Mars.sing.458.circ. med.liber mercatoris & Benuenu.Stracca in præcitato tract. de mercatore,titul.quomodo in causa mercatoris procedendum sit,nu.37.& seq. dictumque statutum ꝙ libris mercatorum detur plena fides , interpretatur secundo loco in pertinentibus ad mercationem,& eorum officium, non autem in aliis,prout tradit Rom.cons.204.post Ioan.Andr.in d §.nunc dicendum.in addit.magis. Aret.cons.53.& cons.44. Alex.Ias. in d.l.admonendi. idem Ias.in l.age.nu.4. C.de transact. Deci. in c.possessionem.nu.13.de proba.& cons.30.Crauet cons.3. nu.15. Rimin.cons.35.nu.12.& cons.279.nu.1. cons.297.& 301.nu.3 Mars.in repeti.rub.ff.de fideiuss.nu.109.& in repetit.l.fin.nu.168.ff.de iurisdictio.omn.iudic.& Benue.Stracca in allegato tractat.de mercatore, in titulo,quomodo procedendum sit in causa mercatorum,numero quadragesimo. licet idem Deci.titubanter, & parum sibi constans contrarium teneat in d.l.age. numero quinto. quem taxat Alciatus ibi & primam opinionem dicit esse communem, puta si sit mercator pannorum , & in libro sit scriptum aliquid de mercatura pannorum , secùs si scriberet de aliquo deposito , vel mutuo quod non esset de arte sua.argumen.l.tertiæ.§.eodem modo. ff.naut.caupo.stabul. Idem videamus in alio simili statuto disponente, quòd potestas teneatur pro sua familia , quod quidem statutum restringitur ad ea , quæ pertinent ad officium, puta si familia delinqueret in officio,non si extra causam officij,secundum Rom.cons.11. & cons.25. Crauet.in d.cons.3. & Alciat.in dicta l.age.post Angel.in l. 1.C.si rector prouinc.

Tertio

Universidad de Deusto Biblioteca

Tertiò limitatur præfatum statutum ꝙ credatur libris mercatorũ, vt intelligatur procedere, nisi talis mercator sit infamis vel alius incurrerit infamiam, ita voluit Bald. in d. l. cunctos populos. quem refert & sequitur ias. in §. sed iste inst. de actio. & in repe. d. l. admonendi. nu. 102. & Stracca in d. tract. de mercatore in tit. quomodo in causa mercatorum procedendum sit, nu. 39. Limitatur quartò mentionatum statutum intelligendum, ac interpretandum esse quatenus liber mercatoris conscriptus sit in territorio statuentium, & non alibi, vnde si Aquilanus Romæ commorans, & ibi in libro suo annotaret se soluisse centum quæ Martino Aquilano debebat, seu soluere tenebatur, tunc virtute prædicti statuti non probaretur solutio, vt voluit Seue. in d. l. omnes populi. nu. 164. post Baldũ in c. cùm dilectus. extr. de fide instr. & ias. in d. l. cunctos populos. Sed contra istam limitationem complura scribit, & refert prætermissaque auctoritate Bald. Cornæus cons. 319. circa primum, in vltima dubitatione, volumine tertio, vbi dictam quæstionem insolutam reliquit. idem.

Statutum disponens, ꝙ causæ vertentes inter affines debeãt compromitti non habet locum, nec procedit si causa vertatur inter quondam socerum, & generum, quoniam est dissoluta affinitas propter mortem alterius coniugum, sec. Bar. Bal. Ange. in l. cui eorum. §. affinitatis. ff. de postul. hoc idem firmat, ac tenet idem Bald. in l. fi. C. de verb. sig. & in l. rei iudicatæ. ff. so. ma. & Sali. Paul. castr. & Alex. ibi. & ias. in l. tantum ff. de re iu, vbi Alex. audacter asseuerat hanc esse communem opi. num. 27. & Crotus in tract. de testibus. in 2. q. 6. quæstionis prin. Sali. verò præcipitanter videtur tenere contrariam in d. l. fi. cuius fundamentis optimè respondet Alex. in præcitata. l. non tantum. & consil. 207. volu. 7. vbi consuluit pro dicta communi. idem.

Sub statuto disponente coniunctos, & affines teneri ad cõpromittendum non comprehenditur nouerca & priuignus, nec in aliquo pacto habet beneficium istius statuti, vt alter alterum possit ad compromittendum compellere, sec. Bal. in l. affinitatis. C. communia de success. & Alex. cons. 207. circa fi. vol. 7. vbi asseuerat hanc esse communem opi. om. doc. & moder. apostillantes Alex. inibi, & in tract. de compromissis. idẽ,

Statutum disponens ꝙ monasterium, vel religionem ingredientes patri, vel matri succedere non possint valet tenet sec. Bart. in l. fi. C. de pactis, secus autem esset si dictum statutum vteretur verbo futuri temporis, veluti, si ingressa fuerit, &c. Tunc enim secundum eundem Bart. valeret statutum, sed docto. omnes vnanimiter tenent hoc statutum indistinctè non valere, præcipueq; Ang. imol. Rom. Alex. & ias. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obl. & idem ias. cum aliis latè ibi congestis per eum in d. l. fi. vbi hoc idem tenet dec. Claud. Aquẽ. Riminal. aliique moder. Soci. in l. fi. ff. de his, quæ pœnæ nomine. & ista est vera, indubitata, & com. opi. contra Bart. vt asserit Alex. cons. 139. viso themate. vol. 2. dec. in c. in præsentia. extra de probat. nu. 197. Io. Baptist. Caste. in add. ad Matth. est in sing. 145. nota dictum, &c. Ruynus cons. 205. nu. 2. vol. 1. Bolog. in d. l. fi. nu. 105. & Mantua. ibi. nu. 78. cum seq. & idẽ dec. in c. ecclesia S. Mariæ, nu. 188. de const. Item nec valet statutum præcipiens ꝙ qui non petierit creditum suum intra tale tempus, puta intrà decennium, amplius petere non possit sec. Bart. in l. omnes populi. in 3. q. prin. ff. de iustitia & iure, & alios quamplures congestos per Th. Ferrar. in caute. 38. nu. 1. vbi asseuerat hanc esse communem opi. & nouissimè Anto. Gallesius in tracta. de formulis Cameralis obligationis super formu. Camera. oblig. 3. q. nu. 11. quamuis ibi dicta istud statutum non seruari in vrbe Roma, & de hac communi diximus suprà in vers. statutum disponens, quod qui non petierit creditum suum à debitore, &c. idem.

Statutum excludens filias à successione patris, præcipiensque eas dotari arbitrio propinquorum, tunc non possent propinqui minùs legitima arbitrari secundum communem opi. om. doct. quam allegat Gram. in decis. 101. nu. 20. & quamuis propinqui in casu præallegato minùs legitima arbitrari nequeant, nihilominus poterunt arbitrari in plus, quando legitima non sufficeret sec. Sali. & fulg. in auth. res, quæ. in 2. not. C. communia de leg. Alex. cons. 69. vol. j. dicentem ꝙ ita consuluit Ang. cons. incip. D. Gregorius Pagoni. &c. quia secundum eum legitima est pars minuscula. l. si quis plures filios. C. de inof. test. & Bald. cons. exordiente: Antonius plures filios, vtpotè, qa bonus vir non debeat arbitrari, ꝙ legitima filiæ sit auferenda, quæ censetur æs alienum, & debita iure naturali. l. Papinianus. §. si quis impubes. de inof. testa. & succedit in locum alimentorum & legitimæ, per not. per Cyn. in l. sancimus. C. de sec. nup. & idem per easdem rationes tenet Alex. cons. 7. volu. 2. cons. 83. vol. 4. Istam opinionem approbare videtur Soci. in l. hæredes mei. §. cum ita ad trebel. dicens, ꝙ istam sententiam tenet, & firmat Sali. in disputatione inchoãte statuto cauetur, &c. Bal. cons. incipiente, Materia diuiditur, & cons. exordiente statutum tria capita, subdensque ibi, ꝙ secundum hanc opinionem sæpius moder. Perusini cõsuluerunt habentes istam opinionem pro canonizata, & ꝙ aliàs fuit iudicatum in ardua causa in ciuitate Florentiæ, in qua vtrinque erant consilia doctorum totius Italiæ, & dictam sententiam tenet etiam, sequiturque corn. cons. 197. vol. 1. cons. 91. 107. 162. vol. 2. & consil. 111. cons. 115. vol. 3. & cons. 1. cons. 258. vol. 4. curt. consil. 27. 38. & seq. & 78. & si quis opponeret præfatæ communi conclusioni hoc fundamento, videlicet ꝙ regulariter substantia contractus in alterius ex contrahentibus, voluntatem conferri non potest. l. quòd sæpe. §. 1. ff. de contrah. empt. respondebo breuiter quòd dotis substantia potest. l. cum post. §. gener. ff. de iure dot. & non solum per verba resonantia arbitrium boni viri, vt promitto dotem arbitrio meo. & quam estimauero, seu arbitratus fuero. l. sic. ff. de leg. 1. sed etiam per verba liberam voluntatem importantia, vt promitto dotem, quam voluero. l. fideicommissa, §. quanquam. ff. de le. 3. Idcirco semper videtur boni viri arbitrium, stipulationi in insertum esse. l. 3. C. de dot promis. vbi omnes not. & in l. 1. ff. solut. matri. idem.

Statuti rubrica disponens, vel prohibens, ꝙ filia dotata nõ succedat in bonis ascendentium, nigrum verò prædictæ rubricæ, seu statuti non disponens, nisi de bonis matris, vel aliquo nullum verbum addendo, ac faciendo de bonis paternis, hoc casu filia non potest succedere in bonis paternis, secundum Paulum de cast. cons. 83. vol. 2. præsens casus modicam ratio allegatæ doctrinæ videtur ista, quia rubrica generalis habens rubricam perfectam non restringitur per nigrum, vt dicunt moderni in d. l. 1. ff. si cert. peta. Imò dic fortius, quòd prædicta rubrica generaliter nigro potest allegari ad decisionem causarum, & pro textu, & l. secundum Bartolum. in d. l. 1. quod intelligunt omnes scriben. ibi communiter, quando rubrica habet orationem perfectam, vt supra docuimus, & tenet etiam Alex. cons. 13. in prin vol. 3. cons. 180. maturè digestis. vol. 2. Corn. cons. 67. planè quidem. libro 1. & cons. 104. cod. volu. & cons. 182. in hac consultatione, vol. 2. quam quidem communem vltra alios iam congestos sequuntur, & attestantur Alex. & dec. in 2. lec. in d. l. 1. & omnes moder. corroborãt similiter dictam doctrinam Paul. de cast. per decisionem Petri Gerar. in singu. 7. ꝙ si statutum disponat, vt filia fœmina non succedat, debet intelligi in bonis dotantis. & per ias. in l. quoniam nouella. C. de inof testa. licet de eo, ad quem ius dotandi spectat nigrum nihil dicat. in contrariam verò partem inclinauit per septem fundamenta iaso. in d. l. 1. quibus omnibus respondet Dec. Niger. & Mantua. ibi, & quam optimè respondebat resi dendo cum doctrina Paul. cast. fortissimis, & nouis fundamentis, quæ omitto breuitati studendo. Raynaldus Rodulphus Perusinus singularis præceptor meus Iurisconsultorum eloquentissimus, & acutissimus hac tempestate dum eum perusij superioribus annis publicè audiebam, & cum dicta doctrina Paul. de cast. transeunt, omnes doc. communiter in locis mentionatis. Corroboratur vlterius præfata opinio Paul. de castr. ꝙ per extensionem ex mente statuentium collectam comprehẽditur successio patris, quoniam inficiari nequit aliquo modo, ꝙ si statuentes fuissent interrogati de successione patris ꝙ idem aquæ disposuissent, sed omiserunt tanquam clarum, vt potè quia maior erat dubitatio de successione matris, quum bona non discedant à familia agnatorum, & ista est com. opi. vt per Soci. cons. 128. Alex. cons. 23. & 122. vol. 3. & Alc. in d. l. j. & mihi videtur esse probabilem, iuri consonam, & æquam sententiam quia hoc statutum est fauorabile sec. Bald. in l. maximum vitium. C. de lib. præt. idem.

Statutum excludens fœminas propter masculos est principaliter fauorabile, vt per Bald. in l. maximum vitium. C. de lib. præter. & per Alex. cons 89. & cons. 132. vol. 6. & consil. 141. vol. 7. quia pro conseruatione agnationis, & familiarum, est introductum, vt volunt Bald. & ceteri in d. l. maximum vitium, & alios quamplures eiusdem sententiæ relatos per curtium iu. cons. 87. n. 5. vbi asserit hanc esse communem opinionem, Soci. iunior. verò consilio 1. num. 46. & 108. lib. 1. circa istam materiam refert quatuor opiniones, & denique secundam opinionem, videlicet ꝙ dictum statutum sit odiosum asseuerat esse magis communem, sed quid concludendum in tam variis iuris nostri interpretum sententiis? Ego pro nunc inhæreo primæ opinioni, hac potissimum rõe omissis aliis, quia huiusmodi statutũ in totũ legitimã tollere non põt, sed deminuere, ex quo leg

quo legitimam reduxit ad dotem datam, vel promissam, quæ dicitur esse loco legitimæ, vt tenent Bald. & Sali. in 2. not. per illum tex. in l. quoniam nouella. C. de inof. test. Ampliatur primum hoc statũ disponens, ꝙ filius masculus excludere possit fœminam, vt procedat etiam in nepote ex filio, qui quidem potest dictam fœminam excludere, sec. Bal. Alex & alios docto. in l. venia. C. de in ius voc. Anch. in canone. statuta, de constitu. Ruyn. cons. 141. nu. 3. vol. 2. & cons. 58. nu. 5. post alios ibi per eum congestos. volu. 5. quoniam appellatione filij nepos comprehenditur. l. liberorum, vbi Bar. ff. de verb. sig. & moder. in d. l. venia. Roma. cons. 129. Rochus de curte in repetit. c. fi. de consue. Goza. cons. 90. mars. cons. 85. nu. 14. & latius in sing. 303. filiorum appellatione, & ias. in l. de quibus. nu. 16. ff. de legib. vbi attestatur hanc est communem opinionem. & Soci. nepos. cons. 144. nu. 83. lib. 3. post dec. in l. 2. C. de in ius vocan. Comprobatur etiam ista communis, quia cõsuetudo extenditur: quando casus, ad quem fit extẽsio comprehenditur sub casu expresso saltem ex lata vocabuli significatione: nã ad talem casum extenditur consuetudo etiam contra ius, aut à iure exorbitãs. l. filium habeo. ff. ad Maced. Comprobatur item ista cõclusio, quoniam nepos in casu nr̃o locum patris tenet: sec. Pau. cast. cons. 154. præsens casus. & Frãn. de Are. cons. 64. subrogatum etenim sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. l. 1. §. hæc actio, vbi Bart. ff. si quis test. liber esse iussus fuerit, & persona subrogata vtitur eisdem priuilegiis, quibus ille cuius loco subrogatur. l. decernimus, & ibi per Bart. C. de aquæ ductibus. libr. 11. & l. comperimus. vbi etiam Bart. C. de proximis sacror. scri. li. 12. Amplia secũdò præfatum statutum, vt non solum habeat locum in laicis, verum etiam in clericis, qui absque dubio possunt gaudere beneficio dicti statuti contra fœminas, secundũ Sand. in c. ecclesiæ S. Mariæ. vers. septimo quæro, &c. de const. Bald. in l. cunctos populos, in 2. lect. vers. sed his vlterius quæritur. & cons. 30. vol. 1. abb. in c. constitutus. de in integ. rest. in 5. no. Lapus in alleg. 100. & seq. Barb. cons. 54. in fi. Soc. iu. consil. 10. nu. 23. vol. j. & alios quamplures relatos per Io. Baptist. castellionem in addi. ad Roma. in sing. 441. habeo casum in facto, vbi attestatur hanc esse communem opi. quoniam statutum inter laicos, est obseruandum etiam inter clericos, quando statutum iniecit vinculum ante clericatum c. restitutus. de in integr. restit. & no. canonistæ in d. c. ecclesiæ S. Mariæ: contrariam sequutus est Soci. iu. in d. cons. 1. nu. 93. vol. vbi dixit hanc opi. esse veriorem, tamen quicquid ipse Soc. suadeat ob hoc in iudicando, & consulendo, semper sequeter communem, quia iudicare contra communem esse contra stimulum calcitrare, vt per Crauet. cons. 91. n. 11. Ampliatur tertiò istud statutum excludens fœminas propter masculos, ꝙ excludat etiam legitimatos per subsequens matrimonium, sec. Ancha. cons. 242. & tenore. & dec. cons. 155. & diligenter pro tenui. Amplia quartò dictum statutum excludens fœminas extantib. masculis ligare etiam fœminas ingredientes religionem, & sic operatur contra fœminas professas religionem, seu moniales, vt per Io. And. in reg. sine culpa. de reg. iur. in 6. mercurialibus. Pau. cast. cons. 339. primum dubium de quo queritur. Roma. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. ob. Ab. & alios in c. quod clericis de fo. comp. Ab. & fel. in d. ca. ecclesia S. Mariæ & Rip. in suis respon. in titu. de longa. consuetudine c. 6. nu. 11. vbi audacter attestatur hanc esse com. opi. & Soci. nepos cons. 25. nu. 11. vol. 3. nonnulli verò doct. & male fuerunt in contraria sententia, quos refert Ruyn. consil. 200. nu. lib. 2. & Laurentius Syluanus consil. 49. nu. 4. Amplia quintò hoc statutum, ꝙ fœminæ excludantur propter masculos extendi, etiam ad Iudęos, vt voluit Ana. in c. Iudęi, el 2. de iudęis & fel. ibi. & nouissimè Marquardus de Susannis, in tract. de iudæis, & infidelibus in 2. part. c. 2. nu. 4. & seq. post alios ibi relatos per eum, vbi audacter asseuerat hanc com. opi. Amplia sexto loco dictum statutum, ꝙ stantibus filiis masculis fœmina excludatur, habet locum & procedit etiam stante vno. secun. Bal. in l. 1. C. de cond. inser. per illum tex. quem refert, & sequitur dec. in c. prudentiam §. adiicimus. n. 8. ff. de of. deleg. prealle legatumque statutum ꝙ fœmina excludatur superstitib. masculis. Amplia septimò, vt procedat, vt tam filia, quàm venientes ex persona eius à successione repellantur, vt per Bar. in l. 2. §. videndum. in fi. ff. ad Tert. & in d. l. liberorum per l. illam. C. de collatio. Ruynum. cons. 120. nu. 2. vol. 1. & cons. 151. nu. 6. vol. 2. cum aliis congestis per dec. cons. 656. iuridicam, Laurẽtium Syluanum cons. 1. nu. 65. & Ruynum cons. 8. nu. 9. vol. 3. ista est vera & indubitata conclusio. Amplia vlterius, ꝙ sub huiusmodi statuto exclusiuo fœminarum comprehenditur non solùm filius legitimus & naturalis, sed etiam arrogatus in filium ab auo materno, quia per omnia similis est filio vero, legitimo, & naturali tam ratione patriæ potestatis, quàm quo ad effectum suitatis, ac etiam respectu successionis ab intestato, vt §. sed hodie ex nostra. inst. de adop. §. pe. inst. de hær. quæ ab inte. iuncta l. cum in adoptiuis. circ. fi. C. de adop. & l. si te parens, & ibi Bart. C. de suis & leg. imò dic, ꝙ arrogatus filii appellatione continetur l. filij appellatione. l. iusta, & d. l. liberorum. ff. de ver. sig. ergo secuta arrogatione cum in eo concurrant vinculum ciuile & naturale. d. §. sed hodie. filius legitim⁹ & naturalis dicetur, & eadem ratione, quia filius legitimus & naturalis fœminam excludit, eadem & ipse arrogatus excludere videtur. Ampliatur, seu interpretatur nono dictum statutũ excludens fœminas propter masculos, quod est de iure licitũ sec. communem opi. Do. citatam, & relatam per Alber. Brun. in tractatu de statutis excluden. fœminas. Fallit primo loco istud statutum excludens fœminas propter masculos non habere locum extra territorium statuentium, & sic non propagetur, nec extendit radices, & vires suas, quo ad bona existentia extra territorium statuentium, sec. Bar. in l. cunctos populos. q. 6. C. de sum. tri. Alex. cons. 127. consideratis verbis instrum. vol. 1. vbi latissimè respondet omnibus ferè rationibus Sali. contrarium asseuerantis in l. cunctos populos. C. de sum. trin. & fide cath. & ista videtur com. opi. vt testatur allegato cons. & Ruyn. cons. 48. n. j. circ. med. vol. 3. vbi ait ab ista sñia communi nõ esse recedendum, & Rol. à Valle post alios relatos p eum in trac. de lucro dotis, in q. 20. n. 14. Interpretatur, & limitatur secundò dictum statutũ excludens filium à successione patris, ꝙ ipso mediante non excluditur ad inualidandum testamentum inter liberos ꝯditum, & sic filia simpliciter à statuto exclusa, si in testamẽto patris fuerit præterita, põt illud rũpere, si pater extraneos vel filios instituerit, quia in hoc filia extranea psona nõ reputetur, sec. Corn. in l. hac ꝯsultissima. §. ex imperfecto. ver. pdicta faciũt. Cum. cons. 119. cir. fi. cũ aliis relatis p Boe. dec. 241. n. 9. vbi ait, hanc esse com. opi. & Boer. post alios relatos p eũ ĩ repeti. c. Rainutius. n. 234. cũ aliis seq. de test. vbi ad vtrãq; partẽ doctè, sublimiter, ac latè hãc quæstionẽ disputat. Ratio dictæ com. opi. videt ista, qa pater tenetur necessariò vocare filiã in suo testõ, vel ei⁹ filios, vt decidũt Bar. ias. ceteriq; doct. cõiter in l. stipulatio modo ꝯcepta. ff. de ver. ob. & de dicta cõi attestant mod. inibi. & Gu. Ben. in rep. d. c. Raynutius. de testa. n. 81. fallit tertiò præfatum statutum disponens, ꝙ stantibus masculis filia fœmina non succedat, non habere locum in legitimatis per rescriptum comitis Palatini, vel alterius habentis potestatem legitimandi, cùm non excludant fœminam, sec. Deci. in l. liberos. circa fi. C. de collat. ca. in præsentia. n. 40. ext. de prob. & latè consuluit cons. 51. & Cur. sen. cons. 16. n. 5. & seq. & cons. 35. n. 16. cuius consilio complures excellentes, & illustres doc. se subscripserunt, & ita in opulenta hereditate fuit Mediolani iudicatum, & ista est communis opi. sec. eundemmet Deci. d. l. liberos. Et de dicta cõi attestatur etiam Fran. Cur. in præal. consiliis, & de veritate istius conclusionis communis plura scribit Ias. l. si is qui pro empto re. ff. de vsuc. Crot. in l. Gallus. §. & quid si tantùm. ff. de libe. & posth. Brun. in tractat. ꝙ stantibus filiis masculis filiæ fœminæ non succedant. q. 12. art. 4. declarat hoc non procedere in filio spurio legitimato per principem, qui quidem sub statuto prædicto ad exclusionem fœminarum comprehenditur, vt potè quia ipse verè, ac propriè legitimus & naturalis censetur. vt concludunt Bar. & alij omnes cõiter in d. l. si is, qui pro empto re, & latè per Alex. cons. 2. vol. 1. ergo filius iste dicetur excludere fœminas, sicut legitimus & naturalis. & hoc voluit idem Alex. in l. sed si hac. §. patronum. ff. de in ius voc. qui attestatur istam doc. cõiter tenere, & in d. cons. 11. & cons. 87. vol. 2. Limitatur quartò ꝙ dictum statutum exclusiuum fœminarum, cessat si masculi sunt in capaces, puta si sint deportati, qa tunc habentur pro mortuis & pro non stantib. vt per Bart. in l. 1. §. pen. ff. de bo. poss. sec. tab. quem sequitur Bal. in auth. ingressi. circ. fi. C. de sacros. eccl. & Ruyn. cons. 54. nu. 5. vol. 2. interpretatur similiter & restringitur hoc statutum etiam habere locum si masculus extaret & succedere nollet. l. 2. §. sed si sint sui. ff. ad Tertyllia. & ibi not. Bartol. quia huic statuto potest masculus renunciare, vt per Bald. in l. maximum vitium. vers. sed pone frater. C. de lib. præt. Fallit sextò hoc statutum quod stantibus filiis masculis fœminæ non succedant, ꝙ si masculi non supersint, sed solum fœminæ, ipsæ admittentur, vt per Bart. in l. fi. q. 1. ff. ad Tert. Bald. in l. hi quibus. C. de sec. nupt. & ista est com. sententia omnium scribentium, & longo ac diutino tempore obseruata, vt refert, & attestatur Soci. cons. 80. n. 6. vol. 2. Limitatur septimo hoc statutum excludens fœminam dotatã à successione dotantis nõ excludere eam à bonis

empty

Universidad de Deusto
Biblioteca

emphyteuticis,cùm de ipsis non fiat mētio prout voluit Bal. in d.l.liberti,libertæque.C.de ope.liber.Bart.& alij.doct. communiter in l. iusiuran.§. si liberi.ff. de oper. libert. imol.& alij omnes in c.potuit.de loca.& conducto, & Ruynus conf.4.n. 6.vol. 1.vbi hoc. declarat, & limitat.Interpretatur octauo loco dictum statutum præferens masculos fœminis non habere locum in adoptiuis vt voluit eleganter Io.de Ana.conf.37. viso casu,cuius dictum refert,ac comprobat,& sequitur deci. d.ca.in præsentia.n.117.& seq. & Tiraq.cum aliis infinitis ibi relatis per eum in repetitio. l. si vnquam. C. de reuoc.dona.in ver.supersint liberos.n. 11.Interpretatur nonò prælegatum statutum cp licet excludat fœminas à successione,non propter hoc excludit à supplemento legitimę,vt per multa conclu dit Sal.in auth.nouissima.C.de inof.testamento in l.ferui nostri,propè.fi.ff.de noxal.in l.fancimus.C.de nup.&in auth.res, quæ. C. communia de leg. vbi etiam Raph. Cuma. hoc idem teneat Alex.conf.7.lib.2.conf.69.vol.1.& conf.78.volu.4.& hoc idem tenuit Soci.iu.in d.l.Gallus.§.& quid si tantum;& ita consuluit conf.30.1 50.vol.j.istam scribit esse com.opi.Soci.in l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebel.&Gram.vltra alios per eum congestos decis.101.nu.46.& istam quæstionem latè disputat ad vtramque partem Augustinus Boerius in repetitio.d.c.Raynutius.num.23.Moderatur, & coarctatur nono hoc statutum non procedere quando ex dispositione statuti fœmina non posset succedere,&deberet stare dote contenta, tunc filia non posset petere supplementum legitimę sec.Bart. & alios in d.§.& quid si tantum, & ista est communis opinio, vt patet ex allegatis per Alex.in d. §. quid tantum.& iaso.in d. auth.nouissima.Soci.conf.150.prima igitur radix. iaso. conf. 82.statuto ciuitatis.libr.2.dec.conf.26.diligenter in conf.89. viso puncto.in fi.conf.203.in casu.&c.curt.conf.37.considerato Themate.Calca.conf.11.& quamuis istud statutum prohibeat supplementum dotis,vel legitimæ, nihilominus non habet locum in magno excessu,ex quo detegitur patris dolus,l. vnde si Neruа. ff.pro soc. & tenet ac declarat Paul.castr.conf. 110.cp refert Ruynus conf.98.nu.4.post prin.vol.2. Fallit decimo cp filia exclusa à statuto donec supersunt masculi possit aliquando succedere. Vnde scias,cp filia,quam statutum à successione,donec supersunt masculi,excludit,etiam si post quadraginta an. deficerent masculi à successionem admittetur vt per Bartolum in l.fi.ff.ad Tertul.cuius opinionem fatetur esse communem Soci.conf.63.in causa vertente.lib.j.Io.Dilectus in trac.de arte testandi,in cautela 6.nu. 5.tit. 111.& Soci.nepos conf.110.nu.4.& 16.vol.2.& conf.1.nu.1.libr.1.& conf. 31. nu.1.eod.vol.quam quidem Bart.Paul.de castren. Sali. Corn. ceterique omnes in l.2.C.de libe.præter. post alios quamplures relatos per Soci.iu.conf.1.nu.1.lib.1.& intelligit procede re vltra præallegatos doctor. ipsemet Soci. iu. in d.conf. 110. nu.16.& conf.114.nu.12.& 3.eod.vol.quando fœmina non simpliciter excluditur,sed temporaliter:veluti donec,& quan diu masculi supersint;secùs autem esset,si fœminę excluderen tur simpliciter per statutum,extantibus masculis quia hoc casu exclusio earum esset perpetua. Interpretatur 11.loco dictum statutum, cp filius masculis excludat fœminam simpliciter locum habere etiam in ea, quæ momento fuit exclusa, vt in perpetuum excludatur & sic fuisset tum quòd momento masculus fœminam excluserit,vt sit exclusa in perpetuum,secun.Bald.in l.si quis posthumus.§.1.ff.de libe.& posth. quem sequitur dec.conf.623.Interpretatur 12.prędictum statutum excludens fœminas dotatas à successione verificari etiam in ea fœmina, cui dos promissa fuit vt per Bald. in l.non sine.C. de bo.quę lib.Affl.decis.101.& iaf.conf.111.lib.j.In contrariam verò sententiam videntur inclinare Iaco.de Arena.Pet.Cy.& fulgo.d.l.non sine.Cum.& imo.in l.titio centum.§.titio genero.ff.de cond.& demonst.Alex.conf.13.vol.3.& Soci.consil. 207.volu.2.sed in isto conflictu opinionum casu eueniente semper consulerem pro prima opi.quæ videtur verior vbi statutum simpliciter excluderet fœminam dotatam secùs vbicunque exigeret dotem esse datam,vt per Soci.conf.92.volu. 1.quem sequitur Brun.in tract.exclu.fœminarum. in 7.q. Limitatur 13.hoc statutum vbicunque filius masculus morere tur antè quàm portionem sibi debitam ex forma dicti statuti adiret,& agnosceret, quia tunc portio ad quam ipse filius admittitur ex dispositione statuti, excludendo fœminam, non transmittitur ad quoscunque hæredes,vt voluit Sali.in l.1.C. de adulte. Sed Sali. noli adhibere fidem ne te decipiat, quia contra eum est com.opi. vt per Alexandr.conf.20.vol.1. Soci.conf.143.vol.1.& conf.296.vol.2.& per Brun.in suo tract. exclu.fœmi.in 13.artic.prin.q.6. idem Viuius.

Institutio patris &matris est necessaria de iure communi in testamento filiorum,vnde filius faciens testamentum in casibus à iure permissis,tenetur parentes in aliquo instituere hæredem, quia illis præteritis testamentum viribus caret, §. sitie igitur,& §.hæc autem disposuimus in authentic. cùm de app. cognosci.notat.Calderi.conf.5.an si testator.in tit.de test.Bal. conf.84.veritas lib.4.& hęc est com.opi.vt cōstat ex cōgestis per scriben.in auth.nouissima.C.de inof.test. & per Barb.in c. Raynutius,de testa.contra Bart.in d.auth.nouissima,quia legitima debetur parentibus propter honorem, & reuerentiam, quam filij erga illos præstare tenentur. d.§.hæc autem, & præcipue debetur matri, ne à luctuosa filij hæreditate dicatur excludi.l.fi.C.de insti.& substit.sub cond.fact.& l.liberi. §. i.C.de inof.testa.& hoc latè docuimus 3.in ver.filius.in conclusione incip.Institutio parentum,&c.Limitatur hæc com.opi.secu limitari potest per statutum contrarium disponens,vnde legitima matri debita cum sit de iure positiuo,potest per statutum tolli,sec.Bald.in l. 1.§.ius naturale,ff.de iust.& iure, & hanc et se com.opi.asseuerant audacter Io.de imo.in l.quod de bonis. §.fi.ff.ad legem fal.Alex.conf.168.vol.7.dec.conf.372. & Parisf.conf.23.vol.2. idem.

Prouincia aucta,& augmentata accessoriè comitatu vel regno,ita cp sit vnum regnum cum primo, vel vnus comitatus, regulatur secundum statuta,& regulas ipsius regni,vel comitatus,&eisdem statutis,legibus,&priuilegiis est gubernanda, quibus gubernatur regnum ipsum, & comitatus, secundum Bart.in l.si conuenerit.§.si nuda. ff.de pig.ac quem sequuntur omnes doct. ibi, & Rom. conf.218.Alex.conf.114.vol.4.& conf.47.vol.6.affl.in c.i.§.& si clericus, de ca.Corr.in vsib.feu. Calcan.conf.2.Barbat.in c.translato.de const.iaf.in §.in perso nam.inst.de actio.Rip.in 1.part.responsorum.22.& curt.Sen. conf.56.vbi ait hanc esse comm.opi.& Moder.in d.§.si nuda. Viuius.

Statutum habilitans,vel inhabilitans personā alicuius aliàs inhabilem,seu habilem de iure communi,non extenditur aliquo modo ad forenses,sec.Bart.in l.1.ff.de tuto.vel curat.datis ab iis, vbi asserit eleganter quod statutum ciuitatis, quod disponit circa personam legitimandam ad aliquem actum,nō extenditur,nec porrigetur ad omnes,qui non sunt suæ iurisdictionis, hoc idem videtur intrepidè tenere ipsemet Bart. in l. cunctos populos,in 3.q.C.de sum.trinit.& fide cath.vbi concludit cp si statutum disponeret filium familias posse condere testamentum,tunc filius familias forensis in ciuitate,in qua reperitur huiusmodi statutum nō poterit testari: nam statutum legitimare nequit personam sibi non subditam, nec circa ipsam disponere aliquid, & cum Bart. transeunt omnes doct.in præcitatis locis,& præsertim iaf.ibi in 1.lect. & in 2. mat.in l. fi.vers.hanc tamen conclusionem,ff.de iurisd. om.iudi. Alex. conf.45.vol.5.Corn.conf.45.vol.j.& conf.14.vol.2.Ruynus conf.120.vol.1.& conf.201.eod.vol.vbi ait hanc esse comm. opin. Viuius.

Statutum simpliciter disponens,seu loquens de marito lucrante dotem, aut bona mobilia mortua vxore in matrimonio,recipit interpretationem per legem hac edictali.C.de sec. nup.i.nisi supersint filij prioris matrimonij.vt per Bar.Bal.Sal. & ceteros cōiter in d.l.hac edictali. in 6.q.& sic filij primi matrimonij, non obstante dicto statuto, possunt totam dotem, & bona mobilia petere,iuxta dispositionem tex.in d.l.hac edictali,& istam opi.sequuntur omnes doc.in l.vnica.C.de inof. dot.& dicunt esse magis com.iaf.& curt. iu. in auth. præterea. nu.14.C.vnde vir.& vx.& Aug.Beroius in suis quæst. familiaribus.q.116.nu.2.Istam etiam sententiam communem sequebatur similiter publicè legendo Perusij Raynaldus Rodulph. præceptor meus, interpretans annis præteritis cum non modica vtilitate suorum Scholarium. d.auth. præterea, qui quidem optimis fundamentis respondebat Bart.&sequacibus in l.ea.lege.q.4.C.de condi.ob causam, contrarium asseuerantibus, vbicunque tamen (nota) statutum non faceret mentionem expresè,& specificè cp maritus, etiam existentibus filiis primi matrimonij,lucretur dotem,sed ex coniecturis, ac verbis ipsius statuti,,&mente statuentium colligi possit facillimè cp vellet derogare dictæ l.hac edictali, & sic præiudicare filiis prioris matrimonij videtur derogatum dictæ l. hac edictali, absque aliquo dubio, licet expresse statuentes non fecerint mentionem de ipsa derogatione, & maritus, tunc lucrabitur dotem, etiam existentib. filiis primi matrimonij, secundum Bal.conf.485.vol.6.Sal.in d.l.hac edictali in 6.q. Paul.de cast. conf.192.vol.2.vel j.Rom.conf.44.& istam asserat esse communem opi.om.doct.Parisf.conf.91.lib.3.in contrariam verò partem præcipitanter inclinauit Soci. conf.35.vol.4.& curt. Senior consilio 78. videlicet, quòd, si statutum specificè d. l.hac

d. l.hac edictali non deroget non cēseatur aliquo modo derogatum,tamen quicquid isti doct.suadeant temerarium, & fatuum esset in iudicando,& consulendo recedere à præallegata communi opinione,quam declarat,sequitur,& tuetur Rolandus à Valle post alios ibi per eum relatos in tract.de statuto de lucro dotis in q.25.n.1.& 3.Sed hoc dubium cessat quotiescunque statutum disponeret, cp vxore præmoriente sine liberis, maritus lucretur totam dotem, aut partem dotis, vel bona mobilia in præiudicium filiorum primi matrimonij, tunc valet dictum statutum, & præiudicat filiis primi matrimonij,sec.Bald.in l.vnic.C.de inof.dotibus.& Paul.castr.ibid. tenet Bald.in d.conf.495.& in d.l. hac edictali.& ibi Sal. in 6. q.Paul.de cast.in d.conf.192.& conf.448.vol.2.& ita se habet communis opi.omnium doct.de qua testatur Bocirius decis. 113.nu. 4. Boerius in dicta q. 119.nu.1. Ruynus conf.58.& conf.59.vol.3. Parisf. conf.91.vol.3.& istud statutum fuit inductum rationabili, & iusta causa, & dicitur fauorabile,ac inductum fauore matrimonij,& publicæ vtilitatis, vt viduæ citiùs,& faciliùs virum reperire possint,vt per Baldum in d.cōsil.495.& Decium conf.19.Alc.in tract.de præsum.in 1.regu. præsump.8.nu.6.Parisf.d.conf.91.& ita per istam rationem, & alias quàm plures concludebat acutissimus præceptor meus Raynaldus Rodulphus Perusinus,dum eram sub eius discipli na perusij,interpretans d.auth. preterea.Interpretatur secūdo loco prædictum statutum procedere in matrimonio vero,secus in matrimonio putatiuo,ideò statutum de lucrando dotem per matrimonium non habet locum in marito putatiuo, secundum Bald.Sali.in l.1.C.de condi.ob causam.Alex.in l.si cùm dotem.§.fi.ff.fo.ma.& Ripam in rub.eod. tit. & istam ait esse communem opi.Rol.in tract.de statuto de lucro dotis in q.97.nu.167.& 13.Interpretatur tertiò dictum statutum disponens maritum lucrari debere dimidiam partem dotis.& aliam partem restituat, cp tunc maritus non lucrabitur dotem promissam,sed tantùm solutam, secundum Bartolum consil. 133.statuto ciuitatis Augulinæ cauetur,& ista est magis communis opinio doct.de qua meminit Boerius decis.22.nume. 7.9.& 13. In contrariam verò sententiam inclinauit idem Bart.in l.iubemus.§.sanè.C.de sacrof.eccl.Ang.sibi cōtrarius conf.158.Iaf.sibi contrarius in l.si donaturus.§.fi.ff.de condit. caus.dat.Alex.in l.non tantum ff.de re iud.Soci.in l.de diuisione.ff.fo.ma.Crotus in rubr.eodem titu.& ibi Parpal.Ruynus sibi contrarius conf.197.vol.1.Tiraq.in tract.de retractu.nu. 59.videlicet, cp maritus ex forma huiusmodi statuti lucretur dotem non solum solutam,sed etiam promissam,tamen quicquid isti doctores dicant prima pars videtur tutior, & magis communis secundum Sali.in l.si constante.C.de donatio.ante nup.& iaf.in rub.ff.fo.ma.Ratio est,quia dare. & promittere paria sunt.l.fi.C.ad legem falcid.& quia mulier ex sola promissione dicitur habere dotem,vt notatur in l.cùm post.§.1. ff.de administra.tuto.& in l.vnic.§.accedit.C.de rei vxo.actio. & ita residebat cum prædicta communi præcitatus D. meus Raynaldus Rodulphus,quem imitantem vestigia Bart.&omnium illustrium doctorum, ac habendo veritatem ante oculos per septem an. audiui defensorem communium opinionum,ideò non est mirum,si perusij hac tempestate in eum virum euasit, quem totus orbis prædicat, interpretatur quarto loco dictum statutum deferens lucrum dotis marito mortua vxore, vt habeat locum etiamsi in vno momento matrimonium carnali copula consummatum durasset, ac vna nocte concubuisset vxor cum marito,sec.Baldum in l.non tantum. C.de legat.& cum Bal.sentiunt Ang.Cornæ.& alij doct.communiter ibi,licet ibi iaf.contradicat opinioni Bald.& malè,vt per moder. in d.auth.præterea, imò dic in fortioribus terminis cp si statutum in ciuitate viri disponeret simpliciter, cp vxore præmoriente maritus lucretur dotem, habet locum etiam si mulier præmoriatur antè, quàm ad domum sui mariti ducta fuerit, & tunc maritus lucrum dotis potest consequi, vt per Bar. eleganter in l. nihil. ff. rerum amota. & istam ait esse communem opi.Rol.à Valle in tract.de statuto de lucro dotis in q.16.num.9.Interpretatur vlteriùs hoc statutum de lucro dotis locum etiam habere.si vxor post matrimonium per verba de præsenti,ante tamen copulam consecutam ingressa fuerit, monasterium mendicantium & in eo professa fuerit: quia tunc maritus potest consequi,& lucrari dotem secundū Bar.Paul.de cast.in l.Deo nobis.in prin.C.de sacrof.eccl.felv. in rub.de sponsa.iaf.in auth.si qua mulier.C.de sacrof.eccl.& in l.si decesserit. ff. qui satisd. cog. & in l.ex ea.§.insulam.ff. de verb.obli. & ita consuluit ipsemet iaf.conf.135.vol.2.in quibus locis ait hanc esse veram,& communem docto.quam sequitur etiam Alc. in 2.libr. de verb.sig. Et animaduerte circa præmissa vtiliter, cp dictū lucrum dotis non venit cōicandum per maritum cum fratribus, quia tanquàm aduentitium præcipuum est mariti,secundum Bartolum in l. si eum dotem.§. transgrediamur.ff.fol.matr.in l.1.C.de bo.quæ libe.cum quo transeunt Bald.in l.si donaturus.§.fi.ff.de cond.caus.data & in l.in actione.§.fi.ff pro socio.Floria.Sali.Ang.Cornæ.& fulgo. ibi,& Alex.in add.ad Bar.ibi,Cornæ.conf.149.vol.1.Aret. in § fuerat,inst.de actio.Ista opinio communi calculo ab omnibus scriben.est approbata secundum Flor.in l.si filia.§.si filius. ff.famil.ercisc.Crottum in l.frater à fratre.ff.de conditione in debi.& omnes moder.Baldus Nouellus in tract.1.de dot.in 6. part.speciali.37.Campe.in eodem tracta.de dote. in 5.part q. 7.& moder.in c.in præsentia de probatio. Sed in ista quæstione reperiuntur tres aliæ opiniones contrariæ,quæ communiter reprobantur per moder.in d.l.frater à fratre,& per doctores supra citatos. Interpretatur & limitatur vlteriùs præmissum statutum disponens,cp maritus per mortem vxoris,cum liberis lucretur dotem: non habere locum vbicunque maritus transiret ad secunda vota,&sic propter transitum ad secundas nuptias maritus perdit huiusmodi lucrum quo ad proprietatem,sec.Bald.in auth.vxore.C.de sec.nup.in auth.ex testamento.C.de secun.nup.in auth.ex testamento.C.e.tit.&in l.pro hæreditariis.C.de hæredi.actio.idem voluit Sali.in l.fœminæ.§.illud.C.de sec.nup.Roma.in l.si cùm dotem.ff.fo.ma. & conf.190.Alex.in l.1.§.hoc autem.ff.ad Trebel.conf.269. vol.4.& in d.auth.ex testamento.Paul.de cast.in l.fi.C.de bonis mater.& in l.2.ff.fol.mat.& istam fatetur esse magis communem opinionem Boerius decis.185.num.7. cum aliis seq. Ruynus conf.101.vol.1.& Ripa in d.l.fœminæ.nu.45.In contrariam verò partem titubanter inclinauerunt Bal.& Cornæ. in l.fi. C. de bonis mater. per illum text. tamen reperio Cremen.in sing.vltimo asseuerantem se consuluisse contra Bal.in d.l.fi.vbi dicit quòd Anto.de Butr.idem consulnit in consilio exordiente. Circa examinationem reperio similiter fuisse iudicatum in curia Burgalensi contra dictum Bald.in d.l.fi.vt attestatum apparet per Boeri.in decis.185.nu.78.& 9. vnde reprobata communiter per scriben.ista secunda opin.Bald.quæ de iure optimis fundamentis, & rationibus reprobari posset: inhæreo optimæ opinioni communi secundum meum solitum, & constitutum,stylum,& morem.Interpretantur prædictam septimo loco, similiter cp si statutum loci vxoris, ea præmortua absque liberis disponeret:deferendum esse lucrum totius dotis, tunc attendendum esset statutum loci mariti, non autem vxoris secundum Archidia.in c.illud.12.dist.Barto. & omnes communiter in l.cunctos populos.C.de Sum. Trinit. & fide catholica.& in l.exigere dotem. ff.de iud.Bald.in consil.32.& in consil.208 vol.1.& conf.53.vol.5.Alex.conf.100. vol.1.& conf.129.vol.7.Cuma.conf.36.& conf.109.vbi asserit hanc esse communem opinionem curtius iu.conf.120.& quamuis nonnulli doctores & præsertim Angel.in d.l.exigere dotem. aduersentur ac contradicant dictæ communi sententiæ:tenendo quòd statutum loci vxoris inspiciendum sit, vbi celebratus fuit contractus dotis,tamersi propter hoc non discedo à dicta communi,à qui discedere hæreticum esset in iudicando,& consulendo, vt asseuerat Soci.iu.conf.14.vol.1. Sequendo dictam communem.& iaso.in l.1.nu.24.cum aliis seq. C. de Summa Trinita.& fide cathol. vbi istam communem opinionem limitat in septem casibus. In tantum autem hoc procedit,quòd si vxor duxerit maritum ad eius domum, non statutum loci vxoris, vt per Baldum in l. cum quædam puella. ff. de iurisdictione omnium iudicum. quem sequitur Ioannes Baptist. de Sancto Seuer. aliàs Cacciaslupus in repet. contrarium tenuit idem Baldus reuocando sententiam in melius. in lege finali. C.si à non competent. iudi. iudica. fuer. videlicet quòd in isto casu attendatur domicilium vxoris, & non viri, hoc idem voluit sequendo Bal. in dicta lege finali.Alexander in addit. ad Barto. in d. l. exigere dotem. in prin.& curtius iu.ibi,& Cagnolus decis.conf.283.fel.in cap.j. de sponf. & iaf.in d.l.cùm quædam puella.& ista est communis opinio, secundum Purpuratum in d. l. cunctos populos. nu. 120. quam quidem communem declara & intellige procedere,vt per fel.in d.c.1.in 3.limit. F.Viuius.

Statutum disponens, quòd de contractibus, vel de qualiber negotiatione soluatur gabella,non habet locum in contractibus nullis,ideoque de contractu nullo non erit soluenda gabella aliquo modo vigore dicti statuti secundum Alua. in ca.2 quo tempore miles in vsibus feudorum.Bal. in l.non dubium.C.de legi.& ita consuluit.Rom.conf.78.Christi,&c.

Interp

Universidad de Deusto Biblioteca

interpretatur similiter dictum statutum,quod in illo nõ comprehendatur legatum,ex quo non est propriè negotiatio,sec. Bartholũ.in l.cætera.§.sed & si quis ad opus.ff.de leg.1.quem sequuntur omnes doct.communiter ibi & passim in iure nostro,&c.

Per statutum,vel legem nouam iura limitatoria, seu specialia non videntur sublata etiam si in ea vel in eo reperiretur clausula non obstantibus statutis & legibus auth.de hæredib. ab intesta.vbi gl.in verb.vacantibus & ibi scriben.l.sciendum. ff.qui satisd.cog.vbi gl.in verb.non compelli,&omnes doctores communiter,Rom.cons.40.visis cons.332.in casu & consil.399. vt præsens. quia ius specialiter competens nunquàm videtur sublatum, & ista est communis opi. l. decurionibus, vbi textus gl.& doct.C.de silentiar.lib.12. & gl. communiter approbata in §.præterea si quis infeudatus,vbi Bald. Iser. Aluaro.præpos.& alij doct.de prohib.feud.alie.per fede. in vsib. feud.sel.in c.1.vers.declara de rescrip.iaso.in l.sicut certi.C.de testa.milit.iaso.in l.quòd dicitur.in secundo notab.ff.de verb. obl.& in l.j.tertio nota. ff.so.ma.& Cotta in memorial.in ver. dos habet,&c. idem.

Statutum imponens pœnam corporalem pro homicidio, vel pro alio delicto interpretatur & intelligitur,si dolus adsit, nec lata culpa sufficit,vt per Bartolum in l.1.§.non autem.ff.si quis test.lib.esse.Bald.in l.data opera. C.qui accus.pos.Cy.Bal. Ange.& Paul.castr.in l.1.ff.de legib.& per huiusmodi doctrinam idem Paul.de cast.in l.& si seuerior.C.de his,qui no.infa. refert se exemisse quendam à morte,vbi etiam Alex.sequitur etiam dec.alios citans legendo in c.2.de consti.& consulendo in cons.9.mars.in l.lege Cornelia.n.3.ff.ad leg.Corn.de sica.& hanc opinionem asseuerat esse communem Claudi. Aquens. in d.l.1.ff.de legib.nu.33.& iaso.in l.in actionibus nu.26.ff.de in lit.iurand.vbi dec.&alij respondent omnibus fundamentis pro contraria parte allegatis,& circa hoc scripsimus suprà latè in verb.statutum disponens, ꝙ Bannitus non possit reuerti ad ciuitatem circa finem coarctatur dictum statutum nõ procedere,quando disponeret,quem corporaliter puniri pro homicidio qualitercunque commisso:tunc enim quamuis culpa homicidium committet debet capitari secundum Saly. in l.2.C.de noxa.& huiusmodi casu secundum Saly.fortè non distingueretur,vtrum homicidium factum sit ad defensionem, & hoc dictum Sal.sequitur Alex.in l.& si seuerior.C.ex quib. caus.infa.irrogat. idem.

Statutum pactum, vel consuetudo disponens ad dandum, & tradendum aliquid publicæ vtilitatis causa, veluti pro fabrica ecclesiæ, seu pro paramentis faciendis, pro consequendo spiritualia non valet,nec tenet sec.doct.omnes in c.veniẽs extrà de testib.Pan.& alij communiter in c.cum M.Ferrar. de consti.vbi Ripa nu.174.Sed hoc non procedit in pacto facto post traditionem rerum spiritualium, tunc profectò obseruandum esset huiusmodi pactum,vel statutum secundum Io. And.& Pan.in d.c.veniens. Ista est communis opi. teste Ripa, & aliis mod.in d.c.cum M.Ferrar.nu.176.nec habet locum dicta conclusio,vbicunque consuetudo ipsa disponeret aliquid soluendum esse simpliciter,pro lampade ardente ante sacram Eucharistiam:tunc enim dicta consuetudo dicitur rationabilis.cap.ad Apostolicam.de simo.Animaduerte autem ꝙ hæc consuetudo non dicitur inducta ex hoc duntaxat,ꝙ aliqui homines vniuersitatis particulariter ex deuotione fecerunt sumptus pro dicta lãpade, quia opus est,ꝙ prædicti homines particulares fecissent impensas intentione inducendi consuetudinem,non autem ex particulari deuotione,vt per abb.in ca. fi.de consuetudi.in antiq. Imò requiritur necessariò ꝙ huiusmodi impensæ sciente, consentienteque vniuerso populo, vel saltem maiori parte eiusdem fuerint factæ, & hoc casu dicta consuetudo obligat vniuersitatem,& totum populum ad soluendum pro dicta lampade.secundum canonistas communiter in d.ca.fi.& legistas in l.de quibus.ff.de legib.quam quidem communem sequitur & attestatur Rochus curt.in d.ca. fi.& Ripa in suis singularibus responsis in tit. de legib. & consuetudinibus.c.20.nu.7. idem.

Statuta condere, & consuetudinem inducere põt quilibet populus iurisdictione carens, & omnes aliæ ciuitates principum dominio suppositæ legis condendæ habent facultatem ex potestate ipsis à lege concessa:secundum Albe.Bald.& omnes legistas,tam antiquos,quam etiam moder.in l.omnes populi.ff.de iustitia & iure, quorum opinionem dicit esse communem.ibi ias.in 2.lect.num.2.& 26.contra Bart.contrarium ibi asseuerantem,sequitur Ang.cons.139.visis omnibus statutis.Aret.cons.7.abundè,& satis,& sufficienter in fi. canonistæ omnes in c.quod clericis.de foro comp.Alex.cons.176. viso themate.vol.2.& Matta.qui ait hanc esse communem sententiam cons.12.contra ea quæ alias allegaui.nu.j.moder.in c.fi. de consue. idem.

Statutum vel proclama disponens, ꝙ qui cœperit bannitũ, seu aliquem malefactorem, habeat tale castrum in feudum, tunc mutus,cæcus fœmina,& aliæ similes personæ de iure inhabiles,vt in c.j.an mutus vel aliter imperfectus in vsibus feudorum, ad feudum admittuntur ij. Guliel. de Cu. Bal. Salice. Rom.& Ale.in l.si filiusfamiliàs.ff.si cer.pe.& ias.ibi n.3.cum aliis seq.dicit istam doctrinam Guliel. ab omnibus communiter approbari,hoc idem tenet ipsemet ias.in l.1.nu.14.in 2.lectu.C.de sacros.eccl.in l.1.§.nuntiatio.de oper.no.nuntia. Alex.cons.35.nu.6.lib.6.Alber.in tract.de statu.in 1.par.q.181. Bal.in tract.statu.ver.capere ver.castrum.& Alc.de verb.sign. lib.1. idem.

Statutum puniens delicta intelligitur de consummatis, & non attentatis, vnde si statutum disponeret, ꝙ si quis dolosè occiderit hominem pœna mortis puniatur,intelligitur secuta morte effectualiter tantum,& non aliter.secundum Barto.& omnes communiter in l.is qui cum telo.C.ad legem Cor.de sicar.Bar.in l.1.§.diuus.ff.eod.tit.Bald.&omnes in l.si quis seruo.de fur.& in auth.sed nouo iure,eo.tit.Io.de imo.in c.1.de præsump.& hoc latè probat & confirmat per nonnulla alia similia exempla mars.in l.qui falsam monetam. nu.23.cum multis seq.ff.de falsis. & Grammaticus deci. 2.per totam,vbi refert ita in contingentia facti fuisse iudicatum in sacro Regio consilio Neap.Nam statutorum verba necessariò debent propriè intelligi, non autem impropriè, & fictè, vbi absonus intellectus non sequitur,& sic statuta ipsa requirunt casum verum,& non fictum.l.3.§.hæc verba,vbi Bar.no.ff.de neg.gest. & alij doct.in l.1.ad legem Corn.de sicar.Istam aiunt esse cõmunem opi.dec.in l.non vult hæres.nu.4.cum aliis seq.ff.de reg.iur.& Aug.Berous in c.si quis Episcopus,nu.6.de accusa. & circa hoc latè scripsi in vers.statutum.disponens ꝙ mulier, & minor non possint contrahere in decima limitatione. Prædicta autem vera sunt maximè,quia hodie per consuetudinẽ generalem totius mundi est derogatum omnibus legibus disponentibus conatum puniri,& sic per talem consuetudinem conatus non punitur,nisi sequutus sit effectus:sec. spec. in tit. de accusatio.§.1.cum quo sentiunt Ang.Paul.de cast.Alex.iaso.& cæteri.in l.1.§.hæc autem verba.ff.quod quisque iur.sel. in tract. quando conatus puniatur. cùm aliis abundè congestis per mars.in d.l.qui falsam monetam. ad leg. Corn. de fals. nu.24.& hoc idem tenet Boeri.dec.306.nu.3.& Hier. Chucalon in additio.ad deci.in d.l.non vult hæres,vbi asseuerat hãc esse communem opi.&Gram.quoque in d.dec.2.nu.19.Hoc autem declarant non procedere Ang.Paul.de cast.Alex.&ias. in d.§.hæc autem verba in crimine læsæ maiestatis,& in crimine proditæ,ac expugnatæ patriæ, quorum quidem opinionẽ in istis duobus casibus dicit communem Boer.in trac.de seditiosis.circa fi.n.41.& seq. Iste vltimus casus comprobatur ex eo,ꝙ scripsit Soc.cons.121.præmittenda est disputatio.vol.4. vbi dixit ꝙ ille, qui venit ad expugnandam patriam cõmittit crimen læsæ Maiesta. vt habetur per Bart. in extraua. qui sint rebelles,in ver.tenore,& in ver.rebellando,& per docto.in l. quisquis.C.ad legem Iuliam maiesta. idem.

Statutum disponens ꝙ ad onera taxarum,equorum,& hospitationis militum etiam exempti teneãtur, exceptis iis, qui à principe literas speciales cum speciali derogatione illi⁹ sanctionis habuerint,quo casu non sufficit clausula immunitatis omnibus, & quibuscunque onerib.cum clausula non obstãtibus quibuscunque,etiam si de verbo ad verbum deberet fieri mentio in specie, & quibus omnibus derogatur, nisi in specie fiat mentio de immunitate,etiam respectu taxarum,equorum,& onerum belli cum derogatione istius statuti, secundũ communem opi.omnium doct. quam citat, & sequitur deci. cons.121.vol.4.sel. cons.165.viso.& cons.168.verecunde ias.cons.121.vol.4.sel. in c.accedentes,de rescri.& Gome.in procem.reg.cancel.q.5. comprobatur ista communis opinio:nam statutum ipsum circa onera dicitur transire in contractum, adeò ꝙ non posset reuocari saltem absque eius specialissima derogatione, secundum Lud.Bolog.cons.4.viso,& Rube.Alex.cons.9. in causa: onera enim taxarum,equorum &hospitationis militum sunt onera realia,à quibus nemo potest se excusare,etiamsi esset aliàs priuilegiatus,& exemptus,vt per paris.cõs.52.tenetur volu.1.Rube.Alex.in præcitato cons.9.nu.6.per tex.in l.3.§.munus.&in l.rescripto.§.sciendum,vbi Bar.n.3.ff.de mune.& hono.&quia etiam status pacificus.&publica quies conseruatur armorum intuitu secundum Signo. de homodeis,cons.82.n. 6.in quæstionib. idem.

Arbitri, seu iudicis morte expirat compromissum. l. diem proferre.§.1.iuncta gl.ibi,& l.si interpellatur.vbi gl.ff.de arbitris.& hoc procedit in vno solo arbitro electo. Amplia dictã conclusionem,ꝙ si ex tribus arbitris qui necessariò eliguntur ex forma statuti vnus decedat, finitur compromissum, nec duo superstites poterunt sententiam ferre c. vno delegatorũ. vbi Host.Io.And. & cæteri canonistæ communiter notant, & Bar.Paul.de cast.Alex. ias.aliique omnes in l.duo ex tribus.ff. de re iud.hoc verò de plano procedit in arbitris statutariis qui sunt arbitri iuris,& sunt ordinarij iudices,de quibus facit mentionem tex.in c.præsentata. de testib.& Barb.in d.c.vno delegat. idem.

Statutum disponens super gradib⁹,vel de gradibus loquẽs debet interpretari,& intelligi de gradibus iuris ciuilis,& fieri computatio graduum, secundum ius ciuile,ita tenent,& concludunt per quamplures rationes Iac.Butr.& Bal.in l. fi. C.de succes.edict.& inter alias rationes assignant istam, quia computatio graduum secundum ius canonicum est impropria,sequitur ibi Alex.n.6. Bar.l.iurisconsultus.§.1.ff.de grad.affi.& in d.l.fi.& idem ibi Sali.& ias.in d.l.nu.12.& dec.nu.14.& Alber.Brun.in trac.ꝙ stantibus mascu.artic.5.nu.20.sub q.2.vbi etiam latè distinguit ante nu.20.& idem consuluit Bart.cons. exordiente quæritur vtrum gradus,& ista est com.opi. vt per moder.in d.l.fi.vbi ias.dec.&alij scrib.ampliant.limitant,ac late declarant in pluribus casibus dictam communem. idem.

Statutum disponens, ꝙ de damno dato stetur iuramento damnum passi, isto casu si alicui sit commissum furtum, non stabitur eius iuramento,cùm furtum sit merè criminale,licet in furto insit damnum,ita voluit eleganter Bald.in l.nauta.§. quæcunque.ff.nau.caup.stabu.in l.ait prætor.in prin.ff.de iureiu.& in l.si seruus seruum.§.oliuam. ff.ad legem Aquiliam. Host.in summa ti.de damno dato.§.locum habet in prin.Alb. in l.1.§.occisorum.ff.ad Syllan.& in 2.parte statutorum q.13. item quæro aliam &c.Alex.& Roma.in l.2.ff de dam. infect. & idem Alex.cons.167.requisitus,vol.2.& mars.post alios ibi relatos per eum in l.de minore.§.tormenta.nu.3. ff. de quæst. & in sua prac.crim.in §.expedita,nu.75.& Io. Bapti. Plotus in repe.l.si quando. C.vnde vi,num.823.circa fi.vbi asserit hanc esse communem opi.& Ripa.in d.l.2.ff.de dam.infect.nu.2.licet ibi de ea nonnihil dubitet complura satis vrgentia in contrarium adducendo. Interpretatur secundò præfatum statutum, ac limitatur ꝙ accusatoris iuramento, de damno illato fides adhibeatur non procedere quotiescunque accusatoris iuso,de dãno illato fides adhibeat nõ ꝑcedere quotiescũque accusatus ꝯ quẽ iuratũ fuit instantiã faceret iudici,vt ad inspiciendũ locum accederet quia ex euidẽtia,& inspectione oculorum nullum damnum illatum apparebit, eo casu iudex tequisitus à parte non obstante dicto statuto proficisci poterit ad locum damni,&pronunciare illud quod ex aspectu constabit,Bald.& Sali.l.contra negantem.C. ad legem Aquiliam & in l.1.C.si aduer.lib.Barbat.c.perniciosam.de of. ordi.cust. ita practicari scribit l.admonendi.ff.de iureiur.Ratio huius conclusionis est,quia nulla lex prohibet ac excludit probationem per rei euidentiam,vt voluit Azo in summa C.ad legem Aquiliam.Bald.l.Deo nobis.C.de episc.& cler.& rub.C.de probat. licet Bald.titubanter l.2.de iureiu.teneat expresse contrariam in nube fundata,amplector primam opi.quæ videtur communis teste Curto d.l.admonendi.nu.352.Limitatur tertiò dictũ statutum, vt non credatur iuramento damnum passi si accusatus petat exprimi diem per damnum passum : quia intendit illum redarguere de falso,&probare ipsum damnum passum: vel accusatorem fuisse alibi.tunc enim necessario debet exprimi dies per damnum passum alioqui iuramento nõ creditur. Bald.l.1.in fi.C.de iudi. Ista est communis de qua per doc.in l. arbitraria.§.si quis Ephesi.ff.de eo quod certo loco.& l.libellorum.ff.de accus.B.Plotius in d.l.si quando,limitat hoc statutũ 61.casibus & aliis.li. F.Viuius.

Statutum, Lex, vel princeps potest prohibere, ꝙ non iuretur super contractibus sec.Bald.in l. non dubium. circa fin.C. de legib.per tex.in l.fi.ff.qui satis.cog.& doct.omnes communiter in c.laicus.de foro comp.in 6.quam communem præcitati doc.ibidem sequuntur,&pleno ore attestantur,& alij passim in iure nostro, vide aliam conclusionem consimilem s.in ver.statutum mulierem,vel minorem prohibens, &c. F.Viui.

Reus pro crimine,ac delicto capitali condemnatus ad mortem, mediante sententia definitiua, secundum formam iuris communis efficitur seruus pœnæ. l. qui vltimo. ff. de pœnis, sed condemnatus ad pœnam mortis per sententiam vigore contumaciæ,ac fictæ confessionis ex forma statuti non efficitur seruus pœnæ,donec venerit in iudicis potestatem,sec.Bal. in l.data opera.C.qui accusa.non poss.& in l.1.C.de hæred.insti.vbi omnes hoc sequuntur,& in l.eius.§.si cui.ff.de testa. & si ista sententia non operatur effectum suum,donec præfatus reus condemnatus ad mortem repertus fuerit,tunc enim ipsi pœna vltimi supplicij erit imponenda, & ita se habet com.opi.vt patet ex allegatis per Boer. decis.268.n.8.cum aliis seq. vbi refert nonnullos doct.in contrariam sententiam inclinantes.Ratio huiusmodi com.opi. videtur ista. quia sententia lata contra aliquem contumacem potiùs præsumitur propter vitium contumaciæ lata,quam propter ius partis.text.est in l. presens.ff.de pignor.& in l.si ideo.ff.de euict.& in l.fi.de emptio.& vend.quæ iura ad hoc allegat Roma.cons.329.præsens consultatio.vbi etiam allegat Bar.in l.sæpe.ff.de re iud. & in l. res inter alios.ff.res inter alios non nocet.& Ant. in c. quamuis.de re iu.imò vlterius dicas,ꝙ dicta sententia lata ex forma statuti contra contumacem, nunquam transit in rem iudicatam.vt voluit Io.de Anania in c.de his.extra de accus.cuius dictum pro valde singulari,& notabili refert,& sequitur lud.Bolog.cons.34.circa fi.mars.in sua pract.crimi.in §.ex ordine successiuo,nu.2. idem.

Statutum puniens in aliqua ciuitate arma ferentem pœna centum:aliud statutum puniens insultantem aliquem eadem pœna centum,&aliud statutum in eademmet ciuitate puniẽs vulnerantem aliquem pœna centum, quomodo intelligent ista tria statuta,&interpretentur,dic ꝙ stantibus dictis statutis, si euenerit casus, ꝙ Titius vulnerauerit Mærium cum armis, non punitur pœna ccc.videlicet pœna centum pro armis pœna centum pro insultu,& pœna centum pro vulnere.Sed punitur duntaxat pœna centum, & sic vna sola pœna pro vulnere,quia portatio armorum,& insultus confunditur,vt per gl. notabilem,& singularem in l.qui de crimine,C.de accusatio. quam sequuntur omnes scrib.communiter ibi,vt de ista communi attestatur Iaffr. in dec.95.idem tenet Bar. in l. quemadmodum.§.illud.ff.ad legem Aquiliam.& inficiando.§.illud.ff. de fruct.circa fi.Io.Andr.in add.spec.in titu.de homicid.super rub.vbi vulgata est quæst.Bal.in l.quicunque.C.de seruis fugitiuis.in l.diuortio.ff.sol.mat.& in l.aduersus.in fi.C. de furtis. Anch.cons.272.de titulis &c.per Gandi.in tract.maleficiorũ sub rub.de pœnis reorum.ver.pone insuper,&c.abb.& alij in c.1.de pœnis,& Alb.de Rosa.in tractatu,statutorum,in 2.parte q.89. idem.

Statutum imponens pœnam vendentibus rem immobilẽ forensibus, non excusat aliquo pacto hæredem damnatum à testatore in testamento vendere,quia ob præceptum testatoris de vendendo forensibus, non excusandus est ipse hæres à pœna præfati statuti.l.senatus ff.de leg.j.& tenẽt omnes scrib. communiter in l.cætera.§.fi.e.ti.vbi doc.de ista communi audacter testantur,& ias.in l.iuste possidet,nu.18.& seq.ff.de acquir.poss. idem.

Statutum disponens,ꝙ inuentus de nocte cum armis puniatur tanta pœna,tale statutum intelligitur duntaxat punire apprehensos,non autem testib.conuictos,vt per Bar.Ang.imo. Rom.& alios docto.magis communiter in l.1.ff. de acq.pos. mars.in l.qui falsam monetam.nu.33.ff.ad legem Corn.de falsis,in l.is,qui cum telo.num.45.C.ad l.Corn.de sicariis.in sua pract.crim.in §.pro complemento,nu.24.& in sing.395.dubitarunt doct.&c.In quibus quidem locis ipse refert omnes docto.in contrariam sententiam inclinantes,tamen opinio Bar. & sequacium videtur communis,vt attestantur ias.& Rip.n. 53.& seq.in d.l.1.& Soci. moder.in l.3.§ Neratius.ff.de acq. poss.& Ang.de Aret.in tract.malef.in vers.dictus Andr.armatus,n.7.Ampliat istud statutũ precipiens ꝙ nullus proficiscatur de nocte sine lumine, vel cum armis, sub tali pœna comprehendere etiam fœminam secundum Cy.&Bal.in l.quicunque.C.de seruis fugiti.mars.in repetitio.l.vnicæ,nu.266.C.de raptu virgi.& Soci.nepos,cons.1.nu 91.lib.1.& cons.3.n.19. eod.lib.idem videmus in statuto disponente,quod nullus audiatur volens exceptionem opponere, ꝙ pactum sit nullum: istud statutum comprehendit etiam fœminam, vt voluit Bal. in l.in multis.ff.de sta.hominum,quia statutum loquitur in materia,quæ est par maribus,& fœminis, in qua viget eadem ratio.l.fi.C.de indic.vidui. tollen. idem videmus in statuto prohibente vestes,vel alia portare sub aliqua pœna,tunc portans vestes prohibitas vigore prædicti statuti,non incidit in pœnã nisi apprehendatur cum reb. vetitis secundum Ang. in auth. de san.epis.§.reuerendissimis,& ista est com.opi.teste Ant.Gomes.in l.45.tau.nu.50. idem.

Statuta contra venditorem etiam in pœnalibus censentur facta, ac condita contra emptorem ratione correlationis, vbi est eadem ratio.sec.Bar.& docto.in l.13.C. de cupressis lib.

Universidad de Deusto Biblioteca

11.tex.eſt in l.fi.vbi iaſ.& ſcrib.omnes.C.de ind.vidui. tollen. Euerardus in ſua centuria,n. 76. in loco à correlatiuis. Ratio præfati ſtatuti videtur iſta, quia ſtatuto de emptore nullum verbum factum fuiſſet:Econuerſo ſtatutum puniens emptorem bladorum, videtur punire etiam venditorem, eſto ꝙ de venditore nulla mentio fuiſſet facta, quando eſſet eadem ratio ſec.Euerard. in præal.tract.de centum mod.argu.vbi aſſerit hanc eſſe communem opi. & Fabianus de monte S.Sauini in trac.contractuum in 2.q.prin. circ.fi.& iſtam communem ſequitur,& tenet abb.& omnes canoniſtæ in procem.Decret. Bar.Io.de Platea,cæterique legiſtæ in d.l.j.C.de cupreſſis,Bar. Ang.iaſ.& doct.in d.l.fi.C.de indi.vidui.tollen.curt.ſen.conſ. 11.Statuto,&c.nu.7.deci.in l.ſicut bonis,n.7.C.de in ius voc. Domi.de S.Geminia.in c.eos §.clericis,de tempo.ordi.Limitatur hæc opinio communis,ꝙ ex dicto ſtatuto de vẽditione. bladorum non ligantur clerici pro fructibus bonorum eccleſiaſticorum,ſecun.Rip.in tract.de peſte,tit.de præſ.reme.contra peſtem,in parte inci.Deuenio nunc ad modum, & normã vbertatis conſeruandæ,n.22.& in c.eccleſiæ S.Mariæ de conſti.q. 40. Limitatur ſecundo loco,quod nec ligatur emptor, vel venditor, aut conductor forenſis ex diſpoſitione præfati, ſtatuti vbi probabiliter ignorabant diſpoſitionẽ iſtius ſtatuti, puta:quia non diu cõmorati fuiſſent in loco ſtatuti. quo caſu forenſis preſumitur ignorare ſtatuta loci ſecundum Rip.in d. part.deuenio,n. 120.& ſeq.& Gandinum in tit. de rebus non portandis contra deuentum,verſ.ſed ſtatutum eſt.l.fi.ff.de decre.ab ordi.facien.&c. idem.

Statutum imponens pœnam centum ducatorum,vel aliam pœnam minorem, ſeu maiorẽ pecuniariam , ſeu corporalem percutienti aliquem,qũo eſt intelligendum vbicunq; Titius minorem,ſeu maiorem pecuniariam, ſeu corporalem percutienti aliquem.quomodo eſt intelligendum vbicunque titius vulneraret,aut percuteret ſempronium vno ictu cum bidente,vel tridente,dic ꝙ hoc caſu vigore prædicti ſtatuti non debet puniri niſi de vno vulnere ſecundum cõmunem opi.quæ ſeruatur in practica quotidie,vt meminit Ange.Aret.in tract. maleficiorum.in ver.& ipſum titium.n.11.& ibi Aug. in addi. & marſ.in l.ſi in rixa,numer. 15.ff.de ſicariis,& in practi.crimi. in §.pro complemento,nume.29.in quibus locis non nihil aperit mentem dicti ſtatuti. idem.

Statutum prohibens,ꝙ non poſſit extrahi frumentum extra ciuitatem,ampliatur habere locum etiam in extrahentib⁹ farinam ſecundum Bartolum in l. quæſitum. §. illud.ff.de leg. 3.& l.Cæſar.2.n.16.ff.de publica.& vectig.iaſ.in l.non dubiũ. 40.& 35.C.de legib.Bonifac.in tracta.maleficio. in rub.quid ſit accuſatio.verſ.quidam.Maranta.in trac.de iud.in prin. nu. 20.Rip.in trac.de peſte rub.de remed.ad conſeruandam vbertatem.n.75.vbi atteſtatur hanc eſſe communem opi.& Gand. in tract.malef.in rub.de reb.non port.contr.decret.n.40.Amplia ſecundò,vt habeat locum in ſtatuto diſponẽte,quod nõ poſſit exportari vinum extra territorium. l.ſub pœna.quod minime poſſit vigore iſtius ſtatuti extrahi vinum bucchale, vt voluit eleganter Bal.in l. ad Barbaricum. C. quæ res expor. non poſ.Amplia tertiò,ſtatutum puniens inuentum exportare frumentum extra territorium,vel ciuitatem interpretari,ac extendi, vt puniat non ſolùm perſonaliter adprehenſum, ſed etiam teſtibus conuictum ſecundum omnes legiſtas,in l. 1.ff. de acq.poſ.& iſtam ait eſſe communem opi. Ripa in tracta.de peſte.in ti.de remed.ad conſeruat.vbertat.n.104.vbi iſtam cõmunem ſeqitur vbi ſimiliter idem Rip.ampliat hoc dictum etiam procedere,ſi ſtatutum puniret adprehenſum frumentũ exportare:quia eo caſu comprehenderet etiam teſtib⁹ conuictum,vt per gl.in l. 1. C.vbi ſenat.vel clariſſimi:& iſta gl.communiter approbatur:vt refert Ripa vbi ſ.n.105. Amplia quartò, ꝙ ſtatutum inibens ſub pœna extrahi frumentum ſuper equo, aſino, vel curru, extra territorium habere locum etiam ſec.Sali.in l.ſi ſerui.nu.24.& ſeq.C. de noxal.ſi portet dictum frumentum ſuper humeris propriis,vel collo bonm.Ratio ẽ ibi aſſignat. ſtatuentes cõſiderauerunt factum exportationis, non autem modum exportandi facta de equo , vel aſino, & curru, fuit facta cauſa exempli. Limita primò, dictum ſtatutũ puniens extrahentem frumentum extra territorium , vt non comprehendat illum qui ante conditum ſtatutum incepit exportare,ſed antè,quàm exiret,firmauit ſe & tunc : & tunc ſtatutum factum,ſeu publicatum fuit,& illud ſciuit,& prout inceperat, frumentum extraxit. Ratio eſt,quare extrahens hoc caſu non puniatur aliqua pœna:quia initium ſpectatur in iſto caſu. non autem illud quod ſuperuenit poſtea , vt voluit Io. And. Anc.Ant.Bal.& cæteri omnes in c.cognoſcentes. de cõſti.Iſtorum doctrinam dicit eſſe communem Bero.ibid.nu.2. & ſequ. licet de ea nonnihil dubitet nonnulla in contrarium adducendo. Limita ſecundò, dictum ſtatutum prohibens. & puniens extrahi frumentum extra territorium,non habere locum in extrahente ſui vſus cauſa ſec.Bald.in l.cum proponas. C.de nau.fœn.imo.in l.cætera.§.fi.ff.de leg. 1 marſ.ſing.86.ſtatutum ſit à principe.& iaſ.in d.l.cetera.§.ſed & ſi quis ad opus. nu.7.vbi ait hanc eſſe communem opi.Limita tertiò,dictum ſtatutum prohibens extrahere annonã extra territorium non obligare.nec ligare eccleſias,quin poſſint annonam extrahere,quam colligunt ex prædiis ſuis,ſec.Rip.trac.de peſte.tit.ſuperius citato.n.122.per c.eccleſia S.Mariæ.de conſti.Hoc autem ampliatur procedere non ſolùm in eccleſia,verum etiam in clericis.Ripa trac.de peſte,poſt Bal.tit.198.vol.3.& iſta omnia ſequitur,& refert Gram.deciſ.100.nu.15. Limitatur iſtud ſtatutum , vt non procedat in diſtrahente originaliter de ſuo territorio:ſecus ſi ex alieno portaretur per tranſitum illius territorij vt voluit glo.in l.poſthac.de ædif.priuat.cum qua ſentiunt communiter doc.& in d.l.cetera.§.ſed & ſi preſertim.iaſo.ibi nu.21.& adſignat rationem huius concluſionis,& teſtatur eſſe communem. Limita quintò , ꝙ ſtatutum prohibens portari,ſeu adduci vinum in ciuitatem collectum extra illius finem,& territorij non comprehendere clericos, & eccleſias, vt per fel.dec.& alios in c.eccleſia S.Mariæ.de conſt.& ita fuit deciſum iudicatum & definitum in ſacro regio concilio Neapo.in cauſa,&lite quę interuenit inter ciuitatem Salerni,&abbatẽ S.Benedicti,vt refert Gram.deciſ.100.n.17.cum aliis ſeq.& hoc idem refert & ſequitur Coua.in rep.c.quamuis pactũ. de pactis.in 7.§.4.nu.8.Limitatur 7. ſtatutum puniens emptores,vel extractores bladorum extra territorium non ligare forenſes ignorantes putà,quia non diu morati ſunt in dominio ſtatuentium quo caſu forenſis præſumitur ignorare ſtatuta illius loci,vt per Ripam in trac.de peſte,in tit.de præſer.remed. con peſtem,in parte quæ incipit: Deuenio nunc ad modum, & normam vbertatis conſeruandæ,n.120.& ſeq.& Gandi. in tract. maleficiorum.in tit. de rebus non portandis contra deuetum,ver.ſed ſtatutum,&c.quia ſtatutum dictos forenſes ligare non poteſt l.fi.ff.de iuriſd.om.iud.l.neque.C.qui dare tuto.poſſ.& c.vt animarum.§.ſtatutum.de conſti.in 6.Animaduerte autem ꝙ ſtatutum in dubio eſt ita interpretandum , vt non comprehendat forenſes ſec.Cy.in l.j.q.vlt.C.quę ſit longa conſue.& Guid.de ſuza.in quadam diſputatione incip.ſed pone ſtatutum,& in alia qu.incip.quæſtio talis eſt Bononienſis &c.dicentem ꝙ ſtatutum ſemper ita debet arctari, vt in eo extraneus non contineatur,allegat.l.1.§.fi.ff.quod quiſque iuris.&dicit Bald.in repe.l.de quibus.ff.de legib.ver.quarto quęritur.an conſuetudo &c. quod conſuetudo immediatè compulſiua,& ꝓhibitiua,aut pœnalis non extenditur ad forẽſem, ſed mediatè aliquo facto. vel delicto intra territorium commiſſo ligat:quia conſentire tũc videtur,qui delinquit,&idem tenet ſpec.in tit.de conſti.§.1.Io.And.in rub.de conſuetud.& Alex.latè conſ.44. vol. 5. Septimò interpretatur & limitatur dictum ſtatutum pęnale prohibens extrahere frumentum de comitatu,vt non liget minorem ſec.Rom.in ſing.vlt.Viuius.

Statutum diſponens,ſeu puniens ingredientes,vel turbantes alienas poſſeſſiones, non excuſat Meuium introeuntem poſſeſſionem alienam ex decreto iudicis inualido , huiuſmodi enim decretum certi iuris eſt,non excuſare Meuium à pœna prædicti ſtatuti ſimpliciter loquentis,vt per Bar.l.iuſtè poſſidet.ff.de acq.poſſ. cum quo ſentiunt omnes cõmuniter ibi, vt aſſeuerant moder.ibi audacter,præſertim iaſ.nu.304.&ſeq. & doct.in apoſtil.Bart. idem.

Statuta potiùs intelliguntur ſuperflua , & nihil operari, quàm ꝙ quis indebitè damnum patiatur,ſec.gl.communiter ab omnibus ſcrib.approbatam in l.ſi.quàm ibi Bar.ſummè ex tollit.C.de iure deli.vbi Bar.poſt gl.ibi vult,ꝙ ſi ſtat ſtatutum, ꝙ executio inſtrumenti fiat contra hæredẽ,ſicut fieri poterat contra defunctum:huiuſmodi ſtatutũ profectò non habebit locum in hæredem cum beneficio legis , & inuentarii , ne ille indebitè damnum patiatur , licet & ipſe propriè ſit hæres, & conſequenter verba ſtatuti illum comprehendant,& de prædicta communi atteſtantur moder.in d.l.fi.& doct.in tract.de ſtatutis. idem.

Statutum diſponens ꝙ bannitus non poſſit reuerti ad ciuitatem, vel qui occidit occidatur,niſi habuerit pacem ab hæredibus defuncti,tunc in iſto ſtatuto non comprehendũtur mulieres hæredes occiſi,ideò ſec.doct.ſufficeret in omnem euentum bannito habere pacem à maiori parte hæredum , ita voluit Bart.& alij doct.in l.4.§.Cato.ff.de ver.ob.quorum quidẽ opinio communiter approbatur ab omnibus, vt per Paul.de Caſt.in l.2.§ ex his.ff.de verb.ob.Boe in deciſ.121.n.2. Mo-

der.in d.§.Cato. vbi reprobant cæteras quinque opiniones quæ in hoc articulo reperiuntur, & nota, ꝙ præfatum ſtatutum,quo cauetur licitum eſſe alicui vindictam ſumere ſec.Iaco.Butr.& Paul.caſt.in l.refectionis,per illum tex.ff.com.prædio.quia tendit ad reſtrænandum maleficia, & quia priuatum facit miniſtrum reipublicæ.l. 1. C. quomodo licet ſine iudi. ſe vindi.imò doct. d. l.refectionis,extendunt hoc dictum.quod in iſto caſu licitum ſit congregare amicos etiam extraneos, qui illum adiuuent,&iſti conuocati non puniuntur ſicut nec principalis,& allegant gl.in l.cùm fundus.ff.de vi,& vi arma. &idem tenuit Bal.in c.fi.de iuram.calum.qui ſecundum eum, quando conceditur quod aliquid impunè fiat videtur ſemper conceſſum, vt illud fieri poſſit cõuocatis amicis, & familiaribus. l. ſi ſtipulatus fuero per te non fieri.ff.de verb.obl. & idem tenet Cæpo.in tract.de ſerui.vrb. prædio. vbi aſſerit qđ ita obtinuit in ciuitate Veronæ,& ſequitur iaſ.in l. 1.§ fi.ff. de noui ope.nun.Fallit.ac claudicat dictum ſtatutum,quando loqueretur in numero plurali,vt puta dicit ſtatutum bannitum non poſſe reuerti ad ciuitatem,niſi pacem habuerit cum hęredibus occiſi , tunc enim comprąhendit tam maſculos hæredes,quàm fæminas,ſec.Bar.in l.ſi filius qui patri,in vlt.q.ff.de vulg.& pupil.ſub.& hoc non ſolum,procedit de iure ſtatutario,& municipali,ſed etiam de iure communi omnibus hæredibus, etiam fæminis competit ius vindicandi defuncti necẽ. l.ſororem.C.de his quib.vt indig.& l.fęmina C.ad turpilia.& not.omnes doct.in d.§ Cato, præſertim iaſ.n.39. vbi ait hanc eſſe communem opi.& Ruynus ibidem n.20.in 2.lect.& Pontanus peruſinus n.70.&ſeq.pręfatum ſtatutum ſimpliciter diſponens,quod occidens occidatur.Interpretatur,&limitatur ſecundo incurrere pœnam ſtatuti,niſi qui ex animo,& dolo ſe occiderit,& ſic ſtatutum (licet ſimpliciter loquatur) debet declarari ſecundum ius commune , vt in c.cùm m. dilectus, de conſuetud.vbi per doct.tradit Calderi.conſ.in 9.in titu. de conſtit.quicquid diſputet Cornæ.conſ.1.dec.in conſ.10. conſideratis.vol.3.& Bald. hoc latè declarat in l.data opera, verſ. item ſi ſtatutum.C. qui accuſare non poſſunt, & dicit magnũ verbum Paul.de caſt.in l.& ſi ſeuerior.C.ex qui.cauſis infa. irroga. ꝙ per hoc liberauit quendam , qui proiiciendo ſaxum hominem interfecerat caſu,& præter propoſitum ſuum,licet in loco extaret ſtatutum de quo ſ.& determinat idem Pau.de caſt.conſ.277.in cauſa incarceratorum,in prin.vol.2.ſecundũ nouam impreſſionem,& Deci.conſ.9.per tot.vbi plurima ad propoſitum reperies:idem voluit Card.in c.lator. vbi idem dicit fel.ext.de homic.Barba.conſ.40.illud adduco.vol.2.Alex. conſ.140.videtur in caſu propoſito li.2.& iaſ.in l. 1.ff.de legi.

Statutum diſponens,ꝙ bannitus,poſſet impunè occidi valet & tenet de iure,vt per Io.And.in addi.ad ſpec.in tit.de conſti.§.1.Hoſt.in c.1.eo.tit.Bart.l. omnes populi.ff.de iuſti. & iu. & in l.vt vim.eo.tit.& cano.omnes.in c. quæ in eccleſiarum, de conſtit. marſ.in l.1.verſ.& tale ſtatutum.ff.de ſica.conſ.73. nu 75.& conſ.32.nu.2.& in ſua pract.crim.§.aggredior.nu.1. Ratio iſtius ſtatuti videtur iſta,quia dicitur fauorabilis ex eo, ꝙ ob bonum publicum videtur inductum.l.2.vbi Bart.&alij. C.quando lic.ſine iudic.& in l.omnes populi.2.q.3.q.prin.iaſo.conſ.133.lib.1.& l.vbi pactum.C.de tranſac. Bald.ꝯſ.491. poſt med.lib.3.& moder.in ca.quæ in eccleſiarum.de conſtit. dec.conſ.327.nu.3 in fi.In tantùm autem hoc ſtatutum valet, vt etiam in foro animæ & apud Deum valeat,vt dicit Alex.in l.ſi plagij.in prin.de verb.obl.& P.Duenas in tract.reg.reg.68. Limit.2. cum aliis per eum ibi congeſtis, latè per ea , quæ voluit Alb.in trac.ſtatut.4.part.q. 19. Imo huiuſmodi ſtatutum poteſt præmiare occidentem bannitum , quamuis homicidium de ſe malum ſit,vt not.Hoſt.& doct.in c.fi.extra de conſuetu.Soci.conſ.157.Præſens conſultatio.in prin. vol.2. cum aliis congeſtis per dec.in d.c.quæ in eccleſiarum.n.54.& ſeq. vbi atteſtatur hanc eſſe communem opi. Ratio iſtius concluſionis videtur iſta quia æſtimari non poteſt quantum intereſſit prouinciam liberam eſſe à malis hominibus l.congruit. ff. de of.præſid.His addenda eſt ſing.doctrina Bal. in l. ita ſcriptum. §.fi.ff.de leg.2.vbi dicit ſtatutum diſponit,ꝙ capiens bannitũ, & præſentans illum in carceribus cõmunis,poſſit habere præmium à communi,tunc ſi quis ceperit bannitum,& poſt conditum ſtatutum illum præſentauerit communi,videtur poſſe habere & conſequi præmium.Et licet occidens bannitum(ad inſtitutum redeundo) ſtatuto permittente non puniatur aliqua pęna corporali vel pecuniaria,nihilominus eſt infamis vt per Bal.in l.decuriones C.ex quib.cauſ.infamia irroget.quem ſequitur & refert marſ.conſ.9.n.19.& in l.lege Cornelia.ff.de ſicar. adeò ꝙ in facto graui non poteſt eſſe teſtis abſque tortura ſec.Bal.in auth.ſi vero teſtis productus dicatur.C.de teſtibus.Et caſu,quo dictum ſtatutum loqueretur,ꝙ bannitus poſſit impunè occidi : Hanc quæſtionem latè diſputat Nellus in tract.bannito.parte ſecunda,nu.1.& 8.& reſoluit prædictum, ſtatutum ſic declaratum. Ampliatur primò etiam habere locum,ſi occidens ſub pæna iuramento vallata ante bãnum nõ offendere,vt puta titius erat Mæuio inimicus,fecit pacem cũ eo cum promiſſione iurata de non offendendo : nihilominus vigore iſtius ſtatuti de occidendo,non obſtante promiſſione, titius poterit Mæuium occidere,nec tenetur pæna conuenta, vt per Bart.C.quando lic.ſe ſine iud.vind.vbi Alex.in apoſtil. & in l.qui ſeruum.ff.de ver.ob.Anch.& Barb.nu.162.ca cum M.de conſti.Rip.in repetitio.l.ſi.C.de reuoc.do.nu.86.vbi ait hanc eſſe communem Beroi.verò in d.c. quæ in eccleſiarum. 123.& ſeq.per pulcherrimas, & ſubtilliſſimas rationes conatur ſuadere contrarium , tamen (quicquid ipſe dicat) ab hoc non diſcedo à communi.Ampliatur ſecundo dictum ſtatutũ, ꝙ occidens patrem, filium fratrem, vel dominum bannitum non debet puniri vel aliqua pæna affici,vt voluerunt Bart. & Alexan.ibi in addi.in l.ſi adulterium cum inceſtu.§ liberto.ff. de adult.Sali.in l.vnica.C.de iis,qui parent.vel lib.abb. conſil. 104.lib. 1.imol.in l.triticum,prope fi.ff.de verb.obl.fel.in d.c. quæ in eccleſ.n.5.P.Duenas reg.68.n.88.& nouiſſime Augu. Beroius in memorato c.quæ in eccleſiarum.nu.114.de conſtitut.in antiquis.vbi reſpondet contrariis,& audacter aſſeuerat hanc eſſe magis communem opi.Ratio dictæ communis opinionis videtur iſta,quia bannitus transfuga,&hoſtis ciuitatis. l.amiſſione. §. 1.ff. de capi.deminu.& in l. 1.ff.ad legem iul.de ſicar.& notat Bart.in l.vt vim,& in l.omnes populi.ff. de iuſtitia & iure. Floria.in l. binas ædes.ff. de ſeruit.vrba. prædio. & moder.in d.c.quæ in eccleſiarum.quamuis cõtrarium teneat Ruynus poſt alios ibi relatos per eum conſ.4.n.7.vol.5.videlicet ꝙ filius patrem bannitum propter reuerentiam occidere non poſſit , vigore dicti ſtatuti, & Follerius in commentariis ad pragmaticam editam per reuerendum Cardinalem Paceceum de contumacibus nõ comparentibus infra decem dies &c.n.13.Ampliatur tertiò præallegatum ſtatutum in tantum procedere,quod ſi quis vellet interficere bannitum vigore ſtatuti,& bannitus proteſtetur inſultanti, vel ſe offendere volenti,vt nulla ſibi inferatur contumelia, vel iniuria fuit enim abſolutus,tunc poteſtans niſi ſtatim faceret fidem de reſti.in integr. vel abſolutione ſibi facta à ſuo iudice poſſet impunè offendi , ſecundum theoricam Bart.in l.non ſolùm.§. morte.ff. de noui ope.nun.communiter approbatam ibi à ſcrib & in c. cum M.Ferr.de conſti.vt atteſtatur Ripa ibi,nu.176.Ampliatur quartò ſtatutum permittens aliquem impunè occidi. vt intelligatur permittere illum verberari,ac iniuria affici ſecundum Bart.in l.nec in ea ff.de adult. Bal.in l.2. C.de exhib.reis. in l.ſi quis non dicam rapere,in prin.C.de epiſco.& cleri.in l. pen.C.de priua.carce.in l.3.ff.de adimen.lega.& in l.in ſuis,& ibi Ang.& imol.ff.de lib.& poſth.Io.And.in addi.ſpec.in titu. de conſuetud.§.1.in fi.Ant.in c.fi.de conſuetud.in 1.fallen.& imol.in l.ſi verò.§ de viro.ff.ſo.ma.quos ſequit,& refert Ale. in d.l.nec in ea. Ampliatur quintò,ſtatutum permittens generaliter bannitum occidi,ꝙ generaliter debet intelligi ſiue quis occidat per ſe,ſiue per alium,etiã data pecunia, vt voluit Bal. conſ.401.ad euidentiam dicendorum,vol.1 Limitatur primo iſtud ſtatutum vt intelligatur ſolummodo de bannitis ex veris probationibus delicti : non autem de bannitis per contumaciam ſec.Bald.Io.de imol.in l.ſi mora.ff ſo.ma. Alb.in trac. ſtatu in 1.part.q.52.ſed hic quæro,&c.ꝙ dictum ſequitur etiã Ale.in l.omne delictum,circa prin.ff.de re milit. marſ. conſil. 82.nu.11.conſ.10.nu.8.& 12.& in l.infans.nu.24.ff.ad legem Corn.de ſica.poſt nonnullos alios doc.ibi per eum relatos,& Bero.in d.c.quæ in eccleſiarum.nu.117.& Alex.per pulcherrimas rationes.in d.l.ſi mora.n.13. vbi aſſerit hanc eſſe communem opi. ꝙ bannitus propter contumaciam non intelligatur ex maleficio bannitus. His accedit pro maiori declaratione præcitati,ꝙ vnuſquiſque de populo in iudicio poſſet comparere,& dictum bannitum etiam defendere,ac tueri per remedium nullitatis, huicque taliter comparenti obiici nõ poſſet, ꝙ ſua non intereſſet per doctrinam ſingularem Bart. quam ibi ſequitur Ang.Sal.fulg.& Paul.de caſt.in l.vbi pactum.ver.ſtatuto cauetur, &c. Bal.in l.decurionum.C.ex quib.cauſ.irrog. infa.abb.in c.illa.de accuſat cum aliis,de quibus per fel.in c.illa.de accuſat.cum aliis,de quibus per fel.in c.cùm ſuper. verſ. non ſolùm ꝓ intereſſe &c.& marſ. in l ſi quis quinto reperio caetiam,nu.141.ff.de quæſt. Limitatur ſecundò,ꝙ ſi ſtatuto caueretur bannitum in centum,poſſe impunè occidi,tunc ſi quis reperiatur bannitus in vna cauſa in quinquaginta , & in alia cauſa in aliis quinquaginta,non debet fieri hoc caſu cumula-

tio, vt dicatur bannitus in centum, quoniam ista est materia odiosa.l.vbi fideiussor.vbi omnes doc.hoc tenent,& firmant. ff.de solutio,Barbat,in c.licet.n.45.& seq.de foro comp.& iaso.in l.si idem cum eodem.ff.de iurisdi.om.iudi.vbi attestatur hanc esse communem opi.Limitatur tertiò prçfatum statutũ, ꝙ carcerati occidi non possunt, stante isto statuto, ꝙ banniti possint occidi,sec.Bar.in l.in laqueum.ff.de acq.rer.do.& probatur in l.fi.C.de custo.reo.& firmat marsſ.sing.150.accessus ad meretrices.& in l.1.n.8.circa fi.de sicariis. Limitatᷣ quartò præmissum statutum permittens bannitum posse impunè occidi,habere locum in rite bannito.l.non putauit.§.non quæuis.& ibi Bar.ff.de bo.poss.contra tab.& l.4.§.condemnatum. ff.de re iud,& iste occidens non ritè bannitum,non iuuaretur dicto statuto secundum canonistas in d.c.quę in ecclesiarum, legistas omnes post Bartol. in l.3.§.si seruus. ff.de acq.poss.& in d.§.non quæuis. cum aliis abundè congestis per marsſ. consil.10.nu.10.& 16. vbi ait hanc esse communem opi. imò occidens bannitum, qui fuerat nulliter bannitus non excusabitur,quominus puniatur ordinariè,videlicet si taliter occidẽs haberet notitiam huiusmodi nullitatis, alias cum diligentia perquirere,& se informare debuisset antè,quàm ad actum,cui naturaliter inest dolus deueniret,tanquam culpabilis iudicantis arbitrio plectendus erit iuxta communem theoricam scriben.de qua per Alex.consſ.77.visis,li.3.post Bart.Bald. & alios in l.non putauit.§.non quæuis.ff.de bo.poss. contra tab. & in l.fi.ff.de adulter.& Bal.in l.ex morte.ad legem Aqui.doct.maximè iasſ.in l.4.§.condemnatum.ff.de re iudi.cum aliis,de quibus per dec.consſ.482.n.10.per Bal.in l.1.C.de pe. & in addit. spe.in tit.de cita.versſ.non valet,Ale.consſ.114.n.4.lib.1.consſ.160.lib.7.& fel.in d.c. quæ in ecclasiarum. Limitatur 5.dictũ statutum dans prçmium occidenti bannitum,non cõprehendere occidentem eum se defendendo,ac tuendo, q͠n hoc nõ facit principaliter,vt occideret bannitum,verum vt se defenderet,vt voluit Bar.p illũ tex.in arg.in l.si qs in graui.§.vtrũ.ff. ad Sylla.& in l.nulla macula similiter per illum tex.C.de delato.libr.10.vbi hoc idem tenet Ale.sequendo Bar.& Roma.in d.§.vtrum.Coarctatur istud statutum quinto loco loquens de bannito occidendo non procedere in bannita,& sic in muliere secundum Io.de Ana.in c.intelleximus.de his,qui fi. occi. Bal.in l.imperator.2.ff.de statu homi.Aug.cõsſ.67.1.Alex. consſ.28.præclar.vol.3.& dec.in l.fæminæ.nu.83.de reg.iu.q͠d procedit in fæmina dum est prægnans,sec.marsſ.in pract.cri.in §.nunc videndum.n.50.& Duen.reg.68.n.187.Animaduerte, quod si quis interficiat mulierem bannitam,quæ ex d.statuti dispositione interfici potuisset,& illa prægnans fuisset.ille de homicidio tenetur,& punitur licet prægnantem ignorauerit. quia de hoc cogitare debuit, secundum l.Imperatores.ff.de stat.hominum,quem sequitur Sal.in l.quoniam.C.ad leg.iul. de vi.Nell.in tract.bannito.2.par.2.tem.q.45.illud quod s̃.docuimus mulierem bannitam non posse occidi probatur ista ratione sec.Bal.& Io.de Anan.in locis s̃.relatis,quia grauissimũ facinus committit,qui prægnantem occidit, & prædicta procedunt secundum eos,etiam si partus sit adulterinꝰ, vel in carcere conceptus, & procedunt etiamsi esset mulier prægnans decem vel viginti dierum tantum quia licet non sit anima,tamen est spes. Limitatur sextò d.statutum non habere locum, nec extendere vires suas extra territorium statuentium, & si occidens bannitum extra territorium eorum,non iuuabitur tali statuto,nec erit immunis à pœna,sec.iasſ.l.fi.ff.de iurisſ.om. iud.Post Io.imol.in clem.pastoralis.de iureiur.& Anch.in c.canonum statuta.de consti.in 6.versſ.tertiò principaliter.& hoc tenet & probat Ruinus consſ.84.n.4.& 6.vol.4.marsſ.consſ.121. nu.2.in variis locis post Baldum consſ.397.vol.6.dicit,ꝙ statutum præmians occidentem bannitum, continet etiam occidentem bannitum extra territorium mihi placet opinio prima,quam hac ratione confirmo,ꝙ bannitus non possit impunè occidi extra territorium, verum nec capi etiã potest, quia captus relaxandus esset,cùm sit illegitimè captus, vt per Bald. in auth.item nulla communitas.in fi.C.de sacrosſ.eccl.iasſ.l.vbi pactum.C.de pact. F.Viuius.

Statutum disponens,ꝙ pater teneatur soluere pro filio condemnationem vsque ad legitimam,pro delicto filij,valet.Ale. l.lex Cornelia.n.8.de vul.ff.ista est cõmunis obseruata in practica attestãte marsſ.sing.36.Bal.verò in d.l.lex Cor.inclinauit in contrariam sententiam, s. vt non valeat tale statutum quia sapit tyrannidem quæ nullitatis causa esse debet, ex quo non habet requisita in l.ea, erit autẽ lex.4.dist. l.1.& 2.ff.de legib. & quod sapiat tyrannidem facit quia dispositum est alibi. ne pater pro filio teneatur l.1.C.ne fil.pro pat.& l.1.§.1.ff.si pars hæred.peta.& l.filius.C.de bo.proscri.& vide ibi Bald.ergo statutum tale iniquum valere non potest & vide l.si.finita.§.si de vectigalibus.ff.de dam.inf.Ang.in l.filius.ff.de inof.testa. His tamen non obstantibus, contrarium verius videtur, quod etiam communiter tenetur,vt s̃.recensui,per tex.in c.2.de deli.puer.& ibi Anch.& post eum Io.de Anan.gl. in rub.C.de decret.decurio Bald.in l.1.C.ne fil.pro patr.Ruyn.consſ.149.nu.13.vol.3.& ꝙ ista opinio sit communis, & seruetur in practica tenet Ale.in d.l.lex Cornelia. Aldobrand.in §.prerea.insti. quibus mod.ius patr.potest.sol.Chassa.in consue.Burg.ti.des successions.n.7.§.2.n.5.Limitatur dictum statutum non habere locum de iure comm.quia si filius sit condemnatus ex delicto pater de iure com.ad pænam iure legitimæ non tenetur. auth.si qua mulier.C.de sacrosſ.eccl.& ibi Bart.in fi.abb.ca.2. de delict.puero.spec.de execut.sent.n.2.Soci.iu.consſ.51.n.5. lib.1.Limitatur secundo d.statut.non habere locum in nepote.Ruyn.post Bald.in consſ.7.n.6.li.5.licet nepos largè veniat appellatione filij.quia huiusmodi statutum est odiosum & irrationale.Rayne.de forliu.l.Iulia.§.j.ff.de ritu nup.Cro.in l.omnes pop.ff.de iustitia & iure,vnde in pçnalibus non fit extẽsio per identitatem rationis c.statutum c.licet, de elect.libr.6. quem tex.ad hoc citat Calderi.consſ.1.tit.de hæreti.quod sine dubio procedit,quando constitutio pænalis contineret odiũ irrationale,vt s̃.docuimus,prout etiam apparet ex l.quisquis. C.ad l.iul.maiesta.vbi filij puniuntur propter delictum parentis, ideoque lex illa loquitur in filiis & non extenditur ad filias,vt ibi habetur & not.Bar.in l.1.ff.de verb.sig.Ang.in l.quicunque.C.de seruis fugiti.iasſ.si quis id quod,in 6.limita.ff.de iurisd.om.iud.quia continet odium irrationale similiter non habet.econtra si filius committat crimen læsæ maiestat. quia propter id punięur pater sec.Sali.in d.l.quisquis,quem sequitur dec.consſ.64.& illud quod superius retulimus,quod appellatione filiorum veniunt nepotes sequitur etiam Bart.in l.pa-tri.ff.de adulte.Limitatur tertio loco præfatum statutum procedere,quando delictum per filium esset commissum in territorio statuentium aliàs secus,vt per Bart.in tract.represaliis 1.q.& iasſ.in §.actiones,n.88.instit.de act.Limitat quarto hoc statutum marsſ.in sing.s̃.citatis non habere locum in filio pupillo committente delictũ. Quinto limitat idem marsſ.dictũ statutum non procedere quando filius esset cõdemnatus propter contumaciam in l.infans. nu.20.de sicar.& in l.de vnoquoque n.173.ff.de re iud.& Corne.post Bald.& alios per eũ consſ.92.n.5.li.4.Sexto fallit præallegatum statutum, ꝙ pater teneatur assignare legitimam fisco pro filio delinquente procedere. quo ad patres ciues non autem quo ad patres forenses sec.Bal.in l.si qua ff.de his,qui sunt sui vel alie.iu.quemadmodũ valet. præcitatum statutum ita etiam valet aliud statutum patri vel auo pecuniariam pænam imponens pro delicto filij, vel nepotis, vt per Bar. in l.1.C.ne filius pro patre in l. sancimus.C.de pænis post Guid.de Suza. in l.si quis in tantã. post gl.ibi,C.vnde vi,& Bar.in c.cognoscentes de constit.nu.7.circa fi.& alios complures relatos per Ruynum consſ.8.nu.1.li.5.vbi hoc optimis rationibus probat,limitat, & declarat, & istud statutum ꝙ vnus teneatur pro alio tenet, vt s̃.docuimus,& ista est vera,& com.opi.teste dec.in d.c.cognoscentes de consti.nu.8.& dic ꝙ istud statutum demum valet,quando subest causa legitima, sicut quando pater obligatur pro delicto filij,quia inest causa,vt quis retrahatur è delicto,quamuis non subsit culpa patris sec.Bald.in l.sancimus.C.de pænis imo la in l.cum filius in prin.ff.de verb.ob.& Ale.in l.sæpe.ff.de re iud. Limitatur dictum statutum quando disponeret, ꝙ quis corporaliter puniretur pro alio, tunc enim non valet secund. Bal.in l.1.C.ne filius pro patre,& Sali.in rub.C.res inter alios act.Anch.in d.c.canonum statuta,de consti.lib.6. versſ quæro vlterius scriptum est,&c. & Alex.in d.l.sæpe notaque ex prædictis ꝙ si pater voluisset pro redemptione filij legitimam fisco ex forma statuti s̃.relati non cogeretur illam in testamento relinquere, nec per consequens teneretur amodo ad assignandam aliam sec.Bald.in l.si cum dotem §.si post solutum ff. so.ma.& in d.lex Corne.& Guido Pape sing.568 post mediũ. Sed super hoc Bar.distinguit in d.l.si stichus, n.2.in fi.quod si pater solueret emendam pro condemnatione filij voluntariè tunc soluta non sunt imputanda in legitima,secus verò ex necessitate forte per statutum tunc proculdubio imputanda essent, quam distinctionem sequitur Bal. in l.omnimodò.§.imputari. C.de inof.test. Sed eam reprobat Fabianus de monte in repe.auth.nouissima.C.de inof.test. q.8. eandem reprobat Ripa.in l.in quartam,n.185.ff.ad legem falc.vbi dicit ita communiter teneri,& pro ista communi facit tex.in l.relegatorũ. §.fi.ff.de interd.& releg.vbi dicitur ꝙ ex delicto quis non debet habere beneficium, & multò minus si pater filio vtendo liberalitate adhuc legitimam dono dedisset, & hoc casu, q͠n filius præfatam legitimam assignatam dissipauerit, non tenetur pater rursus legitimam assignare,ita tenet Bart.& ibi Pau. de cast.& doc.d.§.si post solutum.Paul.cast.consſ.80.n.3.vol.1. & Bald. in l.data alias incip.lata.C.de donat.& dato quod pater soluat legitimam pro filij delicto, nullo iure, nec statuto cogente,si eo prætextu ipsam sibi assignaret, non tenetur aliquo modo ad aliam,vt voluit expresſè Bald.in d.§.si post solutum,& sic pater ab initio quando soluit dictam legitimam integram,vel partem eiꝰ debet protestari, quod soluit animo compensandi,& repetendi l.at si quis.§.plerique.ff.de religio. & sump.fun.& not.gl.& doct.in l.1.C.de neg.gest.& in l.alimenta eod.tit. Similiter his occurrit, quod pater generaliter soluendo condemnationem pro delicto per filium perpetrato,& confessato habentem peculium aduẽtitium,i.bona materna,videtur ac præsumitur soluere in dubio nulla facta mentione de vna causa,magis,quam de alia de bonis filij,& nõ de suis,& illud computabitur in partem ipsi filio sec.Bart.in l.stichus,ff.de peculio lega.nu.2.circa med.per l.Nesennius.ff.de neg.gest.quam sequitur Bald.in auth.ex testamento.C.de collatio.in 5.q.& istam Bart.opinionem ait esse magis communem Alex.d.l.in quartam,nu.23.ff.ad legem falci.& Ruynus consſ.149.nu.14.vol.3. F.Viuius.

Statutum excludens sororem à successione fratris non propter hoc cẽsetur frater exclusus à successio.sororis, vt notab. voluit Bald.per illum tex.l.lege 12.tab.C.de legit.hæred.quẽ sequitur ibi Pau.& Alex.in l.inter stipulantem.§.sacram.ff.de verb.ob.& ista est com.opi.per moder.in rub.ff.de acq.posſ.id quod comprobatur hac potissimum ratione per Bald. in d.l. lege 12.quia dato vno inconuenienti aliud dari non debet & hoc procedit etiam conseruandæ agnationis causa sec. Soci. rub.ff.de acq.posſ.dec.in l.secundum naturam.ff.de reg.iu.n.5. sed si hæc cã conseruandæ agnationis non esset in isto statuto expressa,vt quod simpliciter loquatur.vt s̃.habetur ꝑ expressa sec.com.opi.doct.quam celebrat, & allegat Alb.Bru.in tracta.statut.in 3.part.q.prin.Contrarium verò tenet,per multa, & pulcherrima fundamenta Soci.in d.rub.circa fi.ff.de acq. posſ.iasſ.tamen ibi audacter asserit communem opi.esse contra Soci.& licet dicto statuto caueatur ꝙ soror non succedat fratri,nõ ob hoc erit exclusa à successione sororis.Eo enim casu masculinum respectu personæ cui succedendum est,non continet fœmininum, ita per nonnullas,& ferè optimas rationes determinat Paul.de cast.consſ.340. hæreditas prædicta alias secundum aliam impressionem est,n.19.vol.1.idem concludit capr.consſ.62.in 4.dubio,Cornæus consſ.11.vol.1.consſ.94.volu.2.& iasſ.in d.rub.de acq posſ. Viuius.

statutum disponens,ꝙ mulier & minor non possint contrahere sine consensu duorum consanguineorum:poterit tñ nõ obstante dicto statuto bona sua offerre ecclesiæ sec.Bald. in l. generali,C.de sacrosſ.eccl.quem sequitur Anch.in c.1.de consti.abb.in c.relatum primo de testa.Io.de Anan.consſ.57.& deci.in c.in prçsentia,n.98.& Aug.Beroius ibidem nu.158.& alij doct.magis cõmuniter in d.c.relatum.Ratio est quia est actus spiritualis super quo laicus statuere non potest.l.priuilegia.C. de sacrosſ.eccle. Limitatur 2.ac interpretatur istud.Statutum, quando mulier disponeret donando causa mortis,potest mulier ita donare non obstante hoc statuto secundum magis cõmunem opi.doct.quam attestatur Soci,in l.2.ff.de leg.1.& sequitur ibi iasſ.nam prohibitus facere testamentum,non intelligitur prohibitus donare causa mortis,l.tam is.§.fi.ff.de donatio causa mor.vt per dec.consil.196. in casu proposito,& per Bald.consſ.408.vol.2.cõtraria verò opin. videtur communis quam declarat,& citat iasſ.in d.l.2.ff.de leg.1.& Ripa ibi,n.10. & Tiraq.in tract.de legibus connubialibus. in 3.glo.4.q. Sed primam opinionem sequendam fore mihi constitui, quæ videtur magis communis,& æqua, vt patet ex congestis per Alex.Soci.& moder.in d.l.2. Fallit tertiò huiusmodi statutum, quando propinqui,seu consanguinei mulieri consensum prçstarent ad vtilitatem propriam,vt puta si mulier vellet propinquis quorum consensus desideratur ex forma statuti in testamento sua bona relinquere,tunc propinqui ad proprium cõmodum consensum accõmodare non possent per not.per gl. & Bart.in l.1.ff.de authorit.tutor.& Bart.in l.frater à fratre.ff. de condi.indebit.cum allegatis per Socin.in consſ.172. & per Corn.consſ.294.eleganter.lib.1.& ita se habet commun.opin. vt asserit dec.consſ.612.conclusionem,circa fi.contra Bald.qui in oppositam opinionem inclinauit in consil.6.hæc est copia. lib.2.& in l.j.C.vnde vir.& vx.Limitatur hoc quotiescunque per propinquos ante testamentum mulieri accõmodetur cõsensus in genere ad faciendum testamentum arbitrio suo:non autem in ipso testamento, vt probatur per Alex.in l.1.§.fuit quæsitum ff.ad treb.& per Corn.consſ.242.volu.2.est tamen necesse post huiusmodi consensum præstitum, testamentum fieri ex interuallo,vt per dec consſ.245.in causa interpretatur quartò dictum statutum disponens, ꝙ mulier non obligetur sine consensu propinquorum,quod si ipsi propinqui sine causa recusent: coguntur à superiore consentire, sec.doctrinam Ant.de But.in c.cum consuetudinis.de consuetu.quam sequitur abb.per illum tex.in c.nullus,de iure patr.in c.ꝙ Dei timorem.circa fi.j.de statu monach.de quo Bart.& latè Alex.in l. si cum dotem.§.eo tempore.ff so.ma.& ista est com.opi.vt inquit Io.Bapt.Plotus post alios ibi per eum congest.in repet.l. si quando,nu.32.C.vnde vi.Interpretatur quinto dictum statutum expostulans in contractibus minorum & mulierum, propinquorum consensum non habere locum in donatione viri & vxoris vt consuluit Paul.de cast.consſ.82.in ista donatione in 2.dubio,li.2.quem refert,& sequitur Tiraq. in repet.l.si vnquam.C.de reuoc.don.in versſ.libertis.n.113.Limitatur sextò huiusmodi statutum exigens,ac requirens consensum ꝓpinquorum,non verificari in vno,quia plures pro firmiori iudicio requiruntur.sec.Anch.consſ.35.visa quadam petitione, quem refert,& sequitur dec.in c.prudentiam,n.17.extra de officio deleg.Sed hoc non habet locum vbicunque statutum prohiberet ꝙ contractus,vel actus non possit fieri absque patris & matris,vel duorum agnatorum licentia:tunc enim sola patris licentia sufficeret,dum viuit,sed eo defuncto sola licentia matris sufficit absque licentia patris predefuncti,& sine etiam licentia agnatorum,sec.gl.in l.Gallus.§ quidam rectè verbo. non exprimatur,quam sequitur ibi Bart.nu.4.Rayn.Bal.Alb. Nic.de Neap.Ang.Cuma.Paul.cast.& Alex.& ista est com.opi.teste iasſ.ibi,nu.12.& 20.Ripa.in c.ex parte 1.nu.54.de rescrip.& Io.Baptist.Ploto in d.repet.l.si quando,nu.842.& seq. cum aliis ibi per eum relatis. Fallit vlterius præcitatum statutum ꝙ mulier contrahere non possit absque consanguineorum consensu, non comprehendere hermaphroditum, sec. Bald.in l.omnes populi versſ.quid si statutum dicat.ff.de iusti. & iure,quia hermaphroditus est homo mistus,non autem ꝓpriè mulier, idem tenuit Anch.in repet.c.canonum statuta,in ver.venio ad quartum membrum de consti.in 6.de quo vide solemnẽ.doct.præceptorem meum pontanum perusinum in l.stipulationũ,ver quid,firmat Bald.& c.ff.de ver.ob.interpretatur octauò hoc statutum,vel huic simile,videlicet,quod eo mediante consensus viri in cõtractibus vxoris requiratur,nõ habere locum in viro furioso,ideo contractus valet sine consensu mariti l.cum hæres.ff.de acq.hær.& ita per illum tex.tenet ibi imo.& Aret.vt refert Ruynus,consſ.145.n.4.Fallit nonò,quando iudex suppleret defectum consensus propinquorum sua præsentia,& authoritate,quod põt facere iudex vbicunque aliquorum consensus ad actum requiritur, si illi sint inhabiles ad consentiendum,vt per Bald.in l.si furiosi, per illum tex.C.de nup.& in l.bonorum,vbi alij doc.communiter. C.qui admi.& per Alex.in l.1.§.fuit quæsitum.ff.ad trebell.& sequitur Soci.consſ.87.in præsenti.vol.1.Fallit d.statutum requirens propinquorum consensum non verificari in tacito, vel ficto,qui ex sola præsentia, & taciturnitate inducitur:q͠n debet intelligi in casu vero,& non ficto.l.3.§.hæc verba.ff.de neg.gest.& ibi Bart.& in hoc casu concludit Bald.l.2.§.voluntatem ff.so.ma.cum quo sentiunt communiter omnes,vt per dec.in c.at si clerici de iudi.n.77.Rui.consſ.62.n.1.vol.3.vbi dicit hoc procedere prçsertim,quãdo statutum copulatiuè vult adesse præsentiam cõsentientium in aliquo actu declarando per mulierem.Fallit 11.d.statutum non habere locum in contractibus damnosis.secus in vtilibus Bal.l.neq;.C.de contrah. & com.stip.Fallit 12.quando consanguinei,quorũ consensus haberi possit,prçsentes:secus,si abessent à longinquo.nec eius consensus haberi possit,valebit contractus sine cõsanguineorum consensu Bald.consſ.488.sequens qõ.vol.1.Crauet.consſ.42.n.4.His addendum,ꝙ si statuto caueatur,quod mulier non possit contrahere sine præsentia consanguineorum fiat absq; consensu consanguineorum,tunc nõ potest ratificare postea per consanguineos: quia licet ratificatio repræsentet consensum,non tamen repræsentat præsentiam corporalem.Bal.l.1. versſ.extrà quæritur.C.qui admit.Fallit 13.quando mulier faceret testamentum extrà territorium,vbi non extet huiusmodi statutum arg.l.2.quemadm.test.aper.Bar.l.1.C.de sum.tri. & trahitur testamentum ad bona vbique sita.Limitatur etiã dictum statutum vt non possit mulier compromissum facere absque d.solennitate Ang.l.fi.§.necessitate.C.de bo.quæ lib. Fallit 15.d.statutum vt videatur prohibere mulierem acceptare tutelam.Bart.l.2.ff.de leg.& vide Alc.trac.præsum.reg.j.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

præsump. 52.n.7.interpretat 16.quotiescunque cauetur,ꝙ si mulier ꝯxerit sine propinquorũ ꝯsensu,ꝯctus sit nullus,tunc enim f.m.l.1.C.qui admitti.partes non possunt huic ꝯstitutioni prohibitoriæ renuntiare,& facit tex.c.deniq;.4.dist.in finalibus verbis.fallit 17.istud statutũ nō habere locum qñ mulier contraheret cum patre, & omissa solēnitate statuti,i.propinquorum ꝯsensu.in manibus patris renũtiat,vt voluit.l. pactũ dotali.C.de collat.quē sequitur Alex. 106.quoad præsens.volu.1.Tira.l.si vnquam.C.de reuo.do.in verbo præfatio.Limitatur 18.d.statutũ,vt recipiat interpretationē à iure cōi,vt habeat locum in obligatione necessaria.Roma.cons.394.pl.1. C.qñ decre.opus nō est,quem sequitur Alex.cons.215.vol.6.

Statutum disponens ꝙ naturales,& spurij possint succedere patri quemadmodum & legitimi,nō valet Bald.in l.1.ff.de testa.Bal.l.1.C.de iure aur.anulo. quia tale statutũ præbet fornicādi occasionē cōtra.l.cōueniri.ff.de pact.dotal.&ita per illam rationē tenet feder.Senes.cons.223.&227.Bald.in l.cum quam C.de fideic.imo.l.3.ff.de testa.& ista opinio est communis quam citat,& sequitur Io.Bapt.de S.Seueri. in repe.l. omnes populi ff.de iust.& iur.Ang.Aret.in tract.de testa.dec.c.1. de consti.& in c.in præsentia.de proba.licet ipsemet dec.parũ sibi ꝯstans ꝯ communem efficacissimis fundamentis sequitur & sustinet Paleotus in tractatu de nothis & spuriis. q. 54.tñ quicquid isti suadeant ob hoc non discedo à sñia cōi tanquã magis æqua,& melioribus rationibus, vallata. Limita prædicta,ꝙ quãuis filius illegitimus vigore statuti præfati patri succedere nō possit,tñ de iure cōi omnis filius illegitimus ex coitu non accusabili natus,ad successionē matris admittitur,nisi mater sit illustris.l.si qua illustris. ff.ad Orficia.& voluit Corne.cons.25.in præsenti.in fi.li. 1. & per consequens ante obitum matris filij habebũt alimenta,quia mater locuples,tenetur alere filiũ spuriũ,vt not.Bart.in auth. ex cōplexu.C.de incest.nup. ideoq; pater sciēs filiũ naturalē ei succedere nō posse ex dispositione huius statuti,pōt facere hæredē matrē spurij ad hoc,vt post matris mortē spurius possit cōsequi omnia, & scias quod etiam concubinæ donare, ac in testamento relinquere possunt.l.donatione.ff.de donatio.& l.qui concubinam,& l.vxore.§.concubinæ.ff.de leg.3.

Statutum Florentinum disponēs patrem habētem domicilũ Florentię,sciētemq; ipsius filiũ negotiari,exercereq; mercantiam in ipsa ciuitate teneri,ac obligari,nisi à dicta negotiatione filium expresse prohiberet sec.gl.in rub.C.de decre.decuri.li.10.quã sequũtur omnes scrib.cōiter in l.filiusfamilias. ff.de ver.ob.& in d.rub.& Boer.decis.121.n.15. vbi expresse attestatur de dicta cōi opinione gl. Interpretatur & limitatur primò huiusmodi statutũ, quod pater teneatur pro ꝯctibus filij mercatoris restringi ad contractus filij, qui fierent,& celebrarentur ob causam mercaturæ,nō aũt ex alia causa, vt tradidit Alex.cons.113.vol.3.Crauet.cons.3.nu.25.&cons.171. Idem videmus in alio simili Statuto disponente, ꝙ filius non possit se obligare,vel contrahere,nisi sit artifex,vel mercator, nã valet ꝯctus,vel obligatio,si fiat tũc occasione artis,vel mercat.alias sec.Bald.Sal.in l.fi.C.ad Maced.B.in l.3.§.ex hoc edicto.ff.nautæ caup.stab.ias.in l.age. C.de transac.dec.in c. post cessionē,de probat.& mars.in rub.ff.de fideius.nu.210. Interpretatur secũdo loco dicta com.opi.quod pater vigore prealegati statuti ex ꝯctib.filij, celebratis ext.territoriũ nō teneat, nec obligetur,sec.dec.cons.359.in cau.D.Marci,& ita consuluisse refert Soci.in l.modestinus.ff.de excep.genitor suus,Areti. ꝙ statutum Florentinum quoad patrem, qui permiserat filium negotiari,& non contradixerit pro filio obligatũ iubet, nō ꝯhi ad negotia,quæ extra territoriũ filius gesserit. Viuius.

Statutũ,seu lex faciēs mentionē de fructibus,intelliguntur deductis impensis sec Bart.in l.fructus,per illum tex.ff.so.ma. Bal.Ang. & omnes moder.in l.non amplius.in prin.ff. de leg. 1.& idem tenet Bal.in l.1.per illum tex. C.de fructibus, & lit. expen.cum aliis latè congestis per Alex.in d.l.fructus,in 4.no. & per fel.in cap.ad nostram.ext.de iureiur.& in c.ad aures.de rescrip.& dec.cons.156.Statutum,vbi idem consuluit de pensione,quæ ex fructibus detrahi debet, in æstimando valorem beneficij,& opinio præcitatorum Do.videtur communi omniũ calculo approbata vt asserũt moder.in d.l. nō ampli⁹,& alij scrib.passim,& ad hoc facit tex.in l.si à nō dño §.fi.ff.de petitio.hære.vbi ad literã dicit iurisconsultus, ꝙ fructus intelliguntur,deductis impēsis,quæ quærendorũ colligendorumq; gratia fructuum fiũt quē quidē tex.dicit vnicũ ad hoc & singularē Rom.in sing.334.malæ fidei possessor il 1.&ob hoc tenēt Bald.& Ang.in l.1.C.de fruct.& lit. expen. qđ poterũt deduci expēsæ factæ pp custodiē los fruct⁹,& operas factas.F.V.

Statutum prohibitio, vel ordinatio in præiudicium ecclesiæ,aut laicorum etiam subditorum molendina habentiũ,seu de nouo construentium facta vel factum, etiam per indirectum nō valet,nec tenet aliquo modo,vt consuluit collegium Bononiense,vt constat in cons.13. inter cons.Anc. in eodem casu ꝯsuluit Calderi.vt est videre inter cons.Anch.cons.155. quæ cons.refert.& sequitur Alex.cons.211.vol.2.Soci.consi. 272.lib.2.iaso.in l.ciuitas.ff.si cert.pet.in l.quominus,q.25.ff. de flum.in l.1.ff.de legi.& Boeri.decis.125.Sed tamen contrariam partem, ꝙ imò tale statutum valeat etiam in præiudiciũ ecclesiæ,tenet Bal.inter cons.Anch.in cons.11.Calder.titubāter,&sibi cōtrari⁹ cons.21.tit.de consti.cui cons.se subscripsit Anch.sibi parum cōstans,& prçcitatum ꝯsilium Bal.11.sequitur ias.sibi contrarius cons.236.volu.2.& cons.39.in fi.lib.3. curt.iu.cons.147.circa fi.dec.in c.ecclesia S.Mariæ,de constit. in anti.ver.tertiò conclusio s.facta.in cons.269.& cōs.271.& cons.293.& ias.in l.filiusfamilias.§.diui.vers. tũ vltra alios.ff. de leg.1.in istis tam ambiguis iuris nostri interpretum sententiis quid dicendum?profectò casu eueniēte intrepidè semper consulerem pro prima opinione tanquam magis communi, & in iure verissima,& ꝙ sit magis communis attestatur ias.in d.l. quominus. in quæstio.25.& Boerius decisio. 125. F. Viuius.

Statutum disponens,ꝙ positionibus simpliciter,& præcisè responderi debeat alias habeatur pro confesso,si contingeret in casu prædicti statuti, ꝙ titius negaret se recepisse centum à Mæuio quæ ab eo in iudicio petebãtur hoc ēt supplendo,& addendo, quod quatenus appareret in aliquem euentum, ipsum titium ista cētum habuisse,affirmat & fatetur in negotiis dicti Mæuij petentis, seu agentis expendisse.vel ei restituisse, hoc casu animaduerte,quod non videt esse dicto statuto simpliciter responsum, & respondens ipse habetur pro confesso, sec.Bar.Rom.Alex.Fran.de Aret.& ias.in l.1.§.si quis simpliciter.vbi ait istam esse com.opi.ff.de verb.ob.&Boeri.post alios complures congestos per eum decis.339.nu.4.

statutum,vel consuetudo disponens quod testamentũ possit fieri corã quinque testibus,aut paucioribus tam circa leuia quã circa grauia valet.&intergerrimè seruatur, sec.Cy.Bal.& omnes ferè doct.in l.1.C.de sum.tri.& fid.cat.& l.3.ff.de testa. & ista est com.opi.teste ias.in d.l.1.& dec.in c.sicut, de proba. qui retulit omnes ferè dictam contrariam partem tenentes,licet ipse demum teneat cōem,& Boer.decis.228.nu. 6. & seq. & sic manifestè apparet legem municipalem,vel consuetudinem posse addere formam testamenti vltra solennitatem traditam de iure ciuili.l.si non speciali. C. de testa. vbi per illum tex.communiter not.doct.vt ex congestis per Alex.constat ibi Amplia primo d statutum vt comprehendat non solum ciues,sed & forenses, sec.Bart.in d.l.j.cum quo sentiunt omnes doct.communiter vt meminit iaso.d.l.1.nu.40. Ampliatur 2. d.conclusio quod testamentum,secundum formam d.statuti conditum potest vbique effectum sortiri etiam quoad bona alibi existentia, vt volunt omnes scrib.in d.l.1. præsertim ias. ibidem.nu.44,vbi ait hanc esse communem.Interpretatur tertiò dictum statutum quod licet quinque sufficiant in confectione testamenti, sufficiunt etiã in ipsius reuocatione sec.deci.& alios in c.cognoscentes in 2.lect.nu 6.de consti. Fallit d. conclusio in codicillis.quia statutum disponens in testamento sufficere quinque testes non tamen ob hoc præsumitur qđ in codicillis,sufficiunt tres testes,sec.not.doctrinam Bart.in l. 2.circa fi.ff.de leg.1.communiter ibi ab omnibus scrib.approbata,vt referunt moder.inibi,& Ripa in tract.de peste in ti.de priuileg.vltimarũ voluntatũ causa pestis,n.47.Limitatur 2.dicta communis conclusio quando aliquis subditus,vel vasall⁹ conderet testamentum extra territorium statuentium,&in loco.vbi seruatur ius cōe,tunc.n.valet testamentum factum secundum formam iuris communis,arg.l.si fundus.ff.de euict. cum aliis relatis per Corneum cons.232.circa primum,lib.4. vtpote quia seruandã est forma, quæ seruari consueuit in loco, vbi fit testamentum, adeo quod testator Christianus existens in territorio Saracenorum potest condere testamentũ seruata solennitate iurisgentium, quam seruant hostes Christianæ fidei in suis testamentis, secundum Paulum de castro eleganter & Ang. in l.2. C. quemadmo. testa. aperian. quos refert,& sequitur ias.in d.l.cunctos populos,licet Bart.contrariam asseuerit in l.quia latronibus.ff.de testamen.& Barba.in rub. de testa. vbi poteris videre multa congesta per eum, & vide Angel. in auth. omnes peregrini. C. communia de successio. vbi per illum text. tenet peregrinos posse facere testamentum non seruata solennitate iuris ciuilis,cuius opi.impugnare nititur Barbat. in d. rubr. de testam. ego verò inhereo dictæ Angel.sententiæ, ne verba d. authen. omnes peregrini. non aliq

non aliquid operentur.arg. l.si quando.ff.de le.1.& c.si Papa. de priuil.lib.6.& l.1.ff.de milit.testa. F.Viuius.

Statutum filias personæ defunctæ ab intestato excludens stante patre,& fratribus defunctæ personę,non extenditur ad bona extra statuentium territorium existentia,vt Iac. Rauen. Guil.de Cu.& Raph.tenuerunt in l.cūctos populos.C.de summa Trini. & fi.cath. & ibi Bal.in repet.l. vbi concludunt hanc opinionem esse magis communem. arg.l.pupillo.ff. de tut.& curat.datis ab his.& l.Titium.§.tutoris.ff.de adm.tut.& ab eis non dissentit.Alex.eam pariter magis com. inquiens in cons. 16.viso titulo. vol. 1.quē vide.est quidē statutum huiusmodi iuri contrarium,ideò debet restringi.vt doct.superius allegati voluerunt in d.l. cunctos populos.& Alex. vbi supra. argu.l. certa forma. C.de iure fisci.lib.10.& l.constitutionibus. ff.ad munici.Quatenus autem dicitur loci statutum esse attendendum id procedit siue in re, siue in persona loquatur.vt tenuit Anch.in re.c.canonum statuta.de constitu. F.Turzan.

statutum loquens in faciente,habet locum in mandãte.Bartol.in l.sed si vnius.§.seruus meus.ff.de iniur.ver. stãte statuto. & ias.in l.si quis id quod. ff.de iurisd. om. iud. qui in hanc sententiam communiter doct.concurrere inquit, & hanc tenuit Rota,anno 1551.16. Martij in vna bononien.caducitatis bonorum de Buchis, in qua ego etiam ꝓ ista parte, videlicet pro dominus Gaspare & fratribus de Buchis cōtra do.Io.Baptist. & Ludouic.etiam de Buc.coram R.P.D.meo.D.Fabio Rotæ Decano meritissimo doctrina, & integritate singularissimo. F.Turzan.

statutum si excludit filiam dotatam non simpliciter masculis existentibus,sed donec supersint masculi,illis deficientibus & mortuis recuperat locum suum redintegratur ad patris successionem,perinde ac si nunquam exclusa fuisset, demonstratur,quia si pater,ipsa filia prçterita in suo testamēto filium.vel filios masculos instituat hæredes, testamentum corruit, & ex die mortuis ipsius nullum est, vt tradũt Bald. & Sal.in l. Auus. de pact.Ang.& Imo.in l.qui soluendo.ff.de hered.inst.vbi idē Ang.collegium bononię ita consuluisse inquit.ergo succedit tanquam sua.Dixit quoque Bart.qui quæst. nostram etiam in terminis ponit in l.fin.ff.ad sena.consul. Tertull.quod ex quo pendet dubium,an testamentum ipsum rumpatur, arg.text.in l.suus quoque.§.siue, vers. & ideò de hæred.non iudicabitur, nec censebitur interim validum, ita quod filius sic institutus hæreditatem adire valeat & ad solutionē alterius quæstionis an talis filia dotata præterita testamentum rumpat. arguit sic:ille filius,qui non succedat & ab intestato præteritus,rumpit testamentum.l.prima,§.pe.ff.de bono.posses. contra tabu. ergo filia, quæ ex forma statuti quousque supersunt masculi excluditur à successione patris si in eius fuerit testamento prçterita,rumpit testamentum. F.Turzan.

statutum disponens idem quòd ius commune addens, vel minuens pœnam,non tollit ius cōe,Pan.in c.de causis.de offi.dele.Henr.Bothic.de sin.3.par.arg.j.n.360.cōem dicunt. licet Henr.tendat in oppositum,& distinguit. B.Villal.

statutum sic est interpretandum,vt si fieri potest,quam minimum ledat ius cōe, Bart. & alij in l.omnes populi. ff.de iustit.& iure Et ibi comm. dicit Ioan. Crot.in repet.nume. 194. I.Fichar.

statutum simpliciter loquens, non trahitur ad contractus iuratos,Cur.iu.cons.67.nu.1. comm.d.ex qua iustificatur alia com.opi.quod statutum prohibens donationes sine decreto iudicis,non habet locum in iuratis,vt per Io. de Ripa.in lib.3. de doua.c.10.n.3.com.d. Et sic si statutum prohibeat minori contrahere,si contrahat,& iurat valet,& tenetur ad obseruantiam iuramenti, ias.in auth. sacramenta puberum,nu. 51.C.si aduer.vendit.com.dicit. B.Villal.

statuta non possunt annullare vires iuramentorum.com.d. Cur.in Auth.Sacramēta puberum.C.si aduers.vendi.vt refert Rimin.super titu.quibus alie.non licet,nu.10.297.vbi limitat duobus modis. I.Fich.

statutum loquens in vno ex correlatiuis, etiam si sit correctorium iuris communis habet locum in alio,Curt.iu.cons.6. nu.1.comm.dicit.de qua vide ias.in auth. quas actiones.C.de sacrosanct.nu.33.& in l.iuliam nu.17.C.de indicta vidu.toll. & in l.qui condemnare.ff.de re iu.nu.9 com.dicit. B.Vill.

Amplia etiam si sit pœnale ias. in l.si prius. ff.de noui oper. nuntiat.com.dicit. idem.

statutum potest tollere Legitimam communis est, secund. Cor.cons.150.incip.hanc quæstionem 1.vol.Alb.Bru.in Tracta.de stat.excl.fœ.n.8. Dec. in l.iura sanguinis. Et Bello.cons. 13 nu.21. I.Fich.

statutum disponens circa scribētem manu propria habebit etiam locum in subscribente,Dec.in authen.si quis in aliquo documento.C.de eden.nu.17. com.dicit,ex Ang.in l.si ita stipulatus §.Chrysogonus.de verb.obl. B.Villal.

Nota istam communem ad intel. Pragma. de anno 124.n. vlt.in conuentu madricio de apocha recognita, quod habeat executionem paratam. idem.

statutum disponens,ꝙ sententia lata contra vnũ possit exequi contra alium,valet & tenet, Ant.de Trem.in addit.ad Bonac.in pract.except.in rub.de excepti.& bene.quæ post.n.5.in verbo,& interdum,com.dicit. idem.

statutum cōcedens mercatoribus forum,vt coram suo iudice conueniantur, intelligitur si agitur super re mercantili, Io.de Ripa de leg.c.2.nu 2.com.dicit. idem.

statutum disponens circa testamenta,compræhendit forensem ibi testantem,& trahitur testamentum ad bona vbicunq; existentia,& hæres vbicunque succedit,ias.in l.cunctos populos,nu.91.de summa trinit.com.dicit. idem.

Cōtrarium, imò quòd vel statutum loquatur cum reb.vel personis testamentum non habet locum, nisi in bonis sitis in loco statuentium,tenet Soc.cons.292.vol.3.& cons.288.eo. vbi dicit com.Et magis cōem dic.Alex.cons.19.vol.6.&cons. 11.lib.1.n.1.cui applaudit comm. opi.de qua per Corn. cons. 162.vol.3.& in cons.15.vol.2.dicentem,ꝙ statutum excludēs fœminas propter masculos,non extenditur ad bona existentia in alieno territorio.Et cum Soc.referens omnes has communes opi.transit Gozza. cons.49.nu.8.& 9.& 11.non referens ias.reprobatam opi.Bar.in d.l.cunctos populos.Sed opinio.quam com.dicit,ias.ego teneo.Scimus enim quod testamentum per forensem factum secundum solennitatem loci, vbi testamentum conficitur.vbique valere,etiam in locis,vbi aliæ vel diuersæ solennitates & formæ requiruntur. l.1.C.de eman.lib.cum concor.& Bart.in d.repe.l.cunctos populos,in 3.q.vbi tenet Cy.Saly.& Fulgo.& alij quos refert Alb.Bru.in tract.de feu.& solem vers. quas res vel quos casus. sed si vbiq; valet,quò ad effectum bonorum,ideo cogita. B.Villal.

statutum ne bona extraneo vendantur validum,& licitum est.Idque cōmuniter tenetur à D. vt apparet ex alleg. per Tiraq.lib.1.Retract. in præfat. nu. 14.ibi citatur etiam Alb.in.2. part. stat.q.2. ex prædictis, vbi dicit hoc communiter teneri. I.Fichard.

Fallit in Ecclesia,& clericis, quia illi sub tali statuto non cōprehenduntur,sec.magis cōem, vt prolixè recēset d.Tiraq.in tract.De legib.connu.Glos.8.nu.172. Villal.

statutum disponens circa ea,quæ sunt volũtariæ iurisdictionis,comprehendit forenses,ias.ibi nu.86.com.dicit.

statutum introducēs præscriptionē,non valet,vt tanquam iniquam non est seruandum. Crot.in l.omnes pop.n.71.ff.de iust.& iure.l.nemo potest.de leg.dicit comm. Et Alc.in ru.de pres.nu.5. I.Fich.

Contrariam opinio.dicit cōem Rip.in l.nem. & Gui.Pap. Dec.1.29.& 319.& 409.d.l.prout refert cum multis pro vtraque opi.alla.Io.Baptist.Bouius in trac.de statu.ver.prescrip.n. 11.& 12.quam & postea sub nu.17.tanquam veriorem sequitur. idem.

statutum non potest facere,ꝙ lapso aliquo tempore statim creditor cadit à iure suo, Soc. cons.203. com.dicit sed verior & cōmunior est contraria;quòd possit facere.Ferd.de Soarez in tract.de matri.num.21. B.Villal.

statutum respiciens factũ in delictis, secund.delictũ grauat optimum,vt si dixerit,qui fecerit tria furta,moriatur.sed si respiciat pœnam,non grauat,vt si dicat,pro duobus furtis fur decapitetur,Alc.in c.cum non ab ho.de iud.nu.15.com.dicit.

statutum requirens in cōtractu solennitatem probatoriam talem contractũ non firmat iuramentum si illa solennitas nō adhibeatur Sic testamentũ in quo requiruntur septem testes iuramento non validatur Alc.in c.cũm contingat.de iureiur. nu.155.com.dicit. idem.

statutũ nō potest disponere,ꝙ ingrediens in monasterium, non succedat.ias.in l.de quęstio.C.de pact.n.25.com.di.idem.

statutum,ꝙ inuentus portans arma, quod puniatur intelligitur si fuerit inuētus & depræhēsus,Bello cons.50.n.4 com. dicit,ex Bar.in l.si Barsalorem C.de fideius. & doct.præcipuè ias.in l.1.ff.de acquirend posses.

statuto prohibente vestes vel alia sub pœna nō incidit quis in pœnam,nisi apprehendatur cum rebus vetitis. Ant. Gom. in l.45.nu. 50.tau. cōem dicit ex Ang.in auth.de sanct.episco. §.reuerendissimis.colla 9. Villal.

Nota istam communem ad intel.Prag.215.&167.& aliarũ ll.loquentium de prohibitione armorum ac vestium,& aliarum rerum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Statutum prohibens vxorem testari sine licentia mariti,nõ habet locum in testamẽto ad pias causas Bello cons.19.cõem dicit ex ias.in l.1.C.de sacrosanct.eccle. idem.

Statutum vel consuetudo potest addere formam testandi, vltra solennitatem traditam à iure ciuili cõem dicit Alex.in l. si non speciali.C.de testa. I.Fich.

Statutum excludens fœminam dotatam,solum excluditur ab hæreditate dotantis,Curt.iu.cons.65.n.1.nisi statutum procedat exprimendo personas, ex quo colligitur ad omnes extendi,idem ibi num 2.com.dicit. B.Villal.

statutum excludens filiam dotatam à successione patris nõ excluditur filia à successione fratris habentis bona patris. ias. l.possessio appellata de acquir.poss.ff.n.20.communem dicit. Quia hæreditas nõ dicitur amplius hæreditas,vt per eundem ibi.nu.18. idem.

Item statutum excludens matrem per patrem non extendit ut ad patruum magnum, ias.in l.si mater. nu.2.C. de succes. edi.com.dicit.

Item statutum excludit sororem à successione fratris. non excludit fratrem à successione sororis, Hier.Cag.in l.secundũ naturam nu.20.ff.de re iur.com.dicit. idem.

statutum excludens cognatos per agnatos,dicitur in fauorem conseruandæ agnationis,Curt.iu.cons.154.nu.1.comm. dicit,& in cons.150.num.1.

Item statutum excludens fœminas dotatas propter masculos,est constitutum fauore agnationis Curt.iu. cons.107.n.7. com.dicit. Villalo.

statutum excludens filias fauore agnatorum, dicitur fauorabile,cõem dicit Geor. Natta.in tract. de stat.exclud. fœ.nu. 15.Et Brun.in simili suo tract.in 4 argumen. nume. Et Alc.in l.2.C.de in ius vocand. I.Fich.

Amplia etiam ad fœminam ingressam monasterium,quod statutum excludens fœminas ab hæreditate stantibus masculis,excludit eam.Io.de Ripa lib.1.c.2.n.2.com.dicit. B.Villal.

statutum de agnatis loquens, comprehendit legitimatos Curt.iu.cons.153.com.dicit. idem.

Amplia ad statutum disponens, ꝙ stantibus filiis filiæ non succedant,quod habet locum nisi sint filij legitimati,Curt.iu. ibi magis communem dicit Licet Curt.sen.in consil.37.com. dicit contrariam, sed primam dicit communem ias.in l.cùm acutissimi. C. de fideicommis.sed pro concordia dic. vt dicit Dec.in cons.306.& Paul.de Castr. quos refert Goz.cons.6.n. 73.quòd prima opinio habet locum cum quis est simpliciter legitimatus,secus tamen,si sit legitimatus,vt possit succedere in bonis parentum cognatorum in omnibus,& per omnia perinde ac si de legitimo matrimonio esset natus,& sic procedit cõmunis sententia tamen ab hac distinctione discedunt Moder.in consue.Pari.rub.1.§.8.gl.1.nu.50.vbi sentit legitimum non excludere filiam, etiam si legitimatio sit plena vbi dicit communem,& affirmat communem etiam in addit.ad Alex. cons.2.ver.legitimato.vol.1. sed quod sat sit legitimato gaudere dispositione,& fauore com.vt succedat cum filia legitima,& hæc est magis com.opi. idem.

statutum excludens fœminas propter masculos est licitum.Alb.bru.in tract. de statu excludente fœminas. com.dicit. idem.

statuto stante quod decedente vxore in matrimonio,maritus lucretur dotem non potest maritus plus habere quam vnus ex filiis.Cur.iu.cons.122.nu.10.com.dicit, quam intellige,quando statutum disponit simpliciter, secus tamen si adiungat etiam stantibus filiis,secun.ias.in l.præterita.nu.15.C. vnde vir & vxor.quod nota. idem.

ADDITIO. Circa statuta dotium, dicit Bar.in l.iubemus.§.sane.C.de sacros.eccle. quod statutum loquens de dote data non habet locum in dote promissa. Quæ opinio communiter reprobatur vt Nico.de Neap.rub. nisi soluto matrimo.Bald.in l.Deo nobis.C.de episc.& cler.& in l.si pater.C.de iure dot.& alij.

statutum de lucrando dotem,intelligitur secundum termi nos.l.hac edictali.C.de sec.nupt.cum Bar.est communis opi. doc.d.l.hac edictali.& com.testatur Cur.iun.post alios doc.in auth.præterea.C.vnde vir & vxor.& similiter Soc.cons.52.super hac.vol.1.plura consilia deducens, refert & sequitur Belpi.cons.13.nu.2. I.Fich.

statutum vel pactum deferens lucrum dotis marito,locum etiam habet in dote promissa tantum. com.dicunt Alex.l.si donaturus.§.si quis.n.7.& Ias.ff.de cond.ob caus.& Fran.Are. l.2.n.2.ff.sol.ma.Soc.cons.32.in præsenti consultatione.nu.7. & lib.3.Fran.Cur.iu.cons.129.nu.9. idem.

statuentes non possunt arctare modum probationis respectu clerici agentis.Alc.in c.cum contingat.de iureiu.nu.155. com.dicit. B.Villal.

statutum disponens ꝙ banniti pro debito pecuniario possent impunè offendi,non valet,communem ait Dec.in d.cap. quæ in ecclesiarum. nu.14. vers.excipiuntur plures. si tamen ex huiusmodi statuto aliquis bannitum occideret,videtur excusandus.Cla.lib.5.sent.§.homicidium.ver.plerunque etiam. P.Fichard.

statutum disponens ꝙ homicida sit decapitandus,intelligi debet, dummodò homicidium dolo commissum sit, non autem culpa.com.dicit Iaso.in l.1.ff.de legib. Alciat.in l.magna negligentia.ff.de verb.signi. Clar.d.§.fi. quæst.83. in princip. idem.

statutum imponens aliam pœnam quàm ius commune, seruãdum est:nam per illam pœnam statutariam tollitur pœna iuris communis.hanc magis communem & à consuetudine approbatam dicit Clar.d.§.fi.q.85. ver.debet etiam. alleg. Bald.in l. data opera.numero decimonono. & C.qui accusar. non pos.dicentem,quod fatuus esset iudex,qui aliam pœnam imponeret quàm statutariam. allegat item practicam Carterij,numero decimoquarto.Dec.in cap.de causis.de off.deleg. Alc.consilio 453.numero quinto. Alber.in prima parte,stat. quæstione octaua.numero decimo.in fi.Gandin.in titul.de aliquibus quæstion. numero quarto. Grammat. consilio 35. numero quinquagesimosexto. qui omnes prædictam opinionem communem esse attestantur. Et licet Bartol. in l.1. numero 1.ff.de vi bonorum raptorum. contrarium tenuerit nempè, quòd per statutum imponens nouam pœnam, non intelligatur sublata pœna iuris communis,quam opinionem communem dixit Cyn.in l.qui sepulchra.C.de sepulchr.violato.Angel.ibid.Abbas in cap.de causis.de off.delega.& Sali. in d.l.qui sepulchra.tamen priorem magis communem attestatur Blanc.in prac.crimi.nu.61.& Anto.Gome.lib.delic.c.1. nu.38. idem.

statutum laicorum disponens,ne filij contrahant matrimonium absque consensu patris,non valet.com.dicit Alex.cons. 97.in fi.lib.1.Feli.in cap.1.nu.13.de sponsal.Curt.in cons.27. Decius in l. nuptias. ff.de regul.iuris. & consilio 231. numero secundo. & hanc magis communem dicit Clarus, licet Bartolus in l.adiicimus.C.de murileg.lib.11.tenuerit contrarium, sed eius opinionem communiter non seruari attestatur Deci.d.l.nuptias.nu.13.in fi.dicit tamen Clarus,si de consuetudine obseruaretur opinio Bartoli, ab ea non fore recedendum, non quidem circa prohibitionem matrimonij, sed bene circa pœnam priuationis dotis, vel aliam pœnam à statuto impositam.Clarus d.§.fi.quæstio.82.stat.3.vers.sed nunquid. idem.

statutum prohibens contrahi matrimonium cum forense, & contrahenti pœnam imponens, non valet neque quò ad prohibitionem matrimonij, neque quò ad pœnam impositam.communem attestatur Curt.sen.cons.27.nu.3.quem refert Corta in morab. vers. statuto Mediolani & Laudæ. in fi. Clar.d.§.fi.q.82.stat.3.ver.hinc infertur. idem.

statutum prohibens exportari frumentum, carnes & similia,ligat etiam forenses.communem dicit Alb.in 2.part.statu. q.1. nu.13. Non tamen ligat portantem per transitum. communem dicit Ias.in l.cætera.§.sed & si quis.nu.21.ff.de lega.1. Alber.in dicto loco. quæstio. 3. Neque etiam comprehendit exportantem ad vsum proprium. communem dicit Alciat.in l.censoria.in ver.victus.ff.de verbor.obliga. Ias.in d.§.sed & si quis.numero septimo.Imò,etiam si talis postea muret propositum, & vendat, tamen non incidet in pœnam statuti. communem dicit Alb.in 2.part.statut.quæstio.206. Hoc verò statutum locum etiam habet in exportante farinam, vt communem dicit Ripa de peste,in rub.de remed.ad confer. vbert.nu. 75.& ita tenuit Bartol.in l.quæsitum.§.illud.nu.1.ff.de lega.3. & licet Alber.in secunda parte statut.quæstio.quinta. contrariam communem dicat,tamen Clar.dicit se semper vidisse seruari opinionem Bartoli. & nota ꝙ statutum hoc non solum operatur in deprehenso exportante, sed etiam in conuicto per testes.vt communem dicit Rip.in loco allegato. nu.104. vt illum refert Viuius in libr. communium opinio. vers. statutum prohibens. Clar. autem dicit Ripam quidem ita tenere, sed fateri, esse contra communem, vt etiam ipsi Claro videtur. item nota ꝙ is contra statutum hoc aliquid exportat, non solum amittit merces illas prohibitas, sed etiam non prohibitas,quas cum prohibitis habuit,siue sciit ipsis portantis, siue alterius, qui tamen fuerit de ea sciens & consentiens. ita commun. dicit Boer. decis.178.nu.25. alij vero dicunt quod solum illicitæ perduntur, vt communiter seruari attestatur Alb

Albert.in loco allegato,quæst.4. nu.5. quæ opinio Clar.quoque tanquam mitior placet,maximè vbi verba legis vel statuti non expressè aliud disponerent. Hæc Clar.d.§.fi. quæst.82. stat.7.per tot. idem.

Statutum prohibens ne soror nubat absque consensu fratris,non valet. communem dicit Alex.in cons.97.nu.5. Clar. d.§.fi.q.82.stat.3.vers.Item.quæro. idem.

statutum prohibens rem mobilem alienari in forẽsem,sub pœna,valet, communem dicit Alb.in 2.par.stat.q.2.num.10. Barb.in rubri.de reb.eccles.non alien.Curt.sen.cons.27.num. octauo.Tale tamen statutum non ligat clericos,communem dicit Barb.cons.47.num.9.libr.3.Fel.in c.ecclesiæ sanctæ Mariæ.numero 89.de constit.Clar.dicto §.fi.q.82.stat.in princip. & vers.1.Non tamen per hoc statutum videtur prohibita hæredis institutio, vt contra gloss.in l.1.in verb. loca sui. C.non lice.habi.lib.11. communiter teneri ait Ludouicus de Interamne.in l.peto.§.fratre. ff. de legat. 2.quem refert Fabia. de emptio.& vendit.in vltim.quæst.quæstionis princip.numero 27.Neque etiam hoc casu censetur prohibita locatio.vt communem dicit Plott.cons.107.nume.59.Et si testator rem immobilem alicui legauerit, tenetur hæres eam, non obstante hoc statuto,soluere.communem dicit Alexand. in l.apud Iulianum.§.constat.num.14.de legat.1.Ias.ibidem numero 34. alienationem, non tamen prohibet præscriptionem. vt communem dicit Alex.cons.1.num.23.libro 4.quem refert Plott. in repet.l.si quando, nu.266. Item per hoc statutum non prohibetur quis cedere forensi actionẽ ad rem immobilem,quia computatur actio inter immobilia.communem dicit Clau.in l.Gallus.§.videndum.numer.10.de lib.& posthu.Item nota si quis contra hoc statutum alienet.non censetur transtatum dominium in acquirentem. cõmunem dicit Claud.nisi ita quis. §.ea lege. ff.de verb.oblig. possessio tamen transfertur, vt ibidem Claud. Item nota quòd hoc statutum habet solummodo locum in alienatione voluntaria,non autem in necessaria, vt communem dicit Albert.in 2.part.stat.q.206.Hæc omnia Clar.dicto stat.quinto,per tot. idem.

statutum puniens assultantem aliquem in domo.habet locum etiam contra assultantem in porticu domus.commu.dicit Albert.in 2.par.Statut.q.208.Aug.ad Ang.de malef.in ver. fecit insultum nu.3. Item habet locum etiam si aliquis fuerit assultatus in domo quam habet cum alio communem,modò non esset communis cum ipso insultante. communem dicit ibidem.Aug.nu.5.Clar.d.§.fi.q.82.stat.10.per tot. idem.

Statutum quod pro homicidio imponit pœnam pecuniariam,non valet,com.dicit Ana.in c.fi.n.1.de delict.puer. Dec. in c.2.n.2.de constit.quem refert Public.super consuet.Aluer. nu.4.Didacus libr.2.resolut.c.9.nu.2. Contrariam verò communem,dicit pract. Carer. nu.12. quam etiam tenuit Bart.in l.1.nu.10.ver.Vlterius quæro de public.iud.Sed priorem magis communem dicit Clar.libr.5.sent.§. Homicidium versic. sed nunquid valet. idem.

Statutum si prohibeat ne quisquam cum bãnito loquatur, tunc scribens ad eum literas.nõ incidet in pœnam statuti.cõmunem dicit Alc.in l.1.in princ.nu.20.de verb.oblig. idem.

statutum si promittat præmium reuelanti seu denuncianti malefactorem,& veniat aliquis ex participib.delicti qui reuelet,tunc talis reuelans non gaudet beneficio statuti, communem dicit Aug.ad Ang.de malefic.in verbo.Nec nõ ad denuntiationem,nu.31.Ang.in l.quarta.§.si tibi.n.2.de condict.ob turp.cau. Anan.in c.qui cum fure,nu.8.de furt. Clar.d.§.fi.q. 27.ver.fin multis. P.Fich.

statuto disponente, quod ei qui sponte cõfitetur delictum diminuatur pœna,licet tunc aliquis primò negauerit,postea tamen sponte confessus sit, nihilominus gaudebit beneficio illius statuti,magis communem esse dicit Clar.d.§.fi.q.82.stat. nono,vers.fi.allegans ias.in l.eum qui.ff.de iureiur.nu.8.Bart. tamen in eadem l. tenuit contrarium, cuius opinionem dicit communem Soc.in l.non fatetur,nume.7.ff.de except.quem refert Menchiaca lib.3.de testa.§.23.nu.22.vbi tamen etiam postea refert ias.& Fel.attestantes cõmunem esse contra Bart. P.Fichard.

statuto prohibente ne quis arma deferat, & si quis cum armis inuentus sit,debeat puniri,eo casu,si quis arma detulerit, sed non captus sit,non est puniendus, com. dicit Alex. in l.1. in pri.nu.77.ff.de acq.pos.Ant. Gom.in l.Tauri.45.nu.50.& licet ias.in l.1.in prin.ff.quod quisque iuris Contrariam communem dicerit, tamen priorem magis communem & veriorem dicit Clar.d.§.finali q.82.stat.6.in prin. P.Fichard.

statuto si caueatur ne quisquam bannito ferat auxilium nihilominus Aduocati & procuratores illi impunè poterunt patrocinari,videntur enim potius Iuris ministerio quàm ipsõ Bannito præstare auxilium.cõem dicit Tæg.in pract. crimi.c. 12.nu.25.Clar.d.fi.q.82.stat.2.vers.quæro nunquid. idem.

statuto si cautũ sit vt villa teneatur pro damno dato in eius territorio,tunc non statur iuramento damnum passi,in probatione damni.communem dicit Dec cons.410.num.13.ias.in l.si quando, numero 37.C.de vnde vi. Bertr. cons.218.lib.8. Damnum verò si datum sit in confinib. duarum villarum, tenetur vtraque. communem dicit Alber. in 2.part.stat.quæst. 75.quem refert Affl.super 1.constit.reg.rub.27.n.54. idem.

statuto si cui denegetur actio, vt in bannitis aliquando fit, & iis qui non soluerunt onera, & huiusmodi talis non est admittendus neque ad accusationem, neque ad quærelam,imò etiam iudex non posset hoc casu contra delatum inquirere. com.dicit Claud. in repet.l.vt vim,n.23.in fi.ff.de iust.& iu.Et licet Alex.in l.j.§.sublata.n.4.ff.ad Trebel. dixerit contrariam cõem, Claro tamen placet opinio Claudii, quam etiam Bart. in l.non solum.§.quanquam.ff.de iniur. Clar.d.§.fi.q.50.vers. posset etiam. P.Fichard.

statuta imponentia pœnam pro delictis, non ligant subditos delinquentes extra territorium, sed delinquentes eo casu puniendi sunt secũdum ius commune,vel statuta loci delicti, nisi statutum expresse loquatur etiam de delinquentibus extra territorium.Hęc est doctrina Bart.in l.cunctos populos.C. de summa trinit.nu.47. & seq. quam communiter approbari dicit Soc.cons.302.nu.4.in fi.lib.2. Alex.cons.111.nu.1.vers. cum sit.lib.2. quem refert Paris. cons.159.num.6.lib.4.Ruin. cons.84.in fi.lib.4. Bofi.in tit.de pœn.nu.19. Fel.in c.à nobis. 1.nu.6.de sent.excom.Duen.reg.146. Clar.d.§.fi.q.85.versic. Terius casus. idem.

statuta laicorum priuantia filiam dote, in casu quo nubat indigno,absque consensu patris,valent, neque de iure Canonico reperiuntur correcta, & ita seruari in practica attestatur Card.Alex.c.1.de sponsal.quem refert Paris.cons.29.n.35.lib. 3. quod consilium omninò in hac materia videndum. Clar. d.§.fi.q.82.stat.3.vers.fi. P.Fichard.

statuto stante vel consuetudine in loco peccati nutritiuo, siue nutritiua an secularis iudex adiri possit,vt desuper.decernat, & illud vel illam non tenere declaret, videtur dicendum quòd non,quia decernere ratione peccati & super concernentibus peccatum,ad ecclesiasti cum iudicem,non autem ad laicum pertinet, c.nouit §.siue ver.non enim intendimus, de iudici.vbi Papa de quolibet mortali peccato decernere & quemlibet corrigere, ad ipsum & eius spectare officium ait: idem est text.in §.si verò ecclesiasticum,in auth.vt cleri.apud prop. episco.coll.7.Abb.tamen in c.ex parte, ver.ego puto,de consuetudin. voluit, quòd ad laicum etiam hoc spectet, & ipsum adiri posse,ea inquam motus ratione,quod ad ipsum quoque peccato ocurrere pertineat,all.tex.in l.senatus.ff.de offic.præsid.qui tamen mihi hoc nõ probat.Text.verò in c.Rex debet. 23.quæstione quinta. hoc satis probare videtur. ibi periuros non sinere viuere, cum tamen alibi dicatur de iuramento & periurio cognocere ad Papam,& ecclesiasticum iudicem pertinere,d.c.nouit.versic.licet autem, de iudi. habes igitur ex illo tex.ꝙ periurus ad mortem per laicum damnandus est,glo, tamen declarat hoc intelligi de teste, qui falsum in criminali causa dixit testimonium.l.1.ff.ad leg. Corn.de sicar.secus vero si aliter,puta ex inobseruantia contractus quis periurium, incurrat,quia tunc tantũ infamatur.l.si quis maior,C.de transac.vel alias solum Deum habet vltorem,l.2.C.de reb. credit. vel per principem fustibus castigatur,l.si duo.§.fi.ff.de iureiur. aliàs quoque pœna sustinet de quibus in c.quicunque 6.q.1. vbi videas.& ad propositum conclusionis nostræ facit, quod colligitur ex text.& ibi per Bart.in l.sub prætextu,ff.de extraord.crimi. inquiens quod Capitaneus & potestates terrarum videre possunt statuta & ordinamenta istorum disciplinatorum, & si in illis quod ad religionem non spectant vel quod illi aduersetur statutum adinueniant,non solum statuta & ordinamenta ipsa,cassare & irritare,verum etiam collegium dissoluere,sequitur Bal.in c.1.§.conueniculà.de pa.iura.firman. Vbi subdit,quod episcopus coget ipsos disciplinatos ad eendum,& præsentandum dicta statuta & ordinamenta & quod contra malas conuentiones habet episcopus iurisdictionem à iure,d.§.conueniculam,& cum Bartol.trãsit idem Bald.Lvnica.C.de monopo.& in l.collegium C.de her.instit.F.Turz.

statutum si simpliciter loquatur de dote, habet etiam locum in dote promissa,secundum magis com.conclus.doc.ita inquit Alex.de imol.in l.si donaturus.§.si quis. numer.7.vers. & magis.ff.de condictio.causa data.sequitur alllegaris multorum doctor.authoritatib.Roland.à Valle,in suis quæstionib.

Universidad de Deusto Biblioteca

super statu.de lucro dot.q.5.n.11.vbi & ipse hanc sententiam lege, ratione, & authoritatibus probat, & contraria quæ adduci possint, remouet. Kirchouius.

Statutum monialem excludens à successione, licet D.Bart. distinguat, an statutum loquatur de ingrediente vel ingressa. in l.fi.C. de pact.tamen com. opi. est contra Bart. statutum.s. indistinctè non valere. ias.ibid.n.24.cum seq.& Dec.nu.28.& idem Dec.in c.ecclesia.S. Mariæ.nu.49.vers.quintò.infertur. ext.de consti & in c.in præsentia.n.53.ver.similiter non valet statutum, extrà de probationi.vbi ipse hoc limitat nisi in specie dictum fuerit, quod non ingrediatur monasterium Prædicatorum, quia talis conditio non reiicitur, cùm multa sint alia monasteria quæ potest ingredi. Quòd autem indistinctè statutum valere debeat, displicet Apostil. vt ipse annotauit in suis annotati.ad lect.Dec. in d.c.ecclesia S. Mariæ, in verb.tamen, liter.g.& in d.l.final.in verb.contra.liter.o.& ibi se remittit ad Commentatia sua in consuet.Paris. idem.

statutum vel consuetudo loci diminuens solennitatem numeri testium, vt si saltem interuenerint duo testes, ita videlicet, quod in loco vbi viget tale statutum vel consuetudo, valeat, & teneat testamentum in eodem loco conditum, saltem coram duob.testib.valet. Ita decidunt Cy.Bart.Bal.Sal.& Ful. l.1.C.de sum. trinit. & fid.catholic. & ias.ibid. post illos in sua repet.num.80.ver.contrariam opinionem, vbi ipse hanc sententiam communem, appellat. Similiter hanc veram & magis communem esse testatur Hiero.Schurff, in cons.97.in 1.cent. con. idem.

statutum si disponat, ꝙ contra instrumentum non admittatur exceptio, nisi talis & talis, tunc oẽs aliæ exceptiones quantumuis rationabiles iuxta communem opi.videntur reiectæ, quod licet regulariter verum sit, id tamen fallit, si exceptio illa proueniret ex alio capite ipsius statuti, aut si diceretur instrumentum nullum esse, quia tametsi exceptio nullitatis censeatur quoque sublata excepto nullitatis, proueniens ex defectu nullitatis, & sic ex defectu iurisdictionis, iuxta communem. aut si imploraretur officium iudicis quia tũc hæc non obstante statuto licite peraguntur, vt refert Bened.Capr.regu.51.n. 19.& 22.vide suprà Rescriptum.

statutum loquens siue disponens de vero actu hominis, nõ compræhẽdit actum ratificantis.l.quid ergo.ff.de infamibus, secundum Bald.in c.ratum de reg.iur.lib.6.c.cum quis.de sent.excomm.libr.6.l.si pupilli.§.sed si ego.ff.de negot.gest.& glo.in d.c.ratum, cum qua communiter transire docto.refert Bened.Capr.reg.54.nu.6.supra in verbo Ratihabitio.

statutum iuratum in quo est clausula hæc: Non intendẽtes quod præstitum impediat ipsos statuentes, quo minus possint illud etiam nuda voluntate, & sine causa tollere, potest sine metu periurij mutari & tolli, vt voluit Io. And.in cap.1.de iis quæ fiunt à maio.part.capi.cui accedit.c.cum tu.de constit.& ita communiter teneri asserit Bened.Capr.conclus.siue reg.9. nu.35.vide supra Iuramentum.

statutum iuratum tendens ad vtilitatem seu præiudicium tertij.licet nõ impediat reuocationem. nec contra statuentes incurrant periurium, cum sublato statuto, sublatum intelligatur iuramentum iuxta veriorem & cõmuniorem sententiam doct.supra in verbo Iuramentum Tamen id fallit, quando talia statuta transiuissent, in contractum, quo casu amplius in preiudicium tertij. tolli non possint per not.in l.quod semel, & ibidem Bar.ff.de decret.ab ordi.fac.idem in l.omnes populi.ff.de iust.& iure.& notant communiter Canonistę in c.quę ecclesiarum, de constitu.& in c.primo de probation. similiter fallit, quando talia statuta fuissent approbata per superiorem, aut statuentes, per se vel eorum Syndicum legitime ac specialiter constitutum nõ solum simpliciter seruare, sed etiam non reuocare iurassent aut nisi statutis apposita fuisset clausula, qđ non possint tolli. quib. casibus si fiat reuocatio periurium incurritur, vt prolixè. refert ac comprobat Bened. Cap.conclus. siue reg.9.nu.45.& seq.& nu.94.

statutum disponens quòd Bannitus pro pecunia possit occidi. non valet, quia non subest iusta causa propter quam mereatur mortem, iuxt.ea quæ notat Hostien. in c.fi de consuet. & Io.And.in addit.ad Specul.tit.de constitut. & gl. notabilis. 4.q.1.c.in summa, quam sequuntur D.Anto.& Imo.in c.quæ in ecclesiam, de constit.quam id ita apertè dicentem communiter probari asserit Benedi. Capr. conclus. siue regul. 10. numero 23.

statutum perinde atque lex potest distinguere ac limitare, non solum ius naturale siue gentium, sed etiam ius diuinum, vti communiter receptum refert Bened. Capr.reg. 10.nu.24. & 29. vide supra in verb.Lex, Ius ciuile autem, siue positiuum in totum tolli potest.de qua re vide suprà in verbo ius.

statutum recens factum quàm citò liget cùm in iure nõ reperiatur expressum, relinquitur iudicis arbitrio.comm.refert Bened.cap.concl.5.nu.18.vide s.constitutio.

statutum si damnet factum à iure damnatum, imponendo nouam pœnã, forensis cùm eo casu censeatur in supina ignorantia esse, nõ meretur beneficium restitutionis in integrum, vt tenent cõiter legistæ, ꝑsertim Cy.& Bart. l.1.C.de sum.tri. per l.vulgaris §.si quis.ff.de furt.refert Bened.cap.concl.5.nu. 34.idem obtinet quando statutum damnat factum communiter damnatum per loca propinqua, sicut est, extrahere victualia, &c. debuit enim interrogare de conditione & qualitate loci, quia qui cum aliquo contrahit non debet ignor.&c.l. qui cum alio.ff.de regul.iur.in lata enim fuit culpa.non indagando ea quæ erant perquirenda.Bal.l.3.C.de nau.fœn quod voluit D.Ant.& Im.in c.2.de constit.& ita communiter teneri affirmat Bene.cap.ibid.nu.37.vide s.in ver.lex.

statutum si disponat, quod instrumenta confessionata mandentur executioni, nec aliqua exceptio nisi solutionis opponi possit, tunc instrumenta quoque ante tale statutum facta, habebunt tale priuilegium, secun.com.opin.quam ponit Bened.cap.concl.6.nu.36.& seq.& n.57.qua de re s. in ver.constitutio.

statutum disponens super actu successiuo, habente plures partes, emanans post actum inchoatum, sed nondum perfectum, concernit actum inchoatum de præterito, quò ad partes futuras, nisi partes de futuro ita sint connexæ, vt à præteritis non possint separari, communem refert Bened.cap. concl. 6.n.53.& seq.& n.57.qua de re s.in ver.constitutio.

statutum nouum respiciens finem, respicit præteritum à quo finis dependet, secun.com.opi. quam refert ac exemplis illustrat.Bened.cap.reg.6.nu.58.& seq.qua de re vide s.in verbo, constitutio.

statutum sicut nec consuetudo contra præcepta moralia iuris diuini, de quibus in gl.c.fi.de consue.& cano.non est.§.is itaque.6.dist.non valet, vt vult gl.communiter approbata in c.cùm tacitè.de consue.vt refert Bened.cap.reg.11.nu.5.

statutum vel consuetudo si disponat ꝙ bannitus impunè offendi & occidi possit, secundum communem opinionem valebit, quia tunc offensio vt homicidium committitur tanquam à ministro legis vel iustitiæ, iuxt.l.amissione.ff.de capi. dim.l.crimin.ff.de relig.& sumpt.prout voluit Io.and.in addi. ad Spec. tit.de constit. pro quo facit quod habetur 23.q.5.& quod not.per Bart.in l.omnes populi. ff.de iustit.& iur. & per do.Ant. in c.fi. de consuetud. vbi dicit hoc procedere in bannito pro crimine vel delicto.refert ac sequitur Bened.cap. in reg.11.nu.14.

statuto generali laicorum postquam in eo non perinde atque in speciali superioritas denotetur, clericus vel ecclesia modò fauorabile sit, vti poterit, ita communiter teneri affirmat Bened.cap.reg.15.nu.35.ex iis quæ not.Bal.in l.omni.C. de sacros.eccl.

statutum disponens ꝙ instrumentum publicum debeat sine libello mandari executioni, licet Bar.in l.1.C.de summ.tri. voluerit quod liget quoque clericos, tamen eius opi.ibidem impugnat Bald.& communiter damnatur per canonist.secundum D.Ant.in c.ecclesia sanct Mariæ.de constit. quem sequitur ibid.Io.de Ligna.refert ac comprobat Bened.cap.reg.15. numer.41.

statutum per quod disponitur quod iudex teneatur committere causam consilio sapientis, si partes vel aliqua ipsarum hoc voluerit, & quod teneatur illud requirere, & sequi, valet & tenet, prout voluit Io.and.in addi.ad Spec.tit.de requisitio. consilij.§.1.ver.vt autem.& hoc communiter, de consuetudine seruari dicit Bened.cap.reg.28.nu.36.arg.l.si conuenit.vbi Bart.quoque idem videtur tenere.ff.de re iud.vt in l.1.§.si plures.ff.de exec.act.quod procedit, vt voluit Io.andr.in d.addi. quando talis iudex haberet iurisdictionem & potestatem ab ipsis statuentib.aliàs si haberet à superiore, nõ possent ipsum arctare ad requirendum, vel sequendum consilium, nisi esset à superiore confirmatum illud statutum.arg.c.cum inferior. de maiorit.& obed. Bened.cap.

Statutum excludens filias, etiam propter patruos, licet sit factum fauore agnationis, vt comm.dicunt doc.Et talis fauore pro vnica ratione solet considerati, prout post alios plenè relatos firmat Alb.brun.in solenni suo tract.de stat.exclu.fœm. propter masc.art.3.& plenè dixit Soc.iun.cons.1.factum tale proponitur.n.38.vol.1.tamen non extenditur in fauorem patruelium, & sic filiorum patui, licet sint agnati: sed illa ratio intelligitur tantum in casu expresso.vt post alios voluit Soci.se. cons.9

cons.9.viso statuto 3.vol.quem & retulit & sequutus est Soc. iu.in cõs.6.moriatur vltimo loco, cum multis similib.decisionib.n.10.vol.1.& in simili, in testamẽtaria dispositione firmat Ruin.in cons.102.n.14.vol.4.vt hæc refert Soc.iu.in cõs.13. nu.16.vol.4. F.Muscul.

Statutum excludens sororem propter fratrẽ, fortius excludit neptem ex prædefuncto filio, propter patruum, licet de eis in statuto nulla fiat mentio, quicquid dixerit Bal.in contrarium in l.venia.C.de in ius voc.ad fi.Nam eius opinio ibi, & alibi per doctores magis cõmuniter reprobatur, vt plenè multos allegando scripsit Soc.iu.in cons.168.magnificus Comes. n.45.vol.2.vti hæc refert in cons.10.n.17.vol.3.remittens se ad d.cons.168.& ibi dictis addit Rui.in cõs.140.visa facti narratione.n.16.vol.3.& hoc voluisse, si bene aduertatur Ale.in cons.36.viso themate in secundo dubio, li.6.Vult enim ibi, ꝙ stante tali statuto, nepos ex prædefuncto filio, excludet neptẽ ex alio prædefuncto & sic eius sororem patruelem attenta ratione statuti, quæ fuit fauor conseruandæ agnationis, vt per eum. Fortius ergo vellet Alex. quòd illa neptis excluderetur per filium defuncti patrui eius, licet de eo nullum sit verbum in statuto. Hoc indubitatum putat Soc. iu.in d.cons.10.vt ibi per eum. idem.

statuti verba debent regulari à mẽte, & ratione statuentium, vt est in iure regula infallibilis, vt attestatur Ang.in cons.296. in vol.statutorum.cum concordantib.per Soc.iu.in cons.13. in nouissimo statuto, n.4. vol.1.& in cons.4.nu.12.vol.4.vbi demonstrat, quę sit mens statuti, quod excludat fœm.propter masculos.inquit enim exploratissimum esse apud iurisconsultos, statuentes in statuto fœminas excludẽte ꝑpter masculos, eam mentem habuisse, vt scilicet bona in agnatione cõseruarentur, & sic dicitur tale statutum editum, fauore agnationis in diuitiis, & dignitate conseruanda, publica quadam vtilitate in eo considerata: & in hoc stat vera ratio huiusmodi statuti, vt plenè scribit idem Soc.iu.in cons.j. factum tale proponitur n.38.vsque ad n.45.1.vol.& vltra ibi dicta, multa etiam ad propositũ dicit, & plures alios allegat Albe.Bru in suo solenni tract.de statut.exclud.fœm.propter masc.in 3. art.concludens secundum communem opi.ꝙ ista est vera finalis, & vnica ratio similium statutorum, & ꝙ habetur perindè, ac si à statuentib.fuisset expressa, vt per eum, qui etiam subdit: ꝙ à tali ratione argui potest, allegãs ad hoc plures Doctores, ita vt de hoc sit com. opi. (licet aliqui aliter tenuerint) vt per eum ibi ad quem etiam se refert Soc.iu.in d.cons.10.n.12.Vbi hæc dicit, & hæc refert, vt per eum. idem.

statuta ꝙ stantib.masculis, fœminæ non succedant, censentur indistinctè fauorabilia, quia bona cõseruantur in agnatione, & licet ex eis resultet odium fœminarum tamen valet secundum magis communem opi.vt latè ostendit Alber. Brun. in solenni suo tract.de statu.exclud.fœm.&c in 4.art.vers.sed verior & magis com.opi. vbi post quàm plurimos doctores, per eum allegatos ita firmat, & probat ratione concludenti. Semper enim ratio finalis, & principalis intentio disponentis attẽditur per iura vulgaria, sed motus principalis, & finalis ratio statuentium fuit fauere agnationi, vt dictum fuit, ergo illud debet attendi, & licet ex eo resultet odium fœminarum. Tamen dispositio statuti debet dici fauorabilis inspecto eo, quod principaliter intendunt facere statuentes, iuxta l.qui exceptionem.& ibi tradunt doct.maximè Bar.Ias.ff.de condi.indeb.prout hoc plenè declarat etiam alia allegãdo Brun.in loco prædicto vsque in fi.4.art.& per Soc.iu. in cons.10.nu.14. vol.4.com.ait. idem.

statuti verba cum sunt clara, non est vlterius disputandum. argumento l.ille.§.cum in verbis.ff.de leg.3.attento, ꝙ in qua libet ciuitate statuta eius legitimè condita, sunt omninò seruanda.l.omnes populi.& ibi tradunt communiter doct.ff.de iustitia & iur.Soc.iu.in cons.49.n.1.vol.4. idem.

statutum alicuius ciuitatis, dicitur ius proprium illius, quasi quod non sit alterius.l.omnes populi.ibi, ipse sibi ius cõstituit proprium ciuitatis, &c.ff.de iustit.& iure.& ita nota.ibi doctores communiter: meritò ergo beneficium talis statuti contra ius commune concessum alteri ciuitati, seu eius ciuibus, non debet dici concessum.Soc.iu.cons.80.n.7.vol.4. idem.

statutum loquens in personam, illam excludendo, vel vocando, contra ius commune, non comprehendit nõ subditũ, & sic forensem. Alex.in cons.41.ex multis, quæ in themate.n. 6.lib.3.& in cons.64.n.10.lib.5.& hanc opi. plures alios allegando firmauit Soc.sen.in cons.231. cum in præsenti consultatione.ver.3.quod forensis.vol.2.& in cõs.128.circa presentem.n.4.vol.4.vbi plures ita tenentes allegat. idem etiam tenuit Corn.in cõs.94.circa 1.dubium in 2.dubitatione, Dicẽs, hanc doctrinam esse communiter, receptam, vt.s.habilitatio ad succedendum contra ius commune, non procedat in fauorem forensium, vt per eum. Quod etiam firmauit Deci. in ꝯs. 114.& pro tenui facultate post prin.vbi plures allegat, vt per eum.ita etiam voluit D. Io. de Lecirier in suo tract.de primogenitura in x.q.lib.2.n.7.Vbi inquit, ꝙ sicut statuta non comprehendunt, forẽses, vt illis noceant, ita nec etiam, vt illis prosint, vt per eum.sic etiam firmauit Carol.Ruin.in cõs.112.nu. 11.vol.5.qui ẽt idem dixit, si talis forensis onera non sustinet in cons.100.visis statutis, n.7.vol.5.& plenius & clarius, in ꝯs. 200.viso themate proposito.n.12.vol.2.vbi multos allegat. Hoc idem egregiè per multas rationes voluit Io.Crot.in l.omnes populi n.158.ibi, primo statutum concludens quam conclusionem etiam generalem tenet, etiam Paris.in cons.12.in præsenti informatione n.24.25.26 27.vbi plures rationes, & auctoritates allegat.& hanc opi. videtur etiam tenere Hiero. Cag.in l.secundum naturam n.7.ff.de reg.iu.dum de hoc se remittit inter alios ad Alex.in d.cons.41.ad Dec.in d.cons.114. & etiam ad alia duo, & ad Alber.Brun.in tractat. de statut. exclud.fœm.in 6.art.in 1.memb.qui omnes prędictam opinionẽ sequuti sunt vt hos omnes etiam refert, & allegat Soci.iu. in cons.80.sub n.14.vol.4.vt plenè ibi cum aliis etiam cõcordantibus per eum. idem.

statutum in partibus tusciæ loquens de intestato habet locum in pupillo, propter communem vsum loquendi in Tuscia, & sic statutum hoc disponens, ꝙ mater filiis intestatis vel ab intestato non succedat, de verbi proprietate in pupillo, qui propriè intestatus non decedit, locum habet, & per ꝯsequens mater ad hereditatem ipsius pupilli defuncti non admittitur, sec.Bart.in l.1.ff.de suis & legi.per tex.ibi, quem ait interpretationem huiusmodi, seu extensionem facere ex communi vsu loquendi, & licet magna altercatio sit super hoc d.Bart. ꝑ ea, quæ latè tradit Ale.in l.gñaliter.C.de insti.& substi.vbi ponit duas opiniones principales, & latissimè per Decium ꝯsi.466. vbi refert & ponit duas communes.& cons.563.n.2.vbi inqt magis com.opi.Bart.in d.l.1.& vberius per Curt.iu.cons.134. per totum.& n.5.tñ quicquid sit, quando Deci. & alij inferũt ꝯ Bart.videntur se fundare ex diuersitate rationis vnius casus ab altero, sed ratio diuersitatis assignari non põt: & ideò Corn. cõs.318.ex plurib.videtur.n.7.vol.1.firmat, ꝙ omnes fatẽtur, ꝙ apparenter communi vsu loquendi, talia statuta, etiam correctiua, extendantur, & ꝙ communis vsus loquendi ampliet. & restringat dispositionem, & sic opinio Bart. ex rationib.& auctoritatib.congestis per præcitatos doct. in locis præmissis videtur verior & communior, & eam sequor, prout eam quoque sequitur, fulcit, & ab omnib.ꝯtris tuetur Ruin.cons.50.n. 2.7.& 12.vol.3.vbi profert hoc magnum, & vtile verbum, ꝙ re vera com.opi.non est in contrarium, vt præsupponit inaduertenter Ale.in d.l.generaliter, & ei inhæret etiam Boer.ꝯs. 34.nu.1. F.Viuius lib.2.opi.260.

statutum factum in ciuitate pro lege communi habetur, vt est communis & indubitata conclusio. Roland. à Valle in cons.72.n.2.in 3. vol.& recipit interpretationem à iure communi.licet contra ius commune, vt est com.opi.ibi.n.34. & si fiat statutũ super aliquo, super quo sit prouisum de iure communi, non censetur derogatũ iuri communi, licèt diuersimode statuatur. & quando statutum ponit aliam pænam pro crimine, quam ius commune.videtur recessum à iure communi: Nisi ex aliquibus coniecturis apparet, quòd statutum noluit recedere à iure communi. iudex tamen tenetur seruare statutum, & imponere pænam statuti, quòd certè iurauit. cast.in l. 1.§.dixerit.ff.de publica. Bonacoss.

statutum ꝙ dicit, ipso iure puniatur, non requirit factũ hominis nec partis, vt est com. opi.de qua Rol.à Valle in cõs.90. n.17.in 3.vol.Portius cons.149. idem.

statutum præfigens certũ terminum ad inquirendum, elapso illo tpe, perit, ius procedẽdi de eo crimine, adeò ꝙ de eo amplius cognosci nõ potest. & ideò si maleficium sit notorium, & sit elapsum tempus datum ad inquirendum secundum formam statuti.tandem si reus confitetur maleficium, reus non potest ex ista ꝯfessione condemnari, vt est com.opi.de qua D. Rol.à Valle in cõs.94.n.12.in 3.vol. vbi adducit rationem.& istud statutum inducens præscriptionem inquisitioni formãdæ procedit tã in occultis, quã in non occultis delictis.Sylua. cons.7.n.2.in 1.vol.& ideò confessio rei post elapsum terminum d. statuti est nulla, & non nocet confessio, vt est magis com.opi.de qua ibi Syluanus.n.6.vide tu tamen Mars. in cõs. 87.n.15.& per totum Natta cons.225.n.2.in 1.vol. idem.

Statuta vsu non recepta non ligant; vt est com. opi.de qua Menoch.cons.75.nu.90. idem.

Si statu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si statutum prohibet emi frumentum, nisi pro vsu suo, oporter q̃ tempore, quo quis emit, emat animo vtendi pro vsu suo, adeò q̃ si mutauerit postea voluntatem, & non vtatur, sed vendat, non incidit in pœnã, quia ille animus vtendi debet adesse ab initio, nec curatur qualis ex postfacto fuerit animus, vt est com.opi.vt per doct.in l.cætera, §.sed si parauerit. ff.de le.1. Pasethus cons.190.n.11. & voluntas extrahendi debet probari per daciarium fuisse tempore venditi frumẽti ad pœnam incurrendam. & tali casu standum est iuramento ementis, vt est com.opi.de qua per doct.in d.§.sed si putauerit. & de qua etiam ibi Pasethus.n.12.an stante statuto, q̃ nullus possit emere frumentum sub pœna, idem intelligatur de venditore. Bart.in l.si ego, n.1.ff.de prætoriis stipulatio.vbi determinat, quòd sic, & ibi per Apostillantes. idem.

statuto depositionib.est satisfactum, si quis respondet occidi, sed ad mei defensionem, vt est com.opi. vt per Soci.in l.1. ff.vulga.col.6.ver.vnde considera.& perinde est, ac si simpliciter respondisset, vt est communis opi.D.m.Alc.in l.1.§.si quis simpliciter.ff.de verb.ob. fusius Pasethus in cons.191.nu.1.& seq. Bonacoss.

statuti pœna potest minui, vt est com.opi. de qua Tiraq.de pœnis.in prætha.n.22.ex causa scilicet etiam iurati.ibi. n.33. idem.

statuta etiam pœnalia & exorbitantia ex identitate rationis extenduntur de similib.ad similia, vt est com. opin.de qua Ripa in tractat.de peste.n.283.fo.52.non tamen statuta in casu simplici extenduntur ad casum mixtum. quia sunt odiosa. Dec.cons.334.n.1. idem.

statutum etiam pœnale ex identitate rationis, extẽditur ad similes casus etiam fictos, vbi casus verus & casus fictus æqui parantur per ius commune, vt est com.opi.de qua Ripa in tractat.de peste. sub rubrica de remedio præseruatiuo.nu.50. D. Hier.de Monte.q.28.n.19.& statutum quod loquitur in materia pænali, non debet extendi ad alium casum, vt dicit Ioan. And.in c.odia.de reg.iu.in 6.Ang.& cast.in l.1.ff.quod quisq; iur.vbi dicit hoc vsu receptum. idem.

statutum disponens, q̃ sententia contra filium noceat patri in pœna corporali non tenetur. secus in pœna pecuniaria, vt est com.opi.quæ in practica seruatur; vt per Ant.de Tremol. ad practic.Bonacur.fo.108.verf.quartus casus.vide omnino. Marf.sing.362.vbi ponit limitationes. idem.

statutum permittens bannitum occidi, etiam in foro conscientiæ occidẽs est tutus, vt est com.opi.Pe.Rauen.in suo aureo Alphabe.in ver.bannitus.col.pe.ver.si statutum.fo.12.& valet d.statutum.Abb.in c.dilecti.de excep. idem.

stantibus statutis generalib.de armis non portandis, forenses non excusantur.Pe.Rauen.in Alphabeto aureo.in ver.bladum.com.dicit. idem.

statutum, q̃ pœnæ maleficiorum duplicentur in palatio, duplicatur etiam pœna, si quis maledixit.Deum in palatio, vt est com.opi.de qua Petr. Rauen.in alphab.in verb.blasphemare. idem.

statutum q̃ vnus pro alio puniatur, valet, vt est com.opin. Dec.in c.cognoscentes, n.4.de cõsti.Bened.de Vado in reperto.Fel.ver.statutum, quòd vnus. idem.

statutum imponens pœnam mortis pro homicidio debet intelligi, dummodo ex dolo & proposito committatur, vt est com.opi.vt per Dec.in c.cognoscentes.n.11.de consti.amplia & limita, vt ibi per Dec. idem.

statutum dicens, q̃ quis puniatur pœna manus, vel alia pœna iudicis arbitrio.intelligitur de simili pœna.& sic de mutilatione membri, non autem capitis amputatione.Dec.in c.ex literis.n.15.de consti. idem.

statutum dicens, q̃ iudex omnes pœnas suo arbitrio imponat, quomodo intelligatur? ponit Corse.in repertorio Abb.in ver.pœna.& in ver.iudex procedens.aliter etiam non probato delicto.& debet iudex multum temperare pœnam, quando procedit ex præsumptione, vt ibi fusius per Cors. idem.

statutum, q̃ contumax habeatur pro confesso, valet & tenetur, vt est com. opi.de qua Viuius in suo communium opin. ver.statutum.ver.reus pro crimine in 1.parte.Abb.in ca.veritatis n.29.de dolo & contuma. alias secus de iure communi, vt ibi. idem.

statutum puniens eum, qui portauerit extra Territorium, habet locum in reperto in via quando confitetur, q̃ volebat portare extra.Territorium.Cur.iu.in cons.237.n.40.vide Riminal.nouissimum in cons.8.vbi de inuento plura. idem.

statutum pœnale, etiam extenditur ad additionem factam prædicto statuto Cors.in reperio.Ab.in ver.statutum pænale extenditur etiam si non dicatur, Rui.cons.23.n.28.in 3.volu. Euerar.in centuria legali.in loco à ratione legis larga. in 3.casu.princ.in ver.circa quod volo te scire.pagl.289. Fel.in ca.1. col.2.de iureiu.Dec.cons.90.col.fi. idem.

statutum in casu verò, non habet locum in casu ficto.Fel.in c.insinuatum.n.1.de simonia.vbi dicit hanc esse regulam. fallit, vt ibi per apostillantes. idem.

Statutum dicit, q̃ si quis cõdemnatus in amputatione manus non soluat centum, sibi amputetur manus quãtum tempus habebit ad soluendum.resp. Bal.in c quò ad consultationem.n.13. de consti.q̃ habet quatuor menses post decẽ dies, qui dantur ad appellãdum in pæna corporali.l.2.C.de vsuris. Nisi tempus sit limitatum à statuto cum causa, vel sine, vel à iudice cũ causa.casus est in d.c.quò ad consultationẽ.vbi omnes. idem econtra, si sit condemnatus in centum, & si nõ soluat amputetur ei manus.idem si statuto cauetur, q̃ si condemnatus nõ soluerit condemnationẽ, puniatur alia grauiore pæna, & nõ apponit tempus.dic.q̃ monitio est necessaria.Bald.in c.sicut.in n.n.13.de cohabita. clerico. & mulie.itẽ si statutum dicit puniatur in centũ, aut amputetur manus, ista nõ est propriè alternatiua, sed est quædam pœna subordinata, s.corporaliter in defectum pecuniariæ, & non propter naturam pœnæ corporalis.Bald.in l.Lucio Titio.col.2.ff.de le.2. idem.

statutum non tenetur, quòd nõ possit appellari, vt est magis com.opi.de qua Nicellus de concor.gl.n.157.& seq. idem.

statutum alicuius ciuitatis dicitur proprium illius ciuitatis, quasi q̃ non sit alterius, vt est com.opi.de qua Soc.iu.in cons. 80.nu.7.vol.4.& in suo communium opin.ver.statutum.nu. 13. idem.

statutum loquens in personam non comprehendit forensem, si est contra ius commune, & personam excludit, vt est com.opi.Soc.iu.communi opi.ver.statu.n.14. idem.

statutum generaliter refertur ad ius commune, non solum ne quis puniatur iniustè.sed etiam ne quis perdat legis beneficium, vt est com.opi.Steph.in tract.de interpreta.iur. n.43.& omnes doct.in §.in computatione.in gl.c.consentiunt.& in c. dilectus.de consue.& no.Bald.in l.ab executione. C.quorum appell.non recip. idem.

stante statuto, q̃ occidens occidatur, nisi habuerit pacẽ ab hærede occisi.ius habendi pacem nõ est qui hæreditarium, vt est com.opi.D.Phanucius in de confec.inuenta.par.6.n.56.& ideò pecunia ob id data pro consequenda pace ab hæredib.interfecti, hæreditaria non censetur.& ideò creditores hæreditarij ad eam nullum habent regressum. idem.

statutum requirens pacem haberi ab hæredib.occisi.est necessarium haberi ab omnib.vt dispositio cesset statuti, vt est com.opi.relator est D.Phanucius de inuentario.par.6.nu.58. idem.

stante statuto, q̃ bannitus in centum possit impunè occidi. Si aliquis est bannitus ex vna causa in quinquaginta, & ex alia causa in aliis quinquaginta, nõ fit cumulatio, vt dicatur bannitus in centum, quia ista est materia odiosa, & in odiosis nõ fit cumulatio.& ista est com opi.de qua Ias.in l.si idem cum eodem.n.4.ff.de iurisd.om.iud.in prin.legis.vbi Dec.& cæteri, qui de ea testantur. idem.

statuto cauetur, q̃ statuta intelligantur simpliciter præcisè ad literam, prout iacent, nec aliquam interpretationem recipiant. Dic q̃ nihilominus poterunt interpretari declarãdo vel distinguendo.non autem restringendo, vel ampliando, maximè argumento à simili vel à contrario sensu, vt est com. opi. de qua Steph.de Feder.in tract.de interpreta.iur.par.vlt.n.95. Cur.iu.in cons.340.nu.3.in 3. vide tamen postea.& no.quòd vnum statutum declaratur per aliud.Cur.iu.in cõs.329.n.44. in 3.vol. idem.

Statuta simpliciter loquentia, habẽt locum in casu ficto, vbicunque casus verus & casus fictus æquiparantur, vt est com. opi.de qua Gram.de extensio.n.69.alias secus.Cur.iu.in cõsi. 329.n.36.& seq.in 3.vol. idem.

statutum correctum non potest allegari.sed eius ratio sic, vt est communis opi.de qua Gram.de extensio. nu.149. tom.1. idem.

Statuta condere potest quilibet populus, secundum quòd Reipublicæ expedit, & consuetudines contra ius commune, vt est com.opi.de qua Gram. de extensio.nu.179.quæ postea debent confirmari à Principe, & talis confirmatio dicitur nouata datio, vt est com.opi.de qua Cur.iu.in cons.341.n.20.in 3. vol. idem.

Statutum in casu simplici non habet locum in casu mixto, vt est com.opi.de qua Gram.de extensio.nu.169.& statutum loquens de homicidio, non habet locum in homicidio qualificato.Corset.de verbis geminatis.nu.19. idem.

Statutum

Statutum de receptatore bannitorum. nõ habet locum, si ipsi sunt bãniti in cõtumaciam.Bal.& Imola in l.si mora.ff.soma.vbi & Ale.qui dicit hanc esse magis com.opi.& eã vti magis receptam sequitur.Ias.in l.si plagij.col.2.ff.de verb.ob.vbi dicit hoc perpetuò notandum.Marf.in prac.sua.in §.sequitur. n.20.& in §.postquàm.n.54.& in cons.82.n.11.& in cõs.106. n.21.& in l.1.n.135.C.de rap.virgi.quia non dicuntur banniti ritè sed magis propter contumaciam, facit q̃ inquit Marf.in l.infans.n.21.ff.ad l.Corn.de sica.Marf.cons.10.col.3.& statutum non habet locum in eo qui sine culpa sua, sed coactè recepta uit bannitum.Bal.in l.delictis.ff.de noxalib.Rom.in l.1.§.si in eo.ff.ad Sylla.quos sequitur.Ariminen.in addi.ad Angel.in malef.ver.dicto maleficio.in fi.Soc.in conf.90.volu.fi.col.3. Nam quæ fiunt ɔ̃, vel præter voluntatem facientis, nõ imputantur ei.c.1.2.& 3.32.q.5.l.cura.ibi, ne si per vim.ff.de mune. & hono.& q̃ nostra volũtate nõ procedunt actiuè, nec in præ iudicium nostrũ passiuè à lege interpretanẽ.l. si ministerium. vbi Bal.C.de liberali cã, & in maleficiis volũtas spectatur, non exitus.l.diuus.C.ad l.Corn.de sicar.& in omnib. depẽdentib. ab animo, magis attenditur intẽtio quam factum.l.ẽt.§.1.vbi Bal.& Alex.in 4.no.ff.fol.ma.l.1.§.diuus.ff.de fica.voluntas si quidem totũ facit inquit Cicero, p̃ A.Ceccina.& in pœnis eorporis nunquam est locus, vbi dolus non interuenit, quamuis maxima culpa lata arguatur.com.est opi. de qua Soarez in eius thesauro litera P.n.155.item statutum debet intelligi si qs receptauerit, & dederit auxilium & fauorem dolosè. Dec.ɔ̃.f. 9.n.1.Viuius com.opi.li.1.ver.statutum.Rimi.cõs.5.& 6.Claq.82.statutum.12.& quis à dolo excusatur quibuscunq; excusationib.vel p̃sumptionib.etiam iniustis.l.plagij.C.ad l.faciuiam de plagia.l.igitur.§.2.ff.de liberali causa.& per scriben.in Ang.de malef.in ver.falsario.& voluntas coacta non venit in statuto mentionem faciente de volũtate, quia verba statutorum propriè accipiuntur.Cag.in l.velle.n.6.ff.de re.iu.Et pœna non est imponenda, vbi à iure non imponitur, vt est com. opi.Soarez in eius thesauro in ver.pœna.n.126. item quis excusatur à d.statuto & proclamatè, quod iuberet bannitos esse reuelandos.& denũciandos, si hoc ignoraret. Nã edictũ publicatum ɔ̃ sciẽtes, debet intelligi de his, quæ probare possunt q̃ ipsi sciunt, & denũtiare iubent.c.placuit n.6.q.2.Ripa.in trac. de peste fol.92.in 2.q.9.a boni viri tacẽt, quod, pbare non possunt. itẽ nemo debet se exponere, & subiicere peticulis l.3.C. ad l.Iuliam maiestat.& eo magis, si metu filet.cum metus, aut vis in delictis excuset.& delinquẽs propter metum, vel coactè nõ punitur, vt est communis opi.de qua Dec. in l.vt vim.in 2. no.ff.de iusti.& iure.Cla.q.60.ver.quæro modo. nũquid metus.& præsertim si ipsi banniti mortẽ incurterent denunciaro. Metus si quidem mortis terret, etiam constãtissimos viros. Baldus in tract.de schisma.in 5.col. etiam quod mors non sequatur.lege si quis fumo.§.pe.ff.ad l.aquil.& ibi dicitur iustus metus, vbi iusta est suspicio, & metus iustus probat̃, probando potentiam.& malam consuetudinem alicuius.sec.Bart.in l.1. ff.quod vi aut clam.Follerius plenè in pract.sua part.2.titulo qui fuit leno.n.21.vide D.Rol.à Valle in cõs.45.in fi.in 1.vol. & Arno.Dialogo.45.Riminal.nouissimus cons.28. idem.

statutum puniens factum. non damnatum alias de iure cõmuni, non ligat ignorantem, vt est com.opi.Soc.in c.à nobis nu.48.de sent.exc. Bonacoss.

statutum puniens deflorantem virginem honestam. Non procedit, non probata qualitate honestatis, vt est comm. opi. Burf.cons.69.n.4.Parisius cons.160.in 4.vol.com.dicit.& no. quòd mulier dicitur vim passa, quę terrorib.coarceri poterat. Bald.cons.267.n.4.vol.1. idem.

statutum dicens, q̃ bannitus non audiatur processus itaque erit nullus, si procedatur etiam parte non opponente. tanquã factus contra legis prohibitionem vel statuti, vt est com. opi. de qua Pet. Rauen.in suo Alphabeto aureo.in verbo lex.& si statutum dicit, q̃ bannitus habeatur pro confesso, debet intelligi quò ad ea, quæ sunt intentata in banno, non quò ad alia. Stephanus de Federicis in tract.de interpretatione iuris.n.87. in vlt.parte. idem.

statuta condere non possunt magistratus inferiores à principe cõtra ius commune, vt est com.opi.Pe.Rauen.in suo Alphabeto aureo.in ver.magistratus. idem.

stante statuto, q̃ si quis fuerit inuentus cum armis, &c. si nõ est captus, non dicitur inuentus, vt est com.opi. de qua dixi §. & de qua Riminaldus nouissimus in cons.8.nu.2. vbi ab ea in iudicando, & consulendo non debere recedi dicit. & ibi plura similia adducit. fallit si contratium de mente condentis statutum, vel proclama appareret. vt ibi per Rimi.d. cõs.8.n.23. vide Alex.in cons.216.in 6.vol.vbi similia etiam adducit.& ad hoc vt habeat locum pœnæ legis vel statuti, requiritur, quòd delictum sit consumatum. Barto.in l.1.ff.ad l.Cornel.de sicar. idem.

Statutum q̃ dicis, non audiatur, vel non admittatur bannitus, intelligitur ope exceptionis, non ipso iure, vt est magis communis opi.de qua Ias.in ɔ̃f.167.n.3.ver.item inquantum, Nisi dicat non audiatur vllo modo, vt ibi per Ias.in 2.vol.& in cons.168.vbi etiam dicit, quod quando statutum denegat audientiam generaliter, pœnitus inhabilitando personam, vt in bannito, tunc quia deficit persona in qua substantiatur iudicium, ipsum iudicium est ipso iure nullum, quamuis exceptio non fuerit opposita. secus quando statutum denegat audientiam, non propter personæ inhabilitatẽ sed propter facti præcedentis ctõtarietatem, vel difformitatem, vel propter aliam defectum qui non personam, sed causam respiciat. & ista est magis communis opi.vt ibi per Ias.in 4.& 5.col.& per totum. & no.quòd vnum statutum aliud declarat.Soc.iun.in cons.1. n.29.in 2.vol.item statutum, quòd quicunque quid agẽrem expellatur de ciuitate. Dic quòd localem tantum adiectionẽ significat.Ang.in l.& seruorum §.1.ff.de statu.homi. item statutum disponens, quòd ius commune, aut aliquid vltra sublato iure communi, censetur sublatum statutum.Abb.in c.fi.n. 4.de obseruа. iciunio.item cassatis statis, nõ entenditur ad iurata. Moronus de fide, treuga & pace. cap.6.nume.3.in 2.editione. idem.

Si statuto caueretur contra sententiam latam cõtra inquisitum non posse opponi aliquam exceptionem nullitatis, nõ diceretur sublata exceptio nullitatis prouenientis ex defectu iurisdictionis, & competentiæ iudicis, Soc.iu.in cons.78.n.15. vbi com.esse probat. idem.

Statutum puniens plus petentem, non habet locum in eo, qui ante sententiam desistit à petitione.vel post pendente appellatione.Gratus responso 85.num.1. & est communis opi. idem.

Statuta seruari debent loci dominantis in loco dominato. cum statuta ciuitatis dominantis seruentur in locis subiectis, & si iuri communi repugnarent. & statuto loci cautum esset, quòd vbi deficeret suum statutum: deberet haberi recursus ad ius cõmune. Nihilominus prius debet recurri ad statutum ciuitatis dominantis, & illud seruari tanquam ius commune. q̃ ciuitatis Ferrariæ iure municipali cauetur, vt in terminis. Gratus responso.11.n.11.& 12.in 2.vol.cast.in l.si conuenerit §. si nuda.n.4.ff.de pig.actio.& extant literę Principis, de quibus ad propositum.Riminal.cons.72.n.8.in 1.vol.& no. q̃ vnum quodque ius debet seruari in foro suo. quia iudices laici iurãt seruare leges, non canones, nec possunt mandata Principum transgredi.Bal.in cons.386.in 5.vol. idem.

Statutum quis obseruare debet in omnib.suis partibus, qui in eo se fundat, vt est indubitata opinio.de qua Riminal.cõsi. 396.nu.1. in 2.vol.& si dicat statutum reformationes debere præcisè seruari.intelligitur præcisè. id est ad literam prout iacet.& si opus est manu militari, & remedio etiam carceris.Baldus.in c.ex parte.n.13.de rescrip. idem.

statutum certi loci, apponens certam pœnam, afficit etiam non subditos, data scientia statuti, vt est com. opi.de qua Ab. in c.à nobis.n.6.de resc.secus si sint ignari, ibi n.9.& verba statutorum quantumcunque generalia restringuntur ad habiles. idem.

statutum iuratum.collegii.& vniuersitatis potest tolli, vel mutari ex iusta causa absque eo quòd incurratur in perturium, vt est communis opi.Capra reg.9.num.38.Fallit vt ibi. idem.

statutum generaliter loquens cõprehendit minores, vt est com.opi.de qua Marf.sing.481.fallit vt ibi. idem.

statutum non valet, quod filius absque consensu patris matrimonium contrahere non possit, nec ob id exhæredari potest. nec alimentis priuari.Dec.cons.231.in 2.vol. idem.

statutum, quòd pater teneatur pro filio, & vnus pro alio, nõ valet, cum sit odiosum.Dec.in cons.350.in 1.vol. idem.

Statutum disponens, q̃ delinquẽs in festo beatæ Mariæ Virginis debeat duplici pœna puniri, non comprehendit delinquentem, seu vulnerantem, in nocte, quæ subsequitur festum beatæ Virginis, quia nox ipsa, quę sequitur huiusmodi festiuitatem non comprehenditur sub die præcedenti: & sic delinquẽs nõ venit puniendus aliquo mõ duplici pœna, nec sub dispositione huius statuti cõprehenditur, vt tenuit p̃ optimas rationes consulendo Federi.de Senis cons.44. factũ tale est, quẽ sequuntur omnes scriben.in l.more Romano.ff.de Feriis.Fel. cum aliis citatis per eum in c.ecclesia sanctæ Mariæ, de consti. in c.si perfodiens.in 2.notab.& c.consuluit.de officio deleg.

in quib

in quibus locis ipse fatetur istam esse commu. opi. & idem testatur Cotta.in memoriali,in ver.diem,circa fi. F.Viuius lib.2.opi.261.

Statutum requirens ad probationē alicuius negocij testes optimos,vel optimæ famę,& conditionis, tunc per fundantē se in eo debet illa qualitas articulari, atque probari, vt voluit Ang.in l.2.§.diem.ff.quemad.test.aperi.Mars.sing.187.qualitas opposita post medium. Petrus de Moncada cum aliis signatis per eum,in tract.de testib.n.392. cū aliis seq.quem fecit ad perficiendum tractatum Io.Croti. qui morte præuentus suum tractatum de testib. perficere nequiuit:ideò iste tractatus Petri continuatiuè ponitur cum tractatu Croti:& eādem opinionem sequitur, tuetur, & magis com.ac verum esse refert Alc.in tract.de præsum.in 3.reg.præsump.2.n.10. F.Viuius lib.2.opi.262.

statutum,factum conditumque in odium,seu præiudicium certæ personæ,non potest dici nullum,sec. Dec.in c.cùm omnes.in 1.lect.n.15.cum aliis seq.de constitutio.& in c.consuluit.el 3.n.32.de appella.vbi attestatur istam esse communem opin.contra Abb. ibi contrarium asseuerantem.& de eadem communi contrà Ab.facit mentionem Curt. iu.etiam in l.2.n.7.ff.quod quisque iur.& in l.fi.n.25.C.de edicto diui Adria.tol.ceterum opiniones istas ad realem concordiam reducere nititur Are.in rub.n.7.de consti.&licet de nullitate statuti huius cōditi in præiudicium particularis personæ dici nequeat, tametsi ab eo appellari potest, atque permittitur sec. Bart.in repet.l.omnes populi.n.53.ff.de iust.& iur.Ias.in l.1.n.3.& seq.ff.de legib.Ripam in 1.lib.responsorum.c.22.n.4.&Dec.in d.c.cum omnes. in 1.lect.n.15.in quibus locis ponunt hoc pro regula cum ampliationib. limitationibusque quamplurimis. F.Viuius lib.2.opi.263.

statutum de compromissis faciendis inter cōiunctos valet, &tenet,atque ob publicam vtilitatem inductum est.sec.Bart.Bal.& Pau.cast.in 1.consti.codicis.Bart.in l.ambitiosa.& Alc.in addit.ibi.ff.de decr.ab ord.faci.quorum vtique opinionem approbat, limitat à contrariis quibuscunque tutam derelinquit,& denique communem esse, atque contradictorem habere nullum fatetur Marc.Ant.Blanc.in tract. de compromissis.in 1.q.n.1.& seq. F.Viuius lib.2.opi.264.

statutum disponens,ꝙ causæ inter affines compromitti debeant,vltra ꝙ valeat,ac publicę vtilitatis occasione inductum sit,vt in præcedēti opinione docuimus,nihilominus est ēt fauorabile,vt voluerūt Bald.in l.affinitatis.C.communia de succes.Fulg.in l.4.§.prętor.ff.de ī ius voc.Bald.Pau.cast.Rom.Saly.Corn.Dec.& cæteri in l.qui se patris.C.vnde liber.Rom.& Sal.l.1.C.vnde vir & vxor.Ias.in l.de quibus.ff.de legib.Anch.consulendo cons.158.Alex.cons.207.in prin.vol.6.Soc.cōsi.4.in fi.vol.1.Cuma.cons.50.& Marc.Ant.Blancus in tract.de compromissis.in 1.q.n.3.& seq.vbi citat complures alios eiusdem sententiæ,respondet contrariis ferè omnib.eam limitat.ac simul magis communem fore inquit,& ei pariter inhæret, atque profitetur communem Petrus de Benintendis deci.21.sub n.23. F.Viuius lib.2.opi.265.

statutum de deuastatione,valet.Cla.q.82.statu.8.in prin.& seq.ver. Bonacoss.

statutum duplicans pœnam ratione loci, habet locū etiam in percutiente in confinibus ipsius domus, vt est communis opi.Cla.q.82.verbo statutum.in principio.& debet duplicari semel pœna.licet statutum adsit,ꝙ duplicatur pœna in committente delictum in nocte,& in platea,vt est com.opi. Clar.ibid.ver.pone stat.& nox.intelligitur ante Solis ortū,vel postquam Sol non est super terram.sed & hoc est arbitrium iudici.Cla.ibi ver.quæro. idem.

statutum,ꝙ si quis spōtè fatetur delictum,diminuatur pœna.si quis primò negauit,postea spontè confitetur,sibi debet diminui pœna, vt est communis opin.Clar.qu.82. statuto 9. idem.

statutum puniens faciētem insultum ad domum,habet locum in faciente insultum ad porticum domus, vt est comm. opi.Cla.d.q.82.statuto decimo.in prin. etiam, quòd haberet domum communem cum alio,vt est com.opi.ibi. versi.item quæro. idem.

statutum tenetur,quòd dominus pro familia teneatur.com. est opi.Cla.q.85.ver.& ex hac conclusione. idem.

statutum, ꝙ pater teneatur soluere condemnationem pro filio vsque ad legitimam tenetur,vt est com.opi. Clar.qu.86. ver.valebit igitur.Quod non procedit, si filius fuit cōtumax, & se non defendit,vt est com. opi.ibi. Nisi verba statuti aliud suaderent,vt est com.opi.Cla.ibi.vbi tradit exemplum.& stante statuto, quod condemnatus pecuniariter pro aliquo delicto, si non satisfaceret infra decem dies amputetur sibi pes. Sufficit, si infra terminum pignora, vel fideiussorem dederit. D.Hier.à Monte,in suis quæstio.q.29.n.25. idem.

Statutū imponens pœnā capitalem non intelligitur de pœna capitis sed deportationis,vt est com.opi.Grassus opi.communi.lib.1.c.3.q.25. idem.

statutum dicens, ꝙ stetur iuramento alicuius, certè potest contrarium probari,vt est com.opi.Bart. Accerbus inter consilia cri.cons.11.n.3.To.vlt.& si statutum dicat.ꝙ stetur sacramento accusatoris,nō habet locum in furto,nisi quatenus ius commune disponeret. Nec si quis exportaret ligna, creditur domino accusanti contra accusatum ex solo iuramento. Alc.cons.168.n.3.in 2. idem.

statutum habens clausulam derogatoriam non tollitur per aliud.Nisi de ea expresè faciat mentionem,vt est com.opi.de qua Riminal. nouissimus in cons.88.n.66.& ideo si vult primum statutum talem clausulam derogatoriam habentem ꝙ copia indiciorum tradatur,per aliud nō potest tolli, nisi de ea faciat mētionem expresè.etiam,si esset principis litera Ducalis vt ibidem. idem.

statuta sunt stricti iuris,& ideò strictè intelligenda D.Rol.à Valle in cons.24.n.9 in 3.vol.com.dicit. Cast.in l. quicquid astringendæ.n.5.ff.de verb.ob.& ideò stante statuto.ꝙ si quis sententiæ executionem petierit,incidat in pœnam. statutum intelligitur, si executionem petierit, & illam ad finem perduxerit,quia quando pœna à statuto imponitur, delicti consummatio requiritur.cū statuta sint strictè interpretanda.D.Hier.à Monte.in suis quæst.q.29.n.47.& seq.vbi fusius.& vbi statutum non loquitur,cessat eius dispositio.Cur.iu. cons.276.nu.45.in 3.vol. idem.

statuti forma substantialis est omnino seruanda,vt est com.opi.de qua Rol.à Valle in cons.30.n.1.in 3. & forma substantialis dicitur,quando disponēs vltra proceditur actum annullando,solemnitate non seruata,vt est com.opi. de qua Rol.ibi.n.11. & vbi statutum disponit aliter quàm ius commune, tale statutum tanquā substantialia ponens, censetur dare formam. & ideò est omnino seruandum, vt est communis opin. Rol.cons.72.n.61.& omissio formæ statuti & proclamatis, etiam in minimo vitiat actum,vt est communis opi.ibi.nu.64. idem.

statuto vt quis ligetur,requiritur, ꝙ statuentes habeant iurisdictionem in loco,vbi dirigitur virtus statuti, vt est com.opi.Rol.à Valle.fusius.in cons.32.n.44.in 3.vol. idem.

statutum non ligat subditum delinquentem extra territorium. Nisi hoc dicat, & potest fieri tale statutum, vt est com.opi.de qua D.Rol.à Valle.in cons.32.n.46.in 3.vol. Soc.in c.à nobis n.52.cum seq.de sententia exc.vbi plenè. idem.

statutum non valet,ꝙ soluatur pedagium de rebus quæ sui vsus causa deferuntur,vt est comm.opi.de qua Rol.à Valle in cons.34.n.20.in 3.vol.alias.sic. & forenses non excusantur etiam in terminis proclamatis. Riminaldus nouissimus in cōs.72.n.156.& ideò pro libris.qui gratia iuris exercendi portantur per doctores,non debet solui gabella.Rol.ibi.n.15.& 16. imo exigentes pedagia puniuntur pœna capitali.ibi.n.18. adde,ꝙ incurrunt in pœnam indignationis Principis nostræ ciuitatis ex decreto Herculis Ducis ferrariæ doctorum collegio concesso.pro quo vide Syluan.cons.1.nu.44.vol.1.decis.Delphi.425.n.1.lib.2. idem.

Statutum executionem paratam personalem instrumenti guarentigiati concedens, seu permittens creditori principali mentionato,ac in instrumento descripto,prodest quoque cessionario creditoris prædicti, vt ipse etiam possit vigore istius statuti petere executionem instrumenti ꝯ debitorem obligatum,sec.Io.And.in add.Spec.in ti.de cessio actio.sub rub.Iac.But.Bal.Sal.Rom.& Dec.in fi.in l.1.ff.si cer.pet.Ang.cons.18.Cy.Bald.& Alex.n.24.in l.si sic.ff.de leg.1.Sal.in l.si à creditore.C.de actio.& obl.Bened.de Blas.in tract.de instr.guarentigiato,in 1.par.principali,q.9. Pau.cast.& Alex.n.9.in l.postulante.ff.ad senatuscons.Treb.vbi scribit istam esse magis communem opi.& Io.Bapt.Bouius etiam in tract.de stat.vrb.præscrip.tit.ꝯtra omn. cred.gl.19.n.48.& ita consuluit Rom.cōs.142.& sic petere posset executionem dicti instrumenti cessionarius,sicut posset creditor principalis,siquidem transit ius in cessionarium cū priuilegio suo instrumento coherēte.secundū præmissam cōmunem sentētiam,& ob hoc certè in regno Neap.cessionarius instrumētum vndique liquidū posset præsentare,secundum formam ritus magnæ curiæ vicariæ,inci.item ꝙ si debitores,aut debitrices,in ti.de instrumentis, & eorum præsentationib.vt voluit glosator ibi,& Maranta sub dubiis,& irresolutis verbis,in tract.de iudiciis,in 6.par.prin. ver.

propo

proposui in principio huius septimæ partis, n.9.nihilominus practica contrarium obseruat in regno,teste Bologneto,in d.l.1.ff.si cer.pe.nu.59.per rationem ibi assignatam per eum,& expresse firmat,ac optimè probat afflict.in constitut. eos qui scienter,n.14.rub.55.li.3.&.ꝙ hoc fieri,& admitti nequeat videtur colligi planè ex deductis,ac notatis per Bald.& Sal.in l.per diuersas.q.10.C.manda.vbi tenet ꝙ vbicunque ex statuti vel instrumēti forma,ac dispositione capi,& excommunicari possit debitor ad instātiam creditoris nulla citatione interueniente,tūc equidē hoc fieri,ac peti nō posse per cessionarium, sicut creditor poterat vigore instrumēti prędicti,nisi ī primis, & ante oīa ꝯstet de cessione, & eius iurib.& sic necessariò apparere debet ante executionē faciendā, audito & citato prius debitore,istum esse verū cessionarium,& sequitur Ang.in d.l.pustulāte.Rom.in d cons.142.in fi. Alex.cōs.95.& cons.443.vol.1.Barb.cons.15.li.1.& ista est com.opi. vt constat ex citatis per Boer.decis.10.vbi meminit ita fuisse notatum,ac decisum in sacro Burdegalensi senatu,& sequitur Mars.in l.si quis ne quæstio,n.8.ff.de quest.&in sing.26.vbi inquit hoc in actu practico pluries obtinuisse,ideò nō mirandum est de assertione facta per Bolog. in d.l.1. sed contrarium obseruari vidisse testatur Cotta in memoriali,in ver.hæres cēsetur eadem persona cum defuncto post medium. F.Viuius lib.2.opi.266.

Statutum conditum per ciuitatem de præstanda eleemosina ecclesiæ quolibet anno,potest reuocari per eandem ciuitatem,etiam post acquisitionē factam ipsi ecclesiæ,sec.Cy.Imo.Alex.n.5.& Ias.n.9.cum aliis seq.in l.non amplius.§.1.ff.de le.1.Fulg.& Pau.cast.in l.priuilegia.C.de sacros.eccl.Sal.in auth.Cassa in 5.q.eo.tit.Deci.in c.ecclesia sanctæ Mariæ,de constit.n.231.& seq.vbi etiam Fel.in q.12.ostendens istam esse communem opi.in contrariam verò partem videlicet, quòd ciuitas eleemosinam.quæ vigore huiusmodi statuti religiosis dari consueuit reuocare nequeat,inclinarunt Bart.in d.l.priuilegia,n.3.Gem.in c.quæ in ecclesiarum.de constit.in c.1.de cōstit.in 6.Roma in auth.similiter.in 9.speciali. C.ad l.fal. Caccialup.in rep.l.admonendi.ff.de iureiu.& Ant. Fran.de doctoribus in scholiis ad Alc. in d.l.non amplius.§.1.in litera,C.vbi fronte aperta attestatur istorum sententiam veriorem fore, que secundum eam consuluisse apud partes Germaniæ collegium Paduanum. tamen spreta opinione hac concurro cum prima Cy. & sequacium assertione communi, cui videtur inhærere Ias.etiam cum aliquo moderamine ꝯs.1.vol.1. prout facit,in d.l.non amplius.§.1.n.15.Alex.cons.260.volu.2.Calcan.cons.12.& Aegidius Bossius.in pract.cri.in ti.de principe, & priuilegiis eius. nu.222.vbi pariter meminit de communi opinione. F.Viuius lib.2.opi.267.

statutum prohibens alienationem in forensem valet,& tenet.secundum Bart.in l.fi.C.de sacros.eccl.Bald.& Angel.in l.ca lege.C.de cōdi.ob causam.Bart.Ang.Imol.Alex.Ias.& cæteros omnes communiter,in l.filiusfamilias §.diui ff.de leg.1.Alex.cons.53.vol.3.& cons.126.vol.5.Io.And.Anchara.Domi.& Francum.in ca.fi.de immun.eccles.lib.6. Ruinum cons.49.circa fi.vol.3.& Tiraq.cum aliis copiosè signatis per eum ita tractat. de vtroq; retractatu in præfatione n.14. Deci.cōs.661.nu.1.& Ripam, nu.79.in d.§.diui, vbi meminit istam esse communem opi.& huiusmodi statutum prohibens vendere extraneo, aut forensi non solum tenet vt s. sed fauorabile est etiam tanquam principaliter conditum ob publicam vtilitatem,vt possidentes ipsi bona immobilia ad onera grauari possint,atque exactio illorum facilior fit,sec.Alex.cons.116.vol.6.Paul cast.cons.342.Signorolum cons.21.n.3.& 5.& Ripam in responso.2.n.11.& in d.§.diui.n.79.80.102. F.Viuius lib.2.opi.268.

statuto,vel consuetudine induci potest quòd valeat captatoria voluntas,vt alter pro altero testetur,& sic captatoria voluntas vltima per statutum ipsum approbari posset, secūdum Ang.in l.captatorias.ff.de hæred.insti. Alex. Soc.Ripam,& alios,in l.2.ff.de vulg.in prin.qui cum Ias.perhibent istam communem opi.fore,& sequitur Alex.in l.captatorias.C.de testamili.& Couar.in c.cùm tibi,n.13.de testa. F.Viuius.lib.2.opin.269.

statutum puniens maleficium, an extendatur ad mandantem?dic. quòd statutum disponēs per verba in rem concepta, vt puta pro homicidio perpetrato,vel pro furto,sit pœna mortis,tunc etiam mādans tenebitur ea pœna,sed si in personam loqueretur statutum ipsum,puta si homicidium commiserit, tunc mandans non propriè homicidium fecisse videretur,sicque pœnam ordinariam non subiret.verum aliam mitiorem sec.Bart.in l.aut qui aliter.§.fi.nu.3.ff quòd vi,aut clam. Deci.nu.3.&seq.& Cagnolum.n.2.in l.is damnum dat.ff.de reg.iu. Ias.cum aliis congestis per eum,in l.si is,qui pro emptore, nu.82.ff.de vsuca.& Carrerium copiosè in sua practi.cri.in §.circa igitur tertium,de homicidio commisso.n.59.in quibus locis audacter firmant istam communem opinionem fore.sed huiusmodi distinctio,tāquam verbalis à plerisque reiecta est, &sic,vt vtroq; casu pœna ordinaria teneatur firmat esse communem sententiam Gandinus,in rub.C.de transact.& in rub.de pœnis, ipse verò primæ sententiæ Bart.& sequacium, tanquam mitiori, veriori in puncto iuris, & communiori inhæreo. F.Viuius lib.2.opi.270.

statutum disponens vt per iudicem in certis causis nulla iuris solennitate seruata procedi possit, tunc quippe etiam diebus feriatis in honorē Dei procedere posset ipse iudex,secundum Bart.n.3.Bald.& Ang.in l.mulieris.C.de test.milit.Rom.in rubr. de arbitr.q.17.Bart.& Bald.in l.1.ff.de mili.testa.Bart.in l.prouinciarum C.de feriis,& Ancha.in clem.sæpè, de ver.sig.quia hæc feriarum obseruatio inducta iure humano censetur, contrariam verò partem firmauere Imo. & Roma. in l.si cum filiusfa.ff.de don.per d.clem.sæpè,cum ibi nota. Alex.n.4.& seq.in d.l.milites,& Tiraq.de priuilegiis piæ causæ, priuilegio.156.tamen quicquid docto.isti sua deant,ob hoc igitur in actu practico nullo modo recedendum foret à prima opinione Bar.& sequacium,quæ vera,cōmunisque ex relatis apparet. F.Viuius lib.2.opi.271.

statuta & à populo alterius ditioni mancipato condi possunt,vt commune inquit And.Alc.in c.quod sedem n.50.de off.ord.& à ciuitate sine superioris facultate cōponi queunt.vt receptum affirmat Gozad.cons.35.n.16.latè Franc.Viuius lib.1.opi.324.intelligi que semper debent ne forenses seu exteri ligentur, & ne quis indebitè damnum patiatur, quamuis alioquin superflua censeantur, communia ponit Franciscus Viuius d.lib.1.opi.286.& opi.288.comprehendentur tamen exteri si de iis statuta egerint, quæ voluntariæ iurisdictionis sunt.commune ait Ias.in l.cunctos populos n.86.C.de sum.Trinit.Porrò illorum verba pressiè ac strictè exaudiri, accipique debēt.commune affirmant Deci.in l.non vult.nu.4.cum seq.ff.de reg.iur. Berous in ca.si quis episcopus.nu.6.de accusat.vbi tamen statutum aliquo in casu expressim loquetur, & tanta rationis similitudo in alio erit, vt si statuentes interrogati fuissent,aliter respondere non possent, ad illum etiam statuti verba proferemus: vt commune renuncio ex Alex.cons.83.& cons.122.libr.3.Soci.cons.128.atque aliis,quos laudat Viuius d.libr.1.opi.314.Notabis præterea quod licet statuta ius commune antiquent, si tamen de vno correlatiuo verba fecerint,ad aliud ampliabuntur,commune asserit curt.iu.cōs.6.nu.1.habebitque id locum,quamuis pœna aliqua imponatur.commune profert Ias.in l.si prius.num.34.ff.de nou.oper.nunc. non tamen id genus statuta, si in casu vero loquentur, & in ficto procedent.commune inquit Alex.consil.189.viso statuto. lib.7. Crauet. cons.205.nu.25.Notabis rursus statuta simpliciter loquentia ad contractus iureiurādo confirmatos non referri.commune dicit curt. iun. cons.67. nu.1. Notabis deinde quod statuta, si obligationem naturalem vel ciuilem quouis temporis spatio tollent, nulla prorsus erunt.commune asseuerat Balb.de præscrip.2.par.2. par.q.5.nu.14.& 5.par.quintæ partis,qu.6.Quamuis alios pro aliis obligare & pecuniariis pœnis subdere posse receptū sit,teste Dec. in c.cognoscentes.ver.& ex his.de constit.Notabis denique ac memoriæ perpetuo indes, quod statuta in alicuius certæ personæ damnum ac præiudicium cōdi nihil vetat aut rememoratur.commune inquiunt Dec.in c.cum omnes.lect.1.n.15.cum seq.de cōstit.& in c.consuluit.3.n.32.de appellat.Cur.iu.in l.vlt.nu.25.C.de edict.diui Adrian.toll. Quamuis ab illis appellari possit: vt commune ponunt Dec.in d.c.cum omnes. lect.1.n.15.Ias.in l.j.n.3.& seq.ff.de legib.Rip.li.1.resp.c.22.n.4.Quæ autem statuta moribus vtentium nunquam excepta sunt, nullas vires prorsus habent commune affirmant Alex.cons.6.viso themate.lib.1. E.Suarez.

statutum si vestrum aut alterius rei vsum,cum pœna interdicat,non in alios,quàm in apprehensos locum habebit.commune pono latè s.ver.inuentus. idem.

statutum superstitib.masculis fœminas excludens ad bona in alterius ditionis loco sita,non profertur. quemadmodum magis communem esse doctorum sententiam memoriæ prodidit Alex ꝯs.16.viso titulo.lib.j.censetur aūt sola agnationis conseruandæ ratione inniti,vt verius arbitror,& magis commune pono ex Bal.in l. maximum vitium. C. de liber.præter. Roman. cons.32.& cons.311.deci.cons.333.& cons.372.Ias.consil.205.& consilio 271.libro 2. Curt. iunior consil.87.& consi.111.& cons.150.Ruin.cons.20.& cons.89. & cons.93.

& con

Universidad de Deusto
Biblioteca

& conf.107.& conf.179.& conf.203.lib.2.Tiraq.qui multos laudat,in tract.cessante causa, limit.12.nu.15. atque ante eos ex Pau.castr.in l.si vero.ff. solut.ma.& conf.40.lib.2.Ange.Aret.in §. 1.instit de iur.nat.gent & ciu. Alex.conf. 110.lib.3.& conf.89.li.6 Soc.conf.128.li.4.Quidquid multi contrarium dixerint,de quibus alibi. idem.

Statutum, seu lex generaliter loquens non videtur comprehendere dotem,ac bona dotalia.l.fi.C.de iure dot.vbi Sal. Ias.in l.1.3.nota.ff.sol.ma.in l.quod dicitur.ff.de ver.ob. Bald. Nouellus,in tract.dotis,in 6.par.priuileg.47.Gozad.conf.43. nu.11.& seq.Ruin.conf.61.num.3.volum.3.& Negusantius, in tract de pignoribus,in 8.par.primo membro,sub num.23. vbi perhibet istam esse communem sententiam, atque Decio contrarium asseueranti respondet. F.Viuius lib.2.opi.272.

Statutum loquens de creditore,comprehendit etiam creditorem ex legato, & sic procedit quoque in ipso creditore ex legato vt per Deci.nu.26.curt.iu.nu.69.& Ias.nu.46.in l.1.ff. si cer.pet. vbi docet istam communem opinionem fore attẽto communi vsu loquendi,& Alex.inibi,nu.37.& 40.& Soc. nu.43. præterea statutum hoc extenditur quoque ad creditores ius hypothecæ habentes,ideoque debet etiam legatarium comprehendere,q̃ habet tres actiones,ex testamento,rei vendicationem,& hypothecæ,vt no.Guid.Papæ decis.387. F.Viuius lib.2.opi.273.

Statutum disponens quòd credatur iuramento damnum passi,vel cretoris,non procedit in fauorem forensis vt per Deci.conf.550.nu.8.& Paris.conf.12.n.26.vol.3. vbi dicit istam communem opinionem fore, quod quidem procedit etiam ipse forensis solueret onera merè realia.vt per Alex.conf.3.aliàs 4.volu.7. sed statutum hoc latius interpretati fuimus in prima parte in opinione 292. exordiente statutum quod de damno dato stetur iuramento damnum passi. F.Viuius lib. 2.opi.274.

Statutum disponens q̃ testamenta insinuentur,aliàs non habeant firmitatem aliquam, tunc si testator prohiberet in suo testamento illud insinuari debere profecto ex defectu huiusmodi insinuationis testamentum ipsum non valeret, quia testator prohibere nequit insinuationem à l. municipali requisitam,secund Bart.nu.8.& omnes in l.nemo potest.ff.de legat. 1.cuius opinionem communem esse scribunt ibi Ias.in secunda.lectu.nu.41.Io.Anniba.nu.272.& Rip.n.47. F.Viuius lib. 2.opi.275.

Statutũ si fuerit à summo principe Imperatore vel Pontifice Romano conditum,dicitur ius ciuile:si verò ab inferioribus à supremo principe non recognoscentib. eum, de iure vel de facto,& tunc ex quo habent vim supremi principis, huiusmodi statutum ius ciuile appellabitur:aut à Ducib. vel Marchionib.vicariis perpetuis,& habentib.perpetuam dignitatem, & istud pariter erit ius ciuile:si esset cõditum à recognoscentib. superiorem,& ab iis qui non sunt vicarij perpetui,nec qui habent perpetuam dignitatem,tunc erit ius prætorium:quia quicquid statuitur ab istis inferioribus ius prætorium appellatur. ita illa explicant Albert.Brunus in tracta.super statu. fœm.& cognatorum lineam à successionib.excludentib.in 13.articulo. §.secundò quæro.Gregor.Natta in tract.super eandem materia.§.circa primam quæstionem principalem.n.11.ver.2.quæro.Rol.à Valle, in suis quæst. super statu. de lucro dotis. in 4. quæst.vbi Brunus.d. loco.num.4.& Rolan hanc veriorem & magis communem opinionem Doctor. esse testantur. kirchouius.

Statutum prohibens reductionem ad arbitrium boni viri nisi dolus vel lata culpa arbitratoris interuenerit,intelligitur. Ias.in l.quidam cùm filium.n.25.vt ipse multorum doct.consilia allegauit, de verb. oblig. quæ non transcribo.ita nouissimè quoque scribit Socyn.iun.in conf.48. nume. 52.in 1.part. conf.inquiens hanc sententiam communiter approbatam esse. kirchouius.

Statutum de dote verificatur etiam in promissa, quando mulier vel alius à quo dos solui debeat in mora fuerit,ne quis ex suo delicto commodum percipiat.Io. Crottus in d.rub.n. 85.ver.quod fallit.ff.sol.ma.& hanc communem sententiam esse adductis authoritatib.multorum doct.Rol.à Valle q.7.n. 3.dicit. Kirchouius.

Statutum prohibens reductionem laudi ad arbitrium boni viri non procedit data enormi læsione. ita cõsulendo scribũt Pet.de Anch.in conf.206.cuius sententiam collegium Paduanum per viam sententiæ in seq.conf.108.comprobauit. Pan. in conf.31.secundò principaliter.in 2.volu.consiliorum Marian.Soc.iu.in conf.48.n.51. vbi ipse multas authoritates aliorum doct.allegat. Propterea minores læsi speciali eorum privilegio restitutionis in integrum, laudi rescissionem petere possunt,iuxta l.1.& tot.tit.C.si aduers.rem iud.toto tit.C.si aduers.transa.Nam ex compromisso secuto postea laudo oritur quædam transactio.iuxta ea quæ habẽtur in auth.si verò contigerit.& in corpore vndè sumitur.C.de iudi. Nec per statutũ vel aliud simile dicit hoc remedium sublatum Bald.in l.si minor.§.minores ff.de minorib.& in consil.208.in 1.volu.& in conf.177.in 2.vol.conf.& hanc com.opi.videri inquit Maria. Soc.iu.in d.conf.48.n.55. idem.

Statutum communitatis non valet, quo homines directò vel per indirectum coguntur ire ad molendina seu furnos ipsius communitatis.ita egregiè consuluit Pet.de Anch. in cõs. 298. vbi ipse in vtramque partem hanc quæstionem explicauit. ad cuius decisionem plures authoritates allegat Boer. in suis decis.q.125.n.4.& hanc doct.communem sententiam esse dicunt Ias.in l.quo minùs.nu.156.ff.de fluminib.& in conf. 161.in 2.vol.cõs.& Octauia.Cacheranan.in Deci. Sena.Pedemontani,Deci.17.n.8.vbi ipse plures authoritates doct.adducit. idem.

Si in fine alicuius statuti pœnalis sit aliqua additio,pœna apposita in principio, videtur repetita in illa additione. Ex quo enim adiicitur,videtur,quòd sit pars illius statuti,quòd intelligẽ,cum adiicitur verbum adiicientes.Vel etiam,idẽ iudicium esse volumus,&c.communis est opi. vt per Ab. in c.de multa. num.18.de præbendis.Vide Ias.in l.penult. ff.de in ius vocan. Bonacoss.

Stante statuto,quòd non soluens onera,non audiatur in iudicio,si talis fuit vulneratus.iudex nihilominus ex officio potest inquirere contra vulnerantem,vt est com.opi.de qua Fel. in c.dilecti filij.num. 5.de except.Nisi statutum reddat maleficium impunibile,vt ibi. idem.

Statutum disponens idem,quod ius commune.addens, vel minuens pœnam,non tollit ius commune.Pan.in c.de causis, de off.deleg.Henric.Bohich.de Sydono.in 3.par.art.1.n.236. com. dicunt. Licet Henricus tendat ad oppositum, & distinguit.Ioan. Bapt. Vezinus Hispanus, in suo Aeratio communium opi.ver.statutum. idem.

Statutum loquens in vno ex correlatiuis, etiam si sit correctorium iuris communis,habet locũ in alio. curt.iu.conf.6.n. 1.com.dicit,de qua vide Ias.in auth.quas actiones.n.33.C.de sacrof.eccl. idem.

Statutum respiciens factum,in delictis,secũdum grauat primum,vt si dicat,qui fecerit tria furta moriatur.Sed si respicit pœnam non grauat, vt si dicat pro duobus furtis quis decapitetur. D.m. Asc.in ca.cum non ab homine,de iudiciis.nu.35. dicit. idem.

Statuta,seu proclamata,quòd banniti impunè possint occidi tenent,& valent,vt est communis opi.Nonius in conf.98. nu.6. idem.

Statutum, seu edictum prohibens extrahere de Territorio animalia, vel quid aliud, sub certa pœna, non comprehendit vendentem in Territorio rem prohibitam extrahi.& si vendi tio sit facta in ciuitate, & traditio facta in Territorio, vel propè menia, ex pacto conuento inter partes, non punitur vendens, vel emens, etiam qui sint in portu cum re prohibita extrahi,etiam quòd habeat animum extrahendi, etiam quòd sit forensis emptor,quia potuisset pœnitere.Nam duo interuenire copulatiuè debent, vt pœna habeat locum, vt scilicet quis sit in itinere & voluntatem extrahẽdi habeat.& posset, etiam ante extractionem,extrahẽdi facultatem impetrare.Sed si appareret ex confessione,probationibus & cõiecturis eum,qui accusaretur, fuisse extracturum, vel exiturum, esset secus.ita D.Hier.Gabr.in cõs.18.per totum allegat l.Cæsar.de publica. & vbi est casus legis ibi nulla est dubitatio.l.ancillæ. C.de furtis cum similibus. idem.

Statutum Ferrariæ.De fabricante falsam monetam,non cõprehẽdit fabricantem falsos Bagatinos, quia Bagatini in loco Ferrariæ non expenduntur. & statutum Ferrariæ intelligitur de fabricitante monetam falsam currentem in illo loco.Alex. in l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de pign.actio.& in conf.104. in 1. part. Et d. statutum non habet locum in minore 25.annis,vt per Roland. à Valle in conf.77.num.9. versic.18.in 3. vol. idem.

Statutum denegans præcisè audientiam, operatur vt iudex ex officio non possit procedere.Cors.in Reperto.Abb.in ver. dictio præcisè. & in ver.iudex ex officio suo. Vbi dicit, quòd quando statutum intenderet denegare præcisè audientiam: & tolleret omnimodam facultatem audiendi. Tunc nec iudex potest ex officio procedere: quæ opinio ab omnibus approbatur, secundum Corset. ibi. & iudex procedit ex officio suo,quan

suo, quando delictum est euidens & notorium.Nam tunc iudex potest hoc ex officio suo. Licet nõ iudicet de eo,quod est sibi notum,vt notorium. idem.

Stante statuto,prout est Perusii.Quòd pater teneatur ex delicto filij vsque ad legitimam. Et prout extat Ferrariè Decretum,vel edictum.quicquid soluit pater fisco pro filio,habet filius imputare in legitimam.secus si non adesset tale statutum, q̃ videretur pietatis gratia soluisse pater.Et tunc pater stante d.statuto.Si filium in testamẽto præteriit,sustinetur testamentum ex clausula codicillari.Et potest filius consequi legitimã tantum, quæ à fisco rapitur sibi,si eius bona confiscantur. Et vltra legitimam,ex vi d.clausulæ codicillaris,tenetur restituere bona & hæreditatem,quãdo scienter à patre est præteritus, vt est communis opin.de qua D.Hyer. Gabriel. conf.109.per totum. Bonacoss.

Statutum criminale & pœnale si interdicat vestes, vel alia portari,non comprehendit visum portare, sed apprehensum & inuentum,vt est communis opi.Soar.vers.statutum.n.194. & ver.inuentus. idem.

Statutum de furtis non habet locum in eo, qui surripit hebreo fœnerantiquia cum furtum dicatur contractatio rei alienæ inuito domino.hebreus rerum vsura acquisitarum non est dominus,sed ecclesia vniuersalis, sicut & omnium bonorum hebreorum. Item, quia etiam fur de iure communi non debet mori,vt est communis opi.de qua Angel.de Vbal.inter conf.crimi.conf.31.nu.12. idem.

Statutum disponẽs.quòd banniti pro debito pecuniario possint impunè offendi, non valet, vt est communis opi. & ideo si quis talem bannitum occideret, non excusaretur. Clar.in §. homicidium.ver plerunque. idem.

Statuto cauetur, ne quisquam bannito ferat auxilium. Dic, q̃ nihilominus aduocati & procuratores illi impunè patrocinari poterunt.videntur enim iuris ministerio potius quàm ipsi bannito auxilium præstare,vt est communis opi.Clar.q.82. statutum 2.ver.quæro nunquid. idem.

Statuto si cautũ sit,vt villa teneatur pro damno dato in eius territorio, Tunc non statur iuramento damnum passi,in probatione damni.vt est communis opi.damnum verò si sit datũ in confinibus duarum villarum, tenetur vtraque, vt est communis opi.Clar.q.82.statuto 2.Dec.conf.40.nu.13.Ias.in l.si quando.nu.37.C.vnde vi. Alb.in qq.ad statuta q.75.in 2.par. Afflict.super.1.constitu.regni.rubr.27.nu.54. idem.

Statuto,si cui denegetur actio, vt in bannitis fit quandoque, & iis qui nolunt onera soluere. Talis non est admittendus neque ad accusationem,neque ad querelam. Imò etiam iudex non posset hoc casu contra delatum inquirere,vt est communis opinio.Clar.q. 50.ver.posset etiam.Quæ sibi magis placet. idem.

Statutum vbicunque pœnam mortis infligit,semper requiritur quòd dolus concurrat,vt est communis opi.Cum,in practica syndica.Vbi agit de sententiis.nu.26.& 38. idem.

Statutum q̃ bannitus in criminalibus habeatur pro confesso,non comprehendit delinquentem,extra territorium iudicis bannientis,secund.But.in c.proposuisti,extr.de foro competent. Quia ipsum statutum non potest extorquere talem confessionem ab absente extra territorium.per nota.in c.postulasti.ext.eod.tit. & in c. Roma.in §.contrahentes. eod.tit.libr.6. Balb.decis.200.

Statutum disponẽs compromitti de quæstione,intelligitur de quæstione facti,vel facti & iuris: non autem iuris tantùm, cum ius sit certum.l.ornamentorum.ff.de aur,& ar.leg.secundùm Bal.in l.ancillæ,in 3.not.C.de fur.nisi quando quæstio iuris esset dubia propter doct.varias opi.secundum Bald.in l.cũ proponas.C.de reb.credit.Balb.decis.271.

Stante statuto,quòd pro homicidio imponatur pœna pecuniaria,si iudex reum condemnet & puniat ad mortem, poterit ipse iudex in syndicatu decapitari secun.Bart.Bald.& Ang. in l.prima.ff.quod quis.iuris.contra tamen facit, quia cùm dictum statutum sit iniquum,iudex non tenebatur.illud seruare secundùm Hostien.& Panor.in c.secundo.de del.c.puer. Hostien.in summa de cõsuet.§ qualiter.in fine,D.Const.in l.quoties.ff.de actio. & ob.bene facit c.pauper.11.quæst.3. Est præterea tale statutum cõtra legem Dei,quicunque gladio feriet, gladio peribit, & contra legem Dei non potest lex humana,c. ecclesia sanctæ Mariæ;ext.de consti.auth.statuimus.C.de episcop.& cleri.auth.cassa.C.de sacrosan.eccles. Balb.dec.366.

Statutum disponens quòd iudex adeat consultorem,debet intelligi in casu dubio, nam qui in casu certo requirit consilium,calumniari videtur.lac.de Aret.in l.ille aut ille.§.cum in verbis.ff.de leg.3.vt refert & sequitur Bald.l.1.in fi.C.de legi. Cald.in qq.syndicatus q.26. Balb.decis.388.

Valet statutum,quod de omnibus causis laicorum illius loci compromittatur,& tamen intelligitur de causis dubiis, & de quibus non est instrumentum vel sententia, & quæ non habent paratam executionem,secun.Bart.& Bald.in 1.consti. C. Si tamen de voluntate partium iterum cœperit cognosci, valet secunda sententia contra primam.secun.Bald.Sal.& do. Alex.in l.fratris C.de transac.Paul.de castr.in l.post rem.circa fi.ff.eo.Bald.in l.1.col.2.C.quando prouo.non est nec. Balb. decis.406.

Statutum simpliciter loquens de sententiis diffinitiuis,comprehendit sententias interlocutorias habentes vim diffinitiuæ,secus si expressè loquitur de mera diffinitiua,secun.Rom. & Nicel.in rub.ff.de re iud.circa fi.& secundum eos.ita determinauit Ang.per l.si ita legatum.in prin.ff.de leg.1.nam & in huiusmodi interlocutoriis cùm tractatur de magno præiudicio,requiritur peremptorium vt in diffinitiua, secun.Bart.in l.consentaneum. C.quom.& quan.iud. nec in appellatione à talibus interlocutoriis requiritur insertio causæ, secundum Ioan.andr.in nouella.in c.peruenit.extr.de appel. & gl.singulatem secun.Rom.in c.fi.de elec.in 6.in verb.inanes.Imol.& Card.in cle.appellanti.de appel.Bald.in l.minoribus.C.de his quib.vt ind. Balb.decis.423.

Statutum remouens appellationem à sententia in dubio intelligitur remouere à diffinitiua,non ab interlocutoria. secundùm Panor.in cap.pastoralis extr.de appel.& ibi do. Præpo.cum appellatione sententiæ in dubio,intelligatur de diffinitiua,secun.gl.in l.1.C.senten.rescin.non pos.in c.cum olim. de testib. faciunt tradita per Bald. in l.1. C.ne lic. ter.prouoc. Balb.decis.481.

Statuta laicorũ fauorabilia habent etiam locum in ecclesiasticis,quia talia statuta in effectu cõtinent priuilegium, quod quoque clericis videtur competere.Panor.in c.ecclesia S.Mariæ.nu.25.ext.de constit.& idem in c.ex literis.nu.2.ext.de cohab.cler.& mul.Alex.de imol.in conf.209.nu.15.libr.2.conf. & hanc communem conclus.doc.esse dicit Deci.in conf.282. nu.8. kirchouius.

Statuto Lubecensi aut alterius vrbis si caueretur, q̃ vxore præmoriente maritus lucretur dotem, illud ipsum statutum quoque in dote promissa non verificaretur. Bartol. in l.iubemus.2 §.fanè si hæc.nu.7.C.de sacrof.eccl.& hanc sententiam communem esse inquit Rol.à Valle,in suis allegatis quæstionib.super stat.de lucro dot.q.6.num.3.vbi ea quæstio ab ipso in vtramque partem, adiectis declarationib. & limitationib. optimo ordine explicatur.Sed ne quis arbitretur nullam esse differentiam, inter duas illas relatas quæstiones, obseruandum est,primam intelligi,quando statutum simpliciter deferret lucrum dotis marito, tunc procedit in dote promissa: sed quando statutum disponit de dote data lucranda, tunc non verificatur in dote promissa, vt valde notabiliter Ioan.Crott. in rub.num.85.ver.sed iuxta præmissa.ff.solut.matr. explicat. Kirchouius.

Statutum loquens per verbum, si quis non comprehendit vniuersitatem.& sic corpus quoddam fictum.ias.l.si quis maior.nu.7.C.de transac.Menoch.de arbit.iudic.casu 184.n.15. vbi fusius.Arno.epiro. 17.& est com.opi.vt per omnes recentiores in d.l.si quis.& ibi D.m.Alc. dicit viatorium fuisse constitutum Iasonis,de quo ibi.vide Alb.in d.l.si quis.& Cagn.in d. filium Iasonis,de quo ibi.vide Alb.in d.l.si quis.& Cagn.in d. l.si quis maior.nu.18.Rom.conf.400.nu.3. & com.est opi.q̃ vniuersitas,collegium, & simi possunt delinquere, & consequenter puniri.Bost.tit.banniti.qui possint.nu.1.ad fi.Oldr.in tract.de iure & æquitate.tit.14.Paris.conf.21.nu.40.in 4. Cagnol.in l.aliud.§.refertur.ad fi.ff.de reg.iur.Albe.in l.si quis in tantam.C.vnde vi.col.6.vers.communiter tenetur. vbi dicit, q̃ vniuersitas quemadmodum potest defendi per syndicum, ita & puniri,pœna scilicet pecuniaria,vel pœna aratri,vel priuari eius priuilegiis. & illi, qui fecerunt delictum possunt etiam criminaliter puniri.& delictum,q̃ habet tractum successiuum & continuatum vniuersitas potest delinquere, & puniri.Ber.Diaz regu.197.in 2. Limita.vide Bal.in l.metum.§.1. ff.quod met.caus. Et potest villa, vel vniuersitas puniri extra ordinem,& amittere causam.vt est gl.in ca.venerabilis.de excep.à cuius opi.in iudicando & consulendo non est recedendum,vt in terminis istis consuluit Barb.in conf.53.col.3.cum seq.vol.3. Bonacoss.

Statutum imponens pœnam pecuniariam pro homicidio, cùm occasionem delinquendi præstet,non valere,multi doc. voluerunt,quos referunt Panor.in c.fi.circa fi.n.3.& ibi apostil.in verb.statutum.& in ver.pronitatem peccandi.Roch.de Curt.nu.190.ver.secundò infertur non valere consuetudinẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel ſtatutum.ext.de conſuet.& Hipp.de Marſ.in l.1.n.17.ver. item homicidium non poteſt puniri pœna pecuniaria, etiam ex forma ſtatuti.ff.ad l.Cornel.de Sicar.& in ſuis ſing.ſin.66 5. Licet nõnulli ſententiam contrariam amplexi fuerint referẽtibus Fel.in Rub.ext.de homic.volunt.& caſua.& eod. Hipp. in d.ſing.66 5.& Lud.carer.in ſua pract. cauſ.crimin §.circa ſecundum iuxta legem Moyſi.Nu.58.fol.libr.mei.228. Quam ſententiam docto.communiter tenere ipſe ibi tradit.Prior.tñ ſententiam tanquam magis communis ab aliis doct.approba tur.Dec.in c.cognoſcentes.nu.2.ver. Et ad hoc facit in 1.lect. ext.de reſcript.Didac.in lib.2.variar.reſolut.c 9.nu.2.& Rol.à Valle,in conſ.98.nu.26.in 1.Tom.& in conſ.111.nu.39.in 2. Tom.conſ.Quod tamen ſtatutum cum temperamento intel ligi neceſſe eſt,ſi homicidium dolo commiſſum fuerit. dolus enim in materia homicidij, ſumitur pro animo occidendi.d.l. 1.§.Diuus Adrian.Diuus Adri.reſcripſit. I.C.Martiano dicente, cum qui hominem occiderit,ſi non occidendi animo hoc admiſerit,abſolui poſſe.& in l.1.ibi,qui ſi probauerit non occidendi animo hominem à ſe percuſſum eſſe. C.eod. Petr. calæphatus in conſ.92.nu.4.in 2.vol.conſ.crim. Propterea vno ore omnes doct,tam in lecturis,quàm in conſiliis tradiderũt, etiam per ſtatuta homicidia puniri non poſſe niſi dolus interuenerit.Bald.in l.data opera.n.7.verſ.item ſi ſtatutum præciſè punit homicidium ad mortẽ.C.de iis qui accuſ.nõ poſ. Paul. de caſtro,in l.nemo nu. 5. C.de epiſc.audien.in l.&ſi ſeuerior. n.5.Alex.n.5.ver.Et ideò ſi ſtatutum.C.ex quib.cau. infam irrogetur. Et idem Paul.de caſtr.in l.1.n.3.C.vbi Senatores vel clariſſ.vbi ipſe valdè eleganter loquitur;ſi ſtatutum cõtineret homicidam decapitandum eſſe, & quiſpiam per culpam ſine dolo interfeciſſet hominem,iudices ignorantes conſueuerũt dicere, q̃ non debeamus diſtinguere inter dolum & culpam, ſed ſimpliciter ſtandum eſſe verbis ſtatuti.nam non inſpicitur animus ſed factum.l.Diuus.ff.ad l.Conel.de Sica.Verùm ſi ita nunde intelligere deberemus verba ſtatuti magnum abſurdũ & iniquitas ex eo ſequeretur,q̃ de homicidio caſuali quis decapitari deberet,quod eſſet cõtra omnem æquitatem & iuris ſcripti rationem.Hanc ſententiam vbique alij doc.cõmuniter ſequuntur Pe.de Anch.in ℣.283.n.5.Bart.cepoll.in conſ.29. n.22.ver.non obſtat ſtatutum.conſ.30.n.3.verſ.item quia ſecundùm ſtatuta non inſpicitur animus occidentis ſed ſolùm factum.conſ.31.n.3.ver.ſimiliter.conſ 33.nu.6.& in conſ.37. n.4.& 5. Alex.de Im.in conſ.109.n.5.in 1.vol. conſ.140.n.4. in 2.vol.conſ.Dec.in conſ.9.& ibi Apoſtil.in verb.dolo.n.i.& in conſ.234.n.3.& in conſ.482.n.8.Paul.de caſtr.n.10.in fi.& iaſ.n.19.in l.1.ff.de legib.vbi iaſ.allegat.l.cùm autem reàhibitio.§.excipitur.ff.de ædilit.edicto.iaſ.in l.in actionib.nu.26.& ibi ipſe atteſtatur hanc com.opi.eſſe,&Dec.ibi.dem.n.20.ff.de in litem iur.pulchrè & copiosè Hipp.de Marſ.in conſ.4.n.28. conſ.7.n.17.conſ.2 5.n.3.in 1.vol.conſ.77.n.5. conſ.91.n.11. conſ.103.n.5.conſ.128.n.21.& in ℣.137.n.3.in 2.vol.cõſ.Io. de Ana.in conſ.45.n.10.in 1.vol.conſ.crim.Io.calæphat.in d. conſ.92.n.3.Maria.Soc.iu,in conſ.117.nu.15. vol.3.conſ.nouiſſimè Hartman. Hartm.in pract.obſeru.lib.2.tit.de accuſ.c. 112.homicidium quando committatur & quomodo puniatur.Petr.calæph.in conſ.104.nu.21.in Tom.1.conſ.ad cauſas crimi.recens editorum.Crauet.in conſ.6.n.100.in 1.part.conſ. Marc.Blanc.in pract.crimin.§.viſis indiciis.per reum. nu.147. cum ſequ. Cartilian.cotta in ſuis memorabilibus,in verb.homicidium.& Tiraq.in præfat. tract.de pœ.n.22.vbi ipſe teſtatur hanc ſententiam cõmunem eſſe,& n.21.nonnullos doct. contrarium aſſerentes adduxit.Vnde Roſtochienſis Reipub. & aliarum vicinarum ciuitatum ſtatuta reſtringi debebãt, ne homicidia dolo nõ commiſſa,morte,quemadmodum perperam ſit,punirentur. Quæ enim eſt illa barbaries,à doct.de meliori ſententia nolle edoceri, quare prudenter ex iuris ſcripti ratione ſcribit iaſ.ſtatutum ſimpliciter diſponens,q̃ committens homicidium debeat capitis pœna plecti, non debere ita præciſè intelligi,ſed ſecundùm granum ſalis, i.iuris communis, ſi tale homicidium non fuerit commiſſum dolo: item ſi ſtatutum punit homicidã ad mortem, & non faciat doli mentionem,tamen iudex vbi non eſt dolus debet ſententiam temperare.l.quid ergò.§.pœna graiior.ff.de his qui notan.infam. nam ſtatutum reſtringitur per rationes iuris cõis. l.ſi ſerui veſtri.C.de noxalib.& voluntas & propoſitum diſtinguunt maleficia.l.qui iniuriæ.ff.de furt.c.cùm voluntate.ext.de ſent.excom.in conſ.137.n.1.in 1.vol.conſ.Iac.Nouell.in tract.ad defenſam.§.homicida.ex quib.cau.à pœ.mor. excuſ.n.85. Quæ doctrina adeò vera eſt,quod non valeret ſtatutum,quo caueretur, ne liceret cuique perſonam ſuam defendere ab iniuria. Nam neque cõſenſus poſſet hoc facere,nec per conſenſum id fieri poſſet,per not.in l.pactum inter hæredem.ff.de pact.imò nec imperator hoc facere poſſet.Marc.Mant.in conſ.314.nu. 58.in 1.vol.conſ.Multo fortius ſtatutum quod ſimpliciter loquitur de pœna,intelligitur loqui de caſu culpabili,non de caſu licito.d.l.ſi ſerui veſtri, ne ſubiecta innocentia feriatur.l.ſi. C.de accuſ.mo ſtatutum intelligitur,ſicut intelligitur ius cõmune,imò eſt ipſum ius commune, à quo videtur deſcendere,per not.in c.1.de conſti.lib.6. & ſic meritò recipit interpretationem paſſiuam à iure communi.c.cùm dilect.ext.de conſuet.cùm ſtatutum debeat intelligi ſ.nè, ita vt ipſum ratio & natura non reſpuat.ca.erit autem lex.diſt.4.certum.n.eſt.q̃ in pœnis corporalib.requiratur dolus.l.in lege Cornelia.ff.ad l. Cornel.de ſicar.l.nec exẽplũ.C.ad l.Cornel.de faiſ.&ita Bald. de Peruſ.conſulendo ſcribit, cuius ꝓſilio plures doct.ſubſcripſerunt.in conſ.19.in j.To.conſ.crim.recens editorum. ſed hãc doctrinam limitandam eſſe multi exiſtimarunt,ſi ius municipale ſeu ꝓſtitutiones ſtatuerent verbis generalib.& prægnantib. veluti, ſi quis quocunque modo occiderit, pœna capitis puniatur,per doctrinam Sal.in l.2.n.12.C.de noxal.cuius ſententia videtur ab omnibus approbata.doct.in l.j §.nunciatio. ff.de ope.nouinun.dec.in rub.n.11.ver.tertiò limitari probabiliter poteſt.ext. de prob. Quam limitationem per bonas rationes rectè improbat Bart.Romuleus in l.vt vim.n.192.ver. ſed huiuſmodi limitatio.nihil obſtabit præceptum non occides. Nam homicidium ẽt in lege Dei excuſabile erat.Deuteron.c.19.Marſ.Mant.in ꝓſ.214.n.46.nec ſi ſæpius iura diuina recipiunt modificationem & reſtrictionem ex aliqua probabili ratione,& cauſa,præſertim cùm non agatur de articulis fidei.c.ſunt quidam.25.q.1.doc.in c.fi.ext.de conſuet.& in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iur. An verò animus occidẽdi in dubio præſumatur,& cui onus incumbat probãdi,copiosè multorum adductis authoritatibus proſequũtur Cepol.in d.conſ.29.n.4.& Hipp.in l.i.n.65.cum ſeq.C.ad l.Cor.de ſicar.Lud. Careirius in ſua pract.cauſa crim.§. homicidij aũt ſpecies duplex eſt.ver.ſed an in dubio præſumatur animꝰ.n.80.cum ſeq. pag.li.mei.106.Lancillot.Conrad.in ſuo prætor.& Curia.breuiario.ti.de homicidio, & quæ requirantur ad defenſionẽ neceſſariam,& ex quib.cau.homici.probetur.Cepoll.in d. conſ. 29.Marc.Blanc.in pract.crim.in §.tertia pars defenſionis erit, & in precedentib.§§.incip.lis ſic premiſſis,ſecunda pars defenſionis.Aym.Crauet.in conſ.119.n.7.cum ſeq.l.Cla.in li.5.ſenten.recepta.§.ſed quomodo probatur quod fecit ad ſui neceſſariam defenſionem.Marc.Mant.in conſ.216.in To. 2. conſ. Marth.Vuesenbec.ĩ ſuis paratib.l.ff.ad d.l.Corn.de ſicar.n.22. Per.à Placa in epit.delictorum.li.j.c.9.n.7.ver.Et in dubio cui incumbat onus probandi.Et Bart.Romul.in d.l.& vim.n.75. vbi ipſe,quomodo articuli & depoſitiones ad excuſandũ homicidam accuſatum concipi, & quomodo teſtes deponere debeant, variis recitatis doct.ſententiis, & indicata ſententia communi ſatis copiosè explicauit. Kirchouius.

Statutum vel decretum aliquid diſponens ſuper eo, quod eſt de iure communi diſpoſitum,in dubio præſumitur ſe confirmare cum iure communi,Bar.&alij doc.in l.4.§.prætor.ait. ff.de dam.inf.quare ea ſententia communis doct.reſolutio dicitur,quodvbi ſtatutum vel decretum poteſt aliquid operari, tũc ſemper reſtringendum eſt vt minus deroget iuri communi,quã ſit poſſibile per l.2.C.de noxal.Ale.de imol.in d.§.prætor ait.n.12.item & fortius debemus potius dicere,tale ſtatutum nihil operari,quàm quod aliquis indebitè dãnum patiat, iuxta notata per gl.& communiter ſcribentes in l.fi.§.in computatione.C.de iure delib.Quam communem diſtinctionem vltra Alex.plurib.ꝓfirmat fel.in c.Rodulphus.ext.de reſcr.Paris.in conſ.65 nu.88.in 1.vol.& in conſ.110.nu.36.in 3. vol. conſ.Laur.Syluan.in conſ.28.nu.6. kirchouius.

Statutum faciens mentionem de fratre ſimpliciter debet intelligi per prius & non per poſterius:Item excludens fœminas extante fratre,debet intelligi de fratre primi gradus, non autem ſecundi.Bald.in l.iubemus §.fi.C.ad S.C. treb. Et hanc ſnĩam cõem eſſe referunt Alb.Bru. Aſtenſis in tract.ſuper ſtatutis excludentibus fœminas artic.12.n.214. Rol.à Valle,in conſ.55.n.17.cũ ſeq.vbi ipſe plures authoritates adducit,&in vtrãque partẽ hãc materiã proſequitur.in 1.To.conſ.kircho.

Statutum licet poſſit tollere quamlibet exceptionem,non tamen poteſt tollere, ſecundùm communem ſententiam,exceptionem defenſionis & innocentiç. Bal.in repe.l.edita.habita in ſtudio patauino,ann.1380.n.115.C.de edẽn. Io.de Ana. in conſ.59.in prin.verſ.in quibus locis. Alex.de imol.in conſ. 113.n.8.& ibi Apoſtill.in add.in verb.innocentiæ.in li.5.conſi.Hip.de Marſ.in ſuis ſing.ſing.59.inc.innocẽtib.iura fauent. & Phil.dec.in l.vt vim.ver.vndeſtatut.n.9.ff.de iuſt.& iu.kir.

Statutum

Statutum excludens matrem exiſtente patruo non habet locum in patruo magno,i.in fratre aui paterni.ita concludit Bald.poſt Iac.Butr.in l.i.in prin.C.de ſuc.edic. inquiens ita Bononiæ conſultum fuiſſe. & horum ſententiam doc. communiter ibi approbarunt.& hanc com.opin.doc eſſe inquit ibid. nu.2.& 3.Philip.Dec.& in conſ.670.nu.1.& 2. kirchouius.

ſtatutum probibet ſororem non poſſe nubere ſine conſenſu fratris non valet,vt eſt communis opin.Clar.q.82.ſtatut.3. ver.item quæro. Bonac.

ſtatutum priuans filiam dote, caſu quo nubat indigno, tenet & valet.vt eſt com.opi.vtriuſque fori. Clar.d.q.82.ſtat.3. ver.ſed quæro. idem.

ſtatutum vel conſuetudo valet,q̃ bannitus poſſit impunè occidi,vt eſt com.opi.Capr.reg.11.nu.14. idem.

ſtatuti pœna habet locum in eo qui ingreditur poſſeſſionem alterius ex decreto iudicis inualido: com.eſt opi. Clar.q. 82.ſtat.4.de turb.poſſeſſ. idem.

ſtatutum prohibens rem immobilem alienari in forenſem ſub pœna valet,vt eſt com.opi.Clar.d.q.82.ſtatut.5.ver.1.ſed non ligat clericos,nec valet contra eos.com.eſt opi.Clar.d.q. 82.ſtat.5.ver.ſed quæro. idem ſi prohiberet ſpecialiter in eccleſias,vel eccleſiaſticas perſonas alienari,com.eſt opi.& hoc ſtatutum habet locum,etiam ſi quis inſtitueret forẽſem, cõis eſt opi.idem ſi locatio efficeretur forenſi ad longum tempus, ſecus ſi ad modicũ.com.eſt opi.Clar.ibi,ver.quæro nunquid. Non prohibetur aũt forenſis legatum conſequi,com.eſt opi. & ſtatutum prohibet præſcriptionẽ fieri per forenſem, vt eſt com.opi.Clar.ibi ver.ſed quid. item quæro. Nec cenſetur facta dictę alienationis prohibitione tranſlatũ dominium in emptorẽ,vt eſt com.opi.Cla.ver.ſed q̃ ſi,cedens aũt actionem forenſi ad rem immobilẽ,non incidit ex conſenſu in pœnam ſtatuti,vt eſt com.opi.Clar.ibi ver.quæro etiam. idem.

ſtatutum autem Ferrar.prohibet fieri ceſſionẽ.& ſtatutum ipſum non habet locum in neceſſaria alienatione,vt eſt com. opi.Clar.ibi ver.ſciendum eſt. idem.

ſtatutũ prohibet arma deferri. quis eſt viſus deferre arma, ſed non captus non comprehenditur in ſtatuto. Et ita hodie ſeruatur.Clar.d.q.82.ſtatutum 6.in princ. idem.

Statutum punit deprehenſum cum armis. Nõ comprehendit non captum,licet habeat teſtes contra deponentes, quòd viderunt arma deferre com.eſt opi.Clar.d.q.82.ver.ſed quid ſi ſtatutum. Sed ſi ſtatutum diceret, quòd poſſet procedi per inquiſitionem vt communiter dicitur in edictis, certe cõprehenderetur, etiam ſi nõ eſſet captus & puniretur. & d.ſtatutũ non cõprehendit arma defenſiua deferentem,vt eſt com.opi. Clar.ibi ver.& ſcias.quæro nunquid.Nec ſaxa deferẽtem.ibi. com.eſt opi.& deferens arma in nocte veneris.5. vbi non ſonatur campana,punitur ſtatuto prohibente de nocte arma deferri,vt eſt com.opi.Clar.ibi.ver.pone.Non autem prohibet. Statutum arma deferri ad vſum itineris,vt eſt com opi. Clar. ver.item quæro.& habens arma in domo nõ punitur ſtatuto de armis prohibitis,vt eſt comm.opi. Clar.ver. quæro etiam. Nec comprehendit clericum.ibi verſ.vlterius & deferens arma prohibita ea amittit,com.eſt opi.Clar.ibi.ver.ſcias autem. & ita ſeruatur de conſuetudine. idem.

ſtatutum punit robariam,prout Ferrariæ.Ad ſtatutũ dic,q̃ accuſator debet docere,& fidem facere.de trib. Primò,de ſua poſſeſſione. Secundò.de rei exportatione. Tertio de ipſo rei valore & æſtimatione.& dolum ac ſcientiam rei alienę ex parte delinquentis,vt per Bal.in conſ.98.in 5.vol. idem.

Statutum, q̃ bannitus pro pecunia impune occidi poſſit, non valet com.eſt opi.Cap.reg.10.n.23.& reg.12.n.15. idẽ.

Statutum, quod prohibet extrahi blada extra territorium, valet.etiam quò ad amiſſionem bonorum, vt eſt comm. opi. Cla.q.82.ſtat.7.in princ.Quod ſtatutum etiam ligat forenſes. com.eſt opi.ibi.verſ.quæro nunquid.Sed non comprehendit clericos, niſi mercarentur.Bal.in c.ex literis.nu.5.de vita & honeſta.cleri.item non comprehendit portantem per tranſitum com.eſt opi.Cla.ibi ver.tem quæro.nec qui pro vſu ſuo exportant.com.eſt opi.Clar.ibi. verſ.vlterius licet poſtea non vtatur,ſed ea vendant,vt eſt com.opi.Cla.ibi.ver.ſed pone.& ſtatutum comprehendit etiam portantem farinam,com.eſt opi. Cla.verſ.præterea,non autem comprehendit inuentum portare blada teſtibus conuictum, licet perſonaliter non comprehenſum.com.eſt opi.Cla.ibi.ver.ſed hic quæro.Nec comprehendit illum,qui eſt in itinere repertum,ſed ad locum prohibitum nondum peruenerat,com.eſt opi.Cla.ibi.verſ.pone, quod procedit niſi conſtet de mente ipſius, q̃ per ſe non ſtabat, quin exportaret, ſed quia fuit inuentus, fuit prohibitus. Clar.d.q.82.ſtatu.7.verſ.pone. D. Hier.à Monte in ſuis variis qq.quæſtione.15.nu.36.vbi etiam ponit,quando actus punitur non conſumatus,& ſi quis portat merces illicitas cum licitis,illicitæ confiſcantur,non licitæ,vt eſt com.opi.Cla.ibi.idẽ.

Statutum pœnale de vera perſona,non habet locum in repreſentata.dec.conſ.486.vbi latius.quia ſtatuta ſunt ſtricti iuris,& contra communem rationem inducta, & ideò non extenduntur,ſiue interpretãtur,niſi in caſibus, in quibus expreſsè loquuntur.Odofredus in l.certa forma.nu.13.C.de iure fiſci.li.10.Protrahuntur tamen etiam ad alios caſus ſimiles, vbi ſit eadem ratio,vt ibi per eum. Bonacoſſ.

Statutum q̃ bannitus impunè occidi poteſt, etiam habet locũ in eo,qui occideret bannitum, dato q̃ occidens ignoraret illum eſſe bannitum,vt eſt com.opi.de qua dec.conſ.327. nu.4.in 3.vol.Etiam,q̃ occidens habuiſſet notitiam per publicam vocem & famam,q̃ bannitus liberatus fuiſſet, non tamẽ ſciret eum de banno cancellatum, vt ibi fuſius. vide omninoiaſ.in l.huiuſmodi.§.ſi ita.nu.15.& ſeq.ff.de leg.1. idem.

Statuta debent interpretari ſecundum communem vſum loquendi.Soc.conſ.157.n.3.vol.1. Et etiam communis vſus loquẽdi habet locum in ſtatutis principum,& in verbis legis, abb.in c.capellanus.n.j.de feriis.iaſ.in rub.ff.de opẽ.no.nun.n. 6.& 7.Limita,vt ibi per eum. Etiam ſi ſtatutum ſit pœnale, & punitorium, ac odioſum. Amplia & limita, vt per iaſ.in l.ſi.atiæ.col.fi.nu.12.C.de ſucceſſ.edicto.vbi latius.Nam communis vſus loquendi prevalet propriæ verborum ſignificationi, vt eſt com.opi.de qua Benedictus de Vado. In repertorio.fel.in verſ.nepotis appellatione.Limita,vbi adeſſet ſtatutum in ciuitate diſponens,q̃ verba debeant intelligi propriè, ſecundum naturale verbum, vt ibi. Et cõis vſus loquendi eſt largus & generalis,vt dicit Bal.in l.1.ff.ſi cer.pe.& debet eſſe ſalua ſemper conſuetudo interpretatiua ſtatutorum, vt dicit Bal.in ꝓſ. 48.nu.3.in 3.vol.& non ſecundum ius commune, vbi agitur de perſonali pœna.caſt.in l.ſi fugitiui.nu.7.C.de ſeruis fugiti. Sed prout iacet,& hoc ex generali conſuetudine, vt ibi caſtr. fuſius. Bonac.

Similitudo caſuum in ſtatuto non inducit correctionem legis,vel ſtatuti,vt eſt com. opin. de qua per gl.communem & vulgatam,quanquam valde notabilem.de qua per Bal.in cõſ. 224.in 1.vol. idem.

ſi ſtatuto cauetur q̃ ſi aliquis banniatur, bannum eius debeat exemplari in libro communis per tabellionem deputatum.Modo accidit q̃ per errorẽ tabellionis eſt omiſſum quominus bannum exempletur, an bannum vitietur? & com. eſt opi.q̃ vitietur.de qua Sal.in l.ambiguitates.nu.4.C.de teſta.& quemadmo.reſta.ape. idem.

ſtante ſtatuto,quod bãnitus de homicidio.non audiatur.cũ hæc ſint duo obſtacula,alterum ſolum non obſtat,ſed ideò debet eſſe condemnatus immediatè de homicidio, nec ſufficit, ſi ex mandato homicidii ſit condẽmnatus. ita Bal.in l.1.n.37. C.ſententiam reſcin.non poſſe.& ſtatutum dicens,q̃ bannitorum querelæ non debeant audiri.Licet aduerſarius non oppo nat.iudex tamen ex officio debet bannitum repellere.Bal.in l. quos prohibet ff.de poſtulando. idem.

ſtante ſtatuto,q̃ querelæ bannitorum non audiantur,bãnitus ex aliqua iuſta cauſa, petit ſe in integrum reſtitui contra bannum, quod poteſt.an repelleturad hoc beneficio per diſpoſitionem d.ſtatuti?Reſp.Bal.quòd non.in l.1.n.5.C.ſi pendẽ.appella.mors interue,quia non videtur bannitus, qui habet in integrum reſtitutionem. idem dicit in excommunicato. idem.

ſtatutum dicit. quòd ſi quis tale quid fecerit,intelligatur & ſit bãnitus.intelligitur ipſo facto,ſine iudicis miniſterio.Bald. in l.1.col.1.n.1.C.de ſec.nup. idem.

ſtatutum dicens. patrem teneri ſoluere condemnationem pro filio vſque ad legitimam,licet ſapiat tyrannidẽ, & ſit ꝓtra ius commune.vt dicit Bald.in l ſeruum quoque.§.publicè,in 1.col.ad fi.C.vnde vi.vbi etiam dicit, q̃ poteſt comparere pater pro ſuo intereſſe & filium defendere. tamẽ tale ſtatutũ valet,vt eſt magis com.opi.quæ in practica ſeruatur, vt dicit Alex.in l.lex Cornelia.n.8.ff.de vul.& pup.& magis communẽ dicit Soc.iu.l.cũ filiusfamilias.n.8.ff.de ver.ob.& licet ſit ꝓtra ius naturale tamen valet.Bal.in l.ſi quis in tantam.n.13.C.vnde vi.Non tamen habet locum,ſi nepos delinquat, quia nõ tenetur auus,quia ſtatutum hoc nullam habet ſe rationem, & ideò merè eſt inhæredum verbis,vt dicit Bal.in l.ſi filius tuus. C.ad Macedo. Grammarus in tract.de extenſionib.n.185.& pater non tenetur pro filio condemnato in contumacia. Feli. in c.Bertoldus col.7.de re iudi.caſt.cõſ.30.omiſſo ordine Bal. in ti.de execu.ſentẽtiæ.in ver.ſententia lata in filium. Et quod habetur in l.executores.C.de bonis quæ libe.Fab.in auth.nouiſſim

Universidad de Deusto
Biblioteca

uissima.C.de inoff. testam. col.8.ver.quarto quæritur.Soc.in l.cum filiusfamilias.col.2.de verb.oblig.spec.in tit.de execut. sententiæ.§.sequitur videre.ver. quid si filiusfamilias. Bal.in l. si qua pœna.de iis, qui sunt sui.& ibi per apostillan. Et hæc est communis opi.vt ibi per Soc.nu.6.Item statutum simpliciter dicens,quod pater in maleficiis teneatur soluere condemnationem factam filio vsque ad legitimã.Tenebitur pater,etiãm si filius positus fuerit in banno per cõtumaciam,& ista est magis communis opin.Soc.in d.l.cum filiusfamilias. nu. 10.ff.de ver.obl. Quod intelligit ibi.n.20.Stante statuto,ꝙ contumax habeatur pro confesso.Et quando pater ex forma statuti tenetur assignare legitimam filio delinquenti, fictione statuti pater intelligitur mori tunc,cum portio assignatur.& tunc viuo ipso patre legitima non augetur,nec minuitur.Bald.in l.si successione.C.de his, quæ in frau.credito. Et not.ꝙ statuta terrarum,quæ volunt certa tempora statui,alioquin ponatur reus in banno, si non comparet, ita sunt præcisè seruanda, ꝙ nihil addi,vel diminui potest,quia statutum dat formã iudici.Bald. in Auth.qui semel.C.quomodo & quando iudex. Bonac.

statutum puniens graviori pœna offendentem me ad domum etiam habet locum in offendente me ad domum communem,vt est commun. opi. de qua Alex.in l.serui electione. §.labeo.n.2.ff.de leg.j. sed nunquid habeat locum statutum in offendente in porticu domus? Resp.Abb.in c.1.de decimis.Satis dicere ponderandam mentem statuti.An ratio verificetur in porticu domus,vel ne? Et si statuto puniretur delictum cõmissum in ecclesia,non vindicaret sibi locum in delicto commisso in Basilica,seu Lodia.Abb.in rub.de consecra.eccle.vel altar. Bonacoss.

statutum prohibens portari frumẽtum extra territorium, non intelligitur de eo,ꝙ quis sui vsus causa portaret,vt est cõmunis opi.de qua Alex.in l.præterea.§.sed si quis.n.6.ff.de legat.1.Et hoc habet locum,& sufficit,ꝙ quis habeat propositũ portandi à principio sui vsus gratia, quamuis postea ex noua causa frumentum istud nõ consumpserit in proprios vsus,sed vendiderit.Ale.ibi. Et quis non dicitur extraxisse bla ũ cõtra decretum,qui reperitur in finibus,licet verũ sit eum portasse contra decretum, non tãmen extraxisse, vnde delictum nõ est cõsumatum.Si statutum dicit.si quis extraxerit,Secus,si dicit. Si quis portauerit,quia contra portat, ille qui per legem prohibitus tendit. Si autẽ nondum cœpit portare, licet aptauerit sãlmas ad portandũ,non punitur, quia ista præparamẽta non faciunt rem nõ esse integram, & adhuc locus est pœnitentiæ. vide Bald.in l.arboribus.col.1.ad fi.ff.de vsufruct. idem.

statuto simpliciter loquente.Nõ obstante quacunque consuetudine in cõtra faciente,per istam clausulã derogatoriam censetur derogatũ consuetudinibus præcedentibus, & etiam futuris,vt est communis opinio,de qua ias.in l.de quibus. nu. 35.ff.de legibus. Bonacoss.

si statutum permittat aliquem offendi impunè posse,poterit etiam impunè occidi, vt est communis opin. de qua latius ias.in l.in suis.nu.26.ff.de lib.& posth. idem.

statutum dicit,quòd bãnitus possit impunè occidi,quidam bannitus dicit se nõ esse iure bannitum,vel de iure debere eximi de banno,si medio tempore occidatur.an occidens tenetur de homicidio vel ne? Et communis opi.videtur,quindistinctè, siue via appellationis, siue alia via agatur de nullitate, vel iniquitate banni,illo medio tempore non possit bannitus impunè occidi.ias.in l.possideri.§. si seruus.nu.8.ff.de acquir. poss. idem.

stante statuto,ꝙ si quis ingressus fuerit fundum alterius, & eum in possessione turbauerit, puniatur. &c. Si quis intrat ex decreto iudicis inualido, non excusatur à pœna statuti simpliciter loquentis,vt est communis opi. de qua ias.in l.iustè possider.nu.24.ff.de acq.pos.Limita,vt ibi per ias.n.30. idem.

statutum excommunicationis non comprehendit Episcopum,quia non potest se ipsum excõmunicare, vt est cõis opi. de qua Soc.sen.in c.nostro. numer.47. de pœnit.& remissio. idem.

statutum imponens pœnam vendenti rem immobilem forensi. Si hæres in testamento sit dãnatus vendere rem immobilem forensi,testamentum eum non excusat,vt est cõmunis opinio.de qua ias.in l.iustè possidet.nu.29. ff.de acqui.posset. idem.

si statuto cauetur,ꝙ elapso termino banni, bannitus possit impunè offendi.Si constat bannitum intra terminum banni comparere nõ potuisse.interim offendi non potest,vt est cõis opi.de qua ias. in l.si quis stipulatus.§.2.n.8.ff.de verb.obl.Et dicit ꝙ seruaretur in practica.Et no.ꝙ occidens bannitum,nõ gaudet priuilegio statuti, quando ipse dolosè procurauit bãnum. Abb.in c.postulastis.nu.7.de concess. præb. Facit quod inquit Natta.in cons.233.& Fel.in c.non debet,sub n.4.& seq. de testib.Rom.sing.591. Ferrat. cautel.18.D. Rol. à Valle in cons.66.nu.47.in 1.Bombin.q.5. Fran.Marc. decis.Delphina. 425.n.6.lib.2.Et statutum disponens,bannitũ haberi pro confesso,intelligitur,quò ad maleficia descripta in libro banni,& non quò ad alia,& limitata causa limitatum producit effectũ. Ita ias.in l.age.nu.12.C.de transact. idem.

statutum disponens,ꝙ nullus possidens apotheçam possit personaliter capi.Si quis possidet vilissimam,potest capi.ias. in l.quia.de feudis.nu.22.qui feud.dare poss.fol.206.comm. dicit. idem.

statuta laicorum contra libertatem ecclesiasticam,etiam in criminalibus nõ valent,vt est cõis opi.de qua Plot. cons.108. nu.12. inter cons.crim. Et condens & non abolens incidit in excommunicationem,vt est cõis opi.Soc.in c. Nouerit.nu.9. 13.& 14.de sent.excommunic. Bonacoss.

statuta pœnalia non ligant forenses, & non subditos, nec notarium. forensem & non subditum, ex quo præsumuntur ignorare statuta,Secus si sciebant, vel erant in crassa ignorantia.Plot.in cons.108.nu.79.inter cons.cri.vbi cõem dicit.vt.de omnino Rui.in cons.48.per totum in 3.vol.Alex. in cons.43. Rui.etiam in cons.49.in 3.vol.Alb.in l.municipia.ff.operibus publi.nu.1.fallit in Decreto Papæ,vt ibi per eum. idem.

statutum tribuens iurisdictionem Potestati solũ super maleficiis commissis in suo Territorio,vel eius inquisitionem,posset vetare accusationem,vt est communis opi.de qua Ang. de Aret.inter consi.crimin.cons.58.nu.2.in 2.vol. idem.

statutum dicens,ꝙ ex tunc sit exhannitus & condemnatus, verbum sit,est verbum expressiuum veritatis,& communiter non denotat fictionem,quę est contraria veritati.Corn.cons. 104.litera F.in 1.vol. idem.

statutum simpliciter & indistinctè loquens non cõprehendit subditum delinquentẽ extra territorium. Paris.cons.159. vlt.vol.Corn.cons.89.in 3.vol. Etiam ꝙ illud territorium sit sub eodem Domino.Corn.cons.106.vol.3.fallit,vt per Paris. ibi.Benè potest subditus quæri per viam accusationis ad pœnam impositam de iure cõmuni,vt est communis opi.de qua ibi Paris.nu.8.& 9. idem.

statutum,quod transiuit in cõtractum Princeps tollere nõ potest.vt est communis opi.de qua ias.in cons. 1.n.2.col.4. in 1.vol.fallit vbi subest iusta causa.l.quòd semel.ff.de decre.ab ordi.facien. idem.

stante statuto,quòd bannitus impunè possit occidi, potest occidi etiam proditorie:& ita obseruatur.Tob.Nonius cons. 99.nu.26. idem.

statutum loquens in vno ex correlatiuis habet locum & extẽditur in altero ex correlatiuis.puta loquens de vxore,habet locum etiam in marito. Etiam si sit correctorium iuris communis.& sic fit extensio de vno statuti prædicti ad aliud correlatiuum.Bar.in l.iura.n.1.ff.de legib. Ang.in l.nec in ea.in prin. ff.ad l.iul.de adulter.ias.in l.sicut bonis. nu.2.C.de in ius voc. ias.in l.legem Iuliam.n.1.& seq.C.de indic.viduita.tollen.vbi communem dicit. quod fit extensio in correctoriis & correlatiuis,& huiusmodi.fallit,vt ibi fusius per eum.Bened.de Vado in repertor.Feli. in ver.correlatiua.vbi etiam infert ad statuta de gabellis. Nam si lex facit exemptum monasterium à vendendo,intelligitur etiam facere exemptum emptorẽ, qui emit.no.Gemin.in c.1.de temp.ord. in 6.& inquit Io.de Imo. in illo.c.1.§.1.ꝙ eo ipso,ꝙ lex facit exemptum monasterium à vendendo, intelligitur etiam facere exemptum,qui emit.& si statutum permittat aliquem emere aliquid sine solutione gabellæ.Intelligitur etiam permittere vendere.Et hæc quidẽ extensio correlatiuorum, etiam in pœnalibus debet fieri,vnde dicit Abb.c.quia clerici.de iure patro. ꝙ lex pœnalis loquens de venditione extenditur ad emptorẽ.& hanc dicit esse cõem theoricam Bart. & legistarum in l.fi.ff. de acceptila. refert sic ias.in cons. 112.in 1.vol.n.2. vbi & alia ad hoc adducit fusissimè,qui omnino est legendus. idem.

statutum puniens vulnerantem, vel inferentem vulnus,nõ intelligitur de modico vulnusculo, vt est cõis opi. Hercul.de cautione de non offend.c.27.nu.18.ver.ex quibus. idem.

statutum contra ius commune valet & tenet. Aug.de Arimino in tract.malef.in addit.ad Ang. in ver.fama publica.nu. 48.fol.92. idem.

statutum Ferrariæ de furtis,nõ habet locũ in crimine expilatæ hæreditatis,vt est cõis opi.de qua Rimin. ibi.addit.ad Sal. in l.fi.C.de crimine expilatę hæredi.Sed expilator punitur extra ordinẽ arbitrio iudicis,citra sanguinem. Menoc. de arbitr. iudicis.casu 109.Cyrillus in eius summ.criminali.ti.de prina. delict.§.3.nu.6.fol.93.& furtum fieri non potest,nisi res ab aliquo sit possessa.Cyrillus vbi §.§.5.nu.2.vide Sal.in l.si re.nu. 2.C.ex quib.cau.infa.irrog.iaso.in l.si quis extraneus.nu.1.ff. de acq.hær.vbi dicit,ꝙ crimen furti & crimen expilatæ hæreditatis sunt diuersa,quia rei hæreditariæ non fit furtum,& requiritur in furto,ꝙ verè res sit aliena, & insit dolus.ibi.nu.12. Nam hæreditate iacente non fit furtum.Alb.in l.1.§.scæuola. ff.si quis testa.lib.esse iussus fuer.per illum text. Bald.in l.3.C. fam.erc.& Sal.in l.si abducta.nu.8.C.de furt.fallit in trib.casibus,vt ibi in glo. nam hæreditas antequàm adeatur nondum cius res possidentur,ideo de his non fit furtum.l.contra.§.fin. ff.rer.amot.quia in re non possessa furtum committi non potest.l.1.§.scæuola.ff.si quis testa.lib.quia hæreditas antequam adeatur non dicitur in bonis,nec ius adeundi.Balb.in trac.prescrip.ver.12.prin.quæro.fol.86.col.3.tom.6. nec obstat statutum Ferrariæ, ꝙ possessio defuncti continuetur in hæredem, quia illud est fictione iuris,& hæres ante aditam hereditatem non est dominus.Bal.in l.si quæstio.nu.2.C.de iis quib.vt ind. vbi com.esse dicit. secus si statutum diceret, ꝙ possessio continuetur in hæredem,quò ad omnem effectum. Plotus in l.si quando.n.837.C.vnde vi.vide ias.in d.l.Pompo.§.3.n.8.Bossi. de furtis.n.12.Menochium de arbitrio iudicis.casu 300.Alex. in l.si quis extraneus.nu.5.ff.de acquir.hæred.Alex.cons.135. ad fin.in 1.vol.vbi eximit quandam mulierem.quia esset mulier.vide Plotum in d.l.si quando. C. vnde vi.nu. 837.& 838. vbi dicit hoc fallere in decreto Mediolani. Castr. cons.3.in fi. in 3.vol.Amplia etiam d.statutum habere tamen locum in publico & famoso expilatore hæreditatis procedendo de similibus ad similia. imò de minoribus ad maiora,seu de positiuo ad cõparatiuum per locum à minori, vt possit in furca suspendi.prout fur,vigore d.statuti de furtis,vt dicit not. Bal.in l.de his.quæ n.2.per gl.ibi.C.de furtis,& seruo corrupto. Bonac.

Statutum de furtis non habet locum in damno dato.quia damnum est cum rei corruptione,furtum verò cum rei amotione & contractatione, vt est communis opi. de qua Plot. in l.si quando.n.823.C.vnde vi Paris. cons.158.nu.11. in 4.vol. vbi dicit magis communem. Gratus responso.154. in 2.vol. & statutum non habet locum si quis exigit à debitoribus alicuius pecuniam,& in vsum suum conuertit,quia nomina debitorum non censentur in dominio creditoris,antequam debitum exactum ad ipsum sit peruentum.Rui. cons.202.n.11. vol.2.& furtum est contractatio rei alienæ, quod genitiuum significat dominium,vt ibi per Ruinum. Bonacoss.

statutum non publicatum non ligat,vt est communis opi. de qua Plotus in l.si quando. nu. 858. C.vnde vi. Et quando statuta recipiant interpretationem. vide per ias.in l.quamuis. ff.de in ius vocand. idem.

statutum de furtis,vel damno dato,nõ habet locum in muliere,quia masculinum non concipit fœminum in odiosis.Etiam si statutum diceret , quòd quilibet possit accusare, quia fœmina non poterit accusare.Plotus in l.si quando.n.862.C. vnde vi.communis est opi.de qua Ant. Grabriel. in suo communium concl.lib.2.conclus.6.Ant. Bardus in tracta.de tempore vtili & continuo.c.8.nu.15. idem.

statutũ loquens de cognitione hominis. Intelligitur etiam de cognitione de præterito.quòd scilicet cognoscat nunc tagelem,& per prius cognouerit, vt est cõmunis opi. de qua Gargeareus inter cons.crimi.cons.126.nu.1.to.1. idem.

statuta & cõstitutiones annullantes contractus celebratos per minores sine certa solemnitate,licet iuramentum interueniat,non valent.vbi ipsa statuta & constitutiones iuratos contractus annullant, in contrahentibus, sinè requisitis solemnitatibus,dolum & fraudem præsumentes, vt est cõmunis opi. de qua D.Simon inter cons.crim.cons.154.tom.1. idem.

stante statuto,ꝙ condemnato filio de maleficio,debeat fieri exequutio in bonis castrẽsibus, vel quasi,& aduentitiis,nõ habet locum, si filius fuerit contumax, vt est communis opi. de qua Tobias.Nonius cons.102.nu.4. Et in peculio aduentitio filij condemnati adest etiam ius consequendi bona per patrem alienata. contra verò patrem alienantem ad precium agi non potest.nisi re peremptą,vel præscripta,vt est magis cõmunis.opi.Tobias Nonius d.cons.102.nu.11.& 12. idem.

statuta,seu decreta concedentia liberationem,seu indulgẽtiam delictorum , vel disponentia , ꝙ banniti cantellentur de banno,non trahuntur ad banna,vel delicta futura, vt est com. opi.de qua Clar.q.59.vers. succestiuè. Idem si sub spe decreti, vel statuti cõcedendi,ꝙ cancelletur quis de banno,vel indulgentia liberetur,deliquit, com.est opi.vt ibi per Clar.d.q.59.ver. fortius dico. idem.

statutum, quòd Guelphus non accipiat in vxorem Gebellinam,non valet,vt est magis com.opi. de qua Petr. Rauen.in alphabe.aureo.in ver.statutum,fol 129. Bonacoss.

statutum prohibens rem immobilem alienari in forensem sub pœna valet,vt est com.opi.Clar.q.80.ver.statutum. 5.circa alienationes. Ad quod statutum vide Barba.consil.43.in 1. vol.vbi super statuto Ferrariæ, & D. Phannucium Lucensem in cons.suo vnico super d.statuto post tract.de confectione inuentarij. idem.

statutum prohibens matrimonium non valet, vt est com. opi.Clar.q.82.statutum.3. idem.

statutum prohibens matrimonium contrahi cum forense, non valet ,neque quò ad prohibitionem , neque quò ad pœnam.vt est communis opin. Clar.q.82. statutum 3.ver. Hinc infertur. idem.

statutum non valet , quòd filiifamilias non possint contrahere matrimonium sine consensũ patris,vt est com.opi. Clar. q.28.statutum.3.vers.sed nunquid. idem.

statutum quòd de bestiis soluantur tot pro gabella an valeat,& vide quæ scribit Nat.cons.347.quid de damno peccuario Iodoc.pract.crim.ca.142.& quòd pro damno animalium detur actio in dñum not. Dec.cons.550.de ordi. autem quòd pro quaff. bestia ingredień predium alicuius: ea accusata exigantur tot pro pœna, & banno, not.idem Dec. cons.199.nu. 4.& quid veniat appellatione bestiæ vide Ias. in l.possideri. §. nerua filius.n.10.ff.de acq.pos.quibus addę,ꝙ statutum ꝙ stetur iuramento damnum passi:ꝙ talis proba.est contra reg.iuris cõis.Ideo requiritur, quòd ille qui iurat sit omni exceptio. maior docto.in l.qui accusare C.de eden.fac.quæ not. Bal.ibi nu.19.in l.in bonæ fidei q.7.C.de reb.credi.Bar.in l.admonendi col.pen.ff.de iure iur. & de debitore qui in Instro promisit de damnis & interesse stare iuramẽto creditoris.ꝙ possit eam conuentionem reuocare antequam creditor iuret,scribit ias. in l.si ab arbitro nu.4.ff.qui satisd.cog. Sed quid de saltuariis vel campariis aut aliis denuntiatoribus , & dic , quòd eorum accusationi statur vti publicũ officium habeñ,si prius iurauerint officium predictum bene & legaliter exercere, Nat.cons. 550. num.8. & seq.Bar.in l.Diuus Adrianus q.3.ff.de custod. Reor.Idem Nat.d.cons.num.9. vbi distinguit, quòd quedam sunt malefic.grauia & in illis non statur Denuntiatoribus.nec alij iudici coæquali l.ea quidem.C.de accus.l.1. C.de decur.& station.lib.12.Quædam sunt malef.non gratia, & tunc secus, & sic creditur officiali referen se aliquem inuenisse,puta,cum armis& simil.Ita loquitur tex.in l.1.§.cura.ver.quies.ff.de off. præfec.vrb.aliàs sufficit tantum ad inquirendum, non ad puniendum Salyce.d.l.ea quidem.q.10.vbi quòd.statur relationi Denuntiatoris vbi leue est delictum ex sui specie , & ex genere pœne,& hoc ad eorum spectat officium Nat.d.cons.col. 3.vbi loquitur de deputatis à dominis locorum qui sunt inuestiti de mero & mixto imperio , & ibi etiam quid si ab vniuersitate aliqua creati & deputati fuerint vt fit in nostra Subalpina patria,vide ibi d.cons.vbi cõcludit c.tria,Primum,quòd. possint agrorum custodes constituere, Secundum statuere ꝙ creditor eorum Relationi , Tertium ꝙ Dañ Damnũ addere possunt pœnam leuem.

statuta dicuntur recipere interpretationem passiuam,ita vt interpretentur à iure communi,quemadmodum Bartol. in l. omnes populi.nu.60.ver.secundo casu.ff.de iust.& iure sequitur Io.de Imo.in l.si verò.§.de viro.num.15.ver.quartò fallit. ff.solut.matr. Licet multi alij contrariam sententiam amplexi fuerint:tamen hanc sententiam Bart.communem esse dic.Io. Crot.in d.l.omnes populi.nu.194. vers.quæritur Bar. an statuta recipiant interpretationem passiuam.in 1.vol.repet. De qua doctrina egregiè disputat Alex. de Imol. in l.1.§. lex Falcidia. nu.7.& 8.ver.2.not.ff.ad l.Falcid. Kirchouius.

statutum quod præfert patruos & alios agnatos fœminis, licet sit contra ius commune.§.consequens.§.sequenti. in authen.de hæred.ab intest.venientibus.colla.9. auth.defuncto. C.ad senatusc.tertul.& doct.in rub.extrà,de success.ab intesta. Tamen communiter doc. tradunt tale statutum fauorabile esse,quia per illud conseruantur agnationes, dignitates,& familiæ.l.1.§.si seruus.ff.de ven.inspic.conseruantur enim agnationes & familiæ per masculos & non fœminas.l.pronunciatio.§.fi.& Bald.in l.maximum vitium.q.2.nu.2.C.de lib.præter. com.opi.esse,multis adductis authoritatibus inquit Phil. Deci.in l.2.nu.5.in fi.C.de in ius voc. kirchouius.

statutum probari potest sine scriptura etiam per testes,quia lex vel constitutio pro sui essentia non requirit scripturam, secun.vnam opi.magis com. & veriorem, quam iudex sequi

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod scriptura non sit de substantia legis vel statuti,&ideò ,pbari possit per testes, probatur per tex.in l.1.ibi, quodcunque igitur,&in verb.interlocutus est ff.de constit.prin.l.2.§.his legib.ff.de orig.iur &in c.consuetudo.i.distinc.&in c.1.in prin. in verb.& nõ scripta.de iureiur.lib.6. &in c.j.iuxt.fi.de renun. libr.6.quam decisionem plurib.confirmat Henning. Gœden. in conf.2.de iniur.& in ord.cons.193.nu.53. Kirchouius.

Statutum disponens in dote data, locum habet & in dote confessata,teste Osasc.decis.20.n.8.quam concl.maxime procedere dicit,quando confessio facta non est sub spe futuræ numerationis,vel renunciatum est excep. non nu.dotis,lapsum.q; est tempus opponeñ excep. quia tunc per confessionẽ probatur cont.ipsum confiteñ naturalis numeratio, Osasc.d.decis.nu.10.

STATVTVM.

Summaria.

Rubricæ statutorũ, aut constitutionum, an & quando possint allegari ad decidendas causas.q.1.

Rubricam seu titulum statuti,aut constitutionis,rectè allegari ad decisionem omnium casuum,qui sub generali Rubrica comprehẽduntur:licet specialiter in nigro (vt loquuntur) non exprimantur.q.2.

Rubrica generaliter concepta,hoc modo:Extantibus filiis masculis, filiam dotatam succedere nõ debere. Atque dehinc in nigro specialiter cauetur, & exprimatur, filiam dotatam extantibus masculis,non succedere debere matri,vel auię maternæ:licet patris mentio non fiat, tamen propter generalitatem rubricæ etiam à patris successione eam excludi. ibid. §. hinc infertur.

Vtrum Rubricæ statutorum prohibitoriæ,orationem perfectam continenti possit renuntiari.q.3.

Statutis prohibitoriis renuntiari non posse.ibid.

An quilibet populus,vel ciuitas possit statutũ cõdere.q.4.

statuta contra bonos mores, aut super rebus, vel negotiis, super quibus disponentes non habent potestatem, inualida esse.ead.q.§.& hæc conclusio.

statutum,quo disponitur filios spurios patri suo ex testamẽto,vel alia vltima voluntate posse succedere,nõ valere:& quæ sit huius ratio.ead.q.§.ex quo infertur.

statutum,quo cauetur,vt creditor, si infra decennium non petierit,perdat debitum,nec possit vlterius exigere, non valere:& quæ sit huius ratio.ead.q.§.secundò infertur.

Malam fidem excludere quamcunq; præscriptionem,siue ciuilem,siue canonicam.ead.q.d.§.secundò infertur.

Bartoli opinio,de præscriptione debiti decennalis,per statutum introducenda,reiecta & improbata.ead.q.§.contrarium.

sciens rem esse alienam,nunquam potest eam per præscriptionem,vel vsucapionem sine peccato acquirere.ead.q.dic.§. contrarium.in fin.

statutum,quo permittitur in aliquo casu,non seruare iũramentum,& sic occasio datur periurij,esse cõtra ius Diuinum: Ideoque non valere.ead.q.§.tertiò infertur.

statutum quandoque per indirectum condi posse contra iuramentum,vel eius obseruantiam.ead.q.vlt.

statutum tollens legitimam liberis debitam, an & quando valeat.q.5.

Legitima descendentib.debita iuris naturalis est.ead.q.

Ius naturale esse immutabile.ibid.

statuta contra ius naturale non valere.ibid.

statutum generaliter aliquem à successione excludens, an & qñ videatur eum à petitione legitimę quoq; exclusisse.q.6.

Per statutum in totum tolli posse legitimam propter fauorem agnationis,& familiæ,q̃ conseruatur per masculos.ead.q.

Liberos non posse excludi ab alimentis , etiam iis casibus, quibus legitimam eis auferre licet.ibid.

statutum obligãs & iubens patrem soluere ex legitima pro delicto filij,an valeat.q.7.

legitima ascẽdentib.debita,an penitꝰ tolli possit statuto.q.8.

statutum respiciens personæ alicuius præiudicium , vel odium,an & quatenus valeat.q.9.

Abbatis opinio,existimantis, statutum in alicuius præiudicium,vel odium conditum,nullum esse,ac ipso iure non valere, probata: Et in qua specie sit admittenda, eiusdemque cum communi conciliatio.ead.q.

statutum in præiudicium alicuius factum,vt infirmetur,appellatione,vel ,ptestatione,aut cõtradictione opus esse.ead.q.

statutum diminuens solennitatem testamenti circa n.7.testium de iure communem & receptam doc.sententiam.q.10.

septem testium solennitas requisita in testamento,introducta est de iure ciuili.ead.q.

Contra ius ciuile,aut ea quæ iure ciuili disposita sunt,statuta condi posse.ead.q.

In patris testamento inter liberos,duo:&à rusticis condito, quinque testes sufficiunt.ead.q.

Principem ex iusta & rationabili causa , posse distinguere ius naturale,vel gentium.ead.q.

Constitutio principis vel Imperatoris,ius naturale,vel gentium:ob iustam causam,distinguens, in iis casibus, quibus ratio distinctionis cessat,locum habere non debet.ead.q.

Iure diuino,in ore duorũ,aut triũ cõsistere omne verũ.ea.q.

Amplior , quàm duorum , triúmve testium numerus iure ciuili statutus,diminui mutaríque statuto potest:Idq; authoritate iuris diuini.ead.q.in fin.

An & quatenus statuta alicuius loci,vel ciuitatis ligent forenses, vel non subditos, tàm in vltimis voluntatibus, quàm contractibus.item successionib.ab intestato.q.11.

In his quæ respiciunt formam & solennitatem contractus: Item quò ad decisionem litis & causæ merita ex ipso contractu originẽ trahentia, inspicienda sunt statuta loci contractus celebrati, siue subditi sint,siue extranei,qui cõtraxerunt. ead. q.§.primus casus.

In repetitione,seu exactione dotis,nõ statuta loci celebrati ꝓctus,sed statuta loci domicilij mariti,insoicimꝰ.e.q.§.limita.

In his quę respiciunt processum & ordinationẽ litis,seruanda statuta loci iudicij,nõ cõtractus celebrati.e.q.§.in his verò.

statutum minuens numerum 7. testium , in testamento de iure communi requisitum,extendi tur quoque ad extraneos, in loco,vbi statutum viget existentes. ea.q.§.secundus.

statutum, quò ad bona, in loco,vbi statutum viget,sita,extenditur etiam ad forenses:siue statutum hoc respiciat vtilitatem & commodum forẽsium, siue damnum & præiudicium. ead.q.§.tertius casus.

stante statuto, quòd mater non succedat filio , nisi in certa parte bonorum, mater forensis vel extranea non admittitur ad successionem filij ab intestato,nisi in illa parte tantùm.ead. q.§.hinc infertur.

In successionibus ab intestato semper attendimus statuta illius loci,in quo bona defuncti sita sunt. nõ autem vbi defunctus decessit,aut hæres domicilium habuit.Idque indistinctè, siue statutum sit cõceptum in rem,siue in personam.e.q.in fi.

An statutum prohibens vendere certis personis, puta, non subditis,includat clericos.q.12.

Vtrum statutis,vel consuetudinibus alicuius Regni,vel Ducatus,obligentur ipsi Reges,vel Duces.q.13.

An & quatenus princeps lege sua teneatur.ead.q.

Quoties prouincia,castrum,vel villa, quò ad districtum,& iurisdictionẽ,adiicitur alicui Ducatui, aut Comitatui accessoriè, neque retinet nomen regalis dignitatis:tũc debent homines eius regi fm statuta & constitutiones Regni vel Ducatus cui adiicitur : secùs si non accessoriè,sed principaliter adiiciatur.q.14.

statutum , quo cauetur , vt testamentum coram tribus vel 4.testibus factum,valeat,extendi etiam ad bona extra territorium.sita.q.15.

statuta permittentia,quod iure communi quidem in genere licet , sed ratione solennitatis , de qua statuto disponitur, prohibetur,extra territorium vigorem suum extendere.ea.q.

Actus licet iuxta solennitatem statuti,& à subdito celebratus,sed tamen extra territorium,in quo statutum viget,inualidus est.ead.q.

Actus celebratus secundum statuta alicuius territorii,etiam à non subdito,an & quando valeat.ead.q.in fin.

statutum de hæreditate ab intestato aliter disponẽs , quàm iure communi cautum est,an extendatur ad bona extra territorium statuentium sita.q.16.

statutum simpliciter aliquid disponens , debet intelligi secundum ius commune,etiamsi ita intelligendo nihil addat iuri communi:& quæ sit huius ratio.q.17.

stante statuto,quòd instrumentum confessionatum habeat executionem paratam, tamen non denegari moræ purgationem.ead.q.in fi.

An statutum , disponens , quòd in causis decidendis rigor iuris seruari debeat,excludat moræ pugationem. quæstio 18. remissiuè.

stante statuto,quòd pro aliquo delicto manus amputetur, an si delinquens habeat manum aridam, illa debeat abscindi. quæst.19.

statutum disponens & loquens in contractu,habeat ne locum in liberatione,& renunciatione.q.20.

Quę fœmina,prohibente statuto, sine cõsensu propinquorum

rum obligari non potest,ea nec hæreditatem citra eorundem consensum,potest adire.q.21.

Mulier statuto prohibita contrahere sine consensu propinquorum,nihilominus hæreditatem adire potest q.22.

Adire hæreditatem , non est propriè contrahere,sed quasi. ead.q.

Verba statutorum propriè & strictè esse intelligenda ead. q.in fi.

Statutum disponens, ꝙ mortua vxore sine liberis, maritus lucretur dotem , habere locum etiam in dote promissa , nec dum tradita.q.23.

Cum statuto cauetur, ꝙ filia debeat dotari arbitrio propinquorum,an propinqui possint arbitrari minus legitima.q.24.

An statutum imponens pænam capitalem, debeat intelligi de pæna mortis.q.25.

Primogenito, qui ex statuto succedit ĩ regno,præmortiẽte, relicto filio:an filius iste præferatur patruo suo in successione regni.q.26.

Arbiter electus ad pronunciandum secundum iura potest & debet iudicare secundum statuta & consuetũdines.q.27.

Nomine,seu appellatione iuris, contineri quamcunque iuris partem vel speciem.ead.q.

QVAESTIO I.

Quæro,vtrum rubricæ statutorum,aut constitutionum ad decidendas causas allegari possint? Resp. communis & recepta doct.opinio est,ꝙ rubricæ,siue tituli statutorum æquè ad causas decidendas allegari possint,sicut ipsa statuta aut constitutiones,dummodò orationem perfectam contineant. ita tenet gl.in procę.6.verb.tit.gl.dist.1.ti.de pæniten.§.hæc autem verba.& firmat Ab.in procę.decr.verb.rex.n.2.Fel.rub.ext.vt lit.non contest.Alex.in cons.190.n.5.lib.2.Io.de Imol.rub.ff. de ver.ob.Alex.n.4.ibi Ias.& Rip.n.9.& vltra predictos doct. de communi testantur plures alij relati per Eberhar. in Topi. in loco à rubro in prin.

QVAESTIO II.

Sed quid si statutum vel ꝓstitutio sit specialior rubro? Resp. ꝙ rubrica nihilominus allegari possit ad decisionem omnium casuum, qui sub generali rub.comprehenduntur, nec restringatur per tex.specialem.ita tenet gl.auth.vt fac.no. cõsti.ver. huiusmodi.& firmat Alex.l.1.n.4.& ibi cõmunem dicit Rip. n.13.ff.si cer.pe.Card.Paris.cons.53.nu.95.Alex.in cons.190. n.4.lib.5.cons.6.lib.3.Dec.cons.527.Pet.Gerhar.sing.7.incip. quando rubrica est generalior nigro.Alex.in cons.1.nu.7.lib. 3.Eberhar.d.loco.ver.quod autem contra.& tenet gl.l.vni.& ibi Bar.C.de capi.ciuit.cens.exim. quam communiter approbatam esse dicit Ias.d.l.1.

Hinc infertur,si in rub.statuti generaliter dicatur,ꝙ extantib. filiis masculis filia dotata non succedat, & postea nigrum specialius statuat, ꝙ filia dotata extãtib.masculis nõ succedat matri,vel auiæ maternæ,& de patre nulla fiat mẽtio, propter titulum generalem,filiam dotatam etiam à patris successione excludi,ita consulendo tenet Pau.de ca.cõs.134.inci.præsens casusmodicam dubitationem habere videtur.quem sequitur Alex.d.l.1.ff.si cer.pe.Ias.rub.insti.de actio.n.17.Pet.Gerar.d. sing.7.& hęc opinio secundum eos magis communis & vera est,licet contrarium teneat Ias.d.l.1.

QVAESTIO III.

Sed quero,Nũquid rubricæ statutorum prohibitoriæ orationem perfectam continenti possit renunciari? Resp.ꝙ non, sicut nec ipsis statutis prohibitoriis,ita tenet gl. communiter approbata l.1.C.ne fideiuf.dot.dent.Bart.l.2.C.e tit & firmat Io.de Imo.ca.cùm contingat.extrà,de iureiur.& ias.vbi com. dicit.n.C.si aduer.vend.Tiraq.in tract.de iur.primogen.q.24. Eberhar.d.loco.in fi.

QVAESTIO IIII.

Quæro, an quilibet populus, vel ciuitas possit statuta condere? Resp.ꝙ sic,& ista est com.opi.siue is populus iurisdictionem habeat,siue nõ,vt firmat ias.in l. omnes populi.in lect.n. 2.& n.26.& in rep.nu.7.ff.de iustitia & iure.Alber.de Rosa.in tract.statu.par.1.q.8.canonistæ communiter,& in specie Ab. in c.quod clericis.extrà.de for.comp.c.fi.& ibi Roch.Cur.extrà,de consuet.Alex.l.1.ff.de iurisd.omn.iud. Eandem opi.firmant Bald.Salic.& Alber.d.l.omnes populi.Bal.l.2.C.de conditi.pecu.

Et hæc cõclusio indistinctè procedit in iis rebus,vel negociis,de quib.statuentes liberam habent statuendi potestatem, quęque principis aut superioris præiudicium non respiciunt, aut etiam bonis morib.non repugnant,neque libertatem ecclesiasticam infringunt.

De aliis verò,super quib.disponendi potestatem nõ habẽt, statuta condita inualida sunt,secundum communem & receptam doct.sententiam,vt firmant doct.in locis præal.Ab.Fel. & Dec.in c.quæ in ecclesiarum ext de consti.Bapt.de Caccialup.l.cunctos populos.n.169.& seq.

Ex quo infertur non valere statutum, per quod disponitur filios spurios patri suo ex testamento, vel alia vltima voluntate posse succedere, quia tale statutum est ꝓ bonos mores.& præbet occasionem fornicandi c.quemadmodum. de iureiu. & hanc opi.tenet Are.in d.l.cũctos populos.n.15. Bald.n.14. Ias.l.ait prætor.in prin.n.12.ff.de iureiu.eandem dicit esse cõmunem Dec.ĩ c.præsentia.n.124.de probat.Nicol.Boer.deci. 127.n.9.Bapt.de Caccialup.d.l. cunctos populos.n.160. Hãc quoque dicit esse communem ferd Loazes in tract de matrimo.2.dubio.n.7.cum multis per eum allegatis. Io. Gualden. in trac.de arte testandi ti.1.caur.14.n.1.Guliel.de Bened rep.c. Rainutius in prin.n.39.& eam tener Bar.Soc.in cons.95.n.9. vol.4.Are.in l.testamenti factio.ff.de testa.

Secundò infertur,non valere statutum, quo disponitur, ꝙ creditor perdat debitum,nec possit vlterius exigere,si ĩ decẽnium non petierit,tanquam nutritiuum peccati,& quod fundatur in mala fide,quæ omninò excludit quamcũque præscriptionem ciuilem siue canonicam,ita tenet Bart.contra motẽ sibi contrarius in rep.l.omnes populi.n.24.ff.de iustit & iur., Ang.& Imol.l.quod te.ff.si cert.pet.Ale.in cons.11.volu.5.& hanc opi.Bart.in d.l. omnes populi dicit esse veriorem Imo.l. sequitur.§.si viam.ff. de vsuc. & eam dicit communem in cõs. 16.n.1.& cons.46.n.2. eandem dicit esse com.opi. Crotus in d.l.omnes.& in l.nemo potest.ver.quærit etiam Bart.& ibi Ripa.n.116.ff.de leg.1.Balb.in trac.præsc.2.par.4.par.prin.q.11. & 14.Gomes.in prin.instit.de actio.n.67.& hanc quoque dicit esse communem Phil.Prob.in addit.ad Io. Mona.in c.1.n. 16.de præscrip.lib.6.& hoc tenet Matthæ.de affli. in constit. Neap.li.3.rub.31.n.4.Gozad.in cons.56.n.13. Bertrand. cons. 184.n.5.vol.2.

Contrarium,ꝙ tale statutum valeat,tenet Bar. in d.l.sequitur.§.si viam.n.4.& in l.1.nu.3.ff.de vsucap idem in fortiorib. terminis tenet in d.l.nemo potest.n.22.dicens, quòd in tantũ procedat,vt nec pacto renunciari possit, quia tale statutum introductum est in fauorem publicum.& odium negligentis,& istam sententiam amplectitur Ias.in prin.insti.de actio. n.100. sed prima opinio verior & cõmunior est,vt ex alleg.paret.pro qua etiam facit,quia causa statuti non excludit peccatum,iuxta doctrinam Bart.communiter approbatam.d.l.omnes.n.22. cùm res aliena ab eo, qui eam alienam nouit, nunquam abscque peccato possit acquiri.

Tertiò infertur, non valere statutum permittens nõ seruare iuramentum in aliquo casu, cùm sit nutritiuum peccati, & inuiter homines ad delinquendum, quia iuramentum hoc casu absque peccato periurij nemo transgreditur,quod est contra ius diuinum.ita probat tex.in c.si verò ca.cùm contingat. ext.de iureiur.& ibi Doct.communiter. Hanc opi.tenet quoque Pau.de castr. in auth.sacramenta puberum.& ibi Ias.dicit hanc sententiam Pauli esse veriorem.n.82.Io.Andr.quem sequuntur ibi omnes doct.c.tua nobis.el.1.ext. de decim.Fran. Are.cons.8.incip.abundè. eandem opi.tenet idem Pau.de ca. in l.si quis pro eo.ff.de fideiuss.& est communis secũd.Ias.in d. auth.nu.83.

Limita tamen,ꝙ licet statutum contra iuramentum vel eius obseruantiam directè condi non possit,per indirectum tamẽ id fieri posse,receptum sit,ita tenet Bart.in l.omnes populi.2.q.3.princip dicens,ꝙ ita vidit obseruari,quem ibi sequũtur doct.ff.de iustit.& iur.Pau.de ca & Sali.d.auth.sacramẽta puberum.& ibi Ias.dicit hanc esse com.opi.n.85.Pan.in cons. 72.inc.quinque dubia.vol.1 Rom.cõs.12.inci.viso facto proposito Ale.cons.59.incip.viso instrumento,vol.1.cons.38.incip.visa petitione.vol.3.

QVAESTIO V.

Quæro,an valeat statutum,tollens legitimam filiis debitam? Resp. communis & recepta doct.sententia est, legitimam filiis debitam statuto aut consuetudine vel alio iure ciuili penitus tolli,aut distingui nõ posse,nisi ex iusta & rationabili causa,ita tenet Bart.in l.Titio centum.§.fi.ff.de cõdi.& demonst. Alex.in cons.55.vol.2.cons.134.nu.32.vol.7. Hanc dicit esse communem opi.Ias.in l.quoniam in priorib.nu.3. & in auth. nouissima.n.56.C. de inof.testa. Dec.l.iura sanguinis.ff.de reiur. Ratio est,quia legitima in gñe descendentib.debita.est iuris naturalis,qd immutabile est, & certum est, statuta ꝓ ius naturale condita nõ valere,si ius naturale vel penitus tollant vel absque iusta & legitima causa distinguãt,vt communiter tradũt doct.in d.l.omnes populi.& in specie.Baptis.d.Caccialup.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Crotus,canonistæ communiter,post Ab.Fel.& Dec,c.quæ in ecclesiarum.ext.de consti.arg.c.pastoralis.de sen.& re iudi.

QVAESTIO VI.

Sed quæro,vtrum statutum excludens aliquem à successione,intelligatur ipsum exclusisse quoque à petitiõe legitimæ? resp.q̃ in iis casib. in quibus statutum potest in specie aliquẽ excludere à legitima,si excludat ipsum generaliter à successione, intelligitur quoque exclusisse à petitione legitimæ, vt firmat Ang.cons.105.inci.statuto cauetur.Pau.de ca.cons.110. incip.si domina Cornelia.& cons.135.incip.viso puncto.Ale. Gallus.§.& quid si tantum. ff.de liber.& posth. vbi subdit se nunquam voluisse consulere pro parte contraria.eandem dicit esse communem Soc.cons.288.cum seq.vol.2.& Dec.cons. 26.cum multis per eum alleg.&in cons.276.Aym.Crauet.cons. 11.& vltimo.Dec.cons.305.nu.9.& eam tenet Bald.in l.cum lege.C.de episc.& cler.Vbi dicit q̃ fauore agnationis & familiæ, quæ per masculos conseruatur potest statutum in totum legitimam tollere.& tenet Curt.iun.cons.10.licet ab alimentis excludi non possint. Eandem cum pluribus allegatis dicit esse communem Tho.Gram.decis.101.n.6.

In iis autem casib. in quibus statutum non potest aliquem in specie excludere à legitima, statutum excludens aliquem simpliciter à successione, non intelligitur ipsum exclusisse à petitione legitimæ,ita communiter teneri firmat Soc.in cõsi. 150.vol.1.

QVAESTIO VII.

Nunquid autem statutum, inducens, quòd pater teneatur soluere condemnationem vel legitimam pro filio valeat,dixi ℣.c.filius.q.23.

QVAESTIO VIII.

Sed quæro.Nunquid legitima ascendentib. debita penitus statuto tolli possit?resp.q̃ sic,& hæc est com.opi.sec. Bald.l.1. §.ius naturale.ff.de iusti.& iur.& firmat Ang.cons.105.Rom. cons.32.& Pau.de ca.cons.344.

QVAESTIO IX.

Quæro,vtrum statutum respiciens singularis personæ præiudicium,vel odium valeat?resp.q̃ non, dummodò fuerit appellatum,ita tenẽt in l.omnes populi.n.53.ff.de iusti.& iu.Bal. &ias.l.1.n.3.cum seq.ff.de leg.Franc.Ripa.lib.1.resp.c.22.n.4. Io.Crot.d.l.omnes populi ver.decima conclusio. Licet cõtra rium sed male teneat Ab.c.cùm omnes.n.2.ext.de consti. ca. consuluit.el.3.nu.4.de appel.q̃.ipso iure non valeat,& ita q̃ possit dici nullum. sed primam opinionem contra Abbat. dicit esse communem Dec.d.c.cùm omnes,& d.consuluit,n.32. quod ita demum non valeat,si ab eo appellatum vel illi reclamatum fuerit. eandem opi. contra Ab.dicit esse communem Cur.iu.l.fi.n.25.C.de edic.Diui Hadri.tol.& in l.2.n.7.ff.quod quisque iur.possent tamen hę opiniones conciliari,si dicatur præiudicium alicuius de collegio,qui tempore conditi statuti contradixisset vel reclamasset: tunc enim statutum est nullum,ex quo contradicens est sanior pars capituli,in quo videtur residere ius capituli. Idem si alterius non de collegio præiudicium respiciat,& vnus de collegio contradicat.ita cõcordat Arc.rub.n.46.de constitutionib.

QVAESTIO X.

Quæro,vtrum valeat statutum diminuens solennitatẽ numeri septem testium de iure communi requisitam?resp.diuersæ sunt opiniones,vt per ias.in l.cunctos populos.lect.1.n.31. cum seq.& lect.2.n.81.& seq.sed magis com.est,quod valeat vt dixi j.c.4.q.36.quia solẽnitas testium 7.est solum introducta de iure ciuili.l.hac consultissima.C.de testa.& certum est ea quæ iure ciuili disposita sunt,statuta cõdi posse.§.sed naturalia.insti.de iur.natur. sic imperator statuit in testamento patris inter liberos duos testes,& à rusticis condito quoque sufficere. Vnde sicut lege contraria imperator hoc statuit, ita etiam statuto vel consuetudine id fieri posse dubium non est.

Non obstat,q̃tale statutum inducat occasionem delinquẽdi,falsitatis, sc.committendæ, quia non est præsumendum id fuisse de mente statuentium, sed quod plurimum consideret de legalitate suorum ciuium,vnde cùm cesset ratio,l.fraus,testamentũ valet. Nacq,licet princeps ex iusta & rationabili causa possit ius naturale vel gentium distinguere: Tamen si eo casu de quo agitur,cessat illa ratio siue causa,constitutio illa seruanda nõ est. Vnde quoque cùm ius diuinum generaliter disponat in ore duorum aut trium consistere omne verbum,liceat leges ciuiles ampliorem numerum requirant,falsitatis euitandæ gratia,si illa causa in rei veritate cesset,minorem numerum statuto induci posse certum est. Vtrum autem tale statutum extendatur ad forenses,statim dicemus.

QVAESTIO XI.

Quæro,vtrum forenses, vel non subditi ligentur statutis alicuius loci vel ciuitatis?Respon.quòd in hoc casu plures sunt considerandi casus.

Primus casus est in contractib.in quo concludo secundum doctrinam.Bar.communiter approbatam in l.1.C.de sum.trin. vt firmat ibi ias.in 2.lec.n.55.q̃ in his,quę respiciunt formam siue solennitatem contractus,attendi debẽt statuta loci cõtractus celebrati, siue contrahentes sint subditi, siue extranei, quæ decisionem litis vel merita causæ respiciunt,si ipsa oriantur ex ipso contractu, inspicimus enim locum contractus celebrati.Bart.Bald.ias.n.22.& 58.2.lect.& doct.communiter d. l.1.Soc.cons.266.vol.2.& cons.103.vol.4.

Limita hanc communẽ non procedere in dotis contractu, quia quò ad effectum inspicimus statuta loci domicilij mariti,non loci contractus celebrati.De hoc est tex. expressus in l. exigere dotem.& ibi communiter Doct. ff.de iudic.vt firmat Gram.decis.103.n.132.Matthæ.de affli. decis.226.n.9.& 10. vbi dicit ita tenendum esse.eandem opi.tenet Ang.d.l.exigere dotem.dicens,q̃ hæc est veritas. Ant.de But.c.1.& ibi Ab. de sponsal.& hanc dicit quoque com.opi.esse ias.d.l.cunctos populos.n.24.& firmat Alex.cons.101.incip.ex inspectione dictorum statutorum.

In his verò, quæ processum, & ordinem iudicij respiciunt, inspicimus locum iudicij,non contractus,ita tenet Bart.Bald. ias.d.l.1.n.20.lect.1.& lect.2.n.57.quæ doctrina Bart.communi calculo approbata est.

Secundus casus est in vltimis voluntatib.in quo concludo, statutũ minuens numerum.7.testium,in testamento de iure communi requisitum, extendi quoque ad extraneos & forenses in loco vbi statutum viget, existentes. ita tenet Bart.& doct.d.l.cunctos populos.&ibi ias.dicit hanc esse magis com. opi.nu.40.1.lect.& idem Bar.l.de quibus. ff.de legib.Bald.l.si non speciali.C.de testa.

Tertius casus est in successione ab intestato.in quo concludo,statutũ indistinctè extendi ad forenses quò ad bona in loco vbi statutum viget,siue tale statutum viget, siue tale statutum vtilitatem forensium, siue damnum vel præiudicium respiciat,& ista est comm.opi.quam firmat Ab.alleg.101.Alex. 111.vol.7.Soc.cõs.36.n.7.vol.1.Pe.de Anch.c.canonum statuta.ext.de constit.

Hinc infertur,stante statuto,q̃ mater non succedat filio nisi in certa parte bonorum, matrem quoque forensem non admitti ad successionẽ filij ab intestato,nisi in illa parte tui. Et hęc est verior & cõmunior opi.secundum præal.doc.licet cõtrariam voluerit ꝓsulendo idem Ale.in cons.41.vol.7.Namque in successionib. ab intestato semper attendimus statuta illius loci,in quo bona defuncti sita sunt, non autem vbi defunctus decessit, aut hæres domicilium habet, idque indistinctè siue statutum sit conceptum in rem, siue in personam, atque hæc sententia communiter recepta est,vt firmat Alex.in cõsi. 19.vol.6.& cons.128.cons.16.vol.1.Corn.cons.162.lib.3.& cons.202.lib.2.Soc.cons.298.vol.2.

QVAESTIO XII.

Quæro,an statutum prohibens vendere certis personis,puta non subditis,includat clericos? resp.q̃ nõ, quia esset cõtra libertatem ecclesiasticam,& hęc est com.doct.sententia,vt firmat Fel.in ca.ecclesia S.Mariæ,ver.nonò quæro.& eam tenet Io.And.& Gemi.c.fi.de immu.eccles.li.6.Bart.l.filius familias. §.diui ff.de leg.1.Alex.in cons.214.vol.2.

QVAESTIO XIII.

Quæro,vtrum statutis vel consuetudinib.alicuius regni vel ducatus obligentur ipsi reges vel duces? Resp.q̃ sic,dummodò eiusmodi statuta regni vel ducatus consensu sint condita & promulgata.& hæc est communis & recepta doct.opin,vt firmat.Soc.cons.58.volu.3.Andræ.Tiraq.de vtroque retract. pat.1.§.1.gl.13.n.29.Licet enim princeps,quatenus princeps non ligetur lege sua: tamen ipse quò ad patrimonium suum priuatum,vt priuatus obligatur ex dispositiõe legis suæ. Zas. & doct.in l.digna vox.C.de legib.

QVAESTIO XIIII.

Quæro,Vtrum statutis alicuius ducatus ligentur homines alterius prouinciæ, castri vel villæ isti ducatui quo ad districtum & iurisdictionem subiecta est?Respon.quòd secundum communem & receptam doctor.sententiam,prouincia si adiiciatur regno,vel castrum aut villa comitatui accessorie, neque retineat propriè nomen regalis dignitatis, tunc regi debent secundum statuta & constitutiones istius regni vel ducatus,secùs si non accessoriè sed principaliter adiiciatur.

Ita not.Bart.l.si conuenerit.§.si insula.ff.de pig.actio.quem ibi sequuntur Sali.Pau.de cast.& doct.Bar.post gl.in l.ex ea.ff. de postul.Et hæc est com.opi. vt testatur Alex.l.1.nu.10.& seq. & Rip.nu.16.ff.de leg.1.Abb.c.2.n.5.ext.de relig.domib.Soci.iu.cons.80.nu.9.vol.1.Ruin.cons.219.nu.7.vol.1.Crauet. in tract.de antiq.tempo.par.4.§.transeo.nu.35.Et eam tenet Hier.de Mont.in tract.de finibus.c.3.nu.5.ias.l.si eadem.nu.3. ff.de assessor.

QVAESTIO XV.

Quæro,vtrum statutum,quo cauetur, vt testamentum coram tribus vel quatuor testibus factum valeat,extendatur ad bona sita extra territorium?Resp.doct.in hac q.fuerunt varij, vt refert spec.tit.de instru.edit.§.compendiosè.vers.quid si de consuetudine. Verior tamen & communior opinio est, tale statutum extendi quoque extra territorium, quò ad hoc, vt in bonis etiam extra territorium sitis ratum sit.Et q̃ ista sit cõmunis opi.firmat practica papiens.in for.lib.quo pet.hære.ex testa.Et eam tenet Bar.nu.36.& 37.post Cy.in d.l.cunctos populos.& ibi ias.nu.91.in 2.lect.dicit hanc esse communem opi.Namq; communiter receptum est,statuta permittentia id, quod secundum iuris communis dispositionem in genere quidem permissum est,sed ratione solennitatis, de qua statuto disponitur, prohibitum, extra territorium vigorem suum extendere,non quidem vt talis actus secundùm solennitatem statuti extra territorium etiam à subdito celebratus valeat, sed ad hoc vt intra territorium etiam à non subdito celebratus vbique locorum valeat, non tantùm in iis bonis, quæ habuit in loco, vbi actus geritur, sed in omnibus vbique locorum sitis,vt firmant doct.alleg.

QVAESTIO XVI.

Quæro, An statutum de hæreditate ab intestato aliter disponens, quàm iure communi cautum est, extendatur ad bona extra territorium statuentium sita?Resp.in hoc articulo doctor. variè locuti sunt.Bart.in d.l.1.C.de sum.trinit.distinguit ãn statutum conceptum sit in rem,vel in personã.Primo casu, vt si statutum dicat,q̃ bona defuncti perueniant ad filium primogenitum, vel q̃ bona descendentium perueniant ab intestato ad ascendentes exclusis transuersalibus,tunc debent attendi statuta istius loci,in quo bona sita sunt.

Secundo casu,vt si statutum disponat q̃ primogenitus discedat,vel q̃ascendentes succedant ab intestato descendentib. exclusis transuersalibus,tunc statutum extendit etiam effectũ suum extra territorium ad quæcunque loca. Ita tenet pract. papiens.de for.libell.quo pet.hæred.ex testa.verb.vallatum.

Contraria tamen opinio communiter recepta est,q̃ l.statutum in successione ab intestato aliter disponens, quàm iure communi statutum est,nullatenus ad bona extra territorium sita extendi,siue sit conceptum in rem,siue in personam,vt firmat Alex.cons.128.& cons.16.vol.1.Card.Paris.cons.84.nu. 43.vol.1.

QVAESTIO XVII.

Communis & recepta doct.opinio est,q̃ statutum simpliciter aliquid disponens, debet intelligi secundum ius commune,etiamsi ita intelligendo nihil addatur iuri communi,quando aliàs quis indebitè damnum pateretur. Ita tenet gl. quam sequitur Bart.& doct.omnes.l.fi.§.in computatione. C. de iure delib.& ibi ias.nu.12.dicit ita communiter teneri.

Hinc infertur,stante statuto.q̃ instrumentum Guarentigiatum, seu confessionatum habet executionem paratam, non tamen denegari moræ purgationem, vt dixi infrà, libr. 2. post doct.communiter.c.1.de mora.q.16.

QVAESTIO XVIII.

Quæro,Vtrum statutum disponens,quòd in causis deciendis rigor iuris seruetur,excludat moræ purgationem? dixi infra d.ca.

QVAESTIO XIX.

Quæro,stante statuto, q̃ pro aliquo delicto manus amputetur,an si delinquens habeat manum aridam, illa debeat abscindi?Resp.Diuersę in hoc articulo sunt opiniones.Cy.in auth.sed nouo iure.C.de ser.fugi existimat bonam manum esse amputandam.Aliter sentit Bal.in d.auth. distinguens, An in statuto de certa manu dextera vel sinistra sit facta mentio, vel non.

Sed communis & recepta doctorum opinio est,q̃ si statutum simpliciter dicat,manum amputandam, tunc arida debet abscindi,ita communiter teneri firmat Io.And.in add.ad spec.rubr. de pœ.quem refert & sequitur Aug.Arimi.in addi.ad Ang.in tracta.malef.verb.quas si non solucrit intra decem dies nu.4. Et eam tenet Iac.de Bux.in d.auth.sed nouo iure.& Albert.de Resat.& fere Raph. fulg. Eandem dicit communem esse opi. Alex.in cons.104.vol.1.Cæpol.d.auth.sed nouo.nu.34.& plures relati per Pet.à Duen.reg.393.limit.9.in fi.

QVAESTIO XX.

Quæro,An statutum,dispenens in contractu,habet locum in liberatione,& renunciatione?Resp.q̃ sic, & est communis opi.vt testatur ias.in l.more.nu.37.ff.de acq.hær.

QVAESTIO XXI.

Quæro,An statutum,quo disponitur vel cauetur, mulierẽ sine consensu propinquorum non obligari, prohibeat quoque hæreditatis aditionem?Resp.quòd sic,ita tenet Bart.Sali. & doct.in d.l.more.ibi ias.nu.19.qui dicit hanc esse communem opinionem.

QVAESTIO XXII.

Sed qui si statutum dicat, q̃ mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum,nunquid potest adire hæreditatem?Resp.q̃licet in hoc articulo variè locuti sint. Tamen magis communis opinio est,stante tali statuto,mulierem nihilominus hæreditatem adire posse, vt firmat Alex.l. mutum. ff. de acq.hæred.Et ibi eam tenent Sali.imol.Cuma.& Arct.Eandem dicit esse communem ias.d.l.more.nu.33.Quia adire hæreditatem non est propriè contrahere, sed quasi. Vnde cùm verba statutorum strictò & propriè sint intelligenda secundum receptam doct.opinionem,statutum loquens in contractu,ad hæreditatis aditionem extendi non debet.

QVAESTIO XXIIII.

Quæro, Vtrum statutum disponens q̃ mortua vxore sine liberis maritus lucretur dotem,habeat locum in dote promissa?Resp.q̃ sic,& ista est magis vera & communis opinio, vt testatur Pau.de cast.& Alex.in l.si donaturus.§.fi.ff.de condi.ob cau.Eandem opinionem dicit esse magis veram Alex.in consil.54.vol.vlt.quem refert Ant.Capi.decis.176.nu.32.ias.d ru bri.ff.so.ma.nu.23.Bald.in l.post dotem.ff.eod.titu.Vbi dicit, quòd si statutum nõ haberet locum etiam in dote promissa, sequeretur maximum absurdum, quia promissor ex mora solutionis præmium consequeretur, & ita esset aperta via malitiis.

QVAESTIO XXIIII.

Quæro,stante statuto, q̃ filia debet dotari arbitrio propinquorum,an propinqui possint arbitrari minus legitima? Respon.quòd non,& ista est com.op.vt testatur Gram.decis.101. nu.20.Et eam tenet Sali.ias.nu.28.& doct.in auth.res quæ.C. commu.de leg.

QVAESTIO XXV.

Quæro,An statutum imponens pœnam capitalem,debeat intelligi de pœna mortis?Resp.quòd non,sed pœna illa capitalis interpretanda est in mitiorem partem,vt comprehendat deportationem. Hanc opinionem probat tex. in l.in præsenti.C.de his qui ad eccles.confug.Et eam tenet fel.c.qualiter& quando.el secund.nu.52.de accus.Io de Ana.c.1.de homici. Chassanæ.in consuetBurg.tit.des iustices.rubr.1.§.5.fo 43.& fo.54.nu.119.Io.de Villamati.in repeti.l.Diuus.nu.70.ff.ad l. Corne.de ficar.ias.in l.transigere.& ibi Riminald.nu.4.de transact.Ale.in l.licet capitalis.ff.de verb.sig.ias.in l. diuertio. nu. 16.Vbi dicit ita tenere omnes doct.post supradictos,vltra eos vide,quæ d.infrà lib.2.c.de pœn q.2.

QVAESTIO XXVI.

Quæro,stante statuto, q̃ primogenitus succedat in regno, si primogenitus decedat relicto filio, An filius præferatur patruo suo in successione regni?Resp.doct.in hac quæst.sententiis variant.Quidam volunt quòd talis filius primogeniti preferatur patruo. Ita consuluit Oldrad. Laud. consilio 224. incip.istæ sunt allegationes. Et tenet hanc opinionem Bal.in l.liberti. C. de oper. libert. l.ex hoc iure.q.6.de iustitia & iure. Eandem opinionem sequitur abb. consilio 86.incip.in præsenti quæst. Et eam dicit esse communem Barbat.in consilio 12.2.parte.Arct.consilio 163.incip. diligenter & maturè excussis.

Pro contraria parte, quòd scilicet secundò genitus præferatur. text. in capit.pastoralis. de re iudic. & eam tenet Bart in auth. post fratres. C. de legit.hæred. Old. Laud. ibi contrarius consilio 94. Vbi dicit eam de iure veriorem. Hanc quoque dicit magis communem Alexand. consilio 4. volumine 4.

QVAESTIO XXVII.

Quæro, Vtrum arbiter electus ad pronunciandum secundum iura, possit & debeat iudicare secundum statuta & consuetudines? Respon.quòd sic,ita tenet glos.in proœ.Ciem.in princi.verb.iuris. Vbi sub nomine iuris comprehendit quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

cunque tam ſtatutarium, quàm alterius ſpeciei. Hanc opi.tenet Ant.de Bu.c.quintauallis.n.49.de iureiur.abb.in proœm. clem.in prin.& in c.cum venissent.nu.4.de eo qui mit.in poſſ. & in c.Cumana.n. 11.de elect.præpoſ.c.ius generale.n.8.diſt.j. & hanc opi.dicit eſſe communem iaſ.l.præſcriptione.n.20.C. ſi cont.ius vel vtil.pu.& eam tenet in l.omnes populi.lect.j.n. 3.& 2.lect.n. 19.Et ibi eandem dicit eſſe communem Crot. 1. not.Baptiſt.de S.Seuer.dec c.licet cauſam.n.20.de proba.Eãdem dicit eſſe communem Claud. de Seyſel.l. ius pluribus n. 4.& ibi tenet Pau.de caſt.ff.de iuſt.& iur.Licet nonnulli doct. teneant contrarium,relati per Rochum curt.Rub. de conſuc. q. 5.nu. 50. Michael Graſſus.

Statutum generaliter excludens mulierem dotatam ab hæreditate aſcendeñ. intelligitur ab hæreditate patris & matris, ſecundum veriorem ſententiam per Rol.conſ.24.n.xi.& ſeq. lib.3.vbi n. 13. dicit,ꝗ ſtatutum excludens dotatam à ſucceſſione aui,patris,vel patrui reſpicit fauorem agnationis,quam concl.declara,vt latius per eum ibi.

ſtatutum diſponens, ꝗ muliere decedeñ in matr. ſine liberis, vir lucretur certam partem dotis date, non habet locum in dote promiſſa tãtum, ſecundum veriorem ſententiam per Oſaſc.deciſ.21.nu.9.vbi hanc concl.procedere dicit ſi vx.pro mittente nulla mora imputari poſſit. Matheſ. ſing.73. Diſtingue tamen vt per Oſac. d.deciſ.poſt num. 15. Rol.de dot.q. 5. tex.in §.fi.in auc.de non elig.ſec.nub.

ſtatutum loquens in rem ſiue in perſonam: an extendatur ad forenſem quo ad bona ſita in territorio ſtatueñ? & dic, ꝗ non,ſecundum magis communem per Rol.conſil.24.nu.17. 29.lib.3.

ſtatutum puniens facientem: extenditur etiam ad fieri facieñ & fauore reipublicæ,ne delicta remaneant impunita, l. ſi quis id quod.ff.de iuriſd.om.iud.& hanc opi.de iure veriorẽ exiſtimat Oſaſc.deciſ.67.nu.6.Quam dicit procedere etiam ſi ſtatutum reſpiciat vtilitatem publicam ſecundario,teſte eod. d.deciſ.num.7.qua in re,diſtingue,vt latius per eum vbi ſuprà num. 11.

ſtatutum generaliter excludens mulierem dotatam ab hæreditate aſcendentis:intelligitur excludere ab hæreditate patris & matris,ſecundum communem per Rol.conſ.24.n. 11. lib.3.vbi n.12.ꝗ aſcendeñ appellatione venit pater & mater, & ibi n.13.ꝗ ſtatutum excludens dotatam à ſucceſſione aui, patris vel patrui reſpicit fauorẽ agnationis, de quo ſtatuto & maximè loqueñ in rem ſiue in perſonam:an extendatur ad forenſem quo ad bona ſita in territorio ſtatueñ,&dic,ꝗ non,ſecundum magis communem perRol.d.conſ.24.nu.17.29.vbi ꝗ ſtatutum loquens in perſonam non habet locum in foreñ, Quid in ſtatuto diſponeñ ꝗ extañ filiis legitimis & naturalibus filia dotata non ſuccedat: an locum habeat in legitimato per reſcriptum? & dic, quòd ſic, ſecundum communem per Rol.conſ.81.nu.11.& ſeq.lib.3.

ſtatutum factum per collegium notariorum ꝗ notarius non matriculatus non poſſit recipere inſtrumentum,& receptum fidem non faciat,an valeat:not.iaſ.conſ.122.lib.4.& poſito quòd valeat an comprehendat cauſam dotis dic, vt per Sali.in l.ſancimus.C.de nup.iaſ.in l.1.ff.ſo.ma.& quando adeſt ſtatutum ſi inſtrumentum non ſit deſcriptum in libro communis quòd non valeat:&habeatur pro caſſo & fidem non faciat,dic,quòd poterit,tunc probari per teſtes.vt per caſtr.in l. ſeruum filij.§.cum qui chirographum,de leg. 1.conſ. 101.lib. 1.dec.conſ.17.& an tale ſtatutum comprehendat notarios forenſes,vel contrahentes forenſes Rui.conſ.261.lib.j.& quòd tale inſtrumentum confectum contra ſtatutum non valeat: ſcribit Bal.conſ.179.lib.j. Quod quidem ſtatutum diſponens vt inſtrumentum receptum contra formã ſtatuti non valeat neque fidem faciat, locum habet etiam appoſito iuramento, Rui.d.conſ.261.col.vl.in fi. & vbi eſt tale inſtrumentum receptum: poteſt pars conualidare contenta in eodem per teſtes inſtrumentarios,vel per alios idem eſt vbi eſt ſtatutum improbans fidem inſtrumenti niſi adiecta certa ſolẽnitate:vt etiam iuramentum tunc non operetur, poteſt tamen probari per teſtes ꝗ fuit iuratum,& propterea iurans ad obſeruantiam iuramenti compelli poterit de quo conſtat per teſtes, vt per abb. in c.cum contingit.col.pen.de iureiur.Soc.conſ.97.lib.j.Rui. conſ.55.li.5.& ꝗ tale ſtatutum non liget forenſes contrahenti in loco.tenet abb. conſ.52.libr.2.& ꝗ poſſit contractus tunc probari per teſtes.Ang.in l.generaliter.C.de non nu.pec. & ꝗ inhabiliret actum forenſium facientium in territorio. not.ab. conſ.92.lib.2.Corn.conſ.64.lib.3. Put.

ſtatutum puniens,vel dãs executionem contra ſcribentem comprehendit quoq;ſubſcribentem,ſecundum communem per Burſ.conſ.39.nu.24.

ſtatutum de ſucceſſionibus loci vbi ſita ſunt bona,eſt attendendum, non autem ſtatutum originis, ſiue loquatur in perſonam,ſiue in rem,quando defunctus erat ciuis loci vbi ſunt ſita bona,ſecundum communem per Burſ.conſil.8.num.35. libro 1.

ſtatutum ſimpliciter deferens lucrum marito,non cenſetur derogare diſpoſitioni l.hac edictali C.de ſec.nup.vt plus non habeat,quàm vnus ex filiis primi matrimonij,ſecũdum communem per Burſ.conſ.12.nu.38.lib.1. vbi dicit ſecus ſi deferatur lucrum etiam exiſteñ filiis primi matrimonij,vel pars ſi liis,& pars marito, quia tunc maritus in ſtatuto conſequitur lucrum ſtatuti abſolutè cõtra diſpoſitionem d.l. hac edictali. iux.communem ibi d.conſ.nu.39.

ſtatutum prohibens alienationem in forenſes cum pæna: prohibet quoq; ſucceſſionem ab inteſtato,& legitimos hæredes excludit,ſecun.communem per Burſ.conſ.37.n.13.lib.1.

ſtatutum derogatorium iuris,ab ipſo iure interpretationẽ capit,iux.communem per Burſ.conſ.12.nu.53.lib.1.poſt cur. iu.conſ.7.nu.8.Apoſtil.ad Rom.conſ.399. verſ.non aſſumat. Rol.de dote.q.26.nu.12.

ſtatutum prohibens loqui non comprehendit ſcribeñ niſi eadem ratio vigeat,ſecundum communem per Burſ.conſ.94. nu.7.lib.1.

ſtatutum generaliter loquens, non comprehendit cauſam dotis,ſecundum magis communem per Burſ.conſ.32.nu.11. nu.27.lib.1.Idem ſi diſp.ſuper caſu aliter à iure communi priuilegiato.vt ibi.

ſtatutum non extenditur ad bona extra territorium exiſtentia,ſecund.magis cõmunem per Burſ.conſ.93.nu.21.libr.1.

ſtatutum excludens filias: includit eas quæ poſt conditum ſtatutum effecte ſunt ſtatus clericalis ſecundum Brun. de ſtatut.exclud.fæminas 6.artic.1.memb.col.2. Put.

ſtatutum excluſiuum fœminarum eſt ſimpliciter fauorabile,ſecundum magis communem per Burſ.conſ.93.nu.7.lib.j. licet ſecundum aliam rationem reſpectu maſculorum ſit fauorabile,reſpectu verò fœminarum odioſum.quam concluſionem declara vt latius per eum ibi.& vide quæ idem ſcribit cõſil.76.nu.28.eod.lib.vbi ꝗ ſtatutum fœminas excludens propter maſculos eſt fauorabile, iuxta magis communem ibi relatam.

Per ſtatutum poteſt tolli ius quæſitum ſi generaliter ita fiat, non ſi ſpecialiter.Bart.in l.toties.in fi.ff.de pollicitatio. & in l. pen.C.de fid.inſtru.& iur.haſtæ fiſc.lib.10.& in l.neque.C.de decurio. vbi doct.in apoſtil. & hoc poteſt fieri etiam ſpecialiter ſi in vtilitatem reipub.dummodo is contra quem ſtatuetur ſecum non contraxerit, vt ibi.& vide in l.vlt.C.de debit.ciuitat.ſtatuendo ꝗ quis pro vtilitate reipub.cogatur vendere. vt de etiam doct.in l.venditor.§.ſi conſtat.ff.com. prædior.Put.

ſtatuti pœna tollit legis vel iuris pœnã,licet corporalem,iuxta magis communem per Burſ.conſ.94.nu.4.lib.1.

ſtatutum excludens fœminas propter maſculos,non habet locum in hæreditate clerici,ex vna communi,licet contrariu dicat magis communem Burſ.conſ.93.n.16.&36.& vide conſil.76.nu.28.lib.1.

ſtatutum lucrum dotis marito,ſemper ſecundum ius commune intelligitur ne plus lucretur, quàm vnus ex filiis primi matrimonii habeat ſecundum communem per Burſa.conſil. 12.nu.10.lib.1.quam concluſionem dicit procedere etiamꝗ adeſſent illa verba,in totum lucretur,ex not.per eum ibi.

ſtatutum de reſtitutione dotis loquens,non comprehendit aſſecurationem dotis factam conſtante matrimonio ob viri inopiam,ſec.magis communem per Burſ.conſ.120.n.36.li.1.

ſtatutum vltimum non tollit primum, quando primum eſt ſpeciale,& vltimum generale Bart.in l. omnes populi.ff.de iuſti.& iur.Item quando vltimum non facit expreſſam mentionem de primo gl.in clem.dudum.circa fi.verb.pacta.extrà.de ſepult.Item quando ſtatutum vltimum derogat primo,intelligitur in ea parte tantum,in qua eſt contrarium: in aliis partibus remanet firmum,ſecundum Bald.in l.1.C.de latin. libert. tollend.&dixit Bald.in c.cum olim.de conſue.ꝗ in ſtatutis nõ attenditur prioritas aut poſterioritas quando ſunt contraria, ſed iudex debet ſemper attendere quid iuſtius aut æquius.& vide iaſ.in l.Gallus.§.quidam rectè.vbi Galiaul.in fi.d.§.ff.de liber.& poſth. Put.

Statutum loquens in dote data, an locum habeat in dote promiſſa,vide Alex.conſ.39.col.vlt.in fi.lib.6.conſ.122.lib.7. curt.ſe.conſ.78.col.pe.& ſeq.Ang. conſ.335.Et dic ꝗ ſtatutũ de dote lucrãda locum habet in dote ꝓmiſſa. Calc.conſ.31. Et an habeat locum in dote præſumpta, quæ videtur ſecundo

marito data,quæ fuerat data primo.Iaſ.conſ.50.libr.1.vbi dicit ꝗ non:& tamen tale ſtatutum dicitur fauorabile,ſec.Dec. conſ.351.& per conſequens extendendum.Quid de dote data in primo matrimonio, an intelligatur in ſecundo repetita. Bartol.in l.diuus.ff.de iur.dot. dicit ꝗ ſic. pro quo vide Ruin. conſ.56.152.lib.5.conſ.223.nu.7.conſ.53.libr.2. Patiſ.conſ. 34.lib.3.Aret.in §.fuerat.n.21.inſti.de act.Alex.conſ.144.lib. 5.Rom.conſ.314.Et an ſtatutum deferens lucrum marito,locum habeat, ſi extant filij ex primo viro. Socin.conſ.8.conſ. 70.lib.1. vbi ꝗ tale ſtatutum dicitur fauorabile: & ꝗ de iure mulier videtur eandem dotem dediſſe etiam vbi adeſt ſtatutum lucratiuum.Quid ſi non aſſignauit,nec expreſsè tradidit ſed paſſa eſt maritum poſſidere & fructus percipere, vide ibi, & an tale ſtatutum locum habeat ſi adſint filij ex alio matrimonio,Soc.iun.conſ.93.lib.j.& ꝗ valeat tale ſtatutum,etiam in præiudicium filiorum primi matrimonij, ſi defert etiam in totum marito lucrum,Grat.reſp.35.nu.16.lib.1.Bal.in l.nulla. & in l.cum citra. C.de iur.dot. tenet habere locum in dote præſumpta.Abb.conſ.46.libr.1.Rui.conſ.61.nu.10.libr.3.& quando ſtatutum loquitur de dote data,intelligitur de ꝓceſſa, & propterea adaptatur ad caſum quando maritus poſſidet bona immobilia vx. quæ iam dederat pro dote vel in cauſam dotis exegit,& inſolutum habuit vt ibi,&tale ſtatutum habet locum in dote promiſſa, Bar.conſ.128.ciuitatis Eugubij ſtatuto.Bal.l.fi.C.de dot.prom.licet Bart.in l.iubemus.§.fane.C. de ſac.ſan.eccl.renuerit contrarium, & tamen reprehenditur per Mod.ibi,vt etiam refert Calc.d.conſ.31.quid in dote promiſſa pro ſponſa nondum traducta?vide Corn.conſ.247.li.2. conſ.149.lib.1.conſ84.lib.3.conſ.127.lib.4. vbi an videatur dediſſe alia bona,prout diſputauit Bar.q.7. Grat.conſ.131.li. 2.& an in ſponſa per verba de præſenti,& an tale lucrum poſſit peti in præiudicium filiorum primi matrimonij.vide eundem Grat.conſ.35.libr.1. & an ſtatutum de dote data,locum habeat in dote promiſſa,vel in teſtamento relicta.vide Sylua. conſ.2.& an in ſponſa etiam non ad domum viri. Alex.conſ. 129.lib.7.& an præiudicet filiis primi matrimonij?Dec.conſ. 283.Sal.l.ſi conſtante.C.de don.ant.nup.vbi an in tali ſtatuto veniat dos promiſſa,qñ adeſt verbũ reſtituere, & ibi ꝑt ꝗ ſic. & ꝗd ſi ſtatuta ſint diuerſa in lucro in loco mariti & loco vxoris.vide Ang.in l.exigere.ff.de iudic. & an tale lucrum ſtatuti locum habeat ſi quis ducat minorem 12.an.Ang.l.nec vllam. §.omnib.ff.de pc.hær.Ruin.conſ.224.lib.1.vbi ꝗ tale ſtatutũ extendatur. adde quando locum habeat ſtatutum de lucro dotis,& vide Bart.l.nihil.ff.rer.amo.Fel.c.tertio loco.de præſump.Guid.pap.q.274.& 565.& Boer.q.22. Put.

ſtatutum loquens in dote data, an locum habeat in dote promiſſa tantum?& dic,vt per oſaſc.deciſ.21. vbi q.ad partes examinat,& tandem poſt nu.15.diſtinguit conciliando opin. doc. vt prima locum habeat quando ſtatutum ſimpliciter loqueretur de lucranda dote,& non vteretur verbis dotem datum,vel aliã qualitatẽ non adiiceret.2.verò opi.locũ hẽat,qñ in ſtatuto expreſsũ eſſet de dote data,vel addita eſſet alia qualitas.iuxta no.per laſ.in rub.n.23.& ſeq.ff.fol.ma.de quo vide quæ ſcribit Matheſ.ſing.73.vbi.doc.in apoſtil.artic.declarant.

ſterilitas vnius anni in locationib. prædiorum ruſticorum compenſanda venit cum vbertate præcedentis vel ſequentis anni,etiam mediati ſiue interpellati, iuxta veriorem & com. doc.opi.vt voluit Hoſt.in ſum.ſua,tit.de loca.§.quæ actiones. ver.ſitautem.& Im.c.propter.c.tit.quod verum eſſe,& cõiter teneri refert Bened.capr.reg.88.n.52.Modò annus ſterilitatis & annus vbertatis ſub vna ac eadẽ locatione ꝓtinẽatur, ſecus aũt ſub diuerſis locationib.ẽt de eadẽ re,ac inter eaſdem perſonas facẽtis,ſicut vult Bald.l.licet.C.loc.& imol.d.c.propter.

ſterilitas ſicuti penſionis remiſſionem, modo infrà dimidium eius quod percipi ſolet,accidat, colonis tribuit, qua de re ſ. ver.remiſſio. ita viciſſim vbertas magna vltra dimidium eius quod percipi conſueuit.locatori augmentum pentionis tribuit,prout voluit Io.An.c propter.de loc.iuxt.not.in l.j.C. de fund.reip.l.fi.C.de om.ag.deſer.lib.11.& gl. in l.ſi merces. §.vis maior.ff.loc.& ibi.Bart. quam cõmuniter reliquos doc. excepto Cin qui contrarium tenuit in l.legem.C.loc.ſequi refert Bened.capr.reg.88.nu.57.& ſeq.& bene. cùm contrario rum eadem ſit ratio & diſciplina,iuxta l.etſi contra. ff.de vul. & pup. vnde ſi impetu aquarum omnia molendina fluminis, vnico excepto deſtruantur, cuius occaſione conductor vltra dimidium eius quod conſueuerat lucratus ſit, fiet mercedis augmentum,pro rata,ſecun.imol.d.c.propter.

ſterilitas ad remittendam penſionem idonea tum demum exiſtimatur,cũ ſemine ipſo & expẽſis deductis,tãta fructuum penuria eſt,vt ſi conductor locatorem abſoluat,damnum vltra iuſtæ mercedis dimidium facturus ſit.id enim magis communeaffirmant Aret. conſ.52.nu.2. Soc.nep.conſ.68.nu.8. lib.2.Grat.conſ.161.nu.2.lib.5.& hanc eandem in rem videto quæ ſuperius obſeruo.ver.conductor. E.Suarez.

ſterilitas,exiguitas,vel damnum intolerabile,per quod concedatur mercedis atque penſionis remiſſio:ſtabitur opinioni vulgi,ſec.gl.l.ſi vno.in prin.ff.loc.& in l.licet.C.eo.ti.cui inheret Card.& Ant.c.propter ſterilitatem.de loca.aſſerens iſtam eſſe com.opi.& idem ibi fatetur Barb.nu.21. ſcribens ſententiam Batt.contrariam,in l.ſi merces.§.vis maior.ff.de loc.n.4. communiter ab omnibus reprobari, licet ipſe concludat, vt hoc iudicis arbitrio relinquendum,ſeu definiendum ſit,& cũ eo caſu euenienteſemper in conſulendo, iudicandoque tanꝗ tutè,atque rectè agens concurrerem.F.Vitius lib.2.opi.276.

ſtillicidij recipiendi ſeruitus non impedit ædificare, ſi nihil ei,cui illa debetur,ea in re incommodarit. cõtune inquiunt Soc.conſ.141.lib.1.Cepol.de ſeruit.ſtillicidij.q.7.nu.7.Franc. Viuius lib.2.opi.11. E.Suarez.

ſtipulans ſine cauſa, ſi ſciat ſe non debere donare videtur,ſi tamen dubitetur,ſi ſciuerit, vel ne non valet ſtipulatio, Curt. iu.conſ.131.nu.4.com.dicit. Villal.

ſtipulatio patris emphyteuſim pro ſe & filiis recipientis ſimultaneè & illico, poſtquam adiecta eſt,vel ex poſt facto, & ordine ſucceſſiuo an committatur,& effectum producat quẽ ritur.in qua q.Bal.in l.quod dicitur.ff.de verbo.oblig. non ſtatim,ſed ordine ſucceſſiuo committi & effectum ſortiri,ita vt inquam pater ipſe primò,& deinde filij ad ipſam admittantur emphyteuſim,voluit,circa quam q.quia nõ multum expedit aliter non inſiſtam,ſed aliam ſaris vtilem,&à Doctoribus magno tractatam conflictu & opinionũ varietate ſubnectã.F.T.

ſtipulatio interpoſita in quacunque materia, ſemper intelligitur, ſecundum materiam illius actus, iaſ.in l.cùm mota,n. 20.C.de tranſact.com.dicit. Villal.

ſtipulatio alteri facta firmatur iuramento, Alc.in d.ca. cum contingat,nu.221.com.dicit. idem.

ſtipulatio propriè contractus nec dici,nec duci poteſt,vt frequentius dogma pronunciant multa in contrarium acutè adducentes Io.Crot.lect.2.n. 11.Galeaul.n.125.Hier.Verrius ad fi.Io.Coraſ.n.11.poſt alios in rub.ff.de ver.obl.Ronchegal.& apprimè doctus & cum primis eruditus.in l.eandem n.28.cũ ſeq.ff.de duob.reis.quibus aſſentior.valebit autem ſtipulatio, qua quis rogatus intra vnius diei ſpacium reſpondit,ſi neutes ſtipulantium interim ad extraneos actus diuertit, vt frequenter placitum atteſtatur,& accutè defendit Lanfr.Gypſius Lugienſis,egregiæ eruditionis vir, in antiparadoxeon libello c. 3. cuius certè hoĩs memoriam tum plurima inſigniter commendant,tum longè maxime Io.Zanellus eius nepos, atque ingentis ſpei iuuenis,ob præclarũ ingeniũ elegantiſſimo iudicio coniunctũ,ob rarã eruditionẽ ac doctrinã,&cãdidiſſimos ac ſanctiſſimos vitæ mores ꝓſeruat,auget,& amplificat. E.S.

ſtipulatione qui ſe ſine cauſa obligat prudens ſciens nihil alioquin debere,videtur donare, atque idcirco ſtipulatio firma rataque eſt. Quod ſi ambigatur num ille ſcierit ſe non teneri,necne, ſtipulationi vires nullæ aderũt. commune inquit Cur.iu.conſ.131.n.4.Siquidem neceſſarium eſt, vt qui ex huiuſmodi ſtipulatione agit ex certa ſcientia promiſſum eſſe luculenter probet. quemadmodum communem doct.eſſe ſententiam antè Curt.affirmauit etiam Alex.conſ.13.ex his lib.j. quem laudat Franc.Turz. opin.145. Traxit autem originem hæc frequens interpretum ſententia ex l.C. doctrina in l.2. §. circa. ff.de doli exce.ex qua falsò,atque adeo inſulsè collectũ ab omnib.eſt,promiſſionem, ſeu ſtipulationem, quæ abſque cauſa ineatur,nullius ponderis ac momenti fore,oppoſita doli exceptione:vt conſtat illic ex Accur.atque ex Alb.ſe ita obſeruari in iudiciis vidiſſe atteſtanti in l. generaliter. C.de non nu.pec.Alex.conſ.12.lib.1.& conſ.152.n.2.lib.2. & conſ.19. lib.4.& l.à Titio.ff.de ver.obl.Iaſ.in l.iuriſgentium §.ſed cum nulla.n.3.& n.23.ff.de pact. & in l.lecta.n.25.ad fi.ff.ſi cer.per. Fel.c.ſi caut.de fid.inſtr.Hip.in rub.n.318.ff.de fideiuſ.Lodor. qui aliorum errorem ſibi inauſpicatò adſcribit in tit. de pact. c.59.de qual.contrac n.3.cum ſeq.Fran.Conn.lib.5.c.6. Ant. Gouean.lib.1.variarum.c.35.Fran.Hotom.in prin. inſtitu.de ver.ob.Io.cephal.conſ.108.nu.1. quorum de errore iam late primo obſeruationum libr.egimus. E.Suarez.

ſtipulatio mutat naturam actus ſuper quo interponitur,ſecun.com per Burſ.conſ.53.n.40.lib.1.

Stipulatio pro ſe & filiis dummodo non emancipatis, intelligitur iuxta ordinem ſucceſſiuum, ſecun.com per Burſat. conſ.67.nu.5.lib.1.

Studere & conſulere licet diebus feſtiuis.dummõ ceſſet lucri ſp

Universidad de Deusto
Biblioteca

cri spes,& summo do quis vacet diuinis officiis,eundo ad ecclesiam,vt est communis opi.de qua Corset.in repertor.Abb. in ver.studere.n.3.Nisi necessitate suadente,quia doc.possunt consulere pro expediendis forensibus,vt ibi per Corset. Studere etiam diebus festiuis possunt scholares, quia res non paritur dilationem, & hominum labilis est memoria, vt probat ibi Corsetus. Bonacoss.

PRO.Stultis non solet succurri, sed errantibus.l.regula.§.si quis ius.de iur.& fact.ignor. Bellon.

Stuprator si dicat puellam non fuisse virginem,ipsa verò dicat se fuisse tunc virginem,in dubio præsumptio est pro virgine,donec stuprator probet contrarium.com.dicit Abb.in c.1. nu.5.de adult.quem refert Bermond.in tract. de concub.n.9. Clar.d.lib.5.§.stuprum.ver.sed ponè. P.Fich.

stuprum Vasallus cõmittens cum vxore Domini post eius mortem,feudo priuandus est,secus si ad secunda vota transiisset.com.in §.feudum q.40. P.Fich.ex Claro.

stuprum non probatur per testes domesticos, sed illi testes faciunt tãtummodò indicium com.dic. Alc.de præsump.reg. 1.præsump.39.n.4.vt illum refert Pract.Conradi, n.8.Clar.d. lib.5.§.stuprum.ver.1. P.Fichard.

stupri pœna.vide suprà in verb.Pœna stupri.

stupri pœna in clericum depositio est, vt commune aiunt Grillan.de diuers.crimin.lib.3.q.7.n.2.Bermond.de concubi. nu.18.in alios sacris nõ initiatos non alia nũc de consuetudine infligitur,quam vt stupratores,vel matrimonium cum illis contrahant, quibus vitium intulerunt, vel dignam eis dotem elargiantur.cõe effantur Anto.Gom.meus olim iuris doctor, in l.80.tauri.n.7.Iul.clar.in prac.§.stuprum.ver.sed quæro. At stupri cum vidua patrati nulla hodie pœna prorsus est.cõmune aiunt idem Gomez.d.l. Tauri,n.14.atque idẽ Clar.d.§.ver. cæterum.Si quæ autem se virginem fuisse asseret, eũ ludibrio habita est, fidem merebitur, ni contrarium probetur, cõmune fantur Ab.in c.1.n.5.de adult.Berm.de concub.n.9.Foll.in pract.n.13.Quin porro stupri crimẽ transactione aboleri possit,nihil impedit,vt frequenter placitum censent Io.coras.lib. 2.Miscellan. c.1.n.5. Ant.de Padella in l.transigere. n.82.C.de transact. E.Suarez.

stuprum domesticis testibus probari nõ poterit quãuis illi nõ leue indicium facturi ad eius probationẽ sint. cõe ponunt pract.Conrad.nu.8.Iulius clar.in pract.§.stuprum.ver.quæro. Probabitur tamẽ præsumptionib. vt pœna pecuniaria infligi possit,vt cõe pono ex Ang.& Aug.ad illum de malef.ver.che hai adulterato,n.45.Foller.in pract.n.13.Alex.cons.115.in fi. lib.3.Cepol.cons.6.Rom.cons.451.Mathesil. & eius additio. latissimè in sing. & 20.118.Boer.dec.164.criminaliter autem puniri sic conuictus haud poterit.cõmune affirmo ex iusdem & ex Crauet.cons.205.nu.19. idem.

stuprator virginis tenetur ad duo:aut virginem in vxorem ducere, aut ad interesse & damnũ pro dote.tex.in c.1.de adul. quod quidem damnũ seu interesse partis iuramẽto probatur, cuius rei practicam docet Cassan.cons.40.in quo dũ quæstio est an teneatur stuprator alere spurium,dicit cõem opi.esse q̃ sic.quam intellige vt per eum.& ibi an & quomodo puniatur. cui adde quæ scribunt Iodoc.pract.crim.tit.de stupro.Sylvest. in summa verb.luxuria.nu.5.Neuiz.an.in sylua nuptial.libr.3. pag.219.n.22.& 24.ias.in §.omnes autem.col.fi. Instit. de act. Piot.de in litem iurand.§,33.Osasc.decis.107.post Paris.cons. 160.lib.4.

stuprum non probatur per testes domesticos, sed illi testes faciunt tantummodo indicium,vt est communis opi. Clar.in §.stuprum.ver.primo,stupri pœna.vide supra in ver.pœna stupri.Soarez ver.stuprum,nu.210.Probabitur tamen præsumptionibus,vt pœna pecuniaria imponatur,vt est communis opi.ibi n.211.Licet criminaliter talib.præsumptionibus puniri nequeat,vt est com.opi.ibi.nu.212. Bonacoss.

stuprator si dicat puellam non fuisse virginem, ipsa autem dicat contra. In dubio præsumitur, quod fuerit virgo, donec contrarium probetur.cõis est opi. Clar.in §.stuprum. ver.sed pone. idem.

stuprator Clericus deponitur, vt est communis opin. Clar. in §.stuprum. versi. sed quæro. Laicus verò tenetur dotare & puellam in vxorem accipere, si ea & pater sint contenti, si verò non sunt contenti,debet tantũ dotare, vel si ipse nolit eam in vxorem habere.eam,dotare tenetur. quia aut ducat,aut dotet.Quod procedit in terris ecclesiæ tãtum, vt est communis opi.Clar.ibi qui eum refellit.Et prædicta procedunt, si puella, quę fuit stuprata,sit honestæ vitæ,vt est communis opinio.de qua Clar.ibi.Et de iure ciuili stuprator nõ punitur pœna mortis, nisi violenter eam stupratur, vt est communis opin. Clar. ibi ver.sed pone.vide Alex.in cons.229.per totum in 6.vol.Et desponsans duas virgines non punitur capite.Alex.cons.163. in vlt.volu.Si non interuenit aliqua violentia,interpellando, vel conducendo eam mulierem,vel comminando,vt ibi vide Abb.in c.cum haberet. in 2.not.de eo, qui duxit in matrimonium.Ang.in malefic.fol.101.in fine ver.&aduerte.vide Soarez.ver.stupri num.205. & seq. & potest transigi super crimine stupri,vt est communis opinio.Soarez ibi nu.209. idem.

stuprũ cum vidua est impunè,nec ipsa amittit totem.etiam si infra annum stuprum committat, vt est communis opinio. Clar. in §.stuprum ver. sed nunquid vidua. Chircouius communium opi.centuria. 5.conclu.99.& infra in ver.vidua.vide omnino per Chachera.decis. Pedemon.77.per totũ. Et vidua nubens intra annum non patitur pænas,de quibus in legibus, quæ sunt sublatæ,exceptæ in viduis intra annum luctus luxuriosè stuprum committentes. Et amittit relictum ei per virũ. Itidem & stuprator amitit relictum ab eius viro, vt est cõmunis opin.Clar.ibi ver.& generaliter. Et vidua, quæ inhonestè viuit,priuatur priuilegiis viduarũ, & amittit domicilium mariti,vt est com.opi.Clar.ibi ver.pariter. Bonacoss.

stuprans virginem nondum viri potentem,punitur morte. Si vi fuit conatus. Sed si non perfecit, punitur extra ordinem. vt est communis opin.Clar.in §.stuprum ver. fuit aliquando. idem.

stuprum committens cum virgine, quam seduxit, punitur. Et hoc crimen stupri est mixtum, cum pœna etiam laicis imponatur.per ius cano.secundum omnes in c.cum sit generale. de foro competent.Ruin.consil.189.num.8.& seq.in 2.volu. idem.

stylus fori in quo cause agitantur: non autem Curiæ Delegantis, in concernen. processum seruandus est, teste Egid. decis.78.super appellatione, & decis.82.seruanda est enim fori consuetudo,l.3.in fin.ff.de testib.spec.tit.de sent.§.qualiter. colum.1.Deci.cons.402.& 655.Hypolyt.singul.118. Afflict. decis.79.nu.4.Cur.trac.consuet.num.759. & est communis, per doc.in cap.quod clericis.de foro comp. feli.in ca.causam loci.de rescrip.Bertr.cons.377.nu.7.lib.1.cons.124. nu.4.lib. 2.214.nu.7.lib.3.& vsque adeo hoc verum est,vt si sententia contra stylum proferatur,sit nulla. teste iaso.in authen.iubemus.C.de iudi.Guid.pap.q.292. illud autem quod dicitur de curiarum stylo, intellige, de antiquo, vsuq̃ recepto & approbato,non autem de vario,per ea quæ scribit feli.in cap.rodulphus.§.cæterum.col.2.de rescrip.curt.in l.more. ff.de iur. omn.iud.Neuiz.syl.nup.lib.3. nu.32. Quibus adde Osasc.decis. 22.nu.6.nu.7.15. Quid de stylo Romanæ curiæ, an possit in aliis causis allegari: in quibus non exret talis stylus? dic, vt per eum d.decis. nu.18. & per tot. accedit, quòd pro stylo & consuetudine in dubio præsumitur, vt sit legitima, iuxta nor. per eundem osasc. decis.66. nu.8. Qui stylus pro lege seruari debet,etiam si in contrarium esset iuris dispositio.l.si quando. in fi.C.de iniur.§.fi.instit.de satisd.Guid.pap.cons.123. & qui stylus vim legis obtinet,ac pro forma habetur, vt per Rolan. cons.70.nu.13.& nu.15.lib.1. vbi pulchrè materiam tractat, Neuiz.cons.77.nu.22.Nat.cons.318.Afflict.decis.78.circa fi. capel.Tolos.q.115.Alexand.cons.240.nu.2. lib.6. Qua in re illud notandum est, quòd consuetudo seu stylus solo longi temporis cursu non inducitur, sed oportet semel saltem pro stylo fuisse iudicatum,ex gl.in §.ex non scripto.institu.de iur. nat.gen.& ciuil.Guid.pap.cons.24.nu.10.q.121.& 292.

PRO.sub dubio forte respondent sæpe periti.gl.in l.si duo. ff.de recept.arbit. Bellon.

PRO.sub simplicibus mistum continetur.l.2.vbi glos.ff.de verb.obl. idem.

subditus vt quis dicatur, necesse est vt ibi domicilium habeat,secundum communem per Bursat. consil. 16. numer.1. libr.1.

subditi si accesserint per longissimum tempus ad coquendum panem ad furnum alterius, cùm hoc fiat per modum facultatis,non potest induci præscriptio,vel iuris acquisitio. de qua quæstione faciunt passim doct.mentionem.Guid.pap.q. 298.Rip.in c.cum eccles.suttrina.nu.45.ext.de caus.possess.& propr.& in l.quò minus.nu.132.ver.quartò quæritur an subditi.ff.de fluminib. vbi ipse plurimas authoritates doc. adducit.Hanc quoque com.sententiam esse meminit Rol.à Valle, cons.53.nu.23.tom.2.cons.de ea quoque antea dictum est in ver.molendinum. kirchouius.

subinfeudare alium de feudo potest vasallus, etiam sine consensu domini.com.in §.F.q.32.in prin. etiamsi sit feudum ecclesiasticum.com.in d.q.32.ver.& hæc.non tamen feudum decimarum com quæst.ead.ver.sed quid si sit. Vt autem,eiusmodi in

modi infeudatio subsistat,tria requiruntur,Primum vt Vasallus hoc agat bona fide. Secũdò vt subinfeudatus sit eiusdem conditionis & qualitatis cuius est ipse vasallus.Tertiò vt subinfeudatio fiat eisdem pactis & conuentionibus quibus Vasallus prior feudum tenebat.com.d.q.32.vers.Scias tamen. Nota tamen si talis infeudatio esset facta in præiudicium Domini tantum, tunc feudũ debet remanere penes istum secundũ Vasallum etiam post finitam lineam primi. At si esset facta in præiudicium agnatorum qui succedere debebant vigore primæ inuestituræ, tunc subinfeudatio illa resoluitur statim post mortem subinfeudantis venirq̃ue proximior agnatus ad feudum com.in d.q.32.ver.Sed circa. P.Fichard.

subinfeudatus si alienare velit feudum debet id facere cum cõsensu supremi domini,nõ eius qui eum subinfeudauit:nam is non habet nisi reliquias quasdam vtilis dominij.commun. §.F.q.32.ver.vltim. idem.

PR.sublato principali,tollitur & accessoriũ.l.eos.C.de vsur.

OB.contrà de l.intelligere.C.de luit.pign.

SO.Hic de accessorio,quod non potest esse sine suo principali,vt in vsuris bonæfidei,vbi de accessorio,quod esse potest sine suo principali. vt ibi hypothecaria per se stat, sine personali vel sublata personali actione.vt ibi Bal. Bellon.

Subreptitiæ literæ contentiosæ vel ad lites datæ conferunt iurisdictionem,licet exceptione elidi possint,prout voluit gl. in c.ad audientiam,in fi.de rescriptis,& ita communiter tenetur,sicuti notatur in c.ceterum,& in c.cum dicta. eod.ti.quod tamen fallit si ab excommunicato extra excommunicationis vel appellationis articulum fuissent impetratæ.c.primo,de rescript. lib. 6. Aut si literæ essent quoque obreptitiæ, vt voluit Innocentius in c.cum dilecti.eo. tit. & ibid.Io. And.& D.Ant. Literæ enim obreptitiæ,id est furtiuæ,effugiunt secundum ipsos plenam ac deliberatam conscientiam Papæ vel Principis. Aut si literæ à non habente potestatem datæ essent, c. sua.de offi.vicarij. Aut si essent prorsus falsæ. Innocent. in c.super literis.de rescrip.dolosa enim subreptio vitiat in totum literas, aut si cessante subreptione Papa vel princeps nullo modo consensisset literas quia in totum vitiantur.vt d.c.super literis.idẽ obtinet in literis beneficialibus si contentiosæ sint ad beneficia cõsequenda, prout voluit Compost.quem sequitur Ioan. And.d.c.ad audientiam.& no.in c.postulasti.eo.tit.de rescrip. vt refert Bened.capr.reg.43.nu.2.14.& 22.

Subreptitiæ literæ ad gratiam & beneficia non contentiosæ,ipso iure non valent,vt patet ex d.c.ad audientiam,& ibid. gl.in c.ad aures.c.cõstitutus,& ibid.Inn.de rescript.Compost. in c.super literis.eo.tit.argumento.clemen.primæ de preben. & ita communiter teneri vtrobique dicit Ben.capr.d.reg.43. num.11.& 12.

subreptio regulariter nõ inducitur ex taciturnitate concernente tantùm merita causæ,nec potest contra rescriptum ob talem taciturnitatem de subreptione opponi,puta si taceatur exceptio peremptoria, nisi obiiciens offerat se in continenti eam probaturum. iuxt.communem,similiter not.in c.primo. de rescript.lib.6.& Imol.in c.super literis.eo.tit.vt refert Ben. capr.reg.44.nu.9.vide infrà Taciturnitas.

Subpretio in vno ex alternatiuè narratis, vitiat totum rescriptum,secundum Vincent.quem sequitur Io.And.in c.constitutus, de rescrip. accedit quod in c.fedes, & in c.inter cæteras.eod.tit.de rescrip.& c.si eo nomine.eo.tit.lib.6.& ita communiter teneri refert Ben.capr.reg. 50.nu.1.

subreptio in non alternatiuè narratis,aut respicit vtrumq; & tũc neutrum potest adimplere, aut concernit alterum tantùm,& tunc aut illud est connexum alteri,& vtrumque vitiatur,quia tõc connexitatis subreptitium in parte censetur subreptitium in totum,& totum propter subreptionem vitiatur, vt vult gl.in c.constitutus,de rescriptis, quam cõmuniter approbatam affirmat.Bened.capr.reg. 50.nu.3.

Subreptio in literis ad lites impetratis non vitiat eas ipso iure,sed ope excep.vt tenent Goffr.Inn.Philip.Petr.& Abb.in c.cæterum, de rescrip.adeò quòd si non opponatur exceptio subreptionis, valebit processus vigore talium literarum agitatus.cùm detur per eas iurisdictio,cũ quibus residet Io.And. Imo.& D.Nicol. secundum Imol.est communis opinio, quæ optimè probatur in c.si autem.& c.plerumque. eod.ti.de rescrip. vbi patet,quod valeret post annum, ergò à principio nõ sunt nec dici possunt nullę,cùm aliàs non conualescerent iux. c.non firmatur,de reg.iur.libr.sexto,iuxta c.vt debitus,de appellationib.Vnde si procedatur reiecta tali exceptiõe, valebit processus,secundum Imo.ibid.communiter sequuntur doct. cùm reiectio exceptionis dilatoriæ nõ reddat processum nullum si non appelletur.iuxt.c.ex parte secundum & c.cum dilecti,de appellatio.quod,secundum Lignanum in d.c.cæterum procedit quando primus impetrans excipit coram secũdis iudicibus:& postea coram eis procedat. Aliàs si excipiat & petat vt arbitri secundum tenorem.c.pastoralis.de rescrip. eligantur, nec amplius compareat non tenebit processus agitatus per secundos iudices, cum nec primi nec secundi habeant potestatem procedendi per se, & licet multi contra hanc opin. clament.Imol.tamen D.Nicol.& communiter Modern.eam sequuntur:quorum dictũ procedit,quando ageretur de subreptione vnius rescripti, quo casu non sufficit excipere. sed oportet quoque appellare. secus si ageretur de præualiditate plurium rescriptorum, tunc enim sufficiet quod primo impetrans compareat coram secundis iudicibus vt excipiat de primo rescripto & petat arbitros eligi secundum formam d. c. pastoralis. quo casu nec primi nec secundi iudices habent potestatem procedendi de per se, vnde non possunt exceptionem reiicere,licet tutius sit quod excipiens protestetur quod non intendit comparere coram eis, sed procedere secundum formam.d.ca.pastoralis. qua de re vide Bened.capr.regul.42. & 43.

subreptio licet regulariter in rescriptis ad lites non ipso iure, sed ope exceptionis tantum vitiet rescriptum, id tamen fallit vbi concurreret obreptio, aut accessorie essent literæ subreptitiæ ad gratiam aut haberent originem à causa per se fundante nullitatem, quod postremo D.Ant.& Im. tenent in c.1.de rescr.lib.6.& communiter teneri dicit Bened.capr.reg. 41.n.1.7.9.& 16.vide §.rescriptũ,quia tunc ipso iure vitiarẽt.

PR.subrogatum debet sapere naturam eius,in cuius locum est subrogatum.l.si eum. §.qui iniuriarum. ff.si quis cau.in l. parabolani.C.de episc.& cle.in §.fuerat.insti.de act. vnde male faciunt,qui legunt per alium non eiusdem qualitatis.gl.l.1. C.de manc.& col.lib.11. Bellonus.

PRO. subscribens se vt testis,non obligatur.l.mutuæ.C.si cert.peta. idem.

subscriptio facta per aliquem notarium, vel alium quempiam,si generalis illa fuerit,& non specialis. voluit Bart.in eo casu requiri specialem subscriptionem Bart.in l.diuus. §.item senatus.n.3.ff.ad l.Corn.de fals.sed alij contrariam sententiam sequuntur Bald.in auth.si quis in aliquo. nu.10. vers.vltertius ponamus.C.de eden.Petr.de Anch.cons.242. Eamque communem doc.opi.esse inquiunt Alex.de Im.cons.147.n.6.ver. & secundùm magis communes opiniones.lib.2.cons.Philip. Deci.c.quoniam contra.nu.48.ver.circa primum.ext.de probat.& cons.447.num.12.in 4.par.cons.Rol.à Valle,cons.44. nu.38.tom.1. kircho.

subscribere querelæ, vel libello actor debet, quæ subscriptio facit, q̃ si succumbit pœna talionis punitur, vt est com. opi.Cla.q.12.vers.dixi. & est de prosequenda accusatione vsque ad finem,alias simili pœna plecti vellet vt est com.opi.ibi vers.forma.sed hodie non obseruatur ista subscriptio, & pœna talionis,vt est com.opin.cæterum præterquam in crimine falsi.vt est com.opi.ibi.& maritus accusans mulierem de adulterio,etiam tenetur se subscribere,vt est com.opi.Cla. ibi ver. sed retenta.itidem, & mulier in casibus à iure ciuili permissis de iure ciuili,secus de iure canonico. vt est commu.opin. ibi. Bonacoss.

subscriptio idem operatur quod scriptura propria, iuxta magis communem per Bursat.cons.39.nu.24.lib.1.

subscriptio satis superque est vt scriptura ipsius subscribentis manu conscripta tota censeatur, etiam quo ad omnes statutorum dispositiones, quamuis alterius manu exarata fuerit.commune ait Deci.in auth.si quis in aliquo.num.17.C.de eden.magis commune profitetur Eman.à Costa.in l.si ex caudatione.ver.rua.C.de non nu.pecu. E.Suarez.

PRO. substitutio, quæ nondum competit, extra bona nostra est.l.substitutio.ff.de acq.rer.do. Bellon.

Substitutio pupillaris facta vni ex filiis in testamento inter liberos sustinetur si substituatur vnus ex filiis,sed si extraneus substitueretur non sustinetur.com.in §.T.q.10.ver.hinc infertur. P.Fich.ex Cla.

testamentum ita potest incipere & sumere vires à vulgari substitutione,sicut ab expressa.Est com.opi.sec.Alex. cons.1. incip.perspectis.vol.1. M.Charian.

Conditio adiecta substitutioni per verba naturalitatem importantia,non potest ciuiliter adimpleri,sed naturaliter.Fallit fauore religionis.nam si institutus habeat substitutũ sub conditione,si sine filiis,vel liberis legitimis & naturalib. decedat, si ingrediatur monasterium excluditur substitutus, quia monasterium habetur loco filij,licet fictè & ciuiliter.est com. opi. sec.Ale.cons.121.visothemate.ver.in hanc partem.vol.2.i.t.

Tunc dic

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tunc dicitur superesse persona, quæ ex præsumpta mente defuncti excludit substitutum, quando superest aliquis, qui sit prior in gradu quam substitutus, & de descendentibus testatoris, aliàs si sit in pari gradu cum substituto, vel de transuersalibus, non excludit. Est com. opi. Bart. & doct. in l. hæredes. §. cũ ita. ff. ad Trebel. sec. Alex. ibid. & Soc. in cons. 94. pro clariori. ver. sed ad hanc rationem vsq; in fi. column. vol. 4. licet Imol. tenuerit quòd etiam transuersalis dicatur esse de personis excludentibus substitutum. in d. §. cum ita. idem.

Institutio vel substitutio facta ab extraneo de aliquo, & eius filiis ac nepotibus qui non erant de necessitate instituendi, intelligitur facta de omnibus simul & semel, non autem ordine successiuo. Est com. & verior opi. secund. Alex. in cons. 3. visis in fi. vol. 4.

Fallit prædicta conclusio si institutio, vel substitutio esset facta per nomen collectiuum, velut liberos, quia tunc intelligitur ordine successiuo, sec. Dec. in cons. 1. 2. vol. quod est cons. 205. incip. in causa istorum, ver. secun. ratione, &c. idem.

substit. breuiloqua simpliciter facta, absque compendiosa, non continet fideicommissariam, sed directam tantum. veluti si testator solùm dicat, Vos inuicem substituo. Est com. opin. sec. ias. in cons. 134. in præsenti. vers. rota ergo. vol. 1. idem.

Substit. vel instit. facta per verbum Lego, ad directam trahi non potest. est mag. comm. opi. sec. Alex. consi. 9. visis. volu. 1. idem.

Iustransmissionis substitutionem excludit, est com. opin. sec. Soc. in cons. 296. in præsenti vol. 2. idem.

Per dationem vulgaris substituti tollitur existentia suitatis. est mag. com. opi. sec. ias. in l. si filius hæres. ver. in pract. de lib. & post. idem.

Substit. vulgaris tollit existentiam suitatis. est com. opi. in l. si filius hæres. de lib. & post. sec. Alex. cons. 4. videtur inspectis, ver. & licet dicta. vol. 2. idem.

Fallit hæc cõis opin. tribus modis. Primò, quando vulgaris est iuncta cum fideicommissaria, sec. Bald. in l. non iustam. C. ad Trebel. & Alex. in d. cons. 4. vbi suprà.

Fallit secundò, q̃ substitutio vulgaris fuit expressè relata ad casum impotentiæ duntaxat. & non ad casum voluntatis, de proprio significatu verborum. quia tũc nõ tollit suitatem. Alex. ibidem. ver. & quod non fuerit.

Fallit tertiò, in tacita vulgari, cõtenta in expressa pupillari: quia per talem omninò tacitam non tollitur suitas. Ita concluduunt doct. com in d. l. si filius hæres. idem.

substitutio facta filio, hoc modo: filio meo talem substituo. continet vulgarem tantum, & non fideicõmissariam. est com. opi. cum Bart. sec. doct in cons. 1. circa fi. vol. 2. idem.

Testamentum à tacita vulgari incipere potest, quemadmodum ab expressa. est mag com. sec. Alex. cons. 1. idem.

Rupto testamento per præteritionem, conseruatur pupillaris substitutio. per authen. ex causa. C. de lib. præter. est com. opi. sec. Rom. cons. 516. in casu propositæ, in fi. consilij.

acquisitum ex pupillari substitutione, venit in restitutionẽ fideicommissi, etiam conditionalis. pupillari substituto iniuncti per verba vniuersalia. est com. opi. sec. Alex. in l. ita tamen. §. qui suspectam. vers. in hoc dubio articulo. ad Trebellia.

Tacita pupillaris nõ excludit matrem, imo expressa saltem verbis generalibus. est com. opi. sec. Dec. in cons. 211. subtilis est casus. in prin. vol. 2. M. Chærian.

Breuiloqua substit. per se facta sine cõpendiosa, siue fiat verbis directis siue cõmunibus personis, paribus. vel imparibus, valet tantum iure directo. & ad fideicommissartam non porrigitur. est vera & com. opi. sec. ias. 134. in causa quæ vertitur. vol. 1. idem.

Substitutio cõpendiosa facta à pagano per verba communia filio impuberi. intra tẽpora pubertatis, valet iure directo indistinctè. & mater per eam excluditur. est com. opi. sec. ias. in l precibus. & Lanfran. in l. centurio. ver. substitutio compendiosa. ff. de vulga. pulchrè Corne. in cons. 187. tria & vulgata. vol. 1. per c. si pater. de testa. in 6. Tamen Deci. in d. l. precibus. ver. moderni, hic. tenet oppositum, dicens q̃ nõ facilè colligi potest, vtra opi. sit mag. cõmunis. Sed eius iudicio distinguendum est, ne mater omninò excludatur, sed saltẽ habeat suam legitimam in bonis filij. quia iniquum foret illam priuari. cui distinctioni pro dubio cùm sapiat æquitatem, inhærẽdum videtur tam in consulendo, quam iudicando. licet L. Galiaul. in dicta l. centurio videatur amplecti & approbare opin. Bart. q̃ mater non excludatur, respondendo ad d. c. si pater. in versic. quarta est conclusio.

Substitu. compend. continet in se vulgarẽ. Vel sic, compendiosa substi. vulgarem expressam continet. est communis sec. Alex. in cons. 1. perspectis. in prin. vol. 1. idem.

Substitutio compendiosa impuberi filio facta verbo cõi veluti si testator dicat, Lucium filium meum hæredem instituo, & ei quandocunq; sine filiis decesserit, Sempronium substituo, intra tempora pupillaris ætatis directa est, post autem pubertatem decedente filio conuertitur in obliquam, secundum gl. in §. qua ratione, Institu. de pupil. substitutio. & opinio hæc cõmuniter approbatur, vt asserit ias. cons. 129. factum sic se habet. lib. 1. contra gl. in l. precibus. C. de impub. & aliis substi. & Old. cons. 99 factum tale, & Bald. cons. 392. super primo, & cons. 399 præmittendum lib. 4. Amplia istam communem procedere etiam si mater esset in medio, quia substitutio compendiosa facta per verba communia omni tempore pupillarẽ quoque continet non tacitam, sed expressam verbis generalibus. d. l. precibus, & potentior est fauor pupilli ne absque testamento decedat, quàm matris, vt filio ab intestato succedat. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. testa. & in c. si pater, de testa. lib. 6. & hoc tenet, & firmat post alios per eum ibi congestos Tiraq. in tract. de legib. connubialibus, in gl. 5. nu. 60. Arnol. Ferronus in gl. ad consuetudines Burdegalenses in 2. parte in §. 11. Iac. de S. Geor. in l. fin. nu. 37. C. de edict. Diui Adria. tol. licet contrarium, & male teneat corasius in d. l. precibus. nu. 19. & de ea dubitat etiam Dec. cons. 128. Sed prima opinio videtur verissima, & com. vt per Alex. in l. centurio. ff. de vulga. & pupilla. & cons. 12. vol 3. ideo ne te decipiat Dec. suis suasionibus, noli discedere in actu practico à d. communi. F. Viuius.

Substitutio pupillaris facta de duobus filiis, si decesserint in pupillari ætate, vno præmorienti impubere, nõ haber locũ nisi ambo decesserint, etiam si nõ sit posita dictio, vterque, ias. in l. cùm quidam, nu. 6. de impu. & aliis substi. C. comm. dicit. Villal.

Substitutio pupillaris reciproca facta inter duos filios per patrem emancipato vno & substitutione sublata, tollitur & reliqua, iaso. in l. testamenta. C. de testament. n. 21. cõem dicit. licet ipse veriorem contrariam affirmet, & teneat. idem.

Substitutio pupillaris non conualescit, impubere arrogato decedente ante arrogatorem, ias. in l. arrogator, nu. 1. & 38. ff. de adopti. com. dicit. idem.

Substitutio pupillaris potest per patrem fieri vsque ad pubertatem, filio instituto hærede etiam in legitima. substituere vniuersaliter per fideicõmissum non potest licet possit in substitutione pupillari iniungere vniuersaliter fideicommissum non solùm in legitima. sed etiam in aliis bonis ipsius filij, ias. in l. ex tribus. C. de inoffi. testa. nu. 2. com. dicit. idem.

Substitutio impuberi facta per verbum commune, vt si dicat: Lucium filium meum instituo, & ei, quandocunque sine filiis decesserit Sempronium substituo, intra tempora pubertatis moriente filio directa est, & post pubertatem cõuertitur in obliquam, ias. in cons. 129. vol. 1. & matrem excludit à legitima, Alex. in l. centurio. ff. de vulg. & in cons. 12. vol. 4. cõem dicunt, Dec. tamen. cons. 128. dubitat de hac cõmuni, & ideò putat deberi legitimam matri, & vide eundem consil. 371. idem.

substitutio tacita pupillaris resultat expressa vulgari, & dicta vulgaris expressa continet sub se substitutionem tacitam pupillarem, ia. in l. precibus. C. de impub. & aliis subst. num. 6. communem dicit.

fallit quo ad matrem quia non admittitur, ias. ibi n. 7. com. dicit. idem.

substitutio si fiat per paganum filio compendiosè. per verbum commune substituo, si contingat filium mori in pupillari ætate admittitur substitut? ex directa pupillari, post pubertatem si moriatur solùm habet locum fideicommissaria substitutio. ias. in d. l. precibus. nu. 25. com. dicit.

Limita, quia si mater est in medio, censetur eius fauore talis substitutio omni tempore compendiosa, etiam pupillo decedente in pupillari, Io. de Ana. cons. 79. & Fran. de Aret. cons. 155. communem dicit, licet ias. in d. l. precibus. nu. 15: teneat contrariam. Imo quòd cùm tractemus de compendiosa substitutione, sub qua pupillaris cõtinetur, excludit matrem, sed prima videtur magis com.

amplia istam limitationem ad patrem, quia substitutio vulgaris expressa aui quæ continet tacitam pupillarem nõ excludit patrem. Bened. in c. Rainutius in verb. si absque liberis, nu. 88. de testa. com. dicit. idem.

substitutio exemplaris quæ parentibus concedatur, cùm filius est mente captus, si habet filios, sufficit q̃ fiat in vnum, ias. in l. humanitatis, numer. 5. C. de institut. & substitut. communem dicit. B. Villalobos.

Substitutio vulgaris tollit suitatem. Segu. l. 3. §. fina. n. 158. de liber. & posthu. com. dicit. idem.

Substitutio vulgaris tollitur, si substitutus non sit hæres, vel si moriatur intra annum, intra quem tenetur adire si transmittat hæreditatem ias. in l. cum proponas, nu. 18. C. de hæred. insit. com. dicit. idem.

Substitutio fideicommissaria facta duobus simpliciter in quocunque eorum de per se purificatur conditio & substitutus admittitur, etiam si nõ sit omnium bonorum, ias. in l. cum quidam, n. 7. C. de institu. & substitu. com. dicit. idem.

Substitutio facta sub his verbis, instituit & substituit, ex verbo instituo resultat directa, ex verbo substituo fideicommissaria. curt. iu. in cons. 83. nu. 2. com. dicit. idem.

Substitutio in forma simplici compẽdiosa per verba communia continet vulgarem. Apostil. in add. ad Alex. consil. 1. in verbo respondeo, com. dicit. idem.

Substitutio tacita vulgaris ita confert vires testamento, sicut expressa vulgaris, Alex. in d. cons. 1. nu. 11. magis com. dic. idem.

Substitutio conditionalis euacuatur, si, substitutus moriatur ante euentum conditionis. Et si substitutus sit de descendentibus testatoris, Io. Dur. in arte testan. tit. 5. cau. 33. & Alex. in l. cum ex filio. ff. de vulga. & pupill. com. dicit. idem.

Substitutio conditionalis nõ transmittitur etiam ad filios, nisi aliud appareat ex coniecturata mente testatoris, Curt. iu. cons. 3. nu. 25. com. dicit. idem.

Substitutio fideicommissaria habens plures gradus, si primus deficit admittitur secundus loco illius, Curt. iu. cons. 83. nu. 1. com. dicit. & cons. 135. nu. 2. com. dicit. idem.

Substitutio facta per verba habentia tractum temporis, & plura tempora respicientia, dicitur cõpendiosa, puta quando fit sub conditione mortis, cum quis possit diuersis temporib. mori, Bello. cons. 30. n. 3. com. dicit, ex Bart. in l. centurio, vers. expediti. ff. de vulga. & pup. & doct. in l. precibus. de impub. & aliis substitu. idem.

Substitutio compẽdiosa de re certa facta per ciuilia verba, vt hæres esto, vel instituo, trahitur ad vniuersa bona filij in pupillari ætate decedentis, Boer. deci. 33. numer. 7. commu. dicit idem.

Substitutio cum sit post mortem alterius, dicitur compendiosa. Curt. iu. cons. 172. nu. 2. com. dicit. idem.

substitutio reciproca resultat cùm subiicitur substitutio ab vltimo moriente in tota hæreditate, Curt. iu. cons. 155. nu. 1. & cons. 110. nu. 5. com. dicit. idem.

Item, si post mortem omnium, idem ibi nu. 2. com. dicit.

Substitutio de filiis, & de illorum filiis, filiis autem præmorientibus absque liberis, dicuntur vocati ordine successiuo, Curt. iu. cons. 161. nu. 5. com. dicit. idem.

Substitutio facta sub conditione si decesserit sine filiis omnino extinguitur, sicũ filiis decesserit, nec habet aliquem effectum, etiam si tales filij posteà sine liberis decedãt. Voluit gl. final. circa medium in l. ex facto §. si quis rogatus ff. ad Trebel. mota per §. quis autem in eadem l. qui benè probat, in ver. aut igitur filius superuixit. &c. Idem dixit Oldr. in cons. 21. thema tale est, & in cons. 41. Et per eadem ferè verba, de Oldr. tamen non faciens mentionem, idẽ firmauit Io. And. in add. ad Spec. in tit. de testamen. §. imprimis propè finem. Hoc etiam in casu multum simili vult cin. in auth. & si quis in vlt. q. C. de secund. nupt. Dum vult, quod conditio illa si decedas sine hærede de tuo corpore deficit, si vnum talem hæredem habeat, licet ipse posteà habeat hæredem extraneum, sufficit enim conditionẽ semel defecisse. Idem voluit Bald. in l. finali. in 25. q. C. de hæred. instituen. loquens in casu, de quo per cin. in d. quæstione fina. Et in terminis nostris loquendo idem dixit in c. primo §. quin etiam. in tit. Episcop. vel Abb. in feud. vbi etiam idem dixit Iaco. Aluarot. Et dicunt etiam alij Feudistæ, & idem voluit Bald. in cons. 57. item instituo secundo volu. Paul. de castro in cons. 162. ne impropriis vtamur vocabulis in antigs. in nouis est in cons. 97. numero 3. volum. 2. quidem dixit in l. ex facto. §. pen. ff. ad Trebell. crauetta cons. 48. nu. 1. Vbi dicit, quòd ita communiter tenetur, quòd & Socin. iu. testatur in consil. 29. nu. 22. vol. 4. Vbi adhuc plures concordantes cumulat, vt per eum. E. Muscul.

Substitutio quando fit post mortem plurium, ad hoc vt inter illos plures dicatur inductum tacitum reciprocum fideicommissum, inter cætera requiritur, quod substitutio sit facta in tota hæreditate, vt est magis communis opinio, vt per ias. in l. pen. C. de impub. & aliis substitut. Vel saltem quod indefinitè fiat in hæreditate, vt per curt. iu. in d. l. penul. Soc. iu. cons. 176. & 164. n. 3. 4. & 5. vol. 2. & in cons. 41. n. 15. vol. 4. idem.

Substitutio à substitutione vulgari tacita, puta in pupillari comprehensa, perinde atque ab expressa potest incipere, & effectum assumere testamentum, cùm ẽt ad eius confirmationem non requiratur aditio, licet in pupillari requiratur, prout voluit gl. & ibid. Gul. de cun. Bart. & Bald. l. lex Cornelia. Bart. & Ang. in l. j. & l. si pater captus. ff. de vulg. & pupill. per l. neq;. §. fi. ff. de testament. milit. & l. pen. ff. de ventr. inspicien. idque contra gl. in l. apud Iulia. §. idem Iulia. ff. ad Trebell. communiter teneri refert Bened. capra in trac. substitutio. regulas insequente in 1. spec. nu. 83.

Substitutio vulgaris expressa, licet regulariter sub se contineat pupillarem tacitam. l. iam hoc iure. ff. de vulga. & pupill. l. fi. C. de institutio. & substitu. & ibid. Bald. Bart. l. 1. ff. de vulg. Imol. in c. Rainutius. de testamentis, id tamen inter alia fallit, quando superesset mater pupilli, tunc enim licet cõtineat pupillarem, tamen non habet effectum, nec admittitur substitutus contra ipsam matrem, prout voluit gl. in l. precibus. C. de impuber. & aliis substitut. & gloss. d. l. fin. C. de instit. & substit. Bart. l. 2. & in l. Centurio. ff. de vulga. & pupill. & ibidem Bald. quòd sequitur Im. d. c. Rainutius, de testamentis. Anch. & Floria. in c. si pater. de testamen. lib. 6. Vnde sequitur etsi mater repudiet hæreditatem, vel moriatur antequam pupilli hæreditatem adeat, quod nõ venientes ab intestato, sed substitutus admittitur, qui nõ veniret si à principio per existentiam matris non contineretur, argumento. l. quod ab initio. ff. de regu. iur. quod communiter teneri, licet contradictione non careat, refert Bene. capr. in tract. substitutionũ, post regulas posito spe. 1. n. 93. idque contra gl. d. l. Centurio. quẽ habet quod non contineat pupillarem tacitam, cùm mater est in medio. q̃ sequuntur Petr. & Cin. d. l. precibus. Aug. d. l. 1. & Bal. alibi sibi contrarius. Idẽ ferè specie. 2. n. 124. Similiter fallit q̃n esset in medio pater vel auia, tenens locũ matris, quia tunc vulgaris expressa in effectu non continet pupillarẽ tacitam, ita vt eos excludat, prout voluit Bart. in l. 2. ff. de vulg. & pupill. per not. in l. 2. §. si mater. ff. ad Tertull. & in l. nepotes, C. de suis & legiti. Ben. ex Imo. d. c. Rainutius communiter teneri refert ibid. n. 94. idem capra & licet Bart. d. l. 2. idẽ patet esse, q̃n superesset frater pupilli vtrinq; vel ex patre tantùm coniunctus, vt videlicet contra ipsum non admittatur substitutus, Butr. & Bal. in l. precib. C. de impub. & aliis substitutio. contrarium tenent dicentes fratrem per tacitam pupillarem excludi, qd̃ sequitur Im. in c. Rainutius, de testament. quia illis perinde atq; matri nõ debetur legitima, & ita cõiter teneri refert d. spe. 2. n. 95. idem cap.

Substitutio vulgaris expressa, facta in casu voluntatis vel p hæc verba: si hæres non erit, licet secundũ quosdam nõ tollat suitatem tollit tñ necessitatem, & facit de suo & necessario voluntarium, vt voluit gl. in l. Papinianus. §. quarta. ff. de inoff. testam. quam omnes communiter sequi testatur Ben. capr. in tract. sub post regulas posito, specie 1. nu. 105.

Substitutio pupillaris non tantùm naturalibus et legitimis liberis in potestate nostra cõstitutis, sed etiam ligitimis tantũ, vt si super adoptionẽ vel arrogationẽ nostræ potestatis fiant, fieri potest, aliàs secus. l. cũ adoptiuus. C. de adoptionib. prout voluit Bart. in l. 2. ff. de vulg. & pupill. & Im. in c. Rainutius, de testamentis, cũ quibus cæteros cõmuniter transire refert Ben. capr. in tract substitut. post reg. posito, spe. 2. nu. 26.

Substitutio pupillaris directa tametsi non possit nisi impuberi fieri, cũ pubes ipse testari possit. Bart. d. l. 2. ff. de vulg. & pupil. c. si ter. de testam. lib. 6. id tñ inter alia non tantũ in milite, sed etiam fallit, q̃n hoc statuto vel cõsuetudine inductũ esset, & possint directò etiam post pupillarem ætatem substituere, prout voluit Bal. d. l. 2. quod tametsi verum sit, non poterit tñ pater directè substituere filio, post pupillarem ætatem ad 20. annos accidẽtem, quantumcunq; statutum disponeret minorem viginti annorũ testari non posse, cùm nõ reperiatur iure cautum, prout Bar. & Bal. d. l. 2. & Imo. in cap. Rainutius de testam. cum quibus cæteros communiter sentire ibid. refert Bened. Capr. num. 31.

Substitutio pupillaris licet expiret si ante mortem testantis in potestate esse desinat, per emancipationẽ, aut adoptionem factam ab auo materno, aut ingressionem religionis. Bart. d. l. 2. l. cùm adoptiuus. C. de adop. l. in cohærede §. cum filiæ. ff. de vulg. & pupil. Bal. Auct. ingressi. C. de sacrof. eccles. Bart. in l. in pupillari. ff. de vulg. & pupil. tamen si exeat potestatem per adeptionẽ dignitatis, aut spes sit quod iure postlimi reincidat in potestatem non expirat pupillaris substitutio, iuxt. not. in Auct de dignitatib. in §. illud. col. 6. prout voluit Bar. in d. l. secunda. & Imol. dicto c. Rainut. per id quod habetur l. lex Cornelia, cum quibus cæteros docto. sentire refert ibidem nu. 47. idem Capra.

Universidad de Deusto Biblioteca

Subſtitutio pupillaris licet non aliter valet quàm ſi pater ſibi prius fecerit teſtamentum, iuxt.l.j.§.prius.ff.de vulga.& pupill & ibidem glo.&.Bar.Imo.in c.Rainutius.& no.in l.ſi quis cum.§.fi.ff.de vulgar.& pupill.& ibidem gl.Bar.Imo.in c.Rainutius.& not.in l.ſi quis cum §.finali. ff.de vulgar. & pupillar. tamen miles poteſt ſubſtituere filio, etiamſi ſibi nullum fecit teſtamentum, iuxt.l.miles ita.§.final. ff.de teſtamen.militum. quod verum eſt, ſi teſtamentum ſolenne fecerit. aliàs ſi minus ſolenne faciat, poterit quidem filio pupillariter ſubſtituere, & tenebit ſubſtitutio dummodò ſubſtitutus ſit de liberis, quia inter eos valet teſtamentum, etiam minus ſolenne.l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto, C.de teſtamentis. Secus autem ſi ſubſtitutus ſit extraneus, per not.d.§.ex imperfecto. quod d.l.2.voluit Bart.& Imo.d.c.Rainutius.quod communiter teneri refert.Ben.capr.ibid.nu.50.

ſubſtitutio pupillaris etiamſi teſtamentum ex cauſa pręteritionis vel exheredationis rumpat, hodie manet firma, per Auct.ex cauſa,& ibid.gl.& Bart. C.de liberis præterit. vt not. gl.& doct.in l.1.ff.de vulg.& pupill.& hanc communiter teneri refert ibid.nu.54.nu.69.

ſubſtitutio pupillaris ad hoc vt valeat requiritur. quod teſtamentum patris nõ tantum morte confirmatum, ſed etiam ex eo hæreditas adita, ſit l.2.ver.adeo.ff.vulgar.& pupil.l.eam quam.C.de fideicõmiſ.quod procedit etiamſi ſit adita ex vulgari tacita compræhenſa in pupillari. Bar.& Ang.d.l.2.& Bal.l.fi.C.de inſtit.& ſubſtit.& ita communiter teneri refert ibid. n.60.Ben.capr.licet autem ſit regulariter verum, fallit tamen in teſtamento militis & ſubſtitutio. ad pias cauſas factis, vt ibid.Capra.

ſubſtitutio pupillaris omninò tacita, qualis eſt quæ continetur ſub vulgari expreſſa, fit per hæc vel ſimilia verba: ſi filius meus hæres non erit talem ſubſtituo vel talis ſit hæres, quia tunc ex iuris diſpoſitione talis ſubſtitutio continet tacitam pupillarem, prout voluit Bart.in l.2.ff.de vulgar.& pupil.& Imo.c.1.Raynutius.de teſtamentis. per l.iam hoc iure.ff de vulg.& pupil, quod communiter teneri refert ibidem Bened. capra.num.83.

ſubſtitutio pupillaris inter alios effectus quoque habet, vt quos teſtator inſtituendo poteſt facere ſuos & neceſſarios hęredes, poſſit ſimiliter ſubſtituẽdo ipſi pupillo filio, ſuos & neceſſarios facere.l.ſed etſi plures.§.quos poſſum. ff.de vulga.& pupil.quod eſt vtile pro tranſmiſſione hæreditatis, quæ fit ad quoſcunque ratione ſuitatis, iuxta not. in l.ventre. ff. de acq. hæred.l.aqud hoſtes.C.de ſuis & legit.prout voluit d.l.2.Bart.& imol.d.c.Raynutius.cũ quibus cæteros tranſire refert ibid. nu.102.Bened.capra.

ſubſtitutio pupillaris expreſſa hunc effectum quoque habet vt excludat matrem & quoſcunque alios aſcendentes pręteritos etiam quos ipſe filius præterire non potuiſſet. iuxta.l. Papinianus.§.ſed nec impuberis.ff.de inoffi.teſtamen.l.præcibus.C.de impub.& aliis ſubſtit.quod tenuit Dyn.l.ſecunda,ff. de vulg.tenẽdo.quod eos quoque excludat à legitima.c.ſi pater.de teſt.lib.6.quam Dyn.opinionem licet Iac.de Aren.Ricard Malumbre,& Guli.de cun.per l.humanitatis.C.de impu.& aliis ſubſtit.aliter ſenſerint, communiter teneri refert ibid. nu.104.capra.quia d.l.humanitatis.non de pupillari ſed exemplari loquatur.

ſubſtitutio pupillaris omninò tacita non excludit matrem & aſcendentes, ſiue in par.inſtituta ſit, & cohæres filij facta l.fi.C.de inſtit.& ſubſtit. ſiue inſtituta non ſit in aliqua parte.l. præcibus.C.de impub.& aliis ſubſtit.vt tenuit Bart. d.l.2.ff.de vulg.& pub.quod ſec. Imol.in c.Raynutius. communiter teneri refert ibid.nu.111.Bened.capr. Similiter talis ſubſtitutio pupillaris tacita non excludit patrem ipſius pupilli:vt d.l.2.tenuit Bar & Imol.d.c.Raynutius,quod cùm eadẽ ſit ratio quæ in matre.communiter teneri refert Bened.capr.ibid.nu.112. & Imo.dicit ſi pupillus ipſe decedat ſuperſtitibus ipſo patre & matre, quod ambo venient ab inteſtato ad hæreditatẽ ipſius pupilli, iuxt.Auct.defunct.C.ad Tertul.quod ſecundum eum in auia quoque locum habet, vt ipſa non excludatur per tacitam pupillarem, prout etiam tenuit Bal.d.l.2. & communiter teneri, cùm auia ſuccedat in locum matris, argumento l.nepotes.C.de ſuis & legit.refert ibi & nu.114.& licet Bar.idem eſſe putet cum Guliel. de cun.idem eſſe in fratre pupilli vtrinque ex linea paterna tantum coniuncto. argumento.l.cum acutiſſimi.C.de fideicommiſ.tamen Iac. Butr.& Bald.in l.precibus. C.de impub.& aliis ſubſtit. contrarium tenuerunt, quod non extendatur ad fratrem, ex linea paterna vel vtrinque coniunctum, argumento.l.3.& l.fi.C.de interdict.quod voluit etiam Imo d.cap.Raynutius. & ita communiter teneri teſtatur ibid. nu.120.ibid.Capra.

Subſtitutio pupillaris tacita licet non excludat matrem & alios aſcendentes, id tantùm verum eſt, niſi appareat de cõtraria mente teſtatoris ſaltem præſumpta, puta ſi ad ſecũda vota tranſeat, non petito tutore, aut inhoneſtam amicitiam luxuriandi cauſa inſcio teſtatore contraxerit, aut aliam grauem iniuriam, vt voluit Bart.l.2.ff.de vulg.& pup. argumento l.3.ff. de adimen.legatis.gl.notabilis.l.fideicommiſſum. C.de fideicommiſ.Imo.d.c.Raynutius.Bal.in l.precibus.C.de impub & aliis ſubſtit.gl.l.ſororem.l.hæreditas.C.de his quib. vt indig.l.1.ff.eod.tit. & ibid.Bart.& communiter teneri refert ibid.nu.134.137.Bened.capra.

Subſtitutio exemplaris vt fieri poſſit, inter alia multa requiritur quoque vt ſit mente captus cui facienda eſt. l. ex facto. ff.de vulg.& pupil.l.humanitatis.C.de impub. & aliis ſubſt.& ibid.Bald.qui idem eſſe dicit in furioſo, vt exemplariter ſubſtitui poſſit, quod ſec.Im.in c.Raynutius.de teſta.per text. & gl. in l.fi.§.1.C.de cura.furioſ.cõmuniter tenetur, quemadmodũ refert Bene.capr.in tract.ſubſtitutionum, poſt reg.poſito.ſpecie 3.nu.41.Quod Imo.quoque ad prodigum extendit, iuxt. notat.in l.ſi conſtante.in princ.& l.ſi verò §.de viro. ff.ſol.ma. & ita communiter contra Ang.d.l.ex facto. teneri refert ibid. nu.44.idem Capr.Quod Im.loco præal.ad mutum & ſurdum qui teſtari non poſſint extendit.vt ei quoque poſſit exemplariter ſubſtitui, cùm eadem ſit ratio,& prouiſio legis ad caſum ſimilem ſeſe extendat.l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de lib.& poſthu.prout voluit Bart.poſt Gul.de Cun.& Rayn. in d.l.ex facto.& Bald.in d.l.humanitatis.C.de impub.& aliis ſubſti.& ita communiter teneri, ibid.nu.46.refert idem Capr.licet Iac. de Aren.Cyn.& Ang.d.l.ex facto. & Io.An.d.c.Raynutius.vt ex Imol.ibid.videre eſt, aliud voluerint.

ſubſtitutio exemplaris impuberi ac in poteſtate conſtituto à patre fieri nequit, cùm pupillaris hoc caſu præualeat.argu.l. qui habet.de tutel.& hoc voluit Bart. poſt Gul.de cun.in l.ex facto.ff.de vulg.& pup.& Bald.in l.humanitatis. C.de impub. & aliis ſubſti. qui dicit cùm iſta ſubſtitutio ſit ſubſidiaria, non poteſt fieri niſi adulto, id eſt maiori, vel minori in poteſtate non exiſtenti, quam opi.Im.in d.c.Raynutius. veram & communem eſſe dicit, licet Ang.d.l.ex facto. teneat oppoſitum,& licet pater filio impuberi mente capto, in poteſtate ſua exiſtenti, exemplariter ſubſtituere non poſſit, tamen poterit eidem emancipato ſicut mater exemplariter ſubſtituere. quod ex Im.d.c.Raynutius.de teſta.communiter quoque teneri refert ibid.Bened.capr.nu.50.& 51.

Subſtitutio exemplaris vt procedat, requiritur inter alia quod mente captus poſt mortem teſtatoris efficiatur ſui iuris, ſic vt non reincidat in poteſtatem alterius, perinde atque in pupillari idem requiritur.l.qui in poteſtate.ff.de teſtam. vt voluit Bart.d.l.ex facto.& Bald.d.l.humanitatis. cum quibus cæteros communiter tranſirẽ refert Bened.ibid.nu.64.

ſubſtitutio exemplaris licet non poſſit fieri præterito, neque exhęredato.poterit tamen fieri inſtitutio in minus quàm legitima ex quo poteſt ad ſupplementum agere, iuxt.l.omnimodo.C.de inoff.teſta.prout voluit Bart.l.ex facto. ff.de vul.& pup.quod communiter teneri, eſto quod Ang.d.l.ex facto. aliud voluiſſe videtur ob fauorem ſubſtitutionum, per c.fi.de re iud.& æquum eſſe refert Bened.capr.ibid.nu.73.

Subſtitutio exemplaris expreſſa continet in ſe tacitam vulgarem perinde atque expreſſa pupillaris,& licet Imo.in c.Raynutius.velit ex eiuſmodi tacita vulgari niſi teſtamẽtum aliter confirmatum ſit, hæreditatẽ adiri non poſſe.per l.eam quam.C.de fideicommiſ.tacita comprehenſa in exemplari teſtamẽtum poſſit aſſumere vires,& habere effectum ſicut & vulgari tacita comprehenſa in pupillari, prout communiter teneri refert ibidem nu.82. Idem Capr. referens ſe ad relata ſub prima ſpecie ſubſtitutionũ. circa primum effectum vulgaris, & ſub ſpecie 2.circa 3.membrum.

ſubſtitutio vulgaris expreſſa, perinde exemplarem tacitam ſicut & pupillarem tacitam in ſe cõtinet, imò aliquando tam exemplarem quàm pupillarem tacitas ſubſe cõplectitur, puta ſi fieret pupillo dementi & in poteſtate conſtituto, nam licet duo ſpecialia concurrere non poſſint quando procedunt ex eadem cauſa.l.1.C. de dot.promiſſ. tamen quando ex diuerſa cauſa procedunt, cõcurrere poterunt.l.ſingularia.ff.ſi cer.pet. Imo.in c.Raynutius.de teſtament.dicit quod caſu prædicto ſi filius decedat in pupillari ætate, continebitur exemplaris tacita, prout voluit Bart.l.ex facto. ff.de vulg.& pup.l.& Bal.in l. humanitatis.C.de impub.& aliis ſubſtit.& Im.d.c.Rayn.cum quib.cæteros communiter reſidere refert ibid.nu.104.Cap.

Subſtitutio exemplaris ad alterutrũ parente facta, licet trahitur ad omnia eius bona, vndecunque quęſita, ſicut & pupillaris ſubſtitutio, per l.ſed etſi plures.§.ad ſubſtitutos,& Bart.l. ex facto.ff.de vul.& pup.Bald.l.humanitatis. C.de impube.& aliis ſubſtitut. id tamen fallit ſi fiat à parente legitimo tantum puta adoptatore vel arrogatore, quia tunc tãtum trahitur ad bona ipſius ſubſtituentis. l.ſi arrogator. ff.de adopt.& d.l.ſed etſi.Sin autem ſubſtitutio exemplaris ab vtroque parente, patre & matre facta ſit, tunc ſubſtitutus à patre habebit paterna, ſubſtitutus à matre materna bona, ſed aliunde venientia ſubſtituti inter ſeſe diuident, argumento.l.ex facto.ff.de heredib. inſtituendis, prout voluit Bart.poſt Nico.de Mattar.d.l.ex facto.ff.de vul.& pup.quod ẽt procedit, licet mẽte captus in patris poteſtate fuerit. quia hoc caſu nõ attenditur vinculũ patriæ poteſtatis d.l.humanitatis.quod verius eſt ſec.Im.contra Dy.& Gul.de Cun.in d.l.ex facto.tenẽtes ſubſtitutum à patre indifferenter omnia bona auferre.in c.Raynutius de teſta.& ita communiter teneri teſtatur Ben.capr.in tract.ſubſti.ſpe.3. n.119.dicens ea procedere, ſi pater ante filium decedat, aliàs non, quia filio manente in poteſtate ſubſtitutio à matre facta corruit l.qui in poteſtate.ff.de teſtamentis.

ſubſtitutio exemplaris informata à iure accreſcendi, aut cũ eo vnita, perinde atque pupillaris.etiam non agnita tranſmittitur,l.qui primo. ff.de acq.hær. prout voluit Bald.in l.humanitatis.C.de impub.& aliis ſubſt.quod communiter teneri refert Bened.Cap.ibid.n.129.

ſubſtitutio exemplaris expirat ſi mens ſana redierit, & perdurauerit vſque ad mortem, quia ſicut in teſtamẽto quod qs ſibi facit inſpici debet an impedimentum ceſſauerit in vita ipſius teſtantis, ita quoque in teſtamento quod quis facit alteri vt pupillo vel furioſo, inſpici debet an impedimentum ceſſauerit in vita eius cui facta eſt ſubſtitutio, vt voluit gl.mag.l. ſi arrogator.ff.de adop.ſec.Bart.l.ex facto.ff.de vul.& pup.& Imol.in c.Raynutius.de teſtamentis.ac ita communiter teneri refert ibidem nu.140.quod eſt verum, ſi verè ceſſauit morbus, aliàs ſi fuit occultus & velatus ſub vmbra quietę mentis, aut etiam ſi fuit interpolatus interuallis ſanæ mentis, poſt recurrat, etiam ſi expiraſſet ſubſtitutio, inde reconualeſcit, vt voluit Bald.in l.humanitatis.C.de impub.& aliis.& Bar.d.l.ex facto.

ſubſtitutio exemplaris licet interrumpatur per natiuitatem filij legitimi & naturalis ipſius dementis.l.fi.Auct. licet. C. de natura.lib.id tamen inter alia fallit, quando talis filius naturalis & legitimus ipſius dementis poſt ſubſtitutionẽ factam natus, decederet non tantùm ante mortem aui vel auiæ ſubſtituentis. ſed etiamſi decedat poſt mortem quidem ſubſtituentis, ſed tamen ante mortem ipſius filij.i.patris, cui facta eſt ſubſtitutio, cùm vtroque caſu reconualeſcat ſubſtitutio, ſecus autem ſi poſt vtriuſque mortem decederet, prout voluit Bald. in l.humanitatis.C.de impub.& aliis ſubſti.& Imola in c.Raynutius.de teſtamentis. argumento legis poſthumus. ff. de iniuſt.teſtamento & argumẽto.l.2.C.de poſth.hæred.inſtituen. cum quibuus cęteros communiter tranſire, ibid.n.152.refert Bened.capra.

ſubſtitutio breuiloqua ſiue reciproqua, cùm non ſit ſubſtitutionis ſpecies, ſed alias ſubſtitutiones ſub ſe contineat, inter alia requirit, quòd inter ipſos ſibi mutuo ſubſtitutos ſit paritas ſiue æqualitas, ita quod in perſona cuiuſque poſſit pariter ac æqualiter ſubſtitui, quia ſubſtitutio reciproca plures ſubſtitutiones coniungit,& copulat.l. iam hoc iure.l. Lucius.ff.de vul.& pup.l.quamuis.C.de impub.& aliis ſubſti.vnde vt plures comprehendat vulgares requiritur vt ſingulis vulgariter poſſit ſubſtitui, & ſimiliter vt plures comprehendat pupillares aut exẽplares, requiritur vt ſingulis pupillariter aut exemplariter poſſit ſubſtitui, vt voluit Bar.d.l.Lucius,& Bald.in l.in teſtamento.C.de teſta.milit.& Imola in c.Raynutius.de teſta. aliàs verò ſi inter ipſos non ſit paritas, ita vt vnus pubes, alter impubes, vel vnus in poteſtate,& alius non. tunc licet ſubſtitutio reciproca comprehendat vulgares, tamen non comprehẽdit pupillares, etiam in perſona eius cui potuit pupillariter ſubſtitui, vt voluit Bart.d.l.Lucius.& Bal.d.l.in teſtamento.& Imol.d.c.Raynutius. quod communiter teneri refert Bened. capr.in tract.ſubſti.poſt reg.poſito ſpe.4.n.15.

ſubſtitutio reciproca poſtea facta, vt contineat vulgarem, requiritur ꝙ omnes filij ſint inſtituti, aliàs ſi partim inſtituti, partim vel ambo exhæredati ſint, tũc licet talis ſubſtitutio reciproca poſtea facta, comprehendat pupillarem, cum exhæredato poſſit pupillariter ſubſtitui.§.non ſolũ inſt.de pupil.ſubſtitutio.tamen non continebit vulgarem, cùm non poſſit exhæredato vulgariter ſubſtitui.iux.l.j.ff.de vul.& pup.vnde nõ comprehendit vulgarem, etiam ex perſona ipſius inſtituti, ex quo vniformiter vtique nõ potuit vulgariter ſubſtitui.l.iam hoc iure.& Bal.d.l.Lucius.ff.de vul.& pup.quẽ ſequitur Imola,d.c.Raynutius.& hoc cõmuniter, licet Gul.de Cun.& Rayner.aliud voluerit, teneri refert ibid.n.21.idem Ben.Cap.

Subſtitutio reciproca ſi fiat teſtamento, non cõprehendet ſubſtitutiones fideicõmiſſarias, quia ſubſtitutio directa regulariter nõ obliquatur.gl.in l.qui plures.Bart l. Lucius.ff.Bald.& Ang.l.iam hoc iure.ff.de vul.& pup. Bal.in l.in teſtamento. C.de teſta.mil.quod ex Imol.in c.Raynutius communiter teneri refert Bened. Cap.in tract.ſubſtitutionum.ſpecie 4.n.32. quod eſt verum, niſi teſtamentum fiat hiſce verbis. Vos inuicem ſubſtituo vulgariter, pupillariter, exemplariter, & per fideicommiſſum, quia ſec.Bald.d.l.teſtamento.& Imo.d.c.Raynutius. continebit præter vulgarem, pupillarem & exemplarem, etiam fideicommiſſariam ibid.n.34.& ſeq.

ſubſtitutio reciproca ſi facta eſt codicillis, continebit duas fideicommiſſarias tantum, l.Scæuola.ff.ad Trebel.l.hæreditatem.C.de codicil.& Bar.d.l. Lucius.& ita communiter teneri refert ibid.n.31.Bened.

ſubſtitutio breuiloqua ſiue reciproca, ſi verbis generalib. continet ſubſtitutiones expreſſas, licet tunc hoc reſpectu dicantur tacitæ.gl.& Azo.& Bart.l.Lucius.& gl.l.iam hoc iure. ff.de vul.& pup.& gl.pe.in l.precib.C.de impub & aliis ſubſt. tamen cum generaliter dicantur expreſſæ, ipſa ſubſtitutio reciproca in quãtum continet pupillarem, excludit matrem, ex quo verbis generalib. eam expreſsè continet, vt voluit Bart. d.l.Lucius & Ang.d.l.iam hoc iure.& Bal.d.l.in teſtamẽto.C. de teſta.milit.& Imola c. Raynutius.de teſta. & ita communiter teneri refert ibid.n.35.idem Capr.ſecus autem, ſi pupillarẽ omninò tacitam complecteretur, quia tunc non excludit matrem, ſec.Bart.d.l.Lucius.

ſubſtitutio breuiloqua ſiue reciproca in dubio refertur ad omnes pariter, ita vt omnes veniant non ſeruato ordine, licet fuerit inter aliquot ſubſtitutos ſanguinis cõiunctio, Vnde ſi teſtator 4.habens filios, duos ex prima reliquos ex ſecunda vxore, eoſq; heredes inſtituat,& ſibi mutuo ſubſtituat, tũc vno mortuo, vel repudiante, nõ veniet alter, vtrinque cõiunctus ſolus, ſed omnes ſuperſtites pariter, vt tenuit Dy.l. cohærede.§. qui diſtinctos.Bart.& Rayne.l.Lucius.Bald.& Ang.l.iam hoc iure.ff.de vul.& pup.per l.& periculo.ff.de le.2. quia coniunctio ſanguinis non eſt attendenda, ex quo non inducit ius accreſcendi.l. re coniuncti.ff.de le.3. Bald.in l.in teſtamento.C. de teſta.milit.quod communiter tenetur n.36.

ſubſtitutio reciproca propter ſuperuenientem inæqualitatem non ceſſat in perſona alterius in quo non ſuperuenit inæqualitas, ꝓut voluit Azo.& Gul.de Cun.d.l. Lucius.ff.de vul.& pup.per l.eadem.§.1.ff.de duob.reis. Vnde ſi facta ſit inter duos filios, quorum vnus 12.an. alter anniculus ſit, non expirabit in perſonam anniculi, licet alter ad puberratẽ peruenerit, quod communiter teneri ibid.n.41.refert idem capra.idq; procedit non ſolum ſi talis inæqualitas perueniat poſt mortem, ſed etiam in vita ſubſtituentis, prout tenuit & notat Rayner.d.l.Lucius.arg.c.cùm Marthæ.de celebratione miſſæ.& l. ſi fideicommiſſa.§.ſi rem.ff.de le.3.l.rem lega.ff.de adimen.legat.ibid.n.ſeq.

ſubſtitutio reciproca licet propter ſuperuenientem inequalitatem non eſſet in alterius perſona in quo non ſuperuenit inequalitas, vti dictum eſt, tamen ſi nõ naturaliter, ſed facto hominis voluntario ſuperueniret, puta ſi teſtator duos filios impuberes inſtituat, ac eoſdem ſibi mutuo ſubſtituat, & deinde vnum ex iis voluntariis emancipet, tũc ſubſtitutio reciproca, quo ad vtriuſque perſonam expirabit, prout voluit Guliel.de Cun.Ray.& Bart.in l.Lucius.ff.de vul.& pupil.Secus autem ſi neceſſitate coactus alterutrum emancipaſſet, iuxt.gl.in §.fi.in ſti.quib.mo.ius pat.poteſt.ſoluit.quia tunc nõ expiraret ſubſtitutio pupillaris reciproca, in perſona ipſius remanentis in poteſtate, argumento.l.2.l.alteri.ff.de adimend.lega.l.fi.de accept.Imol.in ca.Raynutius.de teſta.quod tametſi Bald.etiam ſi voluntariè emancipauerit, idem eſſe putat, l.in teſtamento. C.de teſta.mil.argumento.l.fi.ff.de duob. reis.l.tribunus. §.fi. ff.de teſta.milit.communiter teneri refert ibidem n.50.& 52. idem Cap.

Subſtitutio cõpendioſa directis verbis facta cẽſetur quum verba de eorum natura ſonãt, quod de manu propria quis accipiat,& propria authoritate, iuxt.no.in l.Titia cum teſtamento.§.1.ff.de le.2.l.eam quam.& ibidem gl.C.de fideicommiſſ. in verbo directis.quod etiam voluit Bart. in l.Centurio. ff.de vul.& pup Floria.& Imol.in c Raynutius.in fi.de teſtamẽtis. quod in effectu ſequi videtur Bald.in l.fi.C.de ſacroſ.eccle.& ita communiter teneri refert in tract.ſubſt.5.ſpecie.n.24.Ben.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Capr.aliàs si verba sonant vt quis capiat de manu alterius nõ directa sed obliqua erunt,prout vult Bart. d.l.centurio,capr. ibid.n.29.

Substitutio compendiosa verbis communib.seu indifferẽtibus,i,quæ possunt habere vtrumque sensum,tam directum quàm obliquum,ita vt manu ,ppria,vel de alterius manu accipere liceat,facta cẽsetur.si testator vsus sit verbis substituo, peruenìat,deueniat,redeat,deuoluatur, reuertatur, succedat, & similib.Ang.& Bart.in l.centurio.ff.de vul.& pup.Bald.l.C. de sacro.eccl,lmol.c.Raynutius.de testa.Io.And.c.licet.de sepult.lib.6.quod communiter teneri refert Bened.ibid.nu.32.

substitutio compendiosa à milite impuberi facta, si impubes decedat intra pupillarem ætatẽ,valebit vt pupillaris substitutio si sit talis cui pupillariter substitui poterat adeò ipse substitutus accedat ex pupillari iure communi,etiam si mater sit in medio,iux.gl.in l.precib. C.de imp.& aliis subst.Si verò decedat post pupillarem ætatem,nec mater sit in medio, valebit iure directo,ex priuilegio militari,& sic iure speciali,iux.l. centurio.ff.de vul,& pup. aliàs si mater est in medio, valebit fauore matris iure fideicommissi, iuxt.gl.l.precib. & l.centurio.quod est verum, nisi fuerit facta per verba directa ciuilia, puta si dictũ fuerit: Quandocunque filius meus decesserit talis sit hæres,vel talem instituo,quia tunc valebit vt directa, etiam post pupillarem ætatẽ licet mater sit in medio, vt tenuit Bar.Bal.& Ang.d.l.centurio.Franc.de ramponibus, & D.Floria.in c.Raynutius.de testa.sin autem facta fuerit per verba directa non ciuilia,vel communia,matre existente,locus erit fideicommissariæ substitutioni,iux.l.de precibus.prout voluit Bar.d.l.centurio. &licet gl.ibidem videatur velle,quod etiam si per verba directa ciuilia sit facta substitutio,q̃post pupillarẽ ætatem quoque matre existente,valeat substitutio fideicommissaria.quod Imola quoque d. ca. Raynutius.videtur sequi, tamen Bart.d.l.centurio.aliud sentit,cuius opi.tãquam veriorem modernos communiter contra glossas sequi refert Bened.capr.n.48.

substitutio compendiosa à milite per verba communia facta, nõ tantùm vulgarem, sed etiam directam,etiam post aditam hæreditatem,cõtinet,si fiat puberi valebit iure directo ex priuilegio militari,etiam si mater sit in medio,iuxta gl.d.l.precibus.sin impuberi per verba communia fiat ,. pupillarem ætatem,valebit vt pupillaris,sed post eam ætatem,si mater non sit in medi,valebit iure directo,propter priuilegium militis.si verò mater sit in medio,tunc post pupillarem ætatem valebit iure fideicommissi.iuxt.gl.Bart.d.l.centurio.& gl.l. precibus. Im.in d.c.Raynutius.quod communiter doctores quoque tenere refert ibid.n. 51. idem Bened.capr.de compendiosa substutione plura require 3.& hic ordine prosequere.

substitutio compendiosa per verba directa puberi à pagano facta ante aditam hæreditatem comprehendit vulgarem. Bar.in l.cẽturio.ff.de vul.& pup.D.Ant.in c.raynutius.de test. post aditam verò hæreditatem non comprehendit directam substitutionem,cùm paganus non possit directò substituere, post pupillarem ætatem,& post aditam hæreditatem.§. extraneo.insti.de pup.subst. quod est verũ,nisi dementi vel furioso substituat,quia comprehendit exemplarem.l.humanitatis.C. de imp.& aliis substi.sed ipsa compendiosa facta puberi nõ dementi,comprehendit fideicommissariam quantumcũque facta fuerit per verba directa,iuxt.l.scæuola.ff.ad Treb.&voluit Bart.ibid.& Ang.d.l.centurio.idque benignitate,non de rigore iuris,vt doct.communiter velle refert Be.capr.in tract.substitutionum post regulas posito speci. 5.n. 55.quam ibidem vt æquam & communiorem,in practica obseruandam dicit,per no.in gl.in verbis ciuilibus.de vul.& pup.

Substitutio compendiosa à pagano per verba directa impuberi cui pupillariter substitui potest facta,potentia seu aptitudine comprehendit,siue apta est comprehendere,non tantùm vulgarem si vulgariter substitui potest,sed etiam pupillarem,adeò quod ipsi ex pupillari substitutione,modò in pupillari ætate decesserit, succedatur, etiam si mater sit in medio.l. precib.C.de impub.& aliis substi.in quo gl.& doct.communiter conuenire refert ibid.nu.57.idem capr.sed si decedat post pupillarem ætatem , gl.iur. ciuilis & canonici concordant in hoc communiter,quòd dicta substitutio post pupillarem ætatem annulletur,vt neque iure directo,neque fideicommissario valeat,gl.l.centurio.l.in pupillari.l.verbis ciuilib.ff.de vul. & pup.& d.l.precib.& in §.qua ratiõe insti.de pup.substitutione.& gl.in c.raynutius.de testamentis.in ver.substitutionis,& in c.si pater.e.ti.lib.6.in verbo absque deductione,idem tenet in d.c.Raynutius.Inn.& communiter doct.vtriusque iuris nemine discrepante,vsque ad Io. And.licet aliqui, quos recẽset Cy.d.l.precib.tenuerint cõtrarium, quos secutus est Io. And. vt refert ibid.n.38.idem capr.& n.66.

Substitutio compendiosa à pagano impuberi per quæcunque verba directa siue ciuilia vel non ciuilia, aut etiam communia facta ,. pupilarem ætatem valebit vt pupillaris,sed post pupillarem ætatem valebit vt fideicommissaria,sec.Io.And.in c.si pater.de test.lib.6.& c.raynutius e.ti.quod & d.c.capitulo raynutius.Do.Ant.dicit Florentinos practicari & hodie canonistas Modernos communiter sequi refert ibid.n.64. Bened. capr.quod pugnat cum præcedenti communi,ita vt dubia sit quæstio,dicit tamen præcedẽtem communi,ita vt refert ibid.n. 66.capra.

Substitutio compẽdiosa à pagano per verba directa impuberi facta, licet regulariter ,. pupillarem ætatem etiam si mater sit in medio, vt directa pupillaris valeat, post eam verò ætatem,euanescat,vt etiam in vim fideicommissi non valeat,vt tenẽt communiter gl.iuris ciuilis & canonici.l.verbis ciuilib. l.in pupillari.ff.de vul.l.precibus.C.de impub.& aliis substi.& c.raynutius.de testamentis.capitulo si pater.e.ti.li.6.id tamen inter alia fallit quando in dicta substitutione essent distincta tempora,vt si dictum esset: Quandocunque filius meus decesserit in pupillari ætate,vel postea,talis sit hæres.quia tunc censentur duæ substitutiones,vna pupillaris, & alia compẽdiosa, post pupillarem ætatem,prout voluit gl.d.l.verbis ciuilibus. quam sequitur Bart.& communiter doctores. propter quod difficile esset in practica tenere cõtrarium, licet alia opi.quod sit nulla,quã tenet glo.d.§.extraneo.de iure defendi vt verior possit, vt voluit Im.d.c.raynut.vt refert ibid.n.71.Bened.licet autem Iac.de Aren.in l.precib. idem existimat esse quando in ipsa compendiosa substitutione apponitur dicto geminata, vt si dicatur:q̃cunq; filius meus decesserit,talis sit hæres cõ, q̃ dictio illa sit distributiua,nec vnicam sed plures substitutiones,perinde ac dixisset : Quandocunque in pupillari ætate,& postea decesserit,continet,argumento.l. sicut in annis.ff. qui. mo.vsus amit.gl.tamen.d.l.precibus.& Bar.d.l. centurio.ff.de vul.per l.stichum.§.stipulator.ff.de ver.ob.contrarium tenet, quod Imola d.c.raynutius.communiter teneri dicit, vt refert ibid.n.71.& n.105.Bened.capr. Similiter fallit quando substitutio compendiosa facta à pagano per verba directa fuisset facta impuberi extra potestatem substituentis constituto, puta à patre filio emancipato vel à patre aut extraneo,q̃a tunc essi non valeat vt directa,etiam ,. ætatem pupillarem,ex quo eidẽ directo substitui nõ potuit,valebit iure fideicommissi, prout voluit gl.in l.verbis ciuilibus.& ibid.Bart.idem in l. centurio. ff.de vul.& pupil. quod licet gl.in §.extraneo.insti.de pupilla. substit.aliud voluerit, communiter teneri refert ibid.nu.72.idem capra.

Substitutio compendiosa extraneo facta, quem postea testator loco filij adoptet,iure directo valere non debet,ex quo à principio valeret iure fideicommissi , & licet sec.Imolam in c.raynutius.de testamentis &Bart.in l.2.§.sed etsi extraneum. ff.de vul.& pup.placuit.,. pupillarem ætatẽ iure directo quoque valere,idq; defensari possit,vt iure forte verius sit:tamen ex quo alia opin.communiter tenetur,illa in practica erit seruanda, vt refert ibid.n.72. idem capr.tametsi autem nonnulli quoque fallere id putent,quando in substitutione cõpendiosa à pagano impuberi facta,apposita fuit conditio,si sine liberis,cum tunc etiam si facta sit per verba directa,fideicommissaria semper futura sit,sic vt etiam ,. pupillarem ætatem vt fideicommissaria valeat,iuxt.gl.in l.precibus.C.de impub.& aliis subst.cùm illa verba sine liberis non possint cõuenire impuberi,qui non potest habere liberos, & sic puberi in quo iure directo non, sed iure fideicommissi valet,etiam ,. pubertatem facta censeri possit sec.Bar.in l.cẽturio.ff. de vul.& Iac.de Aren.in l.precibus.C.de impub.& aliis subst.gl.ĩ c.raynutius. & ibid.Inno.de test.iuxta l.Scæuola.ff.ad Treb.§.extraneo.insti. de pupillari substitutione.tamen contrarium tenuerunt alij Doctores communiter dicentes,q̃ cõditio sine liberis nõ immutet naturam substitutionis , quia tacitè etiamsi non exprimatur,subintelligitur iuxta l.cum annus.ff.de condi.& demonstr.l.cùm acutissimi.C.de fidecommiss.vnde talis expressio nihil operatur,ex quo tacitè inest.l.3.ff.de le. 1.ca.si pater. de test.libr.6.vbi verba illa sunt,& nihilominus ,. pupillarem ætatem valebit, iure directo, vt & pupillaris directa, vt refert ibid.n.73.ibid.Bened. capr.similiter fallit inter alia quando ipsa substitutio compendiosa fuisset facta à pagano ipso impuberi per verba directa non ciuilia,quia tunc quoque valet vt pupillaris,,. pupillarem ætatem adeò quod substituta pupillariter succedit,etiam si mater sit in medio,iuxta c.si pater. de test

de test.lib.6.in quo omnes communiter cõueniunt, sed post pupillarem ætatem,non euanescit,sed valebit vt fideicommissaria.prout voluit Io.And.d.c.si pater.Bart.& Bald.l.l.cẽturio. ff.de vul.& pup.Ant.& Floria.ca.raynutius.de testa. quorum opi.æquior est,vt dicit ibid.Imola.&de iure canonico verior, quia talem verborum subtilitatem non considerat. c. dilecti. de iudi.c.præterea.de verb.sig. sicut ibid.n.75. refert ibid.Bened.capra.

Substitutio cõpendiosa à pagano per verba merè obliqua, puta per verbum restituat,det,vel simile facta, semp est fideicommissaria & impropriatur vt fideicõmissum valeat secundum omnes,vt refert ibid.n.76.capr.Imò cõtinet solam fidei commissariam substitutionem,iuxta l.cohærede.§. cum filiæ. ff.de vul.& pup.& hæc substitutio matrem vel alios veniẽtes ab intestato non excludit,nec excludit à legitima neque Trebelliana,quia detrahuntur,nisi testator id prohibuerit,vel nisi restitui deberet pauperib.vel ad pias causas, prout communiter teneri secundum notat.l.Marcellus.§. quod autem.ff.ad Treb.& Auct.sed cum testator. & auct. similiter C.ad l.Falcidiam.c.si pater de testa.lib.6.refert ibid.n.78.idem capra.

Substitutio compendiosa hisce verbis à pagano facta : si filius meus quandocunque decesserit,bona mea dentur pauperib. omni tempore erit fideicommissaria, ex quo facta est per verbum merè obliquum,dentur,vt voluit Bart.l. centurio.ff. de vul. vnde Episcopus poterit bona accipere & dare pauperib.etiamsi testator id prohibuisset,quia cohibere non potest. auct.de ecclesiasticis titulis.§.si quis autem.& auct.licentiam. C.de episc.& cler.quod voluit Bart.d.l.centurio.cũ quo transit ibid.Bald.& Aug.idem tenet Imo.d.c.raynutius.de testa.& Bart.communiter sequi doct.refert ibid.n.80.idem capr.

substitutio compendiosa à pagano facta per verba communia in codicillis omni tempore erit fideicommissaria.l.fœuola.ff.ad Treb.quia codicillis directo substitui nequit.l. hæreditatem.C.de codicillis. testamẽto autem puberi vel etiam pupillo cui pupillariter substitui nequit,puta emancipato,aut extraneo facta similiter omni tempore fideicommissaria erit, & iure fideicommissi valebit.cum nullo tempore valere possit iure directo ex quo prædictis directò substitui non potest. l.verbi ciuilibus.ff.de vul.pup.§.extraneo.inst.de pupillari substit.iuxt.no.l.Scæuola.ff.ad Treb.& l.generaliter.§.fi. C.de instit.& substit.& ita communiter teneri refert ibid.n.98.capra.

substitutio compendiosa à pagano impuberi cui pupillariter substitui potest,communib. nisce verbis:si filius meus decesserit vel quandocunque decesserit, talem substituo, facta, cùm verba illa possint intelligi & verificari siue decedat viuo patre,siue postea,vel siue decedat post testamẽtum ante mortem,siue postea,continet vulgarem substitutionem,quæ verificari quoque põt,etiamsi institutus possit esse hæres.l.Thais. §.spondc. ff. de fideicommissis lib.quod tenuit Bald. in l.precibus. C.de imp.& aliis substi.idem videtur tenere Barto.in l. centurio.ff.de vul.& pupil.si rectè ponderetur,quod sequitur Imola in c. raynutius.de testa.& ita citra dubitationem communiter teneri refert ibid.n.103.Bened.capr.

substitutio compẽdiosa verbis communib.impuberi cum destinatione temporum siue ætatum à pagano facta,puta si discesserit:si filius mox decesserit in pupillari ætate,vel postea quãdocunque,talem substituo,valebit iure directo,,. pupillarem ætatẽ,quia propter distinctionem temporum censentur fuisse duæ substitutiones,vna pupillaris,& alia fideicommissaria, vt vult gl.mag.in fi.d.l.precibus. & procedit etiamsi mater sit in medio,prout vult Imola d.c.Raynutius.q̃ communiter teneri ibid.n.104.refert idem capr.licet autem Iac. de Arena. & Cy.in d.l.precib.idẽ esse dicunt,siquidem sine distinctione tẽporum & ætatum, modò cùm dictione distributiua quandocunque facta sit argumento.l.sicut in annos.ff.quib.mo. vsus amittit.Bart.tamen l.centurio.ff.de vul.&pup.d.l.precibus.C. de impub.& aliis subst.& Bald.l.si quis ad declinandam,3.cõclus.C.de episc.& cler.& doctores communiter cõtrarium tenent,vt refert ibid.n.71.& 105.idem capra.Quia dictio distributiua non inducit pluralitatẽ dispositionum,nisi fiat expressio temporum,l.stichum.§.stipulatio.l.pluribus.cum ibid.no. ff.de ver.ob.ibid.n.106.

substitutio compendiosa per verba cõmunia à pagano impuberi facta omni tempore est fideicommissaria:& sic valebit etiam ,. pupillarem ætatẽ hisce verbis facta:si filius meus decesserit,talem substituto.quam opi,tenuerunt gl.in l. cẽturio. ff.de vul.in l.precibus.C.de impub.& aliis substi.& in c.raynutius.in verbo,vel substitutionis,de testa.in c.si pater. in verbo, absque deductione,e.tit.li.6.quã d.c.raynutius.sequũtur Inn. & Host.& Archid.in d.c.si pater. Azo.in summa de impub. & aliis substi.similiter Dy Rayne.& Beluiso, quẽ sequitur Bald. d.l.centurio,dicens communem esse,& secũdum eam doctores consuluisse.quam communiter tam à canonistis quam legistis teneri refert ibid.n.107.Bened.capr.

Substitutio cõpendiosa à pagano facta per verba communia in re vel quantitate certa, non trahitur ad directam substitutionem,nec per consequens ad vniuersa bona,iuxt.no.in l. lege.§.generaliter.ff.ad Treb.&auct.vt cum de appellationib. §.aliud quoque capitulum.coll.8.prout voluit Bart.l. centurio.ff.de vul.Imo.c.raynutius.de testa.quod procedit etiam si in tertia vel dimidia parte bonorũ facta esset substitutio, quia & tunc censetur in re certa facta.l.non amplius.§.fi.ff.de le.j.l. si seruum.§.fi.cũ l.seq.ff.de leg.3.Quinimò etsi facta sit in tertia vel dimidia parte hæreditatis,nõ trahitur ad directam substitutionem , si vnus tantùm fuerit substitutus. prout voluit Bart.d.l.cẽturio.quam sequitur Imol.d.ca.raynutius,cũ quib. cæteros communiter transire refert.ibid.n. 1.Bened.capr.

substitutio compendiosa vulgaris plurib. institutis facta super toto, alterutro tãtùm mortuo substitutus nõ admittitur, sed coheres tanquam prædilectus.l.quidam testamento.ff.de vul.& pupil.vt voluit Bald.l.pe. C.de impub.& aliis subst.& Ang.in l.hæredes mei.§.cùm ita.ff.ad Treb.licet autem pluribus facta simpliciter & non super toto,alterutro mortuo substitutus regulariter admittatur,argumento.d.l. quidam testamento.à contrario sensu.quia verba ita sonant,à quib.verbis in dubio non est recedendum,iuxt.l.non aliter.l.ille aut ille.§. cùm in verbis.ff.de le.3.sicut d.l.pe.Bald.& d.§.cùm ita. Cng. quoque placuit,id tamen inter alia fallit,quando ipsi instituti essent de liberis,& ipse substitutus extraneus,quia nec tũc veniet substitutus,nisi existat conditio in persona vtriusq;.quia attenta mente testantis videtur in dubio cohæres tanquam magis prædilectus, ante ponendus substituto minus prædilecto.l.pluribus.§. 1.ff.de cond.& dem.arg.l.cùm auus.ff.eo.ti.l. cum acutissimi C.de fideic.l.si is.qui ducenta. §.item si pater. ff.de reb.dub.quod voluit Bald.d.l.pen.& Ang.d.§.cum ita.& Im.d.c.Raynutius.& ita communiter teneri refert Ben.capr. ibid.n.159.idem est si substitutio compendiosa vulgaris copulatiuè aut plurib.institutis per verba simplicia, etiam si hæredes non erunt,talem substituto.quo casu verba illa vim copulatiuę habent,quia substitutus non admittitur,nisi in vtriusq; instituti persona existat conditio, prout voluit Bart.& Ang.l. hæredes mei.§.cùm ita.ff.ad Treb. cùm non sit verum, quod vno non existente hærede , ambo videantur non hæredes. l. quamuis.& ibid.Bal.C.de impub.& aliis subst.quod cõiter teneri ibid.n.166.refert Bene.capr.idem est si substitutio compendiosa vulgaris pluribus institutis sub nomine collectiuo fiat,puta si dicatur:Si vterque,vel si neuter non erit hæres,vel si ambo in tali ætate , vel sine liberis decesserint talem substituo,vt locus sit substitutioni,requiritur quod in vtriusq; persona existat.Bald.& Bart.l.pen.C.de imp.& aliis subst. Ang.d. §.cùm ita.& d.l.quamuis.Im.d.§.cùm ita. quod communiter teneri ibid.nu. 170.refert Bened.capr.

Substitutio compendiosa pupillaris vel exemplaris, pluribus filiis institutis simpliciter facta.vt quia dictum sit:Si tales filij mei decesserint in pupillari ætate,vel non sanæ mentis,vel copulatiuè, puta si dictum sit : Si Titius & Caius filij mei decesserint in pupillari ætate,vel non sanæ mentis,talem substituo.substitutus non admittitur nisi vterque ita decesserit.l.pater filio §.fi.ff.ad leg.falc.l.pen.C.de imp.& aliis subst.quod voluit Bart.& Ang.l.hæredes mei.§.cùm ita.ff.ad treb.& ibid. Im.dicens per d.l.pen.id procedere non tantùm si substitutus sit extraneus,sed etiam si sit de liberis, maximè quando ad inuicem essent substituti.cæterùm si vltimus decedat in pupillari ætate vel non sanæ mentis,admittitur non tantùm substitutus ad portionem vltimo loco decedentis ex ipsa substitutione,tam ex mente quàm in verbis ipsius substituentis, ex quo conditio extitit in persona vtriusque,sed etiam ad portionem primo loco mortui. imò si extat tantùm conditio in persona ipsius vltimi , admittitur substitutus ad portionẽ eius ex quo non supereest alius institutus,arg.d.l.pen.& d.§.cùm ita.puta si supersit filius primi decedentis tempore quo vltimus decedit,vt voluit Im.d.§.cùm ita. cuius dictum procedit, quando talis substitutio fuisset facta per verba simplicia,vel copulatiuè,quia tunc cùm talis pluralitas resoluatur in singularitatem ex quo tendit ad diuersos effectus, cùm cuiliber de per se videatur facta pupillaris vel exemplaris substitutio. arg. l.falsa. §.fi.ff.de condi.& dem.vt ibid.not.per Bart. quod in d.§.cùm ita.secundum Bart.velle videtur & sequitur Bald. d. l. penult. C. de impuber. & aliis substitutionibus. quod communiter teneri ibidem numero centesimo octuagesimotertio. refert

Bened.cap.vbi tamē adiungit,ꝙ si substitutio facta sit sub nomine collectiuo,ꝙ tunc attēta verborum significatione,substitutus non admittitur,etiam si cōditio existat in persona vltimi, sed requireretur vt conditio existat in persona vtriusq;, iuxta dictam l.pe.ibid.

Filij hæredum institutorum substitutione expirata per defectum conditionis, veniunt magis ab intestato, quàm ex testamento,vel fideicommisso,secundum communē per Burs. cons. 1.n.6.lib.1.

Substitutio breuiloqua,siue sit facta verbis directis,siue verbis communib.siue sit facta personis imparib.siue parib.nunquam continet sub se nisi directas,vulgares, pupillares, & exemplares substitutiones, fideicommissariam autem nūquam: & hanc communem doctrinam antiquorum & modernorū doct.appellat Ias.in cōs.134.n.2. vbi ipse multas authoritates doct.allegat in 1.vol.cōs.& hanc communiter obseruari scribit consulendo Phil.Dec.in cons.205.n.6.& in cons.292.n.3. & in cons.219.nu.3.vbi ipse eandem opi.communem, à qua consulendo & iudicando nō est recedēdum,esse refert.Licet Bald.contrariam sententiam in l.humanitatis.C. de impuber. &aliis substi.referente Barth.Soc.in cons.6.n.2.in 3.vol.cons. secutus fuerit.etsi vera & communis sit ipsa hæc sententia,tamen recipit limitationem,vt locum non habeat, quādo cum breuiloqua iuncta est compendiosa, quia vbi substitutio breuiloqua facta est cum clausula , si quis eorum decederet sine filiis,&c.tunc post aditam hæreditatem ipsa substitutio breuiloqua transit in fideicommissariam.Bald.in cons.55.n.5.in 3. vol.cons.doct.in d.l.Lucius.Rol.à Valle,in cons.25.n.10.in 1. Tom.cons. kirchouius.

substitutio ex vna specie ad aliam profertur atque extenditur.commune dicunt Ias.cons.203.li.1. Io.dilec.de art.testan. tit.5.caut.5.Ant.Gomez.de test.c.3.nu.10. Eman.à costa.in l. Gallus §.& quid si tantum.par.5.n.1.cum seq.ff.de li.&posth. Si autem illa ab aliqua conditione pependerit nec ad testatoris filios ante conditionis euentum trāsmittitur,si aliud ipsius testatoris voluntas coniecturis collecta nolit. commune pronunciant Cur. iu.cons.3.n.15.& Franc. Viuius cum multis aliis lib.1.opi.335. E.Suarez.

substitutio in liberorum defectum,hoc est,si quis sine liberis decesserit,& tūc euanescet,tùm is,cui substituitur,religionem profitebitur.commune inquiunt, Barb.cōs.20.stat difficultas.lib.1.Dec.c.in præsentia.n.227.& seq.de prob. Quamuis idem processurum non sit si tantū clericus efficiatur.commune affirmāt Boerius.decis.253.Sylua nup.lib.5.n.81.cum duob.seq.Nec item idem procedet si substitutio ad captiuorum redemptionem fiat.quemadmodum frequenter placitū asserit Corn.cons.53.libr.4. Nec denique id etiam procedet, cùm testator aliter expressim cauerit. commune testificatur Calcan.cons.7.incipit quia à me. idem.

substitutio vulgaris inferior impendio est,quā vel iure sanguinis,vel iure deliberandi trāsmissio.Quin nec vllas vires habet,quandiu transmissioni ex his capitib.locus est.commune dicit Soc.cons.296.in præsenti.lib.2.And.Alc.in l.1.nu.22.ff. de vul.& pup,magis commune testat. Ant.Gom.de testa.c.9. nu.50.ver.& in expresso. idem.

substitutio vulgaris tacita,quæ ex pupillari substitutione expressa colligitur,tunc extra pupillarem ætatem porrigetur,cū nulla mentio vel pupillaris ætatis,vel temporis ꝗ.eam ętatem fit.sed aut simpliciter,aut in longius tp̄s cōposita est,ꝗ̄ pubertatis ætas cōprehendat.Verbi causa,si substitutio in hanc formā exaretur:titium impuberi filio meo substituo,aut titium, si filius meus intra 10.an. cadauer exuerit, bonis eius portiri volo extinguetur.at si ita testator verba fecerit: titius,si filius meus è corporis custodia euaserit,hæres esto:aut,titius,si filio meo intra 25.an.quid humanitus contigerit, eius locū habeto:tunc illic semper,hic ad expressum vsque tempus substitutio vulgaris durabit,vt commune esse antiquorum placitum testificatur Albe.in l.precibus.nu.4.C.de impub.& aliis.ac receptum etiam neotericorum dogma pronūciat Imol.in l.qui habebat.ff.de vul.& pup.& in c.raynutius,in materia vulgaris substitutionis,n.83.de testa. idem.

substitutio pupillaris expressa matrem omnino tum legitima portiōe, tum bonis à linea materna pupillo quæsitis interuertit tam iure fori,quàm iure poli.quemadmodum frequenter receptū inquit Ant.Gome.de testa.c.4.n.7.ver.sed his non obstantib. Quin & tacita pupillaris substitutio hæreditatem piè alicui cautę delatura matrem excludet.commune ait Rip. in l.1.ff.de vul.& pup.alias autem secus, vt frequenter placitū attestatur Deci.cons.211.subtilis est casus in prin. idem.

Substitutio pupillaris,quam auus præterito filij emancipati nepoti facit.hodie valet,ac firma rataque est.commune inquit Franc.Rip.in l.2.n.31.ff.de vul.& pup.Nec vlla vnquam hodie irrita fiet pupillaris substitutio,quod patris testamentū ob filij præteritionem irritum sit. commune affirmant Rom. cons.506.in casu propositæ,ad fi.Ant.Gome.de testa.c.4.n.4. Emanuel à Costa.in l.Gallus.§.& quid si tantùm par.3.n.103. ff.de lib.& posthu.vide quæ superius obseruo ver.Præteritio. idem.

Substitutio quasi pupillaris,seu.vt vocant,exemplaris, non solū mente captis,ac furiosis.sed omnib.iis personis,quæ sibi testamentum cōdere nequeunt, fieri rectè ac ritè potest. cōe dicit Vigl.in §.qua ratione.n.4.insti.de pupil.substi.&matrem tùm à legitima tùm à cæteris filij bonis exigit,atque expellit. commune aiunt Ias.n.43.Rip.nu.48.in l.ex facto.ff. de vulga. idem.

substitutio compēdiosa verbis directis facta si iure directæ pupillaris valere potuit, iure fideicommissariæ extra pupillarem ætatem non valet. vt magis commune inquiunt Alex.n. 24.Ias.n.29.Ripa.n.69.in l.centurio.ff. de vul.& pup. Quamuis aliud generaliter receptum dicat Ias.cons.129.lib.1. excludet autem illa matrem,vt latè receptum ponit Franc.Viui.lib. 1.opi.334. idem.

substitutio his verbis cōcepta,instituo,& substituo:ex verbo,instituo.directam:ex verbo, substituo fideicommissariam substitutionem inducet,commune testatur Cur.iun.cons.83. nu.2.Villal.in sua collect. idem.

substitutio compendiosa per verbum commune fideicommissariam continet,secundum magis communem per Bursa. cons.71.n.10.lib.1.

substitutio conditionalis non transmittitur ad filios filiorū institutorum,si pendeñ cōditione grauatus decedat,sec.com. per Burs.cons.71. n.15.lib. 1.quæ concl.fallit, si sit vnita cum iure accrescendi,iuxta magis communem relatam.dict.cons. numer.14.

substitutio conditionalis vnita cum iure accrescendi transmittitur ad hæredes,sec.magis comm.per Bursat.cons.71.nu. 14.libr.1.

In substitutionib.respicieñ vnum tantum effectum pluralitas nunquam resoluitur in singularitates,sec.com. per Bursa. cons.19.n.16.lib.1.

substituto mortuo tempore existeñ conditionis per mortē grauati sine filiis , caduca efficitur substitutio, absque iuris hæreditatis in descendeñ transmissione,sec.comm.per Bursa. cons.1.n.17.lib.1.

substitutus decedens pendeñ cōditione:transmittit ius seu spem succedendi ad filios suos,sec.com. per Burs.cons.71.nu. 13.lib.1.

substitutum excludit monasterium loco filij succedēs,sec. magis com.per Burs.cons.97.n.23.li.j.vbi eam dicit procedere etiam quòd dictum esset,ex suo corpore natis, ex pluribus ibi alleg.

substitutum excludit legitimatus per rescriptum, sec.com. per Burs.cons.1.n.30.lib.1. Quid in legitimato per subsequēs matrimonium,vide eundem d.cons.n.28. vbi quid qñ extant illa verba,ex legitimo matrimonio natis& procreatis, & de legitimato per rescriptum.vide ibi d.n.28.

substitutus si citatus fuerit in legitimatione obtēta per spurium à comite palatino,excluditur à legitimato,licet non cōsentiat,cum citatio requiratur,ex communi per Burs. cons.1. n.31.lib.1.

substitutus compendiosè admittitur mortuo primo substituto,viuo testatore, nisi sit vocatus post primum, quem esse hæredem testator præsupponat, iuxta communem per Burs. cons.97.n.7.lib.1.

substitutus pluribus decedeñ excludetur à persona venieñ ab intestato ex verisimili mente testantis,non adimpleta conditione substitutionis specifica in persona omnium,sec.com. per Burs.cons.19.n.3.lib.1.

Agens ex substitutione,& dicens se substitutum alicui,substitutionem ipsam probare tenetur,& quòd substitutio comprehēdat casum de quo agitur.teste Rol.cōs.56.n.4.lib.3. vbi ponit sex concl.in materia,quarum prima est,ꝙ in substitutionib.fideicommissariis locum habet regula & doct.ꝙ hoc casu substitutio non loquitur,& qui contrarium asserit, probet,2. Quod testator non loquitur:velle nō præsumitur,& non sufficit dicere testatorem ita voluisse nisi eius voluntas transierit indispositionem,sec. Dec. cons.61.col.2.186.cōs.2.205.n.5. 477.in fi.& hanc communem dicit Rol.d.cons.n.6.n.7.

substitutio compendiosa facta filio impuberi non valebit vt pupillaris, sed erit omni tempore fideicommissaria, matre existente in medio ita voluit Bart.in l.cēturio.ī 3.q.prin.ff.de vul.& pup.substi.Quia interpretatio fit fauore matris,& ne excludat à luctuosa hæreditate filij, receditur à regula cōmuni, quemadmodum in tacita pupillari, ad quam substitutio vulgariter facta porrigitur,cum nō procedat illa regula ꝯ matrē. l.precibus.C.de impub.& aliis substi.& l.fi.C.de inst.&substit. sub condit. fact. item in re dubia illa pars eligetur quæ fauet matri,vt filio succedat.l.qui duas.in prin.iuncta gl.fi.in fi.ff.de reb.dub. Ang.de Vbald.in cons.97.n.3.& hanc communem doct.opi.esse testantur Bal.in l.nam hoc iure.ff.de vul.& pup. & Io.de Anan.in cons.79.n.1. quorum sententiam Ludouic. Bolog.ibid.in addi.suis sequitur,& refert Matth.de affli.in decis.sacri cons.Neap decis.367.in cons.Neap.post longam deliberationem iudicatum,substitutionem compendiosam factā per verba communia,omni tempore matre existēte in medio fideicommissariam esse:& hanc veriorē & communem opin. esse.Alij multi.contrariam sententiam secuti fuerūt, quorum nomina annotat Marian.Soc.iu.in d.l.centurio.n.265.vbi ipse inquit,cōtra Bart.& alios magis com.sententiam & opi.esse,& ibi respondet ipse argumentis in ꝯtrarium adductis.vers. non obstant allegata in cōtrarium.& in cons.94. n.28.inquit Soc.iu.ꝙ hāc opi.communem omninò sequi debeamus,præsertim in iudicando & consulendo.in 1.par.cōs.& ꝙ talis substitutio compendiosa,etiam matre existēte in medio, pro tēpore pupillaris ætatis,sit directa & non fideicommissaria,multis authoritatib.& argumentis,pulchrè,vt solet,affirmat Rol. à Valle in cons.69.n.6.cum seq.in 1. to.cons.de qua doctrina doct.varij varia loquuntur,vt liquet ex comment.&rep.Frāc. de Ripa in d.l.centurio.n.118.&annotat.marginal.Moder.in cons.12.& in cons.17 in verb.medio.litera.A. Alex.de Imol. in lib.3.cons. kirchouius.

Substitutio facta per hęc verba,nullis nascentib.liberis,vel natis deficientib.substituta matre testatoris,nō trahitur ad casum quando vnica tātum filia nascitur,fauore matris filiæ defunctæ.iuxta com.per Burs.cons.19.n.1.n.4.lib.j.

substitutio facta post mortem filiorum nasciturorum purificatur etiam filiis non natis,sec.com.per Burs. cons.19.n.13. n.20.lib.1.

substitutio pupillaris tacita:licet matrem pupilli ex fauore non excludat,ex communi,minus ve exemplaris tacita, id tamen non procedit vbi mater testatoris sit substituta, sec.com. per Burs.cons.19.n.14.lib.1.vbi contrarium scribit n.28. vel vbi appareret de coniecturata mēte testatoris,iuxta communem d.cons.n.7.

substitutio pupillaris seu testatoris mens tacita & coniecturata non admittitur contra matrem pupilli,ex communi, nec substitutio in vno casu trahitur ad alium fauore illius, ex cōmuni,nisi de mente testatoris appareat,sec.com.per Burs.cōs. 19.n.7.lib.1. vbi post plura concludit, tacitam pupillarem nō admitti contra matrem, nisi de mente testatoris per signa vel coniecturas appareat,iuxta communem ibi.

substitutio reciproca inter filios , si sine filiis expirat moriente altero ex institutis cum filio,licet filius nō extiterit hęres,sec.magis com.per Burs.cons.51.n.3.n.37.lib.1.

substitutio quæ aliter extendi potest de casu ad casum, ad expressam tamen porrigitur,vbi est facta cum clausula, tūc & eo casu,sec.com.per Burs.cons.51.n.25.lib.1.

substitutio extinguitur nato filio,qui momēto etiam viuat post mortem grauati, licet postea sine filiis decedat, sec.com. per Burs.cons.51.n.37.lib.1.

substitutio facta nullis nascentib.vel natis deficientib.deficit vno nato tantum,sec.com.& veriorem opi.per Burs.cons. 67.n.15.lib.1.

substitutio inter nepotes & filios filiorum secundi gradus positorum in conditione reciproca : censetur inducta, si inter filios sit facta,quando adsunt coniecturæ ex opi. & communi per Burs.cons.52.n.2.lib.1.

substitutio reciproca non inducitur inter filios positos tantum in cōditione,licet post eorum mortem sit facta,sec.com. per Burs.cons.50.n.14.lib.1.

Substitutio fideicommissaria si facta sit post mortem plurium si decesserint sine liberis, & talis conditio purificatur in personam vnius tantum : dic, ꝙ in eius portione admittitur substitutus, secundum communem per Osasc. decis.110.n.7. Quam declarat procedere,& hoc adeo verùm esse, ꝙ si substitutio fideicommissaria fieret pluribus extraneis per nomina collectiua:communis opi.est ꝙ admittatur substitutus,purificata conditione in persona vnius tantum,ex no.per Alex.in l. pe.C.de impub.& loquitur Osasc.d.decis.in terminis,quando monasterium est substitutum & inter alia alleg. Albam mandel.cōs.31.qui adducit rationes diuersitatis inter substitutionem factam vltimo morieñ,& factam post mortem plurium seu omnium,alias rationes ponit Osasc.ibi,& n.13.vbi declarat cōcl.quam posuit n.5. ꝙ substitutio facta vltimo morieñ in tota hereditate facit videri hæredes tacitè inuicem substitutos,quam concl.limita,vt per eum ibi,dum alleg.l.titia §.seia libertis de leg.2.Bar.& Rip.in l.hęredes mei §.cum ita.nu.14. ad trebel.Aym.cons.113.n.1.l.codicillis ff.de vsufr.leg. quib. omnib.quomodo,& quo ī casu locus esse debeat quo ad primam concl. vide ibi d.decis.n.8 & aliis sup.alleg.vbi respondendo contrariis,dicit ea loqui in descendeñ testatoris. Quo casu ex præsumpta mente testatoris præsumitur persona coniuncta substitutum excludere,l.cum auus de cond.& demon. secus in casu de quo d.decis.in quo substitutio facta est extraneis.pro qua vide quæ scribit Por.lib.4.concl.34.

Substitutus sub conditione ista si hæres institutus decesserit absque liberis legitimis,& naturalib.ab eo procreatis.excluditur per monasteriū, casu quo institutus ingrediatur religionem,& per cōsequens monasterium obtinet hæreditatem excludendo substitutum,vt probatur in authēt.nisi rogati.C.ad Treb.vbi doct.& per Bart.cons.Calderi. cons.43.an statutum in tit.de testa.Bal.cons.286.pater tres & cætera.libr.4.cum aliis latè congestis per Laur.Gal.cons.68.Magister,& istam asserit esse magis communem opi.Barb.cōs.20.stat difficultas, lib.1.Deci.in c.in præsentia, ext.de prob. n.221.& seq.& Moder.ibi,ratio videtur ista,quare de iure monasterium excludat substitutum,quia subintelligitur, nisi hæres monasterium ingrediatur.§.sed,& hæc præsenti.in auth.de sanct.episc.&tenet Dy.& Bart.in l.ita quis.§.1.ff.de leg.2.Pau.de cast.in d.auth.nisi rogati:& hoc abundè comprobatur ex dictis per Alc. cons. 129.viso themate. libr.2.& cons.25.super contentis in dicto themate, vol.3. Comprobatur secundo loco præallegata cōmunis cōclusio.& fortasse efficaciori ratione, quia monasterium loco filiorum habetur,quantum ad exclusionem substituti,patet in d.c.in præsentia, vbi pariter deficit fideicommissum,si grauatus ingrediatur monasterium,sicut si filios suscepisset & hoc respectu gl.& Doct.concludunt in memorato c. in præsentia,monasterium esse loco filij, vt per gl.in authen.si qua mulier.in verb.liberos,vbi Bald.C.de sacros.eccl. & in authen.nisi rogati.vbi Bald.C.ad Treb.& in d. §. sed & hæc præsenti,Spec.in tit.de locato.§.nunc aliqua.ver.158.Bart.in l.heredib.ff.ad Trebel.Bald.in ca. 1 de mili. Vasal.qui ar.bel.depo. in prin.Ang.cōs.80.quæstio subtilis est,vbi inquit,ꝙ communiter omnes dicūt,ꝙ monasterium loco filij habetur,& idem Fulgo.consil.53.quod procedit quo ad effectum,vt excludatur substitutus,ita concludit Bald.in l.filium.ff.de his qui sunt sui,vel alien.iu. ampliatur dicta communis conclusio. etiam procedere quando institutus efficeretur Clericus,seu presbyter, & susciperet ecclesiasticum ordinem, tūc enim expirat onus fideicommissi sibi iniūctum,& habet liberam dispositionem bonorum,quæ substitutioni subiecta sunt,siquidem d.§. sed & hæc præsenti alternatiuè loquitur, si monasteriū ingrediantur,aut clerici fiant,& licet aliqui doc.cōtrariam teneant, nihilominùs hæc opinio videtur verior,vt asserit Dec. in d.c. in præsentia,ver.in ea gl.ibi,&c.& conclusione hac lætari debent nonnihil clerici , quoniam per eam habent liberam bonorum suorum dispositionem , quæ per substitutionem erat eis sublata,si in seculari vita permansissent.l.fi.§.fi.C.communia de lega. in contrariam verò partem inclinauerunt omnes docto. magis communiter in d.auth.nisi rogati,ꝙ substitutio non euanescat in hærede simplici facto clerico,& de ista communi attestatur Boerius decis.254.n.1.36.& 12.& Moder.in memorato ca.in præsentia,& quamuis contraria,& sic prima opi. sit verior non ob hoc est discedendum à dicta communi, sec.Fulg.cons.30.vide Neuiza.in Sylua nuptiali lib.5.n.61.cū duobus seq.& Alc.in l.1.ff.si cer.pe.interpretatur primo loco dicta communis conclusio nō habere locum, quando aliquis esset substitutus pro redemptione captiuorum:tunc enim nō excluditur substitutus per ecclesiam , vt volunt omnes doct. communiter in d.c.in præsentia.& in allegata auth. nisi rogati,& Corn.cons.18.lib.4. vbi scribit istam esse communem opi.& Moder.in locis præcitatis.Limitatur secundò non procedere d.communis,quando testator in testamento suo expressè disponat substitutum debere admitti, si scriptus hæres decesserit sine liberis legitimis,& naturalib. ex suo corpore procreatis,& vero matrimonio natis,hoc etiam addito,si ingressus fuerit monasterium,quod non mirum videtur,quia est in potestate testatoris substituere quem velit hæredi etiam monasterium ingressuro.l.Deo nobis.C.de episco.& cler. & tacitam legis prouisionem tollit expressa testatoris prouisio.l.cū

Universidad de Deusto
Biblioteca

filio.§.3.ff.de vul.& pupil.substit. & hoc tenent omnes doct. communiter,vt ait expresse Lauren.Calca.cons.7.quia à me, namque iustum,ac æquum est,q̃ testator possit quam legem velit,imponere rebus suis.c.verum.de condit.appos.& C. de dona.quæ sub modo,& valde iniquum esset monasterium habere bona testatoris inuiti,cum nemo benefacere compellatur.c.ad finẽ.23.q.5.vt per Dec.cõs.419.eleganti cõsilio,& cõfirmatur.ac comprobatur dicta communis limitatio ex dictis per Corn.in d.cons.18.& per Fulgo.cons.53.quãdo superius, & per Alex.in allegatis cons.35.& 129.quia est in hoc seruanda testatoris voluntas,vt constat ex congestis per Dec. in d.c. in præsentia,& cons.259. visis his.vbi tenet q̃ ad excludendũ monasterium sufficiant etiam coniecturæ voluntatis,vt si testator substituat adiecta causa, quia velit bona sua in familia remanere. F.Viuius.

Substitutus pupillaris potest grauari per fideicommissum, sicut possunt venientes ab intestato. Rode. Suarez. in l. quoniam in priorib. C. de inst.est.fallen.prima.n.14.com.dicit,ex Imo.in c.raynutius,de testa.in fi. Villal.

Substitutus vulgaris excludit patrem communiter teneri dicit Zas.in tract.subst.post.prin.ver.in secundo casu. I.Fich.

substitutus moriens antequã substitutionis casus eueniat, spes tunc substitutionis expirat,nec ad heredes transmittitur. l.si ex plurib.ff.de suis,& legit.& no.Bal.cõs.94.punctus questionis,lib.2.cons.340.dicta domina,& cons.434.punctus.circa fi.vol.4.& ratio istius dicti videtur hæc, quia quælibet substitutio dicitur conditionalis.l.cohæredi.§,cohæres. ff.de vul. & pup.subst.& ius conditionale ad hæredes nõ transmittitur. l.si ita legatum.§.illi si volet.ff.de le.1.no.Fulg.cons.14.in questione,& cons.70.proponitur. Alex.consil.49. viso themate, vol.6.cons.25.& cons.252.volu.6.& Dec.cons.435.in causa mihi. Amplia istam conclusionem ita declaratam primo loco etiam procedere, si testator substituisset filios,& hæredes, vel eorum præmortuorum liberos, quia nec admmittentur filij hæredis præmortui, donec superst aliquis ex filiis substitutis. per notata in l.hæredes mei.§.fi.ff.ad Treb.& per Alex.consil. 17.viso testamento, vol.6. nisi iure accrescendi hæreditatem habere possit filius substituti.l.qui patri.ff.de acq.hered.quod mirabile dicit Baldus cons.9.factum tale est.libr.2. Amplia secundo loco dictam cõclusionem etiam procedere si hæredes ex descendẽtib.testatoris substituti essent l.hæredes mei.§.vomita.ff.ad Treb.gl.valde nota.in l.vnic. C. de his,q̃ ante aper. tabu.& ibi Bart.& idem Bart.in l.1.ff.de le.1. sequens Cy.l.1. C.communia de leg.Bald.in l.cùm ex filio.ff.de vul. & pupil. Corn.cons.248.circa hanc. vol.1.& Soc. cons.196.circa præmissa,& gl.in d.l.1.communiter approbatur,vt per Alex.in d. l.cùm ex filio, & istam esse communem constat ex congestis per Dec.cons.394.pro vera,& cons.55.pro tenui, & Cur.cõs. 63.antiquissima,& cons.75.Dominus Ludouicus,Soc.in l.1. ff.de vul.& pup.substi.& Ias.in l.si cui legetur.§.hoc autem.ff. de le.1.& cons.80.iste casus, lib.1.& quamuis gl. contrarium sentit in l.is,cui.ff.de actio.& oblig.tamen aduerte,quia communiter improbatur per doct.præcitatos. F.Viuius.

Substituto vulgari competit beneficium.l.fi. C.de edic.diui Adri.& potest petere se mitti in possessionem, Bell.cõs.19. num.15.communem dicit,ex Bartol. & aliis in d.l.fi.quæst.4. B.Villal.

substitutio extenditur de casu ad casum, Ias.cons.203.vol. 1.& Io.Duran.in arte test.tit.5. cau.5.communem dicit. B. Villal.

substituto vniuersali hærede,si filius sine filiis decedat,non est substitutus hæredis,Ias.in l.cẽturio.ff.de vul. & pup. Duran.tit.5.cau.24.com.dicit. idem.

substitutum excludit qui ab intestato substitutum excluderet,Corn.276.litera 9. vel 3.com.dicit, & in cons.138.vol.2. litera.a, dicit,quòd si ab intestato non excluderet, non excludit,& com.dicit. idem.

substitutus si citatus fuerit in legitimatione obtẽta per spurium à comite Palatino,excluditur à legitimato,licet nõ consentiat,cum citatio requiratur,sec.com.per Bursa.cons.1. nu. 31.lib.1.

substitutus ad hoc vt ex substituione vulgari admittatur, requiritur quòd institutus aut nolit, aut non possit, esse hæres,quandiu institutus adire potest, non potest succedere substitutus.l.quandiu.ff.de acq.hæredit. Vnde si hæres institutus decedat,& decedendo ius deliberandi ad suum hæredem iuxta formam.l.cum antiquiorib.C.de iure delib.trãsmittat,substitutus excluditur, si hæres instituti ex iure deliberandi velit adire,sicut notabiliter voluit Bart.in l.1.ff.de vul.& pup.per l. si pater.C.de hæred.instit.l.cùm proponas.C.e.tit.arg.l.si quis filium.§.1.§.cum principio.ff.de acq.hær.secundum Im. in c. Raynutius,de testa.& Bal.d.l.cũ antiquioribus. d.l. cum proponas, & ita contra Angel. in d.l.1.communiter teneri refert Bened.Cap.in tract.substitutionum post regulas posito,spc.1. nu.46.

substitutus pupillaris nõ missus grauari,onerarique potest, quàm quiuis ab intestato successurus.commune interpretum dogma inquit Rhode.Soarez.in l.quoniam in priorib. fallen. 1.n.15.C.de inof.testa. E.Suarez.

substituo aut aliud verbum commune adiectum certæ rei vel quantitati nunquam trahitur ad institutionem, secũdum Bar.in l.centurio.n.34.ff.de vul.vbi post n.40.dicit q̃ verbum commune adiectum certæ portioni nõ trahitur ad institutionem quando esset alius hæres vniuersalis,alias secus, per l.cogi §.& generaliter ff.ad treb.vbi Bar.per illum tex.dicit, quòd verbum relinquo adiectum certæ rei vel quantitati non trahitur ad institutionem directã,sed obliquam. Quinimo castr. ibi dicit,q̃ non importaret institutionem vel substitutionem directam, & ibi infert, q̃ si filio impuberi instituto substituatur per ista verba communia dicendo, petro filio meo decedesi quandocũque talem substituo in tali fundo: non dicetur ista substitutio pupillaris,licet ipse pupillus decederet in pupætate,vel si decederet post:non esset substitutio fideicommissaria vniuersalis,sed fideicommissum particulare, quod tamẽ secus esset; si substitutio facta fuisset per verba directa, quòd tunc esset substitutio pup.quæ traheretur ad omnia bona pupilli per tex.in l.cohæredi §.fi.ff.de vul.

substitutum excludere dicitur persona ex verissimili mente testantis,cum illa ab intestato excluderet substitutum ab hæreditate grauati,secundum magis com. per Bursa. cons.19.nu. 2.lib.1.

substitutio caduca per clausulam codicillarem ad fideicommissum reducitur & similiter institutio minus solemni testamento emissa, secundum communem per Bursa.cons.75.nu. 32.lib.1.

substitutum excludit persona existens in medio, ex mente testantis presumpta,si conditio non verificetur,iuxta com. per Bursa.cons.19.n.23.lib.1.

Pluralitas non resoluitur in singularitatem in substitutionib.respiciẽs vnum tantum effectum,sec.com.per Bursa.cõs. 76.n.16.lib.1.

substitutio compendiosa facta de agnatis à pagano per verba communia,matre existẽs in medio: non inducit exclusionem ipsius matris à legitima filij iuxta magis comm.per Bursa. cons.8.n.39.lib.1.vbi articulum plenè disputat.

Substitutio si sine filiis, deficit mortuo hærede cum filiis, sec.com.per Bursa.cons.13.n.71.lib.1.

substitutio facta si decesserit sine filiis, in fœminis quoque verificatur,secundum communem per Bursa.cons.64.nu.10. libr.1.

substituit verbum,commune est, sec.magis com. per Bursa. cons.7.n.9.lib.1.

substitutio caduca efficitur, mortuo substituto ante euentum conditionis,nec illud ius ad descendẽti transmittitur,sec. com.per Bursa.cons.1.n.17.lib.1.Bero.cons.117.n.4.n.7.lib.2. & substitutio caduca efficitur:substituto sine filiis decedẽti,& hærede instituto super existente,ex communi per Bursa.cõs. 1.nu.2.

substitutio compendiosa per verbum commune,continet fideicõmissariam,sec.magis com.per Bursa.cons.71.n.10.li.1. vbi q̃ fideicommissaria substitutio ius accrescendi continet, iuxta communem ibi.

substitutio conditionalis nõ transmittitur etiam fauore descendentium sec.com.per Bursa.cons.1.n.3.vide Rol.cons.46. nu.5.lib.3.

substitutio si facta sit,si sine liberis, requirit q̃ habeat filios tẽpore quo decedit,vt euanescat substitutio: teste Ias. qui de hoc plenè disputat in l.si quis.C.de instit.& substit. & vide dilect.de arte testan.tit.5.c.25.Rol.cons.56.li.3. Zas.tract.subst. ver.conditio si sine liberis.pract.Papiens.in form.libel.substit. verb.decederet sine filiis.

substitutio facta si hæres decesserit sine filiis,hærede morente cum filiis euanescit, nec amplius reuiuiscit, si ex coniecturis non apparet illud fuisse de mente testatoris, sec. com.ac euanescit etiam cum vno filio tantum,iuxta comm. per Bursa. cons.1.n.1.lib.1.

substitutio caduca efficitur: substituto sine filiis decedẽti,& hærede instituto super existente, sec.comm.per Bursa.cons.1. nu.2.lib.1.

subſtitutio conditionalis non transmittitur etiam fauore descen

descendentium,secundum magis com.per Bursa.cons.1.nu.3. lib.1.vel sic,substitutio euanescit mortuo substituto ante cõditionis euentum, nec in filios aliquod ius hæreditatis transmittitur,ex magis communi ibi relata.

Substitutio non præsumitur,nec inducitur ex coniecturis, nisi plenè probentur,sec.commun.per Bursa. cons.1.num.12. lib.1.

substitutio facta decedenti sine filiis,mortuo cum filiis expirat,vt amplius reminiscere nequeat,sec.com.per Bursa.cons. 75.n.13.lib.1.

PRO.subtilitates à iudicib.admitti non debent.l.sicut §.pe. ff.quib.mod.pig.vel hypoth.sol. Bello.

Succedere volenti in feudo dato pro se & filiis, & hæredibus,sufficit quòd sit heres primi inuestiti,nec requiritur quòd sit hæres vasalli vltimò defuncti.com.dicit Clar.in §.Feudum. quæstio.9. verticul. quæro an oporteat. P.Fichard.ex Clar. senten.

PRO successio in beneficialib.non est admittenda.c.1.&c2. extrà de test.c.1. extra de præb. sanctuarium enim iure hæreditario possideri non debet.in ca.ad decorem, de instu.extrà. idem.

PRO.succedat in onere,qui substituitur in honore.c.aduersus de immunit.eccl. idem.

Licet p transitum ad secunda vota mater priuetur successione bonorum,prouentorum filio ex hæreditate paterna, & illorum proprietate post mortem filij iam adepta:tamen illud non procedit, quando tempore talis transitus ad secunda vota, superessent fratres vel sorores filij defuncti:quia talis proprietas accresceret dictis fratribus.secus verò vbi nulli superessent fratres vel sorores ipsi filio defuncto: quia tunc mater per transitum ad secunda vota,non primaretur dicta proprietate.est com.opi.sec.Alex.in cons.211.viso themate.in princ. vol.7. M.Chærian.

Mortuo nepote,relictis post se auo paterno & materno,in bonis prouentis ex linea paterna, succedit auus paternus, in prouentis ex linea materna,succedit auus maternus: in cæteris verò bonis, succedunt æqualiter. est verior & mag. com.opi. cum Bart.sec.Alex.in cons.168.vol.7. idem.

In substitutione fideicommissaria regulariter filius nõ succedit in locum patris, sed proximiores in gradu admittuntur. est commu.opi. secundum Dec. in cons.480.in casu.qui vol. 3.idem in consil. 478. in causa domini.in fin. eodem volu. idem.

Filij fratris siue succedant patruo cum alio patruo,siue cum patruelib.semper succedunt in locum parentum:& attẽditur pluralitas vinculorum.est magis comm.opi.sec.Alex.in cons. 166.super.circa fi.vol.5. idem.

Consanguinei pares in gradu æqualiter succedũt defuncto nõ facta distinctione bonorum, ex linea paterna vel materna obuentorum.est verior opi.antiq.& Moder.sec.Corn.in cõsi. 7.etsi videatur.vol.3.

In materia successionis,etiam in foro ecclesiastico,debet fieri computatio graduum,sec.ius ciuile.est com. opi.sec.Corn. in cons.248.videtur in prin.vol.2. idem.

Contendentib.patruo & nepote ex filio progenito,de successione regni vel feudi,nepos prefertur.sec.com.opi.sed pro patruo est verior & magis com.opi.sec.Dec.in cõs.442.in casu ad me transmisso,post Alex in cõs.4.ver.pro ista 2.par.vol. 4.& prædicta opinio maximè redditur indubitata duob.concurrentib.q̃ patruus sit maior natu quàm nepos, & in possessione,sec. Dec.ibid. Nam ex plurib.concurrentib.agitur effectus.l.1.vbi Bal.C.de fideic.& in dubio fauendum est possidẽti.§.cõmodum.instit.de interdic. & quãdo casus est dubius de iure ciuili,& clarus de iure Can.standum est iur. can. etiam in foro ciuili.Nam pro hac opi.videtur clara decisio in clem.pastoralis de re iudicata. idem.

Licet pactum seu conuentio de vniuersali successione non valeat,tamen super certis bonis non improbatur: quia nec liberam testandi facultatem tollit, nec de vniuersali successione tractatur.est vera & comm.opi.sec. Cur.iu.in cons.1.n.16. vol.1. idem.

Successor in officio potest interpretari sententiam sui prædecessoris ex coniecturis,& aliis quæ potest percipere ex actitatis coram prædecessore.secundum Bart.Ang.Imo. & communiter doc.in l. ab executore.ff.de appel.secus si vellet interpretari suo sensu mero,secundum Imo. ibi ita saluantem contrariam opi.Bald.in l.2.C. de senten. ex breui.reci. Balb.decis.132.

succeditur ab intestato, granato moriente, cum defecerit conditio,sec.com.per Bursa.cons.1.n.6.lib.1.

Successio fit secundum statutũ loci vbi sita sunt bona, quãdo defunctus dicti loci erat ciuis,non autem secundum statutum originis,secund communem per Bursa. cons.8. num.35. libr.1.

successio ab intestato,vel institutio succedentium ab intestato, non censetur exclusa ex prohibitione alienandi simpliciter à testatore emissa,sec.communem per Bursa.consi.64.num.5. libr.1.

successio in bonis filij prouenien à patre regulatur in transeunte ad secunda vota,vt in bonis patris in dispositione.l.fœminæ.C.de sec.nu. secund.commu. per Bursa.cons.12.num.2. lib.1.

PRO. suæ rei emptio non valet. l.suæ rei.ff.de contrahen. empt.

PRO. sufficit libellum cõcludere præsumptiuè.in l.omnes. §.Lucius.vbi Bart.ff.quæ in frau.cred. idem.

PRO sufficit,si cui vel in paucis,amici labore consulatur.l. tutori C.de neg.gest. idem.

PRO sufficit vtiliter esse cœptum,etiam si effectus non habet negotium.l.sed an vltro.ff.de neg.gest. idem.

Summa minor. In dictis testium in maiori summa minor nõ inest,sec.Archid.3.q.9.c.nihilominus.vt refert, & videtur sequi Bald.in l.1.in 6.col.C de testa Imo.& doct.communiter in l.1.§.si stipulanti.ff.de verb. obl nisi sit summa temporis secundum ipsum Imo.in l.inter pares.ff.de re iudi.do. Alex in d. §.si stipu.Gem.in c. 1.de arbi.in 6.& nisi constaret restes de eadem numeratione deponere.secun.Alex.vbi suprà. Balb.decis.151.

Summa diuisim perita. Qui petiit 10.quæ dixit sibi deberi, & illa est consecutus. potest postea alia 10. petere, cùm dicat quod sibi debebãtur 20. nisi in prima petitione apposuisset ex tantum tantum,vel duntaxat, vel dixisset pro resta, secundũ Hugo.in l.ratiões.C.de proba.in gl.Bart.& Bal.in l.quidem. C.de transactio.per l.3.§.cum Titio.ff.de adimen.lega. Quod deber intelligi, quando non fuit per reum oppositum de diuisione summæ,aliàs non admitteretur petens partem debiti, imò cogeretur petere totum.per l.nulli.C.de iudi.& fe. Guil. & Bart.in l.quidam existimauerunt.ff.si cert. peta. Balb.decis.413.

PRO.super ecclesiastico beneficio,non potest transigi, sed amicabiliter componi.c.super eo.de transact. Bell.

superioritatis ius præscribi potest, communem dicit Soci. consil.275.volu.2.& Purpura. in l.1.num.14.ff.de offic.eius. I.Fichar.

Contrariam opi.com.dicit Crauetta in tract. de Antiq.tempo.par.4 n.72.vt refert Vasq.lib.1.illust.contro.c.2.n.14.vbi vide. B.Villal.

superioritatis ius contra principem per prescriptionem antiquam,cuius initii memoria non extat in contrarium,nõ posse præscribi,multi doct.voluerunt,cùm nullus possit præscribere,ne sit sub Cæsare aut principe.c.cùm non liceat.vbi Abbas notat n.16.ext.de præscr. & ic.per venerabilem.n.37.ext. qui filij sint legitimi.Lud. Roma in cons.371.ver.dum autem quærit.n.5.Ale.de Imol.in l.more.n.11.ff.de acq. hære.& hãc sententiam magis com.opin.doctissimorum virorum esse inquit Barth.Soc in cons.275.versi si verò volumus n. 6.vol.2. Ias.copiosè in cons.208.ver secundò notabiliter respõdetur. n.2.in 2.vol.cons.contrariam autem sententiam alij defenderunt.Bart.in l.1.§.denique.ff.de aqua plu.arc.l.infamem.nu.14. ff.de pub.iud.& l.hostes.n.6.ff.de capt.& postlim.reuer.Pan. in c.q̃ translationem.n.1.ext.de off.legati,& in cons.82.nu.1. in 1.par.cons.Fel.in c.cum nobis.n.4.ver.circa supremam potestatem.Alex.de Im.in cons.154.n.4.in 5.lib.cons.Ias.in consi. 70.n.1.in 1.vol.cons.& hanc opi.quo ad principem temporalem,magis com.esse dicit Aym.Crauetta in tract.de antiquit. temp.in par.4.§.incip.materia ista singularitatis testium.n.73. Quam sentẽt etiam de iure communi Romano veriorem appellat Vasquius Menchacensis in lib.1.controuers.illust.ca. 2.num.14.in fin. vbi illius Codex ab impressoribus, vt ex deductis allegatis satis apparet,non fideliter impressus est. Kirchonius.

supplicatio continens quòd res iudicata rescindatur, vel q̃ bis iudicetur,nisi per principem & non inferiorem cõcedi posset.Pan.c.ex literis.n.10.& 11.ext.de restit.in integr.decis.Capell.Tolosa.decis.480.& hanc com.opi.esse Apostill.Auffred. in suis addit.ad d.decis.Capel.Tol.ibi.d.dicit,propterea observandum esse quod sententiæ executio per supplicationẽ principi factam nõ retardetur, & satis esse quod daretur cautio de restituendo,si supplicans in causa obtineret, secundum notat. Pan.in c.suscitata.n.10.ext.e.& Matth.de affli.in decis.S.cons.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Neap.decis.257.admonet,Hier.de Mõte in tract.de finib.reg. c.108, quod est vlt.nu. 14.& sufficeret iuratoriam cautionem præstare,quando iureiurando pars firmaret fideiussores se habere non posse.Guid.Papa in decis.Gratianop. q.189. Kirchouius.

Supplicationis instantia regulatur secundum instantiam appellationis,ita voluit gl.in l.vnica.in verb. post successionẽ iudicis.cir.fi. C.de sen.præfecti prætorio.& ibi hoc annotarũt Bal.n.2.Sal.n.5.& idem Sal.in l.fi.§.cui consentaneum.n.5.C. de tempor.&repara.appella.Bal.in trac.statu,in verb.statuere. statutatij.n.6.ver.statutum quod permittit recurri ɔ aliquam sententiam,ille recursus debet regulari secundùm quod regularetur appellatio,quantũ ad tempus exercitij & terminationis eius. Hyp. de mar.in suis singul.sing 88.& Nicol.Boer.in suis decis.q.247.nu.9.in fi.Licet autem Lanfr. de Orian. post Spec.aliter de iure responderit,in tract.de arbit.in vlt.par.qu. 2 i.n.53.commu.opi.esse contra allegatam gl.in d.l.1. Quod instantia supplicationis duret tanto tẽpore, quanto durat causa principalis,tamen pulchrè consulendo scribit,primam sententiam communiori voto approbatam esse, per rationes & authoritates doct.ibi adductas Rol.à Valle in cons.94.nu.22. cum seq.in 1.to.cons. idem.

Surdus ac idẽ mutus natura,licet testari non possit.l.discretis.C.qui testa.facere poss.tamen si ex accidenti surdus ac mutus factus sit,poterit testari,modò scribere norit,idẽ est si mutus tãtùm sit,scribere nesciens,testari nõ poterit, licet statuto induceretur.vt mutus scribere nesciens,testari possit, nisi id à principe cui hoc seruatum est haberet.l.si mutus.ff.de testa.argumento.l.1.§.de qua re.ff.de postul.& Bar.in l. si quæramus. ff.de test.Imo.in ca.quia ingressa.e.tit.surdus vero non mutus rectè testari ac codicillari poterit,d.l.discretis.l. mutũ.& quæ ibidem notantur.ff.de leg.3. idque communiter teneri refert Bened.Cap.reg.103.n.22.

Surdo & muto qui testari nequit, exẽplariter substitui poterit à patre,perinde atque mẽte capto ac prodigo, cùm eadẽ sit iuris ratio,atque prouisio legis etiam ad casum similem se extendat.l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de lib.& posth.prout voluit Bart. post Gul. de Cun.& Raynerius in l.ex facto. ff.de vul.& pup.& Bal.in l.humanitatis.C.de impub. & aliis substi. & ita communiter sec.Imol.in c.Raynutius.de testam.refert Bened.Cap.in tract.substitutionum,post reg. posito in spe.3. num.46.

Suspensus non priuatur à testificando.Franc.de Are. in c.olim.de accus.n.2.com.dicit,licet ipse arguat in contrarium,& videatur distinguere inter temporalem suspensionem,& perpetuam per tex.in c.testimonium. de testi.& d.c.olim,cui dicit non posse responderi &concludit istam esse veriorem opi. B.Villal.

suspensi à spiritualib.vel ecclesiasticis,circa ea quæ ab iis exercentur absque ordine seu ordinis officio,vt si elector ab eligendo,collator à conferendo.suspendatur, contra interdictũ eligendo vel conferendo.non incurrunt irregularitatem,vt voluit Inn.& Host.in c.fi.de excess prælat.Io.Calder. in ca.si celebrat.de cleric. excommu.secundum Inn.& Anchar.& cap. 1. §.caueant.de sent.exc.li.6. cum quibus cæteros sentire refert Benedictus Capr.regul.83.numer.3. Quando autem suspensi à spiritualibus circa ea quæ exercentur ratione ordinis vel officij ordinis, contra interdictum faciunt, irregularitatem incurrunt.vt dicit Io.Monach.& post eum Ioan.And. dict.§.caueant.

suspensus à iurisdictione licet eam exercendo contra interdictum,irregularitatem non incurrat, cùm exerceat sine executione ordinis,tamen si exerceat eam exercendo illud quod habet admixtum ordinis ministerium, puta si absoluat excõmunicatum cum solennitate,de qua 11.q.3.c.debet. & c.seq. tũc irregularitatem incurrit, vt tenuit Inn. & Host.in c.tacita. de excess.prælat.quos sequitur Pe.de Anch.in §. caueant.cum quibus reliquos transire refert Bened.Capr.reg.83.n.20.vide s.excommunicatus.

suspẽsus à spiritualibus,vel ecclesiasticis in his,quæ absque ordine,seu ordinis officio exercentur, si celebrat.irregularitatem non incurrit. item si participatione sacramentorum, & contra faciat secundum communem opi. Cap.reg.53.n.3.& suspensus ab ordine,vel iurisdictione. Nam licet ipse exercendo eam nõ incurrat irregularitatem, cum exerceat sine executione ordinis. Attamen si exerceat iurisdictionem. exercendo illud,quòd habet admixtũ ordinis ministerium, vt puta si absoluat excommunicatum cum solemnitate,& tunc irregularitatem incurrit, vt est communis opinio. de qua ibi.numero vigesimo. Bonacoss.

Suspensio ad tempus absque absolutione tollitur elapso suspensionis ipsius tempore.vt commune accuratè ponit Dd.à Coua.de sponsa.2.par.c.6.n.16. E.Suarez.

suspensi sunt aliqui à canone,nõ propter crimẽ,sed propter defectum vt illegitimi,& corpore vitiati. Si celebrant ante dispensationem, non incurrunt nouam irregularitatem, vt est communis conclusio.de qua Pet. Rauen.in suo aureo alphabe.fol.176. Bonac.

suspectus allegari potest prælatus.& de iure recipitur.ac admittitur hæc suspicio quotiescunque iudicaret, & index esset in cã suæ ecclesiæ,secũdum Sicusũ in c.insinuatione, de of.dele.& capit. postremo. de appell. & alios canonistas ibi. & ista est communis opi.test Stephano Aufre.in tract de testibus.in ver.prælatus tamen nisi allegaretur vti suspectus iste prælatus non repelleretur à iudicando in causa suæ ecclesiæ.cap.si quis ergo. 1.q.7.& c.cùm personæ de priuil.lib.6. & notant doc.in c.cùm venissent,de iudiciis.Inn.in c.ex parte,in antiq.de vtil. sig.& Ant.in ca.1.de maledi.& cum ista opi.transeunt omnes canonistæ communiter in d.ca.cùm venissent.item potest repelli vti suspectus etiam iudex à iudicando,ratione iurisdictionis aduersarij mei:v.g.si esset Vasallus,& suffraganeus, c.accedens primo.extra vt lite non contesta.vbi omnes docto. hoc communiter firmant,& istam communem esse scribunt Mader.inibi,& mananta in tract. de iudiciis.in 6.part.3. partis super 2.actu. F.Viuius.

suspecti de iure non possunt allegari omnes doct. vnius ciuitatis,sec.Bal.& alios magis communiter in l. hoc modo.ff. de cond.& demonstrat.& notat eleganter August. Beroius in c.1.de iudiciis nu.121.& ita consuluit,dum eram iudex criminalis in ciuitate Teram,anno domini 1560. in quadam causa vertente inter quosdam de Terra ciuitelle Aprutii,& hoc idẽ videtur dispositum in consilio,vel Senatu,qui tanquam suspectus,vel suspectum recusari non potest,vt per Doct.communiter,& Dec.in d.c.1.de iudiciis,& de ista communi attestatur omnes Moder.ibidem,& Boerius.decis.269.sed si caput consilij esset suspectum,tunc totum consilium erit suspectum, suæ allegari posset suspectum sec. Bald. in l.1.C. si rector prouinc. Limitantur prædicta omnia non habere locum in collegio, quod quidem potest allegari suspectum,vnde si causa cõmitatur alicui collegio, potest totum Collegium allegati suspectum sicut singularis persona,vt dixit Bald.i d.c.1.de iudi.hoc idem tenet Fel.in c.causam quæ.de off.dele.& in præallegato c.1. F.Vinius.

Ad hoc vt debitor tãquam suspectus & fugitiuus capi possit, debet talis suspicio ex coniecturis saltem & præsumptionibus probari nec sufficit iuramentum creditoris. est communis opinio secundum Dec. in consi.77.circa med.vol.1. M. Charian.

suspicionis causa de iure ciuili non est alleganda, secus tamen de iure canonico, Anto.de Tremo.in addit.ad Bonac.in pra.excep.in ru.de recusa.nu.2.litera b.communem dicit. B. Villal.

De iure regio sufficit iurare iudicem habere suspectum l.1. ti.5.li.tertio ordina.per quam corrigitur. lxxvij.titul.quarto. part.3.&l.9.& 10.titul.7.libro primo.for.ll. & circa istam legem nota iuncta differentia quam communis nostra ponit inter ius Canonicum, & Ciuile, quod processus habitus per iudicem recusatum de iure Canonico, & cum hac distinctione tollitur communis disceptatio doctorum quam opi.tenet Bald.in c.cum speciali.de appella.& sequitur Imo.ibi & Deci. in nu.9. quem vide.& cum differentia nostræ communis opi. euacuatur aliud dubium,quod Doctores torquet in c. iudex, de off.deleg.in 6.& Fel.in c.insinuante.nu.15. de off.deleg.an recusatio,vel suspicio possit proponi post litem contestatam, vel conclusum in causa, ad cuius decisionem Barba. in tract. de prestan. Cardi.in q.5.part.2.n.6.quod de iur.ciuili cum nõ requiratur cog.causæ,in quacũque parte litis proponit. secus tamen, de iur.Can.quod nota pro ista litem nota quod sicut iudex potest recusari, ita & notarius caus.& sufficit iuramentum ad hoc q̃ teneatur recipere socium,sec.Bald.in cap.super quæstionum articulis.§.verum de off.dele.& in l.1.C.de rela. & gl.in Auth.de trien.& semis.§.& ꝓ sepè,& sec.Bald.in d.loc.Fac.regula,q̃ omnis persona quæ potest interuenire in iudicio,potest recusari sec.Ang.in l.obseruare.ff.de iudi.& Prapo.in c.cum speciali. de appel. quæ faciunt ad ampliationem l.72. in curiis Vallisoleti. de 1537. & 70.de Madrid. de anno. 1524.& nota quòd sufficit, quòd vnus ex sociis scribat, & alter subscribat,sec.Inn.in ca.quoniam contra, dd. roba.quem sic refert, & sequitur Pan.item nota quòd associati, tam iudicis, quàm notarij debent esse sine suspicione, vt apparet per d.l.1.tit

d.l.1.ti.5.li.13.ordi.ibi,entre si dos fin sospredas,alias possunt recusari, de quo Perigen.in c.statutum.§.assessorem,de rescr. in 6.Item,in quantum per d.l.disponit q̃ si non sit alter iudex, vel decuriones q̃ iudex recusatus tenetur sibi associare alios homines integræ opinionis,approbata opinione abb.in d.ca. quoniam cõtra falsam, vbi dicit,q̃ officium istorum est quasi testium arg.l.Domicius labeo ff.de testa.& ibi Bald.in l.apertissimi.C.de iudi.vbi est materia, & sorte derimatur, quis debet esse cum iudice: multi enim casus de iure ciuili dẽrimuntur sorte,vt in l.fi.C.communia de leg. gl.in §.pe.instit. de satisda.tuto.nec est in his casibus sors prohibita, quando enim sortes sunt licitæ,vide fel.in c.capitulum S.Crucis, de res. nu. 21.& ias.in l.huiusmodi.§.fi.in fi.ff.de leg.1.& S. Th. secunda secundæ q.75.arg.8.& turris Crema.in c.126.q.2.

Suspectus allegatur ex causa quilibet iudex ordinarius imperialis etiam delegatus, & hoc de iure ciuili, secundum magis communem per Burs.cons.21.nu.20.lib.1.vbi quòd de iure ciuili nec causæ expressio requiritur,sed satis est,medio iuramento q̃ ea recusatio calumniosè non petitur,iudicem suspectum dicere,iux.communem ibi relatam.

Suspicione iudicis imperialis & delegati ẽt religiosi allegata: nulliter producitur, secundum magis communem etiam non secuta appellatione,quod procedit de iure ciuili,secus de iure canonico, quia requiritur appellatio, iuxta communem per Burs.cons.21.nu.21.lib.1.vbi latius declarat.

Processus factus post suspicionem allegatam etiam non secuta appellatione nullius momenti redditur,iux.magis communem per Burs.cons.21.post nu.21.libr.1.vbi inter alia,q̃ si fiat recusatio iudicis vel notarij, dummodo validè videlicet in scriptis, & ab habente mandatum, ac secuta appellatione: tunc acta inde sequuta efficiuntur nulla, ex magis communi d.cons.ante nu.22. de iure ciuili in terris imperij tam in delegato quàm in ordinario,quo ad cognitionem causæ principalis, licet secus quo ad coactionem arbitrorum & delegatorũ negotij principalis in euẽtum probatæ suspicionis,teste Osas. decis.84.nu.4.& 5.licet dici posset secus fore de iure cano.tantum, secundum quod ex communi opi. processus per iudicẽ recusatum factus parte non appellante teneat per Osas.decis. 154.nu.5.& aliis alleg.per Burs.d.cons 21.post nu.22.vbi vide declarationes, & plura ad pract.not.in materia suspicionis & recusationis.

Suspitio omnibus vnius ciuitatis doctoribus intentari nequit:vt nec omni senatui,vel cõcilio intentari proceder.communia asserit Fran.Viui.lib.1.opi.332.cum Boc.decis.269.atque aliis. Verum enimuero si ipsum concilij caput suspectum erit,toti concilio non minus rectè intẽtabitur, quã omni collegio.vt frequenter placita ponit idem Viuius eodem in loco quamuis ipse semper suspitionem honestis innixam rationib' contra omnes admitteretem:sed hac de relatiuis alibi. obseruabis autem quod licet iure Cæsareo causa suspitionis non allegetur.pontificio tamen allegari debet.commune pronunciat Ant.de Tremo.addit.ad Bon.in pract.except.Rub.de recusat. nu.2.litera B.Villa.in sua collecta. E.Suarez.

Suspitio.De iure ciuili causa suspitionis iudicis necessario non est exprimenda vel probanda, sed in dubio sufficit iuramentum super suspitione,nisi constaret euidenter suspitionẽ esse temerariam. Vti si recusaretur delegatus datus de communi partium voluntate,secundum gl.Iac.de Are.Iac.Butrig. Ang.& imol.in l.quia poterat.ff.ad treb.gl.in l.apertissimi.C. de iudi.spe.in tit.de recusa.iudi.§.qualiter.ver quidam.Pan.in c.cum speciali.ext.de ap.Idem in casibus in quibus de iure ciuili potest ordinarius in totum recusari,secundùm Bald.in authen.& consequenter.C.de sent.& interlo.om.iud.de iure autem cano.causa suspitionis est exprimenda & probanda corã arbitris.d.c.cum speciali.& c.secundo requiris.eo.tit. Balb. decis.236.

Suspitione allegata cum causa contra iudicem ordinarium, vt fieri potest secundum communem, illius & suorum officialium manus ligantur,iux.communem per Bursat.cons.21. nu.19.lib.1.de qua per Osasc.decis.15.vbi ponit reg.cum fall. in ordinario.

Suus hæres repudiatam semel hæreditatem iterum re integra repetere potest.commune inquit Ias.in l.pupillorum. nu. 2.ff.de acq.hær. E.Suarez.

Suorum hæredum iura,& adiectione huius conditionis,si filius voluerit,labefiunt, & apposito vulgari substituto euertentur.illud communius ait Soci. in l. cõditionibus pupillus. vers.secundo concl.de cond.& demon.hoc frequentius constituo ex Are.Alex.ias.in l.si filius hæres.ff.de li.& posth.Corn. in l.3.nu.22.C.de iure delib.Soc.in l.1.nu.75.ff.de vulg.& pupil.Alex.cons.4.videtur inspectis lib.2.Quin & cohæredis ad ditamento iura suorum quo ad pupillaris substitutionis confirmationem ruunt.commune fatur Rip.in d.l.1.nu.166.ff. de vulg & pup. Exhæredatione autem solum tollentur, quatenus ipsorum ratio ducitur, quatenus vero parentum commoda spectantur, non loco suo mouebuntur. commune ponit.Ant.Gome.de testa.c.4.nu.3. E.Suarez.

Suorum iniuriam ij prosequti dicuntur,&cẽsentur,qui sexto cognationis gradu iniuria affectum attingunt. commune dicit meus olim iuris doctor Ant.Gome.de deli.c.1.nu.34.ad finem. idem.

Suorum,ac emancipatorum nulla est differentia,Alc.in parado.lib.3.c.10.com.dicit. Villal.

Suitas tollitur per dationem vulgaris substituti, iaso.in l.ti in fraudem, num.3.C.si omissa causa testa. communem d cit. idem.

Syndicus vniuersitatis non potest aliquem accusare nomine syndicario,sed opus est vt accuset suo nomine.ad vtilitatẽ tamen ipsius vniuersitatis. communis opinio est legistarum, vt attestantur doct.in c.dilectus.2.de Simonia.& in specie Io. And. super gl. pen.& Anch. Henric. Bohic. & Anan. nu. 19. quos referunt Augu. & Hier. post Ang. de malef. in verb ad querelam. nu. 20. Sic etiam potest tutor accusare ad vtilitatem pupilli, sed tenetur se inscribere nomine proprio,secundum communem opinionem, vt dicit Anan. c.2. nu. 20. de calum. Villalpand. super l.22.ca.20. nu.3.in fi. Bald. tamen in l.1. nu.35. de accus. tenuit indistinctè, q̃ syndicus vniuersitatis possit in iudicio capitali comparere pro ipsa vniuersitate tam accusando quàm defendendo,& subdit quòd ita tenẽt omnes doct.quæ opinio Claro magis placet, & dicit consuetudinem videri illam approbare, addens, q̃ contraria opinio possit procedere loquẽdo secundum dispositionem iuris cõmunis, secundum quam accusans subiicitur pœnæ talionis, sed postquam hodie pœna talionis sublata est.dicit Clarus,se nonvidere cur syndicus non possit accusare pro vniuersitate. Hæc Cla.d.§.fi.q.14.vers.item quæro. P.Fichard.

Syndicusvel actor vniuersitatis perinde atque generalis negotiorum gestor,cùm de omissis obligetur, tenetur non solũ appellare, sed etiam appellationem prosequi, vtrinque communiter receptum esse dicit Bened.capr.reg.65.nu.11.& 33. vide suprà actor.

Syndicatus iudicis. De eo quod committitur voluntati & conscientiæ iudicis, nòn potest ipse iudex syndicari, secundũ gl.quæ reputatur singularis in ca.statutum.in §.assessorem,de rescrip.in 6 in verbo relinquatur. Poterit tamen per superiorem emendari,seu retractari,si sit enormis lesio.secundum gl. & Card.in cle.i.de iure patro.do.præpos.in rub.ext. de appell. Balb.decis.221.

Syndici habent in vnaquaque ciuitate syndicare officiales, & habent statuta particularia super hoc.Cla.q.15.vers.fuit aliquando vers.præterea quæro. Qui habent authoritatem syndicandi de omnibus,quæ in officio perpetrarunt.Secus si ante,vel post quid mali committant vt ibi.Quibus sufficit libellus inquisitionis generalis,de generib' singulorum, si postea sequatur, probatur specialis de singulis generum. Et si in inquisitione præsertim penant quædam capitula specialia. Bal. in cons.178.n.3.in 1.vol.Vide tractatum syndica. Tomo 14. & practicam syndicatus D.Iosephi Cumia.vbi ipse dicit,q̃ veniens post tempus datum per publicum proclama emissum de mandato syndicatoris,non auditur.Ita quòd etiam in propria patria amplius conueniri non potest officialis, etiam non secuta absolutione, vt est communis opinio.Cumia. ibi. cap.2.num.5.pagi.6. Et ibi in ca.5.num.1.dicit, quòd fiscẽ intentio fundari debet, vt communiter practicatur, infra quindenam, & sicut accusatio contra officiales non potest proponi, nisi infra quindenam, ita & inquisitio infra quidenam, formari debet, & non postea. Et ibi dicit ca.6.nu.15. quòd testibus duobus sibi contradicentibus. si pares sint, nemini creditur.secundum magis communem opinionem. Et ibi cap.7.dicit Cumia.quòd diuersitas est inter probationem & confessionem.secundum magis communem opinionem. nu.4.Et statutum,faciens mentionem de probatione non verificatur in probatione,quæ sit per confessionem,fallit, vt ibi n.8 vbi dicit,q̃ procedit in casu,quo exigitur plena probatio, secus si agatur de facienda semiplena probatione, vt est com. opi.ibi nu.9 Et ibi dicit nu. 5. communiter seruari,vt non solum per scripturas, & testes, sed & per confessiones partium fisci intentio fundetur.Et ibi etiam dicit Cumia c.8, q̃ executio plurium pœnarũ fieri nõ debet, sed vna electa. & alia tollit. nisi iteruenerit ꝓcussio &Baratatia,qa officialis ex vtraq; pu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nitur,vt ex mente om.doct communiter apparet, ibi num.7.
Et ibi dicit.n.16.ꝙ causæ fiscales sunt de regio patrimonio,vt
est com.opi.ibi n.17 Et ibi etiam Cumia.dicit c.9.n.14.Quòd
officialis est in leui culpa,si in articulo difficili errat in officio,
ita vt ad nihilum teneatur in syndicatu. secun.com.opi.doct.
Et pro leui culpa,& negligentia, vel leuissima non tenetur of
ficialis.secundum communem consuetudinem.ibi nu.16.Li-
cet secundum communem opi.teneatur de iure de omni cul
pa. Et fiscus habet fundare intentionem suam infra quinde-
nam.secundum com.opi.vt dixi, & idem repetit.c.10.n.2.in
fi.pagi.56.Et probationes in criminali debent esse concluden
tes.Cumia.c.14.vbi s.nu.33.nec sufficiunt præsumptiones,e-
tiam videntes.etiam in crimine falsi,ꝙ est crimen horrendum
ibi nu.34.Et idem c.de sententiis nu.21.Et ibi nu.40.dicit Cu
mia. ꝙ testes deponentes super negatiua non coarctata loco
& tempore sunt de falso suspecti,& extraordinariè puniri
possunt.ibi Cumia.nu.41.d.c.14.Et negatiua quando est fun-
damentum intentionis agẽtis,plenè est probanda. secundum
communem opi.Cumia.d.ca.14.nu.39.Et ibi etiam dicit nu.
44.ꝙ duo testes deponentes super fama publica, & voce no-
toria,non probant famam, nisi dicant audiuisse à maiore par-
te populi, vt est communis opi. Et libellus syndicatorius, vel
alius non debet præsentari in die feriata ad honorem Dei. se-
cundum magis communem opinionem Cumia.d.§.14.n.73.
& ibi c.15.n.3.dicit Cumia. quod reus non debet subire vin-
culis & cathenis solutus,vt est com.opi.Et ibi dt Cumia.c.17.
ꝙ syndicatoris iurisdictio expirat lapsu semestri tpis à die de-
positi officij,vt est com.opi.Cumia.ibi.n.29.Et ibi etiam dicit
n.41.ꝙ sententia syndicatus, & alia etiam non valet de nocte
lata,vt est com.opi. Fallit,vt ibi.Et procurator pro officiali in
syndicatu comparere non potest parte opponẽte, aliàs secus,
quod valet processus,vt est com.opi Cumia.ibi nu.49. Et di-
cit ibi nu.68.ꝙ si officialis sit accusatus de denegata iustitia, &
male administrata, quia fortè non adhibuit fidem testib⁹ pro-
ductis per partem. potest respondere, ꝙ coniecturis & ratio-
nibus cognouit non deponere rei veritatem, & in iudicis est
arbitrio: qualis fides testib. adhibeatur. & præsentet acta.vbi
scribi fecit causas & coniecturas,quibus se mouit ad non ad-
hibendum fidem testibus. & erit securus, vt est com. opi. ibi.
Et ibi nu.72.dicit Cumia.Quod requiritur declaratio, & sen-
tentia contumaciæ accusatoris iurare nolentis de calumnia,
vt possit sequi liberatio rei huiusmodi prætextu, nec sufficit
quod obscurè petatur, nisi præcedat etiam mãdatum iudicis,
quod pars iuret.vt est com.opi.ibi fusius nu.73.Et ibi Cumia.
dicit c.21.n.5. Quod licet iudex peccet mortaliter, si aliunde
plenas habet probationes,& reum torquet,& tenetur in syn-
dicatu.Torqueri tñ potest ad effectum, vt conuictus & con-
fessus appellare non possit, vt est com. opi. & communis ob-
seruantia. vide omnino ibi latius qñ reus confessus etiam pos
sit torqueri vbi etiam dicit c.21.n.29.ꝙ facta ratificatione da
bitur breuis terminus ad producendum omnes suas defensio
nes aduersus dictam ratificatam confessionem,qui terminus
est de communi obseruantia,vt ex nulla parte reus remaneat
indefensus.Et ibi dicit Cumia.c.22.n.6.ꝙ si vna die præsenta-
tur processus iudici, & sequenti die terminaret, sententia ei-
set nulla.secundum com.opi.Et ibi n.16.c.21.dicit Cumia.ꝙ
tunc dicitur nomen rei receptum inter reos,quando expres-
sim est pronuntiatum per iudicem ꝙ procedatur non obstan-
tibus obiectis super accusatione. Et quòd pro lata culpa po-
test quis corporaliter puniri, licet non eadem pena,qua puni-
retur,si dolo fuisset commissum delictum,sed mitiori & leuio
ri.Cumia.d.n.38.Et ibi n.41.dicit, ꝙ propter statuta Italiæ,&
communem obseruantiam nõ potest reus appellare à senten-
tia iudicis ordinarij,condemnatus ad mortem, vt est com. o-
pi.Et ibi Cumia.dicit nu.64.ꝙ magis com.opi. est ꝙ arbitriũ
iudicis extendatur vsque ad mortem naturalem inclusiuè.Li
mitatur,vt ibi per eum remissiue. Bonacoss.
Syndicus vniuersitatis,non potest aliquem accusare nomi-
ne syndicatorio.Sed opus est,vt accuset suo nomine,ad vtili-
tatem tñ ipsius vniuersitatis,vt est com.opi.legistarum. Sic e-
tiam potest tutor accusare ad vtilitatem pupilli,sed tenetur se
inscribere nomine proprio secundum communem opi. Sed
claro placet contraria opinio, ꝙ syndicus vniuersitatis possit
in iudicio capitali comparere pro ipsa vniuersitate tam in ac-
cusando, quàm in defendendo,& subdit, ꝙ ita tenent omnes
doc.& est ꝯsuetudine approbata,vt est com.opi. Contraria au
tem opi.etiam cõis potest procedere secundum ius cõe.secun
dum quam dispositionem accusans subiicitur pœnæ talionis,
sed quia hodie est sublata nihil obstat,ꝙ syndicus pro vniuer
sitate non possit accusare.Cla.q.14.ver.item quæro.Bonacos.

COMMVNIVM OPINIONVM,

SIVE IVRIS VTRIVSQVE RECEPTARVM

Sententiarum,ex diuersis Authoribus collectarum,

LIBER XVIII.

T

TAbellio. non præsumitur nisi probetur titu-
lus,Boer.decis.36.nu.8.com.dicit. Et vide in
verbo notarius. B.Villal.
Tabellio est seruus publicus.l.2.ff.rem pup.
sal.so. & §. item si impubes. instit. de adopt.
B.Turzan.
Tabellio rogatus de instrumento, an possit per alium scri-
bi facere.vide Barto.in l.vnic.ff.de offic.consul.vbi concludit
quòd non,nisi sit ex causa impeditus.Et de practica probandi
quem fuisse & esse tabellionem,seu in quasi possessione dicti
officij,vide Bart.in l.3.C.de tabular. libr. 10. in practica au-
tem quando occurrit verificari quòd quis fuerit & sit nota-
rius, cui incumbat onus probandi, not. Bart. in l.pe. C.de ta-
bul. Et an & quando credatur notario. iaso.consil.62.libr.
2.Et quæ actio quæratur alteri per notarium : Castr. in l.eum
pro quo. ff.de in ius voc. Et de notario qui recepit instru-
mentum donationis per se vide castr. in l. prætor ait. in prin-
cip.ff.de edend. non tamen potest notarius conficere instru-
mentum pro se.vt C. de his qui sibi adscrib.in test.l.de eo.&l.
diuus ff.de fals. Put.
PRO. tabula cedit picturæ. §. literæ. institut. de rerum di-
uision.
OBIEC. contrà de l.in rem.§.sed & id quod. ff. de rei
vendic.
SOL.distingue aut tabula est pretiosior, & tunc ei cedit pi-
ctura,vt ibi:aut pictura est pretiosior tabula,& pretiosiori ces-
sio fiet. Bello.
Tacens ac præsens,licet quando alienaretur res sibi obliga-
ta ex taciturnitate censeatur pignoris remissionem facere,ac
consentire.l.si hypothecas.C.de remiss.pig.& ibidem gl.arg.l.
fideiussor.2.§.pater.ff.de pig.& ibidem.bona gl. & gl.in l. Ca-
ius.ff.de pig.act.& gl.in l.sæpe.ff.de re iud.tamen quando alie
naretur res sua,id est fieret actus qui in re eius fieri possit se in
uito,præsentia & taciturnitas eius, vt ne quidem subscriptio
vel testis non præiudicaret argumento d.l.sæpe.§.cur autem.
ff.de re iud.sec.d.gl.communiter approbatas,vt tenet Bart.in
l.quę dotis.ff.so.ma.D.Nic.in c.nonne.de pręsum.refert capr.
reg.56.nu.15.& 47.
Tacens ac præsens si præcedat contractus vel obligatio de
cuius natura ad illud quod eo præsente & tacente tenebatur
tunc presens & patiens,non habetur pro ꝯsentiente,vt cõiter
teneri refert Bened.capr.reg.56.nu.30.vide s.præsentia.
Tacens ac præsens actui qui per coniunctum fit, censetur
fieri de eius cõsensu, vnde si non contradicat,sibi præiudicat,
& communiter tenetur quando coniunctio in se reuerentiã
haberet, vt tunc potius dissensum,sec.Barto.in l.quæ dotis.ff.
so.ma.per tex.in l.1.§ quæ onerandæ.& ibid.gl.ff. quarum re-
rum actio non detur,& l.pen.ff.de pac.contrarium tamen cõ-
muniter tenetur, nam licet coniunctio sanguinis habeat in se
reuerentiam,tamen non facit præsumi, c. vnico.de spons.im-
pub.lib.6.refert Bened.capr.reg.56.n.31.& seq.& reg.55.n.2.
Tacens ac præsens in imponenda seruitute, non censetur
consentire,l.inuitum.ff.de seruit.vrban.prędi.sec.gl.in c.is qui
tacet.de reg.iur.lib.6.& gloss.in l.si filiusf.ff.de pꝫ.ꝓcur. idq; e
communiter probari refert Benedictus Capra, regula quin-
quagesimasexta.numero 38.
PRO

PRO. tacita pupillaris substitutio non excludit patrem. l.
precibus.C.de impub.l.fi.C.de inst.& substit. idem.
Tacita institutio,quo ad filium vel alium qui de necessita-
te institui debeat, non valet, neque sufficit ad validitatem te-
stamenti.com.dicit Cla.in §.testamentum.q.35.ver.in primis.
P.Fichard.
Taciturnitas in dispensatione habilitatis primæ, reddit se-
cundam subreptitiam.curt.iun.consil.29.nu.9.commu.dicit.
B.Villalob.
Taciturnitas & præsentia in iis quæ respiciunt præiudiciũ
tertij,cuius ad nos spectat cura & solicitudo,non inducit con
sensum.l.3.C.de auct.tuto.vbi tex.& gl.secundum gl.& Bart.
l.quæ dotis.ff.so.ma.cum quo cæteros transire asserit Ben.ca
pra reg.56.nu.54.quod procedit secundum eundem ibidem
nisi taciturnitas longo tempore duraret, quia tunc videretur
consentire.l.qui aliena.ff.de acq.hær.& l.filius.C.de peti.hær.
Bart.in l.gerit.in fi.ff.eod.tit. idq; obtinet etiam si fieret actus
qui contradicendo poterat impediri.l.sicuti.ff.de arbit.l.tunc
autem.ff.de re iud.refert Bened.ibid.nu.55.
Taciturnitas concernens tamen merita causæ,etsi taceatur
exceptio peremptoria,regulariter non inducit subreptionem,
nec potest de tali taciturnitate contra rescriptum opponi.c.j.
de rescr.lib.6.nisi exceptio illa notoria esset,aut annexam ha-
beret iudicis competentiam,aut talis esset peremptoria, quæ
perimeret gratiam aut literas. Aut nisi illam obiiciens offer-
ret se incõtinenti probaturum, iux.l.3.§.ibid. ff. ad exhib.Sed
hoc postremũ cõiter non tenetur per not.in d.c.1.& imol. in
c.super literis.eo.tit.vt refert Bened.capr.reg.44.nu.9.
Taciturnitas,& patientia concurrente scientia, & coniun-
ctione sanguinis,pręsumptione legis inducit consensum & ra
tihabitionem iuxt.cõem vt refert Bened.capr.reg.55.n.20.s.
ratihabitio,& reg.56.nu.31.Bart.in l.inuitus.C.de procur.
Taciturnitas & patientia coniuncta alij actui sine contradi
ctione aut protestatione,inducit ꝯsensum & ratihabitionem,
secundum imol. in c.cum olim de of.deleg. & Bart.in l. quo
enim. §. Iulianus.ff.rem ratam haberi.Rot.decis.320. incipit,
Item si impetrans,& ita cõiter teneri testatur ibid.capr.n.30.
Taciturnitas conductoris & locatoris impleto tempore
conductoris, inducit tacitum consensum, vel relocationem
& reconductionem.l.item quęritur.§.qui impleto.vbi gl.Bar.
& alij.ff.locati.& gl.in c.is qui tacet.de reg.iur.li.6. quod com
muniter teneri refert Ben.capr.reg.56.nu.8.
Talionis pœna iam hodie improbo more omnis omnino
antiquata est,vt latè attest.I.Cla.in pract.§.vlt.q.81. E.Suar.
PRO. talis quis præsumitur, in quali habitu reperitur.l.itẽ
apud labeonem. §.si quis virgines. ff.de iniur. l.si ignorans.&
ibi gl.ff.loc. Bellon.
PRO.talia sunt subiecta, qualia prædicata demonstrant, &
econtra.l.fundum.ff.de fund.inst. idem.
PRO.tam ex contractibus,quàm ex delictis filij familias o-
bligantur.l.tam ex contractibus.ff.de iudiciis. Bellon.
PRO.tanta est vis mattimonij,vt qui anteà sunt geniti,post
contractum matrimonium legitimi habeantur.c.tanta, extra
qui fil.sint leg. Bellon.
PRO.tantum operatur genus in suo genere,quantum par
ticulare in suo particulari.l.si chorus.ff.de leg.3.l.si duo.ff. de
admin.tut.
OB.contrà de l.si quis mihi bona.§.sed vtrum.ff.de acq.hæ
red.& l.sed & si rei.§.quæsitum.ff.si quis caut.
SOL.dic quòd ibi requiritur speciale mandatum,ꝙ sub ge
nerali verisimiliter non comprehenditur. Bellon.
PRO.tantum operatur fictio in casu ficto,quantum veritas
in casu vero.§.minorem.instit.de adop. idem.
PRO. tantum valet vnum verbum effectiuum, quantum
mille.l.si aliquid.vbi Bald.no.C.de don. idem.
PRO.tanto grauiora sunt peccata,quantò diuturniora. in
c.non satis.& c.cum in ecclesiæ.extra de simo. idem.
Taxatiua legis vel statuti verba non excludunt casus simi-
les,vt frequenter placitum affirmant Rip.nu.86.Io. Crot. nu.
56.in l.si constante.ff.so.ma.Ant.Gomez.de testa.c.11.nu. 12.
vers.nec obstat. E.Suarez.
Tempestatis causa, quæ in mare iactantur, tunc demum ꝓ
derelictis non habita censentur,cùm bene composita & col-
ligata iactantur.vt est com opi.cum accur.in l.qua ratione. §.
vlt.ff.de acqu.rer.do.& in l.falsus.§.si iactum.ff.de furt.& l.in-
terdum.§.1.ff.de acq.poss.& in l.2.§.vlt.& in l.qui leuandæ.ff.
ad l.Rhod.de iact.& in §.pen.instit. de rerum diuis. Quam ta-
men opinio.nos alibi latè & euidenter confutamus. E.Suar.
Tempus præscriptum ad aliqd agendum non currit igno-
ranti.vt commune asseuerat curt.iu.conf.8.numero secundo.
E.Suarez.
Tempus decem annorum longum dicitur, commune ait
Martin.Nauar.reconditę doctrinæ vir in c.1.§.2.n.5.de pœni
ten.dist.1.At centum an.tempus dicitur hominum memoriã
superare, vt commune placitum enunciant curt.iu. cons.90.
nu.2.Aym.Crauet.hac in re semper videndus de antiqui.tem
por.4.par.ver.absolutis differentiis. idem.
Tempus, quo ad solutionem iudicatis indulgeri debeat in
iudicis arbitrio ponitur. commune effatur Boerius decis.45.
nu.2. idem.
Tempus à lege sic exactum,cùm fuerit septem an.aut cùm
peruenerit ad septem an.aut,cum eius ætas septẽnium fuerit:
non satis est ordiri,sed opus est pertexi,ac perfici.At si tempus
iis verbis desideretur,cum in septimo anno fuerit,satis super-
que erit incipere,atque auspicari. communia ponit latissimè
Did.à Couat.de spons.1.part.c.2.nu.2. idem.
Tempus in illius odium duplicabitur, qui ante tempus e-
gerit.commune inquit Ant.de Tremo.in add ad Bon.in pra-
cti.exceptio.n.25.ver.conditionẽ,in quib.mod.suo nom.idẽ.
Tempus decem an.dicitur longum,Naua.in c.1.§.2.de præ
scrip.dist.1.n.5.com.dicit. Villalob.
Tempus 30.dierum petendorum apostolorum,currit scien
ti latam sententiam,statim à tempore sciẽtiæ,Magis commu-
nis,& æqua est opi.secun.Maran.in spec.in 6.par.iud.nu.290.
I.Fichard.
Tempus faciendi inuentarium currit à tempore aditæ hæ-
reditatis,dec.cons.633.Rom.cons.304.Dur in arte testan. ti.
11.cau.8.ias.in l.scimus.C.de iure delib.n.7. Bell.cons.68.cõ-
munem dicit, & post aditam hæreditatem debet incipere in-
tra 30.dies,& finire intra 60. B.Villal.
ADDITIO. Dictique 30.dies continui sunt,ac à die sciẽ-
tiæ delationis hereditatis incipiunt,& simpliciter alij 60.con-
tinui, à die hæreditatis aditæ incip. & ita de cõi testatur Bero.
q.62. an tempus,& q.seq.& refert M.Ant. Bard.tract.de temp.
vti.& contin.in c.3.sub nu.7.
Tempus datum à prætore, non potest abbreuiari ad finem
exclusionis,ita nec tempus datum ad adeundum,de iure ciui
li,curt.iu.cons.108.nu.37.com.dicit. B.Villal.
Iudex tamen põt abbreuiare tempus ad adeundam heredi-
tatem,ne legatarij diu expectent,Alex.cons.4.volu.2.& idem
Alex.& ias.in rub.de succ.edicto.C.com.dicit. idem.
Intentio creditoris non est fundata contra hæredem filium,
ex eo ꝙ probatur, ꝙ non abstinuit, quia interim dum se non
immiscuerit, potuerit abstinere, Pyrrhus Angleb. in consue.
Aure.de success.c.29.com.dicit. idem.
Tempus statutum ad aliquid faciendum non currit igno-
ranti.curt.iu.cons.8.com.dicit. idem.
Fallit in tempore dato patronis ad præsentandum,quia cur
rit à tempore vacationis beneficij,Lamber.de iure patro. lib.
2.par.2.q.1.art.8.nu.1.com.dicit.
Fallit secundò,in petitione restitutionis ex capite ignoran-
tiæ quia non potest peti post quadraginta an.Boer.deci.39.n.
7.com.dicit,de qua in verbo restitutio.nu.32. idem.
Tempus longissimum facit præsumi solennitates extrinse
cas,Boer.decis.1.nu.15.com.dicit.
Fallit si ex eius aspectu apparet defectus.curt.iu cons.130.
nu.7.com.dicit,de qua in verbo solennitas.
Tempus centum an.requiritur ad hoc ꝙ dicatur concurris
se tempus de cuius initio memoria non sit in contrarium,cur.
iu.cons.90.nu.2.com.dicit,Aym.Crauet.de antiquitate tem-
porum,part.4.in vers.absolutis differentiis,in princ.vsque ad
nu.9.disputando hanc materiam concludit,ꝙ quando requi-
ritur tempus,de cuius initio non sit memoria,non est necessa
rius cursus centum annorum, sed ꝙ probetur, ꝙ non sit me-
moria hominum in contrarium,per notata,per doct. in ca.1.
de præsc.in 6.de iure regio ad probandum immemoriale tem
pus sufficit ꝙ testes deponant de quadraginta annis de visu,&
de auditu,auditus antiquorum,cum publica fama,& voce,(vt
habetur in l.41.Tau.)in contrarium probato tempore imme
moriali, non dicitur probatum tempus centum annorum,
cùm requiritur lapsus temporis centum annorum.Coua.in c.
possessor.de reg.iur.li.6.nu.9.com.dicit,ex gl.in c.cùm vobis.
de testib. idem.
Tempus de cuius initio memoria non sit in contrarium, de
bet probare ille,qui fundat intẽtionem suam in dicto tempo-
re cur iu.cons.90.in fi.com.dicit. idem.
Tempus in quo grauamen incipit effectum non conside-
ratur sed tempus in quo grauamen profertur à iudice, præ-
pos.in c.biduum.2.q.6. Fallit autem in excommunicatione,
communem dicit. B.Villalob.
Tempus

Universidad de Deusto Biblioteca

Tempus quod datur condemnatis, vt soluant, est in iudicis arbitrio. Boer.decis.45.nu.2.com.dicit. B.Villal.

Tempus executionis causarum criminalium est in iudicis arbitrio, idem ibi nu.7.com.dicit. idem.

Tempus quadriennij ad petendum restitutionem currit à tempore finitę præscriptionis, cum præscribitur contra nunc maiorem, qui tempore inchoatæ præscriptionis minor erat, Io.Maur.de resti.in integ.c.44.com.dicit. idem Villal.

PR. tempus contractus est inspiciendum in contractibus. l.si filiusf.ff.de verb.ob.l.1.§.non solum.ff.depos.l.si tamen.ad senat.maced. Bellon.

PR. tempus non est modus tollendæ, vel inducendæ obligationis.l.obligationum fere §.placet.ff.de act.& obli. idem.

OB.contrà de l.cùm de in rem verso.ff.de vsur. vbi solutio vsurarum pluribus annis facta obligat in futurum.

SOL.ibi propter lapsum decennij, qui est loco iusti tituli, & ideo ibi allegatio iustiti tuli obligat in futurum.

OB.secundò opponitur de l.1.C.de fideic.vbi ex præstatione alimentorum triennali præiudicatur in futurum soluenti.

SOL.ibi fauore alimentorum, & vltimæ voluntatis.

PRO.tempus, persona, locusque aggrauant delictum.l.aut facta ff.de poe. idem.

Tempus statutum à lege vel statuto an & quando currat ignoranti, vide iaso.in l.quandiu.col.fi.C qui admitti. Quid in termino dato à iudice aut alio, an currat à die dati termini, an verò à die notificationis & scientiæ, vide doct. in apostill. ad Bar.in l.Labeo.ff.si quis testa.lib.esse iuss.fuer. vbi plura notab.faciunt quæ idem Bar. scribit in l.1.§.præsides.ff.de requir. reis. & in lege genero. ff.de his qui not.infam.post numer. 3. Put.

Tempus instantiæ causæ principalis à iure vel statuto præfixum prorogari non potest partium consensu, sec.gl.& doct. communiter, in l.properandum.gl.in verbo, triennij.C.de iudic.in l.2.ff. de re iud.cùm sit principaliter fauore publico inducta vt sit litium finis, cui partes renunciare non possunt.l. ius publicum.ff.de pact.l.2.§.sed quia.C.de iura.calum. Idem in instantia causæ appellationis, sec.Barto.in auth, si tamen.C. de temp.app.Bald.in l.centurio.circa fi.ff.de vulg.& pupil.Io. And Pan.& Do.præpo.in c.ex ratione.extrà de app.spec.eod. tit.§.nunc breuiter.vers.licet autem detur annus.&seq.Rom. & Nicel. in l.2. de re iud.licet contrarium teneat ipse Bald.in extrauag.de pace constan.in verbo, in causis, in auth.ei, qui.& in l.fi.C.de temp.app.per dictam auth.si tamen, & clem. quandiu.de app.quæ iura secundùm præfatos doct.loquuntur, nõ de prorogatione vltrà tempus instantiæ, sed de suspensione cursus temporis instantiæ, dum partes consentiant nolle litigare. Balb.decis.426.

Tempus ad probañ non labitur: dum disputatur an articuli vel positiones admitti debeant, teste Bal. per illum text.in l. quandiu de acq hær.not glo.& doct.in c.cupientes §.quod si ver.videbitur.de elec.in 6.idem dicũt doc.procedere dilatione pendeñ ad respondeñ positionibus vel diceñ de impertinentia, per gl.clem.sæpe ver.post dilationem de ver.sig.Bal.in l.vlt.ff. de fer.idemque dum super personæ legitimatione ante litis contestationem disputatur, iux.not.per Bal.& Alex.in l.properandum in prin.C.de iud.idem quando dilatio labitur propter inducias rei, l.2.§.pen.de iudi.similiter vbi tempus præfixum parti ad aliquid ageñ. culpa ipsius & malitia labitur inutiles petendo dilationes, ex not.per Bart.in l.intra vtile. ff. de minor in l petendæ C.de temp.in integ.rest.Minsing.cent. 2.obser.09. Quibus adde, quòd si terminus fuerit per iudicẽ assignatus actori ad probañ.& produceñ capĩa: dum disputatur super admissione interim non currit tempus & terminus probañ secundum cur.l.1.col.1.cir.fi.C.de iur.cal. Alex.consil.42.col.3.circa med.lib.3.& fac.Nat.conf.318.vbi loquitur in terminis statuti præfigeñ terminum super admissione capĩorum, & ibi quomodo currat tempus, & not.ias.in l.contra maiores C.de inof.test.in l.si cum §.qui iniuriarum col.2.& 3. ff.si quis caut.catel.vers.instantia accedit, quòd terminus non currit, vbi disputatur super eo quod expedieñ erat, l.si cum ipse ff.de excus.tut.l.intra vtile in prin.ff.de minor.vnde si alicui statutus est terminus ad probañ aliquã exceptionem: donec disputatur, an illa exceptio sit admittenda vel non, terminus ad probañ non currit, vt scribit Nat.conf. 72.col.fi.vbi quando per cauillationes & subterfugia aduersarij causa protelatur: quòd non currat instantia, pro quo fac.Alex. consilio 72.colum. 1.libro 3. ibi num. 2. quòd si causa expediri debet intra certum tempus: illud non currit impedito per dilationem aduersarij, vnde dicimus, inquit Alex.ibi, quòd si statutus est actori terminus ad probañ; & in termino actor positiones producat: & stet post diem quominus positionibus respondeatur non currit terminus actori statutus, Quid in causa appellationis? & dic, vt per Alex.in dicto consilio Cagnol. in l.ea est natura nu.9. de regulis iuris. Quibus omnibus conuenire videtur quæ habentur in pract.pap.for.sent. diffin.ver. primo quidem, sed prædicta omnia magis proderunt, si fiant protestationes & interpellationes quas docet iaso.in l.properandum.§.sin autem vtraque.C.de iudi

Tempus petendæ inuestiture non incipit currere, nisi à die probabilis scientię, & sic ille annus à principio est vtilis & post scientiam continuus.com.in §.feudum.q.49.ver.Scias tamen. P.Fich.ex Claro.

Tempus petendæ inuestituræ non currit impuberi.com.in §.feudum q.49.vers.item scias. idem ex eodem.

Tempus datum ad cognoscendum, incipit currere à tempore præsentationis commissionis, si detur sub certo numero dierum, secùs, si vsque ad certum diem, Franc.in c.super eo, 2. de app.com.dicit. B.Villal.

PRO.tempore indigemus vt aliquid maturius agamus.ca. ponderet.50.dist. Bellon.

Tempus datum ad probandum non currit, dum disputatur, & cognoscitur an capitula probatoria, vel positiones probare debentis, admitti debeant, secundùm Bal. in l.quandiu, per illum textum, ff. de acquirend. hæred. gloss. & Gemin.in capitulo cupientes.in §.quòd si in verbo videbitur.de elect. in 6. Idem dilatione pendente ad respondendum positionibus, vel dicendum de impertinentia, secundùm gloss. in verbo post dationem in cle. sæpè. de verborum significat. Bal. & dominus cato in l.fi.ff.de fer. in l.1. C. de iura. calum. specul. in titul. de dilatio.§.1. versicul. sed nunquid currunt. Idem dum disputatur super legitimatione personæ ante lit. contestat. nec tunc etiam perit instantia, licet per decem annos super hoc litigaretur, secundùm Bal. quem sequitur dominus Alexander. in l. properandum. C. de iud. in prin. eundem Bal. in l. & post edictum. ff. de iudi. Idem vbi tempus labitur propter priuilegium, vel inducias rei. l.2. §.pe. ff. de iudic. l.fi. §.donec. C. de iure deliberand. Idem generaliter vbi tempus præfixum parti ad aliquid faciendum labitur culpa, & per maliciam, & dilationes frustratorias partis, per casum cum Bart. in secunda opinione in lege intra vtile. ff. de mino. iuncta l.petendæ. C. de tempo. in integr.restit. petend. Balb.decis.185.

Tempus appellandi currit minori, si fuit defensus, & tutor eius vel curator interfuit sententiæ, & ita secundum Bartol. in lege si. C. si aduer. rem iudica. procedit gloss. ibi, & in §.pupillis. in authentica de hæredi. & falcid. quæ allegat casum de hoc in §.1. in auth. de appella. & intra quæ tempora. Secùs si fuit indefensus, & tunc procedat opin. Iacob. Butr. qui tenuit tempus ipso iure non currere per legem final. C.in quibus causis in integrum restitutio non est necessaria. Habebit tamen primo casu remedium restitutionis in integrum ad totam causam seu ad appellandum, secundùm doctor. in d.l.fi.C.si aduer.rem iud. Balb.decis.319.

Tenuta seu alius actus iudicis in quo processit de facto parte non citata, vbi erat citanda, potest ab eo reuocari parte non citata, & sine causæ cognitione, secundum gloss. in capitu. excommunicatos. 11. quæst. 3. in l. minor. & ibi dominus Alexand. ff. de euictio.in l. 1. in verb.infirmabitur. ff. de fer. Bald. in l. pacto quo pœnam. C. de pactis. in l. post sententiam, in vltimo folio. C. de sent. Bart. in l.2.C. de seruitu. Balb. decis.354.

Tempus datum à iudice partium consensu, prorogari potest: & ideo non soluens intra terminum à iudice statutum, sub excommunicationis pœna, vel pecuniaria, non incidet in pœnam facta termini prorogatione per partem, dummodò soluat in termino prorogato. l. Celsus. ff. de arbit. & secundùm Bar. in l.1. §. & post operis. ff. de oper. noui nuncia. canonist.communiter in cap.præterea, el 2. extrà de appellat. Balb.decis.432.

Tempus appellationis suspensum. Per compromissum factum in arbitratorem suspenditur tempus appellationis prosequendæ, sicut & in arbitrum, secundùm Roma. & Nicel. in l.2. ff. de re iudica. per clemen quandiu. de appellat. & in auth.si tamen.C.de temp.app.& quia eadem est ratio in vtroque, licet Pet.de Anch.conf.274.determinauerit contrarium, cuius opinionem ipse Roma. vbi suprà pluribus notiuis confutat. Balb.decis.479.

Tempus executionis causarum criminalium est iudicis arbitrio, vt est communis opinio de qua Boerius decis.45.numero 7. Bonacoss.

Tempus

Tempus quòd datur condemnatis, vt soluant est iudicis arbitrio.Boer.decis.45.nu.2.com.dicit. idem.

Tempus commissi delicti, reo instante declarari precisè debet, vt est com.opi.per Burs.conf.34.nu.25. Bonacoss.

PRO.tenebræ aptiores sunt ad fabricandum falsum.in l.1. §.tria lumina.ff.de vent.insp. Bellon.

Tergiuersator punitur pœna infamiæ, & lib.5.auri.com.dicit Marian.in rub.de calum.n.6.Cla.d.§.fi.q.72.vers.tergiuersator, ibi etiam dicit Oldradum mortuum esse tristitia propter hoc crimen. P.Fich.

Terminus, diem termini non computari in hoc ipso termino, per multi doct.asserunt, & hanc opinionem communiore consuetudine obseruari dicit Bald.in l.eos.§.si autem.nu.6.ff. de appel. Et communem esse dicit ias.l.1.nu.20.ff.si quis cautio.vt refert Pet.Duen.reg.196.per totum.

Contrariam opinionem, ꝙ imò dies termini computetur in terminum, tenent similiter plurimi docto.(multi sibi ipsis contrarij.) Et communem esse dicit Philip.Cor.conf.279.nu. 4.vol.4.vt refert Duen.in subsequenter reg.197. per totum, quem omnino vide, necnon Tiraq.ibid.alleg. I.Fich.

Terminos prædiorum, vel domum amouens scienter, ac dolo malo finium occupandorum gratia, si est persona nobilis relegatur ad tempus, si vilis fustigatur, & ad biennium relegatur.l.2.ff.de ter.mo.Cy.Bal.Sali.& Alb.in l.1.C.de acc.abb. & Barba.in c.ex literis.de probat. Iodocus Damhouderius in Enchiridio sub rub.de translatione limitum, vbi autem illos terminos amoueret quis causa offuscandi eos, punitur pœna arbitraria, l.fi.circa fi.ff.de ter.mo.abb.in d.c. ex literis. Sali. in l.1.de accus. Vbi verò quis amouit terminos dolo malo, puta vt lapides confinales furetur, vel vt vicinis negotium facessat non tamen mouit eos occupandi ɔfinia nec animo litis confinium suscitandi in suum commodum, nec ea offuscãdi, punitur pœna 50.aureorum.l.fi.in prin.ff.de termi.mo.Sali.in d. l.1.abb.in d.c.ex literis Iodocus in d.rub.de transla.limi.& ita restringitur ipsa l.fi.& ista est com.opi.sec.dec.in d.c.ex literis in fi.vbi tamen qui amouit terminos nesciens illos esse terminos, dolo tamen id egit, puta vt lapides confinales furetur, si est vilis persona ceditur verberib.l.2.ff.de term.mo.si est nobilis punitur pœna arbitraria sec.abb.in d.c.ex literis vel saltem tenetur furti, vt per Sali.in d.l.1. & terminos, seu limites intellige quæuis signa, siue subsignacula, quæ agros ad inuicem separant, siue lapides, siue pali, siue arbores, siue fossata essent, vt per Iodocum in præcitata rub.de transla limitum, in fi, gl.& doct.in d.l.fi. F.Viuius.

Terminus parti statui potest ad accusandum, ita vt si in eo termino non accusauerit, postea non sit audiendus, com. dicit imola in c.tuæ.circa fi.de procu.& est practica com,secun. Blanc.in practica crim.nu.41.Cla.d.lib.5.§.fi.q.3.vers.& consequenter. P.Fich.

Terminus statutus à iudice ad producendum instrumenta intelligitur præfixus ad omne genus scripturarum, non autẽ ad testes producendos, secundum spe.in ti.de dila.§.videndũ. vers.item no.& Bald.in l.1.C.de iura.cal. quod ibi sequitur & dicit esse notandum do.Sandilianus. Balb.decis.37.

Terminus ad faciendum suas defensiones in criminalibus omnino est dandus, etiam ꝙ reus fuisset sponte confessus, vt est com.opi.Cla.q.49.ver.est igitur. Etiam non petitus, vt ibi. adeo ꝙ nec princeps, etiam de plenitudine potestatis, non potest tollere defensiones reo, vt est com.opi.Cla.ibi.ver.& hoc adeo verum. Et si statutum dat terminum ad se defendẽdum, reus potest sibiipsi abbreuiare, vt si defensionem non facit infra talem terminum ob suam negligentiam, tacitè censetur termino renunciasse.Bal.in c.personas.nu.1.de appell. idem.

Terminus iudici præfixus ad inquirendum pro delictis currit à die commissi delicti, non à die scientiæ, vt est com. opi. Cla.q.51.vers.sed quæro. & not.ꝙ terminus à statuto positus non potest diminui, vel prorogari, puta, si dicat statutum ꝙ contumax ponatur in banno, in quo assignetur ei per iudicẽ terminus octo dierum, infra quem si non comparuerit, habeatur pro confesso, quia tunc iudex non potest neque augere, neque minuere, ita Bal.in l.iubemus.C.de iudiciis.nu.10.& si statutum. idem.

Termino elapso ad syndicandum, etiam non absoluto officiali, non potest amplius de eo quæri, & syndicari, etiam in propria patria, vt est communis opi.Cla.q.51.ver.hæc etiam. Bonacoss.

Tertius ad causam veniens: in statu in quo ea reperitur audiri debet, secundum doct.in l.sæpe de re iud.affl. decis. 235. Marc.Delfin. decis.272. vbi ꝙ tertius sciens litem seque non opponens nec appellãns à sententia, preiudicium saltem quo ad possessionem sibi parat. iuxta communem per Alex. in l.à diuo pio.§.si super rebus.nu.24.ff. de re iud. Hinc dixit abb. in c.super eo. col. vlt. de of. delega. quòd si iudex tertium se malitiosè habere ad impedieñ.executionem cognouerit: illum audire non debet, teste ias.in l.4.§.condemnatum.nu.11. de re iud.

Tertius veniens ad causam virtute clausule, omnesque alios interesse putañ in rescripto: tunc in eo statu admittitur in quo causa reperitur, adeò vt si publicati essent testes sibi obessent, teste fel.in c. veniens. de testi. in ca. exceptionem de excep.in c.super nu.13. de re iud. Cassiad. decis.3.tit. de excep. cui adde, ꝙ quando tertius commissionem impetrat ꝙ constito de interesse: iudex ipsum admittat, tunc in eodem statu non recipitur: sed renouandus est processus, teste Cassiad.decis.5.all. Sed an tertius veniens ad causam post terminos non ritè recteque seruatos teneatur illos iterare & repetere? & dic, ꝙ sic, ex not. per doct. in apostill.ad Rol. decis. 2. num. 37. de rescript. Qui quidem tertius ad defensionem causæ pro suo interesse ex persona rei compareñ fori declinatoriam etiam post litem contestatam opponere poterit, licet talis exceptio regulariter ante litem contestatam opponi debeat, ca. inter monasterium, de re iud.ias.in l.ita demum. num. 5. C.de procur. post inno. in c.capitum sanctæ crucis. de rescr. franc. niconi.alleg.34.nu.17.

Tertius comparens didicitis attestationibus, non potest alios testes producere, & prima publicatio ipsi nocet, secundũ communem per Burs.conf.95.nu.13.

Testamentum non infirmatur ex eo, ꝙ testes sint legatarij, si solenniter sit confectum: secùs si in testibus consistit, curt. iu.conf.18.nu.18.com.dicit.

Concor. cum l.11.titul.1.parte 6. & cum l.8. titul. 5. For.ll.

Item, nec probatur legatum sibi ademptum, iaso. in l.dictantibus, C.de test.nu.6. & Io. Durand. in arte testan. titu. 2. communem dicunt, & Bellon. in consil.16 Idem concludendo, nu.7. & dicunt com. tam istam quàm præcedentem. Villalob.

Testamentum comprobatur legitimè esse factum, per duos testes testamentarios, Alex.conf.84.vol.2.& Dur.cau.2.nu.6. com.dicit. idem.

Testamentum non reuocatur ex eo, quod testator coram septem testibus dicat nolle valere testamentum nisi dicat se velle mori ab intestato. Io. Durand. titul. 2. caut. 3. communem dicit.

Testamentum subuertitur filius non institutis, etiam si eis legata sit res certa. Io.Duran.in arte testan.ti.3.cau.1.communem dicit.

Etiam si legetur ei legitima, si non instituatur. l.5. titul.8. parte 6. sed tamen de hoc vide quæ habes in verbo, legitima.

Amplia, si instituantur filij sub conditione non potestatiua. Dur.in dicta cau.1.num.3.& Soc.consil.97.volu.3.communem dicit.

Amplia in testamento filij patre non instituto, quia non valet.Io.Duran.ibi nu.8.com.dicit. idem.

Testamentum, in quo pater instituit filios simpliciter, non comprehendit filium, quem ignorabat habere, & est nullum.ias.in l.sicuti.nu.2.C.de testa.milit. communem dicit. idem.

Testamentum inter liberos non sustinetur ea via, quæ melior de iure valere potest. Io.Dur.d.cau.1.nu.7.communem dicit. idem.

Testamentum matris, vel aui materni, sustinetur per clausulam codicillarem etiam si filius sit præteritus, quia grauati censentur venientes ab intestato restituere. Io.Dur.in art.testan. tit.3.cau.15.com.dicit.

Amplia ad testamentum nullum ex quacunque causa, si in eo sit apposita clausula codicillaris venientes ab intestato, tenentur restituere hæredibus scriptis obtenta quarta trebellianica, iaso.in auth. ex causa.nu.22.C.de lib.præte.Durand. in arte testan. tit.8.cau.1.nu.4.tit.11.cau.1.& Io.Nicol. in consil.2. num.6. de secund. nuptiis. communem dicit, quàm intelligit.Rub.conf.125.num.7. quando venientes ab intestato tempore testamenti tenebant primum gradum quod nota. idem.

Testamentum patris cum clausula codicillari per verbum, de præsenti valet, non comprehendit posthumum, secùs tamen per verbũ, valet & valebit de futuro, & de presenti. Alex. conf.124.vol.3.com.d.reprobata opi.Bart.dicentis clausulam codicillarem per quodcunque verbum, non comprehendere posthumum. Et hanc Bart.opinionem Fran.de Aret.conf.vlt.

nu.7.com

Universidad de Deusto Biblioteca

nu.7.communem dicit,quos refert iaſ.in auth.ex cauſa.n.24. de lib. præte. Et hanc vltimam dicit magis communem. Ant. Rub.conſ.22.fi.vbi dicit Barbat.&Socinum hanc dixiſſe communem. idem.

Teſtamentum eſt ipſo iure nullum,quando erratur in perſona hæredis , quam credebat teſtator eſſe coniunctam.iaſ.in l.eam,quam.nu.16.C.de fideic.com.dicit. idem.

teſtamentum,in quo filius ſub poteſtate eſt preteritus,ſi filius dicat nullum,rumpitur,aliàs non.iaſo.in l.poſthumo.nu.23.C.de bo.poſ.com.dic. licet ipſe faciat concluſionem contrariam,dicens ꝙ eſt ipſo iure nullum, & in auth. ex cauſa.de lib.præte.nu. 8. dicit hanc ſuam concluſionem communem, quod ſit ipſo iure nullum in filio ſub poteſtate , & in emancipato,non ſit ipſo iure nullum. idem.

Teſtamentum,in quo à patre filiusfamilias præteritus extitit, an ſit ipſo iure ſimpliciter & omnino nullũ, vel ita demũ, ſi filius velit dicere nullum. Hanc quæſtionem adeò controuerſam eſſe ſcribit Fer. Vaſ.Illuſt.contro.lib.3.c.99.nu.1.(idq; ex iaſ.in l.fi.nu.cum ſeq.de bo.poſ.contra tabu.) vt ſit de ſummis iuris apicibus.

Quòd enim tum demum ſit nullum , ſi id velit , tenent per multæ gloſſe,adeò vt in d.l.fi.nu.23.eam dicit gl.eſſe communem,quam ſequitur & firmat Ang.in l.ita tamen.§.quoties.ff. ad treb.vbi dicit veram eſſe non aliter atque euangelium.eam ſimiliter ſequitur propter multos quos allegat tiraq.in l.ſi vnquam in verſ.reuertatur.nu.13.C.de reuoc.dona.

Contrariam opinio.ꝙ vt teſtamentum ſit prorſus ipſo iure nullum,non attenta filij declaratione, multò plures gloſſæ tenent,quas ſequitur & firmat iaſo.in l.filio præterito.nu.23.& 29.C.de contra tab.dicens communem eſſe tam vltramontanorum quàm citramontanorum.Et ſimiliter communem dixeruntEman.à Coſta,Guliel.Bened.Alex.in conſ.dec.(dicens in hac re tanquam clara, non eſſe laborandum.) Et denique curt.iu.prout illos recenſet idem Vaſq.in d.c 99.nu.j.fi. Et ibidem concordiam quandam harum pugnantiam opinionum, ex d.curt.ſubiungit,quam ibi vide. I.Fich.

Licet teſtamentum ſit nullum ex præteritione filij in poteſtate,tamen debentur légata.iaſ.in auth.ex cauſa.nu. 1. de lib. præte.com.dicit,& Alex.conſ.36.nu.8.lib.1.

Fallit ſi in teſtamento ſit clauſula codicillaris , quia valebit in vim codicillorum. Alc.in l.1.§.ſi quis ita.nu.17.de ver.obl. com.dicit,quia rupto teſtamento ex preteritione,clauſula codicillaris ſortitur ſuum effectum integrum,magis com. dicit, Alex.conſ.37.vol.1.nu.3.

Amplia iſtam communem,& ſi teſtator ignoraret natos ſibi eſſe nepotes. Alex.in conſi.26.num.9.magis com.dicit, ſed Apoſtill.in add.ad ipſum Alex.in d.conſ.26.dicit ꝙ hodie cõmu.opi.eſt in contrarium reprobata,gl.àuth.ex cauſa.C.de libe.præte.vt per Bart.Paul.&iaſ.ibi,nec etiam recipit limitationem Bart.inquantum intendebat dicere,ꝙ hæc noua com.opi. non habet locum, quando teſtator diu vixerit. Et nota ꝙ hæc noua com.opi. dicitur magis communis ab Alex. conſil. 47.nu.11.lib.2.

Reſtringe iſtam ampliationem in legato paruo,ſecùs tamen in magno, quia rupto teſtamento per natiuitatem poſthumi, rumpitur legatum magnum. Alc.de præſum.re.1.præſum.13. in prin.com.dicit.

Amplia etiam,ſi prætereatur poſthumus,iaſ.ibi nu.2.commu.dicit.

Amplia ſecundò, etiam quo ad ſubſtitutiones exemplares & pupillares.iaſ.ibi nu.10.com.dicit.

Amplia tertiò,quò ad fideicommiſſa.num.11.comm.dicit idem iaſ.

Amplia quartò,etiam in exheredatione ſine cauſa, vel cum cauſa non probata.ibid.nu.8.com.dicit Iaſ.

Limita in legatis relictis ipſi filio rumpenti teſtamentum. idem Iaſ.nu.5.com.dicit. B.Villal.

Teſtamentum rumpitur per ingreſſum religionis.Io. Dur. in arte teſtan.tit.3.cau.9.com.dicit. idem.

Teſtamentum ſi inueniatur cancellatum penes teſtatorem præſumitur de eius voluntate.iaſ.in l.ſi vnus.nu.9.C.de teſta. com.dicit. idem.

Teſtamentum non vitiat ſolennitas leuis omiſſa.iaſ.in d.l.ſi vnus nu.4.com.dicit. idem.

Per ſtatutum poteſt dari teſtandi forma,vltra formam traditam per ius ciuile.Io.Duran.in arte teſtan.tit.2.caute.6. com. dicit. idem.

Teſtamentum factum ſecundum formam loci,in quo teſtamentum conficitur, attenditur, & non loci rei ſitæ, & ad illa bona extenditur.iaſ.in l.1.nu.44.C.de ſacroſ.eccl.com.dicit,licet ipſe in l.ſi arrogator.n.40.ff.de adoptio.dicat opinionem Petri,quę huic contrariatur,communiter teneri,ſed tenet primam. idem.

Teſtamentum in certo loco conditum, an extendat ſe valeatque quò ad bona vbicunque exiſtentia, vel ſita? Item cuius loci ſtatuta vel conſuetudines ſint circa hoc attendenda? Quæſtio eſt maximè controuerſa.

Affirmatiuam huius,ſubſequentes doct.tenent.ſpec.in tit. de inſtru.edit.§. compendioſè. verſ. quid ſi conſuetudine. Io. And.ibidem in add.in verb.Cynus.Cynus ipſe in l.cunctos populos.C.de ſum.tri.& fide cath.verſ. quidam moder. Gul. de Cun.in d.l.cunctos.verſ.ex prædictis reſultat.& verſ.ſi eſt dubium,&c.Guido Suſa.in l.omnes populi ff. de iuſtit. & iur. vt eum allegat Gozad.conſ.49.in prin.Io.Calderi.conſ. 34. ſub rubr.de teſta.quibus annumerari poſſet Bart.ob diſtinctionẽ, quam facit in d.l.j.videlicet, an verba ſtatuti reſpiciunt bona, vel perſonas,&c.Alb.de Roſa.in d.l.1.Bald.in repetitio.l.1.in 30.q. verſ.quinto quæritur.Sali.in eadem l.1. verſ. Si autem bona ſunt immobilia,& ibidem commemorat,ꝙ ita obtinuerit de facto concurrentibus doctiſſi.Iuriſconſultis tam Bononienſibus,quàm Florentinis.Per.Anch.conſ.37.verſ.venio ad ſecundam rationem.nu.7.Rapha.Fulg.in d.l.1.nu.24.in fi.Ludo.Ro.conſ.39.Franc.Aret.in d.l.1.ſequens ſupradictam diſt. Bart.Ang.Aret.in tract.de teſta.in verb.ſecundum morem & ſtatuta noſtræ ciuitatis regij,&c.in q.5.

Ioan.Campegius in tract.de dote.in vlt.par.q.69.incip.An talis excluſio ſtatuti,&c.iaſ.poſt longam diſputationem in vtranque partem,tandem concludit,Communem eſſe opinionem,quòd teſtamentum ſe extendat ad bona vbicunque ſita, in d.l.1.Et ita etiam prolixè conſuluit idem,in conſ.86. verſi. ſed præmiſſis non obſtantibus 7.lib.3.Alc.d.l.1. nume.14.& ſeq.maximè verò.nume.16.19.& 20.& Ioan.de Amic. conſ. 75.nu.3.Paul.Pariſ.conſ.12.nu.45. dicens communiter teneri.vol.3.

Negatiuam autem & contrariam opinionem tenent Petr. de Bella pert.in d.l.1.poſt dominum ſuum Cyn.in ead.l.1.circa fin. verſ. tu verò teneas. Iac. de Rauen. vt refert. Cyn.ibid. verſ. ſubſequenter quæro. & l.ſi arrogator. ff.de adoptionib. vt eum refert Alex.conſ.16.volum.1. Petrus de Ancharan.in repetitio.capitul.1. de conſtitut. dicens eſſe hanc opinionem communem Alexand.in d.conſilio decimoſexto. & conſilio decenteſimo vigeſimooctauo.volumine primo. & conſilio decimonono.volumine ſexto. etiam ipſe dicens hanc communem. Salicetus (vt à quibuſdam intelligitur) in dicta l.1. verſ. ex prædictis infero ad deciſionem. & verſ. præcedenti. Franciſcus Aretin. perplexior quidem eſt , ob multifarias diſtinctiones, nec admodum alienus hac contraria opinio. licet à diuerſa quoque non abhorrere videatur,in d.l.1. Socinus verò conſ.288.volumine primo.& conſ.292.volumine ſecundo.vbi dicit eſſe communem. Albertus Brunus in tractat. de ſtat.fœm.excluden.articul.8.princ.quæſt.25.Lapus alleg.91. incip.in primis videndum eſt de conſuetudine,&c. Card.Floren.conſ.2.& denique plenè Ludouic.Gozadinus Bononienſis,conſ.49.

Hanc q.poſtea etiam à Iac.Philip.Portio (cuius præclarum opus concluſionum,regularum,&communium opinionum hoc anno 1567.Venetiis publicatum eſt)tactam inueni in lib.5.c.29.per tot.vbi ipſe priorem opi.tanquam magis communem tenet,& pro ea vltra prædictos doc.allegat inſuper Anc. conſ.160.Chaſſan.conſ.19.c.19.Signor.de homo.conſ.169. Alex.(qui dicunt communem)conſ.44.vol.5.Imo.c.cognoſcentes.de conſti.Barb.ſuper rub.de conſue.nu.64.Roc.curt. in c.fi.e.ti.& Bal.l.2.not.1.C.quemad.teſta.aper.& ibi clarius Paul.de caſtr.&c. I.Fich.

Teſtamentum ſecundum,in quo eſt clauſula,non obſtante quocunque alio teſtamento,ſub quacunque forma verborum concepta,irritat primum,& ſi in eo clauſula ſit derogatoria.Aret.c.1.de reſcr.com.dicit.

Amplia, ſi conſtat quomodocunque ꝙ teſtator voluit mutare voluntatem.Io.Duran.in arte teſt.tit.10.cau.1.com.d.

Concor.cum l.22.titul.1.part.9.& vide l.44.in ord.tau.loquente de eo,qui fecit maioricatum. B.Villal.

Teſtamenta duo ſi inueniantur facta in vno die, neutrum valet propter incertitudinem.Boer.deciſ.371.numer.3.communem dicit,vide limit.per Dec.& Iaſo in l.fi.C.de edic.diui adr.tol. idem.

Didacus Perem.in addit.ad ſecuram.in l.quo[illegible]am.ff.de acquir.poſſ.nu.92. vult dicere, ꝙ ambo hæredes ſuccedant per l.3.titul.14.part. 6. quæ lex mihi non probatur. Verba enim legis ſunt, Y ſi ambos moſtraren quę han ygual derecho en los hienes del finado ambos deuen ſer metidos en poſſeſſion dellos ygualmente:non ꝙ lex requirat,ꝙ ambo demonſtrent de ſuo iure, & ſic acquiritur ꝙ ambo habeant ius, ſed nullum habent propter incertitudinem.arg.l.duo ſunt.ff.de teſta.tuto. & lex debet intelligi, quando vel ſunt conſanguinei in æquali gradu,vel æqualiter probatur per teſtes de iure proprio,ſed cogita.

Intellige autem iſtam communem,quando hæc incertitudo non poteſt vitari,vel per horam,vel per momentum,ſi tamen de tempore anteriori poteſt conſtare qualitercunque, teſtamentum prius valet.Ant.Gomez.in l.45.tau.n.148.magis com.d.ex Bart.Pau.& doct.in l.ex pluribus.ff.de ſolut.

Vni primo,niſi vnus ex illis iam poſſideret, Idem ibi num. 149.ex gl.in l.ſi cùm actum.ff.de nego.geſt.& Bald. in l. 1. C. quando prouocandum non eſt.

Vni ſecundò,ſi vnus ex inſtitutis eſſet de venientibus ab inteſtato,idem ibi comm.dicit ex gloſ.in l.ſi prius.ff. de contra. Villalob.

Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis, vt putà ſi teſtator incepit condere,ac conficere teſtamentum ipſum,& poſtmodum non habuiſſet illud pro abſoluto ſuperueniente aliquo impedimento , tunc teſtamentum hoc etiam quò ad pias cauſas non valeret,ſec.gl.Bart.&omnes in l.ſi is,qui.ff.de teſta.Gul.de Cun.& alios in l.fi.fam.erciſc.&omnes cõiter in l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta.vbi curt.iu. latiſſimè.n.4.& iſtorum opi.apparet eſſe communem ex relatis per Boeri.deciſ.93.n.10.& deciſ.240.n.4.& ſeq.& ita expreſsè iſtam communem aſſeuerat quoque Franc.de Are.in d.l.ſi is,qui.& moder.omnes in allegato §.ex imperfecto.& quamuis præcipitanter abb.in rub.de ſucc.ab inteſtato.ſenſerit contrarium cum aliquibus aliis relatis per moder.citatos,tñ quicquid iſti doc.abſq; aliqua ꝯcludenti ratione ſuadeant,ob hoc fatuum eſſet recedere ab iſta communi canonica , & veriſſima, imò teſtamentum hoc ratione voluntatis imperfectum ſimiliter nõ valet,ẽt inter liberos conditum,d.l.ſi is qui.&ibi Bart.& per doct.in d.§.ex imperfecto , cum congeſtis per iaſ. conſ.155.cauſa & lite.li.2.vbi ſcribit iſtã eſſe com.opi.&conſil.61.conſultus lib. 1.Barbat.conſ.9.illud vol.4.& dec. conſ. 126.ad dubium in fi.Sed hoc non procederet in alio caſu,ſ.vbicunque teſtamentum ipſum eſſet ſcriptum per teſtatorem, vt per alium in ſcedula teſtamentaria,nec eſſet lecta,publicataq; coram ipſo teſtatore,teſtibus,& Notario,tunc quippe teſtamentum hoc valet inter liberos & ad pias cauſas conditũ: ſec.Bart.in l.fideicommiſſa.§.quoties.ff.de le.3.cuius opinionem ſequuntur omnes doct.ibi,& com.dicit Fran.de Aret.& Boer.in præcitatis deciſ.& ita hæc omnia, &alia quam plura, ad materiam præmiſſam concernentia referebat clariſſimus, &conſummatiſſimus iureconſultus D.Raynaldus Rodulph* interpretando publicè peruſij d.§.ex imperfecto , vir omni ſcientiarum genere refertiſſimus. F.Viuius.

Teſtamentum , licet quò ad ſolennitates ſit de iure ciuili, tamen inuentum eſt de iure gentium , & ideo reſcripto non poteſt tolli Bello.in conſ.2.nu.4. B.Villal.

Teſtator ſi condidit teſtamentum in ſcriptis,in quo deficit aliqua ſolennitas,valet nihilominus,vt teſtamentum nuncupatiuum.Gomeſ.conſ.3.nu.10.com.dicit,ex Bart.in l.ſi.ff.de iure codici. idem.

teſtamentum,licet ad hoc ꝙ valeat requirantur ſeptem teſtes per l.hac conſultiſſima.C.de teſta.in prin.tamen fallit,Primò tempore peſtis,quia ſufficit ꝙ fiat coram quinque teſtib. & valet.Matth. de affl.c.1.deciſ.25.nu.2.Barbat.conſ.83.n.4. dec.conſ.284.com.dicit:licet Alex.conſ.60.vol.2.dicat communem contrariam,quam refert iaſ.l.& ab antiquis.nu.4:C. de teſta.ſed tamen eum non ſequitur. idem.

Quod Horatius in arte Poetica ſcribit,

Bonus interdum dormitat Homerus.
Verùm opere in longo fas eſt obrepere ſomnum.

Id auctori videtur hoc loco accidiſſe. Nullus enim horum doct. hanc opi.dixit communem. Quinimò Matth. de affl.& Barbatia (qui in allegato hic conſ. 83. nihil dicit) in conſ. 58. verſi. circa ſecundam dubitationem dico vol. 1. expreſsè tenent contrariam, quemadmodum etiam Alex.in d.conſ.60. vol.2.& inſuper in conſ.178.vol.1.Verum quidem eſt,quod dec.in d.conſ.284.(quo in terminis hanc quæſtionem plene tractat)concludit pro prædicta opin. ꝙ tempore peſtis quinque teſtes ſufficiant, propter magnam eius æquitatẽ,vt dicit, & quia alij plures doct. eam tenuerunt, quos recitat, nempè Bald.Floria.Ang. Areti.And.Sicul.iaſ.Sed interim non audet communem dicere. Et ſi hoc dicat , non videri verum eſſe, quod Alex. tradit contrariam eſſe communem. Imò ſcribit ibidem nu.5.Alex.variaſſe,& in l.ſcriniarios.C.de teſta.mili. tradidiſſe,teſtamentum coram duobus etiam teſtibus tempore peſtis confectum,valere. Poſtremò,inquit,dato ꝙ res eſſet dubia,tamen in dubio in fauorem teſtamenti eſſe iudicandũ, ſecundum receptam theoricam,quo argumento etiam iaſ.in l.fi.vbi latè hanc quæſt.examinat C.de teſta. vſus eſt. Et hanc decij ſententiam in d.conſ.384.(quam etiam retinuit in conſ. 504.n.7.)approbat in add.ibidem Apoſtil. & inſuper pro hac allegat Cor.conſ.53.lib.3.Fran.Ripam in tract.de peſte.Hipp. de marſ.in l.1.§.præterea n.125.de quæſt.Et Steph.Bertr.conſil.223.viſo caſu de quo ſ.lib.&c.Hanc ſequitur etiam Rubeꝰ Alex.conſ.71.& plenius conſ.165.cum diſt.tamen,ſ.an peſtis ſit notabilis,vt tunc demum procedat, &c. Deniq; hanc opi. cameram quoque imperialis iudicij hoc caſu,etiam in minore,quàm quinque teſtium numero, iudicãdo ſecutam eſſe,in cauſa Ioachini Gulichs, cõtra Philippum Erlenbacher j.Iulij, anno 1540.Et antea quoque anno 1535.in ſimili cauſa,in obſeruationibus meis reperio. Solet enim illa veritatem potius & æquitatem,quàm ſtricti iuris ſubtilitates in cognoſcendo perpendere,& obſeruare,ſecũdum c.dilecti ext.de iud.Poſtea reperi Iac.Philip. Portium, concluſionum libr.3. cap.9. hanc quæſtionem tractantem,& doct.pro & contra allegã (quem vide omnino)hanc poſteriorem opinionem ſimiliter tenere.

Circa iſtam communem,& ſequentes vide l.1.tit.1.libr. 5. ord.& l.3.tau. quæ diſponunt,ꝙ in teſtamento nuncupatiuo, & ſi ſit inter liberos,debent adhiberi tres teſtes & ſi notarius defecerit , quinq; teſtes & ſi quinque non, ad minus ſint tres, & in teſtamento in ſcriptis,requiruntur ſeptem teſtes & notarius,qui omnes vna cum teſtatore,ſubſcribant teſtamentum, vt per dictas ll.apparet. B.Villal.

Fallit ſecundò,ſi fiat coram presbytero parochiali,&duob. teſtib.Io.Duran.in arte teſtan.tit.2.caut.2.Corn.191.com.dicunt & Dida. conſil.284.& ſi non ſit parochus, requiruntur quatuor teſtes,Bell.conſ.12.nu.2.com.dicit.

Fallit tertiò,ſi ſit in præſentia principis,quia non requiruntur teſtes ad eius validationem,Coua.in rub.de teſtib. part. 1. nu.2.com.dicit.

Concordat.l.5.tit.1.par.6.

Amplia non ſolùm,ſi fiat coram eo,ſed etiam ſi confirmet. Idem ibi com.dicit,ex Bart.in l.omnium.C.de teſta.

Fallit quartò,ſi quis inſtitutus ſit intuitu pietatis , ſi hæres verè pauper eſt,valet teſtamentum, etiam ſi non ſint niſi duo teſtes,Io.Durand.in arte teſtan.tit.2.cau.2.Barbat.in ca.de teſta.com.dicunt.

Fallit quintò,in teſtamento patris inter liberos, quia valet etiam per ſchedulam vbi de voluntate , & inſtitutione ꝯſtat, etiam ſine teſtibus,Alex.conſ.105.vol.3.& iaſ.conſ.57.vol.2. & Io.Dur.tit.2.cau.2.j.com.dicit.

Concor.cum l.7.tit.1.par.6.

Fallit ſextò,ſi per ſtatutũ conſtituatur, vt valeat teſtamentum cum duobus teſtibus,iaſ.in l.1.de ſum.trj.C.nu.37.communem dicit.

Nota quòd tale ſtatutum non ligat forenſes,ſecundum magis communem opi.vt per iaſ.ibi nu.40.

Fallit ſeptimò , ſi à teſtatore eſt electa fides hæredis , quia non requiritur alias ſolennitas,nec alij teſtes,iaſ.in l.quæſtionum,nu.14.C.de fideic.com.dicit. Villal.

ADDITIO. Quoad primam fallentiam de teſtamento tempore peſtis facto cùm quinque teſtibus,an valeat? Dic illud valere,ſec.magis com.& æquiorem opi.per Rol.conſ.81. nu.14.47.57.lib.1.imo etiam cum minori numero,ex no.per eundem d.conſ.n.44.Guid.Pap.q.543.in fi.Pariſ.conſ.32.col. antep.in fi.li.2.conſ.46.n.44.li.3.Boer.q.218.n.11.de quo plura not.Port.li.2.concl.9.Alex.conſ.177.lib.2.Neuiz.conſ.26. nu.5.iaſ.in l.fi.C.de teſta.dec.conſ.284.Idem Rol.conſ.30.li. 3.Imo etiam valere teſtamentum ſi teſtator impeditus propter peſtem non potuit illud publicare,concludit idem Rol.d. conſ.81.n.40.poſt Anch.ꝯſ.337.& ꝙ ſufficiant quinque ſcribit idem Rol.conſ.43.n.39.li.3.Quam opi.ſatis ſuperque obſeruatam,&practicatam vidimus annis prçteritis 1576.1577. in ciuitatibus Venetiarum,Mantuæ, Brixiæ,Mediolani, Lugduni,Chamberiaci,& Secuſiæ,in ſubalpina patria.

Teſtamentum ad pias cauſas non requirit de neceſſitate ſolennitates iuris gentium. communem dicit Cla. in §. teſtamentum.q.6.ver.fuit. P.Fich.ex Claro.

Teſtamentum ad pias cauſas ſuſtinetur etiam quò ad legata ad non pias cauſas laicis relicta. communem in §. Teſtamentum q.6.verſ.ſed quæro. idem.

Teſtamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

Testamentum conditum secundum consilium Galli Aquilij valet communem in §. Testamentum. q. 85. versic. final. idem ex eod.

Testamentum est inuentione de iure gentium, sed solennitates in eo requisitæ sunt inuentæ iure ciuili & prætorio. Magis com. esse dicit Clar. in §. testamentum. q. 2. idem.

Testamentum fratris rumpitur per querelam fratris superstitis in totum & non ad legitimam tantum ipsius fratris, quæ est quarta pars totius hæreditatis. com. in §. T. q. 50. vers. sed quæro. idem.

Testamentum in quo filius reperitur præteritus, tam de iure prætorio quam ciuili, nullum est. com. in §. testamentum q. 43. in prin. Et tale testamentum est ipso iure nullum etiam antequam impugnetur ab ipso filio. com. ead. q. 43. vers. successiue. idem.

Testamentum inter liberos valet etiam si in eo non interueniant solennitates iuris ciuilis, attenditur enim in eo sola dispositio iuris gentium. com. in §. testamentum. q. 8. in prin. Sufficiunt autem in eo duo tantum testes. ead. q. vers. Hinc. Et potest etiam fœmina in tali testamento esse testis. ead. q. vers. Secundo. nec regritur vt testes sint rogati. com. in ead. q. ver. Tertio. Tenetur tamen testator omnino omnibus filiis suis aliquid relinquere titulo institutionis. com. in d. q. ver. Sed pone. Et in tali testamento semper subintelligitur clausula codicillaris. com. in d. q. vers. Verum tamen. Nuru autem conditũ non valet, com. ead. q. vers. Vlterius. Item non valet quandiu aliquid in eo deest quod testator adhuc addere volebat, licet enim sustineatur, etiamsi imperfectum sit ratione solẽnitatis, tamen quatenus imperfectum est ratione voluntatis, non sustinetur. com. in d. q. vers. Habes cum seq. Et nota, q̃ licet in tali testamento dari possit vnus ex filiis alteri filio in tutorem, tamen pater nõ poterit etiam extraneum dare tutorem com. in d. §. T. q. 10. vers. Secundo. Talis tamen tutor extraneus datus à patre, potest postea à iudice confirmari. Ibidem. idem. ex Claro.

Testamentum minus solemne, facit aliquem naturaliter obligari. com. in §. testamentum. q. 90. vers. Præterea. Intellige de legatis, ibid. q. ver. sed hæc. Ideò si legatarius possideat rem sibi legatam, poterit retinere ope exceptionis. com. in d. q. 90. vers. Hinc infertur. cum seq. Secus autem est in hereditate, illa enim ne naturaliter quidem debetur hæredi scripto. com. in d. q. 90. vers. Cæterum. Si tamen hæres scriptus eam possideat & aliter hæres ab intestato cum non molestet, tutus erit in foro conscientiæ. com. dicit. in ead. q. vers. Sed quid iste hæres, quod tamen Claro non placet. idem.

Testamentum parens notarius vel alius, iniussu testatoris, etiamsi postea coram ipso legatur, vel etiam coram testibus, & testator interrogatus, an ita velit, respondeat, q̃ sic, tamen testamentum nihil penitus valebit. com. in §. testamentum. q. 37. vers. Tertio. idem.

Testamentum prius per posterius rumpitur, etiamsi prius sit per imperatorem confirmatum. comm. in §. T. q. 94. ver. Et hæc. Imò etiamsi in priore testamẽto iuramẽtum appositum esset tamen rumpitur per posterius, quia nemo sibi legem dicere potest. &c. com. in d. q. 94. vers. Sed quid, si testator. Interim verò testator periurus censebitur, & ideo debet petere absolutionem à iuramento. ea. q. vers. Sed nunquid. Tale tamen iuramentum habet vim clausulæ derogatoriæ, ideò debet in secundo testamento expresè poni reuocatio iuramenti. ead. q. vers. vl. Quod autem testamentum prius per posterius rumpatur, procedit etiam si hæreditas ex secundo nõ fuerit adita: satis enim est eam adiri potuisse. com. in d. §. testamentum. q. 95. vers. Dixit. Et quod prius per posterius rumpatur procedit etiam in testamento inter liberos, si in secundo nullus sit institutus extraneus. aliàs secùs. in d. §. D. q. 98 per totum. idem.

Testamentum prius rumpitur per posterius etiamsi prius habeat clausulam derogatoriam, quæ in secundo non sit expresè reuocata, si modo decennium effluxerit inter primum & secundum testamentum. com. in §. T. q. 99. ver. Scias etiam. Item si in secundo iurasset testator se velle id esse vltimum testamentum, non attenditur clausula derogatoria in primo testamento, sed valebit secundum. in ead. q. 99. ver. item scias. Idem censendum si secundum fuerit apud acta conditum. ea. q vers. vlterius. idem.

Testamentum quòd ex causa præteritionis nullum est, annullatur hodie quò ad institutionem tãtum sed delegata, &c. in testamento contẽta firma manent. com. in §. q. 51. ver. Præcedentibus. idem.

Testamentum ruffici requirit saltem quinque testes siue in scriptis, siue sine scriptis testetur. com. in §. T. q. 56. vers. Sed quid in testamentis. idem.

Testamẽta duo si producantur, valebit illud quod apparet posterius factum, si verò illud non apparet, neutrum valebit. com. in §. T. q. vlt. in fi. idem.

Testari de feudo regulariter Vasallo non licet nisi feudum sit absolutè hæreditarium, in §. feudum. q. 40. idem ex Clar.

Testamentum origine, & inuentione de iure ciuili existere voluit, Bart. in progressu commenti sui in l. ex hoc iure. in principio. ff. de iust. & iur. & sentit glo. in l. 1. in verb. Ciuitatis nostræ. ff. de acquir. rer. domin. sed idem Bart. in l. interdum. circa principium, eod. tit. tenet contrarium, videlicet, q̃ inuentione sit de iure gentium, quia eo ipso tempore, quo primùm gentes fuerunt, cœperunt testari de bonis suis post mortem, respectu verò solennitatum sit de iure ciuili, quòd hæ cum eo iure introductæ sint dico partim, & partim de iure prætorio. Instit. de testa. in princ. & quod inuentione sit de iure gent. tenent communiter doct. in rub. ext. eo. de testa. & probatur ex tex. in l. si testamentum. F. Turzan.

Testamentum præteritione filij in potestate existẽtis & nati, vel nascituri de iure ciuili à principio est nullum, absque eo q̃ filius dicat nullũ, probatur Instit. de exheredatio. lib. in prin. ibi initio non constiterit testametum, ad idem tex. in l. 1. ff. de iniust. rupt. irritoque test. ibi nullius momenti. l. 3. §. ex his ibi illi semper & in l. qui vxorem ibi continuò cuius testamẽtum qui in hostium potestate fuit rumpitur eod. tit. l. inter cætera. in fi. ibi inutile est testamentum. ff. de liber. & posthum. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. de tab. exhi. l. generaliter. §. ex testamento. ff. de fideicom. libertat. & plurib. aliis locis probatur ista cõclusio, quam veram fatentur doct. in. l. 1. C. de bon. posses. contra tab. in princ. & communem, vt per eos in auth. ex causa. C. de lib. præt.

Limitatur autem ista conclusio sec. Alex. in d. auth. ex causa. quando filius est exhæredatus, & consensit se exhæredari, licet ias. etiam ibi plurimum, & pluribus mediis impugnet.

Limitatur secundò, secund. ipsum Alex. quando testamentum habet solitam clausulam codicillarem, si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum, quia tũc sustinetur, & valet iure fideicommissi. & filius censetur grauatus restituere hæreditatem scriptis hæredibus, tradit Bart. in l. prima. q. 5. ff. de iure codi. in l. si iure in fi. ff de leg. 3. Alex. conf. 37. in causa lib. 1. & in d. auth. ex causa. C. de libe. præte. vbi hanc communem opinionem esse attestatur, & sequitur, & idem tenet conf. 41. viso themate eodem lib. 1. & in conf. 142. circa primam dubitationem, aliàs secundum librum meum 285. circa finem lib. 2. & conf. 31. ponderatis libr. 3. Ang. conf. 119. viso themate. Bald. conf. 431. incip. gloss. in auth. ex causa. lib. 3. & conf. 104. casus talis est. lib. 5. & denique Roma. conf. 122. id quod, quæ omnia sufficiant tibi ad probationem dictæ cõis. F. Turza.

in Testamento inter liberos necesse est relinquere titulo institutionis. Est communis opi. sec. ias. in auth. nouissima. C. de inoff. test. Licet idem ias. teneat contrarium bonis fundamentis, & in iudicando dicat contrariam opinionem cõmuni esse amplectendam, tanquam de iure veriorẽ. Latè Petr. de Vbal. in repetitione c. Raynutius. de testa. in antiq. M. Chærian.

In testamento ad pias causas. in nihilo derogatum est solennitatibus iur. ciuil. per dispositionem l. j. C. de sacrof. Eccles. est communis opinio secundum ias. in l. 1. vers. quid tenendum. C. de sacrosanct. Eccl.

in Testamento tempore pestis non valet dispositio minori numero septem testium. Est magis comm. opin. secund. Alex. & ias. in l. fin. C. de testam. Hoc autem indubitanter procedit, vbi pestis esset leuis: si autem esset contagio notabilis, & multum sæua, tunc in terris ecclesiæ coram duobus cum parochiano, in terris imperij coram quinque fieri deberet. est equior & verior opi. secund. Rip. in suo tract. de peste. vbi latè hunc articulum examinat, in secunda parti. 2. particulę prin. in prin. vbi tract. de vlt. volunt. contrarium tenet Dec. conf. 284. viso puncto. vbi contra communem cõcludit, quòd valeat minori numero. de quo vide Alex. conf. 177. lib. 2. idem.

Testamentum sicut incipere potest ab expressa vulgari, sic etiam à tacita contenta in expressa pupil. est com. opi. secund. Alex. conf. 1. perspectis. circa med. vol. 1. & est magis comm. secund. eund. conf. 188. viso vers. & hoc secundum eos. volu. 2. idem.

Licet testamentum vel alia vltima voluntas ob. defectum solennitatis testium non valeat, ad hoc vt oriatur actio, & agi possit iudicio ordinario: tamen oritur obligatio naturalis. potens ad retinendum, compensandum, vel excipiendũ. est communis opin. secund. Corn. conf. 261. in hac consultatione. vers. nec refragatur. volum. 1. Vide suprà in verb. Obligatur. Et esse mag. com

mag. com. dicit. ias. in l. si creditoris. in fi. C. de fideic. idem.

Testamentum quod fit per monachum post ingressum monasterij, & sic post promissionem, ex permissione auth. si qua mulier, est propriè testamentum, & omnia iura loquentia de testamento, habent locum in eo. est com. opi. cont. Azo. sec. Soci. conf. 13. præsens consultatio. ver. item non requireretur. vol. 1. idem.

Per secundum testamentum non censetur primum sublatum, nisi fuerit in secundo facta specialis mentio de clausulis derogatoriis appositis in primo, nec sufficit generalis reuocatio seu cassatio prioris testamenti: & hoc indistinctè, siue vnicum tantum, siue plura præcesserint testamenta. est com. opi. contra Bar. sec. Alex. in consil. 172. visis. vers. secundò respondeo. eod. vol.

Ad hoc vt præcedens testamentum per sequens annullatũ censeatur, requiritur q̃ in sequenti testamento fiat specialis mentio derogatoria prioris testamenti, & non sufficeret generalis. est com. opi. sec. Alex. in conf. 163. visis narratis. vol. 7. & in conf. 156. viso testamento. in prin. eod. vol. idem.

Valet testamentum, in quo ad interrogationem notarij testator respondit, q̃ sic in omnibus dispositis in ipso testamento. est com. opi. sec. dec. in conf. 489. in casu. ver. & in casu isto. vol. 3. idem.

Statutum vel consuetudo alicuius loci, q̃ quis testari possit coram duobus testibus, porrigitur etiam ad forenses ibi testantes, etiam quo ad bona alibi sita. est magis com. opi. sec. ias. in l. 1. vers. secundum dubium. C. de sacrof. eccl. idem.

Testamentum cum clausula derogatoria non tollitur per secundum habens etiam clausulam derogatoriam generalẽ, nisi prioris clausulæ specialis fuerit facta mentio. est magis com. opi. sec. Soc. in conf. 2. in causa. ver. sed ex superabundanti. vol. 3. idem.

in Testamentis de iure canonico, duo tantùm idonei testes requiruntur cum parocho. est mag. com. opi. sec. Alex. consil. 177. viso vers. nec obstat. vol. 2. idem.

Condemnatus ad mortem, etiam ad pias causas testari non potest, quoniam seruus pœnę factus censetur. est magis com. opi. sec. Alex. conf. 182. super eo. vol. 5. idem.

Tenor testamenti deperditi probari potest per duos testes notarios, qui deponant, se tenorem dicti testamenti legisse, & intellexisse. est com. opi. sec. ias. o. conf. 42. factum quæstionis. vol. 1. idem.

Testamentum qui condere regulariter nequeunt, nec ad pias causas testari quidquam efficient. commune asserit ias. in l. 1. n. 12. & seq. C. de sacrof. eccl. Vnde nec si pupillus pubertati proximus ad pias causas testetur, eius testamẽtum quicquã valebit, cõe effantur Alex. conf. 182. n. 1. lib. 5. Guliel. c. raynu. vers. adiectæ impuberi. nu. 88. vers. sed aduertatis, de testa. nec si prodigus, cui administratio bonorũ interdicta est. testamentum ad easdem pias causas condiderit, quidquam validum efficiet. commune testificantur Beslet. in repe. l. 1. nu. 100. C. de sacrof. eccl. Alex. d. conf. 18. C. nu. 6. li. 5. Nec item furiosi testamento ad illas easdem causas conscripto vires vllæ aderunt commune ponit Grat. conf. 300. nu. 32. lib. C. I. Cla. de testam. q. 5. ver. sed an furiosus. Nec denique si ad mortem damnatus pie testetur, valiturum elogium emittet. commune scribunt abb. in rub. 11. ver. de damnato, de testa. Alex. d. conf. n. 5. Verum enim vero testamentum filiifa. ad pias causas conditum valet, ac firmum stabileque est. commune profitetur Alex. in N. §. hoc autem. nu. 4. ff. ad treb. Quod tamen exaudiri ita debet, vt patris consensus vna in id accesserit. commune pronunciant Guliel. in d. c. Raynutius. vers. matrem insuper cleram. n. 28. paris. in c. in præsentia. nu. 20. de probat. 10. Dilect. de art. testand. tit. 1. cau. 1. nu. 1. in finem latè I. Clar. vbi s. q. 5. vers. sed nunquid filiusfa. Intellige 2. q̃ non sic prorsus id testamentũ ratum erit vt legata extra pias causas in alios collata consequenter robur habeant. quemadmodum receptum affirmant ias. in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. nu. 10 vers. 2. pro ista. C. de testa. Guliel. in d. c. ver. testamentum. nu. 79. I. Clã. vbi supra, vers. vnum tamen. & vide inferius ver. testamentum minus solenne. Alioquin autem filiusfa. regulariter ac generaliter testamentum nequit exarare, quamuis & illius pater consentiat, & de bonis aduẽtitiis, quorum ipse plenum ius habet, testari modo velit. commune affirmant Alex. in l. Senium. nu. 6. in finem. C. qui testa. facere poss. idem Alex. ac iaso, vterque nu. 2. in l. nemo. C. illo cod. tit. & qui latè cumulant I. Clar. vbi supra, q. 18. vers. vera igitur est, & Fran. Viuius libr. 1. opi. 121. Quin nec filiafam. de dote sua aduentitia validè testabitur. vt est communis doctorum conclusio teste Alex. in d. l. senium. nu. 3. Viuio d. opi. Si tamen codicillaris clausula horum testamentis adiiciatur, & is qui instituitur, vel relicto honoratur, testamẽti tempore præsens fuerit, aut aliter ante testatoris mortem agnouerit, quod fit, factum vè est, valebunt quæ relinquuntur in vim donationis causa mortis, quæ ab vtroq; illorum iure fieri potest: alias secus. communia testificatur Soci. conf. 125. nu. 1. lib. 3. I. Clar. de donatio. q. 6. ver. sed quæro tu scis. Memineris, porrò quod nec illud testamenti genus valebit, etsi tunc temporis factũ sit, cum pater apud hostes captus detinebatur. cõmune inquit Io. Crot. l. si is, qui pro emptore. nu. 10. & seq. ff. de vsuc. Memineris deinde id generaliter processurum, si filiusf. aduocatus de iis testamentum condat, quæ à suis clientulis comparauit, vt frequentius dogma testatur ias o. in l. vlt. nu. 1. C. de inof. testa. E. Suarez.

Testamentum, in quo testes rogati, atque ad id specialiter accersiti à notario non dicuntur, non aliter nec alias vnquam valebit, quàm si vel ad pias causas attineat, vel sese testes subscripserint. communia inquiunt Boe. decis. 34. I. Cla. cum alius, de testa. q. 6. vers. 2. Erunt autem satis superque pontificio iure duo testes, ac parrochialis presbyter: vel quatuor testes, & quiuis alius sacerdos, vt testamentum ritè conditum censeat, ac robur viresque summas obtineat, commune effantur Ale. conf. 321. nu. 3. lib. 3. Corn. conf. 16. libr. 4. Io. Dilect. de art. testan. tit. 2. cau. 2. Bellon. conf. 12. n. 4. I. Cla. de testa. q. 57. Pestis item tempore factum coram quinque testibus testamentum valet, ac solenne habetur commune dicunt Barb. conf. 87. lib. 4. dec. conf. 284. Matth. de affl. dec. 25. num. 2. Quamuis Alex. perperam contra asserat conf. 321. nu. 16. libr. 2. & in l. vlt. vbi etiam ias. C. de testa. Sed testamentum omne ad pias causas generaliter duobus testibus contentum est, vt frequens placitũ pronunciant Barb. in ca. adhæc in 2. de testa. Alex. in l. si certis annis. nu. 5. C. de pact. & conf. 13 1. nu. 2. lib. 7. Imo. in c. cum esset. nu. 12. in finem. de testa: Amplia, vt idem sit licet testes rogati non fuerint, vt præter superius citatos, commune asseuerant Rom. in repe. auth. similiter. C. ad l. falc. Corn. conf. 149. & conf. 135. lib. 2. I. Cla. late vbi suprà, q. 6. ver. 2. infertur. Amplia secundo, quamuis etiam mulieres testes sint. commune aiunt Crot. in tract. de testibus, nu. 8. Bell. conf. 14. nu. 8. copiosè I. Cla. vbi 5. ver. 3. infertur. Est enim testamentum, quod pie fabrefit. solennitate iurisgentium duntaxat contentum. commune scribit Corn. conf. 307. litera B. libr. 1. Quin & præterea testamentum inter liberos conditum duobus solum testibus rite condetur, quamuis testator cæcus sit. commune interpretum dogma esse memoriæ produnt Soci. conf. 263. lib. 2. ias. in l. hac consultissima. num. 4. C. de testa. I. Cla. vbi suprà. q. 17. ver. sed quero, & vide 3. ver. testamentum patris inter liberos. Testamentum denique vel coram principe, vel coram iudice factum ac duorũ testium ope suffultum valet, ratumq; prorsus est. commune aiunt Soc. iu. conf. 138. lib. 1. Did. à Coua. in 2. part. rubricæ nu. 2. de testa. & qui de hac testamentariorum testium materia diligentissimè & vtilissimè tractant I. Clar. d. tract. de testa. q. 55 cum quatuor sequentibus, ac Viuius lib. j. opi. 343. E. Suarez.

Testamentum, quod antequam perficeretur, decessit testator, imperfectum ratione voluntatis, non ratione solennitatis dicitur, & ideo nec ac pias causas, nec inter liberos valet. commune affirmant Boer. dec. 94. num. 10. Sigismund. conf. fend. 14. nu. 65. latè I. Cla. de testa. q. 7. vers. aliquando & 4. Viuius li. 1. opi. 339. Quibus autem in casibus imperfectum alioquin testamẽtum ob pias causas sustineatur quibus secus, tradit accuratè I. Cla. ex receptis sententiis, vbi suprà quæstio. dicta. 7. per totam. & quibus item casibus testamentum imperfectè inter liberos conditum valeat, nec nè, tradit idem vberrimè. q. subsequenti. E. Suarez.

Testamentum patris inter liberos, schedula voluntatem & & institutionem liquidò enarrante, comprehensum & validũ ac iustum sine aliis testibus ducitur. commune ponunt Alex. consil. 105. lib. 3. ias. conf. 57. lib. 2. & qui latissimè ex receptis interpretum sententiis prosequitur, quibus in casibus minus solenne vel imperfectum inter liberos testamentum valeat: quibus secus, I. Clar. de testa. à q. 8. vsque ad q. 18. & vide quæ inferius obseruo vers. testamento imperfectè. idem.

Testamentum cæci si ab hæredis institutione non auspicetur, nullius ponderis ac momenti est. commune aio ex Petro, Cy. Richard. à Malumb. Iac. de Butr. fulg. Philip. dec. nu. 7. in l. hac consultissima. C. qui testa. facer. poss. Ang. §. cæcus institutus. quibus non est permiss. Cepolla caut. 128. quod nos alicubi falsum esse apertè demonstramus. idem.

Testamentum nutu conditum non aliàs valet, quàm si ad pias causas condatur, commune affirmant Corn. nu. 26. Alex. nu. 3. Riminal. vers. an habeat. in l. iubemus. C. de testa. Bauer.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in prin.n.76.& seq.insti.de testa.Si autem testamentum notarius ipse conscripserit,&illo perfecto testator responderit,vel subiunxerit quod sic iubet ac vult vti exaratum est,proculdubio validum,firmumque testamentum erit.commune inquit dec. cons. 489. in casu, ad med. & vide infrà versic. testator. idem.

Testamentum,quod in alterius arbitrium confertur,an valeat,necne,vide superius ver.Captatoria. idem.

Testamentum minus solenne, quod piæ alicuius causæ fauore sustinetur, non solum quatenus ad piam illam causam spectat:sed generaliter quo ad omnia & aliis in omnibus reb' extra piam causam valet,ac seruari debet, commune pronunciant iaf.nu. 10.curt.iu.nu. 18.in l. hac consultissima. §. ex imperfecto.C.de testa.Io.Crot.in repe.l.re coniuncti. nu. 160.ff. de leg.lib.3.I.Cla.de testa.q.6.vers.sed quæro.vbi contrarium cum curt.non immeritò proponit:sed ea de re alibi copiosè, intelliges tamen vt id absque dubio non procedat, vbi testamentum alio quin nullum foret, ob testantis inhabilitatem ex aliena in illum potestate ortam,vt S.adnotauimus vers. testamentum filiisfa. idem.

Testamentum,quamuis metu fiat,iure ipso valet.commune inquiunt Aret. Aemil. Ferret. in l. 1. ff. de testa. Qui tamen aliquem testari prohibet tum in falsi crimen incidit,tum extraordinaria pœna pro iudicis arbitrio punitur, lapsus ipsa hæreditate vt indignus. commune ponunt Aegid.Bos.in practi.tit.de iis,qui prohib.aliquem testari.nu. 1.I.Cla.in pract. §. falsum.vers.prohibens. Eritque opus,vt & defunctum testari voluisse constet,& eum,qui huius criminis arcessitur,illiusvo luntati impedimento fuisse liquidò probetur: vt commune axioma affirmat Soci.iu.cons. 148.nu. 1.lib.2.Qui verò testari aliquem violenter cum armis cogit,pœnis legis Iulie de vi priuata obnoxius fit:& qui denique solo metu absque vlla vi ad id testatorem impulit,arbitrio iudicis plectitur. commune fantur Iac.de S.Georg.in l. 1.num.4. C. si quis aliquem testar. prohib.I.Cla.in d.pract.§.vlt.q.80.vers. compellens aliquem, idem.

Testamentum legitimè factum fuisse abundè ostendetur duobus testamentariis testibus.commune ponunt Alex.con sil.84.lib.2.Io.Dilect.de art.testan.tit.2.cau.2.nu.6. idem.

Testamentum ritè conditum, non aliter ritè reuocabitur, quàm si testator vel aliud solenne condiderit, vel coram septem testibus se testamentum reuocare velle asseruerit, quod mori intestatus velit:vel illud reuocare,ac rescindere coram tribus saltem testibus enunciet,& decem postea anni, à testamenti die computandi,præterlabantur.cōmunia ponit latissimè I.Cla.de testa.q.91.& 92.Io.Dilect.de art.testand.tit.10 caut. 3.Amplia vt idem procedat quamuis hæredes secundo testamento ritè facto instituti hæreditatem adire vel nolint,vel nequeant.commune inquit Did.à Couar.in rub.parte.2.nu. 21. vers.7.conclusio.de testa.Amplia secundò,licet primum testamentum inter liberos conditum fuerit,si in hoc deinde condito testamento,& iidem liberi hęredes instituti sint,&maior illis inde vtilitas proueniat.nam & si hoc secundum imperfectum sit,tamen eo ipso primum rescissum videbitur. commune asserunt Soc.iu.cons. 117.nu. 10.lib. 1.& cons. 145.nu. 57. lib.2.Did.à Couar.vbi S.nu. 19.vers.6.declaratio.I.Cla.d.trac. q.98.Amplia tertiò, vt testamentum primum per secundum iure ipso reuocetur ac rescindatur, quamuis testator se illud non esse reuocaturum solenniter iurauerit.commune proferunt Cotta in memor. in ver.testatorem inducere.latè Did.à Coua.d.2.par.nu. 15.I.Clar.vbi superius,q.94.vers.sed quid si testator.vbi accuratè id explicat,& cum multis receptum affirmat prædicti iusiurandi reuocationem inseri secundo testamento necesse esse.quod mihi non probatur:sed ea de re alibi vberius. Amplia quartò, ꝓ etsi testator se non reuocaturum promiserit primum testamentum,& quo casu illud reuocaueritdicat se bona omnia scriptis hæredibus dare,atque irreuocabiliter elargiri,tamen per secundum testamentum, & quonis alio prædicto modo impunè huiusmodi testamentum retractabitur,ac rescindetur.commune aiunt Alex.nu.2.iaf.nu. 7.Crot.nu. 14.in l.stipulatio hoc modo concepta ff. de verb. obl.latius I.Cla.d.q.95.Intellige ac perpetuò memoriæ inscribet, derogabit, nisi si certa aliqua solennitas in eorum aliquo expressim addatur,non ideo hoc testamentum primum infirmabitur:quia secundum deinde ritè conditum fuerit, ac generalis etiam precedentium testamentorum in eo abrogatio inferatur, nisi si specialis quoque mētio antecedentis testamenti fiat.commune effantur Alex.cons. 106.nu. 3.& consil. 183. & cons. 172.visis duobus.nu.7.li.7.Tiraq.de legib.connu. gl. 6.nu. 131.Did.à Couar.d.2.par.nu. 19.vers.3.hanc I.Clar.qui diligenter, & accuratè id multis modis explicat.d.tract.q.99. per totam,quo te conferes de materia acturus. E.Suarez.

Testamentum in vna,atque eadem charta,plures condere, ac sese inuicem instituere quin possint, nihil omnino prohibet.commune ponunt Bell.cons.85.nu.9.I.Clar.de testam.q. 60. E.Suarez.

Testamentum,quod iure communi solenne non est,& statutis eius loci,vbi factum est,validè ac perfectè exaratum est, ad omnia testatoris bona tum eodē in loco sita,tum alibi gentium posita,firmum,ratum, ac suis numeris omnibus absolutum habetur.commune ponunt Did.à Coua.de sponf.2.par. c.7.nu.8.Viuius lib.1.opi.36. E.Suarez.

Testamenti & pars vna ex alia declarabitur, & verbum aliquod obscurius ex eodem verbo alibi in eodem testamento clarius posito explicabitur.commune inquiunt Aemi Ferret. in l.qui filiabus.in prin.n.4.ff.de legi.lib.1.Paris.cons.73.n.38. lib.2.& cons.72.nu.42.libr.4.latè I.Clar.de testa.q.76.reg.3. E.Suarez.

Testamenti solennitates tum statuto,tum consuetudine demi,addiuè poterunt, solumque iis vel demptæ prodesse, vel additæ obesse, qui in statuti vel consuetudinis loco testabuntur,quamuis exteri,ac forenses sint.communia ponunt iaf.in l. 1.vers.secundum dubium.C.de sacrof.eccle.Boeri.dec.228. Fran.Viui.lib.1.opi.306. Atque ideo testium numerus immi- nui, coarctariq; statuto rectè poterit.commune inquiunt fel. nu.17.dec.nu.19.in c. 2.de probar & qui immeritò post non nullos alios dubitat Io. Ceph.cons.32.nu. 6. libera tamen testandi facultas statuto tolli nequit.commune dicit iaf.in l. ex facto in prin.nu.9.ff.de vulg. E.Suarez.

Testamenti condendi facultatem qui à principe impetrauit,cùm id communi iure facere posset, absque solennitatib' ritè testabitur:aliàs secus.communia affirmant dec.in l.Eunuchus.nu. 15.C.qui testa.fac.I.Clar.de testa.q.34.ver.in proposito. E.Suarez.

Testamenti nulli dicendi ius non admittit edictum successorium.commune dicunt Aret.consil.49. Roder. Soares.in l. quoniam in prioribus amplia. 10.C.de inof.testa.curt.iu.in rubr.n. 16.C.de success.edict.tametsi Alex.in ead.rub.nu.vlt.contrarium magis commune perperam arguetur. idem.

Testamenti passiua factio(vt doct.fantur)iis non est,quib. ob crimen aliquod condendi testamenti ius non est. commune affirmat Areti.in l.is cui I. 1.ff.de testa.I.clar. de testa.q. 34. idem.

Testamento minus solenni relicta naturalem obligationē gignunt.commune dicunt Corn.cons.261.in hac consultatione.lib. 1.Alex.in l.non dubium.nu.2.C.de testa.iaf.nu.70.Rip. nu.97.in l.nemo potest.ff.de leg.lib. 1.iaf.in l.cum quis à n.9. C.de iuris,fact.ign.& in l. 1.n. 16.ff.de cond.inde. & in l.si creditoris.in fi.C.de fideic.& qui lariissimè hanc quæst.cum appositis illationibus,tract.I.cla de testa.q.90.Fran.Vi.li.1.opi.146. Limita tamen primò vt si relicta illa vel in dilectā, vel in coniunctam personam conferantur,non solùm naturaliter,sed etiam efficaciter debeantur,ac soluantur necesse sit.commune pronunciat iaf.in d.l.non dubium.n.6.limi.2.vt illhec recepta conclusio in ipsamet hæreditate non procedat,quæ minus solenniter relicta nullo iure debetur. vt præter superius relatos commune ait Bertr.cons.212.nu.21.in fi.lib.4.quamuis quo ad animum spectat impunè ab hærede retineri possit, si non poscatur.commune inquiunt Capy.decis.89.nu.3.Rip.in d.l. nemo potest.nu.99.quamuis Did.à Coua.in c. cum esses.nu. 10.de testa.I.Cla.vbi suprà,ver.sed quid si iste,non admodum necessariò reluctentur, vt alibi ostendo. Intellige porrò ac memoriæ vtiliter commenda, quod id genus relicta non idcirco hæres soluere cogetur, quia illorum aliquot iam sitamet sponte aliquibus soluerit.commune efferunt Alex.in d.l. non dubium.nu.3.Iulius clarus d.q.90.ad finem. E.Suarez.

Testamento imperfectè inter liberos condito, quæ continentur seruari omnia perinde debent, ac si testamentum suis omnibus partibus constet, non verò vt ab intestato debita, quemadmodum receptissimam sententiam affirmant curt.iuni.in l.hac consultissima.§.ex imperfecto n.2.C.de testa.Emanuel à cost.in l.Gallus.§.& quid si tantum.part. 1.n.467.ff.de lib & posth.I.cla.de testa.q. 13.Intellige autem quod illud mum testamentum imperfectum inter liberos sustinebitur, qd solennitatum,non voluntatis ratione imperfectum fuerit, commune asserunt Alex.cons.76.nu.14.lib. 1.Soc.iu.consilio 147.nu.& seq.lib.2.Io.Ceph consilio 99.nu.1.vbi complures diligenter laudat copiosè I.clar. vbi supra q.9.ver.pen. ac Fran.Viuius lib. 1.opi.410. Censetur autem testamentum inter lib

ter liberos conditum quoties ipsi solum liberi instituuntur,licet alij legatis cohonestentur.commune ponit Io.Ceph.consil.72.nu. 15.& seq. E.Suarez.

Testamento ob hæreditatem non aditā rupto, nec piè piis causis legata debebuntur,commune pono ex Corn.iaf.n. 19. l.eam,quam.C.de fideic.Pala.Ruu.in rub.§.65.nu.17.ff.de dona.inter vxor.Did.à Coua.in c.Raynaldus.§.3.nu.11.de testa. idem.

Testamenta argumentis à contractu ductis reguntur.commune dicit curt.iu.cons.171.n.3. illorumque conseruatio ad publicam vtilitatem spectat.commune affirmat Anto. Gom. de testa.c.4.nu.8.vers.5.facit. E.Suarez.

testamenta cum duo comparent,& vtrum prius,vtrum posterius sit, non constat, neutrum eorum valet. commune inquiunt Boer.dec.311.nu.2.curt.iu.in l.vlti.nu.79.C. de edict. diui Adr.tol. idem.

Testamentorum reuocatio solùm ea retractat, quæ ad vltimæ voluntatis materiam pertinent,non verò vel contractus, vel confessiones, vel alia id genus testamentis inserta conuellit.vt commune dogma esse constituo ex dec.cons.96.Rip.in l.nemo potest. nu.35. ff.de leg.lib. 1.Guliel.in c.Rainutius.in tract.de leg.nu.35.de testa.Tiraq.de iur.marit.ver.contraiter. gl.3.Io.Cepha.cons.61.nu.31. E.Suarez.

Testamentum damnati ad mortem, in absentia ex forma statuti,secūdum ius commune factum valet,sed factum secundum formam statuti non valet,vt not.in l.eius qui.§. 1. & ibidem per Bald.ff.de testa.& Petr.de Anch.in ca.quanquam. de vsuris,lib.6.quod communiter teneri refert ibid.nu.110.Bened.capr.

Testamentum cōdemnati ad mortem ciuilem, siue perdat libertatem,ciuitatem & bona,siue retenta libertate ciuitatem & bona tamen perdat,iure ciuili non valet.l.quidam.C.de bonis dam.l.deportatorum.C.eod. tit. quia cùm tales perdant, ea quæ sunt iuris ciuilis,vt d.l.quidam. & testamenti factio sit iuris ciuilis.l.testamenti.ff.de testa.argumento.l.eius. §. si cui. ff.eod.tit.non possunt testari, etiam si vellent testari de bonis quæ remanere debent liberis & aliis personis,secundum præscriptum auct.bona damnatorum.C.de bo. dam. sicut secundum imol.in c.quia ingressa.de testam.communiter teneri refert ibidem nu.120.Bened. capr. quod verum est, nisi taliter condemnatus ad mortem ciuilem, ad pias causas ex eiusmodi bonis testari aut disponere vellet,quod potest,per id quod habetur in c.cùm esses.& in c.relatum.de testa.sicut voluerūt Bart.& Bal.in l. 1.C.de sacrof.eccl.quod in relictis ad pias causas cessat omnis solemnitas iuris positiui cùm sufficiant solēnitates iuris gentium, cum quibus communiter transire scribentes refert ibidem nu.122.idem capra.

Testamentum excommunicati licet multi iux.gl.in c. decernimus.de sent.excom.li.6.& ibidem refert Io.And.dicant nō valere,quam sequuntur ibid.Host.Garziaz,& Petr. de Vndela,idq;ob periculum cōmunionis cum excommunicato,quę est fugienda,auct.de priuil.doti.hæretic. mulier.non præstan. §.antep.coll.8.cùm ei interdicti sint actus legitimi.d.c. decernimus. & similis deportato videatur,qui est intestabilis.l.eius cui.§. 1.ff.de test.Stephanus prouincialis in quadam disputat. sua per aut.vt cum de app.cogn.§.generaliter.colla.8.per quē textum Host.in sum.de testa.§.quis sit effectus.ver.& prodest hoc notare, colligit ꝓ nec hæres institui possit, quod tenuit Io.Monach.Card.in c.quaquam de vsuris.lib.6.quibus accedit quod nec arbiter esse possit.l.pedius.ff.de arbitris,&c.Contraria tamen opinio quam tenuit inn.in ca.cum voluntare.de sent.exc.excommunicatum testari posse,dicens,vt secutus est archid.in c.pia.de excep.lib.6.& ibid.Perr.de Anch.abb.& Bellamera.d.ca.decernimus.& ibidem Io.Andr.priorem opinionem mutando.& Iac.de Beluis.in auct.de sanctissi.Episc.§.omnibus.coll.9.verior est,& magis cōmuniter tenetur,quemadmodum refert Bened.capr.d.reg.103.n.174.quia excommunicatus potest contrahere & donare.d.c.cum voluntate.ergò & legare,cùm legatum sit donatio,l.fi.C.de leg. & inst.eod.ti. in prin.quod est verum,nisi excommunicatus foret ob hæresin, vel crimen, quod intestabile esset,ca.excommunicatus.§. credentes.de hæreticis. nec est verum ꝓ similis sit deportato, sed relegato,prout voluit gl.in c.pastoralis.de appellatio. qui testari potest,vt tenuit Frideri.de Senis,cons.80.& 124.quem sequitur I.c.decernimus.Pet.Anch.& Dominic.Bald.in l. 1.C. de sacrof.eccl.& l.Rota.decis.19.incipit,item quod accept.& procedit etiam in publicè excommunicato,& communiter tenetur ibidem nu.18.& 189.refert Bened.

Testamentum obsidis populi Romani,id est,eius qui ex infidelibus apud christianos obses sit,vel contra,non valet.l.obsides.ff.de testa.aliàs obses pro vna ciuitate vel principe, ad aliam vel alium testari potest,sicut d.l.obsides.vult Bart.& docto.vt not.in c.ex rescripto,de iureiur. & ita communiter teneri refert Bened.capr.d.reg.103.nu.203.

Testamentum eius qui incertus ac dubius est de suo statu non valet.l.de testa.ff.de testa.& licet Bald.in l. 1.C. de sacrof. eccl.id dicat procedere, etiam si ad pias causas factum esset, quod sequitur etiam Ancha.ca.quia ingressa.de testa.Bart.tamen d.l. 1.C.de sacrof.eccl.contrarium tenet quoad pias causas factum valere sustinet,per id quod habetur in l. si militari. §.si miles.ff.de testa.milit.quod verius videtur,cùm tale impedimentum à iure ciuili inductum, non debeat piis causis nocere,per id quod habetur in c. cùm tibi. de testamentis. quod etiam tenet imol.d.c.quia ingressa.cum quibus cæteros quoque doctores residere refert Bened.ibid.nu.206.

Testamentum si patitur defectum in his quæ sunt de substantia vel essentia eius,etiam adiecta clausula,si non valet vt testamentum,valeat,&c.non potest in ius codicillorum resurgere, puta si esset nullum ratione voluntatis imperfectæ, vt quia antequam impleretur decessisset testator.l.fideicommissum.§.i.ff.de leg.3.l.ex ea scriptura.ff.de testa. secundum Bart. l. 1.ff.de iniust.rup.&irrit.fact.test.& in l. 1.ff.de iure codicillorum.& hoc voluit gl.communiter approbata in l eam quam. C.de fideic. Secus autem si pateretur defectum solemnitatis, quia tunc clausula operabitur, licet enim in testa.septem testes rogati requirantur, clausula tamen codicillaris adiuncta, efficeretvt quinque etiam non rogati sufficiant.l.fi.C.de codicillis:vt refert Bened.capr.reg. 111.nu.33.& nu. 50.

testamentum iure ciuili septem exigit testes.l.si vnus.l.hac consultissima. & l. fi. C. de testa. nisi iure canonico, quo casu quinque,aut inter liberos,aut à milite fiat. quo casu si in actu bellisiat duo testes sufficerent.d.l.hac consultissima.d.l.fi.l.diuus lucius.ff.de testa.milit. iure autem canonico in relictis ad pias causas duo testes idonei in vtroque foro sufficient. In relictis verò extra pias causas in terris ecclesiæ subiectis, similiter duo testes cum presbytero parrochiali sufficiunt, sed non in foro ciuili,vbi septem requiruntur testes,quemadmodum concludit Io.Andr.in c.cùm esses.de testa.quem in effectu ibidem & in c.relatum.eod.tit.sequuntur Petrus Perusinus,Per. Ancharanus, D.Floria.cuius opinionem communiter teneri, ac in practica obseruari,& consuetudine roborari,argumento.l.minimę.ff.de legibus,refert Bened.capr.reg. 104.nu.2. & 8.refert Bened.capr.idque Bart.Bald.& legistas in l. 1. C. de sacrof.eccl.sequi.dicit.

Testamentum perinde ex tacita substitutione, puta in pupillari comprehensa,atque ab expressa, potest incipere,& esse factum assumere, quod & ipsa non requirit aditionem ad eius confirmationem,licet pupillaris requirat, sicut voluit gl. in l. lex cornel. & ibi Guliel.de cuneo.Bart.& Bal.in l.si pater captus.ff.de vulg.& pupil.Ang.& Bart.l. 1.eod.ti.per l.neque.§.fi. ff.de test.milit.& l.pen.ff.de ventr.inspicien.idque contra glo. l.apud Iulianum.§.idem Iulianus.ff.ad treb.communiter tenere refert Bened.capr.in tract.substitutionum.post regulas posito,spe.1.nu.83.

Testamētum vsurarij manifesti tametsi non secuta cautione de restituendis malè ablatis regulariter non solùm cum ipsa manifesta cōtritionis signa apparent, quò ad relicta ad pias causas valebit,vt consuluit D.Ant.Butrig.& Pet.de Anch.per l. 1.C.de sacrof.ecclesf.quod prius voluit Lapus in allega.125. quem sequitur Domini.in c.quanquam.de vsuris. & communiter tenetur,sed etiam tam quoad relicta certis personis,pro restitutione certarum vsurarum malè ablatarum, quam quò ad relicta pauperib' Christi,pro incertis vsuris aliis malè ablatis,quia tunc quò ad illam quantitatem similiter valebit eius testamentum vt sentit Io.And.d.c.quanquam. & Lapus d.all. 125.quod verum esse & communiter teneri refert Bened.capra d.regu.103.nu.163 & 167.quando de eiusmodi vsuris & malè ablatis aliter quàm per confessionem testantis cōstaret, aliàs secùs, quia magis speciem aut vim relicti quàm institutionis haberet.sec.Pet.de Anch.d.c.quanquam.

Testamentum vsurarij manifesti licet ante præstitam cautionem de restituendis ablatis factum,etiam ad pias causas,non valere,nec post præstita cautione & satisfactione reconualescit.c.quanquam.de vsuris lib.6.Bald.l. 1.C.de sacrof.eccl glo. in clem. 1.in verbo manifestus.de sepult.& ibid.Paul. de Lazar.Bald.in l.si hæreditas.C.de testa.militis.& ita dicto c.quanquam.contra Io.And.tenuerunt Garzias,Io.Monach.Lapus. abb.& Io.de lignano.& ita communiter tam per legistas quā canonistas teneri refert Bened.capr.regu.103.nu.141.tamen contrariam opinionem quam tenuerunt Nico. de Matarellis

in quadam disputatio. Bart. in l. filio preterito. ff. de iniusto testa. & Io. And. Io. de Fant. & Bal. sibi ꝯrius Pet. de Anch. Domi. Aegid. Bellamer. & Guliel. de Pontolino in d. cap. quanquam. magis æquam & communem, à quo in iudicanda & consulendo non sit recedendum dicit ibid. nu. 154. Bene quod est verum, nisi vsurarius facto testamento, ac pręstita cautione redierit ad vomitũ & occultè exercuerit vsuras, quia testamentum tunc vitiabitur, secundum Io. de Ligna. Fran. de Zabarel. & Paulum de Leazar. d. clem. 1. de vsuris. & Laur. de Florent. in tract. vsura. q. 206. Lapus Anch. & Domi. in d. c. quanquam Bald. in l. executorem. C. de execut. rei iud. & in l. 1. C. de sacr. san. eccl. Frideric. de Senis. cons. 7. Anch. & imol. in ca. quia ingressa. de testa. quod communiter teneri ibid. nu. 159. refert Bened. capr.

Testamenti executores, vide suprà executores.

Testamentum furiosi & mentecapti, ante furorem vel per dilucida interualla recurrente sana mente factum, licet valeat, l. furiosum. C. qui test. face. poss. c. fi. de succ. ab intestato. l. 1. §. exigit. ff. de bo. poss. secundum tab. Bald. l. 1. C. de sacros. eccle. tamẽ si ante perfectionem testamenti superuenisset furor vel mentis defectus, non valebit, etiam si tenderet ad pias causas, vt voluit Pet. de Anch. in ca. quia ingressa, de testa. quia secundum eum non valet testamentum imperfectum etiam inter liberos, vt not. in l. fi. C. famil. ercisecund. ideóque multò minus ad pias causas, vt not. in l. in his. l. ex ea. ff. de testa. fauorabilior enim est causa filiorum quàm ecclesiarum. 17. q. 4. c. si. vt no. in l. si quis ad declinandum. C. de episc. & cleri. quod sequitur imol. d. c. ingressa. & in c. relatum. 1. de testamentis. idq́ue communiter teneri refert ibid. nu. 15. Bened. capr. de quo vide Bartol. d. l. si his.

Testamentum natura muti ac surdi, licet non valeat, id tamen fallit si ex accidente talis esset, quia modò scribere nouerit, testari poterit. l. discretis. C. qui test. face. pos. Idem est si mutus tantùm sit, & scribere sciat, aliàs secus, quia ne statuto quidem induci potest, vt mutꝰ nesciens scribere testari possit, nisi hoc à principe cui soli id reseruatum est, habeat. l. si mutus. ff. de testa. arg. l. j. §. de qua re. ff. de postul. vt voluit Bar. in l. si quę ramus. ff. de testa. & imol. in c. quia ingressa. eo. tit. Surdus verò, sed idem non mutus, rectè testatur, dicta l. discretis, & codicillos facit. l. mutum. & ibid. no. ff. de lega. 3. quod tamen communiter teneri refert Bened. capr. reg. 103. nu. 22.

Testamentum cęci non seruata solennitate. l. hac consultissima. C. qui testamentum facere possunt, non valet nisi per statutum expresè aliter disponeretur, cùm per statutum talis solennitas possit diminui, vt voluit Bart. in l. si quæramus. ff. de testa. quod verum est, modò id expresè circa cæci testamentum disponeretur, aliàs si simpliciter statutum disponeret, ꝙ testamentum cum quinque testibus valeat, ad cæci testamentum non porrigitur, prout voluit Bald. in d. l. si quæramus. cũ quo residet imol. in c. quia ingressa. de testa. & ita communiter teneri testatur Bened. capr. ibid. nu. 25.

Testamentum pupilli vel impuberis etiam sagacis ad pias causas factum licet non valeat. l. qua ętate. ff. de testa. c. si pater. de testa. lib. 6. secundum imol. in d. c. ingressa, eod. tit. tamen valebit si statuto induceretur, vt eiusmodi impuberis sagacis & cuius malicia ætatem suppleret, testamentum valeret. idq́ue contra Anch. d. c. quia ingressa, secundum Bart. in l. si quæramus. ff. eo. vbi vult quod talis defectus ætatis statuto tolli possit, quod sequitur ibid. Ang. per id quod habetur, in l. fi. C. de testa. milit. cum quibus doct. communiter transire refert ibid. nu. 30. Bened. capr.

Testamentum eius qui post ingreditur religionem quæ ꝓprium habere non potest, vt est ordo mendicantium, valet, ac statim post ingressum veluti per mortem ciuilem confirmatur, bonaque eius deuenient ad eos quibus testamento reliquit, mors enim ciuilis ex hoc inducta eundem effectum habet in testamento quem habet mors naturalis, prout notatur in l. 1. ff. de testa. & ibid. per Bart. & canonistas, in c. vnico. de relig. domib. lib. 6. & in clem. Exiui. de verb. sig. quod communiter teneri refert ibid. nu. 37. idem capr.

Testamentum eius qui post ingreditur religionem quæ in communi proprium habere potest, si tempore testamenti non cogitauit de ingressu, per ingressum, quia tacitè videtur mutare voluntatem suam, ingrediendo cor. quo bona requiruntur monasterio, auct. ingressi de sacros. eccl. Si verò cogitauerit de ingressu, tunc licet glossę communiter dicant, ꝙ si ad ea reliquit, rumpatur testamẽtum, quippe cùm monasterium loco filij habeatur, gl. c. præsentia. de probat. & in auct. de sanctis. episcop. §. sed hoc præsenti, col. 9. tamen si monasterium fuerit institutum in aliquo, tunc monasterium vtitur fruitur relictis illis ad vitam, quo mortuo redibunt ad institutos testamento, ac confirmabitur eius morte testamentum vt voluit Bart. in l. 1. ff. de testa. & si monasterio minus legitima relictum sit, ad supplementum agere potest. iuxt. not. in auct. si qua mulier. C. de sacros. eccl. & in l. omnimodo. C. de inof. testa. Si verò monasterio nihil relictum sit, tunc monasterium loco filij habetur, & rumpitur testamentum, tanquam nato posthumo. l. 2. de lib. & posth. l. posthumos. C. de bo. poss. cont. tabul. & ibid. gl. quod communiter teneri ibidem nu. 39. & 43. refert capr.

Testamentum filiifamilias, etiam consensu patris factum, in aliis quàm castrensi vel quasi castrensi peculio, non valet. Io. And. in ca. si pater. de testa. Zerzell. Io. de Fanticiis, Ancha. imol. Dominic. in cap. licet. de sepultur. quia cùm testamenta sint publici iuris, non debent dependere ex alieno arbitrio, l. ista institutio. ff. de heredi. insti. l. receptum. C. communia prædiorum. l. captatorias. C. de test. mil. Bart. in l. qui in potestate. ff. de test. & in l. seruum. C. qui test. fac. poss. & canonist. d. ca. licet. de sepultur. lib. 6. quod communiter teneri ibid. num. 62. refert Bened. Et licet doct. vtriusque censuræ varient, ac filius fa. saltem pro anima cum patris consensu testari vel codicillari possit, in eo tamen communiter concordant, quod mortis causa pro anima donare possit, quia donatio illa sapiat naturales contractus, l. 2. in pri. ff. de dot. præleg. & ibid. nu. 57. refert idem capr.

Testamentum condemnati ad mortem naturalem, etiam si post sententiam manus iudicis effugerit, ne quidem ad pias causas valet. l. absentem. ff. de pœnis. l. qui vltimo. & ibid. Bart. ff. e. ti. Io. And. l. quanquam. de vsur. lib. 6. imol. in c. quia ingressa. c. filios. de testa. quod etiam procedit si testari vellet de bonis liberis ac aliis personis. iuxt. auct. bona damnatorum. C. de bo. dam. reseruandis, secundum imolam d. capi. quia ingressa, quia in illis prout communiter tenetur damnatus testari non possit, nisi in sententia id illi causa cognita fuerit reseruatum, per l. ex militari. ff. de testa. militari. in aliis bonis post sententiam condemnato venientibus si de delicto pœniteat, ad pias causas testari ac disponere poterit, iux. l. 1. C. de sacros. eccle. sicut refert ibid. nu. 109. Bened. capr.

Testamentum secundum ad pias causas præualet primo cũ clausula derogatoria, etiam ꝙ in secundo nulla derogatio in specie vel in genere fiat de dicta clausula, nec de testamento, idem si secundum sit inter filios secundum communem per Burs. cons. 47. nu. 11. & 12. lib. 1. & vide quæ idem scribit consil. 55. nu. 13. nu. 15. nu. 16. eod.

Testamentum monachi ritè cõditum ante ingressum monasterij, vtique non rumpitur nec irritatur, & sic illud monachus post professionem destruere, mutare, aut reuocare nequit, secundum Ang. & imo. in l. 1. ff. de testa. Ant. Butr. abb. n. 61. & Aug. Beroum. nu. 513. cum aliis seq. in cap. presentia, de probatio. & iaso. in auth. si qua mulier. sub nu. 27. cum cæteris seq. C. de sacros. ecc. vbi existimat istam opinionem veriorem esse, atque communem dicit dilectus, in tract. de arte testand. tit. 3. de liberis instituen. cautela 9. nu. 1. & seq. & Vasquius, in tract. de successionum processu, tit. qui testari non poss. lib. 1. §. 1. nu. 52. In contrariam verò partem inclinarunt Bart. Bald. & Paul. castr. in d. auth. si qua mulier, dec. in d. ca. in præsentia, nu. 249. cum aliis seq. & Vasquius vbi suprà. Tamen reiecta sententia hac Bart. & sequacium inhæredum esse puto in actu practico communi præmissæ, cum qua sentit etiam Rubeus cons. 155. & Coua. in c. 2. de testa. nu. 9. & Clar. in tracta. de testa. lib. 3. q. 28. F. Viuius lib. 2. opi. 277.

Testamentum ac testamenti factio iuri gentium accepta refertur, quamuis illius solennitates iuri ciuili adscribantur. cõmune inquiunt ias. in l. admonendi. ad finem. ff. de iu. iur. Vigl. in §. sed prædicta. Instit. de testa. Arius Pinel. in rub. part. 3. cap. 1. nu. 23. C. de rescind. vend. Did. à Coua. lib. 3. resolut. c. 6. nu. 7. Ant. Gomez, de testa. c. 1. nu. 2. Bell. cons. 2. nu. 4. I. Cla. de testa. q. 2. Testamẽta tamen omnia ex dispensatione valent, ꝙ quæ illis cauentur post mortem fiant. vt frequenter placitum renuncio ex dec. in rub. C. qui testa. facer. poss. & in l. cum, qui, nu. 4. ff. de iurisd. om. iud. Guliel. in c. Rainutius. vers. testamentum in 1. nu. 4. & nu. 6. de testa. Alc. in l. filiusf. §. 1. nu. 5. ff. de le. lib. 1. Ant. Gome. de testa. c. 2. nu. 1. Arius Pinel. in l. 2. nu. 7. in fi. C. de bo. mat. & in rub. c. 1. nu. 23. C. de rescin. ven. quamuis non pauci aliud inepte deblaterent. E. Suarez.

Testamentum vel testatoris, vel alterius manu clam exaratum, quod testator posteà coram septem testibus solùm ostendens, ait suam vltimam voluntatem illud esse, ac suum testamentum, & velle vt ipsum valeat, atque omnia eo contenta seruentur, ratum firmumque prorsus erit, tanquam testamentum

nuncupatiuum: vt frequenter placitum affirmant Bello. cons. 22. nu. 11. I. Cla. de testa. q. 4. vers. sed pone aliquis. idem.

Testamentum, qui scriptis exarare voluit, si solennitates omnes iure ad id requisitas non adhibuit, nec quod egit, vt nuncupatiuum testamentum valebit si illa de testamenti scriptis comprehendendi voluntate constiterit: alioquin in re dubia secus erit. commune ponit accuratè I. Clar. de testa. q. 4. vers. sed quæro, pone. idem.

Testamentum primum vbi adest clausula derogatoria ad sequens, non tollitur per secundum, in quo non fit derogatio nec reuocatio illius specialis: secundum communem per Bursat. cons. 47. nu. 1. libr. 1. fallit si appareret ex mente testatoris voluisse mutare primum, per eundem Burs. d. cons. nu. 20.

Testamentum valet in quo instituitur hæres ad interrogationem eiusdem hæredis emissam, secundum communem per Burs. cons. 47. nu. 27. lib. 1.

Testamentum prius annullari debet, & de viribus iustę exhæredationis discuti, antequam exhæredatus aliquid consequatur, secundum communem. quæ conclusio fallit, si iniusta esset exhæredatio, cum ipso iure tunc nullum dicatur testamentum, iuxta communem per Burs. cons. 121. nu. 11. lib. 1.

Testamentum coram principe vel imperatore conditum requirit aliquot testes, secundum glossæ sententiam in l. omnium. in verb. testibus. C. de testa. Licet ea non declaret quot testes requirantur, cuius sententiam Bart. Bal. Ang. Sali. & Alex. ibi probant: tamen solummodò in numero variant, quia Ang. requirebat septem, Sal. tres. Bar. Bald. & Alex. dicunt duo sufficere argumento. l. vbi numerus. ff. de testib. Verùm Paul. de cast. fulg. & ias. voluerunt nullum testem requiri. Sed com. opi. doct. est, ꝙ aliqui requirantur, saltem duo. Ita referunt Marian. Soci. iun. in cons. 188. nu. 10. in 1. part. cons. & Did. in titu. de testa. in 2. part. rub. nu. 2. ver. imò testamentum factum pręsente isto Cæsare, vel rege supremo. in 1. To. kirchouius.

Testamentum imperfectum ratione voluntatis etiam inter liberos non seruari tradiderunt scribentes in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. Et hanc communem opi. doct. esse dicit Alex. de imol. in cons. 76. nu. 13. in lib. 3. consil. Kirchouius.

Testamentum valere non potest si non habeat septem testes. l. si vnius. l. hac consultissima. §. per nuncupationem. C. de testa. & tot etiam requiruntur secundùm communem sententiam tempore pestis. Matth. de affl. in dec. sacr. cons. Neap. dec. 25. Licet autem Alex. & alij doct. voluerint illud subsistere, si modò duo testes interuenissent. l. scriniarios. nu. 6. C. de testa. milit. Minsing. in obserua. iud. imp. Cameræ. in 1. cent. obseru. 96. & ita in camera iudicatum esse ipse inquit, tamen sententia magis communiter approbata est in contrarium, quæ requirit quinque testes. Ang. Aret. in §. fi. instit. de test. ord. ias. in l. fi. C. de test. Et hanc sententiam vti iuridicam, æquiorem & magis communem esse dicunt per multa fundamenta & rationes Philip. deci. in consil. 284. & ibi Apostill. in verb. æquiorem & idem dec. in d. l. scriniarios. nu. 20. Fran. Rip. in tract. de peste. in c. de priuileg. vl. voluntat. causa pestis. ver. aut sumus. nu. 12. Rol. à Valle in cons. 81. nu. 47. in 1. Tom. cons. Kirch.

Testamentum ad pias causas cum duob. testib. valet de iure canonico, quod seruatur vbique, & sic etiam in terris imperij, secundum Bart. in l. 1. nume. 75. 76. 80. 81. 82. & 83. ias. in repet. eiusdem l. nu. 28. C. de sacros. eccle. pro qua sententia est textus expressus. in c. relatum. 1. ext. de testa. Si verò non sit ad pias causas, de iure canonico in terris ecclesiæ valet cum duobus testib. idoneis, & presbytero parrochiali, aut duob. testib. loco ipsius presbyteri curati. c. cùm esses. & ibi doct. ext. de testa. Bened. capr. in cons. 43. nu. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. Philip. Corne. in cons. 77. nu. 4. cum seq. in 1. vol. dec. in cons. 285. nu. 7. & 8. in 2. part. Marian. Soci. iu. in cons. 78. nu. 31. & 32. Quam sententiam com. doct. opi. esse capra, corn. & dec. ibid. cum Hieron. cagnol. in d. l. 1. num. 34. vers. secunda conclus. attestantur. kirchouius.

Testamentum nuncupatiuum cæci requirit. 4. solennitates siue requisita, quæ explicant impera. iustinus & doct. in l. hac consultissima. C. qui testa. fac. poss. spec. in tit. de instru. edit. §. compendiosè. vers. illud autem non est ignorandum. nu. 42. author. art. notaria. c. 2. de testa. scrip. & solenni. vers. item cæcus testari nequit. & author. Analyseos instit. quib. non est permiss. facer. testa. versic. potest ne cæcus condere testa. Inter quæ est, quod cæcus conuocatis. 7. testib. & notario dicat, se velle testari sine scriptis, & si notarij copia haberi non possit, octauus testis de iure adhibeatur, qui eius munere fungatur. Sed si pater cęcus fecerit testamentum inter liberos, nunquid tenetur seruare formam d. l. hac consultissima. an verò possit facere testamentum inter liberos cum duob. testib. iuxta l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. & quemad. test. ord. & com. opi. Do. est, in testamento patris cæci testantis inter liberos sufficere duos testes. ias. in d. l. hac consultissima. nume. 4. vers. sed pone: quia in testamento facto inter liberos cessat suspicio falsitatis, ex quo ab intestato ipsi admittuntur ex communi voto parentum. l. scripto. in fi. ff. vnde libe. l. fi. ff. de bo. dam dec. ibid. nu. 36. vers. vltimò limitatur. idem.

Testamentum cæci requirit pro forma quod præcedat hæredis institutio antequam fiant legata. l. hac consultissima. in fi. ibi, vt ante latæ formæ declarant. vbi Cy. nu. 2. Bart. nu. 1. an notarunt, asserentes id speciale esse in testamento cæci. & dec. nu. 7. C. qui testa. face. poss. vel non. & in §. cęcus ibi, per obseruationem. & ibi Angel. Aret. numero secundo. dicit, se non audere à sententia Bart. & aliorum recedere, & quòd illa in practica obseruaretur, maximè cum text. in d. l. hac consultissima. in cæco regulam negatiuam, quòd nõ possit testari, nisi his quæ ibi traduntur seruatis, posuerit. instit. quibus non est permiss. face. testa. & idem Ang. in §. ante hæredis. instit. de legatis: & Bart. Cepol. in tract. cautel. caut. 90. Hac sententia nõ refragante contrariam sententiam Bal. defendit, inquiens in d. l. hac consultissima. nu. 6. illum text. non continere causam formalem, sed solitum modum testandi, quo veteres vsi sunt, qui semper hæredis institutionem præferebant. Quare cùm hodie in quacunque parte, vel in fine testamenti hæredis nomen scribatur, dicitur caput testamenti. l. pen. C. de insti. & substit. Cumque talis omissio solennitatis sit leuis, non debet vitiare testamentum. l. 1. in fi. ff. de ventr. inspi. cuius sententiam alij doct. communiter sequuntur. Paul. de castr. in d. l. hac consultissima. nu. 5. in fi. Alex. de imol. nu. 17. & copiosè ias. per septem argumenta. nu. 1. 2. & 3. & ita ipse quoque consulendo scribit in cons. 26. nu. 1. in volu. cons. Hanc sententiam magis communem esse testantur Bru. in tract. de form. & solen. in artic. Quando aliquid censeatur traditum pro forma. in 8. conclus. ver. & præposteratio. & in d. artic. in 11. ver. prædicta conclus. & Rol. à Valle in cons. 82. n. 16. ibi, præsertim cùm simus in articulo, in quo adest communis pro nobis. & nu. 17. vers. 2. dicitur. in 1. To. cons. vbi ipse argumentis quæ in contrariũ adducuntur, ordine respondet. Et illam etiam sequitur Io. Dilect. in tract. de arte testand. tit. 1. de his qui non habent factionem testamenti. Cautela octaua. Quo remedio sustineatur vltima voluntas cæci. vers. tertiò quòd legata. nu. 2. Kircho.

TESTAMENTVM.

Summaria.

Ius faciendi testamenti, quò ad inuentionem & originem esse iuris gentium: At quò ad formam & solennitatem, iuris ciuilis. q. 1.

Ex testamento etiam solenni, naturalem nasci obligationem. ibid.

Legatarium possidentem sine vitio, rem sibi relictam in testamento minus solenni, tutum esse exceptione. ibid.

Institutus in testamento minus solenni, ac possidens hæreditatem tanquam naturaliter sibi debitam, tenetur in foro iudiciali eam restituere: In foro autem conscientiæ potest eam retinere. q. 2.

Excommunicatum habere testamenti factionem. q. 3.

Testamenti factionem passiuam, fratres minores non habere. q. 4.

Fratres minores non posse testamentorum executores esse. q. 5.

Condemnatum ad mortem non posse testamentum condere: Nisi pœna per sententiam imposita sit de iure ꝓhibita. q. 6.

Filiumfa. non posse testamẽtum condere, etiam cũ consensu patris: Et ne quidem super aduentitiis. Nisi velit testari ad pias causas: idq́ue cum consensu patris. q. 7.

Fliumfa. causa mortis donare posse cũ consensu patris. q. 8.

Testamentum conditum à filiofa. dum pater apud hostes est, non valere patre ab hostibus reuerso, siue filius adhuc viuat, siue ante decesserit. q. 9.

Testamentum nuncupatiuum factum in pręsentia 7. testiũ per Notarium, valere etiam sine subscriptione testium. Et tale instrumentum probare testamentum solenniter coram 7. testibus esse conditum. q. 10.

Testam. ad interrogationem Notarij factum, valere. q. 11.

Testamentum in scriptis, cœptum, & mortis præuentu nõ perfectum non valere: ne vt nuncupatiuum quidem, idemq́; de iure canonico obseruari. q. 12.

Testamentum in scriptis cœptum & imperfectum sola ratione solennitatis, valere vt nuncupatiuum. Nisi expressè testator arctasset se ad testamentum in scriptis. q. 13.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Notario attestanti in testamento testatorem fuisse sanæ mentis, soli non haberi plenam fidem. q. 14.

Testium dictis de sana mente testatoris deponentium stabitur: etiam contra alios. 9. contrarium deponentes. q. 15.

Clausulam codicillarem, & aliam quamcunque similem, non esse apponendam, nisi ordinante & volente testatore. Nec de consuetudine habendam pro expressa. q. 16.

Testamentum, in quo filiusfa. præteritus est, de iure ciuili non valere. q. 17.

Filium in potestate patris constitutum etiam iure canonico institutum, nec prætereundum. q. 18.

Filium dici, & intelligi præteritum, etiam si aliquid relictũ sit loco legitimę. Idque locum habere & in testamento patris inter liberos. q. 19.

Filium non posse institui à patre sub conditione casuali, vel mixta: nisi sub contraria conditione exhæredetur. q. 20.

Filium hodiè institui posse sub conditione casuali, vel mixta: ita vt ꝓditio de medio reiiciatur, vsque ad legitimam. q. 21.

Verbũ, relinquo, adiectũ vniuersitati bonorũ, importare institutionem: secùs si adiiciatur certæ rei, vel quantitati. q. 22.

Parentibus quoque legitimam relinquendam esse, titulo institutionis. q. 23.

Filiam posse institui in sola dote. q. 24.

Filium etiam emancipatum institui debere, ad hoc vt testamentum valeat. q. 25.

Quæ sit differentia inter emancipatum, & in potestate constitutum, quò ad institutionem & præteritionem. ea. q.

Differentiam emancipationis & patriæ potestatis sublatam quidem esse hodiè, quò ad successionem ab intestato: non quò ad remedia competentia aduersus testamentũ. ea. q. in fi.

Institutionem hæredis factam implicitè per relationem ad aliam scripturam, valere. q. 26.

Stante statuto, vt extantib. masculis fœmine non succedãt, testamentum non annulari præteritione filiæ, neque alia ratione impugnari ab ea posse. q. 27.

Testamentum fratris in totum impugnari posse à fratre, instituta turpi persona, Et non vsque ad legitimam tantùm. Nisi aliquid sit relictum titulo institutionis, secundum nonnullorum opi. q. 28.

Testamento fratris rescisso à fratre propter institutionem personæ turpis, legata & fideicommissa vniuersalia non deberi. Et cessare dispositionem auth. ex causa, C. de lib. præt. q. 29.

In testamento requiri regulariter 7. testium numerum. q. 30.

In testamento patris inter liberos duo testes sufficiunt. ibid.

Scripturam testatoris manu scriptam, vel ab alio scriptam, & à testatore subscripram, in qua non sunt descripti testes, sufficere ad probandam voluntatem patris inter liberos. q. 31.

In testamento condito tempore pestis, cùm maior testium numerus haberi non possit, sufficere. 5. ea. q. §. secundò limita.

In testamento condito ruri per rusticos, quinque testium numerum sufficere: siue in scriptis fiat, siue per nuncupationẽ testamentum. ead. q. §. tertiò limita.

In testamento ad pias causas duo testes sufficiunt. ead. q. §. quartò limita.

Testamentum coram principe vel imperatore editum valet, nec necessarius 7. testium numerus. ead. q. §. vlt.

In testamento cæci non sufficere 7. testes: sed requiri 8. vel 7. vnà cum Notario. q. 32.

Solennitatem l. hac consultissima. C. qui testa. fac. poss. non requiri in testamento patris cæci, sed sufficere, vt fiat coram testib. duob. q. 33.

Testes 6. cum Notario non facere solennem testium numerum, & de iure communi requisitum: sed Notarium, vt computetur in numero testium, esse priùs per iudicem examinandum. q. 34.

Statutum disponens, quòd testamentum coram 4. vel paucioribus testib. possit fieri, valere. q. 35.

Testes, qui in testamentum adhibentur rogandos esse, vel à testatore, vel per Notariũ, aliũ ꝓsentiẽte testatore. q. 36.

In dubio non præsumi testes esse rogatos. q. 37.

Testes, qui in instrumento testamenti subscripserunt, præsumi rogatos. q. 38.

Testes in testamento debere præsentes esse, ita vt & videre, & audire possint ipsum testatorem loquentem. Et ne cortinã quidem esse debere mediam inter testes & testatorem. q. 39.

Institutum in re certa esse hæredem vniuersæ hæreditatis: adeò vt mortuus post agnitam rem illam, coh æredẽ eius vniuersali repudiante, transmittat ius illud ad hæredes. q. 40.

Institutum in re certa esse hæredem vniuersalem, Licet testator prohibuerit institutionem trahi ad alia bona. q. 41.

Militem, qui instituit vnum in re certa, & alium in alia, videri testatum iure communi, id est, hos duos simul esse hæredes omnium bonorum. q. 42.

QVAESTIO I.

Quæro, quo iure introducta sunt testamenta, siue ius faciẽdi testamentum? Resp. ꝙ testamenta introducta sunt de iure gentium secundario, & hoc quò ad inuentionem, secùs autẽ quò ad formam & solennitatem, ea. n. iuris ciuilis est, ita tenet Bart. l. interdum, & ibi ias. dicit hanc esse communem opi. nu. 4. ff. de cond. indeb. ias. l. ex hoc iure. n. 46. & 47. ff. de iust. & iur. doct. communiter, rub. de testa. ext. Paul. de castr. l. testandi. C. eo. Ex hoc sequitur, quod si testamentum sit minus solenniter conditum, ex eo tamen naturalem nasci obligationem, ita tenet Bart. l. 1. ff. de cond. indeb. & l. cùm quis. C. de iur. & facti ignoro. Et cum Bart. tenere doc. communiter firmat ias. d. l. interdum. n. 4. Gram. decis. 106. nu. 22. Sin verò solennitates interuenerint, vtramque tam naturalem quàm ciuilem oriri obligationem, vt per ias. d. l. interdum, ex communi doct. sentẽtia, licet quidam ibi contrarium velint.

Et prædicta quidem conclusio procedit in legatis, namq; illa in testamento minus solẽni naturaliter debentur, vt pergl. & Bart. in l. cùm quis. C. de iur. & fact. igno. imol. & canonistæ cõmuniter in c. fi. de solu. vt firmat ias. d. l. cùm quis. Hinc est, quod legatarius, qui possidet sine vitio rem sibi relictam in testamento minus solenni, tutus est exceptione, si conuenitur, ita tenet Bart. in l. nemo potest. ff. de leg. 1. per l. milites §. verò ranus. ff. de test. mili. & in l. etiam. vbi omnes doc. eum sequuntur, de compens. vt testatur Capy. decis. 89. nu. 2.

QVAESTIO II.

Sed dubium est in hæreditate, & doct. communiter concludunt, quod institutus in minus solenni testamẽto, non potest hæreditatem tanquam naturaliter sibi debitam retinere, sed si conuenitur in foro iudiciali, debet condemnari ad restitutionem, secùs in foro ꝓscientiæ, ga potest retinere. Ita tenet imo. d. l. nemo põr. & ibi ias. dicit hãc esse com. opi. & Ale. ff. de leg. j. & ita doc. vnanimiter concludere firmat Capi. d. j. decis. n. 3.

QVAESTIO III.

Quæro, An excommunicatus possit facere testamentum? Resp. gl. c. decernimus. ver. & decernimus. de sent. exc. in 6. tenet, ꝙ non, quia æquiparatur deportato: quod patet ex genere pœnæ, nam aqua & igne interdicitur excommunicatis, vt tenet gl. §. minor. verb. interdictum. insti. de ca. diminut. Hanc opi. sequitur Host. in c. pia. de excep. lib. 6. Archi. d. ca. decernimus. Iac. de S. Georg. in l. pecuniariis. nu. 3. de procu. vbi dicit gl. d. c. decernimus. esse singularem.

Contrariam tñ opi. tenet Io. And. d. ca. decernimus. Guliel. Bened. c. Rainutius. verb. mortuo itaq; testatore. el 1. nu. 288. Bertr. cons. 227. n. 11. li. 2. vbi dicit eam esse communem. Eandem tenet Archi. d. c. pia. abb. c. veritatis. n. 32. de dol. & cont. Bald. l. fin. C. si à non compe. iud. Hanc dicit esse communem quoq; opi. fel in c. ad probandum. nu. 1. de re iud. c. cũ voluntate. de sent. exc. Philip. Fran. rub. de testa. li. 6. n. 32. Barba. c. 9. ingredientib. n. 17. de testa. Io. Guald. in tract. de testa. ti. cau. 10. Eandem dicit esse magis communem abb. d. rub. de testa. Certũ est. n. oẽs qui expressè de iure non prohibentur, testari posse, vnde cũ excõicatus nõ reperiat, phibit, debet admitti.

Et hæc opinio sine dubio procedit in occultè excommunicato. An autem idem sit in notoriè excommunicato, dubium est, & ꝙ sic tenet Fred. de Senis in cons. 71. Bart. l. si quæramus. ff. de testa. fel. d. c. ad probandum. n. j. cum doct. per eum all. Soci. in tract. fallent. reg. 133. Franc. d. rub. de testa. nu. 32.

QVAESTIO IIII.

Quæro, An fratres minores possint ex testamento capere, & ita an habeant testamenti factionem passiuè? Resp. ꝙ non, ita probat tex. expressus in clem. exiui. de ver. sig. §. proindè. & in c. vnic. & ibi gl. verb. domum. de religios. domi. Hanc opi. tenet abb. & docto. c. in præsentia. de probat. & ibi in specie ita à doct. concludi, dicit Paris. n. 170. & tenent doct. in auth. ingrel. fi. C. de sacr. eccl. dec. cons. 449. cons. 559. vbi communem dicit Feder. de Sen. cons. 12. n. 3. Bertr. cons. 178. n. 1. vol. 2. Paris. cons. 21. n. j. cum alis. li. 3. Nic. de Vbald. tract. succ. in prin. nu. 1. Guald. in tract. de art. testan. tit. 1. cau. 11. Alex. cons. 88. n. 1. vol. 2. Matant. l. is potest. nu. 173. ff. de acq. hæred.

QVAESTIO V.

Sed nunquid possint esse executores testamentorum? Resp. In hoc articulo doct. variè loquuti sunt. Bart. in tractat. suo de minor. lib. 3. c. 4. & 5. nu. 5. & 6. distinguit & concludit, quod si quis reliquit 10. florenos, vt expendantur inter decem pauperes, q eligantur per talẽ fratrẽ minorem, tunc possit executor esse, ex quo tunc nullum litigium fiet per talem fratrem, nec

distributio pecuniæ, sed sola electio, nam testator ipse distribuit. Et ita cessant omnes rationes prohibitorias, & talis nominatio est meri facti. Hanc opinionem sequitur Paul de Cast. & Imo. in l. cùm pater. §. hæreditate. ff. de legat. 2. Alex. consil. 57. num. 8. vol. 2.

Contrariam opinionem tenet Bal. Auth. ingressi. nu. 20. qd nullo modo possint esse executores, quẽ sequitur Card. d. clem. exiui §. verùm. Et eam sequitur Rip. in l. ex facto. §. rogatus. ff. ad Treb. vbi dicit quòd hęc sit verior & salubrior opinio, licet Bart. opinio videatur cõmunis. Eandem opi. Bal. contra. Bart. dicit puram esse veritatem Barb. in c. tua nobis. nu. 9. & 10. & dicit eam esse communem. Eandem dicit esse veriorem Gual. d. tract. tit. 7. caut. 7. n. 3. licet Bart. opi. sit communis. Sed reuera numerãdo auctoritates, Bal. opi. verior & communior est.

QVAESTIO VI.

Quæro, Vtrum definitiuè condemnatus ad mortem possit testamentum condere? Resp. ꝙ non, dummodò executio statim sit secutura, & ista est com. opi. vt testatur Bal. in l. fi. C. si à non comp. iud. vt cum refert Aug. Arim. in add. ad Arg. verb. & sibi caput spatulis amputetur. num. 20.

Limita hanc concl. vt nõ procedat, si pœna per sententiam imposita sit de iure prohibita. Namq; tunc condemnatus non efficitur intestabilis, ita communiter asserere doc. refert. Aug. vbi supr. nu. 23. ita tenet Ang. l. si quis mihi bona. §. 1. ff. de acq. hæred. & sequuntur ibi Imol. & Rom.

QVAESTIO VII.

Quæro, An filiusfamil possit testamentum condere? Resp. ꝙ non, etiam cum consensu patris, & hoc expeditum est per tex. expressum in l. qui in potestate. ff. de testa. & ibi communiter doc. teste Aret. & tenet ias. l. senium. n. 4. C. qui test. fac. pos.

Et hæc conclus. procedit etiam in aduentitiis, siue pater habeat vsumfructum siue non, & ita communiter teneri firmat ias. l. nemo. C. qui testa. fac. pos. & ibi Alex.

Limita hanc conclusionem non procedere, si filiusfam. velit testari ad pias causas: nanq; id facere potest, dummodò fiat cum cõsensu patris, ita tenet Bal. in d. l. senium. Cuius opi. magis communiter approbatam esse firmat ias. ibi n. 5. Mar. Ant. Bauer. Instit. qui testa. fac. pos. in prin. n. 2. & 3. ias. d. §. ex imperfecto. Hanc opi. tenet Ang. & Sal. d. l. senium. Fred. de sen. cons. 194. inci. habuistis. cons. 268. inci. quoniam veritatis. dicit tñ, ꝙ licet hæc opi. sit æqua, se tamen nõ audere pro ea consulere.

QVAESTIO VIII.

Sed nũquid donare potest causa mortis? Resp. Communis & recepta doc. opi. est, ꝙ sic: dummodò consensus patris interuenerit, ita omnes doc. tenere testatur ias. d. l. senium. n. 7. aliàs donatio non valet etiam de bonis aduentitiis pleno iure ad se spectantib. Hanc dicit indubitãter esse com. opi. Soc. cons. 172. vol. 2. Rationẽ differentiæ, ꝙ filiusf. donare possit consentiente parte, non autem testari allegat ias. post doc. cõter, quia vltima voluntas non debet dependere ex alterius arbitrio tanquam captatoria.

QVAESTIO IX.

Sed quæro, nunquid si filius patre existente apud hostes, & ita suspensa patria potestate testetur, tale testamentum patre reuerso valeat? Resp. in hoc articulo distinguendum esse: Aut filius adhuc viuit, dum pater reuertitur, & tunc ex quo filius semper fingitur fuisse in patria potestate, expeditum est, testamentũ filij nõ valere. Aut verò, tempore quo pater ab hostib. reuertitur, filius mortuus est, & adhuc testamẽtum rũpitur. Ita sentit gl. l. fi. C. de sent. pas. verb. rata, quã ibi sequitur Bart. Bal. Sal. & omnes doc. Bart. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. Nec obstat si dicatur fictionem postliminij non habere locũ, ex quo reperitur extremum ad quod, inhabile, mortuo filio. Namq; responderur, quod fictio postliminij principaliter fit super patre, vt fcilicet fingatur semper fuisse in ciuitate, iraque in hoc reperitur habile vtrumque extremum, nec reuiritur postea habilitas in eo, quòd resultat in consequentiam. Hæc resolutio approbatur communiter per doc. in d. l. si is qui pro emptore. vt firmat Aldobr. Instit. quib. mod. patr. potest. sol. §. si ab hostibus. nu. 30. ias. d. l. si is qui. n. 141.

QVAESTIO X.

Quæro, An testamentũ nuncupatiuum valeat sine subscriptione testium? Resp. Vera & communis sententia est, ꝙ testamentum nuncupatiuum factum in præsentia septem testium rogatorum, de quo notarius rogatus, conficit publicũ instrumentum cum descriptione dictorum septem testium, sit validum, & tal. instrumentum probet testamentũ solenniter corã septem testibus esse conditum. Ita tenet gl. l. hęredes palàm. ff. de testa. & gl. l. fi. C. de fideic. quas communiter à Bart. vsq; ad hæc tempora approbatas testatur Matth. de Affl. dec. 166. n. 2.

QVAESTIO XI.

Quero, An testamentum ad interrogationem notarij factũ sit validũ? Resp. ꝙ sic, ita tenet gl. l. iubemus. C. de testa. quam communiter approbatam testatur Matth. de Afflict. dec. 143. n. 2. Eandem dicit tenere omnes doc. ias. d. l. iubemus. n. 10. & ibi Ang. dicit, ꝙ ista sit com. opin. quæ approbatur in iudiciis & in scholis. Eandem dicit esse com. Alex in con. 12. vol. 1. & cons. 33. incip. ponderatis verbis. Dicit tamen Matth. de Affl. d. gl. procedere tantùm in testamento nuncupatiuo, secùs in testamento in scriptis. allegat Io. And in addit. ad Spec. tit. de testam. §. in primis. Et ita dicit consulum per celeberrimos Iureconsultos, & ita recentiores d. l. iubemus. tenere, & secundum hanc opi. iudicatum esse in consilio Neapolitano.

QVAESTIO XII.

Quæro, Si testator voluit in scriptis testari, morte præuentus non perfecit, nunquid valeat tale testamentum vt nuncupatiuum? Resp. ꝙ non, ita tenent Bart. & omnes doc. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testam. & in l. fideicommissi. §. quoties. ff. de leg. 3. Abb. cons. 105. volu. 2. Guid. Papæ cons. 134. incip. non valuit, nec valet testamentum. Hanc opi. dicit esse com. Alex in cons. 76. vol. 3. quem refert Thom. Gramm. decis. 62. nu. 18. Est enim omninò nullum tale testamentum ex deficientia voluntatis incompletæ.

Et hæc conclusio adeò vera est, vt ne quidem de æquitate Canonica tale testamentum valeat. Ita tenet Ant. de But. in c. primo, de success. ab intest. quem communiter sequi doct. firmat Gram. d. decis. 62. nu. 18.

QVAESTIO XIII.

Sed quid si testamẽtum in scriptis sit tantùm imperfectum ratione solennitatis, nunquid valebit vt nuncupatiuum? resp. Vera & communis opinio est quòd tale testamentum valeat vt nuncupatiuum, nisi expresè arctasser se ad testamentum in scriptis, quia fortè aliter noluit valere, vel noluit voluntatem suam testibus esse notam: ita tenet Cyn. d. l. hac consultissima. §. per nuncupationem. Paul. de Castr. l. hæredes palàm. in prin. ff. de testam. Soc. in cons. 175. vol. 2. & ita iudicatum esse testatur Matth. de Afflict. decis. 143. & refert Thom. Gram. d. decis. 602. nu. 26. Et hæc est opinio Barto. ias. fi. ff. de iur. codicill. Et ita tenent omnes doc. in d. §. ex imperfecto. In dubio enim nõ est verisimile, testatorem voluisse se restringere ad vnã viam testandi, & sic eligere iter, per quod eius iudicium impugnaretur.

QVAESTIO XIIII.

Quæro, An credatur notario in testamento attestanti, testatorem fuisse sanæ mentis? Resp. ꝙ non, & ista est vera & communis opinio, vt firmat ias. l. senium ætatis. num. 2. & 3. C. qui testam. fac. poss. & eam tenet Bald. Ang. Cum. & Franc. Aret. l. 2. ff. de testam. Alex. cons. 141. incip. maturè. vol. 1.

QVAESTIO XV.

Sed quid in testibus deponentibus de sana mente testatoris, nunquid stabitur illorum dictis? Resp. quòd sic, & magis quàm cæteris contrarium deponentibus. Ita tenet Inn. quem sequuntur omnes doct. in c. auditis. de præsump. & c. ecclesia. de elect. vt testatur Gram. decis. 73. n. 21. & sequitur Abb. c. cũ dilectus. de succes. ab intest. & ibi Andr. Barb. Bal. d. c. 1. de contro. inuestit. Eandem opinionem tenet ias. in cons. 2. nu. 8. vol. 1. & cons. 178. n. 1. vol. 2. Per. de Anch. c. 1. de rescrip. in 6. Fel. c. dudum. de præsumptionem iuris pro se. ꝙ sit sanæ mentis, habent præsumptionem iuris pro se. ꝙ sit sanæ mentis, vnde magis eis creditur, cùm deponant conforme iuri communi, & sic secundum iuris dispositionem. Et ita decisum esse testatur Boer. in decis. 223. part. 1.

QVAESTIO XVI.

Quæro, Generalis consuetudo est notariorum circa appositionem clausularum in testamentis: Si non valet iure testamenti in scripris, valeat vt nuncupatiuum, & si non iure testamenti nuncupatiui, iure codicillorum, seu cuiuscunque alterius voluntatis, seu omni meliori modo. An eiusmodi clausula ex communi consuetudine censeatur, vt consueta fuisse apposita in testamento, licet in eo non appareat? Resp. Recepta & communis Doctorum sententia est, ꝙ talis clausula non attendatur, nec habeatur pro expressa, Namq; procedit potiùs de consuetudine notariorum, quàm testatorum, & sic potiùs de cõsuetudine notarij, quàm ꝙ ita testator expresserit, vel ita fuerit de eius mente. Ita tenet Bart. in l. 1. C. de iure codicill. Et hanc esse communem opinionem firmat Curtius iun. consil. 101. Barbat. inter consilia Curt senioris, cons. 47. incipien. sapienter optimus. quos refert Thom. Gramm. decis. 6[illegible] numer. 22. Debet igitur talis clausula apponi testatore sic ordinante & volente.

Universidad de Deusto Biblioteca

QVAESTIO XVII.

Vulgaris conclusio est, ꝙ ad hoc vt testamentum valeat, filius in potestate, vel instituatur, vel exhæredetur, aliàs si sit preteritus, testamẽtum est nullum, & hoc est expeditum per text. l. inter cætera. ff. de liber. & posth. Et est communis opi. vt firmat Curt. iu. auth. ex causa. C. de lib. præter.

QVAESTIO XVIII.

Sed quæro. Nunquid hæc institutio ad validitatem testamenti requiratur etiam de iure Canonico? Resp. Bald. in l. fi. C. famil. herciscund. tenet quòd non. Et hanc opinio. dicit esse com. Alex. d. l. inter cætera. & tenet idẽ Bald. d. auth. ex causa.

Contrariam opi. tenet Petr. de Ancha. Ant. de But. Imol. & communiter doc. c. Rainutius. post gl. ibi, vt testatur ias. Rubr. ff. sol. matri. n. 31. Eandem tenet gl. c. si pater. verb. instituit. de testam. lib. 6 quam magis cõmuniter approbatam dicit Alex. sibi contrarius in cons. 60. incip. viso cons. vol. 2. Et quòd hæc sit verior & communior dicit ias. d. auth. nouissima. n. 31. C. de inof. testam. ex quo enim sec. ias. hoc clare decisum est de iure Ciuili, nec reperitur expressum de Iure Canonic. standum est iur. ciuilis dispositioni.

QVAESTIO XIX.

Quæro, An sufficiat ad hoc vt filius non dicatur præteritus, si legitimæ loco aliquid relinquatur? Resp. ꝙ non, Sed requiritur, quòd relinquatur titulo honorabili institutionis, nõ legati vel alterius cuiuscũque. Ita tenet glos. §. iam autem & §. igitur. Instit. de hære. insti. & probatur per tex. expressum. §. aliud quoque capitulum. auth. vt cùm. de appellat. cognos. Et ita indifferenter omnes concludunt, vt firmat ias. auth. nouissima. num. 13.

Amplia, vt procedat etiam in testamento patris inter liberos, quia requiritur, vt cuilibet filio relinquatur titulo honorabili institutionis per dictum §. aliud quoq; capitulum, quòd generaliter loquitur, vnde generaliter debet intelligi, maximè cùm tendat in fauorem filiorum. Et hæc est com. opi. omnium doc. tam iuris ciuilis quàm canonici, vt testatur Sal. d. auth. nouissima. & ias. n. 16. Licet ipse teneat contrariam partem. secundũ quam dicit se iudicaturum, si casus contingeret. Eandem opinionem dicit esse tutiorẽ gl. c. si pater. de testa. lib. 6.

QVAESTIO XX.

Quæro, An filius possit institui à patre sub conditione casuali vel mixta, ad hoc, vt testamentum valeat? Resp. de iure veteri nullum est dubium, quin testamentum tale in quo filius sub cõditione casuali vel mixta instituitur, sit nullum, nisi sub contraria exhæredetur, ita est text. expressus. l. si pater. ibi, iure testatus non videtur. C. de instit. & substit.

QVAESTIO XXI.

Sed dubium est de iure hodierno, An hodie sit correcta d. l. si pater? Resp. Bart. in d. l. n. 2. dicit, ꝙ omnes doc. approbarunt dispositionem d. l. si pater. quòd imò non valeat hodie tale testamentum. quam opinionem dicit quoque veriorem Deci. ibi, nu. 14 Et tenent multi doct. relati per Roder. Suarez in repet. l. quoniam in prioribus. fol. 6.

Contrariam verò opinionem. quòd. s. d. l. si pater. hodiè corrigatur, & talis conditio de medio reiiciatur vsque ad legitimam filii, & valeat testamentum, tenet gloss. d. l. si pater. verb. erat. & gl. in l. suus quoque. ver. constat. ff. de hær. insti. Et eam sequitur Bart. d. l. si pater. num. 2. Et dicit communem ibi ias. num. 19. Alex. & Iacob. de S. Georg. nu. 13. vbi dicit se ita obtinuisse, & ita iudicatum esse per tres sententias. Eandem opinionem tenet Rip. in Rubr. nu. 157. ff. de vulg. & pupil. Guliel. de Bened. c. Rainutius. verb. deliquit. nu. 28. ext. de testa. Rod. Suarez vbi supra fol. 6. & fol. 14. ampliat. 5. Hanc quoque dicit com. esse Dec. d. l. si pater.

QVAESTIO XXII.

Quæro, Vtrum verbum relinquo importet institutionem? resp. ꝙ si verbum relinquo adiiciatur vniuersitati bonorum, tunc importat institutionem, ita est gl. §. si verò nulla. verb. relictis. auth. de hæred. & falcid. secùs si adiiciatur certæ rei, vel quantitati. Ita est tex. in dict. §. aliud quoque, iunct. §. cætera. & hæc est vera & communis opi. vt firmat ias. d. auth. nouissima. num. 33.

QVAESTIO XXIII.

Quæro, An parentibus quoque legitima sit relinquenda titulo institutionis? Resp. Bart. in d. auth. nouissima. tenet quòd non, & eam in puncto iuris dicit esse veriorem ias. ibi. nu. 38.

Contrariam opinionem communi calculo approbarunt doct. vt firmat ias. d. auth. nu. 37. & dicit Bald. in l. 1. C. de bon. poss. cont. tab. liberti, quod Bart. dicit malè contra veritatem. eandem opinionem contra Bart. dicit esse communem Alex. d. authent. nouissima. & eam tenet Floria. ibi, dicens se ita pluries consuluisse. Angel. & Paul. de Castr. in d. auth. ex causa. C. de lib. præter.

QVAESTIO XXIIII.

Quæro, Nunquid filia possit institui in sola dote? Resp. ꝙ sic, & ista est recepta & communis opin. vt firmat ias. d. auth. nouissima. n. 46. & ꝙ ita de generali cõsuetudine obseruetur, dicit specul. tit. de instru. edit. §. vt autem. ver. sed super forma.

QVAESTIO XXV.

Quæro, an etiam filius emancipatus debeat institui, ad hoc vt testamentum valeat? Resp. ꝙ sic, in hoc tantùm est differentia inter filium emancipatum & in potestate, quia scilicet si emancipatus simpliciter sine causæ insertione præteritus fuerit, testamentum ipso iure nullum est, de iure ciuili: si verò cũ causæ insertione, valet mero iure, sed preteritus habet ius cõtratabulandi de iure prætorio, ita est gloss. verb. noluit. auth. de hæred. & falcid. quæ communiter approbatur secundum ias. authentic. ex causa. numer. 8. Alex. l. sicut certi. nu. 14. C. de testam. milit.

Secùs in filio in potestate. Nam siue is præteritus sit cum vel sine causæ insertione, indistinctè testamentum ipso iure nullum est, ita dicit d. gl. §. exheredatos. communiter approbata. Ratio prædictorum est, quia licet de iure hodierno sublata est differentia emancipationis & patriæ potestatis, quò ad successionem ab intestato, Tamen quòd ad remedia, quæ competunt contra testamenta, sublata non est, ita videtur velle gl. l. emancipati. C. de collationib.

QVAESTIO XXVI.

Quæro, An hæredis institutio facta implicitè per relationẽ ad aliam scripturam, valeat? respon. quòd sic, ita tenet Bal. in l. asse toto & ibi Ange. ff. de hæred. institu. Matth. de Afflict. decis. 144. nu. 6. Natt. in auth. quòd sine. C. de testament. qui dicit ita esse communiter receptum. eandem dicit esse communem ias. leg. 4. §. si iudex. numero 3. ff. de re iudicat. idem dicit Alex. ibi.

QVAESTIO XXVII.

Quæro, Stante statuto, quòd extantibus masculis, fœminę non succedant, nunquid testamentum annulletur præteritione filiæ, vel impugnari possit? Respond. communis & recepta doctorum opinio est, quòd filia nũquam possit testamentum impugnare, si sit præterita stante tali statuto, ꝙ in successione masculi fœminis præferuntur, maximè si masculi sint instituti, vt firmant doct. communiter & ias. in specie in l. Gallus. §. & quid si tantum. & §. in omnib. ff. de lib. & posth. & in l. filiæ dotem. n. 5. vbi dicit hoc procedere, siue velit impugnare per ius dicendi nullum, siue per bonorum possessionem contra tabulas, reprobata opinione. Ang. in d. l. filiæ. allegat Aret. in cons. 140. attestantem de communi opin. idem ias. dicit hanc esse communiorem sententiam auth. nouissima. n. 57. C. de inoff. testam. Alex. in consi. 47. incip. abundè per celeberrimos iureconsultos. vol. 2. quem refert Matth. de Afflict. dec. 158. nu. 6. eandem dicit esse com. Bru. in tract. de statut. exclu. fœm. art. 11. q. 5. cum plurib. alleg. per Ant. Cap. dec. 176. nu. 3.

QVAESTIO XXVIII.

Quæro, Vtrum frater possit testamentum fratris in totum impugnare instituta turpi persona, An verò tantùm vsque ad legitimam? Resp. in hoc articulo inter doct. controuersia est, quæ hoc distinctionis fœdere tollitur. aut enim fratri in testamento fratris nihil est relictum, & tunc frater expugnat testamentum in totum, ita com. esse opi. testatur ias. l. fratres. C. de inof. testa. n. 8. aut aliquid relictum est fratri, minùs legitima, & dicit Guli. Cun. in d. l. fratres. ꝙ adhuc frater in totum rumpit testamentum odio turpis personæ. & hanc opin. dicit esse veriorem Paul. de Castr. l. omnimodò. C. de inof. testa. pro vt eum refert Matth. de Affli. in decis. 204. n. 2. & tenet Bald. d. l. fratres. & eam dicunt esse com. sec. Mat. de Afflic. d. loco. Moderni Papiens. ibi, & Sal. q. 3. Paul. de Castr. cons. 61.

Contrariam tamen opinionem, quod. s. frater nõ in totum expugnat testamentum, sed vsque ad legitimam tantùm, eo casu, quando aliquid relictũ est, tenet Ang. l. j. C. de inoff. testa. & secundum eam reprobata opinione contraria in consilio Neapol. iudicatum esse dicit Matth. de Afflic. d. decis. 204. nu. 2. per rationes ibi per eum allegatas. & licet verum sit, ꝙ testamento fauendum sit, ex quo tamen frater turpem personam fratri prætulit, existimo in totum esse rumpẽdum odio turpis personæ, maximè si legitima quæ hoc casu debetur etiã fratri, non sit relicta titul. institutionis, sed alio quouis relicti titulo.

QVAESTIO XXIX.

Sed quæro. Nunquid hoc casu rupto testamento fratris turpi persona instituta, frater tenebitur ad legata & fideicommissa vniuersalia in testamento relicta secundum dispositionem auth. ex

auth. ex causa. C. de liber. præter. Resp. quòd secundum magis communem & receptam doct. sententiam hoc casu non habet locum dispositio d. Auth. ex causa, nec sustinentur legata, vt firmat ias. d. l. fratres. n. 3. & eam tenet Alex. d. auth. Imol. l. filio præterito. ff. de iniusto rupt. testam.

QVAESTIO XXX.

Regulariter in testamento debent interuenire septem testes, ita probat tex. l. hac consultissima. C. de testam.

Hęc communis regula plures recipit limitationes respectu personarum testantium, vel hęredum, aut locorum, in quibus fiunt testamenta.

Primò non procedit in testamẽto patris inter liberos, Namque sufficit, ꝙ coram duobus testibus fiat, ita tenet gl. & doct. omnes, in d. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. & in auth. ibi posita. Et valet tale testamentum vt testamẽtum, & tanquam ex testamento succeditur secundum magis comm. & veram opi. vt testatur ias. d. §. ex imperfecto. nu. 13. Et eam tenet gl. in leg. filij. verb. ab intestato. & ibi sequitur Bald. Salycet. Fulgos. & Doctor.

QVAESTIO XXXI.

sed qd si reperiatur scriptura testatoris manu scripta, in qua non sunt descripti testes, An probabit testatoris voluntatem? Resp. ꝙ sic, & est expeditum per d. auth. quòd sine. & hanc dicit esse communem Alex. cons. 105. vol. 7. ias. d. auth. ꝙ sine. secùs si scriptura non sit scripta manu testatoris, Namque tunc talis scriptura, si producatur, inter liberos quoque non probabit patris voluntatem. ita tenet Bal. & Paul. de Castr. d. auth. ꝙ sine. & ibi ias. dicit hanc esse magis com. opin. num. 1. Paul. de Castr. l. si is. ff. de testa.

sed quid si alterius manu sit scripta, & à testatore subscripta? resp. quòd talis scriptura valet, & probat inter liberos, tex. est clarus in auth. si modò. C. famil. hercisc.

secundò limita prædictam conclusionem in testamento condito tempore pestis, Namq; tunc si maior testium numerus haberi non possit, valet testamentum coram quinque testibus. ita tenet Bald. l. fi. C. de testam. Et hanc opinionem sequitur Cuma. l. conficiuntur. §. codicilli. ff. de codicil. Vbi dicit quòd ista est æquior & humanior sententia. Et eam tenet Flora. de S. Petro. l. milites, per illum tex. C. de testa. ias. d. l. fi. n. 5. vbi dicit, ꝙ si casus contingeret, ita iudicaret, maximè, si pestis ita esset vehemens, vt verisimiliter plures testes haberi nõ possent, & hanc opinionem dicit communem Dilect. de arte testan. ti. 2. cau. 2. n. 2. Et quòd contra Bald. non sit communis opi. firmat Matth. de Afflict. decis. 25. nu. 2.

contraria tamen opinio videtur esse magis cõmunis, quam tenet Ang. d. l. fi. & ibi Paul. de Castr. Bart. in d. l. conficiuntur, & in l. 1. ff. de bono. poss. ex testa. mil. Et eam dicit esse cõmunem Bauer. instit. de testa. §. sed hæc quidem. n. 13. & ita iudicatum esse dicit Matth. de Afflict. d. deci. 25. sed quicquid sit, opinio Bald. summa nititur æquitate, à qua in iudicando minimè recedendum arbitror.

Tertiò limita in testamento in rure per rusticos condito, Namq; valet cum quinque testib. de hoc est text. expressus in l. fi. C. de testa. & hoc indistinctè siue in scriptis fiat testamentum, siue nuncupatiuè, vt tenet Bart. d. l. fi. vbi dicit ita de consuetudine seruari. Et hanc dicit esse commun. opinionem ias. d. l. fi. nu. 2.

Quartò limita non procedere in testamento ad pias causas, Namque sufficiunt duo testes, ita communiter teneri firmat Alex. in cons. 131. vol. 7.

Quintò limitatur in testamento coram principe vel imperatore cõdito, Namque numerus septem testium necessarius non est, ita est text. expressus in l. omnium. C. de testam. idem dic si fiat apud acta. l. sancimus. eod. tit.

QVAESTIO XXXII.

Quæro, Nunquid in testamento cæci sufficiat numerus septem testium, de iure communi requisitus? Resp. quòd non, sed requiritur quòd octo testes interueniant, vel septem cum notario, ita est tex. expressus. in l. hac consultissima. & ibi omnes doct. C. qui testam. face. poss.

QVAESTIO XXXIII.

Sed nunquid dispositio d. l. hac cõsultissima. habet quoque locum in testamento patris cæci inter liberos? Resp. quòd dicta solennitas nõ requiritur, sed sufficit, quòd fiat coram duobus testibus, iuxta formam. d. §. ex imperfecto. Hanc opinionem tenet Bart. Ang. Sal. Paul. de castr. & Alex. in d. l. hac consultissima. & dicit ibi Ludo. Roma. quòd ab opinione Bald. in consulendo & iudicando non sit recedendum, quia nõ habet contradicentem, licet ipse in contrariam incliner partem. Eandem opinionem dicit esse communem iaso. ibi. nu. 4. & tenet Ang. instit. de testam. §. cæcus.

QVAESTIO XXXIIII.

Quæro, Si adsint sex testes cum notario, nunquid sufficiat, ad hoc vt dicatur interuenisse numerus de iure communi requisitus? resp. ꝙ non, quia notarius non computatur in numero testium, nisi fuerit antea per iudicem examinatus. ita tenet Io. de imol. & communiter doct. in l. hæredes palàm. §. 1. ff. de testa. vt testatur Matth. de Afflict. decis. 25. nu. 4.

QVAESTIO XXXV.

Quæro, Si adsit statutum disponens, quòd testamentum coram quatuor vel paucioribus testibus possit fieri, nunquid tale statutum valeat? Resp. ꝙ sic, ita tenet Cyn. Bart. Bald & Fulgos. l. 1. C. de sum. trin. & in l. si non speciali. C. de testam. Hanc opinionem dicit esse communem ias. d. l. 1. nu. 37 quem refert consulendo Hiero. Schurff. in cons. 92. cent. 2. & in cons. 75. cons. 58. cent. 3. Vide suprà, c. 2. de statut q.

QVAESTIO XXXVI.

Quæro, An testes in testamento requisitos sufficiat esse vocatos & adhibitos, an verò requiratur quòd sint rogati? Resp. Bar. in l. sciendum. ff. de verb. obl. concludit, quòd sufficit vocatos esse, idem tenet in l. hęredes palàm. §. in testamentis ff. de testam. Et hanc opinionem dicit esse communem ias. dicta l. sciendum. nu. 41.

Contrariam opinionem, ꝙ scilicet, non sufficit vocatio testium, sed etiam necessaria est rogatio, tenet Bald. l. diuus. ff. de test. mil. allegat gl. in l. milites. C. de test. mili. & pro hac opinione est tex. expressus in d. l. hæredes palàm. §. in testam. & meo iudicio ias. fallitur, dum dicit 1. opinionem esse communem, & eam tenet gl. §. fi. verb. adhibitis. instit. de testa. Vbi dicit rogationem requiri siue in scriptis siue sine scriptis testamentũ fuerit factum, quæ gl. in hoc communiter approbata est, vt testatur ibi Bauer. Et eam opinionem tenet Alex. & ias. l. hac cõsultissima. in prin. C. de testa. Nec refert, an ab ipso testatore, vel notario, aut alio extraneo testes sint rogati, dummodò consentiente testatore, ita communiter teneri firmat iaso. d. l. hac consultissima. in princ. n. 4.

QVAESTIO XXXVII.

Sed quæro. Nunquid testes in dubio præsumantur esse rogati? Resp. quòd non, ita tenet Cyn. Bald. & omnes doct. in d. l. hac consultissima. Bart. & omnes docto. in l. sciendum. ff. de verb. obl. Et hanc dicit ibi communem esse opinionem ias. n. 36. & tenet Alex. ibi, & in cons. 70. incip. viso cons. vol. 2.

Hanc tamen conclusionem limitat Bald. in l. j. ff. de hæred. insti. vt testes præsumantur rogati, quãdo testator & notarius sunt periti iuris, & reperiuntur instituti, qui verisimiliter debuerunt institui, & hoc dicit singulare Aret. in d. l. sciendum. communiter tamen illud dictũ reprobari testatur idem Aret. in d. l. hæredes palàm. §. fi. quem refert ias. d. l. hac cõsultissima. in prin. n. 2. & d. l. sciendũ. n. 37. & in specie reprobat ibi Alex.

QVAESTIO XXXVIII.

Sed quid si testes in instrumẽto testamenti subscripserunt, nunquid præsumantur rogati? Resp. ꝙ sic, ita tenet Bart. & cũ eo omnes indifferenter in dict. l. sciendum. & ibi ias. dicit hanc esse communem opinionem, n. 42. Licet ipse contrarium teneat, & in d. l. hac consultissima. in prin. Imol. & doct. in l. Domitius. per illum text. ff. de testament.

QVAESTIO XXXIX.

Quæro, An testes in testamento debeant esse pręsentes? Respon. ꝙ sic, & ita vt videre & audire possint ipsum testatorem loquentem. de hoc text. est expressus, & ibi omnes doct. in l. si non speciali. C. de testa.

Hinc infertur, quòd si cortina esset intermedia inter testatorem & testes, ita vt testatorem videre non possent, testamentum non valeat, & hæc est communis opinio vt refert ias. d. l. si non speciali n. 7. licet contrariam teneat gl. in l. 2. §. idem Labeo. el. 1. ver. adierint. ff. de aqua plu. communiter in hoc reprobata, vt per ias. d. nu. 7.

QVAESTIO XL.

Quæro, Vtrum instituto in re certa competat ius accrescendi? Respon. quòd sic, ita tenent Bart. Bald. Ang. & Im. l. ex facto. ff. de hæredib. instit. Bar. Salycet. & recentiores in l. quoties. num. 6. C. eod. tit. & ibi ias. dicit hanc esse communem opinionem, quæ tenenda est. licet contrarium teneant ibi Fulg. & cæteri. idque ne testator pro parte decedat testatus, pro parte intestatus.

Amplia, vt hæc conclusio adeò vera sit, vt si institutus in re certa, agnoscat rem, & eo mortuo cohæres eius vniuersalis repudiauerit, ad hæredem transmittat ius accrescendi, ita tenet Bart. d. l. quoties. & ibi Sal. Alex. & ias. qui cõem dicit esse

Universidad de Deusto Biblioteca

opinionem. num. 7. Alex. in cons. 58. incip. habita super narratis in themate. vol. 2. vbi dicit se istam opinionem & legendo & consulendo secutum esse.

QVAESTIO XLI.

Sed quæro. Si testator instituto hærede in re certa, & nullo dato cohærede vniuersali, expressè prohibuit & mandauit, ne institutio traheretur ad alia bona, nunquid habebitur pro vniuersali hærede? Resp. ꝙ sic, ita cōmuniter teneri firmat prac. Papiens. in for. libel. quo petit. hæred. ex testam. verb. in omnibus eius bonis. Non. n. potest testator pro parte testatus decedere, & pro parte intestatus, nec potest facere, quò minus leges in suo testamēto locum habeant. l. nemo potest. ff. de leg. 1. Ita dixit gl. l. 1. verb. cautione. C. de vsu & habit. quæ dicitur esse communiter approbata, teste Socy. iu. in consil. 115. nu. 19. libr. 1.

Contrarium tamen tenet Bart. in d. l. quoties. §. si duo. ꝙ scilicet institutus solùm succedat in re certa, cætera verò bona deueniant ad succedentes ab intestato iure fideicommissi, sed prima opinio verior. quam dicit quoque communiter approbatam Alex. l. si quis priore. n. 9. ff. ad Treb. Crot. rep. l. re coniunct. n. 61. Rip. n. 134. Soc iu. cons. 110. n. 16. Et hāc esse magis communem firmat Apostil. ad Alex. cons. 162. n. 10. lib. 2.

QVAESTIO XLII.

Quæro, Si miles instituat in testamento vnum hæredem in certa re, alium in alia re, nunquid præsumatur testatus esse iure communi, An verò vsus priuilegio militari? Resp. doc. in hoc articulo variè senserunt. Sal. enim in l. 1. C. de milit. testa. distinguit, An interuenerint solennitates iuris communis, vel non, quem refert & sequitur August. Instit. de hæred. instit. §. hæreditas.

Glos. verò in l. 1. §. ex fundo. ff. de hære. instit. omninò vult, quòd intelligatur quò ad residuum intestatus decessisse, & sic vti priuilegio militari, quam sequitur ibi Imol. Fulgos. Rom. & Alex. d. l. 1.

Contrarium verò directè tenet gl. d. l. 1. ver. militis. ꝙ scilicet instituti in rebus certis, intelligantur in totum instituti, secūdum iuris communis dispositionem, quo institutus in vna re, nullo alio cohærede dato, succedit in tota hæreditate per ius accrescendi, vt in præcedenti q. diximus, & hæc opinio gl. receptiori calculo approbata est, vt firmat Ias. ibi, nu. 10. & 12. d. § hæreditas. nu. 11. Michael Grassus.

Testamentum dicitur legitimè probatum, si testes numero ad id idoneo deponant, aliquem fuisse testatum, & talem fecisse hæredem (vbi aliud non obstet) etiam si de eo non extaret aliqua scriptura. gl. in l. 2. & ibi doc. C. de testa. præsertim Alex. ibi post princ. Et hoc in iure expeditissimum, & ab omnib. receptum esse dicit. Soc. iu. in cons. 1. nu. 51. vol. 4. E. Muscul.

Testamentū non continens tempus, diem, mensem, annū, & indictionem, ratione incertitudinis tēporis, vitiatur. & non potest sortiri effectum testamenti, prout est textus clarus in auth. quod sine. ver. & tempus. & in corpore vnde sumitur. C. de testa. Et ita cōmuniter declarant doc dicentes, ꝙ ad minus debent apponi annus, mensis & dies, licet nō hora diei, vt plene per Natt. in d. auth. quod sine. q. 12 & Soc. iu. in cons. 3. n. 3. vol. 4. vbi huius conclusionis ponit rationē. vt per eum. idē.

Testamentum est validum, si quis interrogatus an velit facere heredem, talem, respōdeat simpliciter, missersi. & talis dicitur institutus heres per gl. illam singularem, licet vulgatam in l. iubemus C. de testa. quæ est magis Communiter recepta vt ibi per doct. & vt attestatur Ruyn. in cons. 2. viso testamento. n. 8. vol. 2. & Dec. in cons. 489. in casu occurrenti. n. 2. Hoc tamen non videtur procedere, quando grauiter infirmus ab alio, quàm à Notario fuisset interrogatus. De Notario enim videtur confidendum propter fidem publicam, nō sic de alio quando ad id non apparet requisitus à testatore, Ita declarat Bald. in d. l. iubemus, & plerique ibi sequuntur. & Paul. de cast. cons. 366. viso puncto & allegationibus in antiquis. In nouis est sub n. 155. lib. 5. Dicitur enim tunc infirmus sic respondisse potius per suggestionem interrogantis, quàm deliberato animo testandi. Soc. iu. in cons. 32. nu. 2. vol. 4. & arguit Ruin. in cons. 12. super isto puncto. nu. 3. vol. 2. idem.

Testamentum licet pendere debet à propria voluntate testantis, & non ex alieno arbitrio, l. 1 C. de sacros. eccles. Tamen voluntas testatoris etiam ostendi potest ad interrogationem alterius, vt est communis opinio omnium doct. post gl. in l. iubemus C. de testam. Et licet de modo respondendi possit disputari, data graui infirmitate testatoris, vt traditur in d. l. iubemus: Tamen quò ad hoc quod valeat testāmentum, licet testator non ipse inceperit, sed alius eum interrogauerit, & sic dicatur factum ad interrogationem alterius, tamē valebit non obstante regula, l. illa institutio. ff. de hæred. institu. Soc. iun. in cons. 32. nu. 5. vol. 4. Vbi dicit, non esse dubitandum: omnes enim doct. sentire, testamentum valere, si ex alio non posset infringi, quoniam etiam tūc dicitur factum ex proprio arbitrio ipsius testatoris, qui sic ex animi libertate, & non coactè respondit, & suæ mentis esse declarauit, vt per eum in d. cons. 32. idem.

Testamentum imperfectum valet inter liberos. l. hac consultissima §. ex imperfecto. C. de testa. Vnde non requiritur, ꝙ testes sint rogati. gl. est in ver. excepto in l. fi. C. de Codic. cum qua transeunt ibi doc. Et ita firmat Bald. in auth. quod sine C. de testam. cum multis concordantibus, vt per Natt. in d. §. ex imperfecto. q. 30. vbi asserit, quod ita se habet communis opi. Nec prædictis videtur obstare, quòd totum testamentum nō fuerit posteà coram testatore, & testibus lectum, & vt dicitur publicatum, & stipulatum, propter quod videtur inualidari, iuxta l. fideicommissa. §. quoties cum glo. communiter ibi per Bart. & alios approbatam. ff. de leg. 3. Quoniam respondetur, quod cum de volūtate testatoris circa hæredis institutionem, & substitutionem, & sic in substantialibus testamenti constet per testes, non videtur necessaria dicta publicatio, vt videtur cōcludere Ab. in c. cum P. Tabellio. ver. infero etiam ad aliam quæstionem, de fide instrum. vbi respondet ad d. §. vt scilicet procedat, quando scriptura erat de substantia testamenti, vt per eum. Et idem, vt scilicet possit releuari, & publicari testamentum iam virtualiter, voluit Paul. de castr. in cons. 307. ad primum quæsitum. q. 1. vol. 1. in Nouis. in Antiquis est n. 204. Imò vr̄ loqui in fortioribus terminis. nam cùm ibi velit posse publicari testamentum scriptum per Notarium nunc defunctum, per manū alterius notarij, fortius vellet publicationem posse fieri per eundem Notarium superuiuentem, & ibi ponitur alia responsio ad d. §. quoties, & ad notata ibi per Bar. vt scilicet procedat, quando testamentum non appareret perfectum, vt per eum. Et quòd tale testamentū valeat etiam quod non fuerit lectum & publicatum coram testatore, & testibus, videtur probari ex illa opinione gl. magis communiter recepta in l. iubemus. C. de testam. videlicet, ꝙ valeat testamentum, si infirmus interrogatur, an faciat talem hæredem, & respondet. missersi. Nam eo casu non præsupponitur aliqua lectura, vel publicatio testamenti, & tamen valet, vti magis communiter tenetur, vt per Corn. in cons. 77. viso themate litera B. 4. vol. Et quod non requiratur prædicta publicatio, si ex alio de voluntate testatoris constet, videtur firmasse Soc. iu. 144. nu. 58. vol. 2. & in cons. 71. nu. 3. q. 5. & 22. Vbi ostendit hoc tantum procedere in testamento inter liberos propter fauorem liberorum, & non ratione extraneæ personæ allegans ad hoc Bar. Paul. de castr. & alios, vt ibi videri potest, in 4. vol. idem.

Testamentum non valet, in quo non est facta expressio de hærede & substituto, antequam scribi cœperit, velut imperfectum ratione voluntatis. iuxta tradita communiter in l. fi. §. ff. de testa. Et tradunt Soc. sen. & Moder. in rub. ff. de leg. 1. Soc. iu. in cons. 71. sub n. 13. vol. 4. Vbi dicit hoc procedere, quando circa institutionem aliquid deest, vel est incertum quid testator addere voluit, vt ibi per eum. idem.

Testamētum, vt dicatur perfectum, & validum requiritur, ꝙ postquam sit scriptum, legatur coram testibus, & testatore, & per eum approbetur, & confirmetur, vt est tex. cum gl. & ibi declarant Bar. & alij in l. fideicommissa. §. quoties, de leg. 3. vbi de hoc est Com. opi. Et hanc opin. posuit Io. And. in ad. lit. ad Spe. in ti. de instru. editio. §. ostenso. ver. illud quoq; prætereundum non est, in additione magna ibi, in fine posita, circa medium, Dicens: quod si notarius rogatus notam, vel Protocollum scripsisset, qđ postea coram partibus, & testib. nō legisset, nihil valeret, nec fidem faceret, vt per eum. Et licet ipse ibi loquatur in cōtractibus, idem tñ, & fortius intelligit in testamētis, tùm quia in eis maior diligentia, & solennitas requiritur, tùm ēt, quia allegat d. l. fideicōmissa. §. quoties. de leg. 3. vbi de testamento agitur, iunctò eo, qđ dicitur, dictū doctoris intelligendum esse secundū legem, quàm allegat, iuxt. doctrinā Bar. in l. non solùm. § si liberationis verba. ff. de liber. leg. cum concord. per. Soc. iu. in cons. 71. nu. 14. 15. & 18. in 4. vol. idem.

Testamenta adeò sunt fauorabilia, vt si quid ei, qui potest aliquo modo vti querela, relinquat in testamēto, siue sit filius, siue alia persona, & etiam frater (instituta turpi persona, fauore cōseruandi testamenti) non vtetur querela, sed agat ad supplementū legitimæ. Ita videtur text. in sui generalitate, iuncta declaratione gl. determinare casum nostrū in l. C. omninò in sui generalitate. C. de inof. testa. & ita illum tex. ponderauit Ang. in l. 1. ff. de inoffic. testa. & post eum I. f. in l. fratres in 3. extensione in fi. C. de inoffic. testam. Secundo ad idem facit, quia si

illud dic

illud diceremus, filij essent deterioris cōditionis quàm frater. aut soror cum ipsi solū agant ad supplementū, qđ valde esset absurdū, cum illis magis debeatur hęreditas patris, ꝗ fratri, vel sorori, vt est notum, & ita arguit Ang. in d. l. 1. & Ias. in d. l. fratres. & ita etiam ponderant curt. iun. & Cag. in d. l. 1. & ista opi. quicquid dixerit Dec. in cons. 530. videtur hodie communis, & consequenter tenenda. illam enim imprimis tenet gl. super verb. personis in d. l. omninò. C. de inof. testa. & ita etiam firmat Bal. reprobando Guliel. de cun. in l. 1. in 2. q. ff. de inof. testa. & ita concludit Ang. contra Gul. de Cun. in d. l. 1. ver. quòd si frater habebat minus legitima, vbi etiam allegat duo fundamenta, vt per eum, & per Soc. iun. in cons. 87. num. 11. volu. 4. idem.

Testamentum fratris, soror potest querelare, in quo sibi nō est relicta integra legitima, & instituta sit turpis psona. ita cōcludit Guli. de Cun. in l. fratres. C. de inoff. testa. prout eum refert, & ibi sequitur Sal. ī 3. q. quod etiam videtur velle Pau. de ca. in d. l. fratres. in tertiò. quæstio. C. de inof. testa. & hoc sequitur Dec. in cōs. 530. viso puncto, & septem dubiis in tertia dubitatione, sub n. 13. asserens inter cætera, quòd ita voluit Bar. in d. l. fratres, & quod ibi Ias. idem tenet, & dicit, quòd ita se habet communis opi. vt per eum. Soc. iun. in cons. 87. n. 10. vol. 4. idem.

Testamentum primum tollitur per 2. quando duo sunt testamenta vnum prius, alterum posterius, quia voluntas hominis ambulatoria est vsque ad mortem, secundum Rol. consil. 33. nu. 18. & seq. lib. 3. vbi n. 20. quòd vltimo testamento precedentia reuocata censentur, etiam quòd de prioribus nihil dictum sit, & quòd posterius præfertur primo, etiam si valeret tantum de iure spāli, quod procedit etiam si nō apponatur in dicto testamento clausula solita, cassans & irritās omne aliud testamentum, teste Rol. d. cons. nu. 22. Quid in testamento facto inter liberos? & dic, quòd per aliud non reuocatur: nisi in 2. adsit numerus 7. testium, & declaret testator expresse primum testamentum nolle valere, vt per Rom. cons. 385. col. 1. 2. & 3. & Qui Rom. dum dicit quòd in 2. numerus. 7. testium non requiritur dic, quòd Imo requiritur, teste eodem Roma. cons. 179. ante n. 17. de quo vide Ias. in auth. hoc inter j. limit. C. de testa. Mar. iun. cons. 124. nu. 33. lib. 1. cons. 144. n. 57. lib. 2. & dum Rom. d. cons. 385. nu. 5. alleg. Spec. tit. de instr. edi. §. compendiose ver quid si pater. vide Rub. cons. 6. n. 5. qui quidem Spec. vbi sup. dicit, quòd si pater habeat 3. filios, eosque hæredes instituat, primum testamentum non rumpitur per 2. in quo pater vnum tantum filium, ceteris præteritis hæredem instituit, ea ratione, quia 2. inualidum ob filiorum præteritionem, & licet Spe. hoc ibi nō dicat: hæc tamen opi. æqua est, teste rub. d. cons. quam tenet Rom. d. consi. 179. ante n. 17. ver. 2. quòd posito, Soc. cons. 5. ante fi. libr. 3. Dec. cons. 105. n. 6. cons. 631. post prin. in l. hac consultissima. nu. 37. C. qui test. fac. poss. Grat. Resp. 156. nu. 49. lib. 2. Mar. iu. cons. 127. nu. 10. nu. 19. lib. 1. cons. 147. nu. 40. & seq. cons. 189. nu. 85. lib. 2. Tiraq. de iur. primog. q. 4. nu. 4. & est communis opi. quam intellige, dummodo pater in omnium filiorum fauorem æqualiter disponat, secus si inæqualiter, quicquid sentiat Alex. cons. 146. nu. 5. nu. 13. libr. 2. Quod autem dicitur de inæqualitate: intellige de magna, nō etiam de parua, de quo vide etiam quę scribit Dec. in l. vt liberis. 3. not. C. de colla. Boer. q. 140. col. 7. & seq. An autem sufficiant verba generalia reuocatoria? vide Soc. cons. 2. col. 3. lib. 3. Ias. in l. 2. col. 2. 3. & seq. ff. de lib. & posthum. & quòd nunquam verba generalia sufficiant: est magis communis opi. per Bertr. cons. 61. nu. 3. lib. 3. in antiq. damnata distinctione Bar. in l. si quis in principio. ff. de leg. 3. teste Ias. in l. sancimus col. 3. versi. vltra Bal. C. de testa. de quo per Tiraquel. in leg. connub. gl. 7. num. 130. & sequ. Quæ reuocatio clausulæ derogatoriæ non requiritur: vbi pater inter liberos vltimam conficit voluntatem, secundum Rom. d. consi. 179. num. 20. ex gl. in §. & si quidem in auc. de test. imperfect. Alex. cons. 134. col. pe. lib. 1. Ias. in l. exigendi col. 5. C. de procur. d. l. sancimus col. 3. ver. 6. fallit C. de testam. Dec. cons. 475. col. 2. Mar. iu. cons. 124. nu. 31. libr. 1. Bertr. cons. 212. nu. 16. lib. 1. in no. Gram. decis. 62. nu. 37. contra Ias. in l. non dubium in fi. C. de testa.

Testamētum potest incipere à gradu substitutionis vulgaris si præcedens gradus institutionis erat nullus, l. 3. §. fi. ff. de lib. & posthu. vbi si filius fuit præteritus à primo gradu & à 2. exhæredatus primus gradus institutionis est nullus, sed 2. gradus substitutionis vulg. tenet, & ab eo testamentum vires sumit, hoc autem procedit in filio iam nato, in posthumo verò si prætereatur à primo gradu: licet exhęredetur à 2. tamē quādo nascitur rumpit totum testamentum, nec tali casu potest incipere à substitutione vulg. l. nam & si §. rumpendo. ff. de iniust. rup. gl. in d. §. fi. vbi Bar. declarat, & reddit rationem & ibi etiam Cast. istud autem generale dictum procedit etiam quādo filius est præteritus à primo gradu; sed in 2. est substitutus vulgar. quia etiam perempto primo gradu testamentum incipit à 2. l. ex facto §. lucius titius. ff. de vulg. vbi castr. dicit, ꝙ si filius est institutus in primo gradu: nō requiritur postea quòd instituatur in seq. gradibus, sed si exhæredetur à primo necesse est quòd etiam exhæredetur à 2. vt latius per eum ibi. à pupillari autem substitutione non potest incipere, nec ex ea posset filius præteritus à primo gradu succedere, quia substitutio pupillaris habet dependentiam à testamento paterno, ita vt si non adeatur hæreditas ex testamento paterno nō teneant tabule pupillares, l. 2. §. adeò l. sed si plures §. si ex asse ff. de vul. declarat ias. in d. l. ex facto §. item quæro. 3. no.

Minus potest incipere à substitutione fideicommissaria, quia hæc etiam requirit aditionem hæreditatis, l. eam quam C. de fideic. & ideo ab ea testamentum vires assumere nequit, Bar. in l. 1. col. 8. post nu. 32. alleg. l. ille à quo § si testamento. ff. ad Treb. & probatur in l. ita tamen §. qui rogatus ff. eo. vbi filius dicitur præteritus: si non est directò institutus, licet hæreditas sibi sit per fideicōmissum relicta, quæ omnia declara, vt latius per Bar. & Cast. ibi.

Testamentum factum ad interrogationem notarij ex responsione testatoris, saltem præcedente rogitu notarii adhibito per testatorem & postea lectum, valet & tenet, & consuetudine obseruatur, vt est communis opi. quod non sit falsum. de qua Corneus in consil. 261. litera Q. & communiter approbatur in iudiciis & scholis, vt ibi per eum. in 4. vol. Bonacoss.

Testamentum vsurarij, in quo non fuit præstita cautio ad formam, ca. quamquam de vsur. in 6. si postea fuit præstita, testamentum reconualescit, vt est communis opin. Apostillantes ad consilium Paul. de Castro. 39. numero 26. in tertio volumine. vbi ponunt nouem pœnas contra vsurarios. Bonacossa.

Testamentum non est falsum, si testator interrogatus à notario, si vult facere hæredem talē respondeat simpliciter, messer si. & talis dicitur rectè hæres institutus, secus si ab alio quā à notario. nisi grauiter esset infirmus testator, vt est comm. opi. de qua Soc. iu. in suo communium opi. vers. testamentum. n. 10. Rui. cons. 2. n. 8. vol. 2. Dec. cons. 489. nu. 3. Bal. in l. iubemus. vbi gl. C. de testa. cast. cons. 366. n. 155. lib. 5. Soc. cōs. 32. n. 1. vol. 4. Rui. cons. 12. n. 3. vol. 2. idem.

Testamentum ob dictum vnius testis instrumentarij vacillare dicitur, vt est com. opi. de qua D. m. Alc. cons. 124. lib. vlt. quicquid consuluerit Ias. & dixerit contrariam opi. communem. Corn. cons. 261. litera I. in 4. vol. fol. 204. col. 4. vide cōs. 1. vltimarum voluntatum diuersorum. nu. 15. quòd est collegij Patauini, & communem dicit Io. de Amicis in consil. 115. idem.

Testamentum dolo, vel metu factum valet & tenet, vt est com. opi. de qua Gabriellius. cons. 99. n. 1. vbi n. 13. etiam dicit quod testamēto facto dolo, vel metu, is qui damnum patitur agit ad interesse, & in subsidium redit contra fiscū, vt est com. opi. per eum ibi. idem.

Testamentū subripiens punitur. & practica est, si quis vult agere contra aliquem, ꝙ subrepserit testamentum in iudicio publico, dicat, surrepsit mihi testamentum animo occultandi veritatem. & defensor rei, vt minus puniatur, & ne teneatur iudicio publico falsi, debet capitulare, ꝙ surrepsit animo faciendi ei iniuriam, vel causa lucri, nō vt occultet veritatem, & hoc probato non tenetur iudicio publico, sed priuato, scilicet furti, & minus punietur. & nisi probaretur, ꝙ fecisset contra eum animo iniuriandi, vel causa lucri, tunc esse præsumptio, ꝙ surrepsisset animo occultandi veritatem. & hoc in testamentis ratione publici iuris & interesse, quod secus est in instrumento quòd est priuatum. ita Blancus in practic. criminali fol. 68. idem.

Testamentum. solennitas requisita in testamento ex forma iuris communis vel statutorum tempore necessitatis relaxatur, teste Rol. cons. 30. nu. 13. & seq. lib. 3. vbi de statuto ciuitatis mantuę requireñ quādam solennitatem cir. testes quando fiunt testamenta extra ciuitatem & districtum mantuę, & dic. cons. n. 21. quòd licet testium numerus sit de forma testamēti quæ omitti non debet, & omissa vitiat actum, ipsa tamen forma tempore necessitatis remittitur, secundum Rol. consi. 82. libr. 1 post Dec. consil. 284. Paris consil. 33. numer. 24. libr. 2. Quid de statuto disponeñ super obseruantia solennitatis, quā exigit & requirit in actu testandi, vel inter viuos disponeñ.

an hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

an locum habeat ſi fuerit conditum teſtamentum in loco exempto à manu & iuriſdictione ſtatueñ ſitæ tamen in eorum territorio?dic,ꝙ non,ſecundum communem per Rol.conſil. 33.per totum lib. 3. quia paria ſunt ſimpliciter locũ eſſe extra territorium,vel intra fines,ſed exemptum,ex no.per iaſ.in l.ſi. col.1.ver.hinc conſuluit Ang.ff.de iur.om.iud.& ſic.doct.ibi alle.& in c.vt animarum.§.ſtatuto.de cõſti. in 6.loquuntur in ſubdito,qui in monaſterio exempto, intra tamen territorium ſtatuentium condidit teſtamentum,quid autem in non ſubdito?vide Rol.d.conſ.33.vbi ponit caſum notab.

Teſtari non poſſunt(indiſtinctè)damnati in metallum. vel ad beſtias, vel opus publicum, vel ad mortem,vel quib aqua & igni interdictum eſt.Hanc receptiorẽ eſſe ſententiam concludit Vaſq.contro.illuſt.lib.3.c.96.n.2. Villal.

teſtari an poſſit reus mortis.Clar.in §.teſtamentum.q.21.vbi dicit,quòd hodie poſſunt,vt fuſius per eum licet in contrarium eſſet communis opi.de qua Rui.conſ.143.n.1.in 2.vol. damnati autem ad triremes, vel ad perpetuos carceres,vel ad vltimum ſupplicium,ex priuilegio principis condere poterũt teſtamentum,vt per Fulg.conſ.44.Bal.conſ.382.lib.2.ſi tamẽ aliquo modo ſentẽtia capitalis eſſet nulla,poſſent teſtari.vt dicit Bald.in conſ.434.& ſeq.libr.1.vide Capram reg.103.110. 120.& ibi pleniſſimè de hoc. Bonac.

Teſtari licet quilibet poſſit,etiam ſi pauper ſit, & bona nõ habeat,cùm hæreditas ſine bonis eſſe poſſit,per no.in l.ſi quęramus.ff.de teſtam.l.hæreditas.ff. de petit.hæred.l.hæreditas. ff.de ver. ſig.id tamen inter alia fallit in furioſo, vel mentecapto,vel ſimilem defectum à natura patiente, ita vt ne quidem ad pias cauſas teſtari poterit.l.furioſum.C.q teſt.fac. poſſunt. c.ſi.de ſucceſſ.ab inteſta. quod procedit etiam ſi ſtatutum cõtrarium diſponeret, nam cùm talis defectus proueniat à natura,per ius poſitiuum,tolli non poteſt.§.ſed naturalia, inſtit.de iur.nat.gent.& ciuil. vt voluit Bart.d.l.ſi quæramus. Quod etiam locum habet,ſi talis defectus ex iuris præſumptione vel diſpoſitione proueniat,vt contingit in prodigo cui bonis interdictum eſt, quia nec talis teſtari poterit, ex quo bona alienare non poſſit,prout no.in l.ſi ita quem.§.ea lege.ff. de verb. obl.vt hoc voluit Bart.d.l.ſi quæramus. quæ tamen limitãtur quando patiens defectum mentis, iuris præſumptione eſſet à ſtatuto habilitatus ad teſtandũ,quod fieri poteſt quando prohibitio talis procederet ex diſpoſitione iuris, per id quod habetur in l.omnes populi.ff. de iuſti. & iur.vt voluit Bart.d.l.ſi quæramus.& ita communiter teneri refert Bened.capr.regu. 103.nu.11.& 30.

teſtator dicens, filio meo relinquo centum,non cenſetur reliquiſſe iure inſtitutionis.com.dicit in §.teſtamentum. qu.38. ver.quid vero. P.Fi.ex Cla.

teſtator dicens.filio meo relinquo centum pro legitima,vel pro Falcidia.tale relictum ſufficit pro titulo inſtitutiõis.com. dicit in §. teſtamentum. quæſt. 38. verſicul. ſed quid ſi dicat. idem.

teſtator habens plures agnatos vel cognatos,ſi vnum inſtituat, & per fideicommiſſum ſubſtituat alios agnatos, vel cognatos proximiores,intelligitur ſenſiſſe de cognatis, grauati, non autem de ſuis.Magis com.dicit in §.teſtamentum,qu.76. ver.ſed hic occurrit. idem.

teſtator inſtituens filium in legitima cenſetur ipſum purè inſtituiſſe,ideò tale teſtamentum ſuſtinebitur. Magis com.dicit in §. teſtamentum. quæſt.39.vercul. ſed quæro nunquid. idem.

teſtator miles ſi in bonis caſtrenſib.teſtetur & filium in poteſtate ſine cauſa exhæredet, vel prætereat, tale teſtamentum hodie ſubiacet querelæ.com.dicit.in §.teſtamentum. q.5.ſed quæro in ſi. idem.

teſtator non poteſt facere quominus leges in ſuo teſtamẽto locum habeant.com.in §. teſtamentum.q.5.quam tamen. idem.

teſtator non poteſt prohibere inſinuationem à iure requiſitam.com.in §.teſtamentum.q.65. idem.

teſtator poteſt de bonis hęredis ſicut de propriis teſtari.com. in §.teſtamentum.q.64. in ſi.& ideò etiam illius fauori, ſicut proprio renuntiare.ibidem. idem.

teſtator poteſt hæredem priuare hæreditate, ſi fecerit aliquid vel non fecerit,contra eius voluntatem, vt ſi nupſerit ſine alicuius conſilio.com.d.in §.teſtamentum.q.69. Talis tamen priuatio non operatur,vt ipſo iure deſinat eſſe hæres,ſed valet in vim fideicommiſſi.d.q.69.ver.intellige, & ſi teſtator non dixerit cui in tali caſu hæreditas reſtitui debeat,tũc ſi adſunt cohæredes vel ſubſtituti,illis debet reſtitui,ſed ſi tales nõ adſint,reſtitui debet venientib. ab inteſtato.com.in d. qu.69. Sed pone. idem.

teſtator poteſt grauare hæredem,vt alicui reſtituat rem ipſi prius inter viuos à teſtatore donatam.com.in §.teſtamentũ. q.71.ver.vlt. idem.

teſtator ſcripſit vel ſcribere curauit, vltimam ſuam voluntatem, deinde coram ſeptem teſtibus dixit illud eſſe ſuum teſtamentum. & ꝙ ita diſponeret de bonis ſuis, vt legebatur in ſcriptura, quæ tamen non legebatur, tale teſtamentum valet in vim nuncupatiui, ſatis enim videtur teſtator mẽtem ſuam manifeſtaſſe teſtib. ſaltem implicitè, per relationem ad illam ſchedulam,ſiue ſcripturam.Magis com.eſſe dic.in §.teſtamentum.q.4.ver ſed pone.

teſtator ſi dicat: Filiæ meæ relinquo centum pro dote,tale relictum ſufficit & ſuſtinebitur in vim inſtitutionis.com.in §. teſtamentum.q.38.ver quid autem. idem.

teſtator ſi dicat ſe non velle reuocare teſtamentum & ſi reuocet ſe omnia ſua bona pro pœna donare hæredi ſcripto,talis donatio non valet.commun.in §. teſtamentum. quæſt.95. idem.

teſtator ſi in inſtitutione excludit fœminas propter maſculos, cenſetur eas pariter voluiſſe excludere in ſubſtitutione. com.in § teſtamentum.q.76.ver.Hinc infertur. idem.

teſtator ſi incepit facere teſtamentum & inſtituit piam cauſam hæred. vel aliquid ad pias cauſas, & poſtea tranſit ad alia legata,& prius,quam poſſet ipſum teſtamentum cõplere, deceſſit,tale teſtamentum non valet, neque ad pias neque vt inter liberos, quia quandocunque teſtator decedit priuſquàm integrè voluntatem ſuam explicauerit, tale teſtamentum nõ dicitur deficere ratione ſolennitatis, ſed ratione voluntatis, quia videmus teſtatores in ipſo actu conficiendi teſtamenti mutare,addere,& reuocare,multa per eos iam diſpoſita.com. in §.teſtamentum.q.7.ver.vlt. idem.

teſtator ſi in ſchedula integrè ſcripſit voluntatem ſuam,vel ſcribi,fecit per notarium vel aliam perſonam ſed non fuit coram teſtib.lecta nec ab aliquo notario publicata,tale teſtamentum valet ad pias cauſas,& inter liberos.ideò debet in illis caſib.ſuſtineri.com.in §.teſtamentum.q.6.ver.aliquando. Clar. tamen addit,dummodo duo concurrant.Primum,ꝙ teſtator hanc ſuam voluntatem ſaltem duobus teſtib.explicuerit, per relationem ad iſtam ſchedulam.ſecundò,ꝙ teſtator non dixerit ſe velle de contentis in ſchedula cõfici teſtamentũ per notarium, tunc enim eſſet potius præparatio quàm diſpoſitio.ibidem. idem.

teſtator ſi teſtamentum à ſe prius conditum incidat vel cancellat,tale teſtamẽtum habetur pro annullato.com.in § teſtamentum.q.93.& eo caſu hæreditas tranſit ad hęredes ab inteſtato venientes.Magis com.dicit.eadem q.verſi.ſed quæro. idem.

teſtator vocauit duos teſtes,& coram illis fecit ſcribi quod inſtituebat piam cauſam in hæredem, & poſtea dixit teſtibus, ꝙ volebat dictam ordinationem ſcribi per notarium, & iuſſit etiam notarium vocari, ſed prius, quàm illã faceret ſcribi notario,ipſe teſtator deceſſit,talis ſchedula cum depoſitione illorum duorum teſtium,non valet fauore pię cauſæ.com.in §.teſtamentum.q.7.ver.aliquando & tertio. P.Fich.

teſtator fandi potens non vltrò, ſed à notario rogatus an Lucium titium hæredem faciat,ſi ſe facere dixerit, nihil vitij, nihilque labis, aut periculi inſtitutio Lucij Titij ſcripti deinde hæredis,contrahet. commune eſſantur Boer.deciſ.33.nu. 60.Bell.cõſ.62.Io.dilect.de art.teſtan.ti.4.cau.2.Præſumetur que ſemper in re dubia ſano, atque integro iudicio teſtatus ſi quæ iuſſit hominem ſui compotem redolebant. commune affirmant,ac rectè explicant Hip.ſing.380.Franc.Viui.lib.1.opi.173. E.Suarez.

Teſtatoris voluntas ſeu expreſſa, ſeu tacita in primis inſpicienda eſt,& illi prorſus adhæreſcendum,vt frequenter placitum affirmant Dec.in l.1.n 4.C.de collat.latè I.Cla.de teſta.q. 76.reg.1.Quæ ſi nullo modo eluceſcat,verbis inſiſtendum erit.commune inquit curt.iun.cõſ.169. Quorum perſpicuitas ſi deficiat teſtatoris conſuetudini obſecundabitur.commune profert Iaſ.in l.ſeruus plurium §.vlt.n.2.ff de leg.lib.1. idem.

Teſtatoris diſpoſitio in vnum caſum concepta,nõ ad alium proferetur.vt communem eſſe regulam ait Pariſ.conſ.87.nu. 59.lib.2. quam intelliges non proceſſuram vbi teſtatoris voluntas etiam coniecturis collecta aliud ſuaſerit.commune inquit Dec.in l.ſi mater.n.2.C.de inſti.& ſubſtit. idem.

Teſtatores in re dubia,vel ad ſtatuta,vel ad cõſuetudines, vel ad ciuile ius,vbi nec ſtatuta,nec conſuetudines vigent, reuocandi ſunt.commune inquiunt Cur. iun.conſil.57.nu.8.& conſil.86.nu.6.& conſil.168.nu.63. & conſi.171.num.1.latè

& dilig

& diligenter I.Cl.de teſta.q.76.reg.6.cui adde Iaſ.ꝯſ.115.li.2. Pari.conſ.66.lib.2.Rub.conſ.72.Io.Cephal.conſ.17.nu.42.& conſ.105.n.13.& ſeq. E.Suarez.

Teſtator in ſuo teſtamento nõ poteſt vſufructuario remittere ſatiſdationem,quę præſtari debet de fruendo,arbitrio boni viri, citra rerum & ſubſtantiæ corruptionem. eſt com.opi. ſec.Iaſ.in conſ.40.tria ergo.vol.1. M.Chærian.

Quando in teſtamento adeſt numerus teſtium requiſitus,licet aliqui ſupernumerarij contradicant, tamen teſtamentum non vitiatur,nec ſuſpectum redditur,eſt vera & com. opi ſec. Iaſ.in conſ.124.factum ſic ſe habet.vol.1. idem.

teſtator diſponẽs in ſuo teſtamento hæredi,vt diſtribuat aliquam quãtitatem inter pauperes, poteſt tunc diſtribuere in vnum pauperem iſtam quantitatem ſec. Bart.in l.vnum ex familia.§.ſi fundum ff.de leg.2.Alex.in l. qui quartam §.1.& ibi Claudius Aquen.ſcribit iſtam eſſe communem opi.ff.de lega. 1.in cõtrariam verò partem reuocando ſententiam in melius inclinauit idem Bart.in l.1.ff.de opt.leg.quia illa locutio pluralis numeri in pluribus vera eſſe debet. l. vbi numerus. ff.de teſtib.& c.pluralis.de reg.iur.lib.6.not.Pau.de caſt. conſ.356. in teſtamento Michaelis,& hæc opi.videtur verior in puncto iuris,vt probatur argumento d.l.vbi numerus.& d.c.pluralis. item probatur per verba teſtatoris, qui locutus eſt per verba denotantia plures pauperes. Præterea videt̃, videtur prædicta opi.quoniam diuerſa eſt ratio in pluribus, quam in vno.& ꝙ hoc verum ſit oſtendo,vtpotè quia videtur magis pium pluribus ſuccurrere,quam vni. item videtur neſcio quo pacto pluribus pauperib.ius quęſitum:ergo non poteſt in pręiudicium ipſorum vni pauperi diſtribui,nã priuaret aliquos pauperes iure ſuo.Poſtremo facit ad hoc,nam Epiſcopus in dubio,vbi nõ eſt datus exequutor,ipſe eſt vltimæ voluntatis exequutor.ca. ſi.16.q.1.& tñ epiſcopus in iſto caſu nõ p̃t eligere vnum pauperem.c.cum omnes, extra de teſta.& hoc videtur eſſe magis ex mente teſtatoris, quæ quidem mens ſemper attendi debet imò hic deberet ceſſare omnis quæſtio volũtatis, cùm in verbis teſtatoris nulla reperiatur ambiguitas.l. ille.§. ſi.ff.de le.3. & hic accedit vtiliter vnum notatu dignum,ꝙhęres grauatus poſt mortem ſuam diſtribuere bona inter pauperes,profecto hoc facere non poſſet in vita ſua in pręiudicium pauperũ,qui poſt eius mortẽ deceſſerunt,vt no.omnes com.in l.poſt mortem.C.de fideic.& Ale.in l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis dolum.ff.de ver.ob.& de iſta opi.com.atteſtatur Deci.in l. cùm tempus.ff. de reg.iur. F.Viuius.

teſtator licet de iure poſſit remittere hæredi cõfectionem, ſeu neceſſitatem cõficiendi inuentarium l.ſi.C.de arbit.tut.& l.cum tale lega.§.1.vbi Bal.& Imo.ff.de condit.& demonſtr. curt.conſ.29.in regno Hyſpanię,circa ſi.cùm allegatis per Decium conſ.308.viſa iterum lecta.& Soc.cõſ.51.viſo teſtamẽto.vo.3.nihilominus iudex(ſi ei viſum fuerit id expedire rerũ adminiſtrationi) poteſt tutorem cogere ad cõfectionem dicti inuentarij ex l.vtilitatem,vbi Bart.ff.de confirma.tut.Ang.ꝯſ. 144.circa ſi. Iaſ.in l.cum neceſſitatem. C.de fideic. Gui.Papæ deciſ.352.in ſi.Barto.communiter approbatus & receptus in l.nemo poteſt.nu.12.ff.de lega.1.vbi poſt alios Crotus.idem Bart.in l.tutor qui repertorium.n.18.ff.de adminiſtra.tutorũ. Crauet.conſ.193.n.18.ff.de adminiſtra.tutorum.Crauet.cõſ. 193.nu.10.in l.ſi ex legati cauſa.nu.21.ff.de verborum oblig. Aret.conſ.22.& Deci. conſilio 349.numer.5.Io. Dilectus in tractat. de arte teſtand. in rubric.de tutore.capit.111. idem Viuius.

teſtator ſub conditione poteſtatiua poteſt hæredem inſtituere,& valet inſti.Io Dur.in arte teſtan.ti.3.cau.4.com.dicit. B.Villal.

teſtator ſi exprimat nomen in inſtitutione.& omiſit,hæres eſto,vitiatur teſtamentum,ſecus tamen ſi ſint omiſſa hęc duo per errorem notarij, & exemplificat Iaſ.in teſtatore, qui facit teſtamentum in ſcriptis manu propria,& in notario in nuncupatiuo, in l.errore. C. de teſtam. numer.2. communem dicit. idem.

Error notarij nõ poteſt probari, niſi per ſeptem teſtes in teſtamento,& in codicilis per quinque,cum ſint de ſubſtãtia teſtamenti.Iaſ.in d.l.errore,n.7.com.dicit. idem.

teſtator potens loqui & intelligere,ſi per notarium interrogetur an velit Lucium ſuum hęredẽ inſtituere & ipſe reſpondet: quod ſic, & notarius dicit quod ſuum hæredem inſtituit: valet teſtamentum.Io.Duran.in arte teſtan.tit.4.n.2.Boeri.deciſ.36.n.6.Bell.conſ.62.& Iaſ.in l.iubemus.C. de teſta.nu.20. communem dicit.& de intellectu iſtius communis vide Soarez in alleg.1.diſtinguentem,an notarius ſit rogatus à teſtatore,vel non?apoſtil.in additio.ad Alex.cõſ.12.in verbo quod ſi hanc communem dupliciter,intelligit quando teſtatorẽ conſtat eſſe ſanæ mẽtis:& articulatè loquentẽ,ſecundò,quãdo apparet teſtamentum ab initio ſcriptum de volũtate teſtatoris, ſecus:ſi eo inſcio ſit ſcriptum ex Io. And.in addi.ad Spec.de teſta.§.1.& Iaſ.in l.iubemus.in ſi.& conſ.196.& Hyp. ſing.449. & affli.deciſ.143.quod nota. idem.

Teſtator ſi ad interrogationem alterius aliquem hęredem inſtituat,talis inſtitutio valet,dummodo nõ ſit ille morti proximus, ſed mentis adhuc compos. communem eſſe multi teſtantur doct.quos recenſet Vaſq.illuſtr. contro.lib.3.ca.102. nu.4. I.Fich.

teſtator filios impuberes inſtituens, & eos inuicem ſubſtituens,ex his verbis inter impuberes, vulgaris & pupillaris eſt ſubſtitutio: inter puberes autem ſolùm vulgaris cenſetur facta.Iaſ.in l.Lucius.ff.de vulga.& pupillar.in conſ.134.volu.1. & Io. Duran. in arte teſtan. titul.5.cau.29.communem dicit. Villal.

teſtator ſubſtituens Petrum,& eius filios, & hæredes intelligitur ordine ſucceſſiuo.curt.iu.conſ.121.n.5.com.dicit.

Quando de teſtatoris mente non conſtat, inhærendum eſt verbis, & eius virtuti.curt. iu.conſ.169.nu.1.commun.dicit. idem.

teſtator ſi quingentos relinquat aureos amico,aut 40.ducatos quolibet anno,donec hæredes ſoluerint talem ſummam, tunc nequeunt prædicta quadraginta peti. quia ſapit vſuram omni iure prohibitam.ita conſuluit Areti. conſ.153.viſo themate. & hanc communiter approbari à ſcribentibus teſtatur Hier.Cag.in l.curabit n.9.& 10.C.de actio.emp.poſt Bart.cõſ. 66.li.2.&c.refert tamen ibidem ſequentib.nu.Quòd oppoſitum conſuluerit Soc.quem ſequuntur Alc.libr.5.part.122.& Rip.&c. Et ibi latè hoc ipſe Cagn. diſtinguendo proſequitur, quem vide. I.Fich.

Amplia,quia in fideicommiſſis,teſtatoris coniecturata mẽs non operatur, quando ratio ſermonis non patitur. Curt.iun. conſ.69.n.2.com dicit. B.Villal.

Teſtator,& contrahentes in dubio, vidẽtur ſe conformare cum diſpoſitione ſtatutaria,vel conſuetudinaria. cur.iu.conſ. 86.n.6.& conſ.171.n.1.com.dicit.

Item, & cum diſpoſitione iuris communis, & in fideicommiſſis viſi.125.num.2.& conſ.128.num.8.communem dicit. idem.

teſtator excludẽs fœminas,propter filios,& propter nepotes videtur excluſiſſe.curt. iu. conſ.116. nu.1.commun.dicit. idem.

teſtator videtur vocare nepotem cum patruo. cum diſponit inter perſonas inter quas cadit ordo neceſſitatis, ſecùs tamen, quando ſolum cadit ordo affectionis & charitas, quia tunc admittuntur ſimul, & ſemel.curt.iu. conſ.128.n.1.com. dicit. idem.

teſtator non poteſt prohibere ius accreſcendi, communem dicit Alex.in l.ſi quis priore.ff.ad Treb.& in l.hæres C.de hæred.inſtituen.Io.Dur.in arte teſtan.tit.6.cau.15. contrariam,imò ꝙpoteſt tenet Iaſ.cõſ.8.vol.3.vbi dicit mag.communem. pro ꝯcordia,vide Ant. Nice. in ꝯt.Bar.ꝯ.194.ſed melius vide per Franc.curt.iu.conſ.12.n.5.vſque in ſi.vbi concludit,quòd quando teſtator fecit duo teſtamenta.vnum ſolenne,& aliud minus ſolenne,tunc bene poteſt prohibere ius accreſcendi & ſic procedit doctr. Bar.in d.l. ſi quis priore. & ꝙ hæc eſt com. opi.& nulli dubia ſed quando eſt vnicum teſtamentum procedit contraria eiuſdem Bart.in l.quoties.§.ſi.de hære.inſtituen. quem vide. idem Villal.

teſtator,ſi dicat fideicommiſſariis & legatariis,ꝙ poſſint propria auctoritate accipere poſſeſſionem rerum relictarum,tũc eas conſequi poterunt etiam ſi teſtamentum minus ſolemne eſſet,com.dicit dilect.in art.teſtan.titu.2.cau.3.ex Iaſ.in l.cum quis.C.de iur.& facti igno.& l.nemo.de leg.1. I.Fich.

Teſtator poteſt prohibere detractionem quartæ Trebellianicæ in fideicommiſſo.Barba.conſ.10.volu.4.Iaſ.conſ.84. vol.1.& conſ.146.vol.2. vel ſi teſtator vtitur verbis ampliſſimis:vt plenam hęreditatem,vel quicquid ad eum peruenerit, vel omnia bona reſtituere mandauerit.Alex.conſ.5.vol.3.Io. Dur.in arte teſtan.cau.& Ludo.Gozad.conſ.97.n.6.communem dicunt & magis communem dicit Alex.ꝯſ.67.vol.1.n.1. inquantum hæc communis dicit,quòd quando teſtator mandat reſtituere totam hæreditatem, quòd Trebellianica non detrahitur.Bellon.in conſil.64.nu.1.communem dicit ex Alex.conſ.5.n.3.vol.& conſ.141.vol.2.& conſi.2.& conſ.133. volum.5.& Angel. conſ.135.incipient.hoc eſt teſt.ſed dictus Bellon. in conſil.55. numer. 1.dicit magis communem contrariam. Imò quod detrahitur ex mente Decij, conſil.495.

& vide

Universidad de Deusto
Biblioteca

& vide eundem Bell.cons.66.n.1.& 2.ex Roma.cõs.239.qui dicit communem.& Pau.in auth.cùm testator. C.ad leg.falcid. & Capra cons.83. B.Villal.

Nota istam communem ad intell.l.vlt.tit. 5.par.6.& l.8.tit. 11.par.ea.

Fallit,quando filius primi gradus instituitur,& grauatur de restituendo,quia inefficax est prohibitio Dec. cõs.81.& 299. & Cur.iu.cons.70.n.16.& Lud.de Goza.cons.45. n.21.communem dicunt sed Alex.cons.29.n.5.& Cornæ. cons.22.vol. 2.dicunt communem contrariam,sed pro concordia vide Decium cons.480.dicentem. Aut sunt detrahendæ duæ quartæ, & potest prohibere,si tamen vna,non,sed tamen curt.iu.cõsi. 160.n.3.& Coua.in c.Raynutius.de testa.§.n.7.indistinctè dicunt,patrem non posse prohibere deductionem Trebellianicam.& Ludo.de Gozad.97.n.4.dicit communem primam,etiam si deducendæ essent duæ quartæ,quòd non potest prohibere.& hæc videtur communior. idem.

Et si filius restituit absque detractione Trebellianica, potest repetere gl.in c.fi.de donat.inter vir. & vxorem. & l.5.titul.2. part.4.

Si institutus non confecit inuentarium, non detrahit Trebellianicam,& perdit eam,Bello.cons.19.nu.12.communem dicit,ex Deci.cons.495.& Bell.cons.54.n.4.magis com.dicit. B.Villal.

Amplia & in filio primi gradus.idem ibi com.dicit,ex curt. iun.cons.54.

Amplia ad occultantem bona hæreditaria, quia non detrahit Trebellianicam,& punitur,quia duplicatur res omissa Bello.cons.30.n.5.communem,ex Alex.& Ias.in l.fi.§.licentia.C. de iure deliberan.

Nota quod in omnib.casibus,in quib.Trebellianica est detrahenda computandi sunt omnes fructus. quos percepit restituens bona fide fideicommissario.Bell.cons.64.nu.8. communem dicit ex Bart. & Paul.in l.iubemus.§.fi. C.ad Trebell. idem.

Quamuis Doctorum sit controuersia, an contra testatoris prohibitionem detrahi possit Trebellianica:receptior tamen eorum est sententia eam detrahi posse,vt tenuit Alex.in cons. 67.consideratis.vol.1.& cons.5.in fi.vol.3.Quod Bald.procedere voluit in liberis primi gradus duntaxat in aliis vero non in l.iubemus.C.ad Trebel.per auth.sed cum testator.C.ad leg. falc.iuncta l.Marcellus.ver.cp autem.ff.co.tit.cuius opi.Alex. in d.cons.67.non approbat,nec improbat,sed allegat Cynum in d.l.iubemus.& in l.cohæredi.§.cum filiæ.& ibi Raph.Cum. ff.de vul.& pup.tenentes contra Bald.cp autem Trebellianica indistinctè prohiberi possit tam in liberis primi gradus. quã in aliis communem esse opi.attestatur Alexandrinus consi.2. n.26.vbi allegat Ang.in cons.125.Signorol.in cons.235.in fi. Ale.in l.si debitor.ad l.falc.Ias.ĩ d.l.Marcellus.ad Treb. Corn. cons.22.vol.2.Alex.cons.29.vol.5.Are.cons.67.in fi.curt.cons.51. idem Alexandrinus cons.14.n.12.vbi vltra alios superius allegatos adducit Cynum in d.l.iubemus.& Cuma.consil.25.Pi. cum & Dec.in cons.81.& 218. F.Turz.

Testatoris mens ita interpretanda est,prout præsumitur verisimiliter testatorem respondisse.si interrogatus fuisset,iuxta tradita communiter per gl.& DD.in l.tale pactũ §.fi.ff.de pac. cum concordantib.per Soc.iu.in cõs.90. dominus Marianus n.14.vol.1.& cons.172. sic inter cætera legitur n.29.2.vol.& in cons.54.n.7.vol.4. E.Muscul.

Testator ponens aliquos in conditione ad exclusionẽ substituti, dicitur omnes filios & alios descendentes eorum aliis præferre.L.Lucius la 2.in fi.& ibi tradunt doct. ff.de hære.instituen.& videtur gl.communiter approbata ĩl.filiusfamilias. §.cum quis ff.de l.1.Soc.iu.cons.3.n.12.vol.4. idem.

Testator,quando instituit fratrem,& eius filium,tunc vocãtur ordine successiuo,quia sic ordinata charitas,& affectio testatoris exposcit.ita dicit Bar.in l.Gallus.§.quidam rectè.ff.de lib.& posth.& cum Bar.ibi in puncto iuris transit Soci. sen.& eam sequit etiam Ruin.ibi,Dicens,semper tenuit cp opi.Bart. sit vera,& eam defendit etiam And.Barb.ĩ c.Raynutius de testament.& illam legendo d.§. quidam rectè, subtiliter & pulchris considerationibus probauit,& pulchris rationib.ab omnib. obiectis defensauit Soc.iu.vt refert in cons.40.n.1.vol.4. licet in contrarium,videatur magis commu. opi.vt per Alex. & Ias.in d.§.quidam rectè. idem.

Testator si partem ex pluribus cuilibet relinquat,non conuenit,vt quis habeat vltra partem. ita signanter declarat Bar. in l.planè §.duobus,& in l.huiusmodi.§.fi Titio.el 1. ff.de leg. 1.sic vno modo limitans d.§.si duobus.& cum eo transeunt ibi Ang.Paul.de cast.Floria.& Alex.vt per eos.Et ita etiam cõsulendo sequitur Ang.in cons.295.pũctus.n.341. per totum, maximè nu.4.& 5.

Et licet Ang.in casu illo determinet totam rem pertinere ad vocatum cum hærede per d.l.planè §.si duobus: tamẽ id facit, quia in eo casu illi erant coniuncti re, & verbis, prout etiam eo casu ita voluit Bart.in locis predictis,secùs autem esset sec. Ang.ibi,si non fuissent coniuncti re, vt quia relictum, fuisset factum æquis portionibus,vt per eum, & ideo ipse ibi nititur probare, quod in casu suo relictum erat factum coniunctim re,& verbis. Et licet aliqui dubitent in d.§.si Titio, de opinione Bartoli. tamen illa videtur tenẽda, vti magis communiter per Doctores recepta,vt ait Soc.iu.in cons.43.num.5.volu.4. idem.

Testator venditionem prohibens,omnem aliam alienationem censetur prohibere tam in vltima voluntate quam inter viuos.l.pater.§.fundum.ff.de leg.2.gl.in l.2.C.cp emp.Bart.& cæteri omnes,in l.filiusfa.§.diui. ff.de leg.1.& ibi Ripa & Alciat.in quæst.8.vbi firmant istam sententiam communem esse,& Socin.quoque cons.43.volumin.3. F.Viuius libr.2.opi.278.

Testator vbi contrarium nõ probatur,semper dicitur in testamento suo,se voluisse cõformare cum iure communi, vel municipali. vt est communis sententia Doct.vt tradunt Bart. Soc.se.& alij in l.hæredes mei.§.cum ita ff.ad Treb. vbi etiam post alios dixit Soc.iu.tradit Alex.in cons.55.nu.4.lib.4. Soc. sen.in cons.227.præsens consultatio,ver.6.& vltimo 2.volu. & Corn.in consil.22.in hac consultatione,&c.litera S.la 1.2. vol.cum concordantib.vt per Ias.cons.84.omissa longa, post prin.1.vol.& per Ruin.in cons.86. attenta legitimatione.nu. 16.vol.3.Et dixit Soc.iu.cons.95.n.9.vol.1.& in cons.177.n. 20.vol.2.& in cons.20.num.30.vbi hæc refert.volum.4. E. Muscul.

testator interrogatus à tabellióe an facit Titium hæredem, si respondeat eum facere,illius responsio tantum operatur ac si nominasset hęredem.per gl.notabilem in verb.quemadmodum.in l.iubemus.vbi communiter doct. C.de testa. & hanc commu.conclusionem & opin. Doct.appellant post alios Alex.de Imol.in cons.12.nu.6.& ibi apostil.in verb.quod sic.liter.d.in 1.lib.& in cons.47.nu.7. vers.circa quartum dubium. in 2.lib.& Roderic.Soarez in allega.suis,alleg.1.nu.24.& maximè.n.28. cum seq. licet ipse contrariam sententiam de iure veriorem esse arbitretur. Sed cùm de hac sententia Viuius in sui opinionibus.in verb.hæres quilibet.& Soarez in verb.hæres si quis instituatur. mentionem fecerint, non vlterius illam doctrinam prosequor, & potissimùm cùm Soarez ab aliis non allegatus eleganter de ea re disputauerit. Kirch.

testator si legauerit 100.aureos ecclesiæ, nec tamen mentẽ & sentẽtiam declarauerit,cui ecclesiæ illos relinquere voluerit,intelligiturillud legatum ecclesię parochiali relictum esse. Cy.in l.1.n.7. vers.quintò quæro. C.de sacrof.eccles.Bart.in l. quæ conditio.§.fi.n.1.Ias.in §.ex maleficiis.n.46.inst.de act.& idem in d.l.1.n.1.& eiusdem Rep. nu.4. Et hanc communem Doct.sententiam esse inquiunt Bart.Soc.in d.l.quæ conditio. d.§.fi.n.1.in fi.& Hiet.Cag.in d.l.1.n.24.C.de sacrof.eccl.argumento illius §.fi.Si testator iusserit aliquid in foro fieri, intelligitur in foro domicilij ipsius testatoris,eò quòd maiorem affectionem censeatur habuisse ad illum locum, ita cõsulendo scribit Lud.Ro.in cons.408.n.5. Kirchouius.

Testatoris prohibitio de nõ diuidendo, si est facta ad tempus certum,valet per text.in l.4.quem ad hoc notat Bald.n.1. ver.secundò nota.ff.de condi.insti.Paul.de cast.in l.si non fortem.§.si centum.n.ff.4.ff.de condi.indeb.vbi ipse distinguit, si testator mandasset, vt nõ diuiderẽt vsque ad certum tempus, tunc valeret,secùs verò si mandasset,vt nunquam diuiderent, quemadmodũ in pacto distinguitur.l.in hoc iudicio.§.si conueniat.ff.communi diuidundo.Bart. Soc.in cons.278.nu.11. versi.aliquando & secundò apponitur pactum.in vol.2.cons. Mantua in Mantissa ad 2.cons.to.cons.326.in ord.n.2.Quam sententiam latiùs defendit Ias.in d.§.si centum.nu.3.cum seq. Licet Alex.de Imol. ibid.cõtrariam sententiam amplectatur, tamen priorem communem Bart. Soc.in d.cons.278.n.12.& æquiorem Ias.in d.§.si centum.n.5.appellant.Sed quid in tempore incerto puta ad vitam alicuius,vt nõ fieret diuisio,dicendum. & in conuentione responderat Florian. in d.§. si conueniat. eam in tempore incerto ad vitam alicuius subsistere, ita quoque posset testator præcipere,ne sui hæredes retiam quam diu viuant,hæreditatem diuidant,cùm societas ad vitam à iure nõ improbetur,l.1.ff.pro soc.& quod in d.§.si cõueniat.asseritur non valere pactum ne omninò diuisio fiat, intelligi de pacto de non diuidendo in æternum.le e,nulla.ff. pro socio.

Alex.de

Alex.de Imol.in cons.59.n.9.in 5.vol.cõs.Ias.§.quædam. verquid diceretis de casu isto.n.41.insti,de act. Dec.in cons.265. & ibi ipse nu.2.inquit,d.§.si conueniat,intelligendum esse,ne omninò diuisio fiat,cùm illa dictio, omninò naturam habeat præcisam,& intelligatur cp nullo mõ fiat diuisio.ca. etsi Christus.vbi Abb.ext.de iureiu.& idem Dec.in l.si quis in conscribendo.n.24.& Ale.n.17.ver. quod si euenerit. C.de pact. Stephan.Bertr.in cons.76.in vol.2.parte priore.Io.dilect.in trac. de arte testan.tit.8.de variis test.præceptis.Caute.8.Apostilla. in suis additionib.in verb.ad tempus.in 18.cons. Alex.lib.2.& hanc doctorum communem sententiam esse consulendo scribit Rol.à Valle in cons.84.in 1.to.cons.Quamuis Bart.Soc.in dict.consil.278. contrariam sententiam communem dixerit. Kirchouius.

Testis si dixerit audiuisse aliquid publicè dici,nõ ob id probat de hoc esse publicam famam si quidẽ esse potest quod ab vno tantum id dici audiuerit.ad hoc igitur,vt probetur fama, deponere debet se audiuisse dici à maiori parte populi, vt restè tradit Bar.in l.de minorc.§.plurimum.ver.sed quid si testis dicit n.21.ff.de quęst.& in l.3.§.eiusdem.de testibus Alex.cõs. 357.visis.in prin.n.5. vol.2.idque à doct.communiter teneri attestatur.Imo.in l.hęredes palam.in prin.ff.de test.Rot.tamẽ tenet cum Bald.in ca. præterea de testib.& sequac.videlicet,cp sufficit si testes deponerent publicè dici audiuisse, vt famam probent testes.Cassad.tit.de proba.decis.3. F.Turz.

Testes singulares de diuersis actibus, nunquam simul iunguntur ad aliquid probandum,est com.opi.sec. Alex.in cons. 19.repetitus.ver.& licet alibi.vol.7. idem.

testes inhabiles si producantur,iudex ex officio de cõditione ipsorum testium diligenter inquirere debet, & eos reuellere etiam parte non petente,sec.Inn.in c. intimauit.de testib. & est com.opi.sec.Corset.in l.fi.in c.si testes inhabiles, in verbo, Testis. idem.

Executor alicuius negotij non potest esse testis nisi de consensu vtriusque partis.Est magis com.opi.sec.Alex.cons.167. quoniam rei.in prin.vol.6. idem.

Vbi agitur aliquid de probando in genere testes singulares plenè probant.Est com.opi.sec.Corn.in cons.185.licet in hac, ver.his tamen.vol.2.ratio vltra omnes:quia quilibet testis facit semiplenam probationem illius generis, & rẽdunt omnes ad eundẽmet finem mediatum,per media perfecta & propinqua.Vide §.n.2. idem.

Licet testis non deponat de tempore,vel dicat se nõ recordari:tamen probat,quando sumus in casu, in quo tempus nõ est de substantiari.Est com.opi.sec.Alex.in cons.185.viso processu.ver.nec obstat.vol.7.

Fallit communis opi.vbi testis esset alias suspectus.quia nisi interrogatus de tempore respondeat,non creditur ei,sec.Salic.in l.testium.q.7.de testi. idem.

Mulier etiam lenis conditionis & famæ, in causis capitalib. potest testificari.Est magis com.opi.sec.Ale.cons.xj. circa primum.ver.circa quartum.vol 1. idem.

Quando testis vario modo loquitur,vltimum eius dictum attenditur.Est com. opi.sec. Decium.in ca.per tuas.de probatio.& in consil.249.licet in casu versiculo. & quoniam testis. idem.

Vbicunque testes debent esse rogati,sufficit eos à parte vel notario rogari.Est magis communis opin. secundum Ias. in l. hac consultissima. versicul. & debent testes. C. de testamen. idem.

Quando dictum testis reprobatur in vno,in ceteris partib.ei non creditur.est com.opi.sec.Alex.in cons.27.in cauta,vol.2. F.Turzan.

Primum dictum testis iuratum attẽditur, & per secundum contrarium non vitiatur. Est com. opi.sec. Dec.in cons.189. lætatus.ver.secundò principaliter. idem.

Assertio notarij dicta testium recipientis, quòd secundus idem dixit quod primus sufficit ad probandum, licet dicta singulorum explicite nõ extendat. est communis opi. cum Alb. secundum Iaso.in l.ũ plenè.§.si præsente.de condict. indebiti. idem.

Testes instrumentis, seu contractibus publicis necessariò ꝓpriæ manus,sed sufficit,vt Notarius scribat nomina testium in ipso instrumento. secundum gl.in §.si verò absint.in auth. de hæred.& Falci.in §.sed & si instrumenta,in auth. de instru. cautel.& fide.Pan.Fel.n.14.Dec.n.12.& omnes in c.1.de fide instr.Pau.de Ca.cons.325.lb.1.in principio,& in l.contractus. C.de fide instru.gl.& Doctores omnes in l.donationem.C.de donatio.& in l.fi.C. de testib.affli.Neap.79 & Capicium decis. 29.& istorum opi.ait esse communem Barba.in rub.de fid.instru.n.93.& Deci.in c.quoniam contra.nu.18.de probatio.& contra Accursium in l.generali.C.de Tabular. lib.10.contrarium asseneantem & malè.instrumentum autem ipsum non probat nisi habeat testes in eo descriptos.d.§. sed & si instrumenta.gl.in l.donationem.C.de donat.Bald.cons.55.libr.2.Alex.cons.166.vol.6.& Corn.cons.214.vol.1.& cõsi.220.vol. 2.in regno verò Neap.hodie est necessaria ĩ instr.publicis pro priæ manus.testium subscriptio,vt reperitur sancitum in constitu.incipiente.instrum.robur.in tit.de fide,& auctoritate instrum. & sic per statutum, vel consuetudinem potest derogari dictæ com.opi.vt tradit Soc.in tract.fallen. in regu.418.testes in scriptura publica. vbi communem præmissam limitat in tribus casibus. F.Viuius.

Testes suo omni exceptione maiores instrumẽtum reprobant,ac subuertunt instrumentum,si instrumẽtum ipsum aliter nõ coadiuuaretur per testes in eo descriptos,vel per alios non instrumentarios secundum Doctores omnes in ca. accedens,de fide instrumento.in l.2.§.si quis neget.ff quemadmodum testa.aperian.& in l.in exercendis.C.de fide instru.& ita est communis opi.teste Ruyno cons.37.in prin. vol.4. Lanfr. in repetitio.ca.quoniam contra,in ver.instrumentorum productiones.n.37.de probat.Decius in ca.tertio loco.n.99.c.in. & Boerius decis.118.vbi refert ita fuisse in sacro Burdegalensium Senatu pluries iudicatum,sed vbicũque testes adiuuarẽt instrumẽtum,tot alij testes reprobatorij sunt necessarij, quot sunt reprobantes instrumentum ipsum.sec.Bart.in l. hęredes palàm in prin.ff.de testa.Inn.Io.Andr.Card.Ant.Abb.& Imo. in cap.cum Io.de fide instru. Anchara.cons.76.Cy.Sal.& omnes communiter in l.in exercendis C. de fide instru.& procedit non solùm si dicerent testes instrumentarij aliter fuisse dictum, quam scriptum per Notarium verum etiam si deponerent ipsi testes se non interfuisse instrumento, qui quidem tesses licet singulares videantur, attamen reprobant & subuertunt instrumentum sec. Feli.in d.c.cum Io.n.35.& ita consuluit Crauet.cons.56.n.17.dicens dictos testes ita,& taliter deponentes non esse singulares in aliquo pacto, & istam ait ibi esse com.opi.& Follerius in sua practi.criminali in versi.item quòd commisit falsitatem n.64. cum multis seq. vbi explicat abundè istam materiam. F.Viui.

Testes in scriptura priuata tres necessario requiruntur. & sic testimonio trium testium dicta scriptura debet esse subscripta, qui quidem testes debent esse masculi, & non fœminæ secundum Bald. per illum text.in l.scripturas.C.qui potio.in pignо.habeantur,cũ quo sentiunt omnes scriben. ibi. Cremen. in sing.145.Mars.in sing.611.post prin. Cotta in memoria.in ver.mulier regulariter,&c.quam opi.tanquam verissimam sequitur etiam & asserit esse communem Dec.in c.2.alias scripta.n.11.de fide instru.in.c.3.de testib.& in l. fœminæ.nu.32. & seq.& ibi apostil.in additio.ff.de reg.iur.& Tiraq.in trac.de legib.connubia.l.9.nu.54.licet Ias.in l.1.ff.de legib. absque aliqua vrgenti ratione,& nonnulli alij. Doctor.relati per Fel.in d.c.2.& in c.3.de testib.conentur, & male discedere à præfata cõi quorum argumenta nõ indigent respõsione,quia parum, aut nihil obstant, & nota hic vtiliter, quòd in dicta scriptura priuata non requiritur,neque dies neque consul.l. cum raberna.§.item quæritur.ff.de pig.& no.Ias.in auth.quod sine.C.de testa.ad hoc,vt probet,vel faciat fidem contra scribentem,iuxta com.sententiam omnium doc.quam sequitur Pau.cast.in l.1.n.16.C.de nouo codice facien.Alex.in cons.70.versi.ecce ergò volu.1.& cons.6.ver.2.respondeo.& cons.76.volu.3.& cons.132.ver.quo ad tertiam. vol.4.& Moder. omnes in l.admonendi. ff. de iureiur. vbi attestantur de præfata communi opinione. Viuius.

Testes septem puberes in testamentis regulariter requiruntur.l.hac consultissima.& l.in testamentis,C.de testa. & §.fi.in isti eo.titu. nec valet testamentum si minor numerus testium adhibetur etiam quando sufficiens numerus testium haberi non posset.l.conficiuntur.§.1.ff.de iure codic.hoc autem procedit de iure ciuili,sed de iure cano.videtur sancitum contrarium: nam testator potest disponere de rebus suis coràm presbytero parochiali,& duobus testibus,& valet suum testamentum,etiam ad non pias causas cõfectum maximè in terris ecclesiæ.c.cum esses,de testa.Specu.not.in tit.de instru. editio.§. compendiosè.ver.item per ius canonicum Io.de Imo.& Alb. in d.ca.cum esses.Zabar.cons.73.puto de iure Bald.cons.355. quoniam ex facto.& cons.seq.lib.4.& Alexan.cons.276.viso processu.lib.5.& ista est communis opinio teste Corne.cons. 261.nu.1.& 30.volu.4.& Moder.in d.ca.cum esses.& Boerio in decis.93.nume.2.& istud testamentum coram presbytero paroch

Universidad de Deusto
Biblioteca

parochiali, & duobus testibus cõditum, habet vires etiam in terris Principi secilari, quo ad temporalem iurisdictionem, ab ecclesia concessis, quales sunt ciuitates Regni Neapolitani, Ferraria, & Vrbinum. vt declarat, & ponit Cornæus in præcitato consilio. Sed in aliis non procedit, vt per Bald. cõs. 284. dominus. lib. 3. vbicunque verò presbyter parochialis non reperiretur in partibus & terris ecclesiæ, in quibus condendum est testamentum, nec haberi posset aliquo modo, tunc nota q̃ loco parochialis alij duo testes adhiberi possunt per testatorem, & sic requiruntur quatuor testes sine parochiano, & valebit testamentum: nam duorum vox est potentior, quam vnius quantecunque sit auctoritatis. c. licet. & ca cùm à nobis. de testib. & l. iusiurandi. C. e. tit. & ita voluit Specu. in d. vers. item per ius Canonicum, quem sequitur Calderi. cons. 8. testator. in tit. de testa. Gem. cons. 49. super isto puncto. Alex. cons. 17. vol. 1. cons. 276. lib. 3. & cons. 105. viso, & diligenter considerato. lib. 3. & istam opinionem Spec. dicit & asseuerat obseruari in practica. Ant. de Butr. & Pan. in dicto cap. cùm esses. in fine. & communem dicunt inibi Moder. & Bellonus consi. 14. nu. 3.

Testes ad probandam ingratitudinem seu feloniam contra vasallum, requiruntur quinque. qui sint omni exceptione maiores. per tex. in c. 1. quot test. sint necessarij ad prob. &c. & licet Moder. Parisiens. dicat illum textum non esse authenticum, tamen cõmuniter tenetur pro authentico. ita dicit Cla. in §. feudum. q. 60. P. Fich.

Testes debent videre & audire testatorem com. in §. testamentum q. 59. in prin. idem.

Testes in militari testamento debent esse rogati vt in solenni. comm. in §. testamentum. q. 58. versi. item quæro quid. idem.

testes in testamento adhibiti debent esse rogati. com. in §. testamentum. q. 6. ver. secundo.

testes in testamento nuncupatiuo æquè debent esse rogati vt in solenni. com. in §. testamẽtum. 58. ver. & hæc quidem. idem.

testes rogari per ipsum testatorem nõ est de necessitate, sed sufficit si sint rogati ab alio, præsente tamen & patiente testatore, com. in §. testamentum. q. 58. ver. scias. idem.

testis si qui extra iudicium dicit, & deposuit vnũ conficiendo de suo dicto scripturam manu propria annotatam, postea in iudicio dixerit contrarium, dicitur vacillare adeo quòd ex tali vacillatione potest torqueri, probatur ex tex. in l. eos. 2. responso. ibi qui contra signum suum, &c. & ibi Barto. not. ff. ad leg. Corn. de falc. Petr. & Anch. in ca. de testib. extrà de testib. Butr. in c. cùm in tua, e. tit. vbi quod quando variatio est circa ea, quæ testis dixerit extra iudicium & in iudicio, redditur suspectus de falso. in tantum, quòd poterit torqueri. allegat no. in l. c. 5. ff. ad l. Iuliam de adult. & in c. per inquisitionem. de electio. & in hanc omnes concurrere sententiam inquit Alex. in cons. 63. dico. lib. 1. vbi diffusius videri potest. F. Turz.

Dicto vnici testis propriè assumpti de voluntate, & consensu partium, planè creditur. est communis opi. contra Bart. sec. Ias. in l. 1. §. fi. vers. tertia ergo conclusio. ff. de verbor. obl. Vnde nota, quòd regula l. fi. C. de pact. quòd fauor. & solennitas iuris potest de consensu partium remitti, procedit etiam in fauore & solennitate inductis de iure diuino, quod disponit in ore duorum, aut trium, &c. c. in omnibus. extra de testib. M. Cherian.

testes singulares etiam deponentes de aliquo in genere, nihil probant. est verior & magis com. opi. sec. Alex. cons. 72. in specto diligenter. ver. fortius vol. 1. & in ps. 100. super primo. e. vol. Dec. in c. licet causam.

Contrarium tamen tenet idem Alex. cons. 85. viso themate in fi. vol. 2.

testis si vnum extra iudicium, & postea aliud in iudicio, statur secundo dicto est comm. opi. contra Bart. sec. Dec. in c. per tuas. versu postremo extra de proba. idem.

Fallit secundum eundem ibidem quatuor modis. Primò, quando primum dictum extra iudiciale fuisset iuratum: Secũdò, quando testis illud asseruisset in scriptura. Tertiò, quando fuisset dictum præsente parte. Quartò, quando pro primo dicto esset præsumptio vel verisimilitudo magis quàm pro secundo. idem Cherian.

Testis deponens de sua propria præsentia, censetur etiam includere intelligẽtiam, secùs si deponit de aliena, quia de nuda tantùm, & non intelligente solùm deponere censetur. Est communis opin. secũdum Ias. in l. 2. §. voluntatem. ver. tene in contrarium. ff. solut. mat. Adde Alex. in cons. 212. ponderatis. vers. vnde dicit. volu. 6. Tu tamen considera, quòd ex duobus videtur illa communis opin. in 2. parte reddi dubitabilis. Primò, quia quatenus attinet ad materiam probationis, testes & notarius æquiparantur, vulga. l. in exercendis. C. de fide instr. & tamen notarius ponens de præsentia aliena, puta cõtrahentium vel testium, cẽsetur etiam includere intelligẽtiam. Bart. in l. diem. §. coram. ff. de arbitr. Ergo idem in teste dicendum est. Secundò, quia dictum testis concludens à communiter accidentib. nõ dicitur ambiguum, sed concludens. ita declarant Doct. in ca. in præsentia. extrà de proba. Sed secundum magis communem accidentiam, ille qui est præsens, percipit & intelligit ea, quæ fiunt in sui præsentia. vt patet per experientiam. igitur, &c. sufficit quod dictum testis concludat præsumptiuè: sed ex presentia de iure præsumuntur etiam intelligentia, & aliquando consensus, vt in d. §. voluntatem. Tamen à communi non videtur recedendum: & ad illud de notario, potest responderi. q̃ licet non sit differentia inter testes, & notarium, seu instrumẽtum, in materia probationis illud est verum, quo ad effectum, non quo ad modum. ideò notarius inter contrahentes est quasi iudex. igitur potest deponere de eo, q̃ solo intellectu percipit & ex natura actus illud præsumitur. secùs in teste. Cogita. M Chærian.

Quando vnus testis est in suo dicto varius vel cõtrarius aut sibi manifest. contradicit, ita quod non potest vnum dictum cum alio cõcordari & tunc nullo modo fit reductio ad concordiam, nec vt probet, nec vt euitet falsum, aut non contradicit sibi adeò manifestè, quin possit aliquo modo reduci ad concordiam: & tunc quantum ad euitãdum periurium & falsum, reducitur ad concordiam nõ autem vt probet. est com. opi sec. Alex. cõs. 20. in causa appellationis. versu. nec istis obstat. vol. 4. idem.

Testis infamis infamia facti non repellitur omninò à testimonio in causa ciuili. est com. opin. sec. Corneum cons. 55. incip. videtur. ver & licet infamis. vol. 4. licet Florian. c. testimonium. de testibus. tenuerit oppositum, quòd imò omninò repellatur.

Tamen communis opi. fallit, & habet locum opi. Floria. in causa ciuili ardua & magni præiudicij, quia infamis de facto in totum repellitur. Bald. in l. optimam. C. de contrah. & committend. stipul. & in c. ad nostram. extrà de proba. Fel. in d. c. testimonium. extra de testib. Alex. cons. 152. viso processu. vers. sed testis. vol. 5. Mars. in sing. 109. incip. infamis. Deci. in ca. licet causam versu, tertio fidei. extra, de test. ratio põ esse, quoniam in materia probationum causa ciuilis ardua æquiparatur criminali. Bart. & alij in l. admonẽdi. de iureiur. ideò testes omni exceptione maiores requiruntur. l. fin. & ibi doct. C. de probat. idem.

Testis domesticus ratione cohabitationis repellitur indistinctè, siue sit talis cui imperari possit, siue non. Est com. opi. sec. Soci. cons. 17. supradicta causa. versi. verùm prædictis. volu. 1. idem.

Frater in causa ciuili modici præiudicij admittitur in testem pro fratre, nisi adhuc sit in communione. in causa verò ardua & magni ponderis, omninò & indistinctè repellitur. Est com. opi. sec. Soc. cons. 17. inci. supradicta. ver. quoniam ista est cõmunis. vol. 1. idem.

Vxor pro viro, nec vir pro vxore admittuntur ad testificandum. est com. opi. sec. Soc. cons. 17. supradicta. versi. quantum verò attinet. idem.

Proxeneta seu mediator inuita altera partium, etiam sponte & volens testificari non potest. Est magis communis opinio secundum Alex. in consil. 13. versi. hoc etiam tenet gl. volum. 1. idem.

Producens aliquos testes, si postea dicti testes contra eundem per aduersarium producantur, non poterit amplius ille contra eorum personas excipere. Et istud procedit nõ solùm si ille q̃ produxit prius testes ipsis testib. iam receptis & productis vsus est, sed etiam si post productionẽ eis non vtatur quia satis est, quòd vti potuerit. Est communis opinio Doctor. in ca. præsentium. de testib. secundum Alex. in cons. 191. visis nouis. vol. 7.

Etiam in vno & eodem teste, quando non apparet euidenter de contrarietate, reducenda sunt eius dicta ad cõcordiam, saltẽ in hunc effectum, vt euitet periurium, & falsum. est com. opi. sec. Alex. in cons. 190. visis attestationibus. circa prin. vol. 7. idem.

Dato etiam, quòd inter contrahentes fuerit paries, vel cortina in medio, dummodo tamen notarius & testes qui fuerint adhibiti ad instrumentum, habuerint notas voces ipsorum contrahentium, talis contractus valet & sustinetur. Est gl. singula. & comm. approb. in l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua pluuia arcenda. sec. Alex. in cons. 190. visis attestationib. circa finem. volu. 7. idem.

Plures testes, etiam duo qui videntur varij vel discrepantes, possunt ad concordiam reduci etiam vt probent. Est comm. opi. sec. Alex. in cons. 177. visis & lectis. vol. 7. idem.

Testis in vno reprobatus, in aliis etiam nihil probat, sed in totum repellitur. Est comm. opi. sec. Dec. in cons. 105. in causa quæ nouarit vol. 1. & Alex. cons. 152. vol. 7.

Fallit quatuor modis, vt per Fel. in c. fraternitatis in fi. extr. de hæret. idem.

Testis mendax in vno, etiam de interrogatoriis generalibus, putà negando se affinem pauperem, vel agnatum, in totum reprobatur. Est com. opi. sec. Alex. in cons. 152. in causa & lite. vol. 7. Alex. pulchrè cons. 44. & cons. 45. vol. 2. & cons. 28. vol. 6.

Fratres prædicatores possunt esse Testes in testamento, in quo ipsorum Ecclesiæ relinquitur. Est comm. opi. sec. Deci. in cons. 72. in causa quæ agitur. in princ. vol. 1. idem.

Testes septem puberes in testamentis regulariter requiruntur. l. hac consultissima, & l. in testamentis. C. de testam. & §. fi. insti. eo. tit. nec valet testamentum si minor numerus testium adhiberetur, etiam quando sufficiens numerus testium haberi non posset. l. conficiuntur. §. 1. ff. de iur. cod. hoc itaque procedit de iure Ciuili, sed de iure Canonico videtur sancitum contrarium nam testator potest disponere de rebus suis corã presbytero parochiali, & duobus testibus, & valet suum testamentum etiam ad non pias causas confectum maximè in terris ecclesiæ. c. cum esses. de testa. Spec. not. in ti. de instr. editio. §. compendiose ver. item per ius canonicum. Io. de Im. & Abb. d. c. cum esses. Zab. cons. 73. puto de iure Bal. cons. seq. lib. 4. & Alex. cons. 276. viso processu. lib. 5. & ista est cõmunis opinio teste Corn. cons. 261. nu. 9. & 30. vol. 4. & Moder. in d. c. cum esses. & Boer. in decis. 93. n. 2. istud testamentum coram presbytero parochiali, & duobus testibus conditum habet vires etiam in terris principi seculari quo ad temporalem iurisdictionem ab ecclesia concessis, quales sunt Ciuitates Regni Neapolitani, Ferraria, & Vrbinum vt declarat, & ponit Corn. in præcitato cons. sed in aliis non procedit, vt per Bald. cons. 283. dominus. libr. 3. vbicunque verò presbyter parochialis non reperiretur in partibus, & terris ecclesiæ, in quibus condendũ est testamentum, nec haberi posset aliquo modò, tunc nota quod loco parochialis alij duo testes adhiberi possunt per testatorem, & sic requirũtur quatuor testes sine parochiano, & valebit testamentum nam duorum vox est potentior, quam vnius quantæcunque sit auctoritatis. c. licet. & c. cùm à nobis. de test. l. iusiurandi. C. e. o. tit. & ita voluit Spec. in d. ver. Item per ius canonicum, quem sequitur Cald. cons. 8. testator. In tit. de testa. Gemin. cons. 49. super isto puncto. Alex. consil. 17. vol. 1. cons. 272. lib. 3. & cons. 105. viso, & diligenter considerato. lib. 4. & istam opinionem Spec dicit & asseuerat obseruari in practica. Ant. de Butr. & Pan. in dict. c. cum esses in fi. & communem dicunt inibi Moder. & Bello. cons. 14. nu. 3. declaratur similiter dicta regula in testamento condito tempore pestis, cum eo tempore non ita copia testium haberi possit sicut alio tempore, ideoque numerus septem testium regularis in testamento restrictus est ad quinque: sic adhibitis quinque testibus in testamento condito tempore pestis valet & tenet vt tradit Nico. de Meta Bald. Sal. & ias. in l. fi. C. de testa. Aret. in §. fi. instit. de dona. & in suo tract. testamentorum in versic. suum testamentum in fin. Cuma. in l. conficiuntur §. codicilli de iure codic. Flor. in l. milites. C. de testa. mil. Barb. in d. c. cum esses. & in cons. 87. vol. 3. Marsil. in l. 1. §. præterea nu. 121. ff. de quæst. Dec. in l. scriniarios. in fi. C. de testa. mil. & in cons. 284. viso puncto. Brun. in tract. de forma, dicens ibi se pro hac parte consuluisse, & quòd in facti contingentia obtinuit, quem refert parif. cons. 33. nu. 26. vol. 2. vbi subdit, quòd ista est magis communis opinio, magis æqua & humana, Rubeus cons. 165. Bert con. 170. vol. 1. Ripa. in l. centurio. nu. 8 ff. de vulg. & pupil. Boer. in decis. 228. nu. 9. & seq. Bal. Nouel. in l. 2. ff. de leg. 1. vbi concludit post Pontanum nu. 4. istam esse magis æquam. & Soci. etiam qui eam magis veram esse dicit in consi. 129. nu. 14. vol. 1. Alex. vero in cons. 70. vol. 2. & ias. in l. ab antiquis. nu. 4. C. de testa. dicit communem contrariam, & malè quamuis eam non sequatur & communem & veriorem de iure asseuerat Boer. in præcitata decis. 228. nu. 10. & Afflict in decis. 25 incip. in causa petitionis hæreditatis. Declaratur quoque prædata regula nõ procedere in testamento facto ad quascunque pias causas: nam testamentum conditum ad pias causas, coram duobus testibus absque presbyteri parochialis præsentia valet tam in foro canonico, quam ciuili, & in terris Ecclesiæ non subiectis secundum tertiam opinionem gl. in d. c. cùm esses quam sequuntur ibi Anch. Card. Imo. Barb. & omnes, vbi aiunt hanc sententiam esse com. & verissimam simul cum Mod. ias quoque in l. nu. 21. post medium. in 1. lectu. C. de sacrosan. eccl. Alex. in l. si certis. nu. 5. C. de pact. & Boer. decis. 93. suprà alleg. & hoc videtur contra sentẽtiam. Spec. com. in principio huius regulæ relatam: tamen istas duas opiniones conatur Alex. cons. 17. ponderatis iis. vol. 3. ad consonantiam & concordantiam reducere. doc. in d. cum esses, & Boer. in d. decis. 93. nu. 3. & seq. interpretatur & limitatur quoque præfata regula non procedere in testamento patris imperfecto inter liberos condito, in quo non requiruntur septem testes: nam vbicũque pater faceret testamẽtum adhibitis duobus testibus, inter liberos illud valeret, & teneret l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. cum materia, qui quidem tex. ampliatur, vt habeat locum etiam in testamento patris cæci imperfecto inter filios condito, non seruata forma, seu solennitate. d. l. hac consultissima. C. qui testam. fac. poss. secundum Bal. Ang. Paul. de castr. Sal. Corn. ias. & omnes ibi asserunt hãc esse communem opi. quam sequitur etiam vltra alios relatos per eundem Boer decis. 240. nu. 20. vbi attestatur de dicta cõmuni referendo alios contrarium asseuerantes. Istud testamẽtum inter liberos factum valet etiam cum duobus testib. puberibus maribus, aut fœminis secundum glo. in auth. quod si ne. C. de testam. quam sequuntur omnes ibi. Cyn. Bart. Paul. castr. Corn. & alij in d. §. ex imperfecto, vbi asseuerant hanc esse communem opinionem, & eam sequitur vltra præcitatos. doct. & alios congestos per Mod. in præmissis locis Boer. in d. decis. 240. nu. 1. vbi dicit ita vidisse iudicari in sacro Consilio Burdegalen. & vbique. F. Viuius.

Testes tam in testamento in scriptis, quàm in nuncupatiuo sine scriptis rogari debent. l. hæredes palam. §. in testamentis. ff. de testam. & l. hac consultissima. C. eodem tit. vnde si Notarius in testamento diceret testes præsentes non adiiciendo expresse vocatos ad hoc, & rogatos, testamentum esset nullum. In dubio enim non præsumuntur rogati cum solennitas sit extrinseca probatoria secundum Dynum & Bart. dicto §. in testamentis. Cyn. Fran de Aret. & ias. in d. l. hac consultissima. Bart. Alex. ias. & alios in l. sciendum. ff. de verb. oblig. & Spec. in tit. de testam. §. 1. ver. sed quid. & Ruy. cons. 1. nu. 4. vol. 2. & cons. 12. nu. 5. eod. vol. Istam aiunt esse communem opi. Modern. in d. l. sciendum. Corn. cons. 176. vol. 3. Soc. in tract. reg. in reg. 420. & Ruy. cons. 154. nu. 2. vol. 3. licet aliqui doct. ausi sint tentare contrarium, relati per Moder. in d. l. sciendum. sequendo tamen dictam communem tãquam veritissimam amplia procedere similiter in testamento condito ad pias causas: eo enim casu testes debẽt esse rogati, vt per Barb. in c. relatum de testam. Zabare. cons. 73. & Alex. cons. 70. volu. 2. Soc. verò in præcitata reg. 420. dicit audacter communem esse in contrarium. Limitatur tamen dicta conclusio communis ita declarata non procedere, quando testes se subscripserunt in testamento, tunc ex huiusmodi sola subscriptione rogati in dubio præsumuntur, sec. Bart. & Soc. in l. Domitius. ff. de testa. & Bartol. & omnes communiter in d. l. sciendum, licet ias. ibi præcipitanter contrariam partem tueatur. idem.

Testes non requirunt aliquo pacto acta curiæ, siquidem absque testib. habent publicam fidem, ex quo acta ipsa suscipiunt auctoritatem ex præsentia iudicis, non autem ex persona tabellionis, & actuarij curiæ, vt per Bart. in l. comparationes. C. de fide instru. cum quo sentiunt doct. apostillantes ibi, & Bald. in l. gesta. C. de re iudic. & ista est communis opinio, de qua testatur Lanfr. de Oria. in repet. c. quoniam contra. n. 24. in rubr. de prob. & Mod. inibi. & Marant. in tracta. de indi. in 6. part. 2. part. prin. super 10. actum nu. 51. & quamuis testes in actis curiarum non requirantur, vt superius ostendimus, tamen in actis iudicialibus testes omninò, & de necessitate debent adhiberi, secundum glo. in l. fi. C. de re iudi. & in l. donationibus. C. de dona. vbi Sal. d. magnum verbum ita communiter seruari, & referr. Dec. in c. quoniam contra. n. 76. & seq. vbi abundè declarat hanc materiam. idem.

per Testes duos quis potest probare solennitatem aut præsumptionem instrumenti secundum glo. in l. iuris gentium §. quod ferè in ver. contrarium, circa fi. ff. de pact. quam sequuntur omnes doc. communiter in ibi, & in l. sciendum. ff. de verb. obl. vbi ias. n. 10. attestatur de dicta communi. Ruy. cons. 1 n. 8. & seq. vol. 2. sed tamen si vellet ꝗ quis probare instrumenti tenorem vtique non admitteretur alia probatio, nisi per aliam scripturam. l. generaliter C. de non num. pecu. declaratur hoc nõ procedere vbicunque quis vellet probare simulationem, ac fraudem aduersus instrumentũ. tunc enim posset per testes

Universidad de Deusto
Biblioteca

probare talem simulationem, secundum gl. in §. si vero tale. in auth. de insteu. cau. & fid. quam sequuntur omnes doct. communiter in l. 1. C. plus vale. quod agi. & nonnulli alij doct. relati per Tiraq. in trac. de vtroque retract. §. 1. gl. 14. nu. 57. declaratur etiam vt procedere possit in probãdo tenore instrumenti, quia tenor ipsius instrumẽti per testes probari potest, quando instrumentum fuit amissum & testes ita periti sunt, vt instrumenti defectum cognoscant, vt puta Aduocati, vel Notarij, & cognoscant literat illius Notarij, ita concludit Bar. in authen. si quis in aliquo. C. de eden, cuius opin. scribit esse com. Dec. ibi. nu. 29.

Validior, ac dignior est probatio quæ fit per testes aliis, quę fiunt per instrumenta, secundum magis communem opinio. doc. in c. cum P. Tabellio ext. de fid. instru. quam approbat. & citat Dec. in ru. de testi. & Moder. in rep. Ladmonendi. ff. de iureiur. nec mirum, siquidem probatio per testes est naturalis, congruitque iuri diuino, ita Inn. in precitato. c. cum P. Tabel. cum quo ceteri communiter traseunt vt per Mod. ibi. & in d. l. admonendi: comprobatur similiter d. conclusio per doct. in d. l. admonendi, quia videtur quodammodo miraculosa probatio, quod pelli vnius animalis iam mortui credatur, verbi gratia instrumento publico. idem.

Testis non potest tradere in scriptis dictum suum Iudici. c, testes. 3. q. 11. & ibi Io. Andr. Abb. Sycul. cæteriq̃ue Canonist. omnes in c. testibus. de testi. Bart. verò in l. Theopompus. ff. de dote præleg. n. 12. inclinauit in contrariam opinionem, sed tamen prima pars verior videtur, ista potissimum ratione, quia testis non potest deponere per scripturam, nisi sit mutus. c. testes. vbi gl. 3. q. 9. & Spec. in titu. de teste. §. nunc tractandum, ver. quid de muto. Secundò comprobatur, quoniam per Tabellionem debent scribi verba attestationum, vt ibi probat tex. & hanc partem tenet etiam Sal. Iusiurandi. C. de testi. Panor. in d. c testibus, & optimè facit tex. in c. licet ex quadã ext. de testi. vbi proprio iuramento & c. quem tex. ad hoc ponderant Abb. antiq. Ant. de But. Pan. & alij communiter post Inn. & Gem. i. in c. relatum 5. q. 2. Postremo assignatur ad fulciendum prefatam opinionem ista optima ratio, quia iudex ex trepidatione, & titubatione, facilius veritatem potest cõprehendere. d. c. testes. d. c. à nobis. & d. l. Theopompus, & no. Sicul. in d. c. à nobis, & sic constat abunde contra Bart. esse com. sententiam omnium doct. de qua testatur Couarr. in tract. resolutionum iuris ciuilis. & canonici, c. 13. n. 6. lib. 2. & præfatam opi. tanquam veriorem sequutus est Lanfr. in c. quoniam contra de proba. ver. testes. n. 7 post medium. & Celsus in add. Boer. dec. i. n. 38. & Marf. cum aliis congestis per ipsum in l. de minore. § plurium quoque n. 2. ff. de q. & Bald. in d. l. iusiurandi. vbi dixit quod non potest dicere testis, testifico prout in hac scriptura sigillata sigillo meo, si non legat illam iudici, secus si legeret scripturam iudici, & ipse velit eum videre, & audire loqui, & hoc modo potest saluari dictum Bart. in d. l. Theopompus. ff. de dot. præl. sec. Io. And. alios, que communiter in præcitato. c. testibus, & in c. licet quadam supra citato. Bald. & Sal. d. l. iusiurandi. Limitatur prædicta. quod licet depositiones factæ per scripturam nõ probent. nihilominus faciunt præsumptionem, sec. do. Ant in c. in Ecclesiis. de maio. & obedi. quod dictum referunt, & sequuntur omnes Mod. communiter in d. c. à nobis fallit secundo loco d. cõis conclusio in alio casu, in quo magis probat testimonium factũ per scripturam, quam testimonium viuæ vocis. qui casus est in patre quo ad filium super ætate ipsius filij, si de ea disputetur, nam in tali casu magis creditur scripturę patris, vel matris. quam eorum viuæ voci, ita dixit d. Ant. in c. ex literis. de transac. quod dictum sequitur Barb. ibi, licet Imo. reprobet d. Ant. & malẽ. idem.

Testis deponẽs se nocte vidisse, & cognouisse Titium cõmittentem maleficium, vel dolose contrahẽtem, vel aliquid dicentem, Luna non lucente, & absque lumine accensо in dubitanter, nec in ciuilibus, nec in criminalibus negotiis probat. secun. com. opi. om. doct. in l. si cum exceptione. § in hac. ff. qd met. caus. & in l. non minorem. C. de transact. & in l. si non speciali. C. de testi. quia de nocte quis nõ potest videri, nec cognosci, imò talis testis esset de falso suspectus naturali ratione, sec. præcitatos doct. idemque dicendum est, si testis diceret se cognouisse Titium delinquentem, & nihil deponeret, quod Luna luceret vel non luceret, & probetur postmodum per dictũ Titium per computum dierum, quod Luna non lucebat, tũc talis testis nihil probaret, consuluit Oldr. de ponte Laudensis vt refert. ias. in d. l. non minorem, Bald. Ang. in d. §. in hac Fel. in c. sicut de re iudic. fallit hoc, qñ testis diceret se cognouisse, seu vidisse Titium patrãtem maleficium de nocte ad vocem, quia habebat notas voces ipsius, tunc ista depositio faceret indicium ad torturam, sec. ias. in d. l. non minorem. n. 5. Interpretatur secundo prædicta conclusio quando testis diceret cum iuramento se vidisse Titium delinquentem seu committentẽ aliquod maleficium de nocte, quia Luna lucebat, vel aderat Lumen lucernę, vel ignis, tũc. n. fides adhibetur, nisi probetur ꝑium. quod Luna non lucebat. nec aderat lumen ignis aut lucernæ, sec. ias. & doc. omnes vnanimiter. d. l. sin nõ spãli. & d. l. nõ minorem. Dec. cons. 163. in cã matrimoniali, & ita consulendo tenuit Gram. post alios congestos ibi per eum consiliminali 58. nu. 1. Fallit vlterius prælegata conclusio quando testis diceret se vidisse Titium maleficium committentem de nocte, quia erat ipsi valde vicinus, & propinquus, vel commorabatur simul cum ipso, tunc licet Luna non lucerer, nec alia lumina accensa adessent non ob id falsus censendus est ipse testis, imò probat, quia sæpè contingit, præsertim tempore autumni noctes esse clariores secund. Philosophos & Physicos communiter nisi probaretur contrarium noctem illam fuisse obscuram, & testem prædictũ distasse à dicto Titio per vnam balestratam. vel per aliam loci distantiam, vt late probauit, & tenuit Oldr. Benue. de vas qui in apostillis ad Fran. Aret, in d. l. non minorem: per Bald. & Ang. in d. §. in hac. & Bald. in l. Arethusa, in 2. lect. ff. de stat. hom. idem.

Testis non potest iurare per procuratorem etiam habentẽ speciale mandatum & sic iuramentum testis per ipsum procuratorem præstari nequit sec. Bar. in l. qui bona. §. qui alieno. ff. de dam. infec. Bal. in rub. de iureiur. & sequitur Abb. D. Ant. & alij relati per Fel. in c. licet ex quadam ext. de testi. Rom. in d. §. qui alieno. & Pan. in d. c. licet, vbi ait hanc esse com. opi. In contrariam vero sententiam q̃ iuramentum testis præstari potest per procuratorem, sed ipse testis non valeat dictum suum deponere per procuratorẽ, inclinauit Io. And. in c. circa. de elect. lib. 6. in nouel. & Rot. Rom. quam sequitur idem Rom. titubanter in sing. 8. & mouetur Rot. ibi per nonnulla fundamenta, & optimas rationes quas reassumpsit Curt. in rep. Ladmonendi, n. 351. ff. de iureiur, quasi inherendo isti vltimę opinioni Rotæ Rom. tamen omisso multiloquio quicquid præfati doct. suaserint contra com. ab ea in iudicando & consulendo fatuum esset discedere, vt late scripsimus suprà in ver. iuramẽtum potest præstari per procuratorem, circa fin.

Testes deponentes extra articulos, non valet eorum depositio, quia testis non debet examinari extra articulos, & si deponit, non probat siquidem deponit non iuratus. c. de testib. ext. de testi. & l. si quis libertatem cum gl. ff. de petit. hæred. & Bar. & alij notant in l. si duo patroni. §. Iulianus ff. de iureiu. cũ similib. Alex. in l. i. ff. si cer, pet. Ceterum si deponat testis quomodo intelligat verba articulorum, non dicitur extra articulos deponere, cum istud non sit extra propositum, sec. Bart. in l. i. n. 8. ver. ex hoc facit ad quæstionem. per illum tex. ff. si cert. pet. nam pertinens depositio dicitur, quæ aliquo modo facit ad causam, etiam in modicum sec. Bal. in c. quoniam, de testi. & in l. probationem. in 4. no. C. de proba. & illud quod adiuuat causam, non dicitur esse ex leui præsumptione impertinens, vt per Bal. c. licet causam. vers. ex prædictis apparet. de proba. & sic concludunt præallegati doc. quod testis non dicitur deponere extra articulos, qñ deponit de aliquo certo modo pertinenti ad causam. & hoc intelligunt Bart. Dec. ceterique cõmuniter in d. l. 1. quando testis iurauit super articulis. nam si iurauit deponere super tota causa, facit fidẽ sine dubio de eis quæ deponit extra articulos dummodo eius dicta pertineant ad causam. vt per Bar. in l. si patroni. §. idem Iulianus. ff. de iureiur. & alios complures doc. congestos per Marf. l. 1. §. diuus Adria. nu. 2. vbi sequitur præfatam com. opi. & hinc est, q̃ practici notarij faciunt testes iurare super tota causa, & ita seruat consuetudo. vt tradunt Mod. in d. l. ex his vnum, & tene mẽti perpetuò, q̃ testis deponens falsum extra capitula, & extra causam in causa ciuili, nõ tenetur ad pœnam falsi ordinariam iuris cõis siue interpositam à statuto, sed alia mitiori pœna arbitraria debet puniri, sec. Bald. cons. 106. vol. 1. & ista est com. opi. teste Lud. Bol. cons. 30. ser. fanius. F. Viuius.

Testes de collegio, vel vniuersitate seculari non probant, q̃ ea, & ista est com. opi. vt asserit Dec in c. super. n. 6. ext. de testi. & Lanf. in c. quoniam contra: de proba. in ver. testes. n. 37. vbi eam plenissimè declarat, quæ com. ampliatur, q̃ cedere etiam in causis onerum sec. Abb. cons. 16. primò an dictus in 1. part. Fel. in d. c. insuper, ias. in l. sed si hac lege. §. patronũ. ff. de in ius voc. & Afflict. dec. ecce inchoante, nobilis. vers. his præmissis. Hoc potissimum procedit, quando omnes de vniuersitate agerent, vel syndicum constituerent vel deponerent, quo casu indistinctè etiam in casibus quibus aliàs admittũtur, puta qñ non tractatur de eorum interesse, non essent aliquo pacto testes idonei, ex quo essent testes in facto proprio, sec. Bald. in c. 3. loco. de proba. & Afflict. in d. decis. 400. ver. Fallit nisi, &c. Interpretatur ista com. nõ habere locum, quando tractaretur de probando actum factũ in concilio vel congregatione, in qua communiter non admittuntur, nisi illi de vniuersitate tũc pro illa vniuersitate admittuntur testes vniuersitatis in ciuilibus, & criminalibus, vt per Marf. sing. 73. inci. plures. Gram. consi. crimi. 26. n. 37. in causa matrimonii, & probatur in c. veniens, el. 2. de testi. vbi tex. in fi. & gl. Abb. But. Fel. & alij. doct. cõmuniter, & in d. c. 3. loco. Interpretatur quoque vlterius non procedere in collegio, seu vniuersitate clericorum, & religiosorum, quia absolute testimonia eorum de collegio recipiuntur pro vtilitate ecclesiæ: non autem in subsidium, c. nuntius, vbi omnes scriben. no. de testi. & in c. & si Christus, de iureiur. Ista est com. opi. de qua testatur Dec. in d. c. 3. loco. nu. 45. & seq. & Soc. in tract. Fall. in reg. 408. testis prælatus, quod sanè, & cum grano salis intelligendum esse, asserunt doc. relati per Deci. in loco, de quo §. quando testes hoc casu essent omni exceptione maiores. Sublimitatur autẽ ista limitatio com. q̃ Prælatus non potest testificari in causa suæ Ecclesiæ, qñ esset quæstio de bonis mensæ ipsius Prælati, de quibus per gl. in clem. 1. ver. ad mensam, de excessi. prelato. Hoc tenet Io. An. Ant. Dom. & Sicul. in d. c. in super idem Io. And. & doc. in c. præsentium eo. tit. de testi. lib. 6. licet Ant. in c. cum venissent, de indi. videatur tenere contrarium nihilominus præcedens opin. communiter approbatur ex qua Sicul. infert in d. c. insuper canonicum nõ posse admitti in testem in causa suæ præbendæ, cum illa sit deputata pro mensa sua, sequitur ibi dicens, pro hoc optimè facere, quod licet ꝑlatus possit esse iudex in causa suæ Ecclesiæ, sicut Laicus, non tamen si fuerit quæstio de bonis mensæ suæ, sec. Host. in c. procurationes de censibus. Cald. cons. 6. tit. de iudici. doc. post collecta in d. c. cum venissent, & præcitatam cõmunem q̃ testis om. docto in d. c. in super, & audacter eam attestãtur ibi, & com. prædictam princ. positam interpretatur, & limitat in 7. casibus non procedere. Soc. in d. reg. 408. idem.

Testificari, vel testis esse nõ potest pater pro filio, nec filius pro patre. c. si testis. 4. q. 3. no. Io. mona. in suo defensorio iuris. in rub. cont. testes. & Spec. in tit. de teste. § j. & ita se habet cõis opi. om. scrib. variis in locis iuris nostri, vt planè & abunde deducit Alb. in tract. de testi. & Gram. decis. 45. & 48. & ista com. concl. q̃ pater regul. non potest testificari pro filio, probatur in l. parentes. vbi gl. not. Cyn. & But. C. de testi. Ampliatur ista concl. vt procedat in causa filij, etiam emancipati, in qua regulariter pater non potest testificari, d. l. parentes, vbi doct. communiter omnes, tenet etiam Bart. in l. qui testamẽto. §. per cõtrarium. ff. de testi. & latè Spec. & ibi Io. And. in tit. de testi. §. 1. & seq. ver. itẽ quod est parens. Limitatur que in causa religionis, in qua pater pro filio testificari potest. c. præsens. 20. q. 3. & mater testificatur etiam cum queritur de ętate vel genere, aut cognatione filij. l. etiam in matris. ff. de prob. & quamuis gl. ibi dicat, q̃ non recipitur vt testis, sed vt ex ipsius responso iudex melius inueniat veritatem, nihilominus indubitanter mater potest testificari in causa ætatis filij comprobandæ, secundum gl. in §. item in criminali. in vers. testis idoneus. 4. q. 3. Bart. in l. 2. §. ætas. ff. de excu. tut. & Aret. in §. pater. Instit. de testa. Limitatur in causis matrimonialibus, in quibus pater vel mater potest esse testis, cum quæritur vtrum matrimonium possit esse cum eis, vel non propter consanguinitatem, vel affinitatem. c. j. 25. q. 6. c. transmissa, qui fil. sint leg. & c. super eo. de spon. & idem tenet Io. de Ana. & ibi Bolog. in add. in cons. 52. & Cald. cons. 11. in tit. de testi. Cæterum vbi agitur an matrimonium fuerit contractum, vel non sponsa asserente fore contractum, sponso hoc negante, si eo casu ipse spõsus ditior, vel nobilior, vel potentior vel honorabilior esset, pater & mater sponsæ profectò non admitterentur in fauorem matrimonij. d. c. super eo. & ca ex literis. eo. tit. & ita dicit Spec. in tit. de testi. §. 1. vers. item q̃ est parens, adiiciens ibi dominum tuum dicere, quod etiam si sint pares pater & mater, videntur suspecti, vnde bonus iudex hoc arbitratur. l. continuus actus. ff. de verb. obl. in prin. additio idem Spec. in d. §. 1. quod sufficit alterum istorum, videlicet q̃ ditior, vel etiam nobilior licet in aliis sint pares ad hoc, vt pater & mater intelligãtur suspecti. d. c. super eo. & hoc optimè declarat Io. and. in addi. ad Spec. in d. §. i. sed opi. Spec. reprobauit Soc. in tract Fallen. in reg. 427. testes parentes pro liberis nu. 6. vbi ait com. opi esse Io. ad Host. & alium contrariam in locis præcitatis, quod in casu isto relinquatur iudicis arbitrio, vtrum in d. causa matrimoniali parentes admittantur: qui quidem bonus iudex diligenter inspicere debet an adhibenda foret fides patri vel matri, circa prædict. item parens potest testificari in causa status sec. Bart. in l. 3. §. duæ causæ. ff. de Carb. ed. & Io. Fab. in d. §. pater. item potest testificari in testamento militis sec. Ang. post. gl. vbi s. sed non potest testificari in causa legitimationis filiorum. vt per Bart. in l. Gallus, in fi. prin. ff. de lib. & posth. limitatur vltimo loco in testamento filij de Castrensi, vel quasi castrensi, vel aliis contract. in præcitato §. per contrarium depositis, aliasq; limitationes quam plures recensuit, & posuit. Soc. d. reg. 427. F. Viuius.

Testis non potest esse vxor pro viro. nec contra secundum gl. & omnes in l. etiam C. de testi. & Alb. in trac. de testi. in rub. quando testes repellantur ratione domesticitatis. Bal. & Sal. in l. 2. C. de test. Gram, decis. 45. & 73. n. 19. Ampliatur prædicta non modo procedere in commodo pecuniario viri, sed etiam famę & honoris. vt not. Bar. l. lex Cornelia. ff. de iniur. & Deci. cons. 132. Ampliantur secũdò ista omnia, quod testificans super eo cui inest suum commodum, vel incommodum, non probat etiam si deponẽs ipse esset Episcopus vt per Dec. cons. 91. sed contrarium tenet Crauet. cons. 73. n. 31. & ista concl. quod testes non probant in illo quod est sibi commodum, declara, nisi illud commodum veniret in consequentiam, vt per Deci. cons. 100. Fallit similiter ista communis, quod non est idoneus testis quis, quando tractatur de eius commodo in teste qui probaret, & produceretur contra tutorem, qui non confecit inuentarium, vel librum. vt per Bart. in l. ser. de iure fisci, quem sequitur Deci. cons. 256. Limitantur prædicta, ac declarantur duobus aliis modis per Dec. cons. 342.

Testis esse non potest periurus vel infamis nec admittitur aliquo pacto ad iurandum in litem, nec in supplemẽtum probationis cõtra alium periurum vel infamem, seu dolosum, vt per Bar. in l. cum mulier. ff. sol. ma. quem sequuntur ibi Ale, cæteriq̃ue doc. omnes com. Fel. c. testimonium. de testi. & ias. l. arenam. C. de inof. testa. & Mod. in præcitata l. cum mulier, vbi attestantur de dicta cõi, & Lanf. c. qm̃ contra. de prob. ver. testes. nu. 74. post med. & Soc. ponit hoc pro regula, cum 4 limit. in tract. fal. reg. 415. infames infamia facti imo dic in fortiorib. terminis q̃ periurus quantuncunque emendatus non admittitur in testem in causa ciuili, nec in criminali, vt in d. c. testimonium. & c. quicunque. 6. q. 1. gl. l. qui cum vno. §. ignominia. ff. de test. mil. quam gl. Bald. all. pro singulari. l. Lucius. in fi. de his qui not. infa. hoc idem voluit Io. an. in add. Spec. tit. de teste. §. 1. n. 4. Bald. in auth. ei qui iura. in prin. C. de auctor. iud. pos. per illum tex. Rom. l. 2. ff. sol. ma. ias. in l. admonendi, n. 117. Rip. n. 56. Cur. & alij inibi. ff. de iureiu. idem Rip. l. damnum. n. 6. ff. de dam. infe. & Marf. sing. 373. qñ talis testis caret eo, quod est potissimum in teste, s. veritate, quæ in teste debet esse pura, & simplex. ca. pura. 3. q. 9. ideoque violato semel iuramento, quod est confirmatorium veritatis. c. & si Christus. de iureiu. remanet semper suspicio periurij, d. c. quicunque. & c. paruuli. 22. q. 1. & violato in vno officio, semper præsumitur defectus in eodem. l. si aliquid. C. de fusc. & arc. libr. 10. secun. doc. d. c. testimonium, vbi omnes communiter excepto Zab. hoc firmant, & expresè tenent. F. Viuius.

Testis esse non potest aduocatus in possessorio, in quo fuerat aduocatus. potest tamen esse idoneus testis in petitorio, vt per Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune. not. 18. ff. de acq. pos. Est etiam idoneus testis aduocatus pro clientulo si adhuc patrocinium non præstitisset, sec. glo. & Lanfr. in c quoniam contra. de prob. ver. testes. nu. 67. vbi sequitur opi. istorum, & ait esse communem, posset quoque esse testis aduocatus in alia causa, in qua eius testimonium absque dubio aliquo reciperetur, sec. precitatos doc. ista est com opi. teste Lanf. in loco præmisso. similiter solicitator causæ, non est idoneus testis, secund. Gram. decis. 73. nu. 9. sed dato q̃ contra tales testes pars non opponat, vtrum posset iudex eos reiicere. vide Alex. declarantem in l. 4. § hoc autem iudicium. n. 20. ff. de dam. infec. item mediator non potest dicere testimonium. vt per Deci. cons. 131. & 262. & Crauet. cons. 56. item nec proxeneta est idoneus testis & integer, vt tenet gl. in §. quoniam verò legẽ. in auth. de test. ver. prohibitione. Cyn. l. omnibus. C. de testib. Alb. in l. si tibi decem. §. pactum. ff. de pac. Ang. in l. debet. ff. de ædil. edic. Ant. cons. 24. Anc. cons. 331. Fulg. cons. 11. Panor. c. insuper ext. de testi. & c. licet hely. extr. de simo. Alex. & nonnullos alios doc. cumulans cons. 13. lib. 1. cons. 128. volu. 2. & cons. 150. libr. 5. cons. 212. libr. 6 & cons. 127. circa fin. libr. 7. Barb. cons. 54. vol. 2. Guid. Pap. cons. 74. & Bertr. cons. 178. lib. 2. & cons. 225. libr. 3. & quamuis determinati iuris sit quod proxeneta testis esse non possit: tamen erit ipse proxeneta testis integer, & idoneus vtraque parte consentiente, & ita se habet com. opi. omnium doc. de qua testatur Curt. iuni. cons. 112. nu. 8. quia testes inhabiles possunt consensu partium validari, secun. Io. An. in addi. Spec. tit. de teste. §. sæpe. in addit. 1.

& in

Universidad de Deusto
Biblioteca

& in §.i.ver.quid,si vidit.in ti.de probat.Ant. & Imo.in c.cum dilectus.de consuet.Alex.cons.122.viso processu, vol.2. pro quo facit etiam tex.& ibi Bald.in l.fi.C.de fideicomm.vbi habetur,quod consentiente aduersario quis potest esse testis in causa propria,& facit quod tenet Inn.in c.cùm causam.ext.de testib.quem sequitur Sal.in l.si quis testi.C.de testibus vbi dixit, quod attestationes inualidæ possunt ratificari consensu parrium,quod dictum Inn.sequitur etiam Rom. cons.104.pater reuerende.circa fi.& Alex.l.Titia.ff.sol.matr. quam quidẽ communem sequitur etiam,& declarat Ruy. cons.34.nu.14. & 7.vol.4.Quamuis autem vt in prin.ostendimus aduocatus testis esse nequeat pro clientulo suo, tamen contra ipsum bene posset testimonium ferre,vt voluit glos.l.fi.ff.de test.quam dicit communiter approbari Lanfr.in d.c.quoniam contra.in ver.testes.nu.67. Viuius.

Testes affines,socij, amici, & domestici non sunt idonei testes,& in criminalibus repelluntur à testimonio l.2. & l.parentes. C. de testib.In tantum hoc procedit, & ampliatur quod fidicti testes sunt admissi, minimè probabunt secundum scribent.omnes communiter in locis iam citatis, & de ista communi testatur Gram.cons.45.n.15.& cons.58.n.6.& seq.tamẽ nota, ꝙ ad probandum furtum, vel dolum factum in domo actoris de die, vel nocte per Sempronium, & ad probandum quantitatem rerum erunt testes idonei, ex eo quia alij testes in ipsa domo actu & habitu verisimiliter haberi non possunt, tex.est l.consensu.§.super plagiis,vbi doc.no. C.de repu.Abb. in c.fi.nu.9.de præscript.Bart. Cyn.& ias.in l.fi quando C.vnde vi.n.43.Mars.in sua pract.crimi.in §.diligenter.nu.81.Ant. de Butr,& doct.c.3.loco.de probat.Abb.& scriben. omnes in c.cùm in tua,de sponsa,& ad probandum gesta, vel acta in domo,testes domestici admittuntur, & præferuntur aliis, vt per Franc.de Aret.in cons.13.nu.17. Simile videmus ad probandum gesta in naui, vel in domo admittuntur testes nauis, vel domus.l.quoties.& l.de submersis,vbi Bart. & doct.C.de nau frag.libr.11.text.in c.veniens.2.in fi.de testi.Io. And.in addit. Spec.in tit.de teste.§.1.ver. item quod est domesticus, Similiter innocentia rei accusati, potest probari per eius parentes, fratres, & alios domesticos, & alios testes aliàs non idoneos, vt per Mars.sing.59.innoscentibus, Alex.cons.24.nu.45.vol.2.cons.5.nu.5.vol.1.Gram.cons.12.ver.5 quoad.nu.19 c ma nifestè & c.seq.vbi Archi.12.q.1.Spe.in tit.de inquisitione.§.1.ver.sed nunquid eas.ias. & Dec. in l.vt vim.ff. de iust. & iur. quodque procedit, ac verum esse intelligo, nisi contra dictos domesticos essent alij testes secund.Bald.& Salic.in d.l.parentes.Gram.in d.cons.12.nu.19.Carrer.in sua pract.crim.n.165. in fi.& Gram.post.alios relatos ibi per eum in decis.34.n.14. Item limitatur prædicta communis non procedere in patruo, qui potest esse testis pro nepote suo, & similiter consobrinus pro consobrino, & sic de singulis, sec. Bart.in l.qui testamento.§.per contrarium.ff.de testam. & doc.omnes in l.parentes. C.de testi.gl. & omnes in c.accedens.& Lanfr.in c.quoniam contra.de probat.in ver.testes,n.58.vbi ponit istam esse com. opi.doct.vtriusque aulæ,& eam vriliter declarat. F.Viuius.

Testes singulares non faciunt fidem,nec eis aliqua fides adhibetur.c.cum literis.de testib.& l.iusiurandi C.eod.tit.& c.licet causam,vbi omnes doct. communiter hoc not.de probatio.& Spec.in tit.de teste.§.1. vers.item quod testes sunt varij. quia vbi est singularitas, ibi non est numerus, vnde tantum probant mille testes singulares, quantum vnus.ita dicit Bal.l. in d. l. iurisiurandi. imò testes singulares nedum non faciunt fidem, sed etiam qui possunt esse singulares non probant, sec. Bald.in l.fi.C.de edicto. Diui Adrian.tollen.& in c. bonæ 1.de electio.& refert Corne.cons.89.volu.1.circa. fi. sed testes ipsi singulares aliquando faciunt fidem, maximeque quando tendunt ad eundem finem per diuersa media sibi ad inuicem patrocinantia,puta quia vnus deponit de veritate,&alius de cõfessione,sec.Bald.in rub.de controuer.inuesti.per text. in c.fi. de succes.ab intesta.idemque voluit Fel.in c.licet ex quadam, de testibus,& Caccialup. in rep.l.admonendi. ff. de iureiur.& posuimus nonnullos casus infrà in ver. testes singulares sufficiunt,in quibus testes singulares probent,nec per testes singulares probatur aliquo modo consue sec.Pet.de Bellapertic.& Cyn.in rep.l.2.C.quæ sit longa consuetudo,Io.And.D Anto. Flor.in 4.q.Anch.& communiter doct. in c.fi. de consuetudine,quam opinionem declarat ibi Rochus Curt.in 4 Sectio.n. 69.& sic in fi.suæ repetit.& communem dicit Dec.cons.205. & nota,ꝙ tunc dicuntur testes singulares,quando eorum dicta recipiunt separationem ex diuersitate factorum sec. Bart. in l.2. §.dubitetur. quemadmodum testamen.aperia. & Bald. in l.2.C.de bono.pos.sec.Tab.in l.j C.si vnus ex plu.aperi.circ. fi. & in l.apud antiquos. C. de furt. quomodo autem cognoscantur testes esse singulares Spec.in tit.de teste.§.iam de interrogatoriis.vers.quid,si vnus,& in §.sæpe testes, cum §.nunc transeamus, & ibi Bald.in addi.dicunt hoc ex sex vel quinque cognosci,de quibus in c.cùm causam,de testib.vt quando primò variant in personis,secundò in re,tertiò in tempore,quarto in loco,quintò in causa seu rõe,sextò in circunstantiis.F.V.

In testem non admittitur socius criminis contra socium l. fi.C.de accus.adeò ꝙ non est testis idoneus ipse socius criminis,etiam ad formandum inquisitionem secundum com.opi. om.doct.quam citat & sequitur Dec. cons.189. lætatus sum, nu.9. Gram. cons. crimi.37. nu.14. post alios quamplures ibi congestos per eum,& cons.38.nume.20. Sed hoc non procedit,vbicunque veritas ex natura negotij aliter haberi,ac sciri nequeat vt puta in coniuratione.vel tractatu,ad quem probãdum recipiuntur testes alias inhabiles,cum secreto fiant,sec. ias.in l.1.C.de summa Trinit.& fid.cath.& in l.fi.C.de his qui, vt indig.minimeque hoc habet locum in crimine læsæ Maiestatis, quia tunc admittitur socius criminis contra socium, vt per Pet.Follerium in sua pract.crim.in ver.Item qui commisit crimen lesæ maiestatis.n.2.propterea nec testimonium tantũ socij criminis in casibus,in quibus potest ipse de complicibus interrogari,esset sufficiens indicium ad torturam absque aliis indiciis,quia isto casu talis confessio facit aliqualem præsumptionem,ac indicium.secundum gl.in d.l.fi.C.de accusat.cum qua sentiunt omnes doct.indubitanter ibi,& hanc dicit communem esse opin.Boer.in dec.319.n.3.& seq.& Gram.in voto 6.n.2.Crauet.cons.9.n.6.vbi hoc clarius declarat,& Socin. plenissimè in tract. Fallent.in reg.428. testis socius criminis, & quemadmodũ nota socius criminis nõ recipitur in testem contra socium, ita nec admittitur socius eiusdem criminis ad accusandum socium,& sic ab accusando repellitur,vt per Bartol.in l.qui accusare n.8.ff.de accus.& alios late congestos per Iac.Nouel.in tract.ad defensam,in rub.quæ personæ accusare non possunt, incip. quoniam satis vtiliter hactenus vidimus, n.33.& seq.vbi hoc limitat,& declarat in tribus casibus,vt ibi per eum, & similiter carceratus, seu positus in carceribus publicis testis esse non potest,sec.doct.omnes in l.3.§.lex Iulia.ff. de testi.per text.ibi,& Lanfr. in c.quoniam contra de prob.in verb.testes.n.83.vbi supponit istam esse com.opin. idem.

Testium examinatio in causa ciuili per iudicem recioi debet, non autem per Notarium: quia Notarius de iure absque iudicis commissione non potest testes examinare,cum ad iudicem examinatio pertineat, secundum gl. vbi doct. not. in l. hac consultissima.§.fi.in verb.depositiones. C.qui testa.facer. poss.in l.iubemus.prima.C.de libera.causa.& est text.secundũ vnam expositionem gl.in l.solam.C.de testi.& gl.in l.curent. ff.eod.tit.& ita hoc pro regula tradit Bald.in c.si quis testium. de testi.& Fel.in c.cùm causam.n.26.de testi. pro qua quidem regula facit quod dicitur quòd probationes sunt fiendæ iudici.l.quinquaginta. ff.de probat. & habetur in l.eos. & in leg.si quando C.de testi.not.Mars.in rep.l.fi. C.de prob. & in l.1.ff. de testi.& facit gl.not.in d.l.iubemus,quæ dicit quod confessio facta coram Tabellione absque præsentia iudicis non præiudicat, & dicit etiam ibi Sal. ꝙ si talis confessio fieret coram iudice ad hoc vt præiudicet confitenti,debet fieri iudice sedente pro tribunali, vt dixit fortiùs Bald.in tit.de pace Constant. in ver. secundum mores, & leges illius ciuitatis, quem sequitur ias.in l.j. ff.de fer.& in repetitio.l.admonendi.ff.de iureiur. versic.nunquid autem iudex ꝙ etiam Tabellio non potest de cõsensu partium sine præsentia iudicis recipere dicta testium, nec iuramenta, nulla facta prius sibi cõmissione per iudicem. & dixit idem Bald.in addi.Spec.in tit.de teste,ver.nunquid reperitur,ꝙ nunq̃ reperitur.Notariũ posse recipere iura testium absque cõmissione iudicis,alle.gl.d.l.hac consultissima.§.fi.& subdit idem esse in instrumẽto,vel cõfessione,quia nec etiam Notarius potest illam recipere sine iudicis commissione,allegat gl.in d.l.iubemus,quam dicit esse ordinariam, & subdit ibi Bald. quod recipere pertinet ad iudicem, scribere verò ad Tabellionem.faciunt etiam dicta per Bart.in l.is aqud quem. in prin. C.de eden. vbi vixit. ꝙ Notarius non potest dare acta parti illa petẽti sine iudicis commissione, quod etiam voluit Paul.de Cast.ibi optimè etiam faciunt dicta per eundem Bald. in d.l.hac consultissima.vbi per illam gl.ibi dicit quòd probationes non possunt fieri Notario sine mandato iudicis,& ista regula ita corroborata. Fallit primò loco, nisi talem testium examinationem iudex committeret ipsi notario,quia hoc fieri potest secundum Bal. Ang. & Paul. Castr.in d.l.hac consultissima.§.fi.Sal.in auth.apud eloquentissimum. C.de fid.instr. vbi ait,ꝙ quicquid sit de iure hodie hoc est deductum in consuetudinem

regularem propter magnitudinem agendorum, & idem dicit, & tenet Imo. in l. sed & si quis ex signatoribus. ff.quemadm. testa.aperian.intellige verum esse,si huiusmodi commissio testium sit facta ex causa,& ista est com.opi.quam allegat & sequitur Mars.in de minore.§. plurium quoque.nu. 16.ff.de q.cõtratium verò tenuerunt nonnulli doct.relati per Fel.in d.c.cùm causam n.29.& seq.sed tamen,ipse ibi sequitur prædictam limitationem communem & Abb. in c.quoniam contra de prob.Fallit secundò d.regula communis quando examinatio testium per iudicem fieri non posset, vt puta si testis erat in articulo mortis,vel commoratur in partibus valde longinquis,adeo quod si pars quæ volebat testem examinari facere iuisset ad iudicẽ,testis statim periisset eius testimonium non habito, nam si tunc examinatur per Notarium sine iudicis præsentia valebit eius dictum ad præsumptionẽ aliquam inducendam sec.Bart.in d.l.admonendi ver.quid si dictum testis quem sequitur Fel.alios citans in d.c.cùm causam.n.22.& Mars.in l.de minore.§.plurium quoque. ff. de q.tertiam verò limitationem tradit Fel.in d.c.cum causam.nu.31. Viuius.

Testium examinationem in causa criminali iudex alicui Notario committere non potest,imò nec alteri iudici seu eiusdẽ, seu alterius territorij,sec.Bald. Cy.Sal. aliosque communiter in auth.apud eloquentissimum. C.de fid.instr. per illum text. gl.in cle.1.in ver.ciuili,vbi bonus text.de off. deleg. & est optimus tex.etiam ad hoc in l.3.§.diuus.ibi nam ipsos interrogare soleo,&c.ff.de testi.quem ad hoc not. Bald.c.si qui testium de testi.in antiq. & idem disponitur de iure regni Neapolit.vt reperitur sancitum in constitutione incip. In pecuniariis litibus,idem tenet Bal.in rubr.de controuer.inuesti.in vsib.feud. Fel.in c.cũ causam.n.21.de testi. & Curt.in rep.l.admonendi. n.260. ff.de iureiur.vbi audacter dicit istam esse communem opinionem Ratio dictæ communis videtur ista secundũ text. in c.quoniam cõtra de probatio.quia iudex debet videre qua voce,qua trepidatione,&c.deponant testes,& hoc idem probatur in d.clem. 1 facit quod dixit Spec.in tit.de teste.§.primo ver.item quod est criminalis.& optimè faciunt omnes illi casus,quos recensuimus post princ. præcedentis conclusionis, qui quidem procedunt,& habent locum non solum in criminalibus,verum etiam in ciuilib⁹causis, quia etiam in illis probationes debent fieri iudici,nec possunt recipi à Notario sine præsentia vel commissione iudicis,secundum gl.in l.hac consultissima.§.fi.C.qui testa. facer.poss. & hoc ibi volunt doct.sequendo illam gl.ad ꝙ etiam facit gl.in l.curẽt.ff.de testi.etiam est bonus tex.secundum vnam lect. gl.in l.solam C.eod.tit.de testi.de quo per Bart.in d.l.admonendi.ver.quid sit dictum testis,& per Bald.in l.precipimus. C.de appellat.& in l.iubemus. prima C.de liber.causa,in auth. quæ supplicatio. C.de precib. imperat.offer.in ca.primo. §.item sacramenta,de pace iuram. firm.& in d.ca.quoniam contra. & ibi per alios,& per Anch. in c.præsentium §.testes.de testi.in 6.vbi refert. Io. And.reprehendere iudices committentes Notariis examinationem testium,quia ipsimet debent eos examinare in propria persona, & ista communis ita comprobata ampliatur, vt procedat etiam in causa ciuili ardua,super qua iudex non debet committere audientiam testium alteri, sed iubere ad se vocare secun. Paul.de Castr.in l.iudices.C.de fid.instr.Imo.in l.si quis ex signatoribus.ff.quemad.testa.aperian.And.de Iser.& Afflì.super d.constitutione incip.In pecuniariis litibus,per tex.ibi,& Capic.larè dec.9.n.5.Limita primò dictam communem non habare locum, vbi testes absentes non possunt cogi ad veniendum coram iudice,vt putà,quando testes essent extr. prouinciam,tunc enim põt eorum examinatio,etiam in causa criminali,alteri committi,vt voluit Iac.de Aret. Nic.de Matarellis, Bald.& Imo.in auth. apud eloquentissimum.C. de fid. instru. & Fel.nonnullos alios citans in c.cùm causam. n.24.& seq.de testi.Limita secũdò,quãdo iudex non posset interesse examinationi propter multitudinem occupationum poterit tunc etiam in criminalibus committere audientiam testium secun. Bald. & alios supra relatos in d.auth. apud eloquentissimum. quia necessitas facit probabile, quod alias esset improbabile, & subiicit Bald.ibi de consuetudine ita seruari,& Panor. in d. c. cùm causam. Limita tertiò & dic ꝙ licet super probatione principalis delicti non possit committi alteri testium examinatio, nihilominus super remotis à principali delicto ac etiam super adminiculantibus poterit fieri commissio, ita Sal. in d. auth.apud eloquentissimum, & hoc cõprobatur ex eo,quod voluit in simili Ang.in l.sicut.§.si procurator. ff.quibus mod. pign.vel hypo.soluitur,vbi not.ꝙ licet in capitalibus non admittatur procurator.l.penult.§.ad crimen.de pub.iudic.& in l. seruum quoque.§.publicè. ff.de procur. tamen admittitur ad allegandum iniustitiam,seu nullitatem banni.quæ ventilatur seorsum à delicto principali, comprobatur hoc etiam ex eo quod not.Bart.in l.1.in princ.ff.ad Turpil.vel in l.interdum.§. qui furem.ff.de furtis. vbi dicit,nota ꝙ licet iudex maleficiorum non possit cognoscere de causis ciuilibus.est verùm principaliter, incidenter tamen bene poterit cognoscere causas, quæ descendunt ex crimine, sicut est restitutio rei furto subtractæ, item de expensis factis in causa poterit cognoscere, & reum in eis condemnare,& illas taxare,& hoc idem not.Bart. Soc.in l.1.n.25.ff.sol.mat.Quartò limita quando testes essent adeò senes,& valetudinarij, vt sine periculo coram Curia, vel iudice se præsentare nequeant,quo casu etiam in causis criminalibus examinatio committitur secundũ formam ritus magnæ Curiæ Vicariæ,vt habetur in tit.incip.Item seruat ipsa curia alicui,&c.& not. Foller.in pract.crimi. in rubr.detur copia capitulorum inquisitis,n.7.& ita in contingentia facti fuit decisum in sacro consilio Neapoli.vt refert Capicius in dec.90. nu.8. Viuius.

Testes in causa principali publicati non possunt amplius produci in causa appellationis vrgente pari timore suborna-
tionis in causa appellationis,sicut & in principali,quamuis diuersa sit instantia,& timorem præfatæ subornationis exploratum est mouisse Pontificem ad ita dicendum in clem.testibus extra de testib.& in c.fraternitatis eod.tit.in antiq.& ita per illum tex.tenet Bart.in l.per hanc C.de temp.appellat.Lanfr.in c.quoniam contra de probat.in ver.testes.nu.38.&seq.& Canonistæ omnes communiter in c. per tuas de testib. vbi Felỹ. magistraliter ponit multas limitationes.& Soc.in tract.fallen. reg.446.verum enimverò Cy.Bal.Ang.cererique omnes cõ-
ter in d.l.per hanc affirmant de iure ciuili cõtrarium,videlicet ꝙ in causa appellationis possint recipi testes, publicatis etiam attestationibus in causa principali super eisdem criminis seu directo contrariis,& hoc probatur in l.fi. C.de testi. & ita seruat consuetudo,& practica,teste Mart.Granato in tract.de opinionibus Bart.reprobatis,& sic iudicaui in facti contingentia,dum essem iudex criminalis.in Ciuitate Terami,anno Domini 1562. videlicet obseruandum fore præfatam communẽ sententiam in terris imperij.Vnde scias tradendam esse tenaciter memoriæ dictam communem, in practica, ex eo quia vidi nonnullos aduocatos errare,& ne in aliquem errorem incidas,distingue vt per Mart.Granat.in præcitato tract.vbi saluat opinionem Bart.procedere in Terris Sedis Apostolicæ seu in foro canonico,c.fraternitatis.de testib.& opinionem comm. habere locum in foro seculari,d.l.fi. C. de testib. & ita residet Lanfr.in d.c.quoniam contra,in ver.testes.nu.39.in fi. idem.

Testis deponens, respondensq̃ contenta in processu,seu inquisitione esse vera: vel ꝙ alter testis deposuit esse verum, huiusmodi depositio non probat aliquo pacto, vt per Bart. eleganter in l.Labeo.n.8.ff.de sup.leg.& Bald.in l.fi. C.de testi. & hoc verum est, ac procedit indubitanter in causis criminalibus secundum com.opi. omnium scriben. quam sequuntur doc.passim in iure nostro,præsertim Moder. Apostillan.Bart. in d.l.Labeo.& Fel.in c.cum in causa.ext.de testi.secus verò si testis diceret contenta in c.seu articulo esse vera,tunc procul dubio valeret,& probaret dicta depositio, vt consuluit Bald. cons.10.in quæst.quæ vertitur,vol.5.tamen hoc nõ procedit, quando extat contraria consuetudo in loco, vt per Bald.in l. fi.§.in refutatoriis.C.de appel.& ponit Bart.in l.3.§.fi.circ.fi.ff. de testi.Abb. & omnes Canonistæ communiter in c.nihil obstat.de verb.sign.de qua communi faciunt mentionem Mod. apostillantes ibi. F.Viuius.

Testium criminosorum repulsa,seu exceptio non in genere proponenda,alleganda,&articulanda est,videlicet,ꝙ testes ipsi sunt infames,excommunicati,periuri,homicidę,adulteri, sed specificè,& sigillatim proponi debent locus & tempus dictorum commissorum per testes criminosos,causæ omnes in famiæ,& aliæ circunstantiæ dictorum criminũ sec.Bart.Bald. Alex.Fran.de Aret. & ias.in l.1.C.de testam. Inn.ante omnes in c.præsentium.§.testes.de testib.lib.6.quem sequitur ibi Archid.& Franc. Bart. Ang. & Alb.in l.Prætor edixit.ff.de iniur. Sal.in auth.si dicatur.C.de testib.& Rom.cons.290.in prin.& istam opinionem ait esse communem Foller.in pract. crimin. in ver.si confitebuntur,n.60. & seq. & magis communem asseuerat Boer.dec.321.vbi refert ita fuisse iudicatum in Senat. Burdegalensium: contrariam verò partem tenuerunt aliqui doct.congesti per Pomaten. in addit.ad Bart. in d.l.1. & Boer. in præallegata dec.n.j.tamen quicquid isti doct.suadeant contra communem,ob hoc in pract.ab ea non esset tutum recedere, quam sequuntur optimo iure infiniti doc.in variis locis iuris nostri,Rota Rom.decis.252.cum tribus seq.in nouis.&

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gramm.decis.11.nu.12.& decis.34.nu.49.& dato nota hic perpetuò, cp quis opponeret defectus testium cōtra se examinatorum, vt puta quòd sint excommunicati, infames, homicidæ, & similes: actione iniuriarum conueniri nequit aliquo pacto, dummodò huiusmodi testium defectus probentur, & veri appareant, sec. Bald. Alex. & omnes in l. fi. ff. quòd quis. vbi aiunt, istam esse com.opi.& Iasf. Lanfr. in dec. 395. F. Viuius.

contra Testes exceptio ante aperturam testium opponi debet non autem post & specialiter, vt eleganter per Bart. in l. 1. C. de testi. & inibi Bald. & alij communiter, & ita tenet arguendo Ruy. consf. 33. vol. 4. & omnes Canonistę hoc idem firmār, & tenēt audacter in c. denique. de excep. quorum opinionem sequuntur, declarant, & attestantur Moder. in d. c. denique, & Deci. ibi, n. 12. hinc Inoleuit practica, qua quotidiè vtunt purgatores, vt tempore quo comparēt visuri iuramenta testium, protestantur contra personas testium, & dicenda per eos, sed quandocunque in alio actu ante publicationem potest fieri dicta protestatio vt c. præsentium. de testi. & ibi Fran. de Aret. imò plus dicit, cp exceptio contra testes inimicos potest opponi, & allegari coram iudice, antè, quàm eorum dicta reciprantur. V.g. Titius opponit examinatori testem examinandum contra ipsum, esse suum capitalem, & capitalissimum inimicum, in huiusmodi casu debet receptio illius testis deferri, & interim capi per iudicem illius causæ informatio, super predicta inimicitia, vt per Bart. in auth. si vero testis productus dicatur. C. de test, cuius opinionem vltra Sal. sequuntur omnes alij doct. ibi communiter, & de ista communi attestantur apostillantes Bart. ibi, & hoc idem obseruari communiter videtur in delinquente torquendo, siquidem si tunc opponerentur ratione inimicitiæ aduersus testes producendos contra dictum delinquentem, eo casu proculdubiò debet referri & supersederi hæc testium receptio, vt recipiantur prius testes ad probationem inimicitiæ præfatæ, dummodo ipse excipiens in continenti se probaturum offerat. §. si verò quis dicat, in auth. de test. vt tenet Feli. in c. ex parte, ext. de test. & alij doct. passim in iure nostro, item videtur dicendum in teste infami, vel excommunicato: nam licet inquisitus dicat testes examinandos contra ipsum esse infames, & excommunicatos, non ob hoc retardatur examinatio illorum testium, sed illa exceptio reseruatur in fine iudicij, secund. doc. in c. interposita. de appellatio. in prin. & in l. si is à quo. ff. vt in pos. leg. & Spec. in ti. de teste §. j. ver. quid ergo si præmissa deiiciens &c. tamen hoc fallit secundum eum, nisi pars obiiciens prædictam exceptionem contra testes vellet incontinenti illas probare, quia est audienda si habet probationes in promptu, vt per Spec. in loco de quo suprà. idem.

Testis deponens per dictionem, vel circa, seu & plus, vel vltra, nihil probat, nec sibi aliqua fides adhibetur tanquam de incerto deponens, secundum communem adsertionem omnium doct. quam sequitur Panor. in c. tuæ. extra de sponf. imp. scriben. in c. licet causam, extra de probatio. & iaf. in l. & si postres, n. 7. & 10. ff. si quis cautio. vbi attestatur de dicta communi opi. & eam latè declarat, & Ruy. consf. 136. nu. 6. vol. 4. quod non procedit indistinctè: nam licet testes deponant alternatiuè, & sic incertè & ambiguè, tamen probant si eorum verba ad vnum effectum tenderent, & ideò si accusò Sempronium quod interfecit Titium & testes deponant alternatiuè, videlicet, cp eum occidit cum gladio vel clauo, tunc quia vterque intellectus concludit maleficium. habetur tale eorum dictū pro certa probatione, sec. Alex. in l. inter stipulantem. §. 1. ff. de verb. obl. quem sequitur iaf. in l. dedi. ff. de cond. causa det. causa non sec. Fel. in c. ex parte. el j. de rescriptis, & Marf. sing. 206. incertitudo. idem.

Testis esse non potest pupillus, seu impubes, nec ad testimonium aliquo pacto admittitur. c. testes. 4. q. 3. l. 3. §. lex Iulia. & l. iuiti. ff. de testi. & §. testes autem, Instit. de testa. vbi doct. not. Specu. in titu. de teste. §. 1. ver. item excipitur, & Nellus in tract. de test. in ver. impubes, n. 21. quia quicquid vident, quicquid audiunt ignorant. l. fi. circ. fi. ff. rem pup. sal. fore. l. fi. ff. de iuris, & facti ign. & l. 1. ad fi. C. de falf. mo. & quia similiter eius testimonium est in effectu, sicut si cæcus testificaretur de coloribus. vt dicit Bald. in l. testium, verf. redeo ad primum. C. de testi. & hoc procedit in causa ciuili: nam in criminali etiam pubes ante 20. annos completos non admittitur, nisi quantū ad præsumptionem faciendam, pupillus tamen quandoque facit indicium ad probandum dominum occisum à familia. l. 2. §. impuberes. ff. ad Syll. & not. Spec. in d. §. 1. Fallit hoc non procedere quotiescunque pupillus esset factus maior, nam tunc absque dubio potest testificari de his quæ vidit in pupillari ætate, vt per gl. in l. notionem. §. instrumentum. ff. de verb. sig. & in l. ad testium. ff. de testa. Spec. Io. And. & Bald. ibi in additio. in d. §. 1. ver. sed nunquid factus impubes, & istud procedit in his, quæ vidit dum esset proximus pubertati sec. Bart. in d. l. ad testium, & in memorato §. instrumentorum, & hanc firmant esse communem opinionem omnium doct. Aret. in d. l. testium. & Dec. & Hiero. Cucalon ibi in addit. in l. fœminæ. §. item impuberes, cir. fi. de reg. iur. vide latè per Fely post alios in c. cum nobis de rescrip. & in c. fi. de sent. excom. & quis dicatur proximus pubertati, diximus latè suprà in verf. pupillus il secundo. idem.

In testium depositionibus in maiori summa minor non inest, secund. Archid. eleganter in c. nihilominus. 3. q. 9. quem sequitur Bald. in l. 1. de testa. & doct. omnes communiter in l. 1. §. si stipulanti. ff. de verb. oblig. & cum dicta communi transeunt Moder. ibi. ista vero communis interpretatur, nisi summa temporis secundum Imo. in l. inter pares. ff. de re iudi. Gemin. in c. 1. de arbitris in 6. & Alex. in dicto §. si stipulanti, interpretatur quoque vtiliter, nisi constaret testes deponere de eadem numeratione, sec. Alex. in d. §. si stipulanti. idem.

Testes in causis, ac negotiis criminalibus vltro debent reddere causam, & rationem scientiæ, etiam nō interrogati, aliàs non probant, nec faciunt indicium sec. Bald. consil. 182. nu. 2. vol. 4. Sal. in l. fi. C. de probat. Alex. consf. 70. vol. 1. Dec. consil. 27. Soc. in tract. regu. in reg. 302. 5. Fall. iaf. in l. admonendi. ff. de iureiur. Marsy. in pract. crim. in §. diligenter. & Gram. consf. crim. 12. num. 12. & istam ait esse communem opin. Bald. in d. consf. 182. sed hoc procedit quando testis ad offensam deponeret, secùs verò ad defensam, nam eo casu probant, etiam sinò redderent scientiæ causam, testis enim deponens quòd Titius vulnerauit vel interfecit Mæuium ad sui necessariam defensionem, & in ratione scientiæ dicens, quia vidit sufficit ad probandum talem necessariam defensionem, licet de aliis circunstantiis nihil dicat, secundum Barto. consf. 163. Bald. & salicet. in l. solam. C. de testib. Alexan. consf. 76. volum. 1. & consf. 109. eodem vol. & voluit Cornæus consf. 204. nu. 2. & hoc firmant communiter omnes Criminalistæ variis in locis iuris nostri. idem.

Testis deponens de credulitate nullam fidem facit, nec probat aliquo modo, secundum gloss. Cyn. & omnes Legistas in l. testium. ff. de testib. Canonistas in cap. quoties. ext. de testib. speculat. in titul. de teste. §. 1. verf. item quòd deposuit de credulitate, & Alex. consf. 70. volum. 2. & ista est communis opi. teste Panorm. in dicto c. quoties, & Moder. ibi: idem videmus in teste deponente per verbum, iudicio suo: quia non valet eius testimonium secundum Bart. & alios in l. quod tamen. §. si arbiter. ff. de arbit. Bald. in l. de quibus. ff. de legibus. Ang. & omnes in l. sciendum, de verb. ob. & Alex. consf. 187. in causa, & lite, vol. 2. & consf. 119. viso processu, volu. 7. & Gramm. consf. crim. 12. nu. 13. & istam dixit communem opi. Curt. iun. consf. 165. præsupponitur in facto, num. 17. & similiter testis deponens per verbum se certò credere, non probat etiam præsumptiuè, secundum Bartol. in l. siue possidetis. C. de probat. quem sequitur Alex. consf. 75. vol. 1. consf. 134. & in dicto consil. 119. idem dicendum est in teste deponente per verbum, nisi fallor, quia probat si redderet claram, & bonā causam scientiæ sui dicti, aliàs secùs, secundum Bald. Catho. & alios in l. 1. ff. de iust. & iure: Interpretatur ista communis conclusio ita explicita non habere locum, quotiescunque huiusmodi depositio de credulitate esset iuncta ratione, vel aliqua præsumptione inferente, ita credi debere, vt quia testis redderet causam scientiæ, quia vidit, tunc dictum testis probat ratio enim dicti testis reddentis bonam causam, & rationem scientiæ regulat ipsum dictum, ita not. tenuit Iacob. de Aretin. & Cyn. in dicta leg. testium. Bartolus in dicto §. si arbiter. Ioann. Andr. in addition. Speculat. in titulo de teste. §. super. in versiculo item quod deponit de credulitate. Baldus in l. solam. C. de testibus. & Cornæ. in consilio centesimo sexagesimo secundo. numero octauo. volumine primo. & alij relati per Iafredum Lanfranc. in decisione septima. & Alexand. in præcitatis consiliis. & ista est verissima, & communis limitatio, vt per prædictas allegationes apertissimè constat. Interpretatur similiter dicta communis in factis antiquis, in quibus testis de credulitate probat, & antiquum tunc dicitur in materia probationis, ad hoc vt admittatur testis de auditu, aut credulitate, aut verba enunciatiua, aut fama publica, & cætera huic generi similia requiritur tempus excedens metam cętum annorum, secundum Innocent. in capit. veniens. de verbor. signif. & hanc opinionem asseuerat esse communem Alexand. & Modern. in l. cùm aliquis. C. de iure deliberand. & ibi Iason. etiam, & in repetitio. l. admonendi. numer. 209. ff. de iureiur. & consf.

& consf. 81. lib. 1. consf. 24. lib. 3. & consf. 148. vol. 4. Corn. consf. 35. in fi. & consf. 329. vol. 1. Alex. consf. 6. in fi. li. 1. & consf. 208. Curt. sen. consf. pe. Dec. in ca. 1. de appellat. in consf. 13. curt. iu. consi. 17. & consil. 90. & licet in hoc, vel circa hoc reperiantur duæ aliæ opiniones cōtrariæ doct. quas omitto tanquam frustratorias & inutiles, tamen in iudicando, & consulendo difficile, ac impossibile foret obtinere contra dictam communem. Limitatur quoque communis prædicta in duobus aliis casib. per Marf. in repetit. rub. C. de prob. n. 13. & seq. tanquam vtiles, veros & necessarios omnino videbis, & in multis aliis casibus limitatur per Soc. in tract. Fallent. in reg. 407. testes de credulitate. Viuius.

Notarius faciendo mentionem in testamento testatorem fuisse sanæ mentis, & cętera propter huiusmodi testimonium non probaretur mentis sanitas, secūdum Bald. in l. 2. C. de testa. quia Notario non adhibetur fides in iis circa quę versatur eius laus, vel opprobrium, vt de proxeneta dicitur in §. pen. in Auth. de testibus. & per Alex. consf. 13. vbi asseuerat hanc esse communem opi. & consf. 141. ponderatis, vol. 1. & Iaf. in l. senium ætatis. nu. 3. C. qui testa. face. poss. nisi qualitas, & conditio personæ aliud suaderet, vt per Abb. in capi. dilectorum, de testib. cogen. & quia etiam hoc sola legis præsumptione: non autē per testimonium Notarij probatur, quoniam secundum scribentes in l. sanum mente. C. de tranfact. Mentis sanitas est quid inuisibile, & propriè non percipitur visu, vel auditu, sed potius rationis iudicio: Ampliatur hæc conclusio, vt mentis sanitas, vel aliquem fuisse sanę mentis, nec à teste probari posse, vt per Bald. in d. l. 2. nam non cadit directè hoc in sensum testis sec. doct. communiter in d. l. sanum mente, quam quidē communem sequitur, & citat Boerius decis. 33. nu. 73. & seq. Fallit dicta conclusio ita declarata, quando Notarius in testamento nullum verbum faceret de homine sanæ mentis: si testator. n. relicta omnia rectè disposuerit valebit testamētum, vt conditum ab homine sanæ mentis, nam qualia quisque facit, operatur, gerit, & loquitur, talis esse præsumitur, arg. l. pe. ff. de condi. insti. & l. Titia. ff. de inof. testa. ideoque si testamentum fuerit rectè, rationabiliter, prudenterque factum, ipse testator prudēs fecisse creditur, Valerio Maximo teste testamētum cuiusdam furiosi fuit olim à Senatorib. approbatum, qa in eo rectè disposita legebantur, cp refert etiam Bald. in cap. 1. per quos fiat inuest. in vsib. feud. & Alex. in l. furiosum. C. qui testam. face. poss. & hodie profectò iudicaretur validum tale testamētum, vt per Io. And. & Ab. in c. cùm dilectus, de succes. ab intesta. cum aliis relatis per Corf. in sing. ver. testamentum. Marf. sing. 380. furiosi post prin. vbi expresè ait hāc esse magis communem opi. & rationabilem, & denique sibi plurimum placere, & istam sententiam sequitur etiam Barb. in ca. qui ingredientib. de testa. vbi tenet testamentum furiosi valere statum ad pias causas, dummodò non probetur cptempore testamenti fureret, cp procedit in furioso, qui habet dilucida interualla, aliàs testamentum furiosi, vt ab homine non sanæ mentis, non valet etiam ad pias causas: argu. c. sicut tenor. vbi Abb. ext. de testib. cum aliis allegatis per Iaf. consf. 141. visa lōga. vol. 2. & præmissis accedit vtiliter cp testib. de sana testatoris mente deponentib. maior fides adhibetur, quàm ceteris testib. contrarium asseuerantib. quia respondent, ac deponunt, secundum iuris dispositionem, vt eleganter per Inn. in c. auditis de præsump. cum quo sentiunt omnes communiter ibi, & in c. cùm ecclesia vulterana. de electio. attestando audacter de ista communi, & Iaf. consf. 2. nu. 8. & consf. 178. num. 1. volu. 2. Viuius.

Notarius, cui est facta commissio examinatiōis testium, vel receptionis iurium, nō pt ipsemet esse rogatus de tali commissione sibi facta per iudicē, nec ei creditur super hoc deponenti, & sic illa commissio debet per alium Notarium scribi, & nō per seipsum, sec. Host. in ca. quoniam contra de probatio. & alios communiter omnes ibi. Io. And. in reg. cum quid vna via de reg. iu. lib. 6. in mercu. in prin. Bal. in l. iurisiurandi. C. de testib. in l. iudices. C. de fide instr. & in l. fi. §. 1. de iure delib. Abb. in c. fraternitatis, in fi. de cle. non resid. & in d. c. quoniam, contra. Ang & Moder. in l. sciendum. in princ. ff. de verb. ob. Deci. consf. 42. n. 4. & Ruynum consf. 105. n. 1. vol. 4. & ista est magis communis opi. contra Bart. cōtrarium asserentem in l. ex sententia. ff. de testa. tute. vt patet ex congestis per Boerium deci. 258. n. 4. quēm quidem communem ipse ibi n. 5. limitat, & declarat. Sal. verò in d. auth. apud eloquentissimum. C. de fide instru. conatur opi. Bart. & communem ad optimam consonantiam, & concordiam reducere, quem omninò videbis. cōprobatur vltra allegata per præcitatos doct. prædicta communis sito medio nam testis deponens de mandato sibi facto, nihil probat, vt videtur esse text. in l. vnic. C. de māda. prin. qui vult, cp non statur assertioni simplici alicuius in quacunque dignitate constituti de mandato sibi facto à Principe: & istam communem videlicet, cp credatur Notario, vel examinatori asserenti sibi fuisse commissam receptionem testium, sequitur etiam Guid. Pap. decis. 126. Dec. in d. c. quoniam contra, n. 198. & Cur. iu. consf. 166. nu. 3. in quibus locis attestantur. de dicta communi, & ita fuit decisum & conclusum in sacro Regio consilio Neap. teste Afflicto in decis. 317. F. Viuius.

Testes possunt regulariter produci vsque ad publicationem in causa, & non vlterius, vnde post dicita testificata nō possunt vlterius produci testes super eisdē capitulis, vt habetur in c. fraternitatis, & in c. intimauit, de testib. cum similibus, & istam regulam ponit Marf. in l. 1. §. fi. in prin. n. 17. ff. de quæst. & doct. in clem. 2. de testib. quam quidem regulam amplia, nō tantùm procedere in causa principali, sed etiam in causa appellationis propter timorē subornatiōis, vt habetur per Bart. in l. per hanc. C. de temp. appel. & per scriben in d. clem. 2. Limitatur primo loco hæc conclusio, non habere locum quando publicatio non esset ritè, & rectè facta, quoniam si esset inualida, post testium publicationē inualidam, possent produci testes, vt no. gl. in l. 2. in verb. ritè de testibus. & in d. clem 2. in verb. publicatis. Bart. in auth. at qui semel. de probatio. affli. in constitutione Neap. inchoante, ritus peritorū, & cetera. Marf. in d. §. fi. n. 10. Hinc est, cp testes nulliter examinati ex facto iudicis possunt iterum examinari nō obstante publicatione eorum, sec. Bald. in l. qui per salutem. ff. de iureiur. & ista est communis opi. vt asserit Alc. ibi n. 2. & quando testes non dicūtur ritè recepti, vel examinati vide Marf. latè declarantem in l. j §. si quis vltro. nu. 36. ff. de quæst. secundò ista regula, cp post testium publicationem testes non debent examinari, nec admitti limitatur, nisi super articulis nouis depēdentib. à veterib. vt no. omnes Canonistæ in d. c. fraternitatis, in c. clamor. & in ca. vltra tertiam. de testi. & Legistæ in d. auth. ēt. at qui semel. vbi Moder. aiunt hanc esse communem opi. & Maranta in tract. de iudi. in 6. par. 2. partis prin. super 6. actu. n. 22. Tertiò limitatur prædicta regula, cp licet post attestationes publicatas non possint vlterius produci testes super eisdem capitulis, tamen poterit pars volens vlterius producere testes, nomina ipsorū testium dare iudici, & se absentare, & iudex poterit tunc illos examinare pro veritate habenda, secundum doctrinam singularem Bald. in l. ampliorem. C. de appellat. quam approbat, & sequitur Cepolla cautel. 166. incip. regulariter, sequitur etiam Pau. de ca. consf. 309 in casu de quo queritur. Rom. consf. 439. in casu de quo quæritur, circa fi. & in repetitio. rub. ff. de arbit. Barb in ca. ad petitionem, ext. de accusat. & Alex. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dāno infect. Quartò dicta regula quod publicatis attestationibus nō sunt alij testes recipiendi super eisdem articulis, debet intelligi, & limitari, nisi interueniat cōsensus partium, ita tenet Abb. in d. c. fraternitatis, & Bart. in d. auth. at qui semel, quod dicit audacter teneri communiter Parisius in d. c. fraternitatis. n. 52. Quintò coarctantur prædicta, videlicet cp post testium publicationem, testes debent admitti, quando testes de nouo reperti scirent rei veritatem, qui fortè rēpore publicationis reperiebantur in partib. valde longinquis, & remotis à loco iudicij, secundum gl. & doct. in l. adimonendi. ff. de iureiu. sed hoc non procedit, quādo per partes petitur testes de nouo examinari super eisdem articulis propositis ante publicationem quia isti testes facta publicatione recipi nō possunt, cùm imminеat falsitatis timor, & subornationis. d. clem. 2. & gl. And. & affli. in præcitata cōstitutione iuris peritorum, &c. & nouissimè per regiam pragmaticam incip. quādoque solent, &c. reperitur sancitum, cp testes nouiter reperti post publicationem super articulis in causa productis recipi nequeant. quam quidem pragmaticam latè ibi declarat Cauenūs, & Seaglionus. Ampliaque istam regulam ita declaratam in tantum procedere, quod testes recepti post publicationem processus nullam fidem faciant, sec. Bart. in d. auth. at qui semel, Abb. Imo. & omnes in d. c. fraternitatis. Io. Andr. & Butr. in ca. constitutus, de testib. & istam opi. dicit magis com. Ruin. consf. 164. n. 4. vol. 4. Viuius.

Testem exemptum à iurisdictione iudicis, coram quo falsum testimonium deposuit, posset ipse iudex illum punire de huiusmodi periurio ac falsitate rex. est, in l. nullum. C. de testi. & l. 2. & ibi Bal. C. de sportulis, & Marsi. latè, in l. 1. §. præterea, n. 27. ff. de sicariis, quodque procedit etiamsi iudex esset delegatus, qui quippe posset vti eadem punitione, sec. Bart. & cæteros, in d. l. nullum, & in ca. super his de pœnis, & notant gl. in l. quæstum. ff. de testi. & in clem. 1. de off. dele. Abb. & Deci. in c. præterea, e. tit. & Spe. in tit. de teste, 1. verf. quid de delegato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aliqui vero doct.nõ modicæ authoritatis,& præsertim Bald. inclinauere in contrariam sententiam,in l.diuus Pius.ff.de fal sis,per tex.ibi,vbi pfobatur hæc incidentia crimina in iudicio puniri nõ posse ab eo,qui caret ordinaria iurisdictione,Tamẽ 1.opi.vera est in delegato principis,& secunda sentẽtia in delegato inferioris à principe,& cum hac distinctione senserunt Io.Andr.in add.Spe.d.§.j.ver.quid in delegato,& sic delegatus inferioris à principe non potest testem in casu præmisso puni re sed tenetur eum remittere ad iudicem ordinarium, & eandem distinctionem sequuti fuere Pan.& Anania in c.1.de crimine falsi,Fel.in d.c.præterea,Ias.& cæteri omnes, in l.1.§.qui mandatam.ff.de off.deleg.Marsy.in d.l.1.§.præterea,nu.27.& Marc.Ant.Blanc.in tract.de compromissis,in q.8.in ver.testes n.14.& denique constat apertissimè frequentiori iuris vtriusque interpretum suffragio esse receptam,sed in clerico deponente coram iudice laico falsum ex communi opi. docuimus 3.in opi.clericus productus.nõ posse per iudicem laicum puniri,ac esse remittendum ad iudicem ecclesiasticum.F.Viuius lib.2.opi.279.

Testes esse possunt fœminæ,ac eorum testimonium admittitur, & recipitur in causis matrimonialib.saltem quando de matrimonio ipso probando agatur,tex.est in c.super eo, il secundo,de testib.& ibi tradit.Ab.in 3.no.& omnes.Henri.in c. quoniam e.ti.& ista est com.opi.teste Soc.iu.cons.29.nu.8.& cons.31.n.13.vol.2.& ita consuluit Boer.cons.40.n.58. cum aliis seq.& hoc ampliatur similiter procedere quamuis tractetur de matrimonio separando,sec.Ab.in d.c.super eo.n.3.no. Dec.cons.163.sub n.11.& cons.342.n.1.Soc.d.cons.31.n.18. & Zasius no.cons.2.3.4.& 5.lib.2.Ampliatur quoque hoc,& interpretatur vtiliter, q̃ parẽtes in eademmet causa matrimoniali,ac coniugali ad testimonium admittuntur.d.c. super eo, vbi hoc explicãt Im.Ab.Henr.Fel.Are.q̃.13.& Paris.cons.55. n.28.& cons.58.vol.4.ideoq; apparet patrem, matrem, sororem, & reliquos cognatos ad testificandum admitti in causa coniugali,ac matrimoniali,arbitrio tamẽ iudicis,qui cautè pendet quanta istis testib.fides adhibenda sit,ex qualitate causæ pendentis, & ex cognitione pari seu dispari personarum, quod notat Host.& Fel.post alios relatos per eum,in d.c.super eo.Lanf.in c.quoniam,ver.testes,n.49.de probatio.Are.cons. 82.Soc.cons.17.vol.1.& Alc.in tract.de præsumptio.regu.1. presumptio.2.n.4.& opi.istam sequitur quoque,& inquit esse communem Soc.in tracta.fallentiarum,in reg.427.inci.testes parentes pro liberis.n.6.& scripsimus latè 3.in 1.par.in opi.testificari,vel testis esse non potest pater pro filio. F.Viuius lib. 2.opi.280.

Testes ante litem contestatam produci nõ possunt,& producti eorum dicta nõ recipiuntur aliquo modo.sed benè post contestationem litis prædictæ,ca.quoniam frequenter.vt lite non contest.vbi hoc firmant,& tenent Io.And.Inn.Ant.Butr. & Im.Bar.in l.de ætate,n.3.ff.de mino.& Lanfr.in c.quoniam contra,in ver.testes,n.53.& seq.de probatio. vbi fatetur istorum opi. esse cõmunem,& eam approbat, & vtiliter limitat, in 13.casib.Soc.in tract.fallentiarum,in reg.242.inc. lite non contestata,& plenissimè Lanfr. in loco præmisso. F.Viuius lib.2.opi.281.

testes admittuntur pater,& mater ad probãdum super ætate filiorum, nõ ob hoc faciunt plenam, nec semiplenam probationẽ. sed aliqualem præsumptionem,& instructionem iudici, f.m gl.in l.etiam.ff.de prob.Io.And.add.Specu.§.1.in tit. de testi.Barr.in l.de ætate.ff.de dam.infect.& Soci.in tract.fallen.in reg.427.exordiente testes parentes pro liberis,n.8. vbi scribit istam esse communem opi.& Lanf.in c.quoniam contra,in ver.testes,n.59.post medium,de probatio. Aliqui verò doct.asseruerunt cõtrarium, quos recensuimus in 1.part.ver. testificari,vel testis esse non potest pater pro filio in 2.limita. post prin. F.Viuius lib.2.opi.282.

Testes nulliter recepti per iudicem: possunt,& debent iterum examinari,etiam post publicationem,secũdum gl. Card. Floren.Ancha.Ant.Io.Ligna.& Imo.in clem.2.in ver.ritè recepti de testi.gl.fi.in ca.cùm causam,ex eo.tit.vbi idem voluit Host.Io.And.in fi.Bald.Anch.Ant.& Imo.Spec.in tit.de teste. §.1.ver.quid si idem testis,& seq.& ibi pariter Io. And.in add. Bart.& Bald.i auth.at qui semel.C.de prob.Bar.in l.qui per salutem,in fi.ff.de iureiu.& Alex.ibi.n.2.qui præsupponit istam esse com.opi.& Ias.qui latè hoc prosequitur,Imo.i.c.per tuas, de testi.Fel.in c.in literis,de of.deleg & Iaffr. Lanfr.decis.384. quando examen testium est nullum,& scripsimus latè 3.in 1.part.in opi.testes possunt regulariter produci vsquq ad publicationẽ in causa,in prima limitatio.vnde si testis ipse culpa iudicis minus rectè examinatus sit, & eius receptio etiam post publicationem testium iterum examinari posset,secùs autem si culpa partis id factum fuit vt per gl.in d.ca.per tuas, & ibi Imo.Pan. & omnes alij communiter.Ang.& Ias. qui alios citat in sexto notab.in l.si quis ex argentariis. de eden. F. Viuius lib.2.opi.283.

Testificari in criminalibus negotiis contra clericum non potest,qui tale vitium corporis patiatur,quod à promotione, & sacerdotio repellat, & sic mutilati membris, seu corpore in testes adnersus clericos non admittuntur,sec.Abb.antiquum Fel.Deci.cæterosque,in c.1.de excep.& omnes in c.ipsi Apostoli.vbi à Gratiano Fabiani decretum adducitur.2.qu.7.scripsit Fabianus Papa epistola 2.ad episcopos orientales non fore testem idoneum in criminali causa cõtra sacerdotem eum qui clericus non sit,nec clericus esse possit,& opi. istorum sequitur quoque Bald.in sua margarita,in ver.mutilari,& Marf. in pract.crim.§.nunc videndum. num.52.& communem esse scribunt Felyn.& Deci. in dicto capit.1. F. Viuius libr.2.opi.290.

Testibus vniuersitatis an plene credatur? in hoc reperio varias doct.opiniones,& in primis Bald.cons.468.qualiter,n.6. volu.3.tenet quod si testes non sentiunt commodum, vel incommodum immediatum possunt pro sua communitate deponere,& secundum eum ita doct.communiter: sentire videtur,& idem firmat Rom.cons.7.n.4.& Gerard.sing.24.vtrum ciuis, vbi distinguit, aut nõ litigatur principaliter de vtilitate spectante ad ciues & sunt idonei testes, tex.est in §.legatarius, insti.de testa.aut quæstio est super re principaliter spectãte ad commodum, vel incommodum ciuium, & non sunt idonei testes.l.omnib.C.de testa. & opi. istam sequuntur complures alij relati per Coua.in sua pract.c.18.n.4.& meminit communem esse. Altera fuit opi.Fulg.in cons.174.vbi dicit,& concludit communem esse opi. q̃ testes de vniuersitate in causa suæ vniuersitatis admittantur ad testificandum, quando ex victoria nullum sunt habituri commodum,idemque voluit Corn. cons.333.n.27.libr.1.subdens ibi hoc vtile verbum quòd nõ conuenit instare, an sint integri,sicut alij. aliam etiam reperio sententiam Lanf.in c.quoniam contra,in ver.testium,n.121. de probat.quod si illud super quo litigatur singulorum commodum cõcernit,vt puta si versatur lis super nemore, in quo quilibet accipere potest ligna pro vsu suo, & detinere animalia ad pasculandum, & tunc vnus de vniuersitate non poterit pro ea testificari,& idem firmat Bertr.cons.51.nu.1.vol.2.Parif.cons.27.nu.98.& cons.104.nu.135.vol.1.& Gram.consulendo cons.ciuili.67.n.1.& seq.vbi explicat ita in sacro Regio senatu Neap.obtinuisse,& affli.decis.440.vbi refert fuisse determinatum,in d.sacro concilio,in casu præmisso nullam esse faciendam vim in testib.vniuersitatis,& ista est com.opi.teste Coua.in d.c.18.sub nu.4.vbi hoc latè explicat,& Petro de Benintendis decis.70.vniuersitas castri regumagni. nu.7.& seq. atque de eius veritate,& interpretatione latè scripsimus,in 1. par.opi.testes de collegio, vel vniuersitate seculari nõ probãt pro ea,per totam. Alia vero fuit opi.Guid.Pap.cons.194.in fi. vbi voluit illos de vniuersitate posse pro eorum vniuersitatibus deponere, licet reportarent commodum in vniuersitate no.Cy.& doct.in l.parentes.C.de test.& hoc idem expresè firmat Marf.in l.1.§.seruum municipum, n.1.& seq. ff.de quæst. vbi asserit omnes doct. tenere illos de vniuersitate posse testimonium ferre in causa suæ vniuersitatis, quia nullus de vniuersitate dici potest deponere in causa propria, cùm aliud sit vniuersitas,& aliud singuli de vniuersitate, & sequitur quoq; Dec.cons.343.nu.4.& communem esse asserit,& Coua.vbi s. Postremò,& vltimò in alia opi.fuit Alex.cons.99.nu.16.libr. 5.quem sequitur Capic.decis.153.n.6.quod testes de vniuersitate in nemorum litibus admittantur ad perhibendum testimonium,quando daciariis aliquid pro lignis soluunt,& similiter Alex.cons.68.nu.16.vol.2.firmat, q̃ vbicunque in causa vniuersitatis est quæstio de molendino,seu de aliis rebus quarum vtilitas in cõmuni peruenit,& tunc hominesillius erunt idonei testes,& eiusdem sententiæ fuit Io. de Amicis cons.3. n.25.& seq.vbi nu.30.scribit istam esse veram,communemq; opi.& sic magis communis & vera opi,est quòd testes de vniuersitate possunt pro ea testimonium ferre,quando vtilitas in communi peruenit,& quamuis & malè contra istam communem Cepol.in tract.seruit.rust. præd,in tit.de iure pascendi.n. 11.& seq.& Gram.in d.cons.77.n.2.post alios cumulatos per eum asseuerent quòd prædicti testes vniuersitatis nõ sentientes commodum,vel incommodum,in specie probent pro ea tamen eis non plenè credendum est, nec erunt idonei testes, & in sententia hac videtur residere Couarru.in dict.capit.18. sub num.4.cum quadam admonitione,quam ipse facit iudici

satis tuta,sed suasio istorum doct.parum, aut nihil me mouet ad discedendum à memorata cõi, quæ est verissima, & eam sequendam fore in iudicando, & consulendo, prout ei inhæret dec.in d.cons.342.nu.4.ac fatetur carere difficultate atq; discrepantia.Io.de Amicis,in d.cons.8.nu.30.& ita determinauit quoque Rota Bononiensis,teste Petro de Benintendis.in d.decis.70.in fi. F.Viuius lib.2.opi.293.

Testes monachi, ac fratres minores possunt adhiberi in testamento, in quo eorum monasterium hæres institutum sit, & sic in hoc testamẽto,&in alio in quo fieret legatum,seu donatio monasterio pro fabrica ecclesiæ essent monachi,fratresque mendicantes ipsi idonei testes,c. insuper, ext.de testib.& ita voluerunt gl.in § cogitandum,in ver.testes,in auth.de monachis,spec.in ti.de teste.§.1.vers.quid de monacho,& Io.Andr.ibi,in addi.Bart.in l.in tantum. §.vniuersitatis,circa fi.ff.de rer.diuis. & in sua minorica Bald.per tex.ibi,in c.nuper,de testib.Fran.Aret.cons.160. longa est ista conclusio, Ac. & Bald. in repeti.l.primæ.C.de sacrof.eccl.q.3.tertiæ par.Ferrar.in sua pract.Papien.in form.iuramenti testium,nu.32.& seq.vbi meminit ita consuluisse Ang.Perusinum,Fran.de Ramp.& Bart. de Sali.ac obtinuisse in contingentia facti,& opinionem istorum sequuntur quoque,aiuntque indubitatam esse de iure canonic.Fab.Aret.& grauissimus iureconsultus D.Thobias Nonius,n.7.& seq.in §.sed neque hæres,insti.de testa.vbi eam tuetur, atque optimè declarat. item monachus, ac frater minor potest esse testis in iudiciis,sec.gl.in d.§.cogitandum,sed hoc falsissimum apparet,præsertimq; de iure canonico,vt extr.de cleri. & mona.per totum, & sic tam monachi,quàm clerici in iudiciis testes recipi,examinatiq̃ nequeunt absque superioris eorum licentia,vt firmauit spec.in d.ver.quid de monacho Albe.in auth.si dicatur.C.de testib.Lanfr.in c. quoniam contra,in c.8.de testibus.nu.87.de proba.& Io. de Amicis consil. 77.nu.17.& seq.vbi consuluit q̃ de licentia prædicta debet apparere in actis,aliter monachus examinatus nihil probat secũdum eum,& est verissimum.& similiter ipse monachus in causa monachi testis adhiberi potest,sec.gl.in d.§.cogitandum.& ita se habet communis obseruantia,& consuetudo, teste Nata,in repet.§.ex imperfecto.sub nu.181.subdente ibi.quod est valde rationabilis,nam solent à testatoribus adhiberi,tanquã legaliores sub spe quod eorum voluntates non reuelent. F. Viuius lib.2.opi.284.

Testes interrogari non possunt super interrogationibus, per quas eorum turpitudo detegitur,nec tunc respondere tenentur,can.quis aliquando.§.non tibi dico,de pœnitentia.distin.1.nam testis interrogari nequit,an cõmiserit homicidiũ, sec.gl.in c.1.de except.vers.confessi.vbi refert nusquam vidisse hoc fieri,& hoc non mirum,siquidem iniqua,atque iniusta est huiusmodi interrogatio,etiamsi crimen publicum sit & testis infamatus appareat,vt per imo.& fel.nu.10.in c.cùm causam,il 1.de testib.post.inn.in c.2.de confess.& quamuis, circa ista fuerit interrogatus testis, & responderit, nihilominus parum,aut nihil prodesset, ac releuaret, quoniam erit repulsandus, & simul repellendus à testimonio. secundum Bald.in l.si duo patroni.§. idem Iulianus.ff. de iureiur.in fi.Henr. Aret.& alios,in c.inquisitionis.§.tertiæ,de accusa. alios verò casus citer 27.in quibus quis interrogationibus respondere non cogitur,recensuit Lancel.Conrad.in pract.seu tract.de decurio. lib.1.c.9.de prætore.§.2.tit.de interrogatione.nu.5.cum aliis seq.sed ex iudicis officio passim interrogatur testis, num sit consanguineus,& cuius ætatis, & pariter interrogari permissum censetur an sit inimicus litigantis,nam inimicitia sine culpa,turpitudineq; ipsius testis contingere potest, vt firmauerunt gl.Io.And.Henr.fel.& cæteri communiter,in d.§. tertiæ. De his verò,ex quibus nulla ipsius testis turpitudo apparet in terrogari potest,ac respondere tenetur,sec.gl.in c.quærendũ. 2.q.6.& in d.ca.cùm causam,in vers.de causis,quam sequuntur abb.& omnes communiter,vt recitant fel.ibi num. 10. & Alex.in d.§.idem iulianus. F. Viuius lib.2.opin.285.

Testes esse non possunt infames infamia facti,& sic omninò à testimonio repelluntur,sec.doc. omnes variis in locis iuris nostri,& Albe.Rosa. in tract.de testib. in §. consequenter, nu.7.& seq.vbi dicit istam esse communem opi.in negocio criminali, mixto,vel ciuili graui. & in causa ingratitudinis,de quibus per Soci.in regula 415.& seq. & pariter asserunt nihil probare.Sed in ciuilibus admittuntur vt copiosè docuimus, in hac secunda parte.in opinione testis est idoneus infamis,est benè verum q̃ eis diminuitur de fide, vt si viles personæ sint, etiam eis fides non adhibeatur absque tormentis, secundum Bar.in l.cunctos populos,nu.12.C.de sum.trini. atque voluit postremò abb.in c.testimonium,nu.6.de test.& iaso.in l.prætor.§.cogentur,nu.7.ff. de eden.testes ipsos de facto non fore omni exceptione maiores. F.Viuius lib.2.opi.286.

Testes esse non possunt meretrices in causis criminalibus, sec.gl.in l.3.in vers.l. Iulia,ff.de testibus,inn.in ca.cum P.Manconella,de accus.Card.Alex.in c.tanta,de simon.marf.in prac. crim.in §.diligenter.nu.139.& ias.in l.cunctos populos,in 2. lect.nu.54.C.de sum.trin.vbi meminit istam esse com.opi. & ita consuluit Alex.cons.11.vol.1.& Fran. de Placentia consil. 84.n.8.posito inter consilia crim.diuersorum collecta per Io. Bapt.Zilett.in 1.vol. & huic sententiæ inhæret quoque Lancell.Conrad.in pract.seu tract.de decur.lib.1.ca.9.de prætore. §.2.n.17.similiterq; concubina in causa sui amasij minimè ad testificandum admittitur,vt voluerunt Bald.& Sal.in l.etiam, in fi.C.de test.& Bald.in c.in literis,de test,licet,& malè. Ang. senserit contrarium,in l.2.§.si vir.ff.ad Silla. F.Viuius lib.2. opin.287.

Testes deponentes titium possedisse decem annis,nullamque mentionem facientes determinatam de quibus non probant præscriptionem, nisi deponant de eodemmet tempore, & eisdemmet annis, vnde allegans ipsam præscriptionem ad fundandum eius intentionem, articulare atque probare debet,quod decem annis possedit inchoatis tali die, & completis tali tempore,aliter testes deponendo q̃possidere viderunt decem an.ipsum titium, nec specificent, ac ostendant de quibus an.absque dubio nihil probant,quia ignoratur an voluerunt deponere de eisdem an.an de alis,sec.Bart.in l.Celsus.ff. de vsuc.n.27.& 29.cui inhærent Bal.in l.fi.C.de edi.diui Adri. toll.Aret.insti.de vsuc.in prin.Bald.& Ang. in l.super longi.in fi.C.de præscr.longi tempo.Alex.cons.51.circa fi.& cons.72. vol.1.& copiosè Balbus cum aliis relatis per eum,in rep.posita,in fi.sui tractatus,de præscr.d.l.Celsus,q.6.nu. 18.cum aliis seq.vbi deducit istam esse communem opi.& Lanfr.quoque in c.quoniam contra,de probatio.in c.8.de testib.nu.94. F. Viuius lib.2.opi.288.

Testes quinque omni exceptione maiores requiruntur necessariiq; sunt ad probandum felloniam,seu ingratitudinem contra vasallum,tex.est in ca.1.quot testes sunt necess.ad proban.& c.quem quidem tex.non fore authenticum,neque seruari asseuerat cum aliis relatis per eum,moder.in consuet.Parif.de feud.§.10.sed illum tex.esse authenticum,habereq; plenam fidem, sicut cæteræ leges, atque pro lege seruari voluerunt omnes doct.vt inquit Iac.de feud.in vers.dictiq; vasalli,il 1.num. 55.& ait esse communem sententiam omnium Bertr. cons.115.nu.31.vol.5. F.Viuius lib.2.opi.289.

Testis vnus semiplene probat.commune ponunt curt.iun. cons.122.n.5.& latius agens de materia Fran.Vi.li.1.opi.422. cum seq.Quamobrem si quis se per vnum testem soluisse probet, quæ mutuò accepisse duobus testibus conuincitur, in probationis explicationem iurabit.commune inquit curt.in l.admonendi.nu.305.ff. de iureiur.Intellige tamen ac perpetuò recordare, deduci semper,ac probari debere, hunc vnum testem omni exceptione maiorem esse,vt commune rectè ac latè ponit Vi.d.opi.422.Intellige secundò,q̃ si partes consenserint,vt huic vni testi integra fides adhibeatur,integram fidẽ ille faciet.commune asserit ias.in l.1.§.vlt.nu.8.ff.de verb.ob. Fran.Vi.d.lib.1.opi.423.Intellige tertio,quod in criminalibũ tum demum,& ad inquirendum, & ad torquẽdum satis vnus testis erit, ac legitimum ad ea omnia indicium suppeditabit, cum omni exceptione maior erit.commune inquiunt Ruin. cons.156.nu.3.lib.5.Carrer.in pract.crim.nu.100.Viuius vbi supra I. Clar. in pract. §.vltimo. q.21. vers. vnus testis.& q. 22.vers. vnum tamen scias. Alioquin autem testi vnico, etiam de re à se gesta deponenti,fides nec in ciuilibus causis adiungitur. commune proferunt Boer. dec.221. nu. 17. Viui. d.libr.1.opi.394. Amplia, quamuis princeps sit commune ait rectè explicans Iulius Clarus in practi.§. vltim. quæst.53. versic.pen. Limita, nisi si illius testimonium nulli alij,quàm sibimet nocere queat,vt verius, & receptius alicubi diligenter ostendo. E.Suarez.

Testis idoneus atque assiduus haberur mutus, si literas exarare nouit. commune ponunt præpos.in capit. cum apud. de spons.Rip.in l.1.nu. 34.& nu. 37.ff.de verb.obl. Hipp. in l. de minore.§.plurium.nu. 8.ff.de quæst. Item spiritalis parens absque dubio testis erit.commune inquit Alex.de Neuo.consil.20.nu.7.etsi maior omni exceptione non existimetur.commune ponit Viui.latè de materia agens lib.2.opi.293.Monachus præterea luculentus testamento testis erit, quãuis in eo vel hæreditas,vel legatum aliquod ipsius cœnobio relinquatur.cõe inquit dec.cons.72.in causa,quæ agitur.in pr.li.j.Thobias in §.sed neq; hæres.n.7.& seq.inst.de test.In ciuilibus autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

&aliis causis nec ipse, nec clericus alioquin admittetur, quàm si de facultate dicendi testimonij illis facta ꝓstiterit. cõe pronunciat Io. de amicis conf. 77. nu. 17. sed & patruus pro consobrino & consobrinus pro consobrino testis esse poterit. commune affirmant Lanfr. in c. qm̃ ꝑ. in ver. testes. nu. 58. de prob. Rursus socius pro socio in causis ciuilibus regulariter testis appositus ducitur. commune aiunt Thobias in §. legatariis. n. 11. Insti. de testa. Fran. Vi. li. 1. opi. 361. in finem. Pupillus quoque etsi testis esse nequeat, tamen postquam ad maiorem ætatem peruenit, de iis testimonium dicere, quem proximus pubertati nouit, nõ impeditur. cõmune effantur Aret. in l. testiſi. C. de testi. dec. & ad eum Chuchalon in l. fœminæ. §. item impuberes. ad ſi. ff. de re. iur. Viui. d. li. 1. opi. 369. I. Cla. in pract. §. vlt. q. 24. verſ. vidi quandoque. Item fideiuſſor pro reo principali locuples testis cenſebitur, cum principalis reus ſoluendo eſt, & fideiuſſor ipſe excuſſionis beneficio nõ renunciauit. cõmune produnt iaſ. in l. ſi cui. §. vlt. ff. de leg. lib. 1. & vir nobis amiciſſim⁹ ac multis nominibus chariſſimus Io. Ronchegallus in l. reos. n. 53. ff. de duob. reis. Pauper etiam quiuis ob pauper tatem à dicendo teſtimonio non arcetur. commune aſſeuerãt iaſ. in auth. præterea. C. vnde vir & vxor. Bennincaſ. in tract. de pauper. q. 4. Tametſi maior omni exceptione non reputetur. commune ponit Fran. Vi. d. opi. 391. Quamuis etiam in cauſis criminalibus idoneus teſtis non exiſtimetur. vt commune dicunt Soc. reg. 289. n. 2. & ſeq. Io. de Amicis conf. 78. n. 9. I. Cla. in d. §. vl. q. 24. ver. quæro etiam. Frater porrò pro fratre in cauſis ciuilibus teſtimonium iure dicet, niſi vel in eadem patris poteſtate vterque adhuc ſit, vel vnus atque alter coniunctim habitent. commune referunt Conrad. in tract. de decurio. li. 1. c. 10. §. 2. ver. fratres. n. 45. Thobias in §. ſed neque hæres. nu. 1. cum ſeq. Inſt. de teſta, vel etiam cauſa ardua ac magni ponderis & momenti ſit. nam in ea indiſtinctè atque omnino à teſtimonij dictione repelletur commune ait Soc. conſ. 17. ſupradicta cauſa. verſ. quoniam iſta. lib. 1. In criminalibus autem non aliàs quam ad fratris defenſionem teſtimonium illius admittitur. commune proferunt idem Thobias vbi ſupra n. 2. Viui. d. lib. 1. opi. 484. Sed item mulier vel in matrimonij etiam ſeparãdi cauſa teſtis locuples habetur. commune ait Did. à Cona. de ſponſ. 2. part. c. 8. §. vlt. nu. 8. verſ. non in hac. Et quamuis leuis ſit conditionis ac famæ mulier regulariter in cauſis etiã capitalibus teſtificatur. commune inquit Alex. conſ. 111. circa primum. verſ. circa quartum lib. 1. quin & teſtis, qui alioquin idoneus non eſt, ſi ex facti natura alij haberi non poterunt, regulariter, ac generaliter admittetur. commune interpretum dogma eſſe literis tradiderunt dec. conſ. 343. n. 8. I. Cla. d. q. 24. verſ. ſciendum eſt. habebitur itẽ idoneus teſtis ad innocentiã delinquentis probandam, qui aliàs idoneus non eſt. commune dicit Ant. Gomez. non de nihilo contrarium abiens, de delict. c. 12. n. 23. ac Viuius d. lib. 1. opi. 259. Memineris denique hac in materia, quod teſtis idoneus non ideò improbabitur, quia de tempore, vel ſuapte ſponte non deponat, vel rogatus recordari ſe de illo neget, ſi tempus de ſubſtãtia non ſit. commune inquit Alex. conſ. cxxxlv. viſo proceſſu. verſi. nec obſtat lib. 7. Quod tamen non procedet ſi aliũde ſuſpectus is teſtis habeatur, iuxta veram reſolutionem Sali. in l. teſtium, q. 7. C. de teſtibus. E. Suarez.

Teſtis, qui in vna depoſitionis re falſus conuincitur, in tota teſtimonij dictione fidem amittit. commune aiunt Alex. conſil. 152. libr. 7. dec. conſ. 105. Alex. rurſus conſ. 44. & conſ. 45. libr. 2. conſ. 28. lib. 6. ac Pariſ. conſ. 88. n. 82. lib. 2. latè, & accuratè I. Cla. in pract. §. vlt. q. 52. verſ. ſed quæro cum ſeq. idem.

Teſtes poſt omnes terminos, ſeu dilationes partibus præfixas, vel præfixos reiiciendi ſunt à proceſſu. & cũ expenſis, niſi iureiurando pars affirmaret ad ſe de nouo perueniſſe dictos teſtes, vt per Barto. in l. mancipiorum. §. vltimo hæc. ff. de opt. leg. a. per tex. in ca. paſtoralis de exceptio. & in c. cùm dilectus, de fide inſtr. abb. fel. & alios in d. c. paſtoralis, & idem fel. in c. licet, de proba. quorum opinionem tanquam communem ſequuntur doct. in d. c. paſtoralis. & Roma conſ. 225. & commune ſcribit conrad. in tract. 5. de decurio. lib. i. c. 9. nu. 47. fallit iſta ſententia non habere locum, quando teſtes intra terminum datum iurant, & poſt decurſum terminum deponunt ſe fuiſſe iuſta cauſa impeditos ad deponẽdum. tunc n. deponendo iſti teſtes poſt terminum tranſactum eorum depoſitio valeret, & teneret, ſecundum Bal. in l. ſi quando. C. de teſt. & in rub. C. ſi ex falſ. inſtr. & iſta eſt com. opi. teſte Bocrio dec. 294. n. 19. & curt. in tract. de teſti. in 33. concluſione, vbi ſubdit ita practicari in curia Romana, & hanc communem opi. conſulendo ſequitur, atteſtatur ſimiliter & limitat in quinque caſibus Iac. Mancelli in patrocinio, ſeu conſilij. per totum, & vide per Bart. & Alex. in l. damni. §. Sabini. ff. de dam. inf. & Lanfr. de Oria. in repeti. c. quoniam contra, de proba. in c. 8. n. 14. Ratio dictæ communis opinionis videtur hæc. quia depoſitio prædictorum teſtium refertur ad tempus iuramenti, vt tenet Bart. o. in repetitio. l. 2. Roma. conſ. 343. & abb. in ca. licet cauſam, de proba. Sed in regno habemus ritum magnæ curiæ vicariæ incip. item quod in quibuſcunque, quo cauetur ꝓper tres dies poſt terminum teſtes poſſunt iurare, & deponere. dummodò fuerint citati in termino, & habemus ſimiliter pulchram doctrinam Bal. l. ſi. C. de fideic. quod poſt terminum præfixum, ac conceſſum partibus ad probandum admittitur. qui vult in continenti probare, non ſolum per inſtrumẽta, verùm etiam per teſtes, tanquam ſ. id videatur probatum intra terminum, quod poſt incontinenti probatum eſt, idem vult ipſe Bal. qui tamen limitat in l. diffamari. C. de inge. manum. quod ſequitur & commendat iaſ. in l. edita. C. de eden. verſ. quinto, facit quòd ſignanter, & in l. non ſolum. §. morte. ff. de noui oper. nuntiatio. F. Viuius.

Teſtes in iis, quæ percipiuntur ſenſu corporeo, non autem iudicio intellectus non debent ſuapte natura ſcientiæ cauſas dicere, niſi ſuper eis fuiſſent interrogati, quia verboſi eſſe non debent, ſecundùm doctrinam Io. Andr. & doct. in c. cùm cauſam extrà, de teſti. ſpec. in tit. de teſte §. 1. verſ. item quod non prohibet teſtimonium, Bald. & doc. in l. ſolam. circa fi. C. de teſti. Ang. in l. qui teſtamento. §. fi. ff. de teſta. & in l. cum ii. §. vult igitur. ff. de tranſac. & iſta eſt com. opi. teſte Zaſ. lib. 2. Reſponſorum, ca. 6. moder. in d. c. cùm cauſam. Vnde ſi teſtis deponeret ſuper iis, quæ non ſunt iuris, ſed quæ ſunt facti directo perceptibilia per ſenſum corporis, tunc indubitanter, ſecundum præallegatam communem valeret dictum teſtis abſque rationis aſſignatione, niſi fuiſſet aliquo modo per Notarium interrogatus: ſecus verò ſi teſtis deponeret ſuper iis quę ſunt iuris, quia tunc vltrò etiam non interrogatus debet aſſignare rationem, cauſamque ſcientiæ ſui dicti. aliàs non probaret, v. g. ſi deponeret ſuper mutuo, quod nõ caperetur ſenſu corporis, ſed potiùs iudicio intellectus. quare tenetur aſſignare rationem, quæ concluderet, ſecundùm Bart. in l. j. C. de vſuris. & in l. nec codicillos, C. de codicillis. & in d. l. ſolam, & communiter omnes ſcrib. in l. 1. ff. ſi cert. peta. vbi curt. atteſtatur de dicta communi, nu. 19. & Zaſius in præallegato lib. 2. reſponſorum, ca. 7. licet eam præcipitanter, more ſuo, impugnet pluribus mediis, quæ non indigent reſponſione aliqua his accedit ꝙ examinator, ſeu Notarius, qui non interrogauit teſtem de cauſa ſcientię. prout tenetur iuxta tex. & quę ibi habentur d. c. cùm cauſam an teneatur ad intereſſe parti. vide abb. latè declarantem in d. c. cùm cauſam, verſ. circa quod &c. & vide ſimiliter in conſtitutione regni incip. in pecunia. vbi habetur ꝙ ſi tabellio doloſè non interrogauit teſtem de cauſa ſcientiæ, tenetur parti ad intereſſe, & curiæ ad pœnam. Idem videmus in teſte deponente ſuper fama publica, quia ad probationem famæ requiritur ꝙ teſtis etiam non interrogat⁹ vltro aſſignare debeat rationem dicti ſui, vt per inn. Io. And. & alios communiter in c. cùm oportet, & in c. qualiter, & quando, extr. de accuſ. Antò. de Bu. in c. licet, eo. tit. & in c. ſuper hoc, ext. de renun. Bart. in l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſt. Ang. in l. ea quidem. C. de accuſ. Bal. in l. ſolam. C. de teſti. & in ſuo peculari inn. in ver. ſic. teſti. non credimus, vbi huius dicti aſſignat rationem quia fama debet habere ortum ab honeſtis, & fide dignis, d. c. qualiter & quando, ideo ſciri non poteſt, niſi teſtis deponens de infamia, ſeu bona fama adiiciat plenam, iuſtamque cauſam ſcientiæ, & ſic oportet ꝙ teſtis aſſignet cauſas probabiles, ex quib. populus fuerit inductus ad ſic credẽdũ, aliter diceretur vana vox populi non exaudienda. l. decurionum. C. de pœ. & declarat Bar. in d. §. tormenta, Bal. in l. proprietatis. C. de proba & in l. diffamari. C. de ingen. manu. Ant. de But. in c. veniẽs, 1. ext. de teſti. & Sal. in l. quidem. C. de accuſ. & iſta fama (nota) debet probari apud maiorem partem populi, ſec. Bar. Salic. & Ant. de But. in locis præcitatis, & ſic ad hoc, vt dicatur fama probata, requiritur, quod teſtes deponant ſe audiuiſſe à maiori parte populi, & iſta eſt com. opi. teſte curt. in. conſ. 172. n. 9. & imol. in l. hæredes palam. in prin. ff. de teſta. Rota vero Romana ſequuta eſt Bal. in c. præterea de teſtib. videlicet ſi teſtes ipſi deponerent publicè dici audiuiſſe, famam probent teſtes. refert Caſſado. deciſ. 3. tit. de prob. Vnde ſi teſtes dicerent, ac deponerent ſe audiuiſſe à multis, non probarent ob hoc publicã famam. quia multi dicuntur duo. l. 1. §. hoc reſcriptum, vbi gl. ff. ad Sillan. Bart. in d. §. tormenta. & Sali. & Ang. in d. l. ea quidem. & idem ſi diceretur inter homines audiuiſſe, dictio. n. inter, verificatur in duobus. l. inter illa. ff. de ver. ſig. & idem ſi teſtes ipſi dicerent à pluribus argumento c. pluralis. de reg. iur. in 6. Idem

in 6. idem concludendum eſt quando neſcit à quibus dicere audiuit, ſec. Bart. in d. §. tormenta, Inn. in d. c. qualiter, & quando, Spec. in tit. de inquiſitio. §. nũc tractemus: cũ autem quo interrogetur teſtis, quid eſt fama, & reſpondeat, quod eſt audire ea, quę audiuntur per iſtum, per illum, quia appareat eum non intelligere, quid ſit fama publica, non probabit illam, ita Bar. in d. l. 1. ff. ſi cer. pet. Bal. in l. 1. ff. de iis, qui ſunt ſui, vel alieiur. & in rep. l. data opera. C. qui accu. non poſ. Imo. in l. ſtipulatio iſta. §. hoc quoque. ff. de verb. oblig. & iſta fama (aduerte) probatur per duos teſtes, ſecund. doct. præcitatos, & eſt communis opi. vt per Sal. in d. l. ea quidem, & Dec. conſ. 272. nu. 4. F. Viuius.

Teſtes non poſſunt examinari parte non citata ad videndum eos iurare, text. eſt expreſſus in c. in nomine Domini, de teſti. c. in primis. 11. q. 1. in l. iudices. C. de fide inſtru. & ibi Bal. Ang. ſaly. & Paul. Caſt. & in l. ſi quando. C. de teſta. vbi omnes doc. not. idemque videmus in cauſis criminalibus. nam teſtes Fiſci recepti ad inquiſitionem alicuius delinquentis repetẽdi, ac examinandi ſunt neceſſario conteſtatione litis facta, ac termino dato ad probandum, & parte citata ad videndum iuramenta ipſorum teſtium, aliàs non probant, ſec. Bar. in l. fin. in fi. ff. de q. Bal. in l. iubemus, C. de prob. Ang. in rep. l. ſi vacantia. C. de bo. vac. lib. 10. Ang. Aret. partem practica in tract. malef. in ver. fama publica. ſaly. in l. fi. C. de q. Afflict. in conſtitutione humanitate. in 5. not. & latè Marſ. in d. l. 1. ff. de q. nu. 7. & Foll. in ſua pract. crimi. in 3. part. 3. part. in ver. ſi confitebuntur, nu. 40. cum ſequ. vbi hoc limitat: & interpretatur vt non ſolum pars ipſa eſt citanda ad videndum teſtes produci, & iurare. c. 2. de probat. in antiq. ſed etiam ad illorum examinationem, cum examinatio & depoſitio magis poſſit preiudicare quàm iuramentum, arg. I. de vnoquoque. ff. de re iudi. & ita obſeruat communis practica, ſed huiuſmodi citatio non debet eſſe per emptoria, vt per Bart. in l. ſi finita. Iulianus. ff. de damn. infect. Io. And. in c. conſuluit. de of. deleg. & in c. paſtoralis de excep. quorum opinionem audacter affirmat eſſe communem poſt alios Dec. in d. c. in nomine Domini, nu. 28. & ſeq. quam communem ibi Dec. ampliat in 5. caſibus. & in 8. aliis limitat: & quamuis pars ſit citanda ad videndum iurare teſtes: vt ſupra docuimus: hoc tamen fallit: niſi eſſent examinandi teſtes omni exceptione maiores: & fide digni, quibus aliquid opponi non poſſet: & quorum dicto eſſet ſtãdum de neceſſitate: nam tali caſu valebit eorum dictum: et iuramentum abſque citatione partis: ita ſingulariter dixit Alexan. conſ. 130. difficultas huius: circa medium, volu. 1. poſt alios relatos ibi per eum, & idem videtur tenere Gemi. in c. 1. in §. ſacri. de homic. in 6. vbi dicit quod vbi ſtatutum vel lex non exigit plenam probationem ſed contentatur ſolis argumentis: quod tunc nõ poſſunt recipi teſtes ſine partis citatione. Fallit quoque in decem aliis caſibus: quos ponit ſoc. in tract. fal. in reg. 406. teſtium depoſitiones. idem.

Teſti deponenti pro ſui exoneratione non creditur, ſecundum doctrinam Bar. in l. deferre. ff. de iur. fiſc. communiter receptam per ſcrib. ibi: & variis in locis iuris noſtri, vt atteſtantur apoſtillantes Bar. in d. l. deferre: & caſus iſtius communis doctrinę exemplificatur per eundem Bar. in eo qui recipit pecuniam: vt illam Mæuio portaret: quia ſi talis recipiens teſtificaretur contra Męuium pro dante pecuniam: dicit Bar. quod talis non eſt teſtis idoneus: ea potiſſimum ratione. nam ſi ipſe teſtis non tradidiſſet pecuniam Mæuio: prædicto: ipſe nõ eſſet liberatus, ſed remaneret obligatus, quam cõmunem ſequuntur etiam Ruyn. conſilio 105. numero ſecundo. volumine 4. idem.

Acta facta in iudicio ſummario, ſiue iuramentum ibidem præſtitum: ſiue ſententia lata: ſeu vbi ſummariè articulus incidens: V. g. dominij vel poſſeſſionis ventilatur non obſtant in iudicio ordinario: ſecundum Bar. in l. iudex in fi. ff. de iis: qui ſunt ſui vel alie. iur. & in l. qui Romæ, §. duo fratres. ff. de verb. oblig. vbi hoc idem firmant iaſ. Rip. & omnes ſcribentes. Corn. quoque conſ. 126. n. 2. vol. 4. per tex. in l. à diuo Pio. §. ſi ſuperrebus. ff. de re iudic. & in l. ſed ſi ante. ff. de exceptio. & iſta eſt communis opinio. vt per Moder. in d. §. duo fratres: Ratio videtur iſta quia teſtes examinati in iudicio ſummario non probant in iudicio ordinario, tex. & doc. in ca. veniens. de teſtib. Bar. in l. ſæpæ. in fi. ff. de re iudi. Bal. & doc. in l. 2. C. de eden. tamen (nota) acta in vno iudicio ſummario, probarent inter eaſdem peſonas in alio iudicio ſummario ſec. Corn. in præcitato conſ. 126. n. 3. & Mod. in d. c. veniens, & in d. §. duo fratres. idẽ.

Teſtis illud quod depoſuit in iudicio, non poteſt in alterius preiudicium, ac damnũ retractare, & infrigere, etiam ſi mortis tempore aſſeueret ſe falſum teſtimonium diximſſe, ſec. Bal. in l. generaliter, C. de non nu. pec. Sal. vbi Bart. in l. ſi quis in graui. §. 1. per illum tex. ff. ad Syl. iaſ. in l. 1. ff. de eo per quem factum erit, Aret. & Fel. c. ſicut nobis. de teſti. & in c. exhibita, de hom. & licet de hoc dubitẽt Rom. & Ign. in d. l. ſi quis in graui. §. i. & Marſ. in rub. ff. de fideiuſ. n. 41. tametſi opi. Bar. & aliorum cõis ſit. ſec. Alex. in l. ſciendum, præſump. ff. de verb. obl. Dec. conſ. 175. n. 7. & Alc. in tract. de præſump. reg. 8. & Io. Plot. in rep. l. ſi quando, n. 651. C. vnde vi, à qua quidem communi in indicando, & conſulendo fatuum eſſet diſcedere, quam ſequitur etiam Ang. in l. mater. C. de calum. mat. Alex. conſ. 14. vol. 3. n. 5. & Bertr. conſ. 137. lib. 2. & hoc probatur ex eo, quia ius quę ſitum ex facto teſtis parti nõ eſt, nec eſſe poteſt in facultate ipſius dicendi aliquid, propter quod ius quæſitum tollatur, ſec. doct. in d. l. ſi quis in graui. §. i. vbi reſponſum eſt ad aſſertionẽ vulnerati dicentis etiam in mortis articulo à Sempronio ſe percuſſum fuiſſe, non probare aduerſus Sempronium quãuis contrarium opinetur Iac. de Beluiſ. in pract. crim. in tit. de indiciis. 12. indicio, Marſ. fin. 515. in ſua pract. crim. §. diligenter, n. 119. ea potiſſimum ratione, quia nemo in mortis periculo præſumitur proprię ſalutis immemor. l. fi. C. ad leg. Iuli. repetun. ſed Marſ. in locis ꝛ. citatis Mod. Marc. Ant. Blanc. in tract. de quæſt. n. 390. cui ſuffragatur gl. in d. l. mater, quæ gl. aſſertionem defuncti appellat vilem præſumptionem. Maior tamen præſumptio oriretur ex iis, quæ quis reſpondiſſet, ac depoſuiſſet tempore mortis, ſi ea depoſitio fieret publica iudicis auctoritate, & iuramẽto præſtito, vt ſentiunt Rom. Ang. & Ign. in d. l. ſi quis in graui. §. 1. licet adhuc ad quæſtionem non ſufficiat, ſi verò vulneratus in extremis humanæ vitę conſtitutus, fateatur ſe non extitiſſe à Sempronio vulneratum, proderit certè hoc teſtimonium plurimum ipſi Sempronio, ſecundo glo. in d. l. ſi quis in graui, §. 1. adeò vt torqueri non poſſet ipſe Sempronius, etiam ex legitimis indiciis ſec. Bal. in l. 1. vbi iaſ. C. communia de leg. Alex. conſ. 14. vol. 3. n. 2. & conſ. 1. n. 16. vol. 3. Marſ. ſing. 11. & 22. Gerar. fin. 55. & Alc. in tract. de præſump. reg. 3. præſump. 4. circà fi. qui admonet non eſſe in practic. ſeruanda hanc Bal. opinionem, vbi indicia vrgentia forent. Sed ego pro nunc amplector, ſequorque opinionem Bal. tanquam in iure nouiſſimam, imò dum erã iudex in ciuitate Terami Aprutini anno, 1561. bis occurrit, & euenit mihi in facto iſte caſus. & ſemper iudicaui, ſecundum dictam opinionem Bald. quia tutum & irreprehenſibile eſt iudici, ſecundum opinionem Bal. iudicare, maximè ſi contradicentem non haberet, ſecundum Deci. conſil. 283. & iudex in iudicando non debet recedere ab opinione Bal. ſecundum Alexan. poſt Fulgo. quem refert Bolon. conſ. 1. & in cauſis decidendis non eſt parua auctoritas Bal. vt refert Paul. de Caſtr. conſ. 152. viſo puncto libr. 2.

Teſtis eſſe non poteſt mulier in teſtamento, tex. eſt in l. qui teſtamento. §. mulier, vbi doct. ff. de teſtam. & in §. teſtes inſtitutt. eo. tit. & per Bal. ſingulariter. in l. nec ſcripturas. C. qui potio. in pign. habeant. Io. de Ana. in c. tanta habes, ext. de ſimo. & conſ. 17. num. 16. & Gandi. in tract. malefic. in tit. de furtis, & latè per Ruynum conſ. 102. numer. 3. volum. 2. Ampliatur hoc non ſolum procedere de iure ciuili verum etiam de iure canonico, ſecundum gloſſ. in c. forus, circ. fi. de verborum ſig. in verſicul. teſtimonium, Federic. de Senis conſil. 207. factum tale eſt Rom. in authentic. ſimiliter, C. ad legem Falci. Imol. in cap. cum eſſes de teſtam & pater ex aliis allegatis, & congeſtis per Alexand. conſ. 70. vel 127. viſo themate, volum. 2. & iſta eſt communis opi. vt aſſerit. idem Alex. conſil. 184. viſo themate circa finem eodem libro. licet Soc. in tract. fallent. in regul. 419. teſtis mulier in teſtamento poſt Imol. in dicto §. mulier aſſeueret alteram opinionem eſſe communem. limitatur præfata concluſio non habere locum in codicillis, in quibus fœmina poteſt eſſe teſtis, ſecundum gloſſ. in leg. final. quam ibi ſequuntur Bar. Bal. Alberic. Corne. Salycet. iaſo. Alexand. & alij. C. de codicil. Bal. conſ. 8. licer lib. 5. & Alex. conſ. 218. ante omnia, vol. 1. conſ. 105. viſo, & diligenter vol. 3. Sed tamen animaduertendum eſt hic periculoſum eſſe ſeptem fœminas interuenire in codicillis, quia ſolę fœminę ſine vllo maſculo, etiam in codicillis teſtes eſſe non poſſunt, vt porò quia gl. in d. l. final. de fœmina, loquitur in numer. ſingulari, & ita ſentit Barba. in c. relatum. de teſtament. dicens, hoc non eſſe vulgare, nec plebi tradendum Sed hoc argumentum videtur leue iudicio meo, tolliturque ex dictis eiuſdem Barb. in dicto capitulo relatum, vbi dicit diſpoſitionem conceptam numer. ſingulari, etiam locum habere in pluribus, proinde ſat eſt mulieres non reperiri prohibitas adhiberi teſtes, nec in codicillis, eadẽ, quę in teſtamentis, ſolennitas requiritur. Dec. I. fœminę. ff. de regu. iur. Secundo limitatur non procedere præallegata commu

Universidad de Deusto
Biblioteca

communis opi.in testamento ad pias causas cōdito,vt voluit Paul.de Cast. conf.161. Abb.& doct.omnes in c.cùm esses,de testa.per illum rex & latè Ruy.conf.9.n.7.& 15.vol.3.& conf. 192.n.7 vol.2.& ista est communis opi.teste Bellon. in conf. 14.n.8 Mod.in d.c.cùm esses.Tertiò limitatur,vt mulier dicatus idonea testis,ad probādum testamentum, vt latè per Alb. in d l.qui testamento.§ mulier vbi disputat hanc quæst.Quartò limitatur. vt mulier possit esse testis in testamento inter liberos condito, & per consequens potest probare testamentum inter liberos, etiam non rogata, vt habetur per doct.in l. fi.C.de codicil.& in l.hac consultissima.§.ex imperfecto.C.de testa,& declarat Bald.Ang.Imo.in l.quoties.§.i.de hęred.insti. & Ruy.conf.73. nu.6.vol.2. & sequitur quoque opinionem istorum Lanfr.in c.quoniam cōtra,de probatio.in ver. testes. nu.80. & Soci.in d.reg.419. fallent. 1. Sublimitatur hæc limitatio in testamento patris bastardum instituentis, quia tunc mulier in testem adhiberi non potest, sec.Bald. in auth.quod sine.C.de testa.& in l.qui testamento.§.mulier.ff.de testa.circa fi. cuius opinionem sequitur, & latè declarat Mantua. in suis apopht. F.Viuius.

Testis idonea potest esse mulier de iure ciuili in causis criminalibus,sec.Spec.in ti.de teste,ver.quid si mulier.§. 1.Alex. conf.99.lib.1.conf.24.n.2.vol.2.& conf.11.nu.5. vol.1.& Apostil.in addit.ibi & istam attestatur esse communem opinio. Gramm.conf.crim.12.n.16.& seq.& Iac. Nouell.in pract.crimin.in rub.incip.crimina obiecta,n.46 & seq.contrarium verò reperitur canum de iure canonico,videlicet,quòd mulier in causa criminali propter eius grauitatem testificari non potest text.est in c.forus §.testes ext.de ver.sig.vbi gl.in verf.fœminas,& in c.mulierem.23.q.5.vbi etiam gl,& idem tenet gl. in cano.ex eo.2.q.3,Floria.in l.ex eo.ff.de testib.Io.de Platea & Aret.in §.testes autem.instit.de testa.ord.Maran.in tract.iudiciorum,in 3.part.princ.nu.29.cum aliis abundè traditis per Mars.in conf.22.conf.18.n.34.conf.59.conf.101.& conf.130. n.34.Abb.&alij in c.quoniam.de testi.vbi aiunt istam esse cōmunem opi.& Dec.in l.fœminæ,n.33.ff.de reg.iur.& ita consuluit Alex.conf. 11.circà primum lib.1.& Oldr.conf.145.Interpretatur & limitatur hæc conclusio communis de iure canonico, non habere locum quando in delicto commisso nō adfuerunt,nisi mulieres,vt putà Titius fuit interfectus in præsentia duarum mulierum,nec interfuerunt alij testes,tunc exploratum est, ex quo aliter veritas haberi non potest præfatū homicidium posse probari per mulieres,quia in subsidium,& in causa criminali mulieres in testes recipiuntur.sec.Io.Andr. post Guido.de Suza,in add.Spec.in tit.de teste.§.j.verf.item q̄ mulier.Abb.in c.fi.per illum text.ext.de testi.cog.& in c.quoniam vbi,& alij doct.de testi.& Alb.in l.in testimonium ff.de testi.Alex.conf.64.viso themate,in prin.lib.1.conf.102, circa fi.vol.7.Dec.conf.363.Mars.conf.102.& conf.127.& in l.Diuus,nu.9.ff.de quæst.in l.infans,nu.44.ff ad l.Cornel.de sicar, & in l.de minore,num.25.ff.de quæst.Dec.in d.l.fœminæ,nu. 34.circà media, Alc.in tract.de præsumpt.reg. 1.præsump.46. & Io.Nicolai in addit.ibi,Grammat.conf.crimin.45.num.20. & Curt.in leg.admonendi.numero 104.ff.de iureiurand. vbi hanc limitationem latè declarat & Dec. in loco superius citato. F.Viuius.

Testis idoneus est frater in causa fratris,secundum Bar. in l. qui testamento.§.quæcunque,num.6.ff.de testa.gl.Bal.& Sal. in l.parentes C.de testib. Inn.gl.& Imol.in c.insinuante.de offic.delega.Ber.conf.212.vol.1.incip.supposita. Fel. & omnes docto.magis communiter in c.cum oporteat,de accusatio.& in c.in literis,ext.de testib & Bal.conf.285.volu.4.vbi citat,& sequitur Bar.in dict.§.quæcunque,& licet ipsemet Bal.teneat contrarium in l.nulli.C.de Episcop. & cleric. Ob hoc fatuum esset recedere à dicta communi in iudicando,& consulendo, quam communem sequuntur quoque infiniti doct varijs in locis iuris nostri,& Alc.in tract.de præsump.in prima reg.presumpt.23.num.2.& 6.qui quidem doct.vno ore omnes declarant, ac explicant prædictam communem non procedere, quando fratres sunt, vel reperiuntur in potestate eiusdem patris, vel quando simul habitant & Lanfr. in c. quoniam contra,de probatio. in versi. testes num 62. & Celsus ibi in addit. declaratur q̄que similiter hoc non habere locum in causa criminali, in qua (nota) frater pro fratre non est idoneus testis, vt consuluit Alexand.conf.70.viso processu.volum.1.sed animaduerte, quia ad probandum innocentiam fratris inquisiti criminaliter pro delicto frater esset idoneus testis pro fratre, & per consequens frater inquisitus de homicidio potest probare per fratrem se commisisse homicidium ipsum ad sui defensionem,secundum Bald.& Salycet.in d.l.parentes,Aret. in tract.maleficior.in versi.& dictus Titius se defendendo,Alex. conf.212.lib.2.& conf.4.in fi.volum.6. Marti.singu.508.Fel. in dicto capit.cum oporteat in 5.not.& alios quamplures relatos suprà in verf. testes affines socij amici. & domestici, vbi latius explicauimus istam materiam & quamuis frater pro fratre testificari possit,nihilominus ipse frater contra fratrem testificari non cogitur.l. lege Iul.ff. de testibus, & notat Ab.numero.8.& Fel. numero 16.in c.literas de præsumpt. & Bar.in dicto §.quecunque,numer.6.& hoc habet locum tam in causa ciuili,quàm in criminali, ita tenet, & probat gloss.in dicta l.lege Iulia,cum qua sentiunt omnes docto.communiter, teste ibi Iacobino de sancto Georgio.numero 2.& eam sequitur. Abb.etiam in d.c.literas,num.8.& omnes in d.l.parentes. idem.

Testis esse potest Christianus de iure contra iudæum,vt notat in clement. prima & in capitul.iudæi de testib. & in l.quoniam. C. de hæretic. verumtamen ipsi iudæi haudquaquam possunt testificari, aut recipi in testes contra Christianos, vt in præcitatis iuribus & not.Specu.in titul.de teste ca.Iudæi.§. fi.ver.item quòd est Iudeus, Io.de Ana. in capitulo primo. de hæretic.Bart.in l.cunctos populos,C.de summa Trinita. Imo. & Card.in dict. clem. prima. & Alex. conf.35.& consilio 70. libro.1.& consilio 379.prope fi.volum.2.cum aliis relatis per Iac.Nouellum in sua practic. crimi.super forma inquisitionis contra producentes falsitates numero 19. Et ista videtur indubitata,& communis sententia.quæ comprobatur ista optima ratione secundum Marquardum de Susannis in tracta.de iudæis, & infidelibus, in 2.part. capitulo quinto. numero 11. quia cum commorentur iudæi in superstitione reprobata dicuntur esse semper in delicto, vt no.Do.post glo.in l.non erit, §.diuus,ff.de iureiur.Aliam rationem adducit, & assignat Jal. in rubr.ff.de iusti. & iure in 4.nota. quoniam in teste necessario requiritur iuramētum, quòd per iudæum præstari nequit, sed huiusmodi rationem.optimè, & non ab re mordet, & reprehendit Marquardus de Susannis in dicto tractat.de iudæis capitul. 5.numero. 10.Amplia hoc procedere in iudæo de proximo ad fidem Christi conuerso.& Baptizato,qui quidem nō potest esse testis contra Christianum,sicut antea non poterat, vt voluit gloss.in c.constituit 17.quæst.4. Fely.in cap.iudæi de testib.Marsyl.in l.1.§ præterea,num. 5.de questio.in fing.107. priuilegium dignitatis.& sing.373.incip.notissimum est, Tiraquel.in tract.causa cessante,in 6.limita. num.10.& istam ait esse communem opinionem. Soc.in l.sciendum §.fi.ff.qui satisdar. cogan. In contrariam verò sententiam inclinauit Ant. Francis.de Doctoribus in d.c.iudæi, in addit. ad Abb. & Marquardus in d.tract. de iudæis in 2.parte c.5. num.12.vbi hanc partem corroborat pluribus apparentibus rationibus, & tandem fatetur audacter eam esse veriorem. Sed rationes istius parum,aut nihil me mouent ad discedendum à prædicta communi opinione, Fallit tamen dicta conclusio in crimine læsæ maiestatis,& in crimine hæresis, in quibus criminibus admittitur in testem iudæus contra Christianum,c.contra Christianos de hæret.in 6.& ita tenet Hier. Gigas. in tract.de crimine lesæ maiestatis libr.2.q.10. Fallit secundò in contractibus, & vltimis voluntatibus.& in quasi contractibus,& maleficiis,in quibus omnibus admittitur,& recipitur in testem iudæus cōtra Christianum,vt per Bart.in l.quoniam.C.de hære.& Alex. in prima constitutione.Digesti veteris,in addi.Bart.in verf.in iuramento,&c. idem.

Testis esse potest cæcus, si contrahentium voces notas habet,secundum gl.in c.testes.3.q.9. Nec obstat quòd cæcus in voce decipi possit,vt in c.nec aliqua.27.q.1.nam & pariter vi su quis decipitur.vt c.quomodo.31.q.1.& d.gl.in c.testes sequitur Accursius.in §.fi verò absunt, in ver. vidissem in auth. de hæred.& falci.dicens non reperiri prohibitum,idem tenet Spec.in § 1.ver. nunquid cæcus in titul.de teste, Syculus in c. præterea,de testi.Ang.Perusinus in l.si non speciali post gl.ibi. C.de testa. & Nellus de S.Gemi.in tract. de testi.in §.cæcus,& Mars.in repet.rub.C.de prob.nu.353. Limitatur hoc in duobus casibus non procedere,sec. Sal.in l.testium. C.de testi primò in confectione inuentarij,vt in §.si verò absunt. Secundò in testamentis vt in d.l si non speciali.Sed animaduerte hic,q̄ cæcus potest testificari de eo quod vidit ante cęcitatem indubitanter sec.Spec.in d.§. 1.Bar.in l.ad testium.§.conditionem, ff.de testam.Ang.in d.§.si verò, Bald.in sua margarita in verb. testis,Rom.in rub.de arbit. Fel. in d.c. præterea prope finem, & ista est communis opinio de qua testantur doctōr. in tract. de testi.quamuis,& male Sicul.in c.cùm causam ext.de testib. videatur tenere contrarium. Viuius.

Testificari, vel testis esse potest colonus pro domino, nec aliquo

aliquo pacto pro eo repellitur à testificando,secundum Inno. in c.in literis ext.de testi.& Spec.in tit.de teste.§. 1.ver.item excipere,Ang.in l.quoniam.C.de testi.& ias.in add.ad Portium, in §.pater.insti.de testa.& Nellum in tract.de testi.in 9.c.incip. domestic. &c.quorum opinionem scribunt esse communem Moder.in tract.de testi.& de consu. dicit seruari Soc.iu.conf. 135.nu.8.lib. 5. In contrariam verò sententiam inclinauit gl. & Abb.in d.c.in literis.Abb.in l.etiam.C.de testi.& Lanfr.in c. quoniam contra.de probation.in ver.testes.nu.64.vbi scribit istam esse communem opinonem.tamen prima pars videtur verior,vt optimè demonstrauit Soc.in d.conf.135.nu.6.& 8. F.Viuius.

Testibus duobus de metu deponentibus magis creditur, quàm centum deponentibus de spontanea voluntate, & sic potius creditur duobus testibus affirmantibus metum in actu illarum fuisse,quàm centum dicentibus libere actum gestum, secundum Inn.& omnes Canonistas,in c.super hoc,de renun. Bal.in l.obseruare,§.proficisci,in 8.q.ff.de offic.proconf.Ang. in l.si quis ad te fundum C.vnde vi,Abb.in c. 1.de his,quæ vi, metúve causa fiunt.Corset.in sing.in ver. mille testes, consulentem ab hac opi. non esse recedendum in iudicando,quam communem esse inquit Dec.c.fi.de appel.& patet apertissimè quoque istam fore communem sententiam ex congestis per Paris.conf.138.nu.8.vol.4 & Alc.in tract.de præsump.in reg. 3.præsumpt.7.nu.4. F.Viuius lib.2.opi.291.

Testibus duobus conuinci possunt Cardinales,sicut & Pontifex duorum testimonio condemnatur,secundum Abb.in c. per tuas,in fi.de maio.& obe. Rom in repet.auth.similiter.C. ad leg.falc.in 34.priuilegio vltimarum voluntatum.Dec.n.2. cum aliis seq.& omnes,in c.at si clerici,de iudi.vbi Aug.Bero. asserit,nu.8.& seq istam esse magis communem opinionem, licet ipse,& malè,senserit contrarium,& cum communi præmissa videntur conturrere etiam omnes Theologi,præcipuéque Aug.de Anchona in tract.de potestate ecclesiastica,in 5. q.articul. 5.concludentes, quòd quantum ad conuincendum de crimine inter summum Pontificem, & cardinales nulla differentia constitui possit,ideò omnes isti,aut duobus,vel tribus testibus conuinci poterunt, & hoc quoque voluit Fely. post quamplures congestos per eum, in d.c.per tuas, & postquam ostendimus apertissimè Cardinales duorum dicto con uinci posse, adde quod duo etiam testes requiruntur ad condemnandum Papam,prout latè scripsimus,in prima parte.cōmunium opinionum,in versiculo testes duo sufficiunt ad condemnationem cuiuscunque delinquentis. F. Viuius libr. 2. opin.292.

Testimonium dicens in causa criminali,si ex eo mors illata, seu secuta fuerit, etiam præmissa protestatione efficitur irregularis,sec. Fel.post alios.in c.postulasti.de homic. glo.ad hoc optima,quæ in laico loquitur,in c.j.li.distin.& in clerico.gl.in c.testimonium. 11.q.1.& notant, & firmant etiam Abb. in c. de cætero. de testib.& ibi Fely. vbi hæc est communis opinio omnium docto.& idem notat Crotus,in tract.de testi.nu.69. F.Viuius lib.2.opi.295.

Testimonium dicere potest mutus sciens scribere:secundū glo.in c.testes per quancunque scripturam, in ver.quæ nouerunt,& viderunt post prin.3.q.9. Spec.in titul.de teste. §.nunc tractandum,ver.quid de muto.Bonifa.in tract.malefi.in rubr. de testibus,& qui repelluntur à testimonio.num.57.& ista est com.opi.teste Præpos.in c.cùm apud.de sponsal.& Rip.in l.1. n.34.& 37.ff.de verb.ob.& eam sequitur Mars.in l.de minore. §.plurium quoque,nu.8.ff.de quæst.cum alis relatis per eum, & diximus licet in alio proposito.in 1.Par.in opinione, testis non potest tradere in scriptis dictum suum post prin.F.Viuius lib.2.opi.306.

Testis citatus,& relatus, nolens dictum suum deponere in termino sibi præfixo, potest per iudicem ordinarium cogi ad deponendum,non autem per arbitrum, sec.Alb.l.si quando. C.de testi.& per consequens iudex secularis testem istum debet & potest transacto termino ei concesso compellere ad ferendum eius testimonium imponendo ei multam.l.4.§.exigere.ff.de tab. exib.vel captis pignoribus ad instar tuoris nolentis & recusantis satisdare:vt in §.sciendum.in tit de satisda. tut.& ita voluerunt Cyn.Bar.Bal.An.Alb.& alij in d l.si quando,quorum opinionem sequitur quoque, declarat, & inquit esse communem Lanfr.in c.quoniam contra, de probatio.in ver.testes,nu.31.& declarat similiter Bart.in d.l. si quando.n. 5.6.& 7.in regno verò Neapol. obseruatur contrarium nam testes vocati per iudices delegatos venire recusantes,trāsacto termino eis præfixo, in tertia parte eorum bonorum mobilium fisco applicanda cōdemnantur:vt habetur in cōstitutio. in pecuniariis litibus omnibus.& hoc procedit certè in ciuilibus causis,sed in criminalibus testes illi maiori pœna cōdemnari debent,eiusdem cōstitutionis determinatione,ante fi. F. Viuius lib.2.opi.297.

Testes esse non prohibentur aliquo modo legatarij.§.legatariis.Insttu.de testa.l.dictantibus. C. de testam. & l.qui testamento.ff.eo.tamen legatarius non potest testificari super suo legato, & sic non admittitur ad probandum legatum sibi factum, sed vniuersaliter poterit interrogari super toto testamēto,& eo casu non dr deponere super facto suo principaliter,sed in consequentiam,l.omnibus, C.de testibus cum allegatis per Fel. in cap.insuper, de testi.ita tenet. & firmat etiam Bar.& Aret.in dicta l.qui testamento. Alb.in tracta. de testib. quando testes repellantur ratione affectionis,ias.& Riminal. in d.l.dictantibus,Alex.conf.14.visis, & consideratis.vol.6.& Afflict.in decis.300.num.3.& Lanfr. in c.quoniam contra de probat.in ver.testes nu.70.post prin.& istam dicunt esse communem opinionem Alex.in d.l.dictantibus,Portios in §.legatariis,& ibi Mod.& Curt.iu. conf.178,nu. 18.& quod legatarius sit idoneus,& integer testis in testamēto,probatur multis rationibus per doct. præcitatos, & ea maximè, quia est approbatus à testatore, & sic creditur habilis testis legatarius in testamento, nihilominus non habet locum vbicunque deponeret super legato sibi facto, & per consequens ad proprium commodum & vtilitatem,tunc enim(vt supra deduximus ex com.opi.)non probaret. F.Viuius.

Testis idoneus potest esse fideiussor pro confideiussore ad probandum q̄ non principaliter fideiusserunt,sec. Cyn. Bal. Ang.& Sal. in l.dictantibus. C.de testa. Bart. in l.si quis ita per illum textum.ff.de reb.dub.Bal.in l.fin.§. 1.C.de execut.reiiudi.& istam opinionem dicit esse communem, ias.in l.dictantibus, nu.8. Interpretatur & limitatur hoc non procedere, sec. Sal.post.Bal.in d.l.fi.§.j.si creditor noluit eum,vt fideiussorem accipere, sed vt principalem certè tunc nō habet beneficium discussionis, quia est verè correus debendi.l. si non singuli. C. si cer.per.quem sequitur Alex.conf.87.vol.1.licet Ang.tenuerit contrarium in §.legatariis, Instit.de testa. idem.

Testis idoneus potest esse fideiussor pro principali reo, seu debitore si esset soluendo,secùs si non esset soluēdo,sec.Spec. in ti.de teste §.j.ver.quid de fideiussore,sed Io.And.ibi in add. videtur tenere contrarium dicens fideiussorem habere interesse saltem ne litib?,& sumptib.vexetur,l.minor vigintiquinque annis.ff.de mino.& c.2.de arbit.præcipuè cùm fideiussor renuntiauit per modum,qui traditur & not. in gl. 1.c.2.de arbit.idem videtur tenere Dyn.Ang.Imo.Pau.Castr. & Aret.in l.fideiussor.§.fi.ff.de leg. 1.idem Io.And.in addi. Spec.in tit.de iudice deleg § superest.ver. sed nunquid fideiussor, Ang.in l. ab executore.§.alio.ff.de appellatio.& in l.à sententia in prin. per illum text.ff.de appel. Ant. & Fel.in c.insuper.de testi.Ant. conf.295.& ista est com.opi.teste ias.in l.si cui §.fi.ff.de leg.1. post Aret.ibi adiicientes Bal.Flor.& Alex.interpretari,ac tenere præfatam cōmunem opinionē procedere.quando fideiussor renuntiasset beneficio excussionis, vel debitor principalis non esset soluendo,vel si debitor esset presens & soluendo, & fideiussor non renuntiasset beneficio de fideiusso, tunc benè posset esse testis, & iudex. quia tunc non potest haberi regressus contra fideiussorem,& nullum damnum aut præiudicium.potest esse fideiussori,ita concludit ias.in d.§. & Fel.in d. c.insuper,& Carp.Ruy.conf.189.nu.21.vol.1. idem.

Testis propter solam paupertatem à testimonio non repelli tur,vt tenet gl. cōmuniter approbata à doct.c.si quis testium, ext.de testi.quam communem celebrat,sequitur & attestatur ias.in auth. præterea.C.vnde vir,& vxor, & Mars.in l.1.n.6.ff. de qq.in l.ex libero homine,n.7.& seq.eo.tit.& in d.l.1.§.fi.n. 13.& in pract.crimi.in §.principium.n.6.vbi declarat,q̄n testis pauper admittatur in testem & Soc.in tract.fallen.in reg.280. pater ad testimonium.n.2. & seq. & licet testis pauper recipi possit in testem nō obstante eius paupertate(vt s.docuimus) nihilominus iste testis pauper nō est omni exceptione maior, secun. Spec.in tit.de teste,§. 1.ver.item quod est pauper Alex. conf.15.viso,vol.3. Hinc est,q̄ non poterit idem testis iurare in supplementum probationis nec iurare poterit vigore statuti disponentis credi iuramento damnū passi, vel creditoris, aut alterius,vt per Paris.in conf.164.n.2. inci.illustrissima vol. 4. Aduerte autem circa præmissa,q̄ pauper ille dicitur,qui nō habet vltra aureos quinquaginta in bonis l.nōnulli de accu. & intelligitur illa lex de aureis quorum septuaginta duo faciunt vnam libram auri.l.fi.C.de suscept.& arca.lib.11.& not. gloss.in l.final.in princip.C. communia de lega. & Cyn.in l.si quis.C.de dona.Sed prædicta communis,quod pauper possit esse test

Universidad de Deusto
Biblioteca

esse testis procedit in causa ciuili,in criminali verò causa in testem nullo modo admittitur,nec recipitur sec.Tanc. Ant.& omnes in d.c.si qui,& Soc.in d.reg.289.nu.2.seq.vbi meminit istam esse com.opi. F.Viuius.

Testificari possunt contra clericũ Laici & mulieres quando agitur ciuiliter.c.quoniam.de testi.vbi Abb.& omnes scribenno.& tenent pro constanti, & in c.tam literis,eo.tit.Fallit hoc in causis criminalibus, in quibus mulieres, & Laici non sunt idonei testes, nec possunt ferre testimonium contra clericum.c.forus,de ver.sig.& d.c.cætero & c.testimonium.iuncta gl.ibi,11.q.i. Sublimitatur hoc dictum,ex natura negocij, vbi veritas actu,& habitualiter sciri non potest per Laicos,vt puta quia agatur de probãdo actu facto ruri, ĩquo solet vnus solus Sacerdos tantùm adesse: tunc enim Laici admittuntur contra clericos,sec.Syc.Aret.Fel.& alios. Canoni. cõmuniter d.ca.de cætero, Alex.conf.64.vol.1.ias.in l.fi.C.de his quibus vt indi.Mars.in pract.crim.in §.diligenter,n.81.& Gram.conf. crim.45.n.20.Ratio dictæ communis opinionis allegatur ista per citatos doc.ne delictum remaneat impunitum, deturque in posterum clerico delinquendi occasio.d.communis limitatur in quinque casibus quos ponit, refertq;abundè Abb.in d. c.de cætero,his necessariò adde vnum,q̃ quemadmodum laicus contra clericum testificari nequit, vt supra docuimus, ita sciendum est clericum non posse admitti nec recipi in testem in causa criminali contra laicum coram iudice seculari,c.nullus,11.q.1.tenet Spec.in tit.de teste.§.1.ver.item quod est clericus,& ibi Io.And.in add.& Guid.papæ in q.63. idem.

Testis si deponit mutuum,vel depositum fuisse factum penes Titium,& interrogatus de ratione,& causa scientiæ, dicit taliter præsens fui,dato quod nõ deponat,quia q̃ audiuit,vel vidit huiusmodi mutuum,tamen probat quia testis ipse deponens de præsentia sua propria includit intelligentiam secundùm gl.in l.i.in ver.præsentibus.C.de errore aduocato.Spec. in tit.de teste.§.primo ver. item quod iussum, Abb.Imo.& alios in c.peruenit de testi.cogendis, Bart. in l.prima §.fi. ff.de auct.tut.& in tract de testi.Bal.Ang. Imo.& omnes per illum text.in l.hæredes palam.ff.de testa.Doct.omnes in c.cùm causam.de test.Bald.Sal.in l.testium.C.de testi.Et istorum docto. opinionem sequitur etiam, tuetur & dicit esse communem Alex.num.10.& ias.nu.20.cum aliis seq.in l.2.§. voluntatem autem ff.fol.mat. & Pomates in add.ad Bart.in d.§.fi. & Interpretatur ista communis conclusio non procedere, vbicunq; testis deponeret de præsentia alterius testis simul cũ eo cõmorantis in aliquo loco:tunc enim deponendo illum contestem fuisse præsentem intelligitur deponere duntaxat de nuda presentia illius testis, non autem intelligentia, & ita procedit, & intelligitur opinio Bal.& sequacium,in d.§.voluntatem.contra dictam communem quia quando vnus testis interrogatus super vno c.respondit se nihil scire,& reprobatur per alios testes,qui dicunt ipsum fuisse præsentem,tunc ipse testis qui nihil scire dixit,non potest torqueri pro eruenda veritate: quia non sequitur,talis fuit præsens tali actui,ergo vidit,& intellexit,l.diem proferre,§.coram.ff.de arbit. & ita tenet, & concludit Barto.in dicto §.fin.qui dicit, quòd si testis deposuit alium fuisse præsentem,non sequitur ergo intelligentẽ, potest enim esse quod vnus esset separatus ab alio,ita quòd intellexerit,& ita tenent omnes docto.præcitati, & Mars. sing.408.vbi dicit magnum verbum se inuasse in facti contingentia, quendam Tabellionem inquisitum de falso propter prædicta,sed quotiescunque testis allegaret, seu nominaret Titium in aliquo negotio interfuisse secum in aliquo loco, tunc si ipse Titius examinatus negaret ibi præsentem fuisse,alter eorum mentiretur,& sic daretur via iudici inquirendi alterutrum,l.de duobus,§.fin.ff.de iureiur.& ita tenet & concludit Bald. in dicta l. testium.In tantum quòd isto casu neutri credendum est.secũdùm eundem Bald. in dicto ca.causam, & ita consuluit Alex. conf.90.volu.4. ideoque talis contrariretas inter ipsos duos testes operatur vt nemini ex ipsis credendum sit,quia nemini fides adhibenda foret quando vnus testis alteri contradicit, secundùm Io.And.& omnes magis communiter c.in nostra. de testi.Feder.de Senis conf.142.Bal.conf.33.quidam Tabellio,vol.3.& istam doctrinam Io.And. & sequacium feribunt esse communem Moder. in d.c.in nostra. Gram. conf.crimin. 26.nu.20.& seq.& conf.31.nu.8.& ita consuluit Alex. conf. 33.vol.3.& conf.42.vol.4. idem.

Testis vnicus,& solus deponens de facto proprio in causis ciuilibus probat,& plenam fidem facit præsertimque in fauorem alterius l.quæro §.fi.de ædilit.edict. per quem tex.voluit consulendo Paul.de Castr. in aliquibus consiliis & legendo similiter in l.seruos. C.de testi.in l.quicunque.in fi.C.de ser.fu. Huic sententiæ inhæret etiam Old.conf.95. Saly. & Bal.in l.si quis decurio.in 4. oppositio.per illum text. C.de falsis, & alij quam plures relati per Tyraq. in trac.de vtroque retract.in fi. 1.gl.14.nu.47.cum aliis seq.In contrariam verò partem inclinauit Cyn.in d.l.si quis decurio in 4.oppos.Bart.in conf.incip. in q.proposita,Ino.in c.dilectus de accu.Ant.de But.in c.cum à nobis de testib.Alex.in l.i.§.si absens,ff.si nox.cau.aga.vbi respondet ad iura,quæ in contrariam allegantur,& ait hanc opinionem esse veriorem & in conf.192.volu.6.& communem dicit Boer.dec.221.n.17.tamen in tam magna doc.altercatione casu eueniente in iudicando,& psulendo intrepidè sequerer 1. opinionem tanquam in iure verissimam, cui inhæret etiam Boer. in d.dec.221, hoc idem promittendo, & nonnulli alij.doct.congesti per Tyraq.in præcitato loco,& ita iudicauit sacrum consilium Neapol.vt refert Affli.dec.369.n.6. idem.

In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum, c. in omni negotio,& c.licet,ext.de testi.& l.vbi numerus ff.eo.ti. declaratur autem hoc non procedere in iudiciis possessoriis, in quib. dicitur agi de leui præiudicio, & probatio per vnum testem,vel per famam publicam in hoc casu habet vim plenæ probationis, ita q̃ iste testis vnicus in causa possessorij plenè probat possessionem absque alio iuramento necessario in supplemẽtum probationis,etiamsi agatur de possessione magnæ rei,sec.Bart.in l.1.C.quo.bo.& clarius in l.2.in fi.C.vbi in rem act.Mathes.not.2.Alex.conf.91.vol.5.Soc.conf.137.& conf. 266.n.25.vol.2.ias.in repet.l.admonendi.n.187.lect.2. vbi illam opi.ait esse com.Fran.curt.n.203.ff.de iureiur.quam communem sequitur similiter Calea.conf.100. Deci.conf.251.& in l.2.C.de carb.edict.n.2.Cagn.l.in pari.n.7.ff.de reg.iur.Gratus conf.42.n.7.& seq.vol.2.Crauet.conf.158.n.12.& Mars. sing.433.sed limitatur ista communis non habere locum.vbicunque contra dictum vnicum testem, seu semiplenam probationem apparerent aliqua indicia hoc enim casu vnus testis vel probatio semiplena non probaret possessionem, vt voluit Bal.in l.qui accusare.C.de eden. Grat.conf.10.n.29.vol.2; & ita fuit iudicatum in sacro consil.Neap.vt refert Affli.decis. 364.n.4.& seq.alios verò casus,& circiter 30. in quibus vnus solus testis plenè probet,ponit Spec.in ti.de teste.§.restat.ver. hoc tamen fallit.Inn.& alij in c.accedens.il 1.de testi.& iaso & Mod.in d l.admonendi.verùm præfata omnia procederent iudicio meo in iudicio Summario retinendæ:secùs verò in iudicio possessorij plenarij,quia hoc casu requiruntur plenæ probationes, nec sufficeret probare possessionem per vnum testem,præcipuè vbi actor remedium. ca.redintegranda 3.q.1. intentaret,vt per Bar.in extrauagan. ad reprimen.in ver.summari.Bald.& Paul.de Cast.in l.ordinarij C.de rei vend.Bal.in l.iud.C.de iud.vbi alij doct.Paul.de Castr.conf.3.vol.2.secundùm nouam impressionem, & in antiquis, conf.5.ias.in l.naturaliter,§.nihil.commune, ff.de acq.pos. Franc.de Curt.in d. l.admonendi,d.nu.203.in fi.& Grat.conf.200.& seq.vol.2.& Afflict.in præcitata decis.364. quia datur remedium d.c.reintegranda contra titulo possidentem, vt latè docuimus suprà in ver.spoliatus. F.Viuius.

Infamis potest esse testis in testamento, vbicunque non esset notoriè infamis & sic infamis occultus admitteretur in testem secundùm gl.Bart.& omnes in l.cùm lege,ff.de resta.gl. Bart.Bald.& alios in l.1.C.eod.tit.& quamuis Ang. & Sal.ibi, & præcipitanter velint contrarium, tamen opinio dictæ glos. communiter approbatur,secundùm Moder.in c.cùm non ab homine de iu.l.& Pomatẽ in add.ad Bart.in d.l.cùm lege.idẽ.

Tabellio rogatus ad scribendum testamentum in eo computatur,& inseritur in numero testium,& sic esset idoneus testis vbicunq; citatus,& productus esset in iudicio ad probandum per viuam vocem ipsum testamentum,tunc quippe examinatus per iudicem probat testamentum, aliàs secùs,secundùm gl.& om.doct. antiquos in l.hac consultissima, C.qui testa.fac.pos.Bart.in l.Domitius,nu.4.ff. de testa.& ista est com. opi.om.doct.teste Afflict.in dec.25.in causa petitionis hæreditatis,numer.4.Alex.consil.152.146.& consil.133.in fi.vol. 2.vbi declarat istam cõpi sententiam latè & abundè. idem.

Testes plures ac plures examinans tabellio scribendo dictũ primi testis extensè vel per extensum si postmodum ipsemet Notarius scribat,secundum testem idem dixisse,ac deposuisse in omnibus,& per omnia.& ita in aliis testibus assertiones,ac dicta istorum testium valent simul ac probant secund. magis com.opi.doc.in l.sed & si me putem ff.de cond.ind.quam sequuntur.& citant omnes Mod.ibi,præsertim ias.n.1.intelligo hoc cum grano salis procedere, si testis, quem Notarius non examinauit extensè,sit bonæ famæ,eo casu indubitanter eius dictum valet & tenet sec.Bal.in §.fin.versi.idem sacramenum in extr

in extrauag.de pace.const.quem sequuntur doct.in c.nihil.de verb.sig. & Fel.in c.super his, de accusatio. Sed in Regno non accidit circa hoc dubitare, quia habemus Regiam pragmaticam exordientem: statuimus super articulis. & positionibus disponentem examinationem, & depositionem testium fieri extensè per Notarium & non per alia breuissima verba. F. Viuius.

Testis dicens, ac deponens aliquid extrà iudicium sine iuramento, & postmodum iuratus in iudicio contrarium respondens, tunc stabitur secundæ, & posteriori depositioni ob iuramenti religionem, & Iudicis auctoritatem, c.licut nobis, de testi.in 6.c.1.in prin.quid sit inuesti. nec punietur iste testis falsi pœna.Hanc opinionem tenet glo.fi.in c.cum causam de testi.communiter ab omnibus scriben.recepta,quam dicit or dinarjam Bald. in l.nullum. C.de test.ac eam sequuntur.asseruntque esse communem Abb.& Dec.in c.per tuas de probat. Fely.in c.cum in tua de testib. & in c.inquisitionis.§.tertiæ.de accus.Bal.Consil.486.vol.3.Alex.conf.222.vol.2.nu.13.Rom. conf.505.Craue.conf.6. & idem Alex.conf.68.vol.1.Franc. in c.1.circa fi.de elect.in 6.Aufreri.in capel. Tolos.decis.280. Capicius decis.142.nu.6.Mars.in l.eos.nu.11.& 12.ff.de falsis. & sing.222.asserens ibi hanc sententiam esse comm.licet Bar. in d.l.eos,nu.4.asseueret contrarium,videlicet dictum testem esse puniendum pœna falsi, nec eius testimonio adhibendam fidem aliquam,tamen ista Bar.opinio communiter improbatur à doct.vt suprà ostendimus, & procederet sec. Ab.& Dec. in d.c.per tuas.Fel.in d.c.cùm in tua.in fi.Dec.conf.189.n.10. & Cra.in præcitato, conf.6. n.15.vbi ex secundo testimonio appareret testis periurium, quia prius contrarium iuratus depositisset,contra verò præfata ac allegata superiùs videtur cõsulere Petr.de Vbaldis in conf.28.quod reperitur inter consilia Criminalia diuersorum nuper edita, videlicet, q̃ testimonium, præferatur secundo testimonio prolato in iudicio, cui quidem consilio nonnulli doctores celebres se subscripserũt, vt ibidem est videre. F.Viuius.

Testis statim, & incontinenti corrigens propriam depositionem eius vltima depositio valida, & legitima esse videtur. c.præterea.de testib.cog. gl.in auth.de testib. §.quia verò, vbi correctio testis fit prius quàm Notarius responsionem priorem scripserit.glo. singularis in c.apud misericordem.32.q.1. quam dixit esse valde notabilem Alex. in l.qui bona.§. si quis stipulatus.ff.de dam.infect. Lanfr.in rep.c.quoniam contra.de probatio.in ver.testes.n.136.ias.in l.error.C.de iur. & fac.ign. Potest & alio modo testis corrigere dictum suum, antè quam exeat conspectum iudicis,seu partibus loquatur,& tunc statur secundæ depositioni sec.Abb.in d.c.præterea,vbi abunde declarat,quando testis dictum suum incõtinenti corrigere, possit & prædicta reuocatio permittitur, etiam si error non probetur:ideò testis corrigens dictum suum incontinenti,non tenetur dicere de errore gl.in d.c.apud misericordem,Ab.& Fel. n.5.in c.cùm venerabilis, de exceptio. Idem Ab.in d.c.præterea.Fel.in c.qualiter.il.1.n.31.de accu.Dec.in c.causam,de appella.Roma.conf.70.Bart.conf.43.vol.2.& gl.optima in c.vlt. de iureiur.in 6.& ista est com.opi.vt asseuerant doct.superiùs citati. F.Viuius.

Testis ostendens se errasse, volensque errorem suum corrigere ex interuallo admittendus est priùs ostenso errore, & confessione erroneè facta, sed confessio erronea sine erroris probatione non potest per eundem testem reuocari sec.doct. communiter in c.2.de rescrip.lib.6.de qua communi attestatur Boer.decis.89.n.4. imò testis ex interuallo absque erroris probatione respondens contraria videtur periurus,secũdum scribent. communiter variis in locis. & passim in iure nostro, ac etiam pœna falsi iste testis venit puniendus, l.eos. vbi Bart. & doct. omnes. ff.de falsis,sed tamen pulchrum est disquirere vtrum priori testimonio, vel posteriori fides sit adhibenda, dic audacter primam depositionem non posse tolli per secundam ex interuallo ab eodẽ teste,etiam iurato propositam, patet ex ratione tex.in c.sicut nobis, de testi. vbi ad infringendũ fidem testimonij necesse est alios testes non aũt eosdem produci ideoque primum testimonium validum est,nec secundũ tollitur sec.Pan.& Fel. nu.4.in d.c.cum in tua. Car.in d.c.sicut nobis,& in præcitato c.cum in tua, n.5.& seq. Inn.in c.præterea de testib.quorum opinionem asserit esse com.Corn.conf. 27.lib.3.Dec.conf.175.nu.7.& conf.189.nu.10. idem.

Testes singulares sufficiunt ad probandum quid in genere, vt putà vsuras,famam,infidictioem, hæresim, possessionem, &c.his similia:nam genus constat perficiturq; ex pluribus speciebus,& particularibus,ideo licet testes deponant de diuersis actib. tamen quia huiusmodi actus tendũt ad eundem finem, & ad probationem vnius generis non repelluntur testes tanquàm singulares,sec. Bart.in l.ob carmen.§.fi.ff.de testi. Bal.l. in l.de quibus.ff.de legi.Cald.conf.51.& conf.113. vol.1.vbi loquitur de aditione hæreditatis, eãdemque opinionem amplectitur & comprobatur per Craue.conf.63. Anc.conf.277. Gemin.conf.217. Alex.sibi contrarius,conf.141.vol.1.quod videtur repetitum,conf.10.vol.1.idem tenent Alex.conf.85. conf.86.conf.117.conf.172.vol.2.conf.41.conf.112.cir.fi.lib. 4.conf.92.lib.5.conf.3.& conf.147.lib.7.in quibus locis auctor asseuerat istam esse veriorem,magisq; com.opi.quamuis in aliquibus conf.delatis per Crauet. d.consil.73. voluerit contrarium.& Fed.de se.conf.17.& conf.64 prope fi.quos sequuntur Ias.& Deci.eorum auctoritate freti variis in locis,& præsertim Deci.c.licet causam.nu.69.de prob. tamen si vidissent tot conf.Alex.& relata ad saturitatem, fortasse non ita faciliter discederent ab hac opi.cõi,siquidem Alex.ipse in duobus,seu trib.locis tenuit opi.q̃ testes singulares non sufficiant vbi agitur de probando quid in genere, sed reuocando postea sententiam,iudiciumque in melius in decem,vel vndecim aliis loc.constanter firmauit contrarium.Hinc est,q̃ quotiescunque doctor reperitur sibi cõtrarius in duob. locis illa opi. sequenda est,vbi pleniùs scribit l.diui.ff.de iure pat. no. Ab.c. bone.de post.presl.quapropter potiùs est amplectenda sententia ipsius Alex.in 12.illis conf.relatis, in quib.plenissimè scripsit,quam in aliis trib. de quibus facit mentionem Crauet. in præal.conf.73.super quib.parum scribit,& eandem opi.quod testes singulares admittantur, vbi agitur ad probandum quid in genere,tenet etiam Aret.conf.42.Ang.conf.233.Guid.pa. q.544.Soc.conf.295.volu.2.& Boer.decis.23.& decis.239.& Aug.Beroi.d.c.licet causam.n.30. vbi ait istam opi.esse com. nihilominus idem Boer.in decis.342. titubanter inclinauit in contrariam sententiam:cæterum in regn.Neapol. quæstionis tollendæ gratia. & ad euitandum præfatum dubium, videlicet, an per testes singulares probetur quem vsurarius: fuit emanata,& in lucem prodita per regem Ludouicum pragmatica exordiens:Ludouicus,& Ioan.& cętera,disponens quod ad probandum vsurariam prauitatem admittantur testes singulares, & istam materiam latius declarauimus §. vers.testes singulares non faciunt fidem, &c. item testes singulares probant minorem summam, si deponant aliquid de maiori, sec. Corn.conf.181.nu.60.libr.2.hoc modo loquitur Deci.conf. 100.n.4. testes non fore aliquo pacto contrarios, quando de facto vnus minus,quam alius deponit,& com.scribit Alei.in l.1.§.in stipulanti.n.40.ff.de ver.obl.& 12.alios casus,in quib. testes singulares probent tradit Lancil.Corrad.in tract.de decurionib.lib.1.c.11.§.2.n.23.& seq. F.Viuius.

Iitigator non consentiens Testibus productis per suum aduersarium generaliter eos reprobando. potest postmodum eis vti,sec.gl.& doc.oẽs c.præsentium.de testi.& ista est com. opi.teste Boer.decis.245.nu.6.& scriben.in d.ca.præsentium. sed si contigerit dictum suum litigantem protestatum fuisse ante probationem se velle reprobare testes productos, & deposita per eos,tunc testes deponẽdo aliquid in fauorem istius protestantis,non faciunt fidem in eius fauorẽ,quia per ipsam protestationem videtur declarare se nolle aliquo pacto ipsis testibus fidem adhibere.de hoc est tex.d.ca.præsentium.in fi. vbi hoc tenet Fel.in vlt.no.& Franc.de Areti.ibid. F.Viuius.

Testis respondens vnum in iudicio nullo,ac inualido,& apud iudicem incompetentem, & aliud penitus diuersum in valido,tũc standum est eiusdem testis posterioris testimonio, sec.Spec.ti.de teste.§.1.n.27.idem tenet gl.d.c.cum causam. de testi.& omnes doc.ibi communiter.& in l.eos.ff.de fals.Boer. decis.112.Craue.conf.6.nu.7.in quib.locis asserunt hanc esse com.opi.& hoc idem refert Capi.decis.142.n.8. vbi similiter congerit doc.contrarium asseuerantes. idem.

Testis præstito sibi iuramento asserens se aliter deposuisse, quam à tabellione fuerit scriptum. Notario potius quàm testi credendum est, vt potè quia pro Notario præsumitur. l.si quis decurio.C.de fals.& c.ad audientiam,de præscri, hoc notant,ac expresè tenent Alex.conf.70.vol.1.& conf.65.vol.2. Deci.c.cum parati.de appel.Crauet.conf.74.nu.3. Feli.d.c.ad audientiam.vbi Panor.scribit hoc procedere,ac verum esse in causis ciuilib.non autem in criminalib.in quib.ex iurata depositione testis,vacillat fides notarij.arg.l.fin.C.de probat.idem Ab.& Fel.in c.cum causam.circa fi.de testi. canonistæ omnes in d.c.ad audientiam.Spe.in ti.de teste.§.1.nu.48.Alei.in trac. de præsump.reg.3.c.13.nu.20.ista est com.opi.teste Gramm. decisio.69.numer.18.& Modern. in d.capit.ad audientiam. hoc vero non procedit, quando Notarius examinaret testes, & haberet scriptorem, qui examen scriberet: eo enim casu si ambo

Universidad de Deusto
Biblioteca

si ambo deponerent vtique probarent contra dictum testem se ita dixisse, secundum Ab.in c.cum causam. de testib.& hoc asserit in practica Alc.in præcitata reg.3.n.13.& quatenus superius docuimus, quod si testis dicat in ciuilibus causis se aliter deposuisse, quàm Notarius scripserit, tunc potius credendum esse Notario, dic habere locum hoc, nisi testis esset persona multum notabilis, secundum Panor.d.c.ad audientiam.in 5.no.hoc idem asserit ipse Panor.tenere Spec.in ti.de teste.§.i. ver.sed pone quod Iudex,& in ti.de instr.edi.§.restat.ver.quid si attestationes. & hoc dictum Panor.sequitur Fel.c.super his. de accusa.& Marsi.in l.§.ad quæstionem ff.de q. Viuius.

Testes de auditu deponentes in contractibus, vel quasi, licet cortina vel paries sit in medio inter ipsos testes,& contrahentes sufficienter probant, c.præterea vbi doct. ext. de testi. tenent hoc etiam indubitarè Bar. Alex. & alij doct. in l.si non speciali.C.de testam.Ista est comm. opi.de qua testatur Areti. in §.plane,n.4.insti.de testam.mil. & Moder.in rub.ff.de verb. obl.& in l.1.eod.tit.& eam sequitur & approbat Marsi.post alios relatos per eum in rep. rub.C.de probat.n.351.& seq.vbi recitat quoddam exemplum congruum dictæ communi,qd certe notandum ac scribendum fòret literis aureis ab omnib. officialibus, & aduocatis, tanquam necessarium, & isti testes tunc & eo casu probant.cum deponunt affirmando se audiuisse,non autem vidisse contrahentes, & quando haberent notas voces contrahentium & ita intelligunt dictam cõmunem prædicti doct.& Cepolla in tracta.cautelarum.caut.230.circa finem. Fallit dicta communis conclusio in testamento, quia testes testamenti debent necessario videre testatorem. d.l.si non speciali, vbi Cin. & doct. hoc communiter tenent in d.§. idem Labeo: vbi Bart. & istam communem opinionem esse scribit Cepolla in præcitata cautela 213.nu.2.& Alex.in d.l.si non speciali,nu.6.vbi docto.ponunt exemplum,quòd si extaret cortina,vel paries inter testes,& testatorem,non valeret testamentum etiam si dicti testes consueuerunt habere notam vocem ipsius testatoris. In aliis verò duobus casibus limitat, & interpretatur communem præmissam Marsy. in d. rubrica de prohationibus:num.352.& sequent.quos videre poteris. F.Viuius.

Testes cum iuramento necessariò tenentur exhibere eorũ testimonium, & per consequens iurare debent pro vtraque parte dicere veritatem, secundum gl.in auth. sed iudex. C.de Episcop.& cler.& glo.in l.2.C.de edendo:cum qua transeunt omnes doct.ibid.in c.fraternitatis de testibus;& Marant.attestatur hanc esse communem opinionem in tract. de indic. in 2. parte. super 6. actu, imò testis tenetur plene deponere factum pro vtraque parte, secundum gl.in l.Lucius. ponderatũ à doct.ibi.ff. de infami.ad hoc vt Iudex non laboret ad veritatem inquirendam, & talis examinatio istius testis non careat qualiquali boni viri suspicione,sec. Bald.in c.1.§.sacramentũ, de consuet.recti feudi. & casu quo testis non deponat iuratus eius dictum est nullius momenti etiam quòd ille testis sit religiosus, vt est tex.nõ.in c.super nobis,de testibus etiam si esset Episcopus. c.fi.de iuram. calum. imò verò si esset Cardinalis, vt tenet gl.in c.cùm olim.in ver.fratrum,de priuileg quam dicit singularem Panor.ibi,& Alex.cons.180.in causa,vol.2.Fel. in c.tuis in princ.de testi.& in c.sicut,cir.fi.de sent. excommu. & in multis aliis locis.ias.in repetitione l.admonendi,ver.decimo predicta regula ff. de iureiur. vbi illam singularem dicit & Dec.in c. tertio loco. tertio notabili de probationibus esse asseuerant, & licet ad fidem testium non iurequiratur iuramentũ, id tamen præsumitur si Notarius scripserit Mæuium testem iuratum deposuisse,vt per Bart. in l.Theopompus, ff.de dote prælegata:post gl.ibi,quam dixit singularem Bald.in c.cùm in iure,de offi.deleg.notant Abb.& Fel.n.6.in c.tuis.de testibus. quia pro Notario præsumendum est c.ad audientiam de præscriptionibus:l.si quis decurio.C.de falsis,Bald.in leg.Imperator.ff.de stat.ho,cautius tamen erit, vt res tuta sit,nec aliquod dubium habet q̃ ipse Notarius expressim scribat formam, & solennitatem ipsius iuramenti. F.Viuius.

Testium depositiones etiam non publicatæ coram vno iudice probant coram altero iudice,præcipuè subrogato,vt per Legistas omnes communiter in l.gesta.C.de re iudi. & Canonist.in c.causam quæ de testi.quam quidem communem opinionem,declarant Moder.in præcitatis locis, maximè Dec.in d.c.causam,quæ.nu.9.

Per duos testes actor probans se mutuasse Titio centum, & reus probans se soluisse dicta centum per vnum testem solummodò, tunc obtinebit reus, & sibi erit per Iudicem deferendum iuramentum in supplementum, ita Bart. in l. admonendi.ff.de iureiuran.cum quo sentiunt omnes communiter ibi,Bald.& Sal.in l.bonæ fidei. C.eo.titul. Panor. in c.fi.ext.de iureiur.& Moder.in d.l.admonendi vbi testantur de dicta cõmuni,præsertim Curt.num.325.& his occurit vnum verbum nunquam obliuioni tradendum,quòd si duo testes deponant Mæuium mutuasse pecuniam Sempronio,sed nesciant quantitatem, alij verò duo testes dicant ipsum Mæuium petiisse à Sempronio decem, tunc profectò probatum est mutuum in decem,ita singulariter tenet Bart.d.l.admonendi,ver.quæro, quid si testis deficiat, quem sequuntur ibi omnes, Ant.in d.c. fi.& Alex.cons.59.vol.2.& cons.189.vol.6. F.Viuius.

Coram duobus Testibus duntaxat, etiam fœminis pater potest inter liberos facere testamentum,secundum gl.& doc. in auth.quod sine.C.de testam.imò pater absque vlla testium præsentia per simplicem scripturam,ac priuatam inter liberos testari potest, puta si sua manu scribat schedulam, & in ea disponat inter liberos pro testamento, seruabitur eius volũtas: tamen requiritur necessariò, q̃ pater declaret in huiusmodi schedula voluntatem illam habere pro perfecta, & tunc proculdubio valet vt testamentum patris,quamuis nulli testes interuenerint,per doctrinam Bart.in l.fi.ff.de testa.Alex.cons.4. libr.7.& ista est communis opi. teste eodem Alex. cons.105. super is,in fi.vol.3.& ias.cons.57.vol.2.præsuppositis,& Boc. decis.340.nu.4. F.Viuius.

A pari procedit quòd testamentum fiat coram iudice, vel coram Principe.l.omnium.C.de testam.sed vbi coram Principe:requiruntur aliqui testes,vt tenet gl.Bald.Ang.Sal.& Alc. ibi,licet non aperiant quot testes,Ang.verò requirebat septẽ, Sal.tres,Bart.Bal.& Alex.duos, & hæc est communis opinio prout testatur Soc.iu.cons.138.vol.1. Viuius.

Testes duo sufficiunt ad eandem quantitatem cuiuscunque delinquentis in causa criminali,text.est in c.primo,& 22.q.5. & no.Panor.in c.at si clerici,in princ.de iudi.Ampliatur mirabiliter hoc quòd duo testes etiam sufficerent ad condemnandum summum Pentificem,& Imperatorem, secundum gl.singularem,& communiter ab omnibus Doctorib.approbatam in c.præsul.quarta quæstione quinta: & ita not. Panor.in d.c. at si clerici.in primo notabili in c.licet vniuersis,de testib.& in c.per tuas.de maiori & obedi.& ibi late Fel. ponens de intellectu dicti c.præsul.Dec.cons.342.& Paul.de castr. cons.301. Ampliatur prædicta conclusio similiter procedere in causa hæresis,vbi duo testes sufficiunt vt voluit Card.in clem.1.§ pen. de hæreticis. idem.

Testes duo sufficiunt ad probandũ consuetudinem, & hoc casu diceretur plenè probata ipsa consuetudo, ita tenet Hostien.in summa, in titulo de consuetu. in §. quot, & per quos testes,Cyn.& Bart.in l.2.C.quæ sit longa consuetu.Io. Fab.in §.ex non scripto, institu.de iure natura. idem Bart.in l.de quibus.in quarta quæst. princip.ff. de legi. Abb. & omnes in c.at si clerici. de iudic. & cons.51.vol. 2. & istam opinionem declarat Roch.curt.in rep.c.fi.de consuet.sectio.4.n.66.Mod.d. c.at si clerici,& in d.l.de quibus dicunt esse communem not. etiam nec vnquam obliuiscaris:quòd ad probandum solutionem Canonis Emphyteutici per Emphyteutam, similiter requiruntur duo testes,secundum gl.& doct. in l.in Emphyteticariis.C.de iure emphyte.quam sequitur,tuetur & dicit esse communem ibi ias.nu.134.

Contractus fieri ac confici potest in vltima voluntate, nec recipit naturam vltimæ voluntatis sed seruat naturam suam, & erit contractus inter viuos, secundum gl. & Bart. in l.hæredes palam.§.fi.ff.de testa Alex.Imol.Ias.& alios in l.hæred. test.ff.de leg.i.& Cepol.in trac.cautelarum,caut.129.& istam dicunt esse communem opinionem, Pomates in add.ad Bart. d.§.fi.Deci.cons.196.& 293.Modern.d.l.nemo potest,Bocri. decis.353. nu.4. & q̃ iste contractus seruet naturam suam,vt sit irreuocabilis,tenet & decidit etiam Bald.Sal.Pau.de castr. & Alex.l.fi auia.C.de iure delibe.vbi si quis de hæreditate sibi delata disponat in testamento,eo casu videtur eam simul adire, licet reuocet testamentum, non tamen reuocatur contractus aditionis,& sequitur Aret.d.§.fi.& Rip.d.l.nemo potest. nu.35.similiterque probatur hoc alio exemplo,videlicet,si testator legaret Titio decem quæ confitetur ei præsenti debere, licet postea reuocet testamentum, tamen dicta confessio firma manet,nec reuocatur, tradit Bartol.in l.cum quis decedens.§.codicillis.ff.de leg.3.Im.d.§.fi.Pau.de cast.in l.2.§.fi.nu. 5.de lib.& posth.Old.cons.144.factum tale,Alex.cons.45.volu.2.Rom.in l.ex hac scriptura.in prin.ff.de leg.1. Ruin.cons. 169.& Deci.d.cons.196.& Rip.d.l.nemo potest.nu.14.& iste contractus factus in vltima voluntate(nota)non indiget probatione 7.testium, vt requiruntur in testamento, sed sufficit numerus duorum testium: nam per duos testes potest probari,sic

bari,sicut probantur cæteri cõtractus regulariter.l. vbi numerus,ff.de testi.& ita tenet Alex.& Im.ĩ d.l.nemo potest,Cepol. in d.caut.129.Ias.in l.2.C.de bon.pos.sec.tab.& Rip.in d.l.nemo potest,nu.32.vbi ait hanc esse com.opi.& Deci.in d.cons. 293. F.Viuius.

Mandatum regulariter potest probari nõ solum per instrumenta,verum etiam per literas domini,etiam ad iudices missas:secundum gl.& omnes doctor.in l.1.C.de satisd. potest similiter probari per testes.vt voluit gl.in l.maritus. C.de procur.gl.& Pan.in capi.1. extrà de procurato.Azo.in summa de manda.princ. Bart. Bald.Ang.& cæteri communiter in l.non solùm.§.q alieno ff.de proc. Iaffredus decis.109.n.9.vbi attestatur expresè istam esse communem opin.& Boerius decis. 281.nu.1.& sequitur,declarat,& limitat Marsi. in rep.rub.C. de prob.n.38.cum aliis seq.Ampliatur istud dictum commune non solum procedere in mandato,sed etiam in reuocatione ipsius, quæ quidem reuocatio potest reprobari per vnum testem cum delatione proprij iuramenti,secũdum doctrinam Io.And.in ca.pro causa,de procurato.quæ obseruatur quotidie in practica,vt asserit,& fatetur Cors.in sing.in ver.mandatum. idem.

Testis productus per me,cõtra,& aduersus partem aduersam in eadem causa: si postmodum produceretur contra me, amplius reprobari non potest,secundum gloss.in l.si quis testib.C.de testi.communiter ab omnib.scriben.approbatam ibi:Amplia hoc procedere similiter.si ille testis esset infamis. aut periurus,d.l.si quis testib.& c.si qui 4.q.3.Amplia secũdò, dictam communem habere locum nõ modo, si essent producti testes in eadem causa,verum etiam in alia re producti,examinati extitissent secundum nonnullos doct.sed Odofredus in præcitata,l.si quis testib. tenet contrarium in alia instantia, quem sequitur ibi Alb.asseuerans opi.Odofredi in iudiciis,& praxi communiter obseruari & Boeri. decis.25.n.6.cũ 2. seq. dictãque communem opi. ita ampliatam limitat trib. casibus Fel.in ca.præsentium de testi. & Stepha.Aufrerius in tract.de reprobatione testium,in ver.prodigo,n.82. Testis respõdens falsum in vno c.seu articulo redditur falsus quò ad alia capitula. & per consequens propter falsitatem vnius capituli vitiatur eius depositio in omnib.sec.Crau.latè, cons.6.n.14.Alex. & Alc.in l.1.sed si mihi.ff.de verb.ob. cum aliis congestis per Tyraq.in tract.de pœnis temperãdis causa.44.n.42.vbi declarat hoc habere locum.si falsum fuerit commissum per testem in committendo,non omittendo,& doct.communiter in l.si ex falsis.C.de transa.quam quidem opi.communem esse asseuerant scriben.ibi,præsertim Alex.n.12.& seq.Ampliatur ista communis q̃ dictus testis,qui in parte iurauit falsum, in totũ, & in omnibus amittit beneficium omnium legum,& statutorum in eius fauorem facientium,& amittit beneficium simili ter & facultatem iurandi pro se &aliis,sec.Dec.ps.83.in causa Alex.ps.114.vol.4.& cons.27.vol.2.& in d.l.si ex falsis.per illum tex.vbi Ias.etiam & omnes doc.communiter:his accedit vtiliter q̃ non est idoneus testis, dicens in parte falsum, & ista est com.opi.teste Soc.cons.155.vol.2. Limitatur ista sentẽtia communis non habere locum in capitulis prorsus diuersis à falso.nam falsitas commissa in vno capitulo, siue articulo exploratum est non vitiate cætera capitula omninò diuersa à falso,vt per Bald.in l.iubemus C.de testa.fel.in c.fraternitatis de testibus.Deci.in cap.1.de probatio. & ista est communis opi. quam citat,& nonnihil commendat Boerius decis.253.nu.6. idem.

Testium dicta non reprobantur propter falsitatem per eos commissam non tangentem negotium principale. vt per Bal. in l.pe.C.de transa.quem sequitur ibi Sal.subdens ita in practica seruari quotidie,& ita cõsuluit Deci.cons. 100.& Gram.cũ aliis doct.relatis per ipsum decis.60.n.17.& Ruynus,cons.36. n.3.vol.4.Vnde sciendum est indubitanter, quod testis dicẽs falsum super accessoriis,& non super facto principali probat, & valet eius depositio, v.g. si quis mihi affinis in aliqua leui, vel longa affinitate,& deponit in aliquo negotio meo,& sup interrogatoriis sibi factis.si est meus affinis,dicit & deponit q̃ non, certe eius dictum valet. nec aliquid minuitur de fide ipsius,sed bene pro tali mẽdacio debet puniri crimine stellionatus,sec.Iac.Bu.in l.Lucius ff.de iis qui not.infam.quem sequitur Ang.cons.194.visis processib.causæ, vbi dicit hoc esse notatu dignum,& Marsi.sing.76.com.opi.doctorum est, & in reperitio l.fi.C.de prob. idem.

Testis falsum testimonium deponens,siue tacẽs veritatem, vel aliquid accipiens à litigãtibus, ne ferat testimonium punitur criminaliter,secundum qualitatem facti.l.1.in prin.& §. 1.& l.falsi pœna. ff. ad l.Cornel.de fal. sed in regno habemus pragmaticam nouissimam inchoantem,Ferdinãdus Aluares, in qua sancitum reperitur testem falsum testimonium dicentem in causis criminalib.incurrere pœnam vltimi supplicij.in ciuilib.verò falsus testis eiusdem pragmaticæ dispositione punitur pœna mutilationis manus, ac perpetui exilij. in tantum prædicta vera sunt,vt testis falsum testimonium deponens, reneatur nõ modo in foro contentioso de falso testimonio, verum etiam de omni damno ex illo testimonio contingente, vt per gl.in c. presbyterum.de homici.& ĩc.impetrari,de reg. iu.lib.6.in foro verò cõscientiæ tenetur duntaxat de falso testimonio,secũdum communem opi.omnium canonistarum sequuntur & attestantur ibi Doct. & passim in iure nostro, & Cors.in singu.in vers.testis vltimo,inchoante,si quis testis aliquis dixit falsum,&c. Limitatur dicta pragmatica,seu statutũ nõ procedere,si testis deposuisset de eo, q̃ est extra articulos. vel capitula,vel extra causam,siue de eo,quod nõ noceret partibus, vel curiis in absoluendo vel condemnãdo etiam quod falsum,scienter,& dolosè deponeret.non tenetur pœna dictæ pragmaticæ,siue statuti,sed alia mitiori pœna erit puniendus, ita in specie consuluit Bald.cons.106.cum peteretur, vol.1.ad limitationem statuti Mediolanensis,& sic nota vtiliter q̃ falsitas.quæ nemini nocet non potest puniri pœna falsi ordinaria siue per testem,siue per Notarium,vel alium fuerit commissa, & ista est com.opi.sec.Alex.cons.145.visis.vol.6.& Soc.cons. 103.in facto,& cons.204.post reditum,vol.1. idem.

Testium solum corruptelam probare non sufficit, vt sentẽtia lata per falsos testes retractetur, seu annulletur, sed debet probari falsitas ipsorum testium,sec.Inn.& omnes in ca. licet causam.de proba.quorum quidem opin.sequitur,declarat,& dicit esse com.Dec.ibi,156.cum aliis seq.Io.And. verò in d.c. licet causam.& Bart.in l.Diuus Adrianus. n.7.ff. de re iudi.inclinauerunt in contrariam partem,videlicet,q̃ testi corrupto indistinctè non credatur & sufficiat proponere testes pecunia corruptos,ad hoc, vt sententia lata per falsas probationes retractetur,idemq; videtur, tenere gl.& ibi Bar.in l.is, qui iudicio,ff.de accu.vbi concludunt quod si testis,ob pecuniam receptam accedit ad testificandum repellitur à limine iudicij,tamen in iudicando,ac consulendo non foret tutum discedere à dicta communi orationes,& argumenta allegata per Moder.& Dec. in d.c.licet causam, & similiter ad hoc vt competat restitutio in integrum aduersus sententiam latam sub pretextu falsorum testium sufficit probare solam testium falsitatem absque eo q̃ probetur corruptela partis secundum gl. in d.l.Diuus Adrianus, quam declarat & interpretatur ibi Ias. n. 18.& ait communiter approbari,sed hoc non procedere,vbi cunque libellans se astringeret ad vtrunque probandũ,& proponeret in libello testes falsum deposuisse, corruptos in eadẽ ratione,eo casu vtrumque tenetur & debet probare, ĩ falsitatem & corruptionem,sec.Bart.in d.l.diuus Adrianus nu.3.cũ quo transeunt ibi Ang.Imo.Rapha.&omnes.Ab.& alij in d.c. licet causam & Ias.quoque in d.l.diuus Adria.n.20.vbi asseuerat istam esse communem opin.interpretatur & limitatur ista sententia non habere locum quando pars in libello deduceret in diuersis orationib. dictos testes falsum dixisse, & fuisse corruptos,& sic populatiuè.vel receptiuè,tunc profectò non videtur se adstringere ad vtrunque probandum, verùm alterum sufficit, videlicet corruptelam vel falsitatem secundum gl.& Doct.in c.2. de refer.& omnes communiter in d.ca.licet causam.de proba.Bar.in d.l.diuus Adria.n.4.post alios congestos ibi per Ias.vbi scribit istam esse communem opi. idem.

Testis,vel Notarij contrarietas quæ non nocet partib.non est punibilis in his quæ sunt extra negotium principale. vt late per ias.in l.si ex falsis.C.de transac. & per Gram.decis.43.& Dec.cons.103.n.143.tamen vbicunque testis esset sibi cõtrarius in eadem depositione.& in causa principali non extra negotium,reiiceretur in totum tanquam falsus,secundum communem opi.omnium doct.de qua attestatur Alc.in tracta.de præsump.reg.2.præsum.29. idem.

Testis vnicus de visu semiplenam probationem facit, c.ex insinuatione.ext.de proc.& c.fi.ext. de succes.ab intesta.& ita tenet Io.And.Ant.& alij canonistæ in c.fi.ext.de iureiu.& Legistæ in l.admonendi.ff.de iureiu.& in l.in bonæ fidei.C.e.tit. & istam ait esse communem opi.curt.iu.cons.122.n.7. Ratio dictæ communis per doct.assignatur ista, quia si duo testes faciunt plenam probationem, ergo vnus semiplenam.l. vbi numerus.de testi.& c.omni genere ext.de testib.quam semiplenam probationẽ Bar.in l.ii.ff.de quæst.vocat indicium & præsumptionem falliqué hoc in causis criminalibus in quib.nemini dubium est ex vnico teste, & semiplena probatione non deferri iuramentum in supplementum, ita Bart.in d.l.admonendi.in

Universidad de Deusto Biblioteca

pendi.in vltima char. vers.pro cuius declara. & ratio huius limitationis videtur ista nēpe in criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores l.fi. C.de prob. & ibi Bal.imò regulariter ī criminalib. nō damnatur quis ex suspicionibus,seu præsumptionibus,vel indiciis, seu cōiecturis.l.absentem.ff.de pœnis.l.fi.vbi.Bar.ff.de quæst.&dictam limitationē tradit Bar.etiam in l.fi.ff.de in litem iuran.idem Bart. Ange.& Doct.in l.4.in prin.ff.de iureiu.& in d.l.bonæ fidei.Pan.cæterique canonist.communiter in c.fi.ext.de iureiu.Io.And.in ca.cùm sint partium.de reg.iu.lib.6. Spe.in tit. de iuramento delato.§.1.ver.at autem.cum seq.Host.in Summa in tit.de iureiu.§.vt super.archi.in c.si quis presbyter.2.q.5.& Bal.in l.1.C. de iis qui pœnæ nomine. & ista est com.opi. vt per Moder. in dict.cap.si quod intelligo cum grano salis non habere locum in causa criminali parua,siue ibi ageretur de modico præiudicio ,quia tunc posset deferri iuramentum in supplementum, vt voluit Pan.in c.si.ext.ꝙ metus causa,in princ.Bal.post gl.in auth.minoris debitor.C.qui da.tut.poss.vbi dispositio prohibens accedere debitorem ad tutelam,non intelligitur de modica quantitate vel re,intelliguntúrque prædicta sanè,sec.Roma.in d.l.3.ff.de iureiu.procedere in causis criminalib. criminaliter intentatis ad vindictam publicam:secus autem, si ciuiliter intentatis ad pœnam pecuniariam & sic in quibus rātum veniat pœna pecuniaria imponēda, & ista fuit opi.generaliter Ant.in c.si.de iureiu.tamen Imo ibi,& malè affirmat indistinctè cōtrarium:animaduerte ob hoc,ꝙ licet ex semiplena probatione quis cōdemnari nequeat tamen vnicus testis de visu qui deponat vidisse Titium vulnerantem,vel occidentē Mæuium,vel committētem aliquod simile delictum, dummodò iste testis sit omni exceptione maior,facit indicium nō solum ad inquirendum,verumetiam ad torquendum,secundum gl. & doct.in l.si quis.C.ad legem Iul.maiest.doc.omnes in d.l.admonendi Bar.Alex.& Marsyl.in l.1.§.item Corn.& l.maritus. & in l.fi.de quæst.& Iac.Nouellum cum aliis ibi congestis per eum in sua pract.cri. super forma inquisitionis contra producentes falsitates,n.8.& ista est com.opi.teste Carrerio in prac.cri.nu.100.vers. primum & cæteri Moder.in locis s.citatis,& Boeri.decis.163.n.3. Coarctatur hoc vbi testis,nō esset omni exceptiōe maior.quia omnis minima qualitas, & defectus impedit vt nō faciat indicium ad torturam vt per Bar.& Alex.in d.§.iidem Cornelio,& Paris.cons.160.& si considerata.n.64.& seq.vol.4.nisi concurrat leuitas vitæ Rei, sec. Carrerium in d.ver.primum,& hoc verificatur in teste quotiescunque eius fides vacillaret,seu in aliquo elideret,vt quia esset affinis producentis,amicus,vel similis.tunc profectò nō faceret semiplenam probationem, nec induceret iudicem ad opi.sed ad suspicionem sec.Bar.in d.l.admonēdi,quē sequuntur Bal.& Rom. ibi,& idem Bald.in l.1.C.qui,& aduer.quos,in c.1. de controuer.inuesti.Ant.&Pan.in c.si.ext.de iureiu.quoniam modicus defectus impedit huiusce semiplinam probationem vnius testis nec mirum,quia satis exorbitat fides vnius testis,domestici,à iure communi,sec.Bald.in c.1.§.sacramentum.de cōsuet. rectæ fidei,& in c.à nobis,& in c.innotuit,ext.de testi.& sic vnus testis domesticus non facit semiplenam probationem,nā non reputatur idoneus,& integer,l.etiam. C.de testi.c.in literis, extra de testi.item infamis infamia facti non esset integer, & idoneus testis sec.Bart.in d.l.admonendi:vbi Ias.cæteros refert,necnon subditi producentis,Compatriotæ homines malæ conuersationis,vel de facili litigantes vel celeriter nimis respondentes,& alij his similes relati per scriben. præsertimque per Moder.in d.l.admonēdi.& animaduerte. ꝙ ille dicit testis omni exceptione maior.qui aliqua ex parte,& causa non potest repelli,vt per gl.no.in c.1.ext.de consangui.& affin.quam ponderat ibi Pan.ad statuta facientia mentionem de testib. omni exceptione maiorib.&idem si diceret idoneis,quam hoc idem ponderant Moder.ibi,& idem Pan.in c.at si clerici.de iudi.& Alber.in l.optimam.circa fi.C.de contrah.& com. stipu. & ꝙ testis dicatur omni exceptione maior , quando nulla imputatio contra eum fieri potest & nihil penitus patiatur,tenet gl.etiam in §.Item.insti.de inuti.stipula.Bald.in l.maritus.ff.de quæst.Io.de Ana.cons.17.n.8.Bal.in rub.de contro. inuesti.& dictam regulam communem ꝙ vnus testis , faciat semiplenā probationem, limitat Curt.in repetitio.d.l.admonendi. in septuagintaseptem casibus,& ponit,& optimè declarat Lancillotus Corradus in trac.de decurionib.libr.1.c.11.de prætore. §.11.de of.prætor.nu.1.& seq. idem.

Testimonium vnius testis facit semiplenam probationem, non autem plenā,vt latè s.deduximus, etiam si consensus ambarum partium litigantium præcesserit,quæ rem omnem asseuerationi,seu depositioni dicti testis commiserint.vndę iudex hoc casu ex conuentione,&consensu litigantium nō tenetur, nec potest vnius testis assertioni stare sec.gl.Dy.& Rayne.in l. Theopompus.ff.de dote præleg.idem tenet Bar.in l.1.§.fi.nu.2.ff.de ver.ob.vbi Alc.n.23.& seq.ait hanc opi.esse com.& Alex.cons.47.n.4.vol.1.& cons.54.n.1.vol.2.idemque fatetur Ias.in l.iusiurandum ꝙ ex conuentione. de iureiur. in contrariam verò partem ꝙ conuentione,& cōsensu litigantium fieri possit,vt testimonio vnius testis, plena fides adhibeatur inclinauerunt Spec. in tit. de teste.§.restat.24.fallentia.Rom.Alex.Are.& Moder.in d.l.1.§ fi.ff.de ver.ob. Crotus in tract.de testib.6.par.hoc idem senserunt gl.in c.veniens primo,& in c.licet vniuersis. de testi.vbi doc.sequuntur eandem opi.quam asserit com.Ias.in præallegato §.fi.n.8.& istam vltimam sententiam mihi sequēdam fore constitui,tanquā magis æquam,& meliorib.rationib.vallatā quę com. opi.ita amplexa intelligitur cum grano salis procedere, quando consensus præstatur certæ personæ,& nominatim quo ad certum negotium,ne aliter præbeatur ansa fraudibus,& falsitatibus sec.Ang.in l.pactum inter hæredes.ff.de pac.sententiæ, cuius nititur in rep.l.admonendi.n.100.& 200.ff.de iureiu.Aret.n.40.Soc.n.3.Ias.n.9.& Alc.n.28.in d.l.1.§.fi.ff.de ver.ob. idem.

Testis vnus deponens de veritate, & fama publica, & alius testis deponens de fama publica duntaxat,plenè probant,sec. Bal.in l.Gallus §.ille casus.ff.de lib.& posth.& istam Bal.doctrinam asserit esse mirabilem perpetuoque memoriæ commendandam,ex eo quod nō habet cōtradicentem Alex.in d.§.ille casus & alij doc.ibi & Moder.in l.admonēdi.ff.de iureiu.ideo que in consulendo,iudicandoque suadendū esse duxi,sequendam fore dictam doctrinam Bald.tanquam com.vt verissimā quia sec.Paul. de ca.cons.152.viso puncto.vol.2.& in l.si vniuers.C.de leg.in causis decidendis non est parua. Bal. opi.præsertim vbi non habet contradicentem imò tutum, ac irreprehensibile est iudici,sec.opi.Bal.iudicare,maximè quę vbi non habet ꝯtradicentem,vt refert Dec.cons.283.& Ias.in l. si quis in fundi vocabulo.ff.de leg. 1.

Per vnum testem actor probans semiplenè, & succumbēs, quia nō ipsi actori,sed reo est delatum iuramentum, nō condemnatur in expensis,quasi per illum testem videatur habuisse iustam litigandi causam verisimiliter credendo,ꝙ sibi deferretur iuramentum,sec.Io.And.Pe.de Aneg.But.& communiter omnes canonistas in c.finē litibus ext.de dol.& cōtu.Bald.in l.1.C.de a luoc.diuerso.iud.Ale.in l.properandum.§.sinautem reus.C.de iudiciis,quam quidem communem sequūtur, & attestantur doct.passim & præsertim in præcitato ca.finem litibus.& Mod.in repet.legis admonendi ff.de iureiur.& ista communis procedit, secundum præcitatos doct. quando testis productus per actorem erat omni exceptione maior,alias secùs. idem.

Testis vnus, & cōfessio facta absente parte faciunt plenam probationem,casus est in c.si.de successio.ab intest.pariformiter vnus testis,& fama eo casu,quo fama facit semiplenā probationem,plenè probant,c.1.de appel.vbi gl.&l.3.§.eiusdem.ff.de testi.& idem dicendum est in similib.casib.& quamuis istæ duæ semiplenæ probationes sint diuersi generis , tamen si tendāt ad vnum finem.faciunt plenam fidem iudici,secùs verò si ad diuersa tendāt , quia tunc duo imperfecta nō facerent vnū perfectum.idem dicendum est in duabus semiplenis probationib.eiusdem generis,vt puta, in duob. testib.tunc nemini dubium est,ꝙ duo testes faciūt plenam probationem,ita & taliter cōclusiuè,& formaliter tenet Bar.in l.admonēdi.ff.de iureiu.cuius opi.sequuntur doct.communiter,vt refert Salv. in l.bonæ fidei.ver.visis his quæ semiplenam probationem faciunt.C.de iureiu. & inter cæteros doct. ei inhærent Bald.in l.si ex cautione,q.12.C.de non nu.pecu.in l.vnica. in prin.C.de cōfessis in l.per hanc.C.de temp.appel.in l.sed & si quis ex argentariis.§.1.ff.de eden. & in l.2. C.de bon. poss.sec.tab.idem Bal.& Pan.in c.cum causam.ext.de prob. Pan.& Ant.de Butr. post gl.in c.veniens. 1.ext.de testi.Anch.cons.277. visa diligēter,Pan.cons.16.Alb.post gl.in l.instrumenta.C.de prob.Ang. Are.in tract.maleficiorum.ver.& an,& fama sit sufficiens indicium ad torturam,nu.41.& Alex.cons.116.animaduersis his, vol.4.& Iaffr.Lanf.dec.56. & dictam opi.communem ꝙ duo testes eiusdem generis faciant plenam fidem iudici, intelligerem procedere,vbi essent contestes in omnib.prædicamentis traditis per Bal.in l.de quibus.circa fi.ff.de legi.& in l. testium.C.de testib.secus verò,si essent singulares,quia non coniungerentur,cum tenderent ad diuersa, non autem ad idem probandum,c.cū dilecti,& ita tenet Ant.de But.in d.c.veniens, ideo q; vnus testis,de vna confessione absente parte aliusq; de alia non iungerentur,sec.Ant de But.in c.licet ex quadam extr.de testibus,& Pan in c.licet ex quadam.ext.de testi.Pan.in c.cùm causam extra de proba.dicentem ibidem,idem esse si vnus testis deponat de vero mutuo & alius de cōfessato,idem firmat Bal.in cap.si.extr.de confue.& in l.2.§.fi. circa fi.ff.si cert.pet. quòd vberius declarat Laur. Syluanus, cons.51.nu.12.& ita fuit iudicatum in sacro cōsilio Neap.vt refert Affli.deci.364. nu.3. F.Viuius.

Testis vnus de veritate,& alius de cōfessione emanata præsente parte, seu duo testes de emanata confessione parte absente seu de fama publica plenè probant simul iungendo. ita Bal.in rub.de controuer.inuesti. & in l.sed & si quis ex argentariis,in prin.ff.de eden. & Pau.de ca.sequendo Bar.in l.admonendi.ff.de iureiu.in cons.229.visa petitione,vbi tenet,vnum testem.de vere numerali actu,& duos de confessione absente parte plenè probare,& circa hoc abundè scripsimus s.tenēdo præcitatam opi.tāquam verissimam,& canonicā, & latè probat Laur.Sylua.cons.l.n.12.sic verò nota confessio esset facta Ciuilib.extra iudicium præsente parte & probaretur per duos testes , faceret vtique plenam probationem , & præiudicaret hæredi confitenti,sec.Bal.in l.1.C.de delicto defunctorum,& Soc.cōs.22.vol.4.vbi asserit ꝙ vltra præsentiam partis requireretur etiam acceptatio,nihilominus obseruatur communiter contrarium,videlicet, ꝙ non requiratur dicta acceptatio, vt & omnes doct.passim testantur,& Moder.in addi.ad Alex. in præallegatis consiliis.& doct.relati per Pet.Duennas in suis regulis,reg.119.nu.1.vbi attestatur contrariam opi.esse com. post alios quamplures congestos per eum. idem.

Testes producti in vna causa impediunt vt alij noui in alia causa ad eundem effectum tendentes non producantur,curt. iu.in l.2.C.de eden.n.110.com.dicit. B.Villal.

testes in eadem instantia post didicita testificata,nō possunt produci,Bell.cons.25.n.6.com.dicit,ex §.si verò.auth.de testi. idem.

Amplia.ꝙ si testes sunt publicati in prima instantia,facit impedimentū,vt alij testes non possint produci in causa appellationis, curt.iun. d.l.2.nu.3.com.dicit, ꝙ de iure can.clara est reg.cle.2.de testi. Legistæ tenuerunt contrariam cūm de iure cm.habeamus claram determinationem per dictam clem.illi standum est per tex.& Pan.in ca.1.de no.ope.nun.& sic remanet firma nostra communis. idem.

Hāc canonistarum communem opi.latius prosequitur,defendit,& in vtroque foro obseruandam dicit Did.Couar.Practica.quæst.c.18.n.6.auctoritate Ant.Imo.& Fel. qui idē existimāt in c.fraternitatis.de test.& Lanf.in c. quoniam contra. in ver.testium.n.60.de probatio. I.Fich.

Idem tamen Did.Coua.subiungit cauēdum esse,in hac cōclusione,nō ex hoc prohibitam cēseri productionem testium super his,quæ fuerunt in prima instantia allegata, & tamen testes non fuere super his allegationib.examinati. Nam poterit quispiam in appellationis causa testes producere ad probationem eorum, quæ ante sententiam allegauerit,& q̄ sunt cōtraria his allegationib.directo,quas eius aduersarius in iudicium deduxit,modò non fuerint testes de his interrogati & examinati,sec.Card.Inn.& Fel.n.34.in c.cùm Io.de fid.instr.per textum ibi,Hæc ille. idem.

Fallit primò , in causa criminali , in qua iudex potest etiam publicatis attestationib. super eisdem articulis recipere ad defensam.Franc.de Are.in c.fraternitatis,n.36.de testib.com.dicit,vbi etiam dicit,posse fieri ad petitionem partis. B.Villal.

Fallit secundò,in causa matrimoniali,in qua etiam post dicita testificata, quando agitur de probanda consanguinitate,vel impedimento,possunt adduci noui testes, & de directo contrarij,Ias.cons.15.vol.3.com.dicit.

Amplia istam fallentiam,cum producātur per eum,qui facit pro matrimonio,Ias.in d.cons.com.dicit. idem.

Consanguineus in causa criminali omninò repellitur à testimonio, in ciuili minus creditur,Franc. de Are.c.cum oporteat de accusa.n.11.com.dicit.

testes in causa matrimoniali debent per iudicem examinari,& iudex non committit,Pan.in c.si quis testium, C.de testi. com.dicit. idem.

Testis vnicus etiam deponens de facto proprio,nō probat, Boer.deci.221.n.17.com.dicit. idem.

Limita primò,istam communem ad hoc ꝙ facit semiplenā probationem,Cur.iu.cons.122.n.7.com.dicit.

Fallit secundò,si de consensu partium admittatur ad hoc ꝙ plenè ei credatur,Ias.in l.1.§.vlt.nu.8. ff.de ver.ob. com.dicit, quam intellige,quando cōsensus pręstatur vni personæ & nominatim, quò ad certum negotium, ne detur occasio fraudi, sec.Ang.in l.pactum,inter hæredes.ff.de pact.& Are.in d.§.vl. nu.28.de quo per Couar.in Reso.lib.2.c.3.& vide s.in liter.c. n.24. idem.

Testes vniuersitatis nō sunt idonei testes pro ipsa vniuersitate,maximè quando testimonium etiam in ipsorū proprium commodum vergit,per ea quæ s.tradidit Villalobos, ī verbo singuli.nu.60.Hinc est,quòd magis creditur testib.qui deponunt contra testes vniuersitatis,quàm testib. ipsius vniuersitatis,sec.Matth.de affli.in deci.400.vbi multa de hac materia.E. Bened.Vad.in add.ad reper.Fel.in ver.testis,ver.testis,& sic illi qui sunt de vniuersitate,&c. I.Fich.

Testis reuocās suum dictum in alio iudicio,stabitur primo, Alc.de præsum.re.2.præsum.20.com.dicit. B.Vill.

Amplia testem bene deponētem in ciuili iudicio,si in tormentis reuocat suum dictum,valet primum,Alc.in d.tract.n. 13.com.dicit. idem.

ADDITIO. In iudicio autem criminali reuocās dictū suum statur secundo dicto in tormentis , quod verius præsumitur, benè tamen poterit corrigere non ex interuallo,sed statim,vt de his Trad.in tract.de testib.lib.2.in 1.par.prin.c.11. & c.fi.n.1.& in 3.par.prin.c.2.nu.2.eo.lib. cum multis aliis de quibus per Mar.Ant.Bard.in tract.de temp. vti.& contin.in c.11.n.2. Testis autem, si notæ fidei esset, poterit se corrigere vsque ad publicationem,vt per Bald.in eo.loco.

testis sibi contrarius in eadem depositione reiicitur in totum,tanquam falsus,Alc.in d.tract.præsump. commun.dicit. idem.

Testis de credulitate non probat gl.communiter approbata,in l.testium,C.de testib.quam com.dicit Pan.in ca. quoties de testib. idem.

Amplia,ad testem deponētem per hæc verba,iudicio meo, quia non creditur.curt.iu.cons.165.n.17.com.dicit.

Testi deponenti circa ea quæ sensu corporeo nō percipiuntur, nisi rationem scientiæ per sensum corporeum assignauerit,etiam non interrogatus,non creditur,Cur.iu.cons.250.n. 1.com.dicit. idem.

Testibus deponentib.verisimiliora,magis creditur.Cur.iu. cons.178.n.3.com.dicit.

testis nō præsumitur rogatus,Alb.Brun.in tract.de forma. & solen.de probatio.& præsump.formæ concl.14.com.dicit. fallen.1. idem.

Fallit,si notarius dicat testem esse rogatum vel si dicit ꝙ testes fuerunt adhibiti,& vocati,quia tunc dicuntur rogati, idē ibi.com.dicit. idem.

Amplia istam communem, si notarius dicat testem iuratū deposuisse, Alc.de præsump.re.3.præsump.13.n.4.com.dicit.

Nota istam ampliationem ad intel.l.23.tit.16.par.3.dicētis testimonium non iuratum nullum esse.& vide Ias.in l.admonendi.ff.de iureiur.n.119.ex Bart.in l.Theopompus. nu.7.ff. de dot.præleg.& vide s.in verbo electus. idem.

Testes corrumpens,vel falsificans instrumenta, non perdit causam,Boer.Dec.291.n.3.com.dicit. idem.

Testes non productos potest examinare iudex pro absentibus,& in ciuilibus,Ripa in l.is apud.n.28.C.de edendo. com. dicit. idem.

testes post omnem dilationem præsentati,sunt eiiciendi,nisi pars iuret de nouo ad suam notitiam peruenisse.Boerius decis.3.n.2.com.dicit. idem.

testis non debet deponere in scriptis , sed ore proprio pronuntiare debet,Gozza.Resolu.lib.2.c.13.com.dicit.

testium habilitas non solum requiritur in tempore productionis in testem,sed etiam in tempore quo adhibētur,vt possint probari gesta per eos, cùm aliàs non requirantur, Ias. in l. testes,n.7.C.de testib.com.dicit. idem.

Et si talis inhabilitas constaret ex actis, vel alias esset notoria, tunc posset à parte , etiam post conclusionem opponi vel allegari sec.Ias.in 2.Lectura super l.admonendi, n.64.per ibidem allegata,ff.de iureiu. I.Fich.

PRO.testium fides diligenter examinanda est.l. testium.ff. de testib. Bello.

Pro. testimonium in re propria reprobatur.l.nullus.ff.de testi.l.omnibus.C.eo.tit. idem.

Testium numerus in testamento si remittatur per statutū, & ad pauciores redigatur,putà ad quinque, talis remissio nō extēditur ad codicillos,ita vt in illis tres sufficiant,communiter tenere post Bart.doc.in l.2.§.si.ff.de lega.1.asserit Bar. Soc. cons.85.nu.6.vol.4. idem.

Et potest talis inhabilitas testium , siquidem appareat ex actis,vel aliàs notoria sit,etiam post conclusionem causæ allegari vel opponi,secundum eundem Ias.in 2. Lectura l.admonendi,63.ff.de iureiur. idem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Testis. Valet dictũ testis deponẽtis de credulitate, si interrogatus reddat bonam rationem scientiæ sui dicti à sensu aliquo: quia ratio dicti regulat ipsum dictum, sec. Bald. & Imolam in l. si seruus legatus. §. qui quinque. ff. de legat. 1. eundem Bal. in l. solam. C. de testib. & in l. 2. §. quod obseruari. C. de iura. calum, Sal. in l. testium. C. de testib. vult etiam Butriga. in c. quoties. ext. e. tit. Balb. decis. 7.

Testis dicens, nisi fallor, probat, si eius dictum sit clarum sal tem in ratione. Bal. in l. 1. ff. de iustitia, & iure. per l. testium. C. de testi. l. qui testamento. §. fi. ff. de testa. iuncta l. si duo. § j. ff. de arbit. aliàs secus, & hoc casu procedat contraria opi. Fulg. in d. l. 1. & hanc distinctionem sequitur dominus Cato. ibi. Balb. decis. 10.

Testis mendax. Et si testis falsum dixerit in aliquib. extrinsecis qualitatib. nõ substantialib. negotij & facti, pro quo contenditur, non vitiatur eius dictum circa negotium & factum principale, sec. Inn. & Pan. in c. fraternitatis. ext. de hæret. Allegatur idem tenere Old. in consiliis suis cons. 307. Quod limitant procedere Sal. & doct. in l. si ex falsis. C. de transa. quando testis iurauit dicere veritatẽ super articulis, vel super tota causa. Secùs si super his, super quibus interrogabitur: quia tunc si interrogatus super extrinsecis mẽtiatur, non credetur ei in aliquo. Ad quod facit gl. in cap. in nostra. extr. de testi. Balb. deci. 21.

Testes examinati, sed non publicati in causa principali, faciunt fidem in causa appellationis inter easdem personas, sec. Pau. de cast. in l. 2. C. de eden. Bald. vt ipse refert in l. prolatam. C. de sent. & in tit. de pace constan. in ver. de causis. Im. in d. l. 2. & Pan. in capi. causam. quæ el primo, extrà de testi. Balb. decis. 118.

Testis instructus. Licet testis instructus fuerit à producente de veritate facti, vt melius recordetur, & ipse testis dicat se sic instructum, non per hoc vitiatur eius dictum, dummodo à veritate non recedat. sec. Bal. in l. fi. ff. de feriis, qui refert idem notat. Roff. in suis libellis: in tit. de senatusc. Liboni. & sec. do minum Cato. in d. l. fi. Balb. decis. 184.

testes ad æternam rei memoriam non recipiuntur in causis criminalib. quãdo agitur criminaliter, secus si ciuiliter, sec. gl. Inn. & Host. in c. quoniam frequenter, ext. vt lite non contest. Spec. in tit. de teste. §. nunc tractemus. versi. pe. licet ibi dicatur Vincentium tenere contrarium, quem sequitur Bal. post Nic. Mata. in auth. si quis ab alio. C. de test. Prima opi. posset, procedere in accusatore. Secunda in reo. concordando dictas opi. sec. do. Floria. in l. Aquilia. ff. ad l. Aquil. Balb. decis. 198.

Testimonium vnius testis regulariter non est admittendũ si c. licet vniuersis. c. veniens. & c. in omni negotio. de testi. & l. vbi numerus. ff. de testi. & vnus testis minimè probat, etiam cp sit præclaræ authoritatis, & dignitatis, can. ego solis. 9. dist. gl. in c. sicut, de sent. excommu. de qua meminerunt Abb. in c. ecclesiis. de maio. & obed. Fel. in ca. post cessionem. de probat. & notat Ias. in repet. l. admonendi. ff. de iureiu. n. 189. Ab. & omnes. in c. constitutus. de appellatio. & ponit pro regula cum aliquibus fallentiis. Soc. in tract. fallen. in reg. 423. testi. vni: hoc verò limitatur non procedere in probanda prima tonsura, nã prima tõsura probari potest vnius testis testimonio, vbi de alterius præiudicio non agatur, sec. Bald. & Fel. in d. c. licet vniuersis. Ias. in d. l. admonendi. n. 128. Mars. in l. 1. §. idem Cornelio. n. 4. post medium. ff. de quæst. & Gerardum sing. 40. secus autem esset, vbi tractaretur de iurisdictione iudicis declinãda ex causa clericatus. vel esset questio, & lis super beneficio, seu esset controuersia inter iudicem ecclesiasticum, & secularem super iurisdictione in clericum exercenda, tunc quippè plenè per scripturam, vel per duos testes probari oportet, sec. Bald. Alb. post Cy. in l. si qua per calumniam. C. de episc. & cler. & ita hoc limitant interpretantur, & declarant etiam Affli. in cõstitu. Neapolitana, tit. 3. n. 12. Rebuffus, in pract. benefic. tit. de forma literarum tonsuræ, nu. 34. & aduerte hic. cp regulariter clericatus, ac tonsura probari debet literis, & scripturis, vt per rex. vbi Iac. But. in d. l. si qua per calumniam. & tradit Fel. & omnes. in d. c. post cessionem. Rebuffus. in d. tit. de forma literarum tonsuræ, n. 22. & Gram. deci. 81. n. 1. & 4. cæterum, vbi opponitur, & allegatur scripturam fuisse amissam, & perditam, hoc casu potest probari per testes l. testium. C. de testib. l. si solennib. C. de fid. instr. gl. communiter receptà ab omnib. in c. si iudex laicus. in ver. fecerit. de sen. exc. in 6. & notat Guid. Pap. q. 474. & Rebuffus in d. tit. de forma literarum tonsuræ, n. 23. & licet tonsura, ac clericatus probari possit literis facientibus mentionẽ de ordinatione ipsa clericali, nihilominus hoc non procedit in bulla, ac litera Pontificis, in qua nominet aliquem clericum propter collationem beneficij ei factam, nam clericatus non probatur ex eo, quod Pontifex beneficium conferendo in sua bulla nominet ipsum clericum, sec. Io. And. in c. non licet. de reg. iu. in mercu. Cald. & Ant. de But. in d. ca. post cessionem. Pan. in ca. dudum. de præsum. Affli. loco, de quo §. Anch. & Franc. in d. c. si iudex. & Gram. d. decis. 81. nu. 3. & seq. post alios cumulatos per eum, vbi scribit istam esse com. opi. F. Vinius lib. 2. opi. 294.

Testis non est idoneus pater spiritualis in causa filij sui spiritualis sec. Bald. & Alex. l. generaliter. ff. de in ius voc. Fulg. l. §. prætor. ait. e. tit. Sal. in lege, testis idoneus. ff. de testi. Franeus in c. 1. de cogna. spiri. lib. 6. affli. in constitutio. Neap exordiente, mores dissoluti è viuentium. vers. 30. & Bertr. cons. 178. nu. 13. vol. 2.

In contrariam verò partem videlicet, quòd pater spiritualis non repellatur à testimonio inclinauerunt Barto. cons. 92. in quæst. vertente inter dominum Simonem. Bald. Sal. renocando sententiam in melius. in l. parentes. C. de testi. Io. Ana. in c. cùm dilectus. de accusa. alter Alb. in tracta. de testi. in 1. part. 1. par. Franc. Aret. in c. cùm oporteat. de accusatio. Roma. Alex. sibi contrarius Soc. & Ias. in d. l. generaliter. Corn. cons. 61. vista copia processus. vol. 3. Io. Plat. §. testes institu. de test. Alex. cõs. 42. cons. 125. vol. 4. & cons. 186. vol. 7. Fel. in ca. cùm nuncius de testi. Cæpol. causarum ciuilium cons. 5. ias. in l. cùm apertissimi. C. de iudi. & in § pœnales. instit. de actio. Sal. & Flo. in d. l. testis idoneus. Aufrer. in tract. de reprobationibus testium in litera, p. ver. pater spiritualis. Orian. in repet. c. quoniam cõtra. in materia testium, de probatio. Bertr. sibi cõtrarius cons. 3 co. circa fi. vol. 2. Bened. in ca. Rainutius. in ver. & vxorem nomine Adelasiam. n. 767. de testa. Cotta. in memoriali, in ver. commater. post prin. & Ruinus cons. 81. n. 19. vol. 3. & istorum opinionem non me latet esse magis veram, magisque communem, vt attestatur illam pariter sequendo Alex. de Neuo. cõs. 20. nu. 7. & aduerte cp licet pater spiritualis, secundum dictam communem sententiam repellẽdus non esset à testimonio ferendo, tamen eius fides nõ foret vsquequaque integra, secũd. Fulg. cons. 11. emphyteute. Alex. cons. 237. vol. 6. Bertachi. in suo repertorio. in ver. compater. ver. 14. Dec. dicentem hoc relinqui arbitrio iudicis, in c. cum speciali. de appel. Ale. in l. 1. in prin. C. de in ius voc. asserentem istum testem non fore omni exceptione maiorem, & Ripam in l. admonendi. n. 181. ff. de iureiur. & hoc verissimum existimo, & semper obseruaui in causis ciuilibus, & criminalibus, & sepissimè obseruari vidi in actu practico. sed quid è contra an filius spiritualis pro patre spirituali possit esse testis, vide Fel. declarantem in dict. c. cùm nuncius. in vers. & in quantum. item Baiolinus nõ potest esse testis quandiu nutrit, postea verò eius testimonium admittitur. sec. Bal. in l. parentes, C. de testi. & Lanf. in d. c. quoniam. in ver. testes, nu. 61. vbi ait istam esse com. opi. F. Viuius lib. 2. opi. 298.

Testis inimicus. Procurans inimicitiam testis vt ei non credatur, non potest vt inimicum eum repellere, sed quanta fides illi sit adhibenda, relinquitur iudicis arbitrio, sec. Bar. in l. 1. in §. cum quis. ff. de quæstio. facit l. si merces. in §. culpæ. ff. locat. Balb. decis. 202.

Testis iniuratus. Dictum testis non iurati valet, si partes el iuramẽtum remiserint. c. tuis. ext. de testi. gl. in verbo, valebit. in l. 1. ff. de fer. iudex tamen si velit quod iuret, non renebitur aliter illum admittere, sec. Bald. ibi, & Spe. tit. de teste. §. sequitur. ver. & nota. Balb. decis. 351.

Testium receptio. Testibus publicatis possunt ipsi vel alij recipi super eodem articulo, si diuerso remedio & modo agi cœperit. ca. veniens. & cap. cum in tua. extr. de testi. Balb. decis. 381.

Testes iterum examinari. Quando examen testium est nullum, possunt iidem testes iterum examinari, etiam post publicationem, & didicita testificata secundum gl. in c. causam quę inter archiepiscopum. in verb. voluerint. extrà de testib. Bart. in l. qui per falsum. ff. de iureiu. do. de Rota decis. 394. in nouis. in rubr. de testibus. Balb. decis. 384.

Testis non citatus. Dictum testis non citati valet, si iudex illi iuramentum deferat vtraque parte præsente: nam iuramentum deferendo videtur eum tacitè monere, vt veritatem dicat, sec. do. de Rot. in nouis. decis. 375. Bald. in l. presbyteri. C. de episc. & cleri. nisi constaret iudici cp sponte & affectionatè se ingessisset, quia tunc esset suspectus. per ea quę habentur. d. l. presbyteri. in l. quæ omnia. ff. de proc. Balb. decis. 405.

Testis deponens per dictionem vel, circa, seu, & plus, vel vltra, non probat, tanquam de incerto deponens, sec. Pan. in ca. tue. extrà de desponsi. impub. faciunt notata in c. licet causam. extrà de probationib. Balb. decis. 507.

Testis contrarius. Testis deponens secundò contrarium eius quod primò deposuit, non vitiat suum primum dictum, donec aliter constet de eo, quod secundò deposuit, secũdùm gl. in ca. per tuas. extrà de proba. Bar. in l. generaliter. C. de non nu. pec. facit cap. sicut. extrà de testib. licet aliqualiter debilitetur primum dictum, secundùm gl. in d. c. per tuas. Io. And. in c. præterea. extrà de testib. cogen. nisi testis incõtinenti probabiliter se correxerit, quia tunc stabilitur secundò dicto, & ita intelligitur Inn. in c. cum oporteat. extrà de accusa. ita etiam tenent Do. de Rota. in nouissi. decis. 297. in rub. de testib. Balb. decis. 509.

Testis est idoneus infamis in famia facti, hoc est improbatis, & leuioribus præditus moribus in causa ciuili secundum gl. in l. 3. §. duæ causæ. ff. ad Carbo. & in c. testimonium. de testi. in ver. in hoc casu, & vtrobique doct. sed non foret iste testis dignus tanta fide, quanta reliqui integri testes, secundum gl. & Bart. in l. 1. C. de summa tri. Bar. in l. Cassius. ff. de senatoribus Marsi. in sing. 109. infamis. & Abb. in d. c. testimonium. dicentem arbitrio iudicis relinquendum esse quãtum ex hoc fides testis prædicti diminuatur, quod inquit communiter receptum ab omnib. scribentibus Lanf. de Oria. in c. quoniam contra de proba. in ver. testes, n. 74. & ibi Bened. Vadius, in add. & de istis testibus infamibus de facto ponit aliqua exempla Orianus loco de quo §. & infamia ista aduerte, imò nota ppetuò. quod probatur ac verificatur etiam per testes mullo modo iuratos, secundum gl. in ca. tua. in verb. testimonio, de coha. cle. & mulie. Bal. in suo reperto. in ver. infamis. & Marsi. in d. sing. 109. in fi. F. Viuius lib. 2. opi. 299.

testis iurans die iuridica, & deponens die feriata valet, & tenet eius testimonium, sec. Spe. in titu. de feriis. §. sequitur ver. quid si sciuit. gl. singularem in clementina iudices. de off. delegati. Albericus in l. iurisiurãdi. C. de testib. Bald. in l. si quando eo. tit. Lanf. in c. quoniam contra de proba. in c. 8. de testibus. nu. 15. & Ang. in l. damni infecti. ff. de dam. infect. vbi profert hoc magnum verbum ita seruari in curia, & in toto mundo, prout attestatur etiam Alber. de Rosa. in tractatu de testibus, nu. 148. & sic obseruat praxis quoque in regno vigore ritus magnæ curiæ vicariæ exordientis. item quòd si testes producti. in dicta curia, disponentisque, testes iuratos die non feriata posse examinari die feriata, & notat Maranta. in tractatu iudiciorum in 6. par. in sexto actu. de testium productione, n. 4. & 7. & in 9. actu eiusdem sextæ part. nu. 32. F. Viuius lib. 2. opi. 300.

Testis esse non potest inimicus contra inimicum suum. l. 3. & ibi Bart. Alex. & cæteri. ff. de testibus. l. 1. §. quæstionum. ff. de quæstio. §. si verò dicat odiosum. auth. de testi. & ibi not. & auth. si dicat, in fi. C. de testib. Bertr. in tracta. de reprobatio. testium, in ver. Ermaphroditus, nu. 60. Ferrarien. in sua pract. Papiensi, in forma iuramenti testium. §. protestante, n. 11. & seq. Melchior de Facinis de Padua cons. 82. nu. 4. & seq. vol. 1. posito inter consil. criminalia diuersorum collecta per Io. Baptist. Ziletum, Mars. in l. 1. §. præterea. nu. 1. ff. de quæst. & Ripa, in c. 1. de iudi. nu. 15. vbi scribit istam esse communem opi. & hoc adeò verum est, atque procedit. quod inimicus etiam reconciliatus, à testimonio repellitur contra inimicum, & sic suspicio inimicitiæ non tollitur per reconciliationem, quoties ea nuper contigerit, quoniam non statim post recõciliationem est idoneus testis, qui paulò antè erat inimicus ideò expectãdum est, vt amicitia sit longo tempore confirmata, & obliuioni tradita omnia inimicitiarum vestigia, text. est & ibi gl. in ca. accusatores. 3. q. 5. in ver. inimicitias. Anan. & Fel. in c. per tuas. de simonia. Ro. sing. 319. Ana. cons. 117. volu. 1. & ibi Bologninus in add. Inn. Abb. Anania. & Fel. nu. 4. in c. cùm oporteat. de accusatio. Ias. in l. apertissimi. de iudi. Maranta. in tract. iudiciorum in 6. par. in 2. actu. de appellatione. nu. 64. Mars. in d. §. præterea. nu. 4. Crauet cons. 9. nu. 6. & cons. 73. nu. 13. Iac. Nouellus, in tracta. ad defensam. in rub. an indicia pro reo danda sint incip. solet communi sententia dici, nu. 43. & seq. & complures alij signati per Tiraq. in trac. de causa cessante. in 2. par. limitatio. 16. nu. 7. ex quibus constat istam communem opi. fore. ampliatur quoque præmissa quòd in crimine læsæ maiestatis, simoniæ, hæresis, aliorumque enormissimorum delictorum, inimicus ad testificandum minimè admittitur, vt voluerunt Specul. in tit. de accusa. §. 1. Bar. in l. in quæstionibus. ff. ad le. Iuliam maiesta. Bal. in l. in his. §. 1. in fi. fol. matr. Roma. in l. si verò. §. de vro. e. tit. Alex. cons. 127. in fi. vol. 4. Abb. in c. inquisitionis. §. tertiæ. de accusa. Crauet. in d. cons. 9. sub n. 6. & Marcus Ant. Blanc. in practic. cri. in rubr. incip. postquam vidimus quæ indicia sunt ciuilia, nu. 19. & hoc per text. in cap. per tuas. quem communiter omnes citant pro singulari, teste Marsi. in d. §. præterea. sub nu. 1. licet ipse ibi alleget alterum text. similem. in c. cum P. ext. de accusatio. & aduerte quòd premissa intra disponentia inimicũ recipi non posse in testem veniunt intelligenda procedere in inimico capitali, non autem in inimico non capitali, nam iste inimicus admittitur quamuis minus fidei sibi adhibeatur, secundum Inn. in d. ca. cum oporteat. & Cy. Bald. Alber. & cæteros. in d. auth. si dicatur, vbi Salyc. allegat rationem, quoniam pro leui inimicitia de facili quis mentiri non conseretur quemadmodum pro graui, & istorum opinioni inhærent Alber. de Rosa. in tract. de testib. in prin. sub n. 18. & Bertr. in d. trac. de reprobationib. testium, n. 50. in quibus quidem locis eam exprimunt com. fore. & quis dicatur inimicus capitalis, & quib. mod. probetur capitalis inimicitia, vide canonistas declarantes, decidentesve, in d. c. cũ oporteat. Bart. & Bald. in d. auth. si dicatur. Ant. But. in c. veniens. il 2. de sponsa. Fel. in c. quoties de testib. Albe. in l. pe. in prin. ff. fol. matrim. Anch. cons. 246. Alex. cons. 99. volu. 1. Corne. cons. 101. vol. 2. Io. de Amicis cons. 119. nu. 10. Mantua. in cons. 27. nu. 31. vol. 1. Soc. iu. cons. 73. nu. 14. vol. 3. Pariß. in cons. 53. n. 65. vol. 4. Gramm. cons. cri. 46. n. 5. Pari. de Put. in tract. sindica. in ver. suspicio. Anto. Rosel. in tract. de testi. & Crotum, in tract. de testi. n. 97. & Mars. in d. §. præterea. n. 7. cum aliis seq. F. Viuius lib. 2. opi. 303.

testis esse non potest excommunicatus, & sic à testimonio repellitur. c. veniens. il 2. de testi. & c. decernimus. de sentent. exc. in 6. & tenent omnes doc. in c. intelleximus. de iudic. & c. testimonium. de testi. & Ruinus cons. 7. nu. 15. vol. 5. & Lanf. in c. quoniam contra. de proba. ver. testes. nu. 76. vbi ait istam opi. esse indubitatam, & communem. sed hoc fallit non procedere in crimine hæresis, quia tunc testes excommunicati, & criminis socij admittuntur in inquirenda hæresi. c. in fidei. de hæret. in 6. cum declaratione ibi tradita. & per Ioan. Francisc. Ponzimbium, in trac. de lamiis. nu. 84. conclu. 21. fallit etiam prædicta communis non habere locum, vbicunque excommunicatus esset absolutus, tunc enim post absolutionem impetratam à dicta excommunicatione potest esse testis, secun. Deci. in d. c. testimonium. & istam inquit esse com. opi. Lanfr. in d. ca. quoniam. ver. testes. nu. 76. sed si opponeretur testem productum per partem esse excommunicatum, vel infamen, ob hoc igitur non retardaretur eius examinatio, verùm exceptio hæc reseruanda esset in fine iudicij, secun. Spe. tit. de testi. §. 1. ver. quid ergo si præmissa deficiens, vbi hoc ipse limitat, nisi pars obiiciens exceptionem huiusmodi vellet incontinenti eam probare, quia est audiendus, si habet probationes in promptu, sec. plura citata ibi per eum. ideò optimè pro cautela tradit Follerius, in pract. cum. in fragmentis. tit. de excommunicatis. num. 228. & circa fi. dictæ practi. cp si testes allegati fuerint excommunicati in iudicio absolui debeant, & hæc omnia posuimus etiam ß. in opinio. excommunicatus non potest esse testis. F. Viuius lib. 2. opi. 302.

testis deponens Sempronium possedisse octo annis, & plus tunc quippe huiusmodi adiectio, plus, ad minusculam partem, i. ad quartam partem annorum trahenda non est, & sic illa adiectio, & plus, tanquam incerta nihil operatur, & ob hoc præscriptio 10. ann. impleta non est, secun. Bart. nu. 5. & Fulg. in l. cum furti. ff. de in lit. iur. Iac. de Aren. Cyn. O dof. fac. Butr. Bald. Aret. Paul. castr. Fulg. & Fern. Vasq. in l. si quis in suo. C. de inof. testa. n. 3. vbi ostẽdit istorum opi. com. fore, & sequitur cum aliis innumeris relatis per eum, & communem pariter scribit Bald. in repet. l. celsus q. 6. nu. 14. & seq. ff. de vsuca. posita, in fi. sui tract. de præscript. Nat. in rep. cle sæpe. de verb. sign. Aret. cons. 104. Alex. cons. 108. vol. 2. Im. cons. 81. in fi. & cons. 105. in fi. & Card. cons. 107. & scripsimus latius ß. part. 1. opi. 377. testis deponens per dictionem, licet & malè idẽ Bart. in d. l. si quis in suo, num. 2. senserit contrarium, quem omnes communiter reprobarunt, teste Vasquio ibi, nu. 3. F. Viuius. lib. 2. opi. 304.

Testis productus ad probandum de continua possessione, deponens Titium possedisse à decem annis citra, non probat possessionem longi temporis, nec præscriptionem, quia non concludit, cùm vna die possidere potuisset, & verificata foret eius depositio, secundum Host. Io. And. Fel. & ceteros omnes Canonistas, in c. licet causam de probatio. per tex. vbi Bar. in l. Celsus. nu. 23. ff. de vsuca. Bal. in l. indicia. in fi. C. de rei vend. & in l. falsus. C. de fur. Alex. cons. cx. in fi. volu. 1. Bald. & Ias. C. de transac. Ferrar. in sua practic. Papien. in forma respon. rei conuenti. in §. præscriptionis, nu. 21. Alex. in scholiis ad Bar. super vers. sed circa. in d. l. Celsus. & Balbum ibi, in rep. q. 6 sub nu. 9. & seq. vbi præsupponit istorum opi. communem esse. F. Viuius lib. 2. opi. 305.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Testium falsitas vt excludatur, lex præsumit varietatem loci, & temporis sec. Bal. in l. Imperator. ff. de statu hominum. Saly. in l. tutela. C. de restit. in integ. Alex. in l. iurisgentiũ. §. quod ferè. ff. de pact. & conf. 70. vol. 1. imò si aliquod verbum aptũ si falsitatem importare ad excludendum falsitatem istam interpretatio fit, vt non importet sec. Bar. in l. gerit. ff. de acq. hered. & Bald. in l. 1. C. de sacrof. eccle. & in l. errore. C. de testa. ideoque ne committatur falsitas, maxima subtilitas adhibenda est. l. fi. & ibi Bald. C. de fideiuf. & sic fieri potest. testes debẽt reduci ad concordiam e. cùm tu. de testi. & l. sed & si possessori. & ibi Iac. Butr. ff. de iureiu. & Bart. in l. 1. in fi. C. de vsufru. & Alex. in l. diuortio. n. 6. & seq. ff. fol. matr. cæterũ aduerte, quoniam isti testes reducti ad concordiam non probant, sed duntaxat concordia ipsa tollit causam periurij, seu falsitatis, secundum Bart. in d. l. 1. C. de vsufru, n. 18. & But. in l. cum de ætate. ff. de probatio. Deci. & Zasium, in l. 2. §. creditum ff. si cert. pet. & Legistas omnes, in d. l. sed & si possessori. & Canonistæ ferè omnes. in d. ca. cùm tu. dicunt magnum verbum, quòd Legistæ communiter hoc tenent, & hoc idem audãcter fatetur Alberi. in tract. de testib. in fi. nu. 16. & seq. Host. verò asseruit cõtrarium, videlicet, tales testes probare, & idem videtur cõcludere Bart. in rub. C. si ex fal. instru. vbi tenet, q̃ etiam testis improbè, seu impropriè loquens probat, quorũ opiniones concordare nituntur cum communi ista Legistarum But. & Imo. in d. c. cùm tu. & Alb. in d. trac. de testi. in fi. & Bolog in d. §. creditum. n. 16. & seq. & casu quo tibi non placeat consonantia, vel concordia hæc, noli discedere à dicta communi in consulendo, etiam iudicando. quæ in iure verissima est, & nulla habet dubitationem. F. Viuius lib. 2. opi. 306.

Testium examinationem ad æternam rei memoriam actor petere non potest, quãdo actoris vice fungitur, & agit de præsenti, secundum canonistas omnes communiter, in c. Albericus, & in c. significauit. de testi. & in c. quoniam frequenter, in prin. vt lit. non contest. & Legistas in l. si deletum. ff. ad leg. Aqui. & Corn. conf. 119. vol. 2. & conf. 182. eiusdem vol. Bart. verò in auth. sed si quis C. de testibus. firmauit, vt actor ipse, etiamsi non sit in sua potestate agere, petere examinationem testium non possit, nisi dubitetur de morte, vel absentia eorum, & sic quòd adsit timor mortis, aut absentiæ diutinæ. & cum eo sentiunt Ang. & Bald. ibi, & Fel. in d. cap. significauit & hoc ait relinquendum esse iudicis arbitrio Alex. de Neuo. consil. 44. nume. 5. & seq. vbi docet istam communem opi. fore. Sed contrarium expresse, videlicet quòd quando non est in potestate actoris agere omnes testes recipi debeant, firmauere gl. & Abb. in d. c. significauit. Io. And. in add. Spec. in titu. de teste. §. nunc tractemus. Saly. in d. auth. sed si quis. Imo. in d. ca. quoniam frequenter. & Capicius decis. 123. n. 6. & seq. vbi appellat istam sententiam æquiorem, communioremque fore, & aduerte, quòd citatio partis non requiritur vbi agitur de examinatione ipsorum testium ad perpetuam rei memoriam, secundum Host. Io. Andr. Fel. in d. c. quoniam frequenter cæterùm hoc haberet quando timeretur potentia aduersarij, seu aliqua alia iusta causa concurreret, secus autem si nulla causa adesset, tunc enim deberet pars citari in huiusmodi examinatione testium ad perpetuam rei memoriam siquidem regularitera in tali examinatione debet interuenire ipsius partis citatio. ita probat tex. in d. c. significauit & no. gl. Inn. & Ab. in d. c. Albe. & Maria. Soc. in repeti. rub. de dilatio. in ver. 13. F. Viuius lib. 2. opi. 307.

Testes in causa vniuersitatis non in totum repelluntur à ferendo testimonio propter vtilitatem quę secundario singulis de vniuersitate euenerit, sed eis minus quàm aliis creditur, habitio respectu ad personarum qualitatem, & lucri quantitatẽ. ita declarat Pan. in c. insuper. n. 2. ext. de testib. argu. c. & si quæstiones. ext. de simon. deinde addit Pan. versi. ego putarem, illam conclusionem procedere quando per diuersam partem vel alij testes in contrarium producerentur. Sed vbi nõ essent nisi testes de vniuersitate pro vniuersitatib. hinc inde examinati, eis planè credendũm esse, saltem in defectũ aliorum testium, dummodò aliàs idonei fuerint. ca. super prudentia, 14. q. 2. Bal. autem in conf. 420. incip. verba principis Montis ferrati. n. 6. in 1. vol. conf. inquit: quod si testes non sentirẽt commodum vel incommodum immediatum possent pro vniuersitate testificari. & idem in conf. 481. nu. 3. Licet homines vniuersitatis aliquando admittantur in casu vniuersitatis quod tamen non est verum, si commodum causæ distribuitur inter singulos, quia non sunt idonei in re propria vel communi, ea ratione, quæ sapit proprietatem commodi. Quam sentẽtiam & reliqui approbarunt referente Lud. Rom. in cõs. 7. n. 4. ver. illud tamen subiicio. Alij censuerunt testes de vniuersitate in causa vniuersitatis non respui ad testificandum, quandò ex victoria nullum sunt habituri singulariter cõmodum. & hanc commu. sententiam omnium doct. esse per notata Guliel. de Cug. Cy. Bart. & Bal. in l. parentes. C. de testib. in l. in tantum. §. vniuersitatis. ff. de rer. diuis. inquit Raphael. Fulg. in cõs. 174. n. 2. ver. sed & alia occasione. ita quoque inquit Pet. Phil. Cornæ. in conf. 333. n. 7. ver. & hinc dicimus. quod illi de vniuersitate possint in causa vniuersitatis deponere, quando non prætendunt aliquod particulare interesse, vt doc. communiter in c. cùm nuncius. in d. c. insuper, ext. de testib. in 1. vol. conf. Alij arbitrati sunt, testes de viuersitate posse pro eorum vniuersitatib. deponere licet commodum perciperẽt in vniuerso per notata Cy. & Doct. in d. l. parentes cum similibus. ita affirmat. Guid. Papa in deci. Gratianop. dec. 193. n. 2. vers. item d. causa. n. 2. circ. fi. Alij voluerunt testes de vniuersitate in nemorum litib. admitti ad perhibendum testimonium, quando aliquid datiariis soluta mercede vel pretio soluunt pro lignis. Secùs quando perciperẽt commodum gratis ex nemoribus vniuersitatis. Alex. de Imo. in conf. 99. n. 15. in fib. 5. & Ant. Capyc. in decis. S. regij cõs. Neap. in dec. 152. n. 6. ver. & benè est verum. Alij putauerunt, quod si illud super quo litigatur singulorum commodum concernat. Exempli gratia, Si lis sit super nemore, in quo quilibet potest accipere pro suo vsu de lignis, tunc vnus de vniuersitate pro ea testificari non poterit. Lanfranc. in c. quoniam contrà. in ver. testium depositio. nu. 70. ver. commun. conclusio doc. est, secundum impressionem Lugdunen. anno, &c. 59. secundum impres. Lugdunen. anno, &c. 49. in 5. vol. tract. Hypol. de Mars. in l. 1. §. fertum municipum. nu. 10. vers. & per hoc dicunt quod si est quæstio de pascuis vel nemoribus. ff. de quæst. Alij dixerunt vniuersitatis testes non sentientes commodum vel incommodum admittendos esse, sed eis de fide imminuendum, & q̃ non facient plenam & integram probationem, sed præsumptionem: quia negari non potest, quin ipsi habeant aliquam affectionem erga suam communitatem, cùm sic habere consueuerint. Et ideò sic præsumendum erit argum. l. certi condictio. §. sinum. mos. ff. si cert. pet. & ideò non sunt omni exceptione maiores, ex quo exceptio ista præsumpta opponi potest. gl. in ver. maiores. c. 1. extr. de conf. & af. gl. in ver. idoneos. §. item verborum. instit. de inutil. stipu. ita explicat Barth. Cepol. in tract. de seruit. rust. præd. in tit. de seruit. iuris pascen. ca. 9. nu. 10. & 11. Et similiter ratione affectionis testes habentes similes illis non habentur pro idoneis testib. gl. ca. cùm R. canonicus. ver. cùm sint eius socij. ext. de off. & potesta. iud. del. cuius Cepol. sententiam defendit & sequitur Hieron. de Monte in tract. de fin. reg. c. 58. licet com. sententia sit in contrarium, à qua in iudicando recedendum esse ipse arbitratur, præsertim cum probabilib. rationib. & argumentis conuinci possit. sed Cepol. sententiam improbat Fran. Viuius lib. 2. com. opi. opi. 293. incip. testib. vniuersitatis an plenè credatur. de qua opi. multa scribi possent, cùm docto. varij variè loquantur, ita vt faciliè Cepol. & Hie. de Mon. sententiam defendi possit. cæterum hoc non est propositi præsentis, videantur doct. in l. tantum. §. vniuersitatis. ff. de rer. diuis. l. parentes. C. de testi. c. insuper. & c. cùm nuncius. ext. de testi. Alb. de Maletis in tract. de testi. c. 4. quando testes repell. ratione affectus. nu. 71. ver. quæro nunquid in causa vniuersitatis. Bart. Soc. in tract. fallen. reg. 408. incip. testis prælatus. Ias. in l. adoptiuum. §. patronum. 2. nu. 7. ff. de in ius voc. Deci. conf. 342. nu. 4. Tho. Gram conf. 22. nu. 8. Zas. in suis Parerati. tit. quod cuiusque vniuersitatis. nu. 20. ver. nota q̃ singuli. Franc. Curt. in tract. de testib. conclus. 3. incip. testes de vniuersitate. Oldendorp. in tract. de testib. §. de personis testium. vers. de ciuibus autem vel subditis cuiusque vniuersitatis. Nicol. Bello. conf. 63. nu. 18. 19. & 20. Io. Crot. conf. 42. num. 8. Franc. Marc. in dec. Parlamen. Delphi. q. 490. nu. 3. Modern. in suis add. ad conf. Alex. conf. 63. ver. idonei. lib. 2. & d. conf. 99. ver. vniuersitate. Did. Couar. in suis prac. q. c. 1. 8. nu. 4. Lancil. Conrad. in suo prætorio & curiali Breuia. c. personas testium aggrediendo. ver. vniuersitatis. n. 55. Octauia. Cacheran. decis. S. sena. Pedemon. decis. 99. nume. 39. & nouissimè Bernhard. Vuurmbser. lib. 1. pract. foren. c. 35. testimonium collegij vniuersitatis. kirch.

Testis per verba, iudicio meo, deponens, fidem non facit. com. dicit Cur. iuni. conf. 165. nu. 17. Sed contrarium de iure verius alicubi copiosè ostendo. Quin & cum testis per verbum, credo: aliud deposuerit, & aliud postea affirmantibus verbis testificabitur nulla falsi infamia ipsi inuretur, sed fides integra quoad dicta posterius habebitur. commune affirmant Io. Crot. de testib. nu. 343. Tyndar. etiam de testib. libr. 1. c. 5. num. 1. Iul. Clar. in pract. §. vlt. q. 53. ver. 1. vnum etiam.

Nec id mirum est, quia & alioquin generaliter testis de credulitate non probat. commune ponunt. additio Panor. in c. quoties. de testib. latè Viuius lib. 1. opi. 372. vbi nonnullas limitationes diligenter contexit. E. Suarez.

Testis, qui cum antea testimonium dixisset, nihil se scire affirmauit postea de rei veritate deponit, nulla fidem facit. commune pronũciant Ang. de Vbal. inter conf. cri. diuers. conf. 72. n. 23. lib. 2. sed enim si in alio iudicio suum testimonium reuocauerit. nõ tanta illi fides habetur, vt primæ depositioni non stetur. cõmune dicit Alc. de præsum. reg. 2. præsum. 29. & qui latè hanc crẽ agit l. Cl. in pract. §. vlt. q. 53. ver. tertius est. & ver. predicta autem omnia cum sequ. Quod tamen intelliges, nisi prius testimonium in iudicio vel nullo, vel inualido dixerit. commune inquiunt Boer. decis. 112. n. 8. Capi. decis. 142. nu. etiam 8. Aym. Crauer. conf. 6. n. 7. cùm autem testis aliud in iudicio deponit q̃ qd̃ extra iudicium deposuit, ac sua ipsius manu subscripsit, vacillare dicitur, ac meritò torqueri potest. cõmune fatur Alex. conf. 63. libr. 1. Franc. Turz. opi. 134. latè l. Clar. d. §. vlt. q. 25. ver. sed pone. Quamuis contrarium perperam receptum dicant Hip. sing. 222. Francis. Viuius lib. 1. opi. 399. post Dec. in c per tuas. de probat. Non tamen falsi crimine propterea se obstringet. commune asseuerant Alex. consi. 74. n. 8. lib. 1. Did. à Couar. in c. quamuis pactum. nu. 5. ver. sed etsi quis. ac latissimè l. Cla. in d. pract. §. falsum. versi. testis qui. idem.

Testis, qui vel in extremo vitæ crepusculo falsum testimonium in aliquem se dixisse asserit, fidem nullam facit. commune dicit Alc. de præsump. reg. 3. præsum. 4. n. 7. latissimè Franc. Viuius lib. 1. opi. 181. idem.

Testis varius, vel sibi contrarius, si ad concordiam reduci poterit, reducetur sanè vt falsi pœnas euitet: nõ verò vt etiam fidem faciat, commune inquit Alex. conf. 20. in causa appellationis. & lib. 3. conf. 190. visis attestantibus. prin. lib. 7. idem.

Testes generaliter, ac regulariter, & omni in causa maiores omni exceptione esse debent, vt commune dicit Cur. iu. conf. 120. n. 5. & à se dictorum non aliter rationem reddere tenentur, quàm si rogentur: commune profitentur Alc. in l. 1. n. 50. ff. de no. ope. nun. Zas. 5. fi. 19. lib. 2. Lãf. de deposit. testium. à n. 15. Oldendorp. de testib. à n. 10. Ant. Gomez. de delict. c. 12. n. 10. Quod tamen non procedet cùm testes vel in criminalib. causis ad offensionem probandam exhibentur, vt commune affirmant Bald. conf. 182. nu. 2. lib. 4. & qui eum laudat Franc. Viuius lib. 1. opi. 371. ac l. Cl. in prac. §. vlt. q. 57. ver. vlt. Vel cùm testes de iis deponunt, quæ ad ius artinent. cõmune aiunt cur. in l. 1. n. 29. ff. si cert. pe. ac Franc. Viuius d. lib. 1. opi. 377. Vel cũ de fama publica testimonium dicunt. vt commune asseuerãt Corn. conf. 232. litera D. lib. 2. Viuius vbi s̃ ac l. Cla. in d. §. vlt. q. 6. vers. illud tamen. Vel cùm denique ad probandum alicuius rei valorem producuntur. vt commune doctorum placitum constituo ex Lanf. in c. quoniam contra. ver. testium. nu. 156. de probat. Ias. in §. si quis agens. n. 12. insti. de actio. Bertr. conf. 156. n. 7. & conf. 164. lib. 3. Cremens. n. 315. Ar. Pin. c. vl. nu. 111. & nu. 411. in l. 2. C. de rescind. vend. vbi nonnulla contra communes doctorum opi. circa hanc causæ redditionem verissimè aiunt. Memineris autem semper, quòd si testes interrogatæ rationis loco se præsentes fuisse aiunt, satis superque probant. commune eloquuntur Alex. n. 10. Ias. nu. 20. in l. 2. §. voluntatem ff. solut. matr. Franc. Viuius d. lib. 1. opi. 393. idem.

Testes singulares nec consuetudinem, nec quiduis etiam in genere probant. commune ait Rochus curt. in ca. vlt. de consuet. 4. sect. n. 69. Io. de Amicis conf. 127. nu. 1. post Alex. conf. 72. lib. 1. & conf. 10. c. lib. tametsi contrarium protulerit conf. 75. viso themate, in fi. lib. 2. adde pro communi Dec. in c. licet causam. de testib. & contra frequenter placitum adde Corne. conf. 185. & et in hac. ver. his tamen. lib. 3. & qui aliquammulta circa hoc testium genus diligenter aggregant Franc. Viuius lib. 1. opi. 360. & opi. 402. ac l. Cla in pract. §. vlt. q. 53. ver. dixi etiam. cum sequentib. & q. 63. versi. pe. Quamobrem etiam si testis vnus numerationem, alter numerationis confessionem probet, non efficietur plena probatio. vt commune cõstituere ausim ex Fel. in. 10. Dec. n. 11. in c. cum causam. de proba. ex Fel. rursus in c. licet ex quadam. n. 2. de test. Ias. in relect. n. 260. Caccialup. nu. 152. in l. admonendi. ff. de iureiu. Soci. in l. Gallus. §. ille casus. ff. de lib. & posth. quamuis ea in re se inuoluat Franc. Viui. lib. 1. opi. 427. Si tamen duo testes deponãt quem piam ab alio mutuum accepisse, & quantitatem ignorent: & duo alij testes reum ab actore centum nummos mutuo petiisse iurent, plena de ea summa mutuo data resultabit probatio: vt meritò commune ponit idem Viui. eo. libr. 1. opi. 409. in fi.

Quin & generaliter singulares testes probabũt, si ad eundem finem tendunt. commune renuncio ex Soc. conf. 26. n. 6. libr. 1. & conf. 243. in prin. lib. 2. Dec. in c. licet causam. n. 16. de probat. Io. Ceph. qui plures laudat, conf. 141. nu. 12. idem.

Testes se se propria manu subscribere in instrumentis ac publicis scripturis opus non est. commune aiunt Barba. in rubr. n. 93. de fid instr. Dec. in c. quoniam contra. nu. 18. de probat. Quod tamen limitabis cum Soc. reg. 418. ac Fran. Viuius lib. 1. opi. 340. idem.

Testes & si regulariter de auditu proprio fidem faciant, si voces vel contrahentium, vel delinquentium notas habeant, vt commune inquit Alex. consil. 190. visis attestationibus. ad fi. lib. 7. Tamen in testamẽtis specialiter requiritur, vt & testatorem videant, & ipsummet loquentem audiant. commune pronũciant Corn. conf. 18 litera D. lib. 2. Paris. conf. 33. nu. 1. lib. 2. & copiosius I. Cl. de testa. q. 59 ac Franc. Viui. lib. 1. opi. 406. Quin generaliter vbi testes de auditu admittuntur, oportet, vt bonæ famæ, atque spectatæ fidei sint. commune ponit Io. Cephal. conf. 82. n. 45. & semper ac regulariter præsumptionem tranferentes, probandi onus in partem aduersam inducunt. commune pono ex Curt. de testib. conclus. 31. conf. 69. n. 17. lib. 1. Dec. n. 18. Cur. iu. nu. 57. in l. 1. ff. si cert. pe. Dec. rursus conf. 595. n. 3. Rui. conf. 173. n. 5. lib. 4. Io. Cephal. conf. 140. n. 29. idem.

Testes scriptis ad iudicem transmissis testificari nequeunt. commune ait Did. à Couar. lib. 2 resolut. c. 13. n. 6. Si tamẽ illa postea coram iudice ipsimet perlegãt, fidem facient. commune ponit latè Franc. Viui. lib. 1. opi. 348. Quin & per procuratorem specialiter etiam ad id constitutum iurare nequeunt. commune ait Pan. in c. licet ex quadam. de testibus. Quamuis, meo quidem iudicio, & verius & melius multi contra senserint, quos refert. & non efficaciter improbat Franc. Viui. lib. 1. opi. 350. vt alibi pro virili ostendo. idem.

Testes duo omni exceptione maiores, instrumentum aliis non adiuntum testibus euertent. commune aiunt Rui. cõs. 37. in prin. lib. 4. Viui. latè lib. 1. opi. 341. Quin & vnus testis eiusdem instrumenti, & eidem instrumento necessarius idem efficiet. commune effatur Io. de Amicis conf. 44. n. 5. Viuius vbi s̃. idem.

Testes qui se tantum pro se daturos asserunt, non efficax testimonium dicunt vt frequentius interpretũ placitum recenset Ar. Pin. meus iuris doctor in l. 2. c. vlt. n. 12. & n. 41. C. de rescind. vend. idem.

Testes de re noctu patrata testificantes, non aliter fidẽ merebuntur, quàm si vel ex voce patratorem agnouisse dicant, vel lunam, aut lumẽ aliquod aliud illuxisse subiungant. vel denique delinquentem sibi admodum fuisse propinquum addant. communia ponunt Franc. Viuius. lib. 1. opi. 349. I. Cla. in pract. §. vlt. q. 21. ver. sed. quid. idem.

Testes, qui de suemet præsentia testificantur, & intelligentiam includũt. at q de alterius cuiusdam præsentia deponunt, non item. vt frequenter placitum affirmat Ias. in l. 2. §. voluntatem. vet. tene contrarium. ff. solut. mat. cui addendus est Alex. conf. 212. ponderatis. ver. vnde dicit, lib. 6. idem.

Testes in prima instantia non improbati, in appellationis causa improbari nequeunt. commune pono ex Andr. de Isern. in consit. Iurisp. nu. 6. Guid. pap. deci. 50. ex iis. quos laudat Math. de Afflict. decis. 266. Marant. de iudic. part. 6. in 13. actu. de testium repulsa. nu. 13. licet contrarium, cum nonnullis, non admodum diligenter commune autumet Francis. Viuius lib. 1. opi. 367. in fi. idem.

testes verbis alternatiuis, vel circa, plus, minus, & similibus vtentes, fidem non faciunt. com. inquiunt rectè limitantes Ias. in l. & si post tres. nu. 7. & nu. 10. ff. si quis cautio. Bald. Nouel. in vlt. part. repet. l. celsus. nu. 14. ff. de vsuc. Carol. Ruin. cons. 36. nu. 6. & videndus Pinel. in l. 2. c. vlt. nu. 9. C. de rescinven. idem.

testes de maiori summa testati de minori haud probant: nec enim quò ad illos minor summa maiori subest. com. affirmat Alc. n. 40. cum seq. Carol. Ruin. n. 3. & n. 6. in l. 1. §. si stipulanti. ff. de ver. ob. Fran. Marc. dec 485. n. 50. & seq. quamuis se se ea in re non inculpatè inuoluat Fran. Viuius, vir alioquin diligẽtiæ laude dignissimus. lib. 1. opin. 402. in fi. & quamuis etiam non immerito contradicant Alexan. conf. 64. lib. 2. Matth. de Afflict. dec. 240. nu. 5. ac Sal. Crem. circ. fi. Arius Pinel. c. vlt. n. 10. in l. 2. C. de rescin. ven. idem.

Testes, qui die festo, vel iuridico, vt nostri loquuntur, iurarunt, quin postea ne fasto, vel feriato die testimonium possint dicere, nihil vetat. commune ait latè Franciscus Viuius lib. 2. opinio. 300. idem.

Universidad de Deusto Biblioteca

Testes extra articulos testati tum demũ quidpiam prodegunt, cum & super tota causa iusiurandum susceperint, vt fieri increbruit, & quod ad causam spectet deposuerint. commune ponit latè Franc. Viui. cuius viri laudibus diligenter fauemus, lib. 1. opi. 351. E. Suarez.

Testes non ritè examinati iterũ post promulgata illorum testimonia examinari possunt. commune proferunt Alex. in l. qui per salutem n. 2. ff. de iureiu. Hip. in l. 1. §. si quis vltro n. 36. ff. de quæst. Iaffredus decis. 384. idem.

Testes idonei non sunt coloni pro dominis, vt commune ait Lanf. in c. quoniam cõtra. in ver. testes n. 64. de prob. Quãuis contrarium scribat receptum Franc. Viuius. lib. j. opi. 387. quod magis probandum alibi diligenter ostendo, si vel colonorum honestas id suaserit, vel alio locupletiore teste iuuentur. Testes item idonei non sunt, qui sibi mutuum contradicunt. vt frequenter placitum affirmant Alex. consil. 20. libr. 3. Gram. in cons. cri. 26. n. 20. & seq. Viuius d. lib. 1. opi. 393. in fi. Sed & testes qui in vno sibi reluctãtur. in reliquis suspecti habentur. commune ponit Io. Cephal. cons. 66. n. 52. Rursus locupletes atque assidui testes non existimantur parentes pro liberis, vt commune ponit ac diligenter declarat Franc. Viuius lib. 1. opi. 353. & libr. 2. opi. 282. Nec item vxor pro marito fidem faciet. quemadmodum tradit idẽ Viuius d. lib. j. opi. 354. & ante eum commune asseuerat Soc. cons. 17. supradicta causa. ver. quantum verò. lib. 1. Nec vẽditor pro emptore, nec donator pro eo, cui donauit, etiamsi de euictione non teneatur, commune proferunt Lãf. in d. ver. testes n. 66. Io. de Amic. ꝯs. 146. n. 16. & seq. Nec aduocati, nec procuratores, qui affectionem aliquam ad causam habere credentur. commune ponit vir egregius Ceph. cõs. 65. n. 22. Nec is, pro cessionario, vt doctores fantur, qui iure cessit, commune inquit latè Viui. e. lib. 1. opi. 456. qui materiam hanc cum capitibus sequentib. accuratè prosequitur. Nec rursus proxenetæ, vel affines pro affinibus, vel mulieres in testamentis, vel meretrices in causis criminalib. vel pauperes leues, vt late obseruauimus superius versi. Proxeneta, & ver. Affines, & ver. mulieres, & ver. Meretrice, & ver. Pauperes. Nec item secũdo, quib. facti infamia inusta est, in causis arduis, & præiudicij magni, tametsi in ciuilib. idonei testes habebũtur. commune pono ex Bal. in l. optimam. C. de ꝯh. & commit. stip. Flor. & Fel. in c. testimonium de testi. Alc. cons. 152. viso processu lib. 5. Hip. sing. 109. ac Dec. in ca. licet causam. de testi. aliàs autẽ regulariter secus est. vt commune prodit Cor. cõs. 55. videtur. li. 4. & vide quæ s. scripsi ver. infamis. Domestici autem testes quamuis generaliter nõ probẽt, tamẽ quoad furtum vel aliud delictum in agẽtis domo patratum, & quoad quantitatem & æstimationem rerum furto ablatarum, ac denique quoad alia domi gesta probabũt, vt communia asseuerat Viui. li. 1. opi. 359. cui adde Soc. cõs. 17. supradicta cã. ver. verum prædictis li. 1. domestici verò dicuntur omnes omnino qui in eadem domo habitant. commune affirmat Melchior. de Facinis cons. 82. n. 12. inter cons. cri. li. j. item rursus testes idonei nõ sunt, qui in parte aliqua dicti à se testimonij, falsum admiserũt. commune enũciant Soc. cõs. 155. l. 2. Fran. Viuius d. li. 1. opi. 417. Quod tamẽ nõ procedet si vel ea testimonij pars, in qua falso sese testes obstrinxerunt diuersa ac separata à cæteris sit. vt commune infit Boer. decis. 253. n. 6. vel ad negotium principale nõ multũ attineat cõe. ponit Viuius e. li. 1. opi. 468. Quod idem in testib. sibi contrariis obseruãdum erit quemadmodum frequens dogma asserũt Alc. de præsum. reg. 2. præsum. 29. Viuius d. lib. 1. opi. 421. item appositi testes seu idonei non habentur executores alicuius negocij si vtriusque partis consensus illorum testimonium non approbauerit. commune inquit Alex. cons. 167. quoniam rei. in prin. li. 7. Sed & idonei testes nõ habẽtur in causis vniuersitatis, collegij, & similis alicuius cõgregationis, qui in eadem cẽsentur, si priuatim ex victoria reportata cõmodum aliquod percipiant, secus verò si tantum communiter aliqua inde ad illos vtilitas redundabit. commune affirmant latè de materia agentes Did. à Coua. in pract. c. 8. Io. de Amicis cons. 8. nu. 30. Franc. Viuius li. 1. opi. 352. & li. 2. opi. 293. Laici autem quamuis contra clericos, & clerici vice versa contra laicos in criminalib. causis testes idonei non ducantur, tamen vbi veritas elucescere aliter non possit, ducentur. communia ponũt Fran. Viuius d. lib. 1. opi. 392. & qui accuratius explicat I. Cl. in pract. §. vlt. q. 24. vers. sed quid si clericus. Quin & præterea criminis eiusdem socij ac participes vsque adeo non idonei testes cẽsentur, vt nec ad informandam inquisitionem sufficiant. commune scribũt Dec. cons. 189. lætatus sum n. 9. Gram. cõs. cri. 37. n. 14. & cons. 38. n. 20. Sicubi verò ob alterius probationis inopiam admittetur, nec ad torquendum tamen absque aliis indiciis satis erũt commune esserunt, plura de materia agerentes, Boer. decis. 319. n. 3. sequent. Aym. Craue. cons. 9. n. 6. Soc. reg. 428. Franc. Viuius d. lib. 1. opi. 361. I. Cla. in d. §. vlt. qu. 21. ver. dictum socij. cum seq. idem.

Testes duplicem defectum habentes, in causis etiam priuilegiatis omnino reiiciuntur. commune renuncio ex Soc. cõs. 118. libr. 1. Dec. cons. 133. & Io. Ceph. qui plures laudat & id etiam processurum intelligit cũ veritas aliter nequit elucescere cons. 65. n. 27. & seq. E. Suarez.

Testes alioquin inhabiles, si in eadẽ causa ab alterutro reorum probati erũt amplius improbari nõ poterũt, & si absque dubio in alia causa improbari queant. commune inquiunt Alex. cõs. 191. visis nouis lib. 6. Aufrer. de probat. testium in ver. prodigo. n. 82. Boer. decis. 245. n. 6. Frãc. Viuius lib. 1. opi. 416. & vide quæ superius obseruo ver. Testes in prima causę instãtia. Quin & generaliter id genus testes ad innocẽtiam probandam ac defensionem admittentur. commune aio ex Alc. cõs. 5. n. 8. lib. 1. & cons. 24. n. 39. & cons. 212. ad fi. libr. 2. Ias. in l. vt vim. ff. de iust. & iur. & in l. sed & si quis limit. 3. ff. si quis caut. Hip. sing. 59. & 408. & qui multos diligẽter laudat Io. Cephal. cõs. 160. n. 8. cum seq. Alioquin autem & alias generaliter iudex ipse ex suomet officio testes hos inhabiles parte etiã non petente repellet. commune ait Cors. in c. si testes vers. testis ad fi. de testib. idem.

Testes duo, vel ad summum Pontificem atque Imperatorem criminis cõuincendum, sufficient. commune ponunt Beroius in c. at si clerici. n. 8. de iudi. Franc. Viuius lib. 1. opi. 412. & lib. 2. opi. 212. & qui immeritò dubitat I. Cla. in pract. §. vlt. q. 66. ver. sed quæ. idem.

Testes si aliter nolint, ad testimonium dicendũ indicta multa cogentur. commune ait Lanf. in c. quoniam contra. in vers. testes nu. 31. de proba. & qui id rectè atque accurate explicat Iul. Cla. in pract. §. vlt. quæst. 24. ver. successiuè & ver. sequenti. idem.

Testes si se in testimonio dicendo errasse profiteantur, ac suum errorem liquidò probarint, & prius testimonium impune reuocabunt. & deinde rectè ac validè testabuntur. commune ait Boer. deci. 89. n. 4. Alioquin si errorem nõ probauerint, & periurij tenebuntur, & perhibitum semel testimonium nõ conuellent, nec de suo gradu dimouebũtur. cõmune affirmat Cor. cons. 27. lib. 3. Dec. cons. 175. n. 7. & cons. 189. n. 10. Quin si se subornatos & corruptos fuisse testes dicent, & precib. aliquorum acquiescentes falsum deposuisse asseuerabunt nullã fidem nancicentur. commune pronũciant Dec. c. cons. 189. n. 8. Aegid. Bossius in pract. tit. de inquisi. n. 42. Quamuis id solum sufficiat, vt, & ipsi torqueãtur, at si idem affirmauerint, ad inquisitionem procedi possit. commune ponit I. Cla. in prac. §. falsum ver. subornas autem. idem.

Testes, qui ea vera esse deponũt, quæ vel actis vel inquisitione continentur: vel verũ esse asserunt, quod quispiam alius testis prius deposuit, nullius ponderis ac momẽti in criminalibus causis erunt. commune ponit late Franc. Viuius. lib. 1. opi. 365. idem.

Testes si se incontinenti corrigant: quod secundo loco pro testimonio dicunt, valet ac firmum est: & illis inde nec crimẽ, nec pœna gignitur. communia affirmat & illud incontinenti apposite declarat Franc. Viui. lib. 1. opi. 400. idem.

Testes in criminalibus causis torqueri debent & qui infames iuris infamia sunt & qui criminis participes & qui in deponendo, varij. & qui viles personæ sunt, & qui cum delicto interfuerint, neminem vidisse aut agnouisse dicunt communia late ponit, & acuratè explicat Iul. Clar. in pract. §. vlt. q. 25. idem.

Testes etsi post publicationem, vt doctorib. fandi mos est, produci non possint, poterunt tamẽ super articulis nouis, qui à veteribus dependeant, exhiberi. commune inquiunt Marãt. de iudic. sexta part. 2. partis prin. super 6. actu nu. 22. & qui late hac de re agit, complures alias exceptiones not. Franciscus Viuius libr. primo opi. 375. quibus adde quæ in eandem rem scribit Iulius Clarus in pract. §. vltim quæst. 61, versic. sed quæro, & ver. quæro. item adde ac memoriæ commenda, quod licet testes post omnes terminos seu dilationes partibus præfixas generaliter ac regulariter à processus reiiciatur: tamen si vel intra præfixum terminum iam elapsum, iurauerint & se postea iusta causa fuisse impeditos ad deponendum quoque intra illummet terminum iurabunt, admittentur. commune aiunt Boer. decis. 294. numer. 19. Curt. de testibus in conclu. 33. Petr. de Beninten. decis. 11. Vel si pars ipsa iurabit de nouo illos testes agnouisse, nõ reiicientur. commune pronunciant Conrad. in tract. de decurion. libr. 1. capit. 9. numer. 47. Franc. Viuius

Viuius d. libr. 1. opin. 376. vbi compluscula alia in propositio non contemnenda subiungit. idem.

Testes qui aliquid ad sese exonerandum testificantur, nullam fidem faciunt. commune ait late Franc. Viuius lib. 1. opi. 376. post Ruin. cons. 105. nu. 2. lib. 4. idem.

Testes in principali causa & producti & promulgati, seu vt doctores fantur publicati quin super eisdem, vel aliis articulis in appellationis causa produci possint, nihil impedit. vt iure Cæsareo frequenter placitum in imperij ditionib. seruandum ac praxis frequens affirmãt Martin. Granat in trac. de im proba. Bar. opi. & Lanfr. in c. quoniam contra in ver. testes nu. 39. in fi. de proba. idem.

Testes in re dubia rogati fuisse non præsumuntur. commune inquiunt Corn. cons. 175. lib. 3. Soc. reg. 421. Carol. Ruin. cons. 154. nu. 2. lib. 3. ac si eos generaliter aduersarius improbet, ac postea illis vti velit, non prohibetur. commune affirmat Boer. decis. 245. nu. 6. Vbi autem testes rogatos esse oportet, sufficiet vel ab ipsa parte, vel à notario rogatos illos esse: vt frequentius placere censet Ias. in l. hac consultissima ver. & debent testes. C. de testa. E. Suarez.

Testes ante litis contestationem produci nequeunt. commune aiunt Lanfr. in c. quoniam contra. in vers. testes. nu. 33. & seq. de proba. & qui latè limitat Soc. reg. 242. Cui adde, ac diligenter obserua, quod testes ad perpetuam rei memoriam is interrogari iure poscet, qui in litem vocari timet. etsi prædicti testes nec alio profecturi videantur, nec ita senes sint, vt mors illis impendere iudicetur. commune inquit Ant. Gom. de delict. c. j. nu. 19. & nu. 21. At actor non aliter, nec alius eos interrogari iure impetrabit, quam si vel animam, vt alter ait, in labiis gerant, vel alias in oras abituri probentur, quamuis etiam ipse aliter ad agendum impediatur. commune pronunciat Alex. de Neuo cons. 44. nu. 5. & seq. & si c. 5. decis. 123. nu. 6. & seq. verius ac receptius autument semper & generaliter actorem, cùm agere impeditur hãc testium interrogationem posse obtinere. Quod non probo, nec profecto doctorum traditionibus consentaneum est. quemadmodum facile constat ex Ant. Gomez. & Alex. de Neuo. vbi s. ex Corn. cons. 172. lib. 2. Iac. in l. cum ij. §. transactionis. ff. de transa. affl. in consti. Neapo. lib. 2. rub. 34. Rebuf. tertio tom. Capel. Tolos. q. 475. in praxi. Ex quibus præterea colliges semper partis aduersæ citationem ad iuramenta illorum inspicienda exigi, nisi vel eius potentia timeatur, vel alia iusta causa subsit. quod etiam affirmarunt Ang. in §. vlt. in auth. de testib. Lanfr. de deposit. testium, n. 46. vers. circa prædicta quæro. li. 5. Marian. Soc. in rub. de dilat. & qui eum laudat Fran. Viuius lib. 2. opi. 307. in finem, In causis tamen criminalibus nunquam id genus testes absente parte produci poterunt. commune pronunciat meus iuris doctor Ant. Gomez. in l. 76. Tauri, nu. 6. idem.

Testes, qui subornat vel corrumpit, non idcirco causa excidit. commune inquiunt dec. in c. cum venerabilis. num. 21. de excep. Boer. decis. 291. nu. 2. Fran. Turz. opi. 81. Si tamen vel vnum testem corruperit, vel falsum produxerit, eius statuti pœnas luet, quod falsos testes producentem punit. commune effantur ias. in l. Gallus. §. quod si is. lect. 2. nu. 2. ff. de lib. & posth. I. Cla. in pract. §. falsum. ver. producens falsos. in finem. idem.

Testes ex eo solo falsi conuincuntur, ꝙ pro dicendo testimonio pecuniam accepisse probantur. commune scribit Io. Ana. in c. 1. num. 15. de fals. magis commune profitetur Did. à Coua. in c. quamuis pactum de pact. Non tamen consequenter quoad illum, qui pecuniam largitus est falsi crimen probabitur. cõmune asserunt. dec. & qui eum laudat Aegidius Bos. in pract. tit. de fals. nu. 168. I. Cla. in pract. §. falsum ver. sed quid è conuerso. Fran. Viuius lib. j. opi. 420. Luent autem falsi testes tum omnes falsi pœnas, tum damnũ etiam omne, quod reo, contra quem producti sunt, inde emersit, resarcient, quamuis ad illud in conscientiæ foro non teneantur. commune ponũt Corse. in suis sing. vers. testis. vers. si aliquis. & qui id commemorabile autumant I. Cla. in d. §. falsum vers. pœna autem. in fi. Fran. Viuius d. lib. 1. opi. 419. Mihi tamen vtroque in foro æquè ad illud teneri verius ac sanctius videtur. sed ea de re copiosè alibi. Non verò quidquam falsos testes ab huiusmodi pœnis sublevabit, quod absque iureiurando testimonium dixerint, sed perinde omnes falsi pœnas dabunt, ac si iurati illud perhibuissent. commune testificantur Alex. in l. edi. §. cum autem. nu. 6. ff. de eden. curt. Sen. in tract. de testib. conclu. 15. nu. 34. Si tamen non circa ipsam facti formam ac substantiam, sed circa res extrinsecas falsum testes admiserint, nec falsi pœnas luent, nec in aliis testimonij partibus fidem amittent. commune pronunciant Alex. cons. 88. nu. 19. lib. 5. ac I. Clar. & in d. §. falsum vers. sed quid si testis. & latius in §. vlti. q. 53. vers. scias tamen. idem.

Testes, qui falsi conuicti sunt, si vel falsum illorum testimonium, vel falsa subscriptio nemini damnum præiudiciumve inferat ordinarias falsi pœnas non dabunt: sed tantũ extra ordinem stellionatus supplicio obnoxij fient. commune ponũt Cotta in memorabil. ver. mendax. Turz. opi. 80. Fran. Viuius. & qui eum cum aliis compluribus laudat I. Cla. in pract. §. falsum. vers. item excusatur. idem.

Testium verba ambigua ꝯ producẽtem exaudiri interpretarique debent. commune pronunciat vir eruditione ac doctrina cum primis præditus Io. Ronchegallus Gioldus in l. 2. nu. 48. ff. de duob. reis. idem.

Testium examinatio in ciuilibus causis nec à notario sine iudice, aut iudicis cõmissione fieri potest, nec aliter ipsi committi notario à iudice, quàm cum causa. vt frequenter placitũ aiunt Hipp. in l. de minore. §. plurium quoque. n. 16. ff. de quæstio. fel. in c. cum causam. n. 29. & seq. de testibus. Io. Ceph. consil. 100. nu. 24. & 25. Fran. Viuius lib. 1. opi. 362. In criminalib. verò iudiciis nec alteri eiusdem, vel alterius ditionis iudici committi testium examinatio potest. vt cõm. ponunt & accuratè declarant. Fran Viuius d. lib. 1. opi. 363. I. Cla. in pract. §. vl. q. 26. vers. sed quæro. Nec item in matrimonii atque aliis arduis causis testium examinatio committi potest. vt asserunt commune abb. in c. si testium. de testib. Nic. Ant. Grauat. ad vestrium lib. 6. c. vlt. nu. 11. Intellige autem ac perpetuò memineris, ꝙ etiam his in casibus, in quibus examinatio cõmitti, ac demandari alteri potest, nullam fidem de illius commissione idemmet notarius vel suo testimonio, vel suo instrumento faciet. commune affirmant Boeri. decis. 258. nu. 4. curt. iu. cons. 166. nu. 3. Matth. de affl. decis. 307. Nic. Ant. Grauatius ad vestrium, qui plures laudat li. 6. c. sec. nu. 48. & Fran. Viuius cum aliis d. lib. 1. opi. 374. Intellige deinde ac memoriæ diligenter inscribe, quod testium examinatio in longinquis locis committi, demandariuè non debet, si id petit per calumniam, vt litis finis in longius tempus protrahatur, probabiliter constet. commune pono ex Bald. in l. iudices. C. de fid. inst. Rom. 274. nu. 3. inn. & Archid. quos laudat Fran. Paul. in trac. de of. & potest. c. sede vacante. q. 10. par. 1. n. 9. & 10. Hipp. in prac. §. oportunè. n. 80. atque ex Io. Ronchegallo viro doctissimo, & mihi amicissimo. & Marchio ab Anguilis, quibus consulentib. subscribit Soc. Nep. cons. 34. dum petitur fieri nu. 8. & n. 9. li. j. idẽ.

Testium examinatio sic facta, vt vnius testis testimonium sigillatim atque extensè conscriptum sit, & reliquos testes eadem prorsus attestatos notarius asserat, quin valeat nihil omnino impedit. commmne inquiunt ias. in l. sed etsi me putem. nu. 1. ff. de condi. indeb. & qui contrarium in regno statutum ait Viuius lib. 1. opi. 298. idem.

Testium depositiones nec aliter generaliter valebunt, quã si iureiurando muniantur, vt commune inquiunt Matant. de iud. par. 2. super 6. actu. Fran. Vi. li. 1. opi. 407. Nec aliter vel in ciuilibus, vel in criminalibus fisci etiam causis robur aliquod adipiscentur, quam si pars aduersa ad inspicienda illorum iuramenta citetur. commune ponunt multifariã excipiẽtes Fran. Vi. d. li. 1. opi. 378. I. Cla. in pract. §. vlt. q. 11 ver. item quæro. & qui multipliciter ampliat. ac nec iudicium illis fieri receptum tradit post. Decium, & alios, vir mihi charissim. Nic. Ant. Grauatius ad vestrium lib. 6. c. 2. n. 28. & nu. 29. Probabunt autem testium depositiones etiam non promulgatę, & apud alium iudicem, ac prefertim subrogatum. vt frequens placitum inquit dec. in c. causam quæ nu. 9. de testib. idem.

Testibus remitti ac relaxari, vt doctores fantur, iusiurandũ expressim potest, etsi tacitè nequeat. commune inquiũt rectè explicantes fel. in c. tuis quæst. nu. 6. de testib. Nic. Ant. Graua. ad vestrium lib. 5. c. 2. nu. 42. idem.

Testibus facta probatio longè potior atque antiquior est. quàm instrumentaria probatio. commune ponit Fran. Vi. lib. 1. opi. 347. qua de re nos alicubi copiosè. idem.

Testibus opponi exceptio ante testimoniorum promulgationem debet. commune affirmant Carol. Ruin. consil. 33. libro 4. Francis. Viuius lib. 1. opi. 367. Vel etiam antequam illi deponant opponi, ac de ea statim tractari poterit. commune inquiunt Petr. de Benintend. decis. 7. Viuius vbi supra. Si autem criminalis aliqua exceptio opponatur quod nempe infames sint, vel periuri, vel alia id genus, in specie, opus erit sigillatim crimina cum loci, & temporis subiunctione opponantur vt frequenter placitum renunciant Follerius in pract. cri. vers. si confitebuntur. nu. 6. & seq. Boer. decis. 321. Gram. decis. 11. nu. 12. & decis. 34. n. 49. Nec testibus idcirco iniuriarum actio competet. si crimina probabuntur alioquin competet. cõe

Universidad de Deusto
Biblioteca

proferunt Boer.conf.4.nu.21.& seq.Iaffr.decis.315.I.Clar.in
pract.§.vlt.q.54.verf.caueant tamen. idem.
Teſtibus affirmantibus maior fides habetur,quam teſtibus
negantibus.commune aſſerit, ac diligenter ac rectè explicat
meus doctor Arius Pinel.in l.2.c.vlt.nu.14.C.de reſcin.vend.
cui adde dec.in l.in omnibus cauſis pro facto.nu. 9. ff. de reg.
iur. Quamobrem licet teſtibus de ſana teſtatoris mente depo
nentibus fides non adhibeatur vt commune inquit Boer. de-
ciſ.35.n.63.& ſeq.tamen in re dubia magis illis credetur, quã
contrarium aſſerentibus.commune ponit Fran.Viuius lib. 1.
opi.383.in fi. idem.
Tortura vide ſupra verſ. Quæſtio, & memineris ꝙ illa de-
nuo infligi nemini poteſt,niſi noua indicia concurrerint.com
mune aiunt Alex.conſ.5.in cauſa inquiſitionis libr. 1.& Bolo-
gnin.ad illum carrer.in prac.crim.in prin.n.189.& qui id pror
ſus iudicis arbitrio terminari recepterum ſubiungunt Boer.de-
ciſ.63.nu.10.Cataldus de ſynd.q.231.I.Clar.in pract.§.vlt. q.
64.ver.vlt.memineris deinde quod omnes illi regulariter tor
queri poſſunt,qui expreſſim prohibiti non reperiuntur.com-
mune aiunt,ac latè & diligenter multifariam declarationibus
illuſtrant,Ant.Gomez.de delict.c.13.nu.3.Clar.d. q.64. verſ.
vbi ſubſint.cũ ſeq.Memineris tertio, ꝙ ſi reus tormentis ſub-
iectus neget, & indicia purgaſſe dicetur, & abſoluendus erit.
commune pronunciant Ant.Gomez.d.c.14.nu.18.I.Cla. ac-
curate declarans, d. q. 64. verſ. illata reo. Memineris quarto,
quod legitimis probationib. conuictus torqueri non debet
commune dicit Hipp.in l.1.nu.7.ff.de quæſti.Memineris vlti-
mo, quod iudici inique torquenti pœna capitis ſancta eſt.
commune ponit Hippol.in pract.§.expedita.nu.87.E.Suarez.
Teſtis deponens in iudicio contrarium eius quod prius ex-
tra iudicium dixerat nõ dicitur falſarius.com.dicit Alex.con
ſil.74.nu.8.li.1.Did.in repe.c.quamuis.nu.5.ver.ſed & ſi quis.
Si verò deponeret contrarium eius quod prius in alio, vel e-
tiam eodem iudicio,depoſuerat, poterit tãquam falſarius pu-
niri.com.dicit camerar.in ſuo conſ.Zabarel.nu.3.Did.li.2.re-
ſolutionum.c.13.nu.8.verſ.Cæterum,ibi tertium eſt.Cla. lib.
5.§.falſum.verſ.teſtis. P.Fichard.
Teſtis deponens ſuper negatiua,quæ regulariter eſt impro-
babilis non poteſt puniri de falſo.com.dicit Boſſ.in ti. defenſ.
reorum.nu.34. poſſet tamen puniri pœna extraordinaria pro
pter temerariam aſſertionem.com.dicit cagn.in l.vnic.nu.38.
ff.ſi quis ius dic.non obtemp.Cla.lib. 5.ſen.& §.falſum.ver.ſo-
let etiam. idem.
Teſtis eo ipſo ꝙ pecuniam accepit pro teſtimonio dicendo,
poteſt puniri de falſo.com.dicit Anan.c.1.n.15.de falſis.Men-
chiaca controuerſ.viu frequent.c.36.nu.6. Contrariam verò
com.dicit dec.in c.licet cauſam n.20.de probat.conſ.189.nu.
12.quem refert Boſſius in ti.de falſis.n.168.& Viuius in com
mu.opi.ver.Teſtium ſolam.ſed primam magis com.dicit Di
dac.in repet.c.quamuis. licet dicat illam ſibi non placere. Cla.
refert & diſtinguit, priorẽ veram ſi dubitetur an teſtis falſum
dixerit,putat poſteriorem æquiorem.lib. 5.ſent.§.falſum. ver.
Sed quid e conuerſo. idem.
Teſtis falsè deponens, ſi eius depoſitio aliàs nulla erat, vel
nemini præiudicare poterat, non poteſt de falſo puniri. com.
dicit Alb.in 2.parte ſtatut.q.146. Cotta in memorabilibus in
verbo Mendax.Gandin.de malef.in tit.de falſar.nu.21.Cla. li.
5.6.falſum.verſ.Item excuſatur. idem.
Teſtis in criminalibus debet reddere cauſam ſcientiæ.etiam
non interrogatus,aliàs non probat,neq;facit indicium. com.
dicit Bal conſ.182.n.2.lib.4.Nouel.in pract.crim.nu.15.Apo
ſtil.ad fel.in ca.cùm cauſam.nu.2.de teſtibus. Intellige tamen
de teſtibus qui ad offenſam deponerent,ſecùs ſi pro defenſio
ne.vt com.dicit Viuius in lib.communium opinionum. verſ.
teſtes in cauſis.Clar.d.§.fi.q.53.verſ.præterea dixi. idem.
Teſtis ſi falſum depoſuerit, etiam non iuratus, punitur de
falſo,perinde ac ſi iuraſſet.com.dicit Alex.in l. edi. §. cùm au-
tem.nu.6 de edendo.Cla.ibid. idem.
Teſtis ſi neget ſe dixiſſe prout notarius ſcripſit,notarius ve
rò dicat teſtem ita dixiſſe vt ſcriptum eſt,licet regulariter ma-
gis creditur notario quàm teſti, tamen vt notarius vel teſtis
puniantur de falſo,nõ creditur neque notario neque teſti.cõ-
mu.atteſtatur Riminal.conſ.56.nu.12.lib.1.R.Cla.lib. 5. ſent.
§.falſum.ver.pone. idem.
Teſtis ſi ſit falſus in vno,tunc eius depoſitio in totum vitia
tur.com.dicit Alex.in l.ſi ex falſis.nu.13.c.de tranſ.&conſ.27.
nu.3.lib.2.quem refert dec.conſ.105.nu.3.Gratus conſ.2.nu.
18.li.2.& hæc concluſio locum habet ſiue capitula ſuper qui
bus talis teſtis depoſuit, ſint ſeparata, ſiue ſint connexa, nam
vtroque caſu eius teſtimonium tanquam vnicum,& ſuper v-
nico iuramento fundatum nihil valet. com.dicit Alb.in d.l.ſi
ex falſis.nu.5.C.de tranſact.& Alber.de teſtib. part.3.prin.nu.
25.& ſeq.ſiue illud dictum falſum procedat,ſine ſequatur alia
§.fi.q.4.verſi. ſed quæro. Intellige tamen prædicta procedere,
quando teſtis falſum depoſuiſſet circa factum principale vel
qualitates ſubſtantiales,ſecùs ſi circa alia extrinſeca.com.dicit
Alex.conſ.88.nu.19.lib.5.Soci.iu.conſ.102.nu.6.libr. 3. dec.
conſ.105.nu.2.Alex.conſ.47.nu.4.lib.2.Hęc vero omnia pro
cedunt quando teſtis vnus ab aliis de falſo conuinceretur, ſi
verò teſtis ipſe modò hoc modò aliud,vel omninò contrariũ
dixiſſet,tunc ſi primò dixiſſet vnum extra iudicium,& poſtea
aliud in iudicio, magis communis eſt ꝙ ſtatur ſecundo dicto
in iudicio facto. contrà ſi primo in iudicio aliquid dixit, po-
ſtea extra iudicium reuocabit, ſtabitur primo dicto ī iudicio.
At ſi in vno iudicio aliquid dixit,& in alio iudicio cõtrarium,
tunc cumvtrunque dictum ſit iuratum,poterit puniri tanquã
falſarius. Aut contradixit ſibiipſi in eadem inſtantia, & non
creditur neque primo neque ſecundo dicto. Aut teſtis dicit
ſe non ita dixiſſe vt ſcripſit notarius, & tunc plus creditur no
tario. Clarus dicto capitulo 55. verſiculo ſcias tamen. cum
ſeq. idem.
Teſtis vt faciat legitimum indicium in criminalibus,debet
eſſe integer & omni exceptione maior.com.dicit Ruin.conſ.
147.libr.5. & huiuſmodi teſtis ſufficit etiam ad torturam, vt
comm.dicit Rom.conſ.451.nu.4. Cla.d.libr.5.§.fi.q.21.verſ.
vnus teſtis. idem.
Teſtis vt falſus dici poſſit, ſufficit probare eum falſum di-
xiſſe, niſi pars dixiſſet eum corruptum eſſe, & falſum dixiſſe,
tunc enim vtrunque tenetur probare.com.dicit imola in l.di-
uus.in gl.in verbo corruptis,de reiud.Soci.iu.in conſ.104.nu.
9.lib.2.Menchiaca controuerſiarum vſu frequent.c.36.num.
10.Cla.lib.5.ſent.§ falſum.verſ.quæro nunquid. idem.
Teſtis verba in dubio ita interpretanda ſunt,vt euitetur fal
ſitas.com.dicit curt.iu.in l.vnic. in prin. nu. 9. ff. ſi quis ius di-
cent.refert Clarus libro quinto ſentent.§.falſum.verſic. ſolet
etiam. idem.
Teſti dicenti ſe precibus alicuius falſum teſtimonium per-
hibuiſſe,fides non eſt adhibenda.com.dicit dec.conſ.109.nu.
8.verſ.1.quia:quem refert Rol.conſ.16.nu.7.lib.1.& Boſſ. in
titul.de inquiſit.Ruinus in conſ.146.& 147.libr. 1.& Boſſ. in
rus lib.5.ſent.§. falſum.verſ.ſubornatus. addit tamen de con-
ſuetudine obſeruari contrarium, vt nimirum per hoc proce-
datur contra ſubornantes ad inquiſitionem. idem.
Teſti qui in ſua depoſitione falſum dixiſſe conuincitur,tan
quam periuro,nulla fides eſt adhibenda.com.dicit Alex.conſ.
152.nu.10.lib.7. idem.
Teſtem poteſt iudex etiam poſt publicatas atteſtationes i-
terum examinare ſeu intertogare ſuper dicto ſuo obſcuro. id
que poteſt facere ex officio ſed non tenetur facere ad inſtan-
tiam partis.com.dicit Tyndar.de teſtibus lib.1.c.4.n.6.quem
refert pract.Conrad.nu.37.Aret.in c.cum clamor.in 2.notab.
de teſtibus Clarus dicto §.fi.q.61.verſiculo.quæro nunquid.
P.Fichard.
Teſtes duo ſufficiunt ad conuincendum aliquem de hære-
ſi. com. dicit Anan.in c.excommunicamus.§.adiicimus.nu.1.
de hæret.quem refert Simancas de hæret.in ca. 50.nu. 5. & de
hoc videndum eſt.conſ.Crauer.162.Clar.d.lib.5.§.hæreſis.
verſ.habet etiam. idem.
Teſtes duo tantùm, ſi inter ſe contradicant, poterunt pu-
niri de falſo. Hanc communem dicit Aretinus conſilio 71.
nu.tertio quem refert Boſſius in titulo de tortura teſt. nu. tri-
geſimoquinto.& in titulo de falſis.numero vigeſimo.R. Cla-
rus libro quinto ſenten.§.falſum.verſicul.conuincitur.quam
tamen ipſe Clarus dicit ſe non credere quòd communis ſit.
P.Fichard.
Teſtes inhabiles aliquando admittuntur per torturam, &
fiunt per torturam habiles, qui tamen aliàs non admittteren-
tur.communem dicit Boſſius in titulo de tort. teſt. numero
tertio.refert Clarus dicto §.finali quæſtione 25. in principio.
P.Fichard.
Teſtes ſingulares non ſufficiunt ad plenam probationem
præſertim in cauſis criminalibus, vt omnes ſcrib. tenere affir-
mat marſ.conſilio 1. numero 25. Et licet aliqui dixerint hoc
procedere quando aliquod delictum in ſpecie probandum
ſit, ſecùs ſi in genere, vt aliquem eſſe homicidam, adulte-
rum, vſurarium, &c.tunc enim teſtes ſingulares ſuper diuer-
ſis actibus deponentes, ſufficere ad concludentem probatio-
nem,vt com.dicit Alex.conſ.13.nu.24.lib.7.Alij tamen dicũt
totum contrariũ, ꝙ ſ.&hoc caſu nõ ſufficiãt teſtes ſingulares,
vt com

vt com.atteſtantur,Menchiaca in 1.part.de teſta §.4.nu.45.&
Io.de Amicis conſ.127.nu.1.hancque veriorem dicit Cla.ma
ximè ſi in ſpecie delictum probari intelligamus tunc,cùm tra
ctatur de aliquo puniendo criminaliter.vt etiam dicit Siman
cas de hæret.c.62.nu.24.Imò ad probandam hæreſin,non ſuf-
ficiunt teſtes ſingulares, etiam ſi forma concurreret, vt com.
dicit Lapus in allegatione de hæreſi. §.12.Cla.d.§.fi.q.53.ver.
dixit etiam. idem.
Teſtis ſi qualitercunque protulerit dictionem (plus) illam
nihil operari,cùm dubia probatio nihil releuet.c.in præſentia
ext.de proba.l.non hoc.C.vnde legitimi.cõmunem & veram
concluſionem doct.eſſe ſcribit Ial.in l.etſi poſt tres.num.7. &
14.vbi ipſe tamen aliquot limitationes præcedenti doctrinæ
adiecit ff.ſi quis cautionibus. kirchouius.
Teſtis in parte verus, & in parte falſus, in toto reputatur
falſus.Hanc doct.com.opi.eſſe refert Hipp.de marſ.multis al-
legatis authoritatibus doctor.in ſuis ſingul.ſingul.76. Kir-
chouius.
Teſtibus dicentib. ſe precib.alicuius falſum teſtimonium
tuliſſe in nullo dandam eſſe fidem,cõſuluit fulg.in conſ.173.
Et iſtam veram & communem opi.eſſe ſcribit cõſulendo dec.
in conſ.189.nu 9.in 1.par.conſ.Ita quoque refert Rol.à Vall.
in conſ.16.nu.7.in 1.Tom.conſ. kirchouius.
Teſtes tametſi de notorio perinde atque de fama depone-
re notoriumq; probare poſſint,iux.receptam doct.ſentẽtiam,
ad hęc tamen vt probent,debent etiam non interrogati ratio
nem dicti ſui reddere, quod ſimiliter communi calculo rece-
ptum eſſe teſtatur Bened.capr.in tract.notor.poſt regul.65.po
ſito in 6.memb.principal.nu.7.& 10.vide ſuprà Notorium.
Teſtis dictum reprobatum in vno,non admittitur etiam in
aliis c.teſtimonium.ext. de teſtib.Et hanc opi.eſſe communẽ,
teſtatur Alex.de imol.in conſ.27.nu.3.vbi Apoſtill.in verbo,
In aliis. plures authoritates alleg. in 2. volumin.conſ. Kir-
chouius.
Teſtes in cauſa ciuili ſuper exceptione probati falſi poſſunt
puniri:alias ſecus.Cla.q.19.verſ.per exceptionem. Idem ſi in-
cidenter confitentur aliquod delictum in iudicio ciuili. Et
tunc iudex debet inchoare nouum proceſſum ſuper d.confeſ
ſione, & dare ſuas defenſiones reo: & alia facere quæ in pro-
ceſſib.criminalib.requirnntur.& ita obſeruari dicit ibi Clarus
verſ.vlt. Bonacoſſ.
Teſtes non iuratos iudex admittere poſſet, ſi in reſcripto il
lo clauſula,omni iuris ſolẽnitate remiſſa,appoſita eſſet: Quia
nihil aliud eſt procedere ſine ſolẽnitate,quàm ſine figura Bar
to.in l.filiuſ.ff.de don.Ita firmat fel.in cap.dilecti filij.vbi ipſe
multos doct.nu.5.ext de iud allegat.Et hanc opi. magis com.
eſſe inquit Octauian.Cacheran.in deciſ.ſena.Pedemon.deciſ.
1 nu.17.Licet contrariam ſententiam ipſe fel.in ca. conſtitu-
tus.nu.16 ext.de refer.& alij doct.ſecuti fuerint,vbi latiùs de-
clarat d Octauian.in d.dec.1. Kirchouius.
Teſtes debent eſſe iurati etiam in criminalib.vt eſt com. o-
pi.Soarez verſ.teſtium nu.268.& 269. Et etiam in cauſis fiſca
libus debent citari partes ad videndum deferre iuramentum
teſtibus,alias non valent: eorum dicta, vt eſt com.opi.ibi nu.
269.Et eorum dicta probabũt facta coram alio iudice, etiam
ſubrogato,vt eſt com.opi.ibi nu. 270. Licet teſtes non iurati
faciunt præſumptionem, & faciunt informationem, vt dicit
firmanus in reperto.in ver.teſtium depoſitio.vel teſtes depo-
nunt col.fi. fol. 144. parte vltima. Et licet communis ſit opi-
nio,quod potius ſtetur dicto teſtis iurato,quam dicto ſuo ex-
traiudiciali non iurato. Tamen fallit, niſi pro primo dicto,
quamuis non iurato,eſſent multæ coniecturæ.curt.iu.in conſ-
ſil.289.nu.23.& ſeq.in 3.vol. Bonacoſſ.
Teſtibus opponi poteſt aliqua exceptio, vt quia ſunt infa-
mes,periurij,vel ſimi. Sed in ſpecie opus erit ſigillatim crimi-
na cum loci,& tẽporis ſubiunctione opponantur,vt eſt com-
mu.opi. Sorrez ver.teſtibus opponi.nu.275.Nec ideo oppo-
nens eis aliquam iniuriam facit, vt iniuriarum actio compe-
tat,ſi crimina probentur.Alias ſic,vt eſt comm.opi.ibi n.276.
& 277. idem.
Teſti periuro non creditur,etiam ad formandam inquiſitio
nem,vt eſt com.opi.Burſ.conſ.79.Etiam in torto conſ.20.n.
61.& 79.nu.11. idem.
Teſti non creditur contra notarium, & ſcripturam acto-
rum,vt eſt communis opinio.Burſatus conſilio 34.num. 14.
idem.
Teſti aſſerenti ſe corruptum,vt dicat falſum,non creditur,
etiam ad formandam inquiſitionem,vt eſt commu.opi.Licet
contra ſe corruptum,ne teſtimonium ferat Burſat.conſil. 34.
nu.22. idem.
Teſti excommunicato non creditur, vt eſt com.opi.Burſa.
conſ.20.nu.50. idem.
Teſtis ſingularis in cauſa hæreſis non probat, vt eſt com.
opi.Burſ.conſ.79.nu.9. idem.
Teſtis primò vnum affirmans cum iuramento. ſecunda ve
rò vice ſimiliter iurata, id negans, periurus redditur ex com-
muni opinione Burſ.conſ.34.nu.2. idem.
Teſtis falſum in iudicio, licet iuramento deponens, pœna
tamen falſi tenetur,vt eſt com.opi.Burſat. conſ.99.num. 30.
Bonacoſſ.
Teſti non repetito parte citata,non creditur,vt eſt com.o-
pi.Burſ.conſ.14.nu.5. idem.
Teſtis de delicto, vel actu commiſſo de nocte deponens
non probat niſi dicat Luna lucente,vel lumine accenſo,vt eſt
com.opi.Burſ.conſ.34.nu.6. idem.
Teſtis prima depoſitio ad rei fauorem attenditur, vt eſt
communis opinio. Item quando in ſecunda ſe ad primam re-
fert depoſitionem. Burſat. conſilio trigeſimoquarto. nume-
ro 11. idem.
Teſtis inimicus non probat indicium à remotis,vt eſt com
munis opinio. Burſat. conſilio vigeſimo. numero vigeſimo-
tertio. idem.
Teſtes incerti perinde eſt,ac ſi deſcripti non eſſent,vt voluit
Io. Andreas in addit. ad Specul. in titulo de inſtrument. edir.
§.breuiter verſiculo poſt locum in addit. incip. dicit Accurſ.
vltra prædicta. Dum inquit, quòd debent ſcribi nomina te-
ſtium, & etiam cognomina,vt tollatur dubium, & incertitu-
do eorum, & clarè ita determinat Alexand. in conſilio 153.
videtur prima conſideratio n.4. & 5.lib.2.cum concordanti-
bus,vt per Ruin.in conſ.11.n.15.16.& 25.vol.3. Et per Cag.
in prooem. Digeſtorum ſuper verſ.diſcipuli,ſub nu.183. cum
duobus ſequentib.Idem firmat Apoſtil.Rol.in ſuo flore teſta
mentorum tit.de teſtib.qui in teſtam. adhiben. ſunt in vlt.ad-
dit.in fi.& Cagn.vbi ſupra dicit,eſſe communem opinionem,
quod non dicatur perſona aliqua certa demonſtrata, niſi no-
men eius ex primatur cũ duabus demonſtrationib. putà Fran.
Io.de Imo.niſi per proprium nomen quis redderetur certus.ſi
fortè eſſet nomen ſingulare in loco, vt Gallo preſſus, vt per
eum,Soc.iu.conſ.58.n.8.vol.4. E.Muſcul.
Teſti vnico licet alias non credatur l.iuriſiurandi C. de te-
ſtib.& c.licet vniuerſis,extra eodem: Tamen aliquando iudex
poteſt,& debet ei credere,quando cum eius dicto concurrant
coniecturæ aliquæ,& rationes. Doctrina eſt Bar.communiter
recepta in l.1.§ idem Cornelia verſ.vltimo vides.ff.de q.Soc.
iu conſ.56.nu.5 vol.4. idem.
Teſtis periurus repellitur à teſtimonio,quia tota fides teſtis
pendet à iuramento,etiam ſi falſum deponeret ſuper articulo
impertinenti,adhuc tamen diceretur periurus. Alex.de Imol.
in conſ.78.n.4.in 6.vol.conſ. & Crauer. in conſ.6. nu.19.in 1.
parte conſ. Et hanc ſententiam communem eſſe ex ſententia
eiuſdem Alex. ſcribit conſulendo Rol.à Valle in conſ.7.n.22.
& 33.in 1.vol.conſ.& licet in cauſa ciuili periurium aut infa-
mia teſtis purgetur per torturam, & ſtetur dicto teſtis in tor-
tura,ſecùs tamen eſt in cauſa criminali.Dec.in conſ.189.n.11.
verſ.nec obſtat ꝙ infamia.in 1.par.conſ. Quod etiam nõnulli
doc.procedere extendunt,vt periuri repellantur à teſtimonio
in ciuilib. etiam emendati de delicto, vt tradit poſt alios Ro-
land.à Valle in conſ.16.numer.11.12.& 13. in 1.Tom.conſ.
Kirchouius.
Teſtimonium teſtis aliàs improbari à iure ſeu inhabilis ad
teſtimonium admittitur, quando fuit à partibus rogatus pro
teſte.cùm rogatio videatur eum habilitare, ſecundum gl.in l.
inuiti,la.1.ff.de teſtib.& in § licet. in verbo ſuppliciis in auth.
de teſti.& in c.10.in verbo.duarum.19.q.2.Bald.in l.parentes.
C.eod.in l.ad teſtium.§.1.in 2.col.& ibi Imol.ff.de reſta An.in
l.1.col.pen.C.eod. Poterit tamen opponi contra dictum talis
teſtis,licet non contra perſonam,ſec. Pan.& Feli.in c.cauſam.
extr.de re iudic.eundem Fel. in c.cùm inter. in 8.col.extrà de
exceptio. Balb.deciſ.375.
Teſtes examinati ſuper generali inquiſitione non faciunt
fidem,nec ex illis indiciis poteſt torqueri,nec poteſt iudex ex
eorum dictis formare ſententiam in particulari inquiſitione,
vt eſt communior & verior ſententia. Tamen hodie ſeruatur
contrarium. Et ideo pro defendendo reo, nõ eſt laborandum
ſuper iſta communis ſententia, vt dicit Blan.in pract. crim.fol.
6.nu.33. Bonacoſſ.
Teſtes ſingulares probant quando tractatur de probando
aliquid in genere. ſecundùm ſententiam magis communiter
approbatam. Licet nonnulli contrariam ſententiam ſecuti
fuerint.Aym.Crauer.in conſ.71.nu.32.cum ſequen.in 1.part.
& Iac

Universidad de Deusto Biblioteca

& Iac.Mandell. Albensis in cons.25. nu.1.2.& 3.cum seq.per multas authoritates ibi adductas. kirchouius.

Testium examinatio in criminalibus committi non potest. l.1.§.idem diuus Adr.Iunio Rufino.ibi, nam ipse eos interrogare soleo.ff.de testib.auth.apud eloquentissimum.& ibiCy. Bald.Sali.& nouissimè Sichard.nu.6. vers.in causa autem criminali. vbi ipse notabiliter quid in eo casu hodie fieri debeat, ostendit gl.in cle.vnica.in verb.ciuili.de of.& potesta.iudi. de leg.Th.Gram.in cons.67.nu.2. hanc receptissimam.doct.sententiam esse post. alios refert Nic. Arelatan.in tract.de hæret. notab.35.in vol.tract.crim.Anno.&c.1570.Venet.impressorum,pag.142.Quę doctrina tamen in crimine hęreseos fallit, in quo testium examinatio per iudicem committi potest.c.vt officium.§.verùm.de hæret.in 6.fel.in ca.cùm causam.36.nu.23. vers.fallit tertiò.vbi & ipse nu.22.& 24.alias limitationes prædictæ doctrinæ recenset.ext.de testibus. kirchouius.

Testes licet fuerint de falso accusati & condemnati, talis sententia non præiudicat producenti. Ita valdè eleganter inquimt Bart.in l.Lucius Titius.n.j.Quod licet producens condemnaretur de falso,hoc non præiudicaret testib.& è conuerso,Licet testis condemnaretur de falso,hoc non pręiudicaret producenti. & Bald. nume. 3.Quod crimen falsi ventilatum cum parte,non noceat testi, nec cum teste, officiat parti. Vnde quamuis testis accusaretur de falso, non suspenditur processus.ff.de his,qui not.infa.& Bart.in l.si testamentum.n.3.ff. de peti.hære.Quam doctrinam & Cy.in l.j.nu.15.&16.C.qui accusa.non poss.Bart.& Bald.in l.2.& Bald.in l.fi.nu.7.C.de fide instr.latiùs prosequuntur.Et hanc communem doct. opin. esse meminerunt Pan.in cons.16.nu.6.in 2.par.& Rol.à Valle in cons.13.nu.13.in 2.Tom.cons. Kirchouius.

Testis dictum primum semper attendi solet.ca.sicut nobis.& abb.plenè c.cùm in tua.nu.9.vers.vltimò hic quero.ext.de testib.vbi ipse distinguendo eam doctrinam egregiè explicat. Quod adeò generale est vt etiam procedat, quando aliquis interrogaretur de se & alio,staretur suæ primę depositioni:Licet contrarium postea in quæstionib. & tormentis diceret & fateretur Bart.in l.1.§.quæstioni.ff.de quæstionib.dec.in consil.185.nu.8,vers.2.respondetur.Et hanc communem docto. sententiam esse,quod primum dictum attendatur,scribit consulendo Philip.dec.in cons.189.nu.10.vers.2.principaliter,in 1.parte cons.& Rol.à Valle in cons.16.nu.23.in 1.Tom.cons. vbi ipsi plures authoritates doct.adducunt. Kirchouius.

Testis quando vnum dixit extra iudicium,& aliud in iudicio solēni cum iuramento,statur secundo dicto:Quia ex quo secundum dictum est iuratum,& coram iudice,præsumendū est pro illo, & ꝙ tunc magis dixerit veritatem. Tùm propter reuerentiam sacramenti, tùm propter iudicis authoritatem, tùm etiam quia tunc liberiùs loquitur, cùm pars non sit præsens Io.Pet.de Ferrar.Papien.post alios in sua practi. in forma opponendi contra testes. in verbo,ac etiam varij numero 2. ver.2.autem casu.hanc veram & magis cōmunem concl.doctorum esse dicit Alex.de imol.in consi.222.nu.13.vbi Apostill.in verb.solenniter,plures authoritates doct. hoc asserentium adducit in secundo lib.consiliorum.Quæ tamen sententia recipit aliquot limitationes relatas & explicatas ab Aym, Crauet.in cons.6.nu.45.& 46.in 1.par.cons.& Rol.à Valle in cons.40.nu.9.cum seq.in 1.Tomo cons. kirchouius.

Testibus publicatis in causa principali,&illis didicitis,licet in causa appellationis testes super capitulis antiquis producere & examinare gl.in verb.productione.in auth.at qui semel. C.de proba.vbi gl.testatur ita de consuetudine seruari.Et hāc esse communem opi.legistarum inquit gl.in verb.in appellationis causa in clem.2.de testib.Sed contraria sententia de iure verior & magis recepta est, d. clem. 2. de testib.Guid.Papa in decis.Gratianop.q.14.& q.347.atque in cons.37.vers.& ideò salua d.disertione in j par.cons.Maran.in tract.de ord.iudi.par.6.in 6.actu,n.22.vers.super tertia quæstione principali communis cōclusio est,quam communiori calculo approbatam esse multis allegatis authoritatib.refert Rolan. à Valle in cons.45.nu.8.14.& 20.vbi ipse in vtramque partem ea de re disputat in 2.Tom.cons.gl.autem in d.verb.productione.attestantem de consuetudine benè soluit Schard.in d.auth.at qui semel nu.26.inquiens,ꝙ hoc intelligendum sit de eo tempore,quo scriptę sunt illę,nimirum anno,&c.1227.à Christo nato,quo accurs.glossator vixit gl.in verb.secretarium.in l. causis criminal.C.de accus. & inscrip. Sed post illud tempus sunt clementinæ factæ, nimirum anno &c.à Christo nato. 1316. per quas clementinas, vt in d.clem.2. de testib. clarè est decisum,ꝙ in causa appellationis super veterib. articulis non possint noui testes examinari: quia quemadmodum in prima instantia timor subornationis facit,ne possint super iisdē articulis noui testes examinari, sic etiam eadem ratio subornationis militat in causa appellationis. Vnde vtroque debet esse idem ius.Quid autem in camera hoc in casu decisum, contra d.clemen.2.meminit Mynsing.in suis sing.obseru.iud.imp.camer. obseru.41.in 1.cent. kirchouius.

Testes quando producuntur:aduersarius citari debet visurus iuramenta eorum,alias non valeret,neque subsisteret examen,c.in nomine domini de testi.l.si quando C.eo.Alex.consi.79.lib.2.Aret.cons.165.dec.cons.54.ias.in l.properandum. §.sin autem reus nu.5.C.de iudi.Affl.decis.28.nu.1.decis.39. nu.3.Quæ quidem regula procedit etiam si coram principe testes deponerent,vt per doc.d.c.in nomine domini. vbi dec. nu.17.cum seq.ponit reg.cum fall.curt.cons.21.Hypol.in l.1. nu.7.ff.de quæst.Gram.decis.103.numer.233. & vsque adeo hoc verum est, vt testes parte nō citata examinari,etiam indicium non faciant,iuxta cōmunem per dec.d.c.in nomine domini nu.18.27.cui quidem regulæ vltra alios adde limitationes per Rob.de ord.iud.parte 6. 1.membro.vers.citatio, quarum prima est, quòd partis citatio non requiritur: quoties cunque ad instruendum iudicem tantum fit probatio, vt per Bal.in lege si qua per calumniam.versiculo sed pone C.de episcopis & clericis vbi ponit exemplum,Secunda est,si alicui iudici secundum conscientiam causa determinanda mandetur, Bald.dicta lege & in lege neque natales columna vltima C.de probationibus. Alexand. in lege de vnoquoque columna secunda de re iudic. Tertia quando examinatur testis cuius dicto necessario standum est, Alexand. consilio 130.libro primo. Quarta quando de alicuius obitu aut recessu timor est, innocen. & alij in capitulo Albericus de testi. Quinta quando honesta mulier examinanda est: quia domi absque partis citatione examinari potest, Bart. in lege ad egregias vbi iaso. numero secundo ff. de iureiurand. cui abb. aduersatur in capitulo si qui testium vbi fel. numero quartò de testi. 6.limita in interlocutoria à qua victus appellauerit: quia appellatione pendeñ.iudex vsque ad diffinitiuam,ante tñ inhibitionem,victo aliter non citato,procedere potest. c.nō solum. de appel.in 6.iuncto c.eum qui.de dol.& cont.eo.lib. 7.limita, quando aliquis ob contumaciam condemnatur in expeñ. Butr in c.finem litibus.de dol.& cont.Fel.in c.1.col.6.de iudi. 8.cum dolose quis latitat, ne citatio eum apprehendat, Abb. in ca.ex tuæ.col.pen.de cler.non resid. 9.in crimine læsæ maiest.diuinæ & humanæ,Fel.c.quoniam contra.de prob. Deci. d.ca.in nomine domini.nu.24. vbi loquitur in causa hæresis, quod tamen cum temperamento intelligit Capic. decis.127. Hypol.in l.de vnoquoque. 10.in crimine assassinij.Hypol.in prac.§.diligenter.nu.158.& l.de vnoquoque.casu 50. Gram. cons.40.Feli.c.quoniam frequenter.col.pen. vt lit.non cont. & si aliter dicat in d.c.in nomine domini.limit. 5.quem sequitur Gram.vot.11.nu.16.sed priorem opinio.sequitur Hypol. cons.19.Gram.vot.9.scilicet assassinij crimen læsæ maiest.crimini æquiparari, at in crimine læsæ maiestat.parte non citata testes admittuntur. ergo, &c. 11.in omni actu qui vltima die termini celebratur, tunc enim parte non citata expediri potest, sic etiam testes vltima die termini parte non citata recipi.Bal.in auth.ei qui appellat.col.2. C.de temp.appell.in l.si quando.columna secunda.C.de testi.Afflic.decis.47. numer. 6.Rob.Mat.loco supra allegat. 12. si mora periculum afferret,puta, si iudicis iurisdictio tempore peritura esset, Oldrad. cons. sexagesimoquinto. quo casu partis citatio relaxatur, multa enim propter moræ periculum permittuntur, quæ congerit Rom.in l.si vero.§.de viro.fall.40. soluto matrimonio. 13. quando probatio facienda est in loco valde remoto.Bar.per illum textum,in l.2.ver.nota mirabilem prac.C.de naufr.libro vndecimo. quem sequitur Deci. dict.capit.in nomine Domini.numero vigesimosexto. 14.quando testis qui obscurè deposuit iterum examinatur ad declarandum dictum suum, Anch.consilio centesimo vigesimosexto. Deci.vbi supra.numero vigesimooctauo.Quod cum temperamento intelligeñ. est, vt per Deci.ibi, post Ana. in consilio octuagesimoquarto.quæ omnia plenius examinant doctor.in dict. c.in nomine domini.& Rob.vbi s.

Testis deponens super negatiua,quæ regulariter est improbabilis,non potest puniri de falso sed extraordinariè propter temerariam assertionem,com.est opi.Cla.in §.falsum.vers.testis. idem.

Testis eo ipso, ꝙ pecuniam accepit pro testimonio dicendo, potest puniri de falso.com. est opi.Et hoc si dubitetur an testis falsum dixerit,sed si constat,ꝙ veritatem dixerit,non punitur.Cla.in §.falsum ver.sed quid econuerso. idem.

Testis

Testis falsè deponens, si eius depositio alias erat nulla,vel nemini præiudicialis,non potest de falso puniri,vt est com.opi.Cla.in §.falsum.ver.item excusatur. idem.

Testis in criminalibus ad offensam debet reddere causam scientiæ,secus si ad defensam.com.est opi.Clar.§.falsum.vers. item excusatur. idem.

Testis,vt faciat legitimum indicium in criminalibus,debet esse integer & omni exceptione maior.com.est opi.& sufficit ad torturam.com.est opi.Cla.q.21.vers.vnus testis. idem.

Testis vt falsus dici possit, sufficit probare eum falsum dixisse. nisi pars dixisset eum corruptum esse, & falsum dixisse. quia vtrunque probare tenetur.com.est opi.Cla.in §.falsum. ver.quæro nunquid. idem.

Testis verba in dubio ita sunt interpretanda,vt euitetur falsitas,vt est com.opi.Cla.in §.falsum.vers.solet etiam. idem.

Testi dicenti se precibus alicuius falsum testimonium dixisse,non est adhibenda fides.com.est opi.Cla.in §.falsum.ver sic. subornatus. dicit tamen de consuetudine obseruari contrarium,vt procedatur contra subornantes ad inquisitionem. Bonacoss.

Testi,qui in sua depositione falsum dixisse conuincitur,tan quàm periuro non adhibetur fides.com.est opi. Alex. consil. 157.nu.10.in 7.vol. idem.

Testem potest iudex etiam post publicationem testium, iterū examinare seu interrogare super suo dicto obscuro. ex officio,non ad instantiam partis,vt est com.opi.Cla.q.61.ver. quæro nunquid. idem.

Testes duo tantum,si inter se contradicant,poterunt de falso puniri,vt est com.opi.Cla.in §.falsum ver.conuincitur.vbi tamen ipse credit non communem opi. idem.

Testes singulares non sufficiunt ad plenam probationem, præterim in causis criminalibus.com.est opi.marsi.cons.1.nu. 25.& 324.vide omnino Cla.q.53.ver.dixi etiam. idem.

Testes inhabiles,quandoque admittuntur per torturam.& fiunt per torturam habiles qui alias non admitterentur. com. est opi.Cla.q.25.in prin. idem.

Testes interrogati super formalitate verborum, si discordent in cortice verborum,nullam penitus fidem faciunt.Nam si duo testes essent,& vnus deponeret,quod Paulus ꝓmisisset Nicolao 24.denarios, alter verò de duob.solidis deponeret, isti testes dicentur singulares. Bald. in capit. bonæ memoriæ. nu.9.ver.si autem fuissent interrogati.de qualitate vocis. ext. de elec.Cuius sententiam & reliqui doct.sequuntur,Pan.post Ant.de But.in c.nihil obstat.nu.2.ext.de ver.sig.Alex.de imo. in cons.47.nu.6.vers.nec obstat quod notat Ant.de Bu.lib.2. in cons.111.n.8.in ver.quinimò iste testis est singularis.& ibi moder.in verb.formalia.lib.3.in cons.150.nu.2.ver.alia & sic secunda est contrarietas.& in cons.153.n.4.vers. & potissimè hæc procedunt in lib.5.cons.& idem Alex.in add.ad Bart.in l. 3.§.ideoque.in verb.si testes.ff.de testib.& in l.1.§.fi.n.13.ver. quid in testib.duo testes interrogantur.& ibid.ias.nu.5. versi. confirmo. Zas.nu.9.& 10.licet ipse temperamentum addiderit.ff.de verb.ob.fel.in c.licet ex quadam.num.2.ext.de testib. Bart.Soc.in cons.229.nu.6.vers.quartò confirmatur.in 2.volu.cons.And.Barbat.in cons.25.nu.9. vers. facit quod voluit. Bal.& in cons.47.n.4.ver.ex dictis ergò elicitur. in lib.2.consil.dec.in cons.143.nu.23.vers.allegata in contrarium.Hip.de mars.in rub.C.de prob.n.383.nec prædictis habet obstare. Io. Baptis.in l.admonendi.nu.116.vers.adde prædictis.in 2.volu. repet.Crot.in l.1.§.eadem autem.nu.29.ver. secunda est conclusio.ff.de ver.ob.in 6.vol.repet.& Fran.cur.in tract.de testibus.conclus.11.in 5.vol.tract.Et hanc com. doct. sententiam esse scribit consulendo Roland.à Valle in cons. 33.nu.20.in 2.tom. Kirchouius.

Testis est idoneus in criminalibus mulier, vt est com. opi. Clar.q.24.ver.quæro igitur.Etiam in causis capitalibus, vt est com.opi.Cla.q.24.vers.adde secus est de iure canonico,quia mulier in causis criminalibus testis esse non potest,vt est com mu.opi.ibi. Bonac.

Testis inimicus repellitur à testificando in criminalibus,vt est com.opi.Cla.q.24.ver.item quæro.si inimicitia sit capitalis,alias secus:& qs dicatur inimicus,iudicis arbitrio relinquitur,vt est com.opi.ibi.Menochi.de arbitrio iud.casu 110.fallit hoc in inimico reconciliato, quia omnino non est integer testis,vel omni exceptione maior,vt ibi per Clar. idem.

Testis,qui semel est testificatus contra me in causa criminali,vel ciuili in qua ageretur de maiori parte bonorum,erit idoneus testis in alia etiam causa criminali,si accedat non sponte sed coactè,& citatus,vt est com.opi.Clar. q.24. vers.sed nunquid. idem.

Testis clericus in criminali est idoneus,si non ingeratur sanguis, vel mors sequatur, aut membri mutilatio. Alias efficeretur irregularis.Clar.q.24.vers.vlterius. Etiam si protestetur se velle testificari, dummodo non ingeratur sanguis, vt est, com.opi.Cla.ibi.vers.sed clericus. idem.

Testis laicus contra clericum non est idoneus testis in criminalibus,vt est com.opi.Cla.q.24.versi.præterea quæro.sed si clericus sit accusatus de crimine ciuiliter,laicus cōtra illum est idoneus testis,vt est com.opi.ibi per Cla. idem.

Testis est idoneus pauper in criminalibus, si sit honestæ vitæ,bonę conditionis & famæ Cla.d.q.24.ver.quæro etiam.& quis sit pauper relinquitur iudicis arbitrio.ibi Menochius de arbitr.iud.casu.65. idem.

Testis affinis in criminalibus contra accusatum,non est idoneus,quia iniuria facta affini,cēsetur facta totæ affinitati,vt est com.opi.Cla.q.24.ver.quæro modo. idem.

Testis infamis infamia iuris in criminalibus non est idoneus, vt est com. opi. secus si infamia facti, quia in subsidium admittitur,com.est opi.Cla.q.24.ver.item infamis. & qñ aliter veritas haberi non potest:& cum tortura,vt est com.opin. ibi.Corn.in cons.21.in 3.vol. idem.

Testis meretrix in criminalibus non est idonea testis,vt est com.opi.Cla.vers.item meretrix.q.24. idem.

Testis dictum debet intelligi secundum communem modum loquendi.Corse.in reperto.abb.in vers.dictio violenter. Nisi ad effectum pœnæ imponendæ,quia tunc benigniorem partem sequi debemus,vt pœna euitetur per ibi dicta.testi deponenti per verba iudicio suo non creditur.curt.iun. in cons. 165.nu.17.com.dicit. idem.

Testis in peccato mortali constitutus,in criminalibus non admittitur,si est continuus concubinarius, vel frequentator adulter,vt est com.opi.Cla.q.24.ver.quæro nunquid.Si verò sit momētaneum, vel transitorium mortale peccatum,repellitur in causis criminalib⁹ in testem peccator mortalis, etiam inter laicos,sed non in foro ciuili,vt est com.opi.Sed vbi pœnituerit de peccato potest admitti:quia amplius non dicitur in peccato mortali constitutus.vide ru fel.in sermone. de indulgentia plenaria.col.6.ver.circa tertiam partem.vbi dicit,ꝙ ille,qui committit semel & pluries peccatum mortale,& semper dolet commisisse, proponēs confiteri tempore debito de talibus peccatis momentaneis, non dicitur interim ante confessionem esse in peccato mortali secundum sacros doct.Igitur contritus cum intentione confitendi in paschate futuro, non habens peccatum continuum, vel successiuum habebit indulgentiam,quia verum est dicere eum non esse in peccato mortali. idem.

Testis pupillus in causis criminalibus est idoneus, & non repellitur ex consuetudine,etiam minores 14.an.non vt probent,sed vt saltem prosint ad veritatem indagandam,& præcipuè in atrociorib⁹. Nam pōt iudex eos recipere in testes ad se dirigēdū in semitā veritatis inquirēdæ,nō vt eorū dictū faciat ꝓbationem,& sic ex eorū dictis pōt instrui iudex super inquisitione veritatis.Et idē in laicis & mulierib. qui non admittūtur ꝯ clericū Bal.in l.etiam matris.in lectura antiqua.ff.de proba.& factus pubes pōt testificari de his,q̄ vidit in pupillari ætate,vt est com.opi.Cla.ibi.ver.vidi. Dummodo deponat de rebus,quas vidit,quando erat proximus pubertati,& non ante, vt est com.opi.&de his deponat,quas eo tpe intelligebat.idē.

Testis examinatus in camera non facit indiciū ad torturā, nisi iterum repetatur à iudice,& examinetur parte citata aduidendum deferri iuramentum testi, & statuere terminum debet iudex reo ad dādum interrogatoria.Et hæc est communis mundi practi.D.Brunorus in cons.vnico crim.nu.105. idem.

Testes in criminalibus,qui alias non essent idonei,propter atrocitatem scelerum admittuntur, vt est in crimine hæresis, & læsæ maiestatis,& huiusmodi. Et quando etiam aliter veritas haberi non potest, ne delicta remaneant impunita, qui si non ad condemnandum pœna ordinaria,saltem extraordinaria,vel ad torturam.Cla.d.q.24.alias secus esset vbi testis non quia omni exceptione maior & qualitas omnis minima & defectus impedit vt non faciat indicium ad torturam.Brunorus à sole.in vnico eius.cons.nu.94. idem.

Testes qui non sunt idonei in criminalibus, possunt & debent admitti ad defensam,& innocentiam rei,vt est com.opi, de qua Cla.q.24.ver.item scias fulg.cons.188. idem.

Testes hodie de consuetudine coguntur in ciuili & criminali testificari Cla.q.24.vers.successiuè. idem.

Testes non repetiti non probant in criminalibus,vt est com. opi.D.Brun.in suo cons.crim.nu.101. idem.

Testes priuilegiati non possunt cogi in criminalibus testificari,nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

cari, nisi in subsidium, & quando aliter veritas haberi non potest etiam in criminalibus, vt est com. opi. Cla. q. 24. vers. scias tamen. Sed quando testes non possent cogi propter priuilegium, & aliter veritas haberi non posset, debet iudex principem consulere in atrocioribus. idem.

Testis frater contra fratrem in criminalibus non admittitur. vt est com. opi. Cla. q. 24. ver. scias tamen. Itidem clericus in causa criminali non est testis idoneus, nec potest cogi testifi cari, miles verò sic vt ibi. idem.

Testis, qui aliter non debet examinari in criminalibus, non facit indicium ad torturam examinatus, si prorsus à l. repellitur. Nisi ad inquirendum, i. ad assumendas informationes super delicto specialiter contra aliquem, vel ad capturam, vbi ita iudici videatur. quia ad hos effectus quælibet suspicio sufficit. Secus ad transmittendam ipsam inquisitionem, quia nō facit indicium, parte non opponente. Secus si opponente. Cla. q. 24. vers. vidi etiam. Et regula, quæ se habet, inhabilitatem vnius testis suppleri ex habilitate alterius, vt est com. opi. non habet locum, quando inhabilitas causatur ex eo, quia deponit ad proprium commodum. Menochius de arbitrio iudicis. casu 99. nu. 11. & cons. 92. nu. 84. Brunorus à sole in vnico eius cons. crim. nu. 98. idem.

Testis infamis infamia iuris vel facti admittitur in criminalibus cum tortura, & alij quoque inhabiles, com. est opi. Clar. q. 25. in princ. com. dicit. Bossi de tortura. Testium. nu. 3. com. dicit. Item in socio criminis. Item testis varius in eius dicto, tortus facit fidem contra reum. Clar. ibi versic. Item testis. idem.

Testis clericus vacillans, vel suspectus, q̃ veritatem dicere recuset, torqueri potest, vt est com. opin. Clar. q. 25. vers. sed à suo tamen iudice. idem.

Testes in dignitate constituti vacillantes non torquentur, nisi in exceptis criminibus, vt est communis opi. Clar. quæst. 25. vers. sed pone. idem.

Testis vilis & ignobilis in criminalibus testificans, potest torqueri, vel non torqueri, si iudici sederit, cum hoc sit ei arbitrium. Cla. q. 25. vers. sed quæro. idem.

Testis torquendus propter causam extra processum, vt quia seruus, vel infamis, & huiusmodi, semper est torquendus absque processu & disputatione, propter timorē subornationis. Cla. q. 25. vers. solet dubitari. idem.

Testi torquendo non debet dari copia indiciorum & processus, vt est com. opi. Cla. q. 25. vers. solet dubitari, talis enim tortura vt plurimum fit super inquisitione generali ad veritatem indagandam. idem.

Testes pro informatione habenda possunt examinari per notarium maleficiorum. Secus si ad defensam. & possunt, vel non possunt concedi literæ examinatoriæ pro testibus examinandis in longinquo, vel committi examinatio iudici loci, volente iudice criminis. Cla. q. 26. in prin. idem.

Testes egregiæ personæ tenentur venire ad examen. subeūdum coram iudice, si ita videt ipsi iudici. si autem essent mulieres honestæ, infirmi, debilitati, non coguntur adire iudicē. Sed debet iudex ad eas accedere personas. vel mittere notarium. & ita obseruatur. Clarus quæstione 26. versiculo & aduerte. idem.

Testes examinandi extra districtum, possunt examinari, & iudex potest & debet concedere literas subsidiales, siue remissorias pro eis examinandis iudici loci, & ita obseruatur. Clar. vers. sed quæro etiam in causis capitalibus, & ex magna causa, & quando aliter veritas haberi non potest, vt ibi Lanfr. in suo de testib. nu. 16. tomo 13. Alias testium examinatio committi non potest in criminalibus, secus in ciuilibus. vt est com. opi. de qua ibi Lanfr. Et testis qui se absentat, vt non deponat, tenetur ad interesse parti, & si iuratus se absentat incidit in falsum, tanquàm occultans veritatem, vt per Ang. in l. pen. §. cū autem. ff. de eden. idem.

Testium receptio committi potest in criminalibus à quolibet principe tam ecclesiastico quam seculari, vt est com. opi. Cla. q. 26. vers. vnum scias. idem.

Testis quando mittitur aliquis extra locum iudicij ad examinandi. debet mitti sumptibus illius, ad cuius instantiam fit examen, teste iaf. in l. ad egregias. nu. 3. ff. de iureiur. text. in c. si testes. §. venturis. 4. q. 3. c. statutum. §. pen. de rescri. in 6 l. quoniam C. de testi. spec. de testi. §. qualiter. n. 12. & verior est hæc opin. secundum Capel. Tholos. q. 273. Bocr. q. 303. vbi distinguunt quando mittitur ad egregias, & qñ mittitur ad iuran̄ de cal. vel respondeñ positionibus, qua in materia, adde, q̃ testibus venieñ ad iudicium: sumptus ministrari debēt, tam veniendo, stando, quam redeundo, deductis expeñ quas domi facturi essent. spec. tit. de recus. §. effectus vers. sed quis text. in l. quoniam liberi C. de testi. in auc. de testi. §. quoniam vbi gl. vers. obseruaū Host. tit. de testi. nu. 7. c. statutum. §. pen. vbi gl. vers. moderatas de rescript. De quo vide quæ scribit castr. in l. eos. §. si quis C. de appella. Osasc. decis. 46. num. 7. vbi quòd testibus venieñ à longinquis partibus ad locum iudicij expeñ victus proprij, vel operarum merces solui debet. Quid de literis remissoriis pro examine testium absentium, & dic. q̃ ille conceduntur, fallit tamen in causis criminalibus, etiam si essent personæ egregiæ, quia tunc testium receptio non committitur, d. l. ad egregias, quæ non procedit in criminalibus, teste iaf. ibi nu. 7. Rom. sing. 397. nam in arduis iudex et notarius examinare debent, gl. pen. in c. constitutus de fideiuss. Hinc doct. in ca. si qui testium. de testi. dixerunt, iudicem ex causa posse præcipere vt veniant, etiam si sint personæ egregie, quæ conclu. Fallit in casibus in quibus etiam si causa sit criminalis, testium tamen receptio committitur, puta si senes, valetudinarij, aut iusto impedimento detenti, aut mulieres. l. 1. C. de offi. diuers. iud. plura not. Capyc. decis. 90. nu. 7. fel. in c. cum causam col. antep. de testi. curt. tract. testium concl. 29. dec. in c. quoniam nu. 4. de testi in c. 1. col. vltim. vers. postremo de appella. vbi dicit communem opinionem, q̃ etiam in arduis, quando testes de iure euocari non possunt, quia senes, personæ egregiæ, & similes, non est iudici arbitrarium committere examen testium, vel ne, quinimo illud committere tenetur, & literas remissorias concedere, Capic. d. decis. Rip. in l. 4. §. hoc autem iudicium. num. 52. de dam. infect. quam opi. Intellige, nisi iudex testes suspectos haberet, quia tunc examen non tenetur committere afflt. in rub. si de inuest. feud. inter do. & vas. lis oriatur. nu. 64. Cassiad. decis. 3. & seq. de dila. vbi dicit committeñ esse examen quoties testes distant à loco iudicij, sed quando ex iusta causa, puta, infirmitatis, examen commissum fuerit: an contra ab aduersario probari possit, testes, sc. fuisse sanos, dic, quòd non, per Isern. loco præalleg. num. 8. & nedum in criminal. Regulariter examen non committiur: sed etiam in ciuilibus arduis, teste Host. tit. de test. nu. 7. iaf. d. l. admonendi num. 188. de iureiur. non autem conceduntur literæ remissoriæ in dilatoriis excep. ex not. per fel. in cap. 1. colum. vltim. de appellat. ægid. decis. 522. 625. Quæ quidem literæ si extra locum in quo partes commorantur concesse fuerint: vna pars ad instantiam alterius in eccl. vbi iudex remissionis deputatur citari debet, teste ægid. decis. 368. & sunt arbitrarie ipsi iudici respectu loci & termini, sicut dilationes in causis ciuilibus cassiad. decis. 3. numero primo de dilat. Quibus si negligenter quis vsus fuerit: sibi imputet, quia aliam non habebit, per ægid. decis. 427. de quo plura scribit spec. titu. de remiss. affl. decis. 137. numero 4. castr. in l. de die §. tutor ff. qui satisda. cogant. in prædicta autem materia, adde, quòd sunt alie personæ quæ cogi non possunt ad deponeñ quas enumerant Alber. & doct. in l. inuiti. ff. de testi & tunc iudicis est testium receptionem & examen committere, ex not. in dicta lege ad egregias per capel. Tolos. q. 354. quæ concl. procedit in ciuilibus, cum dicta lex ad egregias regulariter locum non habeat in crimin. neque arduis causis, puta, matrimonial. in quibus iudex debet examinare testes nec examen committere, secundum communem per abb. in cap. si qui testium de testi.

Testis citatus ab ecclesiastico, vt deponeret, contumax prorsus, & postea comparens post excommunicationem de se ipso factam, non est absoluendus, vt est communis opinio. Clar. quæstione vigesimasexta. versiculo, vltimo. Bonacoss.

Testes, si iudex repetat, & confrontet cum ipso reo, & testes confirment in præsentia rei ea, quæ prius dixerant, non est opus alia citatione rei, & probant contra ipsum reū, communis est practica, vt per Clarum quæstione quadragesimaquinta, versiculo sed in proposito. hæc autem confrontatio fieri consueuit, quando testes deponunt tale quid quod de directo contrariatur ei, quod reus dixit in suo examine, & ita practicatur, & obseruatur, vt vulgariter dicitur (ii metteno al parangone) & testibus ipsis est exhibendus reus, si non cognoscit reum de nomine. sed tantum de visu. Sed tamen reus non debet solus exhiberi testibus, quia esset timor subornationis, sed inter alios tres, aut quatuor, & li similes, quantum fieri potest. vestibus statura, & facie. Clarus quæstione quadragesimaquinta. versicul. sed in proposito. Quando autem post publicationem testes ex officio à iudice possint repeti. Baldus in consilio centesimo quinquagesimo secundo. numero 1. in 1. volumine. vbi etiã̄ probat duplicem esse testium

esse testium publicationem vide omnino. Bonacoss.

Testium nomina inquisito sunt danda contra reum producta, & eorum dicta eo petente publicanda, vt possint se defendere, & suas exceptiones proponere. tam contra dicta testium quàm contra personas, vt est com. opi. Clar. q. 49. vers. & hæc quidem. Bonacoss.

Testis in iudicio ciuili semel bene deponens, si in tormentis reuocat, valet primum dictum. D. m. Alc. de præsum. reg. 2. præsump. 29. nu. 13. com. dicit. Bonacoss.

Testium reprobatio quando fit, non sufficit opponere generaliter, q̃d sint periuri, & infames, sed est necesse specificare locum & tempus commissi delicti, & circũstantias, vt est cōis opi. Cla. q. 53. vers. in hoc autem, & sufficit probare, quod talis testis sit infamis ex tali causa. vel tali crimine, absque eo, q̃ dicatur, q̃ pro tali reputatur, vt est com. opi. Cla. d. q. 53. ver. sed nunquid. Et fit protestatio q̃ citra animum iniuriandi oppositio, vel exceptio fit contra testes. com. est opi. Cla. d. q. 53. Item fit reprobatio testium, q̃ s. non sint iurati, vel minus bene examinati, vel super inquisitione generali recepti, & non repetit. Cla. ibi. vers. secundum caput. item fit reprobatio contra dicta testium, q̃ sint falsi, varij, singulares, & q̃ concludentes non deponant, vel huiusmodi. Cla. ver. tertium est caput. Et testi falso tanquam periuro non adhibetur fides, vt est com. opi. Clar. q. 53. ver. est etiam. & testis falsum dicēs in vno, censetur falsus, & in alio propter iuramētum, q̃ est indiuiduum. & ista est cōmu. opi. Clar. d. q. 53. sed quæro. & hoc procedit, siue capitula sint connexa, siue separata, vt est com. opi. ibi. & istud intelligitur, quando testis deponit falsum circa factum principale, vel qualitates substantiales, secus si circa extrinseca, vt est com. opi. Cla. q. 53. vers. scias tamen. idem.

Testium dictis statur, que in iudicio aliter quàm extra dixere, vt est com. opi. & ita statur secundæ depositioni in iudicio factæ. Et si iurauit in iudicio testis, & extra reuocauit dictum, statur primo dicto iurato in iudicio. Si autem testis deponit in vno iudicio iuratus, & in alio contrarium dicat, tanquàm falsarius est puniendus, vt est com. opi. & si reuocet primum dictum, non statur secundo dicto, quia est iam quæsitum iús parti, debilitatur tamen eius dictum primũ, quo ad fidem probationis, vt est com. opi. Et staretur etiam in casibus, in quib⁹, non creditur testi, nisi cum tortura dicto eius in tortura deposito. & in quo perseueraret in tortura, licet in alio iudicio ciuili contrarium dixisset, si bene dixisset in primo iudicio, non staretur in secundo, etiam cum tormentis. Et si primum iudicium fuisset nullum, etiam nulla esset depositio aliqua, & stare tur ipsius dicto. Cla. ver. tertius est casus. q. 53. & si in primo iudicio dixisset se nihil scire, postea in secundo deponeret de veritate facti, nihil probat, vt est com. opi. Cla. q. 53. vers. tertius est casus, & si testis in eadem instantia, & inter easdem personas contraria testimonia deposuit, si est contrarius in eadem depositione & in eodem examine contraria deponit, absque correctionis causa, & illi non creditur omnino, vt est com. opi. Cla. q. 53. ver. quartus est casus. Et istud procedit in manifesta contrarietate, quæ de facili non posset redigi ad concordiam. Sed etiam in aliquo modo compatibili, vt est com. opi. Aut deponit contraria in diuersis iudiciis, & examinibus, & deponit contrarium secundo loco, non dicendo in specie se errasse in prima depositione, sed simpliciter loquendo. Et si secundum dictum compaciatur cum primo, debet quantum fieri potest ad concordiam reduci, vt est com. opi. Aut vult primum dictum corrigere, & potest incontinenti, vt est com. opinio. & incontinenti dicitur corrigere antequam pars ipsium testem alloquat. vide omnino Ant. Gabriellium. in suo communium concl. lib. 7. conclu. 27. per totum. & ibi. nu. 12. dicit hoc esse arbitrarium iudici inspecta qualitate testiũm, tēporis interuallo colloquio partium cum aliis circumstantiis. Menochi. de arbitrio iudicis. casu 108. per totum. Aut vult se corrigere ex interuallo, & non auditur, sed est periurus, & falsarius, & puniendus. Clar. ibi. ver. quartus casus. vbi fusè. Nec facere eius dictum indicium ad torturam, vt est com. opi. Sed solam quò ad inquirendum. & ibi admonet Cla. iudices qui non permittant in causis criminalibus dictam testium reuocationem, & repetitionem, quæ fit ad instantiam partis, cum sit periculosa. idem si testis primò deposuit per verbum credo, & secundò postea per verbum assertiuum veritatis, statur semper secundò, quia hodie potest credere vnum & cras aliud, vt est com. opi. Clar. q. 53. vers. vnum etiam. Si verò non contradicit suo primo testificatui, sed negat ita deposuisse, & contrarium per notarium fuisse scriptum, si tractatur de puniendo ipso teste, tantum creditur testi, quantum notario. Si verò cui sit magis adhibenda fides. Ō magis creditur notario, vt est comm. opi. Cla. ibi. vers. quintus est casus. Et ideò bonum est, vt iudex assisteret examini, vt remoueatur disputatio. Item testes singulares in criminalibus non sufficiunt ad plenam probationem, vt est com. opi. Cla. d. q. 53. vers. dixi etiam. Sed tantum faciũt indicium ad torturam, & istud procedit, quando agitur de pro bando delicto in specie, i. de puniendo aliquo criminaliter. Et tunc non probant testes singulares aliquem esse adulterum, vel hæreticum, vel vsurarium. Et ita seruatur. Cla. ibi. & ad probandum heresim non sufficerent testes singulares, etiam cum fama, vt est com. opi. Clar. ibi. & de probando delicto in genere dicitur, qñ agitur de pœna infligenda, sed ad alium finem, puta excipiendo de adulterio ad priuationem dotis: vel de alio crimine ad diminuendam fidem testis. Et certè isti testes licèt sint singulares, tamen multum aggranant reum, contra quem deponunt, vt scilicet acrius torqueatur, vel vt seuerius puniatur. Clar. d. q. 53. vers. dixi etiam. nec valet statutum per quod testibus singularibus in crimine vsuræ credatur, vt est communis opinio. Clarus ibi. versicul. sed quid si episcopus. Bonacoss.

Testificationi principis creditur singulari, q̃ ipse vidit etiã ad condemnationem, non autem, si illud intellexit ab aliis, posset enim malè informari, vel circumueniri, & concurrerent duo specialia, vnum, quòd sibi soli crederetur, aliud, q̃ testi de alieno dictu deponenti fides daretur, quorum vtrumque est contra regulas communes. l. j. C. de dotis promissio. c. tam literis de testibus. Gabriel. cons. 183. nu. 2. Si autem imperator diceret aliquid sibi constare ex relatione principum sibi facta de eo, quod esset iam notorium, vt non egent aliqua probatione, & rescriberet motu proprio, tunc ei crederetur, ex quo transferreretur probatio contrarij in aduersariũ. Licet hoc Cla. non affirmet. idem.

Testes duo requiruntur ad iudicium probandum, vt est com. opi. Brunorus à Sole, in vnico suo cons. crim. num. 111. fol. 50. idem.

Testes possunt reprobari, vt eorum dicta non concludant, & q̃ non reddant causam scientiæ sui dicti. quia in criminalibus testis etiam non interrogatus tenetur reddere causam sui dicti, & causam scientiæ, alias non probat, neque facit indicium, vt est com. opi. Cla. d. q. 53. vers. præterea dixi. Et hoc procedit in testibus, qui ad offensam deponunt, secus in testibus qui ad defensam deponunt, quia vtique probant. Licet causam scientiæ non exprimant, vt est communis opin. Clar. ibi. idem.

Testes ad defensam recipi possunt, etiam post conclusionem in causa, secus si ad offensam, vt est communis opinio. Cla. q. 61. vers. sed quæro, q̃ est verum, & si non ad instantiam partis, sed ex officio, quia etiam ex officio post publicatum processum, & conclusionem in causa, etiam ad offensam, potest iudex ex officio procedens examinare testes super eisdem capitulis, & de directo contrariis. Cla. ibi. & ibi etiam quid iuris si absens sit reus. idem.

Testes possunt recipi & repeti per iudicem maleficiorum post publicatas attestationes ad effectum, vt declaret dictum suum obscurum, ex officio, secus si ad instantiam partis, vt est com. opi Clar. q. 61. vers. quæro nunquid. consuetudo autem aliter se habet. inquit Cla. quia etiam ad instantiam partis possunt repeti. idem.

Testi deponenti circa ea. quæ sensu corporeo non percipiuntur non creditur, nisi rationem scientiæ per sensum corporis, etiam non interrogatus assignauerit, curt. iu. cons. 150. nu. 1. com. dicit. idem.

Testes corrumpens, vel falsificans instrumenta non perdit causam. Boerius decis. 291. numer. 3. communem dicit. Bonacoss.

Testibus deponentibus verisimiliora magis creditur. curt. iu. cons. 178. nu. 3. com. dicit. idem.

Testis de credulitate non probat gl. communiter approbata. in l. testium. C. de testibus. & communem dicit Additionator ad Pan. in c. quoties de testib. idem.

Testis de auditu non probat, vt est commmunis opinio, de qua Curtius Iunior consilio 192. numero 61. in 3. volu. capit. tam literis. de testibus. D. Hieronym. Gabriellius in consilio 183. numero 2. præsertim si à parte audiuit, quo casu etiam non inducit præsumptionem, vbi alias inducerer, vt est communis opinio. canonistarum. de qua ibi curtius numero 61. idem.

Testes iurare debent quamuis dignitatem præfulgeant, alias non probant. l. iusiurandi C. de testi. ca. tuis quæstionibus eod. tit. Rip. in l. admonendi nu. 194. de iureiur. Crot. tract. de testibus. numero 227. Quod non solum procedit in teste, sed etiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed etiam in eo cuius dicto aut sententiæ stati est, vel ex statuto, vel partium consensu vt ei sine iuramento non credatur, teste Angel. in l. si vacantia col. 3. C. de bo. vac. lib. 10. mar. soc. c. qualiter & quando. el 2. q. 7. 9. q. prin. de accuf. fel. in c. significasti. el 1. in §. de homicid doct. in l. de pupillo §. qui operas ff. de ope. no. nun. vbi quando alicuius cõscientiæ aliquid committitur: ille antequam sententiam proferat iurare debet, & quod dicitur, non valere dictum testis sine iuramento, intelligè, nisi statim post depositionem iuraret, ex not. per Bas. & castr. in l. iusiurandi. cuius contrarium tenent aliqui, vt ias. in repet. l. admonendi. nu. 191. & seq. vbi distinguit concordan. opi. & ibi quærit an iuramentum sit de forma vel substantia testimonij, de quo per Rip. d. l. num. 194. vbi ponit reg. cum ampl. & limit. cui addit, q̃ & si testis non iuratus regulariter non probet: facit tamen præsumptionem. text. in c. cum olim. vbi abb. 3. not. de dolo & contu. Alex. consf. 24. lib. 2. fel. in d. c. tuis quæstionibus nu. 2. & 5. de testi. vbi sex ponit limit. in quibus dictum testis non iurativalet, quæ in materia est no. quòd non possunt ipsi testes iurare die feriato in honorem Dei: licet si examinentur die feriata valeat. gl. in clem. 1. de of. deleg. abb. in ca. 1. col. fi. de fer. reg. autem, q̃ testes regulariter in iudicio iurare, testimoniumque proferre tenentur: iuxta l. 3. §. sabino vbi gl. ff. de testi. limitant doct. nisi essent personæ egregie, infirme, senio cõfecte, aut honeste mulieres, l. ad egregias. ff. de iureiur. eo enim casu domi, alioue decenti loco, examen fieri debet, & tunc eo in loco aduersarius citari ad videñ deferri iuramenta testibus, c. 2. vbi gl. de iudi. in 6. Alex. d. l. ad egregias, distingue tamen quoad mulieres honestas vt per Bar. ibi, sed an iuramentum testis præstare possit per procureñ: dic, vt per Rom. sing. 8. vbi dicit, q̃ Rota censuit, q̃ licet iuret per procureñ: poterit tamen postea deponere coram iudice, cuius tamen contrarium voluit Bal. in rub. de iureiur. quem sequitur Bar. in l. qui bona. §. qui alieno ff. de dam. infect. de quo habetur per Crot. tract. testi. q. 4. nu. 371. qua in q. dixerunt aliqui melius esse committere iusdiceñ sub cuius iurisdictione est testis fortasse infirmus, aut impeditus, vt iuramentum ipsius recipiat.

Testes duo plenè probant delictum etiamsi papa procedit contra Cardinales, vt est com. opi. Cla. q. 66. vers. debes etiam scire. etiam contra Papam. Cla. ibi. vers. sed quæro. sed est contra communem opi. Bonacoss.

testi minus idoneo creditur. quando aliter veritas haberi, nõ potest, vt est com. opi. Ant. Gabr. in suo communium conclu. lib. 1. tit. de testibus. concl. 7. Limita, vt ibi per eum. & vide ias. in l. cunctos populos. C. de summ. tri. nu. 46. & seq. vbi fusius. quando autem credatur testi familiari & domestico. vide in decis. Tolosana 4. vbi plenissimè. marf. sing. 73. & Crotum ac alios. in trac. de testib. vide D. Brunorum à sole in consf. vnico. nu 9. vbi com dicit. idem.

Testis dictum iudiciale præualer secundò dicto extraiudicialiter, vt est com. opi. de qua Ang inter consf. crimi. consf. 73. nu. j. Ang. de Vbal. inter d. consilia. consf. 73. nu j. & nu. 3. com. dicit Bos. tit. de oppositionibus contra testes nu. 3. sed debilitatur de fide, licet non puniatur de falso, vt est magis communis opi. idem.

Testis in vno falsus, in toto testificatu fidem perdit. com. est opi. Soarez. vers. testis. nu. 135. Anto. Gabr. in suo communium concl. lib. 7. concl. 4. vbi ampliat & limitat. Et ampliat & limitat Bened. de Vado in apostillis ad reperto. fel. in ver. testis, qui dixit falsum in vno capitulo, &c. Bossi. de falsis. nu. 147. Soci. consf. 40. nu. 14. in 2. vol. com. dicit. vbi latius, personalis de adipis. pos. nu. 129. vbi declarat. Bonacoss.

Testis qui in extremis se dixisse falsum asseuerat, nullam facit fidem, vt est communis opinio. Soarez vers. testis. nu. 145. Bonacoss.

Testis in criminalibus ad defensam non oportet, vt sit omni exceptione maior. com. est opi. Soarez vers. testis. n. 147. curt. iu. in consil. 343. in 3. volu. communem dicit. quando scilicet tractatur de solo præiudicio fisci, vt est com. opi. curt. iun. ibi. nu. 7. idem.

Testis negans se ita deposuisse, prout notarius scripsit, dum tractatur de falso, potius statur notario, quàm testi, vt est communis opinio. de qua Grassus communium opi. lib. 2. cap. 17. q. 22. idem.

Testis inimicus non admittitur. vnde, si quis alleget eum sibi inimicum, admittitur ad probandum, dummodo opponens offerat se incontinenti probaturum, vt est communis. Grassus communium opi. libr. 2. c. 17. q. 23. Si tamen reconciliatio probetur per multum tempus, probat ibi. q. 32. idem.

Testes siue super generali, siue super speciali inquisitione, & etiam super accusatione, examinantur sine citatione partis. Et ista talis practica, & consuetudo est seruanda, vt per Blanc. in l. fi. nu. 22. ff. de quæst. fol. 9. Bonacoss.

Testium nomina dantur confusa, & separata à dictis testiũ, ob potentiam eorum ne possint scire, quid dictum fuerit ab vno quoque ipsorum, quæ est practica hodierna. Blanc. in l. fi. nu. 28. ff. de quæstionibus. & in pract. fol. 38. nu. 80. idem.

Testis vnus bonus de visu facit indicium ad torturam. idem confessio extraiudicialis, idem captus in loco delicti, idem si res est reperta apud aliquem non bonæ famæ, vt est com. opi. Blanc. in l. fi. nu. 45. ff. de quæst. Indicia verò remota debent probari, pro vnoquoque indicio per duos testes, vt est com. opi. Blanc. ibi. nu. 46. indicium remotum est mala fama alicuius. ibi. idem.

Testis in vno articulo falsus, in cæteris falsus creditur. commu. est opi. Methodica iuris. parte 5. c. 23. ad fi. Cla. q. 53. versi. sed quæro pone. vbi com. dicit. marf. consf. 31. nu. 34. consf. 70. nu. 8. in 1. volu. Etiam si rescripto principis validetur eius dictum, quia non valet. Bertachi. in reperto. vers. testium impugnatio. nu. 49. idem.

Testis vnus non facit indicium ad torturam, vt est com. opi. de qua D. Laur. Occa Ferrar. inter consf. crim. consf. 60. n. 63. fallit in vno teste de visu, quando fumus in probando ipsum maleficium. Brunus inter consf. crimi. consf. 115. nu. 1. vbi plenè. Et debet esse omni exceptione maior. ibi. nu. 35. Alias non est sufficiens. Nisi cum tortura. ibi. nu. 73. secus est in probando indicium remotum quia duo testes sufficiunt, etiam non omni exceptione maiores, & sic infames. & ille dicitur testis omni exceptione maior, contra quem nulla potest opponi exceptio. plura in reperto. ad consilia feudalia Brun. in ver. testis ille omni exceptione vbi plura & plurima. & in vers. testes in criminalibus. idem.

Testes singulares sufficiunt ad probandum aliquid. in genere, vt iurisdictionem, vel quem esse vsurarium. possessionem alicuius, hæreticum furiosum, vel infamen, vt est com. opi. de qua curt. iu. in consf. 344. nu. 74. & pluribus seq. in 3. vol. Rimi naldus nouissimus in consf. 7. & in his, quæ sunt redacta ad ius gentiũ, singularitas testium nocet, vt est com. opi. cur. iu. consil. 187. n. 10. in 3. vol. vide Io. de Amicis, consf. 126. n. 1. Quandoque tamen iudex potest testibus singularibus adhibere fidem D. Gabriel. in consf. 172. nu. 26. vbi fratri vxoris singulari creditur de matrimonio inter fororem & alium. vide Rimin. nouissi. in consf. 7. per totum. vbi dicit, quòd hæresis probatur per testes singulares. Bonacoss.

Testis dictum in tormentis præualet, vt est com. opi. Anto. Gabriel. in suo communium concl. li. 7. concl. 26. vbi ampliat & limitat. idem.

Testis secundo dicto variantis extra tormenta statur si animo corrigendi primum dictum postea contrarium deponat, vt est com. opi. de qua Ant. Gabr. li. 7. concl. 27. communium concl. amplia & limita vt ibi. & vide in seq. 18. concl. idem.

Testis varians ab his, quæ dixerat prius in iudicio, quam fidem faciat? Ant. Gabriel. in suo communium concl. lib. 7. conclus. 29. communem opin. dicit q̃ neutri dicto creditur. Amplia & limita vt ibi. Et ibi in conclu. 30. dicit q̃ attenditur dictum testis iudiciale, etiam si postea extra iudicium contrariũ deponat. Amplia & limita vt ibi. idem.

Testis, qui vnum extra iudicium, & postea contrarium in iudicio deponit, nullã facit fidem. Et pœna punitur falsi, vt est com. opi. Ant. Gabriel. communium opi. libr. 7. concl. 31. Amplia & limita vt ibi per eum. Et ibi conclu. 32. ponit testis, qui depositionem iudicialem extraiudicialiter dicat se falsum testimonium protulisse. An parti, pro qua deposuit præiudicet vide omnino. idem.

Testis existimans verum dicere, si falsum deponat, non dicitur falsarius & pœna falsi non punitur, vt est com. opi. Anto. Gabriel. lib. 7. conclu. communium. conclu. 33. Amplia. & limit. vt ibi. idem.

Testis vnus in ciuilibus non facit semiplenam probationẽ, vbi agitur de modico præiudicio, si non sit omni exceptione maior, vt est com. opi. Multo fortius in criminalibus. Rolan. à Valle in consf. 3. nu. 39. in 3. vol. idem.

Testes examinantur sine citatione partis inculpatæ de consuetudine, quæ est seruanda. Blancus in practi. crim. fol. 6. nu. 34. quando in criminalibus proceditur ex argumentis & indiciis. Et ipsa est practica. q̃non fiat citatio, cum frequentius procedatur ex indiciis, & ita quotidie seruatur. Et ex consuetudine lis non contestatur. Blancus in pract. crim. fol. 6. nu. 36. vide Ant. Gabriel. in suo communium conclu. lib. 7. conclus. 28. & pluribus seq. idem.

Testis qui fuit punitus extraordinariè pro motu iudicis, potest postea accusari l. Cornelia de falsis, & ista est comm. opi. Fran. Mar. decis. delphina. 798. nu. 1. in 2. par. Bonacoss.

Testis falsus in vno, falsus est in omnib. vt est com. opin. de qua marf. sing. 76. Fallit, vt per eum Gargias inter consf. crimi. consf. 123. nu. 17. Tomo 1. & no. quod testis debet deponere, & non iudicare. Brunus inter consf. cri. consf. 115. nu. 4. tom. 2. Bonacoss.

Testes duo reprobant instrumentum etiam testamentum, maxime necessarij, vt est com. opi. de qua Gargia. inter consil. crim. consf. 126. nu. 14. idem.

Testes viles & pauperes non probant in criminalibus, vt est com. opi. Bondenarius Ferrar. inter consf. crim. consf. 54. nu. 11. Soci. fallen. 489. incip. pauper. si tamen producuntur à fisco, non possunt per ipsum reprobari. Brunus inter consf. crim. consf. 115. nu. 41. Tom. 2. quando est de auditu, vel saltem tenetur probare contrarium. idem.

Testes in causa matrimoniali debent esse rogati, vt est com. opi. de qua in consf. 59. n. 54. in consf. crim. tom. 2. quia non presumuntur rogati nisi asserant, vel constet de rogatione, vt est com. opi. de qua ibi nu. 55. Et causa matrimonialis criminali æquiparatur, vt ibi n. 34. Et tres testes non integri coniungunt ur, vt faciant plenam probationem in matrimonio, dec. consil. 163. nu. 11. in 1. vol. vide omnino. idem.

Testis falsus, qui dicit, se fuisse solicitatum ad dicendum testimonium, facit indicium ad torturam contra instigãtem, secundum communem practicam: quicquid sit de iure. Bossius de indiciis nu. 156. idem.

Testis dictum in vna causa facit fidem contra eundem in alia causa, vt est com. opi. de qua Bos. de oppositionibus contra testes nu. 6. idem.

Testis dicto solemni & iudiciali statur, non minus solemni, vt est com. opi. Crauetta consf. 6. nu. 5. Limita vt ibi per eum. nu. 45. & 46. idem.

Testis de visu semiplenè probat, vt est com. opi. de qua Rui. consf. 35. nu. 7. in 4. vol. idem.

Testis habilitas vel inhabilitas consideratur tempore depositionis, & non tempore actus gesti, vt est com. opi. de qua Corn. consf. 13. litera B. in 1. vol. idem.

Testis vnus de veritate facit indicium ad torturam, non delatiuam iuramenti, sed purgatiuam per torturã, vt est com. opi. de qua Rom. consf. 451. nu. 4. Dummodò sit omni exceptione maior, vel eminent alia indicia. Et ad probandum indicia. Et ad inuestigandum non ad puniendum, non requiritur quod testes sint omni exceptione maiores dummodò deponant verisimilia & ibi. vide marf. consf. 88. nu. 20. in 2. vol. Sed debet esse omni exceptione maior. & ritè, & legitimè examinatus, quia vbi non est ordo sufficit instantia. Et debet esse nõ solus, sed cum aliis indiciis. marf. sing. 342. & 476. Et plures testes deficientes in fide numerus non supplet defectum sing. 477. per marf. Et quando fama cum vno teste coniungatur ad faciendum plenam probationem in criminalibus. dec. consil. 163. nu. 12. idem.

Testis singularis non probat semiplenè, nec facit indicium etiam ad torturam, vt est com. opi. marf. consf. 52. n. 27 & sing. 114. Etiam si essent plures singulares. dec. consf. 189. nu. 8. in 1. vol. Et testis dicitur singularis cuius dicta recipiunt separationem ex diuersitate factorum. curt. iu. in consf. 187. num. 6. in 3. vol. idem.

Testis deponens de ingratitudine alicuius, absque citatione illius recipi potest, vt est com. opi. de qua Alex. in consf. 130. nu. 5. in 1. vol. idem.

Testis, qui non videt aliquem, etiam in criminalibus, rectè deponit Alex. consf. 99. nu. 5. in 3. vol. com. dicit. Si est omni exceptione maior. Et habeat notam vocem alicuius. Aliàs non tantum debet esse omni exceptione maior, sed & de visu debet deponere D. Brunorus à Sole in vnico eius consil. nu. 94. com. dicit. idem.

Testes, qui aliàs non admittuntur, admittuntur quando ex natura facti alij testes verisimiliter haberi non possunt, vt est communis regula de qua dec. in consil. 342. in 3. volu. dec. in consf. 364. nu. 5. idem.

Testis, qui extra causam, de qua agitur aliquid de falso deponit, quia pars altera non læditur, non tenetur pœna falsi, ex quo alteri parti non prodest, & alteri non nocet, nõ debet puniri, vt est com. opi. de qua Soc. in consf. 104. nu. 3. in ver. quartus & vltimus casus in 1. vol. post alios. idem.

Testis dictum deponentis contra veritatem, & sic contra iuramentum in vno capitulo, vitiatur in omnibus, propter falsitatem vnius capituli, vt est com. opi. de qua Alex. in l. si ex falsis nu. 13. ff. de transact. fallit, vt ibi per eum. idem.

Testes criminosi in criminibus exceptis admittuntur, nõ vt faciant probationem sed oportet, vt adsint alia adminicula, vt est com. opi. de qua abb. in c. per tuas num. 4. de simonia. Et si sint forenses, & extra prouinciam debent remitti ad iudicem causæ etiam in criminali, vt per abb. in c. constitutus, nu. 10. de fideiussor. Et ad hoc vt testis sit integer, & non criminosus, oportet, q̃ omnino sit immunis ab his. s. crimine, infamia, suspicione inimicitiæ, vel criminis, quia non debet in aliquo vacilare. & à macula manifesta, sanimę & corporis. & testis corpore vitiatus contra clericum repellitur, vt per abb. in c. 1. nu. 4. de excep. & conspiratores, qui inimicis capitalibus equiparantur. abb. in c. cum l. & A. nu. 20. de sententia & re iudic. Et licet testes criminosi & participes delicti admittantur in testes in defectum probationis, vt per abb. in c. fi. de testib. cogen. hoc tamen est verum secundum fel. ibi nu. 3. Si hoc voluerit ille, cui actus criminosus nocebat. idem.

Testis in criminalibus tenetur assignare rationem dicti sui etiam non interrogatus, vt est com. opi. de qua Bened. de Vado in reperto. fel. in ver. testis regulariter. fol. 132. col. 1. Quod procedit in causis, in quibus venit imponenda pœna corporalis. idem.

Testium examinatio in criminalibus potest committi alteri, quando testes essent extra prouinciam, vt est comm. opi. de qua Bened. de Vado in Reperto. fel. in ver. testes in causa crim. fol. 136. col. 4. nu. 2. vbi etiam ponit plures casus, in quibus testium examinatio in criminali alteri committi possit. Primus est, quando persona, quæ est examinanda non posset venire ad iudicem, & iudex non posset ire ad testem, quia est persona multum honesta. Item quando agitur de crimine per viam exceptionis. Item fallit in causa hæresis. Item fallit in Papa. Item fallit, quando testes essent extra prouinciam. Vide fel. in ca. si qui testi. de testibus nu. 1. & seq. & fel. in c. cùm causam, nu. 21. & seq. de testibus. idem.

Testificari non tenentur priuilegiati, vt est com. opi. de qua fel. in c. cum causam, nu. 8. de testibus cogen. idem.

Testimonium valet eius, qui est testificatus, etiam non docto, q̃ pœnituerit de peccato, vt est com. opi. de qua fel. in ca. intimauit, nu. 4. in fi. de testibus cogen. Bonacoss.

Testis infamis infamia facti repellitur à testimonio, quia nõ est omni exceptione maior, etiam restitutus ad gratiam. Facit tamen indicium ad torturam cum aliis adminiculis, in defectum probationis, vt est com. opi. de qua Nicellus in tracta. de concordia glossarum. nu. 415. idem.

Testis non est interrogandus de his, ex quibus eius turpitudo detegatur, vt est com. opi. de qua Grassus in suo communium opi. lib. 2. c. 17. q. 33. idem.

Testes inhabiles sufficiunt in his, quæ sunt difficilis probationis in criminalibus, vt est com. opi. Cla. q. 24. idem.

Testis de auditu in criminalibus non probat. marf. consf. 20. nu. 5. & nu. 10. consf. 41. nu. 8. consf. 76. nu. 25. in 1. vol. consf. 88. nu. 9. consf. 116. nu. 3. in 2. Et testis de auditu non est verus testis. marf. d. consf. 20. nu. 6. & in consf. 76. nu. 26. in 1. & in consf. 116. nu. 4. in 2. Et maximè, quando non dicit à quibus audiuit quia non probat. marf. d. consil. 20. nu. 7. Merzarius consil. 21. Bonacoss.

Testis vnus sufficit qui contradicat testamento vt testamentum vacilleret, vt est com. opi. de qua Io. de Amicis in consf. 115. vbi dicit, q̃ ista est vera, & communis conclusio à qua nemo discrepat. D. m. Alc. in consf. 124. vlt. lib Corn. consf. 261. litera I. in 4. lib. vide consilium 1. Vltimarum voluntatum diuersorum. numer. 15. & sequent. Alias testi vnico non creditur. Riminald. nouissimus in consf. 39. numer. 35. Et not. quòd testi, qui dicit se credere simpliciter, etiam si dicat pro certo se credere, non probat, vt per Riminald. vbi suprà num. 30. & seq. idem.

Testes in omni causa debent esse omni exceptione maiores. curt. iu. consf. 122. nu. 5. com. dicit. Etiam in hæresi. D. Hier. Gabri. consf. 178. nu. 29. Etiam in crimine falsi. Idem Gabri. in consf. 180. nu. 1. idem.

Testis vnicus facit semiplenam probationem. curt. iu. in consf. 122. nu. 7. com. dicit. Et quando lex, vel statutum signanter & specificè duos testes requireret, si vnus esset idoneus, alter verò in aliquo defectu, dictum vnius per alium suppleret. curt. iu. in consf. 289. nu. 36. in 3. vol. idem.

Testis vnicus facit semiplenam probationem. curt. iu. consil. 122. nu. 7. com. dicit. idem.

Testi vnico de facto proprio, quod ipse fecit non creditur. Boer. decis. 221. n. 7. com. dicit. Tiraq. in tract. de retract. in §. i. in gl. 14. n. 50. & seq. vbi plenè. Soarez in ver. testis n. 149. vide

Universidad de Deusto
Biblioteca

Menoch.de arbitrio iud.casu 99.per totum.Soarez ver.testis. n.110.Etiam in ciuilib.Licet et esset Princeps,vt est com.opi. Nisi ei soli tantummodo nocceret dictum, vt est com. opi.ibi nu.111.& 112. idem.

Testis reuocans suum dictum in alio iudicio, stabitur primò.D.m.Alc.in tract.præsum.reg.2.præsum.29.communem dicit. idem.

Testis vnicus & singularis non facit indicium. secundum com.opi.de qua D.Lauren.Occa Ferrar.inter consilia cri.cõs. 69.nu.63. idem.

testis vnicus ad inquirendum & torquendum sufficit ad indicium,si sit omni exceptione maior Soarez.ver.testis.num. 110. idem.

testis frater pro fratre ad defensionem in criminalib.est idoneus,vt est com.opi.Soarez ver.testis n.128. idem.

testis mulier,etiam in causis capitalib.est idonea,vt est com. opi.Soarez ver.testis n.130. idem.

testis, qui alioquin nõ est idoneus,si ex facti natura alij haberi nequeunt regulariter ac generaliter admittetur, vt est com.opi.Soarez ver,testis.n.132. idem.

testis in vna re depositionis falsus,fidem in totum perdit,vt est com.opi.Soarez ver.testis n.135.& no. quod testi non est adhibenda fides in aliis articulis probationis, si post publicationem testimoniorum conuincatur, q̃ corruptus in vno articulo falsum dixerit,vt est com.opi.Methodica iuris, part.5. tit.de testibus.c.23.ad fi.pag.828. idem.

testis, qui prius dixit nihil scire, postea veritatem deponit, nullam facit fidem.com.est opi.Soarez ver.testis nu.139.& si in altero iudicio dictum suum reuocauerit, statur eius primò dicto,vt est com.opi.ibi n.140.& com.dicit Cur.iu.cons.318. n.15.in 3.vol. Nisi primum iudicium fuerit nullum, vel inualidum,vt est com. opi. ibi n.141. Sed cum aliud in iudicio deponit,quod extra deposuit, ac sua ipsius manu subscripsit, vacillare dicitur,& potest torqueri.com.est opi.ibi n.142. Non tamen falsi pœna plectetur.communis est opi.ibi nume.144. Bonacoss.

testis,qui in extremo laborans falsum deponit, non est idoneus,vt est com.opi.Soarez ver.testis nu.145. idem.

testis varius, vel sibi contrarius est reducendus ad concordiam,vt falsum euitetur,vt est com.opi.Soarez verf. testis nu. 146. idem.

Testis in criminalibus debet esse omni exceptione maior com.est opi.Soarez ver. testis nu.147. & debet testis reddere sui dicti rationem.vt est com.opi.ibi.nu.148.Fallit in testibus ad offensam probandam. com.est opi.ibi nu.149.Vel,si deponunt de his, quæ ad ius spectant.communis est opi.ibi n.150. Vel cum de fama publica deponunt. com. est opi.ibi nu.151. idem.

testes singulares sufficiunt ad probandum mulierem esse inhoneste vitę in genere.si vnus deponat de vna re inhonesta, alius de alia,vt est com.opi.de qua Riminaldus nouissimus in cons.7.nu.59. idem.

Testis de auditu proprio facit fidem,si voces delinquentiũ notas habet,vt est com.opi.Soarez verf.testes nu.161. idem.

Testes de delicto de nocte facto testimonium facientes,nõ aliter sunt idonei,nisi vocem delinquentis notam habeant,& agnouisse asserant.vel Lunam lucere deponant. vel lumen illic luxisse subiungat. vel denique sibi admodum delinquentem fuisse addant,vt est com.opi.Suarez verb.testes.nu. 172. 173.& 174. idem.

Testis metetrix non est idonea in criminalibus,vt est com. opi.Soarez ver.testes idonei n.197.proxeneta,affinis,pauper, mulier,infamis in causis arduis.Domesticus,licet domesticus quò ad furtum,vel aliud delictum in agentis domo perpetratum, & quò ad quantitatem, vel æstimationem rerum furto ablatarum,& denique quò ad alia domi gesta probabunt.cõm.est opi.n.204.Domestici autem omnes dicũtur. qui in eadem domo habitant,vt est com.opi.ibi n.204.Nec sunt testes idonei,qui in aliqua parte sui testificatus falsum deposuerũt, vt est com.opi.ibi n.285.Nisi pars illa fuerit separata à ceteris, vt est com.opi.ibi n.206.Vel ad negocii principalè non multum attinet,com.est opi.ibi n.207.Quòd idem est in testibus contrariis,com.est opi.ibi n.208.item clerici contra laicos.& econuerso non sunt idonei testes in criminalibus,vt est com. opi.ibi.n.212.& 213.nisi aliter veritas haberi nõ posset,vt est com. opi. Socij item criminis non sunt idonei testes etiam ad formandam inquisitionem,vt est com.opi.ibi nu.214.Nisi aliter veritatem haberi non posset,vt est com.opi.ibi num.215. Nec tamen ad torquendum absq̃ue aliis indiciis sufficient,vt est com.opi.ibi. idem.

Testes duo,etiam ad conuincendum summum pontificem, vel imperatorem de crimine sufficiunt,vt est com.opi Soarez verf.testes duo,nu.221. idem.

Testes si nolunt venire ad testificandum in criminalibus, etiam possunt cogi multa eis indicta.com.est opi.Soarez ver. testes nu.223. idem.

Testes,si dicant se errasse in deponendo,ac dictum suum liquidò probarint. & prius testimonium impunè reuocabunt, & deinde rectè.ac validè testabuntur.com.est opi.Soarez ver. testes nu.124.Quod intellige,si incontinenti se corrigunt.Secus,si ex interuallo longo,quia præsumuntur subornati. cur. iu.in cons.289.nu.19.& seq.in 3.vol.Alioquin,si non probabunt,stabitur primò dicto,& ipsi erunt periuri, vt est com. opi.ibi nu.125.Et si se subornatos,& corruptos fuisse dicent,& precibus aliquorum acquiescentes,falsum deposuisse affirãt, nullam faciunt fidem, vt est com.opi.ibi.nu.126.quamuis id solum sufficiat,vt & ipsi torqueantur,& si idem affirmauerint, ad inquisitionem procedi possit,vt est com.opi.ibi num.127. Bonacoss.

Testes domestici admittuntur, quando tractatur de præiudicio solius fisci,&non accusatoris,vt est com.opi.de qua cur. iu.in cons.281.nu.8.& nu.11.in 3.vol. idem.

Testes,qui ea vera esse deponent quæ vel actis, vel inquisitione continentur, verum esse asserunt. quod quispiam alius testis prius deposuit,nullus sunt momenti,vt est com.opi.Soarez verf.testes nu.228.& 229. idem.

Testes si incontinenti se corrigant,quod secundo loco pro testimonio dicunt valet ac tenetur. Et ideò nec criminosi, nec pœna aliqua puniuntur,vt est com.opi.Soarez ver.testes nu.230.& 231. idem.

Testes in causis criminalib.torqueri debent.& qui infamis infamia iuris sunt, & qui criminis participes sunt, & qui in deponendo sunt varij, & qui sunt viles personæ & qui interfuerunt delicto, & vidisse ac cognouisse neminem dicunt. com. est opi.Soarez verf.testes nu.232.233.& 234. idem.

Testes subornans, vel corrumpens non ideò causam amittit,com.est opi.Soarez ver.testes n.251.Si tamen vnum testẽ corruperit, vel falsum produxerit, pœnas statuti punietur,vt est com.opi.Soarez verf.illo nu.252. idem.

Testes ex eo solo falsi conuincuntur q̃ prodicendo testimonio pecuniam accepisse probantur.com.est opi. Soarez verf. testes.n.253.Ista probatio non nocebit pecuniam danti,vt falsum commisisse dicatur,vt est com.opi.ibi nu.254.Testes verò ipsi falsi luent pœnas,& omne damnum parti resarcire cogentur. Licet aliud sit in foro conscientiæ vt non teneantur, vt est com.opi.ibi nu.255.Etiam si non sint iurati testes,quia falsi pœnas dabunt ac si iurati forent,vt est com.opi.ibi num. 257.si tamen non circa substantiam ac formam falsum deposuerint,sed circa res extrinsecas, non tenentur pœna falsi,nec in aliis partibus fidem perdent testificatus,vt est com. opi. ibi nu.258. idem.

Testes,qui falsi sunt conuicti,si vel falsum illorum, vel falsa subscriptionem ibi damnum præiudiciumq; inferat, ordinarias falsi pœnas non dabunt.Sed tantum extraordinem stellionatus supplicio afficiẽtur,vt est com.opi.Soarez ver. testes nu.159. idem.

Testium verba ambigua contra producentem interpretantur,vt est com.opi.Soarez ver.testium nu.260. idem.

Testium omnium examinatio extendi debet, nec vnius extensio & aliorum postea assertio,sufficit,vt est com.opi. Soarez verf.testium.nu.267. Bonacoss.

TESTIS.

Summaria.

Filium vel filiam non posse testificari pro patre: nec econtrà.q.1.

Filium non posse testem esse in testamento pæris,nec in extranei testamento in quo pater hæres instituitur.q.2.

Fratrem non prohiberi testimonium ferre pro fratre in causis ciuilib.secùs in criminalib.Derogari tamen aliquid eius fidei,propter sanguinis coniunctionem q.3.

Fratrem non cogendum testificari contra fratrem,nec in criminalibus,nec in ciuilibus.q.4.& q.seq.

Mulierem esse testem idoneam in causa ciuili: Nisi in scriptura priuata à tribus testibus subscribenda. Et in testamentis, de iure ciuili.q.6.

Mulierem secundum sententiam multorum posse de iure cano.adhiberi testem in testamento in terris ecclesiæ condito.q.7.

Fœminam in testamento militis rectè adhiberi testem.q.8.

Fœminam testem esse posse de iure ciuili, etiam in criminalibus

nalibus.q.9.

Mulierem prohiberi de iure cano.testimonium dicere in criminalib.dec.&Io.de Imo.contrarium sentientibus.q.10.

Fœminã prohiberi de iure cano.testem esse in matrimonialibus,quę criminalib.à canonist.hoc casu æquiparantur.q.11.

Cùm ciuiliter agitur, & pœna venit applicanda fisco ratione delicti, quo casu actio dicitur criminalis, mulier testis esse nequit de iure cano.ibid.

Vxorem non posse testimonium ferre pro viro, vel etiam contra virum.Et quæ sit ratio.q.12.

Monachum non prohiberi testem esse in testamentis.q.13.

Colonum adscriptitium posse testimonium ferre, cùm sit liber.q.14.

Perito in aliqua arte,vt medico deponenti vulnus esse lætale,an & quatenus credendum sine vel cum iuramento.q.15.

Dicta testium qui corrupti deposuerunt, non posse partiũ consensu conualidari.q.16.

Illud quod dicitur publicatis attestationibus,non esse aliòs testes recipiendos super iisdem articulis,locum non habet,eũ interuenit partium consensus,ea.q.

Vni soli testi,ex consensu partium,fidem plenè haberi.q.17.

Vnum testem semiplenam facere probationem,ibid.

Iuramentum remitti posse testibus de consensu partium, cùm contineat merum fauorem partium.q.18.

Dictum testis,qui aliter dixit extrà iudicium non iuratus,aliter verò deposuit in iudicio iuratus,admitti,& fidem facere: contra opinionem Bar.q.19.

Dicto testis iurati,extra iudicium prolato stari:licet postea idem contrarium deponat in iudicio:Sed tamen primum debilitari per secundum.q.20.

Testem deponentem falsum, cuius tamen dictum est nullum,vt quia deposuit non iuratus,vel extra articulos,non puniri pœna falsi:Sed extraordinariè.q.21.

Dicto testis negantis se ita deposuisse, pro vt scripsit Notarius, standum potiùs, quàm dicto Notarij, dum tractatur de falso.q.22.

Si allegetur testem capitalem esse inimicum,differri eius receptionem.q.23.

Dictum testis interrogati de ratione & causa scientiæ,&respondentis,quia fuit præsens,valere & probare. Contra Baldi & sequacium eius opinionem.q.24.

Solam paupertatem non esse causam sufficientem recusandi & repellendi testem à testimonio.q.25.

In quæstione, an & quando quis dicatur pauper, in casibus à iure non limitatis & definitis, vbi magnum vertitur præiudicium,standum arbitrio iudicis.ead.q.in fi.

Dictum testis deponentis contrarium ei,quod dicit ipse principalis,non valere,nec probare:sed standum potiùs assertioni principalis.q.26.

Testes singulares fidem non facere:f.in singularitate obstatiua,vbi est contrarietas:Secùs autem in singularitate cumulatiua,vbi nulla contrarietas,vel diuersitas effectuum.q.27.

Testes non produci & recipi ante litem contesta.Nisi producantur ad perpetuam rei memoriam.Id quod in reo est perpetuò verum.q.28.

Quando non est in potestate actoris agere, vt cùm debitũ est conditionale,&c.licere ei indistinctè producere omnes testes ante litem contestatam.q.29.

Testes in causa appellationis non posse denuò produci super iisdem articulis:Sed de iure cano.super nouis descendentibus ex veteribus: Id quod in foro ciuili locum habere interpretes iuris ciuilis negant.q.30.

An laicus, vel qui clericus esse non potest, sit admittendus ad testimonium dicendum ꝑ clericum in criminalib.q.31.

Inimicum repellendum à testimonio.Idq; procedere in inimico reconciliato:Si reconciliatio nuper contigerit.q.32.

Testem posse interrogari,tenerique ad respondendum de his, quæ ad elidendam testimonij fidem contra ipsum obiici possunt.q.33.

Testem non esse interrogandum de his, ex quibus turpitudo ipsius detegatur.ibid.

Intellectus.l.nullum.C.de testibus.q.34.

Omnem iudicem habentem iurisdictionem ordinariam,item delegatum principis posse punire testem, propter crimẽ, quod in ferendo testimonio commisit.ead.q.

QVAESTIO I.

Quæro,An filius vel filia possit testificari pro patre,vel econtrà?Resp.q̃ non,& hoc est clarissimum per tex.in c.si testes.4. q.3.Hanc opi.tenet Io.Mona.in defensorio iuris.Rub.contra testes.& de filio est tex.in l.parentes.C.de testib.Hanc dicit esse com.opi.Alb,in suo tract.de testib. & eam tenet spec.tit.de teste.§.1.maximè ratione affectionis,quam habent inuicem erga se,quæ consideranda est in testibus.

QVAESTIO II.

Sed nunquid hoc etiam procedit in testamento?Resp.q̃sic, indistinctè, siue ipse pater condat testamentum, siue alius, à quo pater ipsius hæres instituitur. Namq; non potest filius esse testis.hanc dicit esse commu.opi.Aret.in l.qui in testamento.§.quæcunque nu.10.ff.de testa.

QVAESTIO III.

Quæro,An frater possit testificari pro fratre?Resp.communis & recepta dod.opi.est,q̃ in causa ciuili non prohibetur esse testis,ita expresè tenet gl.l.parentes,C.de testib.& in c.consanguinei.verb.patentes.3.q.5. Eandem opi.tenet spec.tit.de teste.§.1.nu.8.abb.c.cùm oporteat.nu.3.de accus.& ibi Io. de imo.n.10.Hanc dicit esse com.opi.Soci.in cons.29.n.12.vol. 2.& Ant.Cors.in sing.ver.testis. & eam tenet Steph.Bertr.cõsil.212.n.9.vol.1.Bauer.§.pater.n.23.inst.de testa.Alb.in tract. de testi.2.par.pr.n.5.Alc.in tract.præsumi.reg.1.præsum.23.n. 1.Edictum.n.de testib.est prohibitorium,Vnde cum frater nõ sit prohibitus testificari,admittendus est.

Secùs verò est in criminalibus,de quo est text.l.Iulia.ff. de testib.c.si testes.§.l.Iulia.4.q.3.Gand.in tract.malef.reg. de testib.& qui repellantur.nu.7.Hanc opi.quoque tenet spec. tit. de teste.§.1.nu.8.abb.c.cum oporteat.nu.3.de accus.c.literas. nu.8.de præsum.Alex.cons.70.n.5.vol.1.Alb.d.l.parentes.n. 1.ibi Bal.& doct.communiter Iac.de Belui.in prac.crim. c.de causis criminal.nu.70.in criminalib.n.testes debent esse omni exceptione maiores.Dicunt tamen supradicti doc.q̃ in casib. in quibus frater admittitur pro fratre, detrahitur fidei, & sic non erit omninò integer testis,vltra predictos tenet Guid.Papa.c.cum regula.nu.2.de of.deleg.Bar.Soci.cons.20.nu.18.& cons.130.nu.10.vol.1.Are.d.c.cum oporteat.nu.11.iaf.rep.l. admonendi.nu.167.Io.de Amicis.cons.61.n.19.& ita tenent omnes,vt per eos.

QVAESTIO IIII.

Sed quæro, Nunquid frater ꝑ fratrem cogatur testificari? resp.q̃ non.ita probat rex.d.l.lege Iulia. ff.de testi.d.c.si testes. §.l.Iulia.l.parentes.C.de testib.& ibi doct.tenent omnes. Eandem opi.tenet abb.c.literas.nu.8.de præsum.& fel.n.16.imo. & fel.c.cum oporteat.ext.de accus.Alb.in tract.de testib.n. 1. in 2.par.Steph.Auft.in tract.de testib.reprobat.nu.25. vbi dicunt hanc esse communem opi.

QVAESTIO V.

Sed nunquid hoc habet locum tam in causa ciuili,quàm criminali?Resp.q̃ sic,ita probat gl.in d.l.lege Iulia.ff.de testib.Et eam cõmuniter approbant doc.vt testatur ibi Iac.de S.Geor. nu.2.in fi.abb.d.c.literas.nu.8. de præsum.

QVAESTIO VI.

Quæro,An mulier possit esse testis in causa ciuili? Resp. q̃ sic,& est expeditum de iure ciuili per tex.l.1.& l.ex eo.ff.de testib.De iure cano.probatur in c.quoniam.&ibi gl.verb.mulieres.extrà eo.Hanc opi.tenet expresè Maran.in trac.de ord.iudi.4.par.prin.n.33.Bar.in trac.differen. iuris cano.& ciuil.nu. 6.Iac.de S.Geor.Flo.& doc.d.l.ex eo gl.& omnes doc.c.forũ. verbo,non fœmina.de verb.sig.Eandem opi.tenet spec.tit.de test.verb.opponitur.nu.83.Gul.Bened.c.Raynutius.verb.testamentum.el.1.nu.64.Lambert.in tract.iu.pat.1.par.1.li. arr. 2.q.7.prin.nu.15.Steph.Bertr.in cons.259.nu.2.vol.3.vbi dicunt omnes hoc esse indubitatum.Edictum enim de testibus est prohibitorium.Ideoq; cũ expresè non prohibeantur fœminæ debent admitti. Præterea speciale est in testamentis, q̃ fœminæ testes esse non possint.Ergò ꝑ hoc ius cõe.

Limita hanc communem concl.non procedere in scriptura priuata,quę tribus testibus est subscribenda.Hanc opi.tenet Bald.expresè in l.scripturas.C.qui pot.in pig.& sequit Francremen.in sing.144.Eandem tenet dec.c.quoniam contra.nu. 8.& in l.fœminæ.nu.32.vbi addit.eius dicit hanc esse communem opi.ff.de reg.iur.fel.c.ita quorundam.nu.1.de iudæ.iaf.l. si quis id quod limit. 10.ff.de iurisd.om.iudi. Hanc opi.quoq; tenet Soci.in reg.419.in pr.Hipp.de marf.in sing. 611. Catel. Cotta in memorab.iuris.verb.mulier regulariter potest esse testis,vbi dicit rationem esse,quia in his scripturis priuatis de sunt aliæ solennitates, quæ in publicis solent facere fidem. Ideoque lex hoc casu magis confidit de masculis,quàm fœminis.Eandem dicit esse magis veram Aym.Crauett.in tract. de antip.temp par.1.ver.quæritur etiam.nu.34.

Contrariam tamen opinionem tenet Tiraq.cum multis per eum allegatis in ll.connubial.in 9.l.nu.54.& seq. Cassanæ.in consue.Burg.ti.des successions.rub.7.§.4.n.11.fel.ibi contra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rius.c.quoniam.nu.4.de testibus.

Limita secundò in testamentis, nam mulier testis esse non potest. Et hoc expeditum est de iure ciuili, per text, in l. qui testamento. §. mulier. ff. de testa. §. testes. inst. e. tit. Hanc opi. tenet expresè sed. & omnes doct. in c. quoniam. de testib. abb. & docto. c. relatum. el 1. de testa. Ant. Bauer. n. 1. & 10. Fran. Ozer, n. 14. d. §. testes. Vbi assignant rationem, quia mulier fragilis est. Eandem opi. tenet Tiraq. in li. conub. in 9. l. n. 52. Gul. Bened. in d. ca. Rainutius. verb. duas habet filias. dec. d. l. fœminæ. Couar. d. c. relatum. nu. 4. Hanc dicit esse communem Nic. Bello, cons. 14. nu. 8.

QVAESTIO VII.

Sed nunquid hoc procedit etiam de iure canonico? Resp. doc. in hoc variè senserunt. Quidam tenent, q̃ mulier in testamento in terris ecclesiæ condito testis esse possit, & hanc opi. tenet abb. in c. cum esses & ibi Coua. nu. 14. dicit hanc esse cõmunem opi. Eandem dicit esse cõmunem ias. l. hac consultissima. n. 9. C. de testa. Hanc quoque sequitur ibi Mar. Ant. Asten sis in rep. §. ex imperfecto. nu. 175. Hiet. Zauet. in tract. differ. vtriusque iur. differ. 26. nu. 38. Eandem dicit esse communem imo. l. nemo potest. nu. 4. ff. de leg. 1. Caro. Ruin. cons. 192. nu. 7. vol. 2. Hanc quoque dicit communem Crot. in tract. de testibus. 1. par. nu. 10.

Quidam verò tenent contrà, q̃ s. etiam de iure canonico mulier testis esse non possit, & hanc dicit esse communem Bel lo. d. cons. 14. nu. 8. quam veriorem quoque dicit Cla. de testamen. q. 55.

QVAESTIO VIII.

Quæro, Nunquid hoc procedat etiam in testamento militis? Resp. q̃ non, Quia vbi remissa est solennitas iuris positiui, ibi sufficiunt duo testes, etiam fœminæ. Ita tenet gl. auth. q̃ sine. C. de testa. Bar. d. §. ex imperfecto. Eandem opi. tenet Ange. in §. testes. arg. gl. inst. de testa. & ibi Ant. Caius in addi. nu. 6. & Bauer. nu. 26. Hanc quoque tenet Ripa, in tract. de peste Rub. de priuil. vltima. voluntat. cau. pestis. nu. 24. Et eam dicit esse communem idem Bauer. §. planè. nu. 5. inst. de testa.

QVAESTIO IX.

Quæro, An fœmina possit esse testis in causa criminali? Respon. q̃ sic, & hoc expeditum est de iure ciuili, est enim de hoc text. in l. de eo ff. de testib. & ibi tenet hanc opi. Floria. de S. Pe. & dicit eam esse communem Iac. de S. Geor. nu. 4. Eandem dicit esse communem opi. abb. d. c. quoniam. nu. 2. fel. nu. 1. de testib. & eam tenet Spec. tit. de teste. §. 1. nu. 83. Alex. cons. 111. n. 6. vol. 1. Bertr. cons. 137. nu. 3. vol. 2. Eandem dicit esse communem Aug. Arimi. in addi. ad Ang. in tract. malef. verb. compa-ruerunt dicti inquisiti, & totum negauerunt.

QVAESTIO X.

Sed quid de iure canonico? Resp. q̃ non possit esse testis, ita probat tex. c. mulierem. 33. q. 5. Hanc opi. tenet Host. tit. de testib. §. quis testis esse possit, Io. Fab. & Ang. d. §. testes. Iaco. de S. Geor. d. l. ex eo. Eandem opi. tenet Cepol. in cons. 32. n. 2. & 3. Bertr. cons. 137. nu. 3. vol. 2. Mar. Mant. cons. 56. nu. 23. & consil. 152. nu. 17. Roma. l. admonendi. nu. 119. ff. de iu. iur. & ibi expresè tenet cato, Sacchus. nu. 110. Hanc quoque tenet Alc. in tract. præsum. reg. 1. præsump. 47. abb. d. c. quoniam. nu. 2. fely. nu. 1. Bonifa. de Vitalin. in tract. malef. rub. de testib. nu. 35. & 37. vbi dicit hoc esse expeditũ. Hip. de marf. cons. 22. & cõsil. 18. nu. 34. cons. 130. nu. 34. Et hæc opinio secundum præfatos doc. est vera & communis, quam nemo auersatus est, excepto Decio, in d. l. fœminæ, & d. c. quoniam. nu. 20. vbi vult etiam de iure canonico fœminam in criminalibus esse idoneã ad testificandum. Eandem opi. dicit esse communem Io. de imol. in l. qui testamento §. mulier. ff. de testa. quem refert August. d. add. ad Ang.

QVAESTIO XI.

Sed nunquid hoc procedat, quoque in causis matrimonialibus, quæ æquiparantur criminalibus? Resp. spec. in tit. de testi. §. ratione formæ. ver. nunc igitur, tenet q̃ non. hanc opi. sequit abb. c. si, p debilitate. n. 4. de of. dele. Bal. cons. 112. vol. 2.

Contrariam opinionem probat text. c. super eo. ei 2. de testibus & eam dicit esse communem Alex. in cons. 2. vol. 1. Iac. de S. Georg. d. l. ex eo nu. 5. dec. in cons. 133. Eandem dicit esse cõmunem, & quotidiè obseruari Soci. iu. cons. 31. n. 13. vol. 2.

Amplia prędictam conclusionem procedere quoq; si ciuili ter agatur, & pœna applicanda sit fisco ratione delicti, Namq; de iure canonico testis esse non potest, ita expresè vult Alex. vbi allegat plures doct. qui idem tenent in cons. 19. nu. 1. vol. 1. Paris. cons. 165. nu. 12. volu. 4. Quandocunque enim pœna etiam pecuniaria fisco applicanda est, dicitur actio criminalis secundum receptam & cõem doct. sententiam, vt firmat Lu-
do. Gomez. in pr. de actio. n. 18. & tenet ias. ibi, nu. 15. Bart. l. 3. ff. de sepul. viol. curt. iu. rubr. de iudi. nu. 18.

QVAESTIO XII.

Quæro, An vxor possit testificari pro viro, vel contra virũ? Resp. q̃ non, ita tenet gl. §. in testibus. inst. de testa. gl. in l. fi. §. sane. in fi. C. de his, qui ad eccl. confug. Hanc opi. tenet Alex. in cons. 156. vol. 5. Alb. Galeota, quem refert spec. tit. de teste. §. 1. vers. sed quid de vxore. Eandem tenet Soci. in cons. 17. inci. supradicta causæ positio. vol. 1. Et eam dicit esse communem Alb. de Mane. in d. tract. de testib. rub. quando testis repellatur ratione domesticitatis. Hip. de marf. l. j. §. ad quæstionem. ff. de quæst. Idque eò, quia maritus & vxor sunt vnum corpus & vna anima, itemq; propter cõtinuam habitationem, & immoderatam affectionem. Licet spec. quem refert & sequitur abb. in c. in literis. de testib. velit non esse simpliciter verũ, q̃ vxor sit in potestate viri, adeò vt propterea repellatur à testimonio in causa viri, maximè si sit virago, cuius opinio in hoc communiter damnatur, vt testatur Hipp. vbi s. & eam reprobat Bal. & Sali. in l. 2. C. de testib. ex quo omninò domestica est.

QVAESTIO XIII.

Quæro, An monachus possit esse testis? Resp. q̃ sic, ita tenet gl. §. cogitandum. auth. de mona quæ gl. est ordinaria. Hanc opi. tenet quoque Bal. auth. ingressi. C. de sacr. eccle. & est com. opi. sec. ias. l. hac consultissima. in prin. C. de test.

Amplia etiam procedere in testamentis, Namq; monachus potest esse testis, ita probat tex. c. nuper. extr. de testib. & hanc opi. tenet Bal. l. 1. verbo, super. q. 10. C. de sacrosanct. eccl. & firmat spe. ti. de teste. verbo, quid de monacho. & sequitur ibi Io. An. in add. Eandem opi. approbat Bar. in l. in tantum. §. vniuersitatis. ff. de rerum diuis. prac. Papien. for. iuram. testium. verb. pro testante, vbi dicit q̃ hæc est veritas, & ita consultum esse per excellentes iurisconsultos. Hanc quoque dicit communem esse opi. Sylues. Aldobr. inst. de iur. perso. in prin. nu. 40.

QVAESTIO XIIII.

Quæro, an adscriptitius colonus possit ferre testimonium? Resp. q̃ sic, ita probat tex. expressus in c. 2. de iudæis. vbi dicit, q̃ sint liberi. Et hanc opi. tenet gl. inst. de iur. perso. in pr. verb. aut serui. & ibi Io. Fab. & §. testes. de testa. Eandem tenent doc. cõiter in l. 3. ff. de testib. vt testatur Aldobr in d. gl. nu. 29.

Vulgaris conclusio est dictum testis non iurati nullius esse momenti, nullamq; fidem facere, vt probat tex. in l. iurisiurandi C. de testib. c. quoties. c. licet vniuersis. ext. eod. & ibi communiter doct.

QVAESTIO XV.

Sed nunquid hoc locum habet in perito in arte, vt putà medico deponente vulnus esse mortale vel non? resp. gl. in d. l. iurisiurandi. tenet q̃ non, sed creditur ei sine iuramento. Contrariumvero tenet gl. l. comparationes. verb. deponentibus. C. de fid. instru. Verùm hæc discordia communi doct. distinctionis fœdere tollitur. Aut enim quæritur, an teneantur iurare de veritate, & habet locum gl. d. l. iurisiurandi: aut quæritur, an debeant iurare de credulitate, & habet locum gl. contraria, vt firmat ias. l. admonendi. nu. 197. 2. lect.

QVAESTIO XVI.

Quero, Vtrum dicta testium, qui corruptè deposuerunt, possint consensu partium conualidari? Resp. q̃ non, ita tenet Bar. in auth. at qui semel. C. de prob. vbi etiam dicit, quod illud, quod solemnus dicere, q̃ publicatis attestationib. non sint alij testes recipiendi super iisdem articulis, debet intelligi, nisi interueniat consensus partium, & tenet abb. c. fraternitatis, & dicit ibi communiter teneri Paris. nu. 53.

QVAESTIO XVII.

Quæro, An vni soli testi de consensu partium assumpto credatur? Resp. Bar. in l. 1. §. eadem autem. ff. de verb. obl. tenet q̃ per consensum partium non possit fieri, q̃ vni soli credatur.

In contrariam tamen partem à doctor. communiter itum est, vt firmat ias. d. §. eadem. nu. 8. & eam tenet spec. d. tit. de teste. §. restat. Bal. & Sal. l. in bonæfidei. C. de reb. cred. Ant. de Bu. & doc. in c. veniens. extrà de testib. per l. stipulatio. §. sed vtrũ. ff. de ver. obli. Nel. in tract. de testib. nu. 87.

Sed nunquid vnus testis semiplenam facit probationem? Respon. q̃ sic, ita probat gl. in l. admonendi. ff. de iureiur. quã communiter approbatam esse dicit Matth. de affli. in tract. de iure proton. §. 4. n. 9. si enim duo faciũt plenam probationem. l. vbi numerus. ff. de testib. consequenter vnus semiplenam inducere debet, vt idem iuris statuatur de parte, respectu partis, quod de toto respectu totiʼ statui solet, dummodò talis testis deponat de veritate, & sit omni exceptione maior.

QVAESTIO XVIII.

Quæro, vtrum iuramentum testibus possit remitti de consensu partium? Resp. q̃ sic, & est tex. expressus in c. tuis. ext. de testib. & ibi omnes doct. Eandem opi. tenet gl. in c. fraternitatis. & ibi sequitur Host. & Io. An. ext. e. tit. gl. l. 1. ver. sententia. & ibi ias. ff. de feriis. & hæc opinio est verior, vt firmat practi. Papi. in forma iura. testi. verb. non iurati. licet Speculator velit id ita demum procedere, si fiat cum licentia & authoritate iudicis: iuramentum enim testis cõtinet merum fauorem partium, nil mirum ergò, si à partibus remitti possit, cùm fauori pro se introducto quilibet possit renunciare.

QVAESTIO XIX.

Quæro, Vtrum dictum testis, qui aliter dixit extra iudiciali ter nõ iuratus, aliter verò deposuit in iudicio, probet & sit admittendum? Resp. q̃ Bar. in l. eos. ff. de falsi. tenet, quòd non probat huiusmodi testis, imò vt falsarius est puniendus.

Contrariam verò opi. doc. communi calculo approbarunt, vt firmat Io. de imo. in c. cùm causam. extrà de testib. Eandem cõtra Bar. tenet Bal. Pan. & And. Barb. c. per tuas. de testib. Ange. d. l. eos & in cons. 233. incip. punctus est, vbi dicit dictum Bart. sibi nunquam placuisse. & tenet contra Bar. Lud. Ro. l. q bona. §. qui stipulatus. ff. de dam. infe. prac. Papi. i for. op. cont. test. verb. ac etiamvarij. Sal. auth. si dicatur. C. de testib. Bal. c. 1. §. si enim domino, quid sit inuestitura, vbi dicit casum esse ꝗ Bar. Eandem opi. contra Bar. dicit esse communem Tho. Fer. cau. 13. inci. quæstio est inter scribentes. Eandem dicit esse magis communem opi. Alex. cons. 74. vol. 1. Et hanc dicit veriorem Aug. Arimi. add. ad Ang. in tract. malef. ver. falsario. n. 23. & ibi Ang. dicit eam communiter teneri. Hanc opi. dicit quoque communem Cæpol. in cons. 61. & tenent omnes doct. in l. nullum. C. de testib. Est enim rationabilius, vt præferatur secundum dictum testis factum iudicialiter, de quo iurauit, & q̃ præcessit legitima citatio, & sic maiori deliberatione emanauit, quàm prius. Nec debet testis varians hoc casu puniri, vt falsarius, cum testimonium sine iuramento, & extra iudicium sit nullius momenti.

QVAESTIO XX.

Quæro, Quid si vtrunq; dictum testis sit iuratum? Resp. inn. in c. præterea. ext. de testib. cogen. tenet, q̃ si testis ex interuallo contrarium deponat, tunc stari debet primò, licet si vtrunque iuratum sit, primum debilitetur per secũdum ꝗrium. Hãc opi. sequitur abb. in c. cùm in tua. ext. de testib. & ibi Fel. idem fel. in d. c. præterea. vbi asserit omnes ita tenere, & eam sequit Rot. decis. 293. inci. testis. Capy. decis. 142. nu. 9. & 11.

QVAESTIO XXI.

Quæro, An testis dicens falsum cuius, tamen dictũ est nullum, vt quia deposuit non iuratus, vel extra articulos, incidat in falsum? Resp. q̃ non, & ista est com. opi. vt attestatur Gandi. in tract. malef. rub. de falsariis. nu. 11. quem refert & sequitur Aug. Arimi. in add. ad Ang. in trac. malef. verb. falsario. nu. 21. Alb. de Rosa. in tract. statu. 2. par. q. 145. vbi dicit, q̃ vidit communiter ita teneri, quòd testis non punitur pœna falsi, sed extraordinariè pœna pecuniaria.

QVAESTIO XXII.

Quæro, Si testis negat, se ita deposuisse, prout notarius scripsit, dum tractatur de falso, an potiùs stabitur dicto testis, quã notarij? Resp. q̃ sic, ita firmat spec. d. tit. de teste. §. 1. ver. sed pone. ecce iudex. idem in ti. de instr. edit. §. restat. ver. quid si dum attestatur. Eandem opi. tenet Alex. in cons. 70. in vol. 1. & consil. 74. e. Et eam dicit communem Gram. decis. 60. nu. 18. abb. & feli. in c. audientiam ext. de præs. feli. c. cùm causam. ext. de testib. Card. & imo. in clem. 2. de hæret.

QVAESTIO XXIII.

Quæro, Si testis allegetur capitalis esse inimicus, An eius debeat differri receptio? Resp. q̃ sic, dummodò opponens incõtinenti offerat se probaturum, ita probat tex. in §. si verò quis dicat. auth. de testib. Hanc opi. tenet Bar. in auth. si dicatur, & ibi Sal. & doct. C. de testib. & est com. opi. vt testatur Gram. de cis. 86. nu 1. inn. & Io. And. in c. ex parte. qui dicit hanc opi. esse tenendam.

QVAESTIO XXIIII.

Quæro, Vtrum, dictum testis valeat & probet, qui interrogatus de ratione scientiæ, respondet, q̃ nia fuit præsens? Resp. Bald. in l. 2. §. voluntatem. tenet, q̃ talis testis non probet, nisi dicat, fui præsens & intellexi, potest enim quis esse præsens corpore & non animo. Idem tenet Bal. in c. i. de content. inter domi. & Rafal. de inuest. in vsib. feud. Eandem opi. sequitur Alex. in cons. 134. incip. in causa & lite vertente. volu. 2. & cons. 112. vol. 3. incip. viso superiori themate.

Contraria eam opinio, q̃ s. dictum testis, qui deponit se scire, quia fuit præsens, probet, communi calculo approbata est, vt testatur ias. in d. §. voluntatem. n. 21. dicens ab ea in cõsulendo & iudicando non esse recedendum. Hanc opi. tenet Bart. in tract. de testib. post gl. in l. 1. verb. præsentibus. & ibi doctor. C. de errore cal. imo. & doct. l. hæredes palàm. ff. de testa, Bal. Sal. l. l. testium. per tex ibi, ver. præsto. C. de testi. Eandem opi. dicit esse communem Ale. d. §. voluntatem. & in l j. ff. si certpet. & in cons. 180. incip. in causa Anglorum. vol. 2. & eam tenet Floria. in l. ob carmen. §. fi. ff. de testib. Et hanc opi. optimè probat tex. in d. l. testium. verb. præsentia. vbi probatur, sufficere, si testis interrogatus de causa scientiæ, dicat, scio, quia fui præsens. Et hæc est veritas, ex quo n. dicit se scire, & reddit rationem, quia presens fuit: consequens est, q̃ intelligatur deponere per illum sensum corporis, per quem veritas illius actus percipitur, licet specificè sensum corporis non exprimat. Præsentia. n potest se habere ad visum, auditum & reliquos sensus. Et ratio testis non est calumnianda, sed potiùs adiuuanda, & adaptanda ad id quod dicit testis. intelligenda tamen est cõmunis, quando testis deponit de propria præsentia, secùs si de aliena, vt per præfatos doct in locis alleg.

QVAESTIO XXV.

Quæro, An sola paupertas sit causa sufficiens repellendi testem à testimonio? Resp. q̃ non, si alias est persona honesta, ita probat tex. in c. si qui testium. ex. de testib. & ibi gl. fi. quam cõmuniter approbatam esse dicit ias. in l. si constante. nu. 155. ff. so. ma. & eam gl. sequitur Aret. ibi, & in cons. 13. incip. viso diligenter themate. spec. tit. de teste. §. 1. ver. item quid si est pauper. abb. d. c. si qui testium. vbi tamen subdit, q̃ iudex hoc casu secundum qualitatem personæ, & causæ quantitatem arbitrabitur, quantum fidei huic testi sit adhibendum.

Nota tamen, q̃ in hoc, an quis dicatur pauper, in casibus nõ limitatis à iure, & vbi magnum vertitur præiudicium, statur arbitrio iudicis, & ista est com. opi. vt firmat ias. d. l. si constante. nu. 147.

QVAESTIO XXVI.

Quæro, Vtrum dictum testis, deponentis contrarium eius quod dicit ipse principalis, valeat & probet? Resp. com. & recepta doct. opi. est. q̃ tales testes, cõtrarium asserentes eius, q̃ dicit ipse principalis, non probent, sed stetur potius assertioni principalis, quatenus tendit in eius præiudicium. Ita probat tex. in c. in præsentia. de proba. Hanc opi. tenet inn. c. cum contingat. extr. de of. deleg. Pau. de cast. Roma. & omnes doct. cõmuniter in l. 2. §. creditum. ff. si cert. pet. vt firmat Gram. decis. 103. nu. 61. & tenent moder. in c. cùm tutor. ext. de testibus.

QVAESTIO XXVII.

Quæro, Vtrum testes singulares in suis dictis fidem faciãt? Resp. com. & recepta opi. est, q̃ tales testes regulariter non probãt, ita est tex. c. licet vniuersis. & c. licet ex quadã. ext. de testi. Iurisiurandi. C. de testi. Hanc opi. tenet Cy. l. 2. C. quæ sit lon. consue. fel. d. c. ex quadam. nu. 2. ias. & doct. communiter. l. admonendi. & ibi Ripa, qui de communi testatur. Bal. c. licet. nu. 11. ext. de prob. & Rub. nu. 2. de controuer. inuest. Eandem tenet Aym. Craue. trac. de antiq. temp. 4. par. ver. sed enim. n. 1. 2. & 6. vbi communem asserit, & in cons. 78. n. 2. Hier. Gig. in tracta. de cri. læ. maiesta. rub. quõ & per quos. q. 8. singularitas. n. inducit varietatẽ & incertitudinẽ, cum nõ possit sciri, cuius dicto magis debeat adhiberi fides, q̃a dicunt diuersa & separata, ꝓbatio aũt dubia nihil releuat, nec probationis nomẽ meret.

Prædicta conclusio limitatur, vt procedat absque omni dubio, in singularitate testium abstractiua, siue obstatiua, q̃n si insurgit repugnantia, aut contrarietas, ita tenet Bal. c. licet aũt. n. 11. ext. de prob. Bal. rub. n. 2. de contro. in inuest. Alex. consil. 143. li. 2. Rip. ias. & doct. cõmuniter secundum eos. in l. admonendi. ff. de iu. iur. Eandem firmat Aym. Crauet. tract. de antiq. tempo. 4. par. ver. sed enim. nu. 1. 2. & 6. & cons. 78. nu. 2. Hier. Gygas, tract. de crim. læ. maiest. rub. quo. & per quos. q. 8.

Secùs est in singularitate testium cumulatiua, in qua nulla est cõtrarietas, vel diuersitas effectuum, sed probationes licet sint de diuersis actibus, tamen cumulãtur ad eundem effectũ, vt quia per diuersos & plures actus in genere probatur mulierem fuisse & esse inhonestæ, seu infamatæ vitæ. Namq; tales testes admittuntur, ita tenet gl. & doct. l. ob carmen. §. fi. ff. de testib. gl. c. nihilominus. 1. q. 8. inn. c qualiter & quando. 2. de accus. Spe. tit. de inquisit. §. 1. vers. q̃ vnus. & ista est com. opin. vt dicit imo. c. cùm oportear. quem allegat Gram. decis. 107. nu. 9. Alex. cons. 13. vol. 7.

QVAESTIO XXVIII.

Quæro, Vtrum testes produci & recipi possint ante litem contest. Resp. q̃ non, idq; regulariter verum est, ita probat tex. & no. ibi doc. communiter, in c. quoniam contra. ext. vt lit. nõ conte. Hanc opi. tenet spec. ti. de teste. §. nunc tractem. Lanfr. de Oria. repe. d. c. quoniam contra. verb. testium depositio. nu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

45.vbi hanc dicit esse communem opi.Bar.l.de ætate.ff.de minor.præct.Papien.for.iuram.testi.in prin.nu.1.Soci.in tract.regul.reg.404.& regul.242.

Limita hanc communem concl.vt non procedat in testib. qui producuntur ad perpetuam rei memoriam.Namq; ii,ante litem contest.produci & recipi possunt,vt probat tex.d.c.quoniam frequenter. & ibi communiter doct.Ale.cons.200. vol. 2.Bar.Soci.cons.244.incip.considerata.vol.2.Soci. tract. fall. regul.413.

Et hoc quidem procedit indistinctè in reo, vt testes possit producere ad perpetuam rei memoriam, etiamsi nullus adsit timor mortis, absentiæ,vel malæ valetudinis,ita probat tex.c. significauit.& c.Alberic,de testibus.

QVAESTIO XXIX.

Sed dubium est in actore,quando non est in eius potestate, an velit agere,nunquid tunc etiam omnes testes indistinctè recipi debeant?resp.q licet Bar.in auth.sed etsi quis.quem ibi sequitur Ang.conetur distinguere inter conditionem,& conditionem: Tamen eius doctrina communi calculo improbata, & in eam sententiam itum est,quod s.quando non est in potestate actoris agere , vt quia debitum est conditionale vel in diem,tunc indistinctè actor omnes testes producere possit ante litem contest.absque eo etiam,q;timeatur de morte vel diuturna absentia testium,sicut reus.Ita videtur esse text.in l. in l. Aquilia,§.si delectum.ff.ad l.Aquil.secundum veriorem & magis literæ consentaneum intellectum,vt firmat abb.post gl.in c.significauit.ext.de testib.& hanc opi.contra Bar. tenet imo. in d.c.quoniam frequenter,Io.And.in add.ad spec.ti.de teste. § nũc tractemus,ibi item quæro. Ant.de Bu.quem refert abb. d.c.significauit.dicens hanc sententiam esse veriorem.Eandẽ opi.tenet Sal.d.auth.sed si quis.Alex.in cons.203.vol.2,Areti. in d.c.significauit,vbi dicit,q; fortè opinio Bar. de iuris sutilitate est verior,licet contraria sit æquior & cõmunior. Capy. decis.123.n.7.Cùm enim actor in debito in diem,vel sub cõditione,de præsenti non possit agere , & nihil incertius hora mortis,æquum est,vt ei subueniatur,cùm nullum in hoc periculum esse possit,&cesset ratio prohibitionis,cùm non sit in eius potestate,vt agat.Et ita dispositio d.c.quoniam frequenter,attenta identitate rationis poterit in hisce terminis limitari iuxta.c.significauit,quod loquitur in reo.

QVAESTIO XXX.

Quæro , Vtrum in causa appellationis possint de nouo testes produci super iisdem articulis?Resp.in hoc articulo magnus est doctorum vtriusque iuris canonici & ciuilis , pro duplici sententia rationes varias adducentium,conflictus Namque communis canonistarum opinio est,q;testes produci possint super nouis articulis descendentibus à veteribus,non autem super iisdem , vel directò contrariis propter timorem subornationis.Ita est tex.in clem.2.ext.de testib.Hanc opi.tenet abb.& fel.c.fraternitatis.& ibi Maria.Soci.art.6.& 9.ext.de testib.Barba.d.clem.2.vbi de communi testantur.Et eam sequitur Bar,in l.per hanc.nu.4.C.de tempo.appel.idem Bar.in authen qui semel.C.de proba.Alex.consulendo in cons.58.volu.2 & cons.84.n.4.& concludunt prædicti doct. decisionem d.clem.2.in vtroque foro obseruandam esse propter generalitatem rationis eius.Et maximè,cùm hic articulus de iure ciuili sit dubius,quo casu canonibus ,si in iis expresè statutum est,standum esse in vtroque foro,communiter traditum est.

Contrariam opinionem, q.s. dispositio d.cle.2.non habeat locum in foro ciuili,tenent doct.ciuilis scientiæ,post gl.in d.l. per hanc. & d. auth.at qui semel. verb,productione. vbi dicit sic de cõsuetudine seruari.gl.c.fraternitatis.verbo,nouis,quæ dicit ita seruari in foro seculari.Eandem opi.tenet spec.tit. de teste.§.satis vtiliter.ver.12.Lanfr. d.c.quoniam.verb.testium. præct.Papi.for.op.p.con.test.verb.funtq; publicati. Brunatius, in isti,rer.iudi.rub.de prouoc.& appel.nu.36.Cy.Bal.Ang.& doct.communiter d.l.per hanc.curt.l.admonendi.num.35.& seq.ff.de iureiur.Vbi indubitanter asserit hanc esse communẽ opi.& ita iudicari in sacro imperiali consilio firmat Mynsing. in obser.centu.1.obser.41.

QVAESTIO XXXI.

Quæro,Vtrum laicus vel qui clericus esse non potest,sit admittendus in testem contra clericum in criminalibus ? Resp. communiter receptum est,non esse testem idoneum in criminali causa contra clericum , cum qui clericus non est , vel tale patitur corporis vitium , quod ab initio impedit eum ordinẽ, Ita tenet abb.& doct.c.1.ext.de excep.ca. ipsi Apostoli. 2.q.7. Hip.de marf.in pract.crim.§.nunc videndum.n.52.Et eam cõmuni doct.consensu approbatam esse firmant fel. dubius tñ, & deci.d.c.1.de cuius veritate ego quoque non parum dubito.Cùm in hoc,an quis veritatem dicat , non corporis maculam aut vitia , sed legalitas , id est , vitæ integritas & morum honestas inspiciatur.l.3.in prin.& ibi gl.verb.agens.de testi.l. scire oportet.§.cùm quis.ff.de tutor.& curat da.ab his.

QVAESTIO XXXII.

Quæro,Vtrum inimicus sit repellendus à testimonio?Respon.quòd sic,tex.l.3.in prin.ff.de testib.§.si verò quis dicat.authen.de testi.

Sed quid si fuerit reconciliatus?Resp.certè nec tunc erit admittendus,quoties reconciliatio ea nuper contigerit,cùm adhuc sit dubium,an remanserint quædã reliquiæ odii.Ideoque non nisi per longum tempus denuò confirmata amicitia,atq; ita omni prorsus inimicitiæ labe ac radice sublata & abiecta,idoneus erit testis censendus,tex.est clarus in c.accusatores.el 2.ibi gl.3.q.5.gl.c.per tuas.verb.inimicitias.vbi Anania &fel. ext.de simo.abb.& fel.nu.4.de accus.Eandem sententiam amplectitur ias.l.apertissimi C.de iudi.Tiraq.in trac.cessante causa.par.2.limi.16.nu.7.Aym.Crauet.cons.9.lib.1.Et eam dicit esse communem Did.Couar.lib.præct.q.c.17.nu.3.

QVAESTIO XXXIII.

Quæro.An testis possit interrogari de his,quæ ad elidendã testimonij fidẽ aduersus ipsum obiiciuntur?resp.Placuit communiter doct.nostris testem interrogari posse & teneri ad respondendũ,dummodò ex eiusmodi interrogationib. turpitudo illius non detegatur, text.est,qui id probat in ratione c.q.s aliquando.§ non tibi dico.de pœ.dist.1.gl.c.quærendum.2.q. 7.gl.c.cum causam.verb.causis & ibi sequitur Pan.& doct.receptiori calculo.ext.de testi.vt testatur ibi fel.nu.10.Alex.l. si duo patroni.§.idem Iulianus.ff.de iu.iur.Licet quidam firmẽt contrariam sententiam,de qua vide Did.Coua.lib.1.varia resol.c.3.n.2.nobis sat sit dixisse,quòd frequentissimo omnium consensu traditum extat.

QVAESTIO XXXIIII.

Quæro,An iudex possit punire testem, qui in eius testimonio ferendo crimen commisit?Resp.Aut iudex habet in testẽ iurisdictionem ordinariam,& expeditum est,q; possit.l.nullũ. C.de testib.Aut est delegatus,& hoc casu variatum est sentiis, quibusdam existimantibus delegatum indistinctè quemcunque,posse punire testem in hac specie,pœna extraordinaria,ita tenet Sal.d.l.nullum.fulg.& curt.iu.n.14.l.1.§.qui mandatam.ff.de of.eius cui mand.est iurisd.Alij verò contra,nimirum id procedere in delegato principis, non alterius inferioris Io.And.in add.ad spec.§.1.vers.quid de delegato.tit. de teste.abb.c.1.de crim.falf.fel.c.præterea.de of.dele.Et hanc opi. frequentiori iuris vtriusque interpretum calculo receptam esse firmat ias.d.§.qui mandatam. Michael Grassus.

Testes cognitis attestationibus ad priorem testium confirmationem producuntur quãdo hoc petens primò plenè probauit intentionem suam,& iurat se hoc non petere animo calumniãdi,secundum communem per Burf.cons.95.n.18.li.j.

Testes de delicto,vel actu commisso de nocte deponentes non probant,nisi dicant,lucente Luna,vel accensо lumine,secundum communem per Burf.cons.34.nu.6.lib.1.

Testis reuocans eius dicta, non admittitur in præiudicium rei,nisi id incontinenti fiat, antequam discedat à iudice secundum communem per Burf.cons.35.nu.29.lib.1.

Testibus singularibus in causa hæresis non creditur secundum communem per Burf.cons.79.nu,9.lib.1.

Testes singulares,maximè singularitate non obstatiua probant actus reiterabiles in genere , si tendant ad eundem rei finem,secundum communem per Burf.cons.118.nu.22.lib.1.

Testes singulares non admittuntur etiam in probando quid in genere,secundum magis communem per Burf.cons.96.n. 14.lib.1.

Testibus examinatis inter alios de antiquo ac mortuis creditur semiplenè,secundum communem per Burf.cons.75.n. 7.lib.1.

Testes qui dant in contestes testes partis aduersæ, qui contrarium dicũt,reddunturſuspecti,& non probant,secundum communem per Burf.cons.88.nu.7.lib.1.

Testi iuramentum delatum præsumitur, si in actis reperiatur scriptum iurasse testem,secundum communem per Burf. cons.34.nu.14.lib.1.

Testes inter alias personas examinati,si possunt repeti,nec probant,nec præsumptionem faciunt in alia causa,secundum magis communem per Burf.cons.117.nu.9.libr.1.secus si essent mortui,quia probarent vt ibi.

Testi excommunicato non adhibetur fides,secundum cõmunem per Burf.cons.20.nu.50.lib.1.

Testi diceñ se corruptum, non creditur,etiam ad formam inquisitio

inquisitionem,aliud si dicat corruptum ne testimonium diceret,aliud vt falsum,secundum Bero.q.58.nu.5.& comm.dicit Burf.cons.33.nu.22.li.j.de qua per dec.cons.158.189.num.8. Rol.cons.16.cons.76.nu.6.& 18.lib.1.quinimo nec ad captuam sufficit,ex not.per Cephal.cons.233.nu.15.234.n.3.

Testamentum primum in quo instituta fuit pia causa,&adhibiti plures testes,reuocatur per secundum in quo pariter pia causa instituitur cum duobus tantum testibus,quod secundũ subsistit,secundum communem per Burf.cons.47.nu.9.lib.i. & vide quæ idem scribit cons.55.nu.13.nu.15.nu.16. eod.

Testi non repetito parte citata,non creditur,secundũ communem per Burf.cons.34.nu.5.lib.1.cui adde,q; testis non repetitus citata parte,& super interrogatoriis,nullam probationem facit,etiam q; ageretur sine strepitu & figura iudicij,nec etiam ad fauorem non citati,iux.magis communem per eundem cons.20.nu.65. eodem.

Testi asserẽs se corruptum vt dicat falsum non creditur etiam ad formandam inquisitionem , secundum communem, licet contra si dicat se corruptum ne testimonium ferat, teste Burf.cons.34.nu.22.lib.1.

testis qui probatur corruptus:an de falso puniri possit?vide fel.in c.licet causam.col.16.de proba.& ibi, quando sententia lata ex falsis testibus vel instrumentis valeat vel non,sic,in authen.nouo iure C.de pœna iud.qui male iud. Put.

Testis depositio prima iurata ad fauorem inquisiti præualet, secundum communem, item quando in secunda depositione ad primam testis ipse se refert,iux.communem per Burf.cons.34.nu.11.n.15.libr.1.

Testamentum nuptum natiuitate posthumi,per clausulam codicillarem in vim fideicommissi sustinetur,secundum magis communem per Burf.cons.88.nu.21.lib.1.

Testibus quanta fides adhibenda sit, hoc totum iudicis arbitrio committitur,iux.communem per Burf.cons.20. num. 53.lib.1.

Testis depositio prima iurata ad fauorem inquisiti præualet,item quando secunda vice testis se refert ad primam,secũdum communem per Burf.cons.34.nu.11.nu.15.lib.1.

Testi etiam non interrogato non reddenti rationem in criminali non creditur,secundum communem per Burf. consil. 116.nu.28.lib.1.

Testes singulares an probent, quando aliquid est probandũ in genere,seu quando tempus est de substantia:Alex.cons.72. lib.1.Quid testibus deponentibus de consuetudine? dic q; licet deponant non de eisdem actibus sed tamen cõcordant in deponendo super frequentia actuum,probant, sec. Bart. in l. de quibus.col.12.in 2.lect.ff.de legib.Ruin.cons.67.li.1.Hip. cons.109.Et quando testes singulares probent quid in genere: vide per ias.in repe.l.admonendi.col.102.& seq.ff.de iureiur. Crot.tract.testium,nu.324. Et an ac quando testes singulares probent verificando aliquid in genere,vide Alex.consil.100. col.5.li.1.Et de probatione ad iustificandum aliquid in genere.Io.de imol.in l.§.si quis neget.ff.quemadmod.testa.aper.Et an testes singulares probent aliquid in genere,Alex.cons.3.li. 4.& contra gl.in l.ob carmen. §.si testes.ff.de testib. vide Ale. cons.72.lib.1.& cons.60.100.141.& 187.eod.lib.pro quo vide Anch.cons.440.fel.in c.licet ex quadam.col.3.de testi. An autem ad probandum tot bona peruenisse ad talem,admittãtur testes singulares Alex.cons. 385. Quando autem tempus vel locus est de substantia;non procederet d.gl. in d.l.ob carmen.§.si testes.Plura de testium singularitate vide per Alex.in l.inter pares.in fi.ff.de re iud.& cons.15.col.2.lib.5.Aret.cons. 36.fel.in c.cum causam.col.12.ver.ista limit.de testib. declara vt per Aret.cons.121.ias.in l.2.C.de bo.posses.sec.tabul.doct. in apostil.ad Bart.in l.3.§.ideo.ff.de testib. Put.

Thesaurus si inueniatur in alieno fundo nõ data opera, cũ voluntate domini,vel sine ea,medietas est inuentoris, & medietas domini fundi,si tamen fuerit inuentus data opera,modò dederit licentiam,modò nõ,totum erit domini fundi.Gomez.l.45.tau.n.51.com.dicit ex gl.in can.si quid inuenisti,14. q.5.& in l.1.C.de thesaur.lib.12.com.dicit. idem.

Thesauri inuenti in loco publico,dimidium est Regis dimidium inuentoris,idem in d.l.45.n.82.com.dicit ex l.4.& doc. ibi.ff.de iu.fisci. idem.

Amplia ad inuenta in loco religioso casu. Idem ibi magis com.dicit ex ias.in § thesauros,insti.de rerum diuis.

De istis thesauris vide l.45.tit.28.par.3.& l.8.tit.2.lib.6.ordi.quę videntur contrariari,sed hæc loquitur in minimis.idẽ.

Thesaurus inuentus in loco proprio,& data opera,dummodò non sit in arte magica,est inuentoris,Gome.ibi com. dicit ex gl.in l.vnic.C.de thesaur. B.Villalob.

Titulus C.de sacr.eccl.de episc.&cler.totus nullus est de iure cano.com.dicit.in §.E.q.28.vers.nec dicatur. I.Fichard.

Titulus obligatorius præsumitur in præstatione annua , ac inducitur probatio obligationis,Balbus de præsc.in 3.par.pr. q.10.com.dicit. B.Villal.

ADDITIO.Et scrib.in c.peruenit per illum tex.de cons. Card.in clem.eos in 2.nota.de regula.prout in rustico annua timdonante domino agri,vt per Marc.Anto.Bard.in tract.de temp.vti.& contin.in c.18.nu.9.

Titulus ex sola patientia,absq; alia præstatione,in iis,quæ sunt modici præiudicij,vt in inducenda seruitute cum longo tempore &allegatione tituli,licet sit seruitus,discontinua præsumitur,Balbus ibidem com.dicit,& in concl.2. idem.

Titulus allegatus ex diutina possessione, non præsumitur, communem esse,scribit Vasq.illust.contro.c.67.nu.8.sec.Bar. & communiter doct.Tamen hanc ipse non sequitur, sed impugnat.Et contendit possessionem cum iusta aut saltem tolerabili causa possidẽdi,sufficere.nec aliũ titulũ requiri.&c. I.F.

Titulũ inducit annua & vniformis præstatio cuiuslibet reditus,facta ex causa p decennium continuum.Et inducit præsumptionem veræ causæ.Coua.in c.possessor de re.iur.libr.6. par.2.§.4.nu.2.com.dicit ex Bar.in l.cùm de in remverso.ff.de vsuris per l.litibus.C.de agric.& censit.lib.11. B.Villal.

Amplia istam communem,& si ista præstatio annua vniformis ex causa sit facta à rustico,idem ibi com.dicit in vers. tertio.probatur ex Bart.in l.litibus.C.de ag.& censit.lib.11.

Restringe istam communem,cùm ius resistit,vbi præsumptio iuris est contra possessorẽ,vt in dominis,qui præsumuntur à vasallis extortisse per metum seruitium aliàs indebitum, tunc requiritur tempus, de cuius initio non sit memoria hominum in contrarium.Coua.ibi nu.5.com.dicit, ex Fabro in §.æquè si agat.inst.de act.& Aret.cons.14.in §.5.n.2.ver.quinta conclusio.

Concordat cum hac communi l.20.in cõuentu madritio de anno 1548. idem.

PRO. titulus institutionis est honorabilior.l.filium §.non solum.ff.de leg.præst. B.Villal.

Titulus sufficiens ad præscriptionem causatur ex iusto errore.Ita tradit Paris.57.actores isti.nu.15.& in cons.67.nobilis Silvester.nu 82.vol.3.vbi allegat l.diutina.C.de præsc.lon. temp.& alia plura iura,vt p eum.Et hoc in effectu voluit curiu.in l.3.nu.20.& 21.C.de edict diui Had.toll.& hæc dixit Soci.iu.in cons.77.cum pluribus seq. 1.vol.& in cons.37.n.8.volu.3.Vbi dicit se reperire,quod idem firmauit Iac.de S. Geor. in d.l.3.num. 58.Et q; talis titulus çauset præscriptionem antè prælegatos doct.posuit Host.in sum.de vsuc. sub titulo prohærede,in versi. Verumtamen probabilis,siue iustus error, & quod petitio hæreditatis, detur cõtra possidentem titulo putatiuo,post alios velut commune dictum,firmat insignis modern. Vbertin.Zucchard.in d.l.3.434.vt eum allegat Soc.iun. in d.cons.37.nu.8. E.Muscul.

Tituli exceptio vsque ad sententiam opponi potest,secundum Rol.cons.48.nu.9.lib.1.Quid de exceptione titulo possideo?& dic,quòd est peremptoria.iuxta not.per Bart.in l.cogi C.de pet.hær.Aret. cons. 109.col.2. Qua in materia plura scribunt Bart.in l.cum de hoc.ff.de excep.rei iud. Osasc. decis. 160.Quibus adde,quod solus titulus iuncta etiam possessione non probat dominium, glos.in l.cum res C. de probat. quam sequuntur Cy. Bart. & alij relati per Natt. consil. 396. col. 3. vbi ponit exempla , & inter alia , de comite,qui donauit castrum abbati , vnde non sequitur quòd abbas sit dominus , nisi probetur quòd ipse comes sit dominus , declara , vt latius per eum ibi,vbi inquit,si solus titulus habita etiam possessione dominium conferret:frustra tractaretur materia præscriptionis , quæ vltra titulum & possessionem : requirit diuturnitatem,& continuam possessionem,& insuper bonam fidem, accedit, quòd nec etiam ex titulo & possessione probatur quasi dominium,vt comperat publiciana:nisi etiam probetur traditio vacuæ possessionis, per doct. in d.l.cum res.C. de proba.Nat.d. cons. 396. col. fi. nu. 7. Qui titulus solus iura non confert, neque probat, sed ius tantum accipiendi causat: teste Aym. consilio 134.nu. 21. Qua in materia, dic,sufficere quemuis titul. allegare pro fundamento , cum probatione temporis immemorabilis, secundum Rol. consilio 66. numero 48.libro 2.post Alex. consilio 6.colum. 3. lib. 1. & Iac. paris. consilio vigesimotertio. numero 18.22.lib.4.Quæ allegatio tit.cum probatione immemorabili habet vim contractus onerosi qui per principem sine causa reuocari non potest, ex not. per Rol. d.consilio 66. numero vigesimotertio. doct. in capitulo primo.de probat.Quando verò titulum suæ

Universidad de Deusto Biblioteca

possessionis quis dicere vel ostendere cogatur:dic,vt per Affl. decis.265.n.87.Rol.cons.89.nu.21.26.li.2.d.cons.66.&quando ex longa possessione præsumatur titulus:vide Boer.q. 42. nu.5.par. 1.vbi an sufficiat allegare titulum:& probare suam vel suorum possessionem, cui adde, ꝙ ex titulo præambulo quis possedisse præsumitur,teste Bal.in l.2.C.de acq.pos.Boer. q.77.nu.3.& possidens ex tit. antecedeñ dicitur esse in bona fide,per Neuiz.cons.79.nu.11.& nu.31.vbi ꝙ antiquior titulus facit præsumi antiquiorem possessionem, & an præsumatur titulus probata possessione longi temporis, & an titulum allegare sufficiat: & probare suam vel suorum possessionem, dic,vt per Boer.d.q.42.qui autem sint tituli transferenter dominium? vide Syluestr.in summa.ver.vsucapio.nu.4.

Titulus seruitutis præsumptiuè probatur ex possessione decennali inter præsentes, cum scientia & patientia domini, ex quibus seruitus acquiritur,secundum magis communem per Burs.cons.87.nu.22.lib.1.

Titulus feudi alienati à prædecessore domini directi excusat vasallum à commisso, secundum communem per Bursat. consil.49.nu.20.lib.1.

Tituli allegatio in seruitutis præscriptione communiter reprehenditur,teste Burs.cons.87.nu.23.lib.1.

Tituli deducti præsumpta probatio:inducitur spacio 20.annorum inter præsentes,& 20.inter absentes,secundum communem per Burs.cons.27.nu.6.lib.1.

Torneamenta & similes iocosi ludi, de iure licitè fieri possunt à laicis communem dicit Socinus,consilio decimosexto, numero tertio,quinto sexto,lib.primo,vt illum refert practi. Conrad. in prin. Clar. d. libr. 5. §. Ludus. vers. item quæro. P.Fichard.

Torneamenta, & similes iocosi ludi de iure possunt fieri à laicis,vt est communis opinio Cla.in §.ludus,ver.item quero. Bonacoss.

Torqueri non debet contrà quem est legitimè probatum Hipp.in l.1.nu.2.ff.de quæst.com.dicit. B.Vill.

Ex primis indiciis non debent repeti tormenta,Alex. cons. 5.vol.1.nu.4.magis com.dicit.

Inicium probandum est per duos testes,Apostil.in add.ad Alex.in d.cons.5.in vers.indicium,com. dicit ex Bart. & Bald. in l.fi.ff.de quæst. idem.

Ex primis eisdem indiciis non debet quis iterum torqueri, seu in tormentis repeti. (vel : Ex primis indiciis tortura repeti non potest)est magis com.opi.sec.Alex.in consil.5.in casu inquisitionis.vers.posito etiam.vol.2. M.Chærian.

Reus manifestè conuictus non est torquendus,sed condẽnandus.est magis com.sec.Hippo.in l.1.n.7.ff. de quæstionib. idem.

Torqueri regulariter possunt omnes qui non reperiuntur expresse prohibiti.com.dicit Ant.Gomes.c.13.delictor.nu.3. Clarus dicto §. finali. quæstione 64. versiculo vbi subsint. P.Fichard.

Tortura inferri non debet. nisi præcedentibus indiciis, regulariter enim non est à tortura incipiendum.com. dicit Zas. cons.19.n.31.Bolog.in additio.ad tract.Guid.& Suzan.de tormentis.n.29.& hoc non solum procedit in leuibus,sed etiam in atrocissimis delictis,imò etiam in crimine læsæ maiestat.vt com.dicit Brun.de indic.ex tortur.num.6. quem refert pract. Conrad. P.Fichard.

Tortura non debet repeti si reus fuit sufficienter tortus & nihil confessus,nisi superueniant noua indicia.com.dicit Ale. cons.5.nu.4.lib.1.Brun.de indiciis.& tort.nu.60.Cla.d.§.fi.q. 64.vers.vltimò videndum. idem.

Tortura,alloquutio ad aurem non facit indicium ad torturam,nisi tria concurrant,puta,inimicitia capitalis,allocutio secreta, & ꝙ incontinenti secutum sit delictum, secundum cõmunem per Burs.cons.35.nu.32.lib.1.de quo vide quæ idem scribit cons.20.nu.20.eod.

Tortura ex indiciis à remotis non infligitur,sec.communẽ per Burs.cons.20.nu.47.lib.1.& quæ indicia ad torturam non debẽt de necessitate facere probationem semiplenam,ex not. per castr.& Alex.in l.2.§.1.ff.si ex nox.caus.ag.per gl.in l. cum probatio ff.de proba.

Tortura,seu quæstio absque nouis indiciis repeti non põt, nec debet sec.communem scholam Bart.& aliorum,in l.vni⁹. §.reus.in pr.ff.de quæst.Dy.in tract.de quæst.ver.quid si aliqs fuit semel tortus. Angel. in tract.malef.ver.fama publica.3.q. in materia torturę.Sal.in l.2.in fi.C.de custo.reo.Bal.in l.milites.C.de quæst.abb.in c.cùm in contemplatione de regul.iur. Guid.de Suzaria.in trac.de indiciis.& tortura,in prin.n.57.cũ aliis seq.& ibi Bologninus,in add.Alex.cons.5.vol.1.n.4. ybi exprimit esse communem opi.& Carter.post alios congestos per eum,in sua pract.cri.in pr.n.189.vbi eam in tribus casib.limitat,&Affl.in const.Neapo.si damna clandestina,& Paris de puteo,in tract.syndicatus in ver.tortura.il 3.de repeti.torturæ voluerunt repetitionem ipsam torturæ arbitrariam esse.&ita communiter obseruatur, prout asseuerant doct. præcitati.& Carteri. vbi s.sed à repetitione torturæ nouis indiciis iudices omnes debent cauere,sicut ab igne, teste Guid. de Suza,in d. tract.de indiciis,& tortura,n.59.licet tam in regno,quam alibi auidi inanis gloriæ contrarium obseruent repetendo torturam ex primis indiciis contra communem theoricam præmissam, & non absque modico præiudicio eorum conscientiæ, de quibus rebus sic gestis die iudicij reddituros fore rationem non dubito.item tortura inferri nõ potest ex indicio remoto à facto,sec.Bart.& omnes communiter,in l.fi.ff.de quest.Gandi.in trac.malef.in rub.de quæst.& torm.& Io.de Amicis consil.127.n.26.vbi præsupponit istam esse communem opi. F. Viuius lib.2.opi.308.

Torturæ stare cum alio quis offerre se non potest,vt vulgo dicitur,al parangone,vt est com.opi.de qua Cla.q.63.ver.sed quero.s.tu quidẽ primò torquearis,deinde & ipse torqueatur,si tu non confitearis.quinimo si tortus fuisti, iudex sine aliis indiciis me torquere non poterit,idq; verũ est,siue in iudicio,siue extra iudicium fiat,vt est com.opi.de qua Caga.in l.nemo fraudare.ff.de reg.iur.D.Hercul.de cautione de non offendendo.c.43.n.5.Arno.Dialogo 32.mars.in l.quæstionis.n.8.ff.de qõ. vbi dicit, quod nec iudex, seu potestas hoc facere potest. licet multi fatui putent hoc posse & debere fieri. Bonac.

Torturæ antequã quis subiiciatur debet iudex cõsiderare processum, & quæ & qualia sint contra reum indicia, & probationes,quæ non sint sublatæ in eius defensione.Etiam si iudex habeat liberum arbitrium in criminali.Capy.decis.Neap. 126.nu.4.Etiam in crimine læs.maiest.plura Capy.decis. 130. Nec potest excusari iudex,si fortè dicat hoc fecisse de cõscientia principis,quia de hoc debet apparere in actis.Rui.in cons. 7.nu.2.in 5.vol.vide mars.sing.117.vbi etiam ponit limita.vide etiam omnino Beluisium in pract.cri.ti.de indiciis.n.19.vbi ponit.quid habeant agere iudices antequàm ponant reum ad torturam.& in tit.de quæst.n.102.ver.& sic ex prædictis.vbi Beluis. dicit, ꝙ beatus est homo, qui se continere potuit in tormentis,qm̃ absoluitur,&melior,quam ante accusationem reputabiť,cum prosperè & fœliciter se purgauerit à sibi impositis.Alias erit maledictus,quia punietur,vide Milleum in practi.cri.fol.103.n.33.in gl.& fol.104.n.8.vbi dicit,ꝙ ideò quia pleriq; in tortura deficere solent,idcirco torquẽdus priusquã ligetur funiculis per tortores in quæstionis loco,debet vestimentis exutus,se signaculo crucis † insignere in fronte,& aliis membris.Et si reus est ex indiciis & ꝓbationib.plenè ꝯuictus, vel confessus, debet iudex condemnare. Si semiplena ꝯ eum resultat probatio,torturæ est subiiciẽdus.Si verò nec semiplenè est conuictus,est omnino absoluendus.Clar.q.62.in pr. Et antequàm iudex ad torturam ꝓcedat debet habere indicia legitima & sufficiẽtia ad torturã. nec temerè ad eã accedẽdum, &debet dari cũ moderamine,ita ꝙreus tortus nõ pereat. alias capite puniť,vt est com.opi.quę ꝓcedit,si iudex adhibuit propter inimicitias.vel propter pecuniam. vel aliter fuisset corruptus,alias secus.Cla.d.q.64.ver.antequam.&debet primò cõstare de delicto,vt est com.opi. Cla.ibi ver.debet aũt.Alias ad torturam nõ deuenitur,qui est iudex consideratus & iustus,vt dicit Cla.quidquid Casonus.fol.67.n.6.vbi dicit qđ torquentur suspecti de furto, quod đr hodierno tẽpore seruari, qđ est verum à capitosis iudicibus inquit ibi Cla. & debet considerare iudex.An tale sit delictum,pro quo quis de iure sit torquendus.Et pro criminibus,in quib. pœna corporalis sit imponenda,sed ẽt in pœna leui habet locũ,& vbi pœna pecuniaria imponať.Cla.d.q.54.ver.præterea. Et ad torturã nũquàm est deueniendum, nisi in subsidium,qñ aliæ probationes haberi nõ possunt.Cla.d.q.64.ver.debet etiã. & ideò in clandestinis maleficiis iudex est promptior ad torquendum,vt est venenatio, falsum,adulterium.& simi.& vt torqueri quis possit est arbitrarium iudici, quod arbitrium debet reduci ad ius commune.sec.Ang.in l.1.ff.de testa.milit.vbi & omnes scrib.consentiunt.Casonus in suo de tormentis.c.j.n.10.vide omnino Menochium de arbit.iudi.casu 271.& 339.& casu 269.270.272. 273.274.275. Bonacoss.

Torquetur etiam reus, licet delictum sit plenè probatum, etiam per testes de visu solum, vt reus fateatur delictum, de quo conuincitur,vt est com.opi.& ita practicatur.Clar.q. 64. ver.scias ẽt. Et si re⁹ accusat⁹, vel inquisit⁹ ꝯolit respõdere accusationi,vel inqsitioni,& pręsens foret,torqueť,nõ ad eruendã confessio

confessionem, quia non præcedunt indicia,sed ad eruendam respõsionem affirmatiuam,vel negatiuam prout sibi placuerit. Capicius decis. Neap.145. per totum.& si reus torquetur conuictus, vel confessus, & interrogetur super complicibus & sociis criminis,& super aliis criminibus,debet iudex protestari,quòd id faciat sine præiudicio confessi & conuicti criminis,vel si sint condemnati,sine pręiudicio condemnationis,vt est communis obseruantia,Cla.d.q.64.ver. veritas est.Et talis protestatio debet redigi in actis notarij maleficiorum. Et debet tunc moderata esse tortura. & indicia debent præcedere legitima,vt reus possit torqueri.alias secus.in omnibus criminibus etiam læsæ maiestatis.etiam ꝙ iudex non teneretur seruare ordinem,vt est comm.opi. Cla.d.qu.64.vers.dixi etiam. Etiam quod reus esset malę vocis,cõditionis & famę.Cla.ibi. ver.sed pone.commun.est opi. Torqueri autem potest bãnitus in contumaciam sine aliis indiciis pro veritate delicti habenda, vt est communis opi.Clar.qu.64.versic. sed nunquid. quod procedit in bannito,qui fuit admissus ad nouas probationes & defensiones, & tunc potest torqueri propter solum bannum & condemnationem, etiam quòd non habeat contra se indicia legitima. Secus in bannito & condemnato, qui postea fuit captus,quia sententia condemnatoria tantummodo est exequenda.Clarus dicta quæst.64.vers.sed nunquid.& non sufficit indicia præcedere torturam,sed debent esse legitima & sufficientia ad torturam.Et quæ sint illa iudicis arbitrio relinquitur. inspecta qualitate personarum & negocij, vt est communis opi.Cla.dicta quæst.64.ver.sic.dixit quoque. Menochius de arbitrio iudicis.casu 270.nec etiam ad instantiam Principis iudex reum debet torquere nisi legitima præcedant indicia,vt ibi per Cla.&Menochium.indicium vnicum etiam sufficit ad torturam de consuetudine in practica legitimè probatum siue proximum,siue à facto remotum Cla.q.64.versi. sed quæro quot. Bonacoss.

Torqueri possunt omnes qui non reperiuntur prohibiti,vt est communis conclusio,vt per Cla.d.quæst.64.vers. vbi subsint.Et no.quòd torturæ gradus sunt quinque, vt per Grillandum in tract.de quæstionibus & tortura.in §. quartò nunc videndum. vide omnino, quando volueris torquere reum. idem.

Torqueri nõ possunt doctores de iure pro maleficio licet de consuetudine aliter hodie seruetur.Clarus d.q.64.ver.quæro an doctores.sed d.consuetudo nihil valet, vt est com. opi. vt dicit Bossius de indiciis.nu.111. D. Brunorus in eius vnico cons.cri.nu.181. idem.

Torqueri non possunt personæ in dignitate constitutæ, vt est com.opi.Cla.d q.64.ver.item quæro. idem.

Torquendus non est reus,si quid allegat,quo probato non esset deueniendum ad torturã, sed debet supersedere iudex à tortura,& super propositis iustificationes recipere,vt est communis opi.D. Bruno.in vnico eius consil. numer.170. Bonacoss.

Torqueri nequeunt equites & Duces militum,& capitanei, secus si sint alij milites,vt est com.opi.Clar.d.qu.64. quæro etiam. idem.

Torqueri non possunt nobiles.Cla.q.64.ver.vlterius.Nam illud,quod dicitur,quòd cõtra reum adest aliquod indicium, quod ex hoc ipse reus potest torqueri,intelligitur quãdo reus est persona vilis,& abiecta,secus si sit persona grauis, & bonæ conditionis,vitæ & famæ. & non solitus committere alia vel similia delicta.de quibus est inculpatus qualiscunque enim sit iudex,non potest quis subiicere tormentis,nisi probetur læuitas personæ,& vtilitas vitæ,etiam quòd contra ipsum probetur fama,vel fuga.Et hoc tenent omnes theorici & practici,vt per D. Brunorum à Sole in vnico eius consilio crim. nu.149. idem.

Torqueri nequeunt decuriones.Clar.qu.64.ver. præterea. idem.

torqueri nequeunt minores 14.an.vt est com.opi.Cla.d q. 64.ver.quæro nunquid minores. idem.

torqueri nequeunt senes decrepiti, secus si non decrepiti, Cla.d.q.64.ver.non etiam. idem.

torqueri nequit prægnans nisi post puerperium elapsis 40. diebus.com.est op.Cla.q.64.ver.non etiam. idem.

torqueri possunt clerici in criminalib.vt est com.opi.quando sunt de crimine diffamati & suspecti.com.est opi.Clar.ver. sed an clerici.licet non ita seueriter prout laici.Cla.ibi.com dicit fusius. idem.

Torqueri clericũ nequit laicus,vel laici minister. licet communis obseruantia contrarium seruet.com.est opi.Clar. vers. sed hic quæro.q.64. idem.

Torturam debet præcedere declaratoria. Procedendum,s. contra reum ad torturam,vt est com.opi.Cla.d.q.64.ver. vbi nihil. Sed aliter obseruatur. quia iudex procedit ex officio,etiam si pars cœperit. & ideò cum non admittitur appellatio, non supersedetur,si quis appellat ab huiusmodi decreto. Cla. d.q.64.ver.sed quid agendum. supersedetur autem si petatur copia indiciorum,vt est com.opi.Cla.ibi.versi. sed quid si ille. idem.

tortura debet incipi à magis suspectis,& si sunt pariter suspecti,&adsit masculus&fœmina,debet incipi à fœmina tanquã à timidiori.& si sunt omnes masculi, à minori, debiliori & timidiori,com.est ordo in tortura. Clar.q.64.vers.q̃ro.si plures & torqueri de facili potest notitiam habens ipsius rei.Sal.in l. dominus horreorum.nu.1.ff.de locato,vbi dicit,quòd sępius vidit seruari per iudices maleficiorum. idem.

tortura antequàm inferatur,reus debet esse ieiunus.& hęc seruantur de ꝯsuetudine.Cla.d.q.64.ver.decreta tortura.idẽ.

Torturæ gradus sunt quinque minæ de torquendo, cõductio ad locum tormẽtorum,& spoliatio,& ligatura,eleuatio, & squassatio.Cla.d.q.64.ver.nunc de gradibus. idem.

Tortus non censetur confitens,si est in carceribus detẽtus. metu torturæ confessus,vt est com.opi.Clar.q.64.versi.sed an fortè. idem.

torquendus quis nõ est,licet adsit vnus testis de visu nõ integer, vel duo singulares,deponẽtes de indiciis remotis, quia non deuenitur ad torturam, nisi adsit vnum saltem indicium sufficiens ad torturam, & legitimè probatum, vt est com.opi. Cla.in d.q.64.ver.debet igitur.& plena dicitur tortura, quando quis ter ad trullum,seu cordam squassatur:quæ debet dari per interuallum,vt ibi Cla. idem.

tortura adhiberi potest, etiam diebus feriatis in honorem Dei,in atrociorib.delictis,&in minorib.etiã in diebus paschalibus.Sed in minorib. debet omnino cessare iudex. Cla.q.64. ver.quæro.licet malè seruat consuetudo. idem.

torqueri quis non debet modis exquisitis.& nõ consuetis. aliter iudices nõ sunt iudices.sed carnifices. sed fune, vt communiter obseruatur.Cla.q.64. ver.item debet iudex. & debet etiam iudex seruare consuetudinem locorum in torquendo, & non errabit,vt est com.opi. Clar.d.quæst.64.vers.iudex autem. Nec debet excedere limites iudiciales iuris in torquẽdo alias est in dolo. & si moriatur tortus,tenetur de homicidio.alias si fuit in culpa,quia punitur secũdum culpam,vt est com. opi. ibi. & bonum est quod notarius adhibitus tortura ponat in actis processus qualitatem & quantitatem torturæ, omnia particulariter scribendo,vt videatur,si iudex excesserit modũ in tortura.ibi Cla. idem.

Tortus si negat,dicitur purgasse indicia, vt est communis opi.Cla.d.q.64.ver.illata.& d. negatio pro pura veritate habetur. ibi fusius. & si fatetur. debet ista sua cõfessio adhuc ratificari ad banchum maleficiorum, vt est communis opi. vt per Clar.ibi ver.& in proposito.& ver.cæterum si iudex.Et debet iudex postea facere poni in carcerib.vbi non adsint, qui possint docere, vt euadat.ibi Clar. Et hæc ratificatio non debet fieri incontinenti,sed ex interuallo.vt est com,opin,Clar.ibi. ver.& circa. Et sic post cessationem doloris die vno, & nocte elapso, vt ibi per Clar. Et debet fieri, vt dixi ad Banchum, & non in loco tormentorum, vt dici non possit meticulosus confessus ratificans,vt est comm.opi.Clar.ibi ver.debet quoque.Et si neget,& reuocet confessionem,debet adhuc in tormentis repeti ad hoc vt in confessione perseueret. Clar. ibi ver.vbi verò. Et si ratificet ad Banchum iuris, debet reo ipso statui terminus trium dierum ad faciendum suas defensiones, si quas intendit facere contra eius confessionem, & ita practicatur.Clar.d.q.64.ver.sinautem reus. Bonac.

Tortus confessus crimen,de quo aderant contra ipsum indicia,non potest interrogari de aliis delictis,de quibus contra eum non sunt indicia,vt est com.opi.Clar. q.64. nisi in crimine assassinij, furti, Sfrosationis annonæ, vel salis.nisi fortè esset.iam bannitus, & condemnatus, quia est exequenda condemnatio. Clar.ibi vers.successiuè quæro. Solet quandoque torqueri tam super aliis delictis in genere, quàm super sociis, & complicibus,ac receptatoribus. idem.

Tortura reiterari potest,si reus fuit leuiter tortus,& debet iudex protestari,& scribi facere,quod illum deponi facit animo repetendi,& e.idem si noua apparent indicia.ex primis autem indiciis quis nõ repetitur in tortura.nisi fuerint multum vrgentia & manifesta.de consuetudine scilicet.sed hæc repetitio est arbitraria iudici,qui in summa debet esse discret⁹.Clar. q.64.ver.vlt.vbi fusius,& communes esse opi.dicit. idem.

Tortura quandoque imponitur pro pœna ex statuto.Cla.q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

70.ver.plerunque. idem.

Torqueri quis iterum non potest ex primis indiciis, seu in tormẽtis repeti. Cheria cõmunium opi.ver.tortura. Leuiter tamen tortus potest reperi in tormẽtis.vt est com.opi.de qua Marf.in l.repeti.nu. 5.ver.& finaliter.ff.de quæst.fo. 112.& ibi ponit de ratificatione re.,& qualiter fiat ratificatio. Alex.cõf. 5.n 4.vol, 1.magis com.dicens. Vide Menochium.de arb.iud, casu 272. Bonacoss.

torquendus non est manifestè conuictus, sed est condemnandus.Cherianus com.opi.in ver.tortura.com dic. idem.

torqueri quis non debet,contra quem est legitimè probatum.Marf.in l. 1.n.2.ff.de quæst.com.dic.& si persona est malæ famæ & conditionis, ista mala fama non facit indicium. vt torqueri possit,cùm interrogari ille non debebat. de consuetudine tamen multi torquentur.si sunt malæ famæ,vt per Albe.in l.repeti.§ si quis ff.de quæst. idem.

torquendus debet habere pro qualibet vice tres saccatas, seu eleuationes,& depositiones Vt practicatur quotidie. Blãcus in l.fi.n. 14.ff.de quæst.fo.7 Ambertus Ambra. in tract. de tortura n. 11.to. 18.vide omnino.& debet moderatio ista torturæ reduci ad tres vices,id est ad tres dies separatos,vt ibi per Blancum.vide Menochium de arbitrio iudicis casu.272.casu. 116.q 84.nu.2.vbi plura no.digna de tortura,ad quẽ recurre, si placet. idem.

Tortura non adhibetur,nisi prius cõstet de corpore delicti. com.est opi.de qua Ant.Gabr.cõmunium concl.lib.7. concl. 17.& triplex est tortura,leuior,quando corpus affligitur & lędit,grauissima,quando esset iustum nõ fieri sine alturia medicorum ne inde mortiferum sequeretur in ipsis tormẽtis.& aliter tormentantur duri carne,aliter moles,q de leui possunt flatum emittere in tormentis, q medici possunt cognoscere per indicem naturæ qui dicitur pulsus.ita Bal.in conf. 77. in fi. vol.3.&no.quod duo requirunt antequam fit procedendum ad torturam primò,q veritas aliter haberi non possit secũdò requiritur,q præcedãt aliqua indicia,siue præsumptiones.vel semiplenæ probationes, Nam sine indicis non est inferenda tortura.Et quidem legitimis,vt est com opi.de qua Abb. in c. cum in contemplatione.n.2.& vnus testis est sufficiens ad torturam,vt est com.opi.de qua ibi.d.n.2.Quod procedit sec.Ab, Nisi alia suadeat ratio in contrarium. idem.

Torquentes iniustè reum inquisitum pœna capitali plectẽdi veniunt,vt est com opi.de qua Rol.à Valle in conf. 12.n.6. vol.3.Et dolus præsumitur in iudice, quãdo transgreditur leges,ibi n.10.& dicit quod ad torturam non debet iudex deuenire,nisi legitimis præcedentibus indiciis, vt est communis & crebrior opi.de qua D.Rol.ibi n.31. idem.

Torqueri inquisitus non potest, nisi prius data copia indiciorum cũ termino ad illa purganda,si ea petita fuit.alias non præiudicant inq sito indicia ipsa,vt est com.opi.vt per D. Rol, à Valle in conf. 12.nu.42. vol.3. vide omnino etiam ibi n.96, Vbi docet iudices non debere torquere reum, nisi legitimis præcedẽtibus indiciis,& sibi data competẽti defensione,quia iniuriam facit legibus,qui vult videri se meliorem quam leges,& vt ibi latius per eum.Sed quid iuuat ad surdas, si cantet Phemius aures?Nã eo deuenti sumus nr̃a tempestate,vt cẽtimano opus esset.si digitos(scilicet)in sordidos inẽdere iudices vellemus. Vt quãdoque faciebat Alexãder Seuerus,quasi enim oculos eis excluturus.Vel vt magnus vir semel barbam expiluit Vide Albertum de Antra,in tracta.de tortura.n. 11, Tomo 18.vbi dicit,q licet tortus semel nõ possit torqueri si ne nouis indiciis,tamẽ si tortus dicit illa nocte nullum iacuisse ibi,vbi fuit commissum maleficium& postea inuentum est per testes.q alius ibi iacuit,isto casu potest reperi quæstio.per d.indicium,vel simile, vt est communis opi. & dicit quod iudices non seruant,imò quotidie quæstiones repetunt absque nouis indiciis,quousque de obiectis criminibus habeant veritatẽ, quorum opi. (inquit)defensari potest per Aut.sine quo. suffra.§.oportet.ibi iudices torquebunt fures,&c. Vide Gãdi. de tormentis.nu.20.fo.363.Marf.in pract.in §.expedita,n.86. vbi dicit,quòd iudex,qui seueriter torquet reum,debet priuari iurisdictione.& ibi nu 87.dicit q iudex,qui iniustè ponit aliquem ad torturam,punitur pœna capitis,vbi dicit hanc opi. magis communem.Riminal.nouissimus in conf.88.n.12.Paris de Puteo in tract.syndica.§.an stetur dicto torti.n.10. Nouellus in practica.fo.40.Marf.in prac.in §.occurrit.col.3.Fran. Marcus decis.790.in 2.parte,vbi ponit, quãdo reus febricitat quid agatur,vide Marf.cõs. 14.n.24.vol.1. Quomodo autem probatur tortura,quã faciunt officiales in camera, ponit Bal. in c.quæ causæ,quòd est primum de his.quæ vi metusve causa,nu.3. quòd probatur per signa & indicia violenta, per corporis inspectionem. idem.

Torqueri reus nõ potest.ex processu informatiuo,nullis præcedẽtibus legitimis indiciis,& nulla data defensione,etiam in enormibus delictis,vt est communis opi.de qua D.Rol.à Valle in conf. 12.nu.89.vol.3. Nouellus reg.44.& no.quòd testis dictum in tormentis præualet.Ant Gabr.lib. communi.cõcl. 7.concl.26.Vide postea in sequ. cõcl.27.& not. quòd ille,qui petit aliquem torquẽri debet iurare se nõ habere alias probationes quam per torturam.ergo sunt demum tormẽta in subsidium infligenda,vt inquit Bald.inl. 1.nu. 5.C.de iura.calum. q ôd multum debent notare iudices maleficiorũ, inquit Bal. ibi. idem.

torqueri reus potest in causa criminali non in leui delicto, sed in grauiori, vt est communis opi.de qua Bossius de indiciis n.92.& si iudex vult torquere reum præcedentibus legitimis indiciis.si dicit reus,Domine iudex date mihi defensionis terminum antequam me torquearis,est audiendus.& hęc est communis opi.quæ communiter tenetur,vt dicit Alber. in l. vnius,§.cogniturũ.ff.de quæst. & debet iudex interloquendo pronũciare legitima præcessisse indicia.alias confessio postea esset nulla,à qua pronũcia,si nõ appellatur,cõfessio nõ reuocatur.Alber.in l.diuus §. 1.ff.de quæst.& dicit Bal.in l.& si certus ff.ad sylla.illa lex docet quandam militiam assessorum,vt cùm torquent aliquem de casu nõ permisso,fingant se de aliquo permisso torquere,de quo interrogent eum.Tamen hoc non potest fieri,nisi præcedãt indicia,vt ibi dicit Bald.quia indicia sunt substantialia quæstionis habendæ.Alber.in l.1.n.1. ff.de quæst.excusatur tamen iudex in syndicatu,qui furem reperitum in flagranti crimine posuit reum ad torturam, qui re vera nõ erat culpabilis.vt dicit Ange.in l. interdum la 2.§.qui furẽ.ff.de furtis.vbi dicit,vtere hac practica assessor veluti homo discretus secundum causam,qualitatem & personæ cõditionem,ne alias,vt iudex perueristus recipias punitionem.C.de exacto.tribu.l nemo carcerem.an & quãdo iudex teneatur de eo,qui mortuus est in tormentis vel tortura? Bal. cons.6 t.in 5.vol.vide Marf.sing 55.afflict. super constitutione regni tit. de inqui.facien.n.4.fol.202.vbi dicit etiã quòd nec Princeps potest mãdare quem torqueri sine legitimis indiciis. Alexãd. cons.33.nu.3.in 6.vol.Fel.in c.cum non ab homine,in fi.de iudiciis.Fallit vt ibi.& immoderatè facit iudex,si vltra tres vices diuersis tẽporibus quæstionem repetit, cum sit præiudicialis tortura.Castr.cons.190.nu. 5.ad fi.in 2.vol. Dicit tamen Soci. in cons.54.n 14.quòd licet reus habuerit tres sequassos,& nihil sit confessus, quòd quando indicia sunt vrgentia, non leuia,permittitur iterum repeti tortura,quæ indicia essent talia, quòd essent vrgentia ad condemnationem, & dicit, quòd ita seruat practica. & hoc iudicis circunspectioni relinquitur, vt ibi,vide Menochium de arbitrio iudicis casu.272.nu.3.& casu 84.& 116.& not quòd assessor,seu iudex maleficiorum nõ potest torquere reum,nisi in præsentia ordinarij causa cognita.Abb. in c.decernimus.num. 13.de iudiciis.item no.quòd si reus timore tormentorum confitetur, quòd peccat mortaliter.Ab.in c.1.n.3 de testibus cogen.Nisi saltem in extremo vitæ eam reuocet confessionem.Abb.in c.ex parte.n.2.de sepulturis.Et tortura semel habita potest reiterari ex nouis indiciis, vel si reperitur reus in mendacio. vel aliter, vt est communis distinctio.de qua Abb.in ca. cum in contemplatione.nu.8.de reg.iur.Et no.quòd probato metu vel tortura est quasi impossibile probari contrarium, quòd sponte reus fuerit confessus, & etiam tortura potest probari per indicia & coniecturas.vnde hoc totum iudicis arbitrio relinquitur inquirendum.quia quòd fit per officiales secretè in camera,nõ potest probari de visu, vt dicit Bald. in l.si quis in hoc,n. 5.C.de episc. & cler.Et vnus testis est sufficiens ad torturam , quia semiplenam inducit probationẽ,& tãtum operatur semiplena probatio, quantum duo indicia,vel plura.Alber.in l.1.in prin.n.2.ff.de quæst. & no,q tortura est fragilis & fallax,& periculosa.Alber.in l.1. §.quæstio.ff.de quæst.vbi dicit, quòd ideò hoc fæpe allegatur in practica in fauorem tortorũ. an torqueri possint pro omni crimine seu pro quo?Et quãdo quis possit,torqueri.Et an sufficiat vnum indicium?Vide omnia per Corne.in cons.101.in 2.volum. Et not.quòd ex arbitrio per statutum concesso potestati, quòd potest ad torturam procedere ad dictum vnius testis,qui sit omni exceptione maior. Corne,vbi supra. Bonacossa.

Torqueri de facili potest mãdator homicidij,etiam ex probabilibus argumẽtis,& ex indiciis,& verisimilibus probationibus,& præsumptionibus, vt est commu.opi.de qua Bossius de indiciis & tortura.num.201.& hoc præter lucrum, quod fuit consequutus, vel sperat consequi. Et idem est in aliis

criminibus atrocioribus, & delictis secretis & coniurationib. falsitatibus,& similibus,quia iudex potest animosius arbitrari esse deueniendum ad torturam cum materia torturæ sit multum arbitraria,vt dicit ibi Bossius nu.200.arbitraria inquàm, regula tamen secundum iura, vt per Albam in conf 95.nu.2. & conf.69. nu. 5 & per D.Menochium de arbitrio iudic. Cranetta cons.287.n.6.vol.2.Parisius conf.151.n.14.vol.4. nam dantur officia,sed non discretio.de qua discretione fusius Lucas de Penna.in l.2.C.quando & quibus quarta pars debeatur ad fi.vbi allegat carmen,

Omnibus in rebus res est discretio summa.

Calcane.conf.38.num.7. nam sine discretione quis est vna bestia.Bald.conf.161.col.2.lib.3.Neuiza.in sylua nuptiali.lib. 4.num. 56. & qui non facit decentia homini est vna bestia,vt ad literam dicit glos.in ver. decentem.in Auth.de monachis. idem.

Torqueri non debet, contra quem est legitimè probatum. Marf.in l. 1.n. 11.ff.de quæst.communem dicit. Soarez in eius thesauro.ver.tortura.n.285.vbi & aliã.& no.quòd tortus per seuerans in negando, non poterit postea cõdemnari propter aliquas probationes, quamuis luce clariores , & hæc fuit opi. Alberici,quam omnes obseruant in Italia,vt dicit Casonus in suo de tormentis.capi.9.in fi.& à tortura non debet incipi. vt communiter dicitur,Riminal.nouissi.in cõs.88.nu. 52. etiam in atrocioribus & atrocissimis , & nisi legitima præcedant indicia etiam in crimine læsæ maiestatis,vt ibi.numer. 53. communem dicens , & supra toties repetitum. Et quando mulier accusata de adulterio possit torqueri. Roma. consilio 451. idem.

torqueri possunt testes,qui delicto interfuerũt omnes,qui dicunt neminem vidisse,aut cognouisse,quia reddũt se suspectos,& quod velint cælare veritatem.& hoc est iudici arbitrarium,vt dicit Cla.q.25.ver.torquentur. idem.

tortura. vnus testis vt faciat indicium ad torturã debet esse omni exceptione maior , & dic q illud facit indicium ad torturam quod in ciuilibus facit semiplenam probationem, sec. Rol.conf.37.lib.3.vbi num. 17.dicit q præsumptio minus est quàm indicium,& est probatio probãs,nõ probata, indicium verò est probatio probata,teste Rol.d.conf.n.9.nu. 15.17.19. & conf.3.à n.38.vsque in fi.eodem lib.vbi plura in materia indiciorum ad torturam, cui Adde, q ex processu informatiuo nullis præcedẽ legitimis indiciis,& nulla data defensione, etiam in enormibus delictis procedi nõ potest ad torturam , & confessio ex vi torturæ exorta, nullis precedẽ indiciis : nullius est Roboris, nec præiudicat inquisito,ex gl.l.l.pe.vbi Bar. & alij ff.de quæst. etiam si ratificata fuerit , iuxta communem per Rol.conf.12.nu.90.91.96.lib.3.vbi ponit ampl.ad concl. & vlterius quòd iudices torquẽs indebitè inquisitum capitali pœna puniri debent,secundum communem per eundem d. conf.12.nu.7.34.vbi materiam torturæ & indiciorum examinat.Quid si torqueant aliquem nullis præcedẽ indiciis vide d.conf.n.31.32.34.& seq.vbi ampliat Reg.q tortura non potest dari nisi præcedẽ legitimis indiciis, & ibi nu.36.37. qui testes nõ faciant indicium,qua in materia, vide eundem Rol. conf.17.libr.3.& Dic,q reo inquisito, indiciorum copia dari debet,cum termino ad illa purgãd.antequam torqueatur, ex no.per Rol.conf.12.lib.3.& ibi nu.44.45.vbi plura de defensione quomodo,ac quibus competant,& ibi num.seq.vsque ad 66.

PRO.tot sunt genera stipulationũ conuentionalium,quòt penè genera rerum contrahendarum.l. 5.§.conuentionales.ff. de ver.ob. Bello.

Pro.tot sunt stipulationes,quòt sunt summę.l.1.§.fi.& l.scire debemus.ff.de ver.ob. idem.

Totius libello postulati non debitor. nequit simpliciter negare se debere,cum quantitas debetur,ac petitur:secus si qualitas debeatur. atque ideo contra faciens periurio obligabitur, vbi iusiurandum interuenerit. communia scribunt Aret. Alex.& alij in l. 1.§.si stipulanti.ff.de ver.ob.Capel. Tol.decis. 208.Eman.à Costa in l.si ex cautiõe.ver.est & in factum. n.6. C.de non nu.pec.& qui duas hac in re communes opi.è regione sibi aduersas accuratè refert Did.à Coua.lib. 1.variarum resolu.c.2.nu. 5. E Suarez.

Tractatus fuit factus pro aliquo maleficio conficiendo extra territorium alicuius loci per aliquos nõ originarios loci, neque domicilij,nec aliter subditos,potest puniri in d.loco in quo fuit factus d.tractatus,vt est com.opi.Cla.q.38.verti.vidi aliquando. Bonacoss.

Tractatus non probatur,quando notarius de eo aliter non loquitur quàm per simplicem sui & partium assertionem reste Rol.conf.15.nu.13.conf.90.nu.38.libr.1.post Soc. consil. 15.col.7.lib.1.Dec.conf.36.col.antepe.Soc.cons.52.lib.4 ferrat.cautel.60.n.4.Ias.§f.54.lib.1.Neuiz.cons.100.n.7. quibus adde Osasc. decisio. 172. dum quærit, an verbis enuntiatiuis notarij, siue partium , q solennitates in alienationibus interuenerint : stabilit. & quomodo. Quam concl.declara, vt per eum ibi, vbi loquitur in feud.libus, concludit tamen negatiuè , sed emptorem teneri probare solennitates requisitas interuenisse tempore alienationis , cui rei conuenire videtur quæ idem scribit decis. 173.vbi quærit an diuturnitate,seu antiquitate temporis præsumatur solennitas interuenisse? & tandem post plura concludit temporis diuturnitatem regulare præsumptionem interuentus solennitatum non operari , secundum communem ibi relatam , de qua vide quæ ponit Alex.cons.79.num.4.& 5.lib.1. cons.1.col.1.& col.6.lib.4.vbi declarat concl.per l. si filius C.de pet. her. quam dicit procedere quando agitur de acquirendo,secus vbi ageretur de prę-
20 sumenda solennitate prinf. in damnum alterius, quo casu lõgius tempus requiritur,ex not.per Alex.dict.cons.1.num.20. vbi doct.in apostil.inter alia dicunt idem dicẽ esse vbi agitur de præsumenda substantia actus,qua in materia vide eundem Alex.cons.50.lib. 5.vbi ponit Reg.cum fall. & consil.219.nu. 15.lib.6.Dec.consil.42.nu.13.cons.36.2.dub.consil.199.col. fi.cons.341.nu.13.375.col.1.558.col.3. Rol. conf.99.nu.24. lib.2.Nat.cons.162.nu.24.266.nu.8. & an præsumptio resultans ex antiquitate temporis probationem in contrarium admittat?Dic,vt per eundem Osasc.d. decis.nu.7.& 8. vbi quòd
30 antiquitas dicitur annorum centum,secundum communem ibi relatam,& per Cag.in l.velle in fi.de reg.iur.Ias.in l.cum aliquibus.nu.7.C. de iur.delib. Accedit, quòd tractatus & alie solennitates quæ in rebus ecclesiæ alienanda requiruntur: propter temporis antiquitatem interuenisse præsumuntur, secundum communem per Rol.cons 97.num. 10.lib.3.& num.11. vbi quòd præsumptio quæ insurgit ex temporis diuturnitate
30.an tertio præiudicat quam concl.declara,vt latius per eundem Rol. d. cons. & cum euenisset quæstio in facto de validitate quorundam expletorum in hac subalpina patria gallo-
40 rum tempore confectorum tandem post plura, conclusum fuit pro validitate eorum, attẽta temporis diuturnitate & bello , quo etiam causa non poterant ad vnguem seruari solennitates requisite , licet de leuibus nulla haberetur ratio , etiam quòd omisse fuissent, ex not.per Iaso.in l.& si pepercerit §.pure column. final.numero 14.ff. de liber. & posthum. vbi dixi.

PRO.tractus futuri temporis non pertinent ad nos:quæ enim sunt de futuro cõtingenti, non possumus iudicare.l. 1.§.j. ff.de vsur.

Obligatus rem tradere, si facultas adsit, rem præcisè tradere compellitur. Est communis opinio , secundùm Alexand. consilio sexagesimonono. super eo. circa princip. volum. 4. M.Chærian.

Tradere rem qui tenetur , rem præcisè tradere compelletur,si facultas adsit. commune inquit Alexand.dicto consilio 69.super eo.libro quarto. & vide suprà,in verficul.venditor. E.Suarez.

Pro.Traditis clauibus dominium, & possessio transfertur. l.clauibus.ff.de contrah.empt.§.item si merces. institu.de rer. diuis. Bellon.

Tradens rem nuntio sibi dato , si contingat nuntium subtrahere dictam rem , periculum spectat ad tradentem , vt est communis opinio. de qua Parisius consil.156.nu.25. & seq. vol.4. Bonac.

Pro.Traditionibus , vsucapionibus , seu præscriptionibus dominia rerum acquiruntur l.traditionibus. C.de pact. §.per traditionem.instit.de rer.diuis.l.3.ff.de vsu.auth.nisi triennale C.de bon.mat.

OB.contra de §.interdum instit.de rerum diuis.vbi sine tradi-
70 tione possessionis dominium in alium transit.

SOL. Speciale ibi in eo casu propter domini voluntatem. Bellonus.

Transactio non annullatur ex eo q partes errarunt in calculo & si fuerit transactum ex errore calculi.ias.in l.errorem. de transac.nu.22.com.dicit. Villal.

Transactionem non seruanti , nihilominus seruari debet transactio secund.iaso.in l.qui Romæ.§.Seia. per illum tex.ff. de verb.obligat. (vbi etiam respondet, ad l.cùm proponas.2. quæ vulgò allegatur in contrarium,C.de transact.)post Ang.
80 & Bart.Socin.ibi.sequitur ibidem Alciat.Quia mora purgari potest

Universidad de Deusto
Biblioteca

poteſt vſque ad ſentẽtiam, Cy. Bart. Ang. & Iaſ. in d. l. cùm proponas ij. qui dicit hanc eſſe com. I. Fich.

PRO. transactio niſi dato aliquo, vel promiſſo, vel retento fieri non poteſt. l. transactio. C. de transa. Bello.

In tractatu transactionis nõ habet locum remedium l. 2. C. de reſcin. ven. eſt magis com. opi. ſec. Alex. conſ. 42. ſuper præmiſſo. verſu, & ſic patet. & ver. item ſimiliter. verſi. nec obſtat tertium argumentum. vol. 1. M. Chærian.

Dolus ſeu calumnia ex parte rei non vitiat transactionem, ſecùs ex parte actoris, eſt com. opi. ſec. Pau. caſt. in l. 2. C. de trãſact. idem.

Transactio non eſt ſufficiens indicium ad torturam in delictis, in quibus imponitur pœna ſanguinis, vel conceſſis à iure, in aliis autem, ſic. Marc. Ant. in tract. de indi. n. 306. com. dicit. Vill.

Plus dicit l. 22. tit. 1. par. 7. & l. 14. tit. 13. lib. 4. For. Il quod in delictis, in quibus non imponitur pœna ſanguinis, vel falſitatis, cp transactio eſt ſufficiens ad condemnationem, quia habetur pro confeſſo in delictis, aut in quibus pœna ſanguinis eſt imponenda transactio ſola ſine probatione, non eſt ſufficiens ad imponendam dictam pœnam, per d. l. 22. & l. transigere, C. de transa. nec ad torturam, vt in iſta communi. & ſic debet intelligi, d. l. 22. quæ concordat cum d. l. transigere. & recipit omnes limitationes illius legis, quod nota, & vide Gãd. in rub. de transa. in quæſt. incipiente, ſed pone, quem refert Reginus in pract. cri. §. 6. n. 379. quòd nõ facta diſtinctione inter crimina ſuper quibus poteſt tranſigi vel aliis, dicũt eſſe communem opi. cp facta transactione poteſt iudex ex officio cognoſcere de illo crimine, ne crimina remaneãt impunita, l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquiliam, & vide Angel. in l. libellorum. §. fi. & in l. hi tamen. ff. de accuſat. vbi dicit, quòd reo abſoluto ab inſtantia iudicij, amplius non admittitur accuſator, ſed iudex ex officio poteſt procedere contra eum. Et ſic praxis obſeruat, de quo per Couar. in reſolut. lib. 1. cap. 1. nu. 8. idem.

transactio ſuper alimentis, iuramẽto vallata valet, Gigas in tracta. de penſi. q. 45. & Alc. in cap. cùm contingat. nu. 192. de iure iur. communem dicunt, & (rogo) videas Alciatum. idem.

transactio poſt rem iudicatam, iuramento accedẽte in vim pacti valet. Alc. in d. c. cùm contingat nu. 184.

Amplia ad transactionẽ ſuper teſtamento non cogniti verbis teſtamenti cum iuramento, valet, Alc. in d. ca. cùm contingat, nu. 194.

Transactio facta ſuper crimine poſt inſtitutam accuſationem ſeu inquiſitionem, etiam in caſu à iure permiſſo, nõ impedit quòminus iudex ex officio accuſationem proſequi poſſit. communem dicit Gand. de malef. in titu. de transact. num. 13. Practica Carer. nu. 379. Villapand. in repet. legis 22. ca. 6. n. 5. Vital. de malefic. in titul. de pace nu. 4. intellige, modo delictum ſit tale, pro quo poſſit ex officio procedi. Albe. in 2. par. ſtat. qu. 127. & licet Bart. in l. tranſigere. nu. 7. C. de transact. dicat, quòd facta transactione ſuper crimine in caſibus à iure permiſſis, non poſſit deueniri ad condemnationem ſanguinis contra reum, & ita communem eſſe atteſtatur Curt. iu. in eadem. l. tranſigere. nu. 29. nihilominus Clarus dicit contrariam magis communem eſſe dicto §. fi. q. 58. verſiculo ſed punctus in med. ſi tamẽ ſecuta abolitione per transactionem vel mortem accuſatoris, iudex vellet accuſationem proſequi, debet nouum proceſſum, & nouam inſtantiam inchoare. comm. dicit Ant. Gomeſ. ca. 1. delictorum. nu. 36. Aliqui tamen dicunt quòd per transactionem non dicatur perempta inſtantia, & quod ita iudex illam poſſit proſequi ſecundum Ange. in dicta l. transigere. nu. 7. vt etiam de conſuetudine hodie ſeruari teſtatur Ant. Gomeſ. in d. c. 1, Cla. dict. q. 58. ver. & ſcias. P. Fichard.

transactio non poteſt fieri niſi inter partes præſentes, niſi fortè aliquis interueniat, pro abſente cum mandato. com. dicit Alex. conſ. 131. lib. 4. Cla. dict. §. fi. quæſt. 58. verſic. dictum. idem.

tranſactione ſimpliciter facta pro iniuria, vulnere vel morte, tunc non cenſetur facta etiam remiſſio intereſſe pecuniarij reſpectu damnorum & expenſarum, & in dubio cenſetur ſolummodò rancor animi remiſſus. communem dicit Didac. lib. 2. reſolutio. ca. 10. nu. 6. Plaza. lib. 1. delictorum. c. 6. nu. 40. idque ſecundum gl. in §. fi. verb. non reuocauerunt. inſtitut. de iniur. quam DD. communiter ſequi dicit Io. de Amic. cõſ. 88. nu. 14. Clar. dict. §. fi. quæſt. 58. verſicul. quæro modò. P. Fichard.

Tranſactionis contractus licet ſecundum Bar. in l. 2. C. de reſcind. vend. & in l. ſi quis cum aliter. ff. de verbo. ſig. quando quis vltra dimidium iuſti pretij decipitur tranſigendo, amittat remedium vtriuſque legis. tamen ſecundum glo. in c. cum cauſæ. de emp. & vend. quam tenent ibidem Io. And. Pet. Anchar. & Imol. item Tancred. & Vinc. in c. ad noſtram. co. tit. & Spec. tit. de empt. & vendi. §. nunc videndum reſtat. verſi. quid de tranſactione. item Dinus in l. Lucius. §. fi. ff. ad Trebel. Guliel. de Cuneo. in l. ex cauſa. C. de vſuc. pro emptore. Petrus & Cy. d. l. 2. C. de reſcin. vend. Bald. in l. ordo. C. de except. rei iud. & in l. 1. §. 1. ff. de transa. & in l. 1. C. com. de legat. contraria opi. quod iure in transact. non ſit locus d. l. 2. C. de reſcin. vend. verior videtur, & communiter teneri refert Bened. capr. reg. 88. nu. 89. & ſeq.

Transactio de criminibus valet ante accuſationem factam ex generali vſu, & impedit accuſationem remotioris alterius in gradu. ſecus ſi poſt accuſationem, vt eſt communis opi. Suarez verb. transactio. nu. 293. Bonacoſſ.

Transactioni iuratæ per mulierem factæ, in qua appareat enormiter læſa, ac decepta vltra dimidiam iuſtæ æſtimationis futuræ litis, nullo modo contrauenire poſſet, quia iuramentum hoc omninò aufert remedium. l. 2. C. de reſcin. vendit. ſecundum gl. Inn. Vinc. Io. And. & Anch. in cap. cùm cauſam. de emptio. & vend. Abb. conſ. 12. volu. 2. Spec. in titu. de empt. & vend. §. nunc dicendum. verſ. quid de transact. gl. in l. Lucius. §. fi. per illum tex. ff. ad Trebel. Bald. in rub. ext. de tranſ. Ang. in l. in ſumma. ff. de cond. indeb. Cy. Bald. & Saly. in 3. q. in l. 2. C. de reſcin. vend. & opi. iſtorum recitat eſſe veriorem Alex. in l. ſi quis cum aliter. ff. de verb. ob. & cõſ. 42. ſuper præmiſſo themate. vol. 1. communem eſſe inquit, ac in actu practico ab ea non fore recedendum, & communem præmiſſam citauerunt quoque nonnulli alij doct. quos recẽſuimus in 1. lib. communium opi. in ver. mulier omni iuri, quod habet in bonis paternis poſt medium.

In contrariam verò partem, videlicet, quod remedium, d. l. 2. procedat quoque in transactione iſta, conſiderato futuro litis euentu, inclinauerunt Ant. de But. Card. & Imo. in d. c. cùm cauſam. Calde. conſ. 3. in titu. de tranſa. & Anan. conſ. 13. circa primum. in 2. dubio. Ray. Bart. Ang. Imo. & Pau. caſt. in d. l. Lucius. §. fi. Bart. Imol. Pau. caſtr. & Rom. in d. l. ſi quis cum aliter. & opi. hanc magis communem, & æquam eſſe memnit Fabianus de monte, in tract. de emp. & vend. in 8. q. & Dec. cõſ. 203. & ita ibi conſuluit cum aliquali tamen moderatione, concordia, ſeu diſtinctione relata per eum, & conſ. 479. n. 9. cum aliis ſeq. & conſ. 551. nu. 6. verùm primam opinionem negatiuam faſſus eſt magis communem Pariſ. conſ. 96. nu. 61. cum aliis ſeq. vol. 1. vbi ſi conſuluit, & Iacobus Mandellus etiam in patrocinio, ſeu conſ. 1. num. 17. cum aliis ſeq. & Zaſius conſ. 18. nu. 16. vol. 1. & ſecundum eandem opi. contra Bart. & ſequaces notauit quoque ſacrum regium conſilium Neap. teſte afflicto deciſ. 220. nu. 2. & quia deciſiones ſacri conciliij Neap. quæ proferuntur ſub nomine regis in dubiis caſibus ſuccedunt loco imperialis interpretationis, de qua in l. fi. C. de legi. vt per Afflict. deciſ. 169. dicta cauſa. meritò ſequor priorem partem negatiuam, quæ in effectu eſt magis communis, ſecũdum Pariſi. in d. conſ. 96. & magis vera, ſecundum Afflic. in d. deciſ. 220. nu. 3. & Zaſium, d. conſil. 18. nu. 16. & Cotta in memoriali, in ver. venditor læſus. vbi profert hoc vtile verbum, quod inuitis dentibus Corn. in cõſ. ſignatis per eum faſſus eſt iſtam communem ſententiam fore. F. Viuius libr. ſecundo. opi. 309.

Transactio ab iis regulariter fieri nequit, quibus alienandi copia ac facultas non eſt, cõmune renuncio ex Iaſ. in l. vlt. nu. 127. qu. 10. C. de iure emphyt. & ex ampla allegatione Tiraq. de retract. lig. §. 1. gl. 14. à nu. 60. & de iure mari. gl. 5. nu. 205. q. 20. & tum transactio, tum compromiſſum paris omnino iuris ſunt. commune dicunt Alc. in l. cum te. nu. 4. C. de transact. Arius Pinel. in l. 1. part. 3. numer. 44. in fi. C. de bo. matern. E. Suarez.

transactio de criminibus ante accuſationem inita & ob generalem vſum procedet, & accuſationem alterius in gradu remotioris impediet, ſi verò poſt accuſationem pertexatur nullius põderis ac momenti erit. communia ponit I. Clar. totam hanc tranſactionis ſuper criminib. materiam accuratè explicans in pract. §. vlt. q. 58. per totam. idem.

Transactio & ſi ob dolum ſeu calumniam ab actoris parte interuenientem vitietur, tamen ſi dolus à reo dicatur interpoſitus, haud vitiabitur. commune ait Pau. caſtr. in l. 2. C. de transact. idem.

Transactio nõ ſatis indicij præ ſe fert, vt tormenta in his criminibus incutiantur, quæ vel capite plectuntur, vel tranſactionem iure admittunt, alioquin ſecus. vt frequenter placitum

eitum renunciat Marc. Ant. de indiciis, nu. 306. idem.

Transactio de re liquidò conſtanti ſi iureiurando ſtabiliatur, in pacti vim valet. commune profitetur Alci. ca. cum contingat. nu. 148. de iureiur. ſed & transactio de alimentis teſtamento debitis ſi iureiurando muniatur, valebit. commune inquiunt Alc. vbi ſ. nu. 192. Gig. de penſ. q. 45. idem.

Transactio obnoxia non eſt diſpoſitioni. l. 2. C. de reſcind. ven. commune pronunciant Aretin. l. ſi quis cum aliter. ff. de ver. ob. Alex. conſ. 42. ſuper præmiſſo. lib. 1. Pariſ. conſ. 96. nu. 60. lib. 1. Cotta in memorab. ver. venditor. Quamuis contrarium magis commune afferant Soci. ſen. conſ. 85. nu. 3. libr. 1. Soc. Nep. conſ. 98. nu. 17. lib. 2. Cagn. l. 1. nu. 29. C. de pact. pro cuius controuerſiæ diremptione adeundus omnino eſt Ari. Pinel. magnus legum interpres, ad illam eandem l. 2. part. 1. c. 4. à nu. 12. idem.

in Transactione ſecundùm veriorem & magis communem opinionem, remedium l. 2. C. de reſcin. vendi. locum habet. Bart. l. ſi quis cùm aliter. nu. 5. verſ. quæro quid ſi in contractu transactionis. ff. de ver. ob. & idem Bart. in l. 2. n. 7. verſ. quæro vtrum hæc lex habeat locum in contractu transactionis. C. de reſcin. ven. licet alij multi doc. reclament Alexan. de imol. ibid. nu. 8. ver. iuxta hoc quærit hic Bart. & hanc ſententiam ipſe tutiorem appellat. & Iaſ. nu. 13. ver. contrariam opinionem atque Dec. conſ. 216. n. 4. in 2. part. conſ. tamen prior ſententia magis æqua & communis eſt. Cald. conſ. 3. in tit. de transact. Ioan. de Anan. conſ. 33. nu. 4. & ibi Lud. Bolog. nu. 7. Fab. de Monte in tract. de empt. & vend. q. 8. prin. num. 8. cum ſeq. & nu. 13. inquit: ſententiam Bart. equiorem, & tenendam eſſe in 5. volu. tract. doct. Deci. & Mandell. ex communi voto doct. ſcribunt hanc magis communem eſſe. Dec. conſ. 60. nu. 4. ver. ex quo infero. in 1. par. & in conſ. 597. n. 10. in 4. par. Mandell. in conſ. 1. nu. 12. in ſuis conſi. Quamuis nõ ignorem Phil. Dec. has ſententiam contrarias Doct. ſec. Phil. Corn. doctrinam in conſ. 28. litera F. ver. non obſtat. in 4. vol. cõſ. fœdere diſtinctionis concordari poſſe exiſtimaſſe. Dec. in l. cùm te. C. de tranſa. & in conſ. 203. n. 4. in 1. par. conſ. & in d. conſ. 597. n. 10. in 4. par. Quia ſi exceſſus vltra dimidium iuſtæ æſtimationis ſit in modico, quòd tùm procederet opi. negatiua, ſi autẽ eſſet magnus exceſſus, tùm opinio affirmatiua locum haberet. Kirchouius.

Tranſactionem factam nõ inſpectis nec cognitis verbis teſtamenti, nõ valere, expreſſi iuris eſt. l. de his. l. nõ eſt ferendus. ff. de transact. l. 1. ff. quemad. teſta. ape. Secùs autem ſi iuramẽtum interueniret, quod habet vim ſpecialis cõſenſus. Bald. in l. 1. n. 4. ver. ſecundò quæritur. C. commodati. Quia legib. prohibitiuè loquentib. cum iuramento renunciari poteſt. Io. de Imol. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. & in conſ. 11. nu. 14. ver. tamẽ indiſtinctè videtur. in 2. lib. conſ. Bar. Soc. in conſ. 103. nu. 6. ver. præterea. in 3. volu. conſ. Phil. Cornæ. in conſ. 6. litera K. verſ. tamen iuramnentum. in 1. volu. cõſ. Soc. iu. in conſ. 116. nu. 75. & 76. vbi inquit etiam ſufficere generalem renũciationem in 1. par. conſ. & Ludouic. Bolog. addit iuramentum tãtùm operari, etiamſi non vidiſſet teſtamentum, nihilominus valere dictam cõuentionem & transactionem in conſ. 32. nu. 9. Quare ſi per verba generalia omni iuris auxilio renũciatum fuerit, videbit renũciatum diſpoſitioni d. l. de his. Marc. Ant. Bauerius in tract. de virtu. & virib. iuramenti. n. 51. ver. trigeſimoquintò. in 5. vol. tract. doct. Multi autẽ alij doct. cõtrariam ſententiam de iure veriorem & magis communẽ eſſe arbitrantur Phil. Corn. in conſ. 135. litera R. ver. poteſt. in 2. vol. conſ. And. Barb. in conſ. 55. nu. 13. in 2. vol. conſ. Quia ſi renũciatur alicui iuri prouenienti ex aliquo teſtamento, niſi ſaltem in ſpecie fiat mentio de tali teſtamẽto, renũciationem nõ tenere. & hanc ſententiam communiorem doct. opi. eſſe, conſulendo poſt aliorum Doct. authoritatem deductam, ſcribunt Maria. Soc. iu. in conſ. 129. n. 32. in 1. par. conſ. Rol. à Valle copiosè ſatis in conſ. 13. n. 27. cum ſeq. in 1. to. conſ. quorũ allegationes tranſcribere non eſt neceſſe. contrariis authoritibus & fundamentis ſatis benè à Valle reſpondetur. kirchouius.

Tranſactio doloſa, ſeu calumnioſa ex parte actoris vitiatur, ſecus ſi ex parte rei, vt eſt com. opi. Soarez ver. transactio. nu. 295. Bonacoſſ.

Tranſactio non facit indicium ad torturam in iis criminib. quæ vel capita plectuntur, vel tranſactionem iure admittuntur, alias ſecus, vt eſt com. opi. Soarez ver. transactio. nu. 296. & ſeq. idem.

tranſigens ſuper accuſatione, accuſatus non punitur. Cla. q. 58. ver. & ſcias. & ita hodie ſeruari ait. idem.

Tranſigi poteſt de raptu, & iniuria remitti, vt eſt com. opi. D. Hiero. Gabriel. in conſ. 172. nu. 43. idem.

Transactio facta ſuper crimine poſt inſtitutam accuſationẽ, ſeu inquiſitionem, etiam in caſu à iure permiſſo. non impedit quominus iudex ex officio accuſationem proſequi poſſit, vt eſt com. opi. Modo delictum ſit tale pro quo poſſit ex officio procedi. Si tamen ſequuta abolitione per transactionem, vel mortem accuſatoris, iudex vellet accuſationem proſequi. debet nouum proceſſum & nouam inſtantiam inchoare, vt eſt com. opi. Aliqui dicunt quòd per transactionem non dicitur inſtantia perempta, & quòd ita illam iudex proſequi poſſit. Vt de conſuetudine hodie ſeruatur. Cla. q. 58. verſicu. & ſcias. idem.

transactio fieri nõ poteſt. niſi inter partes præſentes, niſi fortè aliquis interueniat pro abſente cum mandato, vt eſt com. opi. Cla. q. 58. ver. dictum. idem.

transactione ſimpliciter facta pro iniuria, vulnere, vel morte, nõ cenſetur facta etiam remiſſio intereſſe pecuniarij, reſpectu damnorum & expenſarum, quia in dubio cenſetur remiſſus tantummodo rancor animi, vt eſt com. opi. Cla. q. 58. verſ. quæro modo. idem.

transactio generalis generaliter obſtat in omni eo quod in actione propoſita includi poterat, l. ſub pretextu la 2. C. de tranſ.

Fallit primò in iis de quibus nõ fuit cogitatum, l. cum aquiliana. l. qui cum tutoribus. §. 1. vbi Bar. ff. eo. & ſaltem non fuit cogitatum generaliter, quia tunc ratione ignorantiæ non obſtat, Bar. d. l. ſub pretextu. 1. oppoſ. in l. ſi de certa. nu. 4. vbi Iaſ. nu. 8. C. de tranſ. vbi quando dicatur general. cogitatum Ab. in c. 1. col. 2. poſt med. extra de tranſ. obſtabit tamen reſpectu in cogitatorum, ſi ita expreſsè dictum ſit, Bar. d. l. cum aquiliana. n. 1. & 2. in l. ſi de certa. n. 5. C. de tranſ. Abb. in c. 1. in fi. ext. eo. Alex. conſ. 11. lib. 2.

Fallit ſecundò vt non obſtet ea transactio ſeu quictatio generalis in rebus occultatis vel ſubtractis dolo alterius contrahentiũ, l. tres fratres ff. de pact. vbi Bar. iaſ. d. l. ſub pretextu col. 2. in prin. vbi dicit præſumi doluũ ſeu doloſam occultationem in mobilibus pretioſis.

Fallit tertiò in iis quæ dependent à teſtamento quorum reſpectu non valet transactio, ſeu quictatio niſi viſo teſtamento, l. de his ff. de tranſa. vel viſis codicillis, l. non eſt ferendus. ff. e.

Fallit quartò quãdo petitio etiam extraiudicialis fuit generalis, proſecutio vero ſpecialis, puta facta coram arbitratore & amicabili cõpoſitore ad hoc aſſumpto, quia transactio quę ſubſequitur ſiue laudum arbitratoris reſtringit ad cauſam proſecutam tãtum, ſicut fit in ſentẽtia iudicis, iuxt. l. licet C. de iudi. Bar. d. l. tres fratres. col. 1. nu. 4. caſtr. d. l. ſub pretextu in prin. vt transactio reſtringatur ad cauſam proſecutã, & multo magis fit hæc reſtrictio quando petitio fuit ſpecialis, licet transactio generalis ſubſequatur, l. ſi de certa C. de tranſ. ſaſo. d. l. ſub pretextu col. 1. in fi. Quittatio enim generalis reſtringitur ad ea de quibus eſt actum, l. emptor §. lucius vbi Bar. ff. de pact. & ita teneri eſſe dicit Iaſ. d. l. ſub pretextu. nu. 6.

Fallit quintò quia in tali generali transactione ſeu quittantia nõ includuntur ea que poſſunt vendicari ratione dominij, Iaſ. d. l. ſub pretextu. poſt n. 2. vbi alleg. l. Aurelius. §. meuia vbi Bar. ff. de lib. leg. & ideo licet talis generalis remiſſio vel transactio liberet quem à dolo vel culpa eo caſu quo partib. ignorãtib. aliquid remanſit penes alterum: nõ tamen liberat quin ille teneatur reſtituere rem apud ſe conſtitutam, Bar. dic. l. tres fratres n. 5. vbi iaſ. n. 2. alleg. l. ei cui ff. de lib. leg.

Et prędicta procedũt etiam in compromiſſo, in calculis ſeu computationib. vt amplientur ſeu reſtringantur ſecundũ prædicta, Iaſ. in l. ſi de certa. nu. 4. C. de tranſ.

Quod autem dictum fuit quictationem generalem reſtringi ad ea de quibus actum fuit intellige, quãdo generalitas põt reſtringi ſalua ratione recti ſermonis, ſed ſi verba eſſent adeo generalia & multiplicata: cp reſtringi nõ poſſint, ſalua ratione recti ſermonis: ſecus eſſet, puta, ſi debitor ſoluit mihi x. ex causa mutui, & ego facio quictationem, & promitto nõ petere illa decem, nec aliam quantitatem, nec ex preſenti cauſa, nec ex alia, tũc illa verba nõ poſſunt reſtringi ad cauſam mutui, ſed nocebit talis quictatio in omnib. ſec. Bar. in d. l. emptor. §. lucius. n. 3. pulchrè Iaſ. d. l. ſi de certa. n. 5 verſ. limitant tamen. & in d. §. lucius in fi. poſt Abb. in d. c. 1. col. 2. ante med. ext. de tranſa. Alex. conſ. 11. n. 11. n. 13. li. 2. qua in materia conſilium eſt, cp in transa. ponantur hæc verba in prin. ſc. deuenerunt partes ad infraſcriptas, transactionem, compoſitionem, pactum, & conuentionem, ne quis ſe reſtringat ad puram trãſactionem, Bar. in l. ſi de certa col. 2. in prin. C. de trãſ. generalis autem Remiſſio ſeu quictatio ita fieri poteſt ex cauſa transactionis: ſicut ex

Universidad de Deusto Biblioteca

sicut ex simplici liberatione, teste Bar.in l.tres fratres. post n. 2.de pact. d.l. cum aquiliana. Quid de tractatione facta super iis quæ pendent ex testamento? & dic, quòd potest retractari si postea reperiatur instrumentum testamenti, imo non valeret; quando esset facta non visis cognitisque verbis testamenti, l.de his de trans.gl.Bar.& ias.n.5.d.l.sub pretextu. vbi ponit duas restrictiones ad concl.de qua ibi.

Transigere in criminalibus causis, antequam accusatio instituta est, de iure non licet. & si transactio facta sit, nō valet: & ille qui remisit per pactum vel transactionem, poterit nihilominus accusare communem dixit Alex.in l.transigere.nu.16. C.de transact.quem refert Paris.cons.150.n.4.lib.4.Villapād. in repet.legis 22.c.4.n.1. & transactio facta per proximiorem offensi, non impedit quò minus alius in sequenti gradu possit accusare, vt com.dicit Villapand.ibidem. Sed quicquid sit de iure.de consuetudine seruatur contrarium, vt dicit Cla.d.§.fi. q.58.ver.sed punctus. P.Fichard.

transigere licet super crimine raptus.com. dicit Alex. in l. transigere.C.de transact.n.51.& ibidem.Cur.iu.n.35.item super crimine incestus.vt com. dicit Boer.decis.91.nu.2.& 3.item super stupro, vt com.ait Coras.lib.2. Miscell.ca.1.nu.5.item licet transigere super crimine falsi, per tex.d.l.transigere, quia nullum crimen est quod maiorem infamiam irroget quam crimen falsi.& ideò eius pœna æquiparatur pœnæ sanguinis, igitur super eo transigere licet, vt communem dicit Roma.nu.7.& Curt.nu.27.in d.l. transigere. Clar.d.q.58.ver. In aliis autem, cum duobus seq. & versi.ab hac autem. P.Fichard.

trāsigere licitum est non solum super criminibus pro quibus ingeritur pœna sanguinis per l. transigere. C. de transact. iisque non solum publicis, sed etiam priuatis (vt est furtum) si pro illis pœna sanguinis imposita sit, vt com. dicit Villapand. in l.22.c.1.n.11.Ant.Gomes.ca.3.delictorum.n.54.sed etiam in illis pro quibus imponitur pœna mutilationis membri. vt attestatur curt.iu.nu.23.Purpur.nu.9 Alc.num.35.& Ant.de Padill.nu.8.& omnes in d.l.transigere.item si imponatur pœna fustigationis, vt com.dicit Cur.iu.in ead.l. transigere.n.26. licet Rom.in ea l.dicat contrariam communem, sed altera mitior. Hæc Cla.d.§.fi.q.58.ver.successiuè, cum sequentib.& nota quod in crimine adulterij non licet transigere, vt sequitur. idem.

transigere non licet super crimine adulterij. per l. transigere.C.de transactionib.idque propter frequentiam & immanitatem criminis vt communiter doctores dicere ait Albert.in ead.l.transigere.n.17.quam tamen rationem communiter reprobatam ait Coras.lib.2.Miscell.c.1.n.2.Nota verò si imposita esset pœna pro adulterio, tunc vtique licitum est transigere, secundum Bar.in d.l. transigere. nu.13. & ita communem attestatur Papo.lib.22.tit.9.arresto 12.Cla.d.q.58.ver.excipitur.item transigere non licet, si agatur de amittenda libertate seu dignitate per gl.in dic.l. transigere, in verb.capitali.quam communiter approbatam dicit curt.iu.in eadem.l.n.27.item non licet quando agitur de crimine.pro quo venit imponenda pœna perpetui carceris, vt com.attestatur curt.iun.ibidem nu.22.& ibidem Mantua.n.37.quicquid in contrarium dixerit Abbas. in ca.1.de collus.dereg cuius opi. communiter reprobatur, vt ait Ant.de Padilla in ea l.transigere n.15.Cla.d.q. 58 ver.item quæro.cum seq. idem.

Transigere non licet super priuatis delictis, in quibus non imponitur pœna mortis.commu.dicit Purpur.in l.transigere. C.de trans.nu.120.Ant.de Padilla ibidem nu.104.Boss.in tit. de furt.nu.57.Cla.dicta quæst.58.ver.Sed hic quæro. P.Fichard.

transigere si non licet, tunc nec gratuito pacisci licet. com. dicit Ant.de Padilla in l.transigere.C.de trans.n.108.&Villap. in repet.legis 22.c.18.nu.3.Cla.d. quæst.58.versi. scias etiam. idem.

transigere si per statutum prohibetur, tunc non solum cum principali delinquente, sed etiam cum mandante non licet. com.dicit Gand.in tit.de transa.& pact.in fi.Cla.d.qu.58.ver. Vnum autem. idem.

Transigere super ludo non licet, quia cùm occasione ludi lis esse non possit, pariter nō cadit in illum transactio. com.d. Abb.in c.clerici.n.16.de vit.& honest.cler. Costa.de ludo.art. 5.nu.1.de consuetudine tamen non obseruatur.Cla.d.lib.5.§. Ludus.ver.fi. idem.

Transigens accusator super crimine, etiam in casibus permissis, incidit in pœnam.S.C. Turpilian.& est com.opi vt dicit curt.iu.in l.transigere.C.de transa.quem refert Ant. de Padilla in ead.l. transigere n. 46.& sic punitur non vt præuaricator, sed vt desistens.com.dicit Alex.in ead.l. transigere.nu.10. in fi. idem.

Transigere nō licet, si agatur de amittenda libertate, seu dignitate, vt est com.opi.Cla.d.q.58. Bonacoss.

transigere non licet, quando agitur de crimine, pro quo venit imponenda pœna perpetui carceris, vt est com.opi.Cla.d. q.58.ver.sed hic quæro. idem.

transfugæ ad hostes propter periculum reuelationis secretorum, impunè occidi possunt.com.dic. Claud in lectura.l.vt vim.ff.de iust.& iur.n.9.Cla.lib.5.sent.§.homicidium.ver.plerunque etiam Vide eundem in eodem lib.§.fi.q.68.ver.transfuga. P.Fich.

transfuga punitur pœna mortis. etiam si non sit consumatus effectus.Cla.q.68.ver.transfuga. Bonacoss.

transgressio iuris diuini, qui est testificatus, etiam non doctō, quòd pœnituerit de peccato, vt est communis opi. Bonacoss.

transgressio iuris diuini, quando est cōtra naturalem rationem peccatum inducit. Sicut dispensatio contra ius naturale, vel gentium inducit peccatum, vt est communis opi. de qua Rochus de Curte in tracta. de consuetudine. nu. 184.tom.1. idem.

transgredi iura licet propter enormitatem delicti, vt est communis opi.de qua Mars.cons.52.n.16.Limita, vt per eundem. singu.244.Licet alias transgressor statutorum peccet mortaliter. Abb.in rub.de obseruantia ieiuniorum.nu.12.limita & intellige, vt ibi per eum. Amplia etiam in Potestatib. terrarum, licet iurauerint seruare statuta & leges, nec efficiuntur periuri, nec tenentur in syndicatu. Bald.in l.obseruare.§.proficisci.ver.vndecimò quæritur.ff.de officio proconsulis & leg.& cōsuetudo habet vim statuti in pœnis imponendis vnde licitum est iudicibus formam statutorum transgredi propter consuetudinem, vt dicit idem Bald.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff. de infamibus. idem.

Transmissio. Hæreditas paterna non adita vigore suitatis, transmittitur ad quoscunque, etiam penitus extraneos.est cōmunis opi.sec.Rom.cons.58.visis narratis, & Dec.consi.250. antiqua & satis nota.& cons.331.pro resolutione.circa fi. M. Chærian.

Portio filiarum acquisita filio masculo per statutum vel renuntiationem, transmittitur vigore suitatis, vnà cum hæreditate paterna.est com opi.sec.Dec. cons.331. pro resolutione. ver.sed breuiter. idem.

Hæreditas ascendentis non adita per descendentē, nō transmittitur ad alios ascendentes ipsius descendentis.est communis opi.secundum Alex.in cons.168.visis, ac ponderatis. vers. nunc videndum, volu.7.Sec.consil.114. volum.4.in princip. præsens consultatio.dicit esse magis communem. M.Chærian.

Fallit primò in hæreditate ascendentis, cui descendens erat suus: quia talis hæreditas, vigore suitatis, transmittitur ab ipso descendēte ad quoscunque etiam extraneos.est com.opi.sec. Alex.ibid.ver.nec obstat. idem.

Fallit secundò, vbi ille ascendens superstes non solum esset ascendens illius descendentis vltimò defuncti, qui vult transmittere, sed etiam esset ascendens illius ascendētis mortui, de cuius hæreditate agitur. quia tunc talis hæreditas ad talem ascendentem transmittitur, secundum Alc.ibid.ver.& si diceretur. idem.

Fideicommissum in testamento relictum, etiam non agnitum, transmittitur ad hæredes: similiter fideicommissum relictum in codicillis, vel virtute clausulæ codicillaris inductum. est com.opi.sec.Dec.in cons.478.in causa do. Aurelij.vol.2.vide s.in verbo, fideicommissum.n.7.idem Dec.in cons.490.visis.vol.3. idem.

Infans paternam, etiam nō agnitam, ad suos legitimos successores transmittit. Est com.opi.secundum Corn.in cōs.219. versicu.sed licet.volu.3.Soci.consil.8.post redditum.volu.4. idem.

Hæreditas non adita, etiam delata, de iure speciali transmittitur ex potēria suitatis. Est magis com.opi.sec.Alex.cons.20. viso.in prin.ver ex quib.vol.1.

transmissio ignorans hæreditatem delatam non transmittit ius deliberandi in suos hæredes, sec.com.per Burs.cons.61. nu.1.lib.1.

transmissio iure suitatis in suos hæredes per filium infantē impeditur, si adsit alius frater infantis, sec.mag.com.per Burs. cons.61.nu.21.lib.1.

Transmissio fideicommissi conditionalis non fit moriente grauato ante euentum conditionis secundum communem

per Bur

per Burs.cons.71.n.7.lib.1.quæ cōcl.fallit ex præsumpta mente testantis, puta, cum neptes sunt vocatæ, ex iuribus, ibi alleg.

Transmitti non potest hæreditas non adita etiam in matrē, secundum cōmunem, nisi sit paterna, & minus hæreditas materna, nisi ad descendeñ transmittitur, & ad patrem, casu quo infans decedat, iuxta aliam communem per Burs.cons.60.nu. 2.lib.1.

transmitti non potest substitutio conditionalis ad filios filiorum institutorum decedente grauato pendeñ conditione, ex communi per Burs.cons.71.n.xv.lib.j quę concl.fallit, si sit vnita cum iure accrescendi, iuxta magis commu. dict.consil. num.14.

transmissio ex iure deliberandi modò locū habet cum hæres transmissurus se sciuisse hæredem institutum probatur. commune inquit Ant.Gomez.de testa.c.x.n.53. Nullus autē cuiuis, & ex quocunque capite transmissioni locus est in hæreditate, vel legatis, ac fideicommissis, vel quibuscunque substitutionib. quæ à conditione pendent.communia pronūciat idem Ant.Gomez.eodem c.nu.49. E.Suarez.

transmissio suitatis iure, & in quoscunque extraneos hæredes absque dubio procedit.commune inquiunt Roma.cons. 58.visis narratis.ac Dec.cons.250.antiqua & satis nota &cōs. 331.pro resolutione.& ante eos Corn.cons.8 semper dubitaui.lib.3 Alex.cons.20.viso in prin.lib.1.Soc.cons.8.post redditum lib.4. idem.

transuersalium nō habetur consideratio, quando non agitur de hęreditate patrui, vel similium personarum, vt communiter tenetur, vt plenè tradit Dec.in cons.217.in casu proposito circa medium, & in cons.444.concurrit patruus, & frater patruelis.num.2.& 3.Soc.iu.in cons.93.num.4.volum.4. E. Muscul.

trebellianicæ detractionem testator hæredi prohibere potest. Magis com.esse dicit Cla.in §.T.q.61.ver.tu scis & si dixerit, volo vt hæres meus restituat totam hæreditatem sine aliqua deminutione, vel huiusmodi, censebitur prohibuisse detractionem trebellianicæ.Magis com.dicit Cla.in §.T.qu.61. ver.sed nūquid si testator. & nota ꝙ prohibitio trebellianicæ locum tantum habet in liberis secundi & vlterioris gradus, nā quò ad liberos primi gradus, magis communis est hodie ꝙ pater illis non possit prohibere Trebellianicam.d.q.61.vers.sed hæc quidem.cum sequentib. P.Fich.ex Claro.

trebellianica potest à testatore prohiberi.est magis comm. opi.sec.Dec.cons.81.in casu proposito.ver.similiter in 4.dub. Ias.in cons.84.vol.1.& cons.89.eod. vol.& in cons.99. vol.3. Alex.cons.5.circa primum.in fi.vol.3.& in cons.66. viso.processu.vol.1.

Fallit in liberis primi gradus, quia in eis nō potest prohiberi.est com.opi.secundum eund.in d.cons.vers.sed in casu isto, & vide paulò post. M.Chærian.

Hanc fall.limita, quando filius potest duas quartas detrahere, quia tunc vna potest prohiberi.item limita, quādo omnes sunt grauati restituere, sec.Goza.in cons.46.num.22.vsque fi. idem.

Per non confectionem inuentarij, amittitur trebellianica. fallit in liberis primi gradus.est com.opin.sec.Dec.cons.236. non parua.vide s.ver.inuentarium.n.3.sed quod non amittatur, tenet Ias.& dicit esse com.in rub.ff.de trebel.vers.breuiter istis non obstan.item quòd imò & liberi amittant, tenet Dec. & dicit magis communem in consil. 480. in casu. M.Chærian.

Etiam in liberis primi gradus potest trebellianica prohiberi.est magis vera & com.opi.sec Cors.in tract.de potest.reg.in quæst.de Trebel.in primo dub.sequitur Dec. in consi.480.in casu.ver.sed tamen prædictis.vol.3.contrarium tenet Dec. & dicit esse magis communem in cons.81.in casu.ver.ex quibus omnib.volu.1.& Guid.Pa.in q.si secundum stylum.& dicit ꝙ seruatur in iudicando. idem.

Per non confectionem inuentarij, amittitur trebellianica indistinctè, tam in liberis, quam in extraneis.est mag com.opi.sec.eund.Cors.in d.q.de trebellian.in fi.& maximè quando hæres esset aliàs suspectus.& esse magis com.etiam attestatur Corn.in cons.168.ver.deueniendo.vol.3.&Dec.in cons.236. non parua.vers.sed certè volu.2.Contrar.opi.dicit magis esse commu. idem Corne.in consil.180.multitudo.vers.deueniamus.vol.4.& Ias.latè in consil.84.puto.volu.1.& quòd non perdatur, tenet latè Crauet.& in puncto iuris tuetur in consi. 17.quæritur an nobilis.per totum.Egeret decisione Cæsarea. idem.

trebellianica non censetur prohibita verbis generalib. vel ex coniecturis, nisi expresse, & specialiter prohibeatur.est vera opi.sec.Ias.in cons.84.puto.vol.1. idem.

Trebellianica in liberis primi gradus prohiberi nō potest. Est verior & magis commu.opi.secundum Bar.Soc.137.viso. vol.1.vbi allegat pro hac parte Bal.Saly.Fulg.Corn.Paul.Roma.Alex.Barba.Soc.Ioan.de Ana.Io de Prat.veteri.Crott.ias. Claud Aquens.Catho.Saccū.Dec.Galiau.Guid.Pap.Pau.Pic. Carol.Ruin.curt.iu.dicit egere dec. Cæsarea in cons.254.n.2. idem.

Quando duæ quartæ detrahuntur, fructus in trebellianicam computantur. Est vera & com.opi.teste Gozad.cons.81. Latè Crauetta, cons.16.post reditum.in fi. idem.

Trebellianicæ beneficium non perdit hæres non conficiēs inuentarium, hanc opi.veriorem & communiorem dicit Alc. cons.29.perspectis.vol.5.vt refert Minsing.obs.60.cent.3. Et quòd camera etiam eam sequitur. I.Fichard.

Trebellianica etsi detrahi soleat de substitutione, illud intelligitur de substitione fideicommissaria, non autem de breuiloqua, quæ naturaliter non continet fideicommissariam.l. iam hoc iure.in verb.vulgarem duntaxat.ff.de vul.& pup.sub. & in l.2.C.de impub.& aliis subst.vbi Bart.multùm commendat illum tex.subdens se ita consuluisse doct.in l.ex testamento.C.de testa.milit.Bart.& alij in l.Lucius.ff.de vulg.& pupil. Bart.Soci.in cons.6.n.2.in 3.vol.cons.& dec.n.6.in cons.205. in 2.part.cons.testantur sententiam Bart.communiter obseruari, & approbatam esse.Rol.à Valle in cons.25.nu.2.in 1.Tomo cons. Kirchouius.

Trebellianica quarta nō minus quàm falcidia à testatore prohiberi potest.commune aiunt ias.cons.84.lib.j.& cons.46. lib.2.Bell.in §.sed quid.nu.6.inst.de fideic.hæred.Ant. Gomez de testa.c.11.nu.15.latissimè I.Cla.de testa.q.61.ver.tu scis.& ver.seq.ac Fran.Vi.lib.j.opi.142. quorum opi.etiam tunc verior atque æquior est, cùm filius hæres instituitur. qua in specie illam frequenter placitum testantur Alex.cons.29.libr.5. Corn.cons.22.libr.2.Alc.in l.cum proponas.C.de pact.Rub. cons.2.nu.24.& cons.44.nu.2.copiosè I.Cla.d.q.vers.difficultas est.cum seq.Fran.Vi.d.opi.142.post prin.qui multos contrarium receptum ac magis receptum asserentes referunt. Sed quicquid illi deblaterēt, quod supra posuimus verius, iustius, atque vtilius est. E.Suarez.

Trebellianicam quartam, nedum suam ipsorum legitimam filij detrahent, quibus iniunctum est, vt si sine liberis decesserint, hereditatem alteri restituant.commune fantur Alex.consil.139 eleganter.lib.1.Fran.Turz.opi.142.Quin & cum non purè sed diuersis temporibus hæreditatem restituere iubentur, tum legitimam ipsorum portionem, tum trebellianicam pontificio iure vbique obseruando, vna detrahent.commune affirmant Matth.de affl.decis.367.nu.4.Berous in capitulo in præsentia nu.417.cum seq.de proba.Fran.Viuius li.j.opi.142. & opi.204. Nunquam autem trebellianica hæc quarta filiis hæreditatem paternam restituturis competens, ex fructib.interim perceptis imminuetur.commune aiunt Paris.cons.126. nu.35.lib.1.Picus in l.in quartam.nu.10.ff.ad l.Falcid.Fran.Viuius d.lib.1.opin.133. E.Suarez.

Trebellianicam quartam prohibuisse testator videtur, qui vel plenam hæreditatem, vel quidquid ad hæredem peruenisset, vel omnia bona restituere mandauit.commune dicunt Alex.cons.5.lib.3.Io.Dilect.de art.testan.tit.5.caut.31.& qui de materia latissimè agunt Iul.Clar.de testam.q.61.vers.sed quid si hoc, cum seq.Franc.Viuius lib.1.opin.143.ad fi. Non tamen si testator hæredem rogauerit, vt quidquid suæ mortis tempore superfuerit, restituat, quarta trebellianica non deducetur ab hærede nihil hæreditatis imminuente, vt frequenter placitum enunciat Ant.Gomez de testam.c.15.n.16.vers. item adde quod in prædicto. Quod autem etiam institutis liberis prohiberi trebellianica possit, dicunt receptum Corset. tract.de potest.reg.q.de trebellianica.dub.1.Deci.cons.480. in casu. Quamuis contrarium affirment frequenter placitum Deci.cons.81.Guid.Pap.q.51.secundum stylum quod placet. idem.

Trebellianicam quartam filii etiam testatoris, nedum alij hæredes restitutioni obnoxij amittent, si inuentarium non confecerint commune affirmant Corn in consilio centesimo sexagesimo octauo. in hac consultatione.libro tertio. Deci.in consilio ducentesimo trigesimosexto.non parua difficultas.& consil.480.in casu proposito.& ij.quos supra nomino.vers.hæres hæreditatis vniuersæ.& si contrarium perperam commune scribant Alexand.in consilio sexagesimoseptimo.visis & ponderatis.libro quarto.Iaso.in rubric.ff. ad senatusconsult.Trebellian.& consilio octuagesimoquarto.puto.lib.1.Crauet.cons.17.& alij alibi. idem.

Treb

Universidad de Deusto
Biblioteca

Trebellianica ex communi obseruantia, non perditur ob non confectionem Inuentarij. Et licet multi Doct. tenuerint contrarium, ex ita tenẽtibus nonnulli asserant contrariam opinionem, esse magis communem: Tamen veritas est in contrarium, vt scilicet trebellianica non perdatur, vt viuis rationibus ad cõtrariam trahendo firmat Ias. in l. marcellus ad finem prin. ff. ad Trebell. & ita etiam firmat Alex. in cons. 29. perspectis, consideratisque his. nu. 5. libr. 5. Dicens, quòd ista est verior, & magis communis opi. & inter cæteros multum egregie firmant hanc opi. eam ab obiectis defendendo, & contraria fundamenta retorquendo. Crauet. in cons. 17. queritur an nobilis Antonius, per totum, cum concordantibus per Socin. in cons. 88. nu. 7. & 8. volu. 4. Vbi dicit, sibi semper placuisse considerationes Crauetæ, & absque dubio credere hodie hãc opi. esse magis com. & communiter receptã. dicit enim, quòd multi ex modernis, & recẽtiorib. eam sequuti sunt, prout plurimi per dominos consulentes relati fuerant, quos ipse refert, & allegat in d. cons. 88. F. Muscul.

Trebellianicę detractionem, non potest pater liberis primi gradus & sic proprijs filijs prohibere. est vera æquissima, & magis communis opi. vt dicit Soc. iu. in consil. 5. sub nu. 18. in prin. & in cons. 88. nu. 3. vol. 4. & habetur per docto. in l. iubemus. vbi Bal. Salic. & alij plures, & in l. Marcellus in prin. C. ad Trebel. aliis verò, qui non sunt de liberis primi gradus, detractio fieri potest, secundum magis communem opi. de qua per Doct. in dict. l. iubenius, & in l. Marcellus. ff. ad Trebellia. F. Muscul.

Trebellianicam vel falcidiam hæres inuentarium conficiens licet detrahat, Auct. de hæred. & Falcid. §. si vero non fecerit inuentar. coll. 1. id tamen inter alia fallit, si testator detractionem alterutrius fieri prohibuisset, Auct. sed cum test. §. si verò expressim C. ad l. Falcid. & ibidem Cy. Barto. & Imo. in l. Marcellus. §. quod autem. ff. ad Trebel. quam communiter sequuntur canonistæ in c. Raynald. de testa. vt refert Bened. Capra. reg. 110. nu. 3. Similiter fallit si pro redemptione captiuorum, vel ad pias causas legatum aut relictum quid foret, quia tunc nõ detrahitur Trebelliana aut falcidia, auct. de ecclesiast. tit. §. sinautem. coll. 9. quod secundum Ant. in d. c. Raynal. cõmuniter ab vtriusque iuris interpretibus. tenetur, per not. in ca. si pater. de testam. lib. 6. & Bald. in l. id quod pauperibus. C. de episco. & clericis, quemadmodum ibidem num. 5. refert idem Cape.

Trebelliana vel falcidia licet non solùm non detrahitur, cũ infra annum à die monitionis per iudicem factæ, à solutione relictorum cessatur sed etiam omne emolumentum ex testamento amittitur. iuxta gl. in d. c. Raynald. Bart. in auct. hoc amplius. C. de fideicom. gl. in auct. de hæredib. & Falcid. §. si quis non implens ca. si hæredes. ca. nos quidem de testam. & communiter teneri ibidem nu. 22. refert idem capr. id tamen fallit si testator aliud tempus, intra quod voluntati suæ satisfaciendum foret præfixisset, nam tunc illud obseruaretur, iuxt. not. in l. statu libero. §. hærede. ff. de statu lib. 1 fi. §. sin aut. C. de iure deliber. prout in d. c. nos quidem, voluerunt Anch. Imola, D. Nicol. & communiter doctores, vt ibidem nu. 28. refert idem Capra.

Trebellianica an per non confectionem inuentarij perdatur. De hac quæstione adeò vario modo doct. loquuntur, vt vix discerni possit, quæ sit vera quæve communis opin. Quidam dicunt Trebellianicam amitti per non confectionem inuentarij, per tex. in §. si verò non fecerit inuentarium. in auth. de hæred. & falcid. & hanc sententiam sibi placere scribit Soc. in l. Marcellus §. quòd autem. n. 14. ver. circa tertiam questionem. ff. ad S.C. Trebel. & ita consuluit Phil. Dec. in cons. 236. nu. 5. versi. quintò quæritur de articulo valdè disputabili in 2. par. & in cons. 480. nu. 15. cum seq. vers. postremò in isto casu. in 4. parte. consil. attestando veriorem & magis communem hanc Doct. opi. esse, id nititur ipse ostendere per allegationes multarum scripturarum, authoritatum, & præsertim cõsiliorum, quæ tanscribere non est necesse. Sed contrariam opi. æquiorem, beniniorem, magis communem & tenendam esse, quòd non perdatur Trebellianica per non confectionẽ inuentarij, scribunt nouissimè multorum doct. authoritates adducentes Hier. Cag. in l. Papinianus §. meminisse. n. 15. ver. sed contraria opi. ff. de inof. test. in To. j oper. suorum Did. Coua. in ca. Raynutius. §. 11. nu. 10. ext. de testam, in to. 1. Relection. & Rol. à Valle in consil. 27. nume. 27. in 1. Tom. consil. Kirchouius.

Trebellianicæ detractionem, secundùm communem doct. sententiam, testator in suo testamento prohibere potest. gl. in §. si verò expressim. in verbo, substitutis. in auth. de hæreditate & falcid. Bart. in l. Marcellus. nu. 7. vers. secunda quæstio est. ff. ad S.C. Treb. & hanc sententiam doct. communem esse, scribunt passim interpretes. Ang. Aret. in §. sed quia. nu. 3. instit. de fideicom. hæred. Alex. in cons. 67. num. 1. vers. & licet an dicta prohibitio. in 1. lib. & idem Alex. in consil. 5. nu. 16. Sed hodie secundum magis communem opi. in 3. volum. cons. ias. in d. §. Marcellus. nu. 40. cum seq. & idem in cõs. 84. nu. 9. vers. tamen tenendo aliam opi. quæ apud Doct. videtur esse communior. in 1. volu. & in cons. 99. nu. 2. vers. tamen tenendo. in 4. volu. cons. Dec. in cons. 81. nu. 3. ver. similiter. Marian. Soci. in cons. 337. in 1. part. nu. 6. vers. est enim magis. & in cons. 28 nu. 2. in 2. part cons. Licet autem multi alij Doct. reclament, eorumq; sententiam veriorem esse referat Alex. in d. §. Marcellus. nu. 8. versic. & quanquam prima opinio sit satis communis, tamen hæc opinio verior videtur per multas authoritates & fundamenta tùm per Ias. tùm per Alex. adducta. Hanc tamen communem sententiam in filiis primi gradus non procedere testantur allegati doct. ias. in d. §. Marcellus. n. 53. ver. nunc istam communem conclusionem. Dec. in cons. 269. nu. 15. in 2 par. cons. Maranta in cons. 103. num. 9. & 10. in 1. volu. cons. Soc. iu. in d. cons. 137. nu. 7. Rol. à Valle in cons. 12. nu. 6 in 1. tom. consil. etsi Fernand. Vasquius sententiam contrariam remittit, siuè sequatur in libr. 2. de succes. resolut. §. 10. numer. 27. Kirchouius.

Trebellianica non prohibetur filiis primi gradus. nec amittitur ob nõ confectionem inuentarij sec. magis com. per Burs. cons. 44. n. 19. lib. 1.

Trebellianica non detrahitur ex prohibitione alienationis tantum, secundum communem per Bursat. consil. 13. numer. 42. lib. 1.

Trebellianica locum sibi vendicat in dispositione auth. cõtra Rogatus. C. ad Trebel. & id quomodo sit, scribit Burs. cõs. 48. n. 15. lib. vbi de communi opi.

Trebellianica cessat contra fideicommissarium ad piam causam, etiam si mediatè succedat ecclesia, secundum magis communem per Burs. cons. 48. n. 16. lib. 1. vbi dicit hanc opi. seruari.

Fideicommissaria ecclesia non subiacet detractioni trebellianicæ, etiam si mediatè tantum succedat, secundum æquiorem & magis communem per Bursat. consil. 55. numer. 32. libr. 1.

trebellianica & legitima ad dimidiam hæreditatis ascendit, iuxta com. per Burs. cons. 19. n. 36. lib. 1.

PRO. tres sunt exceptiones quæ impediunt litis cõtestationem, transactionis, rei iudicatæ, & litis finitæ. c. 1. de litis contest. lib. 6. Bello.

treuga à parte offensa seruari debet, vt est communis opi. de qua Gratus responso 105. in 1. volum. limita vt ibi per eum. Bonacoss.

Triremium pœna infligi potest indifferenter laicis & clericis, vt est communis opinio. Clar. quæst. 70. versic. frequens. Bonacoss.

Tumultus populi. Si immineat tumultus populi, possunt culpabiles puniri etiam vltimo supplicio, si mereantur talem pœnam absque vllo ordinato processu, sec. Bald. singuliter in c. canonum, in 2. col. extrà de consti. do. Caro. in l. 1. ff. de officius. Balb. decis. 144.

Pro. tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet. gl. in l. si quis fumo. ff. ad l. Aquil. Bello.

Pro. turpis est pars, quæ non congruit suo vniuerso. canone quæ contra. 8. dist. idem.

Pro. turpe est doctori, cũ culpa redarguit ipsum l. 1. ff. quod quisque iur. l. si vxor. §. si iudex. vbi no. ff. ad le. Iuliam de adult. idem.

PRO. turpe est doct. vel aduocato, ius in quo versatur ignorare. l. 2. §. Seruius autem Sulpitius. ff. de orig. iur. idem.

Pro. turpe est si professio hominis, & desiderium interse discrepent. l. professio. C. de mun. patr. lib. 10. adeò quòd doctor non posset petere restitutionem in integrum, secundum gl. tibi. idem.

Pro. turpia iure nostro reprobantur. l. Turpia. ff. de leg. 1. l. generaliter. cum l. seq. ff. de ver. ob. l. si vnus. §. pacta. ff. de pact. c. fi. de cond. appo. idem.

PRO. Turpia lucra ab hæredibus sunt extorquenda. l. in hæredem. ff. de calum. l. 1. C. ex del. def. inquan. her. conu. Bellon.

Turpitudinem propriam allegans in his quæ concernunt peccatum, & sic animæ periculum, auditur per ea quæ habentur in c. tertio loco. de præsump. & c. ex tenore, & ibidem per gl. de concess. præbend. & in c. lator. c. consanguinei. de re iudi. gl. in

gl. in c. inter dilectos. de donat. quod communiter teneri asserit B. Cap. reg. 23. nu. 2. idem obtinet si quis alleget turpitudinem suam in his quæ concernunt fauorem ecclesiarum. quia tunc l. vnde Neratius & l. seq. ff. ad l. Aquil. & c. fi. quis presbyterorum, de rebus eccles. non alien. 35. q. 9. c. quod quis commisit. gloss. in dicto c. inter delictos. & ita communiter teneri ibidem num. 3. affirmat idem Bened. Capr. Quod tamen vtrobique secùs habet, si quis ad proprium commodum contra alium principaliter agendo, & ius agendi fundando super turpitudine. id tentaret, quo casu allegans suam ipsius turpitudinem non audietur, d. ca. inter dilectos. & d. c. ex tenore. & per totum tit. ff. & C. de condict. ob turp. causam. D. Ant. in c. cum super. de concess. præb. Bart. in l. iusiurandum. §. fi. ff. de iureiur. cum quibus cæteros. doct. communiter transire testatur ibid. nu. 4. idem Bened. Capra.

PRO. Tutor principaliter personæ, secũdariò rebus datur. l. cum in plures. §. cum tutor. ff. de admi. tut. §. certæ autem rei. inst. qui testa. tut. dar. pos. & §. datus. instit. de excus. tut. curator verò principaliter bonis datur. l. in copulandis. C. de nuptiis. Bellon.

PRO. Tutor non cauet rem ratam pupillum habiturum, cũ rem in iudicium deducit. l. vulgo. ff. de admi. tut. idem.

Tutor testamentarius iure hodierno non assumens tutelã, quæcunque sibi in eo testamento relicta amittit indistinctè, siue illud fuerit relictum contemplatione tutelæ, siue non. Est commu. opi. secundum Roma. cons. 235. quo ad primum. circa princ. ver. est igitur videndum Ratio vltra omnes esse potest, quia talis tutor respectiuè dicitur impugnare testamentum: ex quo respectu tutelæ patitur testatorem decedere intestatum argu. tex. in §. quòd autem. instit. de legit. ag. tut. Nam sicut hæres institutus repudians hæreditatem, dicitur impugnare testamentum, & testatorem omninò reddit intestatum. l. filio pater. ff. de leg. 1. l. nemo. ff. de testa. tutel. sic tutor datus in testamento repudians tutelam, dicitur quoad eam partem impugnare testamentum, & reddere testatorem intestatum. d. §. quod autem lex. vt idem iuris sit de parte ad partem, quod de toto ad totum: igitur honore sibi in tali testamẽto relicto, priuari merito debet, argument. tex. in l. quæsitum. de acquirend. hæred. M. Chærian.

Pœna l. sciant cuncti. C. de legit. tutor. per quam mater ob suam negligentiam in non petendo filio tutorẽ dari, eius successione priuatur, non egreditur personam matris, nec extenditur ad alios agnatos. Est commu. opi. pro gl. contra Bar. sec. Soc. in cons. 153. pulchra & subtilis. in fi. vol. 2. idem.

Tutor datus in testamento minus solenni, & à iudice confirmatus, præfertur datiuo velut testamentarius. Est com. opi. sec. Alex. cons. 140. super testamento circa prin. vers. secundò præsuppono vol. 4. idem.

Tutoribus etiam dolosis competit beneficium diuisionis, sed non cessionis. Est magis com. opi. sec. Alex. in l. 1. versu, in ea vbi & verius. D. de transact. Chærian.

Tutor, curator, prælatus, ac procurator, vel similes possunt in contractu præiudicare dominis ponendo pacta pœnalia. vel resolutiua. Curt. iu. cons. 148. nu. 5. com. dicit. Villalo.

Tutoris datio non competit iure magistratus, nec potest delegari. Curt. iu. in l. 1. nu. 55. ff. de off. eius cui manda. est iurisd. com. dicit. idem.

Tutori non prodest testatoris prohibitio de non reddenda ratione, si quid ex dolo fecit. Barb. cons. 68. volu. 2. Dec. cons. 178. com. dicit etiam si dictum sit per testatorem, quòd non teneatur reddere rationem. Et quod omne in quo fuerit condemnatus, vult sibi restitui per hæredem. Alc. in tract. de præsump. reg. 1. præsumpt. 6. n. 2. com. dicit. idem.

Tutor an in dubio possit proprium commodum pupilli commodo præferre, dum vtrique commodare nequit. receptior est Bart. distin. in l. Tutor secundum dignitatem. §. non est audiendus. ff. de admin. tutor. sec. Damhou. in patro. pupillo, in Tit. 1. vol. 7. nu. 16. I. Fich.

Tutela redditur nulla, si tutor non se obligat de recipienda defensione pupilli. ias. cons. 4. vol. 3. nu. 4. com. dicit, etiam si dicat, & promittat vtilia procurare & incommoda reiicere. Alberic. Bru. de forma & solenni. verb. ex quibus forma oriri solet. Villa.

Tutorẽn, & curatorem super iniuria patri ipsius pupilli, vel adulti, illata, pacem posse componere cum inferente, non nulli voluerunt, si iniuria patens, & notoria non fuerit, aliàs secùs. Quidam verò indistinctè pacem fieri posse, tenuerunt, si tamen id pupillo, aut adulto vtilius fuerit, quàm vindictam prosequi, hosque melius sensisse voluit Castr. in l. pactum curatoris. C. de pact. vbi Butrig. Bal. Sali. Alex. & plerique alij, id communiter tradidere, idemque voluit Bald. in l. j. C. de in teg. restit. F. Turzan.

PRO. Tutor est quasi dominus in rebus pupilli administrandis. l. qui fundum. §. si tutor. ff. pro emp. idem in prælato, procuratore, & similibus, qui loco domini sunt not. Accur. in §. 1. in verbo debetur. instit. de act. Bellon.

Tutor corrumpens pupillam, cuius est tutor. punitur pœna capitali, idest capitis. Clar. q. 68. ver. tutor. Bonacoss.

Tutor potest remittere iniuriam pupilio factam, & imputatam alicui, vt est communis opinio, de qua Alferius inter cons. criminali cons. 151. num. 18. cum decreto tamen iudicis post mortem patris pupilli, vt est magis commun. opinio. Tobias Nonius inter cons. crim. cons. 152. num. 4. fallit, si pupillus tutoris accedente auctoritate facit pacem, non simpliciter, sed cum obligatione ad pœnam, quia non potest tunc facere pacem, vt est magis communis opin. idem Nonius inter cons. crim. cons. 152. num. 11. fallit vt per Suza inter cons. cri. cons. 2. per totum, item tutor, curator, & prælatus, ac procurator, vel similes possunt in contractibus præiudicare dominis, ponendo pacta pœnalia, vel resolutiua. Curt. iu. cons. 146. nu. 5. communem dicit. Sit tamen tutor cautus, qui accusat, vt semper accuset tutorio nomine, & pœnam, quæ imponitur ratione accusationis non probatæ ex lege, vel statuto promittat nomine proprio, alias non teneret accusatio. Ang. in l. polla. C. de iis quibus vt indig. vbi subdit dicens se vidisse quosdã aduocatos in hoc errasse, & not. q. tutori non prodest testatoris prohibitio de non reddenda ratione, si quid ex dolo fecit, Barb. cons. 68. vol. 2. Dec. cons. 178 com. dicunt. idem.

Tutor licet debitum liquidum remittere non possit, secùs tamen est in debito non liquido, vt annotant Accurs. in verb. remittentes, Bart. Paul. de Castr. Alex. de Imol. nu. 4. & ias. nu. 3. in l. pactum curatoris. C. de pac. Et hanc communem Theoricam & conclusionem docto. appellarunt Panor. in cons. 39. ver. sed hoc non obstante. num. 1. in 1. par. cons. Philip. Dec. in cons. 297. nu. 5. de cuius doctrinæ veritate videantur ea quæ Alex. in d. l. pactum. & alij Doctor. in l. præses prouinciæ. ff. de transact. tradiderunt. Et hoc dictum ad quæstionem notatu dignam Paul. cast. d. l. pactum curatoris. n. 2. applicauit. An tutor vel curator possit facere pacem de iniuria illata patri pupilli vel adulti, & remittere pœnam Nam si iniuria fuerit notoria, inquit ille post alios, tutorem vel curatorem non posse, aliàs secùs. Alij verò & melius responderunt, etiam si fuerit liquida aut notoria, si tamen expediret pupillo vel adulto, tutorem vel curatorem potiùs remittere, quàm vindictam expetere debere, vbi ipse plures authoritates adducit. Kirchouius.

Tutor, finita tutela tenetur reddere rationem administrationis. l. 1. in fi. l. nisi finita. l. si tutor. ff. de tutel. & ration. distra. etiam non requisitus. gl. in clem. quia contingit, in verb. annis singulis. de religios. dom. Quam communiter approbari dicit Bart. Soc. in cons. 92. nu. 17. in 4. vol. cons. idem.

Tutor testamentarius si tutelam non susceperit. quæcunque sibi in eodem testamento relicta, seu tutelæ illius contemplatione, seu secus. iure hodierno amittet. commune inquit Rom. consil. 225. quo ad primam. versic. est igitur videndum. E. Suarez.

Tutori testamentario testator confectionem inuentarij remittere potest, secundum communem per Rol. cons. 49. nu. 17. lib. 3. vbi nu. 18. q. tutor cui Remittitur confectio inuentarij appellatur analogista, Quæ remissio fieri potest nedum testamentario, sed etiam Datiuo & legitimo, ex no. per eundem d. cons. n. 19. & in col. fi. vbi alleg. Prac. Pap. for. lib. redd. ratio. tutel. ver. in suo vltimo nu. 16.

Tutoris datio. Die feriata etiam in honorem Dei potest decerni & confirmari tutor, quando non exigitur causæ cognitio, aliàs secus, vt quando datur per inquisitionem. l. qui habet. §. quolibet. ff. de tutel. & ff. de tutor. & curator. da. ab his. l. nec mandante. §. fi. secundum Guil. Alb. & communiter doct. in l. 2. ff. de fer. facit. c. fi. extr. eod. in fi. vbi in operibus pietatis non attenduntur feriæ. Balb. 352.

Tutorum & curatorum vnusquisque habet authoritatem in solidum. l. 1. C. si ex plurib. tutorib. vel curatorib. omnes vel vnus agere pro minore vel conueniri poss. l. fin. C. de author. præstan. Quæ doctrina in officiis publicis authoritate & vtilitate priuatis recepta est. Bart. in l. 1. §. si plures. ff. de exercito. actione. Panor. in c. prudentia. nu. 14. ver. venio ad secundum membrum. extr. de off. & potest. iud. delega. Et hanc communem conclusionem doct. esse annotat Dec. in cons. 297. nu. 1. vbi ipse quærit, an idem in plurib. Syndicis, quorum officium videtur publicum, non solùm authoritate, sed etiam vtilitate

Universidad de Deusto Biblioteca

l. 1. §. quibus. ff. quod cuiusque vniuersitatis receptum sit. Kirchouius.

Tutoris fideiussor: qui præsens ac tacens patitur nomen suum scribi apud acta, sine contradictione, perinde tenetur ac si stipulatio intercessisset. l. cum ostendimus. §. fi. ff. de fideiuss. tutor. & cura. ibidem gl. & Bart. Din. in c. qui tacet de reg. iur. lib. 6. & D. Nicol. in c. nonne. de præsum. & ita communiter teneri refert Bened. capr. reg. 56. nu. 18.

Tutores vel curatores non possunt per constitutum vel precarium, vel alium actum fictum transferre possessionem rerum sui pupilli vel minoris, sec. Bart. in l. 1. n. 24. Alex. n. 87. ver. quærit hic Bart. & nu. 88. ver. ex isto dicto. ff. de acq. poss. iaf. nu. 101. & per multas authoritates relatas, per And. Tyraq. in tract. de iur. constit. poss. in 3. par. in 15. limit. Et hanc comm. doct. sentētiam esse ibi recentiores repetentes testātur. Huic licet communi sententiæ refragetur Tyraq. in d. 15. limit. nu. 3. tamen com. veriorem esse defendit Bart. Romul. in l. quod meo nomine. nu. 71. ver. tertius casus est. ff. de acqui. vel amit. poss. Kirchouius.

Tutor compromittens. Si tutor compromittat de causa pupilli in arbitrum, à cuius sententia non appellatur l. 1. C. de arbitr. potest minor ipse in integrum restitui: casus reputatur singularis cum gl. in l. si minor. 25. annis filiofami. ff. de mino. nisi cōpromisisset ex necessitate statuti vel iudicis iussu: quia tunc non videtur læsus, cùm possit appellari. l. fi. §. final. C. de iudic. Balb. decis. 382.

Tutor ratione non susceptæ tutelæ an legatum amittat: & Dic, ꝙ hodierno iure, datur testamento tutor, neque tutelam assumens, quecunque sibi testo relicta amittit, nulla facta distinctione, an contemplatione recompesandi oneris tutelæ: an verò alia sibi relicta fuissent, iuxt. not. per Rom. cons. 207. n. 3. cons. 235. col. 1. in fi. iaf. in l. pen. in fi. C. de legat. Dec. cons. 192. n. 4. pro quo vide quæ ponit Ang. cons. 166. 1. dub. Alex. d. l. pen. C. de legat. Ruyn. cons. 38. nu. 3. lib. 2. Rom. in auth. similiter. 35. spal'cir. vlt. vol. C. ad l. fal. vbi ꝙ licet tutelā recusans: amittat legatum, fallit tamen, quando alteri restituen͂ esset, in præalleg. autem consil. querit Rom. an tutor substitutus. pupill͂, vel per fideicommissum, excludatur à successione pupilli per matrem? ex eo quia tutelam non acceptauit, vel administrauit, sed illegitime, vel etiam ex eo, quia tutorem pupillo dari non petiit, intra autem quantum tempus debeat substitutus tutorem pupillo petere? Dic, vt per eundem Rom. consil. 221. in prin. vbi querit, an à successione excludatur, si tutorem non petiit pupillo qui 3. mense cum dimidio post annum inchoatum decessit, & concludit ꝙ non, secūdum communem per Ang. cons. 166. ante fi. Aret. in § actionum q. 24. institu. de act. Ana. cons. 45. Alex. in l. si decesserit ad fi. ff. qui satisd. cog. in l. non omnis ante fi. prin. ff. si cert. pet. Bertr. cons. 381. nu. 4. lib. 2. in antiq. Quæ opi. Rom. procedit etiam in matre, presupposito ꝙ ab ipsa matre tutor intra annum peti debeat, vt est magis com. opi. per Alex. d. l. si decesserit, in principali tamen articulo de quo supra vide Rom. d. cons. 235. col. 1 in princ. vbi inter alia, ꝙ si is cui legatum est cum iniuncto onere tutelæ, tutelam non assumit, & etiam si vellet, non posset ex aliqua legitima causa: tunc non administratio iniuncti officij, relicti priuationē non inducit, l. ab administratione. C. de lega. Grat. cons. 84. ante fi. lib. 2. Ang. cons. 166. post princ. bal. cons. 356. in princ. lib. 4.

Tutor inuentarium, librumq; rationum conficere debet, secund. Rom. cons. 118. col. 1. cir. fi. 413. 415. 425. Ang. cons. 175. Dec. cons. 178. 192. Paris. cons. 84. nu. 19. lib. 1. pœna autem non conficien͂. quæ sit? not. idem Roma. dict. cons. 118. col. 2. vbi 4. pœnas enumerat, cuius tutoris officio quę incumbant. vide per eundem d. cons. 425. vbi ponit sexdecim requisita, & dic, ꝙ tutelæ administratio non datur, nisi cum decreto iudicis, Quam concl. amplia procedere in quolibet genere tutorum, secundum Rol. cons. 49. nu. 20. & seq. lib. 3. vbi nu. 22. quòd testator potest decernere administrationem tutelæ sine Decreto.

Tutela à matre filiis postulanda, & integrum annum habet, & cum non petita est, tum demum matrem filiorum hæreditate priuat, cum nulla iusta excusatio obtendi possit. At enim auia, & alij proximiores nullo ob id casu ab eorum hæreditate propelluntur. communia ponit Franc. Viuius lib. 1. opi. 224. & ante illum Socin. consil. 153. pulchra & subtilis in fin. libro secundo. Nunquam autem aliter ipsa vel mater, vel auia liberorum tutelam suscipient, quàm si Velleiano, ac reliquis exceptionibus, renunciarint. commune asserit contrarium de consuetudine seruari attestatus, idem Viuius eadem opinio. E. Suarez.

TVTELA ET CVRA.

Summaria.

Tutorem à patre in testamento imperfecto datum liberis, si modò is aliàs legitimus erat, futurus tutor, rectè datum videri: Extraneum verò à iudice confirmandum. q. 1.

Tutoris dationem sustineri, etiam nullo, vel rupto, aut per querelam rescisso, irritóve facto testamento. q. 2.

Testamento, propter præteritionem à patre ignorante, nullo, infirmari dationem tutoris. q. 3.

Tutorem in testamento inutiliter datum, & à iudice confirmatum, in multis quidem testamentario æquiparari: non tamen testamentarium esse, sed datiuum. q. 4.

Tutorem in testamento inutiliter datum, & à iudice confirmatum, præferri legitimo & datiuo. q. 5.

Tutorem datum filio in testamento matris confirmari à iudice cum inquisitione: Atque datum inutiliter à patre, confirmari sine inquisitione. q. 6.

Iudicium patris præferri iudicio matris. ibid.

Pro filiofam. tutore in testamento, item patre non consentiente à magistratu dato, indistinctè teneri & obligari patrem de peculio, & in rem verso: consentientem autem dationi teneri insolidum. Atque inibi, quæ diuersitatis ratio. q. 7.

Si plures sint scripti, sufficere vel vnius hæredis etiam in re certa instituti, aditionem, ad hoc vt firma sit & valeat, in testamento facta tutoris datio. q. 8.

Institutum in re certa, nullo alio scripto, vel aliis scriptis & institutis non adeuntibus, fieri hæredem ex asse. eadem quest. in fin.

Pupillo, qui sine tutoris authoritate adire non potest, cuiq; in testamento tutor datus, tutor esse nequit ante aditam hæreditatem, soli instituto, duplici via consulitur, secundum locorum varietatem q. 9 & q. 12. in fi.

Deficiente tutore, tam legitimo, quàm testamentario, à quo nam iudice dari possit & debeat tutor idoneus. q. 10.

Extra iurisdictionem tutorem dari non posse: Et iudicem originis pupilli rectè tutorem dare posse. ead. q.

Iudicem non posse tutorem dare, ex die, ad diem, vel sub cōditione. Hocque differre hanc speciem à testamentaria. quæstio. 11.

Tutorem certæ rei vel causæ dari non posse: Aliter tamen obseruari quandoque in tutore Attiliano. q. 12.

Dationem tutoris in testamento ad certam conditionem, ea pendente, purā esse ac iudicari quò ad validitatem: sed quò ad resolutionem conditionis, esse in suspenso. q. 13.

Tutorem siue à iudice, siue in testamento simpliciter datū, videri & intelligi datum ad vniuersum pupilli patrimonium, vbicunque situm. q. 14.

Matrem in tutela non præferri auo paterno: Item posteriora iura tutelam permittentia matri & auiæ, respicere collaterales, non ascendentes: Nisi ascendentes sint in gradu longè remotiores matre & auia. q. 15.

Matre transeunte ad secundas nuptias expirare tutelam. quinimò coram iudice testata voluntate de contrahendis secundis nuptiis, mater statim definit esse tutrix. q. 16.

Matrem, licet testamento datam & constitutam, desinere esse tutricem, contractis secundis nuptis. q. 17.

Cognatos hodiè, mutato iure veteri, etiam admitti ad tutelas. q. 18.

Tutorem teneri conficere inuentarium coram iudice. Sufficere tamē si fiat per tabellionem publicum, extra iudicium. q. 19.

Tutorem vel curatorem datum à minore iudice indistinctè teneri satisdare: Datum verò à magistratu maiore, tum, cùm sine inquisitione datus est. q. 20.

authoritatem tutoris interponi debere in ipso negotio, vel actu, qui à pupillo geritur, non ex interuallo. q. 21.

authoritatem tutoris statim & immediatè, antequàm ad alios actus extraneos diuertatur, perfecto negotio interpositam, valere. q. 22.

In authoritate præstanda sufficere simplicem consensum tutoris, sine certa & solenni verborum forma. Quibusdam tamen aliter sentientibus. q. 23.

Pupillum sine tutoris authoritate non posse adire hæreditatem, ne lucrosam quidem, aut opulentam. q. 24.

an & quæ sit differentia inter hæreditatem lucrosam vel locupletem, & opulentam. ead. q.

Pupillum non posse esse in iudicio sine tutore: Et ne in criminali quidem iudicio. q. 25.

an & quatenus valeant, quæ sine tutore pronunciata, gestá ve sunt in fauorem & vtilitatem pupilli. ead. q.

Adultum

Adultum, seu minorem 25. ann. non posse stare in iudicio sine curatore. Posse tamen iuramētum deferre, si non habeat curatorem. q. 26.

Adultus carens curatore, potest omnia facere, quæ potest maior. Verùm læsus debet restitui. ead. q. in fi.

Curatorem generalem ad negotia etiam inuitum dari, cogique posse ad suscipiendam curam. Secùs in curatore ad litem. Nisi ex iusta causa. q. 27.

Prodigo minori dari curatorem, vt minori, non vt prodigo. Vis huius in eo est, vt illa ratione obligetur naturaliter, hac verò nequaquam. q. 28.

Minorem declarari posse prodigum, etiam non interdicta administratione bonorum. q. 29.

An, si cui interdicatur bonis tanquam prodigo, qui reuera prodigus non est, valeat interdictio, & curatoris datio. q. 30.

Notoriè & manifestè prodigum, si non interdicta sit ei administratio, ipso iure posse contrahere, obligari & alienare: nisi manifestè prodigus contrahat in vsum notoriæ & manifestæ prodigalitatis. q. 31.

Prodigum ex contractu celebrato sine curatoris authoritate & consensu, ne iuratum quidem teneri, aut obligari ad obseruantiam iuramenti. q. 32.

Prodigum ex delictis obligari. Atque delinquentem indignum esse fauore. q. 33.

Minor habens curatorem, licet sine eius ꝯsensu & authoritate nequeat obligari, tamen si iurauerit super contractu, obligatur. Iuramentum enim hoc casu facit contractum validum, tollitque beneficium ætatis. idem est in impubere doli capace. Nec aliter obseruatur in statutis, prohibentibus contractū minoris. q. 34.

Iuramentum minoris super contractu interpositum, firmat contractum: licet minor de beneficio restitutionis non sit certioratus. q. 35.

Curatorem furiosi, prodigi, & similium desinere statim ipso iure, deficiente defectu: si modò conster eos sanam mentē recepisse. ac sententiam seu declarationem magis esse necessariam, ad tollendam suspicionem ex interdicta administratione ortam, quàm finiendam curam. q. 36.

Decretum iudicis super rebus pupilli immobilibus alienandis, ex falsa causa interpositum, ipso iure esse nullū, nec opus esse restitutione, siue causa sit expressa in decreto, siue non. aliud esse in sententia ex falsa causa lata. q. 37. & q. seq.

Cùm ciuiliter agitur, ad hoc, vt tutor vel curator suspectus declaretur, & ab administratione remoueatur, non esse necessariam inscriptionem ad pœnam talionis. q. 39.

Postulationem suspecti esse duplicem. q. 40.

An, quando, & quæ cognitio suspecti, & à quo, & cui delegati possit. ibidem.

Cognitionem tantùm suspecti, non etiam remotionem posse delegari. q. 41.

tutorem, vel curatorem de leuissima culpa non teneri. q. 42.

Antequam veniatur ad actionem subsidiariam, quæ competit pupillo, vel adulto, contra magistratum, qui vult omninò, non, vel minus idoneè caueri pupillo, vel adulto, curauit conueniendos esse prius omnes tutores, & fideiussores eorum, nisi diuisa tutela fuerit, vel à testatore, vel per iudicem. q. 43. & q. seq.

Mutatis, ac innouatis per statuta successionibus, an innouentur etiam tutelæ. q. 45. remissiuè.

Si quidam ex tutoribus vel curatoribus gesserunt, quidam non, conueniendi sunt prius, qui gesserunt. ead. q.

QVAESTIO I.

Certum est, patrem posse liberis suis testamento tutorem dare. §. permissum. institu. de tu. Sed quæro. Nunquid hoc habeat locum in testamento imperfecto? Resp. communiter receptum est, patrem in testamento inter liberos posse dare vnū ex filiis suis alteri filio in tutorem, saltem quando erat ab intestato legitimus tutor, vt dicit Curt. iu. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. num. 26. C. de testa. non autem tutorem extraneum, ita dicunt communiter docto. vt ait Syluester Aldobr. §. permissum. nu. 27. insti. de tu. Sal. d. §. ex imperfecto. quæ opinio licet vera sit, quò ad hoc vt datio tutoris per se non sit valida: Tamen sustinetur, quò ad hoc, vt per iudicem confirmetur. Aldobr. d. § permissum.

QVAESTIO II.

Sed quid si testamentum sit nullum ex causa præteritionis vel exhæredationis posthumi, vel per querelam irritum factum, an tutoris datio sustineatur? Resp. communis & recepta est doct. opinio, ꝙ datio tutoris sustineatur, vt firmat iaf. auth. ex causa. n. 2. & ibi tenet Bar. C. de lib. præte. Bar. l. filio præterito. ff. de iniust. rup. irri. fact. testa. Ro. cons. 123. & Imo. in d. l. filio preterito, io. de Ana. in cons. 28. incip. visis & ponderatis, communem quoque dicit Syluest. Aldobr. §. cùm autem. nu. 6. insti. de tutel.

QVAESTIO III.

Sed dubium est, nūquid hoc locum habeat in præteritione à patre ignorante facta? Resp. Variæ sunt doct. opi. Sed magis communis est, ꝙ hoc casu datio tutelæ non sustineatur, vt firmat iaf. d. Auth. ex causa. n. 3, quam tenet Bar. ibi Paul. de cast. Alex. & Mod. Alex. in cons. 41. incip. viso tenore allegati instrumenti. vol. 1. & cons. 47. incip. abundè, in 2. vol. Vbi dicit, periculosum esse, tenere contrarium propter authoritatem illorum, qui sententiæ Bart. astipulantur. Eandem dicit communem esse opi. Aldob. in d § cum autem. nu. 6. licet opinio Bar. disputabilis sit, & contrarium tenuerint consulendo Sign. de Homod. & totum collegium Mediolanense. referente Bald. d. l. filio præterito. & ibi imol. & alij relati per iaf. d. auth.

QVAESTIO IIII.

Quæro, Vtrum tutor in testamento inutiliter datus, vt puta, filio emancipato, & à iudice cōfirmatus, sit tutor testamentarius, an verò datiuus? Resp. communis & recepta doct. sententia est, tutorem in testamento inutiliter datum & à iudice confirmatum, licet ipse in multis æquiparetur testamentario tutori, non testamētarium, sed datiuum tutorem esse, vt testatur Syluest. Aldob. §. fi. n. 23. insti. de tutel. & ibi eam tenet io. Faber. & Ange. Eandem tenent Cy. Alb. Bar. & Bal. in l. 2. C. de confir. tut. Bar. l. 1. ff eo. Bal. auth. sacramentum. C. qui. mul. tu. offi. fun. Alex. in cons. 140. vol. 1. Licet cōtrarium tenuit Mar. Selyma. quem refert Bar. & Alb. vbi supr. & Senenses Moder. vt per Syluest. d. §. fi.

QVAESTIO V.

Quæro, Vtrum tutor in testamento inutiliter datus, & à iudice confirmatus, vt dictum est, preferatur legitimo & datiuo? Resp. gl. §. fi. insti. de tute. vult legitimum præferri huic confirmato, idem vult gl. l. neque. C. de confir. tu. Sed in contrarium est cōis doc. sententia, vt firmat Bar. l. 1. ff. de confir. tu. Eam tenuit Mar. Selym. disputādo Bononiæ, quem sequitur Cy. alb. de Rof. & Bar. l. 2. confir. tu. Eandem dicit esse com. Ang. d. §. fi. & ibi Aldob. & Lud. Schader. & eam tenet iaf. rub. nu. 14. inst. de actio. Nic. Euerh. in Top. legal. loco, ab ordine rub.

QVAESTIO VI.

Quæro, Tutor datus filio in testamento matris, confirmatur à iudice cum inquisitione, vt est tex. l. mulier. ibi Bar. ff. de confir. tu. quare diuersum sit matre dante tutorem, cùm in tutore dato à patre sit aliud? Resp. communis doct. sententia est, ꝙ id fiat ideò, quia lex non ita confidit de iudicio & electione materna, sicut de paterna. vt est tex. in l. fi. ff. qui petāt tu. & ita dicit communiter sentire doct. Aldobr. d. §. fi. nu. 36.

QVAESTIO VII.

Quæro, Clarum est, filiumfamiliàs tutorem dari posse, vt est tex. l. filiusfamiliàs. ff. qui sunt sui vel al. iur. an & quatenus pater ex eius administratione obligetur? resp. aut filiusf. suscepit administrationem tutelæ testamentariæ, & pater eius obligatur de peculio & in rem verso. non autem insolidū, siue filius illius tutor sit datus, ipso cōsentiente, siue non, ita intelligatur l. Lucius Titius. ff. de admi. tu. vbi tenet Bar. & doc. aut filiusf. administrauit tutelam datiuam patre ꝯsentiente, & pater eius obligatur insolidum, vel peculio tenus ipso non consentiente. l. filiusf. ff. de tutel. & hæc distinct. cōiter approbatur, vt firmat Aldobr. §. 1. n. 45. insti. qui tu. test. dar. pos. Ratio diuersitatis, ꝙ magis simplex consensus in patre datiui, qui obliget patrem, quàm in patre testamētarij, est, quia in tutela, in qua quęritur satisdatio, pater potest cogi filio consentire, & pro eo se obligare, vnde cum cogi possit, meritò cōsensus habetur pro promissione, quæ ratio cessat in testamentario, ita dicit Bar. d. l. Lucius. cuius opinionem communiter approbatam dicit Aldobr. d. ti. qui tut. dar. pos. §. 1. n. 45. licet ipse commendet rationem Fabri tanquam magis rationi naturali consentaneam.

QVAESTIO VIII.

Quæro, Vtrum aditio vnius tantùm ex pluribus hæredibus sufficiat ad hoc, vt tutoris datio ex testamento confirmetur? Resp. communis doc. opi. est, ꝙ sic, etiam si in re certa tantùm institutus adeat, vt firmat Alex. l. quoties. C. de hæredib. insti. Vbi eandem opinionem tenent Cy. Guliel. de Cun. Ang. Sal. & Paul. de Cast. Hanc quoq; tenet Bald. & imol. l. ex facto. la 1. ff. de here. insti. Eandem asserit communem Syluest. §. sed & si. n. 10. insti. de Attil. tutor. Si enim vniuersales hæredes non adeāt hæreditatem, institutus in re certa erit hæres vniuersalis, quia totum ei accrescit & erit testamento locus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVAESTIO IX.

Quæro, Quomodo pupillus solus institutus dato ei tutore in testamento, possit hæreditatem adire, cum tutela locum non habeat, nisi adita hæreditate, & hæreditas non possit adiri sine tutore? Resp. quæstio videtur insolubilis, in qua variæ fuerunt doct. opiniones. gl. in l. si nemo. ff. de test. tu, dicit, q̃ pupillo debeat dari curator ad adeundam hæreditatem, quàm opinio. gl. sequitur Spec. ti. de tutor. in prin. & ibi io. And. in add. dicit ita in pract. seruari, licet à quibusdam reprobetur, & rectè, nullo enim modo potest dari curator ad adeundam hæreditatem, per tex. expressum. l. cùm in vna. in fi. ff. de appellat.

alia est opinio gl. in §. sed & si testamento. insti. de attil. tuto. q̃ scilicet iudex surrogatur in locum tutoris, cuius authoritate adeat, cùm hic nondum sit tutor, non confirmato testamẽto, idem dicit gl. d. l. si nemo. & ponit Spec. d. ti. de tu, in pr. & refert io. Fab. Ang. Plat. d. §. sed & si. ias. & alb. d. l. si nemo. Hanc dicit esse cõmunem Dec. l. bonorum. C. qui admi, in vtraq; lect.

alia fuit opinio Dyn. q̃ cùm tutor testamento tantum suis detur, confirmato testamento beneficio & potentia suitatis, tutela consequenter quoque sit confirmata, & ita tutor de iure authoritatem suam præstare possit. Et hanc opinionem dicit communiter probari alb. d. l. si nemo. Eam quoque sequitur io. Fab. d. §. sed & si. Cy. l. 2. C. de testa. tut. bal. l. 1. eod. tit. vbi dicit, q̃ opinio Dy. est ipsa veritas, & in d. l. si nemo. Nouissimè gl. in d. l. si nemo, aliter sentit, scilicet vt detur tutor attilianus, cuius officium expiret statim, adita hæreditate. Hanc opinionem refert io. and. in addit. ad Spec. vbi §. & eam dicit vbique locorum obseruari ang. d. §. sed & si. & tutiorem esse, & q̃ magis practicatur, & eandem seruari, & tutiorem esse dicit ibid. ias. quod verum est, licet opinio Dy. sit satis æqua, dicit tamen Bald. quòd secũdum qualitates locorum, seruentur remedia prædicta.

QVAESTIO X.

Quæro; Deficiente tutore testamentario & legitimo, quo casu locus est datiuo, à quo iudice dari debeat tutor? Resp. gl. in §. sed hoc iure. verb. crearent, dupliciter respondet, primò, q̃ iudex dabit tutorem, qui suæ iurisdictioni subiectus sit, & si ibi non reperiat idoneos, ex vicinis locis eligat, & eorum nomina mittat præsidi istius loci, vt ipse præuideat, cùm extra iurisdictionem tutor dari non possit. Secundò dicit gl. quod vel iudex originis pupilli, vel domicilii, vel sub cuius iurisdictione bona pupilli sita sunt, dabit tutorem. Occasione huius gl. io. Fab. ibi aliter distinguit. Aut enim inquit pupillus habet domicilium, & bona in eodem loco & tunc sine dubio iudex loci vel prouinciæ dabit. aut pupillus domicilium habet in vno loco, & in alio bona & tunc secundùm opinio. Hugo. dabit iudex bonorum. Sed secund. Azo. iudex originis dari potest, & iste tutor administrabit res etiam alibi sitas, quia cùm tutor detur personæ principaliter, iudex personæ rectè dabit tutorem, cuius authoritas extenditur ad omnia eius bona, ita tenet quoque Bar. l. 1. ff. de tut. & cur. datis ab ijs, dicens opinionem Azo. esse veriorem. Et eandem dicit ibi communem alb. & hæc tenenda reiecta distinctione io. Fab.

QVAESTIO XI.

Quæro, an iudex possit tutorem dare ex die, ad diem, & sub conditione? Resp. communis opi. est, q̃ non, vt testatur Syl. aldobran. §. ad certum. n. 18. insti. qui testa. tut. dar. pos. Et in hoc differt à tutore testamẽtario. ratio autem diuersitatis est, quia factum testatoris, in eo quod deficit, potest suppleri per iudicem, sed factum iudicis per alium non suppletur. Hanc rationem tenet Cy. rub. C. de testa. tut. alb. & Sal. l. 1. C. e. tit. præsertim, cùm iudicis actus debeant esse incorrigibiles, & hæc tutela inter alias sit vltima, & ita nemo sit, qui possit supplere. Eandem tenet Bal. ang. Porcus, Nic. de Neap. d. §. ad certum, & eam dicit ibid. communiter approbatam Aldobr. nu. 23.

QVAESTIO XII.

Quæro, an tutor possit dari certæ causæ? Resp. q̃ non, & hoc expeditũ est, per text. d. §. ad certum, & ibi not. gloss. & doctor. communiter.

Nota tamen q̃ speciale sit in tutore Attiliano, qui datur ad certam causam. scilicet ad adeundam hæreditatem, & ita communiter resident doct. vt firmat Aldobr. d. §. ad certum. nu. 31. vbi allegat rationem specialitatis, quod quando filius hæres institutus, dato ei tutore in testamento, tutor ille testamentarius administrare non potest, ante hæreditatem aditam, impubes etiam sine tutore adire non potest, itaque impedimentum vtrinq; concurrit. Quare cùm dari non possit regularitèr alius tutor à iudice, dum spes est testamentarij, contra iuris regulas statutum est, dari posse tutorem ad adeundam hæreditatem; & sic ad certum actum.

QVAESTIO XIII.

Quæro, Vtrum datio tutoris in testamento vsque ad certam conditionem, pendente ea sit pura, an verò stet in suspenso? Resp. communiter receptum est, q̃ statim valeat & iudicatur interim vt pura, nec stat in suspenso quò ad validitatem, sed quò ad resolutionem tantùm, quia in conditionis euentum resoluitur, ita tenet gl. l. 2. verb. conditionalis. ff. de in diem addic. quam cõmuniter approbatam esse dicit Soci. l. pecuniam, vit. not. ff. si cer. pet. & ibi ias. n. 7. Dec. n. 4. not. 4. Soc. cons. 62. lib. 4. Dec. l. is damnum. § q̃ pendet. ff. de reg. iur. & cons. 279. vbi notanter loquitur in hac materia, & in cons. 308.

QVAESTIO XIIII.

Quæro, an tutor datus simpliciter intelligatur datus ad vniuersum patrimonium pupilli vbicunque situm? Resp. communis opi. est, q̃ tutor siue detur à testatore siue à iudice, semper si detur simpliciter, intelligitur datus ad vniuersum patrimonium, vt firmat Soc. in cons. 36. libro 1. post alios per eum allegat.

QVAESTIO XV.

Quæro, An mater præferatur auo paterno in tutela? Resp. iac. de Belui. in auth. de hæred. ab intest. §. fi. tenet, q̃ non, dicit enim quod semper in tutela masculi ascendentes legitimi præferri debent fœminis, & quantum ad hoc iura antiqua remanent incorrecta, quia in solis collateralibus corrigitur quò ad matrem & auiam tantùm, vt colligitur in d. §. fi. non autem in ascendentib. & hanc opi. dicit iuri & mũti cõditorum legum, & æqualitati consentaneam pract. Ferra. in for. libel. quo agitur ad red. rat. tutelæ, verbo, in suo vltimo testamento. Sed in contrarium est communis opi. vt firmat d. pract. vbi sup. q̃ licet mater & auia præferantur omnibus aliis tutoribus legitimis & datiuis, etiam si hi tutores legitimi sint pupillis, de quorum tutela agitur, linea ascendenti coniuncti. Quòd tamen verum est, si ipsi sint gradu remotiores, quàm est mater & auia. secus autem si ascendentes masculi sint vel gradu proximiores, vel æquè proximi illis, de quorum tutela agitur, tũc enim ipsi præferuntur in tutela legitima matri & auiæ secundum not. per Bar. l. si quis sub conditione. n. 8. 9. & 10. & communiter docto.

QVAESTIO XVI.

Quæro, an matre transeunte ad secundas nuptias expiret tutela? Resp. q̃ sic, & est expeditum, per tex. auth. sacramentum. C. quando muli. tut. offi. fun. vbi eam opinionem firmat Bar. dicens, q̃ mater tutrix statim adito iudice, & testata voluntatem suam de secundis nuptiis contrahẽdis, desinit esse tutrix, idem Bar. d. l. si quis sub conditione. ver. quæro an statim. Bat. l. omnem. C. ad Tertul. Dec. c. ex part. el 2. de app. Eandem tenet Pract. Papien. for. libel. qua agit, ad red. rat. tutelæ. verbo in suo vltimo testamento. Et hanc dicit esse communem & receptam opinionem Aldobr. §. interdum. nu. 16. insti. de curat.

QVAESTIO XVII.

Sed nunquid hoc locum habet, si mater tutrix sit constituta in testamento? Resp. communis & recepta est opin. q̃ sic, vt firmat pract. Papien. vbi suprà, licet contrarium teneat Dy. vt refert Cy. d. l. omnem.

QVAESTIO XVIII.

Quæro, An cognati admittantur ad tutelas? Resp. aut loquimur de iure ciuili veteri, & sunt diuersæ opi. glossarum & doc. Nam gl. in l. j. verbo, consanguineis. ff. de legi. agna. tut. vult, q̃ cognati licet deficientibus agnatis vocẽtur ad successionem, nullo tamen modo vocari ad tutelas isto iure, hanc opi. gl. sequitur Odofr. l. 1. C. eo. tit. contrariam opin. q̃ licet secundum dispositionem iuris cõmunis veteris, cognatis non deferebatur tutela legitima, agnatis existentibus, ipsos tamen ad tutelam legitimam, nullis agnatis existentibus fuisse admissos, tenet gl. §. sed agnationis. insti. de legit. agna. tut. quam opinionẽ sequitur Bar. post Dy. l. 1. ff. eo. & ibi in eandem sententiam videtur inclinare alb. & Sal. l. 1. C. eo. hanc opinionem dicit veriorem esse io. Faber. d. §. sed agnationis. & ibidem dicit eam esse communem Schrader, & sequitur Nic. Neap. & ang. Licet contrarium teneat ibi Sylues. t. aldob. nu. 21.

Aut verò loquimur de iure nouissimo authenticorum, & tunc nulla est dubitatio, postquam enim sublata est differentia agnationis & cognationis, cognati æquè ac agnati isto iure, sicut ad hæreditatem ita ad tutelam quoq; legitimam admittuntur, vt est tex. auth. sicut. C. de legi. her. & in corpore, vt de sumitur. anth. de hæred. ab intesta. veni. §. ex his; & ita dicit Bar. & omnes doc. communiter attestante Aldob. vbi §. n. 21.

QVAESTIO XIX.

Quæro, Tutor tenetur conficere ante omnia inuentarium, vt est text. l. tutor qui repertorium. ff. de ad̃mi. tut. coram quo debeat

debeat id facere? Resp. glos. in l. tutores. C. de admi. tut. dicit, q̃ debeat fieri inuentarium coram iudice. Sed in contrarium est communis omnium doct. opi. q̃ scilicet sufficit, si fiat per publicum tabellionem extra iudicium, ita firmat pract. Papien. vbi §. & dicit quod sic communis seruat consuetudo, & eam tenet Cy. d. l. tutores. & Bal. d. l. tutor qui repertorium.

QVAESTIO XX.

Quæro, An tutor vel curator datus à iudice satisdet semper? Respon. in hac q̃ distinguo. Aut tutor vel curator datur à maiore magistratu causa cognita, & per inquisitionem, & tũc non satisdat aut datur sine inquisitione ad simplicem alicuius petitionem, & tunc tenetur satisdare, cessat enim præsumptionis fundamentum, videlicet inquisitio, propter quam lex iudicat eum idoneum.

Aut datur à minore iudice, & tunc indistinctè tenetur satisdare nulla habita ratione, an præcesserit inquisitio, nec ne, ita tenet Bart. l. tutores. ff. de confir. tut. Cy. Rubr. C. de tut. vel curat. qui non satisda. Sal. l. 1. C. eo. tit. Et hanc distinctionem communiter approbatam firmat Sylues. t. aldobr. instit. de satisdat. tut. in princ. nu. 43. vbi dicit sic esse tenendum.

QVAESTIO XXI.

Quæro, certum est, in actibus pupilli tutoris authoritatem requiri, an authoritas debeat interuenire in ipso negotio vel actu, qui à pupillo geritur, an postea ex interuallo? Resp. hoc expeditum est & clarum per tex. § tutor autem. insti. de authoritate tutorum. vbi dicitur in ipso actu præstandam esse authoritatem. Ratio est, quia authoritas ista requiritur pro forma & solennitate actus, ad integrandam personam pupilli, vnde formaliter quoq; in ipso actu debet præstari in ipso actu, quia à forma recedi nõ potest. Raph. Cuma. l. si quis mihi. §. iussum. & ibi ias. ff. de acq. hæredit. Hanc opinionem tenet Cyn. Bart. Bald. Sal. Paul. de castr. & omnes doc. in l. fi. § necessitate. C. de bon. quæ lib. & Fel. & omnes doc. post. gl. c. edoceri de rescrip. Dec. c. cum accessissent. dicens eam esse communem, de constit. & cons. 172. Eandem tenet Bald. c. cùm consuetudinis. ext. de consuet. Arch. c. quidam. 18. q. 2. inn. io. And. & Domi. c. 1. de reb. eccl. non alie. Alex. l. 1. §. quæsitum fuit. ff. ad Treb. vbi dicit ita sentire omnes doc. Eandem tenet Petr. de anch. cons. 337. incip. de efficacia.

QVAESTIO XXII.

Sed quid si tutor authoritatem præstet postea statim, an talis authoritas immediatè post interposita valeat? Resp. gl. d. §. Tutor autem, dicit q̃ sic, & eam opin. gl communiter approbatam esse testatur ibi post alios Aldobr. n. 22. gl. ver. post tempus. & doct. in l. si qui mihi bona. § iussum. ff. de acq. hær. dicitur enim inesse, & in ipso negotio fieri, quod immediatè sequitur, antequam ad alios actus extrancos diuertatur. Eandem opinionem. tenet ias. l. lecta. per tex. ibi. ff. si cert. pet. Specu. in tit. de satisda. §. vito. ver. deberet autem. præstari.

QVAESTIO XXIII.

item quæro. an in authoritate præstanda sufficiat simplex cõsensus tutoris, an verò formaliter debeat interponi per verba, authoritatem interpono? Resp. Ang. d. §. iussum. dicit q̃ formaliter debeant interuenire verba authoritatis, & esse de mẽte inn. c. cùm consuetudinis. extr. de consuetu. Eandem opin. tenet Bald. in l. fi. § necessitate. C. de bo. quæ lib. referens Archid. c. quidam. 18. q. 2. idem Bal. d. cap. cùm consuetudinis, ibi, inn. & Ant. de Butr. Hanc dicit magis communem ias. d. §. iussum. nu. 13. licet ipse incliner in contrariam partem.

Contrariam opinionem, q̃ sufficit consensus sine formalitate verborum tenet imol. Paul. de castr. alex. & atet. d. §. iussum. abb. c. 2. de pact. Signo. de Homod. in cons. 192. vbi dicit, q̃ in authoritate præstanda tutor, vel curator debet loqui, dicẽdo, approbo, agnosco, vel equipollens, & hęc sententia verior est, quæ probatur per tex. d. §. tutor autem. dum dicitur ibi, id est, probare debet q̃ geritur, prout declarat hæc verba l. C. ipse in l. etiam. ff. eod. quocunque igitur verbo voluntatem & consensum declaret, sufficit, nec enim refert, quid ex æquipollentibus fiat. Et expressè probatur in l. 3. ff. eod. dum dicitur, cùm se probare dicit. Sed priorem dicit communem Fran. Aret. l. gerit. nu. 7. ff. de acq. hær. vide Silues. t. aldob. § tutor autem. insti. de aut. tut. Tiraq. in legib. Connu. gl. 3. in prin. vsq; ad n. 16.

QVAESTIO XXIIII.

Quæro, an pupillus possit adire hæreditatem lucrosam sine authoritate tutoris? Resp. Quidam doct. distinguunt inter hæreditatem locupletem siue lucrosam & opulentam. Paul. de castr. l. more. & l. pupillus. ibi Alex. ff. de acq. hær. videlicet q̃ licet pupillus sine tutoris author. lucrosam hæreditatem adire non possit, tamen opulentam adire nõ prohibetur. Hanc opi. sequitur Soc. in cons. 8. ver. secundò principaliter. lib. 4. Dec. cons. 331. incip. pro resolutione. nu. 20.

contrariam opi. q̃ indistinctè nec opulentam hæreditatem possit adire sine tutore pupillus, tenet Cy. Bal. & Sal. q̃ fauore. C. de legib. Bal. l. potuit. C. de iur. delib. ibi ias. l. si quis mihi. §. si seruus. n. 8. Et in l. more. vbi dicit ita tenere doct. communiter, & in l. pupillus. ff. de acq. hær. pupillus enim potest intelligere causam suæ aditionis, Ideoque fauorabiliter ei concessum est, vt sufficiat scientia ipsius tutoris, vt not. in l. pupillus. ff. de acq. hæred. quæ ratio militat etiam in opulenta hæreditate, & ita licet cesset ratio. l. more. ne. f. vllum damnum sentiat, tamen hæc remanet, & per hæc corruit fundamentum Paul. castr. & aliorum. Eandem opinionem tenet Bald. ang. & Sal. l. mutuum. ff. de acq. hær. Raph. cuma. d. l. pupillus si fari. & doct. l. neque. instit. de author. tut.

QVAESTIO XXV.

Quæro, an pupilllus possit esse in iudicio sine tutore? Resp. communis opi. est, q̃ pupillus non possit esse in iudicio ciuili sine tutore, cùm non habeat legitimam personam. ideoque si habet tutorem, cum eo debet iudicium agi, id est, eo authore, vel si non habet, debent citari coniuncti eius aliàs solius pupilli contumacia non attenditur. Hanc opinionem tenet alex. & doct. communiter. ff. de in ius voc. l. neque impuberes. l. si ex legati. cũ l. seq. ff. de verb. obl. ibi ias. & io. de imol. in l. contra pupillum. ff. de re iudi. & hanc esse communem opi testatur Aldobr. § neque tamen. nu. 27. instit. de autho. tut. Limita tamen hanc communem, vt non procedat, si quid actum, vel prouinciatum sit in fauorem pupilli, hæc enim valent. Ratio est, quia pupillus quò ad acquirendum & quò ad fauorabiliter gesta, habet integram & legitimam personam. vt est text. clausa. l. non eò minus. C. de procur. & ibi not. Bart. Bald. Saly. ias. & doct. ponderantes gl. in l. neque tutores. C. eod. tit.

Idem dic in causa criminali, q̃ pupillus sine tutore in iudicio stare non possit, per tex. expressum in l. clarum. vbi not. omnes doct. C. de author. præstand.

QVAESTIO XXVI.

Sed quid in adulto siue minore 25. annis? Resp. Quidã Nic. de Mata. quem refert Cyn. d. l. clarum. distinguit inter ea, quæ pertinent ad solennitatem iudicii, & ea, quæ tendunt ad veritatis indaginem. Primo casu vult, adultum sine curatoris authoritate non admitti, quia nõ habet legitimam & integram personam. Secundo casu dicit non attendi personæ inhabilitatem. Hanc opi. approbat io. and. in addit. ad Spec. tit. de confess. § sequitur. ver. secundò loquitur. ang. l. certum. §. in pupillo. ff. de confess.

contraria verò opinio placuit. communiter doct. q̃ scilicet adultus sine curatoris authoritate admittatur in iudicio nullo modo, siue loquamur in his, quæ solennitatem iudicii respiciunt, vt est litis contestatio, siue rei veritatem per text. d. l. clarum. Quæ enim statuta sunt in pupillo, locum habent in adulto curatorem habente. Hanc opinionem tenet Bart. d. §. pupillo. & l. inter omnes §. rectè. ff. de fart. cuius doctrinã communiter approbatam firmat aug. arimi. in addit. ad ang. tract. malef. verb. comparuerunt d. inquisiti, & confitentur totum. nu. 13. eam quoque tenet ang. ibi, n. 12. alb. de Rosa. & Raph. Fulg. Sal. d. l. clarum. vbi Raph. dicit eam opin. esse tutiorem, & sequuntur ibi Mod. & ita d. §. pupillo. Azo. in sum. de autho. præstand.

Ex his patet responsio ad q. An adultus sine curatoris authoritate in iudicio possit iuramentum deferre? namque glo. in l. iusiurandum §. pupillus. ff. de iureiur. decidit, q̃ non debet admitti si habet curatorem, quam opinionem gl tanquam veriorem communiter approbatam esse dicit ias. d. §. pupillus. n. 11. per supradicta, excepto eo, q̃ dicit adultum habentem curatorem, si sine curatore deferrat iurm, habere restitutionem in integrum. Namque in hoc doct. cõiter tenent contrarium, Bart. alb. de Rosa. Bald. Sal. Fulg. vt firmat ias. ibi in d. § pupillus. n. 12. Secùs verò est, si adultus non habet curatorem, quia tunc iuramentum deferre potest, & hęc est magis communis opinio, vt testatur ias. d. §. pupillus. n. 12. & si lædatur, habet integrum restitutionem. Adultus enim carẽs curatore potest omnia facere, quæ potest maior: & th si ledatur, debet restitui.

QVAESTIO XXVII.

Quæro, An curator ad lites detur inuitus? Resp. Bald. in l. qui habet §. si pupillus. ff. de tutel. tenet, q̃ sic. eãdem tenet io. Fab. §. item inuiti. insti. de cura. per generalitatem rex. l. fi. C. de administ. tut. Bald. d. l. quæ fortuitis. C. de pig. act.

contrariam opinionem, q̃ imò curator ad lites nõ detur nisi volẽs, tenet idem Bald. l. tutori. vbi Alex. dicit eam esse communem. C. de neg. gest. per text. d. §. si pupillus. vbi præsentia eius requiritur, quæ non esset necessaria, si cogeretur inuitus

Universidad de Deusto
Biblioteca

curam acceptare. Licèt curator generalis ad negotia benè detur inuitus per d.l.fi. Eandem opi.tenet Sal.d.l.tutori. Et eam dicit esse communiorem Aldob.d.§.item inuiti.n.17. Possunt tamen conciliari hæ opiniones per not.Bart.in d.§.si pupillus. cp licet curator detur volens, possit tamen cogi ex causa, vt patet in curatore bonis dando. & ita procedat opinio contraria. Vtilitas huius est maxima, quia si curator ad lites cogeret ex necessitate officij subire onus tutelæ, tunc non teneretur de leuissima culpa, secùs si esset voluntarius, vt not. Bald. d.l. quæ fortuitis.

QVAESTIO XXVIII.

Quæro, an prodigo adulto detur curator vt adulto, an verò vt prodigo? Resp. gl.l. 1. C. de cur. fur. dicit, cp si quis sit minor & prodigus, curator non possit dari vt prodigo, sed vt adulto. Idem dicit Bart. l. si curatorem. C. de in integ. rest. mi. Quòd tamen intellige, vt prius interdicatur prodigo bonorum administratio, & postea detur curator vt minori non vt prodigo. Et hoc propter inconueniens, quod aliàs inde insurgeret, si. n. daretur vt adulto curator, obligaretur naturaliter, quod est contra. l. is cui bonis, ff. de verb. obl. Hoc autem cessat si prius interdicta sit administratio. ita tenet Bart. & doctor. relati per Alex. qui dicit hanc esse com. opi. in d.l. is cui bonis.

QVAESTIO XXIX.

Sed quæro circa hoc, an sufficiat, cp sit declaratus prodigus, sine interdicto, an verò requiratur, cp ei sit interdicta administratio à iudice? Resp. Bald. l. 1. ff. de curt. fur. dicit, cp satis est, si declaretur prodigus absque interdicto, & hanc opi. communiter approbatam dicit Aret. d.l. is cui.

QVAESTIO XXX.

Quæro, Si iudex interdicat alicui administrationem vt prodigo, qui reuera non est prodigus, an valeat interdictio & curatoris datio? Resp. in hac q. diuersæ sunt opiniones. Nam aliqui simpliciter dicunt, cp non valeat. gl. d.l. is cui. & in l. si putas, ibi Cy. C. de pet. hæred. gl. l. 3. C. qui prouoc. non est necess. Hanc opinionem tenent Rayne. Ang. imol. & Alex. d.l. is cui. & ibi ias. qui dicit eam esse communem, & in puncto iuris veriorem. n. 14. Eandem tenet Io. Fab. d.§. furiosi. instit. de curat.

alij verò distinguunt: aut error est expressus in scia, & non valet, aut non est expressus, & valet. Dy. quē refert ias. d.l. is cui.

alij verò aliter sentiunt, videlicet, cp licet reuera non sit prodigus; Tamen propter authoritatem iudicis interdicentis, valet interdictio. Et hanc opi. dicit ias. o. in d.l. is cui. ff. de verbor. oblig. esse magis communem, & ab ea non esse recedendum, adhibita tamen distinctione Bar. ibi, & eam tenet gl. l. si ab eo. de vsucap. §. item prodigus. quibus non est permissum facere testa. & in d.l. Seia. & sequitur Cuma. d.l. is cui. dicens eam magis cōem, Alex. sibi Brius. cs. 182. vol. 5. inci. super eo, de quo.

QVAESTIO XXXI.

Sed hic occurrit pulchrum dubium. Notum est, prodigum facta interdictione ipso iure esse sub cura agnatorum. §. furiosi. ibi gl. instit. de cur. an notoriè & manifestè prodigo ipso iure quoque interdicta sit administratio, ita vt contrahere, obligare & alienare non possit? Resp. glo. l. is cui lege. ff. de test. tener, cp sic, eam sequitur Petr. de Bellaper. imol. & Raph. Cum. Et dicit in puncto iuris sustentabilem esse Alex. l. is cui bonis. ff. de verb. obl. Eandem opinionem sequitur io. Fab. d.§. furiosi. Fred. de Senis conf. 31. incip. minor. 25. ann. Et eam dicit æquam & rationi consentaneam Bal. conf. 259. incip. quæritur. vtrum iuramentum notoriè prodigi.

contrariam tamen opinionem cp lex non interdicit administratione, sed iudex tenent communiter doct. post glo. d.l. is cui bonis. Bart. Bal. Ang. & Paul. de castr. Bart. Bal. Ang. d.l. is cui lege. & imol. ff. de testam. Bald. c. ex parte, de consuet. Et cp hæc sit communis opi. dicit Paul. de castr. Alex. & Aret. d.l. is cui bonis. & ias. qui dicit eam esse veriorem. Eandem dicit in pract. seruandam io. de imol. vbi s. Eandem dicit communem Rip. d.l. is cui bonis. 3. not. licet ipse videatur contrarium sentire. Cuius tamen rationes facilè possunt infringi. Namque licet prodigus non obligetur naturaliter, sicut adultus habens curatorem. d.l. is cui bonis. Tamen hoc verum est, post interdictum non antè, vt ibi dicitur. Præterea licet cura prodigi dicatur legitima: tamen nihil attinet hoc ad interdictionem bonorum. Namque verum est, cp lex ipso iure, facta interdictione deferat curam agnatis, hoc tamen non extenditur ad interdictionem. Nec obstat. l. 1. ff. de cur. fur. ibi Lege 12. tab. prodigo interdicitur administratio, quia intelligitur Lege, hoc est, authoritate legis, vt ibi gloss.

Hanc communem opinionem limita, nisi manifestè prodigus cōtraheret in vsum manifestę prodigalitatis, quia ille contractus non valeret, etiam non facta interdictione. Ita tenet Bart. & doct. d.l. is cui bonis. & ibi ias. dicit hanc esse communem opi. nu. 10. & eam tenet Bald. d.c. ex parte. ext. de consuet.

QVAESTIO XXXII.

Sed nunquid prodigus, si iuret in contractu celebrato sine curatoris authoritate, obligetur, & teneatur ad iuramenti obseruantiam? Resp. communis & recepta doc. opi. est, cp non, ita tenet Bart. d.l. is cui. Frede. de Senis conf. 46. incip. minore 25. ann. Hanc dicit communem esse Alex. d.l. is. cui bonis. & ias. n. 18. & eam tenet Bald. conf. 260. incip. Gulihel. adultus. Licet contrarium teneant Ant. de Bur. ca. cùm contingat. 1. memb. principali. ext. de iureiur. Lud. Rom. & Aret. d.l. is cui bonis.

QVAESTIO XXXIII.

Quæro, an prodigus obligetur delinquendo? Resp. commu. sententia est, cp sic, ita firmat ias. d.l. is cui bonis. n. 17. Namque prodigus cp non obligetur in contractibus, introductum est in eius fauorem, ne bona dilapidet, sed delinquens non est fauore dignus. Eam tenet Bart. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

QVAESTIO XXXIIII.

Quæro, certum est minorem sine curatoris authoritate nō obligari, nunquid si minor iuret super contractu, obligetur? Resp. Recepta doct. sententia est, cp hoc casu iuramentum faciat contractum validum, & tollat beneficium ætatis, ita firmat ias. auth. sacramenta. C. si aduersus venditionem. nu. 6. & n. 33. pract. Papien. for. libell. in causa venditionis. verb. & sub eius iuramento.

amplia hoc etiam locum habere in impubere doli capace. Namque & is cum iuramento obligatur, text. est c. ex literis. el. 2. de sponsal. Hanc opi. tenet Bart. Sal. & doct. d. auth. sacramenta. Paul. de castr. & Lud. Rom. d.l. is cui bonis. Eandem dicit esse communem ias. d. auth. sacramenta. nu. 21. & d.l. is cui. nu. 19. & eam tenet Alex. l. qui iurasse. vbi dicit, Legistas tenere communiter contrarium, ff. de iureiur. Abb. conf. 108. vol. 2. imo. c. cùm contingat. 3. memb. prin. quamuis contrarium teneant multi doc. relati per ias. d. auth. sacramēta. n. 21. & seq.

amplia secundò, vt procedat etiam in statutis prohibentibus contractum minoris qualitercunque cōceptis, ita firmat ias. doc. cōi calculo asserere d. auth. sacramenta. n. 51. Si enim interponatur iuramentum, firmat contractum. Hanc opinio. tenet Sal. & Fulg. d. auth. dicens pluries consuluisse cōtra Bart. Canonistas, Paul. de cast. ibid. Eam quoq; tenet imol. & Abb. d.c. cùm contingat. & dicit com. Alex. conf. 102. incip. visis & ponderatis vol. 1. & conf. 27. incip. viso libello. Eandem dicit com. Franc. de aret. conf. 54. incip. in causa magistri. Licet contrarium velit Bar. d. auth. sacramenta. in statuto concepto in personam minoris.

QVAESTIO XXXV.

Sed nunquid supradicta conclusio habet locum, si minor tempore iuramenti non sit certioratus de beneficio restitutionis sibi competente? Resp. in hac q. doct. sententiis variant. Vna est illorum, qui volūt, quod debeat certiorari. Eam tenet io. de imol. c. cùm causam. de empt. & vend. & in l. sciendum. ff. de verb. obl. licet dicat opi. Bart. in practic. & consuetudine approbatam. Hanc dicit de iure veriorem ias. d. auth. sacramēta. & eam tenet Card. clem. pen. de empt. & vend. & ibi Ant. de But. dicit eam esse com. quod verum esse potuit tempore suo. Alex. sibi contrarius d.l. sciendum.

alia est sententia illorum, qui tradunt iuramentum firmare contractū, etiamsi minor non sit certioratus, & hanc dicit esse communem Alex. conf. 27. conf. 42. in 1. vol. conf. 132. vol. 5. Eandem firmat magis communem ias. d. auth. sacramenta. n. 56. dicens temerarium esse ab ea velle recedere in iudicando & consulendo, & tenet Bart. d. auth. Bald. l. i. C. de reb. cred. Panor. c i. de emp. Arch. & io. And. c. 2. de pact. in 6. Bart. & Ang. l. 1. C. de rescind. vend. & l. sciendum. de verb. oblig.

QVAESTIO XXXVI.

Quæro, an curator furiosi, prodigi & similium desinat statim ipso iure, deficiente defectu? Resp. cp sic, & est expeditum per rex. l. 1. ff. de cur. fur. Hanc opinionem sequuntur doct. communiter, in d.l. is cui bonis, vt refert Aldobr. §. & furiosi. n. 20. instit. de cur. quod verùm est, dummodò cōstet, & notorium sit, ipsos sanam mentem recuperasse, aliàs necessaria est sententia declaratoria secundum doct. communiter vbi suprà. dicit tamen Rip. ibidem, cp desinat cura statim ante declarationem, si probari possit ad sanitatem ipsum rediisse, & valent acta per eum ante, & requiritur sententia non ad finiendam curam, sed ad tollendam suspicionem ex interdicta administratione ortam, & ad probationem inducendam. quod & mihi placet.

QVAESTIO XXXVII.

Quæro, an decretum iudicis super rebus pupilli immobilibus alienandis ex falsa causa interpositum, sit nullum? Resp. Commun

Communis & recepta opi. est, quòd sic, vt firmat Syuester Aldobr. §. si quis autem. nu. 9. instit. de excusat. tut. Et eam tenet Corn. conf. 132. nu. 12. vol. 2. Alex. conf. 69. num. 1. volu. 3. & conf. 207. nu. 7. vol. 7. Ias. l. si is ad quem. num. 15. ff. de acquir. hæred. Carol. Rui. conf. 160. num. 27. volu. 2. & conf. 46. nu. 3. volu. 5.

QVAESTIO XXXVIII.

Sed nūquid ipso iure sit nullum, vel opus sit restitutione in decreto? Resp. communis opi. est, quod decretum sit ipso iure nullum, nec opus sit restitutione, licet secùs sit in sententia lata ex falsa causa, ita firmat Aldob. d.§. si quis. n. 12. & doct. in l. iuste possidet. ff. de acq. poss.

Amplia communem opi. vt procedat siue causa sit expressa in decreto, siue nō: dummodò constet ex actis, ita tenet gl. l. 2. verb. palàm. C. quan. prouo. nō est necef. Bar. l. Seie. ff. de tut. & curat. dat. n. 2. Et eam opi. dicit com. Raph. Cuma. 115. n. 6. & Alex. conf. 207. n. 7. vol. 7.

QVAESTIO XXXIX.

Quæro, an ille, qui postulat tutorem vel curatorem suspectum, teneatur se subscribere ad pœnam talionis? Resp. communis est opi. quando ciuiliter agimus, ad hoc vt tutor vel curator suspectus declaretur, & ab administratione submoueat, vel alius ei adiungatur, non esse necessariam subscriptionem, vt firmat Dec. rub. ext. de iudi. Aldob. in prin. num. 11. insti. de sus. tut. vel curat.

QVAESTIO XL.

Quæro, an cognitio suspecti tutoris possit delegari? Resp. Bar. in l. i. §. suspecti. ff. ad Turpil. distinguit. suspecti postulatio habet duplicem finem. aut, sc. ad puniendum, & habet locum d.§. suspecti. aut ad remouendum, & tunc cognitio à quilibet, & cuilibet potest demādari. Remotio autem quia duplex est, altera, sc. quæ remouet statim, ac quis postulatur suspectus, & hæc poterit declarari per quemcunque, qui possit de causa cognoscere: altera est effectualis remotio, quæ fit per sentētiam, & hæc non potest delegari, nisi delegato prætoris vel legato proconsulis. & hanc opin. sequuntur doct. communiter. §. datum. Insti. de suspect. tutor. vt testatur. Alex. l. 1. ff. de offi. eius.

QVAESTIO XLI.

Sed nūquid sola cognitio, an verò remotio quoque possit delegari? resp. communis est, cp cognitio suspecti tutoris mandari possit, non autem remotio, vt firmat Aldob. d.§. datum. n. 5. licet ipse videatur sentire contrarium, & reuera est passus valde dubius, vt ibi per eum.

QVAESTIO XLII.

Quæro, An tutor vel curator teneatur de leuissima culpa? Resp. com. opi. est, cp teneatur de leui culpa tantùm, nō autem leuissima, vt testatur Aldob. §. suspectus autē remotus. nu. 12. instit. de suspect. tut. licet gl. ibi velit contrarium. versi. ob culpam. Et eam tenet opi. Bar. & doct. communiter in l. cp Neruа. ff. depos.

QVAESTIO XLIII.

Quæro, Magistratus, qui passus est, vel nō caueri, vel minus ēdonè, tenetur actione subsidiaria. §. sciendum. insti. de satisd. tu. quo ordine sit cōueniendus à pupillo, & an primò tutores & quomodo? Resp. Hæc materia habet plura capita, igitur distinguendum est. An vnus tantùm fuit tutor vel curator, & ille primò conueniendus est, postea verò magistratus, item primò conueniendus fideiussor tutoris vel curatoris. l. aduersus. C. de magistra. conuc. & hæc opi. clarissima est, vt ibi per omnes Doctores.

Aut sunt plures tutores vel curatores, & omnes pariter tutelam vel curam gesserunt, & omnes conueniendi sunt ante magistratum. l. Lucius. la 2. §. pe. ff. de administ. tutel.

Aut plures fuerunt tutores, & nullus eorū gessit, & omnes conueniunt ante magistratum, ita sentit gl. l. si plures. ff. de admi. tutor. Cuius opinionem in hisce duobus casibus. sc. quando vel omnes administrarunt, vel nullus, communiter approbatam dicit Aldob. d.§. sciendum. nume. 27. vt scilicet omnes conueniantur ante magistratum, nec detur inter eos beneficium ordinis, ita tenet Paul. de castr. Purpu. & Docto. l. 1. C. de transact.

Hoc tamen intellige, quando omnes tutores sunt eiusdem ordinis, aliàs si non sint eiusdem ordinis, secùs est. l. Lucius. la 2. §. cum in testamento. ff. de admi. tut. Ita dicit doc. sentire cōmuniter Aldobr. d.§. sciendum. nu. 29. dicit tamen ipse tex. d. l. Lucius. non esse ita generaliter trahendum ad diuersitatem ordinis, sed saltem intelligendum, quando alter tutor est testamentarius, & alter datiuus, vt ibi per eum nu. 30. hanc quoq; dicit communem Alex d.l. 1. C. de transa.

Aut aliqui gesserunt, & aliqui non, & tunc si fuit facta diuisio per testatorem vel iudicem, conuenitur primò gerens, postea magistratus, & hoc est expeditum per l. 2. Resp. 2. C. de diui. tutelæ.

QVAESTIO XLIIII.

Sed quid in casib. quibus vnus pro alio tenetur, vt d.l. 2. C. de diuis. tut. an prius tenetur contutor, quam magistratus? Respon. communis conclusio est, quòd sic, vt firmat Sal. d.l. 2. q. 7. Aldobr. d.§ sciendum. nu. 31.

QVAESTIO XLV.

Quero, An, si per statuta innouentur successiones innouentur etiam tutelæ? Resp. vide suprà, statutum. Michael Grassus.

Tyrannum principem eius vasalli intollerabiliter oppressi possunt iustè, & licitè occidere, vt tenet, & latè probat Paris de puteo, in tract. syndicat. in prin. & Carrerius, in pract. cri. in §. circa, il 2. n. 84. cum aliis Regnicolis signatis ibi p eum, imò meritorium est ipsum principem tyrannum interficere, sec. Th. de Aquino, in secunda secundæ art. pen. cuius opinionem tanquam periculosam reprobant Aug. de Ancona. in tract. de potestate ecclesiastica q. 54. artic. 4. fel. in c. cum nobis. ext. de præscr. n. 7. circa fi. d. nu. & communiter omnes doct. sec. Cæsarem de Perinis, in add. constitutionum regni Neap. in constit. inchoante si damna clandestina patientibus, in tit. de homicidiis, & damnis clandestinis. in fi. & contra sententiam istā Th. fuit decisum etiam in concilio Constantiæ, teste fel. in d.c. cū nobis. verùm quod tyrannus impunè & licitè interfici possit latissimè probauit, & optimis, & ferè infinitis rationibus, & authoritatib. cōsuluit Cataldinus de Boncompagnis de visso, in conf. 55. n. 15. cum multis aliis seq quod conf. reperitur inter cōsilia criminalia diuersorum, collecta per Io. Bap. Zilettum, in 1. vol. quod certè procederet in tyranno, qui per vim dominatur, nullum ius habens ad illius reipublicæ regimen, hoc equidem casu posset à priuato occidi, vbi nullum aliud subesset remedium ad illam tyrannidem tollendam, vt no. Caieta. 2. 2. q. 64. art. 3. etiam veneno, & proditoriè, sec. Fabrum, & Ange. in §. ius gētium insti. de iur. nat. gen. & ciui. sed si tyrānus esset verus reipublicę princeps iure successionis, aut electionis, tūc ob eius tyrannidem à priuato occidi non posset, imò hæreticum esset asserere hoc licere, vt tradit Alphonsus à castr. lib. de hæresi. ver. tyrannus. & Do. Soto. lib. 5. de iust. & iur. q. 1. art. 3. F. Viuius lib. 2. opi. 310.

Tyranni gesta valent per iustitiam, vt est com. opi. de qua Parisius conf. 1. nu. 65. vol. 1. Bonacoss.

COMMVNIVM OPINIONVM,

SIVE IVRIS VTRIVSQVE RECEPTARVM

Sententiarum, ex diuersis Authoribus collectarum,

LIBER XIX.

V

Agabūdi (vt doctores fantur) seu vagi homines dicuntur qui nullum alicubi certum domicilium vbi habitent sigentes, per mūdum vagantur. commune aiunt Maria. in c. vlt. nu. 57. de for. comp. Aegidius Boss. in prac. tit. de for. comp. n. 70. atque ij. vbicunque reperientur tum accusari tum puniri delictorum vbicunque gentium admissorum nomine poterunt. commune asseuerant Didac. à Couar. in pract. q. 11. n. 7. Iul. Cla. in pract. §. vlt. q. 39. ver. cæterum. 1. E. Suarez.

Vagabūdus potest puniri de delicto commisso in quolibet loco in quo inuenitur. commu. dicit Bellamer. consi. 11. Probus in Apostil. Io. Monach. in ca. inquisitores. n. 5. de hæret. in 6. Alber. in l. hæres absens §. proinde, ff. de iud. num. 2. Didacus

Universidad de Deusto
Biblioteca

præct.q.11.nu.7.gl.in l.fi.C.vbi de crim.ag.opor. Clarus d.lib. 5.§.fi.q.39.versf.Cæterùm. P.Fichard.

Vagabundus potest puniri de delicto commisso in quolibet loco,in quo inuenitur,vt est communis opi.Clarus q.39. versf.cæterum.Soc.in fallentiis reg.87.communem dicens Et vagabundus est, qui non habet certam sedem domicilium, vel habitationem,vt per Soc.ibi & est communis opi.Soarez in eius thesauro ver.vagabundi,nu.2.Clar.vbi supra versf.sed hic quæro. Vnde bānitus,qui certam sedem non habet,& per mundum vagatur,vagabundus dici potest:alias si habet domicilium,seu habitationem secus est.Clar.ibi ver.fuit interrogatus.De vagabundo Nouellus reg.220. Bonacoss.

Valisiam cauponi hospes aperire,&ostendere quæ intus habeat,non tenetur.com.dicit iasin l.in actionib. num.41.ff.de in litem iur.nu.43.& si quid ex ea furatum sit,statur iuramento hospitis contra Cauponem.com.d. iasin d.l.in actionib.n. 41.& Diaz.reg.186.& Phanuc.de in lit.iur.nu.72.Parisf.consi. 74.nu.11.& seq.lib.1.Clar.lib.5.sent.§.furtum.versf.pro complemento. P.Fich.

valorem fructuum beneficij impetrans, non tenetur probare, ꝙ satis est si dicat verum valorem expressisse. Io.de Rip. in c.ad aures.de rescript.nu.77.com.dicit. Villalob.

vani timoris nulla est ęstimatio.l.si quis ab alio.ff.de re iud. Bellon.

PRO.vanæ voces populi non sunt audiendæ.l.decurionum. C.de pœn. vnde malè fecit Pilatus, qui ad populi clamorem Christum condemnauit.ibi not.Accur. idem.

variare possunt ascendentes petendo hęreditatem ex testamento,vel ab intestato.Boer.dec.33.nu.19.com.d. Villa.

PRO.varię sunt hominum voluntates.l.quia poterat.ff.ad Treb.vt in causu l.non nudis.vbi gl.C.de emanc.lib.

OBIEC.Arg.contrà de l.cum cum.C.de ado.& l.1.C.de reb. alien.non aliena.

SOL.Sed ibi in actibus præiudicialibus,in quibus exprimenda est certa causa voluntatis, vt in l.cum hi §. igitur oratio.ff. de transact. Bellon.

PRO.variatio seu mutatio fieri non debet.l.serui electione. ff.de leg.i.l.huiusmodi.§.Stichum ff.eod.tit.l.apud Aufidium. ff.de opt.leg c.quod semel.de reg.iur.in 6. Bellon.

OBIEC.Contrà de l.nonnunquam.ff.de coll.bon.vbi mutans consilium approbatur.

SOL.Ibi speciale in hæreditate paterna, quæ est quasi nobis debita.in §.1.auth.de trient.& semis. idem.

OBIEC. Præterea contra de l.1.§.si sic deposuero. ff.depos. vbi inquit text.quem posse mutare voluntatem. & l.eum qui certarum.§.1.ff.de verborum obliga. vbi mutatio voluntatis admittitur.

SOL.In vltimis voluntatibus regulariter mutare non licet, quia electio trahit secum executionem,vt hic,secùs in contractibus.nisi post obligationem contractus.l. in commodato.§. sicut.ff.commo.& ita procedunt contraria. idem.

variatio & mendatium sola non facit indicium ad torturam nisi sit cum aliis adminiculis & coniecturis, seu indiciis, quia tunc erit indicium ad torquendum, vt est communis opin.de qua Plotus in l.si quando,n.886.C.vnde vi. Bene facit solam suspicionem,vt ibi.vide Franc.Mar.decis.281.in 2.par.vbi dicit, quòd debent præcedere indicia, aliàs si millesies variaret, vacilaret,aut ratificaret,non teneretur,nam reo licet variare, & diuersis,ac contrariis ad sui defensionem exceptionibus & defensionibus vti,vt per Parisi.cons.169.num.27.in 4.vol.Et variatio extra substantiam delicti non operatur indicium cōtra reum,communis est opi. Bursatus cons.20.nu.21.& vide in cons.79.nu.15. Bonacoss.

PRO.Varietas temporum,& locorum,varietatem pretiorū indocit.l.pretia rerum.§.nonnullam.ff.ad leg.Falc. Bellon.

PRO.Varietas temporum varietatem constitutionum ducit.in c.non debet.de consang.& affinit. idem.

varietas Rei,quæ est sine trepidatione & inconstantia, non est in consideratione.sed oporter, vt sint alia indicia arbitrio iudicis, vt est communis opi.D.Hier.Gabri.in cons.183.nu.1. Blancus in l.fi.nu.259.ff.de q.Clar.q.21.versf. mendacium,& quòd variatio,vacillatio, pallor, timor, & similia tanquam à maleficio remota non faciant indicium de per se. ponit dom. Brunorus in vnico eius cons.n.75.vbi ipse communem opin. dicit.Et licet reus variet & vacillet, non propterea tormentabitur,quia licet reo variare sine pœna, vt est commun.opi.ab omnibus practicis & bonis doctoribus tanta,vt dicit idem D. Brunorus d.cons.vnico.nu.115.& vno verbo dicit,quod materia vacillationis & variationis est cōsiderabilis ad torturam in teste, non autem in principali, vt dicunt omnes loquentes de materia. Bonacoss.

vasallus abutens re feudali, notabiliter eam deteriorando, potest feudo priuari. communem dicit Clar. in §. feudum.q. 56. P.Fichar.

vasallus alienans feudum domino sciente & tacente, videtur habere consensum domini,ideò pœna non incurrit.com. in §.feudum.q.31.ver.vlt. idem ex eodem.

vasallus alienans feudum,si habeat filios & agnatos,tunc si alienatio sit iure facta,filius præfertur agnato quò ad reuocationem feudi, si autem sit facta iure refragante tunc agnatus præfertur filio.com.dicit in §.feudum.q.42.versic. Sed pone. idem ex eod.

Vasallus commisit Feloniam, sed mortuus est priùs, quàm dominus querelam contra eum institueret, eo causu dominus non potest querelam intentare contra hæredes vasalli nisi esset in casu quo vasallus ipso iure priuaretur feudo.com.in §.feudum.q.65. idem.

Vasallus delinquens rem feudalem, non propterea liberatur à præstatione seruitij.com.in §.feudum.q.34.verf.contrariam.in fi. idem.

Vasallus etiam si renuntiarit feudum,atque etiam renuntiare potuisset, tamen propterea non poterit potesta offendere dominum.& si faciat,debet puniri.comm.in §.feudum.q.33. verf.Sed posito. idem.

Vasallus ex causa non petitæ inuestituræ,non cadit ipso iure feudo, sed requiritur sententia declaratoria. com. in §.feudum.q.49.ver.Item quæro. idem ex eod.

Vasallus faciens contra contenta in iuramento fidelitatis, potest priuari feudo.com.in § feudum.q.54. idem.

vasallus habens castrum cum pertinentiis,si inter ipsum,& dominum oriatur contentio de pertinentiis, nempe,si dominus diceret omnia bona, quæ vasallus haberet in territorio illius castri,pertinere ad se ratione castri, eo casu incumbit onus probandi ipsi domino.com.in §.feudum.q.18.in fi. idem.

vasallus habens feudum antiquum,si illud recipiat à domino tanquam nouum,sibi quidem præiudicat sed quantum ad filios & agnatos eius, non potest illis per hoc solum factum præiudicare, nisi ipsi fortè in tale factum consensissent.com. dicit Clar.in §.feudum.q.8.ver.quæro nunc. idem.

vasallus habens feudum pro quo tenetur præstare certam pensionem, non propterea cadit feudo, si per biennium, vel triennium cessauerit à præstatione,vt fit in emphyteusi.com. in §.feudum.q.51. idem.

vasallus inhabilis ad pugnandum(vt qui habeat abscissa brachia) non tenetur dominum adiuuare, & si aufugerit in prælio non priuatur feudo, nemini enim imputandum quod nō faciat id quod facere non potest. com. in §.feudum q.21.ver. item quæro.

vasallus instituens vnum ex filiis in re certa,nihilominus filius ille succedet æqualiter cum aliis hæredibus vniuersaliter institutis,com.in §.feudum.q.86.

vasallus licet in alienatione protestetur, se alienare, saluo, & reseruato domini consensu, vel saluo iure directi dominii, non releuatur, si sequuta sit traditio. com.in §.feudum.q.31. ver. item quæro. Sed si diceret se alienare saluo consensu domini.& non aliter, nec alio modo, talis protestatio verbis gemi. concepta facetet releuari vasallum, etiam si sequuta esset traditio.Eadem q.ver.Bene verum est. idem.

vasallus miles habet annum & mensem ad petendam inuestituram.com.in §.feud.q.49.ver.Intellige. idem.

vasallus minor si non petierit inuestituram intra debitum tempus poterit petere restitutionem in integrum.comm.in §. feudum.q.49.ver.Sed quid si. idem.

Vasallus non potest incidere arbores fructiferas in feudo feudali.com.in §.feudum.q.47.

Vasallus non potest pro dote filiæ suæ,quam nuptum dare vult,grauare subditos,nisi appareret de speciali contraria consuetudine.

vasallus non potest rem feudalem sine consensu domini alteri dare in emphyteusim.com.in §.feudum.q.34. ver.item etiam. idem.

Vasallus non potest sine consensu domini alteri constituere vsumfructum in re feuda. comm.in §.feudum. 34.verf.Sed nunquid.

vasallus non priuatur feudo propter alienationem quæ ex aliquo capite nulla & inualida erat.comm.in §.feudum.q.31. ver.Sed quæro. idem.

vasallus non tenetur in adiuuando domino præponere salutem domini saluti propriæ.com.d.in §.feundum.q.Sed quæro. idem.

Vasallus occidens seipsum, non priuatur feudo. com. in §. feudum.q.58. idem.

vasallus per metum delinquens non excusatur. com. in §. feudum.q.61.nisi iustus metus esset. idem.

Vasallus per subinfeudationem à se factam alteri,nō potest præiudicare agnatis suis.com.in §.feudum.q.32.ver.sed circa. in fi. idem.

vasallus plures habens dominos,si contra vnum tātùm delinquat, nō cadit toto feudo,sed tantùm parte.com.d.in §.feudum.q.53.ver.Modò. idem.

vasallus post alienationem factam,si feudum recuperet,nō ideò euitabit pænam.com.in §.feud.q.31.ver.sed quid.idem.

vasallus potest alienare commoditates feudi, sed non valebit illa alienatio,nisi durāte vita eius.com.in §. feudum. q.31. ver.successiuè. idem.

vasallus potest dominum sine venia in ius vocare. com.in §.feudum q.25. idem.

vasallus potest priuari feudo propter amicitiam contractā cum inimicis domini. si fuit contracta in perniciem domini. com.in §.fudum,q.54.

vasallus qui intra annum.& diem nō petierit inuestituram, non cadit feudo,si id tempus feudum non possederit. com.in §.feudum.q.49.ver.item quid. idem.

vasallus regulariter nō potest disponere de feudo in suo testamēto.com.in §.feudum.q.40.Fallit in feudo absolutè hæreditario,& in feudo nouo,vt d.q.ver.sed.quia,cum seq. idem.

vasallus requisitus,vt comitetur Imperatorem proficiscentem Romam pro coronatione, si fuerit inobediens, priuatur feudo.com.in §.feudum.q.66. idem.

vasallus sciens imminere periculum domino, si ipsum non certiorauerit,potest priuari feudo.com.in feudum.q.57.intellige quando potuit ipsum certiorare,& non fecit.com.in dic. verf.Hæc tamen.& licet nō statim potuit dominum certiorare cùm resciuit, tamen tenetur facere, cum primum occasionem seu potestatem habuerit.com.in d.q.57.ver.sed quid.

vasallus si cadit feudo,quia illud irrequisito domino aliena uerit.tunc si sit feudum nouum,reuertitur ad dominum:si verò sit antiquum aperitur filiis agnatis. Magis com. d. in § feudum.q.66.ver.Hanc etiam.cum præced. idem.

vasallus si coactus deliquit, non imputatur ipsi pro culpa, com.in §.feudum.q.61.in prin. idem.

vasallus si deliquerit directò in personam domini,tunc feudum aperitur domino,exclusis & filiis,& agnatis vasalli delinquentis.com.in §.feudum.q.66.in prin. & ver.sed si feudum, cum seq.si tamen feudū datum esset Titio & eius hæredib.de vno ad alterum reuertendo.vel Gaio, Titio, & Seio, omnib. principaliter vel insolidum, vel attentis meritis singulorum, tūc vnius culpa non noceret aliis.d.q.ver.sed in omnem. idē.

vasallus si nō directò deliquit in personam domini, tunc si sit feudum nouum,applicatur domino.exclusis & filiis & agnatis,si autē sit antiquum,tūc reuertitur ad agnatos.ad q. ver. aut verò.cum seq.Nota tamē,si feudum esset receptum à patre,vel quo ipsius delinquentis,expressè pro se &liberis,vel ꝓ se & filiis.vel huiusmodi tunc indistinctè oēs agnati & filij ipsius delinquentis admittuntur,sed si feudum esset simpliciter receptū(quod feudū aliqui informe vocant)puta, Cōcedo tibi castrum hoc in feudū:in eo casu excludūtur filij: & omnes descēdentes delinquētis,itemque eius agnati omnes intra 4. gradum.ita com.distingui ait in d.q.66.ver.sed quæro. idem.

vasallus si dicat dominum appositisse in reuocatione feudi pacta insolita nō ipsi statim creditur, sed tenetur probare esse pacta insolita.com.in §.feudum q.20. idem.

vasallus si efficitur monachus,feudum finitur,nisi prestaretur tale seruitiū, quod honestè à clerico pōstari posset,vel per substitutum idoneum, vel etiam, si præstaretur res aliqua vel pecunia,tunc.n.feudum transiret admonasterium: & ibidem remanet durante vita vasalli.com.d.in §.feudum.q.78. idem.

vasallus si fuit inductus in actualem possessionem feudi cōpetit ei pro feudo vtilis rei vendicatio,tam contra dominum, quàm extraneum.com.d.in §.feudum q.89.ver.tu dic. idem.

vasallus si incurrit pœnam priuationis feudi: non priuatur ipso iure:sed requiritur sententia.com.in §.feudum.q.62. idē.

vasallus tenetur adiuuare dominū:etiam contra proprium partem, filium vel fratrem suum. com.§.feudum.q.12.sed nō contra seipsum.ead.q.in fi. idem.

Vasallus tenetur dominum defendere,& iuuare contra omnes:idque propriis suis sumptib.com.in §.feudum. qu.21.nisi de proprio esset impotens.ibid. idem.

Vasalli de feudo litigantes non possunt prorogare iurisdictionem alterius iudicis,sine licentia domini.com.in §.feudū. q.90.ver.sed quæro. idem.

Vasallus non tenetur iuramentum fidelitatis præstare omnibus filiis qui successerunt domino feudi:sed vni tantùm.Fran. de Are.in l.2.§.in his.ff.de verb. oblig.com.d.quem refert iasin l.de pupillo.§.si plurium.nu.6.ff.de no.oper.nun. Villa.

vasallus tenetur de iure ostendere domino(si exigat)specificare: & demonstrare bona quę ab ipso in feudum obtinet. gl.in constitu.imperialem.§.illud quoque. in ver. nisi requisitus,quam ibidem sequuntur &expresse tenent Iac.de Bel.Bal. Isernia,Aluaro.M.Laudensis,Præpos.Matth.de Afft.Et idem ferè omnes rursum in c.1.§. Vasallus,si feudum. & §.vasallus feu.si de feu.def. conten.sit. Et est communis.Quòd si nollet bona specificare, tunc pro toto patrimonio vasallus esse præsumeretur,secundùm memoratos doc.in dictis locis.contrà. vasallus si probabiliter dubitet, quæ bona maiores sui & ipse à Domino in feudum acceperint, petere potest à domino, vt sibi bona pro quibus seruire debet, vel eorundem fines, terminos & pertinentia,specificet & demonstret,non minus iure feudali,& apud eius Interpretes receptum est.Id enim glo. d.ver.nisi requisitus.Et ibidem præallegati doc.tenent.dominus siquidem & vasallus,exceptis certis casibus (quorum 15. enumerat Matt.de Affli.dec.265.n.2.) ad paria censentur tex. est in c.1.de for.fidelita.quem Bal.ibi dicit esset terribilem dominis.Et est canonisatus in dec.229.q.5.c.de forma admonētament Iser.Aluar.& Præpos.pro caut.vasallum hanc requisitionem, eo tempore, quo de feudo inuestitur facere, petere debere, vt bona feudalia expresse inuestitura cum suis pertinentiis & finibus, &c.declarentur. Si enim post inuestituram petere vellet talem declarationem, tunc dominus forte exiguum aliquem fundum,illi demonstraret & diceret,ecce hoc est feudum tuum, &c. ceterum nihil fraudis inter dominum & vasallum esse debet rex. in c.imperialem.§. præterea 1. De prohibi.feud.alie.per Frede. I.Fichard.

vasallus per non petitā inuestituram.nō est priuatus feudo, sed venit priuandus, domino volente. Curt.iu.conf.142.nu. 2.com.dicit. Villal.

ADDITIO.vnde si intra annum & diem,vel mensem à lege traditum,in quo post mortem domini petere debet inuestituram à domino hærede,vt per Bal.in c.1.quo temp.mil. inuest. pet.debeat,in prin.in vsib.feu.& ibi Prepos.Aluar.&alij.& fuerit impeditus, currit sibi tempus, nec protestari tenetur dum tempus est vtile, & de facto feudum non aufertur, sed causa cognita.Io.de Ana.cons.32.vltra alia.n.2.cum addit.Lud.Bolog.n.12 refert.Mar.Ant.Bard.in tract.de temp.vti.& contin. in c.9.nu.2.

Vasallus si committit Feloniam, & dominus remittit delictum,hoc feudum non dicitur nouum sed antiquum.Io.de Imol.in c.2.nu.16.de feudis.com.dicit. B.Vil.

vasallus non potest constituere vsumfructum in re feudali inscio domino. iasin l.possideri.§.ex contrario.num.66.ff.de acquir.posses.com.dicit. idem.

vasallus licet possit infeudare quem idoneum ad seruiendū pro feudo,illa tamen infeudatio durat pervitam primi vasalli, statim transit ad dominum,iasd.§.ex ōrio.n.72.com.d. idem.

vasallus nō præsumitur ex prestatione decennali seruitiorū personalium,sed requiruntur 30.anni,facta tamen cōtemplatione rei vel causæ,Balb.de præsc.par.3.quæst. verf.de primo, com.dicit. idem.

vasallus sine venia dominum in ius vocare potest. com. d. iasin l.si non sortem.§.libertus,de cond.inde.& Nic.Euerard. in Top.legal.loco.59.vt refert Minsobs.92.cent.4. Et sic obseruatur in Camera. I.Fichard.

vasallus non æquiparatur per omnia vsufructuario,sed pinguius ius obtinet,quia habet vtile dominium. Et habet vtilē rei vendicationem,quæ non competit vsufructuario,com.dicit Zasconf.12.nu.29.lib.1. idem.

vasallo mortuo, in quo generatio suæ familæ finitur, tunc possunt eius consanguinei officio iudicis petere,vt ipsi præaliis cum feudo inuestiantur à domino,qui tenetur etiam illos potius quàm alios extraneos,inuestire, aliàs enim ipsis fieret iniuria.Hanc opi.com.dicunt Fran.Curt.in tract.feu.in 2.par. q.15.Dec.conf.131.nu.2.vbi scribit non videri dubitandum esse, ꝙ ista sit cōis sententia. Et insuper allegat Lud. Ro.cons. 22.& Alex.cons.80 lib.1.Et And.Sicu.c.1.ext.de loca.dicentes hanc cōem esse.Item cōem dicunt Apostil.in addi.in suis add. ad Alex.d.cons.80.n.xi.Parisf.cons.28.in prin.vol.1.Et And.Tiraq.(infinitos prætereà accumulans)in lib.2.de retra.in prefa. n.41.cum seq. Vt autem procedat hæc conclusio, requiritur primò,ꝙ consanguinei petant talem renouationem intra annum,aliàs.n.eo elapso, præscriptum esset huic iudicis officio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bart.in l.j.§ permittitur.Et ibi Apostil.cum concor.ff.de aqua quotid.& æsti. Et idem Apostil. rursum ad Bart.in l.sicut.C.de præscrip.30.vel 40.ann.Secundò,q̃ petant re integra,& antè, quàm dominus de his fendis alios inuestiuisset. Alex. consil. 10.in fi.vol.3.post Lud. Rom. cons.68. viso themate & quæstionibus supra positis in 2.dub.Tertiò,q̃ tales consanguinei, vel cognati sint hæredes defuncti vasalli,secundùm Dec in d. cons.131.post Alex.d.cons.10.circa fi.Sed contrarium huius, q̃ imò hoc non requiratur,tenet idem Dec.(sibi contrarius) in cons.78.nu.3.quam opinionem ibid.approbat Apostill.ad Alex.in d.cons.in re videlicet non hæreditaria. I.Fich.

Fallit tamen prædicta communis conclusio,si dominus feudum sibi apertum non infeudare vlterius, sed sibi,suisq̃ posteris reseruare velit.Hoc enim posset.Caro.Rui.cõs.152.volu.1.quem sequitur Apostil.in addit.ad Dec.in d.cons.131.in prin.quia,inquit,est tantùm æquitas quædam,vt extraneis,tãtundem offerendo præferantur, vt per Bartol. in l.1. in fin.de priuil.credi. I.Fich.

Si per mortem vasalli feudum aperiatur, & ad dominum reuertatur,dominus feudi,siue prælatus, etiam si iureiurando fidem suam adstrinxerit, quod Romano Pontifice inconsulto nequaquam de nouo alienaret, si tamen ecclesiæ suæ, quò alienatio ita viderit expedire,illud iureiurando non obstante, liberè poterit alienare,ad consultationem Mediolanensis archiepiscopi.Innoc.iij.respondisse habes ex decret. ex parte de feud.ibi,liberè si videris expedire,q̃ verbum,liberè idem,sine alicuius impedimento, & contradictione importat.c.licet in fi.de sepul.in 6.l.libertas in prin.ff.de sta. hom.cum simil.facit etiam pro conclusione tex.in c.1.si vassa. feu. pri.vbi si vassallus propter delictum in dominum commissum feu. priuetur, non transit feudum ad filium, nisi ex gratia dominus illi concedat,quod verbum ex gratia, liberam facultatẽ denotat nullo iuris aut obligationis vinculo adstrictam c. gratiosè, & c. gratia. de rescrip. in 6.ex qua conclusione ad emphytheusim inferri posse videbatur, cum de vno ad alterum procedat argum.com.doct.sententia,vt Soc. scribit, cons.167.non vtilis. libr.2. nisi iure communi contrarium statutum & prouisum reperiatur, maximè quando disposita, & dicta in feudis non exorbitarẽt à iure communi,nec illi aduersantur,secùs si sunt contra ius commune, quia eo casu non habent locum in emphyteusi,tradunt doc.in c.j.de feud.& hanc æquiparationem. facit gl.in c.1.in ver.aut vtrunque.in tit.an agnatus.vers.hinc quoque dixit Host.in sum.de feu.in prin.& Iser.in primo feu. in 3.car.ver.item quæritur in feudatario quòd cõtractus feudalis & emphyteuticus sunt similes, & licet doct. quandoque differentiam constituant inter vnum & alterum, vt patet ex not. per Bart. in l.vt iurisiurandi. §.si liberi. ff.de ope. liber. & per Bal.in auth.si quis ruinas.C.de sacros.eccl.declarant tamẽ illud verum esse & procedere in casibus,in quibus iura in feudo loquentia sunt cõtra regulas iuris communis, aliàs secùs. Nam eo casu iura loquentia in feudis adducuntur, & deseruiunt ad decisionem earundem dubitationum in contractu emphyteutico emergentium, vt omnes post Bart. inquiunt in l.si mihi & Titio. ff.de verb.obl.contrarium tamen esse tenendum, probatur ex traditis per Bart.in l.1.§. permittitur.ff. de aqua quot.& æstiua.l.1.in fi.per illum text. ff.de priuil.credit.quibus in locis cõcludit,q̃ finita emphyteusi,vt quia concessa fuerit vsque in tertiam generationem eaq̃ue finita sit, si concurrant agnati eorum,quorum linea est extincta,& extranei,requirentes dominum emphyteusis, vel prælatum ecclesiæ,vt de ipsa emphyteusi inuestiat,& rem emphyteuticam eis concedat, præferre debet agnatos, aliàs illis iniuriam infert, dixit etiam Bald.in addit.ad Spec.tit.de loca. q̃ dominus emphyteusis debet potius renouare eam posteris eius qui olim fuit emphyteuta,quam aliis extraneis,& si aliis cõcedit, infertur agnatis iniuria allegat d.l.1.§. permittitur. ff.de aqua quot. & æstiua.hanc̃que com.ait,& tenet Alex.cons.80. viso & animaduerso.nu.7.lib.1.vbi latius videre poteris. Turzan.

Vasalli an possint esse testes in causa domini sui, & si deposuerunt in fauorem domini, an illorum dictis fides habenda sit? Variæ sunt inter doct. opiniones,quarum 11. refert Matt. de afflict decis.304.Et in fine sic scribit: Fuit conclusum per totum consilium,nemine discrepante, quod vasallus pro domino suo potest esse testis. Et quod dominus in eum habeat merum,& mistum imperium,& ei iurauerit fidelitatem,dummodò non proberur,quod sit grandi amicitia coniunctus domino. vel sit vilis persona, vt angarius vel parangarius, qui propter eorum vilitatem repelluntur à testimonio,&c.idem.

vasallus alienans feudum sine consensu domini licet priuetur feudo, & ẽtsi postea recuperauerit.c.7.tit.quid iuris si post alienationem feudi vasallus id recuperauerit. tamen hoc non admittitur,si recuperatio facta fuerit ante traditam possessionem ipsius feudi venditi, Quja eo casu excusatur à pœna caducitatis,cùm allegatus textus secund. doct.communiter intelligatur de alienatione perfecta per traditionem, quoniam res videtur quodammodo integra ante traditionem.l.ab emptione. ff. de pact itẽ alienatio est actus per quem dominium transfertur.l.j.ff. de fun.dot.quæ sit mediante traditione.l.traditionib.C.de pact. Aluar.d.c.1. n.3.ver.quæro ab extra,quid si vasallus vendens recuperauerit venditionem d.tit.quid iuris si post alien. Alex.de imo.in l.si à me.n.4.ff.ad l.falcid.Francischin.Curt.in trac.feu.in 4.par.n.103.ver.decimotertiò quẽro.Et hanc sententiam communiter approbari meminit Rol. à Valle in cons.51.nu.6.in 2.Tom.cons. Kirchouius.

Vasallus quando priuatur feudo propter delictum non debent de illo feudo inuestiri,nec filij,nec alij descendentes, neque agnati, qui sunt coniuncti infra quartum gradum, sed agnati existentes in quarto gradu vsque ad infinitum admittuntur ad feudum.per text. in c.si vasallus culpam. si de feud. defun.controuer.fuerit inter dominum & agnatum vasalli.Si vasallus culpam commitat, propter quam feudum amittere debeat, neque filius neque eius descendentes ad id feudum reuocabuntur,sed agnati,qui quarto gradu sunt.& c.vnico.si vasall.feud.priuet. cui defera.qui tex.intelligũtur de antiquo feudo,q̃ si esset nouum feudum,in eo non succederet aliquis agnatus.c.j.de duob. fratrib.de nouo benefic.inuesti.Item intelligi debet q̃ delictum non fuerit commissum contra dominum,quia si fuisset cõmissum contra dominum,etiam si esset feudum paternum seu antiquum deuoluereturad dominum exclusis omnib.agnatis.per tex.in c.j.§.deniq;.quæ fuit cau.1. benefic.amit.& tñ illa iura superallegata excludunt descẽdentes , & agnatos proximiores quarto gradu à successione feudi,per rationem,quam assignat Bald.in d.c.si vasallus culpam. Quja quantò agnati sunt proximiores vasallo delinquenti, tantò magis videntur infici eadem macula.l. humanitatis.C. de excus.tu.& etiam propter suspicionem,quia sæpè solet esse similitudo & audacia in talib. coniunctis. Quam sententiam verissimam esse inquit Alex. de Neuo.cons.98.nu.17.18.19. 20.21.22.& 23.in 1.Tom.cons.ad causas crimi.recens edito rum.vbi & ipse Iac.Aluar. sententiam reprobat,& quæ sit cõmunis opi.n.23.indicat quæ tamen propter tex.allegatos hoc in casu,eo consulente,non est retinenda. Kirchouius.

vasallum non teneri dominum, qui ob debita in carcerem esset coniectus,liberare, eiusq̃ue debita creditoribus soluere, doct.in c.licet vasallus.Aluar.n.7.ver.quero quid si dominus, & Præpos.n.3.eod.vers.tit.si de feud.defun.conten.fuer.inter domi.& agna.vasalli. tradiderunt. Et hanc sententiam cõmuniter approbari scribunt Zas.in tract.feud.par.7.c.ad quid vasallus domino & dominus vasallo teneatur.n.47. vers.si porrò dominus inops esset.Et Vasquius in lib.1.controuer.illust. c.6.nu.6.ver.decimonono. Licet de hac quæstione multi doctor.dubitarint,quos referunt Aluar. & Zas.d.locis:Si tamen domino feudi moueretur bellum, & constitutus esset in magna necessitate & euidenti periculo ei succurrendum esse. Ias. de Anan.in cons.7.nu.14.versic.circa.verò aliud dubium.Ias. in l.si ex toto.nu.16.vers.quartò. facit. ff.de leg.1.& Restaur. Castald. in tract.de imper.q.57.nu.6.in 12. vol.tract. arbitrati sunt. idem.

Vasallus alienans feudum irrequisito domino:cadit feudo siue nouum siue paternum sit, quod procedit, etiam si saluo iure domini illud alienasset. communem refert Bened. Capr. reg.77.nu.35.vide supra Feudum.

Vasallus potest de feudo testari, q̃ sibi facta est concessio pro se & hæredib.quibuscunque.Bald.in c.imperialem.n.19. ver.sed quid si ꝓcessum est feudum.de prohib.feu.alie.per Frederic.Et hanc com. sententiam esse referunt Io. Fran.de Ripa in l.ex facto.§.si quis ita. nu.16.ff.ad S.C. Trebell. & Rolan.à Vall.in cons.42.nu.13.in 1.Tom.cons. idem.

Vasallus non perdit feudum, si iusto metu ductus amicitiam contrahit cum inimicis domini, vt est com. opi. de qua D.Rol.à Valle in cons.1.nu.110.in 3.vol. Bonacoss.

vasallus conuictus de culpa potest feudo priuari, vt est cõmunis opi.D. Rolan.à Vall.cons.18.n.4.in 3.vol.Gallus cons. 24. alias secus quia si fuit impeditus aliquo impedimento rationabili, potest in integrum restitui, vt ibi. Et potest inuestituram petere,vt est commu.omnium opi.de qua ibi. idem.

vasallus male tractans subditos, potest feudo priuari,vt est comm.opi.de qua D. Rol.à Valle.in cons.19. nu.18.in 3.vol. quod est verum in feudo verò & propriò, quod est, quando gratis conceditur quia si venditum sit non dicitur propriè feudum

feudum,sed venditio.& ideò tunc non priuatur. & est cõmunis opi. q̃ antequam vasallus qui fœuit in subditos, & malè eos tractat,possit feudo priuari,prius tamen debet præcedere monitio superioris, q̃ subditos bene tractet cum comminatoine,quòd alias feudo priuabitur. idem.

Vasallus falsificans monetam Principis,committit crimen læsæ maiestatis, & priuatur feudo, dato q̃ sit nouum vel antiquum,hæreditarium,siue ex pacto & prouidẽtia, in eius filiorum, agnatorũmve præiudicio, vt est communis opi. de qua D. Rol.à Valle in cons.29. num.7. in 3.volum. licet postea in casu suo teneat contrarium quia publicatis bonis vasalli non venit feudum, vt est communis opi. ibi. nu.14. Et præsertim in sententia confiscationis,quæ est stricti iuris & odiosa.& ista est magis communis opi.vt ibi.nu.16.& hoc est verum,quando feudum non transit ad hæredes extraneos,vt est magis cõmunis opi.vt ibi.nu.21.& in cons.32. idem.

vasallus ingratus erga dominum suum, feudum amittit, vt est communis opi.de qua D.Rol.à Valle in cons.40.nu.1.in 3. volu. idem.

vasallus alienans feudum in consulto domino amittit, & domino acquiritur & applicatur, & non agnatis, vt est communis opi. D.Rol.à Valle in cons.64.nu.3. in 3.volu.& com. dicit Menoch.cons.38.nu.1.vide Corset.in reper.Abb.in ver. vasallus alienans. idem.

vasallus delinquens feudi possessor,si dubitatur,cui feudum acquiratur an domino directo, vel agnatis, vel damnum passo, id est offenso. recepta est opi. deferti domino directo , vt per Menoch.in cons.99.nu.206.& in cons.104.nu.39. & seq. idem.

vasallus tenetur iurare, & iuramentum obseruare hæredi domini sicut tenebatur ipsi domino. & ex parte recipientis est reale,nõ personale transitque ad hæredem & successorem in feudo. Sed si vasallus moritur , tunc quamquam per se, & successores,iurauerit nihilominus eius hæres tenetur iuramẽtum præstare,eo q̃ iuramentum ex parte iurantis est personale,neque personam iurantis egreditur, quia quis non potest obligare animam alterius iurando , nec alienum factum promittere,quod in sua non est potestate,vt est com.opin.de qua Syluanus in tract.de feud.recognit.q.88.nu.2. Bonacoss.

vasallus potest dominum suum in ius sine venia vocare.ita affirmat gl.in ver.salua reuerentia.in vsi.feu.tit.de mil.vas.qui contumax est.& ibi hoc annotarunt Bal.n.24. in fi.Iac. Aluar. n.8.& Matt.de afflict.n.44.licet Spec.contrariam sententiam sequatur in tit.de feu.§.quoniam.n.33.versi.17.quæritur,ibi, item vasallus non debet famosam actionem mouere contra dominum,nec eum vocare in ius sine venia.cuius sententiam ias.n.4.& Zas.n.7.in l.generaliter.ff de in ius voc.approbarũt. communis tamen sententia doct. est in contrarium, idipsum Alex.de imol.n.7.& Zas.d.n.7.in d.l.generaliter. attestantib°. Quamuis Alc.distinguendũ esse putet,vt si de ipso fiduciario fundo litigetur , eo in casu impetrari veniam oportere , alioquin extra eam causam secùs esse,magis enim hi clientes sunt quàm liberti.in l.1.n.3.in fi.C.de in ius voc. cuius sententiam approbat Mynsing.in §.pœnales.n.4.insti.de act.Sed communior est sententia, vasallum non teneri petere veniam , idq̃ue indistinctè.ias.in l.si non sortem.§.libertus. n.24. ver.in gl.ibi, in l.venia. Zas.in d.§.pœnales.n.16.ver.quid autem de vasallo.Nic. Euerh. in locis legalibus, Loco à liberto ad vasallum. non procul à fine.ver. non tamen semper procedit hæc argumentario. Et hanc sententiam Cameræ assessores secutos esse refert Mynsing.in suis obserua. obser.92.in 4.cent. licet Hartman.Hartm.in lib.2.Prac.forens.in tit.de feu.§.45.in addit.dicat in Camera imperiali vasallum agere volentem contra dominum suum petere veniam,idq̃ue processibus inseri debere. Quemadmodum iudicatum est in causa Massovv contra episcopum Camminensem. Cæterùm communis docto. opinio rationibus fortioribus defendi potest. kirchouius.

Vasallus non tenetur petere inuestituram à domino feudi, quando tertius possidet. Quia qui nõ habet commoditatem feudi,non tenetur subire onera feudi,ita tradit Bald.in l.solennib.n.6.circ.fi.C.de rei vendic.idem Bald.in cons.429.in j.vol. cons.Licet alibi ipse in cons.466.ciusdem vol.contrariam sententiam sequi videatur. Priorem tamen sententiam communiter doct. tanquam cõmuni voto receptam sequuntur Petr. de Anch.in cons.172.nu.5.ver.postremo concluiuè.vbi ipse post Bald.in d.l.solennib.inquit: q̃ ad hoc vt vasallus amittat feudum,requiratur q̃ sit in dolo. c.fi.de prohib. feud.alie.per Lothar. Sed non potest sibi ascribi dolus non possidendo, cũ non habeat commoda feudi, onera subire non cogitur. item non debet ei imputari tempus istud,quãdiu litigat cum posses-

sore.Bar.Soc.cons.66.vol.3.cons. iaso.cons.159. nu.4.ver.& iste est proprie casus.vol.2.cons.& per alias autoritates, quas deducit Rol.à Valle,cons.18.n.17.tom.1.cons. kircho.

Vasallus per non petitam inuestituram , non est priuatus feudo,sed venit priuandus,domino volente. Curt.iuni.cons. 142.nu.11.com.dicit. Bonac.

vasallus etiam cum consensu domini directi,non potest alienare feudum,seu res feudales in præiudicium agnatorum, qui eo mortuo ad feudum vocantur ex forma inuestiturǽ. tex.est in c.1.& ibi not.Bald.& alij,de alienat.feud.pat.Tradit Bald.c.1.§.hoc quoque.ver.sexta conclusio,de suc.feu. Alex. cons.30.quoniam omne datum.lib.1. Et pro reg.tradit Curt. iun.in trac.feud.carta mihi 47.vers.3.igitur est regula. & pro communi opin.tenet Soc.iun.cons.4.nu.7.vol.4. dicens hoc esse clarissimum,& neminem de eo hæsitare. E.Muscul.

vastatores & incisores vinearum & arborum puniuntur morte,vt latrones.Clar.q.68.sed hodie non seruatur,sed pœna extraordinaria puniuntur.ibi.vastatores. Bonac.

vasallus potest de re sibi donata ab imperatore disponere pro libito suo absque consensu Cæsareo,teste Bursa.cons.46. nu.3.lib.1.vbi com.dicit.

vasallus non priuatur feudo,si per metum delinquit in dominum,secun.com.per Burs.cons.72.nu.20.lib.1.

vasallus ob non petitam inuestituram in tempore, moram intra modicum tempus purgat, secun.comm.per Bursa. cons.91.nu.17.lib.1.

Vasallus non cadit purgata mora celeriter super commisso ante litem contestatam,secundum com.per Burs.cons.26.nu. 45.lib.1.

vasallus alienans sine domini consensu cadit ipso iure: requiritur tamen declaratio domini, secun.com.per Burs.cons. 40.nu.38.lib.1.

vasallus non cadit à re in feudum concessa , licet per triennium non soluat,secun.com.per Burs.cons.26.nu.22 lib.1.

vasallus propter deteriorationes in re feudali , cadit à feudo,secundum communem per Burs.cons.91.nu.3.libr.1.vbi conclusionem latius declarat post Castrens.& ias.in auth qui rem.C.de sacros.eccl.Clar.§.feudum q.56.Rol.cons.49.lib.2. cons.1.n.103.lib.3. Quid autem constituat deteriorationem, seu damnum notabile? dic q̃ hoc iudicis & boni viri arbitrio remittitur,secun.Burs.d.cons.nu.4.

vasallus qui literas inhibitorias obtinuit contra eius subditum,eo q̃ petita absolutione à iuramento coram iudice ecclesiastico: coram eodem met iudice contractus rescissionem petiisset,an iure tales literæ inhibitoriæ concedi possint? & dic q̃ sic,secun.Osasc.decis.78.vbi concludit inhibẽs. esse prædicto subdito actori , ne in præiudicium iurisdictionis vasalli supplicãs. alibi litigare habeat pro prima cognitione , quàm coram iudice ordinario.& ita principem rescribere posse.

vasallus non cadit ex contractu nullo,secun.com.per Burs. cons.82.nu.7.lib.1.

Vasallus alienans non cadit à re si apponat clausulam , habita licentia & non aliter nec alio modo,etiam quòd actualis traditio sequatur,secundum communem per Bursa. cons.26. nu.1.lib.1.

Vasallus non cadit ob non petitam inuestituram , nisi domini declaratione sequuta, secundum communem per Burs. cons.91.nu.16.lib.1.

Vasallus vocat dominum in ius sine venia , nec priuatur feudo contumax , nisi ter monitus fuerit. iuxta communem per Burs.at. consilio nonagesimonono. numero vigesimo. libro primo.

contra Vasallum sententia lata non præiudicat successori in feudo: lata verò contra vasallum super re feudali, præiudicat agnatis successoribus,secundum Osasc.decis.157.numer. 6.& 8.

Vasallus alienat feudum liberum concessum pro se & quibus dederit in præiudicium agnatorum & in quascunque personas,etiam fœminas & clericum contra naturam feudorum etiam si adesset iuramentum fidelitatis,secun.com.per Bursa. cons.4.nu.4.lib.1.

Pro. vbi à lege vel ab homine aliquid non est determinatum,iudicis arbitrio reliquitur.l.1.§.fi.ff.de iur.delib.l.mancipiorum.ff.de opt.leg. idem.

Pro. vbi adest remedium ordinarium , cessat extraordinarium.l.in causæ.3.ff de minorib.l.in prouinciali.vbi Bart.ff.de no.opc.nun. Bellon.

Pro. vbi alia quam donationis causa subest, non præsumitur donatio.l.si cum autem.& ibi not.ff.de sol. Bellon.

PRO. Vbi aliquid pendet ex conscientia alicuius statur iuram

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuramento ipsius gl.in l.1.C.ad l.Corn.de Sica.in c.significasti. 1.de hom.not.in §.namque instit.de act. Bellon.

PRO. Vbi capur est sepultum,ibi & sepultura hominis intelligitur l.cum in diuersis.ff.de rell.& sump.fun. idem.

PRO.vbi concurrunt duo,quorum vnus magis diligit testatorem,vel est magis dilectus à testatore,præferendus est alteri minus diligenti,vel dilecto. l.vnic.in §.sed & qui domini.C. de lat.lib.rol.& l.pupillus.§.fi.de cond.& demon. idem.

PRO.vbi cum familia sua quis morari consueuit ibi mora ri dicitur.l.vxorem.ff.de leg.3. idem.

PRO.vbi deficit exemplar,deficit & exemplandum,in l.testamento.ff.de cond.& demonst. idem.

PRO.vbi deficit fundamentum, superædificari non potest. l.legi.ff.de excep.rei iud.c.cum Paulus. 1.q.c.2. de prsebyt.nõ baptiza. idem.

PRO.vbi deficiunt verba legis,deficit & legis dispositio,l. 4.§.roties.ff.de dam.infect. idem.

PRO. Vbi dolus aut caliditas versatur, ex alieno consilio quis obligatur.l.consilij non fraudulenti.ff.de reg.iur. idem.

PRO vbi est eadem ratio & æquitas,ibi idem ius esse debet. in l.illud.ff.ad l.Aquil.l.à Titio.ff.de verb.obl.in l.fi.C.ad l.Falcid.c.cum dilecti.ext.de confir.vtil.vel inutil. idem.

PRO. Vbi est verbum ambiguitas, non valet quod actum est l. vbi.ff.de reb.dub. idem.

PRO. vbi est vnus quasi contractus,inspicimus initium:vbi verò sunt plures,cuiusq; per se initium consideramus.l.Pomponius.2.ff.de neg.gest. idem.

PRO.vbi lex considerat quod potest euenire non debemus requirere quod actualiter euenerit.l.si verò.§.prętor.ff.de his qui deiece.vel effud. idem.

PRO vbi maius est periculum,ibi cautius est agendum.l.j. §.sed si quis.ff.de Carb.edict. in cap.vbi periculum.ff.de elect. in 6.

PRO.vbi non est ordo,ibi est confusio.in §.est inordinatum. in auth.de hæred.& falc.coll.1. idem.

PRO Vbi nulla petitio, ibi nulla intelligitur esse mora. l.si pupillus.ff.de verb.obl. idem.

PRO. Vbi paterfamilias largus est, dispensator non debet esse tenax.c.alligant.26.q.fi. idem.

PRO.Vbi sunt duæ causæ finales, vna sublata, & altera remanente,non cessat effectus,in §.affinitatis.instit.de nupt.idẽ.

PRO. vbi veritas locum non habet, nec iuramentum locũ habet.in l.fi.de non num.pecu. idem.

PRO.Vbicunque quis non tenetur de casu,ibidem si culpa præcedat casum,de casu tenetur.l.si vt certo.§.nunc videdum, ff.commoda. idem.

Vbicunque pœna adiicitur dationi quantitatis,censetur adiecta in fraudem vsurarum igitur nullo modo peti potest. Est com.opi.sec.Alex.in cons. 51.cũ dicatur.vol.4. M.Chærian.

Vectigalia licet princeps possit imponere,non tamen inferior,qui superiorem recognoscit.Curt.iu.cons.74.n. j.com.dicit. B.Villal.

Vectigalia ab eo imponi nequeunt,qui superiorẽ agnoscit, & cuius subditi,vt Martialis inquit,non serui,sed vicarij sunt, commune inquit Curt.iu.cons.74.nu.1. E.Suarez.

A Vectigalibus immunis,si semel & pluries soluat,propterea non videtur renunciare priuilegio. Bar.in l.1.ff.de priuil. veteran. nec præiudicet sibi quo ad futuras solutiones,sed solum in eo quod est solutum. Cyn. & Sal.in l.voluntariè. C.de excu.tut. Sed requiritur q̃ solutio fuerit facta saltem per 30. ann. vt eleganter prosequitur Alex. de imo.in cons.193.libr. 2.& cons.33.in 5.libr.cons. Et hanc communem magis opin. esse, quod ad tollendum priuilegium requiratur tempus 30. ann.quando quæstio in his,quæ reiterationẽ recipiunt vertitur,secùs tamen quando quis passus est se describi in libro debentium soluere collectas & alia grauamina,& ab eo non appellauit.tradit Lud.de Gozad.in cons.93.n.9.ver. non obstant contraria. kirchouius.

Velleiani renunciatio à muliere,quæ rei totius certior facta sit, interposita valet omnino ac firmat prorsus est.commune profitentur Dec.n.30. Alc.n.43.l.pen.C.de pact.Alex.nu.29. ias.n.31.io.Crot.n.41.in l.sciendum.ff.de ver.obl.Capel.Tol. & eius additio q.37.consentiunt Græci,vt constat de Harmenop.libr.3.tit.6. Credeturque notario certiorem factam mulierem affirmanti,vt frequens placitum inquit, Andr.Alci.de præsump.reg.3.præsump.13.Si tamen notarius rogatus quid Velleianum sit,nesciat nihil ea renũciatio valebit.commune ponit Franc.Viuius lib.1.opi.220.Quod intelliges,nisi renunciatio iureiurãdo innitatur,quia ea in specie nulla præcedens mulieris cognitio,vel certitudo requiritur.commune scribit Francisc.Turzan.opinio.132. E.Suarez.

Pro.Venalis non est gratia spiritus sancti.c.si qua fratres.1. q.7. Bellon.

Venalia cum legato rerum,seu bonorum generali, tum obligatione vel tacita vel expressa bonorum,rerumve generali comprehenduntur. vt commune interpretum placitum diligenter recenset doctor meus Arius Pin.in rub.par.1.nu.49.& nu.96.C.de bon.mat. E.Suarez.

Venari licet recreationis causa, etiam in fundo alieno,aui-
10 bus & canibus, non autem laqueis foueis, retibus, & cæteris similib.artib.fraudulentis,præterquàm in occidendis,capiendisque bestiis nociuis,prout sunt leones,apri,& similes.ca.1. §.nemo retia.de pace ten.vbi Affl.Præpos.& alij hoc expresse firmant.& est com.opi. & sic aucupatio, seu venatio capta in agris alienis efficitur capientis,nec domino fundi illam redde re tenetur,secun.gl.l.diuus Pius.ff.de ser.rust præd.& in l.3.de acq.rer.do.& Ang.areti.§.feræ igitur.sub nu.1.instit.de rer.diuis.vbi ait glo.communiter ab omnib.receptas esse.idemque firmat Francisc.Marci.decis.530.nu.14.part.1.vbi hoc copio
20 sè declarat,ponitque plures venationis species,nu.1.cum cæteris seq. F.Viuius lib.2.opi.311.

Venatio inter ea ponitur,quæ iurisgentium censentur commune conclus.inquiunt ias.cons.119.lib.4.Matth.de afflic. & qui eum laudat Rol.à Valle.cons.9.nu.2. Quam ob rem siquis eo in loco venatione aliis interdicat vbi antea venari illis licuerat, prohibitio siue interdictio nullius momenti prorsus erit.commune asseuerant ias.d.cons.Rol.vbi 8.nume.12. E.Suarez.

Venator quas feras in agris alienis capit,non prohibitus a-
30 lioquin ingredi, perfectè iure omni lucrifacit. commune dicit Cepol.de seruit.rustic.præd.capitulo.de aucup.Quin & si ingredi vetitus sit, ferarum quidem dominus fiet, sed agrorum domino iniuriarum tenebitur. commune interpretum dogma, ac praxi, rerum vera doctrice, receptum attestantur Fab.Ang.& reliqui interpretes in §.feræ. institut. de rer.diuis. Franc.Marc.decis.530. nu.14. Io.de anan. & qui eum laudat Iul.Clar.in pract.§.iniuria.vers.quæro.Rol.à Valle cum ias.& aliis cons.9.nu.23.quidquid Porc.d.§.feræ. nu.8. contrarium effutiat. idem.

Venationem hominibus suis dominus & Magistratus per
40 proclamata prohibere non potest.l.1.2.& 3. ff.de acq.rer.do. §.feræ igitur bestiæ.instit.de rer.diuis. Vnde si dominus faciat statutum, ne liceret venari, aucupari dicitur inferre violentiam,nisi interuenerit consensus eorum,quorum interest,puta,populi.l.iniuriarum actio. §.fin.ibi, Et sæpè rescriptum est, non posse quem piscari prohiberi, sed nec aucupari. ff. de iniur.Quod pluribus authoritatib.comprobat Deci.cons.197. nu.1.& 2.& ibi Apostil.in ver.non valet.& cons.271.num.1. & ibi Modern.in ver.venari.Quam communem doc.opinio,
50 esse dicunt ias.cons.119.nu.1.volu.4. & Rol.à Valle,cons.60. nu.12.in 2.tom.cons.Quam multis declarationibus & exemplis egregiè explicarunt Iac.de S.Georg.in tracta.seu. verb.& cum venationib.pag.112.& in verb.& cum piscationib.pag. 116.lib.mei.Henning.Gœden.cons.76.in ord.de iure venandi.Hieron.Schurpf.cons.1.cent.3. & Hartman.Hartman.libr. 2.pract.foren.tit.de seruit.ca.7. aucupium & venatio.Etquid si homines aut subditi talibus proclamantibus pœnalibus & prohibitionibus non contradixerint, & per longa tempora acquieuerint,an tunc dominis ius acquiratur,vel in quasi pos-
60 sessione prohibendi constituantur, valdè eleganter explicat Rol.d.cons.9.nu.14.cum seq.& cons.22. nu.27.eodem tom. kirchouius.

Vendens fundum iure coloni, qui medietatem fructuum percipere debet, si nullus reperiatur colonus, sed ipse venditor fundum excoluerit,talis operatio nihil operatur,sed omnes fructus transeunt in emptorem. Est com.opi.secun.Hyp. in l.qui ignorans.circa prin.ff.ad leg.Corn.de falf.vers.& ideo dixit Iacob.Sed tu considera,q̃ ista com.opin.videtur dura,& iniqua,cùm propter talem reseruationem, quæ solet importare dimidium fructuum, ipse vẽditor verisimiliter prædium
70 minori pretio vendidit,& emptor tali reseruationi consensit, vnde deberet talis reseruatio operari in fauorem venditoris, ne ipsum duplici onere prægrauari contingeret,& emptorem cum alterius iactura etiam contra propositum locupletari. Cogita,quia contra commun.videtur tex. in l.fundus qui locatus.ff.de fund.instr. M.Chærianus.

Vendens rem valentem decem pro quatuor deceptus censetur vltra dimidiam iusti pretij in vno tantum nummo, & ob excessum vnius nummi vltra dimidiam prædictam:sibi totum,ac integrum iustum pretium supplendum foret,secundum gl.in ver

gl.in ver.dimidiam.Abb.in 2.not. & cæteros, in c.cum causa. ext.de empt.& ven.Bal.q.12.Sal.Paul.castr.nu.2.& seq.in l.2. C.de rescin.ven. Anch.in repe.c.canonum statuta.de constit. Cæpol.in tracta.de simulatione contractu.nu.28.& seq.Abb. Ant.Burg.& Aug.Berotum,sub nu.16.c.cùm dilecti.de empt. & vend.vbi perhibet istorum opinionem com.esse, idemque fatetur Tiraq.in tract.res inter alios actas.limit.50. F.Viuius lib.2.opi.312.

Vendens rem duobus hodie non punitur pœna falsi,secundum com.per Burs.cons.100.numer.31.libr.1.Clar.§.falsum.
10 vtroque retract.glo.1.§.23. F.Viuius lib.2.opi.313.

Vendita res non ideò vindicari poterit, quòd intra constitutum tempus non soluatur, si fides de precio habita sit, vel solutio in tempus dilata:vt frequenter placitum ait Porc.in §. venditæ.nu.7.instit.de rerum diuis.vbi Ang.num.2.cum compluribus, idem fore affirmat, si dictum sit, si intra decem dies solueris, fidem tibi habeo. & hanc etiam in rem vide quæ superius obseruo vers.contractus.& verb.venditio tritariam. E.Suarez.

Vendita re vel ad pondus,vel ad mensuram,& ponderis,&
20 mensuræ ea ratio habebitur,quę in cõtractus loco consueuit, commune dicunt Cag.in l.semper in stipulationibus. nu.5.ff. de reg.iur.Curt.iu.cons.86.nu.7. idem.

Vendita res duobus,quando primo emptori,quando secũdo adiudicari debeat, vide s. ver.l.quoties.C.de rei vendica. E.Suarez.

Vendita re ad pondus in re mobili,vel ad mensuram in immobili, attendenda est mensura, vel pondus loci contractus. Hier.Cag.l.semper in stipulationib.n.5. ff.de reg.iur.& Curt. iu.cons.676.nu.7.com.dicit. Villalob.

Venditus equus,vel quid simile,si intra triduum moriatur,
30 & morbo antea laborasse præsumitur, & venditorem precij accepti nomine cõsequenter obligat. commune pronunciat Rip.de peste,in rubr.de remed.ad curand.pestem.numer.141. idem.

Vendito prædio ad mensuram, vt decem videlicet soluantur pro quolibet iugere,pertica,seu cuppa,tunc ripa fluminis publici, cui prædium hoc venditum inhæreret non veniret mensuranda,nec computanda in pretio,& mensura,sed cederet emptori,nisi aliud expresse esset inter contrahentes dictũ,
40 seu conuentum,secund.Bart.in tract.de fluminibus,vel tyberiadis,nu.4.cum aliis seq.Bald.in rub.ff.de rerum diuis.Fab.in tract.de empt.& vend.in 6. q.princ.ver. circa quartum membrum.Aret.in §.riparum. instt.de rerum diuis.contrariam verò partem tenuit Vbertus de Bobio, Ray.& Cyn.l.riparum,ff.de rer.diuis.& ias.in l.quominus,ff.de fluminibus,n.70.cum aliis seq.Cæterum quicquid isti doctor.antiqui,simul cum ias.fuadeant,ob hoc tamen non recedo à prima opinione Bart.imò eam sequor, tanquam communem, prout communem esse
50 explicat Alex.cons.120.vol.3. & ias.in d. l.quominus, vbi inquit,nu.72.durum fore in actu practico ab ea recedere, & inibi Ripa,nume.73.cum aliis seq. fateur esse communem,amplectitur, & ampliat in vno casu, & in duobus aliis limitat, & sequitur pariter Hieronymus Brixianus, in tractat. de finibus,capitul.23.Follerius in pragmatica de censibus,in rubric. dummodò annuus census huiusmodi,nu.7.& seq. & Bald.in dic.l.riparum,vbi refert, & reiicit sententiam dictorum antiq. F.Viuius lib.2.opi.315.

Vendito castro cum pertinentiis, omnia adiacentia castro venditioni cedunt,secundũ com.per Bursat.cons.2.n.59.lib.j.
60 Venditio præsumitur facta ante litis contestationem,& nõ post Alc.in tract.de præsum.reg.3.præsum.42.com.d. B.Vill.

venditio facta duobus,si secũdo tradita erit res,etiam si venditio facta sit per virum ecclesiasticum,est potior.ias.in l.quoties nu.19.C.de rei vendi.com.dicit. idem.

Venditio iurata cum clausula prægnanti ex certa scientia, &aliis apponi solitis in contractu venditionis:casu quo in ea, venditor esset læsus vltra dimidium iusti prætij vtique nõ posset rescindi,secundum gl.Bart.Bald.q.4.Sal.q.7.Paul.de Castr. & omnes in l.2.C.de rescin.ven.vbi Moder. attestantur hanc
70 esse communem opi.& Cassad.decis.vnica,in titu.de empt.& vendit.vbi ponit istam esse communem sententiam omnium doct.vtriusque sensuræ,& constat etiam hanc esse communẽ ex congestis per Barb. cons.55.n.20.vol.2.& cons.41.nu.31. & Boer.dec.142.nihilominus Rot.Rom. in contingentia facti consuluit contrarium,& d.communem reprobauit,vt refert Cassad.in d.deci,vnica,quæ quidem auctoritas Rot.videtur verior & æquior, eamque casu euenienti in iudicando,& consulendo constanter amplecterer per argumenta, & rationes relatas per Abb.in c.Quintauallis.de iureiur. & Cassad.in
80 d.decis.vnica,per totam. F.Viuius.

Venditio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Venditio vltra dimidiam iusti pretij facta non valet, l.2.C. de rescin.ven.vbi doct. Bald.conf.108.& 386.vol.1.&Corn. conf.56.consuluit,66.circa,& 201.visis,vol.3.& conf.283.co piose,volu.3.sed hoc non procederet, quando venditio facta esset ad publicum incantum, & sic ad subhastationem,secun dum Ang.in l.1.C.de præscrip.30.ann.& in rep.l.sciendum.ff. de verb.obl.& Affiict.in tract.de iure protomiseos, in §.2.sub nu.19.

In contrariam verò partē, videlicet, quod remedium,d.l.2. habeat etiam locum in re vendita ad subhastationē inclinaue runt Bart.in d.l.i.C.de præscrip.30.ann.Rom.& ceteri omnes, in l.si quis cum aliter,ff.de verb.obl.Soc.in tract.fallen.in reg. 436. incip.venditio vltra dimidiam, nu.3.& istorum opinio nem fatentur esse magis communem Alex.conf.117.circa fi. vol.7.Crauet.conf.29.n.4.&Moder.in d.l.2.& Franc.Turzan. in suis opinionibus communibus opin.152.quamuis,fallitq; regula præmissa in vndecim aliis casib.quos eleganter posuit Soc.d.reg.436. F.Viuius lib.2. opi.314.

Venditio præsumitur facta in fraudem legis, si pater spurio vendit, & res vendita reperitur penes spurium, vt est pulchra doctrina Bart.communiter recepta.post lac.de Beluiso in l.fi. ff.de prob.& l.si is qui ex bonis in 3.q.ff.de vulg.& pupil.Soc. Iun.in conf.91.nu.21.vol.4. E.Muscul.

Venditio non erit, si inter partes expressim conuenerit, vt venditor dominium non transferat. quēadmodum de mente omnium esse asseruit Hier. Butig.in l.2.num. 41.ff.si cert.pet. cuius opinionis auctor videtur Bald.in l.vlt.ff.de cond.ob cau sam.quem illic sequitur iaf.nu.11.& And. Alc.in l.vnam,c.2. nu.27.C.de sent.quæ pro eo quod interest.Zas.charta.3.insti tu.de act.Sed quidquid ipsi astruant,non dubito quin contra rium iure verius sit,& æquius,atque vtilius.quod etiam affir marunt Paul.ad fi.Rip.nu.31.Purpur.nu.49.Butigel.nu.41.in l.2.ff.si cert.pet.Dec.in l.certi condictio.nu.12.ff.illo eod.titu. Ludo.Gomez.in §.sic itaque.nu.7.instit.de act. E.Suarez.

Venditio non probatur si testibus,vel instrumento,de re ac precio cōuentum fuisse constet:sed quæ precij quantitas fuerit,non liquet: nisi si ad vsucapionem huiusmodi probatio spectet,qua solum in specie plena ac perfecta videbitur.com mune ponunt Alex.& Apostil.ad illum conf.18.libr.1.Arius Pinel.in rub.par.2.c.1.nu.7.C.de rescind.vend. idem.

Venditio trifariam intelligitur,ac ducitur perfecta:nam pri mum perfecta,numerisque omnibus absoluta ducitur,vt am plius rescindi retractarique in nullum casum parte altera in uita queat,statim atque de merce certa,ac de precio certo cō uenit. Deinde quo ad periculum, cùm vel res numerata,pon derata,mensuratauè est,si pondere, vel numero, vel mensura res constat. Tertio denique perfecta venditio censetur, quò ad executionem totius negocij, & partium liberationem, cū hinc merx, inde precium interuenit. commune aio ex gl.in l. prima.C.de pericul.&commod.rei vend.ex eadem gl.Ang.ac Porc.nu.1.Fab.nu.5 Bald.Canciuncul.Mysen.& cæteris inter pretibus in princip.Institut.de empt.& vend. Host.in summa de empt.& vend.§ secundo. Bald. Sal.ac Paul.castr.in l.secun da.C.quan.liceat ab emp.disc.Cast.rursum in l.sicut.C.de act. emp.& in l.bona fides.ff.eod.tit.Dec.conf.179.nu.3.Aff.deci. 280.numer.3.& numer.4.Paris.conf.59. numero 5.& consi. 64.nu.7.libro 1.Iacob.Men.de recup.poss.remed.15.nu.127. idem.

Venditionis contractus vt & simulatus,& vsurarius dicatur satis superque est, quod modico precio res distrahatur, & pactum vna de retrouendendo subiungatur quamuis emptor vsuris exercendis aliquin deditus non sit. commune inter pretum dogma aiunt Castr. & Fulg. in l.in emptione. C.plus valet.quod agit.Alex.conf.46.in princip. Boer.decis.132.nu. 10.Matt.de Afflict decis.40.nu.17.& decis.45. Aym.Crauet. conf.156.nu.8.Iac.in l.rogasti.§.si tibi dedero. ff.si cert.pet.& hæc sane sentētia verior mihi atque æquior videtur, quamuis contrarium, imò quod etiam exigatur emptorem fœnerari alioquin assueuisse, affirment receptum Alex. sibi contrarius conf.109.lib.4.Dec.conf.167.Gram.decis.176.nu.26.& seq. Cass.decis.j.n.1.ti.de vsur.Boer.conf.12.atque Alex.de Neuo consil.115.nu.21.Præsumetur præterea venditio simulata & fraudulēta si post eam factam, adhuc venditor rem venditam possiderit.commune inquit videndus Corn.conf.205.in præ senti.ver.nec videtur.lib.3. idem.

Venditio si fiat.prædij,quod mille iugera habeat,non censebitur ad mensuram facta,at si vnicuique iugerum certum pre cium statuatur, longè secus erit. commune aiunt Dec.consil. 347.nu.1.Paris.conf.64.n.31.& seq.lib.1.latè Brixianus,de fi nibus.c.8. idem.

Venditionem retrò facere alteri ex duobus pro rata nemo cogitur, qui vtrique vendere pactus est. commune inquiunt Bertr.conf.41.libr.3. latè Tiraq.de vtroque retract.gl.1.§.23. Bascoletus in arborem diuidui,& indiuidui,n.58. E.Suarez.

Venditio quando dicatur facta ad mensuram, vel non: vi de Soc.conf.vlt.li.3.Alex.conf.8.lib.4.Alb. c.per tuas.de don. Dec.conf.347.vbi etiam in locatione.Alex.cons.90.lib.5.Gand. pap.q.280.Paris.conf.64.lib.1.Et vēditio facta ad mensuram, & quādo statuitur pretium pro singulo iugere,an dicatur sub conditione. Alex.d.conf.90. Et quid quando incipit à corpo re,vel à numero iugerum rei vendite.iaf.conf.55.73.& 79.li. 1.& q dicatur conditionalis,not.idem Alex. cons.33.libr.6. Dec.conf.452.quid si fiat ad mensuram certam,quam verbo ipsi contrahentes habuerunt pro tanta,adiecto pacto, q si fa cta mensuratione reperiatur de pluri, q debeat solui ad certa rationem,si de minori,q debeat deduci,an tunc agi possit ex dicto contractu,vt dicatur purus:& qualiter ac per quem fieri debeat mensura:adde Bart.l.iulianus verum debitorem,in fi. ff.de cond.ind.in simili de instro facto vt §.vt nihilominus di catur purum,& ex eo agi possit:& verba relata ad mensuram, non faciunt conditionem suspensiuam,sed resolutiuam.adde Bart.l.iulianus.§.si Titius.ff.de act.empt.Cast.l.2. C.de peri.& com.rei ven. vbi si facta fuerit venditio sub assertione vendi toris q sint centū iugera, ad rationem de tanto pro quolibet iugere dicitur venditio conditionalis quoad fiat mensuratio: secus vbi res ipsa iam fuit tradita, & sic dicta per Deci. d.conf. possent procedere vbi facta esset traditio,aliàs non,quid si fiat venditio certæ & determinatæ mensuræ, & postea reperiatur minoris mensuræ,qualiter venditor teneatur:& quid si repe riatur de pluri.vide Soc.l.demonstratio falsa.n.10.ff.de cond. & dem.Alex.cons.8.lib.4.Et quando dicatur fieri venditio ad mēsuram,tam in mobilib.quàm in immobilib.declara vt per Cast.l.sicut periculum. C.de act.empt.d.l.2.C.de peri.& com. rei vend.d.l.iulianus.§.si Titius.ff.de act empt.vbi Bart.& fuit iudicatum per Ducalem Senatum Taurin. doct.distinguunt, aut contrahentes incipiunt à mensura,puta,vendo tibi tot iu gera sub pretio cuiuslibet iugeris intra tales confines,& tunc dicitur contractus ad mensuram.aut dicitur,vendo talem fun dum sub talib.confinib. & sunt tot iugera, & tali pretio, facta tamen limitatione pretij cuiuslibet iugeris: & tunc videtur q contractus sit purus,& possit cogi emptor ad pretium non ob stante mensuratione non facta, etiam q sit pactū q facta men suratione & reperto de pluri,vel minori,&c.Soc.cōs.vlt.li.3. conf.32.lib.4.conf.60.lib.3.Dec.d.conf.347.& sic sequitur q si contractus est purus, q periculum illico spectat ad empto rem:quæ omnia declara vt per Soc.d.l.demonstratio.n.10.& q venditio facta ad mensurā dicatur conditionalis,tenet Soc. iu.conf.26.li.1.Et de pactu facto ad mensuram,vel ad pondus, vide Aret.conf.11.Cagn.l.2.n.177.C.de rescin.ven. Put.

Venditio censetur ad corpus,cum primò à corpore incipit, licet dicatur salua mensura:fit tamen tunc additio ēt diminu tio pretij per emptorem,facta tetrarum intra fines existētium distributione,sec.magis com.per Burs.cōs.100.n.33.pro qua vide Didac.pract.q.c.3.n.2.& seq.& n.8.ver.12.

Venditionis contractus factus ad mensuram interuenien te ēt traditione ante mensuram, non transfert dominium,te ste Rol.conf.7.n.14.lib.3.post Soc.conf.26.col.fi.lib.1.

Venditio probatur ex testib.deponentib.de certo & limita to pretio,sec.com.per Burs.conf.100.n.14.lib.1.quam decla ra,vt per eundem d.conf.n.29.vbi q testes emptionem necil lius contractum probant, etiam q deponerent pretium esse diffiniendum ab amico tertio, vel ab æstimatore ex publico deputato,sicq; persona incerta,iuxt.magis com.vt ibi.d.n.29.

Vendjtio facta per minorem de bonis immobilib. non ser uatis solennitatib.à iure requisitis,non valet. l.magis puto.§. ne passim.ff.de reb.eo.gl.l.si quidē.C.de præd.min.& no.Rol. conf.7.n.16.& 17.lib.3.vbi q stan statuto q quis in 18.anno habeatur pro maiore 25. non tamen intelligitur habilitatus, quantum ad alienationem bonorum immobil.sine decreto.

Venditio infra dimidium iusti precij,facta.aut rescindetur, aut arbitrio venditoris ad supplementum iusti pretij agitur. com.refert Ben.Capr.reg.87.nu.62.vide §.contractus.

Venditioni si maior iurauerit non suenire, non auditur, si post dicat se læsum vltra dimidium iusti pretij:secus si minor iurauerit:quia licet beneficio ætatis non vtatur,tamen vtitur beneficio iuris cōis,nisi super vtroque iurasset, gl.d.l.2. C.de rescin.ven.& gl.c,cum causa.de empt.& ven.vbi Io.And opi. de maiore cōunem esse dicit,vt refert Bened.reg.87.n.114. 118.138.& sequ. Quod tamen fallit, nisi metu extortum sit iuramentum: vel etiam contractus super quo interpositum fuit,vel si

fuit, vel si contrahens dolo inductus fuisset, aut si mulier aut rusticus iurasset,potest enim tunc peti absolutio de qua re vi de ibidem nu.120.& seq.

Venditionis contractus si appareat originalem causam fuis se mutui,puta si peterem abs te certam quantitatem mutuam cum oblatione pignoris, & dixeris, te quidem mutuare, non tamen instrumentum in forma mutui vel pignoris conficere: sed emere velle,ac pro eodem precio intra certum tempus id reddere velle, præsumitur simulatus ac in fraudem vsurarum factus, prestim si modicum precium interuenerit, vt voluit Host.Io.And.c.ad nostram.de emp.&ven.argumento l.quam uis.§.si cum essem ff.ad Vellei.Bald.l.3.C.plus valet quod agi tur.& ita communiter teneri testatur B.Crapr.reg.87.n.166. Sin autem non appareat originalem causam fuisse mutuum tunc si fuit pactum de reuendendo pro maiori pretio presu mitur contractus pignoratitius,simulatus ac vsurarius,prout voluit d.c.ad nostram D.Flor. & D.Nic.iuxt.not.in c.ille vos. de pigno.& similiter communiter teneri ibidem.numer.167. refert.

Venditio facta sub pœna de reuendendo pro eodem pre cio, si concurrat aliud pactum, puta de computando fructus in sortem,presumitur pignoraticius & simulatus,c.ille vos de pignorib.D.Flor.& D.Nicol.in c.ad nostram.de emp.& vend. quia de natura emptionis est vt faciat fructus emptoris, nec teneatur eos in sortem computare,quia id sit de natura pigno ris,sec.Imol.ibidem argument l.fecunda.C.de in ius vocan.& ita communiter contra.D.Arch.in d.cap.ille vos.teneri refert Bened.capr.reg.87.num.168.& seq. Sin autem non concur rat tale vel simile pactum, sed paruitas precij cum pacto de reuendendo quandocunque venditori placuerit,tunc contra ctus præsumitur fœneraticius, siue pignoraticius ac simula tus, idque maximè si emptor sit consuetus exercere vsuras, iuxt.not.in d.c.ille vos.& videtur voluisse Arch.14.q.3.c.plē runque.& D.Ant.d.c.cùm nostram.& ita communiter teneri testatur ibid.nu.173.idem Capra.

quando in Venditione, vel locatione prius bona cum eo rum confinibus exprimuntur, adiecta deinde certa mensura, venditio non restringitur ad illam mensuram. Secùs vbi con trahentes incipiunt à nominibus designātibus numerum vel mensuram:quia tunc contractus restringitur ad illum nume rum,vel illam mensuram.Est communis opi.secundum Dec. conf.348. prima facie. Nam expressio confinium facit vt vi deatur totum illud in contractu deductum, quod tamen ipsis confinibus reperitur inclusum.Dec.ibid.ver.tertio responde ri potest. M.Chærian.

Venditionis contractus, vt & simulatus, & vsurarius dica tur,satis superque est, quod modico precio res distrahatur & pactum de retrouendendo intercedat.licet emptor non sit so litus vsuras contrahere,vt est communis opi.Soarez ver.ven ditionis.nu.20.præsumetur & simulata ac fraudulenta,si ven ditor remanet in possessione rei venditæ, vt est communis o pin.ibi.num.22. Bonacoss.

contractus emptionis & Venditionis, vel alius similis con tractus,vt dici possit pignoratitius,vsurarius,& simulatus,re quiritur necessariò probari tria.modicitas,seu tenuitas pretij. pactum de retrouendendo, & consuetudo fœnerandi, vel q emptor sit solitus fœnerari,& concurrentibus istis tribus,cō tractus ipse iudicandus foret simulatus, nec duo ex iam dictis sufficerent aliquo pacto ad probandum simulationem,vt vo luit Bal.in c.1.de feud.dato inuicem legis comisso.Arch.in c. quia pleriq;.14.q.3.Io.and.c.illo vos,de pig.Iac.de aren.Cyn. Sal. & alij in l. emptione. C. plus valere quod agitur. Card. & Anch.in c.ad nostram.de empt.& vend.Goza.in rep.l.2.C.de pact.inter emp.& ven. alios referens, & Cagn.in rep.l.2.C.de rescin.ven. & istam opinionem ait esse commun. Alex. conf. 109.vol.4.Dec.conf.167.Gram.dec.66.n.26.& seq.& Cassad. dec.1.n.1.in tit.de vsuris,& ita consuluit Boer.conf.12.In con trariam verò sententiam, videlicet,q contractus est iudican dus fœneratitius solummodò ex duobus,scilicet ex pretij modi citate,& pacto de retrouendendo absque eo,q emens sit soli tus fœnerari,inclinauit gl.in c.conquestus,de vsuris,& in d.c. ad nostram,quam sequitur ibi Io.Host.Io.and.Imo.But.abb. Bal.alb.Paul.de castr.& Ful.in d.l.emptione,vbi asseuerat pre dictorum opinionem esse communem.& alexan.reuocando iudicium in melius,conf.120.vol.4.& conf.46.in princ.vol.3. vbi dicit aperto ore hanc partem esse magis communem.& Boer.deci.182.n.10.& ita vigore dictæ secundæ, & vltimæ o pinionis magis communis consuluit sacrum consil. Neap.te ste afflict.decis.65.& Gram.in precitata decis.75.n.30.cum a liis seq.& Rot.Rom.vt refert Cassad.d.decis.j.& ita consuluit quoq; Crauet.conf.156.nu.8.& ista est verissima,canonica& magis com.opi.& obseruanda in practica, vt attestatur Iac.in l.rogasti.§.si tibi dedero.ff.si cer.pe. pro qua semper intrepidè iudicarem, & consulerem casu eueniente, vt secundum eam consuluit etiam eleganter,& docte Marc.Ant.Nat.conf.198. viso,& benè considerato themate,&c. F.Viuius.

Venditio. De natura venditionis est, vt venditor teneatur de euictione respectu sui,& pro facto autorum suorum.tex,l. emptorem.§.qui autē.vbi gl.ver.omnes.ff.de act.empt.quem allegat Osasc.decis.48.nu.5.vbi quærit, an bonis alicuius pū blicatis,& eorum publicatione facta,cum generali promissio ne euictionis,si contingat principis rescripto bonorum resti tutio: an emptor agere possit de euictione? & ibi post plura, concludit q sic, quæ autem actio competat contra vendito rem re euicta: vide Mising.cent.1.obser.54.vbi inter alia,di cit,q ad facti molestationem promittens euictionem non te netur, actio autem de euictione non prius competit, quàm res sit ablata,nisi dolus interuenerit,secund.eundem d.centu. obser.56. Quid quando promittitur euictio quomodocun que & qualitercunque rem euinci contingat? & dic, vt per doc.in apostil.ad l.cum pœna.ff.de arb Ang.§.fi. inst.de emp. & fac.quæ idem Osasc.scribit d.decis.48. nu.8.vbi promissio de conseruando & prestando aliquem indemnem ab omnib. contradictionib.operatur, vt quocunque modo quis de eui ctione teneatur, de quo vide quæ ponit Crem.sing.158.vbi latius declarat, quid de vendeñ.& promittente pro suo dato & facto tantum?& dic,vt per Bar.in l.si seruus.n.3.ff.de cond. fur.Alex.conf.18.col.fi post med.lib.5.vbi doc.in apostil.De ci.conf.281.col.pen.& fi.in prin.& post med.2.respons.Quid de promissione de defendendo? & dic, q intelligitur de iusta defensione, non de violenta, quæ concl.fallit in principe, te ste Mising.cent.2.obser.19. quibus omnib.adde, q venditor non tenetur releuare emptorem,quando citra iudicialem cō gnitionem res ei aufertur de facto, iuxta not. per Rol. conf. 45.col.pen.& fi.nu.19.lib.3. q autem promittens defendere de iure & de facto,non intelligatur de violentia, scribit idem Rol.d.conf.nu.21.vbi latius declarat,& ibi n.16.quid de ven ditore suscipieñ.in se casum fortuitum?& post plura,conclu dit vēditorem in casu de quo ibi,non teneri ad releuationem requisitam,occasione diminutionis redditur cuiusdam rei lo catæ per cameram ducalem,quæ idem operatur ac si per prin cipem facta esset,iuxta tradita per Alci. conf.117. nu.15.quia stat iuris dispositio, q casus fortuitus post perfectam vendi tionem spectat ad emptorem. l.1. C. de pericul. & commod. rei vend.

Venditor tenetur rem præcisè tradere si est in sua facultā te.aliàs secus,quia tunc non tenetur nisi ad interesse. Ant.Ni ce.in concor.gl.concor.54.commu.dicit,Tiraq.tract.de iure constit.part.1.nu.35. B.Villal.

Hanc similiter communem esse,testantur Alex. Iaf.Claud. Aquen.Ruin.Fab.de mont.& multi alij,quos enumerat Hip. Riminald.§.1.nu.33.& 38.instit de donat. Et phanu.in tract. de in lit.iur.nu.35.post med. I.Fich.

Nota istam communem ad intrel.l.2.tit.5.part.5.

Vendere promittens,tenetur ad rem tradendam, quia hæc obligatio est indiuidua.Curt.iu.conf.74.nu.1.commu.dicit. B.Villal.

Amplia istam communem, q licet venditor se constituat nomine emptoris possidere, vel precario, & ex hoc videatur translata possessio in emptorem,tamen tenetur etiam ad tra ditionem facti,& ad nudam detentationem.Tiraq.tra.de iure constit.part.1.nu.1.com.dixit ex Alex.conf.28.vol.2.& con cor.conf.43.vol.1. idem.

Venditor non habet prælationem. Rip.l.si negotiorum.§. in bonis & de priuil.credit.com.dicit. idem.

Venditor non tenetur de euictione,nec de pretio,quando emptor sciebat rem alteri esse obligatam.Lud.de Goza.conf. 24.nu.7.com.dicit.vide quæ habes §.in ver.donatio.nu.113.

Venditor sciens litem motam emptori,non tenetur de eui ctione, nisi sibi per emptorem fuerit facta denunciatio. Est com.opi.secun.iaf.l.2.§.voluntatem.ver.tenendo tamen con clusionem.ff.fol.mat.

Limitatur,vt ibi per eum, nisi in instrumento iurasset ven ditor, defendere emptorem: quia tunc venditor sciens litem motam tenetur etiam non facta denunciatione, propter sti mulum iuramenti: quia iuramentum constituit iurantem in mora, ipso iure, sine alia denunciatione, secundum eundem iaf.latissimè,l.quòd te.ff.si cer.pe. M.Chærian.

quando Venditor reperitur post factam venditionem ad huc rem venditam possidere, præsumitur venditio simulata, & fraud

Universidad de Deusto Biblioteca

& fraudulenta.Est communis opi.secund.Corn.in conf.205. in præsenti.vers.nec videtur.vol.3. idem.

Venditor qui accepit arrhas,non liberatur persoluendo arrhas duplicatas,sed ad totum emptoris interesse tenetur.Bart. in l.1.§.vnde quæritur.in fi.de publica.& vectig.Et est comm. opi sec.Alex.in l.si cum dotem.versi. & ista faciunt ad quæst. sol.matr. idem.

Venditor de iure ciuili, canonico, & in conscientia agere potest ad interesse contra emptorem, qui percepit fructus rei emptæ,& fuit in mora soluendi pretium.l. curabit.vbi tex.gl. Bart.Bald.& doct.C.de act.empt.cum hoc tamen,quod huiusmodi interesse petitum non excedat considerabili quantitate perceptionem fructuum perceptorum cùm pro percipiendis & non perceptis, non teneatur venditor ad interesse erga emptorem ob pretium non solutum, & ista est magis cõmunis opi.vt refert Soc.in l.de diuisione,num.13.cum seq.ff.sol. matr.vbi Bart.& alij doct.Paul. de castr.in l.Iulianus.§.ex vendito.ff.de acti.empt.Laurent.de Rodulphis in tracta. de vsur. in 2.part.4.opposito.Io.de Ana.in c.in ciuitate. circa princ.de vsuris. F.Viuius.

Vendens rem cum pacto francandi, non potest agere aliqua reali actione contra illum, in quem ista res per emptorem alienata fuit,sed tamen contra primum emptorem actione personali,vt per Alex.cons.10.vol.1.ferè per totam.& Gozad.in rep.l.2.C.de pact.inter empt. & vendi. num.44.cum aliis seq. quam Alex.opinionem licet Soc.impugnauerit,cons.80.vol. 3.in princ. sequendo Paul.de castr.& Cuma. tenentes contra Alex.in locis ibi à Soci. citatis, & quorum opinionibus dixit Soc. non minus esse deferendum, quàm auctoritati Alex. & quamuis contra Alex.sententiam tenuit Cuma.Io.de Ana.& Ant.Burgos in locis citatis à Cagn.in repe.d.l.2.num.133.tamen Alex.opinio magis communiter recepta est à doct. eam enim sequitur Fulg. in l.si cum venderet. ff.de pign. actio.ias. in l.ab emptione.ff.de pact.Ruy.cons.32.vol.j.Rip.Ferd.Dec. Curt.sen.& Cassan.in lecturis, & consiliis citatis à Cag. in d.l. 2.num.134.à qua quidem communi nullatenus est recedendum in consulendo,& iudicando iurib.& rationibus vulgaribus. idem.

Venditor dans,tradens,donans,& donare intendens emptori illud, q plus valebat res alienata ac vendita, potest optimo iure venditionem sub prætextu deceptionis vltra dimidiam iusti pretij rescindere,si constet ignorauisse valorem illius rei alienatæ,secundum Guliel.de Cug.in l.si tibi decem in princ. ff.de pact.Azo.in summa de rescin. vend. Bart.in l.2.C.de rescind.vend.& in l.si quis cùm aliter.ff.de verbor.obliga. Bald. Alex. Iac.de S.Georg.& ias.in l.& si post tres. ff.si quis cautio. secùs verò si sciebat valorem rei venditæ ipse venditor, tunc enim perdit omninò remedium d.l.2.nec venditio per læsum vltra dimidiam iusti pretij rescindi pot...,& ista fuit distinctio Bart.d.l.si quis cum aliter,in 11.q.cum quo sentiunt omnes doct. communiter ibidem, & in præcitata l.2. vbi Moder.sequuntur & attestantur dictam communem, & Boer.dec.142. sed nonnulli docto.tenuerunt contrarium,quorum rationes latè prosequitur Abb. in cap.cum contingat.de iureiur. & in c.Quintauallis.eo.titu.vbi refert Bald. dicere communiter in practica obseruari quòd nõ obstante quacunque verborum cautela ob enormem læsionem peti posset reductio ad arbitrium boni viri, tamen non esset tutum à prædicta communi discedere aliquo pacto, quia difficile foret contra eam obtinere in practica. idem.

Venditor non tenetur præcisè rem tradere, sed præstando interesse liberatur per tex.in l.1.ff.de act.empt.cui concordat l.ex empto.§.etiam.eod.tit.& not.Aret.in §.1.insti.de don.gl. distinguit in §.pretium.instit.de empt.& vend.q venditor habens facultatem tradendi rem venditam,potest cogi præcisè manu militari, & etiam per pœnas, & mulctas ad tradendum possessionem realem rei venditæ emptori,nec liberatur præstando interesse,quam glo.meliorem de corpore iuris appellat.Aret.ibi,& eius opin.dicit æquiorem gl.d.l.1. eamque sequuntur ibi,Bart.Bal. Paul.de castr.& Fulg.Bart.nu.5.Paul.de castr.Alex.ias.nu.21.& Deci.l.in actionib.ff.de in lit.iur.Bart. in l.stipulationes non diuiduntur.q.8.de ver.ob. & post eum inibi Rom.nu.58.Alex.nu.30.iaso.nu.39.Claud.Aquen.nu. 40.& Ruyn.nu.30.dicunt ac audacter fatentur hanc esse com mun.opi.idem dicit Alex.l.certi condictio.nu.12. ff.si cer.pe. Dec.nu.2.Paul.de castr.in l.si traditio.C.de act.empt.iaso.in l. quoties.nu.34.C.de rei ven.Feli.post imol.c.cùm Ioannes.n. 35.de fid.instr.Boer.decis.48.Petr.Andr.Gram.in tract.perm. nu.29.Fabia.de Monte in tract.de empt.& ven.q.6.princ.nu. 38.vbi citat infinitos doc.& denique ibi fatetur hanc esse veram & communem opinion.& Couar.in tract.resolutionum iuris ciuilis.c.19.nu.1.lib.2. & Tiraq.in tract.constitu.possess. part.1.nu.35.declaraturque ista communis vtiliter, q nec liberatur venditor ab actione personali ex empto per constitutum de possidendo nomine emptoris vel precario, quin teneatur tradere possessionem, prout est facti & non iuris, & sic possessionem realem,manualem,effectualem,&corporalem, secun.gl.in l.iulianus.§.ex empto.de act.empt.Bald.Ang.Pau. Cast.in l.ab emptione.ff.de pact.Cy.l.1.in fi. C.quando lic.ab empt.discedere,& ista est com.opi.teste Ruyn. cons.94.nu.1. vol.1.nec ab re hoc firmant præcitati doc.q præcisè teneatur ad tradendum rem venditam constituens se precario possidere emptoris nomine, quia res est effecta empt. vt per Bald.in repeti.l.æmilius.ver.ego cogitabam defendere. ff.de minori. declaratur quoque dicta communis in tantum procedere, q promittens vendere alicui,teneretur ad rem tradendam præcisè,quia promissio de vendendo dicitur indiuidua. l.stipulationes non diuiduntur.ff.de verb.ob.vbi Bart.& omnes hoc tenent.& idem Bar.in l.cui vsusfruct.ff.de vsufru.leg.& istam ponunt esse com.opi.Ruyn.cons.27.nu.1.& 6.vol.4.& Curt. iun.cons.74.in prin.procedunt autem de plano omnia prædicta si pretium rei emptæ fuerit solutum,vel aliter eo nomine satisfactum,tunc enim bene tenetur venditor precisè rem ipsam tradere, aliàs secus: imò rem prædictam potest retinere loco pignoris.l.iulianus.§.offerri.ff.de act.empt. & d.l.ex empto.in prin.& hoc videtur sentire expressè Bald.in l.fi.C.com mod. vbi dicit quod venditor potest retinere rem venditam pro pretio non soluto.imò etiam pro vno nummo non soluto, potest optimo iure totam rem retinere, vt latiùs declarat Fabia.de Mon.in loco præal. F.Viuius.

Vendere rem propriam nemo inuitus cogendus est.l.inuitum.C.de contrah.empt.l.nec emere.C.de iur.delib.l.inuitos C.loca.Fallit ista regula,seu declaratur non procedere in casu in quem respublica grauaretur annonæ inopia, tunc enim & si quis merces venales non exposuisset, nec eas publicè venditioni obtulisset,nihilominus ad earum venditionem cogendus est, & quidem iusto pretio à principe, vel Magistratibus definito, ne quis liberè res necessarias hominum alimentis quocunque pretio grauissimo quidem ob rei penuriam vendat, & hoc colligitur ex l.j.C.de episc.audien.vbi Bart.& scriben.omnes cõmuniter. Panor.& alij Canonist. vno omnium ore in c.1.de empt.& venditio.Bart.in l.annonam.ff.de extraord.crimi. Lucas de Penna eleganter in l.1.C. de quibus mune.liceat se excu. verb.temp. ias.in l.1.ff.de legib. Afflict.in 3.q.in procemio constitut. Neapolitan. Bald.& Ang.in l.si pendentes.§.si quid cloacarij.ff.de vsufruct. per tex.ibi, & Fely.in dicto c.1.de emptio.& venditio.vbi Moder. & in locis prædictis attestantur hanc esse communem opi.Fallit prædicta regula secundo loco, vbicunque quis exponeret publicè res proprias venditioni,& illæ res pertineant ad victum, & vestitum hominum, etenim æquum est tunc ac Reipublicæ conueniens,etiam cessante inopia rei, q publicus venditor cogatur iusto pretio vendere res,quas venditioni exposuit,tex.est secundùm Abb.& Burg.in d.c.1. C.de episc.audien.gloss.in l. non enim. ff.rer.amotar. Mars.in l.1.§.cum quidam deponere,num.6.ff.de quæst.Dyn.& Bart.in d.l.non enim. & quamuis ias.in dict.l.nec emere,contrarium tenuerit, tamen in his, quæ pertinent ad victum procedit de plano prior sententia, secundùm Alb.in dict.l.non enim.post alios huius opinionis authores, quorum opinio communis est, vt audacter asseuerant Moder.in d.c.1.& nonnulli doct. iam relati. Fallit similiter præfata regula in multis aliis casibus, quibus cogitur quis vendere iusto pretio res proprias.quos tradiderunt gl.& doc. in d.l.in victum.glos.& ibi Alb. & ias. in d.l.nec emere. Rom. in l.2.nu.7.ff.sol.mar. Afflict.in d.proœ.constitu.Neapol.q.3. Bald.& Ang.in d.§.si quid cloacarij.Rube.cons.92.Mars.in d. §.cum quidam disponere. & Tiraq.in tract.de retract. lib.1.in præfatio.nu.15.& in §.3.gl.3.nu.1.& Soci.tract.fall. reg.435. vendere rem suam nemo compellitur. idem Viuius.

Venditor licet certò sciat litem motam fuisse contra emptorem rei à se venditæ,nihilominus non tenetur de euictione ob huiusmodi scientiam,nisi emptor denunciauerit sibi litem motam.secun.Bar.in l.non solùm.§.morte.ff.de ope.no.nun.Spec.Io.And.& Anch.in c.fi.de empt.& vendi.in fi.Bart. Bald.& Ang.per illum tex.in l.qui absentem.ff.de [illegible] nu.12.& Ias.nu.26.& seq.in l.2.§.voluntatem.ff.sol.mat. qui dicunt hanc esse com.opi. idem.

Vendens,seu donans eandem rem duobus, ille præfertur in dominio detinendo, cui priùs res ipsa tradita fuit, non attento cui priùs fuit vẽdita,vel donata.l.quoties. C.de rei ven.

vbi doct.dicunt hanc esse firmissimam iuris regulam.& Ruy. cons.157.nu.6.vol.4.& Mars.sing.82.incip.volo tibi dare aliquas notabiles, & sic emptor secundus, cui res tradita fuerit, præfertur priori emptori, & ratio dictæ regulæ videtur ista, quia dominium regulariter non potest in alium transferri aliter,quam per traditionem.l.traditionibus.C.de pactis,igitur ex duobus emptoribus is potior censebitur quò ad dominij acquisitionem, & retentionem, cui res priùs tradita fuerit, licet in contrahendo posterior fuerit.l.siue autem.§.si duobus. ff.de publicia.in rem actio.&l.si ea res.§.fi.ff.de actio.emp.huiusmodique rationem tradidit gl.& omnes scriben.communiter, vt refert ibi Ias.in d.l.quoties. nu.3.in fi. sed declaratur ista primùm non procedere, vbicunque res ipsa esset vendita duobus,quorum prior ecclesia, vel Ciuitas est, in qua nota ex priuilegio dominium absque traditione transfertur iuxta l.fi.C.de sacros.eccl. hoc enim casu prior iste emptor ecclesia, vel ciuitas præferendus est, etiam si alteri postmodum res vẽdita,vel tradita fuerit,secundùm Io.And. Abb.& omnes in c. cum continebatur de his,quæ fiunt à præla.gl.Bart.& alios in d.§.si duobus.& omnes in d.l.quoties. vbi Ias. nu.4.supponit istam esse communem opi.& Moder.in l.qui duobus.ff.de falsis, quam quidem communenm sequitur Roma. consil.298. circa præmissam dubij consultationem. Panor.cons.91.nu.7. & Goza.cons.13.num.13.& Mars.sing.82.incip. volo tibi dare aliquas notabiles & vtiles limitationes.interpretatur & limitatur secundo loco præfata regula non procedere,quando Princeps venderet, vel donaret eandem rem duobus, hoc casu præfertur primus emptor,quia ex solo contractu,seu donatione Principis transfertur dominium secundùm Io.Andr.in c.olim.de verb.sig.Aret.in l.3.ff.de acq. poss. Ang.l. officium. ff.de rei vend.Bald.& Iser.in ca.1.§.inuestitura.2.de noua forma fideli.Doct.omnes in d.l.traditionibus.Rom.in dict.cons. 298.Abb.cons.94.lib.2.cons.1.n.7.vol.5.&Ias.in d.l.quoties. num.10.qui dicit dictam opi. non habere contradicentem.& Pari.cons.2.nu.58.vol.1.dicit communem, & doct.d.l.traditionibus. Limitatur prædicta regula tertiò nõ habere locum, seu claudicare in ecclesia, & ecclesiasticis personis vendentibus eandem rem duobus,quia tunc primus emptor secundo præfertur,etiam si traditio realis facta fuerit priùs, quàm primo emptori,secundùm Host. & Io. And.in d.c.cùm continebatur.Roma.in dict.cons.196. in auth.similiter C.ad l.Falc.& Mars.in d.sing.82.& in d.l.qui duobus.nu.3.in contrariam verò opinionem inclinauit quòd præferatur in isto casu primus emptor.Ant.de But.Cardi.Flor.Anch.& Abb.in d.c.cùm continebatur.Bar.Soci.cõs.29.lib.4.Ias.in l.fi.nu.29.C.de sacros. ecclesiis, & in d.l.quoties.nu.20.vbi asserit hanc communem opi.& Alex.quoque cons.122.lib.5.Paris.in d.cons.12.nu.22. Fallit similiter, vt non procedat, quando secundus emptor malam fidem haberet, nam si secundus emptor sciens fuerit venditionis primo loco alteri factæ eiusdem rei, licet eidem tradita sit cum fraude,tamen per primum emptorem res ipsa ab eo reuocabitur, & euincetur per actionem in factum prætoriam competentem ad reuocãdum alienata in fraudem secundùm gl.communiter approbatam in cap.si tibi absenti de præb.lib.6.Bal.in rub.C.de reuoc.his quę in fraud.credito.gl. Alberi.Sal.& Ias.n.26.in d.l.quoties.Mars.d.l.qui duobus,nu. 10. F.Viuius.

Venditor vbi statuto punitur, & emptor eodem punietur, atque èconuerso.commune aiunt latè Euerard. Topic. loco à correlatiuis.num.76.Francisc. Viuius libr.1.opin.284. E. Suarez.

venditor quando euictionis vinculis irretiatur, vide s̃.vers. Emptori.& adde Deci.cons.74.libr.1.Ias.in l.2.§.voluntatem. sol.ma. idem.

venditor,qui arrhas accepit,si contractui non stabit,non solùm illas duplicatas luet,sed & ad omne id, quod emptoris interest,tenebitur.commune inquit Alex.in l.cùm dotem. ver. & ista faciunt.ff. solut. matr.& vide suprà verbo, Arrhæ. E. Suarez.

venditor fidem de precio habere censetur,cum emptori tẽpus indulgetur.commune dicunt Ang.in §.vẽditę.instit.de rerum diuis.Alex.in l.traditionibus.C. de pact.imo & cum rem venditam emptori tradiderit, fidem illi de precio in re dubia habuisse videbitur. commune ait latissimè Tiraq de retract. [illegible] in fi.nu.77.etsi cõtrarium lõgè verius,æquiusque sit, vt alibi copiosè ostendimus,& affirmant Fulg.in l.procuratoris.§.planè.ff.de tribut.Aret.in l.quotiens.C.de rei vind.Host. in summa de emp.& vend n.6.Fab.de empt.q.5.n.8. Notabis autem,ac perpetuo memoriæ insculpes q venditori nũquam res ab ipso vẽditę,tacitè obligatę videtur,nec vlla illi præ cæteris creditoribus prærogatiua in eas competit.vt frequenter placitum constituo ex l.si cum dotem.§.vlt.ff.sol.ma.Rip.in l. si ventri.§.in bonis.nu.6.ff.de priuileg.credit.Ias.in l.creditor. 1.ff.si cert.petat.Negusant.de pig.4.part.princ.nume.35. E. Suarez.

Venditor si facultatem rei tradendæ habuerit,nõ eo, quod interest,soluendo liberabitur, sed rem ipsam omnino tradere compelletur.commune aiunt Porc.in §.precium.nu.4. instit. de emptio.& vendit.Ant. Burgens.in rubr.num.3.de empt.& vend.Ant. Nicel.in gl.concord.54.Ant. Gomez.de contract. c.2.n.30.ver.secundo principaliter.Eman.à Costa lib.1.selec. interpret.c.23.n.3.Ar.Pinel.in l.1.par.3.n.25.C. de bo.mater. & in rub.par.2.c.2.n.25.C.de rescin.vend. Franc.Viuius lib.1. opi.431. Quin nec constituti clausula liberabitur, sed adhuc ad naturalem possessionem tradendam cogetur.commune asserit cum multis And.Tiraq.de const.part.1.n.10.quamuis aliud commune perperam dicat Ias.in l.ab emptore.n.12.& n. 13.de pact. idem.

venditor generis alicuius dominium illius transferre omnino tenetur, quamuis speciei venditor non teneatur, vt est Bart.doctrina in l.ex empto.n.5.ff.de actio.emp.& in l.2.ad fi. ff.si cer.pet.vbi Purpur.n.55.Rip.n.35.illam communem pronunciant.quod etiam testatur Ias.in l.cum mota.n.2.& seq.C. de transa.& in l.si ab substituto.§.1.n.3.ff.de leg. lib.1.ampliat idem Ias.in §.sic itaque. & in §. Actionum.nu.144.instit.de actionib. quamuis contrarium non de nihilo moliantur Dec. lect.1.And.Alc.num.27.& seq.in dict.l.2.ff.si cert.petat. E. Suarez.

venditor rerum quarumcunque vitiosarum intra sex menses actione prætoria illas redhibere, & intra vtilem annum actioni quanti minoris de precio decedere cogetur.commune dicit latè Ant.Go.de contract.c.2.n.48. idem.

Venditor negociari solitus, ab emptore non soluente tum pretium ipsum, tum cessans omne lucrum consequetur. cõe dicit Soc.cons.156.libr.1.Ias.ac Rebuf.nu.601.in l.vna.C.de sent.quæ pro eo quod interest. Iaso.rursus in l.3.§.vlt.ff.de eo quod certo loco.Dec.cons.441.ad fi. Soc.cõs.156.li.2. Quãquam contrarium apertè,ac luculenter probat tex. in l.si fieri lis.§.cum per venditorem.ff.de act. empt. sed ea de re vberius alibi. Obseruato tamẽ quod,ad fructus rei venditæ perceptos ab emptore moram admittẽte, agere venditor absque dubio poterit.vt commune ponit latè Francis. Viuius lib.1.opi.433. idem.

venditor eiusdem rei duobus separatim hominib. & olim pœnas falsi pendebat, & hodie per generalem cõsuetudinem nullas omnino dat.commune asseuerant pract.Papiens.in forma libelli,in act.hypo.in ver.sub eadem,quam cum aliis refert I.Cla.in pract.§.falsum. vers.vendens.qua de re nihil aliud habeo dicere, quàm hic summopere illud Megaronidis apud Plautum in trinummo quadrare:inquit ille,

Nam hic nimium morbus inuasit bonos
Ita plerunque omnes iam sunt intermortui.
Sed dum illi ægrotant:interim more mali,
Quasi herba irrigua sucreuerunt vberrimè.
Neque quicquam hic vtile nunc est,nisi mores mali.
Eorum licet iam messem metere maximam. E.Suarez.

Venditor vendens terram incipiendo exprimere ipsam speciem,seu corpus determinatum in contractu venditionis, sc. terram iugerum quinquaginta, dato q postmodum adiiciat mensuram,vel numerum,tamẽ venditio dicitur facta ad corpus & ad speciem,non autem ad mensuram,quæ hoc casu cẽsetur facta enunciatiuè,trãsitoriè,& demonstratiuè,sed nõ taxatiuè,& restrictiuè,& profectò venditio ista regulatur à mẽsura,ex quo in illa venit id quod est demonstratum per confines appositos,licet excedat numerum,& mensurã expressam, & hoc totum commodo dicti emptoris cedit,& sic vbicunq; precium est vnicum pro toto fundo, & non pro quolibet iugere,tunc totus fundus intra confines designatus venditus intelligitur,esto q mẽsura expressa minus in se habeat,sec.Oldr. cons.197.in fi Io.And.in add.Spe.in tit.de emp.& vẽd.§.sciendum,in fi.Bald.in rub.C.de contrah.em q.24.Sal.in l. qui fundum,§.qui agrum,ff.de contrah emp. in l.2. C.e.tit.Inn.& io. de Imo.& cæteros,in ca.2.de don.Bart.& Pau.Castr.in l.Iulianus,§.si Titius,ff.de actio.emp.Io.de Ana.cons.98.Alex.cõsi. 133.vol.1.cons.120.& 127.vol.2.& cons.8.vol.3.Cor.cons. 59.vol.4.& Parisi.cõs.64.n.31.& seq.vol.1.post alios multos congestos ibi per eum.& ista est commu.opi.teste Deci.cõsi. 347.n.1.& seq.Paris.in loco præcitato,Hier.Brixiano,in tract. de finib.c.88.per totũ, & præsertim,n.6.& Benuenuto Stracca,in tract.de mercatura,in tit.de nauib.in 3.par.n.6.& secundum eam

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum eam iudicauit sacrum regium consilium Neap.teste Afflict.decis.68.& consuluit Parisi,in d.cons.64.nu 3 1.cum aliis seq.vbi tollit omnia cõtraria, licet Rota Bononiensis parum, aut nihil animaduertens determinauerit 5rium, teste Petro de Benintendis,in decis.30.& eandem sententiam cõmunem limitauit Stracca,in d.tract.de nauib.in allegato.n.6.cum aliis seq. F.Viuius lib.2.opi.3 16.

Venditor promittens factum suum tantùm in venditione, si tractu tẽporis res empta euinceretur ex facto sui authoris, tunc profectò teneretur ipse vẽditor de euictione,& sic de facto suorum authorum,prædecessorum, & hæredũ teneretur, quoniam per dictionem huiusmodi taxatiuam nõ videtur factum authoris excludi,secundũ gl.in verb.interest.Bart.Bald. Sal.Pau.castr.& cæteros.in l.si seruus, la 2.ff.de condict. furtiua,& ibi etiam Alex.in add.ad Bar.Cy.Bal.& Sal.in l.fi.C.de actio.emp.Aret.in §.fi.insti.de emp,& vend.Ancha.cons.83.in nomine Domini,amen.Pau.castr.Ias.n.9.& Rom.in l.stipulatio.ista,ff.de verb. obl.vbi meminit istam esse cõmunem opi. quã sequitur quoque post alios signatos per eum Boer decis. 67.n.1. cum aliis seq. vbi deducit istam esse communem sententiam,limitat, & ait ita in Bordegalensium senatu decisum extitisse; & licet ob dictionem taxatiuã in his verbis promitto pro facto & dato meo tantum,operetur, vt venditor de euictione extranei non teneatur, non facit tamẽ quominus teneatur pretium restituere, vt consuluit pater veritatis Alex. cons.188.si vendo,& hoc perpetuò disce ad practicam, siquidem multi dicerent oppositum. Francisc. Viuius libr. 2. opi.317.

Venditor qui solum constituit ratione emptoris se possidere,nõ est liberatus perfectè ab actione ex empto,quia tenetur ad realem traditionem.gl. in d.l.Iulianus.§. ex vendito. in verbo,precaria.Cy.in l.j.n.7.ver.7 quæritur.C. quando liceat ab empti.recedere.Pau.de cast.in d.l.Iulianus,§. ex vendito.n. 7.& l.ab emptione.n.20.ver.alii dicunt contrarium.ff.de pac. Io.Per.de Ferrar.in sua pract.in forma libelli.in causa vẽdit. in verbo,ad tradẽdum.n.2.&per multas alias authoritates,quas adducunt Alex.de Imo.in consil.28.numer.7.in 2.Tom.Kirchonius.

venditor si dominus est,& possidet,& habet facultatem rei tradendæ,præcisè cogitur tradere.ita affirmat post Mart. Bar. in l.1.n.12.ver.item quæro.ff.de act.empt.Hanc veram & cõmunem opi.esse dicit Fabia.de Monte in trac.de emp.& vend. in 6.q.prin.ver.ad octauum an venditor cogatur possessionẽ rei venditæ præcisè tradere.n.38.vol.5.tract.doct. Quam sententiam Bal.intelligit, si commodè tradere possit,i.si res non fuerit subiecta euictioni , & de facili tradi possit. Et hanc esse communẽ in l.vsi.n. 59.ver.sed vlt.quæro.C. de sen.quæ pro eo quod inter.profe.& apostil.Pau.Pari.ad lectu.Bar.in d.l.1. in verb.vtrũ venditor.inquiunt.lib.cons.& Dec.in cons.281. n.4.vbi ipsi attestantur hanc veram & magis com.opi.doct.esse,quos etiam apostil.in add.marg.ad cons.Ale.in d. cons.28. in verb.ex empto.& in d.cons.282.in vers.Teneatur adductis quoque aliorum authoritatib.qui contrariam sentẽtiam amplexi fuerant,sequitur. idem.

vẽditor licet re per sententiam euicta regulariter emptori de euictione teneatur.l.qui rem.l.nõ dubitatur.C.de euict.id tamen inter alia fallit,quando emptor vel omninò nõ,vel nõ debito tempore,venditori denuntiasset,gl.in c.si venditori.de emp & ven.l.l.emptor fundi.& l.auctore,C.de euict.debitum autem tempus est,vt conuentus qui oneroso titulo rẽ habet, ante conclusionem causæ principalis vel appellationis, cum adhuc omnia iura eadem salua sunt, denuntiat venditori, qui autem lucratiuo titulo rem detinet, id facere tenetur ante litis contestationem.adhoc,vti de euictione agere possit cõtra donatorem.Bart.& Dynus.l.si cõcubinam.§.si hæres.ff.de leg. 3.Io.And.in c.fi.de emp.& vend.Cy.in l.quoniam C.de euic. quod quidem verum est,nisi remissa sit, vt passim fit in instrumẽtis denũciandi necessitas,iux.l.Herẽnius.ff.de euic.aut nisi venditor sciuisset,tunc.n.denunciare nõ tenetur.gl.in l.empt. C.de euict.verùm ad finẽ certificandi,quia qui certus est,amplius certiorari non debet,l.1.in fi.ff.de act.empt.tamen ad alium finem puta,vt veniat ad defendendum & producẽdum probationes omninò venditori denuntiandum est, vt voluit Bart.in l.denunciasse.§.quod tamen ff.de adult.& in l.non solùm.§ morte.ff.de noui ope.nunc.idem cum Bal. & Ang.in l. absentem.ff.de proc.& D.Petrus. Flor.& Ant. c.fi.de empt.& ven.per l.si parentes. l.cùm successores. C.de eui.l.si rem.§.fi. ff.e.tit.& ita communiter teneri refert Bene.capr.reg.87. nu. 227.vt verius esse dicit,aut nisi venditor & emptor in eodem iudicio essent simul conuenti,ab eo qui rem euicit,tunc enim & si emptor venditori aliter non denũciauerit superatus tamen agere poterit de euictione contra venditorem.secũdum gl.singularem in l.si dictum.§.si præsente in verbo possit.ff.de euict.quam sequitur Bald.in l.fi.C.de vsur. re iudic.& in l.si liberta,C.de sent.& interlocut. omnium iudi.& cũ ea communiter doc.transire asserit Ben.capr.reg.87.n.228.aut nisi vẽditor vltro ad defensionẽ veniret vel iurasset defendere,quanec tunc denũciatione opus,& ea omissa re euicta,venditor conueniri potest,vt videt velle Io.And.& Ant.Imola.& D.Nicol. in c.breue de iureiurando & Spe.in tit.de Aduocato.§.1.vers. Quid si is qui iurauit quod postremum tamen secundum gl. d.ca.breue.& in ca,cupientes, §.si vero de elect.lib.6.in verbo contempserit.non videtur verũ in nostro casu cum iuramentum nihil addat contractui sed contractum roboret. vt intelligatur secundum naturam ꝓtractus l.fi.C.de non nu.pec.quod ita practicari & communiter obseruari refert ibid. Bene.numero 231.

Venditor rem venditam possidens cogitur præcisè ipsam tradere,secundum communem per Burs.cons.100.nu.37.lib. 1.vbi ꝙ non liberatur soluendo veram æstimationem rei,vel interesse emptori,sed verè cogitur rem,quam in facultate habet,tradere,ex communi ibi relata.

venditor non potest petere pretium antequam tradat, potest tamen ledere, per tex.in l.etiamsi putauit §.fi. vbi castr. ff. de pet.hær. & quando venditori agenti ad pretium obstet exceptio rei non traditæ, vel emptori ad rem exceptio pretij nõ soluti vide Dec.cons.298.421.& quæ not.Ias.in l.vniuersa.C. de precib.imperat.offerend. Put.

Venditori mercatori vel aliàs solite ngotiari de morã passe,debetur per emptorem lucrum cessans,sec.mag.comm.per Burs.cons.68.n. 16.& 46.lib.1.

venditor vbi statuto punitur similiter & emptor erit punien dus,com.est opi.Soarez ver.venditor.n.30. Bonac.

venditor rerum quarumcunque vitiosarum intra sex menses actione prætoria illas redhibere tenetur.& intra vtilem annum actioni quãto minori de præcio decedere cogetur, vt est com.opi.Ant.Gom.de contractib.c.2.n.48.Soarez ver.venditor.nu.43. idem.

Venenum dans.si mors secuta fuerit, punitur capite. com. attestatur Plaza.lib. 1.delict.c.20.nu. 1.Cla.lib. 5.sent.§. homicidium,ver.punitur. P.Fich.

Venenum dans morte nõ secuta,nõ punitur capite,sed pœna extraordinaria.attest magis com.Pract.Carer.n.19.quem refert D[illegible].in repet.clem.si furiosus nu. 11.de homicid. Cla.d. ver.punitur. idem.

venenum dãs. morte nõ sequuta nõ punitur capite sed pœna extraordinaria,vt ẽ mag.com.opi. Cla.§.homicidium.ver. punitur.aliàs si mors sit sequuta, quia punitur capite.com.est opi.ibi.ver.venenum.Paris.cons.167.n. 1.& seq.vol.4. Carrerius fo.92.n.19.an autem portans arma venenata, plus sit puniendus, quam statutum de delatione armorum dictet. vide per Barb.in tract.de Card.lega.à latere.q.5.nu.25.tom.11.fo. 192. Bonacoss.

Veniam petens delicti solenniter coram iudice,censetur fateri delictum.secus si extraiudicialiter. com.est opi.Cla.lib.5. §.fi.q.49.Nouel.in pract.cri.fol.36.nu.34. Cors.in repert.Ab. ver.absolutio,vel venia.Soarez ver.veniam.n.48.& seq.Blan. l.fi.n.308.ff.de quæst.D.m.Ale.cons.108.n.10.& seq.lib.5.& qui gratiæ & clementiæ principis se submittit, iuri suo renuntiare non videtur.Fran.Mar.decis.389.nu.2.par.2. Bonac.

Pro.venter pinguis crassum sensum generat.c.fi.45.di.Bel.

Pro.Venter plenus facile de ieiuniis disputat.c.gloria.12.q. 2.& c.crates.12.q 13. Bellon.

Pro. Verbum ad tempus potest stare propriè , & post tempus impropriè.l.pater Seuerinam.§.conditionum.ff.de cond. & demonst. idem.

Pro.Verbum futuri temporis non importat executionem ipso iure,sed per sententiam.glo.l.iubemus.§.œconomus.C. de sacrof.eccl.& l.in criminali.C.de iur.om.iud. idem.

Pro.Verbum oportet,importat necessitatem. l.cum oportet.C.de bo.quæ lib.l.verbum oportere.de ver.sign. idem.

Pro. Verbum potest, negatiuè prolatum necessitatem importat:nam dictio negatiua antepposita verbo potest,excludit omnem potentiam,tam iuris quam facti,per gl.c.1.de reg.iu. in 6. idem.

Pro.Verbum potest,accipi generaliter & speciali[illegible] ff. de adopt.l.inter agnatos.ff.vnde leg. l.imperium. vbi not.ff. de iur.om.iud. idem.

Pro.Verbum quanta,& verbum summa, referuntur etiam ad corpora.l.quisquis.ff.de leg.3. idem.

Pro.Verbum

Pro.Verbum quod est post duo verba positum,refertur ad vtrunque.l.doli verbum.ff.de ser.cor. idem.

Verbum æquiuocum vel commune in vna parte testamentirepertum, deber interpretari prout reperitur clarè positum in alia parte.com.dicit in §.testamentum.q.76.ver.Hinc infertur. P.Fich.ex Claro.

Verbis testatoris est inhærendum,vbi clare non apparet de mente testatoris,com.dicit in §.testamẽtum q.75.ver.vbi clarè. idem.

verbum conuenit appositum, vel prolatum in instrumẽto nõ impedit stipulationem,secundum Bart.in l.lecta. ff.si cert. pet.cuius opi. fatetur esse communem, Ripa ibid.n.16.& D. Pontanus Perusi.n.2.& Marcellus Bering.in rub.ff.de ver.ob. & Cremensis sing.139.licet Ias.in lecta si cer.pe.& Fortunius Garsi. in l.1. ff.de pactis, dicant aliam sententiam contra Bar. esse communem,ceterum prima opi. videtur magis communis,vt per Ripam in dicta rubr.ff.de ver.ob.n.26.quæ quidem tanquam verissima limitatur primum nõ procedere quando dictum verbum conuenit reperiretur apud acta,tũc profecto calore iudicij importaret stipulationem non autem pactum nudum,sec.Bald.in l.sciendum,in 2.lect.ff.de ver.ob. cuius dictum pro singulari,& peregrino recensuit Cremen.sing.139. Secundò coarctatur quod est verum ꝙ verbum conuenit. in dubio nõ importat stipulationem nisi proferatur interrogatiue,vt per Zasium in d.rub.ff.de ver. obl. puta habeo hoc à te: & Soc.loco de quo 8.n.16.& Alc. in l.1.§.fi quis ita.ff.de ver. ob.sed tamen contra hoc tenet Azo.in summa,vel in rubr.C. de inutili.stipula. at magister meus Restaurus perusinus dum publice interpretabatur dictàm rub.ff.de ver.ob.asserebat veritatem esse contra Azonem & eius lecturam ibi esse corruptam. F.Viuius.

Verbum promitto,redactum in instrumento, seu scriptura importat stipulationem.§.si ita scriptum instit.de inutil.stipul. & hæc est communis opi.Doctor.in rub.ff.de ver.obl. & Moder.Hispani.in l.iurisgentium.ff.de pac.in prin. Ampliatur dicta communis non solum procedere in scriptura publica, verum etiam priuata,vt in apodissa,& super hoc est aliqualis cõtrouersia inter doctores,sed communis conclusio doct.est secundum Marcellum Berincutium in rub.ff.si cer.pet.ꝙ idem sit, ac in scriptura publica. & de ista communi opi. attestatur etiam Io.Bap.Caccialup.in tract.de pact.in 4.q.& Moder.Mediolanenses in l.1.n.31.ff.de ver.obl.contrarium tamẽ tenuit Soc.Antiq.cons.267.libr.2.præsens,& Iaco.Bauet.in l.1.C.de committen.stipu.vbi ait ꝙ scriptura priuata facit fidem.si fiat à persona nõ indocta, secùs si fieret à mercatore.Soc.iu.cons. 131.li.3.iamdiu,vbi dicit, ꝙ §.si ita scriptum,nõ habet locum in priuata scriptura facta à mercatore: & nota cum erit iudex, an instrumenti appellatione veniat scriptura priuata,& an veniant testes est facienda distinctio,an simus in odiosis,vel in fauorabilibus,& de hoc vide Dec.in c.1.de fide instr.& cle. 1.de procura.in terminis.& l.1.C.de iura.calum.videlicet,quòd in fauorabilib.appellatione instrumenti veniunt testes,& priuata scriptura:aliàs secùs in odiosis.Limitatur primò dicta communis conclusio nõ procedere in testibus deponentibus aliquem promisisse. tunc exploratiuris est verbum prolatum à testibus non importare stipulationem, secundum communẽ opi.omnium doct.in l.sciendum.ff.de verbo.ob.quã allegant nouissimè vltra alios Marcellus Berincutius in rub. ff.de ver. ob.Limitatur secũdò,ꝙ verbum promitto,positum in instrumento importat stipulationem,quando sunt verba de præsenti, secùs de præterito, secundùm Sal.in l.1. C.de comm. stipu. Tertiam limitationem tradunt Moder.in d.l.sciendum, quãdo testes dicunt talis promisit Titio præsenti, nam tunc importat stipulationem,secùs si nõ apponerẽt illud verbum præsenti,vt per Mattheum de afflictis decis.120.sed cõtra hoc facit gl.communiter approbata in l.si vnus.§.pactus ne peteret, ff.de pactis. idem.

Verbum,Rei capitur generaliter,& comprehẽdit bona,iura,species,& seruos & alias quæcunque res sec. Deci.latè in l. 1.ff.si cer.pe.n.7.& seq.in 2.lect.& vltra eum probatur hoc in stit.de rerum diuisio.in prin.& instit.de reb. corpora.& incorpo.vbi hæreditas,vsusfructus obligationes, & actiões veniũt appellatione rerum.Sed aduertendum est,quòd non comprehenduntur liberi homines appellatione rerum, l.1.ff.de statu hominũm,cum aliis concordantibus relatis per Deci.in l.1.in de Niger sumpta occasione ibi infert ad quẽstionem de Statuto disponente de qualibet re solui gabellam,quòd non habebit locum in libero homine,& non soluetur gabella,quẽm sequuntur communiter Moderni in d.l.1.vt ponit expresse Bolognetus ibi,n.20.licet ipse contra huiusmodi dictum nõnulla satis vrgentia opponit. idem.

Verba enũciatiua principaliter propter aliud prolata regulariter nõ disponũt,& nihil operantur.l.ex his verbis.C.de testa.mili.gl.& doct.in l.1.glo.magna.C.de falsi. cau.adiect.& in c.fi.de successio.ab intesta.Limitaturq; primò ista regula,seu cõclusio,ꝙ verba enũciatiua incidenter propter aliud à pagano prolata nõ disponãt tamẽ saltem faciunt semiplenam probationem in fauorem tertij, ita singulariter tenet Bart.in l.admonẽdi,ver.item quæro,si instrumentum publicum,ff.de iureiu.quem sequuntur communiter Canonistæ in c.fi.de iureiu.vt asserit expresse Ias.in d.l.admonẽdi,&in d.l.ex his verbis n.2.Claudicat secundò præfata regula fauore piæ causæ sec. Bar.in repetitio.l.1.C.de sacrof.eccl.& probat.tex.in d.c.fi.ebi Host.Io.And.& alij ad hoc notant,idem affirmat Pan.cons. 11.in causa que vertitur inter Hospitalem,vol.1.& Card.Florenti.in c.iudicante,& seq.de testi.sed tamen ꝗ Bar.præfatosq; doct.audacter fatetur esse magis communem opi.Soc.iu.cõs. 109.vol.2.& Crauet.in tract.de antiq.tẽporum in 4. par.n. 60.& pro dicta quæstione.vide Parisium,cons.73.lib.1.Coarctatur tertiò dicta regula, quando verba enũciatiua essent iurata,tũc quippe disponũt siue testator enũtians iuret,seu asserat se iurasse omnia & singula contenta in instrumẽto esse vera sec. Angel.in d.l.ex his verbis in lectu.Perusina per auth.ꝙ obtinet.C.de probatio.si quidem iuramentũ habet vim clausulæ,vt actus valeat omnimodo.l.cum pater.§.filius matrem, ff.de leg.2. & hoc ante tenuerũt Bar.in l.ex hac scriptura.ff.de don.Ancha.in clem. 1.de probatio. Bal.in d.l.ex his verbis,facit l.cùm quis decedẽs.§.codicillis.ff.de leg.3.vbi Bart.& opi. Bar.ibi dicit esse communem Alex.cons.127.lib.3.vbi refert. Gram.in voto.16.n.5.in octo. aliis casibus limitat dictã regulam Ias.in d.l.ex his verbis,quos vide nu.2.& seq.& His accedit,ꝙ dicta verba enũciatiua inter partes plenè probãt. etiam quando principaliter dispuraretur de enũtiatione sec.Bar.in l. sciendum in auth.si quis in aliquo documento. C. de æden.& in l.gerit.ff.de acq.hær.quẽm sequitur Dec. cons. 539.nu. 5.& ponit Soc.cõs.68.n.7.vol.4.& Bal.d.l.2.C.de nup.& in c.trãsmissa,ext.de restit.spol.& in c.series ext.de testi.& alij congesti per Soc.in d.cons.68.vbi scribit istam esse com.opi.& mentem Legistarum,quem refert & sequitur Decius in præcitato cons.539.nu.6. idem.

PRO. verba ad declarationem apposita non debent diminutionem inducere.l.nomen.§.fi.ff.de leg.3. Bello.

Pro. verba enunciatiua futuri euentus dispositionem non inducunt.l.Iulianus.§.ex his verbis.ff.de leg 3. idem.

Pro. verba contractus referuntur ad tempus contractus.l. Rutilia Polla.ff.de contrah.emp. idem.

Pro. verba debent accipi in perfecto sensu. l.rei appellatio. §.opere legato.ff.de ver.sig. idem.

Pro. verba futuri temporis restringuntur ad tempus mortis,vt vltra non extendantur.l.qui tibi,de auro.& arg.leg.

Pro. verba geminata plus operantur,quàm simplicia.l.Balista.& ibi no.ff.ad Treb. idem.

Pro. verba generalia referuntur ad omnes.& ad omne tempus l.si ita fuerit.ff.de leg.3. idem.

Pro. verba generalia accessoriè apposita ad suum principale restringuntur l.prædiis.ff.de leg.3. idem.

Pro. verba generalia in beneficiis restringuntur, vt odiosa non comprehendantur.l.Lucius. §.Lucius Titius.de le.4.idẽ.

Pro. verba infinitiui modi important factum.§.sed cùm factum instit.de inutil.stipu.

Pro. verba intelligenda sunt secundum communem vsum loquendi l. Labeo.ff.de supel.lega.in l.librorum in §.quod tamen cassius de leg. 3.in l.cum de lanionis §.asinam.ff.de fund. inst.c.quamuis.extra.de ver.sig. idem.

Pro. verba intelligi debent cum effectu,l.pe.§.docere.ff.ne quis eum qui in ius voc.eit vi exim l. 1.§. hæc autem verba.ff. quod quisque iur.l.si quando.ff.de leg. 1. ca relatum extra.de cler.non res. idem.

Pro. verba intelliguntur in primo actu, non secundo, lege boues §.hoc sermone.ff.de ver.sig.in l.& licet,& l.dotis ,pmissio.ff.de iure dotium. idem.

Pro. verba ligant homines taurorum cornua funes:cornu bos capitur,voce ligatur homo. Accur.in §. 1.de oblig.in insti.

Pro. verba per iocum dicta non obligant.l. obligationum substantia.in fi.ff.de actio.& obligat. idem.

Pro. verba propriè intelligenda sunt.l.non aliter.ff.de lega. 3.l.fi.C.de his qui ven.æta. idem.

Pro.verba quãdoque impropriantur secundum subiectam materiam.in l.si vno anno.ff.loc. idem.

Pro. verba quæ proferuntur modo consilij,non important necessi

Universidad de Deusto Biblioteca

necessitatem l.cum pater.§.mando.de leg.2. idem.

Pro.verba recommendatoria nõ obligant,l.si vero non remunerandi.§.cum quidam.ff.manda. Bello.

PRO.Verba si nõ possunt stare secundum propriam significationem.intelliguntur secũdum impropriam.l. sed & si possessori.§.sed & si iurauero.ff.de iureiu. idem.

Pro. verba sæpe intelliguntur secundum potentiam non secundum actum.in capit.maiores.versicu. ceterum.extrà de bapt.

Pro. verba superflua penitus sunt reiicienda,quid enim verbis opus est,quę rerum effectus nullus sequitur?l.fi.C.de don.

Pro.verba transposita nõ mutant sensum,tam in cõtractib. quàm in vltimis voluntatib.in l.præposteri.C.de test.in l,quidam testamento.ff.de pec.leg. idem.

Pro. verba testatoris enũciatiua nihil disponunt. lege scriptura C.communia vtriusque iudi.nisi iurauerit.§.1. in auth. de iureiu.à mor.præst. idem.

OB.contrà de l.1.C.de fals.caus.adiecta.vbi verba enuntiatiua dispositionem inducunt.

SOL.dic.quod verba enũciatiua testatoris,emissa in ꝑiudicium eorũ, quos grauare nõ poterat,nõ inducunt dispositionem l.verba.C.de test.sed in alterius fauorem,&commodum prolata,vt ad inducendam liberationem,si sunt principaliter propter se emissa,dispositionem inducunt,non autem si principaliter propter aliud, & non propter se emissa sunt, quia nihil eo casu disponerent,vt l.ex his.C.de testa.milit. idem.

Pro. verborum obligatio inter absentes contrahi non potest.l.vt inter absentes.C.de inutil.stipula. idem.

Pro. verbis & factis voluntas declaratur. l. de quibus.ff.de legi.lege.reprehendenda.C.de insti.& substi.lege Labeo.ff.de suppel.legat. idem.

Verba generaliter prolata à testatore,important,vt in fidei commisso comprehẽdantur prælegata,& fideicommissa grauato relicta.l.cum pater.§.fidei tuæ.ff.de lega.2.& l.cum virũ. C.de fideicommiss. & vtrobique tradunt DD. Et videtur de hoc commun. opi.vt per doct.maximè Alex.in l.Marcellus. §.quidam liberis.ff.ad Trebel.in 1.col. quod etiam sequitur ibi Soc.sen.colum.fi.versicul.tertia conclusio, num.2. E.Muscul.

verba(si ambo,si vterque vel si omnes)faciũt orationem vniuersalem,vt sic in vno falsificata,tota reddatur falsa,iuxta l. si is qui ducenta.§.vtrum.ff.de rebus dub.prout signãter declarat Pau.de cast.in l.hæredes mei.§.cum ita, quem in hoc communiter alij sequũtur.ff.ad Treb.& ita se habet com.opi.doc. in d.§.cũ ita,vti traditur maximè per Moderniores. Sic etiam voluit Deci.in cons.593.viso testamento.Rui.in cons.46.põderatis diligenter n.3. & in cons.67.n.7. & in cons.121.n.5.& 6.vol.3.Paris.in cons.14.n.9.vol.2.Soc.iu.in cons.41.sub n.5. vol.4. idem.

verba enũciatiua in plurib.instrumentis antiquissimis inter alios scripta,in quibus enunciatur aliquem locũ esse de iurisdictione diœcesi,vel districtu,plenè probant, nõ solùm confinia, sed etiam dominium & possessionẽ rerum particularium gl.in verb.prolata.c.si Papa.de priuileg.in 6.gl.in verb. instrumenta.& Panor.in c.cùm olim.n.14.ext.de censib.& idem Panor.in c.super eo.n.13.ext.de parroch.& alie.parroch.doct.in c.cùm causam.ext.de prob.& Aym. Crauet.in cons.54.n.11. Quam sententiam communem opi. Doct.esse inquit Hier.de Monte.in tract.de fi.regen.c.60.nu.3.versic.in contrarium.Et hanc ipse latiùs ibi cum adiectis limitationibus.prosequitur. Kirchouius.

Verbum succedere,de quo in auth.præterea.C.vnde vir & vxor secũdum communiorem opi. intelligitur etiam ex testamento.licet nõnulli doct.voluerint,ꝙ verbum succedere,intelligatur ab intestato,& nõ cõtra testamẽtum, tamen verior est illorum sententia,ꝙ d.verbum comprehendat tam successionem ex testamento, & contra voluntatem, quàm ab intestato,vt est tex.expressus,quem ad hoc annotarũt Bal.Fulgos. Pau.de cast.Alex.& Dec.in d.auth.preterea.vbi quarta,in qua debet succedere viro diuiti vxor inops. ita debetur ex testamento & contra voluntatem,sicut ab intestato. Phil.Corn.in cons.4.vol.4.cons.Soc.se.in cons.108.n.1.vol.1.cons.&in cõs. 121.n.7.& 16.vol.4.& Rol.à Valle,in cons.72.n.59.in 1.tom. cons.in quib.locis & Soc.& à Valle,hanc communem sentẽtiam esse dicunt. idem.

verba(non aliter, nec alio modo)inducunt dispositionem qualificatam,iuxta doctrinam Bal.in l.si quidem.C.de excep. maximè quando apponatur clausula illa (ex certa scientia) prout est com.opi.vt plenè per Fel.in ca.cum inter in 1.qu.de except.Soc.iu.in cons.60.nu.10.vol.4. E.Muscul.

Verba illa(pro se & hæredibus vtriusque sexus)intelliguntur tantum de descendentibus , & sic important hæredes sanguinis,sicut aliàs loquitur.l.ex facto.§.si.ff.ad Trebel.& ibi declarant Pau.de cast.& alij.Et ideò transibit ad descendentes etiam non hæredes,& ita se habet communis opi.vt plenè tradit August.Bero.in quæst.sua 17.in emphiteu.ecclesię.per totum,vt eum refert Soci.iu.in consil.82. numer. 10. volum.4. idem.

verba testatoris non debent esse inaniter prolata.l. si quando in prin.ff.de leg.1.& in c. si Papa de priuileg. in 6.& est pulchra,&communiter recepta doctrina Bal.in rub.C.de cõtrah. empt.in 9.qu.volentis:quod in dispositione,nullum verbum, debet esse superfluum.Soc.iu.in cons.44.nu.3. vol.4.com.ait. idem.

verba hæc (& hæredibus , &c.) licet in feudis restringantur ad liberos masculos regulariter , si aliud non appareat: Tamen in emphyteusi restringuntur generaliter ad liberos tã masculos,quam fœminas,per tex.in §.emphyteusim, in auth. de non alie.vt per eum.& ita se habet com.opi.vt per Alex.in l.sed si hac.§.liberos.ff.de in ius voc. vbi reprobat Bald.cõtrarium tenentem in loco,de quo ibi per eum,cum concordantibus vt per Rui.in consi.24.super his,de quibus quæritur.n.9. & in cons.160.videndum est vtrum.nu.12.volu.1.Soci.iu.in cons.79.n.6.vol.4. idem.

Verba(damus,concedimus seu donamus)posita,non facta mentione feudi,in concessione imperiali,important donationem,& non feudalem concessionem.Oldr.cons.159.ex præsenti themate quatuor videntur. idem voluit Albe.de Ros.in rub.C.de dona.Vbi post argumenta hinc inde facta cõcludit, veram esse opi.Old.idem firmat Pau.de ca.in cons.161.in præsenti causa.in Antiquis.Alex.in cons.24.n.7.vol.5.Deci.cons. 32.ver.non obstat ergo,& cons.208.vol.2.ver.posteremò aduertendum.sic etiam sequendo Old.cõs.42.n.7.in fi. vol.1.& hanc esse com.opi.attestatur Soci.iu. in cons.1.n.19.in fi.vol. 4. idem.

verbum relinquo,adiectum vniuersitati bonorum,vtiquãdo refertur ad legitimam hoc casu, certum est ꝙ importat institutionem l.his verbis,in prin.ff.de hęred.insti.& l.diuus Hadrianus ver.ceterum si, & ibi Bart.nu.3.ff.de milit.testa.& ista communis profectò non procedit , quando dictum verbum relinquo,adiiciatur certæ rei,vel quantitati, siquidem tũc nõ importat institutionem,sed legatũ,vt per Bar.& Bal.& Ange. d.l.his verbis, & Ias.in auth.nouissima.nu.3.C.de inoffi.testa. Dec.cons.496.& Ripam in l.in quartam.n.142.ff.ad leg.Falc. Bar.& alios in l.cog.in prin.ff.ad Tre. Imol.c.Rayn.de testa.& Alex.cons.321.nu.20. volu.2.& ista est communis opi.vt per præcitatos doct.& Soc.tertium post Alex. Ias. rub.ff.de leg.1. F.Viuius.

Verbum disponere ex propria significatione importat vltimam voluntatem,nõ autem importat dispositionem inter viuos,& sic verbum hoc trahitur ad vltimas voluntates,& non dispositionem inter viuos,vt est textus in §.disponat, auth.de nuptiis & tradit Alex.in rub.ff.sol.ma.n.16.& ibi Ripa.nu.16. latè Parisius cons.33.vol.3.vbi attestatur.de communi opi.& vide Afflictum in decis.370.nu.12. idem.

Verbum in statutis debet intelligi secundum vsum loquentis,& præfertur cuicunque propriæ significationi. ias.in rubr. ff.de no.ope.nu.7.com.dicit. B.Villal.

Post Bar.& Alex. ibid. quos sequitur Didac.Couarruuias. I.Fichard.

Verbum liberè , positum in dispositione ad quam alias de iure erat habilis,operatur relaxationem iuris.Rip.c.1.de rescr. nu.56.com.dicit. Villalo.

Verbum,careat,est canon latæ sententiæ.Gom.c.dispendia de rescr.nu.23.com.dicit. idem.

Verbum,volo,in contractib.& vltimis voluntatib.non disponit.ias.l.cunctos populos.nu.23.C.de sum.tri.lect.2.& Guliel.Bened.c.Rainutius.de testa.ver.testamentum.el 3.nu.55. com.dicunt. idem.

ADDITIO. Fallit tamen si proferatur in fauorem personæ verisimiliter dilectæ.per tex.l. pamphilo.§.propositum.de leg.3. I.M.

Verbum,relinquo,adiectum vniuersitati bonorum importat institutionem,si tamen adiiciatur certæ rei,vel quantitati importat legatum.ias.in auth.nouissima.nu.33. C.de inoffi. testa.com.dicit. idem.

Verbum,lego,est obliquum, licet in lege duodecim tabularum sit commune,Soc.Tertius in rub. de leg.1.ff.Io.Duran. in art.testi.6.cau.44.com.dicit. idem.

Verbum,sit tibi tanquam ethnicus & publicanus, refertur ad excom

ad excommunicationem.Alc.c.nouit.nu.20.de iudi. com.dicit. idem.

Verba in matrimonio non sunt necessaria , sed sufficit ꝙ per signum consensus exprimatur.Boer.decis.1.nu.18. Aret. cons.13.com.dicunt. idem.

Verba enunciatiua inter contrahentes nõ probãt quando agitur de enunciato,Cur.iu.cons.24.n.3.& cons.95.n.1.com. dicit. idem.

verba enunciatiua prolata in instrumentis antiquis publicis,puta, quòd enunciatur aliquem locum esse de iurisdictione,vel districtu alicuius loci,plenè probant, nõ solùm confinia,sed etiam dominium & possessionem rerũ particularium, secundum Abb.in c.cum olim in ver.instrumenta,De censib. Hanc communem esse doctorum opi.scribit Iacobus Nouellus,in tracta. Protomis.§. Quinto,n.77.quæ tamen in quibusdam casibus fallit , vt ibidem per illum remissiuè. & procedit hæc conclusio tantùm in antiquis.cætetum si essemus in non antiquis,tunc non creditur verbis enunciatiuis, ne Papæ quidem , vel Principis etiam si super tali facto alieno fundaretur intentio rescribentis sec.Aym. Crauett.in tracta.De Antiqui. tempo.in par.1.n.9. vbi plenè tractat quando verba enunciatiua probent. I.Fich.

verba enũciatiua geminata emissa propter aliud,plenè probant.Aym.de antiquitate temporum in 1. part.in verbo,propositum nostrum, nu.31.com.dicit ex Bar.in l.cum scimus de agri.& censi.lib.11.com.dicit. B.Villal.

verba enunciatiua,etiam in antiquis nõ probant, in præiudicium tertij,siue principaliter sint prolata propter se,siue propter aliud.Aym.in d.tract.in verbo,viso de fama.nu.21.com. dicit. idem.

verba,si dirigantur ad iudicem in legib. competit officium iudicis,& non actio,Ripa in l.1.n.20.C.de eden. communem dicit. idem.

verbum, sit inducit canonem latæ sententiæ , & ipso facto. Panor.in c.nullus.n.13.de foro comp. idem.

verbum solitus etiam in vno actu verificatur.l. Mela ait. §. sed si alimenta,ibi,Quę mortis tempore præstare solitus erat. & ibi no.hoc Bar.nu.1.& notat hoc præclarè Alex.in addit.ad Bar.in verb.sed etsi alimẽta.ff.de alimen.& cibar.lega.& idem Bar.in l.1.n.7.circa fi.C.quomodo & quando iud.sent.proferre debeat. Alex.de Imo.in cons.5.nu.23.in lib.5.cons.Pe.Phil. Cornæ.in cons.28.n.12.vol.3.cons. Phil.Dec.in cons.441.n. 11.in 3.part.cons.& hoc dictum communiter approbatum esse scribunt Pau.de cast.in d.l.1.nu.4.ver.& illud dictum communiter tenetur,& Deci.in l.certi condictio.§.si nummos.n. 7.ff.si cer.pet. Kirchouius.

verbis directis substitutiones compendiosæ factæ censentur esse de natura eorum vti verba sonãt quod quis manu vel authoritate propria accipiat.iuxta notat in l.Titia cum testamẽto.§.1.ff.de legat 2.l.eam quam.& ibid.glo.C.de fideic.in verbo Directis quod voluit Bar.in l.Centurio. ff.de vulg.& pup. subst.Flor.& Imol.in c.Raynutius.in fi.de testa.Quod videtur quoque velle Bal.in l.fi.C.de sacros.eccles.& ita communiter teneri refert Bened. Cap.in tract.substitutionum.post reg.posito specie 5.nu.24.

verba enũciatiua,& tunc probãt,cùm aliquid necessarium ad eius,quod geritur,robur ac validitatem continent.vt communę inquiunt Ias.in l.ex iis verbis.limit.8.C.de testam.mili. Deci.consi.118.num.5.late Nicunit.in c.quoniam contra.de prob.Et cùm principaliter interpretes circa id lis postea mouetur, quod enũciatione expressum est. vt frequenter placitum enũciant Soci.cons.58.n.7.lib.4.Deci. cons.539.n.6.& cons. 213.in fi.& cons.248.ad finem Ias. vbi s. & in l.iurisgentium. §.quod fere.nu.3.de pact.Alex.cons.21.lib.1.Quamuis Soci. cons.68.n.7.ver.sed his. lib.4.ea in re negligenter labescat. Et item præterea cùm iureiurando enũciatio vallatur. communę affirmant Alex.cons.127.lib.7.Franc. Viui.libr.1.opi.440. vbi alia complusculа ad hanc rem nõ pœnitenda scribit. aliàs autem nec in pię causæ fauorem huiusmodi verba probabũt. quemadmodum receptum testificantur Soc.iu.cons.109.lib. 2.Paris.cons.73.lib.1.Aym.Crauet.de antiq.tem.4.par.n.7.Faciant tamen semper & in tertij fauorem probationẽ semiplenam,vt frequens dogma aiunt Ias.in d.l.ex his.n.2. Franc.Viuius d.opi.460. E.Suarez.

Verba, toties & quoties non important infinitatem, sed per binam repræsentationem ita promittens liberatur , vt est cõmunis opi.de qua D.Phebus inter cons.cri.cons.vlt.nu.31.to. 2. Bonacoss.

Verbum in statuto habeatur,puta,non respondens positionibus habeantur pro confessis requiri sententiam. Syluanus in cons.100.vol.1. Secus si dicit habeatur & sit, quia verbum sit,inducit canonem latæ sentẽtiæ. Pan.in c.2.de foro compe. communem dicens.idem si vtatur verbo careat, quia est can. latæ sententiæ.Gome.in c.dispendia.de rescr.in 6.nu.23.com. dicit. idem.

Verbum sit tibi tãquam Etnicus & publicanus refertur ad excommunicationem.D.m.Alc.in c.nouit.nu.20.de iudiciis. com.dicit. idem.

verbum mox,importat pœnam ipso iure,seu canonem latę sentẽtiæ.communis est opi.Soc.c.in quibusdam.n.33.de pœnis. idem.

verbum pœna non censetur capitalis , vt frequenter interpretibus placuisse inquiunt Marant.& qui illum laudat I.Cla. in pract.§.vlt.q.70.ver.est etiam. E.Suarez.

PRO.veritas magis oculis quàm auribus infigitur.in §.fi.instit.grad.cog. Bello.

Pro.veritas præualet fictioni.l.filio.ff.de lib.& posth.l.1.C. plus val.quod agi.quàm quod sim.conci. idem.

Pro. veritas rerum,errorib.gestorum non vitiatur.in l.illicitas.§.veritas ff.de of.præsi.l.assumptio.ff.ad municip.

Veritas adeò potens est,vt errore aliquo gestorum,au actibus quibuscũque nõ euertatur,c.consuetudo 8.dist.& l.cum propria ibi Bald.no.C.si quis alter.vel sibi.Imò quomodocũque veritas cognoscatur,illa attendi & præualere debet.l.fi.in fi.ff.de probat.& ideò in aliqua causa ius dicturus, debet omnib.modis laborare,vt illam inueniat:vt voluit gl.communiter approbata, mota per illum textum in auth.de Tabellio.in princ.& inuentam postea seruet.l.fi.C.si alie.res pig.dat.sit.Et quod illa semper præualere debet,voluit Soc.iu.in cons.112. in causa nobilis.n.1.2.& 3.vol.1.& cõs.180.n.83. vol.2.cum multis concordantib.ibi,& in cons.31.n.19.vol.4. allegans etiam ad hoc Hyp.in sua practica in §.2.n.15.cum aliquib.seq. vt per eum. E.Muscul.

veritas adeò potẽs est vt errore aliquo gestorum aut actib. quibuscunque non euertatur , quia debet semper præualere. Mars.in pract.§.2.nu.15.& est com.opi.Soc.nepos in suo communium opi.in ver.veritas.n.3. & in cons.112.n.12.& 3.vol. 1.& in cons.180.n.83.vol.2.& in cons.31.nu.19.vol.4. Bonacoss.

Pro. verus contumax non appellat.lege & post edictum.§. 1.ff.de iudi. Bello.

Pro.vero procuratori rectè soluitur.lege verò.ff.de solutio. idem.

Pro.verè philosophantes pecuniam cõtemnunt, cuius retinendæ cupidinæ, fictam asseuerationem detegũt,lege in honorib.ff.de vacat.muner. idem.

vestes vxori à marito datæ,(si cõstat,ꝙ volebat donare)remanent vxori ; quia talis donatio morte mariti confirmatur. Aut verò nõ constat,quod maritus donare voluerit,vel donauerit,tũc illæ vestes tantùm cẽsentur donatæ, quæ mulieri ad vsum quotidianum sunt necessariæ,reliquæ remanẽt hæredibus com.dicit in §.donatio.q.x.in fi. P.Fich.

Vestes & iocalia tradita à viro , vel ante matrimonium vel durante eo , non præsumuntur donata , sed in vsum tantùm concessa. Petr.de Anchar.consil.181. communem dicit. B. Villalob.

De hoc vide l.52.in ordi.taur.vbi disponitur quòd hæc iocalia sunt sponsæ, & vidæ suprà in verbo donata. Lectum tamẽ quotidianum esse vxoris mortuo viro.l.6.tit.6.lib.3.For. ll. idem.

Intellige istam communem in pretiosis,secùs in iis,quæ ad vsum quotidianum cõceduntur,Pala. Rube.in rep.rub.de dona.inter virum & vx.§.11.in princ.com.dicit,quam approbat l.32.tit.11.par.4. idem.

Vestium preciosarum traditio & iocalia facta vxori per virum,nõ sensentur facta causa donationis,sed causa vsus, ideò soluto matrimonio morte viri ista heredibus eius restitui debẽt,nõ vt donata per vxorem retineri.Et hanc opi.communiter esse scribit cõsulendo Per. de Anch.in cons.181.nu.3.ver. probo & hoc euidenti ratione.Et Lud.ro.tradit communem sententiam esse eandem , maximè si preciosæ & magnæ æstimationis fuerint.in cons.146.n.1.vers.tertio casu.ita quoque voluit Alex.de Imo.in cons.42.n.4.ver.item quo ad annulos, & alia quæ nõ probantur fuisse magni precij.in lib.5.cõs.& idem Alex.cons.155.n.9.ver.præterea etiam. vol.7.cons.& in cõs.42.n.12. ver.nam exceptis his, quæ erãt ad quotidianum vsum mulieris, vol.1.consi.& hanc sententiam iuri magis cõsentaneam,& communem doct.opi.esse scribit Cornæus cõs. 81.litera I.versi.non obstantib.volu.1.cons.& sequitur Rol.à Valle,cons.10.n.12.vol.1.cons. Kirchouius.

Vestes

Universidad de Deusto Biblioteca

Vestes damnatorum debēt vendi, & pecunia cōuerti, prout est consuetudo loci. Cla.q.vlt.ver.quæro etiam. Bonac.

PRO.vetustas cuius memoria nō extat, loco legis habetur. l.1.§.fi.ff.de aqua plu.arc.l.hoc iure.§.ductus aquę.ff.de via public. Bello.

Pro.viæ debent esse securæ.l.1.§.1.ff.de his qui deiecer.vel effuder. idem.

Vicarius episcopi non potest esse laicus. Pan.in ca.decernimus.n.12.de iudiciis.com.dicit. B.Villal.

Vicarius prætoris, licet de causis criminalibus cognoscere possit, nō tamen potest reo imponere vltimū supplicium, vel mutilationem membri.com.dicit Alb.in l.placet.n.3. C.de pedan.iud.Augu.ad Ang. in verb.hæc est quædam sentētia.in fi. gl.in l.2.C.de of.eius qui vices alter. Si tamen talis vicarius deputatus sit à principe in locum prætoris mortui vel absentis, tunc vtique poterit vt com.dicit.Marant.in spec.n.20. & seq. Boss.in tit.de sent.n.22.Cla.d.lib.5.§.fi.q.4.ver.1. P.Fich.

Vicarius potestatis vel alterius principalis officiarij potest omnia, quæ potest ipse principalis officiarius pręter mortis illationem seu pœnam sanguinis, nam talis pœna nō intelligit ipsi vicario demandata, secundum gl.in l.aliquando.ff.de offi.procon.& lega.quam sequuntur ibi Albe.& Bal.& in l.1.ff.de of.eius cui manda.est iuris.vt etiam refert.& sequitur do.Ambros.in d.l.aliquando. Balb.decis.50.

Vicarius perpetuus an dicatur habere iurisdictionem nomine proprio, vel habere titulum, vel posse expelli? vide text.in c.1.vbi gl.& Abb.& c.3.& c.pe.vbi etiam Abb.de off. vicar.& quis dicatur seruus vicarius.tex.est in l.seruos.ff.de leg.3.& l.si peculium legetur.ff.de pecul.leg. & ꝙ vicarij ad vniuersitatem causarum dicantur delegati, prout sunt vicarij foranei episcopi.not.Abb.in c.si quis contra.de for.compet.in quo autē differat dignitas episcopi à dignitate vicarij, not.Ias.in l.sed & si hac.§.prætor ait. ff.de in ius voc.gl.in ca.2.de offic. vicar. in 6.Bart.in l.filij.ff.de legatio.& in l.1.ff.de of. eius cui mand. est iurisd.in l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de off.procōs. & quæ possit facere vicarius officialis & per quem possit constitui.Bart.in l.obseruare.ff.de of.procōs. Bald.in d.l.sed si hac. item adde ꝙ vicarius episcopi debet tenere locum & sedem episcopi.Fel.in rub.de maiorit.& obed.Dec.in c.sanè.de offic.deleg.vbi an & quando qui alium repręsentat, dicatur habere eandem pręrogatiuam.& de vicario, vicegerente, vel rectore, aut alio qui nomine alterius interuenit, vide Ale.in rub.ff.de off.eius.Bart.in l.1.ff.e.tit.de vicegerente, Bart.& Albe.in l.1.& 2.C.de of.eius qui vic.alter.ger.& in l.2.ff.de tutor.& cura.dat.ab his.§.interim.in auth.de mand.prin.& ꝙ eo in loco ponendus sit vicarius, quo esset collocandus is cuius locum tenet, no. Alber.in l.2.C.de of. vic.& quis propriè dicatur vicarius, & ab eo ad quem appelletur: Brun.cons.162.Bald.in l.1.§ ab eo.ff. quis & à quo appellat. & an iurisdictio vicarij dicat ordinaria vel delegata.text.in c.G.perpetuus.de fid.instr.& in materia vicariorum vide Feder.de sen.cons.pen.& plura not. Iacob.in inuesti.ver. vicarius.& quot sunt species vicariorum, Rui.cōs.148.lib.4.& qūo cognoscatur ꝙ quis sit vicarius vel delegatus, & ꝙ ab eo appelletur ad superiorem, scribit Bart.in d.l.1.§.ab eo.ff.quis & à quo appel. Put.

Pro. victus victori in expensis debet condemnari. in l.properandum.§.si autem alterutra.C.de iud. l.eum quem temere.ff.eodem. Bello.

victus regulariter victori condemnatur in expensis ca.Calumniam extrà de pœnis in antiq.c.fi.de maior.& obedien.c.finem litibus.de dolo & cōtum.auth.generaliter.C.de episc.& cler.l.properandum.§.si autem alterutra.C.de iud.Fallit vbi quis habuit iustam causam litigandi, vt in locis præfatis no.& in l.qui solidum.§.etiam.ff.de leg.2.quę causa præsumitur, vbicūque est iuratum ab initio de calumnia.gl.in d.c.finem litibus, ratione illa, ꝙ verisimile nō sit quempiam propriæ salutis immemorem c.sancimus.1.q.7.facit tex.in c.sacro.extrà, de sent.exc.quem d.glo.allegat, quæ quidem fallentia in Ro.cu.præsertim in sacro apostolico causarum palatio nō vendicat sibi locum, cum semper indistinctè Reuerendi patres domini auditores victum victori in expensis cōdemnent.teste Cassador.decis.13.n.2.tit.de rescriptis.& tempore meo sic obseruari vidi, & licet hoc admodum tritum sit, illud tamen inter loca ista communia.& hoc in loco vbi ĭ.dicendum in materia expensarum paulò ĭ.nō absonum putaui, cum aliquādo ea, quæ in triuialib.locis habentur, etiam sæpissimè visa, & iterum atque iterum perlecta subiūgam, collocare, adeò à memoria excidāt ꝙ nisi cum aliqua temporis cōtritione mentis effectus repetuntur. Quā in materia an valeat cōuentio, siue pactū inter ɔhentes stipulatione vallarum, quo agitur, vt in euentum ꝙ vnus, vel alter cōtrauentiat promissis, & conuentis, vel aliàs illa non obseruet. alteri cōtrahenti damna, & expensas reficere teneatur, ac de illis simplici verbo vel iuramento stare promisit, in qua quæstione reperio quod Bar.in l.fi.n.41.ff.de prætorijs stipulati.respondet affirmatiuè, cum hac tamen distinctione, aut ille in cuius fauorem facta fuit stipulatio nōdum super expensarum.& damnorum quantitate declarauit & tunc nō adeò obligatur ex tali pacto, quin reuocare ante declarationē possit voluntatem in pactum collatam.allegat tex.in l.si quis iusiurandum detulerit.C.de reb.credit.& argumēto.à fortiori, vt ibi per eum, aut iam declarauit, & isto casu valeat declaratio, si tamen iniqua, & excessiua, siue immoderata fuerit eius declaratio, ad boni viri arbitrium reduci, negotium peti poterit per textum in l.si libertus, el 2.ff.de ope.libert.& no.in l.pe.ff.de arbitr.& in l.si cū ea.C.de do. promiss. per alia per ipsum citata Spec.verò in tit.de prob.§.videndum, ver.quid si vbi dicitur, tenet, ꝙ tali conuentione nō obstante, iudex nihilominus per iuramentum iam in causa præstitum, vel de nouo pręstandum interrogabit actorem super expensarum quantitate allegat tex.in d.l.properandum.§.si autem ex gestis de iudic.& alias probationes admittet, & sic sentit conuentionem huiusmodi nō valere. Eandem opi.tenet Cy.in l.si quis in cōscribendo, C.de episc.& cleric.communis tamen est cum Bart.& Dy.in d.l.fi.ff.de præto.stip.quod valeat.vt per Ias.& Alb.in d.l.iusiuran.quod ex conuentione, ff.de iureiu.pro qua vide Alex.95.37.aliàs secundùm aliam impressionem 179.inc.viso, & oportunè discusso.& seq.in princ.lib.2.qui dicit op.Ray.in d.l.si quis in cōscribendo.C.de episc.& cler.tenētis, ꝙ si actor modum in taxando expensas excesserit, iudex taxare poterit equissimas.& eam sequitur. istam tamen cōmunem multipliciter impugnat Ias.in d.l. iusiurandum, quod ex conuentione, & tandem defendit cum duabus limitationib. quarum prima est, ꝙ nō procedat in tutore. quia si talē fecerit cōuentionem, non valebit. Altera quòd nō ita valeat d.conuentio: quin ante declarationem reuocari possit ex dictis Bart.in d.l.fi.de prætō.stipu.Alex.tamen in consil.130.difficultas in fi.libr.1.dicit quòd communis opi.est contra Bar.ad hoc, Sed ipse Ias.ad hęret. Bart.cum modificatione tamen videlicet, si superuenerit noua causa iusta, & rationabilis reuocandi iuramentum, putà, quòd ille cuius dicto suo iuramento stari promissum fuit, effectus sit vnus ribaldus. aliàs noua nō superueniente causa allegata, & probata nō posset reuocari arg.l.si cum Cornelius.ff de solutio secundùm Angel.Imo.& Cuma.in dict.l.si.ff.de præto.stip.& Alex.in d.l.iusiurandū quòd ex conuentione.& ita aliaś iudicatum fuisse & sæpissimè consultus respondisse, & quod sic iudicaret, & rationem tenentium contrarium videlicet. conuentionem non valere, ex eo quod inuitet ad periurium confutat idem Bar.d.l.fi. dicens quod reductio ad arbitrium boni viri in casu excessus per actorem in taxando commissi, illam destruit. ego autem vltra eos pro communi moueor alia ratione. certum quidem est pacta, quę neque dolo vllo contrahentium, & paciscentium fiunt, neque legibus, aut constitutionibus, vel etiam bonis moribus obuiant, nec repugnant, licitaque, & honesta, valere. l.iuris gentium.§.prætor ait.ff de pact.l.pacta quæ contra leges.C.eo.c.1.eo.ti.in 6.c.fi.extr.eod. Sed pactum, & conuentio, de qua loquimur, est huiusmodi, ergo seruanda.d.§.prætor ait. fac. reg.quæ ab initio sunt voluntatis, & post reducuntur ad necessitatem.l.si vt certo.ff.commo.l.sicut.cum sim.C.de act.& ob.nec ratio illa, quod ex tali conuentione & pacto inuitetur quis ad periurium, & sic ad delinquendum, obstat mihi, quia quod quis velit delinquere lex non præsumit.l.2.C.de offi.ciuil.iud.vulga.l.merito.ff.pro soc.cum si. & cùm periurus Deum habeat vltorem propter iurisiurandi, & religionis cōtemptum, & cùm propriam peierando lædat conscientiam.l.iurisiurandi. C.de reb.cred.non præsumitur quis propriæ salutis immemor.d.c.sancimus.1.q.7.& consequenter, quod peierare velit, fateor, tamen dicunt, & mihi placet, quod si perpenderetur magnus excessus.patens & discretus ex qualitate personæ illius cuius iuramento ex conuentione standum esset, ꝙ tunc iudex moderari posset, iuxta not.l.si quando. C.vnde vi.& reducere ad moderatas, & rationabiles expen. de quib.in d.l.properandū.§.si autem alterutra. C.de iud. cùm isto casu appareat. quod velit delinquere, & detegatur dolus, qui semper in generali dispositione, etiam si in simplicem alterius voluntatem conferatur, except⁹ in dubio intelligitur.l.creditor.§.luci⁹.ff.mand. Bart.d.l.fi.in fi.& l.si quis arbitratu.ff.de ver.obli.& hæc sufficiant pro iis, quæ nunc in q.proposita succurrunt. Sed adhuc instari posset contra hanc meam rationem.d.l.fi. C.de pact.& no.ibi & in l.pactum quod dotali.e.ti.& c.ꝑ de conc.pręb.vbi quod

quod pactum de futura successione, & hęreditate viuentis improbatur, quod ideo est, quia inducit votum captandæ mortis: & bonis morib. aduersatur, & tamen nec isto casu ex generalitate regulę, quę sumitur ex d.l.2.C.de of.ciuil.iudi.& l.merito.ff.pro soc.nō esset præsumēdum, quod paciscētes, in mortē illius, de cuius hæreditate agitur: ɔspirare velint & ɔsequenter pactum non deberet improbari, prout improbatur, sed responderi posse arbitror. quod in terminis principalis quęstionis nostræ ideo valet pactum de stādo iuramento paciscentis super expensarum, & damnorum q̄titate, quia sic paciscendo, & ɔsentiendo tali iuramento, religionem, & fidē illius approbare videtur, & merito, quod dicto iuramento iurās declarauit, impugnare, non pōt, ēt quod sit testis in propria causa, adde Bald in l.parentes.C.de testi.Ancha.in c.nulli licere.de electio.in 6.Inn.in c.cum venerabilis.de excep. & quæ abūdè dixit Aym.Cra.cons.100.incip.Titius & Seius.in fi. At in pacto de futura successione, & viuētis hæreditate inter duos vel plures inscio eo, super cuius hæreditate paciscitur, facto cessat ratio præmissa, hinc est ꝙ tex.in d.l.fi.C.de pac.subiūgit, nisi fortè is, de cuius hæreditate pactum est, consensum suum eis accommodauerit, & vsque ad extremum vitæ spacium perseuerauerit, tunc enim sublata acerbissima spe, licebit eis illo sciente, & patiente pactiones seruare, & sic ꝓbat ibi tex. ꝙ consensus abstergit præsumptionem voti captandę mortis, ea inquā ratione, quòd ex tali consensu visus sit, vt dixi, fidem, & religionem paciscentium approbare, & ex consensu sic approbātis cum iuris præsumptione prædicta, cessat illa præsumptio, quòd in mortem eius de cuius hereditate paciscitur machinari velint, cùm vna præsumptio tollat aliam vulga.l.diuus.ff.de in integ.restit.cum simil. F.Turz.

Victus victori etiam in criminalib.condemnatur in expensis, qn̄ est in vera calumnia, vt quia scit aliquem innocētem, secus si est in præsumpta calumnia. idem, si iudex procedit ex officio, & per inquisitionem nisi ad instigationem alicuius. qa si instigator succumbit, debet in expensis cōdemnari, & idem in procurante, vel promouente. Clar.qu.92.ver.sed nunquid, Grassus lib.2.communium opi.c.22.q.1.communem dic.Io. de Amic.in cons.51.n.1.communem dicit.Ber.Diaz.in pract.cri.canonica.c.vlt.& reg.20.communem dicit.Soc.nepos ɔs.36.n.14.in secundo.Soarez in eius thesauro. in vers.expensarum.n.225. & communē dicit.Bart.in l.1.n.13.ff.ad turpilia. & ibi per Apostill. Nicel.de concordia glosarū.nu.214.communem dicit.Mars.sing.207.vbi ponit fallentias.D Hyer.Gabriel.in cons.19.per totum Marsilius 36.nu.1.in primò, communem dicit. à qua in cōsulendo & iudicando dicit non recedendum. Quando autem excusatur, vel non excusatur victus ab expensis.Ber.Diaz reg.274.Ant.Gabr.in suo communium opi.tit.de expensis.conclusione prima, lib.2.Feli.in c.accedēs.de accusa.n.3.& si extat statutum ꝙ victus cōdemnetur in expensis. Tunc nō obstante iusta causa litigandi, debet condemnari in expensis, vt est communis opi. de qua Mars.in practic.cri.in §.oportune.n.43.& in l.patre vel marito.n.18.ff. de q̄st. vbi communem dicit.Franc. Mar.decis.776 in 1.par.& 191. in 2.par.decis. Tolo.41.& in statuto Ferrar. ita dicit per Saly. Fel.in ca.inter monasterium.in fi.de sententia & re iudic.licet magis communem opi.dicat D.Iosephus Ludo.decis.Perusi.52.nu.3.esse in contrarium, etiam stante.d.statuto in eo, qui habet iustam causam litigādi. vide omnino Albam d.cōs.5.& Nouellum reg.235.cōtrarium.Ferrariæ post varias allegatio. ꝙ stante d.statuto omnino sit victus condemnādus in expensis, etiam ꝙ habeat iustam causam litigandi fuisse conclusum dicit Mars.cons.37.n.10.& hoc idem repetit in consi.44.ad fi. idem est in instigatore calumnioso, vt per Clarum vbi s.sunt tamen quidam, qui in forma iudicij non instigant. sed cōscientiam iudicis informāt, quos susurrones appellamus, accedunt enim ad auriculam iudicis in secreto, & alios diffamāt de criminibus, & maleficiis, & isti semper incurrunt in pœnam, stellionatus, & possunt extra ordinem puniri, vt dicit Ang.in l.ob hæc verba.ff.de iis, qui no.infa.& no.etiam ꝙ innocēs non debet nec in sumptibus, nec in aliquo vexari, ac grauari, vt dicit Bald.in l.2.in fi.C.de iis, qui latrones occiderūt. quem ad hoc adducit D.Rol.à Valle, in cons.17.nu.5.vol.3.& decis.Perusi.52.& dicit Alba.d.cons.5. quod lata sententia criminali absolutoria non est amplius tractandum de expensis, quando ve- [illegible] officio iudicis, si de eis fuit facta cōdemnatio, nec iudex potest sibi reseruationem facere. valet. enim solum reseruatio taxationis, si facta tamen fuisset expressa condemnatio. & est com.opi.Alba.d.cons.5.nu.6. Bonac.

PRO.videtur, verbum, importat fictionem in his, quę facti sunt.l.in omnit. ff.de cap.secus in his quę iuris.§.quædā.insti. de actio. Bello.

Vidua impudicè viuēs perdit dotem, Boe.decisi.338.n.11. licet opi.contraria sit æquior Deci.in c.pastoralis.de iudi & secūdum istam æquitatem fuit iudicatum, vt per Boer.ibidem. B.Villal.

De iure regio mulier luxuriosè viuēs post mortem viri perdit omnia lucra acquisita, durante matrimonio.l.4.tit.4.lib.5. ordina. idem.

Vidua committens stuprum, perdit dotem. Pau.de castr.in cons.147.ver.prædictis ergò non obstantib.nu.4.par.2.cons. & in l.sororem.n.4.C.de his quibus vt indig. & in l.fideicommissum, C.de fideic.Ias.in l.2.n.6.& Zas.n.22.ff.so.ma.Aegid. Bossius remissiuè in tract.cri.mater.ti.de coitu dam.& punib. n.55.Et hanc sententiam Pauli de cast. magis communem & approbatam appellauit Nicol.Boer.in decis.338.nu.11.vers. quid dicendum.& nouissimè Lancillo.Conrad.in suo præto. & curia.Breuia.tit.de stuprato.n.12.ver.item hic addas vt vidua committens stuprum.& Pet.Io.Anchor.in suis quæst.lib.2.q.34.sed ɔtrariam sentētiam defenderunt Ale.de Imo.in d.l.sororem.n.3.Ias.in d.l.fideicommissum.n.2. Sichard.num.9. ver.ex quo porrò infertur.Dec.in c.pastoralis.n.8.ext.de iud. & l.cùm quædam puella. n.12.ff.de iurisd.om.iud. Propterea inquit Maria.Soc.iu.hodie communem opi. esse contra Paul. de cast.cons.111.n.7.to.3.cons. Et hanc sequitur Rol.à Valle multorum Doct. sententiis in vtramque partem adductis in cons.86.tom.2.cons.Cæterùm cùm Franc.Viuius de hac sententia in suo libr.1.communium opi.in verb.vxor perdit dotem.vbi tamen ipse Pauli.de cast.opi.approbat, Iul.Cla.in libr. sent.recepta.in §.stuprum.versi.sed nūquid vidua.& Emanuel Soarez in Thesauro receptarum sententiarum, in verb. vidua stupro inquinata.scripserint, nihil p̄terea addo, nisi quod hanc vltimam sententiam contra Paul.de castr.veritatem esse apostil.voluerit in suis addit.ad lec.Phil.Decij in d.l.cùm quædam puella. litera B. nisi vidua infra annum luctus fornicaretur.& ibidem ipse opi.Alex.communem esse dicit. De conciliatione autem illarum sententiarū contrariarum, quando vidua commisisset stuprum, infra annum luctus, aut post annū luctus, pulchrè scribit Io. de Garronib. in auth.iisdem pœn.n.21.C. de secūd.nupt.cuius quoque meminerunt Clarus in d. ver.sed nūquid vidua.& Rol.à Valle in d.cons.86.n.53.ver.ad vltimum. Et ita iudicatum esse in stupro cōmisso ĭ.annum luctus, pro opi.affirmatiua in Senat.Pedemōt.dicit Octa.Cacheran.in decis.S.sena.Pedemon.decis.77.in fi.vbi ipse tota decisione, sententias vtriusque opi.tam affirmatiuæ quam negatiuæ latè explicat. kirchouius.

Vidua propter stuprum dotem amittit, si ĭ. annum luctus committit. Secus si post annum. quia non amittit. secundum magis communem opi.de qua D. Rol.à valle in consi.85.nu.19.35.41.vol.2.vide omnino D. Osascum.decis.77.per totū, Riminal.cons.580.num.5.vbi & nouissi.Riminald.litera E.in Addi.vbi magis communem dicit. vide Arium Pinellum in l.fi.C.de bo.mater.& Clarum in §.stuprum. vers.sed nūquid vidua.vbi communem dicit, ꝙ etiam ꝙ infra annum luctus cōmittat stuprum, non perdit dotem.idē tenet Chircouius communium opi.centuria quinta, conclusione 99.& magis communem opi.dicit, quòd non amittat dotem. Soarez versicul. vidua.numer.57.& vide ibi.nu.quinquagesimooctauo. Bonacoss.

Viduis & pupillis concessum est ab Imperatoribus priuilegium aduersarios suos trahēdi immediatè coram tribunalib. suis l.vnica.C.qn̄ Imper.inter pupill.vel viduas, vel miserabil. pers. cognoscat. eo iuris beneficio vt vidua vel pupillus gaudere possit, requirit, quòd vidua vel pupillus sit pauper & nō diues. Doctores communiter in c.significantibus.extrà, de offic.delega.Alex.de Imo.in cons.121.ver.secundò respondeo. nu.14.in 1.libr.cons.& Andræas Tiraq.in l.si vnquam.in verbo, facultatum. C.de reuoc.donat. Et hanc scribentium communem sententiam esse affirmant Ripa in l.1.nume.48.ff.soluto matrimonio.& Rolan.à Valle. in consil.20.numero 12. cum sequentibus.& numer.20.in secundo Tom.cons. Kirchouius.

Vidua quæ stuprum commisit intra annum luctus dotem amittit secūdum magis communem per Osasc.decis.77.Rol. cons.86.nu.44.& 45.lib.2.Gerard.sing.48.Pract. Pap.form.libel.ad vsumfruct.ver. vxor.quondam.n.3. Did.in epito.ad 4.lib.decr.2.par.c.7.§.6.secundum quam opi. vidi iudicatum & vide quæ habentur s.lib.2.verb.binubis.

Vidua stupro inquinata dotem amittit. communè dicunt Boer.decis.338.Bellon.in rub.nu.83.C.de edend.& qui alios congerit Franc.Viuius lib.1.opi.447.Sed quidquid illi cornicontur

Universidad de Deusto Biblioteca

centur, verius profectò, ac iustius contrarium est, quod cum quamplurimis asserit doctor meus Arius Pinelus.in l.4.nu.9. ver.sed contrarium.C.de bo.mater. Quod etiam magis commune attestatur Soci. in l.Iun. cons.3.nu.7. lib.3.& vsu receptum Iul.Clar.in practic.§.stuprum.versicu.sed nunquid. E. Suarez.

Vidua inhonestè habens, easdē prorsus pœnas subit, quas secundò nupta intra luctus annum.vt cōmune pono ex Ang. in §.vlt.in fi.instit.de legit.patr.tut.Hipp.in l.vna.n.54.& n.56. C.de rapt.virg.Palat.Ruu.in rub.§.67.n.3.& n.14.de do. inter vir.& vx.Arelat.in l.generaliter.n.21.C.de secund.nup. Ar.Pinel.in l.4.n.18.C.de bo.mater.Vidua autem intra luctus annū secundis nuptiis se subiiciens, licet Pontificio iure nullas hodie pœnas in mariti gratiam iure ciuili sanctas det,tamen pœnis ob liberos indictis, etiam si post illud anni tempus secundo nubat,obnoxia fiet.vt commune scribo copiose s.ver.nuptias. Quin & viduæ vel meretrices, vel inhonestè viuentes nullis viduarum priuilegiis statuto,seu consuetudine indultis potiuntur commune inquit Fel.in ca.significantibus.de offic. dele.Cag.in l.cum quædam puella.n.5.de iurisd.om.iud.Frāc. Viuius lib.1.opi.293. idem.

Vidua sub conditione,nō nubēdi,legato honestata,ac post mortem illud restituere iussa,si conditioni non paruit,è vestigio ipsum restituet commune interpretum placitum constituo ex Ias.in l.Gallus.§.& quid si tātum.n.28.ff.de lib.& post. & in l.Lucius.ff.eo.titu.& in l.si mater.verb.facit ista lex.C.de institut. & substitut. Iacob.de sancto Georg. in l.si pater.C.de iure dot.Ant.Gomez.latè de contract.cap.11.nume.34. E. Suarez.

Vidua pauper intra dotis restituendæ tempus à mariti hæredibus alenda est.commune renūcio ex Ias.in l.diuortio.nu. 18.ff.sol.mat.Capi.decis.24.Ant.Gomez.in l.50. Tauri.n.48. Rebuf.ad cōstit. Aallic.lib.1.tit.de sen.prouis.art.9.gl.1.n.10. & qui inconsideratè generalius, atque in perpetuum id ꝓfert Franc.Viuius lib.1.opi.143.Non tamē itidem lucrum cessans aut damnum emergens illius temporis vidua consequetur,ex Deci.c.salubriter de vsur.vt receptum affirmāt. Matt.de Affli. decis.284.Aym.Crauet.cons.189.nu.5.Did.à Couar.lib.3.resolut.c.1.n.3.ver.6.hinc etiam cōstat.vbi eleganter,& copiosè hanc rem agit. Quin nec statuto concedi viduis poterit, vt interim dum illis dos nō soluitur,decem pro vnoquoque cētenario,aut quid simile nāciscantur. quia etiam id vsuræ attribuatur.commune aiunt Soc.cons.56.lib.3.Ias.in l.fuerat.nu. 19.instit.de act.& qui multos in contraria profectos refert,atque id rectè explicat Did.à Couar.d.c.j.n.3. ver.septimò ab eadem ratione. quam etiam in rem vide quæ j. obseruo. verb. Vsuræ. idem.

Viduam dote habita & aliis accessoriis: quando commisit stuprum ante lapsum anni, & inde etiam peperit, priuari debere scribit castr.cons.121.Rom.cons.286.Hyp. cons.13.lib. 1.& singul.234.416.in l.vnic.num.68.& seq. C.de rapt.virg. Ias.in l.2.col.2.sol.mat.Bar.in l.pen.C.de adult.Dec.cons.307. num.5.de quo plura no. Gerar.de petra.sing.48.tex.iuncta gl. d.l.pe.de adult.Syl.nupt.car.148. & seq. nu.46. Dec.in ca.pastoralis.n.8.vbi Fel.col.3.circa med.verb.mulier.de iudi.prac. Pap. for.libr.ad dotem & vsumfr. ver.vxoris quondam.nu.3. vbi in apostil.pulchrè Osasc. decis.77.Rol. cons.86.nu.44.& seq.lib.2.post Castr.in l.sororem.nu.4.C.de his quib.vt indig. cui autem veniat applicanda? & dic, quòd si extant filij primi viri quòd eis applicari debent tanquam legitimis parentum successoribus,vt in simili not.Doct.in authēt. bona damnatorum.C.de bon.proscript.Hyp.dict.cons.13.in fi.cons.93.libr. 1. cum enim paria sint quo ad pœnam adulterium & stuprum:vt per Hypol.dic.cons.13.castr.Alex.in l.si ab hostibus. §.si his. solut. matr. merito diceñ est ea omnia bona filiorum primi matrimonij esse debere, nec fisci, aut aliorum, ex not. per Bal.l.1.C.de sec.nupt.Soci.cons.31.lib.1. Alex.cons.174. lib.5.Dec.cons.85.Quid de vidua stuprum committeñ:& dotem repeteñ.& vide quæ scribit Syluestr.in summa.ver. Dos. num.16.versi.septimum Quid de filio nato in 9.mense ex vidua quæ statim mortuo viro effecta est concubina alterius? & dic,ꝙ præsumitur primi mariti ratione legitimitatis & matrimonij.teste Crem.singu.127.& not.Doct.Bar. & Alexan.in l. Gallus in princ.ff.de lib.& posthum.vbi Bar. ponit q.quando vidua accepit 2.maritum. & aliam qu.diuersam ponit Bal. in rub.C.de proba. Quid de vidua nubeñ: an perdat tutelam? & Dic quòd sic,ex not. per Syl.nu.car.153.nu.50.54. vbi etiam quærit,an nubens non petito tutore perdat successionem, distingue,vt per eum ibi.

Vidua mutari defuncti hæredes quāuis iure teneantur relictæ vx.dotis bona immobilia statim tradere,mobilia verò intra annum,l.vnic.§.ex actio C.de rei vx.act.no.in ca.3.de don. inter vir. & vx. Quorum mobilium fructus efficiuntur ipsorum hæredum, nec tenentur ipsi eos restituere post anni dilationem cum ipsis bonis, iuxt.gl. & communiter doct.in l.diuortio ff.sol.ma.& in d.§.ex actio quam reprobat castr.d.l.diuortio vbi Alex.nu.18.de qua per Ias.lib.2. respons.c.3. interim tamen dum mobilia dotis non restituuntur:alenda est vx. vidua ab hæredibus mariti si ipsa nō habeat vnde possit se alere,gl.communiter approbata in d.l.diuortio in prin.gl.& Bar. in d.§.ex actio quam dicit communem Alex.d.l.diuortio col. 5.& eam æquiorem dixit Abb.cons.39.lib.2. doc.in l.fi.C.de bo.mat.Zas.d.ca.3.in fi.& aliqua etiam scribit castr. in l.1.n.5. C.de leg.quamuis Abb.d.cons.39.& castr.d.l.diuortio dubitent, si tamen vidua intra annum ad 2. matrimonium transierit:hæredes prioris mariti,nec tenentur mobilia reddere intra annum, nec alimenta præstare, de quo vide que habentur per pract.Pap.for.lib.ad vsumfr.ver.ac etiam alimentis Ias.in §.fuerat nu.25.inst.de act.Garon.in rub.n.41. C.de sec.nup.pœna.17. quorum opi. non probatur si 2.maritus esset pauper. nec haberet bona vnde posset vx. alere, quo casu, vel debent hæredes alimenta vx.præstare, vel ei dotem restituere, & quamuis dicto casu quo tenentur hæredes mariti alere vx.viduam, teneantur etiā ei dare vestes viduales lugubres etiam preciosas l.verbo victus de ver.sig.Ang.in l.decreto C.ex quib.caus. infam.irrog.Aret.in d.§.fuerat in fi.inst. de act.& hoc inspecta personarum & regionis qualitate, si tamen vestes ipsas dederint casu quo non tenentur: Dic,quòd præsumuntur donasse pro tempore viduitatis,Alex.in l.is qui quadraginta §.fi. ff.ad l. fal. nec ipsi viduæ incumbit probatio consuetudinis deducendi tales vestes ex viri præmortui hæreditate: sed illius tantum consuetudinis qua vidue his vel illis vestibus solent lugere maritos,vt per Capic. decis.26. Quas vestes tenetur fœmina ipsis hæredibus reddere : si nubat intra annum luctus,teste Bal.cons.478.lib.5.Campeg.de dot.2.par.q.56.lup.in rub.de don.§.11.n.8.qui duo loquunt tātum de preciosis,Bal.tamen indistinctè de omnibus,quem sequitur Alex.d.l.is qui quadraginta §.fi.Garon.in rub.C.de sec.nup.nu.43.pœna 18.de quo vide Guid.Pap.q.296.Rol.cons.10.nu.18.libr.1.cons.14.nu. 55.cons.15.nu.7.lib.3.Aufr.ad capel.Tolos.q.336.quæ nota, quia vidi consultum secundum eam concl. quòd mulier solma.vestiri dēt pānis lugubrib.& bellis,expeñ heredum mariti ex præall.de alimētis aūt præstañ viduæ intra annū,vide eundē castr.d.l.j. C.de leg.vbi ēt cui operari debeat eo tpe durāte.

Vidua dicitur esse in primo matri.quosque 2.ꝰhat nuptias, & sic iisdem priuilegiis gaudere debet:quibus si mariti hæret. secundum Castr.in l.de emancipatis.in prin.C.de leg.hær.quē vide etiam in l.omnem.C.de bon matern.vbi etiam an vidua alenda sit de bonis mariti & an possit etiam vsuras dotis petere:vide ibi plura not.& melius per Didac. Resol. lib.3.c.1.nu. 3.docto.in apostil.ad Abb.in c.ex parte B.de for.compet. vbi etiam an vidua dicatur persona miserabilis,& an mariti priuilegiis gaudeat:& quæ vidua seq. domicilium mariti præmortui & retinet honorem primi viri donec viro inferioris gradus nupserit,teste Abb.d.c.ex parte B.nu.14. quæ autem propriè dicatur vidua, & quid secundum communem vsum loquendi:vide pulchrè per doct. in apostil.ad Abb.c.ne pro defectu col. 1. de elec.

Vidua remanens in domo viri dotem non petendo per multos annos, an postea ipsam petendo non facta mentione alimentorum, possit ipsa alimenta petere per tempus quo non sterit?Dic ꝙ non,secundum Franc.de Castellione.cons.33. Et an mulier post annum à die soluti matrimonij si dos non restituatur, alenda sit ab hæredibus viri? Dic vt per doct.in apostil.ad Bart.in l.at qui natura.§.non tantum. ff.de neg. gest.vbi plenè distinguunt.pulchrè Bursat.cons.8.nu.41.& seq.libr.1. vbi ꝙ vxor etiam post annum luctus non petit interusurium dotis suæ ab hæredibus mariti, nisi contra illos protestata sit, & fecerit quicquid potuerit,iuxta communem ibi relatam.

PRO. Vigilantibus & non dormientibus iura subueniunt. l.pupillus.ff.quæ in fraudem credito.l.nec enim. ff.ex quibus causis maior. Bello.

Villa aut castrum si tenetur de delicto commisso in suo territorio, non statur dicto damnum passi,nisi probetur, ias.in l si quando.nu.37.C.vnde vi,com.dicit. B.Villal.

villa non tenetur pro damno absconsè dato.nisi verè damnum probetur. non periurium damnum passi. communis est opi.Paris.cons.158.nu.28.in 4. Bonacoss.

Vincens in ludo reprobato, tenetur lucrum victo restituere com.dic. Caccialup.de ludo.nu.40. glo.i.ff.de aleat.quam omnes D

omnes DD.indistinctè approbāt,vt dicit Aug.ad Ang.de malef.in verbo Metitor de mali dadi.n.23.Sed de consuetudine non seruatur,vt idem Aug.ibid.nu.17.& ideò talis consuetudo excusaret vincentē, ꝙ non teneretur restituere lucratum, dummodò in ludo fraus non interuenerit.vt communem attestatur Barba.cons.66.n.7.li.3.quem refert Rochus de consuet.nu.6.Cla.lib.5.§.Ludus vers.item vincens. P.Fich.

Viro cui non sit soluta dos, debentur alimenta, secundum communem per Burs.cons.120.nu.43.lib.1.

Vincula duo,sunt fortiora vno.auth.itaque.C.com. de success.Vnde prohibitio testatoris concurrens cum prohibitione legis,fit potentior,quàm si sola esset. Est communis doctrina scrib.in l.filiusf.§.diui.ff.de leg.1. Soci.iu.cons.16.n.22.vol.4. E.Muscul.

PRO.vinum lætificat cor hominis.Iudi.9.Eccl.40.gl.in l.1. ff.de per.& commo.rei vend. Bello.

PRO.vinum inducit mentis exilium, & libidinis prouocat incentiuum.c.à crapula,ext.de vi.& ho.cler. idem.

PRO.vinum inducit obliuionem, vnde iustinianus quondam non meminerat de quibusdam legibus quia nimium biberat.ita refert accursius,in l.fi.C.in quibus cau.in integ.resti. non est danda. idem.

Vinum vetus obligatus ad reddendum, satisfacit si dat nouum : Et creditor compellitur recipere, quod & bonus iudex arbitrabitur,Io.Cora.in Miscell.libr.3.ca.12.nu.6.com. dicit. B.Villal.

Vinum admixtum sanguini post consecrationem, non transit in sanguinē, nec madidat,i.balneat sanguinem. & est ratio, quia vt communiter dicunt canonistæ,& est com.opi.theologorum,sanguis non est in calice per effusionem,sed per glorificationem corporis. vnde ī calice est integrum corpus Christi,sicut in Eucharistia.abb.fusius in c.cùm Marthe.nu.4.de celebratione missarum. ꝙ not. quia aliter credere esset crimen. Bonacoss.

Violator sepulchrorum,ex illis extrahens armata manu cadauera,vel ossa mortuorum,punitur pœna capitis,sed hoc vsu non recipitur.Cla.q.68.vers.violator. Bonacoss.

PRO.vir & vxor vna,& eadem persona reputantur.l.si stipulatus fuero.ff.de verb.obl.§.1.inst.de vsu.& habit.l.1. ff. rerum amot.l.aduersus.C.de crim.exp.hære. Bello.

PRO.viri docti fulgent in orbe velut stellæ,seu splendor firmamenti.Dan.12.auth.habita.C.ne fil.pro pat.in c.super specula.extra,de mag. Bello.

Viro & vxore simul aliquid emeñ an cuique pro virili acquiratur? præsertim ambobus in possessionem missis,& dic,ꝙ vnusquisque pro dimidia sibi acquirit, secundum veriorem sententiam per Osasc. decis. 140. nu.6.& seq. vbi ponit limit. ad l.quintus.de don.inter vir.& vx.& tandem in casu de quo ibi dicit senatum censuisse hæredem mulieris iure agere, eiꝗ; relaxañ esse dimidiam pretij empti,salua hæredibus viri, actione personali ad pretium, aduersus hæredem mulieris, & rei vendicatione in subsidium, de quo vide quæ scribit Bal.cons. 349.li.2. in antiq.Bar.in l.& si instrumenta.n.6.C.de fid. instr. li.10.Quid quando simul vendunt?& dic ꝙ eo casu venditionis præsumitur vxor adhibita pro forma, & totum precium peruenisse ad maritum teste Boer. q. 23. Bal.in l.mater.col. 5. nu.11.C.de rei vend.Aym.cons.90.affl.decis. 209. Rol. cons. 64.nu.8.nu.9.li.j.Quam concl.ita etiam intelligit & dicit procedere etiam in emptione Sebast.Med.lib.reg.reg.9.incip.correlatiuorum nu.99.vbi inter alia plura allegat etiam Osasc.decis.113.nu.10.140.nu.2.Boer.q.48.

PRO.vires pactorum sunt quatuor,pariunt,perimunt,informant,& elidunt.gl.in l.pacta.C.de pact. Bello.

PRO. virginitas.semel corrupta restitui non potest.l.vnic. C.de rap.virg. Bello.

PR. Virtutum præmia tribui merentibus conuenit.l.fi.C. de stat.& ima. Bello.

Virtualiter comprehensa, non dicuntur comprehendi sub litera,sed solum quod de necessitate infertur.curt.iun.cons.6. n.7.com.dicit. Et sic declaratur dictum decij in c.translato de constit.in antiq.n.3.de quo per Alex. cons.126.vol. 6. per totum,vbi dicunt,ꝙ statutum dicens instrumentum habere executionem paratam,extenditur ad comprehensa in instrumento ex dispositione iuris communis.per d.Ang.in l.1.ff. de his, [illegible] testamento delen.quæ faciunt ad declara.l.4.tit.8. lib. 3.ordi.pro quibus est illud Ant.de Fano.de pign.n.187.vbi dicit quod statutum disponens,ꝙ instrumenta confessionata,ac guarentigiata habeant executionem paratam,habet etiam locum si petatur exequi tacita hypotheca,quę comprehenditur in dicto instrumento,& dicit hanc esse communem opi.Nota tamen,ꝙ hæc habent locum contra principaliter obligatum, secùs tamen quoad alium tertium, vt ibi per eum per plura, quæ non transcribo.

Amplia ad dotem,quæ non fuit stipulata tradi per maritum, nihilominùs mandabitur executioni ex instrumento dotis habente executionem paratam,ias.in l.certi condictio,nu.21.ff. si cert.pe.com.dicit.

Limita communem in clausula ex certa scientia principis, si expresè non apponatur,sufficit quòd comprehendatur.fely. in c.si quando de sent.excom.com.dicit. B.Villal.

Vis compulsiua,vel expulsiua requiritur ad hoc,ꝙ quis cadat iure suo,& sic communiter intelligitur l.extat.ff.quod metus caus.secundum Alex.in l.non dubium C.de leg. 1.Io.Dur. in art.testan.tit.6.cau.12.com.dicit. B.Villal.

Vim vi repellere licet cum moderamine inculpatæ tutelæ, non solùm iure fori,sed etiam poli,Ant.Nice.in concor.gloss. concord.56.com.dicit. Villal.

Vis à priuato iustè illata nec ob vitæ defensionem impunè propulsatur.com.inquit Raphael ful.in l.vt vim.nu.1. ad fi.ff. de iust.& iur. E.Suarez.

PRO. vim vi repellere licet.l.1.§.vim vi. ff.de vi & vi ar.l.vt vim.ff.de iust.& iur.l.scientiam.§.qui cum aliter. ff. ad leg. Aquil.can.ius naturale. 1.dist.c.si verò.1.extrà,de sent.excom.

Visum & repertum communiter sit per totam Italiam.Cla. q.44.& hanc esse com.practicam dicit.Blanc.in sua prac.crim. fol.3.nu.6.Gandi.de malef.tit.de præsump.nu.6.Fran.Mar.decis.181.in 2.part.Casonus in pract.cri. in præmissis.capit.2. & quæ sint læthalia vulnera. ponit Cyrillus in summa cri.tit.de testibus.§.2.col.3.vide omnino ipsum Clar.d.q.44.vers.quando vero.ad fi. Bonacoss.

PRO.vitium auctoris,nocet singulari successori.l.vitia. C. de acq.poss. Bello.

PRO. vitio naturali facilè parcendum est in l.fluminum.§. vitiū.ff.de dam.inf.l.1.§.si non pp.vbi no.ff.si quis caut.idem.

PRO.vitia testatorum transeunt in hæredes.l.cum hæres. ff.de diuer.& temp.præsc. idem.

PRO.vitiato expresso,non vitiatur tacitum æquè principale.l.si fideiussor.ff.de leg.1. Bello.

PRO.vitiosus tacitus intellectus non subauditur.l.2.C.de cond.insert. idem.

PRO. vitiosa possessio non iuuat possidentem.l. improba possessio.C.de acq.poss.§.furtiuæ,instit.de vsu. nec eius hæredem.l.vitia possessio.C.de acq. poss.nisi contra extraneos.l.fi. ff.de acq.poss. idem.

PRO.viuæ voci plus credendum quàm mortuæ in §. si verò moriantur.in auth.de fid.instr. idem.

PRO. viuere in perpetuum,per gloriam intelliguntur,qui in acie pro repub.occiduntur.§.1.inst.de execu.tut. idem.

Viuere quilibet præsumitur vsque ad centum annos.l.fi. §. & nobis,C.de sacros.eccl.& l.an vsusfructus,in fi.ff.de vsufructu gl.Bart.&cæteri;in l.2. §.si dubitetur, ff.quemadmo.testa. aper.Bart.Ang.Imo.& Roma.post gl.in l.sed & si de sua,ff. de acq.hær.Ferra.in sua pract.Pap.in for.libelli, quo petitur hæredi ex testa.§.possidebat,n.2.& dec.cons.204.n.4.& cons.575. n.10.vbi recitat istam esse cōmunem regulam,& opinionem.

In contrariam verò partem inclinauit consulendo Gomes. cons.119.n.8.vol.1.Deciti.tubanter,l.si emancipati,C.de collat.&Alc.in tract.præsump.in reg.1.præsum.44.qui eam limitat,& declarat,& Ruin.cons.189.nu.14.vol.2.Paris.cons.86. nu.20.cum aliis seq.vol.4.& Coua.in suis resolutionibus,lib. 2.c.7.nu. 6. post alios signatos ibi per eum.Zuchar.in l.fi.nu. 200.C.de edic.diui Adr.toll.& Fran.Coscius, c.1.de constitu. n.23.& seq.& istam vltimam opinionem sequebatur Rainaldus Rodulphus Perusinus,dum publicè interpretabatur,d.l.si emancipati, tamen eius opinionem, & sequacium, tanquam in iure non veriorem & rationabiliorem omninò reiicio, & sequor primam sententiam, glos. & Bart. communem, quia amicus Plato,amicus socrates.sed magis amica veritas.& caue ne te decipiat.Corn.cons.240.nu.9.& seq.vol.1.vbi temerè dicit istam gl. & Bart.opi.iure non probari, & illam ait insolentes & vulgus tenere imò præcauendum est potiùs ab assertione Apostill. hæretici attestantis à semetipso in scholiis ad Alex.cons.1.nu.42.vol.5.opinionem istorum contra communem his tēporibus crebriorem fore.&aduerte,ꝙ hoc tempus centum an.statutum à Legistis vitæ hominis est etiam nimis breue,nam ante diluuium ætas hominum erat prolixior, vt in Adam,& Eua primis parentibus,qui vixerunt ann.930. Seth. 912. Enoch. 905. Cham. 910. Malael. 395. Iapher. 962. Mathusalem. 969. vt habetur per Augustinum, capitu. decimoquinto.de ciuit.Dei.sed post diluuiū Deus constituit

Universidad de Deusto Biblioteca

tempus breuius,vt tradit Ioseph.de antiquita.lib.j.c.5.& 8.Licet quoque illo tempore satis longius esset tempus vite mortalium,vt habetur,Genes.c. 11.& hoc siquidem ante diluuiũ homines erant religiosi,&ab ipso Deo facti,&pabula oportuniora eis erant preparata,ideò tantorum annorum curriculis viuebant,deinde ob virtutes,gloriosasq; vtilitates, quas iugiter perscrutabantur,i. astrologiam,geometriamve, Deus eis amplius viuendi solatia condonauit,quæ nunquam antea discere potuissent,nisi sexcentis vixissent annis:per tot enim curricula magnus annus impletur,hæc ibi Iosephus,adducens authoritates tam Græcorum,quàm Caldeorum,ac Aegytiorũ, & idem firmat,c.14.eiusdem li.& ꝙ tempore Mosis positum fuit per Deum tempus vitæ hominis annorum 120. & post, tempora Dauid annorũ.70.& in potentatibus 80. Psalm.79. quamuis ex loco Geneseos præcitato scriptum sit,non permanebit spiritus meus in homine in æternum,nam caro est,erũtque dies illius 120.sic etiam ante tẽpus Mosis erant anni 120. & in declinationem deflexit vita hominis, cùm habeatur ecclesiastici.18.numerus dierum hominum, vt multum cẽtum anni, prout apud legistas statutum est, & docuimus suprà ex communi opinione. dum ergò tempus habemus operemur bona,Christoq; adhæreamus,cui vero Deo laus,gloria,&gratiarum actio debetur in sempiternum.amen.& si quid boni dictum extitit ipse altissimus princeps Deus fuit reuelator. F. Viuius lib.2.opi.318.

Vita humana ad centum vsque an.duratura non præsumit, & si vltra eos non durare presumatur.quamuis.n.ad illos quispiam aspirare possit:tamen præsumptio generalis non est, & quamuis alium ad ipsos peruenturum. & si maxima sit neminem vltra illorum seculum vitam prolaturum. vt verum & commune interpretum dogma renuncio ex Aret.in l.sed & si de sua.ff.de acq.hæ.Corn.cons. 119.& cons.340.lib.1.& consil.181.lib.1.& cons.181.lib.2.& cons.208.& cons.243.lib.2. ias.in l.vl.ad fi.C.de sacros.eccl.dec.in c.cum dilecta.de confir. vtil.in l.vlt.nu.28.C.de edict.diui Adr.toll.& cons.575.n.10. & in l.si emancipati.C.de collat.& Cor.Soc.Gozad.Alc.Marmet.Capi.Neniz.Coraz.Mon.Cotta,.quos laudat & probat præclarus iuris antecessor Arius Pinel.in l.2.c.vlt.nu.33.C.de rescin.ven.Paris.cons.87.in fi.lib.4.Viuius etiam li.2.opi.318. ac Port.lib.1.concl.11. E.Suarez.

Vitam allegans pro fundamento,debet illam probare, Bell. cons.56.nu.1.com.dicit.ex Bar.in l.si quidam.C.so.ma.& moder.in l.si emancipati.C.de colla. & in l.sed & si sua.ff.de acq. poss.quam intelligit nisi alias allegãs possideat,quia possessio releuat ab onere probandi.vt per Bar.in l.si inter.ff.de reb.dubi.& ibi Soci. Villal.

PRO.vltima mora nocet.l.illud.ff.de pericul.&commo.rei vend. Bello.

Vltima illa voluntas testatoris q̃ validatur ex dispositione §.si quis autem l.hac ꝯsultissima.C.de testa.non est testamentum,sed defertur ex illa successio ab intestato.com.d.Cla.in §. test.q.97.vers.Item scias. P.Fichard.ex Claro.

PRO.vltimum supplicium mortem interpretamur.l. vltimum supplicium.ff.de pœ. Bello.

Vltima voluntas semper est interpretanda ita,vt impleatur testatoris intentio,&voluntas.l.3.in fi.C.de lib.præte.l.in conditionibus primum locum,in prin.ff.de cond.& demonstr.Et prædictam opi.si rectè aduertatur,tenuit Bart.in l.cum certũ. ff.de auro & arg.leg. Corn.cons.287.in hac consultatione.volu.1.Soci.iu.in cons.44.sub nu.7.vol.4.Vbi post alios allegat Aret.in cons.xj.procedendum est breuiter,asserens, hanc esse communem opi.quod etiam firmauit in cons. 94. diligenter consideratis,& in cons.112.consideratis diligenter. E.Musc.

PRO.vltra hoc quod accepit,re obligari neminem constat. l.cum vltra.C.de non nu.pec. Bello.

PRO.vniformis debet esse in iure intellectus,nec est admittendus ille intellectus,qui diuersificat legem, separando caudam à capite.gl.in c. consuetudinis.xj.dist.& in c.maiores.verbo tota.extrà de baptis. idem.

In iudiciis Vniuersalibus valet sententia incerta, respectu rerum,sed si fiat postea liquidatio in executione.est com.opi. secun.Aret.cons.110.clarissime. M.Chærian.

PRO.vniuersitati legatæ,accedunt postea nata.l. grege legato.ff.de leg.1. Bello.

PRO.vniuersalis oratio negatiua,non potest dici falsa antequam in quolibet particulari sit possibile.l. si necessarias. §. si annua.ff.de pignorat.actio. idem.

PRO.vniuersale nomen,recipit augmentum & diminutionem.l.peculium.ff.de pecul.l.pecuniæ.§.hæreditas.de ver.sig.

PRO.vniuersi consentire non possunt.l.1.§.fi.ff.de acq.poss.

PRO.vniuersitas iurium,& corporũ non vendicatur.l.vendicatio.ff.de rei ven. idem.

Vniuersitas,vel corpus fictum repræsentans viuum, acquirit possessionem,ias.in l.possessio appellata.§.municipes.n.9. ff.de acq.poss.com.dicit. Villal.

Vniuersitas non constituitur contumax,vel in dolo ex contumacia syndici,sed debet fieri in collegio vel in vniuersitate citatio,Balbus dec.60.com.dicit. idem.

Intellige istam communem in prima citatione, quæ debet fieri à gubernatoribus ciuitatis,secùs tamen in aliis, vt habetur in l.3.tit.2.par.3.& gl.ibi. idem.

Vniuersitas per syndicum criminaliter accusare potest, cõmuniorem dicit D.Minsigerus obser.76.cent.4.sic etiam defendere se per syndicum potest, vt ibidem. P.Fich.

Vniuersitas, vel collegium ad hoc ꝙ obligetur ex contractu,vel delicto,requirit ꝙ fuerit solenniter conuocata,& congregata.&ꝙ præcesserit propositio,& consilio dato sequatur deliberatio,alias nõ dicitur fieri per vniuersitatem sed per singulos.curt.iu.175.nu.9.in fi.com.dicit. B.Villal.

Nota ad intellect.l.17.ti.10.par.7.& si non teneatur,tamen inquantum ad ipsam vniuersitatem peruenit,tenetur.l.5.titu. 15.parte 7. idem.

Vniuersitas tunc demùm delinquendo,vel ex delicto obligatur,quando vel omnes vel maior pars, communicato consilio,& præcedẽte deliberatione progressi sunt ad delinquendum,com.dicit Minsing.obs.79. Ergò si etiam omnes tamen vt singuli fecissent,nullo s.præhabito consilio,tunc non videtur communitas deliquisse,secundùm Io.Lig.vt ibid. I.Fich.

Fallit nisi vniuersitas vel expresè vel tacitè ratificaret,non puniendo,s.delinquentes. Et hanc limitationem similiter cõmunem dicit Lud. Carrerius,vt ibid.refertur. idem.

Vniuersitas,ecclesia,castrum,aut ciuitas si destruatur facto superioris sine spe reædificationis, amittit omnia iura sua,nec si reædificetur,illa recuperat,vt si destruitur à Tyranno,ea nõ amittit,Bell.cons.1.n.8.com.dicit. Et nota ad communem in verbo, collegij iura. Villal.

In actib.Vniuersitatis duæ partes adesse debent.& tunc sufficit quod maior pars præsentium fecit doct.l.quod maior.ff. ad munic.in l.nulli quod cuiusq.vniuers.& l.nominatio.C.de decur.lib.10. F.Turz.

Vniuersitas vel collegium potest accusari & condemnari, com.dicit Alb.in l.ea quidem.nu.15.C.de accus.& in l.si quis in tantam.Paris.cons.21.nu.30.li.4.Sed nota, quod ad hoc vt ciuitas,vniuersitas,vel collegium dicatur delinquere, & consequenter puniri possit.non sufficit ꝙ totus populus, vel omnes de collegio aliquid faciant,sed necesse est,ꝙ præcesserit ad id consilij publici conuocatio,&eius deliberatio,vt dicit Bar. in l.aut facta.§.fi.n.6. ff.de pœn.& ita dicit com. esse abb. in c. dilectus.2.nu.13. de simonia. quem refert summa Syluest. in ver.excõicatio.7.in 15.excom.4.dub.Tort.inter cons.Ant.de Butrio,cons.vlt.nu.3.colleg.Flor.inter cons.cur.sen.cons.21. nu.5.in fi.curt.iu.cons.174.n.36.& cons.185.n.9.Corn.consil.224.lib.4.Et si deliquit vniuersitas,non præuia consilij deliberatione,non punitur tota vniuersitas,sed qui deliquerunt tanquam singuli. Cla. d. lib. 5. §.fi. q.16.vers. vlterius quæro. P.Fichard.

Vniuersitatis duæ partes adesse debent ad hoc vt actus valeat.l.nulli.ibi cum duæ partes.ff.quod cuiusq; vniuersita.nomi.l.nominationum.C.de decur.lib.10.Et ex his duabus partibus debet ad minus ꝯsentire maior pars.l.quod maior.ff.ad municipa.Hanc opi. Legistarum & canonistarum communẽ esse inquit Pan.in c.cùm omnes.n.11.fel.n.33.ver.extra gl.ponit hic d.abb.& dec.n.xj.ver.postremo.ext.de consti.Licet Io. de imo.in c.fi.n.13.ver.item no.ex.gl.voluerit hoc solummodò de iure ciuili procedere,secùs verò de iure canonico,cùm illud nullibi in iure canonico statuatur,propterea secundùm iuris canonici dispositionẽ sufficere maiorem partem vniuersitatis fuisse præsentem.ext.de maio.& obed.Sed optimè respondet dec.ꝙ licet iura ciuilia simpliciter dicant attẽdendum esse,ꝙ à maiori parte fit,d.l.ꝙ maior.l.aliud.§.refertur.ff.de regul.iur.& tñ ea recipere declarationem secundũ alia iura,que duas partes præsentes requirunt.Ergò iura canonica quę simpliciter loquuntur,ita debent declarari,quia cùm hoc expressum sit de iure ciuili,debet etiam habere locum de iure canonico,cũ canones expresè nõ ꝯdicant, per notata in c.... noui ope.nun.Et huius cõis sententiæ meminit dec. quoque in c.licet euitanda.nu.30.ext.de electio. Kirchouius.

Vniuersitas seu ꝯmunitas an restituantur iure speciali,vide Calcan.cons.43.in fi.& cons.seq.An obliget iuro,& possit restitui in integrum aduersus illud: vide Bald.in l. generaliter, in prin.C.de reb.cred.& iureiur.Bart.l.respublica. C. ex quib. caus.maior.ias.in auth.sacramenta.col. 14.C.si aduers. vendit. Qualiter autem citetur, parit Bald.ĩ auth.sed cum testator.C. ad leg.falc.Bart.in l.j.C. de iure reipub.li.10.& in l.1.ff.de alb. scrib.Et qualiter possit vniuersitas ob delictum puniri in vniuerso vel in particulari,& pro quib.delictis.castr.in l.sicut municipum.§.1.ff.quod cuiusq.vniuers.nom. Et qualiter probetur ꝙ communiter damnum dederit,&quando confessio syndici noceat vniuersitati, & qualiter probetur, possessio communitatis:Dec.cons.221.Et quando vniuersitas puniri possit ex delicto aliquorum,vel ex delicto collegialiter ꝯclusio,vide Ruin.cons.107.li.2.Et qñ dicatur delinquere vniuersitas in actu momentaneo ad hoc vt in vniuerso puniri possit:& quid in actu successiuo,vt in bello,vel in rebellione:vide Soci. in l. 1.§.fi.ff.de acq.pos.Et qñ vniuersitas puniri possit pœna criminis læsæ maiest.Alex.cons.13.li.6.vbi ꝙ conducta vniuersitate singuli puniri possunt.Soc.d.l.1.§.municipes.de acq.pos.Et qualiter delinquat & puniatur vniuersitas,Alb.in l.metum. §. j.ff.quod me.caus. Et qñ singuli de vniuersitate puniri possint ob delictum vniuersitatis vel administratorum,not.Alb. in l. semper.§.j.ff.quod vi aut clam.Et qualiter per contractum vel delictum obligetur vniuersitas,no.cur.iu.cons.vlt. in fi.lib.2. Et quando possit dici delictum per vniuersitatem vt possit puniri,idem curt.iu.cons.174.& 175.li.2.Et qualiter procedatur in tali delicto,Bal.in ti.de pac.Constant.verb.damna.Et an per actus subsecutos possit vniuersitas ratificare delictum, vt teneatur.fel.in c.cum omnes.vers.sexta declaratio.de constit.in c.dilectus.el 2.circ.fi.de simo.post Anch.cons.153.& 158.Qualiter autem cõpareat vniuersitas ẽt in causa ciuili,seu respondeat positionib.luc.de pen.in l.fi.vbi Io.de plat. C.de re milit. lib.12.Et dic ꝙ in crimine læs.maiest.punitur vniuersitas,licet regulariter secus in cæteris delictis,affl.tit.quæ sint regal.ver. & bona cõmittentium.n.52. Sal.d.l.j.C.de seditios.Et an possit vniuersitas possit se congregare sine licentia superioris.vide Bart.in l.nulli.ff.quod cuiusq. vniuers.no. in l.actor.ff.rem rat.hab.Dec.in c.significante.de appel.Brun.cons.29.fel.in ca. edoceri.de rescrip.Aym.cons.4. Put.

Vniuersitas an & quibus casib.per possessorios actus singulorum acquiratur ius vniuersitati,& continuetur : vide paris. cons.111.cons.27.n.104.li.j.Et causa dicatur respicere vniuersitatem,licet cõtineat commodum singularium personarum in incerto.Bart.in l.testatrix ff.si seruit.ven Ruin.cons.129.li. 4.Soc.cons.199 col.fi.Aym.cons.45.55.Et de eo qđ actũ fuit in vniuersitate,an teneantur singuli,vide abb.in c.2.ex. de his quæ fi.à præla.fin.cons.ca.Et qualiter fieri debeat diuisio rerũ quę acquiruntur vniuersitati,vide Bald.in l.j.§ ꝙ si nemo.q.6. ff.quod cuiusq.vniuers.no.Ad quæstionem de pascuis,de qua per gl.& doct.maximè castr.in l.sicut.ff.e.vide Corn.cons.45. &46.li.3.cons.111.li.j.cons.63.li.4,vbi concludit ꝙ possessio singulorum non dicitur possessio vniuersitatis.sed.de sen.consil.75.Cald.cons.9.Rub.cons.4. licet in contrarium stet curt. sen.cons.76.col.fi.Ruin.cons.129.lib.4.Sed pro prima opi.vide dec.cons.221.Cepol.de seruit.iuris pascuis.secus si ꝯmunitas vel vniuersitas seu pro ea agentes sciant & patiantur:vt p doct.in locis s.all.quia tunc etiam vno singulari duntaxat possidente acquiritur & restituitur possessio vt per Soc.vbi Aret. in l.1.§.municipans.ff.de acq.pos.Et licet castr.in d.l.sicut velit ꝙ possessio singulorum operetur retentionem,non tamen excludit quin possint acquirere vniuersitati prout possunt retinere.Ruin.cons.præall.Et ꝙ per animum retinendi inducatur acquisitio possessionis,licet de ea non appareat,tenet Bart. in l.quod vulgo.ff.pro empt.Soc.iu.cons.4.nu.22.cons.135.nu. 28.li.2.Et de materia testium pro vniuersitate vel communitate vide Bart.in l.in tantum.ff.de rer.diuis.Et an per possessionem singularium personarum acquiratur possessio vniuersitati:& an per talem possessionẽ in pascuãdo & nemas faciendo acquiratur iurisdictio in territorio ciuitatis vicinæ.Corn.consil.63.li.4.Et qualiter acquiratur ius pascuandi.dec.cons.199. Et qualiter probetur possessio pascuorum:& an pastu singulorum probetur possessio vniuersitatis.Paris.cons.27.li.j.Et qualiter seruitus pecoris pascendi acquiratur tempore.Ruin.consil.118.lib.4.dec.cons.483.Aym.cons.4.Et an actus particularium prosint vniuersitati:& quãdo in pascuis,vide Rub.cons. 4.col.vlt.Alex. d.l.sicut. Corn cons.148.lib.j.Cum.cons.158. [illegible] suetudine antiqua depascẽdi,vide dec.cons.549. Put.

Vniuersitas,adde ꝙ in collegio vel aliqua vniuersitate est necesse vt sit maior respectu totius collegij:non autem respectu minoris partis,prout est in pluribus patronis laicis,teste abb. in c.3. de iure patr. vbi etiam dicit ꝙ plures patroni debent simul præsentare vt valeat actus, non autem separatim, & an minor pars consilij exequens ordinationem adunantiæ generalis: videatur id factum à maiori parte? & an episcopus cum aliquibus canonicis dicat maior pars.capitali,no. Rom.cons. 366. cui adde, ꝙ in actibus vniuersitatis debent interuenire duæ partes præsentium & non euocari absentes, excepta electione & duobus aliis casibus,vt per abb.in c. cum inter vniuersos. de elect.& dic, ꝙ dicitur fieri per omnes quod fit per duas partes ex tribus de iis qui fuerunt præsentes,nec tunc absentes sunt vocandi nisi in tribus casibus,vt per castr. in auth. hoc ius porrectum.C.de sacros.eccl.vbi explicat tres casus in quibus absentes sunt vocandi, & ibi quando maior numerus sufficiat?limit.autem ac declarationes in materia,præsertim ad l.quod maior.ff.ad municip.vide per fel.dec.& alios.in c.cum omnes.de cõsti.in l.& suum.vbi ias.post alios.in §.hodie. cum l.seq.ff. de pac.vbi etiam quid de re communi pluribus vt vniuersis vel pluribus vt singulis, & prædicta omnia declara, vt per abb.in c.cum nobis.col.3.de elec.in d. c. cum omnes. nu. 13.de const.Old.cons.100.Bar.in l. nominationum C. de decur.lib.10.dec.d.c.cum omnes vbi tenet opi.Bar. quam dicit de inn.veriorem & qualiter cõgregatur vniuersitas: & quando tunc dicatur aliquid p eam legitimè fieri.ias.in l. iurisgentium.§.hodie col.6.ff.de pac.An autem consuetudo possit induci ab vna parte populi? vide Bar.in l.de quibus.col.6.in prin. 1.lect.ff.de legib.ias.l.placet.col.3.ver.accedat.C.de sacros.ecclesi.vbi tenet opi.gl.in c.in præsentium.ver.ipsorum.de testi. in 6.vbi non sunt vocandi absentes nisi in tribus casibus vt in d.gl.& gl.in c.quamuis.ver.euocandi.de of.ord.in 6.&in casu c.quis propter.in gl.ver.vice omnium:ex.de elec.& quę requirantur vt syndicus possit validè ab vniuersitate constitui: vide Bal.in d.l.nulli.ff.quod cuiusque vniuers.Bar.tamen Bal.& castr.in d.l.nulli dicunt vocañ esse sono tubæ, vel aliter secundum locorum consuetudinem,nec debent vocari absentes regulariter, & inde debẽt omnes vel maior pars seu duæ partes ex tribus conuenire & sufficit ꝙ concludatur ibi per ita congregatos per omnes seu maiorem partem eorum,&sic voluit ꝙ non sufficiat omnes congregatos ita concludere, seu maiorem partem, sed sic necesse ꝙ pro tales congregati saltem faciant maiorem partem vniuersitatis,abb.d.ca.cum nobis.col. 3.de elect.Old.cons.100.abb.& dec.d.c.j cum omnes.de consti.& an & quando valeant gesta contra vniuersitatem?Bar.in l.j.C.de iure reipub.li.11.vbi distinguit & qualiter citetur vniuersitas seu communitas vel respublica vide ibi & Bal. in authen.sed cum testator col.1.in fi C.ad l.fal.& in c.1.col.7.ti.de mil.vasal.qui contumax est.in vsib.feud. Put.

Vniuersitas potest per particulares homines possessionem præscribere,absque eius mandato,dummodò scientia vniuersitatis vel eius regentium interueniat,quæ scientia per patientiam præsumitur,& patientia loco mandati habetur. Hæc videtur esse com.opi.doct.referente Hier.de Monte in tract. de fini. regen.c.72.quam ipse ibi latiùs prosequitur.kirchouius.

Vniuersitas per præfectos aut priores non aliter obligatur, quàm si id illis speciatim committatur.cõe inquit Alex.cons. 135.n.1.7.Nec itẽ vniuersitas alias deliquisse dicit vel puniri potest, q̃ cum conuocato ad aliquid pœna dignum consilio, illud postea patrauerit,vt frequens placitum inquiunt abb.n. 13.Io.de Ana.nu.12.in c.dilectus.2.de sim.& qui accuratè id exponit I.Cla.in pract. §.vlt.q.16.vers.vlterius quæro,& vers. seq.vbi quoniam pacto vniuersitas puniatur tradit.E.Suarez.

Vniuersitatis tam ecclesiasticæ q̃ secularis duæ partes in negotiis explicãdis præs. es esse debent.l.nulli.l.planè.ff. de decre.ab ord.faciẽd.gl.in c.1. verb.ꝯstitutum de his q̃ fiũt à maio.par.ca & hoc ẽt ibid.voluit Goff.Phil.Io.And.Host.& cõiter doct.licet aliud voluerit.gl.in c.fi.de maio.& obe. & Alan. & Guliel.Naso.in d.ca.1.vbi dicit qđ stetur maiori parti.verũ cũ iure ciuili rectè ꝓbetur qđ duæ partes debeãt esse præsentes in d.l.plane.&l.nulli.nõ immeritò stabit iure ciuili,ex quo iure cano.nõ reperit aliter statutũ.sec.imol.d.c.j. vt patet ĩ c.j. cõiter poẽs, quare requiritur vt duæ partes de vocandis sint ꝓsentes.vt voluit d.c.j Io. And.& inn.in c.cũ nobis.de elec.vt refert ac sequit Bene.capr.reg.9.nu.14.& 16.vide s.capitulũ.

Vniuersitas vel capitulum vt possit aliquid legitime statuere.requiritur vt sit legitime coadunata & ꝯuocata.p id qđ notatur in c.1.& 2.de noui ope.nun.& inn.in c.j.de maio.&obe. & vtroque iure:tam ciuili,q̃ canonico sufficit vocatio gñalis, iux.no.in l.Aliud.§.refert.ff de reg.iur.& Bart.in l.omnes populi.ff.de iust.& iur.& cõiter notatur d.c.1.& 2.de noui.ope. nun.& c.fi.c.de conces.preb.li.6.qđ tamen in electionib.collationibus,receptionibus,vel qñ canonici cessare volunt à diuinis,vel qñ statutum tenderet in preiudicium absentium,fallit, glo.in c.præsentium. in verbo ipsorum de testib.lib.6.cum in ecclesi

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesiis.de prebendis.eod.lib.c.quamuis.de of.ord.&ibidem gl.in verbo euocandi.lib.6.refert ac sequitur Bened.capr.con clus.9.nu.26.& seq.5.capitulum.

Vniuersitatis villæ & castra habent restitutionem in integrum,sicut habet resp.ciuitatis.Ita voluerunt Bal.n.2. in fi.Sali.n.3.& Paul.de castr.circa fi.in l.Respublica, C. quib. ex cau. maio,in inte.resti.Licet autem accur.in verb.respub.ibid.contrariam sententiam amplectatur,& Bar.sec.Iaco.de But. inter villas magnas & paruas distinguat,tamen prior sententia com muniter approbatur.Ita ꝓsulendo scribit Phil.Cornæ.in cons. 148.n.9.& 10.in 1.vol.cons.Sequitur & hanc sententiam Ro Ian.à Valle,in cons.90.nu.27.in 1.To.cons. Kirchouius.

Vniuersitatis singulorum nomina in instrumento alienatio nis bonorum necesse est exprimi.Bar.in l.i.nu.5.ff.de Alb.scri ben.l.fi.C.de vend.rebus ciuita.lib.11.Bal.in l.ciuitas.circa fi, ff.si cer.pet.Et hanc doct.communem opi.esse,quando tracta retur de actibus multum ponderosis.vt de actu alicuius alienationis rerum publicarum, quæ seruando seruari possunt, vel de actu alicuius submissionis,inquit Alex.de imo.in cons. 1.nu.3.in 4.vol.cons.ita quoque referunt dec.in d.c.cùm omnes.nu.12.& Rol.à Valle,in cons.90.nu.21.in 1.Tom.consil. Kirchouius.

Vniuersitas, vel collegium potest accusari & condemnari, com.est opi.& ad hoc,vt ciuitas.vel vniuersitas, aut collegiũ dicatur delinquere,& ideo puniri,non sufficit, ꝙ totus populus, vel omnes de collegio aliquid faciant. Sed est necesse, vt præcesserit ad id consilij publici conuocatio,& eius deliberatio,vt est com.opi.alias non punitur,sed tantum qui delinquerunt tanquam singuli puniuntur.Cla.q.16.vers.vlterius quæro.Corneus.cons.224.in 4.vol.Bossius ti. banniri qui possint. nu.1.curt.iu. cons.312.num,66.& 67.in tertio. vbi fusius. Bonacoss.

Vniuersitas delinquens mitius punitur.& ideò vniuersitas non excommunicatur.nam auxiliatores& fautores delictorũ puniuntur eadem pœna,qua principales,si tamen sit multitudo auxiliantium,non puniuntur eadem pœna.Et ita seruatur, quòd corporales puniuntur seuerè,alij auxiliantes mitius.Clarus q.60.ver.allegatur. idem.

Vniuersitas non constituitur contumax,vel in dolo ex contumacia syndici.Sed debet fieri in collegione, seu vniuersitate citatio.Balbus Iaffr.decis.80.com.dicit. idem.

VNIVERSITAS.

Summaria.

Vniuersitas,læsa in tempore,minore quadriennio, an ad petendam restitutionem in integrum habeat integrum quadriennium.q.1.

An personæ de vniuersitate repellantur à testimonio in causa vniuersitatis; vel an saltem eis minor fides habeatur,respectu qualitatis personarum,& lucri quantitatis.q.2.

Personæ de vniuersitate in litibus nemorum, maximè cũ aliquid soluunt.Item in quest,de molendinis,aliisq; rebus,vnde vtilitas in commune prouenit,idonei testes habẽtur.ea.q.

Testes ex personis vniuersitatis non plenam fidem sed præsumptionem facere.ea.q.in fi.

An vniuersitas possit præscribere per particularium de vniuersitate personarum possessionem,vt si singuli de vniuersitate,lignando possederunt syluam.q.3.

Vtrum vniuersitas,vel collegium licitum & approbatum, possit in his,quæ ad ipsum collegium,vel vniuersitatem pertinent,valida concedere statuta.q.4.

Ad celebrandum actum vniuersitatis,in his quæ sunt communia pluribus & vniuersis, ad minimum duæ partes adesse debent,ead.q.

Ad celebrandum actum vniuersitatis,omnes de vniuersitate esse vocandos,præter absentes: Aliàs actum nõ valere.q.5.

Quò ad solennitatem vocandi eos, qui ad vniuersitatem pertinent.seruatur cuiusque loci consuetudo ead.q.

In conuocanda vniuersitate constare debet, quod nuncio commissum sit de vocatione.ead.q.

QVAESTIO I.

Quæro, Vtrum vniuersitas ad petendam restitutionem in integr.si læsa est in tempore minori quadriennio,habeat quadriennium? resp. Magna est disceptatio legistarum & canonistarum,doct. legistæ tenent, ꝙ non detur quadriennium, sed tantum tempus,quantum fuit ꝙ induxit ei læsionem.Eam opin.tenet Dy.§.rursus.insti.de actio.Iac.de Aret.l. ꝙ tempore. C. de rest.milit. Idem expressè tenet Bar.& Bal. l.interdum.ff. de minor.& d.l.quod tempore.licet contrarium velit.l.ab hostibus.§.sed quod.col.7.ff.ex quib.caus.maior.vbi plenissimè. Et tenet ꝙ sit speciale in ecclesia, vt detur quadriennium ad petendam in inte.resti. aduersus minus tempus quadriennio, sed in minore aliud est. De vniuersitate verò nihil dicit. Eandem opi.tenet Paul.de castr.l.1.& d.l.quod tempore.C.de restit.milit. Iac. de But.d.§.rursus.secundum ias.ibi, qui dicit, ꝙ ipse non recedet ab opinione Bulgari,qui idem tenuit. in.c. dilecto.de verb.sig.Contrariam opinionem ꝙ s. tempus quadriennij,quod datur ad petendam restitutionem in integr.est vniforme, siue læsio sit respectu contractus, siue respectu sententiæ, siue respectu temporis vltra quadriennium , siue minus quadriennio,tenuit placent Martinus Odofr.Guid.de Suza.Pet.de Bellapert.Cy.Albe.de Rosa.d.l. superuacuam. C.de temp.in integ.resti.qui dicit,ꝙ ista opinio est approbata de iure canonico.clem.1.de restit.in integ.Idem voluit Io.And.ibi in gl.& Pau.de Leazar. ꝙ ista opinio est approbata: Cardi.Floren.ibi dicens,quod iure non probatur, ꝙ restitutio in integr. debeat peti intra tantum tempus,quantum fuit tempus impedimenti. Vnde dicit,ꝙ communiter d. clem. 1.intelligatur, ꝙ sufficit proponere restitutionem in integr.intra quadriennij. Hanc opi.tenet quoque Faber d.§.rursus.Et Paul.de castr.l.diuortio.§.non solùm.ff.so.ma.dicẽs,ꝙ opinio Martini communiter approbetur.Eandem opi.tenet Pet. Anch.c.1.de restit.in integ.li.6.dicens,ꝙ licet magna sit altercatio inter legistas,tamen hodie ista quæst.sit decisa per dictam clement.primam.

QVAESTIO II.

Quæro, An personæ de vniuersitate repellantur à testimonio in causa vniuersitatis vel saltem eis minus credatur,respectu qualitatis personarum & lucri quantitatis? resp.doct.in hac quæstione sententiis variant.abb.in c.super.nu.2.ext.de testibus in ea est opinione, ꝙ propter vtilitatem & commodum, ꝙ singulis de vniuersitate euenit, non quidem in totum reiciantur à testimonio , sed ꝙ minus credatur , habito respectu ad personarum qualitatem, & lucri quantitatem. Idq; verum putat,si alij sint testes pro aduersa parte,secùs si nõ sint,nisi testes de vniuersitate,tunc enim plenè probant.

Aliam opinionem tenet fulg.in cons. 174.vbi vult commu nem esse,ꝙ testes de vniuersitate in causa vniuersitatis admittantur ad testificandum,quando ex victoria nullum sint habituri commodum.Eum sequitur Corn.cons.333.nu.27.vol.i.

Alia fuit opinio Alexandri,in cons.99.nu.15.vol.5.videlicet,ꝙ testes de vniuersitate in nemorum litibus admittantur quando aliquid datiariis soluunt pro lignis.&cons.68.nu.16. vol.2.vbi vult,quando quæstio est de molendino,vel aliis rebus,quarum vtilitas,in cõmune peruenit,ꝙ tunc illius homines erunt idonei.Hanc opi.sequitur Capyc.decis.151.nu.6.& Ami.Venefri.cons.8.num.25. Aliter in hac quæstione sentiit Guid.Pap.q.193.vbi vult,ꝙ illi de vniuersitate possint in causa vniuersitatis deponere, licet reportent commodum in vniuerso. per not.per Cy.& doct.l.parentes.C.de testib.

Aliam sententiam amplectitur Lanfr. ca.quoniam contraver.testium.nu.121.quod si illud,super quo litigatur,singulorum commodum concernit,vtputa si est lis super nemore,in quo quilibet potest pro vsu suo ligna secare,tunc vnus de vniuersitate non poterit testificari,eam opinionem tenet quoq; Bertr.cons.51. volu. 2. paris. cons. 27. nu. 98. cons. 104. nu. 135. vol. 1. Hipp. §. seruus. nu. 1. de quæst. Vbi hanc opinionem magis communem esse affirmat, quòd vnus de vniuersitate possit testimonium perhibere in causa vniuersitatis,hac ratione, quia nemo de vniuersitate dicitur deponere in causa propria,cùm aliud sit vniuersitas & aliud singuli de vniuersitate.Eam prius tenuit abb.d.c.super.

Alia fuit opinio Baldi in consil. 468. incip. qualiter. num. 6.volum. 3. videlicet, quòd si testes non sentiunt commodum , vel incommodum immediatum , possunt pro sua vniuersitate deponere. Eam opinionem sequitur Roma. consil. 7. num. 4. Petr. de Girard. in singul. 24. incip. vtrum ciuis. vbi distinguit. Aut non litigatur principaliter de vtilitate spectante ad ciues & sunt idonei. Aut quæstio est super re principaliter spectante ad commodum, vel incommodum ciuium , & non sunt idonei testes.Paris de puteo capit. qui sæpè. num. 1. & 2. de fini. feud. Eam opinionem communiter tenere docto. refert Hiero. de Mon. tract. de finibus. capitul. 58.nu.2.

Aliter & melius sentiit Cepolla in tract.de seruit.rust.præd. tit.de iure pasculandi.n.10.& 11.Vbi dicit vniuersitatis testes non sentientes commodum vel incommodum admittendos esse,sed eis de fide diminuẽdum, & quòd non faciant plenam probationem.sed præsumptionem,idq; ideò quia habent aliquam affectionem erga suam communitatem,ideò non sunt omni exceptione maiores. Et hanc sequendam esse omninò dicit Hier.d.tract.c.58.nu.72.

QVAE

QVAESTIO III.

Quæro, An vniuersitas possit præscribere per particularium personarum de vniuersitate possessionem,vt si singuli de vniuersitate lignando possederunt syluam? Resp. Bald.cons.373. vol.3.affirmat,ꝙ vniuersitas per possessionem hominum particularium non præscribat,nec dicatur possidere vel possedisse,nisi probetur istos homines possedisse cum mandato vniuersitatis.Eandem opi.tenet Corn.cons.333.incip.capio.nu. 29.& cons.145.incip.viso,in fine.vol.1.cons. 65.& incip. etsi in hoc vol.4.cons.294.incip.multa in remedium.vol.3.paris. cons.27.n.73.cons.104.n.131.vol.1.Aym.Crauet.cons.317. incip.in causa prohibitionis.nu.4.vol.2.

Contrariam opinionem ꝙ s.vniuersitas per particularium hominum possessionem præscribat,absque eius mandato,tenet Cepoll.in d.trac.de seruit.rustico.præd. Dummodò tamẽ scientia vniuersitatis,vel eam regentium, interuenerit, quæ scientia per patientiam præsumitur,& patientia loco mandati habetur.Eandem opi.tenet dec.in cons.221.n.10.vbi dicit, ꝙ si vniuersitatis homines singulares cum eorum animalibus pasculati fuerint in nemore, tanquam esset vniuersitatis, præsumitur,quod ipsa vniuersitas possederit,& prescripserit,licet non appareat de mandato : quia vniuersitatis præsentia loco mandati habetur.Idem voluit Paris.cons.111.n.64.vol.1.Petrus Anch.cons.153.inci. ex narratis in facto.col.6.fel.c.cùm omnes.de constitut.vers.6.declaratio. Hanc communem esse dicit Hier.de Mont.d.tract.de finib.c.72.Franc.curt.Sen.consil.77.Bertr.cons.24.nu.1.vol.1.

QVAESTIO IIII.

Quero,Vtrum vniuersitas vel collegium approbatum,possit in his quæ ad ipsum collegium,vel vniuersitatem pertinẽt valida condere statuta? Resp.Bart.& doct.communiter.l.omnes populi.ff.de iust.& iur.tenent ꝙ sic.Ita refert Zoannet.d.l. vt vim.par.3.nu.63.vide s.statutum.

Clarum est in iure,quod in actuvniuersitatis celebrando,in his quæ sunt communia pluribus & vniuersis , debent ad minus duæ partes adesse de tribus.l.nouationum.C.de decur.libro 10.l.ꝙ maior.C.ad munic.Spec.de syndic.ver.2.Alex.cõsil.1.col.3.vol.3.& cons.1.vol.4.cons.110.3.& 4.col.vol.co. abb.c.cùm omnes.vbi dicit communiter teneri ext.de constitutionibus.

QVAESTIO V.

Sed quæro,an requratur ꝙ omnes sint vocati,vel maior pars tantùm? Resp.com.o.m.doct.opi.est, ꝙ supra dicta conclusio locum habeat,quando omnes sunt vocati solẽniter.l.2.& ibi gl.C.de decur.lib.10.Ita communiter teneri refert Ant.Capydeci.4.n.3.&in hoc quo ad solennitatem statur consuetudini loci secundum Bar.d.l.2.& debet constare,ꝙ nuncio commissum sit de vocatione. Absentes autem à ciuitate, vocandi nõ sunt:Ita dicit tenere omnes doct.in c.cùm omnes. de constit. idem Capy.d.decis.4. Michael Grassus.

PRO.vnus homo duorum vicem sustinere non potest.in l. si plures.ff.de pact. Bello.

PRO. vnusquisque in re sua liberam habet administrationem.l.in re mandata.C.mand.l.Polla.C.de his quib.vt indi.l. non vsque adeo. ff. si quis à par.manu.fue.l.nemo exterus.C. de iudæ. Bello.

OB.Contrà maritus habet dominium rerum dotalium , & tamen non potest alienare.§.1.inst.quib.ex cau.alien.licet vel non.Item mulier est domina dotalium.l.in rebus.C.de iu.dot. &tamen ei alienatio prohibetur.in l.vni.§.& cum lex iulia.C. de rei vxor.act. Item pupillus est dominus rerum suarum , & tamen deteriorem conditionem suam facere non potest §.1. inst.de aut.tut.idem in prodigo cui interdicitur bonis.l.j.ff.de cu.fur.& pro.dand.

SOL. hæc regula vera est, nisi lege prohibeatur, vt in Briis.

OB.item contrà de §.fi.instit.de his,qui sunt sui vel alic.iur.

SOL.ibi in odium dominorum, & ob fauorem publicum est casus specialis. Bellon.

PRO. vnusquisque liberam habet testandi facultatem. l. 1. C.de sacros.eccl. idem.

PRO. vnusquisque suæ vltionis habet arbitrium. l. deuotum.C.de merat.lib.12. idem.

PR. vnicuique licet sanguinem suum redimere: vita enim nihil pretiosius.l.1.ff.de his,qui ante sent.mor.sibi consci.

PRO.vna & eadem res,non debet diuerso iure censeri.l.eum cui ædes.ff.de vsuc.in can.cognouimus.12.q.2.c.tua.in fi.ext. de decim. quandoque tamen vna res duplici iure censetur. in l.hinc quæritur §.1.ff.de pecul & l.si domus.ff.de seruit.vrba. prædio. vbi pegulũ duplici iure censetur,& vna domus duas seruitutes habet..&l.in quartam.ff.ad l.falc.vbi trebelliana detrahit, & de his quæ ex hæreditario iure obueniunt , & legati vel fideicommissi , & donationis causa mortis , sed casus sunt speciales,sec.doct. idem.

PRO.vna determinatio.respiciens plura determinabilia,æqualiter ea determinare debet.l.eam hoc iure ff.de vulg.subst. l.si legatarius §.fi.ff.de leg.3. idem.

PR. vna pluralitas resoluitur in plures singularitates.l.2.§. fi.ff.de cond.indeb.in d.l.demonstratio falsa.§.fi.ff.de cond. & dem,c.omnes.l.j.dist.c.cum iam dudum.de præb.extr.c.significasti.de appell.c.vt priuilegia.de priuileg.

PR.vna species loco alterius succedit ex voluntate domini dantis.l.filiæ.§.1.ff.de cond.& demonst. idem.

PR.vnum testamentum in diuersis instrumentis fieri potest.l.vnum.ff.de testa. Bellon.

PR.vno contextu fit, cum nullus actus extraneus interponitur.l.hæredes palam.§.fi.ff.de testa.

PRO.vnica interpellatio constituit in mora.in l.titia.§.vsuras.ff.de leg.2.

OB.contrà de l.mora.ff.de vsur.vbi debiti repeten di instantia fieri debet,vt debitor in mora constituatur.

SOL.ibi intellige instantiam in dando dilationem : nec.n. exigitur,vt semper instet & non desinat petere , sec. gloss.ibi, quam sequitur Bart.

OB.secundò oppono,de l.si cõuenerit,ff.de pi.act.vbi trina denuntiatio requiritur.& in auth.statuimus.C.de episc.&cler. & c.1.de supp.neg.præl.ext. vbi trina requisitio necessaria est, vt quis constituatur in mora.

SO.Sed ibi illi duo,aut tres casus sunt speciales: vbi agitur de iure alterius dominij perdendo, vel iurisdictione amittenda.vel negligentia supplenda.sec.doct.idem.

Vnus pro alio non tenetur de iure communi.Secus ex statuto modo non corporaliter,vt est com.opi.Et pœnam infamiæ quis patitur pro alio,vt in crimine læsæ maiestatis, vt est com.opi.Cla.q.86.vers.& hæc quidem. Bonacoss.

Vnum falsum testem producens , licet statutum loquatur in plurali numero de falsos testes producentibus,punitur nõ minus ac si plures produxisset.com.dicit ialo.l.Gallus § quod si is.in 2.lect.nu.2.ff.de lib.& posth.& ita practicari dicit Ang. in l.prætor.§.homines.in fi.ff.de bon.rap.Clar.lib.5.sent.§.falsum.vers.producens. P.Fich.

Vocati sub nomine collectiuo propinquorum , de familia vel agnatione,ordine successiuo vocati intelliguntur,& semper proximiores in gradu ad testatorem, secundum commu. per Burs.cons.1.nu.23.lib.1.

PR.volenti dolus non infertur.l.cum donat.C.de transf.Bell.

PRO.voluntas contrahentium vel testatoris,ex alieno nõ debet pendere arbitrio.l.in ementis.C.de contrah.emp.l. illa institutio.ff.de hær.inst. idem.

PRO.voluntas,& propositum distinguunt maleficia.l.qui iniuriæ.& l.verum.ff.de furt.in ca.cum voluntate. de sent.excommu.extr.

OB.contrà de l.quoniam cum multa.C.ad leg.iul.de vi publica.& l.1.§.diuus.ff.ad legem Corn.de sicar.vbi punitur affectus vltrà quam sese extendat.

SOL.Quando delictum,quod principaliter intenditur,tendit ad illum finem, qui secutus est, non inspicitur animus,sed delictum,vel euentus.ita procedit d.l.quoniam.quia vbi violentia tendit verisimiliter ad verbera,vel homicidia,vbi verò delictum principale non tendit ad hoc quod secutum est,inspicimus animum,non euentum ita procedit hæc regula.& vide Bart.in l.diuus.ff.ad l.Cor.de sicar.

PRO.voluntas morte finitur.l.4.ff.loc. Bello.

PR.voluntas testatoris,& contrahentium,alieno non debet pendere arbitrio.l.illa institutio.ff.de hære.inst.l.quod sæpe.§. 1.ff.de contrah.emp. idem.

PR.voluntas testatoris in dubio videtur se velle conforma re cum dispositione iuris communis.in l.nemo potest.ff.de le. 1.latè no.in l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad treb. idem.

OB.contrà Falcidia à iure introducitur,& tamen cõtra voluntatem testantis trahitur in l.titia.ff.ad l.falcid.in c.Raynaldus.ext.de test.

SOL.hæc regula vera,nisi aliter expressè appareat.vt in authen.sed cùm testator.C.ad l.falc.vel tacitè,vt ibi. idem.

PR.voluntas testatoris,vt lex obseruanda.§.disponat.in authen.de nup. idem.

PR.voluntatis defuncti quæstio,in æstimatione iudicis est. l.voluntatis.C.de fideic. idem.

PR.voluntatis est suscipere mandatum,necessitatis est consummare.l.in commodato.§.si cui.ff.commoda. idem.

PRO. voluntates enunciatiuæ dispositionem non induc-

cunt.l.verb

Universidad de Deusto
Biblioteca

cunt.l.verba testamenti.C.de test. Bellon.

PRO.voluntates dispositiuæ sunt obseruandæ.§.disponat. in auth.de nup. idem.

Voluntas testatoris,in qua legauit ad pium vsum,si illud potest exequi semper est adimplenda, & non potest mutari, nisi per Papam.Barba.in c.nos quidem,nu. 11.de test.comm.dicit. Villalob.

Voluntas testatoris in testamento nuncupatiuo licet debeat exaudiri à partibus,tamen sufficit ꝓ audiant testes explicitè, vel implicitè iaſ.in l.ait prætor.§.ſi iudex. de re iud. nu. 3. ff.communem dicit,niſi aliàs alia ſolennitas requiratur,vt per iaſ.ibi. idem.

Voluntas.Ameravoluntate dependentia licet in actibus inter viuos nullum ſortiantur effectum, vtilem tamen reuocationem ſiue ademptionem inducunt Barto.in l.ersi. ff. de adimen.legat.& in l,plane.in prin. ff.de leg. 1.gl.in §.Si rem.inſtit. de leg.l.legatum §.fi.ff.de adimen.legat.l.3.§.minor. vbi gl. & Bart.ff.de fund.inſtruct.l.cum dominus.§.filiusfa.ff. de pecul. legat.l & ideo.ff.de adimen.legat.l.ſi legatum.ff de leg. 1.Bar. in l.fi.ff. de aur.& arg.lega.ſecus autem eſt in teſtamentis,quia per ſecundum inualidatum non cenſetur reuocatum primũ, Bart in l.ſi iure.Cy.in l.noſtram in fi.C.de teſta. l. quæſitum §. ſi quis.& ibidem Bart.de fund.inſtruct.communem refert capra reg. 108 nu.13.

Voluntas ceſſate,non reuocari, per cuiuſuis mortem intelgitur.com.inquit dec.conſ.208.incipit,iſta videtur.in prin.libro 3. E.Suarez.

Voluntatem,etiam conatu aliquo adiuncto, multantibus legibus derogatum eſt totius terrarum orbis conſuetudine: vt frequenter placitum renuncio ex Barb.conſ.33.lib.2.iaſ.in l. 1.§.hæc autem nu. 26.ff.quod quiſque.juris.Gand. in rub. de pœn.reor.& ij.Hip.in l.vna,nu.244.& nu.2 54. cum ſeq.C. de rap.virg.Alc.in l.ſæpe.in fine ff.de verb.ſig.Matc.Mant.de ſoluen.arg.late Did.à Coua.in clem.ſi furioſus.3.par.in prin.à n. 6.de homicid.latius l.Cla,in prac.§.vlt.q.92.Limitabis tamen primò,in eo qui vulgo Aſſaſſinus dicit,is enim & effectu non ſubſequuto punietur commune aſſerunt Did.à Couar. vbi ſ. verſ.2.opponitur.Placa.de delict.c.19.nu.9.l.Cla.in d.pract.§. aſſaſſinium.ver.ſcias etiam.Limit.ſecundò,in crimine leſ.maieſt. quippe quia & in eo ſola affectatio ſine effectu plectitur. commune affirmant Boer.de ſeditioſis.in 7.præſuppoſ. n. 42. Did.à Coua.in d.clem.ſi furioſus.ver. 1.infertur.l.Cla.in d practi.§.læſæ maieſt.verſ.ſcias autem.Fran.Vi.li.1.opi.326.quem etiam adi.lib.2.opi.53.& 54.Limita tertiò,vt nec in illo commune hoc dogma procedat,qui veneno aliũ intercipere molitus eſt.commune ait igneus in l.j.§.occiſorum nu.41. & in l. ſi ſequens.§.cum ex parte.nu.10.ff.ad S.C.Syllan.Limita quartò,generaliter in omnibus atrocioribus delictis.vt cum eleganti diſtinct.tradit receptum l.Cla.in d.q.92.ver.ſcias tamen.Limitabis denique in transfuga cuius affectatio & conatus puniuntur,vt receptum ait Bolenc.in repe.l.capitalium.§.falſos. n.82.ff.de pœn.quamuis illum non immerito carpere videatur l.Cla.in d.pract.§.vlt.q.68.verr.transfuga. idem.

Voluntas non punitur ſine effectu.com.eſt opi.Soarez.ver. voluntas.Fallit in aſſaſſino.com.eſt opi.nu.71. Fallit in crimine læſæ maieſtatis,vt eſt com.opi.ibi nu.72.Fallit in eo,quivenenum alium intercipere molitus eſt, com. eſt opi.ibi nu.73. Fallit in omnibus atrocioribus delictis,vt eſt com.opi.ibi nu. 74. Fallit item in transfuga,vt eſt commu.opi.ibi numer. 75. Bonacoſſ.

PR.votum parentum eſt ſemper acquirere filiis.in l. nihil intereſt.ff.de bo.lib. Bellon.

PRO.votum captandæ mortis alterius de iure eſt reprobatum.l.fi.C.de pact.l.de fideicommiſſo.C.de tranſ.c.nulla.ext. de conceſſ.præben.cap.de teſtanda.& c.ne captandæ.eod.tit. in 6. idem.

PRO.vota conditionalia in electionibus reprobantur.c.in electionibus.de electione.lib.6. idem.

PRO.vouere eſt voluntarium,ſed adimplere eſt neceſſariũ. c.licet extra de voto. idem.

Votum metu factum non valet,& eſt nullum,Fortunius in trac.de vltimo fine iuris canonici & ciuilis n.418.com, dicit. Bonacoſſ.

Votum faciens intrandi religione, antequam committat homicidium, non poteſt puniri per iudicem ſecularem Bald. in l. 1.C.an ſeruus ex facto ſuo.Et ſtatur iuramento ſuo.An ante commiſſum delictum votum fecerit.iaſ. in l. cum quædam nu. 1.ff.de iuriſd.om.iud. Et hæc quidem eſt magis com.opi. vt probat Viuius in ſuo communium opi.ver. ordo eccleſiaſticus ad fi.in ver.clerici.fol. 22. in prima impreſſione & in ſecunda eſt opi.38.in 1.part.iuramentum autem ſuum non ſuſſi ceret.quando aliqua coniectura eſſet contra eum.Menochius de arbitrio iudicis caſu 241.nu.6. idem.

PR.vox præconia paucis innoreſcit.in auth. qui ſemel. C. quomodo & quando iud. Bellon.

PRO. vox ſerui eſt vox domini regulariter.in l.ſi ſeruus.ff. de dam.infe.& §.ci verò.inſt.de inut.ſtip.Sed hoc fallit in duobus caſibus.in l.2.& in l.antepe.ff.de ſtip.ſer.ita accur.in l.1.ff. de ſtip.ſer. idem.

PRO.vox vnius,vox nullius eſt.l.iuriſiurandi.C.de teſtib.

OB.Contrà de l.Theopompus.ff.de dot.præleg.& l.ſi quis decurio. C. ad l. Cor. de fal. vbi voci & aſſertioni vnius creditur.

SOL.in d.l.Theopompus.creditur vni propter voluntatem & diſpoſitionem teſtantis.in d.verò l.ſi quis decurio: eſt ſpeciale in tabellione.

OB.obſtat etiam l.1.§.fi.ff.quemadm.teſta.ape.vbi vnus teſtis auditur.

SOL.ibi ſpeciale eſt in teſtamento. ratio ſpecialitatis eſt:qa in teſtamento maior ſolennitas exigitur quàm alibi.Vel dic,ſi præter vnum teſtem remanent tot teſtes quot ſufficiunt, vox vnius inducit præſumptionem,aliàs ſecus.

OB.terriò oppono de c.nobiliſſimus.97.diſt.vbi ſoli d.Cardinalium & legatorum creditur.

SOL. ſpeciale ibi in illis perſonis propter eorum authoritatem. idem.

Vſucapione perfecta,ex vna cauſa ceſſat vſucapio,ex altera licet non poſſeſſio.iaſ.in l.ex plurib.nu.21.ff.de acq.poſ.com. dicit. B.Villal.

PRO.vſucapione acquiritur directum dominium.præſcriptione verò vtile ſecundùm communem ſententiam.in l.traditionibus. C. de pact.& auth.niſi tricennale.C.de bo. mat.& §.1.inſt.de vſuc.&l.ſi quis emptionis.C.de præſc.30.vel 40.anno. Bellon.

Vſura non eſt permiſſa de iure ciuili.iaſ.in l. 1.C.de ſum.tri. nu.47.com.dicit. B.Villal.

Vſura conſtituitur ex modicitate pretij cum pacto de retrouendendo.Cornæ.conſ.4.vol.1.Th.Ferr.in cautel.17.com.dicit.&ſi non ſit ita modicitas pretij,hęc duo non ſufficiunt,niſi ſit ſolitus fœnerari.Ale.conſ.107.vol.4.quem refert, & ſequitur.iaſ.conſ.150.vol.4.

Nota ad intellectum l.1.tit.2.lib.8.ordi. idem.

PRO.vſuræ hodie prohibentur.c.j.de vſur.in antiq.& in 6.

OB.contrà de tot.tit.ff.& C.de vſur.

SOL. de iure ciuili erant permiſſæ, de iure verò canonico reprobatæ.

OB.contrà,iſtud replicatur,quia vult imperator ſubditos ſequi fidem & religionem quam Petrus Apoſtolus tradidit Romanis.l.1.C.de ſum.tri. & fide cath.de iure autem diuino prohibitum eſt vſuras accipere,Luc.6.

OB.item iura ciuilia non dedignantur imitari ſacros canones.in auth.de eccl.tit.in prin.De iure autem canonum prohibentur vſuræ.in can.quoniam multi.47.diſt.

SOL.Dicquod vbi verſatur lucrum, non poſſunt peti hodie,ſed vbi damnum,petuntur,vt intereſſe,non vt vſurę,& ita obſeruat curia Romana. Bellon.

Vſura eſt crimen eccleſiaſticum,& contra laicos etiam proceditur per eccleſiam,vt eſt communis opin. Burſatus conſil. 90.nu.27. Bonacoſſ.

Vſuræ prohibitæ ſunt de omni iure primum de iure naturali,vt communem dicit Didacus.lib. 3. reſolut.capitulo primo, num. 5. Secundò de iure diuino, vt communem dicit Didacus.ibidem.Tertiò de iure canonico, tot.ti.ext.de vſur. Quartò de iure ciuili, per ius authenticorum, vt communem dicit Alber. in l. cunctos. numero 15. C. de ſumma trinit. & fide cathol.imola.in l.prima, verſicu. & aduerte. ff.de ſolutio. abb.in c.cùm ſit generale.nu.18.de foro compet.iaſ.in §. omnes. numero 14. inſtit. de actio. & l.cunctos populos.nu.47. Berous in rub.de vſur.nu.82.Et licet Alc.in ca. 1.nu.78.de of. ordi. dicat communem eſſe, quòd lex ciuilis non prohibeat vſuras, tamen Clarus dicit prædictam eſſe veriorem & magis communem dicto libro quinto.§. vſura. verſiculo ſciendum. P.Fichard.

Vſuſarum crimen eſt merè eccleſiaſticum.com.dicit Didaſuper 4.decretal.nu.19.Clar.d.§. vſura.verſ.Hoc crimen.ibidem plura. idem.

Vſurarum pœna eſt de iure ciuili pœna infamiæ per l.improbum.C.ex quib.cauſ.infam.irrog.& hæc infamia irrogatur ipſo iure,ſec.gl.ibid.quam communiter approbatam dicit Did. in cap. 3. libr. 3. reſolut. num. 2. Imò hac E.famia notantur etiam

etiam illi, qui vſuras exercent intra modum à iure ciuili permiſſum,vt communem eſſe dicit contra d.gl.Sali.in eadem.l. improbum.nu.2.&Didac.d.c.3.nu.2.Gemin.conſ.77.num.5. Vnde infertur,ꝓ vſurarius non poteſt eſſe teſtis. Cla.d.§.Vſura.verſ.punitur. P.Fich.

Vſuras nec iudæis quidem licitas eſſe.communem dicit curt.iu.in l.eius qui in prouincia num. 5.ff.ſi cert.pet.Alex.de Neuo.conſ.100. nu.1.9.& 13.& conſ.101.nu.14.Cla.d.§.vſura.verſ.hæc autem. idem.

Vſura ſiue pœna conuentionalis appoſita contractui, modo in fraudem vſurarum appoſita non ſit,etiam à clericis exigi poteſt.alias ſecus,& ſi dubitetur vtrum in fraudem vſurarũ appoſita ſit, tunc ſi appoſita reperiatur dationi, quantitatis. cenſebitur in fraudem appoſita. ſin dationi ſpecici vel facti præſtationi,ſecus.niſi præceſſerit obligatio. dandi pecuniam, quia tunc in dubio etiam in fraudem vſurarum facta præſumitur,quod communiter receptum refert.Bened.capr.regul. 70.nu.27.29.31.& 34.vide ſupra in verbo pœna.

vſuræ ſunt omni iure prohibitæ,vt eſt com.opi.de qua Cla. in §.vſura ver.ſciendum,& ver.ſeq.Nam vſura eſt crimen contra naturam.Ant.Burgos in c.ad noſtram,num.20.de emp.& vend.com.dicit.Vſurarij tamen puniuntur pœna criminaliter extraordinaria,vt eſt com.opi.Cla.vbi ſ. verſ.ex hoc. Portius communi.concluſio.libr.3.concl.9.Ant.Gabr. communium concl.20.lib.7.concl.fallit in iudæis ex conſuetudine tanti tẽporis tolerata.Cla.ibi ver.hæc autem concluſio.Et eſt crimen hoc commune vtrique foro.Cognitio tamen iuris ad ius ſpectat canonicum. Factum autem declarat iudex laicus. Clarus d.§.vſura,verſ.hoc crimen.Quando autem conſtat de cauſa vſuraria notoriè,vel per confeſſionem partis, etiam ſi pronunciatum non ſit ſuper ipſo iure.Scilicet an contractus ſit vſurarius.nec ne?Iudex ſecularis ſemper pronunciare poteſt,de reiicienda,vel admittenda accuſatione. Menochius remedio retinendæ poſſeſſionis.nu.340. Et debet eſſe cautus aduocatus, quod ponat in libello,quod pretium.ſeu vſuras ille talis vſurarius receperit,alias ſuccumberet agens.Nam non ſufficit probare aliquem dediſſe ad vſuras, vel vendidiſſe carius propter dilationem, niſi probatum fuerit quod vſuras receperit mutuans,vel vendens modo.de quo ſupra receperit incrementũ illud,quod poſuerat ratione dilationis,vt eſt com.opi. de qua Ant.Burgos in c.ad noſtram,nu.12.de emp.& vend.Et dominium rerum acquiſitarum per vſurarium non transfertur in ipſos.com.eſt opi.Cla.d.§.vſura.verſ.item tenetur.vide Monticulum de inuentario.c.10.nu.324. Bonacoſſ.

Vſuræ iure omni diuino & humano hodie prohibitæ ſunt, quamuis iuriſconſultorum reſponſis aliquot,aliqua in quantitate permitterentur.commune ponunt iaſ.in §.omnes.n.14. inſti. de act.Berous in rub.n.80.de vſur.Alc.c.perniciosam.n. 74.de of.ord.latè Did.à Coua.lib.3.reſolu.c.1.n.5.& ſeq.Marquard.de iudæis par.1.c.11.nu.6.ver.non obſtat.cum.nu.præcedentibus.Quamobrem conſuetudo,vel ſtatutum. quod etiam viduis aliquid vſurę nomine preſtari iubet,quoad etiam ipſarum dos illis ſoluatur, nullius ponderis momentiq́ue eſt. commune proferunt iaſ.in §.fuerat.nu.9.inſti.de act. Rochus curt.in c.vlt.q.1.nu.18.& ſeq.de conſue.Quamuis praxis non improbabilis aliquin iuris doctrix aliud obſeruet.vt atteſtatur Matth.de affl.deciſ.284. E.Suarez.

Vſurarum crimen, quatenus ſit, necnè tractatur, omnino ad eccleſiaſticum iudicem pertinet,quatenus puniendum eſt, tum ad eccleſiaſticum,tum ad ſecularem iudicem ſpectat.quatenus verò ipſæ vſuræ ſolùm repetuntur,ad laicum,ſeu popularem magiſtratum attinet. communia latè atque accuratè aferunt Did.à Couar.lib.3.reſol.c.3.l.Clar.in pract.§.vlti.q.37. verſ.quæro igitur.Poterit tamen abſque dubio lege principũ reprimi, ac puniri. vt commune interpretum axioma ponit idem à Couar.in tract.de ſponſ.2.par.c.7.nu.18.ad fi. idem.

vſurarum crimen quamuis ſingularibus teſtibus probari nequeat etſi etiam ſtatutum epiſcopale id iubeat, vt commune aiunt Did.à Couar.lib.3.reſol.ca.3.nu.5.l.Cla.in pract.§.vlti.q.53.verſ.ſed quid tamen illarum conſuetudo per ſingulares teſtes & recte & rite probabitur.cõmune pronunciat Aymo.Crauet.conſ.73 nu.32. idem.

vſurarum in fraudem quando ſimulatus contractus cenſeri debeat vide ſupra verſ.venditionis contractus. idem.

vſuras q manifeſtò exercẽt causa mortis donare nequeunt nedum vt teſtamenti conſcribendi ius habeant. commune in quiunt,curt.iu.in l.eius,qui in prouincia.nu.4.in ſi.ff.ſi cert.peta.l.Cla.qui meritò multos contrarium aſſerentes damnat,de don.q.7.Quando tamen vſurarius teſtamentum poſſit condere,videbis apud Iundem Iulium diligenter ea de re tractantẽ, vbi ſupra q.26.& videte itidem quæ nos ſ.obſeruamus verb. iudæus ac Fran.Viuius lib.1.opi.443. idem.

Vſure quando petuntur non tanquam vſuræ,ſed tanquam intereſſe,omni iure ſunt conceſſæ & permiſſæ.c. conqueſtus. & ibi gl.in verb.de feudo.c.ſalubriter.vbi doc.C.de vſur.gl.& doct.in l. curabit, in ver. ratio.C.de act. emp.doct.in l.2.C.de vſur.Soci.Sen.in conſ.133.allegans elegantem tex.in l.ſociũ qui in eo.nu.3.in j.vol.conſ.Phil.dec.in conſ.39.nu.4.circa fi. Et hanc ſententiam communiter doc.approbare ſcribunt Pe. Phil.Cornæ.in conſ.145.nu.7.in 2.vol.& Rol.à Valle,in conſil.14.in prin.in 2.Tom.conſ.Quam materiam egregiè & copiosè proſequitur Apoſtil.in tract.contract.& vſurarum,redditumque pecunia conſtitutorum.nu.25.cum ſeq. Kircho.

Vſuræ pro dote non ſoluta viro debentur,& licitè etiam in foro conſcientiæ ab eo exiguntur,propter onera matrimonij. Quare maritus dotem & fructus dotis percipere dicitur l.dotis fructum. ff. de iure dot.l.pro oneribus.C.eod.titu. & ideò propter compenſationem onerum promiſſio alicuius rei, ſeu fructuum alicuius prædij loco alimentorum, vel vſurarum,valet.c.ſalubriter.ext.de vſur.Bar.& doct. in l.ſi inſulam. §.vſuras.ff.ſol.mat.Bal.& alij in l.fi.§.præterea.C.de iure do.& hanc ſententiam veram & communem eſſe ſcribit Petr.Phil. Cornæ.in conſ.212.nu.1.in 3.vol.conſ. Kirchouius.

Quod dicitur, pretij non ſoluti vſuras deberi ad ratam fructuum perceptorum ex communi per cagn.in l.curabit num. 28.C.de act.emp.locum habet, vbi extra pactum conuentionale venditor facta rei traditione vel oblatione,damnum paſſus eſt ob moram emptoris non adimplentis ex parte ſua, & non ſoluentis in termino preſtituto,nam intereſſe petit,quod quidem occaſione fructuum perceptorum taxari & limitari debet iuxta terminos d.l.curabit, ad diuerſum,vbi pactum & conuentio ab initio adeſt de ſoluendo certum quid pro valore rei,quod 20.annis æquaret ſortem,non dico pro dilatione data ad ſoluendum, ſed donec pretium ſoluatur per emptorem, cum eo caſu licita ſit taxatio, & conuentio,quam taxationem dicti intereſſe ab initio valere dixit Neuiz. conſil. 74. nu. 5.ex conſuetudine vbique approbata,Gozad.conſ.55.numero 11.maximè ſi probetur taxatum pro intereſſe non excedere valorem fructuum,ſecundum communem quam refert Burſ.conſ.111.nu.26.lib.1.

vſuræ pretij non traditi non ſoluuntur niſi pro rata fructuũ, ſecundum communem per Burſ.conſ.111.nu.2.li.1.vbi num. 26.contrarium ſcribit,vbi adeſt pactum, ex quo debentur, & taxatio tener, ſi probetur taxationem non excedere valorem fructuum,ſecundum communem ibi d.nu.26.vbi quòd prædicte vſuræ pretij ex pacto in venditione deberi poſſunt, etiã quòd fructus non percipiantur, maximè ſi probetur taxationem non excedere valorem fructuum, ſecundum communẽ ibi relatam,pro qua vide etiam Neuiz.conſ.74.Plot.de in lit. iur.§.4.nu.77.

vſuras loco intereſſe repetere poteſt creditor qui à debitore moroſo pecuniam conſequi non potuit:& ipſam pecuniã ſub vſuris ab alio accepit,ſecundum Rom.conſ.517.nu.13.

Pactum tenet quòd debeantur vſuræ pretij iux. taxationẽ ſi probetur illam non excedere valorem fructuum,iuxta commune per Burſ.conſ.111.nu.2.lib.1.vbi latius declarat.

Vſuras committens extraordinariè puniri poteſt, ſecundũ Iacob.Butrig.in l.improbum.C. ex quib. cauſ.infa. irroget. Caccialup. in repetit.l. 1.C. de ſumma trinit. Corn. conſil. 19.lib.3.Soci.conſ.258.doct.in ca. 1.de vſur. vbi quòd punitus de vſura in foro ſeculari puniri poteſt in foro eccleſiaſtico & econtrà.quia vſura eſt crimen de iure codicill.prohibitum. auth. ad hæc. C. de vſur. & in auth. de eccleſiaſt. titul. §. 1. Dec. conſil. 39. poſt Alex. conſilio 48. & ſeq. libro 4. Salic. in l. eos. in fi. C. de vſur. vbi dicunt poſſe puniri etiam per iudicem laicum.imol.in rub. extrà, de vſur.anch. conſilio 336. abb. in capitulo cum ſit generale.verſiculo ſecunda principalis opin. vbi dicit, quòd eſt mixti fori, & habet locum præuentio. Et dic quòd adeo crimen eſt vſura, quòd ea cauſa ciuiliter intentata pro habẽda veritate habet locum tortura. Socinus conſilio 219.columna fina. libro ſecundo.Sed quòd non poſſit criminaliter pœna imponi per laicum, tenuit dec. conſilio 170. Aym. conſilio ſexto. numero 101.& 104. abb. in rub. & in capitul. 2. de vſur.& coram laico non admittitur quis excipiendo, & volens probare contractum vſurarium. Bald. conſilio vndecimo.libro quarto. Quod autem dicitur eſſe mixti fori, intellige quoad compellendum vſurarium ad reſtitutionem vſurarum, non quoad puniendum criminaliter. Fallit in vſurario manifeſto, quem lex voluit criminaliter puniri poſſe.Dec.d.conſilio centeſimo ſeptuageſimo.

& faciunt

Universidad de Deusto Biblioteca

& faciunt notata per Aufrer. de poteſt. ſecul. in eccleſ. nu. 11. & ſeq. in 4. fallent. & ibi nu. 13. quòd in quæſt. iuris poteſt arbitrator cognoſcere in cauſa vſurarum. & adde feli. in d. c. cũ ſit de for. compet. Quid ſi pendente cauſa coram laico ſuper inſtrumento & citatus compareat coram eccleſiaſtico dicens contractum vſurarium, an poſſit tunc eccleſiaſticus inhibere ne procedat abſque eo quòd præcedat citatio. & vide iaſ. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. ver. octauò fallit. ff. de of. proconſul. Alex. conſ. 68. & 69. lib. 7. Et an laicus poſſit cognoſcere de cauſa vſurarum, vide Sali. in l. 1. C. de ſent. quæ ſine cert. quantit. Et quomodo fieri debeat condemnatio pro reſtitutione vſurarum: vide Cy. in l. ſi quis ad ſe fundum. col. fi. C. ad leg. Iul. de vi. Put.

Vſura eſt crimen eccleſiaſticum, & contra laicos exercetur, ſecundum communem, mixti verò fori, iuxta magis communem per Burſ. conſ. 90. nu. 27. lib. 1. & plura de vſura, vide per Dida. reſol. lib. 3. c. 1.

Vſuræ ad rationẽ quinque pro centenario licitè ſunt omni iure etiam canonico in emptione & venditione in recompenſationem fructuum, etiam quòd nihil perciperetur, ſecũdum communem per Burſ. conſ. 11. nu. 14. lib. 1. de quo vide quæ ſcribunt pariſ. conſ. 60. nu. 21. lib. 1. Gabriel. com. opi. lib. 3. tit. de emp. concl. 4. & in ſpecie Aym. conſ. 105. nu. 11. vbi quòd in emp. & vend. vſura toleratur, tanquam intereſſe, & illud intereſſe commenſuratur ad valorem fructuum, non ad pretij quantitatem.

Vſurariorum bona ſunt tacitè hypothecata pro reſtitutione vſurarum. Anton. de Fano in tract. de pig. in 2. par. membr. 4. nu. 5. com. dicit. Villal.

vſurarij manifeſti donatio de omibus bonis, vel maiori parte non valet, niſi cauerit de reſtituendo vſuras. Alex. in l. diſcretis. C. q teſta. facere poſſunt. Io. Duran. in arte teſtan. tit. 1. cau. 7. com. dicit. idem.

vſurarij etiam ſi per iudicem eccleſiaſticum puniantur poſſunt puniri per iudicem ſecularem. Alc. in c. pernicioſam. n. 8. de of. ord. com. dicit. idem.

vſurariorum iudicium ſi diſputatur de iure, eſt eccleſiaſticum: ſi autem de facto, poteſt iudex ſecularis ſe intromittere. Alcia. in d. c. pernitioſam. nu. 77. com. dicit. idem.

Pœna ſi adiiciatur in compromiſſo, ſolutioni alicuius quantitatis, non debet prçſumi eſſe appoſita in fraudem vſurarum. Apoſtil. in add. ad Alex. conſ. 119. lib. 2. verbo fraudem, com. dicit contra Alex. qui ibi atteſtatur magis communem concluſionem eſſe contrariam. idem.

vſurarium eſſe contractum in dubio non præſumitur. Receptior eſt opinio per ea quæ accumulauit And. Tiraq. in lib. 2. de retract. Ad fi. tit. nu. 125. I.Fich.

vſurarius manifeſtus nulla cautione præſtita de reſtituendis vſuris non poteſt facere teſtamentũ, c. quenquam de vſuris lib. 6. Zabare. conſ. 91. Neceſſe autem eſt, quod ad teſtamẽti validitatem, ꝙ ipſi vſurarij caueant in vita, aliter teſtamentum eſt ipſo iure nullum, ſec. gl. in clem. eos. de vſuris. & in ca. quanquam. in verſi. mandauerint, quam ſequuntur communiter omnes doct. ibi, & in c. quia in omnib. de vſuris, præſertim ibi Aug. Beroius, nu. 52. & ſeq. quamuis quoad pœnam ſepulturæ contrarium velit gl. in clem. 1. de vſur. in ver. manifeſtos. Limitaturq́ue iſta cõcluſio non procedere, quando vſurarius deceſſit nulla præſtita cautione, dimiſſo tamen procuratore ad præſtandum eam poſt mortem, qua præſtita iuſtificatur teſtamentum, vt latè diſputant canoniſtæ & multi hoc tenent in d. c. quanquam. Confirmat hoc idem Cardinalis in ca. ſignificauerunt de teſti. & in clem. 1. q. 23. de ſepult. vbi dicit fuiſſe deciſum public. Ferrariæ, quòd valeat dictum teſtamentum, eumq́ue ſequitur Io. Dilectus in tract. de arte teſtan. ti. 1. cautela. 7. fel. in c. ad hoc de reſcrip. & in c. quoniam frequenter. vt lite non conteſt. iſtamq́ue dicunt communem opi. Gaſpar. de Cald. & Anc. inter conſilia Cardinalis conſ. 40. in facto aliàs prædictæ conſtitutionis. Fallit iſta concluſio ſecundo loco, ꝙ licet vſurarius manifeſtus non poſſit teſtari, niſi prius cautione præſtita, nihilominus poteſt donare cauſa mortis abſque dicta cautione, vt voluit Bald. in l. executorem. C. de executio. rei iudicat. & in conſ. 298. volumin. ſecundo. vbi refert collegium Mediolanenſe ſic conſuluiſſe. Idem tenet Angel. in diſputatione incipiente: Aſtenſis Milca, Roma. & im. in l. tam is. in prin. ff. de donatio. cauſa mortis, Pau. de caſt. conſ. 283. in antiquiſſimis, capr. conſ. 92. circa fi. Probus in d. c. quanquam. in add. Io. Mona. Gul. Bened. in c. Rainutius. de teſta. in ver. teſtamentum, Ripa in l. 2. n. 7. ff. de le. 1. vbi audacter aſſerit hanc eſſe communem opi. & poſt eum Soci. iu. nu. 22. Fundatur talis concluſio iſta optima ratione, quia tex. in d. ca. quanquam corrigit ius antiquum, quo vſurarij teſtari poterant l. eius, qui in prouincia. in prin. ff. ſi cert. pet. & tradit Bapt. de S. Blaſio in tract. contradictionum iuris ciuilis, & canonici contradictione 18. ſtatuitq́ue ſpecialiter, vt omiſſa cautione ſint nulla nec de contractibus quicquam dixit ergo in eis locum non habet l. verba geſſerunt. ff. de verb. ſig. Secundò comprobatur ea ratione quòd dicta cautio de vſuris reſtituendis reſpicit ordinationem, & ſolennitatem teſtamenti, quo reſpectu donatio cauſa mortis ęquiparatur contractui ſecundùm communem opinionem, de qua teſtatur Ripa in l. 2. ff. de leg. 1. nu. 10. & D. Potanus Peruſinus, n. 32. in contrariam verò partem titubanter, & ſibi parum conſtans inclinauit Bal. conſ. 294. vol. 2. Lapus in allegat. 125. poſt Io. Calderinum in diſputatione exordiente. Canonica inſtitutione, Steph. de Feder. in tract. de interpretat. iur. in 1. par. nu. 43. Laur. de Rodul. in tract. de vſur. q. 100. Io. de Ana. in c. quia in omnibus. nu. 14. de vſuris. Bened. Peruſin. in rub. de teſta. in 6. dec. ſibi contrarius. in l. diſcretis. C. qui teſta. fac. poſſ. & ante ipſum Alex. in prin. qui fatetur expreſsè iſtam eſſe com. opi. Io. Dilectus in tract. de arte teſtan. ti. j. cautel. 7. Soc. in d. l. 2. & poſt eum Ruinus latè, vbi abundè reſpondet omnibus ferè fundamentis pro cõtraria parte citatis. Sed in iſta ambiguitate, & in tam variis iuris noſtri interpretum ſententiis, quid concludendum? dico, quòd caſu eueniente ergo ſemper conſulerem, ac iudicarem pro iſta vltima ſententia negatiua, iſto argumento potiſſimum inter alia, nam qui non habet factionem teſtamenti paſſiuè, non poteſt etiam ex donatione cauſa mortis capere. l. ſenatus. in prin. ff. de dona. cau. mor. ergo pari modo, qui non habet liberam factionem teſtamenti actiuè, ſicut vſurarius, non debet poſſe donare cauſa mortis. Limitatur tertiò iſta concluſio ſeu diſpoſitio dicti ca. quanquam, non habere locum in teſtamento iudæi ſecũdùm Io. Dilectum in loco ſupra citato qui quidem iudæi licet ſint publici fœneratores, nihilominus poſſunt teſtari nulla prius cautione præſtita, vt per Aret. conſ. 158. copioſè in 2. dubio, & in hoc ſunt melioris conditionis quàm chriſtiani vſurarij d. c. quanquam, & no. Alex. conſ. 3. in cauſa, & lite. vol. 2. Soci. conſ. 62. in præſenti conſultatione. & conſ. 70. in præſenti volu. Imo. conſ. 1. circa fi. cum 2. ſeq. vbi dicit ꝙ iudæi poſſunt, vt chriſtiani teſtamenta condere. & Corn. conſ. 114. licet primo. vol. 1. Limitatur quarto loco non procedere præallegata concluſio in donatione inter viuos, vt per Bal. conſ. 198. queritur lib. 2. & Io. Dilectum in allegata cautela 7. & his accedit vtiliter, ꝙ vſurarius manifeſtus dicitur probatione legitima concurrente, & fama, vt per Abb. conſ. 33. attingam. lib. 1. & conſ. 2. lib. 2. & probatur etiam vſurarius ex fama, & quibuſdam in diciis, vt poſt gl. tradunt inn. & alij in c. cum in dioceſi. de vſuris, cum concordantibus, vt per Fulg. conſ. 138. viſis precepto, & tradit Gemini. in c. 1. §. & quia. de vſu. lib. 6. & vſura, ſeu conſuetudo fœnerandi poteſt per teſtes ſingulares etiam probari ſecundùm magis communem opi. quam citat, ſequitur Crauet. poſt alios ibi. per eum relatos, conſ. 73. num. 32. & accedit quoque prædictis, quòd vſurarius non dicitur ille, qui tenet pecunias in monte, quoniam non poteſt petere quando vult capitale ſecundùm communem opi. omnium ſcrib. quam allegat, ac ſequi videtur Alex. in l. item quia. §. 1. nu. 2. ff. de pact. Item occurrit quòd vendens rem pluſquàm valet, cenſetur vſurarius, c. in ciuitate, & c. nauiganti, ext. de vſuris. & iſta eſt com. opi. vt latè conſuluit abb. conſ. 5. in fi. nu. 3. vol. 1. Similiterq́ue occurrit præmiſſis quòd bona vſurariorum non præſumuntur pro vſurarum reſtitutione tacitè hypothecata, ſecundum Io. And. & alios canoniſtas communiter in d. c. quanquam quam quidem communem ſequuntur, ſimile ac citant Moder. ibi Ant. Neguſant. de Fano. in tract. de pignoribus, & hypothecis in 2. par. 4. membri. n. 155. & vlteriùs nota ad præmiſſorum intelligentiam, ꝙ vſura dicitur in mercatore de intereſſe ante moram reſtituendæ pecuniæ paciſcente, eſto ꝙ ipſe mercator tantum lucrum in loco mutui veriſimiliter futurus eſſet, ſecundùm communem opi. omnium ſcrib. quam expreſsè citat, & amplectitur Crauet. conſ. 87. nu. 5. item accedit hoc etiam quòd vſurarius aliquis dicitur, quamuis deſierit fœnerari, ſec. doctr. Bart. l. prætor ait. §. is etiam, ff. de eden. & in l. quis ſit fugitiuus, in prin. ff. de ædili. edict. communiter approbatam ab omnibus doct. vt refert dec. in d. c. ex epiſtolæ, n. 99. vbi eam declarando nonnihil conatur ſuſtinere, & à plurimis cõtrariis amouere, ac diuellere. item nota vlteriùs congruenter hic, quòd vſurarius tenetur actori edere rationes ſuas pro intentione eius fundanda, quando agitur de vſuris, vel ex cauſa reſpiciente vſuras, ſecùs autem, ſi contra vſurarium ageretur ex contractu venditionis, vel ex alia ſimili cauſa quæ vſuras non reſpiciat, vt not. & tenet Anchara. & Cardina. in clem. 1. §. cæte

1. §. cæterùm de vſuris, & Bald. in capit. clerici. de vita & honeſtat. cleric. quorum opinionem affirmat eſſe communem Decius in capitulo ex epiſtolæ. nu. 101. cum ſequent. de probatio. Item accedit poſtremò quòd vſurarius eſt infamis. l. improbum, vbi Bartol. Paul. de caſtro & alij communiter per illum tex. C. de infam. & Matheſil. in notab. 49. incip. nota. F.Viuius.

Vſurarius manifeſtus non poteſt teſtari, niſi præſtet cautionem de reſtituendis vſuris, nec quidem ſufficit nuda cautio, ſed requiruntur pignora vel fideiuſſores. communem in §. teſtamentum dicit Clarus quæſtione 26. verſ. Sed quæro. Et caſu, quo teſtatus eſſet, non præſtita cautione, tamen ſi poſteà adhuc præſtet, reconualeſcet teſtamentum. communem dicit idem ead. quæſtione, verſiculo ſed pone. Nota autem quòd etiam ſi deſiiſſet exercere vſuras. tamen non poterit teſtari ſine cautione præſtanda, niſi reſtituiſſet vſuras. commu. in d. quæſtione vigeſimaſexta, verſiculo, Item quæro. Et nota quod vſurarius manifeſtus etiam donare non poteſt cauſa mortis. Magis communem dicit in §. dicta quæſtione ſeptima. P.Fich.

Vſurarius an pœna aliqua criminaliter puniri poſſet, doct. dubitarunt, & voluit Butrig. in lege, improbum. C. ex quibus cauſis infam. irrogatur. vſurarium committere dolum in exigendo vſuras contra iuris prohibitionem, & ideò teneri crimine ſtellionatus, & puniri pœna extraordinaria. Cùm iure ſit receptum quòd pro quolibet delicto etiam priuato, ratione intereſſe publici procedatur ad pœnam extraordinariam lege, locatio. §. quòd illicitè. ff. de public. Io. Baptiſt. Caccialupus in repetit. leg. cunctos populos. numero quadrageſimononο. C. de ſumma trinitate & fide catholica. Pet. Phil. Corn. in conſilio decimo. numero vndecimo. & in conſilio centeſimoquinquageſimonono numero quarto. in tertio vlumine conſilio. Robert. Marant. in tractat. de ordi. iudi. in parte ſexta. numero centeſimo nonageſimooctauo. cum ſequent. & in diſput. quinta, quæ eſt in fine eiuſdem tract. de ordi. iud. Et hanc ſententiam poſt aliorum quorundam allegatas authoritates ſibi magis arridere, quia eſt magis communis, inquit Alcia. in capitulo primo. numero quinquageſimoquarto. extra de offic. iudi. ordi. vbi ipſe argumenta quæ in contrarium adduci ſolent, ſoluit. Alij verò contrariam ſententiam ſequuntur, cùm ſit crimen eccleſiaſticum. gloſſ. in verbo ſecundum quod. in dicto capitulo primo. cumq́ue criminaliter, quia hoc legibus non exprimitur, crimine ſtellionatus agi non poſſit. Nam tale crimen requirit dolum, qui non videtur interuenire ex quo ipſi contractus fiunt partibus conſentientibus. Bal. in dicta lege, improbum. numero ſecundo. verſiculo ex quo crimine. & Sali. numero tertio. Vnde volenti & conſentienti non fit dolus. lege, nemo videtur fraudare. ff. de regulis iuris. Et hanc ſententiam multis argumentis confirmat Philippus Decius in conſilio 170. Sequitur eandem idem Decius in lege, rogaſti. §. ſi tibi. in fin. ff. ſi certum petatur. Et horum ſententiam approbarunt & alij iaſ. in conſilio centeſimo quinquageſimotertio. numero tertio. verſiculo, condeſcendo ad ſecundum dubium. in quarto volumine conſilio. Ripa in capitulo decernimus. numero octauo. extra de iud. Crauet. in conſilio ſexto. numero 101. Et hanc ſententiam magis communem eſſe, argumentis in vtramque partem adductis, & contrariis ſolutis, refert Roland. à Valle, in conſilio ſeptuageſimoquinto. numero decimotertio. cum ſequentibus in primo Tomo conſilio. Licet Apoſtill. priorem ſententiam defendens opinionem Butrigarij vbique ſequatur, in ſuis addit. ad conſilio Deci. in dicto conſilio 170. in verbo, ſtellionatus. & in tract. contract. & de vſur. redditumq́ue pecunia conſtitutorum in 10. quæſt. verſic. hic occurrit quæſtio. numero 156. in quinto volumine tractat. kirchouius.

Vſurarius etiam dicitur, qui aliquando exercuit vſuras & poſtea deſiit, vt communem dicit Decius in capitulo primo. numero vigeſimoſecundo. de probationibus. Clarus dicto §. vſura. verſ. vltimo referens ſe, ad §. teſtamentum. q. 6. ver. item quæro lib. ſuo 4. P.Fich.

Vſurarius manifeſtus dicitur non ſolum qui palàm & publicè exercet artem fœneratitiam, vel qui in iudicio cõfeſſus [illegible] eſſe vſurarium, vt per Didacum. libro tertio, reſolut. capitulo tertio, numero quarto, & gloſſ. in capitulo primo, verb. Manifeſtos. de vſur. in 6. ſed etiam is qui ſacerdoti confeſſus eſt, vt in præſentia teſtium, & mandet vſuras reſtitui, vt communem atteſtatur Socinus. conſilio 127. numero primo. libro tertio. Item etiam ille qui tanquam vſurarius in iudicio condemnatus eſt, vt communem dicit Did. in d. c. 3. numero quarto. idem.

Vſurarius poteſt criminaliter puniri, vt tenuit Butrig. in lege, improbum. C. ex quibus cauſis infam. irrog. quam dicit communem. Corn. conſilio 19. in litera G. libro tertio. Alci. in capitulo primo. de offic. ord. nu. 76. quem refert Didacus ſuper 4. decreta. numero decimonono. libro primo. Et licet Roland. conſilio ſeptuageſimoquinto. numero vigeſimononο. libro primo. dicat contrariam eſſe magis communem, & quòd Alciatus decipiatur. Tamen ſi recenſeantur authoritates, comperietur Alciatum rectè dixiſſe. Ita Clar. d. lib. 5. §. vſura. verſ. & ex hoc. idem.

Vſuraria in cauſa an & quando laicus cognoſcat: vide Bald. in tit. de contr. inueſtit. §. ſimiliter. in prin. Et pro negatiua quòd non poſſit inquirere de & pro vſura. Grat. conſilio 39. numero 7. & 8. libro ſecundo. niſi in manifeſto vſurario. Et quis dicatur manifeſtus vſurarius: vide eum conſilio quadrageſimonono. eodem libro. Socinus iunior conſilio 83. libro 2. Et quando, per quem & qua pœna vſurarius puniri poſſit, not. iaſ. conſilio centeſimo quinquageſimotertio. libro quarto. poſt abb. in capitulo cum ſit generale. de foro compet. vbi inter alia dicit, quòd eſt mixti fori, & habet locum prçuentio. Qua in materia vide doct. in l. 1. C. de ſum. tri. Put.

Vſurarius manifeſtus. quemadmodum prohibetur teſtari, ſecundum diſpoſitionem capit. quanquam. de vſur. in 6. ita etiam prohibetur donare cauſa mortis. Hanc magis communem opinionem doct. eſſe dicunt Alex. de imol. in l. diſcretis. numero ſecundo. multis adductis authoritatibus. C. qui teſta. facere poſſ. & Io. Dilect. in tract. de arte teſtand. tit. 1. de his qui non habent teſtamenti fact. cautel. 8. numero ſecundo. Kirchouius.

Vſurarius manifeſtus, licet ante prçſtitam cautionem de reſtituendis iniuſtiè ablatis ne quidẽ pro anima, aut ad piam cauſam teſtari poſſit, & ſi teſtetur non valebit teſtamentum, etiam ſi poſt mortem ipſius aut ipſo viuo pœnitente ac contrito ex interuallo præſtaretur cautio, non reconualeſcet teſtamentũ, c. quanquam. de vſur. libro 6. gloſ. in cle. prima. in verbo manifeſtos. & ibidem Paulus de Leazaris. de ſepulturis. Bald. in lege, prima. C. de ſacroſanct. eccleſ. & in l. ſi hæreditas. C. de teſtamen. milit. argument. leg. ſi filius. lege, ſi quæramus. lege, qua ætate. lege, eius. §. 1. ff. de teſtam. quod contra Io. And. dicto capitulo quanquam, tenent Garzias, Io. Monachus, Lapus, abbas, & Io. de laga. & ita communiter tam per legiſtas, quàm canoniſtas teneri refert Benedic. capra regula 103. numero centeſimo quadrageſimo primo. Contrariam tamen opinionem quam tenuit Nic. de Matarellis & Bart. in lege, filio præterito. ff. de iniuſt. teſtam. & in dicto capitulo, quanquam. Io. de Fandit. Io. Andreas Bald. Petrus Anchara. Dominic. Aegid. Bellamer. Guliel. de Pontele. magis communem dicit, nec in iudicando & conſulendo ab ea recedendum. ibidem nume. centeſimoquinquageſimoquarto. quod ſecundum Ioann. Andre. Ligna. Franciſcus de Zabarell. & Paulum de Leazaris, in clem. 1. de vſuris procedit ſi poſt factum teſtamentum, & præſtitam cautionem ad exercitium vſurarum etiam occultè non redierit, quod tenuerunt quoque Laurent. de Florent. in tract. ſuo de vſuris. libro ſexto. & Bald. in lege, executorum. C. de execut. rei iudic. & in l. 1. C. de ſacroſ. eccl. Anch. & imol. in c. quia ingreſſe. de teſta. Frider. de Senis conſ. 7. & ita communiter teneri refert ibid. nu. 159. idem capra.

Vſurarij manifeſti teſtamentum non præſtita cautione factum licet regulariter vti dictum eſt non valeat. tamen quando in ipſo manifeſta ſigna contritionis apparent, valebit eius vltima voluntas, non tantùm quò ad relicta ad pias cauſas, vt conſuluit Anton. de Butrio. & Anchara. per leg. 1. C. de ſacroſanct. eccleſ. vt voluit Lapus allegat. 125. quem ſequitur Dominicus in capitulo quanquam. & communiter tenetur, ſed etiam quò ad relicta certis perſonis pro reſtitutione vſurarum, & malè ablatorum vel quò ad relicta pauperibus Chriſti, pro vſuris & malè ablatis, quia tunc quò ad talia relicta valebit eius teſtamentum, vt ſentit Io. And. in d. capitulo quanquam, & Lapus d. alleg. centeſima vigeſimaquinta. quod verum eſt, & communiter tenetur, quando aliter de eiuſmodi vſuris & malè ablatis non conſtaret quam per aſſertionem vel confeſſionem ipſius teſtantis, aliàs ſecùs, quia magis vim ac ſpeciem relicti, quàm reſtitutionis haberet, ſec. Anch. d. ca. quanquam. vt refert ibid. num. 263. & 167. Idem capra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vsurarum crimen probari potest per coniecturas, vt est cõmunis opinio. de qua Ana. consilio quadragesimonono. numero quarto. Et accusatio & probatio fieri potest contra Vsurarium mortuum. Fede. de Senis in consilio octauo. vide Riminal. consilio quatuorcentesimo quinquagesimo. in tertio volumine. & consil. seq. Curtius iunior consilio ducentesimo septuagesimonono. volumine tertio. Et testamentum vsurarij valet, præstita cautione de restituendis vsuris, vt est communis opinio. de qua Bertachi. in tractat. de episcop. in sexta parte quarti libri. in princip. numero quadragesimotertio. Etiam, si præstetur d. Cautio in articulo mortis, & sic post testamentum. & not. quòd iudæus non potest cogere quem ad vsuras post tempus, quo pignus potuit poni in fortibus. Et si iudæus excipiat, quòd non posuit, quia non fuit facta solita solemnitas, replicabit debitor, quod non curat, quia fuit inductum in fauorem debitorum. ita Fely. in cap significauerunt. numero vndecimo, de iudæis. vide Paul. de Castr. in consilio duocentesimo nonagesimoquinto. in 2. vol. Et vsuras nec iudæis licitas esse, comm. opi. Cla. in §. vsura, vers. Hæc autem. Bonacoss.

Vsuram inducit statutum & non valet, dans vnum, vel quinque, vel sex, pro quolibet centenario, vel alimenta dotis, vel crediti non soluti mulieri, marito vel creditori, vt est communis opinio, de qua Plotus in l. si quando, numero quatuorcentesimo septuagesimo. vsque ad quatuorcentesimo septuagesimoquarto. & numero 861. C. vnde vi. vide Soc. iu. in consilio octuagesimotertio. per totum in secundo volumine. Bonacoss.

vsuram restituere potest tutor expecunia extortam pupilli, pro salute animæ, vt est communis opinio de qua inter consil. crimi. consilio centesimo quinquagesimo, numero trigesimo secundo. Et no. quòd quedam sunt vsuræ punitoriæ, quædam compensatoriæ, & quædam lucratoriæ, de quibus Corsetus inter consil. crimin. consilio vigesimoquinto, vbi fusius Cornelius consilio decimonono. in tertio volumin. & consilio vigesimotertio. eod. volumine. & consilio centesimo nonagesimotertio. vbi de instrumento hebrei vsurario. item no. quòd inquisitores hæreticæ pranitatis possunt compellere vsurarios, non iudicialiter ad restituendum vsuras. Federic. de Senis consil. centesimo quinquagesimoseptimo. per totum, sed extraiudicialiter. Et si quis iurauerit in instrumento soluere vsuras, debet prius absolui à iuramento. Fede. de Sen. consilio tricentesimo. numero secundo. Aliàs non auditur contrauenire volens. & tenetur prius soluere vsuras. & postea repetere absoluto à iuramento. Baldus in consilio vndecimo, in 4. Item not. quòd si quis, quod habet, tradat irreuocabiliter Monasterio, cum hoc, quòd Monasterium debeat sibi perperuò alimenta, vt per sæpe fit Florentiæ. Communiter concluditur, quòd si est præsumptio, quòd deberet tantum viuere, quòd alimenta ascenderent ad sortem, vel vltra, quòd est vsura; aliàs non. Alexand. in l. item quia. §. idem Iuliano. numero quinto. ff. de pact. item not. quòd vsurarius non est. Si quis habet pecunias in monte pietatis, vt est communis opinio. de qua idem Alexand. in dicto §. idem Iuliano. numero secundo, Soarez ver. vsurarius. numero octuagesimooctauo. sed quando retro recipitur pecunia, an mons ipse pietatis, si pecunia sit ex proclamatæ Principis mutata, possit soluere aliud pro alio inuito creditore. Soarez ver. pecunia. numer. 72. idem.

Vsuras punire potest iudex secularis in casu clarò, vt est communis opinio. de qua Fortunius in tractat. de vltimo fine iuris cano. & ciuilis, numero centesimo secundo. secus in dubio, quia cognitio spectat ad iudicem ecclesiasticum. Curtius iunior in consilio ducentesimo septuagesimonono. numero decimosexto. in tertio volumine. sed quando agitur criminaliter, potest vterque iudex procedere. Et ita communiter practicatur. secus si ciuiliter. & hæc si principaliter ageretur in iudicio super contractu vsurario. secus si incidenter, quia etiam iudex laicus incidenter cognoscit, etiam super quæstione iuris, & contractum vsurarium annullare & rescindere, vt est communis opinio. Clarus quæstione trigesimaseptima. versi. quæro igitur. vide omnino. Dom. m. Alciatus in capit. perniciosum. numero septuagesimooctauo; de offic. ordinar. & numero octauo, Suarez versicul. vsurarum crimen. Bonacossa.

Vsurarij manifesti donatio de omnibus bonis, vel de maiori parte, non valet. Nisi cauerit de restituendo vsuras. Alexan. in l. discretis. C. qui testa. fac. poss. Durans de art. testan. tit. 1. caut 7. com. dicit. Bonacoss.

Vsura pro dote viduæ interim pro dote præstanda, accipi nõ potest de iure, vt est communis opinio. Soarez ver. vsuræ. nu. 76. & 77. licet hodierna practica aliter obseruet. ibi. nume. 78. Bonacoss.

Vsurarum crimen licèt singularibus testib. probari nequeat etiam quòd episcopale statutum id iubeat, vt est communis opinio, Soarez versiculo vsurarum. numero octuagesimotertio. curtius iunior consilio 344. numero primo. in tertio volumine. consuetudo tamen admittit testes singulares rectè & ritè probare vsuram, vt est communis opinio. Soarez, ibi. nu. 84. Bonacoss.

Vsurarij non possunt donare causa mortis. nec testamentũ condere, vt est communis opinio Soarez versicul. vsuras. numero octuagesimosexto, & octuagesimoseptimo, limita vt ibi. Sed magis communis opinio est, quòd vsurarius manifestus possit testari etiam non præstita cautione de restituendis vsuris. de qua capra regula 103. numero centesimo quinquagesimoquarto & sequen. & si vsurarius manifestus testamentum condidit, non prestita d. cautione, deinde redit, vt canis & sus ad vomitum, testamentum factum non valebit, vt est communis opinio de qua capra regula ipsa 103. numero centesimo quinquagesimonono. & testamentum vsurarij valet & tenetur si eo condito effectus sit postea vsurarius, vt est communis opinio ibidem numero 162. & valet testamentum ad pias causas vsurarij, si ostendit signa contritionis, vt est communis opinio. ibidem numero 163. idem in legatis pro malè ablatis, communis est opinio ibidem numero 166. & vide curtius iunior in consilio 344. numero 85. in tertio volumine. Bonacoss.

Vsurarius manifestus probatur, qui palam exercet vsuras, vel etiam in camera sua dat cuicunque requirenti, vt est communis opinio. de qua curtius iunior, in consilio 344. numero trigesimo, in tertio volumine, vsque ad numerum 33. & qui quandoque exercuit vsuras, postea cessauit. Clarus in §. vsura. vers. vlti. & c. criminaliter potest puniri vsurarius. Clarus in §. vsura. vers. & ex hoc. Et vsurarius est infamis ipso iure, vt est com. opi. etiam qui de iure ciuili exercet vsuras intra modum ab eo permissum. Cla. ibi. ver. punitur & testis esse non potest, ibi. Bonacoss.

Vsurarius contractus & simulatus presumitur & fictus, vbi ista duo interueniunt, scilicet, vilitas precij, & pactum de retrouendendo, nec requiritur tertium, quòd emptor & locator sit solitus & consuetus fœnerari. Ananias consilio 58. per totum. Et magis communem dicit Crauetta consilio 156. numero quarto, Barba. consilio 51. numero decimooctauo, in primo volumine, folio 121. D. Hieronym. Gabriel. consil. 74. numero secundo, vbi magis communem dicit, maximè canonistarum. Licet Rui, consilio 16. numero 11. in 4. volumine, dicat communem esse, quòd illa tria requirantur. Et dicit ita obseruari in practica. Et dicit iaso. in consilio 151. in quarto volumine, illa tria requiri, vt est magis communis opinio. Nouellus regula 153. vbi ponit ampliationes & limitationes. Quoties autemcunque contractus est vsurarius in rei veritate, æstimatur tamen communiter licitus, iudicari debet in dubio, quòd sit licitus. Cæpolla consilio crimi. 11. numero 24. præsertim si adsit iuramentum, nec si petira absolutio à iuramento D. Anto. Rondin. inter consilia crim. consil. vigesimoprimo, numero decimooctauo, tomo 2. Et contractus, qui sunt illiciti, tamen communiter de consuetudine reputantur licit, licet in veritate sint illiciti, nulli & dolosi, excusantur tamen à pœna criminali ordinaria & extraordinaria huius seculi. Ita Plotus inter consil. crimin. consilio 108. numero 122. volumine. 1. contrarium tamen tenet in vsurario Maccagnanus in suo communium opinionum, par. 1. cap. 9. numero quinquagesimonono. iaf. consi. 154. vol. 4. post Ale. conf. 107. vol. 4. Ferratius cautela 17. Corn. conf. 4. volum. 1. Bonacoss.

Vsurarius manifestus dicitur, qui publicè & palam dat ad vsuram, vt est communis opinio. Clarus in §. vsura, versicul. sed hic quæro: Item, si quis coram sacerdote & testibus publicè fatetur se esse vsurarium, & mandet restitui vsuras, dicetur vsurarius manifestus. Idem si fuit à iudice condemnatus, communis est opinio. Clarus dicto §. vsura. dicto ver. sed hic quæro. idem.

Vsurarius ipso iure efficitur infamis, communis est opinio. Cla. in §. vsura, vers. punitur. Et ille etiam dicitur vsurarius qui cessat dare ad vsuras, vt est communis opinio. Clar. ibi versic. vltimò quæro. idem.

Vsurarius contractus, vt sit, quæ requirantur, Cherianus in suo communium opinionum versicul. fœnus. & versicul. vsura. vbi dicit, quòd vbicunque pœna adiicitur dationi quantitatis, censetur adiecta in fraudem vsurarum, ergo (inquit) nullo modo peti potest, vt est communis opinio. item est contractus vsurarius, si quis vendit tem alicui, qui pecunia indiget, vt statim reemat pro minori precio, nam perinde est ac si mutuaret, & iste est contractus pessimus, qui dicitur stoch & bistoch, quia communiter plus vendunt, & sic vnum gladium infingit, & alium gladium imponunt Summa Angelica in versicul. vsura. numero sexagesimo. Capicius decis. Neapoli. quadragesimanona. numero secundo. Cur. iunior, consil. trecentesimo quadragesimoquarto. in tertio. per totum, vbi quis dicatur vsurarius manifestus, & quando post mortem potest damnari, & eius testamentum sit nullum. idem.

vsurarius is non dicetur, qui pecuniam in monte (vt doctores fantur) habet: quoniam sortem petere non potest, cùm vult. commune inquiunt Alexand. in leg. item quia. §. primo, numero secundo. ff. de pactis, Viuius libro primo. opinione quartacentesima quadragesimatertia. sed mihi idem non ead. ratione, verùm vtilitate publica probandum omnino videtur. nec enim & ii, qui fœnori pecunias locant, cùm volunt, sortem possunt reposcere: & tamen vsurarij dicuntur etiam cùm fœnerari desierunt. commune proferunt Deci. atque alij, quos laudant Iulius Clarus de testamen. quæstione vigesimasexta. verficul item quæro. & idem Francisc. Viuius eadem opi. 443. E. Suarez.

Vsurarius contractus, tribus tantum concurren. præsumitur, videlicet pacto de retrouendendo, modicitate pretij, & quòd contrahens solitus sit fœnerari, secundum magis communem per Bursat. consil. centesimo decimoseptimo. numero duodecimo. libro primo. vbi refert aliam opinion. quam alij doctores communiorem dicunt, ex iuribus ibi allegat. pro priori tamen vide Osasc. decis. 42. per tot.

Vsusfructus duplex est, formalis, qui à proprietate separatus est, & causalis, qui cum sua causa, hoc est, domino iungitur. Cora. in l. prima. numero tertio. ff. de seruit. communem dicit. B. Villal.

Vsufructu vni legato, & alteri fundo, ambo concurrunt in vsufructu, nisi aliud appareat de mente testatoris. Io. Durand. in arte testand. titulo sexto. cautel. vigesimaquarta. communem dicit. idem.

Amplia, quod vsufructu omnium bonorum vni legato, & alteri fundo certo, vsusfructus competit tam vsufructuario, quàm legatario. idem ibi com. dicit.

Amplia ad vsufructuarium vnius rei, si alteri legatur res, vsusfructus erit amborum, idem ibi com. dicit. idem.

vsufructu fundi relicto vxori, donec castè & vidualiter vixerit, & post eius mortem alteri relicto: muliere transeunte ad secundas nuptias, statim admittitur substituros, non expectata morte mulieris. Est communis opinio secundum iaso. in l. si mater. versic. facit ista l. C. de insti. & sub. licet Dec. cum Rom. ibid. oppositum teneant. M. Chærian.

vsufructuario testator non potest remittere cautionem, quam tenetur hæredi præstare. communem in §. T quæstione sexagesima quarta. Etiam ne in mobilib. quidem Magis communem dicit Clarus in dicta quæst. 64. versic. Et hæc. quidem. P. Fichard.

vsufructuarius etiam omnium bonorum non tenetur creditoribus hæreditariis de vsufructu respondere, sed debent distrahi tot proprietates vsque ad quantitatem debitam, & de residuo percipi vsusfructus. Est communis opinio. contra Bartol. secundum iaf. in l. 1. verficu. 2. mouetur. ff. ad Senatusconsult. Trebell. idem.

vsusfructus si alicui cum onere vel rei non alienandæ. seruituris constituendæ legetur, & proprietas simul legata censebitur, vt frequenter placitum ex immensa doctorum congerie ponit Arius Pinell. contrarium ipse cordare, ac prudenter docens, in l. prima. parte tertia. numer. 41. C. de bo. mater. E. Suarez.

vsusfructus testamento relictus iure ipso ante vllam hæredis traditionem ei, cui legatus est, acquiritur. commune aiunt tacita l. prima. numero sexagesimosecundo. ff. de leg. libro primo. Alciat. in l. secunda §. & harum. nu. 51. ff. de verbor. oblig. idem.

Vsusfructus statuæ, vel imaginis relinqui potest. Fallit in vsufructu imaginis alicuius Sancti, quia in re religiosa non potest constitui vsusfructus. quia esset crimen, vt est communis opinio. de qua Maluitius in tractat. de oblationibus. in tertio dubio. numero decimosexto. Tomo tertio fol. septuagesimo sexto. Bonacoss.

Vsusfructus omnium bonorum si legatus sit filiabus, & post mortem earum institutus sit aliquis hæres, an legatum valeat: & Dic, legatum valere, teste Alexand. consilio centesimo sexagesimosecundo. secundo dubio. libro secundo. consilio quinquagesimo octauo. libro tertio. Socy. consilio centesimo trigesimoprimo. column. quarta. libro primo. consil. primo. 2. quæst. princip. libro quarto. vbi dicit communem opinionem. iaf. in leg. extraneum. column. quarta. & sequent. C. de hæredib. instituend. Mar. iun. consilio octuagesimoquinto. colum. secunda. libro primo. Paris. consilio nonagesimoquinto. numero quadragesimotertio. libro secundo. post Roma. consilio septuagesimoprimo. colum. prima. de quo vide quæ scribit Bal. in Lid quod pauperibus. quæstione quartadecima. C. de episcop. & cleric. iaf. in l. filius à patre vbi etiam Castr. de liber. & posthu. Dec. in capitul. præterea. column. quinta. de officio delegat.

Vsusfructus testamento relictus ipso iure ante vllam hæredis traditionem, ei, cui legatus est, acquiritur, secundum communem per iaf. in leg. prima. numero sexagesimosecundo. ff. de legatis primo. Alciat. in leg. secunda. §. & harum. numero quinquagesimoprimo. de verborum obligat. Qua in Re, magis placet conclusio. Alexand. consilio quinquagesimosexto. numero tertio. libro tertio. consil. quinquagesimooctauo. numero nono. eodem, vbi quòd tutius est, quòd ab hærede fiat traditio, nisi in casu de quo per Roland. consilio septuagesimoquarto. numero vigesimoquinto libro secundo. vbi latius declarat.

Vsufructu omnium bonorum legato, nihil excipitur, nisi de voluntate testantis appareat. Est doctrina Barrol. communiter recepta in l generali. §. vxori. ff. de vsufruct. leg. Et adeò potens esse debet illa clausula duplicata (omnium & quorumcunque bonorum) vt generaliter comprehendat etiam bona, quæ aliàs aliqua ratione non comprehenderentur, sicut in simili diceremus, quòd verba illa in conditione feudi (pro te, & hæredibus quibuscunque) comprehendunt omnes, & quoscunque hæredes, ita vt feudum dicatur hæreditarium, quòd aliàs ita non esset. Soc. iun. in consilio sexagesimo octauo. numero decimonono. volumine quarto. Vbi post alios, iason tradere dicit, in vsibus feudorum. verficul. tertiò limitatur, & versic. feudum hæreditarium, cum concordantibus ibi per Socin. iun. in dicto consilio sexagesimooctauo. E. Muscul.

Vsusfructus si legetur in rebus mobilibus, vt sunt vestes, & alia iis similia, an finito tali vsufructu debeatur earum rerum æstimatio? & videtur quòd sic, ex Alexand. consilio quinquagesimooctauo. libro tertio. cuius contrarium scribit Abb. in capit. fin. extrà, de fideiussorib. Soci. consilio nono. lib. 4. Pro prima tamen opin. vide text. in §. constituitur. vbi Aretin. not. instit. de vsufruct. & vide quæ habetur in titul. ff. de vsufruct. ear. rer. quæ vsu cons. Put.

vsufructuarius percipit fructus à solo sublatos à se, vel de eius mandato, etiam si in horreo non sint reconditti. Gemin. in capitul. si propter. de rescript. in sexto. communem dicit. B. Villalo.

Fructus bonorum mariti & vxoris, soluto matrimonio cùm inter virum & hæredes mortui diuidentur. iuxta l. 3. titulo quarto. libr. tertio. For. ll. & si maior pars alterius sit, tamen hæc communis opinio non obseruatur, sed debent diuidi, & si non essent à solo separati, vt doct. de Pal. Rube. in repetition. Rubric. de donat. inter virum & vxor. §. 62. numero decimo. idem.

vsufructuarius certæ rei non tenetur ad soluendum æs alienum. Couarru. Resolut. libro secundo. c. 2. communem dicit. idem.

Amplia ad vsufructuarium omnium bonorum, quia non tenetur soluere æs alienum, sed hæres. Alex. in l. si filio. §. vir. ff. soluto matrimonio, communem dicit, & Bellon. consilio septimo. numero primo. ex Barba. consilio sexagesimotertio. & Dec. cons. 531. idem.

Intellige istam communem, quia potest hæres antequàm tradat legatario, incipiendo à mobilibus soluere æs alienum, & residuum legatario dare, præstita cautione de soluendis aliis debitis. Dec. consilio 620. communem dicit, licet Gozzad. cons. 94. teneat contrarium. idem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Amplia secundò, communem ad legata gratuita testatoris. Couar.in d.c.2. nu.7.com.dicit. idem.

Vsufructuaria si mulier relicta sit, stantibus liberis, alimenta tantùm debentur. Cora.in l.1.n.3.de seruitut.ff.& dec.consil.54.n.1.com.dicunt, vnum tamen habebit, ꝙ alimenta suo iure ac sua manu percipiet. Ang.in l.1.ff.rerum amotarum, ac mortuis filiis pleno vsufructu gaudebit, Bar. in l. sicut in annos.ff.quibus modis vsusfruct.amit.

Alimenta autem præstabuntur secundùm æstimationem iudiciis, habito respectu ad vitam vsufructuarij, præstabunt data satisdatione de longiori, vel breuiori vita, vt per Pala.Rube.in repetit.rub.de don.quæ facit ad intellectum l.9.ti.5.volu.3.For.ll.& l.7.tit.12.l.3. cius fori ad taxationem alimentorum si excedat quintam. idem Villal.

PRO. vsusfructus morte finitur. leg. corruptionem.C. de vsufr.in §.finitur.inst.eod. idem.

Quamuis Bar.in l.fi.ff.de vsufr.leg.voluerit, vsufructuarium omnium bonorum ad æs alienum teneri, attamen cõtrarium communiter teneri, & ad hæredem pertinere, ipsiq́ue hæredi permitti ad bonorum hæreditariorum pro solutione dicti æris à defuncto debiti distractionem & venditionem deuenire, voluere doct. vt plenè Paul.de castr.in cons.394. alias 388. in causa quæ vertitur Bononiæ. Et in consil.459. dubium de quo queritur.lib.2. Alex.in l.vsufructus.ff.ad l.fal.Soci.in consil.131.ver.demum dubitatur lib.1.& in l.1.in prin.ver.3.colligo.ff. ad trebellia. dec. in cons.485. ad fi. vbi ꝙ communis opinio est contra Bart.in d.l.fi.imò plus voluit Bal. in consil. 237.Titius testamento in 3.dubio libro 1.& in cons.237.Passusius lib.5.ꝙ dicti æris alieni solutio, & onus totaliter, ad solum hęredem pertinet, ita vt vsufructus ob ipsum es alienum, non minuatur, contrarium concludens in vsufructuario hęreditatis & tunc non solus hæres, sed ipse quoque vsufructuarius cum hærede teneatur, quia onus est totius patrimonij, & non fructuum.l.fi.ff.de vsufru.leg.vide ipsum Bal.d.cons.237. F.Turzan.

Vsufructuarius cui vsusfructus omnium bonorum fuit relictus, seu legatus, tenetur ad onera aliena simul, atque onus æris alieni ad ipsum spectabit, secundùm Bar.in l.fi.ff.de vsufr. Jega.sed in contrarium facit de directo l.1.C.fi cer pet.& l.2. C.de hære.actio.videlicet ꝙ vsufructuarius omnium bonorũ non teneatur ad soluendum æs alienum, & isthęc opinio contra Bal.videtur communis, vt patet ex congestis per ias.in l.1. & seq.ff.ad trebel.per dec.cons.485.circa fi.& per Soc.consil. 131.in præsenti, & Bello.consil.7.num.1.idemque comprobatur ex his, quæ scribit Barba. consil.63. illud: nam creditoribus tenentur satisfacere hæredes de bonis hæreditariis, vt per Paulus de castro in lege, finali.§. sin autem æs alienum C. de bonis quæ libe.ideoque hæres propter æs alienum soluendum, & pro satisfactione potest vendere bona mobilia, & immobilia, ante quàm illa vsufructuario tradat & tanto minorem vsufructum habebit vsufructuarius l.vsufructu bonorũ, ff. ad l.falc. & ibi Alexand. & Bal.consilio 87. super primo.libro quinto.& Paulus de castro consilio 335.in causa quæ vertitur, & deci.consilio 620. vbi scribit istam esse communem opinionem licet, & malè Goza.consilio 94. assueeret contrarium. Viuius.

Vsufructuarius cogitur cautionem præstare de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri & restituendis rebus finito vsufructu, quales extabunt.l.si tibi.ff.de vsufructu, earum rerum quę vsu consumun.& toto titul.ff.de vsufruct.quem caut.& de solutiendo earum rerum extimationem, vt per feder.de Senis consilio 46.iure cautum est, nec potest testator vsufructuario satisdationis necessitatem remittere.l.scire debetis, C.vt in poss. legato.& l.prima.C.de vsufru. Soc.consilio 210.satis anceps. propè final.ias.o. consilio 40. tria libro primo nam illa cautio concernit fauorem hæredis, quem testator reimittere non potest, secundùm gl. in d.l. scire debetis communiter approbatam ibi à docto.& in l. nemo potest. ff. de leg.primo.& vltra docto. in locis præcitatis attestantur de dicta communi Guido Papæ consilio 63.in 2.dubio.& Craue.cons.174. numero 3.cum aliis seq.& quamuis Bal.in auth. cui relictum.C. de indic. vidui. toll. per illum text. sentiat hodie correctam esse l.j. & idem putat Barb.consilio 63.clementissimi. libro 2. tamen communis opinio est in contrarium.vt per relatos doc.& per Soc.consilio 131.in presenti consultatione, libro primo. cum allegatis per dec. consilio 607. viso puncto. proinde scias, quòd non faceret fructus suos vsufructuarius, quos percepisset ante cautionem præstitam, vt per Bal.cons.21. super 1.lib. 2.latè que per dec.in d. cons. 607. & quatenus superius diximus testatorem non posse remittere cautionem de vtendo fruendoque arbitrio boni viri, dic ꝙ hoc verum est, quando, scilicet vsusfructus est constitutus in vltima voluntate: secùs si inter viuos, quia inter viuos potest constitui vsusfructus.§. constituitur inst.de vsufr.& principalis constituens potest remittere huiusmodi cautionem, vt per Bar.in l.1.C. de vsufructu.& ita debet intelligi.d.l.scire debetis, & eodem modo intelligi debet argumentum à contrario sensu ibi (minimè in testamento remitti posse) ergo extra testamentum, siue per hęredem, siue per testatorem benè posse remitti, quia quilibet sibi præiudicare potest. Limita etiam dictam conclusionem, quòd licet testator nequeat remittere cautionem de vtendo, ac fruendo arbitrio boni viri, potest nihilominus remittere cautionem de præstandis legatis, & fideicommissis hæredi.l. 2.C.vt in poss.quorum lega.& latè scripsi suprà in ver. cautionem de præstandis. F.Viuius.

Vsufructuarius possidet naturaliter.ias.in l.naturaliter.nu. 5.ff.de acq.poss.com.dicit. Viuius.

Amplia ad quasi ciuilem possessionem.Fran.de Aret.in d.l. naturaliter.nu.2.com.dicit.

Intellige sibi, & non proprietario.Tiraq.in tract.le mort saisit le vif.par.3.declara.1.nu.4.communem dicit. Viuius.

Vsufructuarius vti frui non potest, nisi præstet cautionem. communis est, vt dicit Bar.Soci.cons.131.nu.16.vol.j.Ex qua infert, ꝙ hæredes possent interim bona retinere, donec caueatur. Talem enim cautionem dupliciter peti posse: Et officio iudicis, & iure repulsionis, &c. I.Fich.

Vsufruarius tenetur præstare cautionem.Soc.in cons.131. vol.1.com.dicit.& non potest remitti à testatore.

Concor.cum l.2.tit.31.par.3. Villalob.

Quid autem si pauperior sit vsufructuarius, quàm vt hanc cautionem præstare possit, an idcirco vsufructu priuandus sit. Hoc casu quatuor diuersas opiniones inuenio, quę recitantur primùm à gl.ordinaria in l.vsufructu.1.in ver.boni viri. C. de vsufru.Et ibidem etiam à Bar.plenius autem à Baldo & Salic.

Prima est, vsufructuarium hoc casu ad cautionem iuratoriam esse admittendum, quando scilicet est fide dignus, & non suspectus, Hæc opinio placuit Petro, & Thom.de Foroli.teste Bald.vbi 3.Bartolo quoque in ea.l.vsufru.Angelo preterea, & Io.imol.in l.eum non facile.ff.si cui plusquam per L.falc. &c. Barbatiæ consil.11.vol.3.prout refert Hyppol.de marf. in sua pract.crimi.§.diligenter nu.104. vbi & ipse hanc opinionem sequitur. Nec alienus ab illa videtur Alb.Rosates in d.l. vsufr.

Secunda est, vt sequestrentur bona penes aliquem virum honestum & fide dignum, qui respondeat vsufructuario de fructibus. Et hæc fuit Gu.de Cug. quam Bart. in d.l. vsufructu. admittit eo casu, quando vsufructuarius est pauper & suspecta persona. Et inuenio apud Guido. Papæ.dec.250.quòd secundùm hanc opinionem fuerit iudicatum in parlamento Gratiano politano. Sed & Chaff. in commen. super consu. Burgun. titul.4.§.6. in vers. Et sera tenue, nu.5. eam sequitur Ioannes Fabri quoque, (tamen per verbum fortè) inst. de vsufruct.in prin.circ.fi. Et hanc communiter tenere doc.dicit Angel. Perus. in j. hac edictali.§. his illud. numero sexto. C. de secundis nuptiis. Tertia est, quod proprietarius fundum aut rem ad se recipiat, vel pro se retineat, & vice vsufructus, annuatim certam summam, seu fructuum, seu pecunię (vsque ad tertiam centesimæ vt dicit d.gloss.per dicto §. his illud, vel vt alij, arbitrio iudicis rependat & soluat vsufructuario, eique de illa caueat, quam sequitur Ang.d.num.6. Et Sali.in d.l.vsufructu.tanquam æquiorem, et si fatetur quartam de rigore iuris esse veriorem. Quarta opinio est, ꝙ vsufructuarius in prædicto casu, omninò sit vsufructu priuandus, quam retinuit prędicta gl. Sequitur Bal. ibidem per bona argu. & Salicetus, qui dicit eam per multos & maximæ authoritatis teneri, adeo vt durum sit ab illa recedere. tenuerunt autem Odof.& Iac. But. teste Bal.vbi 3. Roma. quoque in l.2.ff.fol.ma.& rursum consil.439.circa primum consultationis articulum.fi.ias.in l.1.n. 23.in 10.Limi.cir.fi.ff.qui satisd.cog. Et pro eadem consuluit Nic.Bell.cons.54.allegans præter cætera duos tex. l. si vsusfructus nomine ff.vsuf.quemadmo.caue. Et d.l.hac edictali.§. his illud, &c. Hanc postrema opinionem de rigore iuris esse veriorem, dicit.Io. Sich.in d.l.vsufr.n.5. tamen præcedens [illegible] opinio omnium mihi videtur æquissima, commodissima, tutissima si rectè rem perpendamus. Per illam enim & proprietario & vsufructuario pariter prospicitur, nec cuiquam de iure aut commoditate sua quidquam detrahitur. 1.Fichard.

Vsufru

vsufructuarius, & dominus dicitur, vt commune pronunciant Ludouicus Gomez. in §.æquè. instit. de actio.Rub.in l. naturaliter.§.nihil commune. nu.11.ff. de acquirend. posses. & commoditatem seu facultatem percipiendorum fructuum alienare potest. commune dicunt Fabian. de emp. & vend. q. 22. numero 53.sub.4.q.prin.Did.à Couarruuias lib.1.variar. resol.cap.8.numero 7.Ipsum tamen vsumfructum distrahere nequit.quin potius si illum distrahat, & alienatio irrita erit, & vsusfructus ad proprietatis dominum redibit.commune ponunt Anto. Gomez in l.70.tauri.nu.33.& de contract.capit. 15.nu.5.atque Arius Pinel.qui contrarium cum nonnullis verius accuratè ostendit, in l.1.part.3.nu.38.& nu.39.C. de bo.ma. E.Suarez.

Vsufructuarius quàm primum fructus à solo separat, eorum dominus fit, quamuis illos nondum in horrea condiderit.commune dicunt Gemin. in capit.si propter.de restit.libr. sexto. Andr. Tiraquell. libro secundo. de retract. §.5.gloss.4. in principio. Quin & ante cautionem præstitam collectorum fructuum dominium adipiscitur.cõmune testatur Alex. cons.120.numero 3.libro sexto.magis commune latè ac diligenter demonstrat doctor meus Arius Pinel.in l.1.part.2.nu. 77.C.de bo.mat. idem.

Vsufructuarius si ob paupertatem fideiussorem non inueniet, iureiurando præstito à cautione liberabitur. commune dicit Porc.in prin.num.5.instit.de vsufru. quamuis cautionis gratia vsufructuario, vel rerum, quæ vsu non consumuntur, à testatore fieri nequeat, vt commune ait multos laudans multum laudandus Arius Pinel.in l.1.part.2.76.C.de bo.maternis. Idemque testantur diligentes profectò iuris doctores Iulius Clarus de testam. q.44. Franciscus Viuius libro primo opi.30.& opi.445.post ias.consilio 40.tria ergo.libro primo. qui meritò aliud in vsufructu inter viros constituto processum affirmat.quin autem ab hęrede cautio cuiuis vsufructuario remitti possit, nihil vetat.quemadmodum receptum asserunt Franciscus Ripa.numero 41. Hannibal.numero 165.in l.nemo potest.ff. de leg. libro primo. Carol. Ruin. cons.115. numero 5.libro quinto.Sed & ab inuentarij confectione nec illum testator ipse excusare poterit. commune testificantur Socinus iunior, consilio 115.numero 14.lib.1.Bello.consil. 54.nu.3. idem.

Vsufructuarius naturaliter possidet.commune dicunt Alexand.ac ias.in l.naturaliter.in prin.ff.de acq.poss.Did.à Coua. in reg.possessor.2.part.in prin.nu.5.de re.iur.lib.6.& nos latissimè ad illam l.naturaliter. idem.

Vsufructuarius æs alienum soluere non tenetur, sed ad id hęres prorsus obligatus est.commune interpretum placitum affirmant dec.consilio 485.& consilio 620.iaso. in l.prima. versicu. secundò mouetur. ff. ad S. C. trebell.ac Io. Dilect.de art.testandi, titulo sexto. cau. 42. tradunt latè Castr.consilio 388.in causa quæ vertitur Bononiæ.& cons.459. dubium de quo quæritur.lib.2.Soci.cons.131.lib.1.& in l.1.in prin.ff.ad S.C.trebel.Alex.in l.vsufructu.ff.ad leg.falc.Fran.Viuius lib.j. opi.445. idem.

Vsufructuarius si vel frugiferas arbores cædat, vel re, qua vtendi fruendi ius habet, abutatur, ab ipso vsufructu prorsus amandari potest, quamuis cautionem præstiterit.commune renuncio ex Io. Hannib.in l.nemo potest.numero 168.ff. de leg.1.Carol.Ruin.consi.vlt.nu.32.lib.2.latè And.Tiraq.de retract.conuen.§.3.gl.1.nu.22.moder.in consuet. Paris.§.1.gl.j. nu.31. idem.

Vsufructuaria ac domina relicta vxor liberis hæredibus institutis alimenta solùm consequetur, si aliud testatorem voluisse palam non fiat.commune inquiunt Corn.cons.173.circa primum.lib.3.Alex.cons.56.perlectis.lib.3.dec.cons.454. nu.1.Goz.cons.99.nu.8.& vide supra vers. Domina massaria & infra vers. Vxor si hæres vsufructuaria. Ac memineris, quod si filij fato cesserint, integrum bonorum vsumfructum consequetur.comm.affirmat dec.cons.376.conclusionem.ver.2.respondetur. idem.

Vsufructuarius omnium bonorum non soluit legata, sed onus soluendi legata incumbit hæredibus, Bart.in d.l.fi.per l. Sempronio. ff. de vsufruct. leg. Qui vsufructuarius in vsufructu legato concurrit cum aliis legatariis particularibus. Guido Pap. in decis. Gratianop.q.541.nu.2.Ang.Aret.in §.constituitur.nu.3.instit.de vsufruct.& in tract. de testa. in verb. item reliquit. d.B.eius vxorem nu.7.in 7.vol. tractat. Hanc sententiam docto. communem esse, licet alij refragentur, inquiunt deci.in consilio 590.nu.3. Socinus iunior in consilio 100.numero vigesimoseptimo. & in consi.115.numero decimo. in prima parte, & Roland. à Valle, in consilio octauo. numero 26.in secundo Tomo, consilio.vbi ipse hanc sententiam latius declarat post Aym.Crauetta in consilio 188.in prima parte. Et ibidem Roland.numero trigesimosexto multis adductis authoritatibus docto. declarat communem sententiam esse vsufructuarium omnium bonorum concurrere in vsufructu cum legatariis. De qua decisione plura scribunt dec.& cagn.in l.in toto.ff.de reg.iur. Licet non ignorem moder.hanc doctrinam aliter explicare in suis add.ad cons.Decij. in cons.607.in verbo, omnium. Kirchouius.

Vsufructuarius, & dominus dicitur, & commoditatem seu facultatem percipiendi fructus alienare potest, secundum communem per Suarez.vers.vsufruc. vbi ꝙ vsufructuarius quàm primum fructus à solo separati & etiam ante cautionem præstitam collectorum fructuum fit dominus, teste Alex. consil. 120.nu.5.lib.6.

Vsufructuarius tenetur conficere inuentarium.l.1.§. rectè autem facient. ff. de vsufruct. quemadmodum caueat. Et talis confectio inuentarij per testatorem prohiberi non potest. Et vbi per testatorem esset inhibitum vsufructuario facere inuentarium sub pœna, eo non obstante tenetur illud facere, Panormit.in consilio quarto. numero octauo. ver.formatur & sextum dubium.in 2.parte consilio.& Nicol.Boer.in dec.suis. q.61.numero 12.versic.quinimò & fortius. In eo casu tamen cui esset remissa confectio inuentarij non teneretur illud conficere secundum solennitatem, sed sufficeret facere aliquam descriptionem, secundum communem opinionem, quæ appellatur inuentarium. Roland. à Valle, in d.cons.92.per multas ibi allegatas authoritates. numero 16. cum sequent. kirchouius.

Vsufructuarius tenetur præstare cautionem de vtendo & fruendo arbitrio boni viri, quamuis per testatorem ei remissa fuerit, secundum sententiam communiter approbatam, per textum expressum l.1. vbi doctores annotarunt.C. de vsu.& habi. Alex. de imol.in consilio quinquagesimooctauo. numero decimo. vers.non obstat.& ibi Apostillat. in verb. remitti. in libro tertio consilio.dec.in consilio 418.numero 16. Quia talis causa est de forma vsufructus, & debet præstari à quocunque, etiam valdè idoneo. Dec. post Bal.in cons.565.Aym. Craue.cons.187.n.7.par.j. Et hanc com.doc.opi.esse inquiunt Soci.sen.cons.131.nu.14.volu.1.& Rol.à Val.cons.92.nu.1. cum seq.tom.1.cons. Kirchouius.

Vsufructuarius omnium bonorum tenetur ad solutionem æris alieni, secun.doctr.Bart.l.fi.num.5.vers.quæro. quid si alicui legatur vsusfructus omnium bonorum.ff.de vsufruc.leg. Dec.cons.278.nu.11.sed contraria sententia verior est.l.1.C. si cert.pet.l.2.C.de hæred.vel act.vend.& hæc sententia communior est, referentibus Dec.sibi contrario in cons.485. qua creditoribus solutio debet fieri ab hærede, & hæres debet satisfacere creditoribus de bonis hæreditaris. Et hoc modo vsufructuarius erit priuatus vsufructu, & hæres proprietate in rebus legatis pro ære alieno soluendo, per text.in l.vsufructu bonorum legato.ff.ad l.Fal.ita inquit Paul.de cast.l.fi.§.fin autem.C.de bo.quæ lib.& cod.Dec.cons.536.nu.13.& in cons. 590.nu.4.Io.Dilect.in tract.de arte testan. tit.6.de leg.cautel. 42.nu.7.Soc.iu.cons.109.n.13.14.& 15.in 1.part.cons.Aym. Crauet.cons.187.n.1.& Rol.à Val.cons.8.nu.13.tom.2.cons. vnde inquit Bald.hunc modum seruandum esse, ꝙ primò debeat satisfieri creditoribus, & solui funeris impensę, de fructibus quos testator reliquit in suo patrimonio, tempore mortis, si sufficiunt: sin autem non, perventionem immobilium, & de residuo postea legatarius vsusfructus habebit vsumfructum, in cons.87.in fi.5.vol.cons. Propterea dicit Pau.de cast. hanc practicam esse, ꝙ hæres antequam tradat bona vsufructuario, deducat æs alienum, & vendat bona mobilia & immobilia, si aliter solui non potest, & postea detur residuum vsufructuario in cons.388.incip. in causa quæ vertitur Bononiæ, ver. sed hęres antequam tradat.col.3.secundum veterem impressionem. kirchouius.

Vsufructuarius fundum fructilem detinet pro fructibus percipiendis, & nihil habet aliud, quam vel detentionem, vt aliqui volunt, vel naturalem possessionem, vt habet com. opi.per ea quæ tractantur in l.naturaliter.in prin. ff.de acq.poss. ita quoque nouissimè consulendo scribit Iac. Hinrichmann. cons.2.in prin.tom.1.cons. idem.

Vsufructuaria quæ cautionem non præstitit, nec fecit inuentarium, si cœpit vti & frui, an faciat fructus suos? & dic, ꝙ sic, si

Universidad de Deusto
Biblioteca

sic,si percepti fuerint hærede vel proprietario sciente. item vsufructuaria non præstita cautione,& non confecto inuentario facit fructus suos,quando cautio ab hærede requisita non fuit.secun.Rol.de inuent.par.vlt.q.16.

Vsus loquendi præfertur in legibus, & statutis cuicunque propriæ significationi.iaf.in rub.de dam.infe.ff.nu.7.communem dicit. Villal.

Vsum habens syluæ æquiparatur vsufructuario, & ideo potest ligna vendere. l.diuus.ff.de vsu & habitatione quam intellige, quando sylua est procul à domo, quando non potest vti ea ad vsum domus.Bell.consf.49.nu.21 communem dicit. idem.

Nota ad materiam lege,vj.&totius titulo trigesimoprimo. parte 3.

Vsus communis loquendi semper spectari debet,seu stricti iuris materia, seu odiosa, ac pœnam indicens, seu potius gratiosa,ac fauorabilis tractetur,vt est communis opinio Pan.in c.nonnulli.de rescri.Soarez versic.vsus loquendi.nume. 108. Bonacoss.

PRO.vsibus cuiusquam propriis applicari non debet,quod pro communi vtilitate datum esse cognoscitur.ca.ratio.extra de præbend.

PRO.vt hæredibus substitui potest,ita & legatariis l.vt hæredibus.ff.de leg.2. Bello.

Vtens falso instrumento mitius punitur quàm is qui fabricauit vel fabricari curauit.communem dicit Salicet. in lege si vteris.numero quarto.C.de fid.instrum.Cla.lib.5.sent.§.falsum.versf.vtens. P.Fichard.

PRO.vtile per inutile non vitiatur.l.sancimus. C. de dona. leg.1.§.pen.ff.de verb.obl.leg.qui test.ff.de leg.2.leg.pecunię. vbi gl.ff.de vsur. Bello.

OBIEC.contrà de l.1.§.item quæritur.ff.de aqu.quot.& æstu. & leg. Pedius.§. 1. de arbit. vbi vtile vitiatur propter inutile.

SOL.Hæc regula non habet locum in indiuiduis,& inseparabilibus aut in contrariis.gloss. in capitu.vtile. de regulis iuris in 6.

OB.item obest.l.actus legitimi.ff.de reg.iur. vbi superfluitas apposita vitiat actum legitimum.

SOL.vbi inutile & superfluum est contra formam & naturam actus,est vitiosum,vt in contrario. Bello.

PRO.vulgò quæsitus sequitur matris conditionem.l. cum legitimæ.ff.de sta.homi. Bello.

Vulnera,etiam lætalia qui animo occidendi infert,non aliter homicidij pœnas luit,quam si mors re vera illius subsequatur,qui vulneratus fuit,vt commune doctorum effatum pronunciant Vital.de malef.in rub.de insulto.nu.15.I.Cla.in practi.§.homicidium.versf.vlt. E.Suarez.

Vulnus aut sit læthale nec ne item an vulneratus decesserit propter vulnus vel propter malum regimen, medicorum est cognoscere quorum debent esse duo.communem dicit prae. Conrad.nu. 7.Intellige tamen si haberi possint, nam vbi vnicus tantùm medicus esset in loco,illius solius dictum sufficeret. communem dicit Anan. in capitulo significasti. numero decimoquarto in fine,de homicidiis. Et tales medici debent deponere cum iuramento. communem dicit Crott. de restib. numero 227.versic.quarto extenditur. quem refert Didacus. libro secundo resolut. capitu. 13.numero quarto. Tenentur tamen de credulitate tantùm,non de veritate iurare.communem attestatur Anan. dicto capit. significasti. numero tertio. de homicid. Si tamen medici dicerent vulnus esse mortale, & reus contrarium probare vellet ,admittendus erit etiamsi sententia super eo lata sit contra reum. communem dicit affl. super prima parte constitutionum regni,rub.13.nu. 47.nam tales sententię experitorum consilio latè nunquam transeunt in rem iudicatam refert Clar.d, §. homicid.versf. scias autem. cum duobus seq. An verò vulneratus ex vulnere decesserit nec ne iudicis est ex circunstantiis cognoscere. vt sequitur. P.Fichard.

Si plures aliquem percusserint,& ignoratur ex cuius vulnere decesserit, nullus ad mortem debet condemnari. est com. opin. secundum Alexand. in consilio 15. viso processu. M. Chærian.

Vulneratus an ex vulnere inflicto decesserit vel non, standum est arbitrio iudicis,qui considerata qualitate & loco vulneris,& relatione medicorum,considerata etiam longitudine temporis quo vulneratus superuixit post vulnus illatum, & aliis probationib,æstimabit an ex ipso vulnere,an verò ex alia causa decesserit.Ita DD.communiter tenent, vt dicit mars. in pract.cri.§.& quia.nu.16.& consf.7.n.27.quem refert Apostil. ad Riminal.consf.281.sub nu. 1.Cla.d.§.homicid.versf.scias autem. in fine. Longitudo vero temporis qualis respicienda sit, vide in dicto §.homicidium. versiculo. cæterum. P.Fichard.

Vulneratus læthaliter,si mors superueniat,vulnerans tenetur de occiso.com.d.Soc.consf.178.versf. pro cuius. Si tamen appareat de aliqua culpa vel negligentia vulnerati, vt si rusticus in caput vulneratus iuerit ad laborandum in sole,tunc vulnerans non tenetur de occiso.com.dicit Blancus in pract.crimi.nu.96.Gramm.consf.2.Cla.lib.5.sent.§.Homicidium.versf. quandoque.Item si superuixerit quadraginta dies post vulnerationem,tunc enim secundum medicorum sententiam non præsumitur læthaliter fuisse vulneratus.com. dicit Riminald. consf.281,nu.2.Blancus d.nu.121.Idem est, si vulneratus ambulauerit post vulnerationem per triduum marf. in l. si rixa. nu.56.ff.ad l.Corn.de Siccar.& in pract.crim,§.& quia.nu.16. & consf.7.nu.26.in fi.quem refert Ant.de Padilla in l.transige re.nu.59.C.de transa.Io.Arno.in soliloquio.39.prosperè quedam.Clarus dicto.§.homicidium.versiculo.cæterum. P.Fichard.

Vulneratus si processit de malo in peius,& intra breue temporis spacium mortuus est, eo casu præsumitur mortuus ex vulnere.Hanc sententiam sequi omnes canonistas & legistas dicit Belong.in consf.5.ver.2.pro eadem. si tamen quadraginta dies vixerit post vulnerationem,non præsumitur ex vulnere mortuus.Et si vulneratus post illatum vulnus ambulauerit per triduum, similiter non præsumitur ex vulnere mortuus, vt suprà in proximo.verb dictum est.Clar. d.§.homicidium. versf.cæterum si vulneratus. idem.

Vxor tenetur ad maritum suum conuersum ab hæresi redire, nisi post separationem ingressa sit ordinem, vel postea adhuc ingredi velit, si modò separatio ecclesiæ iudicio facta sit. com.dicit.abb.in c.de illa,circa fin.de diuor.refert. Clar.libro quinto. sentent. §. hæresis. versiculo. Item propter. P. Fichard.

Vulnerati assertio non facit aliquo modo indicium, vt est com.opi.de qua Turrius inter consf.crimi.consf.81.nu.27.tomo. 2. Bonacoss.

Vulnerans aggressorem,non potest vt dolosus puniri,etiam si excesserit modum inculpatæ tutelæ,vt est com. opi. de qua Socin.iunior in consilio 36.numero 10.in primo volumine. idem.

Vulneratus læthaliter ab initio,quandocunque mors sit secuta, etiam propter defectum vulnerati vel quia non fuerũt adhibiti medici,vel adhibiti sed imperiti,non excusatur vulnerans,quin teneatur ad occiso,vt est communis opinio.de qua Asinius inter consf.crimi.consil.107.numero primo.Sed si ab initio vulnus non sit mortalè sed est effectum mortalè imperitia medici,vulnerans non tenetur de occiso, vt est communis opinio secundum Asinium. ibidem numero secundo, vbi idem dicit,si vulneratus sit mortuus ex mala vita, & malo regimine. Idem si qualitas vulneris poterat se habere ad salutem,& mortem,presumitur mortuus vulneratus ex negligentia,vt est communis opinio ibi numero octauo,vide omnino Corn.in consf.194.in quarto volumine. & consilio 283.eod. volumine. & an vulneratus sit mortuus ex vulnere,nec ne.relinquitur arbitrio iudicis,attenta qualitate vulnerum, & aliis circunstantiis,vt est communis opinio.de qua marsil in pract. §.& quia,numero decimosexto,in consilio 7.numero vigesimoseptimo,& in consf.7. numero 27.Clar.in §. homicidium. vbi distinguit, vt per eum. & etiam commun. dicit Menoch. de arbitrio iudicis.casu 275.Riminal.nouissi. in Apostillis ad Riminal.eius patruum.consilio 281.litera A. & si vulneratus exculpat aliquem, dicens quòd titius eum non vulnerauit, non poterit talis tordqueri ex indiciis laborantibus contra eum.quia habet indicium innocentiæ pro se,scilicet exculpationem vulnerati. Alex.consilio 30.numero decimotertio, vltimo volumine.&no.quòd si potestas faceret decapitari aliquem, qui vulneresset quendam mortaliter antequam ille moreretur, punitur, vt est communis doctorum opinio. secundum Bal.in l.damni.§.Scabini sententia. ff.de damn.infec. vbi dicit, quòd in statutis maximè hoc est verum,quię requirunt actum perfectum, & consummatum, & donec est in eo spiritus, non potest dici mortuus.quia donec spirat sperat. Bonacoss.

Vulnera etiam læthalia inferens animo occidendi,non punitur morte, si vulneratus non moritur, vt est communis opinio. de qua Soarez versicul. vulnera. numero centesimonono. idem.

Vulneratus. si quadraginta dies vixerit post vulnerationem, non præsumitur ex vulnere mortuus. Similiter si post vulnus illatum ambulauerit per triduum non præsumitur mortuus ex vulnere. Clarus. in §. homicidium. versiculo. cæterum. & ibi alia, ad quæ me remitto pro breuitate. Bonacossa.

PRO.vultus motum iudicis detegit.leg. obseruandum.de officio præs. Bello.

Vxor per maritum relicta in testamento suo domina massaria,& vsufructuaria omnium bonorum filiis hæredibus institutis,potest habere alimenta sibi condecentia solummodò cum quadam præeminentia, & honore, vt habebat viuente marito,secundùm Bartol.Paul.de Castr. Imol.& Cuman. in l. Titia.§.fina.ff.de leg.2.gloss.Bar.Cyn.Alber. Bald. & Salyc.in authen.hoc locum.C. si secundò nupt. mul. Cornel. consilio ducentesimo quinquagesimoseptimo.numero sexto &duodecimo. volumine primo. & consilio trecentesimo octauo. numero tertio.volumine quarto.Capram consilio septuagesimosecundo.numero tertio.Soc.consilio nonagesimoquarto.numero secundo.volumin.primo.vbi dicit hanc esse communem opinionem,& consilio nonagesimosexto.eod.volumine.Cornel.in præcitato consilio ducentesimo quinquagesimoseptimo.& Deci.consilio quinquagesimoquarto.numero primo.& idem consuluit idem Socin.consil. nonagesimonono.volumine primo.& ista alimenta potest accipere,ac sumere vxor propter huiusmodi præeminentiam propria authoritate,nec expectare debet,vt sibi ab hærede præstentur,vt voluit Ioan. Andr.in addi.Specul.in titul.qui si.sint legiti.§.1. Angel.in l.prima. ff.rerum amota. Alexand. in l.nemo potest, ff.de legat. 1.& fuit de intentione Bar.& aliorum in dict.auth. hoc locum, sed si filij morerentur etiam cũ habeant substitutum,maximeque extraneum, vxor prædicta debet habere integrum vsumfructum,vt per Bar.& alios in dict.l.Titia.§. fin. & istam scribit esse magis communem opinionem Socin. iunio.in dict.consilio nonagesimoquarto.numer.secundo.post medium. Ampliatur ac declaratur hoc etiam procedere vbicunque filius eiusdem matrimonij moreretur, ac decederet, stantibus filiis alterius matrimonij, tunc similiter matri debetur integer vsusfructus, quia dicta consuetudo Bulgari habet locum duntaxat superstitibus filiis primi matrimonij, ita eleganter tenuit Bal.in dict. authent.hoc locum,& Angel.Aret.in tractat.de testam.tamen Bald reuocando sententiam in melius tenuit contrarium in dict.l.Titia.§.fin.videlicet,quòd hoc casu vxori prædictæ debeantur solummodò alimenta,secundum consuetudinem Bulgar.quem sequitur ibi Imola.& ita consuluit Ruin.consilio quadragesimoprimo.num.4.& 9. vol.3. vbi dicit hanc opinionem esse veriorem, & æquiorem. Viuius.

Vxor perdit dotem propter adulterium commissum,& violatam pudicitiam.cap.plerunque,de dona.inter Vi.& Vxo.tenet gl.in authen.sed hodie.C.de adulte.& Saly.communiterque doct.ibidem,& de dicta attestatur Bolognetus in rub. C. de æden.numer.vigesimonono.Amplia etiam hoc quòd mulier perdat donationem propter nuptias,si maritus eam accusauerit adulterij ab ea commissi & sententiam reportauerit quo ad separationem tori.l.consensu.C.de repudiis, licet glo. in dict.capitulo.plerunque. expressè velit quòd amittat duntaxat paraphernalia,quam quidem glo.dicit communiter approbari ab omnibus scriben.variis in locis, Boer.decis.tricentesima trigesimaoctaua.numero secundo.an autem mulier amittat dotem propter osculum luxuriosum, habetur per Bolognetum.in dict.rubric.de eden.numero vndecimo.cum sequentib.Fallit dicta conclusio in vxore putatiua,seu de facto, quæ proculdubio non perdit dotem propter adulterium, sicut vera,secundum gl.in dicta l.consensu.in versic. sibi.quam simpliciter sequitur Alexand.in leg.2.alias cum dotem.§. fin. ff.soluto matrimonio.Bertachi.in suo repertorio in versicul. adulter.versi.43.in versf.maritus adulter.versf.3.& in ver.Vxor adultera,ver.7.& ista gloss.comprobatur per dictum Calderi. post Lapum in clemen. 1.quæst.3.de priuileg. vbi aiunt quòd illa clement. puniens religiosos non habet locum in religiosis,de facto,quorum religio est reprobata,quia eis non conuenit qualitas religionis, quod dictum sequitur Felyn.in capit. accedentes, de præscript. pro dicta gl. quoque videtur facere dictum Calderin. consilio primo. in tititulo de hæret.vbi ait, quòd excommunicans inquisitorem confiscantem bona Ecclesiæ non habet locum in inquisitore, qui de facto distribuit certos libros Fratrum minorum damnatorum de hæresi sed tamen in contrariam partem inclinauit glo. in dict.capit. plerumque. vbi affirmat quod Vxor putatiua, ita perdit dotem propter adulterium, sicut vera Vxor, ne plus tribuatur Vxori putatiuæ de facto, quàm veræ vxori.quam sequitur Paul. de Castr.consilio centesimo quadragesimoseptimo. & consilio centesimo quinquagesimoquarto. vol. 2. vbi dicit idem esse in tutore putatiuo & minus legitimo,cũ ita puniatur non reddendo rationem administrationis, sicut verus tutor tandem fatetur ipse Paul.Castr. quòd Doct. in d.cap.plerumque hanc opinionem communiter tenent: nam Docto.ibi considerant intentionem mulieris,quæ secundum eius intentionem adulterium commisit,vt ibi per Innoc.in fi.& per Abba,dicentem sententiam gl.ibi esse communem, Vnde non mirum si fieret extensio de Vxore vera, ad eam quæ verè Vxor non est, sed de facto,quia nisi fieret præfata extẽsio sequeretur hoc absurdum, & inconueniens quòd vxor putatiua, & de facto esset melioris conditionis, quàm vera vxor, quod esse non debet, l.tertia.§.1.ff.de donat.inter Vir.& Vxor. vbi ait etiam textus quòd etiam Vxori putatiuæ donari non potest, & ista communis comprobatur etiam per dictum Ioan.Andr. Abb. & aliorum in cap.primum.de Cleri.coniug.vbi aiunt,quòd Cleticus de facto contrahens matrimonium, ita priuetur beneficiis, sicut legitim. contrahens, nec aliàs sit melioris conditionis de facto agens, quàm legitimè tamen qualitas matrimonij non conuenit, sed satis est eum matrimonium contraxisse quoad eius intentionem,& quantum in eo fuit, sequitur Ancharanus consilio tertio & quarto. Roma.consilio quatuorcentesimo quadragesimoquarto. columna secunda. quoties enim actus de sui natura est illicitus ex actu nullo pœna imponitur, l. nemo martyres.C.de sacrosanctis ecclesi.iuncta glossa in l.eum qui duas.C.de adulte.Decius in capitul. ex renore. columna tertia. de rescript. Similiter curator putatiuus non debet esse melioris conditionis,quàm verus,ob id sicut verus curator non potest donationem accipere ab adulto. ita nec putatiuus,secundum Paulum de castro consilio trecentesimo quinquagesimosecundo.curator.libro primo. Secundò limitatur præallata conclusio, quod non priuetur dote vxor propter adulterium,si Maritus tacuisset, secundum Baldum & doctores in l.final.C.de adult. Bartol.Bald. Angelum & alios in lege, rei iudicatæ, & hæredi. ff. soluto matrimonio. Alexander consilio centesimo octuagesimonono. volumine septimo. latè Bermondus de publicis concubinariis, in rubrica de adulteriis, numero septuagesimosecundo.& antè:idem videmus quoque in matre, quæ transiuit ad secunda vota, superstite filio de hoc non conquerente, his stantibus, si filius decedat non priuatur eius hæreditate, quia filius non conquerendo de matre videtur iniuriam sibi factam per eam remisisse per dictum transitum vt tradit Baldus in authentica ex testamento, C. de secundis nuptiis. Deci. consilio ducentesimo sexagesimo. Ripa.in leg. fina.C. de reuocand.donatio. in quæstione quinquagesimasexta. Tertiò coarctatur dict. conclusio non procedere in vidua, quæ non priuatur dote propter stuprum in viduitate commissum, secundum Alexand.in leg. fideicommiss. C. de fideicommiss. licet Paulus de Castro. in leg,sororem. C. de his, qui. vt indig.in dicta lege, fideicommissum, & consilio centesimo vigesimoprimo. & quamuis hoc non ausus firmare Ruynus consilio centesimo quinquagesimoquinto.numero secundo.volumine tertio. propter discrepantiam tantorum patrum, tamen mihi magis placet opinio. Paul. de Castr. omissis disputationibus, cæterisque rationibus, quæ ad confirmationem prædictæ sententiæ Paul. Castrens. adduci possent, quia per sese patent, & emicant. Quarò claudicat dicta conclusio in muliere existente in patria potestate tempore perpetrati delicti, quæ sic adulterando non potest in dote patri nocere secundum Specular. in titul.de dote post diuortium restituenda. §. formatis. versicul. Quid si filia. Dyn. Bald. & alios in lege, secunda.§.quòd si in partis. per illum textum.ff. soluto matrimonio.& Bartol.in §. voluntatem.eadem l.& Doctor. omnes comuniter in capit. ex literis. de pignor. Si verò mulier sit sui iuris effecta, & de actio de dote sit in eam consolidata, iuxta l. vnicam §.videamus C.de rei vxor.act. amittit dotem ex adulterio prius commisso, vt eleganter per Bart. in præallegato §. quòd in partis.circa fi.& Pau.de cast,ibidem in ver.item si voluntate. F.Viuius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vxore ad dotis restitutionem agente, quia maritus ad inopiam vergat, vel sua abutatur substantia, poterit maritus omnes exceptiones iuridicas opponere tã contra libellum, quàm personam, vt putà, quòd libellus, sit ineptus, generalis, obscurus, & huiusmodi, & ꝙ ipsa mulier sit minor, & sine patris cõsensu agere non possit, quòd verò ad negotium princip. videlicet repetitionem ipsius dotis, duæ sunt regulæ affirmatiuæ, & vna negatiua. Prima est, quòd omnis exceptio quæ constante matrimonio, obstaret vxori quò ad dotis diminutionem, eadem obstare potest quò ad restitutionem. l. quamuis & seq. soluto matrimonio. & l. quod dicitur de impen. in rebus dot. fact. Altera est quòd omnis exceptio, qua omissa, consultum non esset marito soluto matrimonio, qualis est exceptio, quòd maritus non conueniatur, nisi quatenus facere potest, si agatur ad dotis restitutionem constante matrimonio poterit opponi. Regula verò negatiua est, quòd nulla exceptio procedens ex causa, quæ constante matrimonio dotem non minuit, vel qua omissa consultum esse potest marito soluto matrimonio. potest opponi aduersus agentem ad dotis restitutionem, qua maritus vergit ad inopiam. l. vbi adhuc. in fi. C. de iur. dot. quas quidem regulas tradit Bartolus in d. l. si constante. numero secundo. soluto matrimonio. F. Turz.

Vxor, seu mulier succedit in quarta parte bonorum viri, & sic mariti sui si liberi nõ sint vltra tres, alias succedit virili portione secundum indubitatam, & communem opinionem omnium scriben. & legatum factum coniugi non tolllit dictam successionem, sed computatur in partem, text. est in authen. præterea, C. vnde vir, & vxor: ista verò successio, habet locum, quando matrimonium est absque dote, vel cum parua dote, vt declarat Alex. & Ias. post alios. doct. communiter in dicta authen. præterea, & dos ista intelligitur parua, quando non sufficeret ad alimoniam Vxoris, & ista est communis opinio, vt constat ex notat. per Barba. consilio septuagesimotertio. scriptis libro quarto. quod quidem procedit etiam si coniugi post acquisitionem huiusmodi quarte superuenirent diuitiẽ: nam post effectum consummatum cessante causa non cessat effectus l. final. C. vnde libe. & late per Deci. consilio vigesimoquarto. pro virili; Ampliatur prædicta conclusio similiter procedere, si testator expressè prohiberet Vxori suæ in testamento detractionem istius quartæ: nam testator per legatum vxori factum nõ potest prohibere dictam detractionem, secundum gl. in §. si verò expressim, in vers. hæredem. in auth. de hæred. & Falc. cum quasentiunt omnes doct. communiter, vt patet ex notat. per Alexand. in dicta authentic. præterea, & per scriben. in l. si cum dotem. §. si pater, ff. soluto matrimonio. & confirmatur hoc ex dictis per Bald. in l. filium quem habentem, ver. deinde quæritur. C. famil. erciscund. licet Saly. & male in dicta authent. præterea teneat contrarium: Interpretantur prædicta vlteriùs, quòd illa quarta, quæ debetur ex dispositione dict. authent. præterea. Marito inopi, præmoriente Vxore locuplete. locum habet, tam condito testamento, quàm ab intestato, & sic contra voluntatem Vxoris, secundum omnes Docto. in dict. authent. præterea, & istam ait esse communem opinionem Cornel. consilio quarto. volumine quarto. & Soc. cons. centesimo vigesimoprimo. vol. 4. Viuius.

PRO. vxor debet prestare operas marito. lege, sicut. ff. de opc. liber.

PRO. vxor habens maritum inutilem, dicitur vidua. l. fi. vbi Accurs. C. de pag. Bellon.

PRO. vxor est socia diuinæ & humanæ domus. l. aduersus. C. de cõm expil. hæred. idem.

Pro. vxorem habens non regitur proprio motu, sed vxoris, sicut nauigans ventis regitur non proprio motu. c. nos nouimus. & ibi gl. 17. q. 4. idem.

PRO. vxorem vitæ societas quodammodo dominam facit. l. 1. rerum amotar. idem.

PRO. vxores à viris defendi debent, non econtrà viri ab vxorib. l quod si viro. ff. de iniur. idem.

PRO. vxores coruscant radiis maritorum. l. fœminæ. ff. de senat. l. mulieres. C. de dignitat. libro duodecimo. in §. finatem. in authen. de consul. colla. 4. idem.

PRO. vxores multæ gaudent de morte maritorum. gl. in l. pater. §. socrus. ff. de cond. & demon. idem.

vxor tenetur sequi virum, si velit mutare domicilium, nisi pacto in contractu matrimonij aliud sit dispositum. Pan. in c. 1. qui matrimonium accusa. possunt, communem dicit. B. Villal.

Vxor, viuente patre in illius, non autem mariti (nisi quò ad concubitum & operas domesticas) potestate est. communis est, vt videre licet apud Andræas Tiraquell. in principio comment. in consuetud. Picto. siue de leg. connubi. Ioan. Fichard.

Vxor transiens ad secunda vota, perdit legata sub conditione relicta, si castè vixerit. Ias. in l. fin. C. de indi. vidui. tollen. Io. Duran. in arte testand. titulo 6. caut. 39. communem dicit. Villal.

Vxor quæ ex forma statuti debet lucrari aliquid de bonis mariti, Ias. in authen. præterea. C. vnde vir. & vxor. numero vigesimo. & Suarez in l. 1. titul. de las aras, communem dicit, sed tamen Ioan. Cora. in ca. 1. Miscell. libr. 2. dicit sibi non placere, nec obstat huic communi l. decima sexta. tau. huius regni, quia ibi maritus nondum debitor, nec in illo obligatus mulieri, & non est mirum, si non fiat compensatio cum legato, quia lucra veniunt ex dispositione legis, & per Segu. in l. 3. §. fi. numero centesimo vigesimosexto. ff. de liber. & posthum. & transmittitur ad hæredes, etiam si non sint agnati, vt per eum ibidem, ex dicto Bald. in l. final. C. de bon. matern. & maritus potest, durante matrimonio, alienare etiam inuita vxore. l. 205. styli. & l. ord. lib. 5. titulo 3. l. 4. de qua per d. Suarez in titul. de de lasgaua. & Gome. Arest. in l. quingesima secunda. tau. ac Segu. in tract. de bonis duca. durante matrimonio. numero primo. & Ioan. Lupum in repetit. rub. potest etiam alienare, dummodò hoc non faciat in fraudem, vt dict. l. 205. per d. Lupum in col. 364. Sed nota, quòd licet hæc bona sint mariti, durante matrimonio, & possit alienare, si tamen sit condemnatus, vel maritus perdit omnia bona ex delicto, medietas hæc non dicitur confiscata. lege, septuagesima septima. tau. quam opinionem antea tenuit Segura. in dicto tractat. numero decimoquinto. & Doctor. Ioannes Lupus in repetit. rubric. Idem Villal.

Vxor non habet priuilegium prælationis ratione dotis cõfessatæ tantùm, nisi probet realem solutionem ipsius dotis, secundum gloss. in l. assiduis post med. in vers. Dote. C. qui potio. in pigno. habe. quam communiter à docto. receptam scribit Minsing. obser. sexagesima prima. cent. 1. Ioannes Fichard.

ADDITIO. Adde quòd aliqui dixerunt eam non posse impedire creditores petentes possessionem in bonis mariti, nisi præcesserit sententia contra virum, teste Hippol. in rubr. ff. de fals. ver. & facit. vbi alleg. cõs. Bart. & Cast. Et si semel petiit dotem collocari in tuto, non potest iterum petere, nisi de nouo probet maritum dilapidare. l. creditores. in principio ff. de priuileg. credit. not. idem Hippolyt. singular. ducentesimo octuagesimoquarto. in l. si quis ne quæstio. numero decimo. ff. de quæstionibus. Socin. in consilio centesimo vndecimo. libro tertio. Et de muliere consentiente alienationi rei quæ est mariti, vide Bald. vbi docto. in apostil. in l. mater. C. de rei ven. Put.

Vxor relicta vsufructuaria donec vixerit, licet respectu filiorum testatoris tale legatum restringatur ad alimenta, tamen ipsis filiis defunctis recuperat vsumfructum, etiam in præiudicium substitutorum ipsis filiis. Est communis opinio secundum Decium in consilio quadringentesimo septuagesimosexto, conclusionem. versicul. secundò respondetur. in tertio volumine. Præmissa autem opinio procedit etiam si pius locus foret substitutus, secundùm eundem Decium ibidem. Tamen ista ampliatio videtur dubia, quia fauor pię causæ æquiparatur fauori filiorum: vt not. doct. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. qui testa. fac. poss. fac. text. l. sunt personæ. ff. de relig. Cogita. M. Chærian.

Vxor relicta domina & vsufructuaria, si filii existant, intelligitur alimentaria tantum: si verò extranei sint instituti, intelligitur vsufructuaria duntaxat, non etiam proprietaria. Est commun. opin. secundùm Corn. cons. 173. circa primum. volum. 3. idem.

Vxor relicta vsufructuaria, stantib. liberis eiusdem matrimonij, solum alimenta consequi debet. Est mag. com. opinio. secundum Alexand. in consilio quinquagesimosexto. perlectis. vol. 3. M. Chærian.

Vxorem pro marito in testem nominari, produciquè non posse, inter omnes conuenit. Sunt enim coniuges vna caro, sociique tam diuinæ quàm humanæ domus. l. 1. ff. de ri. nup. l. aduersus. C. de cri. expila. hæred. Sed quid, si ab ipso aduersario contra maritum nominetur vxor? dubium sane redditur, quia tunc suspitio remissa videtur, nec etiam id vlla lege prohibetur, itaque & Hostiensis in summa iuditium suum suspendit Speculator admittendam esse censuit. Sed æquius & receptius est talem nominationem non esse admittendam. Preterquam enim quod testimonium claudicare nõ debet, vt eleganter dixit Bald. in l. 3. C. de testi. cõsideranda sunt & summa charitas & reuerentia, quam mutuo coniuges sibi debent, propterea què modis omnibus cauendum, ne concedatur occasio, pro qua vtraque illa vincula, quibus illi coniugantur (quo verbo etiam Cicero vtitur) laxentur offendantur, & lædantur. Hanc igitur posteriorem opinionem retinent Alber. de Rosa in tractat. de testibus in 2. part. post princip. Bald. & Salic. in dicta lege secunda Abbas in cap. in literis. circ. finem cum Apostill. ibi & Felin. ibidem nu. 4. Lucas de pen. in l. quicunque C. de re milit. lib. 12. Lanfranc. de Oria. in c. quoniam contra, in vers. Testium depositiones, nu. 60. extra de proba. & Hippol. Marsil. in Pract. Crim. §. diligenter, nu. 25. cum pluribus ibi allegatis. Limitat tamen ibidem, nisi necessitas hoc exigeret, videlicet inopia probationum, ita quod veritas aliter haberi non posset, quod ante ipsum & etiam Abbas d. c. in literis. n. 7. in fi. Et Alex. in cons. 102. n. 8. tradiderunt. I. Fichard.

Quæ autem de vxore dicta sunt eadem etiam ad maritum porriguntur, vt monet Felin. dict. numero 7. in fi. idem Fichard.

Antonius de But. in ca. ex parte. circa fi. in versic. sed est dubium. de sponsa. voluit, quod si dico: promitto non accipere aliquam in vxorem, nisi te, ex istis verbis non censeatur, nec sit contractum matrimonium, quia resoluitur in potentia. sed Abb. ibi post Cardina. contrarium tenuit, & hanc dicit communem opinionem Dec. in l. transactione. in prin. C. de tranact. quam dicit procedere, & locum habere inter eos, qui tractabant de matrimonio secundum ipsum Abb. in cap. præterea. l. 1. eo. tit. de sponsalib. tu dic secùs. si aliter, & alio effuso sermone talis promissio emittitur, quare tunc nõ animo se obligandi. & contrahendi emitti videtur, sed potiùs applaudendi. F. Turz.

Vxori hæredes mariti defuncti iure dotis bona immobilia statim tradere tenentur, mobilia verò intra annum, l. vnica, §. exactio. C. de rei vxo. actio. not. in ca. 3. de dona. inter vir. & vxo. & fructus ipsorum mobilium efficiuntur absque dubio aliquo ipsorum hæredum nec illos post anni dilationem cum bonis mobilibus restituere tenentur, secundum gl. & omnes communiter, in l. diuortio, ff. solu. ma. gl. & cæteros omnes, in d. §. exactio. & licet Pau. cast. senserit cõtrarium, in d. l. diuortio, & eius opinionem Alex. ibi, nu. 18. veriorem esse docuerit, atque illam satis constanter defenderit. Zasi. lib. 2. re spõsorum, c. 3. nihilominus spretis prædictorum doct. suasionibus primæ sententiæ ipsius gl. & communi tanquam tutissimæ in iudicando, consulendoque libẽter inhæremus. sed interim, dum mobilia dotis non restituuntur, vxor vidua ab hæredibus mariti alenda venit. si ipsa non habeat, vnde seipsam alere possit, iuxta gl. Bart. & reliquos communiter, in d. §. exactio, gl. & cæteros omnes, in d. l. diuortio, in princ. vbi Alex. istam opinionem communem esse demonstrat, atque eam ait æquiorem esse Abb. cons. 39. volu. 2. idemque tenent Cyn. & doct. in l. fi. C. de bon. mater. Zasi. in d. c. 3. in fi. quamuis, & ma lè Pau. cast. in d. l. diuortio, & Abb. in d. cons. 39. inclinauerint in contrariam partem, si verò vidua ipsa intra annum ad secũdas nuptias conuolaret, seu transiret, tunc quippe hæredes primi mariti minimè tenerentur mobilia reddere intra annum, nec alimenta præstare. vt voluerunt Cyn. d. l. fi. Ferrariensis, in practica Papien. in forma libelli, quo vxor agit ad dotem, ver. ac etiam alimenta, & Ias. in §. fuerat, n. 25. insti. de actio. F. Vitius lib. 2. opi. 320.

vxor maritum sequi nõ tenetur, si pactio in loco certo commorandi tunc inita proponatur, cùm matrimonium contraheretur. commune ait Did. à Couar. in cõtrarium indistinctè ipse non de nihilo recedens in tract. de sponsa. 2. part. c. 7. nu. 5. E. Suarez.

Vxor ac maritus & si simul consiteantur venditi dotalis prædij pecuniam accepisse, non tamen idcirco pars eius pecuniæ vlla ad vxorem peruenisse censebitur, sed integra viro ipsi tradita credetur. commune inquiunt Aymon Crauett. consilio 91. latè Francisc. Viuius libro secundo. opin. 169. & opi. 215. E. Suarez.

Vxor secundò nupta, & absque liberis decedens, non amplius & hodie marito validè legabit, quam quãtum vnus primi matrimonij filius percipiet. commune inquit Alex. consil. 144. n. 9. lib. 5. & vide quæ §. obseruo ver. l. hac edictali. & ver. nuptias secundas. idem.

Vxor si hæres vsufructuaria ad vitam instituatur, ac post mortem restitutione bonorum grauetur, non in hæreditatis proprietate, sed in hæreditariorum bonorum vsufructu instituta hæres censetur, vt frequenter placitum aiunt Paul. de monte Pico. in l. Titia cum testamento. §. Titia cum nuberet. q. 26. & n. 79. ff. de leg. lib. 2. Car. Rui. cons. 51. n. 15. & cons. 54. n. 16. & n. 17. & cons. 216. n. 21. lib. 2. idem.

Vxor putatiua, vt doctores loquuntur, hoc est, nomine tenus, & dotem & paraphernalia ob adulterium perinde amittit, ac vera & legitima quæuis vxor. commune ponit Fran. Viuius li. 1. opi. 447. & vide §. ver. Adultera. prædictis adde quòd vxor & dote, & coniugali ꝓsortio, ob osculum modò, vel amplexum labitur, commune inquit Bello. & Franc. Viui. qui illum laudat d. opi. 447. ac Did. à Coua. qui verè longè aliud verius affirmat in tract. de sponf. 2. part. c. 7. §. 6. n. 5. qua etiam de re scribo §. verb. Osculum. idem.

Vxor vestes operosas, vel preciosas, ac festiuas, vt sermo est, à marito acceptas, dotis restituendæ tempore, aut restituere aut compensare debet: viles autem, & quotidianas, atque etiam non vulgares, sed in mariti, & suum honorem frequenter indui solitas, tanquam dono datas retinebit. commune inquiunt Porc. in §. est & aliud. nu. 6. instit. de don. Palat. Ruu. in rub. §. 2. de don. inter vir. & vx. latè I. Cla. de donat. q. 10. versi. successiuè quæro. idem.

Vxor, vide quæ supra obseruantur. versic. Coniuges. idem.

Vxori facta iniuria, eiusdem viro facta censetur. commune pronunciant Placa lib. 1. de delict. c. 6. n. 25. I. Cla. in pract. §. iniuria. ver. item iniuria. idem.

Vxori vel nobili, vel iuueni, in nobilitatis, aut iuuentutis præmium dos à marito constituta, aut dotis confessio eo nomine facta, non solùm valet, sed etiam extra legem exceptionis non numeratæ dotis omnino est, vt commune interpretũ placitum constituo ex Ias. in l. diuortio. nu. 10. cum sequ. ff. de ver. ob. Rip. in l. fœminæ. n. 35. C. de secund. nup. Palat. Ruu. in rub. §. 31. per totum. de donat. inter vir. & vxo. Zas. in l. si ita stipulatus fuero. in 6. §. vlt. ff. de verb. ob. And. Tira. de iure mariti, & affirmant receptum Cur. iu. cons. 6. n. 20. I. Clar. de don. q. 9. ver. sed pone. Franc. Viuius lib. 1. opin. 71. in fi. Atque hic in gratiosis mulierum fauoribus lubet huic impigro, ac fermè improbo labori finem imponere: quem, si vitã vlterius Deus optimus maximus annuerit, locupletare, luculentius digerere, atque illustrare non desinemus, & si enim ex alio scribendi genere lõgè maiorem nominis splendorem, ac gloriam comparari agnoscamus, tamẽ multo potior atque antiquior apud nos studiosorum vtilitas est, quos semper discere ac docere maiorem in modum iterum atque iterum adhortamur, & nostrum hunc animum æqui boni consulere idcirco idem obsecramus. E. Suarez.

vxor non potest sine consensu mariti vel propinquorum, si ita in statuto esset prouisum, testari. Nam potestas testandi vni magis quàm alteri concessa, & declaratio qui testari possint, vel ne, dicitur de iure ciuili introducta, vt per Dy. & alios in c. indultum. de re. iu. in 6. vnde cùm statuta in ciuitate quapiam dicantur ius ciuile. l. omnes populi. & ibi Bar. & alij doct. infertur ꝙ tale statutum valere debeat, quasi limitatiuum potestatis testandi mulierib. de iure communi concessæ. ita expressè affirmat Ang. de Peru. in §. prouinciarum. auth. vt factæ nouæ constitutiones. contrariam sententiam multi alij doct. approbarunt Pau. de ca. in l. ex facto. n. 6. Fran. de Acoli. Are. n. 7. Ale. de Imo. n. 14. ff. de vul. & pup. subst. Et idem Alex. de iure ita respondit in cons. 155. n. 6. ver. in tantum quod dicit Pau. de ca. in 2. lib. cons. & in cons. 55. nu. 8. ver. præterea. in lib. 1. cons. & hanc esse veram & communem sententiam inquit Ias. in d. l. ex facto. n. 9. licet ipse ibidem contrariam sententiam defendat. ver. ego teneo contrarium. Quam etiam Maria. Soc. iu. in pũcto iuris sustineri posse arbitrat. in l. stipulatio hoc modo concepta. ver. 2. vbi ipse à n. 3. ver. ex isto textu, cũ n. seq. ff. de ver. obl. egregiè illam doctrinam explicat. Verùm hanc quæstionem in vtramque partem multis adductis hinc inde argumẽtis & authoritatib. doc. latè & copiosè And. Tiraq. in tract. de legib. cõnub. in gl. 5. n. 94. ver. imò verò sunt qui negant posse statutum, cum seq. 95. 96. 97. & 98. & in gl. 8. n. 120. ver. & in eadem quoque sententia prosequitur. Kirchouius.

Vxor tenetur alere virum bannitum de fructibus dotis, imò non sufficientibus illis fructibus dotis, tenetur etiam ex bonis paraphernalibus illum alere. commune dicit Gigas de crimin. læs. maiesta. quæst. vigesima prima, numero quarto. quidquid

Universidad de Deusto
Biblioteca

quidquid dicat gloss. in l.si stipulata. in fi. verb. contra sexus. ff.de donat.inter vir.& vxor.Clar. dicto libro quinto. §.final. quæstione octuagesima secunda.stat.secundo, versicul.finali. idem.

Vxorem verberare modò leuiter,& ex iusta causa fiat,marito permittitur. communem dicit Alex. consil. 115. num.4. lib.5.Cla.d.lib.5.§.fi.q. 56.vers.potest etiam. P.Fichard.

Vxor non potest secundum marito suo relinquere de bonis suis vltra quàm relinquat vni ex liberis ex primo matrimonio genitis,l.hac edictali, C.de sec.nupt. & ibi docto.ideò non valet legatum,quatenus vxor plus leget secundo coniugi,vt per Bal.cons. 105. quædam domina. volu.2. Abb.cons. 117 videtur primo,vol.2.Fulgo.cons.97.Antonius transiens & Ale.cons. 158.circa primum,vol.5.sed si mulier moreretur absque liberis,maritus ex secundo matrimo. tunc posset percipere duntaxat quantum percipit vnus ex filiis primi matrimonij secundum communem opinionem doct. quam allegat,& sequitur Alex.cons.144.nu.9.vol.5. F.Viuius libr.2. opin.319.

Vxor relicta à marito domina,& vsufructuaria institutis filiis,si ipsis viuentibus habet solùm alimenta cum præeminentia in domo, quam habebat viuo marito, tamen, si filij decedant, efficitur de alimentaria vsufructuaria, vt est communis conclusio doct. maximè Bar.in l.Titia cum testamento.§. Titia,de leg.2. Et idem Barto.& alij in auth.hoc locum,C.si sec. nup mul.Hæc refert Soc.iu.in cons.74. num.3.volum.4. E. Muscul.

Vxoratus qui rem habuit cum soluta, non potest accusari de adulterio.gl.in l.1.in verb.declarat. & ibi Bal. nu.3. C.ad l. Iul.de adul.Sal.in authent.ex complexo.C.de incest. & inutil. nup.l.si qua illustris.nu.4. C.ad S.C Orfic.& in d.l.1.n.2.Alex. de imol.in cons.129.ver.plus dicit.non procul à fine.consi.in libro 1.Quoniam adulterium dicitur alieni thori violatio,& quasi transitus ad alterius thorum, vel transitus thori vnius ad alterum.Vnde non est adulterium,si maritus aliquam solutam cognoscit.Host.in sum.in tit.de adul.§. 1.quid sit adulterium. Bart. Soc.in cons. 148.nu.3.& Bal.de Bartolinis in subscriptione consilii. num.8.in 1.vol.cons. Propterea vxoratus non potest ratione illius delicti criminaliter, secundùm iuris ciuilis,dispositionem,puniri.Ang. Aret.in §.nouissimè,nu.4. Iusti.de S C.Orfic.Dec.cons.311.n.1.& Bernhar. Vuurmbserus in pract.Obserua.lib.1.sub titu. de matri.c.9.vxores duas habens quomodo puniatur.Et hanc indubitatam doc.sententiam appellat Roland,à Valle,in cons.74. num. 12.in 1.Tom. cons.De iure verò canonico coniugatus dicitur committere adulterium, etiam cognoscendo solutam.c.nemo.c.dicat.32. q.4. Ita annotat Panor. ratione illius textus. in c.transmissæ.n. 5 extr.de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ. addit. in d.l.1.C.ad l.Iul.de adul.& Lancilotus Conrad.in suo prætorio & curia.breuiario.c.de adult.num.2.& 3. Kirchouius.

Vxores plures habens punitur pœna capitis, & est infamis, vt est communis opin. Clar.in §.fornicatio.ver.dicitur etiam. Bonacoss.

Vxor credens virum suum decessisse. qui longo tempore fuerat absens,de cuius morte habuit certum nuntium, vel fama publica erat in loco,quòd decesserat,& alium in virum & maritum accipiat,non est adultera.vt est com.opi.Clar.§.fornicatio.vers.sed pone quòd mulier. Bonacoss.

Vxor tenetur redire ad virum suum ab hæresi conuersum, nisi effecta esset monacha, vel vellet effici facta tamen separatione ab ecclesia prius, vt est com.opi. Clar.in §.hæresis. vers. item propter. idem.

Vxor, quæ est facta sui iuris post adulterium commissum, poterit & debebit dote priuari,etiam ad instantiam mariti hæredum. qui dum vixit hoc ignorauit. & ita in practica seruatur.Ruin.cons. 155.numero 1.in 4.vol.& no. quòd occidens vxorem,non potest illi succedere, nec aliquod lucrum ex statuto consequi,& idem in quocunque alio interfectore.Deci. cons. 525.nu.1.& seq. idem.

Vxori illata iniuria, & eius viro censetur facta, vt est com. opi.Soarez ver.vxori.nu.121. idem.

Vxor tenetur alere virum bannitum de fructibus dotis,qui si non sufficerent etiam ex bonis paraphernalibus,vt est communis opi.Clar.vbi suprà. idem.

Vxor transiens ad secunda vota perdit legatum sibi relictum, si castè vixerit. ias.in l.fi.C.de indic.viduita.tollen. Durans de arte testandi.tit.6.cautela.39. com.dicit,& si ex statuto debet lucrari aliquid de bonis mariti, non compẽsatur cum legato sibi facto à marito, vt est communis opi. Corrasius Miscellaneorum. 3.c.1. de quo Io.Baptista Vezinus Toletanus in suo ærario communium opinionum litera V.opini.vlt. impresso 1550.Mindonij opera excusso in Compostella. idem.

Vxorem verberare leuiter & ex iusta causa permittitur marito,vt est communis opi.Clar.q.55.ver.potest etiam. idem.

Vxor debet ali à viro, quando ipsa seorsum ab eo habitat eius culpa, quia est nimis sæuus, & incomparabilis seu tenet concubinam,vt est com.opi.de qua Cur.iu.cons.328.nu.7.& seq.vol.3.quando,s.ad eius instantiam fuit admonitus ab eius consanguineis,vt concubinam dimitteret,& recusauit relaxare.Aliàs si non præcedente tali admonitione,& interpellatione vxor diuertit à marito, non debet ali aliquo pacto, vt per eum.Saluo iure addendi. idem sed pone.

Vxor relicta vsufr. consequitur alimenta fauore filiorum, & ab extraneo integrum vsumfructum, & sic extraneus ex persona filiorum non consequitur aliquod beneficium, teste Bal.cons.317. col.2. libr.2. idem vbi locus esset substitutioni extraneorum,Bal.cons.318.eodem lib.& viuen filiis vsusfructus non debetur,secus illis mortuis,teste Cast.cons.417.col. 1.460.col.2.lib.2.218.lib.1.Alex. cons.57.lib.3. Aufr.ad Capel.Tolos.q.362.& sic respectu diuersarum personarum hoc statutum reperitur, diuersusque succedendi modus seruatur,ideo mater binuta respectu filiorum eiusdem matrimonij succedit in vsufructu, respectu autem filiorum ex alio matrimonio in plena proprietate,l.fœmine §.illud.C.de sec.nup.auth. si quis.C.eo.titu. vbi Bal.& Moder.in l.generaliter. C.eodem Boer.q.185.ad idem in fideicommisso iniuncto filio & extraneo: in persona filij intelligitur si decesserit sine filiis, secus in extraneo, l.generaliter §. cum autem C. de inst. & substit. vbi Dec. num. 105. Socy.in l.hæredes mei §. cum ita ff.ad trebel. gloss.in l.& ideo.ff.de legi.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca